

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXISTERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIAE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DERENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS, SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE; SED PRÆSENTIM DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSILIO, QUIDQUID NON SOLOM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSEO,

IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBIIVM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS

OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM SCRIPTURÆ VETUS, A PRIMO GENESIOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS, CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANter SIMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSENTINQUE ISTA COLLECTIO UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS NIC. ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ETATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES LATINA PRIOR,

IN QUÆ PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIAE LATINÆ
A TERTULLIANO AD INNOCENTIVM III:

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ cleri universæ,

SIVE CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIAE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM PENITUS EXARATA, QUOAD PRIMAM SERIEM VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLE SUA STAT, MOXVE POST PERACTOS INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST. PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPLECTITUR, ET AD NOVEN ET CENTUM VOLUMINA PERVENIT, SED SINE INDICIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUINQUAGINTA VOLUMINA RETINETUR. UTRAQUE VICESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE NERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLOMODO EMITUR: UTRORIQUE VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM, SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 526 VOLUMINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECESSE ERIT; SECUS ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLI-TUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA ÆQUABUNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT INTEGRÆ ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN PRO NOVEN VIM PRO SEX FRANCIS OBTINET. ISTÆ CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ LATINÆ TOMUS CCXX.

INDICES.

EXCUDERATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE, EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMROISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIENSIA.

1863.

INDICES,

GENERALES SIMUL ET SPECIALES.

PATROLOGIÆ LATINÆ,

ALPHABETICE, CHRONOLOGICE, STATISTICÆ,
SYNTHETICÆ, ANALYTICÆ, ANALOGICÆ, LOGICÆ, THEOLOGICÆ, HIERARCHICÆ,
BIBLIOGRAPHICÆ, BIOGRAPHICÆ, ETC., ETC., ETC.,
SECUNDUM PERSONARUM CONDITIONEM, REGIONEM, ETC.,
ET RERUM SPECIALITATEM,

CONCINNATI;

LECTORIS AD QUÆSITUM QUODLIBET PER IMMENSAM MATERIARUM SYLVAM QUASI MANU DUCTORES;

ET CATHOLICAM TRADITIONEM REDIVIVAM COMPLENTES.

ACCURANTE J.-P. MIGNE,
BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSUS COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS TERTIUS.

EXCUDERATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE. OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO DENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MOENIA PARISIENSIA.

1863

ELENCHUS

INDICUM QUI IN HOC TOMO CXX CONTINENTUR.

- SERIES INDICUM DECIMA TERTIA** (*Continuatio*), complectens Indices : De Legislatione civili. — De Immunitatibus. — De Potestate S. Pontificis, col. 10-111.
- SERIES INDICUM DECIMA QUARTA**, complectens Indices : De Morte. — De Judiciis particulari post mortem. — De Coelo. — De Inferis. — De Purgatorio. — De Cultu erga defunctos. — De Antiebristo. — De Resurrectione mortuorum. — De Judiciis ultimo, 198-291.
- SERIES INDICUM DECIMA QUINTA**, complectens Indicem Moralem. — Bibliothecam moralem Patrum. — Eandem analogice dispositam. — Eandem alphabetice dispositam. — Indicem Asceticum Patrum. — Bibliothecam Patrum Asceticam. — Eandem analogice dispositam. — Eandem alphabetice dispositam. — Indicem de Conscientia, 307-351.
- SERIES INDICUM DECIMA SEXTA**, complectens Indices : De Decalogo. — De Dilectione inimicorum. — De Eleemosyna. — De Correctione fraterna. — De Præceptis Ecclesie. — De Festis. — De Jejunio. — De Mortificatione sensuum, 355-555.
- SERIES INDICUM DECIMA SEPTIMA**, complectens Indices : De Fide. — De Spe. — De Charitate. — De Virtutibus. — De Virtutibus sacerdotalibus. — De Continentia clericorum. — De Officiis monachorum. — De Virginibus. — De Monialibus. — De Viduis. — De Regibus. — De Paupertate. — De Anecdotis. — De Sententiis memorabilibus. — De Virtutibus ethnicorum, 571-783.
- SERIES INDICUM DECIMA OCTAVA**, complectens Indices : De Peccatis. — De Vitiis. — De Homicidio. — De Simonia. — De Voluptatibus illicitis. — De Vitiis et Erroribus ethnicorum, 787-937.
- SERIES INDICUM DECIMA NONA**, complectens Indices : De Oratione in genere. — De Oratione Dominica, 912-959.
- SERIES INDICUM VICESIMA**, complectens Indices : De Historiographis. — De Judæis. — De Chronicis. — De Monasteriis. — De Diocesisibus. — De Urbibus episcopalibus et Abbatibus. — Biographicum. — Biographicum alterum, 962-1283.
-

INDICES

PATROLOGIÆ LATINÆ SPECIALES.

SERIES INDICUM DECIMA TERTIA.

(Continuatio.)

CXXIII.

INDEX DE LEGISLATIONE CIVILI,

ORDINE RERUM ALPHABETICO DISPOSITUS, LEGES VARIAS ET DECRETA

REFERENS IN EO QUOD AD RELIGIONEM ATTINENT.

ABRAS. Abbatís vel rectoris Ecclesiæ epistola, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 793.

ABOLITIO. De abolitionibus, Const. Magn., (312-366), VIII, 185.

ABSENS in causis capitalibus accusare non potest, nec accusatus per alium defendi, Angelram., XCVI, 1063. — Contra invasionem rerum absentis, Const. Magn., (312-366), VIII, 322. — Absentis possessio si per vim aut alio modo sit perturbata, *ibid.*, 285. — Absentes nec accusari nec judicari possunt, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1193.

ACACIUS. Edictum sententiæ Felicis papæ propter damnationem Acacii, LVIII, 934.

ACCUSANS. Accusantium personæ diligenter investigandæ, S. Greg. Magn., LXXVII, 1293.

ACCUSARE per alium seu accusari absens non potest, S. Ivo Carnot. episcop., CLXI, 1194. — Leges neminem accusare obligant, Petrus Cantor, CCV, 238.

ACCUSATIO. De accusatione et iudicio clericorum, apud S. Silvestrum papam, VIII, 839; in Iulii papæ fragmentis, *ibid.*, 889. — Accusationis de homicidio inscriptio, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 790. — Accusatio non debet fieri in scriptis, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1193, 1194. — Sub quot fieri debeat testibus accusatio, *ibid.*, 513. — Qui non recipiendi sunt in accusatione, Gratian., CLXXXVII, 675, 676. — Ut criminibus implicati ad accusationem aut testimonium non admittantur, Angelram., XCVI, 1060, 1063.

ACCUSATIONES. Quæ accusationes rejici debeant, S. Ivo Carnot. episcopus, CLXI, 512, 513. — De accusationibus, Const. Magn., VIII, 143, 153, 234, 293, 510; S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 1193.

ACCUSATOR vel testis vel iudex aliquis simul esse non potest, S. Ivo Carnot., CLXI, 511, 514, 1199. De accusatore, Nicolaus I papa, CXIX, 1123. — De accusatore falso, *ibid.*, 1010. — Accusator falsus condemnandus, S. Ivo Carnot., CLXI, 497, 956. — Pœna accusatoris si in probatione defecerit, S. Gregor. Magn., LXXVII, 699, 809; Innocent. III, CCXV, 1271.

ACCUSATORES examinandi, S. Ivo Carnot., CLXI, 509. — Qui accusatores excludendi, *ibid.*, 513, 918. — Inimici accusatores esse non possunt, *ibid.*, 345, 393, 1196; Gratian., CLXXXVII, 677; nec non infamis, *ibid.*, 824; nec etiam excommunicatus, *ibid.*, 968. — Quales debeant esse accusatores, S. Stephani leges, CLI, 1246. — Accusatores esse debent qui careant suspitione, S. Felix papa I, V, 145. — De accusatoribus, Carol. Magn. Codex diplomat., XCVII, 523, 753, 810, 811, 821, 827; Nicolaus papa I, CXIX, 1181, 1183; S. Leo ad imperatorem Carolum, XCVIII, 523 (890-814); Burchard, CXL, 909; S. Ivo Carnot. episcop., CLXI, 411, 522. — De accusatorum acceptione et reprobatione, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 54.

PATROL. CCXX, INDICUM III.

ACCUSATUS non debet criminare accusatorem priusquam se objecto crimine purgaverit, S. Ivo, CLXI, 408. — De duobus accusatis de adulterio, *ibid.*, 895, 896.

ACQUISITIO. De acquirenda et requirenda possessione, Const., VIII, 117. — Sine censu fundum comparari non posse, VIII, 165.

ACTIONARII. S. Greg. Magn., LXXVII, 1269, 570, 571, 623, 1150, 1221.

ACTORES. S. Greg. Magn., LXXVII, 569, 570, 571, 623, 639, 1150, 1221. — Ut annuali synodo actores fisci præsentent sint, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 555. — De actoribus rei privatorum, Const. Magn., VIII, 95.

ACTUARI. — De numerariis, actuariis, Const. Magn., VIII, 164, 572, 577 (312-366).

ADJUTORES. De adiutoribus rei privatorum et ministris eligendis, Caroli Magni Codex diplomatic., XCVII, 870.

ADMINISTRATIO. De iis quæ administratione distracta vel donata sunt, Const. Magn., VIII, 577. — Diversæ formulæ administrationis, Cassiodor., LXIX, 679. — De administrationibus secularium iudiciorum, Cresconius episc., LXXXVIII, 904.

ADMINISTRATOR. De administratoribus, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 650.

ADMONITIO ad regem et ministros reipublicæ, Hincmar., CCXV, 1077.

ADOPTATIO Epistola cum in loco filiorum nepotes instituuntur ab avo, Marculf. Monach., LXXXVII, 755.

ADOPTIO quatenus impediatur nuptias, Gratian., CLXXXVII, 1444. — Qualiter extraneus homo in locum filii adoptetur, Marculf., *ibid.*, 757, 818; Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 787.

ADULTER. De adulteris, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 77, 108, 273, 584; Caroli Magn. Opera, XCVII, 731; Nicolaus papa I, CXIX, 992; apud Adrevaldum (877, 881), CXXIV, 1087. — De adulteris si ad Ecclesiam confugerint, S. Isidor., LXXXIV, 274, 656. — Lex Iulii de adulteris concubinas et meretrices permittens periniqua, S. Zeno, XI, 297. — Lex Antonini de adulteris, S. Aug., XI, 474; Hincmar. Remens. episcop., CCXV, 1024. — Contra adulteros, Cassiod. (535-560), LXIX, 782; Carol. Magn. Codex diplomat., XCVII, 149. — De lege contra mulieres adulteras prolata, Cassiod., LXIX, 1041. — Maritus quomodo procedere debeat adversus suspectum adulterum, S. Ivo, CLXI, 953. — Non debet separari conjugium quando ambo conjuges sunt adulteri, Innocent. III, CCXV, 1418.

ADULTERATOR. De adulteratoribus monetæ, Carol. Magn. Codex diplom., XCVII, 409, 577.

ADULTERIUM. De adulterio, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 75, 77; Caroli Magn. Opera, XCVII, 736; Nicolaus papa I, app., CXIX, 1185; Isaac Lingon. episcop., CXXIV, 1087; Regino Prumiens. abb., CXXII, 503 seq., 507;

Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1301. — Contra adulterium ratione societatis et familiæ perturbationis, S. Ambros. (387), XIV, 428, 442; in codice canonum, LVI, 441. — Contra adulteria, Apud S. Cæsarium, LXVII, 1085; in constitutione Henrici III, Imperat. (1099), CLI, 1180. — Adulterium quomodo probandum vel purgandum, S. Ivo, CLXII, 254. — De poena adulterii, Canones Hibernenses, XCVI, 1523 *seqq.*

ADVENTITIUS. De adventitiis, Caroli Magni Opera, XCVII, 506, 585.

ADVERSARIUS in iudiciis admonendus ut ad audientes testes veniat, S. Greg. Magn., LXXVII, 1235.

ADVOCATUS. S. Greg. Magn., LXXVII, 357. — De advocato fisci, Constant. Magn., VIII, 116, 579. — De advocatis, Caroli Magni Opera, XCVII, 286, 553, 557, 560, 633.

— Advocati quales esse debeant, Codex diplomat., *ibid.*, 560. — Advocati pravi auferantur, Caroli Magni Opera, *ibid.*, 778. — De advocatorum erroribus, Const. Magn., VIII, 200. — Qui a professione advocatorum arcentur, Gratian., CLXXVII, 691, 692. — Contra advocatos, Petrus Cantor., CCV, 159.

ÆDIFICATIO. De ædificatione et dote Ecclesiæ a villis compositæ, S. Stephani leges, CLI, 1251.

ÆDIFICIUM. De ædificiis privatis, Const. Magn. (312-366), VIII, 255.

ÆLIASANCTA lex, Boetius, LXIV, 1062.

ÆQUALENTIA vel pactum, Auctor incert., LXXVII, 771.

ÆQUALITAS. De æqualitate a missis dominicis facienda, Carol. Magn. Opera, XCVII, 554.

ÆTHELREDUS. Æthelredi ducis Merciorum Quarta. App. ad Bedam, XCV, 370, 376. — Æthelredi II leges ecclesiasticæ, CLI, 1163, 1172.

ÆTHELSTANUS. Æthelstani leges, Opera adespota, CXXXVIII, 461, 472.

AGER. De omni agro deserto et quando steriles fertilibus imponuntur, Const. Magn. (312-366) VIII, 594. — De agrorum finibus ut discrepatio quadraginta annorum possessione componatur, S. Gregor. Magn., LXXVII, 453.

AGNATIO. Charta agnationis si servus ingenuum trahit, Marculf., LXXXVII, 745. — Charta agnationis, *ibid.*, 765.

AGOBARDI charta, CIV, 319.

AGRICOLA. De agricolis, censitis et colonis, Const., VIII, 527, 598. — De agricolis et mancipiis dominicis, *ibid.*, 398.

ALDHELM (S.) diplomata, LXXXIX, 309-314.

ALDIO. De aldionibus palatii, Capitul. Francorum, XCVII, 143; Capitul. Longobardorum, *ibid.*, 144. — De aldionibus publicis ad jus publicum pertinentibus, Capitul. Ticinens., XCVII, 213.

ALEXANDRI I regis Scotiæ chartæ, Append. ad Bedam, XCV, 567.

ALFREDI regis leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 447-458.

ALHWINI episcopi Huteiorum et Æthelwulfi ducis chirographum, Append. ad Bedam, XCV, 374. — Alhwini charta, *ibid.*

ALIENATIO. Non alienatur res quæ minoris venditur quam mandatur, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 939.

ALIMENTA. De alimentis, Const. Magn., VIII, 236. — De alimentis quæ parentes inopes de publico thesauro petere debent, *ibid.*, 121.

ALLEGATIONES litigatorum nullum patiantur præjudicium propter occupationem principis, S. Ivo, CLXI, 928.

ALODES. De alode, Carol. Magn. Opera, XCVII, 365. — De alode evindicato, Auctor incert., LXXXVII, 796.

ALREDI subreguli Huteiorum charta, Append. ad Bedam, XCV, 371.

ALTARE. Altaris ministros occidens, Canuti I monumenta diplomatica, CLI, 1178.

AMENS si alter conjugum fiat, non solvitur matrimonium, S. Ivo Carnot., CLXI, 619.

ANCILLA. De ancilla per chartam facta libera, Caroli Magni Opera, XCVII, 412. — Quicumque ancillam oculum eruerit liberam eam dimittat, *ibid.*, 755. — De his qui petunt alienas ancillas in uxores, S. Stephani leges, CLI, 1249. — Ancillam in matrimonio susceptam ultro dimittere non licet, Gratian., CLXXXVII, 1453.

ANCONITANI. De lege ab Anconitanis statuta, Clemens III papa, CCIV, 1479.

ANIMALIA. De animalium redemptione Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1297.

ANNATA. De annatis, Innocent. III, CCXIV, 189.

ANNOA (de), Const. Magn., VIII, 99, 591. — De erogatione militaris annonæ, *ibid.*, 294. — De annonis

in hoste raptis vel furatis, Caroli Magni Opera, XCVII, 761.

ANTIA LEX, Tertul., I, 298.

ANTONINI lex de adulteris, S. Aug., XI, 474; Hincmar., CXXV, 1024. — De repudiis, *ibid.*, 757.

ANTRUSTIO. De antrustione regis, Marculf., LXXXVII, 711.

APENNIS. Vide APPENNIS.

APES. De apibus, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1534; Edwardi III leges, CLI, 1192.

APOSTATA. De apostatis, Theod. Magn., XII, 538; Edwardi senioris leges, CXXXVIII, 459.

APPELLARE liceat etiam in causis criminalibus, Angelram., XCVI, 1063. — Appellantes nulla detentione arcendi, *ibid.* — De his qui per metum iudicis non appellaverunt, Const. VIII, 558. — A sententia et re iudicata non appellatur quidem, sed iudex suspectus semper recusari potest, Innocent. III, CCXIV, 805. — Exemplo S. Pauli qui ad Cæsarem appellavit licitum est servis Dei ab injustis legibus se tueri, S. Maxim. Taurin., LVII, 668, 669.

APPELLATIO nisi intra decem dies interponatur, sententia transit in rem iudicatam, Innocent. III, CCXIV, 497. — De pendente appellatione, Const. Magn., VIII, 255. — Si pendente appellatione mors intervenierit, *ibid.*, 319, 235.

APPELLATIONES ad imperatorem, S. Greg. Magn., LXXVII, 606, 607, 609. — Quorum appellationes non recipiantur, Const. Magn., VIII, 104, 118, 508. — Temerariæ appellationes non sunt recipiendæ, Innocent. III, CCXIV, 546. — Frustratoriæ appellationes non recipiendæ, *ibid.*, 180. — De appellationibus, Const. Magn. VIII, 95, 103 *seqq.*, 129, 151, 142, 147, 156, 199, 214, 251, 508, 518, 519, 531, 574; S. Ivo Carnot., CLXI, 1207, 1212; Clemens III papa, CCXIV, 1481; Coelestinus papa, CCVI, 1260; Innocent. III, CCIV, 975, 986; CCXV, 510, 1257. — Lex Julia de appellationibus ad Cæsarem, B. Alcuin., C, 415. — De appellationibus episcoporum et presbyterorum, Hincmar., CXXVI, 230. — De frustratoriis appellationibus, Alexand. III pap., CC, 929.

APPENNIS, S. Gregor. Turon., LXXI, 1162; Formulæ veteres auctoris incerti, LXXXVII, 775, 790; Formulæ Andegavenses, *ibid.*, 846, 847.

AQUA. Aquæ frigidæ iudicium, Hincmar., CXXIV, 161.

AQUÆDUCTU (de), Const. Magn., VIII, 347.

ARBITER. De arbitris, S. Greg. Magn., LXXVII, 511.

ARIUS. Arii libros comburi jubet Constantinus, VIII, 505, 506.

ARMA contra patriam non portantur, Caroli Magni Opera, XCVII, 777, 906. — De armis, *ibid.*, 284, 285. — De armis non portantis, *ibid.*, 551, 555. — Arma extra regnum vendere prohibitum, Capitul. Mantican., *ibid.*, 155, 906. — Ne clerici arma ferant, Regino Prumiens. abb., CXXXII, 222. — Arma non tribuenda infidelibus, Innocent. III, CCXIV, 163. — Ne quidem prætextu mercaturæ, *ibid.*, 493.

ARMATURA (de) in hostem habenda, Caroli Magni Opera, XCVII, 551, 742.

ARTIFEX. De artificum excusationibus, Const., VIII, 581, 594.

ASSISES de Jerusalem, Godefrid. Hierosolym. rex, CLV, 397-430.

ASYLI jus ecclesiis servavit Chlodoveus, S. Gregor. Turon., LXXI, 481. — De his qui ad ecclesiam confugiunt, Caroli Magni Opera, XCVII, 257. — De asyloium jure, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1293.

ATTICÆ leges, Sidonius Apollinaris, LVIII, 534.

AUCTOR. De auctoribus seditionum vel tumultuum, Caroli Magni Opera, XCVII, 844. — Ut causas auctorum assumendi suorum aliquis licentiam habeat, Marculf., LXXXVII, 721.

AUDIENTIALIS charta, Marculf., LXXXVII, 716.

AUGUR. De auguribus, Burchard., CXL, 791; S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 745 *seqq.*

AUGURIUM. De auguriis, Caroli Magni Opera, XCVII, 516.

AULA. De aulæ familiaribus, S. Stephani leges, CLI, 1254.

AUNARIÆ leges, Arnob., V, 916.

AVARI. AVARITIA. Contra divites avaros ratione perturbationis ordinis societatis, S. Ambros., XIV, 731, 795. — Avaritia vituperatur, *id.*, XVI, 150, 157.

BAIOARI. Baioariorum legi capitula addita, Carol. Magn., XCVII, 277.

BANNIRE. Regino Prumiens. CXXXII, 268, 459. — De illis qui ad placitum banniri debeant, *ibid.*, XCVII, 557.

BANNUM episcopi aut presbyteri, Regino Prumiens. abb., CXXXII, 286, 341, 363. — De banno, Caroli Magni

Opera, XCVII, 804. — De banno persolvendo, *ibid.*, 895.
 — De observatione banni, *ibid.*, 231.
 BANNUS rexius, Regino Prumiens., CXXXII, 199, 291, 321, 356, 357, 342, 374. — Bannus dominicus, *ibid.*, 201, 236, 361, 416, 418. — De banno dominico, Carol. Magn., XCVII, 125. — De proprio in bannum misso, *ibid.*, 406, 574.
 BARONES De baronibus qui suas habent curias et consuetudines, Willelmi Conquestoris leges, CLIX, 1356; Edwardi III leges, CLI, 1191. — De baronibus portuum, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1310.
 BASTAGARI. De bastagariis, Const. Magn., VIII, 148.
 BECHARII. De bechariis, Erkembaldus, CXXXVII, 596.
 BELLUM. De bellis, S. Ivo Carnot., LXXXII, 639; Nicolaus papa, Append., CXIX, 1200. — Justitia etiam in bello servanda, S. Ambros., XVI, 63.
 BENEDICTI III diploma, CXV, 701.
 BENEFICIUM. De beneficiis capitula, Chonradi II monumenta, CLI, 104; Edictum, *ibid.*, 1012. — De beneficiis destructis, Carol. Magn., XCVII, 410, 418. — Beneficiorum fisorumque regallum describendorum formulæ, *ibid.*, 339, 340. — De his qui habent beneficia regalia, *ibid.*, 356. — De his qui fraudem faciunt in regalibus beneficiis, *ibid.*
 BONA. De bonis vacantibus, Const. Magn., VIII, 97, 156, 317.
 BONA ECCLESIAE. Ut, deficientibus cognatis, Ecclesia hereditatem capiat, utque legata firma maneant, Const. Magn., VIII, 265. — Ut qui res Ecclesie emerunt aut dono acceperunt, eas restituant, Const. Magn., VIII, 269. — Ut de rebus Ecclesie nihil episcopi auferant, S. Isidor., LXXXIV, 400. — Si de rebus Ecclesie pro praestatione aliquid dari dicatur, causa praestiti cognoscatur, *ibid.*, 433. — Quæ de conquisitis rebus inter Ecclesiam et sacerdotis hæredes divisio fiat, *ibid.*, 456. — Si episcopus monasterium faciat vel parochitanam Ecclesiam det, quantam partem de rebus Ecclesie conferat, *ibid.* — Ut episcopus tertiam ecclesiasticarum rerum sibi debitam partem cui elegerit conferat, *ibid.* — Ne extra constitutum ordinem morientis sacerdotis hæredes rem ejus adire præsumant, *ibid.*, 437. — De invasoribus rerum Ecclesie, *ibid.*, 826. — De gubernatione bonorum Ecclesie, *ibid.*, 576. — De pecunia quæ in Ecclesia Dei offertur, delictis colligenda et dividenda, *ibid.*, 621. — Qualiter stabilitum maneat quod episcopus in amicis suis servis aut liberis de re Ecclesie suæ donare voluerit, *ibid.* — De redditibus Ecclesie vel oblatione fidelium ut quatuor portiones fieri debeant, *ibid.*, 806. — De bene gerendis bonis Ecclesie ab episcopis, *ibid.*, 805. — Ut res Ecclesie non alienentur, sed clericis, vel monachis, aut peregrinis in usum tantummodo largiantur, in epistola Symmachi papæ, *ibid.*, 811.
 BONA MATERNA. De bonis maternis, Const., VIII, 123, 169, 375.
 BOS. De bove cornupeta, Carol. Magn., XCVII, 755. — De bove qui alterum bovem vulnerat, S. Ivo, CLI, 1, 966. — Qui furatus bovem quinque boves pro uno restituere debet, *ibid.*, 966.
 BREVE sacramenti, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 792. — Breve sacramentum secundum ipsum iudicium, *ibid.*, 796.
 BREVIS dicitur inventarium seu chartula summarium quarumcunque rerum continens, S. Greg. Magn., LXXVII, 638, 639, 900, 901.
 BRUNIA. De brunis, Caroli Magni, Capitul. Francorum, XCVII, 131. — De brunis habendis, Carol. Magn., XCVII, 732.
 BURDA, BURDATIO, S. Gregor. Magn., LXXVII, 501, 502.
 BURGENSES. De Burgensibus, Willelmi Conq. leges, CLIX, 1341.
 CESARIANI. De Cesarianis, Constant. Magn., VIII, 148.
 CALCARIUM est pensio in victos ac vestitus subsidium, S. Gregor. Magn., LXXVII, 495.
 CALIDA. Calida aqua iudicia, S. Agobard., CIV, 119, 120.
 CALUMNIATORES. De calumniatoribus aulæ, S. Stephanus leges, CLI, 1235.
 CANCELLARI. De cancellariis, Carol. Magn., XCVII, 432. — De capitulis a cancellario palatii ab archiepiscopis et comitibus accipiendis, *ibid.*, 543.
 CANDENS. Candentis ferri iudicium in Ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 612.
 CANES. Reparatio damni a canibus illati, Abedoc et Abhivolfus, XCVI, 1306.

CANONES Hibernenses, XCVI, 1311-1326. — Ne qui adversus leges et canones attentetur, Innocent. I., CCXV, 1227.
 CANUTI regis leges ecclesiasticæ, CLI, 1171-1188.
 CAPITULA. Capitula excerpta, Carol. Magn., XCVII, 237. — Capitula Caroli missis suis tradita, Francorum regum capitularia, CXXXVIII, 676. — Capitula ab omnibus conservanda, *ibid.*, 671. — Capitula comitibus proposita ab Hludovico II imperatore, *ibid.*, 572. — Capitula Longobardica, Carol. Magn., XCVII, 363. — Capitula quæ addita sunt ad legem Longobardorum, *ibid.*, 211. — Capitula in Atiniano constituta, S. Agobard., CIV, 227. — Capitula quæ de partibus Saxonie constituta sunt, Carol. Magn., XCVII, 145. — Capitula quæ Carolus fecit apud Carisiacum palatium. Monumenta diplomatica, CXXXVI, 1, 645. — Capitula Wormatiensia, Carol. Magn., XCVII, 631. — Capitula quæ pro lege habenda sunt, *ibid.*, 636. — Capitula missis data, *ibid.*, 269, 639. — Capitula a missis dominicis edita, *ibid.*, 269. — Lex de diversis capitulis ecclesiasticis, Justinian., LXXII, 1019, 1059. — De capitulis a Carolo legibus insertis, S. Ivo Carnot., CLXI, 504. — De capitulis a Lothario Augusto legibus additis, S. Ivo Carnot., CLXI, 505.
 CAPITULARE Pippini regis, XCVI, 1516. — Capitulare generale Aquense, Carol. Magn., XCVII, 245. — Capitulare Aquitanicum Pippini regis, XCVI, 1519. — Capitulare Atinianense, Carol. Magn., XCVII, 415. — Caroli Magni capitulare missorum Aquitanorum, *ibid.*, 671. — Capitulare Bajoaricum, Carol. Magn., XCVII, 277. — Capitulare Bononiense, *ibid.*, 535. — Capitulare Francofortense, *ibid.*, 191. — Capitulare Ingelheimense, *ibid.*, 509. — Carolomanni principis Capitulare Lifinense, *ibid.*, 1503. — Capitulare quod Pippinus rex instituit cum suis iudicibus in Papia, *ibid.*, 189. — Capitulare Saxonicum, *ibid.*, 199. — Pippini regis capitulare Suessionense, *ibid.*, 1501. — Capitulare Ticinense, *ibid.*, XCVII, 211. — Pippini regis capitulare Vermeriense, *ibid.*, XCVI, 1506. — Pippini regis capitulare Vervense duplex, *ibid.*, 1508. — Capitulare Lamberti imperatoris, Monumenta diplomatica, CXXXVIII, 812. — Capitulare de exercitibus, Carol. Magn., XCVII, 353. — Capitulare de exercitu promovendo, *ibid.*, 263. — Capitulare de laconibus, *ibid.*, 279. — Capitulare missorum, *ibid.*, 473.
 CAPITULARIA Aquensia, Carol. Magn., XCVII, 245, 305. — Capitularia Aquisgranensia, *ibid.*, 221, 251, 315, 323, 329, 338, 350, 393, 441, 823. — Capitularia Longobardica, *ibid.*, 245, 251, 261, 315, 519. — Capitularia Noviomagensia, *ibid.*, 501, 541. — Capitularia sanctionum, S. Agobard., CIV, 71. — Capitularia in Theodonia villa, Carol. Magn., XCVII, 281, 445. — Varia capitularia, *ibid.*, 209.
 CAPITULUM pro pago Cenomanico, Carol. Magn., XCVII, 209.
 CAPTIVI. Zelus S. Cypriani et Christianorum ad redimendos captivos, IV, 359. — S. Gregorius Magnus commendat redemptionem captivorum, LXXVII, 616. — Pecuniam mittit S. Gregorius Magus ad redemptionem captivorum, LXXVII, 825. — Vasa sacra non nisi pro redemptione captivorum sunt alienanda, Gratian., CLXXXVII, 899, 900. — Res Ecclesie licite impenduntur pro redemptione captivorum, *ibid.*, 900. — Res Ecclesie desolatæ non præponantur captivis, *ibid.*, 901.
 CAROLOMANNI capitulare, XCVI, 1501. *Vide Capitulare.*
 CAROLOMANNI et Pippini diplomata, XCVI, 1501-1590.
 CARPENTARI. De carpentariis, Erkembald., CXXXVII, 598.
 CARTULAIRE du Saint-Sépulchre, CLV, 1105-1261.
 CASA DEI. Ad casam Dei qui res suas tradere voluerint, Carol. Magn., XCVII, 238.
 CASTALDIS (de) Capitular., Longobard., XCVII, 138.
 CASTRATIO. De eo qui castraverit hominem, Regino Prumiens., CXXXII, 501.
 CASTRENSIS. De castrensi omnium palatiorum peculio, Constant., VIII, 205.
 CANENLATORES. De canenlatoribus, S. Agobard., CIV, 147.
 CAUPO. De cauponibus, Erkembald., CXXXVII, 597.
 CAUSA. De qualibet causa inter homines habita, Capitulare Ticinense, XCVII, 214. — Causa inter personam publicam et homines Ecclesie a præpositis Ecclesiarum et iudice publico audienda. Synod. Parisiens., LXXX, 452. — De causa ebrii hominis, Carol. Magn., XCVI, 537. — Lex de causa religionis iudicandi potestatem Romano pontifici tribuens, Theod. XII, 577 *seqq.* — De

enqui causam iudicatam repetere præsumat. Carol. Magn., XC VII, 259. — De liberali causa, Const., VIII, 235, 237, 216, 569. — Charta de suspensa causa, Marculf., LXXXVII, 713, 815. — De causarum terminis, Carol. Magn., XCVII, 562. — Causæ majores apud Judæos quomodo finrentur., S. Gregor. Magn., LXXXVII, 785. — Causæ ibi finendæ ubi natæ, nisi suspecti sint iudices aut causæ ipsæ majores sint, *ibid.*, 813, 814. — Causæ fiscales vel divinarum domus, Constant. Magn., VIII, 153. — Ecclesiastici non suscipiant causas sæculares, S. Isidor., LXXXIV, 166, 182, 191. — Ut causas auctorum assumendi suorum aliquis licentiam habeat, Marculf., LXXXVII, 721, 810. — De causis, S. Isid., LXXXII, 203. — De causis commendatis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 798. — De causis alterius recipiendis, Marculf., LXXXVII, 712. — Certis de causis concessa est mulieribus publica accusatio, Gratian. CXXXVII, 977.

CAUSEDICI. Ut causedici qui acquiescere noluerint recludantur, Carol. Magn., XCVII, 778.

CAUSIDICUS. Erkenbald, CXXXVII, 585. — De causidicis, Rutherius Veronensis, episcop., CXXXVI, 161.

CAUTIO. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 764, 781. — Cautiones diverso modo factæ, Marculf., LXXXVII, 741. — Cautio de clavibus, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 803. — Cautio de homine, Formulæ Andegavenses, LXXXVII, 849. — Cautio de infracturis, Formulæ veteres, LXXXVII, 806. — Cautio de vinea, *ibid.*, 776, 832, 844. — Cautio juratoria, S. Greg. Magn., LXXVII, 725. — Cautio juratoria scripto exarata et suscripta in trium capitulorum damnationem usurpata, *ibid.*, 669.

CENSITI. De censitis, Constant., VIII, 327.

CENSARIE leges, Arnob. V, 917.

CENSUS. S. Gregor. Magn., LXXVII, 753, 756. — De censu Constant. Magn., VIII, 328; Edwardi Senioris leges, CXXXVIII, 460. — De censu sive ascriptione, Constant. Magn., VII, 95, 98. — De censu vel reliquis, *ibid.*, 165. — De censu Ecclesiarum, Carol. Magn., XCVII, 725. — De censu novo, Synod. Parisiens., LXXX, 452. — De censu regali, *ibid.*, 551, 779. — De censu regali inquitur, *ibid.*, 565. — De solutione census, Innocent. III, 33, 56. — De regionibus census, Abedoc. et Ethelwulfus, XCVI, 1304. — De censibus, Constant., VIII, 95, 98. — De terra censali, Carol. Magn., XCVII, 410. — Liber censuum, *id.*, XCVIII, 475. — Lex de censuum perquisitione ac relevatione, Eusebius Pampilius, VIII, 71.

CENTENARIUM. De centenariis, Carol. Magn., XCVII, 553.

CENTONARIUM. De centenariis, Const. Magn., VIII, 129.

CERARIUM. — De cerariis, Carol. Magn., XCVII, 129, 653, 906.

CEREALIA. De translatione cerealium, Cassiod., LXIX, 679. — De venditione cerealium, Caroli Magni Codex diplomaticus, XCVII, 195.

CESSEO, S. Gregor. Magn., LXXI, 1160, 1161; Formulæ veteres, LXXXVII, 769, 781, 833; Formulæ Andegavenses, *ibid.*, 839, 848, 853, 854; Formulæ inedite, *ibid.*, 895. — Cessio a die præsentis, Formulæ veteres, LXXXVII, 794. — Cessio a die præsentis ad Ecclesiam, Marculf., LXXXVII, 75. — Cessio ad Ecclesiam, Formulæ veteres, *ibid.*, 767. — Cessio ad ecclesiam a novo ædificatam, *ibid.*, 762. — Cessio ad locum sanctum, Marculf., LXXXVII, 719. — Cessiones variae, Marculf., *ibid.*, 810. — Prologi de cessionibus regalibus, Marculf., *ibid.*, 709.

CETURIA (de) mulcta, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1307.

CHARITAS sive CARITAS. Charitatis administratio. De administratione charitatis, S. Leo papa, LIV, 164. — Ecclesiarum facultates pauperibus distribui debent ab episcopis et clericis, Gelastus papa, LIX, 57. — De his qui in usum pauperum conferuntur, Dionysius Exiguus, LXVII, 158; S. Isidor., LXXXIV, 113. — De regula collectarum, LXXXIX, 826. — De distributione eleemosynarum, in casu mortis ejus qui eas recepit, Carol. Magn., XCVII, 141. — Eleemosynæ faciendæ quisnam debeat esse ordo, modus, causa et finis, Innocent. III, CCXVII, 755.

CHARTA. Per chartam ingenuus, si ad servitium interpellatus fuerit, Carol. Magn., XCVII, 558.

CHARTA agnitionis, Formulæ veteres, LXXXVII, 765. — Charta de causa suspensa, Marculf., *ibid.*, 715. — Charta qua rex concedit Ecclesiæ curiam seu fiscum juris proprii et regalis, Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 880. — Charta de ducatu, patriciatu vel comitatu, Marculf., *ibid.*, 705. — Charta libertatis, Regino Prumiensis, CXXXII, 190, 457. Charta de Mundebugge regis et principis, Marculf., LXXXII, 815. — Charta paricla, Marculf., *ibid.*, 725. — Charta in puellam facta ab eo qui illam invitam traxerat, Formulæ veteres, *ibid.*, 785. — Charta sacramentalis,

ibid., 757. — Charta tractatoria, *ibid.*, 805. — Chartæ regales sive parentales, *ibid.*, 797. — De chartis regalibus, Marculf., LXXXVII, 697 *seqq.*

CHARTOPHYLACIUM Justiniani tempore S. Gregorii Magni incensum, LXXXVII, 1056.

CHILDEBERTI III placitum quo locum abbati S. Dionysii asserit, LXXXVIII, 1091. — Diploma quo immunitates concedit, *ibid.*, 1092. — Diploma quo sylvam concedit, *ibid.*, 1095. — Diploma quo villam monasterio concedit, *ibid.*, 1089. — Childeberti III diplomata, *ibid.*, 1093-1107.

CHILDERICI II diplomata, LXXXVII, 1285-1300.

CHILDERICI III diplomata, LXXXVIII, 1147-1154.

CHILPERICI II diplomata, LXXXVIII, 1116-1129.

CHIROGRAPHUM. Afhwini episcopi Huiciorum et Æthelwulfi ducis, Append. ad Bedam, XCV, 574.

CHLODOVEI diplomata sincera, LXXXVIII, 681-686. — Diplomata spuria, *ibid.*, 685-692.

CHLODOVEI III diploma quo immunitatem monasterio concedit, LXXXVIII, 1079. — Diploma quo immunitatem a teloneis monasterio S. Dionysii concedit, *ibid.*, 1083. — Diploma quo immunitatem et privilegia monasterii Anisolensis confirmat, *ibid.*, 1085. — Diploma quo villam monasterio concedit, *ibid.*, 1086. — Diploma quo privilegia confirmat, *ibid.*, 1088.

CHLOTARIVS I leges a paganismo expurgavit, S. Greg. Turon., LXXI, 1163 Append.

CHRISTIANISMUS, CHRISTIANI. Christiani orant pro regibus, potestatibus et publica tranquillitate, Tertul., I, 445. — Salus imperatoris cordi est Christianis, *ibid.*, 447. — Religiose, pie, verecunde solemnitas publica celebrant Christiani, *ibid.*, 451. — Christiani patientes in persecutionibus et rebellionis onerosos, *ibid.*, 460. — Religio Christiana a nulla arte a nullo officio civis detorqueat homines, *ibid.*, 490. — Omnibus compensatione, Carol. Magn., XCVII, 255.

CLIENTS. De clientis actione versus dominum, Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1307. — De clientum præstationibus, *ib.*, 1319. — De clientelari jure, *ib.*, 1318.

CIOTARII III diplomata, LXXXVII, 1277, 1278, 1279, 1280, 1282.

CODEX DIPLOMATICUS Caroli Magni, XCVII, 65-1084; XCVIII, 9 874.

CODICILLUS. De codicillis, Const., VIII, 325, 570. — De codicillis honorariis, *ibid.*, 335. — Codicillus, S. Isidor., LXXXII, 204, 205.

COEMPTORES. De emptione tempore messis causa cupiditalis et turpis lucii, Carol. Magn., XCVII, 529.

COHORTALES. De cohortalibus, Const., VIII, 120.

COLIATIO. De collatione fundorum patrimonialium vel emphyteuticorum et rei privatorum, Const., VIII, 214. — De his quæ ex publica collatione illata sunt non usurpanda, *ibid.*, 286.

COLLECTA. De malis collectis omnimodis inhibendis, Carol. Magn., XCVII, 904.

COLLECTIO. Epistola collectionis, Formulæ veteres, LXXXVII, 784.

COLONA (de) evindicata, Formulæ veteres, LXXXVII, 759.

COLONITIO. Formulæ veteres, LXXXVII, 769.

COLONUS. Coloni alii originarii, alii ascriptitii, S. Gregor. Magn., LXXVII, 690, 691. — Coloni agrorum Ecclesiæ certum modiorum frumenti numerum reddere et offerre Romam tenebantur, *ibid.*, 498, 499. — Nummos pro frumento nonnunquam dabant, *ibid.*, 499. — Coloni ut liceret nubere dominis suis munus offerebant, *ibid.*, 501. — In quibus causis coloni censiti dominos accusare possint, Const., VIII, 399. — De colonis, *ibid.*, 727; Carol. Magn., XCVII, 412, 537, 757; Willelmi Conquest. leges, CXLIX, 1309. — De colonis fugitivis, Const. Magn. VIII, 569. — De colonis patrimonialium, saltuensium et emphyteuticorum fundorum, *ibid.*, 187. — De colono, Carol. Magn., XCVII, 774. — De colono evindicato, Formulæ veteres, LXXXVII, 757. — Per servum colonum non potest domino invito fieri præjudicium, S. Ivo Carnot., CLXI, 1221.

COMES, Carol. Calv., CXXIV, 864. — Decreta de officio comitis sacrarum largitionum, Theodos., XII, 521. — De comite, Carol. Magn., XCVII, 653, 906; Capitulare Francorum, *ibid.*, 151; Capitulare Mantuan., *ibid.*, 155; Capitulare Longobard., *ibid.*, 158; S. Bernard., CLXXXII, 719. — Ponderatis apud homines religiosos, majores et frequentiores inveniuntur virtutes, Tert., I, 506. — De Christiano non vendendo extra regnum, Canuti I Monumenta diplomatica, CLI, 1177.

CHRODEGANI (S.) diploma, LXXXIX, 1119.

CHUONRADI II constitutiones, CLI, 1039.

CINCIE leges, Arnob. V, 917.

CIRCULUS. Si quis circulum solidi exteriorem incidit vel adulteratum in vendendo subjecerit, Const. VIII, 149.

CIRCUMCISIO vetita civibus Romanis, Regino Prumiensis, CXXXII, 301. — De his qui circumciduntur, *ibid.*

CITATIO. Formula citationis, Marculf., LXXXVII, 829.

CIVES. De civibus, Willelmi Conquestoris leges, CXI, 141.

CLAMATOR. De clamatore, Willelmi Conquestoris leges, CXI, 137. — De clamatoribus, Carol. Magn., XCVII, 325, 328. — De clamatoribus vel causidicis, *ibid.*, 332, 360. — De impedimento clamatorum, *ibid.*, 360.

CLANDESTINA matrimonia, Clemens III papa, CCIV, 1483.

CLAVIS. Cautio de clavis, Formulæ veteres, LXXXVII, 803.

CLEMENTIA commendatur in regendis populis, Hildebert, Cenoman., CLXXI, 144.

CLERICATUS. Præceptum de clericatu, Marculf., LXXXVII, 712.

CLERICUS. De clericis, Const., VIII, 200. — De clericis et possessionibus eorum, Willelmi Conquestoris leges, CXI, 139. — Præsides Ecclesiarum jubet esse a functionibus publicis immunes, Constantinus, VIII, 477. — Clerici ne arma ferant, Regino Prumiensis, CXXXII, 222. — Quæ sæculi leges non admittunt a clericorum causis repellenda, Angelram, XCVI, 1039. — De accusatione et iudicio clericorum, Const., VIII, 839. — De causis clericorum iudices sæculares non cognoscant, S. Hilari., X, 571. — Non nisi ab episcopis clerici iudicentur, Gelas. papa, LIX, 151. — Clericum nemo in publico examinet, Const., VIII, 839. — De oratione clericorum, Isaac Lingon. episc., CXXIV, 1083, 1086. — De homicidiis clericorum.

COMES. De comitibus, Carol. Magn., XCVII, 141, 142, 148, 185, 725, 883, 901; Hincmar., CXXV, 997, 1001, 1016; S. Stephani leges, CLII, 1232. — Comites et duces promiscue civitatibus præsent, Carol. Magn., XCVIII, 571. — De comitibus ut ministris Ecclesiæ in suis ministeriis adiutores sint, *id.*, XCVII, 511. — De comitibus ad testimonium non admittendis, *ibid.*, 882. — De comitibus admonendis de constitutione legis, *ibid.*, 581. — De comitibus ad custodiam maritimam deputatis, *ibid.*, 569. — Præcepta comitibus data, *ibid.*, 431. — De interfectione comitum, *ibid.*, 148.

COMITATUS. Charta de comitatu, Marculf., LXXXVII, 705, 813.

COMITIVA viduæ Zamarchi servanda, S. Greg. Magn., LXXVII, 459.

COMMEATUS. De commeatu, Const., VIII, 252.

COMMENDATIO. De causis commendatis, Marculf., LXXXVII, 798.

COMMENDATITIA de re vendita, Formulæ veteres, LXXXVII, 803, 815.

COMMENDATITIAE litteræ ad episcopum, ad abbatem, Marculf., LXXXVII, 753, 754.

COMMISSA. De vectigalibus et commissis, Const., VIII, 221, 224, 225.

COMMISSARIA rescindenda, Constant., VIII, 188.

COMMODATA res commodanti perit, S. Ivo, CLXI, 1225. — In rebus commodatis non venit casus fortuitus, nisi culpa intervenerit, *ibid.*, 1225.

COMMODATUM. S. Isidor. Hispal., LXXXII, 207. — Notitia de commodato, Formulæ Andegavenses, LXXXVII, 836.

COMMONITORIUS. Indiculus commonitorius ad episcopum, Marculf., LXXXVII, 715.

COMMUNE dividendum, Constant., VIII, 376.

COMMUTATIO. Formulæ veteres, LXXXVII, 783; Carol. Magn., XCVII, 766; Anamod., CXXIX, 901, 904, 905, 906, 907, 908, 910, 911, 912, 913, 915, 916, 917, 918, 919, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 934, 935, 936, 937, 938, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 959, 960, 962; Folquin., CXXXVI, 1187. — De commutatione, LXXXIX, 828. — Commutatio cum rege, Marculf., LXXXVII, 717, 816. — Ita valet commutatio sicut et emptio, S. Ivo Carnot., CLXI, 961. — Commutationes de terris, Formulæ veteres, LXXXVII, 765, 832. — Charta commutationis, Formulæ ineditæ, *ibid.*, 837.

COMPENSATIO pro furto, Ethelbert., LXXX, 548. — Pro furto regi facto, *ibid.*, 547. — Compensatio pro homicidio servi regis, *ibid.*, 547. — Compensatio pro latrocinio, *ibid.*, 549. — Compensatio pro stupro, *ibid.*, 548, 549. — Compensatio virginis, *ibid.*, 553, 554.

COMPLACITATIO. Anamod., CXXIX, 904, 907, 909, 914, 954, 959, 960.

COMPOSITIO. Carol. Magn., XCVII, 583. — Composi-

tio inter Burgredum regem Merciorum et Wulfalum. Append. ad Bedam, XV, 375. — Compositio facta inter Hugonem episcopum et Willelmum comitem Antisiodorensis, S. Bernard., CLXXXII, 717. — De compositione Wirgildi, Carol. Magn., XCVII, 731. — De compositionibus quæ ad palatium pertinent, Capitulare Fraucorum, *ibid.*, 141; Capitulare Longobard., *ibid.*, 142.

CONCAMPBUM. Ludovici pii diplomata ecclesiastica, CIV, 1300; S. Henrici imperatoris diplomata, CXI, 323. — Concambium de villis, Marculf., LXXXVII, 743. — Concambium de terra aut vinea, *ibid.*. — Charta de concambio, Formulæ veteres, CLII, 1439.

CONCAMIATURA inter duos abbates, Formulæ veteres, LXXXVII, 803.

CONCAMIUS. Formulæ Andegav., LXXXVII, 841. — De concambio Ludovici diplomata, CIV, 1265.

CONCESSIO. De concessionem regali propriarum rerum, S. Stephani leges, CLII, 1246. — Concessio civium pro episcopatu, Marculf., LXXXVII, 703.

CONCILIATOR. Conciliatores furum at fures reputandi, S. Ivo, CLXI, 916.

CONCILIUM. Constantinus congregationem concilii petit, VIII, 477. — Concilium convocatur per singulos annos, In codice canonum, LVI, 416.

CONCITATOR. De concitatoribus seditionum vel tumultuum, Carol. Magn., XCVII, 844.

CONCORDIA inter Henricum IV regem et populum Pisanum ubi pacta inter eas inita recensentur, CLII, 1151. — Concordia inter Clementem III papam et senatores populumque Romanum super regalibus et aliis dignitatibus Urbis, CCIV, 1407-1510.

CONCUBINA prohibetur, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 633. — Lex Julia concubinas et meretrices permittens perit, S. Zeno, XI, 297. — De concubinis, Const., VIII, 233; S. Egbert. Eboracensis archiepisc., LXXXIX, 391.

CONCUBINARIUS. Decretum contra concubinos, Apud Casiodorum, LXXIX, 782.

CONCULTATURA epistola, Formulæ veteres, CLII, 1435. — Concultaturus quam abbas facit ad hominem suum, Formulæ veteres, LXXXVII, 801.

CONDUCTIO. De conditione, causa data, causa non secuta, S. Ivo, CLXI, 938.

CONDONATIO. De indulgentiis criminum, Const., VIII, 243. — De hominibus ad mortem dijudicatis quibus gratia concessa fuerit, Carol. Magn., XLVII, 539.

CONDUCTIO. S. Isidor. Hispal., LXXXII, 207.

CONDUCTOR. De conductoribus rei privæ, Const., VIII, 95. — Clerici non sint conductores. In codice canonum, LVI, 868. — De conductoribus fundorum emphiteuticorum, Const. Magn., VIII, 132, 214. — Episcopi, clerici et monachi rerum alienarum non sint conductores, Dionysii Exigui Codex canonum, LXVII, 171.

CONFIRMATIO donationis, Marculf., LXXXVII, 710. — Confirmatio pro secularibus viris, *ibid.*. — Confirmatio regis de omni corpore facultatis, *ibid.*, 717. — Confirmatio de omni corpore facultatis monasterii, *ibid.*, 720, 809. — Confirmatio traditionis ad monasterium, *ibid.*, 865. — Confirmatio de immunitate, *ibid.*, 809. — Confirmatio regis in eo qui ab hostibus est depreçatus vel ab igne concrematus, Formulæ veteres, *ibid.*, 799; (Marculf.?) *ibid.*, 828. — Epistola Innocenti III de confirmatione fœderis inter Philippum regem Franciæ et comitem Flandriæ, CCIV, 875.

CONFISCATIO. De proprietate hominis quæ ob aliquod crimen in bannum fuerit missa, Caroli Magni Codex dip., XCVII, 584.

CONFUGIUM. De confugientibus ad Ecclesiam, Apud S. Isidorum in Excerptis canonum, LXXXIV, 478; S. Ivo, CLXI, 1097; Innocent. III, CCXIV, 875.

CONGREGATIONES. De congregationibus, Carol. Magn., XCVII, 777.

CONJUGIUM. De legitimo conjugio, S. Egbert. Eborac. archiepisc., LXXXIX, 392. — De prohibito et illicito conjugio, Capitul. ad Saxon., XCVII, 147. — De conjugis, S. Isidor., LXXXII, 363. — S. Ivo Carnot. CLXI, 583, 636. — De conjugis prohibitis, Canuti I monumenta diplomatica, CLII, 1173. — Clandestina conjugia fieri non debent, Gratian., CLXXXVII, 1447.

CONJURATIONES. De conjurationibus, Cresconius episc., LXXXVIII, 904.

CONSANGUINEI adversus extraneos testimonium non dicant, Gratian., CLXXXVII, 677.

CONSANGUINITAS. Lex Romana de consanguinitate, S. Ivo, CLXI, 669. — De consanguinitate, Coll. S. Anselmi, CXI, 525. — Ne consanguinei coniungantur, Con. Rem., CLXXXIX, 682; Gratian., CLXXXVIII, 1863. — De nuptiis consanguineorum, Raban. Maur., CX, 1087. — Quomodo computandi sint gradus consanguinitatis, Alexander II

papa, CXLVI, 1379; Gratian., CLXXXVII, 1676; Willel. abb. CCIX, 645. — Quota generatione conjugia copulari debeant, Raban. Maur., CX, 1083; CXII, 1373, 1374. — Post alicujus, nullus de ejus consanguinitate sponsam accipiat, Gratian., CLXXXVIII, 1396. — Frater sponsam fratris post ejus mortem non ducat, *ibid.*, 1395. — Usque ad septimam generationem, nullus de sua cognatione ducat uxorem, *ibid.*, 1668.

CONSCII criminum susceptoresque latrocinantium pariterque poena legibus constricti, S. Leo, LVI, 637. — De his qui per malum ingenium alium auxiliaverint, Carol. Magn., XCVII, 237. — De his qui cum furibus conscii fuerunt, *ibid.*, 767. — Consocii furum ut fures reputandi, S. Ivo Carnot., CLXI, 946.

CONSENSUS matrimonium facit, S. Ivo, CLXI, 587, 616.

CONSILIARII. De consiliariis, Rather., CXXXVI, 175. CONSPIRATIO. De conspiratione, Carol. Magn., XCVII, 778. — De conspiratione contra regem et reginam, S. Stephani leges, CLI, 1253. — De conspirationibus, Caeconius episc., LXXXVIII, 904; Carol. Magn., XCVII, 286, 289, 552, 650.

CONSPIRATORES naves sibi invicem praecidant, Reg. Prumiens., CXXXII, 566.

CONSTANTINUS annuorum tributorum quae nomine terrae conferebantur quartam partem agrorum possessoribus donavit, Euseb. Pamphyl. VIII, 70. — Constantini constitutio adversus haereticos, *ibid.*, 279. — Constantini leges in gratiam confessorum, *ibid.*, 45. — Constantini lex de pietate in Deum et de Christiana religione, *ibid.*, 44. — Constantini leges pro martyribus et pro ecclesiarum praedictis, *ibid.*, 43. — Constantini edictum, Vitae Patrum, LXXIV, 525.

CONSTITUTIO. S. Isid., LXXXII, 201. — Quid sit constitutio, Gratian., CLXXXVII, 32. — De constitutionibus et edictis, Const., VIII, 242.

CONSTITUTIONES. Constitutio Theodosii Majoris in haereticos, S. Optat., XI, 1192. — Prima constitutio qua occasione et cuius impulsu data, Marius Mercator, XLVIII, 390. — Constitutio prima, Honorii Imperatoris ad Palladium, *ibid.*, 379. — Constitutio II Honorii Imperatoris ad Aurelium de subscribenda damnatione Pelagii et Celestii, *ibid.*, 394. — Constitutio Constantii ad Volusianum, *ibid.*, 404. — Constitutio Valentiniani III ad Amacium, *ibid.*, 409. — Constitutio Valentiniani III de Manichaeis, S. Leo LIV, 622. — Constitutio Justiniani contra Anthimum et Severum haereticos, Justinian., LXXII, 975. — Constitutiones Aquisgranenses, Carol. Magn., XCVII, 373. — Constitutiones Olonnenses, *ibid.*, 417. — Constitutiones Wormatienses, *ibid.*, 601. — Constitutiones Marci Imperatoris de synodo Chalcedonensi, S. Leo, LVI, 547, 549, 551. — Trium Ottonum constitutiones ecclesiasticas, CXXXVHI, 821. — De libro constitutionum Theodosii, S. Ivo, CLXI, 504.

CONSUETUDO, Carol. Magn., XCVII, 804. — Quid consuetudo, S. Ivo, CLVI, 1120; Gratian., CLXXXVII, 50. — De auctoritate legis et consuetudinis, Capitulare Francorum, XCVII, 143; Capitulare Longobard., *ibid.*, 144. — Consuetudo frustra rationi opponitur, Gratian., CLXXXVII, 46. — Veritate revelata consuetudinem sibi cedere oportet, *ibid.*, 46. — Radicatus est avellenda perniciosa consuetudo, *ibid.* — Quilibet consuetudo veritati est postponenta, *ibid.*, 46, 47. — Non potest consuetudo legem et rationem vincere, S. Ivo Carnot., CLXI, 509, 1120; Gratian., CLXXXVII, 59. — De iniustis consuetudinibus, Carol. Magn., XCVII, 408, 414, 576, 579. — Collectio consuetudinum, Apud Richardum abbatem Floriacensem, CXXXVI, 1505. — Normannorum antiquas consuetudines, in concilio apud Lilebonam, anno 1080 celebrato, confirmatas, In legibus Willelmi Conquestoris, CXLI, 1229.

CONSUL. De consulibus, Innocent. III, CCXIV, 218.

CONSULARIS. Consulares et consules olim fiebant per codicillos, S. Greg. Magn., LXXVII, 446. — De consularibus legibus, S. Isidor., LXXXII, 201.

CONSULATUS. Consulatum a Justiniano abolitum frustra restituere tentavit Justinus, S. Greg. Magn., LXXVII, 446, 599, 1329 (Not.).

CONSULTATIO. De consultationibus, Constant. Magn., VIII, 95, 374.

CONTEMPTUS. Contemptus legum exagitur, S. Agobard., CIV, 187 *et seqq.* — De contemptu iusti iudicii comitis, S. Stephani leges, CLI, 1252.

CONTROVERSIA. Ad controversiam partium dirimendam unum sufficit iuramentum, S. Ivo Carnot., CLXI, 950.

CONTUMAX. De contumacibus, Carol. Magn., XCVII, 767.

CONTURBATOR. De conturbatoribus Ecclesiae opprimendis, Carol. Magn., XCVII, 804.

CONVENTUS Moguntinus, Henrici IV Constitut., CLI, 1128. — Conventus Oppenheimensis, *ibid.*, 1125. — Conventus Ratisponensis, *ibid.*, 1140. — Conventus Tielensis, *ibid.*, 1126.

CONVOCATIO. De convocatione episcoporum ad collationem, S. Optat., XI, 818.

CORNELIA lex testamentaria, Gratian., CLXXXVII, 978. — Ad legem Corneliam de falso, Constant., VIII, 133, 504.

CORNICULARII. De corniculariis, Constant., VIII, 120.

CORNUTIANA charta, Ad Anastasium prolegomena, CXXXVII, 971.

CORONATIO Caroli Calvi, Hincmar., CXXV, 803. — Coronatio Ludovici II, *ibid.*, 809. — Coronatio Judith Caroli filiae, *ibid.*, 811. — Coronatio Hermintrudis reginae, CXXXVIII, 727. — Coronatio Arnulfi imperatoris, *ibid.*, 809.

CORREPTIO. De correptione ejus qui magica arte criminatus sit, Gelastus papa, LIX, 146.

CORREUS dicitur fidei iussor, S. Greg. Magn., LXXVII, 1156.

CREDITOR. Creditoris jus in debitorem varie a legibus variis statutum est, S. Greg. Magn., LXXXII, 676, 719. — Quid creditorem agere oporteat, cui debitum die statuto non solvitur, S. Ivo Carnot., CLXI, 927. — A creditoribus res alienae iniuste non defraudentur, S. Greg. Magn., LXXXII, 504. — Filium debitoris a creditoribus teneri velant leges, *ibid.*, 719. — Creditores non urgeant filios debitoris ejus hereditatem tenerunt adire, *ibid.*, 826. — Quibus penis plectantur creditores qui personam liberam, pro debito retinuerunt, *ibid.*, 718, 719. — Quid ferre creditorem oporteat qui debitorem suum agrotantem molestat, S. Ivo Carnot., CLXI, 950.

CRETIO, S. Isidor. Hispal., LXXXII, 204.

CRIMEN. De indulgentiis criminum, Const., VIII, 923. — De criminibus in lege conscriptis, S. Isidor., LXXXII, 203. — De crimine laesae majestatis, Carol. Magn., XCVII, 209.

CRIMINALIA negotia infra annum terminentur, S. Ivo, CLXI, 951.

CRUX. De cruce evindicata, Formulæ veter., LXXXVII, 802.

CUPARI. De cupariis, Erkembald., CXXXVII, 596.

CURATOR pupillorum debet jurare quod omnia gerat quae pupillis commoda judicaverit, S. Ivo, CLXI, 931. — Curator civitatis quid sit, S. Greg. Magn., LXXVII, 1022, 1502. — De tutoribus creandis, Constant., VIII, 176, 526. — De curatoribus Kalendarii, *ibid.*, 110. — De administratione et periculo curatorum, *ibid.*, 113, 135, 555, 570.

CURIA Moguntina, Henrici IV Constitut., CLI, 1135, 1136.

CURSUS. De cursu publico, Constant., VIII, 117, 118, 142, 299, 514. — De cursu temporis, *ibid.*, 216.

CURTIS, CORTIS, CURTUS. De curti dominica, Erkembald., CXXXVII, 594. — Capitulare de curtis imperialibus, Carol. Magn., XCVII, 349.

CUSTODIA. De custodia salutis regum et defensione proles presentium principum, S. Isidor., LXXXIV, 389. — De custodiis nocturnis, Willelmi Conquest. leges, CXLI, 1319. — De custodia reorum, Const., VIII, 198, 589.

CYROTHECARI. De Cyrothecariis, Erkemb., CXXXVII, 556.

DAGOBERTI I, Francorum regis, diplomata, LXXX, 490-564.

DAGOBERTI II diplomata, LXXXVII, 1301-1314.

DAGOBERTI III diplomata, LXXXVIII, 1111-1155.

DAMNARE, DAMNATUS. Ne sine accusatore legitimo quispiam condemnatur, S. Isidor., LXXXIV, 599. — Dammati servi res ad dominum pertinent, S. Ivo, CLXI, 98. — De bonis damnatorum, Constant., VIII, 208. — Quid fieri debeat de bonis capitaliter damnati, S. Ivo Carnot., CLXI, 928. — Bona capitali crimine damnatorum ad cognatos deveniant, *ibid.*, 1222.

DAMNUM. De damnis illatis, Hincmar., CXXV, 1078. — De compensatione damni a pecudibus illati, Canones Hibernenses. XCVI, 1322 *et seqq.* — Damnum ex casa plus minusve cadit in dominum rei id inferentis, S. Ivo, CLXI, 1226.

DANEGELDUM. De Danegeldo, Willelmi Conq. leges, CXLI, 1335; Edward III, CLI, 1195.

DAVIDIS comitis postea regis Scotorum charta, XCV, 568.

DEBILITATIO. De debilitatione membrorum gladio, S. Stephani leges, CLI, 1253.

DEBITOR. Debitoribus variae a legibus et imperato-

ribus poenae inflicte, S. Greg., LXXVII, 656. — Debituribus olim clericatus et honor quivis interdictus, *ibid.*, 663. — Quid debeat facere debitor non habens quid debita persolvat, S. Ivo Carnot., CLXI, 927. — Quid patiatur debitor qui tempore redditionis voluerit frustrare creditorem, *ibid.*, 928. — Ne quis debitorem aegrotantem molestat, *ibid.*, 930. — Quomodo iudicandae tergiversationes debitorum, *ibid.*, 933. — De debitoribus, *ibid.*, 908, 962.

DEBITUM promittens ad solutionem tenetur, S. Ivo Carnot., CLXI, 962. — De debitis regalibus qualiter solvi debeant, Carol. Magn., XI, VII, 259, 337. — De debitis solvendis, de creditis rebus et compensatione, S. Ivo, CLXI, 947. — Petitio debiti per iuramentum, *ibid.*, 899.

DECIMATIO. De decimatione thaynorum, Æthelredi II monumenta diplomat., CLI, 1166; S. Stephani leges, CLI, 1353.

DECIMÆ. De decimis, S. Maxim. Taurin., LVII, 901; Aledoc et Æthelvolffus, XCVI, 1319, 1320; Carol. Magn., XCVII, 127, 128, 411, 451, 577, 579, 814, 875, 903, 908; Regino Prumiens., CXXII, 190, 197, 201, 202, 237, 239, 417, 418; S. Ivo Carnot., CLXI, 1093, 1096; Innocent. III, CXXIV, 189; CXXVI, 1205. — De apibus et aliis multis minimis decimis, Wilhelmi Conq. leges, CXLIX, 1334; CLI, 1192. — De decimis ac censu ecclesiastico, Carol. Magn., XCVII, 725. — Opera adespota, *id.*, CXXXVIII, 480. — De obligatione præstandarum decimarum, *id.*, XCVII, 127. — De decimis præstandis, *ibid.*, 146, 196. — De decimis Ecclesiæ reddendis de ovibus et parcellis, Wilhelmi Conq. leges, CXLIX, 1334; Edwardi III leges, CLI, 1192. — De decimis reddendis, paupere alendo et elemosyna e regis prædiis annuatim eroganda, Æthelstani leges, CXXXVIII, 461, 463. — De decimis exquirendis, Francorum regum capitul., CXXXVIII, 583. — De decimis reddendis, Canuti monumenta diplom., CLI, 1174. — De decimis solvendis, Innocent. III, CXXVI, 163, 502. — De decimis ad Ecclesiam Tehani pertinentibus, Canut. monumenta diplomata, CLI, 1174. — De decimis Templariorum, Monumenta de bello sacro, CLV, 1237.

DECRETIO. De servis et asyllis, Chlotarii II Francorum regis ecclesiastica præceptiones, LXXX, 449-452.

DECRETUM. Decreta majorum servanda, S. Greg. Magn., LXXVII, 596, 697, 598, 618. — Ut conciliorum et præsentium Romanorum decreta custodiantur, S. Isidorus, LXXXIV, 351. — Decretum iudicii universalis editum in nomine principis, *ibid.*, 430. — Decretum quod factum fuit ad compendium palatii publicum, Pippini diplomata, XCVI, 757. — Caroli Magni decretum, Carol. Magn., XCVII, 673.

DECURIO. De decurionibus, Constant., VIII, 97, 150, 151, 144, 149, 185, 191, 251, 281, 290, 291, 293, 309, 324-329, 359, 384-390.

DEFENSOR. Codicillis defensoris officium committatur, S. Greg. Magn., LXXVII, 999. — Munia defensorum tum politicorum tum ecclesiasticorum, *ibid.*, 480. — Munia defensorum circa lites componendas, *ibid.*, 354, 670, 1126, 1150, 1221, 1227. — Munia defensorum circa reos poenis afficiendos, *ibid.*, 637, 672, 1170. — Munia defensorum circa testamenta, *ibid.*, 852, 853, 863, 977, 978, 1009, 1069. — Causæ laicorum cum episcopis aliquando defensoribus commissas, *ibid.*, 963. — Defensoris unius causa alteri defensori committitur iudicanda, *ibid.*, 995. — Defensores ab imperatoribus petebantur, *ibid.*, 480. — Defensores Ecclesiæ qui fuerint, quod eorum officium et institutio, *ibid.*, 200. — Defensoris instituendi formula, *ibid.*, 754, 954, 1149.

DELATOR. De delatoribus, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 53; Carol. Magn., XCVII, 819, 894. — Delatores qua poena multandi, Angelram., XCVI, 1064.

DENARIALE præceptum, Marculf., LXXXVII, 713.

DENARIALIS charta ante regem, Formulæ veteres, LXXXVII, 757. — De denariis, Carol. Mag. XCVII, 773.

DENARIUS. De denario S. Petri (Romescot), Wilhelmi Conq. leges, CXLIX, 1303, 1335, 1338. — De denario sanctæ Ecclesiæ dando, Æthelredi II monumenta diplomata, CLI, 1166. — De his qui bonos denarios accipere nolunt, Carol. Magn., XCVII, 408, 576.

DENDROPHORI. De dendrophoris, Constant., Magn., VIII, 129.

DENOMINATIO. Charta denominationis ad ecclesiam de terra, mancipia, Formulæ veteres, CLI, 1438.

DENUNTIATIO. De denuntiatione vel edictione, Constant., VIII, 154. — De denuntiatione vel edictione recepti, *ibid.*, 235. — De reparationibus denuntiationum, *ibid.*, 141.

DEPOSITUM. De deposito, S. Isidor., LXXXII, 207, 208; Carol. Magn., XCVII, 756; S. Ivo, CLXI, 931. — Si quis alicui det depositum tres testes adhibeat, *ibid.*, 931.

DESERTORES. De desertoribus, Capitulare Tici-nense, XCVII, 215.

DESPONSATIO. De desponsatione impuberum, Innocent. III, CXXIV, 290, 339, 791.

DIACONISSA (de), Carol. Magn., XCVII, 881.

DIGESTUM. Digestorum codex sive Pandectæ, Paul. Warnefrid., XCV, 468.

DIGNITATES. De dignitatibus, Const., VIII, 391. — Palatii Francorum dignitates, Codex Carolinus, XCVIII, 537. — De multa pro dignitate Ecclesiæ conferenda, CLI, 1171.

DII. De diis novis instituendis leges, Tertul., I, 290.

— Deos puniunt leges gentium, In Vitis Patrum, LXXII, 533.

DILATIO. De dilationibus, Const., VIII, 112, 530; S. Gregor. Magn., LXXVII, 577, 802.

DIPLOMA. Diploma Ottonis I, XCVIII, 30. — De diplomate Henrici, *ibid.*, 52. — Diplomata, *ibid.*, XCVII, 913-1084. — Diplomata Sigeberti, LXXXVII, 319-326. — Chlodovæi diplomata sincera, *ibid.*, 681-686. — Diplomata ad S. Willibrordum vel ab eo collata, LXXXIX, 533-536. — De diplomatibus Rudolphi regis Romanorum, XCVIII, 41, 863.

DIRIPERE. Invitans alios ad diripiendum quid pati debeat, S. Ivo Carnot., CLXI, 311.

DISCIDIUM, Regino Prumiens. abb., CXXXII, 304. — Sacramentum de discidio incestuoso, *ibid.*, 329.

DISCRETIO. De discretionem causarum, S. Isidorus, LXXXIV, 375.

DISPENZA (de) missorum dominicorum, Carol. Magn., XCVII, 443, 585.

DISSOLUTIO matrimonii. Dissolvendi matrimonii formula, Formulæ Andegavenses, LXXXVII, 854.

DIVINÆ leges naturæ, humanæ moribus constant Gratian., CLXXXVII, 29.

DIVISIO. Formulæ Andegav., LXXXVII, 853. — De divisione ubi regis accesserit missus, *ibid.*, 712. — Pactum divisionis inter fratres, *ibid.*, 804. — Divisio imperii, Codex diplom., XCVII, 295, 373, 611. — Divisionis imperii formula, *ibid.*, 669.

DIVORTIUM. De divortio, Dionysius Exig., LXVII, 247; Innocent. III, CXXVI, 238, 239. — De causa divortii, *ibid.*, 749. — Tribus de causis poterit uxor a viro divertere, Hælidha leges, CXXXVIII, 474. — Non licet mulieri dimittere quem sciens servum accepit in virum, Gratian., CLXXXVII, 1434. — Non debet separari conjugium quando ambo conjuges sunt adulteri, Innoc. III, CXXV, 1418. — De divortio propter cognationem spirituales, *ibid.*, CXXIV, 560, 561. — De divortio Philippi regis, *ibid.*, 617, 881-896. — De divortio Lotharii regis et Tetbergæ reginæ, Hincmar., CXXV, 612-760. — Contra divortium, S. Aug., XL, 109; Codex diplom., XCVII, 739. — De iis qui uxores, divortio intercedente, relinquunt, In Excerptis canonum S. Isidor., LXXXIV, 476.

— Si se nuptiis vinxerunt, adulteri esse monstrantur, *ib.*, 651. — De iis qui uxores, fornicationis causa, relinquere et alias sibi conjungere volunt quid sentiendum, item et de eo qui eam quæ uxor putatur desponsasse se abnegat, Lanfranc. Cantuar. archiepiscop., CL, 518. — Nisi coram Ecclesia consanguinitate probata, uxorem dimittere non licet, Alexander II papa, CXLVI, 1588. — Vir, uxore vivente, alteram ducere non potest, testantur Scriptura, Gratian., CLXXXVII, 1428.

DOIUS. De dolo malo, Const. VII, 170. — Dolum aut metum adhibens ut ad alium res transeat uterque et vi et dolo tenebitur, S. Ivo Carnot., CLXI, 944.

DOMINICA DIES. De observatione diei Dominicæ, S. Isidor., LXXXIV, 285. — Observatio Dominicæ diei jubetur, Carol. Magn., XCVII, 196, 239. — De operibus servilibus quæ diebus Dominicis non sunt agenda, *ibid.*, 519.

DOMINIUM. Dominia rerum quædam acquirantur jure naturali, quædam jure civili, S. Ivo, CLXI, 1236.

DOMINUS. Inter dominum et possessorem distinctio est, S. Greg. Magn., LXXXVII, 683. — Si scientie domino occidit servus, uterque manet culpabilis, S. Ivo, CLXI, 921. — Dominus non servus de repetendis conveniendus, *ibid.*, 922. — De dominis, RATHERIUS, CXXXVI, 174.

DONARE. De facultate donandi pro homine libero, Carol. Magn., XCVII, 572. — De potestate vendendi et donandi in femina, Capitul. Francorum, XCVII, 144; Capitul. Longobard., *ibid.* — Donata ab Ammonia Romanæ Ecclesiæ domus, Caliceno illius nepoti reddenda, S. Greg. Mag., LXXXVII, 954.

DONATIO. S. Isidor. Hisp., LXXXII, 206; Anasmod., CXXIX, 906. — Præceptum donationis, Marculf., LXXXVII, 707. — Præceptum de Loesiverpo, per manum regis,

ibid., 708. — Donatio ad casam Dei, Formulæ veteres, *ibid.*, 772, 804; (Marculf. ?) *ibid.*, 811, 812. — Donatio ad casam Dei pro missis canendis, *ibid.*, 857. — Donatio Ecclesie, *ibid.*, 779. — Cessio ad Ecclesiam, *ibid.*, 767. — Cessio a die presente ad Ecclesiam, *ibid.*, 751, 810. — Donatio de parva re ad Ecclesiam, *ibid.*, 752, 810. — Donatio ad Ecclesiam post obitum, *ibid.*, 795. — Si aliqui rem Ecclesie ad usum habeant et de sua proprietate aliquid donent, *ibid.*, 750. — Ut omnis homo liber potestatem habeat, ubicunque voluerit, res suas dare pro salute animæ suæ, Carol. Magn., XCVII, 404. — De clerico qui in monasterio tonsatur et rem suam ad ipsum locum donat, Marculf., LXXXVII, 729. — Charta donationis monasterio in precaria, *ibid.*, 875. — Donatio a die presente, *ibid.*, 862. — Cessio a die presente, *ibid.*, 794. — Alia cessio, *ibid.*, 810. — Cessio ad laicos, *ibid.*, 816. — Qui de grandi causa fecit donationem, *ibid.*, 728. — Charta donationis inter virum et feminam de eorum rebus, *ibid.*, 733. — Item alia sine aliqua minutione, *ibid.*. — Donatio inter virum et uxorem, tamen gestis sit alligata, *ibid.*, 785. — Donatio in sponsam facta, *ibid.*, 783. — Donatio ad sponsam, *ibid.*, 799. — Donatio ad filios, Formulæ veteres, *ibid.*, 777. — Donatio quam pater facit filio suo, *ibid.*, 801, 802, 817. — Alia donatio de eadem re, *ibid.*, 817. — Donatio ad filios naturales, *ibid.*, 819. — Donatio quam homo donat ad parentem suum, *ibid.*, 804. — Si quis servo suo, gasindo suo aliquid concedere voluerit, *ibid.*, 749. — Donatio scripto firmata, S. Gregor. Magn., LXXVII, 618. — Epistola donationis, Marculf., LXXXVII, 810.

DONATIONES. Codex Carolinus, XCVIII, 565. — Donationes ac testamenta, LXXXVIII, 1153-1518. — Qualiter donationes vel testamenta legantur, Marculf., LXXXVII, 749. — De donationibus, Constant. Magn., V, 11, 133, 140, 176, 212, 371; Carol. Magn., XCVII, 840. — Donationum chartæ, Codex diplomat., *ibid.*, 212. — Chartula comitissæ Mathildæ, seu donatio S. Sedii semel et iterum facta, XCVIII, 639, in epistola papæ Leonis ad Carolum imperatorem.

DONATISTÆ. De indulgentia et arbitrii libertate Donatistis concessa a Constantino, VIII, 775. — Leges imperatorum in Donatistas, S. Optat., XI, 805. — Leges Constantini in Donatistas, *ibid.*, 794. — Honorii leges in Donatistas, *ibid.*, 817, 1194, 1212, 1216, 1420, 1421, 1124, 1450. — Lex Theodosii Junioris in Donatistas, *ibid.*, 825. — Lex Theodosii multæ decem librarum auri in hereticos, in Donatistas extensa, S. Aug., XXXII, 804. — Donatistarum plurimi per leges imperatorum correcti, *id.*, XXXIII, 796, 806. — Donatistæ possessiones amittere jussi sunt secundum leges regum terrenorum, *ibid.*, 515. — Legum imperialium adversus Donatistas utilitas, *ibid.*, 796, 798, 802, 808; XLIII, 515, 425, 753. — Leges in Donatistas latas negligi queritur S. Gregorius papa, LXXVII, 818.

DOS. Cessio in dotem, Formulæ Andegav., LXXXVII, 849. — Constitutio dotis, Marculf., *ibid.*, 823, 876. — Formula solemnitis de dote, S. Greg. Turon. episc., LXXI, 1160 *app.*; Formulæ Andegav., LXXXVII, 839. — Libellus dotis, Marculf., *id.*, 758; Auctor incertus, *id.*, 771; (Marculf. ?) *id.*, 822, 825; Formulæ Andegav., *id.*, 848; Formulæ veteres, CLI, 1456, 1457.

DOTALITIO reginæ Anglorum, Innocent. III, CCXVI, 268.

DUCATUS. Charta de ducatu, Marculf., LXXXVII, 705, 815.

DUELLUM. De duello, Clemens III, CCIV, 1501. — Contra duellum, S. Bernard., CLXXXII, 581.

DUNECANI regis Scotorum charta, Append. ad Bedam, XCV, 566.

DUX. Duces civitatum, Codex diplomaticus, XCVIII, 570. — Duces iudices in Gallia, *ibid.*, 513. — Comites et duces promissæ civitatibus præsent, *ibid.*, 571.

EADGARI regis Scotorum chartæ, Append. ad Bedam, XCV, 566. — Eadgari regis Anglorum chartæ, *ibid.*, 579. — Eadgari statuta, S. Germanus Parisiensis, LXXII, 405.

EADGARI regis Anglorum chartæ, Append. ad Bedam, XCV, 577.

EBRIETAS. Vitium ebrietatis a lege prohibetur, Carol. Magn., XCVII, 187.

ECCLESIA. Leges imperatorum Romanorum servat Ecclesia, S. Ivo, CLXII, 279. — De Ecclesiis, Const. Magn., VIII, 101, 180; Theodos., XII, 531. — De honore Ecclesiarum, Codex diplomat., XCVII, 414, 570, 579, 716. — De irruptione in Ecclesiam, Æthelstani leges, CXXXVIII, 463, 466. — De restauratione et ædificatione ecclesiarum, Constant., VIII, 491. — De reparatione ecclesiarum, S. Isidor., LXXXIV, 553. — De restaura-

tione ecclesiarum, Codex diplomat., XCVII, 541; Regino Prumiens., CXXXII, 199, 417. — De Ecclesiarum restoratione in fabricis vel dedicatione, quid sit observandum, S. Isidor., LXXXIV, 832.

ECQUINI episcopi charta, Append. ad Bedam, XCV, 571.

EDGARI regis leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 485-498.

EDICTIO. Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 860.

EDICTUM. S. Isidor. Hisp., LXXXII, 201. — Quid sit edictum, Gratian., CLXXXVII, 52. — Edictum præfectorum legi principis postponendum, Marius Mercator, XLVII, 591. — Exemplar edicti præfectorum prætorii, *ibid.*, 592. — Edictis uti quid? *ibid.*, 528. — Edicta generalia nominibus præfectorum prætorii inscribi solita, *ibid.*, 581 (*not.*). — Edicta non proponebantur in provinciis nisi præsidum programme munita, *ibid.*, 566, 783, 827, 833. — Quoddam discrimen inter edicta et litteras imperatorum ad præsides, *ibid.*, 833. — De edictis, Const. Magn., VIII, 212. — Edictum Galerii pro Christianis quando emissum et propositum Nicomediæ, Lactant., VII, 250, 781, 786. — Edictum Diocletiani et Maximiani adversus Christianos quo die et anno promulgatum, *ibid.*, 215, 317, 506, 687. — Edictum Constantini et Licinii in gratiam Christianorum, *ibid.*, 267. — Edictum pro religionis libertate, *id.*, VIII, 105. — Edictum quo Constantinus urbem Romam, etc., etc., Silvestro papæ et ejus successoribus tradit, Const., VIII, 567, 578. — Edictum propositum a Volusiano præfecto urbis, S. Leo, LVI, 500. — Edictum ad ubique constitutos episcopos et patriarchas, Justinian., LXXI, 957. — Edictum imperatorum in confirmationem concilii Chalcedonensis, S. Isid. Hisp., LXXXIV, 173 *seqq.* — Edictum de expeditione Corsicana, Carol. Magn., XCVII, 461. — Edictum Ottonis pro Ratherio, in Ratherii vita, CXXXVI, 88.

EDITIO legibus comprehensa, Auctor incertus, LXXXVII, 790.

EDMUNDI leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 479-486.

EDUARDI senioris leges, CXXXVIII, 459-462.

EDUCATIO. De educatione filiorum a parentibus et patris, Carol. Magn., XCVII, 550.

EDWARDI leges de clericis et possessionibus eorum, CLI, 1191. — Donatio Edwardi regis, LXXX, 96.

EFFUSIO sanguinis. Effusionem sanguinis humani omnes leges prohibent, S. Ivo, CLI, 689.

ELECTIO. Electionis capitula, Francorum regum Capit., CXXXVIII, 797. — De forma et modo in electionibus pontificum observandis, Innocent. III, CCXIV, 588, 589. — De electione episcopi, S. Greg. Turon., LXXI, 1178. — Quod non oporteat principes eligere episcopum ex concilio vi generali, CXXXIX, 480. — Qui alteri ministrant non sunt ad electionem populi, in codice canonum Eccles., LVI, 716. — De electione imperatoris, Innocent. III, CCXVI, 993. — De Caroli Magni successorum electione, Codex Carolin., XCVIII, 665. — De Trium Ottorum eorumque successorum usque ad Fridericum II electione, *ibid.*, 664. — Bosonis regis electio, CXXXVIII, 787. — Odonis regis electio, *ibid.*, 797. — Widonis regis electio, *ibid.*, 805. — Ludovici regis Arelatensis electio, *ibid.*, 805.

ELECTOR. De septem electoribus sacri Romani imperii, Codex Carolin., XCVIII, 666.

ELIGII (S.) charta, LXXXVII, 658.

EMILIA lex, Tertull. I, 298.

EMPHYTEUTICUS. De emphyteutico jure, S. Greg. Magn., LXXVII, 526.

EMPTIO. S. Isidor., LXXXII, 205; Codex diplomat., XCVII, 766; Folquin., CXXXVI, 1198, 1199, 1205, 1212, 1217. — De emptione contrahenda, Constant., VIII, 175, 391. — De emptione in die Dominica, Æthelstani leges, CXXXVIII, 464, 468. — De emptionibus, Codex diplomat., XCVII, 515. — Ne venditio et emptio fiat nisi coram testibus et in civitatibus, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1515, 1519. — De emptio a fure, ex concilio incerto, LXXX, 829. — Si emerit quisquam aliquid a servo, nesciente domino, emptio rescindi potest, S. Ivo, CLI, 924, 1221. — Ab ignoto nil emendum, S. Ivo, CLI, 929. — De illo qui res alienas malo ingenio emptas vendiderit, *ibid.*, 964.

EMPTORIUM. De emptoris, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1519.

EMUNITAS regia, Marculf., LXXXVII, 701, 808. — Emunitas sanctorum, *ibid.*, 773. — Confirmatio de emunitate, *ibid.*, 702.

EPISCOPATUS. Præceptum de episcopatu, Marculf., LXXXVII, 704. — Concessio civium pro episcopatu, *ibid.*, 705. — Concessio alia civium pro episcopatu, *ibid.*, 807.

EPISCOPUS. De episcopis, Constant., VIII, 101, 212,

- 514, 515; Theodos., XIII, 531. — Quod non oporteat principes eligere episcopum, Ex concilio vi generali, CXXIX, 480. — Indiculus regis ad episcopum ut alium benediceret, Marculf., LXXXVII, 704.
- EPISTOLA.** Formulæ Andegav., LXXXVII, 848. — Epistola Childeberti regis data per Ecclesias sacerdotum vel omni populo, S. Gregor. Turon., LXXI, 1159. — Epistola si aliqui rem ecclesiæ ad usum habeant et de sua proprietate aliquid donent, Marculf., LXXXVII, 750. — Epistola quam pater et mater faciunt in filio, Formulæ Andeg., LXXXVII, 818.
- ERCISCUNDÆ** familiæ, Marculf., LXXXVII, 712. *Vid. Herciscundæ.*
- ERROR** quomodo dirimit matrimonium, S. Ivo., CLXI, 161, 593.
- ETHELBERTUS.** Ethelberti regis charta, LXXX, 342. — Judicia quæ Ethelbertus rex constituit, *ibid.*, 515 et seqq. — De lege Anglorum ab Ethelberto rege edita, S. Ivo., CLXI, 505.
- EUNOMIANI.** Leges Theodosii Magni adversus Eunomianos, Marcus Mercator, XLVIII, 1123 (Not.).
- EUNUCHUS.** De eunuchis, Const., VIII, 396.
- EVACUATORIA.** Marculf., LXXXVII, 748; Auctor incert., *ibid.*, 769, 798.
- EVAGINATIO** gladii. De evaginatione gladii sine vulnere, S. Stephani leges, CLI, 1253.
- EVINDICATE** iudicio viro illustro, Formulæ veteres, CLI, 1253.
- EVINDICATIO.** Notitia de colono evindicato, Marculf., LXXXVII, 757, 759. — Iudicium evindicatum de colono, *ibid.*, 759.
- EXACTIO.** De exactionibus. Constant., VIII, 101, 182, 189, 329, 357. — De exactione Ecclesiarum Gallicie provincie, S. Isid., LXXXIV, 407. — Contra exactiones, S. Bernard., CLXXVII, 501.
- EXAMEN.** De examine forensi, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1321, 1322. — De examine aquæ frigidae, Codex diplom., XCVII, 904.
- EXCAMBIUM.** Excambii charta seu permutationis inter regem et vassallum hobarum jure possidendarum, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 882.
- EXCUSATIO.** De excusationibus artificum, Const., VIII, 381, 391. — De excusationibus munerum, *ibid.*, VIII, 400.
- EXORDINARI.** De exordinariis sive sordidis muneribus, Constant., VIII, 284, 336.
- EXPEDITIO.** De expeditione exercitali capitulare, Codex diplom., XCVII, 533. — De expeditione Romana, Carol. Magn., XCVII, 673.
- EXPOSITI.** De expositis, Const., VIII, 352.
- EXTRADITIO.** De extraditione seu fugitivis, Carol. Magn., XCVII, 144.
- EXTRANEUS.** Extranei adoptio in locum filiorum, Marculf., LXXXVII, 737; Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 787, 818.
- EXTRAORDINARI.** De extraordinariis sive muneribus, Constant., VIII, 235, 284.
- FABER.** Erkembald, CXXXVII, 593.
- FABIA** lex, Constant., VIII, 126.
- FABRICA** ecclesiæ relevanda ex quarta parte reddituum ecclesiasticorum, Regino Prumiens., CXXXII, 205, 258.
- FAIDA** (de). Codex diplom., XCVII, 135, 141, 142, 684, 725, 907; Regino Prumiens. abb., CXXXII, 2-1, 282, 327, 442, 448. — De faldis coerendis, Codex diplom., XCVII, 407, 575; Regino Prumiens., CXXXIII, 301.
- FALSARIUS.** De falsariis, Innocent. III, CXXIV, 539; CXXVI, 1216; Celestinus III papa, CCVI, 1252. — De falsariis puniendis, Innocent. III, CXXIV, 221. — De pœna falsariorum, *ibid.*, 494, 559.
- FALSUM.** De falso, Constant., VIII, 133.
- FAMES.** De hoc si per plurima loca fames fuerit, Carol. Magn., XCVII, 550.
- FAMILIARIS.** Familiares adversus extraneos testimonio non dicant, Gratian., CLXXXVII, 677.
- FAMULUS.** De famulis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1315.
- FEMINA.** Juxta leges civiles viri non iisdem ac feminae pudicitie nexibus constricti, Eugypsius abb., LXII, 752. — Edictum contra feminas hæreticas, Justinian., LXXII, 1009, 1010. — De potestate vendendi et dandi in femina, Carol. Magn., XCVII, 144. — De femina gravida quæ capiti supplicio damnatur, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1309. — De feminis viros amittentibus, Carol. Magn., XCVII, 525. — Decreta de viris ac feminis Deo dicatis, Burchard., CXL, 791. *Vide Mulier.*
- FENUS.** Regino Prumiens., CXXXII, 214. — Contra feeneratorcs, Petrus Cantor., CCV, 156.
- FERVENS.** Ferventis aquæ iudicium in Ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 612.
- FESTUS DIES.** De operibus festi diei, CXXXVIII, 461.
- FEUDUM.** Caroli Magni Codex, XCVIII, 718. — Feudum presbyterale, Regino Prumiens., CXXXII, 416. — De feudorum jure, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1318. — De feudis alienandis vel non, Innocent. III, CXXV, 1474.
- FIDEI COMMISSUM.** S. Isidor., LXXXVII, 203.
- FIDEJUSSOR.** Hælidha, CXXXVIII, 477. — De fidejussore, Caroli Magni Codex diplom., XCVII, 147. — De fidejussoribus curatorum Kalendarii, Const., VIII, 110. — De fidejussoribus, Abedoc et Æthelwulfus, XCVI, 1292. — De iustitiæ publicæ fidejussoribus, Willelmi Conquest. leges, CXLIX, 1320. — Fidejussores solutionem debiti equaliter in se dividere debent, S. Ivo., CLXI, 932. — Fidejussores omnes et singuli ad solvendum tenentur, cum obligatus non solvit, *ibid.*, 1225. — Nullus contempto fidejussore debitorem tenere debet, *ibid.*, 967.
- FIDELITAS.** De fidelitate promittenda imperatori, Carol. Magn., XCVII, 223.
- FIDES.** De fide testium et instrumentorum, Const. Magn. VII, 293, 372, 579. — De fide catholica, Theodos., XIII, 530. — Edictum de fide Constantinopolitanis, Justinian., LXXII, 1044. — De fide et obsequio erga regem, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1317.
- FIDUCIARIUM** jus, Innocent. III, CXXIV, 1129.
- FILIA** cum fratribus in paterna alode succedere debet, Marculf., LXXXVII, 756. — De iure filiarum in res servorum quos frater fecit liberos, Carol. Magn., XCVII, 143, 144.
- FILIUS.** De legitimis filiis, Innocent. III, CXXVI, 1271. — Filiis familiæ in sacro patre pecunia non commendanda, S. Ivo., CLXI, 918. — De filiis militarium, apparitorum et veteranorum, Constant., VIII, 135, 316. — De his quæ a filiis et servis acquiruntur, S. Ivo., CLXI, 925. — Charta qualiter pater filium vel nepotem de rebus suis melius re potest, Formulæ veteres, LXXXVII, 787. — De filiis non legitimis, Regino Prumiens., CXXXII, 275. — De filiis naturalibus et matribus eorum, Const., VIII, 386, 388. — Quomodo filii naturales efficiantur legitimi, S. Ivo., CLXI, 931.
- FINIUM** regundorum, Const., VIII, 344, 348.
- FISCALIA** tributa, S. Greg. Magn., LXXVII, 674, 675, 676.
- FISCALINI.** Carol. Magn., XCVII, 557, 757, 774. — De liberis hominibus uxores fiscalinas habentibus, *ibid.*, 551. — De his qui fiscalinas uxores ducunt, S. Ivo., CLXI, 591.
- FISCUS.** De iure fisci, Const., VIII, 129, 162, 164, 198, 326. — De advocato fisci, *ibid.*, VIII, 116, 379. — Fisci debito bona etiam antiquitas, signo principis appposito, eidem custodienda vindicabantur, S. Greg. Magn., LXXVII, 1119. — Fiscorum regaliū describendorum formulæ, Caroli Magni Codex diplom., XCVII, 510. — Ubi causæ fiscales vel divinarum domus, Const., VIII, 133.
- FLAGELLATIO.** De his qui flagellantur sua querentes, S. Stephani leges, CLI, 1249.
- FORBANNIRE.** De forbannitis teloneis, Carol. Magn., XCVII, 725.
- FORBATUDUS.** De homine forbatudo, Formulæ veteres, LXXXVII, 768.
- FORCAPIUM** seu FORISCAPUM. De forcapiis, Carol. Magn., XCVII, 409, 577.
- FORESTES.** De forestibus dominicis, Caroli Magni Cod. diplom., XCVII, 581. — De forestibus noviter institutis, *ibid.*, 411, 577.
- FORMATÆ.** De formatis epistolis, Formulæ veteres, LXXXVII, 834.
- FORMULÆ** Marculf., LXXXVII, 697-757.
- FORMULÆ** veteres incerti auctoris, LXXXVII, 757-780.
- FORMULÆ** Sirmondicæ, LXXXVII, 779-798.
- FORMULÆ** Bignonianæ, LXXXVII, 798-808.
- FORMULÆ** Lindenbrogii, LXXXVII, 807-818.
- FORMULÆ** Andegavenses, LXXXVII, 857-856.
- FORMULÆ** Baluzianæ, LXXXVII, 855-876.
- FORMULÆ** Alsaticæ, LXXXVII, 875-892.
- FORMULÆ** inedite, LXXXVII, 891-902.
- FORMULÆ** antiquæ, etc., LXXXVII, 901-950.
- FORMULÆ** veteres. Appendix ad sæculum x, CLI, 1409-1466.
- FORNICATIO.** Carol. Magn., XCVII, 250, 756. — De fornicationibus, Regino Prumiens., CXXXII, 503 et seqq. — De liberis fornicantibus cum ancillis alterius domini, S. Stephani leges, CLI, 1249.
- FORNICATOR.** De fornicatoribus, CXXXVIII, 454.
- FORUM.** Quod omnibus qui lite pulsati sunt, non alibi quam in proprio foro iurgandum sit, Angelram., XCVI, 1063.
- FRACTIO.** De fractione pacis Ecclesiæ, Willelmi Con-

quest. leges, CXLIX, 1334; Edwardi III leges, CLI, 1192. **FRANCI** sua lege vivebant, Regino Prumiens., CXXXII, 416. — Lex Francorum; Agobard., CIV, 117, 126. — De legibus Francorum, S. Greg. Turon., LXXI, 1163. *app.* — De Francigenæ cæde, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1818.

FRANCIÆ res. Rerum Francicarum status, Adrevaldus abb., CXXIV, 913. — Regni et Ecclesiæ status sub Ludovico Pio, *ibid.*, 922. — Post partitionem regni a filiis Ludovici rerum facies, *ibid.*, 936.

FRATRICIDA. De fratricidis, Caroli Magni Cod. diplomat., XCVII, 351; Regino Prumiens., CXXXII, 290, 291, 296, 300.

FREDERICUS II. Frederici II imperatoris promissio Innocentio III, CCXVII, 301. — Frederici II cæssio comitatus Fundani Innocentio III, *ibid.*, 301. — Frederici II promissio de corona Siciliæ ab imperio separanda, *ibid.*, 305.

FREDUM. Freda, Regino Prumiens., CXXXII, 292, 347. — Freda regalla, *ibid.*, 472. — De freda exigenda, Caroli Magni, XCVII, 528, 588. — Ut iudices sive missi fiscales Freda non exigant priusquam facinus componatur. Carol. Magn. Cod. diplomat., XCVII, 218.

FRUMENTUM. De frumento Carthaginiensi, Const. VIII, 131.

FUGIENS. De fugientibus in pugna, Nicolaus I papa, CXIX, 991.

FUGITIVI. De fugitivis, Caroli Magni, Cod. diplomat., XCVII, 143, 144, 311, 314, 327, 585, 587, 774. — De fugitivis colonis, inquilinis et servis, Const., VIII, 369. — De fugitivis contra præceptum dominicum occultatis, Carol. Magn., XCVII, 561.

FUNDATORES ecclesiarum. Ut fundatores ecclesiarum, quousque advixerint, earum habeant curam, ipsique illic ministros eligant servituros, S. Isidor., LXXXIV, 435.

FUNDUS. Sine censu fundus comparari non potest., Const. VIII, 165. — De fundis emphyteuticis et eorum conductibus, *ibid.*, 132. — De fundis patrimonialibus, *ibid.*, 396. — Præceptio de commutando fundo, in libro diurno Pontif. Roman., CV, 100. — De collatione fundorum patrimonialium vel emphyteuticorum et rei privatae, Const. VIII, 214.

FUR. De furibus, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 77, 275; Carol. Magn., XCVII, 31, 797, 829; Nicolaus I papa, CXIX, 1010; Alfredi leges, CXXXVIII, 449; S. Ivo, CLXI, 804. — De furibus deprehensis, Regino Prumiens., CXXXII, 302. — De furibus animalium, Nicolaus I papa, CXIX, 992. — Fures et latrones occisi, Regino Prumiens., CXXXII, 302. — Non homicidium si fur nocte domum perfodiens occisus fuerit, S. Ivo, CLXI, 706. — Non occiditur fur diurnus sine culpa, sed nocturnus, *ibid.*, 1226. — Fur captus in præda, Regino Prumiens., CXXXII, 474. — Fur necessitate factus, *ibid.*, 568. — Fures quomodo puniendi, S. Ivo, CLXI, 945. — Fur reddat quintuplum furti pretium, *ibid.*, 1226. — Si quis de fure inscius aliquid comparavit, querere debet venditorem, *ibid.*, 945.

FURIOSUS. Furiosus incapaces contrahendi matrimonium, S. Ivo, CLXI, 619.

FURTUM. De furto, Cod. diplomat., XCVII, 130.; Regino Prumiens., CXXXII, 285, 335; S. Ivo, CLXI, 805, 812. — Furti definitio, Regino Prumiens., CXXXII, 335, 376. — Quæ differentia inter rapinam et furtum, S. Ivo, CLXI, 804. — De furto liberorum, S. Stephani leges, CLI, 1252. — De furto servi, *ibid.*. — De furto mulierum maritarum, *ibid.*, 1250. — Furtum confessus ad quid obligatur, S. Ivo, CLXI, 294. — Quod ex furto quæsitum est in societatem non debet converti, *ibid.*, 958. — Furtum sine furandi affectu non committitur, *ibid.*, 105. — Compensatio furti, Canones Hibernenses, XCVI, 1321, 1322 *et seqq.* — De furti compositione, S. Ivo, CLXI, 954. — De his qui furto accusati fuerint, Carol. Magn., XCVII, 407. — De illis qui furtum et rapinam exercent, S. Ivo, CLXI, 962. — Furtivam rem qui scienter emerit debet eam restituere, *ibid.*, 945.

GALLINA. Reparatio damni a gallinis illati, Abedoc et Ethelwulfus, XCVI, 1505.

GASINDUS. — Si quis servo suo, gasindo suo aliquid concedere voluerit, Marculf., LXXXVII, 749, 820.

GELASIUS I papa damnat Lupercalium superstitionem celebrationem, LIX, 110.

GENTILES. Gentilium superstitiones abolendæ, Canut. I monumenta diplomatica, CLI, 1178.

GERONTOCOMIA sunt hospitium senum, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1117, 1118.

GESTA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 781.

GLADIATORES. De gladiatoribus, Const., VIII, 295. — Lex de gladiatoribus abolitis, Euseb. Pamph., VIII, 75.

GLADIUS. De his qui hominem gladio occiderunt, S. Stephani leges, CLI, 1255.

GLEBA. De glebæ ascriptiis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1039.

GLYCERII imperatoris edictum contra ordinationes Simoniacas, S. Leo, LVI, 896.

GOSPATRICII comitis de Dombart chartæ, App. ad Bedam, XCV, 509.

GUNDOBADA lex, S. Gregor. Turon., LXXI, 230; S. Agobard., CIV, 115; Hincmar. CXXV, 1026. — Lex Gundobada recepta per omnes ubique provincias, S. Agobard., CIV, 121. — Non lex sed nex, *ibid.*

GUNDEMARI regis decretum, LXXXIV, 482.

GYNÆCIARIUS. De gynæciariis, Constant., VIII, 148.

HADRIANUS. Leges ex Dracontis et Solonis libris Atheniensibus ab Hadriano scriptæ, Cassiod., LXIX, 1232.

HÆREDITAS. S. Isidor., LXXXII, 206; Alexander III, CC, 635. — De hæreditatis petitione, Const., VIII, 296.

— Hæreditas aditur aut dicto aut facto, S. Greg. Magn., LXXVII, 826. — Hæreditas omittitur cum hæres se tempore excludi patitur, *ibid.*, 826. — Hæreditas repudiatur cum is ad quem delata est adire recusat, *ibid.*. — Qui ab hæreditate se abstinet onera hæreditaria sustinere non debet, *ibid.*. — Non liceat parentibus liberis, vel liberis parentibus ab hæreditate repellere monachos factos, Gratian., CLXXXVII, 1098.

HÆREDITARIA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 775, 776, 778.

HÆRES. De hæredibus legitimis, Constant., VIII, 216.

— Filius patris hæres, Alexander III, CC, 845. — Hæres in unam unciam, S. Greg. Magn., LXXVII, 1227, 1228.

— Hæres in quatuor uncias, *ibid.*, 5.2, 1040. — Hæres in sex uncias, *ibid.*, 503, 504, 506, 605, 606. — Hæres in octo uncias, *ibid.*, 548. — De illo qui filius carens in eorum locum alium sibi vult habere hæredem, S. Ivo, CLXI, 939.

— Hæredi contra priorem justam definitionem ventre non licet, *ibid.*. — Quæ actiones in hæredes transeant, *ibid.*, 949. — Infra annum hæres solvat legata, *ibid.*, 927.

— Hæres ad solvendum tenetur, si auctor ejus aliena legaverit, S. Greg. Magn., LXXVII, 906, 907.

— Epistola ejus qui de hæredibus alieni aut ecclesiæ delegat, Formulæ Andegav., LXXXVII, 851. — Si hæres jussa testatoris non impleverint adimplere debet episcopus, S. Ivo, CLXI, 908.

— De juramento fidelitatis ab hæredibus regis pontificibus Romanis præstando, Clemens III, CCIV, 1486. — De hærede minorum sine decreto, Const., VIII, 243. — De hæreditatis petitione, Marculf., CXXXVII, 757. — Ut filia cum fratribus, in paterna succedat alode, *ibid.*, 736. — De uxoris defunctorum quam partem collaborationis, post obitum maritorum accipere debeant, Carol. Magn., XCVII, 570.

HÆRESIS. An hæresis matrimonium contractum dirimat, Innocent III, CXLIV, 588. — Leges imperiales contra Joviani et Helvidii hæreses, S. Maxim. Taurin., LVII, 240.

HÆRETICI. De hæreticis, Const., VIII, 319; Theodos., XII, 533; Innocent. III, 537; *ibid.*, CCXVI, 1210. — Paganus et hæretici non possunt accusare Christianos, Caius papa, V, 184. — Constitutio adversus hæreticos, Const., VIII, 279. — Theodosii majoris constitutio in hæreticos, S. Optat., XI, 1192. — Lex imperatoris Theodosii junioris in hæreticos, *ibid.*, 1451. — Leges imperatorum contra hæreticos, S. Aug., XXXIII, 538, 559; XXXVII, 1509; Justinian., LXXII, 1085. — Leges penales imperatorum pro catholica fide adversus hæreticos defenduntur, S. Aug., XLIII, 616. — Lex Theodosii multa decem librum auri in hæreticos, *id.*, XXXII, 804. — Leges imperatorum hæreticos damulæ et exiliis plectunt, *id.*, XXXIII, 526. — Legum severitate non utuntur catholici adversus hæreticos, *id.*, XXXII, 305, 306. — Querela hæreticorum adversus leges imperatorum catholicorum, *id.*, XLIV, 703, 704. — De lege Theodosii erga hæreticos, Cassiod., LIX, 1156. — Constitutio Justiniani contra hæreticos, LXXII, 975 *seq.* — Decretum contra hæreticos, Lucius III, CCL, 1297. — De bonis hæreticorum confiscatis, Innocent. III, CCXVI, 154. — Super extirpatione hæreticorum, *ibid.*, 160. — Cur cum paganus et hæretici alter acium, S. Greg. Magn., LXXXVII, 1267. — De tollendis conventiculis hæreticorum, Const., VIII, 281, 318. — Quam perniciosæ sint hæreses ratione unitatis perturbatæ, S. Ambros. XVI, 1121.

HARIBANNUS. Carol. Magn., XCVII, 553. — De haribanno exactando, *ibid.*, 562. *Vide* HARIBANNUS.

HARIBANNATOR. De conjuncto haribannatoris, Carol. Magn., XCVII, 557, 737.

HEBREI. Novellæ de Hebræis, Justinian., LXXII, 1031.

HENRICI comitis, filii Davidis I regis Scotorum, charta, Appendix ad Bedam, XCV, 368.

HENRICI (S.) leges et constitutiones, CXL, 225, 237. — S. Henrici leges Papienses, *ibid.*, 225. — S. Henrici constitutio Arminensis, *ibid.*, 229.

HENRICI I Francorum regis diplomata, CLI, 1023-1040.

HENRICI IV imperatoris constitutiones, CLI, 1123-1165.

HERCISCUNDE familie, Constant., VIII, 226, 234, 330; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 207.

HERIBANNUS. De heribanno, Carol. Magn., Cod. diplomat., XCVII, 587, 227, 588, 733, 779. — De his qui heribannum solvere debent, *ibid.*, 774.

HERISLIS (de), Carol. Magn., XCVII, 527, 528, 583.

HERIVANNUS. De Herivanno, Caroli Magni, XCVII, 213. *Vide* HERIBANNUS.

HERUS. Herorum officium et potestas in servos, S. Ivo, CI, XI, 923, 924.

HIBERNENSES canones, Abedoc et Ethelvolfus, XCVI, 1311-1326.

HINCMARUS. Hincmari Remensis archiepiscopi expositiones ad Carolum regem pro libertatum Ecclesiarum defensione, CXXV, 1053-1070.

HLOTHARII regis charta, App. ad Bedam, XCV, 789.

HLOTHARII imperatoris conventus compendiosis, Carol. Magn., XCVII, 659. — Hlotharii, Hludovici et Karoli conventus apud Marsuam, *id.*, CXXXVIII, 553, 575. — Hlotharii et Karoli conventus, *ibid.*, 599. — Hlotharii et Karoli conventus apud Leudicam, *ibid.*, 605.

HLUDOVICI II et Karoli pactum Argentonense, CXXXVIII, 527. — Hludovici II imperatoris Tirienses, I, II, III, *ibid.*, 557, 609, 617. — Leges ab imperatore Hludovico II promulgatae, *ibid.*, 573, 614. — Hludovici Germanie regis conventus Moguntinus, *ibid.*, 579. — Hludovici II imperatoris constitutiones, *ibid.*, 621. — Hludovici II imperatoris capitula excerpta, *ibid.*, 627. — Hludovici II. Karoli et Hlotharii conventus ad Sablonarias, *ibid.*, 691. — Hludovici Germanici et Karoli II pactum Tuscanense, *ibid.*, 717. — Hludovici II imperatoris constitutio de exercitu Beneventum promovendo, *ibid.*, 725. — Hludovici Germanici et Karoli II pactio Aquensis, *ibid.*, 741. — Hludovici Germanici et Karoli II divisio regni Hlotharii, *ibid.*, 743. — Hludovici imperatoris capitula diversa, *ibid.*, 753. — Hludovici Junioris et Hludovici Karoli conventus Furonensis, *ibid.*, 785. — Hludovici II imperatoris capitula duo, *ibid.*, 761.

HODILREDI parentis Sebti regis Orientalium Saxorum charta, Appendix ad Bedam, XCV, 364.

HOELIDHA leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 471-480.

HOMICIDA, Innocent. III, CCXIV, 364. — De homicidiis, S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 77, 268, 273; Carol. Magn., XCVII, 127, 128, 549, 724, 731, 775, 821, 824, 829, 842, 905; Raban. Maur., CXXII, 1572; Isaac Lingonensis, CXXIV, 1074, 1087; Regino Prumiens., CXXXII, 299, 706; Canuti I monumenta diplomatica, CLI, 1178; S. Stephanus, *ibid.*, 1217; Innocent. III, CCXIV, 50, 1187. — De homicidiis si ad Ecclesiam confugerint, LXXXIV, 274; LXXXIX, 829. — Homicidæ si vera poenitentia submitantur, Dionysius Exig., LVII, 156. — Contra homicidas decreta, Cassiod., LXXIX, 782.

HOMICIDIUM. De homicidio, Formule veteres, LXXXVII, 800, 832; Carol. Magn., XCVII, 230, 234, 587; Opera adespota, CXXXVIII, 428; Gratian., CLXXXVIII, 236, 237, 275; Innocent. III, CCXIV, 289; S. Isidor., LXXXIV, 108; LXXXVIII, 428; Burchard., CXL, 763; S. Ivo, CLXI, 803, 1303; Balduini leges, CXXIX, 915. — De homicidiis patris a servis, Carol. Magn., XCVII, 146. — Contra homicidia, *ibid.*, 230. — Judicium de homicidio, Formulæ Andegav., LXXXVI, 852. — Decreta de homicidiis, Burchard., CXL, 763. — De homicidio involuntario, S. Isidor., LXXXIV, 77; Regino Prumiens., CXXXII, 288, 289; Nicolaus papa I, CXIX, 992; Innocent. III, CCXIV, 169; CCXVI, 30. — De homicidio voluntario, S. Isidor., LXXXIV, 77; Alfredi leges, CXXXVIII, 449; S. Stephani leges, CLI, 1218; S. Ivo, CLXI, 689 *et seqq.* — De homicidiis infra patriam factis, Carol. Mar., XCVII, 566. — De homicidio seu capitis æstimatione seu Wera, CXLIX, 1299. — De compensatione homicidii, Abedoc et Ethelvolfus, XCVI, 1320, 1321. — De homicidiis infantium, Carol. Magn., XCVII, 819; Isaac Lingon. episc., CXXIV, 1087. — De homicidiis clericorum, Carol. Magn., XCVII, 235, 533. — De homicidio sacerdotis, Isaac Lingonensis episcop., CXXIV, 1084. — De homicidiis clericorum compensatione, Carol. Magn., XCVII, 233. — De homicidio hominis poenitentiam agentis, *ibid.*, 572. — De homicidio in ecclesia, Regino Prumiens., CXXXII, 291. — De homicidio in atrio ecclesiæ, *ibid.*, 293. — De homicidiis in ecclesiis vel in atris eorum perpetratis, Carol. Magn., XCVII, 729; Isaac Lingonensis, CXXIV,

1084. — Non est homicidii reus qui furantem occidit, S. Ivo, CLXI, 945, 966. — De homicidiis prohibendis, Carol. Magn., XLVII, 404, 573, 730; Isaac Lingonensis, CXXIV, 1083.

HONORARIUS. De codicillis honorariis, Const., VIII, 906.

HONORIUS. Honorii lex in invasores ecclesiarum, S. Optat., XI, 810, 1192. — Lex Honorii qua abrogat edictum quo hæreticis concessa fuerat libertas, *ibid.*, 1222.

HOSPES De hospitibus. Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1315. — De recipiendis hospitibus, S. Stephani leges, CLI, 1249.

HOSPITALITAS erga peregrinos commendatur, Carol. Magn., XCVII, 229.

HUMARE. — Nusquam vendendum humani corporis locum, S. Gregor. Mag., LXXVII, 907.

HUNERICUS. Edictum Hunerici regis pro episcopo Carthaginiensi ordinando, Victor Vitens., LVIII, 202, 203, 215. — Edictum Hunerici adversus Catholicos, *ibid.*, 253.

HYPOTHECA, S. Isidor. Hispal., LXXXII, 208.

IDOLOLATRIA. Childeberti regis constitutio de abolendis reliquiis idololatriæ, LXXII, 1121.

IDOLUM. De idolorum cultoribus, S. Isidor., LXXXIV, 478, 537. — Leges imperatorum de idolis confringendis, vivo Stilicone, in Africam missæ, S. August., XXXIII, 538, 539. — Leges imperiales contra idola eorumque cultores, S. Maxim. Taur., 698. — Ut episcopi cum iudiciis idola destruant, S. Isid., LXXXIV, 534.

IMMUNITAS, Carol. Magn., XCVII, 585. — Immunitas Henrici II imperatoris, CXL, 354; Willelmi Conq. leges, CLI, 1293. — De immunitate Ecclesiarum, Regino Prumiens., CXXXII, 193. — Quid de immunitate Ecclesiæ decreverunt Constantinus, Constantius, Constans, Hincmar., CXXV, 1038; quid Valens, Valentinianus, *ibid.*, 1038, 1045; quid Arcadius, Honorius; quid reges Francorum, *ibid.*, 1309 *et seqq.* — Theodosianam legem de immunitate Ecclesiæ sancivit Constantinus, *ibid.*, 1045. — De his qui infra immunitatem confugunt vel damnum aliquod ibi faciunt, Carol. Magn., XCVII, 257. — Edicta Honorii et Theodosii de immunitate Ecclesiæ, *ibid.*, 1047; Innocent. III confirmat decretum regis Anglorum de immunitate Ecclesiæ, CCXIV, 532.

IMPERATOR. Quando imperator inter miserabiles personas cognoscat, Const., VIII, 383. — De imperatoribus, Nicolaus papa I, CXIX, 1187. — De imperatoria lege, Placidius episcop., CLXIII, 628. — Leges imperatorum Romanorum Ecclesia servat, S. Ivo, CLXII, 279. — Leges imperatorum custodiri oportet, *id.*, CLXI, 1118. — Lex imperatorum ecclesiastica jura dissolvere non potest, Gratian., CLXXXVII, 51. — Non imperatori obediendum aliquid contra Deum præcipientem, S. Ivo, CLXI, 321. — De fidelitate præstanda imperatori, Innocent., CCXVI, 147.

IMPERIUM. Causæ ruinæ imperii, longa requies, intolerabilis labor, voluptatis amor, Paulus Orosius, XXXI, 706. — Religio Christiana imperii ruinæ præcavit, *ibid.*, 748. — Super negotio imperii Romani, in registro domini Innocentii III, CCXVI, 995.

IMPIGNORARE. Tres sunt homines quorum nullus potest per regem impignorare contra aliquod iudicium, Hælidha, CXXVIII, 476.

IMPUBERES. De desponsatione impuberum, Innocent. III, 290, 539, 791.

INCANTATIONES, Carol. Magn., XCVII, 882.

INCANTATOR. Incantatores, S. Agobard., CIV, 147.

— De incantatoribus, Carol. Magn., XCVII, 147, 511, 882; Regino Prumiens., CXXXII, 284, 549; Edwardi Senioris leges, CXXXVIII, 461. — S. Ivo Carnot., CLXI, 745 *et seqq.* — Decreta de incantatoribus, Burchard., CXL, 791.

INCENDIARIUS. De incendiariis, Innocent. III, CCXIV, 204, 546. — Incendiarii gravissimis poenis multandi, S. Ivo, CLXI, 961. — Incendiarius restituere debet incensa omnia, *ibid.*, 891. — Incendiarius tenetur de damno proveniente ex incendio, *ibid.*, 1226. — Domos incendens absque iudiciali auctoritate excommunicetur, Gratian., CLXXXVII, 1261.

INCENDIUM. De incendio, Carol. Magn., XCVII, 893. — De incendiis mansionum, S. Stephani leges, CLI, 1250.

INCESTUOSUS, INCESTUS. De incestis, Carol. Magn., XCVII, 733, 762, 799, 843, 844; Isaac Lingonensis episc., CXXIV, 1090, 1091, 1092, 1093; Regino Prum., CXXXII, 317, 528. — De incestuosis, Carol., XCVII, 548, 751, 882, 903; Nicolaus papa I, CXIX, 992; Isaac Lingonensis, CXXIV, 1090. — De incesta copulatione, S. Ivo, CLXI, 655. — De incestis conjunctionibus, Carol. Magn., XCVII, 835. — De incestis conjugis, S. Isidor., LXXXIV, 76. —

Sacramentum de incestuoso conjugio, S. Ivo, Cl. XI, 670. — Incestum matrimonium quo supplicio plectendum, *ibid.*, 928.

INCESTUS. De incestu, Carol. Magn., XC VII, 250. — De incestibus, *ibid.*, CXXXVIII, 491. — Decreta de incestu, Burchard., CXI., 779.

INDICULUS. Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 858, 859. — Indiculi varii, Marculf., *ibid.*, 753, 756; Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 769; Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 858, 859, 860, 861. — Indiculus commonitorius ad episcopum, Marculf., LXXXVII, 715. — Indiculus episcopi qui ad alium in resurrectione Domini eulogias dirigit, *ibid.*, 752. — Indiculus regalis, Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 769, 771, 774; (Marculf.?) *ibid.*, 810, 856, 857; Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 857; Formulæ veteres, Cl. I., 1438. — Indiculus ad regem, *ibid.*, 1442. — Indiculus ad episcopum, *ibid.*, 1445. — Indiculus prelatorius ad episcopum, Formulæ veteres, LXXXVII, 806. — Indiculus quem episcopus transmittit ad abbatem, *ibid.*, 807. — Indiculus quem prepositus transmittit ad abbatem, *ibid.*, 806. — Indiculus quem abbas transmittit ad hominem pagensem, *ibid.*, 806. — Indiculus ad laicum, Marculf., *ibid.*, 716. — Indiculus ad majorem domum, Formulæ inedite, *ibid.*, 896. — Indiculus de servis fugacibus, Formulæ Baluzianæ, *ibid.*, 857. — Indiculus si quis in præsentia regis auctor fuerit (Marculf.?) LXXXVII, 855. — Indiculus generalis ad omnes homines, *ibid.*, 753. — Indiculus commendatitius ad viros illustres laicos, *ibid.* — Indiculus ad homines potentes palatinos, maxime ad cognitos sibi, *ibid.*, 755. — Indiculus regis de privilegio, *ibid.*, 810.

INDISSOLUBILITAS. Quæ sit mundana lex indissolubilitatis matrimonii contraria, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1160, 1169.

INDUCIÆ. De induciis, S. Ivo, Cl. XI, 1205. — De induciis homini dandis a iudicibus antequam occidatur, *ibid.*, 703.

INDULGENTIÆ. De indulgentiis criminum, Const., VIII, 224, 225, 215; Theodos., XIII, 527. — Leges suas non infringit imperator quando confessis dat indulgentiam, S. Aug., XXXVI, 590.

INFAMES ad testimonium non admittendi, S. Felix papa II, v. 20. — Infames non possunt accusare, Gratian., Cl. XXXVII, 674. — Non possunt esse iudices, *ibid.*, 689. — Nec procuratores, nec patroni causarum, *ibid.*, 690, 691.

INFANTICIDIUM. Contra infanticidium, LVI, 441.

INFIRMANDA. De infirmandis, Const., VIII, 258. — De infirmandis penis cælibatus et orbitatis, *ibid.*, 189. — De infirmandis his quæ sub tyrannis aut barbaris gesta sunt, *ibid.*, 284, 315.

INFRACTORES. De eo qui domum alienam cuiuslibet infringit, Carol. Magn., XCVII, 561.

INGENUA conditio, Regino Prumiens., CXXXII, 190.

INGENUARE. De his qui ingenuare volunt, Carol. Magn., XCVII, 258.

INGENUITAS. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 744, 760, 763, 784, 798; Formulæ Andegav., *ibid.*, 845; Appendix ad sæculum x, Cl. I., 1426. — Ingenuitatis charta, pagina, titulus, Regino Prumiens., CXXXII, 269, 270, 411. — Ingenuitates diverso modo factæ, Marculf., LXXXVII, 747. — (Marculf.?) *ibid.*, 826. — Ingenuitas a die præsentis, Marculf., *ibid.*, 747; Formulæ Andegav., *ibid.*, 844. — Chartæ de ingenuitate ad Ecclesiam, Append. ad sæcul. x, Cl. I., 1435. — Ingenuitas quam potest servus ad alium servum facere (Marculf.?) LXXXVII, 827. — Ingenuitas alio modo post discessum, *ibid.*, 748.

INGENUUS, Regino Prumiens., CXXXII, 269, 307, 411. — De ingenuis qui tempore tyranni servierunt, Const., VIII, 144. — De his qui de ingenuis quive diversæ conditionis nascuntur, S. Ivo, Cl. XI, 940. — Ingenua servo se miscens capitaliter puniatur, Regino Prumiens., CXXXII, 511, 512. — Charta de ingenua femina conjugata a servo, Formulæ veteres, Cl. I., 1434. — Charta ad ingenuum relaxandum extra Ecclesiam, *ibid.*

INIMICI non possunt accusare, S. Ivo, Cl. XI, 1196. — Nemo accusatione inimici condemnandus est, Gratian., CLXXXVII, 682.

INQUILINI. De fugitivis colonis, inquilinis et servis, Constant., VIII, 369.

INSCRIPTIO. De accusationibus et inscriptionibus, Cons., VIII, 145. — De inscriptione temporum, Regino Prumiens., CXXXII, 196.

INSIGNIA, Formulæ tradendi insignia imperialia, Codex Carol., XCVIII, 678, 682, 684.

INSTITUTIO. Institutiones juris civilis ad lites civium sapiendas compositas, Lactant., VI, 116. — Vetusta Romanarum provinciarum institutio, S. Leo, LV, 890. — De institutione regia, Hincmar., CXXV, 986. — Pro institutione Carolomanni et de ordine palatii, *ibid.*, 993. — De institutione iudiciorum et gubernaculis rerum, S. Isidor., LXXXIV, 51. — Charta institutionis monasterii a rege sub ejus et episcopi jurisdictione, Formulæ Baluzianæ, LXXXVIII, 881. — Quatuor institutionum libri, Paul. Diacon., XCV, 468.

INSTRUMENTUM de Castro Nympharum tradito domino papæ, Innocentio III, CCXVII. — Præceptum quorum ab hostibus vel alio modo fuerint instrumenta incensa, Marculf., LXXXVII, 719. — De instrumentis legalibus, S. Isidor., LXXXII, 203.

INTESTATUS. De successione intestati, Chlotharii, LXXX, 452. — De intestatorum bonis, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1311, 1339.

INVADIARE. Regino Prumiens., CXXXII, 410.

INVASIO. De invasione domorum, S. Stephani leges, Cl. I, 1251.

INVASOR illud quod invasit amittat, S. Ivo, Cl. XI, 948. — De invasoribus, Nicol. papa I, CXIX, 1124.

INVITANS alios ad diripiendum quid pati debeat, S. Ivo, Cl. XI, 311.

INVITUS. Si quis puellam invitam traverit, Marculf., LXXXVII, 758.

INVOCATIO de morte mariti vel uxoris, Regino Prumiens., CXXXII, 530.

ITER. De itinere muniendo, Const. VIII, 160.

ITINERANS. De itinerantibus, Carol. Magn., XCVII, 129.

JACTIVUS. De Jactivis, Formulæ veteres, LXXXVII, 766.

JACTUS. De jactu velut ad legem Rhodiam, Willel. Conq. leges, CXLIX, 1311.

JEJUNIUM. De jejuniis, Eduardi Senioris leges, CXXXVIII, 461.

JUDÆUS, JUDÆI. De Judæis, Constant., VIII, 130, 232, 330, 365, 384; Theod., XIII, 540; S. Isidor., LXXXIV, 354, 386 et seqq.; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1357; Eduardi III leges, Cl. I, 1193. — Lex contra Judæos, Justinian., I, XII, 986. — De confirmatione legum quæ in Judæorum nequitiam promulgatæ sunt, S. Isid., LXXXIV, 477. — Constitutio pro Judæis, Innocent. III, CCXIV, 864. — Judæi Romanis legibus venire permitti contra rationem non gravandi, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 456, 457. — Judæi a Chilperico Neustrie rege ad baptismum additi, *ibid.*, 510; a Childeberto, *ibid.*, 511; a Sisebuto, *ibid.*, 511. — Judæi qui ad Christum fuerunt conversi minuenda pensionum onera, *ibid.*, 729. — Quam diligenter examinandum sit de servis Judæorum, Gelas., LIX, 146. — Judæus ne Christianum mancipium habeat, Const. VIII, 77, 585; S. Gregor. Magn., LXXXVII, 655, 690, 923, 970, 971; S. Isidor., Hispal., LXXXIV, 581; Regino Prumiens., CXXXII, 349. — Judæi mancipia Christiana emere non debent, S. Ivo, Cl. XI, 821. — Ad libertatem perducantur mancipia Christiana a Judæis comparata, Gratian., CLXXXVII, 296. — Pagana mancipia a Judæis circumcidi leges vetant, S. Greg. Magn., LXXXVII, 823, 824. — Judæi ne servos alienæ nationis circumcidant, Regino Prumiens., CXXXII, 501, 502. — Judæi super actiones publicas agere non debent, Synod. Parisiens., I, XXX, 452. — Judæi ne officia publica agant, S. Isidor., LXXXIV, 381; S. Ivo, Cl. XI, 820, 826; Gratian., CLXXXVII, 296. — De filiis fidelibus Judæorum, ne parentum prævaricatione a bonis suis exsules fiant, S. Isid., LXXXIV, 386. — De Judæis conversis et post prævaricationibus, ut ad testimonium non admittantur, *ibid.*, 581. — Capitula de Judæis, Carol. Magn., XCVII, 369. — Quod Judæi servari debeant non occidi, In epistola Alexandri II papæ, Cl. VI, 1586.

JUDEX. Unde dicitur judex, S. Ivo, Cl. XI, 688. — De iudicibus, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 844, 910; Carol. Magn., XCVII, 139, 140, 514, 829, 883; Alcuin., Cl. 628; Nicolaus papa I, CXIX, 1184; Rather., CXXXVI, 161; Erkenbald., CXXXVII, 586; Hincmar., CXXV, 997; S. Anselm., CXLIX, 861; S. Ivo, Cl. XI, 725, 724, 726, 727; Alexander III, Cl. 617; Innocent. III, CCXIV, 218. — De iudicibus et eorum sententiis, S. Ivo, Cl. XI, 1205, 1208. — De iudicibus deputatis, Celestinus III, CCVI, 1260. — Iudices videlicet duces et comites in Gallia, Codex Carolin., XCVIII, 513. — De numero iudicum, S. Isidor., LXXXIV, 85. — De iudicibus quales sint, Car. I. Magn., XCVII, 160. — De personis iudicum, Bonifacius Magn. episc., LXXXIX, 829. — De iudicibus pigris, Carol. Magn., XCVII, 151. — Ut iudices non sint venales, *ibid.*, 218. —

Qualiter iudices judicare debeant, *id.*, XCII, 515. — In iudicandis reis, qua aequitate, quo animo se gerere debeant iudices, S. Aug., XXXIII, 652. — Ut rebus humanis consulant iudices, veras virtutes eis necessarias, *ibid.*, 666. — De iudicium officio, Const., VIII, 152, 363, 378; S. Aug., XXXVIII, 1110; Halidhæ leges, CXXXVIII, 473, Æthelredi II leges, CLI, 1168. — De officio iudicis delegati, Innocent. III, CCXVI, 1236. — De iudicium electione, S. Isidor., LXXXIV, 55. — Iudices et accusatores esse debent qui careant omni suspitione, S. Felix papa, II, 23. — Tres sunt homines quorum nullus potest esse per legem iudex dignus, Halidhæ leges, CXXXVIII, 476. — Qui inimici sunt iudices esse non possunt, Gratian., CLXXXVII, 581. — De iudicibus ad testimonium non admittendis, Carol. Magn., XCVII, 882. — Ut annuatim synodo iudices præsententur, S. Isidor., LXXXIV, 555. — Iudici omnia patienter audienda quæ proponuntur priusquam sententiam ferat, Angelram, XCVI, 1061. — Ut iudex non ante reum condemnatum quam ipse confiteatur aut per testes revincatur, *ibid.*, 1065. — Olim iudices ecclesiastici et laici de eodem negotio simul cognoscebant et ultione digna vindicabant, S. Greg. Magn., LXXVII, 603. — Iudices quomodo cum his qui in rebus publicis fraudem fecerunt agere debeant, S. Greg. Magn., LXXVII, 1108, 1109. — Iudex non spernendus, S. Ivo, CLXI, 950. — Iudici non conviciandum, *ibid.*, 952. — De iudice corrupto, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1501. — Iudices non debent esse præcipites ad explenda iussa principis, S. Ivo, CLXI, 951. — Iudices sententiam scriptis proferre debent, *ibid.*, 952. — Ne quis sit iudex in re propria, S. Ivo, CLXI, 957. — Iniquus iudex carceri mancipandus, *ibid.*, 961; et puniendus, *ibid.*, 964.

JUDICATA. De re iudicata, Constant., VIII, 186. — Non est flagitandum iudicium de causa iudicata, S. Ivo, CLXI, 963.

JUDICIARIUS vigor gratis omnibus adhibendus, Innocent. III, CCXVI, 1241.

JUDICIUM. De iudiciis, Const., VIII, 263, 235, 293, 391; S. Greg. Magn., LXXVII, 453, 456, 605, 844, 911, 913, 917, 938, 963, 1024, 1089, 1094, 1103, 1126, 1221; S. Isidor., LXXXIV, 55, 56; (Marculf.?) LXXXVII, 835; Formulæ Andegav., LXXXVII, 842, 843, 846; Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1511. — De iudicii exordiis, S. Isidor., LXXXIV, 56. — De iudiciorum ordine, Const., VIII, 391. — De iudiciis episcoporum et presbyterorum, Hincmar., CXXVI, 250. — Iudicium evindicatum (Marculf.?) LXXXVII, 835. — Iudicium evindicatum, Formulæ veteres inerti auctoris, LXXXVII, 793. — Iudicium evindicatum de colonis, *ibid.*, 789. — Iudicium evindicatum, Marculf., *ibid.*, 722. — Iudicium iuxta quod causa obtinet, Formulæ veteres, *ibid.*, 796. — De iudicio in socium absentem, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1511. — De purgatione forensi in iudiciis publicis, *ibid.*, 1520. — Iudicium olim arbitris quos partes eligere poterant permissum, S. Greg. Magn., LXXVII, 946, 947, 957, 958, 1304, 1305. — Nullum servetur iudicium nisi rationabiliter habitum, S. Ivo, CLXI, 1200. — De his qui ad iudicium venire alia necessitate impediuntur, *ibid.*, 956. — Vel qui legitime vocati recusant venire, *ibid.*, 952. — De homine cui post iudicium vita concessa est, Carol. Magn., XCVII, 559. — De iudiciis et iudicibus, Ex collectione canonum, S. Anselmi, CXLIX, 564. — De accusatione et iudicio clericorum, Constant., VIII, 839.

JUDICIUM DEI. De iudiciis Dei, Formulæ, LXXXVII, 951. — Liber contra iudicium Dei, S. Agobard., CIV, 249. — De iudicio aquæ frigidae, Formulæ inedite, LXXXVIII, 932; Hincmar., CXXVI, 161. — De his qui ad iudicium ferri vel aquæ iudicati sunt per justitiam regis, Eduardi III regis monumenta diplomatica, CLI, 1195. — Candelitis ferri et serventis aquæ iudicium in ecclesia fieri prohibetur, Gratian., CLXXXVII, 612.

JUDICII S. S. Gregorius Turon., LXXI, 1161, *app.*

JULIA lex. Tertull., I, 286; S. Aug., XI, 475. — Lex Julia de adulteriis, Constant., VIII, 398, 307; Theodos., XIII, 526; Gratian., CLXXXVII, 977. — Ad legem Juliam de adulterio Antonini rescriptum, S. Eusebii abb., LXII, 732. — Lex Julia de adulteriis concubinis et meretricibus permittens periniqua, S. Zeno, XI, 297. — Lex Julia de appellationibus ad Cæsarem, B. Alcuin., C, 413. — Ad legem Juliam majestatis, Constant., VIII, 109, 145. — Papæ et Julii leges de juniorum conjugio a Severo abrogatæ, Tertull., I, 286. — Ad legem Juliam vel de vi publica et privata, Constant., VIII, 146, 174.

JULIANI imperatoris rescriptum in gratiam Douastiarum, S. Optat., XI, 1179.

JURAMENTUM. De juramento, Carol. Magn., XCVII, 245, 289, 552, 718; Codex Carol., XCVIII, 502, 505, 510, 512, 514, 515, 523, 552, 598, 601, 676, 680, 681, 743,

769, 784, 858, 859, 866; S. Nicolaus papa I, CXIX, 1183; Isaac Lingouensis episcopus, CXXIV, 1101; Alfredi leges, CXXXVIII, 451; Eduardi leges, CXXXVIII, 461; Innocent. III, CCXIV, 175; (CXV, 159. — De licitis et illicitis juramentis, S. Ivo, CLXI, 1325; Innocent. III, CCXVII, 1225. — De observatione juramenti, *id.*, CCXIV, 581. — De juramento solvendo, Abedoc et Ethelwulfus, XCVI, 1295. — Extortum et inhonestum juramentum non servandum, Innocent. III, CCXIV, 592, 509. — De irritando juramento pro satisfactione illicite extorto, Innocent. III, CCXV, 249. — De his qui juramenti profanatores existant, S. Isidor., LXXXIV, 544. — Forma juramenti baronum civitatum aliorumque locorum domino Papæ danda, Innocent. III, CCXVI, 127-138. — Juramentum comitis Hildebrandini, *id.*, CCXIV, 519. — De juramento comitis Tolosani, *id.*, CCXVI, 845. — Juramentum de reconciliatione conjugatorum; Regino Prumiens., CXXXII, 550. — Juramentum consulum Tolosæ, Innocent. III, CCXVI, 846. — A juramento quod Ecclesiæ iura defendere quis velit, per appellationem non liberatur, *id.*, CCXIV, 568. — Juramentum fidelitatis, Innocent. III, CCXVII, 286. — Juramentum fidelitatis, Innocentio III præstitum a Petro præfecto urbis, *id.*, CCXIV, 529. — De juramento fidelitatis quod prælati debent imperatori, *id.*, CCXV, 1363. — Juramentum Ottonis regis in Romanorum imperatorem electi, Innocent. III, CCXVI, 1082. — Juramentum pacis Dei, Henrici IV Constitutiones, CLI, 4126. — Juramentum Romanorum in electione Lamberti, CXXXVIII, 809. — Constitutio de juramento calumniæ, CLI, 1081.

JURISDICTIO. De jurisdictione omnium iudicum, Const., VIII, 565.

JUS. Jus dictum quia justum, S. Isidor., LXXXII, 199. — Jus et usus aliquando separantur, S. Greg. Magn., LXXVII, 485. — Jus et vis opponuntur, *ibid.*, 682. — Jus civile, S. Isidor., LXXXVII, 199; Gratian., CLXXXVII, 51. — Aliud est jus civile quod pro moribus varium, aliud est vero iustitia quam uniformem omnibus proponit Deus, Lact., VI, 663. — Jus civile est æquitas constituta his qui ejusdem civitatis sunt ad res suas obtinendas, Bortius, LXIV, 1058. — Utilis juris civilis scientia, *ibid.*, 1059. — Jus colonarium, S. Greg. Magn., LXXVII, 690, 691. — Jus gentium, S. Isidor., LXXXII, 193; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus librorum, LXXXVII, 849. — Jus militare, S. Isidor., LXXXII, 200; Gratian., CLXXXVII, 32. — Jus naturale, S. Jud., LXXXII, 199; Gratian., CLXXXVII, 51. — Humanum genus naturali jure et moribus geritur, *ibid.*, 29. — Jus publicum, S. Isidor., LXXXII, 200; Gratian., CLXXXVII, 52. — Jus Quiritium, Gratian., CLXXXVII, 52. — De iuribus ac privilegiis imperatorum in imperio Romano, Eutropius CXXIX, 961-968. — De jure urbium pagorumque non æ melioris, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1519.

JUSJURANDUM. De iurejurando, S. Greg., LXXXVII, 1081; Op. ad., CXXXVIII, 423; Clem. III, CCIV, 1495.

JUSSIO. De jussione dominica, Carol. Magn., XCVII, 561.

JUSTINIANUS. Codex Justiniani, Paulus Diacon., XCV, 467; S. Ado, CXXIII, 108; S. Ivo Carnot., CLXI, 504. — De legibus Justiniani, S. Ivo, CLXI, 1116, 1117. — Leges Romanæ a Justiniano imperatore correctæ, Paulus Diacon., XCV, 467. — Leges Justinianæ in Italia viguerunt, S. Leo VI, 316 *et seqq.* — Justinianus edicto jussit ut sanctarum quatuor conciliorum fides ubique terrarum ab episcopis subscriberetur, S. Greg. Magn., LXXXVII, 477.

JUSTITIA. De administratione justitiæ, Carol. Magn., XCVII, 135, 138, 139. — Justitia administranda juxta leges uniuscujusque, *ibid.*, 150. — De administratione justitiæ, *ibid.*, 189. — Justitia administrata ab episcopis, *ibid.*, 194; ut justitia juste reddatur et secundum legem, *ibid.*, 229. — De administratione justitiæ a comitibus, *ibid.*, 243, 245. — Capitula quæ propter justitias intra patriam faciendæ constituta sunt, *ibid.*, 515. — Capitula quæ pro justitiis infra patriam faciendis constituta sunt, *ibid.*, 337. — De justitiis efferendis, Canuti regis leges ecclesiasticæ, CLI, 1177. — De justitiis cuiuslibet a nullo quolibet ditandæ, Carol. Magn., XCVII, 560. — De justitiis generalibus, *ibid.*, 551. — De justitiis regalibus, *ibid.*, 284, 551, 777, 778.

KARLOMANNI capitula apud Vernis palatium, CXXXVIII, 794.

KAROLI II conventus in villa Colonia, CXXXVIII, 527. — Karoli II conventus in villa Sparnaco, *ibid.*, 545. — Karoli II synodus apud Vernerum, *ibid.*, 595. — Karoli II conventus Attinacensis, *ibid.*, 605. — Karoli II capitula ad Francos et Aquitanos missa, *ibid.*, 651, 656, 657. — Karoli II et Hlotharii conventus apud sanctum Quintinum, *ibid.*, 649. — Karoli II conventus Ca-

ristacensis, CXXXVIII, 631. — Karoli II et Hlotharii II synodus Mettensis, *ibid.*, 653. — Karoli II et Hlotharii II, atque Karoli fratrum, conventus apud Saponarias, *ibid.*, 657. — Karoli II edictum Carisiacense, *ibid.*, 681. — Karoli II synodus Pistensis, *ibid.*, 683. — Karoli II edictum Pistense, *ibid.*, 699. — Karoli capitula missis data, *ibid.*, 723. — Karoli II conventus apud Pictas, *ibid.*, 731. — Karoli II coronatio in regno Hlotharii, *ibid.*, 737. — Karoli II conventus apud Gundulsi villam, *ibid.*, 745. — Karoli II capitulare Carisiacense, *ibid.*, 745. — Karoli II conventus Attiliacensis, *ibid.*, 751. — Karoli II imperatoris edictum de tributo Northmannico, *ibid.*, 761. — Karoli II conventus Ticinensis, *ibid.*, 761. — Karoli II imperatoris conventus Carisiacensis, *ibid.*, 773.

LÆSÆ MAJESTATIS accusatio, Gratian., CLXXXVII, 978. — De crimine læsæ majestatis, *id.*, XCVII, 209.

LAICI. De laicis, Carol. Magn., XCVII, 777; Willelmi Conq. leges, CLXIX, 1539. — Laici decimas a clericis exigere non possunt, Innocent. III, CXXIV, 453.

LATRO. De latronibus, S. Bonif., LXXXIX, 829; Carol. Magn., XCVII, 127, 129, 130, 132, 133, 136, 147, 213, 228, 305, 312, 327, 338, 341, 553, 585, 654, 724, 738, 776, 780, 781, 841, 906, 907; Nicolaus I papa, CXIX, 1010. — Capitulare de latronibus, Carol. Magn., XCVII, 279. — De nimium blasphemis latronibus, *ibid.*, 561. — De latronibus deprehensis, Regino Prumiens., CXXXII, 302. — Latro captus in præda, *ibid.*, 474. — De latronis prehensione, Willelmi Conq. leges, CLXIX, 1297. — De latronibus transjugis, Carol. Magn., XCVII, 147. — De latrone cum latrocinio prehenso, Willelmi Conq. leges, CLXIX, 1309. — Nullum damnum pati debet qui latronem comprehenderit, S. Ivo, CLXI, 948. — De latrone forbanito a libero homine suscepto, Carol. Magn., XCVII, 539. — De comite mittente latronem in forbanum, *ibid.*. — De latronibus coerendis, *ibid.*, 731. — De latronibus ad placitum comitis exhibendis, *ibid.*, 905. — De latronibus bis per membra et tertio per vitam puniendis, *ibid.*, 725.

LATROCINIUM. De latrocinii reo et fidejussore qui morum ejus periculum in se suscepit, Will. Conq. leges, CLXIX, 1295.

LEGALITAS pro bona fide in exsequendis promissis, S. Bernard., CLXXXII, 260.

LEGATIO. De legationibus, Carol. Magn., XCVII, 539. — De legatione a domino imperatore directa, *ibid.*, 225. — De admonitorio ad eos qui legatione funguntur, *ibid.*, 543. — De legationibus propter justitias, *ibid.*, 564. — De legatione omnium missorum dominicorum, *ibid.*, 579. — Inductus ad alium regem cum legato dicitur et verbis suggerit commendatitiis, *id.*, LXXXVII, 706. — De inhonoratione regis propter negligentiam eorum qui legationes male recipiunt, *id.*, XCVII, 539. — De locis in quibus legationes recipiendæ sunt, *ibid.*.

LEGATUS. De officio proconsulis et legati, Constant., VII, 99, 186, 201, 398. — Tractoria legatorum, *id.*, LXXXVIII, 706, 815. — De admonitorio ad eos qui legatione funguntur, *id.*, XCVII, 543.

LEGISLATIO justa de causa legem emendat aut tollit, XCVIII, 804. — Legislatores primi Francorum, S. Ivo, CLXI, 611. — De legumlatoribus, Æthelstani leges, CXXXVIII, 464. — De auctoribus legum, S. Isidor., LXXXII, 197. — De conditoribus legum, Gratianus, CLXXXVII, 45. — Legislatores ecclesiastici et civiles plerumque sua potestate abutuntur, S. Greg. Magn., LXXVII, 1516.

LEGITIMATIONE (de) liberorum, Innocent. III, CCKIV, 1130.

LENO Lenones a civitatibus exterminandi, S. Ivo Carnot., CLXI, 631, 928. — Lenonem quemquam esse prohibere debent prætores, *ibid.*, 1222.

LENOCINIUM. De lenocinio, Regino Prumiens., CXXXII, 311, 312. — Qui quæstuaria mancipia habet, lenocinia facit, S. Ivo, CLXI, 511, 512.

LEOSINI episcopi charta, App. ad Bedam, XCV, 583.

LEUDESAMIA (ut) promittitur regi (Marculf.), LXXXVII, 816.

LEUDI. Ut leudis sacramentum promittatur regi, Marculf., LXXXVII, 724.

LEX. De legibus, S. Ivo, CLXI, 1115. — Legis nomine quid intelligatur, Gratian., CLXXXVII, 667. — Lex a *legendo* seu *eligendo* dicta est, S. Aug., XXXIV, 681. — Lex (a *legendo*) est constitutio scripta, S. Isidor., LXXXII, 199, 200. — Lex generaliter et specialiter accipitur, S. Aug., XXXV, 2087, 2088. — Quid sit lex honesta, S. Ivo Carnot., CLXI, 305. — Lex quare facta, S. Isidor., LXXXII, 202; Gratian., CLXXXVII, 55. — Lex quid possit, S. Isidor., LXXXII, 202. — Lex qualis fieri debeat, *ibid.*, 203; S. Ivo Carnot., CLXI, 1116; Gratian., CLXXXVII, 55. —

Lex supponit liberum arbitrium, Tertullian., II, 289, 290. — Lex hominem a pecude discernit, *ibid.*.

Legis utilitas, S. Aug., XXXIII, 676. — Lex homines cum Deo devincit, Tertull., II, 289. — Leges in intentione latæ ut proficiant non ut noceant, Lact. VII, 304 (n.). — Non fieri contra legem præjudicatur quod bene sit, Tertull., I, 285. — Leges omnes beatitudinem appetunt, S. Aug., XXXIII, 593. — Leges muniunt et defendunt, Juvencus, XIX, 171. — De legibus divinis et humanis, S. Greg. Magn., LXXVII, 198. — Divinæ leges naturæ, humanæ moribus constant, Gratian., CLXXXVII, 29. — De legibus mundanis, Carol. Magn., XCVII, 233. — Lex ab hominibus tradita, bonus clypeus, S. Bernard., CLXXXIV, 137. — Veterum optimæ leges de divina lege mutuatur, Tertull., I, 499. — Lex est constitutio scripta, Gratian., CLXXXVII, 50. — Lex est constitutio populi, *ibid.*, 51. — Lex divina sanctio imperatoris dicta, Marius Mercator, XLVIII, 1. — Quidquid imperator per epistolam constituit vel cognoscens decrevit vel edicto, lex est, S. Ivo, CLXI, 304, 305. — Lex humana præfati edictum dicitur, Marius Mercator, XLVIII, 409. — Quid differant inter se jus, leges et mores, S. Isidor., LXXXII, 199. — De lege et consuetudine, Carol. Magn., XCVII, 804. — Diuturni mores legem imitantur, S. Ivo, CLXI, 940. — Ea quæ ad perpetuam utilitatem sunt instituta inconversa permanere debent, *ibid.*, 961. — Consuetudines in leges transeunt, *ibid.*, 308. Non vincunt tamen leges, *ibid.*, 309. — Bonæ leges et consuetudines non facile mutantur, *ibid.*, 309, 311. — Males autem sunt evellendæ, *ibid.*, 309, 311, 949.

Legem sola æquitas commendat, Tertull., I, 288, 289. — Lex quæ justa non est, non est lex, S. Aug., XXXII, 1231. — Lex injusta nullum exigit honorem vel obsequium, Tertull., I, 286, 566. — Nulla lex sibi soli conscientiam justitiæ sum debet, sed eis a quibus obsequium expectat, *ibid.*, 289, 566. — Suspecta lex quæ probri se non vult, improba si non probata dominetur, *ibid.*. — Si lex errat, ex hominibus non de cælo venit, *ibid.*, 285. — Leges humanæ imperfectæ, quare, *ibid.*, 289, 499. — Leges non justitiæ sed utilitatis reperit, Lactant., VI, 662. — Unaquæque gens id sibi sanxit quod putavit suis rebus utile, *ibid.*. — Leges humanæ sæpe sunt noxiæ vel inutiles, Tertull., I, 285. — Leges iniquæ, stultæ, *ibid.*, 289. — Legum humanarum iniqua impunitate decepti, justitiæ veram non noscunt, S. Zeno, XI, 297. — Per humanam legem nonnulla permittuntur quæ per divinam velantur et puniuntur, S. Aug., XXXII, 1232. — Leges a principe justo vindicandæ, Hincmar., CXXV, 831. — Legibus suis reges teneantur, S. Ivo, CLXI, 914. — Lex humana necessario multiplex et variabilis. Lex divina una et sempiterna, Lactant., VI, 661. — Lex positiva maxime mobilis est, Petrus Cantor, CCV, 161. — Lex temporalis potest mutari, *ibid.*, 449. — Consensu publico leges mitigantur, Tertull., I, 287. — Leges emendatæ et antiquatæ, *ibid.*, 566; Arnob., V, 914 et seqq. — Lex necessitate soluta, Lactant., VII, 205. — Legum humanarum auctoritas, Tertull., I, 499. — Leges humanæ cum divina connexæ obligant, S. Greg. Magn., LXXVII, 1516. — Subditur legibus qui non amat leges, S. Aug., XXXII, 1188. — Legis auctoritate dissolvitur quod contra eam sit, Hincmar., CXXVI, 635; Gratian., CLXXXVII, 55. — Leges sine die et consule non valent, Regino Prumiens., CXXXII, 271. — Illa in legibus prævalent quæ concordant cum ratione juris et legum, S. Ivo, CLXI, 508. — Leges nullæ argumentum morum corruptorum, Lactant., VI, 574. — Nulla lex prohibet inquirere, Tertull., I, 566. — Nulla lex vetat discuti quod prohibet admitti, *ibid.*, 249. — Nulla lex hominem nisi criminis convictum aut illud constituentem damnare debet, *ibid.*, 566, 702. — Leges legibus impugnant quidem per eloquentiam injusti faventem, S. Zeno, XI, 284. — Legum circumscriptionibus agere contra justitiæ est omni violentia deterius, *ibid.*, 236. — Leges sæculares juraque ex inveterata malitia venduntur et corrumpuntur, S. Maxim. Taurin., LVII, 520. — Legum diversitas obsis it unitati Christianæ, S. Agobard., CIV, 116 et seqq. — Lex in præteritum indulgens, in futurum vetat, S. Ivo, CLXI, 941.

Leges humanæ addiscendæ, S. Aug., XXXIV, 62. — Leges nescire nulli liceat, Valentinian., Theodos. et Arcadius; Hincmar., CXXV, 1106. — De servandis legibus S. Ivo, CLXI, 307. — Custodia legum civilitatis est indicium, Cassiod., LXIX, 650. — Leges temporales postquam sunt institutæ sunt servandæ, S. Ivo Carnot. episc., CLXI, 304, 307, 949. — Serventur ab omnibus principibus Romanis leges, *ibid.*, 1118. — Supplicium acquirit qui iustis imperatorum legibus non obtemperat, *ibid.*. — Leges imperatorum custodiri oportet, Gratian., CLXXXVII, 55, 56. — Leges principum nulli contemnendæ, S. Ivo,

CLXI, 506; Gratian., CLXXXVII, 56. — Legum infractores et contemptores puniendi, S. Ivo, CLXI, 506. — Leges principum naturali juri prævalere, Gratianus, CLXXXVII, 47. — Leges imperiales in ecclesiastico judicio servandæ, S. Greg. Magn., LXXVII, 1296. — Leges principum recte aliquando in subsidium canonum adducuntur, *ibid.*, 1298. — Lex imperatorum non est supra legem Dei, Carol. Magn., XCVII, 870. — Leges principum subditæ eas debent legi Dei, S. Ivo, CLXI, 287, 507. — Leges Dei prælati plus curandæ quam Justiniani, S. Bernard., CLXXXII, 719. — Leges Christianorum a Deo et Christo latæ cæteris omnibus præstantiores, Tertull., I, 489. — Leges Christianorum regum ab Ecclesiis recipiendæ, S. Ivo, CLXI, 505. — Ex bonis et malis imperatorum legibus Ecclesia proficit, S. Aug., XXXIII, 399, 796. — De legibus consularibus et tribuniciis, S. Isidor., LXXXII, 201. — Leges tyrannorum quid sint, Rupert. abb., Cl.VIII, 561. — Leges in Christianos a quibus imperatoribus latæ, Tertull., I, 292 et seqq. — Lex de novis diis instituendis, *ibid.*, 290. — Quid de legibus ab imperatoribus contra Donatistas petendis decretum sit in concilio Carthaginiensi, S. Aug., XXXIII, 805. — Lex de gladiatoribus abolitis et de sacerdotibus Nilii, Eusebius Pamphil., VIII, 75. — Leges in hæreticos, *Vid. Hæretici*. — Lex in confirmatione concilii Toletani xiv, S. Isidor., LXXXIV, 505. — Lex in confirmatione concilii Toletani xvi, *ibid.*, 517. — Lex in confirmatione concilii Toletani xvii, *ibid.*, 561. — Lex de causa religionis judicandi potestatem Romano pontifici tribuens, Theodos., XIII, 577 et seqq. — Lex contra Judæos, Samaritanos et hæreticos, Justinian., LXXII, 986. — Secundum leges terminandæ leges et causæ, S. Ivo, CLXI, 508, 935. — Leges diversæ contractum matrimonium non solvunt, S. Ivo, CLXI, 628. — De legibus arbitum quid Agellius scripserit, Petrus Cantor., C.V, 164. — Lex Alasancia, Boetius, LXIV, 1062. — Lex Antia, Tertull., I, 298. — Lex Antonini contra adulteros, S. Aug., XL, 474; Hincmar., CXXV, 1024. — Lex Antonini de repudiis, *ibid.*, 757. — Leges Atticæ, Sidonius Apollin., LVIII, 534. — Leges Aunariæ, Arnob., V, 916. — Leges Cincinæ, *ibid.*, 917. — Lex Constantini de pietate in Deum et de Christiana religione, Constant., VIII, 255 et seqq. — De legibus quas Constantinus pro Christianis posuit, Cassiodor., LXXIX, 891. — Lex Cornelia de falso, Constant., VIII, 135, 504. — Lex Cornelia testamentaria, Gratian., CLXXXVII, 978. — Leges ex Draconis et Solonis libris Atheniensibus ab Hadriano scriptæ, Cass., LXIX, 1254. — Leges ecclesiasticæ Alfredi regis Anglorum, CXXXVIII, 417 (999). — Edwardi senioris Anglorum regis, *ibid.*; et Guthurni, regis Danorum, *ib.*, 459. — Athelstani, Anglorum regis, *ib.*, 461. — Hæthhæ principis totius Walliæ, *ibid.*, 474. — Edmundi, regis Anglorum, *ibid.*, 480. — Edgari, Anglorum regis, *ibid.*, 496. — Conventus et leges Lotharii I, *ibid.*, 525; Ludovici II et Caroli II, *ibid.*, 527; Lotharii I, Ludovici II, Caroli II, *ibid.*, 533; Ludovici II, *ibid.*, 546. — Trium Ottonum constitutiones et leges ecclesiasticæ, *ibid.*, 821. — Leges S. Edwardi regis quas in Angliā tenuit, quas Willelmus hæres et cognatus ejus confirmavit, CXLIX, 1531 (1065, 1087). — Leges aliiæ Edwardi regis Northmannico idiomate conscriptæ, *ibid.*, 1534. — Statuta antiqua in quibus Angliæ totius regni comitia ordinantur, *ibid.*, 1559. — Leges Stephani, Hungarorum regis I, CL, 1245. — Leges Bracilai, ducis Bohemiæ, *ibid.*, 1257. — Lex Emilia, Tertullian., I, 298. — Lex Fabia, Constant., VIII, 126. — Leges Francorum, Alamannorum et Bajoariorum, S. Greg. Turon., LXXI, 1165 *app.* — Dagobertus leges Francorum emendat, *ibid.*, 1165. — Leges Francorum et Longobardorum a Carolo suppletæ, XCVIII, 502. — In regno Francorum ut diversæ gentes, ita diversæ leges erant. Franci sua lege vivebant, Longobardi sua, Burgundiones item et Saxones sua ac sua Gothi, Regino Prumiensis., CXXXII, 416. — Lex Gundobada, S. Gregor. Turon., LXXI, 200; S. Agobard., CIV, 115, 120, 121; Hincmar., CXXV, 1026. *Vide GUNDOBADA*. — Leges S. Henrici, CXI., 225-258. — Leges ab imperatore Hludovico II promulgatæ, CXXXVIII, 575, 614. — Lex Julia, Tertullian., I, 286; S. Aug., XL, 475. — Lex Julia de adulteriis, Constant., VIII, 298, 507; Theodos., XIII, 526; S. Eugypsius abb., LXII, 752; Gratian., CLXXXVII, 977. — Lex Julia de adulteris concubinas ac meretrices permittens periniqua, S. Zeno, XI, 297. — Lex Julia de appellationibus ad Cæsarem, B. Alcuin., C, 415. — Lex Julia de conjugio juniorum a Severo abro-

gata, Tertull., I, 286. — Lex Julia majestatis, Constant., VIII, 103, 145. — Lex Julia vel de vi publica et privata, *ibid.*, 146, 174. — Leges Juliani contra Christianos, Cassiodor., LXIX, 1010. — Leges Justiniani, S. Ivo, CLXI, 1116, 1117. — Leges Justinianæ in Italia vigerunt, S. Leo, LVI, 516 et seqq. (*not.*). — Leges selectæ Justiniani imperatoris quibus Ecclesiæ res tractavit vel suam in Deum pietatem testatus est, LXXII, 1033 et seqq. — Lex Icyurgi emendatæ a Lacedæmonis, Tertull., I, 286. — Lex Mantiani de juramento clericorum, CIII, 811 (*not.*). — Lex Appia, Orosius, XXXI, 907. — Lex Papia a Severo abrogata, Tertull., I, 286. — Lex Romana, S. Greg. Turon., LXXI, 1160, 1161. — Romana in canonum collectiones quando inducitur, S. Leo, LVI, 516 et seqq. (*not.*). — Romana lex concordat cum auctoritate canonica, Regino Prumiensis., CXXXII, 501. — Leges Romanæ a Justiniano imperatore correctæ, Paulus Warnefrid., XCV, 467; Ado, CXXIII, 118; S. Ivo Carnot., CLXI, 504. — Lex Romana nullius temeritate debet corrumpi, S. Ivo, CLXI, 1118. Gratian., CLXXXVII, 56. — Lex Romana de consanguinitate, S. Ivo, CLXI, 669. — Leges Romanis ex Athenis perlatæ sunt sicut et Græcis et Hebræis, S. Ambros., XVII, 105. — Leges Romanorum in immensum auctæ, Tertull., I, 286, 572. — Lex Satira, Gratian., CLXXXVII, 51. — Leges Theodosianæ, Sidon. Apollin., LVIII, 475. — Lex Theodosiana, S. Greg. Turon., LXXI, 508. — Leges Theodosianæ, Sidonius Apollinaris, LVIII, 472; S. Ivo, CLXI, 1116. — Leges xii tabularum. Nomina eorum qui leges xii tabularum exposuerunt, Gratian., CLXXXVII, 44. — LIBELLUS reclamationis aut postulationis, Regino Prumiensis., CXXXII, 591. — De libellis famosis, Constant., VII, 157, 191, 202, 534. — LIBER, LIBERI. Liberi homines ad servilia opera non cogendi, Carol. Magn., XCVII, 143, 144. — Liberum nemo in servitutem redigat, S. Stephani leges, CLI, 1248. — De liberis hominibus qui ad servitium Dei se tradere volunt, Carol. Mag., XCVII, 287, 292. — Ut omnis homo liber potestatem habeat ubicunque voluerit res suas dare pro salute animæ suæ, *ibid.*, 404. — De liberis hominibus qui ad malum venire cogendi sunt, *ibid.*, 559. — De libero homine in hostem bannito, *ibid.*, 562. — Liber quoniam pacto se de furto purget, S. Ivo, CLXI, 949. — Quomodo liber res suas prout vult potest distribuere, *ibid.*, 955. — Jus liberorum, Formula Andegav., LXXXVII, 849. — LIBERALI (de) causa, Constant., VIII, 255, 257, 246, 569. — LIBERALITAS. De liberalitate et eleemosyna ministranda, S. Ambros., XVI, 125. — LIBERI. De legitimatione liberorum, Innocent. III, CCXIV, 1150. — Non liceat parentibus liberos vel liberis parentes ab hæreditate repellere monachos factos, Gratian., CLXXXVII, 1098. — Quod servi et liberi omnesque infames personæ non debeant accusare, Dionys. Exiguus, LXVII, 222. — De his qui numero liberorum vel paupertate excusationem meruerunt, Constant., VIII, 265. — LIBERTAS. Libertatis charta, Regino Prumiensis., CXXXII, 190, 269, 272, 593, 457. — De homine qui per chartam libertatem consecutus est, Carol. Magn., XCVII, 258, 556. — Libertas civium Romanorum, (Marculf.?) LXXXVII, 827. — De longi temporis præscriptione quæ pro libertate et non adversus libertatem opponitur, Constant., VIII, 117. — Exemplar libertatis, LXXXVII, 872. — LIBERTATES Ecclesiæ. Edictum pro religionis libertate, Const., VIII, 105. — Pro defensione libertatum Ecclesiæ expositiones, Hincmar., CXXV, 1035. — LIBERTUS. De liberis et eorum liberis, Constant., VIII, 187, 568. — De libertis Ecclesiæ, S. Isidor., LXXXIV, 581, 582, 585. — Liberti non promoveantur ad clerum, viventibus patronis, *ibid.*, 510. — Quod liberti ex familia Ecclesiæ pro compensatione acquisitæ rei, possunt fieri a sacerdotibus, *ibid.*, 582. — De professione libertorum Ecclesiæ, *ibid.*. — De libertis Ecclesiæ ejusdem patrocinium relinquuntibus, *ibid.*. — De libertis patrocinio Ecclesiæ commendatis, *ibid.*. — De professionibus et obedientia libertorum Ecclesiæ, *ibid.*, 598. — De progenie libertorum Ecclesiæ, ne eis vel pro nutritione ab Ecclesia liceat evagare, *ibid.*, 599. — Ut ex libertis Ecclesiæ et ex personis ingenuis genti ab obsequiis Ecclesiæ non recedant, *ibid.*, 456. — De obsequio et disciplina libertorum Ecclesiæ, *ibid.*. — Quod libe-

Ecclesie nihil de rebus suis, in alienum liceat transferre dominium, *ibid.*, 439. — Qualiter libertos episcopi faciant vel qualiter liberti a patrocinio Ecclesie nunquam discedant, *ibid.*, 623. — Ut liberti non sint testes, LXXXIX, 828. — In libertate Ecclesia tueatur libertos, Gratian., CLXXXVII, 416. — A sacerdotibus defendantur liberti ne in servitutem revocentur, *ibid.* — Liberti qui dicuntur ingenui et qui testamentum possint condere vel non, S. Ivo, CLXI, 1225. — Liberti ingrati patronos accusantes puniendi, *ibid.*, 918, 923, 932, 933. — Inter patronum et libertam constat esse matrimonium legitimum, Gratian., CLXXXVII, 1433.

LICITUM videtur quod publicum est, id est quod vulgo fit, S. Agobard., CIV, 187.

LIGER. De aggeribus juxta Ligerim faciendis, Carol. Magn., XCVII, 570.

LIS. De litium terminis, Carol. Magn., XCVII, 562. — Qualiter omnes lites componi debeant, S. Ivo, CLXI, 933. — Omnes lites secundum leges breviri debent, *ibid.*, 508.

LITIGATOR. De litigatoribus, Carol. Magn., XCVII, 752, 829.

LITIGIOSIS (de). Constant., VIII, 756. — Res in litigio positæ in nullam personam transferri debent ante cognitionis evenum, LIX, 146.

LITTERÆ. De despectu litterarum dominicarum, Carol. Magn., XCVII, 408, 575. — Litteræ principum imperii de confirmatione et observatione pacis inter Ecclesiam et imperium, Alexand. III, CC, 55. — De litterarum studiis, Carol. Magn., XCVII, 895.

LOCATIO. S. Isidor., LXXXII, 207.

LONGOBARDI. Regum Longobardorum diplomata, LXXXVII, 1347-1444. — Capitula Longobardica, Carol. Magn., XCVII, 441. — Lex Longobardorum valde favorabilis erat uxori, S. Agobard., CIV, 317.

LOTHARI I constitutio Romana, Carol. Magn., XCVII, 457. — Lotharii I constitutiones in Maringo, *ibid.*, 461.

— Lotharii I imperatoris capitula Longobardica, *ibid.*, 668.

LUCERNA. De pecunia pro lucernis, Canuti monumenta diplomatica, CLI, 1174.

LUCRUM. Turpe lucrum sequitur, qui minus emit ut plus vendat, S. Ivo, CLXI, 1168. — De lucris officiorum, Constant., VIII, 384.

LUDOVICI I imperatoris conventus Compendiensi, Carol. Magn., XCVII, 665. — Ludovici I et Lotharii capitularia, *ibid.*, 571-672. — Ludovici I imperatoris pactum cum Paschali papa, *ibid.*, 679.

LUDOVICI II præceptum de missione S. Anscharii ejusque ordinatione, CXVIII, 1033 App.

LUPERCALIA. Gelasius papa I damnat lupercalium superstitionem celebrationem, LIX, 110.

MAGICIS (de) artibus et incantationibus, Carol. Magn., XCVII, 882.

MAGISTRATIBUS (de) municipalibus, Constant., VIII, 283.

MAGISTRI (de officio) officiorum, Constant., VI, 1, 494. — De magistris, Rother., CXXXVI, 156.

MALEFACTORIBUS (de), Carol. Magn., XCVII, 147, 829, 841; Regino Prumiens., CXXXII, 341.

MAJORATUS. Commentarius de majoratu et senescalia Francie, Hugo, CLXIII, 1033.

MALEFICIIS (de), Constant., VIII, 153, 162; Carol. Magn., XCVII, 511, 756, 821; Regino Prumiens., CXXXII, 349; S. Stephani leges, CLI, 1251.

MALEFICUM. De maleficiis, Constant., VIII, 220; Carol. Magn., XCVII, 516. — De purgatione maleficii, Formulæ veteres incerti auct., LXXXVII, 770. — Resolutio omnium maleficiorum et maleficionum et incantationum, Marculf. app., LXXXVII, 943.

MALLUM. De mello publico, Carol. Magn., XCVII, 660; Regino Prumiens., CXXXII, 219, 271, 507, 544, 546, 547, 548. — De eo qui ad mallum legibus manitus fuerit et non venerit, Carol. Magn., XCVII, 773.

MANCIPIA. De mancipiis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 800; Carol. Magn., XCVII, 131, 653, 906. — De mancipiis palatii et Ecclesiarum, *ibid.*, 143, 144. — Edictum de mancipiis Ecclesiarum, S. Stephani leges, CLI, 1039. — De agricolis et mancipiis dominiciis vel fiscalibus rei publicæ et privatorum, Constant., VIII, 598. — De mancipiis a fisco regali occupatis, Carol. Magn., XCVII, 567. — De mancipiis et colonis patrimonialium, saltuensium et emphyteuticorum fundorum, Constant., VIII, 187. — De mancipiis vendendis, *ibid.*, 725. — Præceptum de commutatio mancipio. Liber duranus Pontif., Romau., CV, 100. — De mancipiis in villas dominicas confugientibus, Carol. Magn., XCVII, 411, 577. — Mancipia cor oim in præsentia ecclesiasticorum vel iudicum venderentur, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 1037. — Quindecim solidorum pretio mancipium

redimitur, *ibid.*, 676. — Causa fidei mancipia iactis dominis, in libertatem asserebantur, nullo dato pretio, *ibid.*, 675. — Hæc facultas non ubique viguit, *ibid.*, 673, 676, 683. — Mancipio ea lege manumisso ut monachus fieret, monasterium deserere non licebat, *ibid.*, 971. — Mancipia et arma extra regnum vendere prohibitum, Carol. Magn., XCVII, 135. — Mancipium Christianum non potest habere paganus, Judæus vel hæreticus, *ibid.*, 653, 680, 876, 877. — Pagana mancipia a Judæis circumcidi leges velant, *ibid.*, 823, 824. — Si pagana mancipia circumciderint Samaritani, illa in libertatem vindicent, *ibid.*, 824; Isaac Lingonensis. episc., CXXIV, 1109.

MANDATORES cædis, Regino Prumiens., CXXXII, 501.

MANDATUM (*manum dare*), S. Isidor., LXXXII, 203. — Mandatum, Marculf., LXXXVII, 747, 761, 767, 778, 781, 836, 893, 898. — Textus mandati, *ibid.*, 750, 822. — Mandatum qualiter maritus negotium uxoris prosequatur, Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 787. — Mandatum de Saxonibus obsidibus imperatori Mogunæ presentandis, XCVII, 221. — Mandatum episcopis factum, Innocent. III, CCXVI, 97.

MANDATUS, S. Greg. Turon., LXXI, 1160 app.; Formulæ Andegavens., LXXXVII, 859, 851, 852.

MANICHÆI. Valentinianus Manichæos poenis plerendos decrevit, S. Leo, LV, 917 (not.). — Leges de Manichæis, Justinian., LXXII, 1048.

MANNIRE, Carol. Magn., XCVII, 407, 457, 575.

MANNITIONE (de) secundum legem ad mallum, Carol. Magn., XCVII, 558.

MANSIO. De mansionibus, Regino Prumiens., CXXXII, 415.

MANSIONARIA, Anastas. Biblioth., CXXVIII, 867, 875, 983.

MANSUS. De manso, Carol. Magn., XCVIII, 531; Regino Prumiens., CXXXII, 497, 416. — De manso Ecclesie, *ibid.*, 187, 197, 200, 393, 409, 416. — Charta exemptionis mansi ejusdam a tributis, vectigalibus, operibus et araturis, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 879.

MANUMISSIO, Regino Prumiens., CXXXII, 271, 272, 273, 469, 482. — De manumissionibus, Carol. Magn., XCVII, 805; Anastas. Biblioth., CXXVIII, 19. — Manumissio servorum quoduplex, S. Greg. Magn., LXXXVII, 753, 803. — De manumissionibus in Ecclesia, Constant., VII, 214. — Gesta manumissionis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 778. — Manumissionis forma cum adjunctis donationibus et conditionibus, S. Greg. Magn., LXXXVII, 801, 803. — Charta regalis manumissionis, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 878.

MANUMISSI. De libertis manumissis servis Ecclesie, S. Ivo, CLXI, 254, 255, 916, 918. — Lex Romana de manumissis, Regino Prumiens., CXXXII, 272. — De his qui a non domino manumissi sunt, Constant., VIII, 167. — Manumissi servi denuo mancipari non debent, S. Ivo, CLXI, 915, 917, 919. — Manumissi ne testificentur, Carol. Magn., XCVII, 767, 786.

MARCA. De vasis dominiciis ad marcam custodiendam constitutis, Carol. Magn., XCVII, 569.

MARITIMA custodia. De comitibus ad custodiam maritimam deputatis, Carol. XCVII, 569.

MARITUS. Mandatum qualiter maritus negotium uxoris prosequatur, LXXXVII, 837.

MARTIANI imperatoris lex de juramento clericis prohibito etiam in iudicium citatis, S. Benedict. Anianensis., CII, 811 (not.).

MATERIIS (de) diversi homicidiorum et poena eorum, S. Ivo, CLXI, 705.

MATERNIS (de) bonis, Constant., VIII, 123 et seqq., 169, 375.

MATHEMATICIS (de) et cæteris similibus, Constant., VII, 153, 162.

MATHILDÆ comitissæ chartulæ, Codex Carolin., XCVIII, 33, 631, 639.

MATRICULA. Quod pro loco matriculæ nihil a quoquam requiri, vel accipi debeat, CXXV, 797.

MATRIMONIUM. De matrimonio, Nicolaus papa I, CXIX, 1197; Opera adespota, CXXXVIII, 428; S. Ivo, CLXI, 583, 585, 1213; Innocent. III, CCXIV, 510; CCXVI, 1262. — Lex terrena de matrimonio, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 1187, 1188, 1189, 1190. — Leges veteres de matrimonio, Hincmar., CXXV, 1023, 1024. — De matrimonio sanctimonialium virginum vel viduarum, Theodos., XIII, 527. — De impedimentis matrimonii, S. Isidor., LXXXIV, 109; Innocent. III, CCXVI, 973. — Quando irritum sit matrimonium, S. Ivo, CLXI, 596, 929. — De dissolvendo matrimonio, Clemens III, CCIV, 1485; Innocent. III, CCXVI, 29. — Matrimonium sine dote fieri non debet, S. Ivo, CLXI, 616. — Circa matrimonium

dispositio, in fragmentis Julii papae, VIII, 909. — Circa matrimonium canonicum, S. Siricius papa, XIII, 1189, 1191. — Circa matrimonium, S. Leo papa, LIV, 1153; S. Gregor. Magn., LXXVII, 1183; S. Isidor., LXXXIV, 73. — Ex concilio Hertfordiae, XCIX, 934. — Capitula circa matrimonium, CCXII, 62. — Contra matrimonium catholicorum cum haereticis, S. Gregor. Magn., LXXVII, 130, 273. — De matrimoniis prohibitis, Carol. Magn., XCVII, 147, 148. — De separazione conjugum, S. Ivo, CLXI, 1279. — Nullus, uxore velata superstite, aliam ducat, Joann. archiepisc. Rothomag., CXI.VII, 271. — Ne absentis viri uxor, alteri nubat, priusquam de viri morte compertum habeat, *ibid.* — Uxore mortua, licet viro aliam ducere, sed non repudiatam vel desponsatam, Gratian., CLXXXVII, 1396. — De matrimonio servorum, Formulae Andegav., LXXXVII, 830; S. Egbert. Eborac. archiepisc., LXXXIX, 393. — Licet servo matrimonium contrahere, S. Ivo, CLXI, 1281; Gratian., CLXXXVII, 1433. — Legitima servorum conjugia sua auctoritate domini non dirimant, Gratian., CLXXXVII, 1436. — Inter patronum et libertam cohabitare esse matrimonium legitimum, *ibid.*, 1433. — Episcopus Henricus II de matrimonio Guillelmi de Dampetris cum Margareta, sorore comitissae Flandrensis, Innocent. III, CCXVI, 533.

MEDICUS (de). Constant., VIII, 225, 310, 373; Rath., CXXXVI, 131.

MEMBRUM. De membro truncato post diem tertium subveniendo, Eduardi leges, CXXXVIII, 462. — Membrorum praecisurum estimatio, Willielm. Conq. leges, CLXIX, 1299.

MENDACIO (de). S. Ivo, CLXI, 779.

MENDICITAS. De mendicis, Rather., CXXXVI, 156. — De mendicis discurrentibus, XCVII, 529.

MENSURIS (de). Carol. Magn., XCVII, 536, 536, 633, 774; Willielm. Conq. leges, CXI.X, 1319. — De mensuris vini, Alexand. III, CC, 631. — Contra falsas mensiones, XCVII, 239.

MERCATIO. Ut clerici emere villas vel vendere carius non permittantur, S. Isid., LXXXIV, 311. — Certus metatensis prohibiti die dominica, Carol. Magn., XCVII, 146.

MERCATOR. De mercatoribus, S. Bernard., CLXXII, 719. — Mercatores ad solvendas Ecclesiae decimas cogendi, Innocent. III, CC.XIV, 189.

MERCATUS non habet in die Dominico, Regino Prumiens., CXXXII, 263.

MERCENARIUS. De mercenario et cliente, Rather., CXXXVI, 172.

MERETRICES. De meretricibus, S. Ivo, CLXI, 591. — Lex Julia permittens concubinas ac meretrices periniquas, S. Zeno, XI, 297.

MESSIBUS (de) vel annonis in hoste raptis vel furatis, Carol. Magn., XCVII, 861.

METALLARIIS (de). Constant., VIII, 200.

METALLIS (de). *Ibid.*

METUS. De eo quod per vim et metum fit, S. Ivo, CLXI, 937; Innocent. III, CCXVI, 1225. — Qui dolus aut metum adhibet ut res ad alium transeat, uterque vi et dolo tenebitur, Ivo, CLXI, 944. — Vi, metu extorta resignatio non obligat, Innocent. III, CC.XIV, 830.

MIGRANTIBUS (de) e patria, Nicol. pap., I, CXIX, 990.

MILES. De militibus, Willielm. Conq. leges, CXLI.X, 1341. — Milites ad conversionem admitti veluti Julianus Apostata, S. Greg., LXXVII, 662, 663. — S. Gregorius Magn. Mauricius precatur ut temporet vel humiliter regem qua militum in monasteriis recipi prohibuerat, S. Greg. Magn., LXXVII, 662, 663. — De restituenda re militibus, S. Stephani leges, CLI, 1232. — De privilegiis militum, Joann. Saresb., CXCI.X, 601. — Constitutiones militum de Calatrava quae Innocentio III confirmande proponuntur, Innoc. III, CCXVII, 281. — De militantiibus et stipendiis eorum, S. Abbo, CXXXIX, 506.

MILITARI (de) res, Constant., VIII, 251.

MILITARUM illi, Constant., VIII, 338, 365, 373.

MILITIA. De militia, Hincmar., CXXV, 981. — Liber de bello Saxonico, Bruno, CXLVII, 491. — S. Bernardus dehortatur principes a bello, CLXXXII, 229. — In bellicis armis milites Deo placere possunt, Gratian., CLXXXVII, 1165. — Militare non est peccatum, *ibid.*, 1164. — Militia delectum exigit, scientiam et exercitationem, Joann. Saresb. Carol. episc., CXCI.X, 392. — Quas sit conceptio sacramenti militaris et quod siue eo militare non licet, *ibid.*, 399.

MINISTER. De ministris publicis, Rather., CXXXVI, 163.

MINISTERIALIBUS (de). Hincmar., CXXV, 1001.

MINISTERIO (de) regali, Carol. Magn., XCVII, 869.

MISER. De miseriis, Codex diplomat., XCVII, 738, 773; Codex Carol., XCVIII, 340; Carol. Calvus, CXXIV, 863, 864; Hincmar., CXXV, 1078, 1079. — Capitula missio-
dum, Francorum regum capitul., 631. — Capitula mis-

serum, *ibid.*, 593, 616, 618. — Capitula de instructione missorum, Carol. Magn., XCVII, 327. — De missorum potestate, *ibid.*, 656. — Missi imperiales, Codex diplomat., XCVIII, 132, 168, 203, 207, 399, 405.

De missis dominicis, Codex diplomat., XCVII, 557, 581, 582, 774. — Capitula missorum dominicorum, *ibid.*, 291. — De cura missorum dominicorum, *ibid.*, 334. — De missorum dominicorum observatione, *ibid.*, 580. — De nominibus locorum in quibus missi dominici legatione fungantur, *ibid.*, 512.

Missi regni principum Francorum, Codex diplomat., XCVIII, 106, 114, 120, 143, 147, 156, 162, 165, 170, 174, 175, 178, 197, 203, 213, 218, 220, 225, 226, 245, 248, 249, 250, 252, 292, 298, 302, 324, 324, 334, 335, 354, 360, 366, 390, 398, 400, 402, 416, 423, 428, 434.

Missi pontificum Romanorum, Codex diplomat., XCVIII, 53, 66, 107, 110, 114, 120, 132, 147, 150, 161, 171, 174, 182, 185, 199, 206, 209, 217, 238, 239, 242, 259, 281, 285, 292, 300, 306, 308, 312, 330, 332, 411.

MOERENDINARIIS (de). Erkembald., CXXXVII, 597.

MONACHI. De monachis, Theodos., XIII, 532; Justinian., LXKII, 1014. — Valens legem dedit ut monachi militarent, nolentes fastibus necarentur. S. Prosper Aquil., I.I, 583. — De eo qui monachis munus con-
cedit, Alfred. leges, CXXXVIII.

MONASTERIUM. De eo qui monasterium, vel ecclesiam fregerit, CXI.X, 1337. — De magna re ejus qui vult xenodochium aut monasterium construere, Marculf., LXXXVII, 725.

MONETA. De moneta, Codex diplomaticus, XLVII, 511, 514. — De falsa moneta, Constant., VIII, 156, 231, 315, 336, 580, 631; Carol. Magn., XCVII, 287, 533, 779. — Capitula de moneta, *ibid.*, 321. — De administratione unius monetae, *ibid.*, 540. — Facultas radendi monetae, Codex Carol., X.VIII. — De circulatione monetae, Carol. Magn., XCVII, 194, 403. — Privilegium monetae, Ludovici diplomata ecclesiastica, CIV, 1276. — De adulteratoribus monetae, Codex diplomat., XCVII, 409, 577. — Amputandi illi manus qui falsam monetae percussere-
nt, S. Ivo, CLXI, 935. — De vera moneta et pondere, Innocent. III, CCXIV, 3.8.

MONETARIIS. De monetariis, Ethelstan leges, CXXXVIII, 463-466. — De officio magistri monetariorum, Erkembald., CXXXVII, 591. — De falsis monetariis, Codex diplomat., XCVII, 585.

MONIALIS. De contractione monialis, Alfredi leges, CXXXVII, 434.

MORS. De hominibus ad mortem dijudicatis, Codex diplomat., XCVII, 539.

MOS. Quid sit mos, S. Ivo, CLXI, 1120; Gratian., CLXXXVII, 50. — Tibi auctoritas deficit mos populi et majorum instituta pro lege servantur, Gratian., CLXXXVII, 59. — Diuturni mores pro lege sunt habendi, *ibid.*, 63.

MULTA vel MULTA. Henrici leges, CXXXVIII, 473. — De ceturia multa, Williel. Conq. leges, CXLI.X, 1307. — De multa pro dignitate Ecclesiae contenda, Monumenta diplomatia, CLI, 1171. — Pro mutilationibus, LXXX, 351, 352, 353. — Pro vulneribus, Ethelbert., *ibid.*, 351. — Pro homicidio, *ibid.*, 350. — De multa compediti nolentis ad iudicium venire, canones Hibern., XCVI, 1332.

MULIER. De religiosa muliere decepta, Codex diplomat., XCVII, 881. — De muliere vi compressa, Willielm. Conq. leges, CXLI.X, 1303. — Jure canonico et gallico admittuntur mulieres ad ferendum testimonium, S. Greg. Magn., LXXVII, 633, 634. — Mulieres in iudicio testimonium dicendi jus habent, Gratian., CLXXXVII, 977. — Certis de causis concessa est mulieribus publica accusatio, *ibid.*, 977. — Mulier nubens intra annum luctus infamis, S. Ivo, CLXI, 929. — Mulier tutrix liberorum suorum si vult secundo nubere, filiis suis debet providere tutorem, S. Ivo, CLXI, 929, 934. — Mulier quae secundo nupserit res illis suis a se donatas retrahere non potest, *ibid.*, 929. — De muliere servo alieno per vim juncta, Constant., VIII, 113, 296, 361. — De mulieribus quae de servis propriis junxerunt, *ibid.*, 313.

MUNDEBURDUS, Mundeburh, Mundeburh. S. Henrici Monum. diplomat., CXI, 242. — Mundeburdum, Regino Prumiens., CXXXII, 320, 446, 467. — Mundeburdum regium, Regino Prumiens., CXXXII, 383, 471. — Charta de Mundeburgu regis et principis, Marculf., LXXXVII, 714, 813.

MUNICIPALES leges, Erkembald., CXXXVII, 585-590.

MUNIMINE (de) prolis regiae, S. Isidor., LXXXIV, 492, 511.

MUNITIONE (de) prolis atque conjugis regiae, S. Isidor., LXXXIV, 338.

MUNUS. Munera civilia indicantur, Constant., VIII,

- 516, 595. — In muneribus leges, Arnob. V, 917. — Edictum contra eos qui munera regis colata ecclesiis subripuerunt, Cassiodorus, LXXIX, 864.
- MUTUS potest matrimonium contrahere, Innocent. III, CXXIV, 504.
- MUTUUM. De mutuo, S. Isidor., LXXXII, 207; Capitulare ecclesiast., XCVII, 164.
- NAMUM. De pignore quod namium vocant capiundo, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1315.
- NATIVITAS. Ut pro nativitate regis ingenui relaxentur, Marculf., LXXXVII, 724.
- NAUFRAGIIS (de). Constant., VIII, 400.
- NAUTÆ unde mercedem accipiant., S. Ivo, CLXI, 937.
- NAVICULARIIS (de). Constant., VIII, 112, 121, 165, 581, 587. — De naviculariorum præditi, *ibid.*, 530.
- NECATORES. Ut episcopus cum iudiciis necatores filiorum acriori disciplina corripiat, S. Isid., LXXXIV, 554.
- NEGOTIATORIBUS (de). Codex diplomat., XCVII, 287, 778. — De negotiatoribus quotusque procedant, *ibid.*, XCVII, 531.
- NEPOS, NEPTIS. Qualiter nepotes et nepes hereditates inter se partiantur, S. Ivo, CLXI, 928. — Episcopi qualiter nepotes in loco filiorum instituuntur ab avo, Marculf., LXXXVII, 735, 787. — Charta cum in locum filiorum nepotes instituuntur ab avo (Marculf.?), *ibid.*, 817. — Charta cum quis suo nepote aliquid meliorare voluerit, Marculf., *ibid.*, 736; (Marculf.?), *ibid.*, 818.
- NOBILITAS. De nobilibus, Rother., CXXXVI, 165.
- NOLI (de) sacerdotibus lex, VIII, 78.
- NOXA. De Noxis, Codex diplomat., XCVII, 411, 851, 577, 579, 725, 902; Regino Prumiens., CXXXII, 203, 291, 302, 417.
- NORMANNI. Normannorum antiquæ consuetudines et iustitiæ, Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1329. — De iure Normannorum qui ante adventum Willelmi cives fuerant Anglicani, *ibid.*, 1518. — De Normanni cæde, *ibid.*, 1518.
- NOTARI. De notariis, Codex diplomat., XCVII, 283. — De notariis a missis dominicis eligendis, *ibid.*, 557.
- NOTITIA sacramentalis, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 769.
- NOVALLA rura, Regino Prumiens., CXXXII, 200, 417.
- NOVELLA, NOVELLÆ. Novellæ seu leges ad religionem pertinentes, Justinian. Imperat., LXXII, 931, 932 et seqq., 1110. — Codex novellarum, Paulus Warnefrid., LCV, 468. — Novellis Justiniani ante sæculi v medium non prebent Franci, S. Greg. Magn., LXXVIII, 1044. — De Novellis, S. Ivo, CLXI, 504. — Novella de Hebræis, Justinian., LXXII, 1051. —
- NUMERARIIS (de) auctariis, Constant., VIII, 164, 572, 577.
- NUMMUS. De nummo Romano. Canuti monumenta diplomat., CL, 1174. — Ut nummos bonos nullus respuat, Codex diplomat., XCVII, 905.
- NUNCUPATIO. S. Isidor., LXXXII, 204.
- NUNDINE. Diploma Pippini regis pro nundinis sancti Dionysii, XCVI, 1524.
- NUPTIÆ. De nuptiis, Theod., XIII, 324. — De inutilibus nuptiis, Constant., VIII, 597. — De damnatis nuptiis, Codex diplomat., XCVII, 885. — Lex Romana de nuptiis incestis, Regino Prumiens. abb., CXXXII, 275. — De nuptiis oculis, O., CXXXII, 696; CXLVII, 270; CLXXXVII, 148.
- OBLIGATIO. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 782. — Obligatio castrorum baronum, CCXVI, 96.
- OBLIGATUS. Publicis rationibus obligati neque in clero neque in monasterio suscipiendi, S. Gregor. Magn., LXXVII, 909.
- OBNOXIATIO. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 764, 780. — Charta obnoxiationis a patre in filius facta, Marculf., LXXXVII, 734.
- OBTEMPERARE. Regibus non obtemperandum si quid contra Deum precipiant, S. Ivo, CLXI, 907, 908.
- OCCIDERE hominem non semper criminiosum, Hincmar., CXXV, 842, 851, 852.
- OCTO genera penarum a Tullio descripta, Codex diplomat., XCVII, 667; S. Isidor., LXXXII, 211.
- OFFICIA regis chartæ, App. ad Bed., XCV, 572, 575.
- OFFICIUM. De officiis diversis, Constant., VIII, 118, 524. — Officiis publicis additi a sacris ordinibus arcentur nisi ex consensu principis, S. Gregor. Magn., LXXVII, 662. — Hanc legem probavit Innocentius I., instauravit Mauricius imperator, laudat Gregorius Magn., *ibid.*, 662.
- OMINE (de) exdocendo, Codex diplomat., XCVII, 412.
- OPPIA lex, Orosius, XXXI, 907.
- OPPRESSIO. De oppressione infantum, Regino Prumiens., CXXXII, 297. — De oppressionibus liberorum hominum, Codex diplomat., XCVII, 255.
- OPTIMATIBUS (de) palatii atque gardingis, sub qua eos iustitiæ cautela examinari conveniat, S. Isid. r., LXXXIV, 490.
- OPUS. De operibus publicis, Constant., VIII, 191, 214, 313, 337. — De operibus servilibus quæ diebus dominicis non sunt agenda, Codex diplomat., XCVII, 519.
- ORBUS. Correctio legis adversus orbos, Eusebius VIII, 76.
- ORDALIUM. De ordalio, Eduardi leges, CXXXVIII, 461; Æthelstani leges, *id.*, 464, 467.
- ORDINATUS. De ordinatum vinciente aut verberante, Canuti I monumenta diplomat., CL, 1179.
- ORPHANIS (de), Codex diplomat., XCVII, 776; S. Stephani leges, CL, 1249. — Orphanorum protectio commendatur, Carol. Magn., *ibid.*, 135. — Orphanis subveniendum, *ibid.*, 546.
- OTTONIS imperatoris pactum cum Adolfo archiepiscopo Colonien., Innocent. III, CXXVII, 287.
- OVIS. Qui furatus est ovem, oves quatuor pro una restituere debet, S. Ivo, CLXI, 966.
- PACTUM, S. Ivo, LXXXII, 205. — De pactis, Constant., VIII, 161; S. Ivo, CLXI, 957. — De pactis conservandis, Codex diplomatic., XCVII, 766, 785. — Pactum inter parentes de eorum hereditate, Marculf., LXXXVII, 757. — Pactum divisionis inter fratres, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 804. — Pactum inter recipientes, *ibid.*, 789. — S. Henrici pactum cum Benedicto VIII, CXL, 255. — Philippi pactum cum Colonien., Innocent. III, CXXVII, 297. — Pacta quædam canonibus repugnancia dissolvit, *id.*, CXXV, 156. — Ottonis imperatoris pactum cum Adolfo archiepiscopo Colonien., *id.*, CXXVII, 287. — De illicto pacto, S. Ivo, CLXI, 942.
- PAGANISMUS. Piena perseverantium in paganismo, mors, Capitular. Saxon., XCVII, 145.
- PAGANUS. De pagano s. criticis et tempis, Theodor., XIII, 540. — Leges Theodosii contra paganos templaque eorum, Cassiod., LXXIX, 1149, 1150. — pagani et heretici non possunt accusare Christianos, Calix pap., V, 184. — Leges imperatorum contra paganos, S. Aug., XXXVIII, 513. — Leges imperatorum paganorum s. critica capite plebant, *id.*, XXXIII, 526. — Cur cum pagano et heretico aliter actum, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 1267.
- PAGENSES. De pagensibus, Codex diplomatic., XCVII, 904. — De chartis pagensibus, Marculf., LXXXVII, 725 et seqq. — Relatio pagensium ad regem directa, *ibid.*, 719.
- PALATIUM. Capitulare de disciplina palatii Aquisgranensis, Codex diplomatic., XCVII, 519.
- PANDECTÆ. Codex Digestorum sive Pandectæ, Paul. Warnefrid., XCV, 468. — De libro Pandectarum, S. Ivo Carnot., CLXI, 304.
- PAPIA lex, Lactant., VI, 203, 902. — Papiæ et Julii leges de iuniorum conjugio a Severo abrogata, Tertull., 246, 287. — Lex papia a Claudio Cæsare abrogata, Lact., VI, 902.
- PAPIÆ iudices a Carolo constituuntur, Codex Diplomatic., XCVIII, 292.
- PARENTELA (de) sacramentum, S. Ivo, CLXI, 670.
- PARES. De gradibus parium, Edwardi leges, CXLIX, 1544.
- PARLIAMENTUM. Modus tenendi parliamentum, Willelmi Conquest. leges, CXLIX, 1339. — De casibus et iudiciis parliamenti, *ibid.*, 1542. — De modo parliamenti, *ibid.*, 1544. — De negotiis parliamenti, *ibid.*. — De inchoatione parliamenti, *ibid.*. — De diebus et horis ad parliamentum, *ibid.*. — De prædicatione ad parliamentum, *ibid.*, 1345. — De pronuntiatione in parliamentum, *ibid.*. — De ostiario parliamenti, *ibid.*, 1546. — De loco et sessionibus in parliamentum, *ibid.*. — De absentia regis in parliamentum, *ibid.*. — De partitione parliamenti, *ibid.*, 1548.
- PAROCHIA. Charta qua rex concedit parochiam jus eligendi episcopi, Formulæ Baluzianæ, LXXXVII, 879.
- PARRICIDÆ. De parricidis, Carol. Magn., XCVII, 251, 758, 882; Nicolaus papa I., CXXX, 991; Regino Prumiens., CXXXII, 290, 291, 296, 300, 327. — Parricidarum pena in lege Romana, Lactant., VI, 588.
- PARRICIDIO (de). Constant., VIII, 151.
- PARTU (de) ancillæ, ignorante domino, S. Ivo, CLXI, 925. — Aut de illo genito, *ibid.*, 941.
- PATER. De patribus qui filios suos distraxerunt Constant., VIII, 597.
- PATRICIATU (de) charta, Marculf., LXXXVII, 705, 815.
- PATRIMONIUM ecclesiæ in Gallia in possessionibus maxime constabat, S. Greg. Magn., LXXXVII, 1132. — Regibus Galliarum commendatum, *ibid.*, 1132.
- PATROCINIUM. Regis patrocinii violentio, Ethelbert.,

LXXX, 348. — Plebani patrocinii violatio. *ibid.*, 349.
PAUPERIBUS (de). Carol. Magn., XCVII, 401, 414, 571, 579, 780. — De oppressione pauperum. *ibid.*, 528.
PAX. De religione et pace publica. Willelmi Conq. leges, CXLI, 1317. — De pace ecclesiastica. Eduardi senioris leges, CXXXVIII, 459; Alfredi regis leges, *ibid.*, 455. — De pace sanctae Ecclesiae et avli jure eidem concessa. Willelmi Conq. leges, CXLI, 1337. — De pace Dei, regis et ecclesiarum. Canut. I regis Diplomata, CLI, 1171. — De multimoda pace regis. Willelmi Conq. leges, CXLI, 1395; Eduard. III, 1894. — De temporibus et diebus pacis regis. Willelmi Conq. leges, CXLI, 1352; Eduard. III, CLI, 1191. — De pacis publicae violatoribus. Willelmi Conq. leges, CXLI, 1295. — Constitutio pacis generalis. Henrici IV. Constitut., CLI, 1437. — Constitutio pacis provincialis. *ibid.*
PECULIUM. S. Isidorus, LXXXII, 207. — De castrensi omnium palatinorum peculio. Constant., VIII, 205.
PECUNIARIA in re leges Romanae tormenta, nisi cum de rebus hereditariis quaritur, non adhibent. Hincmar., CXIV, 1065.
PEJERANTIBUS (de). Canuti I Monumenta diplomat., CLI, 1178.
PELAGIANI. Constitutiones Imperatorum adversus Pelagianam heresim. Marius Mercator, XI, VIII, 91 (*not.*). — Constitutiones Theodosii Junioris adversus Pelagianos, *ibid.*, 413. — Qua auctoritate sancita sit lex subscribendi adversus Pelagianos, an sacerdotali sola, an etiam imperiali, *ibid.*, 435 (*not.*). — Lex Honorii Imperatoris adversus Pelagianos, S. Leo, I, VI, 1027.
PELLIFICIUS (de). Erkembald., CXXXVII, 595.
PENSIO dicitur id quod pro alicujus rei usu penitur. S. Greg. Magn., LXXVII, 582. — Pensio est reditus annuus. *ibid.*, 582.
PERCUSSORE (de). Willelmi Conq. leges, CXLI, 1299.
PEREGRINIS (de). Codex Diplomat., XCVII, 585, 774.
PERFECTISSIMATUS (de) dignitate. Constant., VIII, 319.
PERJURIUM. De perjurio. Codex diplomatic., XCVII, 906; Regino Prumiens., CXXXII, 284, 344; S. Ivo, CLI, 779. — De perjuriis. Carol. Magn., XCVII, 127, 130, 235, 266, 291, 292, 311, 514, 535, 587, 634, 724, 778. — Aethelstan leges, CXXXVIII, 461, 468; S. Stephani leges, CLI, 1247. — Decreta de perjurio. Burchard., CXI, 875.
PERVASORES rerum alienarum restituere debent. S. Ivo, CLI, 232, 905. — De pervasoribus finium aliorum. Codex diplomat., XCVII, 818, 840. — Contra pervasores bonorum alienorum decreta. Cassiod., LXIX, 782.
PETITIONIBUS (de). Constant., VIII, 94, 184, 585.
PHILIPPI regis Francorum Diplomata et decreta, CLIX, 842.
PIGNUS. S. Isidor., LXXXII, 208. — De pignore. Codex diplomatic., LCVII, 147, 756. — De pignoribus. Constant., VIII, 122. — De pignoribus distrahendis, *ibid.*, 254.
PILAX. De reparatione damni illati a pilacibus. Abedoc et Aethelwolf., XI, VI, 1305.
PIPPINI et Carolomanni diplomata, XCVI, 1501-1590.
PISCATORIBUS (de). Erkembald., CXXXVII, 597.
PISTORIBUS (de) et Catabolensibus. Constant., VIII, 174.
PLACITUM. S. Isidor., LXXXII, 205. — De placito. Carol. Magn., XCVII, 882. — De placitis secularibus, *ibid.*, 882. — Principum placita animo jus condendi facta, habent vim generalis legis. S. Ivo, CLI, 1117. — De placitis conservandis. Carol. Magn., XCVII, 766, 783. — De placitis a liberis hominibus observandis, *ibid.*, 414, 580. — De illis qui ad placitum hauriri debent, *ibid.*, 557. — De placitis a missis dominicis comitibus notum faciendis, *ibid.*, 565. — De armis ad placitum non portandis, *ibid.*, 555. — De placito centenarii, *ibid.*, 564, 758. — De placito comitis, *ibid.*, 557.
 Placita Childeberti III. LXXXVIII, 1109, 1110.
 Placitum Childeberti III quo locum abbati S. Dionysii assignit, *ibid.*, 1191.
 Placitum Childeberti III, quo villa monasterio adjudicatur, *ibid.*, 1095.
 Placitum Chlodovi III, de lite, *ibid.*, 1079. — Ex placito sub Pippino rege. S. Greg. Turon., LXXI, 1200, *Append.*
 Pippini placitum de teloneis omnibus in merrato S. Dionysii ad ipsum monasterium evindicatis adversus Gerardum comitem Parisiensem, XCVI, 1530.
 Placitum missorum Caroli in causa Leonis III, Codex Carolinus, XCVIII, 407.
PLERISCITUM. S. Isidor., LXXXII, 200. — Quid sit. Gratian., CLXXXVII, 51.

POENA. De poenis. Constant., VIII, 102, 119, 172. — Poena violati quadragesimalis jejunii, mors. Capitulare Saxon., XCVII, 145. — De poenis in lege constitutis. S. Isidor., LXXXII, 211. — De poena illius qui in iudicem apostolicum manus violentas iniecit. Innocent. III, CCLIV, 804.
POLITICUM regimen. Liber de comparatione regiminis ecclesiastici et politici. S. Agobard., CIV, 292. — De distributione officiorum ex politica constitutione veterum. Joannes Saresb., CXCIX, 390.
POLYGAMIA (de). Nicol. pap. I, CXIX, 999.
PONDERATORIBUS (de) et auri illatione. Constant., VIII, 291.
PONDUS. De ponderibus. Codex diplomat., XCVII, 566; Willelmi Conq. leges, CXLI, 1319.
PONS. De pontibus publicis. Carol. Magn., XCVII, 581, 904. — De pontibus omnibus faciendis, *ibid.*, 576. — De pontibus ubi antiquitus fuerunt renovandis, *ibid.*, 541. — De pontibus per diversa loca emendandis, *ibid.*, 577. — De duodecim pontibus super Sequanam restaurandis, *ibid.*, 570. — De non cogendo ad pontem fra causa telonei, *ibid.*, 560.
PONTIFEX. De decretis Romanorum pontificum. Nicolaus papa, app., CXIX, 1187.
POSSESSIO. De possessione. S. Ivo, CLI, 1095-1098. — De acquirenda et requirenda possessione. Constant., VIII, 117. — Possessio quibus probetur argumentis. S. Greg. Magn., LXXVII, 651. — Quomodo valet possessio. S. Ivo, CLI, 359. — Videtur possessio primum extensa ad 40 annos a S. Gregorio pro ecclesiasticis. S. Gregor. Magn., LXXVII, 455. — Possessio qui interruptatur, *ibid.*, 456. — De possessione xxx annorum. C. D., XCVII, 661; Regino Prumiens., CXXXII, 196. — Possessio triginta annorum in secularibus rebus sufficit et olim valuit in ecclesiasticis. S. Greg. Magn., LXXVII, 455. — xl annorum possessio valet. Innocent. III, CXXIV, 516; S. Ivo, CLI, 252. — Triennalis possessio objectiones excludit, *id.*, CLI, 252. — Triennalis possessio intra unam provinciam servari debet. Gratian., CLXXXVII, 1028. — Limitis possessio praescribi non potest, *ibid.*, 1029. — Possessio emphyteutica quid sit. S. Greg. Magn., LXXVII, 502. — Possessiones ecclesiae immunes a pensionatione tributorum ac vectigalium. Regino Prumiens., CXXXII, 197, 416.
POSSESSOR non est dominus sed in re ius habet. S. Greg., LXXVII, 684. — Probatio non a possidere sed a petitoris partibus requirenda. S. Ivo, CLI, 945. — Nullus rem aliquam sine possessoris voluntate vendere debet, *ibid.*, 946. — De possessore per vim expulso. Carol. Magn., XCVII, 767, 786; S. Ivo, CLI, 960.
POSSESSORIUM. De jure eligendi quoad possessionem et petitionem. Innocent. III, CXXIV, 851.
POSTERITAS. Quod omnis posteritas habere debet. App. ad saecul. x, CLI, 1421.
POSTLIMINIO (de). Theodos., XIII, 525.
POSTULANDO (de). Constant., VIII, 182, 285, 500.
POSTULATIONES. Regino Prumiens., CXXXII, 591.
POTESTAS. Potestas non irritetur nec adulationi aurea praebat. S. Ambros., XVI, 86. — Principis potestas. S. Aug., XXIVIII, 109. — De regia potestate. Hugo, CLXIII, 941.
PRÆCEPTIONES Theodorici regis, LXXII, 1112, 1114, 1115.
PRÆCEPTUM donationis. Marculf., LXXXVII, 7-7. — Præceptum de Liverpo per manum regis, *ibid.*, 708. — Præceptum Pippini regis impetrato a Sigobaldo abbate. XCVI. — Pippini regis præceptum pro Taberniaci in pago Parisiaco villae confirmatione. XCVI, 1526. — Præceptum Ludovici regis Francorum. S. Odo (Juniac., CXXXIII, 839. — Præceptum Chouaradi imperatoris, *ibid.*, 813.
PRÆDIA. De praediis naviculariorum. Constant., VIII, 325; XCVII, 561.
PRÆFECTUS ab exarcho distinctus magistratus. S. Greg. Magn., LXXVII, 481. — Praefectus cardinalis quinam olim diceretur, *ibid.*, 480, 461. — A praefecto annonae rationes exigebat urbis praefectus, *ibid.*, 484. — Praefectorum vicarius, *ibid.*, 412. — De praefectorum praetorio officio. Constant., VIII, 292, 527, 561.
PRÆPOSITIS (de) et arcariis. Constant., VIII, 210. — De praepositis ab imperatore constitutis. Innocent. III, CXVI, 147.
PRÆSCRIPTIO. De praescriptione. S. Ivo, CLI, 1095-1098; Gratian., CLXXXVII, 1027-1058. — Praescriptio una est exceptionum quae ex lapsu temporis sumitur. S. Greg. Magn., LXXVII, 455. — Temporalis praescriptio ubi enrit ubi incumbit furor hostilitatis. Gratian., CLXXXVII, 1035. — Quae humanitatis intuitu aliquibus praestantur

præscribi non possunt, *ibid.*, 1032. — De longi temporis præscriptione, Constant., VIII, 152. — De longi temporis præscriptione quæ pro libertate et non adversus libertatem opponitur, *ibid.*, 117.

De diversis præscriptionibus, Rogerus, CXLVI, 1485-1498. — An præscriptio centenaria soli Romanæ Ecclesiæ sit reservata, S. Greg. Magn., CLXXVII, 435. — Centenaria præscriptio contra Ecclesiam Romanam non admittenda, Innocent. III, CCXVI, 939.

Præscriptio L annorum de quibus et inter quos valeat vel non, Abedoc et Æthelwolf., XCVI, 1293, 1294, 1299. — Præscriptio XL, S. Greg. Magn., LXXVII, 837; Carol. Magn., XCVII, 752; Rogerius, CXLVI, 1491. — Præscriptio XL annorum sola domibus religionis opponi potest, Carol. Magn., XCVII, 367. — De præscriptione XL annorum servanda etiam contra S. Romanam Ecclesiam, *ibid.*, 435, 436. — Disceptatio de agrorum finibus quadraginta annorum præscriptione componatur, *ibid.*, 435.

Præscriptio tricennalis, S. Isidor., LXXXIV, 806; Regino Prumiens. abb. CXXXII, 196; Rogerius, CXLVI, 1491. — Repet. non possunt quæ xxx annis quiete possidentur, Gelasius pap., LXX, 137; Gratian., CLXXXVIII, 1051. — Rusticane parochiæ apud episcopos, qui eas possident xxx annis sine violentia, permaneant immobiles, *ibid.*, 1027.

De præscriptione xx annorum, Roger., CXLVI, 1488. — De præscriptione quinquennali, *ibid.* — De præscriptione quadriennali, Constant., VIII, 398; Roger., CXLVI, 1488. — De præscriptione biennii et ejus effectibus, *ibid.*, 1487. — De præscriptione annali, *ibid.*, 1486, 1487. — Dialogus de præscriptionibus, *ibid.*, 1491-1502. — Catalogus præscriptionum, *ibid.*, 1501-1504.

PRÆSENTATIONIBUS (de), Celestinus III, CCVI, 1235.

PRÆSIDES ecclesiarum a publicis functionibus immunes esse jubet, Constantinus, VII, 481.

PRÆSTARIA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 773; (Marculf.?) *ibid.*, 813, 814. — Præstaria de re ecclesiæ ab episcopo facta, Marculf., *ibid.*, 751. — Præstaria ad Ecclesiam, Formulæ veteres, *ibid.*, 768. — Præstaria ad usum Dei (Marculf.?), *ibid.*, 811.

PRÆTOR. A quibus in provincia obeundi cavere debet, S. Greg. Magn., LXXVII, 443. — Prætor ab antiquis dicebatur quicumque militum imperator, *ibid.*, 1073. — De prætoribus, Constant., VIII, 191, 328.

PRÆCARIA. Formulæ veteres incerti auctoris LXXXVII, 767, 805; (Marculf.?) *ibid.*, 814. — Formulæ ineditæ, *ibid.*, 897. — Append. ad sæcul. x, CLI, 1415, 1430-1432, 1440. — Precaria ad usum Dei (Marculf.?), LXXXVII, 811.

PRÆCARIUM. S. Isidor., LXXXII, 207.

PRÆCATORIA. Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 782.

PRESBYTER De compositione presbyteri si occisus fuerit, Regino Prumiens., CXXXII, 293, 294.

PRIMUMILARIBUS (de), Constant., VIII, 120, 148.

PRIMITIIS (de) æmulum, Canuti Monumenta diplom., CLI, 1174.

PRINCEPS De principibus, Constant., VIII, 120. — De his qui principibus maledicere præsumunt, S. Isidor., LXXXIV, 591. — Principes teneantur et ipsi legibus suis, Gratian., CLXXXVII, 49. — In libro de morte persecutorum, Lactantius probat principes, qui contra veram religionem reluctantur, et suam infelicitatem, et populorum ruinam procurant, VII, 189 (304, 328), apud Lactantium. — In Vita Constantini Eusebius Pamphilus demonstrat piûm imperatorem, providere felicitati subjectorum, VIII, 9 (312, 566), apud Eusebium Pamphilum. — De reverentia erga principes, LXXXIV, 79 (636), in Excerptis canonum, Apud S. Isidorum. — De commotione pœbis, ne in principes delinquant; de electione principum; de commotione principum qualiter judicent, *ibid.*, 585. — De custodia salutis regum et defensione prois præsentium principum, *ibid.*, 589. — De incolunitate et adhibenda delectione, regis prolis, *ibid.*, 400. — De his qui rege superstiti aut sibi, aut aliis a futuro provident regnum, et de personis quæ prohibentur ad regnum accedere, *ibid.*, 401. — De custodia vitæ principum et defensione præcedentium regum a sequentibus adhibenda, *ibid.* — De honore palatii primatium, *ibid.*, 599. — De remuneratione collata fidelibus regum, *ibid.*

— Ut principes humilitatem cordis habeant, *ibid.*, 838, in Epistola Gregorii papæ. — Si aliquis contra regis voluntatem egerit, securitas qui eum persequi iusserit, LXXXVII, 718 (646, 684), in Formulæ Marculli monachi. — De principibus christiani; officia et gloria eorum, CLI 215 (820, 821), in libro de rectoribus christianis Sedulii Scoti. — De sæcularium principum officio et

obedientia episcopis præstanda, CXXII, 917 (942, 965), apud Odonem Cantuariensem episc. — Principes teneantur et ipsi vivere legibus suis, CLXXXVII, 49 (1152, 1153), in 1^a parte Decreti Gratiani. — De differentia principis et tyranni, et quid sit princeps, CXCIX, 513 (1180, 1182), in Polycrat. Joannis Saresberiensis, Carnotensis episc. — Quod princeps, licet sit legis nexibus absolutus, legis tamen servus est et æquitatis, geritque personam publicam, et innocenter sanguinem fundit, *ibid.*, 514. — Quod princeps, minister est sacerdotum, et minor eis; et quid sit ministerium principatus fideliter gerere, *ibid.*, 516. — Quod divinæ legis auctoritate constet principem legi iustitiam esse subjectum, *ibid.*, 518. — Quod principem castum esse oporteat, et avaritiam declinare, *ibid.*, 520. — Quod debet legem Dei habere præ mente et oculis semper, et peritus esse in litteris, et litterarum agi consiliis, *ibid.*, 522. — Quod timorem Dei doceri debet, et humilis esse, et sic servare humilitatem, quod auctoritas publica non minuat, et quod præceptorum alia immobilia, alia mobilia, *ibid.*, 526. — De moderatione iustitiæ et clementiæ principis quæ debent in eo ad utilitatem reipublicæ contemperare, *ibid.*, 529. — Quid sit declinare ad dextram, vel sinistram, quod principi prohibetur, *ibid.*, 531. — Quid utilitatis de cultu iustitiæ principes consequantur, *ibid.*, 532. — Quæ sit alia merces principum, *ibid.*, 533. — Ex quibus causis transferuntur principatus et regna, *ibid.*, 537. — Principes teneantur et ipsi vivere legibus suis, *ibid.*, 49. — Generalia quædam præcepta de officio principis et brevis episcopus quanta sit reverentia ei exhibenda, *ibid.*, 628. — Quod pro merito principis formatur populus, et ex merito populi formatur principatus, *ibid.*, 653.

PRISCELLIANI STÆ Rescriptum Maximi imperatoris in causa Priscillianistarum, S. Damas. pap., XIII, 26) (not).

PRIVATA lex communem legem licere non potest, Placid. episc., CLXIII, 661.

PRIVILEGIUM Theodorici regis, Folquin., CXXVI, 1192. — De privilegiis eorum qui in sacro palatio militarent, Constant., VIII, 115, 159, 172, 210, 511. — De privilegiis imperatorum in Imperio Romano, Eutropius, CXXIX, 951-968.

PROBATIO a cunctis furtis probandis, Marculf., App., LXXXVII, 942. — Qui in probatione stant æ. stannum, ferrum et plumbum, S. Greg. Magn., LXXXI, 70. — Probatio certior in partibus illis ubi res acta, *ibid.*, 1304.

— Ritus probationis per aquam frigidam, Eugenius II papa, CXXIX, 985-987.

PROCONSUL De officio proconsulis et legati, Const., VIII, 99, 186, 201, 398.

PROCURATIO. De procuratoribus immodicis reprimendis, Innocent., CCIV, 674. — De procuratoribus non augmentandis, *id.*, CCXVI, 1203.

PROCURATOR. De procuratoribus, Constant., VIII, 93, 187; S. Greg. Magn., LXXVII, 1267. — Per servum procuratorem, non potest domino invito fieri præjudicium, S. Ivo, CLXI, 1221.

PROFESSIO comitis Fuxensis, Innocent. III, CCXVI, 847. — Professio comitis Convenarum, *ibid.*, 848. — Professio Gastonis de Benearno, *ibid.*, 848.

PROFESSORIBUS (de), Constant., VIII, 223, 510, 573.

PROMISSUM cadit in debitum, S. Stephanus leges, CLI, 1255.

PROPINQUITATE (de), Carol. Magn., XCVII, 767.

PROPRIETAS. Quomodo procedi oporteat cum agitur de proprietate, Innocent. III, CCXIV, 948. — Per donationem acquiritur proprietas, per traditionem sola possessio, S. Greg. Magn., LXXVII, 617, 618. — Si quis rem alterius quam excolit ad proprietatem habere vult et non potest et postea eam precaverit, LXXVII, 732, 853.

PROSCRIPTI. De bonis proscriptorum seu damnatorum, Constant., VIII, 208.

PSEUDOGRAPHIIS (de) et dubiis narrationibus, Carol. Magn., XCVII, 518.

PUELLA. Charta compositionis si aliquis puellam invitam traxerit (Marculf.?), LXXXVII, 824. — Puella ante annum septimum sponsalia contrahere non potest, Innoc., III, CCXIV, 299. — Usque ad annum XII paternæ voluntatis puella subiacet arbitrio, Gratian., CLXXXVIII, 1104. — De puellis invitis parentibus velatis, *id.*, XCVII, 410.

PUER. Præceptum de donando puero, Liber diurnus Rom. Pontif., CV, 101. — Pueris expositis cujuscunque conditionis nullus in suum dominium vindicare potest, S. Ivo, CLXI, 931. — De pueris, invitis parentibus, tonsis aut puellis velatis, Col. diplom., XCVII, 410.

PURPERITUM non formatum lex noluit esse homicidium, S. Ivo, CLXI, 706.

- PUGNA.** De pugna eorum senatore, Alfredi leges, CXXXVIII 554. — De pugnis, Alfredi leges, *ibid.*, 454.
- PUPILLIS** (de), Cod. diplom., XCII, 404, 414, 571, 579, 750. — Epistola qualiter pupilli recipiantur, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 789. — De cura pupillorum et pauperum, S. Isid., LXXXIV, 375. — Pupilli a comitibus protegendis, XCVI, 185.
- PURGATIO.** De purgatione ordinatorum, Canut. Monument. diplom., CLI, 1172. — De purgatione illius qui furci reus est, Willelmi Conq. leges, CXIX, 1501.
- PURGATORIBUS** (de) gladiatorum, Erkembald, CXXXVII, 596.
- QUÆSTIO.** De quæstione, Nicol. pap., CXIX, 1010. — De quæstionibus, Theodos., XIII, 527.
- QUÆSTORIBUS** (de), Constant., VIII, 191.
- QUANTITAS.** Leges juxta quantitatem delictorum vel criminum statuunt quantitatem poenarum, Petrus Cantor., CCV, 551.
- RAPACIRUS** (Je), Isaac I Ingou., CXXIV, 1076 et seqq.; Regino Prumiens., CXXXII, 547.
- RAPINA** (de), Carol. Magn., XCVII, 895; Regino Prumiens., CXXXI, 535, 537 et seqq.; S. Ivo, CLXI, 803, 954. — De rapinis, Hincmar., CXXV, 1078. — De rapinis infra regnum factis, Carol. Magn., XCVII, 761. — Quæ differentia inter rapinam et furtum, S. Ivo, CLXI, 804. — De illis qui furtum et rapinam exercent, *ibid.*, 962.
- RAPTOR.** De raptoribus, S. Isidor., LXXXIV, 74, 171, 275, 811; Nicolaus I pap., CXIX, 992; Isaac I Ingou., CXXIV, 1093, 1094, 1095, 1096; Regino Prumiens., CXXXII, 275; S. Ivo, CLXI, 803. — De raptis et earum raptoribus, Carol. Magn., XCVII, 525, 738. — De raptibus et raptis virginibus et viduis, *ibid.*, 758. — Collectio de raptoribus, Francor. regum Capitul., CXXXVIII, 615. — Lex Justiniani contra raptores virginum, CLXXVIII, 255. — Uxor alienæ raptor d' stricto puniendus, S. Greg., LXXVII, 682.
- RAPTUS.** De rapto, S. Ivo, CLXI, 589. — De rapto virginum vel viduarum, Constant., VIII, 194. — De rapto alienarum sponsarum, Carol. Magn., XCVII, 405, 731. — De rapto puellarum, S. Stephani leges, CLI, 1210. — De coercoendo et exstirpando rapto viduarum, puellarum, etc., Hincmar., CXXV, 1017. — Si quando maritus et femina pariter raptum consenserint, infra quinquennium litigetur, Formulæ veteres, LXXXVII, 792.
- RAYMUNDI** comitis Tolosani negotii processus, Innocent. III, CCXVI, 89-98.
- REBAPTIZANS.** Honorii leges in rebaptizantes, XI, 1201, 1205, 1208.
- RECAREDI** regis edictum de confirmatione concilii Tolosani, LXXII, 1121, 1122.
- RECESVINTHO** (a) principe lex edita, S. Isidor., LXXXIV, 453.
- RECEPTORES** furum ut fures reputandi, S. Ivo, CLXI, 916.
- RECLAMATIONIBUS** bellis, Regino Prumiens., CXXXII, 591.
- RECLAMATORIBUS** (de), Cod. diplom., XCII, 650.
- RECONCILIATIONIS** leges, Innocent. III, CCXVI, 774.
- RECTOR** apud jurisconsultos sumitur pro eo qui provincias quovis titulo regit, S. Greg. Magn., LXXVII, 569. — De officio rectoris provinciarum, Constant., VIII, 150, 554, 550, 562, 596.
- REDEMPTIO.** De redemptione homicidæ servi, S. Stephani leges, CLI, 1252.
- REDEMPTIONALE.** Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 776.
- REFUGIIS** (de) ad templa, Alfredi leges, CXXXVIII, 453.
- REGALIA.** De regalibus confirmandis, Cod. diplom., XCIII, 579. — De regalibus beato Petro concessis, *ibid.*, 625. — Regalia Beneventi-secul. xu, *ibid.*, 620. — Regalia et fisci res sint intactæ, S. Stephani leges, CLI, 1246. — Concordia inter Clementem III et senatores et populum Romanum super regalibus, CCIV, 1507-1510.
- REGIA** jura illa servare niti debent subditi, Willelmi Conq. leges, CXIX, 1519.
- REGNUM.** De his qui regnum sibi blandiuntur spe, rege supersite, S. Isidor., LXXXIV, 591. — De reprobatione personarum quæ prohibentur adipisci regnum, *ibid.*, 590.
- RELATIO** cum judicio, Formulæ veteres, LXXXVII, 790. — De relationibus, Constant., VIII, 153.
- RELATUM** quod dicitur apennis, Formulæ veteres, LXXXVII, 775.
- RELEVUM.** De relevio comitis, Willelmi Conq. leges, CXIX, 1505. — De relevio baronis, *ibid.*, 1505. — De relevio colonorum, *ibid.*, 1507.
- RENUNTIATIO.** Litteræ Regine Cypri de renuntiatione comitatum Campaniæ et Nrisæ, Innocent. III, CCXVI, 988. — Litteræ Ludovici regis de renuntiatione regni Cypri, *ibid.*, 991.
- REPARATIONIBUS** (de) denuntiationum, Constant., VIII, 141.
- REPROBATIONE** (de) personarum quæ prohibentur adipisci regnum, S. Isidor., LXXXIV, 590.
- REPUDIUM.** De repudiis Constant., VIII, 555; Regino Prumiens., CXXXII, 505; S. Ivo, CLXI, 935; Innocent. III, CCXIV, 118-150. — Libellus repudii, Marculf., LXXXVII, 716; Formulæ veteres incerti auctoris, *id.*, 787. — Quando uxor mittit repudium marito, S. Ivo, CLXI, 935. — Lex Antonini de repudiis, Hincmar., CXXV, 757.
- RES.** De rebus pauperum vel minus potentum mala occasione non emendis, Carol. Magn., XCVII, 546. — De rebus forte inventis, Willelmi Conq. leges, CXIX, 1297. — De eo qui rem alienam minoris vendiderit, S. Ivo, CLXI, 948. — Non debent accipere ecclesiastici res ab illis quorum liberi aut propinqui propter hoc exheredentur, *ibid.*, CLXI, 952.
- RESCRIPTIO** ad regem, Marculf., LXXXVII, 706.
- RESRIPTUM.** Rescripta seu jussa imperatorum dicuntur sacri apices, sacra imperialia seu sacra simpliciter, S. Greg. Magn., LXXVII, 512. — De diversis rescriptis, Constant., VIII, 117, 128, 145, 184, 298, 373. — De rescriptis et eorum interpretationibus, Innocent. III, CCXVI, 1221. — Rescriptum Honorii Augusti in quo statuit ut, si Romæ episcopi ordinati fuerint duo, ambo de civitate pellantur, S. Isidor., LXXXIV, 677.
- RESPONSA** prudentum, Constant., VII, 552. — Quæ sint responsa prudentum, Gratian., CLXXXVII, 52.
- RESPUBLICA.** Quid respublica, secundum Plutarchum, et quid vicem animæ in ipsa obtineat aut membrorum, CXCI, 510 (1180, 1182), in Polycratice Joannis Saresburiensis, Carnotensis episcopi. — De principe, qui caput est respublicæ, et de electione ejus et privilegiis, et premio virtutis et culpæ, *ibid.*, 548. — Quæ mala vel bona subiectis proveniant de moribus principum, *ibid.*, 554. — De his qui in republica obtinent locum cordis, et quod impli arcendi sunt a consiliis potestatum, et de timore Dei et sapientia, et philosophia, *ibid.*, 550. — De lateribus potestatum, quorum necessitas explenda est, malitia reprimenda, et de caudicibus, quorum lingua damifica, nisi funibus argenteis victa fuerit, de munerum acceptoribus, et quod munus est a manu, a causa, a tempore, vel loco, vel modo, *ibid.*, 565. — Qui sint pedes respublicæ, et de cura eis impendenda, *ibid.*, 618. — Respublica ad naturam similitudinem ordinandam, et ordinem de apibus mutuandum, *ibid.*, 619. — Quod sine prudentia et sollicitudine nullus magistratus subsistit incolumis, nec viget respublica cujus caput infirmatur, *ibid.*, 620.
- RESTITUTIONE** (de), Alexand. III, C, 152; Innocent. III, CCXIV, 174; CCXVI, 1258. — De integri restitutione, Constant., VIII, 501.
- REUS.** De reis requirendis, Constant., VIII, 255. — Reus nemo fiat nisi inscriptione celebrata, Regino Prumiens., CXXXII, 572. — De reo confessarium petente, Canut. I Monument. diplom., CLI, 1179. — De reis ad Ecclesiam fugientibus, Willelmi Conq. leges, CXIX, 1535; Edwardi, CLI, 1192. — Extra provinciam reus multatus est producendus, Gratian., CLXXXVII, 685.
- REVELATIONIBUS** (de), Constant. Mag., VIII, 93.
- REVERENTIA.** De reverentia sacerdotibus præstanda, Canut. Monumenta diplom., CLI, 1172. — De reverentia imperatorum in clericos, Placid. episc., CLXIII, 687.
- REWADIARE** banum, Regino Prumiens., CXXXII, 256, 451.
- REX.** Quid sit regis officium, Willel. Conq. leges, CXIX, 1536; Eduardi III leges, CLI, 1194. — De regibus, Nicol. pap., CXIX, 1188. — Rex mala punire debet, S. Ivo, CLXI, 721. — Reges divinis legibus subditi esse debent, *ibid.*, 507, 901. — Reges legibus suis tenentur, *ibid.*, 908. — Rege vivente, alter non est eligendus, *ibid.*, 908. — De auxilio regis, Willel. Conq. leges, CXIX, 1517. — De fide et obsequio erga regem, *ibid.*, 1517. — Regibus non obtemperandum aliquid contra Deum præcipientibus, S. Ivo, CLXI, 521, 907, 908. — De hominum regis privilegio, Willel. conq., CXIX, 1295.
- RHODÆ** leges, S. Isidor., LXXXII, 202; Gratian., CLXXXVII, 51.
- RIBUARIA** lex, Capitula quæ in lege Ribuarum mittenda sunt, Carol. Magn., XCVII, 263. — Capitula de lege Ribuariense, Francorum regum capitul., CXXXVII, 65.
- RIGOR** legum quando temperandus, S. Ivo, CLXI, 256.

RITUS coronationis Germaniæ regum, Codex Carol., XCIII. 674.

RIXANTIBUS (de) si alteruter fuerit percussus, S. Ivo, CLXI, 965.

ROBORIA (de) Monum. diplom. Æthelred. II, CLI, 1168.

ROCCIS (de), Cod. diplom., XCVII, 511.

ROMANA lex, S. Gregor. Turon., LXXI, 1160, 1161, app.; leges Romanæ, Hincmar., CXXV, 1026.

SACELLARIUS dicitur quæstor qui ærario prædictur, S. Greg. Mag., LXXVII, 749, 750.

SACERDOS lex Theodori regis contra sacerdotes qui substantiam Ecclesiæ vendere aut donare præsumunt, Justinian., LXXII, 1118. — De injuriis sacerdotum in ecclesiis factis, Carol. Magn., XCVII (800), 403, 571, 730.

— De sacerdotum pugna, Alfredi leges, CXXXVIII, 484.

SACHA (de), Williel. Conq. leges, CXLIX, 1356; Edwardi I leges, CLI, 1194.

SACRAMENTALIS. Formulæ Andeg., LXXXVII, 843.

SACRAMENTUM. S. Gregor. Turon., LXXI, 1161, 1162 (app.); S. Isidor., LXXXII, 206. — De sacramentis, Carol. Magn., XCVII, 573, 633, 773, 897. — Sacramentum regis, Fran. Reg. capit., CXXXVIII, 652. — Sacramentum regum Jerosolymorum, Mon. de Bello sacro, CLX, 1238.

— Sacramentum fidel ab Ottone exhibitum, Innocent. III, (CXVI), 1169. — De sacramentis ad palatium adbramitis, Carol. Magn., XCVII, 560. — De sacramento ab episcopis, abbatibus, comitibus præstando, *ibid.*, 149. — Sacramentum laicorum, Franc. reg. capitul., CXXXVIII, 745. — Sacramentum generale omnium fidelium, *ibid.*, 631, 746. — Sacramentum fidelitatis, Marculf., LXXXVII, 816; XCVII, 185; Cod. Carol., XCVIII, 502, 505, 511, 525, 676, 681, 710. — Ubi sacramenta juranda sunt, Cod. diplom., XCVII, 407. — Sacramentum Romanorum, *etc.*, *ibid.*, 460.

SACRIFICIUM. De sacrificiis paganorum, Constant., VII, 202. — Leges Constantini contra sacrificia, Euseb. Pamp., VII, 44.

SACRILEGIUM. De sacrilegio, Regno Promiens., CXXVII, 285; Alfredi regis leges, CXXXVIII, 453. — Pœna sacrilegii, mors, capitul. Saxon., XCVII, 145.

SACRILEGUS. De sacrilegis, Cod. diplom., XCVII, 797. — Sacrilegi ad testimonium non admittendi, S. Felix papa, XIII, 20. — Lex de sacrilegis a Joanne papa Gothicis legibus addita in concilio Tricassino, Joann. pap. VIII, CXXVI, 795.

SAGA. De sagis, Cod. diplom., XCVII, 511; Eduardi senioris leges, CXXXVIII, 462; Æthelstani leges, *ibid.*, 463, 466. — De sagis ætclendis, Canut. I Monum. diplom., CLI, 1178.

SAL. De his qui in littore maris salem faciunt, Cod. diplom., XCVII, 569.

SALICAMO (de) hospitibus non præstando, Constant., VIII, 599.

SALICA lex. Capitula legis Salicæ, Franc. Reg. capit., CXXXVIII, 627. — Leges salicæ, Hincmar., CXXV, 1026. — Capitula legi salicæ addita, Cod. diplom., XCVII, 437. — Capitula legi salicæ addenda, *ibid.*, 255, 439, 780.

SALIGA lex. Capitul. Ticin., XCVII, 215.

SAMARITANIS (de). Const., VIII, 130; Theod., XIII, 540. — Novella seu lex de Samaritanis, Justinian., LXXII, 1050. — Lex contra Samaritanos, *ibid.*, 986.

SANGUINOLENTI. De his qui sanguinolentos emptos vel nutriendos acceperint, Constant., VIII, 511.

SATYRA (de) lege, S. Isidor., LXXXII, 202.

SCABINI. De scabinis, Cod. dipl., XCVII, 781. — De malis scabinis ejiciendis, *ibid.*, 903.

SCENICIS (de). Theod., XIII, 528; Cod. dipl., XCVII, 752.

SCEUOPHYLACIUM locus in quo ecclesiæ vasa et suppellectile servantur; *sceuphyllax*, eorumdem custos, S. Greg. Mag., LXXXVII, 755.

SCITA PLEBIUM quid, S. Isidor., LXXXII, 200.

SCALIS (de) per singulas urbes habendis, Cod. dipl., XCVII, 862.

SCRIBIS (de). Cod. dipl., XCVII, 283.

SCRIBONUM munus erat in provinciis tyrones legere et probare, S. Greg. Mag., LXXXVII, 568, 569.

SCRIPTUM Philippi et legatio ad papam, Innoc. III, CXXVII, 298.

SCULDASSIBUS (de), Capit. Long., XCVII, 138.

SCULTETI (de jure), Erkembald., CXXXVII, 585.

SCUTAGIUM Angliæ regi reddendum scribit Innocentius III, CXXVII, 247.

SECRETARIUM apud juriconsultos locus dicitur in quo judices causas audiunt, S. Greg. Mag., LXXXVII, 465, 461.

SECURALES leges, S. Aug., XXXIII, 146.

SECURITAS. Formulæ veteres, LXXXVII, 766, 777; (Marculf.?) *ibid.*, 830; Formulæ Andeg., *ibid.*, 811, 843,

849, 850; Formulæ ineditæ, *ibid.*, 894, 898; Liber Diurnus Pont. Rom., CV, 102, 103. — Securitas de homicidio, Marculf., LXXXVII, 741; Formulæ veteres incerti auctoris, *ibid.*, 798, 1801. — Securitas de rapto, Formulæ Andegav., LXXXVII, 850. — Securitas de supersallione, *ibid.*, 841. — Si quis contra regis voluntatem egerit, securitas cui eum persequi jusserit, Marculf., LXXXVII, 718.

SEDITIONARIJ. Contra seditiosarios, S. Isidor., LXXXIV, 275.

SELIARIIS (de). Erkembald., CXXXVII, 598.

SENATORES. Ubi senatores vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniuntur, Constant., VIII, 151.

SENATUS CONSULTUM quid, S. Isidor., LXXXII, 201; Gratian., CLXXXVII, 52.

SENTENTIA. De sententiis passis et restitutis et liberis eorum, Constant., VII, 227. — Sententia (Dubia), S. Henrici de conjugio clericorum, CXI, 252. — De sententia et re judicata, Innoc. III, CCXVI, 1242.

SEPULCRORUM effractores et violatores, Regino Promiens., CXXXII, 265, 335, 368. — Quomodo puniendi, *ibid.*, 216.

SEPULTURA (de). Cod. diplom., XCVII, 145, 518, 530.

SERVITIUM. Qui se in servitio alterius obnoxiat, Marculf., LXXXVII, 745. — De facultate se ad Del servitium tradendi, XCVII, 653.

SERVUS, SERVUS. De servis, Constant., VIII, 225; S. Isidor., LXXXIV, 275; Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 758, 766; Cod. diplom., XCVII, 514; Alfredi leges, CXXXVIII, 448; Williel. Conq. leges, CXLIX, 1320. — De servis et eorum manumissione, *ibid.*, 1320. — De servo quem colonus comparat, Formulæ veteres incerti auctoris, LXXXVII, 759. — De libertate servorum, S. Stephani leges, CLI, 1248. — Epistola regi mittenda pro libertate servi sui impetrandæ (Marculf.?) LXXXVII, 827. — De emendatione servorum, Constant., VIII, 161, 308. — Ne quis servum judicet alienum, S. Ivo, CLXI, 926. — De servo interfecto ab altero servo, S. Stephani leges, CLI, 1252. — Pœna servi delatoris domini sui, S. Ivo, CLXI, 963, 968. — Servum injuste raptum dominus sine pretio vindicare potest, *ibid.*, 962. — Aliorum servi non corrumpendi aut sollicitandi, S. Stephani leges, CLI, 1249; S. Ivo, CLXI, 925. — Quicumque servo oculum eruerit liberum eum dimittat, Cod. diplom., XCVII, 753. — Ut exceptis servis fiscalibus nullus de servitute ad palatinum officium transeat, S. Isidor., LXXXIV, 497. — Notitia de natali servorum, For. And., LXXXVII, 834. — De servis fugitivis, Constant., VIII, 150, 370, 594; Cod. diplom., XCVII, 214, Nicolaus pap., CXIX, 990; S. Ivo, CLXI, 815, 916, 920, 921, 940. — De servis in fœcum regalem confugientibus, Cod. diplom., XCVII. — Quod servi fugientes dominos suos ad ecclesiam intercessionem debent querere non latebras, Gelas., LIX, 157. — Punien- dus qui fugitivum servum celaverit, S. Ivo, CLXI, 919. — De servis malefactoribus, S. Ivo, CLXI, 921. — De servo qui damnum intulit, Codex diplom., XCVII, 538, 775. — De servis, inscitis dominis, malum inferentibus, S. Ivo, CLXI, 922, 925, 924. — De servis per contumaciam alicui vim inferentibus, Cod. diplom., XCVII, 567. — Quod securus sit qui alienum servum sibi insidiantem occiderit, S. Ivo, CLXI, 958. — De conjurationibus servorum in Flandris et in Mempisico, Cod. diplom., XCVII, 569.

De conjugis servorum. (Vid. MATRIMONIUM). S. Gregor. Turon., LXXI, 1163, app.; Codex diplom., XCVII, 567; S. Ivo, CLXI, 593. — Legitima sunt servorum matrimonia, *ibid.*, 619.

De ordinatione servorum, Codex diplom., XCVII, 522. — De servis sine consensu dominorum ordinatis, Gelasius, LIX, 144. — De servis ad sacros ordines non mittendis, Cod. diplom., XCVII, 409. — Servi sine domini consensu ad habitum conversionis non admittendi, S. Gregor. Mag., LXXXVII, 1636, 657, 663. — Contrariam legem tulit Justinianus, *ibid.*, 663.

Servorum testimonium adversus dominos non recipiendum, S. Stephani leges, CLI, 1248; S. Ivo, CLXI, 917, 924, 947, 1218, 1220. Vid. TESTIMONIUM, TESTIO.

SEXTARIATICUM eratonus, exigebatur a colonis supra singulos sextarios, S. Greg. Mag., LXXXVII, 498, 499.

SIGILLIS (de) et epistolis et de porturis custodiendis, Codex diplom., XCVII, 145, 144.

SIGMATIS (de). Carol. Magn., XCVII, 587.

SIMONIA. Decreta Athalarici contra simoniacos, Cisdiod., LXXI, 778.

SOBRITATIS leges apud Romanos, Tertull., I, 302.

SOCA (de). Williel. Conq. leges, CXLIX, 1356; Edwardi III leges, CLI, 1194.

SOCIETAS nullius momenti dolo ac fraude composita, S. Ivo, CLXI, 958.

SODONITIS (de). S. Isidor., LXXXIV, 538.
SOLEMNITATE (de) diei festi, Alfredi leges, CXXXVIII, 456.
SOLSADIA (de). S. Gregor. Turon., LXXI, 1162, app.; Formulae Andegav., LXXXVII, 815.
SOLUTIO. De solutionibus, Cod. diplomat., XCVII, 583; S. Ivo, CLXI, 957.
SOMPTUARIÆ leges. Tertull., I, 298. — Sumptus cenarum deolvere lex Emilia et lex Antia, *ibid.*
SORTILEGIS (de). Regino Prumiens., CXXXII, 284, 349; Caroli Monum., CLII, 1178; S. Stephani leges, CLII, 1251; S. Ivo, CLXI, 715 et seqq.
SPECTACULA. Contra spectacula ratione morum, Tertull., I, 627; S. Cyprian., IV, 779; Lact. VI, 1074; Dionysius Exig., LXVII, 202.
SPONSA. De sponsis alienis, Codex diplomat., XCVII, 473. — Tractatio ad sponsam, Marcull., LXXXVII, 821.
SPONSALIA. De sponsalibus, Constant., VIII, 161, 177, 346, 365, 387. — Qualiter sponsalia fieri debeant, S. Ivo, CLXI, 959. — Ne ante septennium sponsalia contrahantur, Innocent. III, 290, 791.
STABILIMENTUM cruce signatorum, Innocent. II, CCXVII, 239.
STABULARII unde mercedem accipiant, S. Ivo, CLXI, 957.
STATUTA piorum servare oportet, Gelas., LIX, 118. — Statuta Rhipspensis et Frisingensis (ann 799), C.-D., XCVII, 20. — Statuta Salisburgensis (799) *ibid.*, 208. — Statuta Ludovici II, imperatoris pro lege posita, Franc. regum capitul., CXXXVIII, 619.
STEPHANI (S.), leges, CLII, 1245-1251.
STIPULATIO, S. Isidor., LXXXII, 206. — De ratione stipulationum et testium, Abedoc et Æthelvolf., XCVI, 1235.
STRIGIBUS (de). S. Stephani leges, CLII, 1250.
STUPRATORIBUS (de) puerorum, LXXXIV, 70.
STUPRO (de), Alfredi leges, CXXXVIII, 451.
SUARIS (de) pecuariis, Constant., VIII, 501. — De suaris pecuariis et susceptoribus vini ceterisque corporatis, *ibid.*, 574.
SUBREPTA imperatoris iussio pro ipsum rescindenda, S. Gregor. Magn., LXXV, S. Gregor. Magn., LXXXVII, 1511, 1512.
SUBTERFUGIENTIBUS (de) iudicium, S. Ivo, CLXI, 1205.
SUCCESSIO. Qui a successione abstinere a creditoribus non verendus, S. Greg. Magn., LXXVII, 306. — De successione intestati Chlotarii, LXXV, 452. — Et regum fideles a successoribus regni a rerum iure non fraudentur pro servitutis mercede, S. Isidor., LXXXIV, 591.
SUGERII. Constitutiones, CXXXVI, 1445.
SUPPLICATIO ad regem, Formulae Baluzianæ, LXXXVII, 838.
SUPPLICATORIO pro eo qui in monasterio conversare desiderat, Marcull., LXXXVII, 754.
SUPPLICIUM. De suppliciorum modo, W. I et. Conq. leges, CLXIX, 1521. — De supplicio ejus qui per capitulum Dei vel barbam jurat, S. Ivo, CLXI, 788.
SUPPOSITORIUM vel suppositarium, S. Greg. Magn., LXXVII, 304.
SURDUS potest matrimonium contrahere, Innoc. III, CCXIV, 504.
SUSCEPTORIBUS (de), Constant., VIII, 210, 390.
SUTORIBUS (de), Erkembald., CXXXVII, 596.
SYNAGOGA (de) Judæorum transferenda si Ecclesie officia impediatur, S. Greg. Magn., LXXVII, 457.
TABELLIO. De tabellionis officio, S. Ivo, LXXI, 951. — Ne clerici sint tabelliones, Innocent. III, CCXV, 486.
TABULÆ duodecim, Lactant., VI, 663. — Nomina eorum qui leges duodecim Tabularum exposuerunt, Gratian., CXXXVII, 44. — Lex duodecim Tabularum forem noctu deprehensum occidere permittit, S. Ivo, CLXI, 869.
TABULARIIS (de), Carol. Magn., XCVII, 129, 635.
TAURO (de) Cornipeta si quem occiderit, S. Ivo, CLII, 702.
TELONEUM. De teloneo, Synod. Paris., LXXX, 452; S. Bernard., CLXXXII, 718. — De teloneis, Codex diplomat., XCVII, 132, 237, 555, 653, 753, 779, 908, 908. — De teloneis iniustus, *ibid.*, 408, 414, 540, 576. — Quæ telonea prohibeantur, S. Ivo, CLXI, 959. — Telonea a negotiatoribus exigi possunt, *ibid.*, 955. — Ubi telonea exigi debeant, Codex diplomat., XCVII, 445. — Nullus cogendus ad locum quemdam ire causa telonei solvendi, Codex diplomat., XCVII, 660; S. Ivo, CLXI, 951.
TEMPERARI, S. Agobard., CIV, 147.
TEMPLIS (de) paganorum, Constant., VIII, 202.

TEMPORIBUS (de) justitiæ, Caroli Monum., CLII, 1178.
TENENTES. De universis tenentibus de Ecclesia, Willelmi conq. leges, CXLIX, 1355; Edwardi III leges, CLII, 1192.
TERMINIS (de) minima transferendis, S. Isidor., LXXXIV, 655.
TERRA. De terra censali, Cod. diplom., XCVII, 479, 577, 759; S. Ivo, CLXI, 956; S. Bernard., CLXXXVI, 718. — De terra tributaria, Codex diplom., XCVII, 410, 577, 759; S. Ivo, CLXI, 956. — De terra eo si dirata, Formulae veteres, LXXXVII, 759. — De terra hereditaria, Alfredi leges, CXXXVIII, 456.
TESTAMENTUM, S. Isidor., LXXXII, 205. — De testamento, Cod. diplom., XCVII, 840. — De testamentis Constant., VIII, 325. — Testamentum aliquando sumitur pro scripto adhibitis testibus firmato, S. Gregor. Magn., LXXVII, 1102. — De infirmo testamento, Constant., VIII, 158, 306, 357. — De testamento infirmi, Abedoc et Æthelvolf., XCVI, 1291. — De testamento militis, Constant., VIII, 582. — Testamentum olographum, S. Isidor., LXXXII, 204. — Testamentum ad locum sanctum, Formulae Baluzianæ, LXXXVII, 864. — Testamenti tabulæ, S. Isidor., LXXXII, 205-201.
 Qualiter testamentum quis faciat, Marcull., LXXXVII, 830. — Ad testamentum faciendum formula, Formulae Baluz., *ibid.*, 863. — Qualiter in uno volumine testamentum duarum personarum condatur, Marcull., *ibid.*, 759. — Gesta juxta consuetudinem Romanorum, qualiter donationes et testamenta legantur, *ibid.*, 749. Testamentum juris civilis quinque testium subscriptione firmatum, S. Isidor., LXXXII, 204. — Testamentum juris prætorii septem testium signis signatum, *ibid.*
 Facultas condendi testamentum data, Innocent. III, CCXIV, 1035. — Quinam possint testamentum facere, S. Ivo, CLXI, 941. — Liberti qui dicuntur ingenui et qui testamentum possint condere et qui non, *ibid.*, 1225. — Ne homines juris ecclesiastici testamenti sibi paginam faciant, Gelas., LIX, 117. — Juris ecclesiastici homines non possunt condere testamentum, S. Ivo, CLXI, 926. — Testamentum irritum, S. Greg. Magn., LXXVII, 945. — Bona patris et matris sine testamento defunctorum ad filium pertinent, *ibid.*, 711. — A principe confirmari debet filiis testamentum defuncti patris naturalis, S. Ivo, CLXI, 931.
 Correctio legis de testamentis, Euseb. Pamph., VIII, 76. — Donationes et testamenta episcop. abb., etc., LXXXVIII, 1155-1518. — Testamentum, S. Aredii, abb., S. Greg. Turon., LXXI, 1145. — Testamentum domini Bernonis abb., S. Odo, Append., CXXXIII, 853. — Testamentum, S. Berthichiani, LXXX, 387-410. — Testamentum, Burgundolara, LXXXVII, 1157. — Fragmentum testamenti Dagoberti I, regis Francorum, LXXX, 542. — Testamentum Perpetui Turonensis, episc., S. Greg. Turon., Append., LXXI, 1149. — Testamentum Tellonis episcopi, sæculi viii, Monument., XCV, 1538. — Testamentum Willelmi, S. Odo, Append., CXXXIII, 815.
TESTARI. De libera potestate testandi in favorem ecclesiarum, Innoc. III, CCVI, 266, 302, 487, 597. — Monachis testari legibus humanis aliquando licitum, S. Greg. Magn., LXXVII, 506, 945, 946.
TESTATUR. Testatoris arbitrium servari oportet, Gelas., LIX, 154. — De rebus testatoris defuncti, S. Ivo, CLXI, 927.
TESTIMONIALI (de) ex tribunis et protectoribus, Constant., VIII, 99.
TESTIMONIUM. De testimonio, Coelestin. III, CCVI, 1260. — De eo qui in testimonium assumitur, quæ esse debeat, Carol. Magn., XCVII, 260. — Unius testimonium haudquam recipiendum, S. Ivo, CLXI, 945. — Qui ad testimonium non admittendi sint, Dionys. Exig., LXVII, 223; Abedoc Æthelvolf., XCVI, 1286. — Homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, venefici, adulteri, falsi testes nullatenus ad testimonium admittendi, Angelram, XCVI, 1066. — Testimonium ferre non possunt criminum socii, S. Greg. Magn., LXXXVII, 631. — Viles personas ad testimonium non facile iudices admittant, S. Ivo, CLXI, 1217. — Nullus recipiatur testimonium nisi ejus quem bona opinio vel dignitas commendat, *ibid.* — De recepto testimonio personarum quæ per legem de promotione exercitibus testificandi licentiam perdidissent, S. Isidor., LXXXIV, 476. — De non recipiendis servis in testimoniis adversus dominos, S. Stephani leges, CLII, 1218. — De testimonio servorum curæ præpositorum, *ibid.*, 1253. — Servorum testimonium non recipiendum, S. Ivo, CLII, 917, 924, 947; Iuvallidum, *ibid.*, 951. — In causis criminalibus mulierum testimo-

ulum non recipitur, S. Greg. Magn., LXXVII, 633, 634. — Jure canonico et gallico admittuntur mulieres ad ferendum testimonium, *ibid.* — Mulieres in iudicio testimonium dicendi jus habent, Gratian., CLXXXII, 977. — Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat, Constant., VIII, 839. — Testimonium opus valet sine juramento, S. Ivo, CLXI, 1218. — De falso testimonio, Regino Prumiens., LXXXII, 284.

TESTIS De testibus, S. Greg. Magn., LXXVII, 1296, 1299, 1300; S. Isidor., LXXXII, 203; Cod. diplom., XCII, 214, 738, 753, 783, 821, 829; Isaac. Lingon., CCXIV, 1108; S. Ivo, CLXI, 930, 941; Gratianus, CLXXXVII, 616, 617; Innocent. III, CCXV, 93. — De testibus publicis, Coelest. II, CCVI, 1260. — De numero testium, Basilidius leges, CXXXVIII, 476. — Decreta de testibus, Burchard., CXL, 909. — De reprobatione testimonii, S. Isidor., LXXXIV, 51. — Testes sacramentales, S. Greg. Magn., LXXVII, 872. — De juramento testium, S. Ivo, CLXI, 670, 943. — Juratorum testium formula, *id.*, CLXII, 522. — Non debent produci testes nisi presentibus adversariis, S. Ivo, CLXI, 934. — De testibus ante litem contestationem productis, Innocent. III, CCXVI, 1234. — Testes non dicant testimonium nisi de his quae praesentialiter et veraciter noverunt, Gratian., CLXXXVII, 701. — De testibus eligendis, Cod. diplom., XCVII, 362. — Examinandis, S. Isidor., LXXXIV, 51. — Innocent. III, CCXVI, 33. — Testes quales esse debeant, S. Greg. Magn., LXXVII, 1299, 1300; S. Stephani leges, CLI, 1216; S. Ivo, CLXI, 411, 522, 933, 934. — De testibus ad testimonium dicendum qualiter adhibeantur, Cod. diplom., XCVII, 360. — De testibus in accusatione recipiendis, S. Ivo, CLXI, 1199-1202. — Debet esse probabilis vitae testis, *ibid.*, 933.

Qui sint testes cogendi vel non, S. Ivo, CLXI, 939. — Qui non possunt esse accusatores vel testes, Gratian., CLXXXVII, 677, 678, 680. — Inimicus testis non audiendus, S. Ivo, CLXI, 934. — Servi non accipiantur testes contra dominos, *ibid.*, 1218, 1220.

De teste mediatore partium, S. Ivo, CLXI, 931. — De diversitate testium pro personarum diversitate, *ibid.*, 930. — Contra extraneos parentes aut propinquos testes esse non debent, *ibid.*, 967. — Plures ex una domo testes alieno praesunt negotio adhiberi, *ibid.*, 941.

De testibus admittendis in causa matrimoniali, Innocent., III, CCXV, 192; CCXVI, 43. — De recipiendis testibus super praescriptione, *ibid.*, 262. — De testibus adhibendis in causa separationis propter cognationis propinquitatem, Eugenius III pap., CLXXX, 1566.

De falsis testibus, S. Isid., LXXXIV, 77; Cod. diplom., XCVI, 317, 558, 737, 773, 858. — De falsis testibus convincendis, *ibid.*, 406, 573, 731, 738. — Ne testes super falsitate cujusdam examinandi impediantur verum dicere, Innocent. III, CCXIV, 502.

THEANO (de), Willelm. Conq. leges, CXLII, 1336; Eduard. III leges, CLI, 1193.

THEODORICI III Francorum regis diplom., LXXXVII, 1319-1322.

THEODORICI IV diplomata, LXXXVIII, 1152-1146.

THEODOSIANA lex, Hincmar., CXXV, 757.

THEODOSIANUS, Codex, Regino Prumiens., CXXXII, 271. — Codicis Theodosiani leges, S. Leo, LVI, 672.

THEODOSII imperatoris consuetudo, Placid. episc., CLXIII, 648.

THEODULPHI capitulare, CV, 207 et seqq.

THEOLONEARI (de) officio, Erkembald., CXXXVII, 591.

THESAURIS (de), Constant., VIII, 120. — De thesauris inventis, Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1333; Eduard. III leges, CLI, 1194.

THOL (de), Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1336; Eduard. III leges, CLI, 1194.

THOR longi chartae, App. ad Bed., XLV, 369.

TIRONUM collatio erat onus provinciarum propter possessionem et praedia, S. Greg. Magn., LXXVII, 568.

TITULI sunt tabulae lignae in possessionis signum praedii seu corbaui seu rusticani appositae, *ibid.*, 522, 768.

TOLONARIIS (de), Cod. diplom., XCVII, 135.

TRACTORIA legatorum vel minima facienda ad istius finem, Marculf., CXXXVII, 706.

TRACTURIA pro itinere peragendo, Formul. veteres, LXXXVII, 761.

TRADERE. Quod homo tradit contra victum et vestitum, Append. ad saec. x, CLI, 1422. — Contractus factus tantum gratia tradentis, perit ejus periculo, S. Ivo, CLXI, 1225.

TRADITIO, Ananod., CXXIX, 901, 915, 920, 921, 922, 924, 927, 929, 931, 932, 933, 939, 940, 947; S. Hincrici

Imperat. diplomata, CXL, 294, 295, 296. — Traditiones (Marculf. ?), LXXXVII, 837. — Traditio cuiusque tradere voluerit, *ibid.*, 833. — Traditio ad sponsam, auct. incert., *ibid.*, 783. — Confirmatio traditionis ad monasterium, Formul. Baluzianae, *ibid.*, 863. — Charta traditionis, Formulæ veteres, CLI, 1439. — Charta traditionis quam vir et uxor ejus faciunt de amborum rebus suis siue aliquo censu, App. ad saec. x, *ibid.*, 1411. — Charta traditionis quam vir et uxor ejus faciunt de omnibus rebus suis et cum censu persolvendo omnibus diebus vitae suae, *ibid.*, 1414. — Charta traditionis quam vir facit de rebus suis et vult ut uxor ejus habeat post se et vice versa, *ibid.*, 1417. — Charta traditionis quam facit homo et vult ut infantes ejus habeant post se cum censu, *ibid.*, 1418.

TRADITORIA (de), Auct. incert., LXXXVII, 780. — Traditoria de terra, *ibid.*, 768, 773. — Traditoria de venditione, *ibid.*, 766.

TRANSACTIONIBUS (de), Const., VIII, 161; S. Greg., Magn., LXXVII, 994.

TREUGA, Innocent. III, CCXIV, 509, 510; CCXVI, 54, 61. — De treugis, *id.*, CCXIV, 533, 534. — De treuga inter reges Angliæ et Franciæ incunda, *id.*, CCXVII, 257. — Monumenta de treuga Lomii, Anonym., CLI, 737-751.

TRIBUNITIÆ leges quid, Gratian., CLXXXVII, 53.

TRIBUNORUM viri erant ordines, S. Greg. Magn., LXXVII, 438.

TRIBUTUM De tributis, Constant., VIII, 99, 391. — Olim ab omni tributo immunes erant ecclesiasticorum possessiones, S. Greg. Magn., LXXVII, 1010. — De tributorum principali relaxatione in plebe, S. Isid., LXXXIV, 491.

TRIGINTA annis ab episcopis possessæ immobiles permanent dioceses, Gratian., CLXXXVIII, 1027.

TRISCARINA charta (Marc. II, ?), LXXXV, 825.

TRIUMPHANDI lex, P. Orosius, XXXI, 925.

TRUNCATIONIBUS (de) membrorum, Regino Prumiens., CXXXII, 296.

TRUSTE (de) faciendo, Cod. diplom., XCVII, 129, 633.

TUTOR De tutoribus et curatoribus, Constant., VIII, 187; Carol. Magn., XCVII, 138. — De tutoribus pupillorum, S. Ivo, 931. — De tutoribus errandis, Const., VIII, 176, 326. — Tutorum de administratione et periculo, *ibid.*, 113, 133, 302, 353, 370. — Tutor pupillis bonis suis privare non debet, S. Ivo, CLXI, 4-8. — Tutor prohibetur ducere pupillam, S. Greg. Magn., LXXVII, 516. — Si quis eam cujus tutor fuerit corruperit, Const., VIII, 197.

TUTRIX. Mulier tutrix liberorum suorum si vult secundo nubere filiis suis debet providere tutorem, S. Ivo, CLXI, 129, 934.

UICREDI charta, App. ad Bed., XCV, 390, 395.

UNITAS. Edictum de unitate ab Honorio latum, S. Optat., XI, 817. — Lex Honorii de edicto unitatis, *ibid.*, 821.

USUCAPIO, S. Isidor., LXXXII, 209.

USUFRUCTUS, *ibid.*

USURA, S. Isidor., LXXXII, 207. — De usuris, Constant., VIII, 151, 287, 393, 397; S. Isid., LXXXIV, 583.

Cod. diplom., XCVII, 154, 309; S. Ivo, CLXI, 1167-1168.

De crimine usurarum, Innocent. III, CXVI, 1237. — Contra usuram, S. Leo, LIV, 613. — De usuris prohibendis, Innoc. III, CCXVII, 229. — Quando supra datum exigatur usura est, S. Ivo, CLXI, 1168. — De usu societatis peste, 968, in Fragmentis Julii papae. — Contra feneratorum, in republica peste, XIV, 762, 763, 777, (587), apud S. Ambrosium. — Contra feneratores clericos, LVI, 398 (447, 461), in Codice canonum ecclesiasticorum et constitutionum, S. Sedis apostolicæ. — Contra feneratores clericos, LXXXIV, 181 (656), in Excerptis canonum, apud S. Isidorum. — Contra usurarios, *ibid.*, 301.

Quod usuram non solum clerici exigere non debent, sed nec laici christiani, *ibid.*, 782, epistola Leonis papae ad universos episc. — De usura de fenore, XCVII, 529 (200), in Codice diplom., Caroli Magni. — Decretum regis de usuris, CLI, 1196 (1099), apud Edwardum Confessorem.

USURARI. De usurariis, Willelm. Conq. leges, CXLIX, 1338; Eduard. III, leges, CLI, 1196. — Ut usurarii puniantur non obstante aliqua appellatione, Innocent. III, CCXIV, 376. — Adversus usurarios, *id.*, CCXV, 1308.

USUS, S. Isidor., LXXXII, 208. — Non potest usus legem et rationem violare, S. Ivo, CLXI, 1120; Gratian., CLXXXVII, 38.

UXOR. Lex Longobardorum valde favorabilis erat uxori. S. Agobard., CIV, 317. — Uxor post mortem mariti possidere dotem suam debet nec ad heredes cedere.

functi hoc pertinet, Ivo, CLXI, 950. — De uxori-
bus defunctarum quam partem contubernationis post obitum
maritorum accipere debeant. Cod. diplom., XCII, 570.
Punientium facinus quo ablata est uxorem uxor et
alteri venduta, S. Greg. Magn., LXXVII, 681. — De
his qui suas occidunt uxores, S. Stephani leges, CLI,
1247. — Qui extra regnum a suis aufugiunt uxori-
bus, *ibid.*, 1250. — De uxore a viro dimissa, Cod. dip. om.,
XCII, 515. — De uxori-
bus captivorum, *ibid.*, LXXXIV,
775, 774.

VACUATURA, Formul. Andeg., LXXXIV, 815, 814.
VADIMONIUM. De violatione vadimonii, Alfredi leges,
CXXVIII, 455. — De vadimonio deserto, Wilhelm. conq.
leges, CXLIX, 1515.

VADIMONIO. De iuramentis et vadiis, Alfredi leges,
CXXVIII, 451. — De homine libero qui se loco vadii
trahit, *ibid.*, XCII, 556.

VALENTINIANUS Augusti adversus Hilarium constitutio,
S. Leo, LIV, 461, 462 (not.). — Valentinianus decreto
Theodosii Augustus appellatur, S. Prosper, LI, 593.

VASSALUS. De vassalorum prestationibus, Willel.
conq. leges, CXLIX, 1519.

VASSIS (de), Cod. dipl., XCII, 725. — De vassis
dominicis, *ibid.*, 582. — De vassis dominicis ad maria
custodiendum constitutis, *ibid.*, 509. — Conquestio de
vasso qui iustitiam facere renuit, Marculf., LXXXVII, 856.

VATICINATORIBUS (de) falsis, Cod. dip. om., XCII,
825.

VAVASORIS relevium, Willel. Conq. leges, CXLIX,
1505.

VECTIGALIBUS (de), Constant., VIII, 221; Hincmar.,
CXXV, 981.

VENALIBUS (de) rebus, S. Ivo, CLXI, 960.

VENTITIO, S. Isidor., LXXXII, 205; Auct. incert.,
LXXXVII, 762, 763, 764; Formul. Andeg., LXXXVII,
841; Cod. diplom., XCII, 513; Append. ad aecul. x,
CLI, 1422. — Venditio de re, Marculf., LXXXVII, 850.

— Venditio de campo, *ibid.*, 742. — Venditio de villa,
ibid., 741, 742. — Venditio proprietatis, Formul. Andeg.,
ibid., 846. — Venditio de terra, Auct. incert., LXXXVII,
798; Formul. Andeg., *ibid.*, 840. — Venditio de homine
in esceno posito, *ibid.*. — Venditio de servo, Marculf.,
ibid., 745; Auct. incertus, *ibid.*, 783, 799. — Venditio
qui seipsum vendidit, *ibid.*, 840, 841, 845. — Venditio
de semetipso qualiter homo liber venditur, Auct.
incert., LXXXVII, 783. — Venditio de arca infra civita-
tem, Marculf., *ibid.*, 742; Auct. incertus, *ibid.*, 796.

— Venditio ad ecclesiam, *ibid.*, 796. — Venditio ad mo-
nasterium, *ibid.*, 805. — Venditio infra immunitatem
ecclesie vel fisci, Marculf., *ibid.*, 851. — De venditioni-
bus vii pretio detractis vel vitiosis, Cod. diplom., XCII,
749. — Ne venditio fiat nisi coram testibus et in civita-
tibus, Willel. conq. leges, CXLIX, 1519. — Ne quis vendat
extra patriam, Monument. diplom., Æthelredi II, CLI,
1167. — Venditiones irritas habendas, Innoc. III, CXXIV,
105. — Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

— Charta venditionis, Formul. veter., CLI, 1439.

VENIA. De his qui veniam ætatis impetrarunt, Con-
stant., VIII, 210.

VERBERA. Compensatio pro verberibus, XCVI, 1521
et seqq.

VETERANIS (de), Const., VII, 151, 192, 201, 268.

VIA. De viis publicis, Willel. conq. leges, CXLIX, 1507.

— De via convicinali, LXXXIX, 829.

VICARIUS. De vicariis, Cod. dipl., XCII, 553. — De
vicariis admonendis de constitutione egis, *ibid.*, 581.

— De officio vicarii, Constant., VIII, 285.

VICOMES quid sit, S. Greg. Magn., LXXVII, 921.

VICOMINUS, S. Greg., LXXVII, 457, 458, 858,
1240; Cod. dipl., XCII, 553. — Ut vicodominus pravi
auferatur, *ibid.*, 778.

VIDUA. De viduis, Carol. Magn., XCII, 158, 404,
414, 871, 879, 750. — De raptu viduarum, *ibid.*, 404,
872, 750, 758; Carolus Magn. legem Longobardorum de
viduis abrogat, *ibid.*, 566.

VIGILIE. A murorum vigiliis nemo excusandus, S.
Greg. Magn., LXXVII, 921.

VILLA. Capitulare de villis imperialibus, Cod. dipl.,
XCII, 549. — De eo qui villam alterius occupaverit,
ibid., 440.

VINDICTA (de) nitentium acquirere libertatem, S. Ste-
phani leges, CLI, 1252.

VINEA. Cautio de vinea, Auctor incert., LXXXVII,
776; Formul. Andeg., *ibid.*, 844.

VIOLATORIBUS (de) sepulchrorum, Cod. diplom.,
XCII, 822. — Isaac. Lingon., CXXIV, 1108.

VIOLENTIA (de), Regino Prumiens., CXXII, 537
et seqq.

VIR. Decreta de viris ac feminis Deo dicatis, Bur-
chard., CXL, 701.

VIS. Vis publica et privata, Const., VII, 174. — De
muliere aervo alieno per vim juncta, *ibid.*, 115, 296,
561. — De muliere vi compressa, Willelmi conq. leges,
CXLIX, 1505. — Quæ vi sunt, jure habentur infirma,
S. Greg. Magn., LXXVII, 819. *Vid. Mæros.*

VOCONI lex iniqua, S. Aug., XII, 105.

VOLUNTAS defuncti de monasterio construendo adim-
plenda, S. Greg. Mag., LXXVII, 671.

VULNUS. de vulneribus, Alfredi leges, CXXVIII, 449.

De vulnere indito, Willel. conq. leges, CXLIX, 1209.

— De vulnere gladii, S. Stephani leges, CLI, 1255.

— Compensatio pro vulneribus, Abdeo et Æthelvolff., XCVI,
1321 et seqq.

WERA (de), Willelmi Conq. leges, CXLIX, 1299. —
De Weris seu Wergildis, id est capitum æstimationibus,
Æthelstan leges, CXXXVIII, 469.

WIDONIS regis leges, CXXXVIII, 801.

WILLELMI Conquestoris leges, CXLIX, 1291.

WIRGILDUM. De compositione Wirgildi, Cod. diplom.,
XCII, 405, 575, 751.

XENODOCHIUM. Xenodochium administratio ex ve-
teri more fuit penes episcopos, S. Greg. Magn. LXXVII,
697. — Qui xenodochii præsumt quales esse debant,
ibid., 697. — De magna re qui xeno-ochium con-
struere, Marculf., LXXXVII, 745.

APPENDIX

ORDINE CHRONOLOGICO EXHIBENS OPERA DE LEGISLATIONE CIVILI TRACTANTIA.

(Ann. 269.) S. Felicis papæ et martyris Epistola
(dubia), de judiciis et accusationibus et defensionibus
sacrorum ordinum, V, 145-148.

(Ann. 312.) Constantini magni Decreta et Constitu-
tiones, VIII, 93-100.

(Ann. 355-358.) S. Felicis II papæ Decreta et Epi-
stolæ, XIII, 11-28.

(Ann. 316-295.) Theodosii selecta de religione Decreta,
XIII, 541-512.

(Ann. 447-461.) S. Leo, Documenta juris canonici ve-
teris, LVI, 865-898.

Glycerii imperatoris Edictum contra ordinationes simo-
niacas, LVI, 896.

(Ann. 527-565.) Justiniani imperatoris, Novellæ sele-
ctæ, LXXII, 921-1051. — Justiniani leges selectæ, *ibid.*,
553-1110.

(Ann. 542-604.) S. Gregorii Magni Epistolæ, LXXVII,
441-1568.

(Ann. 616.) Ethelberti Anglorum regis Donationes ad
diversas ecclesias, LXXX, 511-546. — Decretum de rebus
Dei et Ecclesiis non abstrahendis, LXXX, 545-551.

(Ann. 695.) Chlotarii II, Francorum regis ecclesia-
sticæ præceptiones, LXXX, 449-461. — Decretum de ser-
vis et asyis, *ibid.*, 452.

(Ann. 654.) Dagoberti I Francorum regis ecclesiasticæ
præceptiones, LXXX, 499-561.

(Ann. 636.) S. Isidorus Hispalensis, Etymologiarum,
liber x, de Legibus, LXXXII, 197-214. — Collectio canon-
um S. Isidori Hispal. scripta, LXXXIV, 25-911.

(Ann. 646-648.) Marculfi monachi Formularum libri
dup., LXXXVII, 697-756. — Formulæ veteres incerti
auctoris, *ibid.*, 757-760. — Formulæ Sirmondicæ, *ibid.*,
779-803. — Formulæ Lindenbrogi, *ibid.*, 807-858. —
Formulæ Andegavenses, *ibid.*, 859-856. — Formulæ
Bavariæ, *ibid.*, 855-876. — Formulæ Alsatice, *ibid.*,
875-892. — Formulæ ineditæ, *ibid.*, 891-908. — Formulæ

et antiquæ promotionum. *ibid.*, 901-950. — Formule veteres excommunicationum et excommunicationum, *ibid.*, 920-934.

Dissertatio de iudiciis Dei sive experimentis veterum ad scrutandum hominum crimen et innocentiam, LXXXVII 953-963.

(Ann. 660-700.) Francorum regum iv primæ stirpis de rebus ecclesiasticis diplomata et pædonationes, LXXXVII, 1277-1318.

(Ann. 686-769.) Regum Longobardorum Diplomata ecclesiastica selecta, LXXXVII, 1317-1412.

(Ann. 691-748.) Postremorum regum primæ stirpis Francorum ecclesiasticæ et pædonationes ultimæ, LXXXVIII, 1079-1151. — Sæc. vii et viii ecclesiastica monumenta, *ibid.*, 1153-1318.

Canones collecti ex antiqua collectione, Abbede et Ethelwulfus, abbates Hiberni XCVI, 1281-1312. — Canones Hibernenses, *ibid.*, 1311-1326.

(Ann. 742-778.) Pippini et Carolomanni Francorum regum diplomata, XCVI, 1501-1590.

(Ann. 800-814.) Caroli Magni imperatoris, Codex diplomaticus, XCVII, 63-1084; XCVIII, 9-874.; capitularia, XCVII, 121-370.

(Ann. 816.) Ludovici I et Lotharii capitularia, XCVII, 371.

Capitularia spuria, Caroli Magni opera, XCVII, 671-698.

Benedicti diaconi Capitularium Collectio, XCVII, 697-913.

Caroli Magni privilegia, XCVII, 913-1084.

Codex Carolinus, XCVIII, 9-158.

Provinciale vetus, Caroli Magni opera, XCVIII, 427-476.

Liber censuum, *ibid.*, XCVIII, 475-488.

Dissertatio de diplomate Ludovici Pil. XCVIII, 551-589.

Dissertatio de diplomate Ottonis I. Aug. et Ottonis II, XCVIII, 587-610.

Dissertatio de diplomate Henrici I, XCVIII, 609-632.

Dissertatio de chartula comitis Mathildæ seu donatione S. Sedi semel et iterum facta, XCVIII, 631.

De Codice Rudolphino seu de Rudolphi epistolarum libris tribus dissertatio, XCVIII, 661-884.

Dissertatio de Rudolphi regis Romanorum diplomate, XCVIII, 843-874.

(Ann. 821.) Liber diurnus pontificum Romanorum, CV, 9-19.

(Ann. 821.) Theodulphi Aurelian episcopi Capitula, CV, 191-208. — Capitularia, *ibid.*, 207-224.

(Ann. 867.) Nicolai I papæ epistolæ et decreta, CXIX, 769-1200.

(Ann. 877.) Caroli Calvi epistolæ, CXXIV, 861-900.

(Ann. 882.) Hincmarus. De divortio Lotharii et Teutbergæ, CXXV, 833-856. — De fide Caroli Magni servanda, *ibid.*, 961-984. — Ad proceres de institutione Carolomanni regis et de ordine palatii, *ibid.*, 995-1008. — Ad episcopos de institutione Carolomanni, *ibid.*, 1007-1018. — De coercendo raptu viduarum, *ibid.*, 1017-1036. — Expositiones Hincmari Rhemensis, pro ecclesiæ libertatum defensione, *ibid.*, 1035-1070. — Capitula synodalia, 1069-1086.

(Ann. 915.) Regino Prumensis, abbas. De ecclesiasticis disciplinis et religione christiana libri duo, CXXXII, 185-456.

Appendix actorum veterum, CXXXVII, 455-484.

(Ann. 912.) Sancti Odonis archiepiscopi Cantuariensis Constitutiones, CXXXIII, 945-950.

(Ann. 991.) Leges municipales quas Argentinensi civitati dedit Erkembaldus, CXXXVII, 583-598.

(Sæc. x.) Appendix ad sæc. x opera ætænotæ, Canonum prisca Collectio, CXXXVIII, 397-416.

Anglo-Saxonum regum leges ecclesiasticæ, CXXXVIII, 447-526.

(Ann. 810-921.) Francorum regum, imperatorum, divisio imperio, Capitularia, 525-818.

(Ann. 948-998.) Trilum Ottonum Constitutiones ecclesiasticæ, CXXXVIII, 821-856.

(Ann. 1022.) S. Henrici imperatoris Augusti leges et Constitutiones, CXL, 225-258. — Diplomata ecclesiastica, CXL, 257-284.

(Ann. 1026.) Burchardi Wormatiensis ecclesiæ episcopi Decretorum libri x, CXL, 491-1038.

(Sæc. xi.) Rogerius. De diversis præscriptionibus, CXI, VI, 1183-1498. — De præscriptionibus dialogus, CXLVI, 1495-1502. — Catalogus præscriptionum, CXLVI, 1501-1504.

(Ann. 1137.) Willelmi Conquestoris leges, CXLIX, 1291-1314. — Diplomata, *ibid.*, 1319-1374.

(Sæc. xi.) Imperatorum Germaniarum necnon Francorum regum Diplomata et Constitutiones ecclesiasticæ, CLI, 1021-1166.

(Ann. 994-1032.) Radulphi Diplomata, CLI, 1021-1026.

(Ann. 1031-1060.) Henrici I Francorum regis, Diplomata, CLI, 1025-1040.

(Ann. 1031-1039.) Chouaradi II Constitutiones, CLI, 1039-1044.

(Ann. 1039-1056.) Henrici III imperat. Constitutiones, CLI, 1081-1126.

(Ann. 1056-1106.) Henrici IV imperat. Constitutiones, CLI, 1125-1140. — Diplomata, *ibid.*, 1139-1166.

Anglorum regum leges ecclesiasticæ et diplomata, CLI, 1163-1201.

(Ann. 979-1016.) Ethelredi II leges ecclesiasticæ, CLI, 1125-1172.

(Ann. 1014-1056.) Canuti regis leges ecclesiasticæ, CLF, 1171-1181. — Diplomata, *ibid.*, 1183-1188.

(Ann. 1011-1066.) S. Edwardi leges ecclesiasticæ, CLF, 1189-1204.

(Ann. 1038.) S. Stephani leges, CLF, 1213-1236.

(Ann. 1048.) Andrew Hungariæ regis Constitutiones ecclesiasticæ, CLF, 1237.

(1039.) Bracilai ducis Bohemiæ leges, CLF, 1237-1260.

Appendix ad sæc. x, Formule veteres, CLI, 1429-1461.

(Ann. 1115.) Beati Ivonis Carnotensis episcopi decretum, CLXI, 47-1046. — Panormia, *ibid.*, 1045-1314.

(Sæc. xu.) Gratiani decretum, CLXXXVII, 9-1870.

(Ann. 1181.) Alexandri III papæ Epistolæ et Decreta, CC, 9-1360.

(Ann. 1216.) Innocentii III papæ Regesta, CCXIV, CCXV, CCXVI, CCXVII.

CXXIV.

INDEX IMMUNITATUM.

EXEMPTIONUM ET PRIVILEGIORUM A POTESTATE TUM ECCLESIASTICA,

TUM CIVILI CONCESSORUM ECCLESIIS, MINISTRIS, MONASTERIIS, ETC.

ORDINE CONCEDENTIUM ALPHABETICO DIGESTUS,

SUMMATIMQUE EXPONENS NATURAM PRIVILEGIORUM ET IMMUNITATUM.

ARSALON episcop. Roskildensis. — Ecclesiam Beati Thomæ de Eskilo in suam protectionem suscepit, eilem possessiones suas confirmat et plura beneficia ac privilegia confert, CLIX, 713. — Confirmat Wilhelmo abbat. S. Thomæ de Parclito et eisdem Ecclesiæ fratribus ea que cambio aut donatione ab ipso obtinuerant, *ibid.*, 713, 731. — Testamentum quo obiens archiepiscopus

Lundensis sua bona diversis reliquit distribuenda, *ibid.*, 737.

ADALBERO, Leodiens. episcop. — Charta in gratiam Cluniacensis monasterii, CLXXXIX, 1033.

ADEFONSUS imperator. Hispaniæ. — Charta de S. Vincentio de Salamanca, CLXXXIX, 1039.

ADRIANUS I, papa. — Privilegium concedit monasterio

S. Dionysii in Parislaco, ut proprium ei liceat episcopum habere, XCVI, 1211. — Confirmat novo privilegio antiqua jura ecclesie Rheimensis, *ibid.*, 1212. — Bulla qua confirmat pactitionem diocesis Argentinensis et alia jura, *ibid.*, 1213.

ADRIANUS II, papa. — Epistola ad Lotharium regem. Monet Lotharium ut uxorem suam Theuthergam in consortium recipiat, etc., CXXII, 1259. — Epist. ad Adonem Viennensem archiepiscopum. Laudat ejus zelum, ingenique acumen in præcavendis insidiis impiorum, *ibid.*, 1261. — Epist. ad Synodum Tricassinam, probat illorum in colligendis gestis diligentiam, et pallium concedit Wulfado, etc., *ibid.*, 1261. — Epist. ad Germanie episcopos. Absolutam a se Waldradam, et congruentibus monitis instructam significat, *ibid.*, 1266. — Etardo episcopo ad afflictionem solatium pallii usum concedit, *ibid.*, 1269, 1272. — Ut Etardo episcopo concedat Herardus archiepiscopus Turonensis, monasterium quod in eius diocesi olim tenuit, etc., *ibid.*, 1273. — Epist. ad Hincmarum Remensis archiepiscopum. Commendat illi ecclesiam Laudunensem, *ibid.*, 1280. — Aliæ commendationes de diversis, *ibid.*, 1281, 1284. — Confirmatur matrimonium ejusdam absente sacerdote contractum, *ibid.*, 1318. — Bulla concessa pro fundatione monasterii S. Mariæ in Balneo in Æmilia, CXXIX, 1015. — Bulla pro monasterio Corbeiensis qua Corbelam recipit in tutelam apostolicam et confirmat donationes ei factas, *ibid.*, 1018.

ADRIANUS III, papa. — Privilegium pro monasterio Placentino, CXXVI, 971.

ADRIANUS IV, papa. — Monasterium Tullense sub B. Petri protectione suscipit, et ejus possessiones et jura confirmat, CLXXXVIII, 1569. — De monasterio Præmonstratensi, *ibid.*, 1375. — De ecclesia S. Mariæ et S. Evodii Branensis, *ibid.*, 1378. — De monasterio Vallis Serenæ, *ibid.*, 1381. — Quartam partem omnium oblationum quas proveniunt in oratorio Rogeri archiepiscopi concedit, *ibid.*, 1382. — Monasterium S. Mansueti Tullensis tuendum suscipit et ejus jura et possessiones confirmat, *ibid.*, 1381. — Henrico patriarchæ Gradensi et ejus successoribus primum archiepiscopatus Jaderini et ejus consecrandi archiepiscopi concedit, *ibid.*, 1387, 1388. — Monasterium Corbeieense tuendum suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1389. — Privilegium in oratorio Rogeri archiepiscopi Eborum quo eum induit palio pontificali et ei subijcit Scotiæ episcopos, *ibid.*, 1391. — Umberto Prateni præposito concedit jus provocationis ad Sedem apostolicam, *ibid.*, 1395. — Tuendam suscipit ecclesiam Sanctæ Mariæ de Porto Ravennate ejusque jura confirmat, *ibid.*, 1393. — De congregatione Camaldulensi, *ibid.*, 1396. — Witaldo abbati Stabulensi Camaldulenses Beradingenses et S. Petri de Rota commendat, *ibid.*, 1400. — Monasterii Benedictoburani patrociniū suscipit juraque confirmat, *ibid.*, 1403. — De ecclesia S. Mariæ Czerwinskensi, *ibid.*, 1404. — De Monasterio Florentensi, *ibid.*, 1405. — De monasterio Rosenfeldensi, *ibid.*, 1409. — De ecclesia S. Mariæ ad Marturam, *ibid.*, 1411. — De monasterio S. Salvati, *ibid.*, 1413. — Petro abbati Cluniacensi et ejus successoribus monasterium Balmense asserit, *ibid.*, 1415. — Ludovico Francorum regiduo canonicos Aurelianenses commendat, *ibid.*, 1417. — Parthenonem Hervodensem tuendum suscipit et ejus privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 1415. — Monasterium Stabulense sub Sedis apostolicæ tuitione suscipit, omnesque illius possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1419. — De ecclesia Goslariensi, *ibid.*, 1420. — Epistola commendationis pro Hugone Doenensi archiepiscopo, *ibid.*, 1422. — Privilegium pro monasterio Cluniacensi ut in parochiis ad ipsius jus pertinentibus nullus ordo seu religio nisi Cluniacensis ponatur, *ibid.*, 1426. — Quibusdam episcopis et abbatibus mandat ut monasterium Farlense Friderico Romanorum regi commendent, *ibid.*, 1427. — De monasterio Stabulensi, *ibid.*, 1428. — Monasterium S. Mariæ de Carcere tuendum suscipit, bonaque ejus confirmat, *ibid.*, 1428. — De monasterio Hardehugeno conditum a Bernhardo episcopo Paderbornensi, *ibid.*, 1429. — Pro ecclesia Trevisensi, *ibid.*, 1431. — De monasterio Hehlenheimensi, *ibid.*, 1432. — Privilegium pro Hilino Trevirensi archiepiscopo ut exerceat consecrationes ecclesiarum, confirmationes hominum et correctiones excessuum secundum synodalem iustitiam, *ibid.*, 1435. — Monasterii S. Michaelis Pisani tutelam suscipit, possessiones priviegiaque confirmat, *ibid.*, 1436. — Concedit Henrico II Angliæ regi privilegium ad Hiberniam occupandam, *ibid.*, 1441. — Ecclesie Orléansensi seu Castellani (Venetæ) privilegia, petente Joanne episcopo, confirmat, *ibid.*, 1443. — Joanni Tolitano archiepiscopo Hispaniarum primum asserit, *ibid.*, 1447. — Eidem parochiam Comptutensem

et pallii usum asserit, *ibid.*, 1449. — Ecclesiam Dertusensem sub apostolicæ Sedis protectione suscipit, ejusque statuta et possessiones confirmat, *ibid.*, 1453. — De monasterio S. Stephani Divionensis, *ibid.*, 1454. — De monasterio S. Lamberti Lethensis, *ibid.*, 1461. — De monasterio S. Paterniani Farlensis, *ibid.*, 1461. — De monasteriis Steingadiensis, S. Ælfæ Augustensis, et de ecclesia S. Vincentii, *ibid.*, 1465-1466. — Privilegium pro Ecclesia Panormitana, cui subijcit Agrigentianam, Mazarensem et Melitensem, *ibid.*, 1471. — Protectionem suscipit monasterii Haysburgensis et ecclesiarum Balnensis et Mindoniensis S. Constantii Urhevetanæ, Aquisensis, Sanctæ Mariæ Pinetensis et Nemausensis, *ibid.*, 1472-1485. — Monasteriorum S. Dionysii S. Bayonis Gandavensis et S. Petri Aldeimburgensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1485-1488. — Berengarii archiepiscopi electionem confirmat, *ibid.*, 1498. — Hospitium domui Cantuariensi asserit Ecclesiam de Northborne, a Silvestro abbate S. Augustini ad solatium peregrinorum et pauperum concessam, *ibid.*, 1499. — Parthenonem S. Mariæ Caramagnensem Anselmo episcopo Astensi confert, *ibid.*, 1491. — Tuendum suscipit S. Zachariæ Venetum parthenonem, monasteria Sotorum S. Jacobi Ratisponensis, et S. Vitalis Ravennatis, et ecclesiam S. Petri Cuastallensem, *ibid.*, 1497-1497. — Sub Sedis apostolicæ tuitione suscipit monasteria Canusii in pago Regimeni, S. Mariæ Pontinae eiusque parthenonem S. Mariæ Coralicastrensium, et ecclesiam Genovensem, *ibid.*, 1498-1508. — De parthenone Romariensi, de monasteriis S. Blasii in Nigra Silva, Engelbergensis, *ibid.*, 1508-1513. — Henrico Gradensi patriarchalem dignitatem confirmat et primum super Jaderinum archiepiscopatum, *ibid.*, 1516. — Eidem jus concedit ut Constantinopoli et in aliis urbibus imperii episcopos ordinare et consecrare possit, *ibid.*, 1519. — Rodulpho priori Camaldulensi ejusque successoribus asserit monasterium Pratalense, *ibid.*, 1521. — Tuendas suscipit ecclesias Ravellensem, Beneventanam, S. Rudberti, monasterium Mediolanense S. Dionysii et parthenonem S. Spiritus Paraclitensis, *ibid.*, 1522-1529. — Allebrandino et Bernardino prædia quædam beneficiaria tribuit, *ibid.*, 1532. — Henrico episcopo Bellovacensi commendat Anselmum abbatem Compendiensem, *ibid.*, 1538. — Consilia et auxilia ministranda Ecclesiæ Jerosolymitanæ et militibus Templi, *ibid.*, 1537. — Comitibus de Leon et de Lannio Hugonem archiepiscopum Dolensem commendat, *ibid.*, 1546. — De confirmatione donationis redditus primi anni præbendarum ecclesiæ cathedralis Antissiodorensis, et pro libertate et consuetudinibus Suectionensis ecclesiæ, *ibid.*, 1547. — Protectionem suscipiat ecclesiarum S. Mariæ Traiectensis, Ferrariensis, Raceburgensis, et S. Mariæ de Gariberto, *ibid.*, 1548-1552. — Monasterium S. Pancratii Ranshovense et ecclesias SS. Joannis et Pauli, S. Martini, sub Romana Sedis protectione suscipit, *ibid.*, 1551-1557. — Tuendas suscipit ecclesias S. Petulæ Parmensem, S. Sansonis Aurelianensis, parthenonem Visbecensem, monasterium SS. Nazarii et Celsi Veronensium, *ibid.*, 1562-1567. — Sub protectione Sedis apostolicæ suscipit ecclesiam S. Joannis Seibodiensis, Raymundum comitem Barcinonensem, *ibid.*, 1565-1570. — Privilegium Hugoni episcopo Placentino concessum ut ordinet, chrisma, oleumque sanctum, etc., conficiat pro ecclesiis ad Placentinam parochiam pertinentibus, *ibid.*, 1578. — Commendat Baluiniū et Balditziū tabularios ad Emmanuelem Imperatorem missos, *ibid.*, 1580. — Ad Ludovicum Francorum regem. Commendat propensorem ejus in religiosos viros dilectionem quam petit ut Præmonstratenses fratres pro B. Petri et sua reverentia experiantur, *ibid.*, 1582. — Ecclesiam S. Joannis in Vireis sub B. Petri protectione suscipit et ejus privilegia confirmat, *ibid.*, 1585. — Tuendam suscipit ecclesiam S. Audomari, monasteria S. Michaelis in periculo Maris, S. Dionysii, *ibid.*, 1589-1593. — Sub sanctæ Sedis tuitione suscipit monasterium S. Trinitatis de Monte sacro, ecclesiam collegiatam S. Stephani, et abbatiam S. Augustini Lemovicensis, *ibid.*, 1613. — De ecclesia Hamburgensi, de monasterio Jerichoviensi, et de canobio S. Maglorii Parisiensis, *ibid.*, 1617-1621. — De monasteriis S. Clementis Piscariensis, Præfeningensis, S. Joannis Blauburensis, et S. Opportunæ Parisiensis, *ibid.*, 1623-1631. — De ecclesiis Hirajetensi, S. Mariæ Ressenensis, et de monasterio Reichersbergensi, *ibid.*, 1639. — Diploma de abbacia Pamenst, in archiepiscopatu Bisuntiniensi cum pertinentiis suis, CLXXXIX, 107.

ENGILBALDUS, vir illustris. — Charta qua Willibordo Ultraecens. episcopo concedit quicquid sibi compeit in villa Waderlo, LXXXIX, 58.

ENGELBERTUS, vir illustris. — Willibordo episcop.

Ultrajectens confert dona in Altheim, loco Toxandriae, LXXXIX, 512-516.

ÆTHELREDUS II rex Anglorum. — Privilegium pro Ecclesia Cantuariensi quo ejectionem clericorum de monasterio Christi Cantuariensi et inductionem monachorum gratatur et confirmat villas etiam plurimas, et amplissima privilegia concedit, C.I., 1169.

AGAPETUS II, papa. — Privilegium pro monasterio Fuldensi S. Salvatoris, quod nullius Ecclesie alterius jurisdictioni submittatur nisi Romanæ Ecclesie, CXXXIII, 800. — Parthenonis Kassensis privilegia confirmat, *ibid.*, 895. — Monasterium Gandersheimense in Saxonia constructum, sub protectione Sedis apostolicæ recipitur, variisque donatur privilegiis, *ibid.*, 896. — Monasterii Fuldensis noviter renovati privilegia confirmat, *ibid.*, 897. — Dissidium ecclesiarum Laureacensis et Salisburgensis conficit; et illis potestatem libere prædicandi per omnes Slavorum terras, episcopos ibi ordinandi, omniæque auctoritate apostolica constituendi attribuit, *ibid.*, 898. — Privilegium pro abbacia Cluniacensi, ut libera sit a dominatu cujuscunque regis, aut episcopi, aut comitis, etc., *ibid.*, 900. — Confirmat immunitates S. Maximiani, *ibid.*, 902. — Privilegia et possessiones monasteriorum SS. Germani et Michaelis Cuxanensis, Ecclesieque Urgellensis confirmat, *ibid.*, 905. — De monasteriis S. Marie Ripullensis, Crassensis, Capuani et Ecclesie S. Vincentii Matiscensis, *ibid.*, 907-913. — De monasteriis SS. Stephani, Dionysii, et Sylvestri; S. Martini de Lenis et montis Cassini, *ibid.*, 916-929.

ALANUS, Antissiodorensis episcopus. — Charta pro monasterio Sancti Mariani, CCI, 1367. — S. Amatoris prioratus S. Satyri Bituricensis monasterio unitur, *ibid.*, 1389. — Monachus Douziaci confirmat ecclesias quasdam, *ibid.*, 1390.

ALEXANDER II papa. — Bulla pro stabilitate bonorum Rivipollensis monasterii contra cujuscunque personæ infestationem, CXLVI, 1282. — Mandat Gervasio Remensi archiepiscopo ut monasterium Corbeie a Guidonis Ambianensis injuriis tueatur, *ibid.*, 1283. — Confirmat canonicum in Pisana ecclesia erectam, et bona ad eam pertinentia, *ibid.*. — Bulla pro ecclesia S. Donati Lucensi, *ibid.*, 1284. — Bulla chartæ Halberstadensis episcopi laudes commendat et pallium pro merito concedit, *ibid.*, 1286. — Monasterium Fructuariense sub apostolicæ sedis protectione recipitur, confirmaturque permutatio terræ ejusdem inter abbatem et Albertum episcopum iuncta, *ibid.*, 1288. — Privilegium pro monasterio Vindocinensi, *ibid.*, 1291. — Laufranci abbatii monasterium, quod Ca domi consuevit, tuendum suscipit, *ibid.*, 1299. — Confirmat donationes et privilegia Conventriensi canobio ab Edwardo rege concessa, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Bonifacii Fuldensis, *ibid.*, 1301. — Concedit privilegium monasterio Miniatensi, *ibid.*, 1303. — Constitutio pro monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 1304. — Privilegium pro abbacia S. Dionysii, *ibid.*, 1306. — Privilegia monasterio S. Dionysii a prædecessoribus contra Parisiensem episcopum concessa confirmat, *ibid.*, 1309. — Bulla ad clerum Vellurensis, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio Dervensi, *ibid.*, 1310. — Bulla pro monasterio Gellonensi, *ibid.*, 1311. — Monasterium S. Michaelis Siegburgense nuntimine apostolico confirmat, *ibid.*, 1312. — Sanctæ Priscæ monasterii donatio Vindocinensibus facta, *ibid.*, 1313. — Ecclesie Cremonensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1314. — Monasterii Gellonensis totam ordinationem et dispositionem abbati et congregationi Aniacens. asserit, *ibid.*, 1315. — Cur monasterium Corbeie ab episcopo eximeret, *ibid.*, 1321. — Privilegium pro ecclesia S. Petri Insulensi, *ibid.*, 1325. — Bulla pro monasterio Casinensi, *ibid.*. — Parthenonem S. Petri Florentinum confirmat, 1330. Privilegium pro monasterio SS. Dionysii et Rustici et Eleutherii Remensis, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Nicastri Remensis, *ibid.*, 1332. — Pro monasterio S. Sylvestri Nonantulani, 1333. — Ecclesie Salernitanæ lona a Gulielmo filio Tancredi restituta confirmat, *ibid.*, 1335. — Ecclesie Salernitanæ jura possessionesque confirmat, *ibid.*, 1337. — Monasterium S. Stephani Cadomense tuendum suscipit, privilegiisque ornat, *ibid.*, 1339. — Monasterium Gellonicum sub defensione Sedis apostolicæ suscipit, *ibid.*, 1341. — Arnaldo archiepiscopo Acherontino pallii usum tribuit, *ibid.*, 1343. — Ecclesie S. Marie Magdalene Virdunensis protectionem suscipit, bonaque confirmat, *ibid.*, 1344. — Canonicorum Ferraraensium Patavinum suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 1345. — Canonicam S. Marie Spo etiam tuendam suscipit et bona ejus confirmat, *ibid.*, 1351. — Ecclesie Naruniensis canonicorum bona confirmat, *ibid.*, 1352. — Monasterii S. Petri Culi aurei Papiensis privilegia con-

firmat, *ibid.*. — Confirmat Harlebecani collegii canonicorum institutionem, *ibid.*, 1353. — Concedit Gebhardo Salzbουργensi archiepiscopo ut episcopatum unum in sua parochia constituat, *ibid.*, 1354. — Ecclesia collegiata S. Marie de Belliloco in diocesi Matiscensis in protectionem apostolicæ sedis recipitur, eique bona omnia et privilegia confirmantur, *ibid.*, 1355. — Confirmat privilegia abbacie S. Benigni Fructuariensis, *ibid.*, 1356. — Ecclesie Arelinæ possessiones confirmat, *ibid.*, 1357. — Privilegia pro monasterio S. Marie de Florentia, *ibid.*, 1358. — Privil. pro Lucensibus episcopis, *ibid.*, 1360. — Recipit in clientelam abbatiam S. Rigaldi et tribuit facultatem fratribus eligendi abbatem secundum regulam S. Benedicti, *ibid.*. — Monasterii S. Joannis Pinnensis protectionem suscipit et privilegia restituit, *ibid.*, 1362. — Monasterium S. Edmundi sub protectione Sedis apostolicæ recipitur, ejusque bona omnia confirmantur, *ibid.*, 1363. — Bulla pallium Eboracensi archiepiscopo concessa, *ibid.*, 1364. — Privil. pro ecclesia S. Marie Florentinæ, *ibid.*, 1367. — Privil. pro ecclesia S. Petri Dimiani, *ibid.*, 1369. — Ecclesiam Furconensem tuendam suscipit ejusque possessiones confirmat, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Prosperi Regiensis, *ibid.*, 1370. — Approbatio congregationis monachorum eremitum Camaldulensium, *ibid.*, 1373. — Concessio privilegiorum monasterii Eboracensis bonorumque ad illud spectantium confirmatio, *ibid.*, 1375. — Litteræ in gratiam Ecclesie Cabilonensis, *ibid.*, 1377. — Bulla quæ Geroldum episcopum utriusque simul ecclesie Tricastinensis et Arasicanæ tuetur et confirmat, *ibid.*, 1383. — Privilegium pro ecclesia Lucensi; bona ejus alienari vetat, *ibid.*, 1393. — Desiderio abbati Casinensi abbatiam SS. Sebastiani et Zozimi tribuit, *ibid.*, 1395. — Monasterio S. Salvatoris de Magella ejusque ecclesie ac bonis exemptionem ac libertatem asserit perpetuam, *ibid.*. — Episcopatum Trojanum confirmat, *ibid.*, 1400. — Epistola decretalis contra malefactores ecclesie S. Clementis, *ibid.*, 1401. — Epistola ad Wilhelmum regem Anglorum pro exactione denarii Sancti Petri, *ibid.*, 1413. — Prædecessorum suorum decreta confirmat, ut monachis ecclesias cathedrales obtinere liceat, *ibid.*, 1415. — Epistola ad Laufrancum Cantuariensem archiepiscopum; monet ut monasterii Wintonensis statum tueatur, *ibid.*, 1416. — Privilegium pro ecclesia ab Altmanno, Pataviensi episcopo, ad regularem canonicorum vitam adificata, *ibid.*, 1417. — Privilegium pro ecclesia Sanctæ Marie Magdalene Vezuntionensi, *ibid.*, 1418. — Epistola ad Liemarum Hamburgensem archiepiscopum; illi pallium mittit et privilegia ecclesie ejus confirmat, *ibid.*, 1419. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Julie Brixienis, *ibid.*. — Bulla confirmatoria omnium privilegiorum et jurium monasterii sacrarum virginum Trinitensium, quo appellatur Senatoris, *ibid.*, 1421. — Privil. pro ecclesia S. Salvatoris Wissegradensi, *ibid.*, 1423. — Privil. pro abbacia Montis Casini, *ibid.*, 1425. — Bulla confirmans bona monasterii S. Severi in Classe, *ibid.*, 1426.

ALEXANDER III, papa. — Protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat S. Sepulchri Hierosolymitanæ ecclesie, CC, 73; monasterii Casinensis quod primum totius Italie declarat, *ibid.*, 75; Ecclesie Gradensis, *ibid.*, 118; canobii S. Martini, *ibid.*, 122; Castri Scuriensis, *ibid.*, 130; monasterii B. Petri Montipessulani, *ibid.*, 134; monasterii Populitensis, *ibid.*, 166; ecclesie S. Genovefæ Parisiensis, *ibid.*, 211; monasterii S. Facundi et Primitivi, *ibid.*, 214; monasterii Vallis Vicarie, *ibid.*, 295; S. Marie monasterii Hortensis, *ibid.*, 312; ecclesie S. Marie Liskensis, *ibid.*, 315; monasterii Cisterciensis, *ibid.*, 340; monasterii Dunensis, *ibid.*, 343; monasterii S. Martini Augustodunensis, *ibid.*, 346; ecclesie Parisiensis, *ibid.*, 353; ecclesie S. Marci Venetæ, *ibid.*, 362; Ildii monasterii, *ibid.*, 380; monasterii Sancti Danielis, *ibid.*, 388; monasterii S. Joannis Piscariensis, *ibid.*, 409; monasterii S. Savini Tarbiensis, *ibid.*, 461; Ecclesie Mutinensis, *ibid.*, 453; parthenonis S. Victorini Beneventani, *ibid.*, 479; monasterii Nonantulani, *ibid.*, 475; monasterii SS. Felicis et Fortunati, *ibid.*, 499; ecclesie SS. Hippolyti, et Cassiani et S. Joannis Baptistæ Fuscianensis, *ibid.*, 502; ecclesie S. Petri Bononiensis, *ibid.*, 504; ecclesie Montisfalconis, *ibid.*, 513; Cavensis monasterii S. Petri, *ibid.*, 563; S. Nicastri Remensis, *ibid.*, 567; monasterii Vallumbrosani, *ibid.*, 569; ecclesie Ferrarænsis, *ibid.*, 578; ecclesie Astensis, *ibid.*, 597; parthenonis SS. Fabiani et Damiani, *ibid.*, 602; ecclesie S. Medardi de Tremblaco, *ibid.*, 629; monas. etii Admontensis, *ibid.*, 718; sedis episcopalis Cephalocensis, *ibid.*, 725; ecclesie S. Marie Southellensis, *ibid.*, 731; ecclesie Suthwellensis, *ibid.*, 732; ecclesie Strauensis,

ibid., 818; ecclesie Casaravallensis, *ibid.*, 867; monasterii Sancte Mariæ de Monte Lato, *ibid.*, 878; monasterii Sancte Mariæ Trentensis, *ibid.*, 880; ecclesie Paduanæ, *ibid.*, 886; monasterii de Cona, *ibid.*, 889; ecclesie S. Eustorgii Mediolanensis, *ibid.*, 907; monasterii de Belo loco, *ibid.*, 911; monachorum S. Petri Mutinensis, *ibid.*, 912; ecclesie S. Donatiani Brugensis, *ibid.*, 913; ecclesie de Castello, *ibid.*, 924; abbatie S. Joannis, *ibid.*, 926; monasterii S. Remigii Remensis, *ibid.*, 934; monasterii Cyrenensis, *ibid.*, 949; ecclesie S. Mariæ Montisdesiderii, *ibid.*, 969; monasterii S. Mariæ Lischensis, *ibid.*, 971; monasterii S. Mariæ Novigentini, *ibid.*, 983.... et aliorum usque ad 1319.

Privilegia, bullæ, diplomata, immunitates, etc., pro monasterio Pontinacensi, CC, 83; pro monasterio S. Mariæ Revalensis, *ibid.*, 93; pro ecclesia Morinensi, *ibid.*, 98; pro ecclesia Cuthberti Hadelordensis, *ibid.*, 103; pro monasterio Phlempinensi, *ibid.*, 110; pro ecclesia Gradensi, *ibid.*, 118; pro ecclesia S. Mariæ Novæ, *ibid.*, 126; pro ecclesia SS. Petri et Ursi Augustensis, *ibid.*, 131; pro canonicis Ecclesie Placentinæ, *ibid.*, 132; pro monasterio Anlaunensi, *ibid.*, 142; pro monasterio S. Mariæ Stivenensis, *ibid.*, 143; pro monasterio S. Stephani Nivernensis, *ibid.*, 145; pro monasterio S. Arnulfi Crispinensi, *ibid.*, 147; pro ecclesia S. Kusebii, *ibid.*, 151; pro monast. de Curia Dei, *ibid.*, 155; pro eccles. S. Stephani Tolosana, *ibid.*, 156; pro ecclesia S. Aulani Aurelianensis, *ibid.*, 159; pro monasterio S. Joannis Kalienbornensis, *ibid.*, 171; pro ecclesia S. Ambrosii Mediolanensis, *ibid.*, 174; pro monasterio Compendiensi, *ibid.*, 180; pro monasterio S. Mariæ et S. Rotulfi Thorogensi, *ibid.*, 190; pro monasterio Fontis Ebraldi, *ibid.*, 197; pro mon. Savignensi, *ibid.*, 203; pro monast. S. Mariæ, *ibid.*, 201; pro parthenone S. Spiritus Paracletensis, *ibid.*, 207; pro eccl. Gerberodensi, *ibid.*, 215; pro eccl. S. Petri Duacensi, *ibid.*, 217; pro eccles. Legionensi, *ibid.*, 219; pro eccl. S. Joannis Ambienensis, *ibid.*, 222; pro monast. S. Fidis Horthamensis, *ibid.*, 226; pro monasterio S. Bertini Sithiens, *ibid.*, 227; pro ecclesia S. Mariæ Sulapensi, *ibid.*, 229; pro monasterio S. Salvii Florentini, *ibid.*, 239; pro monasterio S. Mariæ Sherbornensi, *ibid.*, 251; pro ecclesia Genessonensi, *ibid.*, 253; pro monast. S. Martini Cantigoniensi, *ibid.*, 256; pro monasterio S. Mariæ Vitensi, *ibid.*, 241; pro monasterio Gixalensi, *ibid.*, 245; pro monast. S. Mariæ Montis Rami, *ibid.*, 267; pro prioratu S. Mariæ de Campo in pago Rusciconensi, *ibid.*, 284; pro ordine Carthusiensi, *ibid.*, 293; pro monast. S. Petri Carnotensi, *ibid.*, 294; de ordinatione metropolis Upsaliæ, *ibid.*, 295; pro monast. S. Joannis Reomaensis, *ibid.*, 316; pro abbacia Fontebraidensi, *ibid.*, 334; pro monasterio Fumiacensi, *ibid.*, 338; pro S. Cruce Burdigalensi, *ibid.*, 341; pro monast. Ripensi, *ibid.*, 345; pro monasterio S. Serui Cantumeralæ, *ibid.*, 351; pro monast. Rgulacensi, *ibid.*, 356; pro monast. Bonimontis, *ibid.*, 369; pro cenobio S. Satyri, *ibid.*, 361; pro monasterio Mantiacensi, *ibid.*, 378; pro mon. Pontinacensi, *ibid.*, 425; pro ecclesia Ragensia, *ibid.*, 462; pro eccl. Hierosolymitana, *ibid.*, 469; pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitani, *ibid.*, 474; pro monasterio S. Sylvestri de Nonantula, *ibid.*, 491; pro Joanne Catanensi episcop. *ibid.*, 495; pro monasterio S. Reparati Marradino, *ibid.*, 501; pro ecclesia B. Nicolai de Nugaroli, *ibid.*, 574; pro ecclesia S. Joannis Modocetiensis, *ibid.*, 576; pro monasterio Cormetiensi, *ibid.*, 586; pro ecclesia Syracusana, *ibid.*, 585; pro ecclesia S. Mariæ de Reno, *ibid.*, 588; pro ecclesia Bononiensi, *ibid.*, 605; pro ecclesia S. Vincentii Bergonate, *ibid.*, 610; pro ecclesia Præmonstratensi, *ibid.*, 620; pro ecclesia B. Remigii Remensis, *ibid.*, 621; pro ecclesia de Noveio, *ibid.*, 622; pro abbate S. Mariæ Virtuensis, *ibid.*, 629; pro monasterio S. Petri Mutinensi, *ibid.*, 635; pro ecclesia S. Mariæ Vibergensi, *ibid.*, 449; pro eccl. S. Mammetis Lingonensi, *ibid.*, 661; pro canonicis Pisanis, *ibid.*, 663; pro Stephano Remensi canonico, *ibid.*, 664; pro hospitali S. Blasii Modocetiensi, *ibid.*, 685; pro monast. Stephani de Vallibus, *ibid.*, 688; pro Ecclesia S. Andreae Musianensi, *ibid.*, 695; pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitani, *ibid.*, 695; pro ecclesia S. Mariæ Eugubina, *ibid.*, 712; pro ecclesia S. Mariæ Secoviensis, *ibid.*, 717; pro ecclesia S. Petri Tarrivina, *ibid.*, 722; pro Mainardo abbate Aquistrensi, *ibid.*, 727; pro monasterio S. Mariæ Mortinodensi, *ibid.*, 734; pro cenobio Corbeiensis, *ibid.*, 861; pro parthenone S. Mariæ Siuvingtwaltens., *ibid.*, 830; pro canonicis Lauanens. ecclesie, *ibid.*, 908; pro ecclesia S. Martini Turonens., *ibid.*, 915; pro ecclesia Carnotens., *ibid.*; pro ecclesia B. Thomæ, *ibid.*, 917; pro ecclesia Capuana, *ibid.*, 974; pro abbacia

S. Martini de Chora, *ibid.*, 992; pro ecclesia S. Martini Turonens., *ibid.*, 994; pro monasterio S. Bertini Sithiens., *ibid.*, 1011; pro ecclesia S. Mariæ Corbeliensis, *ibid.*, 1043; pro monasterio Vallumbrosano, *ibid.*, 1067; pro monasterio S. Joannis in Venere, *ibid.*, 1075; pro monasterio Boscardurensi, *ibid.*, 1077; pro ecclesia Aquileiensis, *ibid.*; pro monasterio Sectorum S. Jacobi Ratisponensi, *ibid.*, 1094; pro ecclesia Parentina, *ibid.*, 1101; pro ecclesia Veronensi, *ibid.*, 1110; pro monasterio S. Mariæ Novi Portus, *ibid.*, 1125; pro Ecclesia Bonnen-si, *ibid.*, 1135; pro ecclesia Ferrariensi, *ibid.*, 1152; pro ecclesia S. Margaritæ Elemtordesmerens., *ibid.*, 1156; pro monasterio S. Nicolai Andegavens., *ibid.*, 1176; pro ecclesia Tropeicensi, *ibid.*, 1215; pro monasterio S. Georgii in Nigra Silva, *ibid.*, 1216; pro monasterio S. Michaelis, *ibid.*, 1219; pro ecclesia Inolensi, *ibid.*, 1221; pro monast. Garisena, *ibid.*, 1221; pro ecclesia SS. Stephani et Wilehadi Bremensis, *ibid.*, 1238; pro ecclesia S. Mariæ a Fine, *ibid.*, 1241; pro ecclesia Acherontina, *ibid.*, 1261; pro ecclesia Asculana, *ibid.*, 1254; pro monasterio S. Apri Tulensi, *ibid.*, 1252; pro monachis S. Benedicti Sablæcensis, *ibid.*, 1265; pro ecclesia Cabiloniensi, *ibid.*, 1271; pro monasterio Latiensi, *ibid.*, 1274; pro monast. Casinensi, *ibid.*, 1305; pro ecclesia Tarvisina, *ibid.*, 1314; pro Cluniacensibus, *ibid.*, 1316.

Ad episcop. Belvacensem, commendatio de perseverantia dilectionis circa Romanam Ecclesiam et personam Alexandri papæ et exhortatio ad idem, CC, 96. — Hugonem Panormitanum archiepiscop. metropolitam constituit episcoporum Agrippinensium, Mazarensis et Milliensi, *ibid.*, 97. — Regum Francorum ac præsertim Ludovici VII regnantis pietatem et merita erga sedem apostolicam commendat, *ibid.*, 100. — Ad clerum Angliæ de canonizatione S. Eduardi Angliæ regis, *ibid.*, 106. — Laudat magistri Nicolai zelum erga sedem apostolicam, *ibid.*, 109. — Laudat Henricum Belvacensem episcop. de suo in sedem apostolicam et in reprimendis schismaticis zelo, *ibid.*, 111. — Ludovico Francorum regi Ecclesiam Ferrariensem commendat, *ibid.*, 129. — Ad Henricum electum Remensem, de transmissione pallii, *ibid.*, 136. — Confirmatio bonorum monasterii Electensis facta Bernardo abbati in qua mentio fit fundatoris, *ibid.*, 140. — Ad Hugonem Suesionensem episcop. Sancti Antonii decanum commendat, *ibid.*, 161. — Eberhardum Sa tzburgensem archiepiscop. gratulatur quod constanter sit fidelis Ecclesie, *ibid.*, 169. — Commendat ad Ludovicum Francorum regem Bernardum episcop. Portuensem, legatum suum, *ibid.*, 179. — Ad Ludovicum regem Francorum, ut pauperem quendam protegat, *ibid.*, 194. — Pro ecclesia S. Remigii super quadam terra, *ibid.*, 196. — Pro quadam muliere, ut dos ei restituatur, *ibid.*, 205. — Dominico monasterii S. Facundi abbati potestatem ligandi atque solvendi et mitræ usum concedit in villa S. Facundi, *ibid.*, 228. — Congregationem Placentinam a Sigefrido episcopo conditam, jusque eligendi archipresbyteri fratribus datum confirmat, *ibid.*, 245. — Ad Henricum Remensem archiepiscop. pro absolutione ejusdem, *ibid.*, 244. — Confirmatio de pace jurata inter Cluniacenses, eccles. et comitem Forensensem et barones, etc., et remissio penitentiarum unius anni illis qui servaverint ipsam pacem, *ibid.*, 249. — Hugonis Suesionensis episcop. devotionem commendat, et omnem gratiam pollicetur, *ibid.*, 262. — Ad Henricum Remensem archiepiscop. pro absolutione Guillelmi monachi, *ibid.*, 296. — Hospitale Compendiense ejusdem urbis abbatie attribuit, *ibid.*, 514.... et peripura similia beneficia leguntur a col. 318 ad 319.

AMEDEUS comes. — Charta qua dat cenobio Cluniacensi ecclesiam S. Mauricii in pago Maltacena, CXLII, 1042.

AMELIUS episcopus Tolosanus. — Cluniaco confirmat ecclesiam Sanctæ Columbæ, CLVI 814.

ANASTASIUS III, papa. — Privilegium pro ecclesia Vercellensi, quo Ragenberio episcop. concedit pallii usum ad missarum solemnitas celebranda, CXXXI, 1185. — Ecclesie Hamburgensis privilegia, jura et possessiones confirmat, *ibid.*, 1185.

ANASTASIUS IV, papa. — Privilegium quo ecclesia S. Mariæ Pisana cum pertinentiis sub R. Petri protectione suscipitur, CLXXXVIII, 989. — Ecclesiam Beneventanam tuendam suscipit et Petri archiepiscopi jura confirmat, *ibid.*, 992. — Confirmat jura monasterii S. Anthimi, *ibid.*, 994. — Monasterio Casinensi ecclesiam Sancti Juliani in territorio Farsenensis et ecclesiam S. Cassii Anagninam asserit, *ibid.*, 995. — Sub Romani pontificis protectione suscipit ecclesiam S. Theolæ Mediolanensis et omnes ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 996. — Sub Romane sedis tutela monasterium Vallumbrosanum suscipit, et Ambrosio abbati confirmat omnia

huius monasterii immunitates et possessiones jam concessas, *ibid.*, 997. — Episcopatus Aprutini fines, ecclesiarum possessiones, petente Guidone episcopo, confirmat, *ibid.*, 997. — Monasterii Sancti Laurentii in Campo, ejusque abbati colbertio iura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1001. — Ecclesiam Tarvisinam, rogatu Blanconi episcopi, tuendam suscipit et ejus bona confirmat, *ibid.*, 1002. — Privilegium pro monasterio Sancti Dionysii quo monasterium S. Michaelis illi solvat censum, *ibid.*. — Privilegium pro cenobio S. Dionysii, quo illi concedit quasdam novas possessiones, *ibid.*, 1004. — Pacifico abbati Brixellensi Sancti Genesii privilegia antiqua confirmat, *ibid.*. — Rul'a qua, petente Raimundo Magalon. episcopo, Ecclesiam Magalonensem sub sua et B. Petri protectione suscipit, *ibid.*, 1007. — Privilegium pro ecclesia S. Victoris Massiliensis, quo archiepiscopi Arelatensis, Aquisen-sis et Ebrudunensis tenentur solvere decimas jampridem constitutas huic ecclesiae, pro diversis locis ab ipsis occupatis, *ibid.*, 1007. — Ecclesiam Arelatensem sub protectione B. Petri et sua recipit et iura confirmat, *ibid.*, 1012. — Massiliensis Ecclesiae bona Petro episcopo confirmat, *ibid.*, 1014. — Pro Ecclesia Fasulana, *ibid.*, 1015. — Epistola ad Petrum Tarentasiensem archiepiscopum; illi confirmat donationem Stratae nuperrime laetam a comite Maurienne, *ibid.*, 1017. — Monasterium de Agnano sub sua et B. Petri protectione suscipit, et ejus possessiones et loca confirmat, *ibid.*, 1022. — De monasterio Glunafoliense, *ibid.*, 1023. — Beraldo abbati monasterii S. Sixti Placentini usum militum concedit, *ibid.*, 1026. — Sub sedis apostolicae protectione suscipit Ecclesiam Reatinam, et ejus confirmat iura et possessiones, *ibid.*, 1026. — Pro parthenone S. Spiritus Paracletensis, *ibid.*, 1028. — Ecclesiam de Revigne et aliis bonis, donationibus, decimis datis, acquisitis vel acquirendis Ecclesiae S. Joannis Kaltenbornensis confirmat, *ibid.*, 1029. — Bona, possessiones et immunitates S. Germani de Pratis confirmat, *ibid.*, 1030. — Wibaldo abbati Stabulensi annuli usum ad vitam donat, *ibid.*, 1032. — Ecclesiam Pistoriensem tuendam suscipit ejusque bona et iura confirmat, *ibid.*, 1034. — Privilegium de restitutione facienda Petro Cluniacensi abbati ab abbate de Muratorio, post controversiam diuturnam qua iure iudicii per summum pontificem terminata fuit, *ibid.*, 1037. — Ut Girardus Bergomensis episcopus et ejus successores accipere possint donationes, et praesentes confirmantur; utque canonici Sanctorum Vincentii et Alexandri ipsi exhibeant obedientiam canonicam, *ibid.*, 1038. — Ecclesiae S. Mariae Lupensis patrocinium suscipit, ejusque bona ac iura confirmat, petente Gotifredo episcopo, *ibid.*, 1046. — De parthenone Sancti Firmi de Florizano, *ibid.*. — De monasterio Sanctae Mariae de Pomposia, *ibid.*, 1048. — De monasterio Fructuariense, *ibid.*, 1051, 1054. — De abbata monasterii Saviniacensi, *ibid.*. — De monasterio S. Mariae de Prato, *ibid.*, 1055. — De domo hospitali de Misericordia Placentina, *ibid.*, 1062. — De monasterio S. Petri Flaviniacensi, *ibid.*, 1063. — De ecclesia S. Michaelis de Virgis, *ibid.*, 1068. — Pro monasterio S. Eusebii, diocesis Aptensis, *ibid.*, 1071. — De priore et monasterio S. Salvatoris Venetium, *ibid.*, 1074. — De hospitali Altipassense, *ibid.*, 1076. — Abbatem monasterii Fuldensis indultu potestate innodandi excommunicatione malefactores suae ecclesiae, admonitionibus praemisissis, *ibid.*, 1077. — Hospitalis domus Hierosolymitanae protectionem suscipit, possessionesque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1078. — De Longipontia monasterio, *ibid.*, 1084.

ANGELRAMNUS Metens. episcop. — Monasterio Gorziensi Fahonem, Gaudiacum et villam Warangesi, et cenobio S. Avoldi praedia quadam sita in Alsatia donat, *ibid.*, 1097-1100.

ANSBALDUS, monac. — Willibrordo Ultraject. episcop. multa dona confert, *ibid.*, 1133, 1145.

ARNOLDUS, vice-comes Ghistellensis. — Dotat Aldenburgensem abbatiam, *ibid.*, 1178.

ARNULPHUS (S.) Sueessionens. episcop. — Diploma de donatione decimarum oppidi Aldenburgensis abbatiae Aldenburgensi, *ibid.*, 1169.

AVENTIUS, Metensis episcopus. — Privilegium pro abbata Gorziensi, quo ei reintegantur omnia antiqua iura et privilegia, *ibid.*, 1149.

BALDWINUS, Flandriae comes. — Confirmat Pontio abbati Cluniacensi abbatiam S. Bertini, *ibid.*, 846. — Confirmat donationes omnium decimarum ecclesiae B. Mariae in Aldenburg., *ibid.*, 1184. — Litterae de pace facta inter comitem Baldinum et comites de Tornaco, *ibid.*, 913. — Pactum inter ipsummet et regem Angliae, *ibid.*, 922. — Charta pro monasterio Clarevalens. Prohibens Hierosolymam et sanctitatem Clarevalensium monachorum compactus, donationem eis facit, *ibid.*, 923.

BALDWINUS, Hierosolymitanus rex. — Privilegium de confirmatione omnium S. Sepulchri possessionum, *ibid.*, 1112. — De remissione calumnie quam faciebat super Surianis, etc., *ibid.*, 1119. — De confirmatione Vuelmoamel, *ibid.*, 1150. — Pro ecclesia Bethleemica, *ibid.*, 1261. — Et alia variorum dona et privilegia pro terra Hierosolymitana, *ibid.*, 1111-1260.

BARTHOLOMAEUS, Laudunens. episcop. — Donationes piae Sancto Norberto et Praemonstratensibus factae, *ibid.*, 1151. — Charta donationis Praemonstrati, *ibid.*, 1359 et 1562.

BENEDICTUS III, papa. — Confirmat synodum Sueessionensem cum privilegiis ecclesiarum et archiepiscoporum Remensis, *ibid.*, 689. — Ad episcopos Galitarum, in confirmationem privilegiorum Corbeiae, *ibid.*, 693. — Confirmat privilegia monasterii S. Dionysii in Francia, *ibid.*, 701. — Monasterium Fuldense sub apostolica sedis protectione recipit ejusque immunitates confirmat, *ibid.*, 702. — Confirmatio privilegiorum Corbeiae, *ibid.*, 1091. — Privilegium pro monasterio Salvatoris Fuldensis, *ibid.*, 1010. — Pro civitate Interamneni, *ibid.*, 1011.

BENEDICTUS IV, papa. — Privilegium Huoggi abbati Fuldensi concessum, quo monasterium sub sanctae Sedis protectione suscipitur, etc., *ibid.*, 43.

BENEDICTUS VII, papa. — Epistola ad Fredericum Salisburgensem episcopum et ejus comprovinciales ipsi et ejus successoribus vices apostolicas in Norica et Pannonia confert, *ibid.*, 1081. — Privilegium pro episcopo Theodorico Trevirensi, *ibid.*, 1082. — Monasterii S. Benedicti et Sanctae Scholasticae confirmat omnia bona, *ibid.*, 1084. — Privilegium pro monasterio Vizeliacensi, *ibid.*, 1085. — Monasterii S. Petri Rodensis bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1088. — De monasterio S. Caritatis Montis Serrati, *ibid.*, 1090. — Epistola ad Gallos et Germanos, qua Laureacensem, hoc est Palaviensem ecclesiam metropolitanam esse decernit; hujus et Salisburg. limites constituit Pigrino et Lauriacensi archiepiscopo vices apostolicas delegat, *ibid.*, 1115. — Theodorico archiepiscopo Trevirensi ejusque successoribus cellam quatuor Coronatorum donat, *ibid.*, 1118. — Confirmat archiepiscopo et ecclesiae Trevirensi jus legalionis pontificis, privilegia equitandi cum naco et cruce, etc., *ibid.*, 1120. — Monasterium S. Martini Trevirensis confirmat, privilegisque augeat, *ibid.*, 1125. — De ecclesia Sancti Apollonii, de monasteriis Sancti Pantaleonis, Cassinensi, S. Petri Perusino, de ecclesia Ausonensi, *ibid.*, 1125-1131. — De monasteriis Cluniacensi, S. Petri Rodensi, Bialdunensi, et de abbata Ruflili Coropopolensi, *ibid.*, 1132-1135. — De monasteriis Corbeiae, S. Vincentii ad Vulturum, S. Hilarii Carcassonensi, S. Salvatoris et S. Petri Gemblacensi, *ibid.*, 1139-1145. — De monasterio S. Mariae Niemburgensi et de ecclesia Tiburtina, *ibid.*, 1149.

BENEDICTUS VIII, papa. — Epistola ad Brunonem Lingonens. episcopum, qua illius diocesis privilegia et iura confirmat, *ibid.*, 1180. — Privilegium pro monasterio S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 1181. — Omnia iura ac bona Urgellensis Ecclesiae confirmat, *ibid.*, 1182. — De Ecclesia Bambergensi, *ibid.*, 1183. — De cenobio Farfensi, *ibid.*, 1186. — Donato terrarum facta Farfensi cenobio ejusque abbati ab ipsomet Benedicto VIII, *ibid.*, 1187. — Bulla pro monasterio S. Sepulchri in loco Natiati, *ibid.*, 1190. — Henrico imperatori tradit curtes tres in ducatu Bavariae sitas pro quibus Colle Calvi regalem curtem accipit, *ibid.*, 1190. — Monasterii B. Petri Bremensis libertatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1191. — Privilegium pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 1192. — Pro Ecclesia Paderbornensi, *ibid.*, 1195. — Castellum Buccinianum nuper a se recuperatum monasterio Farfensi confirmat, *ibid.*, 1196. — Synodus Romana Benedicti VIII, in qua Fructuariensis cenobii privilegium editum est, *ibid.*, 1197. — Popponi archiepiscopo Trevirensi pallium mittit, *ibid.*, 1199. — Archiepiscopo Salernitano pallium tribuit ecclesiaeque ejus iura confirmat, *ibid.*, 1200. — Erectio Bisaldunensis Ecclesiae in episcopatum, *ibid.*, 1204. — Confirmat bona monasterii S. Stephani Balneolensis diocesis Bisaldunensis, *ibid.*, 1208. — Privilegium pro monasterio S. Petri Campitoli in comitatu Bisaldunensi, *ibid.*, 1213. — Bulla qua Farfensi cenobio concedit monasterium S. Laurentii in Macri comitatu Campano, *ibid.*, 1216. — Ecclesiae Portuensis privilegia possessionesque confirmat, *ibid.*, 1217. — Amato, archiepiscopo Salernitano pallii usum concedit et privilegia ejus Ecclesiae confirmat, *ibid.*, 1223. — Privilegium pro parthenone S. Mariae et S. Andreae, *ibid.*, 1223. — De confirmatione Babenbergensis episcopi, *ibid.*, 1224. — Monasterii S. Sophiae Beneventani possessiones et privilegia confirmat, 1223. — De monasterio Pompo-

siano. *ibid.*, 1626. — De monasterio Casinensi, *ibid.*, 1627. — Conceditur in ecclesia monasterii Ripollensis cantetur « Alleluia, » et « Gloria in excelsis » in festivitate Hypapanti (sive in festo Purificationis B. Mariæ), etiamsi ea incederit post septuagesimam, *ibid.*, 1630. — Monasterii S. Hilarii res et jura confirmat, *ibid.*, 1632. — De monasterio S. Savini, *ibid.*, 1632. — Richardo abbati Fuldensi monasterium S. Andreae donat, *ibid.*, 1633. — Upwano archiepiscopo Hamburgei pallium mittit et successoribus eius legationem et archiepiscopalem potestatem in omnia regna Septentrionalia concedit, *ibid.*, 1633. — Bulla qua asserit monasterio Casinensi dona ab Henrico imperatore oblata, pro sibi sponte restituta, *ibid.*, 1636. — Monasterii S. Petri Luxoviensis privilegia et jura confirmat, *ibid.*, 1633.

BERNARDUS IX, papa. — Privilegium Gumbaldo Burdigalensi S. Crucis abbati concessum in gratiam cellæ B. Mariæ de Solaco, CXL, 1345. — Ecclesiæ Silvæ Candidæ bona episcoporumque jura confirmat, *ibid.*, 1347. — Patriarchatus Gradensis integritatem libertatemque confirmat, *ibid.*, 1362.

BERNO, Cluniacensis abb. — Testamentum istius primi abbatis Cluniacensis, CXXXIII, 853.

BERTILENDIS, abbatissa. — Carta W. lib. ordo Ultrajectensi episcopo qua donat quicquid de materna hereditate possidet in Toxandria, LXXXIX, 543.

CALIXTUS II, papa. — Ad Bernardum Ausciensem archiepiscopum, concedit ut mortuorum corpora libere deinceps apud ecclesiam S. Mariæ Ausciensem sepellantur, CLXIII, 1091. — Privilegium Trencorensis, *ibid.*, 1096. — Privil. pro monasterio de Valle, *ibid.*, 1098. — Bulla qua capitulum Brevatense declaratur Romanæ Ecclesiæ immediate subditum, eique conceditur ut chrisma, oleum sanctum, consecrationes ecclesiarum aut altarium et clericorum ordinationes a quo maluerint episcopo suscipere possint, *ibid.*, 1099. — Bulla pro monasterio S. Blasii, *ibid.*, 1100. — Xenodochii Hierosolymitani privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1102. — Bulla pro monasterio B. Mariæ Electensis, *ibid.*, 1103. — Monasterii S. Agidii jura ac bona confirmat, *ibid.*, 1103, 1105. — Permittit abbati Nasaliensi et fratribus suis divinum officium celebrare in Taravonensi S. Nicolai ecclesia, eamque consecrari facere, *ibid.*, 1107. — Bulla in gratia monasterii S. Mariæ Soriciensis, *ibid.*, 1108. — Ecclesiæ S. Polycarpi confirmatur monasterio Electi, *ibid.*, 1114. — Bulla de dno Ecclesiæ S. Liberatæ facio Stephano abbati Casæ deli deberto episcopo Agennensi, *ibid.*, 1110. — Berengario abbati monasterii Crasensis in Septimania ejusque successoribus ecclesiam S. Petri de Valeriis sub censu annuo duorum aureorum concedit, *ibid.*, 1114. — Bulla pro Guidone abbate Turluraci, *ibid.*, 1117. — Pro S. Trinitate Pictaviensi, *ibid.*, 1119. — Pro cenobio Vincentii Silvanensis, *ibid.*, 1119. — Ad quosdam episcopos. Commendat eis monasterium Saviniacense, *ibid.*, 1121. — Parthenonis S. Mariæ Fontis Ebraldi possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1121. — Monasterii SS. Petri et Pauli, et S. Gislei Cellensis possessiones confirmat, *ibid.*, 1124. — Monasterii Vindocinensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1125. — Privil. pro abb. S. Dionysii prope Parisios, *ibid.*, 1126. — Godalmo episcopo Ultrajectensi tribuit mitram episcopalem, *ibid.*, 1130. — Monasterii Murbacensis protectionem suscipit et privilegia confirmat, *ibid.* — Ecclesiæ S. Martini Turonensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1131. — Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem et privilegium confirmat, *ibid.*, 1133. — Ecclesiæ Cameracensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1134. — Nulla de privilegiis monasterii S. Mariæ Josephat, in diocesi Carnotensi, *ibid.*, 1136. — Decretum a Gaufrido episcopo Carnotensi adversus Simonem latum confirmat, *ibid.*, 1137. — Monasterium Springracense et ejus disciplinam confirmat, *ibid.*, 1138. — Monasterii S. Remigii Remensis privilegia confirmat, *ibid.* — Monasterii S. Martini de Campis Parisiensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1142. — Bulla pro Pacano abbate et monachis B. Mariæ Stampensis, *ibid.*, 1145. — Cisterciensis monasterii capitula confirmat, *ibid.*, 1147. — Brunonem Trevirensis archiepiscopum liberum declarat ab omni potestate legati nisi a latere dirigatur, *ibid.*, 1148. — Eidem metropolitano jus aliaque presea ornamenta constabunt, *ibid.* — Privil. pro monasterio S. Salvatoris Schaflburgensi, *ibid.*, 1150. — Hugoni Autissiodorensi episcopo facultatem tribuit conferendi ecclesiis canonicorum et monachorum ecclesiis quas laici obtinebant, *ibid.*, 1152. — Monasterii Vizellensis immunitatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1153. — Adelberto abbati Schaflburgensi significat se monasterii tutelam suscepisse, *ibid.*, 1156. — Parthenonis Pulchri Lucil privilegia confirmat, *ibid.* — Privil. pro monasterio

S. Mariæ Bonæ Vallis, *ibid.*, 1157. — Bulla pro monasterio Cucuphatis in regione Vallensi, *ibid.*, 1159. — Ecclesiæ S. Joannis Vesontionensis canonicorum bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1162. — Privil. pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 1164. — Ecclesiæ Compostellanæ metropolitane Ecclesiæ Emeritanæ dignitatem delegat, *ibid.*, 1168. — Episcopis, abbatibus, clericis, etc., per Emeritanam et Bracarensem provincias constitutis significat se Vidaco archiepiscopo Compostellano vices suas in eorum partibus commississe, *ibid.*, 1170. — Ecclesiæ Portogalensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat, *ibid.*, 1171. — Privil. pro ecclesiæ S. Mariæ Magdalene Vesontionensis, *ibid.*, 1172. — Canonici ad plebem martyrum Uclensis disciplinam, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1175. — Ecclesiæ S. Joannis Modonensis possessiones confirmat, *ibid.* — Monasterii S. Salvatoris Papiensis bona et jura quæcunque confirmat, *ibid.*, 1174. — Monasterii S. Pauli de Argon patrocinium suscipit, et bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1176. — Ecclesiæ S. Evasii Casalensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.* — Oberio episcopo Cremonensi et ejus successoribus concedit jus abbatum monasterii S. Petri consecrandorum, *ibid.*, 1177. — Monasterii S. Saturnini Caroliani possessiones confirmat, *ibid.*, 1178. — Voaterris ecclesiam cathedrali consecrat, *ibid.*, 1178. — Privil. monasterii Sextensis, *ibid.* — Bulla pro monasterio S. Mariæ de Morrena, ejusque abbate Gerardo, *ibid.*, 1179. — Donationes omnes a Gunnario ejusque uxore factas Casinensi monasterio confirmat, *ibid.*, 1181. — Gerardum archiepiscopum Ragusinum consecrat pallinque donat et ecclesiæ ejus possessiones juraque confirmat, *ibid.*, 1184. — Bulla pro monasterio Vulturis, *ibid.* — Monasterium S. Sophiæ Beneventanum in eundem suscipit, et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1185. — Eremiti Turrani privilegia confirmat, *ibid.*, 1189. — Ecclesiæ S. Theodori Cluniaci attribuit, *ibid.* — Bulla pro monasterio SS. apostolorum Petri et Pauli Cantuariensis, *ibid.*, 1191. — Parthenonis Marcialensis protectionem suscipit, *ibid.*, 1192. — Canonicorum S. Laurentii Januensium possessiones confirmat, *ibid.*, 1194. — Cmebaldi archiepiscopi Lugdunensis primatum confirmat, *ibid.*, 1193. — Ecclesiæ Ravenatis jura confirmat, *ibid.* — Monasterii SS. Philippi et Jacobi et S. Walburgæ in Sacra Silva protectionem suscipit bonaque confirmat, *ibid.*, 1197. — Monasterio Affligemensi asserit ecclesiam Bornhemensem, *ibid.*, 1199. — Episcopatu Mutinensi fines, ecclesiæque bona confirmat, *ibid.*, 1200. — Monasterii S. Clementis Piscariensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1201. — Ottone de Castro Iringi edificandæ ecclesiæ ac monasterii potestatem facit sub certis conditionibus, *ibid.*, 1203. — Ecclesiæ S. Mariæ et S. Walburgis Furnensis tutelam suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1204. — Regularium canonicorum Bergestadensium institutum approbat, *ibid.*, 1206. — Ad Franconem Trencorensis abbatem, privilegium immunitatis et aliud, *ibid.*, 1207, 1208. — Canonicorum Veronensium jura et bona confirmat, *ibid.*, 1210. — Ad burgenses monasterii S. Agidii; eos absolvit a sacramento fidei itatis exhibitio comiti Ildelfonso qui ad perjurium ipsos compulerat, *ibid.*, 1213. — De confirmatione canonicorum regularium ecclesiæ S. Sepulchri Hierosolymitanæ et eorum possessionum, *ibid.*, 1215. — Archiepiscopo Cæsariensi et cæteris episcopis, abbatibus, etc., per Hierosolymitanam provinciam constitutis, Ralduino regi, etc., nuntiat se Guarundo patriarchæ pallium misisse, *ibid.*, 1216. — Ludovici Francorum regis rogatu, Noviomensis et Tornacensis episcopatus unitatem confirmat, *ibid.*, 1215. — Ecclesiæ Melitensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1226. — Privil. pro abb. S. Germani a Pratis, *ibid.*, 1230. — Privil. pro monasterio S. Petri Melitensis, *ibid.*, 1233. — Privil. maternitatis ecclesiæ S. Joannis in ecclesiam S. Sepulchri, *ibid.*, 1235. — Privil. pro monasterio Zwifaltensi, *ibid.*, 1239. — Monasterium SS. Petri et Pauli Echenbruunense confirmat, *ibid.*, 1240. — Privil. pro monasterio S. Mariæ Godesavensi, *ibid.* — Monasterii S. Salvatoris Militadensis protectionem suscipit juraque confirmat, *ibid.*, 1243. — Ecclesiæ Lucensis privilegia quædam corroborat, *ibid.*, 1245. — Privil. pro monasterio S. Mariæ Præstonsi, *ibid.* — Monasterii Salvatoris et S. Bonifacii Fuldensis possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1244. — Privil. pro monasterio Carineusi, *ibid.*, 1250. — Bulla pro monasterio S. Salvatoris Leutensis, *ibid.*, 1254. — Canonicorum regularium Bernriedensium institutum approbat, *ibid.*, 1257. — Monasterii S. Eustachii de Nervesia jura omnia et privilegia confirmat, *ibid.*, 1258. — Monasterii S. Mariæ Pincroliensis possessiones quædam confirmat, *ibid.*, 1261. — Xenodochii S. Joannis Hierosolymitani possessiones et

privilegia confirmat, *ibid.* — Monachos Casinenses hortatur ut Oderisio electo abbati pareant, *ibid.*, 1262. — Monasterii S. Euphemie Brixienensis bona et iura enumerat et sub sanctæ Romanæ Ecclesiæ protectione suscipit, *ibid.* — Frederici archiepiscopi et canonicorum Caphensium iura omnia ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1263. — Confirmatio privilegiorum ecclesiæ S. Rudperti Salzburgensis, *ibid.*, 1265. — Privilegium pro abbacia S. Mariæ Vangadiciensis, *ibid.*, 1267. — Canonicorum ecclesiæ Cremonensis privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 1269. — Monasterii Senensis tutelam suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 1271. — Privilegium pro ecclesia B. Mariæ Blesensis, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Usinhovenensi, *ibid.*, 1272. — Monasterio S. Crucis Burdigalensi ecclesiæ S. Matarii asserit, *ibid.*, 1276. — Ecclesiæ Monopolitanæ libertatem et possessiones confirmat, *ibid.*, 1277. — Hamburgensibus commendat Adalberonem archiepiscopum a sese consecratum et pallio donatum, *ibid.*, 1278. — Confirmatio iurum omnium Ecclesiæ Squillatinæ, *ibid.*, 1279. — De privilegiis Bambergensi ecclesiæ concessis, *ibid.*, 1281. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti Cremonensis, *ibid.* — Parthenonem S. Satoris et S. Julii Brixensem tuendum suscipit et usque possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1283. — Privilegium pro ecclesia S. Deodati, *ibid.*, 1284. — Monasterio S. Gisleli asserit altaria nonnulla a Purcarolo episcopo Cameracensi concessa, *ibid.*, 1285. — Pristinæ ecclesiæ Segovienensis iura restituit, *ibid.*, 1290. — Privilegium pro S. Victoris Massiliensis monasterio, *ibid.*, 1291. — Privilegium pro ecclesia Papiensi, *ibid.*, 1292. — Amedeo episcopo Maurianensi præposituram ecclesiæ S. Mariæ Scuriensis, ac de ipsa civitate Securia ius parochiale concedit, *ibid.*, 1293. — Monasterii S. Georgii Veneti libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1294. — Monasterium S. Mariæ Glestoniensis diocesis sub protectione sedis apostolicæ recipitur, et bona omnia et donationes confirmantur, *ibid.*, 1295. — Monasterii Omulii Sanctorum Barensis possessiones, libertatem et privilegia confirmat, *ibid.*, 1296. — Ad Ludovicum Francorum regem Petrum cardinalem, legatum suum commendat, *ibid.*, 1297. — Richardo præposito Springabacensi et ejus fratribus privilegia quædam concedit, *ibid.*, 1298. — Significat suffraganeis episcopis et abbatibus provincie Bisuntinæ sententiam a se latam pro maternitate ecclesiæ Sancti Joannis, *ibid.* — De privilegiis ecclesiæ Bracarensis, *ibid.*, 1299, 1300. — Benedicto episcopo Lucensi pallii usum concedit, *ibid.*, 1300. — Privilegium pro monasterio Andrusi, *ibid.*, 1301. — Omnibus in ecclesia Compansa sepeliendis peccatorum absolutionem concedit, *ibid.*, 1304. — Rata habet privilegia omnia Vindocinensium, *ibid.*, 1306. — Monasterii Hugeshoffen, a Wernhero comite de Ortenberg fundati bona, iura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1308. — Bullapro confirmatione rerum ad ecclesiæ S. Mariæ Leton. pertinentium, *ibid.*, 1314. — Privilegium pro cenobio montis Angelorum, *ibid.*, 1317. — Privilegium pro monasterio Bifurcensi, *ibid.*, 1318. — De privilegiis Bambergensi ecclesiæ concessis, *ibid.*, 1319. — Monasterii Dervensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1320. — Commendat Defense monasterium velut Romanæ Ecclesiæ subditum, *ibid.* — Ecclesiæ S. Frigidiani Lucensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1321. — Monasterii Rastedenensis protectionem suscipit et ejus bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1324. — Privilegium pro monasterio S. Bertini Sithiensi, *ibid.*, 1327. — Monasterium S. Mariæ Pimposianum tuendum suscipit, ejusque bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1328. — Privilegium pro ecclesia S. Benigii Divionensis, *ibid.*, 1330. — Privilegium pro ecclesia S. Scephani Divionensis, *ibid.*, 1333. — Monasterii S. Nicolai Buttenburgensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1334.

CAROLUS MAGNUS, imperator. — Diploma quo priorem Sancti Deodati donat monasterio Sancti Dionysii, XCII, 914. — Diploma pro immunitate cenobii Sithienensis, CCVI, 917. — Charta qua villas Fabrolas et Norontem cenobio Dionysiano confert, XCII, 920. — Charta immunitatis Murbacensi abbatiæ data sub Chariberto abbate, *ibid.*, 925. — Diploma concessum Heddoni episcopo Argentinensi, quo Ecclesiæ Argentinensi totum in valle Brusiana districtum terræ confirmat, *ibid.*, 926. — Pro Ecclesiæ Argentinensi, *ibid.*, 928. — Præceptum pro monasterio S. Martini Turonensi, *ibid.*, 931. — Charta pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 933. — Diploma pro Leonhardensi monasterio, *ibid.*, 935. — Præceptum quo monachis Dionysianis domum villam Lusarcham, *ibid.*, 939. — Diploma de immunitate cenobii Dionysiani, *ibid.*, 940, 941. — Præceptum quo varia monasterii Dionysiani bona sub Pippino rege recuperata, eidem monasterio confirmat, *ibid.*, 945. — Præceptum quo quædam prædia dat monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 946. — Præcepta pro mo-

nasteriis Murbacensi, Flavinsacensi, S. Martini Turonensi, *ibid.*, 947, 948, 949. — Diploma quo confirmat privilegium Salomæ contra episcopum Metensem, *ibid.*, 952. — Diploma pro monasterio Urmienensi, *ibid.*, 953. — Præceptum pro cenobio Honaugiense, *ibid.*, 954, 957. — Diploma pro Salonenensi monasterio, *ibid.*, 958. — Præceptum quo omnes Dionysiani monasterii immunitates confirmat, *ibid.*, 959. — Præceptum pro Nimsfrido abbatē monasterii Crassensis, *ibid.*, 962. — Diploma quo Ecclesiæ Lebratenensi decimas terrarum ad ipsam spectantium concedit, *ibid.*, 963. — Diploma quo monasterium Honaugiense immune declarat a teloneis, *ibid.*, 967. — Diploma pro monasterio S. Arnulfi Metensi, *ibid.*, 973. — Præceptum pro monasterio Sangermani a Pratis, *ibid.*, 974. — Præceptum de bonis ad Hrothardo comite monasterio Dionysiano venditis, quæ bona eidem loco rex confirmat, *ibid.*, 977. — Præceptum pro Massiliensi S. Victoris monasterio, *ibid.*, 978. — Præceptum pro Turonensi Sancti Martini monasterio, *ibid.*, 979. — Præceptum de omnibus rebus Ecclesiæ Cenomanicæ, *ibid.*, 981. — Diploma quo donationes factas a Githia sorore sua monasterio Dionysiano confirmat, *ibid.*, 983. — Diploma pro monasterio Centulensi, *ibid.*, 980. — Diploma quo Cellam Novam confirmat monasterio Ananensi, *ibid.*, 988. — Præceptum de immunitate monasterii Carroffensis, *ibid.*, 989. — Præceptum pro monachis S. Martini Turonens., *ibid.*, 990. — Præceptum pro monasterio Cormaricensi et ecclesia Cenomanica, *ibid.*, 992, 994. — Præceptum quo immunitatis privilegium a Pippino patre Novientensi monasterio concessum confirmat, *ibid.*, 997. — Immunitatem confirmatio facta Frodoeno abbati Novaliensi, *ibid.* — Donatio a Caro Magno facta monasterio Hobienensi, *ibid.*, 1000. — Charta donationis a Carolo Magno factæ Nonantulano monasterio, *ibid.*, 1002. — Diploma quo Carolus Magnus monasterio Vulturumensi quædam privilegia ac iura concedit, *ibid.*, 1006. — Diploma pro ecclesia Regensi, *ibid.*, 1007, 1009. — Diploma pro Apollinari episcopo Regensi et ejus ecclesia, *ibid.*, 1010. — Diploma quo privilegium ecclesiæ Aretinæ concedit, *ibid.*, 1014. — Diploma pro Mutinensi ecclesia, *ibid.*, 1015. — Diploma pro monasterio S. Vincentii de Vulturum, *ibid.*, 1016. — Diploma pro ecclesia Beneventana, *ibid.*, 1018. — Diploma pro ecclesia Mediolanensi, *ibid.*, 1019. — Diploma pro ecclesia Cenetensi, *ibid.*, 1020. — Diploma pro ecclesia Aretina, *ibid.*, 1021. — Diploma quo donationem a Ludigaro factam pro Asculana ecclesia confirmat, *ibid.*, 1023. — Diploma pro ecclesia Concordiensi, *ibid.*, 1025. — Diploma quo omnia bona, privilegia et iura Farfensi cenobio confirmat, *ibid.*, 1027. — Diploma pro ecclesia Gradensi, *ibid.*, 1028. — Diploma pro ecclesia Comensi, *ibid.*, 1029. — Diploma pro monasterio Sanctæ Mariæ de Organo, *ibid.*, 1030. — Diploma pro monasterio Trionfontium, *ibid.*, 1031.

Renovatio testamenti Abbatis patricii pro cenobio Novaliciensi, *ibid.*, 1035. — Diploma pro ecclesia Piacentina, *ibid.*, 1036. — Præceptum pro Manfredi, *ibid.*, 1037. — Privilegium pro ecclesia Mediolanensi, *ibid.*, 1038. — Præcepta pro monasterio Cassinensi, *ibid.*, 1041, 1044. — Diploma pro ecclesia Aquileiensi, *ibid.* — Confirmatio donationum a prædecessoribus factarum Ultrajaciano monasterio, *ibid.*, 1047. — Præceptum evindictorium datum monasterio Laureshamensi, *ibid.*, 1048, 1049. — Præceptum pro ecclesia Fuldensi, *ibid.*, 1051, 1052. — Immunitas concessa monasterio Prumiensi, *ibid.*, 1053, 1054. — Monasterio Laureshamensi privilegium libertatis concedit, *ibid.*, 1055. — Privilegia, etc., pro monasteriis Lisiduna, S. Maximini, etc., *ibid.*, 1057-1062. — Diploma Paulino patriarchæ pro libertate clero Aquileiensi servanda de electione patriarcharum, XCVIII, 1147-1149. — Monasterium Anianense cum appendiciis suis et adjacentiis suscipit sub sua defensione CIII, 1149.

CANUTUS I rex. — Ecclesiam Salvatoris in Dorobernia omnium Ecclesiarum regni Angligeni matrem et dominam confirmat, CII, 1183. — Charta pro cenobio S. Benedicti Hulmensi in agro Suffolciensi, *ibid.*, 1184. — Pro ecclesia S. Edmundi, *ibid.*, 1186. — Charta qua omnes causas insule Glastoniæ, tam ecclesiasticas quam sæculares, abbatibus supponit iudicio, cæteris exclusis potestatibus, *ibid.*, 1188.

CAROLOMANNUS rex. — Confirmat monasterio Dionysiano immunitates et exemptionem a teloneis omnibus ad festivitatem seu mercatorem S. Dionysii concurrentibus, XCVI, 1372. — De immunitate Ecclesiæ Argentinensis, et monasterii Honaugiensis, *ibid.*, 1377. — Charta qua monasterio Novientensi confirmat bona quæ Ada rector dux Alsatiæ huic monasterio concesserat, *ibid.*, 1378.

CAROLUS, majordomus. — De suscepto in tuitionem ac defensionem episcopo Bonifacio, LXXXIX, 506. — Dona confert monasterio Trajectensi, *ibid.*, 551, 552.

CAROLUS, Flandria comes. — Diploma de donatione decimarum et de omni annona totius Aldenburgensis parochiae, CLXXIV, 1568.

CHRISTOPHORUS, sedis apostolicae invasor. — Diploma quo confirmat privilegia abbatiae Corbeiensis in diocesi Ambianensi, CXXI, 46.

CHUONRADUS II, imper. — Privilegium pro abbacia Vuisebiki, CLI, 1041. — Privilegium pro monasterio Corbeiensis, *ibid.*, 1045. — Diploma quo confirmat jura monasterio Lucensi S. Pontiani, *ibid.*, 1046. — De monasterio Farfensi, *ibid.*, 1047. — Pro monasterio sanctimonialium Lucensium Domini Salvatoris, *ibid.*, 1048. — De monasterio Sancti Salvatoris in Amiate Clusinae diocesis, *ibid.*, 1049. — Privilegia pro ecclesiis Paderbornensi, S. Gorgonii, et S. Chilian, *ibid.*, 1051, 1057. — Privilegium pro monasterio Corbeiae Novae, *ibid.*, 1052. — Hubaldo Cremonensi episcopo jura varia et comitatum ipsius civitatis confirmat, *ibid.*, 1057, 1058. — Privilegium confirmatorium omnium jurium monasterii Ticinensis S. Petri, quod appellatur in Caelo-Aureo, *ibid.*, 1065. — Privilegium pro Ecclesia Bremensi, *ibid.*, 1065. — Diploma quo Ecclesiam Mantuanam sub sua protectione suscipit, ejusque jura confirmat, *ibid.*, 1069. — De monasterio Tarvisino Sancti Theonesti, *ibid.*, 1070. — De monasterio Segusino S. Justii, *ibid.*, 1072. — De parthenone Sancti Xisti in urbe Placentina, *ibid.*, 1074. — De monasterio S. Vincentii ad Vulturum, *ibid.*, 1075. — De Ecclesia Mutinensi, *ibid.*, 1079.

CLEMENS II, papa. — Bulla qua Ecclesiam Fuldensem donat monasterium S. Andreae situm Romae juxta Ecclesiam S. Mariae ad Praesepe, CLXII, 577. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 579. — Privilegium pro Ecclesia Hamburgensi, *ibid.*, 585. — Monasterii S. Trinitatis Vindocinensis, a Goffredo conditi, tutelam suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 584. — Privilegium pro monasterio Tharisiensi, *ibid.*, 585. — Epistola ad Joannem Salernitanum archiepiscopum, factam ejus translationem ex episcopatu Pestano in Salernitanum confirmat, eique pallium concedit, *ibid.*, 586. — Privilegium pro Ecclesia Bambergensi, *ibid.*, 588.

CLEMENS III, papa. — Omnia monasteria congregationi Camaldulensi confirmat, eaque regimini prioris ejusdem congregationis subijcit, CCIV, 1276. — Monasterio Reginalia ecclesias de Rengis-valle et de Jovillere asserit, *ibid.*, 1278. — Monasterii Vallumbrosani protectionem suscipit, et possessiones juraque confirmat, *ibid.*, 1279. — De monasterio S. Michaelis Orticiariensi, *ibid.*, 1282. — De Ecclesia S. Michaelis Arelia, *ibid.*, 1283. — Abbatias Herivallis, Hermeriarum, Montis Estivi et de Gif confirmat, *ibid.*, 1284. — Monasterii S. Cassiani Carisiensis protectionem suscipit, possessiones privilegia confirmat, *ibid.*, 1285. — Mauricio episcopo Parisiensi concedit ut cum praebendas vacare contigerit, eas personis idoneis assignet, *ibid.*, 1295. — Ecclesiam Parisiensi privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1292. — Girardo, abbati Viziacensi et ejus successoribus usum sandalorum concedit, *ibid.*. — Gunterano, episcopo Senensi, ecclesiam in monte Bonitii sitam asserit, *ibid.*, 1296. — Privilegium pro monasterio S. Mariae Florentino, *ibid.*, 1297. — Ecclesiam S. Mariae Grandigurgitis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1298. — De Ecclesia Caminensi, *ibid.*, 1301. — Hugoni abbati Cluniacensi monasterium Balmense asserit, *ibid.*, 1305. — Monasterii Cluniacensis protectionem suscipit, et bona quaedam et privilegia confirmat, *ibid.*, 1305, 1307. — De monasterio S. Mariae Flabovis montis, *ibid.*, 1313. — Bulla abbatiam B. Mariae de Herivalle confirmans, *ibid.*, 1314. — Monasterio Cluniacensi villam Sanam asserit, *ibid.*, 1317. — Monasterii Sanctae Mariae Moncellensis protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1318. — De ecclesia S. Mariae de Reno, *ibid.*, 1324. — Abbatibus et fratribus ordinis Praemonstratensis decimarum immunitatem asserit, *ibid.*, 1326. — Ecclesiam S. Piatii protectionem suscipit, bonaque et privilegia confirmat, *ibid.*, 1328. — De ecclesia S. Salvatoris Veneta, *ibid.*, 1329. — Priori et capitulo S. Salvatoris Veneto economi instituendi facultatem concedit, *ibid.*, 1332. — Monasterii Praemonstratensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1333. — Lanfranco episcopo Bergomati permittit ut Ecclesiam possessiones, invito capitulo alienatas, recolligat, *ibid.*, 1335. — Lanfranco episcopo Bergomati concedit ut clericos inobedientes poena afficiat, *ibid.*, 1336. — Conventui Cassinensi asserit pecuniam fratrum usibus a B. M. Petro abbate deputatam, *ibid.*. — Ecclesiam S. Laurentii Florentinam tuendam suscipit,

ejusque bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1337. — Priori et fratribus Carthusiensibus concedit ut quicumque inferioris religionis clerici sive laici ad ordinis eorum propositum, duxerint ascendendum liberum his sit eos recipere; aliaque privilegia addit, *ibid.*, 1339. — Monasterii S. Benedicti Gualdenensis protectionem suscipit, possessionesque et privilegia confirmat, *ibid.*. — Sententiam latam inter sorores S. Hilarii et praepositum Florentinum confirmat, *ibid.*, 1342. — Privilegium pro ecclesia S. Joannis Modotienensi, *ibid.*. — Privilegium pro ecclesia S. Germani, *ibid.*, 1344. — Pro ecclesia Ravellesi, *ibid.*, 1347. — Ecclesiam Brandeburgensem tuendam suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1348. — Brandenburgensis capituli possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1349. — De ecclesia S. Nicolai Stendalensis, *ibid.*, 1351. — Canonicis ecclesiam S. Petri (Romanae) asserit privilegium ab Eugenio III concessum, *ibid.*, 1353. — Privilegium pro monasterio S. Gilberti Novem-Fontium diocesis Claromont, *ibid.*, 1355. — Ecclesiam S. Mariae Vibergensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1358. — Absaloni archiepiscopo Lundensi permittit ut Ketillum, quondam praepositum S. Mariae Vibergensis, in sanctorum numerum referat, *ibid.*, 1360. — Inter Marcum episcopum Castellani (Venetum) et plebanos sacerdotesque ecclesiarum quarundam de quibusdam decimis sententiam a Gerardo episcopo et Vitaliano archidiacono Palavino latam probat. Ecclesiam S. Cantiani possessiones confirmat, *ibid.*, 1361. — Sacerdotibus et clericis Sanctae Mariae portionem decimarum ipsis a Marco Nicolao episcopo Castellano concessam apostolica auctoritate confirmat, atque bona ipsius ecclesiae salva et illibata decernit, *ibid.*, 1364. — Ecclesiam S. Cassiani Venetiarum sub S. Petri protectione recipit, atque ejusdem jura et redditus apostolica auctoritate confirmat, *ibid.*, 1365. — Consulibus Grassensibus ecclesiam S. Honorati commendat, *ibid.*, 1368. — Ecclesiam Ragusinam tuendam suscipit; ejusque privilegia confirmat, *ibid.*. — Ecclesiam S. Laurentii Florentinae protectionem suscipit, bonaque confirmat, *ibid.*, 1371. — Privilegium pro ecclesia S. Anscarri Bremensi, *ibid.*, 1375. — Regulam Grandimontensem confirmat, *ibid.*, 1376. — Mauricio Parisiensi episcopo privilegium tribuit de procuracione et ei et ejus archidiaconibus, parochias circumventibus, a regularibus ecclesiarum canonicis praestanda, *ibid.*, 1377. — Monasterii Jesu Nazareni (Montis Aragonensis) possessiones confirmat, *ibid.*, 1379. — Hartwigo archiepiscopo ecclesiaeque Hamburgensi asserit Lebecensem, Suerriensem, Raceburgensem, Uxhullensem episcopatus suffraganeos, *ibid.*, 1380. — Eidem asserit episcopatum Vexhullensem, *ibid.*, 1381. — Privilegium pro monasterio Osterholiensi, *ibid.*, 1382. — Pro ecclesia Furconensi, *ibid.*, 1385. — Donationes factas canonicis ecclesiae Caesaris Augustae confirmat, *ibid.*. — Guillelmo archiepiscopo Montisregalensis privilegia confirmat, pallique usum ei concedit, *ibid.*, 1385. — Sententiam episcoporum Equilenis et Torcellani pro susceptione episcopi Castellani ab abbate S. Nicolai de Litore in die Ascensionis confirmat, *ibid.*, 1389. — Privilegium pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 1395. — Casinense monasterium sub B. Petri et Sedis apostolicae protectione suscipit; Cœnobium idem caetera per Occidentem praefendum esse declarat, etc., *ibid.*. — Ecclesiam S. Michaelis Nonantulanam tuendam suscipit, ejusque possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1396. — Monasterii S. Martini Metensis protectionem suscipit disciplinamque ac possessiones confirmat, *ibid.*, 1398. — Monasterium S. Nicolai de Fruttuo tuendum suscipit, ejusque disciplinam, etc., *ibid.*, 1405. — Pacem a Petro S. Caecilii presbytero et Soffredo S. Mariae in via lata diacono cardinalibus conciliatam inter Pisanos et Januenses confirmat, *ibid.*, 1407. — Privilegium pro Roffrido abbate Cassinensi, *ibid.*, 1411. — Pro monasterio S. Petri Massae montis Neronis, *ibid.*, 1412. — Capituli ecclesiae S. Alexandri Bergomati jura quaedam confirmat, *ibid.*, 1414. — Ecclesiam SS. Felicii et Regulae Turicensis protectionem suscipit possessionesque confirmat, *ibid.*. — Monasterium S. Salvii Florentinum tuendum suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 1416. — Monasterium Murense in protectionem B. Petri recipit, omniaque privilegia ab Alexandro papa etiam data confirmat, novaque superaddit, *ibid.*, 1421. — De monasterio S. Mariae Esromensi, *ibid.*, 1425. — Priori et fratribus Pontis. Avellanae concedit ut monasterii S. Victoris statum corrigant, *ibid.*, 1425. — Ecclesiam S. Petri Duacensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1427. — De ecclesia Senensi, *ibid.*, 1430. — Subiacense monasterium ejusque bona sub sanctae Romanae Ecclesiae protectionem suscipit; jurisdictionem in eodem cœnobio habere

cuiusque præterquam sedi apostolicæ interdicat; abbas electionem ad monachos; consecrationem ad summum pontificem spectare declarat, ... benefactoribus benedictionem largitur, CCIV, 1452. — Ecclesiæ Ferrariensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1456. — Monasterio S. Dionysii ecclesiam S. Blasii de Grandiputeo asserit, *ibid.*, 1459. — Monasterii S. Matthæi de Castello tutelam suscipit, etc., *ibid.*, 1460. — Universum capitulum Trevirense et omnem clerum et populum per archiepiscopatum consistentem a Fulmar archiepiscopo, et R. præpositi obedientia in spiritualibus et temporalibus absolvit, *ibid.*, 1462. — Monasterio S. Chrysogoni Jaderensis ecclesiam S. Martini asserit, *ibid.*, 1464. — Hermann magistro et fratribus hospitalis Hierosolymitani asserit ea quæ Philippus archiepiscopus Coloniensis hospitali de Sancto Sepulchro Duisburgensi donaverat, *ibid.* — Canonicis ecclesiæ S. Thomæ de Luparea Parisiensis asserit possessiones a Roberto comite collatas, *ibid.*, 1465. — Præposito et fratribus ecclesiæ S. Nicolai Stendalensis privilegia concedit, *ibid.*, 1466. — Monasterium Baumburgensem tenendum suscipit, etc., *ibid.*, 1467. — Id. de monasterio S. Quintini Bellovarensi, *ibid.*, 1468. — Sententiam de iure fundationis trium ecclesiarum de Chilchheim, Elmtingem et Matra ab Otlone quondam episcopo Constantiensis prolata confirmat, *ibid.*, 1469. — Abbati et conventui Cisterciensi asserit ecclesiam Schardeburgensem a Richarido Anglorum rege donatam, *ibid.*, 1469. — Privilegium pro ecclesia Thereni; collata ab Alberto archidiacono ipsi confirmat, *ibid.*, 1469. — Privilegium pro ecclesia Radesdorfensi, *ibid.* — Parthenonis S. Cosmæ Talliacotiensi tutelam suscipit, etc., *ibid.*, 1469. — Privilegium pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 1469. — Fratrum Carthusiensium protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1469. — Prioribus et fratribus ordinis Carthusiensis concedit, ne alicui de prioribus aut fratribus sine consensu capituli domus sua licentia pateat appellandi, *ibid.*, 1469. — Monasterio Elshamensi altaria duo asserit, *ibid.*, 1469. — Pacem inter canonicos S. Vincentii et S. Alexandri Bergomates reconciliatam confirmat, *ibid.* — Bulla canonizationis B. Malachie, *ibid.*, 1469. — Ecclesiæ S. Crucis Guingampensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1469. — Bulla pro confirmatione bonorum ecclesiæ S. Mariæ Deauratæ Tolosanæ, *ibid.*, 1470. — Præposito S. Mariæ Magdeburgensi chirothecarum usum concedit, *ibid.*, 1471. — Monasterii S. Dionysii de Novigento protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1472. — Mauricio Parisiensis episcopo asserit ut quotiescunque decanatus vacaverit, redditum ejus percipiat, *ibid.*, 1475. — Sedem episcopalem constituit in civitate Placentina, etc., *ibid.*, 1476. — Privilegium pro Ecclesia Harteriensi, *ibid.*, 1478.

COELESTINUS II, papa. — Privilegium pro ecclesia Mariani Eugubina, LXXIX, 705. — Privilegium confirmationis ecclesiæ S. Joannis Modestiensis, *ibid.*, 708. — Varia privilegia pro ecclesiis Cella Superioris Wirzeburgensi, majori Augustensi, S. Alexandrini Bergomati, *ibid.*, 770-778. — Pro monasteriis S. Martini Ahusani, Theonollensi, SS. Salvatoris et Quirici, Præmonstratensi, *ibid.*, 772-778. — Ecclesiæ S. Mariæ Halberstadensis protectionem suscipit, canonicorumque possessiones confirmat, *ibid.*, 781. — De monasterio Stabulensi, *ibid.*, 785. — Privilegia pro ecclesia Aquisi et pro monasterio Rotensi, *ibid.*, 788. — Waltero episcopo Augustano committit tutelam monasterii Rotensis, *ibid.* — Privilegium pro ecclesia S. Sepulchri Hierosolymitani, *ibid.*, 790. — Ecclesiæ Lucensis fratribus, Almerici cardinalis hæreditibus, id privilegium tribuit ut ex eorum numero in posterum deligantur diconi cardinales ecclesiæ B. Mariæ Novæ, *ibid.*, 792. — Ad Petrum priorem et canonicos S. Sepulchri Hierosolymitani, illis in urbe Roma ecclesiam concedit, *ibid.*, 795. — Privilegium pro cœnobio S. Bertini Sithivensi, *ibid.*, 794. — Ad Gerolium præpositum Reicherspergensensem. Solatur illum quod multa sustineat ab adversariis, et ut ad se veniat. invitatur, *ibid.*, 797. — Privilegium pro parthenone S. Hilarii, *ibid.*, 798. — Pro monasteriis Montis S. Joannis, S. Salvatoris de Florentia et pro ecclesia Pistoriensi, *ibid.*, 799-801. — Pro ecclesiis S. Mariæ Undersfordens. et Strombergens., *ibid.*, 801. — Monasterii Emsdorsens. protectionem suscipit, bona confirmat, jura statuit, *ibid.*, 804. — Monasterio Cluniacensi asserit ecclesiam S. Vincentii, concessam a Berengario episcopo Salmanticensi, *ibid.*, 810. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Bonosolatio, *ibid.* — Privilegia pro monasterio Michaelfeldensi et pro ecclesiis Insulanis et S. Mariæ Magdalænæ, *ibid.*, 811. — Privilegia pro ecclesiis Fæslanæ et Ferrariensis, *ibid.*, 815, 816. — Abbatiam Aldenburgensem sub sua protectione suscipit, variisque eam ornat privilegiis, *ibid.*, 1583.

COELESTINUS III, papa. — Ecclesiæ S. Joannis Ra-

storfens. protectionem suscipit, possessiones a privilegia confirmat, CCVI, 867. — De monasterio S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ, *ibid.*, 872, 873. — De ecclesia S. Laurentii Florentina, *ibid.*, 876. — De monasterio Nonantulano, *ibid.*, 878. — De ecclesia S. Sigismundi, *ibid.*, 879. — De monast. S. Petri Piscariensis, *ibid.*, 881. — De monasterio S. Anastasii, apud Aquas Salvas, *ibid.*, 886. — De monast. Gislensi, *ibid.*, 887. — De monast. Ragniberti Jurens., *ibid.*, 893. — De ecclesia S. Nicolai Stendalensis, *ibid.*, 893. — De ecclesia S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ, *ibid.*, 896. — De monast. S. Petri Savillanensi, *ibid.*, 900. — De monast. Vallis S. Mariæ Helmstadiensi, *ibid.*, 912. — De monasterio Goldbachensi, *ibid.*, 913. — De ecclesia Scalensi, *ibid.*, 919. — De parthenone S. Petri Florentino, *ibid.*, 923. — De monasterio S. Justinæ, *ibid.*, 924. — De monasterio S. Mariæ Locediensi, *ibid.*, 927. — De ecclesia Lucensi, *ibid.*, 931. — De abbatia Boscheti, seu Vallis Lucidæ, *ibid.*, 931. — De monast. S. Arnulfi Metens., *ibid.*, 933. — De monast. S. Vincentii Metensi, *ibid.*, 938. — De monasterio S. Mariæ in Sumine, *ibid.*, 943. — De ecclesia SS. Andreae et Nicolai Empulensis, *ibid.*, 944. — De parthenone S. Cosmæ Talliacotiensi, *ibid.*, 948. — De monast. o Altorfensi in Alsacia, *ibid.*, 950. — De monast. S. Mariæ Pomposiano, *ibid.*, 958. — De monasterio S. Michaelis Hildesheimens., *ibid.*, 973. — De monasterio S. Benedicti Ringstadiens., *ibid.*, 975. — De monasterio S. Mariæ de Ferraria, *ibid.*, 978. — De monast. S. Mariæ Esromens., *ibid.*, 980. — De monast. S. Benigni Divionens., *ibid.*, 989. — De ecclesia B. Petri Guastalleus., *ibid.*, 997. — De monast. S. Mariæ et S. Burnoni Tavistoriensi, *ibid.*, 999. — De parthenone Sixenensi, *ibid.*, 1001. — De monast. S. Petri de monte Heisterbacens., *ibid.*, 1003. — De ecclesia Melphiensi, *ibid.*, 1007. — De ecclesia Balneensi, *ibid.*, 1012. — De ecclesia S. Joannis Calcinaiens., *ibid.*, 1019. — De monasterio S. Laurentii Aversano, *ibid.*, 1029. — De ecclesia Nidrosiensi, *ibid.*, 1059. — De ecclesia S. Petri Eboracensi, *ibid.*, 1012. — De ecclesia Aliensi, *ibid.*, 1044. — De parthenone S. Mariæ Hinsbergensi, *ibid.*, 1050. — De monasterio Bonæ Spei, *ibid.*, 1051. — De monasterio S. Crucis Donaverdensi, *ibid.*, 1056. — De monasterio Scotorum S. Jacobi Ratisponensi, *ibid.*, 1059. — De ecclesia S. Reparatæ Lucensi, *ibid.*, 1060. — De monasterio S. Zenonis Reichenhallensi, *ibid.*, 1073. — De ecclesia S. Mariæ in Uzna, *ibid.*, 1077. — De monast. Scotorum Wirzeburgensi, *ibid.*, 1080. — De monasterio S. Alexandri Parmensi, *ibid.*, 1081. — De monasterio Ranshovense, *ibid.*, 1091. — De parthenone Vilichense, *ibid.*, 1093. — De ecclesia Anscienese, *ibid.*, 1111. — De ecclesia S. Mariæ de Novo Castro, *ibid.*, 1119. — De monasterio S. Mariæ Gernerodense, *ibid.*, 1123. — De monasterio S. Mariæ Dauleiense, *ibid.*, 1135. — De monasterio S. Mariæ Baumgartensi, *ibid.*, 1137. — De ecclesia S. Albani Basileiensi, *ibid.*, 1148. — De monasterio S. Mauricii Agaunense, *ibid.*, 1159. — De ecclesia S. Mariæ de Portu Ravennat., *ibid.*, 1165. — De ecclesia Parisiens., *ibid.*, 1468. — De monasterio S. Trinitatis Pisanens., *ibid.*, 1173. — De monasterio Sorocensi, *ibid.*, 1193. — De monasterio Capellensi, *ibid.*, 1196. — De ecclesia S. Mariæ et S. Joannis evangelistæ, *ibid.*, 1204. — De monasterio Wadegozingensi, *ibid.*, 1208. — De monasterio Amelungesborneusi, *ibid.*, 1226. — De monasterio Cisonensi, *ibid.*, 1236. — De monasterio Loci Dei, *ibid.*, 1240.

Privilegia, bullæ, diplomata, immunitates, etc., pro Henrico Leone et filiis ejus, CCVI, 892; pro canonizatione S. Bernwardi episcopi, *ibid.*, 970; pro monasterio Fiscannensi, *ibid.*, 985; pro ecclesia Januensi, *ibid.*, 992; in gratiam S. Jacobi Provinensis, *ibid.*, 1026; pro ecclesia S. Genesii, *ibid.*, 1085; pro monasterio Lucensi, *ibid.*, 1091; pro monasterio Beccensi, *ibid.*, 1120; pro ecclesia S. Sepulchri Hierosolymitana, *ibid.*, 1142; pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1188; pro monasterio Teplensi, *ibid.*, 1229; pro monast. Morbacensi, *ibid.*, 1241; pro monasterio S. Modesti Beneventano, *ibid.*, 1245. — Ecclesiæ Portuensi asserit concessionem ab abbate S. Joannis Ravennat. factam, *ibid.*, 867. — Priori et conventui Cantuariensi privilegia varia concedit, *ibid.*, 884. — Confirmat translationem Berengarii episc. Herdensis ad metropolim Narbonensem, *ibid.*, 896. — Humberto archiepiscopo Arelatensi concedit ut per censuras ecclesiasticas inordinationes in Provincia exortas compescat, *ibid.*, 897. — Hugoni episcopo Conventrensi possessiones quasdam asserit, *ibid.*, 903. — Clericis Cadomensibus ecclesiam de Lilemon asserit, *ibid.*, 903. — Archiepiscopo Strigoniensi asserit jus regis Hungariæ coronandi, et regis domus officialium præpositos vinculo anathematis

alligandi et in causis spiritualibus iudicandi, *ibid.* — Ecclesie Teutonorum Transilvanorum prepositura facta libertatem confirmat litteris ad Strigoniensem archiepiscop. datis, *ibid.* — Guillelmi domini Montispessulani bona privilegiaque confirmat, *ibid.* — Theobaldo episcopo Clusiano ejusque ecclesie omnia bona confirmat, *ibid.*, 904. — Monasterii S. Augustini Cantuariensis super benedictione abbatis privilegium confirmat, *ibid.*, 907. — Monasterio S. Augustini Cantuariensis confirmat prebendam de Gustone ad vestitum monachorum et ecclesiam de Northorne cum capellis ad opus eleemosynarum, *ibid.* — Monasterii Murbacensis bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 911. — Capitulo Januensi asserit capellam in urbe Tyro condenda facultatem a Jocio archiepiscopo Tyrensi concessam, *ibid.*, 913. — Ecclesie Eugubinae possessiones rogatu Bentivoli episc. confirmat, *ibid.*, 917. — Monasterio Cluniacensi ecclesias quasdam asserit, *ibid.*, 918. — Ecclesie Scotice libertates confirmat, *ibid.*, 921. — Abbati monasterii S. Sixti Placentini annuli usum concedit, *ibid.*, 922. — Conventui Uclensi capellam S. Crucis in Alvernia, sitam in territorio Camalerie asserit, *ibid.*, 934. — Abbati monasterii S. Dionysii concedit, ut, appellatione frivola non obstante, circa monachorum et conversorum correctionem libere officii sui debitum exsequatur, *ibid.*, 942. — Canonicis ecclesie SS. Petri et Andreæ Paderbornense. prædium Helmerdere et privilegia de præpositis et episcopis eligendis asserit, *ibid.*, 947. — Universis prioribus et fratribus Carthusiensibus concedit ne alieni de prioribus aut fratribus eorum sine consensu et voluntate capituli domus sue vel majoris et sanioris partis licentia pateat appellandi, *ibid.*, 952. — Canonico ecclesie S. Mariæ Savonensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 953. — Prioris et fratrum Carthusienſium privilegia quasdam confirmat, *ibid.*, 957. — Monasterii S. Mariæ Pomposiani privilegia confirmat, *ibid.*, 958. — Abbati et conventui Cisterciensium ecclesiam Schardeburgensem asserit a Richardo Anglorum rege donatam, *ibid.*, 961. — Ecclesie S. Petri Marchallensis. fundationem approbat, *ibid.*, 966. — Priori et fratribus hospitalis Hierosolymitani ecclesiam Reichartsfrodens. asserit, *ibid.*, 968. — Abaloni episcop. Lundensi asserit castrum Hafnense post obitum ejus Roschildensi ecclesie eaverturum, *ibid.*, 983. — Monasterio Stringadensi asserit bona a Welfone duce collata, *ibid.*, 1028. — Prioratum Brombolmense ex ditione monachorum Acrensium eximit, *ibid.*, 1031. — Rogerio abbati monasterii S. Severini Neapolitani annuli usum concedit, *ibid.*, 1051. — Canonicorum Maurianensium possessiones quasdam confirmat, *ibid.*, 1063. — Ecclesie S. Donatiani Brugensi asserit legatum in testamento Margarete, quondam Flandrie comitisse, constitutum, *ibid.*, 1069. — Monasterio Raltenhaselacensi capellam Celdiarn asserit, *ibid.*, 1072. — Huberto archiepiscopo Cantuar. legationem apostolicam sedis committit, *ibid.*, 107.... — Et similia privilegia leguntur adhuc a col. 1075 ad 1240.

DAGOBERTUS I, rex Francorum. — Diploma quo abbatiam S. Mauricii, seu monasterium Thieologiense tradit Trevirensi S. Petri ecclesie, LXXX, 499. — Diploma quo res ecclesie B. Petri Trevirensis confirmat; cellam S. Hilarii, seu S. Maximini jubet in hujus ecclesie jure permanere, et utrique advocatum dat Arnulphum, Austrie Mosellanicæ ducem, *ibid.*, 501. — Diploma quo res ecclesie B. Petri Trevirensis confirmat; cellam B. Eucharii seu S. Mathie jubet in hujus ecclesie jure permanere et utrique advocatum dat Arnulphum Austrie Mosellanicæ ducem, *ibid.*, 504. — Diploma quo basilicam Wormatiensi tradit res juris sui in pago Laudenburgensi et ejus possessiones confirmat cum immunitatibus, *ibid.*, 505. — Diploma quo confirmat portionem bonorum inter Ursinum et germanum ejus Beppolenum, *ibid.*, 507. — Præceptum quo jubet ut Desiderius episcopatum Caturcensem suscipiat, *ibid.*, 508. — Diploma quo mercatum Sancti Dionysii instituit, *ibid.*, 510. — Ut consecratio Desiderii episcopi Caturcensem in solemnitate faceret, *ibid.*, 512. — Diploma de multis ecclesiis a se in honorem S. Dionysii constructis et principali Dionysii ecclesie subditis, *ibid.*, 514. — Diploma quo jus asyli confert monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 515. — Res omnes ad ecclesiam B. Petri Trevirensis pertinentes declarat et confirmat, *ibid.*, 517. — Diploma quo donat Sigiranno Longoreum locum ad monasterium construendum, et Milpecum ad construendam basilicam, *ibid.*, 519. — Diploma quo, inquisitione facta de originibus monasterii S. Maximini, donat ei privilegia et collata confirmat, et ipse nova dona confert, *ibid.*, 522. — Diploma pro fundatione monasterii Haselacensis, *ibid.*, 524. — Diploma quo ecclesie in Weissemburgo a se conditæ dona confert et privilegia impertitur, *ibid.*, 527. — De fundatione

ecclesie Crucis S. Audoeni, *ibid.*, 530. — Diploma quo donat monasterio S. Dionysii villam Vallem et villam Argenterias, *ibid.*, 533. — Diploma quo prædium Wallara in silva Fania confert Landellino, cum plurimis appenditiis, ad extruendum ibi monasterium, *ibid.*, 535. — Diploma quo villam Sarcildas donat pauperibus matricularia Sancti Dionysii, *ibid.*, 535. — Diploma quo villam Aquapulam donat monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 536. — Diploma de fundatione monasterii Resbacensis, et concessis illi immunitatibus, *ibid.*, 537. — Diploma quo donat monachis Sancti Dionysii villas Tauriacam, Tibernionem, Rubridam, Monarvillam et Vasconis vallem, *ibid.*, 539. — Diploma quo Mol lacum donat monachis S. Dionysii, *ibid.*, 540. — Diploma quo plurima dona in Lemovicensi et Bituricensi consilio S. Dionysii monasterio confert, *ibid.*, 543. — Diploma quo villas Noth et Porcellarium donat monachis S. Dionysii, *ibid.*, 546. — Diploma, quo villam Hicenascoam concedit ecclesie S. Dionysii, *ibid.*, 547. — Diploma, que concedit Amando episcopo locum inter fluvios Elanem et Scarpum, opportunum ut ibi Deo militantes ordinentur, *ibid.*, 548. — Diploma quo immunitatem ab omni potestate concedit monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 550, 553. — Diploma quo Ruilliacum et plurima alia dona confert monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 554. — Diploma quo villas Acuciacum, Cosdunum et alias plures, matricularis ecclesie S. Dionysii donat, *ibid.*, 556. — Diploma quo villam Esterpinacum donat basilicæ S. Dionysii, *ibid.*, 557. — Diploma quo donat monasterio S. Dionysii villam de Gluretis, *ibid.*, 559. — Diploma quo jubet filios mancipiorum aut servorum monasterii S. Dionysii sub lege mancipiorum ecclesiasticorum in perpetuum cum prole sua mancipio subiecti, *ibid.*, 560. — Diploma quo confirmatur charta precaria Sigranni, abbatis Anisoliensis, et Hadolindi Cenomanensis episcopi, de monasterio Anisoliensi, *ibid.*, 561. — Diploma quo ecclesie S. Dionysii donat ecclesiam de Plumbata, et alias ecclesias, cum appenditiis, ac eidem privilegia concedit, *ibid.*, 562. — Diploma quo dona multa confert oratorio B. Mariæ Cameracensi, *ibid.*, 564.

DEODINUS, Leodiensis episcopus. — Privilegium pro collegiata B. Mariæ ecclesia Hoiensi; amplissimam ei facit donationem in ipsius dedicatione, eamque eligit pro sepultura loco, CXLVI, 1443. — In ecclesia Hoiensi quindecim canonicos instituit, *ibid.*, 1446.

EGIDIUS, monachus. — Monasterio Prumilensi facit insignem donationem, CXVI, 1552.

EGINHARDUS, abbas. — Charta, qua annuente Imma uxore sua cellam Michelatadi cum appenditiis, retento ejusdem usufructu, monasterio Lareshamensi concedit, CIV, 601. — Charta Eginhardi, monasterii Sancti Servatii confessoris abbatis, qua Meginfridum, ejusdem monasterii servum, ad sacros ordines electum, solemniter manu mittit, *ibid.*, 603. — Charta Eginhardi, Sancti Blandini Gandensis abbatis, qua Nordberto præstare concedit quasdam res ad monasterium Blandiniense ab eodem delegatas, *ibid.*, 605.

EUGENIUS II, papa. — Privilegium pro ecclesia S. Petri Rothomagensi, CXXIX, 986. — Litteræ in gratiam canobii Agaunensis, *ibid.*, 987. — Privilegium pro monasterio Lauriacensi, *ibid.*, 989.

EUGENIUS III, papa. — Ecclesie Oscensis possessiones confirmat, CLXXX, 1015. — De monasterio S. Trinitatis de Curba-Fossa, *ibid.*, 1017. — Privilegium pro monasterio S. Joannis Kaltenbornensi, *ibid.*, 1018. — Fratrum S. Frigidiani Lucensium privilegium confirmat, *ibid.*, 1020. — Privilegium confirmans libertatem et omnia bona Ecclesie Majoris Monasterii, *ibid.*, 1022. — Elargitio privilegiorum monasterio S. Salvatoris Papiensis diocesis, *ibid.*, 1026. — Privilegium pro monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 1029. — Pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.*, 1031. — Monasterii S. Bertini Sithiensis et Theoderici, Flandrie comitis, concambium, et ejusdem monasterii de electione Alchiasensi privilegium confirmat, *ibid.*, 1032. — Monasterium S. Georgii Pragæ in sedis apostolicæ protectionem suscipit, ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1032. — Donationes a Germanis proceribus, episcopis, cæterisque factas monasterio Schyrensi in Bavaria confirmat, *ibid.*, 1034. — Privilegium pro parthenone Fontis Ebraldi, *ibid.*, 1037. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Veronensi, *ibid.*, 1038. — Pro monasterio S. Mariæ de Columba, *ibid.*, 1041. — Monasterium Litomyssense in sedis apostolicæ protectionem suscipit ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1045. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris, *ibid.*, 1046. — Pro ecclesia S. Petri de Guastella, *ibid.*, 1048. — Pro abbata S. Mariæ Castellionensi, *ibid.*, 1050. — Bulla in gratiam Alberti abbatis S. Theodardi, *ibid.*, 1051. — Privilegium pro ecclesia

Berentesgradensi, *ibid.*, 1057. — Monasterii SS. Petri et Pauli Hadmerlebensis protectionem suscipit ac privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1059. — Confirmatio sive renovatio et nova concessio privilegiorum monasterio S. Joannis evangelistae Parmensis diocesis, ord. S. Benedicti, CLXXX, 1059. — Monasterii Motismensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1062. — Indulgentiam H. Jacobo devotis concedit, *ibid.*, 1063.

Privilegium pro monasterio S. Stephani Risingensi, CLXXX, 1066. — Pro monasterio de Loco restaurato, *ibid.*, 1067. — Pro monasterio S. Remigii Remensis, *ibid.*, 1069. — Pro Carthusianis Montis Dei, *ibid.*, 1071. — Pro monasterio Bellavallis, *ibid.*, 1072. — Pro monasterio S. Mariæ Cusiacensi, *ibid.*, 1074. — Pro ecclesia S. Joannis evangelistae Ravennate, *ibid.*, 1077. — Ecclesiam B. Petri Ratisponensem protegendam suscipit possessionesque ejus confirmat, *ibid.*, 1078. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Springirsbacensi, *ibid.*, 1080. — Pro ecclesia S. Joannis Kaltenbornensi, *ibid.*, 1084. — Pro monasterio S. Mariæ in Regula, *ibid.*, 1085. — Monasterii S. Petri Gandensis, sive Blandiniensis, protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1087. — Privilegium pro parthenone Parendi, *ibid.*, 1089. — Pro monasterio S. Lamberti Subemensi, *ibid.*, 1091. — Pro monasterio S. Michaelis Bergensis, *ibid.*, 1092. — Confirmatio bonorum omnium et privilegiorum a summis pontificibus Romanis Trenorciensi monasterio concessorum, *ibid.*, 1093. — Bulla de confirmatione bonorum monasterii Crisenonis, *ibid.*, 1096. — Bulla in gratiam monasterii S. Mariani, *ibid.*, 1097. — Privilegium pro monasterio S. Zenonis Reichenhallensi, *ibid.*, 1099. — Pro monasterio Casae Dei, *ibid.*, 1102. — Pro monasterio Nantuacensi, *ibid.*, 1103. — Pro monasterio Mortuimaris, *ibid.*, 1104. — Pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 1105. — Pro ecclesia S. Martini Burouensi, *ibid.*, 1107. — Bulla pro Sancto Evurtio Aurelianensi, *ibid.*, 1109. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Parmensi, *ibid.*, 1111. — Pro ecclesia S. Andreae Roffensi, *ibid.*, 1113. — Confirmat jura et possessiones canonicorum regularium ecclesiae B. Petri Tarentasiensis, etc., *ibid.*, 1114. — Privilegium pro cœnobio SS. Petri et Pauli Westmonasterii, *ibid.*, 1116. — De primatu Petri Bituricensis archiepiscopi in provincias Bituricensem et Burdigalensem, *ibid.*, 1119. — Bulla pro confirmatione bonorum et immunitatum Tongerloë, *ibid.*, 1120. — Consecratum a se episcopum Tornacensem Anselmum commendat, *ibid.*, 1122. — Privilegium pro monasterio S. Petri Salisburgensi, *ibid.*, 1123. — Pro monasterio S. Nicasil Remensi, *ibid.*, 1127. — Monasterio Floriacensi privilegia confirmat, *ibid.*, 1129. — Privilegium pro parthenone B. Mariæ in Silva Nidi-Merli, *ibid.*, 1130. — Pro canonice ecclesiae S. Ursi de Aosta, *ibid.*, 1133. — Pro monasterio Reicherspergeni, *ibid.*, 1134. — Pro monasterio SS. Petri et Pauli Paderbornensi, *ibid.*, 1137. — Pro ecclesia S. Laurentii Clerholtensi, *ibid.*, 1139. — Monasterii Varlariensis jura de eligendo abbate ac de deferenda advocatia confirmat, *ibid.*, 1141. — Ecclesiam S. Mariæ et S. Blasii Frideselensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat, *ibid.*, 1142. — Privilegium pro monasterio Stabulensi, *ibid.*, 1144. — Ecclesiam S. Sepulcri Jerosolymitani protectionem suscipit et possessiones confirmat, *ibid.*, 1145. — Episcopatum Tornacensem, e Noviomensium episcoporum potestate exemptum confirmat, *ibid.*, 1151. — Bulla pro monasterio Gellonensi, *ibid.*, 1154. — Privilegium pro ecclesia S. Zenonis Hallensi, CLXXX, 1156. — Pro ecclesia S. Donatiani Brugensi, *ibid.*, 1158. — Pro monasterio Petriburgensi, *ibid.*, 1160, 1163. — Pro monasterio S. Georgii in Protenagensi diocesi, *ibid.*, 1163. — Pro monasterio S. Margarethæ Osterhovensi, *ibid.*, 1167. — Pro monasterio Windbergensi, *ibid.*, 1168. — Pro monasterio Sanctæ Mariæ Abendonensi, *ibid.*, 1170. — Regularis ordo canonicorum S. Augustini Claustroeburgi institutus, una cum cæteris privilegiis et immunitatibus, tam in temporalibus quam in spiritualibus, auctoritate apostolica confirmatur, CLXXX, 1172. — Eberhardo episcopo Bambergensi jus pallii aliaque privilegia concedit, *ibid.*, 1175. — Conrado Romanorum regi Henricum Moravensem episcopum remittit et commendat, *ibid.*, 1175. — Privilegium pro monasterio S. Nicolai Septemfontium, *ibid.*, 1176. — Monasterii S. Augustini Cantuariensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1177. — Hugonem archiepiscopum Turonensem tam Dolensis quam cæterorum Britanniae ceterioris episcoporum metropolitam saciat, *ibid.*, 1185. — Monasterii Vivensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1185. — Privilegium pro monasterio Raitenhalselacensi, *ibid.*,

1186. — Bulla pro Camaldulensi congregatione, *ibid.*, 1187. — Privilegium pro parthenone S. Petri de Luco, *ibid.*, 1190. — Pro monasterio S. Petri Puteolanæ, Lucensis diocesis, *ibid.*, 1192. — Pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1194. — Privilegia et possessiones abbatis SS. Solutoris et Adventoris Tauriensis confirmat, *ibid.*, 1196.

Privilegium pro monasterio Bonavallis ord. Cisterc., CLXXX, 1198. — Pro parthenone Tertensi, *ibid.*, 1199. — Pro ecclesia S. Pancratii in Ranshoven, *ibid.*, 1201. — Pro monasterio Fusiacensi, *ibid.*, 1204. — Pro monasterio S. Mariæ Thenoliensi, *ibid.*, 1206. — Pro monasterio Ferrariensi, *ibid.*, 1207. — Pro monasterio Grimbergensi, *ibid.*, 1209. — Pro ecclesia S. Martini Laudunensis, ord. Præmonstratensis, *ibid.*, 1210. — Pro monasterio S. Laurentii Leodiensis, *ibid.*, 1215. — Bulla in gratiam Galtheri abbat. S. Mariæ de Capella ad Planas, *ibid.*, 1214. — Privilegium pro monasterio Bellilorenensi, *ibid.*, 1215. — Pro monasterio Præmonstratensi, *ibid.*, 1217. — Pro monasterio Calvimontensi, ordinis Præmonstratensis, *ibid.*, 1221. — Cœnobii S. Mariæ Sueessionensis omnia bona possessionesque confirmat, *ibid.*, 1223. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Vaverleicensi, *ibid.*, 1226. — Bulla in gratiam monasterii Tironiensis, *ibid.*, 1228. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Branensi, *ibid.*, 1231. — Pro monasterio Janduriensi, *ibid.*, 1233. — Pro ecclesiis episcopi Parisiensi subjectis, *ibid.*, 1234. — Bulla pro parthenone S. Dionysii Montis-Martyrum, *ibid.*, 1236. — Privilegium pro monasterio S. Martini de Campis, *ibid.*, 1239. — Bulla de dedicatione ecclesie Montis Martyrum, *ibid.*, 1242. — Privilegium pro monasterio Sancti Heriberti Tuitiensi, *ibid.*, 1244. — Pro monasterio S. Quintini Montensi, *ibid.*, 1245. — Bulla ad honorem abbatem et monachos Rothonenses pro confirmatione eorum privilegiorum, *ibid.*, 1247.

Privilegium pro monasterio S. Martini de Campis, CLXXX, 1250. — Pro ecclesia S. Salvatoris Casarugustana, *ibid.*, 1252. — Pro monasterio S. Mariæ Lucelensi, *ibid.*, 1254. — Pro ecclesia S. Mariæ Dei Locii, *ibid.*. — Pro monasterio Trunchiniensi, *ibid.*, 1259. — Pro monasterio S. Mariæ Vallis Christianæ, *ibid.*, 1260. — Monasterium S. Mariæ de Novo Castro Nuemburgensis in tutelam sedis apostolicæ suscipit, *ibid.*, 1262. — Bulla pro Ibenstadiensis ecclesie confirmatione, *ibid.*, 1263. — Monasterium S. Mariæ de Alderspach, ordinis Cisterciensis sub sedis apostolicæ protectione recipit, *ibid.*, 1265. — Privilegium pro cœnobio S. Mariæ Huntingdunensi, *ibid.*, 1266. — Bulla pro confirmatione possessionum abbatis S. Mariæ Bertinæ Curie sive Moncelli, *ibid.*, 1268. — Privilegium pro monasterio Rigiacensi, *ibid.*, 1269. — Monasterio Cluniacensi asserit Baernam Monteriam a Guillelmo, Matisconeusi comite, concessam, *ibid.*, 1272. — Bulla confirmans bona et immunitates ecclesie Silvagiensis, *ibid.*, 1274. — Privilegium pro monasterio de Yergus, *ibid.*, 1278. — Pro monasterio S. Mariæ de Nienzabas, *ibid.*, 1279. — Pro monasterio S. Viti Prulensis, *ibid.*, 1280. — Confirmat unionem fratrum Savigniensium ord. ni Cisterciensis, *ibid.*, 1282.

Privilegium pro monasterio S. Joannis Reomdensi, *ibid.*, 1285. — De monasterio S. Mariæ Jettensi, *ibid.*. — De parthenone S. Mariæ Heiderensi, *ibid.*, 1287. — De ecclesia Christi Londinensi, *ibid.*, 1289. — De parthenone S. Spiritus Paraolitiensi, *ibid.*, 1291. — De monasterio S. Augustini Morinensi, *ibid.*, 1293. — Ecclesiam S. Albini Basilicæ in tutelam suam recipit, singulasque ejus possessiones nominatim confirmat, *ibid.*, 1297. — Privilegium pro monasterio Larensi, *ibid.*, 1301. — Monasterium S. Petri in Nigra Silva tuendum suscipit et ejus bona confirmat, *ibid.*, 1302. — De monasterio Heilsbronensi, *ibid.*, 1303.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ Lonnicensi, CLXXX, 1304. — Monasterii S. Disibodi protectionem suscipit, bonaque et privilegia confirmat, *ibid.*, 1307. — Privilegium pro monasterio Bonifagelensi, *ibid.*. — Pro ecclesia SS. Apostolorum in monte Cornello Leodiensi, *ibid.*, 1309. — Pro monasterio S. Mariæ Longipontis, *ibid.*, 1311. — Monasterii Benedicti Burani privilegia bonaque confirmat, *ibid.*, 1312. — Privilegium pro monasterio Lareshamensi, *ibid.*, 1314. — Privilegia possessionesque monasterii Maulbrunensis confirmat, *ibid.*, 1316. — Privilegium pro monasterio Helmeswardensi, *ibid.*, 1317. — Privilegium confirmationis bonorum omnium monasterii Althensis, scu Althæ Inferioris, Salisburgensis diocesis, *ibid.*, 1318. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Cameracensi, *ibid.*, 1321. — Altaria, possessiones ac privilegia abbatis Ehenhamensis, ordinis S. Benedicti diocesis Mechliniensis, confirmat, *ibid.*, 1325. — Ecclesiam Wladislaviensem in fidem et tutelam

recipit, terminosque episcopatus ac limites diocesis Wladislaviensis ab Egidio Tusculano episcopo et Boleslao duce Poloniæ statutos confirmat, *ibid.*, 1328. — S. Martino præbendam perpetuam in ecclesia Ambianensi confirmat, *ibid.*, 1331. — Monasterii S. Facundi et Primitivi Sahagunensis protectionem suscipit, privilegia possessionesque confirmat, *ibid.*, 1332. — Bulla pro abbacia S. Mariæ Flabonis, montis, *ibid.* — Privilegium pro parthenone S. Andree Goessensi, *ibid.*, 1335. — Monasterium S. Egidii de Canawella sub protectione sua suscipit, *ibid.*, 1336. — Privilegium pro monasterio S. Theodorici Rhemensis, *ibid.* — Pro abbacia S. Dionysii Parisiensis, *ibid.*, 1339. — Pro monasterio S. Remigii Rhemensis, *ibid.*, 1342. — Pro monasterio S. Mariæ Basso-Fontensi, *ibid.*, 1343. — Monasterii Thelontensis protectionem suscipit, disciplinamque Præmonstratens. ac bona confirmat, *ibid.*, 1345. — Toletanum primum confirmat, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Bellelagensi, *ibid.*, 1352. — Monasterii Rueggisbergensis protectionem suscipit, possessionesque confirmat, *ibid.*, 1354. — De monasterio Claraevallis Mediolanensis, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Tollensi, *ibid.*, 1356. — Bulla pro ecclesia S. Ambrosii Mediolanensi, *ibid.*, 1358. — Parthenonis S. Mauricii Medioanensis protectionem suscipit et possessiones confirmat, 1360. — De monasterio S. Salvatoris, *ibid.*, 1361. — Bulla pro canonica S. Antonii Florentini, *ibid.* — Monasterio S. Salvatoris et Julii martyris Brixienis diocesis, ordinis Cisterciensis bona omnia, omnimodamque exemptionem confirmat, atque concedit privilegia, *ibid.*, 1365. — Privilegium pro ecclesia B. Mariæ Brixienis, *ibid.*, 1366. — Monasterium S. Mariæ in Arca Vratislaviense confirmat, *ibid.*, 1369. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Lunensi, *ibid.*, 1371. — Bulla qua confirmantur eremo Camaldulensi donationes Hieronymi episcopi Aretini, *ibid.*, 1372. — Bulla pro parthenone S. Hilarii in episcopatu Fesulano sita, *ibid.*, 1374. — Bulla pro monasterio sanctimoniarum S. Martini de Agello, *ibid.*, 1375. — Pro abbate S. Mariæ de Morrona, *ibid.*, 1377. — Pro eremo Fontis Avellani, *ibid.*, 1385. — Privilegium pro monasterio S. Petri Mutinensi, *ibid.*, 1381. — Pro monasterio S. Petri Salzbürgensi, *ibid.*, 1387. — De monasterio S. Lucii Curienti, *ibid.*, 1400. — Bulla ad Obertum Mediolanensem archiepiscopum, *ibid.*, 1403. — De primatu Toletano, *ibid.*, 1405. — Fratrum S. Laudi Rothomagensium disciplinam canonicam confirmat, *ibid.*, 1408. — Privilegium pro monasterio S. Martini Anhusano, *ibid.*, 1409. — Pro monasterio S. Benedicti de Placentia, *ibid.*, 1411. — Gilberto præposito et canonicis S. Laurentii Januensis amplum omnium bonorum ac jurum, tum et Raymundi comitis donationis confirmationem elargitur, *ibid.* — Privilegium pro ecclesia Fontis Ebraldi, *ibid.*, 1415. — Bona, possessiones, privilegiaque S. Mariæ de Reno confirmat, *ibid.*, 1415. — Monasterii S. Nicolai Andegavensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1419. — Bona omnia, donationes et exemptiones monasterii S. Quirini Tegernseensis confirmat, quod ordinario episcopo subjectum in spiritualibus declaratur, *ibid.*, 1425. — Privilegia et immunitates canonicæ S. Mariæ Montis-Belli confirmat, *ibid.*, 1428. — Privilegium ecclesie canonicorum B. Mariæ in Raintenbuch, Frisingensis diocesis, *ibid.*, 1429. — Possessiones abbatis Lobienensis, ordinis S. Benedicti in diocesi Leodiensi recenset, ejusque privilegia confirmat et ampliat, *ibid.*, 1431. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Compensiensi, *ibid.*, 1435. — Ecclesie Monopolitane possessiones confirmat, *ibid.*, 1437. — Monasterii S. Salvatoris et S. Bonifacii Fuldensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1442. — De abbacia S. Salvatoris de Majella, 1444. — Bulla pro episcopis Aurelianensibus, *ibid.*, 1449. — Privilegium pro monasterio S. Trinitatis et S. Michaelis Meletensis, *ibid.*, 1452. — Pro Ecclesia Belvacensi, *ibid.*, 1454, 1458. — Privilegium pro monasterio Michaelsteiniensi, *ibid.*, 1490. — Bulla pro Guarino abbate S. Joannis in Valeia, *ibid.*, 1462. — Pro Theobaldo abbate Sancti Carani, *ibid.*, 1463. — Confirmatio privilegiorum a variis summis pontificibus ordinis S. Benedicti concessorum, *ibid.*, 1464. — Bulla pro monasterio S. Quirici de Rosis, *ibid.*, 1468. — Roberti archiepiscopi Acheruntini jura metropolitana confirmat, eumque pallio donat, *ibid.*, 1467. — Parthenonis S. Cyriaci Gerundensis protectionem suscipit, etc., *ibid.*, 1469. — Privilegia hospitalis S. Blasii confirmat, *ibid.*, 1470. — Parthenonis S. Petri majoris Florentini bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1471. — Privilegium pro ecclesia Isniensi, *ibid.*, 1475. — Monasterii S. Mariæ in Pongartenberge possessiones confirmat, atque illud in suam protectionem suscipit, *ibid.*, 1476. — De parthenone S. Zachariæ Veneto, *ibid.*, 1479. — Privilegium pro

canonicis Pistoriensibus, *ibid.*, 1480. — Bulla protectoria data monasterio de Esrom, *ibid.*, 1482. — Jurium et privilegiorum multorum archiepiscopo et metropolitana ecclesie Coloniensis presbyteris canonicis ante diu concessorum confirmatio, *ibid.*, 1486. — Bulla pro monasterio Velciodorensi, *ibid.*, 1495. — Privilegium pro monasterio Brematensi, *ibid.*, 1504. — Monasterium Heidenheimense in suam recipit tutelam, eique varia concedit privilegia, *ibid.*, 1507. — Confirmatio bonorum omnium et libertatum monasterii Rorensis canonicorum regularium S. Augustini Ratisponensis diocesis, *ibid.*, 1511. — Privilegium pro ecclesia Coventrensi, *ibid.*, 1515. — Pro monasterio Silviniacensi, *ibid.*, 1515. — Pro ecclesia Tarvisina, *ibid.*, 1520. — Monasterii Heilsbronnensis possessiones quadam confirmat, *ibid.*, 1522. — Privilegium pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 1525. — Pro monasterio Hemmerodiensi, *ibid.*, 1527. — Pro monasterio Wadegozingensi, *ibid.*, 1529. — Pro abbacia Springersbachensi, *ibid.*, 1532. — Confirmatio abbatis advocatis de Althaus inferiore ad episcopum Bambergensem ab imperio translata, *ibid.*, 1536. — Bulla pro S. Joanne Senonensi, *ibid.*, 1538. — Confirmatio Cisterciensium constitutionum, *ibid.*, 1541. — Bulla pro canonica B. Mariæ Fanensi, *ibid.*, 1546. — Pro monasterio S. Joannis in valle Turæ, *ibid.*, 1548. — Privilegium super omnes proprietates monasterii S. Mariæ Roziaviensis, *ibid.*, 1551. — Privilegium contra archidiaconos Parisienses pro auctoritate episcopi, *ibid.*, 1554. — Pro monasterio SS. Laurentii et Hilarii, *ibid.*, 1555. — Bulla pro ecclesia Constantiensi, *ibid.*, 1557. — Ecclesiam S. Rumualdi Mechliniæ, olim collegiatam, nunc metropolitanam, cum omnibus suis possessionibus ac decimis in protectionem apostolicam recipit, *ibid.*, 1550. — De abbacia S. Cornelii Ninovensis, *ibid.*, 1561. — Privilegium pro ecclesia S. Laurentii Januensi, *ibid.*, 1562. — Pro monasterio S. Silvestri in monte Suavi, *ibid.*, 1567. — Pro ecclesia Sanctæ Mariæ de Capemburg, *ibid.*, 1568. — Hildensemensem ecclesie abbatiæ Ringelheimensem confirmat, *ibid.*, 1570. — Bulla pro parthenone S. Salvatoris Ebroicensi, *ibid.*, 1572. — Privilegium pro ecclesia Atrebatensi, *ibid.*, 1575. — Ecclesie Verdensis protectionem suscipit, possessionesque ac jura confirmat, *ibid.*, 1584. — Confirmat primum Toletanum, *ibid.*, 1585. — De monasterio Elwangenensi, *ibid.*, 1587. — Privilegium pro monasterio Cantavensi, *ibid.* — Pro monasterio Vallis Bonæ, *ibid.*, 1588. — Bulla qua fundatum a Pippino et Carolo principibus monasterium Sarnateuse, sub sancti Petri tutela recipitur, 1591. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Astensi, *ibid.*, 1594. — Pro parthenone Othmarsheimensi, *ibid.*, 1597. — Pro monasterio Trenoricensi, *ibid.*, 1600. — Pro abbacia Conchensi, *ibid.*, 1601. — Pro monasterio S. Benedicti de Saxo montis Lateronis, *ibid.*, 1603. — Spurium quod Conradus III rex Ecclesie Ultrajectensi fertur tribuisse, diploma confirmat, *ibid.*, 1607. — Bona privilegiaque monasterii Hillisneburgensis confirmat, *ibid.*, 1609. — Bulla pro confirmatione instituti Præmonstratensis in Rotlo et possessionum ejusdem monasterii, *ibid.*, 1611.

EVERARDUS, Tornacensis episcopus. — Privilegia varia concedit capellæ de Zantvoorde, CLXXIV, 1580, 1581.

FORMOSUS, papa. — Immunitatem et bonorum monachorum S. Theoderici firmum et stabile jus concedit, CXXIX, 857. — Bulla pro ecclesia Gerundensi, *ibid.*, 841. — Ad Bernonem abbatem Gigniacensem. De privilegiis ejusdem monasterii, *ibid.*, 845.

FRIDERICUS, Coloniensis archiepiscopus. — Confirmat abbati Corbeiensi decimas de mansis dominicatis in suo episcopatu, olim in solemnii concilio tempore Arnolphi imperatoris concessas, CLXVI, 1352. — Diploma pro monasterio Grossschaltensi, *ibid.*, 1353.

FRIDERICUS, imper. — Charta pro monasterio Balmenis, CLXXXIX, 1070.

GAUFRIDUS Catalaunensis episcopus. — Charta foundationis abbatis Monasterii in Aragona, CLXXIII, 1395. — Charta qua confirmat donationes factas monasterio Trium Fontium, *ibid.*, 1396. — Privilegium pro monasterio S. Petri, *ibid.*, 1398. — Anniversarium suum fundat in ecclesia S. Martini de Campis Parisiensis, *ibid.* — Fundatio in abbacia Mauri-Montis, *ibid.*, 1399.

GELASIUS II, papa. — Oldegarium, episcopum Barcinonensem. Ecclesie Tarraconensi præficit, eique pallium tribuit, CLXIII, 489. — Ad Pontium abbat. Cluniacensem: privilegium Cluniacense, *ibid.*, 492. — Bernardo monasterii S. Sophiæ Beneventani abbati, privilegium concedit, de aqua ex Calore flumine ducenda, *ibid.*, 495. — Ad Gualterum Ravennatem archiepiscopum, illius electionem post schisma ejuratum confirmat, eique pallium

cum aliis juriſibus concedit, *ibid.*, 495. — Canonicorum Lucensium conſuetudines approbat et innovat, *ibid.*, 497. — Canonicorum regularium S. Frigidiani Lucensis jura et libertates confirmat, *ibid.*, 499. — Monasterium S. Manilianum, situm in insula Monte-Christi, tuendum suscipit et ejus possessiones juraque confirmat, *ibid.*, 500. — Canonicis Lucensibus affirmat se S. Frigidiani, canonicorum privilegia confirmando, eorum jura non imminuisse, *ibid.*, 501. — Bulla in qua Nobiliaci possessiones recensentur et confirmantur, *ibid.*, 502. — Bernardi primatis Toletani privilegia confirmat, *ibid.*, 503. — Bulla pro abbacia Crassensi, *ibid.*, 504. — Ad exercitum Christianorum civitatem Caesaraugustanam obsidentem; omnibus ad eum aliquid conferentibus indulgentiam largitur, *ibid.*, 508. — Ad Pontium abbatem Cluniacensem, monasterii Cluniacensis privilegia confirmat, *ibid.*, 509. — Bulla pro monasterio Caunensi, in diocesi Narbonensi, *ibid.*, 511. — Privilegium pro monasterio S. Andreae Aventonensi, *ibid.*, 512.

GHISELA, Caroli Magni soror. — Charta qua monasterio Dionysiano multa confert praedia quae a parentibus acceperat, XCIV, 984.

GERVASIUS Rhemensis archiepiscopus. — Charta foundationis seu restitutionis duodecim canonicorum in ecclesia SS. Timothei et Apollinaris, CXIII, 1401. — Charta pro fundatione abbacie S. Dionysii Rhemensis, *ibid.*, 1402.

GREGORIUS (S.) II. — Tatwium Dorobernensem archiepiscopum totius Angliae primate agnoscit, et mandat agnoscere, LXXXIX, 525. — Monasterio S. Maximini Trevirensi immunitatem et alia privilegia largitur, *ibid.*, 529.

GREGORIUS IV, papa. — Privilegium Rabano abbati datum, CXXIX, 991. — Monasterii Patavini Sanctae Justinae bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 995. — De dignitate et privilegiis monasterii Floriacensis, *ibid.*, 995.

GREGORIUS V, papa. — Privilegia larga pro abbacia Winzone et ecclesia Cameracensi, CXXXVII, 901, 904. — Werinfrido abbati confirmat possessiones et jus eligendi abbatem, primum ex Stabulensi, deinde ex Malmundariensi cenobio, *ibid.*, 906. — Privilegia pro monasterio S. Martini Turonensi et pro ecclesia Ravennate, *ibid.*, 907, 909. — Ottoni Fuldensi abbati jus confirmatur ut missam celebret cum dalmatica et sandaliis, *ibid.*, 912. — Bulla pro monasterio Sublacensi, *ibid.*, 915. — Privilegium Ecclesiae Placentinae, cui Monteferetranae subiecti, *ibid.*, 919. Confirmat privilegia abbacie S. Ambrosii, *ibid.*, 920. — Epistola ad Gerbertum Ravennatem episcopum, qua illi mittit pallium, et Ravennatem Ecclesiam multis ornat privilegiis, et multis donationibus anget, *ibid.*, 921. — Privilegia pro monasteriis Sancti Genesii in diocesi Bisuldunensi, Cluniacensi, et ecclesia Montis majoris, *ibid.*, 924-932. — Bulla pro Arnulpho in episcopum Ausonensem eligendo, *ibid.*, 928. — Bulla pro confirmandis juriſibus monasterii de Pettershausen in diocesi Constantiensi, *ibid.*, 935.

GREGORIUS VI, papa. — Bulla pro Farfensi cenobio et ejus abbate, CXLI, 575. — Ecclesiae Florentinae canonicis ecclesiam S. Domini donat, *ibid.*, 575. — Bulla pro monasterio S. Quintini de Monte, *ibid.*

GREGORIUS VII, papa. — Privilegium pro eremo Camaldulensi, CXLVIII, 616; et pro monasterio SS. Petri et Huberti, *ibid.*, 653. — Bulla pro monasterio Paviaensi, *ibid.*, 659. Privilegia pro monasteriis Cluniacensi, Pictaviensi, Gigniacensi, *ibid.*, 661, 663. — Monasterii S. Petri Condomiensis possessiones confirmat, *ibid.*, 668. — Suscipit monasterium Fontis Avellanae sub sua protectione, *ibid.*, 669. — Bulla pro ecclesia S. Auberti Cameracensi, *ibid.*, 675. — Monasterium S. Michaelis Pisanum tuendum suscipit et ejus bona et jura confirmat, *ibid.*, 681. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Septimiani, *ibid.*, 682. — Pro monasterio S. Crucis Kimperlegiensi, *ibid.*, 684. — Pro monasterio S. Benigni Divionensi, *ibid.*, 685. — Pro Casinensi cenobio, *ibid.*, 688. — Pro monasterio S. Zenonis Pisan., *ibid.*, 698. — Confirmat omnia privilegia Panormitanae ecclesiae, *ibid.*, 702. — Privilegium pro ecclesia S. Quintini, *ibid.*, 704. — Pro ecclesia S. Sophiae Beneventana, *ibid.*, 710. — Privilegium confirmationis bonorum immunitatumque monasterii Hirsugiensis quod sub protectione sedis apostolicae recipitur, *ibid.*, 714. — Bulla pro monasterio S. Petri Junrellensi, *ibid.*, 717. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti, *ibid.*, 718. — Privilegia ecclesiae S. Audomari in Arthesia, confirmat, *ibid.*, 717. — Privilegium pro ecclesia S. Pauli Romae, *ibid.*, 717. — Privilegium pro ecclesia S. Audomari, *ibid.*, 728. — Privilegium pro monasterio Vindocinensi, *ibid.*, 729. — Confirmatio primatus ecclesiae Viennensis et concessio privilegiorum, *ibid.*, 731.

GREGORIUS VIII, papa. — Monasterii Lucellensis protectionem suscipit, possessiones juraque confirmat, CCII, 1545. — Privilegium pro monasterio de Charitate Fulienſi, *ibid.*, 1546. — Ordinem Calatravam ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1548. — Lanfrancum electum episcopum commendat, *ibid.*, 1549. — Canonicos ecclesiae S. Salvatoris Venetiae solvendis decimis liberat, *ibid.*, 1552. — Ecclesiam S. Salvatoris Venetam tuendam suscipit ejusque privilegia confirmat, *ibid.*, 1555. — Privilegium pro ecclesia S. Apollinaris, *ibid.*, 1555. — Privilegium Tegernseensis abbatis, ab Ottone episcopo Frisingensi constitutum corroborat, *ibid.*, 1560. — Canonicorum ecclesiae Januensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1564. — Monasterio S. Mariae Agnatenſi, ecclesiam S. Christinae de Clano asserit, *ibid.*

GUARINUS, Ambianens. episcopus. — Charta pro monasterio Cluniacensi de concessione duorum altarium, CLXXXIX, 1065.

GUIDO, Flandriae comes. — Diploma de universis minutis decimis totius Aldenburgensis parochiae, etc., CLXXIV, 1583.

GUIDO DE CASTELLIONE, Rhemensis archiepiscopus. — Privilegium Odilae abbatissae parthenonis S. Petri concessum, CXLI, 1405. — Confirmat donum Manassis de quibusdam terris, *ibid.*, 1408.

GUILLELMUS, abbas S. Benigni Divionensis. — Privilegium pro monasterio Fructuariensi, CXLI, 871.

GUILLELMUS, Bisuntinus. archiepiscopus. — Cluniaco confirmat possessiones de Alta Petra, CLXVI, 247.

HATO, Trecent. episcopus. — Donatio ecclesiarum de Barbona, etc., monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1066.

HEDDO, episcopus. Argentinenſis. — Testamentum quo fundat et dotat monasterium Ettenhaimense, XCVI, 1547.

HEDENUS, vir illustris. — Charta qua Willibordo Ultrajectensi episcopo dona confert, CXXIX, 535.

HENRICUS I, Francorum rex. — Monasterio S. Salvii apud Monerolum avi sui Hugonis patrisque Roberti donationes eidem loco factas confirmat, CII, 1225. — Placium pro cenobio S. Medardi adversus Robertum Codiciacensem, *ibid.*, 1027. — Canonicis Carnotensibus liberum concedit fiscum Unigradium, *ibid.*, 1028. — Privilegium pro monasterio Sancti Theodorici prope Rheinos. Adutus ab Alberto abbate in expugnatione Castrinovi, ejus monasterium a jugo advocatorum et vexationibus archidiaconorum absolvit, *ibid.*, 1029. — Privilegium pro Casa Dei monasterio, *ibid.*, 1031. — Charta pro monasterio S. Victoris Nivernensis, erepta a laicorum manu abbacia S. Victoris Nivernensis restauratur, *ibid.*, 1032. — Charta de libertate redditu cuidam Arnaldo, *ibid.*, 1034. — Charta pro monasterio S. Petri, *ibid.*, 1036. — Ecclesias SS. Stephani, Juliani, Severini, et Bacchi canonicis Parisiensibus tradit, *ibid.*, 1038. — Ecclesiae Parisiensis concedit abbatiam S. Germani in Laia, *ibid.*, 1039.

HENRICUS I, imper. — De regalibus B. Petro concessis, XCVIII, 625.

HENRICUS II (S.), imperator Augustus. — Donat Goddehardo abbati Niederallacensi arcam Ratisbonae sitam, CXI, 259. — Donat monasterio Tegernseensi arcam Ratisbonae sitam, *ibid.*, 240. — Donat regiae capellae Veteri a se restauratae villam sui juris Duveninga cum ejusdem pertinentiis, *ibid.*, 240. — Donat episcopo Brixinensi arcam Ratisbonae sitam, *ibid.*, 241. — Mundiburdium monasterio inferiori concessum, *ibid.*, 242. — Donat collegiatae ad veterem capellam Ratisbonae villam Welchina in pago Nordgowe sitam, *ibid.*, 245. — Donat episcopo Brixinensi villam Teigni prope Ratisbonam, *ibid.*, 244. — Praeceptum per quod Burchardo Wormatiensi episcopo attribuit omne praedium quod Otto dux in ipsa civitate obtinebat, *ibid.*, 245. — Praeceptum per quod regium bannum concedit Wormatiensi ecclesiae in silva Forehah, *ibid.*, 245.

Privilegium domnae Godesdihol Herifurdensis monasterii abbatissae concessum, CXI, 246. — Privilegium pro Nova Corbeia, *ibid.*, 247. — Pro ecclesia Paderbornensi, *ibid.*, 248, 249. — Sigifredo episcopo Parmensi abbatiam Nonantulanam largitur, *ibid.*, 250. — Privilegium pro ecclesia Hamburgensi, *ibid.* — Diploma pro parthenone Mullenbechano, quo privilegia eidem ab Arnulfo et Ottone II imperatoribus concessa confirmat, liberam eligendae abbatissae potestatem tribuit, *ibid.*, 251. — Confirmat possessiones monasterii S. Rayonis Gandensis ordinis S. Benedicti, *ibid.*, 252. — Diploma concedens Adalberoni comiti bannum super agrestes feras, *ibid.*, 254. — Privilegium Frederem abbatissae concessum, *ibid.*, 255. — Diploma monasterio virginum Kemnadenſi concessum, 256. — Ecclesiae Comensis privilegia

confirmat et possessiones auget, *ibid.*, 257. — Diploma per quod prædium Pipinesdorf ecclesiæ Wormatiensi confert, *ibid.*, 258. — Donat Veteri capellæ quoddam sui juris prædium in Nortgowe et quiddam in duabus villis Durnia et Mantalahi possidebat, *ibid.*, 260. — Donat monasterio inferiori prædium in curtilibus Ratisbon., id est in Regensburger Burgfreden, *ibid.*. — Monasterium Steinenense, ex Duellio translatum, ab Henrico II dotatur et ecclesiæ Bambergensi subijcitur, *ibid.*, 261. — Confirmat fundationem collegii canonicorum in ecclesia S. Crucis Leodii, factam per Notgerum Leodiensem episcopum, *ibid.*, 261. — Prædia quædam donat monasterio Altahensi, *ibid.*, 265. — Innoval prædecessorum suorum immunitates et privilegia monasterio S. Maximini concessa, *ibid.*, 266. — Ecclesiæ Comensis privilegia confirmat et possessiones auget, *ibid.*, 267. — Præceptum per quod universas Ecclesiæ Wormatiensis possessiones eidem confirmat, aliasque superaddit, *ibid.*, 268. — Notgero Leodiensi episcopo ejusque successoribus confirmat abbatias et ecclesias collegiatas, Lobienensem S. Huberti, Bronienensem, Gemblacensem, Fossensem, Maloniensem, etc., *ibid.*, 269. — Sub suo mundiburdio suscipit Landulphum Cremonensem episcopum, *ibid.*, 271. — Monasterio Steinenensi donat locum Kircheim, *ibid.*. — Diploma quo Ecclesiæ metropolitane Cameracensi ac Heriberto episcopo ejusque successoribus donat comitatum Cameracensem, *ibid.*, 275. — Litteræ de erecto a se episcopatu Bambergensi, *ibid.*. — Benefacti Thorensi virginum nobilium canonicarum collegio ad Mosam, 275. — Donat abbatibus Kitzingenensem archiepiscopatu Bambergensi, *ibid.*.

Fundatio quædam a se facta, CXL, 276. — Quemdam suæ proprietatis locum Pleringum dictum donat ad stipendium canonicorum Babenbergensium, *ibid.*, 277. — Abbatiam sui juris seu veterem capellam in proprium dat ecclesiæ Babenbergensi, a se erectæ, *ibid.*, 278. — Præceptum per quod Ecclesiæ Wormatiensi attribuit quiddam Becellus comes in beneficium possedit, *ibid.*. — Diploma quo Ecclesiæ Wirceburgensi tradit Meinungen et Walldorf pro aliis bonis in pago Ratenzgau novo Bambergensi episcopatu permisis, *ibid.*, 279. — Privilegium pro ecclesia Vicentina, *ibid.*, 280. — Baldrico episcopo Leodiensi et Baldrico comiti dat bannum bestiarum in silvis quas possidebant, *ibid.*, 281. — Donat monasterio Niederaltacensi ecclesiam parochialem in Mandraching cum decimis et mansum, *ibid.*, 282. — Donat monasterio Prul prope Ratisbonam mansum regalem in villa Genstall, *ibid.*, 283. — Donat ecclesiæ Bambergensi locum Litchtowa in pago Nortgow situm, *ibid.*, 284. — Præceptum pro ecclesia Cremonensi et abbatia Classensi S. Apollinaris, *ibid.*, 286. — Privilegia abbati Godehardo concessa, *ibid.*, 287, 288. — Ecclesiæ Nortwald sitæ in eremo multa prædia confert, *ibid.*, 288. — Parthenoni Obermunster per ipsum a fundamento perfectio et in præsentia sua consecratio quamdam sui juris curtem Salach donat, *ibid.*, 289. — Prædium Clarissa Ecclesiæ Bambergensi donat, *ibid.*, 290. — Privilegium pro ecclesia Altahensi, *ibid.*, 291. — Diploma datum pro monasterio Tegernseensi, 292. — Diploma per quod integrum comitatum in pago Lobedengowe reliquis Ecclesiæ Wormatiensis ditionibus adjicit, *ibid.*, 295. — Privilegium pro ecclesia Paderbornensi, *ibid.*. — Donationes piæ Henrici ipsiusmet regis et traditio de Foresti Zunderenhart, et de Marca Lupence, *ibid.*, 294, 295, 296. — Diploma quo confirmatur abbatia Flerinensis quæ est Benedictinorum in diocesi Leodiensi, *ibid.*, 298. — Donat ecclesiæ Bambergensi locum Irasing in pago Keltsgowe et in comitatu de Wittelspach situm, *ibid.*, 299. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti Montis Casini, *ibid.*, 300. — Ecclesiæ Bergomensis, a Reginfredo episcopo male habitæ possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 302. — Ecclesiæ Paderbornensi curtem Berneshuson concedit, *ibid.*, 303. — Istius Paderbornensis ecclesiæ privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 304. — Petro episcopo et abbati S. Michaelis in Porcariana, bona sua et jura confirmat, *ibid.*, 305. — Diploma pro monasterio S. Salvatoris Fontenæ Taonis, *ibid.*, 306. — Arimannis Mantuanis privilegia confirmat, *ibid.*, 307. — Ecclesiæ Hamburgensis privilegia confirmat et auget, *ibid.*, 309. — Tarvisinæ Ecclesiæ privilegia confirmat, *ibid.*, 310. — Episcopo Novariensi jura Ecclesiæ suæ restituit, ab Arduino marchione ablata, *ibid.*, 311. — Ecclesiæ Savonensis possessiones confirmat et auget, *ibid.*, 313, 314. — Privilegium pro monasterio SS. Petri Laurentii et Columbani, *ibid.*, 314. — Litteræ quibus abbatiam de Schwarzach tradit possidendam Wernerharto episcopo Argentineni et successoribus ejus, *ibid.*, 317. — Donat abbatibus S. Michaelis prædia quædam

extra urbem Bambergensem sita, *ibid.*, 320. — Abbatibus S. Vitoni possessiones confirmat, *ibid.*, 321. — Confirmatio jurium ac privilegiorum asceterii sacrarum virginum Lucensium S. Salvatoris, *ibid.*, 322. — Bernardo comiti Parmensi curtis Neromianæ possessionem asserit, *ibid.*, 323. — Ecclesiæ Paderbornensi curtem Honstede donat, 325. — Ecclesiæ Bamberg duo loca Schwarzenfeld et Wellendorf in pago Nordgov, *ibid.*, 326. — Alberico episcopo Comensi curtem seu villam Barzanorum largitur, *ibid.*, 327. — Ecclesiæ Paderbornensi prædia quædam confert, *ibid.*, 328, 329, 330, 331, 332, 339.

Diploma pro abbatia S. Petri de Piro, CXL, 335. — Fundatio collegiæ ecclesiæ Prumiensis, *ibid.*, 337. — Popponi et ecclesiæ Trevirensi confert curtem confluentem cum omnibus pertinentiis, *ibid.*, 338. — Aquigranense canonicorum S. Adelberti collegium fundat ac dat, *ibid.*, 340. — Possessiones abbatibus S. Gisleini in Hannonia confirmat, *ibid.*, 341. — Locum Berga, qui olim ad Veterem capellam spectabat, donat Ecclesiæ Babenbergensi, *ibid.*, 342. — Diploma quo monasterio Tegernseensi duos regales mansos in Liupana sitos condonat, *ibid.*, 343. — Privilegium pro duobus mansis sitis juxta Liupana, *ibid.*, 344. — Privilegium pro ecclesia Mimigardelfordensi, *ibid.*, 345. — Ecclesiæ Paderbornensi abbatiam Sceldice donat, curtem Hammonstedt, etc., *ibid.*, 346, 350, 356. — Monasterio Fariensi S. Mariæ res noviter ab ipsis monachis acquisitas, suo diplomate confirmat, *ibid.*, 347. — Abbati Altahensi prædia quædam confert, *ibid.*, 349. — Monasterio S. Emmeranni omnia bona generatim confirmat, *ibid.*, 357, 358. — Donat monasterio Superiori duas terras prope Ratisbonam, *ibid.*, 359. — Diploma concessum Amato Salernitano archiepiscopo, per quod ei confirmat omnia jura, *ibid.*, 360. — Romualdo eremitarum Camaldulensium conditori, abbatiam S. Benedicti in Alpibus ad Bisulcum sitam confirmat, *ibid.*, 362. — Privilegium pro monasterio S. Sophiæ Beneventano, *ibid.*, 363. — Ecclesiæ Bambergensi donat prædium Hormunze, quod a Poppone archiepiscopo acceptat, *ibid.*, 366. — Monasterio Epternacensi confirmat jus monetæ, *ibid.*, 367. — Diploma pro abbatia Mosomagensi, *ibid.*, 371. — Ecclesiæ Pergensis privilegia confirmat, *ibid.*, 374. — Monasterii Morbacensis privilegia et jus eligendi abbatis confirmat, *ibid.*, 375. — Ecclesiæ Paderbornensi prædium Steini donat, *ibid.*, 377. — Privilegium pro ecclesia Paderbornensi, 378, 379. — Ecclesiæ Novariensis privilegia et possessiones confirmat et auget, 382.

HENRICUS III, imper. — Privilegium pro monasterio Corbeensi et parthenone Herfordensi, CLI, 1085, 1089, 1096. — Monasterii Stabulensis possessiones et immunitates confirmat, *ibid.*, 1091. — Privilegium pro monasterio S. Petri Mindensis, *ibid.*, 1094. — Confirmatio jurium et privilegiorum Mantuanæ Ecclesiæ, *ibid.*, 1097. — Diploma quo omnia bona confirmat monasterio Veronensi S. Zenonis, *ibid.*, 1100. — Canonicis Pataviis eorumque Ecclesiæ privilegia confirmat, *ibid.*, 1102. — pro canonicis S. Salvatoris, *ibid.*, 1103. — Bernardo Id. Patavino episcopo jus eudendæ pecuniæ elargitur, *ibid.*, 1107. — Diploma pro Sancto Maximino. Interventu Leonis IX papæ restituit monasterio S. Maximini curtem Prichinas, et plures villas confirmat ad usus fratrum, *ibid.*, 1110. — Confirmat monasterio Brunwilrensi donationem factam a Richeza regina Poloniæ, *ibid.*, 1111, 1115. — Diploma pro monasterio S. Maximini; adversus advocatos quorum juri et privilegiis limites ponit, *ibid.*, 1115. — Diploma que clerum Volaterranum a jure comitum eximit et ecclesiæ Volaterranæ omnia illius jura a privilegia confirmat, *ibid.*, 1117. — Id. pro ecclesia Vercellensi, *ibid.*, 1118. — Arimannis Mantuanis jura ac immunitates confirmat, *ibid.*, 1120. — De canonicis Ecclesiæ Cremonensis, *ibid.*, 1121. — Privilegium concessum Ferrariensi populo, *ibid.*, 1122. — Monasterii Prumiensis confirmat privilegia et possessiones, *ibid.*, 1123. — De monasterio Stabulensi, *ibid.*, 1160.

HENRICUS IV, imper. — Privilegium pro Ecclesia Hamburgensi, CLI, 1139. — Pro ecclesiis S. Petri Mindonsi, Paderbornensi, monasterio Stabulensi confirmat antiquorum regum privilegia, advocatorum oppressiones vetat, jubetque ut duobus monasteriis, Stabulensi et Malmundario, unicuique sit abbas, *ibid.*, 1143. — Privilegia pro ecclesiis Osnabrugensi, *ibid.*, 1144, 1146. — Confirmatio privilegiorum et jurium episcopo Patavino et ejus ecclesiæ, *ibid.*, 1149. — Privilegium Petro abbati concessum pro monasterio S. Eugenii in comitatu Senensi, *ibid.*, 1150. — Diploma quo jura omnia ac privilegia Fariensi ex nobis confirmat et auget, *ibid.*, 1155. — Id. pro monasterio S. Zenonis Veronensi, *ibid.*, 1159, 1162. —

Donatio Castri Novi Campitelli, et Scorciaroli facta Cononi Mantuano episcopo et ejus ecclesiæ, ab Henrico IV imperat., *ibid.*, 1163. — Diploma confirmatorium quorumlibet jurium Ticinens. ecclesiæ, *ibid.*, 1164. — Decretum pro tutela quorundam bonorum, ad monachos Sanctæ Justine, Patavine spectantium, *ibid.*, 1164.

HILDEGARDIS, regina. — Donatio pro monasterio Sancti Arn 18. XCIII 973.

HONORIUS I, papa. — Privilegium Bobiensi cœnobio datum, LXXX, 483.

HONORIUS II, papa. — Ecclesiæ S. Vincentii Bergomati canonicorum protectionem suscipit, et possessiones juraque confirmat, CLXVI, 1217. — De monasterio Rheingensi, *ibid.*, 1219. — Confirmatio super abbatiam et electionem abbatis in Salfeld secundum quod institutum est ab Han-ne Colonensi et a Sigefrido archiepiscopo Moguntino, et incorporatio super parochiam Neuhofen et Crolup, et quod nullus in territorio, vel jurisdictione domni abbatis ecclesiæ fundet seu consecret, neque canes pascantur, nec venatoribus stipendia dentur, *ibid.*, 1220. — Privilegia pro congregatione Camaldulensi, et pro cœnobio Cluniacensi, *ibid.*, 1223, 1223, 1223, 1229.

— Ecclesiæ Montis Peretranæ, sub Sanctæ Sedis tuitione suscipit, *ibid.*, 1252. — Privilegium pro canonica Portuensi, et privilegia antiqua pro abbatia S. Wulburgis renovantur et amplificantur, *ibid.*, 1233. — Monasterii S. Pauli de Argon patrocinium suscipit bonaque confirmat, *ibid.*, 1237. — Monasterii S. Martini Ahusani primam fundationem confirmat, *ibid.* — De fundatione cellæ S. Mariæ Brisacensis, *ibid.*, 1239. — Monasterii S. Udalrici Neresheimensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1240. — De monasterio Savignienensi, *ibid.*, 1241. — De Ecclesiæ Eboracensi, *ibid.*, 1242. — De Ecclesiæ Ravenatis, *ibid.*, 1243. — De Lincolnensi ecclesiæ, *ibid.*, 1245. — Privilegium confirmationis possessionum et bonorum monasterii S. Theodorici Rhemensis, *ibid.*, 1247. — Fratrum S. Mariæ Præmonstratensis disciplinam possessionesque confirmat, *ibid.*, 1249. — Confirmatio fundationis ecclesiæ Capenbergensis, *ibid.*, 1251. — Privilegia pro ecclesiæ S. Mariæ Placentinæ, *ibid.*, 1253. — Monasterium S. Blasii in protectionem apostolicam recipit et confirmat liberam advocatiam, *ibid.*, 1254. — De monasterio Wiblingense, *ibid.*, 1257. — Rogerio archiepiscopo Pisano restituit jus consecrandorum episcoporum Corsicanorum, patiumque concedit, *ibid.*, 1261. — Petro abbati Cluniacensem abbatiam asserit, *ibid.*, 1265. — Privilegium pro parthenone Fontis Ebraldi, *ibid.*, 1268. — Monasterii S. Udalrici et S. Afræ Creuzlingensis disciplinam, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1270. — Privilegium pro cœnobio Si Petri Carnotensis de pluribus ab eo confirmatis ecclesiis, *ibid.*, 1273.

Bulla, seu diploma quo abbatissæ Spanheimensis fundatio confirmatur, CLXXVI, 1274. — De bonis canonicorum Faventinorum, *ibid.*, 1277. — Ecclesiæ Trevirensis privilegia possessionesque confirmat, et Mainero archiepiscopo concedit ut pallio præferendaque cruce utatur, atque in constitutis ecclesiis stationibus cum nacco albo equitet, *ibid.*, 1278. — Tyrrii significat se Willelmum Tyri archiepiscopum electum, et a patriarcha Hierosolymitano consecratum, pallio donasse, *ibid.*, 1280. — Privilegium pro ecclesiæ S. Sepulcri Hierosolymitani, *ibid.*, 1281. — Flereffensem abbatiam suscipit in tutelam Sedis apostolicæ, ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 1284. — Ad Ludovicum VI Francor. reg. Henricum regis filium clericum in suam protectionem suscipit, *ibid.*, 1286. — Bulla pro confirmatione ecclesiæ et bonorum Steinfeldiæ, *ibid.*, 1288. — Hospitalem domum et ecclesiæ S. Mariæ diocesis Cenetenensis sub protectione Sedis apostolicæ suscipit, *ibid.*, 1289. — Regulares canonicos in monasterio Agaunensi constitutos confirmat, *ibid.*, 1292. — Privilegium pro ecclesiæ S. Petri Bononiensi, *ibid.*, 1293. — Bulla pro Vindocinensi monasterio, *ibid.*, 1294. — Monasterium S. Mariæ de Curatio tuendum suscipit, quique diebus quibusdam monasterium adierint, iis centum et quinquaginta annos de injunctis relaxat potentius, *ibid.*, 1298. — Privilegia pro monasterio S. Mariæ Ameloxbornensis et pro ecclesiæ S. Martini Turonensis, *ibid.*, 1301. — Adefonso Hispaniarum regi commendat legatum suum Hubertum presbyterum cardinalem, *ibid.*, 1302. — Monasterii S. Petri in Nigra Silva protectionem suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 1304. — De ecclesiæ Hadmerslenensi, *ibid.*, 1305. — Privilegium pro Ecclesiæ Meldensi, *ibid.*, 1306. — Pro monasterio S. Georgii Præfeningensis, et pro ecclesiæ Sanctæ Margarethæ Bambergensis, *ibid.*, 1307, 1308. — Confirmatio fundationis ecclesiæ Dencenkendoffensis, *ibid.*, 1309. — Henrici quondam imperatoris, de jurejurando a clericis non dando legem olim datam confirmat, *ibid.*, 1311.

— Confirmatio fundationis Beyrnensis canonice, item benedictionis abbatialis et investituræ cum virga pastoralis concessio, *ibid.*, 1312. — Monasterii Altahensis libertatem confirmat, *ibid.*, 1314.

INNOCENTIUS II, papa. — Diplomata pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1062, 1064, 1065.

HORMISDA, papa. — Sallustium constituit per provincias Bœticam et Lusitaniam Sedis apostolicæ vicarium, LXIII, 425. — Justinus imperatoris sollicitudinem de concilianda pace commendat, et ceptis monet insistendum, *ibid.*, 428. — Justinus studium erga ecclesiasticam pacem laudet, *ibid.*, 463. — Epiphania Constantinopolitano episcopo vicariam sedis apostolicæ præfecturam in recipiendis lapsis delegat, *ibid.*, 515.

HUGO (S.) episc. Lincolnensis. — Charta donatorum concessionis recitans et confirmans, CLIII, 1115. — Charta donatorum concessionis monasterio S. Oswaldi de Bardency recitans et confirmans, *ibid.*, 1118. — Charta confirmationis donationum pro ecclesiæ S. Andrea Northampton. *ibid.*, 1120. — Confirmatio de ecclesiæ de Waldens *ibid.*, 1122. — Confirmatio ecclesiæ de Thorneberg et Dodeford monachis Luffeldensis monasterii, *ibid.* — Charta de confirmatione donationis Rodulphi de Abi ad abbatiam construendam apud Grasefeld, *ibid.*, 1122.

HUGO, Lugdunens. archiepisc. — Litteræ de ecclesiæ Sanctæ Fidis de Castelleto data monasterio Conchensi, CLVII, 509. — Litteræ ad Hugonem archiepiscopum Bisuntin. pro monachis S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 516. — Charta de absolutione Fulconis Andegavensis comitis, *ibid.*, 517. — Ecclesiæ S. Desiderii in Brixia Clunia. censibus donat, *ibid.*, 518. — Ad abbatem Senonensem, pro abbate S. Petri Vivi, *ibid.*, 522. — Donatio de ecclesiæ S. Germani, *ibid.*, 527. — Charta donationis ecclesiæ S. Joannis de Brullolis abbatissæ Saviniensis, *ibid.*

INNOCENTIUS III, papa. — Confirmatio super quibusdam ecclesiis præposituræ Calocens. Ecclesiæ de capituli concensu collatis, CCXIV, 25. — De confirmatione sententiæ latæ per legatos curiæ Romanæ contra Marcovaldum, *ibid.*, 31. — Super concessione et confirmatione Abolensis monasterii, ad Romanam Ecclesiam pertinentis, *ibid.*, 37. — De confirmatione privilegii presbyteris decanatus de Sparlon. concessi ab episcopo Carnotensi, *ibid.*, 40. — De confirmatione constitutionis faciæ inter archiepiscopum et canonicos Pesusinos, *ibid.*, 41. — De confirmatione Turritanen., Calaritan. et Abonen. provinciarum primatus, *ibid.*, 49. — De relaxatione sententiæ quam legatus ecclesiæ Romanæ in episcop. et in ecclesiæ Zamorens. tulerat, *ibid.*, 51. — Confirmat electionem Adelmi in episcopum Pictaviens. *ibid.*, 65. — Confert quamdam præbendam in ecclesiæ Antuerpiana, *ibid.*, 78. — Confirmat fundationem et privilegia hospitalis Sancti Spiritus, *ibid.*, 85. — Confirmat fœdus inter Philippum regem Franciæ et comitem Flandriæ, *ibid.*, 117. — Cœnobii Sancti Vedasti statuta et laudabiles cœnobii istius consuetudines confirmat et approbat, *ibid.*, 122. — Conventus Virziliacensis consuetudines veteres et laudabiles approbat, et nova iis privilegia confert, *ibid.* — De immunitate et privilegiis monasterii B. Mariæ Virziliacensis, *ibid.*, 131, 132. — Confirmatio constitutionis ejusdem super fructibus beneficii Ivonis, *ibid.*, 138. — Robertum S. Germani Parisiens. abbat. et ejus fratres recipit sub protectione apostolica, veteraque privilegia, non paucis additis confirmat, *ibid.*, 151. — Monasterii S. Dionysii jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 154. — Confirmat sententiæ latam per cardinalem S. Mariæ in causa P. et Jacobi clerici Papiensis, *ibid.*, 160. — Indulgetur conventui S. Germani Antissiodorensis quod sacrum chrisma et oleum atque consecrationes ab alio catholico episcopo accipere liceat, si Antissiodorensis gratis impetire nolit, *ibid.*, 103. — Monasterio S. Trinitatis Cervisfrigidi data bona, in pios usus conferenda, auctoritate apostolica confirmantur, *ibid.*, 215. — Consulibus, iudicibus et populo Benevent. confirmat statutum de palatio iudicum et tabellionum, *ibid.*, 218. — Ultrastivano episcopo confirmantur privilegia a Gregorio papa sibi concessa, *ibid.*, 224. — De Sanctæ Osythæ de Chuc ordinis et privilegiorum confirmatione et norma vivendi, *ibid.*, 240. — Choro archiepiscopo Montis Regalis ejusque successoribus privilegia indulta a prædecessoribus suis confirmat, *ibid.*, 275. — Alfonso episcopo et capitulo Auriens. confirmat statutum illorum de numero canonicorum, *ibid.*, 293.

De privilegio et exemptione canonicorum Burzi S. Domini, ne ab episcopo Parmensi vexentur, CCXV, 316. — De privilegiis et immunitate ecclesiæ S. Nicolai, *ibid.*, 317. — Confirmat decretum quoddam regis Anglorum, *ibid.*, 333. — Petro Arusiensi episcopo, confirmat statutum de sex præbendarum institutione, *ibid.*, 354.

Upsalensi electo, qualiter pallio utendum sit, *ibid.* — Nobiles viros Uguit et Guldorem Marchion. recipit cum ipsorum subditis in protectionem apostolicam, *ibid.*, 359. — Nobili viro Spalagran. Indulgetur ei ut cenobium et ordinem S. Benedicti intrare possit, *ibid.* — Sipontino archiepiscopo concedit ut ecclesia collegiata convertatur in cenobium monachorum, *ibid.*, 376. — Monasterii de Sore privilegia et donationes confirmat, *ibid.*, 399. — Recipit consules et populum Tudert. in protectionem apostolicam, et confirmat vetera eorum privilegia, *ibid.*, 400. — Regnum Hierosolymitanum sub protectione apostolica recipit, *ibid.*, 417. — Sanctum Portugalem regem et illius regnum cum omnibus bonis illius recipit sub protectione apostolica, *ibid.*, 419. — Episcopo Petragoricensi datur potestas visitandi cenobia, et ecclesias constituendi et abusus corrigendi, *ibid.*, 421. — Clericis S. Pauli de Castro Cervarii, confirmat sententiam pro illis latam circa ius baptisterii, *ibid.*, 452. — Ricardo abbati et capitulo Compendiensi, ipsorum iurisdictionem et privilegia confirmat, *ibid.*, 453. — Confirmat institutum praebendarum facta in Ecclesia Dunelmensi, *ibid.*, 427. — Suscipit praepositum S. Joannis de Cincferio et ejus fratres sub protectione apostolica, *ibid.*, 439. — Monasterium S. Petri Corbelesensis recipit in protectionem suam, *ibid.*, 450. — Certorum bonorum emptionem fratrum militum Templi auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 467. — Transactionem inter commendatorem et fratres domus militum Templi et praepositum et capitulum Magalonense olim initam confirmat, *ibid.*, 467. — Fulconi abbati Corbelesensi concedit usum annuli, *ibid.*, 478. — Canonicis S. Laurentii de Spello, confirmat sententiam cardinalis super prioratu S. Laurentii, *ibid.*, 499. — Monasterii Francorum vallium privilegia et bona confirmat, *ibid.*, 501. — De monasterio Boscandonensi, *ibid.*, 501. — Monachos et domum Sanctae Trinitatis Cervi Frigidi sub protectione apostolica recipit, *ibid.* — Panormitano archiepiscopo, curam et institutionem monasterii Panormitani committit, *ibid.*, 521. — Pataviensi episcopo datur potestas absolvendi incendiarios, *ibid.*, 526. — Capitulo Xanctonensi confirmatur constitutio de quadragenario numero canonicorum, *ibid.*, 515. — De privilegiorum confirmatione facta Donato Aladensi episcopo et ejus successoribus, CCXIV, 548. — Pro abbati S. Mariae de Casa Nova, *ibid.*, 550. — Pro abbate Deresfordia, *ibid.*, 564. — Pro ecclesia Corcaensi, *ibid.*, 565. — Pro cenobio S. Bertini, *ibid.*, 577. — Baldinus comes Flandriae et Maria uxor ejus recipiunt sub protectione apostolica, CCXIV, 585. — Monasterium de Calatrava recipit sub sua protectione apostolica, *ibid.*, 530. — Confirmantur statuta episcopi Oxoniensis facta in ecclesia sua, *ibid.*, 604. — Decanus Toletanus recipitur sub protectione B. Petri et sedis apostolicae, *ibid.*, 606. — Monasterium S. Michaelis sub apostolica sedis protectione recipitur, *ibid.*, 607. — Pro monasterio S. Petri de Insula confirmantur privilegia, *ibid.*, 610. — Pro ecclesia Sagiensi, *ibid.*, 615. — Pro cenobio S. Petri Engubini, *ibid.*, 618. — Massiliensis Ecclesiae confirmantur privilegia, CCXIV, 610. — De monasterio S. Crucis, *ibid.*, 645. — De monasterio S. Mariae de Canneto, *ibid.*, 650. — De ecclesia B. Mariae de Rocca, *ibid.*, 651. — De monasterio SS. Sergii et Bacchi, *ibid.* — De monasterio S. Mariae Aquileiensis, *ibid.*, 664. — De monasterio S. Crucis de Walthan, *ibid.*, 665. — Archiepiscopi Wellensis confirmantur privilegia, *ibid.*, 672. — De monasterio de Walthan, *ibid.*, 674, 675. — Datas a rege Bracarensi ecclesiae decimas confirmat, *ibid.*, 691. — Clericis S. Chrysogoni privilegia confirmantur, *ibid.*, 706. — Andrew Acheruntino archidiacono confirmat archidiaconatum cum omni jure, *ibid.*, 711. — Licii comitem recipit sub protectione apostolica, *ibid.*, 712. — Abbatis S. Mariae de Ferrara confirmat privilegia, *ibid.*, 837. — Theobaldo episcopo Ambianensi, statum et ordinationem quendam confirmat, *ibid.*, 847. — Crenobii S. Petri Engubini, confirmat vetera privilegia, *ibid.*, 852. — Wilhelmo Hieria presbyter, recipitur sub protectione apostolica, *ibid.*, 858. — Crenobii de Mariadura privilegia confirmantur, *ibid.*, 859. — Guillelmum de Montepessulano dominum recipit sub protectione sedis apostolicae, *ibid.*, 861. — Priori et capitulo Seguntinis De confirmatione quorundam redituum, *ibid.*, 945. — Ecclesiae S. Mariae de Chirberi confirmantur privilegia, *ibid.*, 944. — Aymonem dominum de Cicala recipit sub protectione sua, *ibid.*, 945. — Monasterii Grandimontensis privilegia confirmantur, *ibid.* — Senonensi archiepiscopo, pro absolutione Nivernensis episcopi, *ibid.*, 961. — Electio archiepiscopi Moguntini confirmatur, *ibid.*, 964, 969. — Cabilonensi episcopo et abbati Cisterciensi, De absolutione abbatis S. Sequani, de voto transfretandi

in terram sanctam, *ibid.*, 970. — Praebitero cardinali tituli S. Praxedis confirmatur legatio in Orientem, *ibid.*, 980. — Abbati et conventui Dolensi confirmatur concordia inita eum domino Castri Rodulphi, *ibid.*, 1048. — Episcopo Viterbiensi, Confirmatio donationis ecclesiae S. Mariae de Polenzano ut castri Ba'naria eidem per consules Viterbienses facta, *ibid.*, 1087. — Monasterium SS. Petri et Pauli et S. Augustini recipit sub B. Petri protectione et eorum bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1101. — De capitulo Amalitano, *ibid.*, 1104. — Monasterii Jotrensis confirmantur privilegia, *ibid.*, 1155. — Monasterii SS. Petri et Pauli Dorobern. privilegia confirmantur, *ibid.*, 1185.

Monasterio juxta specum B. Benedicti concedit sex monetarum libras ex annuo censu Castri Porclani, CCXV, 9. — Monasterium S. Lupi Trecensis recipit sub B. Petri protectione ejusque jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 11. — Transactionem inter Auriensem episcopum et archiepiscopum Compostellanum initam approbat, *ibid.* — Auriensem ecclesiam sub sedis apostolicae protectione recipit, ejusque jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 18. — De Pisana Ecclesia, *ibid.*, 24. — De monasterio S. Mariae Faventino, *ibid.*, 25. — Sententiam a J. Magistro scholarum Aurelianens. ad hoc a papa delegatam, in causa electionis prioris Graciensis latam, auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 34. — Lansgraviu Thuringiae sub protectione apostolica recipit, *ibid.*, 46. — Monasterio de Beco confirmat S. Albini ecclesiam, *ibid.* — Cathedrali Archeruntinam erigit apud Materam, ac ecclesiam Acheruntinam jungit, *ibid.*, 57. — Archiepiscopo Ragusino beneficia in episcopatu Carleolensi confirmat, *ibid.*, 58. — Ecclesiam Oscensem recipit sub B. Petri protectione et enumerat et confirmat bona ad Ecclesiam Oscensem pertinentia, *ibid.*, 78. — Archidiaconi Merseburgensis in episcopum electionem confirmat, *ibid.*, 90.

Hospitalibus S. Spiritus Magabonens. quaedam privilegia confirmat, *ibid.*, 113. — Domum S. Trinitatis Cervi-Frigidi in protectionem suam suscipit, *ibid.*, 134. — Magistrum Gualfradum, clericum S. Mauricii de Tarbudiato, suscipit in protectionem, *ibid.*, 140. — Monasterio VII. Magnae iurisdictionem temporalem in Villa Magna confert, *ibid.* — Hierosolimitano regi commendat Ecclesiam Tyrensem, *ibid.*, 148. — Ecclesiam Tyrensi decimas confirmat, *ibid.*, 149. — Monasterii de Flore possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 151. — Factam unionem monasterii de Caraceto cum ordine Cisterciensi confirmat, *ibid.*, 189. — Cistercienses recipit in protectionem suam et ipsorum bona enumerat, *ibid.* — Monasterium S. Columbae de Hay recipit sub protectione sedis apostolicae et bona ad ipsum pertinentia enumerantur, *ibid.*, 193. — Praenestino episcopo confirmat scolastriam Ecclesiae Moguntinae, *ibid.*, 203. — Monasterii Corbeiensis privilegia confirmat, *ibid.* — Abbat monasterii Corbeiensis concedit facultatem utendi annulo, *ibid.* — Archidiaconum Vicentinum confirmat, *ibid.*, 225. — Ecclesiam S. Crucis Colimbriensis recipit sub B. Petri protectione et enumerantur bona ad ipsam spectantia, *ibid.*, 232. — Monasterium de Claretis suscipit sub sua protectione, *ibid.*, 240. — Michaeli subdiacono ecclesiam de Castri beneficii possessionem auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 258.

Privilegium quo Leoni, apostolicae sedis legato, conceditur facultas ungendi in regem Calojoannem Bulgarorum regem, CCXV, 277. — Archiepiscopum Trinovitum constituit primatem totius Bulgariae et Blaccae, mittitque illi privilegium hujusmodi, *ibid.*, 280. — Anastasio archiepiscopo Beesbudiensi mittit pallium, *ibid.*, 292. — Pro archiepiscopo Trinevisanensi, *ibid.*, 294. — Priorem et fratres Hospitalis de Thuregano recipit sub protectione sua, *ibid.*, 300. — Pro priorissa et monialibus de Ruesperra, *ibid.*, 302. — Translationem episcopatus Lunensis ad Sarzanam auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 306.

Ecclesiam S. Crucis de Stampis sub sua protectione recipit, CCXV, 312. — De ecclesia S. Stephani Fanensi, *ibid.*, 315. — De ecclesia Ariminensi, *ibid.*, 321. — Thomae de Disce canonico Vuellensi praebendam ipsi ab archiepiscopo Eboracensi collatam auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 332. — Privilegia regi Bohemorum ab imperatoribus concessa et ab Ottone nuper confirmata, auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 339. — Magistrum et fratres Hospitalis de Bekekeq recipit sub sua protectione, *ibid.*, 344. — Capitulo S. Caeciliae sententiam quam in ipsorum favorem lata est in quadam causa cum ecclesia S. Laurentii in Pisciola confirmata auctoritate apostolica, *ibid.*, 353. — Petrum de Parisio capellano supra pontem Lincolniensem recipit sub protectione B. Petri, *ibid.*, 362. — Monasterium S. Andrew de Arce recipit sub protectione et enumerantur bona ad ipsum spectantia, *ibid.*,

368. — Ad Capitulum Vicentinum. Præposituram Vicentinam Nicolao subdiacono suo, auctoritate apostolica confirmat, *ibid.*, 382. — Ecclesiam Furconensem recipit sub sua protectione, et ejus possessiones et privilegia confirmat, CCXV, 396. — Carolum canonicum Aquileiensem recipit sub sua protectione, *ibid.*, 431.

Ecclesiam Lethglennensem recipit sub sua protectione, CCXV, 432. — De conventu Hospitalis Rivicenarii, *ibid.*, 435. — De monasterio S. Mariæ de Botrano, *ibid.*, 439. — De monasterio Montis Majoris, *ibid.*, 466. — De ecclesia Feltrensi, *ibid.*, 504.

Ricardo, abbati Compendiensi, indulget usum mitræ et annuli, *ibid.*, 504. — Fratres Hospitalis S. Jacobi de Colle Bertanni recipit sub sua protectione, *ibid.*, 509. — Confirmat patriarcham Constantinopolitanum, *ibid.*, 512. — Abbatem Cluniacensem concedit facultatem ut in abbatibus ad Cluniacensem monasterium pertinentibus, possit corrigere corrigenda, secundum Deum et B. Benedicti regulam, *ibid.*, 526. — Priorem ac fratres Vallis Caullum sub B. Petri protectione accipit, *ibid.*, 531. — Monasterii S. Mariæ de Charitate possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 537. — Monasterium Wintoniense sub sua protectione suscipit, *ibid.*, 561. — Thomæ patriarchæ Constantinopolitano concedit facultatem absolvendi a censuris ob clerici percussorem, et inungendi imperatorem Constantinopolitanum, *ibid.*, 576. — Monasterium S. Petri Cabilonense recipit sub sua protectione, etc., *ibid.*, 590. — Abbatissæ et monialibus de Gandersheim renovat vetera privilegia et confirmat, *ibid.*, 598. — Dominum de Guirchia recipit sub B. Petri protectione, *ibid.*, 616. — Ecclesiam ab Alferada fundatam sub protectione, recipit, *ibid.*. — Indulgetur archiepiscopo Senonensi quod visitet provinciam Senonensem, et corrigat villam, *ibid.*, 618. — Domum hospitalem Sancti Rainerii in jus et protectionem accipit, *ibid.*, 629. — Remensi archiepiscopo confirmantur ipsius privilegia, inter quæ præcipuum illud recensetur ut solus Francorum regem inungere ac coronare possit, *ibid.*, 640.

Hospitalem domum S. Trinitatis de Vernolio recipit sub sua protectione, CCXV, 662. — De monasterio S. Juliani de Perario, *ibid.*, 668. — De ecclesia Agennensi, *ibid.*, 684. — Archiepiscopo Bituricensi indulget ut servos suos et Ecclesiæ suæ clericos, a violenta manuum injectione possit absolvere, *ibid.*, 726. — Archidiacono Vienneensi in Vivariensem episcopum electo potestatem facit alia beneficia ecclesiastica, præter archidiaconum Vienneensem retinendi, *ibid.*, 727. — Confirmatur quædam compositio inter C. presbyterum cardinalem et clericos S. Laurentii in Lucina, *ibid.*, 739. — Monasterium Vindocinense sub sua protectione recipit, et enumerantur bona ad ipsum spectantia, *ibid.*, 747. — Patriarchæ Hierosolymitano conceditur ut in quavis provincia pallio uti possit, *ibid.*, 752. — Firmam ecclesiæ concedit immunitates ac privilegia, *ibid.*, 767. — Lundensis archiepiscopi quasdam institutiones confirmat, *ibid.*, 774. — Ecclesiæ Nidrosiensis privilegia et concessionem antiquas confirmat, *ibid.*, 798. — Monasterio Pultariensi innovatur privilegium antiquum, *ibid.*, 830. — Conventui de Cupro ordinis Cisterciensis confirmantur quædam bona eis data, *ibid.*, 870. — Ecclesiæ Stendallensi confirmat quædam bona, *ibid.*, 882. — Monasterium S. Rufi recipit sub sua protectione, *ibid.*, 883. — De Ecclesia S. Mariæ Montis de Gardia, *ibid.*, 898. — De monasterio S. Andreæ, *ibid.*, 901. — Ecclesiæ Papiensis confirmantur privilegia et statuta, *ibid.*, 903. — Quod reges Aragonum coronari possint per archiepiscopum Tarraconensem, *ibid.*, 915. — Monasterium SS. Innocentii et Anastasii in Gandersheim recipit sub protectione sedis apostolicæ, *ibid.*, 919. — Domum hospitalem de Novo Castro de Driencourt recipit in protectionem suam, 941. — Fratrum Leprosorum de Valliaco confirmantur omnia bona, *ibid.*, 1019. — Fratribus militiæ Templi confirmatur donatio Satalis eis facta per Venetos, *ibid.*, 1019. — Episcopo Samariæ confirmatur concessio de Monte Sancto, *ibid.*, 1030. — Clerici insulæ Nigripontis recipiunt sub sua protectione, *ibid.*.

— Confirmatur conventui Fossæ-Novæ sententia lata pro eis super quasdam possessiones contra Saracenum, *ibid.*, 1055. — Ducem Cracoviensem sub sua protectione recipit, *ibid.*, 1067. — Confirmantur Lucensis ecclesiæ possessiones et bona, *ibid.*, 1068. — Monasterium de Kening recipit sub B. Petri protectione, *ibid.*, 1073. — Ecclesiam Methonensem recipit sub sua protectione, *ibid.*, 1079. — Confirmat electionem factam de archiepiscopo Magdeburgensi, *ibid.*, 1093. — Ducem Saxonie recipit sub sedis apostolicæ protectione, *ibid.*, 1106. — Monasterium de Radingia Cluniacensis ordinis recipit sub sua protectione et ejus privilegia et jura confirmat, *ibid.*, 1115. — Ecclesia B. Laurentii de Jovisvilla sub

sedis apostolicæ protectione recipitur cum omnibus ejus bonis, libertatibus, immunitatibus ac privilegiis, *ibid.*, 1123. — De monasterio de Radingia, *ibid.*, 1123. — Monasterio sanctimonialium de Sexen conceduntur privilegia et confirmantur libertates et immunitates, *ibid.*, 1135.

Similia quædam adhuc supersunt in tomo CCXV, et in tomis CCXVI et CCXVII, et de his pro isto papa satis jam dicta sunt.

IRMINA, abbatissa. — Charta qua Villibrodo Ultrajecti episcop. concedit quicquid possidet in villa Stanchelm, CXXXIX, 537.

JOANNES IV, papa. — De paschate mere catholico celebrando et reviviscente Pelagiana hæresi diligenter cavenda, LXXX, 601. — Ut monachis suorum ecclesiarum sacerdotes instituere liceat, *ibid.*, 608.

JOANNES VIII, papa. — Assertit quædam Ecclesiæ Ravennati prædia, CXXVI, 655. — Privilegia Romanæ Ecclesiæ monachi centum annorum præscriptione tolluntur, *ibid.*, 654. — Monasterium Fuldense cum universis cellis, ecclesiis, decimis, curtibus, aliisque rebus ad idem pertinentibus exemptum ac liberum iterato declarat, *ibid.*, 657. — Monachis S. Vedasti Atribatensis confirmat omnia contenta in diplomate Caroli imperatoris, *ibid.*, 658. — Privilegium Ansegisii Senonensi archiepiscopo, cum ei concedit vices suas in Gallia et Germania, *ibid.*, 660. — Confirmat partitionem monachorum S. Medardi Suessionensis, *ibid.*, 660. — Oretensis Ecclesiæ Gallicæ metropolitana efficitur, *ibid.*, 665. — Monachorum Tornutiensium omnia, vel regia, vel episcopalia privilegia, pontificia auctoritate sancit, quibus addit exemptionem ab omni cujuslibet antistitis jurisdictione, *ibid.*, 686. — Approbat donationem monasterii S. Porciani illis factam, *ibid.*, 687. — Commendat Carolo Calvo imperatori Wigboldum Parmensem episcopum, *ibid.*, 699. — Mittit Carolo Calvo imperatori palmam, etc., 714. — Privilegium monasterio et xenodochio Piacentino concessum, 757. — Ticinensi episcopo archiepiscopalia insignia utenda concedit cum facultate vocandi ad synodum archiepiscopos Ravennatensem et Mediolanensem, *ibid.*, 759. — Theotmaro Juvannensi archiepiscopo pallium concedit, etc., *ibid.*, 745. — Ecclesiæ Beredensis, in Anglia, privilegia confirmat, *ibid.*. — Confirmat bona monasterio Tornutiensi olim concessa, *ibid.*, 772. — Epistola ad Rostagnum Arelatensem archiepiscopum, quo illi vices suas et pallii usum concedit, 775, 777.

Privilegium pro monasterio S. Egidii, CXXVI, 792. — Pro ecclesia Pictaviensi, ne quis ejus bona invadat, etc., *ibid.*, 796. — Pro monasterio Floriacensi conceditur in synode Tricassina, *ibid.*, 797.

Walæ Metensi episcopo pallium concedit certis diebus deferendum, CXXVI, 798. — Confirmat privilegia Ecclesiæ Turonensi concessa, *ibid.*, 800. — Privilegium pro monasterio Vizeliacensi, quo confirmantur immunitates illi olim concessæ, *ibid.*, 805. — Pro monasterio Sancti Marcelli, *ibid.*, 805. — Pro monasterio Piacentino, *ibid.*, 821.

Carolomannum regem hortatur ut in Vercellensi ecclesia Conspectus creetur episcopis, CXXVI, 840. — Ad Branimirum. Suscipit eum ad Romanæ Ecclesiæ gremium redeuntem, et illi imperitur benedictionem apostolicam quam petierat, *ibid.*, 841. — Confirmat Josephi episcopi Astensis ordinationem qui alias contra canones Vercellensis Ecclesiæ fuerat episcopus constitutus, *ibid.*, 920. — Ad clerum Mediolanensem. Recipit Hadericum sub tutela sedis apostolicæ, et excommunicat omnes qui illi vel ejus ecclesiis molestiam intulerunt, *ibid.*, 926. — Visitationem Faventinæ ecclesiæ, pastore destitutæ, ejusque curam committit Joanni episcopo Ficocleni, donec novus pastor eidem præficiatur, *ibid.*, 934. — Constitutio de jure cardinalium, *ibid.*, 942. — Privilegium pro monasterio Montis Cassini, *ibid.*, 950. — Embolum ut Carolus rex regem Carlomannum confirmet in Romanæ Ecclesiæ dilectione, *ibid.*, 958. — Epistola ad clerum et populum Augustodunensem. Privilegium concedit unum ex suis, quem clerus et populus proclamaverit, sibi præponendi, non obstante contrario regum vel principum delectu, *ibid.*, 961.

JOANNES X, papa. — Privilegium Hakoni abbati concessum, quo monasterii Salvatoris Fuldensis privilegia confirmat, CXXXII, 800. — Ecclesiæ Augustodunensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 801. — Salomoni episcopo Constantiensi et abbati S. Galli privilegium immunitatis ac liberæ electionis ab imperatoribus regibusque eidem monasterio datum iterum roboratum confert, *ibid.*, 803. — Privilegium Paulo episcopo Adriensi concessum, *ibid.*, 804. — Privilegium Honesto Ravennati archiepiscopo concessum, *ibid.*, 805. — Monachis S. Launomari, per paganos fugatis possessiones a Wilhelmo

comite Arvernensi donatas confirmat, *ibid.*, 809. — Ecclesie Narbonensis possessiones confirmat, 811. — Monasterium Cluniacense commendat, cui donatas a Bernone abbate res monasterii Gigniacensis, quas Wido abbas abstulerat, restitui vult, *ibid.*, 812. — Wenni archiepiscopo Hamburgensi pallium mittit et privilegia Hamburgensia confirmat, *ibid.*, 813.

JOANNES XI, papa. — Confirmat sanctum Odonem abbatem in regimine monasterii Cluniacensis, necnon exemptionem ipsius monasterii ab omni dominio. Statuitque electionem abbatis post obitum illius fore liberam et absque cujuslibet consensu faciendam. Confirmat etiam Romanum monasterium concessum Cluniacensi per Rodolphum Burgundie regem. Dat insuper facultatem suscipiendi monasteria quae offerrentur reformanda; restituit decimas capellarum Cluniacensium ab episcopis subtractas; confirmat pariter monetam propriam sicut Rodolphus rex Francorum concesserat. Dat licentiam recipiendi ad tempus fratres, qui pro melioratione vitae voluerint ex alienis monasteriis in Cluniacense transigrare. Definit porro Cluniacense monasterium sanctae sedi apostolicae ad tuendum atque fovendum pertinere; vultque in signum hujusmodi protectionis dari per quinquennium decem solidos Romae, CXXXII, 1053. — Confirmat Cluniacense monasterium cum omnibus rebus et possessionibus quas habet, et in posterum acquirat; et inter cetera monasterium quod dicitur Carus locus in territorio Matiscensis vult permanere subjectum Cluniacensi cenobio, *ibid.*, 1058. — Privilegium pro monasterio Vizeliacensi, *ibid.*, 1059. — Ecclesiae Augustodunensi asserit jus episcopum libere eligendi, 1061. — Privilegium pro monasterio S. Mariae et S. Martini Pictaviensi, *ibid.*, 1062.

JOANNES XII, papa. — Confirmat privilegia et possessiones monasteriorum S. Mariae Humolariansis et S. Vitoni, CXXXIII, 1015-1018. — Pallium usum concedit Henrico archiepiscopo Trevirensi, *ibid.*, 1019, 1029. — Possessiones et iura confirmat monasteriorum Sublacensis, S. Salvatoris Fuldensis, SS. Stephani, Dionysii, Silvestri, S. Petri Bivorensis, Vulturvensis, etc., *ibid.*, 1020-1012.

JOANNES XIII, papa. — Confirmat canonicorum Bononiensium immunitatem, CXXXV, 951. — Bulla pro institutione archiepiscopatus Magdeburgensis, *ibid.* — Privilegium pro ecclesia Ferrariensi, *ibid.*, 956. — Parthenonem Gandersheimensem tuendum suscipit et eius possessiones et iura confirmat, *ibid.*, 959. — Bulla pro monasteriis S. Maximi Trevirensis, et S. Joannis evangelistae Missensi, *ibid.*, 960, 961. — Privilegium pro monasterio Dolensi, *ibid.*, 963. — Bulla qua primum inter universos Germaniae praesules Adalberto Magdeburgensi archiepiscopo concedit, et eum aequalem cum primariis Galliae honore constituit, *ibid.*, 966. — Bulla ad eundem, consecrationem episcoporum omnium inter Albiam et Salam jusque pallii illi et successoribus tribuit, *ibid.*, 967. — Privilegium pro monasterio S. Michaelis de Coxano, *ibid.*, 969. — Bulla pro ascetico Quintelemburgensi, *ibid.*, 972. — Privilegium pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 974. — Theoderico archiepiscopo Trevirensi pallii usum concedit, *ibid.*, 976. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 979. — Privilegium pro monasterio S. Vincentii Metensi, *ibid.*, 980. — Ecclesiam Ausonensem in archiepiscopalem erigit, *ibid.*, 983. — Significat se ecclesiam Tarraconensem Audonensi subjunctisse, Attonemque archiepiscopum consecrasse ac pallio donasse, *ibid.*, 984. — Privilegium pro monasterio S. Mariae Tangmarsfeldensi, *ibid.*, 986. — Privilegium pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 990. — Confirmat decretum Adalberonis qui monachos in Mosomensi cenobio pro canonicis collocarat, *ibid.*, 991. — Privilegium monasterii S. Remigii, *ibid.*, 992. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Papiensi, *ibid.*, 995. — Monasterium S. Salvatoris Papiense ab Adelaida, imperatrice, erectum et dotatum protectioni, non autem jurisdictioni episcopi Papiensis committit, *ibid.*, 998. — Privilegia pro ecclesia Arelatensi, *ibid.*, 998.

JOANNES XV, papa. — Omnes possessiones monasterii Caeli Aurelii Tivienensis confirmat, et Petro abbati concedit usum dalmaticae, sandaliorum, pedulum et chirothecarum, et facultatem in itinere deferendi tintinnabulum in capella, etc., CXXXVII, 827. — Sub apostolica tuitione excipit varietque privilegiis donat ecclesiam Noviomensem et monasteria S. Gregorii, Corbeienae, S. Nazarii Laurehamense et Amlanense, *ibid.*, 834-835. — De ecclesia Hamburgensi et de monasteriis S. Petri Rodensi et Brawnovieensi, *ibid.*, 839-847. — Donat pallio Grimoldum archiepiscopum Salernitanum et eum sancti metropolitani episcopatum Praetani, Acherontini, Nolani, etc., *ibid.*, 818. — Sub tuitione apostolicae sedis Fuldense

monasterium suscipit et liberum facit a jurisdictionibus cujusunque ecclesiae, *ibid.*, 819.

JOANNES XVIII, papa. — Monasterii S. Florentii Salmuriensis privilegia et possessiones confirmat, CXXXIX, 1171. — Privilegium pro ecclesia S. Mariae Isgergensis, *ibid.*, 1485. — Ecclesiae SS. Cosmae et Damiani ad Micam auream privilegia tribuit, *ibid.*, 1481. — Privilegium pro ecclesia Paderbornensi, *ibid.*, 1482. — Confirmat donum a Rainaldo episcopo Parisiensibus canonicis factum, *ibid.*, 1485. — Privilegium pro monasterio S. Benigni Divionensis, *ibid.*, 1485. — Ecclesiae Pisanae canonicorum possessiones confirmat, *ibid.*, 1486. — Diploma quo confirmat episcopatum Bambergensem, *ibid.*, 1487. — Confirmatio privilegiorum et metropolitici juris S. Ecclesiae Tolosanae, *ibid.*, 1489. — Privilegia monasterii Bellilocensis confirmat, etc., *ibid.*, 1491. — De monasterio S. Victoriae Massiliensis, *ibid.*, 1492.

JOANNES XIX, papa. — Privilegium pro ecclesia Portuensi, CXLII, 1115. — Bisuntio archiepiscopo Canusino pallium concedit, iuraque ejus confirmat, CXLII, 1125. — Ecclesiae Silvae Candidae possessiones confirmat, *ibid.*, 1125. — Petrum episcopum Silvae Candidae, accepta virga, de universa terra omnium ecclesiarum Galeriae investit, *ibid.*, 1132. — Declarat se confirmare omnia monasteria et loca ad Cluniacense monasterium pertinentia, et ei ab aliquibus fidelibus Christianis, regibus, etc., concessa. Prohibet quoque ne quis episcopus vel sacerdos pro aliquo ordinatione seu consecratione ecclesiarum presbyterorum, aut diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbate Cluniacensi invitatus veniat Cluniacum; sed liceat monachis Cluniacensibus cujusque voluerint ordinationis gradum accipere ubicunque suo placuerit abbati, etc., *ibid.*, 1135. — Ecclesiae Tiburtinae bona iuraque confirmat, *ibid.*, 1139. — Petro episcopo Gerundensi privilegium pallio utendi concedit, *ibid.*, 1143. — Epistola ad Robertum regem Francorum de immunitate Cluniacensis monasterii, *ibid.*, 1145, 1146. — Monasterii Fuldensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1147.

JOSEPHUS Suessoniensis episc. — Charta pro monasterio Silvae Majoris, CLXXXVI, 1495.

JUSTINIANUS, imper. — Epistola ad Joannem V papam qua confirmat sextam synodum Constantinopolitanam, XCVI, 423.

JUSTINUS imper. — Papae Hormisdas nuntiat se imperatorem electum esse, LXIII, 426. — Ad petitionem concilii Constantinopolitani ab Hormisdas papa petit ut pontifex ad pacem Orientali Ecclesiae conciliandam et ad lapsos recipiendos legatos Constantinopolim mittere dignetur, *ibid.*, 427. — Pro pace et unitate Orientalis Ecclesiae Hormisdas rogat ut si minus se Constantinopolim velit conferre, legatos mittat, *ibid.*, 430.

JORDANUS, Lemovicensis episc. — Diploma quo confert multa capitulo Lemovicensi, CXLII, 1351. — Diploma de pace inita cum Willelmo comite Pictaviensi, *ibid.*, 1351.

KANUTUS rex. — Confirmat compositionem inter canonicos de Paracito et colonos regios de piscatione Clonae per Andream cancellarium et alios factae, CCLX, 754.

LEO III (S.), papa. — De privilegio capellae in Eresburg, CII, 1028. — Ad Athelardum archiepiscop. Dorobornensem mittit pallium, et primum totius Angliae agnoscit, *ibid.*, 1032. — Horreensi virginum Benedictinarum monasterio apud Treveros dat privilegium, *ibid.*, 1067. — Confirmat translationem sedis episcopalis Ratisbonae ex monasterio S. Emmerami ad ecclesiam S. Stephani, illiusque omnimodam exemptionem promulgat, *ibid.*, 1069. — Privilegium pro monasterio S. Benedicti Cupersamensi, *ibid.*, 1070.

LEO III, papa. — Privilegium pro monasterio San Dionysiano, CXXXIX, 967. — Diploma pro ecclesia S. Martini Turonensi, *ibid.*, 971.

LEO IV, papa. — Judicatum pro episcopo Senensi contra episcopum Arelatum, in controversia de diversis ecclesiis sive parochiis, CXV, 658. — Ecclesiae cujusdam privilegia confirmat, *ibid.*, 665.

LEO VII, papa. — Monasterii Fuldensis S. Salvatoris privilegia confirmat, CXXXI, 1065. — Monasterio Subiacensi, a Saracenis vastato bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1067. — S. Odoni abbati Cluniacensi et ejus successoribus Escutolae curtis possessionem asserit, *ibid.*, 1068. — De curte Saviniae, *ibid.*, 1069. — Pallium mittit ad Gerhardum Laureacensem archiepiscopum, *ibid.*, 1071. — Petente Odone abbate confirmat Cluniacense cenobium cum omnibus rebus ad ipsum pertinentibus liberum ab omni dominio cujuslibet personae, prohibetque ne unquam ulli, aut canonico aut laico, aut etiam abbati monacho nisi regulariter viventis commendetur. Libertas

tem quoque electionis ipsius abbatis asserit, *ibid.*, 1074. — Monasterii S. Benedicti Floriacensis disciplinam ab Odone abbate et Hugone rege Francorum restitutam, et possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1075. — Quibus lam episcopis monasterium S. Mariæ et S. Petri Ripipullense commendat, CXXXIII, 1080. — Mittit pallium ad Adalardum Hamburgensem episcopum, *ibid.*, 1085.

LEO VI, antipapa. — Privilegium de investituris, CXXXIV, 991. — Privilegium pro monasterio Montis Majoris, *ibid.*, 994. — Cessio donationum Romanæ Ecclesiæ, *ibid.*, 996.

LEO episc. Tullensis, mox LEO IX, papa. — Abbatissæ S. Apri possessiones confirmat, CXLIII, 585. — Consecrat oratorium curtis Bertiniacæ, *ibid.*, 585. — Fundationem prioratus de Dagulinen confirmat, *ibid.*, 587.

LEO IX, papa. — Farsensis monasterii bona, jura ac privilegia confirmat, CXLIII, 591. — De monasterio S. Salvatoris Septimiani, *ibid.*, 597. — De ecclesia Portuensi, *ibid.*, 598. — De ecclesia Veronensi, *ibid.*, 606. — De monasterio Fuldensi, *ibid.*, 609. — De parthenone S. Mariæ in Portu, *ibid.*, 614. — De abbatis S. Dionysii, *ibid.*, 620. — De monasterio Laurehamense, *ibid.*, 624. — De monasterio S. Mariæ Viridunensi, *ibid.*, 630. — De monasterio S. Mariæ in Gradibus Aretinæ diocesis, *ibid.*, 649. — De monasterio S. Salvatoris in monte Amieto, *ibid.*, 650. — De monasterio S. Mansueti, *ibid.*, 654. — De monasterio SS. Bertarii et Ataleni, *ibid.*, 661. — De ecclesia SS. Martini et Agerici, *ibid.*, 667. — De ecclesia Vesontionensi, *ibid.*, 668. — De monasterio S. Maximi Trevirensi, *ibid.*, 669. — De ecclesia Lucensi, *ibid.*, 671. — De ecclesia Tullensi, *ibid.*, 672. — De ecclesia S. Trinitatis Piscariensi, *ibid.*, 674. — De ecclesia Sallernitana, *ibid.*, 676. — De monasterio S. Mariæ in Gorgone, *ibid.*, 677. — De monasterio Sublacensi, *ibid.*, 678. — De cœnobio Farsensi, *ibid.*. — De monasterio S. P. Perusini, *ibid.*, 681. — De monasterio S. Mariæ de Pomporia, *ibid.*, 685. — De monasterio Casæ Dei, *ibid.*, 686. — De cœnobio Altorfiensi, *ibid.*, 689. — De monasterio Castinensi, *ibid.*, 690. — De monasterio Sanctæ Sophiæ Bencventanæ, *ibid.*, 693. — De ecclesia Asculana, *ibid.*, 693. — De ecclesia Bambergensi, *ibid.*, 697. — De ecclesia Olivolensi, *ibid.*, 704. — De parthenone S. Laurentii in Alsatia, *ibid.*, 740.

Privilegia pro Ecclesia Trevirensi, CXLIII, 594; pro Richerio abbate, 604; pro monasterio S. Remigii Corbifiani, 619; pro canonicis Ecclesiæ Viridunensis, 628; pro monasterio Vizellacensi, 642; pro Ecclesia Carroliensi, 648; pro S. Hugone de ecclesia de Raningis, 658; pro canonicis Agaunensibus, 665.

Bulla pro S. Deodato in Vosago, CXLIII, 632; pro abbatis Electensi, 639; de consecratione ecclesiæ Hohenburgensis, 665; pro confirmatione privilegiorum ac iurium Farsensis cœnobii, 678; pro concessione pallii Stephano Aniacensi episcopo, 681; et pro ecclesia S. Arnulphi, 741.

Eberhardo archiepiscopo Trevirensi asserit cellam quatuor Coronatorum, CXLIII, 597. — Richerio abbati Casinensi ejusque successoribus monasterium S. Crucis Romæ situm, subijcit, *ibid.*, 603. — Monasterii Cluniacensis privilegia confirmat, *ibid.*, 607. — Cedulfo Stabulensi ecclesiæ thesaurario omnes possessiones ad dotem altaris concessas, etc., confirmat, *ibid.*, 618. — Confirmat fundationem et advocatiam monasterii S. Crucis in Werden, *ibid.*, 657. — Approbat prædecessorum privilegia monasterio Corbeiensi concessa, *ibid.*, 641. — Henrico imperatori Romanorum et regi Burgundionum, etc., Romanum monasterium commendat, *ibid.*, 683. — Edwardum Anglorum regem, ob seditiosum regni statum voto liberat Romam eundi, et ei præcipit ut pecunias ad iter decretas pauperibus dividat et in novum B. P. monasterium condendum aut vetustum reficiendum consumat, *ibid.*, 674. — Stephano Anciensis episcopo et ejus successoribus usum pallii concedit, ea conditione ut a pontifice Romano ordinentur, *ibid.*, 681. — Privilegia ecclesiæ metropolitanæ Coloniensis confirmat Hermann archiepiscopo et ejus successoribus concedit titulum cancellarii S. R. E., et cardinalis S. Joannis ad Portam Latinam, etc., *ibid.*, 687. — Luthbaldo archiepiscopo Moguntino pallii usum concedit, *ibid.*, 614. — Hartwigo episcopo Bambergensis, pallium mittit ter in anno utendum, *ibid.*, 700. — Ecclesiæ Hamburgensis privilegia confirmat et Adalberto archiepisc. pallii mitræque usum concedit, *ibid.*, 701. — Navem pro usu monasterii Casinensis, cum naclero et sociis, liberam et exemptam ab omni teloneo et solutione concedit, *ibid.*, 731. — Dominicum ex monacho episcopum Valvensis a sese factum confirmat, *ibid.*, 734. — Vaticano S. Petri templo decimam oblationum partem elargitur, *ibid.*, 736. — Confirmat funda-

tionem abbatissæ S. Joannis Baptistæ Florinensis, *ibid.*, 742. — De abbatis S. Mariæ apud Santones, *ibid.*, 745.

LEODEGARIUS, Viennensis archiepiscopus. — Ecclesiam S. Ferreoli in plena synodo S. Victori concedit, CXLIII, 1403. — Charta qua donat ecclesiam S. Symphoriani cœnobio S. Ferreoli, *ibid.*, 1406.

LEOTALDUS, comes Matiscensis. — Donatio monasterio Cluniacensi facta, CXXXIII, 841.

LOTHARIUS I. imperator. — Privilegium pro monasterio Novaliciensi, CIV, 1151. — Privilegium pro monasterio Pruniensi, *ibid.*, 1158. — Monasterio Nonantulano multa confert bona, *ibid.*, 1161. — Diploma pro monasterio Veronensi, *ibid.*, 1225. — Præceptum pro ecclesia Aretina, *ibid.*, 1232. — Præceptum pro monasterio S. Ambrosii Mediolanensis, *ibid.*, 1268. — Diploma pro monasterio Lucernensi, *ibid.*, 1308.

LUCIUS II, papa. — Privilegium pro monasterio S. Columbanii Babilensi, CLXXIX, 823. — Privilegium confirmationis bonorum omnium et iurium Sanctæ Ecclesiæ Ferrariensis quæ sub perpetuo jure sedis apostolicæ cum pertinentiis omnibus esse et fore declaratur, *ibid.*, 825. — Privilegium pro monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 828. — Privilegium pro parthenone S. Trinitatis Paracletensi, *ibid.*, 850. — Privilegium pro ecclesia Cremonensi, *ibid.*, 831. — Privilegium pro monasterio S. Joannis Parmensis ordinis Cisterciensis, *ibid.*, 878. — Privilegium pro ecclesia Olivolensi et pro monasterio Admonstensi, *ibid.*, 853, 857. — Privilegium pro parthenone Romariensi, *ibid.*, 859. — Quasdam monasterii Massiliensis ecclesias tuendas suscipit, ac pactionem a Petro abbate cum Ademaro episcopo. Rutenensi factam confirmat, *ibid.*, 845. — Henrici patriarchæ Gradensis privilegia ecclesiæque possessiones confirmat, *ibid.*, 845. — Ecclesiæ Regiæ possessiones diocesisque fines confirmat, *ibid.*, 847. — Privilegia pro monasteriis S. Trutberti et S. Zenonis, *ibid.*, 850. — Bulla pro monasterio Pontlieviensi, *ibid.*, 852. — Privilegium pro ecclesia SS. Petri et Ursi Augustens., *ibid.*, 854. — Privilegium pro eremo Avellanensi, *ibid.*, 856. — Sententiam ab Innocentio II latam de discordia canonicorum S. Vincentii et S. Alexandri Bergomat. confirmat, *ibid.*, 857. — Confirmatio apostolica generalis super possessionibus ecclesiæ Lichfeld. salva canonica iustitia episcopi Conventrensis, *ibid.*, 861. — Rogero episcopo Conventrensi et ecclesiæ Lichfeldens. ecclesias quasdam asserit, *ibid.*, 862. — Bulla confirmatoria omnium iurium ac privilegiorum monasterii S. Mariæ de Castellone, *ibid.*, 862. — Privilegium pro parthenone Fontis Ebraldi, *ibid.*, 864. — Privilegium pro ecclesia Turonensi, *ibid.*, 866. — Privilegium pro ecclesia Bononiensi, *ibid.*. — Ecclesiam S. Mariæ Ardennensem tuendam suscipit, bonaque ejus confirmat, *ibid.*, 869. — Confirmat primatum Toletanæ ecclesiæ, *ibid.*, 871. — Privilegium pro monasterio S. Bartholomæi Neuburgensi, *ibid.*, 873. — Bulla confirmatoria sententiæ Urbani II de subiectione ecclesiæ Dolensis ad ecclesiam Turonensem, *ibid.*, 875. — Ad Briocensem et Trecorens. episcopos. Absolvit eos ab obedientia episcopo et Ecclesiæ Dolensi promissa, *ibid.*, 977. — Bulla pro ecclesia S. Martini Turonensi, *ibid.*, 878.

Privilegia pro ordine Præmonstratensi et ecclesia S. Martini Laudunensis, CLXXIX, 880, 882. — Pro ecclesiis S. Petri Faventini et Ariminensi, *ibid.*, 884. — Monasterio Cluniacensi manerium de Leodecumba asserit, *ibid.*, 887. — Privilegium Cluniacense, *ibid.*, 888. — Pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.*, 891. — Pro monasterio Farsensi, *ibid.*, 892. — Ecclesiam S. Petri Faventinam tuendam suscipit, canonicorumque possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 894. — De monasterio Trenorciensi, *ibid.*, 896. — Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Fonte Vivo, *ibid.*, 900. — Pro ecclesia S. Sepulcri Hierosolymitana, *ibid.*, 903. — Monasterii S. Mariæ Ebronensis protectionem suscipit, possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 905.

Bulla pro confirmatione monasterii S. Mariæ hegemburgensis, CLXXIX, 907. — Monasterium Stabulense sub sua protectione suscipit, firmatque ejus privilegia, *ibid.*, 909. — De monasterio Omnium Sanctorum, *ibid.*, 911. — Bulla pro abbatis Classensi S. Apollinaris, *ibid.*, 912. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Ilhenstadeni, *ibid.*, 914. — Privilegium de ecclesiis episcopo Parisiensi subjectis et de libertate super lectionem decedentis episcopi a Christianissimo rege Ludovico concessa, *ibid.*, 915. — Monasterium Savignienense sub sua suscipit protectione ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 917. — Privilegium pro abbatis S. Martini de Campis, *ibid.*, 918. — Commendat monachos Savigniacenses, *ibid.*, 920. — Privilegium pro ecclesia B. Mariæ de Reno, *ibid.*. — Privilegium pro monasterio S. Magni Ratisponens.

ibid., 922. — Bulla pro ecclesia S. Augustini Cantuariens. *ibid.*, 925. — Willelmo patriarchæ Hierosolymitano privilegia quædam concedit, *ibid.*, 927, 929. — Privilegium pro monasterio Bambergensi, *ibid.*, 935.

LUCIUS III, papa. — Monasterii S. Petri ad Vincula Ravennatis protectionem suscipit, bonaque ac jura confirmat, CCI, 1071. — De monasterio S. Mariæ Gallomontens., *ibid.*. — De ecclesia Lucense, *ibid.*, 1074. — De monasterio Stegurgense, *ibid.*, 1077. — De monasterio S. Petri Carretensis, *ibid.*, 1079. — De ecclesia S. Salvatoris Veneta, *ibid.*, 1091. — De monasterio Bonifagense, *ibid.*, 1094. — De ecclesia S. Petri Jovillarensis, *ibid.*, 1100. — De monasterio S. Mariæ Sorocensi, *ibid.*, 1104. — De monasterio S. Mariæ de Nemore, *ibid.*, 1110. — De ecclesia S. Mariæ Eugubina, *ibid.*, 1115. — De ecclesia Waldegradis Montensi, *ibid.*, 1116. — De parthenone S. Mariæ et S. Petri de Caroli castro, *ibid.*, 1118. — De prioratu S. Petri de Rumiliaco, *ibid.*, 1133. — De monasterio Reichenbacensi, *ibid.*, 1134. — De monasterio S. Mariæ Wirzburgensi, *ibid.*, 1136. — De ecclesia S. Mariæ de Reno, *ibid.*, 1138. — De monasterio Budleyensi, *ibid.*, 1144. — De ecclesia S. Mariæ Magdalensæ Vesonationensi, *ibid.*, 1150. — De ecclesia S. Mariæ Lausannensi, *ibid.*. — De monasterio S. Mariæ Murelensi, *ibid.*, 1158. — De ecclesia Sagnienae, *ibid.*. — De ecclesia Ravennate, *ibid.*, 1160. — De monasterio S. Mariæ Baumgartensi, *ibid.*, 1163. — De monasterio S. Remigii Remensis, *ibid.*, 1168. — De monasterio S. Mariæ Miræ Vallis, *ibid.*, 1175. — De ecclesia S. Dionysii de Passu, *ibid.*, 1176. — De ecclesia S. Eusebii Vercellense, *ibid.*, 1177. — De ecclesia S. Stephani Pratenae, *ibid.*, 1181. — De monasterio S. Laurentii, *ibid.*, 1188. — De ecclesia Exerliense, *ibid.*, 1190. — De ecclesia S. Petri Ralspouens., *ibid.*, 1203. — De monasterio S. Martini in insula Barbara, *ibid.*, 1203. — De monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1203. — De monasterio S. Floræ et Lucellæ Arelin., *ibid.*, 1208. — De monasterio S. Ilmerii, *ibid.*, 1210. — De ecclesia S. Aniani Aurelianens., *ibid.*, 1213. — De monasterio Ebershelmensi, *ibid.*, 1217. — De monasterio S. Nicolai Hermeriens., CCI, 1220. — De capitulo Terracinese, *ibid.*, 1225. — De monasterio S. Petri Thierhaupensi, *ibid.*, 1226. — De monasterio Lehonense, *ibid.*, 1234. — De monasterio S. Trinitatis Florentino, *ibid.*. — De ordine Præmonstratensi, *ibid.*, 1238. — De prioratu S. Arnulfi Crispiniensi, *ibid.*, 1245. — De ecclesia de capite Ursuli, *ibid.*, 1251. — De ecclesia collegiata Beate Mariæ Brugis, *ibid.*, 1252. — De monasterio Lætlensi, *ibid.*, 1254. — De monasterio Carpiensi, *ibid.*, 1257. — De canonica S. Ursi de Aosta, *ibid.*, 1257. — De monasterio S. Mariæ Noviportus, *ibid.*, 1262. — De monasterio S. Benigni Divioniensi, *ibid.*, 1266. — De ecclesia S. Petri Nessina, *ibid.*, 1268. — De parthenone SS. Salvatoris et Julii Brixien., *ibid.*, 1269. — De monasterio Altabensi, *ibid.*, 1273. — De monasterio S. Petri Radoliensi, *ibid.*, 1280. — De canonicis Tarvisinis, *ibid.*, 1285. — De monasterio S. Petri Viennensi, *ibid.*, 1298. — De ecclesia Feltriense, *ibid.*, 1292. — De abbacia Corbeiensi, *ibid.*, 1294. — De Domo Carthusiensi, *ibid.*, 1306. — De ecclesia S. Mariæ Ralspouens., *ibid.*, 1336. — De monasterio Parisiensi in pago Alsaciensi, *ibid.*, 1359. — De monasterio S. Mariæ de Charitate, *ibid.*, 1343. — De Romano monasterio, *ibid.*, 1345. — De monasterio Scottorum, *ibid.*, 1319. — De ecclesia S. Mariæ Garzensi, *ibid.*, 1371. — De ecclesia Upsaliensi, *ibid.*, 1375.

Privilegia pro abbacia S. Mariæ Suessionensi, CCI, 1077; pro parthenone Sancti Hilarii, *ibid.*, 1083; pro ecclesia SS. Crispini et Crespiani de Cavea Suessionensi, *ibid.*, 1086; pro abbacia S. Germani Parisiensi, *ibid.*, 1088; super redemptione decimarum Osnaburgensis Ecclesie, *ibid.*, 1120; de decimis laico non concedendis, *ibid.*, 1121; de sepultura in ecclesia Osnaburgensi, *ibid.*; pro ecclesia Mutinensi, *ibid.*, 1121; pro canonicis ecclesie Placentina, *ibid.*, 1126; pro monasterio S. Quintini Montensi, *ibid.*, 1130; pro ecclesia S. Mariæ Altarracensi, *ibid.*, 1146; pro monasterio Wilbacensi, *ibid.*, 1186; pro abbacia S. Gislei, *ibid.*, 1192; pro parthenone S. Zachariæ Veneto, *ibid.*, 1213; pro canonicis Regimensibus, *ibid.*, 1222; pro abbacia Longiportus, *ibid.*, 1227; pro monasterio S. Matthæi de castello, *ibid.*, 1229; pro monasterio S. Severi Ravennate, *ibid.*, 1219; de usu mitræ pro abbatibus S. Michaelis Bambergensis, *ibid.*, 1275; pro ecclesia S. Thomæ Regiens., *ibid.*, 1276; pro ecclesia S. Evasii de Casali, *ibid.*, 1278; pro ecclesia Tarvisina, *ibid.*, 1284; pro ecclesia Magdeburgensi, *ibid.*, 1288; pro monasterio SS. Petri et Pauli Munsteriens., *ibid.*, 1290; pro ecclesia S. Martini Turonensi, *ibid.*, 1296; pro congregatione Veronensi, *ibid.*,

1301; pro ecclesia S. Ursi de Augusta, *ibid.*, 1303; pro monasterio S. Berthini Silbiensi, *ibid.*, 1307; pro ecclesia S. Germani Montensi, *ibid.*, 1313; pro ecclesia S. Crucis, *ibid.*, 1316; pro monasterio de Curia Dei, *ibid.*, 1317; pro monasterio Reomens., *ibid.*, 1321; pro monasterio Leodiensi Sancti Jacobi, *ibid.*, 1323; pro abbate et monachis Lacensibus, *ibid.*, 1325; pro priore Carthusiensi, *ibid.*, 1331; pro monasterio S. Gislei, *ibid.*, 1332; pro monasterio Raitenhaseiacensi, *ibid.*, 1338; pro monasterio de Valle S. Joannis Seizensi, *ibid.*, 1342; pro monasterio S. Miniatis, *ibid.*, 1343; pro capitulo Pistoriens., *ibid.*, 1347; pro monasterio S. Mariæ Holmecoltramensi, *ibid.*, 1351; pro monasterio SS. Petri et Viti Calavenensi, *ibid.*, 1357; pro parthenone Spinalensi, *ibid.*, 1360; de libertate Burgi S. Remigii, *ibid.*, 1369; pro fratribus ordinis S. Joannis Hierosolymitani, *ibid.*, 1364; pro monasterio Burthouensi, *ibid.*, 1366; pro canonicis ecclesie Spinalensis, *ibid.*, 1368; pro ecclesia Bellunensi, *ibid.*, 1368.

Bullæ, pro fratribus Hierosolymitani Hospitalis CCI, 1081; pro capitulo S. Martini Turonensi, *ibid.*, 1259, 1260, 1321; pro monasterio boni Radii, *ibid.*, 1272; pro Heruanno abbate Rhenhardsbornens., *ibid.*, 1301, 1305; pro canonicis S. Petri Suessionensi, *ibid.*, 1322. — Abbati Vizeliacensi et ejus successoribus usum mitræ concedit, 1093. — Pacem inter monachos et burgenses Treuorcienses confirmat, *ibid.*, 1094. — Inter comitem Joigniaci et abbatissam S. Juliani Autissiodorensi, *ibid.*, 1098.

Burgundi episcopi Argentinensi statuta de juribus præpositi Haselacensis et canonicorum ibidem confirmat, CCI, 1140. — Monasterio Repsholtensi asserit redditum a Liemaro quondam archiepiscopo Hamburgensi concessum, *ibid.*, 1145. — Confirmatio bonorum ecclesie Silvancotensis, *ibid.*, 1154. — Petro, Castinensi abbati, asserit ecclesiam S. Nicolai de Gurgo, a Barasone collatam, *ibid.*, 1155. — Canonicis Astensibus ecclesiam S. Michaelis de Intercisio asserit, *ibid.*, 1163. — Sententiam inter ecclesiam Placentinam et Alfonsum quondam episcopum Papiensem, latam corroborat, *ibid.*, 1166. — Monasterio S. Dionysii ecclesias ab archiepiscopis Senonensibus concessas asserit, *ibid.*. — Monasterio S. Remigii Remensis varia privilegia concedit, *ibid.*, 1168. — Sententiam ab archiepiscopo Viennensi et episcopo Genevensi in comitem Genevensium latam confirmat, *ibid.*, 1172. — Petro Magalonensi episcopo ecclesias quasdam confirmat, *ibid.*, 1177. — Canonicis Mutinensibus capellam S. Dalmatii asserit, *ibid.*, 1237. — Monasterio S. Georgii in Silva Nigra cellam S. Marii confirmat, *ibid.*. — Donationes Godfridi I, Henrici I et Godfridi II Irbantæ ducum in favorem equitum Templariorum confirmat, *ibid.*, 1263. — Ratam habet electionem factam de Lincolnensi episcopo in Rothomagensi archiepiscopum, *ibid.*, 1300. — Roberto archiepiscopo Viennensi ejusque suffraganeis ordinem Carthusiensem commendat, *ibid.*, 1303. — Canonicis regularibus monasterii Sanctæ Mariæ ad Carceres privilegia confirmat, *ibid.*, 1309. — Arnaldo Blesensi, canonico ecclesie Rhemensis, villam de Fraillieu-urt asserit, *ibid.*, 1322. — Civium Remensium consuetudines et libertates a Willelmo archiepiscopo concessas confirmat, *ibid.*, 1324. — Monasterio Cluniacensi asserit locum a Joceranno Grosso concessum, *ibid.*, 1326. — Monasterio Altembergensi villam Isacherode asserit, *ibid.*, 1327. — Abbatibus monasterii S. Georgii in Silva Nigra usum mitræ, chirotecarum et sandaliorum concedit, *ibid.*, 1328. — Conventus S. Remigii Remensis et decimam de Besenes et quasdam privilegia asserit, *ibid.*, 1329. — Adelberto archiepiscopo Salzburgeri ejusque suffraganeis commendat monasterium Rotense, *ibid.*, 1333.

LUDOVICUS PIUS rex. — Privilegium de regalibus papæ Paschali confirmandis, XCVIII, 579. — Pro monasterio Nobiliacensi, CIV, 979; Cormaricensi, 981; Guellonensi, 982; Duserensi, 983; S. Severini Burdegalensi, 984; Anisoleusi, 986; Crassensi, 993, 995; Majoris Monasterii, 998; Ebersholmensi, 1000; S. Anthymi Senensi, 1005; S. Maximi Trevirensi, 1005; Niciariensi, 1014; Carroleni, 1016; Dervensi, 1017; Gorziensi, 1019; Anianensi, 1020; S. Maxentii, 1021; Farfensi, 1023; Balneoleusi, 1024; Fontanelensi, 1025; Insuæ Barbaræ, 1026; S. Zenonis Veronensi, 1027; Psalmodiensi, 1030; Montis Olivi, 1031; Prumiensi, 1033; S. Hilari, 1037; S. Germani Antissiodorensi, 1039; Cormaricensi, 1040; Sancti Merenni, 1042; Fosatensi, 1044; Bodoni, sive Bon-Montier, 1046; Amiatino, 1047; Morbacensi, 1049, 1051; Fossatensi, 1054; Fuidensi, 1056; Sorciensi, 1059; Crudatensi, 1063; Solemniacensi, 1061; S. Germani a Pratis, 1063; Tornacensi, 1070; S. Galli, 1075, 1076, 1077; Floriacensi, 1078, 1080; Maguilocensi,

1080; Comensi, 1087; Deensi, 1089; Conchensi, 1090; S. Bavonis Gandensi, 1092; Gravenst, 1093; Farfensi, 1097; Arulensi, 1097; Prumiensi, 1098; Nonantulano, 1103; Indensi, 1103; Burchariensi, 1106; Horobacensi, 1107; S. Galli, 1108; Bituricensi S. Sulpitii, 1109; Fuldensi, 1110; Urbis Senonensis, 1111; Elmonensi, 1113; Sanctæ Christianæ, 1115; S. Amandi, 1117; Prumiensi, 1120, 1122; Sanctæ Gratiae, 1123; Masonis, 1126; Corbeis Novæ, 1128; Corbeiensi in Saxonia, 1129; Trajea ctenst, 1131; Clonnensi S. Florentii, 1132; Farfensi, 1134; S. Medardi, 1135; Comensi, 1136, 1137; Dionysiano, 1141; Corbeis Novæ, 1150; Anianensi, 1155; Gregoriano, 1157; S. Maxentii, 1160; Nonantulano, 1161; Dervensi, 1162, 1164; Micacensi S. Maximini, 1165; Eremifanensi, 1173; S. Galli, 1174; Sangermanensi, 1175; Farfensi, 1177; S. Andrea Juredensi, 1179; Ebera sheimensi, 1180; Centulensi, 1182; S. Philiberti, 1183; Besnensi, 1186; Carrofenst, 1188; Sithiensi, 1190; Prumiensi, 1492; S. Andrea, 1194; Cormaricensi, 1195; Fabariensi, 1199; Dervensi, 1204; Corbeis Novæ, 1205; S. Martini Turonensis, 1214; Majori, 1215; Sandionysiano, 1224; S. Columbe, 1227; Corbeis Novæ, 1228, 1229; S. Zenonis, 1238; Campidonensi, 1248; Grumlenst, 1248; Duserensi, 1252; Prumiensi, 1254; Cenomanensi, 1255; Antislodorensi, 1260; Sithiensi, 1263; S. Carilephi, 1278; Sancti Columbe, 1280; Longevillano, 1283; Hohenburgensi, 1285; Nonantulano, 1289; Cormaricensi, 1301; Campidonensi, 1305; Deensi, 1305; Anisolenst, 1330; pro ecclesiis Cenomanensi, 985; Viennensi, 1011, 1015; Vivariensi, 1020; Matiscenensi, 1036; Aurelianensi, 1038; Cameracensi, 1044; Trevirensi, 1034; Rhemensi, 1038; Sancti Stephani Lemovicensi, 1062; S. Martini Turonensi, 1067; Argentinensi, 1073; Parisiensi, 1100; S. Victoris Massiliensis, 1116; Rhemensi, 1144; Brivataensi, 1149; Argentinensi, 1197; Aretina, 1252; Cenomanensi, 1255; Cabilonensi S. Marcelli, 1261; et Hele nensi, 1270; pro abbatibus Aprimonasteriensi, 1082; S. Vincentii, 1217; Hohenburgensi, 1287; Campidonensi, 1304; pro Bettone Lingonensi episcopo, 987; pro Hildeg rino Halberstadensi episcopo, 989; pro Hildebaldo Matiscenensi episcopo, 990; pro Wirundo abbate Stabulensi, 991; pro Christiano Nemausensi episcopo, 994; pro Nefridio Narbonensi archiepiscopo, 999; pro Victore Curienti episcopo, 1154; pro Frodegario Andegavensi episcopo, 1178; pro Epiphania abbate monasterii Vincentii de Vulturno, 1196; pro Victore episcopo Curienti, 1202; pro episcopo Aretino, 1233; pro Maxentio patriarcha Aquileiensi, 1240; pro Alberico Lingonensi episcopo, 1249; pro Aldrico Senonensi archiepiscopo, 1267.

Confirmatio commutatio facta inter Petrum abbatem Nonantulanum et Rodulfum rectorem monasterii Briziani S. Salvatoris. CIV, 1007. — Confirmatur Frodoino abbati monasterii Novalicensis testamentum Abbonis fundatoris atque jura ejusdem monasterii, *ibid.*, 1039. — Roboratur pactum inter episcopum Constantiensem et monasterium S. Galli initum, *ibid.*, 1048. — Confirmatur mutatio facta inter Bernoldum episcopum Argentinensem et Erchangarium comitem Nordgovie, *ibid.*, 1123. — Donationem facit Ricbodoni abbati Senonensi, *ibid.*, 1149. — Confirmatur commutatio quorundam prædiorum inter Hilidunum abbatem Dionysianum et Ermentrudem abbatissam Jotrensem, *ibid.*, 1302.

LUDOVICUS PIUS, imper. — Varia concedit privilegia Anianensi monasterio, CIV, 1421-1437. — Charta pro monasterio S. Michaelis, *ibid.*, 975. — Charta de libertate et impunitate monasterii S. Michaelis, *ibid.*, 978. — Charta de libertate Carrorum et Sagmariorum, *ibid.*, 979.

LUDOVICUS VI, rex. — Privilegia S. Dionysii in Gallia auget et confirmat, occasione vexilli de altari beatorum martyrum suscepti, CLXXXVI, 1461. — Aliud privilegium conceditur, *ibid.*, 1463.

LUDOVICUS VII, rex. — Varia privilegia concedit monasterio eidem S. Dionysii, CLXXXVI, 1463, 1466, 1468.

LUDOVICUS, rex (ann. 1150). — Charta pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1060, 1061.

MARINUS, papa. — Privilegium pro monasterio Soleniacensi, CXXVI, 967. — Pro monasterio Saviniensi, *ibid.*, 968.

MARINUS II, papa. — Privilegia pro monasteriis Vizeillacensi, Sancti Bonifacii Fuldensi, Cassinensi, S. Vincentii Vulturensi, et S. Silvestri, et pro ecclesiis Reventana, Sablione et Hamburgensi, CXXXIII, 863-879.

MATTHÆUS, cardinalis. — Diploma super concordia inter Henricum Senonensem archiepiscopum et canonicos Stampenses, CLXXXIII, 1262. — Authenticum super compositione facta inter Stephanum episcopum Parisiensem

et Theobaldum archidiaconum, *ibid.*, 1263. — Electionem Udonis S. Petri Carnotensis abbatis confirmat, *ibid.*, 1264. — Charta pro ecclesia S. Martini de Campis, *ibid.*, 1267.

NICOLAUS I, papa. — De Fuldensi monasterii statu sibi identidem reddi rationem mandat, CXIX, 770. — Adelovino Salzburgensi archiepiscopo, pallii usum concedit, *ibid.*, 771. — Thietgaudum archiepiscopum Trevirensis et ejus clerum absolvit a juramento, *ibid.*, 782. — Adoni archiepiscopo Viennensi pallium mittit, *ibid.*, 796. — Ecclesie Bellovacensi confirmat monasteria Oratorii et Flaviaci, a Carolo Calvo rege concessa, *ibid.*, 813. — Privilegium pro monasterio Corbeiensi, *ibid.*, 815. — Privilegium pro monasterio Sandionysiano, *ibid.*, 819. — Confirmatio synodi Suesionensis (ann. 853), cum privilegio Hincmari archiepiscopi et Ecclesie Rhemensis, *ibid.*, 821. — Privilegium libertatis monasterio S. Karleli confirmatur, *ibid.*, 846. — Approbat professionem Adventii episcopi Metensis, elque veniam et pacem indulget quam optabat, *ibid.*, 887. — Epistola ad clerum ac plebem ecclesie Romanæ; absolutio et restitutio Rothadi episcopi, *ibid.*, 892. — Remberto archiepiscopo Hammaburgensi pallii usum concedit, *ibid.*, 963. — Egloni Senonensi archiepiscopo pallium concedit, tametsi non probare se dicat, quod ex aliena ecclesia et monasterio assumptus sit, *ibid.*, 975. — Privilegium pro parthenone Vizeliacensi, *ibid.*, 1116. — Monasterialibus disciplinis nullus subiciatur invitus, *ibid.*, 1120. — Confirmat vetus privilegium metropoleos Viennensis, quo quatuor civitates ecclesie Viennensis subiciuntur, *ibid.*, 1151. — Privilegium pro monasterio Salvatoris Fuldensi, CXXIX, 1011. — Bulla qua confirmat diploma Caroli Magni pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1015. — Bulla pro monasterio Sublacensi, *ibid.*, 1015.

NICOLAUS II, papa. — Confirmat bona et possessiones monasterii S. Petri Perusini, CXLI, 1501. — Bulla qua monasterio S. Vincentii ad Vulturum et ejus abbat omnia illius bona et jura confirmat, *ibid.*, 1504. — Confirmat bona et privilegia omnia a Leone IX pap. Casinensi monasterio concessa, *ibid.*, 1503. — Confirmat erectionem capituli B. Mariæ Virginis ad Gradus, *ibid.*, 1509. — Ecclesie Genuensis bona confirmat, *ibid.*, 1512. — Ecclesie Teatinæ possessiones finesque confirmat, *ibid.*, 1512. — Decimas castrorum Arni, Civitellæ et Pilonici confirmat monasterio S. Petri Perusini, *ibid.*, 1521. — Privilegium pro monasterio S. Martini Augustodunensi, *ibid.*, 1527. — Pro monasterio Sanctæ Felicitatis, *ibid.*, 1528. — Pro ecclesia S. Michaelis et S. Eusebii Pocensis, *ibid.*, 1530. — Ecclesie S. Andrea Mussianensis bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1532. — Bulla de consecratione basilicæ S. Laurentii de Florentia, *ibid.*, 1534. — Bulla pro canonicis Pisauriensibus, *ibid.*, 1536. — Confirmat foundationem abbatissæ S. Petri in urbe Agerensi et privilegia nonnulla ad ejusdem libertatem concedit, *ibid.*, 1537. — Bulla pro confirmatione jurium et bonorum monasterii S. Thomæ de Aposella, *ibid.*, 1539. — Privilegium pro monasterio montium S. Julii Brixiani, *ibid.*, 1541. — Pro regali monasterio SS. Salvatoris, etc., *ibid.*, 1543. — Consecratio altarium basilicæ Farfensis, *ibid.*, 1545. — Bulla pro monasterio S. Dionysii, *ibid.*, 1551. — Privilegium pro monasterio S. Trinitatis Vindocinensis, *ibid.*, 1552. — Bulla qua confirmat privilegia capituli canonicorum Suanensium, *ibid.*, 1555. — Ecclesie Dorcastrensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1556. — Epistola ad Edwardum Anglorum regem, qua monasterii B. Petri Westmonasteriensis privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1558. — Privilegium pro Aldredo Eboracensi archiepiscopo, *ibid.*, 1559.

NORBERTUS, Magdeburgensis archiepiscopus. — Charta pro ecclesia S. Mariæ Magdeburgensi, CLXX, 1357. — Hospitalem domum quamdam fratribus Præmonstratensibus in ecclesia B. Mariæ Magdeburgensi constitutis tradit, *ibid.* — Charta in favorem hospitalitatis pauperum, 1357. *ibid.*, 1359.

ODO, Cameracensis episcopus. — Confirmat donationes factas abbatissæ Jettensi ordinis Præmonstratensis, CLX, 1151. — Privilegium pro ecclesia canonicorum S. Joannis Baptistæ, *ibid.* — Confirmat abbatissam S. Petriordinis S. Benedicti, *ibid.*, 1152. — Confirmatio Teneramundæ norum collegii canonicorum, *ibid.*, 1153. — Varias ecclesias liberas, aliæque beneficia concedit abbatissæ Jettensi, *ibid.*, 1156. — Privilegium pro ecclesia Nivelensi, *ibid.*, 1157. — Bornheimensis abbatissæ fundacionem ac dotacionem a Wenemaro castellano Gaudensi factam confirmat, *ibid.*, 1158.

OTTO (S.), Bambergensis episcopus. — Litteræ fundacionis pro monasterio Michelfeld, CLXXIII, 1328. — Paro-

chiam Michelfeldensem erigit, *ibid.*, 1530. — Charta fundationis monasterii Uraugiensis, *ibid.*, 1551. — Confirmat donationem Michelfeldensi cœnobio factam, *ibid.*, 1538. — Litteræ de restauratione monasterii Bantensis, *ibid.*, 1540. — Litteræ fundationis monasterii Heilsbronn, *ibid.*, 1546. — Cœnobio S. Michaelis capellam seu cellam S. Fidis donat, *ibid.*, 1557, 1559. — Charta de fundatione cœnobii Vessera, *ibid.*, 1530.

OTTO I. imper. — De regalibus B. Petro concessis, XCVIII, 605.

OTTO, imperator, confirmat jura, privilegia et possessiones monasterii S. Maloli, CXLII, 1039.

PASCHALIS I. papa. — Bulla pro monasterio Farfensi, CXXIX, 977. — Bulla pro monasterio S. Vincentii ad Vulturum, *ibid.*, 980. — Epistola ad omnes Christianos ad partes Aquilonis. Commendat Ebonem archiepiscopum Rhemensem et Halitgarium, fidem Christi propagatum missos, *ibid.*, 982.

PASCHALIS II. papa. — Monachis Cluniacensibus asserit altare parochialis ecclesiæ a Pibone donatum, CLXIII, 31. — Bertrando Narbonensi archiepiscopo asserit primum super Aquensem metropolim, et quicquid dignitatis vel honoris Narbonensis ecclesiæ habuerit ipse inconcussum confirmat, *ibid.* — Privilegium monasterii Vindocinensis de professione ab abbate non facienda confirmat, *ibid.*, 56. — Monasterio Reinhardsbornensi ecclesiæ Tillebornensem asserit, *ibid.*, 57. — Monasterii Dervensis seu S. Bercharii protectionem suscipit, possessiones ac privilegia confirmat; statuitque insuper ut nullus secularium aut ecclesiasticorum abbatem ejusve successores ad secularem curiam trahat, neque episcopus ullus ad synodum, nisi ob causam fidei ire, nec denique monasterii sui solemnitates relinquere et urbanis interesse cogat, *ibid.* — Bulla et privilegium de unione ecclesiæ Arausicanæ ad Tricastinam, *ibid.*, 58, 58. — Norigaudi Augustodunensis episcopi electionem et omnes ejus ecclesiæ possessiones confirmat, et alia quædam decernit, *ibid.*, 59. — Privilegium pro ecclesiâ Matiscensis, *ibid.*, 40. — Ad exercitum in Palestina militantem. Gratulatur ei de victoria obtenta, et simul ad progrediendum hortatur, *ibid.*, 42. — Fines episcopatus Maziariensis in Sicilia confirmat, *ibid.*, 45. — De privilegio concessio Alberico abbati novi monasterii Cabilonensis, *ibid.*, 47. — Privilegium quo monasterium Silviniacense tanquam Cluniacensis cœnobii membrum sub apostolicæ sedis protectione suscipit, *ibid.*, 50. — Privilegium quo monasterii Cluniacensis bona omnia et jura confirmantur, *ibid.*, 51. — Cœnobium Cluniacense commendat, *ibid.*, 53. — Majoris Monasterii protectionem suscipit, possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 54. — Privilegium Cluniacense, *ibid.*, 56. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris Papiensis, *ibid.*, 59. — Geraldo archiepiscopo Bracarensi pallium et privilegium concedit, *ibid.*, 60. — Primitum Ecclesiæ Tolosanæ confirmat, *ibid.* — Privilegium pro monasterio S. Savini Placentini, *ibid.*, 62. — Pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 65. — Ad Velletranos, abrogat quæ a Guiberto contra fas instituta apud eos erant. Eorum limites definit, *ibid.*, 66. — Confirmatio donationis monasterii S. Benedicti Alperspacensis, *ibid.*, 67. — Confirmat Atrebatensem episcopatum, *ibid.*, 69. — Ad Henricum regem Anglorum, contra investituras ecclesiasticas, *ibid.*, 70, 94. — Privilegia pro ecclesiis Camosiensis et S. Vincentii Bergomati, *ibid.*, 72, 73. — Abrogat Lavellanum episcopatum. Melphiensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 75. — Privilegia et possessiones ecclesiæ Bavelensis confirmat, *ibid.*, 74. — Privilegia pro cœnobio Sanctæ Sophiæ et pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 75, 77. — Ecclesiæ S. Jacobi Compostellanæ privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 78. — Gerardo archiepiscopo Eboracensi pallium tribuit, *ibid.*, 82. — Privilegia pro monasteriis Jesu Nazareni et S. Ambrosii Mediolanensis, *ibid.* — Monasterii S. Petri Aurei Cœli Papiensis privilegia confirmat, *ibid.*, 84. — Monasterii Montis Majoris privilegia apud Arelatem confirmat, *ibid.* — De bonis ecclesiæ Fasalane, *ibid.*

Commutationem inter Geruntinem abbatem S. Benigni Divioneensis et Gilbertum abbatem Cadomensem factam, possessionesque monasterii Divioneensis confirmat, *ibid.*, 86. — Monasterii S. Dionysii privilegia confirmat, *ibid.*, 88. — Monasterium S. Mariæ Rosenfeldense tuendum suscipit, privilegiaque ornat, *ibid.* — Monasterio Becensis asserit ecclesiæ a Willelmo Rothomagensi archiepiscopo, et aliis in salariam collatas, *ibid.*, 90. — Ne monachi prohibeantur habere in monasterio suo cœmeterium ad sepeliendos suos, *ibid.*, 95. — Ad Crescentium archiepiscopum Salontanum. Jura ejus metropolitana confirmat ac pallium ei concedit, *ibid.*, 96. — Jura ac privilegia abbatiæ SS. Philippi et Jacobi et Walburgiæ

in Silva Hagenoensi confirmat, *ibid.*, 97. — Bulla de fundatione monasterii Cheminonensis, *ibid.*, 99. — Privilegium pro monasterio Vichpacensi, *ibid.*, 101. — Privilegium pro abbatiâ Vizeliacensi, *ibid.*, 102. — Bulla pro abbatiâ S. Joannis in Valleta, *ibid.*, 104. — Monasterii S. Martini in monte Pannoniæ privilegia confirmat, *ibid.*, 105. — Petro archiepiscopo Aquensi pallii usum concedit, *ibid.*, 108. — Confirmat donationes factas abbatiæ S. Auberti canonicorum regularium ordinis S. Augustini Cameracensi, *ibid.* — Privilegia et exemptionem abbatiæ S. Petri in monte Blandinio, ordinis S. Benedicti, confirmat, *ibid.*, 111. — Ecclesiæ Compostellanæ possessiones confirmat, *ibid.* — Privilegium pro cœnobio S. Mariæ apud Bantium, *ibid.*, 114. — Monasterium Marbacense in protectionem sedis apostolicæ recipit, *ibid.*, 116. — Confirmat Anselmo Cantuariensi archiepiscopo primum, *ibid.*, 119. — Monasterii Casalis Benedicti privilegia confirmat, *ibid.*, 120. — Ecclesiæ S. Crucis et S. Eulaliæ Barcinonensis tutelam suscipit, possessionesque et privilegia confirmat, *ibid.*, 125. — Monasterii Pargaviensis tutelam suscipit et privilegia confirmat, *ibid.*, 126. — Monasterii S. Mariæ Hornhemensis protectionem suscipit, bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 129. — De monasteriis Gostvicensi, S. Blasii, S. Orientis et de ecclesiâ S. Frigidiani, *ibid.*, 129, 132. — Didaco episcopo Compostellano pallii usum concedit, *ibid.*, 132. — Privilegia pro monasterio Usenhovensi, *ibid.*, 134. — Privilegia et possessiones ecclesiæ collegiatæ S. Amati Duaci confirmat, *ibid.*, 136. — Aspero archiepiscopo Lundensi Sueciæ primati pallium mittit, *ibid.*, 138. — Ecclesiæ Affligemensis immunitatem corroborat, *ibid.*, 142. — Beuensis cœnobii possessiones et jura confirmat, *ibid.* — De monasteriis Casinensi, S. Petri Cœli Aurei Papiensi, et S. Benedicti Padilironensi, *ibid.*, 144, 148, 155.

Privilegia, possessiones et jura episcopatus Papiensis confirmat, *ibid.*, 151. — Monasteria subiecta eremo Camaldulensi in protectionem suscipit, *ibid.*, 152. — Monasterii Altofensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 155. — Pontii episcopi Aniciensis privilegia confirmat, *ibid.* — Ad Daimbertum archiepiscopum Senonens. consecratum a se Parisiensem episcopum commendat, *ibid.*, 158. — Erectio collegiatæ ecclesiæ S. Mariæ Brugensis confirmatur, *ibid.* — Confirmatio honorum ad ecclesiâ Ferrariensem spectantium, *ibid.*, 159. — Privilegia pro monasterio Trenorciensi, et pro parochia Fontis Ebraldi, *ibid.*, 164. — Monasterii S. Michaelis diocesis Virdunens. protectionem suscipit possessionesque confirmat, *ibid.*, 165. — Confirmat antiquam sedis Ovetensis exemptionem, *ibid.*, 168. — Monasteriorum Tutelensis et S. Georgii in Silva Nigra bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 171, 172. — Ecclesiæ S. Walburgiæ Furnensis possessiones quasdam confirmat, *ibid.*, 175. — Privilegium pro episcopatu Pistoriensi, *ibid.* — Privilegium pro abbatiâ S. Nicolai, *ibid.*, 178. — Charta pro confirmatione ecclesiarum quas tenent canonici Lingonenses, *ibid.*, 181. — Bullæ pro cœnobio S. Petri Carnotensis et S. Valarici, *ibid.*, 183, 184. — S. Fidis in Selestadi monasterii privilegia confirmat, *ibid.*, 185. — Privilegium pro monasterio S. Salvatoris et S. Juliæ Brixienensis, *ibid.*, 189. — Ecclesiæ S. Frigidiani Lucens. privilegia confirmat, *ibid.*, 193. — Petri Acheruntini archiepiscopi electionem confirmat et jura metropoleos Acheruntinæ, et mittit pallium, *ibid.*, 194. — Ito la pro Benedicto abbate monasterii S. Salvatoris in Mori, *ibid.*, 196. — Hugoni abbati S. Agidii abbatiam Seumichensem a Ladislao Hungarorum rege fundatam confirmat, *ibid.*, 198. — Privilegium monasterii S. Stephani, *ibid.*, 199. — Privilegium pro Ecclesiâ Collimbriensi, *ibid.*, 201. — Monasterii Casæ Dei jura et bona confirmat, *ibid.*, 202. — Confirmat Cluniacensium jura et possessiones, *ibid.*, 204. — Confirmatio ecclesiarum et possessionum monasterii Athanacensis facta abbat Gauceranno, *ibid.*, 205. — Privilegium pro monasterio S. Germani a Pratis, *ibid.*, 207. — Monasteriorum S. Launomari Blesensis et S. Joannis Carnotensis privilegia confirmat, *ibid.*, 208, 209. — Privilegia pro abbatiâ S. Martini de Campis et pro monasterio S. Arnulphi, *ibid.*, 209, 210. — Possessiones abbatiæ Elmonensis seu S. Amandi, ordinis S. Benedicti confirmat easque apostolicis munit privilegiis, *ibid.*, 211. — Monasterii S. Remigii Rhemensis privilegia quædam confirmat, *ibid.*, 216. — Ecclesiæ Antissiodorensis bona confirmat, *ibid.*, 217. — Privilegium pro monasterio Insulæ Agensis, *ibid.*, 218. — Bulla quæ jam concessam bulla Nicolai papæ II exemptionem Corbiniacensis cœnobii a subjectione Flaviniacensis confirmat, *ibid.*, 220. — Cluniacensibus adjudicat cellam S. Dionysii de Nougento, *ibid.* — Narbonensis ecclesiæ possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 223. — Monasterio S. Benedicti Padili-

ronent privilegia quædam concedit, *ibid.*, 226. — Ecclesiæ Lucensis privilegia confirmat, *ibid.* — Gregorii archidiaconi, Huberti archipresbyteri, Rainieri primicerii, Guidonis cantoris fratrum ecclesiæ Lucanæ privilegia quædam confirmat, *ibid.*, 227. — Privilegium Florentini cœnobii, *ibid.* — Privilegium pro parthenone S. Petri de Luco, CLXIII, 228. — Monasterio Casæ Dei monasteria quædam subijci, *ibid.*, 232. — Privilegium pro ecclesiâ S. Martini, *ibid.* — Brunoni Trevirensi archiepiscopo committit absolutionem ab excommunicatione episcopi Leodiensis, *ibid.*, 234. — Hugoni abbati Cluniacensi monasterium S. Germani Antissiodorensis addicit, *ibid.*, 235. — Rengerio episcopo Lucensi canonicos S. Frigidiani commendat, *ibid.* — Monasterii S. Michaelis Siegburgensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 237.

Privilegium pro ecclesiâ Evasii, CLXIII, 237. — Diocesis Burgensis fines confirmat, *ibid.*, 239. — Privilegium pro ecclesiâ S. Mariæ Vaseriensis, *ibid.*, 241. — Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 243. — Privilegium pro monasterio Seibodensi, *ibid.*, 246. — Exemptionem Ecclesiæ Burgensis ejusque statutos in concilio terminos confirmat, *ibid.*, 248, 249. — Privilegium Baldrici Dolensis archiepiscopi de pallio, *ibid.*, 251, 252. — Ecclesiâ S. Frigidiani Lucensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 253. — Bulla protectionis et confirmationis bonorum Calmoisiensis monasterii, *ibid.*, 254. — Monasterii S. Lamberti protectionem suscipit et bona confirmat, *ibid.*, 256. — Privilegium pro ecclesiâ S. Dendati, *ibid.* — Monasterium Weissencense tuendum suscipit, et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 257. — Bulla pro S. Martino Amianensi, *ibid.*, 258. — Privilegium pro Monasterio Majori, *ibid.*, 259. — Pontio abbati Cluniacensi confirmat et successoribus ejus omnia ab antecessoribus suis pontificalibus monasterio Cluniacensi concessa, collata et confirmata, *ibid.*, 260. — Privilegia Cluniacensis monasterii confirmat, *ibid.*, 262. — Privilegium ad Pontium abbatem Cluniacensem, ad quem mittit pallium candidum ut ex eo sibi paret dalmaticas in usu Ecclesiæ Cluniacensis, concedens ei quod utatur insignibus pontificalibus in octo præcipuis sui monasterii festivitatibus, *ibid.* — Privilegium pro monasterio Siegburgensi, *ibid.*, 263. — Privilegium de mercata et de cura quæ datur in duabus festivitatibus S. Remigii, item de immunitate istius ecclesiæ, *ibid.* — Privilegium pro monasterio S. Mariæ Florentino, *ibid.*, 266. — Diocesis Soranæ fines, ecclesiæque possessiones confirmat, *ibid.*, 267. — Confirmatio donationis et bonorum monasterii S. Benigni Fructuariensis, *ibid.*, 268. — Ecclesiâ Scyllacensis libertatem, privilegia et possessiones confirmat, *ibid.* — Privilegium pro ecclesiâ S. Christophori de Phalempin, *ibid.*, 270. — Privilegium pro monasterio S. Petri Mellicensis, *ibid.* — Ecclesiâ S. Jacobi Compostellanæ possessiones confirmat, *ibid.*, 272. — Cœnobium S. Maxentii in sanctæ sedis tutelam suscipit, *ibid.*, 274. — Monasterium S. Vincentii Copersanum tuendum suscipit ejusque possessiones ac privilegia confirmat, *ibid.*, 277. — Ecclesiâ Sonnebecanæ possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 278. — Ecclesiâ S. Donatiani Brugensis possessiones confirmat, *ibid.*, 279. — Privilegium de investituris vi extortum, *ibid.*, 284. — Privilegium pro monasterio Hersveldensi, *ibid.*, 287. — Monasterii Corbelensis privilegia confirmat, *ibid.*, 293.

Casluense monasterium cæteris per Occidentem cœnobii præferendum, a quacunque jurisdictione liberum, solique sanctæ Romanæ Ecclesiæ fore subjectum confirmat; ejusque cœnobii abbas in omni episcoporum ac principum consensu superiorem cæteris abbatibus locum habere, prioremque omnibus sui ordinis sententiam dicere, sub anathemate statuit, CLXIII, 295. — Privilegium pro parthenone Fontebraidensi, *ibid.*, 296. — Confirmat privilegia Atrebatensis episcopo concessa, *ibid.*, 297. — Monasterii S. Martini de Valle, cui apostolicæ tuitionis præsidium elargitur, ecclesias designat et enumerat privilegia, *ibid.*, 298. — Monasterii S. Bertini Sithiensis protectionem suscipit bonaque confirmat, *ibid.*, 301. — Monasterio Aquicincino asserit ecclesiâ S. Georgii prope Hesdinum, a Joanne episcopo Moruensi datam, *ibid.*, 303. — Arausicanæ Ecclesiæ a Tricastinensi disjunctæ libertatem confirmat, *ibid.*, 304. — Monasterii Nonantulani possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 306. — Privilegium pro monasterio Arevallensi, *ibid.*, 308. — Bulla qua apostolicæ sedis tuitionem concedit xenodochio S. Joannis Hierosolymitane, *ibid.*, 314. — Privilegium pro monasterio S. Nicasii Rhemensis, *ibid.*, 317, 318. — Monasterio Anianensi cellam Gordanicensem subijci, *ibid.*, 320. — Monasterii S. Victoris Massiliensis possessiones confirmat, *ibid.*, 327. — Bulla qua recensentur et suscipiuntur sub apostolicæ protectione mo-

nasteria Camaldulensia, *ibid.*, 330. — Tornacensis ecclesiæ clericis concedit habere episcopum, excusso Noriomenis ecclesiæ jugo, *ibid.*, 332. — Monasterii S. Bertini Sithiensis libertatem contra Pontium abbatem Cluniacensem tuetur, *ibid.*, 334. — Privilegium pro monasterio S. Rufii Avenionensi, *ibid.*, 336. — Privilegium pro ecclesiâ Aytensi, *ibid.*, 337. — Ecclesiæ Marsorum possessiones confirmat, *ibid.*, 338. — De conservanda monasterii S. Bertini Sithiensis libertate, *ibid.*, 338, 340. — Privilegium pro monasterio Tuteiensi, *ibid.*, 341. — Bulla pro Ebriensi monasterio, *ibid.*, 343. — Monasterii Sublacensis possessiones omnes et privilegia confirmat, *ibid.*, 345. — Privilegium pro ecclesiâ B. Laurentii Florentina, *ibid.*, 349. — Privilegium pro ecclesiâ S. Evasii (asalensi), *ibid.*, 350. — Privilegium pro episcopatu ecclesiæ Bononiensis, *ibid.*, 351. — Privilegium pro ecclesiâ Lascurrensi, *ibid.*, 351. — Ecclesiâ B. Mariæ in portu Ravennæ possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 356. — De monasterio S. Mariæ de Charitate, *ibid.*, 357. — Privilegia pro Pontio abbate Cluniacensi, *ibid.*, 358, 359. — Privilegium pro monasterio S. Victoris Parisiensis, regio diplomate concessa canonicis S. Victoris confirmat, *ibid.* — Confirmatio primæ fundationis monasterii S. Margarete Baumburgensis, a fundatore Petro oblata, *ibid.*, 363. — Privilegium pro confirmatione donationum ecclesiæ Berchtesgadensis, *ibid.*, 368. — De privilegiis Ecclesiæ Gerundensis, *ibid.*, 371. — Privilegium pro monasterio Vallumbrosano, *ibid.*, 372. — Monasterii S. Petri Perusini possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 374. — Confirmat judicium Urbani II de concordia inita inter monachos S. Albini et Viudocinenses, *ibid.*, 382.

Bulla pro Mauritio Bracarensi archiepiscopo, CLXIII, 283. — Ecclesiæ Theatinæ possessiones quædam confirmat, 385. — Portugallensem ecclesiâ a metropolitani jurisdictione eximit et ejus diocesis limites asserit et confirmat, *ibid.* — Oratorium S. Mariæ penes Novum Burgum apud Aldenardam, membrum Eihomensis ecclesiæ tuendum suscipit, *ibid.*, 390. — Monasterii Sinshemensis privilegia confirmat, *ibid.*, 391. — Privilegium pro canonicis S. Fidelis, *ibid.*, 393. — Ad Bernardum Toletanum, primatem Segoviensem civitatem ipsius personæ permittit; monasterium S. Servandi donat, *ibid.* — Monasterium Fabariense ab episcopi Basiliensis potestate liberat et bona ejus confirmat, *ibid.*, 397. — Ad clerum et populum Florentinum; innocentem eorum episcopum declarat; ejus calumniatores officii et beneficiis privat, *ibid.* — Gozarano Lugdunensi archiepiscopo primatum confirmat in Lugdunensi provincia, *ibid.*, 399. — Privilegium pro ecclesiâ S. Pancratii Hademstehensis, *ibid.* — Bulla pro monasterio S. Tiberii, *ibid.*, 401. — Monasterii S. Facundi Sahagunensis possessiones quædam et privilegia confirmat, *ibid.*, 400. — Monasterium S. Archangeli de Mortisa Neapolitanum tuendum suscipit, ejusque bona et privilegia confirmat, 401. — Anselmo abbati Sabæ vices apostolicas in Angliâ administrandas, tribuit, *ibid.*, 408. — Declarat Robertum Vizeiacensem abbatem esse in apostolicæ sedis tutelâ, 410. — Decretum quo adversus abbatem Crassenem abbatem Electensi confirmatur monasterium S. Polycarpi, *ibid.*, 410. — Privilegium ad confirmationem datum omnium bonorum monasterii S. Bartholomæi, *ibid.*, 412. — Privilegium pro ecclesiâ S. Mariæ in Porta, *ibid.*, 415. — Ecclesiâ S. Pancratii Backnangensem tuendam suscipit et ejus possessiones confirmat, *ibid.*, 415. — Privilegium pro monasterio S. Bertini Sithiensis, *ibid.* — Privilegium pro canonicis S. Fidelis, *ibid.*, 417. — Monasterii Miciacensis possessiones confirmat, *ibid.* — Albino abbati et canonicis S. Mariæ de Bosco capellam B. Nicolai Credouensem asserit, *ibid.*, 419. — Privilegium pro abbati Fontebraidensi, *ibid.* — Confirmatio privilegii regis Ludovici pro ecclesiâ Carnotensi, *ibid.*, 421. — Antonio præposito S. Petri ad oratorium de Gampstrano, presbytero cardinali privilegia concedit, *ibid.*, 222. — Privilegium S. Petri de Marci S. Nicolai de Mugubi, *ibid.*, 423. — Monasterii Sublacensis possessiones quædam confirmat, *ibid.*, 424. — Privilegium pro ecclesiâ S. Trinitatis Norwicensi, *ibid.*, 432. — Monasterii Andrensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 434. — Privilegium pro ecclesiâ Bellilocensi, *ibid.*, 435. — Monasterium Othonense ejusque possessiones confirmat, *ibid.*, 439. — Bulla pro Gerardo de Ilam, decano ecclesiæ S. Quintinii, *ibid.*, 443.

PETRUS, Burgens. episcop. — Cluniacensi monasterio concedit et confirmat ecclesiâ de Carandigna, CLXVI, 855.

PHILIPPUS Francorum rex. — De decima Saladina,

ne aliquid ulterius ullo modo exigatur occasione restaurations Terræ-Sanctæ, (CLIX, 869.

PHILIPPUS ALSATIUS, comes Flandriæ. — Benefecit abbatiæ Aldenburghensi ordinis S. Benedicti, in diocesi Brugensi, CLXXIV, 1574.

PHILIPPUS, Flandriæ et Viromandici comes. — Confirmat donationes decimarum de Oudenburg., etc., CLXXIV, 1577. — De decimis totius Aldenburghensis parochiæ, *ibid.*, 1579.

PIBO, episcopus Tullens. — Privilegium pro monasterio S. Apri, (CLVII, 419. — Confirmatio privilegiorum prioratus de Asmantin, *ibid.*, 422. — Charta pro ecclesia S. Deodati, *ibid.*, 424. — Fundatio monasterii S. Leonis Tullensis, *ibid.*, 427. — Privilegium pro abbatiæ S. Leonis Tullens., *ibid.*, 431. — Fundatio prioratus S. Theobaldi, *ibid.*, 433. — Privilegium pro ecclesia S. Mariæ, *ibid.*, 435. — Fundatio prioratus S. Jacobi in Castello Novo pro abbatiæ S. Mansueti Tullens., *ibid.*, 436. — Fundatio prioratus de Laudecourt, *ibid.*, 439. — Charta de conservatione ecclesiæ de Porto, *ibid.*, 440. — Privilegium pro ecclesia S. Gengulfi, *ibid.*, 442.

PIPINUS, vir illustris. — Charta qua concedit Epternacensi monasterio medietatem ipsius Epternaci, LXXXIX, 539. — Charta qua monasterium Epternacense sub sua defensione suscipit et fratribus ibi congregatis concedit, ut, defuncto Willibrordo Ultrajectens. episcop., sibi ex semetipsis constituant abbatem, *ibid.*, 541.

PIPINUS, rex. — Donat monasterio S. Dionysii castellum ad montem Sancti Michaelis in pago Virdunensi, XCVI, 1528. — Placitum de Teloneis in mercato Sancti Dionysii ad ipsum monasterium evindicatis, *ibid.*, 1530. — Decretum quo possessiones monasterii Prinsaugiensis, abbatiæ Murbacensi, etc., confirmat, *ibid.*, 1531. — Diploma quo villam Tirmingen Fuldens. ecclesiæ donat, *ibid.*, 1536. — Donationes in gratiam abbatiæ Prümensis, *ibid.*, 1537-1546. — Privilegium pro monasterio Sancti Maximini, *ibid.*, 1554.

RADBODUS, Tornacens. episcop., diploma de libertate ecclesiæ S. Aldemb. Petri apostoli, CLXXIV, 1567.

RAIMBALDUS, Arelatensis archiepiscop. — Privilegium pro monasterio S. Victoris, CXLI, 1595. — Absolutionem a penitentia impertitur in consecratione ecclesiæ S. Mariæ de Correno quæ dotatur, *ibid.*, 1594. — Charta qua ecclesiæ S. Genesii et S. Honorati dat Victorin. monachis, *ibid.*, 1596.

RAINALDUS II, Rhemens. archiepiscop. — Confirmatio fundationis S. Jodici de Nemore, CLXXII, 1543. — Charta fundationis monasterii Igloccensis, *ibid.*, 1550. — Charta de confirmatione Sancti Wimari, *ibid.*, 1552. — Confirmat omnes possessiones monasterii Siliacuræ, *ibid.*, 1554. — Privilegium de aqua Vidulæ, mareaco, herbagio et jurisdictione S. Theodorici usque ad crucem Raymonis, *ibid.*, 1556. — Charta pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1058.

REMIUS, episcop. Argentinens. — Testamentum donationis monasterium Aschoriæ et Werthæ ad ecclesiæ Argentinensium, XCVI, 1582.

RICHARDUS, Constantinens. episcop. — Charta super ecclesia de Morsaliniis, CLXXXIX, 1071.

RIQUINUS, provisor Tullensium. — Charta de Frondens. cella pro Cluniacensi monasterio, CLXVI, 849.

RODULPHUS, rex. — Cluniacensi monasterio dat quædam prædia, CXLI, 1040. — Charta pro cenobio S. Petri Cluniacensi de S. Bassi in Viculis donatione cum pertinentiis suis, (XLII, 1041.

ROHINGUS, vir nobilis. — Charta qua Willibrordo Ultrajectensi episcop., donat ecclesiæ SS. Petri et Pauli in Antwerpo, LXXXIX, 553.

RUDOLPHUS I, rex Romanorum. — Cuidam cardinali gratias agit quod partes suas in curia Romana unice fovit, XCVIII, 718. — Remittit servitia vacante imperio non præstita, *ibid.*, 721. — Promittit pontifici se ejus reformationem contra exorbitantes Germaniæ episcopos exsecuturum, *ibid.*, 757. — Cuidam principi pro litteris missis gratias refert, et significat se cum pontifice familiare Lausane colloquium celebrasse, *ibid.* — Committit cuidam defensionem monasterii devastati, *ibid.*, 800. — Providet cuidam domui regulari de ordine Penitentium, *ibid.*, 806. — Commendat coratibus et baronibus, etc., noviter electum episcop., *ibid.*, 808. — Privilegium civitatis Hallensis, *ibid.*, 810. — Commendat quemdam canonicum Leodiens. ecclesiæ, et ut ipsum quamprimum in curiam remittant, *ibid.*, 814. — Confirmat episcop. Leodiensi sententiam de terminis duellorum præfigendis, *ibid.*, 815. — Regi Francorum commendat monasterium Andreæ Vallis, *ibid.*, 816. — Hospitalarios domus Teutonice in suam specialem protectionem accipit, *ibid.*, 817. — Fratres hospitalis Sancti Joannis in Jerusalem recipit

in tutelam et eorum privilegia confirmat, *ibid.*, 819. — Cuidam concedit montes quosdam extendendos, *ibid.*, 820.

— Episcopo cuidam commendat quemdam abbatem, *ibid.* — Concedit cuidam principi facultatem eundem monastium, *ibid.*, 827. — Confirmat ejusdem monasterii privilegia, *ibid.*, 829. — Recipit in tutelam pupillum quinquennem, *ibid.*, 836. — Scribit contra indebite exigentes telonium, *ibid.*, 838. — Commendat quemdam pro beneficio quodam ecclesiastico, *ibid.*, 839. — Diploma quo ecclesiastica jura severo edicto tuetur, *ibid.*, 872.

SERGIUS II, papa. — Anschario Hamburgensi episcopo concedit usum pallii et alia privilegia, CXXIX, 997.

SERGIUS III, papa. — Bulla pro monasterio S. Galli, CXXXI, 971. — Privilegium pro ecclesia Silvæ Candidiæ, *ibid.*, 973. — Bremensis Ecclesiæ jura vindicat, *ibid.*, 974. — Privilegium pro capitulo Astensi, cui possessiones confirmat, *ibid.*, 976. — Monasterii Nonantulani privilegia confirmat, *ibid.*, 977. — Ecclesiæ Viennensis privilegia et possessiones confirmat, eique nominatim Maurianensem et Segusianam ecclesias asserit, *ibid.*, 978. — Epistola ad Hogorum Hamburgensem episcop. qua illi mittit pallium, *ibid.*, 980. — Privilegium pro monasterio S. Martini Turonensi, post illatam Turonibus a Normannis cladem privilegia monasterii confirmat, *ibid.*

SERGIUS IV, papa. — Andreæ episcopo Parentino possessionem parochiæ Baviniensis castellorumque decurum asserit, CXXXIX, 1490. — Litteræ quibus Vediano cuidam castrum Seuricuse titulo emphyteusis concedit, *ibid.*, 1501. — Confirmat fundationem parochialis ecclesiæ S. Michaelis apud Nonantulanum cenobium in agro Mutinensi, factam a Radulpho ejusdem cenobii abbate, *ibid.*, 1502. — Confirmat bona omnia ad Cuxanensem monasterium pertinentia, *ibid.*, 1504. — De monasterio Rivipullensi, *ibid.*, 1509. — Confirmat fundationem monasterii S. Petri Fentiliensis et bona ad illum spectantia, *ibid.*, 1514. — Privilegium pro monasterio Canigonensi, quo confirmat privilegia et jura olim illi concessa, *ibid.*, 1516. — Monasterium Arulense sub protectione Sedis apostolicæ recipit, et a ejusdemque personæ, etiam episcopi ordinarii, jurisdictione eximit, *ibid.*, 1517. — Privilegium lucrandi indulgentias his qui advenierint in consecratione ecclesiæ monasterii Monti-Majoris, *ibid.*, 1520. — Monasterii S. Vincentii Vulturvensis possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1522. — De monasterio Belli-lucensi, *ibid.*, 1525, 1527. — Michaelis archiepiscopi Salernitani jura metropolitana confirmat, *ibid.*, 1528.

SILVESTER II, papa. — Monasterium S. Lamberti Seonense confirmat et juribus ornat, *ibid.*, 860. — De monasterio Fuldensi, *ibid.*, 272. — Arnulfo archiepiscopo Remensi concedit ut, recepto baculo et annulo, archiepiscopali officio fungatur et omnibus insignibus solito more perfruat, cum illi privatus fuerit quodam tempore, *ibid.*, 275. — Sacram coronam Stephano Hungarorum duci mittit, quem regio quoque nomine cohonestat; variisque concessis privilegiis, Strigoniensem ecclesiæ, regni metropolitani insinuat, *ibid.*, 274. — Urgellens. ecclesiæ bona et jura confirmat, *ibid.*, 278. — Ad Robertum Vizeiacensem abbatem, confirmat privilegia monasterii Vizeliacens., *ibid.*, 279. — Ad Odonem episcop. Gerundensem, episcopatum Gerundens. sub suam tutelam recipit, privilegiaque et jura confirmat, *ibid.*, 281. — Bulla qua utrumque monasterium Stabulense et Malmundariense sub sua suscipit protectione, mandat que ut in abbatis electione ex Sirabulensi, si dignus reperiat, assumatur, *ibid.*, 282. — Monasterium S. Trinitatis et S. Petri Burgollense privilegiis ornat, *ibid.*, 283.

SIMON, Tornacensis episcop. — Diploma de donatione ecclesiæ B. Mariæ Virginis, in Aldenberg, cum totius parochiæ, Aldenbergensis integritate, CLXXIV, 1570.

STEPHANUS II, papa. — De hospitali et domo Romæ Fulrado abbati concessa, LXXXIX, 1013. — Bulla ad Fulradum S. Dionysii abbatem, qua plura in monachos Sandionysianos plane nova et inusitata confert, *ibid.*, 1013.

STEPHANUS IV, papa. — Bulla pro monasterio Farfensi, CXXIX, 975.

STEPHANUS V, papa. — Diploma pro monasterio Corbeiensi, CXXIX, 794. — Ad Dominicum Ravennatem archiepiscopum, significat se consecrasset Placentini episcopum; in nihilo tamen velle se juri Ravennatenis metropolitani officere, *ibid.*, 798. Ad clerum et populum Placentinum. Dat illis pontificem Bernardum, et commendat submissionem metropolitano Ravennati, *ibid.*, 799. — Privilegium pro ecclesia Placentina, *ibid.*, 812. — Privilegium Huoggi abbati concessum, *ibid.*, 815. — Privilegium pro monasterio S. Legeri, *ibid.*, 814. — Privilegium pro monasterio Hertiensti, *ibid.*, 815.

STEPHANUS VI, papa. — Privilegium archiepiscopa-

tus Narbonensis, CXXIX, 853. — Privilegium pro monasterio Vizeliacensi, *ibid.*, 858.

STEPHANUS VII, papa. — Monasterio S. Vincentii Vulturvensis ejusque abbati Raimbaldo omnia jura et bona confirmat, CXXXII, 1051. — Fundationem abbatis Broniensis, in comitatu Namurcensi confirmat, *ibid.*, 1053.

STEPHANUS VIII, papa. — Monasterium Tullense in diocesi Piacentina sub protectione Sedis apostolicæ recipitur, et soli abbati subjectum omnino declaratur, CXXXII, 1089. — Monasterii Buxeriensis a Gauslino abbate Tullensi conditi privilegia et possessiones confirmat, *ibid.*, 1090.

STEPHANUS X, papa. — Epistola ad Gervasium archiepiscopum Remens. qua pro religione fortiter agenti auxilium pollicetur, etc., CXLIII, 869. — Bulla, qua confirmat clerici sæcularis immunitatem a sæcularium potestatum iudiciis et oneribus, *ibid.*, 871. — Confirmatio concessionum aliorumque indultorum sacri cenobii S. Petri Perusini, *ibid.*. — Canonicoz Arelatorum bona confirmat, *ibid.*, 874. — Constitutio pro monasterio S. Prosperi Regini, *ibid.*, 876. — Privilegium per quod confirmat omnia monasteria, bona, jura et privilegia monasterio Cluniacensi antea concessa, *ibid.*, 879.

STEPHANUS, Parisiensis episcopus. — Charta pro canonicis S. Mariæ Parisiensis, CLXXIII, 1421. — Charta pro canonicis regularibus S. Victoris Parisiensis, *ibid.*. — Charta pro canonicis S. Joannis Rotundi, *ibid.*, 1423. — Charta de ecclesia S. Dionysii de Carcere, *ibid.*. — Charta de ecclesia Fossatensi, *ibid.*, 1424. — Charta fundationis abbatis Hederensis, *ibid.*, 1427.

STEPHANUS, rex Anglorum. — Charta pro monasterio Cluniacensi, CLXXXIX, 1065.

TELLO, episcopus Curienensis. — Possessiones concedit ecclesiis Sanctæ Mariæ et Sancti Martini, XCVI, 1535.

THEODORICUS, Flandriæ comes. — Diploma confirmans donationes Cononis et Walteri factas ecclesiis Aldenburgens., CLXXIV, 1569. — Remittit annum censuum a certis bonis, etc., *ibid.*, 1571.

URBANUS II, papa. — Primatus Ecclesiæ Toletanæ in Hispania restituitur, CLI, 288. — Epistola ad Ildesunsum Gallicie regem. Toletanam ecclesiam Saracenis ereptam gratulatur. Commendat Bernardum, archiepiscopum Toletanum, a sese pallio donatum, primatemque in totis Hispaniarum regnis constitutum, *ibid.*, 289. — Monasterii Cluniacensis possessiones et privilegia confirmat et Hugoni abbati mitræ, dalmaticæ, chirotecarum sandaliorumque usum concedit, *ibid.*, 291. — Privilegium pro abbate S. Joannis de Vineis, *ibid.*, 295. — Epistola ad Gebardum Constantiensem episcopum qua eidem legationem apostolicam, et procuracionem ecclesiarum in Saxonia et Alemania deferri et confirmari, *ibid.*, 297. — Privilegium pro monasterio Jesu Nazareni, *ibid.*, 301. — Frotardo abbati S. Pontii Tomeriarum concedit privilegium quo locum a cuiusvis episcopi jurisdictione eximit, aliisque compluribus prerogativis exornat, *ibid.*. — Privilegium pro clericis et laicis Valltrensibus, *ibid.*, 304. — Epistola ad Rainoldum archiepiscopum Remens. illi pallium tribuit ac totius secundæ Belgicæ provincie primatum usque consecrandi Francorum reges asserit, 309. — Monasterii Balmensis apud Sequanos possessiones archiepiscopo confirmat Vesontionensi, *ibid.*, 311. — Bulla pro canonicis Pistoriensibus, *ibid.*, 317. — Pro canonicis Sancti Antonini diocesis Ruthenensis, *ibid.*, 319. — Pro ecclesia Gratianopolitana, *ibid.*, 320. — Monasterii S. Theodredi Calmiliacensis bona confirmat, *ibid.*, 323. — Majoris Monasterii tutelam suscipit, possessionesque ejus confirmat, *ibid.*, 324. — De parthenone S. Crucis Pictaviensis, *ibid.*, 328. — De monasterio S. Bartholomæi in Lipara, *ibid.*, 329. — Confirmatio erectionis canonice S. Mariæ in Rettembach, quæ sub apostolice Sedis protectione recipitur; confirmatisque bonis omnibus ad eam spectantibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia, *ibid.*, 337. — Monasterium S. Sophiæ Beneventanum tuendum suscipit, et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 341. — De monasterio Reinhardsborenensi, *ibid.*, 342. — Privilegium pro ecclesia Pisana, cui ob civium erga Romanam Ecclesiam merita, episcopatus Corsiacos subijcit, *ibid.*, 344. — Guarino, monasterii S. Laurentii Aversani abbati, mitræ et annulium concedit, *ibid.*, 346. — De Privilegiis monasterio Cavensi concessis, *ibid.*, 347. — S. Brunoni Carthusianorum fundatori et Lanino asserit locum a Rogerio comite concessum, et a Theodoro episcopo Seyllacino confirmatum, *ibid.*, 353.

Epistola ad universos episcopos Britannicæ. Dolensi episcopo concedit pallium, salvo jure Turonensis ecclesiæ, *ibid.*, 359. — Canonicorum Sancti Pauli Narbonensis propositum vitam regularem proflendi confirmat, *ibid.*, 360. — Epistola ad omnes fideles. De ecclesia S. Mariæ Casiuensis monasterii a se consecrata et privilegio mu-

nita, *ibid.*, 363. — Ecclesiam S. Nicolai secus muros urbis Pictaviensis confirmat Monasterio Novo ejusdem urbis, *ibid.*, 367. — Bulla qua donationem a Mathilda comitissa factam monasterio S. Blasii confirmat, *ibid.*, 374. — Monasterii Vindocinensis is jura et possessiones confirmat, *ibid.*, 380. — Privilegium pro Turonense Ecclesia, ut ei subijciatur Ecclesia Dolensis, *ibid.*, 385. — Præcipit universis episcopis per Britanniam constitutis ut Turonensi archiepiscopo tanquam metropolitano pareant, *ibid.*, 387. — Privilegium pro canonicis Pistoriensibus, *ibid.*, 399. — Bullæ pro monasteriis S. Petri de Puteolis et Sancti Egidii, *ibid.*, 398, 399. — Monasteria S. Georgii in Nigra Silva et Hirsaugiense sub Sedis apostolicæ protectione suscipit, et bona ejus ei confirmantur, *ibid.*, 402. Bulla pro abbate S. Petri in Nigra Silva, *ibid.*, 403. — Privilegium pro monasterio Cluniacensi, *ibid.*, 410. — Pro ecclesia S. Petri de Guastalla, *ibid.*, 412. — Pro monasterio S. Abundii Comensis, *ibid.*, 417. — Ecclesiæ S. Petri Standalmontensis a Mathilda comitissa B. Petra traditæ, protectionem suscipit et bona confirmat ea lege ut clerici quotannis denarium aureum, aut quarto quoque anno bysanthium palatio Lateranensi persolvant, *ibid.*, 419. — Privilegium pro Ecclesia Vesontionensi, *ibid.*, 421. — Privilegium pro monasterio monialium S. Petri Blazillensis, *ibid.*, 422. — Caturiensis ecclesiæ canonici confirmantur in professione vitæ regularis, quam recens professi erant, *ibid.*, 423. — Privilegium pro monasterio Casæ Dei, *ibid.*, 424. — Bulla pro monasterio S. Egidii, *ibid.*, 425. — Confirmat regularem disciplinam canonicorum S. Avenionensis ecclesiæ qui cum bonis omnibus ad canonicam ipsam spectantibus sub protectione Sedis apostolicæ suscipiuntur, *ibid.*, 426. — Privilegia pro ecclesiis S. Rufii, et Matisconensi, et pro monasterio Salviacensi, *ibid.*, 430.

Bulla confirmationis privilegiorum monasterii Celsinacensis, CLI, 432. — Episcopis Engolismensibus confirmat præposituram de Juliano ab Ademaro illis factam, *ibid.*, 433. — Monasterii Aubechiensis possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 434. — De prioratu Maxiniacensi, *ibid.*, 442. — Pro monasterio Tutelensi, *ibid.*, 444. — Privilegia ecclesiæ Turonens. confirmat, *ibid.*, 449. — Bainonensem ecclesiam, a parentibus suis Cluniacensi cœnobio donatam, auctoritate sedis apostolicæ munit et Suevionensi Ecclesiæ jura determinat, *ibid.*, 450. — Trenorciensis monasterii bona juraque omnia in tutelam apostolicæ Sedis recipit, *ibid.*, 451. — De monasterio S. Vincentii Melensi, *ibid.*, 452. — De abbate S. Bertini ordinis S. Benedicti Audomaropoli, *ibid.*, 453. — Privilegium pro Marbacensi ecclesia, *ibid.*, 455. — Privilegium quo abbates Cormerienses baculum pastorem de sepulcro S. Martini, communi decant et capituli jussu sumant, *ibid.*, 456. — Privilegium pro S. Martini Turonens. canonicis, *ibid.*, 459. — Bulla pro monasterio Novo Pictaviensi, qua illud sub Sedis apostolicæ protectione suscipit, illudque Cluniacensi monasterio subijcit, *ibid.*, 461. — Pro monasterio S. Martialis Lemovicensis, *ibid.*, 462. — Abbati Ansculpho Angeriensi Buriacensem ecclesiam dono episcopi Belvacensis acquisitam et astipulatione regis Francorum munitam confirmat, *ibid.*, 463. — Monasterio Cluniacensi cellam S. Michaelis de Monte alto asserit, *ibid.*. — Bulla confirmationis privilegiorum monasterii Moyssiensis, *ibid.*, 466. — Diploma de donatione abbatis Belli Locii, *ibid.*, 468. — Confirmat bona monasterii Rivipollensis, cui nonnulla immunitatis ac exemptionis privilegia conceduntur, *ibid.*, 472. — Privilegium pro monasterio Balneolensi, *ibid.*, 474. — De monasteriis Juviniacensi et S. Egidii, *ibid.*, 476, 477. — Bulla pro ecclesia S. Saturnini Tolosæ, *ibid.*, 478. — Monialibus Cremonensibus S. Joannis evangelistæ, omnia illarum jura confirmat, *ibid.*, 484. — De monachis monasterii Cluniacensis, *ibid.*, 485. — Casinense cœnobium ejusdemque bona ab omni jurisdictione liberum sub sanctæ Sedis protectione confirmat, cæterisque per occidentem monasteriis præferendum esse declarat, *ibid.*, 492.

Privilegium ad S. Hugonem pro immunitate cellarum Cluniacensium et interdicto ac libertate convocandi apud Cluniacem quem voluerit antistitem ad chrisma conficiendum et oleum benedicendum, CLI, 493. — Selmoriaci pagus Ecclesiæ Gratianopolitanæ asseritur, *ibid.*, 494. — Ecclesiæ Narbonensis privilegia corroborat, *ibid.*, 495. — Privilegium pro ecclesia Verulana, *ibid.*, 496. — Ecclesiæ S. Mariæ Buronensis protectionem suscipit; bona confirmat, privilegia constituit, impostis fratribus byzantii censu annuo, *ibid.*, 498. — Bulla pro monasterio Willengensi, *ibid.*, 501. — Pro ecclesia Urgellensi, *ibid.*, 502. — Ascensem Ecclesiam caput Jacensis Ecclesiæ constituit, *ibid.*, 504. — De privilegio monarchiæ Siciliæ, *ibid.*, 506. — Alozano, Salernitano archiepiscopo.

eiusque successoribus Acherontinae et Consentinae provinciarum primatum asserit, *ibid.*, 507. — Brunonis et Lanuini eremitarum possessiones concessas a Begerio comite et Joanne episcopo Scyllarensi confirmat, *ibid.*, 509. — Bulla pro monasterio S. Cucuphatis, *ibid.*, 513. — Bulla pro Casinensi monasterio, *ibid.*, 515. — Pro abbate Majoris monasterii Turonensis, *ibid.*, 518. — Privilegium immunitatis Schafhusano in Hirsburga monasterio concessum, *ibid.*, 519. — Privilegium Raginero abbati monasterii S. Petri Crispiniensis Romae concessum, *ibid.*, 522. — De monasterio Latinianensi, *ibid.*, 525. — Pro ecclesia Jaccenti, *ibid.*, 526. — Epist. ad clerum et populum Paternitanum, *ibid.*, 528. — Ecclesia S. Trinitatis in loco qui Pons Guinizei dicitur privilegia instituit, ea lege ut clericus Mediolanensis monetae nummos sex quatuor annis Lateranensi patio persolvant, *ibid.*, 535. — Epistola ad Galonem S. Quintini Bellavacensis praepositum, qua confirmat donationem terrae de Alnella factam a Guillelmo episcopo Parisiensi, *ibid.*, 537. — Epist. ad Hugonem Lugdunensem archiepiscopum; ei nuntiat tandem primatum ejus a Daimberto, Senoneus, archiepisc. agniti Romae esse, *ibid.*, 545. — Clero et populo Lemovic. Humbaldum ep. iterum commendat, *ibid.*, 552.

URBANUS III, papa. — Ecclesiae S. Evasii protectionem suscipit, possessiones ac privilegia confirmat, CCLII, 1331. — Petro Spoletano archiepiscopo jus praerogative crucis per totum regnum Hungariae asserit, *ibid.*, 1333. — Privilegium per quod confirmat omnia bona, jura et possessiones prioratus S. Petri de Consiano, *ibid.* — Privilegium per quod confirmat omnia bona et jura prioratus B. Mariae Montis Desiderii, *ibid.*, 1338. — Assignationem decimarum factam ecclesiae S. Silvestri Venetae confirmat, *ibid.*, 1332. — Privilegium pro monasterio S. Trinitatis Lucernensis, *ibid.*, 1347. — Pro monasterio S. Sixti Placentini, *ibid.*, 1353. — Ecclesiam S. Mariae de Reno tuendam suscipit et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1355. — Privilegium pro monasterio S. Jacobi Pontideni, *ibid.*, 1360. — Pro ecclesia S. Mariae Spoletanae, *ibid.*, 1363. — Monasterii S. Mariae Civitacellensis protectionem suscipit, bonaque ac jura confirmat, *ibid.*, 1361. — Monasterii Cluniacensis protectionem suscipit et bona quaedam et privilegia confirmat, *ibid.*, 1365. — De parthenone S. Petri de Luco, *ibid.*, 1370. — De monasterio S. Apollinaris Cluniensis, *ibid.*, 1371. — De monasterio S. Salvatoris Berardingensis, *ibid.*, 1375. — Hugoni abbat. Cluniacensi asserit capellaniam ecclesiae S. Vivarii Broletensis, *ibid.*, 1377. — Monasterii Cluniacensis bona ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1379. — Monasterium Tegernsensem suscipit et bona confirmat, *ibid.*, 1385. — De monasterio Rispensi, *ibid.*, 1385. — Privilegium pro domo hospitali fratrum Cruciferorum S. Petri Boicensium, *ibid.*, 1387. — Monasterium Vallumbrosanum tuendum suscipit et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1399 et 1415. — De monasterio S. Mariae Magdalene, de ecclesia Connessi Gradensi, *ibid.*, 1394, 1397. — Ordinis Aedagamentini instituta ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1399. — Ecclesiis SS. Joannis et Pauli, S. Martini, S. Stephani majoris et S. Stephani minoris sustentationi canonicorum ecclesiae S. Petri destinatarum possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1402. — Privilegium pro monasterio S. Petri Esoloniensi, *ibid.*, 1407.

Fratribus Gradimontensibus concedit ut illi in generali terrae interdicto pulsare unam campanam liceat, CCLII, 1415. — Privilegium pro ecclesia S. Joannis Baptistae Katisponensis, *ibid.*, 1418. — Pro ecclesia S. Joannis Leodiensi, *ibid.*, 1420. — Ecclesiam S. Vincentii Bergomatem tuendam suscipit ejusque bona et privilegia confirmat, *ibid.*, 1429. — De monasterio S. Mariae Seiteinstelensis, *ibid.*, 1431. — De ecclesia Augustensi, *ibid.*, 1431. — De monasterio S. Mariae Tongerloensi, *ibid.*, 1430. — Privilegium pro monasterio S. Cornelii Nino-viensi, *ibid.*, 1437. — Parthenonem S. Gratiae Bergomatem tuendum suscipit et ejus possessiones et jura confirmat, *ibid.*, 1440. — Canonicorum Ecclesiae Pisanae possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1418. — Decreta concilii a Petro archiepiscopo Spoletino et ejus suffraganeis celebrati emendat et confirmat, *ibid.*, 1446. — Monasterii S. Mariae de Carcere protectionem suscipit et bona juraque confirmat, *ibid.*, 1449. — Privilegium pro ecclesia S. Castoris Cardonensi, *ibid.*, 1457. — Monasterii S. Petri Gaudensis sive Blandiniensis protectionem suscipit, bonaque ac privilegia confirmat, *ibid.*, 1459. — De monasterio S. Mariae Servensis, *ibid.*, 1461. — Privilegium de plenaria libertate monachorum Carae insulae, *ibid.*, 1463. — Monasterium S. Sepulchri Placentinum tuendum suscipit, etc., *ibid.*, 1463. — Sororibus S. Nicolai Furnensis annuos solidos quinquaginta donatos a Gertrude quondam comitissa Mauriniana, *ibid.*, 1468.

— Privilegium pro monasterio S. Mariae de Campo Martis Romano, *ibid.*, 1469. — Privilegium pro ecclesia Concordiensi, *ibid.*, 1470. — Ordinis Cisterciensis abbatum privilegia confirmat, *ibid.*, 1472. — Praepositi Regini possessiones confirmat, *ibid.*, 1474. — Henricum Bituricensis archiepiscopum per totam provinciam Bituricensem suum creat legatum, excepto Dolensi monasterio, *ibid.*, 1475. — Michaeli abbati monasterii S. Petri Martiniensis ejusque successoribus usum mitrae, sandaliorum, caligarum et chirotecarum concedit, *ibid.*, 1476. — Privilegium pro ecclesia S. Salvii Florentina, *ibid.* — Canonicis S. Ursi asserit vineam ab episcopo Augustensi donatam, *ibid.*, 1477. — Sententiam inter monachos S. Savini et canonicos Majoris ecclesiae Placentinae latam ab arbitris confirmat, *ibid.*, 1478. — Canonicis S. Opportunae Parisiensibus asserit ecclesiam Sanctorum Innocentium, *ibid.*, 1479. — Privilegium pro monasterio S. Pauli de Parma, *ibid.*, 1480. — Monasterio Cluniacensi monasterium S. Germani Altiassiodorensis asserit, *ibid.*, 1483. — Abbati Wizeiacensi et ejus successoribus usum mitrae, chirotecarum et annuli asserit, *ibid.*, 1484.

Hugoni abbati et canonicis ecclesiae Praemonstratensis possessiones quasdam asserit, CCLII, 1483. — Domno S. Thomae Parisiensi asserit possessiones quasdam a Roberto comite donatas, *ibid.*, 1487. — Privilegium pro parthenone S. Petri Cremellensis, *ibid.*, 1490. — Fines parochiales ecclesiarum S. Pauli et S. Vitalis Veronensium a duobus cardinalibus constitutos confirmat, *ibid.*, 1491. — Monasterii S. Nicolai in litore Veneti bona et jura confirmat, *ibid.*, 1492. — Monasterii Mormundensis privilegia confirmat, *ibid.*, 1494. — Privilegium pro monasterio Vallis Altae, *ibid.* — Parthenonis S. Zachariae Veneti possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 1496. — Ecclesiam S. Petri Bonaniensem tuendum suscipit ejusque bona et jura confirmat, *ibid.*, 1500. — Privilegium pro abbacia S. Gisleli, *ibid.*, 1502. — Monasterium S. Salvatoris de Trebin tuendum suscipit et ejus bona juraque confirmat, *ibid.*, 1505. — Privilegium pro ecclesia Pistoriensi, *ibid.*, 1512. — Bulla pro monasterio B. M. de Voto, *ibid.* — Parthenonem S. Gratiae Bergomatem tuendum suscipit et ejus bona confirmat, *ibid.*, 1517. — De Parthenone S. Eupheniae Mutinensis, *ibid.*, 1518. — Ordinis Praemonstratensis privilegia quaedam confirmat, *ibid.*, 1520, 1521. — Ecclesiae Bononiensis bona confirmat, *ibid.*, 1522. — Privilegium pro ecclesia Cervinensi, *ibid.*, 1521. — Sententiam a constitutis iudicibus latam inter ecclesiam S. Michaelis Novantulanam et S. Martini Causinensem confirmat, *ibid.*, 1531. — Privilegium pro monasterio L. Zenonis Veronensi, *ibid.*, 1532.

VICTOR II, papa. — Privilegium ad Hugonem Cluniacensem abbatem, cui confirmat omnia monasteria, bona et jura cenobio Cluniacensi concessa, CXLIII, 803. — Ferrarienses canonicos tuendos suscipit, bonaque eorum confirmat, *ibid.*, 808. — Privilegium pro ecclesia Bononiensi, *ibid.*, 809. — Praeceptum de possessionibus Molianensis monasterii non invadendis, *ibid.*, 810. — Adalberto archiepiscopo Hamburgensi, pallii mitraeque usum concedit et privilegia ejus ecclesiae corroborat, *ibid.*, 811. — Canonicis ecclesiae S. Mariae Pisanae tuendos suscipit et eorum bona confirmat, *ibid.*, 812. — Ecclesiae Asculanae possessiones et privilegia confirmat, *ibid.*, 815. — Abbatibus Andaviensis jura et privilegia confirmat, *ibid.*, 815. — Privilegium pro libertate monasterii Eliensis, *ibid.*, 816. — Rolando episcopo Ferrariensi ejusque Ecclesiae omnia jura ac privilegia confirmat, *ibid.*, 817. — Brunonem abbatem Hervensem Tebaldo comiti commendat, *ibid.*, 818. — Bulla pro ecclesia SS. Simonis et Iudae, *ibid.*, 822. — Privilegium pro monasterio Fuldensi, *ibid.*, 824. — Pro ecclesia Trevirensi, *ibid.*, 826. — Litterae quibus ecclesiae Sylvae Candidae privilegia Humberti episcopi gratia ampliat, *ibid.*, 828. — Privilegium pro monasterio S. Bertini, *ibid.*, 829. — Bulla pro monasterio Casinensi, *ibid.*, 831. — Privilegium Winimanno archiepiscopo Ebrudunensi concessus, *ibid.*, 834.

WALTERIUS, Cabilonensis. episc. — Charta de acquisitione partis comitatus Cabilonensis a Saverico comite, CLX, 1166. — Charta pro monasterio Cisterciensium, *ibid.*, 1169. — Charta qua dat Marcello ecclesiam de Boens, *ibid.*, 1170.

WALTERUS DE HEINES. — Diploma confirmans donationes a patre suo et patruo factas ecclesiae Aldenburgensi, *ibid.*, 1172.

WIDO, Remensis archiepisc. — Charta qua Remigianis confert altare de Crussilano, CXLII, 1106. — Charta qua altare Germercii confert cenobio Mosomeni, *ibid.*, 1407.

WILLELMUS, Conquestor. — Diploma. pro ecclesia S. Andreae Boffensi, CXLIX, 1149, 1150, 1151; pro liber-

tate Meldunensis cœnobii, 1351, 1352; pro ecclesia Petrobουργensi, 1353; pro cœnobio Bathoniensi in agro Samersatensi, 1353; pro ecclesia S. Mariæ, Stowensi, 1353; de exchange Saucis Mariæ de Sterne, 1354; pro cœnobio S. Edmundi in agro Suffolciensi, 1354; pro cœnobio de Bello in agro Sussexensi, 1356; pro fundatione cœnobii Armethwaytensis in comitatu Cimbriæ, 1359; pro fundatione abbatis de Solebi, 1361; pro ecclesia SS. apostolorum Petri et Pauli, 1363; pro ecclesia S. Mariæ Eboracensis, 1363; pro cœnobio S. Dionysii in Francia, 1364; pro fundatione abbatis S. Stephani de Cadomo in Northmanniæ ducatu, 1365, 1366; de donatione baronum et nobilium huic cœnobio facta, 1367; pro confirmatione terrarum ad abbatiam Eveshamensem in Warwicensi comitatu jacentium, 1369; terram de Staninge et Bereminiistri in Anglia concedit abbatibus Fiscammensi, 1363; donationes ecclesiarum de Mincherte, Bridetune, Scoretau et Lanestre monasterio Fiscanensi, 1370; pro xenodochio B. Petri Eboracensis, 1370; pro monasterio Floriscensi, 1371; pro monasterio S. Richardi, 1373; pro majori monasterio S. Martini, 1374.

WILLELMUS, Remens. archiepisc. — Iis omnibus qui mundinis interfuerint, quæ die Paschatis juxta hospitale Leprosorum celebrabantur, indulgentias concedit, CCIX, 823. — Remenses pejoris conditionis esse non ferens quam cæterarum urbium incolas qui suis magistratibus gaudebant, restituit scabinos, jus eis impertiendo civiles causas forensesque excutiendi, tribus exceptis casibus in eharla contentis, *ibid.*, 830. — Sanremigiani monasterii jura et consuetudines confirmat, *ibid.*, 832. — Charta super pactis inter Ecclesiam Rhemensem et D. Rainaldum de Roseto super villa de Frasicorte habitis, *ibid.*, 833. — Burgensibus castri Bellimontis in Argona, ab ipso constructis, pomerium ejus protenderetur, etc., *ibid.*, 840. — Privilegium de pace facta inter Alanum de Roelo et Rhemenses, *ibid.*, 842. — Ecclesiæ S. Remigii personatum de Driencurto pro anniversario suo et fratris sui Henrici celebrando concedit, quin et aliorum anni-

versaria, ne oblivioni traderentur, enumerat, *ibid.*, 844. — Charta de banno Castellani monasterii S. Remigii restituto, *ibid.*, 845. — Charta qua duodecim libros annuatim percipiendas canonicis S. Dionysii assignat, recompensatione decimæ quam habebant in Jardo, etc., *ibid.*, 848. — Charta libertatum et consuetudinum habitantium in villa de Thuisy prope septem Salices, *ibid.*, 851. — Omnibus fidelibus qui in solemnitate B. Joannis ad ecclesiam apud virtutum ab Henrico Campaniæ comite fundatam eleemosynas erogaturi accesserint, iis xx dies de injunctis sibi penitentis relaxat, *ibid.*, 853. — Charta qua vallem Radigionis et plura alia confert capitulo Rhemensi, *ibid.*, 855. — Abbatibus S. Remigii, Nicastii et Dionysii facultatem habendi servientem unum, seu burgensem liberum in banno suo cum eadem immunitate, qua fruuntur burgenses canonicorum concedit, *ibid.*, 857. — Leposis Rhemensibus, ob nudinarum translationem in vicum Culturæ, centum sextarios in excambium, concedit, CCIX, 859. — Transactio inter Rhemensem archiepiscopum et capitulum de Francis servientibus.

WILLELMUS PIUS, Arvernorum comes et Aquitanorum dux. De constructione Cluniacensis loci, CXXXI, 845.

WILLELMUS Petragoricens. episc. — Dat Cluniaco et Pontio abbati Ecclesiam Theodori de Rocaboucort, CLXVI, 851.

WILLELMUS comes. — Charta de concordia inter ipsum et abbatem Cluniacensem super Mauziacensi et Celsiniacensi monasteriis, CLXXXIX, 1067.

WILLELMUS abbas S. Thomæ de Paraclo. — Institutio super anniversaria ejus die, quomodo sit agenda post obitum ejus, CCIX, 755.

WILLIBRODUS (S.), Ultrajectensis episc. — Testamentum quo plurima dona confert Epternacensi monasterio, LXXXIX, 534.

ZACHARIAS (S.), papa. — Epist. ad Burchardum episcopum Wirtzburgensem, qua confirmat ejus sedem episcopalem a Bonifacio archiepiscopo institutam, LXXXIX, 922. — Bonifacio archiepiscopo mittit pallium pro tribus metropolitaniis, LXXXIX, 925. — Moguntinæ sedis in metropolim erectio, LXXXIX, 935. Privilegium pro monasterio Fuldensi, LXXXIX, 954.

CXXV.

INDEX DE S. PONTIFICIS POTESTATE TEMPORALI.

IN HOC INDICE DUAS STATUIMUS PARTES, SCILICET.

1° De hujus potestatis jure; 2° De illius exercitio.

In prima parte sub uno articulo explicantur verba Christi quibus auctoritas Romani pontificis stabilitur in persona B. Petri apostolorum principis, et an in illis agatur de potestate temporali.

In secunda sub binis articulis quæstio in medium profertur: 1° Per notiones et monumenta historica de hac potestate humana; 2° Per rationes desumptas ex jure naturali, jurejurando a summis pontificibus hac de re emisso, commodo et incommodo, et ex donationibus in quas exercetur.

PARS PRIMA.

De privilegiis summorum pontificum, ipsis a Christo in persona B. Petri concessis, et an in illis agatur de potestate temporali.

Incredibile prorsus et inexplicabile est quot homines insanabili odio in pontifices Romanos priscos juxta ac recentiores ardeant, et quot modis hoc suum, non humanum, sed plane tartareum, odium testentur palamque faciant; in quibus primum locum obtineant mendacia, maledicta, convicia, fragmenta, commenta innumerabilia, quibus omnes propemodum libros complent ac infarciunt, tam immodice et impotenter ut multi ex horum officina profecti libri nil videantur aliud esse quam unum quoddam perenni et nusquam interrupto filo contextum

mendacium et convicium et calumnias, etsi ab omni vero alienissimas, ingerunt, oggerunt, occidunt, reclinunt, privatim et publice ingerunt, ut pontifices Romanos omnibus exosos, invisosque efficiant, memores illius: « Dolus an virtus » falsitas an veritas, « quis in hoste requirat? »

Nunc vox una auditur: « Nunc agite, o Cæsar, reges, principes et magnates, et quicumque prehendere potestis, apprehendite. Maledicta sit manus otiosa et ignava. Et primum, erioite pontifici Romam, Romandiolam. Urbi-

nam, Bononiam et omnia quæ tenet et possidet eo nomine quod pontifex sit; nam ille est possessor pessimæ fidei; mendaciis ac fraudibus acquisivit omnia. At quid dico, mendaciis et cædibus? Imo blasphemis suis et idololatriis imperio Romano subtraxit, et eripuit, et sibi subiecit, et mercedis loco sua superstitione innumeras animas ad inferos deduxit. Deinde magistratus debebat pontificem et cardinales et reliquos ejus ordinis et superstitionis et impuræ sanctitatis consortes capere, eisque, ut blasphemii solent puniri linguas, per cervicem extrahere, et præcideret patibulo eos ex ordine redigere ad eum plane modum quo ipsi bullis suis signa appendere solent, licet hæc pœna longe inferior et mitior esset ipsorum blasphemis et idololatriis. His rite peractis, posset eis sane concedi ut in patibulo inter corvos aut in inferno inter diabolos, unum, aut quot, pro arbitrato suo vellet, celebrarent concilia, CXLVII, 196.

Lutherus ipse, vesanus apostata, in suo libro Contra papatum jam dixerat: Ego vero, si Cæsaris essem loco, hoc actutum agerem: cunctos nebulones illos nefarios, pontificem et cardinalem et reliquos ejus farinæ homines una quasi catena connexos et succinctos, haud longius quam ad tria miliaria, Ostiam, nimirum, abigerem; solui enim et disiecti vitæ tam procul abirent eo quo nolent. Est autem in eo loco piscina quædam quam Latini mare Tyrreum vocant, salubre balneum contra omnes lues, languores, et morbos immundæ sanctitatis pontificis et omnium cardinalium et totius cathedræ pestilentie. In id vero istos molliissime collocatos lavarem strenue. Quod si contingeret ut aquam ferre abhorrerent, quemadmodum male feriati et obsessi solent ad aquam trepidare, aliquid illis adicerem de petra, super quam ipsi et Ecclesia eorum fundata est; imo clavibus illis aliquid annecterem, quibus omnia possent solvere, quæ in cælo et in terra sunt, et aquæ imperarent quæ vellet. Pastorale etiam pedum ac clavem illis oporteret in procinctu esse, quibus aquæ impingerent alapas, adeo graves, ut sibi ex ore et naribus sanguis exundaret. Postremo etiam cum illis vaderent piscina sua, quibus in balneo se recrearent ac reficerent, nimirum universa decreta, decretalia Sexti, Clementinæ, extravagantes, bullæ, indulgentiæ, litteræ butyrales, caseales, lacteales, de collis ipsorum suspensæ, propter omnimodam securitatem, CXLVIII, 198.

Verumenimvero fremant plerique, frendeant, insaniant, manus, pedes, calces et capita demum sua in petram, super quam Sedes apostolica fundata est, illident; conviciis tonent, fulmineant, fulgurent, millenis maledictis et mendacissimis sgmentis apostolicæ Sedis antistites laceant ac lancinant; « Qui habitat in cælis iridebit eos, et Dominus subsannabit eos » (Psalm. ii); et nos cum dicit Augustinus (XLIII, 300) palam et intrepide illis recinimus. Cathedra quid tibi fecit ecclesiæ Romanæ, in qua Petrus sedet et in qua hodie Anastasius (nunc Pius IX) sedet? Quare appellas cathedram pestilentis cathedram apostolicam? Si propter homines quos putatis legem loqui et non facere, numquid Dominus, noster Jesus Christus propter Phariseos de quibus ait: « Dicunt enim et non faciunt, » cathedræ in qua sedebant ullam fecit injuriam? Nonne illam cathedram Moysi commendavit, et illo servato cathedræ honore redarguit? Ait enim: « Super cathedram Moysi sedent; quæ dicunt facile, » etc. Hæc si cogitareis, non propter homines quos infamatis blasphemaretis Cathedram apostolicam, cui non communicatis. Sed quid est aliud quam nescire quid dicere, et tamen non posse nisi maledicere.

Porro ut aliqui vitæ et moribus minus laudabiles et commendabiles cathedram Petri obtinuerent, vel tenuissent; quid inde? Quandoquidem de præpositis malis securam fecit plebem suam, ut ait sanctus Augustinus (XXXIII, 403), ne propter illos doctrinæ salutaris cathedra deseratur, in qua coguntur etiam mali bona dicere. Neque enim sua sunt quæ dicunt, sed Dei, qui in cathedra unitatis doctrinam posuit veritatis. — Etiam si in illum ordinem episcoporum, pergit idem Augustinus (XXXIII, 196, 197.) qui ducitur ab ipso Petro usque ad Anastasium (Pium IX), qui nunc super eandem cathedram sedet, quispiam traditor (improbis) per illa tempora subrepsisset nihil præjudicaret Ecclesiæ, et innocentibus Christianis, quibus Dominus providens ait, de præpositis malis: « Quæ dicunt, facite » etc.

« Mais les prétentions des Papes, dit-on, ont de tout temps été excessives, même en ce qui ne touche que le pouvoir spirituel; elles ont souvent été attaquées et combattues par les catholiques les plus orthodoxes. Des évêques, tels que S. Cyprien de Carthage, Isidore de Séville et autres ont semblé les dénier aux Papes au nom de l'Évangile. L'Église de France, au temps de

Louis XIV, était de ce sentiment. Cependant la primauté juridictionnelle du Pape n'est-elle que de droit ecclésiastique et humain et non de droit divin? c'est cette question qui est en litige dans cette partie de notre INDEX; car pour ce qui est du pouvoir temporel des Papes, *videtur dici posse*, que la papauté temporelle n'est pas établie de Dieu, et que, tous les pouvoirs spirituels du Pape, même admis, il ne s'ensuivrait nullement, quelque il l'imité qu'on les veuille, que les États Romains soient sa propriété par le seul titre de la papauté temporelle. »

Cum ista plus minusve lucide deducantur ex sequentibus visum fuit ea per analysim in antecessum hic prænotare.

Sed tandem quidquid sit vel eveniet, sedis apostolicæ patrimonia a summis pontificibus vindicari debent, tum jure patrimonii, tum alio potiori divinis e legibus emanante, quo res Deo sacræ per summum sacerdotem procurandæ, possidendæ, retinendæ, et vindicandæ et repetendæ sunt a sacrilegis usurpatoribus quoties occupantur. Hinc est quod inter pontifices maximos, qui hæc jura acriter defenderunt, quidam imprimis fuere, inter quos numerantur Gregorius III et Zacharias, ut hos duos nominemus, tacentes Gregorium VII et Bonifacium VIII, et nostris temporibus Pium IX, horum omnium, illustrissimum; Gregorius III vi armorum, et Zacharias, ut ille innocentia morum et vitæ sanctitate celebris, agendo, civitates Sedi apostolicæ ablatas recipere conati sunt, at quæstiones moveantur, et lector judicabit.

ADRIANUS II, papa ait: Qui B. Petro apostolorum principi Dominus noster oves suas, totam videlicet Ecclesiam, pretioso jam sanguine suo redemptam, post passionis vincula, post clavorum vulnera, et crucis ludibria atque resurrectionis gloriam, tertie commendavit dicens: « Pasce oves meas, pasce agnos meos. » (Joan. xxi) nos vice utique apostolatus illius, Domino in omnibus cooperante, fungentes, in virga aequitatis et justitiæ, in longanimitate benignæ humilitatis et patientiæ gregem Domini pabulo *spiritualis vitæ* pascendum et cura solerti custodiendum divina suscepimus voluntate — Os apostolatus nostri, septiformis Spiritus gratia plenum.... Aurem cordis tui cœlesti, o inclite rex Lothari, sane clavigero beato Petro in nobis loquenti aperias, CXXII, 1259.

Nosprocul dubio Cælestinus honoram lætitiæ adipisci merebimur si super oves dominicas sollicite vigilemus, ne videlicet hos vel per insidias odii seu discordiæ vorax lupus invadat, vel per cupiditatem avidus ille leo deglutiat qui, docente Apostolorum principe, circuit quærens quem devoret, CXXII, 1263.

Nemo plane dubitat nullum factus esse, quod Ecclesiæ data sibi divinitus potestate ab eo desisensibus non possit absolvere et penitentibus relaxare, cui dicitur: « Quæcunque dimiseritis super terram, » etc.... in quibuscunque omnia sunt, quantacunque et qualia sint.

Tu vero (epist. ad Hincmarum Remens.) quia siluisti, et contra te factus saltem leviter non insurrexisti, non solum consors, sed etiam, quod est deterius, hujus tyrannidis auctor esse videris. Et ideo, ne et nos ipsi pro tacturnitatis silentio apud Deum redditorem unicuique juxta opus suum reprehensibiles esse videamur, apostolicis somnolentiam vestram excitamus affatibus, et qui aliter non debemus, ut ad te revertaris præcipimus, 1301, 1302.

ANASTASIUS, Biblioth. — Potestatem regum et principum in subditis sibi gentes a Deo unica profectam esse tam sacra Scriptura tum constans traditio Patrum affirmant. At vero nulla in terris dominatio est, cujus institutio et jurisdictio e Scripturæ oraculis evidenter appareat, exercitium pleniori Patrum auctoritate comprobetur, quam divi Petri, quique eum secuti sunt Romanorum pontificum.

Sacra Scriptura constat Veteri et Novo Testamento. Velus Novi præ se ferebat imaginem. Illius ministri varii ministros hujus adumbrabant; proindeque summus Judæorum sacerdos pontificem maximum Christianorum innuebat; etenim summo Judæorum sacerdoti erat certum supremumque tribunal ad sententiam ferendam de rebus omnibus ad religionem pertinentibus, ad verum sensum legum appetendum, ad controversias omnes definiendas. Haud secus pontifex maximus Christianorum sedæ utilis stabili ac suprema, utpote qui eandem in Ecclesiæ auctoritatem exercet. Quandoque in Synagoga idem pontifex temporali administratione cum spirituali conjuncta fungebatur, ita constituta jam atque firmata Ecclesiæ, cum Romæ imperium, quæ pene omnibus dominata erat plures inter reges discissum, prorsus interfisset, Petri successores vel temporarium absolutos et supremos rerum moderatores divina Providentia consti-

tuit, in locorum et gentium parte ubi eorum sedes sita est. Quamobrem regale sacerdotium tum lege scriptum tum naturæ adumbratum, in qua patres postea seniores et patriarchali familia sacerdotis officio fungebantur et regni, omnibus absolutum numeris invenitur. Necnon Christianorum omnium caput et parens, ab omni huius mundi principe potestate solutus, suam auctoritatem majori cum dignitate ac libertate exercere potest nulli omnino suspectus.

In Novo Testamento, ubi de Ecclesiæ foundatione res est, illud imprimis occurrit, Petrum nempe et ejus successores singulos caput et fundamentum Ecclesiæ designari. Ipse cum antea Simon diceretur, nomen illud Petri assequitur, ipse principem utique occupat locum, per ipsum æternus Pater Jesum Christum manifestat hominibus Filium Dei vivi. Ipsum ejusque successores dignitatis suæ computes Salvator facit, angularis nempe lapidis Ecclesiæ, stabilientiæ illius gratia, ita ut portæ inferi non prævaleant adversus eam. Ipsi denique ac successoribus claves tradit regni cœlorum, supremam scilicet Ecclesiæ gubernandæ potestatem.

Pro iisdem se Salvator ipse testatur orasse, ut ne eorum fides deficiat, quin etiam fratres suos in fide confirmet.

Divinus idem Salvator post resurrectionem suam, antequam in cœlum ascendit, Petrum et successores instituit supremos Ecclesiæ totius moderatores, dum agnos ovesque ut pascere imperavit quibus corpus Ecclesiæ universum conficitur. Agni siquidem Christiani sunt populi, ovesque agnorum pastores varii, quorum curæ alia aliis gregum portio demandatur. Itaque agnos et oves, populos nempe et pastores, Petro ejusque successoribus committere ut eos custodiant, perinde est ac supremos totius Ecclesiæ gubernatores declarare, cuius ovile unum ab uno pastore dependet.

Vix dum Jesus Christus ascendit in cœlum, Petrus suo fungi munere orditur, cumque magna nascentis Ecclesiæ partem Hierosolymis congregatam teneret, eam ut pararet ad accipiendum Spiritum sanctum, in proditoris Judæ locum voluit ut alius apostolus sufficeretur explendi causa sacri ejus collegii sedes omnes. Post Pentecostem Evangelii prædicationem Petrus omnium primus est orsus, Veteris Testamenti mysteria reseraus, quibus Jesus Christus adumbrabatur; primus verbum Dei simul atque iterum annuntians octo hominum millia ad Deum conversa baptizari fecit; primus supremum se largitorem gratiarum perpetrandis miraculis demonstrat, infligendisque anathematibus iudicem se delictorum ostendit. Petrus ipse Jacobum Minorem Hierosolymorum episcopum creat; ipsumque tanquam Ecclesiæ caput adiit Paulus haud ita multo post conversionem suam. Cum vero jam Evangelium per totam Judæam perque finitimas provincias la'e esset diffusum, idem Petrus inivit Ecclesiæ tum ab apostolis cæteris, tum ab aliis Evangelii præconibus institutus easque in immensum protendit, vicis undequaque pagisque integris Jesu Christo acquisitis. Præterea Petrus salutem gentibus primus annuntiat, sicut primus nuntiavit Judæis. Cum enim nationis utriusque communis pater et pastor supremus futurus sit, ea propter utrique ostium reserat ad ovile. Tandem ubi pro fide victus carcere servatur, Ecclesia, id quod pro alto factum ex apostolis nullo unquam esse constat, maxime de illius tanquam sui capitis incolunitate sollicita, pro ejusdem indemnitate publicas supplicationes indicit. — Nunc probatur quod unanimis et constans fuerit traditio. Ecclesiæ in agnoscendis Summis pontificibus in sede Romana succedentibus privilegiis iisdem ac Petrus fruebatur, CXXVIII, 957-970.

ANSELMUS (S.) Lucensis episc. — Cum enim Dominus dicat Petro : « Ac tibi dabo claves », etc., Super hanc Petram, etc., Pasce, etc., quæcumque ecclesia alterius juris usurpatione corrumpitur, jam non sponsa Christi, sed adultera, non libera, sed ancilla vincitur, sicut dicit B. Ambrosius : « Convenio a comitibus et tribunis ut per me Basilicæ fieret matura traditio, dicentibus imperatorem jure suo fuisse ut quæ in potestate ejus essent, omnia tradi debere; respondi : Si a me peteret quod meum est, id est fundum meum, argentum meum, jus hujusmodi meum me non refragaturum, quamquam omnia quæ mea sunt pauperum sint; verum ea quæ divina sunt imperatoris potestati non esse subjecta. » Et paulo post : « Nec mihi fas est tradere nec tibi imperator, accipere expedit. Domus privati nullo potest jure temerari. Domum Dei exstimas auferendam? Allegatur imperatori omnia licere, ipsius esse universa. Respondeo : Noli gravare te, imperator, ut putes te in ea quæ divina sunt imperiale aliquod jus te habere. Noli te extollere, sed si vis diutius imperare esto Deo subditus.

Scriptum est enim : « Reddite Cæsari quæ sunt, » etc. Ad imperatorem pertinent palatia, ad sacerdotem Ecclesiæ. Publicorum tibi moenium jus est commissum, non sacrorum. Iterum dicitur mihi mandasse imperatorem, Debeo et ego unam basilicam habere. Respondeo : Non licet tibi ullam habere, CXLIX, 448.

AUGUSTINUS (S.) Hipponensis. episc. — « Et ego dico tibi quia tu es Petrus, » etc. Dixerat enim ipse Petrus : « Tu es Christus filius, etc. » Super hanc Petram ædificabo fidem quam confiteris. Super hoc quod dixisti, « Tu es Christus, etc. » Ædificabo Ecclesiam meam. « Tu enim Petrus. A petra Petrus, non a Petro petra. Sic a petra Petrus, quomodo a Christo Christianus. Vis nosse de qua petra Petrus dicitur? Paulum audi : « Nolo vos ignorare, » etc. « Petra autem erat Christus. »

Dominus Jesus discipulos suos ante passionem suam elegit quos apostolos nominavit. Inter hos penes ubique solus Petrus totius Ecclesiæ meruit gestare personam. Propter ipsam personam quam totius Ecclesiæ solus gestabat audire meruit. « Tibi dabo claves, » etc. Hos enim claves non homo unus, sed unitas accepit Ecclesiæ. Hinc ergo Petri excellentia prædicatur, quia ipsius universitatis et unitatis Ecclesiæ figuram gessit, quando et dictum est : « Tibi dabo, » etc.? Quod omnibus traditum est. Nam ut noveritis Ecclesiam accepisse claves regni cœlorum, audite in alio loco quid Dominus dicat omnibus apostolis suis : « Accipite Spiritum sanctum; et quorum dimiseritis peccata, » etc. Hoc ad claves pertinet, de quibus dictum est : « Quæ solveritis in terra soluta, etc. » Sed hoc Petro dixit. Ut scias quia Petrus universæ Ecclesiæ personam tum gerebat, audi quid ipsi dicatur, quid omnibus fidelibus sanctis : « Si peccaverit in te frater tuus, etc. » Ecclesia, columba ligat, columba solvit; ædificium supra petram ligat et solvit, XXXV, 544.

Illud in duobus apostolis, Petro et Joanne, quæritur cur Joannem plus dilexerit Dominus, cum ipsum Dominum plus dilexerit Petrus. Ubique enim se commemorat Joannes, ut nomine suo tacito ipse possit intelligi, hoc addit quod eum diligebat Jesus, quasi solum diligebat, ut hoc signo discernereetur a cæteris quos utique diligebat; quid ergo nisi se amplius dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi? Quod absit ut mendaciter diceret; quod autem majus dare potuit Jesus majoris erga eum suæ dilectionis indicium quam ut homo cum cæteris condiscipulis suis socius tantæ salutis, solus tamen discubuerit super pectus ipsius Salvatoris? Porro quod apostolus Petrus plus aliis dilexit Christum possunt quidem documenta multa proferri; sed ut longe in alia non eamus, ipsa tertia manifestatione Domini appareat, ubi dicitur : « Diligis me plus his. » Quod utique Dominus scribat, et tamen interrogabat, quod autem in eo quod respondet Petrus « Amo te, » non addidit plus his, hoc respondit quod de seipso scribat; non enim quantum ab alio quolibet diligeretur scire poterat, qui cor alterius videre non poterat, sed tamen dicendo, « Etiam, Domine, tu scis, » satis et ipse declaravit scientem Dominum interrogasse quod interrogavit, sciebat igitur Dominum non solum quod diligeret, verum etiam quod plus illis eum diligeret Petrus. Et tamen si proponamus quærentes, quis duorum sit melior, utrum qui plus, an qui minus diligit Christum, quis dubitabit respondere eum qui plus diligit esse meliorem? Item si proponamus quis duorum sit melior, utrum quem minus an quem plus diligit. Christus, eum qui plus diligitur a Christo, meliorem procul dubio respondebimus. In illa ergo comparisonem, quam prius posui, Petrus Joanni; in hac vero altera Joannes anteponitur Petro. Proinde tertiam sic proponimus. Quis est duorum discipulorum melior, qui minus quam condiscipulus ejus diligit Christum et plus quam condiscipulus ejus diligitur a Christo, an ille quem minus quam condiscipulum ejus diligit Christus, cum plus ipse quam suus condiscipulus diligit Christum? Hic plane cunctatur responsio, et augetur questio. Quantum autem ipse sapio, meliorem qui plus diligit Christum, feliciter vero quem plus diligit Christus facile responderem. Si justitiam Liberatoris nostri minus eum diligenti a quo plus diligitur, et eum plus a quo minus diligitur quemadmodum defenderem pviderem, XXXV, 1971, 1972.

Sed prius Dominus quod sciebat interrogat, nec semel, sed iterum ac tertio, utrum Petrus eum diligit; nec aliud tertio audit a Petro, quam se diligi; nec aliud toties commendat Petro quam suas oves pasci reddatur negationi trinxit trina confessio, ne minus amoris lingua serviat quam timori. Sit amoris officium pascere D. minicū gregem, qui fuit timoris indicium negare pastorem qui hoc animo pascunt oves Christi, ut suas velint esse, non Christi, se convincuntur amare, non Christum, vel

gloriandi, vel dominandi, vel acquirendi cupiditate uno obediendi et subveniendi et Deo placendi charitate. Contra hos ergo vigilat toties inculcata ista vox Christi, quos Apostolus gemit sua querere, non quæ Jesu Christi. Nam quid est aliud, « Diligis me, pascere oves meas, » quam si diceretur, Si me diligis, non te pascere cogita, sed oves meas, sicut meas pascere, non sicut tuas; gloriam meam in eis querere, non tuam; dominum meum, non tuum, lucra mea, non tua; ne sis in eorum societate qui pertinent ad tempora periculosa, seipsos amantes, et cætera quæ huic malorum initio connectuntur. Merito dicitur Petro: « Diligis me, » et respondet « Amo te, » etque refertur, « Pascere agnos meos; et hoc iterum, hoc tertio. Ubi etiam demonstratur unum atque idem esse amorem et dilectionem; nam etiam Dominus novissime non ait « Diligis me, » sed « Amas me. » Non ergo nos, sed ipsum amemus; et in pascendis ovis eius ea quæ sunt ejus, non ea quæ sunt nostra queramus, XXXV, 1967, 1968.

« Tibi dabo claves, etc. » Non enim a Petro petra, sed Petrus a petra, sicut non Christus a christiano, sed christianus a Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus, « Super hanc petram, » quia dixerat Petrus, « Tu es Christus Filius Dei vivi. » Super hanc ergo, inquit, petram quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. « Petra enim erat Christus, » super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus; « Fundamentum quippe aliud, » Nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo claves ab eo regni regnorum accepit in Petro, id est potestatem ligandi solvendi que pericula. Quod est enim per proprietatem in Christo Ecclesia, hoc est per significationem Petrus in petra: qua significatione intelligitur Christus Petra, Petrus Ecclesia, XXXV, 1973, 1774.

BRUNO (S.) Signiens episc. — « Vos autem quem me esse dicitis, etc. » Decuerat hoc enim Petrum respondisse, quatenus ipse esset princeps apostolorum, ipse Petrus, ait S. Augustinus, in apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus, sæpe unus respondit pro omnibus. Christus interrogat de se ut homine; Petrus Dei Filium hominis filium esse dicit. Ille igitur qui est Filius Dei, idem ipse est et filius hominis. Unde et beata Virgo vocatur Deum et hominem parientem, seu Deipara, quod quia Nestorius confiteri noluit, ab Ecclesia expulsus et damnatus est... Barjona, hoc est, *Filius columbæ*. Sed quare columbæ filius Petrus dicitur? Legimus enim in specie columbæ Spiritum sanctum super Christum Dominum apparuisse. Hujus igitur columbæ filius est, qui tam sanctum tamque spirituales sensum habet. « Quia caro et sanguis, » etc. Non est hæc scientia carnalis; non est hæc fides carnis et sanguinis; non parentes tui, vel caro tua ista te docuerunt. « Et ego dico tibi, etc. » Tu dicis et verum dicis quia ego sum Christus Filius Dei vivi; et ego dico tibi, quia tu es Petrus, fide fortis et doctrina stabilis. Nisi enim in hoc nomine fortitudinem et stabilitatem Christus intellexisset, non ea quæ sequuntur protinus addidisset: « Et super hanc petram, » etc. S. Petrum non intelligis, petram respice; petra autem erat Christus. Sic igitur a petra Petrus, sicut a Christo christianus; quia ego petram, tu Petros. Super hanc petram quam tu modo in fidei firmamentum posuisti; super hanc fidem, quam tu modo docuisti, dicens: « Tu es Christus Filius Dei vivi, » super hanc petram et super hanc fidem « ædificabo Ecclesiam meam. » Hæc enim sententiæ Apostolus concordans ait: « Fundamentum aliud, etc. » ac si dicat, non est aliud fundamentum, cum nisi illa petra quam Petrus posuit in fundamentum diceret: « Tu es Christus Filius, etc. » super hanc autem petram ædificatur tota Ecclesia Dei. « Et portæ inferi, etc. » « Qui enim ceciderit super hunc lapidem confringetur; super quem vero ceciderit lapis iste conteret eum. Tanto enim impetu, tantaque fortitudine hæc petra fertur ut muros conterat, portas comminuat, ut nulla virtus vel fortitudo ei resistere valeat. Sed si vis et aliter intelligere portas inferi, cognosce prius portas cæli. Portæ namque cæli apostoli sunt, episcopi et sacerdotes, et alii quorum doctrina et exemplis cæli palatium fidelium animæ ingrediuntur. Sunt igitur contra portæ inferi Judæi et hæretici, omnesque seductores, et fidei catholica corruptiores; per hoc enim infidelium animæ in infernum intrant et in tenebras demerguntur. Et isti quidem contra hanc petram, et adversus Ecclesiam quæ super eam ædificata est, prævalere non poterunt. Hoc enim quod principaliter Petro dicitur, cæteris quoque apostolis dictum esse intelligi debet; et non tantum apostolis, verum etiam episcopis et sacerdotibus. Istis enim et claves et potestas a Domino data est, ut non

solum Ecclesiam, sed et cæcos aperiant oculis, CLXV, 211 214.

CYPRIANUS (S.) Carthaginensis episc. — Petrus enim cui oves suas Dominus pascendas tuendasque commendavit, super quem posuit et fundavit Ecclesiam, aurum sibi esse et argentum negat, sed esse se dicit gratia Christi divitem esse fide ejus et virtute locupletem. quibus multa magnalia cum miraculo faceret, quibus ad gratiam gloria bonis spiritualibus abundaret, has opes, has divitias possidere non potest virgo quæ se divitem sæculo mavult esse quam Christo, IV, 449.

Sanctus Cyprianus illud penitus in mente præconceptum habuit, apostolos in quibus Ecclesia subsegit ac ædificata fuit, neutiquam fuisse alios aliis sejunctos, ab uno Christo seorsim sua jura, suam potestatem habentes; imo vero omnes et unumquemque in unum idemque corpus conflatos, ab eadem voluntate, in eadem virtute, ad unum finem convenisse, unumque Petrum esse totius corporis caput apostolici, unitatis centrum et fastigium; non tantum ergo unum esse apostolici collegii caput, sed et unam apostolicam personam. Hinc dicit: « Petro primum Dominus, super quem fundavit Ecclesiam, et unde unitatis originem instituit et ostendit, potestatem istam dedit ut id solveretur, in cælis quod ille solvisset in terris. » III, 1114.

Unde ut unitatem manifestaret, unam cathedram constituit, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit: hoc erant utique et apostoli quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris et potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur et primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia et cathedra una monstretur. Et pastores sunt omnes et grex unus ostenditur, qui ab apostolicis omnibus unanimi consensione pacatur, ut Ecclesia Christi una monstretur, IV, 499 500.

Quam unitatem firmiter tenere et vindicare debemus, maxime episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut episcopatum quoque ipsum atque indivisum probemus Episcopatus unus est, cujus a singulis pars in solidum tenetur, IV, 501.

In pluribus sancti Cypriani locis perspicitur principium unitatis sine primatu esse non posse. Quis enim ei primatum denegat a quo incipit unitas, et per quem Ecclesia una monstretur? Quemadmodum post Petrum non desinit unitas, ita nec primatus et principium unitatis, quod Christus auctoritate sua disposuit, quod eo consilio instituit ut Ecclesia una monstretur. Necesse est igitur ut unitatem, ita et principium et vinculum unitatis in Ecclesia perseverare. Unde existimari potest quanti fecerit Ecclesiam Romanam Cyprianus, quam arie affluxus fuerit principio unitatis qui tanto unitatis amore accessus erat. Et adhuc totam suam mentem asseruit circa quæstionem Indicii nostri, nam ad spiritualia etiam labefactavit potestatem Petri, nondum eam effunderet ad corporalia, nec Arianum, cum tunc ageretur fortissima quæstio de hæreticis rehaptizandis, circa quam summus pontifex Stephanus erronea spargebat, attamen licet acerbissime episcoporum jura defenderit, fortiter legitimum Romanæ Sedis primatum agnovit, IV, 493, 520.

Nec Petrus, quem primum Dominus elegit, et super quem fundavit Ecclesiam suam, cum secum Paulus de circumcissione postmodum disceptaret, vindicavit sibi aliquid insolenter aut arroganter assumpsit, ut diceret se primatum tenere et obtemperari a novellis et posteris sibi potius oportere. Nec despexit Paulum quod Ecclesiæ prius persecutor fuisset, sed consilium veritatis admisit et rationi legitimæ quam Paulus vindicabat facile consensit, documenta scilicet nobis et concordiam et patientiæ tribuens, ut non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando a fratribus et collegis nostris utiliter et salubriter suggeruntur, si sint vera et legitima, ipsa potius nostra ducamus, IV, 410.

Sanctus Cyprianus, Petro primum Dominus super quem ædificavit Ecclesiam, et unde unitatis originem instituit et ostendit, potestatem istam dedit ut id solveretur in cælis quod ille solvisset in terris, III, 1114.

Dominus in Evangelio, cum eum loquentem discipuli dereliquerent, conversus ad duodecim dixit « Nunquid et vos vultis ire? Respondit ei Petrus dicens: Domine, ad quem ibimus? Verbum æternæ vitæ habes, et nos credimus et cognovimus quia tu es Filius Dei vivi. » Loquitur hic Petrus super quem ædificanda fuerat Ecclesia, Ecclesiæ nomine docens et ostendens quia, etsi contumax ac superba obaudire nolentium multitudo discedat, Ecclesia tamen a Christo non recedit, et illi sunt Ecclesia plebs sacerdoti adunata et pastori suo grex adhærens. Unde scire debes episcopum in Ecclesia esse et Ecclesiam in episcopo, et si quis cum episcopo non sit, in Ecclesia non esse, et frustra sibi blandiri eos qui

pacem cum sacerdotibus Dei non habentes obrepunt et latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesiæ quæ catholica et una est, scissa non sit neque divisa, sed sit ulique connexa et cohærentium sibi invicem sacerdotum glutino copulata, IV, 406.

FIRMILIANUS, Cæsareæ Cappadociæ episc. — Qualis vero sit error et quanta sit cæcitas ejus qui remissionem peccatorum dicit apud synagogas hæreticorum dari posse, nec permanet in fundamento unius Ecclesiæ, quæ semel a Christo supra petram solidata est. Hinc intelligi potest quod soli Petro Christus dixerit: « Quæcunque ligaveris, » etc., et iterum in Evangelio quando in solos apostolos insufflavit Christus dicens: « Accipite Spiritum sanctum, » etc. Potestas ergo peccatorum remittendorum apostolis data est, et Ecclesiis quas illi a Christo missi constituerunt, et episcopis qui eis ordinatione vicaria successerunt, III, 1168.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Cum Petrus apostolus servari adhuc in circumcisione legis consuetudinem vellet, Paulus ei in faciem restitit, eumque hac in re fuisse reprehensibilem dicit. Et hoc ejus studium, discipulis loquens, non solum culpam, sed, quod est maius, hypocrisis, id est simulationem nominat, dicens: « Cum venisset Petrus Antiochiam, ei restitit, quia reprehensibilis erat. » Et paulo post: « Et simulationi ejus consenserunt cæteri Judæi. »

Item vero apostolorum primus cum multa discipulos admoneret atque a quibusdam detrahi de Pauli scriptis agnosceret, dixit: « Sicut clarissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, loquens in eis de quibus sunt quedam difficulta intellectu, quæ indocti et instabiles depravant, sicut cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem. »

Ecce Paulus in Epistolis suis scripsit Petrum reprehensibilem, et ecce Petrus in Epistola suis asserit Paulum in his quæ scripserat admirandum. Certe enim nisi legisset Petrus Pauli Epistolas, non laudasset. Si autem legit, quia illi cipe reprehensibilis diceretur invenit. Amicus ergo veritatis laudavit etiam quod reprehensus est, atque ei et hoc ipsum placuit, quia in his non placuerat quæ aliter quam debuerat sensit. Seque etiam minori fratri ad consensum dedit, atque in eadem re factus est sectator minoris sui, ut etiam in hoc præiret, quatenus qui primus erat, in apostolatus culmine, esset primus et in humilitate. Tunc ne increpationis verba dedignaretur audire, omnia dona quæ acceperat quasi a memoria repulit ut unum fortiter humilitatis donum teneret, LXXVI, 1002, 1003.

HIERONYMUS (S.), presbyter Stridonens. — Nota est ejus epistola ad Damasum papam; verba et sensum attendamus: « Quoniam vetusto oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam et de super textam, minutatim per frusta disceperit; et Christi vineam exterminavit vulpes, ut inter lacus contritos, qui aquam non habent difficile ubi fons signatus et hortus ille conclusus sit possit intelligi; ideo mihi cathedram Petri et fidem apostolicam ore laudatam censui consulendam; inde nunc meæ animæ postulans cibum unde olim Christi vestimenti suscepi. Neque vero tanta vastitas elementis liquentis et interjacens longitudo terrarum, me a pretiosæ margaritæ potuit inquisitione prohibere. « Ubique fuerit corpus, illic congregabuntur et aquilæ. » — Prodigato a sobole mala patrimonio, apud vos solos incorrupta patrum servatur hæreditas. Ibi cespice terra fecundo, Domini seminis puritatem centeno fructu refert. Hic obruta sulcis frumenta in lolium avenasque degenerant. Nunc in Occidente Sol justitiæ oritur; in Oriente autem Lucifer ille qui ceciderat supra sidera posuit thronum suum: « Vos estis lux mundi, vos sol terræ, » vos vasa aurea et argentea; hic testacea vasa vel lignea virgæ ferream et æternum opperiantur incendium. Quanquam igitur tui me terreat magnitudo, invitat tamen humanitas. A sacerdote victimæ salutem, a Pastore præsidium ovis flagito. Facessat invidia, Romani culminis recedat ambitio, cum successore piscatoris et discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuæ, id est cathedræ Petri communione consocior. Super illam Petram ædificatam Ecclesiam scio, Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit, peribit regnante diluvio. . . non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum, Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, anti-christi est.

Quamobrem obtestor Beatitudinem tuam per crucifixam mundi salutem hominibus Trinitatem, ut in hi epistolis tuis sive tacendarum sive dicendarum hypostasem datur auctoritas, XXII, 333-338.

HENRICUS Augustodunens. presbyt. — Petrus respondit pro omnibus: « Quia tu es Christus Filius Dei vivi. » Et Dominus fidem ejus beatificavit, quam non, inquit, carnalis progenies sed Pater meus tibi revelavit. Et ideo nomen tuum Petrus mutabo, super petram fidei tuæ quoque Ecclesiam meam fundabo, adversus quam infernales portæ non prævalebunt, nec flumina persecutionum eam subvertere poterunt, teque facio vitæ æternæ, dant tibi claves regni celorum, utque tibi potestas collata ut quæ in terris a te fuerint ligata in cælis etiam permaneant nexibus implicata, et quæ a te super terram fuerint resoluta, in cælis etiam sint a vinculis tuta, CLXXII, 970.

Quamvis sacerdotum transcendat regnum, tamen ob pacis et concordiam vinculum monet evangelica et apostolica auctoritas regibus honorem in secularibus negotiis duntaxat deferendum, « Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, » etc. Ergo in his quæ ad regni jus pertinent oportet et populum regibus parere; sed in his quæ ad jus divinæ legis spectant Deo placere. Sic Sebastianus, sic Mauritius, etc. « Ecce duo gladii hic. » Dominus verba discipulorum sua auctoritate roboravit, quia ad regimen Ecclesiæ in præsentī vitæ duos gladios necessarios præmonstravit, unum spirituale scilicet verba Dei, quo sacerdotum nititur ad illuminandos peccantes; alterum materiale, quo regnum utitur ad puniendos in malis perdurantes. Necesse est enim ut hos regalis potestas subigat gladio materiali, qui legi Dei rebelles non possunt corrigi stola sacerdotali. CLXXII, 1266, 1267.

Rex, sive secularis dignitas secularēs tantum dignitates, sicut sunt ducatus, præsidatus, comitatus, debet et potest dare; sola autem Ecclesia debet spiritualia spiritualibus personis commendare. Si obsecro quod Valentinianus imperator ad Ambrosium dixerit: « Ego tibi commendo corpora, Deus autem animas, » sciendum est quod Ambrosius prius iudex provincie fuerit; accepto autem canonice episcopatu rex provincie curam ei insuper delegavit quem morem adhuc in aliquibus Ecclesiis novimus observari, nempe episcopum utriusque, episcopatus videlicet et ducatus, curam gerere: quod tamen scimus sacerdotibus Christi minime congruere, quia « nemo militans Deo, implicat se secularibus negotiis, » CLXXII, 1228.

Dominus noster Jesus Christus, verus rex et sacerdos secundum ordinem Melchisedech sponsæ suæ leges et iura instituit; et ad hanc gubernandam non regnum, sed sacerdotium constituit. In quo Petrum apostolum præfecit, cui et dixit: « Tu es Petrus, » etc. Hanc potestatem sacerdoti Petrus a Domino accepit, hanc successoribus suis reliquit. Sicut ergo a tempore Moysi usque ad Samuel sacerdotes populo Dei præfuerunt, ita a tempore Christi usque ad Silvestrum soli sacerdotes Dei Ecclesiam rexerunt. Qui ab eis optimis moribus et legibus optime erudiebantur; a regibus vero undique impugnabatur qui eam a cultu veritatis modis omnibus avertere et ad cultum demonum convertere, imo compellere nitentur. Postquam autem lapis de monte sine manibus abscissus, ab ædificantibus murum iniquitatis quidem reprobatus, a Deo autem et in caput anguli levatus, in montem magnum excrevit, et universam terram sua magnitudine implevit, mox mutavit tempora et transtulit regna; cepit quoque altitudo regni coram Christo pedibus incurvari, ac fastigium imperii in conventu Ecclesiæ inclinari. Persecutionis nempe tempus, Deus pacis, sacerdos magnus, tempore pacis permutavit; ac rebelles imperium paganorum rex magnus super omnes deos transtulit in regnum Christianorum.

Constantinus itaque princeps principum regni per Sylvestrum principem sacerdotum Ecclesiæ ad fidem Christi convertitur, et totus mundus novo ritu christianæ religionis induitur, qui Constantinus Romano pontifici coronam regni imposuit, et ut nullus deinceps romanum imperium absque consensu Apostoli subiret imperiali auctoritate censuit. Hoc privilegium Sylvester a Constantino accepit, hoc suis successoribus reliquit. Cumque sacerdoti cura et regni summa in Silvestri arbitrio penderet, vir Deo plenus intelligens rebelles sacerdotibus non posse gladio verbi, sed gladio materiali coerceri, eundem Constantinum assumat sibi in agricultura Dei adiutorem, ac contra paganos, Judæos, hæreticos Ecclesiæ defensorem: cui etiam concessit gladium ad vindictam malefactorum, coronam quoque imposuit regni ad laudem honorum. Abhinc mox cepit Ecclesiæ reges vel iudices propter iudicia secularia habere, qui paganos Ecclesiam infestantes, vel alios ejus hostes eam impugnantes acriter propulsarent; intus vero divinis legibus rebelles penarum terrore Ecclesiæ subjugarunt. Ad reges ergo pertinent sola secularia iudicia. Unde cum quidam episcopi eos

oecephocos in causam coram Constantino imperatore ponerent, ille sciens ad jus suum non pertinere, respondit: « Ite quia Christi estis et ipsi de hac re inter vos videte: ego non ero iudex vester, » CLXXII, 1263, 1264.

IVO (S.). Carnotensis, episc. — In Novo Testamento post Christum Dominum, a Petro sacerdotalis cepit ordo, quia ipsi primo pontificatus in Ecclesia Christi datus est, dicente Domino ad eum: « Tu es Petrus, etc. » Hic ergo ligandi solvendi potestatem primus accepit a Domino, primusque ad fidem populum virtute suae praedicationis adfluxit. Caeteri vero apostoli cum eodem pari consortio honorem et potestatem acceperunt. Ipsumque principum eorum esse voluerunt; qui etiam jubente Domino, in toto orbe terrarum dispersi Evangelium praedicaverunt. Ipsi quoque decedentibus, in loco eorum surrexerunt episcopi, quorum ordinatio praetextato fieri debet ordine ei modo. Quos qui recipit et verba eorum, Dominum recipit; qui autem spernit eos, eum a quo missi sunt et cuius funguntur legatione spernit, et ipse indubitanter spernetur a Domino. Petri sedes est celestis beneficio Romana Ecclesia quam Petrus et Paulus suo martyrio consecraverunt. Dedit episcopis Christus potestatem, dedit et principatum multo perfectiorem principalibus terrae, aut numquid iustum vobis videtur, si cedat spiritus caro, si a terrenis coelestia separentur, si divinis praeferrantur humana? Praedicationis evangelicæ sacramentum ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocaret, et ut ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet, ut exsortem se mysterii [al.] ministerii intelligeret esse divini, qui ausus fuisset a Petri soliditate discedere. Hunc enim in consortium individuum unitatis assumptum id quod ipse erat voluit nominare, dicendo: « Tu es Petrus, etc., » ut aeterni templi aedificatio mirabili munere gratiae Dei in Petri soliditate consisteret hanc Ecclesiam suam firmitate corroborans, ut illam nec humana tamenitas posset appetere, nec portas inferi contra illam praevalerent. Quicunque ab unitate fidei vel societatis Petri apostoli quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec janua possunt coelestis regni ingredi. Romana Ecclesia vices suas ita altis impertivit Ecclesiae, ut in partem sint vocatae sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, CLXI, 322-330.

LACTANTIUS Firmianus. — Cum jam Nero imperaret, Petrus Romam advenit; et editis quibusdam miraculis quae virtute ipsius Dei, data sibi ab eo potestate faciebat, convertit multos ad iustitiam. Deoque templum fidele ac stabile collocavit. Quare ad Neronem delata, cum animadverteret non modo Romae, sed ubique quotidie magnam multitudinem dedicere a cultu idolorum, et ad religionem novam, damnata vetustate transire, ut erat execrabilis ac nocens tyrannus prosilivit ad excidendum coeleste templum, delendamque iustitiam, et primus omnium persecutus Dei servos, Petrum cruci affixit, nec tamen habuit impune; respexit enim Deus vexationem populi sui. Deiectus itaque fastigio imperii ac devolutus a summo tyrannus impotens nusquam repente comparuit; ut ne sepulcrum quidem locus in terra tam male bestiam appareret, VII, 195, 196, 197, 303, 436, 589, 619, 621.

LEO MAGNUS (S.), papa. — « Beatus es, Simon, etc., » id est ideo beatus et, quia Pater meus te docuit, nec opinio terrena te fecit, sed inspiratio coelestis instruit; et non caro, nec sanguis, sed ille me tibi, cuius sum Unigenitus, indicavit; « et ego dico tibi, etc., » hoc est sicut Pater meus tibi manifestavit divinitatem meam, ita ego notam tibi facio excellentiam tuam, « quia tu es Petrus, » id est, cum ego sim inviolabilis petra, ego lapsus angularis, qui facio utraque unum; tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut quae mihi potestate sunt propria, sint tibi mea participatione communia. « Super hanc petram, » etc., super hanc, inquit fortitudinem aeternam exstruam templum, et Ecclesiae meae caelo inserenda sublimitas, in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portas inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt. Vox enim ista vox vitae est, et sicut confessores suos in coelestia provehit, ita negatores ad inferna demergit. « Tibi dabo, » etc. Transivit quidem etiam in apostolos alios jus iustitiae potestatis, sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiae rectoribus Petri forma proponitur. Manet ergo Petri privilegium, ubiqueque ex ipsius fertur aequitate iudicium, nec nimis est vel severitas, vel remissio, ubi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod beatus Petrus aut ligaverit aut solverit, LIV, 429, 430.

Instante autem passione sua Dominus, quae discipulorum suorum erat turbatura constantiam, inquit, « Simon,

Simon, ecce Satanas, » etc. Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, et divinae protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere; et tamen specialis a Domino Petri cura suscipitur, et pro Petri fide proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, et divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur. Nam et post resurrectionem suam Dominus beato Petro apostolo post regni claves ad trinam aeterni amoris professionem mystica insinuatione ter dixit: « Pasce oves meas, » etc., quod et nunc procul dubio facit, et mandatum Domini pius pastor exsequitur, confirmans nos exhortationibus, et pro nobis orare non cessans, ut nulla tentatione superemur. Cum itaque tantum nobis videamus praesidium divinitus institutum, rationabiliter et iuste in ducis nostri meritis et dignitate laetamur, gratias agentes sempiterno Regi, redemptori nostro Jesu Christo, quod tantam potentiam dedit ei quem totius Ecclesiae principem fecit, ad gloriam nominis sui, LIV, 431, 432.

Observandum quod, licet sanctus Leo dicat de sancto Petro et de sancto Paulo: « Isti enim sunt viri per quos tibi Evangelium Christi, Roma, resplenduit; isti sunt sancti patres tui verique pastores, LIV, 422, attamen col. 423 sedem episcopalem uni Petro tribuit, « per sacram beati Petri sedem caput orbis effecta, latius praesideret religione divina quam dominatione terrena, » sedem, inquit, episcopalem, uni Petro tribuit, ac per eam caput orbis Romae effectam tradit, cuius sedis causa toti orbi praesidet, adeo ut exinde latius praesideat religione divina quam dominatione terrena. Quibus concludunt illa Prosperi in carmine de Ingratis:

*Sedes Roma Petri, quae pastoralis honore
Facit caput mundo, quidquid non possidet annis
Religione tenet.*

Hinc autem primatus, dignitas, atque auctoritas, quae in totum orbem, etiam extra Romani imperii fines protenditur, ab imperiali urbe, cui episcopatus Petri fuit affluxus, originem habere non potuit, ut quidam heterodoxorum adhuc hodie somniant. Quod dicitur quoque apud S. Leonem, LIV, 428 « quia illos (id est S. Petrum et S. Paulum) et electio pares, et labor similes, et finis fecit aequales, explicandum: 1° Voces: « Et electio pares » desunt in antiquissimis Vatic. intelligitur, ut illas tamen explicemus. Electio ad apostolatam quo pares fuerunt Petrus et Paulus, quia a Christo uterque apostolus electus fuit; quod primatui nihil praedjudicat; nam ut S. Leo tradidit, LIV, 149. « Unus Petrus eligitur qui... omnibus apostolis praeposatur; » Et LIV, 629, de apostolatu loquens ad quem omnes apostoli vocati fuerunt: « Huius muneris sacramentum, inquit, ita Dominus ad omnium apostolorum officium pertinere voluit, ut in beatissimo Petro apostolorum omnium summo principaliter collocavit. Dein vero « similes et aequales » id est tradidit non potestate primatus, sed fine, id est, morte seu martyrio. Hoc autem notanda sunt in refutatione postillae huic loco affixae in editionibus Quesnellianis, in qua legitur: « Petrus et Paulus geminus oculus Ecclesiae, alter alteri aequalis: Ipse etiam Quesnellus in opere inscripto: *La discipline de l'Eglise*, allatis illis S. Pauli apostoli verbis: « Nihil minus fui ab his qui sunt supra modum apostoli » fatetur totam hanc aequalitatem respicere solum apostolatam, non vero primatum apostolatus: « En tout cela l'égalité ne regarde précisément que l'apostolat, non la primauté de l'apostolat. » Et hunc quidem primatum non meri honoris, sed praecipue potestatis ac jurisdictionis primatum esse; ipsi etiam Galii theologi cum catholica Ecclesia sentent; unde et Leo, agnovit, LIV, 425, non merum honorem, sed honorem potestatis ex divinis praedestinationibus Petro attributum, LIV, 428.

Ut autem totius generis humani redemptionis inenarrabilis gratiae effectus per totum mundum diffunderetur effectus, divina Providentia Romanum regnum praeparavit; cuius ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus cunctarum undique gentium vicina et contigua esset universalitas. Disposito namque divinitus operi maxime congruebat, ut multa regna uno confederarentur imperio, et cito pervios haberet populos praedicatio generalis, quos unus teneret regimen civitatis. Haec autem civitas ignorans suae protectionis auctorem, cum pene omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium serviebat erroribus, et magnam sibi videbatur suscepisse religionem, quia nullam respuerat falsitatem. Unde quantum erat per diabolum tenacius illigata, tantum per Christum est mirabiliter absoluta. — Nam cum duocim

apostoli, accepta per Spiritum sanctum omnium locutione loquarum, imbuendum Evangelio mundum, distributis sibi terrarum partibus suscepissent, beatissimus Petrus, princeps apostolici ordinis, ad arcem Romani destinatur imperii, ut lux veritatis quæ in omnium gentium revelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cujus autem nationis homines in hac tunc urbe non essent? aut quæ usquam gentes ignorarent quod Roma didicisset? Hic conculcandæ philosophiæ opiniones, hic dissolvendæ erant terrenæ sapientiæ veritates, hic confutandus dæmonum cultus; hic omnium sacrificiorum impietas destruenda, ubi diligentissima superstitione habebatur collectum quidquid usquam fuerat varis erroribus institutum. Ad hanc ergo urbem, Tu, beatissime Petre apostole, venire non metuis, et silvam istam fremantium bestiarum et turbulentissimæ profunditatis oceanum, constantior quam cum supra mare gradereris, ingredereris. Nec mundi dominam times Romam, qui in Caiphæ domo expaveras sacerdotis ærillam. Numquid aut judicio Pilati, aut sævitia Judæorum minor erat, vel in Claudio potestas, vel in Nerone crudelitas? vincebat ergo materiam formidinis vis amoris, nec æstimabas pavendos quos susceperas diligendos. Hunc autem intrepidæ charitatis affectum jam tunc profecto conceperas, quando professio tui amoris in Dominum trine interrogationis est solidata mysterio. Nec aliud ab hac mentis tuæ intentione quaesitum est, quam ut pascendis ejus quem diligeres ovibus cibum, quo ipse eras opimatus, impenderes.

Augebant quoque fiduciam tuam tot signamiraculorum, tot dona charismatum, tot experimenta virtutum. Jam populos, qui ex circumcisione crediderant, erudieras; jam Antiochenam Ecclesiam, ubi primum Christiani nominis dignitas est orta fundaveras; jam Pontum, Galatiam, Asiam atque Bithyniam legibus evangelicæ prædicationis imbueras, nec aut dubius de proveniunt operis aut de spatio tuæ ignavis ætatis, tropæum crucis Christi Romani arcibus inferebas, quo te divinis præordinationibus anteibant et honor potestatis et gloriæ passionis, I. IV, 430 et passim.

MAXIMUS (S.), Taurinensis episc. — Cum S. Leo et S. Maximus Petrum ac Paulum, pares, similes, æquales fuisse prædicant, adeo ut statui nequeat uter alteri sit præponendus, non de dignitate et potestate, quæ uterque fuisse Petrum fatetur Paulo potiorum; sed de mira electione, de virtute, de merito, de martyrii gloria est intelligendum, LVII, 111, 112, 113, 114, 115.

Sanctus Maximus in homilia 72 visus est olim Ecclesiæ unitatem capituli scilicet. cum claves supremam potestatem significantes divideret, cum unam Petro concesserit, Paulo alteram. Verum prorsus aliena a mente Maximi censenda est hujusmodi interpretatio. Qui enim oratorem agebat, et ante mox admirabilem Petri de Christi divinitate confessionem extulerat, modo ejus electionem ad fundandam, erigendamque Ecclesiam, alios fortitudinem in obeundo crucis supplicio commendaverat; et cum multa etiam de Paulo disseruisset, præcipue quomodo de persecutore Ecclesiæ doctor factus fuerit, quibusve luminibus illustratus, a duplici clavi novum dicendi argumentum assumpsit. Præmittit Maximus apostolos omnes parem apud Dominum sanctitatis gratiam obtinuisse, eo quod omnes ad idem veritatis propaganda opus electi atque vocati fuerint. Verumtamen Petrum et Paulum cæteris eminentiores prædicat, quod eos potioribus muneribus ac privilegiis Christus cumulaverit. Et ut quod sibi proposuerat probaret Maximus, duplicem clavem, duplicem rem significare excogitavit; unam nempe supremam regendi potestatem, alteram cælestium veritatum docendarum scientiam. Nam « Petro, inquit Maximus, sicut bono dispensatori clavem regni cælorum dedit, Paulo tanquam idoneo doctori magisterium ecclesiasticæ institutionis injunxit, ut scilicet quos iste erudit ad salutem, ille suscipiat ad quietem, ut quorum corda laus patefecit doctrina verborum, eorum animas recipiat Petrus in regna cælorum. » Tantum vero abest ut Maximus Ecclesiæ regendæ primatum Petrum inter et Paulum dividere voluerit, quod unitatem potius capituli et præminentiam Petri docere professus est. Cum enim certum sit per solam fidem haberi accessum ad Deum, fidemque gigni ex auditu, scientia est prima dispositio, ac veluti cavis quæ infidelium peccatorumque corda reserat, eaque lumine ac virtute gratiæ perfundit. Quoties ergo ad doctrinam atque legem Dei confirmati fuerint homines, tunc eis præsto est clavis potestatis, qua a peccatis absoluntur, et capaces æternæ hereditatis fiunt; præcedere enim debet verbi divini ministerium quæcumque transmittit ad salutem. Primum igitur officium scientiæ est præstare lumen, quo credenda con-

sciuntur; largiendi autem criminum veniam munus est superioris potestatis a Deo traditæ; illa præparat animas; hac dispositis paratisque fidelibus cælestis aperit regnum. Quod autem hæc, et non alia fuerit sancti Maximi doctrina, ex his etiam constat quod interioris fidei fundamentum requirat, et in ea sancte perseverantibus Dei favendi possessionem polliceatur. « Ambo igitur, ait S. Maximus, claves a Domino perceperunt, scientiæ iste, ille potentia; divitiis immortalitatis ille dispensat, scientiæ thesauros iste largitur. Sunt enim scientiæ thesauri, sicut scriptum est, « In quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ. » Appellat etiam Maximus hoc reserandæ veritatis munus non clavem absolute, sed quodammodo ut intelligatur se allegorice loqui, et aliud esse a facienda bicipite Ecclesia Christi; quod aliqui scriptores posteriorum temporum injuriose nimis ei affluerunt. Novit ergo sanctus Maximus in Petro personalem primatus prærogativam in clavibus ei a Christo traditis expressam, nec cum Paulo communem fecit, cui dixit commissam fuisse sapientiæ et mysteriorum Dei dispensationem, ad quam vocati sunt cæteri apostoli, sed super illos doctrina supernisque irradiationibus Paulus excelsit, LVII, 401, 402, 403, 404.

NICOLAUS I, papa. — Principatum divini potestatis quod omnium conditor electis suis apostolis largitus est, super solidam fidem apostolorum principis Petri soliditatem constituens ejus egregium, imo primam sedem deliberavit: « Tu es Petrus, » etc., Petrus denique a petræ firmitate, quæ Christus est, structuram universalis Ecclesiæ inconcussam, et fidem robore solidatam, ita precibus suis munire non cessat, ut errantium vesanam rectæ fidei norma reformare festinet, necnon inreperide eam consolidantes remunerare procuret; quatenus portæ inferi malignorum utique spirituum suggestiones, atque hæreticorum impetus, non prevaleant ejusdem Ecclesiæ unitatem refringere, CXIX, 775.

Postquam B. Petro principi apostolorum Dominus, ligandi atque solvendi in cælo et in terra potestatem tribuit, et januas regni cælestis reserandas concessit supra soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam: « Tu es Petrus, » etc. Ad quam promissionem sanctæ apostolicæ institutionis cemento cæperunt hujus fundamenta ex pretiosis succrescere lapidibus, et annuente divina elementa, per studium structorum et apostolicæ auctoritatis sollicitudinem usque ad culmen insolubiliter perducta perpetuo mansura sine sinistræ auræ impulsu consistere, cuius primatum B. Petrus merito promeruit. Post quem et hujus vicarii sincerissime Deo famulantes, carentes nebularum densitatibus, quæ recto ab itinere impedire assolent, dignis preceperunt, et in cura regiminis quam pro dominicis ovibus susceperunt, sollicitè permanserunt. Inter quos et nostram parvitatem omnipotentis Dei misericordia communerare dignatus est. Et quia universitas credentium ab hac sancta Romana Ecclesia, quæ caput est omnium Ecclesiarum, doctrinam exquirat, integritatem fidei deponat, criminum solutionem qui digni sunt, et gratia Dei redempti exorant, oportet, etc. Constat enim sanctam Romanam Ecclesiam per beatum Petrum principem apostolorum, omnium Ecclesiarum caput esse, et ab ea rectitudinem atque ordinem in cunctis utilitatibus et ecclesiasticis institutionibus, quas secundum canonicas et synodicas sanctorumque Patrum sanctiones favolabiliter atque irrefragabiliter retinere, exquirere ac sectari. Et ideo consequens est, ut quod ab hujus sedis rectoribus plena auctoritate sancitur, nullius consuetudinis præpedierit occasione, proprias tantum sequendo voluntates removeatur, sed firmitus atque inconcusse retineatur, CXX, 785, 786.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiens. abbas. — Cum Dominus Jesus dixisset: « Quem dicunt homines esse Filium hominis, » mox subjicit « Vos ergo quem me esse dicitis; » vos, quia illi estis, quem me esse testimini? Mira et stupenda interrogatio; nam coram oculis eorum nihil aliud ipse quam homo apparebat, etiam se esse Filium hominis, quod vere erat, dicebat, et tamen ab eis aliud requirebat. Idcirco nequaquam dixerim quod de se requisierit illud quod ipse confessus est, quod coram oculis, et in eodem loco erat quod manu palpari poterat; sed occultum erat de quo quærebat, in quo et usque ad quid fundamenta Ecclesiæ erant facienda et fides omnibus commendanda. Unde mirabilis omnium et inaudita responsio beati Petri emicuit, ut totum quod erat in Domino cerneret et quod in Christo, qui Deus erat, siderat. . . . « Beatus es, Simon Bar-Jona. » Sunt qui id accipiunt simpliciter, ut Simon Petrus filius Joannis juxta carnem intelligatur, secundum alterius loci interrogationem, « Simon Joannis, diligis me? » et vo-

hinc id scriptoris vitio depravatum, ut pro Bar-Joanna corrupte Bar-Jona legatur, inde detracta syllaba. « Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, etc. » Ac si patenter dicat non sermone casso et nullum habente effectum operis, sed dico tibi ego, cujus dixisse fecisse est, quia verbum meum omnipotentia plenum est, « Quia tu es Petrus, » quod a petra derivatum est nomen, id est a me super quem aedificatur omnis Ecclesia. Non enim, ut quidam male putant, Petrus fundamentum est totius Ecclesiae, « Quia fundamentum aliud nemo ponere potest, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. » Et notandum quod non hic primum ei hoc impositum est nomen, sed longe supra, juxta Joannem, ubi adduxit eum Andreas ad Christum. « Tu es, inquit, Simon Joannis, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. » Et non dixit, tu vocaberis Petrus, quo jam vocatus erat nomine, sed ait signanter : « Tu es Petrus et super hanc petram, » a qua petra factus est. « aedificabo Ecclesiam meam. » Non quod jam tam firmus esset, sed quod futurum erat ut fieret a Christo. Nathanael, pone eandem prior confessionem tenuit cum ait : « Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel. » Sed ille adhuc interrogantis affectu ac dubitantis, videre quærerem magis quam firmare et hoc ipsum quia visus est sub sic. Petrus autem talem ac tantam expressit de corde confessionem ut ejus confessio sit omnium apostolorum. Et sicut simul omnes interrogantur, ita in eo omnium est responsio una, supra quam fundatur Ecclesia, et contra quam portæ inferi non prævalebunt. Quia seu dicas contra hanc fidem eas non prævalere, seu dicas contra Ecclesiam, quæ hac fide supra Christum fundata est et firmatur, unum est, eo quod nec fundamentum dissolvitur, nec fides talis tantaque infirmatur, nec Ecclesia inter innumeras aurarum tempestates nec ventorum impulsione subvertitur.

« Portæ inferi non prævalebunt adversus eam, » vel sicut habent nonnulli codices : « non prævalebunt ei, » recte quæritur, cui ei? vel adversus quam? Utrum adversus Petram super quam aedificatur Ecclesia Dei, aut ei Ecclesiae non prævalebunt quam aedificat Christus supra petram quia id non exprimit manifeste, tamen indubitanter credendum est : quia nec adversus petram, supra quam aedificatur Ecclesia, nec adversus Ecclesiam quæ aedificatur supra hujusmodi petram ; alioquin adversus quem portæ prævaluerint inferorum, ille neque petra dicendus est supra quam a Christo aedificatur Ecclesia, neque Ecclesia quæ super petram aedificatur, CXX, 557, 558, 559, 560, 561.

« Et quodcumque ligaveris super terram, » etc. Qui hanc sibi vult vindicare gratiam debet infirmitatem Petri in petra tenere, fidemque moribus et voce prædicare, deinde claves regni quas habet, easdemque claves non a se, sed a Domino et per Dominum, quasi celestis janitor custodire. Alias autem nisi judicia ejus maneant firma in Christo, quasi Deo judicante per ipsum, timendum ne contra ipsum qui ligat aut solvit prævaleant portæ inferorum, si injusto judicat et non secundum Dei verbum adversus quem autem portæ inferorum non prævaluerint, ipse juste judicat quia claves a Domino jam perceptas secum porat. Propter quod et operit eis qui soluti fuerint super terram, ut sint soluti et liberi in cælis. Et claudit eis, qui justo judicio ejus ligati fuerint super terram, ut sint quasi ligati in cælo et judicati, CXX, 565.

PAULUS, diaconus. — « Tu es Petrus, » etc. Non nunc primum accepisse Petrum hoc nomen credendum est, sed potius tunc quando in initio Domini prædicationis, per Andream ad Jesum adductus in magnum fidelis præsegius audit ab eo : « Tu es Simon, » filius Joannis, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, ut hoc nomine modo appellaverit Dominus dicens. « Tu es Petrus ; » non enim ait, tu vocaberis Petrus, sed « Tu es Petrus, » quod dictum fuerat antea. Sicut enim Christus dedit apostolis nomen, ut lux vel sal terræ vocarentur, ita huic egregio confessori suo qui Simon, id est obediens, antea vocabatur, ob robur invictæ fidei Petri nomen indidit, qui videlicet illi tenaci mente inhaesit de quo scriptum est : « Petra autem erat Christus. » Petra non per essentiam, sed per significationem ; quemadmodum enim leo propter fortitudinem vel agnus propter innocentiam, sic etiam petra dicitur firmitatem qui operantibus in se turris est fortitudinis a facie inimici. « Et super hanc petram, » id est, super me quem ore tuo confessus dicens, « Tu es Christus Filius Dei vivi. » Ipse enim est lapis ille pretiosus in Ecclesiae fundamento constitutus de quo Paulus ait. « Fundamentum aliud nemo ponere potest præter id quod positum est, Christus Jesus. » Sive super hanc petram, hoc est,

super hanc fidem qua me Filium Dei vivi confessus est, aedificabo Ecclesiam meam. « Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam. » Non hoc dixit de conditione temporali mortis, qua legimus cunctos pene apostolos martyrio consummatos, sed portas inferi vocat vitia atque peccata. Portæ namque inferi mortifera hæreticorum dogmata sunt, quibus imprudentes quosque illiciunt, et ad perpetuæ mortis damnationem pertrahunt, XCV, 1481, 1482.

« Quodcumque ligaveris super terram, etc. » Hæc solvendi atque ligandi potestas quamvis soli Petro a Domino collata esse videatur, omnibus quoque generaliter apostolis sub ejus persona collata est. Nam et post suæ resurrectionis nobilem triumphum, apprensus illis omnibus aperte dixit : « Quorum remiseritis, etc. » Nam sicut interrogatis generaliter omnibus, Petrus respondet pro omnibus, ita et quod Dominus Petro respondet, in Petro omnibus respondit. Quin etiam omnibus episcopis ac presbyteris in Ecclesia idem officium committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis, juxta modum culparum vel poenitentiae ligandi et solvendi exercent potestatem. Ita dumtaxat ut quod etiam hoc tempore in nonnullis sacerdotibus invenitur, nec eos qui insontes vel innoxii sunt damnent, nec illos qui merentur damnationem securus tanquam de solutione præsumant reddere, XCV, 1481, 1485.

« Tu es Petrus ; » super hanc, inquit, petram, id est, super Dominum Salvatorem qui fidei confessori suo participium sui nominis donavit : « Portæ inferi non prævalebunt, etc. » Portæ inferi tormenta et blandimenta persecutorum quæ a stabilitate fidei aliquos deterrendo, introitum æternæ mortis aperiunt. Nullæ itaque sunt portæ inferi, sed harum nulla Ecclesiae quæ supra petram fundata est, prævalet. Merito igitur cunctis Ecclesiis honorandus qui caput Ecclesiae et qui firmissimæ petrae soliditatem secutus, inimicos Christi auctoritate S. Spiritus confudit, et insatigatæ patientiæ fortitudine triumphavit, nec inferni porta adversus eum prævaluit qui sibi portæ æternæ ingressum regem gloriæ confessus aperuit, XCV, 1463, 1464.

PETRUS (S.), apostolus et primus papa. — Beatus Petrus apostolus, princeps apostolorum et primus papa, primum sedit in episcopali cathedra Antiochie septem annos. Et post ad expugnandum Simonem Magnum, Romam ingressus, Claudii anno secundo, in episcopali cathedra sedit annos viginti quinque, menses duos, tres dies. Qui uno eodemque tempore et die, videlicet, post passionem Domini anno xxxviii, ultimo vero anno Neronis in Kalendas Julii cum Paulo martyrium consummavit. Hic duas Epistolas fecit, quæ canonicæ nominantur, in quarum prima, primo generaliter Ecclesiam instruit, explicans beneficia quibus nos divina pietas ad salutem vocare, vel dona quibus aliquando Judæos, nunc autem nos honorare dignata est. Postmodum vero diversas fidelium personas solerter hortatur, ne se tanta Spiritus gratia carnaliter vivendo, reddant indignos, ne qui regali ac sacerdotali vocabulo sunt insigniti, vitiorum malitia subacti, a condonata vel promissa sibi nobilitatis gloria degenerent. Et primo liberos et servos, deinde mulieres et viros specialiter alloquitur ; atque post interlocutionem generalis exhortationis, seniores quoque et adolescentes qualiter sese debeant gerere, ostendit. In secunda vero Epistola, quam eisdem scripsit, quibus et primam, eosdem miseratus, jam ut perfectiores ad majora et perfectiora multipliciter commonet et hortatur. Et Evangelium Marci fecisse dicitur, quia Marcus adiutor ejus fuit et filius de baptismo. Ordinavit autem episcopos tres, Linum et Cletum et Clementem, et presbyteros decem, et diaconos septem.... Quamvis Clemens in ordine Catalogi post beatum Petrum tertius invenitur, revera tamen sicut ipse in epistola scripsit Jacobo Hierosolymorum episcopo, post beatum Petrum, primus, nullo interposito, Romanæ sedis gubernaculo procul dubio tenuit ; Linus autem et Cletus ideo velut successores Petri connumerantur, quia ipse eos in vita coadjutores sibi fecit, ut tanto melius ipse vacare posset orationi, CXXIX, 1151, 1152.

PETRUS LOMBARDUS. — Ex loco Epistolæ Pauli ad Galatas : « Dixi Cepha coram omnibus, » etc. Porphyrius obiicit Petrum a Paulo reprehensum, volens et illi erroris maculam, et huic procacitatis incutere et in commune ficti dogmatis accusare mendacium dum inter se Ecclesiarum principes dissiderent. Quod utique facit non intelligens quo sensu Petrus fuisset reprehensibilis, vel ei apostolus Paulus in faciem res idisse dicatur. Nam uterque recte sensit legem non eorum tenendam, et in omni gente quicumque timet Deum et operatur justitiam, acceptus est illi, sed uterque cauta simulatione dispen-

sat, ille subtractionem, iste reprehensionem, ut et Judæis superbia et gentibus desperatio tolleretur. Non igitur vel Paulo vel eis cum quibus ante edens se ab eis postea separabat, Petrus vere reprehensibilis erat, nec eis Paulus procaciter resistebat. Paulus enim in Petro hoc reprehendere non potuit, quod ipse fecit nec arguere simulationem cujus et ipse reus erat, sed fuit hæc reprehensio non vera, sed dispensatoria; nec Petrus peccavit, nec Paulus procaciter arguit. Petrus autem, sicut legitur in Actibus apostolorum, auctor fuit hujus decreti, legem post Evangelium non esse servandam, qui post visionem lintel, ubi erant diversi generis animalia, ad Cornelliū intravit, et cum gentibus comedit; qui etiam questionem de hac re solvit, ut videtur, Act. xv. Petrus itaque bene sensit de absolute legē, sed simulavit pro timore Judæorum, ne occasione gentium a fide recederent, et sic perderet gregem suum. Simulavit autem Paulus pro simili metu, ut in circumcisione Timothei, et ipse qui coram ex voto nutritus ut Nazaræus, in Cenchris ex lege caput totondit, CXII, 110, 111.

RADBERTUS (S), abb. Corbeiens. — « Et ego dico tibi, » etc., quod a petra derivatum est nomen, id est a me super quem ædificatur omnis Ecclesia. Non enim, ut quidam male putant, Petrus fundamentum totius Ecclesiæ est, « quia fundamentum nemo aliud potest ponere præter id quod positum est quod est Christus Jesus. » Licet super eodem fundamento primus, ac si caput Petrus recte positus credatur, tamen in ea petra, de qua nomen sibi ex dono traxit et super eam tota construitur et constabatur illa celestis Jerusalem, id est supra Christum, ut forma permaneat in sempiternum. Nec igitur mirum si Petrus a petra dictus est eo quod firmus futurus erat per Spiritum sanctum firmitate fidei, cum et lux mundi dicitur esse, a lumine quod est Christus... Et ideo nondum beatus erat in se Petrus, sed tantum modo in prædestinatione Dei, a quo non qualis tunc erat, sed qualis futurus erat, æmulatur a Domino... Episcopi quibus a Domino eadem cum Petro potestas dimittendi peccata, etc., debent suam infirmitatem in Petro tenere, ipsumque esse eorum caput attendere, CXX, 562, 563.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — Forro de Petro quod lapsus est, quod negare permissus est, nihilominus in dispositione Spiritus sapientiæ plium et pulchrum est. — Princeps quippe apostolorum Petrus destinatus fuerat, et huic specialiter magna post Christum potestas danda, vel jam data erat, dicente Christo Filio Dei vivi, quem confessus fuerat: « Beatus es, etc., Pasce, etc. » Tali et tanta præeunte evangelicæ veritatis auctoritate, Christianissimi imperatores post multa tempora, omnesque Ecclesiarum principes hoc censuerunt, et lege perpetua firaverunt, ut sicut imperatori omnes præfecti vel iudices, sic beato Petro, et secundum dignitatem ejus excellenti Romano pontifici cæteri subiecti sint ecclesiarum pontifices. Magnus honor, grandis celsitudo, ait autem ipse ejusdem honoris sive altitudinis auctor: « Qui major est vestrum erit sicut minor, et qui præcessor est sicut ministrator. » Item majores illos sive ministros magno ad clementiam informat studio, quod manifeste colligit ex factis ejus humilissimis. Quando autem vel quomodo sciret homo positus in celsitudine honoris, in magna conscientia sanctitatis condescendere parvis, condolere miseris? Solus quippe Deus natura humilis, misericors et miserator est, imo ipsa humilitas, ipsa misericordia est. Homo quippe humilis sive misericors, non nisi ex accidenti est. Oportebat igitur prædestinato atque vocato ad tantam celsitudinem Petro apostolam causam rubesse, et magnitudinem honoris ejus præire, unde illi humilitatis atque compassionis scientia jugiter posset accidere. Idcirco labi permissus est; idcirco usque ad triplicandam negationem derelictus est, pulchro et spectabili ordine sapientiæ, ut recte miremur omnes ejusdem sapientiæ periti spectatores, omnes apertos discretionis oculos habentes. Et hoc animadvertentes omnino expedire credimus eis qui præsumunt tam propter semet ipsos quam propter eos quibus præsumunt, quatenus ad humilitatem vel compassionem eruditi sint, per magnum et memorabile præteritæ infirmitatis experimentum. Aliter quippe infirmitates subditorum aut vix aut nullo modo supportare sciunt, CLXVII, 1638, 1639.

A ce sujet, l'auteur de la *Dissertation historique et chronologique des œuvres de Rupert*, s'exprime ainsi: « Rupert explique que quoique tous les apôtres aient reçu en commun le pouvoir de lier et de délier les pécheurs, cependant saint Pierre a été favorisé d'un privilège particulier, parce qu'il avait le premier confessé la divinité de Jésus-Christ. Ce privilège particulier accordé à saint Pierre consiste en ce que saint Pierre

était destiné à être le prince des apôtres: *Princeps quippe apostolorum destinatus fuerat*. Il devait recevoir spécialement on il avait déjà reçu une grande puissance que Jésus-Christ lui avait donnée en lui disant: « Vous êtes heureux, Simon, fils de Jona..., et moi je vous dis, etc. » Rupert rapporte encore ce que Jésus-Christ dit après sa résurrection au même apôtre: « Simon, m'aimez-vous plus que ceux-là? Paissez mes agneaux, paissez mes brebis. » Puis il continue ainsi: « Les empereurs chrétiens et les princes de l'Eglise, fondés sur l'autorité de cette vérité évangélique *tali et tanta præeunte evangelicæ veritatis auctoritate*, ont établi longtemps après, par une loi immuable, que comme tous les gouverneurs et les juges obéissent à l'empereur, de même tous les prélats des autres églises seraient soumis à Pierre et au Pontife romain, à cause de l'excellence de sa dignité. Voilà un grand honneur et une grande élévation: *Magnus honor, magna celsitudo*. » Les Cypriens, les Basiles et les autres Pères, surtout dans les premiers siècles de l'Eglise, n'ont pas eu une telle idée du privilège particulier de saint Pierre; les Papes, même les plus saints, tel que saint Grégoire le Grand, ne l'ont point eue... à cette réflexion on peut répondre que l'humilité faisait taire aux Papes leur droit; mais en fin de compte, tous, Papes ou Evêques, ne reconnaissent pas moins la suprématie dans la personne des successeurs de saint Pierre. Et pour en conclure quelque chose de pratique, reconnaissons les prérogatives réelles de saint Pierre, qui ont passé à ses successeurs; reconnaissons sa primauté de droit divin; mais gardons-nous de dégrader ses collègues et ses frères dans l'épiscopat. Gardons-nous de croire que ceux-ci lui doivent la même soumission et la même obéissance que les gouvernements et les juges la doivent aux supérieurs et aux rois. Rupert semble adoucir un peu ce qu'il a avancé en ajoutant que celui qui a conféré une si haute dignité à saint Pierre lui a donné cet avertissement: « Que celui qui est parmi vous le plus grand devienne comme le moindre, et celui qui gouverne comme celui qui sert. » Là, comme on voit, le but de Rupert, est de montrer que Dieu n'a permis la chute énorme de saint Pierre que pour le tenir dans l'humilité, dans le haut degré d'élévation où il avait dessein de le placer, et pour donner dans sa personne à tous ceux qui sont élevés au-dessus des autres, un exemple frappant qui leur apprit à être humbles et à supporter avec bonté et compassion les faiblesses de ceux qui sont sous leur conduite, CLXVII, passim.

TERTULLIANUS, Carthagin. præbyt. — Si adhuc clausum putas celum memento claves ejus hie Dominum Petro, et per eum Ecclesiæ reliquisse, quas hic unusquisque confessus interrogatus et feret secum, II, 142. « Totā paradisi clavis tuus (o martyr) sanguis est, » II, 743 In ipso (Petro) Ecclesia extructa est, id est per ipsum; ipse clavem imbuat. Ipse primus in Christi baptismo reservavit aditum celestis regni, quo solvuntur alligata retro delicta et alligantur quæ non fuerint soluta secundum veram salutem; et Ananiam vinxit vinculo mortis, et debilem pedibus absolvit vicio valetudinis. Sic et in illa disceptatione custodienda necne legis, primus omnium Petrus Spiritu instinctus et de nationum vocatione præfatus, Act. xv, 10, 11. Tunc sua sententia solvit quæ omissa sunt legis et alligavit quæ reservata sunt, II, 1023, 1026.

Latuit aliquid Petrum, ædificandæ Ecclesiæ petram dictum, claves regni celorum consecutum et solvendi et alligandi in celis et in terra potestatem, II, 34.

Nihil obstat supra dictis Petri privilegiis reprehensio quam subit a Paulo, quod cum convixisset ethnicis postea se a convictu illorum separabat personarum respectu, II, 35, 36; nam in ista reprehensione sola questio fuit de lege antiqua, dum ostenditur quid ex ea custodiri conveniret; hoc fiebat ex parte Petri ob quandam inconstantiam, ob personarum qualitatem, ob ambiguum tantum conversationem, nec ob aliquam divinitatis perversitatem, II, 474.

Ecclesiæ apostolicæ suis censens per successiones deferunt; Romanorum Ecclesia Clementem a Petro ordinatum edit, II, 44, 45.

Petrus cæditur; tum ab alio cingitur, cum cruce astringitur, II, 151; Petrus passioni Dominicæ adæquatur, II, 49.

Septuagies septies juberis indulgere in persona Petri, itaque si et ipsos beatos apostolos aliquid indulsisset constat, cujus ventia a Deo non ab homine competere, non ex disciplina, sed ex potestate fuerunt, nam et mortuos suscitaverunt; quod Deus solus et debiles redintegraverunt quod nemo, nisi Christus; imo et plagas inflixerunt, quod noluit Christus, non enim decebat eum

savoir, qui pati venerat. Percussus est Ananias morte..., ut hoc ipso probaretur Christum et hæc facere potuisse, Tertull. II, lxxi.

ZACHARIAS Chrysopolit. episcop. — « Respondens autem Jesus, dixit : Beatus es Simon Barjona, etc. » (S. Hieronym.) In Petro respondet omnibus mercedem veræ confessionis quasi dicat : Quod caro et sanguis revelare nequivit, Spiritus sancti gratia revelavit. Ergo ex confessione sortitur vocabulum, quia Barjona sonat « filius columbæ; alii dicunt quod Simon (id est Petrus), filius sit Joannis, ut illud, « Simon Joannis diligis me? » et volunt depravatum hoc esse vitio scriptorum, ut pro Barjoanna, id est pro filio Joannis, Barjona scriptum sit, detracta una syllaba. Joanna interpretatur, « Domini gratia » utrumque nomen mystice intelligitur quia et columba Spiritum sanctum et gratia Domini donum significat spirituale. Pater quippe filio columbæ revelavit, quia una est gratia Patris et filii et Spiritus sancti. Barjona Syrum est et Hebræum : « Tu es Petrus, » etc. (S. Hieronym.) Tu dixisti me esse filium Dei vivi, et ego cujus dicere facere est, dico tibi quia, etc. Princeps apostolorum, nunc Petrus, nunc Cephas dicitur, non sensu diverso, sed quam nos Latine et Græce petram vocamus, hanc Hebræi et Syri Cepham vocant. Merito accipit hoc nomen Petrus, quia in Petram Christum credebatur, et secundum metaphoram petræ dicitur ei : « Aedificabo Ecclesiam meam super hanc petram, hoc

est super hoc fundamentum fidei, vel ita super hanc petram quam confessus es, id est super me ipsum. Hanc apostolus ait. « Fundamentum aliud nemo potest ponere, » etc. « Et portæ inferi, » etc. Peccata et doctrinæ hæreticorum sunt portæ inferi. Claves regni cælorum ipsam discernendi scientiam potentiamque nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos secludere deberet a regno. « Quodcumque ligaveris, » etc.... seussus est : quemcumque super terram, id est, dum vixerit, ligaveris eliminando ab Ecclesia, ligatus erit in cælis, hoc est universæ Ecclesiæ quibus natum fuerit vitabunt illum. Vel ligatus erit in cælis, id est celestis sententia confirmabit quod eum præsens Ecclesia vitet. Et quemcumque, dum vixerit, solveris ab excommunicatione reconciliando, solutus erit in cælis, id est Ecclesiæ quæ hoc scientiam communicabunt ei; vel solutus erit in cælis, id est celestis sententia confirmabit ut a præsentis Ecclesiæ recipiatur. Grandis honor, sed grave pondus.... Ideo Petrus claves regni cælorum et principatum judicariæ potestatis specialiter accipit, ut omnes credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei et societatis filius semetipsum segregant, nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possint regni cælestis ingredi.... Hoc autem ut per ministerium episcopale in ordinatione presbyterorum, vel (quod verius videtur), cum animarum cura presbyteris inungitur, CLXXXVI, 285, 286, 287.

PARS SECUNDA.

ARTICULUS PRIMUS.— *Notiones de potestate pontificia temporali.*

Constantinus imperator, ut scitur, totus fuit ut offerret Deo oblata ut essent patrimonii jure attributa sanctæ Romanæ Ecclesiæ ejusque episcopo Petri successor, tanquam res Deo sacræ sub omni potestate maximi pontificatus retinendæ ac disponendæ per Silvestrum ejusque legitimos successores. Jam recens baptizatus postquam Ecclesiam donativis munificentissime locupletasset concilium Romanum a sancto Silvestro pontifice indicium impensis necessariis piissime promovit. — Et eum in lignum esse judicaret urbem Romanam in qua monarcha totius Ecclesiæ, Christusque in terris vicarius residebat, secularis principis imperio subjectam esse, non urbis Romæ duntaxat, sed totius fere Italiæ aliarumque provinciarum dominium et jurisdictionem temporalem Silvestro ejusque legitimis in Petri Cathedra successoribus munificentissime donavit, VIII, 795.

Roma! Roma! jure mundi caput appellata est; domina et regina urbium. Fertur de eodem imperatore quod is Campum Martium cum admiratione inspicens, sepulchrum Augusti Cæsaris, Forum Romanum, Jovis Tæpeli delubra, thermas, porticus, amphitheatrum, Pompeii theatrum, et iterum maximum, etc., obstupuisse ac tandem dixisse : « Naturam omnes vires in unam urbem effudisse. » Verissime, etiam nunc de Roma dici potest : « Quemadmodum nihil in universa rerum natura mundo sic in terra Roma nihil melius, nihil præstantius inveniri potest, VIII, 827.

Magis splendor de Roma non minor est hodie ac olim : « C'était le 8 décembre 1854! La ville éternelle était tout entière en mouvement, on accourait de toutes parts dès le matin, vers la place gigantesque de Saint-Pierre. Bientôt la grande basilique de Saint-Pierre était pleine de monde. C'était chose inouïe qu'un semblable concours. Il y avait foule dans cette église immense; car Saint-Pierre, c'est l'immensité en longueur, largeur, profondeur et hauteur. Quand on y entre, l'œil se perd dans cette étendue, et plus on avance, plus on voit en quelque sorte l'espace reculer devant soi. Quand il n'y a que 50,000 personnes dans Saint-Pierre, on y est fort à l'aise dans la grande nef, et il n'y a personne dans les chapelles latérales. Or, ce jour-là, il y avait foule, et le sentiment de la reconnaissance envers Dieu domine partout. Mais les cérémonies saintes se préparent. Le Pape-Roi, Pie IX, entonne l'office d'une voix forte et majestueuse; il commence la messe, et après l'Evangile, après le chant du *Veni Creator*, se levant sur son trône, lit, malgré la plus vive émotion, le décret qui déclare dogme de foi l'Immaculée Conception de la Sainte-Vierge, ainsi conçu :

« Declaramus, pronuntiamus et definimus doctrinam quæ tenet beatissimam Virginem Mariam in primo in-

stanti suæ conceptionis fuisse singulari omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Jesu Salvatoris generis humani, ab omni originalis culpæ labe præservatam immunem, esse a Deo revelatam, atque idcirco ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credendam. »

A ce moment le canon du château Saint-Ange se fait entendre, toutes les cloches des 365 églises de Rome se mettent en branle, etc... Oh! c'était beau que d'être à Rome ce jour-là.

Ce triomphe de la papauté spirituelle, d'où néanmoins la temporelle n'est pas exclus, peut être mis en face avec le triomphe de la papauté temporelle de Boniface VIII. Ce triomphe spirituel vaut bien le triomphe de l'homme, le triomphe où ce dernier parut au milieu du grand jubilé de 1300, avec les doubles insignes de l'autorité spirituelle et temporelle, et répétant à haute voix : « *Ecce duo gladii; hic vides, o Petre, successorem tuum; tu salutaris Christe, cernis tuum vicarium.* » A ces deux spectacles l'Europe est accourue à Rome : « *Et hodie nunc 8 Junio 1862, in sancto Pentecostes die,* » on peut dire qu'un troisième spectacle universel de la Chrétienté se manifesta à Rome. Un journal religieux, le *Rosier de Marie*, daté d'hier, 7 juin, nous dit : « Pour trouver dans Rome un nombre d'évêques supérieur à celui de ce jour (depuis huit jours et chaque jour il en arrivait encore), il faut remonter jusqu'au IVe concile de Latran, sous le pontificat d'Innocent III. A aucune époque la Méditerranée n'a été traversée par des vaisseaux chargés de plus de 200 ecclésiastiques, comme l'était la semaine dernière un bateau à vapeur venant de Marseille. Les révolutions peuvent bien poursuivre toujours leur marche, mais Dieu sait, au milieu d'elles, rendre son Eglise plus forte et plus puissante. On combat la papauté avec violence, mais elle résiste toujours et devient de plus en plus inébranlable. Inutile, disons avec confiance de la combattre, l'œuvre de Dieu ne saurait être vaincue ni détruite. *Quid fiet in posterum et nunc quoad dominium papæ temporale nescitur. Deus scilicet nunc tantum præterita referamus; futuris Deus providebit. Amen.* »

AMBROSIOUS (S.), episc. — In sermone contra Auxentium, XVI, 1012, magnanimum se ostendit in non fradendis basilicis. « Tu, Domine Jesu, inquit, uno momento mundum redemisti; Auxentius uno momento tot populos quod in ipso est, trucidabit, alios gladio, alios sacrilegio. — Meam basilicam petit cruento ore, sanguinolentis manibus. Cui bene præsens respondit lectio, « Peccatori autem dixit Deus : Quare tu enarras justitias meas? » id est non convenit paci et furori, non convenit Christo et Belial. Meministis enim quod lectum est hodie Nabothem sanctum virum possessorem vineæ suæ interpellatum petitione regia, ut vineam suam daret, ubi rex, surcibus vitibus, olus vile sereret; eumque respondisse : « Absit ut ego patrum meorum tradam hereditatem ! » regem con-

tristatum esse, quod sibi esse alienum jus relatione justa aequalum, sed muliebri consilio deceptum. Nabothae vires suas vel proprio cruore defendit. Si ille vineam non tradidit suam, nos Ecclesiam Christi?

Quid igitur a me responsum est contumaciter: dixit enim conventus: Absit a me ut tradam Christi hereditatem! Si ille patrum hereditatem non tradidit, ego tradam Christi hereditatem? Sed et hoc addidi: Absit ut tradam Christi hereditatem patrum, hoc est hereditatem Dionysii, qui in auxilio in causa fidei defunctus est, hereditatem Eustorgii confessoris, hereditatem Myroclis, atque omnium retro fidelium episcoporum! Respondi ego, quod sacerdotis est, faciat sacerdos; quod imperatoris est, faciat imperator. Prius est ut animam mihi, quam fidem auferat.

At cui tradam? Præseus lectio Evangelii docere nos debet, quid petatur, a quibus petatur. Audistis nempe regi, quod cum Christus super pullum asinas sederet, clamabant pueruli et molestie ferebant Judæi. Denique interpellaverunt Dominum Jesum, dicentes ut faceret eos tacere; respondit: « Si hi tacuerint, lapides clamabunt. » Deinde ingressus templum, eiecit numularios et cathedras, et columbas vendentes in templo Dei... Semper ergo Christi laudes verbera perfidorum sunt. Et nunc cum laudatur Christus, dicunt hæretici, quia seditio commovetur; dicunt hæretici quia his mors paratur; et vere mortem habent in laudibus Christi. Quomodo enim laudes ejus ferre possunt, cujus infirmitatem prædicant?

Garaseni præsentiam Christi ferre non poterant; isti peiores Garaseni, nec laudationem Christi sustinere possunt. Vident pueros Christi gloriam concinentes, et irridunt istam ætulationem fidei plenam, cum dicunt: « Ecce quid clamant. » Sed respondit eis Christus: « Si hi tacuerint, lapides clamabunt. » Hoc est fortiores clamabunt, clamabunt et juvenes, clamabunt et maturiores, clamabunt et senes, isti lapides ad illum jam solidati lapidem, de quo scriptum est: « Lapidem quem repronaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, » XVI, 1012, 1013; CLXIII, 678, 679.

ANASTASIUS, Biblioth. -- Beatus Petrus apostolus et princeps apostolorum primus sedit cathedram episcopatus in Antiochia annos septem. Hic Petrus ingressus in urbem Romanam sub Nerone Cæsare, ibique sedet cathedram episcopatus annos viginti quinque, mensem unum, dies octo... Hic martyrio coronatur cum Paulo post passionem Domini annis triginta octo...

Vetusiorum Romanorum pontificum Catalogi et libri Pontificalis codices plerumque titulum « beati » soli Petro præponunt; in hoc videntur respexisse ad Redemptoris eloquium: « Beatus es, Simon Barjona, etc. » Ad quæ respiciens Basiliscus scripsit quod S. Petrus beatitudinem longe amplius ceteris omnibus adeptus est. In Novo enim Testamento duo eo titulo cohonestantur, Deipara, quæ divino afflatu Spiritu dixit: « Ex hoc beatam me dicent omnes generationes, » et Petrus Redemptoris voce. Hinc vera origo vocis « beatitudinis et beatissimi quæ Pontificibus Romanis tribuitur a Patribus et conciliis, sic ut antonomastice eo titulo designabatur Pontifex Romanus. Ex divina institutione cathedra est una, Petro uni tradita, in successores derivata; non admittit Petrus socium alienum. Super unum Christus ædificat Ecclesiam suam, ut unitatem manifestaret; unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Deus unus est, et Christus unus et una Ecclesia et cathedra una super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare construere et sacerdotem novum fieri præter unum altare, unum sacerdotem non potest...

Petrum in hac cathedra Romana usque ad mortem sedisse, intelligendum est de auctoritate potestate ac præfectura gubernandi Ecclesias universas, non de ritu locali. Constat enim cum hanc cathedram septem annis administrasset cum Christiani omnes et Judæi, edicto Claudii, Roma expellebantur, Petrum etiam expulsum Hierosolymam rediisse; mortuo tamen Claudio Romam rediit et ibidem finivit vitam.

Character pastoris supremi et universalis est, ut infallibilis sit in grege universo pascendo, cum nullus ipsi superior ad eum dirigendum sit constitutus, præter ipsum Christum Jesum in hunc dicentem circa facultatem ulam censuræ ac potestatis ab altero supra ipsum exercendæ: « Pasce oves etc., etc., » CXXVIII, 1004-1044. Paulus hic nominatur ut socius Petri, sed tantum in societate prædicationis, non in societate cathedræ quod volandum, etc.

Observandum, cum beato Leone Magno, non fortuitum ad Romam S. Petri adventum, sed divinæ Providentiæ consilio suaviter ac fortiter singula disponente, paratum fuisse. Sic etiam parata fuit, quasi vehiculum Evangelio

in orbem universum perferendo, magnitudo atque unitas Imperii Romani, et fœdera cum remotissimis terrarum tribus a Romanis principibus inita. — Dispositio namque divinitus operi maxime congruebat, ut cito pervios haberet populos prædicatio generalis, quos unius teneret regimen civitatis — Nascente Domino, juxta vaticinia prophetarum dum terrarum orbis esset in pace compositus, et per eos Augusti annos quibus edictum vulgatum fuerat ab eodem Cæsare, ut describeretur universus orbis; ordinatio provinciarum sub uno principe non modo facilem aditum parabat designatis præconibus Evangelii, verum etiam ordiebatur in civili dispositione regionum, nexuque oppidatim per eas contextio, quoddam specimen ordinati sauctiorisque regimini, paulo post contrahendi a pacis principe Christo Domino suis apostolis, eorumque successoribus in episcopatus Christiani hierarchia quam erat proxime fundaturus. Hanc artem divini consilii cum ante Leonem Magnum probe cognosceret princeps apostolici coetus, et primus Ecclesiæ suæ hierarchia electus a Christo Domino Simon Petrus, orientis et occidentis præcipuis sedibus constitutis adjecit tertiam in Ægypto, unde meridionalium regionum tractas amplissimi legatos Christi recipere, ad Indos usque ac Æthiops potestatis suæ terminos prolaturos; quibus tamen omnibus, ut intelligerent cathedræ illius auctoritatem esse prælatam, quam ipse vixens ac moriens donasset privilegio suæ successioni in amplissima potestate, quanta fuerat sibi a Redemptore humani generis collata supra universos fidelium coetus; hanc in urbe Roma figera voluit, caput orbis, et imperii pridem effecta, per Europam, Asiam et Africam, propagatis, unde facilius possent tum ipse, tum successores in quacunque terrarum spatia suas leges perinde ac legationes transmittere. Famulabantur consilio divini operis non modo pax et ordinatio provinciarum ac census civium, et fœdera augusti cum remotissimis regionibus, verum etiam bella, et victoriae, itinera, partitiones provinciarum, militares expeditiones, coloniarum deductio, legionum transvectio, presidium sortitio, ac universa propemodum gesta reipublicæ et Cæsaris consequentium. — Sive in Britanniam moverent Caius, Calligula et Claudius; sive in Armeniam Nero; sive in Judæam Vespasianus; sive Trajanus in Daciam, Parthiam et Mesopotamiam; sive Adrianus Barbaris restitueret ea quæ Trajanus ademera; sive ipse lustraret, ejusque exemplo Antoninus, provincias, et crebris itineribus totum imperium redderet pervium; sive Romanis legionibus communiret; sive etiam maria et insulas continenti conjungeret, instructis in Italia classibus, Superi Maris, et Inferi, Ravennati ac Missenati; sive limites imperii firmaret collocatis exercitibus, Britannico, Cappadocico, Daceo, Germanico, Hispanico, Illyrico, Mauritanico, Mœsiaco, Rhetico, Sarmatico, Syrisco, spectandis in nummis Adriani, universa hæc Evangelii perferendi apparatus et comitatus erant, et adjuncta, non hominum vano consilio ad temporariæ tantum vitæ hujus hæc largiente comparata, sed sapientiæ divinæ nutu ac potestate disposita ac ministrata Christi gloriæ et electorum salutis, cui omnem præsto esse creaturam, et servire nec cogitantem, atque etiam contra stimulum calcitrantem jubet. Quantum enim facilitatis conciliabatur missionibus apostolicis ex Urbe dirigendis a summo Ecclesiæ hierarcha in dissitas quascunque regiones frequens legionum transvectio, magistratuum maiorum minorumque protectio ferme quotidiana ad provincias et copias regendas! hinc nondum, aut vix apostolorum principe martyrio coronato, Treviri, Lugdunum, Viennæ, Moguntinum, etc., episcopos accipiunt et Roma missos, Pothinum, Telesphorum, Severum, Crescentem, etc., CXXVIII, 1256, 1257.

Sancta ac universalis octava synodus, Constantinopoli celebrata habet in Dominicum sermonem quem Christus sanctis apostolis et discipulis suis dixit, quia, « qui vos recipit, me recipit, et qui vos spernit, me spernit; » ad omnes etiam qui eos secundum ipsos facti sunt summi pontifices in Ecclesia catholica dictum esse credentes, definimus neminem prorsus mundi potentium, quemquam eorum qui patriarchalibus sedibus præsent in honorem, aut movere a proprio throno tentare, sed omni reverentia et honore dignos judicare; præcipue quidem sanctissimum papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopoleos patriarcham..., sed nec aliun quemcunque conscriptiones contra sanctissimum papam senioris Romæ, ac verba complicare ac componere, sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum. Si quis vero aliqua sæculi potestate fruens vel potens pellere tentaverit præfatam apostolicam cathedræ papam anathema sit. Porro si synodus universalis fuerit congregata et facta fuerit etiam de sancta Romanorum Ecclesia quævis ambiguitas et

controversia, oportet venerabiliter, et cum convenienti reverentia de proposita questione sciscitari et solutionem accipere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summum senioris Romae pontificem, CXXIX, 159, 160.

Eorum vulnere atque livore quæ in membris hominis consistant multos medicos protulit ars; hanc quidem passionem alio accipiente et alteram altero, et per experientiam amputante et medente; eorum vero quæ in membris sunt Christi et Dei Salvatoris, omnium nostrum capitis et sponsæ catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ, unum et singularem præcellentem atque catholicissimum medicum ipse princeps summus, et fortissimus Sermo, et ordinator et curator, et solus ex toto magister Deus omnium produxit, videlicet papam senioris Romæ; propter quæ dixit Petro magno et summo apostolorum: « Tu es Petrus, etc.; Tibi do claves, etc... » Tales enim beatas voces non secundum quandam utique sortem apostolorum principi solum circumscripsit et definiivit, sed per eum ad omnes qui post illum secundum ipsum. Efficendi erant summi pastores et divinis sacrisque pontificis senioris Romæ transmisit; et ideo ab olim et primo tempore in exortis hæresibus et prævaricationibus eradicatores et interemptores malorum zizaniorum et tabefactorum et penitus insanabiliter ægrotantium membrorum multi muloties facti sunt eorum qui sanctitatem et summam paternitatem summorum pontificum illic præcesserunt, CXXIX, 60, 61.

Stephanus VI successit Formoso. Bonifacius qui invadens sedem apostolicam tenuit eam diebus quindécim, non est numerandus inter pontifices; utpote qui velut homo nefarius jam antea bis gradu depositus primum a diaconatu ac deinde a presbyteratu in Romana synodo sub Joanne papa IX, damnatus fuit. Et quanquam uterque per vim, metum et tyrannidem sedem adepti fuerint, adeoque pariter intrusus intrusum expulerit, tamen Stephanus in numero et serie pontificum communi sententia numeratur, quia ad periculum schismatis avertendum, illum, quamvis homo scelestissimus esset, universus clerus approbavit, totaque Ecclesia catholica per Christi vicario et successore Petri agnovit. Pontificatum auspiciatus est a sacrilegio illo quo corpus Formosi papæ exhumatum sacerdotibus vestimentis indutum, tribusque digitis mutilatum, in Tiberim projecit, omnesque ab eodem ordinatos iterato consecrari et ordinari præcepit. Sacrilegi pontificis facinus, quo a defuncto poenam inique exegit, quove legitime collatos ordines contra Christi institutionem et Dei mandatum repetiit, novatores hæretici nostri temporis redarguunt et detestantur et merito; verum contra promissiones Christi Petro et Ecclesiæ factas propter illud factum implum male insurgunt et præmature nimis de victoria gloriantes triumphum agunt. Omnia enim quæ Stephanus contra Formosum dixit vel egit, homo furore percitus implens id quod exarscens rabies suavit. Pontificia vero auctoritate legitime usurpata nihil contra fidem vel bonos mores definit. Unde hac re violentam quidem tyrannidem in facto agnosimus; errorem autem in fide per Stephanum pontificiam auctoritatem legitime usurpantem definitum vel approbatum fuisse constanter pernegamus, quanquam nihil Scilicet apostolicæ præjudicaretur, si daremus invasorem non legitime electum, sed intrusum pseudopontificem in articulis fidei asserendis aberrasse, CXXIX, 855, 856.

Anno quo a nativitate Domini transacti sunt anni nonaginti quatuor, misit papa Formosus in Angliam epistolas quibus dabit excommunicationem et maledictionem regi Edwardo et omnibus subjectis ejus.... Rex Edwardus sese emendavit, papam cum magna humilitate placavit; quod apostolice maxime placuit, et in solum Ecclesiæ eum restituit, CXXIX, 845, 846.

ANASTASIUS papa. — Manichæos vero quos in urbe Roma invenimus et sequaces eorum nolite recipere, neque eis communicare, aut ullam cum eis habere participationem, priusquam ad rectam convertantur fidem, nec eorum male pullulentia semina quæ a nobis in urbe exstinguuntur, pessimis vobiscum radicibus seminantur vel germinant. Plurimos vero eorum et suis sequaces impietatis, atque illorum doctores investigatio nostra reperit, vigilantia divulgavit, auctoritas et censura coercuit, quos potuimus emendare correximus. Et ut damnarent Manichæum cum predicatione et disciplinis suis publica in Ecclesiæ professione et manus suæ subscriptione compulsum et ita de voragine impietatis suæ confessos penitentia concedenda levavimus. Aliquantum vero qui se ita demeruerunt, ut nullum his auxiliantis remedium posset subvenire subditi legibus secundum Christianorum principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio

relegati, et omnia quæ tam in scriptis quam in occultis traditionibus suis habent profana vel turpia, ut nosset populus quid reuget, aut vitaret, oculis Christianæ plebis certa manifestatione probavimus, adeo ut ipse qui dicebatur episcopus a nobis tentus proderet flagitiosa in suis mysteriis quæ teneret, sicut gestorum vos series poterit edocere, CXXX, 691, 692.

ANSELMUS, Lucens, episc. — In epistola quam Anselmus episcopus scripsit ad Wibertum antipapam, dicunt Clementem III, il qui illum prævaricatorem ac superbum cognominat, inter alia subinfert: « Ut ergo de beato Gregorio patre nostro dicam (iste est Gregorius VII), quod de Cornelio scripsit beatus Cyprianus, factus est episcopus de Dei et Christi ejus judicio, de clericorum pene omnium, et, ut verius dicam, omnino omnium testimonio, de plebis quæ tunc oderat suffragio, de sacerdotum antiquorum et honorum virorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Alexandri locus, id est cum locus Petri et gradus sacerdotalis cathedræ vacaret, quo occupato et de Dei voluntate atque omnium nostrum consensu ordinato, quisquis jam episcopus voluerit fieri, foras fiat necesse est, nec habet ecclesiasticam ordinationem, qui ecclesiæ non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, licet multum de se jactans, sibi plurimum vindicans, profanus est, alienus est, foris est; et cum post primum secundus esse non potest, quisquis post eum, qui solus debet esse, factus est, jam non secundus ille, sed nullus est. » Sic loquitur S. Anselmus Lucens. episcopus, vir litteris apprime eruditus, ingenio acutissimus, fecundia præcipuus, et quod omnibus majus est in Dei timore et sancta conservatione nominatissimus, adeo ut tam in vita quam post mortem referatur miraculis clarus. Ex Ekkeardo Uraugiensi, CII, 932.

Patet, decursis sanctorum Patrum auctoritatibus, Latinorum scilicet et Græcorum, nihil juris imperatoris potestati in pontificum electione seu promotione ab eisdem attributum esse; imo ne qua laicalis potestas sibi quidquam in his vindicet, a quibusdam eorum subanathematæ, inhibuit fuisse, CXLIX, 462.

Sunt qui introducunt Gregorium et Ambrosium a sæculi principibus ad pontificatum promotos fuisse, quod falsum est. Sic enim in Gestis eorum describitur vel scriptum habetur de eorum electione vel promotione. « Gregorium, licet totis viribus renitentem, clerus senatusque et populus Romanus sibi concorditer pontificem delegerunt, at ille cum decretum generalitatis evadere nequivit, consensurum se tandem aliquando simulavit, et imperatori Mauricio, cujus filium ex lavacro sancto suscepserat, latenter litteras destinavit, adiurans, ne unquam ascensum populi præberet, ut se hujus honoris gloria sublimarent. Sed præfectus urbis, Germanus nomine, ejus nuntium anticipavit, comprehensumque a disruptis epistolis, consensum quem populus fecerat imperatori direxit (ex Gestis Gregorii), CXLIX, 463.

Item in Gestis Ambrosii, LXXV, 581, 582. « Cum populus magis magisque acclamaret: Peccatum tuum super nos. Cumque ille videret suam intentionem nihil posse prodicere, fugam paravit, egressusque noctis medio civitatem cum Ticinum se pergere putaret, mane ad portam civitatis Mediolanensis quæ dicitur Romana invenitur. Cumque inventus custodiretur, a populo missa relatione ad imperatorem Valentinianum, imperator hoc summo gaudio accepit quod iudices ad se directi ad sacerdotium peterentur. » CXLIX, 463. Per multa hujusmodi ad confirmandam potestatem imperatoriam non sese immiscuisse directe ad electionem vel promotionem summorum pontificum, CXLIX, 446-466.

De numero vero annorum quibus hæc damnabilis consuetudo permansisse dicitur, ut sæculi potestas pro libitu pontifices promoveret, jure causari non potest. Nam de diversis consuetudinibus, illa potissimum sequenda est quæ cum originem sumeret, catholicos Patres suorum priorum Patrum vestigia sectantes auctores habuit, sicut Patres septimæ et octavæ synodi sæculi sunt statuta sanctorum Patrum, Romanorum pontificum et illi consuetudinem ab apostolorum temporibus per omnes ecclesias observatam. Ea vero perversitas quæ a sæculi principibus superinducta est, non præjudicat eidem sanctæ consuetudini quantalibet temporum obtinuerit curricula, CXLIX, 466-476.

BEÑEDICTUS, diaconus. — Legitur in illius Collectione capitularium: « Principes sæculi nonnunquam intra ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniant. Cæterum intra Ecclesiam potestates necessariae non essent, nisi ut quod non præstat sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum cælesse regnum proficit; ut

qui intra Ecclesiam positi contra fidem et disciplinam Ecclesiae agunt, rigore principum conterantur, ipsamque disciplinam quam Ecclesiae utilitas exercere non prævaluit, cervicibus superbiorum potestas principalis imponat, XCVII, 869.

« De rebus Ecclesiae. » Quia juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res Ecclesiae vota esse fidelium, pretia peccatorum et patrimonia pauperum, cui non solum habita conservare, verum etiam multa Deo opitulante conferre optamus; tamen ut ab ecclesiasticis de non dividendis rebus illius Ecclesiae suspicionem dudum conceptam penitus amoveremus, statuimus ut neque nostris neque illorum et Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem aut jacturam patiantur, XCVII, 321 et 873.

« Scimus res ecclesiae Deo esse sacratas; scimus eas esse oblationes fidelium et pretia peccatorum. Quapropter si quis eas ab ecclesiis quibus a fidelibus collatae Deoque sacratae sunt confert, procul dubio sacrilegium committit; charus enim est qui ista non videt. Quisquis ergo nostrum suas res Ecclesiae tradit, Domino Deo illas offert atque dedicat, suisque sanctis, et non alteri, dicendo talia et agendo talia. Fecit enim scripturam de ipsis rebus, quas Deo dare desiderat, et ipsam scripturam coram altari aut supra tenet in manu, dicens ejus loci sacerdotibus atque custodibus: « Offero Deo atque dedico omnes res quae hac in chartula tenentur inserat, pro remissione peccatorum meorum ac parentum ac filiorum, etc., ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, Missarumque solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum elemosynis et ceteris divinis cultibus atque illius Ecclesiae utilitatibus. Si quis autem eas inde, quod fieri non latens credo, abstulerit, sub poena sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero atque dedico, districtissimas reddat rationes. » Ponit etiam in ea alias conjurationes. Qui eas inde postea auferit, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quidpiam rapere furtum est, Ecclesiae vero fraudare vel auferre indubitanter sacrilegium est. Unde et in sacris canonibus Spiritu Dei conditis habetur ita: « Si quis oblationes ecclesiae extra ecclesiam accipere vel dare voluerit præter episcopi consensum vel ejus, cui hujusmodi officia sunt commissa, nec cum ejus voluerit agere consilio anathema sit. » Absit enim ut rerum ecclesiasticarum cupiditate vel ablatione sacrilegi aut anathema efficiamus, aut talibus laqueis nunquam devinciamur, quoniam sciemus anathematatos homines vel sacrilegos non solum infames et a consortio fidelium, priusquam hæc per publicam satisfactionem ecclesiae et episcoporum reconciliationem manusque impositionem emendent alienos esse, sed etiam a regno Dei extorres fieri, si in talibus defecerint non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis cunctis sacerdotibus et omnibus Christi et sanctae Dei Ecclesiae fidelibus funditus aueratur, profiteamur omnes, stipulas dextris in manibus tenentes easque propriis emanibus ejicientes coram Deo et angelis ejus ac vobis cunctisque sacerdotibus et populis circumstantibus nec talia facere nec facere volentibus consentire, sed magis Deo auxiliante resistere. Et hoc vobis omnibusque fidelibus sanctae Ecclesiae et nostris notum esse cupimus, quod cum his qui absque voluntate aut consensu vel datione rectoris illius ecclesiae, cujus res juste esse debentur, et maxime proprii episcopi res ecclesiae a regibus petere aut retentare, vel auferre, aut invadere vel vastare præsumperint, nec in hostem nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad ecclesiam vel ad palatium aut in itinere pergere, nec etiam nostros homines cum eorum hominibus, aut caballos vel reliqua pecora cum eorum pecoribus, aut pastum ire aut simul habitare vel manere, vel ullam participationem cum eis nisi pro emendatione, ante publicam emendationem et Ecclesiae satisfactionem unquam scienter aut libenter habere debeamus, ne pro eorum iniquitatibus atque flagitiis una cum eis et nos et nostri, quod absit, pereamus. Scimus enim quod perit justus pro impio. Tales vero a nobis, si nos fideles habere vultis, segregate et in ergastulum sub publica poenitentia redigite, et postulata concedite, XCVII, 769, 790.

BERNARDUS (S.), abbas. — Nec dulcius, nec amabilius, inquit in epistola ad Conradum regem Romanorum, sed nec arctius omnino regnum sacerdotumque conjungi seu complantari in invicem potuerunt, quam ut in persona Domini ambo hæc pariter convenirent, utpote qui factus est nobis ex utraque tribu secundum carnem summus et Sacerdos et Rex. Non solum autem sed et commiscuit ea nihilominus ac confederavit in suo corpore, quod est populus Christianus, ipse caput illius;

ita ut hoc genus hominum apostolica voce genus electum, regale sacerdotium appelletur. (I. Petri. II, 9.) In ista quoque Scriptura quotquot sunt prædestinati ad vitam, nomine omnes reges et sacerdotes nominantur (*Apocal.* I, 6; v, 10.) Ergo quæ Deus conjunxit, homo non separet; magis autem quod divina sanxit auctoritas, humana studeat adimplere voluntas; et jungant se animis, qui juncti sunt institutis. Invicem se foveant, invicem se defendant, invicem sua onera portent. Ait Sapiens: « Frater adjuvans fratrem, ambo consolabuntur. » (*Prov.* XVIII, 19.) Ad hunc locum Sugerius ait: « Cum gloria corporis Christi, videlicet Ecclesiae Dei, regni et sacerdotii indissolubili unitate consistat, constat profecto quia qui alteri providet, alteri suffragatur, quoniam et temporale regnum per Ecclesiam Dei stare, et Ecclesiam Dei per temporale regnum proficere, omnibus discretis evidenter agnoscitur, CLXXXII, 440, 441.

S. Bernardus disserit de pontificis dignitatis et potestatis excellentia: « Age, indagemus adhuc diligentius quis sis, quam geras videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus pontifex. Tu princeps episcoporum, tu hæres apostolorum, tu primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt quidem et alii cœli janitores et gregum pastores, sed in tanto gloriosius, quanto et differentius utrumque præ cæteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos; tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed et pastorum tu unus omnium pastor. Unde id probem queris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico episcoporum sed etiam apostolorum sic absolute et indiscrete totæ commissæ sunt oves: « Pasce oves meas. » CLXXXII, 751.

Dracones, inquit, me mones pascere, et scorpiones, non oves. Propter hoc, inquam, magis aggredere eos, sed verbo, non ferro. Quid tu denuo usurpare gladium tentes, quem semel jussus es reponere in vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis: « Converte gladium tuum in vaginam. » Tuus ergo et ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu evaginandus. Alioquin si nullo modo ad te pertineret et is, dicentibus apostolis, « Ecce duo gladii hic; » non respondisset Dominus « Satis est » sed, nimis est, uterque ergo Ecclesiae et spiritualis scilicet gladius et materialis, sedis quidem pro Ecclesia, ille vero ab Ecclesia exserendus; ille sacerdotis, is militis manu, sed sane ad nutum sacerdotis et jussum imperatoris.

Docet S. Bernardus utrumque gladium competere Ecclesiae, et spirituales scilicet et materiales. Sed illic ab Ecclesia, hunc pro Ecclesia exserendum; illum sacerdotis manu, hunc ejus nutu, sed manu militis et ad jussum imperatoris. His verbis utuntur longa serie pontificum (ut sectarios sileam), imo theologi plures et canonistæ, qui olim (et etiam hodie) imperatoribus et principibus contra pontificem armatis navarunt operam; et cum alibi terro decertaretur, illi non minus calamo rem egerunt. Contendunt illi non competere pontifici gladium materiale, sed ut supremum caput Ecclesiae, posse imperatorem, utpote dignius et potentius Ecclesiae membrum, simili ratione alios principes, ad hoc requirere, ut arma commodet Ecclesiae, eamque contra hostes defendat; non vero propria auctoritate posse movere bellum. Et ad hoc nituntur præsentis loco S. Bernardi, ut qui velit, non manu, sed nutu tantum pontificis, jussuque imperatoris temporalem gladium exseri. Similia proferunt ejusdem verba ex epistola 256 ad Eugenium papam: « Exserendus, inquit, nunc uterque gladius, Christo denuo patiente, ubi et altera vice passus est. Per quem autem nisi per vos? Petri uterque est, alter sue nutu, alter suam manu, quoties necesse est evaginandus. De quo enim minus videbatur, ad Petrum dictum est: Reconde gladium tuum. Suus ergo erat, sed non sua manu utique educendus, etc., CLXXXII, 77-777.

CAROLUS MAGNUS, imper. — Nil profecto apud historicos tum veteres, tum recentiores, celebrius iconomachorum vesania per octavum Ecclesiae sæculum. In te enim Italia defecto ab Augustis Orientis, Romanæ Ecclesiae dominatio, vicissitudo exarchatus, regni Lombardorum excidium, ac præcipue Carolingiorum regum initia et potentia, quas fidem principi apostolorum e.usque successoribus retulerunt accepta. Orthodoxa fides et traditio Patrum, hoc est imaginum sacrarum veneratio, impense commendantur Francorum regibus. Præcipue sancti Petri imago toto terrarum orbe celebratissima vindicanda piis his regibus inculcatur. Eam quippe Isau-

rus ore blasphemio se confracturum militatus erat Gregorius II sub ipsa impietatis initia, his verbis: « Romam mittam, et imaginem sancti Petri confringam; sed et Gregorium illinc pontificem vinctum abduci curabo. » Idcirco prima in legatione ad Francorum principem Carolum Martellum adornata, claves Petri, symbolum scilicet potestatis aperiendi claudendive celorum regnum, missæ tanto cum successu, ut, quod Carolo non licuit, filius ejus Pippinus, rex Carolinorum primus Petri auctoritate per vicarium seu successorem ejus, rex creatus una cum filio Carolo Magno ac patriciis, seu defensoribus Petri et ejus successorum, et peculiaris populi, Romanorum scilicet, et totius Romani ducatus incolarum designati, nihil antiquius, nihil sanctius habuerint, quam « clavigeri regni celorum et peculiaris ejus populi » defensionem atque exaltationem apostolicæ sedis. Id vero quantum cum fenore utorque rex fecerit, barbaræ tot gentes profligatæ, catholicæ fidei dilatatio, timorque lugens impiis illis angustis incensus abunde docent.

Ceterum summam illam venerationem qua Carolus præ aliis sanctis principem apostolorum prosequatur, Adrianus pro exemplo adhibuit in epistola ad Constantinum et frenem, eosdem admonens ut, iuxta « Caroli regis Francorum et Longobardorum ac patricii Romanorum, » Petri patrocinium implorarent; namque ait: « Super omnes barbaras nationes, beato principe apostolorum Petro vobis comitante, eritis in triumphis imperantes victores, sicut ilius et spiritalis compater noster dominus Carolus rex Francorum et Longobardorum ac patricius Romanorum, nostris obtemperans monitis atque adimplens in omnibus voluntates, omnis Hesperis occidentisque partibus Barbaras nationes sub suis prosternens calcavit pedibus, omnipotentium illarum domus et suo subjiciens regno adunavit. Unde per sua laboriosa certamina eidem Dei apostoli Ecclesiæ ob nimium amorem p. ura dona perpetuo obtulit possidenda, tam provincias, quam civitates, seu castella et cætera territoria, imo et patrimonia quæ a perditis Longobardorum gente detinebantur, brachio forti eidem Dei apostolo cujus et iura esse dignoscuntur. Sed et aurum atque argentum quotidie pro luminariis concinationibus, seu alimoniis pauperum, non desinit offerendo, quatenus ejus regalis memoria non derelinquatur in sæculum sæculi. » Jam tunc ex his patet quod ad extremum octavi sæculi oblitterata prorsus esset Græca dominatio Romæ. Duo scilicet comp. etiebatur patriciatus, jurisdictionem qua reges Francorum utebantur ipsa in urbe Roma ex consensu pontificis populi que Romanæ, ac defensionem Romanæ Ecclesiæ. Quibus addi omnino debet orthodoxæ fidei patrocinium, quod patriciatus præcipuum erat munus.

Quod verbo Carolus Magnus est pollicitus, comprobavit factio. Nam Leoni III pontifici necessaria fuit defensio quæ patricii Romanorum erat propria. Summa enim vis illi illata fuit media in supplicatione prope monasterium S. Silvestri in Capite; et hinc fugit in Franciam, et mox Carolus Romam venit, pax componitur et « Romani omnes generaliter an. 799 in vigilia S. Andree apostoli i, cum nimio gaudio pontificem Leonem ex Francia reducem susceperunt. »

Hac occasione Carolus Magnus de improvviso ac pene invitum coronam imperii rediitum esse auctores omnes veteres consensu affirmant. « Cum ad missam ante Confessionem beati Petri apostoli ab oratione surgeret, domnus Leo papa coronam capiti ejus imposuit, et a cuncto populo Romanorum acclamatum est: Carolo Augusto a Deo coronato magno et pacifico imperatori Romanorum vita et victoria. » Liber pontificalis (sect. 876), adjungit pyram causam acclamationum omnis populi: « Universi fideles Romani videntes tantam defensionem et dilectionem quam erga sanctam Romanam Ecclesiam et ejus vicarium habuit, unanimiter altissima voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri regni celorum exclamarunt: Carolo Augusto, etc. » Estque ergo certum quod ab scelere Romanorum memorato profectum fuisse imperatoriam Caroli Magni majestatem, et Leonem III institutorem fuisse hujus novæ dignitatis, coronam suscipere de altari ante sanctissimum Petri apostoli corpus. Unde cum Augusti numerantur ante anarchiam sæculi, quam abtulit Magnus Otto Germanorum primus imperator, septem scilicet Carolum stirpis, Carolus Magnus, Ludovicus Pius, Lotharius I, Ludovicus II, Carolus Calvus, etc., XC. III, 490 503.

Deferbuit, inficari non ausim, priscus ille ardor, qui annis amplius centum viginti, Pippinum, Carolum Magnum, eorumque nepotes erga principem apostolorum successorumque ejus inflammavit; attamen si imperatores a majorum exemplis desistere, certo discimus quod ab inde ad plenam renovatæ majestatis indolem assequen-

dam, in ipso actu coronationis publice legi faciebant pactum confirmationis, seu diploma quo donationes et jura omnia sanctæ sedis confirmabantur, XCVIII, 503, 506.

Capitularia regum Francorum, quibus instituta sacrorum conciliorum et decreta sanctorum Patrum sanxere reverentiam, quibus etiam Romani pontifices obtemperare se velle olim (apud principes scripto profitebantur, quorum denique præsidio et auctoritate bona disciplina conservata est, in Ecclesiis Gallicanis, Germanicis, Italicis, etc. Hic consulenda sunt — Capitularia sunt leges partim ecclesiasticæ, partim mundanæ. Attamen Pippinus, Carolus Magnus et alii Francorum reges qui leges ecclesiasticas sive capitularia ad restaurandam disciplinam ecclesiasticam condidere, non sua præcise auctoritate id fecere, sed nutu et permissu episcoporum, approbantibus episcopis et conciliis. Imo pleraque eorumdem capitulorum auctoritate Romanorum pontificum condita fuisse, sunt qui hoc dicunt; at sunt qui hoc negant, hoc est qui dicunt capitularia quædam facta fuisse a principibus jure suo extra synodorum et conventuum ecclesiasticorum præsentiam; verbi gratia, Carolum Magnum jura regio istiusmodi leges sancivisse. At sunt qui omnino contrariam viam sequentes, evidenter abutentes verbis Christi Domini quibus claves regni celorum Petro et successoribus ejus promisit, omnem de rebus ecclesiasticis discernendi auctoritatem adimunt principibus, nec imperatorem, inquietantes, nec regem, qua talis est, ullam ecclesiasticam jurisdictionem habere, et Carolum Magnum nihil juris in rebus vel personis ecclesiasticis sibi vindicasse. Hoc falsum esse, nulli obscurum est. cum præcipue constet constitutiones ecclesiasticas episcoporum in consistorio principum examine solitas ævo Caroli Magni, et eorum confirmationes indiguisse ut valerent. Sane reges nostri tum putabant se terræ dominos esse, non vero episcoporum vice dominos, villicos ac ministros, quales eos facere voluisse videretur quidem nominatim Grotius. Testis Carolus Calvus in epistola scripta ad Adrianum II papam, anno 871, in causa Hincmari episcopi Laudunensis (tom. II, 706). « Reges Francorum ex regio genere nati, inquit, non episcoporum vice domini, sed terræ domini hactenus fuimus computati; et ut Leo ac Romana synodus scripsit, reges et imperatores, quos terris divina potentia præcepit præesse, jus distrigendum negotiorum episcopis sanctis, juxta divalia constituta permisit, non autem episcoporum villici existerunt. — Et sanctus Augustinus dixit: Per jura regum possidentur possessiones, non autem per episcopale imperium reges villici sunt actoresque episcoporum, XCVII, 63-69, in Prolegomenis.

Ad confirmandam Francorum principum legumque Francicarum auctoritatem etiam in causis episcoporum urbis æternæ, sive illi actores essent, sive defensores, omitti non debet epistola Leonis papæ ad Ludovicum imperatorem, cujus fragmentum existat apud Ivoem et Gratianum. At antea admonendum fuisse per ea tempora in urbe Roma iudices imperiales, illic assidue morantes, ad deliberandas litigiosas contentiones, et regiam dignitatem semper fuisse Romæ suis continis usque ad finem dierum Ludovici Pil. Itaque tunc quoties aliæ causæ, sive leves, sive graves incidebant, judicabantur a iudicibus imperatoris. Quod si quis sibi injuriam factam esse quereretur, mittebatur pro tali negotio legatus ab imperatore qui diligenter examinaret rei veritatem. Cum ergo quidam Romani, male tractati a Leone papa fuissent contra legis ordinem, querelamque propterea suam adversus eum ad Ludovicum Pium, velut ad supremum dominum retulissent, isteque haud dubie Leonem redarguisset, missurumque se esse legatos scripsisset qui rei veritatem inquirerent, Leo ad eum rescripsit periturum se eorum iudicio, rogans tamen principem ut viros sapientes et Deum timentes mittat: « Nos si incompetenter aliquid egimus, inquit, et in subdilis justæ legis tramitem conservavimus, vestra ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio, quoniam si nos, qui aliena debemus corrigere peccata, pejora committimus, certe non veritatis discipuli, sed quod dolentes dicimus erimus præ cæteris erroris magistri. Inde Magnitudinis Vestræ magnopere clementiam imploramus ut tales ad hæc perquirenda missos in his partibus dirigatis qui Deum per omnia timeant. . . . Et non tantum hæc sola querimus ut examissim exagilent, sed sive minora, sive etiam majora illis sint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in posterum nihil sit quod ex eis indiscussum vel indefinitum remaneat, XCVII, 80, in Prolegomenis.

Hæc sententiæ sunt contradicentes et dicunt, constans esse neminem a minori judicari posse, papam esse superiorem imperatore et omnibus regibus ac principibus,

eum nullius iudicio præterquam divino esse obnoxium, et ipsum debere de omnibus judicare. At isti confundunt spirituales Romani pontificis auctoritatem cum temporalibus, et causas ejus civiles non distinguunt a criminalibus, cum tamen maximum inter hæc omnia discrimen sit. Et enim ut fatendum est illum esse patrem spirituales regum ac principum Christianorum, et ipsius personam iudicari non posse a iudicibus sæcularibus (id verissimum est ex quo in potestatem papæ pars magna Italiæ redacta est. Cum vero Imperatoribus pontifex Romanus obediebat, persona ejus sicut et cæterorum fidelium e civili potestate iudicio pendebat. Et si quis forte Romanorum pontificum perditionis vel cujuslibet alterius facinoris publici, morte multandi, reus fuisset, principis auctoritate potuisset ad supplicium condemnari; hoc probari in promptu esset. Sed ut melius hoc appareat, attendendum est quod si, dum Romanus pontifex parebat Imperatoribus, ab eorum jurisdictione et summa potestate ejus persona libera fuisset, quot inde secuta fuissent absurda. Hinc enim, nec personam cæterorum episcoporum omnium, quibus, ut ait S. Cyprianus (cum papa Ecclesiæ capite), episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur, quibuscunque facinoribus contumieretur, a jurisdictione principum quibus subduntur, pendere inferendum esset. Quis vero talem sententiam defenderet, cum Christus dixit: « Regnum meum, etc. » Non est discipulus super magistrum, etc.; Omnis anima potestatibus, etc.; Non est potestas, nisi, etc. » Unde corruit ista opinio, personam papæ ab Imperatoribus iudicari (im non potuisse). A iudicibus sæcularibus, jam diximus, ita certum est, Romanorum pontificum causas civiles ad forum sæculare pertinuisse antiquitus, quando Romani in sua potestate habuerunt reges et Imperatores, hoc est usque ad mortem Ludovici II Imperatoris. Citantur exempla, XCVIII, 80, 81, 82, 83.

Capitularia, partim civilia, partim ecclesiastica sæpe erant; et erant regni leges. Porro lex fit consensu populi et constitutione regis. Consensu populi, hoc est, hominum principum, optimatum, procerum, episcoporum, abbatum, ducum, comitum. Unde tunc aderant consilio regum episcopi cum regni proceribus, qui omnes adhibebantur in conventibus publicis qui a regibus indicabantur; in his sanctiones conciliorum examinabantur, res ad ecclesiasticam potestatem ordinabantur et ad omnium utilitatem capitula seu leges promulgabantur omnium ordium consensu.

Itaque postquam capitula constituta erant a principe, legebantur coram populo, et postquam omnes consenserant, novis illis capitulis omnes subscribebant. Sic omnes scabinei, episcopi, abbates, comites, manu propria subsignarunt capitula adjuncta (anno 803), ad legem Salicam. Sed quamquam certum sit capitularia condita fuisse a regibus in publicis regni conventibus, astante frequenti nobili virorum et magistratum corona, est tamen fatendum non omnia in istiusmodi conventibus fuisse constituta, sed plurima etiam capitularia sumpta esse ex conciliis et synodis episcopalibus. Excerpta tamen illa capitulorum synodalia non semper fiebant in conventibus aut synodis publicis, sed cum delegatione principis, in privatis episcoporum virorumque ecclesiasticorum cœlibus, qui tum forte in comitatu erant, ut alicubi dicitur: « Capitula a dompo Carolo et filio eius ac sapientissimis ipsorum episcopis excerpta. » Scilicet tunc ea erat cura regibus, ut cum religionem Christianam salvam incolumenque esse vellent, moresque præterea Christianorum ad optimum exemplar componi, sanctissimarum institutionum capitula colligi facerent ex placitis antiquorum Patrum et canonibus conciliorum, eaque legis locum habere mandarent in omni regno Francorum. Negari tamen non potest quam multa capitularia a principibus nostris jure suo statuta fuerint extra synodum ac conventuum publicorum præsentiam, quæ postea illi, si res ita postulare videretur, in eisdem conventibus relecti a publico omnium consensu recipi procurabant, XCVII, 57, 68, 69, in Prolegomen.

Sequuntur capitularia innumera quæ videntur potius esse decreta conciliorum quam leges principum et regum. In omnibus fere sunt similes inscriptiones: « Carolus, gratia Dei rex regni Francorum rector, et devotus sanctæ Ecclesiæ defensor, atque adiutor in omnibus apostolicæ sedis, » XCVII, 124-1084.

(LEMEUS III, antipapa (WIBERTUS)). — Clemens III, Guibertus ab Corrigia antea vocatus, archiepiscopus Ravennæ ab Alexandro II factus, olim imperatoris Henrici IV cancellarius, et eo auctore in schismate Romanus antipapa creatus, contra Gregorium VII, et ejus successores Victorem III, Urbanum II et Paschalem II, eo

imperante, sedit annos unum et viginti. Creatus Brixini in Noricis a triginta episcopis schismaticis, coronatus fuit Romæ ad S. Petrum an. 1084. Cardinales fecit viginti novem, episcopos quatuor, presbyteros decem. Obiit Romæ an. 1101. Sepultus Ravennæ in cathedrali Ecclesia, et non longe post corpus ejus exhumatum, jussu Paschalis II combustum est. Istud schisma fuit in Ecclesia Romana pessimum, et vicesimum tertium, CXLVIII, 826.

HENRICUS IV rex Natale Domini Romæ apud Sanctum Petrum celebravit, et transiit mox in Campaniam, et magnam Apuliæ partem cepit. Post hæc per legatos Romanorum rogatus ut pacificus rediret, Romam rediit, et ad portam Lateranensem castra ponens, omnes deditiones accepit, ipsisque petentibus, ut, quia Hildebrandus ab ipsis abdicatus fugeratur, Wibertum, Ravennatem episcopum eis apostolicum prædiceret, et eodem anno 1084, multis stipatus, cum magna gloria Romam intravit, ducens secum prædictum episcopum. Qui sequenti Dominica per multos pontifices, apostolico nomini dicatus, nomenque Clementis accipiens, reverenter est intronizatus. A quo rex cum regina imperiali nomine sublimatus est. Anno 1083, Moguntie synodus habetur, cui interfuit Henricus IV; ubi presentibus legatis Romanorum, omnes episcopi rebelles imperatori iudicantur deponendi, cæteri vero anathemate, ut videbatur, condemnantur, CLIV, 933, 951.

CONSTANTINUS MAGNUS. — Hic Imperator dedit super corpora sanctorum Marcellini et Petri insulam Sardiniam cum posset ionibus omnibus ad eam pertinentibus, CXXVIII, 1521.

Unde Sardiniam insulam iste princeps obtulit basilicæ SS. Marcellini et Petri a se condita in dotem ecclesiæ; et sic ista insula fuit juris et proprietatis Ecclesiæ Romanæ, CXXVIII, 1548.

In singulis S. Sylvestri vitæ numeris Anastasius Bibliothecarius totus est ut enumeret dona per Constantinum Deo oblata ut essent per trimonium jure attributa, huic sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ejusque episcopo Petri successor, tanquam res Deo sacræ sub omnimoda potestate maximi pontificatus retinendæ ac disponendæ per Sylvestrum ejusque legitimos successores. Ne igitur sistatur ad singulos numeros, morosa perquisitione, eaque satis supervacanea, singulorum fundorum loca, nomina, census, vicesque consecantes, placet annotare grandia patrimonialia fundata fuisse a Constantino, sub nomine Sancti Paramoni, etc., CXXVIII, 1512, 1513, et 1531, 1592, 1593.

Cum episcopatum Romanum obtinuisset S. Sylvester, anno 314, qui fuit novus Constantini Imperatoris, Maximiano et Licinio hostibus et persecutoribus orientalis Ecclesiæ devictis, Judæis seditionem moventibus, per Constantinum, eorum aurículas amputantem et rebellionis signum corpori illorum imprimentem, feliciter oppressis, toti orbi et imprimis universæ Ecclesiæ pax et tranquillitas concessa est. Qua obtenta, subito vastatæ Ecclesiæ extrui, et ad mores corruptos emendandos sanctissimæ leges ab ecclesiastici et sæcularis imperii monarchis promulgari ceperunt. Et demum ad contumaciam schismaticorum Donatistarum terve quaterve in causa Cœciliæ appellantium frenandam; ad incendium Ariani hæresis exortum Alexandria restinguendum, ad Athanasii electionem contra Arianorum et Meletianorum factionem confirmandam, diversis locis ac temporibus Arelatense, Ancyranum, Neocesariense, Alexandrinum, Laodicenum, Romanum, Nicænum, aliisque plura concilia indicta congregata ac celebrata fuerunt. Inter leges quas Imperator adhuc catechumenus et baptismi expertus piissime edixit ac promulgavit notatu dignissimæ sunt illæ quibus ingenuos, per tyrannum servituti subjectos in libertatem vindicavit; puerorum concubitos interdixit; parentum inopiam in alendis et educandis prolibus succurrit; penam qua miserorum hominum vultus inscribebantur sustulit; Christianos exules et ad metalla damnatos, Licinio devicto, revocavit; de gradu dejectos bouisque omnibus spoliatos restituit, quoque leges Juliam et Papianam adversus turpem fictum et sterilem cœlibatum olim sanctitas et contra verum sanctum atque fecundum Christianorum cœlibatum, conversas abrogavit; denique quas ad Maximum Urbis præfectum de aruspiciibus, ne privatas domos adirent, rescripsit, quippe qui ea occasione clandestinæ idololatriæ venena insularent. Verum cum hoc suo decreto multorum animos graviter exacerbari ac fere seditionem concitari videret, specie mitigandæ seditionis, ad eundem Maximum rescriptum priori contrarium edidit, quo aruspices, si fulgur tectum aliquod tetigisset, consulendos, sibi quoque respondissent remittendum esse decrevit. Quamobrem ut ipse Imperator disceret aliosque suo exemplo doceret, quanta cum Dei

o Tensa conjunctum sit religionem temporalis, commodi causa dissimulare, Deo vindice permissum est, ut Imperium ejus ante felicissimum, in summam infelicitatem relabere-
tur, ipsaque Neronia sæcula quibusdam recrudescere vide-
rentur. Cum enim Licinium juniorem de rebellione sus-
pectum occidisset, optimum deinde Crispum Cæsarem
Christianum, præclaris victoriis auctum, rebus fortiter
gestis vere magnam, celsitate, cæterisque moribus
insignem, quasi novercæ stuprum intentasset, una cum
Fausta sua, multisque præterea spectatæ virtutis viris
crudelissime interfecit. Ob hæc scelera imperator a Deo
lepra percussus cum ab aruspicum responsis, quibus ad
lepram curandam innocentium sanguinem sanguini inno-
center effuso addere monebatur, matrum et infantulorum
ejulatu deterritus esset, ad mentem rediit, factum dele-
statur, et criminis simul ac poenæ expiationem quaerit.
Ab Osio Cordubensi episcopo, sanctorumque apostolorum
Petri et Pauli apparitione didicit, Silvestrum e latebris
ab exilio revocandum, ab eoque lavacrum baptismatis esse
expetendum; quod si faceret, futurum esse eidem impe-
ratori promiserunt, ut ab animi simul et corporis conta-
gione emundetur. Obtemperat apostolorum et episcopi
monitis, Sylvestrum ab exilio revocat, et postquam
aliquot diebus per eundem in fide institutus fuisset, ba-
ptizatus, et subito a lepra mundatus est. Hujus ille
accepti benefici memor, ut suum erga Deum et Eccle-
siam affectum notum faceret, subito deorum gentilium
fana diruit, plurimas divino cultui consecrandas ecclesias
extruxit, easque amplissimis donis, munificentissime
exornavit. Et cum indignum esse judicaret, ut jam dictum
fuit in Notis, eam urbem in qua monarcha totius
Ecclesie, Christusque in terris vicarius residebat, sæcu-
laris principis imperio subjectam esse; non urbis Romæ
duntaxat, sed totius fere Italiae aliarumque provinciarum
dominium et jurisdictionem temporalem Silvestro ejusque
legitimis in Petri cathedra successoribus munificentissime
donavit; in Notis, VIII, 798, 796, 797.

Qui imperator venerabilis, dum terribili fidem Christi
Arianorum infestatione dolebat, missis a latere suo
principalibus viris, de universo mundo episcopos congrega-
tos, concilium universale instituit, ubi fides Christi, ab
apostolis et prophetis prædicata, firmiter est ore sancto-
rum corroborata, illuminante eos gratia Spiritus sancti.
Ubi ipse tantæ humilitatis apparuit ut humilliori sede
quam omnes episcopi sederet in ipso concilio. Cumque
quidam eorum alios accusarent, ait: « Vos dii estis, ego
homo sum. Non ergo dignum est ut homo deos judicet.
Inter vos causam audite, et pacem facite; nam ego si
viderem sacerdotem Dei peccantem chlamyde mea eum
cooperirem. » Qui etiam religiosissimus vir, primus Ro-
manorum imperatorum, fidem veritatis patenter adeptus,
licentiam dedit per universum orbem suo degente
imperio non solum feri Christianos, sed et fabricandi
ecclesias et tribuenda præsidia constituit. Denique idem
præfatus princeps donaria immensa et fabricam templi
primæ sedis principis apostolorum instituit, adeo ut sedem
imperiali, quam Romani principes præsederant
relinqueret et B. Petro, suisque præsulibus profutura
concederet. Ab illo enim tempore et deinceps viri reli-
giosi non solum possessiones et prædia, quæ possederant,
sed et semetipsos consecrarunt, edificantes basilicas in
suis fundis in honore sanctorum per civitates ac mona-
steria innumera in quibus cœtus Domino servientium
conveniret. Denique reges ac præsidēs ac magistratus
non solum hanc licentiam attribuerunt, sed etiam ipsi
propria largiti sunt per universa regna terrarum et ejus
Ecclesie..... De Constantini lepra et curatione per
baptismum Arta, lege, VIII, 800, notas Severini Bini.

CUNIBERTUS Longobardorum rex.—Pellicis Lucensis
episcopi chartam monasterio S. Frigidiani confirmatam
videmus confirmatam a Cuniberto Longobardorum rege,
anno 700. Et etiam majori quam ille studio cæteri Italiae
principes atque episcopi, pro peccatorum suorum remissione
nova monachorum cœnobis fundarunt. Multa ex his
numerantur a Romanis pontificibus aliisque episcopis
constructa, multa a principibus Beneventanis, multa
denique a ducibus Fori-Julii, Tuscanæ, atque ab aliis
Italiae magnatibus. Attamen Longobardorum adventu ac
populatione factum est ut sæculo vi et vii monasteriorum
in Italia foundationes non tam frequentes fuerint atque
in Gallia et Britannia. Imo ex his quæ ante condita fue-
rant non pauca fuere excisa, ita ut ne eorum quidem
memoria supersit. Sed illa potissimum celeberrima ac
diffusissima monasteria evasere, quibus initium dedit
quæpiam aut nobilitate generis aut sanctitate vitæ præ-
stans; fundatoris enim virtus, qui lares ibi flegebat, sui
nominis celebritate pia gentis oblationes crebras et
argentem discipulorum atque sodalium copiam ad se

traherat. Ita sanctus Benedictus monasterio Casinensi
ac Sublacensi, sanctus Columbanus Robiensti, sanctus
Anselmus, etc., etc. Neque segiores in ejusmodi studio
fuerunt alii reges ac proceres extra Italiam. Quot exempli
causa, monachorum domicilia excitavit Carolus Magnus,
ejusque filius Ludovicus Pius, etc., etc., LXXXVII, 1349,
1330.

EKKEARDUS, Urangiensis. — Eius Chronicon uni-
versale historiam chronologicam refert dissensionem
Gregorii papæ VII, et regis Henrici IV, CLIV, 946-1012.
Ferre historia eadem est ac illa quæ refertur in Bello
Saxonico Brunonis clerici Magdeburgensis, CXLVI, 491-
586. Hæc historiarum brevitatem a nobis datur sub nomine
Grægonis VII, papa.

EUGENIUS III, papa. — Eugenius creatus est pontifex
anno Domini 1145 tempore Conradi imperatoris: « Hic,
inquit Otto Frisingensis lib. vii, cap. 51, in principio
dignitatis susceptæ, eo quod, auctore Arnaldo, populus
ad tradenda urbi regalia, sicut antecessores suos, ita
ipsum sollicitare vellet, cum episcopis et cardinalibus
urbe cedit, ac proxima Dominica in monasterio Farfensi
consecratione pontifici, ob persecutionis immanitatem,
morem mutans, sublimatur. Inde post consecrationem
furor populi Romani declinans, ad munita loca se
transiit; postque, Viterbium veniens, ibi per aliquod
tempus moram fecit. At Romanus populus cum patricio
suo Jordano in furorē versus, præfecturæ dignitatem
abolentes, omnes principes ac nobiles ex civibus ad
subjectionem patricii compellunt; et non solum quorum-
dam illustrium laicorum turres, sed et cardinalium ac
clericorum domus subruentes prædam immensam diripiunt.
Ecclesiam etiam Beati Petri, omnium ecclesiarum
caput, incastellare sacrilege ac profanissime non me-
tuunt; peregrinos causa orationis advenientes ad
oblationem, quæstus gratia, plagis ac verberibus cogunt,
ac quosdam ex ipsis offerre nolentes in ipso porticu et
vestibulo templi nefario ausu occidere non verentur.
Quos venerabilis pontifex, percussus prius cum quibusdam
fautoribus suis anathematis gladio Jordane, adjuncta
Tiburiniis Romanorum antiquis hostibus militia coercuit,
tandemque pacem petere coegit quam pacem eo tenore
dedit, ut patriciatus dignitatem ex festo carent, et præ-
fectum in pristinam dignitatem acciperent; senatores
autem ex ejus auctoritate tenerent. Sicque in Urbem
rediens, Nativitatem Domini celebravit, anno 1146. Sic
in codice Vaticano Eugenii ingressus in Urbem narratur:
« Factum est igitur, Deo auctore, gaudium magnum in
tota Urbe ex inopinato accursu ipsius pontificis. Occurrit
ei maxima frequens populi multitudo cum ramis. Ad ejus
vestigia continuo a currentes, post pedum oscula eleva-
bantur ad oris oscula. Procedebant signiferi cum bandis;
sequebantur scrinarii ac judices. Judæi quoque non
deerant tantæ lætitiæ, portantes super humeris suis legem
Mosaicam. Universus enim Romanus chorus psallebat in
unum dicens: « Benedictus qui venit in nomine Domini. »
Sic itaque cum magno populi gaudio idem pontifex Late-
ranense palatium conscendere meruit, CLXXX, 1004-1007.

FREDERICUS imperator. — Iste consentientibus archiepis-
copis et episcopis Teutonici regni uxorem suam
injuste dimisit et inde magnam sibi calamitatem paravit.
A papa Adriano et Rolando cancellario pro uxoris suæ
primæ divortio vehementer arguitur. Quod ille ægre
ferens, cardinalibus Romanis introitum civitatum et
ecclesiarum regni sui interdixit. Inde Adrianus papa et
Fredericus imperator epistolas nimis mordaci sermone
ad alterutrum conscribunt. Epistola Adriani sic fuit:
« Lex divina, sicut parentes honorantibus vitæ longæ-
vitatem repromisit, ita maledicentibus patri et matri
sententiam nihilominus mortis intendit. Veritatis autem
voce docemur, quia omnis qui se exaltat humiliabitur,
et qui se humiliat exaltabitur. Quapropter super prudentia
tua non mediocriter admiramur, quod beato Petro et
sanctæ Romanæ Ecclesiæ illi commissus non quantum
deberes reverentiam exhibere videris. In litteris enim
ad nos missis nomen tuum nostro præponis; in quo
insolentia, ne dicam arrogantia, notam incurris. Quid
dicam de fidelitate beato Petro et nobis a te promissa et
jurata, quomodo eam observes, qui ab his qui illi sunt et
illius Excelsi omnes, episcopis scilicet, bonum magnum requi-
ris, fidelitatem exigis, manus eorum consecratas mani-
bus tuis iniectis, et manifeste factus nobis contrarius,
cardinalibus a latere nostro directis, non solum ecclesiæ,
sed etiam civitates regni tui claudis? Respicere igitur,
respicere, tibi consulimus, quia dum a nobis consecratio-
nem et coronam merueris, dum inconcessa captas, ne
concessa perdas, tunc nobilitati timemus. »

En rescriptum imperatoris ad eundem: « Lex iustitias
væcique quod tuum est restituit. Non enim parentibus

derogamus quibus in hoc regno nostro debitum exhibemus honorem, a quibus, videlicet progenitoribus nostris et regni dignitatem suscepimus et honorem. Nusquam enim ante tempora Constantini Silvester regale aliquid habuisse dignoscitur, sed ejus pietati concessione pax reddita est Ecclesiae, libertas restituta, et quicquid hodie papatus vester regale habere dignoscitur, largitione principum obtinet. Unde cum Romano pontifici scribimus, jure et antiquo nomen nostrum vestro praeponimus. Ab his autem qui dii sunt per adoptionem et regalia nostra tenent, cur hominagium et regalia sacramenta non exigamus, cum ille noster et vester verus institutor ab homine rege nihil accipiens, et omnia bona omnibus conferens qui pro se et pro Petro censum Caesari persolvit, et exemplum dedit vobis, ut et vos ita facialis, doceat vos ita dicens: « Discite a me quia mitis sum et humilis corde, etc. » His relectis, papa totus in imperatorem invehitur, et cum cardinalibus suis habito concilio, Fredericum imperatorem, qui, vivente uxore sua, aliam superduxerat, excommunicat, etc., CLX, 297-299.

GRATIANUS, monachus S. Benedicti. — (Ex variis decretis): Etsi aliis apostolis imperatur, ut laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur: « Duc in altum, » hoc est in profundum disputationum. Quid enim tam altum quam altitudinem divinarum videre, scire Dei Filium et professionem divinae generationis assumere, quam licet mens nequeat humana plenae rationis investigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo comprehenditur. Est aliud apostolicum piscandi genus, quo genere solum Petrum piscari Dominus jubet, dicens: « Mitte hamum, et cum piscem qui primus ascenderit, tolle. » A recta fide et apostolico tramite propter ullam persecutionem nolite recedere, scientes quod juxta Salvatoris sententiam, beati sunt qui persecutionem patiuntur propter justitiam. Haec est apostolorum viva traditio; haec sancta et apostolica mater omnium ecclesiarum Christi Ecclesia, quae per Dei omnipotentis gratiam a tramite apostolicae traditionis nunquam errasse probatur, nec haereticis novitatibus depravata succubuit, sed, ut in exordio normam fidei Christianae percepit ab auctoribus suis apostolorum Christi principibus, illibata finitibus manet. In sede apostolica extra maculam semper est catholica servata religio. Quoniam fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres et coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, id est sui nominis et honoris auctorem referre debere, quod per totum mundum possit ecclesiis omnibus in commune prodesse, CLXXVII, 1287, 1288, 1289. Sancta Romana Ecclesia, quae semper immaculata mansit, et Domino providente et B. Petro apostolo opem ferente, in futuro manebit, sine ulla haereticorum insultatione firma et immobilis omni tempore persistet, Marcellus papa, episcopis per Antiochiam constitutis: « Rogamus vos, ut non aliud doceatis, neque sentiatis quam quod a B. Petro apostolo et reliquis apostolis et Patribus accepistis. Ab illo enim primo instructi estis. Ideo non oportet vos proprium derelinquere patrem et alios sequi. Ipse enim est caput totius Ecclesiae, cui ait Dominus: « Tu es Petrus, etc. » Ejus enim sedes primitus apud vos fuit, quae postea, jubente Domino, Romam translata est, cui adminiculante gratia divina hodierna praesidentis die. Nec ab ejus dispositione vos deviare oportet, ad quam cuncta maiora ecclesiastica negotia, divina disponente gratia, juxta sunt referri, ut ab ea regulariter disponantur a qua sumptum principia. Si vero vestra Antiochena, quae olim prima erat, Romana cedit sedi, nulla est quae ejus non sit subjecta ditio. Cum beatus Petrus apostolicum a Domino accepit principatum, et Romana ecclesia in ejus permaneat institutis, aetas est credere quod sanctus discipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus Ecclesiam gubernavit, aliis regulis traditionum suarum decreta formaverit, cum sine dubio de eodem fonte gratiae unus Spiritus fuerit, et discipuli et magistri, ne aliud ordinatus tradere potuerit quam quod ab ordinatore accepit. Si Petrus volens percussit aurem, decuit quod aurem habere in specie non deberent quam in ministerio non haberent; sed bonus Dominus et ipsi refundit auditum, secundum prophetica dicta demonstrans, et ipsos si convertantur, posse sanari, qui in passione Domini vulnerati sunt, eo quod omne peccatum fidei mysteris ablatur. Tollit ergo Petrus aurem. Quare Petrus? Quia ipse est qui accepit claves regni celorum. Ille enim condemnat, qui et absolvit, quoniam ligandi et solvendi idem adeptus est potestatem. Tollit autem male audientes, tollit autem gladio spiritali aurem interiore male intelligentia. Caveamus ne cui tollatur auricula, dum legitur passio Domini. Si ad divinitatem ejus referimus infirmitatem corpoream passionis, excidit auricula, et excidit a Petro, qui

non passus est Christum prophetam aestimari, sed Dei Filium docuit fidei confessione signari, CLXXVII, 1270, 1271.

GREGORIUS II, papa (anno 714). — Sub Gregorii III, papae temporibus, Luitprandus rex Longobardorum donationem patrimonii Alpium Cottiarum Romanae Ecclesiae confirmavit, quam Aripertus rex fecerat, CXXVIII, 975, 992. Mox, istius regis jussu, castrum Narniae a Longobardis pervasum est; et ipse, generali motione facta, Ravennam progressus est, atque illam obsedit per dies aliquot, et castrum pervadens, classes captas abstulit et opes innumeras. Post aliquot dies Basilius dux, Jordanes chartularius, et Joannes subdiaconus, consilium inierunt ut pontificem interficerent. Quibus assensum Marinus, imperialis spatharius, qui Romanum ducatum tenebat, a regia missus urbe, imperatore mandante, hoc probavit. At inceptum effectu caruit. Postmodum idem consilium perficere quidam meditantur. At laudem a Romanis patefactum est, qui Jordanem et Joannem praefatos, primos hujus consilii auctores, interfecerunt. Tunc, variis modis pontifex Gregorius II vexabatur a praedicto Luitprando. Sed moti Romani ad defensionem summi pontificis sese parant.

Jussionibus itaque postmodum missis, decreverat imperator, ut nulla imago cujuslibet sancti, aut martyris, aut angeli haberetur; maledicta enim omnia assereret; et si acquiesceret in hoc pontifex, gratiam imperatoris haberet; et si hoc fieri praepediret, a suo gradu decideret. Respicens ergo pius vir profanam principis jussionem, jam contra imperatorem quasi contra hostem se armavit, reuens haerem ejus, scribens ubique cavere se Christianos eo quod orta fuisset impietas talis. Igitur permoti omnes Pentapolenses atque Venetiarum exercitus contra imperatoris jussionem restiterunt, dicentes, nunquam se in ejusdem pontificis condescendere, neque, sed pro ejus magis defensione viriliter decertare, ita ut anathemati Paulum exarchum vel qui eum direxerat, ejusque consentaneos submitterent, spernentes ordinationem ejus sibi omnes ubique in Italia duces elegerunt; et illa hujusmodi, CXXVIII, 976, 977, 978, 979, 980. At nunc de his quaedam explicationes danda sunt: A Gregorio II, prima est periodus Italicae libertatis, in qua Italia Barbarorum Graecorumque jugo sese eximere incipiente, jecerunt fundamenta restaurati postmodum Occidentalis imperii. De hoc Italiae motu sic loquitur Theophanes: « Porro si cer ille ac divinus Germanus, decretorum verae religionis defensor, Byzantii floruit adversus Leonem, ex re nomen habentem, ejusque satellites, tanquam adversus feras depugnans; quemadmodum in veteri Roma vir undequaque sacer et apostolicus, Petri apostolorum coephe confessor, eruditione praedictis facinoribus clarebat Gregorius, qui Romam atque Italiam totumque Occidentem a Leonis Isauri obedientia tam civili quam ecclesiastica, et ab ejus imperio subtraxit, » CXXVIII, 994.

Post haec dicitur, quod omnis Italia consilium iavit, ut sibi eligerent imperatorem, et Constantinopolim ducerent; sed compescuit tale consilium papa, sperans conversionem principis. Quod de eadem re habemus certum id patet ex epistola Gregorii, papae, ad Leonem imperatorem. « Invocabimus, inquit: primum ipsum exercitus omnis creaturae sedentem in coelis Christum, qui est super omnes exercitus supernarum virtutum, ut immitteret tibi demonem, sicut ait Apostolus: « tradere hujusmodi Satanam in interitum carnis ut spiritus salvus fiat. » Ex quibus nihil aliud videtur intelligi posse quam excommunicationem, CXXVIII, 1014.

Quae praefatis actis S. Gregorii, papae, occasionem contra Leonem imperatorem dederunt, causae sunt istae. Post haec claruit Leonis Isauri malitia, ita ut compelleret omnes Constantinopolim habitantes, tam virtute quam blandimentis, ut deponerent, ubicunque haberentur, imagines tam Salvatoris quam ejus Genitricis sanctae, vel omnium sanctorum, easque in medio civitatis, quod dicere crudele est, igni cremarent, et omnes dealbarent depictas ecclesias, CXXVIII, 994. Quae explicantur. Et enim primis ab ortu Christianae religionis temporibus, cum adhuc gentilis in eam exardesceret furor, et in hominum mentibus lateret adhuc idolorum superstitio, non tam frequentem fuisse sacrarum usum imaginum ut neque templorum atque basilicarum. Cum enim imagines ex eorum genere sint nunc ad salutem omnino necessariae non sunt, nec ad substantiam ipsam religionis attinent, in potestate Ecclesiae est ut ea vel adhibeat vel abieget, pro eo atque salius esse decreverit, cujusmodi positivi vulgo juris esse dicuntur. Ex illo nata est illa infidelium exprobratio, quae apud Minucium Felicem his verbis exprimitur: « Cur nullas aras habent, templa nulla,

nulla nota simulacra? » Ergo quidem opinati sunt nefas ac illicitum esse imagines habere. Sed paulatim dedecit sunt Christiani cultum imaginum non damnandum esse et multum prodesse posse ad pietatem. Quamobrem, uti basilicæ sive ecclesiæ et altaria in Dei honorem ac cultum extruere non dubitarunt Christiani, sic imagines Christi atque sanctorum quarum nondum hactenus percrebuerat usus, eodem tempore usurpavit Ecclesia, cum jam nullum idololatriæ periculum esset, et ad propagandam Christi ac martyrum sanctorumque cæterorum memoriam, et fideles aulmandos illorum exemplo ad pietatis constantiam, utile id esse videretur. Hinc usum cultumque imaginum Christi ac sanctorum, non solum cum lege Dei non pugnare, sed religioni consentaneum esse et fidelium pietati excitandæ utilem, creditum fuit. Saeculo viii, exitum est in Oriente monstrum horrendum, hoc est hæresis Iconoclastarum quæ venerandis imaginibus bellum indixit. Et Leo Isaurus in imagines exarsit. Hujus imperatoris impietati quæ potuit constantia obstitit S. Germanus patriarcha Constantinopolitans: postea Gregorius II, Romanus pontifex restitit pariter, et, ut vidimus, Italiam liberavit a jugo Barbarorum et Græcorum, CXXVIII, 1005, 1006, 1007, 1008.

GREGORIUS III (S.), papa. — Hic fuit autem temporibus Leonis et Constantini imperatoris, ea persecutione grassante quæ per ipsos mota est ad depositionem et destructionem sacrarum imaginum Domini nostri Jesu Christi et sanctæ Dei Genitricis, sanctorumque apostolorum, omniumque sanctorum et confessorum, pro quibus isdem sanctissimus vir, ut ab hoc resipiscerent ac se removerent errore, comminatoria scripta vigore apostolicæ sedis instituta, quemadmodum et sanctæ memoriæ decessor ipsius direxerat, misit per Gregorium presbyterum, etc., CXXVIII, 1023-1030.

Inter hujus pontificis acta, ista sunt adnotanda: Anno septingentesimo quadagesimo, Luitprandus, Longobardorum rex, Romam obsequio cecidit, eo quod Trasimundus Spoletanus et Godescalcus Beneventanus, duces sibi infensi, essent in amicitiâ summi pontificis. Quare papa Gregorius III, an. 741, duplicem legationem ad Carolum Martellum majorem domus regis Francorum cum clavibus sancti Petri et particulis catenarum misit, duplicemque ad eum scripsit epistolam, eo consilio ut eus a tanta oppressione Longobardorum liberaret. Videtur quod papa proponebat Carolo pactum, ut si Luitprandus caderet, Romanus consulatus (seu patriatus) ipsi Carolo sancteblat. Carolus mirifice ac magnifico honore ipsam legationem recepit, et munera pretiosa contulit. Cum hæc legatio Carolo gratis ima fuerit, non dubium quin per missos Luitprando regi bellum denuntiavit, nisi ditione Romana quam primum excederet, et Luitprandum ejus minis ab inepto deterritum, Papam, unde venerat, rediisse, retentis tamen oppidis quatuor quæ occupaverat quæ postea sub Zacharii Gregorii successore restituta sunt. Auxilia pontifici promissæ Carolum dubitandi etiam locus non est, sed cum eodem anno 741 obierit, ea præstare non potuit.

Ex historia horum temporum deducitur et explicatur, consulatum seu patriatum Carolo Gregorium III, obtulisse, cum dicitur populum Romanum relicta imperatoris dominatione ad suam defensionem Carolum vocasse. Patrocinii enim dignitas conferebatur illis qui ad defensionem Ecclesiarum et inopum adversus vim potentiorum eligebantur, ut patet formula qua princeps patriatum renuntiabat. Formula hæc erat: « Hinc honorem tibi concedimus, ut Ecclesiis Dei et pauperibus legem facias et inde apud altissimum Judicem rationem reddas. Tunc induat eum imperator mantum, et ponat ei in dextro iudice annulum, et det ei bombacinum propria manu scriptum: Esto patricius misericors et justus. Tunc ponat ei in caput aureum circulum et dimittat. » Importabat patriatus quoddam protectionis jus extraordinarium, quod Ecclesiis sibi non subditis, adversus potentiorum vim publicam aut privatam impetiri solent illi qui alias ex munere suo ad id non obligantur; licet enim principes Ecclesiæ in regnis suis constitutas ex officio tueri teneantur, illud tamen jus protectionis ordinarium est, et a jurisdictione pendet. Jus illud extraordinarium protectionis concedebatur proceribus viris, qui vocabantur patrui, defensores, protectores, advocati, qui protectionem et defensionem singularem Ecclesiis particularibus impendebant, præter eam quæ a regibus ex ordine discipline publicæ expectabatur. Sed patriatus Ecclesiæ Romanæ, seu patricii Romanorum nomen, duo quædam complectebatur, et jurisdictionem qua reges Francorum in Urbe ex consensu pontificis et populi Romani potiebantur, et protectionem seu defensionem quæ Romanæ Ecclesiæ polliciti erant; quæ defensio

pactis cum Romanis pontificibus initis constituta erat. Pactum illorum initium de protectione cum Ecclesia Romana conventorum confert scriptor Marca, in hæc tempora quibus Gregorius III se suamque Ecclesiam tuitioni Caroli Francorum ducis commisit, qui protectionem istam novis quibusdam legibus, a Pippino rege Francorum et Stephano II pontifice Romano, qui patricii dignitatem Pippino et ejus filiis attribuit, fuisse firmatam scribit.

His itaque difficillimis temporibus Carolum Martellum patricium Romanorum et defensorem Ecclesiæ dictum esse, præter historicum Fredegarii continuatorem, evidenter insinuant Carolus Magnus et Ludovicus Pius imperatores. Ille in divisione regni sui, anno 806 inter filios facta, ait: « Super omnia autem jubemus ut ipsi tres fratres curam et defensionem Ecclesiæ sancti Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo et beatæ memoriæ genitore Pippino rege, et a nobis postea suscepta est, et ut eam cum Dei adjutorio ab hostibus defendere nitantur, et justitiam suam, quantum ad ipsos pertinet et ratio postulerit, habere faciant. » Idem habet Ludovicus Pius in divisione regni sui, qui etiam ait: « Super omnia jubemus atque precipimus ut ipsi tres fratres curam et defensionem Ecclesiæ sancti Petri simul suscipiant, sicut quondam a proavo nostro Carolo et avo nostro Pippino, et beatæ memoriæ Carolo genitore nostro imperatore, et a nobis postea suscepta est. Ex quibus nobis concludendum est Carolum Martellum primum fuisse omnium principum Francorum, aut cujusque alterius gentis, qui ubi Ecclesiæque Romanæ patrocinium suscepit.

Ex legatione illa Gregorii III ad Carolum Martellum, penes quem Franciæ tunc omnis administratio erat, orta videtur origo novorum apostolicorum in Francia. Tunc enim apostolici Romanæ sedis in Francia visi sunt, qui bis cum Carolo Martello egerunt, ut auxilio consilioque esset Romanis. Qui Romanum pontificatum post Gregorium III geaserunt, si frequentius nuntios direxerunt in Franciam, reque eo devenit, ut præter legatos, qui pro novis causis emergentibus Roma mittebantur, apostolicius Romanæ sedis in comitatu regis assidue maneret, nec raro id munus a Romano pontifice collatum est ei quem rex archicapellanus palatii sui constituerat, CXXVIII, 1039, 1040, 1046.

GREGORIUS VII, papa. — Aistulpho Longobardorum et Pippino Francorum regibus vita functis, Carolus Franciæ et Desiderius Longobardis præfuit. Quorum ille obsequii erga Romanam Ecclesiam, hic vero odii hæredes fuerunt. Desiderius, Adriano papa, a quo Romanos vexare et oppugnare cepit, ut pontifex qui longe impar Longobardorum viribus erat, orientalibus auxiliis destitutus coactus sit, exemplo Stephani II, Carolum Magnum Pippinifilium Francorum regem, Saxonico bello tunc implicatum, in Italiam, Ecclesiæ Romanæ auxilio evocare. Qui pontifici obtemperans, in Italiam ingenti cum exercitu, Alpibus superatis, venit. Ubi Desiderio acie victo, atque paulo post capto, Longobardorum regnum in Francorum ius transtulit. Qui, ut se gratum Romanæ Ecclesiæ exhiberet, cujus tuendæ causa opulentissimum regnum obtinuerat, tres ex regno Longobardico partes fecit; quarum unam, ipsius scilicet regni Longobardici sedem Ticinum, et omnia, quæ Longobardi in Italia antiquitus acquieverant, sibi retinuit; alteram vero, quæ se comprehendebat, quæ paulo ante Longobardi in Italia orientalibus ademerant Romanorum imperatoribus, hoc est, exarchatum Umbriæ et Piceni partem Romanæ Ecclesiæ confirmavit, vel de novo largitus est. Quibus ita dispositis, primus omnium principum, Romanam quam maxime et dignitate et profana ditione, maximisque opibus auxit Ecclesiam.

Tot igitur tantorumque beneficiorum non immemor Adrianus papa, sub quo tam magnifice de Romana Ecclesia Carolus bene meritus fuerat, synodum cum episcoporum, abbatum aliorumque plurimorum prælatorum, anno salutis 785, Laterani in basilica S. Salvatoris congregavit; ex qua, ex totius synodi consensu dedit ei jus et potestatem pontificem eligendi et ordinandi apostolicam sedem. Totum hoc commentum refellit Baronius anno 774. Quid? fundaturne, an nos admittendo, iudicium sub lite est! cum eo tempore liberi Romani cleri et populi suffragiis Romanum pontificem creari mos esset... insuper episcopos, etc., ab eo investituram accipere definivit, ita ut mire a rege laudarentur et investirentur, episcopus vel abbas a nemine consecrari posset. Cujus rei testis est Anastasius Bibliothecarius, ut legitur apud Gratianum, distinct. 63.

Imperatoribus autem qui Carolo Magno successerunt, ad eam ignaviam delapsis, ut non solum ejusmodi privilegium tueri molent, sed nec ulli imperii jura curarent,

eam occasionem Adrianus papa III nactus sub imperatore Carolo III anno salutis 884, illud quidem quod sub prioribus pontificibus sensim exoleverat, congruato synodo, omnino antiquavit et abrogavit, instituens ut in papæ electione imperator se non intromitteret. Leo VIII antipapa hoc privilegium Othoni primo imperatori de Romana Ecclesia optime merito restituit; renovavit exemplo Adriani primi qui illud regi Carolo Magno concesserat, et de novo confirmavit.

Porro contra hoc decretum Leonis VIII antipapæ nullus deinceps Romanorum pontificum reclamavit vel aperte contradixit usque ad Gregorium VII. Hic primus fuit qui imperatorem Simoniam offensus, in contrarium editis decretis, hæc duo Adriani primi et Leonis VIII privilegia omnino abrogavit. Satis autem constat Joannem XIII qui Leoni VIII immediate successit, Gregorium V, et Sylvestrum II apostolicæ sedi sola imperatorum auctoritate impositos fuisse, nullis cleri vel populi Romani suffragiis expetitis. Cæteri vero Romani pontifices, qui inter Joannem XIII et Sylvestrum II fuerunt, etsi eos electos fuisse ab imperatoribus non legantur, sed a clero, senatu, populoque Romano, id accidit quod electionis tempore imperatores Urbe absentes, adeo maximis in Germania et alibi bellis impliciti essent, ut de novo pontifice Romanæ sedi providere non possent. Illud tamen constat, dum imperatores, tres Othones autem dico, in Urbe vel prope, aut certe in Italia fuerunt, et Romanam forte Ecclesiam pastore vacare non contigisset, eos novum summum pontificem dedisse. Si vero tempore novæ electionis, eos ab Italia procul esse contigisset, certum est, tum Romanos pontifices a clero, senatu populoque Romano electos non absque imperatorum consensu consecratos fuisse. Fuerunt autem Benedicti VI et VII, Bonifacius VII, apostolicæ sedis invasor, cui etiam exactus fuit, et Joannes XIV, XV, XVI. Quorum novissimus, ut quidam arribunt, quod sine imperatoris Othonis III consensu electus et consecratus esset, Urbe fugatus, sacerdotio amotus est, Gregorio V subrogato.

Huic igitur privilegio a Leone VIII usque ad Gregorium VII a nemine unquam papa reclamatus est, quam non omnino fuerit negligentia imperatorum observatum; unde octo vel novem jam Romani pontifices, sine electione imperatorum a clero, senatu populoque Romano creati fuerant. At Henricus III, in Italiam veniens, imperii hoc privilegium magnifice sibi vindicavit. novum pontificem creavit, Clementem II, abrogatis tribus pontificibus Benedicto VIII, Sylvestro III, et Joanne XX, cardinalibusque, clerum ac senatum, populumque Romanum sacramento adegit in verba sua, jurare rogens se Romanum pontificem nisi suo jussu creatum non suscepturos. Qui dum vixit hoc præstantissimum Imperii jus mordicus retinuit, et Clementem II, Damasum II, Leonem IX et Victorem II, suo arbitrio Romanos pontifices designavit, CXLVIII, 164, 167.

Post quædam satis obscura de Romanis pontificibus, Gregorius VI, ipsemet summus pontifex, ex abdicatione trium pontificum schismaticorum, et ipse relegatus schismatis vitandi causa in conobio Cluniacensi, ubi Hildebrandus erat, redarguitur ab Hildebrando de suæ electionis modo, qui illi dicebat omnino inconvenientis esse et contra sanctorum Patrum instituta, a manu laici maxime Christiani orbis pontificem ad totius Ecclesiæ regimen vi immitte; verum, si suis consiliis acquiescere vellet, se utrumque pollicetur effectum, ut quod imperatoris indignationem propter ea non incurreret, quodque libertas ecclesiastica in legitima justaque pontificis ordinatione illæsa conservataque maneret. Cujus monitis Gregorius VI, vir pius et sanctus humiliter parens, purpuream vestem statim, et alla pontificalia indumenta deposuit, peregrinique habitu suscepto, secum ipsum Hildebrandum monachum, qui salubre consilium sibi dederat, comitem assumpsit, et coeptum iter Romam versus cum legatis Romanis, et aliis comitibus episcopis arripuit. Romæ honorificentissime susceptus, altero post adventum suum die, congregatis in basilica S. Petri cardinalibus, clero, senatu, populoque Romano, eos his verbis ab Hildebrando instructus allocutus est: Fratres, legatione vestra cognita, ad imperatorem profectus sum ut voluntatem et propositum ejus requirerem, non ut ab eo Romanus pontifex eligerer, quem scio nihil juris in hujusmodi electione habere, sed eam ad vos libere perferre. Hac autem non ob aliam causam veni, quam et apostolorum limina visitarem. Et quoniam hæc apostolica sedes, jam diu pastore vacavit, eam amplius sic manere non expedire. Quapropter vos omnes hortor et moneo ut nulla in terposita mora, idoneum vobis quam primum eligatis pastorem et episcopum. » Statim autem Hildebrandi consilio ab omnibus episcopis, cardinalibus, exterisque

nobilibus ei responsum est: « Te unum, et non alium volumus, atque in Romanum pontificem eligimus. » Tumque archidiaconus S. R. Ecclesiæ more majorum exclamavit: « Brunonem episcopum B. Petrus elegit, » etc. CXLVIII, 153, 154.

Consecratus igitur pontifex, ipsum Hildebrandum monachum, cujus consilio hæc omnia facta fuerant, subdiaconum cardinalem, etc. creavit. Eo vero mortuo, Hildebrandus a clero, senatu populoque Romano ad imperatorem missus est legatus, ut novam ab ipso pontificem expostulant. Victor II electus est, et eum ad Romam adduxit; apud quem etiam plurimum, ut apud Leonem IX in omnibus valuit; erat enim vir rerum gerendarum peritia valde clarus.

Post obitum Victoris II, Stephanus IX electus est, servato jure ab Hildebrando statuto; postea Nicolaus II pontifex maximus renuntiatus est, et ab ipso Hildebrando creatus est archidiaconus S. R. E. Nicolaus II mortuo, Hildebrandus ecclesiasticæ libertatis anxius, Romani pontificis electionem ex manu imperatorum eripere jam aspirans, maximus auctor fuit, ut in electione Romani pontificis Ecclesia Romana libertatem suam jam diu in electione suorum pontificum amissam recuperare inceperit. Ejus opera ordinatio ad papatum Alexandri II approbata fuit, tanquam quæ legitimis suffragiis facta fuisset; et ipsi recuperavit patrimonium B. Petri in Campania, quod Northmanni occupaverant.

Alexandro II mortuo anno 1073, Hildebrandus cum occupatus esset eodem die obitus et sepulture ejus, exsequiis, repente in Lateranensi basilica maximus cleri et populi Romani factus est concursus, amantium ei dicentium: « Hildebrandum archidiaconum Petrus elegit. » Tunc vi raptus, ibidem ipso die, pontifex creatus est, cardinalibus, clero, senatu populoque Romano in locum papæ Alexandri, imperatore Henrico IV inconsulto, nullaque ejus aut Germaniæ episcoporum et principum interposita aut expectata auctoritate, CXLVIII, 155-159.

Atamen Hildebrandus consecrari noluit et coronari, donec imperatoris et principum super electione sua exquireret voluntatem. Primum igitur statim post electionem suam præsul' Cæsareo in Italia de sua creatione scripsit. Eadem ratione imperatori Henrico IV, tum in Germania agenti per legatos suos causam et modum electionis de se per violentiam Romanorum factæ renuntiavit, asserens, etsi electus esset, quia populi furientia voluntati resistere non potuisset, se tamen nunquam consecrari voluisse, nec velle, nec pontificatus administrationem se unquam accepturum, nisi prius ipsius Germaniæque episcoporum et principum adesset consensus. Atque ob eam causam quamplurimum a populo, post electionem suam, liber dimissus fuit, statim Albanum extra Urbem concessisse, ne contra morem ab eodem populo consecrationis manus accipere cogeretur.

Litteris autem suis ab imperatore acceptis, episcoporumque conventu congregato, diligenter Gregorii VII electio examinata est. Cum vero imperator eam legitimam esse, omniumque tam cleri quam populi Romani liberi suffragiis factam fuisse cognovisset, tam ipse quam cæteri principes ratam esse voluerunt etque consenserunt. Cumque mox quædam obambulationes evenissent, facile Gregorius eas dimovit; et rex, divina voluntate res ita disponente, cum imperium Romanum a sacerdotali potestate minuendum esset, et ad nihilum fere redigendum, rex ipse satisfactiones quas Greg. attulit, libenter suscepit.

Gregorius igitur præter spem quod tantopere desiderabat assecutus, ut in ejus electione imperatoris esset consensus, nihil differendum ratus, in proximo Pentecostes festo, presbyterum se ordinari fecit; et natali die apostolorum Petri et Pauli in Romanum pontificem consecratus suæ coronationis insignia suscepit. Confirmatus igitur in Romana sede, quasi nulla amplius hæsitatio in animis hominum obrepere posset de legitima ejus creatione; quippe quod a cardinalibus, clero, senatu populoque Romano, consensu et voluntate imperatoris et principum accedente, jam electus et consecratus erat, atque tunc pro legitimo, vero et indubitato pontifice habebatur; non longe post ejus consecrationem, quod diu ante animo conceperat executioni mandare disponit, CXI.VIII, 159, 160, 161.

Anno igitur 1074, qui primus adhuc erat anni pontificatus, statotempore hac ratione recuperandæ ecclesiasticæ libertatis principia jecit. Synodus congregatur, canones eduntur, quorum major pars antea parum in usu fuerat et a nemine prædecessorum suorum unquam attentata. Quibus decretis gratum sibi fecit et viam ad ea omnia quæ animo conceperat peragenda. Quibus actis et factis fundamentis in synodo gratia tentandi quod disposuerat benigne primum et humaniter Henricum regem

per litteras suas deprecatus est, ut subiectionem Romanæ Ecclesiæ non abnueret ut catholicus princeps atque se eidem Ecclesiæ devotum filium exhiberet; hortatusque est eum ut a Simoniacâ heresi, id est, ab episcopatum et abbatium venditione sive mercatu quas largitione corruptus conferebat, omnino se temperaret; et a reliquis vitiis de quibus apud sedem apostolicam, tam sub prædecessore suo Alexandro papa II, quam se pontifice renuntiato, in amatus et accusatus fuerat, se contineret; alioquin se usurum in ipsum et delinquentes censuris ecclesiasticis.

Ad prædictorum intelligentiam, dicendum quod tunc erat consuetudo a temporibus Caroli Magni imperatoris, primum ex auctoritate Romani pontificis Adriani I introducta, ut alicujus urbis vel abbatie episcopo aut abbate mortuis, statim clerici vel monachi in unum congregati legatos ad imperatorem, qui tunc erat, dirigerent, ad quem defuncti prælati pedum pontificale et anulum deferentes, eum pro novo antistite deligendo, nomine sui collegii interpellabant. Qui statim senatus suo congregato, ex ipsius plerumque sententiâ, unum vel ex ipsis collegiis, vel ex amicis et capellanis cæterisque domesticis et familiaribus suis, juxta loci dignitatem, ut ei libitum erat, pro arbitrio a se electum, annulo et virga pastoralis defuncti prælati ad se transmissis donabat, illumque de illo sacerdotio diplomate suo imperiali investitum, hoc est, illa dignitate donatum in episcopum vel abbatem consecrari mandabat, absque ulla cleri et monachorum electione. Sic Joannes XIII, Gregorius V, Silvester, Clemens, Damasus, Victor, Nicolaus II et Leo IX, imperatorum sententiâ, sive cleri Romani suffragiis electi fuerunt summi pontifices et sacri, et ab imperatoribus per anulum et virgam de papatu Romano investiti fuerant.

Tandem Gregorius VII opportunitatem nactus quod imperator sibi jura Ecclesiæ vindicaret semper ut ubique, demum accidente causa etiam quod cum Henricus IV imperator prædictus multis et maximis bellorum occupationibus impeditus ingenti pecuniâ vi indigeret, episcopatus et abbatias plerumque his qui plus ei offerebant largiebatur, vocat ad synodum Romanam Henricum, causam dicitur de criminibus quæ ei objecta fuerant. Nunc apparet antipapa Clemens III, nomine Gutherius Coquitus, CXLVIII, 175, 176, 180, 181.

Sed ad concilium Henricus non venit; imo tunc inaudita audacia et admirabili superbia, sui facinoris computes nec dicendâ colligit episcopos in civitatem Wormatiæ, habitoque conciliabulo proscripserunt primæ sedis episcopum. Cum igitur dissimulare tantæ facinoris malitiam non posset apostolicus, excommunicavit tam ipsum quam omnes ipsius fautores, atque omnem ipsi regiam dignitatem interdixit, et obligatos ei sacramentis ab omni debito fidelitatis absolvit. Quia (quod verendum etiam est dicere) præter hæreticam culpam Henrici IV aderant in sancto isto concilio nuntii illius sic audentes intrare: « Præcipi dominus noster rex ut sedem apostolicam, papatum utpote suum dimittas, nec locum hunc sanctum ultra impediās. » Proh æfas! En suum esse dixit quod solum apostolorum principi Petro Christus Dominus commisit! Quam ob causam omnis illa sancta synodus Romana III, jure indignata anathema illi conclamavit atque confirmavit.

Gregorius igitur ubi anathematis sententiâ in synodo percussit regem Henricum et omnes qui perpetrati facinoris fuissent auctores, ad omnes Christi fideles has litteras dedit quibus et sententiâ excommunicationis in eosdem latam adjunxit, CXLVIII, 792.

En Epistola Gregorii VII ad universos Christianos de excommunicatione lata in Henricum IV: « Audistis, fratres, novam et inauditam presumptionem; audistis sceleratam schismatiorum et nomen Domini in beato Petro blasphemantium garrulitatem et audaciam; audistis superbiam ad injuriam et contumeliam sanctæ et apostolicæ sedis illatam, qualem vestri patres nec viderunt, nec audierunt unquam, nec scripturarum series aliquando a paganis vel hæreticis docet emersam... Quapropter si beato Petro claves regni cælorum a Domino Deo nostro Jesu Christo traditas esse creditis, et vobis per manus ipsius ad æterna vitæ gaudia introitum patere cupitis, cogitandum vobis est quantum nunc de irrogata sibi injuria dolere debeatis, etc., CXLVIII, 434.

Interim eligitur in partibus Teutonicis dux Rodolphus in regem ad defendendam catholicam Ecclesiæ unitatem propter quod magis magisque indignatus Henricus, spreto consilio et auxilio domini papæ in omnes catholicos de hæcchabatur inique. Tandem non finem hæc res adhuc habuerunt, etc., sed nos his finem imponere debemus, et si quis ampliora desiderat videat CXLVIII, 915, 916, 918, 919, 917, 918, et ferme totum volumen CXLVIII, in quo

congeruntur monumenta Gregoriana de his et aliis a his S. Gregorii VII.

De Henrico IV et Gregorio VII questio longa tractatur in Chronicon universali Ekkeardi, CLIV, 946-1012.

Adhuc quædam de Gregorio VII papa (an 1076). Gregorius papa totus in Henricum imperatorem invehitur, et quoscunque potest ab eo verbis et scriptis averit; animum etiam Agnelis matris ipsius ab eo alienat. Principibus Saxonum qui in deditione imperatoris erant, relaxatis per eos quibus commissi erant, Saxones rebelant instinctu Gregorii VII. Ipse papa occurrere (an 1071) imperatori in Longobardia, sub falsa eum puer absolvit. Omnes enim qui prius Hildebrandum seu Gregorium VII abjuraverant, perjurio perjurium cumulant, imperatorem abjurant, et Rodolphum ducem Burgundionum super se regem statuunt; corona ei a papa missa illi erat inscriptum: « Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho. » Hunc Sigifridus archiepiscopus Moguntinæ in regem benedixit, et facta a Moguntinis seditione contra eum, Rodolphus cum archiepiscopo noctu aufugit. Hildebrandus papa omnes adversantes imperatori absolvit ab infidelitate et perjurio. Henricus mox, omnes insidias frustratus, Rodolphum adortus, eum compulsi fugere...

Hildebrandus (an. 1080). quasi divinitus revelatum sibi prædixit, hoc anno falsum regem esse moriturum; etenim scripsit episcopo Tridentino: « Festum beati Petri non prius transeundum quam in cunctorum notitia certissime clareat illum justissime excommunicatum. » Bonizo est totus Gregorio VII deditus: In secunda feria post Pascha apud S. Petrum, cum regem excommunicasset, adjecit: Omnibus vobis notum sit, quod si usque ad festivitatem S. Petri Henricus non respiciuerit, mortuus erit ut depositus. Quod si hoc non fuerit, mihi credi amplius non oportet.

Et verum quidem prædixit, sed fefellit eum de falso rege conjectura secundum suum velle, super Henrico rege interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus gravi prælio congreditur, et in congressu falsus rex Rodolphus cum multis Saxonie principibus extinguitur. Ex Sigeberto Gemblac monach., CLX, 219, 220.

Gregorius VII innumeris malis quæ contingebant ex promotionibus factis a potestate imperatoria, obviare cupiens, Romana synodo quinquaginta episcoporum consistente presbyterorum et abbatum multitudine, decreta statuit: « Si quis deinceps episcopatum vel abbatiam de manu alienius laicæ personæ susceperit, nullatenus inter episcopos habeatur, nec ulla ei ut episcopo aut abbati audientia concedatur, insuper et gratiam beati Petri et introitum Ecclesiæ interdicimus. » Item: « Si quis imperatorem, regem, ducem, marchionem, comitem, vel quilibet sæcularium potestatum aut personarum investituram episcopatum, vel alicujus ecclesiasticæ dignitatis dare præsumperit, ejusdem sententiæ vinculo se strictum esse sciat, » CXLIX, 468.

HENRICUS IV, imperator. — Cum apud Brixiam Noricam triginta episcoporum conventus, nec non et optimatum exercitus, non solum Italiæ, sed et Germaniæ jussu regis Henrici congregaretur, factus est omnium consensus adversus Hildebrandum papam, cognominatum Gregorium VII, quem pseudomonachum totisque vesaniæ pecciferum principem et præcipuum sanctæ sedis invasorem affirmantes, ab apostolica sede depellendum, quamvis absentem, dijudicabant et Wigbertum Ravenensem archiepiscopum ipsi subrogandum eligebant. Hujus decreti conclusio hæc est: « Quia, inquit, illum constat non a Deo electum, sed a se ipso in fraude ac pecunia imprudentissime obiectum, qui ecclesiasticum subvertit ordinem, qui Christiani imperii perturbat regnum, qui regi catholico ac pacifico corporis et animæ intentat mortem, qui perjurum defendit regem, qui inter concordem seminat discordiam inter pacificos lites, inter fratres scandala, inter conjuges divortia, et quidquid quieti inter plebem stant stare videbatur concussit; nos auctore Deo congregati in unum, legatis ac litteris freti decem et novem episcoporum die sancto præteriti Pentecostes Moguntinæ congregatorum, contra eundem Hildebrandum procacissimum, sacrilegium ac incendia prædicantem, perjuriam et homicidia defendentem, catholicam et apostolicam fidem de corpore et sanguine Domini in questionem ponentem, hæretici Berengarii antiquum discipulum, divinationum ac somniorum cultorem, manifestum necromanticum, phytionico spiritu laborantem, et ideo a vera fide exorbitantem, judicamus canonice deponendum et expellendum, et nisi ab ipsa sede his auditis descenderit in perpetuum condemnandum, » CLIV, 981. Scripsit post hæc Anselmus Lucensis, etc. Vide Anselmus, Luc. Et in præsentem Index, Grægonius VII.

HENRICUS, princeps Trevirensis, et alii principes. — *Diploma*: « Nos principes imperii N. N., universis presentem paginam inspecturis. Complectens ab olim sibi Romana mater Ecclesia quadam quasi germana charitate Germaniam, illam eo terreno dignitatis nomine decoravit, quod est super omne nomen, temporaliter tantum presidentium super terram, plantans in ea principes tanquam arbores præelectas et rigans illas gratia singulari, illud eis dedit incrementum mirandæ potentiae, ut ipsius Ecclesiæ auctoritate suffulti velut germen electum, per ipsorum electionem illum qui frena Romani teneret imperii germinarent. Hic est illud luminare minus in firmamento militantis ecclesiæ, per luminare majus Christi vicarium illustratum. Hic est qui materiam gladium ad ipsius nutum excutit et convertit, ut ejus præstatio pastorum pastor adjutus oves sibi creditas spiritus gladio protegendo communit, temporali refrenet et corrigit ad vindictam malefactorum, laudem vero credentium et honorum. Ut igitur omnis materia dissensionis et scandali, seu etiam rancoris occasio inter ipsam Ecclesiam et imperium auferatur, et si duo gladii in domo Domini constituti debito fodere copulati se ipsos exercent, in utilem reformationem regiminis universi, et nos in actu voluntatis et operis inveniamur filii devotionis et pacis, qui tam Ecclesiam quam imperium confovere tenemur, quicquid per Dominum nostrum Rudolphum Dei gratia Romanorum regem semper Augustum sanctissimo patri ac domino nostro Nicolao papæ III e usque successoribus et ipsi Romanæ Ecclesiæ recognoscimus, confirmatum, ratificatum, innovatum, de novo donatum, declaratum, sive concessum, juratum, et actum, seu factum est per privilegia, vel quæcunque alia scripta quoruncunque tenorum super recognitionibus et ratificationibus, approbationibus, innovationibus, confirmationibus, donationibus, concessionibus et factis seu gestis tam aliorum imperatorum et regum Romanorum prædecessorum regis ejusdem quam ipsius regis et specialiter super fidelitate, obedientia, honorificentia et reverentia per Romanos imperatores et reges Romanis pontificibus et ipsi Ecclesiæ impendendis ac possessionibus, honoribus et juribus ejusdem Ecclesiæ et nominatim super tota terra quæ est a Radicolano usque ad Coperanum marchia Anconitana, etc., etc. Nos nostri nominis principatus in omnibus ac per omnia approbamus et ratificamus, ac fidei omnibus et singulis et quibuscunque aliis super eisdem per eundem regem quocunque modo factis et in posterum faciendis voluntatem nostram, assensum atque consensum unanimiter atque concorditer exhibemus. Et promittimus quod contra præmissa, vel aliquid præmissorum nullo unquam tempore veniemus. Sed ea omnia et singula pro posse nostro procurabimus inviolabiliter observari... Actum anno 1279, indict. vii, regnante prædicto domino nostro domino Rudolpho Romano, rege, glorioso regni ejus anno vi, XCIII, 870-872.

HINC MARUS, Rhemens. archiepisc. — Duo sunt quibus principa iter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum et regia potestas. Solus enim Dominus noster Jesus Christus fieri potuit rex et sacerdos. Post incarnationem vero, et resurrectionem et ascensionem ejus in cælum, nec rex pontificis dignitatem, nec pontifex regiam potestatem sibi usurpare præsumpsit: sic etionibus propriis dignitatibusque ab eo distinctis, ut et Christiani reges pro æterna vita pontificibus indigerent, et pontifices pro temporalium rerum cursu regum dispositionibus uterentur; quatenus spiritualis actio a carnalibus distaret incursum, et ideo militans Deo minime se negotiis secularibus implicaret; ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotiis secularibus implicatus. Et tanto est dignitas pontificum major quam regum, quia reges in culmen regum sacrantur a pontificibus; pontifices autem a regibus consecrari non possunt; et tanto gravius est pondus sacerdotum quam regum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino redditur sunt examine rationem; et tanto in humanis rebus regum cura est propensior quam sacerdotum, quanto pro honore et defensione ac quiete sanctæ Ecclesiæ, ac rectorum et ministrorum ipsius, et leges promulgando, ac militando, a rege regum est eis curæ onus impositum. Et in veteri lege cum sacerdotes in regimine regni reges ungebant et diademata caputibus illorum imponebant, legem in manibus eis dabant, ut discerent et scirent qualiter se et subjectos sibi regere, et sacerdotes Domini honorare debeant. Et quod Ozias rex præsumpsit incensum ponere quod non regis, sed sacerdotis, erat ministerii lepra est a Deo percussus, et de templo a sacerdotibus ejectus, et in domo sua est usque ad mortem reclusus, CXXV, 1071.

HUGO DE S. VICTORE, canonic. Parisiens. — Universitas autem Christianorum, sive Ecclesia duos ordines complectitur, laicos et clericos, quasi duo latera corporis unius. Quasi enim ad sinistram sunt laici qui vitæ presentis necessitati inserviunt. Non ita dico ad sinistram quemadmodum illi ad sinistram statuerentur quibus dicitur: « Ite, maledicti, in ignem æternum. » Absit a me ut bonos laicos ibi statuere præsumam! Nam qui boni erunt sive laici, sive clerici ibi non erunt; et qui mali erunt, sive laici, sive clerici ibi erunt. In vero laico Christiano est etiam dextera et sinistra. Quod est ad sinistram illius in corpore de corpore est et bonum est, quamvis optimum non sit ut id quod est ad ipsius dexteram: « In dextera ejus longævitas vitæ, in sinistra autem ejus divitiæ et gloria (Prov. iii).

Laici ergo Christiani qui et terrena et terrenam vitam necessaria tractant, pars corporis Christi sinistra sunt. Clerici vero quoniam ea quæ ad spirituales vitam pertinent dispensant, quasi dextera sunt pars corporis Christi. Laicis Christianis fidelibus terrena possidere conceditur, Clericis vero spiritualia conceduntur tantum, quemadmodum olim in illo populo priore ceteris tribus quæ typum laicorum præferbant, portiones in hereditate acceperunt. Sola tribus Levi quæ ecclesiasticos figurabat, decimis et oblationibus et sacrificiorum victimis pascebatur. In laicis ergo ad quorum studium et providentiam ea quæ terrenam vitam necessaria sunt pertinent, potestas est terrena. In clericis autem ad quorum officium spectant ea quæ spiritualis vitam sunt bona, potestas est divina. Illa igitur potestas secularis dicitur, ista spiritualis nominatur. In utraque potestate diversi sunt gradus et ordines potestatum; sub uno tamen utriusque capite distributi, et quasi ab uno principe deducti et ad unum relati. Terrena potestas caput habet regem. Spiritualis potestas habet summum pontificem. Ad potestatem regis pertinent quæ terrena sunt et ad terrenam vitam omnia facta. Ad potestatem summi pontificis pertinent quæ spiritualia sunt, et vitæ spiritualis attributa omnia. Quanto autem vita spiritualis dignior est quam terrena, et spiritus quam corpus, tanto spiritualis potestas terrenam sive secularem potestatem honore ac dignitate præcellit. Nam spiritualis potestas terrenam potestatem et instituere habet, ut sit, et judicare habet si bona non fuerit. Ipsa vero a Deo primum instituta est, et cum deviat a solo Deo iudicari potest sicut scriptum est: « Spiritualis dijudicat omnia et ipse a nemine judicatur. » Quod autem spiritualis potestas (quantum ad divinam institutionem spectat) et prior sit tempore, et major dignitate, in Veteri Testamento manifeste declaratur, ubi primum a Deo sacerdotum institutum est; postea vero per sacerdotum, juvente Deo, regalis potestas ordinata, CLXXVI, 417, 418.

Potestas terrena pertinet ad vitam terrenam. Et omnia quæ ad terrenam vitam spectant subiecta sunt terrenæ potestati. Hæc autem omnia dupliciter pertinent ad jus terrenæ potestatis, ut videlicet ipsa terrena potestas hæc et possidentibus secundum justitiam distribuat, et contra injustitiam impugnantium defendat. Sicut autem prælatorum debitum est subjectis possidenda juste dispensare, et eos contra injustitiam defendere, sic subjectorum debitum est secundum instituta legum et rationabiles consuetudines prælatis et in se et in suis servitium exhibere.

Quomodo Ecclesia terrena possident: De terrenis bonis ad terrenam vitam pertinentibus, quæ vel possident prælati in subjectis, vel subjecti possident a prælatis, quedam Ecclesiæ Christi devotione fidelium concessa sunt possidenda, salvo tamen jure terrenæ potestatis. Sic enim rationabile est et bonum, quia Deus noster pacis amator est, et nihil inordinatum approbare potest vera justitia. Spiritualis siquidem potestas non ideo præsidet ut terrenæ in suo jure faciat præiudicium, sicut ipsa terrena potestas quod spirituali debetur, nunquam sine culpa usurpat. Sic igitur quando huiusmodi quæ ad terrenam spectant potestatem Ecclesiæ Christi conceduntur, illi quidem largiores sunt muneris, hoc solum concedere possunt in ea quod possident, quia nec subjecti in quod suis superioribus debetur ad aliam possunt transferre potestatem, nec prælati in his quæ juste a subjectis possidentur alienos possessores inducere. Hoc est ut nec prælati id quod subditorum est aliis tribuant, nec subjecti id quod prælatorum est immutare præsumant. Notandum tamen quod principes in terrenis possessionibus quas vel in subjectis, vel sine subjectis possident, Ecclesiæ aliquando concedunt solam utilitatem aliquando et utilitatem et potestatem. Utilitatem sine potestate concedunt quando fructum quidem possessionis ad usum Ecclesiæ transferri decernunt, sed potestatem justitiæ exercendæ in ipsa

possessione ad ejus jurisdictionem transire non permittunt. Aliquando et potestatem et utilitatem simul tribuunt. Ubi tamen diligenter attendendum est quod, licet Ecclesia fructum terrenae possessionis in usum accipiat, potestatem tamen exercendae justitiae per ecclesiasticas personas, aut judicia secularia non potest exercere; potest tamen ministros habere laicas personas per quas jura ac judicia ad terrenam potestatem pertinentia secundum tenorem legum et debitum juris terreni exerceat. Sic tamen ut et ipsum quod potestatem habet a principe terreno se habere cognoscat; et ipsas possessiones nunquam ita a regia potestate elongari posse intelligat, quando si ratio postulaverit et necessitas et illis ipsa potestas debeat patrocinium et illi ipsae possessiones debeant in necessitate obsequium. Sicut enim regia potestas patrocinium quod debet alteri non potest dare, sic ipsa possessio etiam ab ecclesiasticis personis contenta, obsequium quod regis potestati pro patrocinio debetur jure negare non potest, sicut scriptum est: « Reddite quae sunt Caesari, etc. » CLXXVI, 419, 420.

JONAS, Aurelianensis episcopus. — Sciendum omnibus fidelibus est quia universalis Ecclesia corpus est Christi, et ejus caput idem est Christus, et in ea quae principaliter existant eximiae personae, sacerdotalis videlicet et regalis; tantoque est praestantior sacerdotalis, quanto pro ipsis rebus Deo est rationem redditura, ut ait S. Gelasius. Et S. Fulgentius ait: « Quantum attinet ad hujus temporis vitam, in Ecclesia nemo pontifex potior, et in saeculo Christiano imperator nemo celsior invenitur. » Qualis aut potestas et auctoritas sacerdotalis ex verbis Domini facile advertitur: « Quodcumque ligaveritis, etc. » Unde Constantinus imperator ait: « Deus vos constituit sacerdotes et potestatem dedit de nobis quoque iudicandi, et ideo nos a vobis recte iudicamur; vos autem non potestis ab hominibus iudicari, » etc.

De officiis et ministeriis regni multa exponuntur, CVI, 285-294. In his post multa legitur: « Regale ministerium specialiter est populum Dei gubernare et regere cum aequitate et iustitia, et ut pacem et concordiam habeant studere. Ipse enim debet primo defensor esse Ecclesiarum et servorum Dei, ipsorum etiam officium est saluti et ministerio sacerdotum solerter prospicere, eorumque armis et protectione Ecclesiam Christi debet tueri... » S. Isidorus ait: « Principes saeculi non nunquam intra Ecclesiam potestatis adepta culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam ecclesiasticam muniunt. Ceterum intra Ecclesiam potestates necessariae non essent, nisi ut quod praevalet sacerdos efficere per doctrinae sermonem, potestas hoc imperet per disciplinae terrorem. Saepè per regnum terre: unum coeleste regnum proficit; ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem et disciplinam Ecclesiae agunt, rigore principum conterantur; ipsamque disciplinam quam Ecclesia utilitas exercere non praevalet, servitium superborum potestas principalis imponat, et ut venerationem mereatur, virtutem potestas impertiat.

Ex multis aliatis, in quibus non videtur deberi a summo pontifice reges cogui, nec regno spoliari, etc., declaratur quod hic qui post regem populum Dei regere debent, id est duces et comites, necesse est ut tales ad constituendum provideantur, qui sine periculo ejus a quo constituuntur constitui possint, scientes se ad hoc positos esse ut plebem Christi sibi natura aequalem recognoscant, eamque clementer salvent et iuste regant, non ut dominantur et affligant, neque ut populum suum aestiment, aut ad suam gloriam sibi filium subiciant; quod non pertinet ad justitiam sed potius ad tyrannidem et iniquam potestatem. Unde sola conclusio est: « Valde animi exigit necessitas ut quia ipse rex procul dubio, » exquisito iudici de commissio sibi ministerio rationem redditurus est, ut etiam singuli qui sub eo constituti sunt ministri diligentissime ab eo inquirantur, ne ipse pro eis iudicium incurrat divinum. Ipsi etiam ministris est denuntiandum quod quidquid iudicaverint in eos reverteretur, etc., CVI, 290-291.

JUSTINIANUS, imperator. — Cum iste imperator nobis reliquerit *Novellas* ad religionem pertinentes et selectas leges, LXXII, 921-1110; quae ut *Capitularia* Caroli Magni imperatoris, sunt leges partim ecclesiasticae, partim civiles, de illo imperatore quaedam referenda sunt. Nostro iudicio, quae de illo vituperanda sunt, iidem vituperanda sunt de Carolo Magno imperatore; qui reges, etsi nolent, tamen nimis sese rebus ecclesiasticis immiscuerunt. Audiamus iudicium quod protulit Cave de Justiniano; in his, ut scitur, quisque suo sensu abundat; Baronijs aliter, ut nos iudicavit.

Justinianus natus est anno 483. Avunculum habuit Justinum Augustum, a quo educatus fuit et in filium adoptatus. Noxam imperator Theodorum uxorem duxit

Eutychianae heresi perditae addictam. Anno 519, a Justino imperatore magister militum factus est, et in Orientem cum exercitu missus rem contra Persas bene gessit..... Anno 527, Augustus renuntiatus, cum avunculo regnare cepit. Anno 528, edictum promulgavit quo Nestorianos et Eutychianos, tanquam haereticos penitus civilibus mulando decrevit, eodem post quinquennium renovato. Anno 541, Origenem ipse edicto damnavit, etc., etc..... Obiit anno 565.

Non deerant olim, nec desunt hodie qui in sacratissimum principem non minus doctrina, pietate, quam potentia et rerum gestarum gloria clarum, tota calumniarum et convictorum plaustra exonerant. Nemo vero unquam iniquiori censura et inverecondia, dicunt quidam, longe infra summi principis sortem, in augustissimos, in Justiniani manes debarchatus est cardinalis Baronius, omnes in hoc eloquentiae nervos intendens, ut ex imperatore non hominem, sed diabolum nobis exhiberet. Fuit Justinianus, inquit Baronius, homo penitus illitteratus, adeo ut nec alphabetum aliquando didicisset. Sacrilagus imperator, qui non levem persecutionem excitavit; furor percipit, mente dimotus, corruptus maligno spiritu, agitat a Satana, quinque omnem in Ecclesia dissolvit ordinem, fectique ex regno eorum ergastulum inferorum (*Annal.* ad an. 551). At vindictam, 1° de doctrina ejus et pietate. Hæc Procopius: « Solitum Justinianum tum liberos de rebus divinis agentes pervoluare, tum de iisdem colloquia cum episcopis et presbyteris in multam noctem pertrahere; in more semper ei fuisse multisante Pascha hebdomadibus corpus vigiliis et inedia p usquam asceticis macerare, semel in biduo cibum capere, non pane aliisque cibariis penitus abstulisse, herbis tantum sale et aceto conditis atque aqua contentum. De egregio autem illius erga fidem catholicam studio audiamus Agathonem papam: « Et præ omnibus, inquit, emulatur veræ, apostolicæ fidei prae memoria Justinianus Augustus, ejus fidei rectitudo, quantum pro sincera confessione Deo placuit tantum rempublicam Christianam exaltavit et usque ab omnibus gentibus ejus religiosa memoria veneratione digna censetur, ejus fidei rectitudo per augustissima ejus edicta in toto orbe diffusa laudatur. »

Ex his patet quod *Novellæ* peccant juxta Baronium quod videantur velut bullæ pontificales hinc et hinc ecclesiasticis velot negotiis secularibus sese immiscuentes; et quod, juxta alios nihil aliud sint quam confirmationes decretorum pontificum etsi non nominentur, LXXII, 918-1110.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Hic ambulavit ad regem Hunnorum, nomine Attilam et liberavit totam Italiam a periculo hostium. Attila post cladem in campis Catalauniae susceptam, cruentas Italiam petiit. Aquileiam in limitibus Provinciae sitam triennium obsedit; eumque rebus desperatis obsidionem solvere cogitaret, vidisset ciconias ex urbe in agrum suos pullos deserentes, auspicio motus, aeris urbem oppugnata tandem cepit, diripuit et incendit, nulli hominum generi parcens, Flagellum Dei se vocans. Ticinum atque Mediolanum, regias urbes, exclit. Inde vastatis circum circa pluribus locis, cum Romam quaque pararet evertere, Leo Magnus papa adhortante Valentiniano imperatore obviam processit, eumque adeo mitem reddidit, ut illico, promissa pace firmissima, ultra Danubium non rediret perrexerit, territus duorum virorum viminam mortem, strictis ensibus super caput ejus nisi pontificis assenti verbis acquiesceret....

Attila, re male gesta in campis Catalaunicis, per Pannonias in Italiam venit, regiasque civitates Aquileiam, Ticinum, Mediolanumque cepit et diripuit. Elatus deinde rerum successu Romam properabat. Jam tota civitas trepidare. Tum Valentinianus imperator Romanus, quoniam vi et armis repellere hostem nequibat, avertere periculum consilio cepit. Mittit S. Leonem Magnum et viros clarissimos dat comites. Ecce magnus Pontifex ad Attilam venit, verbis demulcet ferocem animum, iram frangit eloquentia, pacem recipere persuade, et discedere ex Italia compellit. Historici dicunt Attilam rogatum cur facile cessisset, respondisse territum se prodigio; nam dum Leo loqueretur, vidisse senem venerabili aspectu, habitu sacerdotali, gladio minitanti nisi Leoni obtemperaret; eumque horrore concussam tanquam exhaustis viribus concidisse, LV, 280, 281.

Divinis praeceptis et apostolicis monitis incitatur, ut pro omnium Ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ut si quid usquam reprehensioni invenitur obnoxium, cleri sollicitudine aut ab ignorantia imperitia, aut a praesumptione usurpatione revocemur. Manente enim Dominica vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus tripa repetitione mysticae sanctionis imbuatur, et Christi

oves, qui Christum diligit, pascat, ipsius sedis cui per abundantiam divinæ gratiæ præsumus, reverentia coarctamur, ut periculum demidiam, quantum possumus, declinemus, ne professio summi apostoli, qui se amatorem Domini testatus est, non inveniat in nobis, qui negligenter pascens loties commendatum gregem convincitur summum non amare pastorem, LXVII, 281.

LEO III, papa. — Leo III papa Carolo Augusto: Omnia quæ de singulis partibus nobis accidunt necesse est ut vestræ intimentus imperiali potestati. Præsenti si quidem anno direxerunt nobis epistolam monachi qui in sancto monte Oliveti morantur fidei contentionem continentem quæ inter se habebant. Nos vero symbolum orthodoxæ fidei illis misimus, quatenus omnes secundum hanc sanctam nostram catholicam et apostolicam rectam et inviolatam teneant fidem. Quam vero epistolam vestræ imperiali potestati misimus relegendam, CXXIX, 1259.

LIBERIUS, papa. — Liberius a Constantio exsilio deportatur, eo quod nolisset hæresi Arianae consentire, et fecit in exsilio annos duos. At, elapso biennio Constantius Romam profectus est, ubi a matronis Romanis rogatus, ut cum ab exsilio redire iuberet, imperator, cum episcopis sola re communicata, rediturum se eis hominem pollicitus est, si in eandem cum episcopis suis concederet sententiam. Liberius itaque ei tardio victus et desiderio impotentem recuperandæ sedis æstuans, vim etiam et verbera passus, et Athanasium damnavit, et formulæ fidei sibi ab Ariani oblate subscripsit, et in urbem Romam ingressus est. Quod Liberius tamen qui Arianorum sordibus labefactus videbatur, ad meliorem frugem conversus pro fide catholica intrepide stetit, et Arianorum perfidiæ subscribere recusavit, patet ex variis actis. Verum quid læremus, cum de orthodoxia liberit certissimum argumentum nobis suppeditet Siricius papa in epistola ad episcopum Tarraconensem. In ea enim asseritur non solum Liberium magna animi fiducia, Arianorum prociacæ puditissimis illis temporibus restitisse, Arianae fidei formulæ in concilio Ariminensi recitatæ non scribendo, ut plerique omnes scribunt, sed ulterius processisse, et concilium illud irritasse et cassasse, CXXVIII, 41, 43, 46.

LUCIUS III, papa. — Lucius papa III, cum imperator in Italiam contenderet, exiit urbe Roma, ut obviam ei proficeretur, tractaturus cum illo (anno 1184) Christianæ reipublicæ negotia, quæ in Asia nimium ceperant labefactari. Et cepit imperator tractare cum eo super patrimonio potentis per Italiam dominæ Mathildis, quæ sub Henricis imperatoribus patre et filio multa faciebat pro Ecclesia; et jam rebus humanis excedens multa reliquerat eidem Ecclesiæ possidenda, quæ imperator ad ius imperii devocabat, CCI, 1067.

LUDOVICUS Pius imperator. — Sub hoc imperatore, seu rege, quanquam suprema pontificia dominatio in Urbe ac proinde in ejus ducatu constat ex pluribus codicibus Caroli epistolis et dicere et confiteri convenit quod dominatio imperialis Pii, Caroli et aliorum in Urbe erat consortio ejusdem suprema potestatis pontificum. Unde licet pontifices Romani Romæ domini essent, illorum dominatio non vacabat mixtura senatus populique Romani, qui sacramentum fidelitatis pontifici, ut summo principi præstabant, salva nihilominus lege seu jure civili Romanorum; atque Romanus pontifex tunc temporis erat quidem summus princeps, sed minime absolutus in reipublica gerenda. Nec Stephanus IV aut sanctus papa Paschalis quid novi moliti sunt in senatum et populum, cum suam ipsorum potestatem summam in urbe imperiali auctoritate niti deinceps desiderarent; non enim id unquam consueverunt Romani pontifices, sed ipsissimam illam quæ sui prædecessores usi fuerant, S. P. Q. R. administratione multatenuis imminuta, semper roborari voluerunt. Sunt enim varia diplomata his verbis enuntiata: « Sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate et ditione tenuistis et disposuistis, CVIII, 567, 568.

Sunt vero multæ ditiones ex liberalitate principum profectæ in quibus solus Romanus pontifex, nulla senatus populique mixtura absolutus princeps dominabatur; eorum quippe dominium uni Petro ejusque successoribus concessum fuerat. At cum in his dicebatur: « Quas beato Petro pro magna animæ vestræ mercede contulistis, » etc., etc.; et alias de multis talibus patrimoniis dicitur: « Quæ per diversos imperatores, patricios etiam et alios Deum timentes pro eorum animæ mercede et venia delictorum in partibus Tusciæ, Spoletio atque Corsicæ, sicut et Sabinensæ patrimonium beato Petro apostolo, sanctæque Dei et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ concessa sunt, » XI, VIII, 568.

OTTO I, rex. — De Lujus imperatoris diplomate non mirandum quod litteris aureis exaratum fuisse dicatur.

Jam donatio Arriperti Longobardorum regis eodem modo scripta erat. Dicitur quod « Arripertus donationem patrimoniis Alpium Cottiarum, quæ longa per tempora, a jure Ecclesiæ privata fuerat, ac ab eadem gente detinebatur, in litteris aureis exarata jure proprio beati apostolorum principis reformavit, XCVIII, 589. Diploma Ottonis I de pluribus Caroli donationibus a diplomate Ludovici Pii nonnihil discrepat, XCVIII, 514. » Attamen istud diploma quædam particularia habet, scilicet: « Insuper, addit, offerimus tibi, beate Petre, apostole, vicarioque tuo domno Joanni papæ et successoribus ejus pro nostræ animæ remedio, nostrique filii, nostrorumque parentum de proprio regno nostro civitates et oppida, cum piscariis suis, id est, Reate, Amiternum, Furconem, Nursiam, Halvam et Marsim, et alibi civitates Teranuem, cum patrimoniis suis, etc., XCVIII, 606-610.

PAULUS (S.) papa (anno Christi 757). — Iste fuit temporibus Constantini et Leonis imperatorum, etc., CXXVIII, 1156, etc.

Id consilii Constantinus ceperat adversus apostolicam sedem, ut in possessionem rediret exarchatus Ravennæ, quem Pippinus, devictis Longobardis, legitime in suam potestatem redegerat, ac Romano pontifici cum summa potestate, utique dominio possidendam concesserat. Probe autem intelligens imperatori fieri nunquam posse ut optatum finem persequeretur, quoad pontifici opes Francorum auxilium ferrent, ac nisi Longobardorum regem ad suas partes traheret, spe utilitatis affectum, ut utrumque evinceret, nihil intentatum reliquit. Ea propter legatos in Franciam misit, qui nullum non moventes lapidem, ut famam pontifices laderent, et ut retraherent Pippinum regem a fœdere inito cum eodem. Eodem tempore suos Ravennæ, totoque in exarchatu emissarios habebat, qui populos ad defectionem contra pontificem excitabant. Nuptias etiam Leonis filii, quem in consortium imperii sibi asciverat, cum filia Pippini Giselde proponi jussit... At nihil avellere potuit Pippinum a catholica fide et a defensione sanctæ sedis. Quamobrem Constantinus alio se convertens Longobardorum regi accommodavit aures, qui fœdere cum illo jungi adversus papam promittebat. Pacta his conditionibus stipulata, ambo junctis viribus pugnuros ut Ravennam et Hydruntum suam in ipsorum ditionem redigerent, harum primam possessionem Longobardos, alteram cum finitima regione Græcos; imperatorem continuo expediturum validissimam classem in Italiam ad prædictum finem. Quæ tamen Copronymus non fecit, sibi persuadens fore ut copis, quas in Sicilia finitimisque locis habebat, satis essent ad Ravennam recipiendam absque Longobardorum auxiliis, quo tempore haud poterat rex Pippinus pontifici opem ferre; quippe qui bello cum duobus sibi subditis Bajoriæ et Aquitanie detinebatur. At pontifex, consiliis ejus opportune detectis, Pippino regi ea statim aperuit, ut Longobardorum regem ipsum, ducesque Spoletinum et Beneventanum cum aliis finitimis tueri sanctam sedem compellerent, si forte adversus eam Græci arma movissent.

Hæc ut imperator percepit, nihil eorum quæ decreverat molitus est. Contra vero Longobardorum rex molestiam toto pontificatus tempore Paulo ingessit. Primo siquidem sanctæ sedi noluit reddere civitates Bononiam, Imolam, Anconam aliasque quas redditurum se erat pollicitus, ut ejus præsidio uteretur adversus Ratchim pro regno Longobardorum secum decertantem; deinde arnia in Pentapolim intulit, depopulatusque est eam; ac postremo eiecit duces Spoletum et Beneventum, qui a sancta sede pendebant, aliosque intrusit, qui sibi essent subditi... At quadam inexpectata re territus Longobardus partem eorum quæ pontifici juris retinebat, Paulo reddidit, promissisque se quidquid reliquum sibi fecerat restitutum. At rex, aut ejus minister Desiderius, promissis non stetit. Unde sancto pontifici, quod vixit, rex Longobardorum molestus fuit ut novissima pontificis epistola palam facit: « Pro certo agnoscat excellētissima Christianitas vestra, quia si nobis præfati ceteri a nostrarum ab eisdem Longobardis invasi fines, atque patrum usque non reddita fuerint, etiam ea quæ primum reddiderunt, invadere insidiabuntur, CXXVIII, 1145, 1146, 1147.

PETRUS DAMIANUS (S.) — « Sed cum inter cetera mala quæ non tunc temporibus emergunt, ipsas quoque Ecclesias violenti homines insolenter opprimant ac præda vel quælibet bona sacri juris invadant, nonnulli os moveant, utrum Ecclesiarum rectores expetere vindictam debeant, ut malis mala, more sæcularium reddant; nam plerique mox, ut eis vis inferatur injuriæ, ad indicenda prolixa bella prosiliunt, armatorum cuneos instruunt, sique hostes suos acris forte quam læsi fuerant, ulciscuntur. Quod mihi plane satis videtur absurdum, ut Iosi Domini

sacerdotes attentent quod turba vulgaribus prohibetur; et quod verbis impugnant operibus asserant. Quid enim magis Christianæ legi videtur esse contrarium quam redhibito læsionum? Ubi, quæso, tot sunt præconia Scripturæ? Ubi quod Dominus dicit: Si quis tibi quod tuum est tulerit, ne repeas? etc., etc.

Vita plane, quam Salvator noster gessit in carne non minus quam prædicatio evangelica nobis est et proposita tenenda linea disciplinæ. Sicut ergo ipse cuncta mundi furentis obstacula, non per districti examinis ultionem, sed per invictam superavit inconcussæ patientiæ maiestatem, ita docet mundi rabiem potius æquanimiter ferre quam vel arma corripere, vel lædenti læsionibus respondere, præsertim cum interregnum et sacerdotium propria cujusque distinguantur officia, ut et rex armis utatur sæculi et sacerdos accingatur gladio spiritus, qui est verbum Dei... Per charitatem Dei Filius de cælo descendit, per patientiam vero diabolum superavit. His muniti virtutibus, et fundatores apostoli sanctam Ecclesiam condiderunt, et propugnatores ejus sancti martyres diversa mortium supplicia triumphaliter pertulerunt. Si ergo pro fide, qua universalis vivit Ecclesia, nusquam ferrea corripit arma conceditur, quomodo pro terrenis ac transitoris Ecclesiæ facultatibus loricate acies in gladios debacchantur? Porro sancti viri cum prævalent hæreticos idolorumque cultores nequaquam perimunt, sed potius ab eis pro fide catholica perimi non refugunt. Quomodo ergo pro rerum vilium detrimento fidelis gladiis impetat, quem serum utique redemptum Christi sanguine non ignorat? » CXLIV, 314-316 ...

Hæc attente legenda sunt, ne quis vel occasionem errandi sumat, vel auctorem in doctrina aberrasse existimet. Videri enim potest ipsum sensit non posse pontificem, aut alios ecclesiasticos principes per bellum, si necesse sit, res ecclesiasticas defendere, quia Ecclesia non habet gladium temporalem, sed spirituale tantum, unde ita vult inter regnum et sacerdotium divisa esse officia, ut et rex utatur armis sæculi, et sacerdos accingatur gladio spirituali ...

Ante vero quam hæc Damiani verba, et alia quæ satis exaggerat et indistincte profert, ad pium et verum sensum ab ipsis verbis, non alienum irahamus, veram et catholicam doctrinam breviter præmittere necesse est. Primo ergo statuendum est hic esse sermonem de principe ecclesiastico, ut talis est, seu de pontifice, ut pontifex est; nam si consideretur ut dominus temporalis, per proprium et directum dominium et jurisdictionem temporalem, quam habet in suis terris, non est dubium quin habeat idem jus belli quod habent alii supremi reges et temporales domini, quantum ad rationem justitiæ spectat, quamvis in modo tractandi res bellicas servare debeat religionem et decentiam debitam dignitati pontificali, quæ in eo est præcipua, eumque obligat ut in usu gladii temporalis modum observet dignitati pontificiæ convenientem.... At de hoc puncto non tractat Petrus Damianus.

Secundo statuendum est pontificem ex vi pontificiæ dignitatis habere non solum gladium spirituale, sed etiam aliquo modo temporalem, ut per plures Patres intellexerunt ex verbis Evangelii: « Ecce duo gladii hic. » Ecclesia etiam sic de Petro loquitur: « Tu es pastor omnium, princeps apostolorum; tibi tradidit Deus omnia regna mundi. » Ratio vero est quia potestas spiritualis nisi haberet aliquo modo conjunctam potestatem temporalem, esset inefficax et infirma, et ideo cum opera Dei sint perfecta et recte instituta, cum Petro dedit supremam potestatem spirituales, seu spirituales gladium, dedit etiam temporalem seu materiale quantum ad finem alterius potestatis conveniens sit. Unde Nicolaus papa dicebat ad archiepiscopum Treverensem et defensores Ecclesiæ ut spirituali et materiali gladio utantur donec ecclesiastica bona recuperent.

Hæc, oheu! revocat Castelfidardo certamen.... « Castelfidardo, terre sainte, terre rouge par le sang des martyrs; champ de bataille où le vaincu a été plus grand que le vainqueur, qui ne se fera jamais bien absoudre de sa victoire; sainte colline, d'où montera à jamais vers Dieu le gémissement éternel du droit frappé. »

Hinc tertio statuendum est aliter habere pontificem, ut sit pontifex, spirituale gladium et aliter temporalem; nam spirituale habet per se et directe; temporalem autem solum indirecte, id est, ratione spiritualis et quantum ad illius finem conveniens est. Et ideo solus ipse habet a Deo immediate spirituale gladium, et per ipsum ad ecclesiasticas personas derivatur, quæ illum participant; in laicis vero nullo modo invenitur. At temporalis gladius per se et directe in imperatore, et temporalibus regibus seu principibus invenitur non per dominationem a pontifice, sed per alios titulos et vias, per

quas illa potestas juste comparari vel hereditario jure obtineri consuevit. Nam potestas illa suprema quam indirecte habet pontifex in temporalibus non aufert propria jura aliorum principum, neque eos suis directis dominiis et potestate privat. Atque hac ratione solent jura dicere, pontificem ratione pontificatus, non habere jurisdictionem in temporibus, etc....

Ultimo statuendum est, quamvis pontifex ex vi suæ potestatis gladium habeat materiale modo jam explicato, non tamen debere uti illo per seipsum, nec per ecclesiasticas personas extra propriam defensionem in eam extremam necessitatis, sed per principes sæculares, quibus præcipere potest, ut illo in suam defensionem aut justam vindictam utantur, quando necesse fuerit, etc. ... Verum hæc, juxta nos, haud clara sunt; et licet ea intelligamus de facto, quæstio de jure adhuc in ambiguitate relinquitur.... Judicet lector, CXLIV, 317-320.

RUPERTUS, abb. Tulliens. — En envoyant les apôtres, Jésus-Christ leur défend d'avoir ni or ni argent.... ni bâton (*Matth. x, 9.*) et (*Marc. vi, 8.*) il leur commande de rien porter qu'un bâton. Pour résoudre cette difficulté, Rupert distingue deux sortes de bâtons, l'un des rois des nations, l'autre des disciples de Jésus-Christ. Le bâton des rois des nations est un bâton de domination, le bâton des disciples de Jésus-Christ est un bâton de charité, un bâton de devoir pastoral qui veille attentivement sur le salut des âmes. Le bâton de domination n'a point été donné aux ministres de l'Evangile de la paix; c'est cette domination que Jésus-Christ leur interdit ici en leur disant: « Ne portez ni bâton. » Il la leur défend encore plus expressément par ces autres paroles: « Les rois des nations leur commandent en maîtres, et ceux qui ont autorité sur elles prennent le titre de bienfaiteurs. Pour vous ne faites pas de même. » (*Luc. xxi, 25.*) C'est là le bâton ou la domination que Jésus-Christ interdit à ses disciples. Saint Pierre, instruit de cette vérité, défend aux pasteurs de dominer sur l'héritage du Seigneur. De même saint Paul déclare aux Corinthiens qu'il est très-éloigné de dominer sur leur foi. CLXX, 756. Sic sese exprimebat Rupertus, CLXVIII, 1489, 1490: « Nolite possidere.... neque virgam; » et alias: « Præcepit eis ne quid tollerent in via, nisi virgam tantum. » Et quidem si unam tantum virgam sciremus difficilius ista quæstio solveretur. Nunc autem dum virgæ sunt, altera regum gentium, alia discipulorum Christi. Virga regum gentium virga est dominationis; virga discipulorum Christi, virga dilectionis, virga pastoralis officii, super curam animarum sollicitæ vigilantis. Illa virga quæ dominationis est, non est concessa ministris Evangelii pacis, et illa interdicitur hic dicendo (neque virgam). Amplius autem illic: « Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici vocantur; vos autem non sic. » Porro virgam disciplinæ, virgam pastoralis sollicitudinis ac vigilantie non solum nunquam interdixit, verum etiam ab initio jussit; ab initio, inquam, id est ex quo primum pastores animarum mittere cœpit. Talium namque fuerunt Moyses et Aaron. Illis utique, cum mitteret eos, non præcepit Dominus ut quidquam tollerent in via, nisi virgam tantum: « Quid est, ait apud Moysen, quod tenes in manu tua? Respondit Virga Ait: Projice eam in terram. Projecit, et versa est in colubrum, » etc. « Virgam quoque hanc sume in manu tua in qua facturus es signa. » Quid aliud præcepit huic vel fratri ejus Aaron, ut tollerent in via, nisi virgam tantum illam? Sic nimirum evangelistis omnibus, cunctis Evangelii prædicatoribus, nihil aliud præcepit in via sua tollere, nisi vignum pastorale curæ, nisi legem vitæ ac disciplinæ, et pro hujus rei signo interdum virgam quoque materiale in manu gestare. Porro virgam dominationis apud istum evangelistam interdixit, CLXVIII, 1489, 1490.

URBANUS II, papa. — Solita autem Tolosana synodo, Raynerius Urbani legatus in Hispaniam pergens per Catalauniam transivit, ubi Raymundus Barcinonensis comes, aggregatis Provinciæ optimatibus, urbem Tarraconensem sedi apostolicæ solemniter donavit ea conditione, ut eam et universa quæ ad illam attinebant, ipse et ejus posterit tenerent per manum et vocem sancti Petri, ejusque vicarii Romanæ sedis apostolici, per quinquennium persolventes ei censum viginti quinque librarum purissimi argenti, » quæ donatio facta est per manum domini Raynerii Romanæ Ecclesiæ cardinalis, qui nunc, inquit Raymundus, legatione fungitur in partibus nostris, an. 1097. Hujus donationis instrumentum a Labreo, Aguirio aliisque conciliorum collectoribus editum est, CII, 71.

ZACHARIAS (S.) pap. — Hic invenit totam Italiam provinciam valde turbatam, simul et duratum Romanum, etc.... At ille, mira legatione apud Luitprandum Longobardorum regem, saluaria illa prædicavit, ejus sancti

virī admonitionibus inclinatus, prænominatas quatuor quas ducatu Romano abstulerat civitates, reddere promissit; et postea reddidit; hæc civitates sunt, Horta, Pollimartium, Ameria et Bleda, CXXVIII, 1049.

Rex Longobardorum Zachariæ pontifici Romano reconcensit per donationis titulum in beatum Petrum apostolorum principem, Sabinense patrimonium quod per annos prope triginta fuerat ablatum, atque Narniense, etiam et Auximenum atque Anconitanum, necnon et Numanense, et vallem quæ vocatur Magna, sitam in territorio Suturino.

In primis Amerinam civitatem, deinde Hortanam, dumque in Pollimartio castro convenissent et rex Zachariam receperat, Grimoaldus missus regis Bleranum civitatem pontifici Zachariæ contradidit, CXXVIII, 1051.

Ipsis his temporibus Ratchis, Longobardorum rex, ad caplandam civitatem Perusinam, sicut cætera Pentapoleos oppida, vehementi profectus est cum indignatione, quam et circumdatam fortiter expugnabat. Hoc audiens sanctissimus papa, continuo spe divina fretus, assumptis aliquantulis ex suo clero cum optimatibus, quantocius ad eandem pervenit civitatem, impensisque eidem regi plurimis muneribus, atque oppido eum deprecans, opitulante Domino, ab obsessione ipsius civitatis, eum amovit. Cui et salutifera prædicans, beo auctore, voluit animum ejus in speciali studio inclinare. Et post aliquantos dies idem Ratchis rex, relinquens regalem dignitatem, decore cum uxore et filiis ad brati Petri principis apostolorum conjunxit limina, acceptaque a præfato sanctissimo papa oratione clericusque effectus, monachico indutus est habitu cum uxore et filiis, CXXVIII, 1058.

Hujus temporibus, Carolomannus filius Caroli Francorum regis, vitæ præsentis relinquens gloriam atque potestatem terrenam, ad beatum Petrum apostolorum principem devotus cum aliquantulis suis advenit fidelibus, seseque eidem Dei contulit apostolo, atque in speciali habitu se fore spondens permansurum, clericatus jugum ab eodem sanctissimo suscepit pontifice. Et inter multa a iâ dona obtulit beato Petro apostolo ante Confessionem arcum argenteum, etc. Et post aliquantum temporis ad beati Benedicti, quod in Aquinensium finibus situm est, profectus est monasterium, in quo et suam finire vitam jure professus est jurando. Roma ejusque ducatus, a Græcis ad Romanum pontificem propter hæreticalia Leonis edicta, populis detrectantibus obedientiam imperatoris hæretico, facile pervenit. Porro ducatus Romanus, de quo crebro fit mentio, et cuius rectores ab imperatoribus deligebantur, constabat ex urbe Romana cum castellis, oppidis et viculis etiam in Tuscia partibus. Erant autem Portus, Centumcellæ Cære, Bleda, Maturanam, Surium, Nepes, Castellum Gallesii, Orta, Polimartium, Ameria, Tuder, Perusia, Narnia, Otricoli, Signa Anagnina, Ferentinum, Alatrium, Patricum, Frusino, ac Tivoli. Hunc ducatum sub Gregorio II. ad arbitrium Romanæ sedis fuisse, vel ex eo constat quod Romanus exercitus, ipso imperante pontifice, seditiones, ac Tiberium tyrannum compresserit, coegeritque Luitprandum ea loca restituere quæ in hoc ducatu usurpaverat. Igitur a temporibus Gregorii II (anno 714), et successoribus clariora supremæ potestatis temporalis indicia occurrunt, CXXVIII, 1067 anno 708, CXXVIII, 960, ducatus Romanus, et respublica Romana gubernabantur per duces ab imperatoribus missos.

Legitur in Vita Caroli imperatoris. Gens Merovingorum, de qua Franci reges sibi creare soliti erant, usque in Childericum regem, qui jussu Stephani Romani pontificis depositus ac detonsus atque in monasterium trusus est durasse putatur; hoc est, quod Zacharia papa mortuus, ut explicabitur infra, antequam jussu ejus Pippinus coronaretur, Stephanus antecessoris sui Zachariæ mandat confirmasse credendus est. Hic enim non agitur de secunda Pippini coronatione, XCVIII, 27. De his detur explicatio sequens, CXXVIII.

Carolus Martellus qui a Gregorio II acceperat titulum patricii Romanorum, filios habuit Carolomannum et Pippinum. Horum prior præsentis vitæ relinquens gloriam clericatus jugum accepit a summo pontifice, postea ad monasterium profectus est et ibi vitam finivit. Adhuc manebat in palatio Francorum Pippinus. Fœdera cum Francis jamdudum interant pontifices Gregorius II et III, eaque renovaverat Zacharias papa; insuper jam pridem erat cum majores domus Franciæ summam rerum sibi arrogaverant, nihilque factum erat reliqui, præter nomen regium, descendentibus a magno Clodoveo Et Pippinus, cognomento Brevis, majorum domi novissimus, demum a. i. quando opus magnum aggressus est ut nempe, dignitatem, titulum et jus regium sibi asciret. Id consi-

lium ut exsequeretur firmum atque ratum eventum redderet, intellexit, quod, præter assensum regni procerum, necesse erat auctoritate apostolicæ sedis illum astruere, ne subditæ gentes mutare suo arbitratu reges sese posse arbitrentur.

Occasione valde opportuna se offerebat ad demerendum sanctæ sedis studium rebus Pippini, qui unus Longobardos opprimere ac religionem undequaque periclitantem sustinere potuisset. Nuperrimus auctor (P. Daniel, Hist. de Fr.) Pippinum esse usum sancti archiepiscopi Bonifacii Moguntini ope ad rem gerendam tentandumque nimum Zachariæ quisnam futurus esset in re. Postulat ergo Pippinus sibi decerni quis eorum juste rex debeat dici et esse, is qui securus domi sedeat, an ille qui curam totius regni et omnium negotiorum molestias suserat. Zacharias pontifex mandat melius esse illum vocari regem apud quem summa potestas consisteret; atque auctoritate sua, jussu Pippinum regem constituit. Secundum Romani pontificis sanctionem Pippinus rex Francorum appellatus est et ad hujus dignitatem honoris unctus sacra unctione manu sanctæ memoriæ Bonifacii et more Francorum elevatus in solium, in Suessionensi regni civitate. Hildericus vero qui falso regis nomine fugebatur, tonsa capite, in monasterium missus est, et ultimus Merovingorum Franciæ imperavit. Tunc quævit terra a præfatis, cum Pippinus una cum consilio et consensu omnium Francorum missa relatione a sede apostolica, auctoritate percepta, electione totius Franciæ in sedem regni cum consecratione episcoporum et subjectione principum, una cum regina Bertrada, sublimatur in regno.

Horum actuum ratio apparebit ex sequentibus: Gregorio II papa succedit Zacharias; eodem tempore Carolo Martello regi succedit Hilpericus, vel potius Pippinus, de facto, cum Hilpericus minor fuerit quam rex otiosus. Zacharias vix ad Petri sedem evectus, cum Longobardorum rege per legatos de urbium restitutione agit; qui promittit ut jam promiserat Gregorio III; at promissis non stat. Zacharias tamen impiger et intrepidus adiit castrametum in Spoleti finibus, nec Romam reveritur, nisi redditus patrimonii multo antea ereptis, simulque civitatibus quatuor ante biennium ablati quarum ipse per se in possessionem, deinde Romam est ingressus. Ex his apparet Romanum pontificem tunc indiguisse protectore forti et valido; Pippinus erat isto; qui jam, et postea, armorum gloria, propagabat undique sanctæ sedis patrimonia, CXXVIII, 1068, 1069.

Bertiani Annales sicut: « Stephanus papa confirmavit Pippinum unctione sancta, et cum eo inunxit duos filios ejus Carolum et Carolomannum; » quare si confirmavit, antea inauguratus fuerat. Fuldenses annales habent: « Zacharias papa ex auctoritate S. Petri apostoli mandat populo Francorum, ut Pippinus qui potestate regia utebatur, nominis quoque dignitate frueretur. Ita Hildericus rex, qui ultimus Merovingorum Franciæ imperavit, depositus et in monasterium missus est. Pippinus vero in civitate Suessionum a sancto Bonifacio archiepiscopo in regem unctus regni honore sublimatus est, CXXVIII, 1070, 1071.

De facto Chilperici depositio et Pippini elevatio, est-ne Stephanus auctor, an Zacharias? Stephano II autem tribui non potest, eo quod cum Stephanus II inauguratus est, jam Pippinus regnabat. Zachariæ ergo? Minime etiam, licet idem Zacharias ignoraret qui verus esset Francorum rex; imo licet pro rege habuisse Carolum Martellum patrem Pippini indicet in Epistola ad Bonifacium archiepisc. Moguntin... data cum scriptores porro fere omnes Stephanum tandem faciunt auctorem depositionis Childerici et absolutionis Pippini a perjurio in regem, quid statuendum?

Tandem ad quid concludendum, dicemus quod Pippinus rex per auctoritatem et imperium sanctæ recordationis domini Zachariæ papæ et per unctionem sancti chrismatis per manus beatissimorum sacerdotum Galliarum et electionem omnium Francorum, tribus annis antea in regni solio sublimatus fuisse. Postea per manus ejusdem Stephani pontificis die uno in beatorum prædictorum martyrum Dionysii, Rustici et Eleutheri ecclesia, in regem et patricium unctum et benedictum fuisse. Itaque Zachariæ et Stephano Childerici depositio et elevatio Pippini ad thronum referendæ sunt. Annuit nempe Zacharias papa legatis sibi a gente Francorum missis, Burchardis scilicet Wirceburgensi episcopo et Fulrado capellano, petentibus ut quem dignum judicaret regem, eumque qui nomen regis haberet, nihil agens præterea, ut Childericus, an vero qui regni negotia omnia obiret, ut Pippinus, ipse pronuntiaret; pronuntiavitque auctoritate beati Petri apostoli, regem Pippium, eumque

jussit a Bonifacio archiepiscopo Moguntino iungi in regem; quod in urbe Sueessionum factum est. Rursus idem Pippinus post tres annos a Stephano papa in monasterio San. Dionysiano simul cum uxore Bertada, filisque Carolo et Carolomanno unctus est chrismate et coronatus, per quod in concordiam redeunt scriptores, alii Zacharie, Stephano alii Pippini ad thronum elevationem ascribentes. Si quæ temporum discrepantia in Annalibus penes scriptores diversarum gentium occurrit, cum omnes in momento rei gestæ plenissime concordent, vel negligenda est, vel componi etiam potest si ad suos annos unguenter referantur diversa facta quæ rem hanc antecessere, subsequutaque sunt, CXXVIII, 1081, 1082.

ARTICULUS II. — De exercitio pontificis potestatis in temporariis.

Rationes ex jure naturali. — Ni le haut domaine ni aucune loi ne peut rendre un souverain maître de l'État d'un prince ou de la propriété des citoyens sans un dédommagement préalable. Il ne peut prendre pour soi ce qui ne lui appartient pas, ni donner à l'un ce qui appartient à l'autre. Si un roi seul, ou un roi avec un corps politique, ou des corps politiques sans roi peuvent dans un temps quelconque spolier les États, spolier les propriétés de cet État, ils pourront demain ce qu'ils ont pu hier. Là-dessus on ne pourrait s'assurer dans sa position sociale.... Si le droit de propriété n'est pas sacré, la liberté est violée; car c'est la propriété qui est le rempart de la liberté. La liberté dénuée de son tour la propriété.... Si celui qui possède quelque chose ce matin, peut ce soir ne posséder rien, et retomber dans la dépendance, alors plus de mœurs nationales; car les mœurs ne se forment que par la permanence des choses: il n'y aura plus aussi en même temps de société durable. Un gouvernement sage et juste doit être arrêté par des idées de morale et d'équité. (CHATEAUBRIAND, à son Pair de France.)

Rationes ex religione sacramenti. (Professio pontificia). — In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Amen. Ego N. electus ut nam per Dei gratiam hujus sanctæ Ecclesiæ Romanæ sedis apostolicæ humilis magister, profiteor tibi, beate Petre apostolorum princeps, cui claves regni cælorum, etc., sanctæque tuæ Ecclesiæ quam hodie tuo præsidio regendam suscipio, quod, quando vixero, ipsam non deseram, etc., sed rectæ fidei rectitudinem, totis conatibus usque ad sanguinem.... et indimutatas res Ecclesiæ custodire, conservare, neque alienare, seu in feudum, censum.... dare, quomodolibet, ex quacunque causa et ut indimutata custodiantur operam dare; nihil de traditione, quam a probatissimis prædecessoribus meis canonice traditam et servatam reperi diminuerem, vel mutare, aut aliquam novitatem admittere, sed ferventer ut eorum discipulus et sequipeda totis mentis meæ conatibus quam tradita canonice reperio servare et venerari.... Ego qui supra, Dei gratia electus hujus apostolicæ sedis Romanæ Ecclesiæ episcopus, hanc professionem meam faciens, iurandum corporaliter tibi, beate Petre apostolorum princeps, per te meum et consecratum obtuli.... (Ex libro decimo, CV, 40-44.)

Rationes de commodis. — Grégoire VII (Hildebrand), fut le premier pape qui employa le levier de l'autorité spirituelle pour remuer et ébranler le monde. Étant moine de Cluny, Hildebrand n'avait vu régner autour de lui que la violence aveugle et brutale des grands, ou la perverse fourberie, compagne de l'ignorance. Doué d'une de ces âmes souples et superbes qui rêvent les grandes choses et savent les préparer, il espéra réformer tout cela. Il avisa donc à la papauté, et il y parvint, le 20 avril, 1073. Devenu maître de la puissance spirituelle, ce pape voulut imposer sa volonté de fer aux maîtres de la terre, et lança des excommunications afin de disposer des empires, des royaumes, des duchés, des marquisats et des comités, et son règne ne fut qu'une lutte avec les souverains; mais il eut l'avantage d'affranchir l'Église de la servitude où les puissances de la terre voulaient la soumettre. Il mourut le 21 mai 1085. On en a dit autant de Boniface VIII dont nous donnons aussi l'histoire.

Rationes de incommodis. — « De notre camp impérial de Vienne, le 17 mai 1849. Napoléon, empereur des Français, roi d'Italie, protecteur de la Confédération du Rhin;

Considérant que, lorsque Charlemagne empereur des Français et notre auguste prédécesseur fit donation de plusieurs comtés aux évêques de Rome, il ne les leur donna qu'à titre de fiefs et pour le bien de ses États, et par cette donation Rome ne cessa point de faire partie de son empire;

« Considérant que depuis ce mélange d'un pouvoir spirituel avec une autorité temporelle, a été, comme il l'est encore, une source de discussions, et a porté trop souvent les pontifes à employer l'influence de l'un pour soutenir les prétentions de l'autre; qu'ainsi les intérêts spirituels et les affaires du ciel qui sont immuables se sont trouvés mêlés aux affaires terrestres qui par leur nature changent selon les circonstances et la politique des temps;

« Que tout ce que nous avons proposé pour concilier la sûreté de nos armées, la tranquillité et le bien-être de nos peuples, la dignité et l'intégrité de notre empire avec les prétentions temporelles des Papes n'a pu se réaliser, avons décrété, etc... — Art. 1er. Les États du Pape sont réunis à l'empire français, etc... Napoléon. »

His prælatis, quæstio in examen producat. ADRIANUS IV, papa. — Fredericus, Dei gratia, Romanorum imperator, et semper Augustus, universis civibus Tiburtinis. Universitatem vestram nosse volumus, quod, ob reverentiam beati Petri principis apostolorum, dilectissimo atque in Christo reverendo patri nostro Adriano papæ civitatem dimisimus Tiburtinam, salvo tamen per omnia jure imperiali. Hujus rei gratia omnes et singulos cives Tiburtinos a fidelitate, quam nuper nobis jurastis absolvimus, attentius vobis præcipiendo mandantes, quatenus eidem venerabili Adriano papæ fideliter assistatis, devote serviat, atque sicut Domino, devote obedire studeatis, scientes sicut jam dictum est, a jramento fidelitatis quod nuper fecistis, vos absolutos, salvo in omnibus jure imperiali, CLXXXVIII, 1356.

Willelmus, rex Siciliæ, contra matrem ac dominam suam sacrosanciam Romanam Ecclesiam proceriter cornu erexit, et congregato exercitu terram beati Petri hostiliter fecit invadi. Beneventanam itaque civitatem aliquandiu exercitus ejus obsedit, et burgos ejus incendit. Deinde fines Campaniæ violenter ingrediens, villam Ceperam et Castrum Babucum atque alia immunita loca nihilominus concrenavit. Pro his ergo et aliis offensis prædictus Adrianus papa, Petri gladium exerens, ipsum regem excommunicationis gladio percussit, CLXXXVIII, 1353.

BENEDICTUS, S. Andreae monachus. — Priscis temporibus imperiale decus floruit Romæ, sub cujus dominatione diversa consistebant regna, et cui cunctæ gentes propria submittiebant colla. Constituit ergo consules qui quotidiano usu regni gubernacula consilio disponebant. Erant namque distributa officia per senatores et magistratus. Imperiale vero decus laudibus honoribusque ab omnibus tantummodo extollebatur. Post adventum Christi et ejus ascensionis gloriam, Romanum imperium Byzantium se contulit, quæ a constantino Magno Cæsare (constantinopolis vocata est. Quæ quia Romano gloriabatur imperio, dicta est nova Roma, sic tamen ut antiqua Roma gloriosa præponeretur cæteris. Ibi beatus Petrus, et Paulus, doctor gentium, martyrio coronati sunt, ut sicut Roma per antiqua mœnia caput erat multarum gentium in divisione simulacrorum, ita caput et dominus vocaretur omnium Christianorum in unitate veræ fidei et inconfusus Leitis, habens principatum totius Christianitatis in arcepo et privilegio Christi, ubi ait: « Tu es Petrus, etc., » CL, 97.

BONIFACIUS VIII, papa. — Vide PHILIPPUS PULCHER. CONSTANTINUS AUGUSTUS MAGNUS, imperator. — Constantinus, præter innumera dona quæ contulit S. Silvestro papæ ad ædificandas, ornandasque ecclesias quas condidit, rursum perplura domitia illi etiam concessit, CXXVIII, 1514-1518. Inter ista sunt, domus Vaticanæ, Cœle in Amphrodisia Pristinæ, Popiæ Hortus Maronis, possessiones Sibyllæ, Tiviatinæ, Euthimicæ, Potiopolis, etc., Patras, Anglesis, Terega, Fatisca, Nymphas, Angulas, etc., CXXVII, 1520-1522; possessiones comitum, Tiviatinæ, Fronimuse, Cyprias, Basileæ, Spousas, etc., CXXVII, 1523, 1524. Romano pontifici constituit etiam veranum fundum, aquam Turiatam, territorium Sabineuse, possessionem Sutoratarum, Micinam, Thermulas, Aranas, etc., CXXVII, 1525; insuper insulam Sardiniam, Mesenum, Attitiam, Duas Casas; Massam Millianam, Fundum Sutorum, massam Gargilianam, Massam Nemus, Armatonum, etc., CXXVII, 1525, 1526.

Constantinus plurimos agros in Ecclesiæ Dei contulit; nunc annonas in alimoniam pauperum viduarum ac pupillorum largiens, VIII, 77.

FREDERICUS, Romanorum imperator. — Fredericus, Dei gratia Romanorum imperator, et semper Augustus, universis civibus Tiburtinis, gratiam suam et bonam voluntatem.

Universitatem vestram nosse volumus, quod ob reverentiam beati Petri principis apostolorum, dilectissimo atque in Christo reverendo patri nostro Adriano papæ civitatem dimisimus Tiburtinam, salvo tamen per omnia

jure imperiali. Hujus rei gratia omnes et singulos cives Tiburtinosa fidelitate, quam nuper nobis jurastis, absolvimus, attentius vobis præcipiendo mandantes, quatenus eidem venerabili Adriano papæ fideliter assistatis, devote serviat, atque, sicut Domino, devote obedire studeatis, scientes, a juramento fidelitatis, quod nuper fecistis, ut jam dictum est, vos absolutos, salvo in omnibus jure imperiali, CLXXXVIII, 1336.

GARNERIUS, abbas. — (Morin, *Histoire de l'origine et des progrès de la souveraineté des Papes*.) Le Pape Etienne III, pressé plus vivement que jamais par le roi des Lombards, n'avait plus d'espérance qu'en la valeur et la pitié des Français. Il écrivit donc au commencement de ces nouveaux troubles, au roi Pépin et à ses enfants pour les avertir de la perdition d'Aistulphe, leur exposer les outrages qu'il faisait tous les jours aux Romains, et pour les supplier principalement de le contraindre par leur autorité à exécuter la donation qu'ils avaient faite au Saint-Siège, de laquelle il n'avait accompli aucun article. Pépin sur ces plaintes envoya un abbé de grande autorité appelé Garnier, pour être informé de la vérité, et pour inviter les Lombards à tenir leur promesse. Garnier va trouver Aistulphe pour donner satisfaction au Siège de Rome, et lui parle ainsi : Sire, le roi de France mon maître m'a envoyé vers Votre Majesté pour la prier de ne molester plus le Pape ni les Romains, et d'accomplir sa promesse en remettant l'exarchat de Ravenne entre les mains de Sa Sainteté sous les conditions convenues avec elle et Votre Majesté, etc., XCVI, 1570, 1571.

GREGORIUS II, papa. — Sancti hujus pontificis tempore multi supremi principes singularem erga sanctam sedem venerationem testati sunt. Nam Theodon II, Baioariæ dux, quem sanctus Rudbertus Salisburgensis, episc. ad catholicam fidem converterat, Germanorum omnium principum primus pietatis ergo venit Romam ad visendum D. Petrum ejusque successorem summum pontificem. Theodon vero est præteritæ pietatis rex Anglorum in quo non modo Romam venit visum apostolorum sepulchra, sed antequam ab Urbe proficisceretur, deaurum ex singulis domibus regni sui beato Petro furtim concessisse, quod diu ab Anglis *Romescot*, Latine vero *denarius Petri* vocabatur. De Eudone Aquitanis duce apostolicæ sedis auxilium contra Sarracenos implorante, deque admirabili ejus victoria post pontificiam benedictionem, de Longobardorum rege Luitprando, Cottias I erum Alpes nuper invasas restituente apostolicæ sedi, ac demum de Longobardorum Beneventi usurpationibus, etc., abeundo Anastasius loquitur, quem Gallico idiomate illustrissimus arch. Sommier exprimit, ut principum erga sanctam sedem obsequia conjunctim narret, LXXXIX, 463, 464.

GREGORIUS VI, papa. — Cum historia hujus pontificis pertineat quodam modo ad historiam Gregorii VII, ut homines, res et tempora illius epochæ recte judicentur, opportune hic exponenda videtur.

Gregorius VI, exactis tribus sacri throni usurpatoribus, Benedicto VIII, Silvestro III et Joanne XX, cleri ac populi Romani suffragiis acclamatus est summus pontifex, an. 1045.

Hic vere germanus ac legitimus pontifex a sanctissimis, fisque doctissimis ejus temporis viris habitus est, nempe ab Hildebrando postea Gregorio VII, et a Petro Damiano, aliisque similibus viris Simoniacorum hostibus implacabilibus. Non enim Gregorius ambitione, sed zelo pietatis (medante licet pecunia), persuasit pseudopontificibus ut a sancta sede recederent. Quare Romani cives ac præsertim clerus illum tanquam Ecclesiæ Dei liberatorem, præstiti beneficii memores in summum pontificem elegerunt; et Gregorius ipse VII, in concilio Romano, anno 1080 celebrato, agnoscit Gregorium hunc legitimum pontificem. De illo pontifice Glaber auctor hujus temporis ait : « Tunc cum consensu totius Romani populi, atque ex præcepto imperatoris ejectus est a sede Benedictus, et loco ejus subrogatus est vir religiosissimus ac sanctitate perspicuus Gregorius, natione Romanus, cujus videlicet bona fama quidquid prior fudaverat, in melius reformat. »

Sed quænam Gregorius creatus papa egerit videmus. Guillelmus Malmesburiensis qui paulo post floruit ascripsit ait : « Erat papa Gregorius VI, magnæ religionis et severitatis. Is ita Romani apostolatus statum per incuriam antecessorum suorum diminutum invenit, ut præter pauca oppida Urbis vicina et oblationes fidelium, pene nihil haberet quo se sustentaret. Civitates et possessiones in longinquo positæ, quæ ad jus Ecclesiæ pertinebant, a prædonibus ablatae; tramites publici et strata viarum per totam Italiam a latronibus stipabantur

ut nullus peregrinus, nisi cum majori manu impune transiret.... Super ipsa corpora sanctorum apostolorum et martyrum, supra sacra altaria gladii nudabantur, et oblationes accedentium vix dum appositæ, de manibus abripiebantur, et abreptæ in comessiones et scortorum abusiones consumebantur. Gregorius VI multis ex his malis finem imposuit de suo posse.

Tandem, cum tamen Henricus III imperator, elegerit antipapam Clementem III, ipse Gregorius VI, stabilito utcumque vero pontificatu, ut Romanæ Ecclesiæ pacem diu concupitam conciliaret, utque aliis tribus, qui sanctam sedem invaserant, memorabili exemplo præiret, Surtium ad preces Henrici profectus, in pleno concilio ibidem celebrato, se ipsum sponte pontificatu quem annis duobus et mensibus octo laudabiliter rexerat abdicavit, an 1047, et Gregorius VII electus fuit ejus loco, CXLI, 569-572.

GREGORIUS VII (S.), papa. — Henricus Teutonicorum rex, et idem Romanorum imperator, a domino Gregorio papa septimo passus fuerat quæstionem et controversiam non modicam, super annulo defunctorum episcoporum et haculo. Inoleverat enim consuetudo, præsertim in imperio, quod defunctibus Ecclesiæ prælati, annulus et virga pastoralis ad dominum imperatorem dirigebatur. Unde postmodum unumquemlibet de familiaribus et capellanis suis investiens, ad ecclesiæ vacantem dirigebat, ut ibi pastoris fungeretur officio, non expectata cleri electione. Quod dominus papa contra omnem fieri honestatem considerans, et jura in eo facto conculari ecclesiastica perpendens, semel, secundo ac tertio eundem imperatorem commonuit, ut a tam detestabili desisteret præsumptione. Quem præceptis salutaribus commonitum, cum revocare non posset, vinculo anathematis innodavit. Quod factum nimis indigne ferens imperator, Romanam cepit Ecclesiæ persequi, et domino papæ Guibertum Ravennatem archiepiscopum, vtrum litteratum et locupletem nimis, suscitavit adversarium. Qui de viribus imperatoris præsumens, et de multitudine divitiarum confusus, excluso violenter prædicto venerabili viro, sedem invasit apostolicam, ita delirus et ab intellectu sinceritate deficiens, ut id se esse crederet, quod falso dicebatur. Hujus schismatis occasione mundus ad deteriora declivis omnem Dei et hominum post tergum dederat reverentiam, noxia sequens et declinans salutaria. Capiebantur pontifices, et quilibet Ecclesiæ prælati, tanquam homicidiorum rei, mancipabantur carceribus, bonis eorum confiscatis, quicumque imperatori in hac sua perversitate non erant consentientes. Nec solum ad tempus eis irrogabantur injuriæ, verum exclusis in perpetuum intrudebantur successores. Fugiens igitur papa Gregorius imperatoris indignationem, in Apuliam secesserat ubi a D. Roberto, Apuliæ duce benigne susceptus est; cujus etiam beneficio prædicti imperatoris manus evaserat. Tandem Salernum veniens, ibi diem vitæ obiit extremum, ubi et sepultus est, CII, 229.

Anno ab incarnatione Domini millesimo septuagesimo quinto, indict. xiv, celebravit ipse dominus Gregorius papa Romæ synodum in ecclesia Domini Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur, cui interfuit episcoporum et abbatum, atque diversi ordinis clericorum et laicorum copia, in qua inter cætera decreta quæ ibi gesta sunt, excommunicavit Henricum IV Teutonicorum regem. En forma sive tenor hujus excommunicationis.

« Beate Petre, apostolorum princeps, inclina, quæsumus, pias aures tuas nobis, et audi me servum tuum quem ab infanzia nutristi, et usque ad hunc diem de manu iniquorum liberasti, qui me pro tua fidelitate oderunt et odiunt. Tu mihi testis es, et domina mea Mater Dei, et B. Paulus frater tuus et omnes sancti, quod tua sancta Romana Ecclesia me invitum ad sua gubernacula traxit, et ego non rapinam arbitratus sum ad sedem tuam ascendere, potiusque volui vitam meam in peregrinatione finire quam locum tuum pro gloria mundi sæculari ingenio arripere; et ideo ex tua gratia, non ex meis operibus, credo quod tibi placuit et placet ut populus Christianus tibi specialiter commissus mihi obediat, specialiter pro vice tua mihi commissa, et mihi tua gratia est potestas a Deo data ligandi atque solvendi in celo et in terra. Hac itaque fiducia fretus pro Ecclesiæ tuæ honoris et defensione, ex parte omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus sancti, per tuam potestatem et auctoritatem, Henrico regi filio Henrici imperatoris, qui contra tuam Ecclesiæ inaudita superbia insurrexit, totius regni Teutonicorum et Italiæ gubernacula contradico, et omnes Christianos a vinculo juramenti, quod sibi fecere vel facient, absolvo et in nullis ei sicut regi serviat interdicto. Dignum est enim ut qui studet honorem Ecclesiæ tuæ imminuere, ipse honorem

amittat, quam videtur habere. Et quia sicut Christianus contempsit obedire, nec ad Dominum rediit quem dimisit, participando excommunicatis, et multas iniquitates faciendo, meaque monita quae pro sua salute sibi misi, te teste, spernendo, seque ab Ecclesia tua, tentans eam scindere, separando, vinculo eum anathematis vice tua alligo et sic eum ex fiducia tua alligo, ut sciant gentes et comprobent, quia tu es Petrus et super tuam petram Filius Dei vivi edificavit Ecclesiam et portas inferi non praevalerunt adversus eam. » (*Math.* xvi), CXLVIII, 72 et 790.

Eis autem qui dicunt : Regem non oportet excommunicari, licet pro magna fatuitate, nec etiam eis respondere debeamus, tamen ne impatienter eorum insipientiam praeterire videamur, ad sanctorum Patrum dicta vel facta illos mittimus, ut eos ad sanam doctrinam revocemus. Legant itaque quid beatus Petrus in ordinatione sancti Clementis populo Christiano praecepit de eo quem sciri non habere gratiam pontificis. Addiscant cur Apostolus dicat : « Habentes in promptu ulcisci omnem inobedientiam. » (*I Cor.* v.) Et de quibus dicit : « Cum huiusmodi nec cibum sumere. » (*I Cor.* v.) Considerant cur Zacharias papa regem Francorum deposuerit, et omnes Fraugenas a vinculo iuramenti quod sibi fecerant absolverit. In Registro B. Gregorii addiscant quia in privilegiis, quae quibusdam Ecclesiis fecit, reges et duces contra sua dicta venientes, non solum excommunicavit, sed etiam ut dignitate careant iudicavit. Nec praetermittant quod beatus Ambrosius non solum regem, sed etiam revera imperatorem Theodosium moribus et potestate non tantum excommunicavit, sed etiam ne praesumere in loco sacerdotum in ecclesia manere interdixit. Sed forte hoc volunt praedicti viri intelligere, quod quando Deus Ecclesiam suam per beato Petro commisit, dicens : « Pasce oves meas », reges exceperit. Cur non attendunt, vel potius erubescendo contententur, quia ubi Deus beato Petro principaliter dedit potestatem ligandi et solvendi in caelo et in terra, nullum exceperit, nihil ab eius potestate subtraxit? Nam qui se negat non posse Ecclesiam vinculo alligari, restat ut neget non posse ab eius potestate absolvi. Et qui hoc impudenter negat, se a Christo omnino sequestrat. Quod si sancta sedes apostolica divinitus sibi collata principali potestate spiritualia decernens dijudicat, cur non et secularia? Reges quidem et principes huius saeculi qui honorem suum et lucra temporalia iustitiae Dei praeponiunt, ejusque honorem negligendo proprium quaerunt, cuius sint membra, cuive adhaereant, vestra non ignorat charitas; nam sicut illi qui omni sua voluntati Deum praeponiunt, ejusque praeepto plusquam hominibus obediunt, membra sunt Christi, ita et illi, de quibus supra diximus, membra sunt Antichristi, CXLVIII, 434, 435.

Si ergo spirituales viri, cum oportet, iudicantur, cur non seculares amplius de suis pravis actibus constringunt? sed forte putant quod regia dignitas episcopalem praecel at. Ex eorum principiis colligere possunt quantum a se utraque differunt. Illam quidem superbia humana reperi, hanc divina pietas instituit; illa vanam gloriam incessanter capiat, haec ad celestem vitam semper aspirat. Et adducant quid beatus Anastasius, papa, Anastasio imperatori de his dignitatibus scripserit, et quid beatus Ambrosius in suo Pastoralis inter has dignitates decreverit. Honor, iniquus, et sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adaequari. Si regum fulgore compares et principum diademati longe erit inferius, tanquam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares; quippe cum videas regum colta et principum submitti genibus sacerdotum, et exosculata eorum dextra, orationibus eorum credant se communi (S. Amb. XVII, 569, 576). Haec non ignorans Constantinus Magnus imperator, non primum sessionis sed ultimum inter apostolos elegit locum. Scivit enim quia : superbis Deus resistit, humilibus dat gratiam (*Jac.* iv). Interea notum sit fraternitati tuae (Hieronymus episc. Metensi), quia litteris acceptis quorundam fratrum nostrorum praesulum et docum auctoritate apostolicam sedis licentiam dedimus his episcopis excommunicatos a nobis absolvere, qui non timuerunt se a communione regis abstinere. De ipso autem rege, omnino contradiximus ut nullus eum praesumat absolvi, quousque illius certa poenitentia et sincera satisfactio nobis per idoneos testes, fuerit notificata, ut simul inveniamus qualiter, si eum divina pietas respexerit ad honorem Dei et illius salutem eum absolvamus. Non enim nos latet quod sint aliqui vestrum, qui aliqua occasione quasi a nobis accepta, timore vel humana gratia seducti, praesumerent eum, si non contradiceremus absolvere vulnereque pro medicina valens adhibere; quibus si aliqui revera episcopi contradicerent,

non eos iustitiam defendere, sed inimicitias exercere iudicarent. Episcoporum autem, qui excommunicato regi communicare praesumunt ordinatio et consecratio apud Deum, teste beato Gregorio, sit execratio. Cum enim obedire apostolicae sedi superbe contemnant, scelus idololatriae, teste Samuele (*I Reg.* xv) incurriunt. Nam si ille Dei dicitur, qui ad feriendam vitam zelo divini amoris excitatur, profecto esse se Dei denegat, qui in quantum sufficit increpare vitam carnalium recusat. Et si ille maledictus est qui prohibet gladium suum a sanguine, id est praedicationis verbum a carnalis vitae interfectione, quanto amplius ille maledictus est qui timore vel favore impellit animam fratris sui in aeternam perditionem? CXLVIII, 435, 436.

Decuerat regiam dignitatem tuam (Epist. ad Henricum reg.) cum te filium Ecclesiae confiteris honorabilis magistrum Ecclesiae, hoc est beatum Petrum apostolorum principem intueri, cui si de Dominicis ovibus est, Dominica voce et potestate ad pascendum traditus es, dicente sibi Christo : « Pasce oves meas; » et : « Tibi traditae sunt claves regni caelorum » etc.; et : « Quodcumque ligaveris, » etc. In cuius sede et apostolica administratione dum nos qualescunque peccatores et indigni divina dispositione vicem suae potestatis gerimus, profecto quidquid ad nos vel per scripta ut nudis verbis miseris ipse recipit, et dum nos aut elementa percurramus, aut loquentium voces auscultamus, ipse ex quo corde mandata procedunt sub illi inspectione discernit. Quapropter providendum esset tui celsitudini, ne ergo sedem apostolicam in verbis et legationibus tuis aliqua inveniretur discrepantia voluntatis, et in his, per quae fides Christiana et status Ecclesiae ad aeternam salutem maxime proficit, non nobis, sed Deo omnipotenti debitam non denegares reverentiam, quanquam apostolis eorumque successoribus Dominus dicere dignatus sit : « Qui vos audit me audit, etc. » Non ergo dubium est quin apostolica et evangelica doctrina cuius sedes et fundamentum Christus est, cui omni veneratione a fidelibus per eos qui in ministerium praedicationis electi sunt, suscipienda et tenenda sit. Congregata namque hoc in anno apud sedem apostolicam synodo, cui nos superna dispensatio praesidere voluit, cui etiam nonnulli tuorum intervere fideliem, videntes ordinem Christianae religionis jam multis labefactum temporibus, et principales ac proprias lucrandarum animarum causas diu prolapsas, et suadente diabolo concultas, concussi periculo et manifesta perditione Domini gregis, ad sanctorum Patrum decreta doctrinaeque recurrimus, nihil novi, nihil adinventione nostra statuentes, sed primam et unicam ecclesiasticam disciplinam regulam, et tritam sanctorum viam relicto errore repetendam et sectandam esse censuimus. Neque enim aliam nostrae salutis et aeternae vitae introitum Christi ovibus eorumque pastoribus patere cognoscimus, nisi quem ab ipso monstratum qui dixit : « Ego sum ostium, » etc., et ab apostolis praedicatum, et a sanctis Patribus observatum in evangelica et in omni divinarum Scripturarum pagina didicimus, CXLVIII, 440, 441.

Ad istorum omnium intelligentiam consequendam legatur in integrum *Saxonicum Bellum*, auctore Brunone clerico Magdeburgensi, CXLVII, 491-586.

(In festo S. Gregorii VII, in Nocturnis) : Ante Henricum, mortuo Alexandro secundo, iavitus et moreus unanimi omnium consensu, decimo Kalendas Maii, anno Christi millesimo septuagesimo tertio, summus pontifex electus, sicut sol effulsit, in domo Dei; nam potens opere et sermone, ecclesiasticis discipulis reparandis, fidei propagandis, libertati Ecclesiae restituendae, extirpandis erroribus et corruptelis, tanto studio incubuit, ut ex apostolorum aetate nullus pontifex fuisse tradatur, qui majores pro Ecclesia Dei labores molestiasque pertulerit, aut qui pro ejus libertate acriter pugnaverit. Aliquot provincias a Simoniaca lae expurgavit. Contra Henrici imperatoris implos conatus fortis per omnia athleta impavidus permansit seque pro muro domui Israel ponere non timuit, ac eundem fleuricum in profundum malorum prolapsam fidelium communione regnoque privavit, atque subditos populos fide ei doli liberavit. Postrema morientis Gregorii verba fuere : « Dilexi iustitiam, et odii iniquitatem; propterea morior in exilio. » Innumera sunt quae vel fortiter sustinuit, vel multis coactis in Urbe synodis sapienter constituit, vir vere sanctus, criminum vindex et acerimus Ecclesiae deensor. » CXLVIII, 246, 247, 248.

Dès que parut cette Légende, dit le républicain Gregoire, elle excita l'horreur de tous les hommes attachés aux libertés gallicanes. CXLVIII, 247. Aussitôt le parlement de Paris, juge souverain en matières liturgiques, se réunit; et son avocat général, déguisant mal

la haine dont lui et son corps étaient animés contre Rome, veut faire croire que par le seul fait de la publication de l'office de S. Grégoire VII, la nation française est à la veille de secouer le joug de ses anciens rois. Il est vrai que ceci est arrivé avant même la fin du siècle dans lequel parlait l'honneur le magistrat; mais il est fort douteux que la légende y ait été pour quelque chose. « On savait assez, dit l'avocat général, que Grégoire VII si célèbre par ses différends avec l'empereur Henri, est celui qu'on a vu porter le plus loin ses prétentions ambitieuses, inouïes dans les premiers siècles de l'Eglise, qui causèrent de si longs troubles, et anéantirent des guerres si cruelles de son temps.

« Mais qu'il soit permis de le dire, ajoute-t-il, on n'avait pas lieu de s'attendre de voir entrer dans son éloge, et célébrer dans un office ecclésiastique l'excès où le conduisirent enfin des principes si dangereux. Est-ce donc le chef-d'œuvre de son zèle d'avoir entrepris de priver un roi de sa couronne et de délier ses sujets du serment de fidélité? Et pouvons-nous voir sans douleur qu'on appuie sur un fait si digne d'être enseveli dans l'oubli, les titres qu'on lui donne de défenseur de l'Eglise, de restaurateur de sa liberté, et de rempart de la maison d'Israël?

« Pourquoi faut-il que les vestiges d'une entreprise, dont le temps semblait affaiblir la mémoire, reparussent aujourd'hui jusque sous nos yeux, qu'ils viennent encore exciter notre devoir et notre zèle? Souffririons-nous qu'à la faveur de ce prétendu supplément du Bréviaire Romain, on mit dans les mains des fidèles, dans la bouche des ministres de la religion, jusqu'au milieu de nos saints temples et de la solennité du culte divin ce qui tient à ébranler les principes inviolables et sacrés de l'attachement des sujets à leur souverain? »

Les évêques d'Auxerre, de Montpellier, de Metz, de Verdun, de Troyes, de Castres et autres encore signalèrent leur zèle contre ladite légende. Le parlement de Bretagne s'empessa de suivre les traces de celui de Paris. Là encore le procureur général prononça les phrases suivantes : « Permettez-moi de vous rappeler, Messieurs, que Grégoire VII est le premier de tous les Papes qui ait osé faire éclater ses prétentions sur le temporel des rois, en s'attribuant ouvertement le droit imaginaire de pouvoir les déposer et délier leurs sujets du serment de fidélité. Imagination fautive qui ne s'est que trop perpétuée au delà des mers.... Le parlement de Bordeaux requiert de prendre certaines précautions qui pourvoient à l'avenir à ce qu'il ne se glisse rien dans les livres destinés au service divin et autres livres de piété qui puisse blesser les droits du roi et troubler la tranquillité de l'Etat.... L'évêque de Verdun disait dans son mandement : « Non, que l'on puisse être les fautes de l'empereur Henri IV, le Pape n'était pas en droit de lui enlever sa couronne, ni de délier les vœux sacrés qui attachaient ses sujets à son service. Ce fait dans lequel ce Pape a si injustement excédé son pouvoir, ce fait qu'il est à présumer qu'il expia par la pénitence, ne peut être un des motifs de sa canonisation; et si l'on ne le regarde que comme un fait historique, ce n'est pas dans une légende de salut, ni au milieu d'un office divin qu'il doit être cité.

Toutes ces invectives contre la légende paraissent du camp des jansénistes et tendaient à faire prescrire aux évêques que la Déclaration du clergé de France, de 1682, devait être inviolablement maintenue et exactement observée. Ce n'était que le gallicanisme qui continuait son système d'audace.

Pendant que ces choses se passaient en France, Rome outragée dans ce qu'elle a de plus cher, l'honneur des saints qu'elle invoque, et sa propre dignité qui, n'étant pas de ce monde, ne doit pas être sacrifiée aux considérations humaines et personnelles, Rome se mit en devoir de se défendre par les armes que le Roi des rois a mises entre ses mains. Benoît XIII donnait en 1729 trois brevis énergiques, condamnant les mandements des évêques d'Auxerre, de Metz, de Troyes, de Castres et de Montpellier, et infligeait aux parlements de Paris et de Bordeaux le châtiement qu'ils avaient mérité par leurs arrêts attentatoires à l'autorité du Saint-Siège et à l'honneur d'un glorieux serviteur de Dieu.

Cependant les maximes qui avaient prévalu depuis longtemps à la cour de Versailles ne permettaient pas qu'on tolérât dans les églises du royaume l'usage de la légende de S. Grégoire VII; mais d'autre part un éclat contre Rome eût amené le parti janséniste, qui ne demandait qu'à se ruiner contre cette autorité sacrée que la couronne de France trouvait encore bonne à conserver...

ce n'était donc ni des mandements déclamatoires, ni des arrêts fanatiques qu'il lui fallait, mais tout simplement une résolution prise à l'amiable par le clergé de supprimer sans bruit la légende. Ainsi la cour l'entendit; ainsi fut-elle docilement comprise dans toute l'Eglise de France, en sorte que jusqu'à la destruction de l'ancienne société en 1789, pas une Eglise séculière ou régulier n'avait pu inaugurer le culte du grand pontife Grégoire VII.

Une adresse déplorable à Louis XV roi de France, si gnée de quatorze archevêques et de dix-neuf députés du second ordre, discutant la légende de S. Grégoire VII, l'appelle simplement Grégoire VII dans une occasion où il s'agit précisément du culte décerné à ce saint pontife, protestant ainsi contre le Martyrologe et contre l'autorité qui promulgue le calendrier catholique. Point de mandements individuels et passionnés; mais la résolution prise en corps, froidement et d'autorité, par l'assemblée, d'étouffer ce culte, d'arrêter l'effet des volontés apostoliques. Rome dissimula l'outrage, mais elle maintint courageusement la légende. Tout ceci se passait sous le règne de Louis XV, et dans une adresse du clergé Français à ce monarque, l'évêque de Nîmes s'exprimait par ces fortes paroles : « Votre majesté, dont le règne est fondé sur la catholicité. » On ne pouvait désavouer avec plus de délicatesse tout ce qui s'était fait contre l'héroïque pontife qu'en rappelant en présence du roi même qu'il y avait encore quelque chose au-dessus de sa couronne : l'intérêt de la catholicité — seule allusion dans l'adresse à l'affaire de la légende de S. Grégoire VII. C'était en 1780, et avant la fin du même siècle, cette royauté qui avait voulu être inamissible était déclarée abolie à jamais. — Le successeur de Louis XV, atteint du vertige dont Dieu semblait avoir frappé ceux de sa race, après s'être vu entraîné à sanctionner des actes qui anéantissaient l'Eglise, montait sur un échafaud, sans que sa loyauté, sa vertu, ni son repentir fussent capables de sauver les principes monarchiques éclipsés pour de longues années encore, tandis que, ramené en triomphe, S. Grégoire VII repartait avec une majesté inouïe et partagera désormais avec Charlemagne le titre sublime de fondateur de la société européenne, CXLVIII, 217-269.

Si nous recherchons maintenant ce qui se passa dans plusieurs autres contrées de l'Europe, au sujet de la légende, nous rencontrons des faits analogues à ceux qui se sont passés en France à ce sujet; c'est à Naples, c'est dans les Etats de Hollande et de West-Frise, dans les Pays-Bas, en Belgique, en Autriche, en Portugal, les mêmes doutes, les mêmes tergiversations pour ou contre le contenu de cette légende relativement aux paroles de la 1re leçon : *Contra Henricum imperatoris impius coactus, fortis per omnia athleta impavibus permansit, seque pro muro domui Israel, etc.*

On cite sous la date de 1787 une ordonnance de la régence de la Basse-Autriche, supprimant au bréviaire des chanoines réguliers divers passages de l'office de plusieurs saints papes, entre autres celui-ci dans la cinquième leçon de S. Zacharie, au 15 mars : « *Constitutus a Francis, regnum illud a Chilperico viro stupido et ignavo, ad Hippium pietate et fortitudine prestantem auctoritate apostolica transtulit.* » Cet office de S. Zacharie n'est pas au Bréviaire Romain proprement dit, mais fait simplement partie des offices propres du clergé de la ville de Rome.

Le XIXe siècle a bien fourni aussi quelques insultes à la mémoire du S. pontife. Sans parler des blasphèmes qui plus d'une fois, au parlement anglais, sont partis du banc des pairs ecclésiastiques contre la personne du fougueux Hildebrand, il en est dont les pays catholiques ont été le théâtre... Parlons de l'Italie.

Jusqu'en 1810, l'office de S. Grégoire VII n'avait cessé d'être célébré dans les Eglises des divers diocèses dont se composait le royaume d'Italie. — L'excommunication encourue par Napoléon, en 1809, le rendit inquiet à l'excès, et l'on sait en général combien de mesures persécutrices pesèrent sur le clergé de cette époque. Mais ce que l'on sait moins, c'est que le grand empereur, en même temps qu'il élevait sa main contre Pie VII, osa délier aussi la majesté d'un pontife, autrefois, comme assiégé et captif, mais depuis et à jamais couronné Pie VII, par celui qui le premier a bu l'eau du torrent avant d'élever la tête. Une lettre du ministre des cultes, Bigot de Préameneu, écrite en février 1810, enjoignait aux évêques d'Italie d'imiter le silence de l'Eglise gallicane sur le nom et les actes d'Hildebrand. Plusieurs évêques d'Italie préférèrent obéir à César plutôt qu'à l'Eglise; l'archevêque de Turin entre autres, M^{sr} Hyacinthe de

la Tour qui envoya au ministre « le mandement qu'il s'est fait un devoir de donner pour interdire l'office de S. Grégoire VII, et dont il déclare que copie est affichée dans toutes les sacristies des églises de son diocèse. La lettre est du 1er mars 1810, CXLVIII, 270-275.

A peine échappé aux violences de l'aigle redoutable, qui étreignait l'Europe, mais toujours debout, à la même place, l'héroïque Hildebrand tomba en proie à ces anarchistes dont les désirs sont aussi des désirs de tyrannie. En France on vit le rîgicide Grégoire, dans son Essai historique sur les libertés de l'Eglise gallicane, publié en 1818, accumuler contre le saint pape et sa légende tous les blasphèmes des protestants et des jansénistes. En Espagne, au mois de mars 1822, on faisait aux Cortès la proposition de supprimer une partie de l'office de Grégoire VII, « comme attentatoire aux droits de la nation. »

Encore un outrage ; ce sera le dernier que nous nommerons. Au commencement de l'année 1828, une nouvelle édition du bréviaire Romain paraissait à Paris, chez le libraire Poussielgue-Rusand. L'éditeur avait cru pouvoir y insérer l'office de S. Grégoire VII, encore ne l'avait-il placé qu'à la fin du volume, ne se sentant pas pleinement rassuré par la promesse de cette liberté religieuse garantie à tous par la Charte de 1815. Peu de jours après la publication du Bréviaire, certaines feuilles, se disant libérales, et fraternisant en toutes choses avec les Cortès espagnols de 1822, se prirent à crier à l'ultramontanisme, qui débordait chez nous, jusque-là disaient-ils, qu'on osait en 1828, imprimer et mettre en vente la légende de Grégoire VII. Leurs clameurs furent entendues, et on vit à Paris, en 1828, la légende de S. Grégoire VII, soumise par ordre de l'archevêché aux mutilations que lui inflige l'Autriche dans ses états (c'est-à-dire l'enlèvement de ces mots : « Contra Henrici imperatoris impios conatus » etc.), sans oublier la suppression charitable de l'épithète « iniqui » appliquée à Henri IV, qui se lit dans la sixième leçon, où il est dit : « Cum ab iniqui Henrici exercitu » etc., si justement assignée à Henri IV par l'Eglise. Mais depuis cette époque plusieurs éditions du Bréviaire romain ont été données, tant à Lyon qu'à Paris, et l'office de S. Grégoire VII s'y lit à sa place et dans son entier, et l'édition parisienne de 1828 va s'épuisant de jour en jour, gardant jusqu'ici la trace de cette dernière faiblesse que nous n'aurions pu faire sans partialité.

Mais franchissons quelques années. Le 4 mars 1858 fut donnée au Puy par M^{sr} Louis Jacques Maurice de Bonald, cardinal de la sainte Eglise romaine, archevêque de Lyon, primat des Gaules, cette magnifique et courageuse lettre pastorale sur le chef visible de l'Eglise, qui restera dans les annales de l'Eglise de France comme un des événements les plus graves qu'ait vus notre siècle, qui en a vu un si grand nombre. C'est en ce jour mémorable qu'on entendit professer, avec non moins d'éloquence que de doctrine, du haut de la chaire épiscopale, la foi dans l'infailibilité du Pontife romain parlant aux Eglises, et proclamer la haute mission imposée par la Providence à S. Grégoire VII, et si dignement accomplie par sa grande âme :

« L'irruption des barbares, disait le Prélat, n'était que l'image d'une invasion plus dangereuse pour l'Eglise et pour le monde civilisé ; ce n'était que la figure de cette triple coalition de l'ignorance, du vice et de la cupidité, ligués pour éteindre toute lumière, flétrir toute vertu et étouffer toute justice. Le moyen âge vit cet abîme dilater ses entrailles pour englober la société tout entière. Et la société où ira-t-elle se réfugier dans sa détresse ? Encore aux pieds de la Chaire de S. Pierre. Là, elle trouvera son appui et son salut, dans un pauvre moine élevé au souverain pontificat, mais qui cachait sous le vêtement grossier du cloître, une âme dont l'élévation n'a pas été comprise, et qui le serait difficilement dans nos jours de spéculation et d'indifférence. Hildebrand mesura la profondeur de la plaie du corps social. A tout autre, les obstacles pour la guérir paraîtraient insurmontables ; pour Grégoire VII, c'est dans ces obstacles mêmes qu'il puise un nouveau courage, et va ranimer l'énergie de son caractère. Armé d'une force inébranlable et d'une rectitude inflexible de volonté ; cédant aussi aux maximes de ses contemporains, et à l'esprit de son temps, il entreprend une lutte terrible contre son siècle et toutes les puissances de son siècle. La science a déserté le sanctuaire ; il l'y ramènera. La vertu semble être bannie de tous les cœurs ; il la rétablira dans ses droits. La justice est foulée aux pieds ; il la fera triompher. Il se croit envoyé pour opposer un front d'airain au vice, qu'il le trouve à l'autel ou sur le trône. Toujours

inaccessible à la crainte, toujours au-dessus des considérations humaines, Grégoire ne donnera point de repos à son zèle, jusqu'à ce qu'il ait réformé le palais des grands, le sanctuaire de la justice, le cloître des cénobites et la maison de Dieu ; jusqu'à ce qu'il ait rallumé le flambeau du savoir, les flammes célestes de la piété, fait passer dans les cœurs des souverains et des prêtres, cet amour de la justice, cette haine de l'iniquité, qui de son âme, où ces vertus surabondent se répandent avec une sainte profusion, dans ses écrits, dans ses actions, dans ses paroles, dans tout son pontificat. Peu lui importent les calomnies, la persécution et la mort, pourvu qu'il abaisse toute hauteur, et fasse fléchir le genou devant les lois éternelles de la justice et de la vérité. Dans ses démêlés avec les princes de la terre, on n'a voulu voir que des empiètements injustes ; on a appelé comme d'abus des saintes entreprises de ce grand pape. Que pouvait-il faire quand les peuples broyés sous la presse du despotisme impensé de leurs maîtres venaient réclamer à genoux, comme un dernier secours et un extrême remède à leurs maux, l'exercice sévère de sa juridiction et les foudres de ses sentences spirituelles ? Ce qui nous étonne, et presque nous scandalise, n'était aux yeux du moyen âge que l'exercice d'un juste droit, et l'accomplissement nécessaire d'une mission divine. Or, combattre pour établir partout le règne de la justice, de la science et de la vertu, qu'est-ce autre chose que de combattre pour civiliser le monde ? Ce furent là les combats de Grégoire VII, et le sujet pour lui d'une gloire immortelle. »

En lisant ces lignes si calmes, si épiscopales dans lesquelles est béni avec tant d'amour le nom de ce Grégoire que nous avons vu poursuivre avec tant d'acharnement dans les papes qui précèdent, ne semble-t-il pas au lecteur catholique qu'il se repose avec suavité dans une paix qui ne sera plus troublée. Après ce mandement, on peut le dire, la bataille est gagnée ; il n'y a plus d'Alpes : Rome et la France sont unanimes à célébrer la gloire et les vertus de Grégoire, père de la Chrétienté. Tout est oublié, renouvelé, le Christ est glorifié dans son serviteur... CXLVIII, 276-278.

HENRICUS I, imperator. — De regalibus B. Petri concessis : « In nomine Domini De omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Henricus I Dei gratia imperator Augustus spondeo atque promitto per hoc pactum confirmationis nostrae tibi beato Petro principi apostolorum et clavigero regni caelorum, et per te vicario tuo domno Benedicto summo pontifici et universali papae, sicut a vestris praedecessoribus usque nunc in vestra potestate ac ditione tenuistis et disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis suis atque viculis omnibus, etc., Portum, Centumcellas, Cerem, Pledam, Marturium, Sutrium, Nepem, Castellum, Gallisem, Orcem, Polimarcium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum tribus ingulis suis, Pulverem, Narniam et Utriculum cum omnibus finibus et territoriis ad supradictas civitates pertinentibus.

Necnon et exarchatum Ravennatem sub integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis quae pio recordationis domnus Pippinus, et domnus Carolus, et domnus Ludovicus et Otto filius ejus, praedecessores videlicet nostri, beato Petro apostolo et praedecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam contulerunt, hoc est civitatem Ravennam et Emiliam, Bobium, Ceseam, Forum populi, Forumlivii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaclum, Adrianis atque Gabelum ; simul et Pentapolim, videlicet Ariminum, Pensaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Auxinum, Humanam, Hesiim, Forum simpronii, Montemfeltri, Ulbinum, et territorium Balnense, Callis, Luciolis et Eugubium cum omnibus finibus et territoriis ad easdem civitates pertinentibus.

Item in partibus Tusciae, Castellum felicitatis, Ubivium, Balneum regis, Ferentium, Viterbium, Ortum, Martham, Pledam, Tuscanam, Suanam, Populonium, Rosellas cum Urbanis, etc. Item cum insula Corsica in Suriano, deinde in monte Bardone, deinde in Berceto, exinde in Parma, deinde in Regia, et exinde in Mantuana atque in monte Silicis atque provincia Venetiarum et Isria, cum cunctum Spoletanum ducatum, seu Beneventum. Item in partibus Campaniae Sora, Arces, Aquinum, Ariminum, Teanum, Capuam, patrimonium Siciliae, civitatem Gajetanam, etc., etc. Super hoc confirmamus Fuldense monasterium et omnem illam terram quam inter Narniam, Teramnem vel Spoletum ex regni nostri parte habuimus. Sub tuitione praeterea sancti Petri et vestra vestrorumque successorum episcopium Babeimbergeuse offerimus. Offerimus insuper... etc.

Haec omnes supradictas provincias, urbes et civitates,

oppida atque castella, viculos ac territoria simulque patrimonium pro statu regni nostri cunctoque populo christiano conservando iam dictæ Ecclesiæ tuæ, beate Petre, vicarioque tuo Benedicto ac successoribus ejus usque in finem sæculi eo modo confirmamus ut in suo detineant jure principatu atque dititione, etc., etc., etc., XCVIII, 625, 626-637.

HENRICUS II (S.) Imperator. — In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Henricus Dei gratia Imperator augustus, spondeo ac promitto, per hoc pactum confirmationis nostræ, tibi beato Petro principi apostolorum et clavigero regni cœlorum, et per te vicario tuo domno Benedicto VIII summo pontifici et universali papæ, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in potestate vestra ac dititione tenuistis ac disposuistis, civitatem Romanam cum ducatu suo, et suburbanis, atque viculis omnibus et territoriis ejus, etc., etc., id est Portum, Centumcellas, etc., etc., cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis, quæ piæ recordationis dominus Pippinus et domnus Carolus, et domnus Ludovicus, et Otto, et iidem Otto filius ejus, nostri videlicet prædecessores, beato Petro et prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam contulerunt, hoc est civitatem Ravennam, etc., etc. Offerimus insuper, firmamus et corroboramus tibi beato Petro, ac vicario tuo domno Benedicto et successoribus ejus, prout bonæ memoriæ papæ Joanni suisque successoribus, ab Ottonibus prædecessoribus nostris factum est civitates, Reatem, Amitemam, etc. Simili modo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes quas piæ recordationis Pippinus rex, et postea domnus Carolus, et Ottones piissimi beato Petro Christi apostolos pontanea voluntate contulerunt, sicut in fisdem donationibus continetur, et inter sanctæ memoriæ Adriani papam et domnum Carolum imperatorem convenit, quando idem pontifex eidem de ducatibus Tusculano et Spoletano, suæ auctoritatis præceptum confirmavit, scilicet modo ut annis singulis prædictus census ad partem Ecclesiæ S. Petri persolvatur, etc., etc., CXL, 233-238.

HENRICUS IV, rex, an. 1068. Henricus rex adolescentiæ usus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano imperio cepit incolere, principes despiciere, nobiles opprimere, inferiores anstollere, vexatui, lustris cæterisque hujusmodi exercitiis plusquam justitiis faciendis, ut incensus est, operam dare, filias illustrium quibuslibet obscure natalis conjugare, privata præsidia, nimirum potentibus regni non satisfaciens, instituere. His discordiis seminariis contigit regi quam plurimos insidiatores tam vite quam regni succrescere, CLIV, 944.

Henricus rex manu valida Saxones petit eisque congregatur, et victoria potitur... Rodolphus dux qui postea regnum invexit fortiter cum suis pro rege dimicasse notatus est. Habitum est concilium apud Wormaciam, ubi præseunte rege Henrico, universi pene Teutonici episcopi præter Saxonicos Hildebrandum papam abdicarunt, mittentes ad illum epistolam, post multas culpationes in illum in ectas ita conclusas: « Quia ergo et introitus tuus tantis perjuriis est initiatus et Ecclesia Dei tam gravi tempestate per abusionem novitatum tuarum periclitatur, et vitam conversationemque tuam tam multiplice infamia dehonestasti, obedientiam quam tibi nullam promissimus, nec de cætero illam servaturos esse renuntiavimus; et quia nunc nostrum, ut tu publice declamabas, tibi hæcenus fuit episcopus, tu quoque nulli nostrum amodo eris apostolicus. » Eodem itaque anno colloquium maximum factum est apud Oppenheim, ubi pene totius regni principes subjectioni regis renuntiabant, causam prætendentes, quod a duobus jam apostolicis vocatus ad satisfactionem non venisset, et pro hoc contemptu sententiam excommunicationis in Romana synodo a papa accepisset, cum ipse tamen inauditus et absens fuisset. Hac commotione coactus rex Romam humiliter, utpote veniam ab apostolico postulaturus, inimicis non sperantibus tetendit, inventoque papa in oppido Canusino ibi per triduum ante portam castrî, deposito omni regio cultu, discalceatus et laneis indutus perstitit; nec prius cum multo fletu apostolicæ miserationis auxilium et consolationem implorare destitit, quam omnium qui ibi aderant precibus et lacrymis intercedentibus, laxato tandem anathematis vinculo in communionis gratiam et sinum matris Ecclesiæ receptus est, acceptis ab eo correctionis in futurum vite suæ securitatibus multis. Sed ista pax facta inter regnum et sacerdotium, qualiter in brevi discerpta sit, totus jam mundus, inde nimis commotus, agnovit, etc.

Sed quia quidam dicunt, istius papæ auctoritate et consilio Rodolphum in regno sublimatum, quidam vero negant Henricum regem ab eo fuisse excommunicatum; ejusdem papæ dicta quædam super his potissime non incongruum videtur annotare. Ait enim in quadam epi-

stola ad universos Teutonici regni principes missa: « Audivimus quosdam inter vos de excommunicatione, quam in regem fecimus dubitare ac qua rere, utrum juste excommunicatus sit, an injuste? Admonuimus eum ut penitentiam ageret de factis suis; verum ipse indigne ferens se a quodam reprehendi, non solum a perpetratis ad emendationem revocari non potuit, sed ampliore furore correptus, non prius cessavit, donec omnem fere Italiam episcopos, in Teutonicis vero partibus quotquot potuit, circa fidem Christi naufragum fecit, dum eam beato Petro et apostolicæ sedi debitam obedientiam et honorem a Domino nostro Jesu Christo concessum alienare fecit. Pro his igitur causis, primum videlicet quod ab eorum communione, qui pro sacrilegio et reatu simoniacæ hæresis excommunicati sunt, se abstinere noluit, deinde quod pro criminosis actibus penitentiam non dico suscipere, sed nec promittere voluit, synodali judicio excommunicavimus. » Item in alia epistola, post datam reconciliationem: « Solam, inquit, et communionem reddidi, non tamen in regno a quo eum in Romana synodo deposueram, restauravi. » Et aliquibus interpositis: « Episcopi, inquit, et principes ultramontani, audientes illum non servare quod mihi promiserat, quasi desperavi de eo, sine consilio meo elegerunt sibi Rodolphum in regem. » CLIV, 947, 948.

Cum apud Brixiam Noricem triginta episcoporum conventus necnon et optimatum exercitus, non solum Italiam sed et Germaniam, jussu regis Henrici congregaretur, factus est omnium consensus adversus Hildebrandum papam cognominatum Gregorium VII, quem pseudononachum, totiusque vesaniæ pestiferum principem et præcipue sanctæ Romanæ Ecclesiæ sedis invasorem affirmantes ab apostolica sede depellendum, quamvis absentem dijudicabant, et Vigberium Rayennensem archiepiscopum sibi subrogandum eligebant. Illius Decreti conclusio hæc est: « Quia, inquit, illum constat non a Deo electum, sed a seipso in fraude ac pecunia imprudentissime objectum, qui ecclesiasticum subvertit ordinem, qui Christiani imperii perturbavit regnum, qui regi catholico ac pacifico corporis et animæ intentat mortem, qui perjurum defendit regem, qui inter concordem seminavit discordiam, inter pacificos illes, inter fratres scandalum, inter conjuges divortia, et quicquid quietis inter pie viventes stare videbatur concussit; nos auctore Deo congregati in unum, legalis ac litteris freti, iterum et novem episcoporum die sancto præsestanti Pentecostes Moguntinæ congregatorum contra eundem Hildebrandum procacissimum, sacrilegia ac incendia prædicantem, perjuriam et homicidia defendentem, catholicam et apostolicam fidem de corpore et sanguine Domini, in questionem ponentem, hæretici Berengarii antiquum discipulum, divinationum ac somniorum cultorem... judicamus canonice deponendum et expellendum, et nisi ab ipsa sede his auditis descenderit, in perpetuum condemnandum, CLIV, 951.

HENRICUS IV. — Vide GASSONIUS VII.

HENRICUS V, imperator. — Ego Henricus Dei gratia Romanorum imperator Augustus, pro amore Dei et sanctæ Romanæ Ecclesiæ et domni papæ Calixti et pro remedio animæ meæ, dimitto Deo et sanctis ejus apostolis Petro et Paulo sanctæque catholicæ Ecclesiæ omnem investituram per annulum et baculum, et concedo in omnibus ecclesiis fieri electionem et liberam consecrationem. Possessiones et regalia beati Petri quæ a principio hujus discordiæ usque ad hodiernam diem, sive tempore patris mei sive etiam meo, ablata sunt, quæ habeo, eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ restituo; quæ autem non habeo, ut restituantur fideliter juro. Possessiones etiam omnium aliarum ecclesiarum et principum et aliorum tam clericorum quam laicorum, consilium principum et justitiarum, quæ habeo reddam; quæ non habeo, ut reddantur fideliter juro. Et do veram pacem Calixto sanctæque Romanæ Ecclesiæ et omnibus qui in parte ipsius sunt vel fuerunt. Et in quibus sancta Romana Ecclesia auxilium postulaverit fideliter juro. Datum anno 1122.

INNOCENTIUS III, papa. — In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen. Cum placuit Domino nostro Jesu Christo me dominum et imperatorem totius Bulgarie et Blacie facere, inquisivi antiquorum nostrorum scripturas et libros, et beatorum memoriæ imperatorum nostrorum prædecessorum leges, unde ipsi sumpserunt regnum Bulgarorum et firmamentum imperiale, coronam super caput eorum et patriarchalem benedictionem, et diligenter perscrutantes, in eorum invenimus scripturis quod beatorum memoriæ illi imperatores nostri prædecessores, coronam imperii eorum et patriarchalem benedictionem ab Ecclesiâ Romanâ, ab apostolicæ sedis principe apostolorum Petro et a sanctissimo Patre nostro, universali papa Innocentio III.

Et a quocunque patriarchalis benedictio et mandatum, in civitate imperii mei Trinovi, data et concessa fuerit a domino papa, faciendi et consecrandi archiepiscopos, metropolitans et episcopos et reliquas ecclesiasticas obsecutiones sacramentales, concedit imperium meum, ut plenissimam in omni tenimento et imperii mei pertinentiis habeant potestatem. Ecclesie enim omnes totius imperii mei et tenimenti, et patriarcha meus metropolitani, episcopi, archiepiscopi et cuncti sacerdotes Romanæ subsint Ecclesie, et teneant legem, et consuetudinem et observationem quas tenuerunt beatæ memoriæ imperatores totius Bulgarie et Blacie, prisci illi nostri prædecessores, et nos eodem modo vestigia eorum imitantes. Subsignat autem imperium meum ad securitatem Chrysobolum suum, quod nunquam ab Ecclesia Romana et ab apostolica sede, principe apostolorum Petro, ipsum videlicet imperium meum discedet, neque alii imperii mei principes disgregabuntur, sed ut vocatus dilectus filius sacrosanctæ et apostolicæ Romanæ sedis principis apostolorum Petri ero. Et deinceps quascunque terras Christianorum seu paganorum meum acquisiverit imperium, sub potestate et mandato ejusdem sacrosanctæ Romanæ Ecclesie et apostolicæ sedis erunt, CCXXV, 287, 288.

LEO III, papa. — Leo, servus servorum Dei, etc., abbat venerabilis monasterii sancti Christi martyris Dionysii. Quoniam expulsi a sede apostolica privilegium renovari quod hactenus antecessor noster bonæ et sanctæ memoriæ Stephanus papa ex monasteriis a te constructis confirmavit, tibi et omnibus successoribus tuis abbatibus, iterum renovare et confirmare per nostram auctoritatem in antea deberemus, et sub ditione Sanctæ Sedis Ecclesie Romanæ semper perpetua conservatione subsistere et permanere omnimodis debeant, eo videlicet ordine ut quicquid ex donatione excellentissimi filii regis nostri Caroli, vel aliorum regum, ac bonorum hominum et parentum tuorum, et ex tua proprietate et commutationibus habere et dominari modo videris, vel in antea acquirere, tu et successores tui potueris, tam in monasteriis ædificandis quam et villis, sive mancipiis, in quibuscunque pagis, locis et agris constitutis, ita stabilita et rata in perpetuum maneat et in prædictis monasteriis nullus episcoporum vel sacerdos, absque voluntate præcellentissimi filii nostri Caroli regis, vel tue, licentiam habeat missas celebrare nisi per vestram convocationem, sed proprium habentes episcopum.... et hoc auctoritate beati Petri apostolorum principis auctoritate fulcimus..., ut tradita et confirmata in futurum perseverent, statuentes per hanc seriem scripturarum, atque interdicentes, ut quisque, vel cujuscunque dignitatis persona a magno gradu usque ad minimum fuerit, qui hoc privilegium irrumpere tentaverit, vel fecerit, sub anathematibus vinculo, beati Petri apostolorum principis ac nostra auctoritate, esse alligatum universalis Ecclesie sciat, nisi digna satisfactione coram Deo et sanctis suis egerit penitentiam, CXXIX, 967, 968. — Passim innumera sunt hujusmodi summorum pontificum privilegia quibus apparet redactam fuisse in usu illorum potestatem tum spirituales, tum temporales.

LUDOVICUS I, imperator (ann. 817). — *Pactum Ludovici I, imperatoris cum Paschali papa.* In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Ludovicus imperator Augustus, statuo et condo per hoc pactum confirmationis nostræ, tibi beato Petro principi apostolorum et per te vicario tuo domino Paschali, summo pontifici, et universali papæ, et successoribus ejus in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate et ditione tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis atque viculis omnibus et territoriis ejus montanis, ac maritimis, litoribus ac portibus seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis, ac viculis in Tuscie partibus, id est Portum, Centumcellas, Chere, Bledam, Manturanum, Sutrium, Nepe, Castellum, Gallisem, Hortem, Polinartium, Ameriam, Todem, Perusiam cum tribus insulis suis, id est majorem et minorem, Pulvensim, Narniam, Utriculum cum omnibus finibus ac territoriis ad suprascriptas civitates pertinentibus. Simili modo in partibus Campaniæ Segniam, Anagninam, Ferentinum, Alatrium, Petricum, Frisium cum finibus Campaniæ, necnon et Tiburim cum omnibus finibus ac territoriis ad easdem civitates pertinentibus, necnon et exarchatum Ravennatem cum integritate, cum urbibus, civitatibus, oppidis et castellis, quæ pæ recordationis Pippini rex ac bonæ memoriæ genitor noster Carolus imperator beato Petro apostolo et prædecessoribus vestris jamdudum per donationis paginam restituerunt, hoc est civitatem Ravennam et Ariminum, Bobium, Cesenam, Forumpopuli, Forumlivii, Faventiam, Imolam, Bononiam, Ferrariam, Comaculum,

Adrianisque et Gabelum cum omnibus finibus, territoriis atque insulis, terra marique ad prædictas civitates pertinentibus. Similiter et Pentapolim, videlicet Ariminum, Pensaurum, Fanum, Senogalliam, Anconam, Ausimum, Hesim, Humanam, Forumsimpronii, Montemferetri, Urbinum, et territorium Valvense, Callem, Luciolis, Eugubium cum omnibus finibus ac terris ad easdem civitates pertinentibus. Eodem modo territorium Sabinense sicut a genitore nostro Carolo imperatore beato Petro apostolo per donationis scriptum est concessum sub integritate, quemadmodum ab Iherio et Magenaro abbatibus, missis illius, inter idem territorium Sabinense atque Reatinum definitum est. Item in partibus Tusciæ Longobardorum Castellum Felicitatis, Ubivetum, Balneum regis, Ferentri, Castrum Bitervium, Orthos, Marcam, Tuscanam, Suanam, Populonum, Rosellas et insulas, Corsicam, Sardiniam et Siciliam sub integritate, cum omnibus adjacentibus ac territoriis, maritimis, litoribus, portibus ad suprascriptas civitates et insulas pertinentibus. Item in partibus Campaniæ Foram, Arceam, Aquinum, Arpinum, Theanum et Capuam et patrimonia ad potestatem vestram et ditionem pertinentibus sicut est patrimonium Beneventanum et Salernitanum et patrimonium Calabriæ inferioris et superioris, et patrimonium Neapolitanum, et ubicunque in partibus regni atque imperii a Deo nobis commissi patrimonia vestra esse noscuntur. Has omnes suprascriptas provincias, urbes, et civitates et oppida atque castella viculos ac territoria simulque patrimonia jam dictæ Ecclesie tue, beate Petre apostole, et per te vicario tuo spirituali patri nostro domino Paschali, summo pontifici et universali papæ ejusque successoribus usque in finem sæculi eodem modo confirmamus, ut in suo destineant jure, principatu atque ditione.

Simili modo per hoc nostræ confirmationis decretum firmamus donationes quas præ recordationis domnos Pippini rex avus noster et postea domnus et genitor noster Carolus imperator beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt. Necnon et censum et pensionem, seu ceteras donationes quæ annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia Longobardorum, sive de ducatu Spoletino, sicut in suprascriptis donationibus continentur, et inter sanctæ memoriæ Adrianum papam, et domnum ac genitorem nostrum Carolum imperatorem conventi, quoniam idem pontifex eidem de suprascriptis ducatibus, id est, Tuscano et Spoletino, suæ auctoritatis præceptum confirmavit, eo scilicet modo ut annis singulis prædictus census Ecclesie beati Petri apostoli persolvatur salva super eosdem ducatus nostra in omnibus ditione, et illorum ad nostram partem subjectione. Cæterum, sicut diximus, omnia superius nominata ita ad vestram partem per hoc nostræ confirmationis decretum roboramus, ut in vestro vestrorumque successorum jure permaneant, principatu, atque ditione, ut nec a vobis, nec a filiis, vel successoribus nostris per quodlibet argumentum sive machinationem quancunque parte minuatur vestra potestas, aut vobis de suprascriptis omnibus, vel successoribus vestris inde aliquid subtrahatur, de suprascriptis videlicet provinciis, urbibus, civitatibus, oppidis, castris, viculis, territoriis, atque patrimonibus, necnon et pensionibus atque censibus; ita ut neque nos ea subtrahamus neque quibuscunque subtrahere volentibus consentiamus. Sed potius omnia quæ superius leguntur, id est provincias, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, patrimonia, atque insulas, census, et pensiones Ecclesie beati Petri apostoli et pontificibus in sacratissima illius sede in perpetuum recidentibus in quantum possumus nos defendere promittimus. Ad hoc, ut omnia ea in illius ditione ad utendum et fruendum atque disponendum firmiter valeat obtineri. Nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi, vel judicandi, subtrahendi aut minorandi vindicamus, nisi quatenus, ab illo qui eo tempore hujus sanctæ Ecclesie regimen tenuerit rogati fuerimus. Et si quilibet homo de suprascriptis civitatibus ad vestram Ecclesiam pertinentibus ad nos venerit subtrahere se volens de vestra ditione et potestate, vel aliquam quamlibet iniquam machinationem metnens aut culpam commissam fugiens, nullo modo eum recipimus, nisi ad justam pro eo faciendam intercessionem, ita duntaxat si culpa quam commisit venialis fuerit inventa; et in aliter comprehensum vestræ potestati eum remittamus. Exceptis his, qui violentiam vel oppressionem potentiorum passi ideo ad nos venerint, ut per nostram intercessionem justitiam accipere mereantur, quorum altera conditio est, et a superioribus est valde disjuncta. Et quando divina vocatione hujus sacratissimæ sedis pontifex de hoc mundo migraverit, nullus ex regno nostro aut Francus, aut Longobardus, aut de qualibet gente homo sub

nostra potestate constitutus licentiam habeat contra Romanos aut publice aut private veniendi vel electionem faciendi, nullusque in civitatibus, vel territoriis Ecclesiæ beati Petri apostoli potestatem pertinentibus aliquid malum propter hominem facere præsumat. Sed liceat Romanis cum omni veneratione et sine qualibet perturbatione honorificam suo pontifici exhibere sepulturam. Et cum quem divina inspiratione et beati Patri intercessionem omnes Romani uno consilio atque concordia sine aliqua promissione ad pontificatus ordinem elegerint sine qualibet ambiguitate vel contradictione more canonico consecrari, et dum consecratus fuerit legati ad nos vel ad successores nostros reges Francorum dirigantur, qui inter nos et illum amicitiam et charitatem et pacem sicut tempore piæ recordationis Caroli avi nostri seu domni Pippini avi nostri, vel etiam Caroli imperatoris genitoris nostri consuetudo erat faciendi.

Et autem hoc ab omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ et nostri firmiter esse credatur, firmiterque per futuras generationes et sæcula ventura custodiatur, propriæ manus signaculo et venerabilium episcoporum atque abbatum, vel etiam optimatum nostrorum sub iurejurando, promissionibus, vel subscriptionibus pactum istud nostræ confirmationis roboravimus et per legatum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Theodorum nomenclatorem domino Paschali papæ direximus. Ego Ludovicus misericordia Dei imperator subscripsi. Et subscripserunt tres filii ejus et episcopi 10, abbates 8, comites 15, bibliothecarius 1, et mansionarius 1. XCIII, 682-686, et XCIII, 579-588.

LUDOVICUS PIUS, imperator. — In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Ego Ludovicus imperator Augustus, statuo et concedo per hoc pactum confirmationis nostræ tibi beato Petro principi apostolorum, et per te vicario tuo domno Paschali summo pontifici et universali papæ et successoribus ejus in perpetuum, sicut a prædecessoribus vestris, usque nunc, in vestra potestate et dilectione tenuistis et disposuistis civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis, atque viculis omnibus et territoriis ejus montanis ac maritimis, littoribus ac portibus, seu cunctis civitatibus, castellis, oppidis ac viculis in Tusciæ partibus, id est, Portum, Centumcellas, Chere, Bledam, Manturanum, Sutrium, etc., etc., cum omnibus finibus ac territoriis ad superscriptas civitates pertinentibus, etc., etc., XCIII, 579-583. — Simili modo per hoc nostræ confirmationis decretum firmamus donationes quas piæ recordationis domnus Pippinus rex avus noster, et postea dominus et genitor noster Carolus imperator beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt. Necnon et censum et pensiones, seu cæteras donationes, quas annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia, etc., XCIII, 583, 584, 585. — Nullamque in eis nobis partem aut potestatem disponendi, vel judicandi subtrahendive aut minorandi vindicamus, nisi quando ab illo qui eo tempore hujus sanctæ Ecclesiæ regimen tenuerit rogati fuerimus. Et si, etc., etc., XCIII, 584, 585, 586, 587, 588.

In hoc diplomate Ludovicus Pius non aliquid Romanæ archiepiscopalis domini sibi reservavit; nam in hoc aperte nime legitur, pontifici jurisdictionem in Romanam ducatum cessisse, sibi tantummodo reservato intercedendi jure pro recurrentibus, atque pro Ecclesiæ defensione, ac tutela, quam iidem reges sibi cum attributis juribus ac privilegiis (patriciatus nempe, seu patronatus), sibi suisque successoribus reservaverunt, XCIII, 504, 505.

MATHILDIS comitissa. — *Donatio.* Anno ab incarnatione Domini 1102. Ego Mathildis, Dei gratia comitissa pro remedio animæ meæ et parentum meorum dedi et obtuli Ecclesiæ S. Petri per interventum domini Gregorii VII, papæ, omnia bona mea jure proprietario, tam quæ tunc habueram quam ea quæ in antea acquisiveram, sive jure successionis, sive alio quocunque jure ad me pertinent. Et tam ea quæ ex hac parte montium habebam, quam illa quæ in ultramontanis partibus ad me pertinere videbantur, omnia per manum domini Gregorii VII, sicut dictum est, papæ Romanæ Ecclesiæ dedi et tradidi, et cartulam inde fieri rogavi. Sed quia cartula nusquam apparet, et timeo ne donatio et oblatio mea in dubium revocetur, ideo ego quæ supra, comitissa Mathildis iterum a præsentis die dono et offero eidem Romanæ Ecclesiæ per manum Bernardi cardinalis et legati ejusdem Romanæ Ecclesiæ, sicut illo tempore dedi per manum domini Gregorii VII, papæ, omnia bona mea tam quæ nunc habeo quam quæ in posterum, Deo propitio, acquisitura sum, et tam ea quæ ex hac parte montium quam quæ in ultramontanis partibus habeo vel habitura sum sive jure hereditario, sive alio quocunque jure pro mercede et remedio animæ meæ et parentum

meorum. Quæ autem ista mea bona juris mei superioris dicta cum accessionibus et ingressibus, seu cum superioribus et inferioribus suarum qualiter supra legavi in integro, ab hac die in eadem ecclesia dono et offero, et per præsentem cartulam oblationis ibidem habendam confirmo. Insuper per cutellum, etc., Præsentis cartula oblationis cunctis temporibus firma permaneat atque persistat, etc., XCIII, 631-662.

MELCHIADES, papa. — In epistola quam Hispanis episcopis direxit, eos rogando et obsecrando instruit, ut primo semper omnia diligenter inquirent, et cum justitia et charitate definiant, neminem ante verum et justum judicium condemnent, nullum suspicionis arbitrio judicent, sed primum probent, et postea charitative sententiam proferant, et quod sibi fieri nolunt, alteri non inferant, et episcopos non judicent aut condemnent absque Romanæ sedis auctoritate; quod si fecerint irritum erit et facientes condemnabuntur; quia hoc privilegium ipsi Romanæ sedi a temporibus apostolorum servari statutum est, quia, quamvis cunctorum apostolorum par electio foret, beato tamen Petro concessum est, ut aliis præmineret, et causas et interrogationes, quæ ad querelam venirent, prudenter disponeret, CXXIX, 1180.

DAMASUS (S.), papa. — Hic constituit possessionem Papyrianam territorio Ferentino cum adjacentibus antiquis; possessionem Antonianam in territorio Casini, CXXVIII, 75.

Generatim etiam apud catholicos creditur, quod cum Carolus Magnus donationes fecit Romano pontifici perpetuum comitatum solum de his ei concessit redditum et quoddam census ad bonum spiritualis regiminis (il ne les lui donna qu'à titre de fiefs et pour le bien de ses Etats, et par ces donations, Rome et contrées données ne cessèrent point de faire partie de son Empire), cum sæpe sæpius dicitur in his concessionibus, servata potestate Imperiali.

NICOLAUS III, papa. — Anno 1279. Nonis Junii Nicolaus III suis litteris inseruit privilegia Ludovici, Ottonis, et Henrici I eaque Rudolpho transmisit: « Ne, aliens, per hæc nos aliquid novum petere, vel a tuis prædecessoribus imperatoribus Romanis insolitum existimes postulare, ad tuam conscientiam plenius serenandam qualiter illa certi prædecessores tui Romani imperatores expresserunt, qualiter illa ad Romanam Ecclesiam pertinere sub expressis terrarum distinctionibus declararunt, tibi de verbo ad verbum tenores privilegiorum ipsorum imperatorum, sicut in archivis Romanæ Ecclesiæ reperimus sub bulla nostra transmittimus. »

Multa etiam Conrado minoris Rudolphi oratori communicavit, regi eidem Romanorum ad pleniorum fidei referenda. Præterea formam ei præscripsit aliis litteris qua uti deberet in privilegio. Etenim quæ a Rudolpho legatis Lugduni ann. 1274 et quæ anno 1275 ab ipso Rudolpho Lausane erat adhibita coram Gregorio X, quia civitates, exarchatus nominatim hæc recensebat, causa erroris fuerat ea siquidem juxta ejus ætatis morem ecclesiasticas ditiones ita exprimebat. « Ad hæc pertinet tota terra, quæ est a Radicefano usque Ceperanum, marchia Anconitana, ducatus Spoletanus, terra comitatus Mathildis, comitatus Brittenorii exarchatus Ravennæ, Pentapolis, Massa Trabaria cum adjacentibus terris et omnibus aliis ad Romanam Ecclesiam pertinentibus. »

Nicolaus igitur III inter Mathildis et Pentapolis, hæc adjungenda transmisit: « Civitas Ravennæ et Æmia, Bonum, Casena, Forum populi, Forumlivii, Faventia, Imola, Bononia, Ferrara, etc. » Et post alia multa: « Omnia igitur supradicta tam propriis seu specialibus provinciis, terrarum, civitatum, atque locorum expressa vocabulis, quam etiam non expressa et quæcunque alia pertinent ad Romanam Ecclesiam de voluntate et conscientia, consilio et consensu principum imperii libere illi dimittimus, renuntiamus et restituimus; ne non ad omnem scrupulum removendum, prout melius valet et efficacius intelligi, de novo concedimus, conferimus et donamus, ut sublata omni contentione et dissensionis materia firma pax et plena concordia inter Ecclesiam et imperium perseveret, XCIII, 863.

ORDERICUS VITALIS, monachus. — Anno ab incarnatione Domini 1084, Henricus Teutonicus rex, Saxones, Alemannos et alias gentes coarceperat, Italiam violenter ingressus, Romam obsedit et expugnavit, Gregorium VII de sede apostolica expulit, et Witbertum, Ravennatum metropolitam ei nefarie subrogavit. Tunc Gregorius Beventum recessit, et maxima dissensio in urbe orta est, quæ magnum illis Ecclesiæ detrimentum generavit, et ad multorum perniciem diu permansit.

Gregorius qui Hildebrandus, in haptismate dictus fuerat, zelo veritatis et justitiæ inflammatus, omne scelus

arguebat, nullique contra rectitudinem pro timore seu favore parcebat. Inde persecutionem et exilium ab indomitibus et jugo Domini contrariis pertulit, nec tamen ab eis qualibet arte vinei usque ad mortem potuit. Henricum ergo sæpe admonuit, corripuit, ad postremum excommunicavit, quia divinæ legis erat prævaricator incorrigibilis. Nam princeps præfatus uxorem suam reliquit, et sordidis adulterii voluptatibus, ut porcus luto gaudens, inhæsit. Idem rex sæpe procures suos, quorum uxores, seu filias, seu prædia concupiscebat, ad curiam suam fraudulenter accersebat, et occulte præmissis satellitibus suis, in via securos perimebat. Gregorius papa Henricum sapius admonitum, et in facinoribus pertinaciter resistentem, judicio synodi excommunicavit, et sub anathemate obduratum potestate regni damnabiliter usurpata expollavit, et Conradum comitem auctoritate apostolica per plurimorum manus præsulum in regem consecravit. Privatus itaque Henricus per unum annum, in domo propria confituit, et comitatu quem hereditario jure a parentibus susceperat potitus deliquit. Sed auxilia multa, sumptibus de thesauro, quem copiosum olim congesterat, dapiliter datis, procuravit. Deinde multis millibus complicum aggregatis, commune decretum contempsit, publicis hostis rebellavit, contra Conradum regem pugnavit, ipsumque dejectum jugulavit, et exercitum ejus varia elade quassavit.

Henricus itaque, hac victoria elatus, imperium quod amisit invasit, rebelles coercuit, magnisque sibi viribus adactis, Romam obsedit, totumque conatum contra Gregorium papam exercuit. Inquirentibus vero cur tam horrenda contra caput Ecclesiæ præsumperat, hæc tantæ discordiæ causam inter se et papam esse, cum cachinno asserbat quod medicus ægrotum nimis acriter curare impatientem nisus fuerat.

Obsidionem ergo validam rex effrenis Romæ applicuit, Romanos minis et viribus terruit, muneribus et promissis lenivi, et his modis clives alliciens, urbem obtinuit. Deficientibus itaque Romanis, Gregorius papa Apuliam expellit, ibique a Normannis honorifice susceptus, quatuor annis habitavit, et manlata vitæ filis Ecclesiæ propinans finem laborum peregit. Tunc Henricus Augustus Wihertum Ravennatum metropolitanum, quem Clementem nuncupaverunt, in ovile Domini contra fas intrinsevit, et hac de causa gravis in mundo et diutina dissensio multos duplici morte multavit. Mediolanenses et Moguntii et multi alii, qui Wiherto favebant, Gregorianos omnes anathematizabant, et armis quoque crudeliter impugabant. Contra Gregorium cum suis errantes Wihertinos ad unitatem Ecclesiæ revocabat, et redire contentantes secundum jus ecclesiasticum excommunicabat.

Tunc legati Romanorum venerunt cum litteris apostolicis ad Robertum Wiscardum, qui ex omni ducatu Apuliæ et Calabriæ fortem exercitum Normannorum et Longobardorum contraxerat, et auxilium ejus pro papa Gregorio contra Henricum Alemannorum regem imploraverunt. Robertus primum anxius, ait tandem : « Semper obsecundare Deo, qui per communem Ecclesiæ catholicæ pastorem alloquitur, oportet. Auxiliante Deo, jussioni papæ obediam. »

Post hæc verba bellicosus miles cum paucis commilitonibus mare mox ingressus est, Deoque ducante in Apuliam profectus est; et inde assumptis armatorum coëlibus Romam aggressus est. Henricus imperator, ut comperit quod Robertus dux Constantinopolitanum imperatorem jam superaverit, valde timuit, et occiduas regni sui partes repetiit. Atiamen appropinquanti Roberto, turgentibus Romani convenerunt, et cum armis obviam processerunt. Sed repulsi sunt, et Robertus ferro et flamma sibi aditum Romæ patefecit, nec ullus civium postea contra eum mutire ausus fuit. Deinde pervenienti ad turrim Crescentis papa cum clero obviam exiit. Iratum dum contra Romanos papa lenivit, acceptoque consilio, de turri Crescentis cum clero sequaci exiit, et comitante duce cum valida manu ductus Albam adivit. Hanc itaque urbem Ascanius Julius Aneæ filius condidit, et Constantinus Augustus sancto Silvestro papæ dedit. Dux autem apostolica benedictione accepta, iter ad mare acceleravit et trans pontum cælus suos festinanter, ut eis juraverat, expellit, CLXXVIII, 516, 517, 518, 521, 522, 523, 524.

OTTO, imperator. — *De regalibus beati Petri concessis.* Otto I imperator confirmat ditiones et civitates Ecclesiæ Romanæ a prædecessoribus suis factas nonnullasque addit : « In nomine Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti, ego Otto Dei gratia imperator, una cum Ottone glorioso rege filio nostro, divina ordinante providentia sponte atque promittimus per hoc pactum

confirmationis nostræ tibi beato Petro, principi apostolorum et clavigero regni eorum, et per te vicario tuo domno Joanni summo pontifici XII, papæ, sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vestra potestate ac ditione tenuistis et disposuistis, civitatem Romanam cum ducatu suo et suburbanis suis, atque viculis omnibus, et territoris ejus montanis ac maritimis, littoribus ac portibus seu cunctis civilatibus, castellis, oppidis ac viculis Tusciæ partibus, id est Portum, Centumcellas, Cerem, Bledam, Marturianum, Nepem, castellum Gallisen, Ortum, Pollimartium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum tribus insulis, etc., etc., » XC.VIII, 801, 805, 806. — Insuper tibi offerimus, beate Petre apostole, vicarioque tuo domno Joanni papæ et successoribus ejus pro nostræ animæ remedio, nostrique filii et nostrorum parentum de proprio regno nostro civitates et oppida cum piscariis suis, id est Reatem, Amiternum, Furconem, Nustam, Belvam et Marsim et alibi civitatem Teramnem cum pertinentiis suis. Has omnes suprascriptas provincias, urbes, etc., ecclesiæ tuæ jam dictæ, beate Petre apostole, et per te vicario tuo, Joanni summo pontifici, ejusque successoribus usque in finem sæculi eo modo confirmamus, ut in suo detineant jure, principatu atque ditione. Simili modo per hoc nostræ delegationis pactum confirmamus donationes quæ piæ recordationis domnus Pippinus rex, et postea domnus Karlus excellentissimus imperator beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt; necnon et censum vel pensionem quæ annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant, sive de Tuscia, sive de ducatu Spoletano, sicut in suprascriptis donationibus continetur, et inter sanctæ memoriæ Adrianum papam et domnum Karlum convenit, quando idem pontifex eidem de his ducatibus præceptum confirmavit, salva super eisdem ducatus nostra in omnibus dominatione et illorum ad nostram partem subjectione inde apparet quod cæteræ omnes ditiones erant supremi juris pontificum cum quadam conditione huic parti imponantur; quæ ut alia videnda, XCVIII, 805, 807, 808, 809, 810.

PHILIPPUS PULCHER, rex Francorum. — Si le règne de Philippe le Bel occupe une place à part dans l'histoire de la France au moyen âge, c'est qu'à ce règne appartient la tentative à la fois la plus astucieuse et la plus hardie pour s'affranchir de toutes les lois, soit qu'elles reposassent sur des liens sacrés, soit qu'elles fussent leur origine au droit traditionnel de la nation. A cette époque nous voyons la royauté lutter contre la papauté pour ne rien reconnaître au-dessus d'elle, faire un avertissement donné au nom de Dieu, puis combattre les grands vassaux, afin de ne plus trouver d'égaux à ses côtés.

Gui de Dampierre, comte de Flandre, fut le représentant le plus illustre de la résistance des grands vassaux. Celle de l'autorité religieuse fut revendiquée par l'Ordre de Cîteaux. Il y avait relation, amitié et souvenirs de part et d'autre dans l'esprit d'opposition aux idées du temps, pour rester unis chacun dans son ordre, religieux ou civil.

Au mois d'octobre 1285, date de l'avènement de Philippe le Bel, quelque éloigné du moment où le roi de France confisquera violemment le comté de Flandre à Gui de Dampierre, etc., nous voyons poindre sur le trône la soif la plus insatiable et la plus démesurée du pouvoir. Philippe le Bel veut des dîmes, l'Ordre de Cîteaux, quoique par anciens privilèges dispensé d'en payer aucune, paye les siennes, avec quelque composition toutefois. En 1292, Philippe le Bel réclame à l'ordre de Cîteaux une ancienne dime qui lui avait été imposée par Grégoire XV pour le roi de France, il y avait dix-sept ans. L'abbé de Cîteaux réclama... en 1294. Cependant sur la demande de Philippe le Bel, l'Ordre de Cîteaux lui accorda une dime de deux années pour préserver des horreurs de la guerre et des vexations des Anglais les monastères, etc... Par le moyen de cette dime les Anglais sont repoussés. Mais Philippe a toujours besoin d'argent. Gui de Dampierre est conduit prisonnier au Louvre, et des impôts extraordinaires sont imposés par Philippe le Bel sur les biens meubles et immeubles, soit des clercs, soit des laïques. Toute la France s'en émeut. Ici l'Ordre de Cîteaux prit le premier la défense des immunités ecclésiastiques, alléguant que par privilèges des papes, ils étaient exempts de ces sortes d'impôts imposés par l'autorité royale. Qu'en cette circonstance l'Ordre de Cîteaux ait compris la gravité de la situation en s'opposant ouvertement aux volontés de Philippe le Bel; qu'appelé à choisir entre le devoir qui parlait à sa conscience et le péril qui menaçait sa personne et ses biens, il ait courageusement préféré le

peril, on ne peut en douter. Déjà, en 1128, cet Ordre avait montré une semblable fermeté envers Louis VI. Donc en 1296, un chapitre général fut convoqué. On répondit d'abord à la monition qui avait été adressée par un prélat, ami de Philippe le Bel, qui était Pierre Barbet, archevêque de Reims, que l'Ordre de Cléaux était prêt à se soumettre à toutes les taxes qui seraient établies à raison de ses biens ou pour la défense de la patrie, mais qu'il repoussait énergiquement les impôts extraordinaires que le siège pontifical n'avait pas approuvés.

« Jura (disent-ils) maxima dono Dei hominibus a superna clementia sunt collata, sacerdotum videlicet et imperium. Istud præstat divinis, imperium autem humanis præsidis. Alibi vocantur duo luminaria magna, sicut sol et luna ita ut luminare majus sit jurisdictio spiritualis et luminare minus jurisdictio temporalis; et sicut aurum est pretiosius plumbo et sol luna nobilior, ac divina terrenis nobiliora seu digniora, sic sacerdotum dignitas excedit regalem, et minor non habet judicare majorem nolentem et invitum. Rex ergo sacerdotes invitos et resistentes, cum suo imperio non subsint, ad subventionem compellere non habet; cum res ecclesiasticæ sint inoffensæ et a temporali jurisdictione exemptæ, et dicta subventio naviter sapiat decimæ de quibus rex se non habet intrinsece. præterea si ad dictam subventionem tenerentur sacerdotes et clerici, conferrentur cæteris hominibus deterioris conditionis, et sequeretur inexpugnabile vitium, quod sub rege christianissimo sacerdotes durius tractarentur quam sub rege Pharaone, sub quo, omnibus servituti subjectis, soli sacerdotes et eorum bona erant libertate donati. »

Voilà donc que le chapitre de Cléaux ose dire à l'archevêque de Reims que Philippe le Bel se montre plus dur que Pharaon; il le répète dans la mémorable protestation qu'il adresse à Rome. Le légat du Pape en France convoque un concile à Paris, le 22 juin 1296; le clergé se plaignait quelque peu des procédés de Philippe le Bel. Mais avant que Boniface VIII le souverain pontife eût reçu les décisions de ce concile, fit droit aux plaintes de l'Ordre de Cléaux, en frappant d'interdit Pierre Barbet, archevêque de Reims, et en publiant le 19 août 1296 la célèbre bulle « Clericis laicos. » On sait que Boniface VIII y prononçait l'excommunication des clercs qui paieraient les dîmes sans l'assentiment préalable du pape, et la bulle « Clericis laicos » fut confirmée par la bulle « Ineffabilis amoris, » où Boniface VIII reprochait au roi de France d'avoir perdu un bien précieux, c'est-à-dire l'amour de ses sujets, et annonçait qu'il était prêt à souffrir les persécutions, l'exil et même la mort pour la liberté de l'Eglise.

La réponse de Philippe le Bel commençait par ces mots : « Antequam essent clerici, rex Franciæ habebat cristianam regni sui, » et ce qui suivait était de ce genre et dans le même ton. Philippe le Bel à force d'intrigues rendit timide Boniface VIII qui naguère était si fier dans ses Bulles, « Clericis laicos, » etc... Sur une députation de 25 prélats dévoués à Philippe le Bel Boniface VIII tomba désarmé; il se plaignait vivement même de la défection de Gui de Dampierre, duc de Flandre, et il offrait au roi de France tous les biens de l'Eglise et sa propre personne, etc. Dès ce moment la réconciliation du pape et du roi de France est complète. Des impôts à percevoir sont permis par le pape à Philippe le Bel.... etc... Le grand accord existe entre tous....

Mais l'Ordre de Cléaux fait le récit le plus navrant de la triste position par la levée incessante de dîmes sur dîmes qui l'opprime. Le duc de Flandre voit également la main de Philippe le Bel s'appesantir sur lui. La saisie du comté de Flandre est prononcée à deux reprises. Gui de Dampierre, comte de Flandre, porte ses plaintes au pape. Boniface VIII se fit remettre, en recevant toutes ces nouvelles, une déclaration par laquelle les fils du comte de Flandre lui reconnaissent le droit de prononcer souverainement sur leurs réclamations et sur leurs griefs. Le pape prononce au palais de Saint-Pierre la sentence d'arbitrage qu'il a refusé d'ajourner plus longtemps. Cette sentence arbitrale du pape ne renfermait aucune réserve en faveur du comte de Flandre.... L'affaire était comme interjetée, pour, au moins, plus tôt toutes les difficultés.... Gui de Dampierre réclame plus fort que jamais la protection d'Edouard Ier, roi d'Angleterre, pour que justice lui soit rendue de Rome.... Mais de nulle part il n'y a pour lui de réponse favorable. L'influence de Philippe le Bel domine fortement à la cour de Rome dans cette affaire de Gui de Dampierre. Enfin c'est au moment où la cause du comte de Flandre, Gui de Dampierre, paraît à jamais perdue, que l'on voit

poindre les difficultés qui doivent séparer Boniface VIII du roi de France.

Après de grandes discussions politiques, l'alliance de Boniface VIII et de Philippe le Bel se rompit sans retour.

Au moment où Boniface VIII refuse à Philippe le Bel d'approuver un traité qu'il vient de faire avec Albert d'Autriche, les ambassadeurs flamands à Rome, comprenant admirablement la situation des choses, prennent l'initiative de la grande lutte qui se prépare; ils invoquent les droits de la Flandre opprimée, comme le champ le plus noble et le plus légitime où la souveraineté pontificale réunissant le pouvoir temporel au pouvoir spirituel pût combattre les injustices et les usurpations du roi de France. Le Mémoire qu'ils soumirent au pape dans ce but est l'un des documents inédits qui répandent le plus de lumières sur l'histoire des dernières années du pontificat de Boniface VIII.

Ce Mémoire commence par faire le récit le plus navrant des misères où se trouve la Flandre par suite des vexations, tortures de toute espèce qu'y exerce Philippe le Bel qui, non content de se venger sur Gui de Dampierre, comte de ces provinces, s'en prend encore à ses sujets.... Le Mémoire rappelle que Philippe le Bel a refusé en conciliation de se rendre à l'appel que lui avait notifié le Saint-Siège; qu'il a rompu des traités jurés avec serment avec le roi d'Angleterre pour traiter amiablement avec le comte de Flandre; et finit par conclure qu'au moment présent il n'y a plus de juge à chercher pour cette grave affaire qu'auprès du Saint-Siège apostolique, regardé justement seul juge compétent en pareille matière.

Quod autem sanctissimus Pater pontifex sit iudex in præmissis competens, et non alius, probatur.

1° Quia idem summus pontifex iudex est omnium tam in spiritualibus quam in temporalibus, inter illos qui alios habent iudices sæculares. Est enim Christi omnipotentis vicarius...., et plena est sibi hujusmodi vicaria commissa, quæ explicite et expressim commissa est suis successoribus in persona Petri; idem est successor per omnia jura terreni et celestis imperii : « Quodcumque ligaveris, » etc.; et juxta illud : « Ecce duo gladii, » etc., et juxta illud : « Constitui te super gentes. » Et quamvis reges temporalem exercent jurisdictionem, et homines subditi sint regi tanquam præcellenti et ducibus ab eo mis is, hoc tamen datum est a Petro, et concessum a Deo, summo principe, cujus Dei, non pueri hominis, ipse pontifex vices gerit in terris; et sic cum omnis potestas Domino Deo sit, apparet quod jurisdictio quorumlibet, tam temporalium quam spiritualium, sibi sicut soli vicario ejus, plenarie sit data, et sicut dominus papa non perdit ordinariam jurisdictionem, si prælaturam, ecclesiasticam committit alicubi, sed adiri potest per simplicem querelam ab omnibus, ut dicunt jura, sicut et in aliis potestatibus erit, quia ab ipso sunt, quia sive lex dat hæreditatem, sive datam approbat, dare videtur, juxta illud divinum : « Per me reges regnant, » etc. De hac summa et plenissima potestate, quia resideat in summo pontifice, nulla debet esse dubitatio apud quoscumque fideles.

Secunda ratio est quod contra illos qui iudices non cognoscunt, sine hæsitazione aliqua erit iudex summus pontifex, unde imperatorem, quo nullus inter principes sæculares est superior iudicat et deponit summus pontifex. Rex etiam Franciæ qui nullum superiorem recognoscit, per venerabilem tamen pontificem iudicatur et deponitur propter demerita. Et ideo de Romano pontifice dictum est : « Constitui te super gentes et regna, » et iudicem eum esse oportet ita super magnum sicut super parvum, et aliquis potest esse acephalus qui non supra se pudicem habeat constitutum; alias perirent jura et justitia, si non esset qui ea redderet.

Tertia ratio est, quia jam comes ad hanc sedem legitime appellavit, cum de jure constet quia omnis oppressus libere appellare potest ad Romanam sedem. Desistit autem in proposito casu iudex, quia rex superiorem non cognoscit....

Quarta ratio est quia notorie et patenter peccavit rex Franciæ in comitem, et notum est quod ad summum pontificem spectat quemlibet corrumpere de peccato....

Quinta ratio est propter sacrilegium commissum in exustione ecclesiæ, occisione clericorum et religiosorum, quod crimen ecclesiasticum est et coram iudice ecclesiastico debet tractari; præterea quod pro filia comitis detenta specialiter est implorandum iudicium ecclesiasticum ratione pietatis et libertatis cui favent jura, et maxime, si nubere intendat, ponenda est in loco tuto et securo, ne per timorem dicat sibi placere quod odit....

Sexta ratio est, quia antequam ad tot et tanta illicita procederet dominus rex contra comitem, et incepisset domini comiti iniuriari et super ipso comitatu, comes requisivit sibi per regem concedi iudicium parium, quod in hoc erat competens, quod idem rex sibi facere denegavit, pluries requisitus, et licet aliquando promississet servare iustitiam per iudicium parium, tamen ad ultimum id ei denegavit, et ideo successit iustitia ecclesiastica. et ipse rex, iure quod habebat in comitatu ratione feodi fuit privatus, nec potest dominus rex dicere se iudicem super his, quia in causa sua iudex esse non potest.

Imploratur ergo iudicium contra reges et suos, etc... Similiter dominus papa noster potest regem Francie compellere ad pacem cum comite... hoc docuit semper ille summus magister et verbo et opere, qui semper dicebat : « Pax vobis, pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. » Quæ verba sunt attendenda, quia mandatum imperatoris, quod exsequendum est per vicarium, et huiusmodi hereditas relicta non est refutanda, nec negligenda, sed manum tenenda et approbanda.

On ne peut douter combien agréablement fut reçue à Rome cette déclaration solennelle où l'on invoquait l'autorité pontificale placée par Dieu au-dessus de toutes les nations et armée des deux glaives trouvés à la montagne des Oliviers, c'est-à-dire de la puissance spirituelle et de la puissance temporelle, non-seulement comme l'unique refuge des opprimés contre les princes qui ne reconnaissent aucun juge au-dessus d'eux, mais aussi comme le pouvoir suprême investi du droit de déposer le roi de France et l'empereur. Bientôt ce Mémoire reçut une éclatante sanction. Le pape parut au milieu du grand jubilé de l'an 1300 avec les doubles insignes de l'autorité spirituelle et temporelle et répétant à haute voix : « Ecce duo gladii ; hic vides, o Petre, successorem tuum ; tu, salutaris Christe, cerne tuum vicarium. » Toute l'Europe était accourue à Rome et le nombre des pèlerins qui se pressaient aux portes des saintes basiliques avait effacé les plus pompeux souvenirs de la cité, deux fois reine du monde. C'était à la fois la manifestation d'un immense enthousiasme religieux et la manifestation de la puissance dont l'autorité pontificale restait armée aux yeux des peuples.

Boniface VIII a envoyé l'évêque de Pamiers ordonner au roi de France de rendre la liberté à Gui de Dampierre ; mais Philippe le Bel ne répond qu'en jetant dans une prison le légat du pape, etc... Boniface VIII, en même temps qu'il accueillait les plaintes du comte de Flandre, se souvient des plaintes non moins vives et non moins fréquentes de l'Ordre de Cîteaux. Le 4 décembre 1301, il suspend tous les privilèges accordés au roi pour la levée des dîmes. Le lendemain deux autres bulles sont publiées. Par la bulle « Ausculta filii, » il expose la puissance dont il est dépositaire, comme vicaire de Jésus Christ, comme successeur de saint Pierre : « Constituit nos Deus super reges et regna ad evellendum, destruendum, dissipandum atque edificandum sub ejus nomine et doctrina. Filii charissime, nemo tibi suadeat quod superiorem non habes. » Mais il ne faut pas croire, comme l'ont trop souvent répété les historiens modernes, que la papauté dût être aux yeux de Boniface VIII la réunion, ou pour mieux dire, la confusion des deux pouvoirs exercés simultanément. Boniface VIII disait lui-même qu'on ne pouvait lui attribuer une si grande ignorance ou un si grand aveuglement que de ne pas connaître la séparation des deux pouvoirs : « Scimus quod dum sunt potestates ordinate a Deo. Quis ergo debet credere quod tanta fatuitas, tanta insipientia fuerit in capite nostro. » L'empereur et les rois exerçaient seuls la puissance temporelle ; à eux l'usage, l'action, le domaine des faits. Le droit, toutefois, restait subordonné à l'autorité spirituelle, appelée à distinguer ce qui était juste de ce qui était injuste, et investie d'une juridiction incontestable, *radice peccati*, soit qu'il convint de rappeler un chrétien obscur à la pénitence, soit qu'il fallût briser la couronne des princes les plus puissants. Cette théorie s'appuyait sur ce principe alors universellement admis, que la société reposant sur la religion, celle-ci était à la fois modératrice pour les princes et protectrice pour les peuples, à qui elle offrait l'égalité vis-à-vis du tribunal suprême qui représentait sur la terre celui de Dieu.

La bulle « Ausculta filii » offre d'ailleurs un intérêt tout spécial pour les questions précédemment discutées, les deux griefs qui s'élevaient contre le gouvernement de Philippe le Bel, savoir : d'une part, l'oppression de Gui de Dampierre, c'est-à-dire celle des grands vassaux ; d'autre part, l'oppression du clergé et des ordres religieux. La bulle « Ausculta filii, » parvenue au roi, fut publiquement brûlée, par son ordre, le dimanche 11 février,

1301 : « Combustæ sunt apostolicæ litteræ, in ipsius regis et magnatum presentia ; quod ad ullo hæretico, pagano aut tyranno legitime esse factum. » Les états-généraux sont convoqués par le roi pour le 10 avril 1301. Un Mémoire plus ou moins respectueux est adressé au pape ; le clergé même y adhéra. Boniface VIII répondit soit directement, soit par la bouche des cardinaux, aux plaintes des trois ordres dont se composaient les états-généraux. En ce même temps il donna une grande bulle qui défend aux évêques de quitter dorénavant leurs diocèses. Au mois d'août un grand consistoire se tint à Rome, présidé par le pape, en présence de l'évêque d'Auxerre, envoyé du roi et des députés du clergé. — Boniface VIII avança en propres termes qu'il avait le droit de déposer Philippe le Bel, et sembla prédire très-prochainement la défaite de l'armée française sous les remparts de Courtrai, dont la nouvelle arriva peu de jours après ce consistoire, et le triomphe dès lors de la Flandre, qui amena l'insurrection du Languedoc.

Boniface VIII avait convoqué un concile à Rome, en novembre 1302. Malgré les menaces de Philippe le Bel, on y vit 4 archevêques, 50 évêques et abbés supérieurs de divers monastères, tels que Cîteaux, Cluny, etc. Da suite après leur départ, Philippe le Bel donna à ses baillis l'ordre de prendre possession des biens des prélats et des abbés qui s'étaient rendus à Rome. Cette mesure parait avoir été principalement dirigée contre l'Ordre de Cîteaux. Au même moment, l'évêque de Tournai, obéissant aux instructions secrètes de Philippe le Bel, ordonnait à toutes les autorités ecclésiastiques de la Flandre de cesser les fonctions de leur ministère.

Dans ces conflits incessants, le 14 juin 1303, dans une assemblée convoquée à l'église de Notre-Dame, Philippe le Bel reçoit, non plus comme roi, mais comme champion de la foi et défenseur de l'Eglise (Henri VIII invoqua aussi ce titre au xe siècle) l'acte d'accusation où Guillaume de Plasian reprochait au pape d'avoir voulu réunir la puissance temporelle et la puissance spirituelle. Les députés des trois ordres de l'Etat entendirent l'énumération de tous les chefs d'accusation, la plupart si infâmes qu'on ne peut les reproduire. Puis Philippe le Bel, petit-fils de Louis IX, dont ce même Boniface VIII avait proclamé la béatification, déclara que bien qu'il eût voulu, fils respectueux, cacher au peuple la nudité de Noé, il se trouvait obligé, par la conscience, de déferer au vœu formé par Guillaume de Plasian pour la convocation d'un concile qui jugerait le pape. Les évêques présents adhèrent après un peu d'hésitation. Une seule voix s'était élevée avec courage pour défendre l'honneur de la papauté et pour protester contre l'usurpation sacrilège des droits et des libertés de l'Eglise ; ce fut celle de l'abbé de Cîteaux. Le roi l'en punit ; il fut traîné aux tours du Châtelet. Boniface VIII voulut honorer le dévouement de cet abbé, Jean de Pontoise ; il lui accorda deux privilèges qui passèrent à ses successeurs : le premier était de sceller en cire blanche, le deuxième était de placer sur son sceau l'image du pape assis dans la chaire de saint Pierre et revêtu des ornements pontificaux. Boniface VIII expliquait ce privilège par ces paroles mémorables adressées à Jean de Pontoise : « Mecum sedisti, mecum sedebis ».

Boniface VIII ne vécut plus que peu de temps après ces faits. Ses contemporains l'avaient accusé d'ambition et d'avarice, il s'était réhabilité aux yeux de la postérité en offrant au martyre un front chargé de 86 années. A peine la tombe est-elle ouverte pour lui, que le comte de Flandre et l'abbé de Cîteaux l'y suivirent. Il semble que le dernier représentant de la puissance temporelle de la papauté ait entraîné avec lui les derniers représentants de la puissance des grands vassaux et des ordres religieux.

Pour Philippe le Bel, il faut descendre jusqu'aux dernières années de sa vie pour trouver les traces d'une réparation dictée, soit par le remords, soit par la crainte d'une insurrection générale ; il n'avait pu cesser de molester l'Ordre de Cîteaux et les autres par des dîmes les plus vexatoires ; on en voit une biennale imposée en mai 1304, et une autre dîme d'un cinquième, faite en 1305. Enfin un document conservé aux archives de Lille nous apprend que le roi exempta au mois de septembre 1312 l'Ordre de Cîteaux de toutes les dîmes qui pourraient être levées à l'avenir. C'était un peu tard, car déjà en 1303, on lit dans les statuts de cet Ordre. Cum ordo sit in magnis debitis, et diversis creditis ibus obligatus. Et le 30 mars 1313 il annonce dans une lettre qu'il veut venir en aide à l'abbaye de Clairvaux, jadis si célèbre par la pompe et l'éclat des cérémonies religieuses mais déjà menacée d'une ruine complète. *Mémoires*

rum inter cætera monasteria præclarum et nobile, tot et tantorum onere debitorum opprimitur, quod nisi de celeri remedio provideatur, eidem monasterio servientem per loca varia dispergere miserabiliter oportebit; et per consequens in eo divinum officium, quod ibidem hæcenus tam devote, tamque solemniter celebratum existit, omnino destrui, ipsumque monasterium ad irreparabiles desolationis miseriam devenire.

Et c'est Philippe le Bel lui-même, qui, avant de mourir, traçait ainsi la triste histoire de son règne!!! C'était la même plainte suprême et prolongée « sento et ægritudine longa fracti. » qu'était vraie pour l'abbé de Cîteaux, l'abbé de Clairvaux, pour le comte de Flandre et pour le pape. Telle était l'histoire triste et malheureuse de la fin du xiiie siècle, de ce siècle remarquable entre tous ceux du moyen-âge par sa science et sa gloire, ses vertus et son génie, CLXXV, 1833-1920. (*Études sur l'histoire du xiiie siècle, ou Recherches sur la part que l'Ordre de Cîteaux et le comte de Flandre prirent à la lutte de Boniface VIII et de Philippe le Bel*, par Kervyn de Lettenhove.

PLACIDUS, ignotæ sedis episcopus. — « Qua in re potestatem in Ecclesia terreni principes habere debeant. » Qua in re intra Ecclesiam terrenæ potestates locum habere debeant, et utrum sua auctoritate, an illius evocatione, notandum ex verbis S. Gregorii dicentis : « Sancta Ecclesia ad pravorum hominum, qui humiles premunt, duritiam dissolvendam, nonnunquam, quia propria virtute non sufficit, terreni principis opitulationem quaerit. Quod dum terreni principes agunt, non sibi, sed Deo deserviunt. In electione igitur pastorum sanctæ Ecclesiæ tunc vires suas exercere, ut Deo deserviant, terreni principes debent, cum de electione, ut assolet, inter partes discordia nascitur, et imperio sacerdotum compesci non potest, tunc iudicium sacerdotum juvare et pravos homines insectari omnimodis debent. Quod etiam in ipsa apostolica sede legimus, ubi dum dissidentes populi duos ordinasset Eulaliū et Bouilfacium rogati a sacerdotibus et populis catholicis, Placidus Augustus cum filio suo Bonifacium statuerunt; Eulaliū vero de Urbe expulerunt. Sed pro hac re non Ecclesiam suo juri subdidit, sed magis ei servitium suum dederunt; quia postmodum in electione Romani pontificis nullum jus susceperunt. Simili etiam modo in episcopis et abbatibus catholici imperatores facere debent, si ab Ecclesia evocati fuerint. Si vero Romanus imperator catholicus non fuerit, non modo ejus adjutorium Ecclesia quaerere non debet, sed magis contraire in omnibus. Quod si in tantum superbia, ut alium quasi virtute vel auctoritate sua episcopum Romæ ordinari faciat, non ipse habendus est episcopus, sed magis ille, quem catholica Ecclesia sibi elegit. Imperatori autem hoc agenti omnes catholici, Deum timentes, non solum non servire, sed etiam ut prævalent, resistere debent, scientes pro hoc se mercedem æternam a Deo suscepturos, si illud caste et zelo Dei faciant, sicut e contrario peccatum, si negligant.

« De Gasconio VII, papa. » Injuriæ rei moderni temporis exemplum habemus, quia cum Romanus imperator, catholicæ fidei resistens, suum episcopum ibi misisset, omnes catholici eum respuentes anathematizaverunt; Gregorium vero VII catholice ordinatum dilexerunt, et eum B. Petri vicarium confessi sunt. Cujus doctrinam Deus etiam post mortem ejus confirmans, portas inferi auctæ Ecclesiæ prævalere nequaquam permisit, CLXIII, 666.

« Quia non solum nobis, sed etiam imperatori præstamus, si ei ad malum non consentiamus. » Beatus Ambrosius, cum vasa Ecclesiæ tradere compelleretur, ait (Serm. contra Auxent. XVI, 1007-1008.) : Ego, si de me aliquid compelleretur et posceretur, aut si fundus, aut domus, aut aurum, aut argentum, id quod mei juris esset, libenter offerrem. Templo Dei nihil possum decerpere, nec tradere. Illud custodiendum, non tradendum acceperam. Deinde consulere me etiam imperatoris saluti, quia nec mihi expediret tradere, nec illi accipere. Accipiat autem vocem liberi sacerdotis : si vult sibi esse consultum, recedat a Christi injuria. Plena sunt hæc verba humilitatis, ut arbitror, plena affectus eius quem imperatori debet sacerdos. « Nunc ista consideremus, et sequentes exemplum sancti Patris Ambrosii, absit ut ramamus hæreditatem Christi, absit ut tradamus hæreditatem beatri Petri apostoli, cui Christus dicere dignatus est : « Tibi dabo claves regni celorum. » Qui hanc hæreditatem, jubente Salvatore, omnibus suis successoribus in perpetuum tradidit, ipse Petrus et omnes præules, Patres nostri, Spiritum sanctum episcopis tradentes, baculum et anulum eis dederunt, ut per corporale signum, spirituale utique demonstrarent. Nunc autem absit ut

laici et seculares, vanæ gloriæ servientes et avaritæ, quod spiritale est, nostra permissione tradere audeant. Quid enim eis superest, nisi ut manus imponant? Quod si hoc non opere solum, sed et verbo ipso nefas esse creditur, quanto magis a tanta nequitia cessandum est! Valde enim tenendum est quod idem beatus Ambrosius subsequitur et dicit : « Christus templum suum ingreditur, et flagellum prendit, et ejicit de templo nummularios. Non patitur namque in suo templo esse eos qui vendant cathedras, non patitur in suo templo pecuniæ esse venauculos. Quid sacras cathedras, ni honores? Quid sunt columbæ nisi simplices mentes fidelium, vel animæ fidem candidam et puram sequentes? Ergo ego inducam in templum quem Christus excludit? Jubet enim exire, qui dignitates vendit et honores; jubet enim exire qui vendere vult simplices mentes fidelium, CLXIII, 678, 679.

RUDOLPHUS rex Romanorum. — *Diploma*. Sanctissimo in Christo patri et domino Nicolao papæ III, Rudolphus Dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ad perpetuum rei memoriam. Summa reipublicæ tutio de stirpe duarum rerum sacerdotii et imperii divina institutione proveniens, vimque suam exinde muniens, humanum genus salubriter gubernavit in posterum, et reget Deo propitio in æternum. Hæc sunt duo dona Dei, maxima quidem in omnibus a superna collata clementia, videlicet auctoritas sacra pontificum et regalis excellentia potestatis. Hæc duo Salvator noster mediator Dei et hominum Jesus Christus sic per seipsum actibus propriis et dignitatibus distinctis exercuit, ut utraque ab ipso, tanquam ex uno eodemque principio manifeste procedere omnibus indicaret.

Ab eo igitur solo vivo et vero Deo recognoscentes omnia a quo reges et regna sumpserunt principia, et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ beneficia erga vos innumera recolentes plenè excitamur affectibus, ea quæ possumus illi retribuendo rependere a qua nobis et nostris prædecessoribus regibus Romanorum tam gaudia, tam excellentia dona conspiciamus esse tributa.

Præfati itaque prædecessores, inter cætera quæ ipsi Romanæ Ecclesiæ confirmarunt, dimiserunt, seu etiam concesserunt totam terram quæ est a Radicophano usque Ceperano, marchiam Anconitanam, ducatum Spoletanum, terram comitatus Mathildis, comitatum Brietenorri, exarchatum Ravennæ, Pentapolim, massam Trabariam, cum adjacentibus terris, et omnia alia bona, terras, possessiones et jura ad Romanam ecclesiam pertinentia in multis privilegiis imperatorum, a tempore Ludovici expressa sive contenta, ipsi beato Petro cælestis regni clavigero, ejusque successoribus et Romanæ Ecclesiæ dimiserunt, renuntiaverunt, restituerunt, et confirmarunt, et ad omnem scrupulum removendum, prout melius valeret et efficacius posset intelligi, contulerunt, concesserunt et etiam donaverunt sicut in eorum privilegiis seu litteris continetur.

Nosque postmodum, prout Domino placuit, ad regalis excellentiæ culmen assumpti, ut de susceptis donis innumeris, quæ de manibus dictæ Matris accepimus, non minoris recognitionis debitum solveremus, prædicta omnia in præsentia recolendæ memoriæ Gregorii papæ X recognovimus, ac ea omnia et singula ipsi pro Romana Ecclesia, se suisque successoribus recipienti, confirmavimus, innovavimus, et de novo concessimus, atque donavimus, ipsa nihilominus proprio præstito corporaliter juramento firmantes, etc....

Et quia decet regales actus in omni claritate procedere, ut omnem obscuritatem, quam frequenter generalitas consuevit inducere, nostra tollat regalis expressio, ac jura ipsius matris Ecclesiæ per nostram declarationem, quam decernimus esse perpetuam, plenarie solidentur, recognoscimus, fatemur, et oraculo præsentis edicti ad æternam memoriam declaramus, civitatem Ravennatensem et Æmiliam, Bobium, etc., etc., ad beatum Petrum cælestis regni clavigerum, et ad vos patrem beatissimum dominum Nicolaum papam III, et ad successores vestros Romanos pontifices, et ad ipsam Ecclesiam Romanam pleno jure ac integre, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, in solidum pertinere, ac vestri et ipsius Romanæ Ecclesiæ, pleni juris, ditionis, ac principatus existere, XCVIII.

Et ad omnem dubitationis scrupulum in posterum abolendum, et ut nostra devotio erga ipsam matrem Ecclesiam clarius enitescat, prædicta omnia et singula, tam propriis seu specialibus provincialium, terrarum, civitatum, atque locorum expressa vocabulis quam etiam non expressa, prout melius valet et efficacius intelligi, ipsi beatissimo Petro et vobis, sanctissimo patri, Nicolao III papa, et per vos successoribus vestris Romanis pontificibus, et ipsi Romanæ Ecclesiæ, de novo libere et plenarie

concedimus, conferimus et donamus, ut sublata omnis contentio et dissensionis materia, firma pax et concordia p'ena inter Ecclesiam et Imperium perseverent, XCVIII, 863-868 et 844-863.

SILVESTER (S.), papa. — In S. Sylvestri papæ Vita et in Vita aliorum episcoporum Romanorum frequentissime occurrunt donationes cujusque generis et speciei, post donationes Constantini Magni, factæ sedi apostolicæ seu aliis locis specialiter religioni consecratis. Sic in Vita S. Stephani III papæ dicitur, quod de omnibus receptis civitatibus donationem in scriptis a beato Petro atque a sancta Romana Ecclesia, vel omnibus in perpetuum pontificibus apostolicæ sedis misit possidendum, CXXVII, 218.

In Vita S. Adriani pontificis dicitur: « Sicut in eadem donatione contineri monstratur. » Ejusdem donationis exemplar super corpus B. Petri positum est, CXXVII, 218.

Ita majorem in dies venerationem sanctæ sedis conciliavit divina providentia, temporalem potestatem splendoremque illius in omnium oculis augendo. Fideles divinum summum laudibus consilium efferebant in hoc. Et apostolica sedes paternam semper hereditatem cum fide servavit; frumentum in ea centuplicavit, CXXVII, 960.

De donationibus probandis sufficeret unicum et antiquissimum documentum, scilicet Carta Cordutana, publica auctoritate signata; ex illa concludi potest solemniter, per quinque sæcula, ab anno 471 sequentia, fuisse donationes factas ecclesiis honorum tam mobilium quam immobilium, CXXVII, 971.

Notum est istud Codovæ et successorum ejus: « Sceptra dedit Christus mihi, Christo revido coronam. » Etenim piissimorum principum, hoc studium fuit ut regia insignia Christo Domino regum subderent ac dedicarent, etc., CXXVII, 502.

STEPHANUS II, papa. — Stephanus II difficillimis temporibus creatus est pontifex; ipso enim pontificatus ejus initio, Aistulphus Longobardorum rex, rupto fœdere quod cum Ecclesia Romana pepigerat, ipsam Romam petere decrevit, quo tempore imperatoris obsequium Romani nondum deseruerant. Pontifices enim Romani, post sua latifundia iavasa et hæresim Leonis imperatoris, ejus et Constantini Copronymi imperium coluerunt, et reipublicæ curam non deseruerunt, et Romana civitas, licet calamitatibus belli ab Aistulpho rege vexata, ejusdem Constantini imperium cognoscebat.... Cum Aistulphus rex Romam obsideret, ut eam suæ ditioni subderet, ac Romanæ Ecclesiæ civitates invaderet, Stephanus litteras ad Pippinum misit quibus ad sibi auxilia mittenda sollicitaret. Tunc Pippinus rex legationem ad Aistulphum regem Longobardorum misit, petens ut propter reverentiam beatissimorum Petri et Pauli in partibus Romæ hostiliter non ambularet, et superstitiones ac impias et contra legis ordinem causas quas antea Romæ nunquam fecerat, propter ejus petitionem facere non deberet. At Aistulphus hoc facere contempsit, et Pippinus omnes Francos convocavit ad arma contra Aistulphum et eos ad Aumen Vidulam ad se venire jubet. Bellum ergo undique parabat contra regem Aistulphum, sed ob gravem et periculosum morbum Stephani papæ expeditio tantisper retardata fuit. Verum Stephano mox insigni miraculo sancti Dionysii martyris intercessione sanatus, Pippinum ejusque filios, Carolum et Carolomanum ac uxorem Bertradam, in reges Francorum unxit. Bis itaque Pippinus in regem unctus est, primo a S. Bonifacio apostolicæ sedis legato, ut videtur in Zachariæ papæ actis, secundo a Stephano papa. Qui eos inaugurans reges, eos Romanorum patricos dixit.

Post hæc, satisfactione ab Aistulpho nulla obtenta, Pippinus, cum toto exercitu Alpes transgrediens, in ipsi montium faucibus, eundem Aistulphum prælio vicit, fugatumque insequens Papiam obsedit. Tunc pontifex novam times Christiani sanguinis effusionem, cum eo egit; et accepto ab Aistulpho juramento, obsidibusque pro restituenda Ravenna aliisque civitatibus, Romam reversus est, et Pippinus rex victor cum suis in Gallias. Mox Stephanus papa questus est ad Pippinum quod Aistulphus rex promissis minime staret, nihilque cum Ecclesiæ Romanæ, tum reipublicæ Romanorum reddidisset. In litteris ait pontifex de Aistulpho: « Nec unius palmi terræ spatium beato Petro, sanctæque Dei Ecclesiæ, vel reipublicæ Romanorum reddere passus est, etsi illi, nempe Pippinus et filii propria voluntate, per donationis paginam, beato Petro, sanctæque Dei Ecclesiæ et reipublicæ civitates et loca restituenda confirmassent. » Equibus verbis colligere est, cum ventum est ad pacem, inter Stephanum et Aistulphum, legem hanc a Pippino huic fuisse impositam, ut ablata cum Ecclesiæ Romanæ, tum reipublicæ

Romanæ restitueret, non vero imperio Romano, ut perperam quidam volunt.

Imo Aistulphus rex rursus, ingenti comparato exercitu, ipsam urbem Romam obsidione cinxit. Tunc Pippinus cum exercitu in Longobardos movit, Aistulphum ad Alpium angustias fugatum Papiam obsedit, nec ventam unquam rupii fœderis ei roganti tribuere voluit, quousque Ravennam, cum universo exarchatu, Pentapolimque ac viginti civitates iis provinciis comprehensas, Romano pontifici tradidisset. Et ab hoc tempore plenam in rebus civilibus administrationem pontifices Romani tam Romæ quam in exarchatu Ravennatensi exercuerunt nisi rebellionem et aliis motibus aliquando impeditentur. En quod Romani, ab eo tempore quo Pippinus exarchatum Ravennæ principi apostolorum ejusque successoribus concessit, Constantini Copronymi imperatoris hæretici qui eos adversus Longobardos defendere non poterat, dominationem penitus excussere, et rempublicam instituere, cujus caput Romanus pontifex, defensor vero ac protector Pippinus Francorum rex dicti sunt. Hinc quando Stephanus II in suis litteris de Aistulpho et de vexatione urbis Romæ sermonem habet, nusquam meminit imperatoris, et Romanos populum suum appellat. Iisdem loquendi formulis utuntur Paulus papa Stephani successor, Adrianus I. Aistulphus contra pactum quasdam civitates, ad mortem usque, quas donatio Pippini complectebatur retinuit, ut Faventia incola, Ferraria, Auximum, Ancona, Humens, Bononia, etc., et postea summo pontifici æqualiter restituta sunt hæ civitates cum earum territoris et finibus, CXXVIII, 1119-1133.

Pacta inita sunt, ut ex dictis apparet, et solemniter juramento firmata, inter Stephanum papam et Pippinum regem circa defensionem et tutelam Romanæ Ecclesiæ; sed non concessa fuit a Stephano jurisdictio Pippino in urbem Romam et ducatum Romanum. Duo iterum conventa sunt inter Stephanum et Pippinum: alterum quod Stephanus conferret Pippino singularem, insignem et nemini antea collatum honorem patricatus Romanorum, vi cuius Pippinus susciperet tutelam, defensionem et advocacionem Romanæ Ecclesiæ, patrimoniorum beati Petri omniumque jurium et plenarum iustitiarum apostolicæ sedis; et alterum quod Pippinus in vim talis protectionis omnibus viribus ulteretur ut sua jura redderentur Ecclesiæ, et exarchatus Ravennæ a manibus Longobardorum eriperetur et Romano pontifici traderetur. Primum clare ostenditur ex epistola Stephani ad Pippinum: « Quod nullus de vestris parentibus, inquit, meruit suscipere, vos suscepistis, et principes apostolorum præ cæteris regibus et gentibus vos suos peculiare faciens, omnes suas causas vobis commisit, et vos reddetis rationem Deo, quomodo pro iustitiis ipsius janitoris regni cælorum decertaveritis. » Alterum similiter ex litteris Stephani constat: « Etenim dum vestris mellifluis obtutibus presentati sumus, omnes causas principis apostolorum in vestris manibus commendavimus, quoniam quidem inspirati a Deo aurem nostris petitionibus accommodare dignati estis, et vos beato Petro pontifici estis ejus iustitiam exigere et defensionem sanctæ Dei Ecclesiæ procurare. » Et: « Velociter et sine impedimento quod beato Petro promissis per donationem vestram, civitates et loca, atque omnes obsides et captivos beato Petro reddite, vel omnia quæ ipsa donatio continet. »

Hæc sola fuere pacta inter Stephanum et Pippinum constituta, et non alia, neque ullam uspiam verum reperire est in illorum epistolis de concessio imperio in Urbem aut ducatum Pippino. Frequens sermo est de iurejurando et promissione facta Stephano a Pippino de certandi pro Ecclesia Dei, et reddendi, sive donandi exarchatum Ravennæ Romanæ Ecclesiæ, sed nunquam verbum est de somniata illa jurisdictionis concessione, quam quidam volunt. Quid plura? Si Stephanus conferendo patriciatum Pippino aliquid illi jus contulisset in urbem Romam, in litteris ad eundem Pippinum datis potuisset ne amplius uti his vocibus et terminis quibus testatum faceret suum plenum dominium super Urbe superque civibus Romanis? Et tamen loquitur de reipublica Romanorum sua, de populo suo, de Romana civitate sua: « Cunctus, ait Stephanus, namque noster populus reipublicæ Romanorum magno dolore et amarissimis lacrymis una nobiscum tribulantur, etc., etc. Qui loquendi modus evidens argumentum est, non alienatæ, aut divise jurisdictionis, sed integre a papa retentæ semper et conservatæ. Sed et ipsi primi Francici imperatores de tutela quidem et defensione Romanæ Ecclesiæ in actis suis locuti sunt, nunquam vero de sibi papæ concessa jurisdictione in urbem aut ducatum Romanum, CXXVIII, 1133-1136.

[Addamenta ad Stephanum II.]

Anno 735, mense Octobri, Stephanus II papa, Imperatore Constantinopolitano iubente, ad Aistulphum Longobardorum regem profectus, exarchatum Ravennatem et reliqua loca ab eo invasa repetiturus. Quod cum frustra attentasset, Pippinum regem adit, atque primum die 6 Januarii an. 734 Pontigone promissione de auxilio ferendo accepta, in conventu publico Carisiacensi pactum de defensione Ecclesiæ Romanæ atque de coronatione Pippini filiorumque ejus init, quo Pippinus ea quæ Aistulphus Græcis abstulerat se Romanæ Ecclesiæ collaturum promissit. Condicio ista his verbis expressa erat: « A Lunis cum insula Corsica, deinde in Suriano, deinde in monte Burdone, inde in Berceto, deinde in Parma, deinde in Regio, et exinde in Mantua atque in Montisilicis, simulque universum exarchatum Ravennantium sicut antiquitus erat, atque provincias Venetiarum, et Istriam, necnon cunctum ducatum Spoletinum sive Beneventanum. » Bellum tamen magna cum difficultate susceptum, eum tantum ad finem gestum et anno 735 finitum est, ut Longobardi Pentapolim, Narnias et Cæcanum, Tusciæ atque Campaniæ Romanæ urbes ab ipais invasas et reliqua unde populus Romanus conqueritur redderent; quibus, bello reparato, anno 736. Comiaculum accessit. Unde confecta Pippini donatio has civitates complectebatur: Ravenna, Ariminum, Pensaurum, Concam, Fanum, Cesinas, Sinogallias, Æsim, Forum populi, Forum Livit cum Sassubio, Montem Feltri, Acerem, Agiomontem, Montem Lucati, Serram, Castellum sancti Marini, Bobium, Urbinum, Calles, Luciolis, Eugubium et Comiaculum; sed et Faventiam, ducatum Ferrariæ, necnon, Imolam, Bononiam et Gabellum simul traditas fuisse ex subsequentibus patet; nec unquam pontificem ulterius quid apud Pippinum impetrasse reperimus. Annis duodevixinti post, Desiderio primum fuso, Spoletini, Reatini, incolæ ducatus Firmiani, Auximani, Anconitani, et habitatores castelli Felicitatis ad Adrianum papam se contulerunt, et Carolus rex, Romæ Adriano restitutionem exarchatus a Desiderio invasi pollicitus, præterea donationem Pippini Carisiacensem confirmavit, quibus promissis, Adrianus papa anno 774 vel 775 partem exarchatus recepit, reliquam vero, scilicet Imolam, Bononiam, Gabellis, Faventiam, ducatum Ferrariæ, Comiaculum, Forumlivit, Forum populi, Cesenam, Bobium, Tribunalatum decimum, archiepiscopo Ravennatensi ren tente, et castellum Felicitatis a duce Clusino invasum, nonnisi anno 775 vel 776 recuperare potuit. At vero Adrianus ad ulteriora progressus, inde ab anno 777 terras flagitare cepit, nec ab ipso, nec a Stephano Paulove unquam possessas, sed quas pontificibus, a regibus Longobardorum aliisve olim ereptas, atque ex donatione Carisiacensi sibi restituendas contendebat. Primo inde ab anno 777 civitates aliquot in Tuscia Longobardorum sitas, ducatus Spoletinum et Beneventanum, Corsicam et patrimonium Sabinense, tum Terracinam occupatam rursusque amissam, Cajetam, Neapolim, et patrimonium partium earum affectabat, obtinuitque a Carolo anno 781 Romæ præsentem filium ejus Pippino et Ludovico in reges Longobardorum et Aquitaniam consecratis, concessionem patrimonii Savinensis pro luminariorum confectionibus atque alimonis pauperum; quod tamen nonnisi anno 783 a missis Caroli B. Petro traditum est. Eodem tempore vel certe anno 787, civitates in Tuscia Longobardorum, Suana Tuscana, Bitervum, Balneum regis et cætera, scilicet Castellum Felicitatis, Urbs vetus, Ferentum, Orta, Marca restituta sunt. Quibus Populonum et Rosellas necnon civitates in partibus Beneventi tum Capuam adii annis 787 flagitabat; obtinuit que in tertio Caroli itinere Romano promissionem de tradendo Benevento, irritam tamen, quod rex Grimoaldi ducis favore ductus episcopia quidem monasteria cur.es publicas et civitates absque incolis papæ contradi, eorum habitatores tamen in Grimoaldi fide persistere concessit. Is Adriani expostulationibus Caroliq. favoribus finis exstitit; nam nec ultra Adrianum aliquid obtinuisse, nec successorem ejus Leonem tertium anno 808 ex pacto Carisiacensi Corsicam insulam efflagitantem meliori fortuna usum fuisse reperimus. Constat igitur, Carolum ea quæ Desiderio Ticinum adhuc tenente, et eventu belli ambiguo, in pacto Carisiacensi renovato pontifici promiserat, integram servare nec voluisse nec potuisse, ea fortasse ratione ductum, quod pontifices jura sua in territoria singula ad meridiem lineæ descriptæ posita, prout tenebantur et polliciti esse videntur, probare nequivissent.

Carolo igitur oheunte, res ita comparata erat, ut pontifices sub imperio Fr. norum, 1° ex antiquæ jura urbem

Romam cum ducatu suo, id est, Campaniam cum Maritimis usque ad Ceperanum et Terracinam et Tusciam Romanorum, scilicet civitates Portum, Centumcellas, Cerem, Bledam, Marturianum, Sutriam, Nepem, Castellum, Gallisum, Ortum, Polimartium, Ameriam, Tudam, Perusiam cum insulis tribus, Narniam et Utriculum; 2° ex donatione Pippini et Caroli exarchatum Ravennatem, Pentapolim et Emiliam cum civitatibus supra memoratis; 3° ex pacto Carisiacensi et jure Carolo regi probato territorium Savinense, civitates in Tuscia Longobardorum supra memoratas (fortasse additis Populonio atque Rosellis), et jura in ducatu Beneventano sibi tradita possiderent; affectarent vero, nec tamen evincere potuissent; 4° plurima a meridie a Lunis cum insula Corsica per Surianum, montem Radonis, Bercetum, Parmam, Regiam, Mantuam, Montem Silicis porrectæ, præcipue Corsicam, Populonum et Rosellas, ducatus Spoletinum et Beneventanum, Capuam, Cajetam, Neapolim, cum patrimonii ibidem sitis, partim a Francis partim a ducibus Beneventanis, partim a Græcis possessa. Quibus a Ludovico imperatore nihil præter curiam legalem in Germania additum est. Unde confirmationem quæ sub nomine ejus circumfertur commentitiam esse, haud dubie apparet, non solum propter vitia formæ, sed quia insulæ Sardinia et Sicilia atque Campaniæ Beneventanæ pars cum civitatibus Sora, Arce, Aquino, Arpino, Theano, Capua, et patrimonium Beneventanum, Salernitanum, Neapolitanum, et Calabriæ superioris et inferioris, quæ nec in potestate Francorum essent, papæ concedi dicantur, Chartæ exemplar omnium quæ exstant vetustissimum exstat in codice Vaticano, sæculo XII exarato, XC VII, 679, 680, 681.

ZACHARIAS (S.) papa.—Fœdera cum Francis jam dudum interant pontifices Gregorius II et III, cum Pippino, fratre Carolomanni, ambo filii Caroli Martelli, cum consensisset utrum frater dignior regio fastigio illi videretur, isne qui otio languens, nihil ad communem populorum utilitatem afferret, an qui dies noctesque de regni salute atque custodia cogitaret? Zacharias se omnino extimare regem illum eligendum qui regni commodis et incolumitati serviret populorum, rogatusque decretum interposuit, ut regem Pippinum substituerent.

Quod sic habetur in notitia in S. Zachariam pap. : « Carolomannus filius Caroli Francorum regis, præsentis vitæ relinquens gloriam atque potestatem terrenam, ad beatum Petrum apostolorum principem devotus, cum aliquantulis suis advenit fidelibus, seque eidem Dei contulit apostolo, atque in speciali habitu se fore spondens permansurum, clericatus jugum ab eodem sanctissimo suscepit pontifice, Et inter alia multa dona obtulit beato Petro apostolo ante consessionem arcum argenteum majorem, pensantem libras septuaginta et post aliquantum temporis ad beati Benedicti quod in Aquineasium situm est profectus est monasterium, in quo et suam finire vitam professus est jurando », LXXXIX, 906.

Berliniani annales ad an. 749, de regno in Pippinum conferendo Burchardum et Fulradum missos egisse produnt; « Burchardus Witzeburgensis episcopus ac Fulradus capellanus missi fuerunt ad Zachariam papam interrogandum de regibus in Francia qui illis temporibus non habentes regalem potestatem... Si bene fuisset an non. Et Zacharias papa mandavit Pippino ut melius esset illum regem vocari qui potestatem haberet, quam illum qui sine regali potestate manebat, ut non conturbaretur ordo. Per auctoritatem ergo apostolicam jussit Pippinum regem fieri; » et ad an. 750. « Pippinus secundum morem Francorum electus est in regem, et unctus per manum sancti. memor. archiepiscop. Bonifacii, et elevatus a Francis in regno, in Suessionis civitate. Hildericus vero, qui falso rex vocabatur, tonsuratus est, et in Sithia monasterium missus. » Item Fredegarii continuator, ad an. 751, scripsit : « Et quidem terra quievit a præliis. Quo tempore una cum consilio et consensu omnium Francorum missa relatione a sede apostolica auctoritate percepta, præclarus Pippinus electione totius Franciæ in sedem regni cum consecratione episcoporum et subjectione principum, una cum regina Bertradona, ut antiquitus ordo deposcit, sublimatur in regno. » Et Annales a Pithæo editi habent; « An. 752 ab incarnatione Domini, Zacharias papa ex auctoritate beati Petri apostoli, mandat populo Francorum ut Pippinus, qui potestate regia utebatur, nominis quoque dignitate frueretur. Itaque Hildericus rex qui ultimus Merovingorum Francis imperavit depositus et in monasterium missus est. Pippinus vero in civitate Suessionum a sancto Bonifacio archiepiscopo unctus, regni honore sublimatus est. »

Pippino idem pontifex Zacharias concessit potestatem

nominandi episcopos regni Francorum, ut medicam afferret manum abusibus atque excessibus eorum temporum eam ad electiones deveniri contingebat. Id vero est factum dum adhuc erat majordomus; quippe indultum eiusmodi accepit in concilio Sueessionensi, quod fuit celebratum, an. 744, ante annos octo quam regni solium ascenderet. « Pippinus exposita necessitate hujus regni Zachariæ Romano papæ, in synodo cui Bonifacius martyr interfuit, ejus accepit consensum ut acerbitati temporis, industria sibi probatissimorum, decedentibus episcopis moderetur. » Lup. abb. Ferrar. epist. 81, ad Amul. Lugd., LXXXIX, 966, 967, 968.

ZOSIMUS, pap. — Quamvis Patrum traditio apostolicæ sedis auctoritatem tantam tribuerit, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet, idque per canones semper regumque eadem sedes servaverit, et currens adhuc suis legibus ecclesiastica disciplina Petri nomini a quo ipsa quoque descendit, reverentiam quam debet exsolvat; tantam enim huic apostolo canonica antiquitas per sententias omnium voluit esse potentiam, ex ipsa quoque Christi Dei nostri promissione, ut et ligata solveret, et soluta vinceret par potestatis data condito in eos, qui sedis hæreditatem ipso annuente meruissent; habet enim ipse cum omnium Ecclesiarum, tum hujus maxime ubi sederat, curam; nec patitur aliquid privilegii aut aliqua titulare auras sententiæ, cui ipsa sui nominis firma et nullis hebetata motibus constituit fundamenta, et quæ sine suo periculo temere nullus incessat. Cum ergo tantæ auctoritatis Petrus sit caput, et sequentia omnium majorum studia firmaverit, ut iam humanis quam divinis legibus et disciplinis omnibus firmetur Romana Ecclesia, cujus locum non regere ipsiusque potestatem nominis oblinere non latet vos. Sed nostris, fratres charissimi, et quemadmodum sacerdotes scire debetis; tamen cum tantum nobis esset auctoritatis, ut nullus de nostra possit retractare sententia, nihil egimus quod non ad vestram notitiam nostris ultro litteris referremus, etc.... XX, 676.

Priusquam hunc absolvamur Indicem, apponere hic statuimus tum summi Pontificis ad episcopos, tum episcoporum ad Summum Pontificem Allocutiones, quæ nostram thesim, his præsertim temporibus, maxime corroborant.

—
SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI PII DIVINA PROVIDENTIA
PAPE IX

*Allocutio habita in Consistorio, die
9 Junii 1862,*

Adstantibus etiam patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, solemnibus sanctorum martyrum in Japonia et Michaelis de Sanctis canonizationis causa Romæ congregatis.

VENERABILES FRATRES,

Maxima quidem lætitia affecti fuimus, venerabiles fratres, cum sanctorum honores et cultum, Deo bene juvante, septem et viginti invictissimis divinæ nostræ religionis heroibus hesterno die decernere potuerimus, Vobis lateri nostro adstantibus, qui egregia pietate ac virtute præditi, et in sollicitudinibus nostræ partem vocati in hac tanta temporum aperiitate strenue dimicantes pro Domo Israel summo nobis solatio et consolationi estis. Utinam vero dum hujusmodi perfundimur gaudio, nulla meroris, luctusque causa nos aliunde contristaret. Non possumus enim non vehementer dolere et angui, cum videamus tristissimam, et nunquam satis deploranda mala ac damna, quibus cum permagno animarum detrimento catholica nunc Ecclesia, et ipsa civilis societas miserandum in modum premittitur ac divexatur. Optime enim noscitis, venerabiles fratres, teterrimum sane bellum contra rem catholicam universam ab his hominibus conflatum, qui inimici crucis Christi sanam non sustinentes doctrinam, ac nefaria inter se societate conjuncti quæcumque ignorant, blasphemant, ac pravis cujusque generis artibus sanctissimæ nostræ religionis, et humanæ societatis fundamenta labefactare, imo si fieri unquam posset, penitus evertere, omniumque animarum mentesque perniciosissimis quibusque erroribus imbuere, corrumpere et a catholica religione avellere moluntur. Nimirum callidissimi isti fraudum artifices, et fabricatores mendacii non cessant monstrosum quæque veterum errorum portenta jam sapientissimis scriptis toties profligata ac depulsa, gravissimoque Ecclesiæ judicio damnata et tenebris excicare, eaque novis, variis ac fallacissimis formis verbisque expressa exaggerare, et modis omnibus nequequa-

que disseminare. Hac funestissima ac diabolica prorsus arte rerum omnium scientiam contaminant, deturpant, mortiferum ad animarum perniciem virus diffundunt, effrenatam vivendi licentiam, et pravas quasque cupiditates fovent, religiosum ac socialem ordinem invertunt, et omnem justitiæ, veritatis, juris, honestatis et religionis ideam extinguere conantur, et sanctissima Christi dogmata, doctrinam irridunt, contemnant, oppugnant. Horret quidem refugitque animus, ac reformidat vel leviter attingere præcipuos tantum pestiferosque errores, quibus hujusmodi homines miserrimis hisce temporibus divina et humana cuncta permiscunt.

Nemo vestrum ignorat, venerabiles fratres, ab hujusmodi hominibus plane destrui necessariam illam coherentiam, quæ Dei voluntate intercedit inter utrumque ordinem, qui tum in natura, tum supra naturam est, itemque ab ipsis omnino immutari, subverti, deleri propriam, veram germanamque divinæ revelationis indolem, auctoritatem, Ecclesiæque constitutionem et potestatem. Atque eo opinandi temeritate progrediuntur, ut omnem veritatem, omnemque legem, potestatem et jus divinæ originis audacissime denegare non metuant. Siquidem haud erubescunt asserere, philosophicarum rerum, morumque scientiam, itemque civiles leges posse et debere a divina revelatione, et Ecclesiæ auctoritate declinare, et Ecclesiam non esse veram perfectamque societatem plane liberam, nec pollere aulis propriis et constantibus juribus sibi a divino suo fundatore collatis, sed civilis potestatis esse definire, quæ sint Ecclesiæ jura et limites, intra quos eadem jura exercere queat. Hinc perverse comminiscuntur, civilem potestatem posse se immiscere rebus, quæ ad religionem, mores et regimen spirituale pertinent, atque etiam impedire, quominus sacrorum antisites et fideles populi cum Romano pontifice supremo totius Ecclesiæ Pastore divinitus constituto libere ac mutuo communicent, ut plane dissolvatur necessaria et ætissima illa conjunctio, quæ inter membra mystici corporis Christi, et aspectabile suum caput ex divina ipsius Christi Domini institutione esse omnino debet. Nihil verotiment omni fallacia ac dolo in vulgus proferre, sacros Ecclesiæ ministros, Romanumque Pontificem ab omni rerum temporalium jure ac dominio esse omnino excludendos.

Summa præterea impudentia asserere non dubitant, divinam revelationem non solum nihil prodesse, verum etiam nocere hominis perfectioni, ipsamque divinam revelationem esse imperfectam, et idcirco subiectam continuo et indefinito progressui, qui humanæ rationis progressionis respondeat. Nec verentur proinde jactare, prophetias et miracula in sacris litteris exposita et narrata esse poetarum commenta, et sacrosancta divinæ fidei nostræ mysteria philosophicarum investigationum summam, ac divinis utriusque Testamenti libris mythica contineri inventa, et ipsum Pominum nostrum Jesum Christum, horribile dictu! mythicam esse fictionem. Quare hi turbulentissimi perversorum dogmatum cultores blaterant, morum leges divina haud egere sanctione, et minime opus esse, ut humanæ leges ad naturæ jus conformentur, aut obligandi vim a Deo accipiant, ac propterea asserunt, nullam divinam existere legem. Insuper inficari audent omnem Dei in homines mundumque actionem, ac temere affirmant, humanam rationem, nulli prorsus Dei respectu habito, unicum esse veri et falsi, boni et mali arbitrum, eandemque humanam rationem sibi ipsi esse legem, ac naturalibus suis viribus ad hominum ac populorum bonum curandum sufficere. Cum autem omnes religionis veritates ex nativa humanæ rationis vi perverso derivare audeant, tum cuicque homini quoddam veluti primum jus tribuunt, ex quo possit libere de religione cogitare et loqui, eumque Deo honorem et cultum exhibere, quem pro suo libito meliorem existimat.

At vero eo impletatis et impudentiæ deveniunt, ut cælum petere, ac Deum ipsum de medio tollere conentur. Insigni enim improbitate ac pari stultitia haud titiment asserere, nullum supremum sapientissimum providentissimumque Numen divinum existere ab hac rerum universitate distinctum, ac Deum idem esse ac rerum naturam, et idcirco immutationibus obnoxium, Deumque reapse fieri in homine et mundo, atque omnia Deum esse, et ipsissimam Dei habere substantiam, ac unam eandemque rem esse Deum cum mundo, ac proinde spiritum cum materia, necessitem cum libertate, verum cum falso, bonum cum malo, et justum cum injusto. Quo certe nihil dementius, nihil magis impium, nihil contra ipsam rationem magis repugnans fingi et excogitari unquam potest. De auctoritate autem et jure ita temere effluunt, ut impudenter dicant, auctoritatem nihil aliud esse, nisi numeri, et materialium virium summam, ac jus in

materiali facto consistere, et omnia hominum officia esse nomen inane, et omnia humana facta juris vim habere.

Jam porro commenta commentis, deliramenta deliramentis cumulant, et omnem legitimam auctoritatem, atque omnia legitima jura, obligationes, officia concutientes nihil dubitant in veri legitimique juris locum substituere falsa ac mentita virium jura, ac morum ordinem rerum materialium ordini subjicere. Neque alias vires agnoscent, nisi illas quæ in materia positæ sunt, et omnem morum disciplinam honestatēque collocant in cumulandis et augendis quovis modo divitiis, et in pravis quibusque voluptatibus explendis. Atque hisce nefaris abominandisque principiis reprobam carnis spiritui rebellis sensum teneant, foveant, extollunt, illique naturales dotes ac jura tribuunt, quæ per catholicam doctrinam conculcari dicunt, omnino despicientes monitum Apostoli clamantis: « Si secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis [Ad Rom. vii, 13]. » Omnia præterea legitimæ ejusque proprietatis jura invadere, destruere contendunt, ac perperam animo et cogitatione confingunt et imaginantur lus quoddam *nullis circumscriptum limitibus*, quo reipublicæ statum pollere existimant, quem omnium jurium originem et fontem esse temere arbitrantur.

Dum vero hos præcipuos infelicitissimæ nostræ ætatis errores dolenter ac raptim perstringimus, recensere omittimus, venerabiles fratres, tot alias fere innumera-biles falsitates et fraudes vobis apprime notas ac perspectas, quibus Dei hominumque hostes rem tum sacram tum publicam perturbare et convellere conantur. Ac silentio prætermittimus multiplices gravissimasque injurias, calumnias, convicia, quibus sacros Ecclesiæ ministros, et hanc apostolicam Sedem dilacerare et insectari non desinunt. Nihil loquimur de iniqua sana hypocrisis, qua funestissimæ in Italia præsertim perturbationis ac rebellionis duces et satellites dicunt, se velle Ecclesiæ suæ gaudere libertate, dum sacrilego prorsus ausu omnia ipsius Ecclesiæ jura et leges quotidie magis proculcant, ejusque bona diripiunt, et sacrorum antistites, ecclesiasticosque viros suo munere præclare fungentes quoquo modo divexant, et in carcerem detrudunt, et religiosorum ordinum alumnos, ac virgines Deo sacras e suis cœnobis violenter exturbant, suisque propriis bonis spoliant, nihilque intentatum relinquunt, ut ipsam Ecclesiæ in turpissimam redigant servitutem, et oppriment. Ac dum singularem certe ex optatissima vestra præsentia voluptatem percipimus, vos ipsi videtis, quam libertatem nunc habeant venerabiles fratres sacrorum in Italia antistites, qui strenue constanterque præliantes prælia Domini minime potuerunt cum summo animi nostri dolore, adversantium opera, ad nos venire, et inter vos versari, atque huic adesse conventui, quod summopere optavissent, quemadmodum infelicitis Italiæ archiepiscopi et episcopi suis litteris summi erga nos, et hanc sanctam Sedem amoris et obsequii plenissimis significaverunt. Neminem etiam ex sacrorum in Lusitania antistitibus hic adesse cernitis, ac non parum dolemus, inspecta difficultatum natura quæ obstiterunt, quominus ipsi Romanum iter aggredi possent. Recensere autem omittimus tot alia sane trista et horrenda, quæ ab hisce perversarum doctrinarum cultoribus cum incredibili nostro ac vestro, et omnium bonorum luctu patrantur. Nihil item dicimus de impia conspiratione, et pravis cuiusque generis molitionibus ac fal acie, quibus civilem hujus apostolicæ Sedis principatum omnino evertere ac destruere volunt. Juvat potius hac de re commemorare miram prorsus consensionem, qua vos ipsi una cum aliis venerabilibus fratribus universi catholici orbis sacrorum antistites nunquam intermisistis et epistolis ad nos datis, et pastoralibus litteris ad fideles scriptis hujusmodi fallacia detegere, refutare, ac simul docere, hunc civilem sanctæ Sedis principatum Romano Pontifici fuisse singulari divinæ providentiæ consilio datum, illumque præsertim esse, ut idem Romanus Pontifex nulli unquam principi aut civili potestati subjectus supremam universi Dominici gregis pascendi regendique potestatem auctoritatemque ab ipso Christo Domino divinitus acceptam per universam Ecclesiæ plenissimam libertate exercere, ac majori ejusdem Ecclesiæ, et fidelium bono, utilitati et indigentis consulere possit.

Quæ hactenus lamentati sumus, venerabiles fratres, luctuosum plane exhibent spectaculum. Quis enim non videt pravorum dogmatum iniquitatem, ac tot nequissimis deliramentis et machinationibus magis in dies christianum populum misere corrumpi, et ad exitum impelli, et catholicam Ecclesiæ, ejusque salutarem doctrinam ac veneranda jura et leges, sacrosque ministros oppugnari,

et ideo omnia vitia et scelera invadere ac propagari, et ipsam civilem societatem exagitari?

Nos itaque apostolici nostri ministerii probe memores, ac de spirituali omnium populorum bono et salute nobis divinitus commissæ vel maxime solliciti, cum « aliter » ut sanctissimi decessoris nostri Leonis verbis utamur « nobis commissos regere non possimus, nisi hos, qui sunt perditores et periti, zelo fidei Dominicæ persequamur, et a sanis mentibus, ne pestis hæc latius divulgetur, severitate, qua possumus, abscindamus » [Epist. 7 ad Episc. per Ital. c. 2 Edit. Baller.], in hoc amplissimo vestro consensu apostolicam nostram attolentes vocem omnes commemoratos præsertim errores non solum catholicæ fidei ac doctrinæ, divinis ecclesiasticisque legibus, verum etiam ipsi sempiternæ ac naturali legi et justitiæ, rectæque rationi omnino repugnantes et summo opere adversos reprobamus, proscrivimus atque damnamus.

Vos autem, venerabiles fratres, qui estis sal terræ, et Dominici gregis custodes, ac pastores, etiam atque etiam excitamus et obtestamur, ut pro eximia vestra religione et episcopali zelo pergatis, veluti adhuc cum summa vestri ordinis laude fecistis, omni cura, sedulitate et studio fideles vobis traditos ab hisce venenatis pascuis arcere, et qua voce, qua opportuni scriptis tot perversarum opinionum monstra repellere et profligare. Optime enim scitis de summa re agi, cum agatur de sanctissimæ fidei nostræ, ac de catholicæ Ecclesiæ, ejusque doctrinæ causa, de populorum salute, et humanæ societatis bono ac tranquillitate. Itaque quantum in vobis est, ne desinatis unquam a fidelibus avertere tam dira pestis contagia, id est ab eorum oculis manibusque perniciosos libros et ephemerides eripere, ipsosque fideles sanctissimis augustæ nostræ religionis præceptionibus assidue imbueri et erudire, ac monere et exhortari, ut ab hisce iniquitatibus magistris tanquam a facie colubri effugiant. Pergite vestras omnes curas cogitationesque in id potissimum conferre, ut clerus sancte scienterque instituat, omnibusque virtutibus fulgeat, ut utriusque sexus juvenus ad morum honestatem, pietatem, omnemque virtutem sedulo formetur, ut salutaris sit studiorum ratio. Ac diligentissime advigilate et prospicite, ne in humaniores litteras, severioresque disciplinas tradendas aliquid unquam irrepat quod fidei, religioni, bonisque moribus adversetur. Viriliter agite, venerabiles fratres, et ne animo unquam concidatis in hac tanta temporum perturbatione et iniquitate, sed divino auxilio omnino freti, ac sumentes in omnibus scutum inexpugnabile æqualitatis et fidei, atque assumentes gladium spiritus, quod est verbum Dei, ne intermittatis omnium catholicæ Ecclesiæ, et hujus apostolicæ Sedis hostium conatibus obsistere eorumque tela retundere et impetus frangere.

Interim vero dies noctesque, sublati ad cælum oculis, non desistamus, venerabiles fratres, clementissimum misericordiarum Patrem, et Deum totius consolationis, qui de tenebris facit lucem splendescere, quique potens est de lapidibus suscitare filios Abraham, in humilitate cordis nostri ferventissimis precibus indesinenter orare et obsecrare, ut per merita Unigenii Filii sui Domini nostri Jesu Christi velit christianæ et civilis reipublicæ auxiliariam porrigere dexteram, omnesque disperdere errores et impietates, ac divinæ suæ gratiæ lumine omnium errantium mentes illustrare, illosque ad se convertere et revocare, quo Ecclesiæ suæ sancta optatissimam assequatur pacem, et ubique terrarum majora in dies incrementa suscipiat, ac prospere vigeat et efflorescat. Ut autem quæ petimus et querimus facilius consequi possimus, ne ceseamus adhibere primum deprecationem apud Deum immaculatam sanctissimamque Deiparam Virginem Mariam, quæ misericordissima et amantissima nostrum omnium mater cunctas semper interemit hæreses, et cujus nullum apud Deum præsentius patrocinium. Petamus quoque suffragia tum sancti ejusdem Virginis sponsi Josephi, tum sanctorum apostolorum Petri et Pauli, omniumque cœlitum, et illorum præsertim, quos nuper sanctorum fastis adscriptos colimus et veneramus.

Antequam vero dicendi finem faciamus nobis temperare non possumus, quin iterum testemur et confirmemus, summa nos uti consolatione, dum jucundissimo vestrum omnium conspectu fruimur, venerabiles fratres, qui tan a fide, pietate et observantia nobis et huic Petri cathedræ firmiter obstricti, ac ministerium vestrum impletes majorem Dei gloriam, et animarum salutem omni studio procurare gloriamini, quique concordissimis animis, atque admirabili sane cura et amore una cum aliis venerabilibus fratribus totius catholici orbis episcopis et fidelibus vestram et illorum curam commissis gravissimis nostras angustias et acerbitates mollis omnibus lenire et

sullevare non desinitis. Quocirca hac etiam occasione amantissimi aequae ac gratissimi animi nostri sensus erga vos, et alios omnes venerabiles fratres, et ipsos fideles amplissimis verbis palam publiceque prostemur. A vobis autem exposcimus, ut cum ad vestras redieritis dioceses velitis eisdem fidelibus vestrae vigilantiae conceditis hos animi nostri sensus nostro nomine nuntiare, illosque certiores facere de paternae nostrae in illos charitate, deque apostolica benedictione, quam ex intimo corde profectam, et cum omnis verae felicitatis voto conjunctam vobis ipsis, venerabiles fratres, et eisdem fidelibus impertire vehementer iustamur.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO PIO IX. PONTIFICI MAXIMO

*Sacrorum antistites sacris Solemnibus sancto-
rum novensilium martyrum XXVI Japoniae
et Michaelis de Sanctis Romae adstantes
die festo Pentecostes anni 1862.*

BEATISSIME PATER,

Ex quo apostoli Jesu Christi sacro Pentecostes die Petro Ecclesiae capiti in oratione adherentes, Spiritum sanctum acceperunt, et divino ejus impulsu acti cunctarum fere nationum viris in Urbe sancta congregatis, unicuique sua lingua potentiam Dei mirabilem annuntiarunt, nunquam, ut credimus, ad hanc usque diem tot eorumdem haereditas, iisdem recurrentibus solemnibus, venerandum Petri successorem, orantem circumsteterunt, decernentem audierunt, regentem roborarunt. Quemadmodum vero apostolis media inter nascentis Ecclesiae pericula nil jucundius accidere potuit, quam divinus Spiritus recens afflato assistere primo Christi in terris Vicario; ita nec nobis praesentes inter Ecclesiae sanctae angustias, antiquius sanctiusve aliud esse potuit, quam quidquid inest venerationis pietatisque erga Sanctitatem tuam pectoribus nostris, ad pedes Beatitudinis tuae deponere, simul et unanimiter declarare, quanta prosequamur admiratione praecelas, quibus supremus Pontifex noster eminet virtutes, quantoque animo iis quae Petrus alter docuit, vel quae tam firmiter stata ratum esse voluit, adhaereamus.

Corda nostra novus inflammatur ardor, vividior fidei lux mentem illuminat, sanctior animam corripit amor; linguas nostras flammis illius sacri ignis vibrantes sentimus, quae Mariae, cui assidebant apostoli, mitissimum cor ardentiori pro hominum salute desiderio incendebant, ipsos vero apostolos ad magna Dei praedicanda impellebant.

Piurimas igitur agentes Beatitudini tuae gratias, quod nos ad pontificium solum difficillimis hisce temporibus accurrere, te afflictum solari, nostrosque tibi, cleri item ac populi nostrae curae commissorum animi sensus aperire permiseris, tibi uno ore unaque mente acclamamus, omnia fausta, cuncta bona apprecantes. Vive diu, Sancte Pater, valeque ad catholicam regendam Ecclesiam. Perge, ut facis, eam tuo robore tueri, tua prudentia dirigere, tuis exornare virtutibus. Prae nobis, ut bonus Pastor, exemplo, oves et agnos celesti pabulo pasce, aquis Sapientiae coelestis refice. Nam tu sanae doctrinae nobis magister, tu unitatis centrum, tu populis lumen indeficiens a divina Sapientia praeparatum. Tu petra es, et ipsius Ecclesiae fundamentum, contra quod inferorum portae nunquam praevalerunt. Te loquente, Petrum audimus, te decernente, Christo obtemperamus. Te miramur inter tantas molestias totque procellas fronte serena et imperturbato animo sacri muneris partibus fungentem, invictum et erectum.

Dum tamen justissima in his gloriandi nobis suppetunt argumenta, non possumus quin simul oculos ad tristitia convertamus. Undequaque enim menti nostrae se sistant immania eorum facinora, qui pulcherrimam Italiae terram, cujus tu, beatissime Pater, columen es et decus, misere vastarunt, ipsumque tuum ac sanctae Sedis principatum, ex quo praecleara quaeque in civilem societatem veluti ex suo fonte dimanarunt, labefactare, ac funditus evertere conantur. Nam neque perennia saeculorum jura, neque diuturna regiminis pacifica possessio, neque tandem foedera totius Europae auctoritate sancita et confirmata impedire poterunt, quominus omnia suadeque verterentur, spretis legibus omnibus, quibus hactenus suffulta stabant imperia.

Sed ut ad nostra propius accedamus, te, beatissime Pater, iis provinciis, quarum ope, et dignitati sanctae Sedis, et totius Ecclesiae administrationi aequissime providebatur, nefario usurpatorum hominum scelere, qui

non habent nisi velamen malitiae libertatem, spoliatum cernimus. Quorum inique violentiae cum Sanctitas tua invictissimo animo obstiterit, plurimas ei gratias, Catholicorum omnium nomine, censemur rependendas.

Civilem enim sanctae Sedis principatum seu quiddam necessarium ac providente Deo manifeste institutum agnoscimus; nec declarare dubitamus, in praesenti rerum humanarum statu, ipsum hunc principatum civilem pro bono ac libero Ecclesiae animarumque regimine omnino requiri. Oportebat sane totius Ecclesiae caput Romanum Pontificem nulli principi esse subiectum, imo nullius hospitem; sed in proprio dominio ac regno sedentem suimet juris esse, et in nobili, tranquilla, et alma libertate Catholicam fidem tueri, ac propagare, totamve regere ac gubernare christianam rempublicam.

Quis autem inficiari possit in hoc rerum humanarum, opinionum, institutionumque conflictu necessarium esse ut servetur extrema in Europa medius, tres inter veteris mundi continentes, quidam veluti sacer locus, et Sedes augustissima, unde populis principibusque vicissim oritur vox quaedam magna potensque, vox nempe justitiae et veritatis, nulli favens praeter ceteris, nullius obsequens arbitrio, quam nec terrendo compescere, nec ullis artibus quisquam possit circumvenire?

Qui porro vel hac vice fieri potuisset, ut Ecclesiae antistites securi huc ex toto orbe accurrerent cum Sanctitate tua de rebus gravissimis acturi, si ex tot et tam diversis regionibus gentibusque confluentes, principem aliquem invenissent his oris dominantem, qui vel principes ipsorum in suspitione haberet, vel illis, suspectus ipse, adversaretur? Sua sunt etenim et christianis, et civi officia; haud quidem repugnantia inter se, sed diversa tamen; quae adimpleri ab episcopis quomodo possent, nisi persisteret Romae civilis principatus, qualis est pontificum, juris alieni omnino immunitis, et centrum quodammodo universalis concordiae, nihil ambitionis humanae spirans, nihil pro terrena dominatione moliens?

Ad liberum ergo Pontificem Regem venimus liberi, Ecclesiae rebus utpote pastores, et patriae utpote cives bene et aequae consulentes, neque pastorum, neque civium officia posthabentes.

Quae cum ita sint, quisnam principatum illum tam veterem, tanta auctoritate, et tanta necessitate vi conditum, audeat impugnare? Cui, si vel ius illud humanam, in quo posita est principum securitas populorumque libertas attendatur, quatenus alia potestas possit comparari? Quae tam venerabilis et sancta? Quae sive pristinis, sive recentioribus saeculis monarchia vel respublica iuribus tam angustis, tam antiquis, tam inviolabilibus possit gloriari? Quae omnia et semel et in hac sancta Sede despecta atque proculcata fuerint, quisnam vel princeps de regno, vel respublica de territorio possit esse securi? Ergo, sanctissime Pater, pro religione quidem, sed et pro justitia, iuribusque, quae sunt inter gentes rerum humanarum fundamenta, contendis atque decertas.

Sed de hac tam gravi causa vix nos decet amplius verba proferre, qui te de ipsa non tam dissertentem quam docentem saepe saepius audivimus. Vox etenim tua, quasi tuba sacerdotalis, toti orbi christianis proclamavit, quod « singulari prorsus divina Providentia consilio factum sit, ut Romanus Pontifex, quem Christus totius Ecclesiae suae caput centrumque constituit, civilem assequeretur principatum » [Lit. Ap. 26 Mar. 1860, p. 3, 5. Allocutio, 20 Jun. 1859, p. 6. Encycl. 19 Jun. 1866, p. 4. Allocutio, 17 Dec. 1860]; ab omnibus igitur nobis esse pro certissimo tenendum non fortuito hoc regimen temporale sanctae Sedi accessisse, sed ex speciali divina dispositione illi esse tributum, longave annorum serie, unanimi omnium regnorum et imperiorum consensu, ac pene miraculo corroboratum et conservatum.

Alto pariter et solemniter eloquio declarasti. « Te civilem Romanam Ecclesiam principatum ejusque temporales possessiones ac jura, quae ad universum catholicum orbem pertinent, integra et inviolata constanter tueri, et servare velle; imo sanctae Sedis principatus beatique Petri patrimonii tutelam ad omnes catholicos pertinere; teque iparatum esse animam potius ponere quam hanc Dei, Ecclesiae, ac justitiae causam ullo modo deserere » [Epist. Encycl., 19 Jan. 1860, p. 7, 8]. Quibus praeclearis verbis nos acclamantes ac plaudentes respondemus, nos tecum et ad carcerem et ad mortem ire paratos esse; teque humiliter rogamus, ut in hac constantia, ac firmissimo proposito maneat immobilis, angelis et hominibus invicti animi et summam virtutis speculaculum factus. Id etiam a te postulat Christi Ecclesia pro cuius felici regimine Romanis Pontificibus civilis principatus providentissime fuit attributus, quaeque adeo sensit ejusdem

tutelam ad ipsam pertinere, ut Sede olim apostolica vacante, gravissimis in angustiis, temporales Romanæ Ecclesiæ possessiones omnes Constantiensis concilii Patres, uti ex publicis patet documentis, in unum administrarent; id postulanti Christi fideles per omnes terrarum orbis regiones dispersi, qui libere ad te venire, libereque conscientiam suam consulere gestiunt: id denique ipsa civilis deposcit societas, quæ ex tui regiminis subversione sua ipsa nutare sentit fundamenta.

Sed quid plura? Tu tandem aliquando scelestos homines et bonorum ecclesiasticorum directores justo iudicio damnans omnia quæ patraverant « irrita et nulla » proclamasti [Allocutio, 26 Sept. 1859, p. 7]; actus omnes ab iis intentatos « illegitimos omnino et sacrilegos » esse decrevisti [Allocutio, 20 Jun. 1859, p. 8]; ipsosque talium facinorum reos poenis et censuris ecclesiasticis obnoxios jure ac merito declarasti. [Litteræ Apostolicæ, 26 Martii 1860].

Hos tam graves tui oris sermones, tamve præclara gesta nostrum est reverenter excipere, hisque plenum assensum renovare. Sicuti enim corpus capiti, cui jungitur membrorum compagine unaque vita, in omnibus condolet, ita nos tecum consentire necesse est. Tibi in omni tua ac scerbissima afflictione, sic conjungimur, ut quæ tibi pati contingat, eadem et nos, amoris consensu, patiamur. Deum interea supplices invocamus, ut tam iniquæ rerum perturbationi finem ponat, Ecclesiamque Filli sui sponsam, tam misere expositam ac oppressam pristino decori ac libertati restituat.

Sed mirum nobis non est tam acriter, et infense Sedi apostolicæ jura impeti et impugnari. Jam enim a pluribus annis, eo devenit nonnullorum hominum insaniam, ut non amplius singulas Ecclesiæ doctrinas rejicere, vel in dubium revocare contentur; sed totam penitus veritatem Christianam, Christianamque rempublicam funditus evertere sibi proponant. Hinc impiissima tentamina vanæ scientiæ, falsæque eruditionis contra sacrarum Litterarum doctrinas, ipsarumque inspirationem; hinc malesana sollicitudo juventutem Ecclesiæ matris tutelam subtraham quibusvis sæculi erroribus, vel seclusa sæpius omni religiosa institutione, imbuendi; hinc novæ eaque perniciosissimæ de sociali, politico æque ac religioso rerum ordine theoriæ, quæ impune quaquaversus sparguntur; hinc multis familiare, in his præsertim oris, Ecclesiæ auctoritatem spernere, jura sibi vindicare, præcepta præcucere, ministros vilipendere, cultum deridere, ipsos de religione errores, imo ecclesiasticos quoque viros in perditionis viam misere abeuntes laudare ac in honore habere. Venerabiles antistites ac Dei sacerdotes exautorantur, exulare coguntur, aut in carceres detruduntur; quinimo ante tribunalia civilia pro constantia in sacro ministerio obeundo, contumeliose pertrahuntur. Gemunt Christi sponsæ suis expulsæ tectis, inedia fere consumptæ, vel cito consumendæ; viri religiosi ad sæculum laviti remeare coguntur; sacro Ecclesiæ patrimonio violentæ manus injiciuntur; pessimorum librorum, ephe-meridum, et inuaginum colluvie, fidel, moribus, veritati, ipsi verecundiæ continuum æperillumque bellum inferuntur.

Sed qui talia moliantur optime norant in sancta Sede, velut in arce inexpugnabili, robur ac vires omnis veritatis ac justitiæ iacere, quibus retundantur hostium impetus; ibi esse speculam, ex qua vigiles summi Custodis oculi paratæ insidias a longe conspiciunt, suis annuntiandas comminationibus. Hinc odium implacabile, hinc insanabilis livor, hinc continuum scelestissimorum hominum studium, ut sanctam Romanam Ecclesiam ejusque

Sedem neprimant, ac si fieri nunquam posset, prorsus exscindant.

Quis, beatissime Pater, talia conspiciens, vel etiam recensita audiens sibi temperet a lacrymis? Justo igitur dolore correpti oculos ac manns ad cælos levamus, divinum illum Spiritum toto mentis affectu implorantes, ut qui hac die olim nascentem Ecclesiam sub Petri regimine sanctificavit et roboravit; eam nunc, te pastore, te duce, tutetur, ampliet ac glorificet. Testis sit votorum quæ nuncupamus, Maria per te Immaculatæ titulo hoc ipso in loco solemnius aucta; testes hi sacri cineres quos veneramur sanctorum Romanæ Ecclesiæ patronorum Petri et Pauli; testes venerandæ exuvie tot pontificum, martyrum ac confessorum, quæ hanc ipsam, quam premimus terram, sanctam reddunt; testes tandem præcipue nobis astant sancti isti, qui cœlitum ordini hac ipsa die supremo tuo iudicio ascripti, hodie Ecclesiæ tutelam novo titulo sunt suscepturi, primasque omnipotenti Deo preces pro tua quoque incolumitate suis de altaribus oblaturi.

Astantibus igitur istis omnibus, nos episcopi, ne illud impietas vel ignorare simulet, vel audeat denegare, errores quos tu damnasti, damnamus, doctrinas novas et peregrinas, quæ in damnum Ecclesiæ Jesu Christi passim propalantur, detestamur et rejicimus; sacrilegia, rapinas, immunitatis ecclesiasticæ violationes, aliæque nefanda in Ecclesiam, Petrique Sedem commissa reprobamus et condemnamus.

Hanc vero protestationem, quam publicis Ecclesiæ tabulis ascribi petimus, Fratrum etiam nostrorum qui absunt nomina, tuto proferimus; sive eorum qui, tibi inter angustias, vi delenti domi hodie silent ac plorant, sive qui gravibus negotiis, aut adversa valetudine impediti, nobiscum hodie adesse nequiverunt. Jungimus insuper nobis fidelem nostrum clerum ac populum, qui eodem ac nos in te amore, eadem pia reverentia animati, suum in te studium, qua precibus sine intermissione fusis, qua opibus in Obulo S. Petri mira, ut plurimum largitate oblatis luculentissime comprobant, probe scientes sacrificiis suis id quoque curari, ut dum necessitatibus supremi Pastoris consultitur, simul et ejusdem libertati servandæ prospiciatur.

Utinam ad communem hanc totius orbis Christiani, imo omnis socialis ordinis causam in tuto locandam universi populi conspirarent!

Utinam intelligerent erudirenturque reges et sæculi potestates, causam Pontificis omnium principum regnorumque esse causam, et quo tendant nefarii adversariorum ejus conatus, ac tandem novissima providerent!

Utinam respicerent infelices illi aliquot ecclesiastici et religiosi viri qui vocationis suæ immemores debitam Ecclesiæ præsulibus obedientiam denegantes, atque ipsam quoque Ecclesiæ magisterium temere usurpantes, in viam perditionis abierunt!

Hoc a Domino tecum stantes, beatissime Pater, entis atque ex corde exoramus, dum ad tuos sacros pedes provolui, a te robur celeste expetimus, quod apostolica ac paterna benedictio tua valet impertire. Sit hæc copiosa et ex intimis penetralibus cordis tui largiter effluens, ut non tantum nos, sed absentes quoque dilectissimos fratres itemque fideles nobis commissos irriget ac perfundat. Sit talis quæ nostros et totius orbis dolores leniat et demulceat, infirmitatem sublevet, operam ac laborem secundet, feliciora demum Ecclesiæ sanctæ Dei tempora acceleret.

Romæ hac die 8 mensis Junii anno Domini 1862.

SERIES DECIMA QUARTA.

Hucusque de dogmatibus disseruimus; sed priusquam adeamus moralia, hic apponere decrevimus Indices de hominum Novissimis, quæ ad dogmaticam simul ac moralem scientiam pertinent. Itaque in hac Serie decima quarta vicissim exhibemus Indices de Morte et de illius certo simul ac incerto die; de Iudicio post mortem particulari et privato; de Cælo et cœlesti Beatitudine; de Inferno et æternis damnatorum suppliciis; de Purgatorio ac de suffragiis quibus justorum animæ in eo detentæ adjuvari possunt; de Cultu defunctorum; de Antichristo ac de signis quæ illum præcedere, concomitare et subsequi debent; de Fine hujus mundi ultimo; de Resurrectione mortuorum suprema, et de Iudicio generali, in quo omnes simul homines ante tribunal Summi Iudicis constituentur.

CXXVI.

INDEX DE MORTE,

ORDINE LOGICO REFERENS QUIDQUID SCRIPSERE PATRES DE EJUS NATURA, CAUSIS ET EFFECTIBUS, ETC.

MONITUM.

In hoc indice omnium utilitati et præsertim eorum qui verbi divini nuntiandi munus expleant, vel regimen habent animarum, bene consulentes, SS. Patrum sententias de re tam magni momenti, non solum quoad sensum, sed persæpe quoad verba recensere volumus, et vicissim agimus. — I. De mortis natura, causis et effectibus. — II. De certitudine et incertitudine mortis. — III. De bene moriendi mediis, præcipue ex justorum vel malorum mortis consideratione desumptis. — IV. De aliquibus bonæ vel malæ mortis præclaris exemplis.

CAPUT PRIMUM. — *Mortis natura, causæ et effectus.*

TERTULLIANUS. — Mors discretio corporis et animæ, II, 736. Eius regnum nihil operatur quam carnis dissolutionem, 862. Mors est quæ carnem et sanguinem non modo corrumpit verum etiam consumit, 869. Etsi varii exitus mortis, nullus ita levis ut non vi agatur, 739. Ipsa illa ratio operatrix mortis, vis est, *ibid.* Mortes immaturæ et atroces operæ dæmoniorum, 748. Mortis imago somnus, 724. Mors quam putas profectio est, I, 1264. Non ex natura hominem secuta est, sed ex culpa, ne quidem naturalis, 758. Immatura morte præventos eo usque vagari facit, ut putabant eterni donec reliquatio compleatur ætatum, 746.

S. CYPRIANUS. — Mors non est exitus sed transitus et temporali itinere decurso ad æterna transgressus, IV, 597.

LACTANTIUS. — Mors est naturæ animantium dissolutio, VI, 321. Mors æterni doloris perpessio; animarum pro meritis ad æterna supplicia damnatio, 321. Mortes dum propositæ sunt, una pertinet ad corpus qua secundum naturam fungi necesse est, altera ad animam quæ sceleris acquiritur, 769. Corpus fictum ex ponderoso et corruptibili elemento corrumperetur et occidendum, 771, 772. Velut humor fracto vase diffusus, anima evanescit a corpore dissoluta, 773. Mors secuta est hominem secundum Dei sententiam, 524.

S. HILARIUS Pictav. episc. — Mors somno significari solet, X, 361, 451. Mortis series maris profundo designatur, 273. Mors ex peccati lege consequitur, 404. Mors non est interitus animæ sed discessio ejus a corpore, 411. Mors desinit postquam in Deum est grassata, 478. Mors sanctorum somnus, 700, 701. Morte anima ab onere atque consortio infirmis et periculose carnis exuitur, 661.

S. ZENO. — Corporis sui impedimenta prætermittit justus altitudinem civili ascensurus, XI, 403.

S. AMBROSIVS. — Mors absolutio est animæ et corporis et quædam hominis separatio, XIV, 543; XVI, 1321. Magis peccati fuga quam morientis est detrimentum, XIV, 140, 1175. Acerbitatis non mortis esse sed culpæ, 556. Mors non est mala solutio, quia esse Christo melius est, *ibid.* Mors omnifariam bonum est, 546. Quid igitur accusamus mortem quæ aut vitæ pretium luit aut abolet ejus dolorem atque cruciatum, *ibid.* Mors vitæ testimonium est, 556. Mors honesta redemptio vitæ est etiam de coloris aut innoxie firmamentum, 1056. Per eam non admittitur vita sed ad meliora transfertur, 559. Per vitam ad mortem est transitus, per mortem ad vitam reditus, 555. Justis mors portus quietis est, nocentibus vero naufragium, *ibid.* Justis non natura finis sed culpæ est, 1174. Mors stipendiorum plenitudo, summa mercedis, gratia missionis est, 536. Non idem naturæ meritorumque finis; nec virtutis gratia cum corpore occidit, XVI, 1510. Christiani multo majora quam gentiles de morte suorum habent solatia, 1312. Mors non sæculi hujus absolvit ærumnis, 1315. Mors ærumnarum omnium malorumque perfugium est et fida statio securitatis ac portus quietis, 1320. Alii pro mortuis tertium diem et trigesimum, alii septimum et quadragesimum consueverunt, 1386.

S. HIERONYMUS. — Corpus terra suscipit, anima Christo redditur, XXII, 598. Cum bestiis ac jumentis corporum una conditio est, 903. Mors sanctorum somnus est, XIV, 304. Mors dicitur domina, 291. Dominus mortem non facit sed peccatum, 884, 885. Mors extremum malorum est, XIV, 1004. Nullus miserior homine, antequam vinceretur mors, XXII, 590. O mors quæ fratres dividit, et amore sociatos crudelis ac dura dissocias, 590. Christi

morte, mortua ea, devorasti et devorata es, XXII, 590. Regnavit ab Adam usque ad Moysen, *ibid*.

S. AUGUSTINUS. — Mors separatio animæ a corpore, XXXVI, 558, 893. Mors corporis etiam poenalis, XLV, 1222. Mors poenalis quæ animam dissolvit a corpore, 1593. Mortem poenam esse noluit quidam philosophi, XLI, 387. Mortem corporis etiam peccante nullo, in paradiso futuram fuisse contendit Julianus, XLV, 1585. In paradisu non bonorum mortuorum requiem, sed cruciatu morientium intulit Julianus, 1575. Mors poenalis et peccato debita secundum Julianum non nisi æterna, 1222. Mors corporis quæ usitata merito peccati accedit, 1596, 1605, 1604. Mors non est malum secundum Pelagianos, XLIV, 610. Mors dormitio propter futuram resurrectionem quasi evigilationem, XXIII, 572. Mors a morsu nomen accepit, XLV, 1617. Somnus vocatur, XXXIX, 2065. Mors privatio est tantum nomen habens non essentiam, XLV, 1616. Si nihil est quomodo videre, tenere, insultare, vinci et damnum possit, 1618. Morituru Adam sive peccasset sive non peccasset Pelagiani docent, 1613, 1614. Non naturæ constitio sed poena peccati est 1667. In arbore facta non fuit sed inventa per hominem, XXXIX, 1737. Mors est vere debitum, XL, 1159. Ut moriantur homines poena peccati est, XLV, 1616. Mors duplex, XLI, 890, 900; XLV, 1171. Mortes duæ, alia corporis quæ bonorum est et malorum, alia animæ per peccatum, XLV, 1584. Mors prima animam nolentem pellicit a corpore, 1875. Ipsa mors hominis indicat eum sine morte fuisse futurum, nisi peccasset, XXXIV, 552. Mortis causa, infirma membrorum compago, XLI, 710. Mors seminata est a serpente, XXXVI, 955. Mors diabolus, non quia ipse mori, sed quia per ipsum est, 556. Mors ex peccato, XXXIII, 473; XXXIV, 353; XLI, 377, 378, 380, 387, 391, 396, 403; XLIV, 111, 197, 406, 826. Mortem non esse ex Deo, XXXII, 919. Mortis corporalis aculeus, peccatum, XLV, 1604. Mors peccatum dicitur quia est poena peccati, XLI, 296, 297. Primi hominis factum est peccato ut moreremur, XLIV, 992. Mors regnavit in mundo propter originale peccatum, XLV, 1221, 1224. Mors secutura non fuisset, si peccatum non præcessisset, XL, 160. Mors iusta vindicta peccati, plus tamen clementia Dei quam severitatis ostendens, XXXIV, 154. Mortis dies cuiusque est novissimus dies, XXXVIII, 952. Mors vehiculum ad regnum, XL, 668. Per temporales mortales mortis Deus utilitatem timoris sui populis imponit, XLII, 412. Mortibus corporibus etiam eorum qui non commiserant peccata vindicavit aliquando Deus, 660, 661, 662. Mors in morientibus omnibus mala est, in mortuis autem quibusdam mala, quibusdam bona, XLV, 1575. Bonitudinis principium est laborum meta, XXXII, 1471. Morituri sunt an non, quos iudicii dies vivos reperit, XLII, 1215. Morituros non esse qui novissimo Christi adventu fuerint superstites, XL, 1161.

FASTIDIUS BRITANN. episc. — Per mortem boni de malorum consortio et persecutionibus liberantur: malos vero supplicium expectat et poena, L, 588.

S. PROSPER. Aquitan. — De peccato mors et omnia quæ sunt mortis oriuntur, LI, 181. Causæ diversæ mortis et cur diversa ætate ignotæ, 708. Divitias et majorum nobilitatem et patriam et pulchritudinem mors aufert, 496. Circumspecte eos qui ante te similibus splendoribus fulserunt; ubi insuperabiles imperatores? ubi exercituum duces, satrapæ tyranni? non omnia pulvis? non omnia favilla? *ibid*. Respice sepulcra et vide quis servus, quis dominus, quis pauper, quis dives? *ibid*.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Duræ mortis durior janua, LII, 380. Mors corporum facit vitam de temporali sempiternam, 484. Mors inter homines reparatio pietatis fit, 565.

GENNADIUS MASSIL. — Mors corporalis est poena peccati non autem et peccatum quod mors est animæ, LVIII, 990.

VIGILIUS TAPSENS. — Mors est, cum diversarum rerum consensu vitam facientium, velut per dissidium quoddam ab invicem, discessio, LXII, 351. Igitur mors non consumit juncta sed dividit et origini suæ utrumque restituit, *ibid*.

SCYTHIUS abb. Afric. — Mors corporis corruptibilitas est, LXII, 589. Corpus corrumpitur vel ætate vel morbo vel variis afflictionibus donec veniat ad ultimam quæ mors vocatur, 589.

CASSIODORUS. — Mors est animæ corporisque facta resolutio, LXX, 1501. Anni hominis fugitivis herbarum, malis comparantur, 618.

VITÆ SS. PATRUM. — Post mortem omnia oblivioni tradita, LXXIII, 459. Prima philosophi definitio meditatio mortis, 297. Mors temporalis proprie non est mors, 511.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Mors ab anima dividit carnem, LXXV, 652, 653, 654, 912, 915.

COLUMBANUS abbas. — Cadaver nudum veribus et putredine dissolvendum limus suscipit, LXXX, 38. In morte luxur, jocus, libido, luxuria contiguere, 237.

S. JULIANUS TOLET. episc. — Mors in hominibus de peccati propagine venit, XCVI, 461. Primus homo poena mortis post peccatum juste damnatus, *ibid*. Mors sic dicta quod sit amara vel a morsu primi hominis appellata, 462. Tria genera mortis, acerbæ, immaturæ, naturalis, *ibid*. Quamvis mors bonum non sit, bona bonis est, 463. Mors depositio sarcinæ gravis, id est corporis, 466.

ALCUINUS. — Corporis mors est dum propter necessitatem quamlibet corpus deseritur ab anima, C, 522. Mortis regnum adveniente gratia destructum, 452. Mortis nomine etiam veniunt diabolus et peccatum, 451.

RABANUS MAURUS. — Peccatum mortis causa, CIX, 877. Mors vitæ amara prævalet, 984. Cum peccato in omnes homines mundumque introivit mors, CXI, 1559. In fine mundi destruetur, CVIII, 1158.

HAYMO Halberst. episc. — Mors corporis est exhalatio et transitio animæ, CXVI, 841.

LANFRANCUS Cantuar. archiepisc. — Mors bonis multum prodest, CL, 166, 167. Morte diabolus intelligitur, 167. Mortis causæ peccatum, 215, 214, 271, 272. Mors amara, 230.

S. BRUNO Carth. inst. — Mors dicitur tenebræ, CLII, 879. Hominiæ mortis, fames, esuries, febres, et quæcumque miseræ, CLIII, 58. Caput et completio omnium miseriarum mors, 58.

GUINERAPUS abbas de Novigento. — Moriendi nobis necessitas indicta ex peccato, CLVI, 644. Si peccati non incessisset eventus nullius passionis aut mortis interveire potuisset occurrus, 645.

S. ANSELMUS Cant. arch. — Sapientia et iustitia Dei repugnat hominem mori si non peccasset, CLVIII, 401. Iusto iudicio decretum ut homo qui peccaverat penam peccati evitare non posset, 368, 401, 402. Mors est principium quietis, laborum meta, peremptoria victorum, 795, 796, 797. Corpus in abjectissimum pulverem dissolvitur, 720.

S. IVO Carnot. episc. — Si homo obediens permansisset, ad celestem patriam sine carnis morte transisset, CLXI, 976. Mors miseris sine morte sit, *ibid*.

RUPEATUS abbas Tuitiensis. — Mors duplex animæ et corporis, (LXVII), 1473. Mors misericorditer impensa est a Deo, 583. Mortem corporis præcessit mors animæ 906. Mors a diabolo inventa est, 1622. Sed mortalis Dei providentiæ imposita, CLXX, 390. Etiam post reparationem Redemptoris mors hominem invadit, ut non illi, sicut et demonibus, misera sit æternitas, 590, CLXXVII, 1668.

HUGO A S. VICTORE. — Diabolus auctor mortis imperium mortis habere dicitur, CLXXV, 616. Mors tribus invalescit modis, naturali, accidentali et crudeli, 784.

S. BERNARDUS Claravall. — Mors iusta peccati poena, CLXXIII, 934. Opus diaboli, peccati poena a Christo superata, CLXXXIII, 484. Mortem et peccatum duos hominis hostes Christus profligavit, 116, 117.

ROBERTUS Pullus Cardinalis. — Nisi primus homo peccasset, poenam mortis nullum meruisset, CLXXXVI, 746. Variis morbis consumitur corpus, 751.

PETRUS Lombardus. — Quod anima peccato Deum deseruit volans, coacta est deserere corpus nolens, CXCII, 301. Morituri sunt qui adveniente Christo vivent, 304. Mortis regnum sola Christi gratia destruit, CXCII, 1588, 1589. Mors victa non penitus interempta, 1405. Mortem Deus non fecit sed homo sibi per peccatum accersivit, 1406, 1407. Mors non ex ipsa lege sed hominum vitio, 1420. Lux sapientiæ a peccante homine recessit et morte damnatus est, 294. Si nulla esset mortis amaritudo nulla esset martyrum fortitudo, CXCII, 301.

RICHARDUS DE S. VICTORE. — Luctus, dolor, clamor mors non erunt in futura æternitate, CXCVI, 861.

PHILIPPUS DE HARVING. — Mors transitus est, CCIII, 126. Mori nihil aliud est quam quod fuerat jam non esse, 127.

THOMAS Cisterciensis. — Moriendi varius modus, CCVI, 169. Mors hominis triplex, 104, 105, 106. Tres sunt nuntii mortis, casus, infirmitas et senectus, 695.

PETRUS Blesensis. — Mors est peregrinationis terminus, finis miseræ, laborum meta, janua patriæ et primitiarum præmiorum, CCVII, 475.

CAPUT II. — Mors certa et incerta.

TERENTIUS. — Mors ubique et conscientia mortis et testimonium ubique, I, 618. Mortium frequentia plerumque vastant, 530. Cuncta moriuntur ut reviviscant, 524. Mortem timeamus quam evadere non possumus, 615.

S. CYPRIANUS. — Moriendi conditio una, IV, 580. Mors omnibus communis, 437, 438. Sine ullo discrimine generis humani, cum iniustus moriuntur et iusti, 592.

LACTANTIUS. — Homo creatus mortalibus, terreno et fragili corpore fingitur, VII, 21. Quod ideo solubile et mortale est, *ibid.* Non inexpugnabile contra morbos et ictus extraneos *ibid.* Mori debet homo, quia deus non est, 22. Falso dicitur quod nemo nisi senex mori debeat, *ibid.* Incertitudinem horum mortis adstruit, 23. Si mors certae constituta esset aetati, fieret homo insolentissimus et humanitate omni careret, *ibid.*

S. HILARIUS. — Mors in eos tantum in quos est decreta legitima est, X, 518.

S. AMBROSIIUS. — Mors aequalis est omnibus, indiscreta pauperibus, inexcepta divitibus, XVI, 1517. Nemo se redemit a morte, non dives, non ipsi reges, imo ipsi gravioribus subjacent, 1375. Quis exceptum se putet esse debere a conditione moriendi qui non sit exceptus a conditione nascendi, 1291. Pecuniae pretio mors differri non potest et pariter inopem divitemque dies supremus eripit, 1292. Mors nec amara egentibus, nec gravior divitibus, nec iniusta senioribus, nec ignava fortibus, 1326. Non est lugenda, quia communis est et cunctis debita, 1315.

S. HIERONYMUS. — Aetatis nostrae momenta per singulos actus minuuntur, XXII, 601, 602. Omnia mortis obnoxia, 610. Reges, duces, civitates, regna mors vastat, trahit, rapit, *ibid.* Considera totius orbis ruinas, gentes gentibus et regnis necari, alios necari, alios absorberi fluctibus; illos nasci, istos mori, 601, 602. Totius mundi homines qui nunc vivunt in brevi spatio defuturi sunt, *ibid.* Quotidie morimur, quotidie commutatur, et tamen aeternos nos esse credimus, 602. Sentisne quando infans, quando puer, quando juvenis, quando robustae aetatis, quando senex factus sis, 603? Quod dicto, quod scribitur, quod relego... de vita mea tollitur, *ibid.* O miserabilis humana conditio et sine Christo vanum omne quod vivimus, 597! Transactum omne est homini, cui vitae finis advenerit et irreversibilis mortis necessitas, 598. Transibit praesens aetas, sequentur saecula post ventura, 473. Vicina est mors in furibus; velimus, nolimus, senescimus, 557. Homines et iumenta in favillam et cinerem dissolvuntur, 904. Non fato sed voluntate Dei, dies mortis praesentia singula, XXIV, 390. Nullus homo qui vivat et non videat mortem, XIV, 937. Intelligendum est quod florens aetas cito concidat, XXIV, 412. Tunc ubi decora illa facies, ubi totius corporis dignitas, XIIII, 597. Falluntur qui gaudent in corporis sanitate et putant adolescentiam atque pueritiam esse perpetuam, XXIX, 412. Nec potentia, nec divitiis, nec felicitate gaudendum; cito omnia illa auferenda sunt, XXV, 290.

S. AUGUSTINUS. — Homo sic conditus erat ut non haberet moriendi necessitatem; peccato autem sic mutatus est naturae status ut hominem necesse sit mori, XI, V, 1112. Homo in moriendi necessitatem contritus est, XXXIII, 547. Mors omnibus statuta, XXXVIII, 1480; XXXIX, 1506, 1515. Debitum est quod nemo evadit, XXXVIII, 1192. Corpus meum non ad me pertinet, 1191. Carcer meus ad tempus, catena mea ad tempus, *ibid.* Conditio mortis et legibus inferni obstrictus nascitur omnis homo, XXXVIII, 1105. Moriendi necessitas ab ipso exortu peccati, 489; XLIV, 113. Convenit iudicio Dei ut peccator moriatur, nec tamen operi ejus convenit mora, XLV, 1354, 1355. Reatus moriendi apparet in motu carnis non voluntario, XXXIV, 422. Homines morti obnoxii qui per baptismum a peccato solvuntur, XLI, 379; XLIV, 181. Mors prima, id est, corporis in omnes homines transit, XLV, 1170. Mors prima communis omnibus, non secunda, XLI, 598. Prima omnibus necessario subeunda, secunda solis malis parata, XXXIX, 1515. Mors carnis pertinet ad ignem illum per quem uniuscujusque opus probatur, XLI, 745. Mori necesse est et nemo vult, XXXVI, 238. Mors sola hic certa, XXXVIII, 590. Incerta cetera omnia, XXXVI, 428. Mortis diem magna misericordia Deus nobis abscondit, 532; XXXVIII, 241. Mortis diem incertum Deus voluit, XXXVII, 1301; XXXIX, 1876. Latet ultimus dies ut observetur omnes dies, XXXVIII, 241. Mortis dies incertus sed vicinus, 241, 839. Paucorum dierum est tota vita hominis, XXIV, 575. Saeculum quandiu voluitur, intelligas punctum esse, 254. Vita hominis longissima, aera est matutina, 561. Festinatur tota vita mortalium et quae videtur prolixior vapor aliquando diuturnior, 998. Vita potius umbra vitae quam vita, XXXIX, 1558. Vita nostra morietur, XXXVII, 1889. Vita mors veritas quam vita, XXXIX, 1523. Vita hominis crescendo decrescit, XXXVIII, 122, 257. Diu vivere quid est nisi ad finem currere, 653. Vivere ex quo incipit homo, incipit mori, XLI, 585. Vita ista tibi

debet esse tanquam stabulum vitori, non tanquam domus habitatori, XXXVI, 526. Nemo exit de vita nisi per mortem, XLI, 555. Vitae incertus finis, XXXVIII, 76, 1111. Agamus Deo gratias quia vitae hujus ultimum diem et brevem esse voluerit et incertum, 688. Dominus domus cum vult dicit: Migra, non cautionem tecum fecit et placito se obstrinxit ad certum tempus, XXXVI, 429. Quod homines necessario corpore morituri sint, non parum de Christi gratia beneficium, XI, IV, 115.

CASSIANUS. — Mors omni aetati insidiatur, XI, IX, 1180.

ANTONINUS HONORATUS (Constantinien. episc.). — Mundus et omnia quae in mundo sunt solvenda, I, 568. Vita corporis tui in potestate est Dei tui, qui tibi confectum auferre potest carnem si dereliqueris fidem, 569.

S. PASCASII AQUIT. — Mors nemini citius vel tardius accidit quam Deus voluerit, LI, 159. Homo omni momento morti obnoxius, 708.

S. PATRUS CARYSIOLOGUS. — Hominem tempus deserit, mutat aetas, hebetat infantia, juvenus praecipitat, senectus frangit, LII, 326. Mori naturae est, deperire necesse est, 482. Unde et quando et quo modo et per quem mors venerit ignoratur, *ibid.* Omnia elementa pereunt et peritura, 483, 484. Ad mortem non tam voluntas quam necessitas ducit, 505. Venit finis vitae, tempus mortis, jam te apparitio suprema constringit. Jam iudicium vocat, 544. Mors destructionis regina, 525. Suis ducibus vel consiliis captivat, vastat, interlicet omnes quos natura praesentem perducit ad vitam; ducit reges, trahit populos; non flecti precibus, non lacrymis moliri, non viribus unquam ista potuit superari, 525.

SALVIANUS. — Ecce morieris, egressurus de domo corporis tui, nesciens quo iturus, quo abducendus, ad quam poenalia et quam terra rapiendus, I, III, 224.

S. PATRICIUS EPISC. HIBER. — Irridendus est quisquis mundi hujus caducam fragilitatem et cito perituram carnis voluptatem diligit et querit, LIII, 835.

S. LEO MAGNUS. — Meditatio sollicitissima debet esse Christiani sapientis, ut, quoniam dies breves istius vitae et incerta sunt spatia, nunquam sit mors improvisa morturo, LIV, 450.

MAXIMUS TAURIN. — Quod moriamur decreto priore statutum est, LVII, 568.

FAUSTUS RHEGENS. — Quando vel qua hora de hoc saeculo rapiamur scire non possumus, LVIII, 877. Ultimo die superveniente tabernaculum nostri corporis deposituri sumus, *ibid.*

S. CASARIUS EPISC. ARELAT. — Anima intra carnos et fragiles parietes habitat, LXVI, 67.

CASSIOBONUS. — Vita hominis umbra quae discedente corpore per quod sit, ipsa quoque evanescit ac disperit, LXX, 1017. Homo quasi pulvis vento flante transfertur, 1016.

VITAE SS. PATRUM. — Ars nulla est qua mortem effugiamus, LXXIII, 459. Quoniam modo quispiam in incertae mortis expectatione, cuius adventus vitari non potest et incertus est, securo animo erit? *ibid.* Ergone mors aliquando me corripit, *ibid.* Morte functus in nihilum dissolvatur, *ibid.* Non vitas annos sed bene mortis annos quisque computet, 510.

S. GREGORIUS MAXIMUS. — Morti omnes obnoxii, justus et impius, LXXV, 880, 881; LXXVI, 178. Homo singulis vitae momentis ad mortem pergit, LXXV, 984. Hoc ipsum nostrum vivere, quotidie a vita transire est, 984. Praesens vita incerta est et tanto mors subrepens timere debet quanto nunquam praevideri valet, 1008, 1009. Quotidie flagella urgent, repentini casus opprimunt, LXXVI, 1060. Eo momento quo non cogitatur, mors repentina advenit, 1081. Omne quod transit breve, etiam si tardius, terminari videatur, LXXV, 1031. Tempestas qua non putat hora peccatorem opprimeret, LXXVI, 53. Mortis dies ignoratur ut semper esse proximus credatur, 988. Tempus mortis ignoratur ut bene operari festinetur, *ibid.* Praefixi dies singulis ab aeterna Dei praesentia nec augeri possunt nec minui, LXXV, 1015. Hiems est vita nostra, 425. Est ventus transiens, 440. Quandiu vivimus aurora est, non perfectus dies, 478, 479. Vitae sum initium vel finem nemo novit, 496, 497. Vita in carne flos in feno est, 983, 984. Praesentis vitae decursus maris et fluvii comparatione exprimitur, 991. Tota vita punctus est, 1105. Vitae spatium unde crescere creditur, decrescit, 531, 532. Perfecta est vita mortis imitatio, 1032. Diu cum rebus nostris durare non possumus, LXXVI, 53.

COLUMBANUS ABBAS. — Morte et occasu omnia transeunt et non stant, LXXX, 256. Vita multos decipit, seducit et excusat, 240. O vita, dum fugis, nihil es; dum videris, umbra es; dum exaltaris, fumus es, 240! De momento in momentum cum incertis aetatis meae concurro

ad mortem, 242. Vita via est aliis longa, aliis brevis, aliis lata, aliis angusta, omnibus irrevocabilis, *ibid.*

TAIO CASARAUG. episc. — Per momenta tempus deficit, LXXX, 756. Ipsi aetatis suae augmentis ad detrimentum miser homo compellitur, 756. Semper dedit unde se proficere in spatium vitae credit, *ibid.*

S. ISIDORUS Hispal. — Quam vita sit brevis et misera considerandum, LXXXIII, 735. Vita suis incrementis deficit, 735. Dum non mori quis existimat tollitur, 756. Divites repente hora qua nesciunt improvise exitu rapiuntur, 757. Doctus pariter et indoctus moriuntur, 595.

S. EUGENIUS Toletan. episc. — Id solum post mortem manebit quod bene, quod recte, quod iuste feceris, LXXXVII, 560. Vita transit, finis urget, ecce mortis nuntius, 564. Ab omnibus in morte homo est relinquendus, 564.

BEDA VENERABILIS. — Improvisa mors carnis habitaculum irrumpebat rapit dominum, XCII, 103.

S. JULIANUS Toletan. episc. — Unicuique innumerabiles mortes comminatur, XCVI, 466.

S. PAULINUS patriarch. Aquil. — Cuncta vana et caduca sunt, XCIX, 241. Cum mors venerit, omnia vana cognoscuntur, 221. Omnia oblectamenta vitae adveniente morte transeunt, *ibid.* Nemo hominum novit diem exitus sui, 243. Non omnes in senectute moriuntur, sed in diversis aetatibus, *ibid.* Omni momento diei et noctis mors imminet, *ibid.*

JONAS Aurelian. episc. — Qui poenitentiam veniam spondit, peccanti diem crastinum non promisit, CVI, 256. Diem ultimum nunquam possumus praevidere, *ibid.* Certa mors manet omnibus, 256.

RABANUS MAURUS. — Ipsum quod loquimur, dictamus, et scribimus, de vitae parte praetervolat, CIX, 838. Homo ante se senem intelligit quam juvenem non esse miratur, *ibid.* Caro fenum flosque praeteriens, *ibid.* Humana fragilitas corpus sui terminum transire non potest, 838. Considerandum ut vivas paucis diebus etsi ad senectutem perventurus sis, CX, 107.

S. LUPUS abb. Ferrar. — Certissimum teneo et recens natum cito posse mori et senem diu non posse vivere, CXIX, 440. Utilius est ipsam temporis incerti brevitem cum luctu quam laetitia ducere, *ibid.* Vita haec brevis et incerta est et juniores nobis quotidie moriuntur, 518. Ad mortem sine intermissione properatur, 575.

S. PASCHASIUS Radbert. abb. Corbeiens. — Mori hominum omnium est, CXX, 962.

ATTO Vercellensis episc. — Mors in omnibus mundi locis funera cumulat, CXXXIV, 176.

S. PETRUS DAMIANUS. — Homines sive potentes sive inopes eandem habituri sunt finem, CXLV, 818.

RADULPHUS ARDENS. — Unicuique dies mortis suae instat propinquior, CLV, 1669. In juventutis fortitudine non confidendum, *ibid.* Quam multos subita mors praevenerit, *ibid.* Deus mortis nostrae terminum ignorari voluit, ut semper mors exspectetur, 1669.

S. ANSELMUS Cantuar. arch. — Nihil certius morte, nihil hora mortis incertius, CLVIII, 741. Instabile et transitorium est quidquid amor mundi parurit, *ibid.* Corpus cuius sanitati, commoditati et voluptati cura est, in putredinem et in abjectissimum pulverem dissolvitur, 730. Pereunt et iactantia verborum et ornatus vestium et varietas deliciarum, *ibid.* Hominem invitum mori necesse est, 570, 571. Mors nulli hominum parit vel docto, vel diviti, vel humili, 700, 701, 702. Nulla vis quemquam de hac vita expellere potest quoadusque Deo placuerit, 911, 912. Finis saeculi est unicuique hora exitus sui, 620, 621. Quanto diutius vixit aliquis tanto brevius victurus est, 1065, 1066, 1090. Vita praesens finem habet et nescit homo quando ultima dies, ad quam inadhesenter die ac nocte propinquat, adveniat, 159, 171.

S. BRUNO Astens. et Sign. episc. — De semita mortis non revertimur cum semel quis moritur, CLXIV, 612. Impit et cogitationes eorum in interitu dissipantur, 612, 613. Impit cum se vivere sperant, non superstites erunt, 500, 501. Hoc potest dici quia fuit vel futurum est sed non quoniam est, 832. Potentes omnibus affluentes cadunt et moriuntur, 1002, 1005.

ROBERTUS abbas Tuitiensis. — Mortem nullus effugit, CLXVIII, 1475. Mortis tempus accelerat, 998, 999. Omnes morti obnoxii; quisquis es, vade ad sepulchra mortuorum, ipsa respondebunt et indicabunt tibi, CLXX, 562. Quotidie mortui sepeliuntur a viventibus utique morituri, 562.

HILDEBRANDUS Cenom. episc. — Morti debentur nos et nostra, CLXXI, 1021. Hac conditione homo intrat in mundum ut exeat, 1028. Omnes morte cogimur..... serius,

oculus sors exitura, 1044. Quidquid aetatis retro est mors tenet, 1047. Tota vita unus dies est, 753.

S. BERNARDUS Clarae Vall. — Mors vanitatis et brevitatatis arguit omnia, CLXXXII, 845. Bona mundi morientem non sequuntur, *ibid.* Vita qua vivimus magis mors; nec simpliciter vita sed vita mortalis, CLXXXIII, 250. Mors adolescentiae non parit, CLXXXII, 631. Mors senibus in januis, adolescentibus in insidiis, 843. Ex quo incipimus vivere incipimus mori, CLXXXIII, 250. Quid in incertum tibi dies et annos numeras, 541?

Petrus Lombardus. — Vita hominis vespas, CXCI, 294. Mors est spiritus hominis vadens de hoc mundo et non rediens ad corpus in hoc mundo, 756. Magna hominis miseria, nolle mori et mori, 505.

ADAMUS Præmonstratensis. — Vita haec peregrinatio est, CXCVIII, 251. Desinit esse qui fuit, eumque edax et consumptrix deglutit mors, 267. Vita currit cito ad mortem, 267. Exinanitio corporis post mortem, 508. Certus sum quia oportebit me hinc exire, sed nescio tempus, modum vel locum, 431. Homo folium quod vento rapitur, *ibid.* Post mortem corpus erit vermis, post vermem pulvis, 455.

Petrus Cellensis. — Mors certa, hora mortis incerta, CCII, 1131.

PHILIPPUS DE HARVING. — Mors iura vel pondera non metitur, CCIII, 1115. Felices et infelices invadit, 1114. Mors velle vivere et non posse, *ibid.* Velle mori et non posse mors est, *ibid.* Vita praesens plena moribus, 127.

Petrus Cantor. — Hunc ipsum diem qua vivimus cum morte dividimus, CCV, 551. Omni hora domus tua dispone, 553. Licet certius sit, morte nihil incertius, 556. Mors subitanea, intempestiva et incerta, *ibid.* Omne caducum et transitorium, 332.

Petrus Blesensis. — Pari sententia omnes aetates et conditiones mors involvit, CCVII, 472. Jus mortis non mutatur imperio vel favore, 475.

CAPUT III. — Bene moriendi media, praesertim ex bonorum vel malorum mortis consideratione desumpta.

TERTULLIANUS. — Timenda mors ob iudicium subsequens, I, 614. Mortis metus non tantus est quantus tormentorum, 625. Per mortis imaginem fidei initia, spem meditari, discis mori et vivere, discis vigilare dum dormis, II, 724. Mortis contemptum docet philosophia, I, 553. Mortis dolor vacare debet cum constet de resurrectione mortuorum, 1263. Non scires autem malam mortem si non scires aliquid timendum post mortem, 615. Mors Christiano utilis et suavis, Deo disponente, II, 155. Mortis Christiani et gentilis differentia, 745. Omnia finire post mortem vel nihil superesse vulgus existimat, 721, 795.

S. CYPRIANUS. — Mors contemnenda est Christiano, IV, 795. Mors contemnenda cui Christus occisus est, *ibid.* Finem mortis doloribus quem tormenta non dabant, coronae dederunt, 246. Pretiosa mors quae emit immortalitatem, 247. Beata mors quae accipit coronam de consummatione virtutis, *ibid.* Dei servus in agonis promissi certamine coronatus, *ibid.*, ad immortalitatem gloriosae mortis transit, 329. Perversum est Deo accersenti non statim parere, 596. Quid ergo oramus et petimus ut adveniat regnum colorum si capivitis terrena delectat? 595. Ejus est mortem timere qui ad Christum nolit ire, 584. Praevicariatores, qui mortuos lugent ut perditos, 596. Gaudendum potius quam dolendum cum chari de saeculo exeunt, 586. Expuncta morte ad immortalitatem venimus, 585. Contra tot impetus mortis inconcussa animi virtutibus congregi, quanta pectoris magnitudo est? 592. Magna sublimitas est inter ruinas generis humani stare erectum, nec cum eis, quibus spes in Deum nulla est, jacere prostratum, *ibid.* Mors pressuras et penas et lacrymas mundi aufert, 586. Bene morienti vera pax, fida tranquillitas, stabilis et firma et perpetua securitas, 585. Mors ergo optanda non timenda, 268. Ad refrigerium morte iusti vocantur, 592.

LACTANTIUS. — In morte suscipienda summum virtutis officium est, VI, 768. Mors non exstinguit hominem, sed ad praemium virtutis admittit, *ibid.* Nemo mortem subito nisi spe vitae longioris, 581. Bona vel mala mors, quia ex praeteritis actibus est ponderanda, 410.

S. HILARIUS. — Animas e corpore excedentes statim exeipit aut quies aut poena, IX, 525, 675. Anima iustorum a corpore excedens in Dei susceptione requiescit, 545. Humanæ vitae ac mortis finis est resurrectio, et certissimum nostrae militiae stipendium est incorrupta aeternitas, X, 478. Homo post legem mortis futurus est aeternus, IX, 650. Mors a sanctis pluribus concupita, *ibid.* Illi morosam corporum dissolutionem defleant, *ibid.* mortem optabat Propheta, 840. Non proderit exaudium esse nisi beatis locis quieturus excedat e corpore. 841,

842. Mors fidelibus consortium Christi acquirit, 646, 647. Post mortem, peccatores ultorem Deum sentient, quem inter iniquitatum opera non cogitabant, 545. Peccatorum sors post hanc vitam, 406. Metum mortis aufert fides.

S. ZENO. — Justi et impii statim post mortem, aut prælum et quidem æternum aut æternam poenam pro meritis accipiunt, XI, 460. Dignus gloriosi exitus finis, 405. Cum mors quæ putatur metuenda gustatur, tunc animæ in æternam manentis gloria beatis in sedibus, repromissa felicitas exhibetur, nullas deinceps ærumnas mundi sensura, 586. In Domino morituri sunt qui probis moribus per gradum divinorum observantiæ præceptorum, quotidie spiritualis itineris gloria, feruntur in cælum, 452.

S. AMBROSIIUS. — Mortem non esse metuendam exemplo Christi, XV, 1487, 1488. Mortem non esse terribilem quæ naturæ finis, non poena est, 1727. Non mors ipsa terribilis est, sed metus et opinio de morte, quam prorsus quisque pro sua conscientia perhorrescit, XIV, 535. Non enim habemus quod in morte metuemus, si nihil quod timendum sit vita nostra commisit, *ibid.* Si fortis es, contemne mortem; si imbecillus es fuge, et Christum qui vita est sequere, XV, 1699. Si volumus Christum non timere, stemus ubi Christus est, *ibid.* Mors corporis non metuenda fortibus, desideranda sapientibus, miseria expetenda, 1709. Justus nullo timore mortis commotus, XIV, 1174. Sola mors requies viro, 546. Ubi resurrectionis fides non mortis est species, sed quietis, XV, 1684. Dominus soporem mortis vertit in gratiam voluptatis, 1659. Proprior est saluti qui moritur ut resurgat, quam ille qui vivit ut moriatur, XIV, 1036. In Christo mori arduum et gloriosum, 1127. Gloriosius est pro Christo mori quam regnare in hoc sæculo, 545. Post mortem neque peccator poenam suæ improbitatis evadit, neque justus acquiritur suæ premis defraudatur, XV, 1285, 1286. Mors nec perpetua fidelibus, nec improvisa sapientibus, XVI, 1536. Quanti mortem meror, quanti mortem formidini præstulerunt judicantes graviores metum mortis quam mortem, 134. Laudabilis mortis cum occasio datur, rapienda est illico, *ibid.* Non fugienda mors quam Christus non dedignatus est, 1527. Sit quidam quotidianus usus in nobis affectusque moriendi, 1325, 1326. Quid est quod ingemiscamus pro mortuis, cum jam reconciliatio mundi apud Deum facta est per Dominum Jesum? 1101. Non est dicenda mors quæ Christo mortuorum socians, lucrum efficit morienti, XVII, 714. Illa est autem vera mors quæ etiam viventem hominem peccatorum mortem constringit, *ibid.*

SULPICIUS SEVERUS. — Felix excessus, cum a labe peccati mellioris vitæ conversatione purgatus, sede sua inos Christus excipiet, XX, 224. Occurrent martyres et prophetae, gaudebunt angeli, lætabunturque archangeli, victurus Satanas cruento licet ore pallescit, *ibid.*

S. HIERONYMUS. — Omnis vita sapientium meditatio mortis, XXII, 598. In animo habendum est quod aliquando futuri sumus, *ibid.* Nullus intrepidus incertusque de sententia absque pavore præstolatur, XXV, 291. Mortem tanquam longe positam aspiciamus, XXII, 1056. Paremus nobis vaticinium quod longo itineri necessarium est, 557. Homo Christo deditus potest mori, non superari, XXIII, 60. Considera, o homo, dies tuos breves et quia cito esse soluta carne cessabis, 1060. Dies mortis mellior die nativitatibus, 1061. Ubique ceciderimus mortis tempestate subverti, ibi jugiter permanebimus, 1102. Mortis terribilis dies, quis quod in die iudicii futurum est omnibus, post mortem in singulis impletur, XXV, 965. Dies Domini, dies exitus uniuscujusque de corpore, *ibid.* Qui quotidie recordatur se esse moriturum contemnit præsentia et ad futura festinat, XXX, 570. Adevitandam malam mortem, convertatur ad Deum jejuniis, fletu et planctibus necesse est, XXV, 967. Viri sancti timeant mortem propter incertum iudicii et sententiam, XXIV, 590. Justum intelligeres non emori sed emigrare, et mutare amicos, non relinquere, XXII, 597. Justus consummati operis percipit coronam, 468. Ille jam securus et victor te amicum aspiciet de excelso et favet laboranti et juxta se locum præparat, 686. Lugeatur mortuus, sed ille quem gehenna suscipit, quem Tartarus devorat, 468. Non lugendum de morte illius quem cælum recepit, 472. Non invindendum gloriam ejus planctibus et lacrymis, *ibid.* Adversum mortis duritiam et crudelissimam necessitatem hoc solatio erigimur quod brevi visuri sumus eos quos dolemus absentes, 686. Nos dolendi magis qui quotidie stamus in prælio peccatorum, vitiiis sordidamur, accipimus vulnera et de otioso verbo rationem reddituri sumus, *ibid.*

S. AUGUSTINUS. — Mortem horret non opinio, sed natura, XXXVIII, 936, 1360, 1374, 1375. Est dulce quoddam vi-

culum corporis et ligatus est homo et solvi non vult, 1568. Naturæ prima et maxima vox ut homo mortem fugiat, XLI, 630. Mortem omnes homines sicut animalia refugunt, XLI, 630; XL, 676. Mortis metus posteris Adæ congenitus, XLV, 1530. Mortis timorem Deus fecit propter disciplinam, XXXVII, 1162. Mortis timor tormentum, XLV, 1570, 1571. Mors plus timetur quam labores, 1571. Mortis vitandæ causa quantum homo labore, XXXVIII, 706. Mortis timor maxime pungit quando nobis bene est, 258. Quid agendum ut non moriamur, 881. Mors est, quæ si volueris non erit, XXXIX, 1513. Mors animæ timenda magis quam corporis, XXXVIII, 450, 880. Non timenda mors temporalis sed æterna, 1280. Ejus nobis amara mors cujus vita dulcis est, XLI, 635. Mortis quam vano timore teneantur homines, XXXVIII, 881. Mori timeantes et nihil aliud agentes nisi serius mori, non agunt ut non moriantur, *ibid.* Mortis diem omnes differre conantur, XXXIII, 544. Mors accelerata quibusdam est utilis, XXXIV, 780. Mortis genus non quidquam bonis facit, quod obesse possit post mortem, XLI, 471. Unde homo moriatur non cures sed quo iturus sit post mortem, XXXVII, 1945. Qui tanta agis ut paulo serius moriaris, age aliquid ut nunquam moriaris, XXXVIII, 1587. Qui morte imminente turbantur, intueantur Christum ipsum eadem de causa turbatum, XXV, 1798. Mortem carnis omnes refugunt, de morte animæ pauci curant, 1747. Mortis corporalis metus facit reos, XLV, 1603. Tota hominis vita contra mortem intrepida fieri potest, XXXIII, 74. Mortem corporis non metuit sapiens nec dolores, XXXII, 971. Satius est unam mortem perpetui moriendo, quam omnes timere vivendo, XLI, 25. Neque enim facit malam mortem nisi quod sequitur mortem, 26. Mortis metum vincere non parva virtus, XLIV, 185. Nec mortem nec mortis genus metuendum esse, sua morte ostendit Christus, XL, 664. Mortem timemus licet finit infirmitatem, XXXVII, 1468. Mortem nemo invocatur verbis sed mala vita, XXXVI, 475. Quanquam Christo inhærere cupiamus, mori tamen nolumus, 843.

Mors æquo animo ferenda, XXXV, 1402. Patienter ferenda exemplo Christi, XXXVI, 831. Deo jubente recusanda non est quocunque temporis, XXXIV, 561. Domus ista tibi locata est, non donata, XXXVII, 1945. Mors non est vitanda peccato sed pro iustitia perferenda si facultas datur, XLI, 301. Mortem sapiens debet ferre patienter, sed quæ aliunde accidit quam a seipso, 650. Amor Dei facit ut mors contemnatur imo et desideretur, XXXII, 1538; XXXVII, 1843. Optandum est ad Christum subveniente morte velocius properare, XLIV, 650. Peregrinationem nostram tanto ardentius finire cupimus quanto fruimur Deo vel per speculum vel in ænigmate, XXXIV, 50. Mors ex misericordia Dei in bonos usus convertitur, XLIX, 613, 614. Mors malis mala est, XLI, 578. Mortem malam non facit aut probat nisi quod sequitur mortem, XXXVIII, 612; XLI, 25, 26. Morientibus quidquid ohest ex vita non ex morte contingit, XXXIII, 649. Morienti comes erit aut vita aut poena, XXXVIII, 811. Mors non est mala putanda quam bona vita præcesserit, XLI, 25. Non est in hominis potestate quo exitu hanc vitam finiat, sed est in hominis potestate quomodo vivat ut securus vitam finiat, XXXVIII, 1400. Mori in peccato summum malum, XXXV, 1678. Non potest male mori qui bene vixerit, XXXVIII, 1162; XL, 676. Sic vive ut moriens pro iudice patrem, pro ministro sævo angelum tollentem in sinum Abraham, pro carcere paradysum invenias, XXXVIII, 658. Morientis statim post veram conversionem Deus non adnotat facultatem, sed coronat voluntatem, 151. Mors bona, sed in eis quorum casta, pia, fidelis, innocens vita, XXXIII, 389. Inter mortem justorum et peccatorum magnum discrimen, XXVI, 321. Quid sit mors non vident impii, cum vident etiam sapientes morientes, XXXVI, 551. Secundum animam intelligenda est mors aut pessima aut optima, 522. Mors sanctorum pretiosa, XLI, 381. Sicut merito peccati tantum stipendium redditur mors, ita merito iustitie tantum stipendium vita æterna, XXXIII, 881. Mors in futuro sæculo non erit, XLI, 683.

Semper cogitandum de sola ultima hominis protectione, XXXIII, 74. Inter strepitus inquietosque conventus atque discursus, cum morte familiaritas non habetur, *ibid.* Mors cogitanda quoties lecto decumbimus, XI, 1061. Mortis cogitatio cupiditatem coercescit, XXXIX, 2152. Percutitur hac animadversione peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret oblitus est Dei, 2153, 2221. Morituro dicenda oratio, XI, 1152. Morienti delectabile est et salutare de Christi humanitate loqui et saluari, 1155. Mortem communem non lugere philosophicum, 1199. Mortem ob serenitatem conscientie non timere, omnibus mundi deliciis præstat, XXXII, 1471. Morti justorum

assistunt angeli et auxilium præbent; impios pessimi spiritus de corpore extractos ignibus tradunt, 1472. Morte mala non perire qui plis operibus dediti sint, XL, 1519, 1520, 1521. Intus mortui multi ambulant, et viventes portant funera sua, XXXIX, 1785. Sancti hinc migrantes celum petunt, XL, 918, 954, 981.

CASSIANUS. — Homo debet motus animi refrenare et injuriarum oblivisci, tristitiasque respuere, dolores quoque a detrimenta contemnere, tanquam quotidie moriturus, XLIX, 266. Quotidie singulisque momentis justus accersendum esse se credit, *ibid.*

PASTIDUS Britanni. episc. — Ab omni peccato cavendum, cum non ignoretur peccatoribus judicium et in præsentem esse et in futuro servari, L, 589.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Mortuum quoties quis viderit, toties se morti ejulat destinatum; sic de morte non potest non dolere mortalis, LII, 580. Merito ad Dei amicitias sublimatur, qui propter Deum humanas despicit mortes, 481. Misera et vix inimica mortalitas dolet se mori, ne resurgere possit oppugnat, 411. Orandum est ut veniens Christus nos inveniat tales quales regni sui cupit et præcipit esse consortes, 590. Mors est desperationis domina: Ecce, inquit, domina tua, animam tuam in nihilum redgens, carnem tuam putredine, ossa tua vetustate consumens, 523. Da lusu infantiam, da deliciis adolescentiam, da voluptatibus juventutem, da senectutem mihi, *ibid.* Mors filia incredulitatis: quasi non moriturus, quasi evasurus mortem, sic de vita disponis; homo, te decipit fides; tu fidei credis qua ut tollat præsentia, futura promittit, *ibid.* Semper homo bona facere tum copit, quando mors faciendi tempus ademit, 545. Confusionem futuri judicii pertimescit homo, in quo jam non poenitendi tempus est, *ibid.* Plus de conscientia quam de gehennæ erubescit incendio, *ibid.* Quando instat periculum mortis, ad animæ consilium, ad cordis compunctionem, ad misericordiæ suffragium, ad confessionis advocatorem recurendum est, *ibid.* In articulo mortis locus etiam poenitentiae, LII, 637. Justus recipit in morte pro doloribus regnum, pro opprobrio gloriam, pro contumeliis honorem, pro despectu gratiam, pro poenis immortalitatem, 588. Injustis vero pro voluptatibus obsequiis, astant ministeria poenarum, *ibid.*

SALVIANUS Massiliensis. — Avarus in lectulo mortis jam non de elemosynis offerendis, sed immemor sui de locupletando hærede suspirat, LIII, 224. Ille potius videat nullum animasua propinquorem, nullam chariorem, *ibid.*

MAXIMUS Taurinensis. — In hac vita brevi nobis vita prævidenda æterna, LVII, 455, 456. Per bona opera, videlicet jejunium, elemosynas et orationem ad mortem quisque se præparare debet, 456.

S. FAUSTUS Rhegensis. — Si in Domino mori velimus diem mortis nostræ et terribile ac metuendum judicium jugiter studeamus cogitare, LVIII, 876. Quam utile sit peccatori ut cogitet horam illam quando erit de hoc sæculo migraturus, *ibid.* Attendendum est quam dura erit examinatio ante tribunal Christi, *ibid.* Ut moriamur in Domino, conscientias nostras purgemus elemosynis, orationibus et portum poenitentiae intrare festinemus, 877. Putredines peccatorum curet unusquisque, vulnera delegat, concupiscentiam vincat timore æternæ mortis commotus, 888, 889. Dum tempus est nos condemnemus, nos accusemus quotidie Judici, 889.

S. PAULUS Nolanus. — Vita præsens spernenda ut futuram assequamur, LXI, 670. Mors justis nunquam dicenda sit immatura, quia anima ejus Deo placita, 210, 211. Plurimum est contristari de avulsione charorum, sed sanctum lætificari spe et fide promissionum Dei, 211, 212. Desideremus nostros ut præmissos, sed non desperamus recipiendos, 212. Mors puerorum et lacrymas meretur et gaudium, 676, 677.

EVOPRIUS abb. Afric. — Ante mortem agendum quod prosit post mortem, LXII, 1020.

S. FULGENTIUS Ruspensis. — Ex hujus vitæ fine pendet illius vitæ initium in qua quicquid retribuit non finitur, LXV, 557. Qui in dilectione iniquitatis finit istam vitam non potest pervenire ad vitam, *ibid.* Qui in hoc tempore indulgentiam noluerit querere, nullatenus post mortem poterit invenire, *ibid.* Nemo securus præsentem vitam terminat, nisi priusquam vitam finiat, ab iniquitate discedat, 572. Tempus mortis non erit remissionis sed retributionis, 553. Non ibi misericordia justificabit impium, sed justitia discernet justum et impium, 556. Necessaria est ad futuræ messis gaudium perveniat qui præsentem tempore in bonæ operationis semine perseverat, 559. Perniciosissimus inimicus quisquis male vivens qui vitam non mutat antequam finiat, 556. Sicut boni actus faciunt carnem cum anima ecclesiæ beatitudine perfiri,

sic opera mala faciunt æterno igni animam cum carne torqueri, *ibid.*

S. BENEDICTUS monach. institutor. — Mortem quotidie sub oculos suspectam habeamus LXVI, 296. Sic vivendum quasi hodie moriendum. *Comm.* 325. Non manebis in hoc mundo nisi præsentem hac die, *ibid.* Judicium Dei pavendum, 266, 267. Vitam æternam omni concupiscentia spirituali desiderare oportet, 296. *Comm.* 325.

VITA SS. PATRUM. — Præ oculis habeamus ultimum diem et momentis singulis æternorum dolorum supplicia formidamus, LXXIII, 265. Mors justis non timenda quia mundum et ea quæ in mundo sunt odio prosequuntur, 450. Metuenda malis quia a præsentibus divelli nequeunt, *ibid.* Erit tempus quando iniquitas cessabit, 265. Multum de exitu animæ in memoriam tradendum est, 374. Nemo in illa hora nos comitabitur nisi opera nostra, *ibid.* Qualis timor et tremor obtinendi, cum illam et horrendam horam pertinuerunt Hilario et alii anachoretæ! 575. Octoginta annos, o humilis anima, habes serviens Christo et times exire! *ibid.* Meditatio mortis vincit pusillanimitatem, 1019.

S. GREGORIUS Maximus. — Omnia sua morientem sequuntur præmia, LXXIV, 1040. Qui considerat qualis erit in morte, semper timidus sit in operatione, 1032. Pene mortuum se considerat quia moriturum minime ignorat, *ibid.* Moriens poenam rerum dedit, quam in omnia pro quibus culpa perpetrata est, relinquantur, LXXVI, 52. Veniet tempus ut evigilet peccator et tunc cognoscet quam vacuum fuerit quod in somno tenuerat, *ibid.* Peccatoris oculos mors aperit, 52, 53. Mors electos luci restituit, reprobus lucem tollit, 489. Mors iustorum in adiutorium bonis, malis in testimonium, 1264. Qui de sua spe et operatione securus est, cum tempus propinquum mortis advenerit, de gloria retributionis hilarescit, 1124. Peccator, maxime in fine vitæ, quam duris nexibus teneatur, cognoscit, LXXV, 1046. Justis quotidie prospiciunt diem quando districtus iudex venturus est, LXXVI, 505. Justis mortem timent etiam ob culpas non committas, *ibid.* Timore mortis a levibus culpis purgantur, 306. Anima iustorum in articulo mortis faciem Dei aspiciunt, *ibid.* Justis quo propinquiores morti esse ferventiores, LXXV, 684, 685. De vita brevi et fugitiva reprobi transiunt ad æterna supplicia, 783. Justus moriens lætitia interna maxime gaudet, LXXVI, 506. Omni jam rerum mutabilitatem vicissitudine atque obumbratione calcata, veritati æternitatis inhæret, *ibid.* Cum illa novissima inimica destruetur mors, tunc nullum habebimus adversarium, nullum metuemus inimicum, LXXIX, 651. Post mortem nihil aut impunitum aut irremuneratum Deus relinquit, 76. Cæcitas eorum qui præsentem vitam quasi patriam et non viam attendunt, LXXV, 1157, 1158; LXXVI, 1079, 1080. Vitæ brevi succedit æternitas pro meritis vel beata vel misera, 999. De obitu justis hominis gaudendum quod ad æterna gaudia pervenerit, LXXVII, 1280. De vita tolluntur iniqui subito et repente quia finem suum cogitando prævidere ne ciunt, LXXVI, 507. Curvabuntur per sententiam Judicis qui nunc curvari negligunt per humilitatem cordis, 521.

COLUMBANUS abbas. — Sapiens non quid est, sed quid erit videt, LXXX, 256. Debet unusquisque vivere quasi quotidie moriatur, *ibid.* Quid tuum est, præter animam? 257. Mors finem dat voluptatibus, *ibid.* Ultra celum mors, ultra celum ignis æternus, 258. Timenda humana vita tam fugitiva, 240. Ad bene moriendum sursum desideremus, sursum sapiamus oportet, 244.

TITO Casaraug. — Qui diem æternitatis jam videt agere diem suæ mortalitatis sustinet, LXXX, 756. Horam ultimam Dominus voluit esse incognitam, 910. Ad illam sine intermissione se præparet quisque necesse est, *ibid.* Vir sanctus de vicina morte trepidat et simul exultat, 911. Quod pro vita æterna agitur, post mortem servatur, 910. Dolor mortis peccata diluit, 909. Patientiam augeat, *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalensis. episc. — Mori hominem in carne mundo, ne moriatur in anima Christo, LXXXIII, 756. Unusquisque terminum vitæ suæ considerare debet, *ibid.* Iniquus moriens multos a culpa terrore tormenti retrahit, 757. Exitus impij formidabilis, *ibid.* Angeli apostatæ praves homines excipiunt morientes, 758. Iniquus post mortem ducitur cruciandus, justus vero dormit post laborem securus, 654. Pertimescit justus ne dignus supplicio sit, 758. Periculosa est securitas in hac vita malorum et bonorum dolor tranquillius, 655, 654.

S. EVOCATUS Toletan. episc. — Id solum post mortem manebit quod bene, quod recte, quod juste feceris, LXXXVII, 560.

VALENTINUS abbas. — Animæ iustorum ab angelo susceptæ in amoenissimum locum post mortem portabuntur,

LXXXVII, 431. Justus mortem non timet fide Domini fultus, 468.

BEATA VENERABILES. — Sic vivendum quotidie quasi die astra judicandum, XCII, 104. Extremus dies metuendus qui praevideri non potest, 107.

S. JULIANUS episc. Tolet. — Laborat ne moriatur homo moriturus et non laborat ne peccet homo in aeternum victurus, XCVI, 465. Cum a corpore anima separatur angelos ibi adesse fatendum est, *ibid.* Mors corporis non timenda Christianis, 467. Amplectamur diem mortis qui nos paradiso restituit et regno, 470. Non desperatione frangendum est cum imminente morte turbatur, 472. Si nulla esset mortis vel parva molestia, non esset martyrum gloria, *ibid.* Orationi in fine insistere necesse est morientem et se commendare fratrum precibus, 472, 473. Diabolus extremam vitam nostram suis laqueis innectere nititur, *ibid.* Sed fugit ex loco ubi audit nomen Domini, *ibid.* Multi in hora exitus sui, ab insidiante diabolo fraterna precibus liberati sunt, *ibid.* Animae sanctorum post transitum ad eorum vadant, peccatorum vero in infernum ducuntur, 473.

S. PAULINUS patriarch. Aquil. — Semper ante oculos versetur ultimus dies, XCIX, 245. Justo morienti occurrunt angelorum chorus, omniumque sanctorum in illius misceatur amplexus, *ibid.*

ALCUNUS. — Animae dum deserunt corpora, gaudium bonae, mala tormenta habent, C, 898. Para te, ut ubi dies illa quae mihi modo appropinquat tibi advenerit, te paratum inveniat, 690, 691.

S. BERNARDUS Anienus. — Semper ante oculos vertetur ultimus dies, CII, 698. Esto talis in operibus bonis qualem te vis futurum postmodum, *ibid.*

JONAS Aurelian. episc. — Mors ipsa cum venerit vincetur, si priusquam veniat timeatur, CVI, 257. Poena expectat in suis facinoribus deprehensos, *ibid.* Tremor eos quatit, pallor ora perfundit, *ibid.*

S. LUCAS, abbas Ferrar. — Post mortem erit ratio de tuis annis, mensibus, horis et momentis, CXLX, 560. Pro hac vita brevissima noli tibi sempiternam miseriam comparare, *ibid.*

HIERONYMUS, Rheimens. archiepisc. — Justi morientes beata requie suscipiuntur, CXXV, 911. Quod quisque post mortem suam sperat agi per alios, agat ipse dum vivit pro se, 912.

S. BAUDON, Heribol. episc. — Peccatorum mors pessima, CXLII, 146. Mors vero sanctorum pretiosa, 422. Transitus gloriosus qui membra Christi imitatores sui capitulis facit, *ibid.*

S. PRAEUS DAMIANUS. — Mors corporalis principium vitae aeternae, CXLIV, 675. Justus cum spiritibus ignitis emicat post mortem. Mors damnatorum terribilis, CXLV, 745. Illis mors sine morte, finis sine fine et defectus sine defectu, *ibid.* Anima egrediens de corpore, anxietatibus magnis coarctatur, 757, 758. Recolens vetita quae commisit, manere satagit, ire compellitur, 758. Totius transactae vitae cursum velut unum brevissimum deputat itineris passum, *ibid.* Erubescit quia propter illam substantiam quae vermibus erat obnoxia, illam neglexit quae choris Angelicis erat inserenda, *ibid.* Illi animae damnatae adest horrenda daemonum turba, 758. Intolerabili terrore concutitur, impetus violentia perturbatur et de carnis ergastulo violententer evellitur, *ibid.*

LANFRANCUS (ant. archiepisc. — Peccator in morte imparatus invenitur, CL, 541, 543, 544.

CAROTUS I, rex Angl. — Docemus ut quilibet homo semper finem dierum astare sibi arbitretur, CLI, 1177.

S. BAUDON (arth. inst. — Mors bonis suavissima, malis amarissima, CLII, 1246.

GUERARDUS abbas de Novigento. — Subito post mortem salvatoris vel damnationis sententia profertur, CLVI, 610, 611.

GOFFRARDUS abbas Vindocin. — Malam vitam mors bona non sequitur, CLVII, 246. Vita praesens ob futuram contemnenda, 184. Mors non differenda quae facit fructum meliorem, 45.

THIOMUNDUS abbas Epternacens. — Felix homo qui ante carnis mortem carni moritur, CLVII, 523. Homo in morte nascitur ad requiem et gloriam, 524.

WERNERUS abbas S. Blasii. — Morientis impij anima amaro terrore concutitur et mordacis conscientiae stimulis laceratur, CLVII, 1159. Meditatio mortis concupiscentiae motus comprimit, *ibid.*

S. ANSELMUS Cantuar. archiep. — Misero mors in desiderio est, CLVIII, 795. Mortem non timere ob conscientiae serenitatem omnibus hujus vitae bonis praestat, *ibid.* Trium mortis timorem auferunt, conscientiae serenitas, fidei firmitas, spei certitudo, 792. Dissolvi a mortali corpore beatitudo est, 810. Mors electorum pretiosa, 795. Angeli

assistant mortui electorum et eorum hostibus sese apponunt, *ibid.* Anima justae egrediens de corpore videt omnia opera sua, 732, 733. Et ideo gaudet, *ibid.* Mors eam angelus accipit qui eam in vita custodivit, *ibid.* Eam ante thronum Dei locat, *ibid.* Ei occurrunt alii angeli gratulantes, *ibid.* Vir justus pro novissimis suis obsecrat, 641. Quanta pace obdormit, qui in Domino obdormit, 993, 996. Anima peccatoris de corpore exire coacta ab angelis Satanae excipitur, 735, 736. Igneis catenis ad inferni tormenta rapiunt, *ibid.* Illi occurrunt timor timori, dolor dolori, 720. Omnibus tremendae mortis hora, propter examen horridum, judicem districtum et adversarius proceps, 720, 721.

SIGEBERTUS, Gemblacens. — Vita in laboribus consummata, in morte caelesti gloria coronatur, CLX, 674.

S. BAUDON, Astens. et Signiens. episc. — Justorum exitus jucundus et felix, CLXIV, 899, 900. Mortem in desiderio habent, 832. In caelum angelicum annumerari cupiunt, 450. Exitus iniquorum malus, 942. Spiritus bonis auferuntur ut quiescant in pace, malis ut crucientur, 1096, 1097.

ROBERTUS, abbas Tutiensis. — Mors Christianis laeta, CLXVII, 539. Mors sanctorum gloriosior quam vita, 1484. Homines mundani mortem timeant, causam mortis non considerantes, CLXIX, 79. Mors potius optanda quam fugienda, 175, 176. Mortis adventus quam formidabilis, 335, 336. In morte hominum astant spiritus terribiles insidiantes, 335.

HILDEBERTUS Cenom., episc. — Mors unius cujusque dies Domini, CLXXI, 465. Mortem omne vivens horret, etiam sancti timeant et etiam ipse Christus timuit, 1001, 1004. Moritur impius in cumulo vitiorum et justus in cumulo meritorum, 542. Qualis quisque in morte reperietur, talis judicabitur, 851, 852.

GOFFRARDUS abbas, Admontens. — Mortis memoria purificat animam, CLXXIV, 687. Homini morienti insidiantur daemones, 920. Daemon etiam falsa crimina objicit ut desperatio oblineatur, 1101. In hora mortis cum malignis hostibus conflictus est habendus, 129. Idcirco oratio fiat indesinenter ad proterendas immundorum spirituum fallacias, *ibid.* Adveniente morte quisque peccata sua confitetur salvandus, 22. Ad misericordiam Christi recurrendum est, *ibid.* Qui auxilium gratiae praebet, 23, 703, 1101.

HONORIUS, Augustodunensis. — Non subita morte moriatur quis semper cogitant morituros, CLXXII, 1156. Quocumque moriuntur mali, mala et subita morte moriuntur, utpote non cogitant se esse morituros, *ibid.*

S. BERNARDUS, Clamevill. — Sancti viri mortem habent in desiderium, CLXXXIII, 91, 903, 904, 1132, 1133. His non damnum offert sed lucrum, 906. Mortem pretiosam tria faciunt; quies a labore, gaudium de novitate, securitas de aeternitate, 687. Bona mors justorum propter requiem, melior propter novitatem, optima propter securitatem, CLXXXIII, 241. Dilectis Domini mors janua vitae, initium refrigerii, CLXXXIII, 619. Manet eos horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei, *ibid.* Mors peccatorum pessima, tria mala patiuntur, ignem vermes et conscientiam, 747. Mala mors peccatorum in mundi amissione, peior in carnis separatione, pessima in vermis ignisque duplici contritione, CLXXXIII, 241. O anima sola ingrediens incognitam penitus regionem, occurrentia tibi catervastum ruere terribilia monstra videbis! CLXXXIII, 619. Quis tuebatur a rugientibus preparatis ad escam? *ibid.* Hora mortis horrenda, 216. Paveo gehennam, paveo judicis vultum, 852. Contremisco ab ira potentis a facie furoris, *ibid.* Horreo vermem rodentem.... et ignem torrentem, *ibid.* Anxietas animae post separationem a corpore, 216. Memoria mortis in decursu vitae semper retinenda, CLXXXIII, 431. Dum tempus est, fletibus praeventim stridorem dentium, dura vincula et pondus catenarum prementium, stringentium, urentium nec consummentium, CLXXXIII, 852. Mors sanctis novae legis optabilis antiquis vero exosa, CLXXXIII, 235, 254, 255. Separatio ab amicis morte durior, 906.

PRAEUS Lombardus. — Qui bene vivunt bene moriuntur, CXI, 504. Mali timeant mortem propter separationem animae a corpore, 466. In hora autem mortis iniquitas sola timenda 467. Christus mortem timuit infirmitatem humanam representans, 237. Mors cito male agentibus compendium, CXCI, 1575.

ADAMUS, Præmonstratensis. — Mors bona effectus bonae vitae, CXCVIII, 199. Praevisio mortis timorem incutit, 507. Hora exitus terribilis, 508. Timeo hostem accusantem, conscientiam attestantem, judicem ferientem, *ibid.* Illa hora Jesus Christus in auxilium invocandus est, *ibid.*

PRAEUS Cellensis. — Citra mortem praeparandum unde

post mortem sit feliciter vivendum, CII, 1132. Remedia mitigatoria mortis sunt : confessio peccatorum, penitentia contra aereas potestates, propugnaculum sanctæ crucis et viaticum corporis Domini, *ibid.* Insuper oleum inunctionis ad fovendam lampadem conscientiæ et removendas mortis tenebras, patrocinium Dei, auxilium omnium sanctorum et oratio fratrum, 1133. Quantæ utilitatis sit mortis consideratio, 1133, 1134.

Petrus Cantor. — Eleemosyna præparandum ad mortem, CCV, 290. Formare animum necesse est tanquam ad extremum ventum fuisset, 332.

GAURIDUS, Sanctæ Barbaræ subprior. — Felix decensus qui est ingressus vitæ præmiique laboris, CCV, 848. Petendum est precibus ut felix mors a Deo obli-neatur, 848, 849.

THOMAS Cisterciensis. — Mors penitentium et iustorum, CCVI, 672, 673. Mors reproborum, *ibid.*

Petrus Blesensis. — De morte amicorum vel parentum consolationem potiusquam moerorem habere oportet, CCVII, 485, 488, 472, 473, 474.

ALANUS ab Insulis. — In amici morte magis dolendum pro periculo animæ quam pro seclusionem hujus vitæ temporalis, CX, 138. Imminente morte, non dolendum sed præparandum ad mortis instantiam per mentis constantiam, 138. Desiderium vitæ æternæ te invitet ad mortem, *ibid.* Faciamus ut quantum decrescit de temporali vita, tantum crescat de æterna, 133. Mortis timor contemptu terrenorum et spe cœlestium propulsandus, 134, 135. Mors amara mundanis, 258. Mors bona iustis, 258.

INNOCENTIUS III. — Peccator in die mortis videt Christum præsentem ad confusionem, CCXVII, 736. Iustus vero illum videt ad exultationem, *ibid.*

CAPUT IV. — Bonæ vel malæ mortis exempla.

LACTANTIUS. — Mors Decii persecutoris ignominiosa ultioni divinæ attributa, VII, 201. Mors crudelissima Valeriani persecutoris qui, cute abstracta, inter acerrimos cruciatus oblit, 203, 306, 482, 619. Galerius feritate et barbarie insignis persecutor, insanabili plaga a Deo percussus, 420, 250. Maximini persecutoribus miserabilis luterius, 271, 374.

RUFINUS Aquilæ presbyter. — Probræ Arii mors blasphemis et foetida mente digna, XXI, 485.

S. AUGUSTINUS. — Quidam adolescens, quem gravitas morum ornaverat et pudor, dissolvi desiderans inter

psallendum in Domino obdormit, XXXIII, 694, 697.

AUCTOR *Vitæ Patrum*. — Consideratione mortis conversa mulier pie moritur, LXXIII, 1048. Mortua corrui mulier vetitum locum habitu dissimulato ingrediens, 337. Pius transitus ad vitam, 460, 461, 462. Cujusdam divitis miserabilis interitus, 1012. Mors calumniam inferentis et sustinentis, 1133, 1140.

S. WARNABARIUS. — Interfectorum S. Desiderii justa punitio, LXXX, 198.

AUDOENUS Noviom. et Rothom. episc. — De homine miserabiliter mortuo qui se perjuraverat, LXXXVII, 580. De exitu illius qui agrum ecclesiæ invaserat; divinitus in actu criminis percutitur, *ibid.* Juvenis patrem criminans a dæmone correptus et percussus, 582, 583.

ALCUINUS. — De homine qui interit miserabiliter, propter furtum quod fecerat in Ecclesia Dei, CI, 722.

ABSO Dervens. abbas. — Vir quidam qui bonæ suæ erogaverat beatæ immortalitatis iuter sanctos præmium accipit, CXXXIV, 630.

BERNARDUS Scholiast. — Matronæ lugenda mors, CXLI, 162, 163.

ARNOLDUS Emmeram. — De duodecim viris qui juraverant contra jus, multipliçi pœna consumptis, CXLI, 1010.

PETRUS DAMIANUS. — Mors terribilis ejusdam comitis, CXLV, 433. Exemplum præclarum hominis calicem Dominicum alienantis et ab ecclesia subtrahentis, 573. De illo quem, adulterio commisso, malignus spiritus interverit, 616.

GUIBERTUS abbas de Novigento. — Ob malam conversationem duo monachi fulmine tacti, CLVI, 886.

SIGEBERTUS Gemblacensis. — Quidam vir a dæmone miserabiliter ludificatur perit subita et æternali morte propter innocentis occisionem, CLX, 780.

HERBERTUS Turrium Sardinæ archiepisc. — De quodam converso feliciter mortuo, CLXXIV, 1301. — Pii sacerdotis felix obitus, 1348. Puella in ægrotis juvanda diligentissima, in morte illustris fuit, 1353.

Petrus Venerabilis. — De morte viri, ad ultimum facta confessione, CLXXXIX, 856, 857. De alterius obitu, facta confessione, 857.

HERBERTUS de Boseham. — Aliquorum militum sacrilegorum punitio, CXC, 1304, 1305, 1306.

ÆLNECUS abbas Rievall. — De miserabili morte proditoris, CXC, 762, 763.

CXXVII.

INDEX DE JUDICIO

POST MORTEM CUIUSQUE HOMINIS PARTICULARI ET PRIVATO,

IN QUO VARIE EXPENDUNTUR SS. PATRUM SENTENTIÆ CIRCA ILLIUS CIRCUMSTANTIAS.

Dei iudicium multiplex in sacris litteris declaratur, unum discretionis, et alterum damnationis; unum occultum, et aliud manifestum. « Occultum iudicium est pœna qua nunc unusquisque hominum aut exercetur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem; aut si contempserit vocationem et disciplinam Dei, excæcatur ad damnationem. Iudicium manifestum, est illud quo venturus Dominus iudicabit vivos et mortuos, omnibus fatentibus eum esse a quo et bonis præmia, et malis supplicia tribuentur; sed tunc illa confessio non ad remedium malorum, sed ad cumulum damnationis valebit. » (S. Augustinus, in Joan.). Iudicium occultum in hac vita peragitur; manifestum post mortem fiet, cum unicuique necesse erit in conspectu Domini venire, et singularum cogitationum, verborum, operumque omnium rationem reddere, demumque iudicis præsentem subire sententiam. Id porro duobus diversis temporibus fiet, primo statim post uniuscuiusque hominis mortem; secundo in fine mundi. Primum iudicium particulare est ac privatum: cum enim unusquisque nostrum e vita migraverit, statim ad Dei tribunal sistitur, ibique de omnibus iustissima quæstio habetur, quæcunque aut egerit, aut dixerit, aut cogitaverit, cum hic mortalem vitam ageret. Alterum generale erit, cum uno die, uno in loco, omnes simul homines ad tribunal summi Iudicis stabunt, ac omnibus omnium sæculorum hominibus spectantibus et audientibus, singuli sententiam in se latam excipient, statimque reprobi a sinistris Iudicis in terra stantes, in ignem æternum cum diabolo et angelis ejus detrudentur; electi vero, Christo obviam rapti in aera, cum ipso in regnum æternum, ipsis ante mundi constitutionem paratum convolabunt, sicque in cœlis semper erunt cum Domino. De iudicio particulari et privato, de quo hic, cum nullus Patrum ex professo tractaverit, et præterea cum de illo in Iudiciis de Symbolo ac de Iudicio supremo agatur, ad illos Indices lectorem revocamus, et optata reperiet.

CXXVIII.

INDEX DE CŒLO

LOGICE EXHIBENS QUIDQUID SCRIPSERE PATRES DE ILLIUS EXSISTENTIA

ET SEDE, AC DE BEATITUDINE CŒLESTI.

MONITUM.

In hoc Indice, ut optata facilius Lector reperiat, quindecim statuimus capita, ordine logico disposita, scilicet. — I. Definitio nominis. — II. Definitio rei. — III. De notione beatitudinis in genere. — IV. De beatitudine cœlesti, et in quo consistat. — V. Quanti facienda, et quantum concupiscenda et expectanda cœlestis hæc beatitudo. — VI. Quibus danda et quibus deneganda. — VII. De beatitudinis tempore. — VIII. De regni cœlorum sede. — IX. De via ad cœlum. — X. Sermones de cœlo. — XI. Homiliae de cœlo. — XII. Expositio psalorum de cœlo tractantium. — XIII. Explanatio evangeliorum de cœlo. — XIV. Tractatus de cœlo. — XV. De cœlo physice considerato. Quæ vero ad cœlestem hierarchiam spectant, in *Indice de Angelis*; quæ ad intercessionem sanctorum, in *Indice de Cultu sanctorum* reperientur.

CAPUT PRIMUM. — Definitio nominis.

Quæ sit origo nominis *cœlum*, cur hoc nomen in Scriptura sacra diverso modo accipiat, Raban. Maur., CXI, 263. — Cœlum unde sic appellatur, Lactant., VI, 182, 7-6; S. Ambros., XIV, 135, 136, 137, 152. — Nomen cœli quid in Genesi significetur, Rupert. Abb., CLXVII, 199. — Quomodo intelligenda sit vox *cœlum*, S. Hieronym., XXVI, 547; S. Aug., XL, 1027. — Quis sit sensus spiritualis, sensus materialis hujus vocis, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 981. — Paradisi litteralis et mystica significatio polchra, Raban. Maur., CXI, 334. — Vox *cœlum* a *celando* venit, S. Aug., XL, 1028; S. Bernard., CLXXXIII, 492. — *Cœlum* dictum est quod intra se cœlestia omnia, Aurelius Cassiodor., LXX, 816. — *Cœlum* a *cernendo* dictum, Rupertus abb., CLXVIII, 226. — *Cœlum* dicitur, quasi *casa ilios* (*ἡ δόξα ἰλίου*), id est domus solis; quasi *vas cœlatum*, quia est stellis insignitum, Honorius Augustodun., CLXXII, 141. — Cœlum juxta Hebræos ex aquis sortitur vocabulum, S. Hieronym., XXII, 659, 660. — Vox *cœlum* triplici modo sumitur, S. Hieronym., XXVI, 300. — Varie sumitur, Rupert. abb., CLXVIII, 1516; Alanus de Insulis, CCX, 214. — De variis *cœli* nominibus, S. Aug., XL, 1013. — Acceptionibus, id., XLIV, 132; Innocentius III., CCXVII, 521. — Cœlum cœlorum ipse Deus, S. Aug., XL, 1030. — Sanctorum hæreditas, S. Hilar., IX, 392. — Merces fidel., S. Aug., XXXV, 1830. — Merces æterna, id., XLIV, 222. — Præmium omnium sanctorum, id., XLI, 818. — Vita æterna, id., XLIV, 117, 118, 715. — Regnum omnium sæculorum est regnum cœleste, S. Bruno Herbipolens., CXLII, 516. — Domus Domini, vita perpetua, *ibid.*, 123. — Verum cœlum supra omne cœlum, quod non solum cœlum cœli est, sed cœlum cœlorum, Hugo a S. Victore, CLXXV, 184. — Cœlum cœli et cœli cœlorum quid, S. Bernard., CLXXXIII, 915 et seqq. — Cœlum cœli dicitur locus beatorum, Rupert. abb., CLXVII, 204. — Cœlum cœlorum in quo habitat Rex angelorum, Honor. Augustodun., CLXXII, 116. — Cœlum primum quis teneat, quisne secundum et tertium, Richard. S. Vict., CXCVI, 363. — Cœlum tertium quodnam sit ad quod se raptum dicit Paulus, Richard. a S. Victore, *ibid.*, 76; Petrus Lombard., CXII, 80. — Cœlum cœli quod non cernimus, S. Aug., XXXII, 826, 830. — Spirituale cœlum hominibus incognitum ubi est habitatio angelorum per novem ordines dispositorum, Honor. Augustodun., CLXXII, 146. — Cœli inclinati sunt quando Deus inclinatus deitate homo factus est, Petrus Lombard., CXCI, 1235. — Cœlum cœlestis Jerusalem, S. Bruno Herbipol., CXLII, 177. — Quid intelligatur per civitatem Jerusalem mystice et allegorice, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1140; S. Bruno Astensis., CLIV, 891. — Quæ sit cœlestis Jerusalem et quænam pax in ea regnet, Hugo S. Victor., CLXXVI, 1159. — De præparatione materis civitatis Dei, Henric. de Castro Maricao, CCII, 225. — De characterē, titulo et testimonio quibus cives suos insigniri voluit Christus, *ibid.*, 261. — De fundamento civitatis Dei, *ibid.*, 283. — De portis civitatis Dei, *ibid.*, 291. — De nomine civitatis

Dei, *ibid.*, 298. — De libertate, dominatione et gloria civitatis Dei, *ibid.*, 304. — Merces donarii, retributio regni cœlestis, Hugo a S. Victore, CLXXV, 797. — Cœlorum virtutes variæ quid mystice, Vener. Godefrid. abb., CLXXIV, 53. — Cœlum moraliter, Vener. Guibert., CLVI, 53, 52. — Cœlum Scriptura sacra, *ibid.*, 170; Godefrid. abb., CLXXIV, 562; Garnerus, CXCI, 32. — Cœli sublimitas supernarum potestatum, *ibid.*, 30. — Cœlestis vita, *ibid.*, 34. — Angelica natura, Vener. Godefrid., CLXXIV, 483. — Cœli spiritus cœlestes et angelici, S. Gregor. Magn., LXXVI, 458; Beda Vener., XCIV, 186; Garnerus, CXCI, 34. — Electi, S. Gregor. Magn., LXXVI, 458. — Cœlum, angeli, prælati, contemplativi, Spiritus, Hugo a S. Victore, CLXXV, 635, 636. — Sublimitas vita sanctorum, Garnerus, CXCI, 35. — Cœli mentes perfectorum, *ibid.*, 36. — Sancti, S. Bruno Herbipol., CXLII, 77, 153, 444. — Cœlum, Angeli, S. Hilar., IX, 429; S. Aug., XL, 1028. — Cœlum, sancti, *ibid.*, 579; S. Ambros., XIV, 147; XV, 1368; S. Aug., XL, 1024; XI, 698. — Cœlum, electorum ecclesia, S. Aug., XIXV, 2419, 2422, S. Greg. Magn., LXXVI, 585, 681, 1282. — Cœlum, ecclesia, Garnerus, CXCI, 31; Beda Vener., XCII, 106. — Cœli, in ecclesia quænam, S. Bernard., CLXXXIII, 920. — Regnum cœlorum prædicatio Evangelii est, S. Hieronym., XXVI, 89, 90. — Cœli, apostoli, S. Gregor. Mag., LXXVI, 53; Rupert., abb., CLXVIII, 53, 56; CLXIX, 937; CLXX, 81. — Garnerus, CXCI, 33. — Apostoli et prophete, S. Bruno Carthus., CLII, 708; S. Bruno Herbipolens., CXLII, 100, 153. — Cœli dicuntur prædicatores, S. Gregor. Magn., LXXV, 579, 8-5, 864; LXXVI, 420, 350, 1225. — Cœli quilibet sancti doctores, Garner., CXCI, 35. — Justi dicuntur cœli, S. Gregor. Mag., LXXV, 1004, 1100; S. Bruno Herbipolens., episc., CXLII, 77, 153, 444. — Cœlum is dicitur qui vitam angelorum custodia integritatis exercet, S. Ambros., CV, 1364. — Cœlum cœli mens pura concordissime cum Deo una, S. Aug., XL, 915. — Cœlum, anima Just., S. Gregor. Magnus, LXXVI, 508, 935, 1282; S. Bernard., CLXXXIII, 917; Garner., CXCI, 31. — Cœli, populi Judaici sacerdotes, Pharisei, legis doctores, Garnerus, id., 35. — Cœlum justis cœlo visibili excellentius, S. Prosper, LI, 327. — Cœlum erat Paulus, cœli erant Jacobus et Joannes, S. Ambros., XVI, 1020. — Cœli dicuntur pauperes evangelici, S. Greg. Magn., LXXV, 1100, 1101. — Cœlorum ornamenta sunt virtutes prædicantium, id., LXXVI, 1224. — Ipse Dominus Jesus perpetuum hominis erat cœlum, S. Ambros., XIV, 1020. — Cœlorum timentis sunt perfecta desideria electorum, S. Greg. Magn., LXXVI, 89. — Cœli sunt corda sanctorum, Stephan. Tornacens., CCXI, 736. — Qualiter anima sancta cœlum dicitur, S. Bernard., CLXXXIII, 912.

Vita æterna designatur per terram Chanaan, S. Bruno Carthus., CLII, 1191. — Per dexteram Dei exprimitur, S. Gregor. Mag., LXXVII, 99. — Gloria cœlestis nomine cedri signatur, id., LXXVI, 1618. — Designatur per hortum meum, Aurelius Cassiodor., LXX, 1092. — Per sabbatum æterna requies significatur, S. Bruno, CLII, 791, 792. — Sinus Abraham paradisum significare multi-

placitum doctorum sententia definitum. S. Hildefons., XCVI, 476. — Mansiones cœli dicuntur speluncæ, Rupert., CLXVIII, 562.

Quid intelligatur per vocem *Paradisus*; S. Bruno Ast., CLXV, 876.

Paradisus generale nomen est locus omnis ubi feliciter vivitur, S. Aug., XXXIII, 834; Alcuin., C, 969; Aurel. Cassiodor., LXX, 987. — S. Bruno, Herbipalensis, CXI, II, 53. — *Paradisus*, vita beata, S. Aug., XXXIV, 202, 214. — *Paradisus*, regni Dei possessio, S. Hilar., IX, 254, 256. — *Paradisus* terra viventium, S. Bruno, Herbipalensis, CXII, 83, 209; Aurel. Cassiodor., LXX, 192, 1006. — *Paradisus* voluptatis, voluntas Dei, Guibert. abb., CLVI, 63. — Voluptatis locus, Deus, Vener. Guibert., ibid. — *Paradisus* terrenus plantatus ad similitudinem celestis, Rupert. abb. CLXVII, 268. — De differentia paradisorum, S. Hildefons., XCVI, 474. — Quatuor nomina quæ a paradiso egredi leguntur totamque terram irrigare mystice interpretantur, S. Bruno Astens., LXV, 971. — Quis sit paradisus de quo Salvator latroni penitenti dicit: Hodie mecum eris in Paradiso, Garnerus, EXCHII, 1250. — Militia cœli quid sit, S. Gregor. Magn., XXVI, 214. — Cœlorum concentus quid, ibid., 532-534.

CAPUT II. — *Definitio rei.*

Cœlum, sedes Dei vivi, Tertullian., I, 577. — Cœlum illud habitatio Dei non quod videtur, sed Jerusalem quæ edificatur in sanctorum angelorum et hominum glorificatione, S. Prosper, LI, 567, 568. — Beatitude celestis est imperium Christi, Vener. Godefrid., CLXXIV, 638. — Regio sanctorum quæ, Raban. Maur., CXI, 1048; CXII, 1093. — Regnum cœlorum et locus iustorum, S. Greg. Magn., LXXVI, 1168. — Cœlum, terra vera viventium, S. Ambros., XXII, 11, 12. — Cœlum, patria Christiani, Tertullian., II, 260; S. Cyprian., IV, 601; S. Greg. Mag., LXXVI, 1119; Alcuin., CI, 1507. — Sion, civitas omnium electorum, Rupert. abb., CLXIX, 16, 17. — Terra exercituum hominis, cœlum corona, S. Ambros., XVI, 1132. — Cœlum præmium laboris post hanc vitam, Rupert., CLXIX, 639, 660. — Majorem beatitudinem regnum Dei dicimus, Eadmerus monachus, CLIX, 633. — Vera vita futura est quam nec mortis, nec mororis metus consumptus est, etc., Columban., LXXX, 296. — Vera vita quæ sine addito dicitur et sine fine et sine ulla miseria erit, S. Prosper, LI, 549. — Vita in qua æterna claritas summæ veritatis et contemplatio conditoris appareat, Beda Ven., XCIV, 161. — Vita æterna, honor verus sine termino, voluptas vera sine fastidio, requies vera sine fine, Radulphus Ardens., CLV, 1134. — Gaudium cujus plenitudo nullo cujuslibet inquietudinis tactu minuitur, æternitas nullo unquam termino dissolvitur, Beda Vener., XCIV, 163. — Præmium Deo servientium est vita æterna, beatitudo æterna, æterna iudicanditas, Eadmer. monach., CLIX, 621. — Tabernaculum Dei in quo ipse sanctissimus revelatur, S. Bruno Astens., CLXIV, 761. — Cellaria Dei sunt æterna beatitudo, Aurel. Cassiodor., LXX, 1657 et seqq. — Vita æterna ipse Deus est, S. Aug., XXXIX, 1388. — Vita æterna Christus, id., XLIV, 173. — Beatitude hereditati comparatur, Aurel. Cassiodor., LXX, 436. — Beatitude sempiterna, S. Leo, LV, 92. — Sanctorum celeste præmium, ibid., 52. — Consummatæ beatitudinis delicias, id., X, 570, 571. — Hereditas æterna sors dicitur, Petrus Lombard., CXCH, 261. Festivitas indesinens, sæculum futurum, Raban. Maur., CX, 1031-1032.

Paradisus interpretatur amoenissimus locus et felicissimæ juvenitatis æterna securitas, Aurel. Cassiodor., LXX, 987. — Hortus deliciarum, Alcuin., C, 949. — *Paradisus* non est locus corporalis, Honorius Augustodun., CLXXII, 1157. — *Paradisus* est locus divinæ amenitatis recipiendis sanctorum spiritibus destinatus, Tertull., I, 530; II, 297. — *Paradisus* sanctorum æterna regio, S. Hilar., IX, 257, 258. — Sors et regnum hereditatis Christi, ibid., 835. — *Paradisus* vita est æterna, Alcuin., C, 1103. — *Paradisus*, mons Dei, S. Hieronym., XV, 273. — *Paradisus*, terra viventium, Aurel. Cassiodor., LXX, 192, 1106. — Regio nostra, paradisus, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1118. — *Paradisus* litteralis et mystica significatio pulchra, Raban., CXI, 534. — Sonat hortum, ecclesiam, terram viventium, ibid. — *Paradisus* est habitatio sanctorum in cœlo, ubi visione Dei fruuntur, S. Bruno Astens., id., 507. — *Paradisus* super cœlestis, regio beata et gloriosa, plena voluptatis et gloriæ suavitatis et iustitiæ, gratiæ et benignitatis, S. Petrus Damian., CXLIIV, 558. — *Paradisus* spiritualis mansio beatorum, quam æterna sapientia perfecti ab initio, ubi ipsa divinitas ab eis facie ad faciem contuetur, Honorius Augustod., CLXXII, 1157. — *Paradisorum* genera tria sunt, voluptuosa dulcedo visibilium, sincera puritas spiritualium,

deliciosa veritas supercœlestium, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 807. — Vita æterna, laboris merces, S. Aug., XXXVIII, 422. — Merces est et tamen gratia, id., XXXII, 881; XL, 282. — Dierum longitudo, vita æterna, id., XXXVII, 1169. — Regnum Dei salus est hominum, Wernerus abb., CLVII, 1068. — Regnum est Deus Pater et talem regni in se continet potestatem, S. Petrus Chrysolog., LII, 404. — Palmæ victoriarum electorum designant, Alcuin., C, 1153. — Regnum cœlorum comparatur margaritis, S. Petrus Chrysolog., LII, 551. — Decem virginibus, S. Greg. Mag., LXXVI, 1118. — Thesauro abscondito, ibid., 1120. — Spoliis, S. Bruno Carthusian. institutor., CLII, 1308. — Resurrectione Domini vita æterna significata Eugypsius, abb., LXXII, 690.

CAPUT III. — *De beatitudine perfecta in genere.*

Beatitudo quid sit, S. Aug., XXXVIII, 1401. — In quo consistat, S. Bernard., CLXXXIII, 472. — Beatitude vera quæ sit, S. Prosper, LI, 436, 536. — In quo consistit, Alcuinus, C, 629; CI, 830; Hildebert. Cenoman. episc., CLXXI, 176. — Felicitatis summæ plenitudo quid requirat, S. Aug., XLV, 1498; Richard. a S. Victore., CXCVI, 923. — Gloria vera, quæ, S. Bernard., CLXXXIII, 47. — Quæ sit vita beata et ubinam habenda sit, S. Aug., XXXIII, 795. — Beatitude habendæ voluntas una omnium, sed de ipsa beatitudine varietas magna voluntatum, id., XLII, 1018. — Homo non potest non velle etiam beatitudinem quam majorem intelligit, S. Anselm., CLVIII, 544, 545. — Qui vult aliquid propter beatitudinem non vult aliud quam beatitudinem, ibid. — Vult esse beatus quanto altius hoc esse posse cognoscit, ibid. — Cum omnes beatitudinem velint id eligatur potius quo ab ea receditur, S. Aug., XLII, 1020. — Voluntas beatitudinis non est beatitudo, S. Anselm., CLVIII, 541, 542. — Beatitude in animo non est ut continebant stoici, S. Aug., XXXIII, 439. — Beatitude est adipisci summum bonum, id., XXXII, 1254, 1260. — Summum bonum id dicitur quo cuncta referuntur, id., XXXIII, 438. — In fruitione veri et summi boni consistit beatitudo, S. Aug., XLI, 253, 703. — Sita est in sola possessione veri et boni, S. Ambros., XIV, 611; XV, 1296. — In sola veri inquisitione eam ponebant academici, S. Aug., XXXII, 908. — Beatitude est gaudium de veritate, ibid., 795. — Perfecta cognitio veritatis qua fruendum est, ibid., 976. — Beatitude bonorum omnium summa et cumulus, id., XXXVI, 72. — Beatitude in hæreo summo bono, id., XLII, 950. — Beatitude hominis Deus vel notitia Dei, id., XXXIII, 840. — Beatitude finis cognoscere Deum, S. Hieronym., XXII, 569. — Beatus esse non potest nisi qui notitiam Dei habeat et imitationem, S. Aug., XLI, 253. — Beatitude summa Deum cognoscere, S. Bernard., CLXXXIII, 810, 811. — Trinitatem nosse vita æterna est, id., CLXXXII, 799, 800; LXXXIV, 575, 576. — Beati vere et perfecte beati qui Deum vere et perfecte amant, CLXXXIV, 575, 576. — Homini non sufficit nisi Deus, S. Anselm., CLVII, 780, 781. — Beatitude omnis a Deo, S. Ambros., XLV, 1262. — Beatitude hominum et angelorum ex Deo solo, S. Aug., XLI, 217, 220, 269, 279, 280, 290, 349, 656. — Hoc agnoverunt et Platonici, ibid., 279, 290. — Beatitude est ipse Deus, id., XXXII, 848, 968, 969; XXXIII, 503; XLII, 163, 534; Petrus Lombard., CXCI, 533; S. Anselm., CLVIII, 711, 712. — Finis æterna Dei præsentia sive possessio, Hildebert., CLXXI, 662. — Beatitude hominis fruitio Dei, S. Aug., XXXII, 787. — Consecutio Dei, ibid., 1315, 1319. — Inhabere Deo, ibid., 795. — Gaudere de Deo, ad Deum, propter Deum, ibid. — Beatitude summa est Deum videre, Alcuin., C, 585, 586, 486. — Merces summa frui Deo et alius in ipso, S. Aug., XXXIV, 52. — Beatitude hominis a multis ad unum currere et apud unum manere, id., XXXVIII, 587. — Beata vitæ adesse debet veritas et amicorum cognitio sine metu deceptionis, ibid., 1404. — Beatitude non est sine iustitia, S. Anselm., CLVIII, 544, 545, 546. — Conditiones duæ ad beatitudinem, fruitio boni incommutabilis et securitas de non emittendo illo, S. Aug., XLI, 528. — Beatitude privilegium perfectum non potest obtinere quod æternitatis non circumvallat infinitas, S. Ambros., XVII, 1002, 1005. — Eternitas et securitas ad beatitudinem requiruntur, S. Aug., XXXVIII, 1404; XLI, 527, 560, 570, 453. — Beatitude, æternitas, veritas, felicitas, ibid., 569. — Vita æterna, sola beata, S. Prosper, LI, 448, 449. — Vita æterna sola vita dicenda, Aurel. Cassiodor., LXX, 857, 858. — Vita beata non est nisi æterna, S. Aug., XXXVIII, 1402, 1403; XL, 25; XLII, 604. — Vita vera non est nisi quæ æterna et beata, id., XXXV, 1575; XXXVIII, 519, 1402, 1403. — Vita sine ullo addimento sola vita æterna est et beata, id., XXXVII, 1535. — Etsi multa bona una tamen est vita

eterna, S. Ambros., XV, 1621. — Beatitudinis perfectam immortalitas sola potest implere mensuram, id., XII, 607, 1022. — Beatitudo fallax et falsa in qua misera futura aut ignoratur aut timetur, id., XII, 371. — Beatus non est qui timet ne amittat quod possidet, id., XXXII, 965. — Qui praescit se in miseriam casurum, id., XLIV, 932, 953. — Beatitudinis non secura possessio amorem Dei destruit, id., XII, 371. — Donum perfectum omnibus dandum in glorificatione, S. Fulgentius, LXV, 164. — Illa magna et vera beatitudo quae in futuro saeculo sanctis promittitur, Eugypius abb., LXII, 861. — Gloria sua et secunda quae in caelis expectatur, S. Bernard., CLXXXIII, 529. — Carnalis cogitatio de futura felicitate, S. Aug., XXXVIII, 1189. — Vita temporalis est in fide, vita aeterna erit in specie, id., XXXV, 1727. — Vita beata fructus praesentium, vita autem aeterna spes futurorum, S. Ambros., XVI, 107. — Illi beati et vere beati sunt quorum rex Christus est, qui aeterna ejus visione perfrui merentur et gloriam ejus conspiciere, Raban. Maur., CIX, 193. — Felicitas in futuro saeculo qualis speranda, S. Aug., XXXVIII, 34, 36, 153, 1584. — Merces aeterna promissa quid, S. Aug., XLIV, 222. — Coeli mysterium doceat me Deus ipse qui condidit, non homo qui seipsum ignoravit, S. Ambros., XVI, 974. — Beatitudo non in divitiis, non in potestatibus et honoribus, non in nobilitate generis aut decore, aut pulchritudine, nec in corporis salubritate posita, id., XIV, 927. — Beatitudo est sufficientia in qua nulla est indigentia, S. Anselm., CLVIII, 393, 396. — Status congregatione omnium bonorum perfectissimus, *ibid.*, 397, 398. — Beati dicuntur qui habent quicquid desiderant, *ibid.*, 397. — Qui habent quod volunt et recte volunt, Petrus Lomb., CXCII, 1568. — Pax aeterna, beatitudo finalis, S. Aug., XII, 636, 637. — Bonum vita est, sed aeterna, S. Ambros., XIV, 586. — Haec est vita aeterna vivere sine pœna et habere gloriam, id., XVII, 212. — Felicitas sita est in aeternitate, veritate, charitate, S. Aug., XXXIII, 744. — Dissolvi a corpore et esse cum Christo beatitudo est, S. Anselm., CLVIII, 810-813. — Beatus enim dicitur cui nihil deficit; sanctis autem cum Christo nihil defuturum est, S. Bruno, CLIII, 431. — Beatitudo futura, finis expectationis iustorum, finis prophetiae et legis, finis totius sanctitatis, S. Bruno Carthusian., CLII, 809.

CAPUT IV. — De beatitudine caelestis.

Coeli preparatio in quo sita sit, S. Hilari., X, 459, 460. — Caelorum regnum qua re potissimum consistat, Vita Patrum, LXXIII, 258. — Beate vitae status, S. Hilari., IX, 500, 851. — Regni caelorum pretium, S. Aug., XXXIX, 1521. — Visionis aeternae pretium, *id.*, XXXVIII, 707; XXXIX, 1518. — Regnum aeternum quo sanctis conregnantibus Deus regnabit, S. Hilari., IX, 853, 856. — Status futuri saeculi qui erit, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 103. — Coelestis habitationis quanta dignitas, S. Hilari., IX, 299, 300. — De felici statu patriae caelestis, S. Bernard., CLXXXII, 998. — Vita aeterna, quae, id., CLXXXIV, 276, 277, 474 et seqq. — Vita aeternae laus, S. Aug., XXIV, 1647. — Beatorum status, id., XXXIV, 476; Rupertus, CLXVIII, 1631. — Dotes et status beatitudinis, S. Bernard., CLXXXIII, 523. — Beatorum vita aeterna, Raban. Maur., CIX, 1029. — Sanctorum exaltatio vita aeterna est, S. Aug., XXXVII, 1589; S. Prosper, LI, 560. — Dierum longitudo, vita aeterna, S. Aug., XXXVII, 1169. — Vita aeterna veritatis contemplatio, id., XXXIX, 1633. — Regni Dei bona, S. Patricius, LIII, 831. — Aeternae retributionis affluentia, S. Bernard., CLXXXIII, 1132, 1133. — Beatitudinis concilienda sunt ex bonis huius mundi, S. Aug., XII, 792. — Ex morte Christi, *ibid.* — In beatitudine, victoria, veritas; dignitas, sanctitas; pax, felicitas; vita, aeternitas, *ibid.*, 78. — Merces aeterna, id., XLIV, 222. — Lux aeterna quae sit, S. Gregor. Magn., LXXVI, 507. — Locus noster est lux aeterna, id., LXXV, 673, 908. — Lux nostra aeterna patria est, *ibid.*, 1158. — Coelestis patriae praemium, S. Bernard., CLXXXIV, 490. — Pretium, id., CLXXXV, 39. — Caelum quantum sit et quae ibi mansiones, Rupert., CLXVII, 204. — Coelestis sedes gloriosa in qua animae sanctorum exsultant, S. Leo, LV, 136. — Paradisi potus salubres et salubres, S. Cyprian., III, 1116. — Merces sanctorum certa, S. Gregor. Magn., LXXV, 818. — Beatae animae elogium, S. Bernard., CLXXXIII, 573, 574. — Bonis coelestibus perfruique sit et quae sint ea bona, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 517. — Vita aeterna non aliunde sed se ipsa alitur atque conservatur, S. Hilari., IX, 468, 469. — Gloria retributio omne meritum datae a Deo bonae voluntatis et operationis incomparabiliter excedit, S. Fulgentius, LIX, 159. — Christiani majora habebunt in

statu futurae gloriae quam in statu innocentiae, Richard. a S. Victore, CLXXVI, 526. — Possessio absque defectu, Godefrid. abb., CLXXIV, 1089, 1109. — De praemio patriae caelestis, S. Bernard., CLXXXIV, 492. — Sanctorum praemium, gloria et splendor, Raban. Maur., CIX, 691, 1147; CXI, 1033-1042. — Christus pro parvis magnifica, pro terrenis coelestia, pro temporalibus perpetua praemia cum gloria pollicetur, S. Ambros., XVII, 123, 124. — Duros labores hic sustinent iusti, sed eos praemia manent aeterna, S. Gregor. Magn., LXXV, 940. — Iustus hic despectus in futura vita magna potestate fulgebit, *ibid.*, 950. — Sanctorum et stellarum comparatio, Walbero abb., CXCIV, 1049. — Sanctorum pulchritudo aliam morum, alia praemiorum, *ibid.*, 969. — Beatorum in caelis festivitas, S. Bernard., CLXXXIII, 575, 932.

Beatitudo coelestis, S. Bernard., CLXXXIV, 259, 260. — Beatitudinis circuitus qualis, *ibid.*, 31. — Vita futura felicitas, S. Hilari., IX, 877; S. Aug., XXXVIII, 135, 631, 660, 686, 815, 1090; XL (App.), 820, 917, 918, 993; XLII, 1018; Godefrid. abb., CLVII, 181, 197; S. Bernard., CLXXXIII, 932. — Felicitas et iucunditas, id., CLXXXIV, 493. — Qualis et quanta, S. Hieronym., XXVI, 457; Vener. Hildebert., CLXXI, 167; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 616; S. Bernard., CLXXXIII, 165 et seqq., 664 et seqq. — Haec superat omnem intellectum, S. August., XII, 796. — Ineffabilis, id., XXXIV, 25; Aurel. Cassiodor., LXX, 602. — Cum terrenis felicitate comparatur, S. August., XXXVIII, 136. — Beatitudo coelestis est perfecta Dei cognitio, Godefrid. abb., CLXXIV, 314, 315. — Beatitudo in amore, S. Bernard., CLXXXIV, 1220. — Fidelis succedit species quam videbimus et spei succedit beatitudo ipsa ad quam perventuri sumus, Eugypius, LXII, 942, 943. — Beatitudinis aeternae praerogativa, *ibid.*, 794. — Praemium, S. Benedictus, LXVI, 237. — Felicitudo, S. Anselmus, CLVIII, 1172. — Amantissima descriptio, Franco abb., CLXVI, 803-806. — Sanctorum beatitudo, Aurel. Cassiodor., LXX, 260, 315, 621; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 764. — Post mortem, S. Hilari., IX, 840. — Post resurrectionem, *ibid.*, 393. — Beatitudo quae iustis promittitur erit similitudo angelorum Dei, S. Anselm., CLVIII, 524. — Qualem enim beatitudinem Deus habet, talem ab eo habituri sunt sancti, S. Bruno, CLIII, 431. — Aeterna beatorum felicitas, S. Patricius, LIII, 832, 837; Eugypius abb., LXII, 625; Aurelius Cassiodor., LXX, 1301; Alcuin., CI, 1307; Raban. Maur., CIX, 1147; Vener. Godefrid., CLXXIV, 1143; Richard. a S. Victore, CXCVI, 1091, 1092. — Felicitas et securitas, S. Hilari., IX, 876, 877. — Congratulatio de felicitate beatorum, S. Bernard., CLXXXIV, 415. — Iucunditas, S. Aug., XXXVII, 1106. — Voluptas, Honorius Augustod., CLXXII, 1171. — Beatitudinis coelestis quanta felicitas, quantaque gaudii plenitudo iustorum animas excipient, S. Maximus Taurin., LVII, 275. — Beatitudo quadruplex, Thomas Cisterciens., CCVI, 134. — Beatitudinis causa duplex, S. Bernard., CLXXXIV, 791. — Fluvii quatuor beatos inundantes, *ibid.*, 835. — Animae in caelis beatitudo, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 174; S. Bernard., CLXXXIV, 459. — Corporis in caelo beatitudo, *ibid.* — Beatitudo corporis et animae duplici statu exprimitur, Walbero abb., CXCIV, 1027, 1031.

Paradisi gloria, S. Leo, LIV, 518, 549; S. Greg. Magn., LXXV, 832; Ratherius, CXXXVI, 217; S. Bernard., CLXXXIII, 510; Henricus card., CCIV, 304. — Coelestis regni gloria et felicitas, S. Aug., XXXIX, 2136; XL, 820, 822, 861, 915, 951, 958, 966, 993. — Coelestis gloriae descriptio, S. Bernard., CLXXXIII, 599. — Regnum Dei Patres consummata in nos caelesti gloria, S. Hilari., IX, 254, 259. — In beatitudine erit vera gloria, verus honor, vera pax, S. Aug., XII, 801. — Gloria vera et inhabitans unde homini contingat, S. Bernard., CLXXXIII, 384. — Regni Dei gloria, potentia, decor, Petrus Lombard., CXCII, 1262 et seqq. — In caelo gloria est et perpetua laus et indefessa praerogativa, S. Hieronym., XXII, 681. — Gloriae coelestis excellentia, contemplatio et obtinenda modus, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 178. — Gloria futura vere magna, praesens fallax et inanis, S. Bernardus, CLXXXIII, 219, 250. — Gloria aeterna in duobus consistit, Petrus Cantor., CCV, 365. — Gloria iustorum, S. Bernard., CLXXXIII, 515. — Domini et sanctorum gloria, S. Anselm., CLVIII, 604, 605. — Gloria et laus sanctorum unde, S. Bernard., CLXXXIII, 476. — Beatorum gloria haud materialis, Vener. Guibert., CLVI, 673. — Deus in eis gloriosus erit, S. Bernard., CLXXXII, 124. — De corona beatorum, Richard. a S. Victore, CLXXVI, 478. — Coeli gloria et gaudia, S. Augustin., XL, 919; Alcuin., CI, 835; S. Anselmus, CLVIII, 782, 783. — Beatitudinis immensa gaudia, S. Bernard., CLXXXIV, 967. — Quae sint praecipua gaudia, Vener. Godefrid., CLXXIV, 1143.

— Gaudium et pax in cœlo, S. Bernard., CLXXXIII, 589.
— Paradisi summa jucunditas, S. Aug., XXXVII, 1771.
— Vitæ æternæ delectatio, Egiptius, LXII, 689. — Vita præsens plena laboris, futura, gaudii, S. Bernardus, CLXXXIV, 740. — Omne gaudium est gaudium generale, verum et æternum, Radulphus Ardens., CLV, 1522. — Hoc gaudium non intrabit in gaudentes, sed magis gaudentes intrabunt in ipsum, S. Anselm., CLVIII, 818, 819. — Erit plenum, *ibid.* — Humanus sermo nec explicare potest, nec mens cogitare quæ et quanta sint gaudia in cœlo, Haymo, CXVIII, 888. — Jucunditas æterna in duobus consistit, in cognitione et gaudio sanctorum in patria, Petrus Cantor, CCV, 363. — Electos beatitudo lætificat, S. Gregor. Magn., LXXVII, 565. — Gaudium absolutum in cœlo de subjugatis spiritibus malignis, Ven. Godfrid., CLXXIV, 492, 845, 846. — Beatorum gaudia, S. Aug., XI, 822; XI, 691; Raban. Maur., CIX, 456-458; CXI, 1585; Guillelmus abb., CLXXX, 222-227. — Quanta sanctorum lætitia, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1121, 1129. — Lætitia eorum consummata, S. Hilar., IX, 745, 744. — Tantum gaudebunt quantum amabunt, tantum amabunt quantum cognoscent, S. Anselm., CLVIII, 241, 242, 818. — Gaudium justorum cum audient: « Venite, benedicti, » etc., *ibid.*, 720, 721. — Requies Domini plenitudo est beatitudinis, Rupert., CLXIX, 152, 153. — Pax absque perturbatione, Alcuin., CI, 54; Smaragd., CII, 679. — Pax et gaudium in cœlo, S. Bernardus, CLXXXIII, 589, 590. — Vita æterna in requie ante resurrectionem, S. Aug., XXXV, 1614. — De quiete æternæ beatitudinis, Guichard. Lugdunens., CXCIX, 1114. — De pace quæ in cœlesti Jerusalem, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1159 (App.). — Nuncupator Jerusalem ut civitas pacis, S. Hilar., IX, 876, 877. — Requies sanctorum, Vener. Godfrid., CLXXIV, 485, 497, 652. — Sanctorum perfecta requies et delectatio in omnibus, S. Bernard., CLXXXIII, 469, 470. — Beati ex requie in requiem transibunt, S. Aug., XLI, 674.

De centuplo et vita æterna, Gaufrid. abb., CLXXXIV, 475. — De nomine civitatis Dei, Henricus cardin., *ibid.*
— De cœlesti Hierusalem, Hugo a S. Victore, CLXXVI (App.), 1159; Richard. a S. Victore, CXCVI, 860, 875. — De portis cœlestis Hierusalem, *ibid.*, 1162. — De vicis cœlestis Hierus., *ibid.*, 1164. — De plateis ejusdem, *ibid.*, 1166. — De claustris ejusdem, *ibid.*, 1167. — De silentio cœlestis claustris, *ibid.*, 1174. — Cœlestis Hierusalem descriptio, S. Bernard., CLXXXIV, 1169. — Ejus portæ quatuor, *ibid.*, 1177. — Regni cœlestis spes, inchoatio et perfectio psalmis, CXLVII, CXLVIII. — Tractantur, S. Hilar., IX, 878.

Sancti ubicunque sunt cum Deo.

Sancti ubicunque sunt cum Deo, S. Aug., XXXVIII, 1566. — Deus solus beatorum beatitudo, S. Bernard., CLXXXIV, 491, 492. — Solus Dominus hæc omnia sanctorum est, S. Bruno Astens., CLXIV, 759. — Sanctorum in cœlis cum Deo regnant, S. Paulin., LXI (Append.), 750. — Cohabitatio Dei Christo propria est quam et apostolis communicat, S. Hilar., IX, 415-417. — Christo mediante beati in unitatem paternæ majestatis assumpti, *ibid.*, 467, 468. — Vita æterna cum Deo, de Deo et in Deo, S. August., XXXVIII, 652. — In vita æterna amor præsentis Dei nec minuitur nec finitur, S. Prosper, LI, 297. — Quomodo sancti Deo similes sint et dissimiles, S. Gregor. Magn., LXXVI, 53. — Quomodo sancti similes erunt Christo, *ibid.*, 915. — Beati sunt dii, S. Hilar., IX, 770. — Quisque beatus in patria dicitur Christus, Hildebert. Cenoman. episc., CLXXI, 480. — Vita æterna est Christo cohabitare, S. Hilar., X, 320. — Paradisus in se habet signum vitæ Christi, *ibid.*, IX, 235. — Sanctorum requies sita est in consorcio Christi et angelorum, *ibid.*, 500. — Sancti Christo conjuncti sunt, S. Aug., XXXVIII, 1425, 1434, 1441. — Sancti post mortem sunt cum Christo in cœlo, S. Hilar., IX, 646; S. Hieronym., XXII, 608, 642, 684. — In regnum Dei soli Christi societas, S. Augustin., XLIV, 118. — Facies Dei Christus, unicuique sancto adest, S. Hilar., IX, 840, 841. — Animæ sanctorum jam modo cum Christo in cœlis regnant, S. Hildebert., XCVI, 496. — Beati quieti cum Christo expectant redemptionem corporis sui, S. Augustinus, XXXVIII, 1420, 1454. — Vita sanctorum tunc erit in splendore quando cum Christo apparebunt in gloria, S. Prosper, LI, 519. — Vita nostra futura jam in Christo capite nostro completa est, S. Aug., XLII, 249. — Justi cum Christo judicabunt, Raban. Maur., CIX, 681, 682; CXI, 753. — Angeli et animæ sanctorum loquuntur ad Deum, Hugo a S. Victore, CLXXVI (App.), 1176. — Deus ad animas, *ibid.*, 1177. — Deus hominibus loquetur post resurrectionem, *ibid.*, 1178.

Deum vident.

Visto Dei, S. Aug., XXXVIII, 54, 712. — Visio beatifica, Aurel. Cassiodor., LXX, 1505 *et seqq.* — Meridies visio beata, S. Bernard., CLXXXIII, 953. — Visio Dei in forma Dei, S. Aug., XXXV, 1572, 1573. — Beatitudo æterna in visione Dei consistit, S. Maximus Taurin., LVII, 629, 630; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 385. — Beatitudo est videre Dei claritatem, Rupert., abb., CLXIX, 761. — Visio Dei finis est noster, S. Aug., XXXVIII, 366. — Beatior finis nullus quam ipsa visio et dilectio Dei, S. Bernard., CLXXXIV, 56. — Visione Dei nihil sublimius, S. Aug., XLIV, 601. — Visio Dei et au Deus videri possit, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 613. — visio triplex, corporalis, spiritualis et intellectualis, Vener. Godfrid., CLXXIV, 998. — Visio corporalis et spiritualis in futuro, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 616. — Visio Dei qualis sit futura, S. Aug., XLI, 797. — Visio Dei sicuti est, in altera vita, S. August., XXXV, 1779, 1662. — Visio Dei facie ad faciem servatur in resurrectione, *id.*, XXXVI, 485; S. Leo, LIV, 510. — Christi visio triplex, in exilio, in iudicio, in regno, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 560, 657. — Domus Patris est visio omnipotentis, in qua justi ut in Domino gloriantur, Honorius Aug., CLXXII, 1162. — Beatorum et viatorum contemplationis discrimen, S. Bernard., CLXXXIV, 259, 260. — Visio Christi tota merces nostra, S. Aug., XXXVII, 1176. — Beatis spectaculum est ipse Deus, *ibid.*, 1901. — Sancti Deum vident, S. Cyprian., IV, 676. — Ad conspectum et osculum Domini venerunt, *ibid.*, 267, 428. — Deum et Christum ejus conspiciunt, *ibid.*, 404, 405. — Beati vocabunt, videbunt, amabunt, laudabunt, S. Aug., XXXVII, 1061, 1062, 1403; XXXVIII, 1253, 1147, 1176, 1185, 1186; XXXIX, 1652; XLI, 801, 804; XLII, 514, 515. — Videre Deum et laudare Deum, ipse erit portus laborum nostrorum, S. Aug., XXXVIII, 235. — Videbimus quod credimus, *id.*, XL, 545. — In gloria sancti vident quidquid erit divini luminis, honoris et gloriæ, S. Petrus Chrysolog., LII, 665. — Beati Deum vident non in charitate tantum, sed in propria ejus natura, S. Greg. Magn., LXXVI, 93. — Videbitur Deus deorum in Sion, *id.* est, in speculo perpetuæ quietis, Alcuin., CI, 54; Smaragd., CII, 679.

Sine fine Deum videbimus et ipse est finis desideriorum nostrorum, S. Hildebert., XCVI, 524. — Omnes sancti Deum videbunt, Haymo, CXVIII, 877. — Esca justorum est præsens vultus Dei, S. Anselm., CLVIII, 655. — Deus a beatis videtur in se et in creaturis, *ibid.*, 654, 655, 797. — Sancti in cœlo gloriantur et visione Dei fruuntur, S. Bruno Heribipalens., CXLII, 60. — Beati vident et expectant Deum, Rupert. abb., CLXVIII, 1651. — Non vident Deum sicut ipse se conspiciat, S. Gregor. Magn., LXXVI, 94. — Visio Dei non corporeis sensibus apprehenditur, Paschasius Radbert., CXX, 1144. — Aspectus humanus Deum capere non potest, S. Petrus Chrysolog., LII, 594. — Ea visione Deum videbimus qua nunc cum angeli vident, S. Hildebert., XCVI, 522. — Visio sanctorum qua Deum visuri sunt est hominum se invicem videntium, Egiptius, LXII, 815 *et seqq.* — In ea claritate qua discipuli viderunt Dominum fulgentem in monte, Haymo, CXVIII, 880. — Sancti visuri sunt Deum in corpore isto, S. Hildebert., XCVI, 520; S. Aug., XLI, 797. — An per corpus, *ibid.* — Sive ab exteriori homine Deus videri possit, sive non possit, certum est eum ab interiore homine videndum, S. Aug., XXXIII, 628. — Videre Deum possum monte, vel cordis acie interiore, *id.*, XXXVIII, 670. — Lumen gloriæ necessarium ad visionem beatificam, Aurelius Cassiodor., LXX, 459 *et seqq.* — Ezechiel non gloriam, sed gloriæ Dei similitudinem vidit, S. Greg. Magn., LXXVI, 868. — Visione Verbi perficiuntur angeli, S. Aug., XXXV, 1540. — Videri non potest Deus absque gaudio, S. Bernard., CLXXXIV, 47. — Beatorum gaudium in Creatoris et creaturarum contemplatione, *ibid.*, 552. — Tantum erit sanctorum de Dei contemplatione gaudium ut tristitia nullum tribuat introitum, CLXI, 1014. — Visio summa felicitas, S. Aug., XXXVIII, 711. — Visionis faciei Dei quanta felicitas, *ibid.*, 951. — Jucunditas, S. Bernard., CLXXXIII, 940. — Quanta lætitia erit in cœlo videntibus Deum, S. Bruno Astens., CLXV, 980. — Visio Dei in cœlis quam beata et suavis, S. Bernard., CLXXXIII, 940. — In intellectu noster totus in Deum feretur sine discursu, *id.*, CLXXXII, 805. — Beatos facit in patria genuina gloriæ visio, scilicet humanitatis et divinitatis Christi, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 863. — Qualis requies et finis voluntatis in visione censi debet, S. Aug., XLII, 992. — Angeli et beati quomodo desiderant in Deum prospicere quem vident, Hildebert. Cenom. episc., CLXXI, 863. — Remuneratio sanctorum visio Dei est quæ nobis

ineffabile gaudium exhibebit, S. Hildefons., XCVI, 519. — Sola Dei visio vera mentis nostrae reflectio, S. Gregor. Magn., LXXVI, 627. — Gloriam ac lumen omnes sumunt ex contemplatione maiestatis Dei, S. Hilar., IX, 535. — Visio beatifica transformat nos in claritatem Dei, Vener. Godefrid., CLXXIV, 834. — In visione Dei prophetia et scientia cessabunt; omnia enim nuda et aperta erunt, S. Maxim. Taurin., LVII, 535. — Dum vultus Dei sine defectu cernitur a sanctis, sine fine mens cibo vitæ satietur, S. Anselm., CLVIII, 653. — Sancti nunquam satiantur visione Dei, S. Greg. Magn., LXXVI, 94. — Visio et amor Dei satiat et non satiat, S. Aug., XXXVII, 1100. — Sine Dei visione quibuslibet aliis bonis præditus, infelix ierissimus est, S. Aug., XLI, 294. — Omne quod sine Dei visione abundat, inopia est, S. Greg. Mag., LXXVI, 182. — Visio beata optanda: id deprehendendas diaboli fraudes, S. Bernard., CLXXXIII, 954, 955.

Deum amant.

Deum amabunt, S. Aug., XXXVII, 1061, 1062, 1403; XXXVIII, 235, 1147, 1176, 1185, 1186; XXXIX, 1632; XLI, 801, 804; XLII, 514, 515. — Beati Deum diligunt et se invicem per illum, S. Anselm., CLVIII, 816. — Quia alios ut se ipsos diligunt, *ibid.*, 818, 819, 1172. — Deus beatos diligit plus quam ille seipsum, *ibid.*, 238, 816. — Ille se et illos diligit per seipsum, *ibid.*, 816.

Deum laudant.

Vitæ æternæ vox est: *Omnis Spiritus laudet Dominum*, Petrus Lombard., CXCI, 1296. — Laus Dei est cibus sanctorum, Rupert., CLXVIII, 236. — Beatorum spirituum negotium latari cum Domino et laudare ipsum, S. Bernard., CLXXXIV, 262. — Totum negotium nostrum laus Dei erit, S. Aug., XXXVIII, 1121. — Conium resonat sanctorum laude et gratiarum actione, Vener. Godefrid., CLXXIV, 899, 901. — Beati cantant iudicium et misericordiam, beatorum carmen, Rupert., CLXIX, 1157, 1158. — Infatigabiliter Deum laudabunt sancti, S. Hildefons., XCVI, 523.

Deum possident.

Beatis Dei fruitio erit bonorum omnium loco, S. Aug., XXXVIII, 1189. — Ipse Deus sanctorum satietas, Alcuin., Cl. 54. — Beatæ mentis cibus Deus, S. Aug., XXXVIII, 709. — Beatorum requies et cibus erit veritas, *id.*, XXXIX, 1635. — Christus dat se nobis in præmium in celo, Auctor. incert., CLXXXIV, 769. — Quanta sit beatorum in Dei possessione felicitas, Hildefert. Cenoman., CLXXI, 859. — Qui Deo fruitur quicquid volet erit; et quod nolet non erit, S. Anselm., CLVIII, 238, 785, 816, 1172. — Fruentes Deo illi Dei et dii vocabuntur, S. Anselm., CLVIII, 816, 818.

Se invicem vident et cognoscunt.

In celo beati se invicem vident, S. Aug., XXXVIII, 1434. — Se omnes invicem divine videbunt quando Deo pleni erunt, *ibid.*, 1146. — Suas invicem videbunt cogitationes, *ibid.*, 1145; XL, 387. — In vita æterna nihil latebit proximum in proximo, *id.*, XXXIII, 518. — In eorum sensu intimi animi sensus conspiciuntur, *id.*, XLIII, 84. — In celo unusquisque erit conspicibilis alteri, ut aunc sibi, Garnerus abb., CXCH, 505. — Boni bonos cognoscunt, Haymo, CXVIII, 882; Honorius Augustod., CLXXII, 1161. — Hoc testatur evangelista, S. Hildefons., XCVI, 486. — Hæc notitia eis est ad lætitiā, S. Gregor. Mag., LXXVII, 373. — Cognoscunt etiam bonos quos nunquam viderunt, *ibid.*, 376.

In dispari claritate per gaudium.

Vita æterna par omnibus, sed non par honor, S. Aug., XXXVIII, 533; XXXIX, 1507. — Sanctis celum commune, splendor dispar, *id.*, XXXVIII, 756. — Una beatitudo, sed dispar retributio, S. Gregor. Mag., LXXVII, 581. — Una est beatitudo quam illic percipiunt et dispar retributio quam per opera diversa consequuntur, S. Ivo Carnot., CLXI, 1001. — Gloriæ gradus non idem omnibus, S. Bernard., CLXXXIII, 217; S. Aug., XXXV, 1819; S. Bernard., CLXXXIV, 703. — Regnum celorum habet præmia diversa, S. Aug., XL, 410; S. Ambros., XIV, 926; XV, 1486. — Merita sanctorum diversa, Vener. Godefrid., CLXXIV, 860; Alan. de Insul., CCX, 537, 538. — Sancti inæquali gloria fruuntur ob meritum diversitatem, S. Aug., XXXV, 1812; Alcuin., C, 146, 147; Cl, 55, 60. — De differentiæ mansionum in celo, Petr. Lombard., CXCH, 957; Magist. Bandin., *ibid.*, 1112. — Beatorum gloria et mansiones sunt diversæ, S. Hilar., IX, 415-417, 422 et seqq. — Mansiones diversæ pro diversitate meritum, Honor. Aug., CLXXII, 1162. — Meritorum disparitas visionem diversam facit, S. Salvian., LIII, 49,

50. — In bestitudine erunt quidam præmium gradus sine invidia, S. Aug., XXXVIII, 533; XLI, 802. — Beati non minus gaudent de bono alieno quam de suo, Hildefert. cenom., CLXXI, 431. — Magis gaudent de felicitate Dei quam de sua et aliorum, S. Anselm., CLVIII, 1172. — An et quomodo detur inæqualitas amoris in beatis, S. Bernard., CLXXXIV, 570 et seqq. — Majores et minores in beatis quinam, S. Aug., XLIV, 225. — Sicut in organis varia discrimina sonorum per diapason coadunantur, ita in celesti regno sancti licet meritis diversi per charitatis concordiam unum resonant, unum sapiunt, Othlonus, CLXVI, 125. — Si ibi erit distantia mansionum, summa in illis erit unius perfectionis æqualitas, quibus erit regni celestis una felicitas, Haymo, CXVIII, 877. — Erit in dispari claritate per gaudium, Petrus Lombard., CXCH, 959; S. Prosper, LI, 486. — Una est beatitudinis vita, S. Gregor. Magn., LXXVI, 977, 1153, 1156; S. Bruno Astens., CLXV, 1080. — Vita æterna æqualis omnibus, S. Ambros., XVII, 725. — Vita beata omnium est communis possessio, S. Aug., XXXVIII, 1401. — Sancti habebunt in celo consonantes, non dissonantes, S. Aug., XXXVII, 1964. — Regnum Dei crescente sanctorum numero, non minuitur, quia non dividitur, S. Aug., XXXVIII, 549. — Unicuique integrum est quod concorditer habetur a multis, *ibid.*, 549. — Regnum celorum pariter ab omnibus, totum a singulis possidetur, *ibid.* — Dei domum omnes habent beati et singuli habent totum, S. Aug., XXXVII, 1061. — Omnes tamen sancti gloriæ celestis honorem sortiuntur, S. Hilar., IX, 415-417.

Omnibus beatis una erit voluntas, S. Anselm., CLVIII, 238, 816, 1172; Eadmerus monachus, CLIX, 659. — Regnum Domini in pace et unanimitate sanctorum est, S. Hilar., IX, 876, 877. — Sancti summam in se ipsis, inter se et cum Deo pacem obtinebunt, S. Aug., XLI, 797. — Regnare in celo est unam voluntatem cum Deo et angelis et hominibus sanctis per dilectionem habere, S. Anselm., CLVIII, 1171, 1172. — Pax et unitas formam celestis civitatis nobis representat, S. Bern., CLXXXIII, 450. — In vera et summa felicitate sicut nec amor iucundus, sic nec amor mutuos potest deesse, Richard. a S. Victore, CXCVI, 917.

Quænam beatorum facultates.

Notes animarum in beatis, Hildefert. Cenoman., CLXXI, 818; Honorius Augustod., CLXXII, 1172. — Animarum beatorum dotes explicantur, Guigo Carthusian., CLXXXIV, 558-565. — Gloria sanctorum interior et exterior, S. Bernard., CLXXXIII, 875. — Sancti in celo animo consistunt, Aurelius Cassiodor., LXX, 909, 910. — Quomodo animæ sanctæ erunt sine macula et ruga, S. Bernard., CLXXXIII, 468-482. — Sancti fulgebunt in celo tanquam aurum et ut vitrum translucebunt, S. Greg. Mag., LXXVI, 85. — Iusti sunt et sancti participatione divinæ sapientiæ non comparatione, *ibid.*, 86. — Virtutes quænam cessent in celo, S. Bernard., CLXXXIV, Tales erunt homines in celo quales nunc sunt boni angeli, S. Anselm., CLVIII, 595, 596. — Martyres in celo nobis cicatricis suæ corona monstrabit, S. Ambros., XV, 1845, 1846. — Sanctis in celis secure laudantur, S. Bernard., CLXXXIII, 476. — De operatione et gaudio beatorum, Honor. Augustod., CLXXII, 1169. — Beatorum liberum arbitrium quale erit, S. Aug., XLI, 802. — In beatis erit inamissibilis voluntas pietatis et æqualitatis quomodo et felicitatis, *ibid.* — Liberum arbitrium erit ab omni malo liberatum, S. Anselm., CLVIII, 804, 805. — Sicut essentia in beatis erit quodam modo immutabilis, *ibid.* — Beati erunt omnipotentes suæ voluntatis ut Deus suæ, *ibid.*, 238, 816. — Beatorum corpora, auro clara, vitro perspicua designantur, S. Gregor. Mag., LXXVI, 84. — Certe ubi valuerit spiritus protinus erit corpus, S. Hildefons., XCVI, 520. — Oculi corporei habebunt suum officium, S. Aug., XLI, 798. — Beatorum scientia, S. Aug., XL (App.), 996; S. Patricius, LIII, 852, 857. — Quid in gloria positi cognoscemus, Aurel. Cassiodor., LXX, 1303. — Sancti jam in luce veritatis positi, S. Aug., XLIII, 188. — Beatorum scientia et sapientia erit plena et perfecta, *id.*, XLI, 724. — Nihil ignorant beati ubi scientem omnia sciunt, S. Gregor. Mag., LXXVII, 576. — Id quod est extra cogniti sunt, S. Aug., XLI, 784. — Omnia videbunt unde absentes sunt corpore, *ibid.*, 797. — Ad omnia videnda non indigebunt oculis corporeis, *ibid.*, 798. — Oculis corporis jam spiritualibus in corporalia videbunt, *ibid.*, 799. — Anima in celo major, videbit quam speravit et credidit, Vener. Godefrid., CLXXIV, 925. — Sancti in celo vident quæ in terris fiunt, S. Gregor. Mag., LXXV, 999. — Non impiorum sed sanctorum animarum tantum sciunt quid possit a viventibus agi, S. Hildefons., XCVI, 492. — Animæ iustorum de sua gloria lætantur,

de absentia autem nostra sollicitantur, Honor. Augustod., CLXXII, 1162. — In coelis expectant nos, S. Bernard., CLXXXIII, 93. — Sancti ignorant salutem aut damnationem vivorum, Alan. de Insulis, 374. — Ignorant diem iudicii, *ibid.* — Utrum aspicere valeant aut boni malus in dolore, aut mali bonos in requie constitutos, S. Hildefons., XCVI, 520 *et seqq.* — Boni videbunt conscientias malorum sed non vice versa, Richard. a S. Victore CXCVI, 1179. — Sancti sciunt quid agatur in suppliciis, S. Aug., XLI, 784; S. Hildefons., XCVI, 520. — Iustorum non offuscat beatitudinem aspecta poena reproborum, Petrus Lombard., CXII, 962. — Gaudent visis malorum suppliciis, S. Bernard., CLXXXIII, 215. — Crescit sanctorum gloria dum debita damnantur impij poena, S. Ivo Carnot., CLXI, 1014. — Cur in caelo sancti non miserantur reprobarum in inferno, S. Greg. Mag., LXXV, 758, 855; LXXVI, 691. — Antitheses beatorum et damnatorum, Honorius Augustod., CLXXII, 1175. — De statu miserorum et beatorum post iudicium, Petrus Lombard., CXII, 1008. — Sine scrupulo credendum est beatos habituros maiorem gloriam post iudicium quam ante, *ibid.*, 959.

De memoria beatorum, si tunc praecedentia mala teneant, Petrus Lombard., CXII, 944. — Memoria peccatorum beatitudinem non afficit, S. Greg. Mag., LXXV, 678. — Beatorum gaudium de permissis in via laboribus, S. Bernard., CLXXXIV, 981. — Quomodo beati malorum suorum obliviscantur, S. Aug., XLI, 805. — Ibi oblivionem pariter et recordationem habebimus, S. Hildefons., XCVI, 522. — Beati an dolent, Petrus Lombard., CXCI, 1146. — Dolent quod amplius pro adipiscenda beatitudine non laboraverint, Vener. Guibert. abb., CLVI, 675, 674. — Gaudent in assumptione animae beatæ, Vener. Godefrid., CLXXIV, 23, 24. — Beatorum actio quænam erit, S. Aug., XXXVIII, 1147. — Quid sanctorum exercitii in caelesti gloria, Vener. Guibert., CLXVI, 675. — Beati non convertuntur in Dei substantiam, S. Aug., XI, IV, 365. — In gloria ut sancti exerceant officia pia, hic eis praestita, S. Petrus Chrysolog., LII, 529. — Animæ sanctorum apparent quando volunt et quibus volunt, sive vigilantibus, sive dormientibus, Honor. Augustod., CLXXII, 1162. — Apparent in humano corpore assumpto de aere, *ibid.* — Sancti quid acturi post resurrectionem, Eegyptius, LXII, 815.

In caelo nullum malum.

A caelo omne exsulat malum, omne ibi abundat bonum, S. Bernard., CLXXXIV, 405. — Malorum omnium exclusio, Haymo, CXVIII, 881. — In caelo non est peccatum, S. Hieronym., XXII, 684. — Aeterna lætitia nulla vitiorum mole extenuatur, *ibid.*, 780. — Sancti naturam habebunt qua peccare si volunt non possunt, Eegyptius, LXII, 637 *et seqq.* — In paradysum frustra volunt Pelagiani concupiscentiam introducere, S. Aug., XLIV, 803. — In civitate superna nulla erit toleranda calamitas, nulla frenanda cupiditas, sed sola Dei et proximi retinenda caritas, *id.*, XXXIII, 525. — Nec quod pugnet erit, nec quod titillet, totum cedit in pacem, *id.*, XXXVII, 1860. — Nec in animo nec in corpore relinquetur quod rebellet adversus animam, *ibid.*, 1862. — Nec operosa actio, nec requies desidiosa, *id.*, XL, 545. — Nec fastidium, nec fames, *id.*, XXXV, 1405. — Nullum peccatum nec cum aliqua peccati cupiditate conductus, *id.*, XLIV, 600. — Nulla concupiscentia, *id.*, 155. — Beati non facient opera iniquitatis, *id.*, XXXVII, 1062, 1099, 1108, 1911. — Nullus tristitiæ aut culpæ locus, S. Bernard., CLXXXIII, 630. — Nulla invidia, S. Aug., XXXV, 1812; S. Hildefons., XCVI, 525; S. Petrus Chrysolog., LII, 639. — Beatorum gaudium multiplicatur ex beatitudine et gaudio aliorum, S. Anselm., CLVIII, 241, 818, 819. — Beati nullius egebunt ad corporis animæque substantiam, S. Hilari., IX, 876. — Electis non opus est alterius intercessione, et precibus, Vener. Godefrid., CLXXIV, 357. — In patria nulla erit indigentia aut labor sed perfecta requies et satietas, S. Fulgentius, LXV, 344. — In hac vita tristitia et solatium mista; non in futura, *ibid.*, 601. — Bene regnum Dei ætati comparatur, quia tunc meritoris nostri nubila transeunt, et vitæ dies æterni solis claritate fulgescunt, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1080. — Mors, luctus, dolor, clamor manseverunt in futura æternitate Richard. a S. Victore, CXCVI, 861. — Quam ineffabilis erit felicitas illa ubi nullum erit malum, ubi nullum deerit bonum, Alcuin., CI, 51; Smarag. abb., CII, 679. — Iusti possidebunt terram viventium, quæ est sine fine, sine dolore et gemitu, S. Bruno Heribol., CXLI, 159. — Vitam in qua noxia cuncta submoventur et omnia bona administrantur, Venerab. Godefr., CLXXIV, 424.

In caelo omne bonum.

Bonorum abundantia in caelo, S. Bernard., CLXXXIII, 595; CLXXXIV, 492; S. Ambros., XIV, 562, 563; S. Aug., XXXVIII, 707, 711; Haymo, CXVIII, 881; Raban. Maur., CXII, 1594; S. Anselm., CLVIII, 703, 795, 797, 798, 881, 882, 897. — Ibi in perfecta pace, bonorumque omnium possessione cum Deo creatore sine fine gaudebunt beati, S. Bruno Astens., CLXIV, 761. — Vita sempiterna, bonorum omnium promissio, S. Hieronym., XXIV, 531. — Tanta beatitudine donandi sunt quæ amplior esse non possit, Alcuin., C, 954; Radulphus Ardens, CLV, 1510. — In caelis voluptas, ubertas, vita et veritas, S. Bernard., CLXXXIV, 264. — Beatitudo lux est, pax et fons, *id.*, CLXXXIII, 104. — Meridies nesciens vespem, *ibid.*, 952. — In ea Dei triplex Dei fructio, *ibid.*, 472. — Cognitio Dei, vita æterna, beatitudo perfecta, voluptas consummata, *id.*, CLXXXIV, 486. — Requies a labore, iucunditas de novitate, de æternitate, securitas, S. Petrus Damian., CXLIV, 838. — Sanctorum et iustorum animæ conquiescent in caelo, S. Ivo Carnot., CLXI, 996. — Ibi erunt bona corporis et animæ, S. Anselm., CLVIII, 1172. — Bona quoad animam, S. Bernard., CLXXXIII, 473, 474, 826 *et seqq.* — Bona quoad corpus, *ibid.*, 473, 474. — Beatitudinis tua bona, *ibid.*, 526, 527, 529. — Triplex gaudium, *ibid.*, 466, 467. — Electi tria præstabunt in futuro, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 862. — Electos tria in futuro manent, *id.*, CLXXVI, 617; CLXXVII, 860. — Interna satietas, æterna iucunditas, iucunda voluptas, S. Bernard., CLXXXIV, 1142-1144. — In cellario celestis patriæ sunt quatuor suavitatis olei: corporum glorificatio, angelorum consociatio, ad dexteram Patris consessio, Dei visio, Thomas Cisterciens., CCVI, 57. — Coelestis convivii bona septem, S. Bernard., CLXXXIV, 634. — Felicitates æternæ dum frustra inductæ a Pelagianis, S. Aug., XLV, 1188.

In regno colorum qualis cibus erit, S. Aug., XXXVIII, 969. — In celesti mensa vescuntur cum angelorum choris, S. Petrus Chrysolog., LII, 635. — Angelorum choris admisti sunt sancti, S. Bernard., CLXXXIII, 906. — Audiunt semper coelestem symphoniam, S. Petrus Chrysolog., LII, 219. — Beatitudo angelorum crescit ex nostra, S. Bernard., CLXXXIII, 1110, 1111. — Satietas an sit in beatis, *id.*, CLXXXIV, 588, 589. — Fastidium in caelo nullum, *ibid.*, 735. — Beatis erit insatiabilis satietas, S. Augustin., 1645. — Beati sitientes satiantur et sitiunt satiati, S. Gregor. Mag., LXXVI, 91.

Cœlestis beatitudo æterna.

Regni Domini tempora, beatitudo, S. Hilari. IX, 693, 694. — Aeternitas beatitudinis, S. Hieronym., XXII, 820; XXVI, 190; S. Aug., XXXIV, 1289; XXXVIII, 665, 1778; XLI, 542, 543, 547; S. Prosper, LI, 391; S. Petrus Chrysolog., LII, 596, 430, 436; S. Leo, LIV, 173, 174, 176, 201, 221, 262, 302, 518, 440, 441, 442, 448, 458, 1056; Eegyptius, LXII, 882 *et seqq.*; S. Gregor. Mag., LXXVI, 581, 918; Raban. Maur., CX, 324; Haymo, CXVIII, 877; S. Bruno Heribol., CXLI, 86, 190, 287; S. Bruno Carthus., CLII, 800; S. Anselm., CLVIII, 217, 755, 754; S. Bruno Astens., CLXIV, 500; Rupert. abb., CLXIX, 961, 972; Venerab. Godefrid., CLXXIV, 470, 471, 484, 485. — Quidquid in sanctis fiet æternum et cum beatitudinis sensu, S. Hilari., IX, 255. — In caelo æternitas et veritas, S. Aug., XXXIV, 1070. — Vitæ æternæ dies, unus dies est sine occasu, *id.*, XXXVI, 202. — Beati omnes immortales erunt, *id.*, XLI, 751. — Beatorum immortalitas peccato auferri non poterit, *ibid.*, 405. — Vita hominis longissima nihil est ad æternitatem Dei comparata, *id.*, XXXVIII, 1176. — Aeternitati vita præsens comparata, velut punctum est temporis, Petrus Cantor, CCV, 352. — In altera vita mortem nec natura sollicite cavet, nec ignavia turpiter timet, nec sapientia fortiter sustinet, S. Aug., XXXIII, 464. — Illic omnes vivunt, nullus moritur, S. Petrus Damian., CXLIV, 838. — Sanctorum animæ in caelo gaudiis perfruuntur æternis, S. Ivo Carnotens., CLXI, 996. — Sancti et iusti æterna in tabernacula nos recipient, Eegyptius abb., LXII, 840. — Inferni supplicia et cœlestis beatitudo sine fine pariter permansura, Othlonus monachus, CXLVI, 72.

CAPUT V. — Quanti æstimanda et quantum concupiscenda cœlestis beatitudo.

Præsentis laboris merces consideranda, S. Hieronym., XXII, 424. — Vita æterna semper animo sibi proponenda S. Aug., XXXV, Quantum amanda, *id.*, XXXVIII, 519, 706, 1385, 1387; XXXIX, 1515, 1515. — Gaudia æterna meditanda, *id.*, XL, 823. — Beatitudo æterna ob oculos ponenda, S. Greg., Turonens., LXXI, 1119, 1121. — Gaudium contemplatio commendatur, S. Bernard., CLXXXIII,

312. — Anima cogitatione et aviditate in caelos commoratur. *ibid.*, 1075, 1076. — Gloriam celestis meditatio, *id.*, CLXXXIV, 124. — Consideratio patrie celestis, S. Anselm., CLVIII, 711, 742.

Vita aeterna concupiscenda, S. Benedictus monac. pater, LXVI, 324; Smaragd. abb., CII, 620; Greg. Turon., LXXI, 1150, 1155, 1158; S. Anselm., CLVIII, 591, 592, 595 *et seqq.*; Rupert. abb., CLXVIII, 995, 996; S. Bernard., CLXXXIII, 477, 479, 933; CLXXXIV, 236, 237, 505. — Coelestem patriam ubi nos sancti expectant, anhelare, S. Aug., XXXIX, 3160. — In futuram vitam debet esse Christianorum intentio, *id.*, XXXVIII, 1196; XXXIX, 1630. — Vitam beatam omnes capiunt, S. Benedictus, LXVI, 328. — Omnes volunt adipisci, Aurel. Cassiodor., LXX, 856. — Aspiratio ad coelestem patriam, S. Bernard., CLXXXIII, 163, 591 *et seqq.* — Ad visionem beatam, *id.*, CLXXXIV, 235. — Triforme electorum desiderium, unanimiter habitare in Domino, victoriam obtinere de mundo, praesentialiter frui Deo, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 860; S. Bernard., CLXXXIV, 1142. — Monasticarum lacrymarum tres origines, desiderium celestis patrie, Hildebert. Anomani., CLXXI, 886. — Beatitudinis delatio auget desiderium ejus et meritum, *ibid.*, 701. — Considerata luce patrie celestis mens in extasim raptur, S. Greg. Magn., LXXVI, 417. — Vitae futurae recordatio liquescere facit animam, S. Bernard., CLXXXIV, 217. — Anima silit ut Deum videat, caro silit ut resurgat, S. Greg. Magn., LXXXI, 1030. — Desiderium aeternae vitae virginis filius conversae animae dici potest, Vener. Godefr., LXXIV, 767. — Coelestis patrie desiderium novae legi potissimum convenit, S. Bernard., CLXXXIII, 1049. — Satietas desideriorum vita aeterna, *id.*, CLXXXIV, 588. — Bona celestia quoniam siliat, Richard. a S. Victore, CXCVI, 862.

Aeternitas querenda, S. Aug., XXV, 1638. — Aeternitatem, veritatem, beatitudinem omnishomo querit, *id.*, XLII, 887. — Non est hic quod querimus, *ibid.* Coelestis patrie gloria expeunda, S. Leo, LV, 159. — Vita aeterna sollicitius perscrutanda, Eugypius, LXII, 562. — Regnum Dei et iustitiam ejus querere, Beda Vener., XCIV, 171.

Ad caelum oculis erigamus, illo nobis contendendum esse arbitremur, illam sedem praefendam terrenis omnibus potemus, S. Ambros., XVI, 1135. — Sit gressus ad superiora, *ibid.*, 1035. — Vita si diligitur, ibi acquiratur ubi nulla morte fruitur, S. Aug., XXXIII, 486. — Vitam aeternam petere non desinamus, donec ad eam perveniamus, *id.*, XXXVI, 206. — Ad illam unam vitam quam cum Deo et de Deo vivitur, caetera quae utiliter et decenter optantur sine dubio referenda sunt, *id.*, XXXIII, 499. — Vita nostra modo spes est, postea aeternitas erit, *id.*, XXXVII, 1572. — Vita vitae mortalis spes est vitae immortalis, *ibid.*, 1589. — Glorificatio sanctorum donorum est perfectissimum, S. Fulgent., LXV, 164. — Si amor ad regnum non trahit, timor manet, S. Greg. Magn., LXXVI, 1117. — Regnum caelorum tantum valet quantum habes, Radulphus, CLV, 1707; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1090. — Animae ad patriam coelestem aspiranti quot causae sint lugendi, S. Gregor. Magn., LXXVI, 75, 76. — Quae sint beatitudines ad quas omnis Christianus aspirare debet, explicatur, S. Bruno Astens., CLXV, 97. — De amore celestis patrie libri tres, Haymo Halberstat. episc., CXVIII, 875-958. — Ad caelum alis spiritalibus evolandum docet Apostolus, S. Ambros., XVI, 286; S. Petrus Chrysolog., LII, 524. — Vitae hujus laboribus moventur sancti ad desiderandam patriam aeternam, S. Gregor. Magnus, LXXV, 756. — Excitatio ad desiderium supernum et aeternam beatitudinis, S. Bernard., CLXXXIV, 264 *et seqq.* — Beatitudinis spes meliores reddit, Tertullian., I, 529. — Caelo dignos efficit, Vener. Godefrid., CLXXIV, 787, 788. — Sancta spes est adipiscendi regnum Dei et iustitiam ejus, S. Anselm., CLXII, 592. — Recordatio patrie celestis quantum peccatoribus est utilitatis, S. Gregor. Magn., LXXVI, 414. — Coelestis gaudii memoria orantes quam suaviter officiat, S. Bernard., CLXXXIII, 591. — Ejus recordatione expellendae affectiones vitiosae, *ibid.*, 626. — Lacrymae ex desiderio celestis patrie fusa, S. Beatae; S. Greg. Magn., LXXV, 880; LXXVI, 291. — Regni celestis carnalis excogitatio, S. Aug., XL, 1007. — Aeterna bona non carnaliter cogitanda, *id.*, LXXVI, 488. — Aeternitatis praemia praestolantes, vires ex adversitatibus sumunt, S. Gregor. Magn., LXXVI, 56. — Prae amore celestis patrie exilii poenas amamus, *id.*, LXXV, 775. — Dum amor celestis patrie provocat, hujus vitae cruciatus impellat, *id.*, LXXVI, 359, 360. — Requiem aeternam desiderat qui pondus diei in hac vita portat, *id.*, LXXV, 809. — Vita praesens non propter se amanda, sed propter futuram toleranda, *id.*, LXXVI, 562.

Beatitudinis adipiscendae spe mala hujus vitae plii fortiter perferunt, S. Aug., XXXIII, 668. — Caeli desiderio vitae hujus prolixitate luxere plures sancti, S. Hilarius, IX, 650. — Omnia pro aeternae vitae ademptione abjicienda, S. Aug., XXXIII, 499. — Vita praesens in comparatione vitae aeternae, non vita sed mors deputanda, *ibid.*, 223; XXXVII, 1555; S. Greg. Magn., LXXVI, 1274. — Vita praesens spe futurae contemnenda, S. Aug., XXXIX, 1517; Godefrid. abb., CLVII, 184. — Divites caelum respicientes conculcant terrena, S. Petrus Chrysolog., LII, 348 *et seqq.* — Pro spe aeternorum levissimum docendum est temporalium deirimentum, S. Leo, LIV, 510. — Cor, terrenis despectis, ad sola coelestia suspirat, S. Greg. Magn., LXXVI, 417, 479. — Beatitudinem qui amat, omnia terrena parvi, pendit, Vener. Guibert. abb., CLVI, 219. — Contemptis terrenis querenda coelestia, S. Bernard., CLXXXIII, 91. — Prosperitas terrena gaudia superna impedire non debet, S. Leo, LV, 68. — Mala temporalia despiciunt qui retributiones aeternas considerat, Aurelius Cassiodor., LXX, 460. — Desideriis celestibus quo magis anima afficiuntur, eo amplius terrenis emoriuntur, *ibid.*, 1082, 1083 *et seqq.* — Temporalia aeternis comparata angusta sunt et contemnenda, S. Greg. Magn., LXXV, 675, 795, 985. Desiderans aeterna lassatur ab amore temporalium, *ibid.*, 675, 829, 987, 1115, 1116; LXXVI, 559, 905. — Coelestia sapientia terrena desipiunt, *ibid.*, 1114; S. Bernard., CLXXXII, 258; CLXXXIV, 929, 1020; Alanus de Insulis, CCX, 591, 592. — Monachi debent terrena oblivisci et ad coelestia anhelare, Hildebert. Anomani., CLXXI, 876. — Post grandia maris pericula transiunt caelorum portum festinemus intrare, S. Hieronym., XXII, 793.

Pro aeterna gloria certandum, S. Petrus Chrysolog., LII, 524 *et seqq.* — Gloriam aeternam laboremus possidere, *ibid.*, 540. Ad coelestem patriam toto desiderio, totis viribus suspiramus et tendamus, Radulphus, CLV, 1521. — Invitati illuc festinemus intrare, S. Greg. Magn., LXXVI, 1129. — De intranda celesti requie ad quam festinandum, Raban. Maur., CXII, 732. — Ad caelum tendentes non declinant a Dei itinere, Rupert., CLXVII, 1082. — Spes beatitudinis futurae martyrum fortitudo, S. Aug., XXXVII, 1678; XXXVIII, 1425. — Alacri animo pereunt martyres in melius reparandi, S. Maximus Taurinens., LVII, 705. — Sancti spem habent iustitiae et jucunditatis aeternae, S. Prosper Aquitan., LI, 348. — Pii homines ad coelestem patriam aspirant, Raban. Maur., CXIII, 1220. — Sancti quamvis corpore in terra sint, Spiritu tamen ipsum caelum volando transcendunt, S. Bruno Ast., CLXIV, 569, 570. — Ejus est mortem timere qui ad Christum ire non vult, S. Cyprian., IV, 584. — Repugnat ut petamus in saeculo diu vivere qui petimus regnum Dei velociter advenire, *ibid.*, 535. — Bonorum futurorum certa promissio ad mortem fortiter obviandum incendere debet, S. Maximus Taurin., LVII, 326. — Praesens vita spernenda ut futuram assequamur, S. Paulin. Nolan., LXI, 670. — Felicitas aeterna longe potior est vita praesenti, Aurel. Cassiodor., LXX, 434. Tadio hujus vitae ad aeternam requiem sancti semper anhelant, S. Gregor. Magn., LXXV, 986. — De gemitis animae suspirantis ad coelestem patriam, S. Bernard., CLXXXIII, 1062. — Quotidie morimur, quotidie commotamur et tamen aeternos esse nos credimus, S. Hieronym., XXII, 661. — Caeli oblivioni quas poenas imprectur propheta, S. Hilarius, IX, 780, 781. — Vitam aeternam quantum homines negligant praesens vita temporalis, S. Aug., XXXV, 1747. — Ad promissum regnum qui non anhelat, ignavus, S. Petrus Chrysolog., LII, 404. — Praemia patrie celestis qui negligunt, in suis hic voluptatibus cadunt, S. Gregor. Magn., LXXV, 961. — Qui iustitiam simulant, aeternae retributionis spem non habent, S. Bruno Astens., CLXIV, 636. Vita praesens inter caelum et infernum sita utriusque civis habet perscriptos, S. Greg. Magn., LXXVI, 1284. — Vitae aeternae spes quibus modis fovetur, S. Hilarius, IX, 570. — Nutriunt sanctae scripturae sensu et intelligentia, Vener. Godefrid., 767. — Martyrum laudibus ad coeleste praemium populos accenditur, S. Zeno, XI, 451. — Mercedis spem non tollit amor Dei gratuitus, S. Aug., XXXIII, 1482. — Thesaurus noster in caelo repositus conservatur, S. Petrus Chrysolog., LII, 205. — Temporale plus diligitur antequam habeatur aeternum ardentius diligitur adeptum quam desideratum, Eugypius, LXII, 945.

Aeternum omnium rerum praestantissimum, *ibid.*, 1083, 1084. — Qui petit ore et corde non desiderat vitam aeternam, clamans tacet, S. Gregor. Magn., LXXVI, 237, 238. — Coelestium praemiorum gustatio, *ibid.*, 905, 904. — Dilectio temporalium et aeternorum, Hugo, CLXXVI, 955 *et seqq.* Gaudendum summopere est cuicunque in regno Dei esse vel ultimum, S. Greg. Magn., LXXVI, 1156. —

Amore celestis gloriæ graviora sentiantur peccata perpetrata, LXXVI., 582. — Mors est in voto ei qui tangitur celestis vitæ desiderio, id., LXXV., 775. — Cælum qui possidet quid illi cum terra, S. Petrus Chrysolog., LII, 269.

CAPUT VI. — *Quibus danda et quibus neganda.*

Regnum cælorum qui gentes rapiant Judæis, S. Hilar., IX, 980, 981. — Quis Deum videat, S. Ambros., XIV, 977. — Quis ille vir qui vias sibi operiat gradusque admoveat per quos ad cæli ascendat regiam, id., XVI, 1152, 1153. — Felix omni dignus beatitudine quis sit, S. Hieronym., XXII, 965. — Regnum Dei intra quos sit, id., XXIV, 500. — Regni Dei qui possessores, S. Aug., XXXII, 612. — Quis magnus et quis minimus in regno cælorum, id., XXXVIII, 1168. — Quinam felices æternum futuri sint, S. Fulgentius, LXV, 550. — Quinam celestem intrent civitatem, S. Greg. Mag., LXXVI, 777, 859. — Hoc ascensu quis dignus, S. Bernardus, CLXXXIII, 628. — Quibus et quando cælum aperiatur, Robertus Pullus, CLXXXVI, 850. — Paradisi legitimi possessor est Deus, homo vero advena illius, Rupert., CLXVII, 268. — Martyribus patent cæli, S. Cyprian., IV, 532. — Martyres ad divina domicilia properant, *ibid.*, 419. — Relictio mundo cælum petunt, *ibid.*, 292. — Inter angelos stant, *ibid.* — In paradiso apostoli et martyres, *ibid.*, 601. — Martyres statim Deum vident, *ibid.*, 674. — Martyres mortuis regibus in perpetuum regnum celestis gratiæ honore succedunt, S. Ambros., XV, 1807, 1808. — Corona martyrum de rosas et violis plectitur, confessorum de liliis, S. Hieronym., XXII, 905. — Cælestibus præmiis etiam ante iudicium honorantur martyres, S. Augustin., XXXIX, 2155. — Quanto fortius martyres decertant, tanto densior corona martyrii, id., XL, 299, 678. — Martyrum maxima præmia, id., XXXVIII, 1281. — Martyrum merces Christum sequentibus et fidem servantibus parata, *ibid.*, 1579, 1594. — Martyrum gloria insipientibus abscondita, *ibid.*, 1400. — Martyrum gloria conquiritur effusione sanguinis, S. Petrus Chrysolog., LII, 512 et seqq. — Qui non exhorret martyrum patientiam perveniet ad eorum gloriam, Raban. Maur., CX, 68. — Illi cælorum regna consequentur qui pro Christianorum defensione vitam profundunt, S. Ivo Carnot., CLXI, 719.

In cælo virgines, S. Cyprian., IV, 602. — Virgines in cælo familiariter Deo adhærescent, S. Paulin. Nolan., LXI, 472. — De tribus commodis futuræ vitæ quæ obtinebunt virgines, auctor. incert., CLXXXIV, 6.9.

Regnabunt cum Christo qui ad sacrilega edicta non consenserint, S. Cyprian., IV, 674. — Confessione vocis unius patent regna, *ibid.*, 800. — Paradisus Dei testibus floret, *ibid.*, 795.

Continentes manet celestis beatitudo, Vener. Godefrid., CLXXIV, 1112.

Nonnulli a pacificis Deus videbitur, S. Aug., XXXVIII, 162. — Visio Dei nonnulli mundicordibus speciatim promissa, *ibid.*, 568. — Mundatis oculis cordis lætitia patriæ celestis aperitur, S. Greg. Mag., LXXVI, 292. — Stipendium peccati mors, justitiæ vita æterna, S. Augustin., XXXIII, 881. — Ad refrigerium justi vocantur, S. Cyprian., IV, 532. — Justi habitatores cæli jure vocantur, S. Ambros., XVII, 855. — Cælum ad Deum transacta hac vita petunt justi, S. Augustin., XXXV, 2571; XL, 1165. — Justis dabit Christus vitam, regnum, gloriam; justi in morte illudunt mortem et ad vitam transferuntur, S. Petrus Chrysolog., LII, 512 et seqq. — Justi in regno cælorum hostiæ ipsi erunt, S. Aug., XI, 706. — Justi mundi humilia relinquentes ad superiora celestis vitæ fidei suæ verticem sustulerunt, S. Maximus Taurinens., LVII, 6.8. — Regnum cælorum penetrare valebit qui hic recte vivere studuerit, S. Greg. Mag., LXXVI, 1117. — Solum hominis bonum intrabit in gaudium Domini sui, Beda Venerab., XCVI, 100; S. Anselm., CLVIII, 607, 608, 753, 754; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 759; S. Bernard., CLXXXIV, 1141. — Hæc est vera et unica merces eorum qui secundum Deum contristantur, de perpetua ejus visione gaudere, *ibid.*, 158. — Merces justi visio Christi, Raban. Maur., CXI, 719. — Sanctorum et justorum animæ in cælo cum Christo, Rotherius, CLXXXIV, 710. — Beati possident terram viventium, S. Aug., XXXVIII, 1420. — Introibunt justi in domum Christi, id est ecclesiam sive celestem Jerusalem, S. Bruno Herbipalensis episc., CXLII, 59. — Sanctis et justis pro maledictis injuste illatis præmium redditur, S. Ivo Carnot., CLXI, 829. — Qui bene vivunt catholici vitam æternam habebunt, *ibid.*, 76; S. Aug., XL, 677. — In altera vita justi et poenitentes, Ven. Godefrid. abb., CLXXIV, 1114, 1145. — Paradisus solis patet immaculatis et quomodo, S. Bernard., CLXXXIII, 616. — Cælum nemini intercluditur

nisi ei quem sua professio vocis excluderit, S. Ambros., XIV, 551; XV, 1752. — Nulla Dei regno infirmior ætas id., XIV, 548; XV, 1756. — Nullus etiam sexus, id., XV, 927, 928; S. Tertull., I, 507. — Nuptiæ Agni ornantur confessorum livore, martyrum sanguine, liliis virginum, coronis etiam sacerdotum, S. Ambros., XVI, 175, 1354. — Regnum Dei quibus promissum, S. Aug., XXVII, 619, 674. — Vincenti reservata corona, S. Petrus Chrysolog., LII, 552 et seqq. — Fidelibus certantibus promittitur, *ibid.*, 259. — Militantibus in terra dantur coronæ celestes, *ibid.*, 585. — Beatitudo non otiosis sed laborantibus promissa, S. Leo, LIV, 252. — Regna cælorum expeditos et alarum levitate subnixos habitatores desiderant, S. Hieronym., XXII, 955. — Regnum cælorum constat omnes ingressuros honos, donante gratia, et nullo malo, merente nequitia, S. Prosper Aquitan., LI, 87. — Vitam æternam simul accepturi sunt homines, S. Aug., XXXV, 1751. — Omnes qui in Domino moriuntur beati sunt quia post meritum virtutis perveniunt ad præmium beatitudinis, Wernerus abb., CLVII, 1155. — Regnum cælorum sine discrimine datur iis quos fides commendat et aufertur a malis, Rupert. abb., CLXXVII, 562. — Regnum cælorum est præmium Evangelium recipientium et prædicantium, *ibid.*, 1434. — Manet baptizatos penitentes, martyres et confessores, Vener. Godefrid., CLXXIV, 983, 1118. — Regnum cælorum alii violenter rapiunt, alii mercantur, alii furantur, alii compellunt ipsum intrare, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 861; S. Bernard., CLXXXIII, 726. — Beatus hic et in cælo qui Deo et hominibus dilectus est, S. Bernard., CLXXV, 106, 107. — Vitæ æternæ capax, verus poenitens, bonus obediens, amabilis socius, fidelis servus, id., CLXXXIV, 493. — Ad cælum pervolat poenitens, S. Petrus Chrysolog., LII, 656. — Illi soli in æternum regnabunt in terra viventium qui hic omnem terrenitatem omnemque vanitatem sibi subdiderunt, Rodolph., CLV, 1517. — Quærentibus vitam æternam Deus reddit gloriam, id est claritatem corporis et illuminationem animæ, S. Bruno Carthus., CLIII, 765. — Timetibus se dat Dominus sanitatem incorruptionis, vitam immortalitatis et benedictionem perpetuæ hereditatis, Raban., CLX, 1009. — Equaliter patet omnibus aula celestis, S. Hieronym., XXII, 581; S. Anselm., CLVIII, 918, 919. — Nulla conditio excluditur ab illa, id., XXVI, 584. — Ad regnum Dei invitati omnes, S. Aug., XXXVIII, 510. — Ad vitam æternam omnes tendimus, id., XXXV, 1574. — Beatitudinem non omnes qui volunt adipiscuntur, id., XXXIII, 395; S. Anselm., CLVIII, 535-558. — Ad regnum cælorum vocantur cum fortibus imbecilles, S. Greg. Magn., LXXVI, 777, 859. — Regnum celeste æque Judæis ac gentibus, justis et injustis ad fidem conversis aperitur, *ibid.*, 1018. — Regnum Dei nemini præcluditur ad donum scientiæ, Rupert., CLXIX, 271, 272. — Cur tam pauci ad beatitudinem perveniunt, S. Aug., XXXII, 1257. — De iis qui statim mercedem accipiunt et coronantur, S. Cyprian., III, 756. — Ad cohabitationem Dei non eligantur omnes, S. Hilar., IX, 415, 417. — Regnum cælorum quis prave, quis recte desiderat, S. Aug., XXXVIII, 489. — Vitæ futuræ nemo idoneus esse potest qui se ad illam non exercuerit, id., XXXVII, 1937. — De vita æterna nemo securus in hac vita, id., XLV, 1031. — Regnaturus propria dimittit, S. Petrus Chrysolog., LII, 263. — Abjiciat villam, *ibid.*, 269. — Certus de regno mundana despiciat, *ibid.* — Regnaturi sua præmittant per manus pauperum, *ibid.* — Deus sanctos magnificat, S. Leo, LV, 91. — Contemptibiles qui in hac vita habentur, in alia induti gloria et majestate apparebunt, S. Maximus Taurin., LVII, 323, 329. — Animæ piorum corporibus exutæ in paradysum ad Deum statim vadunt, Gennadius Massiliensis., LVIII, 1049, 1050.

Veram justitiam nisi justificatus non habet, veram gloriam nisi glorificatus non habet, S. Fulgentius, LXV, 164. — Vitam beatam accipiemus, si nos huic vitæ mortuos æstimemus, *ibid.*, 349. — In regnum cælorum intra bit qui facit voluntatem Dei, Victor Capuan., LVIII, 275. — Quicumque se humiliaverit erit major in regno cælorum, *ibid.*, 301. — Patriam celestem quidam vindicant quam tamen non amant, S. Greg. Mag., LXXVI, 418. — Regnum cælorum an possit dari murmurantibus, *ibid.*, 1155. — Beatitudinem in spe quinam habeant in hac vita, S. Petrus Damian., CXIV, 554. — Qui sollicite studet dum hic vivit bonis moribus et bonis operibus ascendere, in cælo collocabitur, S. Anselm., CLIX, 171. — Quæ animæ aliquando beatæ aut quæ aliquando miserræ futuræ sint, comprehendi non potest ab homine, id., CLVII, 216, 217. — Nulla anima injuste privatur summo bono, *ibid.*, 218. — Beatitudinem omnes volunt etiam injusti, *ibid.*, 344, 345. — Beatus esse non potest qui non vult beatitudinem, *ibid.* — Tot homines assumuntur ad beatitudinem

quot in ea remanserunt angeli, *ibid.*, 589. — Nullus ad beatitudinem pervenire valet cum peccato, *ibid.*, 592, 594, 596, 598. — Qui non solverit Deo quod debet, non potest esse beatus, *ibid.*, 594-598. — Necessae est aliquos homines ad beatitudinem pervenire, *ibid.*, 598.

Quales esse debent qui gloriam Domini videre desiderant, S. Anselm., CLIX, 601, 605. — In coelestem patriam nullus intrabit sine bonis operibus, S. Bruno Astens., CLXIV, 526. — Non omnes ad quos Deus locutus est beati et electi, Rupert. abb., CLXIX, 1536. — Baptizatus cur coeli sint aperti, Robert. Pullus., CLXXXIV, 818. — Quid sit baptizatis coelos aperti, *ibid.*, 849. — De duplici ordine salvandorum et damnandorum, *ibid.*, 1005. — Beate quietis honore miseriam vitae laboriosae Lazarus demutat, S. Hilarius, IX, 624, 635. — Secum ad coelestem patriam perduxit Christus quos ex inferno liberavit, S. Aug., XXXIX, 2195; Raban. Maur., CXII, 1484. — Corpus Mariae assumptum est in coelum, Alan. de Insulis, CCX, 61. — Paradisus latroni promissus, S. Augustus, XXXIX, 712. — Latro quomodo die mortis Christi in paradiso cum ipso fuit, *ibid.*, XXXIV, 835. — Coelum latronis introitu honoratum, *ibid.*, XXXIX, 2019. — Caecilia se et sponsum ad caelestia perduxit, S. Leo, IV, 139. — S. Clementem, habitatio caelestis recipit, *ibid.*, 141. — Paradisus quotidie poenitentibus aperitur, S. Greg. Mag., LXXVI, 1065. — Homines pene desperantibus coelestem gloriam promittit Deus, *ibid.*, 414.

Regnum coelorum quibus denegabitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1176. — Non soli haeretici sed et qui male vivunt ad regnum Dei non pertinent, S. August., XLIII, 170. — Qui vestem nuptialem perdiderit coelorum regnum ingredi non poterit, S. Zeno, XI, 1062; Hincmarus Remensis archiepisc., CXXV, 562. — Rebaptizati regnum Dei possidere non possunt, quia vestem nuptialem perdiderunt, S. Zeno, XI, 1045. — Non intrant in regnum coelorum qui tantum dicunt: Domine, Domine, Victor Capuanus, LXVIII, 275; Raban. Maurus, CX, 387. — Pravi homines S. Greg. Mag., LXXVI, 551. — Luxuriosi et superbi, Smaragdus, abb., CII, 546. — Improbri et scelesti, Beletus, CCII, 786. — Catechumeni etsi in bonis operibus defuncti, Alcuin., C, 519. — Nisi quis denuo renatus fuit non potest videre regnum Dei, Hugo a S. Victore, CLXXV, 844. — Justitia Christiani abundare plus debet quam Scribarum et Phariseorum ut intrare possit in regnum coelorum, Raban. Maur., CX, 559; Beletus, CCII, 403.

A visione Verbi quanam avocant, S. Aug., XXXV, 1540. — A vita aeterna hominem nisi peccata non separant, *ibid.*, XLIV, 129, 141. — A regno Dei excludit vel unum crimen, *ibid.*, XLIII, 171. — Si homo primus non percelleret coelum ei et posteris eius patuisset, S. Gregor. Magn., LXXV, 176, 177. — Peccatis nostris coelum factum est longinqua regio, Ven. Godefrid., CLXXIV, 775. — Pravorum morum statibus homines a patria reperiuntur, S. August., XXIV, 25. — Peccatum iter coeli debitum retrahit ad infernum, Robertus Pullus., CLXXXVI, 763. — Peccatum originale et personale excludunt a regno Dei, S. Anselm., CLVIII, 454, 455. — Regnum Dei caro et sanguis non possidebunt, S. Aug., XXXIX, 1619. — Spiritualia nequitia habitare non possunt regnum coelorum ubi habitat sapientia aeterna, Raban. Maur., CXII, 470. — Voluptas sola nos paradiso exiit, S. Ambros., XVI, 1195. — Homo expulsus est paradiso consiliis diaboli, S. Hieronym., XXIII, 214. — Diabolus ut regnum Dei a nobis elonget, S. Petrus Chrysolog., LII, 401. — A regno Dei secundas nuptias rejiciunt quidam, S. Hieronym., XXVI, 259. — Ab hoc discessimus per delectationes illicitas: ad eam revertimur per poenitentiam, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1115.

CAPUT VII. — Quando datur coelestis beatitudo.

In paradysum revocabitur homo qualis inde palus est, Tertull., II, 835. — Reditus ad paradysum unde Adam excessit, figura, S. Hilarius, IX, 961. — Vitae aeternae post longam invitator Christus, Tertull., II, 421. — De hoc mundo recedentibus immortalitas atque aeternitas promissa, S. Cyprian., IV, 586. — Beatitudinis aeternae promissiones in prophetis, S. Aug., XLI, 755. — Per Jeremiam praedicta est merces aeterna, *ibid.*, XLIV, 921. — Regnum coelorum non promissum fuit in Veteri Testamento, S. Hieronym., XXIII, 525; S. Aug., XLII, 125, 130. — Regni coelorum, nomen non in veteribus libris invenitur, sed in novis, *ibid.*, 368. — Primum praedicatur in Evangelio, S. Hieronym., XXIII, 525. — Regnum coelorum primum Joannes Baptista expresse praedicavit, Rupert. abb., CLXVIII, 1551, 1552 *et seq.* — Regnum Dei promissum, S. Augustin., XXXVIII, 631. — Paradysum promittit qui pendet in ligno, S. Anselm., CLVIII, 210,

211. — Evangelium bona aeterna promittit, Rupert. abb., CLXVIII, 101. — Vitae aeternae promissio firma, Alan. de Insulis, CCX, 246. — Dierum longitudo hic promissa vita est aeterna, S. Bernard., CLXXXIII, 249, 250. — Spes et promissio peculiaris vitae aeternae Othlono a Deo facta, Othlon., CXLVI, 545. — Merces aeterna pertinet ad Novum Testamentum, S. Aug., XLIV, 225, 226. — Mercedis a Deo promissae certitudo, *ibid.*, XXXVIII, 237. — Regnum Christi in coelestis Jerusalem tempora reservatum, S. Hilarius, IX, 258, 259. — Ex quo in regnum Dei Patris provehemur, *ibid.*, 583. — Merces debita sanctis reposita est in aliam vitam, Rupert., abb., CLXVII, 1475. — Pax plena et perfecta alteri vitae reservatur, S. Bernard., CLXXXIII, 102, 517. — Cordis pax plena futurae vitae reservata, *ibid.*, 517. — Vitae brevi succedit aeternitas, S. Greg. Mag., LXXV, 908, 999. — Post vitae praesentis angustias aeternae latitudo, *ibid.*, LXXVI, 972. — Post hanc vitam beatitudo et requies sequitur, S. Bruno Astens., CLXIV, 298. — Cras futuram, *Hodie* praesentem vitam designat, S. Bernard., CLXXXIII, 1475. — Vita praesens vespere, mane futura, Vener. Guibert., CLVI, 39, 40. — Vita nostra duplex sempiterna et temporalis, S. August., XXXVI, 725; XL, 515. — Felicitas animarum alta ante, alia post resurrectionem, *ibid.*, XXXVIII, 1282. — Ex merito praeteritae voluntatis exedentes a corpore aut quies excipit aut poena, S. Hilarius, IX, 322. — Beatitudinem inter et miseriam non est medius status in quo possit esse creatura rationalis, S. Aug., XXXVIII, 852, 1537; XLI, 266. — Omnis anima humana aut semper misera, aut aliquando beata, S. Anselm., CLVII, 218. — Rationalis natura Dei contemplative beata vel est vel futura est, *ibid.*, 581, 582. — Duae sunt vitae hominis in corpore, una ante mortem, altera post resurrectionem, S. Greg. Mag., LXXVI, 561.

Duas vitas sibi divinitus praedicatas novit ecclesia quarum una in tempore, altera in aeternitate, etc., Haymo, CXVIII, 883. — Triplex est status animarum sanctarum, primus in corpore corruptibili, secundus sine corpore, tertius in corpore jam glorificato, etc., Hugo a S. Victore, CLXXVII, 811. — Animarum post mortem tria receptacula, S. Bernard., CLXXXIV, 1057, 1058. — Tria sunt loca, coelum, terra, infernus et habent singula habitatores suos, S. Bernard., CLXXXIV, 1111. — Exponctis morte ad immortalitatem venire, S. Cyprian., IV, 585. — Paradiso mors restituit Christianos et regno, *ibid.*, 601. — Ad immortalitatem morte transgredimur, *ibid.*, 597. — Ad regni sedem venimus, *ibid.*, 498. — Refrigeria paravit Deus, *ibid.*, Deus, *ibid.*, 514. — Beata vita nobis per misericordiam Dei praeparatur, S. Hilarius, IX, 405, 404. — Deus beatitudinis suae hominem participem condidit, *ibid.*, 269, 270. — Morientes fideles in sinu Abraham servantur donec regnum coelorum adeant, *ibid.*, 660, 661. — Vita post hanc vitam in Abraham sinu, in qua nomen Dei benedicitur, *ibid.*, 404. — Privilegia post hanc vitam, S. Hilarius, IX, 887 *et seq.* — Vita nisi ad lucrum aeternitatis suscepta, miseriarum erit origo, non vita, *ibid.*, 590. — Aeterna ad fruendum temporalia praestet Deus ad utendum, S. August., XXXVIII, 413. — Vitae molestias non aegre sustinet fides, sed velut beatitudinis rudimenta reputat, *ibid.*, 56. — Vitam futuram optavit David, *ibid.*, 576. — Hinc eam ostenditur sperare quod ad vitam adspirat quae nondum potuit, *ibid.*, 510, 511. — Vitam veram sciens David se hic obtinere non posse, aeternam sperat, *ibid.*, 602, 603. — Vita alta beatior, S. Hilarius, IX, 404. — Beatitudo vera non hic invenitur, S. Ambros., XV, 1404. — Aristotelis et Peripateticorum ac Pythagoricum dogma de beatitudine prius ab Abrahamo agnitum, S. Ambros., XIV, 490. — Sancto-ram vita non hic in terris sed in coelo est, *ibid.*, XVI, 1572. — Multi beati non propter quod adest, sed propter quod aderit, S. Aug., XXXVII, 1504. — Hic justi fient, ridebunt in futuro, S. Bruno Heribipolens., CXLI, 209. — Sancti post resurrectionem Domini cum Christo sunt, S. Hieronym., XXIII, 1088. — Merces quanta apud Deum, si in praesenti pretium non speraretur, S. Hieronym., XXII, 532. — Beatitudinem futuram esse vere sempiternam non argumentationibus humanis, sed fidei auxilio didicimus, S. August., XLII, 1025. — Beatitudinis immortalitas ex Filii Dei incarnatione credibilis fit, *ibid.*, 1025. — Omnes animae sanctorum credenda sunt esse in coelo, S. Ivo Carnotens., CLXI, 996. — Vita aeterna fide credenda, S. Aug., XXXVIII, 1196. — Vitae aeternae fides astruitur ex morte Filii Dei, *ibid.*, XXXVII, 1942. — Incredibilis est quod mortuus est aeternus quam ut in aeternum vivat immortalis, *ibid.*, 1942. — Vitae aeternae testimonia ex veteribus libris, *ibid.*, XLII, 563. — Beatitudo omnium non est incerta justorum, S. Bruno, CXLI, 162. — Nihil verius quam quod omnis anima rationalis se

studeat amando desiderare summam beatitudinem, aliquando illam peripiat ad fruendum, S. Anselm. CLVIII, 216; RATHERIUS, in verba: *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam*, CXXXVI, 262. — Prosperitas malorum temporalis est electis testimonium æternæ felicitatis, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 609. — Vitam manere post mortem visione duplici edocetur pius medicus, S. Aug., XXXIII, 699, 700. — Pœna damnatorum et purgandorum utriusque et gaudia beatorum eundem ostensa, Othlon., CXLVI, 580. — Visio cujusdam monachi de statu animarum post mortem, Joannes monachus CLXXX, 177. — Pœnarum et præmiorum æternitas astruitur, S. Greg. Mag., LXXVI, 737. — Martyres nunquam hanc vitam constanter expendissent nisi alteram esse beatorem credidissent, S. Maximus Taurinens., LVII, 703. — Ab illis dum mortis tolerantia indubitanter excipitur, spes immortalitatis evidenter asseritur, *ibid.*, 708. — Si vita æterna finitur inutilis est omnis labor Christianus, S. Fulgentius, LXV, 250. — In eos qui de vita altera dubitant, S. August., XXXVIII, 1581; XXXIX, 1601. — De beatitudine sanctorum ante diem judicii quorundam dubitatio arguitur, Alcuin., C, 542. — Contra eos qui asserunt terrena corpora incorruptibilia fieri et æterna non posse, *id.*, 589, 590. — Martyrum certamina vitæ futura argumenta, S. Gregor. Magn., LXXV, 1238. — Regni cœlorum tempus, S. Hilarius, IX, 660. — Quando sit regnum Dei, S. Petrus Chrysologus, LII, 591. — Quando boni et mali Deum videbunt, Robertus Pullus, CLXXXVI, 1003. — Electorum tempus non est vita præsens, sed futura, S. Greg. Magn., LXXV, 766. — Nulla anima ante Christi mortem paradisi cœlestem ingredi potuit, S. Anselm., CLVIII, 416, 417. — Paulus in paradiso ante martyrium, S. Hilarius, X, 172. — Justi in paradiso sæpe rapiuntur et quomodo, S. Ambros., XIV, 300. — Regni beati civitas quomodo hic cepta post consummationem, S. Hilarius, IX, 876. — Cœlestis Jerusalem prius edificatur quam congregetur, *ibid.*, 870, 871. — Visio beata in hac vita impossibilis, S. Bernard., CLXXXIII, 638, 940. — In hac vita nemo illi participat, Vener. Godefrid., CLXXIV, 1111, 1114. — Beatitudo ad quam homo factus est, in hac vita haberi non potest, S. Anselm., CLVIII, 373, 376. — Nemo perfecte beatus esse antequam ad futuram perveniat beatitudinem, Haymo, CXVIII, 879, 886; S. Benedictus Anianens. CIII, 590. — Anima dum a mole carnis liberabitur, essentiam divinam plenius intuebitur, S. Bruno Carthusian., CLIII, 126. — Cœlum ingressuro Stephano patuit, S. Hilarius, IX, 365, 376. — Beatitudo an statim post hanc vitam comparetur, an in fine sæculi tantum, S. Aug., XXXV, 1331. — Depositio ore terrentis gaudebimus levitate gloriæ cœlestis, S. Bruno, CLIII, 212. — Visio Dei post hanc vitam, *ibid.*, 1654. — Mors iusto felicitates principium est, S. Aug., XXXII, 1471; S. Hilarius, IX, 84; S. Petrus Damian., CXLIV, 585; S. Bruno Astens., CLXIV, 298. — Sancti de terra assumpti cœlum incolunt, Alan., CCX, 537, 538. — Remuneratio omnium operum fiet post mortem, Vener. Godefrid., CLXXIV, 568, 569, 574. — Sanctorum gloria major post mortem, Rupert. abb., CLXVII, 1485, 1486. — Obitus sanctorum est natalis eorum, Philippus de Harveng., CCLII. — Martyres cœlesti regnum sive ulla cunctatione tenent, S. Cyprian., IV, 212. — Statim Deum vident, *ibid.*, 676. — Beatitudo datur sanctis ex hoc mundo exeuntibus, S. Greg. Magn., LXXV, 666, 669, 1037, 1038; LXXVI, 761, 1156, 1157; LXXVII, 557; S. Hildefons., XCVI, 478, 493; S. Ivo Carnot., CLXI, 997; Haymo, CXVIII, 885; S. Bruno Astens., CLXV, 467, 702, 791; Honorius Augustod., CLXXII, 1157; S. Bernard., CLXXXII, 487. — Non omnes qui salvantur mox ut obierunt in beatitudinem recipiuntur, S. Bruno Astens., CLXIV, 467. — Tunc omnium electorum perfecte erit cor et anima una, quando Deus erit omnia in omnibus, Haymo, CXVIII, 886. — Una sanctorum ante resurrectionem post vero duplex beatitudo, S. Greg. Mag., LXXV, 527, 528; LXXVI, 762. — Beatitudinem animarum et corporum recipiendo ecclesia electorum duplicia recipiet in fine temporum, *id.*, LXXV, 527. — Sancti non consummabuntur sine nobis, S. Bernard., CLXXXIII, 183. — Sancti an plene beati ante resurrectionem generalem? *ibid.*, 463-469. — Omnimodam beatitudinem non obtinebunt sancti donec fiat conjunctio corporum cum animabus, post iudicium, S. Paulin. Nolan., LXI, 686, 687; S. Bruno Astens., CLXIV, 807, 308; S. Bernard., CLXXXII, 993; CLXXXVIII, 92, 463-468 et seqq., 639. — Nunc animarum sola beatitudine perfruunt electi, post resurrectionem vero animarum simul et corporum, Haymo, CXVIII, 885. — Qualiter Christus ad iudicandum veniet in forma humana et suavis appareat electis, S. Bernard., CLXXXIII, 1134.

De resurrectione.

Beatitudo sicut animæ promittitur, sic carni resurrectionem, S. Aug., XXXVI, 751. — De statu sanctorum ante resurrectionem, S. Bernard., CLXXXIII, 462. — His ante resurrectionem deest aliquid de gloria, sed nihil habent de miseria, S. Bernard., CLXXXII, 1006. — Non possuntur perfectione contemplationis, *id.*, CLXXXIII, 699, 700. — Anima beatorum desiderant corpus reassumere, *id.*, CLXXXII, 993. — Sine corporibus nec volunt, nec valent consummari, *ibid.* — Dum sunt vias bonis in corpore, una ante mortem, altera post resurrectionem, S. Gregorius Mag., LXXVI, 561. — Resurrectio corporum certa, S. Hildefons., XCVI, 141-145, 504; Alcuin., CI, 52, 80, 1073; S. Bruno, CLIII, 408; S. Anselm., CLVIII, 401, 402, 538, 539, 643. — Resurrectio duplex, una a vitis, altera in vitam æternam, S. Bruno Herbipol., CXLII. — De duplici nostra resurrectione, Guericus abb., CLXXXIV, 141. — Resurrectio futura commendatur, S. Bernard., CLXXXIV, 167. — Resurrectio nostra est certa vel ad vitam vel ad damnationem, Vener. Godefrid., CLXXIV, 606. — Probat per legem naturæ, S. Bruno, CLXII, 209. — Dogma resurrectionis ex testimonio Job plenissime asseritur, S. Bruno Astens., CLXIV, 617, 618, 621; S. Gregorius Mag., LXXVI, 1080. — Sadducæi resurrectionem carnis negantes a Christo Domino confutantur, S. Bruno Astens., CLXV, 256. — Resurrectio corporum cum immutatione et immortalitate, Rupert., CLXX, 174, 175. — Resurgent boni et mali, S. Ivo Carnot., CLXI, 74, 972. — Ad omnes homines pertinet resurrectio, immutatio vero tantum ad sanctos, S. Greg. Magn., LXXV, 1080; S. Hildefons., XCVI, 504; RATHERIUS, CXXXVI, 248; S. Anselmus, CLVIII, 584, 585. — Resurrectionis modus, Godefrid. abb., CLVII, 237; Werner. abb., *ibid.*, 939; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 603. — De ordine resurgendi et qualiter aut qualia resurgent corpora, Wernerus abb., CLVII, 933; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 601. — Resurrectionis nostræ species transfiguratione Domini exhibitæ, Godefrid. abb., CLVII, 213, 215. — Abortivi et monstra utrum resurgent et qualia, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 602. — Qualitas corporum post resurrectionem, S. Gregor. Magn., LXXV, 1077. — Corpus erit spiritale non natura sed potestate, S. Anselm., CLVIII, 238, 239, 816, 817. — Qualia futura sint humana corpora post resurrectionem, Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1178. (App.) — Resurgemus omnes in virum perfectum, S. Ivo Carnot., CLXI, 1012, 1013. — De ætate et statura corporum resurgentium, Petrus Lombard., CXCLII, 943. — Magister Bandinus, *ibid.*, 1110. — Resurgemus ea ætate qua Christus mortuus est et resurrexit, *ibid.*, 201. — quod resurget quid quid fuit de substantia et natura corporis, *ibid.*, 946. — Omnes in eadem statura, Hugo a S. Vict., CLXXVI, 605. — Caro nostra resurget suis omnibus partibus tota, S. Hildefons., XCVI, 510; S. Bruno Astens., CLXV, 596. — Ibi qui nunc a bestiis comeduntur aut diversa laniatione truncanter resurgentes integritatem sui corporis obtinebunt, S. Hildefons., XCVI, 510. — Resurgent omnes tam magni corpore quam erant vel futuri erant ætate juvenili, *ibid.*, 505. — Contra eos qui asserunt terrena corpora incorruptibilia fieri et æterna non posse, S. Aug., XLI, 589, 590. — Gloria resurgentium diversa erit, Petrus Lombard., CXCI, 1684. — De corporum dotibus in beatis, Honorius Augustod., CLXXII, 1168, 1169; S. Bernard., CLXXXIII, 475; Guigo Carthus., CLXXXIX, 553. — Beatorum corpus erit plene subiectum spiritui, S. Aug., XLI, 802. — Pulchritudine præditus, *ibid.*, 781. — Incorruptione, *id.*, XXXIII, 459. — Resurgent omnium sanctorum corpora omni felicitate gloria immortalitatis conspicua, etc., S. Hildefons., XCVI, 507; Haymo, CXVIII, 881. — In gloria resurrectionis corpus incorruptibile recipiunt, Vener. Godefrid., CLXXIV, 494. — Beatorum corpora in patria erunt sicut sol fulgentia, Hildebert. Cenoman., episc., CLXXI, 818. — Beatitudo consummatur resurrectione per confirmatam gloriam Dei, S. Hilarius, IX, 876, 877. — Beatitudo etiam corporum merces bonorum operum, S. Aug., XLIV, 259. — Post resurrectionem sanctis in carne promissa est cœlorum ascensio, S. Hildefons., XCVI, 520; Ivo Carnot., CLXI, 1014. — Gloria status post resurrectionem, S. Bernard., CLXXXIII, 544, 545. — Gloria martyrum post resurrectionem major, S. Aug., XXXVIII, 1284, 1454. — Beatitudinis particeps erit corpus, S. Gregor. Magn., LXXVI, 918; Jonas Aurelian., CVI, 276; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 707. — Resurrectionem absolutam in cœlo gaudium sequetur, Vener. Godefrid., CLXXIV, 293, 294, 514, 515. — Quomodo terrena corpora in cœlo manebunt, Werner. abb., CLVII, 979; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 1178. — In illa

resurrectione sic anima corpus vivificabit ut nullo egeat alimento vivat perpetuo, S. Bruno Carthus., CLIII, 212. — An per corpus sancti visuri sunt Deum, S. Aug., XII, 797. — Sancti visuri sunt Deum in ipso corpore, *ibid.*, 797; Raban. Maur., CXII, 125, 126. — Quidam dicunt Deum videndum per corpus spiritale, S. Aug., XXXIII, 719, 625. — Cum corpus spiritale habuerimus, videbimus Trinitatem, sive mente, sive mirabili modo, etiam corpore, *ibid.*, 460. — Dei substantiam, nec quolibet corpore glorificato, etiam ipsius Domini, videri posse confirmant Evodius et Augustinus, S. Aug., XXXIII, 703, 704, 767. — Beati linguas et voces habebunt quibus divinas laudes deprecant, *ibid.*, 530. — Omnia membra et viscera incorruptibilibus corporis proficiant laudibus Dei, Aleuin., CI, 54; Smaragd., CII, 679.

De resurrectione carnis, S. Bernard., CLXXXIII, 52. — De statu hominum post resurrectionem, Robert. Pullus, CLXXXVI, 988. — Poema de resurrectione corporum, Venerab. Hildebertus Cenoman. episc., CLXXI, 1715.

CAPUT VII. — Regni cælorum sedes.

Regni cælorum sedes, S. Hilarius, IX, 862, 863. — Quæ sunt animarum post mortem habitacula usque ad ultimum iudicii diem, *id.*, XIV, 153, 936; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 1179. — De diversis animarum receptaculis, Petrus Lombard., CXII, 948. — Cælum visibile non est habitatio digna Deo, S. Hilarius, IX, 668. — Non excluditur tamen publica de Dei sede opinio ut et cælum cœli thronus sit, *ibid.*, 669. — Æterna beatorum regio, *ibid.*, 237. — Quod ultra cælum est, Deus cœli, S. Ambros., XVI, 1131, 1132. — Regnum Dei ubi intelligitur, S. Aug., XLIV, 518. — Ubi sit paradysus in quo beatorum animæ corporibus exultant requiescant, S. Hildefons., XCVI, 475. — Paradysus est ubi Christus est : et esse cum Christo est esse in paradiso, S. Anselmus, CLVII, 933. — Cælum est ibi ubi cessavit culpa; ubi flagitia feriantur, ubi auxilium mortis est vulnus, S. Ambros., XVI, 450, 451. — Beatitudo vera non est huius vite, S. Augustinus, XXXII, 701; XII, 435, 628, 631, 1106, 1363; XLII, 887. — Bona vita ubi querenda, *id.*, XXXVIII, 1106. — Beatitudo spectantium in hac vita tenetur, *id.*, XLI, 651, 648. — Cælorum regnum extra hoc corporeum cælum, imo extra omnem locum, *id.*, XL, 1012, 1020. — Neque eo pœso cœlo sustentantur corpora sanctorum, *ibid.*, 1029. — Iusti cælum visibili excellen-
tius, S. Prosper, LI, 327. — Regnum Dei est intra nos in spe, S. Petrus Chrysolog., LII, 398. — Cælum quo raptus est Paulus, S. Aug., XLI, 1028; XXIV, 482; S. Gregorius Magnus, LXXV, 852, 925. — In Christum con-
spexit Stephanus, S. August., XI, 1028. — De Christi ascensione, astantibus apostolis et Maria, Raban. Maur., CXII, 1482.

CAPUT IX. — Via ad cælum.

Via ad gloriam, S. Leo, LIV, 579, 593, 458. — Cœli porta ab Adam clausa jam patet, S. Aug., XXXIX, 2085. — Vitæ beatæ via latuit philosophos, lateret et nos nisi ipsa ad nos venisset, *id.*, XXXVIII, 814. — Ad beatitudinem non invenitur via certa sine divins auctoritate, *id.*, XII, 606. — Vita æterna quomodo acquirenda, *id.*, XLIV, 301, 302; S. Paulin. Nolan., LXI, 597; S. Ivo Carnot., CLXI, 483; Petrus Lombard., CXCI, 532, 533. — Quomodo homo efficitur beatus, Smaragd., CII, 680; S. Aug., XLII, 903. — Fusa loquitur de eo quod nos transmittit ad cælum, S. Petrus Chrysolog., LII, 520. — Via electi euntis in cælum describitur, S. Gregor. Magn., LXXV, 949. — Via eundi ad cælum est Scriptura sacra, Rupert. abb., CLXVII, 365. — Compendiosa via ad cælum vita monastica, S. Bernard., CLXXXIII, 593. — Regnum cælorum quo pretio ematur, S. Aug., XXXIX, 2156. — Quam diverso pretio ematur, *id.*, XXXVII, 1469. — Cœli via arcta, Marcus Cassinens., LXXX, 183; Alan. de Insulis, CCX, 529, 530. — Via ad cælum malis angusta est, Rupert., CLXVIII, 1457, 1458; S. Benedict., LXVI, 232; S. Greg. Magn., LXXVI, 415, 416, 1275.

Merito suo sine Dei ope vitam æternam consequi homo non poterit, S. Hilarius, IX, 569, 570. — Non excluso merendi officio, *ibid.*, 770. — Beatitudinem præmium quomodo dicitur dari in mensura, S. Bernard., CLXXXIII, 261. — Nullus nisi per gratiam valet vitam perpetuam consequi, S. Anselmus, CLVIII, 720, 721; S. Bruno Astens., CLXIV, 817. — Beata vita nobis per misericordiam Dei præparatur, S. Hilarius, IX, 405, 401. — Beatitudinis causa licet sit fidei meritum, maxima tamen est Dei misericordia, *ibid.*, 770. — A Dei misericordia per gratiam justificationis edificatur, *ibid.*, 870, 871. — Vita æterna a Deo solo potest obtineri, S. Aug., XLI, 193, 194. — A diis frustra

petitur, *ibid.*, 175, 185, 187, 189. — Cum Deus dat vitam æternam perficit quod justificans inchoavit, S. Fulgent., LXV, 159. — Æternæ vitæ meritum non apprehenditur nisi dono Dei, S. Aug., XXXIV, 419. — Beatitudo sanctorum et de munere misericordiæ et de retributione justitiæ, S. Prosper, LI, 559, 451. — Vita æterna habetur per gratiam Dei, S. Bruno, CLIII, 61. — Gratia nuncupatur, S. Aug., XXXIII, 881. — Retributio gloriæ misericordia dicitur in Scripturis, S. Fulgentius, LXV, 159. — Deus in glorificatione sanctorum præscivit gratiæ suæ opera, *ibid.*, 161. — Electio ad gloriam tota in Dei voluntate est, S. Bruno Astens., CLXIV, 573, 574. — Vita æterna est gratia pro gratia, Hildebert. Cenoman., CLXXI, 797; S. Aug., XLIV, 893. — Sancti ex benedictione Domini æternam percipiunt requiem, Angelom. Luxoviens., monach., CXV, 126. — Gloria sanctorum Deo debetur, S. Bernard., CLXXXIII, 837. — Quomodo Deus ad gloriam homines facit pervenire, S. Fulgentius, LXV, 157. — Electorum salutem operatur Deus tribus modis per creaturas, S. Bernard., CLXXXII, 1021, 1025. — Beatitudinis perfectæ unde nobis meritum sit, S. Hilarius, IX, 532. — Nemo potest intrare in cælum nisi per Christum, Rupert. abb., CLXVIII, 679, 680. — Vita bona et vita beata utraque in Christo et a Christo, S. Fulgent., LXV, 159 et seqq. — Ad beatitudinem via Christus, S. Aug., XXXVII, 813; XLIV, 747. — Cœli benedictio in Christo, Rufin. Aquileiens., XXI, 550. — Ante Christi ascensionem flammea romphæa in paradisi janua erat ne illuc homini pateret accessus, Tertull., II, 747; S. Petrus Chrysolog., LII, 536. — Cœlestia claustra clausa erant antequam paradisi fores Christus cum latrone reseraret, S. Hieronym., XXIII, 1041. — Christus paradisi portam sanguinis effusione reseravit, S. Bruno Astens., CLXIV, 508.

Ignis paradisi via temperata ex aqua lateris Christi, S. Petrus Chrysolog., LII, 648. — In paradysum reditus nobis per Christum reformatus, S. Ambros., XVI, 1239. — A cœlo per Adam ejecti ad illud per Christum rediit, S. Petrus Chrysolog., LII, 619. — Visio Dei beatifica ab hominibus comparanda finis et scopus fuit totius dispensationis Christi in mundo, S. Maxim. Taurin., LVII, 628. — Christus venit ut nos cœlestes faceret, S. Bernard., CLXXXIII, 917. — Ad vitam æternam necno pervenit nisi renascatur in Christo, S. Aug., XLIV, 121, 122. — Nisi Christo adhæreat, Vener. Godefrid. abb., (CLXIV, 581, 631. — Nisi Christi vocem audiat et sequatur, Beda Vener., ICIV, 246. — Nisi sit in corpore Christi, id est in Ecclesia, *ibid.*, 200. — Deus unus colendus ad beatitudinem obtinendam, S. Aug., XLI, 280. — Per regnum Domini ad regnum Dei Patris ascendimus, S. Hilarius, IX, 862, 863. — Proximi tum regno Patris cum Filii erimus in regno, *ibid.*, 862, 863. — Non nisi renatus vitam æternam habere potest, S. Hildefons., XCVI, 178. — Flumen trahendum venturis ad cælum, vel baptismi, vel poenitentia, vel passionis, Godefrid. abb., CLXXIV, 1018. — Pro spe futuræ beatitudinis regeneratio datur, S. Hildefons., XCVI, 159. — Apostolis, episcopis et sacerdotibus data est potestas ut non solum Ecclesiam sed et cœlos alius aperiant, S. Bruno Astens., CLXIV, 214. — Gloria æterna hic paratur et quomodo, S. Petrus Chrysolog., LII, 585. — Veram beatitudinem temporalis vita non obtinet, S. Aug., XLI, 453. — Vita prævens est via qua ad patriam tendimus, S. Greg. Magn., LXXVI, 279, 280, 1114; S. Petrus Damian., CXIV, 839; Werner. abb., CLVII, 1106; Rupert. abb., CLXVII, 1493. — In tempore sic vivendum ut in æternitate vivatur, S. Aug., XXXIII, 490. — Felicitate terrena utendum ad æternam lucra, *ibid.*, 356. — Vita ista temporalis quomodo agenda ut perveniat ad æternam, *ibid.*, 354. — Gloriæ cœlesti adipiscendæ tota est impendenda, S. Bernard., LXXVIII, 599. — Meritum ad gloriam, S. Hilarius, IX, 770. — Ad terram promissam plures viæ sunt, *ibid.*, 775, 776; Alan. de Insul., CCX, 591. — Ad beatitudinem quinque gradus, *ibid.*, 250, 251. — Gradus ad regnum cælorum, S. Chromatius episc., XX, 321-328. — Regnum cœlestis quibus gradibus compleatur, S. Hilarius, IX, 879. — Beatitudinis recuperandæ tria a Christo præscripta, S. Bernardus, CLXXXIII, 688. — Gradus cœli, tres : Paupertas, humilitas, charitas, Alan. de Insul., CCX, 246, 247. — Equi tres quibus evehimur ad cælum, dolor ex poenitudine, fervor ex religione, desiderium ex amore, S. Bernard., CLXXXIV, 1132. — In cælum quomodo per varias distinctiones ascendat homo, S. Ambros., XIV, 1025. — Electorum profectus quatuor gradibus distinguitur, S. Bernard., CLXXXIII, 228. — De octo ascensionibus animæ, Werner. abb., CLVII, 978. — Beatitudinem expectantium qui debent esse mores, S. Hilarius, IX, 500.

Regnum cælorum vim patitur, S. Gregor. Magnus, LXXVII, 1168; S. Hieronym., XXII, 424. — Regnum

cælorum invadendum, S. Petrus Chrysolog., LII, 555. — Quomodo regnum cælorum nonnisi violenti rapiant, S. Ambros., XVI, 1666; XVII, 603, 606, 820. — Quomodo sit intra nos et vim patiat, Rupert., abb., CLXVII, 1516. — Ad cælum aliis spiritalibus evolandum, S. Ambros., XVI, 286. — Ad beatitudinem non fragilitate carnis, sed alacritate mentis ascenditur, S. Leo, LV, 92. — Visio beata requirit ardens desiderium, S. Bernard., CLXXXIII, 942. — Pudicos aspectus, *ibid.*, 774, 940. — Ad vitam æternam continuo suspirandum, S. Aug., XXXV, 1474. — Quanto desiderio ad eam Propheta suspirabat, *ibid.*, 1401, 1405.

Omnia pro æternæ vitæ adeptione abijcienda, S. August., XXXIII, 499. — Ad eam merendam labore opus est, S. Hilarius, IX, 299, 500. — Labore et ærumnis, Vener. Godefrid., CLXXIV, 810, 946, 949, 950. — Crux sola via ad cælum, S. Bernard., CLXXXIV, 739, 760. — Crux via ad gloriam, *id.*, CLXXXIII, 254. — Crux latroni fuit pars brevis ad transeundum de luto fecis ad paradysum voluptatis, *id.*, CLXXXII, 105. — Gloria via tribulationis præsens, *id.*, CLXXXIII, 251; S. Petrus Damian., CXLIV, 474. — Tribulatio signum est et pignus celestis gloriæ, *ibid.*, 489, 490. — Felicitatis terrenis amaritudines miscet Deus ut alia quærat felicitas, cujus dulcedo non est fallax, S. Aug., XXXVIII, 631. — De nostro merenda beata æternitas, S. Hilarius, IX, 952, 955. — Exhortatio ad vim cælo inferendam, S. Bernard., CLXXXV, 168, 169. — Per medios cuneos eundem, *id.*, CLXXXIII, 204. — Hic certandum pro corona celestis, S. Petrus Chrysolog., LII, 585. — Ad magna præmia per magnos labores perveniendum, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1275. — Gravissima subito certamina prius coronæ præmittantur, S. Petrus Chrysolog., LII, 225. — Difficile videtur ut spem periculis emanet, damoque præsentium futuræ iucunditatis mereantur ætatis, S. Ambros., XV, 1710, 1711. — Paradisi gratia non uno die quæritur, nec duobus aut paucis mensibus, sed quæritur semper et quæritur per omnia, *ibid.*, 1257, 1258. — Temporale meritum potest esse dignum sed non condignum æterno præmio, Hugo S. Victor., CLXXV, 890. — Pro merito temporalis militiæ præmium æternæ gloriæ, Werner. abb., CLVII, 1098; S. Bruno Astensis., CLXIV, 826. — Cur temporalibus meritis æterna retributio fiat, Algerius, Scholasticus, LXXX, 825. — Nemo sanctorum ad celestem gloriam nisi patientiam servando, pervenit, S. Gregor. Magn., LXXVI, 846, 847. — Propter vitam æternam non toleratur quod propter idolum tolerarunt Israelitæ, S. Aug., XXXIV, 644. — Beatitudo nonnisi virtutibus pervia, Alan., CCX, 519. — Beatitudo merces fidei, S. Aug., XXXV, 1850. — Ad beatitudinem veram nemo nisi per viam catholicam pervenire potest, Alcuin., CI; S. Aug., XLIII, 1020, 1035. — Fides mundat et præparat oculos mentis ad videndum Deum, S. Bernard., CLXXXIII, 986, 987.

Fide mundantur corda ut possint esse idonea videre Deum, S. Aug., XXVII, 1646. — Ex merito fidei redditur gloria æterna cujus tamen maxima causa est Dei misericordia, S. Hilarius, IX, 770. — Celestis Jerusalem per fidei et spei opus edificabitur in nobis, *ibid.*, 870, 871. — Fidei defensio paradysum promeritur, Godefrid., abb., CLVII, 117, 218. — Per fidem, spem et charitatem vivitur in illa vita qua vivitur in Domino, Werner. abb., CLVII, 1154. — Vita æterna soli illi fidei promittenda est que per dilectionem operatur, S. Aug., XI, 200. — Amor pro ea requiritur, S. Anselm., CLVIII, 1171, 1172. — Per meritum amoris et obsequii comparatur, S. Hilarius, IX, 270. — Ex charitate Dei statio et spes firmissima æternæ felicitatis, Vener. Godefrid., CLXXIV, 1145. — Tanto major in beatitudine erit requies, quanto hic amore Creatoris nulla requies fecerit, S. Gregor., LXXVII, 705. — Affectu qui fiat capax ad promerenda celestia, *id.*, LXXV, 665. — Tot claves regni cælorum, quot virtutes, S. Paschasius Radbert., CXX, 562. — Dux sunt claves janue paradisi, patientia et charitas, Hugo a S. Victor., CLXXVII, 785. — Paradisi clavis tuus est sanguis, Tertullian., II, 747. — Ad Dominum venerunt glorioso itinere martyres, S. Cyprian., IV, 219. — Martyribus compedes in coronam versæ sunt, S. Aug., XXXVII, 1506. — Virtutes que habentur in præsentia, radit sunt futuræ iocunditatis, S. Bruno Carthus., CLIII, 108. — Nuptiæ terram replent, virginibus paradysum, S. Hieronym., XXIII, 226. — Humilitas coeli janua aperit, Vener. Godefrid., abb., CLXXIV, 1611. — Sine humilitatis via janua celestis non potest inveniri, Beda Vener., XCIV, 199. — Si desideras fieri in regno cælorum major, esto hic humilior, Radulphus Ard., Cl. V, 1160. — Munditiæ cordis visio Dei specialiter promissa, S. Anselm., CLIX, 60. — De puritate cordis, Raban. Maur., CXII, 1282-1304. — Paupertas

beatitudinem promeretur auxilio divinæ gratiæ, S. Anselm., CLVIII, 595, 596. — Consihi virtutem dilexerunt omnes in terra qui ad celestem voluerunt conscendere patriam, Smaragdus, abb., CII, 615. — Sanctitatis via tendendum ad visionem maiestatis, S. Bernard., CLXXXIII, 107. — Nuptiæ celestes paratæ sunt per baptismi regenerationem, per bonam spiritalis vitæ conversationem, Vener. Godefrid., abb., CLXXIV, 611.

Gaudia æternæ beatitudinis quæ obtinere per vitæ perfectionem non possumus per veram et humilem penitentiam adipisci valeamus, Vener. Godefrid., CLXXIV, 616. — Quod hic meremur in futuro recipiemus, Robert. Pullus, CLXXXVI, 702. — Tempus acquirendi vitam æternam in ista tantum vita Dei dedit, S. Fulgent., LXV, 689. — Qualis exteris ex hac vita, talis redderis illi vitæ, S. Aug., XXXVI, 361. — Ex huius vitæ fine vitæ æternæ pendat initium, S. Fulgent., LXV, 557, 562. — Gradimur per semitam iustitiæ ut perveniamus ad mansionem celestis patriæ, Theofrid., CLVII, 416. — Sola iustitia beatificat, S. Bernard., CLXXXIII, 475, 474. — Viam bonam vitæ beata sequitur, S. Anselm., CLVIII, 707, 708. — Iusta vita in futura vita proderit, S. Fulgent., LXV, 550. — Regnum celeste conscensuri super nivem dealbabitur, S. Hilarius, IX, 452, 453. — In illam hæreditatem nihil inquinatum intrabit, S. Bruno Astensis., CLXIV, 826. — Ad illam perveniri non potest nisi dimissa peccatis, S. Anselm., CLVIII, 535, 576, 595, 596. — Nodi huc volare debemus, S. Hieronym., XXII, 1080. — Omnia terrena quæ possidemus, in futuras mansiones transferamus, S. Paulin. patriarch., XCIX, 243. — Qui ad celestem tendit regnum, ut se a præsentibus rebus temperet, Raban., CX, 117. — Per mundi concupiscentia comparantur etiam celestia, Theofrid., CLVII, 350. — Æterna meretur fastidens terrena, S. Bernard., CLXXXIII, 252. — Æterna ut videatur transiendi temporalia, S. Bernard., CLXXXIV, 523, 524. — Sanctum non faciunt miracula sed virtutes, S. Bernard., CLXXXIII, 496. — Sanctum faciunt victus sobrius, actus justus, sensus pius, *ibid.*, 683. — Sanctus timor et amor, *id.*, CLXXXII, 806. — Beatæ vitæ status certus est et pfectus in Deum sit et patientia in adversis et contemptus opulentis, S. Hilarius, IX, 593. — Non facit beatum hominem nisi qui fecit hominem, S. Aug., XXXIII, 667, 669, 670. — Præter baptismum et participationem Dominicæ mensæ non pervenit quisquam ad vitam æternam, S. Aug., XLIV, 128. — Vita æterna fructus Eucharistiæ, S. Aug., XXXV, 1615. — Fructus vineæ Domini, Waltherabb., CXC, 1262. — Vitæ æternæ arrha, Spiritus sanctus, S. Aug., XXXIX, 1673.

Opera necessaria ad ingressum celestis terræ, Petrus Lombard., CXCI, 211, 1051. — Ad visionem Dei nonnisi bonis operibus pervenitur, S. Hilarius, IX, 935; S. Aug., XXXII, 976, 1321; XXXVIII, 103, 567, 571; S. Benedict., LXVI, 256. — Regnum cælorum sola verborum officia non obtinent, S. Hilarius, IX, 952. — Non mirabilibus sed bonis operibus reddetur, *ibid.* — Regnum Christi non hæreditaria successione, sed laboribus acquiritur, Rupert. abb., CLXVII, 1094. — Bonorum operum merces iustissima, Raban., CVIII, 531, 532; CIX, 869. — Opera hominis semina æternitatis, S. Bernard., CLXXXII, 843. — Bona præmittenda in cælum ante mortem, S. Hieronym., XXII, 557. — Ut in beatissimo statu æternaliter quiescamus, in Dei servitio temporaliter laboremus, Radmer. Monach., CLIX, 678. — Opera Dei ea facientibus vitam possunt præstare æternam, S. Bruno Astensis., CLXIV, 1150. — Quomodo vita æterna gratis datur cum pretium sit bonorum operum, S. Ambros., XVII, 575. — Regnum cælorum Deus clamat se habere venale, S. Anselm., CLVIII, 1171, 1172. — Martyres cælum violenti invaserunt, S. Aug., XXXVIII, 1125. — Cælum sæpe re exigua et bona voluntate acquiritur, Vener. Godefrid., CLXXIV, 682. — Sed tamen nonnisi relinquendo sæculum, *ibid.*, 722. — Percipitur pro calice aquæ frigidiæ, S. Aug., XXXVI, 574. — Quidquid in aliorum protectibus laboraveritis, vobis in æterna vita recompensabitur, Vener. Godefrid., CLXXIV, 682. — In cælo thesaurizandum, S. Chromatius, XX, 563, 566; Alcuin., C, 614. — Vectores thesauri nostri in cælum pauperes, S. Petrus Chrysolog., LII, 205, 208. — Divites mercantur cælum a pauperibus, S. Bernard., CLXXXIII, 725. — Perseverantia perducit ad nuptias celestes, Vener. Godefrid., CLXXIV, 109. — Ad cæli gaudia, *ibid.*, 920. — Mercedis promissæ memoria perseverantem facit in opere, S. Aug., XXXV, 2003.

Beatitudo orationibus atque operationibus expetenda, S. Hilarius, IX, 416, 417. — Cælus claudit et aperit oratio, Petrus Cantor., CCV, 319. — Vitam æternam petere non desinamus donec ad eam perveniamus, S. Aug., XXXVI, 206. — Omnes

justi qui regna vitæ meruerunt beatæ, orando obtine-
runt. Werner. abb., CLVII, 968.

Regni æterni participes reservat Dominus, S. Hilar., IX, 864. — Angeli animas iustorum in cælum deducunt, Vener. Godefrid., CLXXIV, 712. — Electorum salutem servit diabolus inaciis et invitus, S. Bernard., CLXXXIII, 559. — Sancti qui in hoc mundo pereunt, ad æternam gloriam servantur, S. Gregor. Magn., LXXV, 697, 698. — Ab omni forissecus strepitu requiescat qui cogitare vult annos æternos, S. Aug., XXXVI, 976. — Æternitatis fructus tantos, Salvian. Massiliens., LIII, 225. — Tanti valet quantum habueris, S. Aug., XXXVI, 574. — Qua ratione ascensio tertii cœli necessaria sit homini ut in paradysum rapiatur, S. Ambros., XIV, 300. — Ad viden-
dum Deum oculus mentis triplici est inquinamento purgandus, S. Bernard., CLXXIII, 459, 460. — In cœ-
lum melius de turgio prostratus quam de palatio, Petrus Cantor., CCV, 257. — In eos qui temporalis vitæ amore perdunt vitam æternam, S. Aug., XXXIX, 1515.

CAPUT X. — Sermones de cælo.

Sermo de octo beatitudinibus, S. Chromatius, XX, 523. — Sermo 16, de eo quod scriptum est in Psalmo (xxxiii, 13) : *Quis est homo qui vult vitam et diligit videre dies bonos*, S. Aug., XXXVIII, 121-124. — Sermo 52, in verba : *Beati misericordes*, etc., *ibid.*, 561-571. — Sermo 81 et 83, in verba : *Si vis venire ad vitam, serva mandata*, *ibid.*, 519, 520-523. — Sermo 87, *Simile est regnum cœ-
lorum*, etc., *ibid.*, 550-558. — Sermo 90, *ibid.*, 550-566. — Sermo 108, in verba : *Sunt lumbi vestri accincti*, *ibid.*, 632-633. — Sermo 127, *ibid.*, 705-715. — Sermo 157, *ibid.*, 659-661. — Sermo 158, *ibid.*, 862-867. — Sermo 239, 240, 241, 242, de resurrectione corporum, *ibid.*, 1125-1143. — Sermo 277, de corpore spiritali post re-
surrectionem, *ibid.*, 1257-1267. — Sermo 280, de gloria martyrum, *ibid.*, 1240-1243. — Sermo 302, *ibid.*, 1385-1395. — Sermo 306, *ibid.*, 1400-1405. — Sermo 357, *ibid.*, 1475, 1577. — Sermo 344, S. Aug., XXXIX, 1512-1516. — Sermo 345, *ibid.*, 1516-1521. — Sermo 346, *ibid.*, 1522-1525. — Sermones 341, 343, *ibid.*, 1599-1637. — Sermo (suppositus), *ibid.*, 2135-2137. — Sermo (suppositus), *ibid.*, 2138-2160. — Sermo 24, de servo vigili et felicitate regni Dei, S. Petrus Chryso-
log., LII, 266. — Sermo 25, de terrenorum cura de-
spicienda et promissione regni, *ibid.*, 269. — Sermo 119, de cursu pro corona gloriæ, *ibid.*, 524. — Sermo 93, S. Leo, LIV, 249, 317, 460; S. Maximus Taurin., LVII, 534, 585, 625, 627, 759, 755; S. Fulgentius (Ap-
pendix), LXV, 914, 915, 939, 940; S. Colombin., LXXV, 238; Vener. Beda, XCIV, 1498; Remigius Antissiodor., CXXXIX, 848; Raderius, CXXXVI, 734, 740; S. Odilo abb. Cluniac., CXIII, 1004, 1005, 1011; S. Petrus Damian., CLIV, 835, 892, 897; Radulphus, CLV, 1922; Godefrid. abb., CLVII, 253, 258; Wernerus abb., CLVII, 915, 921, 915, 947, 972; S. Anselm., CLVIII, 1171; CLIX, 98; S. Ivo Carnot., CLXI, 577; CLXII, 571, 591, Venerab. Hildebert., CLXXI, 491-502, 505-510, 567, 572, 580, 589, 615-708, 715, 735, 814; Vener. Godefrid., CLXXIV, 333, 521, 538, 719, 871, 900, 1043-1049; Hugo a S. Victore, CLXXVII (App.), 960, 1024, 1136, 1159, 1142, 1146, 1149, 1160, 1165, 1207; Abelard., CLXXVIII, 493, 498, 539; S. Bernard., CLXXXIII, 299-324, 453-462, 589, 616, 626, 741, 912, 1063, 1155; Gilbert. abb., CLXXXIV, 26, 32; Ogerius abb., *ibid.*, 902-920; Gueric. abb., CLXXXV, 205-214; Zacharias Chrysopolit., CLXXXVI, 227, 228, 235, 390; CLXXXVII, 512, 477; Garnerus abb., CXCV, 1701, 1741, 1830, 1862; Aelred. abb., CXCV, 285, 305, 309, 336, 339, 348, 353; Petrus Cellens., CCII, 770-783, 785-794, 843-848, 848-869; Petrus Cantor., CCV, 700; Petrus Blesensis, CCVIII, 627, 660, 703; S. Martinus Legion., CCVIII, 1085-1204; Stephan. Tornacens., CCXI, 182; Helinaud., CCXII, 668-685; Innocentius III., CCXVII, 127.

CAPUT XI. — Homilies de cælo.

S. Maximus Taurinens., LVII, 525, 565, 567, 577, 446, 507, 511; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1114-1118, 1119-1123, 1274-1284; Beda Vener., XLIV, 181-189, 189-197, 202, 224-229 (inter homilias subdititias), 417-450, 450-454, 452-455, 481-489; Raban. Maur., CX, 16, 42, 70, 196, 251, 270, 358, 570; Remigius Antissiod., CXXXI, 878; Radulphus Ardens., CLV, 1156, 1305, 1410, 1430, 1459, 1470, 1475, 1598, 1609, 1621, 1762, 1911, 1917, 1922, 1962, 1979, 1996; S. Anselm., CLVIII, 617, 650; S. Bruno Astens., CLXV, 625, 665, 709, 770, 835, 2017; Godefrid. abb., CLXXIV, 471, 621, 719, 997, 1010, 1040.

CAPUT XII. — Expositio Psalmorum de cælo tractantium.

Expianatur versiculus Psalmi vii : *Quoniam video cœ-
los tuos, opera digitorum tuorum*, Cassiodor., LXX, 75; Haymo, CXVI, 220; Theodoricus Paderbrunnens., CXLVII, 663; S. Bruno Astens., CLXIV, 720.

Expianatio in Psalmi xvii, hunc versiculum : *Et inclina-
vit cœlos et descendit*, S. Hieronym., XXI, 704; Haymo, CXVI, 247; Theodoric. Paderbrunnens., CXLVII, 768; S. Bruno Astens., CLXIV, 748.

Expianatur Psalmus xviii : *Cœli enarrant gloriam Dei*, S. Hieronym., XXI, 712; S. Petrus Chrysolog., LII, 513; Aurel. Cassiodor., LXX, 178; Vener. Beda, XCIII, 579; Theodor. Paderbrunnens., CXLVII, 768; S. Bruno Astens., CLXIV, 757; Garnerus, CXCIII, 893.

Expianatur versiculus 5 Psalmi xlii : *Advocabit cælum
desursum*, etc., *et terram discernere populum suum*, S. Hieronym., XXI, 814; Cassiodor., LXX, 550; Haymo, CXVI, 565; Remigius Antissiod., CXXXI, 392; Theodoric. Paderbrunn., CXLVII, 835; S. Bruno Astens., CLXIV, 874.

Expianatur versiculi Psalmi lxvii : *Regna terræ, cantate
Deo, psallite Domino, psallite Deo qui ascendit super cœ-
lum cœli ad orientem*, Remigius Antissiod., CXXXI, 479; Theodor. Paderbrunn., CXLVII, 821.

In versiculum 59 Psalmi cxlviii : *Laudent eum cœli et
terra*, etc., Theodoric., CXLVII, 824; S. Bruno Astens., CLXIV, 961.

In versicul. 9 Psalmi lxxii : *Posuerunt in cælum os
suum*, Remigius Antissiod., CXXXI, 516; Theodor. Pa-
derb., CXLVII, 102; Garnerus, CXCIV, 512.

In versicul. 24 Psalmi lxxii : *Quid enim mihi est in
cælo*, S. Hieronym., XXI, 916; Remigius Antissiod., CXXXI, 516; Theodor. Paderbrunn., CXLVII, 1005; S. Bruno Astens., CLXIV, 875; Garnerus, CXCIV, 534.

In versicul. 7 Psalmi lxxvii : *Et mandavit nubibus de-
super et januas cœli aperuit. Et pluit illis manna ad
manducandum et panem cœli dedit eis*, Remigius Antis-
siodor., CXXXI, 513; Theodoric., CXLVII, 1039; S. Bru-
no Astens., CLXIV, 998.

In Psalmum lxxxiii : *Quam dilecta tabernacula tua,
Domine virtutum*, Remig. Antissiod., CXXXI, 582; Theo-
dor. Paderb., CXLVII, 1061; S. Bruno Astens., CLXIV, 1025; Garnerus, CXCIV, 514.

Aspiratio ad cœlestem patriam, Psalmus cxxxiii : *Super
flumina Babylonis*, etc., Remigius Antissiod., CXXXI, 798; Theodoric. Paderbrunn., CXLVII, 1535; S. Bruno Astens., CLXIV, 1535.

In verba Psalmi lxxii : *Dies pleni invenientur in eis*, S. Bruno Ast., CLXIV, 975.

Sermo super hæc verba : *Et mane videbitis gloriam
eius*, S. Bernard., CLXXXIII, 94-109. — In Job, S. Greg. Magn., LXXV, 1074-1080.

CAPUT XIII. — Expianatur Evangelia de cælo tractantia.

In verba : *Simile est regnum cœlorum homini patri-
familias qui exiit primo mane conducere operarios in vi-
neam suam*, Victor Capuan., LXVIII, 569; Smaragd. abb., CII, 404; Paschasius Radbert., CXX, 674; Radulphus Ardens., CLV, 1762; Ivo Carnot., CLXI, 1417; Hugo a S. Vict., CLXXV, 797.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini regi
qui voluit ponere rationem cum servis suis*, Victor Capuan., LXVIII, 504; Vener. Beda, XCV, 1442; Smaragd. abb., CII, 498; Paschasius Radbert., CXX, 628; Hugo a S. Vict., CLXXV, 796; Gratianus, CLXXXVIII, 500.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum decem vir-
ginibus*, etc., Vener. Beda, XCII, 106; Smaragd. abb., CII, 519; Raban. Maur., CVII, 1084; S. Bruno Astens., CLXV, 192; Hugo a S. Victore, CLXXV, 791.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini regi
qui fecit nuptias filio suo*, Vict. Capuan., LXVIII, 518; Ven. Beda, XCV, 1444; Smaragd. abb., CII, 487; Hugo a S. Victore, CLXXV, 498; Zacharias Chrysopolit., episc., CLXXXVI, 390.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini qui
bonum semen seminavit in agro suo*, Vict. Capuan., LXVIII, 296; S. Bruno Astens., CLXV, 190; Hugo a S. Vict., CLXXV, 791.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum grano sinapi*, etc., S. Maximus Taurin., LVII, 507; Vict. Capuan., LXVIII, 287; Vener. Beda, XCII, 67; Huger a S. Victore, CLXXV, 795.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum fermento*, etc., S. Maximus Taurin., LVII, 511; Victor. Capuan., LXVIII, 287; Vener. Beda, XCII, 68; Paschasius Radbertus, CXX, 497; S. Bruno Ast., CLXV, 191; Zacharias Chrysopolit., CLXXXVI, 238.

In parabolam : *Simile est cœlorum regnum thesauri absconditi in agro*, Victor Capuan., LXVIII, 258; Vener. Beda, XCII, 69; Paschasius Radbert., CXX, 502; Hugo a S. Victore, CLXXV, 794.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum sagenæ missæ in mare et ex omni genere piscium congreg.*, Vener. Beda, XCII, 69; Paschasius Radbert., CXX, 506; S. Bruno Astens., CLXV, 192; S. Bernard., CLXXXV, 794. Zacharias Chrysopolit. episc., CLXXXI, 235.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum homini negotiatori quærenti bonas margaritas*, Vener. Beda, XCII, 69; Paschasius Radbert., CXX, 504; S. Bruno Ast., CLXV, 194, 1067.

In parabolam : *Simile est regnum cœlorum patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera*, Victor Capuan., LXVIII, 268; Paschasius Radbert., CXX, 508; Zacharias Chrysopolit. episc., CLXXXVI, 235.

Significatio parabolæ hominis huius qui fecit cenam magnam et vocavit multos, Hugo a S. Victore, CLXXV, 819.

Explicatio horum verborum Matthæi : *Simile parvulus venire ad me, talium est enim regnum cœlorum*, Ivo Carnotens., CLXII, 1413.

Quomodo interpretanda hæc verba : *Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum cœlorum*, S. Maximus Taurin., LVII, 525; Eusebius abb., LXII, 844; S. Ivo Carnot., CLXII, 1414.

Explicatio verborum Evangelii, S. Marci : *Et statim ascendens de terra vidit cœlos apertos*, Vener. Beda, XCII, 158, 538.

Quid significant hæc verba J. Christi Petrum vicarium eligentis : *Et tibi dabo claves regni cœlorum*, Raban. Maur., CX, 553; Paschasius Radbert., CXX, 562.

Explicantur hæc S. Evangelii verba : *Non omnis qui dicit, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum*, etc., Smaragdus abb., CII, 413; Paschasius Radbert., CXX, 535; Vener. Godofrid., CLXXIV, 517.

Explicantur hæc S. Evangelii verba : *Quis putas major erit in regno cœlorum*, Smaragd. abb., CII, 477; S. Bruno Astens., CLXV, 265.

In verba Evangelii secundum Joannem : *Et nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit de cœlo*, Engypsius abb., LXII, 1045; Vener. Beda, XCIV, 424; Smaragdus abb., CII, 541; S. Bruno Ast., CLXV, 265.

Quid significant hæc verba : *Cœli et terra transibunt, verba autem mea non præteribunt*, Smaragd., CII, 825. Et hæc altera verba : *Cœli magno impetu transiunt*, etc., *ibid.*, 829.

In verba Evangelii secundum Matthæum : *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum*, S. Bruno Astens., CLXV, 85; Rupertus abb., CLXVII, 1515.

In verba S. Matthæi : *Magister bone, quid faciam ut habeam vitam æternam*, S. Bruno Ast., CLXV, 255.

In verba : *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum*, Paschasius Radbert., CXX, 226.

In verba : *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum*, Paschasius Radbert., CXX, 226.

In verba : *Euntes autem prædicate Evangelium omni creature; dicentes quia appropinquavit regnum cœlorum*, Paschasius Radbert., CXX, 410.

In verba : *A diebus Joannis usque nunc regnum cœlorum vim patitur et violenti rapiunt illud*, Paschasius Radbert., CXX, 440.

In verba : *Amen, amen dico vobis, nisi converſi fueritis et efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum*, Paschasius Radbert., CXX, 604.

In verba : *Beati sunt servi illi quos cum venerit Dominus invenerit vigilantes*, Werner., abb., CLVII, 755.

In verba : *Ezrit qui seminat seminare*, etc., Werner. abb., CLVII, 845, 850.

In verba : *Nisi abundaverit iustitia vestra plus quam Scribarum.... Non intrabitis in regnum cœlorum*, Werner. abb., CLVII, 1055.

In verba : *Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam*, etc., S. Bruno Ast., CLXV, 216.

In verba : *Tres sunt qui testimonium dant in cœlo*, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 778.

Explicantur alia capita Scripturæ sacræ de cœlo.

In verba isaie prophete : *Cœlum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum*, Haymo, CXVI, 1075. — *Et vidi cœlum apertum, et ecce equus albus*, *ibid.*, CXVII, 1171.

In verba : *Et vidi cœlum novum et terram novam*, Haymo, CXVII, 1191. — *Et civitatem sanctam Jerusalem descendentem de cœlo a Deo*, *ibid.*, 1192.

In verba : *Ece ego creo cœlos novos et terram novam, et non erunt in memoria priora et non ascendent super eam*, Hugo a S. Victore, CLXXX, 571.

In verba Apocalypsis : *Post hæc vidi et ecce ostium apertum in cœlo... Et ecce sedes posita erat in cœlo*, S. Ivo Carnot., CLXII, 1516; S. Bruno Astens., CLXV, 625. — *Et signum magnum apparuit in cœlo*, *ibid.*, 1543. — *Et visum est signum magnum in cœlo*, etc. — *Et vidi cœlum apertum*, S. Bruno Ast., CLXV, 709; Rupert. abbas, CLXXIX, 1164.

In Orationem Dominicam.

Commentatio in primam petitionem, S. Chromatius, XX, 560, Paschasius Radbert., CXX, 284, 285; Theodoricus Paderbrunn., CXLVII, 534; Ivo Carnot., CLXII, 599; Hugo a S. Victore, CLXXIV, 767.

In secundam petitionem, S. Chromatius, CXX, 560; Theodoric. Paderbrunnens., CXLVII, 534; S. Ivo Carnotens., CLXII, 599; Hugo a S. Victore, CLXXV, 768.

In tertiam orationis petitionem, S. Chromatius, XX, 560; Theodoric. Paderbrunnens., CXLVII, 536; S. Ivo Carnotens., CLXII, 599; Hugo a S. Victore, CLXXV, 769-781.

In verba : *Hodie mecum eris in paradiso*, Ernaldus Bonavallis abb., CLXXXIX, 1687.

CAPUT XIV. — Tractatus de cœlo.

Cœlestis beatitudinis descriptio, in Passione SS. Martirum Perpetuæ et Felicitatis, III, 42-45; Cyprian., IV, 792, 793, 794; S. Ambros., XIV, 176, 561; S. August., XXXII, 612; S. Salvian., LIII, 2-0; S. Benedict. Anianens. abb., CIII, 802; Raban. Maur., CIX, 637; S. Petrus Damian., CXLIIV, 748. — Sanctorum cœlus, S. Cyprian., IV, 514. — De octo beatitudinibus, S. Chromatius, XX, 523; S. Hieronym., XXVI, 55-55. De felicitate hominis epistolæ, S. Aug., XXXIII, 451, 666. — De immortalitate animæ liber unus, *ibid.*, XXXII, 590. — De requie æterna et gloria sanctorum, *ibid.*, 1472. — De regno Dei post iudicium, *ibid.*, 1475. — De regni Dei felicitate, *ibid.* — Vitæ æternæ felicitas, S. Aug., XI, 830 (Appendix). — De gloriæ lumine, S. Aug., XI, 893. — De vita æterna, *ibid.*, 981. — De trina visione corporali, spirituali et intellectuali, *ibid.*, (Appendix), 996. — Scala paradisi, *ibid.*, 997-1004 (Appendix); Guigo II Carthusian., CLIII, 785. — Scala cœli major, Honorius Augustod., CLXXII, 1229-1240. — Scala cœli minor, *ibid.*, 1239-1242. — De novitate corporis spiritualis in quam sanctorum corpus commutabitur, S. Aug., XI, 785. — De qualitate visionis qua in futuro sæculo sancti Deum videbunt, *ibid.*, 796. — De videndo Deo, Raban. Maur., CXII, 1261-1282. — De visione beatifica, Lupus Ferrariens. abb., CXIX, 491-495. — De visione honorum et malorum, Magis. Bandinus, CXCI, 1112. — De æterna felicitate civitatis Dei sabbatoque perpetuo, S. Aug., XI, 801; Engypsius, LXII, 817 et seqq. — De æterna beatitudine sanctorum, Alcuin., CI, 64; Smaragdus, CII, 679; Eadmerus monachus, CLIX, 587-605; Jonas Aurelianens., CVI, 275; S. Petrus Damian., CXIV, 748; Petrus Abaelardus., (LXXVIII, 652; Guigo Carthusianus., CLXXXIV, 553; Petrus Cantor., CUV, 563. — Viæ et patriæ quam dis par sit gaudium, Gilbert. abb., CLXXXIV, 258-261. — De animæ exsilio et patriâ, Honorius Augustod., CLXXII, 1241-1246. — De mansione æterna quæ a Deo præparata est sanctis, Smaragd. abb., CII, 679, 684. — De Jerusalem cœlesti vel ejus civibus, Tamo Casaraugustanus, LXXX, 767; S. Bruno Astens., CLXV, 891. — Liber sextus dialogorum, Hugo Rothomag., CXCI, 1215. — Rythmus de gloria paradisi, S. August., XI, 924. — Cœlestis et terrene patriæ mentio, Engypsius, LXII, 934. — Regnum nostrum in cœlo quale, S. Petrus Chrysolog., LII, 585. — Cœlestis paradisi descriptio, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1275.

CAPUT XV. — De cœlo physice considerato.

Cœlum pro aere usurpatum, S. Hieronym., XXVI, 463; Aurel. Prudentius, LX, 144; Raban. Maur., CVII, 456, 457; Rupert. abb., CLXIX, 1031, 1052; Garner., CXCI, 146. — Cœlum cœli, Rupert. abb., CLXIX, 1239, 1240. — Aqueum cœlum, Honor. August., CLXXII, 146. Cœlum et Uranus idem, Lactant., VI, 182, 185. — Est quasi tectum mundi, Rupert. abb., CLXVII, 228. — Cœli empyrei deliciae, Alan. de Insulis, CXX, 536. — Cœlum inferius, una firmamenti voce comprehenditur, S. Hilar., IX, 772. — Firmamentum non idem ac cœlum, S. Ambros., XIV, 146. — Cœlum æereum et æthereum quid differant, S. Greg. Mag., LXXVI, 1216; S. Isidor., LXXXI, 19. — Cœlum cur nonnullis Deus, S. Hilar., IX, 426. — Cœlum non est Deus, Lactant., VI, 280; S. Hilar., IX, 437; Vitæ Patrum, LXXIII, 548. — Cœlum et terram quidam putant

animantia, S. Hieronym., XXIV, 25, 215; Aurel. Cassiodor., LXX, 1042. — Cœli non sunt animati, S. Hilar., IX, 771, 772. — Cœlum an rotundum, Lactant., VI, 426, 953. — Cœlum affirmatur rotundum et in modum sphaeræ volvit, S. Hieronym., XXVI, 490; Alcuin., CI, 977. — Illud volvi quoniam negaverint, Lactant., VI, 426, 953. Cœlorum conversione inenarrabilem harmoniam excitari quoniam crediderunt, S. Ambros., XIV, 440, 923. — Cœlos stare non potest ob firmamenti nomen, S. Aug., XXXIV, 272. — Cœlum aere toto firmatum portat aquas, nec portatur, S. Petrus Chrysolog., LII, 481. — Cœli firmitas indemutabilis, S. Hilar., IX, 757, 758. — Cœlum multipliciter majus quam terra, S. Ambros., XIV, 948. — Cœlestia spatia quam sint terrestribus latiora, obscurum, S. August., XXXVIII, 1262. — Cœlum aërem sterilitatem sonat, S. Ambros., XVI, 12. — Cœlo non est ex quatuor elementis secundum Aristotelem, Dionysius Exiguus, LXVII, 387. — Cœli locum igni tribuit Plato, S. Aug., XI, 236. — Cœlum principium operis mundi, S. Ambros., XVI, 1151, 1152. — Cœlum quod Deus primum condidit, invisibilia omnia significantur, S. Aug., XXXV, 2218. — Cœlum quale cum mundo creatum, Raban. Maur., CVII, 444. — Cœlum cœli an fuerit vacuum, *ibid.*, 445.

De numero cœlorum non constat, S. Hilar., IX, 772; S. Ambros., XIV, 146. — Nec certum an id Paulus scriberet, S. Hilar., IX, 772. — Utrum firmamentum sit quod in superioribus cœlum appellavit Deus an aliud, et sint duo cœli an plures, S. Ambros., XIV, 146. — Sunt qui cœlum unum esse dicunt, *ibid.* — Alii innumeros cœlos et mundos esse asserunt, *ibid.* — Cœli dicuntur pluraliter sed singulariter intelliguntur, S. Hieronym., XXIV, 25. — Cœli tres, Rupert., CLXXIX, 1257. — Cœli tres historialiter et tres significative, S. Aug., XLI, 1028. — Plures cœli, S. Hilar., IX, 772; S. Ambros., XIV, 126, 127, 146. — Cœlos 565 ab angelis institutos docuit Basilides, Tertull., II, 63; S. Aug., XLII, 26.

Alii septem, alii octo, alii novem, vel etiam decem perhibent cœlos, S. Aug., XXXIV, 478. — Primum, secundum, tertium cœlum, corporale, spirituale et intellectuale significat, *ibid.*, 485. — Cœlum primum circumfusi Dei accensum virtute, S. Hilar., IX, 772. — Cœlum inclinatum, *ibid.*, 852. — Cœli a Deo rationabiliter temperati, *ibid.*, 772. — Visibiles cœli obsequium Dei Verbo, *ibid.*, 576, 777. — In cœlum os suum ponunt qui criminum auctoritates astutitatis putant quadam necessitate deferri, S. Ambros., XIV, 134, 842. — Cœlum incorruptibile putatur et præterit, S. Ambros., XVI, 1152. — Cœlos aëris diluvio perisse quomodo intelligendum, S. Aug., XXXIV, 279. — Cœli perierunt per diluvium et peribunt, Petrus Lombard., CXII, 409, 410. — Cœli

an omnes perituri, *id.*, CXCI, 914. — Cœli qui et quomodo peribunt, Hugo a S. Victore, CLXXIV, 612. — Cœlum et terra quomodo transibunt in die Judicii, S. Hieronym., XXVI, 189, 181; Alan. de Insulis, CCX, 327. — Virtutes cœlorum movendæ quomodo, Vener. Godefrid., CLXXIV, 52. — An perituri sunt in conflagratione novissimi Judicii, S. Aug., XLI. — Cœli quoniam igne perituri sint disceptatur inter doctos, *id.*, XXXVII, 1313. — Quidam quotidie in cœlo ruinas fieri mentiantur, S. Hieronym., XXVI, 45. — Cœlum et terra non peribunt, *id.*, XXIV, 486, 614. — Deus cœlos non dicit interire sed repleri, *ibid.*, 570. — Cœli et terra veterascunt et peribunt non ut non sint sed ut aliter sint, S. Prosper., LI, 283, 281. — Ut sint in melius, Vener. Beda, XCII, 26, 104, 265; S. Paschasius Radbert., CXX, 825, 826, 828. — Cœlum et terra specie transiunt, in sua natura semper servabuntur, S. Gregor. Mag., LXXVI, 16; Talio Casarang., LXXX, 749. — Quomodo cœlum fiet novum post judicium, S. Aug., XLI, 682, 684. — Finito judicio incipiet esse cœlum novum et terra nova, S. Hildefons., XCVI, 518; Ivo Carnot., CLXI, 1014. — Claritas cœlorum et terræ post judicium universale futura et quantal, Vener. Godefrid., CLXXIV, 51. — In cœlo novo et terra nova non omnes resurgentes sed sancti futuri sunt, S. Hildefons., XCVI, 519.

Cœlorum et mundi situs, S. Hilar., IX, 771. — Quaestiones varias de figura cœli, S. Aug., XXXIV, 270. — De motu, *ibid.*, 271. — Quid sit Deum extendisse cœlos, S. Greg. Mag., LXXV, 863, 861. — De initio mundi vel creatione cœli et terræ, S. Columban., LXXX, 748; Raban. Maur., CVII, 354. — Quæ sit cœli natura, *ibid.*, 694; S. Ambros., XIV, 152. — In quo Deus fecisse cœlum intelligendus sit, *ibid.*, 127. — Quænam sint sphaeræ cœlestis, situs, motus, cursus, celeritas. Quæ sit axis cœlestis, Isidor. Hispalens., LXXXII, 171. — Quænam sint cœlestes poli, cardines, convexa, januæ, gemina cœli facies, quatuor cœli partes, quisque cœli circuli, *ibid.*, 172. — Quoniam sint cœli septem plures et eorum conversiones, *id.*, LXXXIII, 985. — Quid audiat per vocem firmamentum, Vener. Beda, XC, 197. — Quæ sit varia cœli altitudo, *ibid.*, 199. — Quodnam sit superius cœlum, *ibid.*, 200. — Quid intelligatur per cœlestes aquas, *ibid.*, 201. — Quid significet cœli arcus, *ibid.*, 110.

Quid sentiendum de tertio cœlo quo raptus est Paulus, S. Aug., XXXIV, 453. — Apostolus nescire potuit an extra corpus paradysum viderit, an viderit in extasi, *ibid.*, 453. — An apostolus certus sit se vidisse tertium cœlum, incertus quomodo illud viderit, *ibid.*, 456. — An vere tertium fuerit cœlum quo raptus est Apostolus, S. Aug., XXXIV, 456; Petrus Lombard., CXII, 410. — Sententia quorundam de tertio cœlo, S. Aug., XXXIV, 478, 481.

CXXIX.

INDEX DE INFERNO.

LOGICE EXPONENS QUÆCUNQUE DIXERE PATRES DE ILLIUS EXISTENTIA,
DE PÆNIS DAMNATORUM, ET DE ILLARUM ÆTERNITATE.

MONITUM.

Infernus damnatorum est infima regio terræ, sive carcer teterrimus et obscurissimus, ubi reproborum animæ, Dei visione in æternum privatæ, perpetuo et inextinguibili igne cum diabolo et angelis ejus torquentur; quod est de divina et catholica fide. Itaque in hoc Indice vicissim agimus: — I. De Inferni existentia. — II. De pœnis damnatorum variis. — III. De istarum pœnarum æternitate. — IV. De Inferni loco et nominibus. — V. De inferorum vitiatione; de his SS. Patrum sententias revocantes.

I. — INFERNI EXISTENTIA.

1. Probatur Scriptura sacra. — Ignis paratur diabolo et angelis ejus, S. Ambr., XV, 1228. — Textus Isaie asseritur infernus, S. Hier., XXIV, 654. — Inferni existentia ex textu evangelico asserta, S. Cassar. Arelat., LXVII, 1080. — Inferni pœnæ ex Evangelio assertæ, S. Paulinas, LXXI, 685 et seqq. — Existentia Inferni ex Scriptura hausta, S. Leo Mag., LIV, 1126. — Christus in

Evangelio gehennam minatur, Bed. Ven., XCII, 778. — Istas existentiam inferni docet, Rab. Maur., CXI, 279. — Duplici Deuteronomii textu probatur infernus, Robertus Pailus, CLXXXVI, 820. — Dogma inferni textu S. Matthæi innixum, *ibid.*, 999. — Testimonia prophetarum de damnatione impiorum, Petrus Blesensis, CCVII, 869. — Veritas de inferno in Scriptura continetur, Helinandus, CCXII, 550.

2. Probatur a Sanctis Patribus. — Christiani injusti

penam sempiternam pollicentur, Minucius Felix, III, 268. — Christiani ignes prædicant et timent, *ibid.*, 272. — Deus paravit cælum, sed paravit et tartarum, S. Cyp., IV, 514. — Duplex via, ad cælum et ad infernum, Lact., VI, 644. — In docendo inferno Zeno cum sacris Libris cognovit, *ibid.*, 761. — Beati in hac vita, miseri in futura, *ibid.*, 769. — Ignis divinus impios cremabit et recreabit, *ibid.*, 802. — Excipit nos statim a morte ultor infernus, S. Hil., IX, 290. — Impii resurgentes ad penam redeunt, *ibid.*, 491. — Alii resurgent in confusionem, alii in gloriam, *ibid.*, 492. — Malorum requies in inferis, S. Amb., XVI, 40, 41. — Iustitiæ præmia, sceleris gehenna, Aquilinus Juvenius, XIX, 142. — In visione patuit infernus, Rufinus, XXI, 429. — Pena impiorum in presenti et in futuro, *ibid.*, 875. — Qui negat infernum sentiat quod negavit, S. Hier., XXXIII, 428. — Infernus locus impiorum post mortem, S. Aug., XXXVI, 85. — Exclusis a cælo pena gehennalis, *id.*, XXXVIII, 962. — Qui volentes peccarunt, nolentes cruciabuntur, *id.*, XXXIII, 562. — Deus æternis tenebris punit malos, *id.*, XXXVI, 998. — De tribus habitaculis: mundo, regno Dei, inferno, S. Patricius, LIII, 831. — Sunt post mortem quædam penæ non purgatorie, Egyptus, LXII, 789. — Peccatores homines habet lucenda infernus, S. Cæs. Arel., LXVII, 1080. — In existentiam inferni argumentum, Cassiod., I, XX, 83. — Inferni existentia, S. Greg. Mag., LXXI, 519. — Damnati hominis domus est infernus, *id.*, LXXIX, 177. — Deus peccatoribus supplicia rependit, Paulus Diaconus, XCV, 1215. — De oculis et hædis, *ibid.*, 1215, 1216, 1217. — Mali mittentur in caminum ignis, *ibid.*, 1333. — Infernalium damparum confessio, Hincmarus, CXXV, 542. — Animæ electorum in cælo, inque- rum in inferno, Burchardus, CXI, 1039. — Infernus locus tormentorum, Wernerus, CLVII, 1015. — De duplici civitate, Honorius Aug., CLXXII, 1095. — De duplici ordine salvandorum et damnandorum, Robertus Pullus, CLXXXVI, 1005.

3. *Probatum testimonium paganorum.* — Gehenna etiam apud paganos fuit, Tert., I, 520. — Plato infernum docuit, Arnob., V, 851. — Vultus Tityi inferni testimonium, Lact., VI, 802. — Inferni penæ fabulis poetarum expressæ, S. Paulinus, LXXI, 685 *et seqq.* — Quidquid a poetis de inferno fictum est, fabula, Helinandus, CCXH, 550.

II. — INFERNI PENÆ.

1. *De penis inferni in genere.* — Variæ penarum inferni picturæ, Minucius Felix, III, 548, 549; S. Cyp., IV, 798, 799; S. Hil., IX, 351, 1200; S. Amb., XVII, 682, 683, 761, 762, 1003; S. Eucherius, L, 833 *et seqq.*; S. Bened., LXVI, 237; Cassiod., LXX, 1503; LXXII, 860, 861; S. Greg. Mag., LXXV, 914; Beda Vene., XII, 517; XCIV, 501, 504; Alcuinus, CI, 831, 832; Helton, CIV, 775, 774; Joannes Scotus, CXXII, 971; S. Petrus Dam., CXIV, 828; CXV, 429; S. Bern., CLXXXIII, 664; Gosselinus, CLVII, 188; Eadmerus, CLIX, 660; Herveus, CLXXXI, 1637; Eadmerus, CXC, 420, 421, 422; S. Hildegardis, CXCII, 587 *et seqq.*, 901; Petrus Cantor., CCV, 358 *et seqq.*; S. Martinus Leg., CCVIII, 147. — Damnandorum tormenta, S. Amb., XVII, 652, 761, 762. — Damnatis mors, luctus, fletus, stridor, fames, *ibid.*, 918. — Damnatio est æva, Aquilinus Juvenius, XIX, 58. — Infernus locus suppliciorum, S. Hier., XXIV, 218, 219. — Torcular ponitur pro supplicio peccatorum, *ibid.*, 612. — Si stilla furoris Dei tam gravis, quid omnis imber, *id.*, XXIX, 735. — Gehennæ duplex pena, *id.*, XXX, 546; S. Aug., XXXVI, 686. — Gehennæ metu martyres corroborati sunt, S. Aug., XXXVI, 526. — Acrores penæ post resurrectionem, *id.*, XXXVIII, 1155. — Penæ infernalibus nihil comparari potest, *id.*, XI, 512. — Inferni penæ, *id.*, XXXIX, 2212, 2215; XL, 1064, 1280, 1353, 1358. — Inferni mala et regni Dei bona comparantur, *id.*, XL, 991. — Circa damnandorum penas variæ sententiæ, *id.*, XLI, 731, 752. — Quam graves penæ gehennales, *id.*, XL, 821, 993, 1186, 1200. — Tantum supplicium, quantum premium, S. Eucherius, L, 833, 834. — Repræbent interius et exterius torquentur, S. Greg. Mag., LXXV, 755. — Inferni penæ nec transitorie, nec phantasticæ, *ibid.*, 911. — Ex flagellis sanctorum in vita colligitur pena reproborum in inferno, *ibid.* — Dolor in inferno quantus, *ibid.*, 898. — Pena demonum, eadem reproborum, Tal., I, XXX, 916. — Pena gehennæ duplex, *ibid.*, 963. — Inter hujus vitæ et futuræ miseriæ grandis discretio, S. Isid. Hispalensis, LXXXIII, 597. — Loca ubi mittitur aterius, typus inferni, Beda Ven., XC, 1179, 1180. — Reprobi fatigantur tormentis, *id.*, XLVI, 504. — De variis suppliciis reproborum, Jonas Aurel., CVI, 273 *et seqq.* — Ad comparationem gehennæ

parva et omnis pena præsens, Rab. Maur., CIX, 1051. — Damnandorum cruciatus qualis futurus, *id.*, CX, 1189, 1620. — Penarum inferni gravitas, *id.*, CIX, 1048 *et seqq.* — Inferni penas nulla vox exponere, nullus sermo explanare potest, Haymo., CXVIII, 952 *et seqq.* — Duplex in inferno pena, *ibid.*, 946; S. Paschasius, CXX, 868. — Pena peccatoribus constituta, Hincmarus, CXXV, 154, 158. — In inferno inenarrabilia tormenta, Raderius, CXXVI, 450. — Nihil in inferno quod non sit maximum damnum, *ibid.*, 620. — Tam terribilis damnatio, ut illius visio in iudicii purgatoria erit electis, Burchardus, CXI, 1032. — Damnatorum cruciatus, S. Petr. Dam., CLXV, 475. — Pena inferni atrox, *ibid.*, 962. — Supplici impiorum quadruplex genus, Radulphus Ardens., CLV, 1561. — Impiorum in inferno cruciamenta, *id.*, CLVI, 56, 676, 677. — Inferni penis redundat, Wernerus, CLVII, 922, 1006. — Varietas peccatorum penam supremam in inferno conficit, *ibid.*, 1058. — Damnatio quatuordecim miseris, Eadmerus, CLIX, 628. — Nulla terra pena cum inferno comparari potest, S. Bruno, CLIX, 249. — Stultitia humana et inferni tormenta, Honorius Aug., CLXXII, 1099. — Nove in inferno penæ, *ibid.*, 1159, 1160; S. Bern., CLXXXIV, 1058 *et seqq.*; Alanus de Insulis, CCX, 250. — Varia de inferno, Robertus Pullus, CLXXXVI, 833 *et seqq.*, 1006. — De qualitate tormentorum inferni, Hugo de S. Vict., CLXXXI, 589. — Inferni terribilis locus, S. Bern., CLXXXIII, 1891; CLXXXIV, 1058. — Impii diversis penis torquebantur, Hugo Roth., CXII, 1112. — Si homo videret penas inferni ibidem terrore moreretur, S. Stephanus Caud., CCIV, 1105. — Inferni dolores specie triplices, Thomas Cist., CVI, 69; Alanus de Insulis, CCX, 250. — Infernus et ejus cruciatus, Thomas Cist., CCVI, 853. — De inenarrabili angustia damnatorum, Innoc. III, CCXVII, 759.

2. *De penis inferni specialim sumptis.* — In inferno est supplicium ignis, Tert., I, 520, 527, 528, 1247; S. Hil., IX, 371; Julius Firmicus, XII, 1041; S. Amb., XVII, 691; S. Gaudensius, XX, 940; S. Hier., XXIV, 483; XXV, 115, 1214; XXX, 840; S. Aug., XXXVI, 814; XLI, 214, 691, 725, 724; XXXVI, 686, 687, 688; XL, 1026; S. Cæs. Arel., LXVII, 1080; Cassiod., LXX, 1302; S. Gregor. Magn., LXXV, 912, 915, 1098, 1198, 1415; LXXVII, 521, 565, 572; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 947; LXXXVIII, 597; Beda Ven., XCI, 178, 1547; XCII, 227; XCIV, 553; Alcuinus, C, 455; CI, 251; Smaragdus, CII, 548; Raban. Maur., CX, 530; Walafridus, CXIV, 83; Haymo, CXVII, 1110, 1180; S. Paschasius, CXX, 868; Joannes Scotus, CXXII, 456; Hincmarus, CXXV, 296; S. Odon., CXXXIII, 278; Burchardus, CXI, 1047, 1050; S. Petrus Damian., CXIV, 702; CXLV, 459; Gilbertus, CLVI, 674; Wernerus, CLVII, 1015, 1039; Eadmerus, CLIX, 631; S. Bruno, CLXIV, 622; Hugo de S. Vict., CLXXV, 755; CLXXVII, 589, 590; Herveus, CLXXX, 590, 591; Garnerus, CXVIII, 558; Petrus Blesensis, CCVII, 645; S. Martinus Leg., CCVII, 58; Innoc., CCXVII, 759. — In inferno mors indefensa, Tert., I, 527, 528; Lact., VI, 321; S. Aug., XLI, 658, 666, 675, 877; XL, 274, 285; Cassiod., LXX, 545; S. Greg. Mag., LXXV, 1092; LXXVII, 521, 405; S. Hildegardis, XCVI, 145; Haymo, CXVII, 1112, 1185; CXVIII, 918, 952; Radulphus Ardens., CLV, 2002; Wernerus, CLVII, 925; Eadmerus, CLIX, 629, 631; S. Bern., CLXXXII, 963. — In inferno servitus, Tert., II, 657; S. Aug., XXXIII, 562; S. Greg. Mag., LXXVI, 1290, 1297; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598, 947; Smaragdus, CII, 490; Haymon., CXVIII, 951; S. Paschasius, CXX, 748; Burchardus, CXI, 1831; S. Petrus Damian., CXIV, 702; Eadmerus, CLIX, 631, 641; Petrus Blesensis, CCVII, 706. — Quid in inferno fletus et stridor dentium, S. Ambros., XV, 683; Aquilinus Juvenius, XIX, 216, 146; S. Hier., XXVI, 161, 1261; S. Maximus Taur., LVII, 781, 782; S. Greg. Mag., LXXVI, 1290; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 946; Beda Ven., XCII, 96, 509; Paulus Diaconus, XCV, 1264; S. Julianus Tolet., XCVI, 507; Druthmarus, CVI, 1575; Rab. Maur., CVII, 859; CX, 457; Walafridus, CXIV, 505; Haymon., CXVIII, 725; S. Paschasius, CXX, 748; Gilbertus, CLVI, 674; Wernerus, CLVII, 1087, 1058; S. Bruno Segn., CLXV, 255. — In inferno vermes, S. Hier., XXIV, 219; XXX, 617; S. Aug., XLI, 694; S. Isidor., Hisp., LXXXIII, 946; Beda Ven., XCII, 227; XCIV, 501; Rab. Maur., CIX, 587; CXI, 246; S. Odon., CXXXIII, 521; Gilbertus, CLVI, 670; Eadmerus, CLIX, 641; Herveus, CLXXX, 590, 591. — De tenebris inferni, S. Aug., XXXVI, 91; Egyptus, LXII, 889; S. Laurentius Bavar., LXVI, 116; S. Greg. Mag., LXXVI, 912, 914; Smaragdus, CII, 490; Druthmarus CVI, 1575; Haymon., CXVII, 1183; S. Paschasius, CXX, 718; S. Bruno Segn., CLXX, 283; Hugo de S. Vict., CLXXV, 658; Innoc. III, CCXVII, 759. — In inferno societas demonum, S. Amb., XVII, 914,

955; Aquilinus Juvenens, XIX, 593; S. Hier., XXV, 215; S. Aug., XXIVIII, 690; XLV, 1779; S. Eucherius, L, 435; S. Maximus Taur., LVII, 775; S. Greg. Mag., LXXIV, 916; Taio, LXXX, 988; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598; S. Beda Ven., XCIII, 193; S. Julianus Tol., XCVI, 515, 516, 517; Rab. Maur., CVII, 1016; CIX, 687; CXI, 1117; Walafridus, CXIV, 692; Haymon., CXVIII, 950; S. Paschasius, CXX, 868; S. Petrus Dam., CLIV, 838; Rufinus, CL, 1601; Radulphus Ardens, CLV, 1563, 1961; Petrus Alphonsus, CLVII, 665; S. Anselmus Cant., CLVIII, 620. — In inferno confusio, S. Hil., IX, 351; S. Amb., XVII, 891, 895; S. Greg. Mag., LXXV, 837; LXXVI, 515, 697; LXXXIX, 793; Beda Ven., XCIII, 630; Radulphus Ardens, CLV, 2002. — In inferno desperatio, S. Amb., XVII, 836. — In inferno horror, S. Amb., XVII, 918; S. Bruno, CLXIV, 592; Absalon, CCEI, 79. — In inferno tristitia, S. Amb., XVII, 423; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 597; Radulphus Ardens, CLV, 1561; Eadmer., CLIX, 615; S. Martinus Leg., CCVIII, 58. — Damnatis cura et separatio sanctorum, S. Hier., XXV, 631; S. Aug., XXXVII, 1457, 1458; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598; Smaragdus, CII, 351; Radulphus Ardens, CLV, 1963; S. Martinus Leg., CCVIII, 58. — In inferno bellum, S. Aug., XXXIV, 658; Guibertus, CLVI, 676; Eadmerus, CLIX, 659. — In inferno est amentia, S. Aug., XXXIV, 107; Cassiod., LXX, 897; Walafridus, CXIV, 739; Guibertus, CLVI, 678, 679; Eadmerus, CLIX, 634, 638; Ven. Hildebertus, CLXXI, 431. — Damnatis ad penam servantur memoria et cognitio, S. Greg. Mag., LXXI, 508; Smaragdus, CII, 351; Haymon., CXVII, 1189; Innoc. III, CGXVII, 757. — In inferno timor, Rab. Maur., CIX, 1048, 1049; Radulphus Ardens, CLV, 2002; Eadmerus, CLIX, 633. — Ad augmentum penarum damnati gaudium electorum vident, S. Amb., XVII, 1003; S. Aug., XLI, 694; S. Greg. Mag., LXXIX, 118; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598, 817; S. Julianus Tol., XCVI, 486, 492, 493, 530; Smaragdus, CII, 351; Burchardus, CXL, 1051; Werner, CLVII, 923; Honorius Aug., CLXXII, 1161; Hugo Roth., CXCI, 1112; S. Martinus Leg., CCVIII, 58. — Damnati ad augmentum penarum damnatos vident, LXXI, 1509; S. Greg. Mag., XCIII, 168; S. Julianus Tol., XCVI, 486; Beda Venerab., CLXXVII, 573; Haymon., CVIII, 949; Burchardus, CXL, 1040; Guibertus, CLVI, 676; Honorius Aug., CLXXII, 1161; S. Godefridus, CLXXIV, 1186. — Damnati a nullo misericordiam consequuntur, S. Greg. Mag., LXXV, 755; Eadmerus, CLIX, 658; S. Bernardus, CLXXXII, 614. — In inferno infirmitas, Eadmerus, CLIX, 631, 633. — In inferno privatio Dei, S. Aug., XXXVIII, 430, 479, 1357, XL, 285, 821, 903; XLI, 269; Cassiod., LXX, 584; Rab. Maur., CXII, 1519; Guibertus, CLVI, 677; S. Godefridus, CLXXIV, 592; S. Bern., CLXXXIII, 215. — Varia de corpore damnatorum, Tert., I, 527, 528; S. Aug., XLI, 578, 693, 723; XL, 274; XXXVIII, 1153; Eugypsius, LXII, 784, 785; Beda Ven., XCII, 777; S. Hil. Ierosolus, XCVI, 143; S. Julianus Tol., XCVI, 515, 516; Walafridus, CXIV, 692; Haymon., CXVII, 1189; CXVIII, 121, 957; Radulphus Ardens, CLV, 1553, 1563; Wernerus, CLVII, 1012; S. Anselmus Cant., CLVIII, 1553; Eadmerus, CLIX, 628, 630; Honorius Aug., CLXXII, 1160. — Varia de penis animarum in inferno, Arnob., V, 851, 832; Lact., VI, 800; S. Aug., XLI, 725; S. Petrus Jaryologus, LII, 587, 533; S. Greg. Mag., LXXVII, 133, 136, 369; Taion., LXXX, 989, 989; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 917; S. Julianus Tol., XCVI, 482; Rab. Maur., CIX, 597; Burchardus, CXL, 1501; S. Petrus Damianus, CXLIV, 702; Guibertus, CLVI, 674, 675; Hugo de S. Vict., CLXXVI, 594 et seqq.

5. *Pœnarum inferni repartitio.* — In quo peccavit homo punietur, S. Cyp., III, 800, 801. — Variarum penarum pro variis peccatis, S. Hier., XXIV, 481, 492, 1280. — In damnatione sunt gradus diversi, S. Aug., XXXVII, 1406; XXXVIII, 879; XL, 273, 284; XLI, 751; XLIII, 171; XLIV, 117, 230. — Similes in culpa, similes in pena, S. Cas. Arel., LXVII, 1080. — Tanto acius puniuntur, quanto gravius peccaverunt, *ibid.* — Infernus altis servior, altis mitior, Primastus, LXVIII, 647. — Impios dispar poena constrinxit, Cassiod., LXX, 1502. — Damnati iuxta modum criminis puniuntur, S. Greg. Mag., LXXV, 915. — Eisdem peccatis eadem tormenta, *ibid.* — Novis inventis puniuntur qui ad culpam nova invenerunt, *ibid.*, 1092. — Pares in crimine, pares in supplicio alligabuntur, *id.*, LXXVII, 580, 581. — Impii eo magis splendunt, eo acius puniuntur, *id.*, LXXV, 1098, 1101. — Unus ignis gehennæ, sed non uno modo omnes cruciabit, *id.*, LXXVII, 401. — Damnati sicut fasciculi ad ustionem de similibus alligantur, S. Isid. Hisp., LXXXIII, 598. — In inferno mansiones multe, *ibid.* — Minor iniquitas, tolerabilior damnatio, S. Hildephonsus, XCVI, 141, 145; Haymon., CXVIII,

916. — In inferno pars inferior, in qua sceleratissimi, S. Julianus Tol., XCVI, 477. — Dissimiles poenæ pro dissimilibus culpis, *ibid.*, 517. — Membris quæ peccaverunt hæret supplicium, Smaragdus, CII, 350, 490, 491; Rab. Maur., CX, 296. — Similes in peccatis socii erunt in penis, Druthmarus, CVI, 1374. — Christiani damnati amplius torquebuntur, Haymon., CXVII, 1180. — Unus ignis non æqualiter omnes crucians, *id.*, CXVIII, 916. — Qui eodem modo peccaverunt in communibus locis detinentur, *ibid.*, 918. — Quantum exigit culpa, tantum sentitur poena, Burchardus, CXL, 1043. — In inferno loca communia, *ibid.*, 1044. — Juxta genus criminum, discretio erit poenarum, *ibid.*, 1501. — Quantum gaudium in terra tantum tormentum in inferno, S. Petrus Dam., CXLV, 745. — Terrestres delicias vertentur in penas contrarias, Radulphus Ardens, CLV, 1963; Wernerus, CLVII, 922, 923. — Quanta diversitas culparum, tanta poenarum, Guilelmus abb., CLXXX, 577. — Damnatis dispar poena, communis gehenna, Herveus, CLXXXI, 238. — Probatur in inferno esse varias mansiones, Robertus, Pullus, CLXXXVI, 824, 825. — Damnatus cruciabitur in quo deliquit, *ibid.*, 985. — Pœneratorum poena, bulliens aurum, Adamus Scotus, CXCVIII, 159.

III. — ÆTERNITAS INFERNI.

1. *Probatur Scriptura sacra.* — Per textum Salomonis astruitur poenarum æternitas, S. Hier., XXV, 635. — Inferni æternitas ex textu S. Matthæi asserta, S. Cas. Arel., LXVII, 1080. — Evangelium poenarum æternitatem docet aperte, Beda Ven., XCII, 110; Paulus Diaconus, CXV, 1218, 1219; Rab. Maur., CXI, 98. — Per Apocalypsis textum probatur poenarum inferni æternitas, Haymon., CXVII, 1110, 1188. — Æternitas inferni per textum S. Matthæi comprobata, S. Paschasius, CXX, 870. — Terribilis Scripturæ sacra sententia, Ven. Hildebertus, CLXXI, 429. — Probatio æternitatis poenarum in Evangelio hausta, Herveus, CLXXX, 590. — Arbor manet ubi cadit, Robertus Pullus, CLXXXVI, 945. — Infernorum æternitas ex Apocalypsi asserta, S. Martin. Leg., CLXX, 374, 392.

2. *Probatur sanctis Patribus.* — Tormentis nullus finis, Minucius Felix, III, 548, 549; S. Cyp., IV, 561, 562. — Infernus non exstinguitur, sed punit in æternum, Lact., VI, 320, 321. — Impii ignis æterni æterna erunt materia, S. Hil., IX, 949. — Impii poenæ sine fine, S. Amb., XVII, 261. — Impii æternis ignibus destinati, S. Gaudensius, XX, 910. — Peccata æterno traduntur supplicio, S. Hier., XXIV, 554, 481, 609; XXV, 215; XXVI, 190. — In inferno æterna combustio, S. Aug., XLI, 211, 682. — Poenam inferni finiendam absurdum putare, *ibid.*, 725, 750. — Agitur de penis æternis, *id.*, XXXVIII, 196, 218; XI, 103, 312, 345. — In inferno nulla satisfactio, S. Leo Magn., LIV, 252. — Pro æternitate poenarum argumentatio, Eugypsius, LXII, 623, 792. — Damnati cruciabuntur in sæcula sæculorum, *id.*, LXII, 795, 801. — Nullum damnatis remedium poenitentia, S. Cas. Arel., LXVII, 1080. — Impios æterna poena habet torquere, Cassiod., LXX, 215. — Nunquam ad gratiam Dei damnati venturi sunt, *ibid.*, 465. — In inferno nulla poenitentia, *id.*, LXXIII, 745. — Damnatis non est reditus ad veniam, S. Greg. Magn., LXXV, 820. — Reprobatorum sine fine supplicia, *ibid.*, 836. — Damnati moriuntur, sed nunquam morte consumuntur, *ibid.*, 916. — Poenarum æternitas astruitur, *id.*, LXXVI, 738. — Æterna gehennæ flamma, *ibid.*, 1285. — Semper ardebunt, qui gehennæ deputantur, *id.*, LXXVII, 401. — Iusti pro damnatis non orabunt, *ibid.*, 401. — Poenitentia reprobatorum sine fructu, Taion., LXXX, 987. — Ignis inferni nunquam finiet, *ibid.*, 988. — Infernus irremediabilis poena, S. Isid. Hisp., LXXXIII, 951, 946. — Alii ad præmia, alii ad supplicia æterna, S. Bonif. Mag., LXXXIX, 863. — Damnatos vorabit ignis perpetuus, Ven. Beda, XCIII, 589. — Ignis gehennæ bifaria ratione inextinguibilis, *id.*, XCIV, 353. — Manebit sine fine mors damnatorum, S. Hildephonsus, XCVI, 145. — In infernum missi, ibi æterna permansuri, S. Jul. Tol., XCVI, 480. — Ignis inferni æternus, *ibid.*, 481. — Beati inutile judicant pro damnatis orare, *ibid.*, 487. — Flammæ inferni æternitas, Alcuinus, C, 17 et seqq. — Inter bonos et malos æterna discretio, *ibid.*, 1056. — Malus æternis servit cruciatibus, Smaragdus, CII, 351. — Impii in æternis suppliciis, Druthmarus, CV, 1471. — Ignis et damnati inextinguibiles, Rab. Maur., CVII, 721. — Iusti et impii sua retributio perpetua, *id.*, CIX, 885. — Impii in æternam vadunt damnationem, *ibid.*, 1058. — Impii cruciabuntur in sæcula sæculorum, *id.*, CIX, 1058. — Impii cruciabuntur in sæcula sæculorum, *id.*, CXI, 1262. — Comparatio æternitatis inferni cum vita quantumvis longa, *id.*, CXII, 1318. — Impii dabunt penas æternas, Walafridus, CXIV, 691. — Infideli.

bus æterna damnatio, Valafridus, CXIV, 746. — Peccatoribus damnatio perpetua, Haymon, CXVII, 1078. — Æternitas poenarum variis rationibus stabilita, *ibid.*, 1110, 1111. — Reprobis immortales, *ibid.*, 1189. — Infernus nunquam dicitur sufficit, *ibid.*, 1191. — Sine fine sunt tormenta malorum, *id.*, CXVIII, 947. Angeli vel demones animas sine permutatione retineant, *ibid.*, 948. — Nulla post mortem utilis poenitentia, *ibid.*, 951. — In æternitatem poenarum argumenta, S. Paschasius, CXX, 868. — In inferno æterna perditio et supplicia, Rotherius, CXXXVI, 214, 240, 716, 745. — Pro valde malis inutilia adjumenta, Burchardus, CXL, 1044. — Anima inferni beate esse, sed non esse perdet, *ibid.*, 1041, 1047. — De Inferno nullus ascensus, *ibid.*, 1045. — Damnatis finis sine defunctu, *ibid.*, 1047. — Damnatis clausa spes salutis, S. Petrus Dam., CXLIV, 838. — Damnatio perpetua, S. Bruno, CLII, 903. — Poenæ post mortem æternæ, Radulphus Ardens, CLV, 1954. In inferno nulla poenitentia, Guibertus, CLVI, 610. — Damnati interminabiliter et invariabiliter in tormentis, Wernerus, CLVII, 1038; Eadmerus, CLIX, 645. — Anima peccatrix æternæ misera, S. Anselmus, CLVIII, 217. — Æterna damnatio impios cruciabit, S. Bruno, CLXIV, 605. — Malis post mortem æternum supplicium, Honorius Aug. CLXXII, 1081. — Damnatis clausa misericordia, *ibid.*, 1161. — Infernus insaturabilis, Ven. Godfridus, CLXXIV, 1105. — Deus impios æterniter punit, Hervæus, CLXXX, 232; S. Bern. CLXXXII, 858; CLXXXIII, 1146. — Ignis inferni æternus, non tamen ut Deus, P. Lombardus, CXC, 1534. — Plaga mortis æternæ insanabilis, Etrædus, CXCIV, 421 et 422. — In peccato moriens æterno cruciatur, S. Martinus Leg., CCVIII, 669. — Testimonia de suppliciis æternalibus, Innoc. III, CCXVH, 742. — De inutili poenitentia damnatorum, *ibid.*, 757.

3. *Refutantur errores et solvuntur questiones.* — Ignis æternus juxta Origenem, S. Hier., XXIII, 428, 429. — Refutatur æternitatem poenarum negantes, *id.*, XXV, 246. — An futurum sit ut aliquando poenæ damnatorum mitigentur, S. Aug., XXXVII, 1406. — Damnatis quibusdam precibus Ecclesiæ poenæ mitigata, *id.*, XL, 283 not. — Quomodo damnatorum dolor non finiet, *id.*, XLI, 658. — Error Priscillianistarum de æternitate poenarum, *id.*, XLII, 668, 672. — Ignis infernus non est æternus sicut Deus, *ibid.*, 563. — Ignis æternus non est malus, *ibid.* — Refelluntur plures de æternitate poenarum errores, *id.*, XLI, 752, 755. — Cur poenæ æternæ dura et injusta videtur, *ibid.*, 726. — Quam justæ sint poenæ æternæ, *id.*, XL, 1128. — Deliramentum Origenis circa poenarum æternitatem, Gennadius Massili, LVIII, 983. — An possint corpora in ustione esse perpetua, Eugypius, LXII, 785, 784. — Refutantur contentiones omnes catholicos per ignem salvandos, *ibid.*, 790. — An justitiæ sit, ut non sint longiora tempora poenarum, quam fuerint peccatorum? *ibid.*, 787, 788. — In quo poenæ æternæ injusta videtur? *ibid.*, 789. — Diluitur obiectio ex Scriptura hausta, *ibid.*, 790 et seqq. — Exemplis variis explicatur poenarum æternitas, Cassiod., LXX, 1502. — Poenæ æternæ quam justæ, S. Greg. Magn., LXXVI, 738. — Culpa transitoria sine fine puniri potest, *ibid.*, 738; LXXVII, 404. — Quo fine reprobis semper ardebunt, *id.*, LXXVII, 404. — Si æternitatem minatus est Deus, tantum ut peccatores compescat, *ibid.*, 401; Haymon, CXVIII, 941, 947. — Poenæ æternæ, quia quantum fieri potest æterna culpa, Ven. Beda, XCIII, 464; Paulus Diaconus, XCV, 1219. — Cur æternus ignis, Druthmarus, CVI, 1474. — Poenarum æternarum aspectu electi ad gratias Deo agendas iucundabuntur, Raban. Maur., CXI, 728. — Reprobis æternæ puniunt, quia voluntate æterna peccant, Haymon, CXVII, 1110. — Refutatur error Origenis circa poenam æternam, *id.*, CXVIII, 204. — Confutatur qui fideles in Christo ab inferno liberari credunt, *ibid.*, 935, 936. — Non iniustum culpam cum sine commissam sine fine puniri, *ibid.*, 947. — Contra quosdam errores responsio, Burchardus, CXL, 1040. — Poenæ æternæ finis proponitur, *ibid.*, 1040. — Refutatur Christianis promittentes a damnatione liberationem, Rotherius, CXXXVI, 214. — Animæ gehennæ dominicis diebus refrigerio fruuntur, S. Petrus Damian., CXIV, 427. — Monachus in inferno damnatus, et postea liberatus, *ibid.*, 429. — In æternitate poenarum relucet justitia Dei, *id.*, CXLVI, 72. — Exemplo bovis pascentis explicatur poenarum æternitas, Radulphus Ardens, CLV, 2002. — Quamque qui temporaliter peccaverunt, æternæ puniuntur, Rupertus, CLXVII, 1825. — Non credas Origenem, Ven. Guibertus, CLXXI, 429. — Quo sensu nocte et die cruciabantur reprobis, Hervæus, CLXXXI, 326. — Poenæ cur æternæ? S. Bernardus, CLXXXII, 1010 et seqq. — Potestne aliquando damnatus beati? Robertus Pullus, CLXXXVI,

1128. — Quidam credunt sublevari posse poenas inferni, *ibid.*, 1018. — Cur reprobis nunquam liberabatur a poenis, Innoc. III, CCXVII, 741.

IV. — DE INFERNI LOCO ET NOMINIBUS.

1. *Inferni locus.* — Infernus sub terra est, S. Hier., XXIV, 163; XXVI, 498; XXX, 832. — Ex Scriptura infernus in medio terræ, *id.*, XXV, 1135. — Inferni locum nemo novit, S. Aug., XLI, 682. — Inferi sub terris sunt, *id.*, XXXII, 640. — Infernum duplex, superius et inferius, *id.*, XXXVII, 1095, 1094. — De multiplici inferno, Eugypius, LXII, 710, 711. — Mali divitis damnatione patet infernum sub terris esse, *ibid.*, 711. — Infernus sub terris, Cassiod., LXX, 615. — Ubi esse infernus credendus sit? S. Greg. Magn., LXXVII, 400. — De loco infernorum, Taion., LXXX, 924; S. Isid. Hisp., LXXXIII, 946. — Ex Scriptura probatur infernus sub terra situs, S. Julianus Tol., XCVI, 478. — Locus inferni omnes fugit, *ibid.*, 517. — Infernus in medio terræ, Raban. Maur., CXI, 728. — Infernus est in aere inferiori, Joannes Scotus, CXXII, 619. — Locus inferni non est, *ibid.*, 971. — Questiones subiles de loco inferni, *ibid.*, 984 et seqq. — Animæ impii sub terra cruciantur, Radulphus Ardens, CLV, 1553; Wernerus, CLVII, 1008. — De loco poenarum, Hugo de S. Viet., CLXXVI, 586.

2. *Inferni nomina.* — Infernus dicitur *carcer*, S. Hil., IX, 856. — Dicitur *chaos*, *torrens flammæ*, *id.*, X, 570. — Damnatio vocatur *vinum iræ Dei*, S. Amb., XVII, 894. — Infernus vocatur *lacus*, S. Hier., XXIV, 221. — Infernus dicitur *animal anima gaudens*, *ibid.*, 85. — Inferno nomen *flammæ spirituales*, S. Aug., XXXV, 2258. — Infernus *æterna mors*, S. Leo, LIV, 191. — Infernus dicitur *civitas munita*, Cassiod., LXX, 780; S. Bruno, Carth., CLII, 1216. — In Scriptura infernus *umbra mortis* dicitur, Cassiod., LXX, 624. — Infernus, cur *terra*, cur *lacus*, S. Greg. Mag., LXXV, 911. — Infernus *terra miserie et tenebrarum*, *id.*, LXXV, 912. — *Gladii* nomine æterna damnatio designatur, *id.*, LXXVI, 726. — Infernus *Assyrius* nominatur, *ibid.*, 726. — Infernus *terra oblivionis*, S. Isid., Hisp., LXXXIII, 946. — Unde dictus sit infernus, S. Julianus Tol., XCV, 478. — Gehennæ etymologia, Smaragdus, CII, 408; Rab. Maur., CX, 360. — De variis nominibus inferno a Scriptura collatis, S. Agobardus, CIV, 281. — Unde *tartarus*, unde *inferus*, Rab. Maur., CXI, 574, 574; CXII, 1159. — Infernus *profundum*, *erebus*, *cocytus* vocatur, Rab. Maur., CXI, 575, 574. — Gehennæ vocis origo et etymologia, Valafridus, CXIV, 93; Haymon, CXVIII, 945. — Infernus *stagnum ignis* vocatur, Haymon, CXVII, 1183. — Cur infernus dicitur *ᾗδης*, *ἄδης*, *ἄδης*, Joannes Scotus, CXXII, 971. — *Inferni* vocis etymologia, S. Bruno, CXIII, 72. — Inferi sub imagine *crocodilis* expressi, S. Petrus Dam., CXLV, 172. — Infernus vocatur *profundissimus*, S. Bruno, CLXIV, 615. — Cur infernus dicitur *lacus et carcer*? Hervæus, CLXXXI, 238. — Infernus Evangelio per voces *hiems*, *nox*, designatur, *id.*, LXXXI, 24.

V. — DE INFERNI VITATIONE.

Inferni poenas qui lussit, Tert., I, 555. — Recordemur ignem gehennæ æternum predicari in poenam æternam, *id.*, 11, 845. — Exhortatio ad salutem per inferni formidinem, S. Cyp., IV, 561. — Ut carere inferis possis, ad alta et celestia suspensum pectus attolle, *ibid.*, 556. — Poenitentia hic agenda, ne ad supplicia æterna servemur, S. Amb., XIV, 1015. — Quos in æternum perdere possit, Deus beneficiis invitatur, *id.*, XVII, 252. — Christus serras inferni januasque confringit, *ibid.*, 674. — Indesinenter meditandum æternæ damnationis supplicium, *ibid.*, 761. — Eleemosynæ æternum ignem exstinguunt, *ibid.*, 1085. — Vivida hortatio ad vitanda inferni supplicia, *ibid.*, 1005. — Meditatio gehennæ fructuosa, Becharius, XX, 1032. — Pensanda sunt ignis æternus et vermis immortalis, Zacchæus, *ibid.*, 1129. — Christus delevit chirographum quod diabolo et angelis ejus feceramus, S. Hier., XXIV, 514. — Audienda ventura supplicia ut vitentur, *id.*, XXV, 1017. — Quænam portæ inferi, S. Hier., XXVI, 118. — Qui non moritur sæculo supplicia luet, S. Aug., XXXVI, 26. — Quis non bibat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum, S. Aug., XXXVI, 843. — Poenæ æternæ erunt animæ, quæ vel una hora vixit ab obligatione peccati non soluta, *id.*, XL, 764. — Infernorum suppliciorum timor ingeritur, *id.*, XXXIX, 1805. — Ad inferni vitacionem exhortatio, S. Faustus, L, 1210; S. Petrus Chrysologus, LII, 542. — Ministris predicandus ignis æternus, S. Prosper Aquit., LI, 413. — Venia erga fratres poenam vincit, *id.*, LII, 574. — De inferno cogitandum, ut carnalis, blandimenta refrenentur

Julianus Pomerius, LIX, 492. — Prædicanda poena quam male viventibus Dominus comminatur, Eugypsius, LXII, 866. — Hortatio ad inferni vitiationem, S. Cassarius Arel., LXVII, 1080. — Enumerantur peccata quæ ad infernum ducunt, *ibid.* — Modus inferni vitandi, *ibid.*, 1081. — Divina misericordia, dum nos mavult gehennæ poenas evadere, dignatur sæpius admonere, Cassiod., LXX, 266. — De futuri ignis incendii formidine, Cassiod., LXX, 708. — Per aspera brevissimi temporis vitatur æterna damnatio, S. Greg. Mag., LXX, 331. — Ut vitentur æterna supplicia, hic castigandum esse, *id.*, LXXV, 751. — Iusti poenas futuras pavent, *ibid.*, 769. — Inferni poenas prænosse non prodest, sed evadere, *ibid.*, 916. — Ad infernum vitandum gratia Christi, Criscon, LXXXVIII, 940. — Ebrietas inferni fovea, S. Bonifacius Mag., LXXXIX, 64. — Porta inferi vitia et hæreses, Smaragdus, CII, 392. — Lectio assidua timorem incutit gehennæ, Rab. Maur., CX, 69. — Exhortatio ad vitandam gehennam ratione innixa, *id.*, 1317, 1318. — Quomodo discernuntur destinati coelo ab inferno destinati, Petrus Dam., CXIV, 702. — Inferni cogitatio libidines refrenat, *id.*, CXIV, 785. — Ultimam inferni veritas a mente non avocetur, S. Bruno, CLXIV, 612 *et seqq.* — Atrium inferni, vita carnalis, Rufinus, CL, 1601. — Audiamus supplicium inferni ut resurgat anima nostra carnalis, Radulphus

Ardens, CLV, 1628. — Amaritudinem ignis æterni ante oculos nostros semper habemus, Radulphus Ardens, *ibid.*, 1982. — Qui vult vitam ingredi æternam omni die cogitet supplicia impiorum, S. Anselmus Cant., CLVIII, 688. — Damnationis duas causas, Rupertus, CLXIX, 1157. — Quænam sint portæ inferi, Ven. Hildebertus, CLXXI, 498. — Vingt duo peccatorum species, ad infernum ducentes, Honorius Aug., CLXXII, 1160. — Quinam peccatores in inferno comburuntur, Hugo de S. Vict., CLXXV, 678. — Miseri, qui per Purgatorii spem, infernum vitare sibi promittunt, Gulielmus abbas, CLXXX, 567. — Sola sufficit ad damnationem inutilitas, S. Bern., CLXXXII, 239. — Ira ducit ad gehennæ puteum, Guerricus, CLXXXV, 81. — Infernum peccatores ad poenitentiam invitat, Petrus Cantor., CCV, 256. Poenitentia vitatur horribilis et interminabilis poena, Petrus Blesensis, CCVII, 653. — Destructrix inferni Maria, *ibid.*, 674. — Infidelitas in infernum conducit, Ades reducti, S. Martinus Leg., CCVIII, 805.

VI. — HOMILIE DE INFERNO.

Homilie de Inferno, Beda Ven., XCIV, 501 *et seqq.* — Sermo de mali divitis damnatione, S. Petrus Chrysologus, LII, 535.

CXXX.

INDEX DE PURGATORIO.

ORDINE LOGICO REFERENS SS. PATRUM SENTENTIAS DE ILLIUS EXSISTENTIA

ET PENIS, AC PROINDE OSTENDENS DE HOC DOGMATE PERPETUAM
ECCLESIE CATHOLICÆ CONSENSIONEM.

MONITUM.

Purgatorium est locus doloris, in quo iustorum animæ luunt poenas suis peccatis debitas, donec ab iis penitus mundatæ, transeant ad societatem beatorum. Fide divina et catholica credimus purgatorium esse, et animas ibi detentas fidelium suffragiis, maxime altaris sacrificio, adjuvari posse. In hoc igitur Indice vicissim tractamus. — I. De existentia purgatorii. — II. De illius poenis. — III. Quænam peccata in purgatorio delenda. — IV. An et quomodo sublevari possunt animæ in Purgatorio, detentæ. — V. De relationibus inter Ecclesiam patientem et Ecclesiam triumphantem. — VI. Quisnam defunctorum status respectu vivorum, etc.

CAPUT I. — DE EXISTENTIA PURGATORII.

Probatio directa ex Scriptura sacra a SS. Patribus deducta.

S. Ambrosius, XLV, 980; XVII, 200; S. Hieronym., XXIV, 217, 677; S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 947; Julianus episc. Toletanus, XCVI, 485; Alcuinus, C, 575, 579; CI, 63; Rabanus Maur., CVII, 557, 775, 930; Walfridus Fuldensis, CXIV, 762; Haymo, CXVI, 214, 1081; CXVIII, 953; Paschasius Radbertus, CXX, 163; S. Odo, CXXXIII, 545; Gerard., CXLII, 1299; Anselmus Laudunens., CLXII, 1365; Rupertus abb., CLIX, 1200; Hildebertus Cenoman., CLXXI, 741. — Variis argumentis statuitur existentia purgatorii, S. Cyprian., III, 889, 951; S. Hieronym., XXIV, 678; S. Augustin., XXXIII, 1127, 1128; XLI, 728; S. Gregorius Magnus, LXXVII, 593; Alcuin., CI, 1074; Raban. Maur., CXII, 87; Haymo, CXVIII, 935, 956; Othlo, CXLVI, 568; Bruno Carthus., CLII, 636, 1507; Radulphus Ardens., CLV, 1488; Anselmus Laudunens., CLXII, 1363; Hildebert. Cenoman., CLXXI, 741; S. Bernard., CLXXXIII, 1100; CLXXXIV, 1058; Robertus Pullus, CLXXVI, 1059, 1060; Egbertus, CXCV, 15; Bernard. abb., CCIV, 828. — Tractatus de purgatorio, Henricus Salteriens., CLXXX, 977-1004. — Indirecte probatur existentia purgatorii ex infra dicendis de precibus pro mortuis in Ecclesia oblati.

CAPUT II. — DE PURGATORII PENIS.

I. — De penis in genere.

Pœnarum purgatorii descriptio, Alcuinus, CI, 831. — Poenæ damnatorum et purgandorum cuidam per visionem ostensæ, Othlon., CXLVI, 380. — Qualis sit purgatorii cruciatus, *id.*, CLXXXII, 1158; CLXXXIII, 663; Robertus Pullus, CLXXXVI, 990.

II. — De igne purgatorio.

Purgatorii animæ pro peccatis longo dolore cruciatu diu purgantur igne, S. Cyprian., III, 786. — Sicut aurum ita et animæ per ignem purgantur, S. Ambros., XVII, 951. — Ignis purgatorii acerbitas, Rufinus, XXI, 172. — S. Augustinus, XXXVI, 92, 597; XXXVII, 1363; XXXIX,

XL, 2212; XL, 156, 217, 264; S. Isidorus Hispalens., LXXXIII; Julianus Tolet., XCVI, 484; Haymo, CXVIII, 953, 955; Gerardus, CXLII, 1299; S. Bruno Carthusian., CLII, 158; Hugo de S. Victore, CLXVII, 519; S. Bernard., CLXXXV, 76; Robertus Pullus, CLXXXVI, 705.

III. — De Purgatorii poenarum gravitate.

S. Augustin., XXXVI, 597; XXXIX, 756, 1947; XLI, 1528; XL, 800; S. Gregorius Magnus, LXXIX, 143; S. Bonifacius Magn., *ibid.*, 756; Julianus, XCVI, 486; Haymo, CXVII, 958, 959; Remigius Antissiodor., CXXXI, 544; S. Petrus Damian., CXLIV, 837; S. Bruno Carthus., CLII, 834; S. Bruno Segniensis episc., 18; S. Bernardus Claravallens., CLXXXIII, 518; CLXXXIV, 124; CLXXXV, 89; Robertus Pullus, CLXXXVI, 526; Petrus Cantor., CCV, 256; Alanus de Insulis, CCX, 174; Absalon abb., CCXI, 245.

IV. — De poenarum Purgatorii duratione. — *Et major quo majora peccata.*

Mensibus forte vel etiam annis nostra perdurabit purgatio, S. Aug., XXXIX, 1948. — Tam diu in purgatorio moras habebimus quandiu peccata consumantur, *ibid.*, 1947, 2212. — Ignis purgatorius omnem humanam imaginationem duratione superat, S. Isidorus Hispalens., LXXXIII; Julian. Toletanus, XCVI, 485, minus vel majus exceditur purgatorii supplicium quanto in terra minus vel amplius bona temporalia dilecta fuerunt. Hic qui per ignem purgatorium salvantur, non uno eademque spatio ignis cruciamentum sustinebunt, Haymo, CXVIII, 955. — Alios tardius alios citius ignis iste transitorius purgat pro diversitate peccatorum, *id.*, CXVII, 550, 551. — Animæ sunt in purgatorio usque ad plenam satisfactionem. In die iudicii ultimi absolvetur ignis purgatorius. Purgatorii animæ ante iudicium absolventur, S. Ambrosius, XVII, 951. — Nulla purgatoria poena post iudicium ultimum, S. Augustinus, XLI, 750, 754. — In die iudicii animabus in purgatorio detentis præstabitur refrigerium, S. Bonifacius Mog., LXXXIX, 717. — Ignem purgatorium non post sed ante iudicium ultimum perferent animæ, Julian. Toletan., XCVI, 485. — Ultimi diei iudicii evanescuntis

purgatorius, Alcuinus, Cl, 55. — Honorius Augustod., CLXXII, 1157.

Non æternus sed transitorius ignis purgatorius, S. Aug., XXXIX, 1916. — Rabanus Maurus, CXII, 58. — Electi post ignis purgationem transibunt ad regnum vitæ, Haymo CXVI, 1081. — Qui in purgatorio sunt expectant redemptionem, S. Bernard., CLXXXIII, 665. — Igne purgatur qui puniuntur et salvos futuros præcognoscunt, Richard., de S. Victore, CXCVI, 1178.

CAPUT III. — QUENAM PECCATA IN PURGATORIO DELENDA SUNT.

I. — *Peccata minuta.*

Quenam peccata purgatorii cruciamenorum materia erunt? S. Isidor., Hisp. LXXXIII, 949. — Enumeratio peccatorum in purgatorio delendorum, Raban. Maur., CXII, 58; Gerardus, CXLI, 1299. — Remigius Antissiodorens., CXXXI. Peccata quæ ad purgatorium ducunt in Scriptura per lignum, fenem et stipulam figurantur. — Minuta tantum peccata purgabit ignis iste, S. Augustin., XXXIX, 1916, 2214. — Peccata levia temporali egent correctione purgari, S. Fulgentius, LXV. — Ex Scriptura peccata minima tantum, igne purgatorio delentur, Taio Casaraugustan., LXXX, 975. — Levia peccata diluuntur in purgatorii cruciatibus, S. Gregorius Magn., LXVII, 596. — Qui leviter peccaverunt igne purgati ad beatitudinis requiem deducuntur, S. Gregorius Mag., LXXIX, 583. — Animæ minutis obnoxie peccatis ignem purgatorium patientur, Alcuin., Cl, 55. — Levia peccata transitorio igne purgantur, Haymo, CXVIII, 955. — Pœnæ post obitum purgatorii non sunt statutæ criminalibus sed levioribus peccatis, Rotherius, CXXXVI, 703. Peccatum veniale temporali pœna plectitur, Richard., a S. Victore, CXCVI, 1177. — Peccata minuta qua ratione hic aut post hanc vitam purgantur, S. Augustin., XXXIX, 1947. — Peccata justorum minuta huius vitæ tribulationibus purganda sunt ut aliter vitæ ignem vitent, *ibid.*, 1771. — Purgatorium destinatur animabus quæ non male sed non perfecte vixerunt, S. Ildefons., XCVI, 144.

II. — *Reliquia peccati.*

Ex gravioribus peccatis quod superest purgatoria pœna abolebitur S. Greg. Magn., LXXIX, 123. — In hac vita his qui salvandi sunt remittitur peccatum sed non pœna temporalis peccati, S. Pet. Damian., CXLI, 835. — Penitentia in hac vita incepta sed non perfecta supplet purgatorius ignis (CLXXXVI), Robertus Pullus CLXXXVI, 556. — Penitentes morte præventi tempus satisfaciendi non habentes, purgatorio igne excoquantur, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1177. — Quinam ignem purgatorii patientur, Haymo, CXVIII, 954. — Multa peccata post hanc vitam igne purgatorio solvantur, S. Bruno Seguiens., CXXV, 190. — Quali forma sunt in purgatorio detenti, Honorius Augustod., CLXXII, 1158, 1159. — Purgatorii ignem pauci evadunt, S. Bernard., Claravall., CLXXXV, 89. — Purgatorium non sentiunt qui in fine vitæ baptizantur, S. Augustin., XI, 1127.

CAPUT IV. — QUOMODO SUBLEVARI POSSUNT ANIMÆ IN PURGATORIO DETENTÆ.

Quomodo animabus purgatorii subveniendum est, S. August., XI, 1324. — Defunctis subvenire quibus modis pœsumus id., XXXIX, 2101. — Animabus defunctorum vivorum prosunt suffragia, passio SS. martyris Perpetuæ et Felicit., III, 44, 45. Animæ mortuorum quatuor modis solvantur, Gratianus, CLXXXVII, 918.

I. — *Per Missæ sacrificium et orationes Ecclesiæ.*

Pro defunctis supplicare consuevit universa Ecclesia, S. Aug., XI, 592. — Constans fuit in Ecclesia usus pro mortuis orare et sacrificium offerre, Tertullian., II, 757, 912, 946; S. Cyprian., LV, 599; Eusebius Pamphilus, VIII, *ibid.*, 91; S. Zeno Veron., XI, 578; S. Ambrosius, XVI, 754, 1099, 1516, 1586; S. Augustin., XXXII, 777, 780; XXXIII, 92, 694; XXXVIII, 867, 936, 937; XXXIX, 2101, XL, 157, 158, 283, 284, 592, 593, 596; XLII, 59; Cassianus XLIX, 550, 551; S. Leo Magnus LV, 153, 157; Victor Vitensis, LVIII, 187, 253; Benedictus, LXVI, 111; S. Gregor. Mag., LXXI, 201, 202, 503, 504, 536, 537, 775, 774; S. Germanus, LXXII, 137, 142, 143, 144, 145, 146, 211, 212, 222, 262, 264, 289, 433, 436; Vitæ Patrum, LXXXIII, 795, 794, 1158, 1159; S. Gregorius Magnus, LXXV, 68, 69; LXXVI, 1279; LXXVII, 141, 416, 425; LXXVIII, 192, 214, 280, 281, 282, 466, 470, 473, 474, 538, 562, 563, 594, 595. Defunctorum memoria in sacrificio missæ Gothicè fieri consueta, LXXXI, 677. S. Isidorus Hispalens. — Sacrificium pro defunctorum requie offerre, ve pro eis orare, credimus quod ab apostolis traditum sit, *id.*, LXXXIII, 757. — Missæ pro defunctis, LXXXIV, 557, 558, 573; Liturgia Mozarabica, LXXXV,

515, 1016, 1029; LXXXVI, 1048, 1223, 1239; S. Thomas XCIX, 143; Vener. Beda, XCLX, 731, 755; S. Julianus Toletanus, XCVI, 476; Carolus Magnus, XCVII, 293, 294, 592; Alcuin., C, 522, 521, 473, 474; Cl, 461, 488, 829, 830, 1277, 1280; S. Benedictus, CIII, 808, 809; Amalarius, CV, 1161, 1165; Jonas Aurelianus, CVI, 262, 263; Raban. Maurus, CVII, 40, 93; Walafridus Fuldensis, CXIV, 918, 999, 1000; Haymo, CXVIII, 956, 957; Grimaldus, CXXI, 841, 847; Usuardus, CXXIII, 606, 607; Hincmarus, CXXIV, 841; Isidorus Mercator, CXXX, 395; Rotherius, CXXXVI, 447; Monumenta liturgica, CXXXVIII, 912, 915, 1327, 1350, 1352; Burchard., CXL, 686, 687, 1008, 1009; S. Odilo, CXLI, 837; S. Petrus Damianus, CXLI, 117, 146, CXLV, 525, 545, 578; Othlo., CXLI, 432, 433; Adamus, *ibid.*, 785; Joannes Rothomagus, 37, 38, 46, 56, 60, 80, 83, 114, 115, 190, 191, 192, 203; S. Gregorius, CXLVIII, 887, 892; S. Anselmus Lucens. episc., CXLI, 558, 566; Lanfrancus Cantuariensis, archiepisc., CL, 445, 452, 569, 477, 516; Bonizo, *ibid.*, 794; S. Guillelmus, *ibid.*, 1017, 1019, 1136, 1146. — Monumenta liturgica, CLI, 834, 860, 869, 875; S. Bruno, CLII, 153, 218, 225, 299, 604; Hugo, CLIV, 517; Godefrid., CLV, 594, 595, 645; Pibo, CLVII, 457; S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 858, 919, 921; Sigebertus, CLX, 642, 646, 648, 652; S. Ivo Carnotens., CLXI, 191, 193, 213; S. Stephanus, CLXVII, 1417, 1418, 1440, 1476, 1478; Marbodius, CLXXI, 711, 1672, 1674; Honorius Augustodunens., CLXXII, 585, 798; Hugo de S. Victore, CLXXV, 595; CLXXVII, 556; Willelmus CLXXIX, 1072; Eugenius, CLXXX, 1589; Robertus Pullus, CLXXXVI, 915, 1105; Anastasius bibliothecarius, CLXXXVIII, 996; Petrus Vener., CLXXXIX, 209, 210, 241, 377, 477, 893, 1028; Petrus Lombard., CXCI, 110; Philippus de Harvenq., CCIII, 1500; Bernard., CCIV, 828, 852; Petrus Cantor., CCV, 103, 186; Alanus de Insulis, CCX, 375, 376; Petrus Pictaviensis., CCXI, 1270, 1272; Sicard., CCXIII, 101, 132, 133, 426, 430.

Partem istius questionis mere liturgicam videsis in Indice de Cultu mortuorum.

II. — *Pro defunctis supplicare consueverunt fideles.*

Pro mortuis fidelibus apud antiquos Patres invenitur oratio, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 416, 417; Tertull., I, 644, 926; II, 79, 757, 942. — Passio SS. Martyrum Perpetuæ et Felicitatis, III, 53, 54, 153. — S. Cyprian., IV, 599, 480. — Arnobius, V, 494, 495, 1076. — Lactantius, VI, 581; Eusebius Pamphilus, VII, 86, 91; S. Zeno, XI, 566, 578; S. Ambrosius, XVI, 754, 1404, 1099, 1299, 1516, 1519, 1586; S. Augustin., XXXII, 777, 780; XXXIII, 92, 694; XXXV, 1381, 1617; XXXVIII, 976, 957; XXXIX, 2101; XL, 157, 158, 284, 593, 595, 596, 609, 959, 1025, 1520, 1528; XLI, 756-758; XLII, 28, 39; Cassianus, XLIX, 529-532; S. Leo Magnus, LV, 153-157; S. Germanus, LXXII, 211, 212, 213; S. Gregorius, LXXV, 401; LXXVII, 416-425; S. Isidorus Hispalens., LXXXIII, 757. — Liturgia Mozarabica, LXXXV, 515, 902, 920, 1016-1029; LXXXVI, 1048, 1223, 12, 1239; S. Thomas, XCIX, 145, 152, 192, 208, 569; Venerab. Beda, XCLX, 734, 735; S. Julianus Toletanus episc., XCVI, 474, 476; Carolus Magnus, 293, 294, 392; Alcuin., C, 106, 321, 322, 449, 473, 474, 488, 830; Cl, 461, 829, 830, 1277-1280; S. Benedictus, CIII, 808, 809; Amalarius, CV, 1161-1164; Jonas Aurelianus, CVI, 261-263; Raban. Maur., CVII, 40, 95; ClX, 216; Walafrid. Fuldensis, CXIV, 918, 999, 1000; Haymo, CXVIII, 956-958, 949; Grimaldus., CXXI, 841-847; Usuard., CXXIII, 606, 607; Hincmarus, CXXIV, 1138, 1157, 1163, 1270; Hincmarus, CXXV, 771, 776, 844, 911, 912; Isidorus Mercator, CXXX, 534, 542, 548, 595, 597; Remigius, CXXXI, 133; Regino Prumiens., CXXVII, 189, 191, 536; Rotherius, CXXXVI, 289, 447. — Monumenta liturgica, CXXXVIII, 915, 942, 943, 1327, 1350, 1352; S. Burchard., CXL, 686, 687, 701, 1008, 1009; S. Bruno, CXLI, 22, 48; S. Odilo, *ibid.*, 834, 837, 856, 878, 1037; S. Petrus Damianus, CXLI, 117, 146, 525, 337; CXLV, 525, 536, 545, 568, 586, 930; Othlo, CXLVI, 362, 368, 372, 373, 382, 383, 432, 433; Adamus, *ibid.*, 685, 686, 785, 975; Joannes Rothomagus, CXLVII, 38, 60, 80, 114, 115, 190, 192, 203; S. Gregorius, CXLVIII, 887, 892; S. Anselmus Lucens. episc., CXLI, 558, 562, 566; Lanfrancus Cantuariensis, archiepisc., CL, 445, 469, 472, 477, 512-514, 516; Bonizo, CL, 794; S. Guillelmus, CL, 986, 1017, 1019, 1136-1146. — Monumenta liturgica, CLI, 834, 869, 875; S. Bruno, CLII, 20, 153, 218, 225, 229, 553, 554, 561, 563, 580, 586, 604; Hugo, CLIV, 517; Godefridus, CLV, 594, 595, 645; Guibertus, CLVI, 1126; Pibo, CLVII, 454, 457; S. Anselmus Cantuariensis, archiepisc., CLVIII, 858, 919, 921; Sigebertus, CLX, 629, 642, 646, 648, 650-653; S. Ivo Carnotens., CLXI, 191, 193, 213, 218, 917, 1210; CLXII, 177; S. Stephanus, CLXVI, 1418,

1480, 1468, 1472, 1473, 1477; Marbodius, CLXXI, 741, 1672-1674; Honorius Augustodunensis, CLXXII, 583, 798, 1150; Hugo a S. Victore, CLXXV, 593, 595; CLXXVII, 456; Abelard., CLXXVIII, 176, 192; Wilhelmus, CLXXIX, 1004; Eugenius, CLXXX, 1589; S. Bernard. Clareaui., CLXXXII, 580, 581, 664, 1105, 1111; CLXXXIV, 1069; Robertus Pullus, CLXXXVI, 769, 915, 916, 917, 1105; Ordericus, CLXXXVIII, 238. Anastasius Bibliothecarius, CLXXXVIII, 996; Petrus Venerab., CLXXXIX, 71, 72, 209, 210, 311, 377, 477, 893, 1028; Petrus Lombardus, CXCI, 110, 990; CXCI, 40, 301, 502, 948, 949; Philippus de Harveng., CIII, 1500; Bernard., CCIV, 828-832; Petrus Cantor, CCV, 105, 106, 285; Alanus de Insulis, CCX, 575, 576; Petrus Pictaviens., CCXI, 1668-1692; Sicardus, CCXIII, 132, 153, 426, 450.

III. — *Christi fideles consueverunt opera bona facere, scil. jejunia, elemosynas, etc., tum defunctis, tum sibi post mortem profutura*, Tertull., I, 926; II, 757.

Pro mortuis sit oblatio, S. Cyprian., IV, 599. — Defunctis in purgatorio detentis prosunt merita martyrum et opera iustorum, *ibid.*, 480. Non lacrymis, sed oblationibus Domino commendandam sororis animam putat S. Ambrosius, XVI, 1099. — Pro defunctis sunt oblationes, S. Aug., XXXIII, 92. — Operatio misericordie in defunctos prescribitur, *id.*, XXIV, 1550. — Orationibus Ecclesie, sacrificio salutari, atque elemosynis adjuvantur spiritus defunctorum, *id.*, CXXXVIII, 936, 937. — Pro defunctis sunt sacrificia altaris et elemosynarum, *id.*, XL, 158, 283. — Pietatis opera sunt pro mortuis valde bonis gratiarum actiones, pro non valde malis propitiationes, *ibid.*, 281. — Pro mortuis offeruntur sacrificia altaris orationum et elemosynarum, *ibid.*, 609. — Precibus aliisque piis operibus adjuvantur defuncti, *ibid.*, 1320, 1529. — Fieri solent pro defunctis oblationes, Cassianus, XLIX, 529-531. — Pro defunctis sunt oblationes, S. Gregorius Turonensis., LXXI, 875-877. — Oblatio pro defunctis instituta, S. Germanus, LXXII, 289. — Donationes ad oblata pro defunctis peragenda facte, *ibid.*, 433, 456. — Donationes oblatae pro defunctis in offertoriis exceptae, *ibid.*, 225. — Defunctis sit refrigerium per jejunantium preces et per sacrificium, *ibid.*, 263-264. — Qui oblationes defunctorum retinent, excommunicantur, S. Isidorus Hispalensis., LXXXIV, 259. — Charitatis munuscula post charos nostros defunctos mittamus, Alcuin. Pro defunctis fidelibus orare, jejunare, elemosynas dare, missas celebrare, bonum est illis atque salubre, Alcuin., C, 321, 322, 473, 474; CI, 488. — In Ecclesia sunt pro defunctis elemosynae, *ibid.*, 1279. — Non negandum est defunctorum animas pietate suorum viventium posse relevari, cum pro illis offertur Mediatoris sacrificium, vel in Ecclesia sunt elemosynae. — Cum de sacrificiis sive altaria, sive quarumcumque elemosynarum pro defunctis baptizatis offeruntur, pro non valde malis, sunt propitiationes, Amalarius, CV, 1162, 1163. — Orationibus sanctae Ecclesie sacrificio salutari, elemosynis... non est dubitandum mortuos adjuvari, Jonas Aurelianensis., CVI, 262. — Christianorum officium ut mortuorum spiritibus per orationes et elemosynas opem conferant, *ibid.*, 264, 265. — Amicorum precibus, elemosynis, jejuniis, flitibus... absolvuntur penae qui in purgatorio delinunt, Haymo, CXVIII, 936, 937. — Pro his qui in bello fideliter bellantes ceciderunt oblationes elemosynarum, orationum et hostiae sacrae fiducialiter offerri debent. — Hincmarus, CXV, 844. — Sunt mortui qui piis amicorum fidelium precibus, elemosynis, jejuniis, flitibus et hostiae salutaris oblationibus absoluti penae ad beatorum requiem perveniunt, *ibid.*, 912. — Oblationes defunctorum negantes ecclesiam statim excommunicantur, Isidorus Mercator, CXXX, 518. — Ab ecclesia pellatur defunctorum oblationes defraudans, *ibid.*, 512, 597. — Qui defunctorum oblationes retinent et ecclesiam trahere morantur, hi ut infideles ab Ecclesia ejiciantur, Regino Prumiensis, CXXXII, 355; Burchard., CXL, 701. — De mortuis contristari non debemus sed potius pietatis officia illis impendere, *id.*, CXL, 1008, 1009. — Mansum ecclesiae celo pro parentibus meis vivis atque defunctis, S. Odilo, CXLII, 834. — Redarguuntur illi qui orationes, oblationes et sacrificia pro defunctis rejiciunt, S. Petrus Damian., CXIV, 337. — Animam viri sui defuncti elemosynas redimere conatur quaedam mulier, *id.*, CXLV, 568. — Fuldensis monachus ob negatam in defuncti gratiam prebendam seu elemosynam flagellis divinitus cecidit, Othlo., CXLVI, 571. — Plures mortuos, ut etiam ante diem iudicii liberentur, adjuvant viventium preces, elemosynae, jejunia et maxime missarum celebratio, *ibid.*, 582. — Pro excommunicati fratris anima officium atque elemosynam quasi eodem die obisset, instant

agere praecipitur, Adamus, CXI.VI, 685, 785. — Quod non liceat pro defunctis impiis oblata offerre, S. Auselmus, CXLI.X, 566. — Pro defunctis sunt officia et elemosynae... Hugo, CLIV, 317. — Apud dominum Basolum aliquid dedit Drogo de Estraines sancto Mansueto pro sua et antecessorum suorum anima, Pibo, CLVII, 134.

Pro animarum suarum salute quoddam praedium tradiderunt, Sigebertus, CLX, 629. — Pro salute et abolutione defuncti datur decima de culturis, *ibid.*, 652. — Pro mortuis sive altaris, sive orationum, sive elemosynarum sacrificiis solemniter supplicamus, S. Ivo, CLXI, 191. — Qui oblationes defunctorum aut negant ecclesiam aut cum difficultate reddunt tanquam egentium necatores excommunicantur, *ibid.*, 218. — Accipiendum est quod proximi et amici defunctorum propter nomen et redemptionem ipsorum, gratis dare volunt, *ibid.*, 249. — Omnibus Christianae religionis modis adjuvanda est anima defuncti, *ibid.*, 1240. — Pro omnibus defunctis baptizatis offeruntur sive altaris, sive elemosynarum sacrificia, Hugo a S. Victore, CLXXV, 594, 595. — Surgam in adiutorium mortuis, interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam, satisfaciam sacrificio, S. Bernard., CLXXXII, 651. — De oblatione sacrificii pro mortuis atque de elemosynis pro ipsis faciendis, Petrus Ven., CLXXXIX, 695. — Contra illos qui dicunt, defunctis fidelibus non prodesse vivorum elemosynas, jejunia, missarum sollemnia, aliasve orationes, Bernard., CCIV, 828. — Quantum prosit oblatio fidelium spiritibus defunctorum, *ibid.*, 852. — Vir fortissimus Judas drachmas misit Ierosolymam, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, Alanus de Insulis, CCX, 576. — Quicumque decessit in unitate Ecclesiae particeps est omnium beneficiorum, quae pro uno mortui sunt, Petrus Pictaviens., CCXI, 1272. — Mortuorum intuitu sunt elemosynae, orationes, jejunia et sacrificia, Sicardus, CCXIII, 450.

IV. — *Oblationes sacerdotum, orationes iustorum, elemosynas charorum, jejunia amicorum aliare hujusmodi bona opera animabus in purgatorio detentis prodesse, consenti fide in Ecclesia catholica creditum est*, Tertull., II, 757.

Passio SS. martyrum Felicitatis et Perpetuae, III, 151, 153; S. Cyprianus, IV, 480; S. Ambrosius, XVI, 754, 1519; S. Augustin., XXXV, 1581; XXXVIII, 936, 937; XXXIX, 2101; XL, 157, 158, 283, 284, 593, 939, 1320, 1529; S. Leo Magnus, LV, 153-157; S. Gregorius Turonensis, LXXI, 775, 774; S. Germanus, LXXII, 145, 141, 262, 261; Vita Patrum, LXXXIII, 596, 597, 795, 794; S. Gregorius, LXXV, 401; LXXVII, 421-425; Liturgia Mozarabica, LXXXV, 902, 920, 1016-1029; LXXXVI, 1948, 1225, 1259; S. Thomas, XCIX, 145, 152, 192, 208; Venerab. Beda, XCIX, 751, 755; Julianus Toletan., XCVI, 474, 476; Alcuin., C, 106, 321, 322, 449, 475, 474; CI, 1278, 1280; Amalarius, CV, 1161-1163; Jonas Aurelianensis, CVI, 261, 261; Rabanus Maur., CVII, 93; CIX, 95; Walafrius Fuldensis, CXLIV, 948, 999, 1000; Haymo, CXVIII, 936-938; Grimald., CXXI, 841-847; Hincmarus, CXV, 911; Remigius, CXXXI, 155; Ratherius, CXXXVI, 589; Monumenta liturgica, CXXXVIII, 912, 943, 1352; — S. Bruno, CXLII, 48; S. Petrus Damiani, CXLIV, 146; CXLV, 558, 568, 571, 572, 573, 582, 583; Adamus, CXLVI, 973; Joannes Rothomagus., CXI.VII, 190; Bonizo, CL, 794; Monumenta liturgica, CLI, 854, 860, 869, 870, 872, 873; Godefrid., CLV, 594, 595; Pibo, CLVII, 134; Sigebertus, CLX, 616, 650, 651, 652, 651, 655; S. Ivo Carnotensis, CLXII, 177; Honorius Augustodunensis, CLXXII, 1150; Hugo, CLXXV, 595; Eugenius, CLXXX, 1589; S. Bernardus Clareaui., CLXXXII, 661; Robertus Pullus, CLXXXVI, 916; Ordericus, CLXXXVIII, 238; Petrus Lombard., CXCI, 110; CXCI, 40, 301; Bernardus, CCIV, 828-832; Petrus Cantor., CCV, 105, 106; Alanus de Insulis, CCX, 575, 576; Petrus Pictaviens., CCXI, 1268, 1269, 1272.

CAPUT V. — *DE RELATIONIBUS INTER ECCLESIAM PATIENTEM ET ECCLESIAM TRIUMPHANTEM.*

Defunctis in purgatorio detentis prosunt merita martyrum et opera iustorum, S. Cyprianus, IV, 480. — Defunctis prodest sanctorum intercessio, S. Leo Magnus, LV, 156, 157. — A pena purgatorii nos liberat sanctorum martyrum invocatio, S. Gregorius Turonensis., LXXII, 800. — In sua festivitate Assumptione a penis purgatorii innumeros homines liberat Virgo Maria, S. Petrus Damiani, CXLV, 586. Sancta Dei Genitrix et omnia sancta seraphim et cherubim agmina, intercedite pro nobis atque pro omnibus vivis ac defunctis fidelibus, *ibid.*, 930. — Sanctorum intercessio efficax pro defunctis, S. Bernard., CLXXXII, 1497. — Pro defunctis invocandi sunt sancti, *id.*, CLXXXIII, 1097, 1098. — Orationibus et aliis bene-

factis amicorum defunctorum animabus subveniunt sancti, *Abbas de Insulis*, CCX, 578.

Vide Indicem de Cultu sanctorum.

CAPUT VI. — QUISNAM DEFUNCTORUM STATUS RESPECTU VIVORUM?

Sciunt animæ defunctorum atque curant quas circa vivos geruntur, S. Aug., XXXVII, 1437. — Quid hic agatur, revelante Deo, vel alio modo, cognoscere possunt mortui, id., XI., 605, 799. — Ad vivos mitti possunt ipsi mortui, *ibid.*, 606. — Visitationes mortuorum prænotantium quod confirmavit eventus, id., XXXIII, 697, 698. — Plures visi sunt mortui ita in domos ingredi ut olim soliti fuerant, *ibid.*, 697. — Testantur plures in locis in quibus humata sunt corpora et maxime in basilicis per noctem fieri tumultus et orationes, *ibid.* — Hujusmodi visionis testis est quidam sanctus presby-

ter, *ibid.*, 696. — Mortuis aliquam esse curam de nobis ex Evangelio colligitur, S. Aug., XXXVII, 1437; XL, 799. — Defuncta inducitur uxor mariti sui sollicita, id., 1075. — Mortui a viventibus visi sepulturam sibi petunt, id., XL, 600. — Defunctorum animas quandoque hominibus apparent, id., XL, 1028. — Quorundam sanctorum purgatorium Isaaco, beati Gunthori discipulo revelatum, *Qthlo.*, CXLXI, 568. Ad quosdam vivos consolandos apparet defunctus, S. Stephanus, CLXVI, 1567. — Cuiusdam dormienti apparet defunctus, Willelmus, CXXIX, 1677. — Super lectum dormiens quidam vidit unum e canonicis sanctæ Mariæ ante plures annos defunctum sibi apparentem, Hermannus, CLXXX, 67. — Quidquid pro fratribus nostris vivis vel defunctis agimus, idem reciproca vicissitudine ab eis accipiemus, *ibid.*, 79. — Mortuorum increscit cruciatus, ex vivorum quos amaverunt cruciatibus, Robertus Pullus, CLXXXVI, 769.

CXXXI.

INDEX DE CULTU ET VENER. ERGA DEFUNCTOS. EX HISTORIA, LITURGIA ET MONUMENTIS ECCLESIAE LATINÆ TRADITIONEM DEMONSTRANS.

MONITUM.

Inspectis undequaque, in hocce volumine, omnibus quæ de immortalitate animæ, de purgatorio, de cultu et veneratione sanctorum, necnon de oratione, a SS. Patribus tradita et prædicata, variis indicibus designantur, nunc pie lector, benevolenter invenies et percurrere forsân gratum erit quæcunque ad mortuorum obsequium, in tota Patrologia referuntur.

Manifeste et indubitante ex his concludi potest, Christianorum corpora non tantum sacris honoribus prosecuta fuisse, velut templa Spiritus sancti, et ad futuram resurrectionem destinata, verum etiam illo testimonio hæreticorum confutantur errores.

Nam sole clarius patet: 1° Defunctorum Christianorum exsequias, quoscunque nationum gentilium ritus, religione sincera et decenti veneratione, longe superasse; 2° In omnibus retro sæculis, non solum preces et luctum, sed et sacramentorum usum, luminaria, Missæ sacrificium in omnibus ecclesiis fuisse instituta, quemadmodum vigent adhuc et permanent eadem suffragia in Ecclesia catholica. Novum illud nec despicabile argumentum est ad honorem sanctæ hujus Ecclesiæ.

Quadruplicem materiarum divisionem præsentii indici assignavimus, nempe historicam, testimonialem quæ verba etiam plurima SS. Patrum renovat; liturgicam quoque et monumentalem in qua non omnia sed pauciora saltem de sepulcris et epitaphiis referre putavimus.

PARS PRIMA (HISTORICA). — De cultu defunctorum.

FERTULLIANUS. — Oblationes et orationes pro defunctis faciebant Christiani, II, 79, 942.

LACTANTIUS. — Mortuos lavandi ubinam mos obtinuerit, VI, 769. — Defunctorum unctiona apud Christianos, *ibid.* — Aliquando vestibus pretiosis induti, elati suat, *ibid.*

S. ZENO. — De gentium libationibus ad mortuorum sepulcra, XI, 127. — Mortuorum corpora exponebantur a Christianis in ecclesiis, 55. — Veste aliqua obvolvuntur, 88.

S. CYPRIANUS. — Altræ vestes non accipiendæ in charorum morte, IV, 234.

S. HIERONYMUS. — Mos antiquus in exsequis mortuorum, XXII, 336. — Christiana traditio de psalmis et hymnis recitandis super illos, 466.

RUFINUS. — De sepulcro S. martyris Babylæ, XXI, 312. — De S. Joannis sepulcro, et de reliquiis ejus apud Alexandriam conservatis, 336.

S. AUGUSTINUS. — Obsequiæ et funus matris suæ S. Monica, XXXII, 152. — Orat pro matre defuncta, 778. — De sepultura humanorum corporum, XLI, 26. — Pro defunctis universa Ecclesia supplicare consuevit, XLIII, 592. — Etiam sub generali commemoratione pro omnibus in Christiana societate defunctis orat, XXXVIII, 596. — Funeris et sepulture cura quam laudabilis, 573. — Ut ad ipsum sacrificium, loco suo, commemorentur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur, hoc a Patribus traditum universa observat Ecclesia, XXXVII, 956.

LITURGIA GALLICANA. — Mortui episcopi cadaver plures per dies venerationi expositum est, LXXII, 167. — Mortuus ablatus, vestitusque sepulture trahebat, *ibid.*

S. PAULINUS NOLANUS. — Animam demortui fratris Paulinus commendat precibus SS. Delphini et Amandi, epist., ccxix, LXI, 220. — Sepulcra variis S.

Scripturæ exemplis asserta, epist., LXVIII. — Juxta martyrum corpora sepeliebantur defuncti, Poemat., LXI, 686, 768. — Sepeliendi mos in ecclesiis, epist. cum, LXI, 919. — Sepulcrum S. Felicis quinque amplissimis basilicis ornatum, LXI, 431. — Sepulcra SS. Apostolorum et Martyrum Romæ quotannis visitat S. Paulinus, epist. xcm, I, XI, 97, 199.

CASSIODORUS. — Sepulture cura, LXIX, 31. — Arcæ marmoreæ in urbe Ravennate ad sepelienda mortuorum corpora, 46.

CONSTANTINUS imperator. — Ejus funus, VIII, 89, 90. — Missa in apostolorum martyrio celebrata in exsequis Constantini, 91. — Decretum ejus ut cimiteria ecclesiis reddantur, 267.

CASSIANUS. — Sepulture ritus apud veteres, XLIX, 993.

PRUDENTIUS AURELIUS. — Defunctorum corpora quo more olim sepulta, LX, 153. — Sepulcra dealbata intra urbem, 713. — In viis publicis, *ibid.* — In ecclesiis, 1178. — Sepulcra martyrum floribus ornata, LX, 153. — Sepulcra frequentata, 872. — Sepulcri honos., 354. — Sepulcris martyrum, per foramina, oraria, nardus, oleum immittebantur, 1021.

S. ELEUTHERUS. — Ejus sepultura, et elevatio corporis, LXV, 72, 76, 82.

S. BENEDICTUS monac. institut. — Mortuos ut sepelire debeat monachus, LXVI, 126.

SYNODUS APUD CARTHAGINEM. — Corporibus defunctorum SS. Eucharistia non detur, et ne mortuos homines baptizari liceat, LXVII, 190, Can. 18.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Romani pontificis corpus quando offertur, nullo tegmine præcipit in concilio Romano, LXXVII, 44. — Preces pro defunctis apud antiquos Patres possim occurrunt, 464. — Sepulcrum sibi parandi pia consuetudo, 273, 332. — Sepultura hujus in ecclesiis quorum olim fuerit, LXXVII, 253. — Mos lavandi corpora ante sepulturam, 927. — Luminaria in sepulturis

adhibita, *ibid.* — Veterum mos mortuos vestitos sepe-
lire, 1290. — Corpora Christianorum mortua aromatibus
condita, LXXVIII, 485. — Defunctorum corpora lavari
solebant ex antiquo more Christianorum, 482. — Unge-
bantur et linteo caudido involuebantur, 482, 484. — Epi-
scopi defuncti vestibus induebantur sacerdotalibus seu
pontificalibus, 484. — Ante Caroli Magni aetatem Missae
pro defunctis erant in usu, 572. — Sacrificium pro de-
functis offerendum asseritur ex traditione, 280. — Se-
pulturorum violatores quibus penes leges civiles et cano-
nicas afficiant, 472. — Mos erat olim thesauros mortuis
consepelendi, 481. — Aetate S. Augustini liberam fuit
Christianis infra septi ecclesiarum sepeliri, 486. — Cor-
pore in ecclesiam delato, antequam terrae mandetur, ce-
lebratum Missae sacrificium, juxta antiquum morem,
480.

S. AUGUSTINUS Anglorum apostol. — Ejus sepu-
tura et exsequiae, LXXX, 86.

S. ALIGIUS episc. — Pompa funeris ejus, LXXXVII,
568.

S. LEODEGARIUS episc. martyr. — Ejus funus,
XCVI, 565. — Sepulturae locus caelitus illustratur, 566. —
Fidelium religio in sacrum corpus : in basilica nova
sanctus ille sepelitur, 572.

S. WILLEHADUS. — Ejus funus et sepultura Bremæ,
CXVIII, 1021.

B. CAROLUS MAGNUS. — Ejus obitus et sepultura,
XCVII, 55.

CAPITULARE PADERBRUNNENSE. — De deferen-
dis corporibus Christianorum ad cimiteria ecclesiarum,
XCVII 147.

WANDALBERTUS. — Sepultura et translatio S. Go-
aris, CXXI, 655.

ISO monach. S. Gallensis. — B. Othmari sepultura et
translatio, CXXI, 783.

MILLO monachus. — Amandi mors sepultura et ele-
vatio corporis, CXXI, 961.

REGINO Prumiensis. — Mortui non sepeliuntur in ec-
clesia, CXXXII, 79. — Sepulturae non vendantur, 25, 75.
— Sepulcrorum effractores et violatores quomodo puni-
endi, 175, 577.

STEPHANUS Leodic. episc. — S. Lamberti corporis
translatio, CXXXII, 654.

HUCBALDUS monachus. — S. Rictrudis corporis
translatio, CXXXII, 818.

FLODOARDUS. — Obitus, sepultura et translatio
quorundam præsulum Remensium, CXXXV, 69 et seqq.

BERNERUS. — Translatio corporis S. virginis Hun-
gundis, CXXXVII, 59.

S. ETHELWOLDUS episc. — Corpora ejus translatio,
CXXXVII, 105.

JOANNES abbas Metens. — Translatio corporis S.
Gloesindis, CXXXVII, 218.

LEOTALDUS monach. — Delatio corporis S. Juniani,
CXXXVII, 781.

ALTO Vercellensis. — Capitulare : Quod in ecclesiis
sepulturae non fiant, CXXXIV, 53. — Ut sepulturae non
vendantur, *ibid.* — Ut mortuos penitentes sepeliant, 46.

S. HENRICUS imperator. — Elevatio corporis ejus et
translatio, CXI, 14.

S. LEO IX, papa. — Historia ejus mortis et sepulturae,
CXLI, 525. — Epistola pro cimiterio prioratus, S.
Orientii Cluniacensis, 745.

S. ADALARDUS. — Mira sepulturae ejus manifestatio,
CXLVII, 1064.

FOLCARDUS monach. — Qualiter S. Bertinus cime-
terium acquisivit, CXLVII, 1098. — De revelatione cor-
poris S. Audomari, 1154. — Qualiter corpus S. Audomari
a S. Folcuno translatus est, 1160.

GESTA PONTIFICUM CAMERACENS. — Eleva-
tiones et translationes quorundam episcoporum et san-
ctorum, CXLIX, 58, 115 et seqq. — Eorum sepulcra,
56, 63.

GODEFRIDUS monach. — De corpore S. Adulphi
Colonie translato, CXLIX, 215.

OSBERNUS monach. — Translatio corporis S. Elphe-
gi, CXLI, 585. — Ejus sepulcrum gloriosum 591.

UDALRICUS Cluniacensis monach. — Antiquiores con-
suetudines Cluniacensis monasterii. Quid agendum sit in
fine exitus cujusque fratris, CXLI, 775. — Si quis obie-
rit in aliqua cella, *ibid.* — Quid agatur pro quolibet
fratre in singulis obediuntis, 776. — De obitu domini
abbatis, 776.

VALCANDUS monach. Mediani monasterii. — Sepul-
tura et elevatio corporum SS. Hydulphi et Deodati,
CLI, 601, 620.

S. STEPHANUS Hungarorum rex. — Sepultura ejus,
elevatio corporis et veneratio, CLI, 1230.

S. BRUNO Carthusian. institutor. — Ejus obitus an-
nuntiatio in epistola encyclica ipsius discipulorum solita
pro illius anima suffragia postulantiis, CLII, 553.

S. JOANNES GUALBERTUS. — Ejus sepultura glo-
riosa, CXI, VI, 758.

DEODUINUS Leodiensis episc. — Eligat ecclesiam B.
Marie Halensem pro sepultura, CXI, VI, 1443.

B. LANFRANCUS. — In dedicatione ecclesiae offeruntur
corpora mortuorum, CL, 16. — Mortuus abbas vesti-
bus induitur, CL, a., 46. — Ecclesiam foris civitatum
composuit B. Lanfrancus in qua clericos posuit a quibus
morientes et unde sepulturam sibi possent preparare non
habentes et absque pretio susciperentur, suscepti illuc
differrentur, delati honeste sepelirentur, 100. — Ejus
epistola ad abbatem E. ut excommunicatam adulteram de
cimiterio ejici præcipiat, 515.

S. WILHELMUS abbas. — Constitutiones Hirsaugien-
ses. — Quomodo et quando frater sepeliatur, CLVIII,
1159. — De duobus vel tribus forte sepeliendis, CL,
1142. — De abbate ex hac vita migrante, *ibid.* — Quid
agatur pro his qui in loco sunt sepulti, 1146.

S. BERNARDUS abbas. — Mortuorum lotio in petra,
CLXXXV, 800. — Funus Hispanorum, in eo vestes nigrae,
CLXXXIII, 232.

PETRUS LOMBARDUS. — Defunctus est cura charo-
rum suorum, CXII, 259.

HARIULFUS abbas. (Appendix) — Elevatio corporis
S. Arnulphi episc., CLXXIV, 1559. — Quomodo corpora
SS. Ricarii et Walerii reducta sunt in monasteria sua,
1529. — Qualiter S. Ricarius sepeliri se mandaverit,
obitus et sepellitio ejus, 1553.

HINCMARUS archiep. Remensis. — Presbyteri pro se-
pultura nihil exigant, sed congruum cuique provideant,
CXV, 715, 731. — Quomodo in conviviis defunctorum
gerere se debeant, 715, 714. — Sepulcra non violanda,
751. — Haereditario jure non arroganda, sed arbitrio
sacerdotis, 751.

ROBERTUS PULLUS. — Sepulturae locum vendere
non licet, CLXXXVI, 402.

S. ARIALDUS diaconus martyr. — Ejus corporis per
decem menses incorruptio et deportatio Mediolanum,
CXLI, 1178.

B. ALCUINUS. — Exsequiae mortuorum quam sint
antiquae, et qualiter procurari debent, CI, 512, 1278.

RICHERIUS monachus. — Obitus et sepultura Lotha-
rii, CXXXVIII, 125, 126.

S. GODEHARDUS, episc. — Ejus gloriosa sepultura et
translatio, CXXXVIII, 1227.

S. IVO CARNOTENS. episc. — In quodam falso ce-
meterio corpora excommunicatorum sepulturae traduntur,
CLXII, 596.

S. ROBERTUS DE ARBRISSELLO. — Ejus obitus et
sepultura, CLXII, 1071.

JOANNES diaconus. — Translatio corporis S. Audoeni,
CLXII, 1155, 1160. — Translatio corporis S. Nicasi mar-
tyris et sociorum ejus, 1163.

S. HENRICUS imperator. — Ejus sepultura et sacri
corporis translationes, CXI, 19, 82.

S. WALPURGIS montalis. — Ejus obitus et sepultura,
CXI, 1091.

ALEXANDER III, papa. *Epist. ad archiep. Rothomag.*
— Suum pallium ad aiam personam non transeat, sed
quisquam cum eo debet sepeliri, CC, 945. — *Epist. ad*
archiep. Remens. In gratiam cujusdam militis qui exstumu-
latus fuerat, 690. — *Epist. ad duos abbates*, ut excom-
munitatis sepulturam non præbeat abbatissa S. Michaelis,
ut si præbuit, exstumulat, 747. — *Epist. ad Richardum*
Cantuar. archiep. ut hospitalarios et templarios, sub
excommunicationis poena moveat, ut si quos in excom-
municatione defunctos in cimiteriis ecclesiarum sepe-
lierint, eos ejiciant, 1017.

INNOCENTIUS III, papa. — *Epist. ad Adelam reginam*
Francie, ut possit sepeliri apud Pontiniam, CCXVII,
100. — *Epist. xiii, ad abbatem*, CCXV, 27.

PETRUS CANTOR. — De sepeliendis mortuis, CCV,
152, 526. — Sepeliri quo ritu debeat monachus proprie-
tarius, 554.

LUCIUS III. — Privilegium sepulturae in ecclesia Osn-
burgensi, CCI, 1021.

ECKBERTUS abbas. — S. Elisabeth sororis ejus se-
pultura, CXCV, 178.

S. EDWARDUS rex. — Ejus corporis translationes,
CXCV, 781.

VENERABILIS GUIBERTUS. — Sepulcra non sunt
aperienda neque confringenda, CLVI, 537. — Transla-
tiones corporum quorundam sanctorum, 1090. — Quo-
modo plecti sunt qui corpora SS. Pauli et Laurentii
inspexere, 41.

quomodo sint agenda, 29, 606, 610, 614. — Mortuorum corpora ad ecclesiam perferenda, 580. — Mortui non sepeliuntur in ecclesia, 79 et sequent.

S. BRUNO Herbipoleasis. — Lamenta sunt in funere. *Psalm.* LXXVII, CXLIII, 69.

GERARDUS Camerac. episc. — De sepultura, CXLII, 1295.

S. PETRUS DAMIANUS. — Trīginta Missarum solemnitas pro defunctis, CXLV, 539. — Mortuorum officium quotidie persolvens, in celeste regnum introducit, 601. — Orationes et suffragia sunt alimenta defunctorum, 550. — Orationes, oblationes et sacrificia pro defunctis rejicientes qui dicendi, CXLIV, 141.

JOANNES Rothomag. archiep. — Missa celebranda in commemoratione mortuorum, CXLVII, 81, 151. — Mortuorum officium in commemoratione eorum antecederant horæ dei, 26, 114. — In depositione cum novem lectionibus celebrandum, *ibid.* — Tempore paschali, in Dominicis et festis non celebrandum, nisi in depositione et in anniversario, 26, 71, 360. — Sepulcri officium, 141, 211, 159.

SÆCULI XI MONUMENTA. — Missa pro defuncto, CII, 905. — Missa plurimorum defunctorum, 906. — Missa pro defunctis feminis, 601, 620.

B. LANFRANCUS. — Defunctorum omnium commemoratio, CL, 275. — In dedicatione ecclesie, offeruntur corpora mortuorum, v, 16. — Mortuus abbas sacris vestibus induitur, 2, 16.

S. WILLELMUS Hirsau. abbas. — De eo qui sepeliendus est in quadragesima et in duodecim lectionibus, CL, 1145. — De eo qui sepeliendus est in tribus Rogationum, vel ante Pascha, *ibid.*

S. BERNARDUS abbas. — Suffragia pro mortuis, CLXXXIII, 689. — Sepultura ritus, 1581.

S. ANSELMUS Cantuariens. archiep. — Sacrificium corporis et sanguinis Domini, offertur pro defunctis, CLIX, 267, 269.

S. RICHARDUS. — Qualiter se sepeliri mandaverit, CLXXIV, 1578.

S. HILDEBERTUS archiep. — Missæ celebrantur etiam pro defunctis, CLXXI, 1156. — Orationes convertuntur ad orientem, sicut et convertuntur pedes defunctorum, 822. — De exsequiis defunctorum, CXXV, 775.

ROBERTUS PULLUS. — Sepultura ecclesiastica non est deneganda munitis sacro morientibus viatico, CLXXXVI, 212, 575.

B. ALCUINUS. — Defunctorum nomina in missa recitari solita, CL, 512. — Tertius, septimus et tricesimus cur celebrantur, *ibid.* — Pro omnibus Missæ possunt celebrari, 1279. — Exsequiis mortuorum quam sint antiquas et qualiter procurari debent, 512, 1278. — Missæ sacrificio defunctos a poenis liberari creditur, 250. — Offertur pro requie mortuorum, 18. — Orationes pro defunctis cur sunt ab Ecclesia, 505. — Oratio B. Alcuini pro familiaribus nostris et omnibus fidelibus defunctis, 82.

MONUMENTA VARIA SÆCULI X. — Obsequium cetera morientes, CXXXVIII, 1159.

INNOCENTIUS III, papa. — De officio faciendo pro fratribus et sororibus defunctis, CXXVII, 1145, C, 57. — De obsequiis fratrum defunctorum et peregrinorum, CXXVII, 108. — Pro quibus sacrificium offeratur, 813.

PETRUS CANTOR. — Animæ fidelium defunctorum juvantur per Missæ sacrificium, CCV, 81. — S. Gregorius tricennarium fidelium pro defunctis instituit, 407. — Missa sicca pro fidelibus defunctis non solet celebrari, 81. — Sepeliri quo ritu debeat monachus proprietarius, 251. — De sepeliendis mortuis, 152, 526.

S. REMIGIUS Remens. archiep. — Orare et sacrificium offerre pro defunctis fidelibus oportet, juxta universalem Ecclesie consuetudinem, CXXI, 1128.

ATTO Vercellens. episcop. — Quod sepultura in ecclesiis non fiat, CXXXIV, 55.

JOANNES BELETHUS. — De anniversariis mortuorum, CII, 75. — De celebratione mortuorum officii, 161.

INNOCENTIUS III, papa. — Epistol. xxii. *Abbatibus et monachis S. Germani Antissiodorensis*. Indulget eis ut tempore interdicti, defunctos fratres cum certis honoribus sepelire possint, CXXV, 27.

RABANUS MAURUS. — De celebritate defunctorum, CX, 150.

HUGO DE S. VICTORE. — De exsequiis, CLXXVI, 595. — De sacrificio pro defunctis, 595. — De cura pro mortuis habenda, 595. — Missa pro mortuis, 456.

PETRUS PICTAVIENSIS. — De suffragiis mortuorum, CXXI, 1267.

GUIBERTUS Gemblacens. abbas. — *Epistol. ad abbatem S. Eucharii*. Petit ab eo, post obitum suum suffragiorum suorum participationem, CXXI, 1514.

AMALARIUS SYMPHOSIUS. — De exsequiis mortuorum, et de officiis mortuorum, CV, 1258. — De ordine sepulture cujuscunque Christiani, 1514.

ALANUS DE INSULIS. — Oratio quæ fit ab Ecclesia prodest mortuis, CCX, 589.

HERICUS Antissiodorens. monach. — Pietas S. Germani erga defunctos, CXXIV, 1164.

LETALDUS. — S. Benedictus fratrum mortuorum salutem curat, CXXIV, 914.

PARS IV (MONUMENTALIS).

S. AUGUSTINUS. — Mortui ex sepulcri ornamentis non juvantur, XXXVI, 532. — Funeris pompa et magnificentia sepulcri, vivorum sunt qualiacunque solatia, non adjutoria mortuorum, XXXVII, 936.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — De ejus sepulcro glorioso, LII, 37.

S. PAULINUS NOLANUS. — Sepulcra variis S. Scripturæ exemplis asserta, *Epistol.* LXVII, LXI, 119. — Sepulcrum apud martyres, veterum religio, LXXI Poem. 686 a. 951. — Sepulcrum S. Felicis quinque amplissimis basilicis ornatum, 431. — Sepulcra sanctorum miraculis clara et floribus ornata, LXI, 932. — Sepulcra SS. apostolorum visitat S. Paulinus, *Epistol.* xcvi, 97.

CASSIODORUS. — Arcæ marmoreæ in urbe Ravennat. ad sepelienda mortuorum corpora, LXIX, 46. — Aurum sepulcris juste detrahitur, LXX, 177.

FRUDENTIUS AURELIUS. — Sepulcra dealbata intra urbem, LX, 713. — In viis publicis, 712. — Sepulcra martyrum floribus ornata et frequentata, 812. — Sepulcri honos, 351.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Sepulcrum sibi parari laque consuevit, LXXVII, 275, 552.

S. ISIDORUS Hispalens. — Ejus epitaphium, LXXXII, 109.

VENERABILIS BEDA. — Corpus Edelherti episcopi in tumulo viri Del ponentes, sarcophagum illius desuper posuerunt, XCIV, 785.

S. HILDEFONSUS. — Carmen sepulcrale pro S. Heladio præmule Toletano, XCVI, 525.

S. LEODEGARICUS. — Ejus sepulture locus coelitus illustratur, XCVI, 566.

THEODULPHUS Aurelianens. episc. — Epitaphia quædam, CV, 507.

S. EIGIL Fuldens. abbas. — Ejus sepultura et epitaphium, CV, 417.

S. ADALHARDUS Corbetens. abbas. — Epitaphium, CV, 549. — Mira sepulture ejus manifestatio, CXLVI, 1064.

DUNGALUS RECLUSUS. — Quædam epitaphia, CV, 529, et passim.

S. EULOGIUS TOLET. — Ejus sepultura et epitaphium, CXV, 742.

S. PANCHASIIUS RADBERTUS. — Epitaphium Arsenii, CXX, 1557.

MILO monac. — S. Amadi sepultura et epitaphium, CXXI, 985.

ISIDORUS MERCATOR. — Sepulcra demolienti excommunicatur, CXXX, 115.

REGINO Promiens. abbas. — Sepulcrorum effractores et violatores quomodo puniendi, CXXXII, 175, 577.

S. GREGORIUS VII, papa. — De ejus sepultura, CXLVIII, 109. — De comitissa Mathildis sepultura epistola, 1057.

UDALRICUS Cluniac. monach. — Epitaphium albatie Apollinaris Cassin., CXLIX, 776.

VOLCANDUS Medit. monast. monach. — Sepultura et epitaphia SS. Hydulphi et Deodati, CII, 601, 620.

S. JOANNES GUALBERTUS. — Ejus sepultura gloriosa, CXLVI, 752.

S. LIETBERTUS. Camerac. episc. — Ejus sepulcrum. Fecit sibi edificare sepulcrum aut quinquennium, 1484. HEIDUINUS abbas. — Versus ad tumulum S. Remigii, CXXIX, 1035.

PETRUS LOMBARDUS. — Sepulcrum, CXII, 21.

HINGMARUS Rhemens. archiep. — Sepulcra non violanda, CXXV, 731. — Hereditario jure non arroganda, 731.

S. MAURILLIUS Rothomag. archiep. — Epitaphia Rollonis et Guillelmi Longespæthæ, CXLIII, 1589.

S. GODEHARDUS episc. — Ejus sepultura gloriosa, CXXXVIII, 1227.

S. ADVENTIUS Metens. episc. — Ejus epitaphium, CXI, 1151.

S. ANSELMUS Cantuar. archiep. — Ejus sepulcrum gloriosum et epitaphium triplex, CLVIII, 141.
S. BERNARDUS abbas. — Ejus sepultura, CLXXXV, 945. — Appendix de sepultura et sepulcro glorioso S. Bernardi, 1665. — Sépultures du cœur de l'église de Clairvaux, 1765 et seqq.
SIGEBERTUS Gemblacens. abbas. — Epitaphium S. Anselmi, CLX, 647. — Epitaphia S. Sigeberti, 650. — Epitaphium Everardi, CXL, 720.
PETRUS LOMBARDUS. — S. Adjutoris gloriosa sepultura, CXCH, 1552.
VENERABILIS GUIBERTUS. — Sepulera non aperienda nedum confringenda, CLVI, 537.
GODEFREDUS Stabulens. — S. Remacii gloriosum sepulcrum, CLXIX, 295.
OSBERNUS monach. — Sepultura et sepulcrum gloriosum S. Elphegi, CXLIX, 391.

UDALRICUS Ciuniacens. monach. — Epitaphium Aynardi abbatis Divensis, CXLIX, 1423. — Epitaphium Mabillae comitis, *ibid.*

ABELARDUS (Petrus). — Ejus epitaphium, CLXXVIII, 105.

AGNELLIUS abbas. Ravennat. — Sepultura et sepulcrum quorundam Pontificum, CVI, 475.

PETRUS CANTOR. — Sepulera sumptuosa mortuis sunt potius in augmentum supplicii quam in remedium, C V, 228.

CONSTITUTIONES. Privilegia, Decreta varia SS. Pontificum pro libertate et ritu sepulcrorum nec non et sepulcrorum veneratione. — Vide passim in tota Patrologia. Quod superest de mortuorum cultu videsis in Indice de Purgatorio.

CXXXII.

INDEX DE ANTICHRISTO,

LECTORI INDIGITANS, JUXTA SS. PATRUM SENTENTIAS,

VARIA DE ILLIUS ADVENTU SIGNA PRÆNUNTIA, CONCOMITANTIA, ET SUBSEQUENTIA,

NEC NON ULTIMUM ILLIUS FINEM.

PARS PRIMA. — Signa adventus Antichristi prænuntia.

I. — *Prophetiæ Veteris Testamenti.* Tertullianus, II, 117; S. Cyprianus, IV, 779; S. Ambrosius, XIV, 684; Rufinus, XXI, 321; S. Augustinus, XXXIV, 788; XLI, 695; Alcuinus, C, 561, 1292; CI, 1296; S. Bruno Astens., CLXIV, 458, 884; Rupertus abb., CLXVII, 556; Ven. Godefridus, CLXXIV, 55, 56; Garnerus abb., CXCLIII, 87.

II. — *Prophetiæ Novi Testamenti.* S. Augustinus, XXXII, 908; XLI, 645; S. Gregorius Magn., LXXVI, 650; Alcuinus, CI, 1291, 1296.

III. — *Figure et typi* — Abimelech. Rabanus Maurus, CVIII, 1172; S. Petrus Damian., CXIV, 592, 470; Petrus Lombardus, CXCI, 501. — Antiochus S. Cyprianus, IV, 412, 669; S. Hieronymus, XXV, 558; S. Gregorius Magn., LXXVI, 651; Rupertus abb., CLXIX, 1069; Petrus Lombardus, CXCLIII, 101. — Arius et quilibet Arius. S. Hilarius Pictav., X, 191; S. Ambrosius, XV, 1808. — Auzentius. S. Hilarius, X, 616. — Beelphegor. Rupertus abb., CLXVII, 908, 909. — Constantius imp., S. Hilarius, X, 581. — Doeg., Cassiodorus, LXX, 575; Rupertus abb., CLXVII, 1107. — Hæretici et peccatores. S. Augustinus, XXXIV, 1999; XLI, 679, 686, 687; S. Gregorius Magn., LXXVI, 486. — Hircus. Rupertus abb., CLXVII, 819. — Nero. S. Augustinus, XLI, 686. — Rhamnus. Rabanus Maurus, CVIII, 1171, 1172. — Sabelius. S. Ambrosius, XV, 1808.

IV. — *Tempus adventus Antichristi.* — Tempus persecutionis Antichristi, ignotum est, S. Augustinus, XLI, 616. — Regnum Antichristi ante diem iudicii, S. Augustinus, XXXIV, 1998; S. Cyprianus, IV, 358, 400. — Sciet hic in fine mundi, sed ad breve tempus, S. Gregor. Magnus, LXXXVI, 449. — Antichristus dominabitur in fine mundi, *ibid.*, 520. — Adventus Antichristi creditus tempore imperatoris Severi, erroris arguitur in computo historici, S. Hieronymus, XXIII, 315. — Tempus Antichristi ex divo Paulo nuntiatus, S. Hilarius, X, 611, 612. — Hic quæri solet, quando istud erit? importune omnino, S. Aug., XLI, 616. — Si hoc nobis prodesset nosse a quo melius quam ab ipso Deo magistro interrogantibus discipulis diceretur, *ibid.* — Hoc mysterium iniquitatis quomodolibet intelligatur quid sit, ab alio sic, ab alio autem sic, quandiu autem operetur, occultum est, S. Augustinus, XXXIII, 908. — Mysterium jam operatur iniquitatis; tantum qui tenet, modo teneat, dum de medio fiat et tunc revelabitur ille iniquus, *ibid.* — Prius veniet Antichristus, et tunc veniet dies iudicii, *id.*, XXXIV, 1998. — Sed dicturi sunt aliqui: Quomodo novissimum tempus? Quomodo novissima hora? Certe prius veniet Antichristus, et tunc veniet dies iudicii, *ibid.* — Dominabitur in fine mundi (numquid producis luciferum in tempore suo, et vespere super filios terræ consurgere facis?) S. Gre-

gorius Magn., LXXVI, 520. — Imminente jam temporum conclusione, Lactantius, VI, 788.

Nondum advenit tempus Antichristi, Alcuinus CI, 1293. — Licet videamus Romanorum regnum maxima parte jam destructum, tamen quandiu reges Francorum duraverint, qui Romanum imperium tenere debent, dignitas Romanæ imperii ex toto non peribit, quia stabit in regibus suis, *ibid.* — Doctores nostri tradunt quod unus ex regibus Francorum Romanum imperium ex integro tenebit, qui in novissimo tempore erit, *ibid.* — Ipse erit maximus omnium regum et ultimus, qui postquam regnum suum fideliter gubernaverit, ad ultimum Hierosolymam veniet, et in monte Oliveti sceptrum et coronam suam deponet. Hic erit finis et consummatio Romanorum et Christianorum imperii, *ibid.* — Sicut in Sibyllinis versibus habemus, tempore prædicti regis, cuius nomen erit C rex Romanorum totius imperii, statura grandis, aspectu decorus, vultu splendidus, et per singula membrorum lineamenta compositus decenter, erunt divitiæ magnæ et terra dabit fructum suum; post istud tempus Antichristus veniet, *ibid.*, 1296. — Gentes spurcissimæ tunc exsurgent aquilone quas Alexander rex inclusit in Goch et Magoch; hæc sunt viginti duo regna, quorum numerus est arenæ maris; quod tempus præcedet adventum Antichristi, *ibid.* — Quod cum audierit rex Romanorum convocato exercitu, debellabit eos; hic semper habebit præ oculis scripturam ita dicentem: rex Romanorum omne sibi vindicet regnum terrarum, *ibid.* — Tempore Antichristum præcedente, rex Romanorum ultimus omnes insulas et civitates devastabit, universa idolorum templa destruet, omnes paganos ad baptismum convocabit, et per omnia templa crux Christi erigetur, *ibid.* — Iudæi tum convertentur ad Dominum. (In diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitabit confidenter, *ibid.* — Rex ultimus Romanorum impletis centum duodecim regni ejus annis veniet Hierusalem et ibi, ut dictum est, deposito diademate, relinquet Deo Patri et Filio ejus Christo Jesu, regnum Christianorum, *ibid.* — Regis ultimi Romanorum erit sepulcrum gloriosum et hoc proxime præcedet adventum Antichristi, *ibid.* — Nisi, ante Romanum imperium fuerit desolatum, et Antichristus præcesserit, Christus non veniet qui ideo venturus est ut Antichristum destruat, Rabanus Maurus, CXII, 560, 575. — Ut taceamus de his qui nunc sunt, vel adhuc usque ad finem sæculi futuri sunt, in quibus utique Antichristus erit, Hincmarus, CXXV, 276; B. Lanfrancus, CL, 342. — Tempus revelationis sive manifestationis Antichristi, *ibid.*, 344. — Imperio Romano destructo (tantum hoc restat) ut qui tenet, nunc teneat, *ibid.*, 345. — Romanum imperium vel fidem, vel ad nos nihil, nisi tenere fidem, donec de medio fiat, donec destruat Romanum imperium vel Antichristus nascatur, vel qui tenet fidem, teneat donec moriatur. Et tunc revelabitur,

S. ANSELMUS Cantuar. — Sepultura martyrum in Hibernia, CLIX, 232.

S. HILDEGARDIS montalis. — Ob sepulturam ejusdam olim excommunicati Sanctæ Hildegardis ecclesia interdicto subijctur, CXCII, 61. — Hujus sanctæ sepultura et translatio, 1106.

VENERABILIS GERHONUS. — Obitus et sepultura S. Wintonis, CXCIV, 1451.

GAUFRIDUS GROSSUS. — Obitus et sepultura B. Bernardi a Tironio, CLXXII, 1451.

SIGEBERTUS monachus. — Sepultura et translationes corporis, S. Wigberti, CXL, 675.

GUILIELMUS Tyrensis. — Sepultura Godefridi regis Hierosolym, CCI, 520. — Sepultura Boamundi ducis Antiochie, 451. — Regis Raudulni sepultura in ecclesia Domini sepulcri, 598. — Rex Hierosolymit. Fulco moritur; ejus sepultura inter suos prædecessores, 634.

S. ODFLO Cluniacensis abbas. — Ejus mors et sepultura, CXL I, 809. — Ejus corporis translationes, 1047.

ODORANUS. — Translationes SS. corporum SS. martyrum Saviniani, Potentiani et sociorum, CXLII, 777.

PHILIPPUS DE HARVENG. — Elevatio corporis S. Amandi, CCIII, 129.

S. STEPHANUS DE MURETO. — Ejus obitus et sepultura, CCIV, 1026.

S. MARTINUS Legionensis. — Ejus obitus et sepultura, CVIII, 22.

THOMAS DE RADOLO, B. Petri Claravallensis. — Obitus, exequia et sepultura, CCIX, 1052.

S. WILHELMUS abbas. — Ejus obitus et sepultura, CCIX, 616.

HUGO V, abbas Cluniac. — *Statuta*. De brevibus mortuorum, CCIX, 814.

S. SALABERGA. — Ejus obitus et sepultura, CLVI, 695.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Gentes cibos apponebant defunctis, LII, 17. — Ejus obitus et de ejus sepulcro glorioso, 57.

LEO MANSICANUS. — Translatio corporis S. Mennais, CLXXIII, 992.

S. OTTO Bambergensis. — Sermo in exsequiis S. Ottonis, CLXXIII, 1561.

S. GODEFREDUS Stabulensis monach. — Triumphus S. Remadi, et ejus gloriosum sepulcrum, CXLIX, 295.

STEPHANUS Tornacensis episc. — De morte et sepultura alicujus adolescentis, CXXI, 215.

CELESTINUS III, papa. — Epist. cxc, archipresbytero et primicerio Lucens. de libera sepultura monasterio S. Petri Relcolensis. significat, CCVI, 1078. — Epist. cxcv, de eodem libera sepultura monasterio, Petri Relcolensis, 1079.

S. EIGIL abbas. — Ejus obitus et sepultura, CLXXX, 417.

WILHELMUS CALCULUS. — *Historiæ Normannorum*. Mors et sepultura ducum, passim. Imperatrix Mathildis poposcit ut Becci sepeliretur, CXLIX, 897.

AGNELUS abbas Ravenn. — Obitus et sepultura pontificum Ravenn., CVI, 475 et passim.

PARS II (TESTIMONIALIS). — De cultu mortuorum.

TERTULLIANUS. — Pro defunctis orandum et refrigerium eis adpostulandum, II, 912. — Oblationes publicæ pro defunctis, 737. — Oblationes et orationes pro illis, annua die faciebant Christiani, 79, 912.

S. CYPRIANUS. — Atræ vestes non accipiendæ in charorum morte, IV, 254. — Christiani mortui non sunt lugendi, 231. — Preces post mortem, 269.

LACTANTIUS. — Mortuorum corpora non mutilata sed integra servata a veteribus, VII, 467. — De mortuis sepulture mandandis, nihil unquam ab ullo legistore ethnico imperatum est, VI, 997. — Sepultura peregrinorum et pauperum, 681. — In ea exhibenda, nos quorundam ecclesiarum, 681. — Sepultura cadaverum gentiles et Christiani studiosissimi, VII, 477.

S. ZENO. — Gentes libationibus ad mortuorum sepultura animarum immortalitatem significabant, XI, 127. — Mortui, solemnibus divinis, a sacerdotibus Dei quietescentes, commendari soliti, X, 153.

S. AMBROSIIUS. — Natales dies defunctorum obliviscimur, et eum quo obierunt diem celebri solemnitate renovamus, XVI, 1136. — In obitu Theodostii imperatoris testimonia, XVI, 1585. — De obitu Valentiniani consilio, 1357. — De excessu fratris sui Satyri, 1269. — Christiani multo majora quam gentiles de morte suorum habent solatia, 1152.

S. HIERONYMUS. — Epistol. ad Tyrsium, XXII, 278. — Licet flere mortuos, 256. — Mortui Christiani dormientes vocantur, 460. — Epistol. LXXVII, 630.

S. AUGUSTINUS. — Præclarum dictum sanctæ matris suæ Monicæ de abijcienda sepulcri sui cura. Preces pro ea et sacrificium Missæ, XXXII, 152. — Quæ sit ratio sanctorum corpora sepeliendi, XLI, 27. — Mortuorum fidelium animæ ab Ecclesia non separantur, XI, 558. — Eius qui de hac vita migrant non amittimus sed præmittimus ad vitam, XXXIV, 518. — Mortuus sive bonus sive malus dormit, CXI, 1751. — Mortuos unde lugere licet, et hunc luctum quid debeat consolari, XXXVII, 936, 937, 959. — Lugentes consolentur fraterna obsequia, 957. — Mortuorum piorum memoria in communicatione corporis Christi, XXXIX, 674. — Mortuo sepulture locus per se non prodest, et quatenus prosit, XXXVIII, 596. — Dum deest sepultura Christianis nihil admittit, 591. — Mortuos ex funeris pompa et sepulcri ornamentis nihil juvari, XXXVI, 552, 560. — Defunctorum animæ pietate suorum viventium relevantur, XXXVIII, 285. — Funeris pompæ vivorum sunt qualiacunque solatia, non adutoria mortuorum, XXXVII, 956. — Hæc tamen, utpote in Scripturis inter bona opera deputata, quisque pro viribus præstat. Propter eos qui vivunt sunt laudes funebres, XXXIV, 1174. — Defuncti corporis sui redemptionem expectant, XXXII, 606. — Defuncti absentes potius dicendi quam mortui, XXXVI, 1897.

S. LEO MAGNUS. — Defunctis remedia vitæ collata, LV, 131. — Sacrificium satisfaci pro defunctis, 155. — Oblatum ut in celesti sede gloriosè exultent, 157. — Ut eorum animas lux æterna possideat, 136. — Et sanctorum societas latentur, 158. — Ipsi etiam prodest intercessio sanctorum, 157.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Cur Christus discipulo non permisit sepellire mortuos, I, II, 65. — Sermo de filio viduæ excitato a mortuis, 487. — Mortui quomodo mortuos sepellant, 54. — Mortui plangendi, non cantandi, 19.

CASSIODORUS. — Inevitabilis fletus est qui humanis non sinitur corporibus interesse, LXIX, 51.

S. FULGENTIUS. — *Epistol. n.* De consolatione super morte mariti, ad Gallam viduam, LXV, 511.

S. REMIGIUS Remensis archiep. — Consolatio in obitu sororis suæ, *Epist. ad Chlodoveum regem*, LXV, 969.

S. GREGORIUS MAGNUS. — An prosit animabus si earum corpora in ecclesiis fuerint sepulta, LXXVII, 457. — Qui dicantur animæ fidelium defunctorum dormire in somno pacis, LXXVIII, 577.

S. ISIDORUS HISPALENSIS. — Defuncti, eorum memoria servanda et commendanda, LXXXI, 117.

LITURGIA MOZARABICA. — Defuncti, pausantes et quiescentes dicti, LXXXIV, 559.

STATUTA SALISBURGENSIA. — Quando quis, Deo jubente, de hoc sæculo migraverit, sive episcopus, sive abbas, sive monachus, sive presbyter, seu sanctimonialis femina, etc., de ipso loco designantur litteræ, pro ipsa anima orandum, et litteris notum faciant nomen et tempus, XCVII, 210.

RABANUS MAURUS. — Sepultura mortuorum quid significat? CVII, 651.

ISIDORUS MERCATOR. — Defunctorum piam voluntatem exsequi retardantes excommunicantur, CXXX, 95. Defunctorum oblationes defraudans ab Ecclesia pellantur, 29, 94.

REGINO PRUMIENSIS abbas. — Sepulture locus honorificentior in atrio, CXXXII, 560.

BURCHARDUS WORMATIENS. — *Capitulare*. Quot modis animæ defunctorum solvi debeant, CXXXIV, 53. — Ut sepulture non vendantur, *ibid.* — Ut mortuos pueritantes sepellant, 46.

S. PETRUS DAMIANI. — Defunctorum alimenta quæ sint, CXLV, 530. — De pietate erga defunctos, 315.

S. BERNARDUS abbas. — An mortui sint lugendi, CLXXXV, 888. — Animæ defunctorum in cælum deferuntur angelorum manibus, CLXXXIII, 804. — Mors plorum an et quomodo lugenda, 856. — Mortuos temere lugentes plectendi sunt, 1357. — Pie mortui non ablati, sed translati, 72. — Mortuis debemus compassionem et orationem, 689.

PETRUS LOMBARDUS. — Defunctis quomodo prosunt quæ facit Ecclesia, CXCL, 121. — Defunctis quid et qualiter prosit, 201.

HINC MARUS Remens. — Presbyteri nullum in ecclesia, sine episcopi licentia et consilio sepeliant, CXIV, 719.

ROBERTUS PULLUS. — Mortuorum increscit cruciatus ex vivorum quos amaverunt cruciatibus, CLXXXVI, 100.

B. ALCUINUS. — Pro defunctis fidelibus orare, jejunare, elemosynas dare, misus celebrare, bonum et illis salubre, C, 131, 212; CI, 57, 512.

S. IVO Carnotens. — De sepultura pauperum et potentum. *Cl. X*, 587.

PETRUS CANTOR. — Defunctorum sola comes est misericordia. *CCV*, 255.

BERNARDUS abbas Fontis Calidi. — Contra hoc quod dicunt Waldenses, defunctis fidelibus non prodesse vivorum eleemosynas, jejunia, missarum solemnitas, aliasve orationes. *CCIV*, 835.

ECKBERTUS abbas. — Sermones contra Catharos, et alios hæreticos de animabus et cultu mortuorum. *CXCIV*, 55.

S. REMIGIUS Lugdun. archiep. — Orare et sacrificium missæ offerre pro defunctis fidelibus oportet juxta universalem Ecclesiæ consuetudinem affert testimonium S. Augustini. *CXXI*, 1128.

S. ANSELMUS Cantuariens. archiep. — Kalendarium mortuorum. In eo nomen et dies obitus signantur. *CLIX*, 549.

S. STEPHANUS DE MURETO. — De superbia quam facit aliquis relinquendo proprium cœmeterium. *CCIV*, 1708.

PETRUS BLESSENSIS. — Epist. ad Henricum regem. Probat morem legendi vita defunctos piam esse, si moderatus sit. *CCVII*, 3 — Epistolæ de morte quorundam amicorum. 461, 461, 465, 471, 472, 488.

DODANA, pia femina. — Pro defunctis parentibus orare docet. *CVI*, 115, 116.

JONAS Aurelian. episc. — De mortuis sepeliendis et cura pro eorum animabus gerenda. *CVI*, 261.

ALANUS DE INSULIS. — Orandum pro mortuis: orationes vivorum presunt defunctis. *CCX*, 253. — Oratio quæ fit ab Ecclesia, a quovunque proferatur prodest mortuis, 389.

PARS III (LITURGICA). — De cultu mortuorum.

TERTULLIANUS. — Oblationes publicæ pro defunctis. *II*, 737. — Oblationes et orationes pro illis, annua dic. Eccebat Christiani. 79, 942.

S. CYPRIANUS. — Sacrificium pro dormitione. *IV*, 441. — Preces post mortem expostulat. 169.

LACTANTIUS. — In sepultura exhibenda mos quarundam ecclesiarum. *VI*, 681. — Uinctura mortuorum viguit apud Christianos. 880.

S. ZENO. — Mortui, solemnibus divinis a sacerdotibus Dei quiescentes commendari soliti. *XI*, 133. — Mortuorum corpora exponebantur a Christianis in ecclesiis. 55.

S. AMBROSIIUS. — Alii pro mortuis tertium diem et tricesimum, alii septimum et quadragesimum observare consueverunt. *XVI*, 1585. — Natales dies defunctorum obliviscimur et eum quo obierunt diem celebri solemnitate renovamus. 1156.

S. HIERONYMUS. — Mos antiquus in exsequiis mortuorum. *XXII*, 531. — Christiana traditio de psalmis et hymnis recitandis super illos. 466. — Alleluia cantatum in exsequiis mortuorum. *ibid.*

S. AUGUSTINUS. — Obsequia matris suæ S. Monice. *XXXII*, 152. — Preces et sacrificium Missæ pro ea. *ibid.* — Sacrificium pro defunctis. *XXII*, 776. — Mortuorum obsequia solemnitas, altaris, orationum, et eleemosynarum pro ipsis sacrificia. *XXXVIII*, 609. — Etiam sub generali commemoratione, pro omnibus, in Christiana et catholica societate defunctis, oratur. In precibus sacerdotis quæ Deo ad altare ejus funduntur. 595. — Mortuis prodest oblatio quæ pro illis fit. 157. — Defunctorum memoria ad altare fieri solita est. *XXXII*, 778. — Ad altare pro commemoratis defunctis, non pro martyribus oratur. *XXXVII*, 867, 1291, 1295. — Oratio pro defunctis. *XXXIV*, 92. — Sacrificium pro defunctis, posito juxta sepulcrum cadavere. *XXXII*, 777. — Sacrificium pro se postulat. S. Monica. 778. — Pro patre suo Patricio et matre sua Monica vult orari ad altare S. Augustinus. 780. — Ipsemet orat. *XXXVI*, 778. — Sacrificium altaris et eleemosynæ sunt pro baptizatis omnibus defunctis. *XXXVIII*, 283. — His ritibus non comparantur mortuis nova merita. *XXXVII*, 937. — Sacrificium, orationes, eleemosynæ eis presunt, qui cum viverent. hæc sibi postea prodesse, meruerunt. *ibid.*

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Mortui quomodo mortuis sepeliunt. *LII*, 84.

CONSTANTINUS imperator. — Missa in apostolorum martyrio celebrata in exsequiis imperatoris Constantini Magni. *VIII*, 91.

CASSIANUS. — Pro mortuis oblationes. *Collat.*, II, 5. — Mortuorum anniversarius dies depositionis celebratur. *Collat.*, XIX. — Defunctorum memoriam et oblatio pro eis. *XL*, 529. — Sepultura ritus apud veteres. 995.

S. LEO MAGNUS. — Hostiæ et oblationes defunctis

presunt. *LV*, 134. — Missæ pro defunctis. 135. — Oblatum est sacrificium ut in cœlesti sede gloriosi exsultent. 136. — Cantus in exsequiis defunctorum. *ibid.* — Triplici lingua, Hebræica, Græca et Latina. 535, 568.

S. PAULINUS NOLANUS. — Sepeliendi mos in ecclesiis. *LXI*, Epist. canon. a. 919. — Juxta martyrum corpora, mortui sepeliebantur. Poem. 686, 768.

PRUDENTIUS AURELIUS. — Defunctorum corpora quo more olim sepulta. *LX*, 133. — Sepulchri honores. 351.

SYNODUS APUD CARTHAGINEM. — Corporibus defunctorum SS. Eucharistia non datur, et ne mortuos homines baptizari liceat. *LXVII*, 100.

LITURGIA GALLICANA. — Defunctis refrigerium per jejunantium preces et sacrificium procuratur. *LXXII*, 255, 255, 256. — Mortuus ablatus, vestitusque sepultura traditur. 167. — Orationes pro defunctis in Missa. 181.

S. BENEDICTUS ABBAS. — Mortuos ut sepelire debet monachus. *LXVI*, 126.

S. GELASIUS papa. — *Sacramentarium*. Oratio post hominis obitum. *LXXIV*, 1252. — Oratio antequam corpus ad sepulcrum deferatur. 1255. — Oratio post sepulturam. 1254. — Missæ pro defunctis. 1256. — Orationes in cœmeteriis. 1241.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Pro sepulturis nihil accipiendum, nisi quod parentes vel proximi vel hæredes, pro luminibus sponte offerre voluerint. *LXXVII*, 118. — Preces pro defunctis apud antiquos Patres passim occurrunt. 464. — Sacrificium novæ legis pro vivis atque defunctis oblatum. 115, 464, 465, 468, 472. — Sacrificium oblatum pro mortuis, septimo, tricesimo et quadragesimo die. 461. — Luminaria in sepulchris adhibita. 927. — Corpora Christianorum mortua aromatibus condita. *LXXVIII*, 483. — Elata in sepulcrum cum cantu. 485.

— Linteis candido involvebantur. 484. — Episcopi defuncti vestibus induebantur sacerdotalibus seu pontificalibus. *ibid.* — Defunctorum officium. 478. — Oratio pro fidelibus defunctis, in liturgico Missæ officio Ecclesiæ semper curæ fuit. 289, 577. — Cur, in canone Missæ, memoriam fidelium defunctorum addatur: *Et omnibus in Christo quiescentibus*, etc., 290. — Missæ pro defunctis, et pro eorum quiete, orationes et exsequiæ, atque eleemosynæ ad eorum refrigerium. 215, 478. — Ante Caroli Magni ætatem missæ pro defunctis erant in usu. 572. — Sacrificium pro defunctis asseritur offerendum ex traditione. 289. — Sepulture officium. 480. — Officium vetus sepulture. 478. — Exsequiarum officium. 476. — Olim atheniensis, vox latine, in defunctorum officio, cur prætermissa non fuerit. 480. — Corpore in ecclesiam delato, antequam terræ mandetur, celebratum missæ sacrificium juxta morem antiquum. *ibid.* — *Kyrie eleison*, in exsequiis canitur juxta veterem morem. 485. — Ad finem cujusque psalmi qui ante sepulcrum canitur oratio seu collecta interponitur, pro more antiquo. *ibid.*

S. ISIDORUS Hispanus. — Missa pro defunctis ab apostolis tradita. *LXXXIII*, 586.

LITURGIA MOZARABICA. — Defunctorum corpora cum luminibus et cantu ad sepulcrum deferrebant Christiani. *LXXXIV*, 617. — Missæ defunctorum. 456. — *Memento* mortuorum. *LXXXII*, 7, 252, 514, 547. — Mozarabes recentiores bis faciunt memento mortuorum. Officium in commemoratione defunctorum. *LXXXVI*, 1517.

S. JULIANUS Toletanus. — De oblationibus quæ pro fidelibus defunctis offeruntur. *XCVI*, 476.

CAPITULA MONACHORUM. — De officio mortuorum celebrando. *XCVII*, 582. — Pro abbate defuncti: anniversarium fiat officium. 592.

RABANUS MAURUS. — Defunctorum animæ sacrificiis curandum est. *CVII*, 55. — Missæ sacrificium pro defunctis. 90.

S. PRUDENTIUS TRECENS. episc. — Post egressum animæ in morte alicujus preces et ritus sepeliendi. Preces post lavatum corpus, et antequam de domo efferratur. *CXV*, 1448.

GRIMALDUS San. Gallensis. — Missa unius defuncti. *CXXI*, 845. — Orationes pro defunctis, penitentiam desiderantibus et minime consequentibus. *ibid.* — Missæ plurimorum defunctorum. 844, 845. — Missa in cœmeteriis. 921. — *Præfationes*. Pro defuncto. 925. — Pro pluribus defunctis. 921. — In transitu episcopi, monachi, vel abbatis. *ibid.*

ISIDORUS MERCATOR. — Modus funerandi corpora defunctorum. *CXXX*, 110. — Mortuorum corpora in basilicis sanctorum non sunt sepelienda. 150.

REGINO Prumliensis abbas. — Anniversarius dies defuncti. *CXXXII*, 25, 107, 653. — Exsequiis defunctorum

quomodo sint agenda, 29, 606, 610, 614. — Mortuorum corpora ad ecclesiam perferenda, 580. — Mortui non sepeliuntur in ecclesia, 79 et sequent.

S. BRUNO Herbipolensis. — Lamenta sunt in funere. *Psalm.* LXXVII, CXLIII, 69.

GERARDUS Camerac. episc. — De sepultura, CXLII, 1295.

S. PETRUS DAMIANUS. — Tringia Missarum solemnium pro defunctis, CXLV, 359. — Mortuorum officium quotidie persolvens, in celeste regnum introducit, 601. — Orationes et suffragia sunt alimenta defunctorum, 550. — Orationes, oblationes et sacrificia pro defunctis rejicientes qui dicendi, CXLIV, 141.

JOANNES Rothomag. archiep. — Missa celebranda in commemoratione mortuorum, CXLVII, 81, 151. — Mortuorum officium in commemoratione eorum anteregebant horæ diei, 26, 114. — In depositione cum novem lectionibus celebrandum, *ibid.* — Tempore paschali, in Dominicis et festis non celebrandum, nisi in depositione et in anniversario, 26, 71, 360. — Sepulcri officium, 141, 211, 139.

SÆCULI XI MONUMENTA. — Missa pro defuncto, CII, 903. — Missa plurimorum defunctorum, 906. — Missa pro defunctis feminis, 601, 620.

B. LANFRANCUS. — Defunctorum omnium commemoratio, CL, 273. — In dedicatione ecclesie, offeruntur corpora mortuorum, v, 16. — Mortuus abbas sacris vestibus induitur, 3, 46.

S. WILLELMUS Hirsau. abbas. — De eo qui sepeliendus est in quadagesima et in duodecim lectionibus, CL, 1145. — De eo qui sepeliendus est in tribus Rogationum, vel ante Pascha, *ibid.*

S. BERNARDUS abbas. — Suffragia pro mortuis, CLXXXIII, 689. — Sepulturæ ritus, 1351.

S. ANSELMUS Cantuariens. archiep. — Sacrificium corporis et sanguinis Domini, offertur pro defunctis, CLIX, 267, 269.

S. RICHARIUS. — Qualiter se sepeliri mandaverit, CLXXIV, 1378.

S. HILDEBERTUS archiep. — Missæ celebrantur etiam pro defunctis, CLXXI, 1156. — Orationes convertuntur ad orientem, sicut et convertuntur pedes defunctorum, 822. — De exsequiis defunctorum, CXXV, 775.

ROBERTUS PULIUS. — Sepultura ecclesiastica non est deneganda multis sacro morientibus viatico, CLXXXVI, 212, 573.

B. ALCUINUS. — Defunctorum nomina in missa recitari solita, CL, 512. — Tertius, septimus et tricesimus cur celebrantur, *ibid.* — Pro omnibus Missæ possunt celebrari, 1279. — Exsequia mortuorum quam sint antiqua et qualiter procurari debent, 512, 1278. — Missæ sacrificio defunctos a poenis liberari creditur, 250. — Offertur pro requie mortuorum, 18. — Orationes pro defunctis cur sunt ab Ecclesia, 505. — Oratio B. Alcuini pro familiaribus nostris et omnibus fidelibus defunctis, 82.

MONUMENTA VARIA SÆCULI X. — Obsequium circa morientes, CXXXVIII, 1159.

INNOCENTIUS III, papa. — De officio faciendo pro fratribus et sororibus defunctis, CXXVII, 1145, C, 57. — De obsequiis fratrum defunctorum et peregrinorum, CXXVII, 108. — Pro quibus sacrificium offeratur, 813.

PETRUS CANTOR. — Animæ fidelium defunctorum juvantur per Missæ sacrificium, CCV, 81. — S. Gregorius tricennarium fidel pro defunctis instituit, 407. — Missa sicca pro fidelibus defunctis non solet celebrari, 81. — Sepeliri quo ritu debeat monachus proprietarius, 531. — De sepeliendis mortuis, 152, 536.

S. REMIGIUS Remens. archiep. — Orare et sacrificium offerre pro defunctis fidelibus oportet, juxta universalis Ecclesiæ consuetudinem, CXXI, 1128.

ATTO Vercellens. episc. — Quod sepultura in ecclesiis non fiat, CXXXIV, 53.

JOANNES BELETHUS. — De anniversariis mortuorum, CCL, 75. — De celebratione mortuorum officii, 161.

INNOCENTIUS III, papa. — *Epistol. xxii. Abbati et monach. S. Germani Antissiodorens.* : Indulget eis ut tempore interdicti, defunctos fratres cum certis honoribus sepelire possint, CXXV, 27.

RABANUS MAURUS. — De celebritate defunctorum, CX, 130.

HUGO DE S. VICTORE. — De exsequiis, CLXXVI, 595. — De sacrificio pro defunctis, 595. — De cura pro mortuis habenda, 593. — Missa pro mortuis, 456.

PETRUS PICTAVIENSIS. — De suffragiis mortuorum, CXXI, 1267.

GUIBERTUS Gemblacens. abbas. — *Epistol. ad abbatem S. Eucharii.* Petit ab eo, post obitum suum suffragiorum suorum participationem, CXXI, 1314.

AMALARIUS SYMPHOSIUS. — De exsequiis mortuorum, et de officiis mortuorum, CV, 1258. — De ordine sepulcræ cujuscunque Christiani, 1514.

ALANUS DE INSULIS. — Oratio quæ sit ab Ecclesia prodest mortuis, CCX, 589.

HERICUS Antissiodorens. monach. — Pietas S. Germani erga defunctos, CXXIV, 1164.

LETALDUS. — S. Benedictus fratrum mortuorum salutem curat, CXXIV, 914.

PARS IV (MONUMENTALIS).

S. AUGUSTINUS. — Mortui ex sepulcri ornamentis non juvantur, XXXVI, 552. — Funeris pompa et magnificentia sepulcri, vivorum sunt qualiacunque solatia, non adjutoria mortuorum, XXXVII, 936.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — De ejus sepulcro glorioso, LII, 57.

S. PAULINUS NOLANUS. — Sepulcra variis S. Scripturæ exemplis asserta. *Epistol. LXXVII, LXI, 119.* — Sepulcrum apud martyres veterum religio, LXI Poem, 686 a. 951. — Sepulcrum S. Felicis quinque amplissimis basilicis ornatum, 431. — Sepulcra sanctorum miraculis clara et floribus ornata, LXI, 952. — Sepulcra SS. apostolorum visitat S. Paulinus, *Epistol. xcii, 97.*

CASSIODORUS. — Arcæ marmoreæ in urbe Ravennat. ad sepelienda mortuorum corpora, LXIX, 46. — Aurum sepulcris juste detrahatur, LXX, 170.

FRUDENTIUS AURELIUS. — Sepulcra dealbata intra urbem, LX, 713. — In viis publicis, 712. — Sepulcra martyrum floribus ornata et frequentata, 872. — Sepulcri honos, 351.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Sepulcrum sibi parat in pia consuetudo, LXXVII, 273, 552.

S. ISIDORUS Hispalens. — Ejus epitaphium, LXXXII, 109.

VENERABILIS BEDA. — Corpus Edelberti episcopi in tumulo viri Del ponentes, sarcophagum illius deasper posuerunt, XCIV, 785.

S. HILDEFONSUS. — Carmen sepulcrum pro S. Heladio præule Toletano, XCVI, 535.

S. LEODEGARIIUS. — Ejus sepulcræ locus cœlitus illustratur, XCVI, 566.

THEODULPHUS Aurelianens. episc. — Epitaphium quædam, CV, 507.

S. EIGIL Fuldens. abbas. — Ejus sepultura et epitaphium, CV, 417.

S. ADALHARDUS Corbelens. abbas. — Epitaphium, CV, 549. — Mira sepulcræ ejus manifestatio, CXLVI, 1064.

DUNGALUS RECLUSUS. — Quædam epitaphia, CV, 529, et passim.

S. EULOGIUS TOLET. — Ejus sepultura et epitaphium, CXV, 742.

S. PASCASIUS RABBERTUS. — Epitaphium Arsema, CXX, 1557.

MILLO monac. — S. Amandi sepultura et epitaphium, CXXI, 983.

ISIDORUS MERCATOR. — Sepulcra demolienti excommunicatur, CXXX, 113.

REGINO Præmiens. abbas. — Sepulcrorum effractores et violatores quomodo puniendi, CXXXII, 175, 577.

S. GREGORIUS VII, papa. — De ejus sepultura, CXLVIII, 109. — De comitissæ Mathildis sepultura epistola, 1057.

UDALRICUS Cluniac. monach. — Epitaphium albatia Apollinaris Cassin., CXLIX, 776.

VOLCANDUS Medit. monach. — Sepultura et epitaphia SS. Hydalphi et Deodati, CII, 601, 620.

S. JOANNES GUALBERTUS. — Ejus sepultura gloriosa, CXLVI, 752.

S. LIETBERTUS. Camerac. episc. — Ejus sepulcrum. Fecit sibi edificare sepulcrum aut quinquennium, 1484.

HELDUINUS abbas. — Versus ad tumulum S. Remigii, CXXIX, 1033.

PETRUS LOMBARDUS. — Sepulcrum, CXII, 21.

HINCMARUS Rhemens. archiep. — Sepulcra non violanda, CXXV, 731. — Hereditario jure non arroganda, 751.

S. MAURILIUS Rothomag. archiep. — Epitaphia Rollonis et Guillelmi Longespæthæ, CXLIII, 1389.

S. GODEHARDUS episc. — Ejus sepultura gloriosa, CXXXVIII, 1227.

S. ADVENTIUS Metens. episc. — Ejus epitaphium, CXI, 1151.

S. ANSELMUS Cantuar. archiep. — Ejus sepulcrum gloriosum et epitaphium triplex, CLVIII, 141.

S. BERNARDUS abbas. — Ejus sepultura, CLXXXV, 943. — Appendix de sepultura et sepulcro glorioso S. Bernardi, 1663. — Sépultures du cœur de l'église de Clairvaux, 1763 et seqq.

SIGEBERTUS Gemblacens. abbas. — Epitaphium S. Anselmi, CLX, 647. — Epitaphia S. Sigeberti, 650. — Epitaphium Everardi, CXL, 720.

PETRUS LOMBARDUS. — S. Adjutoris gloriosa sepultura, CXIII, 1532.

VENERABILIS GUIBERTUS. — Sepulcra non apérienda nedum confringenda, CLVI, 337.

GODEFREDUS Stabulens. — S. Remacii gloriosum sepulcrum, CXLI, 293.

OSBERNUS monach. — Sepultura et sepulcrum gloriosum S. Elphegi, CXLIX, 391.

UDALRICUS Cluniacens. monach. — Epitaphium Ainaridi abbatis Divensis, CXLIX, 1423. — Epitaphium Mabillae comitis, *ibid.*

ABÆLARDUS (Petrus). — Ejus epitaphium, CLXXVIII, 103.

AGNELIUS abbas. Ravennat. — Sepultura et sepulcra quorundam Pontificum, CVI, 475.

PETRUS CANTOR. — Sepulcra sumptuosa mortuis sunt potius in augmentum supplicii quam in remedium, C V, 228.

CONSTITUTIONES. Privilegia, Decreta varia SS. Pontificum pro libertate et ritu sepulcræ nec non et sepulcrorum veneratione. — Vide passim in tota Patrologia. Quod superest de mortuorum cultu videsis in Indice de Purgatorio.

CXXXII.

INDEX DE ANTICHRISTO,

LECTORI INDIGITANS, JUXTA SS. PATRUM SENTENTIAS,

VARIA DE ILLIUS ADVENTU SIGNA PRÆNUNTIA, CONCOMITANTIA, ET SUBSEQUENTIA, NECNON ULTIMUM ILLIUS FINEM.

PARS PRIMA. — Signa adventus Antichristi prænuntia.

I. — *Prophetiæ Veteris Testamenti.* Tertullianus, II, 117; S. Cyprianus, IV, 779; S. Ambrosius, XIV, 684; Rufinus, XXI, 521; S. Augustinus, XXXIV, 788; XLI, 695; Alcuinus, C, 561, 1292; CI, 1296; S. Bruno Astensis, CLXIV, 458, 884; Rupertus abb., CLXVII, 556; Ven. Godefridus, CLXXIV, 55, 56; Garnerus abb., CXCLII, 87.

II. — *Prophetiæ Novi Testamenti.* S. Augustinus, XXXII, 908; XLI, 645; S. Gregorius Mag., LXXVI, 650; Alcuinus, CI, 1294, 1296.

III. — *Figure et typi — Abimelech.* Rabanus Maurus, CVIII, 1172; S. Petrus Damian., CXIV, 392, 470; Petrus Lombardus, CXCI, 501. — *Antiochus.* S. Cyprianus, IV, 412, 669; S. Hieronymus, XXV, 558; S. Gregorius Mag., LXXVI, 681; Rupertus abb., CLXIX, 1069; Petrus Lombardus, CXCLII, 101. — *Arius et quilibet Arianus.* S. Hilarius Pictav., X, 191; S. Ambrosius, XV, 1808. — *Auxentius.* S. Hilarius, X, 616. — *Beelphegor.* Rupertus abb., CLXVII, 908, 909. — *Constantinus imp.* S. Hilarius, X, 581. — *Doeg.* Cassiodorus, LXX, 375; Rupertus abb., CLXVII, 1107. — *Hæretici et peccatores.* S. Augustinus, XXXIV, 1999; XLI, 679, 686, 687; S. Gregorius Mag., LXXVI, 486. — *Hircus.* Rupertus abb., CLXVII, 819. — *Nero.* S. Augustinus, XLI, 686. — *Rhammus.* Rabanus Maurus, CVIII, 1171, 1172. — *Sabellius.* S. Ambrosius, XV, 1808.

IV. — *Tempus adventus Antichristi.* — Tempus persecutionis Antichristi, ignotum est, S. Augustinus, XLI, 616. — Regnum Antichristi ante diem judicii, S. Augustinus, XXXIV, 1998; S. Cyprianus, IV, 358, 400. — Sæviet hic in fine mundi, sed ad breve tempus, S. Gregor. Magnus, LXXVI, 449. — Antichristus dominabitur in fine mundi, *ibid.*, 520. — Adventus Antichristi creditus tempore imperatoris Severi, erroris arguitur in computo historici, S. Hieronymus, XXII, 315. — Tempus Antichristi ex divo Paulo nuntiatus, S. Hilarius, X, 611, 612. — Hic quæri solet, quando istud erit? importune omnino, S. Aug., XLI, 616. — Si hoc nobis prodesset nosse a quo melius quam ab ipso Deo magistro interrogantibus discipulis diceretur, *ibid.* — Hoc mysterium iniquitatis quomodolibet intelligatur quid sit, ab alio sic, ab alio autem sic, quandiu autem operetur, occultum est, S. Augustinus, XXXIII, 908. — Mysterium jam operatur iniquitatis; tantum qui tenet, modo teneat, dum de medio fiat et tunc revelabitur ille iniquus, *ibid.* — Prius veniet Antichristus, et tunc veniet dies judicii, *id.*, XXXIV, 1998. — Sed dicturi sunt aliqui: Quomodo novissimum tempus? Quomodo novissima hora? Certe prius veniet Antichristus, et tunc veniet dies judicii, *ibid.* — Dominabitur in fine mundi « nunquid productus luciferum in tempore suo, et vespere super filios terræ consurgere facis? » S. Gre-

gorius Mag., LXXVI, 520. — Imminente jam temporum conclusione, Lactantius, VI, 788.

Nondum advenit tempus Antichristi, Alcuinus CI, 1293. — Licet videamus Romanorum regnum maxima parte jam destructum, tamen quandiu reges Francorum duraverint, qui Romanum imperium tenere debent, dignitas Romani imperii ex toto non peribit, quia stabit in regibus suis, *ibid.* — Doctores nostri tradunt quod unus ex regibus Francorum Romanum imperium ex integro tenebit, qui in novissimo tempore erit, *ibid.* — Ipse erit maximus omnium regum et ultimus, qui postquam regnum suum fideliter gubernaverit, ad ultimum Hierosolimam veniet, et in monte Oliveti sceptrum et coronam suam deponet. Hic erit finis et consummatio Romanorum et Christianorum imperii, *ibid.* — Sicut in Sibiylis versibus habemus, tempore prædicti regis, cujus nomen erit C rex Romanorum totius imperii, statura grandis, aspectu decorus, vultu splendidus, et per singula membrorum lineamenta compositus decenter, erunt divitiæ magnæ et terra dabit fructum suum; post istud tempus Antichristus veniet, *ibid.*, 1296. — Gentes spurcissimæ tunc exsurgent a quillone quas Alexander rex inclusit in Gorch et Magoch; hæc sunt viginti duo regna, quorum numerus est arena maris: quod tempus præcedet adventum Antichristi, *ibid.* — Quod cum audierit rex Romanorum convocato exercitu, debellabit eos; hic semper habebit præ oculis scripturam ita dicentem: rex Romanorum omne sibi vindicet regnum terrarum, *ibid.* — Tempore Antichristum præcedente, rex Romanorum ultimus omnes insulas et civitates devastabit, universa idolorum templa destruet, omnes paganos ad baptismum convocabit, et per omnia templa crux Christi erigetur, *ibid.* — Judæi tunc convertentur ad Dominum. « In diebus illis salvabitur Juda, et Israel habitabit confidenter, *ibid.* — Rex ultimus Romanorum impletis centum duodecim regni ejus annis veniet Hierusalem et ibi, ut dictum est, deposito diademate, relinquet Deo Patri et Filio ejus Christo Jesu, regnum Christianorum, *ibid.* — Regis ultimi Romanorum erit sepulcrum gloriosum et hoc proxime præcedet adventum Antichristi, *ibid.* — Nisi, ante Romanum imperium fuerit desolatum, et Antichristus præcesserit, Christus non veniet qui ideo venturus est ut Antichristum destruat, Rabanus Maurus, CXII, 569, 575. — Ut liceamus de his qui nunc sunt, vel adhuc usque ad finem sæculi futuri sunt, in quibus utique Antichristus erit, Hincmarus, CXXV, 276; B. Lanfrancus, CL, 342. — Tempus revelationis sive manifestationis Antichristi, *ibid.*, 344. — Imperio Romano destructo « tantum hoc restat » ut qui tenet, nunc teneat, *ibid.*, 343. — Romanum imperium vel fidem, vel ad nos nihil, nisi tenere fidem, donec de medio fiat, donec destruat Romanum imperium vel Antichristus nascatur, vel qui tenet fidem, teneat donec moriatur. Et tunc revelabitur,

iste iniquus, *ibid.*, 344. — Antichristi adventus sub fine sæculi iterum describitur, S. Bruno, CLXV, 270, 275. — Cum enim sua narrat, quæ sanctæ Ecclesiæ designentur quando draco ille qui nunc in abyssum clausus tenetur, de puteo abyssi educetur, Rupertus, CLXVIII, 1086. — Quoniam nisi venerit discessio primum et revelatus fuerit homo peccati filius perditionis, Herveus Burgidol., CLXXXI, 1391, 1394.

V. — *Causa adventus Antichristi.* — Regnum Antichristi venturum propter peccata populorum, S. Gregorius Magn., LXXVI, 343. — Qui facit regnare hominem hypocritam propter peccata populi, *ibid.* — Qui malis prælati subiacent, id suæ culpæ tribuant, propter peccata populorum regnator est Antichristus, *ibid.* — Regem super se Judæa regnare voluit, et idcirco exigentibus meritis hypocritam accepit, *ibid.*

PARS II. — *Signa adventum Antichristi concomitantia.*

I. — *Notæ distinctivæ Antichristi.* — Pseudopropheta Antichristus, S. August., XLI, 679. — Refuga Antichristus ex B. Paulo, *ibid.*, 683. — Resurrectionem Neronis suspicantur nonnulli et illum futurum Antichristum, *ibid.*, 686. — Neronem nec occisum putant alii sed subtractum, *ibid.* — Homo peccator Antichristus, S. Gregorius Magn., LXXVI, 486. — Vas perditionis, id est, diabolus in hominem ingressus, Antichristus, *ibid.*, LXXV, 1952. — Homo a diabolo assumptus Antichristus, *ibid.*, 1117, LXXVI, 649, 651, 700. — Regulus, Antichristus, *ibid.*, LXXV, 1090. — Vas diaboli, Antichristus, *ibid.*, LXXVI, 716. — Homo damnatus, Antichristus, *ibid.*, 428. — Antrum diaboli, Antichristus, *ibid.*, LXXV, 1117 et 1118. — Vesper signatur Antichristus, LXXVI, 519, 520. — Gladius diaboli, Antichristus, *ibid.*, 726. — Cauda Behemoth Antichristus, *ibid.*, 619. — Coluber et cerastes, Antichristus, *ibid.*, 595. — Descriptio Antichristi contra Deum manum erigentis, *ibid.*, 1009. — Daniel et Paulus docent Antichristum contra Principem principum consurrecturum esse, et sine manu conterendum, *ibid.*, LXVI, 632. — Superbia elatus Antichristus, *ibid.*, 486. — Brachium excelsum superba Antichristi celsitudo, *ibid.* — Commatio futuri iudicii ab eo irridetur, *ibid.*, 730. — Ungulas equi mordere qui perhibetur, Antichristus, *ibid.*, 507. — Severitia Antichristi ad crudelitatem dilatatur, *ibid.*, 449. — Plus metuendus signis quæ faciet, quam ex penis quas martyribus intulit, *ibid.*, 650. — Flagris cruciat signis coruscet Antichristus, *ibid.* — Vi superabit alios, alios mentitis virtutibus decipiet, *ibid.*

Caput reproborum Antichristus, *ibid.*, LXIV, 1090. — Extolens se supra omne quod dicitur Deus, aut quod coelit, Antichristus, *ibid.*, LXXVI, 487. — Christum mentitur Antichristus, S. Hieronymus, XXII, 423. — Velamen Antichristi mentita virtus, *ibid.*, 533. — Ob superbiam Aquila Antichristus, *ibid.*, XXV, 568. — Neronem Domitium putant multi ex nostris fore Antichristum, *ibid.* — Homo, Antichristus, S. Hilarius, X, 298. — Homo peccati, filius diaboli Antichristus, *ibid.*, IX, 1073; Tertullianus, II, 889. — Filius diaboli, peccati portio, legis assertor, Antichristus; S. Hilarius, IX, 1036. — Abominatio desolationis Antichristus, *ibid.*, 1054. — Terrorem magnum incutiet Ecclesiæ Antichristus, *ibid.*, 1001, 1002. — Antichristus negator Filium unicum cum Patre divinitatis esse, *ibid.*, X, 616. — Anguis metator Antichristus, S. Cyprianus, IV, 280. — Quidam putant hoc, quod dixit divus Apostolus: « Jam enim mysterium iniquitatis operatur, » quod Neronem voluerit intelligi cujus jam facta velut Antichristi videbantur, unde nonnulli ipsum resurrecturum et futurum Antichristum suspicantur, S. Augustinus, XLI, 686. — Alii putant Neronem vivum occulari in vigore ipsius ætatis, in qua fuit, cum crederetur extinctus, donec suo tempore reveletur, et restitatur in regnum, *ibid.* — Alter rex orietur ex Syria malo spiritu gentis, eversor ac perditor generis humani, rex ille teterrimus erit quidem et ipse, sed mendaciorum propheta, Lactant., VI, 793. — Inter ea mala exsurrectorum regem impium qui reliquias illius tyranni conteret, cruciabit, vexabit, interimet, atque hunc futurum Antichristum satis aperte ostendit, *ibid.*, 1008 et 1009. — Cavenda opinio asserentium Antichristum non alium fore quam diabolum quos S. Hieronymus damnat, *ibid.* — Facta et dicta omnia Antichristi sunt peccata, Cassiodorus, LXX, 9). — Quoniam in sceleribus similem non habebit, *ibid.* — Quia iniquus dissuasor erit; ut quos terrore non potest pervertere, saltem conetur per noxia præmia declinare; innumerabilia exstabit sine dubitatione peccata, cujus universa vita delictum vocatur. Addit nec invenitur, *ibid.*, 91. — Semitæ ejus omnes pollutæ, *ibid.*, 87.

Ideo dicitur Antichristus, quia in cunctis Christo contrarius erit. Christus venit humilis, ille venturus est superbus, Alcuinus, CI, 1291. — Non de sola virgine, nec de episcopo et monacha sicut alii delirando dogmatizant, sed de immundissima meretrice et crudelissimo nebulone, *ibid.*, 1292. — Antichristus concipietur, generabitur, nascetur in peccato, *ibid.* — In ipso vero etiam germinationis suæ primordio, diabolus simul intrabit in uterum matris suæ caput superbæ, magister erroris, plenitudo malitiæ, *ibid.* — Hic est rex super omnes filios superbæ, cujus virtus semper cum illo erit, *ibid.* — Diabolus descendet in matrem Antichristi, *ibid.*, 1293. — Antichristus, homo, et fons omnium peccatorum, *ibid.*, 1293. — Filius perditionis, filius diaboli, non per naturam sed per imitationem quia per omnia adimplebit diaboli voluntatem, *ibid.* — Plenitudo diabolicæ potestatis et totius malitiosi ingenii in eo habitabit: in quo erant omnes thesauri malitiæ et iniquitatis absconditi, *ibid.*

Quid aliud dicturus est Antichristus, nisi Jesum quidem non fuisse Christum, se autem esse quod ille veluti falso creditus fuerit? S. Agobardus, CIV, 94. — In hoc solo blasphemiam Judæorum superat Antichristus quod se præsumit nuncupare Christum, *ibid.* — Deo permitte et ordinante diabolus sibi vas aptissimum, hominem scilicet illum damnatum et perditum caputem perditorum, *ibid.*, 280. — Antichristus ipse est rex super universos filios superbæ, *ibid.*, 281. — De qua (synagoga) ultimis temporibus æquissimus filius, id est, Antichristus generandus est, Rabanus Maurus, CVIII, 1171. — Erit filius (illic Antichristus) amissa, id est, synagoga peccatricis, *ibid.* — Antichristus qui venturus dicitur, quem se alium quam Christum Deum dicturus est, Paschasius Radb., CXX, 798. — Quia ergo per undecimum numerum transgressio exprimitur, hujus beatæ cornu undecimo ipse auctor transgressionis judicatur, apud S. Greg. in lib. Mor. xxxi ita de Antichristo dictum, Hincmarus, CXXV, 276. — Quia purus homo generatur, sed crescit immansiter, qui usque ad conjunctam sibi vim angelicæ fortitudinis proficit, *ibid.* — Quid cauda Behemoth istius, nisi illa antiqui hostis extremitas dicitur cum vas proprium illum perditum hominem ingrediatur, qui specialiter Antichristus nuncupatur, *ibid.* — Antichristus vocatur quia contrarius Christo, *ibid.*, 281. — Non requirit Deum Antichristus, ut sua peccata crudelia dimittantur, S. Bruno Heribopol., CXLI, 73. — De Antichristo dicit omnes semitas esse polutas, id est, cogitationes et facta sordida, *ibid.* et seqq; 209. — Via Antichristi, S. Petr. Dam., CXIV, 287. — Dum veteribus nova semper augentur, quid aliud agitur quam Antichristi via procul dubio sternitur, ut tam ultra finem sæculi in mundum veniens sine offendiculo liber ingrediatur? *ibid.* — Cum filius via nihil aliud prorsus quam nostra sint absque dubio scandala, eadem causa debet vestigia nostra compescere, quæ illi spondet liberis posse gressibus adventare, *ibid.* — Antichristi adventus est secundum operationem Satanæ dispositam, vel Satanæ in eo operabitur, B. Lanfrancus, CI, 344. — Veniet Antichristus in nomine suo, se exaltando, quia non a Deo, sed a sua superbia missus prædicare veniet, S. Bruno, CLV, 492. — Mores Antichristi, Rupertus, CLXVIII, 1030. — Reprehensio Antichristi et descriptio ejus, *ibid.*, 1187. — Cor ejus, inquit Job, indurabitur quasi lapis, quia videlicet nulla unquam conversione penitentiae molietur, *ibid.*, 1192. — Antichristus spiritus mendax, *ibid.*, CLXIX, 357. — Antichristus cur dicitur bestia, *ibid.*, 1063. — Conceptio Antichristi, *ibid.* — Locutus est natiuitatis, *ibid.*, 1067. — Ubi nascetur Antichristus, Hugo de S. Victore, CLXXV, 591. — Quæ erit malitia Antichristi, *ibid.*, 593. — An purus homo erit Antichristus, *ibid.*, 591. — Vita Antichristi, Petrus Lombardus, CXLI, 1:9-148. — Descriptio Antichristi, *ibid.*, 201. — Antichristus draco dictus, Rev. Garnerus, CXCIII, 121. — Antichristus coluber dictus, *ibid.*, 126. — Regulus dictus, *ibid.*, 127. — Leo insidians, *ibid.*, 108, 109.

II. — *Notæ distinctivæ discipulorum Antichristi.* — Arius aut Sabellius imo omnes hæretici Antichristi vel ejus discipuli, S. Ambrosius, XV, 1808. — Hæretici appellantur Antichristi in quantum ejus sunt assecræ, S. Augustinus, XLI, 686, 687. — Antichristi multi in Ecclesia, ma i Christiani contrarii Christo, *ibid.*, XXXIV, 1999. — Antichristi qui ore Christum proferunt et moribus dissentiant a Christo, *ibid.*, 2001, 2002. — Amor perfidiæ tabernaculum Antichristi, S. Gregorius Magn., LXXIX, 66. — Tentamenta Antichristi non desunt in pace Ecclesiæ, *ibid.*, LXXVI, 483. — Prædicatores ejus sunt os Antichristi, *ibid.*, 710. — Prædicatores ejus ardent per malitiam, lucent per virtutis simulationem, *ibid.* — Discipuli Anti-

christi sunt omnes iniqui, id., LXXV, 1009. — Discipuli Antichristi etiam astuti et duplices, *ibid.*, 1023. — Membra suis jam vivit et aevit Antichristus, id., LXXVI, 481, 483. — Membra sunt Antichristi suo capiti conjuncti omnes iniqui, *ibid.* — Res Antichristi quotidie agitur apud iniquos, *ibid.*, 486. — Homines terræ dediti subduntur huic juste, *ibid.*, 1630. — Testes Antichristi multi jam sunt, *ibid.*, 633. — Ossa Antichristi qui sint et qui sint carnes, *ibid.*, 634. — « Hic est Antichristus qui negat Patrem et Filium. » Ex quibus verbis evidenter declaratur non solum mendaces sed et Antichristos esse Judæos, S. Agobardus, CIV, 94. — Super omnia vero Jesum, qui ex Maria Virgine ortus est, Christum esse negantes, Antichristi sibi et nomen pariter et eloquium vindicarunt, *ibid.* — In hoc Judæi nequitiam æquiparant Antichristi, quod Jesum negare audent fuisse Christum, *ibid.* — Si multi jam sunt Antichristi, quod aliud dici possent cum suo capite, quam Pseudo-Christi? Paschasius Radbertus, CXX, 798. — Omne verbum quod a veritate extraneum est et alienum a fide, quid aliud eum dicimus quam Antichristum esse? *ibid.* — Et ideo quia hoc unum verbum est verum, si quod aliud est quod dicitur contra Christum, qui eum portat in corde suo, iure et ipse dicitur Antichristus, *ibid.* — Dicit Beda hæreticos Antichristos, sed et illos qui fidem catholicam quam continent, perversis artibus destruant, Hincmarus, CXXV, 281. — Omnes illi maximo Antichristo in fine sæculi venturo quasi suo capiti testimonium reddunt, *ibid.* — Non nisi Antichristi foras exeunt de Juda præcipuo Antichristo, totius temporis usquequo ille maximus veniat Antichristus, scriptum est, quia « Misit diabolus in cor Judæi ut traderet eum et introivit in eum Satan, *ibid.*

Judas appellatus est filius perditionis, sicut et maximus Antichristus, *ibid.* — Mysterium iniquitatis jam operatur, id est, secrete per membra, B. Lanfrancus, CL, 343. — Omnis qui est contrarius verbo Christi Antichristus est, S. Ivo, CLXI, 783. — Membra antichristi, *ibid.*, 1009-1012. — Judæos præcipue sui sectatores et proclamatores, faciet, S. Bruno, CLXIV, 458. — Antichristi sunt, quicunque ejus opera faciunt, *ibid.*, 624. — Corpus illius, id est iniqui omnes, quorum ipse caput est, quasi acuta fusilla, id., CLXVIII, 1192. — Signum Antichristi habebunt ejus discipuli, Rupertus, CLXIX, 1077. — Antichristi consilii palpebræ diluculi nuncupati, Garnerus, CXCIII, 264. — Antichristi servi nequiores et valentiores per oza figurati, *ibid.*, 214. — Vult Antichristus eos quos sibi vel prece vel roinis compellit famulari, suo charactere in frontibus adnotari, Philippus de Harreng, CCLIII, 825. — Facinora ejus, *ibid.* — Vult ut nullum humanæ societatis commercium intra suos quis apostatas habere permittatur, nisi quodam apostasie signaculo muniatur, *ibid.*

III. — *Effectus adventus Antichristi.* — Primus effectus: Operatio seductionis ab Antichristo facta mendaciter, S. Aug., XLI, 687. — Secundus effectus: Tribulatio Antichristi ignis probationis, *ibid.* — Tertius effectus: Commotio magna imminet ex signis Antichristi, S. Greg. Magn. doct., LXXVI, 709 et 710. — Quartus effectus: Electi turbabuntur et titubabunt prodigiis visis Antichristi, *ibid.*, 712. — Quintus effectus: Fides Judæorum in Antichristum, S. Ambrosius, XIV, 1100. — Sextus effectus: Electi omnes arguunt, dum contemnunt, dum virtute mentis ejus malitie resistunt, S. Gregor. Magn., in cap. xvi, Job LXXV, 1117. — Septimus effectus: Robur sanctorum videtur stipula contra Leviathan et Antichristum, id., LXXVI, 728. — Octavus effectus: Insidiæ Antichristi ex falsis miraculis, id., in cap. xi, Job LXXVI, 704. — Nonus effectus: Tanta enim tunc contra Justos iniquitate effrenabitur, ut etiam electorum corda non parvo pavore feriantur, in cap. xiv, Job LXXV, 1053. — Decimus effectus: Pensemus ergo quæ erit hominæ mentis illa tentatio, quando plus martyr et corpus tormentis subicit, et tamen ante ejus oculos tortor miracula facit, id., in cap. xi, Job LXXVI, 650. — Undecimus effectus: De ore ejus lampades exeunt, quia mentes audientium ad amorem perditionis accendunt: et unde quasi per sapientiam lucent, inde procul dubio per nequitiam concremant, *ibid.*, 710. — Duodecimus effectus: Predicatores ejus ardent per malitiam, lucent per virtutis simulationem, *ibid.* — Decimus tertius effectus: Fumus de naribus ejus procedere dicitur, quia de miraculorum ejus insidiis ad momentum caliginosa dubietas etiam in electorum corde generatur, id., in cap. xi, Job, LXXVI, 712. — Decimus quartus effectus: Velut enim olla fervens est usquequæ tunc anima cogitationum suarum impetus quasi spumas ardentium undarum sustineat, quas et ignis zeli commovet, et ipsa temporalis et oppressio more ollæ intrinsecus clausæ tenet,

ibid., 713. — Decimus quintus effectus: Joannes cum hujus bestie signa narraret, adjunxit: « Ita ut ignem faciat de cælo descendere. (Apoc. m, 13.) » *ibid.* — Decimus sextus effectus: In collo ejus morabitur fortitudo. Quid vero collo Leviathan istius, nisi elationis extensio designatur, *ibid.*, 718. — Decimus septimus effectus: Ecclesiæ prophetia absconditur, curationum gratia aufertur, doctrinæ verba conticescunt, miraculorum prodigia tolluntur, *ibid.*, 721. — Decimus octavus effectus: Neque hasta neque thorax subsistere poterit, ut si supernum adjutorium desit, et prædicantium acumen obtundat, et longanimitatem, patientiam destruat, *ibid.*, 727. — Decimus nonus effectus: Aperte monstratur quia appetendo dudum Dei similitudinem, quasi juxta Deum erigere se voluit, id., in cap. xxxviii, Job LXXVI, 487. — Vicesimus effectus: Sicubi audieris eos qui dicuntur Christi, non a Domino Jesu Christo sed a quoquam alio nuncupari, id., S. Hieronymus, XX II, 182. — Vicesimus primus effectus: Et in fine Judæi, qui Antichristum pro Christo suscepturi sunt non latentur in Christo, S. Hieronymus, XXIII, 1051. — Vicesimus secundus effectus: In consummatione mundi, tanta fient ab Antichristo signa atque portenta ut iniquitate crescente, refrigerat charitas multorum, id., Commentar., in Isa., c. xiv, XXIV, 212. — Vicesimus tertius effectus: Susceptus Judæis Antichristus loco sanctificationis insistet; ut ubi sanctorum precibus Deus invocabatur, illic ab infidelibus receptus Dei honore venerabilis sit, id., Pictav., Commentar., in Matth., cap. xxv, IX, 1051. — Vicesimus quartus effectus: Terrorem quem Ecclesiæ incutiet? *ibid.*, 1001, 1002. — Vicesimus quintus effectus: Antichristi ministri in lucis se angelum transformantibus, ab omnium fere sensu et conscientia is qui est Christus aboletur, id., lib., *Contra Auxentium*, X, 611, 612. — Vicesimus sextus effectus: Et quia in magna vexatione positis pseudoprophete, tanquam præsentem in Christo opem sint indicaturi, multis in locis Christum esse atque haberi mentientur, ut in Antichristi simulatum depressos vexatosque deducant, id., Commentar., in Matth., IX, 1055. — Vicesimus septimus effectus: « Et ideo mittet illis (Judæis) Deus operationem erroris, ut credant mendacio, et judicentur omnes qui non crediderunt veritati sed consenserunt iniquitati. » (II. Thess. ii, 3, n), in Psal., cv, n° 37, S. Aug., XXXVI, 1418. — Vicesimus octavus effectus: Labor et dolor, quibus falsa dogmata signantur sub lingua ejus, S. Greg. Magn., LXXVI, 704.

IV. — *Astutia, simulationes et insidiæ Antichristi.* — Tunc appropinquabit desolatio, quoniam a vera religione perique lapsi errore descendent, S. Ambrosius, XV, 1808. — Qui intelligit non seducatur, ut credat falsa præ veris, more utique Judæorum, qui verum Christum negaverunt, unde consequens erit ut credant verum esse qui falsus est, *ibid.*, 1809. — Cavenda ergo signa perditionis, quibus breviantur dies atque minuuntur, id., XIV, 1001. — « Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis et sulphuris, » S. Augustinus, XI, 679. — Sed et in amicum, id est, velut amicus, *ibid.*, 685. — Operabitur mendaciter Antichristus, *ibid.*, 687. — Insidiabitur Antichristus in occulto, velut leo in cubili suo: dicit eum leonem in cubili eum in quo vis et dolus operabitur, id., XXXVI, 127, 128. — Impleturus est Antichristus totam nequitiam impietatemque quam omnes pseudoprophete inchoaverunt, *ibid.*, 126, 127.

Amor perfidiæ tabernaculum Antichristi est, qui fidei Redemptoris contradicit, S. Gregorius Magn., LXXIX, 66. — Ad prædicandam falsitatem suam astutus ac duplices atque hujus mundi scientiam habentes electurus est, id., LXXV, 1023. — Fluxæ mentes hunc in suis prodigiis admirantur et sequuntur, bene de eo dicitur: « Dulcis fuit glareis corviti. » *ibid.*, 119. — Qui in se enutrienda aspidis consilia recipit, membrum iniqui capitis factis factus in corpus Antichristi accrescit, *ibid.*, 1090. — Quis alius nomine bestie, nisi antiquus hostis accipitur, qui deceptionem primi hominis Sævus impetuit, id., LXXVI, 428. — Sed hæc bestia, cum post adventum Redemptoris, illum damnatum hominem qui Antichristus vocatur invaserit, quid aliud quam latibulum suum ingreditur, ut in autro proprio demoretur, *ibid.* — Dolus in manu Antichristi dirigi quid sit. Dolus in manu ejus dirigitur, *ibid.* — In manu Antichristi dolus dirigitur, quia in hoc quod contra bonos proposuerit implere temporaliter, nulla adversitate præpeditur, *ibid.*, 568. — Insidiæ Antichristi ex falsis miraculis, *ibid.*, 704. — Propter perversa dogmata sub lingua ejus labor et dolor est, *ibid.*, 616. — Propter miraculorum speciem sedet in insidiis; propter sæcularis autem gloriam potestatis, cum divitiis in occultis, *ibid.*, 704. — Simul et miraculorum

fraude et terrena potestate utitur, et in occultis et eam divitiis sedere perhibetur, *ibid.* — Semita Antichristi miraculis, et sive per se, seu per ministros suos quolibet prodeat, mendacibus signis coruscat, *ibid.*, 116. — Labor et dolor quibus falsa dogmata signantur sub lingua ejus, *ibid.*, 704. — Flamma oris ejus est ipsa instigatio occultæ locutionis, *ibid.*, 716. — Præva suasionis verba ad unius cujusque animum facit, *ibid.* — Flamma est quod de ejus ore egreditur, quia ardet in desideris animus cum ejus suggestionibus instigatur, *ibid.* — Visperabitalios, alios mentitis virtutibus decipiet, *ibid.*, 680. — De Leviathan naribus fumus exit quia ex ejus prodigiis mendacibus etiam bonarum mentium oculos trepidationis caligo confundit, *ibid.*, 712. — Contra Deum se erigens, cum simulatione sanctitatis etiam timore potestatis extollitur, *ibid.*, 718. — Antichristus regulus, serpentum regulus rex dicitur, id., I.XXV, 1090. — In fallacia sua Antichristus gradietur, sed juxta breve tempus vitæ præsentis ipsa illa fallacia prosperabitur, id., LXXVI, 529. — Deinde accipiendus est alius, in nomine eodem veniens. Sed hic homo est, a quo sibi honorem homines sperant, et cui honorem reddent vicissim, S. Hilarius Pictav., X, 298. — Et hic quidem Antichristum significari non obscurum est, mendacio paterni nominis gloriantem, *ibid.* — Stylo Antichristi Scriptura composita, *ibid.*, 614. — Quicumque crediderint atque accesserint ei, signabuntur ab eo tanquam pecudes; qui recusaverint, aut in montes fugient, aut cruciabantur et necabuntur Lactantius, VI, 791. — Tunc dissolvetur et exiet, et per illud suum vas terribiliter seducet gentes, Alcuinus, CI, 1292. — Miracula ejus falsa, mendacia erunt, et a veritate aliena, quia per magicam artem et phantasiam deludet homines, sicut et Simon Magus illudit illum, qui putans occidere eum, arietem occidit pro eo, *ibid.*, 1295. — Hæc autem omnia miracula omnibus modis per incantationes diabolicas falsa erunt, peccatoribus et incredulis videbuntur vera, *ibid.*, 1294. — Sub lingua ejus dolus et iniquitas, S. Agobardus, CIV, 280. — Insidiatur juxta vestibula in absconditis, ut interficiat innocentem, *ibid.* — Insidiatur in abscondito quasi leo in cubili, *ibid.* — In psalmo: « Quid gloriaris in malitia qui potens es in iniquitate, etc. » demonstratur quale sit hoc corpus diaboli atque Antichristi in præsentem, et quid illi maneant in futuro, *ibid.*, 281. — Totum cum dolo loquitur Antichristus, S. Bruno Herbipol., CXLI, 209. — Nequitia Antichristi patet eo quod iniquus suator erit, ut quos terrore non potest pervertere, saltem per noxia præmia conetur decinare, *ibid.*, 75. — Dilexisti omnia verba præcipationis, lingua dolosa, de Antichristo dicitur qui confusis moribus diligit iniquitatem, *ibid.*, 209. — Estimatio quidem seductorum et simulatione sui agnus erit, revera autem hædus, imo et bestia sive cornu bestiarum in cuius superbia et crudelitate epulabitur, Rupertus, CLXVII, 1801. — Decepti ab Antichristo non creduntur ad fidem redituri, Robertus Pullus, CLXXXVI, 978.

V. Pugnae Antichristi contra sanctos Dei. — Martyres sub Antichristo passuri, S. Gregorius Magn., LXXIX, 527. — Unum est tamen quod non similiter repetitur; quia ibi sicut fragmenta mali puni, hic autem sicut cortex mali puni dicitur, *ibid.* — Quo nihil designari puto nisi sanguinem martyrum qui sub Antichristo morientur, et unitatem fidei sub qua multi Judæorum stringentur, *ibid.* — In ejus constantia dum sanguinis effusionem patientur, fidei tribulatione quasi corticis rubore decorabuntur, *ibid.* — Draconis cauda in terram dejicit stellas, quia Satanæ extremis illa per audaciam hominis assumpti erecta, quosdam quos velut electos Dei in Ecclesia invenit oblinendo reprobos ostendit, id., LXXVI, 651. — Κέφαλα Græce Cornua Latine dicuntur, serpensque hic cornutus esse perhibetur, quia contra fidelium vitam cum morsu pestiferæ prædicationis Antichristus armatur etiam cornibus potestatis, *ibid.*, 596. — « Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est, » id., LXXV, 1009. — « Cucurrit adversus eum erecto collo et pingui cervice armatus est, » *ibid.* — « Quis arguet coram eo viam ejus? Quis videlicet hominem illum inerepare audeat, cuius visum fere pertimescit? » *ibid.* — In manu quippe Antichristi dolus dirigitur, quia in hoc quod contra bonos proposuerit implere temporaliter nulla adversitate præpeditur, id., LXXVI, 568. — Per Antichristum diabolus ardentius sæviet, non comburit nisi lignum, fenum, stipulam; ejus flammam extinguunt lacrymæ, *ibid.*, 716. — Flamma de ore ejus egressa, non comburit nisi lignum, fenum, stipulam, *ibid.* — Robur sanctorum videtur stipula contra Leviathan et Antichristum; « nihil tamen contra eorum animam potest, » *ibid.*, 728. — Judæi conversi tempore Antichristi graves persecutiones patientur, *ibid.*, 921. — Includi

autem propheta in medio domus suæ præcipitur; quia Antichristi tempore ab eis gentibus quæ in infidelitate remanserint plebs conversa Judæorum duris persecutionibus angustatur, *ibid.*, 921. — Atrium autem quod est extra templum ejus foras, et ne metiaris illud, quoniam datum est gentibus, et civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus, *ibid.* — Tanta tunc contra justos iniquitate effrenabitur, id., I.XXV, 1035. — Quis arguet coram eo viam ejus? Quis etenim, nisi Deus, cuius adiutorio electi, ut resistere valeant, fulciuntur? — Quem quamvis sævitia ad crudelitatem dilatat superna tamen misericordia dierum brevitate coangustat, id., I.XXVI, 149. — « Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi usque modo, neque fiet, » *ibid.*, 630. — Ex signis quæ faciet plus metuendus quam ex-penis quas martyribus intulit, *ibid.* — Sed considerandum valde est, cum Behemoth iste caudam suam sicut cedrum sublevar, in quo tunc atrocior quam nunc se exerit surgat, *ibid.* — Qui tanta tunc virtute se commovet, ut membra Domini, si potest fieri, etiam electa perturbet, *ibid.*, 709. — In electorum cordibus conspectus terribilibus signis, obscura cogitatio conglobatur, *ibid.*, 712. — Electi quanto tunc zelo æstuabunt, « Sicut ollæ succensæ atque ferventis, » *ibid.*, 715. — Pugnaturus est adversus sanctos Domini Antichristus, S. Hieronymus, XXVI, 984. — Et in ultimo eos qui sub Antichristo adversus sanctos Domini pugnaturi sunt, accipere possumus qui idcirco congregantur, ut pereant, *ibid.* — Desolationis autem abominatio, quia belis et cædis terram cum placulo desolaturus sit, S. Hilarius, IX, 1084. — Dei supra Ecclesiam vigilæ quatuor. Antichristi terror. Sed inter hæc discipuli vento ac mari differuntur, et totis sæculi molibus, immundo spiritu adversante, jactantur, *ibid.*, 1001, 1002. — Veniet enim maxime anxii atque vexatis. Et quia de Antichristi consuetudine ad omnem tentationem novitatem solliciti erunt; etiam ad Domini adventum expavescent, falsas rerum imagines, et subrepentia oculis signa metuentes, *ibid.* — Elias et Enoch missi in mundum contra impetum Antichristi, Alcuinus, CI, 1296. — Contra impetum Antichristi fideles divinis armis duo magni prophetae præmuniunt et instruent, et confortabunt et præparabunt electos ad bellum, *ibid.* — Interfectio Eliæ et Enoch ab Antichristo, *ibid.*, 1297. — Postquam autem impleverint prædicationem suam, insurget Antichristus in eos, et interficiet, *ibid.* — Ipsi vero occisi post tres dies a Domino suscitabuntur. Postea cæteros fideles persequens reddet gladio, aut apostatas faciet, *ibid.* — Elias cum Enoch et omnes electi resistent ei, S. Ivo, CLXI, 1010. — Quanta ab Antichristo fiet Christianorum subversio, S. Bruno Astensis, CLXV, 270, 273. — Prophetas etiam et Enoch vincet, et martyrio consummabit, *ibid.*, 674. — Antichristus bellum faciet, Rupertus abb., CLXIX, 1029. — Bello multiplici Ecclesiæ descriptio Joannes subicit tempore hujus belli diabolus nocere paratum, sed a Deo ne sui torperet vel desperaret refrenatum, Richardus de S. Victore, CXCVI, 770.

VI. Templum in quo sit sessurus. — Templo Dei in quo sit sessurus Antichristus incertum est, S. Augustinus, XI, 1, 685. — Utrum Antichristus sessurus sit in illa ruina templi quod a Salomone rege constructum est, an vero in Ecclesia incertum est, *ibid.* — Non in templo alicujus idoli aut dæmonis sessurus est; non enim templum alicujus idoli aut dæmonis templum Dei Apostolus diceret, *ibid.* — Nonnulli non ipsum principem, sed universum quodammodo corpus ejus, id est, ad eum pertinentem hominum multitudinem, simul cum ipso suo principe hoc loco intelligi Antichristum volunt, *ibid.* — Nonnulli putant rectius etiam Latine dici, sicut in Græco est, non in templo Dei; sed in templum Dei sedeat, tanquam ipse sit templum Dei, quod est Ecclesia, sicut dicimus sedet in amicum, id est, velut amicus, *ibid.* — Manifestus futurus est Antichristus ex his Pauli; ait enim: « Ut reveletur in tempore suo, » *ibid.*, 908. — Regnabit Antichristus sive prius veniet, et tunc veniet dies judicii, id., XXXIV, 1998. — Dominationis ad vanum et inane culmen perveniet Antichristus, id., XXXVI, 126, 127. — Vim in imperio habebit Antichristus; « velut leo in cubili suo; » ad vim relatum est quod dictum est *leo*, *ibid.*, 127, 128. — Tabernaculum Antichristi est amor perfidiæ quo fidei contradicit Redemptoris. In quo Judæi nunc permanent, quia dum perfidiæ suæ situm amanter inhabitant, contra Redemptorem pugnant, S. Gregorius Magnus, I.XXIX, 66. — Regulus dicitur Antichristus. Quis vero reproborum caput est nisi Antichristus? Quod ergo confotum fuerit, erumpet in regulum, id., LXXV, 1090. — Parvo tempore permittitur exaltari, ut quo ad modicum gloriari sinitur, eo in perpetuum atrocius pu-

natur, *ibid.*, 1009. — Antichristus vocabitur, qui nomen suum longe lateque diffundere conabitur, quod nunc unusquisque imitatur cum de memoria terreni nominis gloriam laudis suae extendere nititur, atque opinione transitoria letatur, *ibid.*, 1053. — Memoriam suam in terra statuere Antichristus conatur, cum in terrena gloria appetit si esset possibile, in perpetuum permanere, *ibid.*, 1053. — Nomen suum in plateis celebrari gaudet, cum longe lateque operationem suam iniquitatis extendit, *ibid.* — Propter peccata populorum regnaturus est Antichristus, *id.*, LXXVI, 545. — Quia post hanc et Antichristus apparebit, hoc illic quartum subdidit Salomon dicens: « Et qui stultus apparuit, postquam elevatus est in sublime, » *ibid.*, 528. — Ipse in sublime elevabitur, cum Deum se esse mentietur, *ibid.* — Potestas explendae nequitiae superbiae Antichristi accedet, *ibid.*, 718. — Ex verbis: « Exsurge, Domine, non confortetur homo; iudicentur gentes in conspectu tuo. » In tantum enim confortabitur homo ille peccati, ut in templo Dei sedeat, et etiam Deum se nomen, mentionem facere de Antichristo videtur, Rufinus, XXI, 683, 684. — Regnaturus est in mundo Antichristus antequam Christus secundo veniat in terram ad iudicium habendum omnium hominum, S. Maximus Taurin., LVII, 225. — Extollitur vel supra omnes gentium deos, quia maiorem et fortiozem se omnibus faciet; sed etiam supra omne quod colitur, id est, supra sanctam Trinitatem, Alcuinus, CI, 1293. — Ita se extollit, ut in templo Dei sedeat ostendens se, tanquam sit Deus, *ibid.* — Circumcidet se veniens Hierusalem dicens Judaeis: Ego sum Christus, vobis repromissus, qui ad salutem vestram veni ut vos qui dispersi esitis, congregem et defendam, *ibid.*, 1296. — Antichristus in tantum excrescet malitiam, ut homo omnium pessimus ostentare se possit et audiat tanquam sit deus et contra universa consurgat, S. Agobardus, CIV, 280. — Extollet se ut faciat se super omne quod dicitur deus aut quod colitur, *ibid.* — Non est super terram potestas quae comparetur ei qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt, *ibid.* — De eo dicitur: « Cum apprehenderit eum gladius, subsistere non poterit neque hasta, neque thorax, » *ibid.*, 281. — « Loquitur » Antichristus « in corde suo: Non movebor de generatione in generationem, » *ibid.* — Antichristus congregatis sibi implis, sicut Abimelech fecit, regnum improbe usurpabit, Rabanus Maurus, CVIII, 1171. — Filios perditionis qui adversatur et superextollit se super omne quod dicitur Deus aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus, *id.*, CXII, 569, 573. — In domibus orationum sedebit ingrediens quasi ipse sit Christus et propter hoc debeat, ab hominibus adorari in ordinem Dei, *ibid.* — Regnabit, sicut scriptum est, per tempus, et tempora et dimidium temporis, id est, non amplius quam tribus annis cum dimidio, S. Bruno Segniensis, CLXIV, 725. — Antichristum autem Iudei recipient, et quasi Deum ad tempus venerabuntur, *id.*, CLXV, 492. — Vox, exaltatio et odium Antichristi in Christianos, Petrus Lombardus, CXCI, 779-782. — Dominatio ventura Antichristi, *ibid.*, 159-148. — Mentietur se esse Deum, Rev. Garnerus, CXCI, 87. — Antichristus habebit potestatem contra iuge sacrificium propter peccata, *ibid.*, 193. — Antichristi tyrannis quanta, Wolbero abb., CXC, 1063.

VII. *Miracula, potentia et gloria brevis Antichristi.* — « Dies dimidiit ibi Antichristus, cavenda ergo signa perfidiae, quibus breviantur dies atque minuuntur, » S. Ambrosius, XIV, 1601. — Potentia Antichristi tribus annis et sex mensibus erit, quod tempus quamvis exiguum, utrum ad mille annos pertineat quibus et diabolum ligatum dicit, et sanctos regnare cum Christo; an eisdem annis hoc parvum spatium superaddatur, atque sic extra, merito ambigitur, S. Augustinus, XLI, 678. — Tanta signa factorus est Antichristus, ut decipiat si fieri potest, etiam electos, *id.*, XXXVI, 126, 127. — Vim habebit in imperio, dolum in miraculis, *ibid.*, 127, 128. — Quid aliud excelsum brachium accipitur, nisi superba Antichristi celsitudo quae super reprobas mentes hominum fastu gloriae temporalis erigitur? S. Gregorius Magnus, LXXVI, 486. — Dum dona perversis tribuit, dum eos in hoc mundo honoribus extollit, dum eorum oculis prodigia ostendit, fluxas mentes hunc in suis prodigiis admirantur et sequuntur, *id.*, LXXV, 1119. — Gloria quam brevis Antichristi et iniquorum omnium, *ibid.*, 1053. — Ex illa gloria praeterita precipitabitur... in fine mundi cum suis sequacibus, *ibid.*, 1053. — Stultitia Antichristi in sublime elevati apparebit, *id.*, LXXVI, 528. — Communicationem futuri iudicii irridet inde factus est crudelior, *ibid.*, 728. — « Et deridebit vibrantem hastam, » contra Leviathan enim Dominus hastam vibrat, qui in ejus interitu districtam minatur

sententiam, *ibid.*, 730. — Miraculis Antichristi semita lucebit, *ibid.*, 737. — Tantis signis et prodigiis in sanctitatis ostensione elevatur, ut argui ab homine ejus facta non valeant, *id.*, LXXV, 1117. — In fine mundi saeviet, sed ad breve tempus, *id.*, LXXVI, 449. — Signis (ex) quae faciet metuendus quam ex poenis quas intulit, *ibid.*, 650. — Quanta commotio ex miraculis Antichristi, *ibid.*, 709. — Tantis signis et prodigiis ulitur Antichristus ut miraculorum potentia quasi quodam ignis lumine resplendere videatur, *ibid.* — Quia commotum caput illius miraculis clarescere nititur, recte ejus sternutatio splendor ignis vocatur, *ibid.* — Electi turbabuntur et titubabunt prodigiis visis Antichristi, *ibid.*, 712. — Potestas nequitiae explendae superbiae Antichristi accedet, *ibid.*, 718. — Neque hasta neque thorax subsistere poterit, ut si supernum adiutorium desit, et praedicantium acumen abundat, et longanimitatem patientiam destruat, *ibid.*, 727. — Extollet se supra Deum Antichristus, *ibid.*, 487. — Aperte monstratur apud Apostolum: Extollens se supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, (II Thess. II, 4), quia appetendo dudum Dei similitudinem, quasi juxta Deum erigere se voluit, sed in superbia culpa crescendo, jam de supra omne quod dicitur et colitur Deus extollit, *ibid.* — Signa multa operaturus est Antichristus, S. Hieronymus, XXIV, 212. — Et seipsum constituet ac vocabit Deum, et se colli iubebit et Deum filium; et dabitur ei potestas ut faciat signa et prodigia, Lactantius, VI, 794. — Sic magna voce David proclamavit: « Exsurge, Domine, non praevalent homo. » Ipse enim est homo pessimus, quem humana non potest sustinere conditio, in quo tanta erit versutia vel potestas ut sola Domini virtus ejus possit superare nequitiam, Cassiodorus, LXX, 86. — Praedicatio ejus et potestas tenebit a mari usque ad mare, ab Oriente usque ad Occidentem, et ab aequilone usque ad septentrionem, Alcuinus, CI, 1293. — Faciet quoque signa multa et miracula magna et inaudita, *ibid.* — Faciet ignem de caelo terribiliter descendere, arbores subito florere et crescere vel arescere, *ibid.* — Faciet mare turbare et subito tranquillari; naturas etiam in diversis figuris mutari et caetera quoque mirabilia, innumerabilia et stupenda, *ibid.* — Faciet mortuos in conspectu hominum resuscitari, « ita ut in errore inducantur, si fieri potest, etiam electi, » *ibid.* — Dubitabunt perfecti et electi cum viderint tanta et talia utrum ipse sit Christus qui in fine mundi secundum Scripturas venturus est, annon, *ibid.* — Eriget se tribus modis contra fideles, id est, terrore, muneribus et miraculis, *ibid.*, 1294. — Dabit credentibus in se copias auri et argenti (tempore enim ejus absconditi thesauri revelabuntur), *ibid.* — Quos muneribus corrumpere non poterit, terrore sperabit, quos autem terrore non poterit vincere, signis et miraculis seducere tentabit, *ibid.* — Antichristus in omni virtute resurrectionis, et signis miraculorum, et prodigiis mendacibus ad salutem, vel quia videbitur, nec revera operabitur, et in omni seductione iniquitatis iis qui pereunt, eo quod charitate veritatis non receperunt, B. Lanfrancus, CV, 514. — Ideo mittet illis Deus operationem erroris, operatorem Antichristum, ut credant mendacio, ut judicentur, damnentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati, diabolo, *ibid.* — Quid faciet cum venerit? Sabbathum custodiri iubebit, S. Ivo episc. Carnot., CLXI, 265. — Quia enim mori se et resurgere simulat, haberi vult in veneratione Dominicum diem, *ibid.* — Antichristi insidiosa miracula generabitur dubietas in cordibus fidelium, Rev. Garnerus, CXLIII, 264, 265.

VIII. — *Beatitudo sive felicitas Antichristi coram hominibus.* — Beatus usque adeo videbitur hominibus Antichristus, ut etiam Deus putetur, S. Augustinus, XXXVI, 126. — Impleturus est Antichristus totam nequitiam impietatemque quam omnes pseudoprophetae inchoaverunt, *ibid.*, 127. — Semita Antichristi miraculis lucebit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 737. — Potestas explendae nequitiae superbiae Antichristi accedet, *ibid.*, 718. — Incedet Antichristus feliciter, *ibid.*, 529. — Antichristus universis saeculi pompis abundabit, Cassiodorus, LXX, 573. — Non tantum auro locuples erit sed et numerositate gentium et dominatione terrarum, miraculorum quoque ostensione gaudebit, honoris etiam pravi sectatione jactabit, et caeteris vitis plenissimus erit, quae Aegypti nomine videntur intelligi, *ibid.*, 576. — Tum obtinens Antichristus temporaliter mundi gloriam, mensuras hominum et honoris culmine et signorum potestate transcendit, Hincmarus, CXXV, 279. — Superba Antichristi celsitudo per brachium signata, *id.*, CXI, 193.

IX. — *Persecutiones saevae Antichristi in electos Dei.* — Gladius diaboli recte appellatur Antichristus, id est tri-

bulatio temporalis, S. Gregorius Magn., LXXVI, 726. — Graves patientur persecutiones tempore Antichristi Judæi conversi, *ibid.*, 921. — Includi autem propheta in medio domus suæ præcipitur, quia Antichristus tempore ab eis gentibus quæ in infidelitate remanserint plebs conversa Judæorum duris persecutionibus angustatur, *ibid.* — Persecutione ultima Antichristi malis Christianis fidei lumen auferetur. « Auferetur ab impiis lux sua, » *ibid.*, 484. — Credentibus et viventibus male fidei lumen auferetur, maxime persecutionis Antichristi tempore, *ibid.* — Neque eos nunc Dei lumen illustrat, qui iniquitatis suæ malitiam fidei nomine palliant, *ibid.* — Antichristum quamvis sævitia ad crudelitatem dilatet, superna tamen misericordia dierum brevitate coangustatur, *ibid.*, 449. — Tormentis cruciabit martyres Antichristus et signis coruscabit, *ibid.*, 650. — Pensemus quæ erit humanæ mentis illa tentatio, quando pius martyr et corpus tormentis subicit, et tamen ante ejus oculos tortor miracula facit, *ibid.* — Cuius virtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur, quando is qui flagris cruciatur, signis coruscatur, *ibid.* — Desolationis autem abominatio Antichristus, quia bellis et cædibus terram cum piaculo desolaturus sit, S. Hilarius, IX, 1034. — Inter hæc discipuli vento ac mari differuntur, et totis sæculi motibus, immundo spiritu adversante, jactantur, *ibid.*, 1002; S. Cyprianus, IV, 353, 392. — Virtus et constantia fortiorum periclitantur et nisi Deus opem ferat deficient, S. Gregorius Magn., LXXVI, 727. — Ubi tunc infirmi erunt, si fortes sicut palæe reputantur? *ibid.* — Tunc erueret templum Dei conabatur, et justum populum persequetur, et erit pressura et conditio qualis nunquam fuit ab initio, Lactantius, VI, 794. — Prima persecutio violenta, cum proscriptionibus et tormentis Christiani ad sacrificandum cogentur. Altera persecutio fraudulenta, quæ per hæreticos et falsos fratres acta est. Tertia superest per Antichristum ventura, quia nihil est periculosius; quia et violenta erit, et fraudulenta, Rufinus, XXI, 685. — Antichristus Charybdis sanguinis, Prudentius, LIX, 837. — In ore habebit blasphemam maledictionem, cum se Dei filium mentietur; amaritudinem, quando resultatoribus suis poenam mortis indicet, et ad supplicia jubebit pervenire qui eum tanquam Numen contempserint adorare, Cassiodorus, LXX, 88. — Inter initia persecutio tantum violenta, altera, etc. — novissima superest quæ erit violenta nimis ex potestate regni singularis, et deceptiosa miracula, *ibid.* — Antichristus persequens Ecclesiam inducitur eo modo: « Et ego te servabo ab hora tentationis quæ ventura est in orbem universum. » Alcuinus, C, 1112. — Tempore Antichristi tanta erit tribulatio quanta non fuit ab initio sæculi, *ibid.* — Dura quippe erunt corporum vulnera, sed graviora adversariorum jacula, *ibid.* — Quos non signis illudere poterit in conspectu omnium mirabili morte cruciatus crudeliter necabit, *id.*, CI, 1294. — Tunc erit talis tribulatio qualis non fuit super terram ex tempore quo gentes esse ceperunt usque ad illud tempus, *ibid.* — Tunc omnis Christianus qui inventus fuerit, aut Deum negabit, aut sive per ferrum, sive per ignem fornicatus, sive per serpentes, sive per bestias, sive per aliud quodlibet tormentorum genus interibit, si in fide permanserit, *ibid.* — Antichristus interfectis nobilibus utilis id est, his quæ diversis nationibus et linguis in Christo credentes, a Deo sunt generati, inducturus est persecutionem ut omnes sanctos interficiat, Rabanus Maurus, CVIII, 1171. — Christianis potissimum persecutionem inferet Antichristus, Guibertus, CLVI, 700. — Periculum est Antichristum non contra Judæos, non contra gentiles bella facturum, sed juxta etymologiam sui nominis Christianos pervasurum, *ibid.* — Quam vastitatem facturus sit in Ecclesia describit, S. Bruno Sign., CLXV, 673. — Persecutio Antichristi quod magna futura sit: « Væ autem prægnantibus et nutriendis in illis diebus, » etc., Rupertus abb., CLXVII, 1802. — Antichristus inducet magnum tribulationem, *id.*, CLXIX, 1064. — Severissime persequetur Ecclesiam, Ven. Godefridus, CLXXIV, 170. — Crudelitas Antichristi, Petrus Lombardus, CXCI, 139, 148. — Persecutio Antichristi, Robertus Pullus, CLXXXVI, 977. — Tribulatio in diebus Antichristi ventura, et tyrannis diabolica imperio Christi refrenanda, Richardus a S. Victore, CXCVI, 769. — Furor crudelitatis tempore Antichristi magis sæviet, *ibid.* — Sancta Ecclesia ubique patietur crudelitatem persecutionis effusione sanguinis, *ibid.* — Omnes per virtutum eminentiam alti, et fluctibus persecutionum quassati se fide et opere a malis dividunt, *ibid.* — Tempus erit, quale non fuit ab eo quo gentes esse ceperunt usque ad tempus illud, *ibid.*, 770.

X. — Quo'o tempore durabunt calamitates tentationesque Antichristi. — Dies dimidii ibi, ubi Antichristus, S. Am-

brosius, XIV, 1001. — « Sol enim obscurabitur, stellæ cadent, hoc est, justi Dei; cum hæc videris crede adhuc tardare Christum; » ubi enim Christus ibi fides clarior: ubi Antichristus, ibi dies dimidii, *ibid.* — Antichristi persecutio tribus annis et mensibus erit, S. Augustinus, XLI, 678. — Hæc persecutio novissima qua futura est ab Antichristo sicut jam diximus quia et in hoc libro superius (Apoc., x et xi) et apud Daniele prophetam (Dan., xii) positum est, tribus annis et sex mensibus erit, *ibid.* — Quia parvo tempore permittitur exiliari, ut quoad modicum gloriari sintur eo in perpetuum atrocius puniatur, S. Gregorius Magn., LXXV, 1009. — Cum de memoria terreni nominis gloria laudis suæ extendere nititur, atque opinione transitoria lætatur, *ibid.*, 1032. — Citius laudem terrenæ potestatis amittit, et omne gaudium sui nominis perdat, *ibid.*, 1053. — Sæviet Antichristus in fine mundi, sed ad breve tempus, *id.*, LXXVI, 670. — Durabit hæc terribilis tribulatio tribus annis et dimidio, in toto mundo; « Tunc abbreviantur dies propter electos, » Alcuinus, CI, 1294. — Cum hic Antichristus diaboli filius, et totius malitiæ pessimus artifex, per tres annos et dimidium totum mundum vexaverit, ... ad ultimum veniet iudicium Dei, *ibid.*, 1297. — De quibus nihil est expectandum quod jam non videatur, nisi solutio Satanæ, et publica calcatio sanctæ civitatis mensibus quadraginta diebus; quæ futura est per Antichristum caput omnium iniquorum, S. Agobardus, CIV, 69. — Alioqui scire possent homines filius ævi tempus iudicii, si post tres semis annos inchoatæ persecutionis Antichristi confestim sequeretur, Hincmarus, CXXV, 798. — S. Hieronymus exponens sententiam Danielis: Beati, inquit, qui, interfecto Antichristo, supra mccc dies id est, tres semis annos dies 45, præstolantur, quibus est Dominus atque Salvator in sua voluntate venturus, *ibid.*, 280. — Regnum ejus per tres annos cum dimidio, Robertus Pullus, CLXXXVI, 979.

PARS III. — Signa subsequentia Antichristi regnum, et finis persecutionum ultimarum.

I. — Apparitio supremi Judicis confundit impium. — Christus solus debellaturus est Antichristum signis et ostensione sanctitatis elatum, S. Gregorius Magn., LXXV, 1117. — Vidit Job quod in fine mundi Satan quem sacra Scriptura appellat Antichristum tanta virtute principatur, ut argui ab homine ejus facta non valeant, *ibid.* — « Quis arguet coram et viam ejus? » Quis etenim, nisi deus, cujus adiutorio electi, ut resistere valeant, fulciuntur? *ibid.* — Hæc bestia post adventum Redemptoris quid aliud quam latibulum suum ingreditur, ut in antro proprio demoretur? *id.*, LXXVI, 428. — Contra Leviathan Dominus hastam quippe vibrare est æternam et mortem ex districta animadversione præparare, *ibid.*, 730. — Conterendus sine manu Antichristus, *ibid.*, 710. — Oliveti in monte consumendus juxta quosdam Antichristus, S. Hieronymus, XXIV, 291. — Indicum adventus futuri cum abominationem desolationis stantem in loco sancto videbunt, tunc claritatis reditum intelligendum, S. Hilarius, IX, 1034. — Qui in ipsa elevatione sua per adventum iudicis veri, deficit, S. Gregorius Magn., LXXVI, 528. — Hic est autem qui appellatur Antichristus, sed seipsum Christum mentietur, et contra verum dimicabit, et victus effugiet, et bellum sæpe renovabit, et sæpe vincetur; donec quarto prælio, confectis omnibus impiis debellatus et captus, tandem scelerum suorum luat penas, Lactantius, VI, 797. — Sed et ceteri principes ac tyranni, qui contriverunt orbem, cum eo vineti, adducuntur ad Regem qui increpabit eos, et coarguet, *ibid.*, 798. — Antichristus subruetur a Christo. Sic iterum veniet Christus ut Antichristum subruat, liberetur orbis, paradisi patria reddatur, mundi perpetuetur libertas sæculi servitus tota tollatur, S. Petrus Chrysologus, LII, 613. — Et sicut lucente nox subvertitur, ita coruscante Salvatore Antichristus effugatur, S. Maximus Taurin., LVII, 225. — Exstincta clade generali, ad futurarum rerum ordinem venit: quoniam interfecto Antichristo, Domini regnum æternum venturum est. Permittitur enim terris præcurrere scelestum malum, ut gratius regnum Domini suscipiatur optatum, Cassiodorus, LXX, 91. — Sichnos excitat Deus adversus Antichristum, Rabanus Maurus, CVIII, 1173. — Suis manu conteretur (D. viii, 15) quem Dominus interficiet spiritu oris ejus, etc., etc. (II Thess., i, 8), per adventum Judicis non angelorum bello, non sanctorum certamine, solo oris spiritali morte æterna ferietur, Hincmarus, CXXV, 280. — Antichristus in sua sublimi elevatione deficit per adventum veri Judicis, Rev. Garzerus, CXCH, 193.

II. — *Jesus Christus occidendo Antichristum spiritu oris, finem regno ejus et potentis imponet.* — Interficietur Antichristus spiritu oris Christi, S. Augustinus, XXXIII, 908. — Et tunc revelabitur ille iniquus quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, *ibid.* — Conterendus sine manu Antichristus, quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, S. Gregorius Magn., LXXXI, 652. — Sine manu conteretur, quia non angelorum bello, non sanctorum certamine, sed per adventum Judicis solus oris spiritu aeterna morte ferietur, *ibid.* — Scimus tantum istud, illam sane novissimam persecutionem quae ab Antichristo futura est, praesentia sua exstinguet Jesus, S. Augustinus, XLI, 616. — Nec mora, ille evaginatio gladio, in frusta concidit, ceciditque Christus ille, qui magis Antichristus nominari debet et mortuus est, dispersique sunt omnes qui cum eo erant, Gregorius Turon., LXXI, 337. — Super eum apostolus Paulus scribit dicens: « Quem Dominus interficiet spiritu oris sui et destruet illustratione adventus sui, Alcuinus, CI, 1297. — Tanta erit eminentia adventus splendoris Christi, ut prae fulgore divini luminis, sordibus ventris per excessum emissis, totus coinquatus, sic prae timore pereat, *ibid.* — Tradunt doctores, ut ait Gregorius papa, quod Michael archangelus illum in monte Oliveti perimet, in passionem et solio suo, in quo loco unde Dominus ascendit ad caelos, *ibid.*, 1298. — Si Michael Dei faciem venientis ad Judicium praeviens eum interfecerit, non sua, sed Dei virtus erit et jussio, *ibid.* — Quem Dominus utique Jesus interficiet spiritu oris sui et destruet illuminatione adventus sui, Rabanus Maurus, CVIII, 1171; B. Lanfrancus, *ibid.*, 343 — Antichristo interfecto, consummata erit victoria Verbi Dei, Rupertus, CLXX, 1497. — Destructio Antichristi, Petrus Lombardus, CXCI, 139-148. — Interficiendus est Antichristus aut a Christo aut a Michael, Robertus Pullus, CLXXVI, 979.

III. — *Jesus Christus occidendo Antichristum et eum eradicando de facie terrae, quam brevis ejus gloria, quam stultitia fuerit demolabit.* — Manifestum perditionis indicium est quando affectus iniquitatis subsequens favet effectus, et non la contrarietas impedit quod mens perversa conceperit S. Gregorius Magn., LXLVI, 668. — Angelus et homo lapsi, quia Deo similes esse per potentiam, non per justitiam, voluerunt, sic casus Antichristi per superbiam, *ibid.*, 486. — Elevatus Antichristus in sublime stultus apparebit, qui in ipsa elevatione sua per adventum veri Judicis deficiet, *ibid.*, 528 — Quidam volunt telam quam ordita sit super omnes gentes Antichristum intelligi, qui Oliveti in monte consumendus sit quod et in Danielis ultima diximus visione, S. Hieronymus, XXIV, 291 — Quadraginta dies poenitentiae ante judicium concessi incantatis et caracteratis, ab Antichristo seductis, Alcuinus, CI, 1298. — Debemus etiam firmissime credere quod cum Antichristus occisus fuerit, non statim veniet dies judicii nec statim ad judicium Dominus veniet, sed sicut intelligimus ex libro Danielis quadraginta dies poenitentiae, etc., *ibid.* — Quantum temporis spatium postea fiat post poenitentiam hanc expletam nullus est qui sciat, *ibid.* — In dispensatione Dei manet, qui judicabit saeculum per ignem, ea hora quae praefixit esse judicandum ante saecula, *ibid.* — Documenta S. Augustini et Hieronymi de hora judicii ultimi post occisionem Antichristi, *ibid.* — S. Augustinus, *In Epist. Nolumus vos ignorare de dormientibus*, temporalis temporis ab interfectione Antichristi ad horam judicii ultimi declarat, *ibid.* — S. Hieronymus in expositione septem tubarum ad

Evervinnum, dat nobis de die et hora ultimi judicii magnae scientiae documenta, *ibid.*, et B. Lanfrancus, CL, 343.

IV. — *Ultimae damnationi destinati Antichristus ejusque assecræ.* — Et quoniam traditus in concupiscentiam cordis sui et damnationi ultimae destinatus, etc.; S. Augustinus, XXXVI, 136. — Tenebrae sunt locus Antichristi, in quas cum iniquis detrajetur, S. Gregorius Magn., LXXV, 1054. — Haec sunt tabernacula iniqui, et iste locus ejus qui ignorat Deum, videlicet indicans quia is qui nunc Deum ignorando extollitur, tunc ad propria tabernacula pervenit quando eum sua iniquitas in supplicia demergit, *ibid.* — Et locum suum quandoque inveniet tenebras qui dum hic de falsa gauderet, luce justitiae, locum tenebat alienum, *ibid.* — Dominabitur in fine mundi, nunquid producis Luciferum in tempore suo, et vespere super filios terrae consurgere facis? *ibid.*, LXXVI, 520. — Et diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis et sulphuris quo bestia et pseudopropheta, et cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum, S. Augustinus, XLI, 679. — Et exprobrabit his tyrannici facinora ipsorum, et damabit eos ac meritis cruciatibus tradet, Lactantius, VI, 797. — Dubium non est perire aeternam potestatem, cujus damnandum constat auctorem, Cassiodorus, LXX, 91. — Post completam nequitiam Antichristus damnationis aeternae mercedem in fine percipiet, Rabanus Maurus, CVIII, 1175 — In fine mundi diabolus qui seducebat gentes mittendus est in stagnum ignis et sulphuris ubi est bestia Antichristus cum impiis membris suis et persecutoribus et pseudopropheta sine dubio haeretici, et cruciabuntur die ac nocte in saecula saeculorum, *ibid.*, CXI, 1147. — (Causa perditionis Antichristi vel cujuslibet reprobis non a Deo, Hincmarus, CXXV, 465. — Scitum est quod qui dicit aut subintelligere susurrando contendit quoniam Antichristus vel quilibet reprobis ex Deo habeant causam perditionis vel operatione ipsius pereant, non catholicis sed insanis est, *ibid.* — Suscitatio a mortuis Antichristi sicut et aliorum hominum, 282. — Si omnes resurgere debent, et ille homo qui in nomine suo venit Antichristus, *ibid.* — Si aliquid aliis reprobis, Antichristi scilicet membris passio Christi contulit, nec capiti denegavit, *ibid.* — Exacerbabit Dominum peccator id est, ad iracundiam concitabit sua, indicibili superbia quod proprie de Antichristo datur intelligi, S. Bruno Herbpol., CXLII, 75. — Antichristus irritat Dominum quando se sua fallacia non solum terrenum regem sed etiam rerum omnium praedicabit Deum, sed hoc ei erit ad ruinam, ideo, ut falsus Deus, flammis dignis puniatur, *ibid.* — Propterea Deus destruet te in finem; evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo, *ibid.*, 209. — In finem autem qui destruetur, aeternis suppliciis deputatur, *ibid.* — Radices erant Judaei Antichristi consentanei, et ideo radicem hujus populi cum ipso esse evelendam dicit Psaltes, *ibid.* — Nec Antichristus nec ministri ejus habebunt portionem in regno beatorum, cum sanctis Domini, *ibid.* — His qui Antichristi opera faciunt, Deus servat dolorem Patris, qui simul cum eo damnati eadem patientur tormenta, S. Bruno Astens., CLXIV, 125. — Omnibus iniquis opera ejus et doctrina placebunt, et quiconque ei crediderint, simul cum eo ad inferna ducentur, *ibid.*, 626. — Maledictio Antichristi, memoria illius de terra pereat, Rupertus CLXVIII, 1041. — Increpatio et comminatio Antichristi et membrorum ejus, Petrus Lombardus, CXCI, 501. — Deletio et irritio Antichristi, *ibid.*

CXXXIII.

INDEX DE RESURRECTIONE MORTUORUM.

ORDINE LOGICO REFERENS CIRCA ILLUD DOGMA VARIAS SS. PATRUM SENTENTIAS.

MONITUM.

In hoc Indice omnia quae a SS. Patribus de mortuorum resurrectione scripta sunt, ad quatuor capita reducuntur, scilicet. — I. Erroris qui de resurrectione mortuorum invalere. — II. Resurrectio mortuorum est dogma fidei. — III. Quando et quomodo fiet haec resurrectio. — IV. Quae in corporibus qualitates vel immutationes, et quomodo erunt in gloriam justis, reprobis vero in confusionem.

I. — *Erroris qui de resurrectione mortuorum invalere.*

TERTULLIANUS. — Nulla philosophia de carnis re-

surrectione consentit, II, 321. Platonici et Pythagorici vindicantes immortalitatem animarum, modum tamen et qualitatem immortalitatis ignorare, 796. Omnia post

mortem finiri, Epicurus alique philosophi ethnici asseruerunt, 795. Hymæneus et Philetus resurrectionem jam factam esse affirmabant, 820. Nostram indirecte negarunt resurrectionem Marcionitæ, asserentes Christi carnem non esse veram carnem, 796, 797. Appelles et Valentinus veram carnem fatebantur sed non humanam, sideream nempe et cœles em, *ibid.* Soli animæ destinata resurrectionem quidam hæretici dicunt, 848.

LACTANTIUS. — Juxta Lactantium duplex erit resurrectio mortuorum: prima fidelium, id est, eorum qui in Dei religione fuerint versati, altera impiorum, id est, infidelium, VI, 801, 802. In prima excitabuntur fidelium animæ ad sua corpora recipienda, 801. Il quorum peccata vel numero vel pondere prævalebunt in poenam damnabuntur et amburentur igne, 802, 803. Justi vero illum ignem non sustinebunt, *ibid.* Tunc Deus constituet civitatem sanctam in medio terræ, ubi regnabit mille annis, cum justis illis qui præerunt viventibus veluti iudices, 808, 809, 810. Post mille annos altera fiet resurrectio, id est, impiorum qui Deum verum vel nescierunt vel abnegarunt; omnes mittentur in cruciatus æternos cum principe demoniorum, 813, 814, 815. Justi, renovato mundo, felices ac beati in similitudinem angelorum in conspectu Altissimi semper versabuntur et in æternum servient, *ibid.*

Poetæ et philosophi affirmant resurrectionem sed modo derisorio, testante Lactantio, 806. Juxta Millenarios, illud regnum justorum testantur vaticinia Sibyllæ, 807, 808. De signis illam resurrectionem præcedentibus, 812.

S. ZENO. — Gentilibus resurrectio improbabilis videbatur, XI, 572. Hic videtur S. Zeno resurrectionem vindicare adversus hæreticos, probabiliter Seleucianos, Hermianos vel certe contra Marcionistas, 570, adn. 1. Priscillianistæ etiam qui in hac ætate vivebant pungi a Zenone potuerunt, 571, adn. 1. Pythagoras alique philosophi et poetæ, de transmigrazione animarum disserentes, resurrectionis modum ignoravere, 575. Epicurus et Democritus eam tollebant, utpote animam immortalem negantes, *ibid.*

S. PHILASTRIUS episc. Brixien. — Docitheus judæus genere dicebat secundum carnem solum esse vivendum in lege Domini, de ea non sperans resurrectionem futuram, XII, 1118. Sadducæi epicuream dementiam potius quam divinæ legis jura sectantes eam negabant, 1118, 1119.

S. AMBROSIIUS. — Sunt hæretici qui aerium aut phantasticum corpus aut Domini fuisse aut nostrum futurum esse, aut metempsychosin mentiuntur, XVII, 535. Affirmant hoc nostrum corpus paulatim in auras tenues dissolvendum post resurrectionem, 546. Gentiles resurrectionem, 546. Gentiles resurrectionem corporum negabant, qui ex sabbæ Hydri dentibus nasci homines posse crederunt, XVI, 1335.

S. HIERONYMUS. — Marcionis error et blasphemias de resurrectione, XXIII, 587. Opinio Origenis qui asserit corpus nostrum in resurrectione futurum aerium, nulla propria carne indutum, 575, 576. Opinio hæreticorum, in quorum parte sunt Marcion, Appelles, Valentinus et Manes qui penitus et carnis et corporum resurrectionem negabant, utpote salutem tantum animæ tribuentes, 576. Asserebant nos frustra ad exemplum Domini resurrecturos, cum ipse Dominus in phantasmate resurrexerit, *ibid.* Sententia Joannis Hierosolymitani qui corpus a carne distinguit, 579. Verbotenus resurrectionem carnis fatebantur animo negabant, XXII, 747, 748.

S. AUGUSTINUS. — Resurrectionem immerito negant Platonici, XLI, 592, 593. Resurrectionem non credebant Sadducæi, XLII, 568. Resurrectionem jam esse factam Hymæneus et Philetus apud Paulum existimabant, XXXIII, 206. Resurrectionem non putant futuram Seleuciani, sed quotidie fieri in generatione filiorum, XLII, 41. Resurrectionem corporum futuram negabant Manichæi, 820, 247. Alio modo quam Sadducæi, 531. Non resurrectionem sed revolutionem ad istam mortalitatem promittebant suis auditoribus Manichæi, 826. Resurrectionem repellunt Origeniani, 53. De resurrectione non consulendi philosophi nec qui inter antiquos excellerunt, 503. Inter ipsos Christianos reperitur aliquando qui contradicant resurrectioni, XXXVI, 944. Resurrectionem mortuorum dolo negant Pagani, XXXV, 2345. Hanc philosophi ex elementorum pondere impugnant, XI, 645. Corpora terrena in cœlo esse non posse dogma philosophorum, XLI, 590, 775. Corpus immortale et æternum esse post mortem absurdum videbatur philosophis, 369.

S. NICETAS episc. Aquil. — Multi sunt hæreticorum qui distorquent fidem resurrectionis, vindicantes solius animæ salutem, negata carnis resurrectione, LII, 873.

GENNAIUS Massiliensis. — Est opinio Millenariorum et Stephani et Gobari, ut duplex futura sit resurrectio mortuorum, prima justorum et secunda peccatorum, LVIII, 982 not., 1016. Putabat Origenes corporales substantias in resurrectione penitus delapsuras, not. 1016.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Eutychius Constantinopolitanæ urbis episcopus affirmavit corpus in resurrectione futurum impalpabile et aerium, LXXV, 1077.

HAYMO Halberstatensis episc. — Philosophi et gentiles non credebant resurrectionem futuram, CXVII, 770. Multi fideles apud Macedones et Thessalonicenses in eodem errore versati, *ibid.*

S. BRUNO Carthus. institutor. — Quidam hæretici affirmabant corpora in fine mundi adhuc integra posse resurgere, ea vero quæ essent dissoluta in cineres nunquam resurgere, CLIII, 408.

ALANUS ab Insulis. — Waldenses hæretici hunc fidei articulum circa resurrectionem multis rationibus expugnare conabantur, CCX, 526.

II. — Resurrectio mortuorum est dogma fidei.

TERTULLIANUS. — Carnis restitutio facilius quam institutio, II, 810. Quam Deo maxime possibilis ostenditur, I, 522. Quid novi tibi eveniet, qui non eras, factus es, cum iterum non eris, fies? 524. In ea re non magis dubitandum de Dei viribus, qui tantum corpus hoc mundi de eo quod non fuerat composuit animatum, *ibid.* Redde si potes rationem qua factus es, et tunc require qua fies. Causa et necessitas resurrectionis, congruentissima Deo destinatio iudicii, II, 813. Conveniret hominem ex utroque substantiæ concretionem confectum, in utraque exhibendum et iudicandum, *ibid.* Resurrectio probatur ex toto ordine revolvibili rerum, II, 810; I, 524, 525. Tam dictis quam factis Novi et Veteris Testamenti, II, 835, 841, 842 et seqq. Præsertim ex locis Ezechielis, 836; Isaie, 839; S. Matthæi, 846, 847. Apostoli, 851, 852, 853 et seqq. Exemplis confirmatur lucis et siderum orientium et occidentium, temporum et fructuum, I, 524, 525; II, 812. Ex Pythagoræ de transmigrazione animarum opinione, I, 521. Platonis, *ibid.* Phœnicis orientalis avis qui semetipsum funerals renovat, II, 811; et Mithræ, II, 55. Anima mortalis resurrectionem consecutura est, 819. Resurrectionis vocabulum non aliud rem vindicat quam quæ cecidit, 491. Resurrectio janua regni cœlestis et fiducia Christianorum, 795. Spes resurrectionis fastidium est mortis, I, 583. Resurrectio carnis durius creditur quam una Divinitas, II, 797. Illam sæculum, nec cum errat ignorat, 796. Ab ethnicis non est improbanda, 583. Carnis resurrectio a Judæis, simpliciter et nota jam fide recepta, sine ulla qualitatibus questione, 849. Platonici animam in corpora remeabilem affirmant, etsi non in eadem, etsi non in humana tantummodo, 756. Restituetur omne humanum genus ad expugnandum quod in isto ævo, boni seu mali meruit, I, 527.

S. CYPRIANUS. — Resurrecturos credimus mortuos, IV, 454. Plangimus mortuos, quid faceremus si mori tantummodo sine resurrectione præciperet Deus? *ibid.* Spes resurrectionis non debet sentire quancunque jacturam, *ibid.*

S. HILARIUS Pictav. episc. — His corporibus dissolutis et casu mortis confractis, pro voluntate artificis restauratio afferetur, IX, 285. Secundum Dei voluntatem resurgentium corporum instauratio est futura, *ibid.* Scimus et animæ et corpori salutem a Deo esse datam, 402. Resurrectionis possibilitas, 517, 518. Resurrectio ei non est difficilis, cui prima inchoatio fuit facilis, 411. Resurrectionis nostræ spem in Christo resurgente speculamur, 489. Resurgentes nos ex mortuis in Christo resurgente contuemur, 415. Resurrectionem nostram in resurrectionem nostri in Christo corporis speculamur, 681. Cum resurrectionem annuntiamus, mortua cum vitis suis infidelium corpora contradicunt, 672. Aternitatis spes nobis insita; ut animæ, ita erit carnis æternitas, 401, 402. Resurrectio firma fide speranda est, 945. Cum Jesus Lazarum ex mortuis excitaverit, ideo nullam esse resurrectionem non indicavit, 477. Resurrectionis sperandæ fides in lege continetur, 1046, 1047. Ut decreta doceretur, Moyses cum Christo transfigurato visus est, 1014, 1015. Resurrectio divinæ magnificentiæ bonitas absoluta, 468. Omnis caro redempta in Christo, ut resurgat necesse est, 369.

S. ZENO. — Resurrectionis dogma a Patribus crebro vindicatum, quod quidam Christiani Ethnicorum sermonibus in dubitationem adducebantur, XI, 370. Aduo. I. Christianus resurrectionem futuram et audit et sperat, 571, 572. Pythagoras alique philosophi aliquo modo resurrectionem corporum admittebant, 575. Si anima immortalis est, ideo in corpus denuo adducenda, 378. Chri-

stianus non dubitare debet in statum pristinum mortuorum excitari, 570. Facilius reformari quod fuerit quam institui quod ante non fuit, *ibid.* Exemplo occasus et ortus solis et stellarum astruitur resurrectio, 580, 581. Et luna, quæ paulatim decrescens moritur ut reviviscat, *ibid.* Phœnicis, *ibid.* Grani frumenti quod conditum terra interit ut efflorescat, 581, 582.

S. AMBROSIIUS. — Resurrectionem mortuis imperare divinæ solius est potestatis, XV, 1630. Multo divinius est illud quam peccata donare, 1339. Naturale est omnibus animantibus nasci et mori, resurrectionis vero Deus homini præcipue contulit gratiam, ut mortuus reviviscat, XIV, 1076. Resurrectio non facile nisi a perfectioribus et fundatioribus capi potest, XV, 1846. Resurrectio non incredibilior quam miracula Moysis et alia quæ in Evangelio memorantur, XVI, 1535. Cur miremur renasci posse quod fuit cum videamus natum esse quod non fuit, 1535. Resurrectio futura corporis nostri probatur ratione, universitatis exemplo, et testimonio rei gestæ, 1328. Ratio demonstrat corpus, sicut animam, præmiū vel poenam actuum suorum habere debere, 1328, 1329. Universitatis exemplum desumitur ex omnibus productionibus terræ, quæ moriuntur ut resurgant, 1329. Naturæ est resurgere nascentia omnia, contra naturam est interire, 1330. Exemplis docemur resurrectionem credere, vermis indicii, camæleonis et phœnicis, XIV, 258. Si sic de animalibus, Deus sanctos suos perire in æternum non patitur et resurgentem hominem voluit reparari, *ibid.* De frugibus et arboribus terræ renovandis divina est providentia, de hominibus autem, num nulla cura? XVI, 1350. Non ergo miretur quomodo fiet resurrectio et quomodo putrefacta solidentur, 1529. Si dicto Dei elementa consurgunt, cur dicto mortui non resurgant, *ibid.* Res gesta probat, nam de facto mortui resurrexerunt, *ibid.* Christus plures suscitavit, ut nos exemplis uberioribus crederemus, XVI, 1558, 1559.

Admittenda est resurrectio, ut demonstrata Veteris Testamenti testimonia, 1355 et seqq. Et Novi Testamenti, 1337, 1338. Resurrectionem promisit Christus et ei credere debemus, 1340. Oportet carnem resurgere quæ remunerationem suorum est adeptura gestorū, 556. Et hæc est series et causa iustitiæ, ut quoniam corporis animique communis est actus, utrumque in iudicium veniat, ntrumque aut poena datur aut gloria renovetur, 1340. Si prævaricator servetur ad poenam, cur iustus non perpetuaretur ad gloriam; si vermis non moritur peccatorum, cur moreretur caro iustorum? *ibid.* Omnes qui sacrosanctæ Ecclesiæ copulati divini nominis appellatione censentur, prærogativam resurrectionis et delectationis æternæ consequuntur, XVI, 1349. Resurrectionem sancti speraverunt, 1354. Juvat hoc credere, sperare delectat; non credidisse poena est, sperasse gratia, *ibid.* Quem dolorem non soletur resurrectionis gratia? quem non excludat mororem, si credas nihil perire morte? 1315. Quanto istius vitæ nos tæderet, si sine fine futuros nobis labores hujus corporis cerneremus? 1351. Resurrectio mortuorum data est ut culpa deficeret et tamen perpetuaretur natura, XIV, 547. Grave sacrilegium in resurrectionem non credere, XVI, 1344. Quia negata nostra resurrectione negatur et Christi resurrectio, *ibid.*

ZACCHÆUS Christianus. — Cum iudicii tempus advenit, defunctus qualibet animæ recepturæ sunt corpora, XX, 1091. Resurrectio Deo possibilis, qui omnia creavit, reparare omnia potest, *ibid.* Comparatione arborum et germinantium quæ singulis annis aut mutantur aut pereunt ut reviviscant demonstratur, *ibid.* Quod homines facile suscitandi sint eruitur ex Ezechiele, 1163. Aliis Scripturæ sacræ testimoniis, 1184.

S. HIERONYMUS. — Non potest perire caro quæ in Christo renata est, XXIII, 389. Corpora vera et incorrupta et immortalia resurrectura confiteor, XXIV, 628. De resurrectione generali non dubitat Hieronymus, 349. Argumentum validum ex Scriptura sacra desumptum ad eam probandam, *ibid.*, XXVI, 164. Resurrectio credita a Judæis et a Christianis, XXIV, 346, 347.

S. AUGUSTINUS. — Resurrectio carnis possibilis suscitatur, XXXVI, 751; XL, 191, 195, 342, 346, 347, 659. Resurrectio in fidem facere debet creatio, XXXVIII, 715. Et quod Christus præstitit, 727. Christus resuscitavit quosdam ut ad resurrectionem generalem prepararemur, XXXV, 1746. Productio arboris ex parvulo grano non minus aut amplius miranda, quam terræ sinus reddens corpora resurrectioni futura integra, XXXIII, 572. Tam facile est omnipotentis Dei quæque recentia, quam diuturno tempore dilapsa cadavera suscitare, *ibid.* Resurrectio est solius creaturæ rationalis, XL, 650. Resurrectionis promissio, tot aliis Dei promissionibus iam impletis, confirmatur, XXXVIII, 1143. Resurrectionis

commendata est fides, cum filii non dupli, sed totidem redditi sunt Jobo, quot habuerat, XXXIII, 549. Elias et Elizeus mortuos suscitaverunt, 521. Impossibilitas resurrectionis ab infidelibus objecta, ab ipsis eorum philosophis destruitur, XLI, 794. Ex opinionibus Platonis et Porphyrii veritas resurrectionis carnis elicitur, 793. Mirabilis est animos incorporeos terrenis corporibus illigari, quam corpora terrena celestibus sublimari, 755. Resurrectionem esse posse, ac reapse futuram esse comprobatur, XL, 627, 1165. Idque tum ex promissis Dei tum ex animarum æternitate, 1027. In nulla re sic contradicitur fidei Christianæ, quam in resurrectione carnis, XXXVII, 1134. Resurrectio contra hæreticos astruitur, XXXII, 601, 1077, 1170; XXXV, 1554, 1580; XXXVIII, 712, 713, 1131; XXXIX, 1600, 1603, 1609, 1626, 1629; XLI, 754, 771, 795, 796. Astruitur contra Manichæos, XLII, 847. Jam resurreximus mente, fide, spe, charitate; restat ut resurgamus corpore, XXXVI, 899. Resurrectio corporum promittitur, XXXV, 1532. Resurrectio promissa, morti corporis est contraria, XLIV, 112. Resurrectionem carnis resurrectio spiritus præcedit, 232. Resurget caro per mortem animæ, XXXVIII, 427. Resurrectio carnis futura est omnium hominum, XI, 272. Resurrectio ex omnipotentia et veritate Dei demonstratur, XXXIX, 1961. Ex creatione et seminum vivificatione, *ibid.* Qui grana seminum mortem et putrefacta vivificat, per quæ in hoc sæculo vivas, multo magis te ipsum resuscitabit ut vivas in æternum, 1662. Resurrectionem futuram res creatæ testantur, *ibid.* Sicut herba quæ ante vixit et moritur, rursus reviviscit ex pulvere; sic etiam et nostrum corpus reviviscit ex pulvere, 1962. Resurrectio Christi pignus nostræ, *ibid.* Dominus voluit resurgere ut nos tali exemplo animati, resurrectionem ex mortuis certissime crederemus, *ibid.* Quam qui non credit futuram, non credit etiam Christum resurrexisse, *ibid.* Non dubitandum de eo quod promisit Christus, *ibid.* Resurrectio beneficium et gratia, XL, 660. Gratia mirabilior est virtus iustus a morte ad æternam beatitudinem reviviscere, quam in mortis experientiam non venire, 160.

CASSIANUS. — Resurrectio generatio nuncupatur, utpote regenerans ad vitam, L, 143.

S. PROSPER Aquitanus. — Christus resurrexit ut spes omnium fidelium hoc non dubitaret implendum quod in capite præcessisset, LI, 377, 402. Hæc spes resurrectionis nullis terrendis adversitatibus, nullis terroribus obscuranda, sed usque in finem vitæ, fortiter custodienda, 577.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Citius resuscitatur defunctus a Deo quam dormiens ab homine, LII, 298. Bene credis, si te per Deum credis resurgere ea morte posse, cui resurgunt semper elementa, 560. Caro quæ corrupta est et perit, per Deum resurget, 375. Resurrectio est tota spes fidei Christianæ, 522. Et quis dubitat quod resurgant, vivant, regnent occisi martyres? 514. Necesse est ut oves quæ sunt ad mortem secutæ, sequantur ad vitam. Homo, non te turbet fides, spes te longior non fatiget, *ibid.* Quod sepultum est in morte, surget in gloria, 666.

S. NICETAS episc. Aquil. — Resurrectio dicitur, quia Deus omnia de sepulcris corpora suscitabit, LII, 863. Si occasum corporis times, memento quia resurrectio est, 866. Si resurrectionem non credis, frustra in Deum credis, 874. Repelluntur hæretici qui vindicant solius animæ salutem, *ibid.*

S. MAXIMUS Taurinensis. — Resurrectio mortuorum fuit præcipuus Filius Dei carnis sumenda finis, ut carnem perpetuitate donaret, LVII, 439, 440. Credenda est carnis resurrectio, cum religionis nostræ finis et summa credendi est, *ibid.* In fide resurrectionis tota spes Christianorum consistit, 776, 777. Hoc firmum magis in nobis debet, nos aliquando cum hinc exierimus, ad corpora nostra esse redituros, 943.

AURELIUS Prudentius. — Resurrectio mortuorum ostenditur ex cura sepulcris debita, LX, 698.

S. PAULUS Nolanus. — Resurrectio mortuorum Christi redivivi exemplo comprobatur, LXI, 222. Dei verbum resurrectionem carnis in vitam æternam et spopondit docens et probavit resurgens, *ibid.*, 440, 441. Moriendo per fidem huic mundo, vivificemur Deo, 204.

PRIMASII ADRUMETANUS. — Si caput resurrexit, necesse est ut cætera quoque membra sequantur quia Christus primus in incorruptibilitate resurrexit, LXVIII, 514.

GREGORIUS Turonensis. — Vivere nos post mortem credimus per futuram resurrectionem, LXXI, 863. Quæ probatur a Gregorio contra presbyterum sadducææ malignitatis infectum veneno, 540, 541, 542. Omnia ad fidem resurrectionis mundo manifestata sunt, *ibid.* Si resurrectio futura non est, quid proderit iustis bene agere,

quid nocebit peccatoribus male? 513. Decidant cuncti in voluntatibus suis... si resurrectio futura non erit, 543. Miraculo confirmatur, 788, 789.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Procul dubio omnibus constat quod plus sit creari quod non erat, quam reparari quod erat, LXXV, 738, 739. Quid difficile ut per resurrectionem pulvis in membra redeat, dum Conditoris potentiam quotidie cernimus, qui ex grano ligna mirabiliter et adhuc mirabilius fructus ex lignis creat, 739, 740 Quia rationabiles sumus conditi, spem resurrectionis nostræ, ex ipsa debemus rerum specie et contemplatione colligere, 1077. Quid mirum, si tenuissimum pulverem nostris oculis in elementis redactum, cum vult Deus, in hominem reformat, qui ex tenuissimis seminibus immensa arbuta redintegrat, *ibid.* Resurrectionem futuram utrumque Testamentum prædicat, LXXVI, 1031, 1032. Fides resurrectionis luentius et egregie astruitur, LXXV, 1076. Fiduciam nostram roborat multorum, Christo resurgente, resurrectio mortuorum, LXXV, 1076; LXXVI, 1528, 1529. Multa in rerum natura non minus nos latent, quam resurrectio, LXXVI, 1032, 1033. Hominis generatio majus miraculum quam resurrectio, 1033. Sola est in miraculis ratio, potentia facientis, 1034. Christum ostendit exemplo quod nobis promisit in præmio, 1172. Vocanti Deo respondebimus, quando ad summam incorruptionis jussum incorruptibiles surgemus, LXXV, 993. Quam relargitatem divinæ misericordiæ pensare quis valeat, quod ad tantam perducit gloriam, hominem post culpam, 996. Citra resurrectionis fidei cætera frustra creduntur, LXXVI, 1034.

TAIO, Cæsaraug. episc. — Christus ostendit resurrectionem ut nos resurgere posse confidamus, LXXX, 785. Quidam impossibilitatem resurrectionis proclamant, quod carnem et ossa in pulverem redigi conspiciant, 985. Quid tamen mirum, si hominem ex pulvere resuscitet, qui simul omnia ex nihilo creavit? *ibid.* Astruitur resurrectio multis Scripturæ sacræ testimoniis, LXXX, 985, 984, 985. Resurrectio non intellectu discutienda, sed fide veneranda, 984, 985. De resurrectionis gloria disputas et discutiendo dubitas, qui tam multa mysteria, in universis naturæ rebus, sine discussione credidisti? 984. Si ex semine arboris, quod videri non potest produci potest, cur de pulvere carnis humanæ diffiditur, quia ex eo reparari forma valeat quæ non videtur? *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalensis. — Si id resurgere dicitur quod cecidit, caro ergo nostra in veritate resurget sicut in veritate cecidit, LXXXIII, 1230. Omnium hominum erit resurrectio, *ibid.* Eam testantur maxima Patrum turba, *ibid.*

S. HILDEFONSUS episc. Toletan. — Resurget corpus secundum Christianorum fidem quæ fallere non potest, XCVI, 142.

JONAS Aurelianensis episc. — Non ambigendum de resurrectione mortuorum, utpote utriusque Testamenti et Patrum testimoniis demonstrata, CVI, 265, 266, 268. Mortuus, quomodo ad resurrectionem non pertineat mortuorum, reperire non possum, 266. Non perit Deo terrena materies de qua mortaliū creatur caro, *ibid.* Probat ex naturæ mirificis rebus, 268. Quid mirum si ossa, nervos, carnem capillosque Deus reducat ex pulvere, qui lignum, fructus, folia in magna mole arboris restauret? *ibid.*

RABANUS MAURUS arch. Mogunt. — Si spes resurrectionis non esset, homo miserabilis et incomprehensibilis esset, CX, 287. Si Christus resurrexerit et nos resurgendi, *ibid.* Multis et manifestis rationibus et exemplis resurrectio prædicatur, 288, 289, 290, 859, 860. De definitione rectæ fidei et ecclesiasticorum dogmatum circa resurrectionem mortuorum, CXI, 97, 98.

S. LUPUS abbas Ferrar. — Resurrectio mortuorum confirmatur, CLIX, 624.

REMIGIUS Antissiodorensis. — In fine sæculi, omnes vive vivi in corpore reperti sive de terræ pulvere suscitati resurrectionem consequentur, CXXXI, 868.

S. BRUNO Herbipolensis episc. — Resurgere duobus modis Christianus dicitur, scilicet a morte vitiorum et in illa resurrectione in qua iusti æterna præmia accipiunt, CXLII, 104.

S. ODILO abbas Cluniacensis. — Certissima fiducia est, Christianorum divinitus promissa resurrectio mortuorum, CXLII, 1101. — Resurrectionem corporum ut futuram Dominus sua resurrectione demonstravit, *ibid.* Nunc resuscitandum est in anima per fidem ut etiam corpore ad æternam lætitiā resurgamus, 1005.

LANFRANCUS Cantuariensis arch. — Resurrectionem futuram probat ex verbis Apostoli, CL, 207, 208. Sine resurrectione mortuorum nihil prodest baptismus, nihil prosunt dolores et certamina Christianorum in hac vita, 209, 210. Resurrectio quædam generatio est, 321, 322.

S. BRUNO Carthusianorum institutor. — Resurrectio

demonstratur per necessarias rationes et incongruentia quæ proveniunt ex resurrectione negata, CLIII, 209. Item per potentiam Christi, *ibid.* Et per legem naturæ, 210, 211. Resurrectio Christi causa est et figura nostræ resurrectionis, CLIII, 586.

S. ANSELMUS Cant. arch. — Plena felicitate frui non poterunt animæ donec incorruptibilitate corporum suorum potiantur, CLIX, 590.

IVO Carnot. episc. — Resurrecturam carnem nullo modo potest dubitare Christianus, CLXI, 972. — Bonos et malos resurrectio attinget, 74.

S. BRUNO Signiensis episc. — Dogma resurrectionis ex testimonio Job plenissime asseritur dicentis spem illius repositam in suo sinu, CLXIV, 618, 619. Arguitur etiam hujusmodi veritas ex eo quod laquei in propria carne in æternum cruciabuntur; dicente Job de damnato: Devorabit eum ignis qui non exstinguetur, affligetur relictus in tabernaculo suo, 622. Postquam enim a corpore separatur anima, nisi divino oraculo usque ad tempus omnibus constitutum, nunquam ad illud revertitur amplius, 1000.

RUPERTUS abbas Tuitiensis. — Resurrectio duplex animi et corporis, CLXX, 175. Ista jam facta in Christo, in omnibus facienda est, CLXVII, 629. Resurrectio necessaria, 1667. Et male a Sadducæis negata, CLXIX, 99, 100.

GODEFRIDUS abbas Admontensis. — Cujuslibet corpus sicut fuit socius meriti in vita, erit et præmiū in cælis, CLXXIV, 801, 802. Nostra resurrectio omnibus est certa vel ad vitam vel ad damnationem, 806.

HERVÆUS Burgidolensis monachus. — Omnis spes credentium in hoc est quæ a mortuis resurgunt, CLXXXI, 972.

S. BERNARDUS Clarsvallus abbas. — Fides astruitur corporeæ resurrectionis, CLXXXIII, 210.

PETRUS Lombardus. — Resurrectio Christi generalis nostra resurrectio, CXCI, 1514, 1515. Resurrectionis commendatio, 1678, 1679, 1680.

BONACURSUS ex hæretico catholicus. — Ex testimoniis tam Veteris quam Novi Testamenti probatur resurrectio, CCIV, 782, 785.

ERMENGAUDUS. — Waldenses corpoream resurrectionem destruentes multis refelluntur auctoritatibus, CCIV, 1266, 1267.

III. — Quando et quomodo fiet resurrectio mortuorum?

TERTULLIANUS. — Mortuum suscitari nihil aliud est quam integrum fieri, II, 878. Resurgere non est nisi ejus quod cecidit, 491. Resurget caro et quidem omnis, et quidem ipsa, et quidem integra, 885. Quid est credere resurrectionem nisi integram credere? 878. Quocunque modo solum corpus resurget, I, 525. Ubicumque resolutus fueris, quicumque te materiæ destruxerit, hauserit, abolerit, in nihilum prodegerit, reddet te, 525. Sine defectibus resurgemus, II, 878. Si caro de dissolutione reparabitur multo magis de vitiatione revocabitur, *ibid.* Vitiatio corporum accidens res est; integritas propria, *ibid.* Caro et sanguis omnis resurgunt ex æquo in qualitate sua, 866. In resurrectione eadem corpora animæ sunt recepturæ in quibus recesserunt, 746. Resurrectio post Antichristi eradicationem agitur, II, 835. Fiet ultimo tempore et primo eternitatis limine, I, 526. Semel tantum resurgendum quia Deus ita voluit, 525. Nec mors jam nec rursus ac rursus resurrectio, sed erimus fidem qui nunc nec alii post, 527.

S. HILARIUS Pictav. episc. — Resurget idem corpus, IX, 561. Non aliud corpus quamvis in aliud resurget, 285. Corpus non amisit originem, sed proficit ad honorem, *ibid.* De mutatione potius quam creatione novum erit, 285, 286. In resurrectione corporum, substantia non abolebitur, sed gravitas terrena, 974. Resurrectione glorificati corporis solida erit et inde mutabilis natura, 659. Corpora in formam, soliditatemque membrorum cogentur, 467. In sua forma resurrecturæ sunt femine, 1016. Sine illecebris erunt, *ibid.* Corpora in statura viri perfecti suscitanda, 947. Inutile est querere quæ tum species corporum, quæ alimonia sit futura, 944, 945, 946. De resurrectionis conditionibus, nihil Scripturis prophetalibus contineri, publica opinio est, 1045. Resurrectionis tempus adveniet quando gentium crediturarum consummabitur plenitudo, 700. Resurrectionis tempus matutina misericordia, 841. Resurrectionis gloria et tempore cæteros anteibunt apostoli, 1038.

S. AMBROSIIUS episc. Mediol. — Manente corporis veritate corpus in incorruptionem immutabitur, XIV, 948. Similitudo nobis angelica promittitur non substantia carnis negatur, XVII, 533. Catholicum et rectum est utrumque sexum in carnis resurrectione sine sexus operibus confiteri, *ibid.* Vera carnis resurrectio sine operibus

carne erit, *ibid.* In virum perfectum qui Christus est resurgemus, 536. Nec post resurrectionem comessuri sumus atque bibaturi vel aliis huiusmodi necessitatibus fungi, 537, 538, 539. Refellit sententia philosophorum qui dicunt nostras animas in corpus ferarum, variorum animalium transire, 1352, 1353. Repugnat hominem cui subjecta sunt animalium genera ceterorum, in subiecto sibi animal meliore sui parte demigrare, 1353. Integritas corporis reparabitur his, quos mare hauerit, bestiae devoraverint, XVI, 1330, 1531. Tandiu suspensa erit resurrectio, quandiu omnes credant praedestinati ad vitam, XVII, 468.

S. HIERONYMUS. — Hoc quod in homine moritur hoc et vivificatur, XXIII, 385. Resurrectionis veritas sine carne et ossibus, sine sanguine et membris intelligi non potest, 282. Aut coronandus in corpore quod caste egit et iuste aut condemnandus in corpore quod voluptatibus iniquitatique servivit, 385. In resurrectione eadem erit corporum substantia, qua nunc utimur, licet auctior gloria, 261. Resurrectionis vocabulum significat non aliud mori, aliud suscitari corpus, 385. Elias et Enoch cum eadem carne sua in coelum translati sunt, 580, 581. In virum perfectum et in mensuram aetatis plenitudinis Christi resurrecturi sumus, XXII, 902.

S. AUGUSTINUS. — Caro resurget ipsa quae sepelitur, XXXVIII, 1192, 1217. Resurgemus omnes in propriis corporibus, XXXIX, 1965, 2175, 2181, 2182, 2192, 2193. In resurrectione caro erit spiritalis et tamen caro, XLI, 763. Erunt tunc corpora spiritalia, manentibus tamen omnibus membris, XXXIII, 550. Membra corporis alia ad usum, alia ad speciem, XXXVIII, 1145, 1146. Nec interiora membra, nec ipsa corda latebunt post resurrectionem, 1145. Resurgent omnes in propriis corporibus ac sexu, XL, 1185. Non sexum sed fragilitatem mutant, XXXIX, 2191. Resurget caro sine defectu, XXXVIII, 1151. Resurgent piorum corpora sine omni vitio, eadem tamen quoad substantiam carnis, XL, 274. In statura et effigie corporis nihil erit indecorum, 295. Terrenum corpus quomodo erit in coelo, XXXVIII, 1140. Facile levabitur in coelum corpus, si non premat spiritum sarcina peccatorum, 1214. Post resurrectionem corpus sumere cibos poterit sed non indigebit, XXXIII, 572. Manducandi potestas, sicut in Christo, non necessitas, XXXVIII, 1159.

Caro hominis quae in alterius cibum carnemque transferit, illi reddetur cuius primitus fuit, XL, 275. Superflua quomodo redibunt ad corpus, *ibid.* Difficultates variae circa quantitatem corporum resurgentium, XLI, 776, 777. In qua magnitudine quisque resurrecturus est, 785. Ad Domini corporis modum omnium mortuorum corpora resurrectura sunt, 777. Resurgent fetus abortivi, sed integrabitur quod nondum erat integrum et instaurabitur quod fuerat vitiatum, XL, 272, 275. Homo bimebris non resurget unus homo sed homines duo, *ibid.* Corpora quibuslibet modis dissipata in integrum restituentur in resurrectione, XLI, 783. Parvuli ante vel post baptismum mortui resurgent, sed plena aetate, XXXIII, 750; XXXVIII, 1140.

S. MAXIMUS Taurinensis. — Hoc corpus quod in sua natura caducum est in integram membrorum suorum soliditatem et in statum pulchritudinis decorisque renovandum, LVII, 945. Sancti, cum resurgent, primigeniam integritatem et gloriam plenitudinem obtinebunt; hac in spe confirmati sumus quia in Christo verum esse hominem cognoscimus, 944, 945.

GENNADIUS Massiliensis. — Resurrectio mortuorum omnium hominum sed una et insimul et semel, LVIII, 982. Non secundum Origenem immutatio erit, id est, aliud novum corpus pro carne, 982 not. 1016. In resurrectione sexus forma non mutabitur, 998. Vir resurget in forma viri, femina in forma feminae, *ibid.* Resurgent etiam abortivi deformati, not. 1015. Resuscitata corpora expertia corruptionis, propriam non amittent naturam, not. 1016. Qui reperientur vivi in resurrectione dicuntur ab eruditis viris, anima manente in corpore, immutandi ad incorruptionem et immortalitatem, 985.

S. PULGENTIUS Ruspensis. — Sexus masculinus aut femineus sicut in creatione fuit, in resurrectione permanebit, LXV, 688, 506. Caro et anima iustorum immutanda sed eadem permanens, 703.

S. GREGORIUS MAGNUS. — Caro nostra post resurrectionem eadem per naturam et diversa futura est per gloriam, LXXV, 1079. Job credidit carnem nostram in integrum statum reducendam, *ibid.* Caro inherendo spiritui servatur in perpetuum; spiritus inherendo carni servatur in Deum, LXXVII, 521. Resurrectionis tempus a Job praevium et praenotatum, LXXVI, 554. Christi resurrectio ad triduum, nostra ad finem mundi dilata, LXXV, 1075.

TAIO Casaraugust. episc. — Erit caro nostra subtilis sed palpabilis quia non amittet essentiam veracis naturae, 985. Erit eadem per naturam, diversa per potentiam, *ibid.*

S. ISIDORUS Hispalensis. — Non erit prima resurrectio iustorum et secunda peccatorum, ut fabula est somniatorum, sed una omnium, LXXXIII, 1230. Eadem caro corruptibilis quae cadit, tam iustorum quam iniustorum incorruptibilis resurget, *ibid.* Qui in fine mundi reperientur vivi, subito ad immortalitatem immutandi sine morte precedente, iuxta multos eruditos viros, *ibid.* Resurrectio in aetate juventutis, quae profectu non indiget, 594. Resurrectio in mensuram aetatis plenitudinis Christi futura, *ibid.*

S. HILDEFONSUS episc. Tolet. — In resurrectione nihil peribit de humana carne, XCVI, 142. Omnipotens Deus mirabiliter atque ineffabiliter, ex toto quo caro constat, illud in resurrectione, mirabili celeritate restituet, *ibid.* Quod sanctorum corpora spiritalia resurgent, non tamen spiritus erunt, 143.

S. JULIANUS episc. Toletan. — Diem resurrectionis nullus hominum noscit, XCVI, 497. In ictu oculi erit resurrectio mortuorum, 503. Errorem sequuntur qui dicunt duas esse futuras resurrectiones, 504. Ad omnes homines pertinebit resurrectio, immutatio vero tantum ad sanctos, *ibid.* Quod non aerium corpus sed caro quam gerimus sine ulla corruptione resurget, *ibid.* In aetate vel statura futuri sunt resurrecturi homines quam habebant tempore juventutis vel quam habuissent si vixissent, 505. Viri et feminae in proprio sexu resurgent. Nulla resurgentes cibi ac potus vel vestimentorum cura sollicitabit, 508. Homo ex quo incipit in matris utero vivere, ex tunc creditur ad resurrectionem ultimam pertinere, 509. Homines qui nascuntur monstra resurrectionem obtinebunt, sed adempta monstri forma, 510. Corpora aliquo modo dispersa vel diversa laniatione truncata integritatem obtinebunt, *ibid.* Utrum cum vitis et deformitatibus impiorum resurgant corpora non investigandum, 515.

ALCUINUS. — Sanctorum resurrectio post Antichristianam persecutionem inducitur, C, 1149. In fine saeculi erit resurrectio non animarum sed corporum, CI, 50.

RABANUS MAURUS. — Ordo exponitur et tempora quando futura est resurrectio mortuorum, CX, 287, 288.

HAYMO Halberstatis episc. — Deus resuscitabit corpora propriis spiritibus animata, CXVII, 600. In proprio resurget unusquisque hominum corpore, *ibid.* Qui vivi reperiantur in fine saeculi subito morientur subitoque resurgent, 775. Velocitas resurrectionis, 772.

REGINO Prumiensis. — Homines in sua propria carne resurgent, CXXXII, 228, 248.

S. ANSELMUS Cantuar. arch. — Homo cum corpore in quo vivit in hac vita restaurabitur, CLVIII, 401, 402. Talis debet restitui qualis futurus erat si non peccasset, 402.

S. BRUNO Signiensis episc. — In generali resurrectione omnium hominum corpora perfecta, omnibusque partibus integra ad clangorem tubae a monumentis resurgent, CLXIV, 595, 596. Hoc asserit contra haereticos negantes corpora futura integra, 595.

HUGO a S. Victore. — Sancti qui adveniente Christo reperientur vivi mira celeritate per mortem ad immortalitatem transibunt, CLXXVI, 601. Resurrectio erit in vera carne, 602. Quia Christus discipulis dubitantibus carnem suam eandem esse ac antea monstraverit, *ibid.* Si in aërio corpore resurrexero, jam non ero ego qui resurgo, 601. Membrorum omnium quocunque modo dissipatorum reformatio promittitur, 605. Resurgent omnes tam magni corpore quam vel erant vel futuri erant juvenili aetate, 605.

ROBERTUS PULUS. — Duo nimirum faciet resurrectio: quae viventibus defuerant, supplebit; quae post mortem quolibet modo dissipata sunt, restituet, CLXXXVI, 985. In resurrectione quaedam resumenda, quaedam relinquenda, 987. Quisque resurrecturus non minus habebit quam decet aut plus, *ibid.* In ea corporis statura resurgent homines quam quisque anno tricesimo suae aetatis aut habuit aut habiturus erat si vixisset, 988.

PETRUS LOMBARDUS. — Resurrectionem futuram Judaei credebant sed eo modo ut ibi haberent et generarent, CXCI, 1689. Fiet resurrectio in summa celeritate, *ibid.* Qui in fine mundi erunt vivi non resurgent, nisi precedente morte, *ibid.* Resurgemus in virum perfectum, ita ut cuique nihil desit, et nihil plus addendum sit, CXCI, 202. Et ea aetate qua Christus resurrexit, 201.

ALANUS ab Insulis. — Corpora nostra a quibus separabuntur animae eadem suscitabuntur CCX, 523.

IV. — *Quæ in corporibus qualitates vel immutationes et quomodo erunt in gloriam justis, damnatis vero in confusionem.*

TERTULLIANUS. — Sancti, in resurrectione, superinduti substantia propria æternitatis; profani vero et qui non integri ad Deum in pœna æque jugis ignis, I, 527. In regno Dei caro reformata et angelificata, II, 652. Post resurrectionem caro habitum angelicum suscipiura est, 854. Ordine meritorum resurgent mortui, I, 854. Omnes ab initio defuncti suscitabuntur et recensentur et reformabuntur pro singulorum meritis, 578. Liberabuntur membra ab officiis suis et necessitatibus, II, 882, 883, 884. Sine concupiscentiis et motibus inordinatis resurgemus, 879. Caro manebit impassibilis, 880. Incorrutibilis, *ibid.*

LACTANTIUS. — Caro post resurrectionem insolubilis erit atque mansura neque cruciatibus neque igne deflectura, VI, 801.

S. HILARIUS Pictav. episc. — Resurrectio erit omnium, sed non omnium erit gloriosa, IX, 468. Christus sanctos conformes gloriæ corporis sui faciet, 469. Resurget omnis caro, sed non omnis demutabitur, 481. Omnis caro redempta in Christo, ut resurgat necesse est, non tamen omnibus gloria et honor est promiscuus resurgendi, 560. Resurrectione demutabuntur tantum qui cum Christo per fidem commortui sunt, 555. Resurrectio impiorum ad pœnam erit, IX, 258. Corpus eorum pulvi et luto comparatum, 258. Et in naturam tantum pœnalis substantiæ reservatum, *ibid.* Os eorum vagum, obtritum, ventilatum, dispersum et inquietum manet, *ibid.* Tum confundetur impius quisque et pudore dedecoris sui et comparatione honoris alieni, 534. Confundendi, non in cœlestia currentes sed ad terrena sua et originalia revertentes, 715. Resurgent terreni et in dedecoris corpore, 744, 745. Resurrectio eorum aque fœtidæ ac terræ liquefactæ comparata, 570. Resurrectio sine demutatione impiorum, salus in nihilum, 560. Plebs sancta, omni corruptione et infirmitate depulsa, superinduta cœlesti honore, 469. Jam non incrementis corporum, escarumque alimentis, infirmitatumque casibus vitæ humanæ demutatio tolerabitur, sed æternitas cunctis quæ naturæ suæ virtute ipsa se continens, id est, quæ se ipsa alai conservetque donabitur 465. Christus, cum rursus per societatem carnis in nobis sit, absorpta morte immortalem vitam æternamque reddet, *ibid.* Habitabimus cœlestem civitatem et Ecclesiam spirituum in Domino fundatorum, 683. Corruptibilia corporum in incorruptionis gloriam erit resurrectio, 286. Itaque resurrectio justorum non ambigenda qui substantiæ angelorum similes erunt, 918. Justorum corpora, lilia spirantia, flos semper efflorescens, 948, 949. Resurrectio gloriosa, nuptiæ, 1061. Quidquid in nobis fiet æternum est, cum beatitudinis sensu, 258. In quo sita illa demutatio corporum, 561. Infirmitas corporum detrahetur, lapsus et lacrymæ, *ibid.* Incorruptio corruptionem devorabit; mortem potestas immortalis absorbet, *ibid.* Resurrectione donati nullius egebunt ad corporis animæque substantiam, 876, 877. Post resurrectionem beatitudo perfecta, sine desiderio, sine timore hostium, sine molestiis, 593, 594, 876. Recte perfecteque viventium merces, ut in novam cœlestemque substantiam, ex hac corruptibilis corporis materia transferantur, 949. Renascamur ideo per novæ natalitatis profectum et in beatam illam ac Deo placentem iteratæ reparationis nostræ speciem reformemur, 286.

S. ZENO. — Duplex forma resurgendi, prima sanctorum qui sub duce Christo in beatitudinem adducentur; secunda impiorum qui destinantur ad pœnam, XI, 582. Caro resurget jam pura, jam libera, jam morte superior, jam cœlestia aspirans, et veritatem quærens, spiritualis desiderans, 583.

S. AMBROSIIUS. — Ordine meritorum resuscitabimur, XVI, 1549. Omnes resurgemus, sed reviviscendi gratia dispar, dispar conditio, 1541. Flos resurrectionis immortalitatis est, flos resurrectionis incorruptio est, 1529. Ea requies est expetenda cui futuræ resurrectionis voluptas perpetua succedet, ubi nulla criminum series, nulla illecebra delictorum, 1551. Ad clarificationem, justî omnes in resurrectione transformabuntur, XVII, 554. Mors de terra est, resurrectio vero de cœlis, si tamen immutetur ad gloriam, 295. Impii resurgent sed ad hoc ut pereant, 271. Sancti vero immutabuntur in claritate, *ibid.* Merito dissimiles erunt in gloria, 268. Resurrectionis tempore omnia vincula solventur diaboli, et triumphus omnis illius jam non existet, XIV, 1082. Jam nunc renovemur in gratia, ut renovata caro sumat fulgorem lucis æternæ, XVI, 1549.

ZACCHÆUS Christianus. — Divinæ clementiæ species reparare placuit, ut bonorum corpora splendor exornaret et malorum confusio deformitatis obscuraret, XX, 1092. Justî in gaudia æterna surgent; multiplicatum perinde supra solem ex Dei conspectu, lumen infundet, 1091. Secundum diversos justitiarum gradus, splendorem solis habituri sunt, *ibid.* Ita singuli indeptæ felicitatis honoribus perfuerunt, ut nec altior efferatur, nec spernatur inferior, *ibid.* Manebit perpetuo blanda temperies, et inestimabilia illius beatitudinis gaudia, præteritorum recordatio nulla vexabit, 1095. Etiam si præsentis mundi usum abolitio futura non tolleretur, transisse tamen gaudeant justî potius quam dolerent, *ibid.* Quid illis splendor cœlestium dignitatum, quid æternarum divitiarum habituræ sint gratiæ? 1164, 1165. Hoc certum accipias nil illis necessarium, nil defuturum, sed omnium omnibus Deus lætitiarum inestimabilem novitate generabit quod dignum præsentis suæ possessione judicetur, 1165.

S. HIERONYMUS. — Resurrectio mortuorum incorruptibilis et jugiter permanens erit, XII, 827. Similitudo ad angelos, non hominum in angelos demutatio, sed profectus immortalitatis et gloriæ est, XXIII, 582. Sanctus et peccator erunt simili resurrectione perfecti, nec inter se variabunt tempore, sed alius ad præmia, alius ad supplicia pertrahetur, XXIV, 616. In eo peccator maledictus erit quod incorrupto corpore pœnas patietur æternas, 616.

S. AUGUSTINUS. — Resurgens caro commutabitur et fiet ipsa corpus cœleste et angelicum, XXXVIII, 1217. Et corpus spiritale, 1142. Corpus nostrum quomodo post resurrectionem futurum spiritale, XXXIII, 628; XXXV, 2061, 2062; XL, 674. Corpus in spiritum esse mutandum nonnulli putant, XXXIII, 618. Qui putant tunc corpus spiritale fieri, cum mutatur in spiritum, refelluntur, 943. Opinionem hanc quæ sequantur in commoda, 619. — Putat Augustinus, etsi non plena fiducia, corpus tum spiritale dicendum, ob ineffabilem quamdam facilitatem, 629. Resuscitatum hoc corpus mortale transfertur in habitudinem angelicam et in cœlestem qualitatem, XXXVII, 1682. Corporum spiritualium qualitates, Augustino velut indubitatæ, quod detracta sit eis mortalitas, corruptio, ponderis gravitas, XXXIII, 625.

Corpus sanctorum post resurrectionem immortale, XLIV, 115. Omnes incorrupti resurgent, sed ex his etiam justî immutabuntur in illam incorruptelam, cui omnino nulla posset nocere corruptio, XXXIII, 947. Corpus sanctorum post resurrectionem erit omnino incorruptibile, omnino immortale, omnino ad movendum agile et facile, XXXVIII, 1137. Stabilitas corporum post resurrectionem, XXXII, 605. In beatorum corporibus erit claritas, et diversa species claritatis quia diversa sunt merita charitatis, XXXVIII, 1138. In beatorum corporibus pulchritudo erit, omnibus absoluta, 1146. Resurrectione vita nostra similis angelorum erit, carens operationibus corruptionis et indigentia, 1623, 1631. Nihil resistet spiritui nostro, XXXVII, 1688. Corpus cœleste, Christi instar, clausis ostiis poterit domum intrare, XXXVIII, 1264. Credere debemus talia corpora nos habituros, ut ubi velimus, quando voluerimus, ibi simus, 1140, 1145. Totius hominis in melius commutatio resurrectione perficienda, XL, 193, 194. Corpus melius erit post resurrectionem quam fuit primorum parentum in paradiso, XXXII, 601.

Resurrectio corporis alius in bonum, alius in malum, S. Augustinus, XXXVIII, 709; XXXVII, 1672; XXXIV, 114. Non ad passiones dolorum, sicut impii, resurrecturi sumus nec ad gaudia carnalium desideriorum, XXXVIII, 1059. Resurgent mali incorrupti integritate membrorum sed corrumpendi dolore pœnarum, XXXIII, 947. Erit corporum quædam firmitas, sed firmitas corruptibilis, *ibid.* Quomodo erunt incorruptibilia, si dolebunt; aut quomodo corruptibilia, si mori non poterunt, XL, 275. In resurrectione distabit gloria meritorum, XXXIII, 947. Post resurrectionem totus homo deificatus inhærebit incommutabili veritati, 909. Perfruetur hac primum felicitate, ut incipiat nec velle ultra peccare, nec posse, XXXIX, 1961. Cessante omni miseria, omni mœnore, totum innocentia, totum felicitas possidebit, *ibid.* In pectoribus hominum, charitas angelorum quibus admisti homines, jam cœlesti recepta carne, sine carnis infirmitate fulgebunt, *ibid.* Nullum ulterius patientur de sempiterna Domini sui virtute fastidium, nullum sub perenni laudum suarum exultatione defectum, *ibid.*

S. PROSPER Aquitanus. — Resurrectio generatio dicitur quæ sanctos ad incorruptionem beatæ æternitatis creavit, LI, 414.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS — A gloria angeli refertur

species nostrae resurrectionis, LII, 411. Homo restituetur ipsa corporis angeli claritate, 419. Ibi caro possidebitur a spiritu, non caro spiritum possidebit, ubi deperit corruptio, culpa, crimen, 523. Innocui resurgentibus, terror et mors impios possidebunt, 419. In resurrectione sancti videbunt quidquid est divini luminis, honoris et gloriæ, 664, 665. Tunc laborans messor quod in semine non videt, videbit in messe, et qui in sulco deflet, gaudebit in fructu, 514. Resonet ergo in ore nostro resurrectio semper, semper resurrectio ad nostræ mentis transmittatur auditum, 523. Orandum ut nos moriamur vitiis, sepeliatur temporalibus pompis ut æternitati resurgamus in Christo, 431, 432.

S. NICETAS episc. Aquil. — Resuscitata corpora sanctorum amplius jam mori non metuant, LII, 872. Vivent cum Christo in cælo, hæc spes propter quam nascimur, credimus et renascimur, 875. Sit animus semper in cælo, spes in resurrectione in promissione, 874.

PATRICIUS Hibernorum apost. — Post resurrectionem electis trina visio: corporalis, qua corpora cernuntur; spiritalis, qua similitudines corporum in spiritu et non fallaci phantasia inspicunt; intellectualis qua puro mentis oculo in Spiritu Deum videbunt et suas animas, et virtutes intimas et spiritus angelicos, LIII, 838.

S. MAXIMUS Taurinensis. — Iusti habebant carnem sine terra, corpus sine doloris sensu, animam sine metu, vitam sine fine, ætatem sine tempore, lucem sine morte, beatitudinem sine fine, LVII, 945. Resurrectio iustis in præmio est, 596. Infideles vero, et peccatores, et qui Dei præcepta non faciunt, ad hoc resurgere debent, ut immortalis eorum facta caro æternis incendiis deputetur, 777, 778.

GENNADIUS Massiliensis. — Eadem caro corruptibilis iam iustorum quam iniustorum incorruptibilis resurget, LVIII, 982. Quæ poenam sufferre possit pro peccatis, vel in gloria æterna manere pro meritis, 983.

JULIANUS Pomerius. — Incorruptio et immortalitas dabitur corporibus miserorum, nec ipsos consumet immortalis poena, sed puniet, LIX, 420. Beata incorruptione et immortalitate iustorum corpora donabuntur, ut et ipsi in gloria et in ipsis gloria æterna permaneat, 420. Post resurrectionem, corporales oculos nihil visibilibus creaturæ latebit, quia incorruptibilium corporum visus utique incorruptibilis erit, *ibid.* Humanæ substantiæ ad Conditoris sui similitudinem sublimatæ, omnia bona quæ naturaliter peccato corrupta sunt, reparabuntur in melius, 422. Corporibus immortalitate donatis auferenda est tarditas, non integritas; necessitas, non voluntas, ut ibi sine temporis mora aut ponderis sui sint ubi esse voluerint, 427. Futura vita creditur beate sempiterna et sempiternæ beatæ, ubi est certa securitas, secunda tranquillitas, felix æternitas, æterna felicitas, 420. Humana natura sui gloriam Conditoris et suam perfecte beatificata visura est, 427.

S. FULGENTIUS Ruspensis. — In resurrectione immutabuntur iusti non vero iniusti, LXV, 688. Corporibus impiorum non auferetur corruptio et ignobilitas et infirmitas in quibus seminantur, 688. Diversi gradus gloriæ in resurgendum corporibus, 807. Primus gradus ad virginem, secundus ad continentem, tertius ad conjugatos ostenditur, 507, 508. Iusti in retributione. Angelis æquales futuri, 283. Corpus spiritale erit, non quia ipsum corpus spiritus erit, sed quia, vivificante Spiritu, immortale atque incorruptibile permanebit, 702.

S. GREGORIUS MAGNUS. — In resurrectione erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentiae, sed palpabile per veritatem naturæ, LXXV, 1077. Ad gloriam resurrectionis tota intentione festinandum, LXXVI, 1204.

TAIO Cæsaraugust. episc. — In resurrectione electi omnes a reprobis divisi gaudebunt, LXXX, 987. Iniqui omnes n' tione extrema percussi confundentur, 987.

S. HILDEFONSUS episc. Tolet. — Reproborum corpora resurgent quidem, sed cum vitiis et deformitatibus suis perenniter punienda, XCVI, 145. Sancta corpora in diversitate sua, hoc solum quod decebit habebunt, *ibid.*

JULIANUS episc. Toletanus. — Quam subtiliores in resurrectione motus corporis, XCVI, 520. Post resurrectionem ea visione Deum videbimus qua nunc eum angeli vident, 522. Oblivionem pariter et recordationem habebimus, *ibid.* Libertate nullo plus firmiori quam in hac vita, omnes sancti usuri sunt, *ibid.* Existet diversitas meritorum et præmiorum, in qua tamen nullus sit alii invidus, 523.

ALCUINUS. — Corpus resurget incorruptione atque immortalitate vestitum, CI, 52. Quamvis caro non sit spiritus non tamen carnalibus subiacebit vitiis, *ibid.*

JONAS Aurelian. episc. — Resurgent iusti et iniusti, sed iusti ut immutentur; iniusti vero de corruptione ad perpetuam et ineffabilem corruptionem, CVI, 268. Omnibus satagendum ut resurrectio nobis ad gloriam non ad opprobrium proveniat, 269.

RABANUS Maurus archiep. Mongunt. — Qui gloria resurrectionis innovati, sine ullo mortis metu, sine ulla labe corruptionis, perpetua Dei visione fruuntur, CX, 289. Sancti in resurrectione scient plenius, quid boni contulerit Dei gratia, 144. Resurgent et impii unusquisque cum sua carne, ut cum diabolo et angelis ejus puniantur, CX, 144. Diversitas et qualitates corporum in resurrectione futura, 410, 411, 412. Si tanta est consolatio resurrectionis, pereat contritatio mortuorum, 131.

HAYMO Halberstensis episc. — Iustorum dotes gloriosiores; damnatorum vero ignominiosissima deformitas, CXVII. Post resurrectionem humana creatura ita perfecta erit ut in melius aut deterius ultra mutari non possit, CXVIII, 881. Aliquid secretorum non latebit perfecte beatos, CXVIII, 881. Electorum incorruptibilitas, libertas et beatitudo, 882. Incorruptorum gloria corporum quam maxime emitebit, 881. Tanta erit futuræ lucis splendor, quantum corporeus ferre non possit aspectus, *ibid.* Electi cunctos bonos recognoscent, *ibid.* Electi gloriosi elebuntur ad superna cum Domino, reprobi vero remanebunt in imis inferni partibus, CXVII, 772.

ATTO Vercellensis episc. — Qualitates corporum gloriose, CXXXIV, 404, 405. Varia erunt resurgentium merita, 405.

LANFRANCUS Cantuariensis arch. — In resurrectione mortuorum distabit gloria meritum, CL, 211. Iusti immutabuntur in incorruptelam, quia regnum Dei incorruptela, 215. Iniusti incorrupti quidem erunt integritate membrorum, sed corrumpendi dolore poenarum, 215.

S. BRUNO Carthusianorum institutor. — Tuba in resurrectione invitabit sanctos ad palmam, impius deteret ad poenam, CLIII, 409. Vere resurgemus impassibiles, *ibid.* Licet omnes resurgant, diversificabuntur tamen in gloria resurrectionis, 211. Dotes corporis in sanctis mirificæ, 211, 212.

S. ANSELMUS Cantuar. arch. — Quod magnam velocitatem habuerint corpora in resurrectione, patet ex verbis Apostoli in *ictu oculi*, CLIX, 589. Animos non tardiores vel graviores corpora efficiunt, 590. Libertas et impassibilitas electorum, 590, 591.

GODEFRIDUS abbas Admontensis. — Post resurrectionem glorificabitur corpus, CLXXIV, 665, 935. Si corpus, quale nunc portamus, Dominus restitueret, nullum gaudium nobis imo magis luctum ejus receptio conferre posset, 935. Tanta libertate et gloria remunerabitur anima, ut ubicunque ipsa voluerit, absque impedimento statim adfuerit corpus, 291, 315.

HUGO a S. VICTORE. — Resurgent sanctorum corpora sine ullo vitio, sine ulla corruptione, onere, difficultate, CLXXVI, 604. Quam celeritatem et facilitatem possidebunt, 604. Concordia carnis et spiritus post resurrectionem, 605. Non inquirendum est quomodo erit in reprobis corpus incorruptibile si dolere poterit; aut quomodo corruptibile si non poterit, 605. Vana philosophorum argumenta de agilitate corporum, quia nunquam explicabunt quantum distat corpus inter præsentem statum et immortalitatem futuram, 606. Insuper omnipotentiae Dei contradicunt, *ibid.*

HERVÆUS Burgidolensis monachus. — In resurrectione diversæ gloriæ sanctorum, CLXXXI, 987, 988. Aliter enim ibi lucebit virginitas, aliter lucebit castitas conjugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas, *ibid.* Sic unusquisque apparebit qualis meriti fuerit, 987. Iniusti habebunt incorruptionem carnis in qua doleant, non in qua moriantur, 994. Iusti vero incorrupti et transformati, 994, 995.

S. BERNARDUS Clarnævallis abbas. — Caro seminata in morte refloreat in resurrectione, CLXXXII, 979. Septem dotes erunt in corporibus sanctorum pulchritudo, velocitas, fortitudo, libertas, sanitas, voluptionis et diuturnitas, CLXXXIV, 355. Fuse explicantur, 356, 357, 358. His dotibus contrarios defectus habebunt damnati, 363, 364.

ROBERTUS PULLUS. — In transfiguratione exemplum futuræ nostræ claritatis Christus ostendit, CLXXXVI, 988. Sancti alii aliis erunt in resurrectione præstantiores, 989. Qualitates illorum, 989, 990. Levitas magna corporum quæ in nube ascendent, de diversis mundi partibus ventientia, 990.

PETRUS Blesensis. — In resurrectione, corpus mortale, animale, ignobile terrenum et luteum configurabitur corpori claritatis Christi.

CXXXIV.

INDEX DE JUDICIO UNIVERSALI ET ULTIMO.

DIVISIO.

I. De judicio in genere et de certitudine illius. — II. De nominibus et figuris judicii. — III. Errores de ultimo judicio. — IV. De tempore et loco judicii. — V. De circumstantiis judicii precedentibus. — VI. De iudice et de qualitatibus adventus illius. — VII. De diversis ordinibus qui erunt in judicio seu, aliis verbis, de iis qui sunt iudicaturi, iudicandi ac etiam non iudicandi. — VIII. De modo et qualitatibus judicii, de sententia iudicis necnon de rebus quæ illam subsequuntur. — IX. Appendix, seu quæstiones quædam ad iudicium pertinentes.

I. — De judicio in genere et de certitudine illius.

Tertulliani liber de Spectaculis, I, 661. Ejusdem Apologeticus, *ibid.*, 523. Ejusdem, libri adversus Marcionem, II, 523. — Incerti auctoris carmina, *ibid.*, 1090. — S. Hilarii tractatus in Psalmos, IX, 362. — Tichonii Afri liber de septem regulis XVIII, 17, 18. — C. V. Aquilini Juvenci Evangelicæ Historiæ liber IV, XIX, 302. — Sulpicii Severi Epistola ad sororem suam, XX, 223. — Rufini Aquileiensis presbyteri commentarius in symbolum, XXI, 369 et seqq. — S. Hieronymi commentarius in Ecclesiasten, XXIII, 1040, 1041. Ejusdem operum Mantissa. Regula monachorum, XXX, 417. — S. Augustini in Joannis Evangelium tractatus, XXXV, 1771. Ejusdem enarratio in Psalmos, XXXVI, 117, 944, 945; XXXVII, 1235. Ejusdem, sermo xxi, XXXVIII, 151; XXXIX, 1846, 2153, 2207, 2209, 2210; XL, 189, 303, 774; XLI, 342, 346, 637, 662, 683, 699. — S. Petri Chrysologi sermones, LII, 364. — Salviani Massiliensis presbyteri de gubernatione Dei, lib. I, LIII, 33. — S. Patricii confessio, *ibid.*, 802. — S. Maximi Taurinensis homilia de secundo adventu Christi, LVII, 223. — D. Euyppii thesaurus ex S. Augustini operibus, LXII, 132. — Vigili Tapsensis de Trinitate, lib. XI, *ibid.*, 302. — S. Eleutherii Tornacensis episcopi sermones, LXXV, 83. — S. Fulgentii de virtute prædestinationis, lib. III, *ibid.*, 667. Ejusdem de fide liber unus, *ibid.*, 702. Ejusdem contra Fabianum fragmenta, *ibid.*, 750. — Facundi episcopi epistola, LXVII, 872. — Fulgentii Ferrandii epistolæ et opuscula, *ibid.*, 941. — S. Cassarii homilia, *ibid.*, 1073. — Victoris episcopi evangelicarum harmoniarum interpretatio, LXVIII, 334. Ejusdem commentaria, *ibid.*, 692. — S. Gregorii Turonensis Historia Francorum, LXXI, 193. — De Vitis Patrum, lib. I, LXXIII, 472, 860. — S. Gregorii papæ moralium libri, LXXV, 585; LXXVI, 202, 698, 1203, 1148. — Aluli expositio Veteris et Novi Testamenti, LXXIX, 1175. — S. Columbani instructiones, LXXX, 246. — Venantii Fortunati Miscellanea, LXXXVIII, 322. — S. Aldelmi fragmentum de die judicii, LXXXIX, 298. — S. Bonifacii Moguntini archiepiscopi sermones, *ibid.*, 843, 854. — Bedæ Venerabilis. De die judicii, XC, 575. Ejusdem Dubia et Spuria, XCIII, 530, 534. Ejusdem hymni de die judicii, XCIV, 557, 635. — Petri diaconi homiliarius, XCV, 1474. — S. Hildefonsi liber de virginitate, XCVI, 85. — B. Alcuini abbatiss opera exegetica, C, 1151. — Theodulfi liber de ordine baptismi, CV, 227. — Candidi opusculum de Passione Domini, CVI, 80, 81. — Rabanus Maurus, t. CVII, 809, 995, 1096. — Rabani Mauri commentarium in Ecclesiasten, CIX, 1049. Ejusdem homiliæ, CX, 529. Ejusdem descriptio judicii extremi, *ibid.*, CXII, 720. Ejusdem de adventu Christi carmen, *ibid.*, 1618. Haymonis expositio in epistolas S. Pauli, CXVII, 694. Ejusdem enarratio in Zachariam, *ibid.*, 292. Ejusdem homiliæ, CXVIII, 18, 203. — Joannes Scoti liber de divisione naturæ, CXXII, 873, 980. — Ratramnus Corbeiensis. De fide Phariseorum ad iudicium, CXXI, 510. — Remigii Antissiodorensis enarrationes in Psalmos, CXXXI, 172. Ejusdem homilia, *ibid.*, 865. Ralherii Parænesis, CXXXVI, 390. — S. Odilonis credulitas, CXLII, 1036. — S. Petri Damiani carmina et preces, CXIV, 979. Ejusdem sententiæ scripturarum de die judicii, *ibid.*, 739. Othloni versus de die judicii, CXLVI, 288. — Samuelis Marochiani liber de adventu Messie præterito, CXIX, 347. — Guimundi confessio de S. Trinitate, *ibid.*, 1499. — Radulphi

Ardentis homilia de secundo adventu, CLV, 1572, 1678. — Vernerus abbas. De adventu Domini, CLVII, 756, 761. — D. Ivonis decreti, pars I, de fide, CLXI, 74. — Guillelmus de Campellis. De fide catholica, CLXIII, 1072. — Rupert opera, CLXVII, 1298. — Ven. Hildeberti sermones, CLXXI, 548. — Honorii Augustodunensis elucidarium, CLXXII, 1165, 1166. — Ven. Godefridi homiliæ dominicales, CLXXIV, 66. — Hugonis a S. Victore in Joëlem adnotationes, CLXXV, 366, 799. — S. Bernardi epistolæ. De judicio, CLXXXII, 74, 101. — Zacharias Chrysopolitanus episcopus, CLXXXVI, 578. — Ernaldi liber de cardinalibus operibus Christi, CLXXXIX, 1667. — Petri Venerabilis sermones, *ibid.*, 964. Ejusdem de adventu Christi carmen, *ibid.*, 1015. — Gerhohi commentarium in Psalmos, CXCIV, 405. — Richardi S. Victoris exegetica, CXCVI, 815. — Garnerii Lingonensis sermones, CCV, 770. — Thomæ Cisterciensis et Joannis Algrinti commentarium in Cantica canticorum, CCVI, 524. — Petri Blesensis sermones, CCVII, 868. Ejusdem versus sibyllæ vatis de ultimo Christi adventu, *ibid.*, 870. — Innocentii III papæ sermones, CCXVII, 811 et 742.

II. — De nominibus et figuris judicii.

Judicii severitas arcu significata, S. Hilarius, IX, 371. — Judicium Dei significatur in vultu, *ibid.*, 803. — Dies judicii dies malus dicitur, S. Hieronymus, XXIV, 791; XXVI, 179. — Dies judicii insanabilis dies, *id.*, XXV, 959. — Judicium cur dictum arcus extensus, S. Augustinus, XXXVI, 717. — Judicii dies per caminum exprimitur, *id.*, XXXVII, 1362. — Clibanus ardens et fumans figura judicii, *id.*, XXXIX, 1746. — Vox avium strepitum paulo antequam lux emicet figura est nostri judicii, Aurelius Prudentius, LIX, 778. — Dies judicii dies magnitudinis, S. Fulgentius, LXV, 512. — Dies judicii temporibus Noe et Loth assimilatus, Victor Capuanus episcopus, LXVIII, 534. — Cur Psalmista tam frequenter dicit diem judicii diem malam? Aurel. Cassiodorus, LXX, 296. — Judicium cur tempestas dictum? *ibid.*, 550. — Dies judicii tempestati comparatus, *ibid.*, 599. — Judicii dies dicitur porta regni, S. Gregorius, papa, LXXV, 734. — Mane diem judicii significat, *ibid.*, 836, 1155; LXXVI, 57. — Judicium dictum dies furoris Domini, LXXV, 1101. — Cur nox appellatum, LXXVI, 54. — Cur extremum judicium nomine arcus significetur, *ibid.*, 133. — Judicium appellatur fulmen, *ibid.*, 723. — Per octavum numerum dies judicii designatur, *ibid.*, 1050. — De variis nominibus judicii, *ibid.*, 1121. — In igne terror judicii exprimitur, *id.*, LXXIX, 143. — Media nox, quando clamor factus est, significat diem judicii, Anonymus VI sæculi, LXXXVIII, 1074. — Judicium per diluvium designatum, Bedæ Venerabilis, XCI, 86. — Quid significatur per caliginem et clibanum ignis post occasum solis factum? *ibid.*, 158. — Mane diem judicii significat, *ibid.*, 204. — Dies judicii dies extremus retributionis dictus, XCII, 435. — Dies ille subitaneo vel diluvii vel ignis sodomitici adventui comparatus, *id.*, XCIII, 77. — Dies judicii dies secunda resurrectionis, *ibid.*, 489. — Dies judicii dies octava dicitur, *ibid.*, 511. — Sententia judicii calix dicta, *ibid.*, 881. — Dies judicii dicitur dies visitationis, Smaragdus, XII, 359. — Dies judicii dies aznitionis, Rabanus Maurus, CIX, 965. — Ultimi judicii conclusio ap e ventus turbinis dicitur et cur? *id.*, XL, 504. — Mane extremum judicium significat, *id.*, III, 686. — Dies judicii dies iræ et revelationis, *ibid.*, 1309. — Dies judi-

cii octavus intelligi potest, Walafridus Strabus, CXIV, 335. — Judicium vocatur dies, Haymo Alberstatensis episcopus, CXVI, 320. — Dies iudicii dicitur tempus malum, *ibid.* — Judicium dicitur dies generationis et generationis, *ibid.*, 393. — Dies iudicii dicitur interfectionis dicitur, *ibid.*, 869. — Dies iudicii dies ultionis dicitur, *id.*, CXVII, 68. — Dies iudicii dies Domini est, *ibid.*, 100. — Josphat interpretatur Domini iudicium, *ibid.*, 105. — Dies iudicii dies malus dicitur, *ibid.*, 117. — Dies iudicii dies tribulationis dicitur, *ibid.*, 170. — Ultio dies iudicii appellatur ira Dei, *ibid.*, 375. — Dies iudicii dies irae et revelationis, *ibid.*, 382. — Dies adventus vocatur iudicii dies, Atto Vercellensis episcopus, CXXIV, 294. — Dies iudicii dicitur dies tribulationis vel retributionis, Adalgerus, *id.*, 918. — Dies iudicii dies malus, S. Bruno Heribipolensis, CLXII, 174. — Dies iudicii tempestati comparatus, *ibid.*, 314. — Dies iudicii diluvium dicitur, S. Bruno Carthusianorum institutor, CLII, 761. — Dies iudicii cur dictus dies generationis et generationis, *ibid.*, 922. — Octonario numero dies iudicii designatur, S. Anselmus, CLVIII, 638. — Dies iudicii dicitur tempus malis praeparatum, S. Bruno Astensis episcopus, CLXIV, 823. — Dies iudicii dies malus dicitur, et cur? *ibid.*, 840. — Judicium finale in incendio Sodomorum figuratum, Rupertus, CLXVIII, 872. — Adventus secundus Christi furi comparatur, *id.*, CLXVII, 625. — Adventus ille figuratur per angelum tenentem gladium evaginatum, *ibid.*, 1018. — Dies iudicii est aestas, Hildebertus, CLXXI, 836. — Quare dies iudicii dies irae dicitur potius quam misericordiae, Hugo de S. Victore, CLXXV, 417, 505. — Quomodo apostolus tempus adventus Domini vocet diem? *ibid.*, 590. — Dies iudicii dies irae et dies revelationis iusti iudicii, Hervaeus, CLXXXI, 620. — Dies iudicii dies Domini dicitur et cur? *ibid.*, 842. — Dies iudicii dies tribulationis, *ibid.*, 843. — Dies Domini dies iudicii, Petrus Lombardus, CXCI, 1538. — Judicium dicitur tempestas, *ibid.*, 476. — Iudicii tempus dies irae dicitur, *ibid.*, 1341. — Venti nomine concussio extremi iudicii designata, Garnerius, CXCI, 65. — Iudicii divini terror per ventum turbis expressus, *ibid.*, 60. — Iudicii divini excitatio per fulgur designata, *ibid.* — Fulminum nomine tremens iudicii sententia exprimitur, *ibid.*, 62. — Iudicii extremi animadversio, nix, *ibid.*, 63. — Ventura ira, animadversio extrema ultionis, *ibid.*, 129. — Fluvii nomine, ignis extremi iudicii designatur, *ibid.*, 291. — Torrentis nomine, ignis extremi iudicii designatur, *ibid.*, 297. — Gladii nomine futuri iudicii sententia designatur, *ibid.*, 323. — Arcus nomine dies iudicii expressus, *ibid.*, 324. — Mane nomine adventus Christi designatur, *ibid.*, 368. — Iudicii extremi dies, aestas, *ibid.*, 388. — Octonario numero dies aeterni iudicii designatur, *ibid.*, 450. — Cur dies iudicii dicatur octavus, Gerbodus, *id.*, 707. — Furoris nomine supremi iudicii commotio intelligitur, *ibid.*, 716. — Dies iudicii dies irae et revelationis, *id.*, CXCI, 259. — Quid significat nomen iudicii, Eckbertus, CCXV, 61. — Dies iudicii dicitur dies Domini, *ibid.*, 65. — Dies iudicii dies Domini dicitur, Alfredus, *id.*, 395. — Iris significans iudicium et cur, Richardus de S. Victore, CXVI, 747. — Quae sit causa cur Christus adventum suum fulguri potius quam radio solis comparavit, *ibid.*, 1186. Judicium per arcum iugatur, Alanus de Insulis, CCX, 205.

III. — Errores de ultimo juicio.

Dositheus, Judæus genere, non futurum judicium de lege atque prophetis expectans, S. Philastrius, XII, 1118. — Samaritani judicium futurum non expectant, *ibid.*, 1120. — Marcion, genere Ponticus, Christum judicem esse omnium negans, *ibid.*, 1162. — Proclianites Christum in carne venisse negantes, resurrectionem et judicium non credunt, *ibid.*, 1171. — Floriani sive Carpocratiani judicium negant, *ibid.*, 1172. — Manichæi judicium non sperant, *ibid.*, 1176. — Symmachiani illud etiam negant, *ibid.*, 1177. — Ariani negant Spiritum S. scire diem judicii, S. Ambrosius, XVI, 690. — De his qui in novissimo judicio propter intercessionem SS. neminem hominum putant esse damnandum, S. Augustinus, XII, 752. — Hæresis Gnotharum, Rabanus Maurus, CVII, 576. — Errores de loco judicii, Joannes Scotus, CXXII, 996. — De Felicianæ hæresi, S. Paschasius Radbertus, CXX, 826.

IV. — De tempore et loco judicii.

Adventus Christi cur in fine seculorum? Arnobius, V, 952. — Quando fiet iudicium? Lactantius, VI, 1092. — De loco iudicii, S. Hieronymus, IX, 1056. — Quando erit gloriosus Christi adventus, *ibid.* — Dies novissimus cur necini cognitus, *ibid.*, 1057. — Filius nescit diem iudi-

— Percussio Antichristo non continuo dies iudicii securus esse credendus est, Hincmarus, CXXV, 280. — Status ut Judaicus populus in Redemptorem crediderit, idem Redemptor ad iudicium apparebit, S. Petrus Damianus, CXLV, 1015. — Quo loco erit iudicium? Wernerus abbas, CLVII, 748. — Qua hora fiet iudicium, *ibid.*, 750. — De incertitudine temporis iudicii, S. Anselmus Cantuariensis, CLVIII, 603. — *De die autem et hora nemo scit*, Anselmus Scholasticus, CLXII, 1455. — Sicut dies diuini improvisus erit adventus Filii hominis, *ibid.* — Iudicium finale erit tempore quo homines ferventiore voluptate detinebuntur, Rupertus, CLXVII, 350. — Iudicium finale erit improvisum, *ibid.*, 625, 1216, 1510. — Iudicium finale fiet in valle Josaphat, et quare? *id.*, CLXVIII, 245. — In valle Josaphat erit iudicium, Honorius Augustodunensis, CLXXII, 778. — Adventus Christi ultimus quando erit? Hugo de S. Victore, CLXXVI, 597. — Iudicii diem Christus ignoravit scientia experimentalis, S. Bernardus, CLXXXII, 947. — Iudicii diem angeli prorsus ignorant, *ibid.*, 1045. — De loco iudicii, Robertus Pullus, CLXXVI, 1001. — Quare non expedit apostolis nosse diem iudicii? Odo, CLXXXVIII, 1655. — Iudicium quando futurum, Petrus Lombardus, CXCI, 105. — Diem iudicii quo sensu nescit Filius? *ibid.* — De tempore iudicii, *id.*, CXII, 316. — De loco iudicii, *ibid.*, 956. — De loco iudicii, Magister Bandinus, CXCI, 1111. — Cur Filius dicit se nescire qua hora sit venturus, Gerhobus, CXIII, 753. — Quæ sit causa dilationis iudicii? Aelfredus abbas, CXCIV, 416. — Solus Pater novit diem iudicii, Petrus Comestor, CXCVIII, 1611. — De loco iudicii, S. Martinus Legionensis, CCVIII, 58. — Iudicii diem ignorant sancti, Alanus de Insulis, CCX, 574.

V. — De circumstantiis iudicii præcedentibus.

De temporibus postremis, Lactantius, VI, 769. — De mundi vastatione, *ibid.*, 784. — Adventum Christi novissimum qui præventuri sunt, S. Hilarius, IX, 1052. — Adventus Christi iudicium, *ibid.*, 1053. — Enoch et Elias ultimo tempore futuri sunt apostoli, S. Ambrosius, XVII, 204. — De signo adventus Domini, Tichonius Afer, XVIII, 18. — De adventu Eliæ ante iudicium, Aquilinus Juvencus, XIX, 244. — De circumstantiis quæ iudicium præcedent, *ibid.*, 491. — Iudicium Domino lugubre mundum immuet, S. Hieronymus, XXII, 554. — De abominatione desolationis, *ibid.*, 1014, 1015. — Signum Domini adventus, *id.*, XXVI, 177. — De abominatione desolationis, *ibid.* — Ex signis possumus extremum mundi tempus conjicere, S. Augustinus, XXXIII, 905, 909. — De abominatione desolationis, *ibid.*, 915. — Mala quæ extremum Domini adventum præcessura sunt bonis et malis non erunt communia, *ibid.*, 918, 919. — De signis iudicii, *id.*, XXXV, 1527. — Persecutio per Antichristum ventura, violenta et fraudulenta erit, *id.*, XXXVI, 128. — Antichristus totam nequitiam et impietatem quam omnes pseudoprophetae inchoaverunt, impleturus est, *ibid.*, 127. — De adventu Eliæ ante iudicium, *id.*, XLI, 705. — De adventu Eliæ ante iudicium, D. Eugypius, LXII, 785. — Quantus pavor iniquorum iudicio Dei appropinquante, S. Gregorius papa, LXXV, 785. — Antichristi sæva persecutio, *ibid.*, 1055 et LXXVI, 649, 658. — Extremi iudicii signa prævia, *id.*, LXXVI, 210, 1078. — Cum cœperit impleri quod dictum est: *Sol obscurabitur et luna non dubit lumen suum*, etc., quæ mens erit hominis æterni iudicii sententiam non formidantis, *ibid.*, 802. — Elias adventum Christi iudicis præveniet, *ibid.*, 1100. — Ultima tribulatio multis tribulationibus prævenietur, *ibid.*, 1259. — De tuba novissima, *id.*, LXXIX, 674. — De adventu Eliæ, *ibid.*, 1189. — De tribulatione magna quæ præcedet iudicium, *ibid.*, 1195. — Si gravis fuit persecutio in initio fidei quanto magis in fine, S. Columbanus, LXXX, 282. — De temporibus Antichristi, Tais Cesaraugustanus, *id.*, 978. — De temporibus Antichristi, Beata Venerabilis, *id.*, 573. — De persecutione magna et de signis quæ præcedent iudicium, *ibid.*, 1186. — In fine sæculi tanta erit tribulatio ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi, *id.*, XCI, 58. — Sidera in die iudicii videbuntur obscurari non diminutione suæ lucis accedente, sed superveniente veræ lucis claritate, *id.*, XCII, 104. — De rebus quæ iudicium anteverient, *ibid.*, 588, 589. — De novissima tuba, *id.*, XCIV, 159. — Iudicii signum, Paulus diaconus, XCV, 1474. — De terrore visionis diaboli, cum sublatus fuerit ut ad iudicium adducatur, S. Julianus, XCVI, 500. — De rebus quæ iudicium prævenient, Heterius et S. Beatus presbyter, XCVI, 977. — Judæi, Eliæ et Enoch prædicantibus, ante pedes Christi adoratori venient, Alcuinus, C, 1112. — De septimo angelo tuba cecidente, *ibid.*,

1151. — De rebus iudicium præcedentibus, *id.*, CI, 1296. — De signis iudicium præcedentibus, Jonas Aurelianus episcopus, CVI, 1458, 1459. — Enoch creditur esse venturus cum Eliæ juxta finem mundi, Rabanus Maurus, CIX, 1084. — De adventu Eliæ ante diem iudicii, *ibid.*, 1101. — De signis iudicium præcedentibus, *id.*, CX, 415. — De eodem objecto, Walafridus Strabus, CXIV, 535. — De terrore peccatorum imminente die iudicii, Haymo Halberstatensis, CXVII, 76, 85. — De rebus quæ iudicium prævenient, *ibid.*, 102. — De tribulatione impiorum in fine mundi, *ibid.*, 201, 202. — Cum dies Domini adveniet... Satan... ad tentandas et subvertendas animas vehementius pugnet, *ibid.*, 108. — De igne præcedente Christum in iudicio, *ibid.*, 778. — De tribulatione quæ præcedet ultimum iudicium, *ibid.*, 956, 1140. — Appropinquante iudicio erunt qui cum maxima aviditate Verbum Dei susceperunt sunt prædicantibus Eliæ et Enoch, *ibid.*, 1216. — Pastor stultus et imperitus Antichristus est qui in consummatione sæculi dicitur esse venturus, *ibid.*, 261. — De rebus adventum Christi præcedentibus, S. Paschasius Radbertus, CXX, 799, 807, 816, 828. — Quis locus erit spei cum venerit iudex... præcipientibus tubis, conclamantibus angelis, elementis ardentibus; S. Petrus Damianus, CXLIV, 818. — Allegoria de consummatione mundi, *ibid.*, 228. — De rebus novissimis loqui difficile est, *id.*, CXLV, 837. — A morte Antichristi ad Christi adventum, quot dies intererunt, *ibid.*, 839. — Signa præcedentia iudicii diem ex Hieronymi sententia, *ibid.*, 840. — De tempore Antichristi novissimo et de ultima tribulatione, Wernerus abbas, CLVII, 739 et 757. — De Antichristo, D. Ivo, CLXI, 1009, 1010. — De tribulatione magna quæ præcedet adventum Filii hominis, Anselmus Laudunensis, CLXII, 1455. — Quæ præcedent signa extremi iudicii quantumque tremor universi orbis, S. Bruno Signiensis episcopus, CLXV, 270, 442, 747. — Quomodo congreganda sint ante iudicem omnes gentes, canente novissima tuba, Rupertus, CLXVII, 1812. — De Antichristo, *id.*, CLXIX, 1496. — De signis quæ præcedent iudicium, Ven. Godefridus, CLXXIV, 55. — Nonne Antichristus prius interficitur antequam Dominus veniat ad iudicium, Hugo de S. Victore, CLXXV, 592. — De ultima tribulatione. Quanto tempore erit illa tribulatio, *id.*, CLXXVI, 498. — De Antichristo, Hervæus Burgundensis monachus, CLXXXI, 1392. — De Eliæ et Enoch, Robertus Pullus, CLXXXVI, 978. — Quæ præcedent adventum Christi et de doctrina apostoli, *ibid.*, 979. — De electis et ministris Antichristi, *ibid.*, 981. — De ultimo igne, *ibid.*, 982. — De tuba et adventu Domini et igne, *ibid.*, 993. — De signis præcedentibus iudicium, Petrus Lombardus, CXCII, 514. — Quid sit tuba extremi iudicii, Magister Bandinus, *id.*, 1110. — De circumstantiis præcedentibus iudicium, Richardus S. Victoris, CXCVI, 770. — Signa adventus Christi iudicis, Petrus Comestor, CXCVIII, 1610. — De signis quinquedecim dierum ante iudicium, *ibid.*, 1611. — De signis iudicium præcedentibus, Alanus de Insulis, CCX, 229. — De tribulatione iudicium præcedente, Innocentius III papa, CCXVII, 745.

VI. — De iudice et de qualitatibus adventus illius.

De secundo adventu Christi, Tertullianus, II, 350. — Deus iudex justus et severus, *ibid.*, 502. — Christus de Patre omne iudicium solus accepit, S. Cyprianus, IV, 480. — Christus ipse iudex venturus est, *ibid.*, 719, 722. — Christus venit in potestate manifestus, *ibid.*, 737. — De Christo iudice, *ibid.*, 1029, 1031. — In die iudicii Christus in nubibus cœli ut Filius hominis veniet, Lactantius, VI, 481. — Omne iudicium Filio datum, *ibid.*, 798. — De Christo iudice, S. Hilarius, IX, 926. — Qualis erit adventus Christi? *ibid.*, 1056. — In carne Christum iudicii die omnes videbunt, *id.*, X, 85. — Cur Dominus in igne venturus sit? S. Ambrosius, XV, 1733, 1734. — In die iudicii omnes tribus terras videbunt Filium hominis venientem cum virtute magna et maiestate excelsa, *id.*, XVII, 681. — Qualis videbitur Christus in die iudicii, *ibid.*, 768. — Christus sublimis iudex, Aquilinus Juvencus, XIX, 126. — Secundus adventus Christi erit in gloria, S. Hieronymus, XXVI, 179. — Christo omnes omnium ordinum rationem reddituri sunt, S. Augustinus, XXXIII, 1028. — Quomodo Christus ad iudicium veniet? *ibid.*, 1406, 1624, 1675. — Ad iudicium Pater non veniet, *id.*, XXXV, 1571. — In qua forma Christus apparebit, *ibid.*, 1553, 1580; XXXVIII, 711, 1070, 1219. — Christus ut homo accepit potestatem iudicium faciendi, *id.*, XXXV, 691, 1580. — Christus cum magna humilitate iudicatus cum magna potestate iudicabit, *id.*, XXXVI, 408. — Qui venit occultus iudicandus veniet manifestus iudicandus, *ibid.*, 568. — Christus in forma hominis veniet ad iudicandum, *id.*, XXXVII, 1096. — Quam se-

verus futurus est iudex, *ibid.*, 1197, 1198. — Christus totum orbem iudicabit, quia pro toto pretium dedit, *ibid.*, 1236. — In die iudicii ipse erit causæ tuæ qui modo testis est vitæ tuæ, *id.*, XXXVIII, 73. — Christus quando veniet iudicare manifestus erit, *ibid.*, 124, 128. — In ultimo iudicio Deus iudex incorruptus, *ibid.*, 75, 299, 649. — Christus qualis veniet, *ibid.*, 1369. — Iudex noster a diabolo falli non potest, *ibid.*, 568. — Ad homines veniet, homo veniet; sed Deus homo veniet. Veniet verus homo et Deus, ut faciat homines deos, *id.*, *ibid.*, 1219. — Venturus est Christus cum angelis suis et apparebit in laritate omnibus etiam resurgentibus, *ibid.*, 1455. — Deus Filio potestatem dedit iudicium faciendi, *id.*, XXXIX, 1629, 1925. — Adventus Christi secundus latens non erit, *ibid.*, 2051. — Christus venturus est ad iudicium vivorum et mortuorum, *ibid.*, 2182. — In qua forma Christus veniet ad iudicium, *id.*, XL, 647. — Ille qui prius venit occultus, veniet in potestate manifestus, *ibid.*, 653, 666. — Christum iudicem venturum non solum Veteri sed etiam Novo Testamento expressum, *id.*, XLI, 705. — Christus ut homo acceptit potestatem iudicium faciendi, *id.*, XLII, 222. — Christus in forma hominis ad iudicium veniet, *ibid.*, 691. — Impii videbunt Christum in forma servi, iusti in forma Dei, *id.*, XLIV, 223. — Si quis non dixerit quod (Christus) in carne quam assumpsit sedet ad dexteram Patris, in qua venturus est iudicare vivos et mortuos, anathema sit, Arnobius Junior, LIII, 521. — Christus futurus est iudex S. Patrum, *ibid.*, 802. — De maiestate iudicis, S. Leo Magnus, LIV, 515. — Cur in adventu Christi aderit multitudo angelorum? *ibid.*, 161. — Christus ad iudicium in eadem carne in qua ascendit adveniet, *ibid.*, 598, 599. — Dissessio omnium hominum facienda a Christo in extremo iudicio, S. Maximus Taurinensis, LVII, 456. — Iudicis quanta maiestas, Julianus Pomerius, LIX, 491. — Cur potestas iudicandi Filio data? Vigilius Tapsensis, LXII, 41. — Filius Dei potestate propria facturus est iudicium, *ibid.*, 563, 589. — Christus qui iudicandus primo venit occultus, iudicaturus veniet manifestus, Primasius, LXVIII, 798. — Filius hominis veniet ad iudicium in gloria Patris, S. Gregorius Turonensis, LXXI, 541. — Primus Christi adventus in humilitate, secundus in terrore, S. Gregorius papa, LXXV, 57. — Ipse autem iudex venturus est qui cuncta penetret, cuncta perstringat, *ibid.*, 652. — Adventus Christi secundus in quo differat a primo, *ibid.*, 951, 952. — Reprobi in iudicio Christum non videbunt in divinitatis forma, *id.*, LXXVI, 403. — Incomprehensibilis atque inconsiderabilis magnitudo secundi adventus Christi, *ibid.*, 58. — Iudicis splendor in secundo adventu nullum peccatorem latere sinet, *ibid.*, 802. — In die iudicii iudex apparebit et speciosus iustis et terribilis iniustis, *ibid.*, 850. — Qua forma Christus apparebit, *ibid.*, 1126. — Christum pariter videbunt electi et reprob, *ibid.*, 1165. — Christus qui placidus in cælum ascendit, terribilis redibit, *ibid.*, 1219. — Omne iudicium Filio datum, Alulfus, LXXIX, 1244.

De terribili venturi iudicis ira, S. Columbanus, LXXX, 247. — De compunctione et vigilantia qua iudicis adventus expectandus est, *ibid.*, 252. — Christus in extremo iudicio terribilis apparebit, Taio Casaraugust., LXXX, 982, 985. — Quid ergo facturus est Christus cum iudicaturus venerit, qui una voce hostes suos pertulit etiam cum iudicandus venit, *ibid.*, 770. — Christus blandus iustis et terribilis apparebit iniustis, *ibid.*, 985. — Quam terribilis iudex ad iudicandum veniet, S. Eligius, LXXVII, 642. — In die iudicii Dominus sedebit super sedem maiestatis suæ, Beda Venerabilis, XCII, 109. — Adventus Christi repentinus adveniet, *ibid.*, 546. — Quomodo Christus ad iudicium veniet, *ibid.*, 830. — Per quod Filius non est equalis Patri per hoc erat iturus ad Patrem, a quo et venturus est iudicaturus vivos et mortuos, *ibid.*, 833. — Secundus Christi adventus non in humilitate ut prius, sed in gloria et maiestate futurus est, *ibid.*, 545, 589. — Filius Dei venturus est districtus ut iudicet, *id.*, XCIII, 110. — Christus iudicabit manifesto iudicio in fine orbem terræ, *ibid.*, 531. — Cum sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ tunc congregabuntur ante eum omnes gentes, *ibid.*, 193. — Omne iudicium Filio datum, *ibid.*, 519. — Filius hominis veniet ad iudicium in gloria Patris sui cum angelis suis, *id.*, XCIV, 96. — De adventu Christi in natura assumptæ humanitatis, Paulus diaconus, XCV, 1214. — Super his verbis: Sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum expa-
nato, *ibid.*, 1215. — In die iudicii iudex terribilis apparebit, S. Hildephonus, XCVI, 57. — In ea forma qua iudicatus est Christus, in ipsa ad iudicium veniet, S. Julianus, *ibid.*, 498. — Christus præeunte cruce, ad iudicium veniet, *ibid.*, 490. — Christus iustis iustis et terribilis

iniustis apparebit, *ibid.*, 501. — Christum in carne ad iudicium venientem iusti et iniusti carnis oculis videbunt, *ibid.*. — Quod non Pater, sed tantum Filius ad iudicium faciendum venturus esse credatur, *ibid.*. — Omne iudicium Filio datum, *ibid.*, 676. — Redemptor noster iudex in fine videbitur, *ibid.*, 671. — In die iudicii impius visurus est formam hominis sed non formam Dei quam soli iusti videbunt, *ibid.*, 623. — Christus in ea natura quam ex Virgine sumpsit venturus est iudicare vivos et mortuos, S. Paulinus Aquileiensis patriarcha, XCIX, 295. — Qua forma Christus videbitur in iudicio, Alcuinus, C, 814. — Nemo iustius iudicabit quam qui iniuste iudicatus est, *ibid.*, 861. — Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi, *ibid.*, 1094. — Christus in forma servi non in forma divinitatis ad iudicium veniet, *ibid.*. — Forma illa erit iudex qua sub iudice stetit, *id.*, CI, 51. — Quis est vero qui iudicaturus est mundum, homo tantum solitarius vel Deus Filius hominis? *ibid.*, 179. — Iudex hominum (Christus) verus Deus non nuncupativus, *ibid.*, 197. — Qualis apparebit Christus in fine sæculi, *ibid.*. — Christus electis cunctis patebit nobilis et sublimis sedens cum senatoribus terræ, Smaragdus abbas, CII, 428. — Christus in eadem forma carnis atque substantiæ veniet iudicaturus in qua venerat iudicandus, *ibid.*, 510. — Filius Dei qui venit mitis ut salvaret, venturus est districtus ut iudicet, *ibid.*, 516. — De adventu Christi cum potestate magna et maiestate, *ibid.*, 518. — In die iudicii in sanctis suis glorificatus apparebit qui iniquis apparuit in passione sua despectus, *ibid.*, 559. — Veniet tempus quo Christus iudicabit ipse illuminans abscondita tenebrarum, Candidus, Fuldensis monachus, CVI, 81. — Cum angelis Christus ipse venturus est ad iudicium in gloria Patris sui, *ibid.*, 86. — Cum virtute et maiestate visuri sunt homines quem in humilitate positum audire noluerunt, Christianus Druthmarus, CVI, 1459. — Scimus quale iudicium dedit Pater Filio, *ibid.*, 1469. — Pater non iudicat quemquam sed omne iudicium dedit Filio, Rabanus Maurus, CVII, 774, 810. — Quomodo in ipso tempore iudicii apparebit Christus? *ibid.*, 997. — Christus in ipso corpore venturus est ad iudicium in quo ascendit in cælum, *id.*, CX, 28. Deus in iudicio et blandus iustis et terribilis iniustis apparebit, *ibid.*, 142. — In die iudicii suæ passionis indicia et ipsam pariter crucem monstrando Christus venturus est impietatem superbiorum confundere, *ibid.*, 149, 178. — Secundus Salvatoris adventus non in humilitate ut prius sed in gloria et maiestate erit, *ibid.*, 424. — Unigenitum Dei Filium in forma divinitatis conspiciere reprobi non permittentur, *ibid.*, 504. — In die iudicii Redemptor noster in suo terrore videbitur, *ibid.*, 505. — Deus et blandus iustis et terribilis apparebit impiis, Walafridus Strabus, CXIII, 115, 225. — Quomodo veniet Christus ad iudicium, *id.*, CXIV, 254, 531. — Christus in gloria Patris sui venturus est ad iudicium, Angelomus Luxoviensis monachus, CXV, 264. — In iudicio, veniente Domino Iudei videbunt in eo vulnera quæ intulerunt, Amulo episcopus Lugdunensis, CXVI, 150. — Deus qui aliquando occultus fuit quia divinitas latebat in humanitate manifeste veniet in iudicio, Haymo Halberstatensis episcopus, *ibid.*, 565.

Omne iudicium Filio datum, Haymo Halberstatensis, episcopus, CXVI, 434; CXVII, 14, 153, 581, 828. — Dominus ad iudicium veniet cum patriarchis et prophetis et cum principibus ejus, *ibid.*, 272, 740. — Christus manifeste veniet ad iudicium ut ab omnibus possit videri, *id.*, CXVII, 772. — De secundo adventu Christi in potentia, *ibid.*, 779. — In die iudicii omnes Christum et electi et reprobi pariter videbunt, *id.*, CXVIII, 41. — Clarificatam Domini corporis maiestatem, claritatem sanciorum corporum, nullus in iudicio reprobiorum videre poterit, *ibid.*, 223. — In iudicio sola Filii forma quæ iudicata est iniuste videbitur, *ibid.*, 512. — Iustum et æquum est ut Filius Dei in universali iudicio iudex vivorum et mortuorum appareat, *ibid.*, 551. — De valde tremendo Christi adventu ad iudicium, *ibid.*, 959. — Quod secundus adventus non in humilitate ut prius sed in gloria demonstrandus sit, *ibid.*, 946. — In iudicio ultimo Christus iustis apparebit electis et terribilis reprobis, *ibid.*, 919. — Quam districtæ æternus iudex venturus sit in die iudicii, *ibid.*, 944. — Qualiter et a quibus videbitur Christus, S. Paschasius Radbertus, CXI, 820. — Quam iuste et quam debite ipse potens adveniet Filius hominis ad iudicium, *ibid.*, 859. — De adventu Filii hominis *ibid.*, 860. — In adventu Christi solum manifestatio secundum hominem erit, *ibid.*, 861. — Fides catholica inunctanter credit Dominum nostrum Jesum Christum iudicare vivos et mortuos venturum, Joannes Scotus, CXXII, 980. — Terribilem iudicem venientem ad iudicium tempestas ignisque comitabuntur, Hincmarus,

CXXXI, 163. — Soli mundo corde iudicem in forma Dei videbunt, Remigius Antissiodorensis, CXXXI, 598. — Cur attribuitur iudicium Dominico homini, *ibid.*, 190. — Christus cum venerit in maiestate Patris, terribilis erit malis et blandus iustis, *ibid.*, 534. — Voluit iudicari mitis ut veniret iudicare terribilis, *ibid.* — Quomodo et per quem Deus iudicaturus sit? Atto Vercellensis episcopus, CXXXIV, 150. — Qui hic in humilitate iudicatus est, ibi in maiestate iudicaturus adveniet, S. Bruno Herbipolensis, CXLIII, 70. — Iudicium Christo datum secundum humanam naturam, *ibid.*, 270. — Cum ipso corpore cum quo ascendit in cœlum venturus est Christus iudicare vivos et mortuos, *ibid.*, 580. — Veniet in eadem forma in qua crucifixus, in qua mortuus, in qua sepultus est et in qua resurrexit, et cur? *ibid.*, 568. — Adventus Christi ad iudicium qualis, S. Petrus Damianus, CXLIV, 477. — Quis locus erit spei cum venerit iudex qui stetit sub iudice, præcinctibus tubis, conclamantibus angelis, elementis ardentibus? *ibid.*, 818. — Gloria Christi et maiestas erit manifesta in secundo adventu ejus, Samuel Marochitanus, CXLIX, 545. — In die iudicii veniet Christus cum potestate magna et maiestate — S. Bruno (Arthusianorum institutor) CLIII, 480. — Christus venturus est cum potestate et maiestate iudicare sæculum per ignem, Joannes Carthusius Portarum monachus, *ibid.*, 901. — De iudice, Radulphus Ardens, CLV, 1537. — Qualis sit venturus Christus ad iudicium et cum quibus insignibus, *ibid.*, 1572. — Persona solius Filii in iudicio apparebit, *ibid.*, 1488. — Num in die iudicii vulnera cicatrices Christi apparebunt? Ven. Guibertus, CLVI, 66. — Christo iudicandi munus et potestas, Goffridus, CLVII, 232, 260. — In iudicio forma hominis videbitur quæ in Dei Filio et Dei Filius in ea iudicabit, *ibid.*, 261. — In carne Christus ad iudicium veniet, *ibid.*, 268. — Quæ forma apparebit Christus in iudicio? Vernerus abbas S. Blasii, *ibid.*, 750, 756. — De qualitate personæ iudicis, *ibid.*, 761. — Deus iudicabit... per Jesum Christum, S. Anselmus, CLVIII, 621. — Iudex districtus ad iudicium veniet, S. Ivo, CLXI, 1015. — Qualis veniet et qualis veniet Christus? *id.*, CLXII, 567, 568. — Ad iudicium veniet Filius hominis et Filius Dei, Anselmus Laudunensis, *ibid.*, 1465. — Dignum est ut ille iudicet qui iudicatus est, S. Bruno Astensis, CLXIV, 774. — In secundo adventu veniet Christus manifestus non iudicandus sed iudicaturus, *ibid.*, 874. — De adventu Christi in gloria et maiestate, *id.*, CLV, 217. — Adventus Christi electis erit in misericordia, impiis in ira, Rupertus, CLXVII, 403. — Adventus secundus Christi terribilis erit, *ibid.*, 862. — De adventu tremendi iudicis, quomodo sedebit ipse super sedem maiestatis suæ, *ibid.*, 1811. — In die iudicii iudex apparebit Christus Filius Dei, *ibid.*, 1018. — Secundi adventus Christi descriptio, *ibid.*, 1298. — In iudicio apparebit Christus et constabit quod fuerit homo, *ibid.*, 1451. — Iudicium facere ad Filium attinet, *id.*, 169, 420. — Adventus Christi secundus, sicut fur in nocte, *id.*, CLXX, 198. — Adventus ille tremefaciet, terrenos sicut angelus milites circa sepulcrum, *ibid.*, 197. Veniet Dominus in igne, Ven. Hildebertus, CLXXI, 532. — In die iudicii videbunt Christum impii in corona potentiae, videbunt autem iusti in corona gloriæ, *ibid.*, 567. — Deus Pater Filio secundum humanam naturam dedit potestatem et iudicium facere, Ven. Godfridus, CLXXIV, 978. — Iudex Christus veniet in carne humana, *ibid.*, 44. — Aspectus iudicis alius erit probis, alius reprobis, *ibid.*, 55. — In die iudicii iustum et impium iudicabit Dominus, Hugo de S. Victore, CLXXV, 243. — Queritur, quid sit Patrem non iudicare, sed omne iudicium dedisse Filio? *ibid.*, 948. — De qualitate personæ iudicis, *id.*, CLXXVI, 598. — Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio, *id.*, CLXXVII, 561. — Cur Christus dicitur omne iudicium a Patre accepisse, *ibid.*, 563. — Tertius adventus in fulmine, *ibid.*, 852. — In novissimo adventu Deus videndus est terribilis, *id.*, 656. — Christus a Patre potestatem iudicandi accepit, *ibid.*, 811. — De adventu Domini qui veniet ut impiis furor suum cum magna indignatione reddat, Hervæus Burgidolensis, CLXXXI, 584. — De adventu filii hominis cum virtute magna et maiestate, *ibid.*, 570. — Omnes astabimus Christo iudici, *ibid.*, 789. — De terribili adventu Christi, *ibid.*, 55, 82. — Christus iudex et testis in die novissimo, *ibid.*, 507. — De iudice ventilabro purgante arcam suam, *ibid.*, 81. — In ultimo adventu Christus veniet in gloria et maiestate, S. Bernardus, CLXXXIII, 50, 305. — In ultimo adventu Christus veniet in ira et indignatione tanquam furibundus, *ibid.*, 155. — Christus ad iudicandum veniet in forma humana ut suavis appareat electis, *ibid.*, 1136. — Deus iudicandi potestatem dedit Filio ut homini et quare? *ibid.*, 1136. — De secundo

adventu Christi, Guerricus abbas Iglaensis, CLXXXV, 12. — Ultimus adventus Christi manifestus erit et admirabilis, *ibid.*, 16. — Christus Deus et homo iudex, Petrus Lombardus, CXCI, 699. — Qualiter ad iudicium Christus veniet, *ibid.*, 476. — Qualis apparebit Christus credentibus et qualis incredulis, *id.*, CXCI, 515. — De forma iudicis, *ibid.*, 953. — In die iudicii Christus apparebit in forma servi, *ibid.*, 956. — Quare secundum formam servi dicitur Christus suscitaturus corpora, *ibid.*, 956. — Qui pro nobis iudicari venit in humilitate, venturus est iudicare omnes in maiestate, Hugo Rothomagensis arch., CXCI, 1526. — In iudicio extremo Deus apparebit iustis tranquillus, iniustus iratus, Garnerius, CXCI, 71. — Ad Filium principaliter ac specialiter respicit facere iudicium, Gerhohus, *ibid.*, 735, 844. — Et ipse qui iudicatus est inique, iudicio manifesto iudicabit orbem terræ, *ibid.*, 759. — Deus homo fiet et omnibus conspicabilis veniet, *ibid.*, 1596, 1597. — De adventu Christi cum potestate magna, *ibid.*, 1754. — Omne iudicium Filio datum et cur? *id.*, CXCI, 515, 514. — Quomodo veniet Christus in secundo adventu, *ibid.*, 325, 324. — Christus iniuste iudicatus in humana forma iudicabit, *ibid.*, 582, 583. — Christus Deus et homo in iudicio terrenos damnabit, *ibid.*, 506. — Christus ultor, iustus iudex in iudicio malos punit, *ibid.*, 576. — Dominus iudicabit terram, *ibid.*, 1016. — In qua forma Christus in iudicio venturus, B. Aelredus, CXCV, 219. — In die iudicii Christus videbitur oculo corporali et spiritali, Richardus S. Victoris, CXCVI, 699. — De Christo iudicante, *ibid.*, 850. — De iudiciaria potestate in finali et universali iudicio, *ibid.*, 1177. — In fine sæculi Filius Dei veniet iudicare vivos et mortuos, S. Hildegardis, CXCVII, 1078. — In tertio adventu ejus Christus veniet ad salvandum, Thomas Cisterciensis et Joannes Algrinus, CCVI, 250. — De adventu Christi ultimo, Petrus Blesensis, CCVII, 622. — In die iudicii Christus non humilis ut iudicetur sed ut fortis iudicet, egrediatur, S. Martialis Legionensis, CCVIII, 40, 41. — In qua forma apparebit, *ibid.*, 53, 54. — Veniet ad iudicium Deus et homo Jesus Christus, non sicut pluvia in vellus, sed tanquam ruina trahens inevitabile pondus, *ibid.*, 1197. — Christus cum senatoribus terræ ad iudicium sessurus est, *id.*, CCXIX, 63. — Dominus veniet ad iudicium, cum sono, igne et lingua, D. Garnerius, Lingonensis episc., CCXII, 623. — Christus rex in die iudicii veniet manifeste et non silebit, Sicardus, CCXIII, 282. — Christus visibiliter in homine dominico de cœlo veniet iudicare vivos et mortuos, Anonymus sæculi XII, CCXIII, 722. — Quæ potestate Filius Dei iudicaturus est, *ibid.*, 747. — De potentia, sapientia et iustitia iudicis, CCXVII, 744. — In iudicio Christus erit iudex et advocatus, accusator et testis, Innocentius III, papa, CCXVII, 988. — Solus Filius Dei in iudicio apparebit, *ibid.*, 1120.

VII. — De diversis ordinibus hominum qui erunt in iudicio seu aliis verbis: De iis qui sunt iudicaturi, iudicandi ac etiam non iudicandi.

In die iudicii non universi a Deo iudicabuntur, sed tantum qui sunt in Dei religione versati, Lactantius, VI, 978. — In illo die quinam sunt iudicandi et non iudicandi? S. Hilarius, IX, 259, 575. — Iudicandi potestas sanctis data, *ibid.*, 887. — Super his verbis Christi explanatio: Qui credit in me non iudicabitur, qui autem non credit jam iudicatus est, S. Zeno, XI, 457. — Qui non credit in Christum jam iudicatus est, S. Ambrosius, XIV, 949. — Cur impii et perfidi qui in Christum non crediderunt, in iudicio ultimo non sunt iudicandi, *ibid.*, 949. — De triplici ordine hominum qui in ultimo Christi iudicio interesse debent, *ibid.* — Cur sanctus ad iudicium veniat, impius non veniat, *id.*, XV, 1491. — Impii in iudicio non resurgunt sed tanquam iudicio habito puniuntur, *ibid.*, 1701. — Non duodecim apostoli tantum iudicabunt nec duodecim tribus iudicabuntur, S. Augustinus, XLI, 665. — Jam iudicatus est qui non credit, quare iudicatus? *id.*, XXXV, 1490. In die iudicii fiet separatio... ut alii stent iudicandi, alii stent cum Domino iudicaturi, *id.*, XXXVI, 570. — In iudicio iudicabunt omnes perfecti, *ibid.*, 572; XXXVII, 1156 et 1407. — Qui viventes, qui mortui in die iudicii, *id.*, XXXIX, 1085. — Reproborum alii iudicantur, alii non iudicantur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 378. — Quinam in extremo iudicio non iudicandi sed iudices sunt futuri, *ibid.*, 379. — In die iudicii sancti omnes qui mundum perfecti reliquerunt iudices venient, *ibid.*, 803. — Quinam iudicabuntur et quinam non iudicabuntur, *id.*, LXXIX, 666. — In iudicio duo ordines electorum, *ibid.*, 1170. — In fine sæculi cum Deo iudices venient qui nunc pro Deo iniuste iudicantur, Tasio (assar-augustanus episcop., LXXX, 806. — In die iudicii quæ

erunt hominum ordines qui tamen in quatuor dividuntur, Beda Venerabilis, XCII, 169. — Venientium ad iudicium alii iudicabunt et alii iudicabuntur, id., XCII, 488. — Duo ordines erunt electorum simulque duo ordines reproborum, Paulus Winfridus diaconus, XCV, 1216. — De sedibus iudicantium, S. Julianus Toletanus episcopus, XCVI, 502. — De his qui cum Domino ad iudicandum sessuri sunt, *ibid.* — Quod duodecim sedibus non solum duodecim apostoli sessuri sunt, sed omnis perfectorum numerus qui in duodenarium numerum partiuntur, *ibid.* — De ordine futuri iudicii, *ibid.*, 513. — Cum Christo iudices videbuntur qui modo perfecta opera iuxta evangelica praecepta secuti sunt, Smaragdus, CII, 1075. — De his qui iudicaturi sunt cum Filio hominis, *ibid.*, 597. — De quatuor ordinibus qui in perveniendi examinis die erunt, Jonas Aurelianus episcopus, CVI, 271, 272. — Quis, ut iudicet, praeter Filium Dei, in iudicio sedebit, *ibid.*, 271, 272. — Ordines duo sunt electorum et duo reproborum, Rabanus Maurus, CVII, 1024. — Ad iudicium venturum ipsum Deum cum ceteris qui iudicant orbem terrarum in aequitate, mitem et plium invenire meremini, CX, 53. — Quomodo intelligenda sunt haec verba: *Qui credit in me non iudicabitur*, Rabanus Maurus, CXI, 1517. — Qui iudicabuntur in die iudicii, CXII, 57. — Dominus constituit principes qui iudicant de minoribus causis, verbum autem quod gravius fuerit, referant ad ipsum, Walafridus Strabus, CXIII, 246. — In iudicio quatuor erunt ordines, *ibid.*, 845. — De his qui sunt iudicaturi cum Christo et de his qui iudicandi, CXIV, 149. — Cur qui non credit iudicatur? *ibid.*, 368. — Apostoli Judaeorum iudices, Angelomus Luxoviensis monachus, CXV, 270. — De his qui non iudicabuntur et qui iudicabunt, Haymo Halberstatensis episcopus, CXVI, 200. — Quod in futuro iudicio duo erunt ordines electorum et duo reproborum, id., CXVIII, 942. — Quid inter se differant duo electorum ordines in iudicio et duo reproborum et quid unicuique opponatur ordini, *ibid.*, 945. — Sancti cum Domino in futuro iudicio iudicabunt, Hincmarus, CXXVI, 15. — Resurgentium alii ad iudicium, alii non ad iudicium resurgent, Remigius Antiodorensis, CXXII, 155. — Quatuor futuri sunt ordines in iudicio, Rotherius Veronensis episcopus, CXXXVI, 260, 701. — In die iudicii duo ordines in quatuor dividuntur, Burchardus Wormaciensis episcopus, CXL, 1056. — Resurgent impii sed non iudicio, Justus surget ad iudicet, peccator ad iudicetur, S. Bruno Heripolensis episcopus, CXLII, 51. — Iudicabunt sancti hunc mundum, B. Lanfrancus, CL, 172. — Quinam iudicabunt et iudicabuntur, S. Bruno Carthusianorum institutor, CLII, 612. — Quos ad iudicandum Christus secum sit congregaturus, Radulphus Ardens, CLV, 1357. — Quatuor ordines erunt in iudicio, *ibid.*, 1685. — In die iudicii duo ordines in quatuor dividuntur, Ivo Carnotensis episcopus, CLXI, 1015. — Duo ordines erunt in iudicio electorum et reproborum, id., CLXII, 1464. — Resurgent impii et peccatores sed non in iudicio, iam enim iudicati sunt, S. Bruno Avenensis, CLXIV, 699. — Neque enim omnes qui salvandi sunt, etiam iudicabunt sed pauci iudices super thronos sedebunt, Rupertus abbas Tuitiensis, CLXVII, 910. — Seniores populi ad iudicium cum Christo venientes iudicarios habebunt gladios in manibus suis, *ibid.*, 1018. — In iudicio erit quadruplex genus hominum, id., CLXVIII, 1579. — In iudicio ultimo qui condemnandi sunt, *ibid.*, 656. — Sancti iudicium facient universaliter in die iudicii, id., CLXIX, 115. — In iudicio erunt tres ordines hominum, iudicandi scilicet, iudicantes, iudicati, Ven. Hildebertus, CLXXI, 411. — Quomodo intelligendum sit de sanctis quod iudicabunt malos, Hugo de S. Victore, CLXXIV, 447, 525. — Si sancti in hora iudicii sedebunt quomodo stabunt? vel si stabunt quomodo sedebunt, *ibid.*, 509. — Queritur qualiter sancti in iudicis sunt iudicaturi, *ibid.*, 545. — Quatuor sunt genera hominum qui ad iudicium venient, *ibid.*, 589. — Queritur an parvuli morientes vel perfecti iusti iudicandi sunt in die iudicii, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 631. — In die iudicii apostoli iudices erunt, Hervaeus Burgidolensis, CLXXXI, 475. — Sancti cum Christo ad iudicium venient, *ibid.*, 865. — Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui et principibus, *ibid.*, 62. — Explanatio super his verbis: *Qui credit non iudicatur, qui autem non credit iam iudicatus est*, Zacharias Chrysopolitaneus episcopus, CLXXVIII, 578. — De duplici ordine salvandorum et damnandorum, Robertus Pullus, CLXXXVI, 1005. — De iudicio Domini et sanctorum, *ibid.*, 1007. — Quatuor ordines in iudicio erunt, Petrus Lombardus, CXCI, 68. — Qui iudicabunt et qui iudicabuntur, *ibid.*, 476. — In die iudicii iudicabunt qui sua reliquerunt, *ibid.*, 1145. — Quod iudicabunt sancti et quomodo, id., CXCII, 951. — De ordine iudicii

et ministerio angelorum, *ibid.*, 955. — De ordine eorum qui iudicandi sunt, Magister Randinus, *ibid.*, 1111. — In iudicio quinam a Christo vocabuntur ad consedendum, Garnerius, CXCIII, 247. — Sancti perfectissimi cum Domino iudicabunt, Gerhohus, *ibid.*, 740, 1610, 1754. — In die iudicii apostoli erunt iudices Judaeorum, *ibid.*, 665. — Soli amatores fidei iudices erunt huius mundi, *ibid.*, 1597. — De iis qui etiam angelos iudicabunt, id., CXCIV, 265. — In fine perfectissimi cum Deo mundum iudicabunt, Eckbertus, CXCIV, 59. — Perfecti cum Deo sedebunt et iudicandos iudicabunt, Richardus de S. Victore, CXCVI, 747. — De ordinibus iudicandorum et iudicantium, salvandorum et damnandorum, *ibid.*, 1177. — Iudicandi qui sint a viris apostolicis, *ibid.*, 1179. — Filii hominum erunt conjudices Filii hominis, Garnerius, CCV, 771. — In die iudicii qui viles et contemptibiles iudicantur divites iudicabunt, Petrus Blesensis, CCVII, 695.

VIII. — De modo et qualitatibus iudicii. — De sententia iudicis nec non iis quae illam subsequuntur.

Juxta Tertulianum accurate examinentur in ultimo Christi iudicio singulorum hominum merita, Tertullianus, I, 415. — In die iudicii restituetur omne humanum genus, *ibid.*, 527. — Iudicium tanto magis erit justum quanto tardum, Marcus Minutius Felix, III, 548. — Justum iudicium Dei quare verum est, S. Cyprianus, IV, 625. — In die iudicii veniet novissima ira Dei super gentes et debellabit eas usque ad unum, Firm. Lactantius, VI, 814. — Nemo a iudicio erit immunis, id., VII, 151. — Impiorum post iudicium quale corpus, S. Hilarius, IX, 258. — Iudicii futuri divisio, *ibid.*, 587. — Nemo ab extremo iudicio immunis erit, *ibid.*, 525. — Si in iudicii severitatem Virgo capax Dei ventura sit, desiderare quis undebit Deo iudicari, *ibid.*, 525. — De severitate iudicii, *ibid.*, 1056. — In adventu Christi neminem juvabunt aliena merita, *ibid.*, 1060. — Malorum et bonorum discretio in iudicio, *ibid.*, 1063. — Iudicium Christi ultimum quale erit, D. Ambrosius, XIV, 950. — Quam terribilia sunt divina iudicia, id., XV, 1286. — In iudicio nemo innocens periclitabitur, nemo sceleratus eludet, *ibid.*, 1427, 1450.

Iudicio Dei solus iustus exsultabit, ceteri pavebunt, S. Hieronymus, XXII, 534. — Nullus intrepidus vadit ad iudicium Domini, XXIII, 559. — De restitutione principali quae fiet in novissimo die, *ibid.*, 1017. — Dies iudicii dies formidolosa et terribilis, XXIV, 209, 210. — In die iudicii omnis creatura nihil esse se sentiet, *ibid.*, 50. — Iudicium Dei neminem impunitum absque patietur, *ibid.*, 552. — Omnia occulta revelabuntur et abscondita manifestabuntur, *ibid.*, 505. — Iudicii dies pavendus, XXV, 290, 985, 1052, 1258. — Dies iudicii severitas quanta, *ibid.*, 959, 965. — Dies Domini dies est tenebrae et non lux, et terribilis valde, *ibid.*, 966. — In die iudicii non erit locus poenitentiae, XXVI, 161. — Post diem iudicii bonorum operum et iustitiae occasio non erit, *ibid.*, 185. — De die iudicii ultimi tremendo, XXV, 574. — De horrore diei iudicii, S. Augustinus, XXXII, 1472. — De effectibus timoris iudicii, *ibid.*, 572. — Quomodo futurum sit iudicium, XXXIII, 906, 907. — Non iudicabitur homo nisi secundum ea quae per corpus gessit, non secundum ea quae si diutius viveret gessurus esset, *ibid.*, 984, 986. — De effectibus timoris adventus Christi, XXXIV, 28. — Quomodo iudicium peragetur, XXXV, 1554. — Si credimus futurum iudicium bene vivamus, tempus misericordiae nunc est, tempus iudicii tunc erit, XXXVI, 569. — Deus iudicabit orbem terrarum in aequitate, *ibid.*, 121. — Cum venerit tempus iudicii, erit poenitentia sed infructuosa, quia sera, *ibid.*, 608. — Eleemosyna materia iudicii, XXXVII, 1255. — Iudicium sine misericordia quibusnam faciet Dominus, *ibid.*, 1256. — In die iudicii poenitentia erit, sed poenitentia cruciatuosa, non sanabilis, XXXVIII, 131. — Opera misericordiae sola commemoranda sunt in iudicio, *ibid.*, 406. — Ratio cur de eleemosynis tantum agatur in iudicio, *ibid.*, 407. — De ultima Christi sententia in die iudicii, XXXIX, 1545. — De solis eleemosynae mentio sit in ultimo iudicio, *ibid.*, 1700. — Sors triplex hominum in iudicio, *ibid.*, 1949. — Quales erimus in die iudicii, *ibid.*, 1965. — Iudicium futurum magna peccati poena, *ibid.*, 2045. — Quae de beneficiis Dei ratio in iudicii die repetenda, *ibid.*, 2207. — An in iudicio securus futurus sit qui aliena non tulit, *ibid.*, 2352. — In iudicio nullam incurret perniciem qui comparaverit eleemosynis pietatem, *ibid.*, 2352. — Iudicia Dei apparebunt iustissima in ultimo die, XL, 660. — Deus iudicabit de angelorum operibus, 659. — In iudicio separatio bonorum et malorum, *ibid.*, 702. — Ordo rerum gerendarum in novissimo iudicio, 709. — Quomodo fiat iudicium, difficile in Scripturis sanctis comprehendi potest, XLIV, 535. — Iudicabitur homo

secundum opera sua, *ibid.*, 877, 878. In iudicio Dei miseratio et misericordia, *ibid.*, 259.

In finali iudicio Deus cætera tacens, de misericordia in pauperes clamabit, S. Petrus Chrysologus, LII, 253, 254. — Veniens Christus ante de misericordia disputat quam iudicet de reatu, *ibid.*, 519. — De discretionem supernam quæ fiet ab angelis, *ibid.*, 532, 533. — Tempus iudicii non jam penitentiae tempus, *ibid.*, 515. — Deus iudicabit orbem terræ in æquitate, Salvianus, LIII, 56. — Hæretici an in die iudicii gravius punientur quam catholici peccatores, *ibid.*, 96. — In die iudicii reddenda erit ratio etiam minimorum peccatorum, S. Patricius Hibernorum apostolus, *ibid.*, 802. — De sententia iudicis, S. Leo Magnus, LIV, 290. — De materia examinis ultimi, *ibid.*, 165, 167. — De iudicio Dei timendo, S. Maximus Taurinensis, LVII, 528. — Separatio bonorum a malis, Julianus Pomerius, LIX, 420. De metuendo Dei iudicio, S. Paulinus Nolanus, LXI, 460. — Iudicium tempus vindictæ et non indulgentiæ, S. Fulgentius, LXV, 553. — Tremendum et terribile erit iudicium, S. P. Benedictus, LXVI, 267. — Re iudicio Dei tremendo, *ibid.*, 324. — Horrendum et valde extimendum iudicium Dei, Primasius Adrumetanus episcopus, LXVIII, 756. — In die iudicii iudicabit Deus occulta hominum, *ibid.*, 424. — In iudicio nihil occultum quod non reveletur, *ibid.*, 669. — Dies iudicii dies iræ, dies tribulationis et angustiae, LXX, 61. — Quomodo fiet iudicium? *ibid.*, 42, 259. — Deus iudicabit orbem in æquitate, *ibid.*, 82. — Qui in die iudicii condemnandi, *ibid.*, 88. — De timendo Dei iudicio, *ibid.*, 60, 599. — Reprobatorum trepidatio, S. Gregorius Papa, LXXV, 793. — De sententia iudicis, S. Gregorius, *ibid.*, 734. — Deus cognos cet in iudicio illos qui eum hic spreverunt, *ibid.*, 821. — Tanto maior in iudicio erit severitas quanto major nunc est misericordia, *ibid.*, 46, 592. — Reprobi unde erubescunt in die iudicii, *ibid.*, 857. — Iudicii extremi quanta severitas, *ibid.*, 876. — De tremendo die iudicii, *ibid.*, 1082. — Iniqui in iudicio accusatores experientur justos et injustos, *ibid.*, 1100. — In iudicio mala intus latentia revelabuntur, *ibid.*, 1101. — In iudicio vel minima mala punientur, *ibid.*, 1121. — In die iudicii omnis argutio atque correptio furor et ira est quæ venia post correptionem non est, *ibid.*, 973. — De lætitia iustorum in die iudicii, *ibid.*, 1120. — In die iudicii erit penitentia sed fructuosa jam non erit, *ibid.*, 1121. — In distinctione ultimæ increpationis cessat omne excusationis argumentum, *ibid.*, 1289. — In iudicio extremo sanctis novus fiet gloria cumulus, LXXVII, 357. — Qualis hinc quisque egreditur talis in iudicio præsentatur, *ibid.*, 396. — Districtus iudex non ex prærogativa sublimioris gradus, sed ex operum meritis unumquemque approbabit, *ibid.*, 531. — In iudicio Deus tanto nos maiore gratia consolabitur quanto nunc conspexit quod a nobis nostra delicta puniantur, *ibid.*, 637. — Quis in iudicio securus stabit? *ibid.*, 640. — In iudicio nihil aut imputatum aut irremuneratum Deus relinquit, LXXIX, 76. — Non solum verba sed etiam cogitationes a Deo iudicabuntur, *ibid.*, 81. — In iudicio quæ nobis obiecturi sunt dæmones? *ibid.*, 343.

In iudicio non solum de injuriis sed etiam de otiosis sermonibus rationem reddemus, S. Columbanus, LXXX, 251. — De sententia iudicis, Taio Cæsaraugust. episcopus, *ibid.*, 730. — De penitentia reprobatorum sine fructu, *ibid.*, 987. — Iudicii novissima dies expavescenda, S. Gallus, abbas et confessor, LXXXVIII, 26. — De sententia iudicis, S. Valerius abbas, *ibid.*, 428, 429. — De terrore et examinatione diei iudicii, auctor incertus anni sæculi vni certum, LXXXVIII, 1074, 1075. — Qui elemosynam fratribus tribuunt, in die iudicii clementem sententiam audituri sunt, S. Bonifacius, LXXXIX, 757. — In ultimo examine quid adveniet, Beda Venerabilis, XCI, 149. — Iudicii dies in qua bonorum virtus et malorum demonstrabitur nequitia, *ibid.*, XCI, 54. — In die iudicii Deus iudicabit occulta hominum, *ibid.*, 487, 547. — In iudicio Dei damnatus dolebit, remuneratus exultabit, *ibid.*, XCIII, 20, 21. — In quo inventum erit opus misericordiae peccati ignis exstinguetur, *ibid.*, 21. — De sententia iudicis, Paulus diaconus, XCV, 1216. — De bonorum malorumque discretionem, S. Julianus Toletanus episcopus, XCVI, 514. — Separatis in dexteram partem bonis, in sinistram vero malis, libri aperti erunt, id est conscientiae singulorum, *ibid.*. — In die iudicii nullus acceptio erit, S. Paulinus patriarcha Aquileiensis, XCIX, 271. — Horrendum est iudicare in manus Dei viventis, B. Alcuinus, C, 1082. — Cum iudicii tempus adveniet, unusquisque sub iudice stabit et recipiet pro opere suo sive mali quid gesserit sive boni, *ibid.*, 720. — Impii quantum lugubunt in die supremo iudicii, *ibid.*, 1004. — Quod dicent

in hoc supreme die, *ibid.*, 1128. — Sicut unusquisque sanctus in futuro iudicio pro quantitate virtutum glorificabitur, ita et unusquisque impius pro qualitate facinorum condemnabitur, Smaragdus, CII, 810. — Dies iudicii timenda, *ibid.*, 777. — Oportet nos stare ante tribunal Christi et de singulis non solum operibus sed et cogitationibus iudicari, S. Benedictus abbas Anianensis, CIII, 457. — Quomodo possumus timere iudicia Dei, *ibid.*, 807. — In die iudicii duæ cogitationes in homine accusabunt invicem bona et mala, Sedullus Scotus, *ibid.*, 27. — In illo die Christus in suis glorificabitur membris quæ solis splendore fulgebunt, *ibid.*, 221. — Quid dicent impii in die iudicii, S. Agobardus, CIV, 272. — In retributione meritorum iuxta suum quisque opus suum recipiet, Claudius Taurinensis, *ibid.*, 690. — In iudicio unusquisque suum portabit, *ibid.*, 906. — In die iudicii non solum de opere verum etiam de otioso sermone reddenda erit ratio, Jonas Aurelianensis episcopus, CVI, 219. — Quod dies iudicii sit timenda atque expavescenda innumerabilla testimonia innunt, *ibid.*, 270. — De horrore diei iudicii, Christianus Druthmarus, *ibid.*, 1469. — De separatione ovium ab hædis et de sententia iudicis, *ibid.*, 1470.

De separatione malorum de medio iustorum ab angelis, Rabanus Maurus, CVII, 955. — De separatione agnorum ab hædis in ultimo iudicio, *ibid.*, 819. — De modo quo fiet iudicium, *ibid.*, 1097 et 1098. — Quandoque completa erit sententia iudicii universalis, *ibid.*, CIX, 685. — Quomodo stabunt impii et iusti in die iudicii, *ibid.*, 685. — Quomodo in die iudicii cogitationes vel accusabunt animam vel defendent, *ibid.*, CXI, 1321. — De modo quo Dominus iudicabit populum suum, *ibid.*, CXII, 1147, 1148. — De terribilitate futuri iudicii, *ibid.*, 1320. — De metuendo iudicio, Walafridus Strabus, CXIV, 295. — De raritate iustorum in die iudicii, CXIV, 322. — De separatione impiorum a iustis, *ibid.*, 765. — Deus bonis et malis per iudicem vivorum et mortuorum præmia certa in futuro restituat, Angelomus, CXV, 395. — In die iudicii unusquisque secundum opera sua recipiet, Amulo episcopus, Lugdunensis, CXVI, 99 et 127. — In die iudicii anima pro omnibus in quibus hic peccavit, punietur, Haymo Halberstatensis, *ibid.*, 219. — In illo die dominium diaboli prorsus destruetur, *ibid.*, 222. — In illo die timor iustorum non erit tristitiæ sed gaudii, *ibid.*, 574. — De discretionem diei iudicii, *ibid.*, 750. — Dominus in die iudicii reddet unicuique secundum quod meretur, *ibid.*, 833. — Hæretici serient fœdus cum amaritudinis iudicio, *ibid.*, CXVII, 74. — Dies Domini terribilis valde, *ibid.*, 102. — De formidine reprobatorum in die iudicii, *ibid.*, 166. — In die iudicii omnia abscondita in lucem proferentur, *ibid.*, 200. — In iudicio alii ad dexteram collocabuntur coronandi, alii stantur ad sinistram damnandi, *ibid.*, 266 et 1150. — Dies Domini manifestabit omnia opera hominum, *ibid.*, 526. — In die iudicii Deus non solum opera revelabit, sed etiam singulis electis manifestabit opera et cogitationes omnium electorum, *ibid.*, 532. — Christus ad iudicium veniens non solum opera, sed etiam ipsas damnabit cogitationes cordis, *ibid.*, 982. — De horrendo Dei iudicio, *ibid.*, 897. — In die iudicii separabuntur omnes mali nec ultra invenientur in societate bonorum, *ibid.*, 1165. — In die iudicii nulla possibilis excusatio, *ibid.*, CXVIII, 941. — Quod etiam minima peccata deducuntur ad iudicium futurum, *ibid.*. — Quod longanimitatem et patientiam Dei nullus negligat quia districtæ in iudicio iudicabit, *ibid.*, 914. — Iudicii in solio cum sederit Christus tremendo a dextris stare insit oves, hædosque sinistris. Hos tre in flammis, illos ad pascua vite, Florus diaconus Lugdunensis, CXIX, 264. — De separatione bonorum a malis, S. Paschasius Radbertus, CXX, 243, 507, 640, 821. — De modo quo fiet iudicium, *ibid.*, 166. — De sententia iudicis, *ibid.*, 863. — De terribilitate diei iudicii, Hincmarus Rhemensis archiepiscopus, CXXV, 892, 893. — Deus revera in futuro iudicabit manifeste qui nunc iudicat in occulto, Remigius Autissiodorensis, CXXXI, 180. — In futuro iudicio qui in ira emendentur, sic tamen quasi per ignem, qui autem in furore mittentur in ignem æternum, *ibid.*, 341. — De ultimo examine, *ibid.*, 717. — Quomodo cogitationes accusabunt aut defendent in die iudicii, Atto Vercell. episcopus, CXXXIV, 150. — Quale futurum est iudicium, *ibid.*, 268. — In die iudicii Dominus adveniet punire malos et glorificare bonos, *ibid.*, 637. — De metuendo Dei iudicio, *ibid.*, 795. — In die iudicii verecundia damnatorum quanta, Ratherius, CXXXIV, 577. — Deus ad iudicium veniet ad ferendum videns et ad salvandum non videns, Burchardus Wormaciensis episcopus, CXL, 1040. — Iusti, in die iudicii, animarum simul et corporum gloria lætabuntur, *ibid.*, 1041. — Iudicii divini severitas, S. Petrus Damianus, CXLI, 313. — Iudicii dies timea-

das, *ibid.*, 477, 478, 479. — Iniqui, in die iudicii, seipso accusabunt, *ibid.*, 481. — Terribilis ultimi iudicii dies, *ibid.*, 500. — In tremendi examinis die, crux ulnis advehetur angelorum et ante omnium ponetur ora mortalium, *ibid.*, 775. — In illa die occulta singulorum patebunt, S. Petrus Dam., CXLV, 979.

Judicatis his qui scripti non sunt in libro vite et in ignem aeternum missi tunc figura hujus mundi mundanorum ignium conflagratione præteribit, B. Lanfrancus, CL, 179. — In die iudicii quid mali malis et quid boni bonis sit collaturus Christus, Radulphus Ardens, CLV, 1337. — Tunc omnia occulta patebunt, *ibid.*, 1685. — Justorum in iudicio securitas, Godefridus abbas Vindocinensis, CLVII, 268. — De sericitate hujus iudicii, *ibid.*, 748. — De forma iudicii, *ibid.*, 1012. In die iudicii de singulis actibus rationem reddemus, S. Anselmus Cantuariensis archiep., CLVIII, 617. — De tremendo Dei iudicio. Angustiae animae in die novissimo. Non erit tunc tempus misericordiae, *ibid.*, 721, 722, 723, 796. — Quidquid operamur quasi in libro scribitur ut in die iudicii eorum Christo recitetur, *ibid.*, 637. — In illo die universa peccata manifestabuntur in conspectu angelorum, *ibid.*, 881. — Justi in die iudicii animarum simul et corporum gloria laetabuntur, Ivo Carnotensis episcop., CLXI, 997. — Finito iudicio, incipiet esse caelum novum et terra nova, *ibid.*, 1014. — Quam terribilis erit Christi sententia super iniquos in die iudicii, S. Bruno Astensis, CLXIV, 668. — De terribili iudicio Dei, Rupertus abbas Tuitiensis, CLXVII, 1811. — De separatione ovium ab haedibus, *ibid.*, 1816. — De sententia iudicii, *ibid.*, 1818 et seqq. — Iudicium universale, in duas partes divisum erit, *ibid.*, 960. — De horrore et magnitudine diei iudicii, *ibid.*, 1432. — Dies iudicii dies magnus et horribilis, CLXVIII, 244. — Iudicii finalis plancus qualis futurus sit, *ibid.*, 797. — Justi quoque in iudicio timebunt, tantus erit terror, *id.*, CLXIX, 1034. — Iudicium per ignem quomodo veniet, *ibid.*, 969. — Horrendum Dei iudicium, Ven. Hildeg., CLXXI, 423. — In sinistra stantur haedi, peccatores et mali... In dextera oves et agni, *ibid.*, 625. — In iudicio non erit spatium redemptionis, *ibid.*, 947. — In die iudicii Christus discutiet singula momenta, Ven. Godefridus, CLXXIV, 103. — Iudicium extremum omnibus erit terribile, sed diversimode, *ibid.*, 607. — Dies iudicii dies furoris Domini, Hugo de S. Victore, CLXXV, 521. — Quomodo sit intelligendum quod legitur: *Tremebunt angeli in die iudicii?* *ibid.*, 514. — Quale sit futurum iudicium, CLXXVI, 607 et seqq. — De celebritate iudicii, *ibid.*, 598. — Deus conscientia nostra teste utetur ad iudicandum nos, *ibid.*, 607. — De iudicio Dei tremendo, CLXXVII, 775.

In die iudicii Christus conteret scelestos, Hervaeus Burgidolensis, CLXXXI, 43. — In illo die impij super peccatis graviter erubescunt confusione pleni stabunt ante tribunal aeterni iudicii, *ibid.*, 44. — In iudicio oculi sublimis hominis humiliabuntur et incurvabitur altitudo virorum, *ibid.*, 81. — De sententia iudicii in die iudicii, *ibid.*, 380, 476. — De discussione quae fiet in ultimo examine, *ibid.*, 459. — Cum Christus in iudicio venerit et videri poterit et inveniri non poterit. Modo non videtur et prope est, tunc videbitur et prope non erit, *ibid.*, 507. — In die iudicii Deus tam juste iudicabit ut reddat unicuique secundum opera eius, *ibid.*, 620. — In iudicio omnes nostrae cogitationes subtiliter exquiruntur, *ibid.*, 624. — In die iudicii omnia omnibus patebunt, *ibid.*, 830. — Iudicium ultimum improvisum erit, *ibid.*, 1577. — De sententia iudicii, *ibid.*, 1657. — In die iudicii iusti sicut sol fulgebunt, S. Bernardus, CLXXXIII, 48. — Iudicium Dei quam terribile futurum, *ibid.*, 215. — Iudicium futurum non fiet sine misericordia, *ibid.*, 229. — Iudicium Dei maxime timendum, praesertim peccatoribus, *ibid.*, 531, 552. — De ultimo examine, *ibid.*, 1045. — Iudicium Dei omnibus timendum atque est impenetrabile, *id.*, CLXXXIV, 551. — Pro meritum diversitate diversa erit facies iudicii, *ibid.*, 1305, 1304. — De distinctione supremi iudicii, *ibid.*, 487. — Opera misericordiae in extremo iudicio solum laudanda, *ibid.*, 705. — Qualis erit dies iudicii, *ibid.*, 1016. — In iudicio nulla erit acceptio personarum, nulla ibi tergiversatio poterit suffragari, *ibid.*, 1095. — Iudicium non debet esse sine misericordia nec vicissim. Guerricus abbas, CLXXXV, 216. — Qui prius remiserandi, boni an mali, iuxta merita? Robertus Pulvis, CLXXXVI, 999. — De bonis et malis manifestandis, *ibid.*, 1002. — Quomodo boni et mali Deum videbunt, *ibid.*, 1004. — De statu miserorum post iudicium, *ibid.*, 1008. — In die iudicii ab omnibus cognoscatur Deus, Joannes Suesoniensis episcop., *ibid.*, 1492. — Quisnam sint quos Christus potius damnaturus est in iudicio, S. Thomas Cantuariensis, CLXXXIX, 1013. — In die ju-

dicii patebunt secreta cordium, Petrus Lombardus, CXCI, 1565. — Quomodo futurus sit iudicii dies scire expedit, CXCH, 306. — Iudicabitur talis qualis quisque moritur, *ibid.*, 316. — De qualitate luminarium et temporis post iudicium, *ibid.*, 957. — De sententia iudicii, *ibid.*, 954. — Si post iudicium daemones praerunt hominibus ad puniendum, *ibid.*, 955. — De sententia iudicii, Magister Bandinus, *ibid.*, 1111. — Dies iudicii quo plus differtur eo districtius in eo iudicabitur, Garnerius, CLXCIII, 524. — In die iudicii revera miseri erunt qui non credunt in Christum, Gerhohus, *ibid.*, 670. — De separatione universali quae fiet in futuro iudicio, *ibid.*, 739. — Non resurgent impii in iudicio, Gerhohus, *ibid.*, 649, 1610. — De terrore iudicii divini, *ibid.*, 1611, 1668. — In die iudicii obstrictum erit os loquentium iniqua, *ibid.*, 1801. — Iudicium quanto tardius tanto gravius futurum est, *ibid.*, 1735. — In die tremendi iudicii terra tremet, amatores terrenorum tremunt, *id.*, CXCV, 405. — In ultimo die nec sine misericordia iudicium nec sine iudicio misericordia erit, *ibid.*, 405. — De sententia iudicii, *ibid.*, 492. — De die iudicii tremendo, B. Aelredus, CXCV, 210. — Iudicium extremum erit plenum indignationis, *ibid.*, 400, 401 et seqq. — Adversitates diversae diei iudicii, Richardus de S. Victore, CXCVI, 203, 204. — Formido futura insignis in die iudicii, *ibid.*, 205. — De die iudicii et qualitate ejus, *ibid.*, 836. — De modo iudicii, *ibid.*, 1181.

De iudicio superni iudicii metuendo, S. Hildegardis, CXCVII, 429. — De qualitate iudiciorum Dei circa finem mundi, *ibid.*, 1037. — In die iudicii omnes de propriis operibus suis quae in morituro corpore operati sunt iudicii suo respondebunt et ibi nulla erit excusatio, *ibid.*, 1078. — In die iudicii utrum capillos capitis numerabit, Garnerius Lingonensis episcop., CCV, 645. — De tremendo die iudicii, *ibid.*, 756. — Iudicium extremum manifestum et immutabile erit secundum retributionem, *ibid.*, 784. — In iudicio retributionis quisque coram hominibus a Deo iudicabitur, Thomas Cisterciensis et Joannes Algrinus, CCVI, 38. Dies iudicii dies terribilis, Petrus Blesensis, CCVII, 627. — In die iudicii Christus prope non erit reprobis, Martinus Legionensis, CCVIII, 377. — In illo die reddet Dominus consolationem bonis, CCIX, 162. — De timore iudicii insignis concio, Alanus de Insulis, CCX, 203. — Iudicii extremi severitas, *ibid.*, 229. — Iudicii extremi die elementa erunt nova, CCX, 527. — De effectibus ultimi Christi adventus, Helinandus, CCXII, 484. — De sententia iudicii et de iis quae sequuntur, Innocentius III, papa, CCXVII, 745.

IX. — APPENDIX.

Questiones quaedam ad iudicium pertinentes.

Quid sit intelligendum per haec verba: *Judicare vivos et mortuos*, S. Ambrosius, XVII, 527. — De eadem questione, Rufinus Aquileiensis, XXI, 569. De eadem questione, S. Augustinus, XXXIII, 875. — Quid sit habere fiduciam in iudicio? *id.*, XXXV, 2046. — Cur crux in iudicio apparebit, XXXIX, 2051, 2052. — Utrum statim in adventu Domini credendum sit futuram esse iudicium, XL, 159. — Anve illi morituri sunt qui rapiuntur in nubibus obviam Domino, *ibid.* Quid sit accipiendum per vivos et mortuos, *ibid.*, 183 et 258. — An morientur qui in die iudicii invenientur vivi, *ibid.*, 1161. — Queritur an illi quos viventes inveniet Christus, ad immortalitatem per mortem mira celeritate transibunt, *id.*, XI, 688. Quid per vivos et mortuos, S. Petrus Chrysologus, LII, 560. — Num senserit S. Nicetas ad iudicium extremum venturos absque morte eos quos Christi adventus vivos reperit, *ibid.*, 1112, 1115. — Fuitne S. Nicetas eorum numero qui putarunt coronam gloriae pro vita merito iustis non esse reddendam nisi in die iudicii, et interim iustorum animas a corpore solutas ad illum usque diem Christi consortio et beatifica Dei visione privari, sicut etiam a gehennae incendiis interim extmi animas impiorum? *ibid.*, 1119 (F. Braide dissertatio in S. Nicetam). — Quid per vivos et mortuos intelligendum, S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 1230. De eadem questione, Venantius Fortunatus, LXXXVIII, 350, 592. — Quomodo intelligendum sit quod de die iudicii Isaias dicit inter cetera: *Et clauduntur ibi in carcere et post dies multos visitabuntur*, Beda Venerabilis, XCIV, 702. — Quid per oves et haedos intelligendum, Paulus diaconus, XCV, 1515. — Quid per sedem super quam Dominus sessurus est iudicio, *ibid.*, 195. — Quid per vivos sit accipiendum, S. Hildefonsus, XCVI, 151. — De eadem questione, S. Julian. Toletanus episcop., *ibid.*, 502. — Per quot dies futurum iudicium extensurum sit, *ibid.*, 498. — Quid per vivos et mortuos, Alcuinus, CI, 1075. — Quid per haec verba in-

telligendum : *Dominus judicabit extrema terræ*, Claudius, Taurinensis episcop., CIV, 644. Quid sit accipiendum per hæc verba : *Dominus judicabit orbem terræ in æquitate... Judicabit populos in justitia... Dominus judicabit fines terræ*, Angelomus, CXV, 271. — Si electi qui reperti fuerint (in fine mundi) rapiuntur in aera, quomodo complebitur quod dictum est a Deo primo homini et in ipso omni semini ejus : *Terra es et in terram ibis*. — Haymo Halberstatensis, CXVII, 773. — Qualiter intelligendum est quod Christus venturus sit de cælo judicaturus vivos et mortuos, CXVIII, 940.

Quinam sint electi qui congregandi sint ab angelis in die judicii, S. Paschasius Radbertus, CXX, 822. — Quid per vivos et mortuos, Joannes Scotus, CXXII, 980. — Quid sit intelligendum per *librum vitæ*, Burchardus, CXL, 1057. — Quid sunt vivi et quid sunt mortui, S. Bruno Heribipolensis, CXLII, 560, 568. — In die judicii quales mutationes rerum sit facturus Dominus, Radulphus Ardens, CLV, 1373. — Quid per *librum vitæ* sit intelligendum, Ivo Carnotensis, CLXI, 1013. — Quomodo intelligatur quod vivi et mortui dicantur judicandi, *ibid.*, 1019. — Quid per vivos et mortuos, *id.*, CLXII, 606. — Queritur an Dominus sit venturus in die ad judicium?

Hugo de S. Victore, CLXXV, 514. — Cum nemo scit an die an nocte Dominus venturus sit ad judicium, queritur quomodo Apostolus tempus adventus Domini vocet diem? *ibid.*, 590. — Quomodo intelligendum sit quod scriptum est : *Vivos et mortuos judicabit Dominus*, *id.*, CLXXVI, 601. — Quare Dominus judicium suum in finem servaverit, *id.*, CLXXVII, 634. — Quid per vivos et mortuos, Petrus Abælardus, CLXXVIII, 628. — De eadem questione, Joslenus, CLXXXVI, 1487. — Morituri an sint qui, adventiente Christo, vivent, Petrus Lombardus, CXCII, 304, 943. — Quomodo intelligitur Christus judex vivorum et mortuorum, Petrus Lombardus, *ibid.*, 943. — Queritur si beatitudo sanctorum major sit futura post judicium quam interia, Petrus Lombardus, *ibid.*, 959. — Quid per vivos et mortuos, Hugo Rothomagensis archiep., *ibid.*, 1526. — In quo differt judicium quod fit in uniuscujusque morte ab eo quod futurum est in communi omnium resurrectione, Richardus de S. Victore, CXCVI, 1181. — Judicare mortuos quid sit, *ibid.*, 796. — Cur Josaphat *judicium* interpretatur, Garnerius, CCV, 771. — Quid per vivos et mortuos, S. Martinus Legionensis, CCXIII, 1323. — De eadem questione, Anonymus sæc. XII, CCXIII, 754.

SERIES DECIMA QUINTA.

In hac Serie, omnia exhibemus SS. Patrum opera vel etiam opuscula de virtutibus moralibus, et de perfectione evangelica. Hinc octo Indices; alphabetici, chronologici et analogici auctorum ac operum, uniuscujusque compendiosam præbentes analysim, maximum et optimum Lectori juvamen. His præterea subnectitur Index de Conscientia; quæ est rationis dictamen et interna moralium actionum regula.

CXXXV.

INDEX MORALIS.

SIVE

ALPHABETICA SYNOPSIS AUCTORUM OMNIUM QUI MORALES EXPLANARUNT
VERITATES, ET QUORUM SCRIPTA IN TOTO PATROLOGIÆ LATINÆ CURSU INVENIUNTUR.

Agobardus (S.), episc. Lugdunens., CIV, 523.
Alieranus (S.), abb. Scoto-Hiber., LXXX, 327, 535.
Alanus de Insulis, CCX, 431.
Ambrosius (S.), episc. Mediolan., eccles. doct., XIV, 273, 361, 419, 593, 644, 751, 759; XVI, 187, 233, 263; XVII, 971, 1057.
Anonymus, CCXIII, 719, 725, 755, 807, 851, 865, 903, 911.
Atto, episc. Vercellens., CXXXIV, 27.
Auctores varii, LXXIII; LXXIV, *passim*.
Augustinus (S.), episc. Hipponens. eccles. doct., XXXII, 939; XL, 373, 429, 431, 391, 831, 1091; XLI, 15; XLIV, 109, 291, 413; XLV, 995.
Bechiarius monach., XX, 1057.
Balduinus, archiepisc. Cantuar., CCIV, 415, 429, 411.
Bernardus (S.), abb. Claravall., CLXXXII, 727, 809; CLXXXIII, 757, 1197.
Boetius Severinus, LXIII, 501.
Burchardus, episc. Wormaciens., CXL, 557.
Caesarius (S.), episc. Arelat., LXVII, 1094, 1151, 1154, 1160.
Cassiodorus senator, abb. Vivariens., LXX, 1279.
Chromatius (S.), episcop., XX, 525.
Columbanus (S.), abb. et confess., LXXX, 225.

Cummiianus (S.), abbas, LXXXVII, 981.
Cyprianus (S.), episc. Carthag., IV, 181, 601, 651, 779, 819, 827.
Dionysius Exiguus, monachus, LXVII, 547.
Egbertus (S.), episc. Eboracens., LXXXIX, 379, 401.
Eugypptus, abb. African., LXII, 561.
Evagrius monachus, XX, 1186.
Fulgentius (S.), Ruspens., LXV, 503, 511, 537.
Gerbertus vel Sylvester II pap., CXXXIX, 169.
Gerhobus præposit., Reichersperg., CXCIV, 1187.
Godefridus, abbas Admont., CLXXIV, 1157.
Gregorius Magnus (S.), eccles. doct., LXXV, 527; LXXVI, 9; LXXVII, 149.
Guntherus Cisterciensis, CCXII, 97, 721, 755, 745.
Herbertus de Roseham, CXC, 1295.
Hieronimus (S.), presbyter, eccles. doct., XXII *passim*; XXVI, 823.
Hilarius (S.), episc. Pictav., eccles. doct., X, 549.
Hildebertus, archiepisc. Turon., CLXXI, 959, 1007.
Hildephonsus (S.), episc. Tolet., XCVI, 171.
Hincmarus, archiepisc. Remens., CXXV, 833, 983, 989, 993, 1069, 1087, 1091.
Hugo de S. Victore, CLXXV, 405; CLXXVI, 1202; CLXXVII, 13, 490.

Innocentius III pap., CCKVII, 601, 701, 746, 761, 774, 967.

Isidorus (S.), episc. Hispal., LXXXIII, 599, 756, 827.

Joannes Saresbertiens., episc. Carnot., CXCIX, 579.

Jonas, episc. Aurelian., CVI, 279.

Lactantius Firm., VI, 110; VII, 190.

Laurentius (S.), episc. Novariens., LXVI, 89, 103, 116.

Liberius papa, VIII, 1545.

Lucifer, episc. Caralitan., XII, 1007.

Maximus (S.), episc. Taurin., LVII, 775, 931, 933.

Othlonus, presbyt. monach., CXLVI, 59, 159, 245.

Pacianus (S.), episc. Barc., XIII, 1051.

Paulinus (S.), patriarcha Aquileiens., XCIX, 197.

Petrus Blesens., archid., CCVII, 795.

Petrus Cantor., canonic. Parisiens., CCV, 22.

Petrus Damiani cardinalis, CXLV, 160, 529.

Philippus de Harveng., abb. Bonæ Spei, CCIII, 489.

Pirminius (S.), abbas, LXXXIX, 1029.

Prosper (S.), Aquitanus, LI, 427, 617.

Rabanus Maurus, abb. Fuldens., CVII, 419; CX, 471.

Rathierus, episc. Veronens., CXXXVI, 145.

Regino, abb. Prumiens., CXXXII, 185.

Rodolphus, episc. Bituricens., CXIX, 705.

Rufinus presbyt. Aquileiens., XXI, 391.

Rupertus, abb. Tutiens., CLXX, 545.

Salvianus (S.), presbyt. Massil., LIII, 25, 175.

Sedulius Scotus, CIII, 291.

Sicardus, episc. Cremonens., CCKIII, 14.

Sulpicius Severus, XX, 185, 225, 227.

Taio, episc. Cæsaraugustan., LXXX, 751.

Theodorus, archiepisc. Cantuariens., XCIX, 901.

Theodulphus, episc. Aurelian., CV, 191, 207.

Tertullianus presbyt., I, 1275, 1303; II, 887, 915, 939, 979.

Valerius (S.), abbas, LXXXVII, 425.

Veranus (S.), episc. Cabellitan., LXXII, 701.

Victorinus rhetor., VIII, 1255.

Victricius (S.), episc. Rothomag., XX, 445.

Walafridus Strabus, monach. Fuldens., CXIV, 965.

Zacchæus Christianus, XX, 1071.

Zeno (S.), episc. Veronens., XI, 255.

NOTA. Hic Index auctores tantum exhibet qui de Ethica specialiter tractarunt; sed cum sæpiissime scripta moralia et ascetica vix inter se differant, Indicem asceticum sequentem adeat Lector benevolus.

CXXXVI.

BIBLIOTHECA PATRUM MORALIS.

SIVE

UNIVERSA VETERUM PATRUM ECCLESIAE LATINÆ DE ETHICA CHRISTIANA

OPERA VEL ETIAM OPOSCULA, ORDINE AUCTORUM ALPHABETICO DIGESTA.

AGOBARDUS (S.), episc. Lugdunens. — De spe et timore libellus; in quo metum, si sine spe fuerit, desperationem rectius vocari, spem vero, si fuerit sine metu, vanam esse presumptionem ostendit, CIV, 325.

AILERANUS (S.), abb. Scoto-Hiberna. — Christi primogenitorum interpretatio mystica, LXXX, 327. — Eorumdem nominum interpretatio moralis, *ibid.*, 353. — In his duobus opusculis auctor genealogiæ Dominicæ nomina juxta sensum mysticum et moralem exponit, et inde nos docet quid faciendum ut digni efficiamur promissionibus Christi.

ALANUS de Insulis. — De plactu naturæ liber; ubi contra vitia plurima acriter invehitur, CCX, 451.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediolan. eccles. — De paradiso liber; in quo ostendit quid, qualis, ubi fuerit; quid egerint in eo primi parentes; qua fraude, quo ordine, qua arte diabolo tentati in peccatum tandem lapsi sint. In eo bene multa exstant ad informandos Christianorum mores, XIV, 575. — De Noe et arca liber; hic Noe vitam, mores, gesta et mentis altitudinem describit, et hunc justum omnium imitationi proponit, *ibid.*, 561. — De Abraham libri duo; in priore vitam et virtutes Abraham exponit et moralem sensum; in posteriore vero ad allegoriam transit, et quemadmodum animæ præcipiatur ut exeat de terra sua et de cognatione sua, necnon a quibus ad perfectam purgationem recedendum sit, explicat, *ibid.*, 419. — De Jacob et vita beata libri duo; hic de historia patriarchæ Jacob, et de rebus ad beatam vitam pertinentibus agit. Docet passiones coercendas esse, virtutesque ex exemplis Jacob et aliorum colendas, ut beatitudo quam in una summi boni, scilicet Dei possessione constituit, acquiratur, *ibid.*, 595. — De Joseph patriarcha liber; docet Josephum nobis proponi tanquam speculum castitatis, cum ea virtus simul et quidam castimonie comes nitor gratiæ in ejus moribus factisque omnibus perfectissime refulgeat; *ibid.*, 641. — De Nabuthe Israelita ubi crudelitatem avari divitis et pauperis extrema omnia perpelicitatis calamitatem ob oculos ponit, ac deinceps ad elemosynam divites hortatur, *ibid.*, 751. — De Tobia liber; hic in usum invehitur auctor; probat malum esse, et execrandum, id quidem, utpote divina lege prohibitum, neque idolatria neque homicidio levius. Describit atque

reprehendit sceleratas feneratorum technas, quibus illi egenos homines ad pecuniam suam cum solvendi fenoris conditione accipiendam cogunt, *ibid.*, 759. — De virginitate libri tres; in primo virginitatis dignitatem expendit; in secundo virginum instituti mores aggressus, id a se negat commodius præstari posse quam exemplis, quorum primum ac præcipuum a Dei Matre virginum omnium antesignana mutuatur; in tertio quid sequi, quidve fugere virgines oporteat, præscribit; XVI, 187. — De viduis liber; viduitatis professionem proxime ad virginitatem accedere, necnon matrimonio longe præcellere asseverat. Hujus rei argumentum profert non modo apostolicum testimonium, verum etiam exempla Veteris Testamenti; tandem viduas ad perseverandum in vita cælibe ejus sanctitatem, munera, propriasque virtutes ibi describit quanta verborum valet efficacia, compellit, *ibid.*, 255. — De virginitate liber; ubi virginalis instituti defensionem aggressus factum quidem suum potissimum tuetur exemplo Præcursoris; virginem vero conditionem attollit inde quod Christus virgines quibus redivivus apparere, elegit. Deinde ad objectas difficultates pulchre respondet, *ibid.*, 565. — De poenitentia liber; officia et merita poenitentiae narrat, XV, 971, in Append. — De vitiorum virtutumque conflictu liber, ad Simplicianum. Ibi auctor hostis nostri fortia castra, quibus pie viventes in Christo non desinit impugnare, breviter demonstrat, *ibid.*, 1057, in Append. Hæc omnia S. Ambrosii opuscula morum informationi præsertim utilia, magnam redolent pietatem. Plurima sunt adhuc alia quæ in ascetica bibliotheca reperiet lector benevolus.

ANONYMUS. — Explanatio Orationis Dominicæ, CCKIII, 719. — Explanatio Symboli apostolici, Athanasii, *ibid.*, 735, 736. — Liber de diversis ordinibus et professionibus quæ sunt in ecclesia, *ibid.*, 807. — Dialogus de conflictu amoris Dei et linguis doloris, *ibid.*, 851. — Liber de poenitentia et tentationibus religiosorum, *ibid.*, 865. — Libellus de conscientia, *ibid.*, 905. — Liber de stabilitate animæ, *ibid.*, 911.

ATTO episc. Vercellens. — Capitulare, scilicet monita ad presbyteros, CXXXIV, 27.

AUCTORES VARII. — Vita SS. Patrum, ubi multa re-

perire est moralis, præsertim de colendis virtutibus et vitis vitandis. Qui has SS. Patrum vitas legerint, multum ad mores informandos referent fructum, LXXIII, LXXIV, passim.

AUGUSTINUS (S.), episc. Hippon. eccles. doct. — De vita beata liber, ubi probatur beatam vitam non nisi in perfecta Dei cognitione consistere, XXXII, 959. — De bono conjugali liber; in quo docet nuptias multe hominibus esse honorabiles, et non tantum in fornicationis comparatione, sed ex proprio genere bonas ac de se ab omni peccato immunes; continentiam vero longe esse præstantiorem, XL, 375. — De bono viduitatis liber; viduas hic docet et exhortatur, sanctæ viduitatis professionem nuptiis anteponendam; nuptias tamen secundas, imo et tertias et quatuor habet esse licitas, nec nunquam malas docendo probat, *ibid.*, 429. — De conjugii adulterii libri duo; ubi probatur: 1 mulieres a viris non posse recedere nisi fornicationis causa; 2 conjuges fideles in relinquendis infidelibus permissa licentia non uti debere, *ibid.*, 431. — De cura pro mortuis gerenda liber; in quo probatur: 1 sepulture corporibus defunctorum omnino denegatam nihil mortuis ipsis obesse; 2 locum sepulture non per se prodesse quidquam, sed per occasionem duntaxat; 3 curam sepulture, cum ad felicitatem aut miseriam nihil interit, a sanctis merito contemptam fuisse; 4 loquitur de mortuis qui narrantur viventibus apparuisse, ut suis corporibus sepulture præberetur; 5 an mortui curis intersint ac rebus humanis, *ibid.*, 591. — De amicitia liber; ubi disseritur de triplici amicitia, scilicet carnali, mundiali, et spiritali, *ibid.*, 831. — De vitiorum et virtutum conflictu liber; hic vicissim virtus et vitium contrarium æternæ vocæ alloquitur christianum ut ad sua castra transeat, *ibid.*, 1031, in Append. — De civitate Dei libri viginti duo; in quibus multa reperire est moralis simul ac dogmatica, XLI, 15. — De peccatorum meritis et remissione, et de baptismo parvulorum libri tres; hic disserit: 1 de peccato originali et ejus propagatione; 2 probat nullum unquam fuisse, nec esse, nec fore, excepto Mediatore, ab omni peccato immunem; 3 agit de parvulorum baptismo, XLIV, 109. — De perfectione justitiæ hominis liber; in quo docet perfectionem plenitudinemque justitiæ illam, qua homo sine ullo prorsus peccato sit, nec sine gratia possibilem per vires naturæ, præsertim vitiatæ, nec unquam esse præsentis hujus vitæ, *ibid.*, 291. — De nuptiis et concupiscentia libri duo; nuptiarum propria et naturalia bona exponit; et in illis bonis non computandam carnis concupiscentiam probat, *ibid.*, 415. — De dono perseverantiam liber; in quo probat perseverantiam illam, qua in Christo perseveratur usque in finem, esse donum Dei, hoc enim a Deo irrisorie peti, si a Deo dari non credatur, XLV, 995. — Quoad alia opera vel opuscula S. Augustini moralia, vide Bibliothecam asceticam.

BACHARIUS monachus. — De reparatione lapsi liber; vel de lapsis recipiendis, in quo docet peccatores summa cum charitate ad penitentiam recipiendos, XI, 1037.

BALDUINUS, archiepisc. Cantuar. — De corruptis moribus cleri et populi tractatus, CCIV, 415. — De duplici resurrectione, quæ per obedientiam perseverantiam obtinetur, *ibid.*, 429. — De requie quam sibi et nobis Christus quæsit et paravit tractatus, *ibid.*, 441. — Plura alia scripsit auctor quæ in bibliothecam asceticam reperiuntur.

BERNARDUS (S.), abb. Clarævall. — De consideratione libri quinque, ubi disserit de pontificis dignitate, potestate et virtutibus, etc.; CLXXXII, 727. — De episcoporum moribus et officio tractatus, *ibid.*, 809. — Sententiæ, CLXXXIII, 747, 751. — Parabolæ, *ibid.*, 757. — Flores vel sententiæ ex S. Bernardi operibus depromptæ, *ibid.*, 1197. — His in tribus opusculis præsertim de vitis et virtutibus variis agit. — Plurima ejusdem opera vel opuscula moralia sunt et ascetica, quæ in bibliothecam asceticam recensentur.

BOETIUS SEVERINUS. — De consolatione philosophiæ libri quinque; opus hoc, mole parvum, doctrina maximum, constat serie argumentorum naturali lumine cognitorum, quibus mens humana adversis casibus suscitata, ad primam causam ultimamque finem attentione sic erigit, ut hæc, exultis præjudiciis, veritati assequendæ virtutis colendæ aptior efficiatur, LXIII, 581.

BURCHARDUS, episc. Wormaciens. — Decretorum libri viginti; in quibus auctor totum ecclesiasticum munus luculenta brevitate et veteres ecclesiarum observantias complectitur; eos qui legerint fructum non vulgarem sentiet se brevi consequi posse, CXL, 537.

CÆSARIUS (S.), episc. Arelat. — De viduitate servanda opusculum, LXVII, 1094. — De charitate tenenda vel custodienda exhortatio, *ibid.*, 1151. — Epistola ad quosdam germanos; ubi præsertim disserit de castitate,

et obiter de aliis virtutibus ad virginitatem spectantibus, *ibid.*, 1154. — De decem virginibus exhortatio; ubi de castitate, *ibid.*, 1160. — Quoad alia, vide Bibliothecam asceticam.

CASSIODORUS senator, abb. Vivariens. — De anima liber; hoc opusculum, inter dogmatica referendum, hic memoratur, quia multa ex eo defluunt moralia, præsertim de virtutibus et qualitate animæ disseritur, LXX, 1279.

CHROMATIUS (S.), episc. — De octo beatitudinibus tractatus singularis, ubi de mundina spiritali et de variis virtutibus acquirendis, XX, 523.

COLUMBANUS (S.), abbas et confess. — De penitentiarum mensura taxanda liber, in quo juxta culpæ magnitudinem longitudo penitentiarum statuitur, LXXX, 223.

CUMMIANUS (S.), abbas. — De mensura penitentiarum liber; ubi de variis peccatis et de penitentis impoenendis, LXXXVII, 981.

CYPRIANUS (S.), episc. Carthag. — De mortalitate liber, a quo christiani mollioris affectus circa amissionem suorum aut, quod majus est, fidei parvioris, consolarentur spe futurorum, IV, 581. — De opere et eleemosynis liber; in quo quantas vires habeat misericordia et quibus donanda sit præmiis demonstrat, *ibid.*, 601. — Epistola ad Fortunatum, de exhortatione martyrii; in qua Christi milites ad celeste et spiritale certamen hortatur et animat, *ibid.*, 651. — De disciplina et bono pudicitie liber; auctor probat pudicitiam locum primum in virginibus tenere, secundum in continentibus, tertium in matronis, et in his omnibus gloriosam esse cum gradibus suis, *ibid.*, 819, opusculum dubium. — De aleatoribus liber; sacerdotes auctor alloquitur; probat aleam esse nocivam et crimen mortale et eos ad illam fugiendam hortatur, *ibid.*, 827, opusculum suppositum. — Plurima sunt alia S. Cypriani opera quæ inter ascetica referuntur; vide Bibliothecam asceticam.

DIONYSIUS EXIGUUS, monachus. — De creatione hominis liber; opus D. Gregorii Nysseni de Græco in Latinum conversum, ubi multa dogmaticis moralia miscetur, et præsertim de anima, LXVII, 547.

EGBERTUS (S.), episc. Eboracens. — Exceptiones et dictis et canonibus SS. Patrum concinnatæ; ibi plurimæ reperiuntur regulæ ad ecclesiasticæ politie institutionem conducentes, LXXXIX, 579. — Penitentiale, sive libri quatuor penitentiales; in quibus auctor Ecclesiæ disciplinam referens, ad flentem et compunctionem iuvitat, *ibid.*, 401.

EUGYPIUS, abb. Afric. — Thesaurus ex S. Augustini operibus; illud opus multa moralia simul et dogmatica exhibet, et præsertim de virtutibus scilicet charitate, prudentia, temperantia, fortitudine et justitia, necnon et de vitis vitandis ad assequendam vitam æternam, LXII, 561.

EVAGRIUS, monachus. — Sententiæ ad eos qui in cenobis et xenodochiis habitant, scilicet quid faciendum sit et quid vitandum, XX, 1181. — Sententiæ ad virgines; de colendis virtutibus et vitandis vitis, *ibid.*, 1186.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. — Epistola 1, ubi disserit de conjugali debito et voto continentie a conjugibus emisso, LXV, 503. — Epist. II, ad Gallam viduam; in qua de consolatione mariti defuncti, et de statu viduarum, *ibid.*, 511. — De remissione peccatorum libri duo; ubi auctor demonstrat qualibus Deus peccata dimittat, ubi et quando dimittat, *ibid.*, 527. — Plurima sunt alia ejusdem S. Fulgentii opera moralia, de quibus vide Bibliothecam asceticam.

GERBERTUS vel SYLVESTER II papa. — De informatione episcoporum liber, CXXIX, 169.

GERHARDUS præpositus Reichersperg. — De edificio Dei liber; ubi de moribus sacerdotum et de disciplina ecclesiastica, CXCIV, 1187.

GODEFRIDUS, abbas Admont. — De decem oneribus Isaiæ liber, quæ figurative auctor explicat ad peccata hominum referens, et inde peccatores docet veram penitentiam, CLXXV, 1157.

GREGORIUS MAGNUS (S.), Eccles. doct. — Moralium libri xxv, in quibus historico, allegorico et morali sensu librum Job explanat; hic præsertim elucet humilitas et in tribulationibus patientia, LXXV, 527, et LXXVI, 9 ad 780. Hæc legendo patientes magnam percipient consolationem. — Dialogorum libri quatuor, sive de vita et miraculis Patrum Italicorum; hic de virtutibus et vitis, qui studiosos libros illos legerint thesaurum invenient indeficientem, LXXVII, 149.

GUNTHERUS CISTERCIENSIS. — De oratione, jejunio et eleemosyna libri tredecim, CCXII, 97. — De cognitione sui opusculum, *ibid.*, 721. — De bono regimine

principis; docet quid a rege sit faciendum, quidque vitandum ut Dei regnum obtineat, *ibid.*, 735. — De reparatione lapsi, scilicet exhortatio ad penitentiam, in qua docet modos resurgendi ad gratiam, *ibid.*, 745.

HERBERTUS DE BOSEHAM. — Meliorum liber, ubi 1. de consonantia visibilis pugnae militis, id est S. Thomae ad visibilem pugnam imperatoris, id est Christi; 2. de consonantia visibilis palmae militis ad visibilem palmam imperatoris; 3. de consonantia invisibilis palmae militis ad invisibilem palmam imperatoris, CIC, 1295.

HIERONYMUS (S.), presbyt. Eccles. doct. — Epistolae, inter quas plurimae exhibent ad informandos mores utilissimas, vide Bibliothecam asceticam, necnon et indicem materiarum ad calcem tomi XXII. — Breviarium in Psalmos, ubi multa reperire est moralia, scilicet quae ad virtutes praesertim et vitia spectant, XXVI, 825.

HILARIUS (S.), episc. Pictav. Eccles. doct. — Epistola ad Abram illam suam; illam hortatur ut modestis utatur vestibus, et promittit ei vestem et margaritam inestimabilis pretii, X, 549.

HILDEBERTUS, archiepisc. Turon. — De querimonia et conflictu carnis et animae; ubi carnem adversus spiritum et spiritum adversus carnem concupiscere demonstrat, CLXXI, 989. — De honesto et utili liber; ubi: 1. Quid sit honestum; 2. De collatione honestorum; 3. Quid sit utile; 4. De utilium comparatione; 5. Quando id quod videtur honestum pugnare videtur cum eo quod utile videtur, *ibid.*, 1007.

HILDEFONSUS (S.), episc. Tolet. — De itinere deserti liber; ubi inquit qualiter post baptismum ad mansionem aeternae vitae, veluti post transitum maris usque ad terram repromissionis, per custodiam divinorum praeceptorum, homo prosperat pervenire, XCVI, 171.

HINCMARUS, archiepisc. Remens. — De regis persona et regio ministerio opusculum; ubi ex Scriptura et SS. Patribus documenta ad mores regis informandos idonea et perutilia praebet, CXXV, 835. — Instructio ad Ludovicum Balbum, *ibid.*, 983. — De institutione regia, *ibid.*, 989. — Ad proceres regni pro institutione Carolomanni regis, *ibid.*, 995. Haec tria opuscula ad principis vel regis informationem utilia. — Capitula synodalia, *ibid.*, 1069. — De officiis episcoporum, *ibid.*, 1087. — De presbyteris criminosis, *ibid.*, 1091. His in tribus opusculis episcopos docet et presbyteros, ostendens quid sit faciendum, quid vitandum ut et suam et aliorum salutem operentur, et ad coronam caelestem perveniant.

HUGO DE S. VICTORE. — De quinque septenis seu septenariis opusculum; ubi de septem vitiis, de septem Orationis Dominicæ petitionibus, et de septem Spiritus sancti donis, CLXXV, 405. — De nuptiis libri duo; prior de nuptiis carnalibus vitandis, posterior de nuptiis spiritualibus amplexandis; CLXXVI, 1202. — De bestiis et aliis rebus libri tres, CLXXVII, 15, in Append. — Miscellanea, *ibid.*, 469, in Append. His in duobus opusculis multa reperire est ad mores informandos utilia, praesertim quoad virtutes et vitia. Praeterea vide Biblioth. asceticam.

INNOCENTIUS III, papa. — Dialogus inter Deum et peccatorem, CLXVII, 661. — De contemptu mundi, sive de miseria conditionis humanae, *ibid.*, 701. — De elemosyna libellus, *ibid.*, 746. — Charitatis encomium, *ibid.*, 761. — De sacro altaris mysterio libri sex, *ibid.*, 774. — Commentarium in septem psalmos penitenciales, *ibid.*, 967.

ISIDORUS (S.), episc. Hispalens. — Sententiarum liber secundus et tertius; ubi disserit de vitiis et virtutibus, LXXXIII, 599, 736. — Synonymorum libri duo, sive potius de lamentatione animae peccatricis. Hoc in opere quisquis intenta mente pergere nititur, sine dubio reperiet quo pacto vitia caveat, defleat commissa, et qualiter per penitentiam lamenta reparat, praemiis donetur aeternis, *ibid.*, 827. Quoad alia S. Isidori opera, vide Bibliothecam asceticam.

JOANNES SARESBURIENS., episc. Carnot. — Polycraticus, sive de nugis curialium et vestigiis philosophorum libri octo; in quibus omnia cedere in usum sapientis, habereque materiam virtutis exercendae, quaecunque dicuntur aut fiunt, auctor probat, CXIY, 379.

JONAS, episc. Aurelian. — De institutione regia opusculum; in quo auctor ad regem informandum dat praecepta, CVI, 379.

LACTANTIUS FIRM. — Institutionum divinarum libri septem; ubi: 1. De falsa religione; 2. De origine erroris; 3. De falsa sapientia philosophorum; 4. De vera sapientia; 5. De iustitia; 6. De vero cultu; 7. De vita beata. Hic auctor multa inter dogmatica, plurima recenset ad mores Christianorum informandos utilia, ideoque hoc

opus locum obtinuit inter moralia et cum fructu legetur, VI, 110.

LAURENTIUS (S.), episc. Nevariens. — De penitentia, de elemosyna et de muliere Chanaan, ubi de orationis perseverantia et effectu, et plura alia ad mores informandos, LXVI, 89, 105, 116.

LIBERIUS papa. — Oratio ad Marcellinam S. Ambrosii sororem, dato virginitatis velo, in qua de virginitate, de silentio et de vita religiosa, VIII, 1545.

LUCIFERUS episc. Caralitanus. — Moriendum esse pro Dei Filio, liber ad Constantium imperatorem; auctor imperatori crudelitatem exprobat, illi minatur poenam aeternam, et Christianis patientibus regnum incorruptibile promittit, XIII, 1007.

MAXIMUS (S.), episc. Taurin. — De baptismo tractatus tres; quibus contra Judaeos Jesum Christum verum Deum verumque hominem, Redemptorem nostrum, audiendum et adorandum demonstrat; et ut ab obduratione respiciant atque in Christo lumen veritatis aspiciant, vitae aeternae promissione adhortatur, LVII, 775. — Epistolae duae, in quibus de aegritudine toleranda et de perfecto viro agitur, *ibid.*, 921, 935.

OTHLONUS, presbyt. monachi. — Dialogus de tribus questionibus, scilicet de divinae pietatis agnitione, de iudiciorum divinarum diversitate, necnon et de varia bene agendi facultate, CXLVI, 59. — De cursu spiritali liber, vel aliter de modo currendi in hac vita, ut comprehendatur aeterna; ad omnes Christianos, sed praesertim ad peccatores ut reviviscant, *ibid.*, 159. — De admonitione clericorum et laicorum liber; scilicet monita per quae a carnalibus ad spiritualia, a visibilibus ad invisibilia omnes possint animum suspendere, et superna conspiciere, *ibid.*, 245.

PACIANUS (S.), episc. Marc. — Epistola ad Sympronianum Novatianum; ubi multa de nomine Christiano et catholico, XIII, 1050.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiens. — Exhortationis ad Henricum Forojuliensem liber, sive de salutaribus documentis. Opus hoc ad mores pertinet et concionatoribus perutile est, praesertim sacerdotibus quibus populo verba sciendi onus incumbit, XCIX, 197.

PETRUS Blesens. archidiaconus. — Compendium in Job, ad Henricum II, Anglorum regem; hic ad patientiam et ad virtutes varias informatur Christianus, CCVIII, 795.

PETRUS CANTOR, canonic. Parisiens. — Verbum abbreviatum; hoc opus salutare et fructuosum est ad peccati fugam et tutelam, ad mores informandos, capescendas virtutes, et ad amorem Dei mandique contemptum instillandum animo, CCV, 25.

PETRUS DAMIANI cardinalis. — Gomorrhianus liber; hic nefandum et detestabile crimen, in quod Deo dicati sui temporis prolabebantur, deplorat, eosque, utpote indignos, a sacris ordinibus removendos esse contendit, CXLV, 160. — Contra philargyriam et munus cupiditatem; ubi vitium avaritiae et praecipue in accipiendis muneribus gravissime detestatur, et episcopos hortatur ut illud ab Ecclesia evellere et exterminare conentur, *ibid.*, 529.

PHILIPPUS de Harveng, abb. Bonae Spei. — Moralitates in Cantica canticorum, ubi multa reperire est moralia, et specialiter quoad virtutes colendas vitiaque vitanda, CCIII, 489.

PRMINIUS (S.), abbas. — De singulis libris canonicis scarapsus, sive collectio; hic auctor omnes a Christianis colendas virtutes et vitia fugienda enumerat, LXXXIX, 1029.

PROSPER (S.), Aquitanus. — Sententiarum ex S. Augustini operibus de libatarum liber, ubi praesertim de virtutibus et vitiis, LI, 427. — De Providentia divina carmen, *ibid.*, 617.

RABANUS Maurus, abb. Fuldens. — De oblatione puerorum liber; probat auctor mundum fugiendum esse et laudandos eos qui, omnia relinquentes, in solitudine vivunt ut caelum lucrifaciant, CVII, 419. — Penitentiale; in quo de variis sceleribus quid sacri canones sanciant, et qualiter penitentia his agenda sit qui commiserint breviter denotat, CX, 471. Quod alia eiusdem auctoris moralia, vide Bibliothecam asceticam.

RATHERIUS, episc. Veronens. — Praeceptorum libri tres; omnes cujuscumque gradus, conditionis, sexus et aetatis ad vitam informat (bris ianum, CXXXVI, 145).

REGINO, abb. Prumens. — De ecclesiasticis disciplinis et religione Christiana libri duo; hic episcopi, presbyteri neron et clerici magna reperient documenta ad morum informationem et ad regulam vitae, CXXII, 185.

RODULFUS, episc. Bituricens. — Capitula; opus ex SS. Patrum canonumque sententiis excerptum, et ad

sacerdotum mores informandos maxime aptum, CXIX, 705.

RUFINUS, presbyt. Aquileiens. — Historia monachorum, seu de villis Patrum liber; ubi ostendit mirabilia magni ad posteritatis memoriam profutura, ita ut opera eorum discentes vitamque perfectam lectionis indicio colligentes, ad imitationem sancti operis invitentur, et perfectæ sapientiæ palmam vel patientiæ requirant, XXI, 591.

RUPERTUS, abb. Tulliens. — De læsione virginitatis, et an possit consecrari corrupta, CLXX, 545. Quoad alia Ruperti moralia, vide Bibliothecam asceticam.

SALVIANUS (S.), presbyt. Massil. — De gubernatione Dei libri duo; quibus præclare divina in omnibus et super omnia adstruitur Providentia, LIII, 25. — Adversus avaritiam libri quatuor; in quibus auctor contra hanc idololatricæ servitutem invêhitur, et probat bonum Christianorum speciale misericordiam esse et largitatem, *ibid.*, 175.

SEDULIUS Scotus. — De rectoribus Christianis et conventibus regulis quibus est res publica rite gubernanda; opus ad principem vel regem informandum perutile, CIII, 291.

SICARDUS, episc. Cremonens. — Mitrale, seu de officiis ecclesiasticis summa, CCXIII, 14, et præsertim liber tertius in quo præcipue de ministrorum officiis agit.

SULPICIUS Severus. — Dialogi tres; describit auctor Orientis monasteria, varia refert miracula et obiter disserit de vitis et virtutibus, XX, 185. — Epistolæ duæ ad sororem suam; in quibus de ultimo iudicio et de virginitate, *ibid.*, 223, 227.

TALU, episc. Cesaraugustan. — Sententiarum libri quinque; hic auctor sumens exordium ab omnipotentis Domini incommutabilis essentia Trinitate, atque ab origine mundi hominumque plasmatione usque ad hujus sæculi consummationem, omnia fere religionis Christianæ documenta revolvit, et ea dogmaticè et moraliter elegantè sermone explanat. Ibi lector reperiet in quibus tenacius hærrere debeat et a quibus quantocius studeat discedere, LXXX, 731.

TERTULLIANUS presbyt. — Ad uxorem libri duo; hortatur uxorem ut a secundis nuptiis absteineat, vel si nubere velit, cum viro Christiano tantum conjungatur, I, 1275. — De cultu feminarum libri duo; ubi de auri, gemmarum et vestium vanitate, necnon et de fucis et pigmentis vitandis, *ibid.*, 1503. — De virginibus velandis liber; velandas esse virgines ex Scriptura, ex disciplina Ecclesiæ, sanctorum exemplis et ipsismet virginum non ve atarum periculis probat, II, 887. — De exhortatione castitatis; fratrem quemdam viduum a secundis dehortatur nuptiis, quas modo diserte permittit, nec a S. Paulo

prohibitæ assentit; modo damnat et tanquam adulteriæ traducit. Hic tractatus a Tertulliano Montanista exaratus est, *ibid.*, 915. — De monogamia liber; medium se viam assentit tenere inter eos qui negant nuptias et alios qui plures repetitas inducunt, ideoque monogamiam tuetur, docetque novam non esse hanc disciplinam, sed veterem et propriam Christianorum. Hoc opus jure ab Ecclesia reprobensum damnatumque est, *ibid.*, 929. — De pudicitia liber; hic auctor, præmissa pudicitia laude, errorem Montani prosecutus, de non recipiendis penitentibus, saltem mæchis et fornicatoribus, agit, *ibid.*, 979.

THEODORUS, archiepisc. Cantuar. — Penitentia, ubi reperire est velut exemplar totius doctrinæ Christianæ et disciplinæ ecclesiasticæ præstantissimum ad morum informationem, XCIX, 901.

THEODULFUS, episc. Aurelian. — Capitula ad presbyteros Ecclesiæ suæ; quorum lectione eos hortatur mores componere, vitam emendare, ut cum subditis populis ad celestia regna pergere certent, CV, 191. — Capitulare ejusdem ad eosdem, hic sacerdotibus modum agendi in ministerio prudentem præscribit, *ibid.*, 207.

VALERIUS (S.), abbas. — De vana sæculi sapientia; hic auctor breviter religionis Christianæ revolvens historiam, et illius prælia simul et triumphos, quantula sit præ illa sæculi sapientia demonstrat, LXXVII, 425.

VERANUS (S.), episc. Cabellitan. — De sacerdotum castitate sententia, LXXII, 701.

VICTORINUS rhetor; — In epistolam Pauli ad Ephesios libri duo, et præsertim secundus, qui præcepta vivendi Christianis vel singulis vel omnibus convenientia continet; quid dominus apud servum, apud patrem quid filius, quid maritus apud uxorem oporteat facere, VIII, 1255.

VICTRICIUS (S.), episc. Rothomag. — De laude sanctorum liber; ad imitationem sanctorum hortatur, et de virtutibus quibus claruerunt disserit, XX, 443.

WALAFRIDUS Strabus, monach. Fuldens. — De subversione Jerusalem tractatus; illam auctor anagogice, moraliter et mystice explanat, et ad animam peccatricem refert; hic perinde multa ad conversionem peccatoris utilia, CXIV, 965.

ZACCHÆUS Christianus. — Consultationum libri tres; tertius præsertim, in quo plurima de vita Christiana, monastica, de virginitate et continentia, XX, 1071.

ZENO (S.), episc. Veronens. — Tractatum liber primus; ubi de fide, spe et charitate, de justitia, pudicitia, continentia, patientia, timore, avaritia, necnon et de spiritu et corpore, de circumcisione, spiritali edificatione domus Dei et de resurrectione, XI, 252.

CXXXVII.

BIBLIOTHECA EADEM PATRUM LATINORUM MORALIS

ANALOGICÆ DISPOSITA, SED IN ANALOGIA SERVANS ORDINEM

ALPHABETICUM NECNON ET CHRONOLOGICUM.

Amicitia. — De amicitia liber, S. Augustinus, XL, 831.
Anima. — De Abraham libri duo, S. Ambrosius, XIV, 419. — De creatione hominis liber, Dionysius Exiguus, LXVII, 547. — De anima liber, Cassiodorus, LXX, 1279. — De stabilitate animæ liber, anonymus, CCXIII, 911.
Avaritia. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255. — De Nabuthe Jezraelita, S. Ambrosius, XIV, 751. — De Tobia liber, *ibid.*, 759. — Adversus avaritiam libri quatuor, S. Salvianus, LIII, 175. — Contra philargyriam et munerum cupiditatem, S. Petrus Damianus, CXLV, 529.

Castitas, pudicitia, virginitas. — De virginibus velandis liber, Tertullianus, II, 887. — De castitatis exhortatione, *ibid.*, 915. — De pudicitia liber, *ibid.*, 979. — De disciplina et bono pudicitia liber, S. Cyprianus, IV, 819. — Oratio ad Marcellinam S. Ambrosii sororem, Liberius papa, VIII, 1545. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255. — De Joseph patriarcha liber, S. Ambrosius, XIV, 611. — De virginibus libri

tres, idem, XVI, 187. — De virginitate liber, *ibid.*, 265. — Epistolæ duæ ad sororem suam, Sulpicius Severus, XX, 223, 227. — Consultationum libri tres, Zacchæus Christianus, *ibid.*, 1071. — Sententiæ ad virgines, Evagrius, *ibid.*, 1186. — Epistola ad quosdam germanos, S. Cæsarius Arelatensis, LXVII, 1154. — De decem virginibus exhortatio, *ibid.*, 1160. — De castitate sacerdotum sententia, S. Veranus, LXXII, 701. — Gomorrhianus liber, S. Petrus Damianus, CXLV, 160. — De læsione virginitatis, Rupertus, CLXX, 545.

Charitas. — De charitate tenenda vel custodienda, S. Cæsarius Arelat., LXXII, 1151. — De conflictu amoris Dei et linguae dolosæ, anonymus, CCXIII, 851. — Charitatis encomium, Innocentius III, CXXVII, 761.

Christianus, quid sit et quid ei faciendum. — In Epistolam Pauli ad Ephesios libri duo, Victorinus, VIII, 1255. — Epistola ad Sympronianum Novatianum, S. Pacianus, XIII, 1051. — De paradiso liber, S. Ambrosius, XIV, 275. — De Noe et arca liber, *ibid.*, 361. — Consultationum libri

tres, Zacharias Christianus, XX, 1071. — De civitate Dei liber, S. Augustinus, XII, 15. — De viro perfecto epistolae duae, S. Maximus, LVII, 921, 933. — De consolatione philosophiae libri quinque, Boetius, LXIII, 581. — Moralium libri xxv, S. Gregorius Magnus, LXXV, 527; LXXVI, 9. — Christi primogenitorum interpretatio mystica, S. Aileranus, LXXX, 327. — Eorundem nominum interpretatio moralis, *ibid.*, 535. — Sententiarum libri quinque, Taio, LXXX, 751. — De itinere deserti liber, S. Hildefonsus, XCVI, 171. — De s. iustitibus documentis, S. Paulinus, XCIX, 197. — De oblatione pauperum liber, Rabanus Maurus, CVII, 419. — Praeceptorum libri tres, Rotherius, CXXXVI, 145. — Dialogus de tribus questionibus, Othlonus, CXLVI, 59. — De cursu spirituali liber, *ibid.*, 139. — De admonitione laicorum liber, *ibid.*, 245. — De honesto et utili liber, Hildebertus, CLXXI, 1007. — De corruptis populi moribus, Balduinus, CLIV, 415. — De reque quam sibi et nobis Christus quaerit et paravit, *ibid.*, 441. — Compendium in Job, Petrus Blesensis, CCVII, 795. — De miseria conditionis humanae, Innocentius III, CCXVII, 701.

Cognitio sui. — De cognitione sui opusculum, Guntherus, CCXII, 721.

Eleemosyna, misericordia. — De opere et eleemosynis liber, S. Cyprianus, IV, 601. — De Nabythe Jezraelita, S. Ambrosius, XIV, 731. — De Tobia liber, *ibid.*, 739. — Adversus avaritiam libri quatuor, S. Salvianus, LIII, 175. — De eleemosyna, S. Laurentius Novariensis, LXVI, 105. — De eleemosyna, jejuniis et oratione libri tresdecim, Guntherus, CCXII, 97. — De eleemosyna libellus, Innocentius III, CCXVII, 746.

Judicium extremum. — Epistolae duae ad sororem suam, Sulpicius Severus, XX, 225, 227.

Justitia. — Institutionum divinarum libri septem, Lactantius, VI, 110. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255. — De perfectione justitiae hominis liber, S. Augustinus, XLIV, 291. — Thesaurus ex S. Augustini operibus, Eugypius, LXII, 561.

Martyres, Martyrium. — Epistola ad Fortunatum, de exhortatione martyrii, S. Cyprianus, IV, 631.

Mors proximorum, Mortalitas. — De mortalitate liber, S. Cyprianus, IV, 581. — De cura pro mortuis gerenda liber, S. Augustinus, XL, 591. — Epistolae II, ad Gallam viduam, S. Fulgentius, LXV, 311.

Nuptiae, Conjugia. — Ad uxorem libri duo, Tertullianus, I, 1275. — De castitatis exhortatione, *ibid.*, II, 915. — De monogamia liber, *ibid.*, 929. — De bono conjugali liber, S. Augustinus, XL, 575. — De conjugis adulterii libri duo, *ibid.*, 451. — De nuptiis et concupiscentia libri duo, *ibid.*, XLIV, 415. — Epistola I, S. Fulgentius, LXV, 505. — De nuptiis libri duo, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1202.

Oratio, Preces. — De orationis perseverantiae et effectu, S. Laurentius Novar., LXVI, 116. De quinque septenis seu septenariis opusculum, Hugo de S. Victore, CLXXV, 405. — De oratione, jejuniis et eleemosyna libri tresdecim, Guntherus, CCXII, 97. — Explanatio Orationis Dominicae, anonymus, CCXIII, 719.

Poenitentia. — De mortibus persecutorum liber, ad Donatum confessorem, Lactantius, VII, 190. — Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255. — Moriendum esse pro Dei Filio, liber ad Constantium, Lucifer, XIII, 1007. — De agitudine toleranda epistolae duae, S. Maximus, LVII, 921, 933. — De consolatione philosophiae libri quinque, Boetius, LXIII, 581. Moralium libri xxv, S. Gregorius Magnus, LXXV, 527; LXXVI, 9. — Compendium in Job, Petrus Blesensis, CCVII, 795.

Perseverantia. — De dono perseverantiae liber, S. Augustinus, XLV, 595. — De duplici resurrectione quae per obedientiam perseverantiam obtinetur, Balduinus, CLIV, 429.

Poenitentia, Lapsi poenitentes. — De poenitentia liber, S. Ambrosius, XIV, 971. — De reparatione lapsi liber, Bachsarius, XX, 1037. — De peccatorum meritis et remissione, S. Augustinus, XLIV, 109. — De baptismo tractatus tres, S. Maximus, LVII, 775. De remissione peccatorum libri duo, S. Fulgentius, LXV, 527. — De poenitentia liber, S. Laurentius Novariensis, LXVI, 89. — De poenitentiarum mensura taxanda liber, S. Columbanus, LXXX, 225. — Synonymorum libri duo, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 847. De mensura poenitentiarum liber, S. Cumianus, LXXXVII, 981. — Poenitentiale, sive libri quatuor poenitentiales, S. Egbertus, LXXXIX, 401. — Poenitentiale, Theodorus, XCIX, 901. — Poenitentiale, Rabanus Maurus, CX, 471. — De ambversione Jerusaem tractatus, Walafrius Strabus, CXIV, 965. — De carnis spirituali liber, Othlonus, CXLVI, 159. — De decem oneribus Isaiae liber, Godefridus, CLXXIV, 1157.

— De reparatione lapsi, Guntherus, CCXII, 745. — De poenitentia religiosorum, anonymus, CCXIII, 863. — Dialogus inter Deum et peccatorem, Innocentius III, CCXVIII, 691. — Commentarium in septem psalmos poenitentiales, Innocentius III, CCXVII, 967.

Principes, reges. — De rectoribus Christianis, Sedulius Scotus, CIII, 291. — De institutione regia opusculum, Jonas, CVI, 279. — De regis persona et regio ministerii opusculum, Hincmarus, CXXV, 835. — Instructio ad Ludovicum Balbum, *ibid.*, 985. — De institutione regia, *ibid.*, 989. — Ad proceres regni pro institutione Carolomanni regis, *ibid.*, 993. — De bono regimine principis, Guntherus, CCXII, 735.

Providentia. — De Providentia divina, S. Prosper, LI, 617. — De gubernatione Dei libri octo; S. Salvianus, LIII, 25.

Sacerdotes, Sacerdotium, Episcopatus, Episcopi. — De aleatoribus liber, S. Cyprianus, IV, 827. — De sacerdotum castitate sententia, S. Veranus, LXXII, 701. — Excerptiones e dictis canonibus et SS. Patrum concinnatae, S. Egbertus, LXXXIX, 579. — Exhortationis ad Henricum Forojuliensem liber, S. Paulinus, XCIX, 197. — Capitula ad presbyteros Ecclesiae suae, Theodulfus, CV, 191. — Capitula ejusdem ad eundem, *ibid.*, 207. — Capitula, Rodulfus Bituricensis, CXIX, 705. — Capitula synodalia, Hincmarus, CXXV, 1069. — De officiis episcoporum, *ibid.*, 1087. — De presbyteria criminosis, *ibid.*, 1091. — De ecclesiasticis disciplinis libri duo, Regino, CXXXII, 185. — Capitula, Alto Vercellensis, CXXXIV, 27. — De informatione episcoporum liber, Gerbertus, CXXXIX, 169. — Decretorum libri viginti, Burchardus, CXI, 537. — Gomorrianus liber, S. Petrus Damianus, CXLV, 160. — Contra philargyram et munus cupiditatem, *ibid.*, 529. — De admonitione clericorum liber, Othlonus, CXLVI, 245. — De consideratione libri quinque, S. Bernardus, CLXXXII, 727. — De episcoporum moribus et officio tractatus, *ibid.*, 809. — Melorum liber, Herbertus de Boseham, CX, 1295. — De edificio Dei liber, Gerhohus, CXIV, 1187. — De corruptis clericis moribus, Balduinus, CLIV, 415. — Verbum abbreviatum, Petrus Cantor, CCV, 25. — Mitrale seu de officiis ecclesiasticis summa, Sicardus, CCXIII, 14. — De diversis ordinibus in Ecclesia, Anonymus, *ibid.*, 807.

Sapientia vera et falsa. — Institutionum divinarum libri septem, Lactantius, VI, 110. — De vana saeculi sapientia, S. Valerius, LXXXVII, 425. — Polycraticeus, Joannes Saresburiensis, CXIX, 579.

Spectacula. — De spectaculis liber, S. Cyprianus, IV, 779.

Vanitas. — De cultu feminarum libri duo, vel de vanitate vestium, Tertullianus, I, 1503. — Epistola ad Abram filiam suam, S. Hilarius Pictav., X, 549. — Verbum abbreviatum, Petrus Cantor., CCV, 25.

Viduitas, Viduae. — De viduis liber, S. Ambrosius, XVI, 235. — De bono viduitatis liber, S. Augustinus, XL, 429. — Epistola II, ad Gallam viduam, S. Fulgentius, LXV, 311. — De viduitate servanda opusculum, S. Cassarius Arelat., LXVII, 1094.

Virtutes et vitia. — De Jacob et vita beata libri duo, S. Ambrosius, XIV, 995. — De vitiorum et virtutum conflictu liber, *ibid.*, XVII, 1057. — Dialogi tres, Sulpicius Severus, XX, 185. — De octo beatitudinibus tractatus singularis, S. Chromatius, *ibid.*, 525. — Sententiae ad eos qui in carnalibus habitant, Evagrius, *ibid.*, 1181. — Sententiae ad virgines, *ibid.*, 1186. — Breviarium in Psalmos, S. Hieronymus, XXVI, 825. — De vitiorum et virtutum conflictu liber, S. Augustinus, XL, 1091. — Sententiarum ex S. Augustini operibus delibatarum liber, S. Prosper, LI, 427. — Thesaurus ex S. Augustini operibus, Eugypius, LXII, 561. — De anima liber, ubi de virtutibus, Cassiodorus, LXX, 1279. — Vita SS. Patrum, auctores varii, LXXIII, LXXIV, passim. — Dialogorum libri quatuor, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 149. — Sententiarum liber secundus et tertius, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 599, 756. — De singulis libris canonicis scarapsus vel collectio, S. Pirminius, LXXXIX, 1029. — De spe et timore libellus, S. Agobardus, CIV, 525. — De querimonia et conflictu carnis et animae, Hildebertus, CLXXI, 989. — De honesto et utili liber, *ibid.*, 1007. — De quinque septenis seu septenariis opusculum, Hugo de S. Victore, CLXXV, 405. — De bestiis et aliis rebus libri tres, ubi de vitis et virtutibus, *ibid.*, CLXXVII, 15. — Miscellanea, *ibid.*, 469. — Sententiae, S. Bernardus, CLXXXIII, 747, 751. — Parabola, *ibid.*, 757. — Sententiae ex S. Bernardi operibus de promptis, *ibid.*, 1197. — Melorum liber, Herbertus de Boseham, CX, 1295. — Moralitates in Cantica canticorum, Philippus de Harveng, CCIII, 489. — De planetarum natura liber, Alanus de Insulis, CCX, 451.

Vita beata. — De Jacob et vita beata libri duo, S. Ambrosius, XIV, 595. — De vita beata liber, S. Augustinus, XXXII, 959.

Vita Patrum, exempla Christianorum. — Dialogi tres, Sulpicius Severus, XX, 183. — De laude sanctorum

liber, S. Victorius, *ibid.*, 443. — *Historia monachorum, seu de vitis Patrum liber*, Rufinus, XXI, 591. — *Vita SS. Patrum, auctores varii*, LXXIII, LXXIV, *passim*. — *Dialogorum libri quatuor*, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 149.

CXXXVIII.

INDEX

ALPHABETICUS OMNIUM DE CHRISTIANA MORALI OPERUM

VEL OPUSCULORUM DE QUIBUS IN DUOBUS MORALIBUS PATRUM LATINORUM

BIBLIOTHECIS PRÆCEDENTIBUS AGITUR.

Abraham (libri duo de), S. Ambrosius, XIV, 419.
 Aleatoribus (liber de), Cyprianus, IV, 827.
 Altaris mysterio (libri sex de sacro), Innocentius III, CXXVII, 774.
 Amicitia (liber de), S. Augustinus, XL, 831.
 Anima (liber de), Cassiodorus, LXX, 1279.
 Animæ (liber de stabilitate), Anonymus, CCXIII, 914.
 Avaritiam (libri quatuor adversus), S. Salvianus, LIII, 473.
 Edificio Dei (liber de), Gerhochus, CXCIV, 1187.
 Aegritudine toleranda (epistolæ de), S. Maximus, LVII, 921, 933.
 Baptismo (tractatus tres de), S. Maximus, LVII, 775.
 Beati tudinibus octo (tractatus singularis de), S. Chromatius, XX, 523.
 Bestiis et aliis rebus (libri tres de), Hugo de S. Victore, CLXXVII, 15.
 Breviarium in Psalmos, S. Hieronymus, XXVI, 825.
 Capitula, Rodulfus Biliuricensis, CXIX, 703.
 Capitula ad presbyteros Ecclesiæ suæ; Theodulfus, CV, 191.
 Capitula synodalia, Hincmarus, CXXV, 1069.
 Capitulare, Aito Vercellensis, CXXXIV, 27.
 Capitulare ad presbyteros Ecclesiæ suæ; Theodulfus, CV, 207.
 Carnis et animæ querimonia et conflictu (de), Hildebertus, CLXXI, 989.
 Castitate sacerdotum (sententia de), S. Veranus, LXXII, 701.
 Castitatis exhortatione (de), Tertullianus, II, 913.
 Charitate tenenda vel custodienda (de), S. Cæsarius Arel., LXVII, 1151.
 Charitatis encomium, Innocentius III, CXXVII, 761.
 Christi primogenitorum interpretatio moralis, *ibid.*, 353.
 Christi primogenitorum interpretatio mystica, S. Aileranus, LXXX, 527.
 Civitate Dei (liber de), S. Augustinus, XLI, 13.
 Cleri moribus corruptis (de), Balduinus, CCIV, 415.
 Clericorum admonitione (liber de), S. Bernardus, CLXXXII, 727.
 Cognitione sui (opusculum de), Guntherus, CLXII, 721.
 Compendium in Job, Petrus Blesensis, CCVII, 793.
 Concupiscentia et nuptiis (libri duo de), S. Augustinus, XI, IV, 413.
 Conflictu amoris Dei et linguæ dolosæ (liber de), Anonymus, CCXIII, 851.
 Conjugali bono (liber de), S. Augustinus, XL, 373.
 Conjugalis adulterinis (libri duo de), *ibid.*, 451.
 Consuetudo (libellus de), Anonymus, CCXIII, 903.
 Consideratione (libri quinque de), S. Bernardus, CLXXXII, 737.
 Consolatione philosophiæ (libri quinque de), Boetius, LXIII, 581.
 Consolationum libri tres, Zachæus Christianus, XY, 1071.
 Contemptu mundi (liber de), Innocentius III, CXXVII, 701.
 Creatione hominis (liber de), Dionysius Exiguus, LXVII, 547.

Cura pro mortuis gerenda (liber de), S. Augustinus, XL, 591.
 Cursu spirituali (liber de), Othlonus, CXLVI, 159.
 Decretorum libri viginti, Burchardus, CXL, 537.
 Deserti itinere (liber de), S. Hildephonsus, XCVI, 171.
 Dialogi tres, Sulpicius Severus, XX, 183.
 Dialogorum libri quatuor, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 149.
 Dialogus de tribus questionibus, Othlonus, CXLVI, 59.
 Dialogus inter Deum et peccatorem, Innocentius III, CXXVII, 691.
 Disciplina (liber de), S. Cyprianus, IV, 819.
 Disciplinis ecclesiasticis (libri duo de), Regino, CXXXII, 183.
 Documentis salutaribus (de), S. Paulinus, XCIX, 197.
 Eleemosyna (de), S. Laurentius Novar., LXVI, 103.
 Eleemosyna, jejuniis et oratione (libri tredecim de), Guntherus, CCXII, 97.
 Eleemosyna (libellus de), Innocentius III, CXXVII, 746.
 Eleemosynis et opere (liber de), Cyprianus, IV, 601.
 Episcoporum informatione (liber de), Gerbertus, CXXXIX, 169.
 Episcoporum moribus et officio (tractatus de), S. Bernardus, CLXXII, 809.
 Episcoporum officiis (de), Hincmarus, CXXV, 1067.
 Epistola ad Abram filiam suam, S. Hilarius Pictav., X, 549.
 Epistola ad Gallam viduam, S. Fulgentius, LXV, 311.
 Epistola ad quosdam germanos, S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1154.
 Epistola ad Sympronianum Novatianum, S. Pacianus, XIII, 1051.
 Epistola I, S. Fulgentius, LXV, 303.
 Epistolæ Pauli ad Ephesios (libri duo in), Victorinus, VIII, 1235.
 Epistolæ duæ ad sororem suam, Sulpicius Severus, XX, 225, 227.
 Epistolæ duæ de viro perfecto, S. Maximus, LVII, 921, 635.
 Excerptiones e dictis et canonibus SS. Patrum concinnatæ, S. Eubertus, LXXXIX, 379.
 Exhortationis ad Henricum Forojuliensem liber, S. Paulinus, XCIX, 197.
 Feminarum cultu (libri duo de), Tertullianus, I, 1305.
 Gomorrhianus liber, S. Petrus Damianus, CXIV, 160.
 Gubernatione Dei (libri octo de), S. Salvianus, LIII, 25.
 Hominis creatione (liber de), Dionysius Exiguus, LXVII, 547.
 Honestæ et utili (liber de), Hildebertus, CLXXI, 1007.
 Institutione regia (de), Hincmarus, CXXV, 989.
 Institutione regia (opusculum de), Jonas, CVI, 279.
 Institutione regis Carolomanni (de), Hincmarus, CXXV, 993.
 Institutionum divinarum libri septem, Lactantius, VI, 110.
 Instructio ad Ludovicum Balbum, Hincmarus, CXXV, 853.
 Isaiæ decem oneribus (liber de), Godefridus, CLXXIV, 1157.
 Jacob et vita beata (libri duo de), S. Ambrosius, XIV, 595.

Jejunio, eleemosyna et oratione (libri tredecim de), Guntherus, CCXII, 97.
 Jerusalem subversione (tractatus de), Walafridus Strabus, CXIV, 965.
 Joseph patriarcha (liber de), S. Ambrosius, XIV, 644.
 Justitiæ hominis perfectione (liber de), S. Augustinus, XLIV, 291.
 Laicorum admonitione (liber de), Othlouna, CXI, VI, 213.
 Lapsi reparatione (liber de), Bacharius, XX, 1037.
 Lapsi reparatione (de), Guntherus, CCXII, 745.
 Martyrii exhortatione (epistola de), S. Cyprianus, IV, 631.
 Melorum liber, Herbertus de Boseham, CX, 1295.
 Miscellanea, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 489.
 Mitræ, seu de officiis ecclesiasticis summa, Sicardus, CCXIII, 14.
 Monachorum historia, Rufinus, XXI, 591.
 Monogamia (liber de), Tertullianus, II, 929.
 Moralitates in Cantica canticorum, Philippus de Harveng, CIII, 489.
 Moralium libri xxv, S. Gregorius Magnus, LXXV, 527; LXXVI, 9.
 Moribus cleri corruptis (de), Balduinus, CCIV, 415.
 Moriendum esse pro Dei Filio, Luciferus, XIII, 1007.
 Mortalitate (liber de), S. Cyprianus, IV, 581.
 Mortibus persecutorum (liber de), Lactantius, VII, 190.
 Munerum cupiditatem (contra), S. Petrus Damianus, CXIV, 529.
 Nabuthæ Jezraelita (de), S. Ambrosius, XIV, 731.
 Naturæ placentia (liber de), Alanus de Insulis, CX, 431.
 Noe et archa (liber de), S. Ambrosius, XIV, 361.
 Nuptiis (libri duo de), Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1202.
 Nuptiis et concupiscentia (libri duo de), S. Augustinus, XLIV, 415.
 Oratio ad Marcellianam S. Ambrosii sororem, Liberius papa, VIII, 1315.
 Oratione, jejunio et elemosyna (libri tredecim de), Guntherus, CCXII, 97.
 Orationis perseverantia et effectus (de), S. Laurentius Novar., LXVI, 116.
 Orationis Dominicæ explanatio, Anonymus, CCXIII, 719.
 Ordines diversis et professionibus quæ sunt in Ecclesia (liber de), Anonymus, CCXIII, 807.
 Parabola, S. Bernardus, CLXXXIII, 757.
 Paradiso (liber de), S. Ambrosius, XIV, 275.
 Peccatorum meritis et remissione (de), S. Augustinus, XLIV, 109.
 Peccatorum remissione (libri duo de), S. Fulgentius, LIV, 527.
 Perseverantiæ dono (liber de), S. Augustinus, XLV, 995.
 Philargyriam et munerum cupiditatem (contra), S. Petrus Damianus, CXIV, 529.
 Philosophiæ consolatione (libri quinque de), Boetius, LXIII, 581.
 Pœnitentia (liber de), S. Ambrosius, XVII, 971.
 Pœnitentia (liber de), S. Laurentius Novar., LXVI, 89.
 Pœnitentia et tentationibus religiosorum (liber de), Anonymus, CCXIII, 865.
 Pœnitentiale, S. Egbertus, LXXXIX, 401.
 Pœnitentiale, Theodorus, XCIX, 901.
 Pœnitentiale, Rabanus Maurus, CX, 471.
 Pœnitentiales psalmos (commentarium in septem), Innocentius III, CCXVII, 967.
 Pœnitentiarum mensura (liber de), S. Cumianus, LXXXVII, 961.

Pœnitentiarum mensura (exanda) (liber de), S. Columbanus, LXXX, 225.
 Polycraticus, Joannes Saresheriensis, CXIX, 579.
 Præloquiorum libri tres, Ratherius, CXXXVI, 145.
 Presbyteris criminosis (de), Hincmarus, CXXV, 1091.
 Providentia divina (de), S. Prosper, LI, 617.
 Pudicitia (liber de), Tertullianus, II, 979.
 Pudicitia bono (liber de), S. Cyprianus, IV, 819.
 Puerorum oblatione (liber de), Rabanus Maurus, CVII, 419.
 Rectoribus Christianis (de), Sedulfus Scotus, CIII, 291.
 Regimine bono principis (de), Guntherus, CCXII, 755.
 Regis persona et regio ministerio (opusculum de), Hincmarus, CXXV, 835.
 Reque quam sibi et nobis Christus paravit (de), Balduinus, CCIV, 441.
 Resurrectione dupliæ quæ per obedientiam perseverantiam obtinetur (de), *ibid.*, 429.
 Sacerdotum castitate (sententia de), S. Veranus, LXXII, 701.
 Sanctorum laude (liber de), S. Victorius, XX, 445.
 Sapientia sæculi vana (de), S. Valerius, LXXXVII, 425.
 Scarapsus vel collectio de singulis libris canonicis, S. Pirmialis, LXXXIX, 1029.
 Sententiæ, S. Bernardus, CLXXXIII, 747, 751.
 Sententiæ ad eos qui in cœnobii habitant, Evagrius, XI, 1181.
 Sententiæ ad virgines, *ibid.*, 1186.
 Sententiæ ex S. Bernardi operibus depromptæ, S. Bernardus, CLXXXIII, 1197.
 Sententiarum ex S. Augustini operibus delibatarum liber, S. Prosper, LI, 437.
 Sententiarum liber secundus et tertius, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 899, 736.
 Sententiarum libri quinque, Talo, LXXX, 731.
 Septenis vel septemariis quinque (opusculum de), Hugo de S. Victore, CLXXV, 405.
 Spe et timore (libellus de), S. Agobardus, CIV, 525.
 Spectaculis (liber de), S. Cyprianus, IV, 779.
 Symboli apostolici et Athanasii explanatio, Anonymus, CCXIII, 725, 735.
 Synonymorum libri duo, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 827.
 Thesaurus ex S. Augustini operibus, Eugypius, LXII, 561.
 Tobia (liber de), S. Ambrosius, XIV, 739.
 Tractatum liber primus, S. Zeno, XI, 255.
 Uxorem (libri duo ad), Tertullianus, I, 1275.
 Verbum abbreviatum, Petrus Cantor, CCV, 25.
 Vestium vanitate (libri duo de), Tertullianus, I, 1505.
 Viduis (liber de), S. Ambrosius, XVI, 235.
 Viduitate servanda (opusculum de), S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1094.
 Viduitatis bono (liber de), S. Augustinus, XL, 429.
 Virgines (sententiæ ad), Evagrius, XX, 1186.
 Virginitas (libri tres de), S. Ambrosius, XVI, 187.
 Virginitas decem (exhortatio de), S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1160.
 Virginitas velandis (liber de), Tertullianus, II, 887.
 Virginitate (liber de), S. Ambrosius, XVI, 265.
 Virginitatis læsione (de), Rupertus, CLXX, 545.
 Viro perfecto (epistolæ duæ de), S. Maximus, LVII, 921, 935.
 Vita beata (liber de), S. Augustinus, XXXII, 959.
 Vita SS. Patrum, Auctores varii, LXXIII, LXXIV, *passive*.
 Vitiorum et virtutum conflictu (liber de), S. Augustinus, XL, 1091.
 Vitiorum et virtutum conflictu (liber de), S. Ambrosius, XVII, 1057.

CXXXIX.

INDEX ASCETICUS

SIVE

ALPHABETICA SYNOPSIS AUCTORUM OMNIUM QUI DE CHRISTIANA

ET RELIGIOSA PERFECTIONE TRACTARUNT ET QUORUM OPERA

VEL ETIAM OPUSCULA IN TOTO PATROLOGIÆ LATINÆ CURSU REPERIUNTUR.

- Abalardus Petrus, Cl. XXVIII, 611, 618, 639, 653, 677.
 Adalgerus episc., ordinis S. Benedicti, CXXXIV, 917.
 Adamus Scotus, canonic. Præmonstr., CXCVIII, 439, 609, 795, 843.
 Aelredus, abb. Rievallens., CXC, 503, 621, 639, 701.
 Alanus de Insulis, CCX, 269, 281.
 Alcuinus (B.), C, 569; Cl. 465, 615, 639, 650.
 Aldhelmus (S.), episc. Schireburn., LXXXIX, 103, 237, 281.
 Algerus (S.), canonic. Leodiens., CLXXX, 857.
 Amalarius Symphosius, presbyt. Metens., CV, 816.
 Ambrosius (S.), episc. Mediolan. Eccles. doct., XIV, 515, 502, 539, 697, 798, 851, 887, 921; XVI, 25, 305, 335, 367, 463, 1095, 1153, 1178, 1263; XVII, 567, 579.
 Anonymi sæculi XII, CCXIII, 719, 725, 851, 865, 903.
 Anselmus (S.), episc. Cantuar., CLVIII, 677, 687, 709, 821, 835, 1015, 1021, 1065, 1072, 1093, 1115, 1153, 1160; CLIX, 9, 289.
 Anselmus episc. Havelberg., CLXXXVIII, 1091, 1117.
 Antoninus Honoratus, episc. Constant., L, 567.
 Arno præpositus Reichersperg., CXCIV, 1495.
 Auctor anonymus, XVIII, 71, 77. Alius, LXXXVIII, 1055.
 Augustinus (S.), episc. Hippon. Eccles. doct., XXXII, 747, 869, 977, 1509, 1577, 1451; XXXIII, passim inter epistolas; XXXIV, 15, 245, 887, 1229; XL, 197, 231, 289, 309, 349, 395, 487, 517, 547, 612, 669, usque ad finem; XLIV, 915.
 Aurelianus (S.), episc. Arelat., LXVIII, 585, 599.
 Bacharius monachus, XY, 1037.
 Balduinus, archiepisc. Cantuar., CCIV, 417, 429, 467, 477, 485, 529, 543.
 Beda Venerabilis, XCIV, 551, 540, 561, 568.
 Benedictus (S.) abbas, monach. institutor, LXVI, 215, 957, 919.
 Benedictus (S.), abbas Anian., CIII, 717.
 Berengosus, abb. S. Maximi Trevir., CLX, 981.
 Bernardus, prior Carthusiæ Portar., CLIII, 885, 892.
 Bernardus (S.), abb. Clarnvall., CLXXXII, passim inter epistolas; 833, 839, 941, 975, 1133; CLXXXIII, 794, 815, 919, 945, 845, 867, 878 ad 1195.
 Bruno (S.) Astens., episc. Signiens., CLXV, 875.
 Casarius (S.), episc. Arelat., LXVII, 1097, 1107, 1121, 1125, 1135.
 Cassianus, presbyt. Massil., XLIX, 55, 477.
 Chrodegangus (S.), episc. Metens., LXXXIX, 1057.
 Chromatius (S.), episc. Aquileiens., XX, 325.
 Columbanus (S.), abb. et confess., LXXX, 209, 229.
 Cyprianus (S.), episc. Carthag., IV, passim inter epistolas; 441, 467, 495, 545, 581, 621, 657, 723, 787, 869, 881.
 Defensor, monach. Locociag., LXXXVIII, 597.
 Donatus (S.), episc. Vesont., LXXXVII, 275.
 Drogo cardin., episc. Ostiens., CLXVI, 1557.
 Durandus, abb. Troarn., CXLIX, 1575.
 Eadmerus, monach. Cantuar., CLIX, 547, 605.
 Eckbertus, abb. Schonaug., CXC, 103, 105, 114.
 Ernaldus, abb. Bonævall., CLXXXIX, 1677, 1753.
 Eucherius (S.), episc. Lugdun., L, 701, 711, 833, 867, 877.
 Eulogius (S.), episc. Tolet., CXV, 821.
 Eutropius (S.), abb. et episc., LXXX, 9.
 Eutychianus (S.), papa, V, 165.
 Fastidius, episc. Brit., I, 583.
 Florus, diacon. Lugdun., CXIX, 15.
 Fructuosus (S.), episc. Bracar., LXXXVII, 1097.
 Fulgentius (S.), episc. Ruspens., LXV, 324, 339, 344, 349, 352, 327.
 Gregorius (S.), episc. Turon., LXXI, 705, 828, 915, 1009.
 Gregorius Magn., Eccles. doct., LXXVII, 15; LXXXIX, 530.
 Gulbertus, abb. de Novigento., CLVI, 31, 579.
 Guigo I, Carthusiæ maj. prior, CLIII, 601.
 Guigo II, Carthusiæ maj. prior, CLIII, 885, 892.
 Guil'elmus, abb. S. Theoderici, CLXXX, 205, 206, 249, 365, 397.
 Gultmundus, archiepisc. Aversa., CXLIX, 1427.
 Halitgarius, episc. Camerac., CV, 651.
 Haymo, episc. Halberst., CXVIII, 875.
 Henricus, archidiacon. Huntingdon., CXC, 979.
 Henricus de Castro Marsiaco, cardin., CCIV, 251.
 Hieronymus (S.), presbyt. Eccles. doct., XII, passim inter epistolas; XXX, passim inter epistolas, et 311, 319, 391.
 Hildebertus, archiepisc. Turon., CLXXI, 1415, 1149, 1153, 1193.
 Hildebrandus Junior, CLXXXI, 1691.
 Hildegardis (S.), abbatissa, CXCII, 1053, 1065.
 Hincmarus, archiepisc. Remens., CXXV, 857, 1087.
 Honorius Augustodunens., CLXXII, 1229, 1259, 1212, 1217, 1219.
 Hugo, archiepisc. Rothomag., CXCII, 1325.
 Hugo de S. Victore, CLXXVI, 618, 677, 703, 881, 925, 951, 969, 977, 995, 997, 1017, 1183; CLXXVII, 165.
 Isaac, abbas de Stella, CXCIV, 1889.
 Isidorus (S.), episc. Hispal., LXXXIII, 867, 1151, 1153, 1201, 1245, 1247.
 Joannes Carthus., Portarum monach., CLIII, 900.
 Joannes Michaelens., CLXVI, 887.
 Joannes Saresber., episc. Carnot., CXCIX, 945.
 Jonas, episc. Aurelian., CVI, 121.
 Jostenus, episc. Suession., CLXXXVI, 1479.
 Julianus Pomerius, LIX, 415.
 Julianus (S.), episc. Tolet., XCVI, 455.
 Lactantius Firmianus, VI, 347, 545, 635.
 Lanfrancus, archiepisc. Cantuar., CL, 445.
 Laurentius (S.), Novariens., LXVI, 89.
 Leander (S.), Hispal., LXXII, 875.
 Leo (S.) Magnus, LV, 161.
 Leo (S.) IX, papa, CXLIII, 559.
 Magister cognomine auctor incertus, LXXXVIII, 945.
 Martinus, episc. Dumens., LXXII, 21, 29, 31, 55, 59, 41.
 Maximus (S.), episc. Taurin., LVII, 921.
 Nicetas (S.), episc. Aquileiens., LII, 865.
 Nicetius (S.), episc. Trevir., LXVIII, 563, 571.
 Novatus Catholicus, XVIII, 67.
 Odo (S.), abb. Cluniac., CXXXIII, 105, 517.
 Odo (S.), archiepisc. Camerac., CLX, 1035.
 Othlonus, presbyt. monach., CXLVI, 141.
 Pacianus (S.), episc. Barcin., XIII, 1018.
 Paschasius (S.), Radbertus, CXX, 993, 1267, 1351, 1587.
 Patricius (S.), episc. Hibern., LIII, 851.
 Paulinus (S.), patriarcha Aquil., XCIX, 197.
 Petrus Blesens., archidiacon., CCVII, 871, 895, 969, 1077.
 Petrus Cellens., episc. Carnot., CCII, 927, 1047, 1083, 1101.
 Petrus Damian., cardinal., CXLIV, passim inter epistolas, et 912, 919, CXI.V, 207, 221, 251, 252, 291, 335, 387, 455, 465, 471, 479, 491, 505, 517, 619, 667, 695, 705, 710, 715, 721, 749, 791, 807, 851.
 Petrus de Honestis, cleric. Ravenn., CLXIII, 763.
 Philippus, abb. Bonæ Spei, CCII, 605.
 Rabanus Maurus, CX, 1109; CXII, 1229, 1261, 1355, 1425.

Reimerus, monach. Leodiens., CCIV, 81, 61, 69, 155, 181.
 Richardus a S. Victore, CXCVI, 1, 63, 201, 265, 1075, 1115, 1195, 1207, 1229.
 Robertus de Arbrissello, monach., CLXII, 1079.
 Rufinus, presbyt. Aquileiens., XXI, 587.
 Rufinus sedis incertae episc., CL, 1595.
 Rupertus, abb. Tutiens., CLXVII, 1571; CLXX, 13, 557, 477.
 Salvianus (S.), presbyt. Massil., LIII, 25, 175.
 Smaragdus, abbas, CII, 595, 691, 936.

Stephanus (S.), abb. Cistere., CLXVI, 1584.
 Stephanus de Balgiaco, CLXXII, 1275.
 Stephanus (S.), de Mureto, CCIV, 1085, 1155.
 Sulpicius Severus, XX, 223, 227.
 Talo, episc. Caesaraugustan., LXXX, 727.
 Tertullianus, presbyt., I, 619, 1145, 1225, 1249; II, 101, 121, 955.
 Theodoriens, canonic. Paderbrun., CXLVII, 535.
 Vigilius diaconus, I., 575.
 Willielmus (S.), abbas Hirsaug., CL, 927.

NOTA. Hic Index auctores tantum exhibet qui de Christiana et religiosa perfectione scripserunt, sed cum saepe saepius ascetica opera moralibus operibus assimilentur, Indicem moralem adeat lector benevolus.

CXL.

BIBLIOTHECA PATRUM ASCETICA,

SIVE

UNIVERSA VETERUM PATRUM ECCLESIAE LATINAE DE CHRISTIANA ET RELIGIOSA

PERFECTIONE OPERA VEL ETIAM OPUSCULA, ORDINE AUCTORUM ALPHABETICO DIGESTA.

ABÆLARDUS PETRUS. — Expositio Orationis Dominicae, CLXXVIII, 611. — Expositio Symboli apostolorum, *ibid.*, 618. — Expositio fidei in Symbolum Athanasii, *ibid.*, 629. — Ethica, seu liber dictus *Scito teipsum*, *ibid.*, 655. — Problemata Heloisae cum P. Abælardi solutionibus, *ibid.*, 677.

ADALGERUS, episc. ordinis S. Benedicti. — Liber de studio virtutum, seu admonitio ad Nonsuindam reclusam, CXXXIV, 917.

ADAMUS SCOTUS, canonic. Præmonstrat. — Liber de ordine, habitu et professione canonicorum Præmonstratensium, CXCIII, 439. — De tripartito tabernaculo, præsertim pars tertia, *ibid.*, 609. — De triplici genere contemplationis, *ibid.*, 795. — Libri duo soliloquiorum de instructione animæ, *ibid.*, 845.

ÆLREDUS, abb. Rievallens. — Speculum charitatis, CXC, 905. — Compendium speculi charitatis, *ibid.*, 621. — Liber de spiritali amicitia, *ibid.*, 659. — Regula sive institutio inclusarum, *ibid.*, 701.

ALANUS DE INSULIS. — De sex alis Cherubim, CCX, 269. — Liber poenitentialis, *ibid.*, 281.

ALCUINUS (Beatus). — Liber de Psalmorum usu, seu de variis precandi formulis, CL, 463. — Liber de virtutibus et vitis, *ibid.*, 613. — Liber de animæ ratione, *ibid.*, 659. — Liber de confessione peccatorum, *ibid.*, 650. — Expositio pia et brevis in Psalmis poenitentiales et graduales, C, 569. — Inter epistolas ejusdem Alcuini, plurimas reperire est quæ ad ascetica referri, et perutiliter legi possunt, C, passim.

ALDHelmus (S.) episc. Schireburn. — Tractatus de laudibus virginitalis, LXXXIX, 105. — Poema de laudibus virginum, *ibid.*, 257. — Poema de octo principalibus vitis, *ibid.*, 281.

ALGERUS (S.), canonic. Leodiens. — Liber de misericordia et justitia, CLXXX, 837.

AMALARIUS SYMPHOSIUS, presbyt. Metens. — Libri de regula canonicorum et sanctimonialium, CV, 816.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediolan. Eccles. doct. — Liber primus de Cain et Abel; ubi a quarto capite leguntur præclara de voluptate hominum animos irretiente, item quod fortiter resistendum sit tentationibus; quod non nisi labore virtus comparetur; quod vota sine mora solvenda sint, XIV, 315. — Liber de Isaac et anima, sive de spiritali animæ ad virtutem tendentis progressu, *ibid.*, 502. — Liber de bono mortis; hic mortem non esse timendam efficacibus et Christianis rationibus ostenditur, *ibid.*, 559. — Liber de fuga sæculi; in quo hæc fuga posita sit, et quam gloriosa, utilis et necessaria propositis patriarcharum, prophetarum, Apostoli et etiam ipsius Christi Domini exemplis probatur, *ibid.*, 569. — Liber de Ella et jeju-

nio; hic est perelegans de vi et efficacia jejunii tractatus, *ibid.*, 697. — Apologia David prior ac posterior; peccantis scilicet ac poenitentis Davidis descriptio, *ibid.*, 851, 887. — Libri de interpretatione Job et David; ubi de corporea et spiritali hominis infirmitate, nec non et de adversitatum tolerantia, *ibid.*, 798. — Libri duo de poenitentia, a novitiis præsertim et recenter conversis legendi, XVI, 465. — Enarrationes in Psalmos; quæ morales sunt et singulari elegantia adornatæ, XIV, 921. — Libri tres de officiis ministrorum; perpulchram continent ethicam Christianam, XVI, 25. — Liber de institutione virginis, *ibid.*, 505. — Liber de exhortatione virginitalis, *ibid.*, 555. — Liber de lapsu virginitalis consecratæ, *ibid.*, 567. — Liber ad virginem devotam, XVII, 579. Hæc ultima quatuor opuscula a monachis et ab his qui virginitalatem voverint, utiliter leguntur. — Liber de dignitate sacerdotali, XVII, 567. — Inter varias S. Ambrosii epistolas, vide præsertim epist. 58, ad Simplicianum, quæ sint Christianæ vitæ divitiæ, XVI, 1095; — epist. 49, ad Sabinum de solitaria et humili vita, ubi explicat illud: *Nunquam minus solus sum, quam cum solus*, *ibid.*, 1155; — epist. 58, ad eundem, de eadem vita, *ibid.*, 1178; — epist. 77, ad Horontianum, quæ sit hæreditas Christianorum, *ibid.*, 1265. — Plurimas etiam reperies ad episcopos, in quibus prælati munera præclare describit.

ANONYMI sæculi XII. — Explanatio Orationis Dominicae, CCXIII, 719. — Explanatio Symboli, *ibid.*, 725. — Dialogus de conflictu amoris Dei et linguae dolosæ, *ibid.*, 851. — Liber de poenitentia et tentationibus religiosorum, *ibid.*, 865. — Libellus de consuetudine, *ibid.*, 905. Liber de stabilitate animæ, *ibid.*, 911.

ANSELMUS (S.), episc. Cantuar. — De contemptu temporalium et desiderio æternorum, CLVIII, 677. — Carmen de contemptu mundi, *ibid.*, 687. — Liber meditationum, *ibid.*, 709. — Meditatio super *Miserere*, *ibid.*, 821. — Orationes, *ibid.*, 855. — Tractatus de pace et concordia, *ibid.*, 1015. — Tractatus asceticus, *ibid.*, 1021. — Epistola, 2, lib. I: *ibid.*, 1063; ubi perfectæ vitæ normam præscribit. — Epist. 8, lib. I, 1072; de sæculi odio. — Epist. 29, lib. I, 1095; de vigilantia. — Epist. 43, lib. I, 1115; de profectu religioso. — Epist. 61, lib. I, 1135, de obedientia patienter exhibenda. — Epist. 12, lib. II, 1160; de insidia Satanæ adversus monachos. — Plurimas etiam alias reperies in lib. III, CLIX, passim.

ANSELMUS, episc. Havelberg. — Liber de ordine canonicorum regularium, CLXXVIII, 1091. — Epistola apologetica pro ordine canonicorum regularium, *ibid.*, 1117.

ANTONINUS Honoratus. — Epist. consolatoria ad Arcadium actum in exilium a Genserico rege Vandalorum.

rum Eum hortatur ad subeundos æquanimitè pro Christo labores, mortemque superandam. Hæc epistola stylium apostolicum parum non redolet, et afflicta et patientibus multo cum fructu legenda, L, 567.

ARNO præpositus Reicherspeig. — Scutum canonicorum, CXCIV, 1493.

AUCTOR ANONYMUS. — Exhortatio ad monachos, XVIII, 71. — Exhortatio ad sponsam Christi, *ibid.*, 77. — Alius, — Regula ad virgines, LXXVIII, 1053.

AUGUSTINUS (S.), episc. Hippon. Eccles. doct. — Confessionum liber octavus, ubi de conversione sua; a lapsis et poenitentibus præcipue legendus; XXXII, 747. — Libri duo de ordine; ubi de providentia Dei super bonos et malos tyronibus; in rebus fidei, *ibid.*, 977. — Libri duo soliloquiorum, *ibid.*, 869. — Liber de moribus Ecclesiæ catholicæ; complectitur totam Christianam ethicam, ac proinde novitissimus; *ibid.*, 1309. — Regula ad servos Dei, *ibid.*, 1377. — Liber de vita eremitica, ad sororem, *ibid.*, 1431. Quod opus falso attribuitur Augustino.

Inter epistolas multæ sunt morales, sed specialiter quæ sequuntur notandæ: Epist. 243, ad Lætum; in qua contemptum sæcularium et temporalium suadere conatur, XXXIII, 1051. — Epist. 26, ad Licentium; ejusdem argumenti, *ibid.*, 103. — Epist. 127, ad Armentarium et Paulinam; de eodem argumento, ac ad votum continentie quod emiseraut solvendum impellit, *ibid.*, 483. — Epist. 135, ad Macedonium; de vera felicitate, *ibid.*, 666. — Epist. 118, ad Dioscorum; de non inquirendis vasis et curiosis, *ibid.*, 452. — Epist. 192, ad Celestinum; de vera charitate et amicitia, *ibid.*, 868. — Epist. 22, ad Aurelium episc., de contentione et dolo, et de contemptu humanæ laudis, *ibid.*, 90. — Epist. 48, ad Eudoxium abbatem et ejus monachos; ne otio et solitudine ad ignaviam abutantur, *ibid.*, 187. — Epist. 210, ad Felicitatem et Rusticum; de malis et fraterna correptione patienter tolerandis, *ibid.*, 957. — Epist. 211, ad sanctimoniales; eas ad subjectionem et pacem adhortatur, regulasque religiose vivendi præscribit, *ibid.*, 958. — Epist. 140, ad Honoratum; quanta est gratia novi testamenti, ac in prosperis hujus sæculi rebus spem nostram non ponendam, sed potius in tribulationibus, *ibid.*, 538. — Epist. 130, ad Probam viduam; quomodo Deus orandus sit, *ibid.*, 493. — Epist. 111, ad Victorianum presbyterum; in adversis ad patientiam hortatoria, *ibid.*, 421. — Epist. 101, ad Memorium episc.; damnat disciplinas liberales, nisi adsit studium pietatis, *ibid.*, 567. — Epist. 77, ad Felicem et Hilarum episcopos; adhortatur ad sufferenda hominum maledicta patienter, ac temere non judicandum, *ibid.*, 268. — Epist. 188, ad Julianam; virginem docet non nisi a Deo virtutes, maxime continentiam, accepisse, ideo eas ipsi referre debere, *ibid.*, 818. — Epist. 145, ad Anastasium; eleganter ostendit servilem timorem ad vincendum vel expiandum peccatum non sufficere, *ibid.*, 592. — Epist. 21, ad Valerium episc.; de secessu necessario prælatis et superioribus, ut idonei sint imposito muneri, *ibid.*, 88. — Epist. 58, ad Profuturum; de toleranda adversa valetudine, et de cohibenda ira, *ibid.*, 152. — Epist. 5, ad Nebridium, de vera beatitudine, *ibid.*, 63. — Epist. 189, ad Bonifacium; in quo consistat vita Christiana, *ibid.*, 854. — Epist. 218, ad Palatinum; ut terrena, quod jam coeperat, contemnere, in Christi sapientia sese exercent, *ibid.*, 969. — Epist. 263, ad Sapidam virginem; super mortem fratris consolatio, *ibid.*, 1080. — Epist. 93, ad Paulinum et Therasiam; quomodo sit degenda præsens vita, ut ad æternam perveniat, *ibid.*, 351. — Epist. 231, ad Darium; de humanæ laudis amore, *ibid.*, 1022. — Libri quatuor de doctrina Christiana, XXXIV, 15; præsertim a doctis et Christianam religionem docentibus legendi. — Libri de Genesi ad litteram, *ibid.*, 245; opus sacrarum litterarum intelligentiæ studiosis utilissimum. — Speculum de Scriptura sacra; quod ad eodem congruit, *ibid.*, 887. — Libri de sermone Domini in monte, *ibid.*, 1229. Si quis hoc opus pie consideraverit, puto quod inveniet in eo, quantum ad mores optimos pertinet, perfectum vitæ Christianæ modum. — Liber de fide et operibus, XL, 197; tyronibus in rebus fidei et docentibus. — Enchiridion ad Laurentium, sive liber de fide, spe et charitate; ubi quomodo Deus sit colendus; ad eodem, *ibid.*, 231. — Liber de agone Christiano, ubi hortatur et instituit ad decertandum Christiana pugna cum diabolo, *ibid.*, 289. Hic liber maxime necessarius his qui, calcato sæculo, desunt in certamine Christiano. — Liber de catechizandis rudibus; ibi præcepta tradit ut id officii non tantum certâ methodo, sed etiam sine tædio et cum hilaritate impleatur; catechizantibus perutilis, *ibid.*, 309. — Liber de continentia; docet continentie virtutem

pro suo officio coercendas habere libidines et corporis et animi; monachis legendus, *ibid.*, 349. — Liber de sancta virginitate; scilicet de præstantia sacræ ac Deo dicatæ virginitatis, *ibid.*, 393; Christi virginibus. — Liber de mendacio; in quo quid sit mendacium, et utrum aliquando admittendum sit, exemplis momentisque rationum in utramque partem libris disquirunt, *ibid.*, 487. — Liber contra mendacium; in quo probatur nunquam mentium in his maxime rebus quæ ad doctrinam religionis pertinent, *ibid.*, 517. — Liber de opere monachorum, *ibid.*, 547. — Liber de patientia; afflictis et poenitentibus, *ibid.*, 612. — Liber de disciplina Christiana; ubi quid sit bene vivere; quæ sit merces bonæ vitæ; qui sint veri Christiani; quis sit verus magister: novitius et tyronibus in rebus fidei, *ibid.*, 669. — De cantico novo, vel de reditu ad celestem patriam ac vitæ periculis; *ibid.*, 677. — De cultura agri Domini, *ibid.*, 685. — De cataclysmo, *ibid.*, 691. — De tempore barbarico, *ibid.*, 700. — De utilitate jejunii, *ibid.*, 707. — De urbis excidio, *ibid.*, 715. Hæc sex opuscula præsertim ad recentes conversos, ad novitios, et etiam ad afflictos proponenda.

Inter subditi in Appendice tomæ XX opuscula, hæc quæ sequuntur, velut ascetica, referenda nobis visa sunt: Liber de substantia dilectionis, 843. — De diligendo Deo, 847. — Soliloquia, 863. — Meditationes, 901. — De contritione cordis, 943. — Manuale, 951. — Speculum, 967. — Speculum peccatoris, 983. — De triplici habitaculo, 991. — De scala paradisi, 997. — De cognitione veræ vitæ, 1005. — De vita Christiana, 1031. — De salutaribus documentis, 1047. — De duodecim abusuum gradibus, 1079. — De sobrietate et castitate, 1105. — De vera et falsa poenitentia, 1113. — De visitatione infirmorum, 1147. — De rectitudine catholicæ conversationis, 1169. — Sermones ad fratres in eremo commorantes, 1235. — De correptione et gratia; ubi de necessitate et utilitate correptionis, XLIV, 915. Multa alia reperire est ascetica, inter ejusdem S. Augustini homilias et sermones, quos ipse lector benevolus compulsare poterit.

AURELIANUS (S.), episc. Arelat. — Regula ad monachos, LXVIII, 385. — Regula ad virgines, *ibid.*, 399.

BACHIARIUS monachus. — Liber ad Januarium de reparatione lapsi, XX, 1037; noviter conversis et poenitentibus legendus.

HALDUINUS, archiepisc. Cantuar. — Tractatus varii inter quos specialiter: De dilectione Dei, CCIV, 417. — De duplici resurrectione, quæ per obedientiam perseverantiam obtinetur, *ibid.*, 429. — De Salutatione angelica, ubi de triplici gratia Dei, scilicet decoris, favoris et honoris, *ibid.*, 467. — De vulnere charitatis, quod sponsa infligit sponso, *ibid.*, 477. — De beatitudinibus evangelicis, *ibid.*, 483. — Exhortatio ad sacerdotes, *ibid.*, 529. — De vita cœnobotica, seu communi, *ibid.*, 545.

BEDA VENERABILIS. — Libellus de officiis, XCIV, 531. — Excerpta ex SS. Patribus, *ibid.*, 540. — De meditatione Passionis, *ibid.*, 561. — De remediis peccatorum, *ibid.*, 568.

BENEDICTUS (S.), abbas Anian. — De concordia regularum, CIII, 717.

BENEDICTUS (S.), abb., monach. institutor. — Regula commentata, LXVI, 215. — Ordo monasticus; qualiter fratribus in monasterio religiose ac studiose conversari, ac Domino militare oportet, *ibid.*, 937. — Variæ ad monachos regulæ in Appendice ad opera S. Benedicti reperitur quas ad revolvendas monachos hortamur, *ibid.*, 949 et seqq.

BERENGOSUS, abb. S. Maximi Trevir. — Libellus insignis de mysterio ligni Domini, CLX, 981.

BERNARDUS, prior Carthusiæ Portar. — Epistolæ; ubi de fuga sæculi, CLIII, 885, et qualiter coram Domino sit vivendum, *ibid.*, 892.

BERNARDUS (S.), abb. Claravall. — Omnia S. Bernardi opera maximam redoient pietatem; attamen specialiter ut ascetica proponi nobis videntur sequentia, scilicet: 1. Epistolæ, ubi de vocatione, statu et religionum virtutibus agit auctor et quæ sunt: Hortatoria, ut animæ cura præferatur corporis sollicitudini, et ut sæculo renuntiatur, CLXXII, epist., 440. — Paræneticæ, ad ingressum in religionem, epist. 104, 108, 411, 412. — Ad profectum, epist. 234, 345, 383. — Ad studium disciplinæ regularis, epist. 275. — De moribus primorum Cisterciensium, epist. 488, 492. — De electione vitæ religiosæ, epist. 31, 34, 109, 131, 522. — De reformatione monasterii, epist., 489. — Ad revocandos eos qui ad alios desciverant, epist., 1. — Ad revocandos apostatas, epist. 2, 112, 415. — Ad revocandos errantes, epist. 4, 7. — Contra eos qui a vita religiosa alios avocant, epist. 292. — De amore solitudinis et silentii,

epist. 21, 48, 52, 69. — De vitanda monachis peregrinatione, epist. 57, 599. — De usu pharmacorum, epist. 545. — De consortio mulierum monachis vitando, epist. 79, 405. — Pro pace inter Cistercienses et Cluniacenses, epist. 229. — De brevitare et paritate litterarum, epist. 88, 90. — De religioso qui nupserrat, epist., 76. — De transitu ad aliam religionem, epist. 94, 515, 443. — De admissione alienorum religiosorum, epist. 3, 52, 53, 65, 68, 255, 293, 384, 595. — De virginitatis prerogativa, epist., 115. — Ad sanctimoniam quæ ad meliorem frugem se receperat, epist. 114. — 2. Tractatus varii, scilicet: Liber de conversione ad clericos, CLXXXII, 835. Liber de præcepto et dispensatione, *ibid.*, 851. — Tractatus de gradibus humilitatis et superbie, *ibid.*, 941. — Liber de diligendo Deo, *ibid.*, 975. — Liber de passione Christi et doloribus Matris ejus, *ibid.*, 1153.

Sermones S. Bernardi fere omnes qui in tomo CXLXXIII, continentur. Inter opera ascetica referendi sunt, præsertim sermones de diversis, et ex sermonibus in Cantica sequentes: serm. 3 et 4, de osculo pedis, manus, oris, et de triplici animæ profectu, *ibid.*, 794. — Serm. 9, de Dei amore, 815. — Serm. 15, de efficacia et suavia nominis Jesu, 845. — Serm. 16, de contritione cordis, et de tribus speciebus veræ confessionis, 848. — Serm. 20, de triplici modo directionis, 867. — Serm. 22, de quatuor virtutibus cardinalibus, 878. — Serm. 25, de tribus modis contemplationis, 884, et 1029, serm. 32. — Serm. 27, de ornatu sponsæ, quo tota celestis reddatur, 912. — Serm. 33, de quatuor generibus temptationum evitandis, 951. — Serm. 54, de humilitate et patientia, 959. — Serm. 42, de duplici humilitate, 987. — Serm. 45, qualiter inter prospera et adversa, illa permaneat anima intuitu passionis Christi, 995. — Serm. 46, quod activa via sit via ad contemplationem, 1004. — Serm. 47, de virginitate et martyrio, 1008. — Serm. 49, de duplici charitate, 1016. — Serm. 55, de vera penitentia, 1044. — Serm. 57 et 74, de variis visitationibus Domini, 1050, 1139. — Serm. 62, de perfecta mentis puritate, 1075. — Serm. 70, de virtutibus inter quas, velut inter illa, sponsus pascerit, 1116. — Serm. 75, de querendo Deum debet tempore, modo et loco, 1144. — Serm. 79, de perfecta adhesionem animæ cum Deo per amorem, 1163. — Serm. 86, de cautela et verecundia sponsæ querentis Verbum, 1195. — Inter supposititia S. Bernardi opera, quæ sequuntur præsertim animadvertenda sunt, scilicet: Tractatus ad fratres de Monte-Dei, CLXXXIV, 107. — Tractatus de contemplando Deo, *ibid.*, 363. — Tractatus de natura et dignitate amoris, *ibid.*, 579. — Scala claustralium, *ibid.*, 475. — Meditationes piissimæ de cognitione humanæ conditionis, *ibid.*, 485. — Tractatus de interiori domo, *ibid.*, 507. — De ordine vitæ et morum institutione, præsertim ad novitios, *ibid.*, 559. — Liber de charitate, *ibid.*, 583. — Vitæ mystica, seu tractatus de passione Domini, *ibid.*, 635. — Meditatio in passionem et resurrectionem Domini, *ibid.*, 741. — Instructio sacerdotis, seu tractatus de præcipuis mysteriis nostræ religionis, *ibid.*, 771. — Tractatus de statu virtutum, *ibid.*, 791. — Liber sententiarum, *ibid.*, 1155. — Speculum monachorum, *ibid.*, 1175. — Opusculum in hæc verba: *Ad quid venisti?* *ibid.*, 1189. — Liber de modo bene vivendi, *ibid.*, 1200.

BRUNO (S.) Astensis, episc. Signiens. — Sententiarum libri tres, et maxime liber secundus, de ornamentis Ecclesiæ, ubi de variis virtutibus, CLXV, 875.

CÆSARIUS (S.), episc. Arelat. — Regula ad monachos, LXVII, 1097. — Regula ad virgines, *ibid.*, 1107. — Sermo ad sanctimoniales, *ibid.*, 1121. — Epistolæ duæ ad abbatissam et ejus congregationem, *ibid.*, 1125. — Epistola ad virginem Deo dicatam hortatoria, *ibid.*, 1135.

CASSIANUS, presbyt. Massil. — Libri duodecim de cœnobiorum institutis, ubi de virtutibus quas colere et vitis quæ fugere debent monachi, disseritur, XLIX, 53. — Collationum xiv collectio, *ibid.*, 477. — Hæc ex mente S. Benedicti, a cœnobitis continuo, præ cæteris libris, revolvenda.

CHRODEGANGUS (S.), episc. Metens. — Regula canonicorum, LXXXIX, 1057.

CHROMATIUS (S.), episc. Aquileiens. — Tractatus singularis de octo beatitudinibus, a novitiis præsertim et monachis perlegendus, XX, 323.

COLUMBANUS (S.), abbas et confess. — Regula cœnobialis, LXXX, 209. — Instructiones variæ ad monachos, *ibid.*, 229.

CYPRIANUS (S.), episc. Carthagin. — Omnia fere ejus opera moralia sunt, ex his tamen magis ascetica videntur sequentia: Epist. 1, ad Donatum, elegantissima omnium, admirabilem efficaciam divinæ gratiæ in mutantibus hominum animis ex seipso ostendit, IV, 192. — Epist.

8, ad martyres, 245. — Epist. 15, ad Moysen, 261. — Epist. 26, Moysis ad Cyprianum, 290. — Epist. 56, ad Thibartanos, de exhortatione martyrii, 349. — Epist. 77, ad Neonesium et cæteros, ad metalla damnatos, 414. — Epist. 81, ad Sergium et Rogatianum, in carcere constitutos, 424. — Epist. ad Fortunatum, de exhortatione martyrii, 651. — Liber de laude martyrii, 787. — Liber de duplici martyrio, 881. — In his omnibus præclaræ ad patiendum pro Christo inveniuntur hortationes. — Liber de bono patientiæ, ad imitationem Tertulliani, IV, 621. — Epist. 69, ad Florentinum, de ferendis æquanimiter obrectationum calumniis, 400. — Liber ad Demetrianum, calamitates probat non Christianis sed idololatriis imputari debere, *ibid.*, 545. — Liber de zelo et livore, *ibid.*, 657. — Liber de mortalitate, *ibid.*, 681. — Epist. 4, 5, 36, de cura pauperum, 250, 251, 326. — Epist. 37, 40, de charitate afflictis exhibenda, 527, 539. — Epist. 6, ad Rogatianum, de observanda disciplina, 255. — Epist. 7, ad clericum et plebem, de deprecando Deo pro peccatis, 240. — Epist. 65, ad Rogatianum, de superbo diacono, 595. — Epist. 9, 10, 11, 13, 31, de non facili danda venia lapsis, 250, 253, 256, 260, 507. — Liber de lapsis, IV, 467. — Liber de unitate Ecclesiæ, ubi de pace et concordia, *ibid.*, 495. — Epist. 35, de Aurelio lectore ordinato, 519. — Epist. 34, de Celerino lectore ordinato, 522. — Epist. 35, de Numidico ordinato presbytero, 526. — Liber de singularitate clericorum, *ibid.*, 855. Hæc quatuor ad sacros ordines promovendi cum utilitate legent. — Liber de habitu virginum, IV, 441. — Liber tertius ad Quirinum, ubi dogmata vitæ Christianæ, *ibid.*, 725. — Tractatus de duodecim abusionibus sæculi, *ibid.*, 669. Hæc duo præsertim in rebus fidei tironibus proponuntur.

DEFENSOR, monach. Locorag. — Liber scintillarum, ubi de virtutibus et vitiis ex S. Scriptura et SS. Patribus, LXXXVIII, 597.

DONATUS (S.), episc. Veront. — Regula ad virgines, LXXXVII, 275.

DROGO, cardin. episc. Ostiens. — Liber de divinis officiis, seu de Horis canonicis, CLXVI, 157.

DURANDUS, abbas Troarn. — Liber de corpore et sanguine Christi, CXIX, 1375.

EADMERUS, monach. Cantuar. — Liber de beatitudine celestis patriæ, CLIX, 587. — Liber de S. Anselmi similitudinibus, *ibid.*, 605.

ECKBERTUS, abbas Schonaug. — Opusculum de laude crucis, CXCV, 105. — Soliloquium, seu meditationes, *ibid.*, 105. — Stimulus amoris, *ibid.*, 114.

ERNALDUS, abbas Bonævallis. — Tractatus de septem verbis Domini in cruce, CLXXXIX, 1617. — Meditationes, *ibid.*, 1735.

EUCHERIUS (S.), episc. Lugdun. — Libellus de laude eremi ad Hilarium Lirinsensem presbyterum, L, 701. — Epistola parænetica ad Valerium cognatum, de contemptu mundi et secularis philosophiæ, *ibid.*, 711. — Homilias quedam ad monachos, *ibid.*, 833. — Liber de canonicis cœnobiorum institutis, *ibid.*, 867. — Liber de oculo malitiæ cogitationibus, *ibid.*, 877. Hæc varia S. Eucherii opuscula præsertim novitiis, monachis et ad perfectionem aspirantibus proponenda.

EULOGIUS (S.), episc. Tolet. — Documentum martyrii, sive exhortatio ad virgines in carceribus propter fidem detentas, ut martyrium alacriter subeant, CXV, 821.

EUTROPIUS (S.), abbas et episc. — De octo vitiis, LXXX, 9.

EUTYCHIANUS (S.), papa. — Exhortatio ad presbyteros, ex antiquo codice Vaticano, ubi omnia ad quæ tenentur sacerdotes, breviter exponit, V, 165.

FASTIDIUS, episc. Brit. — Liber de vita Christiana, ubi quid Christianum facere conveniat, exponitur, L, 585. Opus a tironibus in rebus fidelis revolvendum.

FLORUS, diaconus Lugdun. — Opusculum de expositione missæ, CXIX, 15.

FRUCTUOSUS (S.), episc. Bracar. — Regula monachorum, LXXXVII, 1097.

FULGENTIUS (S.), episc. Ruspens. — Epist. ad Probam, de virginitate et humilitate, LXV, 524. — Epist. ad eandem, de oratione ad Deum, et de compunctione cordis, *ibid.*, 559. — Epist. ad Eugypium abbatem, de charitate et dilectione, *ibid.*, 544. — Epist. ad Venantium, de recta penitentia, et futura retributione, *ibid.*, 552. — Libri duo de remissione peccatorum, *ibid.*, 527.

GREGORIUS (S.), episc. Turon. — Libri duo miraculorum, LXXI, 705. — Liber de gloria confessorum, *ibid.*, 828. — Libri quatuor de miraculis S. Martini, *ibid.*, 915. — Liber de vita Patrum, *ibid.*, 1009. Hæc varia opuscula, licet inter ascetica collocari non valeant, nobis tamen hic

memoranda videntur, etenim multum fructum colliget ex illis lector benevolus.

GREGORIUS MAGNUS, Eccles. doct. — Liber regulæ pastoralis, LXXVII, 13. — Expositio in septem psalmos penitenciales, *ibid.*, 550.

GUIBERTUS, abbas de Novigento. — Libri moralium in Genesim, CLVI, 51. — Opusculum de virginitate, *ibid.*, 579.

GUIGO I, Carthus. Maj. prior. — Meditationes, CLIII, 601.

GUIGO II, Carthus. Maj. prior. — Liber de exercitio cellæ, CLIII, 787.

GUILELMUS, abbas S. Theoderici. — De vita solitaria, CLXXX, 205. — Meditative orationes, *ibid.*, 206. — Liber de contemplando Deo, *ibid.*, 243. — De natura et dignitate divini amoris, *ibid.*, 249. — Speculum fidei, *ibid.*, 363. — Enigma fidei, *ibid.*, 397.

GUIMUNDUS, archiepisc. Aversan. — Libri tres de corporis et sanguinis Christi veritate in Eucharistia, CXCIX, 1527.

HALITGARIUS, episc. Camerac. — Libri quinque de vitii et virtutibus, CV, 651.

HAYMO, episc. Halberst. — Libri tres de varietate librorum, sive de amore celestis patrie, ubi de qualitate patrie celestis, quibus hæc acquiratur operibus, et de qualitate supplicii penaeque perpetuis, CXVIII, 875.

HENRICUS, archidiacon. Huntingdon. — Libellus, seu epistola de contemptu mundi, CXCIV, 979.

HENRICUS de Castro Marsiac. cardinal. — Tractatus de peregrinante civitate Dei, CCIV, 251.

HIERONYMUS (S.), presbyt., Eccles. doct. — Inter epistolas S. Hieronymi plurimas invenies quæ magnam redolent pietatem, inter quas præsertim sequentes : Epist. 14, de laude solitariae vite, XXII, 517. — Epist. 21, de custodia virginitatis, *ibid.*, 594. — Epist. 52, de vita clericorum et sacerdotum, *ibid.*, 527. — Epist. 53, hortatio ad sacrarum Scripturarum studium, *ibid.*, 540. — Epist. 58, de institutione monachi, *ibid.*, 579. — Epist. 125, vivendi forma, *ibid.*, 1072. — Epist. 130, de virginitate servanda, *ibid.*, 1105. — Inter dubias, epist. 2, de contempta hereditate, XXX, 45. — Epist. 3, exhortatio ad adversa toleranda, *ibid.*, 50. — Epist. 4, consolatio ad virginem in exilium missam, *ibid.*, 55. — Epist. 5, 6, ad amicum ægrotum, *ibid.*, 61, 75. — Epist. 12, de septem ordinibus Ecclesie, *ibid.*, 148. — Epist. 13, laus virginitatis, *ibid.*, 163. — Epist. 19, de vera circumcissione, *ibid.*, 188. — Epist. 41, de ferendis opprobriis, 282. — Epist. 42, de vita clericorum, *ibid.*, 288. — Homilia ad monachos, *ibid.*, 311. — Regula monachorum, *ibid.*, 519, 591.

HILDEBERTUS, archiepisc. Turon. — Tractatus brevis de sacramento altaris, CLXXI, 1149. — Liber de expositione missæ, *ibid.*, 1153. — Liber de sacra Eucharistia, *ibid.*, 1195. — Liber epistolarum primus, quæ scilicet epistolæ ad diversos scriptæ, sunt asceticæ et morales, *ibid.*, 141.

HILDEBRANDUS Junior. — Libellus de contemplatione, CLXXXI, 1691.

MILDEGARDIS (S.), abbatissa. — Explanatio Regulæ S. Benedicti, CXCIV, 1065. — Explanatio Symboli S. Athanasii, *ibid.*, 1063.

HINCMARUS, archiepisc. Rhemens. — De cavendis vitii et virtutibus exercendis, CXXV, 837. — De officiis episcoporum, *ibid.*, 1087.

HONORIUS Augustodunens. — Scala Dei major, CLXXII, 1229. — Scala Dei minor, *ibid.*, 1239. — De animæ exilio et patria, *ibid.*, 1212. — De vita claustrali, *ibid.*, 1217. — Eucharistion, sive liber de corpore et sanguine Christi, *ibid.*, 1219.

HUGO Ambian., archiepisc. Rothomag. — Liber de fide catholica et Oratione Dominica, CLCII, 1325.

HUGO DE S. VICTORE. — Libri quatuor de vanitate mundi, CLXXVI, 703. — Expositio in Regulam S. Augustini, *ibid.*, 881. — Liber de institutione novitiorum, *ibid.*, 925. — Soliloquium de archa animæ, *ibid.*, 951. — Liber de laude charitatis, *ibid.*, 969. — De modo orandi, 977. — De amore sponsi ad sponsam, *ibid.*, 987. — Opusculum aureum de meditando, seu meditandi artificio, *ibid.*, 995. — De fructibus carnis et spiritus, *ibid.*, 997. — Libri quatuor de claustrum animæ, *ibid.*, 1017. — Libri quatuor de arca Noe morali, *ibid.*, 618. — Liber de arca Noe mystica, *ibid.*, 677. — De medicina animæ spirituali cum corporali comparata, *ibid.*, 1185. — De anima et ejus ad sui et ad Dei cognitionem et ad veram pietatem institutionem, CLXXVII, 163.

ISAAC, abbas de Stella. — De officio missæ, CXCIV, 1899.

ISIDORUS (S.), episc. Hispal. — Regula monacho-

rum LXXXIII, 867. — Liber de conflictu vitiorum et virtutum, *ibid.*, 1151. — Liber sententiarum, *ibid.*, 1153. — Exhortatio humilitatis, *ibid.*, 1201. — Sententiae de sententiarum de activa vita atque contemplativa, *ibid.*, 1245. — Norma vivendi, *ibid.*, 1247.

JOANNES Carthus. Portarum monachus. — Epistolæ quinque, ubi de fuga sæculi, de modo orandi, de custodia cordis, de constantia in proposito, CLIII, 900.

JOANNES Michaeliens. — Regula templariorum, CLXVI, 857.

JOANNES Saresberiens., episc. Carnot. — De septem septenis, CXCIX, 945.

JONAS, episc. Aurelian. — Libri tres de institutione laicali, CVI, 121.

JOSLENNUS, episc. Suession. — Epistola in Symbolum et Orationem Dominicam, CLXXXVI, 1179.

JULIANUS (S.), episc. Tolet. — Libri tres Prognosticon. — Ubi de animorum nostrorum statu tum mortis tempore, tum post mortem ante judicium extremum, tum denique in ipso judicio questio, XCVI, 455.

JULIANUS POMERIUS. — Libri tres de vita contemplativa, LIX, 415.

LACTANTIUS FIRMIANUS. — Liber de falsa sapientia philosophorum, VI, 547. — Liber de justitia, *ibid.*, 545. — Liber de vero cultu, *ibid.*, 655. Hic auctor in multis sapit philosophum Platonem, ideoque a solis deorum hæc legenda.

LANFRANCUS, archiepisc. Cantuar. — Decreta seu statuta pro ordine S. Benedicti, CL, 415.

LAURENTIUS (S.), Novariensis. — Homilia de penitentia, LXVI, 89.

LEANDER (S.), Hispal. — Regula sive liber de institutione virginum et contemptu mundi, LXVII, 875.

LEO (S.) MAGNUS. — Epistola ad Demetriadem, seu tractatus de humilitate; opus dubium Leoni Magno a Quesnello attributum. Auctor magnis laudibus humilitatem commendat, LV, 161.

LEO (S.) IX, pontifex Romanus. — Libellus de conflictu vitiorum atque virtutum, CXLIII, 559.

MAGISTER cognomine auctor Incertus. — Regula ad monachos, LXXVIII, 945.

MARTINUS, episc. Dumien. — Formata honestæ vite, LXXII, 31. — Libellus de moribus, *ibid.*, 29. — De repellenda jactantia, *ibid.*, 51. — De superbia, *ibid.*, 55. — Exhortatio humilitatis, *ibid.*, 59. — De ira, *ibid.*, 41.

MAXIMUS (S.), episc. Taurin. — Epistolæ duæ ad amicum ægrotum; prima scilicet consolatoria, secunda de viro perfecto tractat. Inter dubia S. Maximi opera referuntur LVII, 921.

NICETAS (S.), episc. Aquileiens. — Explanatio Symboli apostolici, ad tirones in rebus fidei, LII, 865.

NICETIUS (S.), episc. Trevir. — Opusculum de vigiliis servorum Dei, LXVIII, 563. — De psalmodia bono, *ibid.*, 571.

NOVATUS CATHOLICUS. — Sententia de humilitate et obedientia, et de calcanda superbia, ad monachos, XVIII, 67.

ODO (S.), abbas Cluniac. — Epitome Moralium S. Gregorii in Job, CXXXIII, 405. — Libri tres collationum: in primo, de variis hujus vite afflictionibus et contra eos qui censuras ecclesiasticas contemnunt; in secundo, de his qui malorum exemplo in vita prolabantur et ad sacramenta indigni accedunt, vel ut liberius peccent ab his abstinent; in tertio, de superiorum et inferiorum virtutibus et vitiiis, *ibid.*, 517.

ODO (S.), archiepisc. Cameracens. — Expositio in canonem missæ, CLX, 1055.

OTHLONUS, presbyt. monach. — Liber de cursu spirituali, CXLI, 141.

PACIANUS (S.), episc. Barcin. — Parenesis, sive exhortatorius libellus ad penitentiam, XIII, 1018.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.). — Tractatus de corpore et sanguine Christi Domini, CXX, 1267, opus pium et doctum. — Libri tres de fide, spe et charitate, *ibid.*, 1387. — Epistola ad Frudegardum, de corpore et sanguine Domini, *ibid.*, 1381. — Expositio in Psalmum XLIV, ad virgines Suessionenses, *ibid.*, 993.

PATRICIUS (S.), episc. Hibern. — Liber de tribus habitaculis, scilicet regno Dei, mundo et inferno, LIII, 851.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiens. — Liber exhortationis sive de salutaribus documentis, XCIX, 197.

PETRUS BLESSENS., archidiacon. — Liber de amicitia Christiana, CVII, 871. — Liber de charitate Dei et proximi, *ibid.*, 895. — Liber de duodecim utilitatibus tribulationis, *ibid.*, 889. — Liber de confessione sacramentali, *ibid.*, 1077.

PETRUS CELLENS., episc. Carnot. — Liber de pani

bus, CCH. 927. — Tabernaculi Moysi expositio mystica, *ibid.*, 1047. — Liber de conscientia, *ibid.*, 1083. — Tractatus de disciplina claustrali, *ibid.*, 1101.

PETRUS (S.) DAMIANUS. — Omnes S. Petri Damiani epistolae saluberrimis repletæ sunt documentis, maxime tamen sequentes notandæ. — Epist. 15, lib. i; de sceleribus temporis illius, CXLIV, 225. — Epist. 1, lib. ii; de officio pastoralis, *ibid.*, 253. — Epist. 5, lib. ii; de sabbatismo, seu de vera requie et pace justorum in hac vita, *ibid.*, 260. — Epist. 11 et 12, lib. ii; de munere abbatis, 273. — Epist. 5, lib. iv; de iudicio extremo, *ibid.*, 500. — Epist. 15, lib. iv; de munere pastoralis, *ibid.*, 525. — Epist. 3, lib. v; quid peccatoribus in morte eveniat, *ibid.*, 542. — Epist. 4, lib. v; de clericorum vitis, *ibid.*, 544. — Lib. vi, per totum; de vita eremitica, de virtutibus et vitiis monachorum, et de abbatum munere, *ibid.*, 571. — Epist. 6, lib. vii; exhortatio ad ferendos æquanimiter labores, *ibid.*, 443. — Epist. 1, lib. viii; de officio concionatoris, *ibid.*, 461. — Epist. 6, lib. viii; de adversitate æquanimiter toleranda, *ibid.*, 473. — Epist. 8, lib. viii; de vanitate temporalium et de die iudicii, *ibid.*, 476. — Epist. 12, lib. viii; contra superbiam, *ibid.*, 485.

Inter Opera et Opuscula. — Sermo de vitio linguæ, CXLIV, 912. — Sermo de spirituali certamine, *ibid.*, 919. — Opusculum de eleemosyna, CXLV, 207. — De horis canonicis, *ibid.*, 221. — Liber qui appellatur *Domini robiscum*, ubi de laude vitæ eremiticæ, *ibid.*, 231. — Opusculum apologeticum de contemptu sæculi contra monachos regularem observantiam parvipendentes, *ibid.*, 251. — De perfectione monachorum, *ibid.*, 291. — De suæ congregationis institutis, ubi Stephano cuidam qui ex oratorio ad eremum emigraverat, eremiticæ vitæ et conversationis præcepta desideranti depromit, *ibid.*, 555. — Contra intemperantes clericos, *ibid.*, 587. — De fuga dignitatum ecclesiasticarum, *ibid.*, 453. — Contra clericos aulicos, ut ad dignitates provehantur, *ibid.*, 463. — De brevitate vitæ pontificum Romanorum, ubi et de bonitate Dei et providentia, *ibid.*. — Contra clericos regulares proprietarios, *ibid.*, 479. — De dignitate sacerdotii, *ibid.*, 491. — De vita communi canonicorum, *ibid.*, 505. — De vii vestitu ecclesiasticorum, *ibid.*, 517. — De frenanda ira et simulatibus extirpandis, *ibid.*, 649. — De fide Deo obstricta non fallenda, *ibid.*, 687. — De sancta simplicitate scientiæ infantis anteposenda, *ibid.*, 695. — De ferenda æquanimiter correptione, *ibid.*, 705. — De castitate et mediis eam tuendi, *ibid.*, 710. — De spiritualibus deliciis, *ibid.*, 715. — De perfecta monachi informatione, *ibid.*, 721. — De vita eremitica, et probatis eremitis, *ibid.*, 749. — De patientia in insectatione improborum, *ibid.*, 791. — De fluxa mundi gloria et sæculi despectione, *ibid.*, 807. — De vera felicitate et sapientia, *ibid.*, 831.

PETRUS DE HONESTIS, cleric. Ravenn. — Regula clericorum, CLXIII, 703.

PHILIPPUS, abb. Bonæ Spei. — Tractatus sex de institutione clericorum, CCIII, 685.

RABANUS MAURUS. — Tractatus de anima, ubi de virtutibus moralibus, CX, 1109. — Liber de agone Christiano, CXII, 1229. — Libri tres de videndo Deo, de puritate cordis et modo penitentiae, *ibid.*, 1261. — De virtutibus et vitiis et peccatorum satisfactione, *ibid.*, 1335. — De passione Christi, *ibid.*, 1426.

REINERUS, monachus Leodensis. — Speculum penitentis, CCIV, 51. — Palmarium virginale, *ibid.*, 61. — Flos eremi, *ibid.*, 69. — Libelli tres lacrymarum, *ibid.*, 153. — Libri de profectu mortis, *ibid.*, 181.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Liber de prepara-

tione animi ad contemplationem, CXCVI, 1. — Libri quinque de gratia contemplationis, *ibid.*, 65. — Libellus de meditatione novissimorum, *ibid.*, 201. — Mystica et piæ narrationes in psalmos aliquot, *ibid.*, 265. — Tractatus de exterminatione mali et promotione boni, *ibid.*, 1073. — Libri tres de statu interioris hominis, *ibid.*, 1115. — Liber de gradibus charitatis, *ibid.*, 1207. — De eruditione hominis interioris, *ibid.*, 1229.

ROBERTUS DE ARBRISSELLO, monach. — Regulae sanctimonialium et præcepta recte vivendi, CLXII, 1079.

RUFINUS, presbyt. Aquileiens. — Historia monachorum, XXI, 387. — Hoc quidem opusculum hic improprie ad ascetica refertur, sed eo quod a monachis multo tum fructu legi possit, notandum nobis visum est.

RUFINUS, sedis incertæ episc. — Libri duo de bono pacis, CL, 1395.

RUPERTUS, abb. Tuitiens. — Libri de operibus Spiritus sancti, et præsertim liber ii, CLXVII, 1571. — Libri vii, de divinis officiis, in quibus ecclesiastici ritus tropologicè explicantur, CLXX, 15. — Libri duo de meditatione mortis, *ibid.*, 357. — Libri tres super quædam capita Regulæ S. Benedicti, *ibid.*, 477.

SALVIANUS (S.), presbyt. Massil. — Libri octo de gubernatione Dei, LIII, 25. Ibi præclare divina in omnibus et super omnia Providentia astruitur. — Libri quatuor adversus avaritiam, *ibid.*, 173.

SMARAGDUS, abbas. — Diadema monachorum, ubi de vitiis fugiendis et virtutibus adipiscendis, CII, 593. — Commentaria in Regulam S. Benedicti, *ibid.*, 691. — Via regia, *ibid.*, 955.

STEPHANUS (S.), abb. Cisterc. — Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, CLXVI, 1584.

STEPHANUS de Balgiaco. — Tractatus de sacramento altaris, CLXXII, 1275.

STEPHANUS (S.), de Mureto. — Liber sententiarum seu rationum, CCIV, 1083. — Regula S. Stephani, *ibid.*, 1135.

SULPICIUS SEVERUS. — Epistola ad Claudiam sororem suam, de ultimo iudicio, XX, 225. — Epistola ad eandem, de virginitate, *ibid.*, 227.

TAIO, episc. Cæsaraugustan. — Libri quinque sententiarum, LXXX, 727.

TERTULLIANUS, presbyter. — De patientia, opus æceticum et paræneticum, I, 1259. — Ad martyres; Christianos in carcere propter fidem detentos consolatur, et ad martyrium hortatur, *ibid.*, 619. — De penitentia; probe intelligendus usitatus olim in Ecclesia penitentiarum publicæ ritus, ne in dubium quis incidat secundæ post lapsum veniæ, *ibid.*, 1223; hæc præsertim ad afflictos. — Scorpiace adversus Gnosticos; de laude martyrii; quam gloriosum et utile sit pro Deo et Christo pati, II, 121. — De oratione; brevis est Orationis Dominicæ explicatio, I, 1145. — Multa et moralia reperies de ferendis æquanimiter pro Christo persecutionibus in libro de fuga in persecutione, II, 101. — Item mira de jejunio et abstinentia in libro de jejunis, II, 955. Sed cave Montani hæretici dogmata quæ ibi tuentur; in illo quidem docet non licere fugere in persecutione, in hoc vero nimium rigorem jejuniorum, qui omnes astringit, astruere conatur.

THEODORICUS, canonic. Paderbrunn. — Commentarius in Orationem Dominicam, CXLVII, 558.

VIGILIUS, diaconus. — Regula monachorum, quæ vulgo dicitur Regula orientalis, I, 575.

WILLELMUS (S.), abb. Hirsang. — Constitutiones Hirsangienses, seu Gengenbacenses, CL, 927.

CXLI.

BIBLIOTHECA

EADEM PATRUM ASCETICA ANALOGICE DISPOSITA, SED, IN ANALOGIA,

SERVANS ORDINEM ALPHABETICUM NECNON ET CHRONOLOGICUM.

Amicitia. — De amicitia, S. Augustinus, XXXII, epist. 92, col. 868. — De amicitia spirituali, Aelfredus abbas, CXCIV, 639. — De amicitia Christiana liber, Petrus Blesensis, CCVII, 871.

Amor, Charitas Dei. — De dilectionis substantia liber, S. Augustinus, XL, 845. — De diligendo Deo, *ibid.*, 847. — De charitate et dilectione, S. Fulgentius, LXV, 544. — *Scintilla Dei minor*, seu de gradibus charitatis, Honorius, CLXXII,

1239. — De laude charitatis liber. Hugo de S. Victore, CLXXVI, 909. — De amore sponsi ad sponsam, *ibid.*, 897. — De natura et dignitate divini amoris, Guilelmus abbas, CLXXX, 249. — De diligendo Deo, S. Bernardus, CLXXXII, 973. — De Dei amore, *id.*, CLXXXIII, 815. — De triplici modo dilectionis, *ibid.*, 867. — De duplici charitate, *ibid.*, 1016. — De perfecta adhesionem animæ cum Deo per amorem, *ibid.*, 1195. — De natura et dignitate amoris, *id.*, CLXXXIV, 379. — De charitate liber, *ibid.*, 583. — Stimulus amoris, Eckbertus abbas, CXC, 114. — Speculum charitatis, Aelredus abbas, *ibid.*, 505. — Compendium speculi charitatis, *ibid.*, 621. — De gradibus charitatis, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1195. — De quatuor gradibus violentæ charitatis, *ibid.*, 1207. — De dilectione Dei, Balduinus, CII, 417. — De vulnere charitatis, quod sponsa sponso lussit, *ibid.*, 477. — De charitate Dei et proximi, Petrus Blesensis, CCVII, 893. — Dialogus de conflictu amoris Dei, et Angulus dolose, anonymus, CCXIII, 851.

Amor, Charitas in proximum. — Charitas afflictis exhibenda, S. Cyprianus, IV, epist. 57, 60, col. 327, 339. — De cura pauperum, *ibid.*, epist. 4, 5, 36, col. 250, 251, 326. — De vera charitate, S. Augustinus, XXXII, epist. 92, col. 968. — De visitatione infirmorum, *id.*, XI, 1147. — De elemosyna opusculum, Petrus Damianus, CXIV, 207.

Animæ, Animus, Mens. — Prognosticon libri tres, S. Julianus, XCVI, 433. — De animæ ratione liber, Alcinus, CI, 639. — De anima tractatus, Rabanus, CX, 1109. — De animæ exilio et patria, Honorius, CLXXII, 1242. — De animæ artha soliloquium, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 951. — De clastro animæ libri quatuor, *ibid.*, 1017. — De animæ medicina spirituali cum corporali comparanda, *ibid.*, 1185. — De anima et ejus institutione ad veram pietatem, *id.*, CLXXVII, 163. — De animæ triplici profectu, S. Bernardus, CLXXXIII, 794. — De perfecta mentis puritate, *ibid.*, 1075. — De animæ instructione libri duo, Adamus Scotus, CXCVIII, 845. — De tabernaculo tripartito, pars tertia, *ibid.*, 795. — De septem septenis, Joannes Saresburiensis, CXCI, 943. — De animæ stabilitate, anonymus, CXXIII, 911.

Avaritia. — Adversus avaritiam libri quatuor, S. Salustianus, LIII, 173.

Beatitudines, Beatitude, Felicitas. — De octo beatitudinibus tractatus, S. Chromatius, XX, 325. — De vera beatitudine, S. Augustinus, XXXIII, epist. 3, col. 63. — De vera felicitate, *ibid.*, epist. 135, col. 616. — De sermone in monte libri, *id.*, XXIV, 1229. — De vera felicitate, Petrus Damianus, CXIV, 851. — De beatitudine celestis patriæ liber, Eadmerus, CLIX, 887. — De beatitudinibus evangelicis, Balduinus, CII, 485.

Canonicus, Canonici. — Regula canonicorum, S. Chromatius, LXXXIX, 1057. — De regula canonicorum, Amalarius, CV, 816. — De ordine canonicorum regulam liber, Anselmus, CLXXXVIII, 1091. — Pro ordine canonicorum regularium epistola apologetica, *ibid.*, 1117. — Sententia canonicorum, Arno, CXIV, 1493. — De canonicorum ordine, habitu et professione, Adamus Scotus, CXCVIII, 439.

Clericus, clerici. — De lectione ordinato, S. Cyprianus, IV, epist. 33, 31, col. 319, 322. — De clericorum singularitate, *ibid.*, 835. — De vita clericorum, S. Hieronymus, XXII, epist. 52, col. 527. — De septem ordinibus Ecclesiæ, *id.*, XXX, epist. 12, col. 148. — De vita clericorum, *ibid.*, epist. 42, col. 298. — De clericorum vitiis, Petrus Damianus, CXIV, 344. — Contra clericos intemperantes, *ibid.*, 387. — Contra clericos alicos, *ibid.*, 465. — Contra clericos regulares proprietarios, *ibid.*, 479. — Regula clericorum, Petrus de Honestis, CLXIII, 705. — De conversione ad clericos, S. Bernardus, CLXXXII, 833. — De institutione clericorum, Philippus Bonæ Spei, CCIII, 663.

Conscientia. — De conscientia liber, Petrus Cellensis, CII, 1085. — De conscientia libellus, Anonymus, CCXIII, 105.

Contemptus et fuga sæculi vel mundi. — De fuga sæculi liber, S. Ambrosius, XIV, 569. — De contemnenda hereditate, S. Hieronymus, XXX, epist. 2, col. 45. — De contemptu sæculi, S. Augustinus, XXXIII, epist. 22, 26, 77, 218, 253. — De contemptu mundi, S. Eucherius, I, 711. — De conversione a sæculo, S. Fulgentius, LXV, 348. — De contemptu sæculi opusculum, Petrus Damianus, CXIV, 251. — De fluxa mundi gloria et sæculi despectione, *ibid.*, 807. — De fuga sæculi, Joannes monachus, CLIII, 900. — De contemptu temporarium, S. Anselmus, CLVIII, 677. — De contemptu mundi carmen, *ibid.*, 687. — De sæculi odio, *ibid.*, 1072. — De vanitate mundi libri quatuor, Hugo de S. Victore,

CLXXVI, 705. — De contemptu mundi libellus, Henricus, CXC, 979.

Correptione. — De correptione et gratia, S. Augustinus, XLIV, 915. — De correptione æquanimiter ferenda, Petrus Damianus, CXIV, 705.

Cultus. — De vero cultu liber, Lactantius, VI, 635.

Disciplina. — De disciplina observanda, S. Cyprianus, IV, epist. 6, col. 235. — De disciplina Christiana liber, S. Augustinus, XI, 669. — De disciplina claustrali, Petrus Cellensis, CCII, 1101.

Doctrina christiana. — De doctrina Christiana, S. Augustinus, XXXIV, 15. — De salutaribus documentis, *id.*, XI, 1047. — De salutaribus documentis, S. Paulinus, XCIX, 197. — De varietate librorum libri tres, Haymo, CXVIII, 875.

Eucharistia. — De corpore et sanguine Christi liber, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1267. — De corpore et sanguine Domini epist., *ibid.*, 1531. — De corpore et sanguine Christi liber, Durandus, CXIX, 1575. — De corporis et sanguinis Christi veritate in Eucharistia liber, Guimundus, CXIX, 1427. — De sacramento altaris tractatus brevis, Hildebertus, CLXXI, 1149. — De sacra Eucharistia liber, *ibid.*, 1193. — Eucharistion, sive liber de corpore et sanguine Christi, Honorius, CLXXII, 1249. — De sacramento altaris tractatus, Stephanus de Bolognac, CLXXII, 1275.

Fides. — De fide et operibus liber, S. Augustinus, XI, 197. — Enchiridion, sive liber de fide, spe et charitate, *ibid.*, 251. — De fide, spe et charitate libri tres, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1387. — De fide Deo obstricta non fallenda, Petrus Damianus, CXIV, 667. — Speculum fidei, Guilelmus abbas, CLXXX, 565. — Enigma fidei, *ibid.*, 397. — De fide catholica et oratione Domini liber, Hugo Amb. CXII, 1326.

Gratia divina. — Gratie divinæ efficacia in mutandis hominum animis, S. Cyprianus, IV, epist. 1, col. 192. — De Salutatione angelica, vel de triplici gratia Dei, Balduinus, CCIV, 467.

Homo interior. — De statu interioris hominis, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1115. — De eruditione hominis interioris, *ibid.*, 1229. — Tabernaculi Moysis explicatio mystica, Petrus Cellensis, CCII, 1047.

Humilitas. De humili vita, S. Ambrosius, XVI, epist. 59, col. 1178. — De humilitate et obedientia sententia, Novatus, XVIII, 67. — De humilitate liber, S. Leo Magnus, LV, 161. — Humilitatis exhortatio, S. Martinus Dum., LXXII, 59. — Humilitatis exhortatio, S. Isidorus, LXXXIII, 1201. — De sancta simplicitate scientiæ instanti anteposenda, Petrus Damianus, CXIV, 625. — De gradibus humilitatis et superbiæ tractatus, S. Bernardus, CLXXXII, 941. — De humilitate et patientia, *id.*, CLXXXIII, 959. — De duplici humilitate, *ibid.*, 987.

Ira. — De ira libellus, S. Martinus Dum., LXXII, 41. — De frenanda ira, Petrus Damianus, CXIV, 449.

Jejunium. — De jejunio liber, Tertullianus, II, 953. — De Elia et jejunio liber, S. Ambrosius, XIV, 697. — De jejunii utilitate, S. Augustinus, XI, 707.

Jesu nomen. — De efficacia et suavitate nominis Jesu, S. Bernardus, CLXXXIII, 815.

Judicium ultimum. De ultimo judicio, Sulpicius Severus, XX, 225. — De iudicio extremo, Petrus Damianus, CXIV, 500. — De die iudicii, *ibid.*, 476.

Justitia. — De Justitia liber, Lactantius, VI, 515. — De justitia et misericordia liber, D. Algerus, CLXXX, 857.

Lapsi, Lapsus. — De lapsis liber, S. Cyprianus, IV, 467. — De non facile danda venia lapsis, *ibid.*, epist. 9, 10, 11, 15, 31. — De lapsu virginis consecrata liber, S. Ambrosius, XVI, 367. — De reparatione lapsi liber, Bacharius, XX, 1037. — Confessionum liber octavus, S. Augustinus, XXXII, 747.

Lingua. — De linguae vitio, Petrus Damianus, CXIV, 912.

Martyres, martyrium. Ad martyres liber, Tertullianus, I, 619. — Scorpiace adversus Gnosticos, seu de laude martyrii, *id.*, II, 121. — Ad martyres, S. Cyprianus, IV, epist. 8, col. 245. — De martyrio, exhortatio ad martyrium, *ibid.*, epist. 15, 26, 56, 77, 81. — De laude martyrii liber, *ibid.*, 787. — De duplici martyrio liber, *ibid.*, 881. — De gloria confessorum liber, S. Gregorius Turon. LXXI, 828. — Documentum martyrii, S. Eulogius, CXV, 821.

Meditatio, meditationes. — Meditationes, S. Augustinus, XI, 961. — Meditationes, Guigo I, CLIII, 601. — Meditationum liber, S. Anselmus, CLVIII, 709. — Meditatio super Miserere, *ibid.*, 821. — De meditando attiti-

cio opusculum aureum. Hugo de S. Victore, CLXXVI, 993. — Meditative orationes Guillelmus abbas, CLXXX, 206. — Meditationes de cognitione humanae conditionis, S. Bernardus, CLXXXIV, 485. — Meditationes. Ernaldus abbas, CLXXXIX, 1755. — Meditationes, seu soliloquium, Eckbertus abbas, LXXV, 165.

Mendacium. — De mendacio liber, S. Augustinus, XI, 487. — Contra mendacium liber, *ibid.*, 517.

Missa. — De expositione missae, Florus, CXIX, 15. — Expositio in canone missae, B. Odo, CLX, 1035. — De expositione missae liber, Hildebertus, LXXI, 1133. — De officio missae, Isaac abbas, CXCIV, 188.

Monachi, Monastica vita. — Exhortatio ad monachos, Anonymus, XLII, 71. — Historia monachorum, Rufinus, XXI, 787. — De institutione monachi, S. Hieronymus, XLII, epist. 58, col. 579. — Forma vivendi monachorum, *ibid.*, epist. 125, col. 1072. — Homilia ad monachos, *ibid.*, XXX, 311. — Regula monachorum, *ibid.*, 319. — Regula ad servos Dei, S. Augustinus, XXXII, 1577. — Ad monachos, ne otio et solitudine ad ignaviam abutantur, *ibid.*, XXXIII, 187. — De opere monachorum, *ibid.*, XI, 517. — Sermones ad fratres in eremo commorantes, *ibid.*, 1255. — De cenobiorum institutis libri duodecim, Cassianus, XLIX, 53. — Collationum xxiv collectio, *ibid.*, 477. — Regula monachorum, Vigilantius, I, 375. — Homiliae ad monachos, S. Eucherius, I, 855. — De canonicis cenobiorum institutis liber, *ibid.*, 867. — Regula commentaria, S. Benedictus, LXVI, 215. — Ordo monasticus, *ibid.*, 957. — Regulae ad monachos varias, *ibid.*, 919. — Regula ad monachos, S. Casarius Arelat., LXVII, 1697. — De vigiliis servorum Dei, S. Nicetius, LXVIII, 565. — De psalmodia bono, *ibid.*, 571. — Regula ad monachos, S. Aurelianus, LXVIII, 585. — De vita Patrum liber, S. Gregorius Turon., LXXI, 1009. — Regula cenobialis, S. Columbanus, LXXX, 209. — Instructiones varias, *ibid.*, 229. — Regula monachorum, S. Fructuosus, LXXXVII, 1097. — Regula ad monachos, Anonymus, LXXXVIII, 945. — Diadema monachorum, Smaragdus, CII, 595. — Commentaria in Regulam S. Benedicti, *ibid.*, 611. — De concordia Regularum, S. Benedictus, CIII, 717. — De munere abbatis, Petrus Damianus, CXIV, 275. — Liber qui appellatur *Domini robur*, *ibid.*, CXLV, 251. — De perfectione monachorum, *ibid.*, 291. — De perfecta monachi informatione, *ibid.*, 721. — Decreta, seu statuta pro ordine S. Benedicti, Lanfrancus, CL, 445. — Constitutiones Hirsauenses, S. Wilhelmus, CL, 927. — De exercitio cellae liber, Guigo II, CIII, 757. — Tractatus asceticus, S. Anselmus, CLVIII, 1621. — De profectu religioso, *ibid.*, 1115. — De obedientia monachorum, *ibid.*, 1135. — De insidiis Satanae adversus monachos, *ibid.*, 1161. — De S. Anselmi similitudinibus liber, Radmerus, CLIX, 605. — Regula Templariorum, Joannes Michaelensis, CLXVI, 857. — Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, S. Stephanus abbas, CLXVI, 1381. — Super quadam capita regulae S. Benedicti libri tres, Rupertus, CLXX, 477. — Expositio in Regula B. Augustini, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 881. — De institutione novitiorum, *ibid.*, 925. — De vocatione, statu, virtutibus religiosorum, S. Bernardus, CLXXXII, in epistolis asceticis et aliis (vide Indicem praecedentem, ad S. Bernardum). — De precepto et dispensatione, S. Bernardus, CLXXXII, 859. — Tractatus ad fratres de Monte-Dei, *ibid.*, CLXXXIV, 508. — Speculum monachorum, *ibid.*, 1175. — Opusculum in hac verba: *Ad quid venisti?* *ibid.*, 1189. — Regulae S. Benedicti explanatio, S. Hildegardis abbatisa, CXCVII, 1055. — De pauperibus liber, Petrus Cellensis, CII, 927. — Flores eremi, Reinerus, CCIV, 69. — De peregrinante civitate Dei, Henricus de Castro Marsano, CCIV, 251. — De vita cenobitica vel communi, Ralduanus, CIV, 515. — Regula S. Stephani, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1133.

Mortalitas, Mors. — De mortalitate liber, S. Cyprianus, IV, 551. — De bono mortis liber, S. Ambrosius, XIV, 559. — De meditatione mortis libri duo, Rupertus, CLXX, 557. — De meditatione novissimorum, Richardus a S. Victore, CXCVI, 201. — De mortis profectu libri, Reinerus, CCIV, 181.

Officia divina, Horae. — De officiis divinis libellus, Vener. Beda, XCIV, 551. — De horis canonicis, Petrus Damianus, CXIV, 221. — De divinis officiis, seu horis canonicis liber, Drago, CLXVI, 1557. — De divinis officiis libri duodecim, Rupertus, CLXX, 15.

Oratio, Precatio. — De oratione liber, sive explicatio Orationis Dominicæ, Tertullianus, I, 1115. — De deprecatione Deo pro peccatis, S. Cyprianus, IV, epist. vii, 210. — Quomodo Deus sit orandus, S. Augustinus, XXXIII, epist. cxxx, 495. — De oratione ad Deum, et compunctione cordis, S. Fulgentius, LXV, 339. — In Orationem

Dominicam commentarius, Theodoricus, CXLVII, 355. — Orationes, S. Anselmus, CLVIII, 855. — De modo orandi liber, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 977. — Expositio Orationis Dominicæ, Abalardus, CLXXXVIII, 611. — Orationis Dominicæ explanatio, Anonymus, CCXIII, 719.

Passio Christi, Crux. — De meditatione Passionis, Ven. Beda, XCIV, 561. — De passione Domini, Rabanus, CXII, 1425. — De mensuratione crucis, S. Anselmus, CLIX, 269. — De mysterio ligni Domini libellus insignis, Berengosus, CLX, 981. — De passione Christi et doloribus Matris ejus, S. Bernardus, CLXXXII, 1135. — Qualiter Passionis intuitu inter prospera et adversa illa perueniat anima, *ibid.*, CLXXXIII, 995. — Vitis mystica, seu tractatus de passione Domini, *ibid.*, CLXXXIV, 635. — Meditatio in passionem Domini, *ibid.*, 741. — De septem verbis Domini in cruce tractatus, Ernaldus abbas, CLXXXIX, 1677. — De laude crucis opusculum, Eckbertus abbas, CXCIV, 105.

Patientia, adversitatum tolerantia. — De patientia bono liber, Tertullianus, I, 1219. — De patientia bono liber, S. Cyprianus, IV, 621. — De ferendis calumniis, *ibid.*, epist. LXX, 410. — Ad Demetrium liber, *ibid.*, 515. — De interpellatione Job et David liber, S. Ambrosius, XIV, 941. — Exhortatio ad toleranda adversa, S. Hieronymus, XXX, epist. iii, 5. — Consolatio ad virginem in exilio missam, *ibid.*, epist. iv, 55. — Ad amicum ægrotum, *ibid.*, epist. v, vi, 61, 75. — De ferendis opprobriis, *ibid.*, epist. xii, 282. — De malis patienter tolerandis, S. Augustinus, XXXIII, epist. 58, 78, 109, 110, 210, 214, 265. — De patientia liber, *ibid.*, XI, 612. — De cataclysmo, *ibid.*, 695. — De tempore barbarico, *ibid.*, 700. — De urbis excidio, *ibid.*, 715. — De laboribus pro Christo subeundis, Antoninus, I, 567. — Ad amicum ægrotum, S. Maximus, LVII, 921. — Epitome moralium S. Gregorii in Job, S. Odo, CXXXIII, 105. — Libri tres collationum, *ibid.*, 517. — Ad ferendos æquanimiter labores exhortatio, Petrus Damianus, CXIV, 445. — De adversitate æquanimiter toleranda, *ibid.*, 475. — De patientia in insectatione improborum, *ibid.*, CXLV, 791. — De duodecim utilitatibus tribulationis liber, Petrus Blesensis, CCVII, 989.

Pax, concordia. — De unitate Ecclesiæ liber, S. Cyprianus, IV, 495. — De Sabbatismo, Petrus Damianus, CXIV, 260. — De bono pacis, Rufinus, CL, 1595. — De pace et concordia liber, S. Anselmus, CLVIII, 1015.

Persecutio. — De fuga in persecutione, Tertullianus, II, 101.

Pœnitentia, contritio, confessio. — De pœnitentia liber, Tertullianus, I, 1225. — Ad pœnitentiam libellus exhortatorius, S. Pacianus, XIII, 1018. — Apologiae David priorae posterior, S. Ambrosius, XIV, 465. — De pœnitentia libri duo, *ibid.*, XVI, 465. — De vera circumcissione, S. Hieronymus, XXX, epistola, 19, 198. — Timorem servilem non sufficere ad expiandum peccatum, S. Augustinus, XXXIII, 592. — De contritione cordis, *ibid.*, XI, 915. — Speculum peccatoris, *ibid.*, 985. — De vera et falsa pœnitentia, *ibid.*, 1115. — De recta pœnitentia, et futura retributione, S. Fulgentius, LXV, 352. — De remissione peccatorum libri duo, *ibid.*, 527. — De pœnitentia homilia, S. Laurentius Novar., LXVI, 89. — In septem pœnitentiales psalmos expositio, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 550. — De remediis peccatorum, Ven. Beda, XCIV, 568. — De confessione peccatorum, Alcinus, CI, 650. — In pœnitentiales psalmos expositio pia, *ibid.*, C, 569. — De contritione cordis, S. Bernardus, CXXXIII, 818. — De vera pœnitentia, *ibid.*, 1011. — Speculum pœnitentiae, Reinerus, CCIV, 51. — Lacrymarum tres libelli, *ibid.*, 157. — De confessione sacramentali liber, Petrus Blesensis, CCVII, 1077. — Pœnitentialis liber, Alanna, CCX, 281. — De pœnitentia liber, Anonymus, CCXIII, 865.

Providentia divina. — De ordine libri duo, S. Augustinus, XXXII, 977. — De gubernatione Dei libri duo, S. Salvianus, LIII, 25. — De brevitate vite pontificum Romanorum, Petrus Damianus, CXLV, 471.

Sacerdotes, Sacerdotium, Episcopi. — De presbytero ordinato, S. Cyprianus, IV, epist. 55, 526. — Ad presbyteros exhortatio, Eutychianus papa, V, 165. — De ministrorum officiis libri tres, S. Ambrosius, XVI, 23. — De sacerdotali dignitate liber, *ibid.*, 567. — De recessu necessario praelatis et superioribus ut idonei sint imposito munere implendo, S. Augustinus, XXXIII, epist. 21, 84. — De catechizandis rudibus, *ibid.*, XI, 500. — Pastoralis Regula liber, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 15. — De officiis episcoporum, Hincmarus, CXXV, 1057. — De officio pastoralis, Petrus Damianus, CXIV, 255. — De munere pastorali, *ibid.*, 325. — De officio concionatoris, *ibid.*, 461. — De fuga dignitatum ecclesiasticarum, *ibid.*, CXLV, 455. — De dignitate sacerdotum, *ibid.*, 491. — De vii vestitu ecclesiasticorum, *ibid.*, 517. — Sacerdotis

Instructio, S. Bernardus, CLXXXIV, 771. — Ad sacerdotes exhortatio, Balduinus, CCIV, 529.

Sanctimonialia. — Monacharum regula, S. Hieronymus, XXX, 391. — Regule vivendi religiose, S. Augustinus, XXXIII, epist. 211, 958. — Ad sanctimonialia sermo, S. Caesarius Arel., LXVII, 1121. — Ad abbatissam et ejus congregationem epistola, *ibid.*, 1125. — De spiritualibus delictis, Petrus Damianus, CXLV, 718. — Sanctimonialium regula, B. Robertus de Arbrissello, CLXII, 1079. — De vita claustrali, Honorius, CLXXII, 1217. — De ornatu sponsæ, quo tota cœlestis reddatur, S. Bernardus, CLXXXIII, 912. — Scala claustralium, *id.*, CLXXXIV, 475. — Regula, sive institutio inclusarum, Aelredus abbas, CXC, 701.

Sapientia. — De falsa sapientia philosophorum, Lactantius, VI, 547.

Scriptura sacra. — Ad sacrarum Scripturarum studium exhortatio, S. Hieronymus, XXII, epist. 53, 510. — De Genesi ad litteram libri, S. Augustinus, XXXIV, 245. — Speculum de Scriptura sacra, *ibid.*, 887. — De usu Psalmorum, Alcuinus, CI, 465. — In Psalmos aliquod enarrationes mystice, Richardus a S. Victore, CXCVI, 265.

Sententia. — Sententiarum libri quinque, Taio, LXXX, 727. — Sententiarum liber, S. Isidorus, LXXXIII, 1151. — Sententiarum libri tres, S. Bruno Astensis, CLXV, 875. — Sententiarum liber, S. Bernardus, CLXXXIV, 1135. — Sententiarum liber, S. Stephanus de Mureto, CLIV, 1135.

Spiritus sanctus. — De operibus Spiritus sancti libri, Rupertus, CLXVIII, 1571.

Superbia, Superbus. — De superbo diacono, Cyprianus, IV, epist. xiv, 593. — De jactantia repellenda libellus, S. Martinus Dum., LXXII, 51. — De superbia libellus, *ibid.*, 55. — Contra superbiam, Petrus Damianus, CXLIV, 445.

Symbolum. — Symboli explanatio, Nicetus, LII, 863. — Symboli apostolorum expositio, Abaelardus, CLXXVI, 629. — Expositio fidei in Symbolum Athanasii, *ibid.*, 635. In Symbolum et Orationem hominiscam expositio, Josiensis, CLXXXV, 1179. — Symboli S. Athanasii explanatio, S. Hildegardis abbatissa, CXCVII, 1065. — Symboli expositio, Anonymus, CCXII, 725.

Virgines, Virginitas, Castitas. — De virginum habitibus, S. Cyprianus, IV, 411. — De virginis institutione liber, S. Ambrosius, XVI, 505. — De virginitatis exhortatione liber, *ibid.*, 555. — Ad virginem devotam liber, *ibid.*, 579. — Ad sponsam Christi exhortatio, Anonymus, XVIII, 77. — De virginitate, Sulpicius Severus, XI, 227. — De virginitatis custodia, S. Hieronymus, XXII, epist. xxii, 591. — De virginitate servanda, *ibid.*, epist. cxxx, 1105. — Virginitatis laus, *id.*, XXX, epist. xiv, col. 165. — De continentia a Deo accepta, ad Deum referenda, S. Augustinus, XXXIII, epist. cxxxviii, 848. — De continentia liber, *id.*, XL, 549. — De sancta virginitate, *ibid.*, 595. — De castitate et sobrietate, *ibid.*, 1105. — De virginitate et humilitate, S. Fulgentius, LXV, 321. — Ad virgines regula, S. Caesarius Arelat., LXVII, 1107. — Ad virginem Deo dicatam hortatoria, *ibid.*, 1135. — Ad virgines regula, S. Aurelianus, LXVIII, 599. — De virginum institutione liber, S. Leander, LXXII, 875. — Ad virgines regula, S. Donatus, LXXXVII, 275. — De virginitatis laudibus tractatus, S. Aldhelmus, LXXXIX, 105. — De virginum laudibus poema, *ibid.*, 237. — Ad virgines expositio in psalmum xlv, S. Paschasius Radbertus, CXX, 905. — De castitate et mediis eam tuendi, Petrus Damianus, CXLV, 710. — De virginitate opusculum, Guibertus, CLVI, 579. — De virginitate et martyrio, S. Bernardus, CLXXXIII, 1008. — Palmarium virginale, Reinerus, CIV, 61.

Virtutes et vitia. — De octo malitiæ cogitationibus, S. Eucherius, I, 877. — De octo vitiis, S. Eutropius,

LXXX, 9. — De vitiorum et virtutum conflictu liber, S. Isidorus, LXXXIII, 1151. — Scintillarum liber, vel de virtutibus et vitiis, Defensor, LXXXVIII, 597. — De octo vitiis principalibus poema, S. Aldhelmus, LXXXIX, 281. — De virtutibus et vitiis liber, Alcuinus, CI, 615. — De vitiis et virtutibus libri quinque, Halligarius, CV, 651. — De virtutibus et vitiis, Rabanus, CXII, 1535. — De vitiis cavendis et virtutibus exercendis, Hincmarus, CXXV, 857. — De virtutum studio liber, Adalgerus, CXXXIV, 917. — De vitiorum et virtutum conflictu, S. Leo IX, CXLIII, 559. — De fructibus carnis et spiritus, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 997. — De quatuor virtutibus cardinalibus, S. Bernardus, CLXXXIII, 878. — De virtutibus inter quas, velut inter litia, sponsus pascitur, *ibid.*, 1116. — De virtutum statu, *id.*, CLXXXIV, 791. — De exterminatione mali et promotione boni, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1075. — De sex alis Cherubim, sive de virtutibus, Alanus, CEX, 269.

Vita Christiana. — Ad Quirinum liber tertius, S. Cyprianus, IV, 725. — De duodecim abusibus sæculi, *ibid.*, 869. — De Cain et Abel liber primus, S. Ambrosius, XIV, 515. — De Isaac et anima liber, *ibid.*, 502. — Vita Christianæ divitiis quæ sint, *id.*, XVI, epist. xxviii, 1095. — Christianorum quæ sit hereditas, *ibid.*, epist. lxxvii, 1265. — De moribus Ecclesiæ catholicæ liber, S. Augustinus, XXXII, 1509. — Vita Christiana in qua consistat, *id.*, XXXIII, epist. cxxxix, 851. — Vita præsens quomodo degenda, ut perveniat ad æternam, *ibid.*, epist. xcv, 351. — De agone Christiano, *id.*, XL, 289. — De cultura agri Domini, *ibid.*, 685. — De vita Christiana, *ibid.*, 1031. — De duodecim abusuum gradibus, *ibid.*, 1079. — De rectitudine catholice conversationis, *ibid.*, 1169. — De vita Christiana liber, Fastidius, I, 585. — Vita honestæ formula, S. Martinus Dum., LXXII, 21. — De moribus libellus, *ibid.*, 29. — Norma vivendi, S. Isidorus, LXXXIII, 1217. — Via regia, Summagus, CII, 935. — De institutione Israliti libri tres, Jonas, CVI, 121. — De agone Christiano, Rabanus, CXII, 1229. — De cursu spirituali liber, Othlonus, CXI, 141. — De quatuor generibus tentationum evitandis, S. Bernardus, CLXXXIII, 951. — De ordine vitæ et morum institutione, *id.*, CLXXXIV, 559. — De modo bene vivendi, *ibid.*, 1200.

Vita contemplativa, Contemplatio. — Manuale, S. Augustinus, XI, 951. — Speculum, *ibid.*, 967. — De triplici habitaculo, *ibid.*, 991. — De cala paradisi, *ibid.*, 997. — De tribus habitaculis liber, S. Patricius, LIII, 851. — De vita contemplativa, S. Julianus Pomerius, LIX, 415. — Contemplativam inter et activam vitam differentiarum sententiæ, S. Isidorus, LXXXIII, 1245. — De videndo Deo, Rabanus, CXII, 1261. — Scala Dei major, Honorius, CLXXII, 1229. — De arca Noe morali et mystica, Abaelardus, CLXXVI, 618. — De contemplando Deo liber, Guillelmus abbas, CLXXX, 249. — De contemplatione libellus, Hildebrandus junior, CLXXXI, 1691. — De tribus modis contemplationis, S. Bernardus, CLXXXIII, 884, 1029. — Quod activa vita sit via ad contemplativam, *ibid.*, 1004. — De contemplando Deo, *id.*, CLXXXIV, 363. — De interiori domo, *ibid.*, 507. — De preparatione animi ad contemplationem, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1. — De gratia contemplationis, *ibid.*, 65. — De triplici contemplationis genere, Adamus Scotus, CXCVIII, 798.

Vita eremitica, solitaria. — De vitæ solitariæ laude, S. Hieronymus, XXII, epist. xiv, 517. — De vita eremitica liber, S. Augustinus, XXXII, 1451. — De laude eremi, S. Eucherius, I, 701. — De vita eremitica, Petrus Damianus, CXLIV, 571. — De vita eremitica, *id.*, CXLV, 749. — De vita solitaria, Guillelmus abbas, CLXXX, 205.

Zelus et Lixor. — De zelo et lixore liber, S. Cyprianus, IV, 657.

CXLII.

INDEX ALPHABETICUS

OMNIUM DE CHRISTIANA ET RELIGIOSA PERFECTIONE OPERUM

VEL ETIAM OPUSCULORUM.

DE QUIBUS IN DUABUS ASCETICIS PATRUM LATINORUM BIBLIOTHECIS PRÆCEDENTIBUS AGITUR.

- Abbatiss monere (de), Petrus Dam., CXI.IV, 275.
 Abbatissam et ejus congregationem (epistola ad), S. Casarius Arel., LXVII, 1125.
 Abusionibus duodecim sæculi (de), S. Cyprianus, IV, 869.
 Abusionum gradibus duodecim (de), S. Augustinus, XL, 1079.
 Ad quid venisti (hæc in verba opusculum.), S. Bernardus, CLXXXIV, 1189.
 Adversa toleranda (exhortatio ad), S. Hieronymus, XXX, epist. III, 50.
 Adversitate æquanimiter toleranda (de), Petrus Dam., CXI.IV, 473.
 Agrotum amicum (consolatio ad), S. Hieronymus, epist. v, vi, 61, 75.
 Agrotum amicum (consolatio ad), S. Maximus, LVII, 921.
 Agone Christiano (de), S. Augustinus, XI, 289.
 Agone Christiano (de), Rabanus, CXII, 1229.
 Agri Domini cultura (de), S. Augustinus, XI, 685.
 Alis Cherubim (de), vel de virtutibus, Alanus, CCX, 269.
 Altaris sacramento (tractatus brevis de), Hildebertus, CLXXI, 1149.
 Altaris sacramento (tractatus de), Stephanus de Balgaco, CLXXII, 1275.
 Amicitia Christiana (liber de), Petrus Blesens., CCVII, 871.
 Amicitia (epistola de), S. Augustinus, XXXII, 868.
 Amicitia spirituali (liber de), Aelredus abbas, CXC.V, 659.
 Amore Dei (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 815.
 Amore sponsi ad sponsam (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 987.
 Amoris (de natura et dignitate), S. Bernardus, CLXXXIV, 379.
 Amoris divini (de natura et dignitate), Guillelmus abb., CLXXX, 249.
 Amoris stimulus, Eckbertus abbas, CXC.V, 114.
 Anima et ejus institutione ad veram pietatem (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVII, 163.
 Anima et Isaac (liber de), ubi de vita Christiana, S. Ambrosius, XIV, 502.
 Anima (tractatus de), Rabanus Maurus, CLX, 1109.
 Anima qualiter filia permaneat inter prospera et adversa Passionis intuitu, S. Bernardus, CLXXXIII, 995.
 Animæ arrha (soliloquium de), Hugo de S. Victore, CLXXVI, 951.
 Animæ Claus'ro (libri quatuor de), *ibid.*, 1017.
 Animæ cum Deo per amorem adhesionis perfecta (de), S. Bern., CLXXXIII, 1195.
 Animæ exsilio et patria (de), Honorius, CLXXII, 1242.
 Animæ instructione (libri duo de), Adamus Scotus, CXC.VIII, 843.
 Animæ medicina spirituali cum corporali comparanda (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1183.
 Animæ ratione (liber de), Alcuinus, CI, 639.
 Animæ stabilitate (liber de), Anonymus, CCXIM, 941.
 Animæ triplici profectu (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 794.
 Animi præparatione ad contemplationem (de), Richardus, a S. Vict., CXC.VI, 1.
 Arca Noe morali et mystica (de), Abælardus, CLXXVI, 618.
 Avaritiam (libri quatuor adversus), S. Salvianus, LIII, 173.
 Beatitudine celestis patriæ (liber de), Eadmerus, CLXI, 587.
 Beatitudine vera (de), S. Augustinus, XXXIII, 63.
 Beatitudinibus evangelicis (de), Balduinus, CCIV, 483.
 Beatitudinibus (tractatus de octo), S. Chromatius, XX, 525.
 Boni promotione et mali exterminatione (de), Richardus a S. Vict., CXC.VI, 1075.
 Cain et Abel (liber primus de), ubi de vita Christiana, S. Ambrosius, XIV, 515.
 Calumniis ferendis (de), S. Cyprianus, IV, epist. LXIX, 400.
 Canonicorum ordine, habitu, professione (de), Adamus Scotus, CXC.VIII, 439.
 Canonicorum regula, S. Chrodegandus, LXXXIX, 1057.
 Canonicorum regula (de), Amalarius, CV, 816.
 Canonicorum regularium ordine (epistola apologetica pro), S. Anselmus, LXXXVIII, 1117.
 Canonicorum regularium ordine (liber de), *ibid.*, 1091.
 Canonicorum scutum, Arno, CXC.VI, 1193.
 Carnis et spiritus fructibus (de), Hugo de S. Victore, CLXXXVI, 997.
 Castitate et mediis eam tuendi (de), Petrus Dam., CXI.V, 710.
 Castitate et sobrietate (de), S. Augustinus, XI, 1108.
 Catechismo (de), *ibid.*, 693.
 Catechizandis rudibus (de), *ibid.*, 309.
 Bellis exercitio (liber de), Guigo II, CLIII, 787.
 Caritas afflictis exhibenda, S. Cyprianus, IV, 327, 339.
 Caritas (liber de), S. Bernardus, CLXXXIV, 585.
 Caritas Dei et proximi (liber de), Petrus Blesens., CCVII, 893.
 Caritas duplici (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1016.
 Caritas et dilectione (liber de), S. Fulgentius, LXV, 544.
 Caritas vera (de), S. Augustinus, XXXII, 868.
 Charitatis gradibus (liber de), Richardus a S. Victore, CXC.VI, 1193.
 Charitatis laude (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 969.
 Charitatis speculi compendium, Aelredus abbas, CXC.V, 621.
 Charitatis speculum, *ibid.*, 503.
 Charitatis violentia quatuor gradibus (liber de), Richardus a S. Vict., CXC.VI, 1207.
 Charitatis vulnere, quod sponsa infligit (de), Balduinus, CCIV, 477.
 Cherubim sex alis (de), vel de virtutibus, Alanus, CCX, 269.
 Christianorum quæ sit hereditas, S. Ambrosius, XVI, epist. 77, col. 1263.
 Circumcisione vera (de), S. Hieronymus, XXX, epist. xix, 188.
 Civitate Dei peregrinante (de), Henricus de Castro Marsiaeo, CCIV, 251.
 Claustrali vita (de), Honorius, CLXXII, 1247.
 Claustraliu scala, S. Bernardus, CLXXXIV, 475.
 Clericorum institutione (liber de), Philippus Bonæ Spei, CCIII, 665.
 Clericorum regula, Petrus de Honestis, CLXIII, 703.
 Clericorum singularitate (de), S. Cyprianus, IV, 853.
 Clericorum vita (de), S. Hieronymus, XXII, 527.
 Clericorum vita (de), *id.*, XXX, 288.
 Clericorum villis (de), Petrus Dam., CXI.IV, 344.
 Clericos aulicos (liber contra), *ibid.*, 465.
 Clericos intemperantes (liber contra), *ibid.*, 387.
 Clericos regulares proprietarios (liber contra), *ibid.*, 429.

- Clericos (de conversione ad), S. Bernard., CLXXXII, 833.
 Cenobiorum institutis (libri duodecim de), Cassianus, XLIX, 53.
 Cenobiorum institutis canonicis (liber de), S. Eucherius, L, 867.
 Cogitationibus malitiæ (de octo), *ibid.*, 877.
 Collationum xxiv collectio, Cassianus, XLIX, 477.
 Collationum libri tres, S. Odo, CXXXIII, 517.
 Compunctione cordis (de), S. Fulgentius, LXV, 359.
 Concionatoris officio (de), Petrus Dam., CXLIV, 461.
 Concordia et pace (liber de), S. Anselmus, CLVIII, 103.
 Confessione peccatorum (de), Alcuinus, CI, 650.
 Confessione sacramentali (liber de), Petrus Bressens., CCVII, 1077.
 Confessionum liber octavus, ubi de lapsis, S. August., XXXII, 747.
 Confessorum gloria (liber de), S. Gregorius Turon., LXXI, 828.
 Conflictu vitiorum et virtutum (de), S. Leo XI, CXLIII, 559.
 Conflictu vitiorum et virtutum (liber de), S. Isidorus, LXXXIII, 1131.
 Conscientia (libellus de), anonymus, CCXIII, 903.
 Conscientia (liber de), Petrus Cellensis, CCI, 1085.
 Consolatio ad virginem in exilio missam, S. Hieronymus, XXX, epist. IV, 55.
 Constitutiones Hirsaugienses, S. Wilhelmus, CL, 931.
 Contemplando Deo (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 365.
 Contemplando Deo (liber de), Guillelmus abbas, CLXXX, 249.
 Contemplatione (libellus de), Hildebrandus Junior, CLXXXI, 1691.
 Contemplationem (de preparatione animi ad), Richardus a S. Vict., CXCVI, 1.
 Contemplationis genere triplici (de), Adamus Scotus, CXCIII, 795.
 Contemplationis gratia (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 63.
 Contemplationis modis tribus (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 884, 1029.
 Contemptu mundi (carimen de), S. Anselmus, CLVIII, 647.
 Contemptu mundi (de), S. Eucherius, I, 711.
 Contemptu mundi (libellus de), Henricus, CXCIV, 979.
 Contemptu secularium (de), S. Augustinus, XXXIII, 90, 105, 483, 489, 1054.
 Contemptu sæculi (opusculum de), Petrus Dam., CXLV, 251.
 Contemptu temporalium (liber de), S. Anselmus, CLVIII, 677.
 Continentia a Deo accepta, ad Deum referenda (de), S. August., XXXIII, epist. 188, col. 848.
 Continentia (liber de), *ibid.*, XL, 349.
 Contritione cordis (de), *ibid.*, 945.
 Contritione cordis (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 848.
 Conversationis catholice rectitudinis (de), S. Augustinus, XL, 1189.
 Conversione a sæculo (liber de), S. Fulgentius, LXV, 348.
 Corpore et sanguine Christi (epistola de), S. Paschasius Radbertus, CXX, 1351.
 Corpore et sanguine Christi (liber de), *ibid.*, 1267.
 Corpore et sanguine Christi (liber de), Durandus, CXLIX, 1373.
 Corporis et sanguinis Christi veritate in eucharistia (liber de), Guillelmus, CXLIX, 1427.
 Correptione æquanimiter ferenda (liber de), Petrus Dam., CXLV, 703.
 Correptione et gratia (liber de), S. August., XLIV, 915.
 Cruce (tractatus de septem verbis Domini in), Ernardus abbas, CLXXXIX, 1677.
 Crucis lauce (opusculum de), Eckbertus abbas, CXCIV, 103.
 Crucis mensuratione (de), S. Anselmus, CLIX, 289.
 Cultu vero (liber de), Lactantius, VI, 653.
 Cultura agri Domini (de), S. Augustinus, XL, 685.
 Cursu spirituum (liber de), Othlonus, CXLVI, 141.
 David apologia, prior ac posterior, S. Ambrosius, XIV, 465.
 Dei scala major, Honorius, CLXXII, 1229.
 Deo contemplando (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 365.
 Deo contemplando (liber de), Guillelmus abbas, CLXXX, 249.
 Deo diligendo (liber de), S. Augustinus, XL, 847.
 Deo diligendo (liber de), S. Bernardus, CLXXXII, 975.
 Deo videndo (de), Rahanus, CXII, 1261.
 Deliciis spiritualibus (de), Petrus Dam., CXLV, 715.
 Dæmono superbo (de), S. Cyprianus, IV, epist. 63, col. 393.
 Dignitate sacerdotali (liber de), S. Ambrosius, XVI, 567.
 Dignitate sacerdotii (de), Petrus Dam., CXLV, 491.
 Dignitatum ecclesiasticarum fuga (de), *ibid.*, 455.
 Dilectione Dei (liber de), Balduinus, CXLV, 417.
 Dilectionis modo triplici (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 867.
 Dilectionis substantia (liber de), S. Augustinus, XL, 845.
 Disciplina Christiana (liber de), *ibid.*, 669.
 Disciplina claustrali (liber de), Petrus Cellensis, CCLII, 1104.
 Disciplina observanda (liber de), S. Cyprianus, IV, 255.
 Doctrina Christiana (liber de), S. Augustinus, XXXIV, 15.
 Documentis salubribus (liber de), *ibid.*, XL, 1047.
 Documentis salubribus (liber de), S. Paulinus, XCIX, 197.
 Dominus vobiscum (liber qui dicitur), Petrus Dam., CXLV, 251.
 Domo interiori (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 507.
 Ecclesiæ catholicæ moribus (liber de), S. Augustinus, XXXII, 1451.
 Ecclesiæ unitate (liber de), S. Cyprianus, IV, 493.
 Ecclesiasticorum vestitu vili (de), Petrus Dam., CXLV, 517.
 Eleemosyna (opusculum de), Petrus Dam., CXLV, 207.
 Elia et jejunio (liber de), S. Ambrosius, XIV, 697.
 Enchiridion, sive liber de fide, spe et charitate, S. Augustinus, XL, 251.
 Episcoporum officiis (de), Hincmarus, CXXV, 1087.
 Eremiti nos, Reimerus, CCIV, 69.
 Eremiti laude (de), S. Eucherius, I, 701.
 Eremiti (sermones ad fratres commorantes in), S. August., XL, 1255.
 Eremitica vita (liber de), S. August., XXXII, 1151.
 Eremitica vita (de), Petrus Dam., CXLV, 371.
 Eremitica vita (de), *id.*, CXLV, 719.
 Eucharistia sacra (liber de), Hildebertus, CLXXI, 1195.
 Eucharistion, Honorius, CLXXII, 1249.
 Expositio in psalmum xiv ad virgines, S. Paschasius Radbertus, CXX, 993.
 Felicitate vera (de), S. Augustinus, XXXIII, 666.
 Felicitate vera (liber de), Petrus Dam., CXLV, 871.
 Fide catholica (liber de), Hugo Ambian., CXCII, 1523.
 Fide Deo obstricta non fallenda (liber de), Petrus Dam., CXLV, 667.
 Fide et operibus (liber de), S. Augustinus, XL, 197.
 Fide, spe et charitate (libri tres de), S. Paschasius Radbertus, CXX, 1387.
 Fidei ænigma, Guillelmus abbas, CLXXX, 397.
 Fidei speculum, *ibid.*, 565.
 Formula vitæ honestæ, S. Martinus Dnm., LXXII, 21.
 Fuga in persecutione (de), Tertullianus, II, 101.
 Genere triplici contemplationis (de), Adamus Scotus, CXCIII, 795.
 Genesi ad litteram (libri de), S. Augustinus, XXXIV, 245.
 Gratia contemplationis (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 63.
 Gratia et correptione (liber de), S. August., XLIV, 915.
 Gratia triplici Dei (de), Balduinus, CXLV, 467.
 Gratia divine efficaciam in mutandis hominum animis, S. Cyprianus, IV, epist. 1, col. 192.
 Gubernatione Dei (libri duo de), S. Salvianus, LIII, 825.
 Habitaculis tribus (liber de), S. Patricius, LIII, 831.
 Habitaculo triplici (de), S. Augustinus, XL, 991.
 Habitu virginum (liber de), S. Cyprianus, IV, 411.
 Hereditate contemnenda (de), S. Hieronymus, XXX, 45.
 Hominis interioris eruditione (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 1229.
 Hominis interioris statu (de), *ibid.*, 1115.
 Horis canonicis (de), Petrus Damianus, CXLV, 221.
 Horis canonicis (liber de), Drago, CLXVI, 1357.
 Humilitate (liber de), S. Leo Magnus, LV, 161.
 Humilitate duplici (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 987.
 Humilitate et patientia (de), *ibid.*, 959.
 Humilitate et virginitate (de), S. Fulgentius, LXV, 324.
 Humilitate (sententiæ de), Novatus, XVIII, 67.
 Humilitatis exhortatio, S. Isidorus, LXXXIII, 1201.
 Humilitatis gradibus (de), S. Bernardus, CLXXXII, 941.
 Infirmorum visitatione (de), S. Augustinus, XL, 1147.

Institutione clericorum (liber de), Philippus Bonae Spei, CCLII, 665.
 Institutione laicali (libri tres de), Jonas, CVI, 121.
 Institutione morum et ordine vitae (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 559.
 Institutione novitiorum (de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 925.
 Institutione virginis (liber de), S. Ambrosius XVI, 305.
 Institutione virginum (liber de), S. Lander, LXXII, 875.
 Instructione animæ (libri duo de), Adamus Scotus, CXCIII, 843.
 Instructiones variæ ad monachos, S. Columbanus, LXXX, 209.
 Interpellatione Job et David (liber de), in quo de patientia, S. Ambrosius, XVI, 921.
 Ira (libellus de), S. Martinus Dumens. LXXII, 41.
 Ira freuanda (de), Petrus Dam., CXIV, 619.
 Jactantia repeleuda (libellus de), S. Martinus Dum., LXXII, 51.
 Jejunii utilitate (de), S. Augustinus, XI, 707.
 Je unio (liber de), Tertullianus, II, 943.
 Jejunio et Elia (liber de), S. Ambrosius, XIV, 617.
 Jesu (de efficacia et suavitate nominis), S. Bernardus, CLXXXIII, 845.
 Judici die (de), Petrus Damian., CXLIV, 170.
 Judici extremo (de), idem, ibid. 500.
 Judici ultimo (de), Supplicius Severus, XX, 225.
 Justitia (liber de), Lactantius, VI, 545.
 Justitia et misericordia (liber de), D. Algerus, CLXXX, 857.
 Labores æquanimiter ferendos (exhortatio ad), Petrus Dam., CXLIV, 445.
 Laboribus pro Christo subeundis (de), Antoninus, L, 567.
 Lacrymarum tres libelli, Reinerus, CCLIV, 153.
 Lapsi reparatione (liber de), Bacharius, XX, 1057.
 Lapsus (liber de), S. Cyprianus, IV, 467.
 Lapsus (de non facile danda venia), idem, ibid. Epist. 9, 10, 11, 15, 51.
 Lapsu virginis consecratæ (liber de), S. Ambrosius, XVI, 567.
 Lectore ordinato (liber de), S. Cyprianus, IV, 519, 522.
 Librorum varietate (libri tres de), Haymo, CXXIII, 875.
 Ligni Domini mysterio (libellus insignis de), Bernardus, CLX, 981.
 Linguae vitio (de), Petrus Dam., CXLIV, 912.
 Livore et zelo (liber de), S. Cyprianus, IV, 657.
 Mali exterminatio et boni promotio (de), Richardus a S. Vict., LXXVI, 1075.
 Malis patienter tolerandis (de), S. Augustinus, XXXIII, epist. 38, 78, 109, 140, 210, 214, 265.
 Malitiae octo cogitationibus (liber de), S. Eucherius, I, 877.
 Manuale, S. Augustinus, XL, 931.
 Mariæ matris Jesu doloribus (de), S. Bernardus, CLXXXII, 1153.
 Martyres (ad), S. Cyprianus, IV, epist. 8, col. 245.
 Martyres (liber ad), Tertullianus, I, 619.
 Martyrii documentum; S. Eusebius, LXV, 821.
 Martyrii laude (de), adversus Gnosticos, Tertullianus, II, 121.
 Martyrii laude (liber de), S. Cyprianus, IV, 787.
 Martyrio (de), et exhortatio ad martyrium, idem, ibid. Epist. 15, 26, 56, 77, 81.
 Martyrio dulci (liber de), idem, ibid., 881.
 Martyrio et virginitate (de), S. Bernardus, CLXXXII, 1005.
 Medicina animæ spiritualis cum corporali comparanda (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1183.
 Meditandi opusculum aureum de artificio, idem, ibid., 993.
 Meditatio in passionem Domini, Bernardus, CLXXXIV, 741.
 Meditatio super *Miserere*, S. Anselmus, CLVIII, 821.
 Meditationes novissimorum (de), Richardus a S. Vict., CXCVI, 201.
 Meditationes, S. Augustinus, XI, 901.
 Meditationes, Guigo I, CIII, 601.
 Meditationes, Erialdus abbas, CLXXXIX, 1753.
 Meditationes de cognitione humanæ conditionis, S. Bernardus, CLXXXIV, 485.
 Meditationes, seu soliloquium, Eckbertus abbas, CXCIV, 105.
 Meditationum liber, S. Anselmus, CLVIII, 821.
 Meditative orationes, Guillelmus abbas, CLXXX, 208.
 Mendacio (liber de), S. Augustinus, XI, 187.
 Mendacium (liber contra), ibid., 517.

Mentis puritate perfecta (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1075.
 Ministrorum officiis (libri tres de), S. Ambrosius, XVI, 23.
 Misericordia et justitia (liber de), D. Algerus, CLXXX, 837.
 Missæ expositione (de), Florus, CXIX, 15.
 Missæ expositione (liber de), Hildebertus, CLXXI, 1153.
 Missæ (expositio in canonem), B. Odo, CLX, 1055.
 Missæ officio (de), Isaac abbas, CXIV, 1849.
 Monachorum regula, S. Hieronymus, XXX, 591.
 Monachi Informatione perfecta (de), Petrus Dam., CXLV, 721.
 Monachi institutione (de), S. Hieronymus, XXII, epist. 58, col. 579.
 Monachorum diadema, Smaragdus, CII, 593.
 Monachorum forma vivendi, S. Hieronymus, XXII, epist. 125, col. 1072.
 Monachorum historia, Rufinus, XVI, 587.
 Monachorum obedientia (de), Anselmus, CLVIII, 1155.
 Monachorum opere (de), S. Augustinus, XL, 517.
 Monachorum perfectione (de), Petrus Dam., CXLV, 291.
 Monachorum regula, S. Hieronymus, XXX, 519.
 Monachorum regula, Vigilus, I, 575.
 Monachorum regula, S. Fructuosus, LXXXVII, 1097.
 Monachorum speculum, S. Bernardus, CLXXXIV, 1176.
 Monachos (ad), ne otio et solitudine ad ignaviam abutantur, S. Augustinus, XXXIII, 187.
 Monachos exhortatio (ad), Anonym., XVIII, 71.
 Monachos homilia (ad), S. Hieronymus, XXX, 511.
 Monachos homilia (ad), S. Eucherius, I, 845.
 Monachos (de insidiis Satanæ adversus), S. Anselmus, CLVIII, 1160.
 Monachos regula (ad), S. Cæsarius Arelat. LXVII, 1097.
 Monachos regula (ad), S. Aurelianus, LXVIII, 585.
 Monachos regula (ad), Anonym., LXXXVIII, 915.
 Monachos regulæ variæ (ad), S. Benedictus, LXVI, 919.
 Monachos variæ instructiones (ad), S. Columbanus, LXXX, 229.
 Monasticus ordo, S. Benedictus, LXVI, 215.
 Moraliū S. Gregorii in Job epitome, S. Odo, CXXXIII, 105.
 Moribus Ecclesiæ catholicæ (liber de), S. Augustinus, XXXII, 1309.
 Moribus (libellus de), S. Martinus Dumens., LXVII, 21.
 Morum institutione et ordine vitæ (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 559.
 Mortalitate (liber de), S. Cyprianus, IV, 581.
 Mortis bono (liber de), S. Ambrosius, XIV, 559.
 Mortis meditatione (libri duo de), Rupertus, CLXX, 557.
 Mortis profectu (libri de), Reinerus, CII, 181.
 Mundi contemptu (carmen de), S. Anselmus, CLVIII, 687.
 Mundi contemptu (libellus de), Henricus, CXCIV, 979.
 Mundi contemptu (liber de), S. Eucherius, I, 711.
 Mundi gloria fluxa et sæcili despectione (de), Petrus Dam., CXLV, 807.
 Mundi vanitate (libri quatuor de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 705.
 Munere pastorali (de), Petrus Damian., CXLIV, 525.
 Noe arca moralis et mystica (de), Abælardus, CLXXI, 618.
 Norma vivendi, S. Isidorus, LXXVIII, 1247.
 Novissimorum meditatione (de), Richardus a S. Vict., CXCIV, 201.
 Novitiorum institutione (de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 925.
 Obedientia monachorum (de), S. Anselmus, CLVIII, 1155.
 Obedientia (sententia de), Novatus, XVI, 67.
 Officiis divinis (libellus de), Beatus Vener., XCIV, 551.
 Officiis divinis (liber de), Drago, CLXVI, 1537.
 Officiis divinis (libri duodecim de), Rupertus, CLXX, 13.
 Officiis episcoporum (de), Hincmarus, CXXV, 1087.
 Officiis ministrorum (libri tres de), S. Ambrosius, XVI, 23.
 Officio concionatoris (de), Petrus Damian., CXLV, 461.
 Officio pasionali (de), ibid., 255.
 Operibus Spiritus sancti (de), Rupertus, CLXVII, 1571.
 Opprobriis ferendis (de), S. Hieronymus, XXX, epist. 41, col. 282.
 Orandi modo (liber de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 977.

- Oratio Deo pro peccatis (de), S. Cyprianus, IV, epist. 7, col. 240.
 Orandus quomodo sit Deus, S. Augustinus, XXXIII, epist. 150, col. 493.
 Oratione ad Deum (de), et compunctione cordis, S. Fulgentius, LXV, 559.
 Oratione (liber de), Tertullianus, I, 1145.
 Oratione Dominica (liber de), Hugo Ambian., CXCLII, 1525.
 Orationem Dominicam (commentarius in), Theodoricus, CXLVII, 535.
 Orationes, S. Anselmus, CLVIII, 855.
 Orationes meditativæ, Guillelmus abbas, GLXXX 206.
 Orationis Dominicæ explanatio, Anonymus, CEXIII, 719.
 Orationis Dominicæ expositio, Abelardus, CLXXVIII, 611.
 Ordine (libri duo de), S. Augustinus, XXXII, 977.
 Ordine canonicorum regularium (epist. apologetica de), Anselmus, CLXXXVII, 1117.
 Ordine canonicorum regularium (liber de), *ibid.*, 1091.
 Ordine, habitu, professione canonicorum (liber de), Adamus Scotus, CXCVIII, 439.
 Ordinibus Ecclesiæ (liber de septem), S. Hieronymus, XX, 148.
 Ordinis Cisterciensis usus antiquiores, S. Stephanus abbas, CLXVI, 1381.
 Ornatu sponsæ, quo tota cælestis reddatur (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 912.
 Pace et concordia (liber de), S. Anselmus, CLVIII, 1015.
 Pacis bono (de), Rufinus, CL, 1895.
 Palmarum virginale, Reinerus, CCIV, 61.
 Paulus (liber de), Petrus Cellensis, CCII, 927.
 Paradisi scala, S. Augustinus, XL, 997.
 Passione Christi (de), et doloribus matris ejus, S. Bernardus, CLXXXII, 1135.
 Passione Domini (de), Rabanus, CXII, 1425.
 Passione Domini (tractatus de), S. Bernardus, CLXXXIV, 635.
 Passionem Domini (meditatio in), *ibid.*, 741.
 Passiois intuitu qua iter inter prospera et adversa illusa permaneat anima, *id.*, CLXXXIII, 995.
 Passiois meditatio (de), Beda Vener., XCIV, 561.
 Patientia in insectatione improborum (de), Petrus Damian., CXLV, 791.
 Patientia (liber ad Demetrium, ubi de), S. Cyprianus, IV, 545.
 Patientia (liber de), S. Augustinus, XL, 612.
 Patientiæ bono (liber de), Tertullianus, I, 1249.
 Patientiæ bono (liber de), S. Cyprianus, IV, 621.
 Patrum vita (liber de), S. Gregorius Turonensis, LXXI, 1019.
 Pauperum cura (de), S. Cyprianus, IV, 250, 251, 526.
 Peccatoris speculum, S. Augustinus, XL, 985.
 Peccatorum confessione (de), Alcuinus, CL, 610.
 Peccatorum remediis (de), Beda Vener., XLIV, 563.
 Peccatorum remissione (libri duo de), S. Fulgentius, LXV, 527.
 Persecutione (de fuga in), Tertullianus, II, 106.
 Philosopherum falsa sapientia (de), Lactantius, VI, 517.
 Pœnitentia (homilia de), S. Laurent. Novar., LXVI, 89.
 Pœnitentia (liber de), Tertullianus, I, 1225.
 Pœnitentia (liber de), Anonymus, CXXIII, 865.
 Pœnitentia (libri duo de), S. Ambrosius, XVI, 465.
 Pœnitentia recta, et futura retributione (de), S. Fulgentius, LXV, 552.
 Pœnitentia vera (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1041.
 Pœnitentia vera et falsa (de), S. Augustinus, XL, 1115.
 Pœnitentiæ speculum, Reinerus, CCIV, 51.
 Pœnitentiam (libellus exhortatorius ad), S. Papias, XIII, 1018.
 Pœnitentialis liber, Alanus, CXX, 281.
 Pontificum Romanorum vitæ brevitæ (de), Petrus Damian., CXLV, 471.
 Præcepto et dispensatione (de), S. Bernardus, CLXXXII, 851.
 Presbytero ordinato (de), S. Cyprianus, IV, epist. 33, col. 326.
 Presbyteros (exhortatio ad), Eutichianus papa, V, 165.
 Profectu animæ triplici (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 794.
 Profectu religioso (de), S. Anselmus, CLVIII, 1115.
 Prognosticon (libri tres), S. Julianus, XCVI, 455.
 Psalmodiæ bono (de), S. Nicetius, LXVIII, 371.
 Psalmorum usu (de), Alcuinus, CL, 465.
 Psalmos aliquot enarrationes mysticæ (in), Richardus a S. Vict., CXCVI, 265.
 Psalmos pœnitentiales (expositio pia in), Alcuinus, C, 569.
 Psalmos-pœnitentiales septem (expositio in), S. Gregorius Mag., LXXVII, 550.
 Puritate mentis perfecta (liber de), S. Bernardus, CLXXXIII, 794.
 Quirinum (liber tertius ad), ubi de vita christiana, S. Cyprianus, IV, 725.
 Regula ad monachos, S. Casarius Arelat., LXXVII, 1097.
 Regula ad monachos, S. Aurelianus., LXVIII, 585.
 Regula ad monachos, Anonymus, LXXXVIII, 945.
 Regula ad servos Dei, S. Augustinus, XXXII, 1577.
 Regula ad virgines, S. Aurelianus, LXVIII, 529.
 Regula ad virgines, S. Casarius Arelat., LXVII, 1107.
 Regula ad virgines, S. Donatus, LXXXVII, 275.
 Regula canonicorum, S. Chrodegangus, LXXXIX, 1057.
 Regula canonicorum (de), Amalarius, CV, 816.
 Regula clericorum, Petrus de Honestis, CLXIII, 705.
 Regula cœnubialis, S. Columbanus, LXXX, 209.
 Regula commentata, S. Benedictus, LXVI, 215.
 Regula inclusarum, Ælredus abbas, CXCIV, 701.
 Regula monachorum, S. Hieronymus, XXX, 519.
 Regula monachorum, Vigilius, L, 575.
 Regula monachorum, S. Fructuosus, LXXXVII, 1097.
 Regula monachorum, S. Hieronymus, XXX, 591.
 Regula S. Stephani, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1135.
 Regula Templariorum, Joannes Michaelensis, CLXVI, 857.
 Regule ad monachos variae, S. Benedictus, LXVI, 919.
 Regule pastoralis liber, S. Gregor. Mag., LXXVII, 15.
 Regule S. Benedicti explanatio, S. Hildegardis abbas, CXCII, 1055.
 Regule S. Benedicti (libri tres super quedam capita), Rupertus, CLXX, 477.
 Regule sanctimonialium, B. Robertus de Arbris, CLXII, 1079.
 Regule vivendi religiose, S. Augustinus, XXXIII, epist. 211, col. 938.
 Regulam B. Augustini (expositio in), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 881.
 Regulam S. Benedicti (commentaria in), Smaragdus, CII, 691.
 Regularum concordia (de), S. Benedictus, CIII, 717.
 Remediis peccatorum (de), Beda Vener., XCIV, 568.
 Remissione peccatorum (libri duo de), S. Fulgentius, LXV, 527.
 Retributione futura et recta pœnitentia (de), *ibid.*, 552.
 Sabbatismo (de), Petrus Damianus, CXLIV, 260.
 Sacerdotali dignitate (liber de), S. Ambrosius, XVI, 567.
 Sacerdotes (exhortatio ad), Bakluinus, CCIV, 529.
 Sacerdotii dignitate (de), Petrus Damian., CXLV, 491.
 Sacerdotii instructio, S. Bernardus, CLXXXIV, 771.
 Salutatione angelica (de), Balduinus, CCIV, 467.
 Sanctimoniales (sermo ad), S. Casarius Arelat., LXVII, 1121.
 Sanctimonialium regulæ, B. Robertus de Arbrissello, CLXII, 1079.
 Sapientia falsa philosophorum (de), Lactantius, VI, 547.
 Satanæ insidiis adversus monachos (de), S. Anselmus, CLVII, 1160.
 Secularium contemptu (de), S. Augustinus, XXXIII, 90, 103, 483, 989, 1034.
 Seculi abusionibus duodecim (de), S. Cyprianus, IV, 860.
 Seculi contemptu (opusculum de), Petrus Damian., CXLV, 254.
 Seculi fuga (liber de), S. Ambrosius, XIV, 509.
 Seculi fuga (liber de), Joannes monachus, CLIII, 900.
 Seculi odio (de), S. Anselmus, CLVIII, 1072.
 Scala claustralium, S. Bernardus, CLXXXIV, 475.
 Scala Dei major, Honorius, CLXXII, 1229.
 Scala Dei minor, seu de gradibus charitatis, *ibid.*, 1239.
 Scala paradisi, S. Augustinus, XI, 997.
 Scintillarum liber, vel de virtutibus et vitiis, Defensor, LXXXVIII, 597.
 Scripturarum sacrarum studium (exhortatio ad), S. Hieronymus., XXII, epist. 55, 510. —
 Scutum canonicorum, Arno, CXCIV, 1495.
 Secessu (de) necessario prælati et superioribus ut idem sint imposito muneri implendo, S. Augustinus, XXXIII, epist. 21, 88.
 Sententiarum liber, S. Eudorus, LXXXIII, 1131.
 Sententiarum liber, S. Bernardus, CLXXXIV, 1135.
 Sententiarum liber, S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1135.

Sententiarum libri quinque, Talo, I.XXX, 727.
 Sententiarum libri tres, S. Bruno Astensis, Cl.XV, 875.
 Septem septenis (de), Joannes Saresbericus, CXCIX, 945.
 Sermone in monte (libri de), S. Augustinus, XXXIV, 129.
 Similitudinibus S. Anselmi (liber de), Eadmerus, CLIX, 605.
 Simplicitate scientiæ infantis antepouenda (de sancta), Petrus Dam., CXI.V, 695.
 Sobrietate et castitate (de), S. Augustinus, XI., 1105.
 Soliloquium de artha animæ, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 951.
 Solitaria vita (de), Guillelmus abbas, CLXXX, 205.
 Solita in vitam laude (de), S. Hieronymus, XII, epist. 11, 547.
 Speculum, S. Augustinus, XI, 997.
 Speculum de Scriptura sacra, id., XXXIV, 887.
 Speculum monachorum, S. Bernardus, CLXXXIV, 1175.
 Speculum peccatoris, S. Augustinus, XI., 985.
 Speculum penitentiarum, Reinerus, CCIV, 51.
 Spiritus sancti operibus (de), Rupertus, CLXVIII, 1571.
 Sponsæ ornatu, quo tota celestis reddatur (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 912.
 Sponsam Christi (exhortatio ad), Anonym., XVIII, 77.
 Stabilitate animæ (liber de), Anonym., CXIII, 911.
 Statu virtutum (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 794.
 Statuta pro ordine S. Benedicti, Lanfrancus, CL, 415.
 Studio virtutum (liber de), Adalgerus, CXXXIV, 917.
 Superbia (libellus de), S. Martinus Dumens., LXXII, 53.
 Superbiæ gradibus (de), S. Bernardus, CLXXXII, 941.
 Superbiam (contra), Petrus Dam., CXLIV, 485.
 Symboli apostolorum expositio, Abaelardus, CLXXVIII, 629.
 Symboli Athanasii explanatio, S. Hildegardis abbat., CXCII, 1065.
 Symboli explanatio, Nicetas, LII, 865.
 Symboli expositio, Anonymus, CCXIII, 725.
 Symbolum Athanasii (expositio fidelium), Abaelardus, CLXXVIII, 635.
 Tabernaculi Moysis explicatio mystica, Petrus Collena, CCII, 1047.
 Tabernaculo tripartito (pars tertia de), Adamus Scotus, CXCIII, 795.
 Templariorum regula, Joannes Michaelensis, CLXVI, 857.
 Tempore herbarico (de), S. Augustinus, XI., 700.
 Tentationum generibus quatuor evitandis (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 951.
 Timorem servilem non sufficere ad expiandum peccatum, S. August., XXXIII, 592.
 Tractatus ad fratres de Monte-Del, S. Bernardus, CLXXXIV, 307.
 Tractatus asceticus, S. Anselmus, CLVIII, 1024.
 Tribulationis duodecim utilitatibus (liber de), Petrus Blesensis, CCVII, 989.
 Unitate Ecclesiæ (liber de), S. Cyprianus, IV, 495.
 Urbis excidio (de), S. Augustinus, XI., 715.
 Uss psalmorum (de), Alcuinus, CL, 463.
 Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, S. Stephanus abbas, CLXVI, 1381.
 Vanitate mundi (libri quatuor de), Hugo de S. Vict., CLXXVI, 703.
 Verbis septem Domini in cruce (tractatus de), Ernaldus, CLXXXIX, 1677.
 Vestitu vili ecclesiasticorum (de), Petrus Dam., CXLV, 517.
 Via regia, Smaragdus, CII, 955.
 Videndo Deo (de), Rabanus, CXII, 1261.
 Vigiliis servorum Dei (de), S. Nicetius, LXVIII, 565.
 Virgiale palmarium, Reinerus, CCIV, 51.
 Virginis consecratæ (liber de lapsu), S. Ambrosius, XVI, 567.
 Virginis institutione (liber de), *ibid.*, 595.
 Virginem Deo dicatam (hortatoria ad), S. Casarius Arelat., XLVII, 1135.
 Virginem devotam (liber ad), S. Ambrosius, XVI, 555.
 Virgines expositio in Psalmum XLIV (ad), S. Paschasius Radbertus, CXX, 995.
 Virgines (regula ad), S. Casarius Arelat., LXVII, 1107.
 Virgines (regula ad), S. Aurelianus, LXVIII, 599.
 Virgines (regula ad), S. Donatus, LXXVII, 275.

Virginum habitu (liber de), S. Cyprianus, IV, 141.
 Virginum institutione (liber de), S. Leander, I.XXII, 875.
 Virginum laudibus (poema de), S. Aldhelmus, I.XXXIX, 257.
 Virginitatis custodia (de), S. Hieronymus, XII, epist., 22, 591.
 Virginitatis exhortatione (liber de), S. Ambrosius, XVI, 555.
 Virginitatis laudibus (tractatus de), S. Aldhelmus, I.XXXIX, 105.
 Virginitatis laus, S. Hieronymus, XXX, epist. 15, 165.
 Virginitate (de), Sulpicius Severus, XX, 227.
 Virginitate et Humilitate (de), S. Fulgentius, LXV, 521.
 Virginitate et martyrio (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 1008.
 Virginitate opusculum (de), Gilbertus, CLVI, 579.
 Virginitate sancta (de), S. Augustinus, XI., 595.
 Virginitate servanda (de), S. Hieronymus, XII, epist. 150, 1105.
 Virtutibus (de), inter quas, velut inter lilia, sponsus paschitur, S. Bernardus, CLXXXIII, 1116.
 Virtutibus et vitiis (liber de), Alcuinus, CL, 615.
 Virtutibus et vitiis (de), Rabanus, CXII, 1535.
 Virtutibus quatuor cardinalibus (de), S. Bernardus, CLXXXIII, 878.
 Virtutum statu (de), CLXXXIV, 791.
 Virtutum studio (liber de), Adalgerus, CXXXIV, 917.
 Vita activa quod sit via ad contemplativam, S. Bernardus, CLXXXIII, 1004.
 Vita Christiana (de), S. Augustinus, LX, 1051.
 Vita Christiana (liber de), Paschidius, L, 585.
 Vita Christiana in quo consistat, S. Augustinus, XXXIII, epist. 189, 854.
 Vita claustrali (de), Honorius, CLXXII, 1247.
 Vita coenobitica vel communi (de), Balduinus, CCIV, 545.
 Vita contemplativa (de), S. Julianus Pomerius, LIX, 415.
 Vita eremitica (de), Petrus Damianus, CXLIV, 571.
 Vita eremitica (de), id., CXLV, 749.
 Vita eremitica (liber de), S. Augustinus, XXXII, 1451.
 Vita humili (de), S. Ambrosius, XVI, epist. 58, col. 1178.
 Vita Patrum (liber de), S. Gregorius Turon., I.XXI, 1009.
 Vita presens quomodo degenda, ut pervenitur ad æternam, S. Augustinus, XXXIII, epist. 95, col. 551.
 Vita solitaria (de), Guillelmus abbas, CLXXX, 205.
 Vitæ brevitatem pontificum Romanorum (de), Petrus Damianus, CXLV, 471.
 Vitæ christianæ divitiarum quæ sint, S. Ambrosius, XVI, epist. 58, col. 1095.
 Vitæ honestæ formula, S. Martinus Dumens., LXXII, 21.
 Vitæ ordine et morum institutione (de), S. Bernardus, CLXXXIV, 559.
 Vitæ solitariæ laude (de), S. Hieronymus, XII, epist. 14, col. 547.
 Vitam inter contemplativam et activam differentiarum sententiæ, S. Isidorus, LXXXIII, 1245.
 Vivendi (de modo bene), S. Bernardus, CLXXXIV, 1200.
 Vivendi norma, S. Isidorus, LXXXIII, 1247.
 Vivendi religiosæ regulæ, S. Augustinus, XXXIII, epist. 211, col. 958.
 Vittorum et virtutum conflictu (liber de), S. Isidorus, LXXXIII, 1151.
 Vittorum et virtutum conflictu (de), S. Leo IX, CXLIII, 559.
 Vitiis cavendis et virtutibus exercendis (de), Hincmarus, CXXV, 857.
 Vitiis et virtutibus (libri quinque de), Halitgarius, CV, 651.
 Vitiis octo (de), S. Eutropius, LXXX, 9.
 Vitiis octo principalibus (poema de), S. Aldhelmus, I.XXXIX, 281.
 Vitiis mystica, sive tractatus de passione Domini, S. Bernardus, CLXXXIV, 635.
 Vocatione, statu, virtutibus religiosi (de), S. Bernardus, CLXXXII, in epistolis asceticis et aliis; vide indicem præcedentem ad S. Bernardum.
 Zelus et livore (liber de), S. Cyprianus, IV, 637.

CXLIII.

INDEX DE CONSCIENTIA,

VARIAS REFERENS SS. PATRUM SENTENTIAS DE HOC RATIONIS DICTAMINE,
QUO COMMUNITER STATUITUR INTERNA MORALIUM ACTIONUM REGULA, ETC.

TERTULLIANUS. — Vultis ut Deum ex animæ ipsius testimonio comprobemus? quæ, licet carcere corporis pressa, licet institutionibus pravis circumscripta, licet libidinibus ac concupiscentiis evigorata, licet falsis diis excancellata, cum tamen respicit, ut ex crapula, ut ex somno, ut ex aliqua valetudine, et salutem suam patitur. *Deum nominat*, hoc solo nomine, quia proprio *Dei veri*. *Deus magnus! Deus bonus!* et quod, *Deus delegerit*; omnium vox est, I. 576, 577. — Judicem quoque contestatur illum: *Deus videt et Deo commendo et Deus mihi reddet*. O testimonium animæ naturaliter christianæ! Denique pronuntius hæc, non ad Capitolium, sed ad cælum respici, *ibid.* — Corpus sumus de conscientia religionis, et disciplinæ divinitate et spei fudere, *ibid.*, 464. — Consiste in medio, anima seu divina, seu humana, unde et quomodo facis animal rationale, sensus et scientiæ capacissimum, *ibid.*, 610. — Te compello simplicem et idiotam, ea exposulo quæ in hominem inferi, quæ aut extemalipsa, aut ex quocunque auctore tuo didicisti, *ibid.* — Solum enim Deum confirmas, cum tantum Deum nominas. De natura quoque Dei quam prædicamus, nec te latet: *Deus bonus est; Deus beneficit*, tua vox est. *Benedicat te Deus!* tam facile pronuntius quam Christiano necesse est, *ibid.*, 612. — Hæc testimonia animæ, quanto vera, tanto simplicia; quanto simplicia, tanto vulgaria, quanto vulgaria, tanto communia; quanto communia, tanto naturalia; quanto naturalia, tanto divina, *ibid.*, 615. — Quod, cum ita sit, non multum refert, an a Deo formata sit animæ conscientia, an litteris Dei, *ibid.*, 617. — Testimonio animæ naturaliter christianæ comprobatur unum esse Deum; ubi enim respicit aut relict ad seipsum, non *deos*, sed *unum Deum* conelamat, unumque iudicem contestatur, *ibid.*, 576, 577. — Debeamus quidem, ita sancte, et tota fidei substantia incedere, ut confessi et securi simus de conscientia nostra, optantes perseverare id in nobis, non tamen præsumentes, *ibid.*, 4517. — Omnis animæ immortalis; utar et conscientia populi contestantis Deum deorum; utar et reliquis communibus sensibus qui Deum iudicem prædicant: *Deus videt; et Deo commendo*, *ibid.*

ALPHABETUS. — Nam cum hominum vis tanta, magis æris ejus acceperimus ac legimus, malum pro malo recipi non oportere, injuriam perpeti quam irrogare esse præstantius, suum potius sanguinem fundere quam alieno pollueri manus et conscientiam eruoere; habet a Christo beneficium jandudum orbis ingratus per quem feritatis molita est rabies atque hostiles manus cohibere a sanguine cognati animantis cupit, V. 750. — Deum esse omnes naturaliter scimus, sive cum exclamamus, *O Deus*, sive, cum illum testem constituimus improborum, et quasi nos cernat, faciem sublevamus ad cælum, *ibid.*, 815. — Innata eunctis hominibus Dei unius idea et agnitione ac intima omulium conscientia. Singulorum enim animis a Deo insita est ea notio, ut facile agnoscat se a Deo vero accepisse, non solum quod sint homines, sed quod ab illo omnia creata sint, ejusque providentia regantur, lib. II. 45.

LACTANTIUS. — Distulerat Deus penas tyrannorum, ut eideret in eos magna et mirabilia exempla quibus posteri discerent et Deum esse unum et eundem vindicem, digna videlicet supplicia impiis et persecutoribus irroget, VII, 192. — Conscientia boni operis est animarum lux, XI, 795. — Conscientia rectæ coram testibus securitas, conscientie praviæ trepidatio, *ibid.*, 287.

S. HILARIUS, Pietav. episc. — Interioris conscientie nitor est obtinendus ut ea quæ forinsecus sunt eluantur, IV, 795. — Sepulcris quoque eos comparavit quæ humano opere cultuque splendentia, mortuorum ossibus et cadaverum in munditiis sordescunt; præferant scilicet iuavibus verbis, justitiæ speciositatem, habeant

vero intra se conscientie suæ mentisque nitorem, *ibid.*, 1050. — Non timet Propheta vitæ suæ testes, et conscientie spectantium se ac contuentium grata est ex minatio; trepidat enim ad omnem intercessionem potius conscientie metus; ceterum ubi constans innocentis vitæ fiducia est, plurimum testium interventio jucunda est, *ibid.*, 515.

S. AMBROSIIUS. — Conscientia boni facti merces piæ menti XIV, 476. — Nulla melior est voluptas quam mandata conscientie gratia, XIV, 497. — Propositum piæ mentis mercedem non expetit, sed pro mercede habet benefacti conscientiam et justit operis effectum, 1127. — Bona conscientia quæ, cum examinatur, probatur, XIV, 1235. — Arbitrium justitiæ, remuneratore, quæ meritorum innocens non movit conscientia, XV, 1211. — Conscientia uniuscujusque apud Deum se prodit et cogitatio hominis apud eam se aut condemnat, aut purgat, XIV, 1127. — Non possunt aliena verba crimen attingere quod propria non recipit conscientia, *ibid.*, 1045. — Ipsa obmutescit facundia, si ægra sit conscientia, conscientia testis sibi locuples abundat, XVI, 881, XV, 1277. — Ne timeas verborum sonum, si munda est conscientia tua, XVI, 561. — Apud sapientem non tam pendenda publicatio flagitii est quam conscientia, *ibid.*, 155. — Quæ pena gravior quam interioris vulnus conscientie, quod severius iudicium quam domesticum, quo unusquisque sibi reus est, seque arguit ipse quod injuriam fratri indigne fecerit? Nonne hoc magis fugiendum quam mors, quam exilium, quam debilitatis dolor? Quis enim vitium corporis, aut patrimonii damnum non levius ducat vitio animi et existimationis dispendio? *ibid.*, 152. — Nihil sapiens nisi quod cum sinceritate, sine fraude sit; nec quicquam faciet in quo se crimine quoquam obliget, etiam si latere possit; sibi enim reus est prius quam cæteris, *ibid.*, 154, 155. — Etiam si latere possit, non delinquit sapiens, non minus fugiet peccatorum contagium quam si non possit latere; non latebra sapientis spes impunitatis, sed innocentia est quia justus legem habet mentis suæ et aequalitatis ac justitiæ suæ normam; ideoque non terrore penæ revocatur a culpa, sed honestatis regula, *ibid.*, 154, 155. — Gravis conscientie culpa est, ut sine iudice se puniat et velare se cupiat et tamen apud Deum nuda sit, XVI, 522. — Conscientia reus suum semper tacita sine contradictione convicit et iudicat, XVII, 710. — Cum non habeat loquendi usum, nescit tamen tenere silentium, XVII, 975. — Male sibi conscia mens loqui trepidat, sensum perdit, in verbis errat, XVII, 501. — Conscientia vermis, *ibid.*, 516. — 545-6

Potest conscius morte subduci, conscientia sceleris tui semper tecum est, et sine te non est, hæret pectori, nec unquam te deserit, tenet te reum et in sua ditione semper captivum. Si quando mentem tuam lætior secundarum rerum status avocaverit, subito illa te stimulat, illa medullitus pulsant et interrumpit. Potest tibi conscius auro corrupti, potest pecunia comparari, conscientia nihil corruptionis admittit, manet integrum ejus testimonium, tota fidei firmitate vallatum, XVII, 977.

S. HIERONYMUS. — Peccatores propria torquantur conscientia, uranturque igne quem sibi succenderunt, XXIV, 210. — Felix conscientia quæ pro Deo sustinet opprobrium! *ibid.*, 772. — Felix conscientia quæ afflictionis tempore, bonorum operum recordatur! *ibid.*, 590. — Si quis passione superatus fuerit, debeat super vulnere suo et conscientie tormenta patiatur quia liberam frontem et puritatem immaculatæ mentis suæ amiserit, XXVI, 506. — Bona conscientia nullius oculos fugit, XXI, 789. — Verum conscientie iudicium formidemus, *ibid.*, 611. — Bona conscientia velat circa se sævire tormenta, *ibid.*.

S. AUGUSTINUS. — Conscientia est tanquam ara in

qua immolatur Deo, XXXVf. 378. — Qui erubescit conscientie suae ponit modum iniquitati, XXXVIII. 1437. — Conscientia erronea obligat, XXXII. 1560. — Si quis hominem putaverit quod malum est et fecerit, hoc putando utique peccat, XXXIII. 186. — Conscientia neuter interioris hominis, XXXV. 1613. — Conscientia piorum, sedes Dei, XXXVI. 520. — Conscientia impiorum, quomodo magna est poena, sic, magnum gaudium est piorum conscientia, *ibid.* 625. — Quomodo conscientia mala tota in desperatione est, ita conscientia bona, tota in spe conquiescit, *ibid.* 261. — Refugium in tribulatione sana conscientia, ubi homo inveniet Deum, *ibid.* 513. — Conscientia in eremo habitatio et quies XXXVIII. 511. — Conscientia desertum ubi invenitur requies et consolatio, XXXVI. 635. — Conscientia bona aliquando non sufficit, XXXVII. 475, 480. — Quando sufficit, XXXVIII. 302. — Conscientia bona non sufficit si est negligens coram hominibus conversatio, *ibid.*, 501. — Conscientia mala, fovea quo cadit impius, XXXVI. 670. — Conscientia mala non fugit seipsam XXXV. 1691. — Conscientiam discussio, XXXVIII. 110. — Conscientia abyssus nulla oculis Dei, XXXII. 779. — Conscientia cito mundanda XXXVIII. 300. — Quomodo, *ibid.*, 512. — Conscientia malorum non sanat nisi indulgentia, *ibid.*, 516. — Conscientia bona letitia, paradisus est, XXXIV. 482. — Conscientia testimonio virtus melior contenta est, XI. 156. — Conscientia bona accedere debet cura de fama, XXXIX. 1508 1568. — Ad existimationem hominum, magna hominum copia necessaria est, ad Dei vero conspectum sola conscientia requiritur, XLIII. 515. — Non major tribulatio quam conscientia delictorum, XXXVI. 515. — Horrendissimos carceres, dirissimaeque carnalium tormenta et inferos ipsos vincit sceleratorum conscientia, XXXIII. 631. — Quidquid vis, potes fugere, o homo, praeter conscientiam tuam, XXXVI. 234. — Conscientia mala cum uxore mala et incommensabile malo comparatur, *ibid.* 512, 544, 515; XXXVII. 1286.

CASSIANUS. — Conscientia, mille testes, iudex et vindex criminum est, XXXIX. 836. XLIX ?

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Nullum est supplicium damna, ubi nullus rei; conscientia sola rea est, LII. 546.

S. LEO MAGNUS PAPA. — Circumspiciat se omnis anima christiana et severo examine conscientiae suae interiora discutat, videat ne quid ibi discordiae inhæserit, ne quid cupiditatis insederit. Castitas in continentiam procul pellat, tenebras simulationis procul lux abigit veritatis. Detumescat superbia, respiciat iracundia, comminuantur jacula noxarum et obrectatio linguae frenetur; cessent vindictae et oblivioni mandentur injuriae, LIV. 265. — Scrutetur quisque conscientiam suam videatque si in secreto cordis sui, filiam quam Christus dat inveniat pacem, si humilia non spernat, si iniquo non delectetur lucro, et aliena felicitate non uratur, *ibid.* 275, 283. — Discutiant ergo se mentes et intimos sui cordis affectus vera existimatione dijudicent, ac si repositum aliquid in conscientia suis de fructibus charitatis invenerint, Deum sibi inesse non dubitent, et ut magis se magis tanti hospitis sint capaces, flant perseverantis misericordiae operibus ampliores. Si enim dilecti, Deus est, nullum habere debet terminum charitas, qua nullo potest claudii fine divinitas, LIV. 519.

BOETIUS. — Quoties conscientiae libertatem adhibui pro tuendo jure, a preta potentium offensione? LIII. 517. — Quid adicerent sapientis conscientiae laudes, qui hominum suum, non populari rumore, sed conscientiae veritate metitur? *ibid.*, 745. — Hic fudatam probis conscientiam spectans, et se cum fortuna sua comparans, forsitan pertimescit, ne cuius ei jucundus usus est, sit tristis amissio, *ibid.*, 819.

CASSIODORUS. — Bona et munda conscientia sola est aula regalis et habitatio Spiritus sancti, LXX. 129. — Gravior est enim bonae conscientiae metus errare, post veniam, ut qui debet gratiam, iterum incurrat offensam, *ibid.* 279.

S. GREGORIUS MAGNUS. Qui male agit, sibi conscientiam carcerem facit, LV. 958. Fugiant ergo iniqui humanos oculos, semelipsum certe fugere non possunt; quia enim malum quod faciunt, noverunt, habent testem conscientiam, habent iudicem rationem suam, LVI. 427. — Certe sibi ipsi in conscientia testes sunt, quis inexcusabiles non sunt. Eo enim ipso quo rationabilem creaturam Deus condidit hominem, in manu omnium signat, ut noverint singuli opera sua, LVI. 127. — In omni enim quod de nobis dicitur, semper taciti recurrere ad mentem debemus, interiorem testem et iudicem querere. Quid enim pro est, si omnes nobis derogent et conscientia sola nos defendat? *ibid.*, 876.

S. ISIDORUS Hispalensis. — Nemo potest seipsum effugere, et si te non damnat publica fama, condemnat propria conscientia; vis autem esse non tristis, bene vivo. S. cura mens tristitiam leniter sustinet, bona vita gaudium semper habet; conscientia, autem, rei semper in poena est, propriis agitur stimulis, LXXXIII. 859. — Conscientia bona non est quae est malorum permista, CXXX. 962.

S. PETRUS DAMIAN. — Conscientia sibi secunda gaudium firmissimum habet, CXLV. 148.

GLIBERTUS abb. — Mens male conscia propriis semper agitur stimulis. — Bona autem conscientia, quid suavius, quid in presenti praemium felicius, CLVI. 603.

VEN. HILDEBERTUS. — Conscientia bona testimonium, iustissimum in adversis solatio, CLXXI. 191. — Conscientia bona nihil felicius, nihil jucundius, *ibid.*, 503, 504. — Conscientia, bonis lectus mollis, durus autem malis, CLXXI. 616.

HUGO A SANCTO VICTORE. — Conscientia et fama; conscientia oleum in vase; fama, oleum in lampide. Propter conscientiam ingredimur, propter famam egredimur; conscientia irriguum superius, fama irriguum inferius. Ad conscientiam meditatio, ad famam praedicatio; ad conscientiam silentium, ad famam verbum; per silentium seminas agrum tuum, per verbum seminas agrum proximi tui, LXXVII. 521. — Sit animae bestem cunctis conscientiae suae puritas; sit cervicali aut capitali, tranquillitas, conpatorium, securitas, et in hoc strato feliciter dormiat et feliciter requiescat, *ibid.*, 747. — Propterea Deus conscientias hominum in presenti vita novit esse manifestas ad invicem, ne videntes, ad malum provocarentur, et habentes, confunderentur. Tanta etenim mala quae in cordibus hominum versantur, si paterent, et videntibus mutuo essent incitamentum ad culpam, et habentibus testimonium ad ignominiam. Propter hoc velata sunt occulta cordium, ut in futuro iudicio locus esset, LXXVII. 506.

S. BERNARDUS Clarevallensis abbas. — Tractatus de conscientia edificanda, CLXXXIV. 507. — Conscientia prius mundanda est: quis autem eam mundabit? Deus et homo; homo per cogitationes et affectiones, Deus vero, per misericordiam et gratiam, CLXXXIV. 507. — Felix conscientia in qua misericordia et veritas obviaverunt sibi, iustitia et pax osculatae sunt, *ibid.* — Conscientia domus septem columnis edificanda; prima, bona voluntas; 2. Memoria beneficiorum Dei; 3. cor mundum; 4. liber animus; 5. rectus spiritus; 6. mens devota; 7. ratio illuminata, CLXXXIV. 511 et seqq. — Pura conscientia letificat animam et exhibet se Deo gratam et hominibus ac angelis reverendam et aliminetipsi placata et quiete existit, *ibid.*, 516. — Conscientia est cordis scientia; nihil est jucundius, nihil suavius, nihil tutius, nihil ditius bona conscientia. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus et illa erit secunda, *ibid.* — Cum corpus morietur, secunda erit bona conscientia secunda, cum ad tribunal supremi iudicis statuatur. Non est certius testimonium futurae beatitudinis quam bona conscientia, *ibid.* — Conscientia alia bona et tranquilla, alia bona et turbata; alia mala et tranquilla, alia mala et turbata, *ibid.*, 531. (Consul potest tractatus *De conscientia* S. Bernardi attributus, *ibid.*, 531.)

ADAMUS SCOTUS canonicus. — Reprehensio cordis nostri duplex est, quia cum malo arguimur, non solum tribulatione temporali, sed, cum in malo perseveramus, aeterna nos damnatione iudicat dignos, CXCVIII. 786. — Similiter et cordis nostri consolatio gemina est, nam cum bonum ardentius diligimus et exercemus, non tantum in mentis cubili suaviter pausamus, sed ad aeternam supernae quietis securitatem nos venturos esse confidenter speramus, *ibid.*

PETRUS Cellensis. — Conscientia bona quidquid delectabilis est, quidquid pulchrius, quidquid utilius, quidquid jucundius, quidquid melius, quidquid salubrius potest dici vel cogitari; est futurae pignus beatitudinis conscientia bona, CII. 1036. — Conscientia nihil aliud est quam cordis scientia. Quando autem quae intra se sunt novit cor, vocatur conscientia; quando vero, quae sunt extra se, scientia appellatur, *ibid.*, 1090. (Uti iter consulatur hujusce auctoris *De conscientia* liber, *ibid.*, 1084.)

THOMAS Cisterciensis. — Non quiescit qui sentit vermem pravae conscientiae a quo nemo nocens absolvitur, CCVI. 156. — Bona autem conscientia habet gloriam, non timet infamiam, exspectat coronam, *ibid.* — Quater aperitur conscientia nostra; 1. sacerdoti; 2. proximo; 3. Deo; 4. Deo et homini et angelo. 1. In confessione; 2. in attritione; 3. in gratiarum actione; 4. in iudicio, in reddenda ratione. Prima apertio pacificat; secunda,

edificat; tertia, gratificat; quarta, examinat, CCVI, 507.
 ALANUS DE INSULIS. — Conscientia mundana est ante sumptionem corporis Christi, CCX, 191, 592. — Quomodo conscientia examinanda est, *ibid.*, 171, 196. — Conscientia puritas perpetuum affert gaudium, *ibid.*, 16,

158, 159. — Conscientiæ testimonium efficax, *ibid.*, 315
 — Conscientiæ erroneæ effectus, *ibid.* — Conscientiæ vitiatæ miseria, *ibid.* — Conscientia mala liber est diaboli, CCX, 158, 159.

SERIES DECIMA SEXTA.

Lex Dei principium est et actuum mensura, secundum quam inducimur ad bonum agendum et a malo reducimur; hinc, in hac decima sexta Serie, coadunamus quæcunque circa legem vel Decalogum et Ecclesiæ præcepta aguntur. Attamen ne Indices nostri majori crescerent numero, in eodem de Decalogo in genere et de unoquoque Decalogi præcepto singulatim disserimus aliud ab alio accurate seponentes, ut vitetur confusio et lector utilius adjuvetur. Circa Ecclesiæ præcepta eadem servatur methodus. Quædam tamen majoris momenti seorsum tractantur; hinc Indices de Dilatione inimicorum et injuriarum Condonatione; de Eleemosyna; de fraterna Correctione; de Festis; de Jejunio et Abstinencia; de Mortificatione sensuum, cordis et mentis, quos subjicimus.

CXLIV.

INDEX DE DECALOGO,

LOGIÆ COLLIGENS QUIDQUID SCRIPSERE PATRES DE DECEM DEI MANDATIS,

ET DE ADIMPLENDA ILLORUM OBSERVANTIA,

DEINCEPS ORDINATIM UNIUSCUIUSQUE PRÆCEPTI EXPONENS VARIAS OBLIGATIONES.

MONITUM.

In isto de Decalogo indice omnia conglobatim hominis officia erga Deum, proximum et semetipsum, vel omnium actuum humanorum regulæ, in ordine Christiano continentur.

Illum duas in sectiones dividimus. In prima agemus de Decalogo generatim spectato, hoc est, prout explanat legem naturalem, de ipsius promulgatione, etc.; et in secunda de unoquoque præcepto, prout affirmativum et negativum est, seu de his quæ præcipit et prohibet, etc.

SECTIO PRIMA.

— *Decalogi præcepta, et illorum divisio.*

I. « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea, neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me, et custodiunt præcepta mea.

II. « Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit insonem Dominus eum qui assumpserit nomen Dei sui frustra.

III. « Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est; non facies omne opus in eo, tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, jumentum tuum, et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Dominus cælum et terram, et mare, et omnia quæ in eis sunt, et requievit in die septimo; ideoque benedixit Dominus diei Sabbati, et sanctificavit eum.

IV. « Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

V. « Non occides.

VI. « Non mœchaberis.

VII. « Non furtum facies.

VIII. « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

IX. « Non concupisces uxorem proximi tui.

X. « Non desiderabis domum proximi tui, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. » (*Exod.*, XX, 2-17).

NOTA. Pars major Patrum talem numerandi præcepta modum sequitur juxta versionem, LXX Interpretum; sed sunt alii qui Hebraicæ et S. Hieronymi versionibus adherentes, duo inveniunt præcepta in supra memorato primo, et unicum in duobus ultimis.... Hæc differentia numerorum servata fuit cuilibet Patri; solummodo notatur quod Patres præfatum computandi præcepta modum sequuntur, quando non aliter indicatur; quod satis apparebit cum loco numerationis a nobis indicato aberrant alii alium modum sequentes.

II. — *De Decalogo in genere; de ipsius nomine, promulgationis convenientia, modo, deque ejus observantiæ commendatione in lege evangelica.*

ALANUS DE INSULIS. — Religionis Christianae hostes asserunt a principe tenebrarum, id est a deo maligno legem Moisaicam esse datam; a principe vero lucis, id est a Deo benigno, legem evangelicam ut sicut duo principia rerum, ita ab eis duo sint tradita Testamenta. Quod autem dator Veteris Testamenti malignus fuit, multipliciter volunt asserere, verb. grat., malignus fuit qui colligentem ligna in Sabbato, sine omni misericordia lapidari praecipit. Item, quomodo bonus esse potuit, qui in multis homicidium exercuit? Item, quae iustitia fuit, quae David homicidam, perjurum, adulterum, superbo pepercit, et Saul, quia regem Amalectarum ad vitam servaverat, reprobavit? Item, lex Moisaica, lex mortis, lex peccati dicitur; ergo mala fuit. Item, Apostolus ait: « Lex subintravit ut abundaret delictum, » et alibi quod « lex neminem ducit ad perfectionem. » Item, si lex Moisaica, quare deleta, etc., CCX, 357...

Ad supra objecta perapte respondetur, CCX, 357-310, et ad conclusionem mire adjicitur: Quomodo negabitur lex esse bona, cum praeccepta quae in illa continentur sint bona et sancta, ut praeccepta Decalogi: « Honora patrem tuum et matrem tuam; Non occides; Non mechaberis; Non furtum facies, et similia... », CCX, 341.

ATTO, Vercellensis, episcopus. — Bene Moyses legem Decalogi accipiens quater decies jejunavit, ut per hoc ostenderet in Decalogo nullam esse perfectionem, nisi sancti Evangelii gratia illustraretur... Eliam quoque hoc jejunium concessum est prophetae, quia et Veteris existit Testamenti praedicator et testis, et Novi etiam adhuc reservatus occurrit. Dominus autem noster Jesus Christus hoc etiam jejunium ideo celebrare dignatus est, quia sicut ipse ait, non venit solvere legem sed adimplere, seu ut se ostenderet eundem Veteris et Novi Testamenti auctorem. Quia sancta quatuor Evangelia Decalogum non destrunt, sed magis stabilire contendunt, sive quia eundem Decalogum prius apud Judaeos signatum et incusum idem Dominus solvere et per quatuor mundi partes praedicare... per istos enim quadraginta dies totum activae vitae tempus significatur, cui opus est continentia, ut ab istius mundi jejunemus illecebris, sola quae Dei sunt meditantur, ac divina pabula ruminantes, ut ad contemplativam vitam, quae per paschale gaudium intelligitur, pervenire mereamur orantes, CXXIV, 840, 841.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus, episcopus. — Certe legem Moyses ministrandam populo accepit in monte, scriptam in lapideis tabulis digito Dei; haec decem praecceptis constringitur... ubi nihil de circumcisione mandatum est, nihil de victimis pecorum, quae nunc a Christianis non immolantur. In illis igitur decem praecceptis, excepta Sabbathi observatione, dicatur mihi quid non sit observandum a Christiano, sive de non faciendis colendisque idolis aliisque ullis diis praeter unum verum Deum, sive de non accipiendo nomine Dei in vanum, sive de honore parentibus deferendo, sive de cavendis fornicationibus, homicidiis, furtis, falsis testimoniis, adulteriis, re aliena concupiscenda. Quis horum quisquam dixerit christianum non debere servare?

In hac mirabili congruentia illud certe plurimum distat, quod ibi populus accedere ad locum ubi lex dabatur, horrendo terrore prohibetur; hic autem in eos supervenit Spiritus sanctus, qui eum promissum expectantes, in unum fuerant congregati. Ibi in tabulis lapideis digito Dei operatus est; hic, in cordibus hominum. Ibi ergo lex extrinsecus posita est, qua iniusti terrerentur; hic intrinsecus data est, qua iustificarentur. Nam, « Non adulterabis, non homicidium facies, non concupisces, et si quod est aliud mandatum, » quod utique in illis tabulis scriptum est, in hoc, inquit, sermone recapitulatur, in eo quod « Diliges proximum tuum tanquam teipsum. Directio proximi malum non operatur. Plenitudo autem legis est caritas. » Itaque non in tabulis conscripta est lapideis, sed diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Lex ergo Dei est caritas... XLIV, 213, 218.

Primum lex formata in litteris dari non debuit, quia in natura ipsa quodammodo inserta est, et Creatoris notitia ex (tradere non latebat. Nam quis nesciat quid bonae vitae conveniat; aut ignoret, quia quod sibi fieri non vult, ali minime debeat facere? At ubi naturalis lex evanuit, oppressa consuetudine delinquendi, tunc oportuit legem manifestari, ut in Judaeis omnes homines audirent. Non quod penitus oblitterata esset, sed quia maxima ejus auctoritate carebant, idolatriae studebatur. Timor Dei in terris non erat; fornicatio operabatur; circa rem proximi avida erat concupiscentia. Danda ergo lex erat, ut et quae sciebantur auctoritatem haberent, et quae latere coeperant, manifestarentur. Nam invenimus ante Moysen non solum non latuisse, sed etiam vindicata esse peccata.

Quamobrem et justi fuisse reperiuntur multi, qui scientes Deum vindicem, timebant peccare. Quod cum cupisset jam negligi legem naturalem revelari oportuit, ut scirent cuncti, aperta ratione, Deum requiriturum actus humanos. Quamvis per diluvium vindicatum legatur, et in Sodomam et Gomorram, sed haec velutatis oblivio texerat. Unde per Moysen terroris causa ad disciplinam corrigendam, et fidem in Deum reformandam, commemorata sunt. Quare et Apostolus, « Justis, ait, lex non est posita, sed iniustis... », XXXV, 219, 220.

Decem sententias, decem verba appellavit, quia et Salvator sensum verbum significavit, dicens inter cetera ad Judaeos: « Interrogo vos et ego unum verbum... » Hunc sensum verbum appellavit. Simili modo et in duabus tabulis decem verba scripta dicuntur, quae decem sensus sunt. Denique dicit: « Non sint tibi dii alii praeter me » primum verbum hoc est; et subiecit secundum, « Non facies tibi ullam similitudinem; » tertium est: « Non assumes nomen Dei tui... » quartum: « Sabbatum Dei tui servabis... » Haec quatuor verba ad Deum proprie pertinent et in prima tabula continentur. Reliqua haec sunt... Haec in secunda tabula scripta probat Apostolus, dicens: « Honora patrem et matrem quod est mandatum primum in promissione. » Quomodo enim esset primum, nisi in secunda tabula ab ipso cupisset? In promissione autem ideo dicit quia statim subiecit, « Ut sis longevus super terram... » Haec est promissio facta his qui mandata custodiunt... XXXV, 121, 122.

Accepta potestate in peccatores cum honorificentia descendit de monte, facie gloriosa. Lex enim contra peccatores data est. Moyses ergo, quia non peccaverat, gloriosus apparuit, et in tantum ut a peccatoribus videri non posset. Ostensum enim in eo est quia peccatores gloriam Dei non merentur aspicere. Post simulacrum enim vituli fusilis, et contractionem tabularum in quibus data lex fuerat, rursus ascendit Moyses in montem cum tabulis in quibus accepta lege, cum descenderat, gloriosa facta est facies ejus, ita ut non possent aspicere illi Israel vultum ejus, neque Aaron, quia et ipse peccaverat. Sed interposito velamine loquebatur ad illos, ut tandiu indigni essent gloria Dei, quamdiu in peccatis versarentur... XXXV, 222.

« Mensis autem tertii exitus filiorum Israel de terra Aegypti, hac die venerunt in eremum Sin... » et applicuit Israel ibi contra montem... Tertia die descendit Dominus in montem Sin coram omni populo... Haec die reperitur data lex, quae in tabulis lapideis scripta est digito Dei. Dies autem iste tertius apparet tertii mensis ab exitu Israel ex Aegypto. Ex die ergo quo Pascha fecerunt, id est, agnum immolaverunt et ederunt, qui fuit quartus decimus primi mensis, usque ad istum quo lex datur, dies quinquaginta numerantur... XXXIV, 621.

Queritur decem praeccepta legis quemadmodum dividenda sint: utrum quatuor sint usque ad praecceptum de Sabbato, quae ad ipsum Deum pertinent; sex autem reliqua, quorum primum est, « Honora patrem, etc., quae ad hominem pertinent; an potius illa tria, et ista septem. Qui enim dicunt illa quatuor esse, separant quod dictum est: « Non erunt tibi dii alii praeter me, » ut aliud praecceptum sit, « Non facies tibi idolum, etc., » ubi signum colenda prohibentur. Unum autem volunt esse, « Non concupisces uxorem proximi tui; Non concupisces domum proximi tui. » Qui vero tria illa esse dicunt, et ista septem, unum volunt esse, quidquid de uno Deo colendo praecipitur, ne aliquid aliud praeter illum pro Deo colatur. Haec autem extrema in duo dividunt, ut aliud sit, « Non concupisces uxorem proximi tui; » et aliud, « Non concupisces domum proximi tui. » Decem tamen esse praeccepta neutri ambigunt, quoniam hoc Scriptura testatur.

Mihi tamen videtur congruentius accipi tria illa, et ista septem, quia et Trinitatem videntur illa quae ad Deum pertinent insinuare diligentius intentibus. Et revera quod dictum est, « Non erunt tibi dii alii praeter me, » hoc ipsum perfectius explicatur cum prohibentur colenda signum. Concupiscentia porro uxoris alienae, et concupiscentia domus alienae, tantum in peccando differunt, ut illi quod dictum est, « Non concupisces domum proximi tui, » adjuncta sint et alia, dicens Scriptura, « neque agrum ejus, neque servum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque subjugale ejus: neque omne pecus ejus, neque quaecunque proximi tui sunt. » Discrevisse autem videtur concupiscentiam uxoris alienae a concupiscentia cujuslibet rei alienae, quando utrumque sic cepit, « Non concupisces uxorem proximi tui; Non concupisces domum proximi tui, » et haec cepit cetera adungere. Non autem cum dixisset, « Non concupisces uxorem proximi tui, huc connexit, alia dicens, neque

domum ejus, neque agrum ejus, neque servum ejus, etc.; sed omnino apparent hæc esse conjuncta quæ uno præcepto videntur contineri, et discreta ab illo ubi uxor nominata est. Id autem ubi dictum est, « Non erunt tibi dil alii præter me, » apparet hujus rei diligentem executionem esse in iis quæ subjecta sunt; quo enim pertinet, « Non facies tibi idolum, etc., nisi ad id quod dictum est, « Non erunt tibi dil alii præter me? »

Sed rursum quæritur quo differat, « Non furtum facies, » ab eo quod paulo post de non concupiscendis proximi rebus præcipitur. Non quidem omnis qui rem proximi sui concupiscit furatur; sed si omnis qui furatur, rem proximi concupiscit, poterat in hac generalitate, ubi de non concupiscenda re proximi præcipitur, etiam illud quod ad furtum pertinet contineri.

Similiter etiam quæritur quo differat, « Non moechaberis, » ab eo quod paulo post dicitur, « Non concupiscis uxorem proximi tui. » In eo quippe quod dictum est, « Non moechaberis, » poterat et illud intelligi. Nisi forte in illis duobus præceptis, non moechandi et non furandi, ipsa opera notata sunt; in his vero extremis ipsa concupiscentia: quæ tantum differunt, ut aliquando moechetur, qui non concupiscit uxorem proximi, cum alia aliqua causa illi miscetur; aliquando autem concupiscat, nec ei miscetur, penam timeans; et hoc fortasse lex ostendere voluit, quod utraque peccata sint.

Item quæri solet utrum moechiæ nomine etiam fornicatio teneatur. Hoc enim Græcum verbum est, quo jam Scriptura utitur pro Latino. Mœchus tamen Græci nominis adulteros dicunt. Sed utique ista lex non solis viris in populo, verum etiam feminis data est. Neque enim quia dictum est, « Non concupiscas uxorem proximi tui, » nihil hic sibi præceptum debet putare femina, et tanquam licite concupiscere virum proximæ suæ. Si ergo hic ex illo quod viro dictum est, intelligitur, quamvis non dictum sit, quod etiam ad feminam pertineat; quanto magis eo quod dicitur est, « Non moechaberis, » uterque sexus astringitur, cum et ipsum præceptum potest referri ad utrumque, sicut, « Non occides, Non furaberis, » et quæ alia similiter non expresso uno sexu utrique videntur sonare communiter. Tamen ubi unus exprimitur, honoratur utique exprimitur, id est masculinus, ut ex hoc intelligat etiam femina quid sibi præceptum sit. Ac per hoc si femina moecha est, habens virum, concubendo cum eo qui vir ejus non est, etiam si ille non habeat uxorem, profecto moechus est et vir habens uxorem, concubendo lo cum ea quæ uxor ejus non est, etiam si ille non habeat virum. Sed utrum, si faciat qui uxorem non habet cum femina quæ virum non habet, ambio præcepti hujus transgressionem teneantur, merito quæritur. Si enim non tenentur non est prohibita in Decalogo fornicatio, sed sola moechia, id est, adulterium, quamvis omnis moechia etiam fornicatio esse intelligitur, sicut loquuntur Scripturæ..... Dominus enim dicit in Evangelio: « Quicumque dimiserit uxorem suam, excepta causa fornicationis, facit eam moechari. » Hic utique fornicationem appellavit, si cum alio peccet qui virum habet, quod est moechia, hoc est, adulterium. Omnis ergo moechia etiam fornicatio in Scripturis dicitur. Sed utrum etiam omnis fornicatio in echia dici possit, in eisdem Scripturis non mihi interim occurrit locutionis exemplum. Sed si non omnis fornicatio etiam moechia dici potest, ubi sit in Decalogo prohibita illa fornicatio quam faciunt viri qui uxores non habent, cum feminis quæ maritos non habent, utrum inveniri possit, ignoro. Sed si furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ (non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit; sed utique a parte totum in elligi voluit, quidquid illicite rerum proximi auferitur), profecto et nomine moechiæ omnis illicitus concubitus, atque filiorum membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi. XXXIV, 621, 622.

BEDA Venerabilis. — Successit itaque populus quadragesima septima die egressionis ex Ægypto ad montem Sina, ibique Moyses ascendit ad Dominum, et Dominus ad eum descendit. Sed quid est moraliter quod Moyses ad montem ascendit, et Dominus in monte descendit? Mons quippe altitudo contemplationis nostræ est, in qua ascendimus ut ad ea quæ ultra infirmitatem nostram sunt intuentia sublevemur. Sed in hunc Dominus descendit, quia sanctis multum proficientibus, parum de se aliquid eorum sensibus aperuit. XCIII, 373.

Jam deinde quinquagesima die post actum pascha data est lex Moysi..... Dicitur scripta lex digito Dei, et Dominus dicit de Spiritu sancto: « In digito Dei efficitur harmonia. » Aspicit illic cunctos populus voces et lampades, montemque fumantem tonitrua et fulgura, clangoremque buccinæ perstreptentem. In vocibus namque et tonitruis clarior prædicantium intelligitur, in lamp-

ad hoc claritas miraculorum, in sonitu buccinæ fortis prædicatio sanctorum, quæ omnia in adventu Christi..... Dat igitur inde Dominus Moysi legem innocentie nostræ et cognitionis suæ, eandemque in decem verba constituit, et saxeis tabulis digito suo scripsit; et hæc quidem præcepta ita sunt distributa, ut tria pertineant ad dilectionem Trinitatis divinæ, septem vero ad amorem fraternitatis, quibus societas humana non læditur. XCIII, 373, 374.

EUHERIUS (S.). Lugdunensis episcopus. — Quæ referenda sunt iniquitibus quam ob causam Deus uni tantum genti per Moysen legem dederit, atque hæc ipsam multa jam sæculi æta. e transcursum? Respond. quod non J. d. i. tantum lex illa proiata sit, quæ omnibus gentibus constitutione naturalis regis innascitur, Apostolo hoc etiam confirmante et dicente: « Cum enim, quæ legem non habent naturaliter quæ legis sunt, faciant, ejusmodi legem non habentes, sibi ipsi sunt lex, qui opus legis ostendunt scriptum in cordibus suis. » Atque ideo non sero Dominus legem innocentie in decem verba collegit, cujus jam insita in pectoribus humanis origo præcesserat. Nam tarde eam saxeis tabulis rursus inscripsit, quam jam antea paginis cordis inculpserat. Etenim ante hanc Moysi legem habebat natura legem suam, per quam et Deum mundi vitæque auctorem agnoscere, et per hoc diligere, in promptu erat, et iustitiam erga proximum dilectionemque servare. In quibus mandatis duobus omnis lex pendet et propheta. Igitur et illud ante jam noverant: « Omnia quæcumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite eis. » Et ut hoc exemplis etiam probemus: ante hanc legem littere per illam naturæ legem Abel justus agnoscitur, Enoch rapitur, Noe eligitur, Abraham pater gentium nuncupatur. Quamobrem hanc Moysi legem non sero esse prolatam, præcedens effectus lex naturæ, per quam multi Deo probabiles existerunt. Quis ille est digitus Dei, quo duæ legis tabulæ leguntur scriptæ? Resp. Digitus Dei hic est accipiendus Spiritus sanctus, I, 779, 780.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Locutus est Dominus cunctos sermones hos: [Præceptum 1.] Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, ut domo servitutus.

[Præcept. 2.] Non habebis, Deos alienos coram me. Non facies tibi sculptie neque omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles; ego enim sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea.

[Præcept. 3.] Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum; nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Dei sui frustra.

[Præcept. 4.] Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui; non facies in eo omne opus tuum, et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, jumentum tuum, et advena, qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit Dominus cælum et terram, et mare et omnia quæ in eis sunt, et requievit in die septimo; ideoque benedixit Dominus diem Sabbati et sanctificavit eum.

[Præcept. 5.] Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

[Præcept. 6.] Non occides.

[Præcept. 7.] Non moechaberis.

[Præcept. 8.] Non furtum facies.

[Præcept. 9.] Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

[Præcept. 10.] Non concupiscas domum proximi tui; nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt.

Cunctus autem populus videbat voces, et lampades, et sonitum buccinæ, montemque fumantem, et perterriti ac pavore concussi steterunt procul, dicentes Moysi: Loquere tu nobis et audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. Et ait Moses ad populum: Nolite timere, ut enim probaret vos venit Deus, et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis. Stetitque populus de longe..... XXVIII, 263, 266.

HILDEBERTUS Venerabilis. Cenomanensis episcopus. — De lege scripta ista sunt considerata: quare sit data, et qui sit, et quando, et ubi? Lex scripta ideo data est, ut repararet legem naturalem, et eam reviviscere faceret, quæ per peccatum obsoleta erat, et ut populum rudem legalibus figuris ad futuram veritatem præpararet. Primum effectus per naturalia decem præcepta..... quibus data est? Se-

mini Abrahæ in duodecim tribubus, quæ a duodecim filiis Israel processerunt.

Hic potest quæri quare istis solis? ad quod dici potest, quod ideo illi populo, et non alteri sit data, quia in figura fuit proposita. Unde Apostolus: « Omnia in figura contingebant illis, » et sufficiebat in uno ostendere, quod causa figuræ et exempli proponebatur a Deo. Sed nova lex omnibus imperatur, quæ non figura, sed res ipsa figurata est; et cum essent in populo illo aliqui perfecti, mediocres, pessimi, perfectus in signum fuit data; mediocribus in pædagogum, ut facienda doceret, vitanda prohiberet, errata puniendo corrigeret; pessimis ab irato Iudice in vindictam data est, ut, qui in sordibus est, amplius sordesceret; contra a pio Patre bonis provisa est, ut qui justus est, iustificetur amplius. Quando data est? Quinquagesimo die ab exitu de Ægypto et immolatione agni paschalis. Sic et nova lex data est apostolis, id est, spiritus scribens in corde, quinquagesimo die post immolationem veri Agni, id est Christi. Cui? In monte Sina, sicut sermo perfectionem Novi Testamenti continens, quem fecit Christus in monte. In Veteri Testamento sicut in Novo tria continentur. In præceptis comprehenduntur naturalia et figurativa. Naturalia dicuntur illa decem, quæ a naturali lege manant, nec sunt in scripta lege inchoata, sed renovata, quia per peccata erant deleta. Hæc sunt decem illa mandata, quæ et moralia dicuntur, nec sunt terminata in nova lege, imò perfectius adimpleta. ... CLXXI, 1148-1150.

HUGO DE S. VICTORE. — Lex scripta ideo data est ut repararet legem naturalem, et reviviscere faceret quæ per peccatum abolita erant, et ut populum rudem legalibus figuris ad futuram veritatem præpararet. Primum efficit per naturalia decem præcepta, de quibus solis in Decalogo agitur. Quibus data est? Semini Abrahæ, id est duodecim tribubus quæ a duodecim filiis Israel processerunt. quando data est? Quinquagesimo die ab exitu de Ægypto, et immolatione agni paschalis. Cui? In monte Sinai.

Naturalia præcepta dicuntur illa decem quæ a naturali manant lege; etiam moralia dicuntur; nec sunt terminata in lege nova, imò perfectius adimpleta. In illis decem præceptis dilectio Dei et proximi imperatur. Tria quæ in prima tabula, ad dilectionem Dei; septem alia quæ in secunda tabula ad dilectionem proximi referuntur, (CLXXVI, 420).

MARTINUS (S.) Legionensis, canonicus reguaris. — Populus quadragesima septima die egressionis ex Ægypto, ad montem Sina accessit, ibique Moyses ad Dominum ascendit, et Dominus ad eum descendit. Jam deinde quinquagesima die post peractum pascha, lex data est Moysi. Dicitur illic Dei digito lex scripta, qui ejicit demonia. Aspicit illic cunctus populus voces et lampades, montemque fumantem, tonitrua et fulgura, clangoremque buccinæ perstreptentem. Dat deinde Deus legem Moysi innocentie et cognitionis suæ, eamque in decem verbis constituit, et saxeis tabulis digito suo scripsit. Et hæc quidem præcepta ita sunt distributa, ut tria pertineant ad divinam Trinitatis dilectionem, septem vero ad amorem fraternum quibus societas humana non læditur. In quorum præcepto ambitionem sæculi damnat, et rerum concupiscentiam refrenat. Itaque eorum primum prohibet superstitionem; secundum, errorem; tertium, interficit sæculi amorem; quartum, impietatem; quintum, allicit fornicationem; sextum, crudelitatem; septimum, rapacitatem; octavum, perniciem falsitatem; nonum, adulteri cogitationem; decimum, mundi cupiditatem, (CCVIII, 781-783).

Et notandum quia sicut decem plagis percutiuntur Ægyptii, sic decem præceptis conscribuntur tabulæ quibus reguntur populi Dei. Cur autem in duabus tabulis scripta est lex, nisi aut propter Testamenta duo significanda, aut propter illa duo præcepta dilectionis Dei videlicet et proximi, in quibus lex pendet tota et propheta. Hæc enim in singulis tabulis explicanda sunt. In una enim continentur tria Dei præcepta pertinentia ad charitatem; in alia vero septem pertinentia ad proximi societatem. Sed cur lapideæ eadem tabulæ fuerunt, nisi ad significandum cor lapideum Judæorum? ... Descendens itaque Moyses de monte cum tabulis, cum audisset populum consecratum in idolis, indignos eos judicans accipere legem, projecit tabulas e manibus suis. Quibus fractis, vitulum quem fecerant incendit minutatimque concidit et in aquas aspergens peculium populo dedit. Ascendit de novo Moyses in montem, iterumque dat ei Deus legem in aliis tabulis instar priorum præceptis, (CVIII, 783, 781).

PETRUS COMESTOR. — Mense ergo tertio egressionis de Ægypto, id est, Junio, die hac, in Kaiendis Junii, Hebræi venerunt ad montem Sinai, fixeruntque sentoria e regione montis, quadraginta septima die sci-

licet a Phase. In exponendo enim Scripturas triginta dies pro mense ponimus quasi mediam, inter lunares et solares menses eligendo viam. Lunares enim infra tricenarium inveniuntur quidem, ultra vero non; solares vero plures hunc numerum excedunt. A Phase quidem sexdecim dies primi mensis restabant; fluxerunt vero postea triginta secundi mensis. Restat ergo quod primi dies Junii quadragesima septima fuerit. Sequenti die diluculo ascendit Moyses in montem ad Deum qui dixit ei: « Dices domui Jacob: vidistis quæ fecerim vobis; nunc adjiciam ut etiam loquar vobis: Si ergo custodieritis pactum meum, eritis mihi in peculium de cunctis populis. » Quæ cum Moyses retulisset populo, responderunt: « Cuncta quæ locutus est Dominus faciemus. » Cumque retulisset Moyses ad Dominum, ait ei Dominus: « Veniam ad te in caligine, ut audiat me populus loquentem ad te. Vade et sanctifica populum hodie et cras, id est, lavent se et vestimenta sua. Vacent ab amplexibus, et sint parati in diem tertium, et constituas terminos per circuitum montis, quos quis transferit tunc, et tulerit, morte morietur. Manus non tanget eum, sed lapidabitur, aut jaculis confodietur, sive jumentum, sive homo. » Utebantur autem, ut dicit Josephus, in his duobus diebus convivis opulenter et ornatis decenter, (CXCIII, 1162, 1163).

« Jam advenerat dies tertius et ante solis ortum coeperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura; et nubes densa operuit montem, et clangor buccinæ perstrepebat. Fumabat mons, quia descenderat Dominus in igne, et fumus ferebatur quasi de fornace; et mons tremuit, ut aiunt Hebræi. Timuit populus; sed et Moysen ira Dei perisse putabant. Tandem lætus apparuit Moyses, et serenus aer cum eo reversus est inter eos. Et ait eis: Hodie non audietis Moysen filium Aram et Jacobeth, sed illum qui pro vobis percussit Ægyptum, qui per mare iter dedit, qui cibum de cælo misit, potum de petra concessit, per quem Adam de fructibus terræ comedit, Noe ex imbribus ereptus vel exceptus est; Abraham Chananeum obtinuit, Isaac natus est de senibus, Jacob prole ditatus, Joseph sublimatus. Fiant ergo verba hæc vobis amabiliora quam filii vel uxores. Et eduxit populum in occursum Domini ad radicem montis. Ascenderunt autem Domino jubente, Moyses et Aaron, ultra terminos, sacerdotes, id est majores, et populus non transierunt. Locutus est eis Dominus, ita ut nullum vox effugeret; et sic quinquagesimo die dedit eis legem, verbo tantum, in figura, quod daturus erat per Spiritum sanctum die quinquagesimo.

« Non habebis deos alienos coram me. » Quod non nisi decem præcepta Dominus dedit omnes asserunt sancti, sed in distinctione eorum differunt. Primum enim et unum, secundum Augustinum, dividit Origenes in duo, et quæ sunt duo ultima, secundum Augustinum, colligit in unum cui consentit Josephus. Præterea dicit Augustinus tria fuisse in una tabulæ, et septem in alia. Josephus vero et Hebræi quinque in utroque. Forte quia Augustinus voluit tria pertinere ad dilectionem Dei, et septem ad dilectionem proximi, pia dignitate potius quam pro Scriptura, dixit ea esse primæ et secundæ tabulæ; sicut dicere consuevimus homines primæ classis et secundæ. Quocunque vero modo distinguantur idem est sensus. Joseph dicit se vidisse tabulas duas legis lapideas, quarum quælibet continebat duo mandata et dimidium, tam exterior quam interior, (CXCIII, 1161).

« Et ait Dominus ad Moysen: Præcide tibi duas tabulas instar priorum, et scribe super eas verba quæ habuerunt tabulæ quas fregisti. » In Deuteronomio etiam dicitur Deus scripsisse. In sequentibus vero dicit: « Scribe tibi hæc, etc. » Et paulo post: « Fuit Moyses cum Domino quadraginta diebus, et scripsit in tabulis verba fœderis decem. » Potest dici quod auctoritas scribendi fuit in Domino, ministerium in Moysen. Cum excidisset Moyses tabulas, de nocte consurgens montem ascendit, et transeunte Domino coram eo in turbina, pronus in terram adorans, ait: « Obsecro ut gradiaris nobiscum, auferasque iniquitates nostras, et possideas nos. » Cui breviter Dominus memoravit quædam, quæ etiam prædixerat de tribus solemnitatibus, de oblatione primitiarum et primogenitorum, et addidit ne cum gentibus terræ promissionis aliquid haberent participium. « Fuitque Moyses secundo cum Domino quadraginta diebus et quadraginta noctibus. Panem non comedit et aquam non bibit. Cumque descendisset de monte cum tabulis apparuit facies ejus cornuta, et ipse ignorabat, » id est miri splendoris radii ferebantur de facie ejus, qui reverberabant oculos intuentium, quos gloriam vultus Moysi appellat Paulus apostolus; posuitque velamen super faciem

suam, cum loqueretur filiis Israel. Locutus quoque est eis omnia quæ sibi fuerant imperata. Quantum autem hæc gloria duraverit, et utrum semel, vel pluries hoc acciderit, ignoramus. Et tradunt Hebræi, quia adhuc tertio ascendit ad Dominum, ad impetrandam ei veniæ certitudinem, et iterum fuit cum Domino quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunans. Cumque redisset cum certitudine veniæ erat nona dies septimi mensis, et in crastino solemnitate agentes pro venia data, affligerunt animas suas jejunantes, et deinceps dicta est decima dies mensis hujus dies propitiationis, CXCIII, 1192, 1195.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Decalogus decem habet præcepta quæ sunt decachordum psalterium quæ sic sunt distributa, ut tria quæ sunt in prima tabula pertineant ad Deum, scilicet ad cognitionem et dilectionem Trinitatis; septem quæ in secunda tabula ad dilectionem proximi, CXCIII, 850.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — Sunt autem præcepta decem, quæ sic verior translatio distinxit: « Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ in aquis sunt sub terra, non adorabis ea neque coles ea. Non assumes nomen Dei tui in vanum. Memento ut diem Sabbati sanctifices. Honora patrem tuum et matrem tuam. Non occides. Non moechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt, » CLXVII, 1720.

Locutus est Deus cunctos sermones hos: « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti, de domo servitutis. Non habebis deos alios coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, neque eorum quæ in aquis sunt sub terra. Non adorabis ea, neque coles... » Hic Decalogus in capite legis positus est, id est decem præceptorum numerus quorum primum est: « Non habebis deos alienos coram me, » et ultimum, « Non concupisces, » dixit autem Apostolus: « Quia radix omnium malorum est cupiditas. » Cur ergo non hic primum positum est, « Non concupisces? » Sed sciendum quia sicut malæ arboris superiores primum rami præscinduntur, et sic paulatim usque ad radices pervenitur, sic prius opera mala, prout cupiditati viciniora paulatim præscinduntur, et sic ad ultimum ipsa cupiditas, vel concupiscentia voce prohibentis amputatur. Notandum quippe quod prohibendo pene cuncta hæc enuntiantur. Unde verissime Apostolus dicit: « Quia lex justo non posita est, sed injustis, impiis, et peccatoribus, sceleratis et contaminatis. » Injustos nempe et totos cupiditati deditos homines, Deus curandos suscepit, et idcirco tanquam negotioso agricolæ, primum hæc illi cura impendebat, ut malis radicibus occupatam terram sarcitudo meliori plantationi præpararet, scilicet charitati quæ sola justo posita est. Nam et idem Apostolus antequam diceret quia injustis et non subditis lex posita est justo, id est, Timotheo dixerat: « Finis præcepti est charitas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. » Etenim ubi charitas est, non opus est dicere: « Non occides, Non moechaberis... » Proinde interrogatus Dominus a legisperito dicente: « Magister, quod est mandatum magnum in lege? » respondit: « Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo... In his duobus mandatis universa lex pendet et prophætæ... » Igitur hic in initio non jam charitas imperatur, sed quæ contraria sunt charitati prohibentur, ut in illis extirpatis tunc demum ipsa charitas radix omnium honorum substituat, CLXVII, 679, 680.

Quatuor ex his dilectioni Dei, sex dilectioni subserviunt proximi: « Non habebis Deos alienos coram me; Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem; Non assumes nomen Dei tui in vanum; Memento ut diem Sabbati sanctifices. » Quatuor ista Dei dilectioni repugnantia prohibendo, locum eidem dilectioni Dei sermo Dei parare intendit, habere namque deos alienos et Deum verum diligere simul non potes. Ait ergo: « Non habebis deos alienos coram me, » id est neminem æstimabis Deum præter unum Creatorem cæli et terræ. Item facere sculptile vel ullam similitudinem eorum quæ in cælo, vel in terra, vel in aquis sunt, et æstimare alicui horum Dei similem esse, iniquitas est, et dilectioni Dei repugnat. « Cui similem inquit propheta, fecistis Deum? aut quem imaginem ponetis ei? hoc adversus humaniformes valet, qui Deum humanis putant esse compactum membris, nimirum hoc pacto grande sibi fingunt simulacrum, quod in cælo sedeat et terram pedibus contingat, dicente ipso: « Cælum mihi sedes est, terra autem sca-

bellum pedum meorum; » dicit itaque, « Non facies tibi sculptile... »

Sane quod ait Deus: « Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millibus his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea. » Hoc in omni præcepto subaudiendum est, videlicet ut timeat penam transgressor, speret præmium præcepti exsecutor. Opportuno quoque tempore fortem se et reddentem iniquitatem patrum in filios, in tertiam et quartam generationem hic asseruit, videlicet ubi totus mons Sinai fumigabat, et totus erat terribilis eo quod descendisset Dominus, quod erat indicium fortitudinis, et iniquitatem patrum, qui Joseph fratrem suum vendiderant, nunc reddiderat in tertiam et quartam generationem, non absque misericordia, soluta nempe captivitate, revertebantur de Egypto, generatione quarta. Item assumere nomen Dei in vanum (quod poetas faciunt), vel reverentia dignum non æstimare ubicunque nomen Domini fuerit invocatum, dilectioni Dei omnino est adversum. Ait ergo: « Non accipies nomen Dei tui in vanum; nec enim insonitem Dominus habebit eum qui assumpsit nomen Dei sui in vanum. Item, aliquid boni facere non ad laudem Dei, sive ob spem æternæ retributionis, sed ut videaris ab hominibus, dilectioni Dei contrarium est. Dicit ergo: « Memento ut diem Sabbati sanctifices, » id est in omnibus operibus tuis Dei retributionem attende; vel in Deo requiem tibi præpara pro mercede: quod vere est diem Sabbati sanctificare...

« Honora patrem tuum, etc.; Non occides, » etc. Cuncta quæ dilectioni proximi sunt inimica extirpant, legemque adjuvant naturalem quæ dicit: « Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris. » Hoc a gentibus, sive honestioribus gentilibus, utcumque observari potuerunt sed ad vitam illis absque dilectione Dei non profuerunt, utpote deos alienos habentes, et cætera quæ quatuor præceptis inhibentur facientes, bestitudinem non sunt consecuti.

Decem præceptorum distinctio nunc in nostris codicibus ex translatione beati Hieronymi sic habetur.

Cæterum alias quatuor præcepta quæ ad dilectionem Dei pertinent, in tria esse redacta; et e contrario eorum quæ ad dilectionem proximi spectant, ultimum, id est, « Non concupisces, » in duo divisum legimus, ut aliud sit in auditum, « Non concupisces uxorem proximi tui » et aliud, « Non concupisces rem proximi tui, » et ita ad dilectionem quidem Dei tria, ad dilectionem vero proximi septem pertinere præcepta. Quod ex Septuaginta Interpretibus sumptum fuisse arbitramur, CLXVII, 680, 681.

Verum igitur veritas dixit, tam veraciter quam graviter Christus locutus est: « Nolite putare quia veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere, sed adimplere. » Verum, inquam, et matura gravitate ponderatum verbum locutus est, nimirum conscius sibi metui hujus Spiritus sancti, Spiritus consilii, quem daturus erat; per quem et multo melius, et multo abundantius, quam dicere possumus, legem implere habebat. Quibus autem et quam obrem sic dixit et sic locutus est? Dixit nimirum, præsentibus discipulis suis, Christum, sive secundum linguam ipsorum Messiam, venisse, et hunc illum esse credentibus atque gaudentibus, locutus est suis adversariis, Scribis et Phariseis de proximo auditoris, sibi que insidias atque calumniam structuris, tanquam adversario legis. Isti carnale Christi regnum carnali sensu expectantibus, illis invidiæ spiritu pro eodem rege torquendis et frustra quæsituris quomodo doctrinam ejus quasi juste calumniarentur. Et de illis quidem manifestum est quam vere, quam constanter præclusi sint tali promissione, præsertim quia dicta complevit rerum veritate, quia neminem docuit legem solvere aut prophetas, docendo potius ut quod minus jussisset infirma lex, super adicerent spontanea sui consilii electione. Porro de discipulis ejus carnale regnum ejus fore opinantibus, quid aliud dicamus nisi quia putabant eum legem et prophetas velle dissolvere? cum enim putarent in regno ejus fore licitum occidere et gentium spolia detrahere, aureamque et gemmatam Hierusalem exstruere, quid aliud expectabant quam siue lege vivere, et sub regno Dei nomine, regnum concupiscentiæ? Tales quidem invenit, et tales vocavit, sed longe alios fecit, datus Spiritus sanctus. Insuper singulis præceptis addidit speciale consilium, quia, juxta doctrinam evangelicam, sola præcepti exsecutio servorum est, et non magis meretur gratiam, CLXVII, 1729, 1730.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach. — « Mensis autem tertii exitus filiorum Israel de terra Egypti; hac die venerunt in eremum Sina, et protecti sunt ex Raphidim, et venerunt in eremum Sina, et ap-

placuit ibi Israel contra montem et Moyses ascendit in montem Dei, et vocavit eum Dominus...; tertia enim die descendit Dominus in montem Sina coram omni populo. Hoc die reperitur dari lex, quæ in tabulis lapideis scripta est digito Dei... Dies autem iste tertius apparet tertii mensis ab exitu filiorum Israel de Ægypto; ex quo die pascha fecerunt, id est agnum immolaverunt et ederunt, qui fuit quartus decimus primi mensis, usque ad istum quo lex datur, dies quinquaginta numerantur, septemdecim scilicet primi mensis, reliqui ab ipso quarto decimo. Deinde omnes triginta secundi mensis, qui sunt quadraginta septem, et tertius tertii mensis qui a solemnitate occisi agni est quinquagesimus; ac per hoc in ista umbra futuri secundum agni immolati diem festum quia quinquagesimo die lex data est, scripta digito Dei..., CXIII, 247, 248.

In præceptis Decalogi enumerandis Origenes et Augustinus videntur contrarias sequi sententias. Nam Origenes existimat non posse computari decem mandata nisi secundum ait: «Non facies tibi idolum neque ullam similitudinem, etc.» Augustinus autem licet illam Origenis enumerationem non rejiciat, aliam tamen diversam iudicat aptior, ut prohibitionem de idolis et simulacris adorationis causa faciendis existimet esse primi præcepti explicationem, et deinde duo præcepta statuit ad vetita desideria cohibenda, unum quo concupiscentia uxoris alienæ, alterum quo concupiscentia omnium aliarum rerum quæ proximi sunt referuntur. Origenem sequuntur Athanasius, Gregorius Nazianzenus, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius. Augustini autem enumerationem eo sensu sequuntur doctores scholastici quo ipsemet Augustinus, ita scilicet ante priori præferentes, ut tamen priorem non reputent incongruam. Et revera repugnantia quam invenit pravus affectus in duabus illis concupiscentiis subjugandis, videtur potius expetiisse duo distincta præcepta, cum sint qui concupiscant uxorem alterius, et dedignentur tamen divitias aut mancipia alterius concupiscere, et vice versa; at nemo est veri Dei cultor qui difficultatem patiatur in idolis spernendis. Cæterum hæc diversitas enumerandi in re ipsa nulla est; in enim ponitur aliquid præceptum ab Augustino quod negatur ab Origene, aut vice versa, sed unus præcepta ratione cuiusdam subordinationis conjungit; quæ alter ratione verbalis connexionis separat et e converso. Nam conjungit Augustinus præceptum non faciendi idola præcepto non colendi nisi unum Deum, quia illud huic subordinatur, et est explicatio ejus etiam ad ceremonias gentilium vetandas extensio. Origenes autem ea in duo præcepta disperit, quia contextu ipso sermonis discerni videntur, sine ulla nota connexionis, sicut cætera sequentia: «Non habebis Deos alienos; Non facies tibi sculptile; Non assumes, etc.» Rursum illas duas concupiscentias duplicis prohibitiones in unum præceptum conjicit Origenes, propter consequentiam contextus, videntur ad unam pertinere sententiam. «Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem ejus, neque, etc.» Augustinus autem eas in duo præcepta divisit, quia, ut dixi, præceptum de uxore non concupiscenda non subordinatur divitiis non concupiscendis, sicut nec ipsa concupiscentia vetita voluptatis ordinatur ad concupiscentiam possessionum, sed diversi generis vitia procreant, quæ proinde diversis legibus prohibeantur. Quare hæc tota diversitas jure ipso consentit; sive enim una lege, sive duabus distinctis prohibeantur aliqua, item est, modo fatearis iisdem verbis esse eadem prohibita, licet ambigua faciant, ut verba illa unam an duas leges, CXIII, 255-258.

ZACHÆUS, Christianus. — Moyses ad suscipiendam legem vocatur in montem, et quadraginta diebus et noctibus Dei tentus alloquio, scripta in lapideis tabulis refert præcepta; pro nefas! corruptos sacrilegio quos reliquerat deprehendens, dum adhuc manna et celestis oblectatione essent repleti. Cum enim ejusdem Moysi moras velut non reddituri idem populus incusaret, prædicti abundantia saturatus cito Deum a quo ex Ægypto eductus esset, oblitus est; poscere per luxuriam quos emeret deos cepit; missisque in ignem mulierum molibus, illi se dandum professus est religioni, qua culti in Ægypto idoli formam referret. Reversus Moyses fideliter sevit in facinus et redacto in pulverem tauri capite quod factum in similitudinem abominationis Ægypti fuerat, delatas in legem tabulas indignatione confringit, in ignem fore Dei litteris iudicans quos talis austeratio polluisset. Nec prius ab ira impetu destitit quam missis per castra sectoribus multorum cæde piaretur admissum, et sedata injuria Dei reflecta in tabulis reportarentur præcepta; quorum reparatione monstratum est, Deum non odisse quos permisit corrigi, sed deleri

noluisse, quos sic voluerit castigari... Tunc lex divinitus lata est, quæ sol editione non præceptorum novitatem, sed reparationem justitiæ originalis afferret, ut quod ante pauci admodum et sapientes sciebant, omnes nunc intueantur et perlegant, nec excusandi habeat ignorantia locum, cum id quod sibi ingenitum quis fore non sentit, non solis sensibus quærat, sed visibus recognoscat. XX, 1087, 1088.

SECTIO SECUNDA.

Primum præceptum.

«Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra. Non adorabis ea neque coles. Ego sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitatem patrum in tertiam et quartam generationem eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea.»

ADAMUS, Præmonstratensis. — Quæ tibi maxima videntur esse præcepta? Maximum videtur esse præceptum, quo nobis jubetur diligere Deum nostrum et cætera in hunc modum. Maxima vero, ut aestimo, prohibitiones sunt, quibus prohibemur adulterari, furari, falsum testimonium dicere, et si quæ sunt hujusmodi similia, CXCVIII, 852.

AGOBARDUS (S.), Lugdunensis, episcopus. — Fides est, quæ credimus unum Deum omnipotentem, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, veram Trinitatem, veram unitatem. O quam vera Trinitas, ubi nullus nascitur ex se, nullus procedit a se, sed alter ex altero! Filius vero nascitur ex Patre, Spiritus sanctus procedit ex Patre et ex Filio. Procul dubio igitur apparet quod alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de utroque procedit. O quam vera unitas, ubi non est alius spiritus Patris, alius Filii, sed unus utriusque; nec prius procedit ex Patre in Filium, deinde ex Filio ad diffundendum in cordibus fidelium charitatis donum; sed simul ex utroque. Non est alia deitas Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti, sed una trium deitas, et ideoque vere unus Deus... CIV, 269-287.

Primum præceptum Decalogi est, dicente Deo: «Ego Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis. Non habebis deos alienos in conspectu meo; non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium quæ in cælo sunt desuper, et quæ versantur in aquis sub terra. Non adorabis ea et non coles.» Ad quæ verba S. Augustinus brevissime subjungit, dicens: «In primo præcepto prohibentur aliqua in signis hominum Dei similitudo; non quia non habet imaginem Deus, sed quia nulla ejus imago coli debet, nisi illa quæ et hoc est quod ipse, nec ipsa pro illo, sed cum illo.» Hæc dicens docet nos breviter qualiter et cætera hujusmodi præcepta intelligere debeamus. Nam cum distincte dicatur non faciendam similitudinem omnium quæ in cælo sunt, aut quæ in terra, non de solis similitudinibus alienorum deorum intelligitur dictum, sed et de celestibus creaturis, aut quæ in honore Creatoris humanus sensus potuit excogitare... CIV, 199.

Quod autem imagines apostolorum et ipsius Domini ob amorem potius et recordationem, quam ob religionis honorem aut aliquam venerationem more gentilium, ab antiquis expressæ vel conservatæ sint, audiat Eusebius. Ait ergo: Verum quia Cæsares urbis Philippi mentionem fecimus, justum videtur commemorare etiam illud in ea gestum, quod historia dignum duximus. Mulierem quam sanguinis profluvio laborantem a Salvatore coratam Evangelia tradiderunt, hujus urbis civem fuisse constat; domusque ejus in ea etiam nunc ostenditur. Pro foribus vero domus ipsius basis quædam in loco editiori collocata monstratur, in qua mulieris ipsius veluti genibus provolutæ palmasque suppliciter tendentis imago sic expressa videtur... Et nihil mirum, si hi qui ex gentibus crediderant pro beneficiis quæ a Salvatore fuerant consecuti, hujusmodi velut minus videbantur offerre, cum videamus etiam nunc et apostolorum Petri vel Pauli, et ipsius Salvatoris imagine designari, tabulasque depingi, sed et antiquas ipsorum imagines a quibusdam conservatas nos vidimus. Quod mihi videtur ex gentili consuetudine indifferenter observatum, quod ita soleant honorare quos honore dignos duxerint; insigniat enim veterum reservari ad posterorum memoriam, illorum honoris, horum vero amoris indicium est... CIV, 215.

Notandum sane, inquit, Ven. Beda, quia sunt qui

putant lege Dei prohibitum, ne vel hominum, vel quorumlibet animalium sive rerum similitudines sculparius, aut depingamus in ecclesia, vel alio quolibet loco, eo quod in Decalogo legis dixerit: « Non facies tibi sculptile.... » Qui nequaquam hoc putarent, si vel Salomonis opus ad memoriam revocassent, quo et in templo intus palmas fecit et cherubim, cum variis cœlaturis, et in columnis illius mala gravata et retes, in mari quoque æneo duodecim boves et sculpturas histriatas, sed et in vasibus laterum, leones cum bobus, palmas, ares et rotas, cum cherubim et vario picturarum genere fecit; vel certe ipsius Moysi opera considerassent, qui, jubente Domino, et cherubim prius in propitiatorio, et postea serpentem fecit æneum in eremo, cujus intuitu populus a ferarum serpentium veneno salvaretur. Si enim licebat serpentem exaltari æneum in ligno, quem aspicientes filii Israel viverent, cur non licet exaltationem Domini Salvatoris in cruce, qua mortem vicit, ad memoriam fidelibus depingendo reduci, vel ad alia ejus miracula et sanationes, quibus de eodem mortis auctore mirabiliter triumphavit, cum horum aspectus multum sæpe compunctionis solat præstare contuentibus, et eis quoque qui litteras ignorant quasi vivam Dominicæ historiæ pandere lectionem?..... Si licuit duodecim boves æneos facere, qui mare superpositum ferentes quatuor mundi plagas terræ respicerent, quid prohibet duodecim apostolos pingere, quomodo euntes, omnes gentes baptizantes in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti?.....? Legis verbis aperte declaratur quod illæ similitudines fieri prohibentur ab hominibus, quæ in venerationem deorum alienorum facere solent impij, quæque ad colendum atque adorandum gentilitas errabunda reperit. Cæterum simpliciter hæc fieri nulla, ut reor, legis divinæ littera vetat. Alioquin et Dominus tentantibus se Phariseis de tributo Cæsari reddendo, in quo nomen et imaginem Cæsaris expressam esse dicebant, nequaquam ita responderet: « Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo. Sed potius eorum corrigeret errorem, dicens: Non licet vobis in percussura auri vestri imaginem facere Cæsaris, quia talem sculpturam lex divina prohibet. Esset namque locus ut ostenso sibi numismate census hoc diceret, si in eo Cæsaris imago, cujus idololatriæ, et non ad judicium magis regis potentia, esset formata....., CIV, 216, 217.

De hac questione amplissime habetur, CIV, a col. 199 ad 227.

ALANUS DE INSULIS. — De dilectione Dei, CCX, 151.

AMBROSIUS (S.), Mediolanens. episc. — Quomodo loquitur amor Dei, XVII, 1069.

ANTONIUS. — Carmen adversus gentes, V, 262.

ARNOBIVS APER, apologeta. — Disputatio adversus gentes, V, 718 et seqq.

ARNOBIVS JUNIOR. — Quando audis, « Deus unus est, alterum deum omnino non quæras. Pater cum Filio et Spiritu sancto Deus unus penitus est..... », LIII, 245-252.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Omnes qui de Trinitate, quæ Deus est, divinarum librorum catholici tractatores, hoc intenderunt secundum Scripturas, docere quod Pater et Filius et Spiritus sanctus, unus ejusdemque substantiæ inseparabili æqualitate divinitatem insinuant unitatem, ideoque non sint tres dii sed unus Deus, quamvis Pater Filium genuerit et ideo Filius non sit qui Pater est; Filiusque a Patre sit genitus, et ideo Pater non sit qui Filius est; Spiritusque sanctus nec Pater sit, nec Filius, sed tantum Patris et Filii Spiritus, Patri et Filio etiam ipse cœqualis, et ad Trinitatis pertinet unitatem... Non tamen eandem Trinitatem natam de Virgine Maria..., sed tantummodo Filium; nec eandem Trinitatem descendisse in specie columbæ super Jesum baptizatum, sed tantummodo Spiritum sanctum; nec eandem Trinitatem dixisse de cœlo: « Tu es Filius meus, » sed tantummodo vocem Patris fulsere ad Filium faciam, quamvis Pater, et Filius et Spiritus sanctus, sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operentur. Hæc est fides catholica.

Sed in ea nonnulli perturbantur, cum audiunt Deum Patrem, Deum Filium et Deum Spiritum sanctum, et tamen hanc Trinitatem non tres Deos sed unum Deum, et quemadmodum id intelligant quærant; præsertim cum dicitur, inseparabiliter operari Trinitatem in omni re quam Deus operatur, et tamen quamdam vocem Patris sonuisse quæ vox Filii non sit; in carne autem natum, nonnisi Filium, in columbæ autem specie venisse, nonnisi Spiritum sanctum, intelligere volunt quomodo et illam vocem quæ nonnisi Patris fuit, Trinitas fecerit; et illam carnem in qua nonnisi Filius de Virgine natus est, eadem

Trinitas creaverit; et illam columbæ speciem, in qua nonnisi Spiritus sanctus apparuit, ipsa Trinitas operata sit. Alioquin non inseparabiliter Trinitas operatur sed alia Pater facit, alia Filius, alia Spiritus sanctus; aut si quædam simul faciunt, quædam sive invicem, jam non inseparabilis est Trinitas... Movet etiam quomodo Spiritus sanctus in Trinitate sit, quem nec Pater, nec Filius, nec ambo genuerint, cum sit Spiritus et Patris et Filii, XLII, 824.

Deus unice diligendus. XXXII, 1319; de charitate Dei unione cordium, *ibid.*, 1378; de dilectione Dei, *ibid.*, 1463; de dilectione Dei concilianda in meditatione mysteriorum Dei, *ibid.*, 1465; de origine idololatriæ, XXXIV, 152; de Deo ex toto corde amando, *ibid.*, 160, 948; de idololatria, *ibid.*, 749, 890, 1060, 1066; solus colendus est Deus, *ibid.*, 1055; de dilectione Dei, XXXV, 1831, 2039; servite Domino in jucunditate, XXXVII, 1275; de idololatria, *ibid.*, 1485; non erunt tibi dii alieni præter me, de decem chordis, XXXVIII, 67, 75; de idolis, *ibid.*, 102, 165; XL, 89; stultitia colentium idola, XXXVIII, 777; XL, 653, 654; de amore Dei, XXXIX, 1512; Deus corde laudandus... *ibid.*, 1645; de diligendo Deo, XL, 848; de rejiciendo deorum cultu, XLI, 77, 121, 152...; Deus solus est colendus, XLVI, 948.

BALDUINUS, Cantuariens. archiepisc. — De dilectione Dei, CCIV, 418.

BEDA Venerabil. — Secundum præceptum ad Filium pertinet, dum dicit: « Non assumes nomen Dei tui in vanum, » — id est, ne æstimes creaturam esse Filium hominis, quia omnis creatura vanitati subjecta est; sed credas eum esse æqualem Patri, Deum deorum. Verbum apud Deum, per quem omnia facta sunt, XCIII, 374.

BEDA Venerab., presbyter. — Dilige hominem, XCI, 384; XCIV, 214.

BERNARDUS (S.) abb. Claravallens. — Liber de diligendo Deo, CLXXXII, 974; de triplici dilectione Dei, CLXXXIII, 820, 806; de dilectione Dei, CLXXXIV, 1220.

BRUNO (S.), Carthusianor. institut. — De cultu idolorum, CLIII, 175.

BRUNO (S.), Astens. abb. — Non habebis deos alienos coram me, CLXIV, 278.

CANUTUS I, Anglorum rex. — Agedum faciamus etiam seduli simus semper Domino nostro obsequentes et fideles, et perpetuo omnibus viribus cultum ipsius tueamur, et voluntatem ejus operemur. Omne namque, quod unquam pro vero Domino fideliter fecerimus, omne illud nobis ipsis facimus ad majorem utilitatem. Illi namque certe Deus gratus est, qui Domino suo vere obsequens est. Magna etiam cultui domini est utilitas ut famulos suos juste gubernet, CLI, 1176.

CANUTUS I, Anglorum rex. — Docemus etiam ut quilibet Christianus discat, ut saltem possit veram fidem recte intelligere, et Pater noster ac Credo discat, quoniam uno quilibet Christianus Deum implorare, et altero veram fidem ostendere debet. Christus ipse orabat prius Pater noster, et hanc orationem discipulos suos docebat. Et in oratione hac ecclesiastica sunt septem petitiones; hæc si quis ex animo oraverit, nuntium semper mittit ad Deum ipsum pro quolibet commodo quod ipsi necessarium est, sive in hac vita, sive in futura. Sed quomodo quis unquam ex animo ad Deum orare potest, nisi internam habet charitatem et veram in Deum fidem, quoniam ille deinceps non oblit mortem in Christianorum communione nec in consecrato cœmeterio quiescit, neque in vita sua sanctam Eucharistiam percipit, neque bonus est Christianus, qui hoc discere nolit; neque ille debite alium suscipere potest ad baptismum, vel ad confirmationem nisi hæc discat, ut bene illo norit, CLI, 1176.

COMMODIANUS. — Instructiones adversus gentium deos, V, 202 et seqq.

Non pudet, non pudet, inquam, fideles homines et Christiani sibi nominis auctoritatem vindicantes superstitiones vanas gentilium cum spectaculis mistas de Scripturis cœlestibus vindicare et divinam auctoritatem idololatriæ conferre... Quid Scriptura interdixit? Prohibuit spectari quod prohibet geri. Omnia, inquam, ista spectulorum genera damnavit, quando idololatriam sustulit, ludorum omnium matrem, unde hæc vanitatis et levitatis monstra venerunt... Ergo ut taceam quidquid latius idololatria probat, quam vana sunt ipsa certamina, lites in coloribus, contentiones in cursibus, favores in honoribus... Quam hoc totum otiosum negotium, imo quam turpe et ignominiosum!... Sed ut de hoc scenæ inquinamento invereundo jam transitum faciam, pudet referre quæ dicuntur; pudet etiam accusare quæ fiunt, argumentorum strophas, adulterorum fallacias, mulierum impudicitias, scurriles jocos, parasitos sorridos, ipsos quoque patrisfamilias togatos, modo stupidos, modo obscenos, in omni-

bus stultos, in omnibus inverecondos... commune dedecus delectat, videre vel recognoscere otio vel discere. Concurrunt illi ad pudorem publicum lupanaris, ad obscenitatis magisterium, ne quid secreto minus agatur quam quod in publico dicitur, et inter ipsas leges docetur quicquid legibus interdicitur. Quid inter hæc Christianus fidelis facit cui vitia non licet nec cogitare? Quid oblectatur simulacris libidinis, ut in ipsis deposita verecundia audeat ad crimina? Discit et facere, dum consuescit videre... etc., in libro De spectaculis, IV, 779-789.

Evangelica præcepta nihil aliud sunt quam magisteria divina, fundamenta spei edificandæ, firmamenta corroborandæ fidei, nutrimenta cordis fovendi, gubernacula dirigendi itineris, præsidia obtinendæ salutis; quæ, dum dociles credentium mentes in terris instruunt, ad cælestia regna perducunt. Multa et per prophetas servos suos dicit Deus voluit et audiri; sed quanto maiora quæ Filius loquitur, quæ Dei sermo, qui in prophetis fuit, propria voce testatur, non jam mandans ut paratur venienti via, sed ipse veniens, et viam vobis aperiens et ostendens; ut qui in tenebris mortis errantes, improvidi et cæci prius sumus, luce gratiæ illuminati, iter vitæ duce et rectore Domino teneremus...

Qui inter cætera salutaria sua monita et præcepta divina quibus populo suo consulit ad salutem, etiam orandi ipse formam dedit, ipse quid precaretur monuit et instruxit. Qui fecit vivere docuit et orare, benignitate ea scilicet quæ et cætera dare et conferre dignatus est, ut dum præce et oratione quæ Filius docuit apud Patrem loquimur, facilius audiamur. Jam prædixerat horam venire quando veri adoratores adorarent Patrem, in spiritu et veritate, IV, 519.

Adorans autem, nec illud ignoret quemadmodum in templo cum Phariseo publicanus oraverit, non allevatis in cælum imprudenter oculis, nec manibus insolenter erectis, sed pectus suum pulsans, et peccata intus inclusa contestans, divinæ misericordiæ implorat auxilium. „sic, inquit Dominus, orabitis: Pater noster qui es in cælis, etc., IV, 522-544.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episc. — De idolorum vanitate, IV, 563 et seqq.; Idola dii non sunt, id., 653; De comminatione Dei adversus idololatrias, id., 657 et seqq.; Dilectioni Dei et Christi nihil anteponendum, id., 746.

DODANA. — De diligendo Deum, CVI, 111.

DRUTHMARUS, Christianus. — Adorare Deum quid, CVI, 1299.

FASTIDIUS, Britannorum episc. — Deum quis diligit, I, 392.

FIRMICUS MATERNUS. — De errore profanarum religionum, XII, 982 et seqq.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc. — Fides de Deo quam sancti patriarchæ atque prophætæ ante incarnationem Filii Dei divinitus acceperunt, quam etiam sancti apostoli ab ipso Domino in carne posito audierunt, et Spiritus sancti magisterio instructi, non solum sermone prædicaverunt, verum etiam ad instructionem saluberrimam posterorum scriptis suis inditam reliquerunt, unum Deum prædicat Trinitatem, id est Patrem et Filium et Spiritum sanctum. Sed Trinitas vera non esset, si una eademque persona diceretur Pater et Filius et Spiritus sanctus. Si enim sicut est Patris et Filii et Spiritus sancti una substantia, sic esset una persona, nihil omnino esset in quo veraciter Trinitas diceretur. Rursus Trinitas vera esset quidem, sed unus Deus Trinitas ipsa non esset, si quemadmodum Pater et Filius et Spiritus sanctus personarum sunt ab invicem proprietate distincti, sic fuissent naturarum quoque diversitate discreti. Sed quia in illo uno vero Deo Trinitate, non solum quod unus Deus est, sed etiam quod Trinitas est, naturaliter verum est, propterea ipse verus Deus in personis Trinitas est, et in una natura unus est. Per hanc unitatem naturalem totus Pater in Filio et Spiritu sancto est, et totus Filius in Patre et Spiritu sancto est, totusque Spiritus sanctus in Patre et Filio est. Nullus eorum extra quemlibet ipsorum est, quia nemo alium aut præcedit æternitate, aut excedit magnitudine aut superat potestate, quia nec Filio, nec Spiritu sancto, quantum ad naturæ divinæ unitatem pertinet, aut anterior aut maior est Pater, nec Filii immensitas atque æternitas, velut anterior aut maior, Spiritus sancti æternitatem immensitatemque excedere aut præcedere aut excedere naturaliter potest. Sicut ergo nec Filius posterior aut minor est Patre, ita nec Spiritus sanctus posterior aut minor est Filio: æternum quippe est et sine initio est, quod Filius de Patris natura natus exiit; et æternum ac sine initio est, quod Spiritus sanctus de natura Patris Filioque procedit. Ob hoc ergo Iros

unum recte credimus et dicimus Deum, quia una personæ æternitas, una immensitas, una naturaliter trium est divinitas personarum.

Teneamus igitur Patrem et Filium et Spiritum sanctum unum esse naturaliter Deum; neque tamen ipsum Patrem esse qui Filius est, neque Filium ipsum esse qui Pater est, neque Spiritum sanctum ipsum esse qui Pater aut Filius est. Una est enim Patris et Filii et Spiritus sancti essentia, in qua non est aliud Pater, et aliud Filius, et aliud Spiritus sanctus, quamvis personaliter sit alius Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus. .. LXV, 673, 674.

GARNERIUS, Lingonens. episc. — Ad Trinitatem comprobendam Propheta dicit: « Verbo Domini cæli firmati sunt, et Spiritu oris ejus omnis virtus eorum. » — Per Verbum Filium, per Dominum Patrem, et per Spiritum oris ejus Spiritum sanctum significare debemus. Sed quoniam per Filium et Spiritum sanctum, sicut per Patrem, cæli et omnis virtus eorum, firmati sunt, patet in personis æqualitas. Singularitatem vero substantiæ probat ipse Dominus, « Audi, Israel, Deus tuus, Deus unus est. » Hæc pertinent ad primum Testamentum. De secundo vero, ipsa Veritas eandem pluralitatem probat, præcipiens discipulis, et dicens: « Ite baptizantes in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. » In nomine, ait, non in nominibus, ut ostendat unum nomen esse Patris, et Filii et Spiritus sancti. Sed et apertius personarum pluralitas ostensa est, ubi, baptizato Domino, Spiritus sanctus in similitudinem columbæ super eum descendit, et vox Patris audita est: « Hic est Filius meus dilectus; » substantiæ vero singularitatem ipsa etiam Veritas comprobatur, dicens: « Ego et Pater unum sumus, » etc., CCV, 713 — 718.

GILBERTUS de Hollandia, Cisterciens. abb. — Supra Deum nihil amandum, CLXXXIV, 573. De natura et dignitate amoris, CLXXXIV, 579.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Deum timere quid sit, LXXV, 530.

HIERONYMUS (S.), Stridonens. presbyt. — De idololatria, XXV, 519. Diliges Dominum Deum tuum XXVI, 277.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Contra idololatrias, IX, 763. Rationes cur Deus sit laudandus, IX, 857. Quid infidelitas, IX, 950. Infidelitas quid, IX, 998.

HILDEBERTUS Venerab. Cenoman. episc. — De amore Dei, CLXXI, 458.

HONORIUS Augustodunens. — Primum præceptum est: « Unum Deum adora, » quod pertinet ad Patrem.

HUGO DE S. VICTORE. — Primum præceptum primæ tabulæ tale est: « Dominus Deus tuus est; ipsum adorabis et ipsi soli servies. » Inde videndum est quod alia est servitus quæ soli Deo exhibenda est, quæ Græce dicitur latría; et alia quæ etiam hominibus potest exhiberi, quæ Græce dicitur dulia. Debemus etiam hominibus reverentiam exhibere, sicut præcipit Apostolus, sed non sicut Deo. Unde illud: « Honorem meum nulli dabo. » Honor iste est illa reverentia quam soli Deo exhibemus; quod est totam mentem per humilitatem et devotionem ei subternere; et ipsum principium et finem omnis boni credere. Et hoc modo solus Deus est adorandus. Et servitus sola latría dicitur, ut diximus. Unde idololatræ dicuntur qui hunc cultum creaturæ tribuunt, servientes creaturæ potius quam Creatori, scilicet quod Dei idolo est attribuentes; de quo dicit Apostolus quod nihil est idolum. Quod nec de materia dictum est, sicut de lapide vel ligno: quoniam creaturæ Dei sunt; sed de forma videtur esse dictum: quæ forma non est opus Dei, sed hominis opus imitantis Deum; quæ re nihil est, CLXXVI, 121, 352-353.

Magiæ repertor primus creditur Zoroaster, rex Bactrianorum quem nonnulli asserunt esse Cham ipsum, filium Noe, sed nomine mutato. Hunc postea Ninus, rex Assyriorum, bello victum interfecit, ejusque codices artibus maleficiorum plenos igne cremari fecit. Scribit autem Aristoteles de hoc ipso, quod usque ad bis et vicies centum millia versuum ejus de arte magica ab ipso dictatos, libri ejus usque ad posteritatis memoriam traduxerunt. Hanc artem postea Democritus ampliavit, tempore quo Hippocrates in arte medicina insignis habebatur. Magica in philosophia non recipitur, sed est extrinsecus falsa professione, omnis iniquitatis et malitiæ magistra, de vero mentiens, et veraciter lædens animos, seducit a religione divina, culturam dæmonum suadet, morum corruptionem ingerit, et ad omne scelus et nefas mentes sequacium impellit. Hæc generaliter accepta quinquæ complectitur genera maleficiorum: mantice, quod sonat divinationem, et mathematicam vanam, sortilegia, maleficia, præstigia. Mantice autem quinque continet species sub se: Primam necromantiam, unde divinatio, quæ fit per sacrificium sanguinis humani, quem demones sitiunt, CLXXVI, 810-

812, 1246, 1247. — De dilectione Dei, *ibid.*, 126-133; quod amor Dei sit vita cordis, CLXXVII, 563; quid ait diligere Deum, *ibid.*, 766; sermo de timore Dei, *ibid.*, 920; de mandato dilectionis, *ibid.*, 1177.

IVO (S.), Carnotens. episc. — Si quis hariolos, aruspices, vel incantatores observaverit, aut phylacteris usus fuerit, anathema sit, CLXI, 745.

Qui divinationes expetunt, et morem gentilium subsequuntur, vel in domos suas huiusmodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte magica, aut explandi causa, sub regula quinquennii jaceant secundum gradus poenitentiae definitos, CLXI, 747.

Aliquantum clerici vel laici student auguriis, et sub nomine ficta religionis per eas, quas sanctorum sortes vocant, scientiam divinationis profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione futura promittunt. Hoc quicunque clericus aut laicus detectus fuerit, vel consilere vel docere, ab ecclesia habeatur extraneus, CLXI, 747.

Spiritus mundi hic est, per quem corripuntur phantasiæ qui sine Deo sunt. Est enim inter mundanos spiritus potior; unde solet conjecturis quæ mundi sunt divinari, quem Pythonem appellant. Hic est qui per verisimilia fallitur et fallit; hic est qui per Sibyllam locutus est sensuum nostrorum secutus, locum volens inter coelestes habere, CLXI, 747.

De Kalendis Januariis, vel cæteris auguriis.... hoc et nobis et omnibus Christianis detestabile et perniciosum esse judicamus.... Sortes quibus vos cuncta in vestris discriminatis provinciis, nihil aliud quam quod alii Patres damnaverunt divinationes et maleficium esse decernimus. Quam ob rem volumus illas omnino damnari, et ultra inter Christianos nolumus nominari, et ut abscondantur sub anathematis interdictum prohibemus, CLXI, 747.

Illi qui, cum Christiani sint, solemnitates gentilium celebrant, anathema in Ecclesiam introducunt. Et qui de astrorum cursibus vitas hominum et gesta perquirunt; qui volatus avium, et cætera huiusmodi, quæ in sæculo prius observabantur inquirunt, de Jericho anathema inferunt in Ecclesiam, et polluunt castra Domini, et vicini faciunt populum Dei, CLXI, 748.

Eos culpât Apostolus qui dicunt: Non proficiscar hodie, quia dies posterus est, aut quia luna sic fertur; vel: Proficiscar ut prospera cedant, quia ita se habet positio siderum. Non agam hoc in mense commercium, quia illa stella mihi agit mensem; vel: Agam quia suscepit mensem; non plantabo vineam in hoc anno, quia bissextus est. Non autem quisquam sapiens arbitratur observatores temporum reprehendendos qui dicunt: Non proficiscar quia tempestas exorta est, aut: Non navigem, quia hibernæ sunt reliquæ; aut: Tempus seminandi quia imbribus autumnalibus terra satiata est; vel si forte alii naturales effectus circa motum aeris et humoris ad variandas temporum qualitates in siderum ordinatissima conversione notati sunt, CLXI, 751.

Et de his et aliis incantationibus explicatio datur in vol. CLXI, 751-780.

JOANNES, Saresberiens., Carnotens. episc. — Quid de necromanticis dicam, quorum impietas, Deo auctore, per seipsam ubique jam viluit, nisi quod morte digni sunt, qui a morte conantur scientiam mutuare? Nam de auspiciis, auguriis, salissatoribus, ariolis, pythonicis, aruspiceis et aliis, quorum, præ multitudine, lædiosa est enumeratio, productiorem sermonem texere, cum nemo istorum jam progredatur in lucem, sed in latibulis, si quis est, exerceat opera tenebrarum, supervacuum est. Quædam tamen eorum certis de causis aliquatenus tangenda sunt. Et, si lateant, supersunt adhuc malo suo aruspices. Hos pro parte in exitis animalium divinare prædictum est. Extorum quidem censeatur nomine omnia quæ cutis extremitate teguntur. Unde et illos, qui in humerulis arietum, vel quorumcunque ossibus animalium vaticinantur, eis connumerandos esse manifestum est. Chiromantici quoque vera, quæ in rugis manuum latent, se nosse gloriantur. Quorum errorem qua ratione non militat, non necesse est rationibus impugnare, licet eo ipso illos expugnet ratio, quod deficiunt ratione. Unum tamen est quod a te, si me patienter audias, attentissime quero. Quid nugatores isti, quoniam eos tibi notos esse non ambigo, quando de dubiis interrogati sunt, profuerunt?.... Chironomantici adhibitis, et consultis quid contulit?.... Pythonicorum vero eo perniciosior est consultatio, quo fallacia malignorum spirituum in illis manifestior est; qui sive mentiantur, sive non, in proposito semper habent ut noceant. Fallunt autem interdum studio fallendi, interdum cæcitalis suæ errore decepti; id tamen agunt assidue, ut futurorum consilii per omnia videantur. Inde est quod ambiguitate verborum obnubi-

lare student oracula, ut cum mendaces aut fallaces inventi fuerint, aliquo rationis velamento suam querant tueri fallaciam. Sic utique fallere non desistunt donec auditores suos præcipitent in ruinam. Cui enim a sæculo vatium profuere responsa? Cræsonæ, an Pyrrho, aut præcedentium aut subsequendum cuiquam? Dux Thebanus dum de oraculo sperat victoriam, fratris mucrone perfoeditur. Et tamen avus Laius belli visus est successus polliceri.... Cræsus maxima regna, si Halyn transgrediatur, de oraculorum fide sibi subjectum iri confidit; sed cum res in contrarium cessisset, fallax Apollo se unius verbuli æquivocatione absolvit ab invidia mentiendi. Quid Pyrrhus?.....

Sed ne fallacitatis nota in historiis non oracula refundatur, canonica, et cui fides incolumis acquiescit, discutiatur historia. Saul in tyrannum versus ex principe, cum exigentibus culpis esset a Domino derelictus, et adversus populum Domini, eo duce invalesceret manus hostilis, sollicitus fractis rebus exitum inquirebat. Consiliit ergo Dominum, et non respondit ei, neque per somnia, neque per sacerdotes, neque per prophetas. Hoc tamen ei ante denuntiaverat Samuel, quia Dominum poenitebat, quod eum constituerat regem..... CXCI, 461-466.

Mutavit Saul ergo habitum suum, vestitusque est altis vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo veneruntque ad mulierem nocte; et ait Saul ad mulierem (mulieres enim frequentius spiritus Pythonici implet): « Divina mihi in Pythone et suscita mihi quem dixeris tibi. » Lege libros, revolve historias, scrutare omnes angulos Scripturarum, nusquam fere in bona significatione divinationem invenies.... Iste primo negligens, deinde inobediens, postmodum contumax, exinde obstinatus, postremo ad eam prolapsus est cæcitatem, ut nec prædictum articulum fidei sibi servet incolumem. Deum etenim justum usquequaque non credit, optans etiam in sanctos post exitum vitæ hujus, malignis spiritibus concessam potestatem..... Non dicit Scriptura Samuelem Pythonis imperio suscitatum, sed cæcitatem impij sensus prudenter expressit. Alii enim: Audita forma viri et habitu « intellexit Saul quod Samuel esset. » Deceptus utique intellexit; quod et ex eo probatur quod subiungit, « et inclinavit se et adoravit eum. » Si enim fuisset Samuel, nequaquam se permisisset ab homine adorari, qui secundum legem crediderat, et docuerat unum Deum et Dominum adorandum. Præterea sanctæ animæ a potestate malignorum spirituum exemptæ sunt.... Licet eum qui loquebatur crederet Samuelem, tamen in veritate erat angelus Satanae.... Cum enim dicit: Dominum impleturum quæ locutus est in manu mea, se procul dubio simulat Samuelem per quem Sauli, quæ denuntiat, locutus erat Dominus. Cum autem subiungit: « Cras tu et filii tui mecum eritis, » verum quidem sed fraudulenter enuntiat; erat enim ille sequenti sibi manum ex desperatione iniiciens, ad inferos transiturus, habiturus partem cum eo.... Sed falso blanditur, ingerens spem quietis, dum se gestu et verbis mentitur Samuelem, cui certum est, collatam esse in quiete sedem a Domino, inter eos qui invocant nomen ejus.... quid ergo Sauli Samuelis sui, vel potius Pythonis profuere responsa? Potuerat forte non præmonitus sperare meliora et saltem dum alieno confoderetur gladio expectare. Oraculi vero vanitate certioratus gladio suo incubuit, et in extremis agens, dum propriæ gloriæ consulebat, qui fortius mori potuisset in prælio, suram verborum pertimuit, et infirmi et prostrati animi consilio, corporis et animæ mortem asclivit, CXCI, 466-470.

Glorientur gentes in fortitudine sua.... Bibat illis auctoribus Cato venenum. Vultus dextras et mentes nociorum armet ad voluntariam mortem. Per mamillas ad eor venenum aspidum insanabile Cleopatra trajiciat, Lucretia alienam impudicitiam sanguinis sui effusione condemnet, ego evenire non posse arbitror, ut cujuscuque difficultatis articulo, liceat propria auctoritate homini sibi mortem inferre, nec etiam ubi castitas periclitatur, licet hunc casum videatur excipere S. Augustinus, CXCI, 470-472.

Adhuc de similibus sunt multa a col. 472 ad 479 hujus tomii, CXCI.

JONAS, Aurelianens. episc. — Verum est sanæque fidei congruentissimum nullam prorsus similitudinem omnium quæ in cælo, vel quæ in terra, vel quæ subter terram sunt faciendam, cui cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. Quia igitur Deus ubique est omniaque continet et nusquam continetur, estque invisibilis, teste Apostolo, omni creaturæ ejus, idcirco, ne corporeus credatur, et horum quæ dicta sunt similitudinem nobis facere inhiibetur. Sed cum hujusce sententiæ manifestus sit sensus, qui utique a sanctis Patribus nobis copiosissime constat expositus, et non

salis ad rem pertineat, intuendum est ne forte similitudinis nomine imagines sanctorum et historias rerum gestarum in ecclesiis ob pulchritudinem et recordationem depictas, volueris comprehendere. Quod si ita est, quæro abs te cur, præcipiente Domino, Moyses duos cherubim aureos et cætera quæ in Exodo leguntur in tabernaculo Domini fecerit, et Salomon in domo Domini similitudines boum et leonum expresserit? quod cum responderis, hoc in mysteriorum figura præcessisse, nullatenus tamen negare poteris quin similitudines celestium terrestriumque creaturarum extiterint. Et si illa non a Deo ad adorationem sed ut typos futurorum prætenderent, in tabernaculo, in domo Domini sunt facta, sinantur a te imagines sanctorum et historiarum quæque sanctorum, non ut adorentur, sed potius ut quandam pulchritudinem reddant, et quarundam præteritarum rerum memoriam sensibus imperitorum ingerant, in ecclesiis depingi. Creaturam vero adorari, eique aliquid divinæ servitutis impendi nefas ducimus, huiusque sceleris patratorem detestandum et anathematizandum libera voce proclamamus. CVI, 318.

Alia est adoratio quæ non nisi soli Deo debetur, alia quæ a mortalibus humilitatis et subiectionis gratia æque mortalibus exhibetur. Rursus alius est cultus quo non nisi divinæ potentie famulandum est, et alius est qui non solum rationalibus, verum etiam irrationalibus creaturis juxta modum proprium exhibetur. De diversitate itaque cultus habetur S. Augustinus (De civitate Dei, I, 1)... CVI, 318 — 320.

Aliud est colere, aliud adorare. Potest quis interdum et invitus adorare, sicut nonnulli regibus adulantes, cum eos in hujusmodi studia deditos viderint, adorare se simulant idola, cum in corde ipsorum certum sit quia nihil sit idolum. Colere vero est toto hic affectu et studio mancipari, CVI, 321, 322.

Putaverunt quidam angelis deferendum honorem (vel adorando vel sacrificando), qui Deo debetur, et eorum sunt admonitione prohibiti, iussique hæc ei deferre, cui uni fas esse noverunt. Innotuit sunt angelos sanctos etiam sancti homines Dei. Nam Paulus et Barnabas in Lyconia facto quodam miraculo sanitatis putati dii, eisque Lyconii victimas immolare voluerunt, quod a se pietate humiliter removere, eis in quem crederent annuntiaverunt Deum... Nos autem martyribus nostris non templa sicut diis sed memorias sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum vivunt spiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus altaria in quibus sacrificemus martyribus, sed uni Deo, et martyrum et nostro sacrificium immolamus, ad quod sacrificium sicut homines Dei qui mundum in ejus confessione vicerunt, suo loco et ordine nominantur, non tamen a sacerdote qui sacrificat, invocantur. Deo quippe, non ipsis sacrificat, quamvis in memoriam sacrificet eorum quia Dei sacerdos est, non illorum. Ipsum vero sacrificium corpus est Christi, quod non offertur ipsis, quia hoc sunt ut ipsi... homines autem in sanctos attendite, qui sunt similes angelis. Cum inveneritis hominem aliquem sanctum servum Dei, si volueris eum colere et adorare pro Deo, prohibet te, non vult sibi arrogare honorem Dei, non vult tibi esse pro Deo, sed tecum esse sub Deo... Nemo dicat: Timeo ne irascatur mihi angelus si non colo illum pro Deo meo. Tunc enim tibi irascitur, quando ipsum colere volueris; bonus est enim et Deum amat. Quomodo demones irascuntur si non colantur, sic angeli indignantur si pro Deo colantur, CVI, 322 — 325.

Quod ergo ob recordationem redemptionis suæ sancta Ecclesia ex Patrum traditione crucem Christi reveretur, adoret, colat non cultu et adoratione quæ solius divinitatis est sed eo potius modo humilitatis et recordationis, de quo superius dictum, nemo nisi qui ab ecclesiastica traditione dissensit, ignorat. Unde ob recordationem salutiferæ passionis, Dominicæ annualium in sanctissimo die Parasceves, secundum traditionem ecclesiasticam crucem Christi adorant, id est supplicando salutem, quæ etiam diffusa totum per orbem in Christi laudem prorumpens gratulabunda canit: «Crucem tuam adoramus, Domine; ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit, venite, adoremus, CVI, » 331 — 334.

Pretiosa sunt martyrum corpora, quoniam plagas pro Domino susceperunt, et quia stigmata propter Christum membris suis impressa ferunt; et sicut corona regalis, undique decorata, fulgore varios emittit, ita et sanctorum martyrum corpora, sicut pretiosa lapidibus, exceptis pro Christo vulneribus distincta omni regum diademate pretiosiora et spectabiliora redduntur. Manifestum est enim cunctis fidelibus eorumdem sanctorum corpora multis magnisque miraculis divinitus honorari, nec immerito. Equum quippe est ut qui corpora sua membra iustitiae utiliter exhibuerunt et in eis diabolum trium-

pharunt, tam evidentibus coruscent miraculis, quatenus præclaris divinæ remunerationis appareat indicis quam pretiosa sit mors in conspectu Domini, et quod magna sit eorum virtus apud Altissimum. Nec contemnenda sunt, inquit S. Augustinus, et abijcienda corpora defunctorum maximeque justorum atque fidelium, quibus tanquam organis et vasis ad omnia bona opera sanctus Spiritus usus est. Si enim paterna vestis et annulus, ac si quid hujusmodi tanto charius est posteris, quanto erga parentes maior exstat affectus, nullo modo spernenda sunt corpora, quæ utique multo familiarius atque conjunctius quam quælibet indumenta gestamus. Quid vero corpora sanctorum sint a fidelibus honoranda, scribit B. Hieronymus: «Honoramus, inquit, reliquias martyrum, ut eum cujus martyres sunt adoremus. Honoramus servos ut honor servorum redundet ad Dominum... CVI, 328, 329.

Ad sanctorum cineres, ait S. Hieronymus, demones rugiunt, et de obsessis corporibus aufugiunt, et alia multa innumera eorum interventu suffragante et Christi gratia cooperante sunt, CVI, 327.

Tandem in isto tractatu de cultu imaginum, ex quo ista excerptimus, multa sunt de præsentis questionis consulenda, CVI, 305 — 394.

LACTANTIUS FIRMICUS. — Dæmonum inventa sunt astrologia, et aruspicina, et auguratio, et ipsa quæ dicuntur oracula, et necromantia et ars magica, et quidquid præterea malorum exercent homines vel palam vel occulte. Hominum credulitatem mentia divinitate deludunt, quod illis verum aperire non expedit. Hi sunt qui imagines et simulacra fingere docuerunt, qui, ut hominum mentes a cultu veri Dei averterent, et fictos mortuorum regum vultus et ornatos exquisita pulchritudine statui consecrarique fecerunt... VI, 336, 337.

LACTANTIUS, rhetor, apologeta. — Divinæ institutiones, VI, 111 et seqq. De Deo eoque uno, VII, 110.

LEO MAGNUS (S.) papa. — De cultu Dei, LIV, 187.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regul. — Qualiter senes ac juvenes Deo servire debeant, CCIX, 119.

Primum Decalogi mandatum ad Deum Patrem pertinet, dum dicit: «Dominus Deus tuus unus est,» utique ut hunc audiens, unum Deum Patrem colas, et in multis fictos deos fornicationem tuam non offendas, CCVIII, 782.

Debemus Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unum scilicet et verum Deum ante omnia credere, et inventum in eum fideliter credere, in omnibus illum et super omnia diligere; qui sua nos gratuita bonitate, prius ex nihilo dignatus est creare, et post primi parentis gravissimam transgressionis culpam, in primo, imo in meliori statu misericorditer reformare. Non posse quempiam pervenire credimus ad veram beatitudinem, nisi per veram fidem. Beatus vir, qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit, CCVIII, 1325.

MAXIMUS (S.), Taurinensis. episc. — De superstitionis festis, LVII, 235. Idololatriæ malum, LVII, 735.

NOVATIANUS, presbyter. — Regula exigit veritatis ut primo omnium credamus in Deum Patrem et Dominum omnipotentem, id est rerum omnium perfectissimum conditorem, qui cunctum alta sublimitate suspenderit, terram dejecta mole solidaverit, maria soluto liquore diffuderit, et hæc omnia legitimis meatibus circumire totum mundi ambitum voluit, humano generi dies, menses, annos, signa, tempora utilitatesque factura. In terris quoque altissimos montes in verticem sustulit, valles in imo deiecit, campos æqualiter stravit, animalium greges ad varias hominum servitutes utiliter instituit. Silvarum quoque robora humanis usibus profutura solidavit, fruges in cibum elicit, fontium ora reseravit, et lapsuris fluminibus infudit... Post quæ, ne non etiam ipsis quoque delictis procurasset oculorum, variis florum coloribus ad voluptatem spectantium cuncta vestivit. In ipso quoque mari, quamvis esset et magnitudine et utilitate mirabile, multimoda animalia, nunc mediocritas, nunc vasti corporis fluxit, ingenium artificis de institutionis varietate testantis. Quibus non contentus, ne forte fremitus et cursus aquarum cum dispendio possessoris humani alienum occuparet elementum, fines littoribus incluserit; quo cum fremitus fluctus et ex alto alnu spumans unda venisset, rursus in se rediret, nec terminos concessos excederet, servans jura præscripta, ut divinas leges tanto magis homo custodiret, quanto illas etiam elementa servassent. Post quæ hominem quoque mundo præposuit... III, 886, 887.

Hunc igitur agnoscimus et acimus Deum, conditorem

rerum omnium; hunc Deum novit et veneratur Ecclesia; cui testimonium reddit tam invisibilem quam etiam visibilem et semper et tota natura, quem angeli adorant, astra mirantur, maria benedicunt, terræ venerantur, inferna quæque suspiciunt. III, 891-899.

Eadem regula veritatis nos docet credere, post Patrem, etiam in Filium Dei, verum Deum, et in Spiritum sanctum æqualiter Deum, ita ut sint unus Deus in substantia licet tres sint personæ, etc.... est de hoc tractatus de Trinitate, III, 885-952.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — De amore Dei, XCIX, 197-214.

PETRUS CANTOR. — Quaternarius est virtutum cardinalium numerus, scilicet, prudentiæ, fortitudinis, temperantiæ et iustitiæ. Est autem prudentia prudens et dispositissima electio, qua transitoris æterna, vitilis virtutes, exsilio patriam, servituti libertatem præferimus. De qua electione S. Augustinus ad Macedonium ait: « Virtus nihil aliud est quam diligere id quod est diligendum. Id autem eligere quod eligendum est, prudentia est; nullis inde averti molestiis, fortitudo est; nullis illecebris inde averti, temperantia est; nulla superbia inde averti, iustitia est.... »

Porro his paucis ostensa est vitæ perfectio Christianæ. Hæc ea quadrata est, quam non habentes hic manentem civitatem futuram inquirent, etc., CCV, 303-309.

PETRUS Chrysologus (S.), Ravennat. archiepiscop. — De paternis Dei in nos dilectione, LII, 352.

PETRUS COMESTOR. — PRIMUM PRÆCEPTUM. « Non habebis deos alienos coram me » id est, me solum habebis Deum. Et ponitur, « non habebis », pro, non habebas, imperative, secundum idioma Hebræorum. Non enim asserit hoc Deus, cum quandoque habuerint: « Non facies tibi sculptile » vel idolum. Alia littera « quod nihil est in mundo », id est nullius rei naturalis representativum, ut sēbat Ammon capite arietino, Anubis, id est Mercurius, capite canino sine barba. « Nec omnem similitudinem, capite canino sine barba. » Nec omnem similitudinem, quæ est in cælo, vel terra, vel aquis, vel sub terra, quasi nec facias tibi pro Deo simulacrum solis, et lunæ, et huiusmodi, nec hominis, aut iumentum, aut huiusmodi, nec draconis, vel reptilis cuiuslibet, quæ colebat diversus hominum error: « Non coles, nec etiam adorabis ea. » Colere enim est mente adorare. Adorare autem est, si non animo, saltem pro metu, vel adulando regibus adorare. Postea ad inculcandam custodiam dicti et dicendorum, addidit incidenter: Ego sum Dominus Deus tuus fortis et zelotes, visitans peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem, eorum qui oderunt me, et faciens misericordiam in millia his qui diligunt me et custodiunt præcepta mea. Zelus dicitur invidia, dicitur etiam amor, sed proprie amor viri in uxorem, pro quo sustinere nequit alterius accessum ad eam. In modum hunc dicit Dominus: « Ego sum zelotes », id est non patiar te fornicari post deos alienos. Quod addidit se visitare peccata patrum in filios, aliud hæretici: Non est bonus hic sermo, ut pro peccato alterius quis puniatur. Et dicunt Vetus Testamentum non esse datum a Deo. Non enim sic crudelis est Deus, sed econtra in his multis apparet, quod etiam hoc nomine scilicet patres vivere solent, et si corripierat pater vel filii non imitabantur ipsum, parci; alioquin quasi post longam expectationem iustus punit. Et de temporali poena tantum intelligendum est. Sicut de Achab, et Jehu in posteris vindictam sumptam legimus. Vel potest exprimi severitas iuste iudicantis. Gravius enim puniuntur peccantes, si filios pro se etiam videant puniri et iustius pro expectatione, Origenes tamen hic intelligit per patres, demones, per posteros coadjutores, quos quandoque in peccando nobis adiungimus, utpote primo intravit diabolus in corde Judæ. Ecce pater; post accessit ad principes, ut et ipsi in hoc peccarent, ecce filii; post accepit ab illis cohortem, et ministros, ecce tertia et quarta generatio. Dominus autem non visitat hic peccata patrum, qui reserantur igni æterno, modo tamen sæpe punit homines, CXCIII, 1161, 1163.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Tres sunt gradus in amore Dei, CXLIV, 647. Deus solus est adorandus, CXLV, 1016.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Primum mandatum in prima tabula est: « Non habebis deos alienos; non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, etc. » Hæc Origenes dicit duo mandata; sed Augustinus (lib. De decem chordis) unum; hoc enim ipsum quod dixerat, « Non habebis deos alienos », perfectius explicat cum prohibet coli signenta, scilicet idolum, vel

similitudinem alienius rei, quæ duo Origenes ita dicit, distare, ut idolum sit quod nihil habet simile sui; similitudo vero, quod habet speciem alicuius rei, ut, verbi gratia, si quis in auro vel in ligno vel alia re faciat speciem serpentis, vel avis, vel alterius rei, et statuat ad adorandum, non idolum sed similitudinem facit. Qui vero facit speciem quam non vidit oculus, sed animus sibi finxit, ut si quis humanis membris caput canis vel arietis formet, vel in uno habitu hominis duas facies, non similitudinem, sed idolum facit, quia facit quod non habet aliquid simile sui. Ideo dicit Apostolus « quia idolum nihil est in mundo. » Non enim aliqua ex rebus constantibus assumitur species, sed quod mens otiosa et curiosa reperit. Similitudo vero est, cum aliquid ex his quæ sunt vel in cælo vel in terra vel aquis formatur. Augustinus vero ita exponit illud: « Idolum nihil est in mundo. » id est, inter creaturas mundi non est forma idoli; materiam enim formavit Deus, sed stultitia hominum formam dedit. Quæcunque facta sunt, naturaliter facta sunt per verbum, sed forma hominis in idolo non est facta per verbum, sicut peccatum non est factum per Verbum, sed est nihil et nihil sunt homines, cum peccant. Sed quaeritur quomodo hic dicitur forma idoli non esse facta per Verbum, cum alibi legatur: Omnis forma, omnis compago, omnis concordia partium facta est per Verbum. Hoc autem a diversis varie solvitur. Quidam enim dicunt omnem formam et quicquid est, a Deo esse in quantum est, et formam idoli in quantum est, vel in quantum forma est, a Deo esse, sed non in quantum idoli est, id est posita ad adorandum. In hoc enim non est creatura, sed perversio creaturæ. Sicut illud quod peccatum est, in quantum peccatum est, nihil est; et homines cum peccant nihil sunt quia ab illo qui vere est separantur. Unde Hieronymus: « Quod ex Deo non est, qui solus verus est, non esse dicitur. » Ideoque peccatum quod non a vero esse abducit, nihil esse vel non esse dicitur. Alii vero dicunt omnem formam, quæ scilicet naturaliter est, et omne quod naturaliter est, esse a Deo; sed forma idoli non est naturaliter quia naturæ iustitiæ non servit. Id enim naturaliter esse dicitur, quod simplici naturæ iustitiæ quæ Deus est, militat non resultat, et creatam naturam non vitiat, CXCLII, 831.

PROSPER (S.), Aquitanus. — De idolis, LI, 457-489, 491-501.

RUPERTUS Tuitiensis abbas. — « Non enim, inquit Dominus, habebis deos alienos coram me. » Secundum hoc præceptum tota servi iustitia est non coluisse Baal, nec servivisse Astaroth, non initiatum fuisse Beelphegor, vel quempiam huiusmodi, quod verè divinitati adversum sit, non posuisse in templo Dei. Qui autem servilem modum excedere gestit, non solum significatum vocum istarum, id est deorum alienorum sed et nominis huius quod est Deus etymologiam attendit, ut videlicet non solum secundum præceptum, deos alienos coram Deo non habeat, sed et nullum alium, propter solum et verum Deum timeat. Deus enim Græce *Theos* dicitur, quod interpretatur *timor*. Idcirco autem Creator tali nomine nuncupatur, quia timeendus est, et hoc ab omni rationali creatura iure exigitur ut timeatur. Igitur ultra præceptum hoc tunc acceptatur consilium, quando servus bonus et amore vel gratia dignus solum proponit sibi Deum esse timeendum, nullum alium timore suo dignum arbitratum Deum et Dominum. Quod si etiam supplicio mortis cogatur ut timeat, non flectitur a iustitia, constans propter Deum verum ac Dominum, amicitiae gratia cum qua sic ille suos alloquitur: « Dico autem vobis amicis meis: Ne terreamini ab his qui occidunt corpus, et post hæc non habent amplius quid faciant. Timeate eum qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis: Hunc timeate, » CLXVII, 1720, 1721.

« Non habebis deos alienos coram me, » id est neminem adorabis Deum præter unum creatorem cæli et terræ. Item, facere sculptile, vel ullam similitudinem eorum quæ in cælo, vel in terra vel in aquis sunt, et æstimare alicui horum Dei similem esse, iniquitas est et dilectioni Dei repugnat. CLXVIII, 680.

SMARAGDUS, abbas. — De dilectione Dei, CII, 598-618.

TAIO, Cæsarangustanus episc. — Spiritales Patres Veteris Testamenti Deum omnipotentem Trinitatem esse crediderunt, sicut eandem Trinitatem Novi Testamenti Patres aperte locuti sunt. Moyses dixit: « In principio creavit Deus cælum et terram, et spiritus Dei ferebatur super aquas... » Præcul dubio in Dei nomine; Pater; in Principii nomine, Filius; in Spiritu Dei, idem Spiritus sanctus intelligendus est. Deus Trinitas est in gignente, genito et procedente, id est, in Patre, et Filio, et Spi-

ritu sancto, in appellativis videlicet, vel relativis nominibus....., LXXX, 758, 759.

RABANUS MAURUS. — In concilio Agathensi de sorilegis vel augurium servantibus scriptum est: « Ne de eo fortasse videatur omissum, quod maxime fidem catholicæ religionis instat quod aliqui, sive clerici, sive laici student auguriis, et sub nomine ficto religionis, quas sanctorum sortes divinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione, futura promittunt. Hoc quicumque clericus vel laicus detectus fuerit vel consulere, vel docere, ab Ecclesia habeatur extraneus, CX, 492. Et de magicis artibus est integer tractatus, CX, 1095-1110.

De idolis non faciendis, CVIII, 530. De diligendo Deum, CVIII, 865. De idololatriæ errore, CX, 720. Dillectio Dei, CX, 548. De penis idololatriæ, CX, 603-741. Insuper idololatriæ, CXI, 877.

RODULPHUS, Bituricens. episc. — Quicumque fidelium auguria et auspicia sive somnia vel divinationes quaslibet more gentilitum observaverint, sive sortes quas mentuntur esse sanctorum, quas clerici vel laici detecti fuerint vel consulere vel docere, aut in domos suas huiusmodi homines introduxerint exquirendi aliquid arte malefica, aut domos suas lustraverint, ab ecclesia quinquennio habeant extranei poenitentiam agentes secundum antiquas regulas constitutas. Non enim licet Christianis traditiones gentilitum observare, vel colere elementa, aut lunas, aut stellarum cursus, aut inanem signorum fallaciam, pro domo faciendam, vel segete vel arboribus plantandis, vel conjugis sociandis. Scriptum est enim: « Omnia quaecunque facite, in nomine Domini facite. » Nec licet in collectionibus herbarum aliquas observationes vel incantationes attendere, nisi tantum cum Symbolo divino et Oratione Dominica....., CXIX, 722.

TERTULLIANUS, Carthaginens. presbyter. — Proxima facta est liberalitas præstantissimorum imperatorum; expungebantur in castris milites laureati. Adhibetur quidam illic magis Dei miles, cæteris constantior fratribus, qui sedubus dominis servire posse præsumperant, solus libero capite, coramamento in manu otioso..... Murmur tribuno defertur; et persona jam ex ordine accesserat. Statim tribunus: Cur, inquit, tam diversus habitu? Negavit ille cum cæteris sibi licere; causas exposulatas, Christianus sum respondit. O militem in Deo gloriosum! reus ad præfectos; ibidem gravissimas penulas posuit, relevari auspicatus, speculatorum morosissimam, de pedibus absolvit... gladium nec dominicæ defensionis necessarium reddidit; laurea et de manu corruit,... et donativum Christi in carcere expectat...., ubi prohibemur coronari, dicunt quidam... et aiunt veri Christiani; ubi scriptum est ut coronemur, II, 76-78.

Et quandiu per hanc lineam.... Hanc si nulla scriptura determinavit, certe consuetudo corroboravit, quæ sine dubio de traditione manavit. Quomodo enim usurpari quid potest, si traditum prius non est? Etiam in traditionis obtentu exigenda est, inquit, auctoritas scripta. Ergo quaramus an et traditio debeat recipi. Plane negabimus recipiendam, si nulla exempla præjudicent aliarum observationum quas sine ullo scripturæ instrumento, solius traditionis titulo et exinde consuetudinis patrocinio vindicamus, II, 78, 79.

Sed cur major efficitur ratio Christianarum observationum, cum illas etiam natura defendit? Ideoque hæc prima scribit coronam capiti non convenire...., II, 82. Ita et corona idololatriæ efficitur. Propterea Apostolus inclamat: « Fugite idololatriam »..... « Filioli, ait B. Joannes, recedite ab idolis, » II, 90-99.

Ad nationes, I, 559 et seqq. De idololatria, I, 661 et seqq. De animo grato erga Deum, I, 1255. De cultu idolorum, II, 90, 91.

VENANTIUS, FORTUNATUS. — Exemplar Athanasiani symboli: « Quicumque vult salvus esse, ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem....., ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur, neque confundentes personas neque substantiam separantes. Alia enim est persona Patris, alia persona Filii, alia persona Spiritus sancti; una est divinitas, æqualis gloria, cœterna maiestas. Qualis Pater, talis Filius, talis et Spiritus sanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus sanctus. Immensus Pater, immensus Filius..... Æternus Pater.... et tamen non tres æterni, nec tres increati, nec tres immensi, sed unus æternus, unus increatus, etc..... Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus sanctus, et non tres omnipotentes, sed unus omnipotens....? Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus, et tamen non

tres dii, sed unus Deus...., I, LXXXVIII, 593.

Explicatio succincta hujus symboli, LXXXVIII, 596-592.

ZENO (S.). — Tribus in rebus Christiani culminis fundamenta consistunt, id est, in spe, in fide et in charitate, quæ ita invicem sibi videntur esse connexa ut sint alii alia necessaria. Spes enim nisi præcedat, cui laborat fides? fides si non sit, quomodo spes ipsa nasceatur? quibus si deneges charitatem, utraque cessabunt, quia neque fides sine charitate, neque spes poterit operari sine fide. Itaque Christianus tribus in rebus, si cupit esse perfectus, debet esse constructus; si quid enim ei ex his defuerit, perfectionem sui operis non habebit. Unde primo omnium spes nobis proponenda est futurorum, sine qua nec præsentia quidem ipsa stare posse perspicimus. Adeo tolle spem, torpet humanitas tota. Tolle spem, artes universæque virtutes cessabunt. Tolle spem, et interempta sunt omnia....

Sed spes ex fide est, quæ quamvis in futuro sit posita, fidei tamen est jure subjecta; ubi enim fides non est, nec spes est; fides enim spei substantia est, et spes fidei gloria, quoniam præmium quod spes habet, fides meretur; quæ quidem pro spe pugnat, sed sibi viucit...., ipsa enim fides est vitæ nostræ immobile fundamentum, invictum adversus diaboli impetus propugnaculum, pariter ac telum, animæ nostræ impeneitabilis lorica, legis compendiosa ac vera scientia, terror dæmonum, martyrum virtus, Ecclesiæ pulchritudo, vel murus, Dei ministra, Christi amica, Spiritus sancti conviva.....

Triumphet, licet, quibus vult virtutibus fides, ac spes multa et magna proponat, tamen sine charitate utraque non stabunt; fides primo omnium. Si seipsam non amet; spes, si non ametur. Adde quod fides sibi soli prodest, charitas omnibus. Adde quod fides non gratis pugnat, charitas autem etiam ingratum conferre consuevit. Adde quod fides non transit in alium; charitas parum est dicere transit in alium, quæ transit in populum. Adde quod fides paucorum est; charitas omnium. Adde quod spes ac fides tempus habent; charitas autem finem non habet; momenti omnibus crescit, quantoque ab ea diligenter invicem creditur, tanto invicem plus debetur, etc....., XI, 269-275.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach. — « Ego sum Dominus Deus tuus. » Qui contemnit præsens sæculum, scilicet Ægyptum, et per Verbum Dei transiit in æternum, quia ad futurum sæculum festinet; quæ eo dicit Deus: « Ego sum....., » non ad illos tantum qui de Ægypto profecti sunt, sed et ad eos qui ultra Ægyptum non serviunt, de Ægypto educti de domo servitutis. Negotia sæculi, actus carnis, domus servitutis est, sicut relinquere sæculum, et secundum Deum vivere, domus libertatis est. Unde Joan.: « Si permanseritis in sermone meo, agnosceitis veritatem, et veritas liberabit vos. » Ergo Ægyptus est domus servitutis; Judæa et Hierusalem domus libertatis. Unde Galat.: « Quæ sursum est Hierusalem, libera est. » Sicut ergo terrena Ægyptus filiis Israel domus dicitur servitutis ad comparationem Judææ et Hierusalem, quæ eis est domus libertatis, ita ad comparationem cælestis Hierusalem, quæ est mater libertatis, totus mundus et quæ in eo sunt, domus dicitur servitutis; et quia de paradiso libertatis per peccatum ventum est ad servitutem mundi, primus sermo Decalogi de libertate est: « Ego sum.... qui eduxi te de terra Ægypti; » hanc vocem in Ægypto audire non poteris. Et si tibi injungatur ut facias Pascha, accingas lumbos, accipias sandalia in pedibus, virgam teneas in manu, et azyma cum amaritudine comedas. Sed nec in prima mansione, nec in secunda, nec in tertia, nec cum transferis mare Rubrum, etiamsi ad mare veneris, et fuerit tibi amaritudo in dulcedinem versa, nec in Elim, ubi erant duodecim fontes aquarum, et septuaginta arbores palmarum, etiamsi Raphidim præterieris, cæterosque profectus ascenderis, nondum idoneus judicaris, sed cum veneris ad montem Sina vix ergo mereberis aliquando suscipere præcepta libertatis, et audire: « Ego sum..... qui eduxi te de terra..... » hic tamen non est sermo mandati, sed quis sit qui mandat ostendit. Primum mandatum ergo est: « Non erunt dii tibi alii præter me. » Istud primum mandatum pertinet ad Deum Patrem, « Dominus Deus tuus Deus unus est, » ut hoc audies unum Deum colas Patrem, et in multis fictos deos fornicationem non effundas. « Non facies tibi idolum, neque ullam similitudinem. » Hæc omnia quidam simul putant esse unum mandatum. Quod si ita computetur, non complebitur numerus decem mandatorum. Est ergo primum mandatum, « Non erunt tibi dii alii præter me, etc. » Secundum: « Non facies tibi idolum, neque ullam similitudinem, etc. »

Incipiamus ergo a primo mandato, « Non erunt tibi dii alii præter me. » Si dixisset, non sunt, absolutior sermo videretur; sed quia dixit, Non erunt, non negavit quia sint, sed ne illi sint, cui hæc præcepta dantur inhibuit. Hinc Paulum sumpsisse puto: « Siquidem sunt qui dicuntur dii sive in caelo, sive in terra. » In aliisque locis invenies deos nominari sicut ibi: « Rex magnus super omnes deos, » et, « Deus Deo locutus est. » De dominis idem Apostolus dicit: « Sive throni, sive dominationes, etc. » Dominationes vero non aliud sunt quam ordo quidam dominorum et multitudo. In quo videtur sensum legis aperire Apostolus, ac si dicat. Licet « ut multi domini, qui aliis gentibus dominantur, et dii multi qui ab illis colantur; sed tamen unus Deus est nobis et unus est Dominus. Unde: « Cur divideret Excelsus gentes et separabat filios Adam, statuit terminos gentium secundum numerum angelorum Dei. » Angelos ergo, quibus gentes commisit Excelsus, dominos vel deos appellat Scriptura, deos quasi a Deo datos, et dominos a Domino potestatem sortitos. Unde eis dicitur: « Ego dixi: Di estis, et filii Excelsi omnes..... » Tibi ergo, o Israel, qui pars Dei et funiculus ejus es, « Non erunt, inquit, tibi dii alii præter me, » quia vere Deus, unus est Deus, et vere Dominus, unus est Dominus; cæteris vero ab ipso creatis contulit hoc nomen non natura, sed gratia. Non hoc tantum dicuntur ad Israel secundum carnem, imo ad te qui Israel effectus es mente Deum videndo, et circumcisus corde, non carne, si tamen ita agas ut dignus sis esse pars Dei, et in funiculo hereditatis ejus metiri, alioquin exemplo tibi sint qui ad hoc vocati fuerant ut essent pars Dei, et exigentibus peccatis dispersi sunt per omnes gentes, et educti de domo servitutis jam non Aegyptiis solis, sed omnibus gentibus serviunt: « Qui enim peccat, servus est peccati, » CXIII, 249-251.

« Non facies tibi ipsi idolum, neque omnem similitudinem... » Aliud sunt idola, aliud sunt dii. De diis enim dicit Apostolus: « Si quidem sunt dii multi, et domini multi. » De idolis vero, quia « Nihil est idolum in mundo; de similitudinibus non addidit quia nihil sunt. » Hic autem dicitur: « Non facies tibi idolum... » Aliud est ergo facere idolum, aliud similitudinem, verbi causa, si quis in auro et argento, ligno vel lapide faciat speciem quadrupedis, vel serpentis, vel avis, et statuatur adorandum, non idolum, sed similitudinem facit. Qui vero facit quod non est, speciem scilicet quam oculus non videt, sed animus sibi fingit; ut si quis humanis membris caput caulis aut arietis formet, vel in uno hominis habitu duas facies, aut humano pectori postremas partes equi aut piscis; qui hoc facit, non similitudinem, sed idolum facit, facit enim quod non est, nec habet aliquid simile sui. Ideo dicit Apostolus: « quia idolum nihil est in mundo. » Non enim aliqua ex rebus constantibus assumitur species, sed quod mens otiosa et curiosa reperit. Similitudo vero est cum aliquid ex his quæ sunt vel in caelo vel in terra vel in aquis formatur. Sed non sicut de his quæ in terra sunt vel in mari similitudinibus promptum est pronuntiare; ita etiam de celestibus, nisi quis dicat de sole, et luna et stellis hoc posse sentiri, quorum formas exprimit gentilitas. Sed Moses eruditus omni sapientia Aegyptiorum cunctas quæ illos apud erant in occultis prohibere cupiebat, sicut Hecatem aliasque dæmonum formas, quæ Apostolus « spiritalia nequitia in celestibus vocat, » his enim formis et similitudinibus invocabant dæmonia ad repellenda vel vitanda mala. Sciendum tamen quia cum decreveris hoc servare mandatum, et habere unum tantum Deum et Dominum, hoc est bellum denuntiare omnibus aliis quibus in baptismo renuntiasti, solum Deum confitens Patrem et Filium et Spiritum sanctum. Sed hoc contentes nisi toto corde diligamus Dominum Deum nostrum tota anima, tota virtute et adherentes, non sumus effecti pars Domini, sed in confinio positi illos patimur offensos quos fugimus, et ad quem fugimus, propitium non efficimus. Quibus propheta dicit: « Vae duplעי animo » ... Nulla ergo societas templo Dei cum idolis. Si Dei discipuli tales esse debemus in quibus habitet et inambulet Deus... CXIII, 251, 252.

« Non adorabis ea, etc. » aliud est colere, aliud adorare. Potest quis invitus adorare, vel adulando regibus idololatrias, vel tormentis victus, cum sciat quia idolum nil est. Colere vero est toto his affectu et studio mancipari. Utrumque ergo resecat, ut nec affectu adores, CXIII, 252.

« Ego sum Dominus, etc. » Unde benignitatem Dei, ut nos doceat et perfectos faciat fragilitatem humanorum affectuum non recusat; omnia agit et patitur propter nos, notis et usitatis nobis loquitur affectibus.

« Zelotes. » Omnis mulier aut sub viro est, et subjecta est legibus viri, aut meretrix est, et utitur libertate

peccandi. Qui ingreditur ad meretricem, scit quod ad prostitutam et cunctis patentem ingressus est, ideo de aliis indignari non potest. Qui legitimo utitur matrimonio, non patitur uxorem peccare, sed accenditur zelo ad servandam castitatem matrimonii ut possit legitimus fieri pater. Sic omnis anima aut prostituta est cum demonibus, et habet plures amatores ut intrent ad eam, modo spiritu fornicationis, modo avaritiæ; post hunc venit spiritus superbiæ, et alii plurimi; alter tamen alteri non invidet, nec zelotypia movetur, sed sese invicem invitant... Sic nullam zelotypiam amatorum suorum patitur anima quam demonibus est prostituta; si vero conjuncta fuerit viro legitimo, id est Christo, etiamsi aliquando fuerit peccatrix, ultra eam peccare non patitur, nec ferre potest ut alludat adulteris; excitatur super eam zelus ejus, et defendit conjugii castitatem; si autem videt eam temerantem conjugii jura, et occasionem querere peccandi, dat ei libellum repudii unde Isaias: « Propter iniquitates vestras dimisit matrem vestram; » hæc qui loquitur et zelans est et zelo commotus hoc dicit. Est etiam novum genus hoc bonitatis ejus, ut etiam post adulterium revertentem et toto corde penitentem suscipiat... Hic ergo Deus zelans si requirat et desiderat animam tuam sibi adherere, si servat, corripit et indignatur, velut zelotypia quadam erga te usus spem tibi esse salutis agnosce. Si vero correptionem contemnens, discedit a te zelus ejus, secundum illud: « Propterea discedit zelus meus a te, » vide misericordiam et pietatem Dei; quando vult misereri, indignari se dicit et irasci... hoc autem terribile, hoc extremum; si non corripimur pro peccatis; cum enim modum zelandi excedimus, aufertur a nobis etiam zelus Dei, nec ultra irascitur, CXIII, 252, 253.

« Visitans iniquitatem patrum, etc. » Alii hæretici quod non boni Dei sermo sit, qui pro peccatis alterius alterum dicat plecti; Deum tamen legis justum dicunt, nec possunt ostendere quomodo injustus est, si alium alio peccante punit. Sed interior homo noster aut dicitur habere Deum Patrem, si secundum Deum vivit; aut diabolum, si voluntatem illius facit. Unde: « vos de patre diabolo, etc. » Videamus ergo quomodo peccata patrum reddit Deus in filios in tertiam et quartam progeniem et non in ipso. De patribus enim nihil dicitur. Diabolus ergo, quia jam peccandi modum excessit, tanquam vestimentum concretum in sanguine non erit mundus in sæculo; non flagellatur pro peccato; omnia enim ei servantur in futurum. Unde, « Quid venisti ante tempus perdere nos? » Redduntur autem peccata in filios quos genuit per peccatum, qui in carne positi flagellantur. « Non vult enim Deus mortem peccatoris sed ut magis convertatur et vivat. » Misericors ergo reddit peccata patrum in filios, quia diabolus et angeli ejus, qui etiam peccati patres efficiuntur, indigni sunt quod in præsentem corripiantur; filii eorum et qui per ipsos ad societatem peccati asciti sunt recipiunt in præsentem quod gesserunt, ut purgati, diabolo in poena socii non efficiantur. Unde: « Visitabo in virga iniquitates, etc. » Deus enim zelans est et animam quam sibi despondit in fide non vult in contaminatione peccati permanere, sed cito purgari. Si autem noluerit purgari, in interitu eorum ridebit, dicens eis: « Discedite a me... » Sciamus ergo nos in præsentem corripi, ut in futuro quiescamus. Unde: « Cum castigamur, a Domino corripimur ne cum hoc mundo damnemur, » CXIII, 253, etc.

WERNERUS, abbas. — De mensura diligendi Deum, CLVII, 854-861.

Secundum præceptum.

« Non assumes nomen Dei tui in vanum. Nec enim habebit insontem Dominus eum qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra. »

ALGERUS, Leodiensis. Scholastic. — Ut turpe promissum non fiat, CLXXX, 864.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episcop. — De juramento, XXXIII, 184; De exsolvendo juramento, XXXIII, 475; De voto, XXXIV, 744; De juramento, XXXIV, 890; De voto, XXXVI, 967; Quid votum, XXXVII, 1717; Non accipies nomen Dei tui in vanum, XXXVIII, 68; De decem chordis, XXXVIII, 75; Blasphemia vitanda est, XXXVIII, 457; De cavenda juratione, XXXVIII, 972; Jurare quid sit, XXXVIII, 975; De juratione, XXXVIII, 1408; De voto, XLV, 1880; Non accipies nomen Dei tui in vanum, XLVI, 948.

AUXILIUS, Francus presbyt. — Ut juramentum pro re mala non sit observandum, CXXIX, 1085; Quod juramentum, etiam per vim datum nisi ad peccandum pertineat, irrefragabiliter sit observandum, *ibid.*, 1101.

BEDA, Venerabil. presbyt. — De juramento Herodis, XCIV, 253.

BRUNO (S.), Astensis. abb. — Non assumes nomen Dei in vanum, CLXIV, 278; de voto, *ibid.*, 459.

BURCHARDUS, Wormaciensis. episcop. — Ut multiplex juramentorum et perjuriorum confusio, per quam multae fidelium animae perditae esse noscuntur, quam sit detestanda et Deo odibilis, attente omnibus annuntietur. Tantum namque hoc malum est, ut ad sanctuaria martyrum, ubi diversorum aegritudines sanantur, ibi perjuri, licet manifeste interdum vexari non videantur, justo Dei judicio a daemonibus arripiantur. Et sicut dicit S. Gregorius, ad horum corpora aegri veniunt et curantur, et perjuri a demonio vexantur, CXL, 875.

Sicut mentiri non potest qui non loquitur, sic pejorare non potuerit qui jurare non appetit. Cavendum igitur est juramentum, nec eo utendum nisi sola necessitate. Non est contra Dei praeceptum jurare, sed dum usum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus. Nunquam ergo jurat, qui pejorare timet. Multi dum loquuntur, jurare semper delectantur, dum oporteat hoc tantum esse in ore: Est, est, Non, non. Amplius enim quam, Est, et non Est, a malo est. Multi ut fallant pejerant, ut per fidem sacramenti fidem faciant verborum; sic fallendo dum pejerant et mentiuntur, hominem incautum decipiunt. Interdum et falsis lacrymis seducti decipiuntur, et creditur dum plorant, quibus credendum non erat. Plurimumque sine juramento loqui disponimus, sed incredulitate eorum qui non credunt quod dicimus, jurare compellimur, talique necessitate jurandi consuetudinem facimus. Sunt multi ad credendum pigri, qui non moventur ad fidem verbis. Graviter autem delinquent, qui sibi loquentes jurare cogunt. Quaecunque arte verborum quisque juret, Deus tamen, qui conscientiae testis est, ita hoc accipit, sicut ille cui juratur intelligit. Duplíciter autem reus erit, qui et Dei nomen in vanum assumit et proximum dolo caput. Non est conservandum sacramentum quod malum incaute promittitur, veluti si quispiam adulteram perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilis est enim non implere sacramentum quam permanere in stupri flagitio. Jurare, est Dei illa providentia, quae statuit non evellere statuta. ..., etc., CXL, 877-884.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episcop. — De juramento, XX, 352.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis. episcop. — Non est jurandum, IV, 741; non maledicendum, *ibid.*: Nunquam mactandum, sed circa omnia quae accidunt Deum benedicendum, IV, 742; quod qui Deo voverit, cito reddendum, *ibid.*, 752; nihil licere diabolo in hominem nisi Deus permiserit, *ibid.*, 772.

DEFENSOR, Locociagens. monach. — De juramento, LXXXVIII, 665.

DONATUS (S.), Vesontion. epl'c. — Ut jurare omnino non liceat, LXXXVIII, 285.

ERMENGAUDUS. — De juramento, CCIV, 1269.

GERHOBUS, Venerab. — De juramento, CXCIII, 825.

GREGORIUS VII (S.), papa. — De solutione juramentorum tractatus, CXLVIII, 1250.

HERVÆUS, Remensis. archiepisc. — De perjuriis cohibendis, CXXXII, 704.

HIERONYMUS (S.), presbyt. — De voto, XXIII, 1032; Non maledicendum, *ibid.*, 1100; Non jurandum nisi per Deum, XXVI, 40; De juramento Herodis, *ibid.*, 97; Qui jurat et non decipit, *ibid.*, 835; De juramento prohibendo, XXX, 369.

HILAR'US (S.), Pictaviensis. episc. — Jurandi consuetudo Christianis sublata, IX, 940.

HINCMARUS, Remensis. archiepisc. — De juramentis et perjuriis, CXXV, 882.

GREGORIUS (S.), Turonensis. epl'c. — De perjuriis, LXXI, 825.

HUGO DE S. VICTORE. — Secundum praeceptum est: « Non assumes nomen Dei tui in vanum. » Et sicut praeceptum primum pertinet ad Patrem, ita istud ad Filium. In vanum nomen Dei assumit qui credit Filium Dei tantum esse hominem. In vanum assumit, qui eum non adorat, et quia ab eo factus et quia ab eo redemptus. Unde et ipse dixit: « Creditis in Deum et in me credite, » ut intelligamus eum non solum adorandum a nobis in divinitate quae condidit, sed etiam in humanitate quae redemit. Unde propheta: « Adorate seculum pedum ejus. » Qui enim sic adorat humanitatem Christi Jesu, id est cum qui in humanitate non redemit, non creaturam sed Creatorem adorat, CLXXVI, 121.

HUGO DE S. VICTORE. — Votum est testificatio quaedam promissionis spontaneae quae ad solum Deum et ad ea quae Dei sunt magis proprie refertur. Vovere si-

quidem est testificatione promissionis spontaneae Deo se obligare ac debitorem statuere. Nam qui promittit simpliciter, spondet se facturum aliquid; qui vero vovet contestatur promissioni suae et affirmat ipsam promissionem. Ubi in quantum est promissio, tenetur, et in quantum est contestatio obligatur. Votum autem aliud occultum est ad Deum et coram Deo, aliud manifestum ad Deum coram homine occultum votum fractum, peccatum est. Manifestum autem votum fractum, peccatum est et scandalum. In illo Deus offenditur; in isto vero etiam in proximum peccatur. Quod si quaeris quae vota omnino tenenda sint..., etc..., CLXXVI, 821-824 — De votis, *ibid.*, 519; De votis reddendis, *ibid.*, 1054.

HUMBERTUS, cardin. — De voto reddendo, CXLIII, 1070.

INNOCENTIUS III, papa. — De licitis et illicitis juramentis, CCXVI, 1225; De voto, *ibid.*, 1257.

IVO (S.), Carnotensis. episcop. — Omne quod in pacis foedera venit, tunc solidius subsistit, cum juramenti hoc interpositio roborat; sed et omne quod animos amicorum conciliat, tunc fidelius durat, cum eos sacramenti vincula ligant. Omne enim quod testis astipulatur, verius constat, cum id adjectio jurationis affirmat. Quod et si testis deficiat, innocentis fidem sola jurisjurandi taxatio manifestat, CLXI, 781.

Non est contra praeceptum Dei juratio, quae a malo est non jurantis, sed incredulitatis ejus a quo jurare cogitur. Nunc hinc intelligitur ita Dominum prohibuisse a jurando, ut quantum in ipso est, quisque non juret, quod multi faciunt, in ore habentes jurationem tanquam magnum et suave aliquid. Nam utique Apostolus noverat praeceptum Domini, et juravit tamen. Non enim audiendi sunt qui has jurationes esse non putant. Quid enim facient de illa: « Quotidie morior per vestram gloriam, fratres, quam habeo in Christo Jesu Domino nostro, » quam Græca exemplaria manifestam esse jurationem convincunt? Quantum ergo in ipso est non jurat Apostolus; non enim appetit jurationem cupiditate aut delectatione jurandi. Amplius enim quam est, est, non, non; et ideo a malo est, sed infirmitatis aut incredulitatis eorum qui aliter moventur ad fidem, CLXI, 781.

In Novo Testamento dictum est ne omnino juremus; quod mihi quidem propterea dictum videtur, non quia jurare peccatum est, sed quia perjurare immane peccatum est; a quo nos longe esse volumus, qui omnino ne juremus commonuit. Quamvis dictum sit, Ne juremus, nusquam in Scripturis sanctis legisse me memini, ne ab alio jurationem accipiamus, CLXI, 781.

Tu non malum facis, qui bene uteris juratione, quia etsi non bona tamen necessaria est, ut alteri persuadeas quod utiliter suades; sed a malo est illius cujus infirmitate jurare cogeris, CLXI, 782.

Considera quod Salvator non per Deum jurare prohibuit, sed per cælum et per terram, et Hierusalem, et per caput tuum. Et hoc quasi parvulis fuerat lege concessum, ut quo modo victimas immolabant Deo, ne eas immolarent idolis, sic ei jurare permitterentur in Deum, non quod recte hoc facerent, sed quod melius esset Deo id exhibere quam demoniis.

Non est contra Dei praeceptum jurare; sed dum jurandi usum facimus, perjurii crimen incurrimus, CLXI, 782.

Si peccatum esset juratio, nec in veteri lege dicere-tur: « Non perjurabis, reddes autem Domino jusjurandum tuum. » Non enim peccatum præceperetur nobis... Non vobis dicimus nos non jurare; si enim hoc dicimus, mentimur. Quantum ad me pertinet, juro; sed quantum mihi videtur, magna necessitate compulsus. Cum videro, nisi factam, mihi non credi, et ei qui mihi non credit non expedire quod non credit; hac perpensa ratione et consideratione librata, cum magno timore dico: Coram Deo, aut testis est Deus, aut scit Christus quod sic est esse in animo meo. Et video quia plus est, id est, quod amplius est quam: Est, est, Non, non, etc., et si non a malo jurantis a malo est non credentis, CLXI, 782. — Et alia deinceps, *ib.* a col. 782 ad 802. De juramento, *ib.*, 801.

JONAS, Aurelianensis. episcop. — Cum in multis omnes, apostolo Jacobo teste, offendamus, apud utrumque ordinem, clericalem videlicet et laicalem, imo apud utrumque sexum, in incauta juratione vixit et miserabiliter delinquitur, CVI, 221. De vitanda juratione, CVI, 221. De falso testimonio, CVI, 225.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonicus regular. — Secundum praeceptum ad Filium pertinet, cum dicit: « Non assumes nomen Dei tui in vanum, id est non assumes creaturam esse Filium Dei Christum, quoniam omnis creatura vanitati est subjecta; sed credas eum æqualem esse Patri, Deum de Deo, Verbum verum apud Deum, per quem facta sunt omnia, CCVIII, 782.

NICOLAUS I, papa. — Perhibetis vos, Bulgari, consuetudinem habuisse, quotiescunque aliquem iurejurando pro qualibet re disponebatis obligare, spatham in medium afferre, et per eam juramentum agebatur; nunc autem per quos jurare debeatis a nobis iuberi deposcitis. Sed nos ante omnia non solum per spatham, verum etiam per aliam omnino conditam speciem jurari iudicamus indignum. Per quem enim quis jurat, profecto et diligit et veneratur, sed et fiduciam suam ei firma stabilitate commendat; quamobrem per Deum jurandum est, qui ab hominibus diligendus et venerandus, et in quo omnis spes et fiducia est locanda, et a quo prae cunctis creaturis est semper auxilium expectandum; nam cum a Domino per coelum, terram, caput et Jerusalem non jurare iubetur, nil nisi ut per creaturam iuretur, procul dubio inhibetur. Quod autem per Dei nomen jurare precipiamur, ipso iubente, didicimus. Sane possumus per eas duntaxat creaturas jurare, quae divinis sunt cultibus deputatae, ut est templum et altare, in quibus qui jurat, jurat in ipsis, et qui habitat in ipsis, et si quae sunt talia. Quapropter iure per Evangelium jurandum est in quo quicquid continetur, nihil nisi Dei, qui in eo scribitur et legitur esse, profecto dignoscitur; ipsum est enim lex nostra, ipsum testamentum nostrum, quod legifer et testator Dominus et Redemptor noster electis suis disposuit, et si hoc amamus per ipsum etiam juramus; etenim omnis vera qui dicit, per eum jurat quem amat; nos ergo si per Evangelium juramus, et testatorem et ipsum testamentum diligere comprobamur, et ab ejus mandatis nos nolle recedere procul dubio significamus... CXIX, 1005.

OTHLONUS, monach. — Perjurio quanta poena maneat, CXLVI, 366.

PASCHASIUS RADBERTUS, Corbeiens. abb. — De juramento, CXIX, 253.

PETRUS, Cantor. — De vitando juramento, CCV, 322.

PETRUS COMESTOR. — Non assumes nomen Dei tui in vanum, id est nec falso, nec superflue, nec dolose jurabis per nomen Dei, nec honorem ejus, quantum in te est, evanescere facias, de eo prave sentiendo, CXCIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Votum solvere continentem infelicitate perit, CXLV, 636, 1667. In vanum nomen Dei non est sumendum, CXLV, 1017.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. archiepiscop. — Perjurium est mendacium juramento firmatum. Hic quaeritur utrum sit perjurium, ubi non est mendacium: quod quibusdam videtur ex auctoritate S. Hieronymi dicentis: «Advertendum est quod juramentum tres habet comites, veritatem, iudicium et justitiam; si ista defuerint, non erit juramentum sed perjurium. Ubi autem falsum juratur, veritas deest.» Si ergo falsum juretur, etsi non sit ibi intentio fallendi, videtur esse perjurium, quia deest veritas. Quibusdam placet non esse perjurium, ubi non est mendacium; et sicut dicitur aliquando falsum sine mendacio, ita juratur falsum sine perjurio. Falsum forte dicit Apostolus, cum se venturum ad Corinthios promisit; nec tamen sicut ei imponebatur, culpam mendacii contraxit, quia sic animo sentiebat; etiam si juramento illud firmasset, non perjurium incurrisset, quia quantum in ipso fuit, verum dixit, et si jurationem addidisset, quantum in se foret, verum jurasset, etsi aliter eveniret quam dixit. Ideo sicut quis non est mendax, nisi aliter sentiat animo quam dicit, sive ita sit, sive non, ita videtur quibusdam neminem perjurium constitui, nisi aliter sentiat animo quam loquitur, sive ita sit, sive non, CXCII, 833.

Creditur et ille pejerare qui falsum voluntate fallendi jurat, et qui falsum putans quod verum est jurat, et qui verum putans quod falsum est jurat. Unde S. Augustinus: «homines falsum jurant vel cum fallunt vel cum falluntur. Aut putat homo verum esse quod falsum est, et temere jurat; aut scit vel putat falsum esse, et tamen pro vero jurat, et nihilominus cum scelere jurat.» Distant autem duo perjuria quae commemoravit. Fac illum jurare quod verum esse putat; pro quo jurat, verum esse putat, et tamen falsum est; non ex animo iste pejerat, sed fallitur. Hoc pro vero habet quod falsum est, non pro falsa re sciens jurationem interponit. Da alium qui scit falsum esse et jurat tanquam verum sit quod scit falsum esse, v. g., ut intelligatis: Pluit in illo loco; interrogas hominem et dicit pluisse; et tunc pluit ibi, sed putat non pluisse, perjurus est. Interest quemadmodum verbum procedat ex animo, ream linguam non facit, nisi rea mens sit. His evidenter traditur quod tripliciter pejerat homo, ut diximus, dum vel sciens falsum jurat, vel putans falsum quod verum est jurat, vel aestimans verum quod falsum est jurat. Sed hoc extremum non videtur esse perjurium, etiam si perjurium non initur;

eo quod falsum iuratur, non videatur res esse perjurii qui sic jurat, quia non est mens ejus rea, et ideo nec lingua. Imo ejus mens rea est, dum jurare praesumit quid perspicue verum non deprehendit. Non ergo omne perjurium mendacium est, nec omnis qui pejerat mentitur, sed omnis mentiendo, jurans pejerat, et omnis qui falsum jurat, sive mentiens sive non, pejerat. Cum vero quis jurat quod verum est, existimans esse falsum quaeritur quid sit ibi perjurium. Ipsa enim significatio vocis vera est, quia verum nescienter loquitur. Non ergo ipsa significatio vel falsum vel mendacium est quia vera est, et quod verum est, perjurium non videtur esse. Ad hoc dicimus loqui sic, scilicet contra mentem, sub altestatione juramenti, esse perjurium... CXCH, 853, 856.

Si autem quaeritur utrum jurare sit malum, dicimus aliquando esse malum, aliquando non. Sponte enim et sine necessitate jurare, vel falsum jurare, peccatum grande est. Ex necessitate autem jurare, scilicet vel ad asserendam innocentiam, vel ad foderam pacis confirmandam, vel ad persuadendum auditoribus quod est eis utile, malum non est, quia necessarium eis est. Unde Augustinus: Juramentum faciendum est in necessariis, cum pigri sint homines credere quod eis est utile. Juratio non est bona; non tamen mala cum necessaria, id est non est appetenda sicut bona, nec tamen fugienda tanquam mala, cum est necessaria. Non est enim contra praeceptum Dei juratio, sed intelligitur ita Dominus prohibuisse a juramento, ut quantum in ipso est quisque non juret. Quod multi faciunt, in ore habentes jurationem tanquam malum atque avarum aliquid. Apostolus enim novit praeceptum Domini, et tamen juravit. Prohibetur enim jurare vel cupiditate, vel delectatione jurandi. Quod ergo Christus ait in Evangelio: «Ego dico vobis non jurare omnino,» ita intelligitur praecipisse ne quicquam sicut bonum appetat juramentum, et assidue jurandi labatur in perjurium. Quod vero addidit: «Sit sermo vester, Est, est, Non, non,» bonum est et appetendum. «Quod autem amplius est a malo est,» id est, si jurare cogis, scias de necessitate venire infirmitatis eorum quibus aliquid suades; quae infirmitas utique malum est. Unde nos quotidie liberari precamur, dicentes: «Libera nos a malo.» Ideoque non dixit, quod amplius est, malum est. Tu enim non facis malum, qui bene uteris juratione; sed a malo est illius qui aliter non credit, id est ab infirmitate, quae aliquando poena est, aliquando poena et culpa. Ibi enim Dominus prohibuit malum, suavit bonum, indulsit necessarium, CXCH, 856.

Quaeritur utrum liceat jurare per creaturas. Quod non videtur, cum in lege scriptum sit: «Reddes Domino juramenta tua,» et Christus in Evangelio praecipit, non jurare omnino, nec per coelum, nec per terram, nec per Hierosolimam, nec per caput tuum. Judaeis quasi parvulis est concessum jurare per Creatorem, et praeceptum, ut si jurare contingeret, non nisi per Creatorem jurarent, non per creaturam, quia jurantes per angelos et elementa creaturas venerabantur honore, et melius erat hoc exhiberi Deo quam creatoris. Infirmitas ergo illud prohibuit; sanctis vero, qui in creaturis Creatorem venerabantur tantum non prohibuit Unde Joseph per salutem Pharaonis juravit, Dei iudicium in eo veneratus, quo positus erat in infirmitas. Christus vero ita creaturas jurare prohibuit, ne vel aliquid divinum in eis crederetur, pro quo reverentia eis deberetur; vel ne per eas jurantes falsum, homines se juramento teneri non putarent, CXCII, 856.

Quaeritur quid sit dicere: Per Deum juro, hoc est testem Deum adhibere. Juravit enim Apostolus dicens: «Testis est mihi Deus,» ac si dixisset, per Deum ita est. Unde Augustinus: Ridiculum est putare hoc: si dicas, per Deum? juras; si dicas, testis est mihi Deus, non juras. Quod enim est, per Deum, nisi, testis est mihi Deus? Aut quid est, testis est mihi Deus, nisi, per Deum? Quid est autem jurare, nisi jus Deo reddere, quando per Deum juras? Jus scilicet veritatis, et non falsitatis. Item, ecce dico charitati vestrae: et qui per lapidem jurat falsum, perjurus est, quia non lapidem qui non audit, sed ejus Creatorem adhibet testem. Hoc est ergo jurare, per quamlibet creaturam, scilicet Creatorem ejus testem adhibere. Est etiam quoddam genus juramenti gravissimum, quod fit per execrationem, ut cum homo dicit: Si illud feci, illud patiar, vel illud contingat filiis meis, secundum quem modum accipitur etiam interdum cum aliquis jurando dicit: Per salutem meam, vel, Per filios meos, et hujusmodi. Obligat hoc enim Deo, CXCII, 857.

De eis qui jurant per falsos deos, CXCII, 857.

Videndum utrum omne juramentum implendum sit. Si enim quis alicui juraverit contra fidem et charitatem,

quod observatum pejorem vergat in exitum, potius est mutandum quam implendum. Unde Ambrosius: Est contra officium Dei nonnunquam promissum solvere sacramentum, ut Herodes fecit. Item Isidorus: In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum. Quod incaute novisti, ne facias; impia est promissio quam scelere adimpletur. Idem: Non est observandum sacramentum, quo malum incaute promittitur, ut si quis adulterae perpetuam fidem cum ea permanendi pollicetur. Tolerabilius enim est non implere sacramentum, quam permanere in stupro. Item Beda. Si quid nos incautius jurare contigerit, quod observatum pejorem vergat in exitum, libere illud salubriori consilio mutandum noverimus..... CXCI, 837, 838.

« Non assumes nomen Dei tui in vanum, » quod est dicere, secundum litteram: Non jurabis pro nihilo nomen Dei. Allegorice vero præcipitur, ut non putes creaturam esse Christum Dei Filium quia omnis creatura vanitati est subjecta; sed æqualem Patri, CXCI, 831.

De perjurio, CXCI, 835. — De voto, CXCI, 932.

PETRUS PICTAVIENS. — De perjurio et modis juramenti, CCXI, 1157.

PROSPERUS (S.), Aquitan. — De vivendo Deo, LI, 429, 435, 403.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De voto implendo, CVIII, 568, 791. Cavendum est a juramento, CIX, 917.

RODULFUS, Bituricens. episcop. — De perjurio, CXIX, 721.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — De juramenti servati bono, XXI, 696. De voto, XXI, 958.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — Assumere nomen Dei in vanum (quod poetæ faciunt), vel reverentia dignum non æstimare, ubicunque nomen Domini invocatum fuerit, dilectioni Dei omnino est adversum, CLXVII, 681.

De voto, CLXVIII, 1245.

Sic se habet secundum præceptum: « Non facies sculptile, neque omnem similitudinem, quæ est in celo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra; non adorabis, neque coles ea. » Et per hoc præceptum illud a servo exigitur, ut illius unius vel unius Dei, coram quo non debet deos alienos habere, neque in celo, neque in terra, neque in mari, ullam suspicetur similitudinem existere. Hoc, inquam, ab illo exigitur, ut sciat Deum verum, nulla forma circumscriptum esse, quod humaniformi putaverunt, dicentes Deum veluti hominem membris suis, secundum humanam formam circumscriptum esse, aut determinatum, grande sibi in animo suo pingentes idolum, vel juxta visionem Danielis, senem venerabilem vel Antiquum dierum. Quorum in corde sive errore quantum putas simulabatur simulacrum, cum audirent dicentem: « Cælum mihi sedes est, et terra scabellum pedum meorum. » A quibus si quæretur illud quod scriptum est: « Qui mensus est pugilo aquas, et cælos palmo ponderavit, » nimirum quid respondere, aut quid secundum eandem phantasia animo præpingere potuerunt? hoc ergo, ut dictum est, a servo per præceptum exigitur, ut Deus illocalem atque incircumscriptum fateatur, ut nullam creaturam Deo similem esse vel fieri posse suspicetur, ne contra se experiat dictum quod subjunctum est: « Ego enim sum Dominus Deus tuus, fortis, zelotes, visitans iniquitates patrum in filiis in tertiam et quartam generationem. » Qui enim talesibi placuit idolum, magnam Dei fortis, Dei zelotis thesaurizat iram; utpote consequenter male de Dei Filio sentiens..... Quod si amicus esse gestit homo, post hoc præceptum ad consilium quoque totum animum extendit, ut videlicet eo non contentus sit quod non ita de Deo sentit, sed et quantum potest pro salute aliorum enitens ostendat pulchro dogmate, quia non secundum corporeas..... CLXVII, 1731, 1732.

TERTULLIANUS, Carthagin. presbyt. — De blasphemis, I, 681. De respectu pro nomine Dei, I, 691.

VALERIANUS, Cemelien. episcop. — De promissis et non redditis, LII, 702.

VICTOR, Capuan. episcop. — De juramento, LXVIII, 269.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episcop. — De juramento, CLXXXVI, 133.

WALTERIUS, Aurelianens. episcop. — De juramentis vitandis, CXIX, 736.

Tertium præceptum.

Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die Sabbatum Domini Dei tui est; non facies omne opus in eo, tu et filius tuus et filia tua, servus tuus et ancilla tua, jumentum tuum et advena qui est intra portas tuas.

Sex enim diebus fecit Dominus cælum et terram et mare et omnia quæ in eis sunt, et requievit in die septimo. Idcirco benedixit Dominus diei Sabbati et sanctificavit eum. »

ALCUINUS, abb. — De die Dominica, CI, 1226.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc. — Increpatio ad populum quod ecclesiam non frequentet, XVII, 689.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — De otio Sabbati, XXXIII, 312. De Sabbati observatione, XXXIV, 305. De laudando Deo, XXXVI, 509. Memento ut diem Sabbati sanctifices, XXXVIII, 69, 75. De iis qui raro ecclesiam adeunt, XXXIX, 1753. De die Dominica, XXXIX, 2274; XLI, 355; XLV, 1868. De vero Sabbato, XLV, 1882; XLIV, 950.

AUNARIUS (S.), episc. — De observatione diei Dominice, LXXII, 764.

BEDA Venerab. — Tertium mandatum de Sabbato ad Spiritum sanctum pertinet, cujus dono requies nobis sempiterna promittitur. Nam quia Spiritus sanctus dicitur, propterea et septimum diem sanctificavit. In aliis enim diebus operum non est nominata sanctificatio nisi in Sabbato, ubi dicitur, « requievit Deus. » Proinde igitur hoc mandatum pertinet ad Spiritum sanctum, tam propter nomen sanctificationis quam etiam propter æternam requiem, ad donum Spiritus sancti pertinentem. Dicitur enim ibi: « Memento ut diem Sabbati sanctifices. Sex dies operaberis et facies omnia opera tua; septimus autem dies Sabbatum est Domini Dei tui. » In sex dierum opere sex millium annorum operatio continetur; in septimo vero requies beati illius temporis regni ostenditur, quod carnaliter Judæi celebrantes peccant; et hoc non nos ad fidem mendacii fallentis aptamus. Clamat per prophetam Deus: « Neomenia et Sabbata vestra odit anima mea. » Quomodo ergo sanctificata sunt Sabbata illa quæ odit Dominus? Illud ergo Sabbatum est sanctificatum, ubi post bona vitæ hujus opera requies nobis æterna promittitur; ideoque quicquid agimus, si propter futuri sæculi requiem faciamus, veraciter Sabbatum observamus, XCIII, 574.

De Sabbato, XCIV, 85.

BERNARDUS (S.), Claravallens. abb. — De reverentia locis sacris debita, CLXXXIII, 555.

BRUNO (S.), Astens. abb. — Memento ut diem Sabbati sanctifices, CLXIV, 279.

CANUTUS I, rex Anglorum. — Die Solis mercaturam etiam severissime prohibemus, et omnem conventum populi, nisi pro maxima necessitate sit, et venationem, et ab omnibus mundanis operibus, in hoc sancto die, sedulo cessandum est, CLI, 1175.

EUGYPIUS, abbas. — De Sabbati requie, LXII, 685.

GAUDENTIUS (S.) Brixien. episc. — De Sabbato, XX, 920.

HIERONYMUS (S.), presbyt. — De bonis implendi Sabbati, XXIV, 540. De modo incolendi Sabbati, XXIV, 545. Domus mea, domus orationis XXVI, 150.

HUGO DE S. VICTORE. — Tertium præceptum ad Spiritum sanctum pertinet. « Observare diem Sabbati » id est, exspectare requiem per bonitatem Dei, id est, Spiritum sanctum, CLXXXVI, 122, 354.

JONAS, Aurelianens. episc. — Nam in hoc obviare deprecatur, ut in observatione Dominice diei, quo Deus lucem mundi condidit, et quo auctor vitæ a mortuis resurrexit, quo etiam Spiritum sanctum Paracletum de cælis apostolis misit, sicuti dudum genitorem vestrum admonendo sumus deprecati debitam adhibeatis curam, et tanto diei debitum impendatis honorem, scilicet ut ipsa quantum potestis, a curis et mundanis sollicitudinibus vos exuatis, et quod tanti diei venerationem competit ut vos faciatis, et vestros exemplo vestro ad id faciendum erudiatis et agere doceatis, CVI, 305. — De observatione diei Dominice, *ibid.*, 504.

Martinus (S.), Legionens. canonic. regular. — Tertium mandatum est de Sabbato, et pertinet ad Spiritum sanctum, cujus dono requies nobis sempiterna promittitur in cælis. Nam quia dicitur Spiritus, propterea et septimum diem sanctificavit Dominus. In aliis enim diebus operum non est nominata sanctificatio nisi in Sabbato, ubi dicit: « Requievit Deus ab omni opere suo. » Proinde igitur hoc mandatum pertinet ad Spiritum sanctum tam propter sanctificationis nomen, quam etiam propter æternam requiem ad Spiritus sancti donum pertinentem. Dicitur enim ibi: « Memento ut diem Sabbati, etc., » in sex diebus operum continetur operatio sex millium annorum. In septimo vero requies beati illius regni, tempusque ostenditur, quod carnaliter Judæi celebrantes peccant. CCVIII, 782.

HUMBERTUS, S. R. E. cardinalis. — Ecclesia com-

pationis passio et sepulto Domino, congaudet resurgenti in die Dominica; quando Judæos nimia occupavit moestitia, et custodes sepulcri conati sunt corrumpere pecunia. Unde nos traditionem apostolicam usque in hodiernum diem de Sabbato retinentes, et usque in finem retinere cupientes, hic subscribere curavimus quid super hoc senserint et confirmaverint nostri antiqui et venerabiles Patres. Ex quorum numero beatissimus papa Silvester. Magni Constantini Augusti pater spiritualis, inter alia dixit: « Si omnis Dominicus dies resurrectionis gratia est colendus in gaudio Christianorum, omnis ergo Sabbati dies sepulture deputandus est in execratione Judæorum. Omnes enim discipuli Domini Sabbato fletum habuerunt, sepultum Dominum suspirantes, et Judæis exultantibus lætitia inerat. Apostolis autem jejnantibus tristitia imperabat. Tristemur itaque cum tristantibus de sepultura Domini, si volumus cum iisdem de resurrectione gaudere. Neque enim fas est ut destructiones ciborum et carementas Judæorum more Judaico observemus. » Cujus sententiæ concordans sanctus papa Innocentius ait: « Sabbato jejunandum esse ratio evidentissima demonstrat. Nam si diem Dominicam, ob venerationem resurrectionis Domini nostri Jesu Christi non solum in Pascha celebramus, verum etiam per singulas hebdomadas ipsius diei imaginem frequentius, ac sexta feria propter passionem Domini jejunamus. Sabbatum non debemus prætermittere, quod inter tristitiam atque lætitiæ temporis illius videtur inclusum. Quod utique constat apostolis biduo isto et in more fuisset, et propter metum Judæorum se occurrere. Quod utique non dubium est, et in tantum eos jejunasse biduo memoratur, ut traditio Ecclesiæ habeat isto biduo sacramenta penitus non celebrari. Quæ forma utique per singulas hebdomadas est tenenda, propter quod commemoratio diei illius semper est celebranda. » Quod si putatis semel atque uno Sabbato jejunandum, ergo et dies Dominica et sexta feria semel in Pascha erit utique celebranda. Si autem Dominica diei ac sextæ feriæ per singulas hebdomadas reparanda imago est, dementis est, bidui agere consuetudine Sabbato prætermisso, cum non disparem causam habeat a sexta videlicet feria in qua Dominus passus, quando est apud inferos fuit, ut die tertia resurgens redderet lætitiæ, post biduanam præcedentem moestitiæ. Non ergo nos negamus sexta feria jejunandum, sed dicimus in Sabbato hoc agendum, quia ambo dies lætitiæ apostolis et his qui Christum secuti sunt indixerunt, qui die Dominico exhilarati non solum ipsum festivissimum esse voluerunt, verum etiam per omnes hebdomadas frequentandum esse duxerunt... CXLIII, 936, 937.

Vos, o miserandi Judæi, Sabbatum carnaliter custoditis, et tamen quid sit Sabbatum omnino ignoratis. Bene illud custodiretis, si spiritaliter intelligeretis. Nomen igitur Sabbati usurpatis, quia non spiritaliter, sed carnaliter illud observatis. Vos delectat legem carnaliter custodire, cum illam debeatis spiritaliter intelligere, Domino per prophetam attestante: « Aperiam in parabolis os meum... » et, « Patres nostri annuntiaverunt nobis... » Patres igitur Veteris Testamenti, id est patriarchæ et prophete narraverunt nobis hæc. Si ergo lex et prophete in parabolis et enigmatibus constant, quod omnino urgere minime potestis, non est accipiendi Sabbati observatio carnaliter, sed spiritaliter. Nam carnalia ejusmodi et a Domino et a Patribus omnino disjuncta sunt. Legimus in Genesi quod benedixit Deus diei septimo et sanctificaverit illum, quia in eo cessaverat ab omni opere suo quod pararat. In quo tamen nihil novum creasse dicitur, nisi forte dicatur die septimo complexisse opus, qui ipsum benedixit et sanctificavit. Ut enim ait Magister Petrus: Benedictio et sanctificatio opus est; nam et Salomon aliquid operis fecit, cum tempus dedicavit; septimum ergo diem sanctificasse et benedixisse dicitur, quia mysticæ præ cæteris benedictioni et sanctificationi eum donavit. Unde in lege dicitur: « Memento ut sanctifices diem Sabbati. » Item, si crimen est Sabbati otia non observare, dicite cur Jesu Nave discipulus ac successor Moysi, Domino præcipiente, septem diebus continuus, inter quos utique Sabbatum continetur, exercitum et arma produxit, atque circumseunte arca tubis clangentibus Jericho muros subvertit. Quid iterum de Machabæis eloquar de quibus scriptum est: « Et noluerant Judæi in die Sabbati vindicare se de alienigenis, postea vero consilio accepto pugnaverant die Sabbati, et triumphaverunt de hostibus. » Quibus testimoniis edocemur non pertinere ad fidem istum Sabbati elementarium diem, sed alium spiritalem. Scitote igitur, o Judæi, hoc carnale Sabbatum non esse datum propter purificationem, sed propter tentationem, dicente Domino in Deuteronomio: « Dabo eis præcepta, ut tentem eos utrum ambu-

lent in viis meis, an non. Hinc est quod loquitur Dominus per Ezechielem prophetam: « Ego dedi eis præcepta non bona, et judicia in quibus non vivunt. » Utique, quia quædam carnalia, o Judæi, vobis carnaliter viventibus permessa sunt, quæ tamen adveniente Evangelio cessaverunt, sicut Ezechiel propheta dicit: « Cessare faciam omne gaudium ejus et Sabbata ejus; » subaudiis populi Israelitici. Vos interrogo, o Judæi, si Sabbata vestra æterna sunt, cur ea Dominus cessare mandavit? et si bona sunt, cur odit. Sed quia tam evidenti sententiæ tamque subtili nihil omnino respondere potestis, Dei me præveniente, comitante et subsequente gratia, breviter et diligenter illam exponam vobis, CCVIII, 1535, 1536.

Apostoli verba hæc sunt: « Non prius quod spiritaliter est, sed quod animale. » Primus homo secundum carnem nos generavit, secundus homo, Deus videlicet et homo Jesus Christus, per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti nos spirituales Dei filios efficit. Prius ergo, o Judæi, vobis cognitione rudibus et carnaliter viventibus dedit Deus carnalia præcepta, nec tamen semper permansura, quia præsciebat vos peccaturos et idola adoraturos. Lacte vobis erat opus, non solido cibo; nondum enim poteratis, sed et nunc quidem potestis. Non ergo oportebat coram vobis adhuc rudibus et in Dei cognitione parvulis margaritas ponere, spiritalia videlicet sacramenta tradere, sed legalibus vos operibus experiri vel tentare. In quibus præceptis, si secundum ipsius benedictum perseverassetis, vos ad spiritalia Evangelii sacramenta cum cæteris Ecclesiæ filiis transferret, et in spiritalia filios adoptaret. Bona igitur Dei præcepta vestris exigentibus culpis vobis sunt damnabilia, et Deo odio habita. Dei quoque præceptum sibi obediens salvat, et inobedientes condemnat. Sabbatum enim requies interpretatur. Sed vos istam Sabbati otiosam festivitatem consummatam in comensationibus et ebrietatibus.

Sed forte dicat aliquis: Si non est Sabbatum custodiendum, quare dictum est in mandatis Dei: « Memento ut sanctifices diem Sabbati? » Cui respondendum quia in opere sex dierum sex millium annorum opera demonstrantur. Mille namque anni apud Deum uni diei comparantur. Horum itaque dierum Sabbatum septimi millesimi anni tempus et requies futuri regni ac sæculi est, ubi nulla erit jam operatio rerum, sed sola requies sanctorum, nam ista tempora Sabbata odit Dominus... Bene Sabbata vestra dixit, quia jam non sunt illa, quæ ipse Dominus præcepit, sed sunt illa, quæ vos invenistis vobis, in quibus abundantius comensationibus et ebrietatibus deserviretis... Dominicam diem, ait Isidorus Hispaniarum doctor, ideo sancti apostoli religiosa solemnitate celebrari sanxerunt, quia in eodem die Redemptor noster a mortuis resurrexit. Ideo autem Dominicus dies appellatur, ut in eo a terrenis operibus, vel mundi illecebris abstinentes tantum divinis cultibus serviamus, dantes scilicet diei huius honorem et reverentiam propter spem resurrectionis nostræ, quam habemus in illa. Nam sicut ipse Dominus noster Jesus Christus, et Salvator noster tertia die resurrexit a mortuis, ita et nos resurrectionem in novissimo die speramus. Unde et in eodem Dominico die stantes oramus, quod est signum futuræ vitæ. Hoc agit universa Ecclesia, quæ hac in peregrinatione est mortalitatis constituta, expectans in finem sæculi, quod in Domini nostri Jesu Christi corpore præmonstratum est, qui est primogenitus mortuorum. CCVIII, 1536-1538.

MAXIMUS (S.), Taurinens. eplsc. — De Sabbato, LVII, 516, 527, 717.

NICOLAUS I, papa. — Nosse cupitis, si liceat alicui Sabbato vel Dominica die laborationem aliquam exercere. De hoc S. papa Gregorius Romanos alloquens ait: « Pervenit ad me quosdam perversi spiritus homines prava inter vos aliqua et sanctæ fidei adversa seminare, ita ut die Sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi Antichristi prædicatores dixerim, qui veniens diem Sabbatum atque Dominicum ab omni faciet opere custodiri? » Quia enim mori se et resurgere simulat, haberi in veneratione vult diem Dominicum; et quia judaizare populum compellit, ut exteriorem legis ritum revocet, et sibi Judæorum perfidiam subdat, colit vult Sabbatum. Hoc enim quod per prophetam dicitur: « Ne inferatis onera per portas vestras die Sabbati, tandiu teneri potuit, quandiu legem licuit juxta litteram custodiri. At postquam gratia omnipotentis Dei Domini nostri Jesu Christi apparuit, præcepta legis quæ per figuram dicta sunt, juxta litteram servari non possunt. Nam si quis dicit hoc de Sabbato esse servandum, dicat necesse est etiam carnalia sacrificia persolvere; dicat præceptum quoque de circumcissione corporis adhuc esse retinendum. Sed contra se Paulum apostolum audiat dicentem: « Si circumdi-

mini, Christus vobis nihil prodest. » Nos itaque quod de Sabbato dictum est, spiritaliter accepimus, spiritaliter tenemus. Sabbatum enim requies dicitur, verum autem Sabbatum ipsum Redemptorem nostrum Jesum Christum Dominum habemus; et qui lucem fidei ejus cognoscit, si peccatum concupiscentie mentem per oculos trahit, in die Sabbati onera per portas introducit. Non ergo in die Sabbati onera per portas introducimus, si in Redemptoris nostri gratia constituti pondera peccati ad animam per sensus corporeos non trahimus. Nam idem Dominus et Redemptor noster multa in die Sabbati legitur operasse, ita ut Judæos reprehenderet, dicens: « Quis vestrum bovem aut asinum suum non solvit in die Sabbati, et ducit adquare? » Si ergo ipsa per se veritas non custodiri juxta litteram Sabbatum præcepit, quisquis omnium Sabbati secundum legis litteram custodit, cui alteri nisi ipsi Veritati contradicit? Dominico vero die a labore terreno cessandum est, atque omnimodo orationibus insistendum, ut quod negligenter per sex dies agitur, per diem resurrectionis Dominice expletur, CXIX, 984, 985.

PETRUS COMESTOR. — « Non mœchaberis, » id est, non misceris alicui, excepto fœdere matrimonii, CXCVIII, 1163.

« Memento ut diem Sabbati sanctifices, » id est sanctum et feriatum habeas. « Non facies in eo omne opus, tu et filius tuus, et filia tua, ne servus, nec ancilla tua, nec jumentum tuum, nec advena, qui juxta portas tuas est, » id est tecum in domo tua serviens, quia, « Deus quievit die septimo, » et nos diem septimum servamus, etsi non hunc quem illi. Nam et Josephus sic ait: Quartus sermo secundum servandas septimanas, cum ab omni opere forent cessaturi, propterea de opere servilli dicimus intelligendum, CXCVIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Memento ut diem sabbati sanctifices, CXI.V, 1017.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Tertium præceptum est: « Memento ut diem Sabbati sanctifices, » ubi secundum litteram præcipitur observantia Sabbati. Allegorice vero, ut reglem et hic a villis, et in futuro in Dei contemplatione expectes ex Spiritu sancto, id est ex charitate et dono Dei, non quod Spiritus sanctus sine Patre et Filio hoc operetur, accipit utique Ecclesia hoc donum, ut in Spiritu sancto fiat remissio peccatorum. Quam remissionem cum Trinitas faciat, proprie tamen ad Spiritum sanctum dicitur pertinere, quia ipse est Spiritus adoptionis filiorum, ipse Patris et Filii amor et connexio vel communitas. Ideoque justificatio nostra et requies ei attribuitur sapius, (XCII, 831.

PROSPERUS (S.), Aquitan. — De Sabbato, LI, 412, 468, 477, 524.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De die Dominica, CVII, 108, 335, 445. Homilia de Domini diebus, CX, 76.

RODULPHUS, Bituricens. episcop. — Diem Dominicum apostoli ideo religiosè sanxerunt solemnitate, quia in eodem die Redemptor noster a mortuis resurrexit. Quique ideo Dominicus appellatur ut in eo a terrenis operibus et a mundi illecebris abstinentes, tantum divinis cultibus serviamus. Nam sicut ipse Dominus Jesus Christus et Salvator noster tota die resurrexit a mortuis, ita et nos resurrecturos in novissimo sæculo speramus. Unde etiam in Dominica die stantes oramus; quod est signum futuræ resurrectionis...

Dies autem Dominicus a Christianis post resurrectionem Domini celebratus est, et ex illo cepit habere festivitatem suam. Tanta ergo hujus diei debet esse observantia, ut præter orationes et missarum solemnitas, et ea quæ ad vescendum pertinent nihil aliud fiat, videlicet, ut nec opera servilia in eo agantur, nec viri ruralia exerceant, nec vineas colant, nec campos arent, nec messem metant, nec fenum secant, nec sepe ponant, nec silvas stirpent, nec arbores cadant, nec in petris laborent, nec domos construant, nec hortum faciant, nec terram moveant, nec ad placita conveniant, nec venationes exerceant, nisi tantum cibi vel frigoris necessitate. Item feminas opera textilia non faciant, nec vestimenta capulent, nec consuunt, nec vestimenta lavant, nec liniunt, nec linum battant, nec lanam carpere præsumant, nec herbes tondeant, ut omnimodis bonorum requies die Dominico persolvatur. Ipse est enim primus dies sæculi. In ipsa formata sunt elementa mundi, in ipso creati sunt angeli, in eo manna de cælo datum est, in eo Redemptor humani generis a mortuis resurrexit, in eo Spiritus sanctus super discipulos descendit..., CXIX, 716.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — « Memento ut diem Sabbati sanctifices, » Hoc præceptum legitimum est, et in eo legitime servatur, ut quod operatur servus, cum bene operatur, non suum, sed Domini sui gloriam querat, non præsentem ab ore conservorum suorum sibi laudem

exquirat, vanamque gloriam suo nomini constituere proponat, sed Scripturam dicentem attendat: « Videant opera vestra bona, » non ut vos videamini, sed ut glorificent Patrem vestrum qui in coelis est. » Hoc revera meminisse est Sabbati sanctificandi, id est, hoc intendere servum, ut bene operando mereatur introire in requiem Domini sui. Nam filius Sabbati meminisse, cujus meminit hodieque Judæus, jam non pro præcepto habemus, imo contra præceptum, et contra voluntatem Domini esse fatemur, quia videlicet Sabbatum illud jam ex illo magno die Sabbati, quo instante crucifixerunt Dominum, pollutum est a servis malignis, sanguine Domini sui; et ex tunc omne Sabbatum et omne festum illorum profundo odio odit anima Domini. Hoc ergo præceptum est, « Memento ut diem Sabbati sanctifices, » id est ut bene operando finem totum operis illic constituas, ubi sancta et vera est requies. Consilium autem hoc est, ut nunc etiam sabbatizes, id est ut activam excedens vitam, contemplationi vaces, quæ pars tanto melior est quantum fidei servo dulcis amicitia præpollet, testante ipso cum dicit: « Martha, Martha, sollicita es... » Martha servitium non reprehendit, sed Mariæ partem prætulit, tanquam bono id quod optimum sit..., CLXVII, 1223, 1224.

Lex etiam Sabbati carnalis, lex fuit sancta et justa et bona. Nam sicut signum circumcisionis incarnationem, et immolatio paschalis Agni passionem futuram prædicabant ejusdem unigeniti Filii Dei, sic et Sabbatismus ille requiem annuntiabat, quæ post hanc vitam reposita est sanctis et electis, ubi Deus in luce sapientie suæ requiescit, qui et ipsam requiem illis pro mercede præparavit. Porro spiritualis homo non uno die hebdomadis, sed omni tempore Sabbatizare satagit, semper intentus Verbo Dei, juxta Psalmistam, qui de hoc Sabbato loquitur; imo per quem loquitur, ipse Sabbatorum Dominus: « Vacate, inquiens, et videte quoniam ego sum Deus » vacate, namque a sæculi actibus et in sancto et quieto studio videte quoniam Dominus est Deus, illius inchoatio Sabbati est, quam et contemplativam vitam dicimus, quam optimam partem esse testatur ipsa Veritas: « Maria, inquiens, optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. » Cujus suavitatem jam in præsentis suis amatoribus dulciter aspirantem sciens idem Dominus alibi loquitur: « Venite ad me, omnes, etc. » CLXVII, 265, 266.

Aliquid boni facere, non ad laudem Dei, sive ob spem æternæ retributionis, sed ut videaris ab hominibus, dilectioni Dei est contrarium. Dicit ergo: « Memento ut diem Sabbatorum sanctifices, » id est in omnibus operibus tuis, Dei retributionem attende, vel in Deo requiem tibi præpara pro mercede; quod vere est diem Sabbati sanctificare; nam hæc de carnali Judæorum Sabbatismo dictum est, videlicet quod hæc.

« Non assumes nomen Dei tui in vanum. » Hoc necessario servus audit et obaudit, si non vult plagis servilis male discrucari aut periri. Quid est enim assumere nomen Domini Dei sui, nisi pejerare nomen Dei sui, aut in rebus vilibus, aut ludicris, cæcis et terris reverendum nomen habere ostentari? Non ergo assumere nomen Dei sui in vanum, necessarium atque legitimum est præceptum, quod qui custodierit servus, poenam evadat, quanta sub hac intentione valet intelligi. « Nec enim insonitum habebit Dominus eum qui assumpsit nomen Dei sui in vanum. » Quodsi ingenuitatem desiderat amicus, consilium est ut omnino non juret. Dicit enim in Evangelio Dominus ille et Angelus magni consilii. « Audistis quia... Non pejerabis... ego autem dico vobis non jurare omnino... » Non præceptum hoc esse, sed id quod supra præceptum est, id est consilium ex eo fateri compellimur, quia legem sanctam et bonam, et justam Evangelio, vel Evangelium legi contrarium esse non putamus, imo istud vel suspicari ut nefas devitamus..., CLVII, 1722, 1723.

THODULPHUS, Aurelianens. episcop. — De observatione diei Dominicæ, CV, 198.

Quantum præceptum.

« Honora patrem tuum et matrem tuam ut longævas sis super terram quam Dominus Deus tuus dabit tibi. »

ABSAO, abb. — De obedientia, CCXI, 175, 232.

ADALGERUS, monach. — De obedientia, CXXXIV, 918.

ADAMUS SCOTUS, monach. — De obedientia, CXCVIII, 251.

ALANUS DE INSULIS, doctor. — De obedientia, CCX, 144.

ALGERUS, scholast. Leodiens. — In malo non est obediendum, CLXXX, 869.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — Equalem esse debere parentum affectum et filiorum gratiam XIV,

645. Honora patrem et matrem, XV, 1787. Exhortatio ad parentes ut ad virginitatem filios suos astruant, XVII, 198. De inobedientia filiorum, XVII, 62. De obedientia erga potestates, XVII, 162. De obedientia servorum, XVII, 407. Responsio submissionis in libro de vitiorum virtutumque conflictu, XVI, 1061.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc. — De obedientia, CLVIII, 1017, 1135; CLIX, 606, 638.

ATTO, Vercellens. episcop. — Reddito Cæsari, etc., CXXXIV, 260. Filii; obedite, etc., CXXXIV, 581.

Non leve est regalem impugnare majestatem, etsi iniusti in aliquo videatur. Dei enim ordinatio est; Dei est dispensatio. Profanum est enim violare quod Deus ordinat: ait enim Dominus per Moysen: « Principem populi tui ne maledicas. » Nam cui nec maledicere licet, liquido patet quia et persequi non licet. Et per B. David: « Nolite tangere christos meos. » Quod quanta mansuetudine ipse observaverit manifestum est. Certe jam Saul sua protervia ab ipso Deo fuerat reprobatus; jam et ipse David divina gratia in regem fuerat unctus, et tamen cum in spelunca in manu ipsius Saul incidisset, dixerunt servi David ad eum: « Ecce dies de qua Dominus locutus est ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, et præcidi oram chlamydis Saul silenter.... » Quamvis enim de illius abiectione, suæque electionis minime dubitaret, eoque persequente usque ad interna coarctaretur spelunca, tamen manum in eum extendere noluit, sed divinum iudicium expectavit. Et quod oram tantummodo chlamydis ipsius abscederet, postea eum percutit....

« Reddito Cæsari quæ sunt Cæsaris. » In quo non tantum tributi redditio, sed totius debiti honoris reverentia intelligendum est. Quod etiam ipse cum ab exactoribus ut redderet urgeretur, non dignatus est persolvere, sed ait Petro: « Vade ad mare, » etc. unde et ipsa tanta Magistri eruditus doctrina, admonet Ecclesiam omnimode regibus servare obedientiam. Alii enim: « Deum time, legem honorifica, » etc., CXXXIV, 96, 97.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Obedientia et inobedientia, XXXIV, 377. De reverentia erga parentes, XXXIV, 704, 808, 950, 969. De officiis parentum erga filios, XXXIV, 964. Potestatibus superioribus obediendum, XXXV, 2085; XXXVIII, 109. Honora patrem, XXXVIII, 69, 75, 605; XL, 1248, 1262, 1544. Obedientia Jesu, XXXVIII, 543. Obedientia Mariæ, XXXIX, 2104. De dilectione parentum, XXXIX, 2364; XL, 1054, 1080. Honora patrem, LXXI, 950.

BEDA Venerab. — Post tria priora præcepta septenarius succedit numerus præceptorum, ad dilectionem proximi pertinens, et incipit ab honore parentum, quod tamen in ordine quartum est: « Honora patrem tuum et matrem tuam: » a parentibus enim suis homo aperit oculos, et hæc vita ab eorum dilectione sumit exordium; inde hoc mandatum primum est in septem, sicut et Dominus in Evangelio ait: « Honora patrem... » Quod est mandatum primum. Sed quomodo primum quia quartum, nisi quia prædictum est in septenario numero; quia pertinet ad dilectionem proximi, primum est in altera tabula. Nam ideo duæ tabulæ legis datæ sunt. Jubetur ergo in hoc præcepto filiis honorare parentes, neque contumeliosos illis existere, sed officio pietatis debitam reverentiam præstare. Nam qui parentibus honorem deferre non novit, quibus parere poterit, qui suos odit, XCIII, 574. De obedientia, XCIV, 67.

BENEDICTUS (S.), monach. pater. — De obedientia, LXVI, 221, 549.

BERNARDUS (S.), Clarevallens. abb. — De obedientia, CLXXXII, 868; CLXXXIII, 60, 542. De virtute obedientie, et septem ejus gradibus, LXXXIII, 655.

BRUNO (S.), Carthusianorum institut. — De obedientia erga potestates, CLIII, 105, 153; 563. De obedientia erga parentes, CLIII, 347.

BRUNO (S.), Astens. abb. — Honora patrem tuum, CLXIV, 250. De obedientia, CLXV, 955.

CASSIANUS, Massiliens. presbyt. — De obedientia, XLIX, 162, 185.

CASSIODORUS, senat. et abb. — Fidem regi servandam, LXIX, 807.

COLUMBANUS (S.), abb. — De obedientia, LXXX, 688.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episc. — Parentibus obsequendum, IV, 770. Patres asperos esse circa filios non oportere, IV, 771. De servis erga dominos et vice versa, IV, 774.

DEFENSOR, monach. — De honore parentum, LXXXVIII, 685. De filiis, *ibid.*, 687.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. — Obedientiam

promptitudinem commendatur, CLXXXIV, 570. De obedientia, CLXXXIV, 799.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — De obedientia, LXXVI, 765. De obedientia tribuno debita exhibenda, LXXVII, 565. De obedientia episcopo debita exhibenda, LXXVII.

HAYMO, Halberstatens. episcop. — De honore parentum, CXIX, 717.

HERVEUS, monach. — De obedientia, (LXXXI, 774.

HIERONYMUS (S.), Stridonens. presbyt. — Honora patrem et matrem, XXV, 105. Obedientia erga parentes, XXVI, 537. Servi erga dominos, XXVI, 541. Exemplum bonum a parentibus illis præbendum, XXVI, 582. Potestatibus superioribus obediendum, XXVI, 590. De honorandis parentibus, XXX, 145. De obedientia, *ibid.*, 521. De obedientia prælati, 598.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa. — De obedientia, CXCVII, 359.

HUGO DE S. VICTORE. — Primum secundæ tabulæ præceptum ad carnalem patrem refertur, sicut primum primæ tabulæ ad Patrem coelestem; quod tale est: « Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longævus super terram. » In his honoribus contra Deum summum non sunt, obediendo et in necessitatibus suis quantum potes subveniendo. « Ut sis longævus super terram » scilicet viventium, CLXXVI, 124, 552, 553.

De obedientia, CLXXVI, 919. Quibus sit præstanda obedientia, CLXXVII, 581. De quintuplici obedientia, *ibid.*, 841.

INNOCENTIUS III, papa. — De obedientia, CCXVII, 1150.

JOANNES, Saresberiens., Carnotens. — Reverentia quæ corporaliter impenditur, aut in personis consistit, aut in rebus. Personarum vero ratio habetur aut a natura, aut ab officio, aut a moribus, aut a conditione, aut a fortuna. Natura parentes veneramus et liberos, et quos nobis caro conjungit, ut puta uxorem, cognatos et affines. Unde et gentiliū jure receptum est, eo quod peræque sit apud omnes gentes. Ad hoc etiam divini jure urgemur, qui scriptum novimus: « Honora patrem, » etc... Liberos autem non multum oportuit commendari eo quod « nemo carnem suam odio habuit; » sed nec uxorem, propter quam homo patrem reliquit et matrem, adhærens « uxori suæ » ut sunt, « duo in carne una. » Non tamen in hoc parte divinæ legis mandata desunt. Etsi propter naturæ stimulum, qui satis urget, rarius inserantur, protenduntur tamen ad cognatos et affines, quos per se natura commendat. Officium vero est debitum exsequendi quæ unicuique ex institutis aut moribus agenda sunt. Ex eo namque personis singulis proprii congruunt actus.... Nos autem quibus de celo veritas illuxit, non deorum, qui nulli sunt, sed veri Dei ministris et amicis magnam reverentiam credimus exhibendam; sed ut inimicis ejus interdum, quoniam hoc ipse præcepit, qui sæpe maximam ad eruditionem sanctorum, pessimis hominibus contulit potestatem. Unde illud: « Subjecti estote, etc., » CXCI, 514-551.

JONAS, Aurelianensis episcop. — Sunt multi qui liberos suos plus spiritu quam carne et sunt qui plus carne quam spiritu diligunt. Sunt item alii qui plus eos legem celi quam mundi, et sunt et contrario qui plus leges mundi quam celi discere suadent. Sunt etiam qui plus coelestibus quam terrenis et sunt et contrario qui plus terrenis quam coelestibus eos inhiare docent. Audiant igitur qui carnaliter filios suos diligunt, et legibus mundi potius quam coelestibus eos instruere satagunt, quid Dominus in Deuteronomio dicat: « Imitentur ergo B. Job, cujus studium circa filios erudiendos tale extitit, ut non solum eos exterius perfectos opere et sermone efficeret, verum eorum etiam corda sacrificii oblatione mundaret.... attendant etiam et David instrumentem Salomonem filium suum... Attendant et Tobias, CVI, 192-194.

Instruimur, inquit S. Ambrosius, quæ sit esse debeat affectus parentum filiorumque gratia; sed frequenter amor ipse patrius nisi moderationem teneat, nocet liberis, si aut nimia indulgentia delictum resolvat, aut prælatio unius cæteros ab affectu germanitatis avertat. Plus acquiritur filio, cui fratrum acquiritur amor. Hæc præclarior munificentia patrum, hæc ditior hæreditas filiorum. Jungat filios æqualis gratia, quos junxit æqualis natura. Lucrum pietas nescit periculis in quo pietatis dispendium est. Quid miraris, si propter fundum aut domum oriuntur inter fratres jurgia, quando propter tunicam inter Jacob sancti filios exarsit invidia? Quid ergo? Reprehendendus est Jacob, quia præferebat unum cæteris? Sed nec libertatem possumus auferre parentibus, ne eos plus diligant quos plus credant mereri, nec filios

resacare studium debemus plus placendi. Denique et Jacob plus illum amabat, in quo majora virtutum insignia praevidebat.

Quidam sunt qui filios suos blandis tantum hortantur sermonibus, et non deterrentur exemplo feli sacerdotis, qui filios suos verbis tantum coercuit, et severissima districtione ferire detrectavit. Porro sunt plerique parentes qui filios suos, dum lubricae aetatis existunt, verbis ad bene agendum corrigere negligunt; qui, cum ad intelligibilem aetatem pervenerint et malis operibus deservire coeperint, non facile a malo cohiberi parentum castigatione possunt; quorum peccata parentibus, qui eos in tenera aetate castigare noluerunt, imputari dubium non est, CVI, 194, 195.

Sicut sunt autem qui parentibus honorem digne reverenterque impendunt, ita sunt e contrario qui id facere negligunt, non animadvertentes, aut certe animadvertere nolentes, quod qui parentes dehonorat, Deo, qui omnium creator verusque pater est, injuriam faciunt, et quod Dominus injurias parentum, nisi digna poenitentia subsecuta fuerit, minime impune remanere patitur. Quanta igitur sit damnationis, quantumque ab humana dignitate remotum parens venerabiliter non agnoscere, quantaeque sit remunerationis eis debitum honorem obedienter impendere, demonstrandum est..... Ait Deus in lege: «Honora patrem tuum, etc.» S. Ambrosius in libro *De Joseph* ait: «Primum omnium, quantum discimus parentibus deferre reverentiam, cum legimus, quoniam qui benedicebatur a patre, benedictus erat, et qui maledicebatur, maledictus erat? Ideo hanc parentibus gratiam donavit Deus, ut filiorum pietas provocaretur. Prærogativa parentum, disciplina est filiorum. Honora ergo patrem, ut benedicat te; honoret patrem pius propter gratiam, ingratus propter timorem. Etsi pauper est pater, et non habet divitiarum copias, quas relinquit filijs, habet tamen ultimam benedictionis hereditatem, quas sanctificationis opes successoribus largiatur. Et merito plus est beatum quam divitem fieri.» Sunt nempe perversae voluntatis filij qui honorem parentibus impendendum male intelligentes, eum in eo solo constare dissimulant, quod parentes recognoscunt, eisque se corpore non animo humiliter, et ea quibus indigent eis administrare refugiant. Animadvertant ergo, quod honor in Scripturis, non tantum in salutationum officiis deferendis, quantum in elemosynis ac munerum oblatione sentitur. Praecepit Dominus, vel imbecillitates, vel aetates, vel penurias parentum considerans, ut filij honorarent, etiam in vitae necessariis ministrandis, parentes suos, CVI, 195, 196.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Hortatio ad obedientiam, LIV, 645.

LEO IX (S.), papa. — De obedientia, CXLIII, 563.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regularis. — Post tria praecepta primae tabulae, succedit septenarius numerus mandatorum ad dilectionem pertinentis proximorum. Primus est in altera tabula, et incipit ab honore parentum. Quod tamen in ordine est quartum? «Honora patrem tuum et matrem tuam.» Quod est ergo mandatum primum ulsi quartum? Hoc est quod in septenario numero, qui pertinet ad dilectionem proximi, primus est in altera tabula; nam a Deo duae tabulae legis datae sunt. Jubentur ergo in hoc praecepto filij parentes honorare, nec contumeliosi existere, sed officio pietatis debitam reverentiam praestare. Nam qui parentibus honorem deferre non novit, cui parcere vel praestare poterit? aut quomodo alios diligere poterit, qui suos odit, CCVIII, 783. — Sermo de obedientia, CCIX, 101.

MAXIMUS (S.), Taurinensis. episc. — De dilectione erga parentes, LVII, 903.

NOVATUS, Catholicus. — Sententia de obedientia, XVIII, 67.

ODO S. Victoris prior. — De obedientia, CXCVI, 1402, 1401.

OTHLONUS, monach. — De obedientia, CXLVI, 283.

PEFRUS CANTOR. — De obedientia, CV, 314.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennat. archiep. — Dilectio patrum in filios, LII, 332.

PETRUS COMESTOR. — «Honora patrem tuum et matrem tuam,» duplici honore, reverendo scilicet, et necessaria ministrando. In his enim quae sequuntur, fere et in omnibus, a parte totum intelligitur. Unde et Dominus docens totaliter intelligenda, implevit legem, CXCVIII, 1163.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — De obedientia, CXLIV, 680. Quae sit vis obedientiae, CXLV, 870. De obedientia erga parentes, CXLV, 1018.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — In secunda vero tabula erant septem mandata, ad dilectionem

nem proximi pertinentia, quorum primum ad patrem carnalem refertur, sicut primum primae tabulae ad patrem caelestem. Quod est: «Honora patrem tuum et matrem tuam, ut sis longaevis super terram, scilicet viventium.» Parentes vero sic sunt honorandi, ut eis debita reverentia exhibeatur, et necessaria ministrentur, CXCH, 832.

De obedientia, CXCI, 1503; CXCH, 217. De reverentia erga dominos, CXII, 359, 391.

PHILIPPUS DE HARVENG, abb. — De obedientia, CCIII, 839.

PROSPER (S.) Aquitan. — De obedientia, LI, 452, 461.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — Honorandos parentes a filijs, CII, 777, 808. De obedientia, CXI, 1560.

RADULPHUS ARDENS. — De obedientia, CLV, 1828.

RATHERIUS, Veron. episc. — De dominis, CXXXVI, 174. De servis, *ibid.*, 175. De patre et matre et filijs, *ibid.*, 201.

RUPERTUS, Tuitlens. abb. — «Quintum praeceptum: «Honora patrem tuum et matrem tuam,» magnum praeceptum et magna observatione dignum, magnaque et pulchra remuneratione compensandum, quam continuo proponens sermo bene audienti, «Ut sis longaevis, inquit, super terram...» Super hoc praeceptum majus atque excellentius est consilium, non habere patrem aut matrem praeter Deum. Et hoc quidem consilium palam praedicat majestas Evangelii, sed nec ipsa omnino laetit humilitas legis. Ait enim: «Qui dixit patri suo: Nescio vos...» Igitur praeceptum est patrem et matrem honorare; consilium autem patrem et matrem nescire, non modo contrario quo pater et mater inhonorantur, sed modo rationabili et justo, quo Deus cunctos affectus excellens patri et matri jure praefatur. Neque enim genitores inhonorantur ubi solus Creator ipsis praefertur..., CLXVII, 1721-1726.

SMARAGDUS, abb. — De obedientia, CIII, 519, 649.

STEPHANUS DE MURETO, monach. — De obedientia, CCIV, 1159.

TERTULLIANUS, Carthagenens. presbyt. — De honore erga potestatem a Deo constitutam, I, 700. De obedientia in genere, *ibid.*, 1234.

THEODULFUS, Aurelianens. episcop. — De officio filiorum erga parentes et vice versa, CV, 202.

Quintum praeceptum.

«Non occides.»

ADALGERUS, monach. — De charitate, CXXXIV, 917.

ADAMUS SCOTUS, Praemonstratens. — De virtute charitatis, CXCVIII, 265.

ADAMUS, Persenae abb. — De charitate, CCXI, 1093.

AELREDUS, abb. Rievallens. — Speculum charitatis, CXCV, 505. De spirituali amicitia, *ibid.*, 661.

ALANUS DE INSULIS. — En auctoritates quae remedium praestant contra detractiones. Hieronymus ait: «Cum factum aliquod a maledico fingitur, alterius fama vexatur.» Idem ait: «Non juste potes in aliis reprehendere quod ipse facis, nec arguere simulationem potes cum ipse reus tentaris.» Item: «Cave ne aut linguam aut aures habeas prurientes, id est, ne ipse aut aliis detrahas, aut alios audias detrahentes. Nulli detrahas, nec in eo te sanctum putes, si ceteros laceres, si detractionibus tuis alios vulneres. Non est hoc emendare, sed vitio tuo satisfacere.» Item: «Incongruum est latere corpore, et lingua per totum orbem vagari. Vide ne, dum reprehendis vitia, vitium detractionis incurras.» Item: «Querulum est servorum genus, et quantumcumque tribulatur, illis minus est; non enim considerant quid, sed quantum detur, doloremque suum solum detractionibus consolantur.» Idem: «Qui aliis crebro detrahit, quamplurimos offendit; turpe est lacerare absentes, et alienam vitam describere; minus disertus est, qui se excusat alieno errore. Detractor scorpionis gerit imaginem, quia sicut scorpio praefert virginis vultum, et consequenter emittit aculeum, et a superiori vulnus infert acutum; sic detractor in facie hominum verba favorabilia proponit, et in occulto aculeum detractionis concludit, et quasi a superiori vulnerans, melioribus detrahit. O homo, quid de te cogitas, dum jaculum detractionis vibras? Prima sagitta in te revertitur, et prius tibi quam aliis vulnus inferiunt. Male velas tui facti enormitatem, qui eam palliare cupis per alienam detractionem. Dum detrahis hominibus, suspectum te reddis, omnibus te odiosum facis, et quos honestis sermonibus amicare deberes, veneno detractionis eis inimicari studes. Dum alios deturpare niteris, te profundius inficis, et quod in alios commentaris falsum, in te invenis verum. De detractoribus dicitur: «Sepulcrum patens est guttur

CX. 23, 69. De charitate, CX, 85, 243, 303, 359. De homicidio cavendo, CX, 112. Contra invidiam et odium, CX, 114. De scandalo, CX, 301. De charitatis excellentia, CXII, 117.

RADULPHUS ARDENS. — De scandalo, CLV, 1462. Quanta sit benignitas iustorum in malos, CLV, 1435. De misericordia, CLV, 1480, 1754, 2110. Non malum reddendum pro malo, CLV, 1748. De operibus misericordiæ, CLV, 1930. De homicidio, CLV, 1998. De ordine diligendi, 153, 2177.

RICHARDUS A. S. VICTORE. — De gradibus charitatis, CXCVI, 1193. De vitio invidiæ, CXCVI, 1356.

RODULPHUS. Bituricens. episcop. — De homicidio, CXIX, 722. De operibus misericordiæ exercendis, CXIX, 737.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — Beatus qui intelligit super egenum, XXI, 799.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — « Non occides. » Præceptum subauditione indiget, quatenus iudex sive potestas, quæ gladium portat, non prævaricari existimatur, cum illum occiderit qui iure occidendus erat, sive propinquus occisi, cum illum ex permissione legis vindicat. Itaque cum dicitur. « Non occides, » subaudiendum est accipiendo gladium qui tibi datus non est. Dominus enim Christus dixit: « Qui acceperint gladium gladio peribunt; » id est nimirum gladio de quo Psalmista ait: « De gladio maligno eripe me. » Porro ultra hoc præceptum perfectionis est consilium, « Non resistere malo; » sed si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe illi et alteram »...

Quoddicium est: « Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum, oculum pro oculo et dentem pro dente... neque præceptum, neque consilium est, sed tantummodo permissum. Cæterum vera et vera Christiana innocentia in tantum abhorret sanguinem ut non resistere malo et inimicum quoque diligere tanquam præceptum audiat et prædicat, CLXVII, 1726.

SMARAGDUS, abb. — De dilectione proximi, CII, 598, 637, 935. De misericordia, CII, 950.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimontensis monach. — De iracundia, CCIV, 1115. De excellentia charitatis, CCIV, 1124.

TAIUS Cæsarangustan. episcop. — De non reddendo malo pro bono, LXXX, 881. De iracundia, LXXX, 932. De odio, LXXX, 939.

THEODULFUS, Aurelianens. episcop. — Vera charitas quænam sit, CV, 202.

VALERIANUS (S.), Cemeliens. episcop. — De misericordia, LII, 715.

VICTOR, Capuan. episcop. — Iracundia prohibita, LXVIII, 269. De diligendo proximo, LXVIII, 270.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episcop. — Iracundia prohibetur, CLXXXVI, 127. De diligendo proximo, CLXXXVI, 135.

WERNERUS, abb. — De mensura diligendi proximum, CLVII, 835. De invidia, CLVII, 1030. De amatoribus misericordiæ, CLVII, 1041. De ira, CLVII, 1036. De charitate, CLVII, 1172. (Ad complementum hujus præcepti, vide Indices CXLV, CXLVI, CXLVII.)

Sexum præceptum.

« Non moechaberis. »

ADALGERUS, monach. — De continentia et ejus diversitate, CXXXIV, 920.

ADAMUS, Præmonstratens. — Unde ergo tentaris? cogito multitudinem comptarum et pulchrarum mulierum. Quid tibi de eis videtur? Quales eas apud te depingis, et quales tibi in cogitatione apparent? Valde speciosas, valde suaves et valde dulces.

Ad quid speciosas et suaves et ad quid dulces? Speciosas ad videndum, suaves ad amplectendum et ad osculandum dulces.

Qualiter tecum agitur, quando ista cogitas? Suspirat mens mea, stimulat corpus meum, et ad voluptatis expletionem pervenire desiderat cor meum, et caro mea exultat.

Valde plangenda et deffenda est talis exultatio. Quare non potius cor tuum et caro tua exsultant in Deum vivum? Deberes nanque esse non quasi corvus, sed quasi columba ad fenestras tuas, ne per eas mors intraret, ut cum forte vel mentis vel corporis motu ab arca quietis tuæ ad mundi hujus dilavium egredieris, ubi cordis tui pedem per amorem ōgas non invenias. Nunc autem e contrario decore te fallit exterior, et dum temere ad eum intueudum carnis tuæ oculum invitat interiorem, etiam aspectum tuum damnabiliter exerceat. Unde fit miserabiliter ut quo vivacius ad videndum quod exterius apparet corporalis in te oculus viget, eo periculosius ad discernendum quod intrinsecus latet intuitus in te spiritalis caliget. Et ideo ad se desiderandum te trahit quod exterius

nitet, quia non intueris quod interius fetet. Nescis quia, quando diligente et voluptuoso oculo mulierem intueris, latrinam depictam tenere quæris? Cumque tibi illicite placet quod apparet exterius pulchrum, non vides quod latet interius fœdum? Et quando mulierem correptam luxuriose amplecti desideras, saccum quoque sericeum stercoribus plenum habere inter brachia optas. Sed cum suavis sit saccus ad tangendum, quod intus continet vel intra continetur fœdum est ad odorandum. Et quidem placere non debet quod exterius fulget, dum sic intra se continet quod fœlet. Quid enim tibi inhonesta est mulier, dum eam inhoneste diligis, corpore quidem pulchra, sed multimodis quæ nec nominandæ sunt spurcitiis plena, nisi monumentum quoddam et fœtidis mortuorum sordibus, et sordidis fœtoribus plenum? Quando vero decorem mulieris, os breve, labia mollia, genas rubicundas, faciem suavem, oculos ridentes, blandientes, innuentes, loquentes, offerentes, expetentes, attrahentes, capientes, etc., in ea hujuscemodi osculari cupis cum libidine; cum corpus gracile vel gratiale et membra apta et acceptabilia immundo amore admiraris, sepulcrum dealbatum forinsecus, fœtentibus mortuorum ossibus intus et sœvissimis plenum serpentibus et intueudo desideras, et desiderando intueris. Quid enim tibi inhonesta est mulier, nisi monumentum quoddam sordidis fœtoribus plenum? Quid ejus verba mortifera? quid oculi seducunt? quid tenera membra illicientia et a te illicite concupita sunt, nisi quædam repenti, mordentia et mordendo perimentia? Ideo cavendum omni modo, ne, dum nimis diligis hoc quod extrinsecus nitidum et speciosum ceruis et blandum, et in id damnabiliter corrumpas quod intrinsecus inquinat et necat. Ad extremum quidem quando carnis tuæ cum ea voluptatem explere desideras inhiat et desideranter proponis mortiferam escam qua hamum occultat avertis. Cumque gustare appelis quod dulcescit, ille qui sub dulcedine latet aculeus tuum lethaliter guttur transfigit. Ecce tales sunt mulieres de quibus cogitas; sic speciosas sunt, sic suaves sunt, sic dulces; quid tibi videtur? nonne tales sunt? Prorsus tales.

Utique tales sunt, et si non in se, tamen in te qui illicite concupiscis. Non enim vel eas, si honestæ fuerint; vel earum, quam in eis Deus creavit, etiam quamvis ipsæ honestæ non fuerint, formam vel pulchritudinem reprehendo, sed inordinatam mentis tuæ concupiscentiam vel complacentiam, qua eas propter suam immundo illicite desiderii oculo speciem intueris, condemno. Non, inquam, in eis ligni scientiæ boni et mali vel decorem vel dulcedinem culpo, sed in te Evæ aspectum lascivum et gustum gulosum accuso. Bene dicis.

Igitur a radice colubri de quo egreditur regulus te observa, ne forte semen ejus absorbeat volucrum. Multoties in Isaia hæc verba audiavi, sed quomodo intelligenda sint nescio.

Coluber est serpens antiquus, radix pestifera ejus suggestio; regulus vero motus animi, semen reguli malus actus; volucris anima quæ et puritate levis est et contemplatione sublimis. De radice ergo colubri egreditur regulus et semen ejus absorbet volucrum; quia et per suggestionem diaboli concutitur animus et opus illicitum perimit animam, quia « peccatum, cum consummatum fuerit, generat mortem. » Igitur crebra Scripturarum meditatione, assidua Psalmorum ruminacione, pura et humili confessione ab immundis te cogitationibus expurga; membra tuæ, quæ sunt super terram, cum vitilis et concupiscentiis mortifica, ut et Babylonis parvulus tenens ad petram allidas et carnis tuæ terrat superbiam potus cibique parcitas... Multum me tua verba et tristem lætificant, et nescium erudiunt, et infirmum corroborant. Jam mihi ostendisti, et quando me hoc vitium tentat, non debere me nimis dolere; et spernendo id quod nitet et dulcescit, atque plene intueudo quid sit, et ad quam perditionem trahat, posse me illud per gratiam Dei superare, ut sic testa saniem eam in ulcere meo radere, CXCVIII, 845-847.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstratens. — De munditia, CXCVIII, 203.

ALANUS DE INSULIS. — Si prædicator ad fugam luxuriæ auditores vult instruere, ab hac auctoritate potest initium sumere: Fugite fornicationem. Dominus dicit in Evangelio: « Sint lumbi vestri præcincti et lucernæ ardentes in manibus vestris. » Paulus ait: « Fornicatores et adulteros judicabit Deus. » Salomon: « Fovea profunda est meretrix; insidiatur in via quasi latro; quos incantans videt interficere. » Jesus filius Sirac: « Non des mulieri potestatem animæ tuæ, ne ingreditur in virtute tua et confundaris. » Hieronymus: « Vae illi qui tunc habuit terminum luxuriæ, quando vitæ. Difficile enim inter divitias servatur pudicitia. Qui luxuriatur, vivens

mortuus est, et qui iacriatur, mortuus et sepultus. » Gregorius : « Dum satietate venter extenditur, aculeus libidinis excitatur. » Qui delectationem refrenat libidinosae suggestionis, non transit ad consensum libidinis. Si plus oblectat delectatio fornicationis quam amor castitatis, adhuc in homine regnat peccatum. Omnis immunda pollutio, fornicatio dicitur; melius est mori quam fornicari; melius est mori quam libidine maculari. Libido hominem in infernum mergit. Gravior libido urit quem otiosum repererit; magis approximes igni ardenti quam mulieri juveni, cum et ipse sis juvenis..... Quod monstrosius est monstrum luxuria..... Hæc est pestis illa, in qua cito præterit quod delectat, permanet sine fine quod cruciat..... Hæc est pestis quæ lucem odit, tenebras appetit, velamen querit, janitorem in porta ponit....., CCX, 121, 122.

Si prædicator vult invitare auditores ad gulæ fugam, hæc auctoritate uti potest : « Castigo corpus meum, etc. ; et sobrie, et iuste, et pie vivamus in hoc sæculo. » Corpus, inquam, castigandum est ut nobis serviat; indulgendum est ei, non serviendum; oportet enim multis servire qui corpori servit, qui pro illo nimium timet qui ad illud omnia refert..... Dicit Isidorus : « Ubique saturitas et ebrietas fuerit, ibi libido dominatur. » Sic ergo te debes gerere, o homo, ut non propter corpus vivere videaris, sed tanquam sine corpore vivere possis te ipso utere, et tui optima parte, carnem magis crede necessariam rem quam magnam..... Castiga ergo carnem, quæ similis est cani, servo, jumento.

Quanto autem magis indulgetur servo, tanto magis dissolvitur otio; quanto magis canis percutitur, tanto magis latratibus indulget; quanto magis nutritur jumentum, tanto magis recalcitrat in dominum. Quanto ergo studio fugienda est gula, quæ corporis domicilium, spiritus et animæ receptaculum reducit ad sterquilinum, et carnis nostræ massam reducit in lutum!.... CCX, 119, 120.

Considera, o homo, quomodo Adam per gulam perdidit paradisum; Elias per abstermentiam ascendit in celum; Noe per gulam denudavit femora; Moyses per abstermentiam meruit Dei colloquia; Lot per ebrietatem decedit in incestum; David per abstermentiam poenitentiam; conneatus est remedium. O homo, consule naturam, illa tibi dicit quæ debeat esse lex vivendi. Lex naturæ est ut famem sitimque depellas. ad hoc necesse non est ut transires maria, ut sequaris castra, parabile est et oppositum quod desiderat natura..... Assume medicamenta jejunii contra insultus tanti morbi, jejuna a cibo, ne caro lasciviat; jejuna a temporali voluptate, ne mens languescat; jejuna a peccato, ne animus torpeat, CCX, 121. Contra luxuriam, *ibid.* ad virgines, CCX, 194. Pudicitiam dona, CCX, 331.

ALCUINUS, abb. — Hortatio ad castitatem, C, 469, 626. De fornicatione, CI, 613.

ALDELMUS (S.), Schirburnens. episcop. — De laudibus virginum, LXXXIX, 238.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — Quomodo de voluptate tentationibus resistendum, XIV, 324. Adulteri scelus exemplo Pharaonis demonstratum, XIV, 425. Adulteri scelus exemplo Abimelech demonstratum, IV, 442. Joseph castitatis speculum, XIV, 641. Luxuriosis exitium Isais prophetia demonstratur, XIV, 721. Fugandas comessationes, XIV, 736. Quali otio indulgendum ad conservandam verecundiam, XVI, 50. Virginibus Mariæ exemplum proponitur, XVI, 308. Remedia adversus mulierum tentationes, XVI, 512. Infelicitas illius qui virginitatis beneficium amisit, XVI, 569. Non habitandum est in locis depressis more luxuriosorum, XVI, 1061. Quare lex viros veste muliebri ac mulieres virili uti prohibet, XVI, 1252. De fornicatione, XVII, 207. Verba castitatis, XVII, 1072. De spiritali fornicatione, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepiscop. — De virginitate amissa, CXVIII, 725. De munditia cordis, CLVIII, 1019. De concupiscentia carnis et spiritus, CLVIII, 1026. De castitate, CLVIII, 1029. Quomodo cogitationes timendæ sunt, CLIX, 167.

ATHANASIUS (S.). De castitate, XVIII, 84.

ATTO, Vercell. episc. — De fornicatione, CXXXIV, 345.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — In libro Sapientie scriptum habemus, nisi Deus det, continentem nomen esse posse... Dominus autem de ipsa maiore et gloriore continentia, qua continetur a conjugali vinculo, ait : « Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est, » XL, 350, 352.

Nunc autem quando concupiscit caro adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, sat est nobis non consentire malis quæ sentimus in nobis. Cum autem ista consensio, tunc exit ex ore cordis quod coquinat hominem. Cum vero per consensum, consensio non tene-

tur, malum concupiscentiæ carnalis, contra quod pugnat concupiscentia spiritalis, nocere non sinitur, XI., 553. Est in nobis peccati concupiscentia, quæ non est permittenda regnare; sunt ejus desideria, quibus non est obediendum, ne obedientibus regnet. Propter quod membra nostra non sibi usurpet concupiscentia, sed sibi vindictam continentia, ut sint arma justitiæ Deo, ne sint iniquitatis arma peccato; sic enim nobis peccatum non dominabitur. Apostolus hortatur ut non secundum carnem vivamus, ne moriamur, sed spiritu facta carnis mortificemus ut vivamus. Ista carnis opera quæ sicut ut sciamus, ait : « Manifesta sunt autem opera carnis quæ sunt fornicationes, immundities, luxuriae....., XL, 354.

Sunt in nobis desideria mala, quibus non consentiendo, non vivimus male; sunt in nobis concupiscentiæ peccatorum, quibus non obediendo non perficimus malum, sed eas habendo nondum perficimus bonum. Utrumque ostendit Apostolus, nec bonum hic perfici ubi malum sic concupiscitur, nec malum hic perfici quando tali concupiscentiæ non obeditur. Fiunt itaque in nobis concupiscentiæ malæ, quando id quod non licet libet; sed non perficiuntur, cum legi Dei mente serviente libidine continentur. Et bonum fit, cum id quod male libet, vivente bona delectatione non fit; sed boni perfectio non impletur, quando legi peccati carne serviente libido illicet, et quamvis contineatur, tamen movetur, non enim opus esset ut contineretur, nisi moveretur. Non igitur mala est caro, si malo careat, id est vitio quo vitiatu est homo, non factus male, sed ipse faciens....., XL, 361, 362.

Ad vos mihi sermo est, o juvenes, flos ætatis, periculum mentis. Tempus quidem omne atque omnis ætas, quæ corruptibilis caro illa portatur, vacare a tentationibus non potest. Et tandiu quisque bonus. in agone luctatur, ne ab adversario superetur, in periculis agit, quandiu cum illo, sicut in arenoso quodam stadio, sic in ista mortalitate contendit... Quod si nec infantia mortalis hominis propter corruptionis vinculum a tentationibus vacat, quid de cæteris ætatibus dicam? An forte senilis excepta est, et in carne jam vicina cadaveri sanguis ac membra illucitæ concupiscentiæ frigerunt, et a fesso ac prope mortuo jam corpore materies tentationis emareuit?..... Si ergo puerilis et senilis ætas non est a tentationibus libera, quarum altera, id est puerilis, nondum pene ingreditur, altera jam egreditur istam vitam; et altera paulo ante non erat, altera paulo post non erit, quid sentiendum est, quid dicendum est de flagrantia juvenilis ætatis, quæ utriusque in medio constituta, et ab infirmitate pueritiam jam recessit, et nondum ad torporem senectutis accessit? Hæc pluribus atque majoribus tentationum tempestatibus quatitur; hæc fluctuum crebriore impetu sæculi exundantis operitur, præsumit viribus, formæ dignitate jactatur, pompa rerum temporalium præfulgere aut exoptat, aut gaudet..... Nec vos, feminae adolescentulæ, alienum a vobis arbitremini hunc esse sermonem. Ad vos enim, non tamen ut confundam vos, hæc dico, sed ut filias meas charissimas moneo, juvenilia desideria fuge. Nuptiæ Susannam, viduæ Annam, virgines Mariam cogitate. Nec in publicum propterea procedatis, ut florem feni vestri oculis hominum ostentare cupientes, in domo vitæ mortem queratis..... XXXIX, 1708-1709.

« Audistis quia dictum est antiquis : Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. » Justitia ergo minor est non mœchari corporum conjunctione; justitia vero major regni Dei, non mœchari in corde. Quisquis autem non mœchatur in corde, multo facilius custodit ne mœchetur in corpore. Illud ergo confirmavit qui hoc præcepit; non enim venit legem solvere, sed implere. Sane considerandum est quod non dixit : Omnis qui concupiverit mulierem; sed qui viderit ad concupiscendum eam, id est hoc fine et hoc animo attenderit ut eam concupiscat; quod jam non est utilitari delectatione carnis, sed plene consentire libidini, ita ut non refrenetur illicitus appetitus, sed, si facultas data fuerit, satietur.

Nam tria sunt quibus impletur præceptum : suggestione, delectatione et consensione. Suggestio, sive per memoriam fit, sive per corporis sensus, cum aliquid videmus, vel audimus, vel olfacimus, vel gustamus, vel tangimus. Quod si frui delectaverit, delectatio illicita refrenanda est. Velut cum jejunamus et visis cibi palati appetitus assurgit, non fit nisi delectatione..... Verumtamen delectatio ante consuetudinem vel nulla est, vel tam tenuis ut prope nulla sit; cui consentire magnam peccatum est, cum illicita est. Cum autem quisque consenserit, committit peccatum in corde. Si autem etiam in faciem processerit, videtur salari et extinguere cupiditas; sed postea cum suggestio repetitur, major ac-

eorum. » Sepulcrum dealbatum exterius, fetorem cadaveris tenet intus; sic detractor interiorem malitiam colorare volens, in morsus detractionis exit. Sed per hoc potius sepulcrum aperitur, et interioris malitiæ fetor egreditur. Detractores canum gerunt imaginem, qui indiscrete lateribus intendunt et omnibus morsus inferunt. Hi sunt qui in scirpo inveniunt nodum, in immaculato maculam, in rotundo angulum, in splendido tenebrosam. Hæc est pestis hypocritarum, morsus invidorum; pestis illa nulli parcat, auget culpam, diminuit gratiam, errat in proximum, peccat in Spiritum sanctum. Hæc maligna peste intonantes scribæ et Pharisei dicebant: « In Beelsebub principe... »; et alibi clamaverunt: « Samaritanus es... » O homo, quæ commoditas in detractone? quæ utilitas in maledico dente? Dum proximo nocere credis, magis honori ejus accedis, quia solet detracti bonis, et in virtutem deservit tabes livoris. Detractio est inimica virtutum matri, scilicet charitati, quam a se fugat qui proximum detractone sugillat, quia Spiritus sanctus detractioem effugiet augmentum, mendacium abhorret reprehensionis, detractioem peccatum. Nec hic, neque in futuro locum remissionis vix invenit, qui Spiritum sanctum offendit. O homo, qui cinis es et pulvis, qua fronte, quo supercilio verecundie perfusus charactere in meliorem aures detractioem venenum evomere, aut in minus malum, vel parum judicii sententiam ferre? si proximum judicas injuste, a majori judicaberis juste, pro judicio detractioem, eternæ sententiae judicium damnationis, CCX, 164-167.

Contra invidiam, CCX, 128. Contra iram, CCX, 129. De dilectione proximi, CCX, 153.

ALCUINUS, abb. — Hortatio ad charitatem, C, 495, 504. De misericordia et indulgentia, C, 617. De iracundia, CI, 631, 1193.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc. — Occisionis scelus, XIV, 403. Invidia si exorta sit, quomodo declinanda, XIV, 622. Job exemplum patientiæ, XIV, 798, 829. De ira, XIV, 975. Justus inter insolentes, XIV, 1045. De charitate, XV, 1636. De scandalo, XV, 1784. De indignatione, amaritudine amovendis et de benignitate exerceunda, XVII, 393. Ambulandum est in dilectione, XVII, 394. De dilectione fraterna, XVII, 1061.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc. — De pace et concordia, CLVIII, 1015. De amicitia et inimicitia, CLIX, 638. De concordia et discordia, CLIX, 638. Commendatio charitatis, CLIX, 686.

ATHANASIUS (S.). — De operibus charitatis, XVIII, 80. ATTO, Vercellens. episc. — De fraterna dilectione, CXXXIV, 255. De charitatis dotibus, CXXXIV, 567.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — Quod dictum est: « Non occides », non putandum est fieri contra hoc præceptum quando lex occidit, vel occidi aliquem Deus jubet. Ille enim facit qui jubet, quando ministerium negare non licet, XXXIV, 622.

« Audistis quia dictum est antiquis, Non occides...., ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo, etc.... » Audiendum est itaque quantum intersit inter justitiam Phariseorum, et istam majorem quæ in regnum celorum introducit, quod cum sit gravius occidere quam verbo irrogare convicium, ibi occisio reum facit iudicio, hic autem ira facit reum iudicio...., XXXIV, 1240-1245.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — Dilectio sui et proximi, XXXII, 1351, 1453. De charitate proximi unione cordium, XXXII, 1579. De cohibenda ira, XXXIII, 152. De homicidio, XXXIII, 183. De discordia, XXXIII, 215. De dilectione proximi, XXXIV, 161. De scandalo, XXXIII, 930. De dotibus charitatis, XXXV, 2157, 2043; XXXVI, 260. Irascimini et nolite peccare, XXXVI, 80, 189. Non occides, XXXVIII, 70, 75. Proximus quantum diligendus, XXXVIII, 212. De scandalo, XXXVIII, 418, 499. Proximus omnis homo, XXXVIII, 565. Caritas quantum bonum, XXXVIII, 764. Amor impudicus non est amor, XXXIX, 1367. Virtutes et vires charitatis, XXXIX, 1952. De odio vitando, XXXIX, 1973. De nutrienda charitate, XL, 23, 80, 288. Liber de patientia, XL, 611. Mandatum diligendi proximum; quis proximus, XL, 670, 1039, 1055. De amicitia, XL, 852, 1049. De ira et odio, XL, 125. Qui fratrem diligit, Deum diligit, XLII, 937; XLIV, 242; XLV, 1891. Caritas major omnibus donis, XLVI, 887, 997. Non occides, XLVI, 951. Liber de quatuor virtutibus charitatis, XLVII, 1127.

BEDA VENERABIL. — « Non occides. » Etenim non solum opere perpetrans homicidium facit, sed etiam et qui incurrit in eum esurientem vel nudum, qui mori possit nisi indumentum cibumque porrigendo subveniat, et idem homicida teuebitur, XCIII, 575. — De scandalo, XCIV, 442.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb. — De charitate erga proximum, CIII, 512, 687.

BERNARDUS (S.), Claravall. abb. — De lege veræ charitatis, CLXXXII, 208. De vindicta, CLXXXII, 201. De scandalo, CLXXXIII, 451. De duplici charitate, CLXXXIII, 1020.

BRUNO (S.), Astens. abb. — De homicidio, CLXIV, 286; CLXV, 104. Diliges proximum, CLXV, 110. De charitate, CLXV, 907. De misericordia, CLXV, 919.

BRUNO (S.), Carthusianor. institut. — De charitate, CLIII, 195, 194, 258.

CÆSARIUS (S.), Arelatens. episcop. — De charitate tenenda, LXVII, 1151.

CASSIANUS, Massiliens. presbyt. — De spiritu iræ, XLIX, 525. Perfectio charitatis, XLIX, 857. De amicitia, XLIX, 1011. De invidia malo, XLIX, 1123.

CASSIODORUS, senator, abb. — Contra homicidas, LXIX, 783.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episcop. — De vindicta, XX, 353. De dilectione proximi, XX, 355. De homicidio et dilectione fraterna, XX, 545. De scandalo, XX, 549.

COLUMBANUS (S.), abb. — De dilectione proximi, LXXX, 250.

COMMARIUS (S.), abb. — De homicidio, de ira et invidia, LXXVII, 989.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episcop. — De iracundia vincenda, IV, 737. De charitate inter fratres, *ibid.* Infirmos visitandos, IV, 777. Viduam et pupillos protegi oportet, IV, 778.

DEFENSOR, Locociagensis monach. — De charitate, LXXXVIII, 599. De dilectione proximi, LXXXVIII, 605, 610, 664, 674, 678. De invidia, LXXXVIII, 634. De iracundia, LXXXVIII, 644. De amicitia et inimicitia, LXXXVIII, 696.

ELIGIUS (S.), Noviomens. episcop. — De vera charitate, LXXXVII, 638.

EUCHERIUS (S.), Lugdunens. episcop. — De iracundia, L, 985.

EUGYPIUS, abb. — Sermo de laude charitatis, LXII, 1085.

FASTIDIUS, Britann. episc. — Proximi dilectio, L, 393.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episcop. — De charitate, LXV, 344, 738.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. — De charitate, CLXXXIX, 85. De dilectione proximi, CLXXXIV, 705.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — De iracundia, LXXV, 725. De invidia, LXXV, 737. Proximi dilectio, LXXV, 780, 922, 923. De charitate tenenda, LXXVII, 586.

GUIGO I, Carthusianor. prior. — De dilectione proximi, CLIII, 626.

HALITGARIUS, Cameracens. episcop. — De vitio invidiæ et iræ, CV, 662, 663.

HAYMO, Halberstatens. episcop. — De charitate, CXVIII, 584, 618, 751.

HERVEUS, Burgidolens. monach. — Nulli malum pro malo reddentes, CLXXXI, 771.

HERVEUS, Remens. archiepisc. — De iracundia et de homicidiis, CXXXII, 705.

HIERONYMUS (S.), presb. — De scandalo, XXVI, 129. Diliges proximum tuum, XXVI, 408, 494, 517. Irascimini et nolite peccare, XXVI, 510. Exhortatio ad adversa toleranda, XXX, 50. Dilectio proximi adimpletio legis, XXX, 705. Dotes charitatis, XXX, 758.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Exhortatio ad constantiam, IX, 557. Proximi dilectio, charitatis affectus, IX, 637. Injurias inferens miseratione dignus, non ira, IX, 712. Tribulationis utilitas, IX, 790. Odium plium, IX, 815. Ira sine causa homicidii rea, IX, 937. Lex charitatis, IX, 950. De scandalo, IX, 1019.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episc. — Dilectio proximi, CLXXI, 820, 835. De operibus misericordiæ, CLXXI, 835.

HUGO DE S. VICTORE. — Secundum præceptum est: « Non occides. » Homicidium fit manu, lingua, consensu. Judei enim, quamvis Christum manu non occiderunt, linguis suis tamen occiderunt. Consensu quoque voluntatis multi homicidæ sunt unde; « Qui odit fratrem suum homicida est. » Iudici licet occidere, et si zelo justitiæ hoc facit non committit homicidium, CLXXVI, 122, 556. De dilectione proximi, CLXXVI, 125, 530. Laus charitatis, CLXXVI, 971. De invidia et conatibus ejus, CLXXVI, 1000. De duplici scandalo, CLXXVII, 753. Sex sunt opera misericordiæ, CLXXVII, 986.

INNOCENTIUS III, papa. — De injuriis vitandis, CCXVII, 1146.

ISAAC DE STELLA, Cisterciens. abb. — Beati pacifici, CXCIV, 1704.

ISIDORUS Mercator. — De fraterna dilectione, CXXX, 143.

IVO (S.), Carnotens. episc. — De occidendis hominibus ne ab eis quisquam occidatur, non mihi placet consilium, nisi forte sit miles aut publicam functionem teneat, ut pro se hoc faciat, sed pro aliis, vel pro civitate, ubi etiam ipse est, accepta legitima potestate, si ejus congruit personæ. Qui vero repelluntur aliquo errore ne male faciant, etiam ipsis fortasse aliquid præstatur. Hinc autem dictum est, « Non resistamus malo, » ne nos vindicta delectet, quæ alieno malo animum pascit, non ut correctionem hominum negligamus; unde non reus est Christianus, mortis alienæ, si, cum suæ possessioni murorum ambitum circumdlexerit, aliquis ex ipsorum usu percussus intereat. Neque enim reus est, si eos ejus aliquando feriendo, vel equus calcem jaciendo aliquem occidat; aut ideo non debent Christianorum boves habere cornua, aut equus ungulas, aut canes dentes. Aut vero, quoniam Paulus apostolus satis egit, ut in tribunis notitiam perferret insidias sibi esse a quibusdam perditis præparatas, et ob hoc deductores acceperit armatos, si in illos scelerati homines incidissent, Paulus in effusione sanguinis illorum suum crimen agnosceret? Absit, ut ea quæ propter bonum aut licitum facimus aut habemus, siquidem per hoc præter nostram voluntatem cuiquam mali si quid acciderit, nobis imputetur. Alioquin nec ferra menta domestica et agrestia sunt habenda, ne quis eis vel se vel alterum interimat. Et quid plura commemorem cum ea commemorando finire non possum; quod est in usu hominum bonum aut licitum, unde non possit perniciem irrogari, si ipsum etiam perimere nulla legis auctoritate permittitur, CLXI, 1304, 1305.

Si non licet privata potestate alicui hominem occidere vel innocentem, cuius occidendi licentiam lex nulla concedit, profecto etiam qui seipsum occidit homicida est; et tunc sit nocentior, cum se occiderit, quanto innocentior in ea causa fuit qua se occidendum putavit — Non licet homini seipsum occidere, cum in eo quod scriptum est, « Non occides, » nihil deinde addito, nec ipse utique cui præcipitur intelligatur exceptus. « Non occides, » nec te, nec alterum. Neque enim qui se occidit, aliud quam hominem occidit... Quasdam vero exceptiones eadem ipsa divina fecit auctoritas. Sed his exceptis quos Deus occidi jubet sine data lege ad personam pro tempore expressa jussione, sive autem ipse qui occidit, qui ministerium debet jubenti, sicut gladius adminiculum utenti, et ideo nequaquam contra hoc præceptum fecerunt quod dictum est, « Non occides, » qui Deo auctore bella gesserunt, aut personas gentes publicæ potestatis secundum leges ejus, hoc est iustissimæ rationis imperio, sceleratos morte punierunt. Et Abraham non solum est culpatus crudelitatis crimine, verum etiam laudatus est nomine pietatis quod voluit filium nequaquam scelerate, sed obedienter occidere. Et merito quaeritur utrum pro jussu Dei habendum sit, quod Jephthæ filiam quæ patri occurrit occidit, cum se id vorasset immolaturam Deo quod ei redeunt de prælio victori primitus occurrisset. Nec Samson aliter excusatur quod seipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia Spiritus hoc jussu latenter, qui per illum miracula faciebat. His ergo exceptis quos vel lex justa generaliter, vel ipse iustitiae fons Deus occidi jubet, quisquis hominem vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur... CLXI, 1305, 1306.

JOANNES Carnotens. episc. — Quid enim faciet filius, nisi quod patrem viderit facientem, CXCIX, 409.

Tenera ætas a libidinibus, et voluptate parente vitiorum, arcenda propensius, et ne quid licentius, pueris presentibus, a majoribus fiat, diligenter præcavendum. Egregie quidem Eleazarus cum redimendæ vitæ causa sollicitaretur committere in legem Domini, exempli periculum opposuit, dicens: « Quis ego sum Eleazarus nonaginta annorum ut transeam ad vitam alienigenarum, et juvenes religiosis seducam? CXCIX, 40.

Nititur in vetitum semper, cupimusque negata. (Ovid) Et aquæ furtivæ dulciores, et panis absconditus suavior est, CXCIX, 403.

JONAS, Aurelianens. episc. — De charitate, CVI, 233. De odio et invidia, CVI, 241. De operibus misericordiæ, CVI, 250.

JULIANUS POMERIUS. — Divina Scriptura immobile sententiam protulit, dicens: « Initium omnis peccati superbia. » Quid potest apertius, quid probabilius dici? Initium, inquit, non alicujus, sed omnis peccati superbia, ut evidenter ostenderet quod ipsa sit peccatorum omnium causa, quoniam non solum peccatum est ipsa, sed etiam nullum peccatum fieri potuit, potest aut poterit sine ipsa; siquidem nihil aliud omne peccatum, nisi Dei contemptus est, quo ejus præcepta calcantur. Quem contemptum

Dei nulla res alia persuadet hominibus, nisi superbia, quæ etiam in ipso diabolo, ut diabolus ex angelo fieret, æternæ perditionis exitiæ causa, etc., etc., LIX, 474.

Jam nunc videamus quibus indicibus possit superbi deprehendi, ut signa ejus eluceant, quibus cavenda possit ostendi. Omitto illos quos etiam ipse habitus et incessus superbos ostendunt; quorum erecta cervix, facies torva, truces oculi et sermo terribilis nudam superbiam elamant; qui libidine dominandi possessi, quos possunt violenter sibi subiciunt, humana jura divinaque confundunt, honoribus intumescunt, passim cuncta diripiunt, suis criminibus gaudent, et seipsos, superbiæ morbo corrupti, non capiunt. Hos ergo prætereo, in quibus superbia tam aperte regnat, ut nec dignetur se occultare, nec valeat... Ipsa in cordibus talium locum diabolo facit; ipsa ei adveniunt pectus immunitum familiariter pandit; ipsa introentem suscipit; ipsa capitis jus perdit vivendi constituit; ipsa omnes virtutibus exarmat quos semel invaserit; ipsa quidquid in eis remanserit quod vitis posset obniti, ne contra se forte convalescat, interimit.

Inde est quod hi quos superbiæ mentis tabes purulenta corruperit seniorum suorum non observant imperata, sed judicant; de suis negligentis oburgati aut rebellant insolenter aut murmurant; de loco superiori disceptant; præferri se etiam melioribus impudenter affectant, etc., etc.; non servant in obsequio reverentiam, in sermone modestiam, in moribus disciplinam, habent in intentione pertinationem, in corde duritiam, in sermocinatione jactantiam; in humilitate fallaces, in odio pertinaces, subjectionis impatientes, potentie sectatores, omnibus bonis odibiles; ad opus bonum pigri, etc., etc. Hæc sunt superbiæ grassantis indicia quibus Deus offenditur, et recedit et superba corda destituit. His malis diabolus pastus exultat, invitatur ut veniat... etc., etc., LIX, 484-486. De invidia, LIX, 486. De laude charitatis, LIX, 843.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Diligendus proximus a nobis quo modo nos a Deo, LIV, 189.

LEO IX (S.), papa. — De vera charitate, CXLIII, 564. De ira et patientia, CXLIII, 563. De misericordia, CXLIII, 570.

MARTINUS (S.), Bracarensis episcop. — De ira, LXXII, 42.

MARTINUS (S.), Legionens. canon. reg. — Sextum mandatum est: « Non occides. » Non solum perpetrans homicidium, sed etiam qui viderit esurientem vel nudum, nisi indumentum cibumque porrigendo subvenit, idem homicida tenetur, CCVIII, 763. De charitate, CCIX, 272, 281.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episcop. — De scandalo, LVII, 445, 758. Odium corde repellendum, LVII, 845.

OTHLONUS, monach. — De dilectione proximi, CXLVI, 268.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiens. abb. — De misericordia, CXX, 121, 221, 624. Non occides, CXX, 239. De scandalo, CXX, 605.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — De amicitia, XCIX, 202.

PAULINUS (S.), Nolan. episcop. — Charitas laudatur; LXI, 256, 286.

PETRUS Cantor. — Contra invidiam, CCV, 61. De misericordia generali, CCV, 278.

PETRUS Blesens. — Beati misericordes, CCVII, 698. Beati pacifici, CCVII, 701. De amicitia Christiana et de charitate Dei, CCVII, 871.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennat. archiepisc. — De injuria æquo animo toleranda, LII, 306. De dilite et Lazaro, LII, 386, 529. De scandalo tolerando, LII, 572.

PETRUS COMESTOR. — « Non occides, » manu, vel mente, vel consensu, nec violentiam manum inferes insonti, nec subtrahes auxilium vitæ, cui potes et debes dare. Judex quidem non occidit, sed lex. CXCVIII, 1163.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Secundum secundæ tabulæ mandatum est, « Non occides. » Ubi secundum litteram actus homicidii prohibetur, secundum spiritum vero etiam voluntas occidendi. Unde huic mandato secundum litteram fit superadditio in Evangelio, quia littera Evangelii exprimit quod legis littera non exprimebatur. Evangelii littera exprimit intelligentiam spirituales, id est quam spirituales habent, et secundum quam spiritualiter vivitur; littera legis sensum carnalem, id est quem carnales habent et secundum quem carnaliter vivitur, cui facta est superadditio, CXCII, 832. De charitate, CXCII, 1381, 1501; CXCII, 328. De præcepto et ordine charitatis, CXCII, 814. An melius sit diligere amicos quam inimicos, CXCII, 1084.

PETRUS Venerabil. abb. — De charitate fraterna, CLXXXIX, 172.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De indulgentia,

Grave delictum esse fornicationem, IV, 768. De spectaculis, IV, 780. De bono pudicitiae, IV, 819.

DEFENSOR, Locociagens. monach. — De virginitate, LXXXVIII, 651. De fornicatione, LXXXVIII, 647.

DONATUS (S.), Vesontion. episc. — De custodia oculorum, LXXXVII, 288.

DRUTHMERUS, Christian. monach. — Non mœchaberis, CVI, 1309.

EUCHERIUS (S.), Lugdunens. episc. — De spiritu fornicationis et de concupiscentia carnis, L, 880.

EUGYPIUS, abbas. — Ad voluptates, LXII, 601. De peccato David in uxorem Uriæ, LXII, 697. De adultero, LXII, 752. De concupiscentia carnis, LXII, 1003. De nocturna illusionē, LXII, 1043.

EUTROPIUS (S.), abb. — De fornicatione, LXXVI, 558.

EVAGNIUS, monach. — Ad virgines, XX, 1185.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc. — De virginitate, LXV, 524.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. — De mundo corde, CLXXXIV, 512. De flore castitatis, CLXXXIV, 673. De excellentia veræ virginitatis, CLXXXIV, 692.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — Cogitationes pravæ non sunt spernendæ, LXXV, 628. Salubris mœror de prava delectatione, LXXV, 634. Ostia concupiscentiæ, LXXV, 660. Pepigi fœdus cum oculis meis, LXXVI, 189. De adulterio et fornicatione, LXXVI, 200. Carnis desideria, non caro, occidenda, LXXVI, 538.

GUIBERTUS Venerab., abb. — Opusculum de virginitate, CLVI, 580.

HALITGARIUS, Cameracens. episc. — De vitio luxuriæ, CV, 668.

HAYMO, Halberstatens. episc. — De castitate, CXVIII, 913.

HERVEUS, Remens. archiepisc. — De fugienda luxuria, CXXII, 703.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Merces virginum et pudicitiae, XXII, 424, 550, 1046, 1097, 1105. De penis fornicationis impositis, XXV, 141. De meretrice, XXV, 149. Beati mundo corde, XXV, 717. De effectibus fornicationis, XXV, 850. Desideria carnis non perficienda, XXVI, 410. Fornicatio... nec nominetur in vobis, *ibid.* Laus virginitatis, XXX, 163. De castitate, XXX, 326. De consorcio marium fugiendo, XXX, 412.

ILIARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Voluptas quid? IX, 998.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episc. — Si quid usu jucundum est, ad id sane gratuito declinatur; hinc est quod caro carnalia suspirat oblectamenta, quorum quanto experientia gratior est, tanto intemperantior appetitus. Hanc membrorum legem nec baptismus obliterat, nec tempus destruit, nec voluntas abradit... Raptus usque ad tertium cœlum, et audiens arcana verba, quæ non licet homini loqui, sentire tamen se conqueritur Paulus hanc legem in membris suis, repugnantem legi mentis suæ, et captivum eum trahentem sub lege peccati, CLXXI, 998.

Totus liber de conflictu carnis et animæ constat hæc questione, CLXXI, 999-1005.

HILDEBERTUS Venerab., Cenomanens. episc. — De virginitate, CLXXI, 193. Concupiscentia oculorum quid? CLXXI, 469.

HINCMARUS, Remens. archiepisc. — De fuga luxuriæ, CXXV, 868. De pravis cogitationibus, CXXV, 908.

HONORIUS Augustodunens. — Quid sit concupiscentia, CLXXII, 1145.

HUGO DE S. VICTORE. — Tertium præceptum est: « Non mœchaberis. » Duplex est fornicatio; spiritualis de qua dicitur: « Perdidi omnes qui fornicantur abste »; et corporalis de qua hic agitur. Et in Evangelio prohibet Christus omnem illicitam concupiscentiam dicens: « Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo. » In lege enim inchoata sunt hæc mandata, et in Evangelio consummata, CLXXVI, 122, 556.

Lex corporalem mœchiam prohibuit, concupiscentiam prohibuit. Quid amplius habuit Evangelium, quod faceret? Sed sciendum est quod vetus lex, quamvis concupiscentiam hominis a re aliena cohibuit, in propria tamen minime temperavit quia qui dixit: « Non concupisces uxorem et rem proximi tui, » mulierem et rem omnino concupiscendum non vetuit, sed ab aliena tantum appetitum cohibendum demonstravit. Nova autem lex et in propriis temperatum esse debere edocuit, ut omnem illicitam concupiscentiam excluderet. Potest autem et alio intellectu convenienter dici veterem legem concupiscentiam uxoris sive rei alienæ non illam significasse quæ sola voluntate agitur, sed ambitionem et machinationem quæ studio quodam et adnitu ad implendum desiderium et ad obtinendum id quod in desiderio est exte-

rins opere exercetur. Nova autem lex non solum damnavit illicitam concupiscentiam foris in studio operis, sed intus quoque damnabilem esse ostendit in desiderio voluntatis, CLXXVI, 358, 569.

De concupiscentia carnis, CLXXV, 121. Non concupisces uxorem proximi tui, CLXXVI, 124. De luxuria et ejus comitatu, CLXXVI, 1402. Reprehensio luxuriæ, CLXXVII, 607. De triplici virginitate, CLXXVII, 843.

INNOCENTIUS III, pap. — De luxuria, CXXVII, 723. De coitu contra naturam, CXXVII, 726. De immunditia cordis, CXXVII, 724.

ISAAC, abb. Cisterciens. — Beati mundo corde, CXCIV, 1701.

IVO (S.), Carnotens. episc. — De virginitate, CLXII, 22. De adulterino habitu, CLXII, 697.

JOANNES Saresburiens. Carnotens. episc. — De luxuria et libidine, CXCIX, 723.

JONAS, Aurelianens. episc. — Sicut sunt plerique qui turpiloquiis, et scurrilitatibus, conviciisque, atque otiosis sermonibus vacando, ita existunt quamplures, qui dum vanis et immundis cogitationibus delectantur, se minime deliquisse credant. Ita quippe non solum dicentibus, verum etiam aures libenter accomodantibus peccati maculam ingerunt. Porro cogitationes immundæ plerumque ad prava pertrahunt... Manifestum est autem quia sicut cogitationes sanctæ custodiunt, ita contrario immundæ, dum delectant, inquinant. Quæcumque autem, ut ait Beda Venerabilis presbyter, sæpius agere, loqui vel audire solemus, eadem necesse est sæpius ad animam quasi solitam propriamque recurrant ad sedem. Et sicut volutabrases pulvis, columbæ limpidæ solent frequentare fluentia, ita cogitationes impuræ mentem impuræ perturbant, castam spirituales sanctificant. Scribit etiam S. Isidorus: « Quamvis et si opere malo quisquis vacet, pro solius tamen pravæ cogitationis malitia non erit innocens. » Non solum factis sed et cogitationibus delinquimus, si eis illicite occurrentibus delictemur... CVI, 154, 155. De cogitationibus immundis cavendis, CVI, 154. De turpiloquio, CVI, 250.

JULIANUS POMERIUS. — Cum iste perplura tractaverit quæ ad sextum præceptum spectant, LIX, 486 — 482, addit: Ac ne me ista veraciter arguentem quisquam judicet arguendum, noverit propter hoc forte ab antiquis fuisse decretum ne qui adolescentium legerent Geneseos librum, ac partem pariter Ezechielis prophetæ, vel Canticum canticorum, et cætera talia, in quibus generationes, et actus, et nomina quarundam scripta sunt mulierum. Quas licet secundum historiam fuisse credimus, earum tamen nominibus virtutes figuratas accipimus. Quoniam sicut illæ non solum viris suis per sanctos mores, sed etiam extraneis, sine dispendio sui pudoris, ob nimiam pulchritudinem placuerunt: ita sanctæ virtutes et suos mirabiles omnibus reddunt, et extraneos quadam admiratione sui perstringunt. Hinc est quod et ipsi qui vitiose vivunt, virtutes vitiosis anteponunt, quia aliud est quod faciunt morbo, aliud quod coguntur probare iudicio. Sed ne forte hæc spiritualia secundum carnem adhuc carnales acciperent, nec virtutes cogitarent quas mulieres illæ significabant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent, consulto juniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta vivificent, ita carnaliter intelligentibus, ipsa carnis intelligentia occasiones carnis concupiscentiæ subministrant. Eorum quisque nomina frequenter habet in ore, quarum desideria vulnerato gestat in corde, ac turpitudinem quam exercere verecundatur in facto, tenet in animo, reus non humano iudicio, sed divino, LIX, 485. Luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter viventis, LIX, 435.

JUSTIANUS, Imperator. — De pœna luxuriæ contra naturam, LXXII, 1001.

LEO MAGNUS (S.), pap. — Ager carnis quomodo colatur, LIV, 173. De pœna fornicationis et necationis partus, LVI, 441. Ut mulier veste virili non utatur, LVI, 450.

LEO IX (S.), pap. — De luxuria, CXLIII, 572.

MARBODUS, Redonens. episc. — Carmina de mulieribus, CLXXI, 149. De voluntate, CLXXI, 707.

MARTINUS (S.), Bracarens. episc. — De continentia, LXXII, 25.

MARTINUS (S.), Legionens. canonic. regular. — Quintum mandatum est: « Non mœchatus fueris, » id est ne quisque præter matrimonii fœdus ad explendam libidinem aliis misceatur feminis: nam specialiter adulterium facit, qui præter suam ad alteram accedit, CCVIII, 783.

MARTINUS (S.), Taurinens. episc. — De castitatis studio, LVII, 750.

ODO, S. Victor. prior. — De castitate, CXCVI, 1400.

OTHLONUS, S. Emmeran. monach. — De carnalis concupiscentiæ tentatione superanda, CXI.VI, 236.

PASCHASIUS RABERTUS (S.), Corbeiens. abb. — Non mœchaberis, CXX, 247.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — Caro domanda, XCIX, 235.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Operæ quoque pretium est ut promissa castitati præmia incessanter aspicias, quorum dulcedine provocatus, quidquid versutis callidi insidioris opponitur, libero fidei pede transcendas. Si enim felicitas attendatur, ad quam non sine transitu attingitur, leve fit quod transeundo laboratur, et conductus fossor tedium laboris alleviatur, dum mercedem operis, quæ debetur, inhiante expectat. Perpende ergo, quod de militibus castitatis per prophetam dicitur: « Hæc dicit Dominus eunuchi: qui custodierunt Sabbata mea, et elegerint quod volui, et tenuerint fœdus meum: Dabo eis in domo mea et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus. » Eunuchi quippe sunt qui insolentes carnis impetus reprimunt, effectumque a se pravæ operationis abscondunt. Plerique autem eorum qui voluptati illecebæ carnalis inserviunt, memoriam sui nominis post se relinquere per posteritatem sobolis concupiscunt; et in hoc toto mentis affectu idcirco desiderant, quia nequaquam se huic mundo mori funditus deputant, si nominis sui titulum per superstites residuæ proles germina extendant.

Sed multo clarius, multoque feliciter hoc ipsum cælibes munus accipiunt, ad quod proletarii, tam ferridæ ambitionis æstibus inflammantur, quia apud illorum memoria semper vivit, qui per æternitatis statum nulla temporum lege pertransit. Nomen igitur eunuchis melius a filiis et filiabus divina voce promittitur, quia memoriam nominis quam filiorum posteritas per breve temporis spatium potuisset extendere, isti merentur absque ullo oblivionis obstaculo in perpetuum possidere: « In memoria enim æterna erit justus. » Et iterum in Apocalypsi per Joannem dicitur: « Ambulant mecum in albis, quia digni sunt, et non delebo nomina eorum de libro vitæ. » Ubi iterum dicitur: « Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati; virgines enim sunt, qui sequuntur Agnum quocunque ierit. » Et quod canticum cantant quod nemo possit dicere, nisi illa centum quadraginta quatuor milia. Singulare quippe canticum Agno virgines cantant, quia cum eo in perpetuum præ cunctis fidelibus, etiam de incorruptione carnis exsultant. Quod videlicet ahi iusti dicere nequeunt, licet in eadem beatitudine positi mereantur audire, quia per charitatem quidem illorum celsitudinem gratanter aspiciunt, ad eorum tamen præmia non assurgunt. Quapropter pensandum est, atque in mente nostra omni studio revolvendum, quantæ dignitatis, quantæque sit excellentiæ illic fieri summum, ubi summa felicitas est esse vel ultimum; illic privilegii celsa consendere, ubi beatissimum est patria æquitatis iura servare; nimirum sicut attestante Veritate, « non omnes capiunt verbum hoc in hoc sæculo; » sic ad illam egregiæ enumerationis gloriam non omnes perveniunt in futuro.

Hæc et alia multa huiusmodi, quisquis es, intra mentis tuæ secreta considera, totisque viribus carnem tuam ab omni peste libidinis immunem servare festina, ut, juxta apostolicæ doctrinæ sententiam, scias vas tuum possidere in sanctificatione et honore, non in passione desiderii, sicut et gentes, quæ ignorant Deum. Si adhuc stas, præcipitum cave; quod si lapsus es, ad unum penitentiam, qui oblique præsto est, manum fiducialiter tende; ut qui non potuisti cum Abraham procul a Sodomis degere, liceat vel cum Lot, propinquæ combustionis excidio jamjam urgente, migrare... CXI.V, 186, 187.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Primo omnium castitatem servare vigilantis solertia satage, et omne crimen letiferæ pollutionis excludi, ut scias, juxta apostolum, vas tuum possidere in sanctificatione et honore. Hæc est enim sanctimonia, sine qua nemo videbit Deum. Servetur munda corporis tui tunica, et in tanti regis nuptiis nulla petulantis luxuriæ reperiatur squalore sedata.

Sit ergo tibi castitas semper in corpore, sit semper in mente, quatenus sic lilla indisciplina carnis velut exarata terræ cultura candescant, ut radix quoque in sui viroris gratia inconvulsa permaneat. Carnis titillat illecebæ, surgunt libidinis locentia, ad apostolica mox tela presiliens, evangelicum quoque gladium bellator fervidus arripit, et frementes cuneos hostiumque barbariem, duce Christo, facile poteris obtruncare....

Ut ergo non sentiat pudicitia periclitata naufragium inter fluctuantis hujus vitæ discrimina sobrietas magistra tui corporis teneat clavum. Abigendis quoque cogitationibus sollicitus semper invigila, quia non enixius expe-

dit carnem ab illecebrosa titillatione reprimere, quam mentem quoque a turpium cogitationum phantasmate custodire. Novi fratrem in Christo, qui districtam hanc mentis suæ regulam jugi ac pervigili servat intuitu, ut quotiescunque libidinis suggestio subrepat, mox cogitationi suæ, velut expeditus ad prodeiscendum dicat: eximus ad circum. Illico omnia cuncta ac sepultura imaginando perustrans, putrescentium virus sanieque cadaverum, scalentes quoque vermes et fetentium jus carni curioso rimatur intuitu; cumque considerat quia olim carnes illæ, in sua viriditate florentes, his subiacuere molestiis, corpus etiam suum paulo post futurum esse, non ambigit quod illas esse jam cernit. Compendium dat luxuriæ, qui præbet oculum corruptelæ; nec est libidini diversorium, in qua versatur mente sepulchrum. O quoties ille frater candentem cultum et vomerem, quasi cauterium quoddam, genitalibus impressit ita ut crepitante quodammodo præfixæ carnis incendio, ad naves usque fumus per energiam exhalare videretur.

Cum ergo necessitatis aliquando casus exigerit, ut tuum feminæ colloquium negare non possis, limis semper oculis, et velut aliorum intentus, absentem tui præsentiam exhibe, longinquus alloquere, confabulator assiste, terraque deflexis obtutibus, ut neque pallentem, neque rubentem ejus faciem possis judicare. Beatus aliquando Romualdus rediens a Sibyllæ comitissæ colloquio, comitanti fertur calide dixisse discipulo: Quam elegantis et venusti vultus femina, nisi, proh dolor! unius oculi dispendio laboraret! Cui discipulus: Absit, magister, inquit, sicut decora certa facies, ita quoque oculi, prout sagaciter deprehendi, nihilominus inclumes vigent. Quem magister acerrima protinus animi diversione corripuens: Et quis te, inquit, in faciem feminarum respicere docuit? Tunc ille circumventum se esse respiciens, penitentia ductus erubuit...., CXIV, 722, 723, 724.

PETRUS BLESSENSIS. — Laudatur virginitas, CCVII, 114. Beati mundo corde, CCVI, 700. De luctu carnis et spiritus, CCVII, 1127.

PETRUS CANTOR. — De suggestionem carnalis affectu, CCV, 209. De fornicatione et adulterio, *ibid.*, 352.

PETRUS CELLENS. — Carnotens. episc. — De gradibus castitatis, CCII, 656.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — De fornicatione, CXLV, 172. De castitate et mediis eam tenendis, *ibid.*, 710. De cura castitatis tuendæ, *ibid.*, 721. Feminarum aspectus est fugiendus, *ibid.*, 769. Non mœchaberis, *ibid.*, 1018.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Tertium mandatum est: Non mœchaberis, id est, ne culibet miscearis, excepto fœdere matrimonii; a parte enim totum intelligitur. Nomine ergo mœchis omnis concubitus illicitus, illorum quoque membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi, CXCII, 832.

De fornicatione, CXCI, 1585. Quid per concupiscentiam intelligitur, CXCII, 1060. Non mœchaberis, CXCII, 858.

PETRUS, Pictaviens. — De virginitate, CCXI, 1095.

PHILIPPUS DE HARVENG., abb. — De continentia, CCIII, 727.

PROSPER (S.), Aquitan. episc. — De cupiditate carnis vincenda, LI, 430, 443.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De adulterio, CVIII, 928. Vir castus a potestate mulieris fugiat, CIX, 819. De castitate, CX, 87. De continentia, CX, 92. Non mœchaberis, CX, 329. Fornicatio est idololatria, CX, 393. De fornicatione fugienda, CX, 419.

RADULPHUS Ardens. — De virginitate, CIV, 1536.

RATHERIUS, Veronens. episc. — De virginitate, CXXXVI, 202. Abstinentium a carnalibus desideriis CXXXVI, 690.

RICHARDUS a S. Victore. — De munditia, CXCVI, 442. De concupiscentia mali, CXCVI, 1039.

RODULFUS, Bituricens. episc. — De adulterio et fornicatione, CXIX, 723. De pollutionibus nocturnis, CXIX, 725.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — « Non mœchaberis. » Præceptum hoc olim laxius fecerat permissio legis; nunc autem fortius et arcilius stringit severitas Evangelii. Moyses enim mandavit dari libellum repudii. Christus autem... Itaque præceptum est non mœchari; consilium autem supra hoc præceptum conjugio penitus abstinere...., CLXVII, 1726, 1727. De læsione virginitatis liber CLXX, 845.

SMARAGDUS, abb. — De continentia, CII, 623. Quid sit impetus carnis, CII, 685.

SULPICIUS SEVERUS, presbyt. — De virginitate, XX, 227.

TAIO Cæsaraugustan. episc. — Malum luxuriæ aut co-

gitatione perpetrator aut opera. Callidus namque adversarius noster, cum ab effectu operis expellitur, secreta pollueret cogitationis molitur. Serpenti a Domino dicitur: « Pectore et ventre reptes. » Serpens videlicet ventre rept, quando hostis lubricus per humana membra sibi met subditi usque ad expletionem operis luxuriam exercet; serpens autem rept pectore, quando eos quos in opere luxuriæ non valet, in cogitatione polluit. Quisquis luxuriam perpetratactione, huic serpens rept ex ventre; quisquis autem perpetranda versat in mente, huic serpens rept ex pectore. Ardentem quasi Sodomam fugere, est illicita carnis incendia declinare. Quisquis mundi huius successibus elevatus, lenocinante cordis lætitia tentari se luxuriæ stimulis sentit, Joseph factum ad memoriam revocet, et in arce se castitatis servet (Moral. xxx, 10), LXXX, 945.

Sciendum nobis magnopere est aliud esse, quod animus de tentatione carnis patitur, aliud, cum per consensum delectationibus obligatur. Plerumque enim cogitatione prava pulsatur, sed renititur. Plerumque autem cum perversum quid concipit, hoc intra semetipsum etiam per desiderium volvit. Et nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat, cum pulsatur, sed cum hanc sibi per delectationem subjungit Paulus prædicator egregius ait: « Tentatio vos non apprehendat nisi humana. » Humana quippe tentatio est qua plerumque in cogitatione tangimur etiam nolentes, quia ut nonnunquam et illicita ad animum veniant, hoc utique in nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Dæmoniaca est et non humana tentatio, cum ad hoc quod carnis corruptibilitas suggerit, per consensum se animus astringit. Idem Paulus ait: « Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. » Peccatum quippe in mortali corpore, non esse, sed regnare prohibuit, quia in carne corruptibili non regnare potest, sed non esse non potest humano generi de peccato tentari peccatum est, quo, quia quædum vivimus perfecte omnimodo non caremus; sancta prædicatione, quoniam hoc expellere non potuit, ei de nostro cordis habitaculo regnum tulit, ut appetitus illicitus etiam plerumque bonis nostris cogitationibus occulte se quasi fur inserit, saltem, si ingreditur, non dominetur. In Genesi scriptum est: « Pluit Dominus super Sodomam et Gomorram sulphur et ignem. » Quid in sulphure nisi fetor carnis, et quid per ignem, nisi ardor desiderii carnalis exprimitur? Cum ergo habitantibus Sodomis vel Gomorrahæ carnis scelera punire Dominus decrevisset, in ipsa qualitate ultionis notavit maculam criminis; sulphur quippe fetorem habet, ignis ardorem. Qui itaque ad perversa desideria ex carnis fetore arserant, dignum fuit ut simul sulphure et igne perirent, quatenus ex justa pœna discerent ex injusto desiderio quid fecissent, LXXX, 946, 947. De virginibus et continentibus, *ibid.*, 858. De concupiscentia oculorum, *ibid.*, 939. De luxuria, *ibid.*, 945.

TERTULLIANUS, Carthaginiens. presbyt. — Mœchia, quod etiam fornicationis est res, secundum opus criminis quanti æstimanda sit sceleris prima lex Dei præsto est; siquidem post interdictam alienorum deorum superstitionem, ipsorumque idolorum fabricationem; post commendatam Sabbati venerationem; post imperatam in parentes secundam a Deo religionem, nullum aliud in talibus titulis firmandis movendisque substruxit præceptum, quam: « Non mœchaberis, »..... quale delictum jam intellige, cujus prohibitionem post idololatriam ordinavit. Nihil secundum longinquat a primo; nihil tam proximum primo, quam secundum; quod fit ex primo aliud, quodammodo primum est. Itaque mœchia affinis idololatriæ; nam et idololatria mœchiæ nomine et fornicationis sæpe populo exprobrata, etiam sorte conjungitur illi, sicut et serie; etiam damnatione cohærebit illi sicut et dispositione. Eo amplius præmittens, « Non mœchaberis, » adjungit, « Non occides; » oneravit utique mœchiam, quam homicidio antepont.

In prima itaque fronte sanctissimæ legis, in primis titulis cælestis edicti, principalium utique delictorum præscriptione signata, de loco modum, de ordine statum, de confinio meritum cujusque dignoscas. Est et mali dignitas, quod in summo aut in medio pessimorum collocatur. Pompam quamdam atque suggestum aspicio mœchiæ, hinc ducatum idololatriæ antecedentis, hinc comitatum homicidii insequentis. Inter duos apices facinorum eminentissimos sine dubio digna consedit, et per medium eorum, quasi vacantem locum pari criminis auctoritate, complevit. Quis eam lateribus talibus inclusam, talibus costis circumfultam a cohærentium corpore divellet de vicinorum criminum nexu, de propinquorum scelerum complexu. Idololatria et homicidium conclamant: mœchia noster hic cuneus est, nostra compago..... Concorporavit

nos Scriptura divina..... Ego quidem idololatriæ æpissime mœchiæ occasionem subministro. Sciunt luci mei et mei montes, et vivæ aquæ, ipsaque in urbibus templis, quantum evertendæ pudicitia procuremus. Ego quoque homicidium nonnunquam mœchiæ elaboro. Ut tragedias omittam, sciunt hodie venenarii, sciunt magi, quot pellicatus ulciscar, quot rivalitates defendam, quot custodes, quot delatores, quot conscios auferam. Sciunt etiam obstetrices, quot adulteri conceptus trucidantur. Etiam apud Christianos, non est mœchia sine nobis; ibidem sunt idololatriæ, ubi immundi spiritus res est; ibidem est et homicidium, ubi homo, cum inquinatur, occiditur. Igitur, aut nec illis..... Idololatram quidem et homicidam semel damnas, mœchum vero de medio excipis idololatriæ successorem, homicidæ antecessorem, utriusque collegam?..... II, 987-989. De spectaculis, I, 627. De cultu feminarum, *ibid.*, 1505. De virginibus velandis, II, 887. De exhortatione castitatis, *ibid.*, 913. De pudicitia, *ibid.*, 979. De Sodomis, *ibid.*, 1101.

VICTOR (S.), Capuanus episcop. — De adulterio concupiscentiæ, LXXIII, 269.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. — De adulterio concupiscentiæ, CLXXXVI, 129.

ZENO (S.), Veron. episcop. — De pudicitia, XI, 288. De continentia, *ibid.*, 301. (Ad complementum huius præcepti, *Vid.* Judicem, CLI.)

SECTIO SECUNDA.

Septimum præceptum.

« Non furtum facies. »

ALCUINUS, abb. De fraude cavenda, CI, 627.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc. — Inhumanitas et scelus feneratoris, XIV, 762. Usura lege divina prohibetur, XIV, 777. Quodve feneratori genus Tobias nos doceat, XIV, 794. De fraude, XVII, 1070.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc. — De furto, XXXII, 678. De restitutione facienda, XXXIII, 707, 890. Non furtum facies, XXXIV, 707, 890. De pœna furti, XXXIV, 764. Non feneratorum, XXXVI, 386. Non furaberis, XXXVIII, 70, 71. De decem chordis, XLVI, 952.

BEDA Venerabilis. — « Non furtum facies. » Quod est vitium rapacitatis, XCIII, 575.

BRUNO (S.), Astens. abb. — De furto, CLXIV, 290. De usura, CLXIV, 295.

CASSIODORUS, Vivariens. abb. — Contra pervasores bonorum alienorum, LXIX, 783.

CUMMIANUS (S.), abb. — De furto, LXXXVII, 987. De usura, LXXXVII, 991.

CYPRIANUS (S.), Carthaginiens. episc. — Non feneratorum, IV, 759.

HERVÆUS, Rhemens. archiepisc. — De rapina, CXXXII, 694.

HILARIUS (S.), Pictaviens. archiepisc. — De usura iniquitate, IX, 307.

HUGO DE S. VICTORE. — Quartum præceptum est: « Non furtum facies. » Sub furto comprehenditur sacrilegium; quod est auferte vel sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro. Sacrum appellatur quicquid mancipatur cultui divino, sive sit templum, sive res templi. Rapina etiam sub furto comprehenditur qui enim furtum prohibuit, rapinam non permisit. De qua inquit S. Augustinus: « Quandiu res propter quam peccatum est non redditur, non agitur penitentia sed fingitur. » Sub rapina usura comprehenditur. Hieronymus: « Usuras querere, aut fraudare aut rapere nihil interest. Commoda fratri tuo et accipe quod dedisti, et nihil superfluum quæras. » Augustinus: « Usura est plus accipere quam dare. » Quod filii Israel Ægyptiis fecerunt non fuit furtum, quia ex famulari mandato hoc fecerunt. Si enim ille qui legem edit aliter præcipit, non transgreditur legem qui ei obedit, CLXXVI, 123, 336.

INNOCENTIUS III, pap. — De crimine usurarum, CCXVI, 1237. De restitutione, CCXVI, 1238.

IVO (S.), Carnotens. episcop. — Est in antiquis Ecclesiæ statutis decretum ut qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et in Evangelio scriptum est: « Quod si aliquid defraudavi, reddo quadruplum; et in legibus sæculi cautum habetur: Qui rem subripit alienam illi cuius res direpta est, in undecuplum quæ sublata sunt, restituat....., CLXI, 805.

« Dixit Dominus ad Moysem: Petat vir a proximo, et mulier a proxima vasa aurea, et argentea, et vestem. » Non hinc quisquam sumendum exemplum putare debet ad expoliandum modo isto proximum; hoc enim Deus jussit, qui noverat quid quenque pati oporteret, nec Israelitæ furtum fecerunt, sed Deo jubente ministerium

præbuerunt, quemadmodum cum minister iudicis occidit eum quem iudex jussit occidi, profecto si id sponte faciat, homicida est, etiamsi eum occidat quem scit a iudice debuisse occidi, (LXI, 803.

Prenale est occulte auferre, multo majoris poenæ est visibilibus eripere. Auferre ergo nolenti, sive occulte, sive palam habet præceptum suum. Furti enim nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienæ; non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit, sed utique sub furti nomine in lege Veteris Testamenti et rapinam intelligi voluit. A parte enim totum significavit, quidquid illicite rerum proximi auferitur, ibid.

Si res aliena propter quam peccatum est, cum reddi possit, non redditur, non agitur poenitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, sed (ut dixi) cum restitui potest. Plerumque enim qui auferit, amittit, sive alios patiendos malos, sive ipse male vivendo, nec aliud habet unde restituit. Huic certe non possumus dicere: Redde quod abstulisti, nisi cum habere crederimus et negare. Ubi quidem si aliquos sustinet cruciatus repente dum existimatur habere quod reddat, nulla est iniquitas. Quia etsi non est unde luat (reddat) ablatam pecuniam, tamen dum eam per molestias corporales reddere compellitur, peccati quod male ablata est poenæ luit. Sed inhumanum non est etiam pro talibus intercedere, non ad hoc ut minime restituantur aliena, sed ne frustra homo in hominem sæviat, CLXI, 803, 804.

De his adhuc multa existant, CLXI, 804-808.

LEO MAGNUS (S.), papa. — De fornicatione, LIV, 180, 610; LVI, 398. De usura, LIV, 610.

LEO IX (S.), papa. — De furto, CXLIII, 571. De cupiditate, CXLIII, 569.

LUCCIENTIUS. — Non concupisces rem proximi tui, LXXII, 821.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regular. — Septimum mandatum est, « Non furtum facies, » quod est vitium rapacitatis, (CVIII, 783).

PETRUS CANTOR. — Contra fornicatores, CCV, 156.

PETRUS COMESTOR. — « Non furtum facies, » nec etiam rapies aliena, CXCVIII, 1168.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Non furaberis, CXIV, 1019.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Quantum præceptum est: « Non furtum facies, » ubi sacrilegium et rapina omnis prohibetur. Non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit; sed furti nomine bene intelligi voluit omnem illicitam usurpationem rei alienæ. Sacrilegium tribus modis committitur, quando scilicet vel sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro, vel sacrum de non sacro auferitur. Sacrum vero dicitur, quidquid mancipatum est cultui divino, ut ecclesia vel res ecclesiæ. Hinc etiam usura prohibetur, quæ sub rapina continetur. Unde Hieronymus: « Usuras querere vel fraudare, aut rapere nihil interest. Commoda fratri tuo, et accipe quod dedisti, et nihil superfluum queras, quia superabundantia usura computatur. Est enim usura, ut ait S. Augustinus, cum quis plus exigit, in injuria vel qualibet re, quam acceperit. » Item Hieronymus: « Putant aliqui usuram tantum esse in pecunia, sed intelligant usuram vocari superabundantiam, scilicet quidquid est si ab eo quod deditur plus est; ut si in bieme demus decem modios et in messe quindecim recipiamus. Si vero queritur de filiis Israel, qui Domino jubente ab Ægyptiis mutaverunt vasa aurea et argentea et vestes pretiosas, et asportaverunt, utrum furtum commiserint, dicimus eos qui ut parerent, Deo jubente, illud fecerant, non fecisse furtum, nec omnino peccasse. » Unde Augustinus: « Israelitæ non furtum fecerunt, sed pro eo jubente ministerium præbuerunt. Hoc enim Deus jussit qui legem dedit. Sicut minister iudicis siue peccato occidit quem lex præcipit occidi; sed si id sponte facit, homicida est, etiamsi eum occidat quem scit a iudice occidendum. Infirmi autem qui ex cupiditate Ægyptios deroperunt, magis permisi sunt hoc facere illis qui iure talia passi sunt, quam jussi. » (CXII, 833).

RABANUS MAURUS, abb. — De usuris non accipiendis, CVIII, 515, 934. De fenore, CLX, 973. Contra fraudem, CX, 117.

RODULFUS, Bituricens. episcop. — De usuris et fenore, CXIX, 720. De furto et rapina, CLIX, 721.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. « Non furtum facies. » Secundum hoc præceptum Apostolus cum dixisset: « Qui furabatur, jam non furetur, » statim consilium, subiunxit, « magis, inquit, laboret manibus suis operando quod bonum est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. » Verumtamen consilium hoc parum distat a fortitudine præcepti. Cum enim dicit: « Laboret operando manibus

suis quod bonus est, » subaudiri vult, si manducare velit. Nam et alibi dicit: « Qui non vult operari, nec manducet. » Item dicendo, tribuat necessitatem patienti, subaudiri vult, si velit et sibi in necessitatibus subveniri CLXVII, 1727.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimontens. abb. — De usura, CCIV, 1111.

TERTULLIANUS, Carthaginens. presbyt. — De usura, II, 398.

Præceptum octavarum.

« Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. »

ADALGERUS, S. Benedicti monac. — De continentia linguæ, CXXXIV, 922.

ALANUS DE INSULIS. — Qui vult mendaciam vitare perniciem his se informet sententiis; legitur in Evangelio: « Non falsum testimonium dices; » et Paulus ait: « Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. » Salomon autem ait: « Qui mentitur, testis est fraudulentus. » Isidorus ait: « Omne quod a veritate discordat, iniquitas est. O homo, quantum a summa veritate discordes, dum fingentis mendaciorum operam præstas! Quomodo putas te venturum ad verum, si es in verbis dissentiens a vero, nescio qua conscientia pro lingua quis rogat Deum qua eructavit mendacium. Nullum est peccatum quo ita cauteriatur conscientia ac mendacii nota. Cum omne peccatum mortale hominem alienet a vero, nullum malum magis quam mendacium quod derogat veritatis naturæ. Hoc est quod falsa testimonia commentatus, fabricat adulationes, invenit fraudes, consummat detractiones. Per hoc vitium corde et ore quis loquitur, et in semetipso diversificatur. Negat ore quod tenet in corde. Per hoc vitium, cor contradicit coram, os obviat cordi. Hoc vitium hæresim parit; schismata facit, generat suspiciones, inauditos concinnat rumores, colorat probra, palliat deinde, denudat velanda. Hoc assistit perjurii, assidet actionibus inhonestis, contra omnes res lege naturali ad utilitatem proximorum tendit, cum ipsam etiam veritatem oppugnat. Hoc tantæ malitiæ rubiginem in se continet, quod ea nulla ratione excusari possit. Non hanc solvit a reatu in obsequiis naturalis pietas; non in Gabonitis rationabilis timiditas, non in Petro error mentis, non in Anania providentia necessitatis.

Nullum est peccatum quod ita aspirat ad dolum, tendit ad fraudem, spectat ad deceptionem, anhelat ad prodicionem, sicut mendacii vitium, falsitatis flagitium. O Filii hominum, usquequo gravi corde..... nimis vultis sectari nostræ naturæ vanitatem, qui et in verbo commutatis veritatem. Sed si modo in mendacio fuerit culpa, in veritate, in futuro non deerit poenæ; et qui nunc fuerit per mendacium falsus, in futuro erit in gehenna verus. Scis quoniam imitatoris per mendacium patrem mendacii diabolus, qui in veritate non stetit, sed per superbiam vanitatem decidit. Hujus filii sunt, qui recedunt a vero. Hujus sunt complices qui indulgent falsis. O homo, si in tuo mendacio est falsitas, in culpa erit veritas, CCX, 161-166. Contra verborum, CCX, 162. Contra detractiones, CCX, 168. Contra mendacium, CCX, 164.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — Lingua custodiam esse ponendam, XIV, 1040. De mendacio fugiendo, XVII, 666. De detractione fugienda, XVII, 1062. Quomodo loquitur veritas, XVII, 1070. De multiloquio, XVII, 1071.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepiscop. — De mendacio, CLIX, 680. De detractione, CLIX, 685.

ANSELMUS (S.), Laudunens. canonic. — Nolite judicare, (CLXII, 1315).

ATHANASIUS (S.), presbyt. — Ori custodiam esse ponendam, XVIII, 83.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Videndum quid sit mendacium. Verum hic difficilima et latebrosissima gignitur questio: Utrum ad officium hominis justum pertineat aliquando mentiri. Nonnulli enim eosque progrediuntur, ut et pejerare, et de rebus ad Dei cultum pertinentibus, ac de ipsa Dei natura falsum aliquid dicere, nonnunquam bonum pliumque opus esse contendunt. Mihi autem videtur peccatum quidem esse omne mendacium, sed multum interesse quo animo et quibus de rebus quisque mentiat. Non enim sic peccat ille qui consuleudi, quomodo ille qui nocendi voluntate mentitur; aut vero tantum nocet qui viatorem mentiendo in diversum iter mittit, quantum hic qui viam vitæ mendacio fallente depravat. Nemo sane mentiens judicandus est, qui dicit falsum quod putat verum, quoniam quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur. Non itaque mendacii, sed aliquando temeritatis, arguendus est, qui

falsa incautus credita pro veris habet. Potiusque e contrario quantum in ipso est, ille mentitur qui dicit verum quod putat falsum. Quantum enim ad animum ejus attinet, quia non quod sentit hoc dicit, non verum dicit, quamvis verum inventiatur esse quod dicit; nec ullo modo liber est a mendacio qui ore nesciens verum loquitur, sciens autem voluntate mentitur, XL, 240.

Non enim omnis qui falsum dicit mentitur, si credit aut opinatur verum esse quod dicit. Inter credere autem atque opinari hoc distat, quod aliquando ille qui credit, sentit se ignorare quod credit, quamvis de re quam se ignorare novit omnino non dubitet, si eam fortissime credit; qui autem opinatur putat se scire quod nescit. Quisquis enim hoc enuntiat quod vel creditum animo, vel opinatum tenet, etiamsi falsum sit non mentitur. Hoc enim debet enuntiationis suæ fidei, ut illud per eam proferat quod animo tenet, et sic habet ut profert. Nec ideo tamen sine vitio est, quamvis non mentiatur, si aut non credenda credit, aut quod ignorat nosse se putat, etiamsi verum sit; incognitum enim habet quo cognito. Quapropter ille mentitur qui aliud habet in animo, et aliud verbis vel quibuslibet enuntiationibus enuntiat. Unde etiam duplex cor dicitur esse mentientis, id est, duplex cogitatio, una rei ejus quam verum esse vel scit vel putat, et non profert; altera ejus rei quam pro ista profert, sciens falsam esse vel putans. Ex quo fit ut falsum possit dicere non mentiens, si putat ita esse ut dicit, quamvis non ita sit; et ut possit verum dicere mentiens, si putat falsum esse et pro vero enuntiat, quamvis revera ita sit ut enuntiat. Ex animi enim sui sententia, non ex rerum ipsarum veritate vel falsitate mentiens aut non mentiens judicandus est.... Culpa vero mentientis est, in enuntiendo animo suo fallendi cupiditas, sive fallat cum ei creditur falsam enuntianti; sive non fallat, vel cum ei non creditur, vel cum verum enuntiat voluntate fallendi, quod non putat verum...., XL, 188, 189.

Eatne vero aliquando utile falsum aliquid enuntiare cum voluntate fallendi? Qui hoc sentiunt adhibent testimonia sententiarum suarum, commemorantes Saram cum risisset, angelis negare quod riserit; Jacob a patre interrogatum, respondisse quod ipse esset Esau major filius ejus; Ægyptias quoque obstetrices, ne infantes Hebræi nascentes interficerentur, etiam Deo approbante et mentitis remunerante; et multa ejusdem exempla eligentes, eorum hominum mendacia commemorant, quos culpae non audeas, atque ita fatearis aliquando esse posse non solum reprehensione non dignum, sed etiam dignum laude mendacium....

Contra illi, quibus placet nunquam mentiendum, multo fortius agunt, utentes primo auctoritate divina, quoniam in ipso Decalogo scriptum est: « Falsum testimonium non dices; » quo genere complectitur omne mendacium; quisquis enim aliquid enuntiat, testimonium perhibet animo suo. Item: « Os quod mentitur occidit animam, etc.... » Nec illis quæ de veteribus Libris exempla mendaciorum prolata sunt, terrori se dicunt, ubi quiddam gratum est, figurate accipi potest, quamvis revera contigerit; quiddam autem figurate fit aut dicitur, non est mendacium. Omnis enim enuntiatio, ad id quod enuntiat referenda est. Omne autem figurate aut factum aut dictum hoc enuntiat quod significat eis quibus intelligendum prolatum est. Unde credendum est illos homines qui prophetici temporibus digni auctoritate fuisse commemorantur, omnia quæ scripta sunt de illis, prophetice gessisse atque dixisse; nec minus prophetice eis accidisse, quæcumque sic acciderunt, ut eodem prophetico spiritu memoriarum litterisque mandata judicarentur.

De obstetricibus autem, quia non eas possunt prophetico spiritu significandi futuri veri gratia, aliud pro alio renuntiassent Pharaoni, etiamsi aliquid ipsis nescientibus, quod per eas actum est significavit, pro gradu suo dicunt approbatas et remuneratas a Deo...., XL, 491, 492.

Et ideo de libris Novi Testamenti, exceptis significationibus Domini, si vitam moresque sanctorum ac facta ac dicta consideres, nihil tale proferri potest, quod ad imitationem provocet mentiendi. XL, 492, 540, 543. Cum, ex sacra Scriptura, mentiendi vita æterna amittatur, nunquam pro cuiusquam temporali vita mentiendum...., XL, 495-500. Variis mendacii generibus sine ulla dubitatione damnatis, sequitur genus aliud, tanquam gradatim ad meliora surgentibus, quod benevolis et bonis vulgo tribui solet, cum ille qui mentitur, non solum alteri non obest, sed etiam prodest alicui. De isto genere est tota contentio, utrumne sibi obest, qui se prodest alteri, ut faciat contra veritatem, aut si veritas illa sola dicenda est, quæ ipsas mentes intimo atque

incommutabili lumine illustrat; facit certe contra aliquid verum, quia, etsi falluntur corporis sensus, contra verum tamen facit qui dicit aliquid ita esse, vel non ita, quod ei nec mens, nec sensus, nec opinatio sua fidesve renuntiat. Utrum ergo non sibi obest, qui hoc modo alteri prodest; an illa compensatione non obest sibi, qua prodest alteri, magna questio est. Si ita est, consequenter etiam sibi prodesse debet per mendacium quod nulli obest. Sed ea connexa sunt, et isti concessis necessario trahuntur quæ multum conturbant. Si enim quæretur quid obest homini copias superfluis redundanti, si de innumeris millibus frumentorum amittat unum modium, qui tamen modius possit ad necessarium victum prodesse furanti, consequens erit ut et furtum sine reprehensione fieri possit, et falsum testimonium sine periculo dici. Quod hoc perversius dici potest?, ... XL, 501, 510, 546, 547.

Discutiuntur loca Evangelii quæ videntur patrocinari mendacio; item loca Actuum apostolorum et Epistolarum apostoli B. Pauli... XC, 536-540.

Scriptum est etiam: « Ego autem dico vobis, non jurare omnino. » Juravit autem ipse Apostolus in Epistolis suis... Et sic ostendit quomodo hæc verba sint accipienda; ne scilicet jurando ad facilitatem jurandi veniatur, ex facilitate ad consuetudinem, atque ita ex consuetudine in perjurium decidatur. Et ideo non invenisse jurasse nisi scribens, ubi consideratio cautior non habet linguam præcipientem...; illud quod positum est « omnino, » ad hoc est positum, ut quantum in te est, non affectes, non ames, non quasi pro bono cum aliqua delectatione appetas jurandum..., XL, 507-509.

Et de falso testimonio, quod in decem præceptis legis positum est, nullo modo quidem contendit potest dilectionem veritatis in corde servandam, et proferendum falsum ad eum apud quem dicitur testimonium. Cum enim Deo tantum dicitur, tunc tantum in corde veritas amplectenda est; cum autem homini dicitur, etiam ore corporis verum proferendum est, quia homo non est cordis inspector. Sed plane de ipso testimonio non absurdo quæritur apud quem quisque testis est. Non enim apud quoscunque loquimur testes sumus; sed apud eos quibus expedit et debetur per nos cognoscere aut credere veritatem, sicut est iudex, ne in iudicando erret; aut qui docetur doctrinæ religionis, ne erret in fide; aut ipsa doctoris auctoritate dubius fluctuet. Cum autem ille te interrogat, aut vult ex te aliquid nosse qui eam rem querit quæ ad eum non pertinet, aut ei nosse non expedit, non testem sed proditorem requirit. Itaque si ei mentiaris, a falso fortasse testimonio alienus eris, sed a mendacio profecto non eris, CL, 511-515.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episc. — In eo quod dictum est: « Falsum testimonium non dices adversus proximum tuum, » queri solet utrum prohibuit sit hoc præceptum adversus eos qui dicunt tunc esse mentiendum quando id mendacium prodest alicui, et ubi obest ei cui mentiris. Tale quippe non est adversus proximum tuum ut ideo videatur hoc addidisse Scripturæ quæ posset breviter dicere, « Falsum testimonium non dices, sicut dixit, « Non occides, Non moechaberis, Non furaberis. » Sed hinc magna questio est, nec a festinantibus commode explicari potest, quomodo accipiendum sit, « Perdes omnes qui loquuntur mendacium » et « Nolle mentiri omne mendacium » et cætera hujusmodi, XXXIV, 622, 623.

Veri et falsi natura, XXXII, 898. Quid sit error, XXXII, 911. De iudiciis temerariis, XXXIII, 270. De mendacio officioso XXXIII, 778. Non mentiendum est, XXXIV, 622, 890, 954. Nolite iudicare personaliter, XXXV, 1635. De pena mendacii, XXXVI, 85. Contine linguam a malo, XXXVI, 518. De malitia oris, XXXVI, 581. Lingua dolosa, XXXVII, 1600, 1812; XL, 1287. Quid dolus? XXXVIII, 45. Falsum testimonium non dices, XXXVIII, 75, 77. Bonæ conversationis cura, XXXVIII, 505. Deus linguæ domitor, XXXVIII, 575. De mendacio, XXXVIII, 502. Lingua cohibenda, XXXVIII, 635; XL, 1062. Mentiri et falli, XXXVIII, 738. De iudicio temerario, XXXIX, 1875. De mendacio, XL, 240, 487, 1100; XLV, 1880. De detractioe, XL, 1036, 1277. Usus linguæ tam necessarius quam periculosus, XLVI, 898. Falsum testimonium non dices, XLVI, 952.

BEDA Venerabilis. — « Non falsum testimonium dices, » quod est crimen mendacii et falsitatis, XCIII, 575.

BENEDICTUS (S.), Antanensis. abb. — De verbis otiosis, C II, 513. Quid est detractio, CIII, 513, 653.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abb. — De custodia linguæ, CLXXXIII, 583.

BRUNO (S.), Astensis. abb. — Nolite iudicare, CLXV, 125.

CASSIANUS (S.), presbyter. — De mendacio, XLIX, 1062.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episc. — Fac ori tuo seras, XX, 545.

COLUMBANUS (S.), abb. — De discretionem, LXXX, 215.
CUMMIANUS (S.), abb. — De perjurio et mendacio, LXXXVII, 938.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episc., et martyr. — Quod non sit mentium, IV, 777.

DEFENSOR, Locociagens. monach. — De lingua, LXXXVIII, 656. De mendacio, LXXXVIII, 668. De detractio, LXXXVIII, 671.

EUGYPIUS, African. abb. — De mendacii generibus, LXII, 849. De iudicio temerario, LXII, 1038.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc. — Firmissime tene, et nullatenus dubites omnem creaturam Dei bonam esse, et nihil rejicendum quod cum gratiarum actione percipitur: et Dei servos qui a carnibus aut vino abstinent, non tanquam immunda quæ a Deo facta sunt respicere, sed a fortiori cibo et potu, pro sola castigatione corporis abstinere, LXV, 704. De linguæ molestia, LXV, 949.

GERHARDUS, præposit. — De mendacio, CXCIII, 691.

GILBERTUS DE HOILANDIA, abb. Cisterc. — De damnis detractio, CLXXXIV, 532. Monita de vitandis mendacio et vaniloquio, CLXXXIV, 533.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — Non temere iudicandum, LXXV, 553. De dolo, LXXV, 586. De multiloquio, LXXV, 800. De detractoribus, LXXV, 1070. De mendacio, LXXVI, 40. Tacere sæpe est sapere, LXXVI, 258. De verbo otioso, LXXVI, 631.

HELINANDUS, monach. — De mendacio, CXCII, 599.

HERVÆUS, Rhemens. archiepisc. — De mendacibus, CXXII, 706.

HIERONYMUS (S.), Stridonens. presbyter. — Recedendum est a calomniis, XXIV, 526. De verbo otioso, XXVI, 82. Omnis sermo malus de ore tuo non procedat, XXVI, 513. Non decipiendum inanibus verbis procacium, XXVI, 522. Qui loquitur veritatem in corde suo, XXVI, 854. Pone custodiam ori tuo, XXVI, 1235. De detractio vitanda, XXX, 569. De refrenatione linguæ, XXX, 411.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — De mendacio officioso, IX, 504. Calomnia, quid? IX, 618. Linguæ lapsus et remedia, IX, 826.

HILDEBERTUS, Cenomanens. episc. — De lingua, CLXXI, 516.

HUGO DE S. VICTORE. — Octavum præceptum est: « Non falsum testimonium dices. » hic prohibetur perjurium; sed quia omne perjurium est mendacium, dicendum est quid sit mendacium, et quod mendacium sit perjurium. Augustinus: Mentiri est contra hoc quod animo sentitur loqui. Opponitur de Jacob qui patri dixit: « Ego sum Esau, » matre consulente quod ipse contra conscientiam dicebat; vere enim sciebat se non esse Esau. Augustinus tamen inquit: Jacob quod matre fecit auctore ut patrem fallere videretur, non est mendacium, sed mysterium. Item opponitur de Joseph qui fratribus suis dixit: « Per salutem Pharaonis exploratores estis. » et dixit se augurari in scypho; quod tamen verum non fuit. Dicunt quidam quod mendacium fuit, sed non tale mendacium quod peccatum sit. Dicunt enim quod non omne mendacium peccatum sit, sed illud solum quod dicitur intentione fallendi. Intentio autem Jacob erat matri obedire. Similiter Joseph non intendebat fallere; sed non tam cito volebat se manifestare. Sed hoc non videtur velle Augustinus, dicens quod nec pro vita alicujus mentiendum sit. Melius itaque videtur esse ut eos non esse mentitos dicamus, sed familiari mandato hoc dixisse, sicut et Hebræi a furto excusantur, familiari mandato. Cum enim mater Jacob per Spiritum sanctum hoc ei præciperet, matri obediendo Spiritui sancto obtemperabat.... Augustinus: Nemo sane mentiri iudicandus est qui dicit falsum quod putat esse verum; quia quantum est in ipso non fallit, sed ipse fallitur. Ille potius e contrario mentitur qui dicit verum quod putat falsum; mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi; cum causa humilitatis mentiris, si antiquam mentiris peccator non eras, mendacio reus efficeris. Si enim peccatorem te dicis et ita non credis, veritas in te non est. Celare licet veritatem, ut non prodatur eum qui queritur ad occidendum; sed negare non debet veritatem. Opponitur contra illud: Si bona est intentio, bona est operatio; et qui negat se vidisse eum, cum tamen viderit, bona intentione facit ut liberet eum a morte. Ad quod respondetur quod non debet dici bona intentio illa quæ non est secundum scientiam, licet sit pia. Hoc enim debet habere bona intentio et ut sit pia et ut sit recta, quia non est virtus misericordia sine iustitia. Opponitur de obstetricibus et de Raab quo pro tali mendacio remunerata sunt. Sed, sicut dicit S. Augustinus,

non pro mendacio sunt remuneratæ, sed pro pietate. Duo enim in huiusmodi mendaciis attenduntur: affectus pietatis quo hæc dicuntur, et ipsum mendacium; affectus remuneretur, non mendacium. Jocosæ mendaciæ et ironiæ mendaciæ non sunt.

Nunc videndum est quid sit perjurium. Perjurium est mendacium iuramento confirmatum. Si aliquem alteri facturum se aliquid mali conigerit, melius est frangere iuramentum quam implere. Debet autem penitere quia temere iuravit. Isidorus: Non est conservandum sacramentum quo malum incaute promittitur. Velut si quisquam adulteræ perpetuum cum ea permanendi fidem polliceatur; tolerabilius est enim non implere sacramentum quam permanere in stupro. Beda: Denique iuravit per Domium David interficere Nabal virum stultum; sed ad primam intercessionem Abigail femine prudentis minus remisit, ense in vaginam revocavit, neque aliquid culpæ perjurio tali se contraxisse doluit. Item dicit Isidorus: Qui arte verborum iurat, Deus qui inspector est cogitationum sic aspiciit ut cui iuratur intelligit. Quod sic exponendum est, arte verborum, id est qui ad fraudandum alium iurat. Deus autem tunc vere sic aspiciit, ut ille qui injuste decipitur intelligit, hoc est, si autem aliquid pro vitando periculo, non ut proximum lædat, sed ut se vel alium a necessitate liberet, veritatem dixerit, et tamen per hanc veritatem aliud occultaverit quod revelatum periculo foret, non peccat, sicut Abraham de Sara, soror mea est, non est mentitus, cum illa esset soror, id est, cognata, etiam illud iurasset non peccasset, CLXXVI, 121-124.

HUGO DE S. VICTORE, canonic. regui. — De mendacio, CLXXVI, 122. De lingua, CLXXVI, 945.

ISIDORUS MERCATOR. — Detractio vitanda est, CXXX, 99.

IVO, Carnotens. episc. — Descriptio mendacii, CLXI, 795.

JOANNES Saresb. episc. Carnot. — De detractoribus, CXCIX, 701.

JONAS, Aurelianens. episcop. — Inter decem præcepta quæ Dominus in monte Sina per famulum suum Moysen Israelitico populo dedit, falsum testimonium specialiter prohibuit. « Non falsum testimonium dices. » Justus itaque Dominus iustitiam diligendam monuit, et falsitatem promendam inhibuit. Attende quis, quale edictum mortalibus servandum proposuerit, Rex scilicet regum, et Dominus dominantium omniumque creator, inter flammæ ignium et fulgura micantia, fragorem quoque tonitruorum et clangorem buccinæ, hanc regem terribiliter promulgavit quæ malum vetatur et bonum iubetur, quæ etiam veritas sectanda et falsitas cavenda censetur; et quod valde tremendum et expavesendum est, contemnitur, quoniam in tantum transgressio huius Domini præcepti in usum quibusdam devenit, ut pene illud, utpote legem frequentent et cum illud proferunt, aut nihil aut pene nihil se delinquere credant, nisi id quod falso protulerint, verum esse iurejurando affirmant. Hi certe vana spe semelipsos decipiunt.... Falsi testes diligentissime persequuntur in Deuteronomio iubentur... Testis falsidicus, ait S. Isidorus, tribus personis est obnoxius. Primum Deo, quem iurejurando contemnit; secundo iudici, quem mentiendo fallit; postremo innocenti, quem falso testimonio lædit. Testibus falsis conviciis tarde mendacii falsitas reperitur; quod si separati fuerint, examine iudicantis cito manifestatur, CVI, 225-227.

Primum est, inquit S. Augustinus in lib. contra mendacium, c. 14, capitale mendacium longe fugiendum quod fit in doctrina religionis; ad quod mendacium nulla conditione quisquam debet adduci. Secundum ut aliquem lædat injuste, quod tale est, ut et nulli prosit, et obsit alicui. Tertium, quod ita prodest alteri, ut obsit alteri quamvis non ad immunditiam obsit corporalem. Quartum, sola mentiendi faciendique libidine; quod verum est mendacium. Quintum, quod fit placendi cupiditate, de suavi eloquio. His omnibus penitus evitatis atque rejectis, sequitur sextum genus, quod et nulli obest et prodest alicui, velut si quisquam pecuniam alicujus injuste tollendam, sciens ubi sit nescire se mentiat. Septimum, quod et nulli obest, et prodest alicui, velut si nolens hominem ad mortem quesitum prodere, mentiat, non solum iustum atque innocentem, sed et reum, quia Christianæ disciplinæ est, ut neque de cuiusdam correctione desperetur, neque cuiquam penitendi aditus intercludatur.... Non ergo mentiendum querenti ubi sit, qui se fidei cuiusquam commiserit, sed potius respondendum. « Nec prodam, nec mentiar.... Octavum est genus mendacii quod et nulli obest, et ad hoc prodest ut ab immunditia corporali quemquam tueatur. Non igitur est mentiendum in doctrina pietatis. Magnum enim scelus est, et primum genus detestabilis mendacii. Non mentiendum secundo

genere, quia nulli est facienda injuria. Non est mentium tertio genere, quia nulli cum alterius injuria est consulendum. Non est mentium quarto genere, propter mendacii libidinem, quæ per semetipsam vitiosa est. Non est mentium quinto genere, quia nec ipsa veritas sine placendi hominibus enuntianda est; quanto magis mendacium, quod per semetipsum, quia mendacium est, turpe est! Non est mentium sexto genere; neque enim recte etiam testimonii veritas, pro cuiusquam temporali commodo ac salute corrumpitur. Ad competer nam vero salutem nullus ducendus est, opitulante mendacio; nemo enim malis convertentium moribus ad bonos mores convertendus est, quia quod erga illum faciendum est, debet etiam ipse conversus facere erga alios. Atque ita non ad bonos, sed malos mores convertetur, cum hoc ei præbatur imitandum converso, quod ei præstatum est convertendo. Neque septimo genere mentium est; non enim cuiusdam commoditas aut salus temporalis perficiendæ fidei est præferenda. Nec si quisquam pro recte factis nostris tum male movetur, ut fiat etiam animo deterior, longeque a pietate remotior; propterea recta facta deserenda sunt, cum id nobis præcipue sit referendum, quo vocare atque invitare debemus, quos sicut nosmetipsos diligamus.... Nec octavo genere mentium est, quia et in bonis castitas animi pudicitia corporis; et in malis id quid ipsi facimus, eo quod fieri sinimus, majus est. In his autem octo generibus, tanto quisque minus peccat cum mentitur, quanto emergit ad octavum; tanto amplius quanto emergit ad primum. Quisquis autem esse aliquid genus mendacii, quod peccatum, non sit putaverit, decipiet seipsum turpiter cum honestum se deceptorem arbitratur aliorum, CVI, 227, 228. De mendacio, CVI, 227; CIX, 676. De detractioe, CVI, 217. De otiosis sermonibus, CVI, 248.

LEO IX (S.), pap. — De detractioe, CXLIII, 564. De mendacio, CXLIII, 571.

MARTINUS (S.), Legionens. canonic. regular. — Octavum mandatum est: « Non falsum testimonium dices » quod est crimen mendacii et falsitatis, CCVIII, 783. De lingua, CCIX, 193.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc. — De lingua mala, LVII, 198.

PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch. — Detractionis mala, XCIX, 221. Linguae custodia, XCIX, 244.

PAULUS WINFRIÐUS, diacon. — Nolite judicare, XCV, 1364.

PETRUS CANTOR. — Contra detractioem, CCV, 54. De vitio linguae, CCV, 193.

PETRUS COMESTOR. — « Non falsum testimonium dices contra proximum tuum. » Hic prohibet omne mendacium. Licet quidam male senserint. Denique tacite concessisse mendacium quod prodest, si nulli obest, CXCIII, 1165.

PETRUS DAMIANUS, (S.), cardinal. — De vitio linguae, CXIV, 912. De vaniloquio temeritate, CXV, 786. Non falsum testimonium dices, CXV, 1020.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc. — Octavum præceptum est: « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium, » ubi crimen mendacii et perjurii prohibetur. Solet etiam quæri utrum prohibitum sit omne mendacium. Quidam dicunt illud tantum prohiberi quod obest et non prodest ei cui dicitur. Tale enim non est adversus proximum, ut ideo videatur hoc addidisse Scriptura, CXCII, 833.

PETRUS LOMBARDUS, magist. Sententiar. — De mendacio, CXCI, 98; CXCII, 1088.

PETRUS Pictaviens. — De mendacio et ejus speciebus, CXXI, 1153.

PROSPER (S.), Aquitan. — De mendacio, LI, 462. De adulatione, LI, 525.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De mendacio, CIX, 804. Beatus vir qui non lapsus est in ore suo, CIX, 854. De malo linguae in susurrone, CIX, 971. Ananias propter mendacium punitus, CXI, 1013. De judiciis temerariis, CXII, 43.

RATHERIUS, Veronens. episc. — De verbo otioso, CXXXVI, 573. De mendacio, CXXXVI, 704.

RICHARDUS a S. Victore. — De discretionis utilitate, CXCVI, 48. De custodia linguae, CXCVI, 461. De vitio fraudulentiae, CXCVI, 1358.

RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — De mendacio, XXI, 660. De veritatis bono, XXI, 695.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. » Super hoc præceptum magnam et laude dignum est, pro tempore et re falsum pati, cum possis refellere testimonium, juxta illud Dominus nostri exemplum. « Novissime viderunt duo falsi testes et dixerunt: Hic dixit: Possum destruere

templum Dei, et post triduum reedificare illud. » Cum hoc dicerent, et princeps quoque sacerdotum surgens urgeret, « Nihil, inquiens, respondes ad ista quæ isti adversum te testificantur? Jesus autem ait evangelista, tacebat. » Item, « cum accusaretur a principibus sacerdotum et senioribus, » et Pilatus instaret dicens: « Non audis quanta adversum te dicunt testimonia, non respondit ei ullum verbum, ita ut miraretur præses vehementer. » Quare, quia « si dixero vobis, inquit, non credetis mihi. Si autem et interrogavero, non respondebitis mihi, neque dimittetis. » Cui ergo placet exemplum hujus in suffereuda temeritate falsi testimonii, placeat et respectus rationis, ut videlicet sisserare licet, falsitatem vera posse responsione corrigi respondeat, et respondendo lucretur, ut nonnunquam factum est, animas obloquentium, si non omnium, at saltem aliquorum ex illis qui audirent sanguinem, non scienter aut ex deliberatione, sed falso testimonio induci. Sic enim Jeremias cum testificarentur adversus eum sacerdotes et prophetae ad principes, et ad omnem populum dicentes: « Judicium mortis est vobis huic... » non tacuit sed ait: « Dominus misit ut prophetarem... » Contra Naboth Jezraelites, quia non per errorem vel subitum animorum perturbationem; sed per malitiosam Jezabelis et optimalum sive majorum natu deliberationem, submissis testibus viris diabolicis accusabatur sive judicabatur, tacuisse et nihil respondisse legitur, recte nimirum et sapienter. Frustra namque effunderet sermonem, ubi non erat auditus..., CLXVII, 1727, 1728. De detractioe, CLXVIII, 1292. De judicio temerario, CLXVIII, 1450.

SMARAGDUS, abb. — De multiloquio, CII, 634. STEPHANUS DE MURETO, abb. Grandimontens. — De veritate preferenda, CCIV, 1101.

TAIO, Cæsaraugustan. episc. — Plana est omnino veritatis via, et grave est iter mendacii... quisquis, relicta veritate, mentiri deliberat, ut audientium animam fallat, quantus ei labor est sollicite custodire nam ipsa ejus fallacia deprehendi queat. Ponit quippe ante oculos quid sibi a veritate scientibus responderi possit, et cum magno cogitatu pertractat quomodo per argumenta falsitatis documenta veritatis exsuperet. Fallacia laborans mendacii hinc inde se circumtegit, et contra hoc, ubi deprehendi poterit, veritatis similem responsionem querit; qui si vellet verum dicere, utique sine labore potuisset. Omne mendacium iniquitas est, et omnis iniquitas mendacium, quia profecto ab æquitate discrepat quicquid a veritate discordat. Nonnunquam pejus est mendacium meditari quam loqui. Nam loqui plerumque præcipitationis est, meditari vero studiosæ pravitatis; et quis ignoret in quanta distantia culpa distinguatur sutrum præcipitatione aliquis an studio mentitur? Summopere cavendum est omne mendacium, quamvis nonnunquam sit aliquid mendacii genus culpæ levioris, si quispiam præstando mentiatur... hoc quoque mendacii genus perfecti viri summopere fugiunt, ut nec vita cuiuslibet, per eorum fallaciam defendatur, nec suæ animæ noceant, dum præstare carni nituntur aliæ, quanquam hoc ipsum peccati genus facillime credimus relaxari. Nam si quælibet culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hoc facile abstergitur, quam mater boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli ex obstetricum fallacia conantur asserere hoc mendacii genus non esse peccatum, etc. De cavenda detractioe, LXXX, 690. De multiloquio, LXXX, 942. De mendacio, LXXX, 949.

TERTULLIANUS, Carthaginens. presbyt. — De judicio temerario, II, 400.

VALERIANUS (S.), Cemeliens. episc. — De oris insolentia, LII, 706. De otiosis verbis, LII, 709.

WERNERUS, abb. — De mendacio, CLVII, 1075.

WIBALDUS, abb. Stabulens. — Discrimen inter mentiri et falsum dicere, CLXXXIX, 1210.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc. — Non judicandum nec condemnandum, CLXXXVI, 147.

Præceptum nonum.

« Non concupisces uxorem proximi tui. »

BEDA, Venerabilis. — « Non concupisces uxorem proximi tui. » In hoc præcepto vetat intentionem adulteræ cogitationis. Nam aliud est facere aliquid tale propter uxorem; aliud, non appetere alienam uxorem. Ideo sunt duo præcepta: « Non mœchaberis, et non concupisces uxorem proximi tui, XCIII, 373.

HUGO DE S. VICTORE — Sextum præceptum est: « Non concupisces uxorem proximi tui. » Hoc opponitur de hoc quod Dominus in Evangelio, cum suppleret illud præceptum, « Non mœchaberis » dicit: « Ego autem dico vobis: Qui viderit mulierem ad con-

cupiscendum eam am moechatus est eam. » Sed hoc non fuit superaddere, cum in lege idem prohibeatur, ut in hoc præcepto : « Non concupisces uxorem proximi tui. » Hic enim concupiscentia prohiberi videtur sicut ibi. Ad quod potest dici quod vere hoc præceptum bene intellectum et actum prohibet et voluntatem et qui hoc præcepto sic intellecto et opere et voluntate a malo cessabant, non homines Veteris Testamenti sed Novi dicendi sunt, et lex eis sic intellecta, non vetus sed nova erat. Et secundum hoc in Evangelio nulla superadditio facta est, sed explanatur quod ibi occultum fuerat. Sed cum utrumque prohiberet lex bene intellecta secundum quod non littera sed spiritu dicenda erat; carnales autem alterum tantum intelligebant scilicet actum prohiberi, et hoc secundum litteram legis. Unde illud : « Littera occidit, spiritus autem vivificat. » Et secundum hoc facta est superadditio, CLXXVI, 124, 358, 359.

PETRUS COMESTOR. — « Non desiderabis uxorem ejus, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. » Hic prohibet concupiscentiam rei mobilis. Secundum Origenem, unum est præceptum, CXCIII, 1166.

(Ad complementum vide præceptum sextum in hoc indice, supra.)

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — « Non concupisces domum proximi tui, nec desiderabis uxorem, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. » Præcepti hujus decimi quasi quadam ferrea securi cunctarum prævaricationum radix amputatur, sive extirpatur. « Radix enim omnium malorum cupiditas. » Et notandum quia septem quasi percussioibus, quo numero plerumque universitas designatur, universa cupiditas percutitur dum septenaria prohibitione inhibetur. Nam cum sufficere posset ut diceret, « Non concupisces, » etiam nihil addidisset, maluit septenariam facere prohibitionem. Primo, « Non concupisces domum proximi tui. » Secundo, « Non desiderabis uxorem ejus. » Tertio « Non servum. » Quarto « Non ancillam... » Et septimo, « Nec omnia quæ illius sunt. » Omnium igitur quæ in mundo sunt dilectio damnata est, « quoniam omne quod est in mundo, inquit apostolus Jacobus, concupiscentia carnis est... » Hujus præcepti transgressor, jam tunc quisque addicitur, cum in voluntate habet moechari, aut furari, sive aliquid quidpiam talium prævaricationum perpetrare, etiam si voluntatem ipsam nequeat actu adimplere. Et quid dicemus de superadjiciendo consilio, quando vix aut fere nullus perfectus invenitur in adimplendo præcepto isto? « Quis enim gloriabitur castum se habere cor. » Audenter dico plures esse vel fuisse qui acceptaverunt consilium quam qui perfecte adimpleverunt mandatum. Plures enim, id est aliquos, non dubitamus dicere vel dixisse : « Cupio dissolvi et esse cum Christo, » qui autem gloriatur castum se habere cor, nullus aut rarissimus est. Hoc itaque tantum dixisse libeat, præceptum esse, non concupiscere; consilium autem cupere dissolvi et esse cum Christo, CLXVII, 1728.

Præceptum decimum.

« Non concupisces domum proximi tui, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, nec omnia quæ illius sunt. »

BEDA VENERABILIS. — « Non concupisces rem proximi tui. » In hoc præcepto damnatur ambitionem sacculi et refrenat concupiscentiam rerum et mundi cupiditatem, XCIII, 575.

HUGO DE S. VICTORE. — Septimum præceptum est : « Non concupisces rem proximi tui, » ibi prohibetur voluntas et actus. Voluntas secundum quod littera sonat... , CLXXVI, 124.

JOANNES Saresberiens., Carnotens. episcopus. — Qui solas divitias congerere curant nihil in vita potius credi volunt via, quam ceteris prætulerunt : Ut eis indigentia expleatur, diversa probantur a diversis. Nullum grave periculum est, si spes dolosi nummi refulgeat. Ipsam fere naturam vincit amor perennis, et res pene impossibiles ad possibilem redigit facultatem. Avaro nihil velle videtur, aut sordidum, et sibilante populo seipsum consolatur, imo et sibi applaudit, simul ac nummos contemplantur in arca... Dum itaque quæstum faciat, nulla pars mundi videtur inaccessibilis, et ipsius torridæ æstus major avaritiæ ignis exsuperat.... CXCLX, 673.

PETRUS COMESTOR. — « Non concupisces domum proximi tui. » Secundum S. Augustinum, hic prohibet concupiscentiam rei immobilis alienæ, CXCIII, 1165.

(Ad complementum, vide septimum præceptum, supra, in hoc indice.)

PETRUS DAMIANUS (S.). — Hæc sunt divinæ legis edicta. Ab his omnia Scripturæ sacræ prodeunt instrumenta; his omnibus sancta religionis innititur disciplina. Hæc certe fluentium vulnerum vincula; hæc salubris est animarum languentium medicina. Omnes plane plagas, quas in Ægypto pertulimus, imo cunctos interiorum ægritudinum morbos, quos in plantis sæcularis vitæ concepimus, apud montem Sinai, hoc est in sublimitate sacri propositi, curare debemus. In his itaque, homo, semper esto. Hæc sedulus meditare, et, ut ita loquar, hæc pigmenta vel species in pisanario mentis tuæ jugiter tere. Ex hac igitur aromatum cella non exeat; sed hic omnes animæ tuæ latebras curiosius inspicere; cuncta viscerum tuorum arcana scrutare; medicamenta vulneribus, prout cuique apta perspexeris, adhibere, et incolumitatem, postquam semel adeptus fueris, pervigili satage solertia custodire. Nam peior est recidiva quam febris, et, sicut medici perhibent, diæta non minus est observanda quam cura, videlicet ut alimenta quæ sunt contraria caveas, et quidquid noxium, quidquid acceptis antidotis probatur adversum, tanquam virus lethale contemnas. Hoc est plane decachordum illud psalterium, quod crebra plectri jubemus impulsione percutere. Hoc est sanctis operibus quasi tot chordas quot sunt mandata, crispare. His itaque bene compositis, cum Moyse montana conscende, districtioris vitæ fastidium arripe, ut cum eo simul merearis audire : « Vade et dic eis : Revertimini in tentoria vestra; tu vero sta hic, et loquar tibi omnia mandata, et cæremonias et judicia. » Tu quoque dans mundo repudium, cum Domino jugiter permane, et in ejus conspectu promptus assiste. Neque enim dicit : Sede hic, vel recumbe mecum, sed, sta hic mecum, ut intelligas ipsum spirituale otium in laboris exercitio constitutum. Sta igitur in monte enim Domino, ut infoderabile bellum cum spiritibus nequitie jugiter conseras, ut illices passionum carnalium pelulantibus non enerviter frangas. Sic itaque adversus ingruentium vitiorum barbariem dimica, ut rebelles cum Josue victor obtineas reges; ipseque te jubeat victricibus plantis eorum calcare cervices, quatenus hostium manibus opulentus, et victoriarum titulis insignitus, terram repositionis triumphator attingas, imo cum veris Israelitis terram viventium hæreditario semper munere possideas. CXLV, 694.

CXLV.

INDEX DE DILECTIONE INIMICORUM,

ET DE INJURIARUM CONDONATIONE,

EX PATRIBUS OSTENDENS QUOAD NOS HUIUS OBLIGATIONIS EFFECTUS.

Hunc indicem duas in partes dividimus : prima pars questionem tractat ordine Patrum chronologico, et pars secunda ordine alphabetico, etc.

PARS PRIMA.

Questio hic tractatur juxta ordinem chronologicum Patrum.

TERTULLIANUS, Carthaginis presbyter et apologeta.

— Diligite inimicos vestros et benedicite eis qui oderunt vos, et orate pro eis qui vos calumniantur, dicitur : Fratres nostri estis, eis qui vos oderunt. Si enim qui inimici sunt et oderunt et calumniantur, fratres appellandi sunt, utique et benedicti odientes, orari pro calumniantibus.

divinum est quam humanum, CLXXXIII, 443. Prout potestis, perfecti estote, ut queratis prodesse etiam inimicis, quod Deum facere manifestum est, CLXXXVI, 157.

ZACHARIAS, Chrysopolitanus episcopus. — Ipse Christus omnium iudex gladium in vaginam revocari præcipiens, pro suis interfectores in cruce orat ac veniam petit, CLXXXIX, 1768.

ERNALDUS, Bonavallis abbas. — Jugum Christi suave, charitas est, et onus leve, fraterna dilectio, CXC, 551.

ÆLREDUS (B.), Rievallensis abbas. — Quis illam audiens vocem plenam dulcedinis, plenam charitatis: « Pater ignosce illis, » non statim omni affectu suos amplectitur inimicos? CXC, 582. Ut perfectius ac suavius in fraterna charitate quiescat, etiam inimicos in brachiis veri amoris astringat, *ibid.*

RICHARDUS A. S. VICTORE, abbas. — Magna dilatio charitatis quæ se ad inimicos extendit et omnes in suo sinu includit, CXCVI, 526.

ADAMUS, Præmonstratensis regularis canonicus. — Nobis præcipitur ut et amicum diligamus in Deo et inimicum propter Deum, CXCIII, 782.

STEPHANUS (S.), Grandimontis abbas. — Qui bonum pro malo reddit inimico, de malitia ejus plene ulciscitur quia illum destruit, CIV, 1112.

PETRUS Comestor. — Jugum Domini suave est charitas Dei, et onus leve et dilectio proximi, CCVII, 904. Si ergo imitator es Christi, semper tibi injuriam inferenti ignosce, CCV, 280.

PETRUS Blesensis. — Quomodo Christus seipsum vobis dabit, si viscera misericordiæ indigentibus clauditis? CCVIII, 728.

GUATHERUS Cisterciensis, monachus. — Attende conditionem; si enim culpæ debita relaxari a Patre cœlesti cupimus, necesse est ut et nos dimittamus, CCXIII, 192.

INNOCENTIUS III, papa. — Charitatis latitudo usque ad inimicum extenditur, CXVII, 763. — De offensa debes omnino dimittere, cum ex præcepto divino tenearis diligere inimicos, *ibid.*, 758. Diligite inimicos corde, orate pro eis ore, benefacite opere, *ibid.*, 756. Eleemosyna mundat, liberat, redimit, protegit, postulat, impetrat, perficit, benedicit, justificat, resuscitat, salvat, *ibid.*, 747.

PARS SECUNDA.

Quæstio de dilectione inimicorum; in hac parte quæstio tractatur juxta ordinem Patrum alphabeticum.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episcopus. — Joseph obli-vionis injuriarum exemplum, XIV, 612. De patientia erga conviciantes, XIV, 1035. De bono convicium ferendi et illud non referendi, XV, 1272. Inimicis non solum ignoscendum, sed etiam benefaciendum, XVII, 161. Ne sol occidat super iracundiam vestram, XVII, 592. Exemplum charitatis a Christo datum, XV, 1637.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episcopus. — In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, XXXIII, 379. Diligite inimicos, XXV, 1089, 2035, 2183. Qui odit fratrem in tenebris est, XXV, 2016, 2053. Inimicos diligendos, XXXVII, 1275, 1435. Delicta remittenda inimicis, XXXVIII, 53, 524, 566, 583, 591, 401. De remittendis injuriis, XXXVIII, 514, 652, 806. De fraterna concordia et condonatione offensarum, XXXVIII, 1084, 1274. Præceptum de inimicis diligendis, XXXIX, 1684, 1698, 1859, 1870, 1907, 1957, 2137. De odio vitando, XXXIX, 1973. Modus diligendi amicos et inimicos, XXXIX, 2136, 2160, 2250, 2253, 2256. Quo odio odiendi sunt mali, XLV, 1863.

BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas. — Quomodo diligamus inimicos, CIII, 510.

BRUNO (S.), Astensis abbas. — Dimittendum est proximo, CLXV, 226.

CASSIANUS, Massiliensis presbyter. — Dimittenda debita, XLIX, 796.

CYPRIANUS (S.), Carthaginensis episcopus. — De bono patientiæ, IV, 621. Accepta injuria remittendum et ignoscendum, IV, 750, 777.

DRUTHMARUS, Christian. Corbeiensis abbas. — Dimittendum est fratribus, CVI, 1508.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Orationis pro inimicis virtus, LXXV, 875.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Diligite inimicos, XXV, 41. Oblivio injuriarum, XXVI, 175. Exhortatio ad ferenda opprobria, XXX, 282. De vindicta prohibenda, XXX, 569.

HILARIUS (S.), Pictaviensis episcopus. — De patientia, IX, 598. Inimicos diligere est præceptum, IX, 599. Vindicta Deo dimittenda, IX, 791. Ulciscendi libido coer-

ceatur, IX, 941. Inimicorum dilectio, IX, 912. De oblivione injuriarum, IX, 1022.

LEO MAGNUS (S.), papa. — Inimicos diligendos esse, LIV, 167, 291.

PASCHASIUS RADBERT., Corbeiensis abbas. — Inimicos diligendos, CXX, 262, 651.

PAULUS WINFRIDUS, diaconus. — Ignoscendum est fratri, XCV, 1261, 1413. Diligite inimicos, LCV, 1538, 1545.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennatis archiepiscopus. — Dimitte nobis debita, etc., LII, 592, 593, 400, 406. De remittendo fratri delicto, LII, 572.

PETRUS, Besensis. — Inter proximis diligere præcipitur inimicum, et præcedentibus adversari videtur, habere odio inimicum; quod mirabili artificio charitatis dispensatio divina decrevit; ut scilicet voluntas hominis, quæ prompta est in odium inimici, mandata dilectionis imperio refrenetur, et quæ nimis erat præceps ad diligendum amicum, censura divinæ legis, quæ inimico indicit odium temperetur. De virginitate, de eleemosyna, de humilitate, de possessione dimittenda et danda pauperibus, de visitandis infirmis, et de aliis operibus misericordiæ consilium habemus a Domino, et de his, licet indicit quandoque necessitatem non habeant, retributionem expectamus æternam. Verumtamen de inimici dilectione certo et expresso sententiam decreto Dominus in Evangelio nos astringit, ita quod si quis inimicum non diligit, divinæ legis prævaricator existit. « Diligite, inquit, inimicos vestros, et benefacite his qui oderunt vos, et orate pro persequentibus et calumiantibus vos, » et modum mercedis adjungens, « Ut sitis, inquit, filii Patris vestri qui in cœlis est. » Summa bonitas Deus est, in cujus amore vim tuæ voluntati facere te oportet, ut sicut solem suum oriri facit super bonos et malos, ita eodem oculo gratiæ amicum et inimicum pro Christo respicias. Si amicum diligit, quia te amat, lex amicitiae hoc exigit; si amicum pro Christo amas, hoc accedit ad meritum. Sed tanto differentius et eminentius mereris gratiam Dei, si tuæ pro Christo impetrans voluntati, inimicum diligis propter Deum. Adde quid Veritas in Evangelio dicat: « Si diligitis eos qui diligunt vos, quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? » Sed et ursæ et leones et lamie circa suorum dilectionem naturæ inserviunt. At si Christi discipulus es aut professor, malefacientibus benefacere, et maledicentibus benedicere et orare pro persequentibus te oportet. Exigit enim ordo cœlestis justitiæ et divinæ regulæ æquitatis, ut qui jam sunt illuminati a Sole justitiæ orant, ut eorum illuminentur adversarii, et qui tenebræ sunt, fiant lux in Domino, juxta orationem Prophetæ dicentis: « Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine, illumina tenebras meas. » Paulus dicit: « Nemini malum pro malo reddentes nec maledictum pro maledicto. » Christus, teste B. Petro, pro nobis passus nobis reliquit exemplum ut sequamur vestigia ejus. Ipse pro suis crucifixoribus exoravit, « Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. » Hæc vestigia secuti sunt Jacobus et Stephanus, quam plures etiam alii, qui inter angustias mortis occisores suos totis præcordiis animæ sibi astrinxerunt amplexibus intimæ charitatis. Ille siquidem quem tuum reputas inimicum, sibi et non tibi est inimicus. Sibi obest, et non tibi; nocere hunc æstimas, et ipse ad innocentiam te promoveat. Scriptum est enim, Abel non esse potest quem Cain malitia non exerceat. Si malum pro malo, maledictum pro maledicto retribuimus, jus in causa propria tibi dicis, teque in re tua iudicem faciens, eum cui omne iudicium dedit Deus Pater, qui dicit: « Mihi vindictam ego retribuam, » quantum in te est iudicandi atque retribuendi potestate destituis. Tuis ergo pro Christo inimicis illum amorem exhibeas, quem te diligentibus exhiberes. Licet enim hoc tibi grave prima facie videatur, colliges tamen ex hoc amore dulcissimos vitæ fructus. Novum quidem præceptum est, a quo emanat ista dilectio. Nam cum veteris legis edicto præcipiamur amicum diligere et habere odio inimicum, novæ legis censura constringimur inimicum diligere, non umbratice nec simulatorie, sed opere et veritate. Ideo legislator non contentus dicere, « Diligite inimicos vestros, » sed aperte insinuans voluntate et opere diligendos adjecit: « Benefacite his qui oderunt vos; » et item: « Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, et si sitit, da illi potum. Hoc enim faciens carbonem congeres super caput ejus. » Caput interioris hominis est ratio, nec ut ego puto, alias aliquis adeo crudelis est, qui ad collata beneficia non mitescat; qui ad proximi benevolentiam odium odio non habeat, qui cogitationes charitatis quasi carbonem ignis remoto calore iracundiæ non accendat. In eo itaque qui te molestus inquietat

dilige imaginem Dei naturæ consortem, et sic peccatum eius odio habebas, ut diligas peccatorem. Hoc est enim odium perfectorum. « Perfecto, inquit, odio oderam illos. » Recole charitatem Joseph ad fratres impios; Moysi ad populum rebellem; David lugentis persecutores gravissimos, Saul et filium patricidam. Et licet evangelicus legislator Christus prius promulgaverit hujus dilectionis decretum, multi tamen Patres antiqui, ejus gratia inspirante, humiliter observantiam coluerant, CCVII, 936-938.

Imprimis dilectio nostræ naturæ ordine ad domesticos nostri sanguinis derivatur, quos diligere, sicut ex naturæ necessitate tenemur, sic nimis inhumanum est quod a nostro dilectionis sacrario repellantur. Nam teste Apostolo, « Qui suorum et maxime domesticorum curam non habet, fidei transgressor est, et deterior infideli. » Hinc est quod hæc dilectio, quæ ex natura profiscitur in mandatis quæ pertinent ad dilectionem proximi, primum Deo præcipiente sancitur. « Honora, inquit, patrem tuum et matrem tuam. » Hinc ad eos qui nobis peculiariter amicitia vel officii vicissitudine copulantur dilectio nostra progrediens, quodam sinu diffusiore laxatur. Verumtamen ista dilectio Phariseorum justitiam non transcendit, quibus dictum est. « Diliges amicum tuum, et odio habebis inimicum tuum. » Sane et parentum et amicorum affectu, quamvis servata parum præmi consequatur, quippe cum ad illam lex naturalis inducat; ad istam mutua obsequia nos provocent; utraque tamen, si neglecta fuerit, cumulum damnationis importat.

Veritas in Evangelio dicit: « Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne ethnici hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros, qui amplius faciunt? » Utergo in maiorem amplitudinem dilectio nostra se porrigat, amplectatur et eos qui nobiscum Deo militant, et ejusdem vitæ professionem nobis in vinculo pacis et spiritus unitate coherant. Deus equidem hujus dilectionis est causa efficiens, dum a capite in barbam

Aaron, et usque in oram vestimenti unctio spirituali, emanat, ut qui ab uncto uncti, a Christo Christiani vocantur, omnes in participium nominis Jesu se communis vinculo mutue charitatis invicem complectantur. Adhuc duo genera hominum restant, illi videlicet qui foris sunt, gentiliū videlicet ac Judæorum, schismaticorum etiam et hæreticorum.... Adhuc dilatat tentorium eum charitas et pallium, quod veteris legis tempore erat breve, sic ampliat, sic extendit, ut duos operire sufficiat, dum inimicum suum animæ suæ nova Spiritus sancti unctione conglutinat. Hac dilectione homo Dei filius efficitur, ac divinæ bonitatis imago plenissima reparatur. « Diligite, inquit Dominus, inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro calumniantibus vos, ut sitis filii Patris vestri qui in cælis est. » Ita dimittitur qui dimittit. Hæc dilectio dum inimicum simplici oculo intuetur, securissime dicere potest: « Dimitte nobis sicut et nos dimittimus. » Sic filius Dei, sic hæres Dei et Christi cohæres efficitur. Attende, homo, quam securum, quam dulce sit, quam jucundum inimicis compati, injuriis non moveri, eum amare pro Christo, a quo me sentio non amari, et eam affectionem gerere erga ipsum quam indulgentissimus pater erga charissimum sibi filium phrenesi laborantem, ut quo majores ab eo irrogantur injuriæ, propensiore erga eum ferreat charitate, CCVII, 942, 943.

PROSPER (S.), Aquitan. episcop. — De inimicis diligendis, LI, 427, 435, 430, 432, 466.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandmontensis. monach. — De ultione inimicorum, CCIV, 1124.

STEPHANUS, Tornacensis. episcop. — De injuriarum oblivione, CCVI, 410.

TERTULLIANUS, presbyt. — De charitate erga inimicos, I, 697. De oblivione injuriarum, I, 1264.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc. — De remittendo fratribus ex toto corde, CLXXXVI, 310.

CXLVI.

INDEX DE ELEEMOSYNA.

ORDINE LOGICO REFERENS VARIA SCRIPTURARUM ET PATRUM DICTA DE ILLIUS NATURA ET NECESSITATE, DE CONDITIONIBUS, SUBJECTO, ETC.

Hic index duas in partes dividitur; in prima parte quædam specialia habentur relative ad eleemosynam, et in secunda quæstio tractatur unice secundum ordinem alphabeticum.

PARS PRIMA.

SPECIALIA QUÆDAM CIRCA ELEEMOSYNAM.

Eleemosynæ natura et necessitas.

BILARIUS (S.). — Indigentium vel sitim potu, vel famem cibo, vel nuditatem vestitu arcendi præceptum, IX, 941.

ZENO (S.). — Eleemosynam denegare homini inopia morienti est ipsum occidere, XI, 287.

AMBROSIIUS (S.). — Dives eleemosynam debet pauperibus, XIV, 740, 746, 749, 753. Eleemosynam qui facit debitum reddit, non largitur indebitum, 743. Quam justum ut de bonis tuis aliquid pauperibus aspergas, XV, 1303. Unusquisque, secundum quod habet, debet tribuere egentibus, XVII, 653. Hæc est justitia, ut quia Deus dat, retribuatur ex eo homo ei cui deest, 313. Quam male aliqui se excusant ab erogandis eleemosynis, 683. Non alieno spolio misericordem te ostendas, 750.

JUVENCUS. — Eleemosyna commendatur, XIX, 123.

HIERONYMUS (S.). — Quidquid supra victum et vestimentum habere possumus, in pauperibus nutriendis et egentium largitione consumendum, XXIII, 360.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosyna Græce misericordia est, XXXVIII, 1043; XI, 268. Commendatur, XXXV, 2023; XXXVI, 425; XII, 25. Eleemosynam impendi Deus jubet, XXIV, 1093. Eleemosynæ munera sunt in quibus

rex adoratur, XXXVI, 1511. Consilium Dei de faciendis eleemosynis amplectendum, XXXVIII, 530. Christus in paupere eget, 240, 613, 524, 253, 1129. Christus nihil a te petit, nisi quod tibi deest: ipse largitor vult fieri debitor, 686, 326. Deo credimus quæ pauperi largimur, XXXIII, 1092. Eleemosyna vide quid emas, quando emas, quanti emas, XXXVII, 1526. Avaritia se excusat specie pietatis erga filios, XXXVIII, 89. Eleemosynas facere quomodo possint pauperes, XXXVII, 1664, 1665. Sepone aliquid tanquam debitum, quasi fisco reddendum, XXXVII, 1911.

CASSIANUS. — Eleemosynarum erogandarum necessitas, XLIX, 1159.

VALENTIANUS. — Eleemosynæ necessitas, LII, 739. Misericordia opus est, ut nobis pateat regnum cælestis, 711. Sæpius exercenda, 718.

LEO MAGNUS (S.). — Qui necessitatibus alienis non consulit nihil distat a bestiis, LIV, 189. Ejus ommissio damnationis ratio, *ibid.* 164, 184.

EUGYPIIUS. — Eleemosynarum neglectores æterna pœna plectendi, LXII, 793.

FULGENTIUS (S.). — Divitiæ ad Christum præmittendæ, LXV, 321. De apparatus subtrahi debet quod egenis expendatur, *ibid.* Si non omnes possunt implere quod Dominus ait, « Vendite quæ possidetis, » illud tamen quod adjicit dicens, « Date eleemosynam, » omnibus est possibile, cunctis debet esse commune, 725.

VITA SS. PATRUM. — Eleemosyna, virginis specie

oliva coronata sancto Joanni Eleemosynario apparet, LXXIII, 344.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Pauperes fovendi et sermone blando, et largitatis ministerio, LXXVI, 206. Etiam ex necessariis eleemosyna eroganda, 1165. Eleemosyna opus est justitiæ non misericordiæ, LXXVII, 86. Quod superest in eleemosynam distribuendum, 1186.

ALCUINUS. — Eleemosyna omnibus commendatur, C, 224. Ab omnibus bona terrena habentibus facienda, CI, 633.

RABANUS. — Eleemosynam facit qui bona temporalia cum fratribus suis participare non desinit. Qui victum et vestitum indigentibus præbet, qui hospitio suscipit, qui infirmos visitat, qui ad mortem et ad supplicia destinatos eruere non cessat, CVII, 340. Per eleemosynas de peccatis præteritis est propitiandus Deus, CLX, 785. Ab inope non avertendi sunt oculi, 784. Eleemosynam ut Corinthi pauperibus Hierusalem mittant adhortantur, CXII, 207. Famque dandam esse velociter et abundanter, 211. Donum eleemosynæ non protrahendum, CLX, 785.

REGINO. — Eleemosynis redimenda peccata, (XXXII, 212, 246.

RATHERIUS. — Eleemosyna eroganda, CXXXVI, 179, 180. A divitibus facienda dum vivunt, 179.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Eleemosyna fortis armatura, CXLIV, 778.

BRUNO (S.). Carthus. fund. — Eleemosyna substantia vorata, CLIII, 258.

ZACHARIAS. — Quisquis in quacunque necessitate mortituro succurrere potest, si non fecerit, occidit, CLXXXVI, 135.

PETRUS LOMBARDUS. — Eleemosyna odor suavitatis, et incensum Dei, CXII, 245.

PETRUS CANTOR. — Eleemosyna filia est misericordiæ, CCV, 265.

Conditiones eleemosynæ.

CYPRIANUS (S.). Eleemosyna non fiat ad ostentationem, IV, 756.

AMBROSIIUS (S.). Largiendo pauperibus, angelorum nobis cæterorumque sanctorum gratiam comparemus, XV, 1765. Multi qui sua pauperibus donaverunt, locupletati non debent a Domino sæculorum hujusmodi exigere mercedem, 1297. Dominus non vult simul effundi opes, sed dispensari, XVI, 66. Sic dandum est, ut non egestatem præstet dantibus, XVII, 504. Non solum queritur quantum, sed et de quanto et quo animo detur, 515. Quid sit largiri in simplicitate, 136.

JUVENCUS. — Eleemosyna occulte facienda, XIX, 131.

CHROMATIUS (S.). — Eleemosynam facientes tuba canere non debent, XX, 70, 71.

HIERONYMUS (S.). — Substantia Christi non imprudenter effundenda, XXII, 583. Prudentia in danda eleemosyna facit, ut nullus pauperum vacuum remittatur, 891. Quotiescunque manum extendis, Christum cogita, 836. Cum facis eleemosynam, Deus solus videat, 412. Multi illam faciunt vanitatis causa, 417. Singulis dandum non ad luxuriam, sed ad necessitatem, 585. Da quo necessitas sustentetur, non augeantur opes, 642. In eleemosyna querimus vanam gloriam, XXIII, 546. Rarus qui ea mente non faciat, *ibid.* Non omnis eleemosyna placet Deo, XXVI, 242.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosyna non de rapinis, sed de justis laboribus facienda, XXXVIII, 648, 962. Eleemosynæ qua mensura, et quo finis faciendæ, 245, 253. Ex animo facienda, XXXVI, 482. Eroganda est cum humilitate et hilaritate, XXXVIII, 1200. Non superbe, neque parce facienda, 89. Super pauperem non sese efferat, qui ipsum adjuvat, 1128. Si panem dederis tristici, et panem et meritum perdidisti, XXXVI, 482. Eleemosyna de corde procedit, XXXVII, 1660. Fiat in occulto, XXXVI, 512.

VALERIANUS. — Eleemosyna sit spontanea, LII, 716.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). Eleemosyna sit comes jejunii, et maxima inde bona, LII, 204. Sit secreta ob pauperis verecundiam. In ea dextera nesciat sinistram, et quomodo, 226 et *seq.* Semper sit cum oratione et jejuniis, 349. Offerenti damno, cum sit de fraudibus, vel bonis alienis, *ibid.* Eleemosynam qui de suis non facit, criminosa est, 537.

LEO MAGNUS (S.). — In eleemosyna si non est omnium æqualis facultas, debet esse par pietas, LIV, 159, 168, 175, 178. Potest eorum esse par animus, quorum impar est census, 442. Cum jejuniis copulanda, 459. Abundantiores sint eorum eleemosynæ, qui jejuna non possunt, *ibid.* Eleemosynæ largitas sic temperanda

ut de illa et pauperum refectio gaudeat, et domestica sufficientia non laboret, 443.

PRUDENTIUS. — Eleemosyna occulta, et laus inde exurgens, LIX, 835. Eleemosynas ei maxime faciunt qui divitias templis conferunt, 634.

EUGYPIUS. — Eleemosynæ dignæ, LXII, 796.

FULGENTIUS (S.). — Qui dat non debet se ei cui dat superiorem existimare, LXV, 321.

VICTOR CAPUAN. — De occulta eleemosyna, LXVIII, 270.

CASSIODORUS. — Eleemosyna perfecta quæ sit, LXX, 265. Quomodo danda, 295. Non morose danda, 1092.

Vita Patrum. — Eleemosyna sine mensura danda, LXXIII, 194. Danda in hilaritate, 1187. Non ex naturali affectu, sed ex pietate danda pauperibus, LXXIV, 33.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Eleemosyna quo fine et quo modo facienda, LXXV, 925. Ex mentis affectu potissimum æstimanda, LXXVI, 178. Eleemosyna de rapinis mala, LXXV, 1012. Eleemosyna, quæ perfecta, LXXVI, 178. Ex animo mundo procedere debet, 229. Quæ cautio in eleemosynis adhibenda, LXXVII, 81. Ex furto non faciendæ, 87. Quænam eleemosyna oculis Redemptoris placeat, 1029. Eleemosynarum sapienter faciendæ distributio, 1146. Eleemosynarum largiores non tumor sublevet, sed premit timor, 84.

PAULINUS (S.). Aquil. — Eleemosyna ut danda, XCIX, 201. De suo, non de alieno faciendæ, 223, 258.

RABANUS. — Simplici animo faciendæ est eleemosyna, CLX, 845.

PASCHASIUS (S.). — Eleemosyna tam occulte fiat, ut nec sinistra id scire liceat, CXX, 273.

HINCMARUS. — Eleemosyna Dei oculis illa placeat, quæ non de illicitis et iniquitate congeritur, sed quæ de rebus concessis et bene acquisitis impenditur, CXXV, 863.

ISIDORUS MERCATOR. — Eleemosyna de alienis non est faciendæ, CXXX, 269.

RATHERIUS. — Eleemosyna non faciendæ ex alieno, CXXXVI, 150, 272, 698. Nec ex eo quod ab aliquo datum fuit in altum usum, etiam pium, 631 et *seq.* Vitanda inanis gloria, 698. Nam eleemosyna facta ob luam gloriam viliosa est, 276.

ANSELMUS (S.). — Non ex rapinis et usuris et fraudibus acquirere debemus, unde eleemosynas faciamus, CLVIII, 657. Eleemosyna pauperum non minuenda, CLIX, 57.

RUPERTUS. — Eleemosyna fiat de eo quod abundat, CLXVIII, 814.

HILDEBERTUS. — Eleemosyna detur hilariter, CLXXI, 1569. Dan tum sine exprobratione, 1016, 1017.

ZACHARIAS. — Cum facis eleemosynam vel quodlibet bonum, noli humanam laudem admiscere, CLXXXVI, 157.

ROBERTUS PULLUS. — Si languore aut carcere devinctos visitare disponimus, si nudos, sitientes, famelicos, viatores aut quolibet necessitate prægravatos, aut consilio desolatos confortemus, aut reipsa subveniamus, CLXXXVI, 917.

GRATIANUS. — Nolite velle eleemosynas facere de fœnore et usuris, CLXXXVII, 961. Oblatio de rapina reprobatu a Deo, *ibid.* Non est aliquid rapiendum a divitibus ut detur egenis, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Quomodo est quo ordine faciendæ sit eleemosyna, CCV, 148, 182, 183, 492. Eleemosyna danda est ex solo Dei intuitu, 288. Eleemosynam a sacerdote Simoniaci factam abiecit Stephanus abbas, 144. Ex illicite acquisitis non sunt faciendæ eleemosynæ, 146.

ALANUS DE INSULIS. — Eleemosynæ largiendæ ex propriis, CCX, 516.

GUNTHERUS. — Occulte fieri debet eleemosyna, CCXII, 212. Eleemosynam facienti conveniunt mentis puritas, simplicitas, humilitas, liberalitas, hilaritas, 211.

INNOCENTIUS III. — Eleemosyna fieri debet ex charitate, propter beatitudinem, ex hilaritate et secundum regulam, CCXVII, 753 et *seq.*

Laus eleemosynæ.

CYPRIANUS (S.). — Eleemosynæ bonum, IV, 728. Monet ne viduas, infirmos, pauperes aut peregrinos negligant, 326.

AMBROSIIUS (S.). — Vilis pecunia, cum conditur; pretiosa, cum dispergitur, XIV, 1020. Fac de instrumento avaritiæ subsidium misericordiæ, sinceritatis gratiam de corruptionis illecebra, 724. Quid prodest misereri inopi, nisi alimoniam ei em largiaris, XV, 1576.

HIERONYMUS (S.). — Eleemosynas exercuisse, magnum est, XXII, 726. Præferunt ædificationi ecclesiæ

rum, 1119. Eleemosyna et humilitas, si veræ sint, pro victimis deputatæ, XXVI, 61.

LEO MAGNUS (S.). — Eleemosynæ meritum et utilitas, LIV, 157, 289, 439. Qui dat eleemosynam, est minister misericordiæ divinæ, 301.

MAXIMUS (S.). — Eleemosynæ meritum commendatur, LVII, 297, 473, 739.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare, LXXXIII, 1241.

INNOCENTIUS III. — Eleemosyna jejuniæ et oratione melior, CCXVII, 732.

Eleemosyna spiritualis.

BENEDICTUS (S.). — Qui doctrinam stultis et scientiæ verbum ministrat ignavis, eleemosynarii dignus est laudari præconis, LXVI, 514.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosyna una fit de corde, XXXVIII, 598. — Eleemosynæ duplex genus, dimittere et dare, 232, 1199. — Eleemosynæ genus alterum, parcere inimicis, 1042, 1043, 1053. Ea nihil est majus, quæ ex corde dimittimus quod in nos quisque peccavit, XI, 266.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Pauperes vitiosi corripendi sunt, LXXVI, 1309.

ALCUINUS. — Fiat eleemosyna tua in salvandis animabus, C, 224. Est eleemosyna spiritualis, dimittere ei a quo læsus fueris, CI, 626.

RABANUS. — Eleemosynam facit, qui peccantem et pravis operibus insistentem corrigit; qui errantem in viam veritatis deducit, qui iudocum docet, qui verbum Dei proximis suis prædicat, CVII, 310. Qui dat veniam peccati, qui emendat verberare, eleemosynam dat, CLX, 783.

HAYMO. — Qui dat veniam peccati; qui emendat verberare vel coercet aliqua disciplina eleemosynam dat, CXVIII, 903.

RATHERIUS. — Eleemosynæ species, si proximus recto consilio, sive arguendo, sive obsecrando, sive increpando in viam Domini dirigamus, CXXXVI, 698.

HILDEBERTUS (S.). — Eleemosyna duplex, dando bona sua, remittendo aliis mala sua, CLXXI, 443.

ROBERTUS PULLUS. — Enitamar proximo prodesse ut, si malus est, ab errato revocetur; si bonus, in proposito provehatur, CLXXXVI, 916.

PETRUS CANTOR. — Multiplex est eleemosyna hominis ad proximum in correptione fratris, ut corrigit; in oratione pro ipso, in compassione, in consilii sancti datione, CCV, 210.

ALANUS DE INSULIS. — Eleemosyna est, ignorare his qui nos læserunt, CIX, 301.

GUNTHERUS Cisterciensis. — Proximo miseremur oratione, correctione, consilio, CCXII, 210.

Subjectum.

CYPRIANUS (S.). — Eleemosyna nemini neganda, IV, 750.

HIERONYMUS (S.). — Eleemosynæ quibus faciendæ, XXII, 553, 962; XXV, 174. Quibus potissimum faciendæ, XXIII, 550. Non eligendus cui bonum faciamus, 416. Qui considerat cui beneficiat, et non omni petenti se tribuit, sæpe præterit eum qui meretur accipere, 417.

AUGUSTINUS (S.). — Querendi sunt quibus eleemosynam faciamus, XXXVII, 1566, 1567. Eleemosyna in pauperes etiam simulatores, XXXVIII, 1231. Quomodo juhæmur dare omnipotenti, et prohibemur dare peccatori, XXXVII, 1327. Eleemosynæ pro mortuis, XI, 154.

LEO MAGNUS (S.). — Quibus maxime danda eleemosyna, LIV, 62. Infidelibus etiam danda, 274. Fideles præferendi, *ibid.* Verecundis ita danda, ut consulatur et paupertati et pudori, 162. Indigentibus danda antequam petant, 490.

CASSIODORUS. — Eleemosyna indigentibus danda, sed præcipue viris sanctis, LXX, 293.

Vita Patrum. — Eleemosyna quæ in pauperes confertur, a Christo tanquam sibi exhibitæ suscipitur, LXXIII, 499. Optime pauperibus impenditur, 920, 922. Danda potius non consanguineis, 930. Eleemosynæ nomine pauperibus utiliter datur hæreditas, 1035.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Apud Deum intercessores querendi sunt pauperes, LXXVI, 1309. Etiam inrogantibus erogetur eleemosyna, 207. Non omnibus æqualiter est præbenda, LXVII, 1147. Utrum pauperi peccatori præbenda, 85. Prius fidelibus, deinde Ecclesiæ hostibus faciendæ, 583.

ALCUINUS. — Omni petenti absque discrimine faciendæ eleemosyna, C, 712.

BENEDICTUS (S.), Anian. — Eleemosyna omni petenti danda, CIII, 1049.

RATHERIUS. — Eleemosynæ quibus faciendæ, CXXXVI, 272. Præcipue sanctis et pauperibus spiritu, 633. His potius tribuenda, qui dum accipiunt erubescunt, 607. Tribuamus potius bono quam malo si possint discerni, 698.

PETRUS DAMIANUS. — Eleemosynæ quibus tribuendæ, CXLIV, 297.

BERNARDUS (S.). — Eleemosyna et præsertim tribuenda qui invitus petit, verecunde accipit, accipiens glorificat Deum, CLXXXII, 573.

ZACHARIAS. — Sine discretionem omnibus indigentibus simpliciter tribuamus, non querentes eul, sed quare demus, CLXXXVI, 155.

PETRUS LOMBARDUS. — Eleemosynæ etiam multis peccatoribusque tradendæ, CXCI, 163.

Fructus.

CYPRIANUS (S.). — Eleemosyna purgat peccata, IV, 603.

LACTANTIUS. — Eleemosynæ Deus tribuit veniam peccatorum, VI, 686.

HILARIUS (S.). — Eleemosynæ fructus, IX, 1061. Eleemosynæ sunt plane ambitiosæ apud Deum humani thesauri legationes, 320.

AMBROSIIUS (S.). — Ad meritum proficit, cum quis de proprio tribuit egenis, XVII, 391. Eleemosynam facere ipsi proficit, qui largitur, 683. Et hinc fit ditior, *ibid.* Quam gratum eleemosyna opus est, ut omnem maculam hominis et sordes emundet, 419. Bonum munus est eleemosynæ, quæ purgat omnem sordem et squalorem, 583, 636.

HIERONYMUS (S.). — Eleemosyna quantas habet vires et præmia, XXII, 612. In ea non fit substantiæ diminutio sed commutatio, *ibid.* Quidquid in sumptus de tuo tuleris, pro lucro computa, 519.

AUGUSTINUS (S.). — Eleemosynam facientes mercatura, XXXVIII, 410. Illi dant pretium redemptionis animæ, qui non cessant eleemosynas facere, XXXVI, 519. Eleemosynæ multum adjuvant orationem, XXXIII, 503. Earum virtus ad redimenda peccata, XXXVIII, 407. Eleemosynæ illis prosunt, qui vitam mutarent, *id.*, 213; XL, 263, 267, 268. Nihil prosunt iis qui a libidinis et criminibus non abstinuerunt, XXXIII, 675.

PROSPER (S.). — Eleemosynarum fructus æternus, LI, 371.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Eleemosyna facit beatum; est auxilium adversus sæculi mala; dicitur, et quomodo, LII, 260. sanat manum aridam, 291. cum jejuniæ quas afferat virtutes et bona, 315. Ubi dicuntur effectus. Quomodo credat vivere post mortem eleemosynarius, 331. Supplicat pro delictis, 499.

LEO MAGNUS (S.). — Eleemosyna est quidam baptismus, et alterum a peccatis lavacrum, LIV, 158, 190. Eius purificatione mundantur peccata, 163, 190, 502. Misericordia in pauperes quam Deo grata, 300. Misericordiæ opera salvant homines, 161. Eleemosynæ mortuorum refrigeria, LV, 1145.

MAXIMUS (S.). — Eleemosynæ fructus recensentur, LVII, 424. Exigua eleemosyna magnam habere potest remunerationem apud Deum, 818. Misericordia in pauperes quam grata sit Deo, et quam utilis ad promerendam peccatorum veniam, 266.

PAULINUS (S.), Nol. — Eleemosynas pauperibus largiri quam utile, LXI, 339 et seqq. Illa dæmonum insidias et laqueos evadimus, 349 et seqq.

EUGYPIIUS. — Eleemosynæ ad priora delenda valent, LXII, 793.

LAURENTIUS (S.). — Eleemosyna non solum peccata purgat, et vulnera conscientie curat, sed etiam animam ipsam de morte revocat, regnorumque celestium facit esse consortem, LXVI, 105. Si iustum invenerit eleemosyna, cumulat eum meritis; si peccatorem, absolvit a peccatis; si ægrotum, sublevat a doloribus, 106.

CASSIODORUS. — Merces eleemosynarum facientis, LXX, 293. Deo acceptissima est, 286. Generis humani est reconciliatrix, 295. Per eam purgatio fit peccatorum, *ibid.*

GREGORIUS (S.), Turon. — Eleemosyna semper Dominum ad misericordiam deflexit, LXI, 191. Dum Tiberius Cæsar hilari distributione pauperibus opem præstat, magis ac magis Dominus ei subministrat, 339.

Vita Patrum. — Eleemosyna palatium in celo parat, LXXIII, 364. Eius virtus stannum in argentum convertit, 516. Eleemosynam in cælum præmittere pulchra parabola docetur, 491, 496.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Eleemosynæ præsent

et in peccata plangimus et abdicamus, LXXV, 1012. Eleemosyna dicitur pretium peccatorum, *ibid.* Ejus virtus quanta, LXVI, 1165. Qui prænissis probis eleemosynam triunt, vix pro illata injuria satisfaciunt, 206. Eleemosyna nobis aurea domus in cœlo ædificatur, LXXVII, 484, 495.

TAIO. — Quoties post culpam eleemosynam facimus, quasi pro pravis actibus pretium damus, LXXX, 891.

ATCUINUS. — Efficacissima pro peccatis deprecatio est in eleemosynis, CI, 625.

RABANUS. — Qui promptus est ad misericordiam et largus ad præbendam eleemosynam, pro hoc mercedem bonam sibi in futuro præparat, CLX, 975.

HAYMO. — Per eleemosynam omnium peccatorum tribuitur remissio, CXVIII, 901. Deus eleemosynas pauperum feneratur, et cum datur minimis, Christo datur, *ibid.*

WALTERIUS. — Operibus misericordiæ propitiatio Dei obtinetur, CXIX, 737.

RATHERIUS. — Eleemosynæ pro peccatis erogatæ mori um, CXXXVI, 276.

SALVIANUS. — Eleemosyna exstinguit peccatum, sicut ignem aqua, CXL, 185.

ANSELMUS (S.). — Si quis eorum qui habent substantiam mundi dederit indigenti vel calicem aquæ frigidæ, propter verum amorem Dei et proximi, eleemosynam facit, et non perdet mercedem suam, CLVIII, 1112. Per eleemosynam pervenitur ad æternam vitam, 802.

BRUNO AST. (S.). — Quantum Deo accepta sit eleemosyna, quamque mercedem accipit, CLXV, 165.

RUPERTUS. — Eleemosyna salvabit in iudicio, CLXVII, 1777.

HILDEBERTUS. — Eleemosynæ quam utiles, CLXXI, 180. Eleemosynariis divitiis in ultimo iudicio, *ibid.* Per eam regnum colorum, quod est pauperum, sit regnum divinum, 337. Qui pro Deo seminat, mercedem cito metet, 810.

PETRUS LOMBARDUS. — Eleemosyna utilis danti quam recipienti, CXCL, 58.

GUNTHERUS. — Proveniunt ex eleemosyna quinque hæc: remissio peccatorum, charitatis augmentum, spirituale gaudium, certa spes promissorum, perceptio præmiorum, CCXII, 214.

INNOCENTIUS III. — Eleemosyna mundat, liberat, protegit, postulat, impetrat, perficit, benedicit, justificat, resuscitat, CCXIII, 748.

Charitatis et eleemosynæ exempla mirabilia.

TERTULLIANUS. — Christianorum erga invicem charitas quanta I, 471. Sese invicem fratres appellabant, *ibid.* Charitate omnia habebant communia, 472. Illorum quanta in egenos, ac potissimum, martyres, charitas, 470, 475, 619. Hominibus et diis gentilium mendicantibus opem ferre non sufficiebant, 494. Charitas mutua Christianorum ipsis ethnicis valde miranda, 704. Inter fratres atque conservos communis spes, metus, gaudium, dolor, passio, quia communis spiritus, 1215.

EUSEBIUS. — Constantini in pauperes beneficentia, VIII, 27. Nullus unquam ad illum propius accessit qui fructum alicujus beneficii non retulerit. Extraneis qui ipsum adirent, humanum se ac liberalem præbebat, *ibid.* Suis victoriam adeptis præcipiebat, ut vicis parcerent, 40.

PAULINUS NOLAN. — Pauperibus subveniendum esse, exemplo Lazari et divitis epulonis evangelici ostenditur, LXI, 216, 217, 688. Pauperibus omnibus Romæ in basilica S. Petri epulum præbuit Pammachius pro defunctæ uxoris suæ anima, 215, 214. Quam bene eleemosynam largiebatur S. Felix, 482. Martinianus a fratribus amice excipitur, 620. A Paulino cohospite Theridii vestibus donatur, 621. Maximum episcopum humeris sub altum feminæ cuidam sanctæ commendat Felix, 474.

BENEDICTUS (S.). Eleemosynæ largæ monachorum Ægyptiorum, LXVI, 310. Benedictinorum, 311, 312. Erga pauperes quam propensus S. Benedictus, 310. In gratiam pauperum erecta xenodochia in monasteriis, 312. Vasa sacra vendita, 313. Pauperibus datæ monasteriorum decimæ, 310, 311. Pars quinta reddituum monasterii, *ibid.* Item tertia pars, *ibid.* Pauperibus datæ ciborum reliquæ, *ibid.* Eis distribuendæ vestes vetustæ, 788. Tribus pauperibus pedes quotidie lavandi, eisque eleemosyna tribuenda, 763. Amator mittit Sylverio munuscula ad levandam exsili inopiam, 86.

SYLVERIUS. — Amatorem laudat Sylverius quod non solum de eo sciscitando et visitando curam habeat, sed etiam bonis suis fulcire eum et sustentare non desinat.

GREGORIUS TURON. (S.). — Multitudo pauperum, sicut apes ad alvearium, conveniebant ad Aridum, et nullus vacuus ab eo recedebat, LXXI, 1122. Quidquid habuit

totum in pauperibus vel in cœnobiiis, vel per diversas ecclesias vel etiam monasterio suo distribuit, *ibid.* Erat pes claudorum, oculus cæcorum, orphanorum pater, vi duarum consolator, 1129. Quintianus in eleemosynis magnificus fuit, 1025. Senoch dabat quæ accipiebat, in diversis necessitatibus indigentium, ita ut in vita sua de his amplius quam ducentos a nexu servitutis debilitate onere sublevaret, 1072. S. Martinus innocenti opem fert, 566. Vinum pauperi procurat, 947. Tiberius Cæsar eleemosynarius, pauperum optimus defensor, captivorum redemptor, 339. S. Paulinus Nolanus venditis omnibus quæ habebat, pauperibus erogavit. Pauperibus thesauros Guntramnus largitur, 444, 450. Perpetuus egenos, mendicos, ægros, viduas, orphanos hæredes suos scribit, dicit, statuit, 1152. Benedictus Agricola ædificat xenodochium leprosorum, 893.

RADEGUNDIS (S.), regina Franciæ, præter quotidianam mensam qua resolvebat egenos, capita eorum lavans, purulentam lineam non fastidians, interdum et vermes extrahens, sigillatim capita pectebat quæ ipsa lavaverat. Ulcera cicatricum oleo superfuso mulcebat morbi contagium. Languidis et cæcis non cessabat cibos cum cochleari porrigere, LXXII, 657, 658.

DOMNOLUS (S.) monasticum institutum mirifice augmentavit ad recipiendos monachos, peregrinos et adventantes. Aliud xenodochium ædificavit in pauperes, peregrinos egentesque, LXXII, 631.

GERMANUS (S.) e carcere captivos educit, LXXII, 73. Contentus casula vel tunica, quidquid erat residui, nudum pauperem vestiebat, 76.

COGITASUS. — S. Brigida nunquam inopes a se recedere sinu vacuo passa est, LXXII, 786.

Vita Patrum. — Joannes Eleemosynarius quos hospitio recipiebat, et consolabatur non tanquam captivos, sed quasi natura veraciter fratres, LXXIII, 344. Flagatos et inermes in xenodochiis et nosocomiis fecit recumbere præcipiens curam eis et medicinam gratis impendi, *ibid.* et seqq. Ægrotos visitat bis, vel ter in septimana, 283. Charitas Abrahamis pro affligentibus se infidelibus intercedentis, LXXIV, 76. Achilles, indigniori beneficium præstantis, 913; Anastasii, leprosum domi foventis, LXXIII, 506.

Charitas Apollinis in proximo Christum cogitantis, 1078; Apollinis patriarchæ insigni arte verecundum adolescentem adjuvantis, LXXIV, 220, 222. Apollonii, medicum se et pharmacopolam fratribus exhibentis, LXXIII, 1105; LXXIV, 263. Christianorum in milites, LXXIII, 231. Eremitæ ejusdam, latrones sui causâ comprehensos liberantis, *ibid.*, 1031. Eulogii elephantiosum et mutilatum foventis, *ibid.*, 1040, 1123. Fratris ejusdam patrem suum a lapsu servantis, *ibid.*, 880. Fratris ejusdam in ægrotum panem calidum ex Ægypto afferentis, *ibid.*, 975. Fratris ejusdam, ut seni ex vulnere decumbentis inservire pergat, lavaturam vulneris ebibentis, *ibid.*, 977. Fratris ejusdam, pro fornicante fratre se affligentis, LXXIV, 166. Fratrum quorundam, deficientibus in monasterio lignis, LXXIII, 830. Fratrum pro infirmo laborantium, et mercedem ut accipiat cogentium, *ibid.*, 975. Joannis Eleemosynarii pauperes dominos suos vocantis, *ibid.*, 542. Ejusdem convicianti nepotem suum beneficientis, *ibid.*, 352. Ejusdem datum sibi stragulum pretiosius aliquoties vendi curantis, *ibid.*, 353. Joannis abbatis fratris errorem tegentis, *ibid.*, 974. Monachorum uvam ad proximos transmittentium, *ibid.*, 764. Monachorum Ægypti, ut pauperibus subveniant operantium, *ibid.*, 858. Moysis noctu hydrias monachorum aqua replentis, *ibid.*, 1120. Pachomii absentium fratrum officium suppletis, *ibid.*, 244. Pambonis camelum suum alteri concedentis, *ibid.*, 788. Polychronii septem dies jejuniari soliti, refectionis aliquid sumentis ut ægrotum ad id inducat, LXXIV, 85. Senis ejusdam sportellarum suarum retinacula alteri dantis, LXXIII, 790, 975. Senis ejusdam docentis debitum a fratribus sollicitè non esse exigendum, *ibid.*, 797. Senis ejusdam charitas admiranda in vivos et mortuos, LXXIV, 129. Serapionis omnia ad ipsum usque librum Evangeliorum elargientis, LXXIII, 772, 888. Serapionis Sindoniæ mercedem laborum fratrum sibi subditorum pauperibus distribuentis, *ibid.*, 1176. Ejusdem, mimis et Manichæo cuidam ut illos Deo lucraret se vendentis, *ibid.*, 1178, 1180. Simeonis Styliæ suos cibos pauperibus erogantis, *ibid.*, 326. Sisoi cum hospite discessuro, jejunii tempore, gustantis, *ibid.*, 907. Theodori singularitatem cibi in communitate improbantis, *ibid.*, 767.

Eleemosyna Onuphri, LXXIII, 217. Joannis, *ibid.*, 276. Eleemonis libros vendentis ut pauperibus subveniat, *ibid.*, 1197. Anus quidquid manu lucratur in templo erogantis, LXXIV, 183. Eleemosyna Zenonem imp a pœna

liberat, *ibid.*, 208. Mulleri misera præsita Moscham e carcere liberat, *ibid.*, 218. Petri Telonearii in pauperem albigineum panem projicientis, LXXIII, 335. Insignis eleemosynator evadit, *ibid.*. Vestem suam interiorem pauperi largitur; vendi se jubet, et pretium pauperibus distribuit, *ibid.*, 357. Serapionis ut pauperibus subveniat, cum monachis operam suam mensi tempore elocantis, *ibid.*, 1176. Vendentis Evangelium, *ibid.*, 339. Sese vendentis ut filios lucrificat, *ibid.*, 339, 1178. Eleemosynæ Josphat in pauperes, *ibid.*, 579, 586, 591. Eleemosynæ largæ Olympiæ, *ibid.*, 1200.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Ecclesie Romanæ servos libertate donat, LXXV, 858. Eorum qui schisma vel hæresim deserabant sustentationi providebat, *ibid.*. Tribus mortalium militibus subvenit, *ibid.*, 859. Pro populis exactionibus oppressis ad Mauricum scribit, 794. Episcoporum redditus, si ad pauperes alendos minime sufficerent, ipse quæ satis essent suppeditabat, *ibid.*, 838. Totus erga animarum lucra vacabat, *ibid.*, 742. Gregorii in faciendi eleemosyna studium, *ibid.*, 452. Fundatis monasteriis facultates suas vendit, ac pauperibus largitur, *ibid.*, 242, 254. Eleemosynam ex patrimonio quater in anno pauperibus erogabat, *ibid.*, 66. Eleemosynas ipse localiter et personaliter ordinabat, *ibid.*, 111 et seqq. Nihil habens unde eleemosynam tribueret, scutellum argenteum pauperi dari præcipit, *ibid.*, 65. Pauperum qualem curam gesserit, *ibid.*, 106, 124, 294. Etiam post mortem, *ibid.*, 232, 23. Episcoporum defunctorum bona pro pauperibus servari voluit, *ibid.*, 591. Pro paupere in inopia defuncto, tanquam si propriis manibus peremisset, deflet, *ibid.*, 96. Xenodochium Jerosolymæ instituit, *ibid.*, 110. Xenodochis rectores constituit pro rebus pauperum strenuo gubernantibus, *ibid.*. S. VII. S. Desiderius erat parvulorum nutritor, senum tutor, viduarum protector, pupillorum defensor, *ibid.*, 87, 239.

ELIGIUS (S.) assidue turbis pauperum constipatus incedebat, quibus alimoniam pariter et eleemosynam tribuebat: quicquid habuit, excepto tegumento et victu, totum egenis et monasteriis dispersit, LXXXVII, 489. Maximam semper dilectionem erga pauperes habuit, et inter cætera, senibus ac viduis atque pupillis existebat, *ibid.*, 507, 508. Eximia bonitate peregrinos fovebat, *ibid.*, 508.

VENANTIUS. — S. Menardus quicquid ad escam accipere deberet, si pauperem vidisset, cibum egeni porrigebat, ipse ferens inopiam, LXXXVIII, 535. S. Maurilius infirmos tanquam verbi Dei fidelissimus dispensator circumibat, *ibid.*, 567.

WALAFRIIDUS STRABUS. — Quantam S. Othmarus in pauperes misericordiam habuerit, CXIV, 1054, 1055.

S. BERNARDUS. — Charitas Moysis sese pro delinquentibus obijcientis. Charitas Jeremias qui, libertate uti nolens, maluit captivus adduci cum populo; Pauli optantis anathema esse ab ipso Christo pro fratribus; David in se potius transferri divinam ultionem flagrantis, (LXXXII, 192.

ANASTASIUS. — Eleemosyna quotidiana assignata ab Adriano I centum pauperibus, CXXVIII, 1183. Pauperum cura singularis exercetur a S. Nicolao I, *ibid.*, 1369.

Libri de eleemosyna tractantes, homilæ, sermones.

De faciendis eleemosynis sermones, S. Augustinus, XXXIX, 1700, 1701, 1705, 2531, 2535, 2538, 2540, 2542, 2543. — Sermones de eleemosyna, S. Petrus Chrysol., I, 11, 202, 205, 231, 314, 320. — De eleemosyna sermones, S. Leo Magnus, LIV, 157, 159, 164, 168, 174, 176, 297. — Homilia de eleemosyna, S. Laurentius Novar., LXVI, 105. — De eleemosynis, Taio Casar August., LXXX, 891. — De operibus misericordie, et quod unusquisque a seipso eleemosynam incipere debeat, Jonas Aurelian., CVI, 251. — De eleemosyna, Haymo Halberst., CXVIII, 902 et seqq. — Quod eleemosyna de alienis fieri non debeat, Hincmarus Rem., CXXV, 863. — De eleemosyna, S. Petrus Damianus, CXIV, 207 et seqq. — De eleemosyna, Alanus de Insulis, CLX, 175.

PARS SECUNDA.

DE ELEEMOSYNA.

Quæstio per supplementum tractatur juxta ordinem alphabeticum Patrum.

ALANUS DE INSULIS, — « Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam. » Et alibi: « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. » Item: « Omni potenti tribue. » Item: Beatus qui prævenit manum perituri. Item: Si vides fame percussam et non subvenis, occidisti.

O homo, eleemosyna est condimentum jejuniis, ornamentum orationis, vigiliarum decus, largitatis insigne, peccati remedium speciale. Ad hanc invitat te Christus, exemplo pauperis omnia erogans, verbo opera misericordie prædicans, ab hac nulla paupertate te excusans. Si pecuniam dare non potes, da frustum panis; si hoc non vales, saltem aquam frigidam potum. Si proximo non potes subvenire facio, subveni verbo, vel pro eo intercedens, vel eum instruens. Est enim eleemosyna multiplex, a manu largiendo pauperi; ab officio, ministrando eroganti; a lingua, proximum instruendo, vel pro eo intercedendo; ab animo, peccanti compatiendo, vel injuria remittendo. Sunt autem quædam eleemosynæ ordinatæ, quædam exordinatæ. Ordinatæ sunt quæ circumstantiis suis formantur: exordinatæ quæ privantur illis. Circumstantiæ eleemosynarum hæc sunt: Quis, quid, quantum, cui, ubi, quando, quare. Quis, si sit dives vel pauper; gravior est enim eleemosyna pauperis quam divitis. Unde Dominus dicit in Evangelio, pauperem mulierem quæ posuit duo minuta in gazophylacium plus misisse quam divites qui miserant magnas summas. Per *quis*, etiam intelligitur, utrum justus sit vel injustus. Quasi justus det eleemosynam, ad utrumque valet; si vero injustus det eleemosynam, valet ei ad fugam pœnæ, non ad meritum gloriæ. Per *quid*, insinuat quod de proprio debent fieri eleemosynæ, non de alieno. Non enim de furto vel de rapina recte fit eleemosyna, quia ut dicit Scriptura, facere eleemosynam de substantia pauperis, hoc est illum maculare in conspectu patris. Per *quantum*, ostenditur quod non totum uni, sed plura pluribus particulatim distribuenda sunt. Per *cui*, insinuat quod potius pauperi quam diviti largienda sit eleemosyna, potius cognato, vel affini quam extraneo, potius domesticis fidelibus quam dyscolis. Unde ad insinuandum, quantum, et cui, dictum est: « Dispersit, dedit pauperibus. » Ubi scilicet in aperto ad aliorum instructionem, procul tamen omni humana laude remota. Unde ait Dominus: « Sic luceant opera vestra... » Quando, tempore necessitatis. Quare insinuat Dei, non terrent emolumentum, vel favoris humani. Eleemosyna est ros cælestis, extinguens peccati caminum, quæ sole allegat apud Deum, quæ sola allegabit pro te apud districtum Judicem. Pro quo enim a Christo laudabuntur beati in judicio? quod silentium tenuerunt? non; quia continenti s fuerunt? minime; quia vigiliis intenderunt? nequaquam, sed quia eleemosynas operam tribuerunt.

Eleemosyna gerit similitudinem olei, jejunium luminis. Sicut enim lumen substracto oleo extinguitur, sic jejunium sine eleemosyna meriti privatur virtute. Illo speciali et naturali præcepto quo dicitur, « Quod vis ut faciant tibi homines, et tu fac illis, » obviat, qui eleemosynam indigenti negat.

Est autem triplex eleemosyna, frigida, tepida, calida. Frigida est quæ non fit instinctu naturalis pietatis vel fervore charitatis, sed tantum humani favoris; tepida est, quæ fit instinctu naturalis pietatis, ut illa quæ fit indelibus, motu naturalis affectionis; calida vero, quæ fit actu charitatis. Prima meretur pœnam; secunda vitæ ram; tertia consequitur gratiam. Eleemosyna non solum de superfluis, sed et de necessariis fieri debet. Unde dictum est: « Qui habet duas tunicas, det non habenti. » Idcirco tunicam nominat, non pallium, quia tunica est magis necessaria, ad insinuandum quod non tantum superflua, verum etiam necessaria dare tenemur. Quod in beato Martino claruit, qui asperitate temporis partem chlamydis quæ sola indutus erat pauperi erogavit. Sunt quidem qui ea quæ vix porcis exponenda erant erogant pauperibus, quibus sua peccata redimi putant; et hoc est quasi in Deum blasphemia, indignis honorare divos, et quæ proculcanda sunt a porcis offerre celestibus margaritis, CX, 175, 176.

Hospitalitatem nolite oblivisci.... O homo, Christus in membris suis clamat ad ostium, petit hospitium. Suscipe peregrinum in terra, ut te recipiat exultantem in patria. Abraham, quia angelos suscepit sub specie hospitum, meruit donari filio. Lot, quia angelos quasi hospites suscepit, meruit liberari a Sodomorum incendio. Vidua quæ hospitii beneficio Eliam honorabat, meruit suscitationem filii. Euntes in Emmaus discipuli per Christi doctrinam illuminati sunt, sed per hospitalitatis obsequium plenius et perfectius ab ipso illuminari meruerunt. O homo, si scias te advenam et peregrinum in hoc sæculo, si recognoscis peregrinationis tuæ statum, non negabis peregrino hospitium. Nam si pauperem Christi excludis a lecto, ipsum Christum excludis a pectoris tui hospitio... Audi quid ipse dicat: « Quod uni ex minimis meis fecistis.... » Debet autem ipsa hospitalitas esse læta, munifica, humilitatem exhibens, largitatem amplectens. Magna enim pars hospitalitatis honestæ est vultus serenitas.

Munificentia quoque hospitalitatis est portio, ut non suscipiamus postulantes victi fastidio, sed etiam praeveniamus praecellenti officio. Exemplo enim illorum euntem in Emmaus, non solum hospites invitandi sunt, sed trahendi. Exhibenda est quoque hospitibus humilitas, ut gratia humilitatis, quae etiam totam consummat hospitalitatem, gratus sit obsequium quod impendit. Recipiamus igitur in peregrino illum qui pro nobis in terra peregrinatus est de coelo, qui pro nobis egressus de patria, mendicus exstitit in via. O felix hospitium, quod Christo exhibetur in paupere! o felix lectus, in quo requiescit Christus in corpore! felix mensa ad quam sedet homo Deus in homine! O homo apud gentiles jura hospitalitatis servantur, apud fideles franguntur. Bruta animantia in adventu similitum gaudent, et eis quodammodo jus familiaritatis exhibent; homines vero humanitatis officium inhibent. « Erubescet, Sidon, ait mare. » Erubescat mare a fluminibus adjuvari. Erubescat rationale ab irrationali insensibile. Erubescat sol a camino et facibus caleferi...., CCX, 181, 182. De eleemosyna, CCX, 175.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — De eleemosyna faciendi, XIV, 724. De eleemosyna bonis, XIV, 1069. Liberalitatis exemplum erga pauperes a vidua evangelica propositum, XVI, 242.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepiscop. — De eleemosyna, CLIX, 56.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Sane cavendum ne quisquam existimet infanda illa crimina qualia qui agunt, « regnum Dei non possidebunt, » quotidie perpetranda, et eleemosynis quotidie redimenda. In melius quippe est vita mutanda, et per eleemosynas de peccatis praeteritis est propitiandus Deus, non ad hoc commendus quodam modo, ut ea semper liceat impune committere, XL, 265.

Sane qui sceleratissime vivunt nec curant talem vitam moresque corrigere, et inter ipsa facinora et flagitia sua eleemosynas frequentare non cessant, frustra ideo sibi blandiuntur, quoniam Dominus ait: « Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. », XL, 267.

Qui enim vult ordinate dare eleemosynam, a se ipso debet incipere, et eam sibi primum dare: « Miserere animae tuae placens Deo. » Propter quem directionem ordinem dictum est: « Diliges proximum tuum sicut teipsum. » Cum ergo Dominus Phariseos increpasset quod forinsecus se lavabant, intus autem rapina et iniquitate pleni erant, admonens quadam eleemosyna, quam sibi homo debet primitus dare, interiora mundari: « Verumtamen, inquit, date eleemosynam... », XL, 268.

Cum auditis omnia male facta eleemosynis redimi, nolite sic intelligere, ut intelligunt quidam perversi. Eleemosynae enim posunt tibi prodesse ad defenda peccata praeterita, si mores mutaveris. Si autem in eisdem malis perseveras, eleemosynis tuis non corrumpis iudicem. Ego dico propter illa scelera et crimina quae omnes modo vitare debent qui accipiunt corpus Domini et sanguinem. Ceterum non me latet, vitam istam mortalem et in carne corruptibilem constitutam sine peccatis esse non posse, sed illa quotidiana et levia habent etiam sua lavacula quotidiana.... Quod enim Deus statuit ut eleemosynae, propter levia peccata, ille putat ad illa gravia sibi posse optutari, a quibus non vult discedere, sed in his cupit permanere perpetuo. Faciat pro his eleemosyna, sed vita mutata; inde recedat, et huc accedat. Si autem dixerit in animo suo: Si quotidiana faciam latrocinia, etsi quotidianis corruptionibus adulteris me contaminem...., et a tali vita omnino non recedam, faciens tamen quotidianas eleemosynas extinguo omnia peccata; tamen extinguo, sed cum extingueris...., pereunt ergo peccata, sed tecum. Si autem vitam mutaveris, illa pereunt, tu invenieris.... XXXIX, 1701, 1901, 2343.

Sed ne putetis, quia faciendi sunt quotidie adulteria, et eleemosynis quotidianis mundanda sunt. Ad illa majora scelera non sufficiunt quotidianae eleemosynae; ut ea munda. Aliud est ubi mutes vitam; aliud est ubi tolere vitam. Illa mutanda est; si moerhus eras, noli moerhus esse; si fornicator eras, noli fornicari; si homicida, noli esse homicida...., arbitraris haec, nisi fieri desinant, quotidianis eleemosynis posse mundari?... XXXVIII, 88.

Beneficentia in corpus et animam proximi, XXXII, 1332. De sublevandis pauperibus, XXXIII, 471. De mercede eleemosynae, XXXVI, 588, 435. Misericordia est exercenda, XXXVII, 1328. Christus in pauperes vestitus, XXXVIII, 170, 219, 239, 243, 250, 253, 524. De operibus misericordiae, XXXVIII, 406, 453, 1198, 1199. Quid eleemosyna sine fide, XXXVIII, 626. Eleemosyna iustis laboribus faciendi, XXXVIII, 648, 1200. Duo genera eleemosynarum, XXXVIII, 1041, 1045, 1053. Christus accipit quod pauperibus erogatur, XXXIX, 1319. De charitate

humana, XXXIX, 1530, 1535, 1536, 1596, 1590, 1631, 1671, 1690. De faciendis eleemosynis, XXXIX, 1700, 1842, 1846, 1876, 1895, 1937, 1949. Eleemosynae inanes; an Deus velit eleemosynam fieri, XXXIX, 2269, 2250. Eleemosynarum genera multa, XL, 366. De visitatione infirmorum, XL, 147. De misericordia, XL, 1248. De generalitate eleemosynarum, XLI, 1223. Opera misericordiae sunt remedia, XLIV, 154.

BEDA Venerah., presbyt. — De eleemosyna, CXIV, 268.

BERNARDUS (S.), Claravallens. abb. — Beneficentia erga pauperes laudatur, CLXXXII, 235.

BRUNO (S.), Astens. abb. — De eleemosyna, CLXV, 422.

CÆSARIUS (S.), Arelatens. episcop. — De eleemosyna, LXVII, 1077.

CHROMATIUS (S.), Aquileiens. episcop. — De eleemosyna, XX, 351.

CYPRIANUS (S.), Carthaginens. episcop. et martyr — loquitur in Scripturis divinis spiritus sanctus: « Eleemosynis et fide delicta purgantur. » Et: « Verum date eleemosynam, et ecce vobis omnia munda », etc.... Quorum praecceptorum memor Daniel, cum rex Nabuchodonosor, adverso somno territus, aetnaret, pro avertendis malis ad divinam opem impetrandam remedium dedit dicens: « Propterea, o rex, peccata tua eleemosynis redime et injustitias tuas misericordis pauperum. » Cui rex non obtemperans, adversa quae viderat et infesta perpassus est; quae evadere et vitare potuisset, si peccata sua eleemosynis redemisset. Raphael quoque angelus paria testatur, et ut eleemosyna libenter ac largiter fiat hortatur, dicens: « Bona est oratio cum jejuniis et eleemosyna, quia eleemosyna a morte liberat, et ipsa purgat peccata, ostendit orationes nostras ac jejunia minus posse, nisi eleemosynis adjuventur; deprecationes solas ad impetrandum parum valere, nisi factorum et operum accessione adjuventur, IV, 605, 606.

Nec sic ista proferimus, ut non quod Raphael angelus dixit veritatis testimonio comprobemus. In Actibus apostolorum facti fides posita est, et quod eleemosynis, non tantum a secunda, sed a prima morte animae, liberentur gentes et impletæ res probatione compertum est. Tabitha, operationibus iustis et eleemosynis praestandis plurimum dedita, cum infirmata esset et mortua, ad cadaver examine Petrus accitus est; qui cum impigre pro apostolica humanitate venisset, circumsteterunt eum viduae sistentes et rogantes, pallia, et tunicas, et omnia illa quae prius sumpserant indumenta monstrantes, nec pro defuncta suis vocibus, sed ipsius operibus deprecantes. Sensit Petrus impetrari posse quod sic petebatur, nec defuturum Christi auxilium viduis deprecantibus, quando esset in viduis ipse vestitus. Cum itaque gentibus uixus orasset, viduarum ac pauperum idoneus advocatus legalis sibi preces ad Dominum pertulisset, conversus ad corpus, quod in tabula jam lotum jacebat: « Tabitha, inquit, exurge in nomine Christi. » Mors itaque suspenditur, et spiritus redditur, ac mirantibus et stupentibus cunctis, ad hanc mundi denuo lucem redivivum corpus animatur.... IV, 606, 607.

Plura de hac quaestione leguntur in opere. De eleemosynis, IV, 601, 622.

De eleemosyna, IV, 601. De bono operis et misericordiae, IV, 725.

ELIGIUS (S.), Noviomens. episcop. — De eleemosyna, LXXXVII, 593.

FASTIDIUS, Eritannor. episcop. — Eleemosynae de lucris iniustis, L, 396.

GAUDENTIUS (S.) Brit. episcop. — Sermo contra avaritiam et pro pauperibus, XX, 955. De mammona iniquitatis facite vobis amicos, *ibid.*, 975.

GEZO, abh. Dertonens. — De iis qui eleemosynas faciunt et peccata non dimittunt, CXXXVII, 493.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap. — De eleemosynis, LXXVI, 122, 179, 206, 229.

GUIGO I, Carthusianor. prior. — De cura infirmorum, CLIII, 622.

GUNTHERUS, Cisterciens. monach. — Proximo autem miseremur pluribus modis, videlicet compassionem, orationem, correctionem, consilio, auxilio et beneficio. Compassione miseremur proximo, quando vel ejus peccata vel ærumnis misericorditer condolemus. Peccatis Absalon filii sui condolebat David, cum ille patrem persequeretur, et condolebat ærumnis, cum ipse miserabilem ejus mortem lamentaretur. Oratione similiter miseremur proximo duobus modis, cum vel pro peccatis ejus vel miseris Deum orando humiliter imploramus. Pro peccatis proximorum orabat Stephanus, cum pro se lapidantibus imploraret, pro miseris autem Paulus, cum juvenem

Eutyrium misera sorte peremptum orando suscitaret. Correctione quoque miseremur proximo duobus modis, cum vel eum de factis suis jam malis increpantes corripimus; vel a faciendis misericorditer abstrahimus... Consilio quoque proximo miseremur quando erranti etsui prorsus ignaro salubri consilio subvenimus. Auxilio etiam eidem proximo miseremur, quando ad faciendum vel obtinendum bonum quod per se non potest, auxilium ei misericorditer obtinemus, vel exhibemus. Beneficio autem eidem miseremur, quando indigenti materiale stipendium, ut puta cibi vel potus, aut vestis, vel pecunia effectui pietatis impertimur. In cuius beneficii exhibitione ista candida sunt, ne fiat de alieno...; ne absque modo, ne detur indigno. Ne fiat de alieno...; ne absque modo, velut si uni dederis, unde pluribus poteras subvenire, ne dederis indigno, si dignus aequè indigens valeat reperiri, quem admodum scriptum est: «Sudet eleemosyna tua in manu, donec invenies iustum cui dederis,» licet alibi scriptum sit: «Omni petenti te tribue,» tamen hæc nostra beneficia ad domesticos fidei, et vicinos seu familiares nostros copiosius et frequentius debent extendi, CCXII, 210, 211.

Eleemosynam facienti ista conveniunt: mentis puritas, simplicitas, humilitas, liberalitas, hilaritas. Mentis puritas ei valde necessaria est, sine qua nec esset eleemosyna quicquid facere posset; quia cum eleemosyna nihil aliud sit quam misericordia, nulli misericors esse potest qui sibi ipsi per cordis impuritatem impius et immisericors esse convincitur. Quocirca si eleemosynam facere meditari, necesse est eam a te ipso incipere et transire in proximum... Compellit etiam simplicitas, ut ex eo quod sola pietatis causa fieri debet, non querat favorem hominum, velut Pharisei... Humilitas etiam eidem multum est necessaria, ne quod ob amorem Dei et proximi humiliter faciendum est, arroganter et superbe fiat, ut faciunt quidam homines perditissimi, qui ea quæ pauperibus erogando erunt scurris et histrionibus largiuntur... Liberalitas quoque facienti eleemosynam adesse debet, ne sit exanguis et aridus in erogando, sed pro modo facultatis fratri libenter impertiat, non tam timens in posterum defectum suum quam præsentem illius attendens penuriam. Meminisse siquidem debet, quoniam qui dedit præsentia poterit, illis erogatis, alia copiosius ministrare... Hilaritas facienti eleemosynam semper adesse debet, ut id ipsum quod dat læto animo largiatur....

Proveniunt autem ex eleemosyna quinque hæc: remissio peccatorum, charitatis augmentum, spirituale gaudium, certa spes promissorum, perceptio præmiorum. Remissionem peccatorum ex eleemosyna provenire nulli dubium esse debet... Charitatis augmentum provenit ex eleemosyna tum erga Deum tum erga proximum, et alia, CLXII, 200-222.

De eleemosyna, CCXII, 210.

HAYMO, Halberstatis. episcop. — De modo largiendi eleemosynas, CXVIII, 188. — De eleemosyna, *ibid.*, 902.

HILDEBERTUS, Cenomaniensis. episcop. — Beneficentia erga pauperes, CLXXI, 189.

HINCMARUS, Remensis. archiepiscop. — Quod eleemosyna de alienis fieri non debent CCXV, 865 De operibus misericordiarum, CCXV, 888.

HIKRONYMUS (S.), presbyt. — Hortatio ad eleemosynam, XXIII, 1101. Merces eleemosynæ, XXVI, 69. De infirmis et pauperibus recreandis, XXX, 585. De charitate erga infirmos, *ibid.*, 421.

INNOCENTIUS III, papa. — «Date eleemosynam et ecce omnia rouda sunt vobis.» Nemo dignius posset eleemosynam commendare quam ipsa Veritas commendavit, quæ per eleemosynam asserit universa mundari. Unde bene congruit nomen effectui, et interpretatio veritatis. Nam eleemosyna dicitur ab *alimino*, vel ab *eli*, quod est *Deus*, et *Moy*, quod est *aqua*, quia Deus per eleemosynam maculas peccatorum eliminat, et sordes abluunt vitiorum. Eleemosyna quidem est, indigenti pietatis intuitu subvenire, cujus quantus sit fructus Scriptura sacra demonstrat. Nam eleemosyna mundet, eleemosyna liberat, eleemosyna redimit, eleemosyna protegit, eleemosyna postulat, eleemosyna impetrat, eleemosyna perficit, eleemosyna benedicit, eleemosyna justificat, eleemosyna resuscitat, eleemosyna salvat.

Audi de singulis exempla per ordinem: «Date, inquit Dominus, eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis;» ecce qualiter eleemosyna mundat. Raphael angelus ad Tobiam: «Bona est, inquit, oratio cum jejuniis et eleemosyna, magis quam thesauros auri recondere, quoniam eleemosyna a morte liberat, et ipsa est quæ purgat peccata, et facit invenire vitam æternam;» ecce qualiter eleemosyna liberat. Daniel autem dixit ad Nabuchodonosor: «Placet tibi convivium meum, rex, et peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas mi-

sericordiis pauperum, forsitan ignoscet Deus delicta tua,» ecce qualiter eleemosyna redimit. Tobias vero, quia peregrinus et per omnem cognitionem suam, dividebat unicuique prout poterat de facultatibus suis, esurientes alebat, nudisque vestimenta præbebat, et mortuis sepulturam sollicitus impendebat. Cum rex iussisset illum occidi, fugiens nudus latuit, quia multi diligebant eum;» ecce qualiter eleemosyna protegit. «Absconde, inquit, eleemosynam in sinu pauperis, et ipsa orabit pro te, quia ignem ardentem aqua exstinguit, et eleemosyna resistit peccatis;» ecce qualiter eleemosyna postulat. Cornelius autem centurio, faciens eleemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper, vidit in visu manifeste angelum Dei dicentem sibi: «Orationes tuæ et eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei;» ecce qualiter eleemosyna impetrat. Dominus quoque dicit: «Si vis esse perfectus, vade et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum multum in celis;» ecce quomodo eleemosyna perficit. «Anno tertio, dicit Dominus, separabis aliam decimam ex omnibus quæ nascuntur tibi eo tempore, et repones intra januas tuas, venietque Levites, qui aliam non habet possessionem tecum, et peregrinus, et pupillus ac vidua, qui intra portas sunt, et comedent et saturabuntur, ut benedicti tibi Dominus Deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quæ feceris;» ecce qualiter eleemosyna benedicit. «Dispersit, dedit pauperibus, iustitia ejus manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria;» ecce qualiter eleemosyna justificat. Eum Tabitha, quæ plena erat bonis operibus et eleemosynis, obliisset, circumsteterunt Petrum omnes viduæ fientes et ostendentes tunicas et vestes quæ faciebant eis; qui ponens genua oravit, et dixit: Tabitha, surge, et illa aperuit oculos, et viso Petro resedit;» ecce qualiter eleemosyna resuscitat. «Stans autem Zachæus dixit ad Dominum: Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. At Jesus ad eum: Quia salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abraham. Venit enim Filius hominis querere et salvare quod perierat;» ecce qualiter eleemosyna salvat, CCXVII, 745-748.

Sunt quoque et alii plures eleemosynarum effectus, quos ex subjectis testimoniis poteris cognoscere. Dominus in iudicio pietatis opera commendavit, pro quibus ipse misericordibus regnum largietur æternum. «Venite, inquit, benedicti Patris... esurivi enim et dedistis mihi manducare... Beati misericordes... In qua mensura mensi fueritis, remetietur... Dives ille qui induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide, quia non misertus mendico, nomine Lazaro, mortuus est et sepultus in inferno... Servus ille qui voluit misereri conservo suo, sicut dominus fuerit ei misertus, traditus est tortoribus...» etc. CCXVII, 748, 749, 750. De eleemosynis, CCXVII, 452, 747, 1145.

«Quod eleemosyna in peccata facta non valet ad meritum, nec suum effectum sortitur, sed est tamen præparatoria ad Dei gratiam consequendam...» Verum si tantæ virtutis est eleemosyna, vel potius tantæ est eleemosynæ virtus, faciant igitur homines quæcunque libuerint, et eleemosynis duntaxat insistant, securi de Veritate quæ dicit: «Date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis.» Numquid ergo facientibus eleemosynas omnia munda sunt, ebriosi, adulteris, homicidis, cæterisque vitiorum sordibus involutis? Licenter ergo suas exerceant turpitudines, et peragant voluptates, si eleemosyna sufficit ad redimenda peccata. Absit omnino! qui teste Scriptura, «quidquid immundus tetigerit immundum erit.» Non enim offerentes a muneribus placent, sed munera ab offerentibus... attende prudenter quod dicit Apostolus: «Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest...» Vera igitur eleemosyna de vera charitate procedit. Nam secundum charitatis mandatum hoc est: «Diliges proximum tuum sicut teipsum.» Ad quod pertinet illud: «Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis.» Sicut ergo volumus nobis ab aliis in nostris necessitatibus subveniri, sic et nos debemus aliis in suis necessitatibus subvenire, ut sicut nos, ita proximum diligamus. Nisi enim ramus eleemosynæ de charitatis radice procedat, non habet pinguedinem vel humorem ut suavem vel maturum fructum producat. Nam vere eleemosyna fructus est charitatis. «Charitas autem operit multitudinem peccatorum.» De qua Veritas ait: «Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.» Eleemosyna quæ de charitate procedit, ipso profecto mundat a vitis et redimit a peccatis... Sic eleemosyna præter charitatem vel potius ante charitatem donata, proficit quidem, etsi non sufficit; præparatoria, licet non

promeritoria gratiæ vel salutis, per quam tamen pervenitur ad gratiam et salutem. Reddit enim hominem habilem, reddit aptum, reddit idoneum, velut sitientem, velut anhelantem, velut appropinquantem ad fontem gratiæ salutis, per quem liberatur a morte, mundatur a culpa, redimitur a peccato, CCXVII, 750, 751, 752.

Inter opera pietatis, quæ, secundum Apostolum, promissionem habent vite, quæ nunc est, pariter et futura, hospitalitatem nobis specialiter et frequenter divina Scriptura commendat, utpote quæ illa omnia comprehendit, propter quæ Dominus in ultimæ discussionis examine remuneraturum se bonos et malos asserit puniaturum. Hæc enim pascit esurientes, sitientes potat, colligit hospites, nudos vestit, et non solum infirmos visitat, sed eorum in se infirmitates assumens, infirmantium curam agit, in carcere positos subvenit, et quibus vivis in infirmitate communicat, participat in sepultura defunctorum. Per hanc quidam angelis receptis hospitio placuerunt, cum Abraham et Lot hospitalitati vacantes angelos meruerunt hospitari, per quos Abraham jam senex futuræ sobolis accepit promissionem, et Lot fuit de incendio Sodomæ liberatus. Duo quoque discipuli, qui Jesum hospitio coegerunt, quem in expositione Scripturæ non noverant, in paucis fractione noverunt. Per hanc superflua divitum quæ congregata forte servarentur ad mortem, in necessitates pauperum erogantur ad vitam. Per hanc terrena in celestia, et transitoria in æterna felici commercio transmutantur, dum per manus pauperum thesaurizamus in celis, ubi nec ærugo, nec tinea demolitur, et ubi fures non effodiunt nec furantur; et facimus nobis de mammona iniquitatis amicos, qui, cum defecerimus, in æterna tabernacula nos admittant, CCXV, 77.

Nonum est jejunium, sed melior est eleemosyna, quia quod jejunium subtrahit, eleemosyna tribuit. Alioquin quod jejunium subtrahit voluptati, reponit cupiditati. Qui vero dat eleemosynam, quodcumque sibi subducit, alii totum impendit. Per jejunium enim affligitur caro propria, per eleemosynam vero relinquitur aliena. Illud præstat esurienti, ista vero satietatem procurat. Rursum, bonum est orare, sed melius erogare, quoniam eleemosyna agit utrumque descendens ad proximum et ascendens ad Deum. Audi super hoc sententiam Sapientis: « Conclude eleemosynam, inquit, in corde pauperis, et ipsa pro te orabit ad Dominum. » Non enim desistit orare, qui non desinit bene agere, cum melius sit orare opere, quam sermone. Sed dices: Ego sum pauper, egenus et inops. Non habeo panem, non habeo vestem, non habeo stipem, ut quidquam valeam erogare. Verum attende quod apud Deum sufficit bona voluntas, ubi deest opportuna facultas. Nec tam attendit in munere quantitatem, quam devotionem in opere, pensans magis ex quanto, quam quantum. Respiens enim Jesus, vidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium divites. Vidit autem quamdam viduam pauperulam mittentem æra minuta duo, et dixit: « Amen dico vobis quia vidua pauper plus quam omnes misit. Nam hi omnes ex abundantia sibi miserunt, in munera Dei; hæc autem ex eo quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit misit, CCXVII, 752.

Cæterum solerter attende quod nisi dederis eleemosynam cordis, Deus non acceptat eleemosynam operis, ipso dicente: « Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis Pater coelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis, nec Pater vester vobis dimittet, CCXVII, 752. » Vides aperte quod Deus non approbat munus operis, nisi prius offeras munus cordis. Eleemosynam vero cordis prudenter impendis, cum aut offendenti dimittis, aut satisfacis offenso, ut nec ille contra te rancorem vel odium in corde retineat, nec tu contra ipsum retineas rancorem, vel odium in corde, CCXVII, 755-757.

Quod ad eleemosynam sicut ad aliquid et quodlibet opus bonum requiratur perseverantia, vide, CCXVII, 759, 762.

Restat dicendum de quibus sit eleemosyna facienda. Videtur profecto de his quæ juste possides et rationabiliter acquisisti, secundum illud Sapientis: « Noli offerre munera prava; non enim suscipiet illa Deus. » Multa sunt talia in Scripturis. Contrarium autem videtur Dominus in Evangelio docuisse: « Facite, inquit, vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. » Verum inter ea quæ acquiruntur injuste, quædam sunt in quibus transfertur dominium, quædam in quibus non transfertur. De illis ergo in quibus transfertur dominium, ut in negotiatione, milita, et hujusmodi, licite potest eleemosyna erogari, quia, cum effecta sint tua, licet offenderis illicite acquirendo, jam tamen, quasi de tuis, licite poteris erogare. De illis autem in quibus dominium non transfertur, ut de furto, rapina, sacrilegio et usura, non licet eleemosynam erogare, quia cum sint aliena, non tua, teneris ea his,

quorum sunt, restituere, non autem ea invitis dominis contrectare.... Quod autem de mammona iniquitatis in Evangelio legitur, ad illas acquisitiones injustas, in quibus transfertur dominium, refertur, de quibus licite potest eleemosyna erogari. Quia vero, non auditores legis sed factores justi sunt apud Deum, rogo te, frater, et hortor, et precor, et moneo, quisquis es, Christiane, si vis esse quod dicis, ut studeas facere quod audisti, tenens pro certo quod eleemosyna quæ datur « de corde puro et conscientia bona et fide non ficta, magnam præstat fiduciam apud Altissimum, et ipsa contra omne periculum salutis est medicina, CCXVII, 758, 759. Enchiridion charitatis, CCXVII, 761-764.

Circa eleemosynam quatuor diligenter attendas, videlicet causam, finem, modum et ordinem: causam, ut fiat ex charitate; finem ut fiat propter beatitudinem; modum, ut fiat ex hilaritate; ordinem, ut fiat secundum regulam.

Ex charitate autem danda est eleemosyna; quia sicut arbor ad fructum, ita charitas se habet ad eleemosynam. « Non enim potest arbor bona malos fructus facere; neque arbor mala bonos fructus facere. » Propterea dicit Apostolus: « Si distribuero omnes facultates meas, » etc.... Non ergo se quisquam frustra decipiat, ut æstimet eleemosynam sine charitate sibi posse sufficere ad salutem, licet ad tria valeat eleemosyna extra charitatem distributa. Vel ad habilitatem suscipiendi gratiam, vel ad præparandam æternam mitigationem, vel ad obtinendum bonum aliquod temporale.

Cum ergo quis eroget eleemosynam, debet eam propter æternam beatitudinem erogare, non propter favorem mundanum, vel propter humanam retributionem. Unde Veritas inquit in Evangelio: « Cum facis eleemosynam noli tui cauere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis et vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua, ut sit eleemosyna tua in abscondito, et Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. » Non est contrarium quod Dominus alibi ait: « Luceat lux vestra coram hominibus, et videant opera vestra bona et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. » Primo quia et intentio potest existere in abscondito, et operatio in aperto, ut propter intentionem absconditam, nesciat sinistra quid faciat dextra. Et propter operationem operatam, videntes opera bona glorificent Patrem. Secundo, quia nemo debet facere opus bonum, ut ipse glorificetur ab hominibus, sed ut homines glorificent Deum. Unde primum prohibetur, secundum præcipitur. Rursum alibi Veritas ait: « Cum facies prandium aut cenam, noli vocare amicos tuos aut fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos divites, ne forte et ipsi te reintinent, et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium, voca pauperes, debiles, claudos et cæcos, et beatus es, quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in retributione justorum. » Hic finis, hæc merces, hoc præmium propter quod facienda est eleemosyna.

Porro danda est eleemosyna non ex tristitia, sed cum hilaritate; non cum mora, sed cum velocitate. Juxta quod docet Apostolus, dicens: « Unusquisque, prout destinavit in corde suo, non ex tristitia aut ex necessitate. Hilariter enim datorem diligit Deus. »

Cæterum in eleemosyna danda serva regulam ordinatam. Triplex enim eleemosyna est, cordis videlicet, oris et operis: ex corde datur per compassionem, ex ore per correctionem, ex opere per largitionem. De prima dicit Apostolus: « Quis infirmatur, » etc...; de secunda Dominus ait: « Si peccaverit in te frater tuus, » etc...; de tertia dicit propheta: « Frange esurienti panem tuum. » Verum hæc triplex eleemosyna danda est ordinata. Primo nobis, secundo proximo. Crudelis est enim et factus, qui alii compatitur, et sibi non miseretur; qui alium castigat, et seipsum non emendat; qui alii subvenit, et se despicit. Et contra præcipitur: « Miserere anime tuæ placens Deo... » Ergo tibi ipsi primo danda est eleemosyna. Post te da proximis eleemosynam, et in eis quoque ordinem serva, præferens fideles, domesticos, propinquos. Propter quod dicit Apostolus: « Operamini bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. » Nam hoc exigit charitas ordinata... Sed inter hos præferendi sunt justi, si cæteræ circumstantiæ pares existant... Cum enim omnis homo tam bonus quam malus nobis ratione naturæ sit proximus, et ex præcepto divino teneamur diligere proximos sicut nos ipsos, profecto videtur, quod passim omni homini teneamur indigenti, cum possumus, subvenire, et cum majoris meriti videatur, inimicis beneficere quam amicis... Et contra Veritas ipsa testatur: « Quicun-

que recipit iustum in nomine iusti, mercedem iusti accipiet...

Multum ergo contingeret eleemosynam retardari, si semper oporteret inter bonos et malos discerni. Sed cur in eleemosyna danda non præferas iustum iulquo, cum ipse tibi meritis et precibus suis plus valeat apud Dominum promereri? Sane benefaciendum est et bonis et malis, et iustis et impiis, et amicis et inimicis, cum necessitas exigit et facultas permittit; sed in talibus ponderandæ sunt circumstantiæ, ut possit discerni, quando et quomodo, et ubi, et cui magis debeat subveniri. Contingere enim potest, ut aliquando magis subveniendum sit malo quam bono, si videlicet premittitur majori egestate, præsertim cum absque periculo non potest subventio promitti. Et licet maioris sit meriti benefacere inimicis, quia tunc maxime propter Deum animo vis inferitur; unde: « A diebus Joannis Baptistæ, regnum colorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Si tamen parentes indigeant, eis credo potius succurrendum, propter illud speciale mandatum: « Honora patrem tuum et matrem tuam. » ... Licet ergo benefaciendum sit generaliter omnibus proximis, amplius tamen bonis quam malis, iustis quam impiis, nisi regulæ generali detrahatur aliqua specialis exceptio, circumstantiis ponderatis.

LAURENTIUS (S.), Novariensis, episc. — Inter multa utilia et salutaria præcepta quæ scripta sunt in divinis Paginis, nulla est alia tam efficax, tam valida et velox nostrorum vultu medicina, quam præceptum eleemosynæ; siquidem eleemosyna non solum peccata purgat et vulnera conscientiæ curat, sed etiam animam ipsam de morte revocat, regnorumque cælestium facit esse consortem. Hujus præceptionis vel operis auctor est iustissimus Tobias, cæcus corpore, et clarus opere; tentatus ad tempus et non mortificatus; temporarii aspectu pauper privatus, et perpetuo honorum operum lumine plenus. His talibus monitis instruebat filium: « Fili, de substantia tua fac eleemosynam, et ne avertas faciem tuam ab omni paupere; sic fiet ut a te non averteat facies Dei. » Tulit etiam scrupulum de animo trepide vel dubie largientis, ut si de multo, si de modico, quisquam largiri non desinat. « Fili, secundum quod tibi est factio; si largior est substantia, largius eroga; si modica, porrigere modicum. » Et non dubitare dum erogas, noli diffidere, dicens: Ne forte non sufficiat nobis; sed esto lætus, dum erogas, quia hilarem datorem diligit Deus.

Homines cum simus in lubrica natura plerumque peccantes, non cesset anima iustitiæ aqua exuberans. Radix omnium malorum quid est? Avaritia. Radix omnium honorum quid est? Eleemosyna. Et qui nunc vulneratus es per avaritiam, cura te per eleemosynam. Mortuus es per avaritiam? vivifica te per eleemosynam. Exulcerata est peccatis anima tua? unge eam pietatis ac iustitiæ opere. Audisti communionem iusti: « Eleemosyna de morte liberat et non permittit intrare in tenebras. » Implicavit te cupiditas, habes multa piscula. Jaces avaritia perditus, depravatus luxuria, derogasti, blasphemasti, quia plurimis sæpe mentitus es, plerumque pejerasti? his nequitie partibus, aliisque similibus obruta est mens, convulsa est conscientia? quid modo? Numquid desperandum est inter hæc? Non sic jubet Dominus. Sed quid præcipit? « Facite, inquit, eleemosynam, et erunt vobis omnia munda?... » LXVI, 105, 116.

LAURENTIUS (S.), Novariensis, episc. — De eleemosyna, LXVI, 105.

LEO MAGNUS (S.), pap. — De eleemosyna, LIV, 157, 159, 161, 166, 263, 281, 294, 297, 301, 458, 444, 490; misericordiam exercendam, LIV, 305, 444, 460.

LEO IX (S.), pap. — De eleemosyna, CXI, III, 1093.

LUCULENTIUS. — De eleemosyna, LXXII, 822, 831, 848.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, episc. — Misericordia erga indigentes, LVII, 473, 478, 480, 531, 759.

NICOLAUS I, pap. — Quibus eleemosyna sit eroganda investigastis, Bulgares, quod Dominus in Evangelio manifeste demonstrat, dicens: « Omni petenti da... » etc... verumtamen est in eleemosyna facienda quidam ordo discretionis observandus, quem nos pleniter exponere studio nunc brevitalis omitemus. Sed quidquam hoc nomen signet primitus indicemus; eleemosyna quippe Græce, Latine misericordia dicitur; et certe scriptum est: « Miserere animæ tuæ placens Deo. » Ergo primum sibi debet homo præceteris eleemosynam facere, siquidem omnem regulam bene agendi a se debet homo incipere, placens scilicet Deo per munditiam mentis et corporis ac per hoc sibi tribuens illum panem vivum, qui de celo descendit. Deinde vero eleemosyna exhi-

benda est propinquis egestatem patientibus, sicut scriptum est: « Carnem tuam ne despexeris; » nam et ipsa natura docet nos de hoc; et quod ipse propinquo meo non exhibuero quando extraneus exhibebit? Deinde autem his maxime misericordia præstanda est qui petere confunduntur. Sane notandum est, quia sunt nonnulli quibus nihil conferri debet, sicut scriptum est: « Da bono et ne receperis peccatorem... » etc., CXIX, 1013, 1014.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiens, abb. — De modo eleemosynam exercendi, CXX, 270.

PAULINUS (S.), Aquileiens, patriarch. — De eleemosynis et piis operibus, XCIX, 200, 227.

PAULUS WINFRIDUS, diacon. — De eleemosyna, XCV, 1215, 1346.

PETRUS Cantor. — De eleemosyna, CCV, 286.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennat, archiepisc. — De eleemosyna, LII, 208, 231, 314, 320.

PETRUS DAMIANUS (S.). — LAUS ELEMOSYNÆ: O virtus eleemosynæ, quæ velut fluentum fontis irrigui, et peccatorum inquinamenta detergis, et æstuantium vitiorum flammam exstinguis! o felix eleemosyna, quæ de gehennæ barathro tenebrarum filios extrahis, et adoptatos lucis perpetuæ regnis cælestibus introduces! Tu de manibus pauperum volas in cælum, et illic tuis amatoribus parvas hospitium. Si vinum es, non coacescis; si panis, non emittis mucorem; si caro vel piscis, non verteris in putredinem; si vestis præterea, nullam contrahis vetustatem; recens, jugiter servaris et nova, et mox ut tuus oblatus obierit, ad eum illico multiplicata reverteris. Tu de jacentibus sub criminum squalore conspicuos; tu de damnabilibus sanctos; tu facis de gentilibus Christianos. Quod mirum Cornelius probat, cuius eleemosynæ ad divini conspectus culmen ascenderant.

O dives eleemosyna, quæ tuis amatoribus præbeas hæreditatem immarcescibilem, et cælestis curiæ dignitatem! o miranda misericordiæ virtus quæ peccatorum omnium rubiginem purgat, frumentum vitiorum incitamenta mortificat, et splendore cælestis gratiæ tenebras hominum mentes illustrat! Hoc Deum facit hominibus debitorem, ut regnum sibi colorum non jam quasi quod alienum est, querant; sed veluti quod sui juris est, audaciter invadant. O felix misericordia, quæ de miseria quidem nascitur, sed veram tuis executoribus beatitudinem parat! Tu negotiatrice omni mangone prudentior, quæ terrenis mercibus cælestia comparat, et transitoris æternæ permutas! Felices nundinæ tuæ, in quibus datur hospitium, suscipitur habitaculum, præbatur panis exiguus, recipitur regnum, porrigitur nummus, comparatur aula cælorum..., CXI, V, 223.

Opusculum ista S. Pater habet de eleemosyna, in quo optima leguntur, CXIV, 207-227.

Quamvis unusquisque sanctus omnibus florere virtutibus necessario debeat (neque enim singula quæque vere virtus est, si mista aliis virtutibus non est), una tamen virtus cuique est præ cæteris eligenda, cui mens familiaris inhaerendo deserviat, atque ab ejus, ut ita loquar, obsequio non recedat. In cunctis quippe virtutibus æque nos exercere non possumus, sed dum unam arctius custodimus, in hac, quod ex reliquis minis est, adimplemus; et dum hanc indesinenter amplectendo constringimus, quasi totum virtutum corpus unius membri participatione tenemus.

Quam itaque virtutem tibi persuadeo peculiariter exsequendam? Numquid jejunium? sed continuo respondebis: Si immoderatis corpus meum jejuniis attero, imminetibus tot causarum discursibusque laboribus mox succumbo. Si psalmodiæ meditationes indixero, ab orationis, laqueis, assiduitate præpedior; quoniam ad respondendum salutationibus amicorum ac miscenda colloquia quotidie coactus impellor. Si nudis te, juxta morem apostolorum, pedibus hortor incedere; si duris, instar Joannis, membra tuis ciliciis edomare; si denique te in exilium proficisci; si carcerali custodia te jubeam penitentium more concludi, imminet præsto causaberis ægritudinem, vel potius non te posse perferre tam duram corporalis incommodi gravitatem. Qui ergo membra corporis tui adhuc times affligere, imo quia temetipsum per acrimoniam penitentiae necdum vales Deo sacrificium offerre, ad ea, quæso, quæ circa te sunt manum porrigere, et quia non te, saltem quæ tua sunt, impertire, CXIV, 209, 210.

Quod fructus ex divitiis capitur, si dispensentur pauperibus. Nulla sane putredo vulneris in Dei partibus intolerabilis fetet, quam stercus avaritiæ. Et cupidus quisque dum sordentis pecuniæ quæstus accumulatur, verens exedram in latrinam, quasi moiem stercoreis coacerbat. Hinc est quod per Ezechielem dicitur: « Argentum eorum foras projicietur, et aurum eorum in sterquil-

nium erit; argentum eorum et aurum non valebit liberare eos in die furoris Domini. » Et alibi: « Væ ei, qui multiplicat non sua, usquequo, et aggravat et contra se densum lutum! Avaro sane contra se densum lutum aggravare, est terrena lucra cum peccati pondere cumulare..... Sit ergo quilibet castus sit, sobrius sit, indigentibus alendis intentus, hospitalitati deditus, jejundet, vigilet, diem nocti pascendo continuet, si tamen avarus est, totum perdit, ita ut inter omnium criminum reos nequiores se invenire non possit. Nihil est enim avaro scelestius, nihil iniquius quam amare pecuniam. » Quid ergo proderit non occidere, non mœchari, non rapere, non denique perjurare, immunemque te prorsus a cunctis criminibus custodire, dummodo si a te avaritia non expellitur, nihil te nequius, nihil scelestius reperitur? CXLV, 5-2, 533.

De eleemosynæ bonis et effectibus, CXLV, 207. De

charitate, CXLV, 526. De frenanda ira, CXLX, 649. Non occides, CXLV, 1019.

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De eleemosyna facienda, CVII, 814. De eleemosynis et pauperibus, CIX, 783, 843. De eleemosynarum largitate, CX, 23, 97, 112, 205.

RATHERIUS, Veronens. episcop. De eleemosyna, CXXXVI, 698.

TAIO, Cæsaraugust. episcop. — Qui indigenti proximo exteriorem substantiam præbet, sed vitam suam a nequitia non custodit, rem suam Deo tribuit, et se peccato. Hoc quod minus est obtulit Auctori, et hoc quod majus est, servavit iniquitati. Nonnunquam divites elati inferiores opprimunt et aliena rapiunt; et tamen quasi quædam aliis largiuntur....., LXXX, 891-895.

De eleemosynis, LXXX, 969.

CXLVII.

INDEX DE CORRECTIONE FRATERNA,

EXPONENS CIRCUMSTANTIAS ET CONDITIONES REQUISITAS
UT HOC PRÆCEPTO UNUSQUISQUE CIRCA PROXIMUM OBLIGETUR,
ET FRUCTUS EX ILLA PERCIPIENDOS.

MONITUM.

Hic index duas in partes distribuitur; in prima parte sunt quædam notiones generales in ordine alphabetico, et in secunda sunt solutionis hujus questionis, velut appendix ad Indicem CXLV de dilectione inimicorum, in ordine chronologico.

PARS PRIMA.

Notiones speciales de correctione fraterna, in ordine alphabetico.

AUGUSTINUS (S.), Hipponeus. episc. — Cavete ne sic ab alterius oculo festucam ejiciatis, ut in oculo proprio trabem non videatis, nec sic alterius velit relevare lapsum, ut vestrum non videatis casum. Nec sic alterius curare debetis morbum, ut et vos ipsos postponatis ægrotos, ne cuilibet vestrum dicatur: « Medice, cura te ipsum. » Cura ergo primo teipsum, ut curatus alterius vulnera curare possis. Audite quid Dominus dixerit Pharisæis adulteram accusantibus: « Qui sine peccato est vestrum, primus in illam lapidem mittat. » Qua fronte poterimus arguere alios de eo quod in nobis gravius invenimus? Ad nos igitur pertinet mundos esse et sanctos; et si tunc fratrem nostrum peccare videmus, reprehendere eum cum omni mansuetudine debemus, ne per nostram negligentiam pereat. Charitas autem non odii, non rancoris, sed zelo justitiæ gladium correctionis evaginare debet. Tunc semper misericordia ligata sit in cordibus vestris, ne velut Judas, ille qui peccavit, desperatus ad suspendium pergat, XL, 1255.

PETRUS DAMIANUS. — Inter cætera sanctæ conversationis insignia, unum præ cæteris cave ne correptiones aliquando graviter feras, ne qualibet occasione redargui a tuis quoque junioribus erubescas. Quod videlicet hujus loci tam familiare est atque nativum, ut qui corripitur fugit... ad hoc enim homo de sæculo magisterio regularis disciplinæ submittitur, ut rubiginem quam de mundo lenocinante contraxerat, asperæ correptionis lima detergat. Unde est quod Sapientia loquitur in Proverbiis: « Convertimini ad correptionem meam; et proferam vobis Spiritum meum. »... Jure non hominis sed Domini correctio dicitur, cum in amore Christi a proximo in proximum quælibet severitas irrogatur, et nimis a sapientia deviat qui superbum cor divinis increpationibus non inclinat. Unde et Salomon ait: « Qui diligit disciplinam, diligit sapientiam; qui autem odit increpationes, incipiens est. » Quapropter idem dicit: « Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievit cor meum, nec audiivi vocem docentium me et magistris non inclinavi aurem meam?... CXLV, 704, 705, 706.

Nunc ad memoriam redit quod Paulus, sicut ad Galatas scribit, beatum Petrum coapostolum increpavit; sed ei

quem velut discordando redarguit, votis interioribus concordavit. « Cum venisset, inquit Petrus Antiochiam, in faciem ei restitit... O quam dura superficie tenus verba. et si solis attendatur in syllabis, ab apostolici colubinis gravitate funditus aliena! Reprehensibilis est Petrus, cui ad reprehendendum et ad corrigendum commissa sunt omnia regna terrarum. In faciem ei resistitur ad cujus Imperium janua regni cælestis Christi fidelibus aperitur; simulationis auctor asseritur, qui primus est in prædicatoribus veritatis. « Sed cum vidissem quod non recte ambularent in veritate Evangelii, dixi Cephæ coram omnibus... » Quid est hoc, beate Paule, quod priorem tuum increpationibus laceras, objurgationibus exacerbās? Quo pacto non vereris eum ante hominum ora confundere, cui speciali jure concessum est universali totius orbis Ecclesiæ præsidere? An fortassis excidit quod vos communis utriusque Doctor instruxit? « Si peccaverit, inquit, in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum; si autem te non audierit, adhibe duos vel tres testes. » Tu vero non private conventum, non clam coram testibus allocutum, sed palam omnibus arguis, et insuper ad posteritatis venturæ notitiam, quod gravius est, hoc te fecisse conscribis. An et illud es oblitus quod Timotheo ipse jussisti: « Sciem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem? » Sed in eo quod B. Petrum Paulus coram omnibus manifeste redarguit, foris quidem contradictor apparuit, sed cordis ejus vota complevit. Gentiles enim venientes ad fidem non audebat Petrus, eis præsentibus qui ex circumcisione crediderant, in convescendi societate recipere, ne videlicet illi scandalum sustinerent, et mox a fide adhuc tenera sub hac occasione re ederent. Et ideo qui cum gentibus edere consueverat, quibusdam a Jacobo venientibus, ab eorum se consortio subtraherebat, timens scilicet ex circumcisione credentibus, ne, si eum convesci gentibus cernerent, perdidit periculum sustinerent. Nam quia Petrus ita per omnia sentiebat ut Paulus, gentes scilicet observare ritus Judaicos non debere, qui Actus apostolorum legit dubitare non poterit; imo hujus sententiæ primus auctor Petrus inter apostolos indubitanter invenitur, cujus nunc a Paulo quasi prævaricator arguitur. Ait enim: « Nunc ergo quid tentatis imponere jugum super cervices discipulorum, etc...? » Videbat ergo Petrus permaxime coram omnibus argui, gaudebat oburgantis inventionem confundi, ut id quod iuvitus agebat, correptus omitteret, et in eo quod solus

attentare limquet, socium inveniret. Paulus ergo cum Petro restitit, bique procul dubio intrinsecus concordavit, quem intrinsecus arguit; alioquin quomodo Paulus in alio condemnaret quod ipse non dissimili necessitate compulsus egisset? Nam propter Judaeos, qui legis observantiam et veteres ritus tenendos esse perhibebant, et Timotheum, gentilis videlicet hominis filium circumcidit, et ipsa votum solvens, sibi metipsi caput rasi, et sacrificium juxta veteris legis caeremonias obtulit, CXLV, 708, 709, 710.

PETRUS BLESSENS. — Amicus sic faciem reveretur amici, ut aures vel oculos ejus verbo sive gestu vel opere non offendat. Optimus amicitiae comes et ornamentum pretiosissimum verecundia est. E diverso peremptoria ejus est inverecundia, et attrita frontis infrunitas. Plerisque accidit quod, cum iracundiae ignis in eorum corde conceptus jam prodiret in publicum, aut cum jam verbum contumeliae protulisset ad fauces, supervenientis aspectus amici sedabat aestuantis animi motum, turbatque mentis faciem quodam placore vultus et auctoritate venerabili subito serenabat. In hoc etiam apparet amicitiae magna virtus, quod in suadendo vel dissuadendo aliquid multum potest. Quippe cum nec fides ejus sit dubia, nec blanda admonitio ejus suspecta. Amico igitur quod honestum est suadeas aperte, libere et secure; et, si utilitas ejus exegerit, eundem ne timeas objurgare. Cum autem plerumque molesta sit veritas, et propter hoc amicitia quandoque turbetur, illud quidem obsequium damnable est quod amicum indulgentiorem vitis facit. Fiat itaque admonitio non acerba, objurgatio non contumeliosa, adsit honesta et suavis affabilitas. Omnis autem assentatio sit procul a conditione amicitiae aliena. Verbum B. Ambrosii est: Si quid vitiosum deprehendis in amico, illum prius occulte corripe; si te non audierit, corripe eum palam; si vero se laedi putat, tu tamen eum corripe; et si animum ejus vulneret amara correptio, tu tamen corripe. Tolerabilia enim magis sunt amici vulnera quam adulantium oscula. Sicut Romani scribit auctor eloquii, objurgationes nonnunquam necessariae sunt, quas fieri oportet et majore vocis contentione, et acriore gravitate verborum, ita ut videamur irati; verum sicut ad urendum et secandum, sic ad hoc genus castigandi inviti et rarissime veniamus, maxime si nulla alia medicina supersit. Ira vero procul absit, cum qua nihil considerate, nihil recte fieri potest. Castigatio ergo ex gravitate et clementia condat, ut repellatur contumelia, et qui objurgatur se ipsum causam esse hujus acerbitalis agnoscat. In omnibus itaque servetur censura modestiae, ne videatur quis iracundiae suae plus satisfacere quam amori. Sunt enim qui ebulliant interius, et astum vesaniae nomine: illos palliant et colorant; sed qui sequuntur suae mentis impetum, et non potius rationem, vix aut nunquam in corripiendo proficiunt. Sit ergo, quasso, in corripiendo sermo tristior, dejectior vultus, intercipiant verba singultus et lacrymae; ut sentiat qui corripitur totum hoc ex amore, non ex rancore procedere. Si primam correptionem forte respuerit, recipiet vel secundam. Interim ora, plora, suspira, et vocem gemitus interdicat. Agat amicus in veritate quidquid emollire potest animum alterius; nihil tamen sit in verbo vel planctu aut singultu simulatione aliqua subornatum. Simulatio siquidem et assentatio duae virulentissimae pestes sunt, quae semper procul ab amicitia relegentur. Amici ergo correctio tota de medullis animae et de intima compassione procedat, ut sic se habeat in melioratione amici, sicut circa se fieri Propheta desiderat, dicens: « Utinam corripiat me justus in misericordia et increpet me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum » Sicut autem simulatio assentatioque amicitiae intoxicant puritatem, sic dissimulatio inter amicos quandoque parit et nutrit affectuum puritatem. Est enim quaedam simulatoria, sed dispensatoria correctionis dilatio pro loco, pro tempore, pro persona. Nam si amicus publice objurgandus est, quantum salva lege amicitiae fieri potest, decet nos ejus dissimulare aut excusare erratum, et ad correctionem ejus tempus exquirere opportunum et familiare secretum. Dum enim ex turbatione recentis adhuc est inquietior aeger animus, tanta dissimulatione opus est, donec, mentis nubilo serenato, pacator verba blande monentis admittat. Certe cum rex David adulterii proditorem et homicidium adiecisset, correpturus eum propheta Nathan, regis tamen deferens majestati, non subito, non mente turbata, tanti sceleris ei erimen impiegit, sed congrua dissimulatione praemissa, et proposito aenigmati competenti sententiam contra se judicatus extorsit, CCVII, 891-893.

(*) Tomi hujus Patris indicantur separatim e tomis Patrologiae.

SMARAGDUS, abb. — Paulus apostolus ait: « Si quis autem non obaudit verbo nostro, per Epistolam hanc notate; et non commisceamini cum illo, ut confundatur; et nolite quasi inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem. » Ac si diceret, si eum auctoritas Epistolae nostrae non corrigit, per litteras vestras quis sit ipse nobis notificare, ut a nobis corripiatur, vel etiam per nostram Epistolam excommunicetur. Et vos non commisceamini cum excommunicato tandiu donec obediens praecipis consentiat apostolicis. Apertum hoc in loco dat Apostolus indicium, ut cum excommunicato nec in actu, nec in consilio, nec in aliquo commisceamur consortio. In uno eodemque homine et fraternitatem simul diligere, et villa possumus odiasse. Aliud enim est quod frater est, aliud quod vitiosus est homo. Diligamus ergo in eo fraternitatem nostram, et odio habeamus vitiositatem ejus. Persequamur in eo vitium, et emendatum ut nosmetipsos diligamus eum. Hinc beatus Gregorius: Sic nimirum proximis nostris exhibere odii discretionem debemus, ut in eis et diligamus quod homines sunt, et habeamus odio quod in Deo nobis finere obsistunt. Dixit quidem senex: Quis debet homo mortificare se ipsum ab omni re mala, priusquam egrediatur de corpore, et non laedat ullum hominem. Et nisi habuerit homo in corde suo quod peccator est, Deus non exaudiet illum. Quid est in corde habere quod peccator est? Id est, si quis supportat peccata sua et non videt peccata proximi sui. Quando enim dimiserit homo voluntatem suam, tunc ei reconciliabitur Deus et suscipit orationem ejus. Si enim conspexerimus peccata nostra, non videmus peccata proximi. Stultitia est enim homini habenti mortuum suum, et relicto eo abire et flere mortuum proximi sui. Unusquisque ergo mortuum, id est peccatum suum plangere debet. Peccatum enim mortuum dicit propheta, ubi ait: « Qui lavat a mortuo, et iterum tangit mortuum, » id est, qui plangit peccatum, et iterum committit peccatum, « nihil proficit lavatio ejus. » CII, 672, 673.

PARS SECUNDA.

Divisiones variae de correctione fraterna in ordine chronologico.

1. *Correctionis fraterne negligentia sublati.* — S. Ambrosius, XVII, 715. — S. Augustinus (*), V, 111, 519; IX, 85, 98; X, 918; VII, 21. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 72. — Rabanus Maurus, CXII, 47. — Amulo, episc. Lugdun., CXVI, 128. — Ratbertus, episc. Veron., CXXXVI, 414. — Ivo Carnot., episc., CLXV, 712; CLXI, 850. — Hildebertus, Cenoman., CLXXI, 605. — Algerus Scholastic., CLXXX, 901. — Petrus Lombardus, CXCLII, 373.

2. *Correctionis fraterne exercitium, pietas, negligentia, crudelitas.* — S. Augustinus, V, 111. — Sidonius Apollinaris, LVIII, 747. — S. Benedictus, LXVI, 278. — Petrus Damianus, CXI, 708. — S. Bernardus, abbas Clareae, CLXXXI, 108.

3. *Correctio fraterna, officium, munus, obligatio.* — S. Augustinus, XXXIII, 657; XXXIX, 1666, 1697, 1698; XLI, 21. — Leo Magnus, LIV, 1126. — S. Greg., episc. Turon., LXXI, 521. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 924; LXXVI, 895. — S. Columbanus, abbas, LXXX, 218. — Rabanus Maurus, CX, 89. — Hugo, episc. Lincoln., CLIII, 1042. — S. Anselmus, Cantuar., CLIX, 174. — Ivo Carnot. episc., CLXI, 711. — Algerus Scholastic., CLXXX, 873. — Adamus, Praemonstrat. abbas, CXVIII, 558. — Philippus de Harveng, abbas bonae Spei, CCIII, 1197.

4. *Correctionis fraterne necessitas, utilitas.* — S. Ambrosius, Mediolan. arch., XV, 1715; XVII, 396. — S. Augustinus, XXXIX, 2259; XL, 202; XLV, 919-921. — Petrus Damianus, CLV, 707. — Rupertus, abbas, CLXVIII, 1002. — Algerus Scholastic., CLXXX, 869, 870, 901, 903, 905, 906, 909, 910. — Gauderidus, abbas, CLXXXIV, 500. — S. Hildegardis, CXCII, 151, 202, 218, 228. — Philippus de Harveng, abbas bonae Spei, CCIII, 199. — Coelestinus III, CCVI, 1085. — Innocentius III, CI, 62; CCXVI, 564; CCXVII, 1145.

5. *Correctio fraterna, commodum publicum, commune.* — S. Ambrosius, XVII, 507, 557. — S. Augustinus, XXXIX, 2285; XLI, 644. — Petrus Cantor., CCV, 285. — Petrus Blesensis, CCVII, 891. — Petrus Damianus, CLV, 704.

6. *Correctio fraterna, medicamentum, remedium.* — S. Ambrosius, XIV, 591, 592, 1057. — S. Hieronymus, XXVI, 315; XXIII, 587. — S. Augustinus, XL, 722; XLVI, 228. — Cassiodorus, LXXIX, 584, 617. — S. Greg. Turon., LXXI, 528. — S. Eligius, episc. Noviom., LXXXVII, 589. — Petrus Damianus, CLXIV, 276; CLV, 706. —

Algerna Scholastic., CLXXX, 915. — *Guerrius*, abbas, CLXXXV, 111.

7. *Correctio fraterna. præceptum Domini pro omnibus.* — *S. Ambrosius*, Mediolan. arch., XVII, 50, 209. — *S. Augustinus*, XI, 200; XLV, 931, 916, 944; XI, 200; XII, 21. — *Ekkhardus Ursugiensis*, CLIV, 814, 815. — *Guichardus*, Lugdun. arch., CXCIX, 1107.

8. *Libertus in praxi Correctionis (pia et sancta).* — *S. Augustinus*, XXXIII, 1074. — *S. Petrus Chrysologus*, I, II, 617. — *S. Benedictus*, LXVI, 277, 922. — *Petrus Damianus*, CXIV, 416.

9. *Correctionis fraternæ natura.* — *S. Ambrosius*, XVII, 777. — *S. Petrus Chrysologus*, I, II, 572, 575. — *Cassiodorus*, LXIX, 766. — *S. Gregorius Magnus*, LXXVII, 50, 472. — *B. Albinus seu Alcuinus*, C, 775. — *Petrus Lombardus*, CXII, 505.

10. *Correctio fraterna, licita quatenus.* — *S. Augustinus*, XI, III, 452.

11. *Conditiones, qualitates correctionis fraternæ; quo animo?* — *Tertullianus*, I, 121, 122, 697; II, 152, 153, 195, 196, 259, 210. — *S. Ambrosius*, XIV, 591, 592. — *S. Hieronymus*, XXVI, 425. — *S. Augustinus*, XI, 200, 1095; XXXIV, 1261, 1262, 1263, 1298, 2145; XXXIII, 531; XXXVIII, 507, 549, 1698; XL, 199. — *Leo Magnus*, LIV, 1126. — *S. Benedictus*, LXVI, 278. — *S. Gregorius Magnus*, LXXV, 799, 1070; LXXVI, 552; LXXV, 1057; LXXVI, 547; LXXVII, 56. — *Rabanus Maurus*, CVIII, 1200; CXII, 55. — *Ivo Carnot. episc.*, CLXI, 997. — *Adamus Præmonstrat.*, CXCVIII, 268.

12. *Correctio fraterna ex auctoritate et potestate superiorum. Quomodo?* — *S. Augustinus*, XXXVIII, 274, 519, 762. — *S. Gregorius Magnus*, LXXVI, 114. — *S. Jonas*, abbas Elmon., LXXXVII, 1078. — *Halilgarius*, episc. Camerac., CV, 691. — *Amalarius*, presb. Metens., CV, 966, 967. — *Rabanus Maurus*, CIX, 981; CXII, 45. — *Walafridus Strabus*, CXIV, 980. — *S. Lupus*, abbas Ferrar., CXIX, 614. — *Hincmarus*, Rhem. arch., CXXV, 830. — *Joannes VIII*, papa, CXXVI, 730, 814. — *Joannes*, arch. Rotomag., CXLVII, 51. — *S. Anselmus*, CLIX, 116, 175, 175. — *Sigebertus Gemblacensis*, CLX, 798. — *Algerus Scholastic.*, CLXXV, 869. — *Gillebertus*, abbas CLXXIV, 123. — *Guichardus*, Lugdun. arch., CXCIX, 1107. — *Innocentius III*, CCV, 593, 526, 725, 1146, 1539.

13. *Correctio fraterna, quomodo recipienda?* — *B. Lanfrancus*, Cantuar. arch., CL, 365, 651. — *Gillebertus*, abbas, CLXXXIV, 238. — *Ogerius*, *ibid.*, 1192.

14. *Correctio fraterna, non est redditio mali pro malo.* — *S. Hieronymus*, XXV, 1011. — *S. Augustinus*, XXXIX, 1693; XI, 1232; XLIII, 550; XXXIII, 958. — *B. Lanfrancus*, Cantuar. arch., CL, 359.

15. *Correctio fraterna redditio boni pro malo.* — *S. Augustinus*, *ibid.*, XLIV vel XLV, 948.

16. *Correctionis fraternæ utilitas a Deo.* — *S. Hieronymus*, XXV, 1367. — *S. Augustinus*, XLV, 920. — *S. Gregorius Magnus*, LXXVII, 72, 90.

17. *Correctio fraterna non fit sine auxilio divino.* — *S. Augustinus*, XLV, 1246. — *Amulo*, episcop. Lugd., CXVI, 129. — *Petrus Lombardus*, CXCI, 373.

18. *Iuste corripuntur inobedientes etiam gratia nondum accepta.* — *S. Hieronymus*, XXV, 1575. — *S. Augustinus*, XLV, 920. — *Amulo*, episcop. Lugd., CXVI, 129.

19. *Correctio fraterna in regeneratos vel non.* — *S. Augustinus*, doctor, XLV, 921.

20. *Correctio fraterna, prædestinato medicamentum, reprobo pœnale tormentum.* — *S. Augustinus*, doctor, XLV, 942, 945.

21. *Dei eadem mansuetudo sive in corripiendo sive in erudiendo.* — *S. Ambrosius*, episc. Mediol., XIV, 1017. — *S. Augustinus*, doctor, XL, 98; XXXVI, 1145. — *S. Benedictus*, LXVI, 555. — *S. Gregorius Magn.*, LXXVI, 551; 912; LXXVII, 45. — *Walafridus Strabus*, Fuld. mon., CXIII, 254. — *Wernerus*, abbas S. Blasii, CLVII, 1201, 1202. — *Rupertus*, abbas, CLXVII, 415. — *Richardus S. Victoris*, CXCIV, 1357.

22. *Usus præcepti correctionis fraternæ et orationis.* — *S. Ambrosius*, doctor, XIV, 1324; XVII, 311. — *S. Augustinus*, doctor, XXXIX, 2289; XLV, 919. — *Hincmarus*, Rhem. arch., CXXV, 845. — *Guichardus*, Lugdun. arch., CXCIX, 1103.

23. *Correctionis fraternæ, viæ sive modi, oburgatio, monitio, oratio.* — *S. Augustinus*, Hipp. episcop., doctor, XXXIX, 2279; XI, 125; XL, 21; XXXIV vel XXXV, 1263; XXXIII, 23. — *Cassianus*, XLIX, 172-174, 175-174. — *S. Prosper Aquitanus*, LI, 185. — *Cassiodorus*, LXIX, 827. — *S. Gregorius Magnus*, *ibid.*, LXXVI, 511-558, 599; LXXVII, 91. — *S. Chrodegangus*, episc. Metens., LXXXIX, 1080. — *Amulo*, episc. Lugdun., CXVI,

128. — *Paschalis II*, papa, CLXIII, 456. — *Rupertus*, abbas Tuitiensis, CLXVII, 1123. — *Ven. Hildebertus*, Cenoman. episc., CLXXI, 279. — *Algerus Scholasticus*, CLXXX, 896. — *Ogerius*, abbas Luced., CLXXXIV, 1232. — *Gerhohus*, præpos., Reichersp., CXCIV, 1506. — *S. Stephanus*, Grandimontens., CCIV, 1096.

24. *Correctio et gratia non se invicem tollunt.* — *S. Ambrosius*, Mediol. arch. doct., XIV, 592-593. — *S. Hieronymus*, presbyt. doct. eccl., XXIII, 563. — *S. Augustinus*, Hippon. episc. doct., XLI, 442; XLV, 942. — *Supplementum ad opera S. Augustini*, XLVII, 561. — *Cassianus*, XLIX, 332, 417, 418, 514, 518. — *S. Leo Magnus*, pap. doctor, LIV, 265. — *S. Eugyppius*, abbas, LXII, 998. — *Cassiodorus*, LXIX, 602. — *S. Gregorius Magnus*, *ibid.*, LXXVII, 46, 792. — *Amulo*, episcop. Lugd., CLVI, 129. — *Isidorus Mercator*, CXXX, 856. — *Petrus Damianus*, CXLV, 705.

25. *Correctio fraterna, quomodo facienda?* — *S. Hilarius*, Pictav. episc. doct., IX, 1021. — *Eusebius Vercellensis*, XII, 261. — *S. Hieronymus*, presbyt. doct., XXVI, 131. — *Ambrosius*, arch. Mediol., XV, 1507. — *S. Hieronymus*, presb. doct., XXIX, 565. — *S. Augustinus*, Hippon. episc. doct., XXXII, 1381; XLIII, 81, 82; XLV, 902, 916; XLIII, 83, 84. — *Cassianus*, XLIX, 172, 351, 552, 555. — *S. Petrus Chrysologus*, I, II, 617. — *S. Leo Magnus*, LIV, 688. — *S. Maximus Taurinensis*, LVII, 747. — *S. Benedictus*, LXVI, 921. — *S. Cæsarius*, Arelat. episcop., LXVII, 1096. — *S. Gregorius Magnus*, *ibid.*, LXXVII, 488. — *S. Albinus seu Alcuinus*, C, 775. — *Smaragdus*, abbas, CII, 672. — *Sedulius Scotus*, CIII, 224. — *Rabanus Maurus*, CIX, 891. — *Lanfrancus*, Cantuar. arch., CL, 365, 651. — *Rupertus*, abbas Tuitiensis, CLXVII, 919. — *Algerus*, Scholastic., CLXXX, 869. — *Ogerius*, abbas, CLXXXIV, 1184. — *Adamus*, Præmonstrat., CXCVIII, 558 et seqq. — *Alanus de Insulis*, CLX, 161.

26. *In correctione fraterna diversitas pro culpis diversis.* — *S. Augustinus*, Hippon. episc., XXXVIII, 799; XLV, 914. — *S. Leo Magnus*, papa et doct., LIV, 669. — *Julianus Pomerius*, LIX, 445. — *Amulo*, episc. Lugdun., CXVI, 128. — *S. Anselmus*, Cantuar. episc., CLIX, 150. — *L. Guillelmus*, abb. Hirs., CL, 1042, 1044, 1046, 1047, 1048.

27. *Correctio fraterna, alia secreta, alia publica.* — *Aquileus Juvencus*, XIX, 250, 450. — *S. Hieronymus*, XXVI, 515; XXIII, 460. — *S. Augustinus*, Hipponens., XXXIV, 1154; XXXVIII, 506, 652; XL, 812; XXXVIII vel XXXIX, 127, 510, 511, 946. — *S. Benedictus*, LXVI, 921. — *S. Gregorius Magnus*, *ibid.*, LXXV, 1021. — *Leges*, Reda Ven., XCII, 83, 84. — *Rabanus Maurus*, archiep. Mog., CVII, 1011; CX, 475. — *Walafridus Strabus*, Fuld. monach., CXIV, 116. — *Petrus Damianus*, CXLV, 705, 708. — *B. Lanfrancus*, arch. Cantuar., CL, 257, 357. — *S. Guillelmus*, abbas Hirsau., CLIII, 950. — *S. Hieronymus* (supra legitur), XXVI, 515. — *Ivo Carnot. episc.*, CLXI, 888. — *S. Bruno*, episc. Signiens., CLXIII, 797. — *Rupertus*, abb. Tuitiensis, CLXVII, 687; CLXVIII, 1411; CLXIX, 869. — *Hildebertus*, Cenoman., CLXXI, 250. — *Algerus*, Scholastic., CLXXX, 909, 921. — *Ogerius*, abbas, CLXXXIV, 1184. — *Petrus Lombardus*, CXII, 535. — *Gerhohus*, præpos. Reichersperg., CXCIV, 1280. — *Burchardus*, Wormat. episc., CLX, 926. — *Regino*, Prumiens. abbas, CXXXII, 554. — *Haymon*, Halberstad. episc., CXVIII, 266. — *S. Eugyppius*, abbas, LXII, 865.

28. *In correctione fraterna, scire non licet in malis.* — *S. Augustinus*, Hipponens. episc., XL, 1097; XXXIX, 1589. — *S. Gregorius Magnus*, pap. doct., LXXV, 926.

29. *Correctio fraterna, sanatio per confusionem.* — *S. Ambrosius*, arch. Mediol., XIV, 910; XV, 1524. — *S. Hieronymus*, presb. doct., XXIV, 685; XXX, 356, 557. — *S. Augustinus*, Hippon. episc., XXXIII, 654; XXXVIII et XXXIX, 779, 780. — *S. Petrus Chrysologus*, I, II, 550, 569. — *S. Gregorius Magnus*, pap. doctor, LXXVI, 912, 913, 1018; LXXVII, 143. — *Isidorus Mercator*, CXXX, 852.

30. *Correctionis fraternæ origo (ex charitate).* — *Tertullianus*, III, 103. — *S. Hieronymus*, presb. doctor, XXV, 853. — *S. Augustinus*, Hippon., XLIV et XLV, 942-944. — *S. Leo Magnus*, pap. doct., LIV, 554.

31. *Correctio fraterna, officium dilectionis est.* — *S. Ambrosius*, Mediolan. arch., XV, 1525. — *S. Augustinus*, Hippon. Episc., XXXIX, 2116; XXXVIII, 51. — *S. Leo Magnus*, papa, doctor, LIV, 669. — *S. Gregorius Magnus*, papa, doctor, LXXVII, 476. — *Walafridus Strabus*, CXIV, 317. — *Amulo*, episc. Lugdun., CXVI, 128. — *Florus*, diac. monach., CXIX, 598. — *Petrus Damianus*, CXLVII, 787. — *Rupertus*, abbas Tuitiensis, CLXVII, 1803. — *Ven. Hildebert*, episc. Cenom., CLXXI, 279, 771. — *Algerus*,

- scholasticus, CLXXX. 895, 896, 901. — Herveus, Burgidol. monach., CLXXXI, 1401. — Petrus Lombardus, CXII, 322. — Joannes Saresberiensis, CXIX, 996. — Innocentius III, papa, CCXVII; 1147.
52. *In correctione fraterna, severitas et charitas asculantur.* — S. Ambrosius, Mediol. arch., XIV, 1017. — S. Hieronymus presb. doctor, XXV, 111. — S. Augustinus, doct., XXXVI, XXXVII, 504; XXXIII, 530. — S. Benedictus, LXVI, 278. — S. Gregor. Magnus, papa doct., LXXV, 311, 594, 970; LXXVI, 594, 912; LXXVII, 727, 1072. — Regino Prumiens. abbas, CXXXII, 534. — Burchardus, Wormat. episc., CXL, 926. — Ivo, Carnot. episc., CLXI, 717. — Algerus, Scholasticus, CLXXX, 898. — Adamus Præmonstral., CXCIII, 272.
53. *In correctione fraterna melior cum severitate dilectio quam cum lenitate deceptio.* — S. Ambrosius, Mediolan. arch., XVI, 180. — S. Augustinus, Hippo. episc., XXXVIII, 124; XXXIX, 1697; XLI, 21. — S. Augustinus, Hippo. episc., XXXIII, 523. — S. Gregor. Magnus, pap., doct. LXXVII, 72, 73, 738, 1077. — Regino, Prumiens. abb., CXXXII, 210, 231. — Petrus Damianus, CXIV, 709. — S. Anselmus, Cantuar. arch., CLIX, 118. — Ivo, Carnot. episc., CLXI, 536. — Hildebertus, Cenoman., CLXXI, 996. — Algerus, Scholastic. CLXXX, 903. — Richardus S. Victoris, CXCI, 1337. — Petrus Celsensis, CCII, 478.
54. *In correctione fraterna multa cum patientia agenda, etiam cum invitis benigne et severe plectendis.* — S. Augustinus, XXXIII, 531. — Petrus Damianus, CXIV, 705.
55. *Ubi nullus locus correctionis, ibi juste poscitur vindicta ultima.* — Tertullianus, II, 18. — S. Augustinus, XXXIII, 530.
56. *Correctionis fraternæ opportunitas, tempus.* — S. Cyprianus, IV, 772. — S. Benedictus, LXVI, 277. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 596. — S. Columbanus, abbas, LXXX, 218.
57. *Correctionis fraternæ vis et efficacia unde?* S. Augustinus, XLIV, 942; XXXVI, 595.
58. *Correctionis fraternæ utilitas unde?* — S. Augustinus, XL, 1150. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 1020. — Amolo. episc. Lugdun., CXVI, 129. — S. Augustinus, XLIV, 944.
59. *In correctione fraterna opus est magna consideratione ne peccetur.* — Tertullianus, III, 1603. — Sixtus, pap. II, V, 87. — S. Julius, pap. I, VIII, 986. — S. Hieronymus, XXII. — S. Augustinus, XXXIII, 535. — S. Leo Magnus, LVI, 891. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 266, 552; LXXVII, 44, 1166, 1035, 1101, 1307. — Hildebertus Ven., Cenom. ep., CLXXI, 27, 774; CLXXI, 1020. — Ogerius, abbas Luce., CLXXXIV, 676.
60. *In correctione fraterna facienda, quotidie peccatur.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XV, 1771. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIII, 535. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1044. — Adamus, Præmonstral. abb., CXCIII, 539. — Stephanus, Tornac. episc., CXXI, 495.
61. *Melius vel facilius corriguntur parvus homo et indoctus docilis, quam franguntur durus et perversus.* — S. Cyprianus, IV, 776. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIII, 575; XL, 160.
62. *Correctio fraterna neglecta vel omisa aliquando ex consilio charitatis.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XVII, 214. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIX, 2116; XLI, 21. — S. Leo Magnus, doct. eccl., LIV, 1039. — S. Gregor. Magnus, LXXVII, 669. — Rotherius, episc. Veron., CXXXVI, 114.
63. *Incorrigibiles tolerandi.* — S. Augustinus, XL, 139, 200; XXXVI, 1692. — S. Prosper. Aquitanus, LI, 271. — S. Benedictus, LXVI, 519, 864. — S. Gregorius Magnus, LXXV, 1017, LXXVII, 91. — S. Algerus, Scholastic. Leodiens., CLXXX, 891. Petrus Bleasensis, CVII, 893.
64. *Correctio fraterna a minore quolibet non dedignanda.* — S. Hieronymus, XXII. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIII, 290.
65. *Contra incorrigibiles.* — S. Hieronymus, presb. doct., XXVI, 426. — S. Augustinus, doct. eccl., XLI, 45; XLIV, 920, 921. — S. Leo Magnus, LIV, 1017, 18, 1126. — Cassiodorus, LXX. 776. — S. Gregor. Magnus, LXXVI, 708; LXXV, 920, 812, 1031; LXXVI, 704, 881, 892, 895, 1250, 1510; LXXVII, 1279, 46, 45. — Walafrius Strabus, CXIV, 517, 565. — Haymon, Halberstat., episc., CXVII, 783. — Petrus Damianus, CXLV, 706. — S. Hincmarus, arch. Rhem., CXXV, 798. — Hugo a S. Victore, CLXXV, 159. — S. Bernardus, abbas Claret., CLXXXI, 1170. — Gerhohus præpos. Reichersp., CXCI, 1280.
66. *Correctionem fraternam moleste ferentes disputant cum iis qui serum sedulo agunt, eosque oburgant.* — S. Ambrosius, arch. Mediol., XVII, 205. — S. Augustinus, Hipp. ep., XXXIX, 2531; XXXVIII, 73; XLIII, 450. — S. Leo Magnus, LVI, 891. — Lanfrancus, arch. Cantuar., CL, 357. — Hildebertus, episc. Cenoman., CLXXI, 1474.
67. *Corripi pudere vitium superborum.* — S. Ambrosius, doct. eccl., XVII, 207. — S. Augustinus, doct. eccl., XLI, 509. — S. Columbanus, abbas, LXXX, 218. — S. Isidorus, Hispal., LXXXIII, 1206.
68. *In correctione fraterna quot fructus in honestioribus?* — S. Cyprianus, III, 1011. — S. Ambrosius, XVII, 690. — S. Augustinus, doct. eccl., I, 723. — Petrus Damianus, CXIV, 590.
69. *Correctio fraterna facilius in aliis quam lubens in nobis.* — S. Augustinus, doct. eccl., XL, 1258; XXXV, 2114. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 594. — Petrus Damianus, CXLVII, 518. — Gillebertus, abbas, CLXXXIV, 121.
70. *Laudabilis libenter accipere corrigentem, quam audacter corrigere deviantem.* — S. Augustinus doct. eccl., XXXIII, 286. — Algerus, Scholastic., CLXXX, 869.
71. *Petrus humilis in correctione accepta magis ædificat, quam Paulus corripiens.* — S. Augustinus, XXXIII, 112, 208, 277, 779; XL, 495; XXXIII, 285. — S. Petrus Damianus, CXLV, 708. — Hildebertus Cenoman., CLXXI, 997. — Algerus Scholastic., CLXXX, 869. — Gerhohus Reichersp., CXCI, 1316.
72. *Correctio promissa facit veniabiliora peccata.* — S. Augustinus, doct. eccl., XXXIII, 634.
73. *Dum verum nos molestat, a Christo non ab homine forte peccatore emendimur.* — S. Augustinus ep. Hipp., XXXIII, 247, 975; XXXIII, 150.
74. *Paulus non parcat vitis sibi honorem exhibentium.* — S. Hieronymus preb. doct., XXIII, 1022. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 273.
75. *Quomodo Deus corrigit.* — S. Augustinus, doct. eccl., CLIV, 921, 946; XLI, 159. — S. Prosper. Aquitan., LI, 653. — S. Petrus Chrysologus, III, 629-630; 647. — S. Leo Magnus, LV, 71. — S. Gregorius Magnus, LXXVII, 573. — Rabanus Maurus, arch. Mog., CLX, 25.
76. *Flagellum Dei patienter ferendum.* — S. Ambrosius arch. Mediol., XV, 1440. — S. Augustinus, doct. eccl., LXXVIII, 146. — S. Gregor. Turon. episc., LXXI, 528. — S. Gregor. Mag., LXXV, 919-920; LXXVII, 651, 1166.
77. *Correctio hæreticorum quo modo?* — S. Augustinus doct. eccl., XXXII, 650, 656; XLI, 173. — S. Leo Magnus, LIV, 944, 1098, 1109, 1110, 1152, 1148.
78. *Correctio hominis, per visum cæci.* — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 1410. — S. Gregorius Magnus, LXXVI, 913; 1034. — Rabanus Maurus, arch. Mog. CVIII, 941. — Wernus, abb. S. Blasii, CLVII, 1203.
79. *Omne quod corrigitur imperfectum est.* — S. Hieronymus, presb., doct., XXVI, 56. — Innocentius III, pap., CCXV, 64.
80. *Correctio proximi semper optanda.* — S. Leo Magnus, pap., doct., LIV, 299; 1205. — S. Augustinus, doct. eccl., XXXVIII, 761.

CXLVIII.

INDEX DE SEX ECCLESIAE PRÆCEPTIS,

LOGICE REFERENS PATRUM SENTENTIAS DE NECESSITATE ILLA ADIMPLENDI,
ET ORDINATIM MEMORANS, CIRCA UNUMQUODQUE CHRISTIANORUM OFFICIA.

Ecclesia hæc sex præcepta Gallice sic nobis proponit :

1. <i>Les dimanches messe ouïras</i>
<i>Et les fêtes de commandement.</i> 2. <i>Les fêtes tu sanctifieras,</i>
<i>Qui te sont de commandement,</i> 3. <i>Tous les péchés confesseras</i>
<i>À tout le moins une fois l'an.</i> | <ol style="list-style-type: none"> 4. <i>Ton Créateur tu recevras</i>
<i>Au moins à Pâques humblement,</i> 5. <i>Quatre-Temps, vigiles jeûneras,</i>
<i>Et le carême entièrement.</i> 6. <i>Vendredi chair ne mangeras</i>
<i>Ni le samedi même.</i> |
|--|---|

MONITUM DE POTESTATE ECCLESIAE.

Postquam beato Petro principi apostolorum Dominus ac Redemptor noster Jesus Christus ex utero Virginis pro nostra redemptione, ut erat verus Deus ante sæcula, verus homo in fine sæculorum apparere dignatus est, ligandi atque solvendi in cœlo et in terra potestatem tribuit, et januas regni cœlestis reserandas concessit, supra soliditatem fidei suam sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam, secundum illius veridicam vocem dicentis : « Tu es Petrus, etc., » ad quam promissionem sanctæ apostolicæ institutionis cœmento cœperunt hujus fundamenta ex pretiosis succrescere lapidibus et annuente divina clementia, per studium structorum, et apostolicæ auctoritatis sollicitudinem usque ad culmen insolubiliter perducta perpetualiter mensura, sine sinistra auræ impulsu consistere, cujus primatum B. Petrus merito promeruit. Post quem et hujus vicarii sincerissime Deo famulantes, carentes nebularum densitatibus, quæ recto ab itinere impedire assolent, dignius perceperunt, et in cura regiminis, quam pro dominicis ovibus suscepunt sollicite permanserunt..... Constat enim sanctam Romanam Ecclesiam per beatum Petrum principem apostolorum qui Dominico ore primatum Ecclesiarum suscipere promeruit, omnium Ecclesiarum esse caput, et ab ea rectitudinem atque ordinem in cunctis utilitatibus et ecclesiasticis institutionibus, quas secundum canonicas et synodicas, sanctorumque Patrum sanctiones inviolabiliter atque irrefragabiliter retineret exquirere ac sectari. — Et ideo consequens est ut, quod ab hujus sedis rectoribus plena auctoritate sancitur, nullius consuetudinis prope iente occasione, proprias tantum sequendo voluntates removeatur, sed firmiter et inconcusse teneatur, Nicolaus II papa, CXIX, 785, 786.

Sæpe, inquit in epistola ad Adonem Viennensem archiepisc., Sanctitatis vestræ litteras suscepimus, quæ nos monebant et obnixè rogabant, ut de ecclesiasticis causis Ecclesiam vestram qualiter agere deberet instrueremus. Unde nobis nihil melius visum est ut sanctitatem vestram ex decretis et institutis prædecessorum nostrorum doceremus, qui quo ordine Ecclesia in Deo auctiore præesse dignoscimur, sive aliæ ab ipsa longe lateque fundatæ versentur, in scriptis suis evidentissime nobis tenendum reliquerunt. Beatissimus Innocentius papa, ita instruendo posuit : Si instituta ecclesiastica, ut sunt a beatis apostolis tradita, integra vellent Domini sacerdotes observare, nulla varietas, nulla diversitas, in ipsis ordinibus ac consecrationibus haberetur. Sed dum unusquisque non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc existimat esse tenendum, inde diversa in diversis ecclesiis aut tenere aut celebrare videntur : ac fit scandalum populis, qui dum nesciunt traditiones antiquas humana præsumptione corruptas, putant sibi aut Ecclesias non convenire, aut ab apostolis ipsam contrarietatem inditam. Quis enim nesciat, aut non advertat id quod a principe apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari, nec superdici aut introduci aliquid quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde videatur accipere exemplum?..... Oportet eos hoc sequi quod Ecclesia Romana custodit, a qua eos principium accepisse non dubium est, ne dum peregrinis affectionibus student, caput institutionum videantur auferre..... Si prædecessores tui minus aliquid aut aliter tenuerunt, idcirco nunc respondemus non quod te ignorare credamus, sed ut majore auctoritate vel tuos instituas, vel si qui a Romanæ Ecclesiæ institutionibus errant, aut commoneas, aut judicare non differas, ut scire valeamus quæ sint qui aut novitates inducunt, aut alterius Ecclesiæ, quam Romanæ existimant consuetudinem esse servandam, Nicolaus, CXIX, 889, 890.

PRIMUM PRÆCEPTUM.

Les dimanches messe ouïras,
Et les fêtes de commandement.

FLORUS, Lugdunens. diaconus. — Erant autem sacrificia antea Judæorum secundum Aaron in victimis pecorum, et in hoc mysterio non minus erat sacrificium corporis et sanguinis Domini, quod nunc diffusum est toto orbe terrarum..... Scriptum est enim : « Juravit Dominus et non penitebit eum, tu es sacerdos in ætérnum secundum ordinem Melchisedech. »..... Sublatum est enim sacrificium Aaron, et cepit esse sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Dominus itaque noster Jesus Christus in

corpore et sanguine suo voluit esse salutem nostram..... Ipse ergo a Domino Deo missus sacerdos noster assumpsit a nobis quid offerret Deo ; illas sanctas primitias carnis ex utero Virginis hococaustum obtulit Deo..... Tu sacerdos, tu victima, tu oblator, tu oblatio. Ipse sacerdos est qui nunc ingressus est interiora veli..... Sancti Patres in Veteri Testamento uni Deo et Creatori omnium victimas obulerunt, quas sibi ipse offerri voluit, per earum similitudinem promittens victimam veram, per quam nos sibi peccatorum remissione reconciliavit in Christo Jesu Domino nostro, ut ei offerretur similitudo, promittens veritatem sacrificii, cui erat offerenda ipsa reddita veritas in passione corporis et sanguinis Christi : hujus sacrificii caro et sanguis ante adventum Christi per victimas sicut

litudinē promittebatur, in passione Christi per ipsam veritatem reddebatur, post ascensum Christi per sacramentum memoria celebratur. Proinde prima sacramenta, quæ observantur et celebrantur ex lege, erant prænuntiatio Christi venturi, quæ cum suo adventu Christus implevisset, oblata sunt; et ideo oblata, quia impleta; non enim venit legem solvere, sed adimplere. Alia sunt instituta virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora....., ut in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio peccatorum..... CXIX, 11-21.

Hanc igitur gratiam purificationis et redemptionis nostræ, quam nobis Dominus et Salvator in sacramento sui corporis et sanguinis commendavit, longe antequam pateretur in populo prædicavit; sed pridie quam pateretur, id est ea nocte qua tradebatur, in Cœna suis discipulis tradidit....., CXIX, 11-21.

Hinc est quod in illa Cœna paschali, quando Dominus traditus est, nihil de ipso corporis et sanguinis mysterio idem Joannes commemorat, quia videlicet copiosius hoc et sublimius in præcedentibus Evangelii sui partibus explicaverat, et a reliquis tribus evangelistis, quod in eadem Cœna in commemorationem Dominicæ passionis ad salutem fidelium fuerat traditum, diligenter noverat commendatum. Matthæi enim verba hæc sunt, etc....., CXIX, 21-24.

Primo igitur convenientibus in unum, et astantibus in domo Dei fidelibus, præcedente modulatione divinarum laudum, præcedente lectione apostolorum et evangeliorum, præcedente etiam nonnunquam sermone et allocutione magistrorum, subjuncta quoque Symboli confessione, et oblatione populorum, et iuncta consecratione sacramentorum, in quibus mens astantium ad divina et coelestia cogitanda ac desideranda preparatur, assiluit sacerdos altari, et celebraturus divina mysteria, Ecclesiam salutando orat, et orando salutem, dicens: « Dominus vobiscum... sursum corda, etc. » CXIX, 25-72.

IVO (S.), Carnotens. episcop. — Oportet ut in diebus Dominicis vel festis post sermonem missarum intra solemnia habitum, plebem sacerdos admoneat, ut juxta apostolicam institutionem, omnes in commune pro diversis necessitatibus preces fundant ad Dominum pro rege, et episcopis et rectoribus Ecclesiarum, pro pace, pro peste, pro infirmis qui in ipsa parochia lecto decumbant, pro super defunctis, in quibus singulatis precibus orationem Dominicam sub silentio dicat. Sacerdos vero orationes ad hoc pertinentes per singulas admonitiones solemnius expleat. Post hæc celebratur sacra oblatio: ait enim Apostolus: « Obsecro primo orationum fieri orationes, etc....., CLXI, 193.

Admonere debent sacerdotes plebes subditas sibi, ut bubulcos atque porcarios, et alios pastores vel aratores, qui in agris assidue commorantur, vel in silvis, et ideo more pecudum vivunt, in Dominicis et in aliis festis diebus saltem vel ad missam faciant vel permittant venire. Nam et hos Christus pretioso sanguine suo redemit....., CLXI, 194.

Ut Dominicis vel festis diebus presbyteri antequam missas celebrent plebem interrogent, si alterius parochianus in ecclesia sit qui, proprio contempto presbytero, ibi velit missam audire. Quem si invenerint, statim ab ecclesia ejiciant, et ad suam parochiam redire compellatur....., CLXI, 194.

IVO (S.). — In Scripturis quidem veteribus ad agendum Pascha non est præceptum tempus, nisi ex mense Novorum luna decima quarta usque ad vicesimam primam. Ex Evangelio tamen quia manifestum est quo etiam die Dominus crucifixus sit, et in sepultura fuerit, et resurrexerit, adjuncta est etiam ipsorum dierum observatio per Patrum concilia, et orbi universo Christiano persuasum, eo modo Pascha celebrari oportere. Quadragesima jejuniarum habet auctoritatem et in veteribus Libris ex jejunio Moysi et Eliæ, et ex Evangelio, quia totidem diebus Dominus jejunavit, demonstrans Evangelium non dissentire a lege et prophetis. In persona quippe Moysi lex, in persona Eliæ propheta accipitur. Inter quos in monte gloriosus apparuit Dominus, ut evidenter emineret, quod de illo dicit Apostolus: « Testimonium habens a lege et prophetis. » In qua ergo parte anni congruentius observatio Quadragesimæ constitueretur, nisi confinis atque contigua Dominicæ passioni? Quia in ea significatur hæc vita laboriosa, cui opus est hæc continentia, ut ab ipsius mundi amicitia jejunetur, quæ utique fallaciter blandiri, et illecebrarum suorum circumspargere atque jacere non cessat, CLXI, 190. (Vide tertium Deraïogi præceptum, in indice, 144, et indicem de festis, 149.)

SECUNDUM PRÆCEPTUM.

*Les fêtes tu sanctifieras
Qui te sont de commandement.*

NICOLAUS I, papa. — In quorum apostolorum vel martyrum, seu confessorum atque virginum diebus festis a labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In solemnitatibus utique beatæ Mariæ Virginis et sanctorum duodecim apostolorum, ac evangelistarum, atque præcursoris Domini Joannis, et S. Stephani primi martyris, necnon et in eorum sanctorum natalitiis, quorum apud vos, Deo favente, memoria celebris et dies festivi habentur. Sane sciendum est, quoniam Ideo in diebus festis ab opere mundano est cessandum, ut liberius ad ecclesiam ire, psalmis et hymnis et canticis spiritualibus insistere, orationi vacare, oblationes offerre, memoriis sanctorum communicare, ad imitationem eorum assurgere, eloquiis divinis intendere, elemosynas indigentibus ministrare valeat Christianus. Quæ omnia si quis negligens, orationi tantum vacare noluerit, et ad ceteras mundi vanitates licitos labores converterit, melius illi fuerat ipso die beati apostoli Pauli præceptis obaudire laborare manibus suis, ut haberet unde tribueret necessitatem patientibus, quemadmodum ipse, qui loret Dominum ordinasse dicat, ut qui Evangelium annuntiaret, de Evangelio viveret, non tamen usus est hac potestate, sed manibus suis laborabat ne quem eorum quibus Evangelium prædicabat, gravaret.

Quod Interrogatis: Utrum liceat in festivitatibus sanctorum judicium peragi, et utrum eadem die debeat homo, si dignus fuerit, ad mortem judicari, sciendum quoniam in his festivitatibus, in quibus superius ab omni opere mundano cessandum esse monuimus, multo magis a secularibus negotiis, et adhuc a moribus abstinentium fore decernimus, quoniam, quamvis utrumque fortasse sine culpa valeat exerceri, quando tamen his quæ Dei sunt, arctius homo debet hærrere, quæ mundi sunt a se convenit penitus rescindere. præcipue enim eo die ad militiam divinam accedens homo, implicari non debeat negotiis secularibus, et ob reverentiam tantæ solemnitatis non oporteat in medium proferri, nisi unde omnibus gaudium, pax, et spiritualis letitia generetur, CXIX, 985, 986.

RODULFUS, Bituricens. episcop. — Festos dies in anno celebrare sanximus, hoc est, diem Dominicum Paschæ cum omni honore et sobrietate venerari, simili modo totam hebdomadam illam observare decrevimus, diem Ascensionis Domini pleniter celebrare. In Pentecosten similiter ut in Pascha. Nativitatem sancti Joannis Baptistæ, Petri et Pauli diem unum, sancti Laurentii, Assumptionem sanctæ Mariæ, Dedicationem S. Michaelis, Natalem sancti Martini, sancti Andree et omnium apostolorum..... Et illas festivitates a nectorum observare decrevimus quorum in unaquaque parochia sancta corpora requiescunt, vel reliquie venerantur: his prædictis diebus ab operibus quiescendum esse diximus. Cæteras festivitates sanctorum apostolorum, martyrum, confessorum, atque virginum congruo honore celebrandas esse censuimus, CXIX, 717. (De hoc præcepto vide indicem amplissimum de festis infra, 149.)

TERTIUM PRÆCEPTUM.

*Tous les péchés confesseras
Au moins une fois l'an.*

CANUTUS I, Anglorum rex. — Rogamus etiam per Dei amorem ut quilibet Christianus intelligat sedulo proprium suum commodum..... sed agendum, quam diligentissime a peccatis reveriamur, et singuli delicta nostra confessario nostro sedulo confiteamur, ut semper abstinemus, ac sedulo compensemus, CLII, 1175.

REGINO, Prumiens. abb. (ex Burchard.). — Presbyteri debent admonere plebem sibi subjectam, ut omnis qui se sentit mortifero peccati vulnere sauciatus, feria quarta ante Quadragesimam cum omni festinatione recurrat ad vivificantem matrem Ecclesiam, ubi quod male commisit cum omni humilitate et contritione cordis simpliciter confessus suscipiat remedia penitentiae secundum modum canonicis auctoritatibus prædictum, tradaturque Satanae in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini. Non solum autem ille qui mortale aliquod commisit, sed etiam omnis homo quicunque se recognoscit immaculatam Christi tunicam quam in baptismo accepit, peccati macula polluisse, ad proprium sacerdotem venire festinet....., CXXXII, 215 (Vide sequens præceptum.)

QUARTUM PRÆCEPTUM.

*Tom Créateur tu recevras
Au moins à Pâques humblement.*

FLORUS, Lugdunens. diaconus. — « Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. » Qua petitione nostra sufficientiam quotidiani victus petimus; nomine panis totum significantes, quoniam panis dicitur totum id sacramentum fidelium, quod in hoc quoque tempore necessarium est non tamen ad hujus temporis, sed ad illam æternam felicitatem assequendam. Nam panis vitæ Christus est, quam dari nobis quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus et Eucharistiam quotidie sumimus, intercedente aliquo graviore delicto, a Christi corpore separemur..... Et ideo panem nostrum, id est Christum, quotidie nobis dari petimus, ut qui in eo manemus et vivimus, a sanctificatione ejus et corpore non recedamus, sine quo vivere in æternum non valeamus, CXIX, 67.

GEZO, Dertouens. abb. — Confessiones autem dari diligentius precipimus, maxime de commotionibus animi, antequam ad missam eatur, ne forte quis accedat indignus ad altare, id est, si cor mundum non habuerit. Melius est enim exspectare donec sanum fuerit et alienum a scandalo atque invidia, quam accedere audacter ad iudicium tribunalis. Tribunal enim Christi altare est, et corpus suum iuxta cum sanguine iudicat indigne accedentes. Sicut ergo a peccatis carnalibus et capitalibus temperandum est antequam communicandum sit, ita etiam ab interioribus vitiiis et morbis languentis animæ abstinendum est ante veræ pacis conjunctionem et æternæ salutis compagine. Cum itaque ad terribilem mensam opportunum tempus invitat, præcavendum est summopere ut nullus ibi Judeus reperitur, nullus malignus accedat, non facta verba lingua proferat, nec insidias mente condantur, sed quod voluntas possidet, sermo declare. Et nunc ille præste est Christus, qui illam ornabit mensam, ipse istam quoque consecrat. Non enim homo est, qui proposita corpus Christi facit et sanguinem, sed ille qui crucifixus pro nobis est Christus. Ore sacerdotis verba proferuntur, et Dei virtute consecrantur et gratia: « Hoc est, ait, corpus meum. » Hoc verbo proposita consecrantur, et sic t illa vox quæ dicit: « Crescite et multiplicamini et complete terram, » semel quidem dicta est, sed omnium tempore sentit effectum, ad generationem operante natura; ita et vox illa simul quidem dicta est, sed per omnes menses Ecclesiæ usque ad hodiernum diem et usque ad ejus adventum præstat sacrificio firmitatem. Nullus igitur fictus accedat, nullus fucato animo tantis audeat proximare mysteriis, ne condemnetur et sententiam mereatur et quod Judas sustinuit patiatur. Nam illum post communicationem mensæ diaboli intravit, non quia contempserat Dominicum corpus, sed quia impudentia et malignitas mentis ejus ut adversarius in eo habitaret effecit, ut discas quod indignis et fucatis mysteriorum secreta celebrantibus, a diabolo præparantur insidias, et magis magisque ademptantur, qui non æquo animo communicare festinant. Et hæc dico, non ut vos terream, sed ut cautiorem efficiam. Nemo sit Judas in mensa. Hoc sacrificium cibus est spiritualis; nam sicut corporalis cibus cum ventrem invenerit adversis humoribus occupatum amplius lædit, magis nocet, nullum præstat auxilium, ita est iste spiritualis cibus si aliquem repperit malignitate pollutum, magis eum perdit, non sua natura, sed accipientis ex vicio. Pura igitur mens, etc., CXXXVII 591, 592.

IVO (S.), Carnotens. episcop. Liquido apparet quando primo acceperunt discipuli corpus et sanguinem Domini, non eos accepisse jejunos. Nunquid tamen propterea calumniandum est universæ Ecclesiæ, quod a jejuniis semper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti sacramenti prius in os Christiani Dominicum corpus intraret quam cæteri cibi. Nam ideo per universum orbem mox iste servatur. Neque enim quia post cibus Dominus dedit, propterea pransi aut cenati fratres ad illud sacramentum accipiendum convenire debent, aut sicut faciebant quos Apostolus arguit, et emendat, mensis suis ista miscere. Namque Salvator quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem ultimum hoc voluit infingere cordibus et memoriæ discipulorum, a quibus ad passionem digressurus erat. Et ideo non præcepit quo deinceps ordine sumeretur, ut apostolis per quos Ecclesiæ dispositurus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo variasset. Cum vero ait Apostolus, de hoc sacramento loquens: « Propter quod, o fratres, cum convenitis ad manducandum, invicem exspectate; si quis esurit, domi manducet ut non ad iudicium conveniat; » statim subiecit: « Cætera autem, cum venero, ordinabo. » Unde intelligi datur quia

multum erat, ut totum illis agendi ordinem insinuaret, quem universa per orbem servat Ecclesia, ob ipsum ordinatum esse, quod nulla horarum diversitate variatur, CXXI, 190, 191.

JONAS, Aurelianens. episcop. — Ad perceptionem vero sacri corporis et sanguinis Domini nostri Jesu Christi nihilominus movemus, ut sicut Christianæ religioni expedit, congruis temporibus salubriter vos præparetis, attendentes illud evangelicum: « Qui manducat..., etc. » CVI, 304.

NICOLAUS I, papa... — Corpori et sanguini Dominico quotidie in Quadragesima majori si deberetis communicare convulsi; quod ut fiat Dominum omnipotentem suppliciter exoramus, et vos omnes vehementissime exhortamur, si tamen mens in affectu peccandi non sit, vel si hanc non de criminalibus peccatis conscientia impeditens, vel non reconciliata fortassis accuset, vel si fratri discordanti quis vestrum suo vitio reconciliatus minus existat. Nam quem de horum aliquo conscientia mordet, gravari tanto munere potius quam remedium consequi quodlibet arbitramur: Verum de hoc et de his qui Ecclesiam quidem intrant, nec tamen facta oblatione communicant, sacri canones forte sufficienter enuntiant, qui auctoritati vestro sunt, qui Deo vobis auctore per mediocritatem nostram ordinandus est, tribuendi, et ab eo sacerdotibus, qui claves tenent scientiam duxerunt aperiendi, et vobis nihilominus, in quibus opus est et minime prohibetur, insinuandi. Interim tantum Quadragesima, quam mos Ecclesiæ majorem appellat, omni est die servato superiora tenore communicandum quoniam semper est orationi vacandum, et sacrificiis fidelium concurrendum..... CXIX, 985, 984.

Tunc recte non licet cullibet communionem Christi percipere, quando gula deditus non invenitur jejunos, adeo ut mysticam mensam parvipendens prius cibi laici sumptu jejunium solvisse videatur, Christique venerandum corpus ac pretiosum sanguinem a cæteris non discernens alimentis non præposuisse omni humanæ refectioni, sed postposuisse noscatur. Remedium quippe salutiferum est corpus Christi contra peccatum, et qui hoc ante omnem escam venerantur non sumit.... Et certe quotidie medicos vacuis visceribus sua cernimus pocula propitiare; et si hoc pro sanitate corporis agitur quanto potius est pro animæ salute patrandum? Cæterum quomobrem non debeat is cui sanguis ex ore vel manibus profluxerit corpus ac sanguinem Christi percipere, regu a nulla docet. Nam quod invitus quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc nec a participatione tanti remedii coerceri: novimus namque quia mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis, post tergum Domini humiliter veniens vestimenti ejus limbrum tetigit, a quo ea statim infirmitas recessit. Si itaque mulier hæc influxu sanguinis posita vestimenti Domini tactu non iudicatur indigna, ipsius imo Domini; nam ipse dixit: « Tetigit me aliquis » cur ei qui sanguinis ex ore vel naribus fluxorem sustinet, non liceat salutifera Christi sacramenta percipere, CXIX, 1004, 1005.

TAIO, Casaraugustanus episcop. — Unusquisque peccator redemptionis cruce pretium sumens constituitur ac laudat Deum... Ut sacramentum Dominiæ passionis in nobis non sit otiosum, debemus imitari quod sumimus, et prædicare cæteris quod veneramur..., LXXX, 795.

QUINTUM PRÆCEPTUM.

*Quatre-Temps, Vigiles jejuneras,
Et le Carême entièrement.*

ANSALON, Sprinckirsburgens. abb. — Videres homines, oblitos mandatorum Dei, etiam ipsos dies jejuniorum in derisum sibi potius, quam in fructum convertere, quia etsi quandoque jejunent, neque integre, neque pie, neque sobrie jejunant. Non integre, quia semel aut bis in hebdomada jejunantes, cæteris diebus vacanti comensationibus et calicibus epotandis, cum tamen omnes a quinto decimo anno et supra ad universum teneantur jejunium, nisi infirmitate, vel alia certa et rationabili causa excusentur. Non pie jejunant, quia, etsi abstineant a cibis, sed a vitiiis nunquam, cum tamen infructuosa sit ciborum absentia, cui comes non est abstinentia vitiorum. Eo etiam pie non jejunant, quia quod corpori jejunando subtrahunt, in arca reponunt, iterum ventri offerendum, teste Gregorio, non Dei, sed ventris debet appellari eo quod alienæ paupertati inpendi debeat quod per abstinentiam sibi nobis possumus defraudare. Non sobrie jejunant, quia aut aridius, aut splendidius, aut citius, aut abundantior cibo et potu quam oportet, jejunium solvunt. A vide enim comedere reprehenditur Esau, qui propter avidam comestorem lenitiam primogenituræ perdidit dignitatem. Sic etiam

splendida nimiam comedere reprehenditur in divite evangelico de quo dicitur: Qui epulabatur quotidie splendide. Cilius etiam quam oportet, jejunium solvere, ecclesiastica sanctio probat esse vitiosum, quæ stabilivit jejunandum esse usque ad horam nonam. Unde beatus Hieronymus dicit: Tertiam et Sextam et Nonam, Vesperum quoque et diluculum nemo est qui nesciat, nec cibus ante sumatur quam istæ orationes Deo solvantur. Quod utique de tempore jejuniorum recte intelligi potest. Abundantior etiam cibo vel potu quam decet, jejunium solvere, probat ipsa ratio esse vitiosum, quando quidem hoc non est abstinerere sed voluptati operam dare...., CCXI, 108-109.

ALANUS DE INSULIS. — De vigiliis, CCX, 178.
ATTO, Vercellensis episc. — De jejunio quadragesimali, CXXXIV, 40.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episc. — Quadragesima sex septimanas habet, cui addidit Telesphorus septimam hebdomadam, et vocatum est hoc tempus Quinquagesima. Quadragesima ideo servatur, quia Moyses et Elias et Salvalor quadragesima diebus et noctibus jejunasse leguntur, XVII, 853.

AUGUSTINUS (S.), Hippoensis episc. — Scire debetis quod hoc solemne jejunium quod anima mater Ecclesia hodie die præcipit observari, a creatione hominis in ipso mundi primordio præcepit Deus in paradiso Adæ et Evæ, et a fructu arboris abstinerent. Hoc etiam ante legem Moyses sanctus observavit et legem suscepit. Hoc sub lege Elias astrinxit, et ad cælum in cursu volavit. Eva quando abstulit, virgo fuit, et in paradiso permansit; sed dum jejunium violavit, in miseriam corruit, libidinis corruptionem persequi, sub domino constituta remansit, et de paradiso expulsa fuit. Moyses etiam post jejunium cum Deo facie ad faciem locutus est, qui ante jejunium Deum nec videre, nec ad eum accedere ausus fuerat. Ierosolyma a Sennacherib tempore Ezechiel regis et Isaiæ per jejunium liberatur, et centum et octoginta quinque milia cœlitus interfecit sunt in nocte una, et ne fererent eorum corpora, inclinati et in pulverem redacti sunt. Tempore etiam Jonæ jejunium prædicantis in cinere et cilicio veniam impetravit. Nunquid et Josue filius Nave jejunavit, priusquam per diem et cursum solis et lunæ temperavit et hostes superavit?... Sed scilicet quod antiquitus patres nostri fideles jejunare consueverunt in vigiliis magnarum solemnium usque ad noctem; quod laudandum erat et bonum.... Nolo tamen quod diebus Dominicis jejunetis...., XL, 1275, 1276. De utilitate Jejunii, XL, 707-716. De quadragesimali jejunio, XXXII, 1456. De jejunio filiorum sponsi, XXXV, 1539. De jejunio quadragesima dierum, XXXV, 2170. Quadragesimarius numerus in jejunio, XXXVIII, 695, 811.

BENEDICTUS (S.), monachor. institut. — De observatione quadragesimali, LXVI, 751.

BERNO, Augiensis abbas. — Ut ex veterum, præcipue S. Augustini sermonibus potest intelligi, necessarium est nostræ religioni annualim quatuor jejunia celebrare. Nam quatuor temporibus volvitur annus, vere, æstate, autumnus et hieme. Hæc quatuor tempora solent nos per delectamenta sua revocare a Creatoris amore, qua de re jejunandum est in unoquoque tempore ut castigetur nostra quatuor elementa, ne subripiantur a delectatione mundi...., CXII, 1090.

BERNO, Augiensis Divitis abbas. — De jejunio Quatuor Temporum, CLII, 1075. Dialogus de jejunio Quatuor Temporum, CXII, 1087.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas. — De jejunio Quadragesimæ, CLXXXIII, 173. De vigiliis sanctorum jejunio celebrandis, CLXXXIII, 501.

BERTARIUS (S.), Cassinensis abbas. — Quomodo per annum jejunandum sit, CXXVI, 987.

BONIFACIUS (S.), Moguntin. episc. — Exhortatio de jejunio Quadragesimæ, LXXXIX, 851.

BURCHARDUS, Wormaciensis episc. — Quadragesima summa observatione est observanda, ut jejunium in ea præter Dominicos qui de abstinentia subtrahunt, nisi quem infirmitas impederit, nullatenus solvatur, qui ipsi dies decimasunt anni. A prima igitur Dominica Quadragesimæ usque in Pascha Domini sex hebdomadæ computantur, quarum videlicet dierum xxi. et v. sunt. Ex quibus dum sex dies Domini abstinentiam subtrahuntur, non plus in abstinentia quam triginta et sex dies remaneant, v. g. si per cccxv dies annus ducitur, nos autem per xxxvi dies affligimur, quasi anni decimas Deo damus. Et ut sacer numerus quadragesima dierum adimpleatur, quem Salvalor noster suo sacro jejunio consecraverat, quatuor dies prioris hebdomadæ ad supplementum quadragesima dierum tollantur, id est, quarta feria, quæ caput jejunii subnotatur, et quinta feria sequens, sexta et Sab-

batum. Nisi istos quatuor dies superioribus triginta et sex adjunxerimus, quadragesima dies in abstinentia non habebimus. Jubemur autem ab omnipotenti Deo omnium bonorum nostrorum decimas dare. Quapropter ut omnis decima a nobis Deo rite persolvatur, tollamus decimam anni, et in ea peccata nostra confitendo, corrigendo nos, jejunando, vigilando, orando, elemosynas largiendo, abstergamus, et carnem nostram decimemus, ut ad sanctum Pascha securi pervenire possimus, CXL, 884, 885.

Constituimus ut Quatuor Tempora anni, ab omnibus cum jejunio observentur, id est, in Martio hebdomada prima; in Janio, secunda; in Septembri, tertia; in Decembri, quarta: quæ fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, id est, feria quarta, et sexta et Sabato.

Cum, exigentibus peccatis, Galliarum populi luporum rabie scriter interimerentur, nec hujus flagelli ali-quod remedium inveniri posset, congregati traduntur Galliarum episcopi apud Viennam urbem, atque in communis statuerunt ut triduanum jejunium facerent. Cumque Dominus pestem misericorditer abstulisset, hi dies in consuetudinem annuæ celebritatis venerunt, ut per Galliarum provincias, ante Ascensionis Domini diem, celebrarentur. Agamus et nos hos dies cum summa reverentia et devotione, cum abstinentia carnis et humilitate cordis, non ut visibilibus luporum rabiem evadamus, sed ut invisibilibus, id est, spirituum immundorum tentamenta vincere valeamus. Nullus autem his diebus vestimentis pretiosis induatur, qui in sacco et cinere lugere debemus. Prohibeantur ebrietates et comessationes, CXL, 886. Presbyteri cum sacras festivitates populo annuntiant, etiam jejunium vigiliarum eos omnimodis servare moneant, CXL, 887.

CALIXTUS, papa. — Sic Benedictum coepiscopum alloquitur: « Fraternitatis amore constringimur, et apostolico moderamine cogimur, ut consulti fratrum, prout Dominus dederit respondeamus, eo-quæ apostolicæ sedis auctoritate instruiamus. » Jejunium quod ter in anno apud vos celebrare didicistis, convenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, ut sicut annus per quatuor volvitur tempora, sic et nos quaternum solemne agamus jejunium, per anni quatuor tempora, et sicut replemur frumento, vino et oleo ad alenda corpora, sic repleamur jejunio ad alendas animas.... CXXX, 129.

CANUTUS, Anglorum rex. — De jejunio violante, CII, 1179.

CHRODEGANGUS (S.), Metensis episc. — De Quadragesimæ observationibus, LXXXIX, 1075.

ERNALDUS, Bon. Val. abb. — De jejunio Christi, CLXXXIX, 1163.

GUIDO, abbas. Farfensis. — De jejunio Quatuor temporum, CL, 1237.

HONORIUS, Augustodunensis. — De Quadragesima, CLXXII, 655. De jejunio Domini, et cur nos non jejunemus eo tempore quo ipse jejunavit, CLXXII, 626. De jejunio Quatuor temporum, CLXXII, 684.

HUGO DE S. VICTORE. — De capite jejunii et penitentia eadem die incipienda, CLXXVII, 881.

IYO, Carnotensis episc. — De capite jejunii, CLXXII, 578.

JOANNES BELETHUS, Parisiensis theolog. — De institutione Quadragesimæ et reliquis jejunandi formis, CCII, 22. Quare non jejunemus eo tempore quo Christus jejunavit, CCII, 90. De jejunii Quatuor temporum et de illorum institutione, CCII, 157. De vigilia sancti Joannis, CCII, 141.

LEO MAGNUS (S.), pap. — Cur Quatuor temporum jejunia instituta, LIV, 185. De quadragesimali jejunio, LIV, 265. De jejunii Pentecostes institutione, LIV, 418. De modo implendi jejunium, LIV, 453. Dissertatio de jejunio Sabbati, IV, 627.

MARTINUS (S.), Legionensis. canonic. regular. — Quid autem sibi vult, quod Moyses quadragesima diebus jejunavit? Cujus jejunium quædam figura est in consideratione hujus numeri. Quadragesimo enim numero dierum Moyses et Elias, et ipse Dominus jejunaverunt. Præcipitur enim nobis ex leg. et ex prophetis (unde etiam in monte inter utrasque personas medius Salvalor effulsit), ut ab omnibus mundi illecebris aviditatem nostram tanquam jejunio temperantiam refrenantes, quandiu perfectio Deralogi legis per quatuor ejusdem mundi partes, id est in toto orbe prædicatur, ut decem quater ducta quadragesimarius numerus signent, CCVIII, 785.

Notandum præterea quia dierum sanctæ Quadragesimæ numerus non solum a sanctis Patribus est institutus, sed etiam a Domino Jesu Christo est consecratus. Quod Moyses in monte Sinai quadragesima diebus et totidem noctibus jejunavit, non hoc propria virtute, sed divina dispensatione gratia fecit. Elias etiam in fortitudine vel

refectionis unius subcinerit panis quadraginta diebus et quadraginta noctibus ambulare non posset, nisi hoc illi Dei clementia prastitisset. Hunc etiam numerum Dei Filius per seipsum jejunando consecravit et in remissionem peccatorum Ecclesiae omni suae id fieri mandavit. Non sunt ergo hoc sacra jejunia a fidelibus vilipendenda, nec otiose vel negligenter praetereunda, quia non humana voluntate aut sapientia, sed divina dispensatione sunt instituta. Non igitur homo in remissionem peccatorum suorum negligat facere, quod Dei et hominis Filius, qui peccatum non fecit, et in cujus ore non est inventus dolus, ut nobis exemplum daret abstinentiae, cognoscitur fecisse. CCVIII, 785.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episcop. — Sanctae Quadragesimae rationem, cujus hodie initium celebramus, frequenter edidimus, et cur tot dierum numero jejuniemus saepe docuimus. Diximus enim quod Dominus Jesus Christus hunc eundem numerum jejunii consecravit, et continuatis diebus et noctibus, non capiens cibum, unum jejunii corpus effecerit, hoc est, licet diei ordo noctis interrumpatur adventu, non tamen interruptus est ordo jejunii. LVII, 311.

Adverte quanta nobis spiritualis vitae documenta accrescunt, quamque magnifica ad propositum sanctitatis provocamus exemplis, quod quadragenis diebus referuntur beatus Moyses et Dei Filius jejunasse. Illud sane perspicite quia quantum distat servus a domino, tantum necesse est eorum distare jejunium. Moyses enim veteris editor legis est, Christi Novi conditor Testamenti. Jejunat Moyses ut praeceptis legalibus unius populi erudiat disciplinam; Christus jejunat ut universas redimat gentes. LVII, 325. Nos vero, quibus propugnator invictus hanc venerabilem Quadragesimam dedicavit, repudiantes carnalia desideria, sic castigemus membra jejuniis, ut animis virtutibus saginemus. Jejunet in nobis perniciose luxuries, jejunet omnis iniquitas, jejunet odiosa contentio; abstineamus ab epulis, magis abstineamus a vitiiis; sic nos temperemus, sic sobrii simus a vino, ut nulla nobis voluptatum dominetur ebrietas. Quid enim prodest observatione quadraginta dierum jejunandi nos tempora custodire, et legem non tenere jejunii? Quid prodest vobis vacare a convitiis et diem litibus occupare? Quid prodest proprium non edere panem, et victum diripere miserorum? Jejunium Christiani egentis debet esse refectio. LVII, 326, 328, 361, 368.

De jejunio quadragesimali, LVII, 563. De jejunio generali, LVII, 558. De jejunio Domini in festo, LVII, 561.

NICOLAUS I, papa. — Consulens Bulgari si liceat absque jejuniorum tempore quantumcumque valde mane comedere, respondemus, quoniam neminem patrum nostrorum ante horam hanc tertiam manducasse, nec sancta Ecclesia ante horam hanc traditionem sumendi cibum accepisse, recolimus, vel monumentis quibuscunque reperimus; e contrario vero quosdam eorum usque ad vespertum, alios autem usque ad nonam horam diei, porro alios usque ad sextam invenimus jejunasse; nullum autem mane ubi quantumcumque sumpsisse comperimus, cum potius hoc dictum qui mane comedunt fuisse legerimus. Quamobrem ab isto maledicto vos alienos esse desiderantes hortamur, ut ante horam diei tertiam, nullum omnino corporalem cibum, etiam in ipsis insignibus solemnitatibus omnino sumatis; nam quae sollemnitas potest esse Pentecoste sublimior, in qua Spiritus sanctus super apostolos descendit, ac per hoc homines meruerunt in se suscipere Dominum? In ista nempe festivitate sancti apostoli cum aliis nonnullis hora diei tertia reperuntur fuisse jejuni, cum repletos Spiritu sancto, et loquentes omnium gentium linguis, quibusdam incredulis audientibus et obstupescensibus, eo quod masto essent repleti fide, qui simul aderant falso dicentibus, Petrus apostolorum princeps responderit dicens: « Non enim, sicut vos aestimatis, ebrii sunt isti, cum sit hora diei tertia. » Ubi notandum quod non solum apostoli, sed et omnes qui cum ipsis erant, id est centum viginti viri, super quos Spiritus sanctus corripit, hora diei tertia jejuni reperiantur. Simul etiam notandum quod non dixerit beatus Petrus simpliciter. Sed addiderit, « cum sit hora diei tertia, » ac si patenter diceret: Ipsi liquido rogitis, quod non sit istis consuetudini ante horam diei tertiam jejunium solvere, quamobrem frustra illos christos esse putatis. Imitamini itaque hos, ut Spiritus sanctus, etsi non tardius, saltem hora tertia dei vos jejunio inveniens, sicut istos, vos quoque inspiratione suae gratiae repleat. (CXIX, 1002, 1003).

PETRUS CHRYSOLOGUS, Ravennat. archiepisc. — De jejunio quadragesimali, LII, 634, 678.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — De vigiliis jejunio, CXIV, 800. De triduo jejunio, CXIV, 962.

PETRUS DE HONESTIS, Ravennat. cleric. — De jejunio Quatuor temporum et vigiliis, CLXIII, 732.

PRUDENTIUS, poeta:

*Jejuniorum dum litamus victimam
Nil hoc profecto purius mysterio.
Quo fibra cordis expietur vividi.
Intemperata quo domantur viscera.
Hinc si licenter diffuens potu et cibo;
Jejuna rite membra non coerces,
Sequitur, frequenti marcidet oblectamine,
Scintilla mentis, ut tepescat nobilis,
Animusque pigris stertat in praecordiis.
Frenentur ergo corporum cupidines etc.*
(LIX, 813-814.)

RABANUS MAURUS, Fuldens. abb. — De jejunio quadragesimali et Pentecostes, CVII, 335. De jejunio decimi mensis, CX, 13. De jejunio quadragesimali, CX, 20. De jejunio quarti mensis, CX, 43. De jejunio septimi mensis, CX, 56. De vigiliis, CX, 90. De jejunio, CXI, 136.

REMIGIUS, Cariens. episc. — De jejunio septem hebdomadarum ante Pascha, CII, 1103.

REGINO, Prumiens. abb. (ex concilio Moguntin.). — Constituimus ut Quatuor tempora anni ab omnibus cum jejunio observentur, id est in Martio, hebdomade prima, in Junio, secunda; in Septembri, tertia; in Decembri, quarta, quae fuerit plena ante vigiliam Natalis Domini, id est feria quarta et sexta et Sabbato. Veniant omnes ad ecclesias hora nona cum litanis ad missarum solemniam, CXXXII, 245.

(Ex Burchardo). — Presbyteri cum sacras festivitates populo annuntiant, etiam jejunium vigiliis eos omnimodis servare moneant, CXXXII, 244.

(Ex concilio Moguntin.). — Si quis indictum jejunium superbiendo contempserit et observare cum ceteris Christianis noluerit, in Gangrensi concilio praecipitur ut anathematizetur. Quicumque indictum jejunium violenter sine gravi necessitate, memorentur Jonathas filius Saul regis, qui maledictum patris parvipendens parumper mellis in summitate virgae comedit, et idcirco mortis sententiam promeruit, CXXXII, 244.

REGINO, Prumiens. abb. — De jejunio Rogationum, CXXXII, 245. De jejunio Quatuor temporum, CXXXII, 245. De vigiliis sanctorum, CXXXII, 244.

RODULFUS, Blicicens. episc. — Dies autem quadragesimales cum summa observatione custodiendi sunt, ut jejunium in eis, praeter dies Dominicos, qui ab abstinentia subtrahuntur, nullatenus solvatur, quia ipsi dies decimae sunt anni nostri, quos cum omni religione et sanctitate transigere debemus. Nulla enim in his occasio sit resolvendi jejunii, quia alio tempore solet jejunium charitatis causa dissolvi. Isto vero nunquam debet, et in alio tempore jejunare praemium acquirere est. In hoc vero praeter infirmos aut parvos, quisquis non jejunat, penam sibi acquirit quia eosdem dies Dominus et per Moysen et per Eliam et per semetipsum sacro jejunio consecravit. CXIX, 718.

De jejunio in quatuor anni temporibus conservando, quando lectiones duodecim in Sabbato leguntur, statutum est a sanctis Patribus ut in primo mense in prima hebdomada, in Junio in secunda hebdomada, in Septembri in tertia hebdomada, in Decembri in quarta hebdomada, tribus diebus, id est, quarta et sexta et septima feria, omnes exceptis infantibus et infirmis, usque ad nonam jejunent et abstineant se a carne. Eodem modo in diebus Rogationum jejunandum est, et a carne triduo abstinentum est. Jejunia vero a sacerdotibus indicta, sine necessitate rationabili solvenda non sunt. In diebus itaque jejunii elemosyna facienda est, et cibum et potum quo quisque uti vellet, si non jejunaret, pauperibus eroget, quia jejunare et cibos prandii ad cenam reservare non mercedis, sed ciborum est incrementum, CXIX, 718.

RUPERTUS, Tuitiens. abb. — De Quatuor temporum jejunio, CLXX, 62.

SIGEBERTUS, Gemblacens. — De differentia Quatuor temporum, CLX, 811.

STEPHANUS, Clisteriens. abb. — Qua septimana jejunia Quatuor temporum in mense Septembris agenda sunt, CLXVI, 1412.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimontens. instit. — De temporibus jejunandi, CCIV, 1158.

UDALRICUS, Cluniacens. monach. — De jejunio Quatuor temporum in mense Junio, CXLIX, 675. De septimana jejunii Quatuor temporum, CXLIX, 691. De capite jejunii et de Quadragesima, CXLIX, 696. De jejunio Quatuor temporum in mense Martio, CXLIX, 697.

URBANUS III, pap. — De jejunio servando, CCII, 1339.

AUCTOR incertus. — De vernali jejunio, CLI, 995. De aestivali jejunio, CLI, 997. De autumnali jejunio, CLI, 1000. De hiemali jejunio, *ibid.* De capite jejuni et de Quadragesima, CLI, 1013.

TERTULLIANUS, presb. Carthaginens. — *Æque stationes* (jejunia, secundum Pamellium) nostras, ut indignas; quasdam vero et in serum constitutas, novitatis nomine incusant, hoc quoque munus et ex arbitrio obvenit esse dicentes, et non ultra nonam detinendum, de suo scilicet more. Sed quod pertineat ad interdictio- nis quæstionem, semel pro omnibus causis respondebo... Si quis Petrus, et qui cum eo, ad horam nonam oratio- nis templum introgressi leguntur, quis mihi probabit illos illa die statione functos, ut horam nonam ad clausulam et expunctionem stationis interpretetur?... Atqui facillius invenias Petrum hoc a sexta capiendi cibi causam, prius in superiora ad orandum ascendisse, quo magis sexta diei finiri officio huic possit, quæ illud absolutura post oratio- nem videbatur. Porro, cum in eodem commentario Lucæ, et tercia hora orationis demonstratur, sub qua Spiritu sancto initiati, pro ebriis habebantur, et sexta, qua Petrus ascendit in superiora, et nona qua templum sunt introgressi, cur, non intelligamus, salva plane indifferen- tia semper et ubique et omni tempore orandi? II, 966, 967.

Horam igitur tempora observantes, et dies, et menses, et annos galaticamus? Plane, et Judaicarum cæremoni- rum, si legalium solemnitate observantes sumus; illos enim Apostolus dedocet, compescens Veteris Testamenti in Christo sepulti perseverantiam, et Novi sistens. Quod si nova conditio in Christo, jam nova et sollemnia esse debebant; aut si omnem in totum devotionem temporum et dierum et mensium et annorum erasit Apostolus, cur Pascha celebramus anno circulo in mense primo? Cur quinquaginta exinde diebus in omni exultatione decur- rimus? Cur stationibus quartam et sextam Sabbati dica- mus, et jejuniis Parasceven? II, 975, 974.

Processimus itaque ad exempla... Deliquerat Israel in aquatione apud Maspha, congregatus a Samuele, sed ita statim delictum jejuniis diluit, ut periculum præstii simul fugerit. Cum maxime Samuel offerebat holocau- stum, in nullo magis procuratam audimus Dei clemen- tiam quam abstinentia populi... II, 962, 963.

Redeamus et ad nova documenta properamus; in limine Evangelii, Anna prophetis filia Phanuelis, quæ infantem Dominum et agnovit... Jejuniis quoque testimonio augeatur; ipse mox Dominus baptisma suum, et in suo carnem, jejuniis dedicavit.... Docuit etiam adversus diabolica demonia jejuniis præliandum. Denique ut in centurionem Cornelium, necdum tinctum dignatio Spi- ritus sancti cum charismate insuper prophetia festina- set, jejunia ejus legimus exaudita. Puto autem et Apo- stolos inter labores suos et pericula et incommoda post famem et sitim, jejunia quoque plurima enumerat, II, 965, 964.

THEODULFUS, Ambianens. episc. — De jejuniis qua- dragesimali, CV, 203.

(Vide INDICES. — De jejuniis et abstinentia CL; et De sensuum mortificatione, CLI, infra).

SEXTUM PRÆCEPTUM.

*Vendredi carnis ne mageras
Ni le samedi même.*

NICOLAUS I, papa. — Quot temporibus vel diebus in circuitu sit anni a carnibus abstinendum.... Verum

interim in diebus jejuniorum, in quibus per abstinentiam et lamentum preculentia præcipue Domino supplicandum est, modis omnibus est a carnibus abstinendum. Quoniam licet omnibus orare et abstinere conveniat, jejuniorum tamen temporibus amplius abstinentia inservire oportet, videlicet, ut qui se sciverit illicite perpetrasse, secun- dum sacra decretalia in his etiam a fœctis se abstinendum abstinere, quadragesimali videlicet tempore quod est ante Pascha; jejunio post Pentecosten, jejunio ante solemnitate Assumptionis sanctæ Dei Genitricis et sem- per virginis Domine nostræ Mariæ, necnon jejunio ante Natalis Domini nostri Jesu Christi festivitatem: quæ je- junia sancta Romana suscepit antiquitus et tenet Ecce- lesia. In sexta vero feria omnis hebdomadæ, et in cunctis vigiliis insignium festivitatum a carnibus esu cessandum et jejunio incumbendum, ut veraciter cum Psalmographo dici valeat: « Ad vespertum demorabitur fletus et ad matutinum lætitia. » Si quis vero vestrum aliis voluerit forte diebus a carnibus abstinere, non est prohibendus, quoniam quanto quis hic in lacrymis magis seminaverit, tanto amplius in gaudio messurus est in vita æterna,... CXIX, 980, 981.

Quarta feria quamvis a cæteris diebus præter sextam feriam sit amplius mororibus operandum, pro eo quod Dominus ipso jam die in corde terræ, hoc est Judæ traditoris, quodammodo sepultus erat, dum hunc ipso morti tradere meditabatur; tamen si vestrum quis eodem die vult, potest omnino carnes comedere, nisi forte aibi aut a sacerdote esset interdictum, quoniam scriptum est: « Melior obedientia quam sacrificium, » aut ipsam feriam inter dies jejuniorum eventura contigerit....

Sexta vero feria passionem Dominicam, et apostolorum mortificationem recolentes, ab omnium carnium epulis, et pinguedine gustus noster arcendus est, præter si Na- tivitas Domini et Epiphaniarum ejus, aut festivitas beatæ Matris Domini et intemeratæ Virginis Mariæ, seu aposto- lorum principum Petri et Pauli, atque sancti Joannis Baptiste, seu B. Joannis evangeliste, necnon et cla- vigeri cæli germani, Andrewæ scilicet apostoli, quin etiam et beati Stephani protomartyris ipso die fortassis eventura contigerit. Nam quod sancta Ecclesia, ut si eius anima in festivitate eorum jejunia, vel abstinentias quæ non sunt perpetuo voto propositæ, solvere debeat, Dominus testatur in Evangelio dicens: « Mulier cum parit tristitia habet; cum autem peperit puerum, jam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum, » mulierem dicit sanctam Ecclesiam. Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine lætatur, ita Ecclesia in vitam futuram fidellum populo migrante digna exultatione repletur, pro qua ejus nativitas multum laborans et gemens in præsentia quasi parturiens dolet; nec novum debet cuiquam videri, si natus dicitur qui ex hac vita migraverit; quomodo enim usitato more dicitur nasci, quando quis ex utero materno procedens in hanc lucem exit; sic quoque jure natus appellari potest quilibet ab hujus sæculi tenebris ad lumen per- tingens viventium: pro qua ergo re apte consuetudine tenetur ecclesiastica, ut sollemnes beatorum martyrum, vel confessorum Christi dies, quibus de hoc mundo ad regionem migrare vivorum, nuncupentur natales, sed et eorum sollemnia non funebria tanquam morientium, sed utpote in vera vita nascentium natalitia vociten- tur...., CXIX, 980-983.

(Vide indices CXI.X et CL, in quibus hoc præceptum per occurrenceam frequentius tractatur).

CXLIX.

INDEX DE FESTIS,

IN QUO VICISSIM ET LOGICE DISSERITUR DE FESTIS IN GENERE,
ET DE ILLORUM ORIGINE, NUMERO ET ANTIQUITATE;

DE VIGILIIS ET OCTAVIS,

DE FESTIS DOMINI, B. MARIE VIRGINIS, SANCTORUM ET SANCTARUM,

ET DE DIE DOMINICA, ETC.

MONITUM.

Hic: De festis in genere et in specie Index analyticus quinque partes includit: Primam scilicet de festis in genere, de Vigiliis et de Octavis; — Secundam de festis Domini; — Terciam de festis B. Mariæ; — Quartam de festis sanctorum tum in genere, tum in specie spectatis; — Quintam denique de die Do-

minica in genere et de singulis Dominicis per annum. Pars quæque in capita iterum iterumque subdividenda dividitur. Res ad quodlibet festum vel ad quaecunque diem Dominicam spectantes, ex SS. Patribus accuratissime excerptæ, in unum coactæ et secundum ordinem logicum digestæ, uno capite vel articulo concluduntur. — Festis cujusque datur definitio literalis, logica; interpretatio mystica; exponuntur institutio, antiquitas, excellentia, modus rationesque quibus est observandum; et sub fine cujuslibet articuli, ad instar appendicis, indicantur officium, missa, preces liturgicæ, sermones, homilia, hymni, carmina, etc., etc., quæ ad illud festum pertinent. Hunc de festis diligentius exaratum et maxime completum indicem non sine multo fructu consulere possunt, quicumque prædicatores vel scriptores hanc materiam sunt aggressuri.

PARS PRIMA.

DE FESTIS IN GENERE.

CAPUT PRIMUM. — De definitione, institutione et numero festorum.

Festi inde vocantur dies quod jus in eis fatur et nefasti quibus jus non dicitur; feriæ a fando dicuntur, Raban. Maurus, CX, 361. — Festivitas a festis diebus quasi festivitas quod in eis sola res divina sit, id., CXI, 307; S. Isidorus, LXXXII, 250. — Festivitas quasi fasti divinitas, Honorius, Augustodun., Cl.XXII, 644. — Dies festus mystice communio fidelium, Godefrid. abb., Cl.XXXIV, 103. — Festus dies de malo in bonum transire, *ibid.*, 170. — Quid per festivitatem nisi gaudium internum, quid per Sabbatum nisi quies mentis accipitur? Hugo a S. Vict., CLXXV, 587. — Festivitas indesinens in circo celebrabitur, Rabanus Maurus, CX, 1032. — Ea in Ecclesia anniversarie celebrantur quæ insigniter certis diebus facta sunt, S. August. XLII, 303. — Dies miraculo aut mysterio aliquo nobilitati quotannis festivitate celebriori coluntur, S. Paulin. Nolan., LXI, 649. — Festus dies sollemnis in honore Dei et sanctorum confessione sacratum, Aur. Cassiod., LXX, 822. — Solemnia festa vocat Ecclesia quæ certa sunt observatione constituta, Beleh. (CII, 17. — Diem festum e caelo nobis præstat Deus, S. Petrus Chrysolog., LII, 472. — Festos dies instituit Deus, Joann. Rothomag. archieps., CXLVII, 255. — Festivitas ecclesiastica non est infructuosa, S. Petrus Chrysolog., LII, 467; 468. — Non consecranda pro nostris voluntatibus sed pro suis virtutibus *ibid.*, 471, 472. — Festivitates Domini suis vocabulis suas causas eloquuntur, *ibid.*, 613. — Variis nominibus concordant, Anonym., XIII, 632. — Pluribus nominibus exprimi solent: Festivitas, Festum, Celebritas, Exitus, Obitus, Transitus, Assumptio, Depositio, Dormitio, Passio, Dedicatio, Nativitas, Natalis vel Natale et Natalitium, Beleh., (CII, 17. — Festa quædam generalia, quædam particularia, *ibid.*, 18. — Triplex sollemnitas, sollemnitas peccatorum, sollemnitas iustorum, sollemnitas beatorum; primam celebrat caro exterius, secundam spiritus, tertiam angeli et homo glorificatus, Thom. Cisterciens., CCVI, 220.

Festis ethnicorum abstinebant Christiani, Tertull., I, 492. A feriis gentiliū abstinendum et cur, S. Ambros., XVII, 617, 618. — Christiani celebrabant festa a Judæorum et Ethnicorum festis prorsus distincta; Tertull., I, 642. — Si Judæarum ceremoniarum observantes sumus, galatheciam, id., II, 975. — Non tantum gentiliū sed et Judæorum vitanda sunt consortia, S. Ambrosius, XVII, 617, 618. — Dies festi Judæorum post Evangelium non observandi, S. Hieron., XXII, 1220, 1221. — Festivitates Judæorum figuræ festivitatum Christianorum, Raban. Maur., CVII, 359. — Festivitates Judæorum causas terrenas habuerunt, Rupert., Cl.XVII, 1756. — Nostræ vero spirituales sunt, *ibid.*, 1647. — Populus Israëliticus quatuor præcipue celebrabat sollemnitates, Pascha, Pentecosten, Scenopagiam et Eucarniam; nos autem tantum duo istorum servamus, Pascha, Pentecosten sed alia et alia ratione, Beleh., CCI, 135; Sicard., CCXIII, 578. — Ecclesia anathematizat eos qui cum Judæis in festivitate paschali decimum quartum diem celebrari desinunt et Sabbata, S. Hieron., XXII, 1222. — Festivitatum pompa reddidit Judæos obstinatos, S. Petrus Chrysolog., LII, 219, 220. — Festi dies Christianorum et dies sollemnes paganorum, S. August., XL, 543. — Festi dies Christianorum non idem ubique. — Aurel. Cassiod., LXIX, 1045, 1055. — Apostolus et Evangelia festivitatem Paschæ et alias celebritates honorandas esse dixerunt, Aurel. Cassiod., LXIX, 1053, 1055. — Origo sanctorum synaxum, — Walafrid. Strab., (CLV, 921; Arnob., V, 1076. — Festiva diebus convivia, S. Gregor. Turon., LXXI, 342.

Christiani celebrabant diem Dominicum, Tertull. II, 79. — Natalitia martyrum, *ibid.*, S. August., XL, 676. S. Paulin. Nolan., LXI, 572, 575. — Oblationes pro defunctis offerebant, Tertull., II, 79. — Octo festivitates Ecclesia catholica detinet, Sabbatum, Dominum Natalem, diem

Epiphaniæ, Jejunium Quadragesimæ, Quartam Sabbati, Parasceven, Paschæ festivitatem, Pentecosten, S. Philast. XII, 1275, 1274. — Ascensionis Domini et adventus Spiritus sancti festa traditione recepta, S. August., LXXXIII, 200. — Solemnitates Christianorum recenset S. Paulin. Nolan., LXI, 649, 828. — Festa Nativitatis, Epiphaniæ et Ascensionis Christi antiquitus instituta, *ibid.*, 648. — Distinctis temporibus in Ecclesia celebrantur, *ibid.*, 649, 650. — Sanctorum festa antiquitus in Gallia recepta, Liturg. Gallican. LXXII, 169, 170, 171. — Solemnitas Circumcisionis circa medium sæculi vii, inter præcipuas festivitates relata, S. Isidor., LXXXI, 478 (n.). — Festa ætate Paulini Aquileiensis ut dies Dominicæ sabbatizanda, S. Paulin. Aquileiens., XCLX, 559 (n.). — Festa in medio sæculi xvi in Gallia recepta, Adalhard., *Statuta pro monachis*, CV, 537, 538. — Dies quibus monachis ab opere Domini parendum, *ibid.*, Festivitates in quibus melius dabatur, *ibid.*, 544. — Tempora feriandi per annum, Helto, CV, 764; Rodulf. CXIX, 717; Walter. *ibid.*, 740; Grimald., CXXI, 768; Regino CXXXII, 265; Liudovic II Capitularia ecclesiastica, CXXXVIII, 624, 625; S. Ivo, Cl.XI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Festa absque omni forensi opere excolenda, Flodoard., CXXXV, 498. — Quibusnam festis præsul Beneventanæ cathedræ pallii usus concessus, Joann. XIII, CXXXV, 677; Joann. XIX, CXXI, 1158. — Solemnitatum octo veteris legis cum octo festivitatum novæ legis mira concordantia, S. Petrus Damian., CXLIV, 351-354. — Quatuor gradus festivitatum in monasterio Cluniacensi, Uldaric., CXLIX, 654-656. — In ordine S. Benedicti, Lanfranc., CL, 475. — Apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 651-654. — Novem præstationes tenet Ecclesia sancta Romana et quibusnam festis, Gratian., CLXXXVII, 7511. — Quid sit statio vel processio, Beleh. CII, 18. — Videntur stationes a veteri lege ad nos fluxisse, *ibid.*, Processiones duæ sunt, una in ramis Palmarum, altera in Dominicis diebus in ejus memoriam quam discipuli Christo exhibuerunt in die Ascensionis, *ibid.*, 20.

Litanis supplicatio vel rogatio interpretatur; duplex maior et minor. Quare, Beleh., (CII, 28. — Major litania celebratur in festo B. Marci, minores litanie celebrantur cum jejunio et processionibus in triduo ante Ascensionem, S. card., CCXIII, 567.

Primitiva Ecclesia quintam feriam observabat in memoriam Ascensionis sicut et Dominicam in memoriam Resurrectionis, Sicard., CCXIII, 574. — Baptismus ad diem Dominicam et ad horam tertiam pertinet, sed in Sabbato ponitur et quare.

Festis tantum diebus et solo sollemnitate studio Ecclesiam adeuntes, ab Origene increpantur, S. Augustin., XXXIX, 1755, 1757. Festivitates Turonum, S. Gregor. Turonens., LXXI, 565. — Festum duplex aut triplex in Dominica occurrens celebratur, Joann. Rothomag. archieps., CXLVII, 59. — Festa nova non temere et inconsulta sede apostolica instituenda, S. Bernard., CLXXXII, 535.

CAP. II. — De agendis vel vitandis in celebratione festorum.

Quomodo Dominica sollemniter celebrabimus? Utique quomodo et apostoli, fide non pecunia tui, Tertull., I, 119. — Pius et sanctæ Christianorum synaxes, *ibid.*, 464. — Nefas Christianis turpia gentiliū convivia in collegio frequentare, S. Cyprian., III, 1030. — Festi dies non agendi cum Judæis vel hæreticis, nec cum paganis, S. Ambros., XVII, 617, 618; S. Leo Magn., I, VI, 718. — Christiani ad congregationes idololatriæ non colliguntur, S. Isidor. com. Laodicens., LXXXIV, 132, 133. — Festa cum paganis non celebrentur, *ibid.* — Convivia Judæorum Christianis interdiciuntur, *ibid.*; Concil. Aurel., II, 281. — Celebrare festa cum hæreticis, Judæis vel paganis aut ab eis munera festiva recipere vitium, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 187, 872; Raban. Maur., CXL, 1417, 1418; Isidor. Mercat., CXXX, 289. — Festivitates celebrare spiritualiter est a malis operibus vacare, Rupert. abb., Cl.XVIII, 679. — Sanctificantes nosmet ipsos ut sanctum diem in sanctitate celebremus, S. Hieronym., XXIII,

99. — Solemnitatum gaudia necesse est cui nec corpus nec corpus castum, S. Augustin., XXXIX, 2169. — Per omnes festivitates castitas servanda, S. Ambros., XVII, 603. — Festa religiose observanda, S. Augustin., XXXVIII, 274. — Festa quadam celebrata cum lætitia convivantium in publicis mensis, *ibid.*; S. Gregor. Turonens., LXXI, 542; S. Gregor. Magu., LXXVII, 518. — Festivis diebus convivia sibi parant seculares, cordis delicias religiosi, S. Bernard., LXXXIII, 452. — Principio permissum fuit Ecclesiæ festos dies martyrum cum luxu celebrare, S. August., XXXIII, 118. — Per diversa loca diebus Dominicis et quinquaginta post Pascha et solemnibus martyrum et festis quibusque, praudetur, *ibid.*, 146. — Solemnitatibus martyrum insultant Christiani quidam luxuriosis, *id.*, XXXVI, 861. — Festa in vanitatem et delicias veri indignum, S. Bernard., CLXXXIII, 44. — Abusus in festis sanctorum, *ibid.*, 480. — In festis paschalibus, *ibid.*, 282. — Festivitates sanctorum non in epulis profusioribus sed in eorum imitatione celebrantur, S. Petr. Chrysolog., LII, 535. — Festivitates bonis operibus ante plures dies debent proveniri, S. August., XXXIX, 1974, 1976. — Observatio Sabbati bonis operibus intendere, S. Prosper Aquitan., LI, 457. — Vera Sabbati observatio, abstinentia a peccato, *ibid.*, 477. — Male celebrat Sabbatum qui ab operibus bonis vacat, *ibid.*, 467. — Festivitatibus gaudium habet misericordiam in egenos, S. Petr. Chrysolog., LII, 489. — Festivitates coelestes Judæus decimis honoravit, Christianus vel centesimis honoret, *ibid.*, 219, 220. — Gaudia festivitatum sint cauta, *ibid.*, 549, 550. — In festivitibus procurandum, ut omnes ad Dei gratiam recurrant, *ibid.*, 214.

Diebus festivis vestitus nitidior, S. Leo Magn., LIV, 272. — Tempa ornatiores, *ibid.*; S. Paulin. Nolan., LXI, 461, 903, 909; Floribus, *ibid.*, 467, 909; Velis, *ibid.*, 909. — Anima maxime purganda, S. Leo Magn., LIV, 272. — Dies festi jucunditate tum externa, tum interna celebrandi, *ibid.*. — Cessandum a peccatis, cessandum a labore, *ibid.*, 506. — Festis diebus pulmentaria augenda, S. Benedict. abb., CIII, 1222, 1223. — In solemnitatibus Natalis Domini et Paschæ pulmenta monachis aucta, Anonym., CV, 749. — Festis diebus antiqui Christiani vacabant prorsus orationi, S. Agobard., CIV, 75. — Festum diem agere vacare ab operibus noxiis et cohiberi a quibusque superfluis, Godofrid. abb., CLXXIV, 96. — Festi dies solemnnes a jejuniis immunes, Tertull., II, 79; S. Petr. Damian., CXLV, 331.

In die Dominico aut aliis majoribus festivitibus integre audienda divina mysteria, S. Augustin., XXXIX, 2276, 2278. — In missis unius vel duarum horarum spatio standum, *ibid.*, 2277, 2278, 2279. — Missarum solemnitas, S. Gregor. Turon., LXXI, 820, 821. — In festivitibus si una agenda non suffecerit, nulla sit dubitatio iterare sacrificium, S. Isidor., Epistol. Leon., LXXXIV, 119. — Missæ in precipuis duntaxat solemnitatibus hora tertia celebrentur, *ibid.*; Conc. Aurelian., II, 281. — Quibusnam diebus fiebant eulogiarum distributiones, S. Euthychian., V, 166; Udalric., CXXXV, 1073; Ratherius, CXXXVI, 682. — In solemnitatibus beatæ Mariæ Virginis et sanctorum duodecim Apostolorum ac Evangelistarum, etc., ab opere mundano cessandum et divino vacandum, Nicol. papa, CXIX, 986. — Die Dominica vel cæteris festis diebus, etiam urgente bello, aptius ab armis quam ab oratione cessandum, *ibid.*. — Lucernæ constitutæ in ecclesiis ad sacras lectiones diebus Dominicis et festis, Anastas. biblioth., CXXVIII, 1227, 1245. — Festis diebus stantes oportet orare, Regino, CXXXII, 398. — Quibusnam festis non genuflectitur, S. Ivo, CLXI, 261, 267. — Parochiarum et bubulci diebus Dominicis et festis ad missam veniant, Regino, CXXXII, 279, 363, 457, 459, 461; Burchard., CXL, 638. — Missarum solemnitas non ante horam tertiam celebranda, Regino, CXXXII, 188. — Telesphorus papa constituit ut nullus ante horam tertiam missas celebraret, Gilbert., CXXXIX, 557. — Dies Dominica et approbata sacerdotibus festivitates observandæ, Alto, CXXXIV, 106. — A proprio episcopo prædicatæ, Ludovici Germaniæ regis conventus, CXXXVIII, 614. — Regem procedere coronatum in diebus festis non usu receptum, Alto, CXXXIV, 983. — Beatus Remigius petit ut pro sua commemoratione omnibus diebus festis ac Dominicis ab alio offeratur, Flodard., CXXXIV, 68. — Quodlibet diei solis festum celebratur ab hora pomeridiana diei Saturni, usque ad diluculum diei Lunæ, Anonymus, CXXXVIII, 514. — Ut Paschalis hebdomada festive tota celebratur, et in Pentecoste ferie II, III, IV, non minus quam dies Dominicus solemniter honorentur, Ottonis Magni Constitutiones, *id.*, 852. — Dies quibus forensæ opus agere prohibetur, *ibid.*; Ottonis III Edictum, CXXXVIII, 854. — Ne per missas peculiares plebs a

missis publicis abstrahatur, Burchard., CXL, 635. — Presbyteri cum sacras festivitates populo annuntiant, etiam jejunium vigiliarum eos omnimodis servare moneant, *ibid.*; Conc. Aurel., CXL, 887. — In exordio nascentis Ecclesiæ non eo quo nunc modo vel ordine sacra celebrabantur missarum solemnitas, Berno abb., CXLII, 1055, 1056. — Ad missarum solemnitas semper est aliquid offerendum, Gratian., CLXXXVII, 1720. — Celebratio missarum solemnium in Ecclesia Lugdunensi juxta antiqua statuta, *Statuta Eccles. Lugdunens.*, CXCIX, 1091, 1093.

Quater in anno, id est, Natale Domini, et Cæna Domini, Pascha et Pentecoste, omnes fideles communicare debent, Udalric., CXXXV, 1073; Rather., CXXXVI, 562 (n.); Burchard., CXL, 963. — Ter in anno quisque fidelium communicet in Pascha videlicet et Pentecoste et Natali Domini, Rather., CXXXVI, 562 (n.); Gratian., CLXXXVII, 1738.

Apud Saxones populus debebatolvere aratri elemosynas xv dies a Paschate et festum decimas ad Penitenciam et frugum terræ ad Omnium Sanctorum festum et denarium S. Petri ad S. Petri festum et census ecclesiæ ad S. Martini festum, Opera adespota, CXXXVIII, 458; Sæculi XI Monument. liturgica, CLII, 1193.

Fidelibus aliquid de Evangelio aut epistola omni die Dominico vel festis diebus annuntandum, Leo IV papa, CXV, 679. — In festis diebus concio ad populum habenda, Flodoard., CXXXV, 409. — Ut unus sit omnibus sacerdotibus modus orandi, Edgard. regis canones, CXXXVIII, 502. — Ut omnis presbyter in diebus festis populum admoneat quas preces ad Deum fundere debeat, Burchard., CXL, 658; S. Ivo, CLXI, 193. — Parochia absentes a divinis officiis in Dominicis et festis observentur et notentur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 254. — Festivis diebus quales sermones convenient, S. Bernard., CLXXXIII, 44. — Ecclesia sua prælati non debet abesse, Petr. Cantor, CCV, 179. — Festa in quibus Rothomag. archiepiscopi capitulo distributiones faciebant et quibus panem et vinum offerebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — In festis vinum populo in atrio Ecclesiæ distribuebatur, Gregor. Turon., LXXI, 1021. — Festivitates apostolorum, martyrum, confessorum atque virginum congrue honore celebrandæ sunt, Rodolph., CXIX, 717.

Festa quibus olim carnes edere licitum erat in feria sexta contingerent, Nicolaus papa, CXLIX, 981. — Festivitates quadam non suo tempore celebrantur. Quare, S. Petr. Damian., CXLV, 243. — Sic Paschalis festivitas, Ascensio Domini, Pentecoste, Decollatio S. Joannis Baptistæ, festivitas S. Jacobi nec non et B. Petri a Vinculis, *ibid.*. — In festis solemnioribus omnes campanæ pulsandæ, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 52, 40, 53, 57, 54, 59, 73, 84, 103, 160, 161, 178, 181, 187, 189. — Festa quibus Credo cantatur, *ibid.*, 58. — Quibusnam festis in ordine S. Benedicti dicebatur Credo, Lanfrancus, CL, 481. — In festis tempore Adventus et Quadragesimæ non psallebatur Gloria in excelsis, Joannes Roth. archiepisc., CXLVII, 58, 81, 163. — Festa si in Quadragesima contingant ut dies Dominici celebrantur, Udalric., CXLIX, 656. — Tempora et festa quibus datur pax Dei et sanctæ Ecclesiæ per omne regnum, Edward. III, leges, CLII, 1191. — Solemnitates dedicationum ecclesiarum singulis annis octo diebus sunt celebrandæ, S. Ivo, CLXI, 203. — Curia regum in Natali, Pascha et Pentecoste; in Hispania in quatuor solemnitatibus scilicet, Natali, Paschæ, Pentecostes et S. Jacobi, *id.*, CLXII, 328. — In omnibus festivis diebus quando pulsantur magnæ campanæ, cantant canonici Vesperas, Matutinum et missam Dominicam per totum annum, Guichard., CXCIX, 1094. — Quodlibet festum sive apostolorum, sive martyrum, si Dominici privilegiatis contingat, ad feriam secundam remittendum, Belet., CCLI, 73. — Prohibetur festum fatuorum quod singulis annis in festo Innocentium, aut S. Stephani aut Circumcisionis fieri solebat, Petrus Blesens., CCVII, 1169, 1175. — In solemnibus diebus ut Dominicis et aliis officiis per tres nocturnos distinguimus, Sicard., CCXIII, 154. — In solemnitatibus quoque sanctorum tres nocturnos aut Vigiliis celebramus, *ibid.*, 158.

In festivitibus Domini et S. Martini, vel duodecim apostolorum seu reliquorum sanctorum quorum usus est in Provincia, annis singulis officium divinum die nocturne procurandum, S. Chrodegang., LXXXIX, 1074. — Festa in quibus episc. cœlicis suis refectionem faciebant, *ibid.*. — In solemnitatibus precipuis officium plenarium celebratur et bis reficiatur, *ibid.*, 1089. — Festa quorum Vigiliis in pane et aqua faciunt Carthusiani, Guigo, CLIII, 646. — Quibusnam festis et Octavis officium defunctorum non celebrant Carthusiani, *ibid.*, 656. — In Nativitate quoque Pascha et Pentecoste cum frater ai-

quis professionem facturum est missam cantat majorem, LXXXIX, 666. — In festis Purificationis et Annuntiationis dicitur *Gloria in excelsis*, quodcumque contingant, *ibid.*, 1146. — Festa in quibus fratres Carthusiani bis habent vinum, *ibid.*, 735. — Festa semel in anno cum capitulo celebranda, *ibid.*, 1149. — Monachi festis diebus stant in albis, Rupertus, abb., CLXX, 55.

Dies Dominica et aliae festivitates absque opere servili a vespera in vespem celebrandae, S. Eutychian., papa, V, 166; S. Hieronym., XII, 122; Regino, CXXXII, 190, 285, 556; Udalric., CXXXV, 1075; Rather., CXXXVI, 455, 562 (n.). — Festorum ac Domini otium a Patribus sancitum S. Augustin., XXXIX, 2274. — Feriatis diebus in quibus res divina sit et abstinere homines a litibus oportet, S. Isidorus, LXXXIII, 963. — Dies Dominicus et alia festa colenda cessando ab operibus servitutis et carnis, et operibus sanctis vacando et audiendo verbum sacrum, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 536, 537. — Abstinere primum oportet ab omni peccato, et ab omni opere terreno, cessante omni causarum strepitu, *ibid.*, 538 (n.). — Deus prohibet laborem in die festo, Haymo, CXVIII, 1005. — Festa quibus ab operibus quiescendum, Rodolph., CXIX, 717; Nicol., *ibid.*, 986. — In his festivitibus nulla sint iudicia, *ibid.* — Super omnia Dominicum diem et sanctorum festivitates ab omni seculari opere cautissime custodire procuremus, S. Odo abb., CXXXIII, 950. — In diebus festis etiam a licitis vacandum est cum urgeat Ecclesiae mandatum, S. Bruno Astens., CLXIV, 279. — Festis diebus aliquando laborare permissum, Regino, CXXXII, 458. — Tempora quibus malum vel placitum publicum prohibitum, Adrevald., CXXIV, 1077; Ludovici Germaniae regis conventus, (CXXXVIII, 595; Burchard., CXL, 888; S. Ivo, CLXI, 274. — Festa et jejunia celebranda, *Canuti regis edicta*, CLI, 1175. Festa et tempora quibus ordalia et iuramenta prohibita, *ibid.* — Festivitatum violatores puniendi, S. Gregor. Turon., LXXI, 1159. — Deus transgressores punit, Haymo, CXVIII, 1006. — Ratherius cum excommunicatione interdixit ut Dominica die ab opere servili cessaretur; idque vi obtinuit, Rather., CXXXVI, 662.

Si liber diebus festis operetur perdat libertatem, si servus, perdat corium vel iudicium, Alfredi Magni leges eccles., CXXXVIII, 458. — Eduardi Senioris leges, *ibid.*, 461. — Si dominus servos suos die festo ad opus cogat, puniatur, *ibid.*, 461. — Perdat servus et solvat violatae legis poenam apud Danos, multam apud Anglos, *Canuti regis edicta*, CLI, 1179. — Abstinere primum oportet a peccato, S. Prosper Aquit., LI, 477; S. Leo Magnus, LIV, 506; S. Paulinus Aquileiensis, XCIX, 536. — Dominica die cibis carnis non ingurgitare improbat, Gregor. Turon., LXXVII, 1531, 1552. — Tempora in quibus ab uxoris et a nuptiis abstinendum, S. Eutychian., papa, V, 166, 167; S. Paulin. Aquileiensis, XCIX, 538; Burchard., CXL, 960, 100, 1015; Beletus, CCII, 72. — Item tribus hebdomadibus ante festivitatem S. Joannis Baptistae, S. Ivo, CLXI, 616. — Nec non et in sanctorum solemnitatibus, Gratian., CLXXXVII, 1643. — Quadragesimae, noctis Dominicae, aut festivitatis ulius praeclear violatores, quadraginta diebus penitentiam agant, Rather., CXXXVI, 575. — Christiani abstinere debent a solemnitate nuptiarum, a choreis et clamorosis venationibus, S. Bruno Ast., CLXIV, 729. — Ut in diebus festis spectacula minime celebrentur, Fulgentius Ferrand., LXXXVIII, 931; Atto, CXXXIV, 45. — Festis solemnibus saltationes et tripudia vetita, Isidorus Mercat., CXXX, 455. — Qui die solemnium ad spectacula vadit, excommunicatur, S. Ivo, CLXI, 265. — Ut nullus festivitates majores in villa celebret, *ibid.*, 266. — Diebus festis saltem tempore divini officii campanae occudantur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 45. — Nundinae diebus festis non fiant, *ibid.*, 255.

CAP. III. — De Vigiliis in genere.

Dies festi praecedens dicitur Vigilia vel ejus loco jejunium quod vice Vigiliarum est institutum, Beletus, CCII, 141. — Vigiliarum devotio perantiqua, Tertull., I, 1294; Alcuin., CI, 1275. — Antiqua est Vigiliarum devotio, familiaris hominum omnibus sanctis, S. Hieronym., XXX, 254; S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 759; S. Chrodegand., LXXXIX. — Vigiliae antiquae et auctoritate fundatae, S. Hieronym., XXX, 257. — Testamento tum Veteri, tum Novo consignatur gratia Vigiliarum, *ibid.*, 255. — Constat exemplis et monitis, *ibid.* — Vigiliae a pastoribus coeperunt qui vigilas super greges suos nascente Christo custodierunt, Honorius, CLXXII, 644; Sicard., CXIII, 216. — Instituta fuerunt forsitan ad corrigendas paga-

norum vigilias, S. Paulin. Aquileien., XCIX, 251 (n.). — Haeretici Nyctages superfluas esse Vigiliis aestimabant, S. Chrodegand., LXXXIX, 1067.

Vigiliae vocantur nocturni, Aurel. Cassiodor., LXX, 547. — Vigiliae nocturnae, S. Greg. Turon., LXXI, 428; Regino, CXXXII, 556. — Vigiliae tres de nocte olim in Ecclesia, Joann. Rotomag. archiepisc., CXLVII, 85, 86. — Vigiliae nocturnae in tres nocturnas dispartitur, Rupert., abb., CLXX, 14; Sicard., CCXIII, 158. — Vigiliae matutinae, S. Greg. Turon., LXXI, 291. — Vigiliae sunt duplices spirituales et materiales, Alanus de Ins., CCX, 178, 179. — Vigiliae spirituales materialibus praeferenda, *ibid.* — Vigiliae aliae carnalium, aliae spiritualium, S. Bernard., CLXXXIII, 403.

Vigiliae Dominicae, S. Greg. Turon., LXXI, 807, 978. — Vigiliae S. Mariae, S. Eutych., V, 166. — Vigiliae sanctorum, S. Paulin. Nolan., LXI, 660; Sicard., CCXIII, 158. — Vigiliae apostolorum, Leo IV, CXV, 681. — Vigiliae martyrum, Flodoard., CXXXV, 41. — Vigiliae solennes mortuorum, Atto., CXXXIV, 974.

Vigiliae utiles, S. Bernard., CLXXXIII, 678. — Vigiliarum utilitates, Alan. de Insul., CCX, 178, 179. — Fructuosae, S. Aug., XLII, 1117. — Vigiliarum locus et necessitas, Raban. Maur., CX, 90. — Observatio Vigiliarum, Aurel. Cassiod., LXIX, 962, 985, 1189. — Vigiliae frequentandae, S. Aug., XXXIX, 1977, 2019, 2022, 2029. — Ante lucem ad Vigiliis conveniendum in Ecclesia, *ibid.*, 2275, 2280. — Ad Vigiliis cum pueris baptizandis mulieres veniebant Quadragesima, *ibid.*, 1751. — Vigiliis pauperes et artifices diebus etiam non festis interesse innuntur, *ibid.*, 2281. — Vigiliae Dominicae a fidelibus frequentatae, S. Greg. Turon., LXXI, 807, 978. — Vigiliae devote celebrandae, *ibid.*, 782. — Vigiliae in jejunio agenda ut purificati per abstinentiam dignius celebremus sequentis festi iustitiam, Alcuin., CI, 1214; S. Bernard., CLXXXIII, 501. — Vigiliis sanctorum necesse et vigilare hominem spiritualem qui solemnitate celebrare desiderat in spiritu et veritate, *ibid.*, 403. — In Vigiliis solemnium sanctificatio requiritur, Adam. Scot., CXCVIII, 209. — Vigiliis in sanctorum festivitibus populus interesse studet, Alcuin., CI, 712. — Sanctorum solemnitates antiquitus privilegio celebratae, S. Paulin. Nol., LXI, 660. — Vigiliae apostolorum observandae, Leo IV, CXV, 681. — Vigiliae martyrum religiosissime observatae, Flodoard., CXXXV, 41. — Vigiliae apud sepulchra martyrum extra templa, Aurel. Cassiod., LXXXIX, 1008. — Quomodo observabatur in sanctorum festivitibus vel omnibus solemnitatibus Vigiliae, S. Benedict., CIII, 897. — In Vigiliis omnium festivitatum ab uxoris abstinendum, Ratherius, CXXXVI, 566. — In Vigiliis debet celebrator affigi ut in solemnitate valeat gratulari, S. Petr. Damsian., CXLIV, 518. — Ut in omnibus Vigiliis pax sit ubique, aec. xi, monum. liturg., CLI, 1191, 1154. — Ut clerici Vigiliis non desint, Atto, CXXXIV, 58. — In Vigilia sanctae Mariae, sancti Joannis et Vigiliis indictis aliorum sanctorum eulogiae post missam plebi distribuenda, S. Eutychian., V, 166. — Vigiliae nocturnae in festis ab omnibus celebrabantur, S. Greg. Turon., LXXI, 821, 898, 978. — Vigiliae singulis hebdomadibus a vespera illucescente Sabbato celebrantur, Cassian., XLIX, 141. — Vigiliae et plures et strictiores in monasteriis *ibid.*, 151. — Longiores in Sabbato, *ibid.*, 145. — In Vigiliis jejunabant, Regino, CXXXII, 244; S. Paulin. Nolan., LXI, 610. — In Vigiliis sanctorum in quadragesimali cibo jejunetur, S. Aug., XXXII, 1458. — In nonnullis sanctorum Vigiliis jejunia instituta, id., XL, 1276; Alcuin., CI, 1215. — Jejunium ante Assumptionem et ante Nativitatem Domini antiquitus ab Ecclesia Romana receptum et servatum, Nicolaus, pap., CXIX, 931.

Praxis Vigiliarum, S. Paulin. Aquileien., XCIX, 527. — Vigiliae a Paschali primo de more celebratae Sabbato in basilica, S. Petri Anastas., Biblioth., CXXXVIII, 1263. — De existentia et celebratione sacrarum Vigiliarum in Ecclesia Aquileiense aetate S. Nicetae, S. Nicetas, LII, 1091. — Stationes Vigiliarum in praecipuis solemnitatibus a Perpetuo episcopo Turonensi in Ecclesia Turonensi institutae, S. Greg. Turon., LXXI, 567. — Quibusnam Vigiliis aetate S. Paulini, jejunium indictum, S. Paulin. Aquileien., XCIX, 255. — Gregorius III regulas celebrandi solemnium Vigiliarum restauravit ampliatque, Anastas. Biblioth., CXXXVIII, 1029, 1030. — Praxis Vigiliarum in Ecclesia Antissiodorensi ab Aunario episcopo statuta, Anonym., id., 253. — Apud monachos Cluniacenses, Lanfranc., CL, 573. — Apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 646. — Quando Vigilia die Dominico congerit fiat jejunium et commemoratio die Sabbati, *ibid.*, 1145. — Presbyteri fideles jejunium Vigiliarum servare moncant, Burchard., CXL, 887.

Vigiliarum praxis in jejunium commutata, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 221; Joannes Rothomag., CXLVII, 84; Beletb., CII, 141.

More antiquo duo nocturnalia præcipuis festivitibus agebantur officia, unum in initio noctis a pontifice cum capellanis, alterum in medio noctis articulo cui populus aderat, Sicard., CCXIII, 216. — Postea Vigiliæ interdictæ jejunium locum et nomen retinuit, *ibid.*, 373. — De Vigiliis, Regino Prumiens., CXXXII, 223, 476.

CAP. IV. — De Vigiliis in particulari.

§ I. — De Vigiliis Domini.

De Vigilia natiuitatis Domini. — Praxis Ecclesiæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 29; S. Protad., LXXX, 422; S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 112; Christianus Druthmar., CVI, 1261; Grimald., CXI, 859, 884, 886; Isard., CXXIII, 833; Ado. id., 177, 201; Robert. rex., CXXI, 945; Udalric., CXLIX, 691; CLI, 951; Stephanus, CLXVI, 1383; Honor., CLXXII, 729, 735; Beletb., CCII, 75. — Vigilia Natiuitatis jejunio celebranda, Nicolaus, pap., CXIX, 981; S. Petr. Damian., CALV, 800, 801. — Inter Vigiliis præcipua proprium officium habens nocturnum atque diurnum, Sicard., CCXIII, 373; Sermones, S. Bernard., CLXXXIII, 87, 90, 94, 100, 105; Adam. Scot., XCIVII, 200, 203, 208, 215; Petr. Collens., CCII, 654. — *Homiliæ*, S. Greg. Magn., LXXVI, 1103; Beda Vener., XCIV, 51; Paul. Winfrid., XCV, 1163; Haymo, CXVIII, 47; Godefrid., CLXXIV, 639, 642, 645, 648, 651, 653.

De Vigilia Epiphaniæ. — Praxis Ecclesiæ, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 38; S. Protad., LXXX, 412; S. Isidor., LXXXV, 626; LXXXVI, 150; Raban., CX, 1124; Grimald., CXXI, 859, 884, 886; Sæc. XI, Monument. liturg., CLI, 892; Stephan., CLXVI, 1391. — Vigilia Epiphaniæ jejunio caret, S. Greg. Magn., LXXVIII, 295(n.); Helperich., CXXXVII, 487. — Jejunium tamen olim in ea celebratum, Joannes Rothomag., CXLVII, 43, 90. — *Homilia*, Paul. Winfrid., XCV, 1186.

De Vigilia Paschæ. — Pars dicitur nox Vigiliarum, S. Gaudent., XX, 843. — Paschæ Vigilia velut mater omnium sanctorum Vigiliarum, S. Aug., XXXVIII, 1088. — Paschæ noctem pervigilabant Christiani, hanc Vigiliam habebant solemnem, Tertul., I, 1295. — Celeberrimam, Aurelius Prudent., LIX, 818. — Paschæ Vigiliam forinsecus et intrinsecus celebremus, S. Aug., XXXVIII, 1088. — In Vigilia Paschæ Gloria in excelsis Deo canitur pro baptizandis, S. Petr. Damian., CXLV, 801. — Missa in nocte, S. Greg. Turon., LXXI, 231, 232. — De Vigilia Paschæ, Aleuin., CI, 1215. — Noctis Paschalis mera præconia, Rupert., CLXX, 168. — *Homiliæ*: Beda Vener., XCIV, 153; Paul. Winfrid., XCV, 1326; Raban. Maur., CX, 135, 137; Haymo, CXVIII, 444 (*Vide Sabbatum sanctum*).

De Vigilia Ascensionis. — Praxis Ecclesiæ, Amalar., CV, 1500; Grimald., CXI, 898; Honor., CLXXII, 700; Eginhard., CIV, 418; Sicard., CCXIII, 375. — In Vigilia Ascensionis olim jejunium, S. Greg. Magn., LXXVIII, 683. — *Homiliæ*, S. Aug., XXXV, 1901; Raban. Maur., CX, 226, 228.

De Vigilia Pentecostes. — Praxis Ecclesiæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 110; S. Isidor. Hispal., LXXXV, 609; LXXXVI, 683; Aleuin., CI, 1225, 1226; Amalar., CV, 1068, 1215; Grimald., CXI, 868, 896; Joannes Rothomag., CXLVII, 57; Udalric., CXLIX, 671; Stephan., CLXVI, 1407; Honor., CLXXII, 701, 735, 756; Sicard., CCXIII, 375. — Jejunium in Vigilia Pentecostes, Liturg. Gall., LXXII, 206, 207. — In Vigilia Pentecostes leguntur lectiones, Aleuin., CI, 1225, 1226. — Baptismus in Vigilia Pentecostes, Aleuin., 1225, 1226; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 453; Sicard., CCXIII, 375. — *Homiliæ*, Beda Vener., XCIV, 189; Godefrid., CLXXIV, 876; Raban. Maur., CX, 247, 249, 253, 255. (*Vide Pentecostes*.)

§ II. — De Vigiliis B. Mariæ Virginis.

Vigilia Natiuitatis B. Mariæ celebrata et miraculum in ea obitum, Joann. XIII, CXXXV, 1066. — Olim jejunium ante Purificationem B. Mariæ, Joannes Rothomag., CXLVII, 90.

De Vigilia Assumptionis. — Praxis Ecclesiæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 150, 152; S. Protad., LXXX, 418; Amalar., CV, 1506; Grimald., CXI, 912; Sæc. XI, Monument. liturg., CLI, 897, 967. — Vigilia Assumptionis jejunio celebranda, S. Paulin. Aquil., CXIX, 235(n.); Nicolaus, CXLIX, 961; Petrus Damian., CXLV, 800, 801. — *Homiliæ*, Godefrid., CLXXIV, 957.

§ III. — De Vigiliis sanctorum.

De Vigiliis sanctorum, Stephan., CLXV, 1415; Honor.,

CLXXII, 644. — Missa in Vigilia apostolorum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 150; Sæc. XI Monument. liturg., CLI, 945. — Missa in Vigilia unius martyris, S. Greg. Magn., LXXVIII, 163. — Missa in Vigilia plurimorum martyrum, *ibid.*, 163. — Missa in Vigilia confessorum, *ibid.*, 167, 169. — Missa in Vigilia Virginum, *ibid.*, 171.

De Vigilia S. Joannis Baptistæ. — Praxis Ecclesiæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 120; S. Protad., LXXX, 417; Grimald., CXI, 909; Guido abb., CL, 1219; CLI, 892; Honor., CLXXII, 700; Eginhard., CIV, 389. — Missa in Vigilia S. Joannis Baptistæ post solis occubitum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 394, 695. — *Homiliæ*, Beda Vener., XCIV, 202; Raban. Maur., CX, 356, 357.

De Vigiliis apostolorum Petri et Pauli. — Praxis Ecclesiæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 123; S. Protad., LXXX, 417; Amalar., CV, 1506; Guido abb., CL, 1221; Sæc. XI, Monument. liturg., CLI, 892; Sermo S. Bernard., CLXXXIII, 40; Odilo, CXLII, 1020. — *Homiliæ*, Beda Vener., XCIV, 214; Raban. Maur., CX, 345, 348; Bruno Ast., CLXV, 825.

De Vigilia Omnium Sanctorum. — Praxis Ecclesiæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 146; S. Protad., LXXX, 420; Guido abb., CL, 1240. — Vigilia sanctorum omnium dies est afflictionis, Sicard., CCXIII, 424.

CAP. V. — De Octavis.

Cum Octava celebrabantur festa Christianorum, non autem ethnicorum, Tertul., I, 683. — Octavum diem celebrandum Leviticus liber insinuat dicens: « Dies octavas erit celeberrimus atque sanctissimus. » Sicard., CCXIII, 226. — Per Octavam secundus Christi adventus significatur, Aurel. Cassiod., LXX, 58. — Octava ad æternam pertinet requiem, *ibid.*, 94. — Octavarum dies sancti, S. Aug., XL, 581. — Sunt Octavæ institutionis, nonnullæ devotionis, nonnullæ etiam venerationis, Beletb., CCII, 78.

Octavæ celebrantur diversis et specialibus causis, Sicard., CCXIII, 226. — Ob similem causam celebratur Octava Epiphaniæ *ibid.* — Non celebratur Octava Passionis quia superveniens festum lætitiæ obumbrat et abolit commemorationem tristitiæ, *ibid.*

Octavæ sanctorum cur celebrantur, Rupert., CLXX, 218. — Octavæ paschalis solemnitas; *ibid.* — Cur paschalis sacra solemnitas Octavas habet, *ibid.*, 198. — Octavæ regeneratorum, S. Aug., XXXIV, 1235. — Octo dies Neophytorum distincti, *id.*, XXXIII, 320. — Octavarum dies tertius vel etiam ipse octavus ad latitudinem pedum a nonnullis electus, *ibid.*

Oblationes panis et vini in Octavis Paschæ et Pentecostes capitulo Rothomagensi factæ, Petr. Biersens, CCVII, 1179. — De Octavis Domini et sanctorum, Stephan., CLXVI, 1415.

PARS SECUNDA.

DE FESTIS DOMINI.

CAPUT PRIMUM. — De Natiuitate Domini.

Dies in quo Christus natus est, S. Philastrius, XII, 1273. — Natiuitas dicitur quod in ea Christus natus est, Aleuin., CI, 1173. — Christus in sexta feria conceptus et crucifixus, in Dominica natus est et resurrexit, Sicard., CCXIII, 218. — Natalis Domini a Patribus votivæ solemnitatis institutus quia in eo Christus pro redemptione mundi corporaliter nasci voluit, S. Isid. Hisp., LXXXIII, 761; Raban. Maur., CVII, 345. — Annus celebratur ad memoriam duplicis adventus revocandam, Godefrid., CLXXIV, 21, 36, 42. — Celebratur via Kalend Januarii, S. Protad., LXXX, 424; S. Isid. Hisp., LXXXIV, 441; Raban. Maur., CX, 1186. — Non idem ac Epiphaniarum dies, S. Hieronym., XXXI, 18, 19. — Etsi in Ægypto eadem solemnitate celebratus, Cassian., XLIX, 820, 821. — Non ad eandem recurrit diem quia non in sacramento celebratur, S. Aug., XXXIII, 205; Aleuin., CI, 1175. — Natiuitatis Domini festivitas lausfranc., CL, 448; Adam. Scot., CXCIII, 263. — Pompa et celebritas, S. Bernard., LXXXIII, 126. — Festivitates Domini suis vocabulis suas causas eloquuntur, nascendo diem dedit Natalem, S. Petr. Chrysolog., LII, 613. — Celebratur in Ecclesia tantum Natalis dies Christi et Joannis, S. Aug., XXXIII, 1301, 1309; Godefrid., CLXXIV, 45. — Et Mariæ, *ibid.*, — Dominice Natiuitatis magna, nova et gloriosa solemnitas, adventus Dei ad homines, S. Isidor., LXXXIII, 762. — Dies Natalis sol novus recte dictus S. Ambros., XVII, 613. — In quo sol iustitiæ, Deo auctore nobis oritur, *ibid.*, 614, 615. — In tenebris sæculi lumen ingressum est, S. Hieronym., XXV, 220. — Natalitia Domini a sole revivata, S. Petr. Chr. solog., LII, 471, 472. — Tempus desideratissimum, Godefrid., CLXXIV, 21, 36, 42. — Mira hujus mysterii dispensatio, S. Leo Maga., LIV, 190.

— Novo ordine, nova nativitate Filius Dei est generatus, J. IV, 198. — Ecclesia, dum Christi ortum veneratur, annum celebrat, *ibid.*, 215. — Natale Christi Ecclesie nuptie, Hildebert., CLXXI, 398. — Natalis est pacis, S. Leo Mag., LIV, 215. — Visitatio, potest appellari, Aurel. Cassiod., LXX, 75. — Nex Nativitatis Domini plena gratia, Godefrid. abb., CLXXIV, 44. — Mira et rara in Christi Nativitate, Nicolaus Charvial., CLXXXIV, 827. — Christi Nativitas miranda, S. Bernard., CLXXXIII, 86. — Dies redemptionis novae, reparationis antiquae, felicitatis aeternae, *ibid.*, 96. — Debet semper nova videri, *ibid.*, 111. — Portenta et signa quae Nativitatem praecesserunt, Alcuin., CI, 1175. — Nativitatis et infantiae Christi mysteria nunquam satis recitata, S. Leo Mag., LIV, 212. — Incarnatio Filii Dei, opus Dei maximum est, Adam. Scot., 215. — Illius subtilitas et incomprehensibilitas, *ibid.*, 219. — Duplex Christi adventus, Rabanus Samuel., CXLIX, 515. — Christi genuina nativitas describitur, Adam. Scot., CXCIII, 190. explicatur, *ibid.*, 200. — Nativitates Christi tres, Thomas Cister., CCVI, 128. — Nativitatis locus, S. Bernard., CLXXXIII, 112; Adamus Scot., XCIII, 255, fructus; S. Bernard., CLXXXIII, 87; S. Thomas Cisterciensis, CCVI, 388. — Circumstantiae S. Bernard., CLXXXIII, 122. — Adam. Scot., CXCIII, 235. — Mirabiles effectus, Aurel. Cassiodor., LXX, 125, 146, 450, 665; LXX, 156. — Deus factus est homo ut homo fieret Deus, S. Hieronym., XXX, 220. — Natus est in carne ut renasceretur ex spiritu, S. Leo Mag., LIV, 198. — Incarnatio Filii Dei fecit nos fratres ipsius et filios adoptivos Dei Patris, Adam. Scot., CXCIII, 116. — In fine anni nasci voluit ut ostenderet se venire in ultima aetate mundi, Sicard., CCXIII, 218. — Natus Jesus est humilitatis et mansuetudinis exemplum, Adam. Scot., CXCIII, 241. — Nocte natus docet ostentationem fugiendam; hieme natus molesta docet eligenda, S. Bernard., CLXXXIII, 125. — Remedia ex Nativitate alata, *ibid.*, 100. — Nativitas Christi quid a nobis exigit? Aelred., CLXXXIV, 856. — Christum omnes dormientes percutit, vigilantes inveniunt, S. Ambros., XVII, 606, 608, 615. — In tanta festivitate ad magnificandum Deum deficiente humana loquela recurrendum ad angelorum praeconia, S. Ambros., XVII, 619. — Letandum in ea, Aurel. Cassiodor., LXX, 832. — Nemo extraneus esse debet a laetitia Nativitatis, S. Leo Mag., LIV, 190. — Nativitas non carnali sed spiritali laetitia celebranda, *ibid.*, 199. — Quanta laetitia mysterium Christi nascentis sit excipendum, *ibid.*, 221. — Nativitas Christi de Virgine causa est exultationis nostrae, Rupert. abb., CLXVIII, 253. — Festum Nativitatis antiquitus institutum, S. Paulinus Nolan., LXI, 648, 922; L. Greg. Turon., LXXI, 567; Raban. Maur., CX, 1686. — Antiquitas in Gallia receptum, Liturg. Gallica, LXXII, 169. — Nativitas Domini ferianda, Adalhard., CV, 544; Helto, *ibid.*, 764; Rodulf., CXLIX, 717; Regino, CX, XII, 263; Flodoard., CXXXV, 409; Anonym., CXLXVIII, 624; S. Ivo, CLXI, 266, 267. In nativitate ferianda dies quatuor, Rodulf., CXLIX, 717; Walter., *ibid.*, 740. — Guigo., CLIII, 755. Dies octo, Sae., xi, Displ. CL, 1194. — Natale festum generale Beate, CCL, 18. — Inter praecipuas festivitates recensetur, Udalric., CXLIX, 691; Lanfranc., CL, 475. — Habet Vigiliam, S. Greg. Turon., LXXI, 567; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 255 (n.). — Joan. arch. Rothomag., CXLVII, 85, 81; Rupert., CLXX, 68; Udalric., CXLIX, 691. — Cum jejuniis celebrandum, S. Petr. Damian., CXLV, 800. — Prostratio in Vigilia Nativitatis ad lectionem Martyrologii, S. Bernard., CLXXXIII, 110; Adam. Scot., CXCIII, 201. — Habet *Jejunium* S. Greg. Turon., LXXI, 567; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 255 (n.). — Jejunium ante Nativitatem indicium, Raban. Maur., CCVII, 554. — Ab Ecclesia Romana antiquitus susceptum et servatum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Habet Octavam, S. Protat., LXXX, 422. — S. Chrodegang., LXXXIX, 1074. — In Octava Nativitatis Jejunium excluditur, Petr. de Honestin., CLXIII, 721. — Octava Nativitatis venerationis est, Bethelus, CCL, 78. — Infra Octavam Nativitatis Carthusiani non faciunt officium defunctorum nisi praesente corpore, Guigo, CLIII, 656. — Nativitas Domini non nisi in civitate et parochiis celebranda, Isidor. Mercat., CXXX, 411; S. Ivo, CLXI, 266; Gratian., CLXXXVII, 1783. — Ante Natale Domini abstinentia a carnibus quatuor Septimanis praescripta, Rather., CXXXVI, 565. — Si Nativitas Domini in feria sexta contigerit carnes edere licitum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Jejunare die Natalis heresim sapit, Isidor. Mercat., CXXX, 834. — Natale Christi secundum carnem non vere honorans haereticus est, *ibid.*, 410. — Priscillianistae in Natali Domini jejunantes damnantur, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 160; A natali Domini usque ad Circumcisionem jejunium a SS. Patribus dissolutum, S. Benedict., CIII,

1146. — Ante Natale Domini ab uxoribus abstinendum, Regino, CXXXII, 249. — In Natali Domini baptismus oitui celebratus, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 390 (n.); Isidor. Hisp., LXXXIV, 514. — Miraculum circa baptisterium S. Marcellini, S. Greg. Mag., LXXVIII, 390 (n.); — In Natali non baptizandum, S. Siric. pap., XIII, 1154. — Omnes fideles communicare debent, *ibid.*, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 266; Leo IV pap., CXV, 681; Regino, CXXXII, 169, 227; Alcuin., CXXXIV, 42; Udalric., CXXXV, 1073; Rather., CXXXVI, 563; S. Ivo, CLXI, 168; Gratian., CLXXXVII, 1758. — Qui non communicat non reputandus Catholicus, Egbert. Eborac. episc., LXXXIX, 585. — Viginti dies in paue et aqua debet penitere, Burchard. CXL, 963. — Coram altare adoretur incensum novena diebus ante Nativitatem Domini, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 41, 86, 160. — Octo diebus ante Nativitatem Domini antiphona, *ibid.*, 125, 159, 184. — Missa una Natali Domini olim in ordine Gallicano, Liturgia Gall., LXXII, 170. — Missae in Nativitate, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 29, 30, 31; Alcuin., CI, 1175; Anonym., CII, 856; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 441, 877; Petr. Lombard., CXCI, 12, 7; Petr. Cantor., CCV, 100; Sicard., CCXIII, 221. — Tres missae non in eadem ecclesia nec ab eodem sacerdote celebratae, Liturg. Gall., LXXII, 173, 174. — A 5 diversis presbyteris, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 41, 86, 110. — In Ecclesia Lugdunensi olim omnes tres missae archiepiscopi erant. Statuta antiqua., CXCI, 1094. — Tres missae Deo Creatori, Redemptori et Remuneratori offeruntur, Godefrid. abb., CLXXIV, 45. — Tres missae tria tempora significant.

Nocte prior, sub luce sequens, in luce suprema... Nov, aurora, dies, umbra, figura, Deus, Sicard., CCXIII, 221-223. — In ordine missarum mysterium, Petr. Lombard., CXCI, 401. — In prima aeterna generatio cantator, in secunda promissio adventus, in tertia promissionis adimpletio, *ibid.*, Dum missae in nocte celebrantur propter duas Nativitates, Rupert., CLXX, 75, 76. — Missa de Nocte a Telesphoro papa instituta, S. Greg. Mag., LXXVIII, 29; Raban. Maur., CVII, 544; Ado, CXXII, 209; Anastas., CXXXVII, 1175; Gilbert., CXXXIX, 567; Sae., xi, monum. Liturg., 856; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 200; Sicard., CCXIII, 221-225. — Aliis temporibus missa non ante horam diei tertiam celebranda, S. Ivo CLXI, 175; Gratian., CLXXXVII, 1721. — In nocte Nativitatis Gloria in Excelsis celebriter cantabatur, Joannes archiepisc. CXLVII, 161. — Nocte Domini hymni et sacra mysteria, Incertus, LXXIII, 611. — Natalis Domini Matutina celebrabantur, S. Aug. XXXVIII, 558. — Primae Nativitatis omnes campanae pulsantur, Joannes archiepisc. CXLVII, 40, 55, 58, 161. — Processio post tertiam, *ibid.*, 41, 162. — Benedictio episcopalis ad missam, *ibid.*, 151. — In Nativitate Credo cantatur *ibid.*, 58. — In primo die Dominicae Nativitatis, Lanfranc., CL, 481. — Nativitatis solemnitas apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 651, 656, 666, 755. — Infra Octavam officium plenarium celebratur et bis reficiatur, S. Chrodegang., LXXXIX, 1069. — In Nativitate in domo sua episc. ceteris refecionem faciat, *ibid.*, 1074. — Quasdam distributiones faciebant, Rothomag. archiepisc., Petr. Blesens., CCVII, 1179. — In Natali Gallie episcopi eulogias sibi mutuo vel ipsi regi mittebant, S. Protat., LXXX, 591; Mareuil. monach., LXXXVII, 752, 755. — In Natali pax regis dies octo, Sae., xi diplomat. CL, 1194. — Curia regum, S. Ivo, CLXII, 526. — Usus pallii concessus, Hierbert., CXL, 1158. — Ordalia et Juramenta prohibita, Adrevald. CXLIV, 1077; Sae., xi diplomat. CL, 1178. Annus a Natali Domini incipit, Liturg. Gall., LXXII, 517. — Natalitius dies Domini in castris celebratur, Eginhard., CIV, 421, 422; etiam in bello, *ibid.*, 429, 435, 437, 440, 441, 444, 445, 448, 449, 452, 453, 457, 463, 469. — Baldwinus Natale Domini Hierosolyma celebrat, Willelmus, CLXXXIX, 1528. — Bethlehem die Natalis coronatur, *ibid.*, 1552. — Carolus Mag. a Leone papa in die Natalis coronatus est., Orderic. Vital., CLXXXVIII, 225. — Nativitas Domini, S. Greg. Mag., LXXVIII, 29, 30, 31; S. Protat., LXXX, 422; Tain., *ibid.*, 775; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 185. — LXXXVI, 114; Alcuin., CI, 1175; Eginhard., CIV, 958; Adalhard., CV, 837; Helto, *ibid.*, 1159, 1221; Raban. Maur., CVII, 754; CX, 1186; Wandaibert., CXL, 62; Ratramnus, *ibid.*, 81, Ado, CXXII, 177, 203; Usuard., CXLIV, 855; Kalendaria et Martyrolog., CXXXVIII, 1188, 1194, 1201, 1210, 1257, 1261, 1279; Joannes archiepisc., CXLVII, 40; Udalric., CXLIX, 691; Lanfranc., CL, 448; Sae., xi monument. Hung., CII, 1004; Bruno Ast., CLXV, 981; Stephan. abb., CLXVII, 1387; Rupert., abb., CLXX, 68, 75; Honor., CLXXII, 614, 720, 753, 780, 797, 807, 815; Godefrid. abb., CLXXIV, 636, 639, 663; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 17; Ernaki. abb. CLXXXIX, 1615; Petr.

Comest., CXCIII, 1537; Beletb., CII, 75; Ermengaud., CCIV, 1245; Alan. de Insul., CCX, 232, 234; S. Sicard., CCXIII, 218, 226.

De nativitate Domini sermones, S. Ambros., XVII, 606, 608, 610, 612, 614, 615; S. Petrus Chrysolog., LII, 656, 698; S. Leo Mag., LIV, 190, 193, 199, 203, 204, 212, 216, 221, 226, 229, 487; S. Maxim. Taurin., LVII, 237, 239, 241, 247, 249, 251, 253, 535, 537, 541, 549, 847; S. Fulgent., LXV, 726, 858; S. Eleuther., *ibid.*, 91, 93; Aito, CXXXIV, 435; Odilo, CXLII, 999; Godefrid., CLVII, 257, 240, 241, 248; Werner. abb., *ibid.*, 775, 778, 785, 788; S. Ivo, CLXII, 568; Hildebert., CLXXI, 576, 581, 588, 590; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 946, 1029, 1092; Abaelard., CLXXVIII, 387; S. Bernard., CLXXXIII, 115, 119, 122, 126, 127; Nicolaus Claravall., CLXXXIV, 837, 852, 859; Gueric., abb., CLXXXV, 29, 32, 33, 38, 45; Odo abb., CLXXXVIII, 1648, 1653; Aelred. abb., CXC, 230; Adam. Scot., CXCIII, 219, 220, 235, 241, 251, 259; Petr. Comest., *ibid.*, 1738; Petr. Cellens., CII, 658, 661, 664, 666, 669; Garner. Ling., CCIV, 599, 608, 615; Petr. Blesens., CCVII, 875; S. Martin. Legion., CCVIII, 65, 83; Absalon abb., CCXI, 45, 48, 53; Helinand., CCXII, 486; Innocent. III, CCXVII, 451, 455, 459.

Hymni, S. Aug., XXXVIII, 999; XXXIX, 1633, 2176; S. Leo Mag., LIV, 190, 193; S. Maxim. Taurin., LVII, 245; S. Greg. Magn., LXXVI, 1103; S. Elig., LXXXVII, 593; Beda Vener., XCIV, 34, 38, 335, 498; Paul. Winfrid., XCV, 1167; Raban. Maur., CX, 14, 16; Haymo, CXVIII, 54; S. Petr. Damian., CXLIV, 846; Radulph., CLV, 1696, 1699, 1701, 1707; Bruno Ast., CLXV, 756; Amadeus Lausannen. episc., CLXXXVIII, 1319.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1171, 1190, 1260, 1201; Anonym., LXXXVII, 51, 54, 55; Venant. Fortunat., LXXXVIII, 264; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 498; Alcuin., CI, 562; Sedul. episc., *ibid.*, 609; Raban. Maur., CXII, 1631, 1659; Walafrid. Strab., CXIV, 1083; Robert. rex, CXI, 945; Heribert., CXLI, 596, 598; Abaelard., CLXXVIII, 1789.

Sequentiae, Nokter, CXXXI, 1005, 1006; Fulbert., CXLI, 341; sec. xi, Monument. liturg., CLI, 836.

Præfatio, Grimald., CXXI, 885.

Benedictiones, *ibid.*, 859, 860.

Carmena, Alcuin., CI, 735; Froumond., CXLI, 1297; Alphan., CXLVII, 1244; Hildebert., CLXXI, 1416; Arnulf. episc., CII, 193.

Tractatus de incarnatione, Samuel Marochian., CXIIX, 345; Hildebert., CLXXI, 811; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 571; Robert. Pull., (LXXIV), 790; Herman. abb., CLXXX, 9; Petr. Lombard., CXCII, 757.

Fragmenta officii, Joannes archiepisc., Rothomag., CXLVII, 124. — De tribus missis in die Nativitatis, Godefrid., CLXXIV, 636, 639, 663; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 877.

Liber Batramni de Nativitate Christi a Dacherio evangelizatus, CLXXXVI, 1045.

Cap. II. — De Circumcisione Domini.

Kalendæ Januariæ varia gentium superstitione polluebantur, S. Petr. Chrysolog., LII, 609; Alcuin., CI, 1170. — Olim Christiani superstitionibus pagavorum obnoxii, S. Greg. Magn., LXXVIII, 291 (n.) — Festum statuerunt, Petr. Blesens., CCVII, 1168, 1175. — Jejunium publicum Kalendis Januariis per omnes ecclesias indictum, S. Aug., XXXIX, 2092, 2004; S. Benedict., CIII, 1141. — Propter gentiliū errorem, S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 774. — Et profanationem, S. Alcuin., CI, 1177. — Qui jecari voluerit cum diabolo non poterit gaudere cum Christo, S. Ambros., XVII, 617, 618; S. Petr. Chrysolog., LII, 610, 611. — Ut nullus Kalendas Januarii colere aut choros ducere præsumat, Aito, CXXXIV, 43. — Hæc die missa assignatur ad prohibendum ab idolis, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 291. (n.)

Circumcisionis festum concurrebat cum octavo die Natalis Domini, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 291 (n.); Raban. Maur., CX, 1121, 1122. — In circumcissione duo simul festa concurrunt Parentis scilicet et Partus propter octavam, Beletb., CII, 78. — Circumcisionis mysterium, Alan. de Insul., CCX, 236. — Christus circumcissionem non respuit ut nos in spiritu circumcideremur, Alcuin., CI, 1176. — Lepalia suscepit ut nos ab eis liberaret, Hildebert., CLXXI, 399. — Circumcisiō Christi explicatur, S. Ivo, CLXII, 571. — Christi circumcisiō veritatem humanitatis assumptæ probat, S. Bernard., CLXXXIII, 152. — Christi humilitas in circumcissione, *ibid.*, 151. — In eo nos docet aliquid amandum, aliquid admirandum, aliquid imitandum, *ibid.*, 136. — Circumcisiō cordis melior cir-

cumcissione carnis, Godefrid. abb., CLXXIV, 444. — Circumcisiōni successit baptismus, Alan. de Insul., CCX, 248. — Antiqua circumcisiōnis celebritas, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 291. — Circa medium sæculi vii legibus Wisigothorum inter festivitates quibus forum vacabat, relata est, S. Isidor. Hisp., LXXXI, 478.

Circumcisiōnis solemnitas apud Carthosianos, Guego, CLIII, 755. — Apud Cluniacenses monachos missa finita, omnia signa pulsantur, Udalic., CXLIX, 653. — Credo ad missam majorem dicitur, Lanfranc., CL, 481. — In die circumcisiōnis Rothomag. archiepiscopus quedam distributiones faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Circumcisiō ferianda, Gratian., CLXXXVII, 1781. — De Kalendis Januariis in octavis Domini, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 56; Alcuin., CI, 1176, 1177; Raban. Maur., CX, 1121, 1122; Wandalbert., CXXI, 585; Martyrologia Adonis, CXXIII, 145, 205; Usuardi, *ibid.*, 601; Nokteri, CXXXI, 1029; Kalendaria et martyrol. antiqua, CXXXVIII, 1185, 1193, 1205, 1209, 1257, 1265; Udalic., CXLIX, 693; sec. xi, Monument. liturg., CLI, 1007; Stephan., CLXVI, 1368; Honorius, CLXXII, 647, 839.

De circumcissione, S. Hieronym., XXX, 457; Flodoard., CXXXV, 442; S. Protad., LXXX, 411; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 217; LXXXVI, 139; Alcuin., CI, 1176; Raban. Maur., CX, 1121, 1122; Lanfranc., CL, 484; Bruno Ast., CLXV, 987; Honor., CLXXII, 797; Ernald., abb., CLXXXIX, 1621; Beletb., CII, 78.

De Octavis Natalis, Kalendis Januarii et circumcissione sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 609; S. Maxim. Taurin., LVII, 545; Aito, CXXXIV, 835; Werner. abb., CLVII, 801; S. Ivo, CLXII, 571; Hildebert., CLXXI, 591; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1031; Abaelard., CLXXVIII, 397; S. Bernard., CLXXXIII, 154, 155, 157, 675; Adam. Scot., CXCIII, 372, 382; Petr. Blesens., CCVII, 583, 585; Innocent. III, CCXVII, 465.

Hymni, S. Maxim. Taurin., LVII, 255; Beda Ven., XCIV, 53, 539; Paul. Winfrid., XCV, 1185, 1186; Raban. Maur., CX, 17; Haymo, CXVIII, 90; Radulph., CLV, 1725; Bruno Ast., CLXV, 765; Godefrid., CLXXIV, 675.

Sequentiæ, sec. xi, Monument. liturg., CLI, 857, 871.

Benedictio, Grimald., CXXI, 861; Præfatio, *ibid.*, 886.

Hymni, Aurel. Prudent., LIX, 888; Walafrid. Strab., CXIV, 1085. — Jubilius rhythmicus de nomine Jesu, S. Bernardo ascriptus, CLXXXIV, 1517.

Cap. III. — De Epiphania Domini.

Epiphania dicitur, id est apparitio vel manifestatio, Hildebert., CLXXI, 401; Alcuin., CI, 1178. — Theophania, *ibid.*, 415. — Dies luminum, Gueric. abb., CLXXXV, 51. — Dies apparitionum quas plures leguntur fuisse eodem die, annis tamen diversis, Beletb., CII, 79. — Epiphania, Dei apparitio, Epiphania sacra dies, S. Greg. Magn., LXXVIII, 292 (n.) — Epiphania prima Christi in mundo manifestatio, S. Ambros., XVII, 619, 620; S. Philastr., XII, 1275. — Apparet non tam oculis hominum quam saluti, S. Ambros., XVII, 619, 620. — Epiphania sit quotannis ad memoriam hominum, S. Petr. Chrysolog., LII, 614, 615. — Mense Januario ex antiquo ritu celebratur, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 293 (n.), 619. — Non idem Epiphaniarum ac natalis dies, S. Hieronym., XXXI, 18, 19. — Eisi in Ægypto eodem die celebratur, Cassian., XLIX, 820, 821. — Epiphania festum majus quam Nativitatis Christi, Hildebert., CLXXI, 415. — Solemnitas hæc sacratissima multimoda in se continet mysteria, Alcuin., CI, 1178.

Epiphaniarum diem festa solemnitate viri apostolici signaverunt, quia in eo est proditus stella Salvator, S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 762; Raban. Maur., CVII, 544. — Dies triplici de causa celebris, S. Ivo, CLXII, 573. — Tribus miraculis ornata, Sicard., CXCIII, 235. — Est solemnitas una de trina ostensione Christi, S. Petr. Chrysolog., LII, 620; Gueric. abb., CLXXXV, 58. — Revelat tribus modis Deum humanatum, *ibid.*, 611, 620. — Quatuor festa sunt uno die, Beletb., CII, 79. — In ea magis Deum constituentur muneribus; in ea Christus aquam transfert in vinum, baptizatur in Jordane, S. Petr. Chrysolog., 620 et seqq.; S. Gregor. Turon., LXXI, 467, 767; S. Isidor. Hisp., LXXXII, 269. — Christus magis apparuit paucis post natiuitatem diebus, S. Bernard., CLXXXIII, 149. — Triplex una die manifestatio, *ibid.*, 147, 148. — In prima verus homo, in secunda Filius Dei, in tertia verus Deus innotuit, *ibid.*, 147, 151. — Christus eodem die baptizatus quo et a magis adoratus, *ibid.*, 145. — Sunt tria hujus festivitatis evangelia, unum de baptismo, secundum de magis, tertium de Nativitate, Beletb., CII, 80. — Christus natus ab omnibus vult

agnosci, S. Leo, LIV, 234. — Stella Gratiam, magi omnes gentes, Herodes paganos, infantes occisi martyres figurant, omnium est temporum præsertim festivitas, *ibid.*, 240. — Baptismus Christi Nativitas Christiani, Hildebert., CLXXI, 415. — Epiphania, Nativitas Christianorum, Gueric., abb. CLXXXV, 58. — Christus vinum in aquam mutans mysterium et formam futura resurrectionis ostendit, S. Ambros., XVII, 619, 620. — Manifestatio Trinitatis in baptismo Christi, *ibid.*, 623, 624.

Magi tres interius illuminati, Adam. Scot., CXCIII, 394. — Muneribus fidem suam protestantur, S. Leo, LIV, 234. — Magorum vocatio vocationis nostræ primordia, *ibid.*, 237, 240; Adam. Scot., CXCVIII, 394. — Magorum munera quisque debet æmulari, S. Leo, LIV, 257. — Cum gratiarum actione celebranda hæc festivitas, *ibid.*, 240.

Festum Epiphaniæ antiquitus institutum, S. Paulin. Nolan., LXI, 648. — Antiquitus in Gallia receptum, Liturg. Gall., LXXII, 169, 170. — Ferlandum, S. Philastr., XII, 1273; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 539 (n.); Adalhard., CV, 537, 538; Hatto, *ibid.*, 764; Rodulf., CXIX, 717; Walter., *ibid.*, 740; Regino, CXXXII, 265; Flodoard., CXXXV, 408; Joannes, XIII, *ibid.*, 977; S. Chrodegang., LXXXIX, 1074, 1089; Anonym., CXXXVIII, 624, 625; S. Ivo, CLXI, 264. — Nonnulli in civitatibus et parochiis celebrandum, *ibid.*. — Inter præcipuas solemnitates recensetur, Lanfranc., CL, 475. — Et celebratur, Udalric., CXLIX, 635. — Caret invitatorio, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 42, 89, 164. — *Venite, exultemus* in tertio nocturno psallebatur, *ibid.*, 42, 189. — Cantatur *Credo* ad maiorem missam, Lanfranc., CL, 481. — Fit processio, S. Greg. Turon., LXXI, 319, 323; Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 153. — In die Epiphaniæ nuntiatur Quadragesimæ initium, Liturgia Gall., LXXII, 178. — Annuntiatur, Pascha, S. Greg. Mag., LXXVII, 947; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 567. — Aqua benedicebatur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 293 (n.). — Virginibus velamen imponebatur, Isidor. Mercat., CXXX, 913. — Epiphaniæ in Vigilia sermo de Innocentibus ab Herode occisis, Liturg. Gall., LXXII, 432. — Herodes Christum natum mundo nuntiat, eum tentat auferre, S. Leo Mag., LIV, 257. — In Epiphania non baptizandum, Dionys. Exiguus, LXVII, 281; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 165; Alcuin., CI, 1178, 1236; S. Ivo, CLXI, 79, 81; Rupert., CLXX, 84. — In quibusdam locis baptismus solemniter conferebatur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 589, 725. — In Epiphania in Cœnensium civitate baptisterium sudat, Anonym., LXXIV, 257. — Non jejunandum in Epiphania, S. Benedict., CIII, 1146. — Infra Octavam Epiphaniæ, Petr. de Honestis, CLXII, 721. — Si feria sexta contingat epiphania carnes edere licitum, Nicolaus pap., CXIX, 941. — Abstinentiam ab uxoris et nuptiis, S. Eutychian., p. pa, V, 166. — A motu iudiciali, Anonym., CXXXVIII, 84. — Quomodo apud Carthusianos celebratur Epiphania, Gulgo, CLIII, 755, 1115. — Epiphaniæ festo communicabat Evagrius, ex Vitis Patrum., LXXIII, 1164. — Rothomag. archiepiscopi, quandam distributiones faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179.

De Epiphania, Kalendarium antiq., XIII, 676; S. Hieronym., XXX, 437; S. Greg. Magn., LXXVIII, 38, 40; S. Protad., LXXX, 412; Isidor. Mercat., LXXXV, 250; LXXXVI, 175; Raban. Maur., CX, 1124; Alcuin., CI, 1178; Amalar., CV, 1226, 1275, 1278; Christian. Brithmar., CVI, 1279; Wandalbert., CXXI, 583; Ado, CXXXIII, 145, 211; Usuard., *ibid.*, 619; Notker., CXXXI, 1052; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1185, 1193, 1205, 1210, 1257, 1263; Udalric., CXLIX, 654, 695; Lanfranc., CI, 191; sec. xi monum. liturg., CII, 1008; S. Ivo, CLXII, 584; Bruno Ast., CLXV, 969, 992; Rupert. abb., CLXX, 84; Honorius, CLXXII, 647, 731, 781, 797, 845; Steard., CXXIII, 235.

De Epiphania Sermones, S. Ambros., XVII, 618, 620, 621, 622, 624, 626; S. Petr. Chrysolog., LII, 611, 614, 616, 619, 620; S. Leo Mag., LIV, 251, 257, 244, 247, 249, 253, 257, 260; S. Maxim. Taurin., LVII, 543, 547, 549, 551; S. Fulgent., LXV, 752, 865; Atto, CXXXIV, 858; Odilo, CXII, 995; CXLI, 505; Werner. abb., CLVII, 805; S. Ivo, CLXII, 575; Bruno Ast., CLXV, 865; Hildebert., CLXXI, 401, 409, 415; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 931, 988; Adalard., CLXXVIII, 409; S. Bernard., CLXXXIII, 141, 147, 149; Gueric., CLXXXV, 45, 51, 54, 59; Aelfred abb., CXCV, 227; Adam. Scot., CXCIII, 399, 401; Petr. Comest., *ibid.*, 1741; Garner. Lingonens., CCV, 623, 628; Petr. Blesens., CCVII, 587; S. Martin Legionen., CCVIII, 549; Absalon abb., CCXI, 57, 63, 68, 76, 81; Helinand., CCXII, 511, 521; Innocent III, CCXVII, 483.

Homiliæ, S. Leo, papa, LIV, 235; S. Maxim. Taurin.,

LVII, 71, 239, 261, 263, 265, 269, 272, 277, 279, 281, 283, 287; Sedatus, LXXII, 771; S. Greg. Magn., LXXVI, 1110; Beda Ven., XCIV, 58; Haymo, CXVIII, 107; Rodolphus, CLV, 1727, 1751; Bruno Astens., CLXV, 766; Godefrid. abb., CLXXIV, 877, 883.

Sequentiæ, Noikerus, CXXXI, 1008; sec. xi Monum. Liturg., CII, 837.

Benedictio, Grimald., CXXI, 862.

Hymni, Aurelian. Prudentius, LIX, 901; Anonym., LXXXVII, 51, 54, 55; Raban. Maur., CXII, 654; Walafrid. Strab., CXIV, 1083; Adalard., CLXXVIII, 1791. Versus de Epiphania, Marbod., CLXXI, 1661; Hildebert., *ibid.*, 1446.

De baptismo Domini, Alcuin., CI, 1180. — De baptismo Christi et manifestatione Trinitatis, Ernald. abb., CLXXXIX, 1628.

Sermones de baptismo Christi, S. Maxim. Taurin., LVII, 553, 555, 557.

Homiliæ de baptismo Christi, *ibid.*, 289, 291, 293, 295, 297, 299.

De stella et Magis, Ernald., abb., CLXXXIX, 1625; Petr. Comest., CXCIII, 1541, 1542.

De Octava Epiphaniæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 40; Amalar., CV, 1226, 1275, 1278; Udalric., CXLIX, 654, 695; Bruno Ast., CLXV, 992; Honor., CLXXII, 648.

Benedictio in Octava Theophaniæ, Grimald., CXXI, 862; Præfatio, *ibid.*, 886.

Sermones de Octava Epiphaniæ, S. Bernard., CLXXXIII, 153, 677.

Homiliæ in Octava Epiphaniæ, Beda Ven., XCIV, 74; Haymo, CXVIII, 115; Godefrid., CLXXIV, 696, 699, 703.

CAP. IV. — De Præsentatione Domini.

(Vide Purificationem B. Mariæ.)

CAP. V. — De Incarnatione Verbi.

(Vide Annuntiationem.)

CAP. VI. — De Resurrectione Domini.

Pascha Hebræorum nomen non Græcorum, S. August., XXXVI, 812; XXXVI, 1609, 1709; Eusebius, LXII, 752; Alcuin., C, 925; Raban. Maur., CVII, 551; Petr. Lombard., CXCI, 1399. — A Phase nomen accepti, S. Hieronym., XXV, 1229; XXVI, 190; Belet., CCII, 118. — *Transitus* dicitur, S. Ambros., XVII, 672; S. Aug., XXXVI, 785; S. Leo, LIV, 608; S. Fulgent., LXV, 741; Alcuin., C, 925; S. Paschas. Radbert., CXX, 1545; S. Bruno, CLIII, 147; Godefrid. abb., CLXXIV, 170; S. Bernard., CLXXXIII, 280; Petr. Lombard., CXCI, 1572; Richard. a S. Vict., CXCVI, 1060. — Quia Christus *transiit* de morte ad vitam, Candid., CVI, 60, 61; Rother., CXXXVI, 555. — Quia per hoc mysterium de peioribus ad meliora *transimus*, S. Maxim. Taurin., LVII, 515; Beda Vener., XCHI, 570. — Pascha, *Phase* Hebræice, *Pascha* Græce, *transitus* Latine dicitur, Honorius, CLXXII, 676. — Pascha non passionem sed transitum significat, S. Hieronym., XLIV, 556; Beda Ven., XCIV, 536; Belet., CCII, 117. — Hoc nomen Pascha divina dispositione compositum est a Græco *πάσχα* et Hebræo *Phase* (transitus), quoniam in passione Domini fuit transitus ejus, Belet., CCII, 118; Sicard., CXIII, 545. — Pascha transitus animarum a vitia ad virtutem, S. Ambros., XIV, 129; XVI, 907. — Appellatur Pascha ipsa dies resurrectionis, S. Philast., XII, 1278; Belet., CCII, 117, 118; Sicard., CCXIII, 510.

A Paschate Judæorum figuratum, Tertull., I, 1294; II, 460; S. Ambros., XVI, 1034, 1035; S. Aug., XXXIV, 1758; XLI, 322; S. Isidor., LXXXIII, 766; Beda Ven., XCIV, 535; Alcuin., C, 904; Raban. Maur., CVII, 350. — Pascha traditio ex antiquis Judæis notatur, Rupert., CLXVIII, 1531. — Pascha Judæici observantia spiritualibus typis referta, S. Gaudens., XX, 867. — Quinquagesimæ typus in veteri lege, Cassian., XLIX, 1194.

Pascha, Pentecoste et Scenopegia Judæorum triplicem Christianæ religionis significabant statum, nempe prænitentia, iustitia et gloria, Petr. Lombard., CXII, 970. — Pascha Judæorum ultimum, Rupert., CLXIX, 647. — Antiqua ista festivitas populi Judæorum diei ieiunii solemnitate mutata est, S. Hieronym., XXX, 225. — Pascha mysticum ab initio est immolatione Agni veri Paschalis Christi, Gezo abb., CXXXVII, 398. — Christo a mortuis resurgente Judæorum solemnitates completæ sunt, S. Anselm., CLVIII, 627. — Manducavit Christus Pascha quo pasurus significabatur antequam voluntarie pateretur, S. Fulgent., LXV, 451. — In eadem cœna Christus Judæorum Pascha comedit et nostrum instituit, *ibid.*

Pascha nostrum a Pascha Judæorum discretum, Em-

gypt. abb., LXII, 757. — Pascha vetus in Azyms celebratum, S. Anselm., Cl.VIII, 541, 543; Richard. a S. Viet., CXCVI, 264. — Est figura nostri, *ibid.*; Godfrid., CLXXIV, 269. — Novum Pascha in Azyms sinceritatis et veritatis celebrandum, Jul. Hilarian., XIII, 1106; S. Petr. Chrysolog., LI, 650; Rupert., CLXX, 207; Richard., CXCVI, 264. — Pascha Judaeorum in umbra, nostrum in luce, Alcuin., C, 904. — Judaei in Paschate suam liberationem celebrabant, Christiani suam Redemptionem, Belet., CCII, 135. — Paschalis solemnitas novis vetera non coniungit, sed novae regenerationis oblectat infantiam, S. Petr. Chrysolog., LI, 406, 407. — Non coniungitur cum vetustate Judaica Paschalis solemnitas, *ibid.*, 650. — In eo Agnus immolatur, in eo Christus natus et immolatus ad totam laetitiam et gloriam, *ibid.*, 651. — Pascha verum Christianorum, Euypp. abb., LXII, 830. — Pascha verissimum in Christo celebratum, S. Aug., XXXVIII, 844. — Verum Pascha, Christi immolatio, *id.*, XXXV, 1783. — Paschalis Agnus in una Ecclesia comeditur, *id.*, XL, 1196, 1201. — Christus est Pascha nostrum, S. Greg. Magn., LXXVI, 1177. — E tot festis Judaeorum Christus Paschae diem elegit; Christus legis destructor etiam Pascha servare concupierat, Tertull., II, 460. — Paschalis ritus Judaicus cum Christiano Paschate collatus, Hildebert., CLXXI, 475. — Ritus celebrandi Pascha, Rab. Maur., CVIII, 501. — Veteris et Novi Testamenti consensus quoad celebritatem Pascha, S. Aug., XXXIII, 217, 218; Ceolfid., LXXXIX, 350. — Paschale tempus Veteri Testamento quadrupliciter praescriptum, Raban. Maur., CVIII, 639-643. — Quo mense et qua die mensis creditur crucifixus Christus et ubi resurrectio ejus primum celebrata est hoc diverse a Patribus nuntiatum est, *id.*, CVII, 704, 721. — Apostoli quomodo Pascha debent observare nihil ordinare potuerunt; Pascha decima quarta luna Martii celebrabant, Beda Vener., XC, 607. — Dubietas de celebratione Pascha, S. Greg. Turon., LXXI, 564. — Quaestio de Paschalis die, S. Prosper Aquitan., LI, 563. — Dies et multum agitur, S. Greg. Magn., LXXVII, 946. — Non eodem tempore apud omnes celebrabatur, S. Cyprian., III, 1159; Eusebius Pampbil., VIII, 50; Julius Hilarian., XIII, 1106; S. Bernard., Cl.XXXII, 403; Petr. Lombard., CXCI, 505. — Quando a Graecis et Latinis celebratur, Alcuin., Cl, 984. — Cum Judaei xiv luna celebrabant Asiae episcopi, S. Hieronym., XXIII, 637; Tassaracaeatite, S. Aug., XLII, 51; Quartodecimani, S. Leo, LVI, 715. — In assignando Paschalis die Sciti ab Ecclesia dissidebant, S. Gregor. Magn., LXXVII, 931-933. — S. Leo de die Paschalis determinanda S. Cyrillo et Paschasio scribit, S. Leo, LIV, 606. — Contentio, *ibid.*, 601, 602. — Gallicanae eccl. cyculum Paschalem Anatolii amplexe sunt, S. Greg. Magn., LXXVII, 932.

Pascha celebrandum eodem die celebrandum censet concil. Arelatense, S. Aug., XLIII, 787; Concil. Antioch., S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 125; Concilium Aurel., *ibid.*, 238; Conc. Carth. iv, *ibid.*, 204; S. Leo, LIV, 1079; LVI, 896; Isidor. Mercat., CXXX, 572; S. Ivo, CLXI, 265, 267. — Statuit concil. Nicenum ut omnes Christiani Pascha uno eodemque tempore paragerent, S. Ambros., XVI, 1027; Gennad., LVIII, 1000, 1053; Isidor. Mercat., CXXX, 277. — Haec de celebrando Paschate Nicena reguli illustratione sancti Spiritus sancita, Dionys. Exig., LXVII, 19.

Pascha celebrandum primo mense, Tertull., II, 973; S. Ambros., XVI, 1052; Gaudent. episc., XX, 854, 844; Ceolfid., LXXXIX, 350; Beda Vener., XC, 512; Theod. archiepisc., XCIX, 952; Raban. Maur., CVII, 714, 722, 725; CVIII, 895; S. Abbo, CXXXIX, 538; S. Ivo, CLXI, 190. — Propter innovationem vitae quam significat, S. Aug., XXXIII, 206, 208.

In secundum mensem aliquando differri exstat auctoritas, S. Ambros., XVI, 1055; Gaudent., XX, 846, 847; S. Aug., XXXIV, 722; Rabert., CXX, 1512. — Ante sexagesimum Pascha xi Kal. Martii celebratum, S. Ambros., XVI, 1053; xi Kal. Martii, S. Prosper Aquit., LI, 600; vii Kal. Martii per errorem, *ibid.*, 605. — Anno 441, vii Kal. Aprilis, S. Leo, LIV, 601, 602. — Anno 457, iv Kal. Aprilis, Victor, LXVIII, 943.

Post verum aequinoctium, S. Aug., XLII, 1221; Gennad. Massil., LVIII, 1000, 1053; Dionys., LXVII, 143, 148; S. Fulgentius, LXXXVIII, 840; Ceolfid., LXXXIX, 350; Beda Vener., XC, 512; Isidor. Mercat., CXXX, 15, 121, 838; S. Ivo, CLXI, 190. — Non ante plenituniam quod primum occurrit post verum aequinoctium, S. Aug., XLII, 1221; Rupert., CLXX, 169.

Tertia mensis primi septimana, Ceolfid., LXXXIX, 350; Beda Vener., XC, 512; S. Ivo, CLXI, 190. —

Christiani ad solis et lunae computationem Pascha celebrant, S. Aug., XXXIII, 209.

Nec intra decimam quartam lunam, nec ultra vicesimam primam, Julius Hilarian., XIII, 1106, 1114; S. Ambros., XVI, 510, 1033, 1396; Gaudent., XX, 847; Euypp., LXXII, 757; Beda Vener., XC, 510, 607, 609, 610; ACIV, 675, 676, 682; Theod., archiepisc., XCIX, 952; Raban. Maur., CVII, 715, 714, 720, 722, 725; CVIII, 501; Anonym., CXXXIX, 1299; Abbo, CXXXIX, 538; Humbert., CXLIII, 935; S. Ivo, CLXI, 190; Rupert., CLXVIII, 1533.

Non celebrandum cum Judaeis, Tertull., II, 72; S. Hieronym., XXII, 1222; S. Ivo, LVI, 706; Dionys. Exig., LXVII, 22, 142, 148, 458, 459; S. Gregorius Turon., LXXI, 564; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 125; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 822; Isidor. Mercat., CXXX, 15, 121, 838. — Pascha nostrum non ad diem Judaeorum occurrit, S. Aug., XLII, 505. — Victor papa cum Judaeis Pascha celebrari prohibuit, S. Greg. Magn., LXXVII, 932. — Joannes pap. IV quosdam reprehendit Scoticos Christianos a celebrando cum Judaeis Pascha, S. Protail., LXXX, 601. — Huius legis violatores Ecclesia anathematizat, S. Hieronym., XXII, 1222; Excommunicat, Dionys. Exig., LXVII, 22, 458, 459; Abjicit, *ibid.*, 142, 148; S. Leo Magn., LVI, 706.

Pascha festivitas nuntiis die Dominica celebranda, S. Ambros., XVI, 1029, 1030; S. Aug., XXXIII, 209, 211; Ceolfid., LXXXIX, 350; Beda Vener., XC, 510, 512; Theod. archiepisc., XCIX, 952; Raban. Maur., CVII, 715, 720; Helperich., CXXXVII, 43; S. Ivo, CLXI, 190, 265, 267. — Resurrectio Domini conigit prima die hebdomadae, S. Greg. Turon., LXXI, 172, 572; S. Anselm., CLVIII, 62; Rupert., CLXX, 198. — Christus eodem die resurrexit quo mundum creaverat, S. Gaudent. XY, 845. — Diem resurrectionis observari oportet, S. Ambros., XVI, 996, 1029, 1030. — Victor papa constituit ut Pascha die Dominica celebraretur, S. Abbo, CXXXIX, 538; sic Pius papa, Anast. Biblioth., CXXVII, 111, 121; S. Abbo, CXXXIX, 537; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 200; Sic Eleuther., Anast. Biblioth., CXXVII, 1279.

Dies Paschalis concilio denuntianda, Dionys. Exig., LXXVII, 205. — Paschalis celebritas et inenndi concilii fieri debet insinatio, Isidor. Mercat., CXXX, 554. — Concilii provincialibus designanda, *ibid.*, 571. — De annuntiatione Paschae ante Epiphaniam inter episcopos inquirenda, conc. Toletan., iv, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 567. — Dies Paschae formatarum subscriptione omnibus intimetur, Conc. Carth. v, *ibid.*, 210. — Per singulos annos Pascha a metropolitano episc. praenuntietur, Conc. Bracar. n, *ibid.*, 575. — Apud Hispanos a metropolitano annuntiat sacerdotibus, Isidor. Mercat., CXXX, 463. — Per epistolas episcopi Alexandrini dies Paschalis designabatur, Cassian., XLIX, 820, 821; S. Leo, LIV, 1055, 1071. — Denuntiatio pontifici Romano commissi, S. Greg. Magn., LXXVII, 947. — Die Epiphania fiebat ista denuntiatio, *ibid.* — Paschalis dies omnibus Occidentibus a summo Pontifice indicatus, S. Leo, LIV, 1110. — In Sardinia denuntiatio ad metropolitano pertinebat, S. Greg. Magn., LXXVII, 946, 947. — Paschae dies ab ecclesia Carthaginiensi audiat, S. Leo Magn., LVI, 420; Dionys. Exig., LXVII, 196; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 830. — Dies Paschalis apud Afros designabatur per synodum et divulgabatur per legatos a concilio missos, Isidor. Mercat., CXXX, 536. — Paschalis dies anni 417, per miraculum declaratur, S. Leo, LIV, 609. — Constantinus de festo Paschali ad Eusebium epistolam scribit, Euseb., VIII, 79. — Post concilium Nicenum congratulatur Ecclesiae de consensu in celebratione Paschae, *ibid.*, 501. — Tres epistolae Paschales (annis 401, 402, 403) Theophili Alexandrini ab Hieronymo interpretatae, S. Hieron. XXII, 773, 792, 813. — Victor Romanae urbis episcopus, Narcissus Hierosolymorum, Polycrates, Irenaeus et Basilides de hac quaestione scripserunt, S. Prosper Aquit., LI, 596. — Cyclos Paschalis, primo ab Hippolyto conscriptus, postremum a beatissimo Cyrillo perfectus, Raban. Maur., CXI, 123. — Computi Paschalis auctores Hippolyt., Eusebius, Theophilus, et Prosper, post quos Victorinus rem diligentius instauravit, S. Petr. Damian., CXIV, 632. — Benedicto papa, Dionys. abbas Paschalem calculum mira argumentatione composuit, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 215. — Per Paschalem terminum ceteri inventiuntur, Helperich., CXXXVII, 45.

Paschae diei laus, S. Aug., XXXV, 2568. — Apostolus et Evangelia festivitatem Paschae honorandam esse dixerunt, Aurel. Cassiodor., LXIX, 1053. — Dies a Jeremia propheta praenuntiatus, Tertull., I, 1222. — Dies sacramenti Domini imaginem portans, quatuor temporum munera expungens, Zeno, XI, 593, 596, 597,

518. — Dies in quo Christus resurrexit. S. Philastrius, XII, 1275. — Quasi festivitatum corona et perfectionis et felicitatis adipiscendae et consummandae quædam figura, *ibid.*, 1275. — Per magis habebantur solemnitas paschæ, S. Cyprianus, IV, 548. — Festivitates Domini suis vocabulis suas causas eloquuntur, resurgendo resurrectionis diem dedit, S. Petrus Chrysolog., I, II, 615. — Pascha dies solus magnus dicendus, S. Leo Magn., I, IV, 498. — Festorum maximum, *ibid.*, 294, 297, 500, 503, 944, 1100. — Solemnitas solemnitas, S. Greg. Mag., I, 1177; S. Aug., XXXIX, 2068; Rupert. abb., CLXX, 195. — Umbra solemnitalis ventura, *ibid.*, 1203. — Festivitas omnium prima, S. Isidorus Hispalensis, LXXXII, 250. — Dies celsior cunctis, lucidior universis, solemnitas solemnitas non immerito dicta, Raban. Maur., CX, 54, 55. — Paschæ et Pentecostes solemnitates maximæ omnium festivitatum, *ibid.*, CXI, 507. — Festum ad superlativum gradum pertingens, Udalric., CXLIX, 656; Lanfranc., CL, 475. — Dies celeberrimus, Rupert. abb., CLXXIII, 29. — Est festivitatum maxima et consolationis plena, Godefrid., CLXXIV, 186. — Hæc solemnitas usque adeo est magna ut per antonomasiam atque excellentiam vocetur solemnitas solemnitas. Beletus, CII, 119. — Paschæ epitheta honorabilia, S. Benedict., CIII, 1196. — Paschæ festum, S. Greg. Turon., LXXI, 387, 393, 406, 549, 602, 963, 981. — Sanctum, *ibid.*, 701, 1093. — Resurrectionis festum, *ibid.*, 502, 502, 566. — Festivitas magnifica et desiderabilis, *ibid.*, 916. — A Dominica resurrectione dicta dies Dominica, *ibid.*, 173; S. Greg. Mag., LXXVIII, 476 (a.). — Paschæ dies festus universalis Christianorum, Ex Vitis Patrum, LXXIII, 253. — Paschalis diei solemnitas, Alcuin., 1221; Raban. Maur., CVIII, 501. — Festivitas veneranda, Eginhard., CIV, 958. — Resurrectio Christi fecit illum conspicuum, Rupert. abb., CLXVIII, 1694, 1696. — Resurrectionis dies est Octava in qua Sabbatum et requies nostra est, *ibid.*, 1712. — Resurrectionem Christi docet Petrus ex psalmis, *ibid.*, 1673. — Apostolorum metus et silentium a Pascha usque ad Pentecosten, CLXX, 15. — Apostoli viderunt Christum die octavo Paschæ in Nazareth in domo Mariæ, *ibid.*, 232. — Dies resurrectionis Dominicæ duplici munere gaudet: solemnitas est inenarrabilis, inestimabilis ac infinitæ dignitatis, *ibid.*, 154. — Mysterium Paschæ, in plenitudo, *ibid.*, 166. — Paschalis solemnitas tres præcipuas causas, redemptio animarum, resurrectio corporum, baptismi solemnitas, *ibid.*, 169. — Pascha dupliciter sumitur, Alan. de Insul., CXX, 567. — Paschæ mystica interpretatio, *ibid.*, 557. — Tempus ante Pascha significat tribulationem in qua modo sumus, S. Aug., XXXVII, 1957. — Pascha significat futuram vitam, *ibid.*, 1958. — Eternam felicitatem, Honorius August., CLXXII, 651. — Paschæ tempus significat tempus futurum gratulationis, sex hebdomadae quadragesimales sunt sex ætates mundi, *ibid.*, 658. — Ex hac solemnitate exemplum futuræ resurrectionis, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1177. — Pascha nunquam rite celebrat qui adhuc residet per negligentiam et desidiam, S. Paschas. Rathert., CXX, 1545. — Qui quotidie missam celebrant quotidie pascha faciunt, id est carnem Agni comedunt, Rathert., CXXXVI, 557. — Solemne Pascha Domino quilibet agit qui illud agere satagit quod Deus præcepit, *ibid.*, 726. — Pascha immolatio est, Petr. Lombard., CXCI, 1872. — Istud Pascha legitimum sapientissime cum reverentia edendum, Gezo abb., CXXXVII, 598. — Verum pascha celebramus si quod rerum et temporum mysteris exprimitur vita et moribus semper tenemus, S. Ivo Carnot., CLXII, 590. — Pascha quando alleluia canitur, laetitiam transitum de labore ad felicitatem, Honor., CLXXII, 651. — Pascha Dei jucundum, conversio hominibus, Godefrid., CLXXIV, 179. — Paschæ festivitas quam antiqua, S. Paulin. Nolan., LXI, 93, 619, 828. — Paschæ noctem pervigilabant Christiani, Tertull., I, 1294. — Resurrectionem Domini nunc celebramus, S. Cyprianus, IV, 587. — Antiquitas in Gallia recepta, Liturg. Gall., 169, 170. — Paschalis celebratio anniversaria, S. Aug., XXXVI, 171. — Pascha agitur et in sacramento et in memoriam rei quæ gesta est, XXXIII, 205. — Dies anniversarius paschalis non ad eundem anni diem redit, propter dominicam diem et lunam, S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 768; Raban. Maur., CVII, 551; Honor., CLXXII, 651. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebranda, S. Ivo, CLXI, 266; Gratian., CLXXXVII, 1785; Regino, CXXXII, 596. — Resurrectio Christi ad quid nobis profuit, Petr. Lombard., CXCI, 245. — Iustificatio nostra est, *ibid.* — Paschalis festivitas ferventioris facti, S. Aug., XLIII, 330. — Resurgente Domino spem resurrectionis membra perceperunt, Aurel. Cassiod., LXX, 655. — Resurrectio et Ascensio Christi celestium

spem in nobis confirmant, Godefrid., CLXXIV, 561. — Resurrectio Christi ejus divinitatem manifestat, *ibid.*, 579. — Omnem ambiguitatem et diffidentiam excludit, Petr. Lombard., CXCI, 1514. — Resurrectio Christi duplicem animæ præparat resurrectionis gratiam, Gueric. abb., CLXXXV, 148. — Resurrectionis Dominicæ jucunditas, *ibid.*, CLXXXIV, 736. — Resurrectionis fides pura non gentilium aut Judæorum sed Christianorum, *ibid.*, 168. — Pascha a quibus celebrandum, Alan. de Insul., CCX, 557.

Paschæ sanctificatio, Raban. Maur., CVIII, 148, 149, 696. — Paschæ dies observantia religiosæ mentis observari debet, S. Ambros., XVI, 1027. — Quisquis bene hic Domini Pascha celebraverit in perpetuo lumine erit, *ibid.*, 1394. — In azymis sinceritatis et veritatis celebrandum, Jul. Illarian., XIII, 106, 1144; S. Petr. Chrysolog., LII, 60. — Castos et sanctificatos oportet celebrare Pascha Domini, S. Ambros., XIV, 129; XVI, 907; S. Hieronym., XXIII, 39. — Cessandum a peccatis initia virtutum consuetudine ut corda ad celebrandum Pascha præparentur, S. Hieronym., XXII, 789. — Charitate et puritate parari corda ad paschatis festum celebrandum, S. Leo, IV, 522. — Qui paschalis gaudii solemnitatem celebrare desiderat Agni carnes assas igni comedit ut dispensari omnia per Spiritus sancti patientiam aciat, S. Greg. Mag., LXXVI, 1179. — Virgines in Paschate vestiantur, S. Ambros., XIV, 708; XVI, 548; XVII, 674. — In Albis velamen virginibus imponebatur, Isidor. Mercat., CXXX, 945. — Consecratio virginis in feria II Paschæ, anonym., CXXXVIII, 1094, 1104.

In die Paschali vinculis constricti olim solebant laxari, S. Ambros., XVI, 996. — Rel ab imperatoribus relaxati, S. Leo, I, IV, 271, 297, 559.

Nihil cruentum statuendum, S. Ambros., XVI, 1027. — A septuagesima usque in Octavas Paschæ abstinendum a nuptiis, S. Eutychian., V, 167; S. Ivo, CLXI, 616. — Abstinendum ab uxoribus a Septuagesima usque ad transactas octavas Paschæ, S. Eutychian., V, 167. — In octava Paschæ, Rathert., CXXXVI, 566. — In solemnitate, Beletus, CII, 72. — A litibus per xv dies cessandum, S. August., XXXVIII, 1201. — In Paschate pax regis dies octo, sæc. xi. Diplom., CII, 1194. — In Pascha sollempne celebrant Jejunium, S. Philastrius, XII, 1286; S. Aug., XXXIII, 222; Rupert., CLXX, 169. — Sacerdotibus omnibus est decretum ut ante solemnitatem Paschæ Quadragesima teneatur, Gratian., CLXXXVII, 1783. (Vid. Quadrag.) — Paschale gaudium etiam præcedenti Jejunio ampliatur, *ibid.* — A Paschate ad Pentecosten vacant Jejunia, Tertull., II, 79; S. Ambros., XIV, 866; S. Aug., XXXIII, 218; Cassian., XLIX, 1184, 1193, 1194; S. Greg. Mag., LXXVIII, 586; S. Benedict. abb., CIII, 1037, 1146; Rathert., CXXXVI, 734; Petr. de Honestis, CLVIII, 721. — Per quadragesima dies Jejunium Ecclesia prohibuit, quia per xl dies post resurrectionem cum hominibus conversatus est, Hildebert., CLXXI, 579. — Per tempus paschale genua non curvantur, Cassian., XLIX, 110, 111, 1184, 1193; S. Leo, LVI, 925; Burchard., CXI, 641; Rupert., CLXX, 211. — Tempus remissionis et indulgentiæ dies paschales, S. Aug., XXXIX, 2075. — Tempus lætitiæ, Tertull., II, 80, 875; S. Ambros., XIV, 846; XVI, 1054, 1055; S. Aug., XXXIII, 218; Venant. Fortunat., LXXXVIII, 150; Rathert., CXXXVI, 720. — Quinquaginta dies Paschæ celebrant, S. Ambros., XV, 1773. — Juxta majorum præcepta Paschæ festum publicæ salutis læti exultantesque celebrant fideles, *ibid.*, XVI, 1054, 1055. — Pascha signum exultationis et lætitiæ in celo et in terra, S. Hieronym., XXV, 215. — Tempus Resurrectionis dies lætitiæ cordis Jesu, Wolbero, CXCV, 1146. — A Pascha ad Pentecosten quadragesima lætitiæ, Beletus, CII, 84. — Dominica a Pascha ad Ascensionem pertinent ad gaudium resurrectionis quod Dominus promiserat futurum post tristitiam passionis, Sicard., CCXIII, 564. — A Paschate ad Pentecosten laus Deo dicitur, Alleluia cantatur, S. Ambros., XIV, 866; S. Benedict., LXVI, 452, 453, 454. — Alleluia die nocteque canendum, Rathert., CXXXVI, 734. — Non cantatur responsorium, Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 454. — Paschalis hebdomada in Albis celebratur, *ibid.*, 455. — Eulogias sibi mæteo vel ipsi regi in solemnitate Paschæ episcopi Gallias transmittunt, S. Protad., LXXX, 591; Marcell., monachus, LXXXVII, 752, 753. — In Paschate curia regem, S. Ivo, CLXII, 528.

Paschali solemnitati fideles sese præparare debent, S. Aug., XXXIX, 1801. — Pascha Domino præparandum est in alio non in immo, Hildebert., CLXXI, 357. — Paschate imminente ingravescere solent tentationes, S. Aug., XXXIX, 1775. — Paschalis solemnitatis conclusio neophytorum habitus commutatur, *ibid.*, 2075. — Cum Christo

scripsimus ut cum Christo resurgamus, S. Leo Mag., LIV, 582, 584, 588. — Negligere paschale festum maximum malum *ibid.*, 583. — Tales permanere debemus quales in die festo dignum est inveniri, *ibid.*, 275. — Resurrectio Christi exigit a nobis transitum ad meliorem vitam, S. Bernard., CLXXXIII, 383. — In Paschate confitendum, S. Bernard., CLXXXIII, 281. — Ad confessarium in Paschate accedendum etiam si nullius peccati quis sibi conscius sit, Alan. de Insul., CCX, 107, 298. — Communicandum, S. Euthymian., V, 167; S. Leo Mag., LIV, 505; S. Isidor., LXXXIV, 366; S. Egbert., LXXXIX, 350; S. Leo, CXV, 681; Regino Prumiens., CXXXII, 189, 227; Udalric., CXXXV, 1075; Rather., CXXXVI, 719, 720, 722, 724; S. Ivo, CLXI, 167, 168; Gratian., CLXXXVII, 1758; S. Bernard., CLXXXIII, 281. — Qui non communicaverint non inter Catholicos reputandi, S. Egbert., LXXXIX, 350; Atto, CXXXIV, 42. — xi dies in pane et aqua debent pascere, Burchard., CXI, 963. — Parvuli baptizati omnibus diebus septimanæ communicare debent, Anonym., CXXXVIII, 1076.

Paschalis caeremonia. Alcuinus, CI, 1221. — Ritus, Raban. Maur., CVIII, 148, 149, 696. — Festivitas et precum ordo, Isidor. Mercat., CXXX, 1077.

Symbolum octo dies ante Pascha publice in omnibus ecclesiis recitandum, S. Ivo, CLXI, 114. — Paschali temporis sacramenta symboli explicabatur, S. Petr. Chrysologus, LII, 338.

In celebratione Paschæ observandum triduum, crucifixi, sepulchri, suscitati, S. Aug., XXXIII, 215. In vigilia Paschæ fit baptismus solemniter, Tertullian., I, 1222; S. Euthymian., V, 166; S. Simeon., XII, 1188; S. Ambros., XIV, 708; XVI, 318; XVII, 674; Dionys. Exig., LXVII, 281; S. Isidor., LXXXIV, 167, 183, 314; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 906; Hatto, CV, 764; Leo IV, CXV, 679; Isidor. Mercat., CXXX, 328; Regino Prumiens., CXXXII, 210, 241; Udalric., CXXXV, 1072; Ratherus, CXXXVI, 555, 556; Anonym., CXXXVIII, 621; Burchard., CXI, 725, 729; Joannes Rothomagus., CXLVII, 272; S. Ivo, CLXI, 81, 82, 110; Rupert., CLXX, 84, 169; Gratian., CLXXXVII, 1798, 1799. — In Thessalia in diebus Paschæ tantum baptizabatur, Ratramn. Corbeien., CXXI, 308. — Baptismus Paschæ Romæ olim celebrabatur in basilica, S. Agnetis, Anast. Biblioth., CXXXVIII, 185. — In monasterio beati Martialis in Pascha baptismus agitur et ibi servi a Dominis suis libertate donantur, Jordani. Lemoicensis episc., CXLII, 1591.

Pascha olim incipiebat celebrari post vespere sabbati, S. Greg. Mag., LXXVIII, 380 (n.). — Olium missæ tres in Paschate, Liturg. Gall., LXXII, 175. — Rogationes seu processiones ubique in Paschate, S. Greg. Turon., LXXI, 1054, 1175. — Litanie ad missam, S. Henrici imp. acta, CXL, 51. — Processio in Pascha quadruplex, Joannes arch. Rothomagus., CXLVII, 54, 104. — In laudibus ad crucifixum in octava Paschæ, *ibid.* Archiepisc. Rothomagus. olim in die Paschæ ad laudes clericis osculum pacis dabat, *ibid.*, 104. — In die resurrectionis usque in sabbatum in Albis tres psalmi tantum ad nocturnos tresque lectiones antiquo more leguntur, Gratian., CLXXXVII, 1859. — Tres nocturnæ tempore Paschali, Joannes Rothomagus., CXLVII, 55, 107, 180. — Tempore Paschali officium mortuorum non celebrandum nisi in depositione aut anniversario, *ibid.*, 57, 58, 191. — In octo diebus Paschæ Credo cantabitur, *ibid.*, 58. — Ad majorem missam in prima die Dominice resurrectionis, Lanfranc., CI, 481. — In Paschæ statio Romæ ad sanctam Mariam, Rupert., CLXX, 55, 204. — In Paschate unicum cantatur Alleluia, duplex autem in Sabbato, Alan. de Insulis, 209, 210. — Solemnitas Paschæ apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 646, 655, 656, 666, 735.

Octava Paschæ octava venerationis Christi, Belet., CXLII, 78. — Paschales dies olim octo solemnes dies sancti appellati, in quibus conciones quotidie ad populum habiti, S. Gaudent., IX, 828, 829 (n.). — Paschæ hebdomada, ferienda, Liturg. Gall., LXXII, 201, 285, 577, 578; S. Benedict. abb., CIII, 1196; Ratramnus Corbeiens., CXXI, 770; Anonym., CXXXVIII, 652; Berno abb., CXLII, 1061; S. Ivo, CLXI, 266, 267. — Resurrectio Domini per dies paschales secundum quatuor evangelistas recitari solita, S. August., XXXVII, 1107, 1126. — Resurrectio secundum omnes evangelistas per septem dies octavarum Paschæ legitur in ecclesia, S. Greg. Magnus, LXXVIII, 515, 516. — Octava Paschalis solemnitas, Rupert., CLXX, 218. — Cur hæc paschalis sacra solemnitas octavas habeat, *ibid.*, 198. — In quinquagesima duas lectiones una de Apostolo, altera de Evangelio sicut in Dominica et Sabbato habebant, Cassian., XLIX, 90. — Persolvatur orationis eleemosyna decimo quinto die Paschate, sec. xi, diplomat., CI, 1171.

Paschæ festum plurimum celebratum a Constantino Magno, Euseb. Pamph., VIII, 74. — Maxima solemnitate a monachis, S. Hieronym., XXIII, 92. — Tepidissima celebritate frequentatum a paucis Manichæis, S. Aug., XLII, 178. — Plurimum a Ludovico I, Eginhard., CIV, 967; S. Eutolius, CXV, 1377, 1378, 1381, 1390. — Celebratio Paschæ in expeditione militari, Heribert., CXLI, 596, 598. — Sisinnius a Clemente papa cum 525 in Paschate baptizatus est, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 198. — In Pascha Rothomagens. archiepiscopi quasdam distributiones Rothomagus. capitulo faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Nundinae die Paschatis celebratæ, Martin., Legio., CCIX, 899.

Annus a Paschate inceptus Liturg. Gallica, LXXII, 405. — Pascha clausum seu clausum Pascha, *ibid.*, 200, 201.

Annottum Pascha celebratum fuisse videtur post Dominicam in Albis, S. Greg. Mag., LXXVII, 381 (n.), 775. — Pascha annottum est anniversarium Paschæ præteritæ, Beda Vener., XCIV, 536. — Vocatur Pascha annottum quando quis diem quo baptisma suscepit, annum celebrat Belet., CXLII, 88.

De Paschæ festivitate. — Sermones, S. Zeno, XI, 500, 505, 506, 507, 508; S. Ambros., XVII, 671, 672; S. Petr. Chrysologus, LII, 401, 406, 408, 411, 414, 417, 422, 421, 430; S. Leo Mag., LIV, 590, 595, 495, 497, 499; LVI, 1131, 1136; S. Maximus Taurin., LVII, 590, 594, 597, 598, 601, 605, 605, 609, 611, 613, 615, 617, 619, 621, 905; Faust. Rhegiens., LVIII, 877; Atto, CXXXIV, 843; Rather., CXXXVI, 719, 729; Odilo, CXLII, 1001, 1005, 1009; Werner. abb., CLVII, 915, 921, 952; S. Ivo, CLXI, 890; Bruno Ast., CLXV, 1011; Hildebertus, CLXXI, 556, 564; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 1191; Abælardus, CLXXVIII, 481; S. Bernard., CLXXXIII, 275, 283, 288; Gueric., CLXXXV, 142, 144, 148; Isaac abb., CXCIV, 1821, 1827; Aelredus abb., CXCX, 271, 278; Richardus a S. Vict., CXCVI, 1067; Garnerius Ling., CV, 681, 686, 694; Petr. Celliens., CII, 770, 774, 777, 778, 779, 780, 783, 785; Petr. Blesens., CCVII, 618, 621; S. Martinus Legio., CCVIII, 921, 925, 951; Alan de Insulis, CX, 206; Absalon abb., CCXI, 152; Helinandus, CCXII, 588; Innocent. III, CXXVII, 469.

Sermones in hebdomada Paschæ, S. Petr. Chrysologus, LII, 246, 420; S. Fulgent., LXV, 897, 900, 901, 902, 903, 905; Ogerius abb., CLXXXIV, 965; Atto, CXXXIV, 844.

Homilia in die Paschæ, S. Bernard., CLXXXIII, 291, 296; S. Maxim. Taurin., LVII, 535, 539, 561, 563, 565; F. Cesar. Arelat., LXVII, 1041, 1045, 1047, 1050, 1052, 1056; S. Greg. Mag., LXXVI, 1169; Beda Venerabilis, XCIV, 425; Raban. Maur., CX, 54, 153, 140, 141; Haymo, CXXIII, 415; Anonym., CXXXIX, 1455; S. Petr. Damian., CXLIV, Radulph. Ard., CLV, 1848, 1852; Bruno Ast., CLXV, 807; Godefrid., CLXXIV, 795, 801.

Homilia in Hebdomada Paschæ, S. Aug., XXXIX, 2075; S. Maxim. Taurin., LVII, 590; S. Greg. Mag., LXXVI, 1174, 1181, 1183, 1184, 1197; Beda Vener., XCIV, 159; Paulus Winfrid., XC, 1529; Raban. Maur., CX, 56, 142, 141, 145, 175, 176; Haymo, CXXIII, 455, 461, 466, 487, 489; Rather., CXXXVI, 726, 732; Beda Venerabilis, XCIV, 427; Radulph. Ard., CLV, 1857; Werner., CLVII, 929, 931, 935, 937; Bruno Astens., CLXV, 807, 808; Godefrid., CLXXIV, 807, 811. — Homilia de tempore paschali, *ibid.*, 296.

De sancto Paschate, S. Greg. Turon., LXXI, 172, 707; Liturg. Gall., LXXII, 405; ex vitis Patrum, LXXIII, 467; S. Greg. Mag., LXXVIII, 92; Taio, LXXX, 783; Alcuin., CI, 1222; CV, 1061, 1295; Dunstan., CXXXVII; Udalric., CLIX, 661; sec. xi monum. liturg., CLI, 817; Godefrid. abb., CLVII, 252; Rupert., abb., CLXX, 195, 195, 229; Hildebert., CLXXI, 562; Honorius Augustod., CLXXII, 651, 676, 692, 694, 695, 735, 787, 798, 927; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 60; Ernaldus, CLXXXIX, 1662; Ermenegaudus, CCIV, 1145.

De Hebdomada Paschæ, S. Greg. Mag., LXXVIII, 93-97; Dunstanus, CXXXVII, 496; Guido abb., CL, 1207, sec. xi monum. liturg., CLI, 848; Stephan., CLXVI, 1405, 1406; Honorius CLXXII, 754, 855.

De ratione Paschæ, Epistolæ, Dionys. Exiguus, LXVII, 19, 515. — Liber Beda Venerabilis, XCIV, 556. — Tractatus, Anonym., CXXXIX, 1350, 1362.

De celebratione Paschæ. — Dionysius Exig., LXVII, 465; Martinus Damiens., LXXII, 49; Beda Ven., XC, 599; XCIV, 675; Chris. Druthmarus, CVI, 1461; Raban. Maur., CVIII, 501; Anonym., CXXXIX, 1297; Joannes Rothomagus., CXLVII, 53, sec. xi monum. liturg., CLI, 1046, 1047.

Argumenta paschalis, Dionys. Exig., LXVII, 497; Beda Vener., XC, 510.

De quarta decima Inna paschali, Beda Ven., XC, 510; Raban. Maur., CVII, 720, 775; Anonym., CXXXIX, 1299.

De cyclo paschali, Beda Venerab., XC, 519; Rabanus Maur., CXI, 125; Beda presbyter CXXXIX, 578.
De computo, Anonym., CXXIX, 1275; Helperichus, CXXXVII, 17.

De termino Paschali, Anonym., CXXIX, 1282, 1283, 1300, 1308, 1309; Regino Prum., CXXXII, 191; Helperich., CXXXVII, 40, 43.

Tabula Paschalis auctoritate sacri concilii Nicæni statuta, Anast. Biblioth., CXXVIII, 514; Joannes Rothomag., archiep., CXLVII, 151.

De tempore Paschalis Lanfranc., CL, 468. — Mores paschales in Farfensi monasterio, Guido, CL, 1205. — Pascha annotata, *ibid.*, 1208; CL, 1018; Honorius, CLXXII, 680. — De varietatibus temporis Paschalis, Beletus, CCII, 151, 155. — De genuino Paschate, Richard. a S. Victore, CXCVI, 1059. — Phase quique, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 454. — De quinquagesima Paschæ et de his quæ circa hoc tempus sunt observanda, Honorius, CLXXII, 677, 679, 680, 681, 754, 755, 760; Beletus, CCII, 119. — De Pascha et diversis nominis hujus acceptionibus, Petr. Comestor, CXCVIII, 1614. — De diebus Pentecostes, Amarius, CV, 1064. — De completionem dierum Pentecostes, *ibid.*, 1160, 1224, 1281. — Decreta SS. PP. Pii, Victoris et Leonis de Pascha, Isidor. Mercat., CXXY, 858, 859. — Schisma exortum de Paschalis celebratione, Fridegodus, CXXXII, 987. — Paschalia festa et gaudia celebrat, Venant. Fortunatus LXXXVIII, 150. — Officium in dominica resurrectionis, S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 299; LXXXV, 478, LXXXVI, 615; *sec. xi monum. liturg.* 956. — Officium in hebdomad., S. Isidor., LXXXV, 487, 488, 569; LXXXVI, 621, 623, 629. — De festis intra paschale tempus, *sec. xi monum. liturg.*, CL, 1017. — Vetus missa in die Paschæ, S. Greg. Mag., LXXVIII, 259. — Benedictiones in Paschate, Grimald., CXXI, 866, 867. — Præfationes, *ibid.*, 896, 897. — Completorium in octava Paschæ, Joannes archiep. Rothomag., CXLVII, 179.

De resurrectione sequentia, Notkerus, CXXXI, 1009; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1455, 1459, 1460, 1462.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1207; Anonym., LXXXVII, 52; S. Paulin. Aquileien., XCIX, 490; Sedulius, CI, 609; Raban. Maur., CII, 1635; Walafrid. Strab., CXIV, 1083; Fulbertus, CXL, 353; Robert. rex, *ibid.*, 940, 941; Abælard., CLXXVIII, 1793.

Carmina, Theodulfus, CV, 579; Joannes Scotus, CXXII, 1225, 1228; S. Petr. Damian., CXIV, 931; Petr., Ven., CLXXXIX, 1017.

Homilia de gaudio et admiratione B. Mariæ in resurrectione Filii sui, Amadeus Lausann. episc., CLXXVIII, 1331.

Sancta Elisabeth mysteria resurrectionis videt, CXCV, 147.

CAP. VII. — De Ascensione

Quadragesima a Resurrectione die Ascensio Domini celebratur, Anonym., CXXXVIII, 624; S. Anselmus, CLVIII, 729. Ideo celebratur quia ascendere Christus memoratur ad cælos, S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 768; Alcuin., CI, 1225; Raban. Maur., CVII, 355, 557. — Christus antequam ascenderet omnia consummavit, S. Leo Magn., LV, 38. — In Ascensione completa sacramentorum quæ in lege et prophetis scripta erant revelatio, S. Maxim. Taurin., LVII, 628. — Ascendit Christus in cælum videntibus discipulis, *ibid.*, 571; S. Greg. Turon., LXXI, 175, 484, 1025. — Ascensio Christi altarum solennitatem consummationem habet, fructum declarat, augeat gratiam, S. Bernard., CLXXXI, 1, 309. — Ascensio apostolis et toti Ecclesiæ utilis, Aurel. Cassiodor., LXX, 1104. Ascensio Christi pignus nostræ, S. Aug., XXXVIII, 1210. — Cautio et arrha nostræ, *id.*, XXXIX, 2081, 2082. — Glorificatio nostra, *ibid.*, 2083; S. Bernard., CLXXXIII, 383. — Post dies quadraginta dilata ad nostram fidem firmendam; S. Leo Magn., LIV, 394, 595. — Nobis causa gaudiorum, *ibid.*, 398; LV, 37; Rupert, CLXIX, 754; Gueric. abb., CLXXXIV, 736. — Non erat differenda, S. Bernard., CLXXXIII, 1151. — Ejus fides, *ibid.*, 1163. — Ascensionis Dominicæ effectus cæli desiderium, S. S. Leo Magn., LIV, 500. — Ascendendum post Christum scilicet corde, S. Aug., XXXIX, 2082. — Qui vult festivitatem Christi particeps fieri studeat quod facit et ipse Leere, Rather., CXXXVI, 745. — Resurrectio et Ascensio Christi cælestium spem in nobis confirmant, Godefrid., abb., CLXXIV, 561. — Ascensus Domini triumphalis, S. Greg. Turon., LXXI, 231; Rather., CXXXVI, 735. — Ascensio Filii et Matris Assumptio simili stylo describuntur, S. Petr. Damian., CXLIIV, 713. — Ascensio duplex ab Apostolo commendata, S. Bernard., CLXXXIII,

317. — Ascensionis quatuor gradus, *ibid.*, 740. — Ascensus Domini triformis, Gueric. abb., CLXXXIV, 1146. — Ascendit in crucis patibulum, ascendit ad resurrectionis triumphum, ascendit in cælum, Alan. de Insul., CCX, 242. — Triplicis hujus ascensus effectus, *ibid.*. — Christus in corpore ascendit in cælum, *ibid.*, 521. — Ascendit ut vitam doceat futuram, S. Damas., pap., XIII, 577. — Ut captivitatem captivam ducat, S. Maxim. Taurin., LVII, 571; Alan. de Insul., CCX, 242. — Ascensionis festum traditione receptum, S. Aug., XXXIII, 200. — Antiquitus institutum, S. Paulin. Nolan., LXI, 618. — Et in Gallia receptum, Liturg. Gall., LXXII, 169, 170. — Dies Ascensionis ferianda, Anonym., CXXXVIII, 624, Udalric., CXLIX, 633; Lanfranc., CL, 475; S. Ivo, CLXI, 266. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebrandis, *ibid.*. — Processionem discipuli exhibuerunt Christo in die Ascensionis, Beletus, CCII, 20. — Processio in Ascensione in qua reus solvitur, Joannes archiep. Rothomag., CXLVII, 110, 122. — Prohibetur motus judicarius, Anonym., CXXXVIII, 854. — Ad missam Cræzo cantatur, Lanfranc., CL, 481. — Festum Ascensionis et depositionis S. Leontii eodem die celebratur, S. Aug., XXXVII, 1208. — De die Ascensionis in basilica domini Martini, S. Greg. Turon., LXXI, 556. — Ascensionis Domini celebritas in Ecclesia cathedrali Rothomag., Joannes archiep., CXLVII, 57, 110. — Apud Cluniacenses monachos, Udalric., CXLIX, 634. — Apud Carthusianos, Guido, CLIII, 646, 733, 1145. — In Ascensione archiep., Rothomag., quasdam distributiones faciebant, Petr. Blesens., CVII, 1179. — S. Elisabeth videt mysteria Ascensionis, Egbert., CXCV, 147. — Primitiva Ecclesia feriam quintam in memoriam Ascensionis observabat, Sicard., CXXIII, 374. — Octava Ascensionis usque ad Pentecosten proindebat, *ibid.*, 375.

De Ascensione Domini, Tertul., I, 1222; S. Philastr., XII, 1273, 1286; S. Hieronym., XXX, 508; S. Gregor. Turon., LXXI, 172, 523, 707; ex vitis Patrum, LXXIII, 467; S. Greg. Magn., LXXXVIII, 108; S. Isidor., LXXXV, 598; LXXXVI, 651; Alcuin., CI, 1225; Raban. Maur., CVII, 353; Rather., CXXXVI, 736; Joannes Rothomag., archiepisc., CXLVII, 57, 125; Samuel. Maroch., CXLIX, 547; Guido abb., CL, 1213; *sec. xi monum. liturg.*, CL, 849; Godefrid. abb., CLVII, 258; Stephan., CLXVI, 1107; Rupert. abb., CLXX, 253; Honor., CLXXII, 683, 700, 935; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 60; Ernald. abb., CLXXXIX, 1667; Sicard., CXXIII, 372; Innocent. III., CCXVII, 409. — De triplici ascensu Domini, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 806. — De gaudio et admiratione B. Mariæ in Ascensione filii sui, Amadeus Lausann. episc., CLXXXVIII, 1331.

De Ascensione Domini Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 432; S. Leo Mag., LIV, 394, 596, 499; S. Maxim. Taurin., LVII, 623, 625, 627, 853; S. Fulgentius, LXV, 914, 915; Alcuin., CXXXIV, 845; Rather., CXXXVI, 734, 740; Odilo, CXLI, 1011; Werner. abb., CLVII, 952, 969, 972; S. Ivo, CLXXII, 591; Bruno Ast., CXLV, 1012, 1014; Heribert., CLXXI, 580, 585; Honor., CLXXII, 1127; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1200, 1114; Abælard., CLXXVIII, 495; S. Bernard., CLXXXIII, 299, 301, 504, 509, 516; Gueric. abb., CLXXXV, 153; Isaac, CXCVI, 1829; Aelred. abb., CXCV, 283; Petr. Comest., CXCVIII, 1778; Petr. Cellens., CCII, 785, 788, 791; Garner. Liugonen., CCV, 700; Petr. Blesens., CVII, 627; S. Martin. Legion., CCVIII, 1085, 1197; Absalon, CCXI, 182, 187, 193; Helinand., CCXII, CII, 591, 595.

Homiliae, S. Leo, papa, LIV, 394; S. Maxim. Taurin., LVII, 567; S. Greg. Magn., LXXXVI, 1215; Beda Vener., XCIV, 174, 429; Raban. Maur., CX, 42, 231, 235; Haymo, CXVIII, 540, 542; Radulph., CLV, 1917, 1923; Bruno Ast., CLXV, 817; Godefrid., CLXXXIV, 861, 871.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1012; Robert. rex, CXL, 941.

Benedictio, Grimald.; CXXI, 868. — Præfatio, *ibid.*, 898.

Hymni, Ennodius episc., LXIII, 530; Sedul., CI, 609; Raban. Maur., CXII, 1654, 1656, 1657; Walafrid. Strab., CXIV, 1084; S. Petr. Damian., CXLV, 933, 961; Abælard., CLXXVIII, 1793, 1796, 1797, 1798.

Carmina, Beda Vener., XCIV, 624; Marbod., CLXXI, 1664.

Responsorium in die Ascensionis, Robert. rex, CXL, 945. — Sermon Octava Ascens., Abælard., CLXXVIII, 494.

CAP. VIII. — De Pentecoste.

Dicitur Pentecoste a πεντήκοντα (quingenta), quia dies hæc a Resurrectione Domini distat quingenta diebus, Belet., CII, 137. — Aliud Pentecoste, aliud Quin-

quagesima, *ibid.*, 153. — Pentecoste *Quinquagesima* interpretatur, sed non omnis Quinquagesima vocatur Pentecoste, Sicard., CCXIII, 378. — Pentecosten facit octava hebdomadis initium, S. Ambros., XV, 1775. — Pentecoste dicitur festum in Quinquagesimo, S. Greg. Magn., LXVIII, 381 (n.). — Pentecoste apud Hebræos celebris dies erat quæ post quinque decadas celebratur, S. Isidor. Hispal., LXXII, 250. — Quinquagesimo die post occisionem agni lex datur in Sina, quinquagesimo post resurrectionem Christi die Spiritus sanctus apostolis mittitur, Rather., CXXXVI, 746; S. Cyprianus, III, 1189, 1202. — Dies Pentecostes, id est tempus paschalis Quinquagesimæ, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 81. — Veteris et Novi Testamenti consensus quoad celebritatem Paschæ et Pentecostes, S. Aug., XXXIII, 317, 318. — Pentecostes dies festus de Septimanis factus, *id.*, XXXVIII, 75. — Pentecoste Judæorum figura Pentecostes Christianorum, *id.*, XLII, 505. — Causa festivitatis Pentecostes lex data in Sina, adventus Spiritus sancti, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 768; Beda Vener., XCIV, 537; Alcuin., CI, 1226; Raban. Maur., CVII, 354. — Pascha, Pentecoste et Cœnœgia Judæorum triplicem religionis Christianæ statum figurabant, nempe penitentiam, iustitiam et gloriæ, Petrus Lombard., CACI, 970. — Pentecostes festum causam magis sacram habuit quam ceteræ festivitates Judæorum, Rupert. abb., CLXVII, 1756. — Judei celebrant Pentecosten quod tunc legem acceperant, nos quia Spiritum sanctum accepimus, Belet., CCII, 153. — Adventus Spiritus sancti solemnitas est veneranda tum propter personam, tum propter causam, Sicard., CCXIII, 375. — Tantum Deus Christum in die Pentecostes glorificavit, quantum a Judeis in Parasceve debonestatus est, Balduin., CCIV, 1132. — In Pentecoste apostoli receperunt perfecti baptismatis atque omniæ consecrationis mysterium, S. Petr. Damian., CXV, 103. — Receperunt secundam gratiam S. Spiritus, Rupertus, CLXVII, 1647. — Nunc Spiritus sancti adventum præfiguratur baptismus in Sabbato constitutus, Sicard., CCXIII, 375.

Dies festus a Jeremia significatus, dies proprie festus, Tertull., I, 122. — Dies omni ævo præ cæteris solemniss., S. Aug., XXXIX, 2091. — Pentecostes festum comparatur cum festo Incarnationis, S. Greg. Magn., LXLVI, 1225. — Solemnitas Pentecostes quam honorabilis, *ibid.* — Pentecostes lætitia, S. Philastr., XII, 1275; Nicolaus papa, CXLIX, 1210. — In lætitia celebranda, Raban. Maur., CVII, 354. — Per Quinquagesimam Pentecostes æterna lætitia ostenditur, Haymo, CXVIII, 883. — Paschæ et Pentecostes solemnitates omnium maximæ festivitatum, Raban. Maur., CXI, 307.

Pentecostes festum antiquum, S. Paulin. Nolan., LXI, 95, 619, 828. — Traditione acceptum, S. Aug., XXXIII, 200. — Antiquitas in Gallia receptum, Liturg. Gall., LXXII, 169, 170. — Generale, Belet., CCII, 18. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebrandum, S. Ivo, CLXI, 266. — Ad superlativum gradum pertingit, Udalric., XLIX, 656; Lanfranc., CL, 475. — Dominico die semper agendum Pentecostes festum, S. Aug., XXXV, 2269; Egbert. Eborac., episc., LXXXIX, 584. — Pentecostes die Christum ad coelos ascendisse multi putant, S. Aug., XLV, 2095. — A Paschate ad Pentecosten jejulare nefas putabant, Tertull., II, 79; S. Ambros., XV, 1775; S. Maxim. Taurin., LVII, 372; S. Benedict. abb., CIII, 1157, 1146; Petr. de Honestis, CLX, 111, 721. — Causa lætitiæ et ob conversationem Christi cum apostolis, S. Maxim. Taurin., LVII, 372. — Pentecostes finito festo jejuniæ relaxantur, Eugyp., LXII, 760. — In diebus Pentecostes non flectuntur genua, Dionys. Exig., LXVII, 152; S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 768; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828, 29, 387; S. Ivo, CLXI, 267; Gratian. CLXXXVII, 1781. — Quinquagesima Pentecostes futuram vitam significat, S. Bernard., CLXXXIII, 526. — Sancti dies Pentecostes feriandi, Gratian., CLXXXVII, 1781. — Sunt omnes dies tanquam Dominica, S. Ambr., XV, 1775. — Infra Pentecosten non cantatur graduale, Rupert., CLXX, 29. — A Pascha ad Pentecosten non cavatur responsorium, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 454. — A rogationibus usque ad transactas Octavas Pentecostes ab uxoris et nuptiis abstinendum, S. Eutychian., V, 167. — Ante Pentecosten ab uxoris abstinendum, Regino, CXXXII, 249. — In Pentecoste, Belet., CCII, 72. — In Octava, Rather., CXXXVI, 566. — Sabbatum Pentecostes sabbato sancto æquiparandum, Rab. Maur., CVII, 355. — Eodem modo celebrandum, Anonymus, CXXXVIII, 1076; Belet., CCII, 157. — Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est, Tertull., I, 122. — Vigilia Paschæ et Pentecostes, duo ad baptizandum tempora legitima, S. Eutychian., V, 166; S. Siric. papa, XIII, 1134; Dionys. Exig., LXVII, 252, 284; Isid.

Hispal., LXXXIV, 167, 183; Hetto, CV, 764; Leo IV, CXV, 679; Regino, CXXXII, 240, 241; Rather., CXXXVI, 555, 536; Anonym., CXXXVIII, 624; Burchard., CXL, 725; Jordan., CXLII, 1391; S. Ivo, CLXI, 81, 82, 110; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 455; Gratian., CLXXXVII, 1798, 1799. — In monasterio beati Martialis in Pentecoste baptismus agitur et servi a Dominis libertate donantur, Jordan. Lemov., episc., CXLII, 1391. — In Sabbato Pentecostes tres litanie nulla ratione prætermitti possunt, *ibid.*, 1395; Joann. Rothomag., CXLVII, 53, 103, 176. — Omnes campanæ pulsantur ad *Gloria in excelsis* in Sabbato Pentecostes, *ibid.*, 42, 105, 177, 181. — In Sabbato Pentecostes *Credo* non cantatur, *ibid.*, 38. — Aqua benedicatur, Ratramn., CXXI, 768. — Vigilia Pentecostes cum lectionibus celebratur, *ibid.*, 770. — Jejunium in eo, Liturg. Gall., LXXII, 206, 207. — Dies Pentecostes incipiebat olim celebrari post vesperam Sabbati, S. Greg. Magn., LXXVIII, 380 (n.). — Flores ad tertiam olim in die Pentecostes projiciebantur, Joannes Rothomag., CXVII, 58, 112. — Altare incensatur a septem presbyteris casulatis, *ibid.*, 111. — Infra Octavam a celebrante tantum et diacono, *ibid.* — In Pentecoste olim missæ tres, Liturg. Gall., LXXII, 175. — In Pentecoste omnes fideles communicare debent, S. Eutych., V, 166; S. Isidor., LXXXIV, 266; Egbert. Eborac., episc., LXXXIX, 585; Regino, CXXXII, 189, 227; Atto, CXXXVI, 42; Udalric., CXXXV, 1073; Rather., CXXXVI, 542 (n.); S. Ivo, CLXI, 163; Gratian., CLXXXVIII, 1738. — Qui non communicat non reputandus catholicus, Egbertus, LXXXIX, 585; Atto, CXXXIV, 42. — Viginti dies in pane et aqua debet pœnitere, Burchard., CXL, 963. — Cum pietate Ludovicus I Pentecosten celebrabat, Eginhard., CIV, 967. — In Pentecoste motus judicarios exsequi penitus prohibitum, Anonym., CXXXVIII, 851. — Apud Saxones populus solvebat letum decimas, *ibid.*, 805, 514; sæc. xi, Diplom., CII, 1174. — In Pentecoste pax regis dies octo, *ibid.*, 1191, 1191. — Curia regum, S. Ivo, CLXII, 328. — S. Elisabeth videt mysteria Pentecostes, Egbert. abb., CXCIV, 147. — In die Pentecostes usque in Sabbatum tres Psalmi ad nocturnos tresque lectiones antiquo more dicuntur, Gratian., CLXXCVII, 1859. — In octo diebus *Credo* cantatur, Joannes Rothomag., CXLVII, 38. — Octava Pentecostes, venerationis, Belet., CCII, 78. — Octavæ Paschæ et Pentecostes olim feriabantur, Ratramn., CXXI, 770; Beruo, CXLII, 1061. — In Pentecoste secunda, tertia et quarta feria non minus quam dies Dominicus solemniter honorabantur, Anonymus, CXXXVIII, 852. — Litanie post Pentecosten a quinta feria ad Sabbatum celebrabantur, S. Isidor. Hispalens., LXXXIV, 314. — Solemnitas Pentecostes apud Caribustanos, Guigo, CLIII, 646, 656, 666, 753. — In ordine S. Benedicti, Lanfranc., CL, 471. — In die Pentecostes archiepiscopi Rothomag. quasdam distributiones faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — Jejunium in Pentecoste celebratum, S. Philastr., XII, 1286; Rupert., CLXX, 29. — Ex traditione apostolica et institutione Spiritus sancti, S. Leo Magn., LIV, 415. — Quadragesima post Pentecosten, Egbert., LXXXIX, 425, 426. — Jejunium non contristat solemnitatem Spiritus sancti, Rupert., CLXX, 26.

Pentecostes festum, S. Hieronym., XXX, 509; Eugyp., LXXII, 702; S. Greg. Magn., LXXXVIII, 111; S. Isidor. Hispal., LXXXV, 615; LXXXVI, 689; Alcuin., CI, 1226; Amalar., CV, 1501; Raban. Maur., CVII, 354; Heribert., CXLII, 609; Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 58, 126; Udalric., CXLIX, 672; Lanfranc., CL, 471; Guido, *id.*, 1214, 1215; sæc. xi Monument. liturg., CLI, 849, 850, 1018; S. Ivo, CLXI, 267; Rupert., CLXX, 276; Honor., CLXXII, 651, 645, 701, 939; Orderic, CLXXXVIII, 63; Ernald., CLXXXIX, 1671; Belet., CCII, 155, 157; Petr. Celsens., CCII, 795, 798, 802, 805; Stephan. de Mureto, CCIV, 1132; Sicard., CCXIII, 378. — De Pentecostes celebratione ejusque ceremoniis apud Judæos, Raban. Maur., CVIII, 897. — Terminus Pentecostes, Anonym., CXXXIX, 1285. — Argumentum inveniendi Pentecosten, *ibid.*, 1299. — Hebdomada Pentecostes, Dunat., CXXXVII, 498. — De Pentecostali tempore, Honorius, CLXXII, 755. — De officio missarum infra hebdomadam Pentecostes, Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 456. — De Octavis Pentecostes, Udalric., CXLIX, 672; sæc. xi Monument. liturg., CLI, 1019. — Differentia officii sabbati Pentecostes cum Sabbato sancto, Belet., CCII, 157.

De Pentecoste Sermones, S. Ambros., XVII, 678; S. Leo Magn., CIX, 400, 401, 411; S. Maxim. Taurin., LVII, 629, 631, 635, 635, 637, 639, 641, 857; S. Fulgent., LXV, 742, 916, 917, 918; Atto, CXXXIV, 846; Rather., CXXXVI, 745; Odilo, CXLII, 1014; S. Petr. Damian., CXLIV, 619; Warner. abb., CLVII, 979, 983; S. Ivo, CLXII, 592; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 1119; Abaelard., CLXXXVIII,

festis, Alcuin., Cl, 1181. — Sergius papa præcepit in ea litanias fieri, *ibid.* — Theophanes refert ad annum 512 festi hujus institutionem, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 278. — Institutum fuit juxta quosdam ex occasione lustrationis urbis quæ Romæ agebatur, *ibid.*, 299. — Quadragesima die a Nativitate Domini Purificatio sanctæ Mariæ, CXXXVIII, 714. — Benedictio super cereos in Purificatione sanctæ Mariæ, sæculi xi. Monum. liturgica, CL, 838. — Ecclesiæ mos ut fideles in festo Purificationis cereos sive candelas portent, S. Anselm., Cl. XVIII, 625. — In Purificatione S. Mariæ candelas portamus ut felici gaudio justî Simeonis aliquatenus participemus, Rupert. abb., CLXX, 87. — Remis in ecclesia B. Mariæ miracula in die Purificationis bis obenta, Flodoard., CXXXV, 441, 412. — Si Purificat. infra Septuagesimam evenierit nihil in ea juxta romanam consuetudinem præter *Alleluia* de solita glorificatione mutandum, sæcul. xi Monumenta liturgica, CL, 1012; Sicard., CCXIII, 410. — In festo Purificationis *Gloria in excelsis* dicatur quodcumque contingat, Guigo, CLIII, 1145. — In Purificatione fratres Carthusiani bis habent vinum, *ibid.*, 733. — In Purificatione Rothomagi. archiepisc. quasdam distributiones Rothomagensi capitulo faciebant, Petr. Blesens., CCVII, 1179.

De Purificatione sermones, Anonym., XCVI, 272; Odilo, CXLI, 999; S. Anselm., CLVIII, 621; S. Ivo, CLXII, 573; Bruno Astens., CLXV, 865, 1025; Hildebert., CLXXI, 611, 615, 625; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 1008, 1009, 1181; Abælard., CLXXVIII, 417; S. Bernard., CLXXXIII, 563, 568, 569, 573; Guerric. abb., CLXXXV, 65, 67, 71, 75, 79; Aelred., CXCV, 254; Petr. Comest., CXCVIII, 1544; Petr. Cellens., CCII, 674; Garner. Lingon., CCV, 635, 636, 645; Petr. Blesens., CCVII, 592, 596; Absalon abb., CCXI, 87, 92, 97; Helinand., CCXII, 529, 535; Innocent. III. CCXVII, 505.

Homilii, S. Eligius, LXXXVII, 597; Ambros. Rulpert., LXXXIX, 129; Beda Vener., XCIV, 79; Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1200, 1461; Raban. Maur., CX, 19; Radulph. Ardens., CLV, 1339, 1342; Bruno Astens., CLXV, 768; Godefrid., Cl. XXIV, 708. — Missa in die Purificationis, sæcul. xi, Monumenta liturgica, CL, 839. — Officium in Purificatione, *ibid.*, 958. — Fragmenta officii, Joannes Rothomagi. archiepiscopi, CXLVII, 426. — Præfatio, Grimald., CXLI, 886. — Benedictio in Purificatione, *ibid.*, 843. — Responsorium in Purificatione, Robert. rex, CXLI, 945.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1008; Adamus, CXCVI, 1481.

Hymni, Raban. Maur., CXII, 1638; Walafrid. Strah., CXIV, 1083; Abælard., CLXXVIII, 1792. — De Purificatione, Alcuin., Cl, 1181. — De Purificatione et processione candelarum, Raban. Maur., CVII, 343. — De Purificatione, Lanfranc., CXIX, 695; Goffrid. abb., CLVII, 262; Stephan., Cl. XVI, 1417; Honor. Augustodun., CLXXII, 649, 734, 782, 798, 819; Adam., CCXI, 726. — De Hypapante Domini, Petr. Comest., CXCVIII, 1542; Sicard., CCXIII, 242. — Versus de Hypapante Domini, Marbod., CLXXI, 1665.

§ VIII. — De Compassione B. Mariæ.

De Compassione Beatæ Mariæ pro Filio crucifixo, S. Anselm., CLIX, 566. — Liber de doloribus Matris Domini, S. Bernard., CLXXXII, 1134. — Homilia de mentis robore seu martyrio B. Virginis, Amedeus Lausannensis episc., CLXXXVIII, 1323.

§ IX. — De Assumptione B. Mariæ.

Assumptionis festum, Kalend. S. Hieronym., XXX, 457; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 132, 134; Martyrol. S. Protadii, LXXX, 418; Eginhard., CIV, 585; Martyrol. Rahani, CX, 1163; Wandalberti, CXXI, 607; Adonis, CXXIII, 165, 331; Usuardi, CXXIV, 363; Notkeri, CXXXI, 1141; Kalendar. et Martyrol. antiqua, CXXXVIII, 1188, 1190, 1199, 1206, 1258, 1262, 1273; Adalhardus, CV, 544; Helio, *ibid.*, 764; Rodulphus, CXIX, 717; Walter., *ibid.*, 740; Grimaldus, CXXI, 768; Regino, CXXII, 265; Flodoardus, CXXXV, 408; Joannes XIII, *ibid.*, 977; in capitulis ecclesiast. Ludovici II, CXXXVIII, 624; Joannes XIX, CXLI, 1158; S. Petr. Damian., CXLIV, 321; Udalric., CXLIX, 473; Goffrid., abb., CLVII, 63; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 807, 808; Gratianus, CLXXXVIII, 1781.

Hodie gloriosa semper Virgo Maria cælos ascendit, S. Hieronym., XXX, 126. — Merito Beata Maria a nobis præconio attollitur quæ singulare commercium mundo præbuit, *ibid.*, 143. — Assumptionis B. Mariæ solemnitas martyrum solemnitatibus præferenda, S. Augustinus, XXXIX, 2130. — Ad cælos assumpta creditur, *ibid.* —

Nihil divina Scriptura commendat, *id.*, XL, 1144. — Vere reginam cælorum Mariam latemur, *id.*, XXXIX, 2130. — De B. Mariæ corporis Assumptione in cælum, S. Gregor. Turon., *ibid.* Primus omnium litteris commendavit, *id.*, LXXI, 707. — Assumptio et Nativitas B. Mariæ a Bonifacio martyre notatæ, Liturgia Gallicana, LXXII, 171, 172. — Item concilio Narbonensi et Gregorio Turonensi, *ibid.* — Ascensio Filii et Assumptio Matris simili stylo describuntur, S. Petr. Damian., CXI. IV, 715. — Maria ad cælos assumpta a dextris Filii sui residet, *ibid.*, 717. — Maria assumpta, Christus vero ascendisse dicitur, quia Salvator descendit potestativæ virtutis imperio, Maria assumpta est gratiæ sublevantis auxilio, *ibid.* — Assumptæ Mariæ celebritas, encomium, Raban. Maur., CX, 433, 435. — Assumptionis Mariæ gloria et felicitas, S. Anselmus, CLVIII, 964. — In Assumptione B. Mariæ angeli admiratione percussî, S. Bernard., CLXXXIII, 425. — Christi generatio et Mariæ Assumptio inenarrabiles, *ibid.*, 415. — Christi de cælo descensus Mariæ Assumptione mirabilior, *ibid.*, 425. — De Mariæ Assumptione sententia Galteri a Victore, Robert. Pullius, CLXXXVI, 1061, 1062. — Beatam Mariam jam in carne glorificatam credit ecclesia, nec dissentit Pullius, *ibid.* — Assumpta est Maria, Thomas Cisterciensis et Joannes Algrinus, CCVI, 763. — Triplex assumptio, *ibid.* — Corpus Mariæ assumptum, Alanus de Insulis, CCX, 64. — Maria Christum invenit in Assumptione sua, *ibid.*, 72. — Transitus B. Mariæ autonomastice Assumptio nominatur, quia prius est assumpta in anima et postmodum sicut pie creditur assumpta est in corpus, Sicardus, CCXIII, 420. — Dies Assumptionis B. Mariæ ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267. — Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Assumptio B. Mariæ inter ejus festivitates præcipua, Joannes Rothomagi. archiepisc., CXLVII, 59. — Dies Assumptionis festive celebratur, *ibid.*, 43, 44. — Assumptio S. Mariæ ad superlativum gradum pertingit, Udalricus, CXLIX, 636. — Inter præcipuas festivitates recensetur, Lanfrancus, CL, 473. — B. Mariæ Assumptionem solemnius celebrandam suadet Hildebertus, CLXXI, 266. — Assumptionis festum receptum, S. Bernardus, CLXXXII, 353. — Sacerdotes omnes celebrant in hoc festo, *id.*, CLXXXIII, 715. — Quinque festa B. Mariæ authentica ac comprobata, Beletus, CCII, 149, 150. — Festum Parientis in Natali Domini, festum Nativitatis et Annuntiationis, festum S. Mariæ ad martyres et festum Assumptionis, *ibid.* — Beata Maria Constantinus dedicavit basilicam, S. Gregorius Turon., LXXI, 715. — Festivitas Beatæ Mariæ mense undecimo, *ibid.* — Olim in Gallia Assumptio in mense Januario celebrabatur, *ibid.*, Liturgia Gallicana, LXXII, 179, 180. — Assumptio B. Virginis die 18 Januarii aliquando celebrata, S. Isidorus, LXXXV, 819; S. Gregorius Magnus, LXXXVIII, 401 (n.). — Die 15 mensis Augusti solemnitas de Pausatione S. Mariæ, *ibid.*, 132. — Dormitio sanctissimæ Deiparæ, *ibid.*, 401. — Gloriosissimæ sanctæ Dei Matris emigratio, *ibid.* — Assumptionis B. Mariæ ceremoniæ, Guido abb., CL, 1226. — Octava S. Mariæ, *ibid.*, 1229. — S. Leo octavam Assumptionis diem celebrari præcepit, Anastasius, CXXVIII, 1511. — Infra octavam Assumptionis dicitur feriale *Kyrie eleison* sine *Gloria in excelsis*, nisi in Sabbato aut festo XII lectionum, Guigo, CLIII, 1145. — In Assumptione legitur evangelium *Intraivit Jesus*, Guibertus abb., CLVI, 557. — *Credo* ad majorem missam cantatur, Lanfrancus, CL, 481. — In octava Assumptionis S. Mariæ sequentia cantatur, Udalricus, CXLIX, 653. — Octava dies Assumptionis, Lanfrancus, CL, 475. — In Assumptione, tempore nocturno, orationes et litanie fieri solebant, S. Petrus Damian., CXLV, 566. — Olim ad *Magnificat* antiphona *Ascendit Christus* tria repetitione cantabatur, Joannes Rothomagi. archiepisc., CXI. VII, 155. — Olim in Assumptione aliam ac nunc orationem dicebat Ecclesia, Hildebertus, CLXXI, 621. — Assumptio si in feria sexta contigerit, carnes edere licitum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Celebratio Assumptionis etiam in expeditione militari, Heribert., CXLI, 598. — Maria in suæ Assumptionis festivitate innumeros liberat a poenis purgatorii, S. Petr. Damian., CXLV, 586. — In Assumptione fratres Carthusiani bis habent vinum, Guigo, CLIII, 737. — In festo Assumptionis Roth. mag. archiepisc. distributiones quasdam Rothomagensi capitulo faciebant, Petrus Blesensis, CCVII, 1179.

Officium in festo Assumptionis, S. Isidor., LXXXV, 819; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 701, 703, 798, 801. — Fragmenta officii in Assumptione, Joannes archiepisc. Rothomagi., CXLVII, 129, sæcul. xi Monumenta liturgica, CL, 968, 669. — Missa de Assumptione, S. Isidor., LXXXV, 819; Guibertus abb., CLVI, 888. — Sequentiæ in Assumptione, Notkerus, CXXXI, 1015; Anonymus, CL, 807; Adamus a S. Victore, CXCVI, 1501. — Præfatio in die

Assumptionis, Grimaldus, CXXI, 912. — Hymni, Raban. Maur., CXII, 1758; Walafridus Strabus, CXIV, 1084. — Carmen in Assumptione, S. Petrus Damian., CXLV, 934.

Tractatus de Assumptione, S. Augustinus, XL, 1141. — De Assumptione, Udalricus, CXLIX, 685. — In die Assumptionis S. Mariæ, sæcul. xi Monumenta liturgica, CLI, 852, 897. — De Assumptione, Honorius, CLXXII, 991. — De Assumptione B. Mariæ ejusque laudibus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 522. — De Assumptione B. Mariæ, Beletus, CCII, 148. — Mariæ, in Assumptione, Adamus, CCXI, 733.

Sermones de Assumptione, S. Maximus Taurinensis, LVII, 865, 867; Auctor. incert., XCVI, 239, 250, 254, 258, 259, 264, 267, 269, 271; Alto, CXXXIV, 856; Odilo, CLII, 1028, 1029; S. Petr. Damian., CXLIV, 717; S. Anselmus, CLVIII, 644; Bruno Astensis, CLXV, 1052; Hildebert., CLXXI, 627, 631, 636; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 979, 1024, 1025, 1207; Abælard., CLXXVIII, 559; S. Bernard., CLXXXIII, 415, 417, 421, 425; Oger., abb., CLXXIV, 1001; Gueric., abb., CLXXV, 187, 190, 193, 197; B. Pater Isaac, CXIV, 1862, 1866, 1870; Aelredus abb., CXCV, 503, 509; Petr. Comest., CXCVIII, 1784; Petr. Ceheus., CCII, 848, 850, 851, 860, 861, 863, 864, 867; Garner. Lingonensis, CCV, 741, 750; Petr. Blesensis, CVII, 660, 663, 665, 687; S. Martin. Legiomenensis, CCIX, 19; Absalon abb., CCXI, 245, 250; Helinandus, CCXII, 656, 646; Innocent. III, CCXVII, 575, 581. — Homiliae, S. Hieronym., XXX, 124; S. Augustin., XXVIII, 615; Beda Vener., XCIV, 420, 421, 422; Paul. Winfrid., XCV, 1494, 1503, 1565; Raban. Maur., CX, 55, 435, 435; Haymo, CXVIII, 767; Radulphus Ardensis., CIV, 1421, 1425; Bruno Astensis, CLXV, 839; Godefrid. abb., CLXXIV, 959, 964, 971, 974, 977, 979, 985, 988; Amed., Lausann. episcop., CLXXXVIII, 1536.

PAKS QUARTA.

DE FESTIS SANCTORUM.

CAPUT PRIMUM. — De festis sanctorum in genere.

Christiani celebrabant Natalitia, Tertull., II, 79. — Multum valent merita martyrum si nihil petant contra judicem et contra legem Domini, S. Cyprianus, IV, 480. — Festivitas Omnium Sanctorum, S. Hieronym., XXX, 457. — Sanctorum exempla nobis proficiunt, S. Leo Magn., LV, 198; sicut et eorum memoria, *ibid.*, 23; nec non solemnia frequentata, *ibid.*, 28. — Memoriae sanctorum patrum in religiosis christianorum conventibus celebrabantur, virtutes eorum in mentes revocantes, S. Maxim. Taurin., LVII, 415. — Festi dies in honorem sanctorum antiquitus instituti, S. Paulin. Nolan., LXI, 572, 575. — Festa sanctorum Romæ instituta a Gregorio III, Anastas., CXXVIII, 1025, 1029. — Sanctorum antiqua veneratio, S. Paulin. Nolan., LXI, 529; Liturgia Gallicana, LXXII, 169. — Invocatio sanctorum, S. Paulin. Nolan., LXI, 463, 464, 468; S. Gregorius Turon., LXXI, 800; Raban. Maur., CXII, 1605; S. Anselm., CLVIII, 732. — Intercessio et invocatio, Alcuin., CI, 1258. — Invocatio sanctorum propugnatur, Hildebert., CLXXI, 239. — Sancti honorandi, S. Gregor. Turon., LXXI, 991; invocandi ex Vitis patrum, *id.*, LXXIV, 87. — Sanctorum solemnitates antiquitus pervigilio celebratae, S. Paulin. Nolan., LXI, 166; S. Greg. Turon., LXXI, 566, 815. — Sanctorum merita perpetuo celebrantur, S. Paulin. Nolan., LXI, 670. — Sancti detrectans divinitus punitur, S. Gregor. Turon., LXXI, 281. — Sanctorum invocatio in missa, *ibid.*, 1561. — Sanctorum vitas et gesta scribere utilissimum, *ibid.*, 1117, 1119; Arevald., CXXIV, 106. — Innumerae sanctorum virtutes, Eginhard., *ibid.*, 594. — Deus virtutes per sanctorum intercessionem operatur, Joseph. sacerdos, CVI, 898. — Sancti sunt potentes intercessores nostri, Alcuin., C, 296. — Advocati nostri apud Christum judicem, S. Petr. Damian., CXLIIV, 815; consiliarii nostri, *ibid.*. — Sanctorum patrocinia magni facienda, *ibid.*, 591. — Sanctorum præcedentia equiparare triumphos gloriosum, *ibid.*, 453. — Sanctorum mors vitæ initium, *ibid.*, 583. — Natalitia vocantur dies transitus sanctorum de sæculo, Alcuin., C, 955. — Natales dicuntur quia ad gloriam nascuntur, *id.*, CI, 1215; CLXXXIV, 995; Nicolaus, papa, CXIX, 962. — Mortem sanctorum celebrat Ecclesia quia est introitus ad vitam, S. Bernard., CLXXXIII, 410. — Festivitates sanctorum celebranda, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 43. — Festa Beatæ Mariæ et sanctorum celebrantes eorum intercessione digni sunt, Godefrid. abb., CLXXIV, 374. — Festa sanctorum recolenda, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 54, 540 541. — Festa Virginum, confessorum et martyrum, *ibid.*, 540. — Festa sanctorum triplici fructu celebrantur, S. Bernardus,

CLXXIH, 462. — Festivitates sanctorum triplex in nobis excitant desiderium, *ibid.*, 477. — Tria in festivitatibus sanctorum consideranda, auxilium sancti, exemplum ejus et confusio nostra, *ibid.*, 464. — Per sanctorum preces in Ecclesia peccata dimitti confidimus, Alcuin., C, 409. — Preces sanctorum, murus fortissimus, Raban. Maur., CX, 651. — Ex parte sancti in hoc mundo festum agunt, *id.*, CVIII, 788. — Tranquille Deo vacant, *id.*, CIX, 640. — Suffragia sanctorum nobis imploranda et speranda quatuor ex causis, S. Bernard., CLXXXIII, 480. — Octavae sanctorum cur celebrantur, Rupert. abb., CLXX, 218. — Sanctorum exempla ad tria nobis excitant, Adam. Scot., CXGVIII, 749. — Reliquiæ sanctorum honorandæ ex Vitis Patrum, LXXII, 551; Alcuin., CI, 773. — Altaris cum reliquiis sanctorum dedicatio; altari impositæ reliquiæ, S. Gregor. Turon., LXXI, 754, 755; S. Gregor. Mag., LXXVII, 285, 540, 619, 812, 832, 854, 904, 964. — Antiquum est ecclesiæ institutum basilicas reliquiarum sanctorum unctione et appositione dedicare, *id.*, LXXVIII, 422 (n.). — Reliquiarum inferendarum in novam basilicam ritus, *ibid.*. — Reliquiæ solemni processione in novam transferuntur, *ibid.*. — Translationis reliquiarum sanctorum solemnitas, Eginhard., CIV, 450. — Reliquiarum vis et efficacia contra demones, Alcuin., CI, 821. — Reliquiarum S. Crucis et aliarum patrocinia petit Alcuin., C, 202. — Magnus ad sanctorum reliquias concursus, *id.*, CI, 708.

Gregorius III Regulas celebrandi solemnia omnium sanctorum, restauravit ampliavitque, Anast. Biblioth., CXXVIII, 1029, 1030. — Corpora sanctorum quorum nomina soli Deo sunt cognita, cum aliis notis, simul sub altari reconduntur a Sergio II, *ibid.*, 1299.

Martialis duo oratoria construxit, unum in honore S. Stephani protomartyris, aliud in honore S. Petri apostoli, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 195; et solemniter dedicavit, *ibid.*, 195. — Hilarius Sardus multa pretiosa ornamenta in basilicis sanctorum perfecit, *ibid.*, 209. — Symmachus Sardus basilicas sanctorum multis ornamentis decoravit, *ibid.*, 210. — In primitiva ecclesia cum apostoli nondum haberent particulares solemnitates statutum fuit ut ipsis Kalendis Maii celebraretur solemnitas in honorem omnium apostolorum, Beletus, CCII, 131.

Bonifacius quartus Pantheon a Phoca obtentum dedicavit in honorem Beatæ Mariæ et omnium martyrum (nondum enim fiebant festa confessoribus), et statuit ut singulis annis celebraretur illo die festum martyrum, sicut ipsis Kalendis Maii festum apostolorum, *ibid.*, 135. — Gregorius quartus duo festa hæc transtulit in Kalendis Novembris, *ibid.*, 153, 154. — Non celebramus festa sanctorum qui cum Christo surrexerunt, quare, *ibid.*. — Gloria omnium sanctorum, Thom. Cisterciensis, CCV, 562.

Sanctorum festa antiquitus in Gallia recepta, Liturgia Gallicana, LXXII, 199, 170, 171. — Festa S. Stephani, S. Joannis evangelistæ atque Innocentium, S. Genovefæ, S. Mariæ, cathedra S. Petri, festivitas S. Joannis Baptistæ, festum apostolorum Petri et Pauli, Passio S. Joannis Baptistæ, deinde Commune martyrum et confessorum, *ibid.*.

Confessorum commemorationes inter martyrum memorias celebrantur, S. Cyprian., IV, 328. — Qui toleraverunt mala propter Christum debent et gloriam habere cum Christo: « Sicuti socii passionum estis, sic resurrectionis eritis. » S. Ambros., XVII, 713, 718. — Martyrum sanguis in veneratione habitus a Christianis, S. Augustinus, XLI, 612. — Martyrum memorias, *id.*, LXXVII, 1782. — Martyrum Natalitia celebrantur, *id.*, XI, 676; Liturgia Gallicana, LXXII, 281, 299, 300; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 830; S. Paulinus Nolan., LXI, 578. — Martyrum memorias honorant Christiani, S. Augustin., XLI, 255; XLII, 584. — Martyrum memorias in ecclesia celebranda, S. Maxim. Taur., LVII, 871. — Martyres præcipuo honore colendi, *ibid.*, 709. — Memorias non contemnenda, Fulgentius Ferrand., LXXXVIII, 826. — Martyrum octo basilica, S. August. XXXVIII, 1578. — Martyrum viginti natale, *ibid.*, 1447. — Martyribus templa, altaria, sacrificia, sacerdotia non constituuntur, *ibid.*, 1251, 1437; XLI, 255, 772. — Nos martyribus non templum sed memorias fabricamus, Jonas Aurelian. episc. — Sed ipsi Deo martyrum quamvis in memorias martyrum constituamus altaria, S. Augustin., XLII, 584, 585; Raban. Maur., CVII, 556. — Martyres non cultu laicis coluntur, S. Augustin., XLII, 584, 585.

Soli sancti martyres antiquitus in ecclesia colebantur, festo die indicto cum peculiario officio et missa, paucis tantum decursu temporis, eisque celebrioribus, inductis confessoribus, S. Nicetas, LII, 1076, 1077. — Festum

omnium apostolorum infra Octavam SS. Petri et Pauli celebratum, S. Leo Magn., I, V, 58. — Ad martyrum festa multitudo concurrebat, *ibid.*, 53.

Martyrum obitus in Ecclesia Dei veluti genuinus natalis excolitur, Maxim. Taurin., LVII, 684; S. Bruno, CLII, 1252. — Martyrum suffragia imploranda, S. Greg. Magn., I, XXV, 1151. — Martyres diligendi sunt et venerandi tanquam discipuli Domini, S. Agobard., CIV, 214. — Beatus Gregorius papa constituit supra corpus martyrum missas celebrari, Raban. Maur., CVII, 357; CXXVII, 142, 1435. — Fidelium mos est ecclesias visitare et atria venerabilium martyrum pro devotionis affectu requirere, S. Eulog., CKV, 789. — Solemnnes beatorum martyrum Christi dies, nuncupantur Natales, Nicolaus papa, CXIX, 982. — Symmachus papa constituit ut omni die Dominico vel natali martyrum Gloria in excelsis diceretur, Anastas. Biblioth., CXXVII, 145. — Bonifacius impetravit a Phoca templum Pantheon in quo fecit ecclesiam S. Marie et omnium martyrum, *ibid.*

Martyres honorantur, S. Gregor. Turon., LXXI, 1009. — Martyrum patrocinia, *ibid.*, 826; encomia, *ibid.*, 799. — Missa in honorem martyrum, *ibid.*, 748. — Basilica quadraginta octo martyrum, *ibid.*, 535. — Antiquitus baptismus solemniter conferebatur in solemnitatibus martyrum quod postea prohibitum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 591. — Oblata per festivitates martyrum aequiliter sunt clericis dividenda, Isidor. Mercat., CXXX, 568. — Exempla sanctorum muniunt nos contra irruentia mala, S. Bruno, CLIII, 535. — Martyres sunt murus Ecclesiae, Rupert. abb., CLXVIII, 954. — Ecclesia catholica sola martyres veros habet, *ibid.*, 1077. — Martyrius Veteris Testamenti dies festos non discernit ecclesia, quia non eandem adepti sunt martyrii formam, S. Bernard., CLXXXII, 251.

Ab initio in Ecclesia nulla non martyrum veneratio aut cultus, S. Nicet., LII, 1076, 1077. — Sanctorum non martyrum paulo antiquiorum canonizatio ab inventione corporum sumebat exordium, *ibid.*, 1079. — Confessorum memoriam in Ecclesia celebrantur, confessorum encomium, Raban. Maur., CX, 70. — Solemnnes confessorum Christi dies, nuncupantur natales, Nicol., papa, CXIX, 982.

Festivitates martyrum ad hoc institutæ ut eos admoneretur imitari, S. Augustin., XXXVIII, 52, 1293, 1252, 1364, 1414, 1447. — Ut ad eorum imitationem accendamus, *ibid.*, XXXV, 1248. — Martyrum solemnitates martyriorum sunt exhortationes, *ibid.*, XXXIX, 2160. — Festivitates sanctorum annuæ celebrantur ad nostram recordationem, S. Petr. Chrysolog., LII, 556. — Martyrum celebramus triumphum ut eorum imitemur constantiam, S. Leo Magn., LV, 26. — Ut nulla omnino martyrum memoria probabiliter acceptetur, nisi ubi corpus aut reliquiae sunt, Dionys. Exig., LVII, 170. — Sanctorum memoria ad virtutem via, ex Vitis Patrum, LXXII, 551. — Festivitates apostolorum seu in honorem martyrum solemnitates cur institutæ, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 770; Raban. Maur., CVII, 356.

Sanctorum solemnissima celebranda, S. Leo Magn., LV, 84. — Sanctorum commemoratione letandum, *ibid.*, LIV, 426. — Solemnia sanctorum celebraturi habeamus mentis puritatem, *ibid.*, LV, 84. — Cum lætitia celebrandi dies obitus eorum ad gloriam et felicitatem fratrum nostrorum, Alcuin., C, 1211, 1212, 1213, 1214. — In natalitiis sanctorum jucundamur de illorum gloria, S. Anselmus, CLVIII, 584. — Ecclesia lætatur in Filii sui Nativitate, S. Petr. Chrysolog., LII, 556. — Natales martyrum annua lætitia celebrantur ad memoriam facti, *ibid.*, 565. — Non tam mors quam fides et devotio facit martyrem, *ibid.*, 552, 555. — In morte martyris stat turba, sicut et in annua festivitate, sed modo diverso, *ibid.*, 555. — Festa illorum celebrantur oratione fervente et imitatione fidei, *ibid.*, 602. — Solemnitates martyrum celebrandæ imitatione virtutum, S. Augustin., XXXVIII, 1414. — Festivitates martyrum honorare et non imitari nihil aliud est quam mendaciter adulari, *ibid.*, 1447. — Solemnitatibus martyrum insulant Christiani quidam luxurii suis, *ibid.*, XXXVI, 897. — Qui vult recte celebrare Natalitia martyrum, desideret imitationem martyrum, *ibid.*, 869. — Eos vere colunt qui imitantur, *ibid.*, XXXIX, 2160. — Martyrum cultu laudatur Salvator, *ibid.*, 2154. — Sanctorum festivitates honorandæ cum laude divina et elemosyna, Alcuin., C, 472. — Eorum memorias ab hoc tantum celebrare debemus ut posteritas ad eorum imitationem excitetur, S. Agobard., CIV, 214. — Memorias sanctorum ambiciose honorare ad captandam gloriam popularem reprehensibile est, *ibid.*, 215. — A vitiis et peccatis maxime cessandum in diebus festis, Joannes archiepisc., Rothomag., CXLVII, 865. — Superfluum non agendæ, *ibid.*, 59. — Festis sanctorum præcipuis præ-

missa jejunia ut per abstinentiæ purificationem digniores et capaciores inveniamur spiritualium gaudiorum, S. Bernard., CLXXXIII, 501. — In Vigilia sanctæ Mariæ, S. Joannis, et apostolorum et Vigiliis Indictis aliorum sanctorum et eorum festis eulogiæ post missam plebi distribuendæ, S. Eutychian., papa, V, 166. — Per diversa loca solemnibus martyrum et festis quibusque prandetur, S. Augustin., XXXIII, 146. — Principio permissum fuit Ecclesiæ festos dies martyrum cum luxu celebrari, *ibid.*, 118. — Convivia in natalitiis martyrum, *ibid.*, 115. — Epulæ ad sepulcra martyrum, S. Paulin. Nolan., LXI, 601. — Abusus, S. Bernard., CLXXXIII, 480. — Festivitates sanctorum non celebrantur in epulis profusioribus sed in eorum imitatione, S. Petr. Chrysolog., LII, 555. — Bene virtutes sanctorum admiramus cum eas Creatoris bonitati ascribimus, S. Gregor. Magn., LXXXIX, 302. — Sanctorum exemplis fideles ad virtutem adhortandi, *ibid.*, 359. — In sanctorum solemnitatibus a conjugali concubitu abstinendum, Gratian., CLXXXVII, 1615. — Divinis officiis non saltationibus vel cantilenis populi debent vacare, *ibid.*, 1782. — Spectacula minime celebrantur, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 951. — Passionem martyrum in anniversario die lectæ in ecclesiis, S. Leo Magn., LVI, 429; Dionys. Exig., LXVII, 196; S. Greg. Turon., XXXI, 781, 1119; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 850; S. Benedic. abb., CIII, 898. — Sanctorum vitæ libenter audiendæ, S. Petr. Damian., CXLV, 747.

Ut Natalitia in Quadragesima non fiant, Dionys. Exig., LXVII, 170; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828; Regino Prumiens., CXXXII, 571; Joannes Rothomag., CLVII, 46, 94. — Nisi Sabbato et Dominica, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 524 (n.). S. Isidor. Hispal., LXXXIV, 154. — Alto, CXXXIV, 44. Joannes Rothomag., CXLVII, 46, 94. — Commemorationes martyrum ne fiant diebus jejuniis, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 899. — Neque in Dominicis post Pascha, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 56. — Corpora martyrum recte sub ara collocantur qua super aram Christus imponitur, S. Maximus Taurin., LVII, 689. — Corpora translata sepeliuntur juxta altare, S. Greg. Turon., LXXI, 883. — Martyres loca in quibus passi sunt ramis suæ protectionis obumbrant, S. Petr. Damian., CXLIV, 879. — Sanctorum sepulcra invidendi quantus amor, *ibid.*, 835. — Lumina ad sanctorum sepulcra S. Gregor. Turon., LXXI, 872. — Luminaria apponenda in cœmeteriis circum Romam, die Natalitiorum, Anastas. Biblioth., CXXVIII, 1929. Apponenda in cœmeteriis martyrum per omnes Dominicas de Lateranis ministranda *ibid.*, 623. Missarum solemnia in cœmeteriis celebrata vi etiam sæculo *ibid.*, 891.

Frequentia et pietas Natalem S. Felicis celebrantium S. Paulin. Nolan., LXI, 403. — Cantica in festis martyrum Aurel. Cassiodor., LXIX, 1114. Laudes sanctorum quorum reliquiae in Naumetensi basilica repositæ sunt, Vernant. Fortunat., LXXXVIII, 126. — Dies festus anniversarius S. Juventii et Maximini, Aurel. Cassiodor., LXIX, 1054. Festa sanctorum quæ cum capitulo apud Carthusianos celebrantur, Guigo, CLIII, 1149. — Festa nova non temere et inconsulte, sede apostolica instituenda, S. Bernard., CLXXXII, 535. De sanctorum festivitatibus colendis, Prudent., CV, 486; Amalar., *ibid.*, 1300; Raban. Maur., CVII, 356; Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 184. — De variorum apostolorum et sanctorum festivitatibus, Raban. Maur., CXII, 1659. — Januarii dies festivi, *ibid.*, CX, 1122. — Aprilis festarum sanctorumque enumeratio copiosa, *ibid.*, 1158. — Descriptio festorum Junii, *ibid.*, 1148; Julii, 1154; Augusti, 1160. — De sanctorum festivitatibus indicendis et observandis, Rodulf., CXIX, 740. — Transferendis, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLIX, 272.

De sanctorum festivitatibus in Cluniacensi monasterio, Udalric. CXLIX, 674.

De veneratione sanctorum, Thiafrid., CLVII, 507. — De Natalitiis sanctorum, de octavis Natalitiorum sanctorum, Amalar., CV, 1228. — Memoriale sanctorum, S. Eulog., CXV, 759. — Documentum martyriale, *ibid.*, 821. — Historia translationis corporum sanctorum, Joseph. sacerdos, CVI, 891. — Reliquiarum inferendarum in novam basilicam ritus, S. Greg. Magn., LXXVIII, 422. De Dedicatione Ecclesiarum reliquis sanctorum et de virtutibus quas Dominus ipso die per servos suos ostendit, Joseph. sacerdos, CVI, 898.

CAP. II. — Commune sanctorum.

§ I. — Commune apostolorum.

Kalend. Hieronym. XXX, 457. — Natalitia apostolorum ferianda S. Ivo CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. Festa apostolorum festa generalia, Belet., CII, 18. —

Festum apostolorum omnium infra Octavam SS. Petri et Pauli celebratum, S. Leo Magn., LV, 57. — Kalendis Maii celebratum, Belet., CCII, 87. — In festivitatibus apostolorum *Credo* cantatur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 38. — Lanfranc., CL, 481. — Festa quatuor Evangelistarum cum capitulo apud Carthusianos celebrantur, Guigo, CLIII, 1149. — In Vigiliis et festis apostolorum omnium pars Dei et sanctae Ecclesiae, Edwardi III leges ecclesiasticae, CLI, 1191. — Apostoli quatuor nobis praestant, S. Bernard., CLXXXIII, 414.

De apostolis sermones, S. Fulgent., LXV, 939; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 914, 971, 1039; Petr. Cellens., CCII, 882; Innocent. III, CCXVII, 595, 601, 605.

Homiliae, S. Augustin., XXV, 1852; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1089, 1205; Beda Venerabilis, XCIV, 455; Raban. Maur., CX, 66; Radulph. Ardens., CLIV, 1489, 1494, 1498, 1501, 1506, 1509, 1513, 1517; Bruno Astens., CLXV, 816, 842, 843, 844, 845.

Missae, Alcuin., CL, 456, 457; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 945.

Officium, Grimald., CXXI, 816.

Sequentiae, Notker., CXXX, 1032; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 860, 861.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877.

Hymni, Walafridus Strabus, CXIV, 1084; Abælard., CLXXVIII, 1803, 1806.

Versus in honorem apostolorum omnium, S. Adhelm., LXXXIX, 291, 292, 297, 298.

De SS. apostolis et evangelistis, Taio, LXXX, 787, 788; Bruno Astens., CLXV, 1070. — Libellus de festivitatibus apostolorum; Ado, CXXIII, 209. — De gloria apostolorum, Henric. cardinal., CCLIV, 512.

In Octavis apostolorum, Guido CL, 1224; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 1010.

§ II. — Commune unius martyris.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 259, 263, 266, 552, 555; S. Valerian. episc., LII, 738, 741, 744, 746; S. Leo Magnus, LVI, 1144; S. Maxim. Taurin., LVII, 683, 685, 687, 689; S. Fulgent., LXV, 740, 944; Innocent., II, CCXVII, 609, 615.

Homiliae, S. Hilari., LX, 975; Paul. Winfrid. (ex Opp. beati Chrysostomi), XCV, 1539; S. Maximus Taurin., LVII, 423, 425; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1204, 1232, 1259, 1274; Radulph. Ardens., CLV, 1522, 1526, 1533, 1534, 1541; Bruno Astens., CLXV, 830, 851, 860.

Missae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 164; Alcuin., CL, 457; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 944.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 666, 947, 953, LXXXVI, 990, 996; Grimald., CXXI, 817.

Sequentiae, Notker., CXXXI, 1023; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 861.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877.

Praefatio, *ibid.*, 917.

De Natali unius martyris, Bruno Astens., CLXV, 1054.

§ III. — Commune plurimorum martyrum.

In Nataliis martyrum *Gloria in excelsis* dicitur, Beron abb., CXLII, 1059.

Sermones, S. Ambros., XVII, 728; S. Valerian. episc., LII, 738, 741, 744, 746; S. Leo Magn., LIV, 517; S. Maxim. Taurinens., LVII, 703, 705, 707, 711, 714, 715, 717, 869, 871; S. Fulgent., LXV, 940, 441; Berengos. abb., CLX, 1011, 1018; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 950; Innocent. III, CCXVII, 617, 621, 627, 635.

Homiliae, S. Maxim. Taurinens., LVII, 429; Beatus Hieronym., XXVI, 65; S. Augustin., XXXV, 1229; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1239; Vener. Beda, XCIV, 457, 460; Paul. Winfrid. (ex Leone papa?), XCV, 1543 (ex Haym.), 1545; Raban. Maur., CX, 68; Haymo, CXVIII, 776; Radulph. Ardens., CLV, 1514, 1548, 1552, 1553, 1559, 1564; Bruno Astens., CLXV, 849, 850.

Missae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 125, 166, 695, 787; Alcuin., CL, 458, 459; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 944, 945.

Officium, Liturgica gallica, LXXII, 290; S. Isidorus, LXXXV, 635, 938, 962; LXXXVI, 998; Grimald., CXXI, 817.

Responsorium, Robertus rex, CXXI, 941.

Sequentiae, Notkerus, CXXXI, 1022; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 861, 909.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877.

Praefatio, *ibid.*, 918.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1182; Walafrid. Strab., CXIV, 1083; Abælard., CLXXVIII, 1810. — Rhythmus martyrum Marcellini et Petri, Eginhard., CIV, 595.

De martyribus, Taio, LXXX, 893; Raban. Maur., CXI, 89; Bruno Astens., CLXV, 1051, 1057, 1040, 1043; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 540. — Historia translationis reli-

quiarum SS. martyrum Chrysanthi et Darie, Ratramn., CXVI, 674. — De translatione martyrum, Hincmarus, CXXVI, 1027.

§ IV. — Commune confessorum.

Sermones, S. Augustin., XXXIV, 1237; S. Maximus Taurin., LVII, 893; Berengos. abb., CLX, 1023, 1024; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 927, 966; Petr. Cellens., CCII, 888; Petr. Blesens., CCVII, 706, 709; Innocentius III, CCXVII, 641.

Homiliae, S. Fulgent., LXV, 719; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1106, 1423; Vener. Beda, XCII, 461, 463, 465, 471; Paul. Winfrid. (ex Haymone), XCV, 1531, 1535; Raban. Maur., CX, 70; Walafrid., Strab., CXIV, 1085; Haymo, CXVIII, 781, 785; Radulph. Ardens., CLV, 1506, 1573, 1578, 1583, 1586, 1590, 1594, 1598, 1601; Bruno Astens., CLXV, 851, 852, 853; S. Maxim. Taurin., LVII, 415, 417, 887, 889.

Missae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 168, 169; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 945.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 968; Grimald., CXXI, 817.

Sequentiae, Notker., CXXXI, 1023; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 861, 909.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 877, 878.

Praefatio, *ibid.*, 918.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1228; S. Petrus Damianus, CXIV, 939; Abælard., CLXXVIII, 1811.

De confessoribus, Bruno Astens., CLXV, 1847, 1030, 1054, 1058, 1062, 1064. — Festa confessorum, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 540.

Festa quatuor doctorum semel in anno apud Carthusianos cum capitulo celebrantur, Guigo, CLIII, 1149.

§ V. — Commune virginum.

Sermones, S. Petrus Chrysolog., LII, 564; S. Petrus Damian., CXIV, 889, 892; CXLV, 1029, 1032, 1090, 1111, 1145, 1145, 1148; Innocent. III, CCXVII, 845.

Homiliae, S. Augustin., XXXVIII, 573; S. Gregorius papa, LXXVI, 1118; Paul. Winfrid. (ex Haymone), XCV, 1561; Apud Chrysostomum inter spuria, operum ejus, VI, 929; Raban. Maur., CX, 71; Haymo, CXVIII, 790; Radulph. Ardens., CLV, 1605, 1609, 1621; Bruno Astens., CLXV, 857, 860.

Missae, sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 946.

Officium, S. Isidor., LXXXV, 975, 978; Grimald., CXXI, 818.

Sequentiae, Notker., CXXXI, 1024; Godeschalk., CXXI, 1531; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 862, 909.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 878.

Praefatio, *ibid.*, 918.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1221; Walafridus Strabus, CXIV, 1086; Abælard., CLXXVIII, 1814.

De virginibus, Bruno Astens., CLXV, 1075. — Festa virginum, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 540.

Hymnus in communem non virginum, Abælardus, CLXXVIII, 1812.

CAP. III. — De praecipuis sanctorum festivitatibus in particulari.

§ I. — Die XXX Novembris : S. Andreas.

Natale S. Andree apostoli : Liturgia gallica, LXXII, 251; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 151; S. Protadii martyrologium, LXXX, 421; Rabani martyrologium, CX, 1182; Wandalberti, CXXI, 620; Martyrologium Adonis, CXXIII, 183, 408; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1186, 1202, 1208, 1235, 1264, 1277. — Festivitas, Lanfranc., CL, 475; Honor. Augustodun., CLXXII, 1031. — Orderic. Vital., CLXXVIII, 139, 142; Belet., CCII, 163; Sicard., CCXIII, 406. — Octava, S. Protadii martyrologium, LXXX, 421; Paul. Winfrid., XCV, 1457; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 888. — In festivitate S. Andree missa finita omnia signa pulsantur, Udalric., CXLIX, 655. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 565; S. Petrus Damian., CXIV, 822; CXLV, 1025, 1072, 1073, 1074; Hildebert, CLXXI, 712; S. Bernard., CLXXXIII, 503, 509; Petrus Blesens., CCVII, 572.

Homiliae, S. Augustinus, XXXVIII, 442; S. Gregorius Magn., LXXVI, 1092, 1093; Paul. Winfrid., XCV, 1457; Beda Vener., XCIV, 256, 471; Raban. Maur., CX, 65; Haymo, CXVIII, 747; Radulph. Ardens., CLV, 1501, 1505; Bruno Astens., CLXV, 843; Godefridus abb., CLXXIV, 635.

Missae, S. Isidor., LXXXV, 158; sec. XI Monumenta liturgica, CLI, 688.

Sequentiæ, Notker., CXXI, 1021; sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 855, 857, 957; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1469.

Præfatio, Grimald., CXXI, 916.

Hymni, Raban. Maur., CXII, 1662; S. Petrus Damian., CXIV, 942. — Carmen, Beda Vener., XCLV, 632. — Opus metricum in honorem S. Andreæ Flodoard., CXXXV, 497. — Alcuini versus ad aram S. Andreæ, CI, 759, 751, 757, 765.

§ II. — Die XXI Decembris : S. Thomas.

Sancti Thomæ apostoli historia, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 159. — Passio, S. Protadii martyrologium, LXXX, 422. — Festivitas, Martyrolog. Adonis, CAXIII, 177, 185, 416; Usuardi, CXXIV, 835; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1203, 1210, 1256, 1264, 1279; Lanfranc., CL, 475; Beletb., CCII, 165. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — In missa sequentia cantatur Udalric., CXLIX, 655.

Sermo, S. Petr. Chrysolog., LII, 436.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 177; sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 868.

Præfatio, Grimald., CXXI, 917. — Alcuini versus ad aram, S. Thomæ, CI, 767. — Opus metricum in ejus honorem, Flodoard., CXXXV, 499.

§ III. — Die XXVI Decembris : S. Stephanus.

S. Stephanus primus martyr, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 105; Adam. Scot., CXCVIII, 265; Stephani laus, S. Cyprian., IV, 652; Philipp. de Harveug., CCIII, 445. — Ejus martyrium, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 105; Petr. Comest., CXCVIII, 1665. — Dies ejus natalis ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Ejus festivitas, Kalendarium Hieronymi, XXX, 457; S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 53; S. Protadii martyrolog., LXXX, 422; S. Isidor., LXXXV, 190; LXXXVI, 125; CV, 1275. — Martyrol., Rabani, CX, 1188; Wandalberti, CXXI, 622; Adonis, CXXIII, 177, 187, 204; Usuardi, CXXIV, 839; Grimald., CXXI, 860. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1204, 1210, 1257, 1264, 1279; Honor. Augustodun., CLXXII, 646, 735; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 105; Adam. Scot., CXCVIII, 265; Beletb., CCII, 77; Sicard., CCXIII, 407. — Solemnitas S. Stephani in ecclesia, Rothomag. Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 41, 86. — In monasterio Cluniacensi, Udalric., CXLIX, 655.

Officia et processio diaconorum in hac festivitate, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 41, 86, 87, 165. — In nocturnali officio palæstram imitantur in qua pro corona certatur; Honor., CLXXII, 646. Festum fatuorum quotannis in festo S. Stephani fieri solebat, Petr. Blesens., CCVII, 1168, 1173.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 608; S. Maximus Taurin., LVII, 701, 905, 915; S. Fulgent., LXV, 729, 859, 860; S. Petr. Damian., CXLIV, 855; Hildebert., CLXXI, 715, 720; Abælard., CLXXVIII, 569; S. Bernard., CLXXIV, 845; Adam. Scot., CXCVIII, 265, 272, 284, 295.

Homiliæ, S. Hieronym., XXVI, 172; S. August., XXXIX, 2145; S. Maxim. Taurinens., LVII, 579; Fulgent., LXV, 129; Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1169; Beda Vener., XCLV, 475; Haymo, CXVIII, 64; Radulph. Ardens., CLV, 1508, 1515; Bruno Astens., CLXV, 757; Godefrid. abb., CLXXIV, 665.

Homilia de miraculis S. Stephani, S. Augustin., XLI, 766.

Sequentiæ, Notker., CXXI, 1006. sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 829, 857; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1452.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 860.

Præfatio, *ibid.*, 885.

Hymnus, Ennod. episc., LXIII, 529. — Alcuini versus ad aram S. Stephani, CI, 759, 766, 770, 772, 775. — Opus metricum in ejus honorem, Flodoard., CXXXV, 501.

§ IV. — Die XXVII Decembris : S. Joannes evangelista.

S. Joannis historia, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 148. — Encomium, Wolbero, CXC, 1025; Adamus Scotus, CXCVIII, 501. — Ejus præconia, S. Petr. Damian., CXLIV, 874. — Hujus vita imitanda, *ibid.*, 875. Fuit apostolus, evangelista et propheta, *ibid.*, 868. — Joannes præ cæteris discipulis cum Christo familiaris, Adamus Scotus, CXCVIII, 265, 503, 504. — Honoratus a Christo in vita tripliciter, familiaritate, virginitate, intelligentiæ perspicacitate, *ibid.*, 299. — In morte tripliciter honorandus, *ibid.*, 506. — Dies natalis ejus ferianda, S. Ivo, CLXI,

266, 267; Gratian., CLXXXII, 1781. — Ejus festivitas, Kalendarium S. Hieronymi, XXX, 457; S. Protadii, LXXX, 422; Martyrologium Adonis, CXXIII, 177, 187, 204; Usuardi, CXXIV, 835; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1194, 1204, 1210, 1257, 1264, 1279; S. Gregorius Turon., LXXI, 195; S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 53, 54; S. Isidor., LXXXV, 199; LXXXVI, 127; Amalar., CV, 1275; Grimald., CXXI, 860, 885; S. Petr. Damian., CXLIV, 837; Honorius, CLXXII, 646; Beletb., CCII, 77, 155; Sicard., CCXIII, 408. — Solemnis conventus ad ejus festivitatem, S. Petr. Damian., CXLIV, 866. — Ejus festivitas habet octavam, S. Protadius, LXXX, 422. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — Missa finita omnia signa pulsantur, Udalric., CXLIX, 655. — Processio sacerdotum cum casulis, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 41.

Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 857, 866; CXLV, 1150; Hildebert., CLXXI, 725, 726; Abælard., CLXXVIII, 553; Adam. Scot., CXCVIII, 299.

Homiliæ, S. Augustin., XXXV, 1969; Vener. Beda, XCLV, 44; Haymo, CXVIII, 70; Radulph. Ardens., CLV, 1518, 1521; Bruno Astens., CLXV, 761; Godefrid. abb., CLXXIV, 670.

Missæ, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 53.

Officium, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 156.

Sequentiæ, Notker., CXXI, 1007. — Sæc. xi Monum. liturgica, CLI, 851, 857; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1427.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 860.

Præfatio, *ibid.*, 885.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1210; S. Petr. Damian., CXLV, 949; Abælard., CLXXVIII, 555, 1806. — Versus ad aram S. Joannis evang., Alcuin., CI, 751, 565. — Opus metricum in ejus honorem, Flodoard., CXXXV, 497.

§ V. — Die XXVIII Decembris : SS. Innocentes.

SS. Innocentium martyrium, Raban. Maur., CVII, 754; Ernald. abb., CLXXXIX, 1625; Petrus Comestor., CXCVIII, 1545. — Natalitia, Kalend., S. Hieronymi, XXX, 455. — Martyrologium, S. Protadii, LXXX, 422; Rabani, CX, 1188; Wandalberti, CXXI, 625; Adonis, CXXIII, 177, 204; Usuardi, CXXIV, 247. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1204, 1210, 1257, 1265, 1279; S. Isidor., LXXXV, 206; LXXXVI, 131; Christian. Druthmar., CVI, 1296; Honor. Augustodunens., 855; Beletb., CCII, 77; Sicard., CCXIII, 409.

Natalitia Innocentium ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Habent octavam, S. Protad., LXXX, 422. In festo Innocentium officium infantum, Joannes Rothomag., CXLVII, 41, 88, 155. — Processio, *ibid.*, 155, 156. — Infantes in capillis regebant chorum, *ibid.* — In festo, finita missa omnia signa pulsantur, Udalric., CXLIX, 655. — Cantica lætitiæ tacentur, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 451, 442. — Festum fatuorum in festo SS. Innocentium quotannis fieri solebat, Petr. Blesens., CCVII, 1168, 1175.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 600, 602, 604, 607; S. Fulgent., LXV, 732; Abælard., CLXXVIII, 611; S. Bernard., CLXXXIII, 129; Adam. Scotus, CXCVIII, 509, 520, 528.

Homiliæ, S. Augustin., XXXIX, 2102; Beda Vener., 50; Paul. Winfrid. (ex S. Severiano), XCV, 1174. (Ex beato Chrysostomo), *ibid.*, 1176; Haymo, CXVIII, 75; Radulph. Ardens., CLV, 1524, 1528; Bruno Astens., CLXV, 762.

Missæ Innocentium, Amalar., CV, 1074.

Sequentiæ, Notker., CXXI, 1007. Sæc. xi Monum. liturg., CLI, 852, 1005.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 861.

Præfatio, *ibid.*, 885.

Hymni, Hartmann., LXXXVII, 51; Raban., CXXI, 1852; Abælard., CLXXVIII, 1807. — Carmen in honorem SS. Innocentium, Vener. Beda, XCLV, 625. — Opus metricum, Flodoard., CXXXV, 515. — Ode, Alphan., CXLVII, 1242.

§ VI. — Die XVIII Januarii : Festum cathedræ S. Petri. Romæ.

§ VII. — Die XXII Februarii : Festum cathedræ S. Petri. Antiochiæ.

Tres cathedras in Scripturis specialiter commendatas legimus, Moysi scilicet, Elissæ et Petri per quas significantur doctrina legis, doctrina prophetica, doctrina apostolica, Henric. cardin., CCIV, 520. — Cathedra Petri potius Christi quam Petri dicenda, *ibid.*, 516, 519.

Cathedrae S. Petri festivitàs, S. Augustin., XXXIX, 2101; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 50, 654 (n.); S. Protadii martyrol., LXXX, 414. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1199, 1236, 1262, 1273; Honor. Augustodun., CLXXII, 649, 783, 898. — Cathedrae natalis ubique celebratur, S. Paulin. Nolan., LXI, 853. — Duplex S. Petri cathedrae festum, Liturgia Gallica., LXXII, 181, 182, 251, 256; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 50, 654 (n.); Rabanus Maurus, CX, 1127, 1133; Adonis, martyrologium, CXXIII, 147, 149, 217, 331; Belet., CCII, 87. — Utriusque cathedrae festum olim die 22 Februarii colebatur, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 303 (n.). Postea solius Antiochens cultus remansit, *ibid.*; Raban. Maur., CX, 1133. — Martyrologium Adonis, CXXXII, 149, 351; Usuardi, *ibid.*, 783; Notkeri, CXXXI, 1048. — Hanc celebramus eo quod in sede Antiochena S. Petrus fuit locutus episcopus, Sicard., CCXIII, 411.

Festum cathedrae S. Petri Romae videtur recentius, S. Greg. Magn., CLXXVIII, 50 (n.), 305 (n.); Belet., CCII, 87; Raban. Maur., CX, 1127; Martyrol. Adonis, CXXIII, 147, 217; Usuardi, 663; Notkeri, CXXXI, 1037. — Non fuit a Gregorio III institutum, sed forte restauratum, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 480 (n.). — Cathedra S. Petri Romae in mense Januarii antiquissima in Galliis, Liturg., Gall., LXXII, 181, 182, 251, 256; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 388. — In Hispania, *ibid.*. — Olim mense Januarii Galliis et Februario Romae celebrari consuevit, *ibid.*, 651 (n.). — Unde occasio duplicis celebrandae festivitatis, *ibid.*. — Quomodo celebratur festum cathedrae S. Petri, si extra Quadragesimam evenierit, Udalic., CXLIX, 653. — Quomodo si intra, S. Aug., XXXIX, 2101; Guigo, CLIII, 1143, 1146; Sicard., CCXIII, 410.

Defesto Sermones, S. Leo Mag., LIV, 505; S. Ivo, CLXXII, 595; Petr. Cellens., CCII, 817; Odo. abb., CXXXVIII, 709. Homiliae, Venerabilis Bedae, XCIV, 475; Paul. Winfrid., XCV, 1463, 1465; Radulph. Ardens., CLV, 1516; Godefrid. abb., CLXXIV, 731.

Missae S. Isidor., LXXXV, 718.

Sequentia, saeculi XI Monumenta liturgica, CLI, 840.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 907.

Hymnus, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 479.

§ VIII. — Die XIV Januarii: Sancti Pauli conversio.

Conversionis S. Pauli historia, Ordericus Vitalis, CLXXVIII, 105. — Festum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 44; S. Protadii Martyrologium, LXXX, 415; Lanfrancus, CL, 475. — In eo sequentia cantatur, Udalic., CXLIX, 655.

De festo Sermones, S. Fulgent., LXV, 723; Abelard., CLXXVIII, 539; S. Bernard., CLXXXIII, 539, 565; Innocent. III, CCXVII, 489, 493.

Homiliae, S. Hieronym., XXVI, 138; S. Aug., XXXVIII, 1268, 1275; Radulph. Ardens., CLV, 1332, 1335.

Sequentia, Godeschalk., CXLI, 1323; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1478. — Præfatio, Grimald., CXXI, 906.

§ IX. — Die XXIV Februarii: S. Matthias apostolus.

S. Matthias historia, Orderic. Vital., CLXXVIII, 177. — Festum, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 414; Adonis, CXXIII, 149, 186, 252; Usuardi, *id.*, 791; Notkeri, CXXXI, 1048. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1193, 1204, 1216, 1239, 1267. — Solemnitas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 50; Sicard., CCXIII, 411. — Sicut dies Dominicus apud Cluniacenses agitur, Udalic., CXLIX, 654. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — Si infra Quadragesimam celebratur, cantica lictitia non supprimuntur, Belet., CCII, 87; Sicard., CCXIII, 410.

De S. Matthia homiliae, Radulph. Ardens., CLV, 1549; Godefrid. abb., CLXXIV, 739.

Præfatio, Grimald., CXXI, 907.

Opus metricum in S. Matthiam, CXXXV, 499.

§ X. — Die XXV Aprilis: S. Marcus.

S. Marci historia, Orderic. Vital., CLXXVIII, 181. — Dies natalis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; Raban., CX, 1141; Wandalberti, CXX, 597; Adonis, CXXIII, 153, 255; Usuardi, *id.*, 970; Notkeri, CXXXI, 1069; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1196, 1224, 1260. — Festum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 100, 581; S. Petr. Damian., CXLIV, 572; Sicard., CCXIII, 413. — In eo litania major, S. Protad., LXXX, 415; Beda Vener., XCIV, 537; Bruno Astens., CLXV, 816; Petrus Comest., CXCVIII, 1175. — Processio, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 56, 109, 119, 186. — Psalmi penitentiales, *ibid.*, 119. — Missa de jejuniis ad locum stationis, *ibid.*, 117, 163, 186. — Romana consuetudo unum

diem interponit quem vocat in litania majore non in junio, Vener. Beda, XCIV, 537. — Litania major a Gregorio instituta, Honor., CLXXII, 680, 681, 941.

Sermones in litania majorem, S. Petr. Damian., CXLIV, 572; CXLV, 1151; Petr. Comest., CXCIII, 1775.

Homiliae de S. Marco et litania majore, Beda Vener., XCIV, 537; Bruno Astens., CLXV, 816.

Sequentia, saeculi XI Monumenta liturgica, CLI, 849, 874.

Præfatio, Grimald., CXXI, 908.

Hymnus, S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 495.

§ XI. — Die prima Maii: Festum SS. Philippi et Jacobi apostolorum.

SS. Philippi et Jacobi historia, Ordericus Vitalis, CLXXVIII, 156, 157. — Dies natalis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; Rabani, CX, 1142; Wandalberti, CXXI, 597; Adonis, CXXIII, 157, 184, 252; Usuardi, CXXIV, 9; Notkeri, CXXXI, 1075. — Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1196, 1225, 1260, 1269. — Festum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 127; Lanfranc., CL, 475; Honor., CLXXII, 947; Belet., CCII, 37; Sicard., CCXIII, 413. — S. Jacobi festum olim natali S. Joannis evangelistae conjunctum, Liturgia Gallica., LXXII, 252. — Eodem die olim celebrabatur solemnitas omnium apostolorum, Belet., CCII, 87. — Festivitas hac habet sequentiam, Udalic., CXLIX, 655. — Cum capitulo apud Carthusianos celebratur, Guigo, CLIII, 1149. — SS. Philippi et Jacobi laus, Godefrid. abb., CLXXIV, 232. — De hac festivitate homiliae, S. Aug., XXV, 1813; Beda Vener., XCIV, 228; Raban. Maur., *id.*, 198; Radulph. Ardens., CLV, 1561; Bruno Astens., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 842, 849.

Præfatio, Grimald., CXXI, 908.

Opus metricum in honorem SS. Philippi et Jacobi, Flodoardus, CXXXV, 497.

§ XII. — Die III Maii: Inventio S. Crucis.

Crucis duae solemnitates, S. Petrus Damian., CXLIV, 766. — Inventio S. Crucis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; Rabani, CX, 1142; Wandalberti, CXXI, 598; Adonis, CXXIII, 157, 256; Usuardi, CXLIV, 15; Notkeri, CXXXI, 1075; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1196, 1225, 1260, 1299; S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 101; Anastasius bibliothecarius, CXXVIII, 142; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 56; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., CLII, 960; Bereng. abb., CLX, 953; Honor. Augustodun., CLXXII, 941. — Crux ab Helena anno 335 inventa, Raban. Maur., CX, 1142. — Eusebius papa festum solemniter celebrandum ubique terrarum curavit ac præcepit, S. Ivo, CLXI, 265; Belet., CCII, 131. — Festum S. Crucis festum generale, *ibid.*, 18. — In eo triplex olim processio, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 56, 116, 186. — Sequentia cantabatur, Udalic., CXLIX, 653. — De inventione S. Crucis Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 601; CXLV, 1012, 1021, 1032, 1039, 1038, 1081, 1121, 1122, 1123, 1152; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1205; S. Martin. Legionens., CLIX, 29.

Homiliae, Beda Vener., XCIV, 494; Paul. Winfridus (ex S. Augustino), XCV, 1476 (ex S. Chrysostomo), *ibid.*; Raban. Maur., CX, 215; Radulph. Ardens., CLV, 1368, 1372; Bruno Astens., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 853.

Missae, S. Isidor., LXXXV, 739.

Sequentia, Adam. a S. Vict., CACVI, 1484, 1512.

Præfatio, Grimald., CXXI, 909.

Hymnus, Abelard., CLXXVIII, 1796.

Opus metricum de S. Cruce, Flodoard., CXXXV, 515.

§ XIII. — Die VI Maii: Passio S. Joannis evangelistae ante portam Latinam.

Passio S. Joannis evangelistae, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 415; S. Greg. Magn., LXXVIII, 102, 283 (n.); Honor. Augustodun., CLXXII, 688; Sicard., CCXIII, 414. — Hunc festo duae missae assignantur, S. Gregorius Magn., LXXVIII, 290, 647 (n.).

Homilia, Vener. Beda, XCIV, 472.

§ XIV. — Die XXIV Junii: Nativitas SS. Joannis Baptistae.

S. Joannis Baptistae nativitas, Kalendarium S. Hieronymi, XXX, 437; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 417; Adonis, CXXIII, 161, 290; Usuardi, CXXIV, 187; Notkeri, CXXXI, 1108; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1189, 1198, 1232, 1261, 1271.

Festivitas, S. Greg. Taron., LXXI, 565, 823; S. Greg., Magn., LXXXVIII, 120, 121, 693, 786; Alcuin., Cl., 1230; Ambros., CV, 1157, 1304; Raban. Maur., CXII, 1660; Heribert., CXLII, 609; Udalric., CXLIX, 679; Lanfranc., CL, 473; Guido abb., CL, 1219; Honor. Augustodunens., CLXXXII, 769, 800, 965; S. Bernard., CLXXXII, 231; Robert. Pull., CLXXXVI, 59; Belet., CCII, 140; Alan. de Insul., CCX, 243; Sicard., CCXIII, 413. — S. Joannis Baptistæ præconia, S. Petr. Damian., CXLIV, 627; Hildebert., Conoman., episc., CLXXI, 635; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 442. — Sanctitas, prærogativæ, S. Bernard., CLXXXIII, 984; Gueric. abb., CLXXXIV, 992; Alan. de Insul., CCX, 319. — Sanctificatio in utero, S. Bernard., CLXXXIII, 332; Gueric. abb., CLXXXIV, 992. — Fervor triplex in S. Joanne, S. Bernard., CLXXXIII, 599. — Gaudium infert, *ibid.*, 401. — Propter opus Domini et natus et defunctus est, S. Ambros., XVII, 706, 707. — Annuntiatio et nativitas ejus quam gloriosa et singularis, Gueric., CLXXXIV, 991. — Conceptio et nativitas ejus a bono angelo nuntiata, Ermengaud., CCIV, 1212. — Nativitas Christi sola et Joannis in Ecclesia celebratur, Gueric. abb., CLXXXIV, 995. — Celebratur secunda nativitas Joannis quia hæc sine peccato fuit, Belet., CC.I, 140. — Læta nativitas quia mundo senescenti gratiam prædicaturum erat renascendi, Guericus abbas, (CLXXXIV, 163. — Celebrior morte, S. Bernard., CLXXXII, 231. — Etiam apud infideles solemnitas, *id.*, CLXXXIII, 401. — Ferianda, S. Ivo, CLXI, 263, 267; Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Inter festivitates generales deputata, Belet., CCII, 18. — Non nisi in civitatibus et parochiis celebranda, S. Ivo, CLXI, 266. — Habet jejunium, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 120; Belet., CCII, 73. — Vigiliam, S. Greg. Magn., LXXVIII, 120; Belet., CCII, 141; Edwardi III leges ecclesiasticæ, CLII, 1191. — Octavas, S. Protad., LXXX, 417; S. Petr. Damian., CXLIV, 331; Udalric., CXLIX, 634; sæc. xi Monument. liturgica, CLII, 893. — S. Joannis Octavis major quam alicujus alterius sancti reverentia debetur, S. Petrus Damianus, CXLIV, 331. — Sicut dies Dominicus apud Cluniacenses agebatur, Udalric., CXLIX, 634, 635. — Tribus septimanis ante nativitatem nuptiæ olim prohibitæ, Belet., CCII, 73. — In ea cantabantur duæ missæ, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 41, 87, 186, 187, 203; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 442. — Tres missæ, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 120, 394, 695; *Credo* cantatur, Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 38. — Regnum pace Dei gaudet, Edwardi III leges eccles., CLII, 1191. — Carthusiani bis habent vinum, Gulgo, CLIII, 733.

De S. Joannis Baptistæ nativitate sermones, S. Ambros., XVII, 706, 709; S. Petr. Chrysolog., LII, 441, 444, 446, 450, 452, 455, 456, 636; S. Maxim. Taurinens., LVII, 647, 648, 649, 651, 653, 658, 661, 839, 863; S. Fulgent., LXV, 926; Atto, CXXXIV, 850, 851; Odilo, CXLII, 1019; S. Petr. Damian., CXLIV, 627, 637, 640; Hildebert., CLXXI, 623; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 1126, 1199; S. Bernard., CLXXXIII, 597; Oger., CLXXXIV, 991; Gueric. abb., CLXXXV, 163, 167, 169, 173. — Odo abb., CLXXXVIII, 1653; B. Pater Isaac, CXCIV, 1845, 1849, 1853; Aelred., CXCIV, 290; Petr. Cellensis., CCII, 803, 813; Garner. Lingonens., CCV, 721, 731, 736; Petr. Blesensis., CCVII, 641; S. Martin. Legionens., CCIX, 13; Innocent. III, CXXVII, 529, 533, 539, 541.

Homiliæ, S. Maxim. Taurinens., LVII, 383, 387, 390; S. August., XXXVIII, 1319; Beda Vener., XCIV, 44, 200, 202, 494; Raban. Maur., CX, 30, 312, 339; Haymo, CXXVIII, 755; Radulph. Ardens., CLV, 1376, 1781; Bruno Astens., CLXV, 821; Godefrid. abb., CLXXXIV, 897; Alan. de Insul., CCX, 243.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 758; sæc. xi Monumenta liturgica, CLII, 893.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1013; sæc. xi Monumenta liturgica, CLII, 851, 898; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1489.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 875.

Prælatio, *ibid.*, 909.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1214; Walafrid. Strab., CXIV, 1034. — Poemata, S. Paulin. Nolan., LXI, 440; Beda, XCIV, 627; Flodoard., CXXIV, 495. Alcuini versus ad aram S. Joannis Baptistæ, Cl. 735, 758, 759, 771, 772.

De inventione capitis S. Joannis Baptistæ, Dionys. Exig., LXVII, 419.

§ XV. — Die XXIX Junii: Nativitas SS. Apostolorum Petri & Pauli.

Petrus et Paulus duo præclara divini seminis germina, S. Leo, LIV, 422. — Duo Ecclesiæ Gemelli, Gueric. abb., CLXXXV, 482. — Non mortui sunt sed renati vi-

vunt, S. Ambros., XVII, 712, 714. — Eorum vita et martyrium, Order. Vital., CLXXXVIII, 128, 130. — Festa ubique culta, S. Paulin. Aquil., XCIX, 494, 487 (n.). — Dies natalis, Kalendarium, S. Hieronym., XXX, 457. — Martyrologium S. Protadii, LXXX, 417; Rabani, CX, 1154; Wandalberti, CXXI, 63; Adonis, CXXXIII, 161, 181, 266; Usuardi, CXXIV, 207; Notkeri, CXXXI, 1111; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1189, 1198, 1232, 1261, 1271. — Festum, S. Ambros., XVII, 712, 714; S. Gregor. Mag., LXXXVIII, 124, 125; Udalric., CXLIX, 636; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., CL, 1223; Honor., CLXXII, 800, 869; Alan. de Insul., CCX, 214; Sicard., CCXIII, 416. — Natalitium SS. Petri et Pauli feriandum, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Habet vigiliam, Beda Vener., XCIV, 214; Godefrid. abb., CLXXXIV, 909; Belet., CCII, 143. — Octavas, S. Gregor. Magn., LXXXVIII, 126; S. August., XXXVIII, 479; Udalric., CXLIX, 635; sæc. xi Monumenta liturgica, CLII, 894; Belet., CCII, 143. — Quomodo celebratum a S. Zacharia papa, Anastas. Biblioth., CXXXVIII, 1053. — Apud Cluniacenses monachos, Udalric., CXLIX, 635; Lanfranc., CL, 481. — Apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 733, 1149. — Passio eorum in missa lecta, Liturgica Gallica., LXXII, 208. — In festo oblationes panis et vini, Petr. Blesensis., CCVII, 1179.

De SS. Petri et Pauli nativitate sermones, S. Ambros., XVII, 712, 714; S. Petr. Chrysolog., LII, 497; S. Leo Magn., LIV, 422, 429, 453, 511, 512; LVI, 1138; S. Maxim. Taurin., LVII, 663, 665, 669, 671; Faust. Rhegiens., LVIII, 880; S. Fulgent., LXV, 927, 928, 929; Atto, CXXXIV, 852; S. Petr. Damian., CXLIV, 646; Hildebert., CLXXI, 658, 662, 665; Hugo a S. Vict., CLXXXVII, 1098; S. Bernard., CLXXXIII, 405, 408, 412; Gueric. abb., CLXXXV, 177, 180, 183; B. Pater Isaac, CXCIV, 1856, 1858; Aelred., CXCIV, 294, 298; Garner. Lingon., CCV, 741; Petr. Blesensis., CCVII, 644, 648; Innocent. III, CXXVII, 547, 553.

Homiliæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 391, 397, 399, 403, 407; S. August., XXXVIII, 479; XXXIX, 2119, 2124; Beda Vener., XCIV, 214, 219, 495; Paul. Winfrid., XCV, 1471; Raban. Maur., CX, 52; Haymo, CXXVIII, 759; Godefrid. abb., CLXXXIV, 909, 918.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 764. — Missæ in Octava, sæc. xi Monumenta liturgica, CLII, 894.

Officium, S. Gregor. Mag., LXXXVII, 788.

Sequentiæ, Notker., CXXXI, 1014; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1493, sæc. xi Monumenta liturg., CLII, 852, 893, 961, 962.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 875.

Prælatio, *ibid.*, 910.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1215; S. Paul. Aquil., XCIX, 484; Raban. Maur., CXII, 1660; Abælard., CLXXXVIII, 1803.

Carmina, Beda, XCIV, 628; Flodoard., CXXXV, 495. S. Petri propria, Petrus omnium apostolorum etiam pater, S. Petr., Damian., CXLIV, 822. — Petrus singulariter insignitus et nobilitatus, *ibid.*, 677. — Ejus præconia, *ibid.*, 648. — Anacletus ædem sacram B. Petro dedicat, Anastas., CXXXVIII, 1115. — Denarius Petri ad ejus festum solvebatur, sæc. xi Diplomata, CLII, 1174, 1193.

Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 646; Abælard., CLXXXVIII, 524; Innocent. III, CXXVII, 545.

Homiliæ, Raban. Maur., CX, 350, 351; Radulph. Ardens., CLV, 1384, 1388; Bruno Astens., CLXV, 823.

Hymnus, S. Petr. Damian., CXLIV, 941, 961.

Sequentia, Adam. a S. Vict., CXCVI, 1491.

Carmina, Alcuin., Cl. 740, 743, 748, 756, 757, 763, 770, 772, 774; Alphan., CLXVII, 1251.

S. Pauli propria, commemorationis S. Pauli festum, Udalric., CXLIX, 635; Honor., CLXXII, 839.

De S. Paulo homiliæ: Raban. Maur., CX, 554, 555; Radulph. Ardens., CLV, 1592; Godefrid., CLXXXIV, 906.

Hymnus, S. Petr. Damian., CXLV, 942, 961.

Carmina, Alcuin., Cl. 758, 764, 770, 773.

§ XVI. — Die XXII Julii: Conversio S. Magdalene.

S. Magdalene festum, Martyrologium Rabani, CX, 1158; Wandalberti, CXXI, 603; Adonis, CXXXIII, 164, 305; Usuardi, CXXIV, 285; Notkeri, CXXXI, 1123; Honor. Augustodunens., CLXXII, 979. — De S. Magdalena sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 460; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1239; Odo abb., CXXXIII, 715; S. Petr. Damian., CXLII, 660; Godefrid. abb., CLVII, 870; Nicolaus Claravallensis, CLXXXV, 213; Petr. Comest., CXCVIII, 1778; Petr. Cellensis., Cl. 822, 835, 830, 834, 836; Petr. Blesensis., CCVII, 650; Innocent. CXXVII, 557.

Homiliæ, S. August., XXXVIII, 595; Radulph. Ardens., CLV, 1597; Godefrid. abb., CLXXIV, 935.
Officium, sæcul. xi Monumenta liturgica, CL I, 962.
Missa, S. Isidor., LXXXV, 788; sæc. xi Monum. liturgica, CL I, 895.
Sequentia, Godeschalk., CXLI, 1326.
Hymni, Odo abb., CXXXIII, 514; Abelard., CLXXVIII, 1816; Petr. Vener., CLXXXIX, 1019.
Carmen, Flodoard., CXXXV, 509.

§ XVII. — *Die XXV Julii: S. Jacobus major.*

S. Jacobi historia, Ordericus Vitalis., CLXXXVIII, 148. — Passio, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 417; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1198, 1253, 1262, 1275. — Festum, Lanfranc., CL, 475; Guigo, CLIII, 1149; Honor., CLXXII, 981; Beletus., CCII, 144; Sicard., CCXIII, 418; S. Jacobi locus, Godefrid. abb., CLXXIV, 841, 845. — Festum ejus non suo tempore celebratur, S. Petr. Damian., CXIV, 245. — In eo apud Hispanos curia regum, S. Ivo, CLXII, 528.
Sermones, Petr. Comest., CXCVIII, 1778, 1782.
Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 228; Radulph. Ardens., CLV, 1402; Godefrid., abb., CLXXIV, 944.
Carmina, Alcuin., Cl, 765, 766; Flodoard., CXXXV, 497.

§ XVIII. — *Die I Augusti: S. Petrus ad Vincula.*

Festum S. Petri ad vincula, S. Hieronym., XXX, 226; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 699; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 418; Adonis, CXXIII, 163, 313; Usuardi, CXXIV, 519; Notkeri, CXXXI, 1129; Lanfranc., CL, 475; Guigo abb., Cl, 1224; Honor., CLXXII, 680, 769, 985; Beletus., CCII, 146; Sicard., CCXIII, 418.
Hæc solemnitas celebratur in Kalendis Augusti S. Hieronym., XXX, 226. — A S. Sylvestro papa instituta, *ibid.*, 228. — Ut piscatoris solemnitas imperatoris offuscareret solemnitatem, Beletus., CCII, 146; Sicard., CCXIII, 418, 419. — Nomen accepit a vineulis, S. Hieronym., XXX, 228. — Catena ipso die festi venerantur, S. Gregor. Mag., 391 (n.). — Festum non suo tempore celebratur, S. Petr. Damian., CXLV, 245. — Cum maxima solemnitate agebatur, Udalic., CXLIX, 656. — In ipsa ecclesiola ex carcere a Joanne Wirzburgensi celebratum, Joannes Wirzburgens., CLV, 1086.
De hoc festo sermones, S. Leo Mag., LIV, 515; S. Gregor. Mag., LXI.VIII, 128; Hildebert., CLXXI, 678; Petr. Comest., CXCVIII, 1782; Petr. Blesens., CCVII, 635; Innocent. III., CCXVII, 561.
Homiliæ, S. Augustin., XXXIX, 2102; Vener. Beda, XCIV, 498; Paul. Winfrid., XCV, 1485.

§ XIX. — *Die X Augusti: S. Laurentius martyr.*

S. Laurentii natale, Vetus Kalendarium, XIII, 684; Liturgia Gallica., LXXII, 297; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 418; Rabani, CX, 1161; Wandalberti, CXXI, 607; Adonis, CXXIII, 163, 322; Usuardi, CXXIV, 349; Notkeri, CXXXI, 1136; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1190, 1199, 1206, 1237, 1262, 1275. — Festum, S. Gregor. Turon., LXXI, 175, 378; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 130; Lanfranc., Cl, 475; Honor., CLXXII, 987; Sicard., CCXIII, 419; Ferlandum S. Ivo, CLVI, 268, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — S. Laurentii encomium, Gueric. abb., CLXXXIV, 211. — Natalitium ejus festum generale, Beletus., CCII, 18. — Habet vigiliam, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 129; Beletus., CCII, 148. — Octavas, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 401 (n.). 701; Beletus., CCII, 148. — Duas missas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 400 (n.), 700. — Missa finita omnia signa pulsantur, Udalic., CXLIX, 655; S. Laurentii reliquiæ, S. Gregor. Turon., LXXI, 719. — Ecclesia, *ibid.*, 745, 744.
De S. Laurentio sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 665; S. Leo Mag., LIV, 434; S. Maxim. Taur., LVII, 675, 679, 681, 872; S. Petr. Damian., CXIV, 625; Petr. Blesens., CCVII, 635; Innocent. III., CCXVII, 566, 571.
Homiliæ, S. August., XXXV, 1765; S. Maxim. Taur., LVII, 407, 410, 413; Beda, XCIV, 491; Raban. Maur., CX, 451, 452; Haymo, CXXVIII, 763; Radulph. Ardens., CLV, 1415; Bruno Astens., CLXV, 757; Godefrid. abb., CLXXIV, 950.
Officium, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 795.
Missa in Octava, sæcul. xi Monument. liturgica, CL I, 697.
Sequentia, Notker., CXXXI, 1015; sæc. xi Monum. liturgica, CL I, 852; Adam a S. Vict., CXCVI, 1198.
Præfatio, Grimald., CXXI, 911.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1216; Heribert., CXLI, 1371.
Carmina, Alcuin., Cl, 759, 748, 770, 773; Dungal. reclusus, CV, 521; Flodoard., CXXXV, 685; Marbod., CLXXI, 1608.
Epistola de S. Laurentio, Hervæus Rhemens., CXXXII, 668.

§ XX. — *Die XXIV Augusti: S. Bartholomæus.*

S. Bartholomæi Natalis, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 134; Martyrologium Adonis, CXXIII, 167, 185, 355; Usuardi, CXXIV, 593; Lanfranc., Cl, 475; Guigo abb., CLII, 1230; Honor., CLXXII, 993; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 164. — Festum est translatum, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 402 (n.). — In natali sequentia cantatur, Udalic., CXLIX, 655. — De translatione corporis, S. Bartholomæi Haymo, CXVI, 51. — De S. Bartholomæo sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 722, 726; CXLV, 1026, 1070, 1071, 1075, 1136, 1155.
Petrus Blesensis, CCVII, 669.
Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 423, 499.
Raban. Maur., CX, 445; Radulph. Ardens, CLV, 1430; Godefridus abb., CLXXIV, 990.
Missa, S. Gregorius Mag., LXXXIII, 154; S. Isidorus, LXXXV, 826; S. Petr. Damian., CXLV, 944; sæc. xi Monum. liturgica, Cl I, 898, 943.
Sequentia, Adam a S. Victore, CXCVI, 1505.
Carmen, Flodoardus, CXXXV, 799.

§ XXI. — *Die XXIX Augusti: Decollatio S. Joannis Baptistæ.*

S. Joannis Baptistæ decollatio, S. Gregor. Turonens., LXXI, 565; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 136; Martyrologium S. Protadii, LXXX, 418; Martyrologium Rabani, CX, 1165; Wandalberti, CXXI, 609; Raban. Maur., CVII, 958; CX, 444; Lanfranc., Cl, 475; Guigo abb., CLII, 1250; Honor., CLXXII, 689, 776, 997; Petrus Comestor, CXCVIII, 1574; Beletus., CCII, 151; Sicard., CCXIII, 421. — Multiplex causa hujus festivitatis instituenda, *ibid.* — In suo tempore non celebratur, S. Petr. Damian., CXLV, 245. — In ea sequentia cantatur, Udalic., CXLIX, 655.
De hoc festo sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 648, 650, 655; S. Fulgent., LXV, 924; Auto, CXXXIV, 857.
Homiliæ, Beda venerab., XCIV, 237; Paulus Winfrid., XCV, 1508; 1519; Rabanus Maur., CX, 444, Radulphus Ardens, CLV, 1435; Bruno Astens., CLXV, 840; Godefrid. abb., CLXXIV, 993.
Missa, S. Isidor., LXXXV, 837.
Sequentia, Godeschalk., CXLI, 1597; Adam a S. Vict., CXCVI, 1510.
Benedictiones, Grimald., CXXI, 876.
Præfatio, *ibid.*, 913.
Carmen, Beda Vener., XCIV, 650.

§ XXII. — *Die XIV Septembris: Exaltatio S. Crucis.*

Exaltatio S. Crucis, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 138; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1200, 1206, 1241, 1262, 1275; Udalic., CXLIX, 684; Lanfranc., Cl, 475; Guigo, *id.*, 1223; Honorius, CLXXII, 1001. — Exaltata fuit crux ejusque festum institutum quando Heraclius, victo Chosroa crucem in locum restituit, Beletus., CCII, 152, 153; Sicard., CCXIII, 421, 422. — Minor festivitas exaltationis quam inventionis, Beletus., CCII, 153.
Sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 761, 766; CXLV, 998, 1024, 1058, 1039, 1121.
Homiliæ, Radulph. Ardens, CLV, 1447; Hildebert., CLXXI, 683, 685; Godefrid. abb., CLXXIV, 1030.
Missa, S. Isidorus, LXXXV, 848. — In ea sequentia cantabatur, Udalic., CXLIX, 653.

§ XXIII. — *Die XXI Septembris: S. Mathæus.*

S. Matthæi Vita, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 168. — Natalia, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 419; Rabani, CX, 1170; Wandalberti, CXXI, 611; Adonis, CXXIII, 169, 185, 361; Usuardi, CXXIV, 492; Notkeri, CXXXI, 1153; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1200, 1207, 1243, 1263, 1275. — Festum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 140; Lanfrancus, Cl, 475; Honorius, CLXXII, 1005; Beletus., CCII, 154. — In festo missa finita omnia signa pulsantur, Udalic., CXLIX, 653.
De S. Mathæo sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 278, 306, 509, 512; S. Petr. Damian., CXIV, 777, 785, 788; CXLV, 1026, 1036, 1083, 1100, 1155, 1171, 1172.
Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 419, 249; Radulphus Ardens, CLV, 1430; Bruno Astens., CLXV, 840; Godefridus, CLXXIV, 1053.

Missæ, S. Petr. Damian., CXLV, 943.
Sequentia, Adamus a S. Vict., CXCVI, 1515.
Præfatio, Grimaldus, CXXI, 915.
Carmina, Alcuin., CI, 768, 769; Flodoardus, CXXXV, 497; Alphanus, CXLVII, 1223.

§ XXIV. — *Die XXIX Septembris: Dedicatio basilicæ S. Michaelis.*

Duplex S. Michaelis festum apparitionis scilicet et dedicationis, Beletus, CCII, 154, 154. — Hoc festum angelorum omnium dicitur, *ibid.* — Angelis debemus reverentiam, devotionem et aducliam, S. Bernardus, CLXXXIII.

Dedicatio S. Michaelis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 419. — Rabani Mauri, CX, 1171; Wandalberti, CXXI 612; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1191, 1201, 1207, 1263, 1275.

Festivitas, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 143; Lanfranc., CL, 475; S. Anselm., CLIX, 215, 222; Bruno Astensis, CLXV, 1075; Honorius, CLXXII, 690, 1007; Beletus, CCII, 154, 154; Sicard., CCXIII, 414, 422. — Ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Festum habet vigiliam, Sæculi xi diplomata, CL, 1191. — Et jejunium triduanum, *ibid.*, 1167. — In eo pax Dei, *ibid.*, 1191. — *Credo* cantatur, Joannes Rothomagus archiepisc., CXLVII, 58. — Missa finita signa pulsantur, Uldaricus, CXLIX, 635. — Fratres Carthusiani bis habent vinum, Guigo, CLIII, 1757.

De S. Michaelis sermones, S. Petr. Damian., CXLIV, 794; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 1169, 1172, 1175; S. Bernardus, CLXXXIII, 447, 451; Petrus Blesensis, CCVII, 677, 681; Martinus Legion., CCLX, 37.

Homiliæ, S. Maximus Taurin., LVII, 445; Beda Vener., XCIV, 441, 502; Paulus Winfridus, XCV, 1522, 1525; Raban. Maur., CX, 58, 60; Haymo, CXVIII, 770; Radulphus Ardens, CLV, 1456, 1459; Godefridus abb., CLXXIV, 1040.

Missæ, S. Isidor., LXXXV, 875. — Missa feriæ secundæ in sanctorum angelorum honore, sæc. xi monumenta liturgica, CI, 937.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1018. — Sæc. xi monumenta liturgica, CL, 854, 907; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1523.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 914.
Hymni, S. Ambros., XVII, 1218; Drepanus Florus, LXI, 1086; Raban. Maur., CXXI, 1659.

Versus ad aram S. Michaelis, Alcuin., CI, 757, 740, 770, 774.

§ XXV. — *Die XVIII Octobris: S. Lucas evangelista.*

S. Lucas Vita, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 183. — Natalis, S. Gregor. Mag., LXXXVIII, 144; Martyrologium Rabani, 1175; Wandalberti, CXXI, 615; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1201, 1207, 1247, 1263, 1275; Honor., CLXXII, 1013; Beletus, CCII, 153; Sicardus, CCXIII, 422. — In festo sequentia cantatur, Udalric., CXLIX, 635.

Sermones, S. Petrus Chrysolog., LII, 644; S. Petrus Damian., CXLIV, 800; CXLV, 1010, 1069, 1070, 1159.

Homiliæ, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1138; Beda Ven., XCIV, 445; Paulus Winfridus, XCV, 1530; Radulphus Ardens, CLV, 1463.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 914.

§ XXVI. — *Die XXVIII Octobris: SS. Simon et Judæ.*

SS. Simonis et Judæ natalis, Martyrologium S. Protadii, LXXX, 420; Rabani, CX, 1176; Wandalberti, CXXI, 616; Adonis, CXXIII, 171, 185, 385; Usuardi, CXXIV, 629; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1188, 1201, 1207, 1247, 1263, 1275; Honor., CLXXII, 1013; Beletus, CCII, 153; Sicardus, CCXIII, 422. — In festo sequentia cantatur, Udalric., CXLIX, 635.

Missæ, S. Isidorus, LXXXV, 888.

Homilia, Beda Vener., XCIV, 489.

Præfatio, Grimaldus, CXXI, 914.
Carmina, Alcuin., CI, 768, 769; Flodoardus, CXXXV, 499.

§ XXVII. — *Die I Novembris: Festum omnium sanctorum.*

Festum sanctorum omnium a Gregorio papa III institutum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 400. — Templum Pantheon a Bonifacio in honorem sanctorum omnium

dedicatum, Alcuin., CI, 1250; Anastasius Bibliothecarius, CXXVIII, 143; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 216; Beletus, CCII, 153. — Natalis sanctorum omnium, S. Protadius, LXXX, 415, 420; Martyrologium Rabani, CX, 1177; Wandalberti, CXXI, 617; Adonis, CXXIII, 173, 587; Usuardi, CXXIV, 641; Kalendaria et martyrologia, CXXXVIII, 1249, 1263, 1277; S. Hieronymus, XXX, 437; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 146; Alcuin., C, 294; CI, 1250; Uldaricus, CXLIX, 688; Lanfrancus, CL, 475; Guido abb., *ibid.*, 1242; Goffridus abb., CLVII, 46, 71, 76; Honorius, CLXXII, 690, 1013; Beletus, CCII, 153, 156; Sicardus, CCXIII, 423. — Ferianda, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratianus, CLXXXVII, 1781. — Kalendis novembribus celebranda, Regino Prumiens., CXXXII, 263; Sæc. xi Diplomata, CL, 1191. — Habet litanias, S. Isidorus, LXXXIV. — Vigiliam, CCII, 461. — Jejunium, Alcuinus, C, 496; Beletus, CCII, 1561. — Solemnitatem, *ibid.* — Octavas, *ibid.* — Hoc festum in Gallia et Germania antiquissimum, Alcuin., C, 296. — Eodem modo quo Assumptio celebratur, CXLVII, 60, 114. — Cum maxima solemnitate, Udalric., CXLIX, 636. — Sanctos de terra comprehendit, S. Bernardus, CLXXXVII, 475. — In eo *Credo* cantatur, Joannes Rotomagus archiepisc., CXLVII, 58; Lanfrancus, CL, 481. — Terræ primitiæ persolvuntur; Sæc. xi Diplomata, CL, 1174. — Fit communicatio, S. Bernardus, CLXXXIII, 453. — Distributiones faciebant Rotomagenses archiepiscopi, S. Petrus Blesensis, CCVII, 1179. — De sanctorum festivitatem sermones, Hildebertus, CLXXI, 695, 701, 703; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 960, 1082, 1160, 1163; S. Bernardus, CLXXXIII, 453, 462, 468, 471, 475; Guericus abb., CLXXXV, 205, 210; Isaac, CXCIV, 1689, 1693, 1701, 1704, 1708; Aelredus, CXCIV, 536, 539; Petrus Comest., CXCVIII, 1800, 1806; Petr. Cellensis, CCI, 880; Garner. Lingon., CCIV, 798; Petr. Blesensis, CCVII, 683, 688, 693, 695, 697, 698, 700, 701, 703; S. Martin. Legion., CIX, 48; Absalon abb., CCXI, 270, 277, 287; Helinandus, CCXII, 668, 678, 687; Innocent. III, CCXVII, 587, 589.

Homiliæ, S. Leo Magn., LIV, 461; Vener. Beda, CXXII, 401; XCIV, 447, 450; S. Petr. Damian., CXLIV, 811; Radulph. Ard., CLV, 1470, 1475; Goffrid. abb., CLXXIV, 1043.

Missæ, S. Isidorus, LXXXV, 893.
Sequentia, Notkeri, CXXXI, 1019; Sæculi xi monom. liturgica, CL, 854, 875, 899, 900; Adam. a S. Victore, CXCVI, 1526.

Benedictiones, Grimaldus, CXXI, 876.
Hymni, Raban., CXXI, 1668; Ratramnus, CXXI, 624; Heribertus, CXXI, 1571. — Versus de omnibus sanctis, S. Petrus Damian., CXLV, 960.

§ XXVIII. — *Die II Novembris: Commemoratio omnium fidelium defunctorum.* (S. Protadii martyrologium, LXXX, 420.)
Oblationes pro mortuis offerebantur, Tertullianus, II, 79; S. Cyprianus, IV, 399. — Tempore S. Hieronymi eadem ac hodie lectiones legebantur, S. Hieronymus, XXX, 352. — Sacrificia altaris et eleemosynarum pro defunctis, S. Augustinus, XL, 158, 283; S. Gregor. Tur., LXXI, 507, 875. — Sacrificium pro defunctis, S. August., XXXVIII, 936. — In cameris celebratum, *ibid.*, 777; S. Leo Magn., LVI, 506.

Missæ pro defunctis certis diebus fieri solita, Cassian., XLIX, 550. — Defunctorum dies tertia, septima et tricesima celebratur, Alcuin., 1278, 1280; Hincmar., CXXV, 775. — Nec non et anniversaria dies, *ibid.* — Mortuorum anniversarium potius præveniendum quam remittendum, Beletus, CCII, 75. — Variæ missæ defunctorum, S. Isidorus, LXXXV, 1010, 1027. — In omnibus missarum solemnibus pro defunctis oratio fiat, Gratian., CLXXXVII, 1730. — Vigiliæ solennes mortuorum, Raban. Maur., CX, 128; Atto, CXXXIV, 974. — Commemoratio fidelium defunctorum post Festum omnium sanctorum, Guigo, CLIII, 635; Hildebertus, CLXXI; Sicardus, CCXIII, 424. — Olim jejunium in eo, Hildebert., CLXXI, 612. — Proprium recitabatur Completorium, Joannes Rothomagus archiepisc., CXXVII, 60. — Majus altare et celebrans incensatur, *ibid.*, 126. — Mortuorum officium antecessantur, *ibid.*, 60, 114.

Homiliæ in die animarum, S. Augustinus, XXXV, 1716; XXXVIII, 935; XXXIX, 1961.
Officium, S. Isidor., LXXXVI, 977; Joannes Rothomagus archiepisc., CXLVII, 126. — Beletus, CCII, 156, 159, 161. — De recollectione omnium fidelium, Udalric., CXLIX, 688. — De celebritate defunctorum atque resurrectione mortuorum, Raban. Maur., CX, 150.
Hymnus circa exsequias defuncti, Aurel. Prudent., LIX, 875.

§ XXIX. — *Die XI Novembris. S. Martinus.*

Natalis S. Martini, Martyrologium S. Protadii LXXX, 420; Raban., CX, 1178; Wandalbert., CXXI, 618. — Festum, Heribert., CLXI, 609. — Lanfranc., CL, 475. — Belet., CCH, 161. — Sicard., CXXIII, 431. — Seminum primitiæ in eo persolvebantur; Sæc. xi diplomata, CLI, 1174. — Turonibus habet Octavam, S. Protad., LXXX, 420. De S. Martino sermones, Odo abb., CXXXIII, 749. — Alphan., CALVII, 1145.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1020. Hymni, S. Ambros., XVII, 1217, 1218; Ermod. episc., LXIII, 333; Walafrid. Strab., CXIV, 1086; Odo abb., CXXXIII, 515.

PARS QUINTA.

DE DIE DOMINICA.

CAPUT PRIMUM. — *De Dominica in genere.*

In veteri lege tria tempora requies Sabbati consecrata, Aelred., CXCV, 575, 628. — Sabbatum, vacatio dicitur seu requies, Rather., CXXXVI, 557; Raban. Maur., CXI, 508; Hugo a S. Vict., CLXXV, 587. Sabbato non vacandum cum Judæis, S. Hieronym., XXII, 1221, 1222; S. Leo Mag., LVI, 718; S. Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 827; Humbert., CXLIII, 937; S. Ivo, CLXI, 1121; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Sabbati vacatio præcepta, Eugyp., LXII, 725. — Sabbatum cum lege simul ablatum; Rupert. abb., CLXIX, 394, 512. — Judæico Sabbato prælata dies Dominica, S. Isidor., LXXXIII, 761. — Præponitur fide resurrectionis non consuetudine refectio- nis, S. Augustinus, XXX, 146. — Dies Dominicus una Sabbati dicitur, id., XXXVI, 532; XXXVII, 1192, 1960; Aurel. Cassiodor., LXX, 170; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 537 (n.). — Dies Dominica in locum Sabbati cessit, Raban. Maur., CVIII, 507. — Sabbato sanctior, Rupert. abb., CLXIX, 197, 198. — Sanctissima ac celeberrima, Raban. Maur., CVIII, 507. — A Deo sanctus declaratus, S. Bruno, Astens., CLXIV, 279. — Dominica Sabbatum perfectum ab apostolis religiose celebratum, S. Hilari. Pictaviens., IX, 259. — Majorem designat requiem, Rupert. abb., CLXIX, 197. — Hinc honor impendendus, Jonas Aurelian. episcop., CVI, 304; Regino abb., CXXXII, 596. — Sabbatum illuminatur a Christo ut in die Dominica luceat in Ecclesia, S. Petr. Chrysolog., LII, 411. — Sabbatum primum est dies Dominicus, secundarius est Judæicus *ibid.*, 417. — Sabbatum Judæorum memoria creationis, prima Sabbati reparationis est, Rupert. abb., CLXIX, 197. — Dies Dominica multiplex nomen et privilegium, S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536. — Multo privilegio donatur jure divino humane *ibid.*, — Dominica diei præconia, Rupert. abb., CLXX, 61. — Dies Dominica dies salutis et lætitiæ nostræ, S. Leo Mag., LIV, 279, 280. — Non Judæis sed Christianis declarata resurrectione, Eugyp., LXII, 760; S. Isidor., LXXXIII, 761.

Dies Dominicus a Domino dictus, Eugyp., LXII, 685. — S. Gregor. Turon., LXXI, 175. — Dies Dominica resurrectionis dicta, S. Leo Mag., LIV, 625, 682; S. Gregor. Turon., LXXI, 808; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 476 (n.); S. Isidor., LXXXII, 231; Raban. Maur., CXI, 508. — Dominicum diem apostoli religiosa solemnitate sanxerunt quia in eadem Redemptor a mortuis resurrexit, S. Isidor., LXXXIII, 760; Beda Vener., XCIV, 551; Alcuin., CI, 1226; Rodolph., CXXX, 716; Humbert., CXLIII, 937.

Dies Dominica imago resurrectionis, Atto, CXXXIV, 105. — Dicitur Octava, S. Gregor. Mag., LXXV, 552; LXXVI, 972. — Octavus dies regenerationem significat, Eugyp., LXII, 685. — Dies Dominica tertia a Passione sed Octava a conditione est, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1027. — Dies solis dicta, S. Paulin. Aquil., XCIX, 536 (n.). — Sæc. xi monumenta liturgica, CLI, 514, 1175. — Dies Dominicus quia ad Dominum pertinet, Rather., CXXXVI, 156. — Ut dies Domini honoranda, *ibid.*, — Omnis dies Dominica paschalis, *ibid.*, 557. — Alios dies Deus fecit imperio suo, hunc sanguine suo dedicavit *ibid.*, — Dominica die et mundus creatus et Christus natus, Rupert. abb., CLXX, 75. — Christus diem Dominicam sanctificavit resurrectione sua, nam Dominica dies prima sæculi et dies Resurrectionis et Pentecostes et ille sancta, S. Egbert. Eboracens. episcop., LXXXIX, 384. — Dies Dominica tum propter resurrectionem, tum propter S. Spiritus e celo missionem, vel quia sic Joannes ipsum nominavit. Belet., CCH, 17. — Per Dominicam diem gloria resurrectionis ostenditur, Haymo, CXVIII, 881.

Christiani celebrabant diem Dominicam, Tertul., II, 79; Philastr., XII, 1275. — Sanctificatio ab apostolis insti-

tuta, Raban. Maur., CVII, 536; CX, 76. — Fundator Scriptura sacra. — Hanc diem Deus benedixit et sanctificavit, S. Victor martyr, V, 507.

Diem Dominicam observari præcipit Constantinus. Euseb. Pamphil., VIII, 221. — Sabbatum Christianorum in tranquillitate bonæ conscientie, S. Augustinus, XXXII, 1172. — A laboriosa rerum temporalium cupiditate quiescere, S. Petr. Damian., CVI, IV, 332. — Sabbatum sanctificare, bonis operibus intendere, S. Prosper Aquilan., LI, 467. — Et ab illis non cessare, S. Bruno Astens., CLXIV, 277. — Sabbatum sanctum qui bene operatur sanctus *ibid.*, — Sabbati vera sanctificatione occiditur amor sæculi, LXII, 725.

Dies Dominici privilegiati, Belet., CCH, 94.

Dies Dominica a vespera in vespem celebranda, S. Eutychian., V, 166; S. Benedict. abb., CII, 1144; Regino Prumiens., CXXXII, 190, 260; Udalric., XXXV, 1073; CXXXVIII, 497; Burchard., CXL, 611. — Ab hora pomeridiana diei Saturni usque ad diluculum diei lunæ. Opera *ἀδελφότητά*, CXXXVIII, 497; CLI, 1175. — A mane ad vespem, id., CXXXVIII, 624, 625.

In diebus Dominicis officium per tres nocturnos distinctum, Sicard., CXXIII, 154. — Omnes matutinis vigiliis intersunt, S. Gregor. Turon., LXXI, 807, 978; Aunar., CXXXVIII, 253. — Ante missam comedere illicitum, *ibid.*, 253. — Nocte Dominica hymni et sacra mysteria. Ex Vitis Patrum, LXXIII, 611. — Communio Sabbato et Dominica sub Pachomio, *ibid.*, 1110.

In Dominica die ante missam aqua benedicenda, S. Leo papa IV, CXV, 679; Udalric., CXXXV, 1072; Rather., CXXXVI, 560; Richard., CXL, 634; S. Ivo, CLXI, 193. — Altarium et chori aspersio, Joannes archiepiscopus, CXVII, 158.

In die Dominica fiat processio, Hartman., LXXXVII, 52; Joannes Rothomag. archiepiscop., CXLVII, 40, 42; Udalric., CXLIX, 654. — Processio Dominicalis resurrectionem Christi repræsentat, Rupert. abb., CLXX, 150. — Celebratur in ejus memoriam quam Christo in celum ascendenti discipuli exhibuerunt, Belet., CCH, 20.

Missarum solemnia celebrentur, S. August., XLI, 829; Theodulf., CV, 198; Burchard., CXL, 749; Udalric. Cluniacens. monachus, CXLIX, 654. — Solemniter celebratur hora circiter septima, S. Augustinus, XLI, 829. — In Cluniacensi monasterio duplex missa, matutinalis et major, Udalric., CXLIX, 654.

Singulis Dominicis diebus aliquid de Evangelio aut Epistola populo annuntiandum, S. Leo papa IV, CXV, 679. — Legendum, Udalric. Augustan. episc., CXXXV, 1072. — Prædicandum, Opera *ἀδελφότητά*, CXXXVIII, 502. Gloria in excelsis cantetur, Anastas. Bibliot. CXXXVII, 443; Beron abb., CXLII, 1089; Ordericus Vitalis, CXXXVIII, 210.

In omnibus ecclesiis omni die Dominica Symbolum recitetur, S. Isidor., LXXXIV, 351. — Cantetur, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 38; Lanfranc., CL, 481. — Eulogiæ post missam plebi distribuendæ, S. Eutychian., V, 166.

Hæc dies observanda, Euseb. Pamphil., VIII, 75; S. Isidor., LXXXIV, 253; S. Paulin. Aquil., XCIX, 535, 536 (n.); Odo abb., CXXXIII, 950; Atto, CXXXIV, 103. — Sanctificanda, S. Gregor. Turon., LXXI, 959, 1159. — A curis mundanis abstinendum, Jonas Aurelian. episc., CVI, 304. — Tota die tantum Deo vacandum, Rodulf. Bituric. episc., CXIX, 716. — Solemnia Dominica S. Martinus semper impollute celebravit, S. Gregor. Turon., LXXI, 917.

Missæ auditione, S. August., XXXIX, 2275; S. Maxim. Taurin. episc., LVII, 719; Isidor. Mercat., CXXX, 403; Regino Prumiens., CXXXII, 279, 363, 457, 459, 461; Rather., CXXXVI, 565; Burchard., CXL, 638; Opera *ἀδελφότητά*, CXXXVIII, 587, 595; Sæc. xi monum. liturgica, CLI, 1246. — Porchari et bubulci diebus Dominicis et festis ad missam veniant, Regino Prumiens., CXXXII, 279, 363, 457, 459, 461; Rather., CXXXVI, 565; Burchard., CXL, 638. — Dominicis diebus clerici debent missarum solemnibus interesse, Isidor. Mercat., CXXX, 586. — Episcopus diebus Dominicis non desit ecclesiæ, Gratian., CLXXXVII, 1785. — Nullus de ecclesiâ discedat donec divina mysteria compleantur, S. Augustinus, XXXIX, 2276, 2278. — Ut populus per missas peculiare a publicis non abstrahatur, Theodulf., CV, 205. — Parochiani absentes a divinis officiis in diebus dominicis notentur, Joannes Rothomag. archiep., CXLVII, 251.

Auditione verbi sacri, S. Paulin. Aquil., XCIX, 538, 536 (n.).

Communione in singulis Quadragesimæ diebus, Rodulf., CXIX, 718, 719; Burchard., CXL, 749; S. Ivo, CLXI, 193. — Græci omni die Dominica communicant sive laici,

De Dominica quinta post Epiphaniam, S. Greg. Magn., LXXVIII, 48; S. Isidor., LXXXV, 256; LXXXVI, 224; Grimald., CXXI, 804, 863, 887. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 253, 257; Werner. abb., Cl.VII, 837. — Homiliae, S. August., XXXVIII, 433; Godefrid., CLXXIV, 125.

De Dominica sexta post Epiphaniam, S. Isid., LXXXV, 263; LXXXVI, 229; Grimald., CXXI, 804, 863, 887. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 469, 471.

De Dominica septima post Epiphaniam (Septuagesima), S. Isidor. Hisp., LXXXV, 268; LXXXVI, 232; Grimald., CXXI, 804.

De Dominica octava post Epiphaniam (Sexagesima), S. Isidor., LXXXV, 273; LXXXVI, 236.

De Dominica nova post Epiphaniam (Quinquagesima), S. Isidor., LXXXV, 278; LXXXVI, 239.

§ IV. — De Dominicis a Septuagesima usque ad Pascham.

De Septuagesima. — De Dominicis a Septuagesima ad Dominicam Passionis, Lanfranc., Cl. 452; Honor., CLXXII, 753. — Quadragesimæ caput dicitur Septuagesima, S. Rupert. abb., CLXX, 508. — Inter quinque principales Dominicæ recensetur, Lanfranc., Cl. 475. — Varie apud varios celebratur, Alcuin., C, 259, 263; Cl. 1183. — Septuagesimæ variae interpretationes, Amalar., CV, 993, 994; Raban. Maur., CVII, 346; Nicolaus papa, CXIX, 1207, 1208; S. Ivo, CLXII, 577. — Septuagesima a Septuaginta dicitur, Honor., CLXXII, 652; Belet., CCII, 82; Sicard., CCXIII, 244. — Non a LXX diebus sed a vi Dominicis ita vocatur, Rupert. abb., CLXX, 87. — Computatur novem hebdomadibus ante Pascha Domini et finitur post Pascha Domini in septima sabbati, Beda Vener., XCIV, 534; Amalar., CV, 993, 994; Alanus, CCX, 210. — Decem hebdomadibus quæ sunt ab ipso die usque ad clausum Pascha, Alcuin., C, 261. — Septenarius numerus in Scriptura perfectus, *ibid.*, 571. — Sacer et mysticus, S. Benedict. abb., CIII, 899. — Septuagesima primæ mundi ætati convenit, Henric. card., CCIV, 361, 362, 395. — Vitæ præsentis typum gerit et figuram, Alanus de Insulis, CCX, 210. — Est rememorativa præteritorum, significativa præsentium, Sicardus, CCXIII, 244.

Tempus fletus et poenitentiae, Anonym., XIII, 641. — Mæroris, Belet., CCII, 71. — Ab immoderata lætitia cessandum, Anonym., XI, 641. — In ea vita renovanda, S. Ambros., XVII, 631, 632. — Cantica lætitiæ tacentur, Anon., XIII, 641; Joannes Rothomag. archiep., CXLVII, 40, 163; Sæc. xi monum. Diplom., Cl. I, 1012; Honorius, CLXXII, 631; Belet., CCII, 71. — Organa non pulsantur, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 163. — S. Purificatio, intra Septuagesimam evenit in ea nihil mutatur præter *Alleluia*, Sæc. xi monum. liturg., Cl. I, 1012; Sicard., CCXIII, 410. — Item de festis S. Matthiæ, Annuntiationis, Belet., CCII, 87; Sicard., CCXIII, 410. — Cathedra S. Petri et Dedicatio et patroni specialis et in annuino Paschate, *ibid.* — Septuagesimæ celebratio Rothomagi, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 58, 75, 159, 163, 168, 208. — In monasterio Cluniacensi, Udalric., CXLIX, 633. — In ea pinguedo intermittitur, Dunstan., CXXXVII, 488. — Initium jejunii ecclesiasticorum, S. Gregor., LXXVIII, 305. — Addita ad complenda jejunia quadragesimalia, Beda Ven., XCIV, 533; Alcuin., C, 259, 262; Cl. 1184; S. Benedict. abb., CIII, 1200; Belet., CCII, 84. — A Septuagesima usque ad transactas Octavas Paschæ prohibentur nuptiæ, S. Eutychian., V, 166; S. Ivo, CLXI, 616; Belet., CCII, 72. — *Uxorius concubitus*, S. Eutychian., V, 166. — *Juramenta et ordalia* usque ad xv diem post Pascha, Sæc. xi Diploma, Cl. I, 1175. — Pax Dei servatur usque post Octavas Pentecostes, *ibid.*, 1154. — Usque ad transactas Octavas Paschæ, *ibid.*, 1193.

De Septuagesima, S. Ambros., XVII, 631, 632; S. Greg. Magn., LXXVIII, 53; Alcuin., Cl. 1182, 1184; S. Benedict. abb., CIII, 1198; Amalar., CV, 995, 1261; Udalricus, CXLIX, 696; Sæc. xi monum. liturg., Cl. IV, 1014; Stephan., CLXVI, 1395; Rupert. abb., CLXX, 88; Honor., CLXXII, 631, 689, 757, 783, 831; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 443; Belet., CCII, 81; Henric. card., CCI, 361; Sicard., CCXIII, 243; Innocent. III., CCXVII, 351, 355. — De ratione Septuagesimæ, Alcuin., C, 259, 263; Cl. 1182; Hugo a S. Vict., (LXXVII, 878).

Sermones, Anonym., XIII, 611; S. Ambros., XVII, 630, 632; S. Petr. Chrysolog., LII, 524; Werner. abb., CLVII, 843, 849; S. Ivo, Cl. XII, 577; Hildebert., CLXXI, 419; Hugo a S. Vict., Cl. XXVII, 1043, 1046; Abaelard., CLXXVIII, 425; S. Bernard., CLXXXIII, 161, 166; Odo abb., CLXXXVIII, 1649; Isaac abb., CXCV, 1741, 1945; Garner. Ling., CCV, 657; Petrus Blesens., CCVII, 590;

S. Martin. Legion., CCVIII, 554, 559. — Homiliae, S. Greg. Magn., LXXVI, 1153; Paulin. Winfrid., XCV, 1205; Haymo, CXVIII, 154; Radulph. Ard., CLV, 1759, 1761; Bruno Ast., CLXV, 770; Godefrid. abb., CLXXIV, 151, 159, 141.

Officium, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 124, Benedictiones, Grimald., CXXI, 863.

Præfatio, *ibid.*, 887.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 945. — Hymnus, Walafrid. Strab., CLIV, 1085.

De Sexagesima. — Sexagesimæ nomen et mystica significatio, Hildebert., CLXXI, 421. — Dominica sexta ab ultima Sexagesima vocatur, Rupert. abb., Cl. XX, 88. — Sexagesima a sexaginta, Alcuin., C, 259, 263; Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 45, 206. — Incipit ab ipso die usque ad medium Paschæ, Beda Vener., XCIV, 534; Alcuin., Cl. 1187; Amalar., CV, 998; Belet., CCII, 82. — Sexagesimæ typicæ interpretationes, Amalar., CV, 998; Raban. Maur., CVII, 346; Nicolaus papa, CXIX, 1207, 1208. — Senarius numerus significat perfectionem, S. Ambros., XVII, 633. — Afflictionem et poenitentiam, Joannes Rothomag. archiepisc., CXLVII, 46. — Viduitatem, Sicard., CCXIII, 250. — Secundæ mundi ætati convenit, Henric. card., CCIV, 361, 362, 395. — Sexagesima initium Græcorum jejunii, Beda Ven., XCIV, 533; Alcuin., Cl. 1182. — Addita in supplementum Sabbatorum et Dominicarum, S. Greg. Mag., LXXVIII, 305. — A Melchiae pap. in supp. Dominicarum et feriæ quintæ, Beda venerab., XCIV, 533; Alcuin., C, 259; Belet., CCII, 84.

De Sexagesima, S. Ambros., XVII, 631, 632, 633; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 53; Alcuin., Cl. 1182, 1184, 1187; S. Benedict., CIII, 1198; Amalar., CV, 998, 1263; Rupert. abb., CLXX, 93; Honor., CLXXII, 633, 691, 739, 784; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 444, 873; Belet., CCII, 81; Henric. cardinal., CCIV, 371, 395; Sicard., CCXIII, 250. — De ratione Sexagesimæ, Alcuin., C, 263; Cl. 1182.

Sermones, Werner. abb., CLVII, Isaac abb., CXCV, 1749, 1752, 1756, 1758, 1761, 1763, 1768, 1772, 1774; S. Martin. Legionens., CCVIII, 607.

Homiliae, S. Greg. Magn., LXXVI, 1151; Beda vener., XCIV, 545; Paul. Winfrid., XCV, 1208; Haymo, CXVIII, 163; Radulph. Ard., CLV, 1765, 1768; Bruno Astens., CLXV, 772; Godefrid. abb., CLXXIV, 157.

Benedictio, Grimald., CXXI, 865. — Præfatio, *ibid.*, 887.

De Quinquagesima. — Dominica quæ quinta est ab ultima dicitur Quinquagesima, Rupert. abb., Cl. XX, 88. — Quinquagesima autem Quadragesimæ, S. Benedict. abb., CIII, 1198. — Quinquagesimæ interpretationes, Amalar., CV, 999; Raban. Maur., CVII, 346; Nicolaus papa, CXIX, 1207, 1208. — Aliud Pentecoste, aliud quinquagesima, Belet., CCII, 133, 156; Sicard., CCXIII, 378. — Quinquagesima dierum triplex; una poenitentiae et afflictionis, alia lætitiæ, et altera figuræ, *ibid.* — A Quinquaginta diebus dicta, S. Ambros., XVII, 633; Alcuin., C, 259, 264. — Tendit ad ipsum diem Paschæ, Beda Ven., XCIV, 534; Alcuin., C, 259; Cl. 1189; Honor., CLXXII, 634, 557; Belet., CCII, 82. — Septem hebdomadæ poenitentiae hinc ascribuntur quia septem modis peccata remittuntur, Honor., CLXXII, 637. — Quinquagesimus numerus remissionis est, S. Ambros., XIV, 566; Rupert. abb., CLXXVIII, 693; Sicard., CCXIII, 252. — Poenitentiam exprimit, Honor., CLXXII, 654. — Quinquagesima tertie mundi ætati convenit, Henric. card., CCIV, 361, 362, 395. — Initium clericorum jejunii, S. Greg. Mag., LXXVII, 1330; Alcuin., Cl. 1182. — A quibusdam servata, S. Ambros., XVII, 633. — Ab ea quadragesimalem abstinentioniam teneant monachi, Dunstan., CXXXVII, 488. — Cur et quomodo celebratur, Alcuin., C, 264; Cl. 1189, 1230.

De Quinquagesima, S. Ambros., XVII, 631, 632; Eutyp., LXII, 979; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 54; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 282; LXXXVI, 243; Alcuinus, C, 259, 263, 264; Cl. 1182, 1189; Amalar., CV, 999, 1265; Rupertus, CLXX, 94; Honorius, CLXXII, 634, 691, 740, 784, 870; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 445, 879; Belet., CCII, 81; Henricus card., CCIV, 380, 395; Sicardus, CCXIII, 251.

Sermones, Wernerus abb., CLVII, 849, 853, 859; Isaac abb., CXCV, 1778, 1780, 1784; S. Martinus Legion., CCVIII, 621.

Homiliae, S. Greg. Magn., LXXVI, 1081; Beda vener., XCIV, 547; Paulus Winfrid., XCV, 1210; Haymo, CXVIII, 172; Radulphus Ardens, CLV, 1770, 1775; Bruno Ast., CLXV, 775; Godefridus, CLXXIV, 158.

Benedictiones, Grimaldus, CXI, 861; prefatio, *ibid.*, 888.

De feria quarta Cinerum. — Quadragesimæ initium feria quarta ante primam Dominicam vetustum in Ecclesia, S. Maxim. Taurin., LVII, 501. — Debet esse aliquod quod Quadragesimæ diebus addatur, S. Ambros., XVI, 225. — Caput jejunii Quadragesimalis, id est feria quarta Quinquagesimæ, cepit in Ecclesia post seclatem Gregorii Magni, LXXVIII, 316 (n.).

Feria quarta initium Quadragesimæ, S. Greg. Magnus, LXXVIII, 919; Alcuin., Cl, 1192; Adrevald., CXXIV, 1077; Anonym., CXXXVIII, 595; sæc. xi monum. liturg., LLI, 1013; Goffridus abb., CLVII, 413; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 445, 880; Sicardus, CXXIII, 255. — In ea imponebatur poenitentia, Alcuin., Cl, 1192; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 46; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 681. — Plebs ad confessionem hortanda, S. Euthymian., V, 166. — A feria quarta in capite jejunii usque post octavas Paschæ prohibentur malla vel placita publica, Adrevaldus, CXXIV, 1077; Anonym., CXXXVIII, 595. — Poenitentium ejectio ante processionem, Joannes archiep. Rotomag., 47, 91, 131. — Prostratio, *ibid.*, 131. — Psalmi poenitentiales, *ibid.*, 96, 131, 152, 163.

In capite jejunii missa ad Nonam et omnia ut in Quadragesima, sæc. xi monum. lit., CLII, 1015. — Raduntur Carthusiani, Guigo, CLIII, 655. — Nocturna et diurna mutant et orationes, *ibid.*, 641. — Cruces cooperiunt in Parasceve detegendas, *ibid.* — De feria quarta in capite jejunii, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 55, 919; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 298; LXXXVI, 246; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 125; Udalric., CXLIX, 696; Lanfranc., Cl, 258, 452; sæc. xi monumenta liturg., CLII, 879, 936, 1013; Stephanus, CLXVI, 1593; Honorius, CLXXII, 661, 666, 734, 741, 785, 875; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 445, 880; Sicardus, CXXIII, 255; Innocent. III, CCXVII, 557; Alcuin., Cl, 1192. — Quadragesimalis initii caeremonia, S. Petrus Damian., CXLIV, 452.

Sermones, S. Petrus Chrysolog., LII, 205, 208, 212, 259, 654, 257, 484; S. Maximus Taurin., LVII, 501; Atto, CXXIV, 859, 889; S. Ivo, CLXII, 579; S. Bernardus, CLXXXII, 167, 171, 173, 176, 178, 181, 183; Petrus Comestor, CXCVIII, 1749; Petr. Cellens., CXL, 677, 680; S. Martinus, CCVIII, 651.

Homilia, S. August., XXXV, 1287; XXXVIII, 245; S. Maximus Taurinens., LVII, 501; Beda Vener., XCIV, 549, 560; Radulphus Ard., CLV, 1778, 1782; Bruno Ast., CLXV, 777.

De Quadragesima. — Prima Dominica Quadragesimæ Quadragesima vocatur eo quod habet hic exordium et terminatur in Cena Domini, Beletus, CCII, 82; Sicard., CXXIII, 255. — Ante Paschæ solemnitate Quadragesima tenebitur, S. Isidor. Conc. Aurel. I, LXXXIV, 277; Isidor. Mercator, CXXX, 410. — Quadragesima una secundum traditionem apostolorum, S. Hieronym., XXII, 475. — In monasteriis quibusdam duplex, S. Petr. Damian., CALV, 350. — Triplex, Thomas Cantuar., CCVI, 110. — Jejunium Quadragesimale ante Paschæ ab Ecclesia Romana antiquitus susceptum et servatum, Nicolaus papa, CXIX, 981. — Velus et sanctum, S. Ambrosius, XIV, 699. — Non ab hominibus constitutum sed divinitus consecratum, *id.*, XVII, 661; S. Maximus Taurin., LVII, 509. — Non superstitiose sed divina lege servatur, S. Aug., XL, 492. — Auctoritate utriusque Testamenti roboratur, Egyptius, LXII, 761. — Consecratur, Beda Ven., XCIV, 553. — Oritur ex divina et apostolica institutione, S. Leo Magn., LIV, 275, 286, 294. — Magnam auctoritatem habet a lege et prophetis et ex Evangelio, Anonym., XIII, 646; Alcuin., Cl, 550. — Jejunium Quadragesimale non tam instituit, Telesphorus, Ado, CXXIII, 209; Gilbertus, CXXXIX, 537; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 212; Gratianus, CLXXXVII, 56. — Quam sancivit, Anastasius Biblioth., CXXVII, 1175, 1177. — Jejunium enim Quadragesimæ a Domino institutum agnovere Patres, *ibid.* — Cepit ex jejuniis Moysis et Elia et ex jejuniis Quadragesimario Christi, S. Ambrosius, XVII, 658; S. Hieronym., XXVI, 51; Cassian., XLIX, 1204; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1157; S. Isidorus Hisp., LXXXIII, 771; Alcuinus, Cl, 1190, 1191. — Quadragesimale jejunium a Mose et Elia figuratum, Raban. Maur., CVII, 555, 779; Hildebertus, CLXXI, 466. — A Christo consecratum, *ibid.*; S. Maximus Taurin., LVII, 510; Beletus, CCII, 84; S. Aug., XXXIX, 2025, 2031. — Et exemplis sanctorum, *ibid.* — Est velut decima anni quam Deo solvimus, Anonym., XIII, 646; Cassianus, XLIX, 1200; S. Gregor. Mag., LXXVI, 1157; Beda Ven., XCIV, 554; Rupert. abb., CLXX, 96; Honorius, CLXXII, 637; Beletus, CCII, 22, 84. — Quadragesima a quadraginta diebus dicitur, Honorius, 655. — Quadragesimæ mystica interpretatio, Raban. Maur., CVII, 555, 779; Ni-

colaus papa, CXIX, 1207, 1208; S. Ivo, CLXII, 580. — De ejus etymologia varient sententiae, Raban. Maur., CVII, 548. — Quadragesimæ caput dicitur Septuagesima, Rupertus abb., CLXVIII, 450. — Initium Quadragesimæ regulatur et observatur secundum lunam mensis Martii, Rabanus Maur., CVII, 715. — Initium Quadragesimæ feria quarta ante primam Dominicam in Ecclesia antiquissimum, S. Maximus Taur., LVII, 509. — Quadragesimæ caput non a die Cinerum sed a Dominica sequenti ducendum, Liturgia Gall., LXXII, 183; Alcuin., Cl, 1190. — Quadragesima sancta, S. Gregor. Turon., LXXI, 1071. — Sanctissima, S. Leo Magn., LIV, 275, 501. — Dies sacrati, Eginhardus, CIV, 958; Anonym., XIII, 646. — Toto orbe sacratissimi, S. Aug., XXXVIII, 1046, 1081. — Non libidinis cupiditatibus polluenda, Anonym., XIII, 646. — Sed magno cultu et religione veneranda, *ibid.* — Omni observatione custodienda, S. Ambrosius, XVII, 646; S. Donat., LXXXVII, 285; Theodulf., CV, 203; Rodulf., CXIX, 718; S. Odo abb., CXXXIII, 950; Burchard., CXL, 884; S. Ivo, Cl. XI, 271; Gratian., CLXXXVII, 1860.

Quadragesimale tempus est tempus remissionis, S. Amb., XIV, 581. — Redemptionis et celestis quodammodo medicina, *id.*, XVII, 657. — Reconciliationis, *ibid.*, 659. — Remissionis per jejunium et elemosynam, Hildebert., CLXXI, 466. — Salus, CLXXIV, 851.

Quadragesimalium jejuniorum observatio præcipua, S. Aug., XXXIV, 594; XLIII, 700. — Sancta, S. Hieron., XXII, 815. — Jejunium Quadragesimale, Liturgia Gall., LXXII, 258, 259. — Mysticum et sacratissimum, S. Amb., XVII, 649. — Maximum et sanctissimum, S. Leo Magn., LIV, 275, 501. — Christianis utile, necessarium, *ibid.*, 285, 501. — Paschale dicitur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 506 (n.). — Est Paschæ preparatio, S. Leo Magn., LIV, 291, 298; S. Maxim. Taurin., LVII, 509. — Ecclesiæ consuetudo ad passionem Domini et resurrectionem ut spiritali saginæ jejuniis corporis præparemur, S. Hier., XVI, 57. — Observandum anni tempus et dierum numerus, S. Aug., XXXVIII, 1047. — Jejunium districtius aliis, S. Hieronym., XXII, 420. — Bonum cunctis temporibus jejunare et melius cum Christo Quadragesimam jejunare, S. Ambrosius, XVII, 647, 648, 649. — Cum ad immolationem Agni præparemur, S. Hieronym., XXX, 525. — Christus jejunii nobis præbuit exemplum, S. Maximus, LVII, 510. — Quem jejunantem sequi debemus, *id.*, LVII, 507. — His dierum quadraginta numero jejuniis reconciliatur Deus, aperitur coeli, inferna reserantur, S. Ambrosius, 659, 650, 654. — Carnalia desideria reprimuntur, diabolus vincitur, S. Maxim. Taur., LVII, 515; Ratherius, CXXXVI, 691. — Nulli debet esse fastidiosum, S. Aug., XXXIX, 2027. — Non tantum a baptizandis sed et omnibus renatis observandum, S. August., XXXIX, 2035. — Etiam ab infantibus olim observatum, Hildebert., CLXXI, 505. — Quadragesimam in totum non observare sacrilegium, S. August., XXXIX, 2032. — Ex parte violare peccatum, S. Ambrosius, XVII, 644, 647, 648; S. August., XXXIX, 2022. — Nisi infirmitas excuset, *ibid.* — Qui illam una die violaverit totius violator arguitur, S. Ambrosius, XVII, 661. — Dies Quadragesimæ, Rufinus Aquileiensis, XXI, 315. — Jejuniorum dies apud Orientales, Græcos et Latinos quot et quales fuerunt, Alcuin., C, 259. — Jejunium primitivæ Ecclesiæ prolixius, Rupertus abb., CLXVIII, 450. — Non amplius, xxxvi dies in eadem abstinencia reperiuntur, Anonym., XIII, 646; Cassian., XLIX, 1204; S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 506 (n.); Joannes archiepiscopus Rotomag., CXLVII, 46, 91; Hildebert., CLXXI, 466; Beletus, CCII, 84; Sicardus, CXXIII, 255. — Quatuor dies postea fuerunt additi, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 306 (n.); S. Benedictus abb., CII, 1146; Joannes archiepiscopus Rotomag., CXLVII, 46, 206; Beletus, CCII, 84. — Quadragesimam tamen jejunare Christiani dicti sunt, S. Greg. Magn., LXXVIII, 306 (n.). — Dies jejunii quadraginta, S. Ambrosius, XIV, 581; XVII, 639, 650, 654; S. August., XXXVIII, 695, 1048, 1049, 1052, 1147, 1178, 1181; S. Leo Magn., LVI, 719; S. Maxim. Taurin., LVII, 515; S. Greg. Turon., LXXI, 1072; Liturgia Gall., LXXII, 258, 259; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 305 (n.); LXXVI, 1157; Theodor., XCIX, 932; Raban. Maur., XCII, 743; Atto, CXXXIV, 44, 45; Rather., CXXXVI, 563; Gratian., CLXXXVII, 1783; Beletus, CCII, 84. — Ideo quadraginta dies jejunamus ut diebus illis quadraginta a Pascha usque ad Ascensionem quos in lætitia acturi sumus non excedamus, *ibid.* — Per quos quadraginta dies memoramus quadraginta annos quibus populum ab Ægypto ad patriam redire cognovimus, Sicard., CXXIII, 256.

Quadragesimarii numeri mysterium, S. Hieronym., XLII, 416, 420, 428; S. August., XXXIV, 48; XXXVIII, 352,

695, 1039, 1081, 1177, 1178, 1216, 1239; XL, 40, 96; S. Petr. Damian., CXLIV, 415. — Ecclesiam præsentem figurat, S. Aug., XL, 40, 97. — Mysterium perfectionis insinuat, id., XLII, 893. — Numerus afflictionis et doloris S. Hieronym., XXV, 1010. — Pœnitentiæ typus, Alcuin., C, 261, 530; Rupertus abb. CLXVIII, 430. — Temporalis vitæ congrue aptatur, Amalarius, CV, 1002.

Significat vitæ præsentis cursum, S. Petr. Damianus, CXLV, 1068. — Laborem, S. August., XXXVIII, 1041; Eugypcius, LXII, 979. — Humilitatem, S. Augustinus, XXXVIII, 1041. — Mœrorem, id., XXXVII, 1463. — Afflictionem, Haymo, CXVIII, 885; Honorius, CLXXII, 683; S. Bernardus, CLXXXIII, 326.

Convenit peccatoribus, orationi, sacco, S. Hieronym., XXV, 1140. — Jejunio, *ibid.*; Alanus de Insulis, CCX, 205.

Varii modi celebrandi Quadragesimam, S. Ambros., XVII, 632. — Alii sex hebdomadis abstinent, Alcuin., C, 251; Burchardus, CXL, 883; Honorius, CLXXII, 637. — Alii septem, Alcuin., C, 251, Cl, 1182; Gilbertus, CXXXIX, 537; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 212; S. Ivo, CLXI, 267; Honorius, CLXXXI, 637; Gratian., CLXXXVII, 36; CLXXXVIII, 200. — Telesphorus papa constituit ut clerici septem hebdomadas ante Pascha a carne et aliis deliciis abstineant, S. Ivo, CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 36; CLXXXVIII, 200. — Septem hebdomadæ ideo abstinentiæ adscribuntur quia septem modis peccata remittuntur, Honorius, CLXXII, 637. — Isti quadragesima et duo dies mansionibus Israelitarum comparantur, S. Ambrosius, XVII, 640, 641, 642, 643; S. Maxim. Taur., LVII, 311. — Sex septimanas ideo jejuamus quia in sex malis peccamus et per sex opera Evangelii nunc satisfacere festinamus, Honorius, CLXXII, 637. — Alii octo hebdomadas abstinent, Alcuin., C, 251. — Nunc dies XL jejunii et xiv abstinentiæ. Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 45, 46, 206. — Quia per carnis desideria Decalogi mandata contempsimus dignum ut eandem carnem quater decies affligamur, S. Greg. Mag., LXXVI, 1137. — Pascha jejunium concludit, S. Ambros., XIV, 708; S. Hieronym., XLII, 790.

Observatio Quadragesimæ, Cassian., XLIX, 669, 820. — Varia pro variis locis et temporibus *ibid.*, 1200; Aurel. Cassiodor., LXX, 1135; Auctor incertus, LXXIII, 1113; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 306, 307; Alcuin., Cl, 1190. — Quomodo a monachis observata, Auctor incertus, LXXIII, 1111. — Eadem ab illis diversimodo servata, *ibid.*, 1115. — Quidam solitudinem petebant *ibid.*, 674. — Quomodo a S. Paulino observatum, S. Paulin. Nolan., LXI, 226. — A Ludovico primo, Eginhard., CIV, 967. — Græci præsentis utuntur per totam Quadragesimam, S. Greg. Mag., LXXVIII, 324 (n.). — In Sabbatis, Dominicis et festo Annuntiationis consecrant et non jejuant, *ibid.*. — Jejunium Græcorum a Sexagesima inchoatum; cleri jejunium a Quinquagesima, Alcuin., Cl, 1182. — Sexagesima in supplementum Sabbatorum et Dominicarum addita, S. Greg. Mag., LXXVIII, 305 (n.).

Oportet omnibus diebus jejunare aridis vescentes, S. Paulin. Aquil., XCLX, 194. — Omnibus diebus, exceptis Dominicis, clerici post vespertinam reficiant, S. Chrodegang., LXXXIX, 1073. — Sabbatis olim a jejunio relaxatum, Liturgia Gall., LXXII, 185; S. Gregor. Mag., LXXVIII, 303, 324 (n.). — A Quadragesimali jejunio Dominicæ exceptæ, S. Gregor. Mag., LXXVI, 1136; Radulph., CXIX, 718; Isidor. Mercat., CXIX, 239; Atto, CXXXIV, 44, 45; Rather., CXXXVI, 363; S. Ivo, CLXI, 271; Rupert. abb., CLXVIII, 98; Gratian., CLXXXVII, 1784, 1860; Sicard., CCXIII, 255. — Jejunium nec in Cœna Domini solvendum, Burchard., CXL, 886; Gratian., CLXXXVII, 1783. — Gregorius instituit ut in Quadragesimali tempore in feria quinta jejunium et missarum celebratio fierent, S. Abbo, CXXXIX, 570. — Pœnitentes in pane et aqua Quadragesimam jejunabant, S. Egbert. abb., LXXXIX, 425, 426. — Lectores qui in Quadragesima feriam quartam vel Parascevem non jejunaverunt, deponantur, S. Gregor. Mag., LXXVIII, 314 (n.). — Arguuntur qui septem diebus prandunt et septem jejuant, S. Ambros., XVII, 649. — Quidam Quadragesimam facere se mentiuntur, S. Ambros., XVII, 647; S. Aug., XXXVIII, 1044, 1045. — Nullus in ea manducet et bibat ante Nonam, S. Ambros., XXII, 635. — Ante horam vespertinam, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 272. — A carnibus abstinendum, Anonym., XIII, 646; S. Hieronym., XXII, 818; S. Aug., XXXVIII, 1040, 1045; XLII, 491, 493; Raban. Maur., CX, 1194; S. Ivo, CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 36. — A quibusdam fructibus, S. Aug., XLII, 491, 493. — Qui legum præcepta custodiunt, ignorent vinum in jejuniis, carnum esum repudiant, S. Hieronym., XXII, 818; S. Aug., XXXVIII, 1040, 1145. — Insatiabilem com-

peasant avaritiam, S. Hieronym., XXII, 818. — Pauperum victus omnibus imitandus, S. Aug., XXXVIII, 1035. — Corpus vilioribus alimentis fulciendum, *ibid.*, 1044, 1045.

Ante omnia jejunandum a vitulis, id., XXXIX, 2025. — A carnalibus operibus et aliis deliciis, Anonym., XIII, 646; S. Ivo, CLXI, 267; Gratian., CLXXXVII, 36. — Ab uxori-
bus, S. Aug., XXXVIII, 1040, 1043, 1045, 1047, 1052; Theodor. archiepisc., XCLX, 932. — A nuptiis, S. Leo Mag., LVI, 719; Dionys. Exig., LXVII, 170; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828; Ratramn., CXXI, 772; Gratian., CLXXXVII, 36. — A litibus, S. Aug., XXXVIII, 1040. — A juramentis et ordalibus, sæc. xi Diplomata, CLI, 1175. — A malis et placitis, Opera ἀθεσποτά, CLXXXVIII, 595. — Sit pax Dei ubique, sæc. xi Diplomata, CLI, 1134. — Pia opera ferventius exercenda, S. Ambros., XIV, 381; S. Aug., XXXVIII, 1040, 1041, 1052. — Diligentius Deo serviendum et sanctius vivendum, S. Leo Mag., LIV, 264, 268, 272, 276, 286, 290, 295, 300, 302, 507. — Fervor sit major, S. Bernard., CLXXXIII, 175. — Singulis Quadragesimæ Dominicis fideles communicare debent, Radulph., CXIX, 718, 719; Burchard., CXL, 749; S. Ivo, CLXI, 267. — In Quadragesima continentia vela pandenda, S. Hieronym., XXII, 876. — Restringendæ deliciæ, non mutandæ, S. Aug., XXXVIII, 1043, 1044. — Eleemosynas largiores erogandæ, *ibid.*, 1040, 1042, 1045, 1046, 1047, 1052, 1055. — Finiendæ inimicitia, *ibid.*, 1042, 1045, 1046, 1054. — Tollis anni cibaria animæ nostræ providenda, S. Aug., XXXIX, 2019. — Damus spiritualia reparanda, *ibid.*. — Quadragesimali tempore sermo habendus, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1057, 1179. — Sex diebus Paschatis nihil præter panem, sal et aquam sumendum, S. Paulin. Aquil., XCLX, 194 (n.). — Solemnitatem Quadragesimæ nullus in villa celebrare debet, Isidor. Mercat., CXXX, 411; Gratian., CLXXXVII, 1783. — In Quadragesima non sit baptismus, Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828. — Initio Quadragesimæ baptizandi parvuli sunt offerendi, S. Aug., XXXIX, 1751.

Quadragesimæ velum appenditur inter nos et sancta sanctorum, id., XXXII, 1437. — Omnes his diebus ad Vigiliis, Tertiam, Sextam et Nonam conveniant, id., XXXIX, 2019. — Quadragesimæ legem supergrediuntur perfecti, Cassian., XLIX, 1207, 1208. — Quadragesimali tempore maxime tentantur monachi, *ibid.*, 1204. — Insidias parantur a diabolo, S. Leo Mag., LIV, 265.

Rogationes in Quadragesima habitæ, S. Greg. Turon., LXXI, 273, 278. — In Quadragesima tacentur cantica lætitie, S. Benedictus, LXVI, 452, 453, 454; Joannes archiepisc., CXLVII, 58, 81, 165. — Non offerendus panis nisi in Sabbato et Dominica, S. Leo Mag., LVI, 719; Dionys. Exig., LXVII, 169; S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 154. — Opera ἀθεσποτά, CXXXIV, 589. — Natalitia martyrum non celebranda sed eorum memoria faciendæ in Sabbatis et Dominicis, S. Leo Mag., LVI, 719; Dionys. Exig., LXVII, 170; S. Greg. Mag., LXXVIII, 324 (n.). S. Isidor. Hisp., LXXXIV, 154; Fulgent. Ferrand., LXXXVIII, 828; Atto, CXXXIV, 44. — Opera ἀθεσποτά, CXXXVIII, 589; Burchard., CXL, 886; Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 46, 94. — A Septuagesima usque ad Pascha organa non pulsantur, Joannes archiepisc. Rothomag., CXLVII, 165. — Dominicæ primæ apud Cluniacenses monachos celebratio, Udalric., CXLIX, 654. — Cathedræ S. Petri apud Carthusianos celebratio, Guigo, CLIII, 1145. — Quæcunque festivitas in Quadragesima celebratur, nihil ei amplius ullo modo defertur quam uni diei Dominicæ, Udalric., CXLIX, 656. — Celebrari festum Dedicationis in Quadragesima prohibetur, Lanfranc., CL, 637. — Annuntiationis festum in Quadragesima congrue celebratur, Guerric. abb., CLXXXV, 113. — Quadragesima confinis Dominicæ passioni quia significatur hæc vita laboriosa, Eugypcius, LXII, 761. — Ut intelligamus quia vitæ præsentis afflictio immortalitatem futuram parit, Alcuin., Cl, 1281. — Congruissime Passioni confinis et contigua, Amalarius, CV, 1002.

Symbolum octo dies ante Pascha publice in omnibus ecclesiis recitandum, Burchardi CXL, 726.

De Quadragesima. Eugypcius, LXII, 761; S. Phylastr., XII, 1273; S. Greg. Turon., LXXI, 273, 278, 575, 429, 547, 602, 677, 936, 1033; Beda Ven. XCIV, 534, 535; Alcuin., Cl, 1182, 1190; Amalarius, CV, 1001, 1286; Udalric., CXLIX, 696; Lanfranc., CL, 452; sæc. xi, monum. liturg., CLI, 1013; Honor. (CLXXII, 657, 685, 693, 742; Hugo a S. Vict. CLXXVII, 445, 446, 880, 1057; Belet. CCL, 81; Henric. card., CCIV, 385, 395. — Terminus Quadragesimæ, CXXXIX, 1282. — Argumentum inventendi Quadragesimæ initium, *ibid.*, 1299. — Quadragesimæ explicatio, S. Ivo, CLXII, 580. — De Dominicis Quadragesimæ, Stephan. CLXVI, 1393. — De duabus hebdomadis ante Pascha, *ibid.*, 1596. — De septem hebdoma-

dis, Honor., 637. — De Dominicis a Septuagesima usque ad Pascha, *ibid.*, 735.

Sermones, S. Ambros., XVII, 636, 637, 639, 642, 644, 646, 648, 651, 654, 657, 660, 662, 664, 665, 667, 668, 669; Petr. Chrysolog., LII, 219, 222, 228, 287, 314, 317, 320, 331; S. Valerianus. episc., LII, 749; S. Leo Mag., LIV, 263, 267, 272, 274, 281, 285, 282, 291, 294, 297, 301, 305, 488, 490. — Sermones de jejunio, *id.*, LIV, 168, 172, 175, 174, 176, 180, 182, 185, 188, 437, 438, 441, 444, 447, 450, 453, 456, 458; LVI, 1131; S. Maxim., Taurin., LVII, 558, 561, 565, 565, 567, 569, 575, 578, 577, 579, 583, 585, 587; Rather., CXXVI, 689; S. Ivo, CLXII, 581; Hildebert., CLXXI, 428, 432, 440, 451, 456, 463, 467, 471; S. Bernard., CLXXXIII, 167, 171, 173, 176, 178, 181, 183; Gueric. abbas, CLXXXV, 91, 96; Petr. Comest., CXCVIII, 1752; Garner. Lingon., CCV, 662; Petr. Blesens., CCVII, 600, 603, 605, 607; S. Martin. Legion., CCVIII, 633; Absalon abb., CCXI, 102, 108, 115.

Homiliae, S. Maxim. Taurin., LVII, 503, 507, 511, 513, 518, 519, 523, 525; S. Elig., LXXXVII, 603.

Hymni, S. Ambros., XVII, 1202, 1211; Aurel. Prudent., LIX, 812, 836; Walafrid. Strab., CXIV, 1085.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 945.

De Dominica et hebdomada prima Quadragesimae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 57; S. Isidor., LXXXV, 296; LXXXVI, 258; Grimald., CXXI, 864, 889; sac. xi monum. liturg., CLI, 841; Rupert. abb., CLXX, 96; Honor., CLXXII, 691, 785, 879; Sicard., CCXIII, 256; Innocent. III, CCXVII, 371. — Sermones S. Petr. Chrysolog., LII, 219, 222, 226, 231, 275, 479; S. Leo Mag., LIV, 308; Werner abb., CLVII, 861, 863, 872; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1179; Isaac abb., CXCVI, 1787, 1790, 1795; Petr. Comest., CXCVIII, 1754, 1787; Petr. Cellens., CCII, 682; S. Martin. Legion., CCVIII, 675. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 268; S. Greg. Mag., LXXVI, 1134, 1153; Beda Ven., XCIV, 85, 110, 336, 364; Raban. Maur., CX, 20; Haymo, CXVIII, 190, 208, 217; Radulph. Ard., CLV, 1785, 1788, 1795; Bruno Ast., CLXV, 782; Godefrid. abb., CLXXIV, 165.

De Dominica et hebdomada secunda Quadragesimae, S. Greg. Mag., LXXVIII, 62; S. Isidor., LXXXV, 316; LXXXVI, 322; Grimald., CXXI, 864, 889; Rupert., CLXX, 98; Honor., CLXXII, 691, 785, 886; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 881; Sicard., CCXIII, 263. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 183, 187, 190, 194, 563, 529, 533, 556, 540; Werner abb., CLVII, 873; Isaac abb., CXCVI, 1797, 1800, 1809, 1812; S. Martin. Legion., CCVIII, 741. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 273; Beda Vener., XCIV, 96, 102; Paul. Winfrid., XCV, 1233, 1248, 1252; Raban. Maur., CX, 22; Haymo, CXVIII, 226, 238, 244; Radulph. Ard., CLV, 1797, 1800; Bruno Ast., CLXV, 789; Godefrid. abb., CLXXIV, 191.

De Dominica et hebdomada tertia Quadragesimae, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 65; S. Isidor., LXXXV, 333; LXXXVI, 379; Grimald., CXXI, 885, 890; Rupert. abb., CLXX, 99; Honor., CLXXII, 692, 786, 889; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 881; Sicard., CCXIII, 268; Innocent. III, CCXVII, 381. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 216, 572, 647; Werner abb., CLVII, 877; Isaac abb., CXCVI, 1817; S. Martin. Legion., CCVIII, 735. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 275; Beda Ven., XCIV, 106, 380; Paul. Winfrid., XCV, 1267, 1272; Raban. Maur., CX, 24; Haymo, CXVIII, 253, 268, 272; Radulph., CLV, 1803, 1805; Bruno Ast., CLXV, 794; Godefrid. abb., CLXXIV, 210.

De Dominica et hebdomada quarta Quadragesimae, S. Greg. Magn., LXXVIII, 69; S. Isidor., LXXXV, 353; LXXXVI, 438; Grimald., CXXI, 865, 891; Honor., CLXXII, 692, 786, 894; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 882; Sicard., CCXIII, 272; Innocent. III, CCXVII, 380, 393. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 579, 382, 487; Werner abb., CLVII, 887; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1015; Petr. Comest., CXCVIII, 1761; Petr. Cellens., CCII, 694, 695, 699; S. Martin. Legion., CCVIII, 769. — Homiliae, S. Leo Mag., LIV, 281; Beda Ven., XCIV, 110; Paul. Winfrid., XCV, 1293, 1299; Raban. Maur., CX, 25; Haymo, CXVII, 284, 305, 315; Radulph., CLV, 1815; Bruno Ast., CLXV, 800; Godefrid., CLXXIV, 235.

De Dominica et hebdomada quinta Quadragesimae, S. Greg. Magn., LXXVIII, 72; S. Isidor., LXXXV, 370; LXXXVI, 500; Grimald., CXXI, 865; Honor., CLXXII, 787. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 460, 467. — Homiliae, Raban. Maur., CX, 27; Haymo, CXVIII, 327, 542, 547; Radulph. Ard., CLV, 1820, 1823; Godefrid. abb., CLXXIV, 244.

De Dominica Passionis. — Dies Passionis Domini computantur duabus hebdomadibus ante Pascha Domini, Amalar., CV, 1199. — Congruentissime duabus hebdoma-

dis recolitur memoria Passionis quae duabus mundi aetatibus scribitur et informatur, *ibid.*

Capitula mutabant Carthusiani, consueta suffragia usque ad secundam post octavas Paschae feriam intermittentes, Guigo, CLIII, 646. — Gloria in excelsis tacetur, Rupert., CLXX, 122.

Post septem Dominicarum ordinatissimam dispositionem quibus septem aetates mundi quae omnes sunt Passione redemptae, figurantur, ipsius Dominiuae Passionis celebratio inchoatur, Sicard., CCXIII, 287.

Dominica Passionis, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 73; Amalar., CV, 1199, 1291; Udalric., CXLIX, 698; Rupert. abb., CLXX, 119; Honor., CLXXII, 734, 908; Sicard., CCXIII, 287.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 557; Werner abb., CLVII, 895; Petr. Cellens., CCII, 725, 728, 731, 734; S. Martin. Legionens., CCVIII, 791, 799; Absalon abb., CCXI, 157, 143.

Homiliae, B. Leo papa, LIV, 513; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1149, 1150; Bruno Astens., CLXV, 802. — Homiliae in hebdomada Passionalis, Paul. Winfrid., XCV, 1517, 1522.

Officium, Hugo a S. Vict., CLXXII, 883.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 945.

Præfatio, Grimald., CXXI, 895.

Hymni, S. Ambros., XVIII, 1197, 1203.

De Dominica Palmarum. — Praxis Ecclesiae in Dominica Palmarum, S. Gregor. Turon., LXXI, 956; S. Greg. Magn., LXXVIII, 76; S. Isidor., LXXXV, 588; LXXXVI, 565; Alcuin., CI, 1200; Amalar., CV, 1008; Udalric., CXLIX, 698; Guido abb., CL, 1195; saculi xi monument. liturgica, CLI, 879; S. Ivo, CLXII, 584; Rupert. abb., CLXX, 129; Honor., CLXXII, 658, 662, 734, 744, 913; Sicard., CCXIII, 292.

Varia hujus Dominicæ nomina. Hildebert., CLXXI, 502; Alcuin., CI, 1200. — Festivitas dicitur Palmarum seu Olivarum, S. Ambros., XVII, 667. — Capitilavius dies, Liturgia Gallica, LXXII, 127. — Dominica in Palmis dicta in Symboli traditione, *ibid.*, 263. — Pascha floridum, Sicard., CCXIII, 343.

Festivitatem Palmarum sive Olivarum dicimus quia psallentes ramos palmarum sive olivarum portamus in manibus, S. Ambros., XVII, 667; S. Isidor. Hispalens., LXXII, 251. — Palmarum Dominica ideo dicitur quia hac die turbæ Domino cum palmis obviaverunt et triumphantem laudibus exceperunt, Raban. Maur., CVII, 347; Honor., CLXXII, 662; Sicard., CCXIII, 295. — Palma significat triumphum Christi, Alcuin., CI, 650. — Significat crucem, Rupert. abb., CLXVIII, 946. — Sine causa ramum olivæ portat quem decipiendo diabolus superat, S. Ambros., XVII, 669.

Celebratur quinta die ante Passionem, S. Ambrosius, XVII, 608. — Antiquissima est solemnitas, S. Gregor. Magn., 509 (n.). — In qua fit processio cum ramis benedictis, *ibid.*; Joannes XIX, CXLI, 1129, 1150; Joannes archiepisc., Rotomag., CXLVII, 95, 111, 117, 118; Hildebert., CLXXI, 502; Hugo a S. Victore, CLXXVI, 473; Belet., CCII, 20. — Celebrat Ecclesia processionem cum ramis et floribus, olivas et palmas gerens in manibus, Sicard., CCXIII, 295. — Nec hæc processio inter alias Dominicales computanda, *ibid.*

Dominica Palmarum duas habet processiones, Rupert. abb., CLXX, 129; Dunstan., CXXXVII, 489. — Eadem die Dominus de Bethania descendit Jerusalem, Anonym., XIII, 652; Amalar., CV, 1008. — Christus in ea gloriosus et confusus exhibetur, Gueric. abb., CLXXIV, 135. — Istius festi caeremonia apud Cluniacenses monachos, Udalric., CXLIX, 654. — In ecclesia S. Petri ante Joannem XIX non fiebat processio cum palmis, Joannes XIX, CXLII, 1129. — Benedictio palmæ et olivæ, Ottonis III edictum, CXXXVIII, 1057; sac. xi monumenta liturgica, CLI, 843; Hugo a S. Vict., CLXXVI, 475.

Officium, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 123. Stephanus, CLXVI, 1597. Hugo a S. Victore, CLXXVII, 884.

Missæ, saculi xi monumenta liturg., CLI, 843.

Sermones, Atto, CXXXIV, 842. Wernerus abb., CLVII, 899, 903. S. Ivo, CLXII, 586. Bruno Astens., CLXV, 997. Hildebert., CLXXI, 476, 481, 485, 491, 503. Abaelardus, CLXXVIII, 429, 435, 443, 443. S. Bernard., CLXXXIII, 253, 256, 259. Aelred., CLXXXIV, 869; CXCV, 258, 264. Gueric. abb., CLXXXV, 127, 130, 134, 137. Richard. a S. Vict., CXCVI, 1059. Petrus Comestor, CXCVIII, 1764. Petr. Cellens., CCII, 735. Garner. Lingon., CCV, 669. S. Martin. Legion., CCVIII, 811, 827, 851. Absalon abb., CCXI, 143. Helinand., CCXII, 544, 554, 561, 572, 580.

Homiliae, S. August., XXXVI, 172; S. Maxim. Taurin., LVII, 327. Beda Vener., XCIV, 120, 121. Raban. Maur.,

CX, 29. Haymo, CXVIII, 535, 538. S. Petr. Damian., CXLIV, 545. Radolph. Ardens, CLV, 1827, 1830. Bruno Astens., CLXV, 805. Godefrid., CLXXIV, 258, 269, 271, 275, 288, 292.

Præfatio, Grimald., CXII, 891.

Hymnus, Walsfrid. Strab., CXII, 1083.

Versus a pueris in die Palmorum cantandi. Theodulf., CV, 504.

De triduo ante Pascha — De officiis in noctibus a Cœna Domini usque in Pascha, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 989. — Triduo ante Pascha officium nocturnum de nocte celebratum, Joannes archiep. Rotomag., CXLVII, 168. — Campanæ non pulsantur, *ibid.*, 50, 170, 206. — Oculum pacis non datur, *ibid.*, 49, 53, 170, 173, 177, 296. — Missæ privatæ prohibentur, *ibid.*, 99. — Fit populi et cleri communicio generalis, Liturgia Gall., LXXII, 193; S. Gregorius Magn., LXXVIII, 324, 338 (n.); Rodulfus Bituricens. episc., CXIX, 718, 719; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 50, 52, 98, 100, 101, 128, 131, 132, 173, 206. — In ordine S. Benedicti defunctus sine lumine et incenso sepellitur, Lanfrancus, CL, 1145.

Biduo ante Pascha non fit consecratio, S. Leo, LIV, 515; S. Gregorius Magn., LXXVIII, 379 (n.); Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 49, 206.

De Cœna Domini. — Feria quinta in Cœna Domini, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 127. — Cœna Domini est feria quinta ultimas Quadragesimalis septimanæ quando mysterium corporis et sanguinis sui primum apostolis tradidit, S. Isidor., LXXXIII, 764; Raban. Maur., CVII, 547; Honorius, CLXXII, 662. — Cœna vocatur quia hodie Dominus cum discipulis suis cœnasæ traditur, *ibid.*, 665. — Dicitur feria magna, S. Greg. Mag., LXXVIII, 81. — Natale calicis, Liturg. Gallica, LXXII, 187. — Quatuor ex causis celebris, Honorius, CLXXII, 662. — Cœna Domini mystica timore et amore præparatur, Godefrid. abb., CLXXIV, 60. — Manducavit Christus pascha quo passurus significabatur antequam pateretur, S. Fulgentius episc., LXV, 431. — In eadem Cœna Judæorum Pascha comedit et nostrum instituit, *ibid.*

In Cœna Domini tres missæ, S. Greg. Magn., LXXVIII, 518 (n.). — Dum in Africa, *ibid.* — Hora missæ anticipatur, *ibid.*, 514 (n.). — Ultima quinta Sabbati alibi offertur tantum ad vespem alibi et mane et ad vespem, S. Aug., XXXIII, 202. — Missa in lætitia et horæ in tristitia peraguntur, Rupert. abb., CLXX, 136. — Psalmi penitentiales recitantur, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 96, 131, 172, 165. — In ecclesia, S. Petri ante Joannem XIX in Cœna Domini Gloria in excelsis non dicebatur, Joannes, CXLI, 1129, 1150. — In Cœna Domini Gloria in excelsis canendum, *ibid.* — Hac die penitentibus remittendum, Raban. Maur., CX, 482; Isidorus Mercator, CXXX, 696; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 132; Hildebertus, CLXXI, 520; Honor., CLXXII, 662; Gratianus, CLXXXVIII, 1786. — Chrisma consecratur, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 316 (n.); Joannes XIX, CXLII, 1129; Rupertus abb., CLXX, 140; Honorius, CLXXII, 662. — Oleum benedicitur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 316 (n.); Ottonis III edict., CXXXVIII, 1063; Honorius, CLXXII, 662. — Fit cleri et populi communicio, Rather., CXXXVI, 562 (n.), 694; Burchard., CXI, 749, 763; Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 50, 98, 103, 177; Gratianus, CLXXXVII, 1758. — Servato jejunijs usque ad Nonam et cæteris diebus corporis et sanguinis Domini percipiebatur sacramentum, Ratherius, CXXXVI, 697. — Fit processio ad deportandum Christi corpus, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 50, 127, 128. — Omnes olim campanæ ad Vesperas pulsabantur, *ibid.*, 50. — Altaria nudantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 535 (n.); Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 49, 50, 99, 171. — Incensantur, *ibid.* — Altaria, parietes, pavimenta et vasa sacra lavantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 535, 534 (n.); S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 764. — Alii nec quinta Sabbati lavant, relaxantque jejunium, secus alii, S. Aug., XXXIII, 202. — Fit ablutio pedum, S. Isidorus, LXXXIV, 556; S. Benedictus CIII, 1201; Rather., CXXXVI, 694, 718; Rupert., CLXX, 145. — Jejunium olim a quibusdam solum, S. Greg., LXXVIII, 518 (n.). — In Cœna non solvendum, Regulæ ecclesiast., LXVII, 169; S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 154; Fulgent Ferrand., LXXXVIII, 828; Alcuinus, CI, 539; Rather., CXXXVI, 694; Burchard., CXL, 886; S. Ivo, CLXI, 275; Gratian., CLXXXVII, 1783.

Miraculum circa baptisterium a S. Marcellino Ebroduni ædificatum quotannis in Natali et Cœna Domini olim contingere solebat, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 590 (n.). — Qualiter agatur in Cœna Domini apud farfenses monachos, Guido, abb., CL, 1197. — Apud Carthusianos, Guigo, CLIII, 645. — Victor II papa in Cœna

Domini ordinatus fuit, Bertholdus, CXI, VII, 515.

De Cœna Domini, S. Greg. Magn., LXXXVIII, 81, 951, 1009; Alcuin., CI, 1203; Amalarius, CV, 1009, 1200; Candidus, CVI, 61, 62, 63, 64, etc.; Udalric., CXLI, 676; sec. XI monum. liturg., CLI, 845, 846; S. Ivo, CLXII, 586; Stephanus, CLXVI, 1598, 1599; Rupertus abb., CLXX, 138; Honorius, CLXXII, 735, 745, 787, 921; Ernaldus abb., CLXXXIX, 1641, 1650; Petrus Comestor, CXCIII, 1615; Belet., CCII, 95; Sicardus, CCXIII, 501; Innocent. III, CXVII, 597.

Officium ferie quintæ in Cœna Domini, S. Isidorus, LXXXV, 406; LXXXVI, 596; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 449, 886, 887, 889.

Benedictio, Grimaldus, CXXI, 865.

Præfatio, *ibid.*, 893.

Versus et orationes in Cœna Domini, Rather., CXXXVI, 1077.

Sermones, Rather., CXXXVI, 714; S. Petrus Damian., CXIV, 1033; Werner. abb., CLVII, 907, 909, 911; S. Ivo, CLXII, 588; Bruno Ast., CLXV, 1001; Hildebert., CLXXI, 505, 510, 524, 531, 531, 538, 545; S. Bernard., CLXXXIII, 271; Ogerius, CLXXXIV, 880, 883, 889, 895, 898, 902, 905, 910, 912, 920, 929, 935, 940, 944, 946, 949; Petrus Comestor, CXCIII, 1768, 1769; Petrus Cellensis, CCII, 738, 742, 748, 751, 757, 761, 766, 769; Garnerius Ling., CCV, 673; Petrus Blesensis, CCVII, 611, 614; S. Martin. Legion., CCVIII, 837, 843, 865.

Homiliæ, S. Aug., XXXVI, 761; S. Elig., LXXXVII, 607, 611, 612, 614, 628, 650, 658, 659; Beda Venerab., XCIV; Raban. Maur., CX, 50; Haymo, CXVIII, 440; S. Petr. Damian., CXIV, 535; Radolph. Ardens, CLV, 1835, 1858; Godefrid. abb., CLXXIV, 780.

Feria sexta in Parasceve. — Dies in quo Christus passus est, S. Philastr., XII, 1275; S. Gregor. Turon., LXXI, 707, 833; Ex vitis Patrum, LXXXII, 467. — Feria sexta in ipso Paschate, S. Gregor. Turon., LXXI, 565, 566. — Feria privilegiata, Belet., CCII, 99. — Alium diem passionis, alium resurrectionis celebrandum Veteris Testamenti series ostendit, S. Ambros., XVI, 1053. — Illo jejunamus, isto reficimur, *ibid.*, 1029. — Passionis festum, Ex Vitis Patrum, LXXXIV, 52. — Parasceves solemnitas, Alcuin., CI, 1207. — Passionis Christi tempus nunc totius orbis festivissimum, S. August., XLII, 179.

Dies Passionis et Resurrectionis Christi quo liberati sumus a servitute diaboli celeberrimus est, Rupertus abb., CLXVIII, 29. — Parasceve præparatio interpretatur, Alcuin., CI, 1207; Rather., CXXXVI, 557; Rupert., CLXX, 153; Honor., CLXXII, 666; Belet., CCII, 99. — Quare? Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450. — Quia Domini hac die nobis et pro nobis obtulit illud manna dulcedinis quod nobis sufficit ad Sabbatum eternitatis, Sicardus, CCXIII, 511. — Dicitur cœna pura, Sabbatum requiei, Rupert. abb., CLXX, 155. — Phase, Sicard., CCXIII, 515.

Parasceve ideo in solemnitate habetur, quia in eo die Christus mysterium crucis explevit, S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 764; Raban. Maur., CVII, 548. — Feria sexta primus homo conditus, eadem deceptus, eadem etiam per Christum reconciliatus est, Hildebert., CLXXI, 504. — Eadem die formatus homo, deformatus, et reformatus, Sicard., CCXIII, 511. — Salvatoris passio vitæ humanæ salus, S. Ambros., XVII, 674. — Quo mense et qua die mensis creditur crucifixus Christus, hoc diverse a Patribus nuntiatum est, Raban. Maur., CVII, 704, 721. — Passionis Christi memoria fiebat semel in anno, Anastas. Biblioth., CXXVII, 1147. — Hæc ab Alexandro potius scriptis mandata ac decreto corroborata quam recens statuta, *ibid.*, 1149. — Hoc die primitivæ Ecclesiæ fideles aut stationem Deo aut jejunium faciebant, S. Victor. martyr., V, 507. — Feriam sextam tam populares quam et ipsos milites servare præcepit Constantinus, Euseb. Pamphil., VIII, 73. — Christus in Parasceve a Judæis dehonestatus, Balduin., CLIV, 1152.

Dignum ut publice laudetur qui pati pro omnium salute dignatus est, Aurel. Cassiodor., LXX, 833. — In passione Christi divinitas non absuit, *ibid.*, 153. — Mors Domini describitur, *ibid.*, 400. — Variæ passionis Dominicæ circumstantiæ, Hugo a S. Victor., CLXXVII, 889, 897. — Crucis et Redemptionis mysterium antiquitas figuratam, S. Leo Magn., LIV, 518. — De crucifixione Christi in qua per latrones electorum et reproborum discretio figuratur, *ibid.*, 522. — Salus nostra in cruce posita, *ibid.*, 525. — Crucis Dominicæ virtus, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 455, 456. — Crux Christi conjungit cælum et terram, S. Petr. Damian., CXLI, 762. — Tris in Christi passione consideranda, opus, modus et causa, S. Bernard., CLXXXIII, 262. — Christos in cruce exaltatus omnes creaturas in suæ passionis communionem traxit, S. Leo

Magn., LIV, 323. — In solemnitate Paschali Christus pati elegit, *ibid.*, 531. — Non nobis vivendum sed Christo pro nobis mortuo, *ibid.*, 537. — Non meste celebranda Paschalia festa quæ nobis veram pepererunt redemptionem, *ibid.*, 541. — Pascha non rite celebratur nisi a credentibus, *ibid.*, 538. — Crux jugiter ferenda, *ibid.*, 580. — Passio Domini usque ad finem mundi perficitur mortificatione membrorum, *ibid.*

Parasceve in tristitia celebratur, Alcuin., CI, 1210. — Non cum gaudio sicut passionem martyrum, Rupert. abb., CLXX, 52. — Dolore potius quam gaudio celebranda, Hugo a S. Vict., CI, XXVII, 490. — Cum abstinentia et compunctione morosis in commemorationem Domini passionis, Atto, CXXXIV, 103. — A mane usque ad Noctem tenemus profundum morori amicorum silentium, recolentes pugnam et opprobria Salvatoris, Sicardus, CCXIII, 512.

Jejunium in Parasceve non solvendum, S. Isidorus, LXXXIV, 366. — Jejunium Parasceves sine cibo, Liturg. Gall., LXXII, 137; S. Benedict., CIII, 1202. — In pane et aqua, Joannes archiepisc., Rotomag., CXLVII, 52, 101, 151, 175. — Jejunium religiose et strictè observatum in memoriam jejunii spiritualis Christi, Petr. Lombard., CXI, 352. — Passionis non aut eundem semper cedit diem, Eugyp., LXII, 752. — Antiversario die cantatur psalmus xxi, S. Aug., XXXVI, 170, 171, 172, 178, 179. — Passio Domini solemniter legitur, *id.*, XXXVIII, 1084. — Sed non nisi secundum Mathæum, *ibid.*, 1107. — Postea ex quatuor evangelistis lecta sed ad diversas horas, Liturg. Gall., LXXII, 187. — Prostratio in Passione, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 129.

Parasceve caeremonia, Beeth., CCII, 103, 108, 109. — Publicæ preces feria sexta hebdomadæ sanctæ fieri solite per totum orbem ex traditione apostolica, S. Prosper Aquil., LI, 209, 210; Alcuin., CI, 1210. — Oblationes, Joannes XIX, CXII, 1129. — Cantari hymni et recitari preces nocturnæ solebant, Flodoard., CXXXV, 51. — Psalterium totum olim recitabatur, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 51, 99, 175. — Tractus a quatuor canonicis cantatur, *ibid.*, 129, 175. — Crucem portantibus respondetur Latine et Græce non autem Hebraice, Rupert. abb., CLXX, 165. — Missa non cantatur, *ibid.*, 153. — Crux detegatur, Guigo, CLIII, 641. — Crux adoranda, Aurel. Cassiodor., LXX, 949. — In Parasceve fit adoratio crucis, S. Greg. Magn., LXXVIII, 85; Alcuin., CI, 1210; Raban. Maur., CVII, 349; Joannes Rotomag. archiepisc., CLVII, 51, 100, 129, 175. — Ad Vesperam, S. Greg. Magn., LXXVIII, 83. — Hora nona, Rupert. abb., CLXX, 157. — Est mos antiquus, S. Greg. Magn., LXXVIII, 332 (n.).

Processio, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 51, 130, 174. — Hostiæ elevato novissima, *ibid.*, 150. — Celebrans communicat sub unica specie panis, S. Greg. Magn., LXXVIII, 332 (n.); Alcuin., CI, 1211 (n.). — In præsanctificatis, Guigo, CLIII, 641. — Quadruplici causa hac die non conficitur corpus Christi, Beeth., CCII, 99. — Luminaria non accenduntur, S. Benedict., CIII, 1203; Raban. Maur., CVII, 349. — Altaria denudantur, *ibid.*; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450. — Altaria, parietes, et pavimento templi et vasa sacra lavantur, S. Greg. Magn., LXXVIII, 333 (n.); S. Benedict., CIII, 1203. — Pedes lavantur, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450. — In ecclesia S. Petri ante Joannem XIX Parasceve irreverenter colebatur, CXLI, 1129. — Qualiter agatur in monasterio Farfensi, Guido, CL, 1201.

De Parasceve, S. Greg. Magn., LXXVIII, 83, 1013; Alcuin., CI, 1207; Amalar., CV, 1031; Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 129; Udalric., CXLI, 661; sæc. xi monument. liturg., CLI, 844, 882; Stephan., CLXVI, 1598, 1401; Rupert., CLXX, 153; Beeth., CCII, 99; Sicard., CCXIII, 511; Innocent. III, CCXVII, 525. — Officium Parasceves, S. Isidorus Hispalens., LXXXV, 423; LXXXVI, 604; Dunstan., CXXXVII, 492; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 450, 889. — Missæ sacra officium, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 51, 129. — De officio tenebrarum, Beeth., CCII, 103. — De numero candelarum, *ibid.*. — De lotionæ pavimenti, *ibid.*, 108. — De nudatione altaris, *ibid.*, 119. — Benedictiones in Parasceve, Ottonis III edict., CXXXVIII, 1070. — Versus et orationes in Parasceve, Anonym., 1077.

De Passione Christi, Talio episc., LXXX, 780; Rabanus Maurus, CVII, 1125; CX, 1117; Wandalbert., CXXI, 593; Honor., CLXXII, 661, 666, 755, 746, 787; Orderic. Vital., CLXXXVIII, 51-58; Ernald. abb., CLXXXIX, 1656; Ermengand., CCIV, 1245. — Liber de Passione Christi, S. Bernard., CLXXXII, 1154. — Opusculum de Passione Domini, Candid., CVI, 57-103. — Expositio in Passionem Dominicam, Christian. Druthmar., *ibid.*, 1171. — De Passione Christi meditatio, S. Anselm. Lucensis episc.,

CXLIX, 601; S. Anselm., CLVIII, 761. — Benedictio de Passione, Grimald., CXXI, 866.

Hymni de Passione, Sedullus, CI, 609; Walafridus Strabus, CXIV, 1083. — Versus de Passione Domini, Theodulph., CV, 579. — De Christo crucifixo, Joannes Scot., CXXII, 1222. — Ad imaginem Crucifixi, Fromund., CXLI, 515. — Rhythmus de Passione Christi, Egiard., CIV, 593. — Rhythmica oratio ad unumquodlibet membrorum Christi patientis et a cruce pendentis, Ogeric. abb., CLXXXII, 1319.

De sancta cruce, Alanus de Insulis, CCX, 223, 224; Sicard., CCXIII, 413. — De crucis Dominicæ virtute, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 455. — De laude S. crucis, S. Petr. Damian., CXLIV, 406, 601, 602; Egbert. abb., CXCV, 103. — De laudibus S. crucis libri duo, Rabanus Maurus, CVII, 135. — De adoratione S. crucis, Amalar., CV, 1028, 1200.

Missa de S. cruce, Alcuin., CI, 454; sæc. xi monum. liturg., CLI, 907.

Hymni de S. cruce, S. Fortunat., CI, 562; Fulbertus, CXLI, 545; Heribert., *ibid.*, 1369; S. Petr. Damian., CXLV, 950, 951.

Versus de cruce, Venant. Fortunat., LXXXVIII, 87, 89, 95; Joannes Scot., CXXII, 1223. — Ad crucem Bernouin., CV, 446. — Ad aram, S. crucis, CI, 761, 770.

Sermones de Passione, S. Leo Magn., LIV, 515, 517, 518, 522, 523, 528, 531, 537, 542, 546, 549, 553, 557, 561, 564, 568, 572, 575, 580, 491, 492; LVI, 1133; Wern. abb., CLVII, 952; S. Anselm., CLVIII, 675; Hildebert., CLXXI, 547, 551; Oger. abb., CLXXXIV, 935.

Homiliæ de Passione, S. Maxim. Taurin., LVII, 531, 533, 535, 539, 541; S. Faust., LIX, 408.

Sermones de S. cruce, Odilo, CXLII, 1031; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 1205; Abelard., CLXXVIII, 453. — Sermo in Parasceve, Bruno Ast., CLXX, 1007. — Homiliæ in Parasceve, S. Leo Magn., LIV, 537; Radulphus Ard., CLV, 1812; Godefrid. abb., CLXXXIV, 788.

Sabbatum sanctum. — Sabbatum in ipso Paschate, S. Greg. Turon., LXXI, 568, 566; Alcuin., CI, 1215. — Celebratum apud veteres Christianos pervigilium Paschæ, Aurel. Prudent., LIX, 818. — Sabbati Paschalis veneratio hinc celebratur pro eo quod eodem die Dominus in sepulcro quievit, S. Isidor., LXXXIII, 766; Rab. Maur., CVII, 350; Beeth., CCII, 110; Sicard., CCXIII, 522. — Sabbatum per excellentiam quia significat requiem Christi ab opere recreationis, Beeth., CCII, 110; Sicard., CCXIII, 522. — Tribus de causis illuminata refulget in deliciis nostris propter redemptionem animarum, resurrectionem corporum et baptismi sacramentum, *ibid.* — Huic præceptum Sabbati proprie convenit, Raban. Maur., CVIII, 862. — Magna per noctem festivitas et lætabunda celebratio, *id.*, CVII, 350. — Incipit hora secunda post meridiem solemnitas, S. Greg. Magn., LXXVIII, 46. — Sabbato sancto redditur gaudium, canitur hymnus angelicus, Rupert. abb., CLXX, 190. — Omnes campanæ pulsantur ad Gloria in excelsis, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 52, 105, 177, 181. — Incipit officium Paschale, tempus Paschale, Beeth., CCII, 117.

Sabbati Paschalis veneratio sacra et ritus, Alcuin., CI, 1215-1217. — Variæ caeremoniæ, Amalar., CV, 1032. — Sabbatum sanctum a statione vacat, Hildebertus, CLXXI, 499. — Non celebratur corporis et sanguinis Christi sacramentum, S. Greg. Magn., LXXVIII, 279 (n.). — Missa de nocte celebranda, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 49, 52, 97, 101, 175. — In missa solemniquædam desunt, Rupert. abb., CLXX, 90. — Non cantatur Introitus, Hugo a S. Vict., CLXXVII, 455. — Credo, Joannes Rotomag. archiepisc., CXLVII, 58. — Agnus Dei, S. Greg. Magn., LXXVIII, 87. — Sabbat, S. jejunium solutum a quibusdam, Alcuin., C, 265. — Vespere apud Alexandrinos, S. Leo Magn., LIV, 1087. — Servatum non modo a Romanis sed et ab Orientalibus, Cassian., XLIX, 1201. — Etiam a parvulis, Joannes diac., LXXV, 63. — Sicut in aliis diebus Quadragesimalibus tenendum, Alcuin., C, 287. — Non solvendum ante noctis initium, Burchard., CXL, 886; S. Ivo, CXLI, 271. — Ante Gallicinium Dominicæ apud Orientales, S. Greg. Magn., LXXVIII, 306 (n.).

In Sabbato sancto fit benedictio ignis et thymiamatis, sæc. xi monum. liturg., CLI, 845, 846; Sicard., CCXIII, 521, 525. — Lucernæ, Liturg. Gall., LXXII, 196, 197; S. Benedict., CIII, 1203. — Cerei, Alcuin., CI, 1215; Grimald., CXXI, 800; Isidor. Merc., CXXX, 467; Sicard., CCXIII, 521, 525.

Agni cerei loco cerei paschalis olim Romæ benedicebantur ab archidiacono populo distribuendi, S. Greg. Magn., LXXVIII, 357, 350 (n.). — Aqua benedicebatur, Ratramn., CXXI, 768. — In quibusdam locis fletat aqua

benedictæ usurpativa et inordinata aspersio. Berthold., CXI.VII, 386. — Fit benedictio fontium. S. Greg. Magn., I.XXVIII, 87, 338 (n.); Joannes Rotomag. arch., CXLVII, 48, 176. — Celebratur baptismus sollemnis. Gratian., CLXXXVII, 574; Sicard., CCXIII, 522. (Vide Vigiliæ.) — Processio ad benedictionem novi ignis et fontium. Joannes Rotomag. archiep., CXLVII, 48, 176. — Litanie scriptæ ad fontes cantantur. S. Greg. Magn., LXXVIII, 87, 338 (n.); S. Eulog., CXV, 1445. — Litanie in Sabbato S. dicuntur, Alcuin., CI, 1477. — Lac in missa benedictur propter recens baptizatos. S. Greg. Magn., 579 (n.). — Lavantur pedes post baptismum. Liturg. Gall., LXXII, 220, 275. — Completorium in Sabb. sancto. Joannes archiep. Rotomag., CXLVII, 53, 178. — Sabbato magno post horam baptismi episcopus valet ordinari. Gratian., CLXXXVII, 574. — Qualiter agatur in Sabbato sancto apud Farfenses monachos, Guido abb., CL, 1203. De Sabbato sancto. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 87, 1014; Alcuin., CI, 1215; Amalar., CV, 1052, 1200; Dunstan., CXXXVII, 494; Kalendaria et martyrologia antiqua, CXXXVIII, 1187, 1203, 1260; Udalric., CXLIX, 663; sæc. xi monum. liturg., CL, 1016; Stephan., CLXVI, 1398, 1403; Rupert. abb., CLXX, 168; Honor., CLXXII, 668, 733, 747, 787; Belet., CCII, 109; Sicard., CCXIII, 521. Officium in Sabbato sancto. S. Isidor., LXXXV, 456; LXXXVI, 614; Hugo a S. Victore, CLXXVII, 889; Belet., CCII, 110. — De cereo Paschali. *ibid.* Benedictiones in Sabbato sancto, Opera ἀδισκοντά CXXXVIII, 1072; Grimald., CXXI, 866. Præfatio Grimald., CXXI, 893. — Lectiones sanctæ pro Sabbato sancto, Anastas. Biblioth., CXXVIII, 1354. Hymni de cereo Paschali. Aurel. Prudent., LIX, 818; Drepan. Florus, LXI, 1087. Versus et orationes in Sabbato sancto. Anonymus, CXXXVIII, 1077. Sermo in Vigilia Paschæ, S. Maxim. Taur., LVII, 853. Homiliæ in Vigilia Paschæ, Beda Ven., XCIV, 153, 159; Paul. Winfrid., XCV, 1326; Raban. Maur., CX, 33, 135, 137; Haymo, CXVIII, 441; Radulph. Ard., CLV, 1844; Bruno Astens., CLXV, 807.

§ V. — De Dominicis a Pascha usque ad Pentecosten.

De Dominicis post Pascha. — De Dominica in Albis vel in Octavis Paschæ quæ et prima post Pascha. S. Greg. Magn., LXXVIII, 97; Rupertus, CLXX, 229; Honor., CLXXII, 697, 799, 935; Sicard., CCXIII, 561; Innocent., III, 593. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 456; Petr. Blesens., CCV, 625. — Homiliæ, S. Aug., XXXIX, 2075; Beda Ven., XCIV, 149; Raban. Maur., CX, 173, 176; Haymo, CXVIII, 487, 489; Radulph., CLV, 1862, 1861; Bruno Ast., CLXV, 810; Godefrid., CLXXIV, 508. De Dominica secunda post Pascha. S. Greg. Magn., LXXVIII, 103; Grimald., CXXI, 805, 897; Rupertus abb., CLXX, 239; Honor., CLXXII, 698, 799; Sicard., CCXIII, 563; Innocent. III, 403. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 512; Werner. abb., CLVII, 939; S. Anselm., CLVIII, 670; S. Martin. Legion., CCVIII, 977. — Homiliæ, S. Greg. Magn., CXXVI, 1127; Raban. Maur., CX, 186; Haymo, CXVIII, 498, 499; Radulph. Ard., CLV, 1870, 1875; Bruno Ast., CLXV, 810; Godefrid., CLXXIV, 518, 522.

De Dominica tertia post Pascha, S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 104; S. Isidor., LXXXV, 575; LXXXVI, 612; Grimald., CXXI, 806, 897; Rupert., CLXX, 240; Honor., CLXXII, 698, 799; Sicard., CCXIII, 564. — Sermo, Wernerus abb., CLVII, 945. — Homiliæ, Beda Ven., XCIV, 154; Raban. Maur., CX, 194, 196; Haymo, CXVIII, 506, 508; Radulph., CLV, 1877, 1880; Bruno Ast., CLXV, 813; Godefrid., CLXXIV, 526, 535.

De Dominica quarta post Pascha. S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 105; S. Isidor., LXXXV, 579; LXXXVI, 613; Grimald., CXXI, 805, 897; Rupert., CLXX, 241; Honor., CLXXII, 699, 799; Sicard., CCXIII, 565. — Sermo, Wernerus abb., CLVII, 947. — Homiliæ, Beda Ven., XCIV, 158; Raban. Maur., CX, 207, 209; Haymo, CXVIII, 514, 516; Radulph., CLV, 1884, 1888; Bruno Astens., CLXV, 813; Godefrid., CLXXIV, 538, 547.

De Dominica quinta post Pascha. S. Gregor. Magnus, CLXXVIII, 103; S. Isidorus, LXXXV, 585; LXXXVI, 617; Grimald., CXXI, 897; Rupert., CLXX, 247; Honor., CLXXII, 699, 799; Sicard., CCXIII, 566. — Sermo, Wernerus abb., CLVII, 955. — Homiliæ, Beda Ven., XCIV, 163, 165; Raban. Maur., CX, 219, 227; Haymo, CXVIII, 520, 522; Radulph., CLV, 1892, 1894; Bruno Astens., CLXV, 816; Godefrid. abb., CLXXIV, 553, 559.

De triduo Rogationum. — Litanie deprecatio vel rogatio dicitur inde et Rogationes. Alcuin., CI, 1224. — A litanis dictæ, Liturg. Gall., LXXII, 205; Ratherius,

CXXXVI, 755 (n.). — Rogationes vel processiones tres principales. Hugo a S. Victore, CLXXVII, 817. — Processiones publicæ. S. Greg. Turon., LXXI, 886; Joannes Rotomag. archiep., CXLVII, 120, 122. — Solemnnes. S. Greg. Turon., LXXI, 783, 842. — Litanie non Romanæ sed Gallicanæ sunt. Sæc. xi monum. liturg., CL, 1018. — Supplicationes Rogationum et aliorum dierum in Gallia, Liturgia Gall., LXXII, 203, 204, 205.

Rogationes a S. Mamerto Viennensi episcopo institutæ, S. Greg. Turon., LXXI, 221, 231; S. Gregor. Magn., LXXVIII, 581 (n.); Beda Vener., XCIV, 557; Rather., CXXXVI, 755 (n.); Anonym., CXLIX, 52; Rupert. abb., CLXX, 218. — Ad implorandam Dei misericordiam et iracundiæ flagella deprecanda, Raban. Maur., CX, 37, 38; Hildebert., CLXXI, 571. — Ad pestem sedandam, ad impiorum rabiem reprimendam, Heribert., CLXXI, 577. — Ante Ascensionem celebrantur, S. Greg. Turon., LXXI, 223, 231; Beda Ven., XCIV, 557; Alcuin., CI, 1225; Burchard., CXL, 886; Anonym., CXLIX, 52; sæc. xi monum. lit., CL, 1018; Honor., CLXXII, 681, 699, 753; Gratian., CLXXXVII, 1783.

Ante S. Mamertum fuerunt litanie, rogationes, processiones, sed non certo die stabiles, S. Greg. Magn., LXXVIII, 583 (n.). — Processiones Romæ a S. Gregorio mandatæ, S. Greg. Turon., LXXI, 528. — Leo III constituit ut ante Ascensionem litanie celebrarentur, Anastasius Bibliot., CXXXVIII, 144, 1225.

Rogationum tres dies feriandæ, S. Ivo, CLXI, 266, 267; Gratian., CLXXXVII, 1781. — Dies non tam festi quam poenitentiales, Liturg. Gall., LXXII, 170. — In Rogationibus celebrandis eadem auctoritas et habitus fidelibus iudicia quæ publice poenitentibus imposita, Hildebert., CLXXI, 576, 577, 579. — Psalmi poenitentiales recitantur, Joannes Rotomag. archiep., CXLVII, 121, 122, 180. — Dies abstinentiæ, Burchard., CXL, 886. — Jejunium olim in triduo Rogationum, Liturg., LXXII, 580; S. Greg. Magn., LXXVIII, 584, 586 (n.); Amalar., CV, 1066, 1207. — Opera ἀδισκοντά, CXXXVIII, 832; Joannes Rotomag., archiepisc., CXLVII, 56, 110; Anonym., CXLIX, 52. — Jejunium Rogationum in Gallia decimo sæculo inductum, Rather., CXXXVI, 561 (n.).

De Rogationibus et litiis, S. Greg. Magn., LXXVIII, 106; Alcuin., CI, 1224, 1225; Amalar., CV, 1066, 1207; Udalric., CXLIX, 669; Guido abb., CL, 1210, 1212; Stephan., CLXVI, 1406; Honor., CLXXII, 681, 699, 753; Sicard., CCXIII, 567. — De vigilia Ascensionis, Honor., CLXXII, 700, 749. — De missa in vigilia, Rupert., CLXX, 250. — Terminus ad Rogationes, Anonym., CXXXIX, 1283. — Argumentum inveniendi Rogationes, *ibid.*, 1299. — Præfatio in feriis Rogationum, Grimald., CXXI, 897, 898.

Sermones, S. Petr. Chrysolog., III, 552; Werner. abb., CLVII, 961, 964; Heribert., CLXXI, 567, 572, 573, 577; Abælard., CLXXVIII, 489; S. Bernard., CLXXXIII, 297; Guerric. abb., CLXXXV, 151; S. Martin., Legion., CCVIII, 1009, 1035.

Homiliæ, S. Aug., XXXV, 190; Beda Vener., XCIV, 168, 499; Paulin. Winfrid., XCV, 1359; Raban. Maur., CX, 57, 59, 223, 224, 226, 228; Haymo, CXVIII, 527, 529, 530, 534, 536; Radulph., CLV, 1899, 1902; Bruno Ast., CLXV, 816. — Homiliæ in vigilia Ascensionis, Radulph., CLV, 1906, 1911; Godefridus abb., CLXXIV, 861.

De Dominica intra Octavam Ascensionis, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 109; S. Isidor., LXXXV, 593, 603; LXXXVI, 650, 658; Grimald., CXXI, 805, 898; Rupert., CLXX, 269; Honor., CLXXII, 700; Sicard., CCXIII, 574. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 975. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 181; Raban. Maur., CX, 256, 257; Radulph., CLV, 1927, 1932; Bruno Astens., CLXV, 818; Godefrid. abb., CLXXIV, 564.

§ VI. — De Dominicis post Pentecosten.

De Dominicis post Pentecosten in genere, Honorius, CLXXII, 704.

De Dominica in octavis Pentecostes quæ et prima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 116; S. Isidorus Hispal., LXXXV, 621; LXXXVI, 695; Grimald., CXXI, 806, 869, 873, 900; Rupert., CLXX, 315; Honorius, CLXXII, 704, 1037. — Sermo, Wernerus abb., CLVII, 1003, 1007. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 197; Raban. Maur., CX, 279, 282; Haymo, CXVIII, 578; Bruno Ast., CLXV, 818; Godefrid. abb., CLXXIV, 587, 401. (Vide Trinitatem.) — Ab octavis Pentecostes usque ad primam Dominicam Adventus Domini sunt septimanæ viginti octo, quando prolixius est spatium temporis, quando vero brevius, viginti tres, Stephan., CLXVI, 1403.

Dominica de SS. Trinitate. — Festivitas SS. Trinita

tis. Godefrid. abb., CLVII, 141, 159, 175. — Festum Trinitatis festum generale, Beletth., CCII, 18. — In die octava Pentecostes missa cantatur de SS. Trinitate, Udalic., CXLIX, 675. — Dominica in octavis Pentecostes, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 116; Isidor., LXXXV, 621; LXXXVI, 693; Grimald., CXXI, 806; Lanfranc., CL, 475; Guido abb., *ibid.*, 1217; Stephan., CLXVI, 1407; Rupert. abb., CLXX, 293, 314; Honor. Augustodun., CLXXII, 686, 703, 736; Magister Bandin., CXCII, 971; Richard. a S. Vict., CXCVI, 987. — Dominica in octava Pentecostes quae est prima post Pentecosten. De hac Dominica triplex est varietas. Quidam enim cantant de Trinitate, alii de octavis, alii vero de prima Dominica post Pentecosten, Sicard., CCXIII, 585. — Officium de Trinitate ab Alexandro a Gregorio magno approbatur, *ibid.*, 587. — Antiqua in Ecclesia SS. Trinitatis solemnitas, *ibid.*

De Trinitate missa, Alcin., CI, 445; *sec. xi* monumenta liturgica, CLI, 836, 937.

Officium, Joannes archiepisc. Rotomag., CXLVII, 126; *sec. xi* monument. liturg., CLI, 1019.

Sequentiae, Notker., CXXXI, 1024; Anonym., CLI, 807; Adam. a S. Vict., CXCVI, 1156.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 878, 879.

Præfatio, *ibid.*, 900.

Hymnus, Fulbert., CXLI, 342.

Sermones, S. Leo Magn., LIV, 500; Eleuther., LXV, 87; Werner. abb., CLVII, 995; Hildebert., CLXXI, 595; Garn. Liagon., CCV, 710; Petr. Comest., CXCVIII, 1778; Petrus Blesens., CCVII, 637; S. Martin. Legion., CCVIII, 1269.

Homiliae, Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1358; Radulph. Ardens., CLV, 1945, 1949, 1953; Bruno Astens., CLXV, 818, 973, 977, 981; Godefrid., CLXXIV, 579.

De Dominica post Pentecosten. — De Dominica secunda post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 174; S. Isidor. Hispal., LXXXV, 628; LXXXVI, 693; Grimald., CXXI, 807, 870, 873, 900; Guido abb., CL, 1218; Rupertus, CLXX, 315; Honor., CLXXII, 705, 1015; Sicardus, CCXIII, 589. — Sermones, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1265, 1501; Werner. abb., CLVII, 1015, 1019. — Homiliae, Beda Vener. XCV, 267; Raban. Maur., CX, 392; Haymo, CXVIII, 584, 589; Radulph. Ardens., CLV, 1957, 1963; Bruno Astens., CLXV, 820; Godefrid. abb., CLXXIV, 415, 423.

De Dominica tertia post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 175; S. Isidor. Hispal., LXXXV, 630; LXXXVI, 702; Grimaldus, CXXI, 807, 870, 874, 900; Udalic., CXLIX, 677; Guido abb., CL, 1218; Rupert. abb., CLXX, 316; Honor., CLXXII, 706; Sicard., CCXIII, 590. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 639; S. Gregor. Magn., LXXVI, 1266; Werner. abb., CLVII, 1029. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 272; Raban. Maur., CX, 303, 305; Haymo, CXVIII, 599, 601; Radulph., CLV, 1968, 1969; Bruno Astens., CLXV, 821; Godefridus abb., CLXXIV, 453.

De Dominica quarta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 176; S. Isid. Hisp., LXXXV, 634; Grimald., CXXI, 807, 870, 874, 900; Rupert., CLXX, 316; Honor., CLXXII, 807; Sicard., CCXIII, 591. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1037; S. Bernard., CLXXXIII, 533. — Homiliae, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1246; Beda Ven., XCV, 274; Raban. Maur., CX, 324, 325; Haymo, CXVIII, 608, 609; Radulph. Ard., CLV, 1972, 1976; Bruno Ast., CLXV, 821; Godefrid. abb., CLXXIV, 440, 449.

De Dominica quinta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 176; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 637; Grimald., CXXI, 808, 870, 874, 901; Rupert., CLXX, 317; Honor., CLXXII, 708; Sicard., CCXIII, 591. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1043. — Homiliae, S. Aug., XXXIX, 1781; Beda Ven., XCV, 276; Paulus Winfrid. (ex Herico) XCV, 1563; Raban. Maur., CX, 333, 334; Haymo, CXVIII, 615; Radulph., CLV, 1979, 1982; Bruno Ast., CLXV, 823; Godefrid., CLXXIV, 459, 467.

De Dominica sexta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 177; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 640; Grimald., CXXI, 808, 870, 874, 901; Rupert., CLXX, 317; Honor., CLXXII, 709; Sicard., CCXIII, 592. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1053; S. Bernard., CLXXXIII, 533, 539, 541. — Homiliae, S. Ambros., XV, 1635; Beda Vener., XCV, 278; Raban. Maur., CX, 343, 344; Haymo, CXVIII, 622, 624; Radulph., CLV, 1986, 1989; Bruno Ast., CLXV, 824; Godefrid., CLXXIV, 472.

De Dominica septima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 177; S. Isidor. Hisp., LXXXV, 643; Grimald., CXXI, 808, 871, 874, 901; Rupert., CLXX, 318; Honor., CLXXII, 710; Sicard., CCXIII, 592. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1061, 1064. — Homiliae, S. Aug., XXXIV, 1239; Rabanus Maurus, CX, 357; Haymo, CXVIII, 629; Radulph., CLV, 1993, 1996; Bruno

Astensis, CLXV, 824; Godefrid., CLXXIV, 483, 494, 498.

De Dominica octava post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 178; Grimald., CXXI, 809, 871, 874, 901; Rupert. abb., CLXX, 318; Honor., CLXXII, 711; Sicard., CCXIII, 593. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1073. — Homiliae, S. Aug., XXXIX, 1902; Beda Ven., XCV, 281; Raban. Maur., CX, 374; Haymo, CXVIII, 634; Radulph. Ard., CLV, 2000, 2003; Bruno Ast., CLXV, 826; Godefrid. abb., CLXXIV, 512, 521.

De Dominica nona post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 179; Grimald., CXXI, 809, 871, 875, 901; Rupert., CLXX, 319; Honor., CLXXII, 712; Sicard., CCXIII, 593. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 543, 546; Werner. abb., CLVII, 1083; Innocent. III, CCXVII, 427. — Homiliae, S. Aug., XXXV, 1504; Beda Ven., XCV, 385; Raban. Maur., CX, 384; Haymo, CXVIII, 610; Radulph., CLV, 2007, 2010; Bruno Ast., CLXV, 826; Godefrid. abb., CLXXIV, 524, 529, 526.

De Dominica decima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 179; Grimald., CXXI, 810, 871, 875, 902; Rupert., CLXX, 319; Honor., CLXXII, 713, 1049; Sicard., CCXIII, 593. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1089, 1092. — Homiliae, Beda Ven., XCV, 284; Paul. Winfrid., XCV, 1570; Raban. Maur., CX, 394; Haymo, CXVIII, 646; Radulph., CLV, 2013, 2017; Bruno Ast., CLXV, 826; Godefrid. abb., CLXXIV, 512.

De Dominica undecima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 180; Grimald., CXXI, 810, 871, 875, 902; Rupert., CLXX, 320; Honor., CLXXII, 714, 1053; Sicard., CCXIII, 594. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1099. — Homiliae, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1294; Beda Vener., XCV, 286; Raban. Maur., CX, 403, 406; Haymo, CXVIII, 653; Radulph., CLV, 2020, 2022; Bruno Ast., CLXV, 827; Godefrid. abb., CLXXIV, 542.

De Dominica duodecima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 181; Grimald., CXXI, 810, 871, 902; Rupert., CLXX, 321; Honor., CLXXII, 715, 716; Sicard., CCXIII, 595. — Sermones, Werner. abb., CLVII, 1107, 1110. — Homiliae, S. Aug., XXXVIII, 638; Beda Ven., XCV, 234, 289; Paul. Winfrid. (ex Herico), XCV, 1575; Raban. Maur., CX, 414; Haymo, CXVIII, 661; Radulph., CLV, 2026, 2030; Bruno Ast., CLXV, 827; Godefrid., CLXXIV, 535.

De Dominica decima tertia post Pentecosten, S. Greg. Magn., LXXVIII, 181; Grimald., CXXI, 811, 871, 902; Rupertus, CLXX, 321; Honorius, CLXXII, 716, 1059; Sicard., CCXIII, 596. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1115. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 234, 290; Raban. Maur., CX, 436; Haymo, CXVIII, 664; Radulph., CLV, 2033, 2036; Bruno Ast., CLXV, 827; Godefrid. abb., CLXXIV, 561, 570.

De Dominica decima quarta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 182; Grimald., CXXI, 811, 872, 902; Rupert., CLXX, 322; Honor., CLXXII, 717; Sicard., CCXIII, 596. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1131. — Homiliae, Beda Ven., XCV, 293, 507; Paul. Winfrid., XCV, 1590; Raban. Maur., CX, 446; Haymo, CXVIII, 669; Radulph., CLV, 2039, 2043; Bruno Ast., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 575.

De Dominica decima quinta post Pentecosten, S. Greg. Magn., LXXVIII, 182; Grimald., CXXI, 811, 872, 902; Rupert., CLXX, 323; Honor., CLXXII, 719; Sicard., CCXIII, 598. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1159. — Homiliae, Beda Ven., XCV, 296; Paul. Winfrid., XCV, 1594, 1596; Haymo, CXVIII, 675; Radulph., CLV, 2048, 2052; Bruno Ast., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 580.

De Dominica decima sexta post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 183; Grimald., CXXI, 812, 872, 902; Rupert., CLXX, 324; Honor., CLXXII, 720; Sicard., CCXIII, 598. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 487; Werner. abb., CLVII, 1152. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 298; Paul. Winfrid., XCV, 1403, 1407; Haymo, CXVIII, 680; Radulph., CLV, 2056, 2060; Bruno Astens., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 583.

De Dominica decima septima post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 183; Grimald., CXXI, 812, 872, 902; Rupert., CLXX, 325; Honor., CLXXII, 721; Sicard., CCXIII, 599. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1165. — Homiliae, S. Ambros., XV, 1660; Paul. Winfrid., XCV, 1415; Beda Vener., XCV, 299; Haymo, CXVIII, 684; Radulph., CLV, 2063, 2065; Bruno Astens., CLXV, 828; Godefrid., CLXXIV, 589.

De Dominica decima octava post Pentecosten, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 184; Grimald., CXXI, 812, 872, 903; Rupert., CLXX, 326; Honor., CLXXII, 722; Sicard., CCXIII, 599. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1171. — Homiliae, Beda Vener., XCV, 301; Paul. Winfrid., XCV, 1423;

Haymo, CXVIII, 698; Radulph., CLV, 2067, 2070; Bruno Astens., CLXV, 829; Godefrid. abb., CLXXIV, 593.

De Dominica decima nona post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 185; Grimald., CXXI, 812, 872, 903; Rupert., CLXX, 526; Honor., CLXXVII, Sicard., CCXIII, 400. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1177. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 502; Paul. Winfrid., XCV, 1429; Haymo, CXVIII, 701; Radulph., CLV, 2073, 2076; Bruno Astens., CLXV, 829; Godefrid., CLXXIV, 602, 603.

De Dominica vicesima post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 185; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert. abb., CLXX, 527; Honor., CLXXII, 724, 1063; Sicard., CCXIII, 400. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1187. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 504; Paul. Winfrid., XCV, 1430, 1432; Haymo, CXVIII, 711, 803; Radulph., CLV, 2085, 2089; Bruno Astens., CLXV, 829; Godefrid., CLXXIV, 611.

De Dominica vicesima prima post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 186; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert., CLXX, 528; Honor., CLXXII, 724; Sicard., CCXIII, 401. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1199. — Homiliæ, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1282; Haymo, CXVIII, 717, 806; Radulph., CLV, 2092, 2095; Bruno Astens., CLXV, 830; Godefrid. abb., CLXXIV, 617.

De Dominica vicesima secunda post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 186; Grimald., CXXI, 813, 873, 903; Rupert., CLXX, 529; Honor., CLXXII, 725, 1067; Sicard., CCXIII, 402. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1201. — Homiliæ, S. Gregor. Magn., LXXVI, 1211; Paul. Winfrid., XCV, 1438; Haymo, CXVIII, 706, 808; Radulph., CLV, 2098; Bruno Astens., CLXV, 831; Godefrid., CLXXIV, 621.

De Dominica vicesima tertia post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 187; Grimald., CXXI, 814, 873, 904; Rupert., CLXX, 529, 1071; Sicard., CCXIII, 403. — Sermo, Werner. abb., CLVII, 1213. — Homiliæ, S. August., LXXVIII, 514; Paul. Winfrid., XCV, 1443; Haymo, CXVIII, 728, 812; Radulph., CLV, 2104, 2107; Bruno Astens., CLXV, 831; Godefrid., CLXXIV, 625.

De Dominica vicesima quarta post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 188; Grimald., CXXI, 814, 873, 904; Honor., CLXXII, 726; Sicard., CCXIII, 403. — Sermones, S. Petr. Chrysolog., LII, 292, 296, 299, 301. — Homiliæ, Beda Vener., XCIV, 507; Paul. Winfrid., XCV, 1448, 1449; Haymo, CXVIII, 733; Radulph., CLV, 2102, 2110, 2115; Bruno Astens., CLXV, 832.

De Dominica vicesima quinta post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 188; Grimald., CXXI, 814, 873, 904; Sicard., CCXIII, 405. — Homiliæ, S. Ambros., XV, 1682; Beda Vener., XCIV, 508; Paul. Winfrid., XCV, 1453; Haymo, CXVIII, 736; Bruno Astens., CLXV, 832.

De Dominica vicesima sexta post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 189; Grimald., CXXI, 904. — Homiliæ, Paul. Winfrid., XCV, 1453; Haymo, CXVIII, 741; Bruno Astens., CLXV, 834.

De Dominica vicesima septima post Pentecosten, S. Gregor., Magn., LXXVIII, 189. — Homilia, Bruno Ast., CLXV, 835.

De Dominica vicesima octava post Pentecosten homilia, Bruno Astens., CLXV, 835.

Sermo in Dominica infra Octavam Assumptionis, S. Bernard., CLXXXIII, 429.

Dominica prima mensis Septembris, Guido abb., CL, 1251.

Dominica prima mensis Octobris, *ibid.*, 1257.

In Dominica ante jejunium Calendarum Novembrium, S. Isidor. Hispal., LXXXV, 648; LXXXVI, 705.

Sermo in Dominica prima Novembris, S. Bernardus, CLXXXIII, 545, 546, 549, 551, 553.

De festo Dedicationis ecclesiarum.

Dedicatio ecclesie a Veteri Testamento sumpsit exor-

dium, Raban. Maur., CX, 73. — Festivitates annuas dedicationis ecclesiarum ex more veterum celebrari in Evangelio legimus, S. Isidor., LXXXIII, 771. — Eorum quæ in dedicatione ecclesie aguntur mystica significatio, Hugo a S. Vict., CLXXVI, 439, 440. — Expositio historica, tropologica, id., CLXXVII, 903. — Anagogica, *ibid.*, 907. — Dedicatio ecclesie, dedicatio cujusvis oratorii ferianda, Gratian., CLXXVII, 1781. — Solemnitates Dedicationum ecclesiarum per singulos annos sunt celebrandæ, *ibid.*, 1711; S. Ivo, CLXI, 203. — Olim per octo dies Dedicationis festum fuit celebratum, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 160, 426 (n.); S. Ivo, CLXI, 203. — Antiquum est Ecclesie Institutum basilicas reliquiarum sanctorum illatione et appositione dedicare, S. Gregorius Magn., LXXVII, 285, 540, 812, 832, 834, 908, 961; LXXVIII, 422 (n.). — Dedicatio S. Mariæ ad Martyres, *ibid.*, 687. — Romæ dedicatio primæ ecclesie a beato Petro apostolo constructæ et consecratæ, *ibid.*, 599 (n.). — Kalendis Augusti celebrata, Raban. Maur., CX, 1160. — Innocentius Albanus basilicam sanctorum Protasii et Gervasii dedicavit, Orderic. Vital., CLXXXVIII, 207. — Solemnia Dedicationis ecclesie celebrantes debemus congruere solemnitati ut sicut templa luminibus et cantu ita cordium penetralia necessariis bonorum operum decoremus ornantibus, S. Hilarius, X, 879. — Dedicationes ecclesiarum in mentium puritate celebrandæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 870, 880. — Plurima miracula facta in illis memorantur, *ibid.*, 898. — Epulsæ in Dedicatione olim fieri solitæ, S. Gregor. Magn., LXXVII, 518.

In festivitate Dedicationis *Credo* cantatur, Joannes Rotomag., CXLVII, 38. — Ad majorem missam, Lanfranc., CL, 481. — Dedicatio si evenierit extra Quadragesimam maxima solemnitate celebratur, Udalric., CXLIX, 656. — In Quadragesima celebrari Dedicationis festum prohibetur, Lanfranc., CL, 657. — In festo Dedicationis si a Septuagesima ad Pascha celebrari contingat, laudes cantica præter *Alleluia* non supprimuntur, Sicard., CCXIII, 410. — Distributiones quasdam faciebant capitulo Rotomag. archiepiscopi in festo Dedicationis, Petr. Blesens., CCVII, 1179. — In Dedicationis festo fratres Carthusiani his habent vinum, Guigo, CLIII, 735.

Ecclesiarum dedicationes, Leo papa IV, CXV, 56, 57; S. Petr. Damian., CXLIV, 900; Lanfranc., CL, 475; sæc. xi monum. liturg., CLI, 850; S. Ivo, CLXII, 537; Honor., CLXXII, 690; Thom. Cisterc., CCVI, 179.

Officium in Dedicatione ecclesie; sæc. xi monumenta liturgica, CLI, 969.

Benedictiones, Grimald., CXXI, 882, 883.

Præfatio, *ibid.*, 919.

Responsorium, Robert. rex, CXLI, 944.

Sequentia, Notker., CXXXI, 1017.

Hymni de Dedicatione ecclesie, S. Ambros., XVII, 1218; S. Paulin. Aquileiens., XCIX, 497; Abælard., CLXXVIII, 1799, 1800.

Versus de Dedicatione ecclesie et translatione martyris, Egilii Fuldensis., CV, 412.

In Dedicatione sermones, S. Maxim. Taurin., LVII, 879, 883, 895, 907; S. Petr. Damian., CXLIV, 897, 901, 906, 908; Werner. abb., CLVII, 1225, 1227, 1230, 1234, 1239, 1242; Berengos. abb., CLX, 1032; S. Ivo, CLXII, 537; Hildebert., CLXXI, 751, 733, 736, 739, 744, 748; Honor., CLXXII, 1099, 1103; Hugo a S. Vict., CLXXVII, 901; Abælard., CLXXVIII, 551; S. Bernard., CLXXXIII, 517, 521, 523, 526, 529, 535; Petr. Comestor., CXCIII, 1806; Garner. Lingon., CCV, 806, 813; Petr. Blesens., CCVII, 713; S. Martin. Legionens., CCIX, 61, 67; Absalon abb., CCXI, 219; Helinand., CXII, 700; Innocentius III, CCXVII, 453.

Homiliæ, S. Hilarius, X, 879; S. August., LXXXIX, 2166, 2171; Beda Vener., XCIV, 243, 433, 439; Raban. Maur., CX, 73, 74; Haymo, CXVIII, 741, 813; Bruno Astens., CLXV, 860.

CL.

INDEX DE JEJUNIO ET ABSTINENTIA.

LOGICE REFERENS VARIA SS. PATRUM DICTA
DE ILLIUS NATURA ET NECESSITATE, CONDITIONIBUS, VIRTUTE, ETC.

Hic index in tres partes dividitur; in prima parte sunt per sententias specialia documenta; in secunda quæstionis index datur ordine Patrum chronologico; et in tertia est diffusior in ordine alphabetico.

MONITUM.

Quamvis in Indice CXLVIII De Ecclesiæ præceptis in quinto et sexto præcepto quædam, etsi paucæ, cum ad istum præcipue indicem lectorem vocavimus, de jejunio et abstinentia notaverimus, hic præsertim ex professo quæstio tractatur, ut legenti patebit.

PARS PRIMA.

SENTENTIÆ EX PATRIBUS DECEPTÆ DE JEJUNIO ET
ABSTINENTIA.I. — *Jejunium in quo consistat.*

Quid jejunium Christianum. S. Augustinus, XXXV, 1539; XL, 711. — Jejunium essentialiter voluntarium, id., XXXVI, 476. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 258. — Jejunii etymologia, Rabanus Maurus, CVII, 557. — Jejunium est abstinentia cibi. *ibid.* Radulphus Ardens, CLV, 1795. — Ciborum discretio in jejunio. S. Hieronymus, XXII, 620. S. Leo, LIV, 444. S. Agobardus, CV, 204. — De refectioe in diebus jejunii, Cassianus, XLIX, 1198. Joannes Rotomagens., CXLVII, 92. Ivo, CLXI, 275. — De hora qua cibum in jejunio sumere licet, S. Agobardus, CV, 204. Ratherius, CXXXVI, 566 *not.* Hildebertus, CLXXI, 449. S. Bernardus, CLXXXIII, 174. Robertus Pullus, CLXXVI, 1144. — In diebus jejunii unum prandium, S. Bernardus, CLXXXVI, 1145, 1144. Petrus Cantor, CCV, 103.

II. — *Jejunii excellentia.*

Opponuntur gulæ mala et jejunii bona. S. Ambrosius, XIV, 709, 701, 1068. S. Hieronymus, XXXIII, 503, 507. S. Petrus Chrysologus, LII, 225. S. Maximus Taurinensis, LVII, 561. Julius Pomerius, LIX, 465. S. Gregorius Mag., LXXIX, 515, 516. Alcuinus, CI, 625, 1191. Hailtgarus, CV, 677. — Jejunii mirabilis virtus exprimitur. S. Ambrosius, XIV, 698, 704, 710; XVII, 614, 645. S. Hieronymus, XXII, 1116; XXIII, 505, 507, 508. S. Augustinus, XXXII, 1558, 1560; XXXVII, 1108. S. Petrus Chrysolog., LII, 209, 225. S. Maximus Taurinensis, LVII, 577. Julius Pomerius, LIX, 462. Cassiodorus, LXX, 827, 829. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 776, 848. S. Paulinus, XCIX, 255 *not.* Rabanus Maurus, CVII, 555. CXXXVIII, 484. S. Bernardus, CLXXXV, 1245. — Jejunium exemplo Christi et sanctorum commendabile, S. Ambrosius, XIV, 698, 990; XVI, 1101, 1193, 1194; XVII, 639; XVIII, 72. S. Hieronymus, XXIII, 510. S. Augustinus, XXXIII, 725. S. Maximus Taur., LVII, 575, 576. S. Greg. Mag., LXXIX, 521, 522; LXXVI, 556. S. Eligius, LXXXVII, 605, 606. Haymon, LXVIII, 194. S. Remigius Ant., CXXXI, 882. Rupertus, CLXVIII, 1369, 1436. S. Bern., CLXXXVIII, 167; CLXXXIV, 776. — Jejunium castitatis propugnaculum, S. Ambros., XV, 1618; XVI, 1195; XVII, 529; XVIII, 72. Zacch., XX, 1187. S. Hieronym., XXII, 817, 897. S. Augustin., XL, 706; XXXVIII, 1039. S. Leo, LIV, 416. S. Maximus Taurinensis, LVII, 571. Julius Pomerius, LIX, 467. Eugypius, LXI, 627. S. Benedictus, LXVI, 535. S. Martinus Damien., LXXII, 25. S. Gregor. Mag., LXXVII, 50; LXXIX, 524, 525, 524, 525, 564, 597. Taio, LXXX, 842. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 618, 649, 651, 818. Rabanus Maurus, CX, 24, 90. Petrus Cantor, CCV, 552. — Infirmis ex jejunio non formidanda. S. Ambrosius, XVI, 559. S. Gregorius Magnus, LXXIX, 517.

— Jejunia Christianis sunt castra. S. Ambrosius, XVII, 614. — Pedes animæ pernices sunt fides atque jejunium. *ibid.*, 978, 979. — Diluitur contra jejunii exortentiam obiectio. S. Hieronymus, XXIII, 512. — Jejunandum et in tribulatione et in gaudio, S. Augustinus, XXXVI, 1539. — De ratione et utilitate jejunii, Cassianus, XLIX, 1192. S. Leo, LV, 39. Julius Pomerius, LIX, 502. S. Gregorius Magnus, LXXIX, 525. S. Bernardus, CLXXXIII, 176. Innocentius III, CCXVII, 357. — De jejunio sermones varii. S. Petrus Chrysologus, LII, 314, 208, 219. S. Maximus Taurinensis, LVII, 559. — Jejunium satisfactio peccati, Salvianus, LIII, 185. S. Eligius, LXXXVI, 605. Vener. Beda, XCIV, 24. S. Paulinus, XCIX, 255 *not.* Alcuinus, CII, 120. Burchardus, CXL, 888. — De gulæ repressione. Cassianus, XLIX, 229. Eugypius, LXII, 857. S. Paulinus, XCIX, 255. Burchardus, CXL, 888. S. Anselmus, CLVIII, 680. Hildebertus, CLXXI, 1040. — Jejunium amandum. S. Benedictus, LXVI, 519. — Jejunium carnem efficit ancillam, S. Leander, LXXXII, 884. S. Benedictus, CIII, 694. S. Petrus Damianus, CXLI, 520. — Abstinentia bona. S. Gregorius Magnus, LXXVI, 555. — Abstinentia miraculo approbata, id., LXXVII, 155, 155. — Dapes corpus, jejunium animam saginat. *ibid.*, LXXIX, 514. — Jejunium virtutis conditio. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 649. Valerius, LXXXVII, 424. Haymo, CXVIII, 192, 194. — Facilius per jejunium oratio penetrat coelum. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 65. S. Bonifacius Moguntin., LXXXIX, 866; S. Benedictus, CIII, 521. CLIV, 1249. CLX, 876. — Caro jejunio exstincta Dominum sinit. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 651. — Jejunium Deo gratum. Haymo, CXVIII, 115. — Jejunia medelam conferunt vitæ perpetuæ, *ibid.*, 901. Rupertus, CLXVIII, 760, 761. — Jejunio superatur tentatio, Ratherius, CXXXVI, 691. S. Anselmus, CLVIII, 680. — Jejunium vivis et defunctis utile. Ratherius, CXXXVIII, 454. — In publicis calamitatibus ira Dei jejunio placanda, Burchardus, CXL, 888. — Excellentia jejunii ex Scriptura, Radulphus Ardens, CLV, 1793, 1794. S. Anselmus, CLVIII, 69. — Abstinenti tres gradus, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 518. Alanus de Insulis, CCX, 121. — Jejunio impletur præceptum abnegationis. Godefridus, CLXXIV, 715. — Jejunium refectio cordis. S. Bernardus, CLXXXIII, 171. — Jejunium impingat, *ibid.* — Jejunii laus, Ernaldus, CLXXXIX, 1534. — Exhortatio ad jejunium. Adamus Scotus, CXCIII, 422; CCX, 176, 177. — Jejunium efficax. *ibid.*, CXCIII, 422. Alanus de Insulis, CCX, 176, 177.

III. — *Jejunii præceptum.*

A constitutione mundi institutum jejunii præceptum, S. Ambrosius, XIV, 700. — Christus jejunavit ne præceptum declinaret, id., XV, 1558. — Præcepto jejunii tenemur, Rufinus, XXI, 1040. S. Leo, LIV, 475. S. Benedictus, LXVI, 659. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 114. Regino, CXXXII, 244. — Jejunii præceptum ex

Scriptura indicitur, S. Augustinus, XXXIII, 147. S. Leo, LIV, 447. V. Beda, XCI, 714; XCIII, 434; XCIX, 233 *not.* — In nova lege jejunii præceptum non abrogatum, sed confirmatum, S. Leo, LIV, 175. — Jejunii præceptum ex auctoritate Ecclesiæ et apostolorum, S. Leo, LIV, 416, 421. S. Benedictus, LXVI, 593. S. Paulinus, XCIV, 191, 195. Burchardus, CXL, 885. Rupertus, CLXX, 97. — Præceptum jejunii ante legem, sub lege, sub gratia. Alcuinus, C, 531. — Jejunium divinæ auctoritatis res, Rupertus, CLXVIII, 1436. — Triplici auctoritate indicitur jejunii præceptum, Garnerus, CCV, 660.

IV. — Jejunii dispensatio.

Quam male quidam a jejuniis sese excusent, S. Ambrosius, XVII, 681. Salvianus, LIII, 32. — Jejunii dispensationis causa tenerior etas. S. Hieronymus, XXII, 874, 875. S. Benedictus, CIII, 366. — Quomodo, posita dispensatione, jejuniis suppletur, S. August., XXXVIII, 611; XXXIX, 202. S. Leo, LIV, 440. S. Gregor. Magn., LXVIII, 451. S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1219. Theodorus Cant., CXIX, 958, 959. Galitarius, CV, 703, 706. Rab. Maur., CX, 22. Ratherius, CXXXVI, 567. — Jejunii dispensationis causa senectus, Cassianus, XLIX, 210. S. Benedict. CIII, 566. — Jejunii dispensationis causa infirmitas. S. Leo, LIV, 286, 439. S. Leander Hispal., LXXII, 884. S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1219. Theophilus, CV, 204. Joannes Scotus, CXI-VII, 56. — Jejuni quisnam dispensator. S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 423.

V. — Jejunii conditiones.

Prima jejunii conditio, eleemosyna. — Jejunium et eleemosyna in Scriptura unita. S. Ambros., XVI, 1194. — Jejunium bonis operibus sanctificatum, S. Hieronym., XXIII, 312. S. Gregor. Magn., LXXXII, 82. Haymo, CXVII, 195. Rupertus, CLXVIII, 223. V. Hildebertus, CLXXI, 1448. — Jejunium bonorum operum otium non habeat, S. Hieronymus, XXIV, 35. — Jejunium eleemosynæ adjungatur, S. August., XXXVI, 482; XXVIII, 88, 598, 811, 1041, 1042, 1046. Taio, LXXX, 861. Rab. Maur., CX, 22. Ivo Carnot., CLXI, 275. — Cibi quos nobis subtrahit jejunium, pauperibus erogentur, S. Augustinus, XXXIX, 2027. Taio, LXXX, 861. S. Eligius, LXXXVII, 536. Smaragdus, CII, 683. Theodulfus, CV, 204. Galitarius, CV, 668. Ratherius, CXXXVI, 695. Burchardus, CXL, 887. Radulphus Ardens, CLV, 1795. S. Anselmus, CLVIII, 1116. — Jejunium cum eleemosyna Deo gratum. S. Gregor. Magn., LXXVI, 428; LXXVII, 83. Alcuinus, CI, 1191. Haymo, CXVIII, 191, 195, 902. — Jejunium sine eleemosyna nullum. S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1220. Ratherius, CXXXVIII, 434. V. Hildebertus, CLXXI, 443.

Secunda jejunii conditio, oratio. — Tempore jejunii orationi vacemus, S. Hieronymus, XXIV, 563. — Junguntur jejunium et oratio, S. Fulgent., LXV, 321. — Jejunantes spirituali cibo indigent. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 305; LXXIX, 364. — Jejunium in oratione perfectum. Alcuinus, CI, 624. Haymo, CXVIII, 901. S. Bern., CLXXXIV, 189. Innoc. III, CCXVII, 364. — Jejunio socianda devotio. S. Bernard., CIII, 524. — Virtus jejunii cum oratione conjuncti ex Evangelio asserta. Raban. Maur., CX, 90. — Jejunium oratione cœlum conscendit. Ratherius, CXXXVI, 696.

Tertia jejunii conditio, peccati absentia. — Jejunium inutile absque peccati vitiatione. S. August., XXXIX, 2029. S. Eucherius, L, 842, 843. S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1161 *et seqq.* Haymo, CXVIII, 901. Radulphus Ardens, CLV, 1795. — Ante omnia jejunandum a vitiis. S. Aug., XXXIX, 2023. — Jejunium animæ a vitiis jejunio corporis a cibis sociandum. Cassianus, L, 307. S. Eucherius, L, 482. S. Leo, LIV, 187; LV, 106, 108. S. Maximus Taur., LVII, 569, 578, 580. S. Columb., LXXX, 234. Raban. Maur., CVII, 539. Haymo, CXVIII, 901. Ratherius, CXXXVI, 567. S. Bruno Astensis, CLXV, 93. S. Bernard., CLXXXIII, 171. — Quid prodest vinum non bibere et iracundiæ veneno inebriari? S. Maximus Taur., LVII, 569. — Jejunio insidiantur impatientia et superbia. S. Greg. Magn., LXXVII, 30. Taio, LXXX, 861, 862. Haymo, CXVIII, 195. S. Bern., CLXXXIII, 171. — Peccata proximum lædenda in jejunio vitanda. S. Gregor. Magn., LXXVII, 89. Ratherius, CXXXVI, 695. — Jejunium aurtione vitiorum sanctificandum. Alcuinus, CI, 1192. Smaragdus, CII, 682, 683. — Jejunantes et peccato indulgentes dæmones imitantur. Alcuinus, CI, 623. — Jejunantes in conscientia multitudinem servant. Radulphus Ardens, CLV, 1784, 1789.

Quarta jejunii conditio, illius dissimulatio. — Jejunium

hulare sit, S. Leo, LIV, 443. — Vana gloria jejunantes non Deo, sed hominibus jejunant. S. Gregor. Magn., LXXVI, 1254. S. Paschasius, CXX, 303. Rupertus, CLXVIII, 751, 752. — Jejunia sint in abscondito. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 634. — Jejunantibus non tristis gerenda facies. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 1211. S. Eligius, LXXXVII, 536. Haymo, CXVIII, 182. S. Paschasius, CXX, 302. — Jejunantium pro peccatis non pro gloria. S. Bruno Astensis, CLXV, 771 *et seqq.* — Quadruplici modo hominibus videatur jejunantes. Petrus Comestor, CXCIII, 1750.

Quinta jejunii conditio in jejunando prudentia. — Non jejunandum usque ad corporis nimiam debilitatem. S. Hieronymus, XXII, 1116. — Jejunium perfectius in moderato cibo quam in omnimoda abstinentia. *ibid.*, 404, 535. Divus Hier., LXXIII, 1026. Ratherius, CXXXVI, 696. Radulphus Ardens., CLV, 1796. S. Bernard., CLXXXIX, 716. — In jejunis servanda discretio. S. Hier. XXII, 557. S. August. XXXIII, 960. S. Gregor. Mag., LXXVI, 185. S. Bernard. CLXXXIII, 1095. — Scriptura diuturno jejunio adversa. Cassianus, XLIX, 1192. — Caro jejunis, non occidenda. S. Greg. Mag. LXXVI, 558. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 652. Adamus Scotus, CXCIII, 256.

VI. — Jejunii varia tempora.

1. *Adventus.* — Agitur de jejunio Natalis Domini. S. Aug. XXXII, 254. — Vario modo antiquitus observatum Adventus jejunium. S. Germ. Par., LXXII, 169, 170. S. Gregor. Mag. LXXVIII, 434. — In tempore jejunii Adventus viguit abstinentia a carnibus et a coitu conjugali. S. Germ. Par. LXXII, 169, 170. Ratherius, CXXXVI, 566. — Jejunium Adventus inter poenitentiarum tempora recensetur. V. Beda, XCIV, 534. A. anus de Insulis, CCX, 208. — Varia testimonia de jejunio Adventus. Rather., CXXXVI, 563, *not.* — Sermo de testis et jejunis Adventus. Beletius, CII, 72.

2. *Vigiliae.* — De vigiliis sanctorum in genere. S. Aug. XI, 1276. Alcuinus, CI, 1214, 1215. S. Bern., CLXXXIII, 501. — De vigiliis quorundam apostolorum. S. Leo, LIV, 114; LXXIV, 1178. S. Bernardus, CLXXXIII, 503. Robertus Pullus, CLXXXVI, 1143. — De vigilia Pentecostes. S. Leo, LV, 643 *not.* S. Germanus Parisiensis, LXXII, 206. LXXXV, 612. — De vigiliis in genere. Alcuinus, CI, 1275. Regino Prum., CXXXII, 244. Burchardus, CXL, 887. Innocentius III, CCXVII, 539, 562. — De vigiliis Epiphaniæ et Purificationis. Joannes Rotomagens. CLXXII, 43. — De vigilia Ascensionis. Guido, CL, 1212.

3. *Quatuor tempora.* — In quatuor temporibus jejunium. S. Augustinus, XXXII, 1458. S. Gregorius Magn., LXXVIII, 394. V. Beda, XCIV, 538, 539. — Cur jejunia quatuor temporum instituta. S. Leo, LIV, 185, 186. Alcuinus, CI, 1227. Berno, CXLII, 1090, 1091. Garnerus, CCV, 661. Innocent III, CCXVII, 560. — Jejuni quatuor temporum origo. S. Leo, LIV, 418, 519. S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 394. Garnerus, CCV, 661. — De quatuor temporibus seorsim sumptis. S. Germanus Parisiens., LXXII, 163, 170. S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 508; CL, 595, 997, 1000. Rupertus, CLIX, 289. — Usus varii in jejunio quatuor temporum. S. Gregorius Magnus LXXVIII, 61, 62. Udalricus, CXLIX, 673, 674, 690, 697. — Jejunia quatuor temporum denuntianda. S. Greg. Mag. LXXVIII, 594. Regino, CXXXII, 189. Ratherius, CXXXVI, 562. — Quomodo distribuebatur jejunium quatuor temporum. S. Paulinus, CXIX, 235, 236 *not.* Alcuinus, CI, 1229. Berno, CXLII, 1087. — Concilii Moguntini decretum de jejunio quatuor temporum. Regino, CXXXII, 212.

4. *Rogationes.* — In Rogationibus amplectenda jejunium et mortificatio. S. Germ. Par. LXXII, 287. Regino, CXXXII, 243. Ratherius, CXXXVI, 562. Guido, CL, 1212. Joannes Mich. Cl. XV, 1407. — De institutione Rogationum. Regino, CXXXII, 243. V. Beda, XCIV, 547. Ratherius, CXXXVI, 561 *not.* Burchardus, CXL, 886. — Sermones in Rogationibus. Wernerus, CLVII, 561. Abaelardus, CLXXVIII, 485. S. Bern. CLXXXIII, 297. S. Mart. Leg. CCVIII, 1009, 1035.

5. *Quadragesima.* — Sermones varii pro tempore jejunii quadragesimalis. S. Ambr. XVII, 636. S. Aug. XL, 1514. S. Petrus Chrysol., LII, 634. S. Maximus Taurin. LVII, 565 *et seqq.* S. Leo, LIV, 265. S. German. Paris. LXXII, 185. S. Bonifac. Mog. LXXXIX, 865. Henr. card. CCXI, 383. S. Mart. Leg. CCVIII, 651 *et seqq.* Isaac de Steile, CXCI, 1719. — Gravius præcepti quadragesimalis vario modo exprimitur. S. Ambr. XVII, 645. S. A. g. XXXIX, 594, 2022, 2031; XLII, 492; XXXII, 1436. S. Leo, LIV, 301. S. Max. Taur. LVII, 569, 583. Dionys. Exig. LXVII, 76. S. Germ. Par. LXXII, 185. S. Greg. Mag. LXXVIII, 307. S. Isid. Hisp. LXXXIV, 268, 425. S. Paul. XCIX, 194. Theod. CV, 204. Regino Prum. CXXX 250. Burch., CXL,

884 Innoc. CCXVII, 825. — Quadragesimæ antiquitas notatur. S. Amb. XVII, 618, 619. S. Hier. XII, 475; XIII, 311, 386. S. Aug. XXXII, 1456, XXXIII, 217, XLII, 402. S. Leo, LIV, 275. S. Max. Taur. LVII, 568. Eugyp. LXI, 761. Cassiod. LXX, 246. S. Germ. Par. LXXII, 239. S. Isid. Hisp. LXXXIII, 238, 339, 771, LXXXV, 287, V. Beda, XCII, 18, 366; XCV, 128; XCIX, 801. S. Paul. XCIX, 194. Alc. CI, 1179, 1183. Rab. Maur. CX, 22. Atto Vercell. CXXXIX, 840. Ivo. CLXI, 270. S. Ber. Clar. CLXXXIII, 175. — Observatio quadragesimalis in Ecclesia universalis. S. Aug., XXXVIII, 1096, 1054. S. Leo, LIV, 269. S. Isidor. Hispalens., LXXXIII, 238. S. Bernardus, CLXXXIII, 185. — Varil usus in observatione Quadragesimali. S. Augustin., XXXII, 1456. S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 507, 516. Udalricus, CXLIX, 696 *et seqq.* — De numero dierum ex quibus coalescit Quadragesima. S. Augustin., XXXVIII, 695. Cassian., XLIX, 1204, 1208. Eugypsius, LXII, 761, 762. S. German. Parisiens., LXXII, 184. S. Gregor. Magn., LXXVIII, 507, 508. S. Bonifac. Moguntin., LXXXIX, 865. Alcuinus, C, 261. Burchardus, CXL, 885. Joannes Rotomagens., CXLVIII, 46. Lanfranc., CL, 435; CLI, 1015. — Origo Quadragesimæ, Quinquagesimæ, Sexagesimæ, Septuagesimæ. S. Augustinus, XXXVIII, 1051. S. Leo, LIV, 488 *not.* S. Maximus Taur., LVII, 534. S. Benedict., LXVI, 737. Vener. Beda, XCIV, 804. Alcuinus, CI, 1183, 1185. Amalarius, CV, 1002. Raban. Maur., CVII, 349. Atto Vercell., CXXXIV, 859. Hugo de S. Victore, CLXXVII, 445 *et seqq.* — Numeri Quadragesima mystica significatio. S. August., XXXVIII, 1051, 1216. S. Isidor. Hispalens., LXXXIII, 772. S. Bonifacius Moguntinus, LXXXIX, 867. Alcuinus, C, 261, 262, 263, 551. Smaragdus, CII, 121. Raban. Maur., CVII, 219, 220, 346. Haymo, CXVIII, 193 *et seqq.* S. Petrus Damian., CXLIV, 545. Joannes Rotomagens., CXLVII, 46. Goffrid., CLXII, 865; S. Bruno Astensis, CLXV, 93. Alanus de Insulis, CCX, 205. — Utilitas Quadragesimæ. S. Augustin., XXXIX, 2019, 2027. S. Leo, LIV, 285. S. Maximus Taurinens., LVII, 569, 573, 575. — In Quadragesima amplectendum jejunium. S. Augustinus, XXXVIII, 1010, 1045, 1044, 1047; XXXII, 1261, 1262. S. Leo, LV, 635. LVI, 720. S. Maximus Taurinens., LVII, 583. S. Benedict., LXVI, 475. LXXIV, 1066. S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 297, 306. S. Isidor. Hispalens., LXXXIV, 569. Rather., CXXXVI, 505 *not.*, 566. Burchardus, CXL, 886. Ivo, CLXI, 270. Ven. Hildebertus, CLXXI, 503. — In Quadragesima abstinentia a carne et vino. S. Aug., XXXVIII, 1040, 1043; XLII, 491, 492. S. Maxim. Taurinens., LVII, 569. S. Germanus Parisiensis, LXXII, 184. S. Isidor. Hispalens., LXXXIV, 134. S. Fructuosus, LXXXVII, 1108. S. Chrodegangus, LXXXIX, 1075. Ivo, CLXI, 882. Robertus Pullus, CLXXXVI, 426. — In quadragesima custodia continentia. S. August., XXXVIII, 1040; XXXIX, 2051. Dionysius Exiguus, LXVII, 76. S. Isidor. Hispalens., LXXXIII, 122; LXXXIV, 134, 581. S. Donat., LXXXVII, 285. S. Bonifac. Moguntin., LXXXIX, 867. Raban. Maur., CX, 22. Isidor. Mercator, CXXX, 290. Burchardus, CXL, 887. — In Quadragesima mortificatio omnimoda amplectenda. S. Augustinus, XXXVIII, 1059, 1040 *et seqq.* S. Benedict., LXVI, 741. S. Paulinus, XCIX, 235. Alcuinus, CI, 1215. Smaragd., CII, 121. Atto Vercell., CXXXIV, 841. Ivo, CLXI, 274. S. Bernardus, CLXXXII, 220; CLXXXIII, 184. — In Quadragesima venatio prohibita. S. Augustin., XXXIX, 2029. S. Maxim. Taurinens., LVII, 581. Raban. Maur., CX, 21, 25. — In Quadragesima bellum vitis inferendum. S. Petrus Chrysolog., LII, 226. S. Leo, LIV, 276. S. Bonifac. Moguntin., LXXXIX, 867. — In quadragesima elemosynæ erogandæ. S. Augustinus, XXXVIII, 1040. Raban. Maur., CX, 22. Ven. Hildebert., CLXXI, 466. — In quadragesima inimicis donatio injuriarum. S. Augustin., XXXVIII, 1041 *et seqq.* Theodulfus, CV, 203. — In Quadragesima Deo ferventius servendum. S. Augustinus, XXXIX, 2019, 2021. S. Leo, LIV, 276, 291. S. Maxim. Taurinens., LVII, 569, 577. — In Quadragesima non celebrandæ nuptiæ. S. Isidor. Hispalens., LXXXIV, 134. Isidor. Mercator, CXXX, 290. Ivo, CLXI, 891 *et seqq.*

6. *Alia jejunii tempora.* — De jejunio Calendarum Januarii vel Novembris. S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 774; LXXXV, 226, 635, 1051. Ven. Beda, XCIV, 538. — De jejunio quartæ feriæ. S. Augustinus, XXXIII, 140, 150. S. Gregor. Magnus, LXXVIII, 438. S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 238. — De jejunio Sabbati. S. Augustinus, XXXIII, 137, 138, 139, 140, 150, 281. S. Leo, LV, 627, 628, 650; LVI, 516. Paulus diaconus, XCV, 1577. Regino, CXXII, 372. — De jejunio in variis mensibus. S. Leo, LIV, 175, 169, 458; LV, 41, 105, 107; LXXXIV, 1133, 1178. S. Gregor. Magn., LXVIII, 531. Rabanus Maurus, CX, 57. — De jejunio Pentecostes. S. Isidor. Hispalens.,

LXXXIII, 773. Ven. Beda, XCIV, 538. Rabanus Maurus, CX, 48. — Ex concilio Eberitani decreto singulis mensibus jejunandum. S. Isidorus Hispalensis, LXXXIV, 504.

VII. — De abstinentia a carne et vino.

Abstinentia a carne et vino in diebus jejunii, S. Hieronymus, XXII, 620, 818. — Abstinentia a carne et vino, in tempore quod drage-mali, S. Augustinus, XXXIV, 2025, 2029; S. Maximus Taurinens., LVII, 567, 578; S. Germanus Parisiensis, LXXII, 184; S. Isidorus Hispalens., LXXXIV, 425; Atto Vercellens., CXXXIV, 40; Ivo, CLXI, 691. — Explicatur ratio vera abstinentiæ ab his alimentis, S. Augustinus, XXXVIII, 1047, 1052; S. Leo, LIV, 279; LVI, 439; Julius Pomerius, LIX, 469; Eugypsius, LXII, 702, 703; S. Isidorus Hispalens., LXXXIII, 525, 778, 1241; LXXXIV, 582; LXXXV, 115; Alcuinus, C, 1079; S. Bernardus, CLXXXIII, 1096. — Abstinentia a carne perantiqua, ante et post legem gratiæ, Salvianus, LIII, 193; S. Benedictus, LXVI, 651; S. Leander Hispal., LXXII, 589; S. Bernard., CLXXXIV, 718, 719; Robertus Pullus, CLXXXVI, 1144. — Abstinentia a carne et vino bona et Scriptura approbata, Genadius, LVIII, 996; S. Isidorus Hispalens., LXXXIII, 777; Rabanus Maurus, CVII, 339; Regino Prumiens., CXXXII, 189; Ivo, CLXI, 77. — Varia dicuntur de abstinentia carniæ apud monachos, S. Benedictus, LXVI, 391, 475, 588, 596, 610, 760; S. Bernardus, CLXXXIII, 387; Innocentius III, CCXVII, 1141. — Abstinentia carniæ in Adventu, S. Germanus Parisiensis, LXXII, 163, 170; Rotherius, CXXXVI, 866. — De abstinentia a carnibus in sexta feria, S. Bernardus, CLXXXVI, 975, 1141.

PARS SECUNDA.

DE JEJUNIO ET ABSTINENTIA. IN ORDINE PATRUM CHRONOLOGICO.

TERTULLIANUS. — In nullo magis procuratur Dei clementia quam abstinentia populi, II, 962.

AMBROSIIUS. — Jejunium contritio atque humilitatio est animæ, XVII, 11.

S. AUGUSTINUS. — Jejunium, magnum opus, Christianum opus, XXXVII, 1108. Jejunium Christianum, quod, XXXV, 1339. Jejunium nostrum sine diversum a jejunio paganorum, Judæorum et hæreticorum, XI, 611. Jejunium est animæ humilitatio, XXXIX, 2080. Cunctorum membrorum est debita satisfactio, XI, 1274. Jejunium ac cibis duplex, 1061. Jejunium siccis exis, XLI, 811, 812. Jejunium præcipuum a vitiiis, XXXIX, 2025, 2079. Abstinentiæ duo genera, XXXIX, 2112. Abstinentia a vino, carnibus, oleo, balneo, LXXXIII, 1111, XL, 768, 777.

CASSIANUS. — Jejunium aliud spiritale, aliud corporale, XLIX, 258.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Est jejunium schola meritorum, magisterii magisterium, disciplinarum disciplina, LII, 209. Est ecclesiasticæ vitæ vaticinium salutare. Est invictus Christianæ militiæ principatus, *ibid.*

S. LEO MAGNUS. — Duplex jejunium carnis et spiritus, LIV, 438. Spiritale jejunium in quo positum, *ibid.* Jejunium corporale absque spirituali non prodest, *ibid.* Jejunia Ecclesiæ auctore Spiritu sancto instituta, 415. Jejunium Quadragesimæ, 505. Jejunium quatuor temporum ab Ecclesia per totum annum descriptum, 186. De jejunio Sabbati quatuor temporum, LX, 651. Sabbatorum Quadragesimæ, 652. Jejunium Quadragesimale, 653. Jejunium mensis quarti, 41; mensis septimi, 105; mensis decimi, 106.

S. MARTINUS Legion. — Abstinentia ab esu carniū quadragesimalis jejunii tempore vetustissima in Ecclesia, LVII, 570. Jejunium Quadragesimæ non ab hominibus constitutum, sed celesti maiestate præceptum est, 508. Ejus initium feria 4, ante primam Dominicam in Quadragesima, valde vetustum est in Ecclesia, 505.

EUGYPIUS. — Jejunium omnis corporis castigatio, LXXII, 1015.

CASSIODORUS. — Jejunium dictum est quasi *ineditum*, quod abstinentes diutius ad ineditam usque perducat, LXX, 246.

Vita Patrum. — Abstinentia a potu, LXXXIII, 824; a vino, a pane; ab aqua; a pane et aqua; a pane et vino; a carnibus; a coctis, 1105.

S. ISIDORUS Hispal. — Jejunium res sancta, opus celeste, janua regni, forma futuri, quod qui sancte agit Deo iungitur, alienatur mundo, spiritualis efficitur, LXXXII, 776.

S. ELIGIUS. — Jejunia sunt gratiæ Dei primordiæ, re-

conciliationis sacrificia, salutis remedia, castitatis fundamenta, LXXVII, 605.

S. PAULINUS. — Duplex jejunium corporis et animæ, CXIX, 252.

SMARAGDUS. — De abstinentia, CII, 622.

S. BENEDICTUS An. n. — De jejunio, CIII, 807. Jejunium quartæ et sextæ feriæ, 1138. Kalend. Januarii, 1141. Quadragesimæ, 1137, 1198. Hebdomadæ sanctæ, 1202. Parasceves, 1202.

RODULPHUS. — De jeunio quadragesimali et aliis jejuniis institutis, CXIX, 718.

REGINO. — Jejunium quatuor temperum, CXXII, 456. Jejunium vigiliarum, 244. Rogationum, 245.

GOFFRIDUS. — Hoc est spirituale jejunium, per quod sine dubio societas acquiritur civium supernorum, et ille laudabiliter hoc jejunium servat, quem detractio nulla exasperat, quem nec furor nec immoderata ira exagitat, quem superbia gratia Dei non spoliât, quem maledictis lingua non maculat, quem rancor non cruciat, CLVII, 171.

HONORIUS. — Ob tres causas Ecclesia ante Pascha instituit jejunium: primo, quia ante Pascha Christi passio celebratur, ut et per afflictionem carnis compatiatur, quatenus ei conregnare mereatur; secundo, ut quia cuncta verno tempore naturali motu in libidinem concitantur, per jejunia ab impetu luxuriæ reprimantur; tertio, quia illo tempore filii Israel terram repositionis intraverunt, vel illi de Babylonia reversi sunt, CLXXII, 656.

HILDEBERTUS. — Duplex est jejunium, corporale et spirituale; corporale est, quo nos contemperamus a cibis; spirituale, quo abstinemus a vitis, CLXXI, 417.

S. BERNARDUS. — Jejunium quadragesimale, CLXXXIII, 174.

BELETHUS. — Jejunium est communis omnium membrorum satisfactio, ut scilicet membra satisficiant pro peccatis quæ admiserunt, CII, 20. Aliud carnis, aliud mentis; carnis est, cum quis abstinet a cibis; mentis, quando quis jejunat a vitis, 22. Aliud etiam institutionis, aliud devotionis, aliud paritatis, aliud dispensationis.

PETRUS, Cellensis. — Abstinentia duplex est, abstinentia a cibo, et abstinentia a malo, CII, 681.

GARNERIUS. — De variis jejuniorum speciebus, CV, 660.

ALANUS DE INSULIS. — Est multiplex jejunium, consuetudinis, avaritiæ et cupiditatis, infirmitatis, crapulæ et gulositatis, laudis et apparentiæ, CCX, 177. De variis jejuniis circumstantiis. Jejunium est abstinentia a cibo et potu, 822. Dicitur abstinentia a temporalibus bonis: dicitur etiam immunitas peccati, *ibid.*

GUNTHERUS. — Jejunare abstinere est, ex quo jejunium, id est, abstinentia derivatur. Est jejunium spirituale et corporale; spirituale est ab omnibus pravis voluptatibus mentis et corporis humiliter abstinere, CCXII, 207. Jejunium corporis est a cibo et potu corporali ob salutem animæ rationabiliter abstinere, 208.

INNOCENTIUS III. — De triplici solemani jejunio, videlicet quatuor temporum, Quadragesimæ, et vigiliarum, CLXXVII, 560.

1. — De jejuniis et abstinentiæ conditionibus.

TERTULLIANUS. — Ut facilius homo ad jejunandum formaretur, paucis et non gloriosis escis assuefactus est, et nihil de laetioribus esuriturus, II, 506.

S. AMBROSIIUS. — Jejunium quale debeat esse, XIV, 709 et seqq. Jactantia in jejunio declinanda, 710. Jejunare et abstinere a cibis non multumprodest, nisi addatur pietas, 473. Qui jejunant a cibo, et non se abstinent a malo, similes sunt diabolo, qui non manducat, et tamen a malo non cessat, XVII, 664. Jejunia nostra non debent sæculi actibus occupari, sed sacris Litteris exerceri, 662. Quod vobis subtrahitis jejunando, in cælum debetis transmittere in pauperes, 663.

S. HILARIUS. — Jejunantium sit conscientia pura, et bona opera, IX, 945.

JUVENCUS. — Jejunandum est, sed non ad vanam captandam famam, XIX, 153.

S. CHROMATIUS. — Non propter humanam gloriam, sed propter futuram spem, soli Deo jejunemus, XX, 363. Qui ita jejunant, ut magis hominibus quam Deo placeant, habent quidem laborem de corporis afflictione, sed per inanem gloriam mercedem laboris apud Deum habere non possunt, *ibid.* Opus jejuniis, et ipsius corporis atque animæ afflictionem vultus hilaritate velemus, 364.

S. HIERONYMUS. — Jejunii tempore a vino et carnibus abstinendum est, XXIII, 610. Fortissimum jejunium quod et quale sit, 251. Jejunia sunt moderata, 575. Superstitiosa vitantur, 251. Nihil est grande simulare

jejunia, possessionum redditibus abundare, et vile facere palliolum, 281. Nihil prodest biduo triduoque transmissio vacuum portare ventrem, si compensetur saturitate jejunium, 255. Sint quotidiana jejunia, et refectio satietatem fugiens, *ibid.* Jejunia tunc proficiunt, cum recedimus a vitis, et flemus antiqua peccata, XXIV, 772. Jejunium nostrum non sit lucrum marsupii, 566. Cum jejunas, læta sit facies, XXII, 412. Sic debes jejunare, ut non palpires, et respirare vix possis, 1117. Jejunantes quomodo peiores non jejunantibus, 421.

S. AUGUSTINUS. — Qui jejunant ut prandeant lautius, negotium ventris agunt, non religionis, XXXVII, 1108. Jejunia Deo accepta quænam, XXXVIII, 1012. Jejunium cum oratione et elemosyna, 811. Jejunium sine oratione et elemosyna non sufficit, XXXVI, 442. Oratio jejunantis libera sit a cupiditate et odio, XXXVIII, 1014. Jejunium sine misericordia ei nihil est qui jejunat, 1015. Pauperibus erogandum est prandium quod per jejunium intermittitur, XXXVI, 482. Accipiat esuriens Christus, quod jejunans minus accipit Christianus, XXXVIII, 1053. Voluntaria copiosi inopia fiat necessaria inopis copia, *ibid.* Quod vobis demittitis jejunando, elemosynis addite prærogando, 1040, 1047. Jejunium inutile esse ab iniquitate non recedentibus, aut piis exercitiis non vacantibus, XXXIX, 2029. Quidquid præter Dei mandatum feceris, quamvis abstineas, non jejunas, 2030. Jejunia Deo accepta, 2080. Cum accepta sunt Deo, si illi qui necessitate jejunant, reficiantur a nobis, 2026. Sic jejunas, ut in alio manducante, te prandisse gaudeas, 2027. Jejunia nostra ut plena sint, elemosynas pinguedine saginentur, *ibid.* Jejuni refectio est oratio, 1887. Jejuni sit comes oratio cum misericordia, XXXV, 2564. Jejunium cum elemosyna duplex bonum, sine elemosyna nullum bonum, 2023. Sine elemosyna tale est, qualis sine oleo lucerna, 2024. Jejunium sine elemosyna negotiationis est genus, 2029.

CASSIANUS. — Abstinentia qualis esse debeat ad superandum fornicationis spiritum, XLIX, 274. Abstinentiæ molus non omnibus uniformis, 158.

S. PETRUS CHRYSOLOGUS. — Jejunium esurit et sitit, quod non pietatis cibo pasceltur, quod potu misericordiæ non potatur, LII, 209. Alget et deficit jejunium quod non elemosynæ vultus tegit, quod non miserationis operit vestimentum. Pietas facit splendere jejunium, et ad totam radiare continentie claritatem. Sicut juliar solis clariorem perficit diem, et totam nubium dispergit obscuritatem, sic elemosyna jejuniis sanctificat sanctitatem. Misericordia et pietas jejuniis sunt alæ, per quas tollitur et portatur ad cælum, sine quibus jaret et volutatur in terra. Jejunium sine misericordia simulacrum famis est; sine pietate jejunium occasio est avaritiæ, non est propositum paritatis, 210. Jejunium sine misericordia non est veritas, sed figura. Qui non jejunat pauperi, Deo fingit, qui jejunans prandium suum non erogat, sed reponit, cupiditati probatur jejunare, non Christo, *ibid.* Gubernator prudens a littore cum navim solvit, cum mare transiturus intra fluctus, domus, patriæ, conjugis, pignorum curas deponit, et ita totus mente, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, ut et fluctuum possit superare discrimina, et stationem lucrosi portus periculi victor intrare, 208. Sic nos ingressi iter abstinentiæ, pelagum jejuniis, Quadragesimæ viam, navim corporis nostri solvamus a littore mundano; sæcularis patriæ renuntiemus curis; in crucis arbore tota mentis vela tendamus; virtutum funibus, sapientiæ remis, gubernaculis disciplinæ, navigii nostri muniamus incessum. Et subducti terris speculemus cælum, ut ducatu signorum celestium inter liquidos colles latentis viæ inoffensum tramitem tenere possimus; ac si gubernando Christo, flante Spiritu sancto, evictis voluptatum spumis, superatis vitiorum fluctibus, decursis criminum procellis, transvectis scopulis peccatorum, atque omnium delictorum naufragiis evitatis; Paschæ portum, lucrum vitæ, gaudia resurrectionis intremus, 208 et seqq.

S. SALVIANUS. — Jejunium inutile, quod et quale, LIII, 235. Jejunium cum elemosyna bonum, 185. Jejuniis longis ei opus est qui tempus satisfactionis amisit, 233.

S. LEO MAGNUS. — Jejunium sine elemosyna non tam purgatio animæ quam carnis afflictio est, magisque ad avaritiam quam ad continentiam referendum est, quando aliquis sic a cibo abstinet, ut etiam a pietate jejunet, LIV, 175. Nostra jejunia abundant fructibus largiatis, et in pauperes Christi benignis sint fecunda muneribus, *ibid.* Jejunio addenda elemosyna, 172. Et oratio, 173. Jejunium quomodo observandum, LV, 106. Non solum a cibis carnalibus,

sed etiam a noxiis animi delectationibus jejundandum, 110.

S. MAXIMUS. — Sanctificat ille jejunium cujus cor adulatione potentum amicorum parentumque gratia, clientum parva magnaque munuscula a recti tramite non avertunt. Sanctificat jejunium suum, cujus justitia cor non vilescit. Sanctificat jejunium qui flammam savientis iracundiae mansuetam mentis placabilitate restinguit; qui lascivientes oculos turpi ab aspectu habentis castitatis avertit; qui convictorum jacula, scuto patientiae repercussa dispergit; qui litigantium tumultus pacifici sanitate sermonis, et linguae prudentioris arte compescit; qui consurgentes in semetipso vanarum cogitationum spinas evangelico sulcante vomere, velut quidam pectoris sui arator excidit; qui inopias egenorum pro quantitate substantiae suae miserantis manus humanitate solatur; qui praeceptis divinae legis intentus, diabolia a corde suo respuit tentamenta. LVII. 507, 508. Si volumus Deo placita exhibere jejunia, simus in corde fortes, in iudiciis iusti, in amicitia fideles, in injuriis patientes, in contentionibus moderati; refugiamus turpiloco, adversus iniqua constantes, in conviviis sobrii, in charitate simplices, inter subdolos cauti, condolentes tristibus, contumacibus resistentes; in suspicionibus parci, inter malitiosos taciti, inter humiles coaequales, *ibid.*

S. FULGENTIUS. — Voluntarium jejunium esurientem sublevet jejunantium, ut in fructu misericordiae tuorum possit jejuniorum fecunditas apparere, LXV, 331. Jejunium adhibenda temperies, ut corpus nostrum nec saturitas excitet, nec inedia immoderata debilitet, 332.

S. BENEDICTUS. — Jejunium in pane et aqua in poenam ebrietatis, LXVI, 320. — Violata abstinentiae, 640. Violata silentii, 565.

VICTOR CAPUANUS. — Occultum sit jejunium, LXVIII, 271.

Vita Patrum. — Abstinentia cibi et potus quae et qualis sit oportet, LXXIII, 1090. — Jejunia moderata sunt meliora, LXXIV, 29. Jejunii modus optimus, LXXIII, 920.

S. ISIDORUS Hispal. — Hoc est perfectum et rationabile jejunium, quando noster homo exterior jejunit, interior orat, LXXIII, 651. Saepe abstinentia simulata agit, jejuniaque per hypocrisim exercentur. Quidam incredibiliter abstinent, ut hominibus curiosos sancti appareant. Jejunium et eleemosyna in abscondito esse amant, ut solus Deus, qui inspicit omnia, meritum bonorum operum rependat, 652. Jejunia cum bonis operibus Deo acceptabilia sunt. Qui autem a cibis abstinent, et prave agunt, demones imitantur, quibus esca non est, et nequitia semper est. Qui execrationis studio non abstinentiae voto ab escis carnium se suspendunt, hi potius execrandi sunt. Spernitur jejunium quod in vespere repletionem ciborum reficitur. Spernitur, jejunium quod in vespere delicis compensatur.

SMARAGDUS. — Bene jejunat quicumque esurientem suam refecti pauperis satietate sustentat, CII, 683. Bene jejunat qui divini recordatione iudicii semetipsum refruens, ab omni se illecebrarum voluptate suspendit. Bene jejunat qui carnem suam vitiorum germina pullulantem, sanctarum meditatione virtutum, et sobrietatis amore castigat. Bene jejunat qui fraternas injurias pacifici pectoris lenitate dimittit. Gratissimum Deo defert jejunium, qui mentem suam a pravie cogitationibus, oculos a concupiscentia, linguam manusque a lite custodit. Et sic jejunium nostrum sanctificet castitas, ornet patientia, benignitas foveat, misericordia laetificet, commendet humilitas, *ibid.* Quomodo sanctificetur jejunium, *ibid.*

THEODULFUS. — Jejunium Quadragesimae summa cura observandum est, CV, 203. Cum jejunio eleemosyna jungenda est, 204. A quibus abstinendum sit cum jejunatur, *ibid.* Nihil valet jejunium quod conjugali opere polluitur, et quod orationes, vigiliae et eleemosynae non commendant, 205.

HAYMO. — Non est tantummodo jejunandum a concupiscentia ciborum; sed ab omni laetitia temporalium delectationum, CXVIII, 901. — Si corporaliter jejunantes perniciosissimis animae vitis implicemur, nihil nobis proderit carnalis afflictio pretiosiore parte pollutis, *ibid.* Quia comes jejunii eleemosyna est, dignum est, ut quod corpori nostro subtrahimus per abstinentiam, pauperibus erogemus per misericordiam, 191. Sibi et non Deo jejunat, qui hoc quod corpori subtrahit per abstinentiam, non pauperibus erogat, sed sibi in posterum reservat, 195. Qui autem jejunat et eleemosynam tribuit, necesse est ut ab omni iracundia et odio atque impatientia cor suum custodiat, *ibid.* Sanctificare jejunium, est cum abstinentia carnis eleemosynam tribuere, et cetera pietatis opera impendere, *ibid.*

S. PASCHASIUS. — Hominibus ille jejunat, qui favore eorum captus vanam gloriam quaerit. Ille vero Deo Patri qui propter ejus amorem sese macerat, et quod sibi subtrahit alteri largitur, CXX, 303. In diebus jejuniorum nostrorum, nec caput sufficit misericordiae operibus perungi sine pura conscientia, neque conscientiam sufficit lavare ab operibus peccati, si non bona quae possumus instanter agamus, *ibid.* Ut reniteat caput Spiritus sancti gratia perfusum, purgetur conscientia ab omni labe peccati, et lavetur fonte lacrymarum, quatenus jejunium acceptabile fiat, et nos Spiritus sancti gratia delibutos candidioresque commendet, *ibid.*

RATHERIUS. — Abstinentia nostra, nisi sit triformis, est per omnia ad perfectionem inutilis, ut primum a meditatione prava, secundo a locutione noxia, tertio ab operatione, pro Dei timore vel amore, perversa cessamus, CXXXVI, 692. Jejunandum a vitis abstinendo, 691. Male jejunant, qui quod subtrahunt ventri, non tribuunt pauperibus; sed aut ventri aut mammonae reservant, 695. Reprehensi qui abstinentiae diebus a peccatis non abstinent, *ibid.* Nulla solemnitate amplius delectatur Deus quam illo jejunio, quo cibo abstinetur et a vitis, 567. Cum jejunio jungenda oratio et eleemosyna.

RADULPHUS. — Habenda est recta intentio in jejunio, in mente misericordiae compassio; in conscientia munditia, in celo thesauri repositio, CLV, 1782.

RUPERTUS. — Jejunantium distantia triplex, dum jejunant alii propter Dei regnum; alii propter infaustam memoriam casuum adversorum; alii propter humanam laudis appetitum, ut glorificentur ab hominibus tanquam iusti, quia misera ambitione repleti sunt, CLXVIII, 1458. Qui jejunantes caput suum non unxerunt, nec faciem suam laverunt, hi sunt quorum thesauros in terra thesaurizatos tinea vel aeruginemolita est, quia valde teneosum caput est et ærginosa facies, ubi totus jejunii fructus est videri et gloriari ab hominibus, dum propter tristitiam tristemque vultus maciem, hypocritae nequam sancti putantur, *ibid.*

HILDEBERTUS. — Ad sanctificandum jejunium non modo a cibis sed a vitis nos contineamus, in nos delinquentibus dimittamus, indigentibus bona impendamus, CLXXI, 448. Jejunium sanctificandum oratione et misericordia, 450.

S. BERNARDUS. — Sic debes nutrire corpus tuum, ut non superbiat; et iterum sic debes reprimere, ut non cadat; sic debes redicere carnem tuam, ut serviat, CLXXXIV, 1244. Omni studio debemus despiciere gulam ciborum; spernenda est concupiscentia escarum; cavenda est cura ventris; non debemus comedere ut venter impleatur, sed ut corpus sustentetur, *ibid.* Cum devotione et fervore suscipiendum est jejunium, CLXXXIII, 175.

PETRUS LOMBARDUS. — Jejunium cum eleemosyna jungendum, CXCI, 1622.

PETRUS COMESTOR. — Jejunantis est sordes quærere, in cinere et cilicio sedere, sordidas vestes habere, esse in carnis maceratione, in victus attenuatione, in vultus tristitia et pallore, faciem non lavare, nec ad mensas opulenti capite delibito sedere, CXCXVIII, 1749. Jejunans eligat desertum, id est membra ipsius consuetas desideriorum carnalium deserant officinas, deserant oculi videre vanitatem, desinant aures intendere fabulosas nugationibus; deserat lingua ingurgitari cibo et inebriari vino, et in quo est luxuria; desinant manus innoxium fundere sanguinem; desinant pedes currere post filios alienos, 1760. Actio jejunantis triplex: jejunium, eleemosyna, oratio, *ibid.*

PETRUS Blesensis. — Jejunium sanctificare est jejunare in sanctitate et justitia coram Deo, non coram hominibus, sicut hypocritae tristes, CCVII, 601. Forma et modus jejunii, *ibid.*

S. MARTINUS Legion. — Jejunandum non propter humanam gratiam, sed propter æternam gloriam; non propter hominum laudem, sed propter celestium bonorum spem; non propter mundum, sed propter Deum; non sicut hominibus placentes, sed sicut Deo servientes, CCVIII, 675. Hypocritae facies suas exterminant, quia non devote propter Deum jejunant, sed ut ab hominibus temporalem mercedem recipiant. Non jejunant ut remissionem peccatorum consequantur, sed ut mortalibus honorentur. Tristes jejunant, non ut peccata redimant, sed ut adulantiis placeant, 674.

ALANUS DE INSULIS. — Non prodest jejunium corporis absque jejunio mentis. Quid enim valet, si os jejunit a cibo, dum lingua resolvitur mendacio, dum oculus epulatur in vanis, aures deliciatur in fabulis, nares olantur in odoramentis? CCX 177.

GUNTHERUS. — Conveniunt hæc jejunanti: mentis constantia, corporis munditia, spiritualis lætitia, in vultu

hilaritas, in verbis et factis maturitas, in cibo et potu sobrietas, CCXII, 209.

INNOCENTIUS III. De modo jejunii, CCXVII, 364.

II. — De jejunii virtute et efficacia.

TERTULLIANUS. — Jejunia non modo naturæ mutationem aut periculorum aversionem aut delictorum oblationem, verum etiam sacramentorum agnitionem merentur, II, 963. Jejunia siccitates depulsa, I, 703. Israel statim jejuniio delictum deleuit, II, 962.

S. AMBROSIIUS. — Elias jejunus filium viduæ ab inferis resuscitavit; jejunus pluvias ore deposuit; jejunus ignes de cælo eduxit, jejunus curru raptus est ad cælum; et quadraginta dierum jejuniio divinam acquisivit præsentiam, XIV, 698, 699. — Jejunio ore statuit fluenta Jordanis et redundantem fluminis alvenem repente siccum pulverulentio transmisit vestigio, *ibid.*

Jejunium reflectio animæ, cibus mentis, vita angelorum, culpæ mors, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum castitatis, 699. Jejunium bonum operimentum, quod animam tegit, ne a tentatore deprehendatur, bonum velamen quod tegit culpam. Jejunium a peccato liberat, 701. Jejunium virtutem ignis exstinxit, ora obstruxit leonum, maris fluenta solidavit, petram solvit in fontes aquarum, 701. Jejunium continentia magisterium est, pudicitia disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebra, senilis gratia, custodia juventutis. Est infirmitatis allevamentum, alimentum salutis. Nemo crudelitatem jejunando incidit, nullus per continentiam letum sanguinis sensit. Bonum itineris viaticum, bonum totius vitæ, bonum in mari, sedat naufragia, cibum servat, 705. Abstinentiæ potus, cibus parcimoniam docet vitia nescire, qui docet causas nescire vitiorum, XVI, 203. Abstinencia facit etiam juvenutis annos senescere, 1196. Jejunii spiritali adipe pinguescit anima. Ipsi sancti cum jejunant, tunc sunt præstantiores. Moyses cum jejunaret legem accepit, Petrus edoctus est Novi Testamenti gratiam, Daniel ora clausit leonum, futurorumque temporum vidit negotia, 1193. Venter abstinentia contractus humanus in altum elevat sensus, XVII, 739. Nolum tam grave delictum est, quod non purgetur abstinentia, elemosynis exstinguatur, 605. Murus est Christiano jejunium, inexpugnabilis diabolo, intransgressibilis inimico, 644.

S. HIERONYMUS. — Possumus per jejunium redire in paradysum, unde per saturitatem fueramus ejecti, XXIII, 507. Elias, quadraginta dierum jejuniio præparatus, Deum vidit in monte Oreb, 508. Congregatum Samuel populum in Nasphat, indicto jejuniio, roboravit, et fecit hostibus fortiores. Achab rex impissimus, ut sententiam Dei subterfugeret, jejuniio impetravit. Anna uxor Helicæ inanem cibo ventrem, filio meruit implere, Daniel et tres pueri revelationem merentur jejuniio. Cornelius centurio ut Spiritum sanctum acciperet antequam baptisma, elemosynis meruit crebrisque jejuniis.

S. AUGUSTINUS. Jejunium fraudatio carnis et lucrum mentis, XI, 706. Jejunii virtus, XXXII, 1456. Fructus, XXXIX, 1887. Jejunii utilitas pluribus exemplis ostenditur, 2025, 2026.

CASSIANUS. — Jejunii virtus et utilitas, XLIX, 833.

S. PETRUS CHRYSOLOG. — Jejunium est singulare sanctitatis aratum, solit corda, eradicat crimina, evellit delicta, vitia subruit, charitatem serit, copiam nutrit, parat innocentia messes, LII, 288. Est jejunium vitiorum mors, vita virtutum, pax corporis, membrorum decus, ornamentum vitæ, robor mentium, vigor animarum. Est castitatis murus, pudicitia propugnaculum, civitas sanctitatis, 209.

S. LEO MAGNUS. — Abstinentia Domino viam parat et mentem erigit ad cælestia, LIV, 186. Cum a licitis abstinetur, facilius illicitis resistitur, 450. Per abstinentiam vitiorum incentiva trancantur, 416. Jejunia nos contra peccata faciunt fortiores, concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, et omnes bonæ voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis enutrient, 175.

S. MAXIMUS. — Jejunium sanctificat hominem, magnamque ei gratiam præstat, LVII, 314. Quadraginta diebus mansionibus comparatur jejunium Christianorum, quibus peractis Israelitæ ex Ægypto ad terram promissam pervenerunt, 311. Per jejunium quadraginta dierum et quadraginta noctium Moyses scriptas digito Dei tabulas meruit accipere, 377.

S. PAULINUS. — Jejunium, quo ab omnibus vitis abstinemus, est animæ vestimentum, LXI, 513. Corporis animam saginat, 208. Castitatem fovet, 626.

S. BENEDICTUS. — Jejunium conservandæ castitati inservit, LXVI, 334.

S. GREGORIUS TURON. — Jejunii efficacia, LXXI, 195.

Vita Patrum. — Abstinentia hostis domesticus infirmatur, LXXIII, 866. Dæmon fugatur, 436. Jejunium passionum superat, 768. Hostem domesticum debilitat, 866. Frenum est peccati, 863. Monachi condimentum est; sicut fistulas delectationum, mentem elevat, *ibid.* Jejunium et vigiliæ animam humiliant, 1014.

S. GREGORIUS MAGN. — Abstinentia sacræ fructus et dignitas, LXXIX, 323. Abstinentia multi carnis motus enervantur, 324. Abstinentia cum humilitate potest fornicationem superare, 397.

S. ISIDORUS HISPAL. — Per jejunium occulta mysteriorum cælestium revelantur, divini sacramenti arcana panduntur, LXXXIII, 631. Jejunia fortia tela sunt adversus tentamenta dæmoniorum. Cito per abstinentiam devincuntur, *ibid.* Jejunio libido restringitur, luxuria superatur; sequestrata saturitate, non dominatur luxuria, 848. Abstinentia carnem superat, luxuriam frenat, libidinis impetum frangit, sitis et fames carnis luxuriam interimunt, *ibid.* Per jejunium prosternuntur vitia, humiliatur caro, diaboli tentamenta vincuntur, 776.

S. ELIGIUS. — Jejunia vitam imitantur angelicam; his excitantur mentes fidelium, his rediuntur animæ, per hæc moriuntur culpæ, delentur delicta, his gradibus pervenitur ad cælestia, his armis dimicamus contra diabolum, LXXXVII, 605.

S. PAULINUS. — Jejunium bonum animæ et corpori, XCIX, 254.

HAYMO. — Sicut fomentum omnium vitiorum est gula, sic nutritrix omnium virtutum abstinentia, CXVIII, 194. Quamdiu primi parentes in paradiso manserunt, tandiu a cibo vetito abstinuerunt. Postquam quia desideris satisfecerunt, paradisi amœnitatem statim amiserunt. Daniel et tres pueri, qui in aula regis miræ abstinentiæ fuerunt, non solum leonum dentes evaserunt, et fornacem ignis non senserunt, sed etiam interpretandi sacra mysteria scientiam acceperunt. Joannes, quia miræ abstinentiæ fuit, Redemptorem non solum videre, sed etiam baptizare meruit, *ibid.*

GODEFRIIDUS. — Jejunium una cum humilitate dæmonum tentationes superat, CLXXIV, 166. Præparat nos ad Christi adventum, 66.

S. BERNARDUS. — Per jejunium fornicatio superatur, luxuria restringitur, CLXXXIV, 1243. Abstinentia carnem superat, frangit motum libidinis, dissolvit virtutem fornicationis. Per famem et sitim luxuria destruitur. Abstinentia edificat in anima virtutes, et destruit vitia corporis, 1244. Pueri in camino ignis non arserunt, quia abstinentes fuerunt. Daniel liberatus est de ore leonum, quia servavit in se abstinentiam ciborum. Jejunium est reflectio cordis, 171. Medetur vulneribus, exasperatas conscientias lenit, *ibid.* Jejunium non solum abolitio est peccatorum, sed extirpatio vitiorum; non solum obtinet veniam, sed et promeretur gratiam, non solum delet peccata præterita quæ commissimus, sed et repellit futura quæ committere poteramus, CLXXXIII, 176. Jejunium orationi devotionem et fiduciam donat, orandi promeretur gratiam, *ibid.*

BELETHUS. — Eva, quamdiu abstinuit, virgo fuit incorrupta. Moyses post jejunium cum Deo locutus est. Elias post jejunium igneo curru in cælum subvectus est. Hierosolyma a Sennacherib tempore Ezechia regis et Isaia, centum octoginta quinque milibus civibus una nocte interfectis, fuit liberata, et ne inter cineratos feterent, solus Sennacherib cum decem tantum aufugit in Ninivem, ubi sexagesimo die post a propriis suis filiis fuit interemptus. Item, Jona iram Dei concionante, Ninivæ in sacco et cinere jejunium penitentia agentes consecuti sunt veniam. Josue filius Nave jejunio, dum illud per integrum diem agebat ad Gabzon, solis et lunæ cursum cohibuit, et hostes suos superavit, CII, 21.

PETRUS BLESSENS. — Jejunio carnis petulantia refrenatur; fletu et pæctu purgatur anima se in eis mortificans, et quasi complantata similitudini mortis Christi, convertitur in ærumna sua, et ærumna ejus vertitur in gratiam et in gloriam, CCVII, 601.

S. MARTINUS LEGION. — Moyses per jejunium quadraginta dierum et noctium a Domino legem accipere meruit, CCVIII, 673. Elias quadraginta dies jejunans in eremum recessit, stansque in ostio speluncæ magnam Dei visionem vidit. Daniel, angelo revelante, meruit sacramenta mysteriorum cognoscere.

ALANUS DE INSULIS. — Jejunium carnem macerat, animam elevat, concupiscentia fomitem refrenat, excitat rationem. Jejunio meruit Moyses Dei colloquium,

Daniel interpretationem somniorum, Elias subsidium, Ninivitarum remissionem peccatorum, CCX, 177. Jejunium valet ad medicinam corporis et animæ, conservat corpus a morbo, animam a peccato, 178.

GUNTHERUS. — Jejuniorum effectus est: dæmonum expulsio, malarum cogitationum exclusio, peccatorum remissio, vitiorum mortificatio, futurorum bonorum expectatio, celestium gaudiorum perceptio, CCXII, 210.

INNOCENTIUS III. — Valet jejunium ad iram Dei placandam et veniam impetrandam; ad poenam vitandam, et nequitiam extirpandam; ad munditiam retinendam, et ignorantiam repellendam; ad victoriam consequendam et gratiam obtinendam, CCXVII, 351 et seqq.

III. — De jejunii necessitate.

S. AMBROSIIUS. — Sicut homo per appetentiam interdicti fructus amiserat gratiam, ita per jejunium reparari ejus virtutem oportuit, XIV, 1067. Jejunia, si vis vincere carnis illecebram, XV, 1618. Quadraginta dierum numero jejuniis et orationibus crebrioribus nostrorum levemus supplicia peccatorum, XIV, 360. Qui non jejunat, infectus est, et nudus, et patet vulnere, XVI, 1127. Quæ salus nobis esse potest, nisi jejunio eluerimus peccata nostra, 1193. Abstinentiæ et sobrietatis arma sumenda sunt adversus spiritualia nequitias, XVII, 401.

S. AUGUSTINUS. — Jejunium ad carnem domandam est necessarium, XI, 709. Jejunandum quando acriore luctamine cum hoste confligimus, XXXVIII, 1049.

CASSIANUS. — Abstinencia a carnibus necessaria ad frenandam libidinem, LIX, 225. Ejus necessitas, 351.

S. LEO MAGNUS. — Jejunium ab omnibus observandum, LIV, 501. Jejunium penitentiae necessarium, 447. Per jejunium omnia vitia expellenda, 1458.

S. FULGENTIUS. — Jejuniis insistendum, LXV, 321.

S. LEANDER. — Jejunia valido corpori imponenda sunt; et quas rebellis caro lege vitiorum impugnat, jejunio attenuandi sunt jugi, LXXII, 884. Subjuganda est jejuniis caro rigida, et eatenus refrenanda, ut legi mentis et imperiis animæ subiaceat ut ancilla, 882, 883.

S. ISIDORUS. — Si carnis molestias sentis, si carnis stimulis tangeris, si libidinis suggestionem pulsaris, si animum tuum fornicationis titillat memoria, si caro te impugnat, si te luxuria tentat, si libido invitat, adime tibi saturitatem panis, parcimonia tuum corpus castiga, jejuniis et abstinentiis inservi. Esuri et siti, abstine et aresce; non potes tentationes vincere, nisi jejuniis erudiaris, LXXXIII, 848. Escis libido crescit, ciborum saturitas carnis luxuriam suscitatur, edacitatis vitio crescit tentatio carnis, *ibid.*

S. ELIGIUS. — Sicut corpori vulnerato medicamenta, sic, et multo amplius, animæ peccatorum vulneribus sauciata necessaria sunt jejunia; maximeque, quia primos parentes nostros, propter gulam, a paradisi gaudiis expulsos novimus, procurandum nobis est, si ad ea reverti cupimus, ut per abstinentiæ viam nobis illo redeundi præparemus, LXXXVII, 603.

HAYMO. — Jejunium necessarium est ad superandas diaboli tentationes, CXVIII, 192. Maceremus carnem nostram per abstinentiæ, 194. Virtutem abstinentiæ toto corde suscipere debemus; ut et futura mala possumus extinguere, et præterita peccata diluere, *ibid.*

ADALGERUS. — Debet corpus affligi per abstinentiæ, CXXXIV, 924. Castigandum semper et affligendum est, ut ad malum opus animam non trahat, et ad peragendum bonum sit semper idoneum, *ibid.*

RATHERIUS. — Jejunandum ut a corde expellatur diabolus, CXXXVI, 692.

GOFFRIIDUS. — Ad conquirendam salutem æternam abstinencia corporalis sola non sufficit, nisi et animæ quoque jejunium per abstinentiæ vitiorum fuerit sociatum, CLVII, 171.

S. ANSELMUS. — Adime tibi saturitatem panis; parcimonia tuum corpus castiga; jejuniis et abstinentiæ intentus pallida ora gere, aridum porta corpus. Nisi jejuniis erudiaris, non potes tentationes vincere, CLVIII, 680.

HUGO A S. VICT. — Maceratio carnis jejuniis attenuanda est, ne nova prurigne ad voluptuosam vitam revolet CLXXVII, 857.

S. BERNARDUS. Non potest quisquam accipere perfectionem virtutum, nisi prius domuerit in se ventris gulam, CLXXXIV, 1244. Sicut per abstinentiæ omnes virtutes spirituales radiantur atque edificantur in anima, ita et per suavitatem ciborum omnia vitia nutriuntur et confortantur in corpore. Nemo potest a semetipso tentationes dæmonum expellere, nisi refrenaverit in se appetitum gulæ, *ibid.* Jejunandum et abstinendum a cibis, aridum portandum corpus. Per cibum et potum crescit luxuria. Si per gulam et ingluviem peccavimus, quid

restat nisi ut per abstinentiæm reparemur? CLXXXIII, 678. Jejunet oculus qui deprædatus est animam, jejunet auris; jejunet lingua, jejunet manus, jejunet ipsa anima, 176. Jejunet oculus a curiosis aspectibus et omni petulantia; jejunet auris a fabulis et rumoribus, jejunet lingua a detractatione et murmuratione, ab inutilibus, vanis atque scurrilibus verbis; jejunet manus ab otiosis signis, et ab operibus omnibus, sed et multo magis anima ipsa jejunet a vitiis et propria voluntate sua, *ibid.*

S. MARTINUS LEGION. Jejunet in nobis perniciose luxuries, jejunet sumptuosa ventris ingluviæ. Jejunet omnis iniquitas perversa; jejunet contentio odiosa; jejunemus ab epulis, et maxime a vitiis, CCVII, 731.

IV. — De jejunii tempore.

S. AMBROSIIUS. — Dominica die jejunare non possumus, XVI, 1029. Hoc est in resurrectione Christi non credere, si legem quis jejunii die resurrectionis indicat, *ibid.* Sunt quidam qui quarta feria carnem non edendam statuerunt, sunt qui Sabbatis, sunt iterum qui a Pascha usque ad Pentecosten edant, XVII, 167.

S. AUGUSTINUS. Jejunium ante solemnitate passionis Christi maxime conveniens, XXXVIII, 1050. Quadragenarium numero cur institutum, 1051. Jejunium Quadragesimæ habet auctoritatem et in veteribus et libris ex Evangelio, XXXIII, 217. Jejunium ante Pascha non celebrabant Manichæi, XLII, 178. Jejunia Christianorum per dies Paschæ perque alias in Christo solemnitates, et eorumdem jejunia pro paganis in ipsorum festis profanis, XXXVII, 1261. Jejunium Natalis Domini, XXXIII, 234. Quarta feria jejunatur, quia eo die Judæi ad occidendum Dominum reperiuntur, 150. Plebs Romana quarta et sexta feria et Sabbato jejunare consuevit, 140. Jejunandum quint. Sabbati Romanis non videtur, *ibid.* Jejunant Sabbato quod Pascha præcedit, etiam qui aliis Sabbatis prædent, 150. Jejunent alii Sabbato propter humilitatem moris Domini alii jejunium relaxant propter requiem Dei, *ibid.*

Sermoculusam Urbici, quo probat Sabbato jejunandum, adversus Ecclesiam universam injuriosissimus, 137. Jejunium Sabbati exinde profectum esse, quod Petrus Dominico die cum Simone certaturus, pridie jejunaverit, Romanorum aliqui existimant, alii falsum putant, 146. In obserando Sabbati jejunio, sequendus mos episcoporum, 156. Jejunare per nonnullos dies certis de causis mos Ecclesiæ prohibet XXXVIII, 1052. Jejunium maxime festis diebus non agitur XXXIII, 145. Jejunia Christiani relaxant paschali tempore, stantes orant, alluia canunt, quod est signum resurrectionis, 218. Jejunium die Dominico non est illicitum, sed non sine justo scandalo hunc diem quis jejunio decernat, XXXVIII, 144, 150. Apostoli non solebant die Dominico solemniter jejunare, 249. Dies quibus jejunandum est aut non jejunandum non definiuntur, 158. Jejunia statuta solemniter celebrari nolunt Arianæ, sed cum quis que voluerit, jejunandum, XLII, 40. Jejunium quotidianum suadet, exceptis iis diebus quibus Ecclesia prohibet jejunare, XXXVIII, 1052. Excepto Sabbato et Dominico, multi tota vita sua jejunant, maxime in monasteriis constituti XXXIII, 140. Jejunia crebra, quotidiana vel etiam incredibile continuata in catholica communione, XXXII, 223. Jejunium publice indictum XXXIX, 1863, 1948. Jejunium publicum in Kalend. Januarii, 2002. Jejunia ante Pascha XXXV, 2364. Cur et in nonnullis sanctorum vigiliis instituta XI, 1276. In jejuniis quatuor temporum in vigiliis sanctorum, necnon feria quarta et sexta in quadragesimali cibo jejunetur XXII, 1458.

CASSIANUS. — Jejunium Sabbati Romæ et in Ecclesia occidentali cur institutum, XLIX, 147. Jejunium solvendum diebus Dominicis et in Pentecoste, 111.

S. LEO MAGNUS. — Quatenus non jejunandum die Dominico, LVI, 886.

S. BENEDICTUS. — Jejunium iv et vi feriæ LXVI, 662. Jejunium feria vi etiam tempore paschali, *ibid.* Jejunii relaxatio tempore paschali diebus Dominicis, 669. Et in præcipuis festis, 668.

S. GERMANUS. — Jejunium quadragesimale LXXII, 237. Jejunium triduum Rogationum, 286. Jejunium in vigilia Pentecostes, 206.

Vita Patrum. — Jejunium iv et vi feriæ, LXXIII, 1161. Jejunium hebdomadarium in Scythia, 931. Jejunio xxx dierum torquentur martyres Epictetus et Astion, 402. Jejunia hebdomadaria, 897.

S. ISIDORUS, Hispal. — De jejunio Quadragesimæ, septimi mensis, Pentecostes, Kalendarum Novembrium, Januariarum, triduo, diversorum dierum, LXXXIII, 771.

Liturgia Mozarab. — Jejunium Epiphaniæ, LXXXV, 224. Kalendarum Januarii, *ibid.* Jejunium Sabbati.

S. FRUCTUOSUS. — A Pascha usque ad Pentecosten

observanda sunt jejunia, a Pentecoste usque ad octavo decimo Kalendas Octobris, ab octavo decimo Kalendas Octobris usque ad Pascha sollicite jejunandum est, et in Quadragesima vino eto. eo penitus abstinendum, LXXXVII, 1407, 1408.

S. BONIFACIUS. — De jejuniis Quadragesimæ, LXXXIX, 867.

S. BERTORIUS. — Mensis primi hebdomada prima feria quarta et sexta et Sabbato jejunandum usque ad vespere, CXXVI, 987. Mensis quarti, id est Junii hebdomada secunda, feria quarta et sexta et Sabbato jejunandum usque ad Nonam. De reliquis jejuniis, 988.

ANASTASIUS. — Jejunium quatuor temporum servare mandavit S. Celsus, CXXVII, 1517. Jejunium Sabbati imperavit S. Innocentius I, CXXVIII, 147. Jejunium vii hebdomadarum ante Pascham Telesphorus, CXXVII, 1175. Jejunium nulla ratione die Dominica aut fer. v. peragatur, 1499.

S. ISIDORUS. — Jejunandum non est diebus Dominicis, CXX, 271. Nec feria quinta quæ dicitur Cena Domini, 563. Jejunandum non est mensibus Julii et Augusti, 420. Jejunare die Natalis Domini, hæresim aspit, 894. Jejunare die Dominica habendus est hæreticus, 583.

ATTO. — De jejunio quadragesimali et quatuor temporum, CXXIV, 44, 45.

RATHERIUS. — Jejunium quatuor temporum, Rogationum, CXXVI, 560. Jejunium usque ad Nonam protrahendum, 565. Quadragesimæ tempore quotidie jejunandum, exceptis Dominicis, *ibid.*

Canonum præca collectio. — Quod non est jejunandum die Dominico, CXXVIII, 154. Quod jejunandum est in quarta et sexta feria, *ibid.*

BURCHARDUS. — De jejunio, CXL, 885.

JOANNES ROTOMAG. — Jejunium quadragesimale, CXLVII, 212. Quatuor temporum, 207.

PETRUS DE HONESTIS. — Jejunandum est a Kalendis Novembris usque ad Nativitatem Domini, et a Septuagesima usque ad sanctum Pascha, CLXIII, 723. Quarta, et sexta feria, ac Sabbato quatuor temporum et in vigiliis jejunandum, *ibid.*

GRATIANUS. — De temporibus quibus jejunia celebranda sunt, CLXXVII, 369 et seqq.

S. BERNARDUS. — Jejunium in vigilia S. Andreæ, CLXXXIII, 803. Jejunium Sabbati Romæ observatum, non Mediolani, CLXXXII, 402. Jejunia regularia usque ad Nonam, CLXXXIII, 174.

S. MARTINUS Legion. — Est quadruplex ratio quare jejunium nostrum Paschæ continuamus. Ideo jejunamus ante Pascha ut passionem statim sequatur resurrectio. Secunda causa est, ut per hoc filios Israel imitemur qui statim post egressum pascha celebraverunt; tertia quoniam fervor libidinis magis solet nos incendere in tempore veris; quarta, quia statim post jejunium debemus corpus Domini accipere.

V. — De mirandis jejuni et abstinentiæ exemplis.

S. AMBROSIIUS. — Elias ad caput suum collyridam et vas aquæ reperit, et ideo in virtute escæ illius quadraginta diebus jejunavit, XVI, 1197. Patres nostri, cum mare transirent pedibus, aquam, non vinum bibebant. Daniel et Hebræi pueri patio cibo, et aquæ potu, furorem leonum represserunt, 1197. Nivese a morte jejunio liberavit, 1128.

JUVENCUS. — Jejunium Christi, XIX, 115. Discipulorum Joannis et Christi, 176.

RUFINUS. — Abstinentia monachorum Evagrio cohabitantium pane, sale, et aqua tantum utentium, XXI, 449.

CASSIANUS. — Abstinentia antiquorum Patrum, XLIX, 164. Abstinentia cujusdam senis sexties comedentis et adhuc esurientis, 244. Pæsi abbatis usque ad solis occasum, 245. Abstinentiæ singularis exemplum, 958.

S. PAULINUS NOLAN. — Jejunium quadragesimale quomodo Paulino observatum, LXXI, 226.

Vita Patrum. — Abstinentia Abban ab aqua, LXXIV, 41. Abrahæ, lactucis, intybis et apilis vitam ducentis, in autumno vero fructibus, 77. Aëpsimæ lente madefacta vivens, *ibid.* Item Damiani, discipuli Polychronii, 95. Adolii, altero tantum die comedentis, in Quadragesima vero post quintam diem se reficientis, LXXIII, 1191. Ammonii, nihil colum unquam gustantis, 1105. Item suorum 1175. Ammy, in morbo etiam ciborum incuriosi, 865. Anaxamontis, paucissimo cibo contenti, LXXIV, 139. Antoni, pane, sale et aqua duntaxat utentis, LXXIII, 152. Item Palæmonis, 221. Item monachorum Evagrio cohabitantium. Arsenii, paucissimo cibo contenti, 865. Barlaam, aqua et oleribus victitantis, 564. Benjamin, triennio oleum non gustantis, 895. Caudidæ, a carnibus, 1211. Cononis, xxx annis semel in hebdomada panem comeden-

tis, et aquam bibentis, LXXIV, 190. Eliæ jam episcopi a vine abstinentis, 154. Elpidii, Sabbato tantum et die Dominica comedentis, LXXIII, 1192. Esti ante solis occasum cibum non sumentis, 819. Alterius Evagrii aqua et oleribus tantum victitantis, 1185. Eusebii cicere et fabis aqua madefactis se nutriendis, LXXIV, 79. Eiusdem, xv caricis Quadragesimam transigentis, *ibid.* Hilarionis, in monachatu nihil occisum comedentis, 865.

Joannis, ad decennium omni cibo corporali se privantis 1152. Joannis, a viatico se abstinentis, quia ei senior non benedixerat, LXXIV, 146. Macarii Romani, triennio herbis viventis, LXXIII, 424. Macarii Alexandrini et suorum ab uva, 1112. Annis vii tantum cruda comedit, *ibid.* Macedonii, hordeo madefacto se sustentantis, LXXIV, 65. Mariani, nunquam ad satietatem comedentis aut bibentis 27. Mariæ Egyptiacæ, septemdecim annis in eremo tribus panibus victitantis, LXXIII, 683. Delade herbis contentæ, 684. Monachi cujusdam ab omni potu abstinentis, 824. Item alterius senis xi diebus a potu se continentis, 872. Monachi alterius, ab omni potu etiam in ardentissima febre, in agro metentis, et ne spicam quidem sive venia comedentis, 867. Monachorum circa Jordanem commorantium, tempore Quadragesimæ, 675. Eorumdem pane non vescentium, LXXIII, 1195. Monachorum septem, herbis, pomis et rore viventium, 801. Monachorum in Scythia ab omni juscule abstinentium, 865. Moyses duodecim unctis sicci panis viventis, 1120. Onuphrii dactylis et herbarum foliis victitantis, 215. Pachomii, qui toto conversionis suæ tempore nulla unquam fuit creatura satiatæ, 263. Palæmonis, pane, sale, et aqua tantum victitantis, 235. Pauli Galatæ, sextario lentis et parvo vasculo aquæ Quadragesimam transigentis, 1028. Pauli Nazarenensis, quinquaginta annis panis elemosyna ab Ecclesia ministrata viventis, LXXIV, 159. Petri Pyoni, tepida aqua pro vino utentis, 868. Philoromi, a coctis, 1194. Prior, aqua salsa, uno paximatio, et quinque olivis victitantis, 757. Pityrionis, bis tantum in hebdomada comedentis, 1177. Polychronii, septem dies jejunare soliti. Posidonii a pane xl annis abstinentis, LXXIII, 1174. Posthumii, aqua et oleribus tantum vescentis, 452. Publii, panem ad trullinam comedentis LXXIV, 142. Romani, pane, sale et aqua tantum contenti 62. Veterum Scythiarum, nunquam nisi hospitalitatis ergo cibum sumentium, 147. Senioris cujusdam LXXIII, 740. Alterius etiam in morbo cibum recusantis, 872. Item alterius ægroti, omnis cibi oblii, *ibid.* Senis cujusdam, xl diebus a potu se continentis, *ibid.* Simeonis Syllitæ, septimo tantum die cibum sumentis, 325. Sivi, a vino abstinentis, *ibid.* Theodori pueri admiranda, 250. Virginis cujusdam Sabbato tantum et Dominica comedentis, 1122. Macarii vini pocula etiam aquæ abstinentia castigantis, 767.

Jejunium Adolii v dierum, 1192. Cononis xxx annis, semel tantum in hebdomada comedentis, LXXIV, 129. Cyræ portentorum, 112. Davidis, Eusebii discipuli, biduanum 140. Eliæ in juventute hebdomadarum LXXIII, 1155. Elpidii comedentis tantum Sabbatis et Dominicis, 1192. Eronis trium mensium, communionem excepta, et quandoque olere agrestis, 1135. Euphrosii triduanum et quadruduanum, 650. Macarii mirandum, 1115. Marci, hebdomadas integras jejunantis LXXIV, 126. Theodori æmularis usque vespere, annis xxii, præter Sabbatis et Dominicis, 198.

S. GREGORIS MAGNUS. — Hic erat abstinentia tanta ciborum, ut infirmato stomacho lacessitus vix subsistere procul dubio videretur; LXXV 65. Moyses ut legem percipere mereretur, bis quadraginta dies numero jejunavit, LXXIX, 321. Elias ut Jezabel manus evaderet, quadraginta diebus in unius cibi fortitudine ad Oreb Dei montem pervenit. Jesus Christus per quadraginta dies in eremo jejunans, nullum cibum sumpsit, *ibid.*

S. ELIGIUS. — Moyses xl dies jejunavit; Daniel trium hebdomadarum, jejunium continuavit, et angelica colloquia promeruit. Elias propheta in fortitudine unius panis subcinerici, cum modico aquæ poculo ambulavit xl diebus et noctibus. Joannis Baptistæ esca erant locustæ et mel silvestre LXXXVII, 606.

RABANUS MAURUS. — Leguntur aliqui sanctorum per biduanas, sive per triduanas, sive etiam per totam hebdomadam jejunium extendere; plerique quod nec vinum nec siceram biberunt, nec aliquid manducaverint præter panem siccum et olera; alii quod ab omni carne se abstinuerint, alii quod in tantum se abstinent, quod nec pane in cibo ut sint, sed paucis caricis corpus suum sustentaverint, CVII, 358.

HAYMO. — Christus quadraginta diebus et noctibus jejunavit. Item Moyses et Elias, CXXIII, 195. Mira Danielis et Joannis abstinentia, 191. Item Ninivitarum, *ibid.*

S. PETRUS DAMIAN. — Rodulphi abstinencia, CXLIV, 1011. S. Venerius non panem comedit, non vinum bibit, non coctum aliquid omnino gustavit; sed solis arborum pomis et herbarum radicibus vixit, 975. Per continuum annum Romualdus nihil aliud in cibum habuit, nisi tantum per singulos dies ex uno pugilio elixi ciceris vixit, 961. Abstinencia Cæsaris Augusti quanta, CXLV, 565. Abstinencia quorundam fratrum eremitarum commendatur, 545.

HONORIUS. — Dominus quadraginta diebus absque cibo jejunavit; Moyses bis quadraginta diebus ab omni cibo abstinent; Elias quadraginta diebus jejunus permansit; Daniel tres septimanas absque cibo fuit, CLXXII, 630.

S. BERNARDUS. — Christus prædicaturus jejunat; Elias, ut curru igneo levaretur, jejunat; Ninivitarum excidium suum jejunio redimunt; Esther jejunio populum servat, et Assueri indignationem sedat; Joannes Baptista totam vitam jejunio transigit ad viam Evangelio sternendam, CLXXXII, 703. Cujusdam novitii mirabilis abstinencia, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Paulus primus eremita semper jejunavit, quousque de coelis panis sibi mitteretur, CV, 328. Hilario quinque caricis in die per quindecim annos contentus fuit. Sancta Ægyptiaca quadraginta annis vixit de duobus panibus et radicibus. Hieronymus contentus fuit vili olusculo, pane cribrario et aqua, *ibid.*

PARS TERTIA.

QUESTIO DIVERSIMODE EXPLICATUR ORDINE ALPHABETICO.

ADALGERUS, monach. — De abstinencia, CXXXIV, 924.

ALANUS DE INSULIS. — De jejunio, CCX, 176.

ALCUINUS, abb. — De jejunio, CI, 624.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. episc. — De jejunio, CLIX, 88.

ANSELMUS, Havelbergens. episc. — De forma jejunii, et abstinencia carni, CLXXXVIII, 1104. — De jejunio, *ibid.*, 1109.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episcop. — Non vobis ergo videatur levis res aut superflua, ne quisquam forte hoc faciens Ecclesie consuetudine cogitet apud se, et dicat sibi, ut suggerentem intrinsecus audiat tentatorem: Quid facis quia jejunas? Defraudas animam tuam, non ei das quod eam delectat; tibi ipsi ingeris poenam, tui ipsius tortor et cruciator exsisitis. Deo ergo placeat quia te crucias? ergo crudelis est, qui delectatur poenis tuis. Responde hujusmodi tentatori: Exercitio me plane, ut ille pareat; de de me poenas, ut ille subveniat, ut placeam oculis ejus, ut delectem suavitatem ejus: nam et victima excruciat, ut in aram imponatur. Minus premet mentem meam caro mea. Et tali dissuasori malo, servo ventris, responde per hanc similitudinem, et dic: Si jumento forte insideres, siquo utereris, qui te gestiando posset præcipitare, nonne ut securus iter ageres, cibaria ferocienti subtraheres et fame domares quem freno non posses? Caro mea jumentum meum est, iter ago in Jerusalem, plerumque me rapit, et de via conatur excludere; via autem mea Christus est; ita exultantem non cohibebo jejunio? Si quis hoc sapit, etiam ipso experimento probat quam utiliter jejunetur. Nunquid enim caro ista, quæ nunc domatur, semper domabitur? Dum temporaliter fuit, dum mortalitatis conditione prægravatur, habet exultationes suas manifestas et periculosas menti nostræ. Caro est enim adhuc corruptibilis, nondum resurrexit; nam non semper sic erit; nondum habet statum proprium celestis beatitudinis; nondum enim facti sumus æquales angelis Dei, XC, 709.

Finis nobis jejuniorum nostrorum, ad iter nostrum. Quid sit ipsum iter, et quo tendamus, hoc considerandum est. Namque et pagani jejunant aliquando, nec regionem quo tendimus norunt; et Judæi jejunant aliquando, et viam in qua ambulamus, non apprehenderunt. Tale est hoc, ac si aliquis equum domet, in quo erret. Jejunant hæretici; video quales eant, interrogo quo eant: jejunatis, ut cui placeatis? Deo, inquirunt. Munus, putatis, accipit? Sed prius vide quid dicit: « Relinque munus, et vade prius reconciliare fratri tuo. Nunquid membra tua recte domas, qui Christi membra dilatas? Improbaretur ergo jejunium tuum si immoderate severus existeres in servum tuum. Approbabitur jejunium tuum, cum non agnoscis fratrem tuum? Non ego quero a quo cibo ablineas, sed quem cibum diligas. Dic mihi quem cibum diligas, ut approbem quod ab isto cibo te abstineas. Diligis justitiam? forte, inquis, diligo. Appareat ergo justitia tua... » XL, 711, 712.

De jejunio XXXVIII, 811; De jejunio et abstinencia,

PATROL. CCXX. INDICUM III.

XXXVIII, 1043; Sermo de utilitate jejunii, XL, 707; De jejunio et ubi fuit institutum, XL, 1275.

BENEDICTUS (S.) Anianens. abb., — qualiter orio jejuniorum teneatur, CIII, 458; De modo jejunandi, CIII, 524; De jejunio, CIII, 566, 694.

BERNARDUS (S.), Claravallens. abb., — De jejunio, CLXXXIII, 176; de duplici vitio jejunantibus timendo, CLXXXIII, 743; De abstinencia, CLXXXIV, 716.

BRUNO (S.), Signiens. episc., — De abstinencia, CLXV, 956.

BURCHARDUS, Wormacens. episcop. — De jejunio, CXL, 684.

CANUTUS, Anglorum rex. — De jejunio, CLI, 1175.

ELIGIUS (S.), Noviemens. episcop. — De jejunio laudibus, LXXXVII, 605.

EUGYPIUS, African. abb. — De jejunio LXII, 1033.

FRUCTUOSUS (S.), Bracarens. episcop. — De jejunio, LXXXVII, 1107.

GARNERIUS Lingonens. episcop. — De jejunio, CCV, 660.

GUIGO I, Carthusian. prior. — De jejunio, CLIII, 765.

GUNTHERUS, Cisterciens. monach. — Videamus de jejunio, quid illud sit, quot species, cui conveniat jejunanti, quæ ait jejuniorum utilitas vel effectus. Jejunare, ut alunt, abstinere est; ex quo jejunium, id est abstinencia, tam sensu quam voce derivatur. Hujus autem diversæ sunt species. Est enim jejunium spirituale et jejunium corporale. Jejunium spirituale est, ab omnibus pravis voluptatibus mentis et corporis humiliter abstinere. Jejunium vero corporale est, a cibo et potu corporali ob salutem animæ rationabiliter tentare. De jejunio spirituali nihil verius dici posse puto quam quod omni tempore ab omni homine servandum atque tenendum est. De corporali autem jejunio secundum diversam ejus speciem certa potest ordinari doctrina.... Quæ autem jejunia tempore gratiæ in Ecclesia recepta sunt, aut sunt catholicæ institutionis, aut monasticæ religionis, aut spontaneæ devotionis, aut necessariæ correctionis. Catholicæ institutionis sunt illa, quæ omnibus quos ætas vel ægritudo non impedit observanda proponuntur, veluti jejunium Dominici adventus, vel Quadragesimæ, vel Quatuor Temporum, vel sanctarum Vigiliarum. Monasticæ religionis sunt... Inter quæ jejunia, quoniam illud quod Pascha præcæpit famosius est, dicitur de Salvatore: « Cum jejunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, etc... »

Conveniunt autem jejunanti hæc, mentis constantia, corporis munditia, spiritualis lætitia, in vultu hilaritas, in verbis et factis maturitas, in cibo et potu sobrietas; mentis constantia quæ gulæ tentantis insidias conculcet et reprimat; corporis munditia ne plus jejunanti noceat libido et carnis impotitas quam prosit jejunium; spiritualis lætitia, qua jam de præmio futuræ beatitudinis certus exsultet et gaudeat. In vultu debet esse hilaritas, ut non sit sicut hypocritæ tristes... in verbis et factis maturitas..... Sunt autem quinque modi quibus contra sobrietatem agi solet, videlicet cibum impatienter appetendo, tempus præveniendo, lautiores cibos querendo, nimis ambitiose præparando, in nimia quantitate sumendo. Primo modo in cibo peccavit Esau, quando lentis edulio primogenita commutavit. Eodem modo potu David, quando concupivit aquam de cisterna quæ erat in Bethleem.... Secundo modo peccavit Jonathas..... Tertio modo, est de illis, quibus mellas sapiunt quæ pluris emuntur.... CCXII, 207-209.

Jejuniorum utilitas vel effectus est dæmonum expulsio, malarum cogitationum exclusio, peccatorum remissio, vitiorum mortificatio, futurorum bonorum certa expectatio, celestium gaudiorum perceptio. Dæmonum expulsio, non tam ab illis quam a nobis, quia malignus spiritus cum viderit hominem pro peccatis suis affligi, contemnis se videns, ulterius penes eum residere non audet, licet etiam ab obsessis aliorum corporibus virtute jejunii dæmonia frequenter expellantur, sicut dicit Saluator: « Hoc genus dæmonii non ejicitur nisi in oratione et jejunio. » Malarum cogitationum exclusio, quia jejunanti pro peccatis detestabile est de faciendo peccato cogitare. Peccatorum remissio, quia jejunantibus Ninivitis Dominus placatus est; quod utique non esset, si eis peccata dimissa non fuissent. Vitiorum mortificatio, quia mortificata carne assiduitate jejunandi, etiam in ipsa peccati fames exstinguitur. Futurorum bonorum certa expectatio, quia qui pie et pure pro peccatis affligitur, non potest promissa penitentibus præmia non sperare. Celestium gaudiorum perceptio, quia omnes qui pro vita æterna diuturnis jejunii corpus affligunt, mox ut e carne migraverint, ad æternæ satietatis convivium perducuntur, CCXII, 210.

Liber de jejunio, CCXII, 207.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episcop. De jejunio, XIV, 697. De origine et antiquitate jejunii, XIV, 700. Sermo de jejunio, XVII, 644.

HILDEBERTUS, Cenomanes. mon. — De jejunio, CLXXI 442.

HILDEGARDIS (sancta) abbatissa. — In abstinencia discretionem esse servandam, CXCVII, 519.

HUGO DE S. VICTORE. — De jejunio, CLXXXVI, 891. De tribus gradibus abstinentiæ, CLXXVII, 548. De duplici fructu jejunii, 533.

ISAAC DE STELLA, abb. — De jejunio, CXIV, 1790. ISIDORUS (S.), Hispalens. episcop. — De jejunio, LXXIII, 1211. De abstinentia, LXXXIII, 631, 1241.

IVO Carnotens. episc. — De jejuniis, CLXI, 264. JOANNES BELKTHUS, Parisiens. theolog. — De jejunio, CCII, 20. De jejuniis Adventus, CCII, 73.

LEANDER (S.), Hispalens. episc. — De abstinentia, LXXII, 882. De jejunii modo, *ibid.*, 884.

LEO MAGNUS (S.), pap. — Præceptum jejunii, LIV, 172, 180. De abstinentia, LIV, 185. Cur Quatuor Temporum jejunia instituta, *ibid.* Jejunium omnibus præceptum quia omnibus necessarium, *ibid.*, 301. Jejunia ex traditione apostolica indicta, *ibid.*, 409, 418. De fructibus jejunii, *ibid.*, 420. De necessitate jejunii, *ibid.*, 441. Jejunium Christianorum quantum præstet observantia carnali Judæorum, *ibid.*, 444. Dissertatio de jejunio Sabbati, LV.

ODO (S.), Cantuariens. archiepiscop. — De jejunio, CXXXIII, 949.

PAULUS WINFRIDUS, diaconus. — De jejunio, XCV, 1215.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), Ravennatens. archiepiscop. — Sermones de jejunio, LII, 208, 219, 314, 320. De quadragesimali jejunio, LII, 634, 678.

PETRUS BLESSENS. — De jejunio, CCVII, 601.

PETRUS CELLENS. Carnotens. episc. — De abstinentia, CCII, 680.

PETRUSCOMESTOR. — De jejunio, CXCVIII, 1536, 1749.

PETRUS DAMIANUS, cardinal. — De jejunio, CXLV, 347, 795.

PETRUS DE HONESTIS, Ravennat. cleric. — Quæ sunt legitima jejunia, CLXIII, 723.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiens. abb. — De jejunandi modo, CXX, 302.

PETRUS, Cantor. — Jejunio generali abstinetur ab omni peccato mortali; jejunio speciali, de quo hic, a cibo et potu. Hoc consecravit Dominus, jejunans in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus, quod præfi-

guratur per jejunium Moysis, et jejunium Eliæ. De hoc ait Propheta in persona Domini: « Humiliabam in jejunio animam meam. » Et Dominus in Evangelio: « Hoc genus dæmonii non potest ejici, nisi in oratione et jejunio. » Et Apostolus: « Exhibeamus nos sicut Dei ministros, in multa patientia, in jejuniis, etc. » Et Dominus: « Cum autem jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, etc. »

Est autem jejunium avari detestabile, et est jejunium medici indifferens; et est jejunium hypocritæ et superbi execratio... Et est jejunium christiani in maceratione carnis, siccum et sobrium...

Hæc fuit via sanctorum pallidorum et exsanguentium tendentium ad patriam. Ut eum testatur S. Hieronymus in *Vita S. Pauli*, Paulus primus eremita semper jejunavit, quousque de cælis sibi panis mitteretur. Qui duplicatus est, cum ad eum veniret Antonius. Cui ille: Eia, frater, comedamus; duplicata est nobis annona. Et quod incredibile vobis videtur, S. Hilario quinque caricis in die per quindecim annos contentus fuit. Sed tunc senex et imbecillis frusto panis hordeacel refectus est. Sancta Egyptiaca quadraginta annis vixit de duobus panibus et radicibus. S. Hieronymus contentus fuit villi olusculo, pane cribbrario et aqua. Sed hoc arctissimum jejunium pro ignavia et corruptione nostra attingere non possumus. Sit ergo nobis jejunium arctum de pane et aqua, ita etiam ut rationabile sit obsequium nostrum..., CCV, 527, 528.

PONTIUS abb. — De jejunio et abstinentia, CLXIII, 1478.

ROBERTUS PULLUS, cardinal. — De jejunio, CLXXXVI, 914. De abstinentia, *ibid.*, 1145.

RADULPHUS ARDENS. — De jejunii modo, CLV, 1782.

RATHERIUS, Veronens. episcop. — De jejunio, CXXXVI, 692.

RICHARDUS A S. VICTORE. — De abstinentia, CXCVI, 14. De austeritate abstinentiæ, *ibid.*, 1109.

RUPERTUS, Tuitiens. abbas. — De jejunio in Adventu, CLXX, 63, 523.

SMARAGDUS, abb. — De abstinentia, CII, 622. — Quid sit sanctificare jejunium, CII, 682.

TAIO, Cæsaraugustan. episc. — De jejunio, LXXX, 860.

TERTULLIANUS, Carthaginens. presbyt. — Lib. de jejunio, II, 953.

VICTOR, Capuanus episc. — De occulto jejunio, LXVIII, 271.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc. — De occulto jejunio, CLXXXVI, 142.

CLI.

INDEX DE MORTIFICATIONE SENSUUM,

SEU MENTIS ET CORDIS,

ORDINE LOGICO VARIAS SS. PATRUM SENTENTIAS COLLIGENS.

Hic index duas in partes dividitur. Pars prima est secundum ordinem Patrum chronologicum summam enuntiativa; secunda vero, in ordine alphabetico varias Patrum sententias refert in extenso, ut apud prime quæstio capiatur ab omnibus.

PARS PRIMA.

LOCA PATRUM IN ORDINE CHRONOLOGICO, SPECIALI PRÆNOTATA SENTENTIA, TANTUM INDICANTUR.

I. — De mortificatione sensuum in genere.

Mortificatio sensuum exemplo Christi comprobata, S. Hilarius, IX, 923; S. Ambrosius, XV, 1765; S. Augustinus, XXXVIII, 275; S. Gregorius Magnus, LXXV, 623, 666; Smaragdus, CII, 281; Rupertus, CLXVII, 1036; Hildebertus, CLXXI, 842; S. Bernardus, CLXXXII, 665.

Mortificatione moriendum sensibus, S. Ambrosius, XIV, 828; XVI, 251, 485; XVII, 24; S. Gregorius Magnus, LXXIX, 85, 86. — Suadet abnegatio sui ipsius, S.

Ambrosius, XVI, 63. — Augetur carnis infirmitate animæ fortitudo, S. Ambrosius, XVI, 483; S. Hieronymus, XXII, 53; S. Eucherius, LIII, 166; S. Leo, LIV, 421; S. Paulinus, LXI, 204; S. Bernardus, LXXXIII, 932. — Corpus in servitutem redigendum, S. Ambrosius, XVI, 1093; XVII, 233; S. Augustinus, XL, 294; Cassiodorus, LXX, 1083; Beda, XCIV, 113. — Mortificatione caro cum Christo cruciatur, S. Ambrosius, XVII, 123; Beda, XCII, 157; S. Petrus Damianus, CXLIV, 550; Joannes Rotomag., CXLVII, 46; Lanfrancus, CL, 283, 284; Radulphus Ardens, CLV, 1536, 1538. — De calice mortificationis, S. Hieronymus, XXII, 480. — Mortificatio grande virtutis meritum, *ibid.*, 534; S. Eucherius, L, 836. — Abstinentia facilius quam temperatus usus, S. Augustinus, XL, 590. — Sensibus tantum utendum ad vitæ necessitatem, *id.*

XXXII, 1337. — Amor rerum sensibillium perniciosus, *id.*, XXXVIII, 648, 1415. — Caro mortificatione domanda, *id.*, XL, 691, 709; XXXVIII, 107, 854; XLIV, 183; XXXVII, 1836; XLII, 391; Euyppius, LXII, 962. — De mortificatione, Cassianus, XLIX, 1279; Adalgerus, CXXXIV, 924; Alanus de Insulis, CCX, 149. — Corpus castigandum ut diabolus et mundus vincantur, S. Augustinus, XL, 294; XLI, 283. — Corpori non parcendo ei consultur, *id.*, XXXVIII, 1238, 1261. — Deliciae contemnendae, *id.*, XXXIII, 296. — Saturitati non cedendum, Cassianus, XLIX, 240. — Sensuum mortificatio perfectionis instrumentum, *id.*, I, 306. — A licitis etiam temperandum, *ibid.*, 511; S. Gregorius Magnus, LXXV, 686; LXXVI, 1236; Theodorus Cantuar., XCIX, 935; Halitgarus, CV, 678; S. Remigius Antiasiodor., CXXXI, 885; Radolphus Ardens, CLV, 1795. — Mortificatio interna gratia mitigatur, S. Benedictus, LXVI, 239. — Mortificatos Deus visitat, Cassiodorus, LXX, 1075.

Myrrha symbolus mortificationis in Ecclesia, Cassiodorus, LXX, 1075; S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1115; Haymo, CXVIII, 144; Rupertus, CLXVII, 915. — Interni cogitatio mortificationis laborem levat; qui gulam edomare non curant, incaute ad spiritualia bella insurgunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 535, 536. — Mortificatio thesaurus, *id.*, LXXV, 688. — Effectus mortificationis, *ibid.*, 685; LXXVI, 1157. — Mortificatio carnis nunquam deserenda, *id.*, LXXIX, 520. — Maxima pars regulae monachorum mortificatio est, S. Columbanus, LXXX, 215.

Mortificatio humilitatis socias, S. Columbanus, LXXX, 215. — Mortificatio triplex, *ibid.*, 266. — Discumbere super fenum, quid? Ven. Beda, XCII, 72. — Christus mortificationes nostras Deo Patri offert, *ibid.*, XCIII, 55. — Justi in siti, frigore et nuditate vicerunt, S. Paulinus, CXIV, 251. — Juxta vocem Pauli per mortificationem hostia viva flammis, Alcuinus, CI, 1191. — Mortificatio in quo consistat, Smaragdus, CII, 618. — Amarum mortificationis poculum sumamus, ut de subsequente salute gaudeamus, S. Odo, CXXXIII, 631; Atto Vercell., CXXXIV, 841. — Carnis immortificatio horrenda vastatio, S. Petrus Damianus, CXLI, 229. — Mortificatio poenitentibus salutaris, *ibid.*, 231, 351, 609; Joannes Rotomag., CXLVII, 45. — Caro non mortificata pigri viri ager habetur, S. Petrus Damianus, CXLI, 427. — Mortificationis insignia praeframus, *ibid.*, 912. — Mortificatio vitia refrenat, *ibid.*, 758; Ven. Hildebertus, CLXXI, 511. — Carnaliter non vivendum, Lanfrancus, CL, 213, 252. — In mortificatione Deus laudatur, S. Bruno Carthusian., CLII, 819. — Mortificanda membra nostra, Rupertus, CLXVIII, 999.

Lans mortificationis sensuum exteriorum, *ibid.*, 1105. — Carnis mortificatio quam necessaria christianis, V. Hildebertus, CLXXI, 568. — Mortificatio assiduitate mitescit, *ibid.*, 941; S. Bernardus, CLXXXIII, 508. — Mortificatio animam vivificat, Godefridus, CLXXIV, 328, 682. — Castigatione ad mortem paramur, *ibid.*, 25. — Mortificatio Deo dulce ferculum, *ibid.*, 612. — Carni molestum potius eligendum, S. Bernardus, CLXXXIII, 123. — Carnis mortificatio ipsi carni prodest, *ibid.*, 223, 547.

Carnis mortificatio martyrii genus, S. Bernardus, CLXXXIII, 939. — Mortificationis conditiones, *ibid.*, 631; CLXXXIV, 328. — De mortificatione concupiscentiam, *ibid.*, 46, 315. — Mortificationis necessitas, *ibid.*, 757. — Carnis mortificatione configuramur Christo, *id.*, CLXXXV, 132. — Stupenda mortificationis exempla, S. Ambrosius, XVI, 494; Juvenius, XIX, 106; Sulpicius Severus, XX, 193; Rufinus, XXI, 449; S. Hieronymus, XXII, 891; XXIII, 304; S. Augustinus, XXXII, 1340; XLII, 225; XXXIII, 149; Cassianus, XLIX, 244, 263; Salvianus, LIII, 193; Julius Pomerius, LIX, 563; S. Paulinus, LXI, 226, 321; S. Benedictus, LXVI, 623, 630, 740; Cassiodorus, LXIX, 1103, 1109; LXX, 245; S. Leander, Hispal., LXXII, 882; Ven. Beda, XCI, 753, 666, 790, 804; Alcuinus, CI, 661, 679, 684; Smaragdus, CII, 873; S. Benedictus, CIII, 333; Rabanus Maurus, CVII, 336; Burchardus, CYL, 822; S. Petrus Damianus, CXLI, 351, 1017; S. Bernardus, CLXXXII, 705; S. Stephanus Grandimontens., CCIV, 1016.

II. — De mortificatione gulae.

(Vide supra, in integrum Indicem CL. De jejuniis et abstinencia.)

III. — De mortificatione visus.

Referuntur varia de S. Augustino in visus delectatione praecavenda, S. August., XXXII, 799, 800. — In lege evangelica jubetur oculorum mortificatio, Salvianus, LIII, 195. — Commendatur oculorum custodia, S. Maxi-

mus Taur., LVII, 810; S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 1172. — De mortificatione oculorum apud monachos, S. Bened., LXVI, 407. — De refrenanda oculorum concupiscentia, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 89; Taio, LXXX, 939; V. Beda, XCIV, 57. — Per oculos immortificatos penetrans vitia, S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 849; V. Beda, XCII, 68; S. Anselmus, CLVIII, 679; V. Hildebertus, CLXXI, 506.

IV. — De mortificatione auditus.

Delectatio carnis etiam in cantu praecavenda, S. Aug., XXXII, 799. S. Agobardus, CIV, 555. — Cantus illecebras reprimentes, Euyppius, LXII, 581. — In monasteriis organa prohibita, S. Bened., LXVI, 475. — Canora musica animam molliens ad vitium disponit, B. Beda, XCIII, 68. — Septendae sunt aures spinis. *id.*, XCIV, 57; S. Agobardus, CIV, 555, 536.

V. — De mortificatione tactus per cilicium.

Cilicium perantiquum poenitentiae instrumentum, S. Pacianus, XIII, 1088. S. Paulinus, LXI, 512, 513, 871, 900. V. Beda, XCII, 15; XCIII, 682. — Suadet usus cilicii, S. Hier., XXIII, 97. S. Paulinus, LXI, 52. — Cilicium poenitentibus induendum, Salvianus, LIII, 185. S. Greg. Magn., LXXVIII, 458. S. Fructuosus, LXXXVI, 1126. V. Beda, XCII, 15. Joannes Rotom., CXLVIII, 94. Hugo de S. Victore, CLXXVII, 681. Petrus Cantor, CCV, 849. — Definitor quid sit cilicium, S. Benedict., LXVI, 777. Cassiodor., LXX, 245. Hugo de S. Victore, CLXXVII, 881. — Morientibus cilicium imponitur, S. Gregor. Magn., LXXVIII, 540, 541. Alcuinus, CI, 1277. — Cilicium dicitur vestimentum ecclesiae, Regino Prum., CXXXII, 454. — Cilicio sancti assidue tecti, Marbodius, CLXXI, 1587.

VI. — De mortificatione linguae.

Lingua immortificata peccatorum fons, S. Ambr., XVI, 27, 28. S. Hier., XXII, 954. Arnobius Junior, LIII, 550. S. Greg. Magn., LXXVII, 75. Taio, LXXX, 942, 945. Jonas Aurel., CVI, 250. Haymo, CXVIII, 292. Isidorus Mercator, CXXX, 150. S. Bernardus, CLXXXIV, 557, 1229. Alanus de Insulis, CCX, 163. — Ad linguam domandam exhortationes, Zachaeus, XX, 1186. S. Aug., XXXVIII, 935, 978; XLIV, 254. XL, 1259. Salvianus, LIII, 65. S. Bened., LXVI, 570. S. Greg. Magn., LXXV, 802. S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 1174. S. Petrus Damian., CXLI, 912 et seqq. S. Anselmus, CLVIII, 679. V. Hildebertus, CLXXX, 1569. S. Bern., CLXXXIII, 597. — Varia silentii bona, S. Hieron., XXII, 564. S. Aug., XXXV, 414. XXXVIII, 1146; XL, 1102. S. Greg. Magn., LXXVI, 907. LXXVII, 72; S. Donatus, LXXXVII, 288. S. Odo, CXXXIII, 149. Adalgerus, CXXXIV, 925. S. Petrus Dam., CXLI, 913. S. Bern., CLXXXII, 589. CLXXXIII, 483, 445; CLXXXIV, 569, 569, 568, 688, 682. Adamus Scotus, CXCVIII, 524, 423. S. Stephanus Grand., CCIV, 1134. — Silentii exempla, S. Hieronymus, XXIII, 1057. S. Aug., XXXII, 1450, 1453. S. Bened., LXVI, 360, 565, 568. S. Greg. Magn., LXXVII, 256. LXXIX, 521, 322. S. Columb., LXXX, 240. S. Isid. Hisp., LXXXIII, 878. S. Donatus, LXXXVII, 281. S. Bern., CLXXXIV, 687. — Silentium natura hominis docet, S. Bened., LXVI, 406, 47. — Elocutio de commodis silentii, Cassiodor., LXX, 280, 285, 286. — De verbis otiosis, S. Paulinus, XCIX, 244. S. Bened., CII, 615. Jonas Aurel., CVI, 249. Adalgerus, CXXXIV, 922. — Monachus habet linguam crucifixam quam Christus non habuit, S. Hildebertus, CLXXI, 569.

PARS SECUNDA.

QUEDAM PATRUM IN ORDINE ALPHABETICO SENTENTIAE IN EXTENSO REFERUNTUR, UT COMMODIUS QUESTIO CAPIATUR.

ADALGERUS, episcopus. — Admoneo, inquit in epistola ad Nonsuidam reclusam, dilectionem tuam ut non delicatos cibos queras, nec ante horam congruam comedere velis, nec dicas in corde tuo: Ecce alius, ita vel ita faciunt. Scito pro certo quod unusquisque, quo in hac vita plus in Dei servitio laboraverit, eo majorem post mortem a Domino mercedem recipiet. Ne igitur tam gravis videatur continentiae virtus, miraculum hic inseram:

Dorotheus talem vitam ducere curavit, ut quotidie lapides a mari colligeret, et annis singulis hospitium edificaret, et ipsa hospitia dabat illis qui non habebant hospitium; noctibus autem propter eorum cibum faciebat sportellas. Cui cibis erat panis unciae sex, et olerum minorum fasciculus unus, et ad bibendum aqua. Sic a

juventute sua vivens, nec in senectute deficit. Nunquam visus est in lectulo soporatus, vel pedes pro requie tetendisse, aut dormire pro voluntate.... huic laboranti quidam dixit: « Cur ita perimis corpus tuum? » Cui ille: « Quia me, inquit, illud occidit....., CXXXIV. 920-923. Varia sunt exempla de continentia oculorum, locutionis et vestitus, de abstinentia, de compunctione et de qualitate orationis....., *ibid.*, 921-928.

Magnum certamen est vitiorum adversus virtutes. Tunc enim poteris omnia vitia vincere repugnando cum divino adiutorio, si contra vitia singula opposueris virtutes. Solet enim pugna vitiorum adversus virtutes ad profectum hominis venire, quia per illud certamen mens excitatur, et ab elationis vitio purgatur. Contra singula quoque vitia virtutes sunt adhibendae; contra luxuriam, munditia cordis est adhibenda; contra iracundiam vero patientia, contra timorem mittenda est fiducia; contra teporem vero zelus est opponendus; contra tristitiam quoque malam adhibendum est gaudium spiritale; contra acediam vero fortitudo est assumenda; contra avaritiam assumenda est largitas; contra superbiam autem humilitas est proponenda; contra odium vero charitas virtus assumenda est.... Si te somnolentia gravat, stude illam vincere amando vigiliam... Si te delectat balnearum usus, veniat tibi ad memoriam beatus Jacobus frater Domini, qui primus post apostolos Hierosolymorum rexit Ecclesiam, de quo Josephus narrat, quod nunquam carnem comederit, nec balneo usus fuerit unquam, nec lineis vestibus fuerit indutus, non caput suum secundum consuetudinem gentis suae oleo unxit. Si in delectationem tibi deliciæ veniunt, propone ante oculos tuos Joannem Baptistam, qui fuit in utero matris suæ sanctificatus, et de quo Dominus Jesus dixit, quod major illo inter natos mulierum non surrexit. Narrat enim de eo sanctum Evangelium, quod mel silvestre et locustas edebat. Si ei, qui in te peccat, qui tibi detrahil, aut maledicit, aut in aliquo lædit non potes ignorare, sicut vis, veniant ad memoriam quanta et qualia passus fuerit pro te Christus: pro te factus est homo, mortalis, corruptibilis, passibilis, qui erat immortalis, impassibilis. Assumpsit pro te carnem ex Virgine, in qua pateretur et moreretur; pro te quoque fuit flagellatus, alapis cæsus, sputis linitus, spinis coronatus, ad extremum etiam crucifixus; pro te hæc omnia sustinuit Christus, ut te a diaboli potestate liberaret. Pendens vero pro te in cruce, quid dicebat? « Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. » Ille ergo qui sine peccato occidebatur, pro suis inimicis orabat; et tu, si aliquam molestiam patiaris ab aliquo, non potes ex toto corde dimittere?.... Si tibi venerit voluntas vagandi, recole quod jam mortuus es, quod crucifixus es. Nunquam crucifixus homini venit volun as vagandi; non, quia nihil cogitat nisi de morte sua... Tu ergo, si vis vivere, mortifica per virtutes omnia vitia. Per charitatem mortifica odium; per gaudium occide tristitiam; per pacem exstingue disensionem; per patientiam mortifica impatientiam; per honestatem occide malitiam; per mansuetudinem exstingue ferociam; per continentiam mortifica intemperantiam; per castitatem occide impudicitiam. Si isto modo actus carnis mortificare curaveris, sine dubio perenat lætitia cum angelis fruere, CXXXIV, 929-931.

ÆLREDUS, Rievallensis. abb. — Assiduus vigilis corpus tabefacere, quotidianis laboribus carnem affligere, vilissimis cibis membrorum labefactare vigorem, non solum non modici laboris, sed et ei, quam tantopere niteris commendare adeo charitati constat esse contrarium, ut totam mentis suavitatem evacuans, omni eam spirituali dulcedine reddat effretam. Hæc est illa ridenda quorundam opinio, qui spirituales dulcedinem in carnis quodammodo suavitate constituunt, asserentes corporis afflictionem contrariam esse spiritui, exteriorisque hominis passiones interioris minuere sanctitatem. Cum enim, inquit, caro ac spiritus affectu sibi naturali cohæreant, necesse est suas invicem communicent passiones. Ac sic impossibile ut non hujus oppressione alterius hilaritas perturbetur, ita ut in illud gaudium spirituale, mœroris quadam anxietate defectus, spiritus nullatenus valeat respirare. Acute hæc vel investigari videntur, vel probari. O rem pudendam! secundum regulas Hippocratis gratia quaeritur spiritualis. Sic nimirum, sic errant, qui physicis argumentis magis quam præceptis apostolicis innituntur. Ipsius namque sunt hæc, qui super ventrem rept, qui terram comedit, qui sub umbra dormit in locis humentibus, qui negotium ventris et libidinis sub colore actitatis sanctitatis. Sic enim facilius simplices quosque ab apostolica paupertate et angelica puritate cogitat exterrendos, si majorem divinæ dulcedinis gratiam in remissione vita sibi æstiment

ad futuram. Plane hæc est sapientia non desursum descendens sed prorsus terrena, animalis diabolica. Hæc est prudentia verbi, sapientia carnis, quæ cum suavitatem doceat carnis, crucem Christi evacuare contendit; in qua profecto quantum ad carnem nihil est suave, nihil molle, nihil tenerum, nihil omnino delicatum. Sed non illa evacuatur. Illa potius hanc delicatam doctrinam evertit, quam clavi sacris inditi membris expugnant, quam lancea illa dulcibus impressa visceribus acumine salutari debellat. Ego prorsus contra sentio, audacterque pronuntio, carnis afflictionem, si sana præcedat intentio, et fuerit servata discretio, quam tamen, non propria conjectura, sed exemplis majorum capere oportet, ne forte remissio et dissolutio sub colore se discretionis oppallient; sic, inquam, carnis afflictionem, non spiritum contrariam, sed necessariam; sed nec divinam minuere consolationem, sed potius sentio provocare; adeo ut hæc duo semper æquari in hac duntaxat vita existimem, exteriorum scilicet tribulationem et interiorum consolationem. Quid enim? forte Deus huic divitiis et deliciis affluentis suæ consolationis dulcedinem imperit, quam a pauperulo suo pro se quotidie moriente rigida censura suspendit? Absit hoc de illo dulcissimo, suavissimo, compatiensissimo sentire vel credere! Sed si ego dico, potest forsitan dubitare. Si autem Christus dicit, hæreticum est non credere. Quid ergo, inquis? Tuæ sententiæ magis quam propriæ credam experientiæ? Et quid, si alius longe aliud se testatur expertum? Certe ille, quo magis affligitur, eo majorem divinæ dulcedinis gratiam experitur. Plane cui vult miseretur, CXCIV, 634, 635.

Accedat ergo ille athleta fortissimus, testis fidenssumus, disputatur egregius, in quo Christus loquitur; qui quotidie pro Christo moritur, qui omnem tribulationem patitur, cui foris pugna, intus timores, qui castigat corpus suum et in servitutem redigit; qui non gratis panem suum manducat, sed in fatigatione nocte et die operatur, cujus manus et sibi et qui cum eo sunt, necessaria subministrant; qui denique in labore et ærumna, in vigiliis multis, in fame et siti, in frigore et nuditate, sub signis Jesu acerrimus miles insudat: ille, inquam, hanc dirimat questionem, et utrum tanta tribulatio, tam mira fatigatio, consolationem ei subtraxerit spirituales, ostendat. Dicat ergo Paulus, utrum suos in præsentī tribulatione, plus ille consolator sine consolatione relinquat..... Ergo qui majorem divinæ dulcedinis consolationem in carnis suavitate quam tribulatione constituit. Paulum audiant dicentem: « Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, Pater misericordiarum, etc. Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. » Sive ergo jejuniis maceremur, sive afficiamur jejuniis, sive laboribus alteramur: « Benedictus Deus qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. » Et si lapidibus obruamur, etsi vinculis astringamur, etsi cædamur virgis, etsi carceris toleremus angustias: « Benedictus Deus, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. » Fremat diabolus, æviat mundus, insectetur odiis, aggrediatur maledictis, diripiat substantiam, commaculet famam: « Benedictus, etc. » Et hic non his qui in divitiis et deliciis, sed his qui in omni pressura sunt, suam consolationem promittit. Et nihil questionis relinquens adjecit: « Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra. Quid manifestius? Hoc est plane, duo scilicet hæc coæquari, exteriores passiones et interiores consolationes. Denique Salomon, quibus divina consolatio sit infundenda, mysticis verbis declarat, dicens: « Date siceram mœrentibus et vinum his qui amaro animo sunt. Bibant et obliviscantur egestatis suæ, et doloris non recordentur amplius. » Aperte his verbis vinum illud, quod lætificat cor hominis, non otio dissolutis, non diem in cachinno et fabulis expendentibus, sed his qui amaro sunt animo, repromittit; siceramque illam quæ de pomis novis et veteribus, quæ in sponsi deliciis sponsa conservat, conficitur; non epulantibus et potantibus, sed propter angustias hujus vitæ mœrentibus, et egestate et dolore laborantibus pronuntiat esse domandam: « Bibant, inquit, et obliviscantur egestatis suæ, laboris videlicet magnitudinem, divina consolatione asserens vinum. Cui sententiæ apertissime concinit Psalmista: « Secundum multitudinem, inquit, dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. » O consolatio quæ infirmos sanat, debiles roborat, allevat desperatos. Ipsa est consolatio gementibus, pausat laborantibus, tentatis protectio, vitalem itinerantibus. Quam quidem consolationem illi sibi adiungunt, qui statim ad primos sudores resiliunt, vel in pristinum torporem devolventes, vel viles quasdam consolationes in crebra

confabulatione, vel amicorum visitatione, vel certe in propriae voluntatis libertate conquirunt. Quas consolationum sordes sanctus Propheta contemnens: «Renunt, inquit, consolari anima mea.» Quid ergo? Sine omni consolatione relictus est? Absit! «Memor fui Dei, et delectatus sum.» Nemo ergo arduam illam viam, quæ ducit ad vitam exhorreat. Nemo remissionem quam semel abiecit, timida infelicitate repetat, sed sicut ait S. Bernardus, sustinens non lassescat, nec discedat, sciens, quia secundum multitudinem laborum, quos tolerat pro Christo, consolationes ejus lætificabunt animam illius. Verum gustata dulcedine spirituali non statim odio dissolvitur; mox enim latere spiritualis insurget Amalec, non armis, sed orationibus evincendus. Quoniam enim in tentationibus animus plus nimio fatigatur, sollicita orationum devotione ad materna ubera Jesu properandum, ex quorum abundantia lac tibi miræ consolationis efficiens, dicas cum Apostolo: «Benedictus Deus, qui consolatur, etc. CXCIV, 656, 657...

Sicque probabit expertus, non modo nullius laboris, imo summæ esse jucunditatis, pudicitie suavitatis perfundi, quamquam onerosum sit naturalia incentiva, immun-daque desideria, quæ de concupiscentia carnis emergunt freno temperantia cohibere. Similiter non solum jucundum, sed insuper gloriosum, cum gulæ fuerit concupiscentia superata; non se servum sui ventris, sed dominum intueri, illa mira exultatione tripudians: «Ego autem didici in quibus sum sufficiens esse. Scio humiliari, scio et abundare; ubique et in omnibus institutus sum, et esurire, et satiari, et abundare et penuriam pati. Sed et amor carnis si fuerit perfecte sopitus, vel certe igne divini amoris absorptus, nullum erit in exterioribus labor, quia non poterit mens ejus afflictione turbari, cujus non potest dilectione dissolvi. Suavitas ergo jugi Domini et levitas oneris ejus in voluptatum contemptu consistit. Nemo ergo aestimet majorem in vitiis quam in virtutibus esse delectationem, CXCIV, 657, 658.

ALANUS DE INSULIS. — Monet propheta poenitentes, in jejuniis, et fletu et planctu esse. Et Dominus ait: «Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.» Gregorius quoque ait quod peccator debet etiam indulgere jejuniis, ut Deus aliquando convertat cor ejus ad poenitentiam. Jejunium carnem macerat, animam elevat, concupiscentiæ fomitem refrenat, excitat rationem. Jejunio meruit Moyses Dei colloquium, Daniel interpretationem somniorum. Elias subsidium, Niniuitæ remissionem peccatorum. Exemplum jejunandi nobis Christus dedit, qui in deserto quadraginta diebus et quadraginta noctibus jejunavit. Non tamen prodest jejunium corporis, absque jejuniis mentis; aliter fallax est et deceptorium, quid enim valet, si os jejunet a cibo, dum lingua resolvitur mendacio, dum oculus epulatur in vanis, aures delictar in fabulis, nares olantur in odoramentis, tactus discurret in plantis, manus in rapina, pes extra ordinariam viam? Jejunent cæteri sensus cum gustu, ut qui fuerunt comites delectationum, socii sint passionum.

Est autem multiplex jejunium: jejunium consuetudinis, quod non fit ex charitate, sed ex sola consuetudine, ne homo videatur contra publicum navigare. Istud ad hoc solum proficit, ut vitet pravum exemplum, ne præbeat scandalum. Est jejunium avaritiæ et cupiditatis, ubi sic evacuat stomachus, quod impleatur locus, et istud est perniciosum. Est jejunium infirmitatis, ut consequatur sanitas; et istud indifferens est, quia nec bonum nec malum. Est etiam jejunium crapulæ et gulositatis, ut affectuosius sumatur cibus, et istud est pessimum. Est jejunium laudis et apparentiæ, quo utuntur hypocritæ ut inde laudem humanam consequantur; et istud est malum.

Est jejunium indigentiae et necessitatis, quo jejunant pauperes; et istud est indifferens. Est jejunium coactionis, quo multi utuntur claustrales, et istud est insufficiens. Cæteris ergo omissis jejuniis, ad istud est aspirandum, quod est charitatis, quo castigatur corpus, imperat spiritus, et sic homo vivit ut angelus. Per jejunium enim fit homo spiritus; per mediocre edulium, homo; per superfluum, pecus.

Multæ jejunii circumstantiæ, quæ informant ipsum jejunium, scilicet, a quo, ubi, quando, et quare. A quo, ut a cibis delictiosis abstineat; quid enim prodest jejunare a cibo, si quod amisit in tempore, recuperet delectatione vel quantitate? Tempore enim prandii debet jejunans mediocri cibo uti, ut in pane subveniat proximo, et sic affigat se ipsum, ut reficiat proximum. Considerandum est etiam, ubi; servanda enim est patriæ consuetudo, ut si fueris Romæ, Romano vivito more; unde Augustinus ait: «Cum Romæ sum, in Sabbato non jejunio; cum Mediolani jejunio. Quando, ut in diebus constitutis fiat jejunium. Sunt enim quidam dies in quibus non est jeju-

nandum, ut in diebus dominicis et quibusdam magnis festivitatis, propter scandalum. Quare ut intuitu Dei ex charitate fiat. Quot sunt a carnalibus abstinentiæ, tot sunt species jejuniorum diversæ. Est jejunium in continentia, in abstinentia, in humilitate, in mansuetudine, exultatione. De jejunio dicit Augustinus: «Laudent te jejunia, non viscera eructantia.»

Jejunium ad medicinam corporis et animæ valet. Conservat enim corpus a morbo, animam a peccato. In hac medicina, celestis philosophia cum naturali concordat. Hæc enim medicina et stomachum purgat a vitio crapulæ, et animam ab indignatione. Si Adam in paradiso jejunasset ab esu vetito, non esset damnatus exilio. Si jejunasset Esau a lenticula, non perdidisset primogenitum. Si Noe jejunasset a vino, non denudasset femora vel pudenda. Ergo per jejunium purgatur corpus ut recipiat eucharistiam sacramentaliter; spiritus, ut recipiat spiritualiter. Hoc debet esse præambulum ad Eucharistiæ sumpcionem. Contemnat ergo homo in præsentem escam materiale, ne in futuro sentiat ignem gehennalem. Adsint tria ista quæ informant jejunium, bona intentio, elemosynarum largitio, charitatis inflammatio. Si caro optat delectamenta ciborum, consideret homo quia non refert unde fiat materia stercorum. Si velit caro prævenire horam prandii, confugiat ad asylum exercitii, ne otium gula excitet, appetitum augeat. O homo, si consideres Patres antiquos, qui his tantum aut semel in septimana utebantur tenui esca, nulla vel modica tua tibi viderentur jejunia. Sed, si te non movent antiquorum exempla, saltem moveat beati Nicolai infantia, qui quarta vel sexta feria semel tantum sugebat ubera.

Pudeat non jejunasse adultum, dum videret jejunasse parvulum. In nostri confusionem cedit exemplum parvuli dum nos corrigunt infantes et pueri, CCX, 176-178.

Si ad fugam avaritiæ et cupiditatis prædicator voluerit auditorum animos inclinare, sumat initium sermonis ab illa autoritate quæ dicit, avaritiæ esse idolorum servitutem; vel ab illa quæ dicit, tria esse insatiabilia; quartum vero quod nunquam dicit: Sufficit.... Cum cætera certis terminis claudantur, avaritia nullo concluditur. Terra suis limitibus terminatur; cælum suis terminis arctatur, sola avaritia mensura non sistitur....

Audi quid contra te dicat natura! O homo, sine honoribus te genui, sine honoribus ad me redeas; sine divitiis te peperii, sine divitiis ad me venias; sine mundana gloria in-trasti, sine illa exeat! O homo, quæris facere tua, quæ sunt aliena! Certe a te aliena sunt, quæ tecum nata non sunt; tua esse nequeunt tecum diu, vel semper esse non possunt. Considera illud philosophi: «Honestas res est sæta paupertas....» Si ad naturam vivas, nunquam pauper eris; si ad opinionem, nunquam dives. Exiguam naturam desiderat, opinio immensum.... CCX, 125, 121.

Audi quid dicat contra te charitas: O homo, cur ditas te his quibus indiget proximus? Cur tibi approprias quæ communicanda sunt pauperibus? Cur cibis his lineas et vermes, quibus cibandi sunt pauperes?....

Audi quid contra te dicat proximus: O homo, cur mihi injuriaris, cur mihi pro meis mortem moliris? Cur imponis falsa et commentaria crimina ut meam evacues bur-sam, ut emungas pecuniam? Si injuriaris mihi, vindicta de te sumetur in instanti; si me deprædaveris pecunia, prius te deprædaveris in anima; si me vulneres in corpore, prius vulneraberis in mente, CCX, 124.

* AUGUSTINUS (S.), Hipponeis. episc. — *Ut se gerit ad tentationes gulæ.* — Reficimus quotidianas ruinas corporis edendo et bibendo, priusquam escas et ventrem, Domine, destruas, cum occideris indigentiam meam satietate mirifica, et corruptibile hoc indueris incorruptione sempiterna. Nunc autem suavis est mihi necessitas, et adversus istam suavitatem pugno ne capiar, et quotidianum bellum gero in jejuniis, sæpius in servitute redigens corpus meum, et dolores mei voluptate pelluntur. Nam fames et sitis quidam dolores sunt; urunt et sicut febris necant, nisi alimentorum medicina succurrat. Quæ quoniam præsto est, ex consolatione munerum tuorum, in quibus nostræ infirmitati terra et aqua et cælum serviunt, calamitas deliciæ vocantur.

Hoc me docuisti, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam. Sed dum ad quietem satietatis ex indigentia molestia transeo, in ipso transitu mihi insidiatur laqueus concupiscentiæ. Ipse enim transitus voluptas est, et non est alius qua transitur quo transire cogit necessitas. Et cum salus sit causa edendi et bibendi adjungit se tanquam pedisequa periculosa jucunditas, et plerumque præire conatur, ut ejus causa fiat, quo salutis causa me facere vel dico vel volo. Nec idem modus utriusque est; nam quod saluti satis est delectationi parum est. Et sape incertum fit utrum adhuc

necessaria corporis cura subsidium petat, an voluptaria cupiditatis fallacia ministerium suppetat. Ad hoc incertum hifarescit infelix anima, et in eo preparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere quid satis sit moderationi valetudinis, ut obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus quotidie conor resistere, et invoco dexteram tuam ad salutem meam, et ad te refero astus meos; quia consilium mihi de hac re nondum stat. Docuisti me, Pater bone « omnia munda mundis... » et omnem creaturam tuam bonam esse, nihilque rejiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Didici hæc; gratias tibi, laudes tibi Deo meo magistro meo, pulsatori aurium mearum, illustratori cordis mei; eripe me ab omni tentatione. Non ego immunditiam absorpsi timore, sed immunditiam cupiditatis. Scio Noe omne carnis genus quod cibo esset usui manducare permissum; Etiam cibo carnis refectum, Joannem mirabili obstantia præditum, animalibus hoc est locustis, in escam cedentibus, non fuisse pollutum. Et scio Esau lenticulæ concupiscentia deceptum; David propter aquæ desiderium a se ipso reprehensum, et Regem nostrum non de carne, sed de pane esse tentatum. Ideoque et populus in eremo, non quia carnes desideravit, sed quia esset desiderio adversus Dominum murmuravit, meruit improbari.

In his ergo tentationibus positus certo quotidie adversus concupiscentiam manducandi et bibendi; non enim est quod semel præcidere et ulterius non attingere de carnem, sicut de concubitu potui. Itaque freni gutturis temperata relaxatione et constrictione tenendi sunt. Et quis est, Domine, qui non rapiatur aliquantulum extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum. XXXII, 797-799.

Confiteatur ut se habet ad tentationes carnis libidinis. — Jubes certe, Domine, ut contineam a concupiscentia carnis et concupiscentia oculorum, et ambitione sæculi. Sed adhuc vivunt in memoria mea, talium rerum imagines, quas tibi consuetudo me fixit; et occurrant mihi vigilantium quidem carentes viribus, in somnis autem non solum neque ad delectationem, sed etiam usque ad consensionem factumque simillimum. Et tantum valet imaginis illusio in anima mea et in carne mea, ut dormienti falsa visa persuadeam quod vigilantem esse non possunt. Nunquid tunc ego non sum, Domine Deus meus? Et tamen tantum interest inter meipsum et meipsum, intra momentum quo hinc ad soporem transeo, vel huc inde retraherem? Ubi est tunc ratio, quæ talibus suggestionibus resistit vigilans? Et si res ipsæ ingerantur, inconcussus manes. Nunquid clauditur cum oculis? Nunquid sopitur cum sensibus corporis? Et unde sæpe etiam in somnis resistimus, nostrique propositi memores atque in eo castissime permanentes, nullum talibus illecebris adhibemus assensum? Et tamen tantum interest, ut cum aliter accidit, evigilantes ad conscientiam requiem redeamus; ipsaque distantia reperiamus nos non fecisse; quod tamen in nobis quoquo modo factum esse doleamus.

Nunquid non potens est manu tuas, Deus omnipotens, sanare omnes languores animæ meæ atque abundantiore gratia tua lascivos motus etiam mei soporis extinguere? Auges, Domine, magis magisque in me munera tua, ut anima mea sequatur me ad te, concupiscentiæ visco expedita, ut non sit rebellis tibi, atque ut in somnia etiam, non solum non perpetret istas corruptelarum turpitudines per imagines animales usque ad carnis fluxum, sed ne consentiat quidem. Nam ut nihil tale vel tantillum libeat, quantum possit nutu cohiberi, etiam in casto dormientis affectu non tantum in hac vita, sed etiam in hac ætate, non magnum est Omnipotentis, qui valet facere supra quam petimus et intelligimus. Nunc tamen quid adhuc sim in hoc genere mali mei, dixi Domino bono meo, exultans cum tremore, in eo quod donasti mihi, et lugens in eo quod inconsummatus sum, sperans perfecturum te in me tuas misericordias usque ad pacem plenariam, quam tecum habebunt interiora et exteriora mea, cum absorpta fuerit mors in victoriam, XXXII, 796, 797.

Ut se gerit ad odorem illecebras. — De illecebra odorum non satago nimis. Cum absunt non requiro; cum adsunt, non respuo, paratus etiam eis semper carere. Ita mihi videor; fortasse fallor. Sunt enim et istæ plangendæ tenebræ, in quibus me latet facultas mea quæ in me est; ut animus meus de viribus suis ipse se interrogans non facile sibi credendum existimet, quia et quod inest, plerumque occultum est, nisi experientia manifestetur. Et nemo securus esse debet in ista vita, quæ tota tentatio nominator, utrum qui fieri potuit ex deteriore melior, non fiat etiam ex meliore deterior. Una spes,

non fiducia, una firma promissio, misericordia tua, XXXII, 799.

Ut se gerit ad oculorum illecebras. — Pulchras formas et varias, nitidos et amœnos colores amant oculi. Non teneant hæc animam meam; teneat enim Deus qui fecit hæc, bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Et tangunt me vigilantem totis diebus, nec requies ab eis datur mihi, sicut datur a vocibus canoris, aliquando ab omnibus, in silentio. Ipsa enim regina colorum lux ista, perfundens cuncta quæ cernimus ubique per diem fuero multimodo allapsu blanditur mihi aliud agentis et eam non advertenti. Insinuat autem se ita vebementer, ut si repente subtrahatur, cum desiderio requiratur, et si diu absit, contristat animum.

O lux quam videbat Tobias, cum clausis oculis istis filium docebat vitæ viam. Resistit seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam. Quam innumerabilia, varis artibus et opificiis in vestibus, calceamentis, vasis et cujuscumodi fabricationibus, picturis etiam diversisque signis, atque his usum necessarium atque moderatum et piam significationem longe transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foras sequentes quod faciunt, intus relinquentes a quo facti sunt et exterminantes quod facti sunt! At ego, Deus meus et decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, et sacrifico laudem sacrificatori meo, quoniam pulchra trajecta per animas in manus artificiosas ab illa pulchritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Sed pulchritudinum exteriorum operatores et sectatores inde trahunt apprehendi modum, non autem inde trahunt utendi modum. Et ibi est, et non vident eum, ut non eant longius et fortitudinem suam ad te custodiant, nec eam spargant in diliciosas lassitudines. Ego autem hæc loquens atque discernens etiam istis pulchris greasum inueto; sed te evellis, Domine, evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est. Nam et ego capior miserabiliter, et tu evellis misericorditer; aliquando non sentientem, quia suspensius incideram; aliquando cum dolore, quia jam inhæseram, XXXII, 800, 801.

Ut se gerit ad voluptates aurium. — Voluptates aurium tenacius me implicaverant et subjugaverant; sed resolvisti et liberasti me. Nunc in sonis quos animant eloquia tua, cum suavi et artificiosa voce cantantur, fateor aliquantulum acquiesco, non quidem ut hæream, sed ut surgam cum volo. Attamen cum ipsis sententiis quibus vivunt, ut admittantur ad me, querunt in corde meo non nullus digressus locum, et vix eis præbeo congruentem. Aliquando enim plus mihi videor honoris eis tribuere quam decet, dum ipsis sanctis dictis religiosius et ardentius sentio moveri animos nostros in flammam pietatis, cum ita cantantur, quam si non ita cantarentur; et omnes affectus spiritus nostri pro sui diversitate, habere proprios modos in voce atque cantu, quorum nescio qua occulta familiaritate excitantur. Sed delectatio carnis meæ, cui mentem enervandam non oportet dari, sæpe me fallit, dum rationem sensus non ita comitatur ut patienter sit posterior; sed tantum quia propter illam meruit admitti, etiam præcurrere ac ducere conatur, ita in his pecco non sentiens, sed postea sentio.

Aliquando autem hanc ipsam fallaciam immoderatus cavens, erro nimia severitate; sed valde interdum, ut melos omne cantilenarum suavius quibus Davidicum Psalterium frequentatur, ab auribus meis removeri velim, atque ipsius Ecclesiæ; tutiusque mihi videtur quod de Alexandrino episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini, qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem Psalmi, et pronuntiant vicinior esset quam canenti. Verum tamen cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperatæ fidei meæ, et nunc ipso quo moveor, non cantu, sed rebus quæ cantantur, cum liquida voce et convenientissima modulatione cantentur, magnam instituti hujus utilitatem rursus agnosco. Ita fluctuo inter periculum voluptatis et experimentum salubritatis, magisque adducor, non quidem irretractabilem sententiam proferens, cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat. Tamen cum mihi accidat, ut me amplius cantus, quam res quæ canitur, moveat, poenalius me peccare confiteor, et tunc mallem non audire cantantem. Ecce ubi sum; flete mecum, et pro me flete, qui aliquid boni vobiscum intus agitis unde facta procedunt. Nam qui non agitis, non vos hæc movent. XXXII, 800.

CASSIANUS, Massiliensis, presbyt. — Vitia cum omne hominum genus pulsant, non tamen uno modo impetunt cunctos. In alio namque spiritus fornicationis locum obtinet principalem, in alio superequit furor, in alio

cenodoxia vindicat tyrannidem, in alio arcem superbia tenet. Et cum constet omnes ab omnibus impugnari, diverso tamen modo et ordine singuli laboramus.

Quamobrem ita nobis adversus hæc arripienda sunt prælia, ut vitium unusquisque quo maxime infestatur explorans, adversus illud arripiat principale certamen, omnem curam mentis ac sollicitudinem erga illius impugnationem observationemque diligens, adversus illud quotidiana jejuniorum dirigens spicula contra illud cunctis momentis cordis suspiria crebroque gemituum tela contorquens, adversus illud vigiliarum labores ac meditationes sui cordis impendens, indesinenter quoque orationum ad Deum fletus fundens, et impugnationis sue extinctionem ab illo specialiter ac jugiter poscens. Impossibile namque est de qualibet passione triumphum quempiam promereri, priusquam intellexerit industria vel labore proprio victoriam certaminis semel obtinere non posse, cum tamen ut valeat emundari, necesse sit eum die noctue in omni cura et sollicitudine permanere. Cumque se ab ea senserit absolutum, rursus latebras sui cordis simili intentione perlustret, et exploret quam sibi inter reliquas perspexerit dirorem, atque adversus eam specialius omnia spiritus arma commoveat, et ita semper validioribus superatis celerem de residuis habebit facilemque victoriam, quia et mens triumphorum processu reddetur fortior et infirmiorum pugna succedens promptior et proventum faciet præliorum, ut fieri solet ab his qui coram regibus mundi hujus omnigenis congrui bestis, præmiorum contemplatione, consueverunt, quod spectaculi genus vulgo pancarpum vocatur. Hi, inquam, feras quasque fortiores robore vel feritatis rabie conspexerint dirores, adversus eas primæ congressionis certamen arripiunt, quibus extinctis reliquis, quæ minus terribiles minusque vehementes sunt, exitu faciliore prosternunt. Ita et vitis semper robustioribus superata, atque infirmioribus succedentibus, parabitur nobis abque ullo discrimine perfecta victoria. Nec tamen putandum quod principaliter quis contra unum dimicans vitium, et velut incautus aliorum tela prospiciens, inopinato ictu facilius valeat sauciari; quod nequaquam fiet. Impossibile namque est eum qui pro cordis sui emundatione sollicitus erga impugnationem vitii cujuslibet intentionem suæ mentis armaverit, adversus cætera quoque vitia generalem quandam horrorem et custodiam similem non habere, sed cum principalis cordis nostri intentio velut specialem sibi pugnam adversus unam exceperit passionem, pro ipsa orabit attentius, peculiari sollicitudine ac studio supplicans, ut eam diligentius observare, et per hæc celerem mereatur obtinere victoriam. XLIX, 630, 631.

PATRICIUS (S.), Hibernorum episcopus. — Fortiter ergo resistendum carnali voluptati; fortiter contra fallaces hujus mundi blanditias pugnandum, contraque multimodas Satanae suggestiones invigilandum. Omni studio lata sæculi via vitanda est, quæ ducit ad mortem; at vero omni cordis desiderio via angusta quæ ducit ad vitam, adenda est et appetenda. Via hæc angusta, est via abstinentiæ et castitatis et humilitatis, et omnis religionis, quem viam ante nos Christus attrivit, qua via ad suum regnum migravit. Cujus et vestigia et nos sequamur, donec post eum ad urbem regiam perveniamus in qua ipse regnat... LIII, 833.

PAULINUS (S.) Aquileiensis patriarcha. — Teramus carnis nostræ superbiam, quia caro est quæ animam perdit, et totam superbiam affert. « et qui in carne seminat, de carne et metet corruptionem. » Caro est quæ recipit diabolum; diabolus enim seminat in carne nostra semina sua, id est homicidium, fornicationem, concupiscentiam, libidinem, iram, rixam, ebrietatem, superbiam, furtum, et omnem suggestionem malam, dicente Apostolo: « Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus spiritus aeris hujus, adversus spirititalia in œlestibus. » ... Caro est misera bestia, quæ gravat animam, dicente Apostolo: « Qui in carne sunt, Deo placere non possunt. » ... Caro enim nostra in malitia semper vult potens esse; in abstinentia autem, id est in jejuniis et in vigiliis et orationibus ac bonis operibus infirmam se esse fingit...

Itaque mortificamus carnem nostram per abstinentiam et jejuniis et vigiliis et orationes, ne vobis adducat diabolum cum concupiscentiis malis. Caro autem data est nobis quasi animæ bellum quæ si mortificetur, adducit vitam; si nutriatur, præparat se contra animam ad bellum. Laudo autem illum qui carnis suæ potest habere potestatem. Dum infirmitatem carnis nostræ timemus salutem animæ nostræ negligimus... Væ, væ animæ miseræ quam caro persequitur! Caro nostra quotidie contra animam pugnat, et nos contra carnem

pugnare quotidie debemus... Omnem suggestionem malam caro concupiscit et demonstrat; caro concupiscit omne malum; caro hortatur maleficia; caro provocat iram, homicidium, adulterium et rixam; caro inserit ebrietatem et portat omnem concupiscentiam malam hujus sæculi; et omnia mala desiderat caro. O caro bestia crudelis, quid habes, quid graves animam, quæ nihil desiderasset nisi Deo servire, si tibi inimicæ non se junxisset? Tu autem caro misera, non solum te ipsam occidis, sed et animam occidis. Non sufficit tibi perditio tua, sed adhuc animam vis in infernum demergeri. Væ tibi, anima quæ carnem accepisti contrariam, quæ nec ipsa intrat, nec te permittit introire in regnum cælorum! O caro mala, quid quæris, quid desideras? Non vis laborem sustinere; non vis inquietam conquirere; suffocas animam, ut versa vice tu sis domina et illa ancilla... Nec tu effugies poenam, dum ipsa anima patitur gehennam; nec enim sine te poterit judicari in die iudicii, XCIX, 274-278.

Est adhuc alia malorum carnis congestio, XCIX, 278, 279.

Oratio animæ ad Deum adversus mala carnis. — Non sit in me obsecro, Domine, concupiscentia libidinis, sed amor pulcherrimæ castitatis. Sim ad malum audiendum larva, ad verbum tuum festina, ad perficiendum accelerans. Sim in tuo timore sollicita, in amore perfecta, in fide constans, in spe nullatenus dubitans. Dilectione proximi ferream, odii amore non urar, nec invidiæ livore tabescam. Sanctum opus in me semper spira ut cogitem, compelle ut faciam. Suade me ut diligam te, confirma me ut timeam te, custodi me ne perdam te. Non ingreditur nec requiescat in domicilio meo, ubi tua debet esse mansio, pes superbiam nec gulæ concupiscentiam, fornicatio, nec avaritia, invidia nec ira, tristitia nec vana gloria. Sed profundam humilitatem posco... Da mensuram abstinentiam, qua superflua ventris refrenetur edacitas, quæ me perimit. Da castitatem cordis, quæ me impollutam reddat. Da munditiam spiritus, quia immunda carnis luxuria me demergit. Da manus largifluos ad erogandum elemosynas, quo tenax avaritia respuatur. Da dilectionis amorem, quo zelus exstinguatur invidia. Concede tolerantiam patientiam, per quam ira crudelis bestia superata deficiat. Tribue æterni gaudii spem, qua tristitiæ amaritudo demulceatur. Fac intrinsecus mentem de bono opere gloriari in te, ut vanæ gloriæ foras ex te non prodest jactantia. Dona etiam mihi in omnibus tenere justitiam, magnanimitatem, temperantiam, et fac me cum simplicitate esse prudentem, ut et beatam vitam sinceriter agam, et malum prudenter fugiam; atque fraudulentam atque deceptoriam astutiam diaboli intelligere valeam, ne me per speciem boni fallat; et discernere rationabiliter valeam et providere quid boni agam, vel quid mali refugiam. Fac me post hoc mitem, benevolam, pacificam, mansuetam, sine simulatione esse, omnibus bonis concordem, in vigiliis, in jejuniis, in orationibus constanter strenuam. Da etiam in mansuetudine moderatum sermonem, adipsi silentium, ut loquar quod condecet, taceam quod loqui non oportet, ne quidquid ex virtutum fructu conferre dignaberis. Da sine aliquo errore immaculatam tibi servare fidem, et juxta fidem digna esse opera mea, ut fidem rectam opere pravo non pollnam; et te quem credendo confiteor, male vivendo non denegem; et te quem strenua fide sequor actu, negligentius operibus non offendam.

Fac me in sancto conversantem proposito sequi justitiam, diligere misericordiam, amare veritatem, refutare mendacium, falsum nihil meditari vel loqui, te indesinenter timere, te amare, te diligere, tua præcepta servare, pacem cum omnibus sine dolo retinere, discordes sine simulatione ad concordiam provocare, charitatem cunctis insinuatam offerre, nullum scandalizare, nulli me præferre, sed omnibus inferiorem judicare, reverentiam et timorem, non propter timorem potentum, sed ob Altissimum exhibere; senioribus obedientiam, et charitatem æqualibus offerre; gratiam opportune dilectionis junioribus ostendere; fraterna onera, sive pericula æquanimitate sustinere; cunctis simul prodesse, non obesse; nulli nocere, nulli adversari, nullum calumniari, nulli offendiculum ponere, nullum judicare, nulli detrudere, nulli injuriosam esse, nullius carpere vitam, nullius explorare semitam; sed de me ipsa tantum esse sollicitam, malum pro malo nequaquam rependere; injuriarum mearum nec memorem esse ultatenus nec vindicem, sed in omni bonitate superare malitiam; maledicenti benedictionem parare, inimicum et amicum diligere; convicia et contumelias irascentium sustinere, non rependere, injurias cito oblivisci, offensori meo ignorare, ad veniam concedendam semper paratam esse; aliena non concupiscere, nec occasione qualibet auferre; mea vero non habentibus misericorditer erogare; advenam et peregrin-

nam propter te, qui redemisti me, retinere, esurientem reficere, sitientem potare, hospitem colligere, nudum operire, visitare languidum, requirere carceratum, consolari tristem, afflicto et lugenti compati, non habenti præbere necessaria, victam et vestitum dividere cum egeno, amplecti indigentem, fovere domesticum, amare peregrinum, redimere captum, suscipere advenam, tueri pupillum et orphanum, suffragari viduæ, subvenire oppresso, præstare auxilium desolato...; vel quæcunque præceptorum tuorum documenta declarant, diligenter credere et audire, ardentem investigare, prudenter scire, festinanter exercere, desideranter implere et coram te humilem semper existere, ut surgam, non deiciar; erigar, non subruar; ascendam, non descendam, quia caro cum qua inhabitio, semper perducere me vult ad peccatum, mecum vult coronari, sed non mecum decertare.

Nullum pessimiorum patior hostem quam corpus meum in quo inhabitio. Est enim quasi leo subversor in domo mea; undique me pestifero morsu dilacerando consumens. Ideo longa trahens suspiria, clamitandum dicam; « Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia Dei. » per quem? « Per Jesum Christum Dominum nostrum. » hæc velim, o Jesu salvator bone, redemptor optime; hæc velim quæ hucusque nunc supplicanda deprecata sum; hæc et hæc deprecor, quia pretiosissimo sanguine tuo redempta sum, ut propter carnis corruptionem non peream in æternum, non veniam in mortem secundam, neque in terram oblivionis. Hæc vox mea in auribus misericordiæ tuæ sonet, ut tuam, non carnis faciam voluntatem; et omnis mens mea te meditetur, in te delectetur, te sequatur, te confiteatur, quia redimendo me in æternum misericordia tua est, et in misericordia tua revixi perditam adolescentiæ meam, et egi penitentiam coram te, quia servasti mihi tempus conversionis, quæ considerans peccata mea compuncta sum, et te inspirante egi penitentiam coram te.

Læta jam inde tibi nunc et semper innumeras gratias refero, quia ut invenirem te, tu prius quesisti me; ut redirem ad te, tu compulisti; ut verberarer, tu sicut pius Pater respexisti; ut confiterer, tu es operatus; ut me recognoecens plangerem, tu dedisti mihi. Pone, Domine, lacrymas meas in conspectu tuo, et perveniat ad te in celum deprecatio mea. Adesto, precor, et subveni, atque in manibus tuis commendatam tibi me ipsam suscipe, libera me de ore sævisissimi draconis et de manu atrocissimi inferni. Cum acceperis me, et auferas de medio umbram mortis, imo deduces in semitam lucis, in clarissimam regionem viventium. Colloca me in caulis tuissimis gregum tuorum, quia tu es pastor bonus, qui requiris et reducis perditam ovem, tueris et salvas inventam; sanas et foves languidam. Et tu es misericors Dominus, qui sperantes in te non confundis, requirentes te non derelinquis, revertentes ad te non respicis; sed exultando et laudando suscipis, atque in æterna beatitudine una cum sanctis et electis tuis æternaliter regnare concedis, quia est tibi cum æterno Patre et Spiritu sancto, una deitas, gloria, virtus, imperium et potestas in sæcula sæculorum. Amen, XCIX, 279-282.

PETRUS CANTOR. — *De vitio linguæ.* Male autem loquacitatis, vel garrulitatis quatuor sunt causæ: adulatione, jactantia, cupiditas, incauta loquacitas. Loquacitas itaque contraria est bonæ taciturnitatis, contra quam clamat Propheta dicens: « Pone, Domine, custodiam ori meo, et ostium circumstantiæ labii mei. Non declines cor meum in verba malitiæ, » unde abbas Serapion: Non est membrum in corpore meo quod ita timeam sicut linguam: « Si quis putat se esse religiosum, non refrænans linguam suam a malo, sed seducens cor suum, huius vana est religio. » Idem Serapio ait: Diu flevi, multos labores sustinui, et diu in eremo vixi, nunquam tamen ad mensuram humilitatis et taciturnitatis, quam habuit filius meus Zacharias potui pervenire. Item: Nunquam præsentem sene emisi verbum, sed quod dicebat laudabam. Item idem cuidam quærenti: Quomodo quietus habitabo? respondit: Inter quos vivis, vive sicut advena, non dominans, et nunquam potestatem habeat verbum tuum coram te. Item idem: Si vis amari et quietus vivere, multum tace. In multiloquio enim non deerit peccatum. » Lanfrancus ne pro sua litteratura spernerebret, semper tacuit, quousque perventum est usque ad fidei periculum.

Quidam enim Patrum ne peccaret in lingua fere semper quasi frenum, calculum in ore detulit. Item, sicut totius est peccare in remissione misericordiæ, quam in rigore iustitiæ, sic et in taciturnitate magis quam in loquacitate. Item: « Quis est homo qui vult vitam, etc. » CCV, 196.

Gula quatuor habet satellites: quid, quantum, quale, quando. Quid, consistit et attenditur in genere edulii;

quantum in quantitate; quale in condimento cibi, vel salsamenti, vel etiam utilitate; quando in temporis maturitate et frequentia.

Propter gulam, hinc maria homo scrutatur; hinc terram; alia hamis, alia laqueis, alia retium variis generibus cum magno labore prosequitur. Nullis animalibus, nisi ex fastidio, pax est. Quantum est quod ex istis epulis, quæ per tot comparatis manus, lessio voluptatibus ore bibatis? quantum ex ista periculose capta dominus crudus ac nauseans gustat? quantum ex tot conchyliis tam longe advectis per istum stomachum inexplibilem labitur? Dico vos infelices esse, quod non intelligitis, majorem vos famem habere quam ventrem, CCV, 330.

S. Hieronymus ait: Quidam impinguati et dilatati de patrimonio Crucifixi, dapibus et vino ventrem confundunt et distendant, ventris officio dissuetum conversum in saccum; marcidos cibos et patridos ingerunt et egerunt, stomachumque æstuantem potione sedant et relevant, ut Saul aquas bibens singulis noctibus inebriatus est. Quod si Apostolus, o filia, castigat corpus suum, et in servitutem redigit, ne aliis prædicans, ipse reprobos efficeretur, quomodo tu juvenula adhuc in fervore juventutis posita, dapibus et vino plena, de castitate eris secura. Quod si Vesuvius ardens, si Olympus ignivomus, si Ætna vaporibus plena caloribus ardet, quanto magis juveniles medullas vino et dapibus plenæ et inflammatae! CCV, 331.

Patet ergo ex sanctorum auctoritatibus abinentiam et sobrietatem collectaneas et nutrices esse continentiam, gulam vero luxuriam. Venter enim mero æstuant de facili labitur in libidinem. Cave tibi, ne prosternaris in convivio inter epulas cum filiabus Job. In majoris fratris convivio filios Job Satan obruit, non quod illi ventri vacabant, sed tamen quia inter convivia intentio mentis bona minus fervet et minus providet. Samson inter epulas Philistæos prostravit; Nabuchodonosor abtens epulis et vasis Domini audivit voces terribiles. Diabolus gula primos parentes tentavit. CCV, 332.

Gulam et ebrietatem coniungimus, quia sicut gula, ita et ebrietas ventrem distendit, carnem accendit, libidinem fovet, et nutrit. Unde Lot, quem non vicit Sodoma, vicerunt vina, ut committeret incestum cum filia; Noe etiam, etc., CCV, 330.

Contra pigros. — Enervantibus autem sacre Scripturæ, peccatorumque pessimis ponderatoribus, adjuncta est, et collectanea pigritia, ob quam nec lecitant, nec per scrutantur sacram Scripturam. Pigritia maximum est peccatum. Quid accusans Salomon, ait: « Usquequo, piger dormis? quando consurges ex somno tuo...? » CCV, 246-249.

Et cum in omni fere genere humano, pigritia redargui possit et inveniri, maxime in clero reperitur, quia magna otia clericorum sunt. Non est quid agatur apud eos, cum tamen dicat Apostolus: « His denuntiatio ut panem suum scilicet proprii laboris, manducent. » Sic et illud exponitur: « In labore et sudore vultus tui vesceris pane tuo. » Per panem omne necessarium corpori intelligitur. A parte, totum scilicet corpus intelligit. Labor enim hominis consistit, non tantum in acquirendo cibum, sed in vestiendo, in ædificiis in quo habitat præparando. Est autem labor multiplex, naturæ, gratiæ et culpæ. Labor naturæ duplex, corporalis scilicet et spiritualis; spiritualis in cogitatione, corporalis multiplex. Nec prohibet Dominus laborem naturæ, qui est scilicet ad necessitatem, ubi ait: « Nolite solliciti esse de crastino, » secundum sollicitudinem vitiosum, non necessariam providentiam. Labor gratiæ est ad gratiam et propter gratiam. Qui duplex est, corporalis scilicet et spiritualis, et uterque triplex. Est enim labor penitentialis, ut: « Laboravi in gemitu meo. » CCV, 249, 250.

Commendatio solitudinis loci. — S. Hieronymus a scholis liberalium artium convolans ad eremum, sic scribit cuidam, cum ad eremum, et mundi contemptum invitans: O desertum Christi floribus vernans! O solitudo, in qua nascuntur illi lapides de quibus in Apocalypsi civitas magni regis exstruitur! O eremus familiaris Deo gaudens! Quid agis, frater, in sæculo, qui major es mundo? Quandiu tectorum umbræ te premunt? Quandiu famosarum urbium carcer includit? Crede mihi, in eremo nescio quid plus lucis aspicio. Licet, sarcina carnis abjecta, ad purum ætheris volare fulgorum. Paupertatem times? Sed beatos pauperes Christus appellat. Labore terrens? Nemo athleta sine sudoribus coronatur. De cibo cogitas? Sed fides famem non timet. Supra nudam metuis humum exes? Jeuniis membra collidere? Sed jacet Dominus tecum. Squalidi capitis horret inculca cæsaries? Sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas terret? Sed tu paradisum mente deambula.

Quotiescunque illuc cogitatione transcendis, toties in eremo non eris. Scabra sine balneis attrahitur cutis? Sed qui in Christo semel lotus est, non habet necesse iterum lavari. Et breviter ad cuncta audias Apostolum respondentem: « Non sunt condignae passionis hujus temporis.... » Delicatus es miles, si hic vis gaudere in saeculo, et postea regnare cum Christo, CCV, 213, 214. Intramus, idem inquit, solitudinem, quasi quædam secreta ruris, ubi cibarios panes et olus manibus nostris irrigatum, lac deliciae rusticanae, viles quidem, sed innocentes cibos præbent. Ita viventes, non ab oratione somnus, nec saturitas a lectione revocabit. Si æstus est, secretum arboris umbram præbebit. Si autumnus, ipsa aeris temperies et strata subter folia, locum quietis ostendit. Vere ager floribus depingitur, et inter querulas aves psalmi dulcius cantabuntur. Si frigus fuerit et brumales nives, ligna non emam, calidus vigilabo, vel dormiam certe, quod sciam utilius, non algebo. Habeat sibi Roma suos tumultus, arena sæviat, circus insanat, theatra luxurient, rumoribus vacet, salutationibus gaudeat: « Nobis Deo adhærere bonum est.... CCV, 214.

Idem ait: quoties in eremo constitutus, scilicet in horrido monachorum habitaculo, putavi me Romanis interesse delicis, sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra, deformis et squallida cutis, sicut Æthiopicae carnis obduxerat; quotidie lacrymae, quotidie gemitus, et si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Sic ob gehennae metum tali carcere ipse me damnaveram, et socius factus scorpionum et ferarum, sæpe choris intereram puellarum. Pallebant ora jejuniis, et mens desideris æstuabat, ad Jesu pedes jacebam, rigabam lacrymis, crine tergebam, et repugnantem carnem vigiliis et jejuniis cibo crudo utens et aqua frigida, cum in cocto aliquid sibi luxuriæ, mihi subjugabam, CCV, 215.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal. — Age, homo, quid est caro ista, quam videlicet tam vigilantia cura vestibus contegis, et tanquam regiam sobolem mollior nutris? Nonne massa putridiorinis? Nonne vermis, pulvis ac cinis? Nec iste qui nunc est, a sapiente viro attenditur, sed potius dignum est ut sanies, virus, fetor et obscenæ corruptionis illuvies, quæ postmodum futura est, perpendatur. Quas ergo gratias tibi referent vermes, qui voraturi sunt carnes quas mollior ac suaviter enutristi? Age, inquam, cur passus est Christus? An ut proprios reatus ablueret, et excessus sui commissi deleteret? Sed audi Petrum de illo dicentem: « Qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus. » Ad quid ergo passus est? Adhuc Petrus ipse respondet: « Christus, ait, passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum ut sequamini vestigia ejus. » Christus ergo primus passus est, quem protinus apostoli sunt secuti, quorum et nos vestigia præcipimur imitari sicut unus eorum dicit: « Imitatores mei estote, sicut et ego Christi. » Ad quid ergo Christum legimus passum, nisi ut ejus e vestigio prosequamur exemplum? Obsecro itaque vos, dilectissimi, aures vestras a serpentinis perversa loquentium sibilis claudite, easque in simplicitate pauperis et crucifixi Christi Jesu virgines custodite; aureum Babylonis poculum et calicem iræ Dei, qui vobis blande porrigitur, ab ore vestro repellite; pestifera superborum et adulterantium verbum Dei venena vitæ. De quibus ad Timotheum Apostolus ait: « Profana et vaniloqua devota; multum enim proficiunt ad impietatem; sermo eorum ut cancer serpit. » Ne vobis et mihi, quod absit! gemina formido contingat, quam Apostolus diversis ponit in locis: « Vobis quidem timeo, ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, et excident a simplicitate quæ est in Christo Jesu; mihi autem illud timeo ne sine causa laboraverim in vobis.... » Non ergo mens sancta participare crucem Christi metuat, non ejus contumeliâ in nuditate corporis erubescat.... Numquam plane de sui corporis nuditate confunditur qui clara mentis acie futuræ præmia retributionis contempletur, nec perhorrescit plagarum sub momento volantem asperitatem qui provide considerat eam quæ sibi compensanda est suavitatis æternæ dulcedinem.

Quam jucundum, o quam insigne spectaculum! cum supernus judex de coelo prospectat, et homo semetipsum in inferioribus pro suis delictis mittat! Ubi reus ipse, in pectoris sui tribunalibus præsidens, trifarium tenet officium: in corde se constituit judicem, reum in corpore, manibus se gaudet exhibere toriorem, ac si Deo sanctus penitens dicat: Non opus est, Domine, ut officio tuo me punire præcipias; non expedit ut me ipse justis examinis ultione percellas; ipse mihi manus injicio,

ipse de me vindictam capio vicemque meis peccatis reddo. Et hoc est profecto quod Petrus apostolus admonet dicens: « Nemo vestrum patiatursi quasi homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor; si autem ut Christianus non erubescat. » Enimvero ubi hoc fit, dæmones fugiunt, et quod ad Christi gloriam earumque sit ignominiam, cernere perhorrescunt. Huic econtra spectaculo assistunt angeli, qui gaudent de peccatore converso; et hoc Deo gaudentes annuntiant, cum jam invisibilis judex id ipsum per se deferabiliter cernat. Hæc est hostia quæ viva mactatur, ad Deum per angelos oblata deferitur; et sic humani corporis victima illi unico sacrificio quod in ara crucis oblatum est, invisibiliter permiscetur; et sic in uno thesauro sacrificium omne reconditur, videlicet et quod unumquodque membrum et quod caput omnium obtulit electorum, CXLV, 684-686.

SMARAGDUS abb. — Jejunia nostra sanctificemus religionis obsequiis. Quid autem est aliud: « Sanctificare jejunium, » nisi jejunis causa sancta velle, justa facere, iniqua vitare. Sanctificat ille jejunium qui flammam sævienti iracundiæ, mansuetæ mentis placabilitate restingit. — Sanctificat jejunium, qui lascivientes oculos turpi ab aspectu habentis castitatis avertit. — Sanctificat jejunium, qui conviciorum jacula scuto patientiæ repercussa dispergit. Sanctificat jejunium qui litigantium tumultus pacifici sermonis et linguæ prudentioris arte compescit. Sanctificat jejunium qui consurgentes in semetipso vanarum cogitationum spinas evangelico sulcante vomere, velut quidam pectoris sui arator excidit. Sanctificat jejunium qui inopias egenorum pro quantitate substantiæ suæ miserantis manus humanitate solatur. Aprime sanctificat ille jejunium qui per omnia præceptis divinæ legis intentus diabolica a corde suo repulit tentamenta. Et ideo, si volumus placita exhibere jejunia, simus in fide fortes, in judiciis justis, in amicitia fideles, in injuriis patientes, in contentionibus moderati, refugientes turpiloquia, adversus iniqua constantes, in conviciis sobrii, in voluptatibus continentes, in charitate simplices, inter subdolos cauti, condolentes tristibus, contumacibus resistentes, in suspicionibus parci, inter maliloquos taciti, inter humiles cœquales. Si hujusmodi virtutibus nostra voverimus sanctificare jejunia, tribuente Domino ad festivitatem Paschalis gratiæ, et ad gaudia celestium promissionum indubitata fiducia et conscientia lætiore veniemus.

Bene jejunat quicumque esuriam suam refectione pauperis satietate sustentat. Bene jejunat qui divini recordatione judicii semetipsum refrenans, ab omni se illecebrarum voluptate suspendit. Bene jejunat qui carnem suam vitiorum germina pullulantem, sanctorum meditatione virtutum et sobrietatis amore castigat. Bene jejunat qui fraternas injurias pacifici pectoris lenitate dimittit. Gratissimum Deo defert jejunium qui mentem suam a pravis cogitationibus, oculosa concupiscentia, linguam manusque a lite custodit. Et sic jejunium nostrum sanctificet castitas, ornet patientia, benignitas foveat, misericordia lætiscet, commendet humilitas, ut gemino quodam corporis animique jejunio divinæ nos gratiæ semper commendemus, CII, 682, 683.

TAIO, CasarAugustan, episcop. — Peccata carnis ignorantibus tanto sollicitius ruinam præcipiem metuant, quanto altius stant. Noverint itaque quia quo magis loco prominenti consistunt eo crebrioribus sagittis insidiatoris impetuntur, qui tanto ardentius solet erigi, quanto se robustius conspicit vinci; tantoque intolerabilius dedignatur vinci, quanto contra se videt per integra infirmæ carnis castra pugnari. Admonendi sunt castimoniam servantes, ut incessanter præmia suspiciant... Eunuchi quippe sunt, qui, compressis carnis motibus, affectum in se pravi operis abscondunt. Hi sequuntur Agnum quocunque lerit; hi cantant canticum quod nemo possit dicere, nisi illa centum quadraginta quatuor millia.... LXXX, 858-860.

Abstinentes solliciti semper aspiciant ne cum gulæ vitium fugiant, acriora his vitia ex virtute generentur; ne dum carnem macerant, ad impatientiam spiritus erumpant, et nulla jam virtus sit quod caro vincitur, si spiritus ab ira superetur. Pensandum est virtus abstinentiæ quam parva respicitur, quæ non nisi ex aliis virtutibus commendatur... Jejunium quippe sanctificare est adjunctis bonis aliis dignam Deo abstinentiam carnis ostendere. Admonendi sunt abstinentes ut noverint quia tunc placentem Deo abstinentiam offerunt, cum ea quæ sibi de alimentis subtrahunt indigentibus largiuntur.... LXXX, 861, 862.

SERIES DECIMA SEPTIMA.

In Serie præcedenti de præceptis tum Dei tum Ecclesiæ tractavimus, et cum ex illorum observatione oriantur virtutes, Series hæc decima septima vicissim exhibebit Indices de virtutibus theologicis, Fide, Spe, Charitate; de Virtutibus moralibus, quæ sunt multiplices; de Officiis vel muneribus cleri tam regularis quam sæcularis; de Continentia et Cœlibatu; de Virginitate et Virginibus; de Monialibus Deo consecratis; de Viduis; de Regibus, etc. Illis præterea subnectimus tres Indices, quorum primus Anecdotalis Lectori proponit præclarissima Facinora quæ in Patrologiæ Cursu referuntur; secundus revocat memorabiles sententias ex SS. Patribus excerptas, quæ præsertim ad virtutes et ad vitæ christianæ informationem attinent; tertius vero memorat Virtutes ethnicorum speciales quas Patres laudibus extulerunt.

CLII.

INDEX DE FIDE,

IN EO SPECTATA QUOD SIT VIRTUS THEOLOGICA,
ET PRÆBENS PATRUM DOCTRINAM DE ILLIUS NATURA ET PRÆSTANTIA, DE
NECESSITATE ET EFFECTIBUS, DE QUALITATIBUS, OBJECTO ET PRÆMIO.

I. — De fidei natura.

Fidei donum, S. Hilarius, X, 258. — Fides animæ et cordis officium est, id., IX, 434. — Fides donum est misericordiæ Dei, S. Ambrosius, XVI, 83. — Fides est a Deo, S. Augustinus, XXXIV, 83. — Est opus Dei, id., XXXV, 1602. — Donum Dei, id., XXXII, 622; XXXVII, 1116; XXXVIII, 254, 730, 911, 913, 915; XLIII, 247; XLIV, 552, 897, 976. — Donum omnino gratuitum, id., XLVI, 399, 616. — Fidei initium Dei donum est, id., XXXVIII, 979; XLIV, 961. — Non solum initium fidei, sed etiam incrementum donum Dei est, *ibid.*, 992, 995. — Fides unde dicta, id., XXXV, 1760; XL, 515. — Fides sic appellata est, quia fit quod dicitur, XXXIII, 283; XXXVIII, 520. — Fides est sperandorum substantia, convictio rerum quæ non videntur, id., XXXVIII, 699. — Fides catholica testimonio lectionis collecta, et apostolica veritate fundata, *ibid.*, 555. — Fides titubat, si divinarum Scripturarum auctoritas vacillat, id., XXXIV, 35. — Fides habet quoddam lumen suum in Scripturis, id., XXXVIII, 698. — Fides est credere quod non vides, id., XXXV, 1690. — Fides proprie est rerum quæ non videntur, id., XL, 233. — Fides tollitur si tollatur assensio, *ibid.*, 243. — Ubi defecerit ratio, ibi est fidei ædificatio, id., XXXVIII, 1157. — Fides est recta credulitas, ex qua omne quod non est peccatum est, et sine qua impossibile est placere Deo, S. Fulgentius, LXV, 570. — Fides a Deo datur, *ibid.*, 159, 418, 473. — Fides unde dicta, Cassiodorus, LXX, 563. — Fides est rerum non apparentium argumentum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1202. — Fides illarum rerum argumentum est quæ apparere non possunt, Taio Cæsaraug., LXXX, 816.

Fides idipsum est quo fieri credimus id quod nondum videre valemus, S. Hildephonsus, XCVI, 108. — Fides est ignotæ rei et mirandæ certitudo, Aicuinus, CI, 972. — Est credere quod non vides, C, 867. — Fides ideo sperandorum substantia est, quia in se omnia illa gerit quæ non videntur, S. Paschasius, CXX, 1594. — Fides maximum Dei donum est, *ibid.*, 1436. — Fides iustitiæ est origo, sanctitatis caput, devotionis principium, religionis fundamentum, *ibid.*, 1389. — Fides ea est per quam vere vivimus et confitemur etiam si nondum intelligimus,

ibid., 1399. — Fides est fundamentum tam præsentis quam futuræ vitæ, Isidorus Mercator, CXXX, 27. — Fides est credulitas Dei promiscue accepta, RATHERIUS, CXXXVI, 594. — Fides quid sit, S. Petrus Damianus, CXLIV, 708. — Quid fides, Guibertus, CLVI, 657. — Fides est virtus quædam per quam ea quæ dicuntur nobis, etsi nondum appareant, certissime tamen credimus et fieri non dubitamus, S. Bruno Sign., CLXV, 903. — Definitio fidei secundum Apostolum, Hildebertus Cen., CLXXI, 1068. — Est vera virtus si per dilectionem operetur, *ibid.*, 1069. — Fides unde dicta sit, eo quod scilicet fiat dictum, *ibid.*, 1022. — Fides prima omnium virtus, *ibid.*, 1215. — Fides est omnium virtutum maxima, Godefridus, CLXXIV, 342. — Compendium veteris et novi Testamenti, *ibid.*, 515. — Fides quid sit, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 45. — Refellit definitionem fidei, qua dicit Abelardus fidem esse estimationem, S. Bernardus, CLXXXII, 1061. — Fides ab intellectu qui differat, *ibid.*, 790. — Fides ex merito non est, sed Dei donum, Robertus Pullus, CLXXXVI, 837. — Fides quid sit, Petrus Lombardus, CXCI, 883. — Fides sola gratia nobis donatur, Baldunus, CCIV, 587. — Deus est consummator fidei, *ibid.*, 592. — Fides ex Deo sola est, Petrus (autor., CCV, 266.

II. — De variis speciebus fidei.

Fides jacens et pene dormiens, S. Cyprianus, IV, 468. — Fides scabra, id., III, 1194. — Fides certa futurorum, id., IV, 676. — Fides cordis, S. Hilarius, IX, 538; S. Philastrius, XII, 1297. — Fides baptismi, *ibid.*, 1181. — Fides historica et temporalis, fides spiritalis et æterna, S. Augustinus, XXXIV, 166. — Fides duplex, fides qua credimus et fides in promissis, id., XLIV, 235. — Fides alia vulgaris, alia superior a qua fideles vocantur, id., XXXVIII, 145. — Fides alia humanorum pactorum, alia qua baptizati fideles vocantur, id., XXXIII, 184. — Viva fides est, quæ credit in id quod credi debet, S. Anselmus Cant., CLVIII, 221. — Mortua vero fides quæ tantum credit in id quod credi debet, *ibid.* — Fides perhibetur esse duplex, Rupertus Tuit., CLXIX, 433. — Fides triplex, præceptorum, signorum, promissorum, S. Bernardus, CLXXXIII, 668. — Vivida et victoriosa

quæ, *ibid.*, 293. — Mortua et facta quæ, *ibid.*, 668. — Fides in triferiam dividitur, et quæ dicatur fides facta, mortua et probata, Wolbero, CXCIV, 1019.

III. — De excellentia fidei.

Fide nihil pretiosius, S. Ambrosius, XIV, 1020. — Pretium tuum est, quo emuntur divina mysteria, *ibid.*, 660. — Pretium nostrum est, quæ omnes homines Christo acquisivit, *ibid.*, 1175. — Fides enim æternum patrimonium est, pecunia temporale, *ibid.*, 420. — Nihil sublimius fide, *ibid.*, 1258. — Fides thesauris omnibus opulentior, *ibid.*, 580. — O thesauris omnibus opulentior fides! o virtutibus corporis omnibus fides fortior, *ibid.*, 292. — Dignitatem et meritum facit fides, id., XVII, 81. — In omnibus decora est fides, id., XVI, 161. — Major fides est, quam lex, *ibid.*, 78. — Fides auro præferenda, S. Augustinus, XXXVII, 218. — Fides aurum est, carnalis concupiscentiæ frenum, id., XXXVII, 1242. — Fidei christianæ quanta sit præstantia, S. Maximus Taurin., LIII, 548. — Fides omnium prima virtutum, S. Gregor. Magnus, LXXIV, 588. — Prima mater virtutum et origo est fides, Petrus Cantor., CCV, 270. — Fides est fundamentum aliarum virtutum, Petrus Pictav., CCXI, 1090.

IV. — De necessitate fidei.

Dens sanguinem nostrum non desiderat, sed fidem querit, S. Cyprianus, IV, 594. — Solus evadet in fine mundi quisquis in sanguine et signo Christi inventus fuerit, id., III, 1120. — Fidei in Dei rebus necessitas, S. Hilarius, X, 37. — Credendi necessitatem præstat sola dicti Domini auctoritas, *ibid.*, 275. — Fides ad sanitatem merendam prærequisita, *ibid.*, 195. — Eadem reproscit ad animæ salutem, *ibid.*. — Fidei fundamento eruto non superest spes, id., IX, 785. — In fide catholica salus principaliter consistit, id., X, 718. — Sine fide frustra sunt opera bona, id., IX, 504. — Virtutes sine fide solæ sunt, videntur virere, sed prodesse non possunt, S. Ambrosius, XIV, 943. — Et opera vana sunt, id., XV, 1735. — Fides hic necessaria, S. Augustinus, XXXVIII, 256. — Necessaria ad salutem, *ibid.*, 784. — Sine fide nullus unquam justus fuit aut erit, id., XL, 621. — Fides quousque necessaria, id., XXXII, 877. — Sine fide impossibile est placere Deo, XLIV, 753. — Fides primum præceptum et initium religionis, id., XXXVIII, 237. — Initium salutis, *ibid.*, 912. — Fides necessaria ad pie vivendum, id., XLII, 610. — A fide omnis justitia sumit initium, id., XXXIII, 877. — Fides sine operibus nihil prodest, sicut nec opera sine fide, id., XXXVI, 258. — Fidei necessitas, id., XXXIX, 1950; XL, 753, 775. — Sine fide nihil unquam boni operis inchoatur atque perficitur, id., XXXIX, 2234; XLV, 1791. — Fidei integritas in omnibus articulis ad salutem necessaria, S. Nicetas, LII, 1081. — Sine fide nihil sanctum, nihil castum, nihil vivum, S. Leo Magnus, I, IV, 207.

Fides quam necessaria, S. Fulgentius, LXV, 671. — Sine fide qua in Deum credimus impossibile est placere Deo, *ibid.*, 623. — Fides et baptismus ad salutem necessaria, *ibid.*, 702. — Cordis puritas esse non potest, ubi fides non est, *ibid.*, 171. — Non credentes mortui dicuntur, Cassiodorus, LXX, 625. — Fidei necessitas, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 520. — Sicut rami sine virtute radicis arseunt, sic opera bona a fide sejuncta nulla sunt, *ibid.*, 711. — Nemo potest ad veram pervenire beatitudinem, nisi per fidem, Haymo, CXVIII, 896. — Placere Deo non possumus nisi rectam fidei regulam sequamur, S. Petrus Damianus, CXIV, 21. — Fides est origo virtutum, bonorum operum fundamentum, totius humanæ salutis exordium, *ibid.*. — Sine fide impossibile est placere Deo, Lanfrancus, CL, 400. — Necessitas fidei, S. Anselmus Cant., CLVIII, 221. — Necessaria fides ut anima summam essentiam credendo, tendat in illam, *ibid.*, 265. — Sine fide nullus homo habens intellectum regnum Dei mereri potest, 531. — Fidei necessitas ad salutem maxima, Ivo Carnot., CLXI, 482. — Sine fide regni cælestis palatium non ingrediuntur, S. Bruno Sig., CLXV, 902. — Sancta Ecclesia neminem ad se venientem recipit, nisi prius fidei ornamento indutus fuerit, *ibid.*. — Fides necessaria est qua credantur quæ non videntur et subsistant in nobis per fidem quæ nondum præsentia nobis sunt per speciem, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 963. — Fides origo est in nobis ac fundamentum virtutum ac bonorum operum, *ibid.*. — Sine fide nemo justus esse potest, Philippus de Harveng., CCIII, 290.

V. — De effectibus fidei.

Fides integra de salute secunda est, Tertullianus, I, 1222. — Fide tuti sunt Christiani, id., II, 119. — Ubi fides fuerit, ibi nec bestia ipsa nocere possunt, *ibid.*,

421. — Si montes transferre potest, multo magis militem, *ibid.*, 119. — Fide mundantur corda, S. Cyprianus, III, 1204. — Fides multum prodest, *ibid.*, 755. — Fidei robur immobile, *ibid.*, 798. — Fides nostra terret iniquos, recreat justos, S. Hilarius, IX, 412. — Fidei vis contra præstigia, *ibid.*, 569. — Ad arcendum dolorem, id., X, 578. — Per fidem habet unde sedetur animus, id., IX, 193. — Habet in se virtutem generalis auxilii contra omnes morbos, id., X, 64. — Fides vitæ nostræ immobile fundamentum, S. Zeno, XI, 270. — Conscientiam medullitus mundat et quomodo, *ibid.*, 258. — Ubi fides est, non est dolor, *ibid.*, 420. — Fidei Deo commendat, S. Optatus, XI, 883. — Fides ubi vera est, ibi veri luminis gratia, S. Ambrosius, XV, 1516. — Christus illuminat fidei claritate, resurrectionis suæ gloria, et diviorum operum potestate, XV, 1442. — Fides sapienties facit, *ibid.*, 1452.

Fide tangitur Christus, fide Christus videtur, S. Ambrosius, XV, 1638. — Fides nos Deo representat, id., XIV, 977. — Fides est quæ dona conciliat, *ibid.*, 753. — Fides justificat confugientes ad se, *ibid.*, 117. — Fidem solam gratia Dei posuit ad salutem, *ibid.*, 82. — Qui credit in Christum sola fide gratis accipit remissionem peccatorum, *ibid.*, 185. — Fides propitium facit Deum, si bonis operibus approbetur, *ibid.*, 220. — Fides christiana omnem superbiam amputat, id., XVI, 506. — Fidei victoria est, cum omnia vitia et crimina subjungantur, *ibid.*, 482. — Quicunque fidei christianæ se sociaverit, fit civis sanctorum et domesticus Dei, *ibid.*, 579. — Ubi fides, ibi libertas; ubi libertas, ibi gratia; ubi gratia, ibi hæreditas, id., XVII, 1258. — Fide potestatem accipimus filii fieri Dei, S. Augustinus, XLV, 1614. — Fides ad Christum nos trahit, id., XXXIII, 878. — Fide vere acceditur ad Jesum, id., XXXIV, 1101. — Fides in Christum, si adsit, nulla peccata remanebunt, id., XXXVIII, 788. — Fides vita, id., XXXV, 1577, 1727, 1815. — Fides ad divina capienda facit habiles, id., XLII, 822. — Fide corda mundantur, id., XXXIV, 447; XXXVII, 1530. — Per rerum temporalium fidem pervenit homo ad æternam veritatem, id., XXXIV, 1070. — Fides ad visionem perducit, id., XXXVIII, 103. — Lætificabit in patria quem fides non consolatur in via, id., XXXIV, 541. — Fides reipublicæ divinæ nos adsciscit, XXXIII, 535. — Fides præparat sanctos regno Dei, id., XXXV, 1815. — Fide mens purgatur, ut Deum videre valeat, id., XXXVIII, 56, 568, 541.

Per fidem salus gentium, S. Petrus Chrysologus, LI, 18. — Fides subito curat quod ars diu non curat, *ibid.*, 33. — Dat salutem, *ibid.*, 54. — Fide accedimus ad Deum, *ibid.*, 100. — Fides et impios ad justitiam et mortuos revocat ad vitam, S. Leo Magnus, LIV, 509. — Fides peccati radices evellit, S. Paulinus Nolanus, LXI, 299. — Fides renovatio vitæ, Eugypsius, LXII, 587. — Tam suaves offert fides fructus, ut etiam ipsa conciliet corda regnantium, Cassiodorus, LXXIX, 522. — De efficacia fidei, S. Gregorius Turon., LXXI, 935, 1020. — Per fidem operibus junctam illuminantur tenebræ, serpentes, fugiunt idola prosternuntur, etc., *ibid.*, 741. — Fide et operibus ad æternam gloriam pervenitur, id., LXXIII, 470. — Fides operi juncta salvat hominem, S. Hildephonsus, XCVI, 189. — Fides nos a peccatis omnibus purgat, mentes nostras illuminat, Deo reconciliat, etc., Halitarius, CV, 671. — Fructus fidei in centurione, S. Paschasius, CXX, 349. — Per fidem justificantur peccatores, Lanfrancus, CL, 117. — Fide mundamur a peccato originali, Guibertus, CLVI, 490. — Pro fidei mensura gratiæ donantur, *ibid.*, 422. — Quanta sit fidei efficacia apparet exemplis variis, S. Bruno Sig., CLXV, 903, 904. — Fides hominem facit recte merentem, Rupertus, CLXIX, 45. — Homines ad principatum angelorum sublimat, *ibid.*, 18. Fide conjunguntur electi Deo, sicut mulier viro suo, *ibid.*, 200. — Fides nos generat Christo, Godefridus, CLXXIV, 760. — Petro promeretur clavem regni cælestis, *ibid.*, 124. — Fides justum facit et custodit, S. Bernardus, CLXXIV, 115. — Prospera et adversa vincit, *ibid.*, 114. — Item mundum et mortem, id., CLXXXIV, 274. — Omnes æque nobilitat, *ibid.*, 140. — Fide vincimus hostes, id., CLXXXIII, 295. — Fides quæ per dilectionem operatur sola virum bonum parit, Robertus Pullus, CLXXXVI, 859. — Fides complet voluntatem, obtinet salutem, *ibid.*. — Per fidem in novam creaturam mutamur, Baldinus, CCIV, 592. — Filii Dei efficiuntur, *ibid.*, 593.

VI. — De qualitatibus fidei.

Cedat curiositas fidei, Tertullianus, II, 27. — Laudanda fides quæ ante credit observandam esse quam didici, *ibid.*, 78. — Fidei perversitas est probata non credere,

1852. — Charitas est nexus, quo homines invicem sibi et Deo connectuntur, *ibid.*, 878. — Quod perfectio charitatis sit pro inimicis orare, Cassianus, XLIX, 857. — Etiam ad iustos et inimicos se extendit charitas, S. Leo Magnus, LIV, 251, 262. — Diligendus Deus toto corde, *ibid.*, 169. — Cum proximus diligitur, Deus diligitur, *ibid.*, 460. — Cui charitas debeatur, S. Fulgentius Rusp., LXV, 753. — Etiam ad inimicos extendi debet charitas, *ibid.*, 759. Charitas a duobus præceptis incipit, et ad innumera se extendit. S. Gregorius Magnus, LXLV, 922. — Charitas erga proximum in duobus consistit, *id.*, LXXVI, 226, 1205. — Charitate a semetipso incipere debet homo, *ibid.*, 122. — Amorem proximi inculcat et concordiam studium, S. Paulinus Aquil., XCIX, 216. — Quomodo appareat qui diligit fratrem secundum mandatum et quomodo arguitur qui non diligit, S. Benedictus, CIII, 540. — Qui sunt inimici quos diligere iubemur, *ibid.* — Qualiter per charitatem in Deo diligitur amicus et propter Deum diligitur inimicus, Haymo Halberst., CXXVIII, 895. — Quod charitas gemina sit, *id.*, CXX, 1466. — Quod quatuor sint diligenda, *ibid.*, 1467. — Quid sit proximus quem iubemur diligere, *ibid.*, 1469. — Charitas ad inimicorum dilectionem extenditur, Isidorus Mercator, CXXX, 224. — Non solum amici, sed ipsi inimici nostri ex Christi præcepto sunt diligendi, S. Bruno Sign., CLXV, 110. — Quatuor sunt a nobis diligenda, Deus qui supra nos est, nos ipsi qui intra nos, proximus qui iuxta nos, corpus nostrum quod infra nos, Hildebertus Genom., CLXI, 520. — Charitas duplex videlicet Dei et proximi, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 528, 529 et seqq. — Quod dilectio omnem hominem complectatur et non, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 1569. — Charitas a seipsa incipit, S. Bernardus, CLXXXII, 755. — Charitas proximi tripliciter exercetur, *ibid.*, 725. — Si illo præcepto iubemur diligere totum proximum et nos totos, Petrus Lombardus, CXCII, 814. — Si melius est diligere amicos quam inimicos, vel e converso, *ibid.*, 818, 1084. — Quod in presenti tempore perfecte non diligitur Deus, *id.*, CCIV, 419. — Quod toto corde diligendus sit Deus in beneficiis suis, *ibid.*, 420. — Tota anima diligendus sit in beneficiis suis, *ibid.* — Quod ex omnibus viribus diligendus est Deus in iudiciis suis, *ibid.*, 425. De dilectione hominis erga Deum, S. Stephanus Gaud., CCIV, 1099. — Charitas debet a tempore inchoari et in proximo perfici, Petrus Cantor., CCV, 278.

VI. — De qualitatibus charitatis et ejus ordine.

Dotes charitatis, S. Cyprianus, IV, 510, 652; S. Zeno, XI, 575. — Vere diligit qui sine tristitia, sine timore, voluntariopotius studio quam coacto præcepta conservat, S. Ambrosius, XV, 1580. — Charitas non potest esse sine fide, *id.*, XVI, 280; XVII, 252. — Perfecta charitas omnem fidem habet, *id.*, XVII, 1268. — Qui charitatem sequitur, omnibus humilis est, *ibid.*, 492. — Nulla illam vincunt tormenta, *ibid.*, 450. — Mensuram non habet charitas, S. Hieronymus, XXII, 485. — Prona sit ad misericordiam, non insultans peccantibus, *ibid.*, 789. — Charitas nequit esse sine fide, *id.*, XXXVIII, 564. — Ubi dilectio est, ibi necessario fides et spes, XXXV, 1826. — Charitas de corde puro, et de conscientia bona, et fide non ficta quid sit, *id.*, XXXIV, 56. — Charitas sola semper manet, *id.*, XXXVIII, 867. — Charitas major est fide et spe quia adveniente objecto hæc cessant, illa vero crescit, *id.*, XXXVII, 1171. — Charitatis latitudo, longitudo, sublimitas et profundum, *id.*, XXXIII, 561, 565, 611. — Charitas duplex severitatis et mansuetudinis, *id.*, XLIII, 85. — Charitas serviens, *id.*, XXXVII, 1735. — Aliquando amicis molesta esse non timeat, *id.*, XXXVIII, 559. Dilectio Dei sit gratuita, proximi benefica, S. Hieronymus, XXXVIII, 571. — Charitas multum foras timorem sed servilem, *id.*, XXXIII, 560. — Charitas timorem alium pellit, alium introducit, *id.*, XXXVII, 888. — Charitas semper augeri potest, *id.*, XXXIII, 759. — De charitatis perpetuitate, Cassianus, XLIX, 496. — De gradibus charitatis, *ibid.*, 1028. — Quibus gradibus ad sublimitatem charitatis possit ascendere et quæ sit in ea stabilitas, *ibid.*, 855. — Charitas perfecta et imperfecta, S. Prosper Aquit., LI, 696. — Nullum habet terminum charitas, quia nullo potest claudere fine Divinitas, S. Leo Magnus, LIV, 500. — Dotes charitatis, Julianus Pomerius, LIX, 495. — Laudes charitatis, S. Fulgentius, LXV, 195. — Charitatis latitudo qualis, *id.*, LXXVI, 987, 993. — Charitatis officia explicantur, *id.*, 925. — Charitas patiens contra mala, benigna, ut amet quos portat, *id.*, LXXVI, 1262. — Charitatis descriptio, S. Agobardus Lugdun., CIV, 261. — Quid sit initium charitatis quidve perfectio, L. Paschasius Radbertus, CXX, 1474. — Qualis est chari-

tas, S. Bruno Sign., CLXV, 909. — Characteres charitatis a D. Paulo assignati eximie explanantur, CLXV, 910. — Charitatis elogium, Hildebertus, CLXXI, 521. — Utrum charitas semel habita amittatur, Hugo de S. Victore, XLXXVI, 539; CLXXVIII, 1574; Petrus Pictav., CCXI, 1125.

Charitatis ordo, S. Augustinus, XLI, 613. — Charitatem ordinare, *id.*, XXXVIII, 605. — Non ordine amandi, sed ordine subveniendi, infirmiores fortioribus anteponit, *id.*, XXXIII, 537. — Ordo charitatis, Julianus Pomerius, LIX, 497. — Charitas ordinari præcipitur ut peccatum vitetur, S. Fulgentius, LXV, 167. — De ordine charitatis, Paschasius Radbertus, CXX, 1472; Hugo de S. Victore, CLXXVI, 125. — Charitatis ordinatio quid sit, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 15. — Charitas a seipso incipit, S. Bernardus, CLXXXII, 754. — In prælo quomodo recte ordinanda, *id.*, CLXXXIII, 1018. — De ordine diligendi quid prius, quid posterius, Petrus Lombardus, CXCII, 816. — De modo et ordine charitatis, ubi plura tractantur dubitabilia, Petrus Pictav., CCXI, 1095.

Libri de charitate tractantes, sermones, homiliae, etc.

Tract. de charitate, S. Zeno, XI, 269. Sermones de charitate, S. Augustinus, XXXIX, 1339, 1533, 1586, 1952, 1957, 1959 seqq., 2245. De charitate, *id.*, XI, 25, 251, 288, 1065. De diligendo Deo liber unus, *ibid.*, 817. De quatuor virtutibus charitatis, *id.*, XLVIII, 1128. De charitate, Cassianus, XLIX, 853. De laude charitatis, Julianus Pomerius, LIX, 494. De nutrienda charitate, Eugypsius, LXII, 1083. Sermo de laude charitatis, *ibid.*, 1085. Sermo de charitate Dei ac proximi, S. Fulgentius, LXV, 757. Epistola ad Eugyppium de charitate et ejus dilectione, *ibid.*, 544. De diligendo proximo, *id.*, LXVIII, 270. Sermo de dilectione Dei et proximi, Talo Caesar., LXXX, 761. De charitate, *ibid.*, 818. De dilectione Dei et proximi, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1099. Sermo de fide et charitate, S. Bonifacius Mogunt., LXXXIX, 836. De charitate et nomine ejus, S. Hildephonsus Tolet., XCVI, 192. De charitate, Alcuinus, CI, 615; C, 508 seqq. De charitate, Benedictus Anian., CIII, 617, 559, 540. De dilectione Dei, *ibid.*, 686. De dilectione proximi, *ibid.*, 687. De charitate, Halitgarius, CV, 673. De charitate, Jonas Aurelian., CVI, 235. Homilia de fide, spe et charitate, Rabanus Maurus, CX, 85. Homilia de charitate, *ibid.*, 88. De charitate, Haymo Halberst., CXVIII, 887. Liber de charitate, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1459. De charitate, Adalgerus, CXXXIV, 917. De dilectione Dei et proximi, Othlonus monachus, CXLVI, 268. De charitate, Radmerus Cant., CLIX, 697. De charitate, S. Bruno Sign., CLXV, 907. De spe et charitate, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 43. De dilectione proximi, *ibid.*, 125. De dilectione Dei, *ibid.*, 126. De charitate, *ibid.*, 528. Liber de diligendo Deo, S. Bernardus, CLXXXIV, 1206. Tractatus de charitate, *ibid.*, 583. De charitate, *ibid.*, 806, 1206; CLXXXIII, 770. De diligendo proximo, Zachar. Chrysopol., CLXXXVI, 135. De dilectione Dei, Robertus Pullus, CLXXXVI, 695. De perfecta charitate, *ibid.*, 861. Speculum charitatis, *id.*, CXCIV, 501. De gradibus charitatis, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1195. De quatuor gradibus violentæ charitatis, *ibid.*, 1208. De dilectione Dei tractatus, Balduinus Cant., CCIV, 417. De charitate, Petrus Cant., CCV, 274. De charitate Dei et proximi tractatus duplex, Petrus Bles., CCVII, 871. De dilectione Dei, Alanus de Insulis, CCX, 281. De dilectione proximi, *ibid.*, 453. De charitate, Petrus Pictav., CCXI, 1095.

CLV

INDEX DE VIRTUTIBUS.

In hoc Indice analogice agemus de virtutibus, scilicet de virtutibus in genere, de virtutibus theologicis, hoc est de fide in se spectata, et de fidei fundamentis, seu de Scriptura sacra, traditione et auctoritate Patrum et conciliorum, in rebus fidei et de fide in actum adducta seu de religione et pietate; deinceps de spe; postea de charitate, seu de amore debito Deo, et proximo et nobismetipsis. Quæ quæstiones adhuc augentur indicationibus ex Patribus deductis, quæ tantum alphabetice notantur, consulendæ.

Deinde agemus de virtutibus moralibus, de donis Spiritus sancti; de præcipuis consiliis evangelicis iisdem regulis servatis; postea, alphabetice, de quibusdam specialibus virtutibus, et tandem de beatitudinibus evangelicis.

En virtutes de quibus in hoc indice tractatur :

Ahnegatio.
Abstinentia.
Æquitas.
Amor.
Benignitas.
Bonitas.
Castitas.
Charitas.
Clementia.
Compassio.
Compunctio.
Confessio.
Constantia.
Continentia.
Contritio.

Discretio.
Eleemosyna.
Fidelitas.
Fides.
Fletus.
Fortitudo.
Gaudium.
Gratitudo.
Hilaritas.
Hospitalitas.
Humilitas.
Indulgentia.
Innocentia.
Intellectus.
Jejunium.

Liberalitas.
Mansuetudo.
Misericordia.
Modestia.
Mortificatio.
Obedientia.
Oratio.
Parcitas.
Patientia.
Paupertas.
Pax.
Perseverantia.
Pietas.
Prænitentia.
Probitas.

Providentia.
Prudentia.
Pudicitia.
Religio.
Sapientia.
Simplicitas.
Sobrietas.
Sollicitudo
Spes.
Taciturnitas.
Temperantia.
Timor.
Vigilantia.
Virginitas.
Zelus.

I. — DE VIRTUTE IN GENERE.

Nomine virtutis intelligitur donum Dei, quo quis ad cognoscenda et implenda officia vitæ Christianæ et facilitatem habet et propensionem. Hæc autem propensio et facilitas a Deo est. Hanc nemo potest propriis viribus acquirere. « Et ut scivi, ait Scriptura sacra, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det, et hoc ipsum erat sapientia, scire cujus esset hoc donum; adii Dominum et deprecatus sum illum. » Et alibi : « Omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est descendens a Patre luminum. »

Sunt aliæ virtutis definitiones quæ ad hanc omnes fere recidunt, ut, Virtus est bona qualitas mentis, qua recte vivitur, qua nullus male utitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur; aut, Virtus est animi habitus bonum faciens habentem, et opus ejus bonum reddens; vel tandem, Virtus est habitus naturæ modo atque rationi consentaneus, quæ animam facit optimam.

BONIFACIUS, Mogontin. archiepisc. — Considerare nos oportet præsentis vitæ statum, vel qui actus sint nobis omni studio evitandi, vel qui tota virium nostrarum instantia sectandi. Inter omnia quæ hic agi possint, semper aspicere debemus quomodo diabolo deceptoris nostro resistamus, et quomodo Deo Jesu redemptori nostro placeamus. In eo illi placemus, si hoc agimus quod ille jussit, et quod ille interdixit refutamus. Peccata vero et iniquitates prohibet nos committere, commissæ penitentia medicamine citius curare. Recte itaque vivere et pie, et æterna querere præcepit nobis, et unumquemque locum et conditionem suam diligenter procurare, ne vacuum appareat val minus utilis in loco suo. Una est enim corpori nostro anima, in qua vita consistit, sed multa sunt membra diversis distincta officiis. Sic in Ecclesia una est fides, quæ per charitatem ubique operari debet, sed diversæ dignitates proprias habentes administrationes. Nam alius ordo præpositorum est, alius subditorum; alius divitum, alius pauperum; alius senum, alius juvenum; et unaquæque persona habens sua propria præcepta, sicut unumquodque membrum habet suum proprium in corpore officium. Nam episcoporum officium est prava prohibere, pusillanimes consolari, proteros corrigere. Deinde regius honor populus debet esse timori

et venerationi, quia non est potestas nisi a Deo. Item, potentes et iudices omnes qui regi adherent fideles sunt oportet, et humiles et misericordes, in æquitate judicare et non in muneribus, viduas et pupillos et pauperes defendere, episcopis suis subdites esse, neminem vi opprimere, non injustis divitiis inhiare, sua magis indigentibus dare quam aliena rapere. Item sunt in populo Dei alii sapientes et alii stulti. Sapientium est bona quæ sciunt et opere complere et aliis prædicare. Quid prodest viatori scire viam, si non vult intrare? Ille vero qui viam Dei scit et intrat, aliosque introducit, similis est firmamento, quod multis splendet sideribus. Qui vero multos ædificat, multorum mercede gloriatur. Debent itaque potentes Deum habere sibi præsentem semper, et licet hominem non timeant, Deum tamen metuant, et potestate sibi concessa in Dei honorem et in salutem animarum suarum fruuntur. Qui vero stulti sunt et indocti, discant humiliter a sapientibus, quia qui ignorat, ignorabitur, ne ignorantia se putent excusari posse apud strictum iudicem; ille considerat occulta unusquisque.

Tres distantia sunt in humano genere; alii sunt qui bene sciunt, et faciunt quæ sciunt; hi sunt optimi hominum ac Deo proximi. Secundus gradus est in hominibus qui per se bona nesciunt, volunt tamen discere a bene scientibus, et implere quæ didicerint, et horum vita utilis est in Ecclesia. Qui bona quæ ignorat discere contemnit, hujus vita omnibus inutilis est et plurimis noxia. Quapropter qui sciat bonum faciat, et qui nesciat discat, ut et ille de sua scientia gaudeat, et hic de sua industria proficiat. Alii sunt in Ecclesia divites, alii pauperes. Pauperibus præceptum est humiles esse et sperare in Deum, qui dixit : « Beati pauperes spiritu, » et meliores divitias tanto evidius amare, quanto his terrenis vacui sunt. Divitibus præceptum est sua dare, non aliena rapere, vestire, induere, quia multa sunt quæ divites per abundantiam divitiarum superflua faciunt, vel in cibo, vel in vestitu. Ideo reffectio pauperum abluit peccata quæ superfluitas contraxit, quia « Sicut aqua exstinguit ignem, ita eleemosyna exstinguit peccatum. Dives qui parcat divitiis, non parcat animæ, aut cui largus est qui semetipso tenax est? Cogitet unusquisque quanto pretio ab igne præsentis, si cogatur ardere vel unum diem, velit se redimere, quanto est acrior ignis iudicii? »

Ignis gehennæ insuper æternus est. Ideo qui habet divitias, præveniat faciem iudicis, et misereatur miseris, ut ei misereatur Deus, qui pauperi miseretur; feneretur domino, et ipse reddet ei. Senes vero decet religiosos esse, compositis moribus, et canitiem ornare sobrietate, et semper de ingressu alterius vitæ cogitare. Adolescentes convenit obedientiæ et subiectioni seniorum operam dare ut proficiant semper in domo Dei, ut meliores ac meliores fiant, nec vanis oblectationibus et noxiis cupiditatibus malignos se spiritus mancipare sinant, sed castos se et immaculatos studeant ad maturam perducere ætatem.

Parentibus quoque præceptum est ut erudiant filios suos in timore Dei. Quid enim parenti prodest, si habeat filium tormentis perpetuis deplutum? Ideo diligentius erudiant in disciplina pietatis filios suos patres, ut benedictione hæreditatis hic et in futuro sæculo habeant illos. Sed et illi obediant parentibus suis, nam et ipsemet Christus subditus fuisse parentibus suis legitur. Viri vero diligant uxores suas in castitate et continentia pura, et quasi fragiliori vasculo honorem et competentem in timore Dei faciant; uxoresque viris suis sint subditæ in timore et fide, scientes a Deo constitutam esse subiectionem uxoris viro. Sunt quoque alia communia in Ecclesia omni dignitati, ætati et sexui, præcepta, ut est diligere Dominum Deum ex toto corde, ex tota mente, totaque virtute, et proximum sicut seipsum, nullusque hoc alteri faciat quod sibi fieri nolit. Patientia quoque omnibus necessaria est et compassionis affectus, et misericordiæ largitas et iustitiæ æquitas, et fidei puritas, et spei firmitas, orationumque instantia et mansuetudo morum. His enim et huiusmodi hostiis promeretur divina clementia. Hæc enim salutis præcepta et omnibus conveniunt, et cunctis necessaria esse noscuntur. His passibus iter celeste, et his clavibus supernæ patriæ janua panditur. Per hæc vestigia omnes sancti cursum vitæ præsentis peregrinunt, et qui nunc regnant cum Christo, per has semitas ad eum pervenerunt, nec est hæc via laboriosa, sed valde gloriosa, quæ brevi spatio peragitur, sed perpetua lætitia et gloria coronatur. Qui vero hac pergere non cessat, angelicæ beatitudinis consors efficitur, et ipsius Domini Dei omnipotentis æterni fruatur aspectu. LXXXIX, 860-862.

Virtutes in genere sunt fides recta et vita immaculata; fides recta, quod est credere in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Christum Filium ejus, et in Spiritum sanctum, unum omnipotentem Deum in Trinitate perfectum. Sed quia scriptum est: «Fides sine operibus mortua est, oportet Deum diligere...»; deinde proximum... timor Domini, pax, benignitas, patientia, humilitas, continentia, modestia, iustitia, misericordia... Bonifac., episc., LXXXIX, 856.

JULIANUS POMERIUS. — Omnis sancta virtus res est divina, incorporea prorsus atque mundissima; quam nunes inquinatæ non inquinant, sed ipsa inquinatæ emaculat; cujus participatione formantur infirmia, suscitantur mortua, sanantur infirma, corriguntur prava, reconciliantur adversa. Hanc non habet nisi Deus, et is cui dederit Deus. Quæ in animo habitat, sed animum corpusque sanctificat; ad quam nullus accedit invitatus, quam nullus amittit, nisi propria voluntate deceptus. Nemo eam sibi conferre potest, cum possit auferre; alteri autem nec conferre prævalet nec auferre.

Itaque cum talis ac tanta virtus cuilibet inter voluptates suas adhuc marcescenti refulserit, atque ei ad se concupiscendam desiderium salubre commoverit, protinus in animo ejus duarum delectationum contrariarum rixa consurgit, et mentem voluntas adversum se accipit delectatione divisam in diversa ducit ac reducit; modo reprehendendo, quod elegerat, modo quod reprehenderat eligendo; atque ita in alterutrum latus se cogitationum varietate versantem, ipsa velut virtutis ac vitii tepida medieta, vexat ac lacerat. Quoniam quidem quemlibet hominem, donec se in eo quod elegerit, certa definitione confirmet, quandiu modo non vult quod volebat, modo velle incipit quod nolebat, velut in quodam deliberationis incertæ bivio constitutum, discerpit ipsa diversitas voluntatum. Hinc eum virtus admonet suæ salutis et vocat; inde consuetudo vitiosa discedere a se volentem remorat et revocat, et paulisper a se averso, nec ad virtutem plene converso, usitate voluptatis admonitione blanditur, et omnes illecebras quibus olim perditæ fruebatur ostendit. Trepidat quoque desideria quibus vincitur immittit, ac jam pene fastidienti blandum nescio quod mollior insusurrat, et supplicat ne præponat mollioribus dura, lætis tristitia, certis dubia, præsentis voluptati futura; cogitat quam penale sit atque difficile dulcibus carere deliciis,

illecebris renuntiare carnalibus, abstinentiæ jugis gravari laboribus, jejuniorum ac vigiliarum continuatione torqueri, certa carnis afflictione præmium dubiæ remunerationis ambire, contra diabolum decipiendi peritum resistendo arma corripere, insidias ejus ac fraudes vigilantis animi cautione vitare, quam denique miserum sit enormitate tantæ asperitatis evictum, ac diaboli a fraude deceptum, ad repudiata redire, voluptatibus quas abjecerat frui, et omnibus quæ incaute laboriosum suscipiendo propositum contempserat delectari. LIX, 498, 499, 500.

ABELARIUS, PETRUS, CLXXXVIII, 1752.

ADAMARUS (S.), monach., LXXXVIII, 743, 766.

ADEMUS, Perseniz., CXXI, 661.

ADRIANUS IV, papa, CLXXXVIII, 1536.

ADSO, Dervens. monach., CXXXVII, 603, 621, 628, 647, 632.

ÆLREDUS, abb., CXC, 200, 577.

AIMONINUS, Floriacens. monach., CXXXIX, 775.

ALANUS DE INSULIS, CXX, 487, 489, 532, 519, 602, 666, 669.

ALBERICUS, Ostien. episc., CLXVI, 451.

ALCUINUS, abbas, C. 161, 166, 167, 168, 173, 175, 214-217, 232, 544, 560, 361, 506; Cl. 637, 943, 1234.

ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1279.

ALEXANDER III, papa, CC, 1370.

AMBROSIVS (S.), Mediolanens. episc., X^v, 219, 228, 248, 262; XV, 57, 61, 75, 81, 116, 204, 250, 279, 291, 451, 600, 750, 1033, 1200, 1229, 1508, 1510.

ANACLETUS, antipap., CLXXIX, 707.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CLVIII, 592, 595, 638, 641, 642, 876, 878, 883, 1161.

ARIALDUS, diaconus, CXLIII, 1463.

ARNOBIUS, rhetor, V, 227, 509, 826.

BEDA, Venerabil., XCII, 146.

BENEDICTUS (S.), abbas, CIII, 441, 447, 477.

BERNARDUS (S.), Clairavall. abb., CLXXXII, 778, 819; CLXXXIII, 47, 547, 878, 1055, 1116; CLXXXIV, 512, 566, 674, 682, 766; CLXXXV, 505, 514, 457, 492, 660, 1010, 1334.

BERNO, abb., CXLI, 1065.

BONIFACIUS (S.), episc., LXXXIX, 827, 848, 892.

BRUNO (S.), Carthus. ord., CLII, 887, 1073, 1108.

BRUNO (S.), ord. S. Trinit., CLIII, 274, 348.

BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 103; CLXV, 911-915.

CASSIANUS, presbyt., XLIX, 666, 900.

CASSIODORUS, senat. et Vivariens. abb., LXIX, 798, 1149, 1184, 1185; LXX, 1290, 1291.

CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 52, 272, 440, 480, 1546.

CYPRIANUS (S.), Carthagin. episc., IV, 663.

EADMERUS, monach., CLIX, 579, 663, 682.

ELIGIUS (S.), Noviomens. episc., LXXXVII, 519.

ETHELWOLDUS, Wintoniens. episc., LXXXVII, 97.

EUGYPPIUS, abb., LXII, 570, 571, 879.

GERHOHUS, præposit. Reichersp., CACIII, 652, 884; CXCI, 1163, 1271, 1428.

GODEFRIDUS BULLONIUS, Hierosolymit. rex, CLV, 592, 458, 440.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXI, 445.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 509, 559, 592, 593, 631, 632, 696; LXXVI, 1068; LXXVII, 18, 121; LXXIX, 26, 59, 141, 397, 481, 514.

GUALBERTUS, abb., CXLVI, 771.

GUIBERTUS, abb., CLVI, 27, 21, 41, 47, 96, 140, 141, 207, 334, 547, 550.

HALITGARIUS, Cameracens. episc., CV, 673.

HAYMO, Halberstatens. episc., CXVII, 791.

HERVÆUS, Remens. archiepisc., CLXXXI, 66, 837, 1106.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 423, 534, 659, 815, 819, 827, 881, 1112; XXIII, 228, 286, 301, 312.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., IX, 75, 74, 964.

HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 141, 146, 156, 163, 164, 176, 353, 783, 847, 900, 1003, 1015, 1045.

HILDEGARDIS (S.), abbatissa, CXCII, 151, 182, 191, 272, 770, 783, 785, 941.

HUCBALDUS, monach., CXXXII, 868.

HUGO (S.), Lincoln. episc., CLIII, 946.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 1152; CLXXVI, 124, 273, 341, 525, 997, 1184; CLXXVII, 183, 494, 502, 627, 822.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 710, 894.

INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 984.

IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 795.

JOANNES SCOTUS, Erigena, CXII, 1156, 1157, 1167.

JOANNES CIRITA, abb., CLXXXVIII, 1668.

IOANNES SARESBURIENSIS, Carnotens. episc., CXCIV, 492, 497, 518, 612, 631, 740, 954.
 JULIANUS POMERIUS, LIX, 475, 501, 510, 518.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 366, 380, 382, 386, 454, 455, 443, 446, 496, 470, 571, 587, 609, 610, 649, 650, 651, 654, 659, 663, 665, 685, 687, 735, 737, 758, 766, 768, 885; VII, 157, 824.
 LEO MAGNUS (S.), pap., CXLIII, 559.
 LEO MARSIANUS, monach., CLXXIII, 901.
 LUPUS SERVATUS, presbyt., CXIX, 685.
 MARBODUS, Redon. episc., CLXXI, 1475, 1540.
 MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 202, 398; CCIX, 151.
 MATHILDIS (S.), regina, CXXXV, 889.
 NORBERTUS (S.), archiepisc., LXX, 1291.
 ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 49, 112, 122, 129, 181, 370.
 ORDERICUS, monach., CLXXXVIII, 652.
 OSBERNUS, monach., CXLIX, 378.
 OTHLONUS, presbyt. et monach., CXLVI, 119, 290.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 78.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), CXX, 527.
 PAULINUS (S.), episc., XCIX, 219.
 PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 51, 92, 247, 881.
 PETRUS CANTOR, CCV, 505.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLV, 209, 775.
 PETRUS, Clarevall. abb., CCI, 1402.
 PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 1328; CXCH, 84.
 PETRUS, Pictaviens. episc., CCXI, 1059, 1078, 1088, 1153, 1154.
 PHILIPPUS DE HARVENG, abb., CCIII, 103, 147.
 PROSPER (S.), Aquitan., LI, 185, 248, 655.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CVIII, 553, 812, 815; CIX, 14; CX, 1115; CXII, 1148.
 RATHERIUS, Verovens. episc., CXXXVI, 161, 544.
 REGINO, Prumiens. abb., CXXXII, 279.
 REINERUS, Laurentii monach., CCIV, 61.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 6, 17, 58, 412, 602, 1098, 1129, 1260, 1291, 1292.
 RICULFUS, Suesionens. episc., CXXXI, 16.
 RUFINUS, presbyt., XXI, 511, 512, 515.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 519, 1593; CLXVIII, 555, 880, 950, 966, 1421; CLXIX, 105, 106, 117, 1327, 1328.
 SIGEBERTUS, Gemblacens. monach., CLX, 665.
 SMARAGDUS, abb., CII, 671, 676.
 STEPHANUS, Tornacens. episc., CCXI, 588.
 STEPHANUS DE MURETO, monach., CCIV, 1071, 1084.
 SULPICIUS SEVERUS, XX, 1175, 1778.
 TALIO, Casaraugustani episc., LXXX, 874, 875, 925, 926, 942.
 THOMAS, Cisterciens. CCVI, 88.
 THOMAS DE RADOLIO, monach., CCIX, 1028.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 416, 441, 452, 624, 910, 925, 924; II, 41, 619; III, 111, 158, 555.
 THEODORUS, Cantuariens. archiepisc., XCIX, 941.
 VALCANDUS, monach., CII, 590.
 VENANTIUS FORTUNATUS, LXXXVIII, 118, 128, 157, 147, 454, 498, 208, 240, 311.
 ZACHEUS, Christianus, XX, 1079-1082.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIV, 954, 991, 995.
 WILLELMUS (S.), abb., CCIX, 610.

II. — DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

Virtutes theologicae esse sunt quae ad Deum immediate referuntur, quae non nisi divina revelatione cognoscuntur, et quae sunt fides, spes et charitas. Notum est quod sic referantur immediate ad Deum, cum per fidem credimus in Deum; per spem speramus in eum, et per charitatem eum diligimus. Est ergo Deus objectum proprium, et primum, et immediatum virtutum theologiarum.

Virtutes morales plurimae sunt. Sed omnes reducuntur ad quatuor principales, quae cardinales dicuntur, quia sunt veluti cardines et fundamenta ceterarum; videlicet a) prudentiam, temperantiam, fortitudinem et iustitiam. Iste non ad Deum immediate, sed ad mores recte componendos primo et directe, et immediate referuntur; qui quidem postea ad Deum referendi sunt. Deus enim est finis ultimus ad quem oportet omnia referri quae ad mores pertinent. Nec omnino puri mores sunt nisi ad Deum eorum sanctitas referatur. Si vis scire, ait S. Hieronymus, quales ornatus Dominus querat? Habeo prudentiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem. His plagis coeli includere, haec te quadriga, velut aurigam

Christi, ad metam concita ferat. Nihil hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius; ex omni parte decori et ornamento tibi sint et tutamini. Philosophorum sententia est sibi habere virtutes, et apostoli Jacobi, cui una defuerit, omnes deesse.

PETRUS LOMBARDUS, magister sententiarum. — Fides, spes, charitas et operatio secundum aliquid aequalia sunt in praesenti. Unde S. Gregorius: « Fidem, spem, charitatem atque operationem, dum in hac vita vivimus, aequales sibi esse apud nos invenimus, quia quantum credimus, tantum amamus; et quantum amamus, tantum de spe praesumimus. Quisque enim fidelis tantum credit, quantum sperat et amat; et tantum operator, quantum credit, et amat et sperat. Sed tamen major spe et fide charitas dicitur, quia, cum ad Dei speciem pervenitur, spes et fides transit, sed charitas permanet; et quia charitas mater est omnium virtutum, quae non ideo per fidem et spem ponitur, quod ex eis oriatur, sed quia post illa remanebit aucta. » Charitas nunquam excidit. » Praemissa autem aequalitas proprie secundum interiorum actuum intentionem consideranda est. Huic vero scilicet charitas non est ex fide et spe, sed e converso, videtur obviare quod ait Apostolus: « Finis praecepti est charitas de corde puro, et conscientia bona et fide non ficta. » Quod S. Augustinus exponens ait: « Cor accipit pro intellectu, et conscientiam pro spe. Qualis, inquit, charitas est finis praecepti procedens de corde puro, id est de puro intellectu, ut nihil nisi Deus diligatur; et conscientia, id est de spe bona et fide non ficta, id est, non simulata. Non ergo charitas fidem et spem, sed fides et spes charitatem praecedere videntur. Hoc ergo ea ratione traditum intellige, non quod fides et spes causa vel tempore charitatem omnium bonorum matrem praecedant, sed quia charitas illis in aliquo esse non potest, sed illae sine charitate possunt esse, quamvis non sit fixa fides vel spes sine charitate. Ideo ergo ex fide et spe procedere dicitur charitas, quia nulli provenit sine istis, CXCH, 510, 511.

Idem S. Augustinus: « Fides operans per dilectionem utique sine spe esse non potest; nec amor sine spe, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide; et fides sine amore nihil prodest: potest tamen credi aliquid quod non speratur; nihil autem potest sperari quod non creditur. Ideoque credere, quod est actus fidei, naturaliter praecedit sperare, quod est actus spei, quia nisi aliquid credatur non potest sperari. Creditur enim aliquid quod non speratur. Inde est quod in Scriptura plerumque reperitur quod fides praecedit spem, et spes sequitur fidem, non quod virtus fidei praecedit virtutem spei virtute vel causa, sed quia actus fidei naturaliter praecedit actum spei; quod etiam quidam concedunt de ipsa virtute fidei, ut naturaliter praecedat spem, non tempore. Unde et recte ea sola dicitur fundamentum omnium virtutum et bonorum operum, non autem fundamentum est charitatis, quia non ipsa charitatis, sed charitas ipsius virtutis fidei causa est.

Charitas enim causa est et mater omnium virtutum; quae si desit, frustra habentur cetera; si autem adsit, habentur omnia. Charitas autem Spiritus sanctus est. Ipsa est ergo causa omnium virtutum, non ipsius aliqua virtutum causa est, quia omnia munera excellit. Unde S. Augustinus: « Respice ad munera Ecclesiae, et universis excellentius charitatis munus cognosces, quae, ut oleum, non potest premi in imo, sed superexsilit. Non ergo ejus causa vel fundamentum fides est. » S. Gregorius dicit quia, nisi prius fides teneatur, nullatenus ad spiritualem amorem attingitur. Non enim charitas fidem, sed fides charitatem praecedit, quia nemo potest amare quod non crediderit, sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest dictum de fide, quae virtus non est. Ipsa enim spes et charitatem frequenter praecedit; vel de actu fidei, qui forte naturaliter actum charitatis praecedit; sicut actum spei, quod verba praemissa diligenter notata innuunt, et ea etiam quae addit dicens: Nisi ea, inquit, quae audis credideris, ad amandum ea quae audis, non inflammaberis; quae tantum de non visis est..... Unde S. Chrysostomus: Fides in anima nostra facit subsistere ea quae non videntur, de quibus proprie fides est; de visis enim non est fides, sed agnitio, CXCII, 807.

De fide.

Hic agemus: 1° de fide in se spectata; 2° de fidei nostrae fundamentis; 3° de fide in actum adducta seu de religione et pietate; 4° de fide in actum adducta per orationem.

1. — De fide in se spectata.

Fides est lumen supernaturale a Deo mentibus nostris

infusum, quo in Deum firmiter credimus, itaque omnibus plene assentimus, quæ Deus revelavit, etiamsi illa raptum nostrum superent. Quod explicatur. Est lumen, quia per eam mens nostra irradiatur et cognoscit quæ a Deo revelata sunt. Per hoc lumen firmiter, hoc est sine dubitatione, cum assensu pleno, certissime, credimus Deum existere, ipsique omnino confidimus. Inter ea quæ a Deo revelata sunt, alia intelligentia consequimur, alia ingenii nostri aciem superant, et utraque per fidem credimus. Intelligimus, v. g., cælum et terram fuisse a Deo condita. Non plane intelligimus qui fieri possit, ut Deus unus in tribus personis subsistat; utrumque fide certissima credimus, quia Deus utrumque revelavit, cum fidei huius fundamentum sit Verbum Dei solum. Neque enim aliud fide theologica credimus quam quod dixit et revelavit. Et Deo revelanti credimus, quia Deus nec sapientissimus falli, nec optimus fallere potest; nam impossibile est mentiri Deum.

Cognoscimus autem quæ sunt a Deo revelata, per ministerium Ecclesiæ Christi, cui Deus credidit verbi sui depositum. Quod Ecclesia sumit ex Scriptura sacra et traditione. Quid enim Deus revelavit hominibus, quidquid Ecclesia proponit de fide credendum, totum in Scriptura vel traditione continetur. Scripturæ nomine intelligimus Verbum Dei scriptum in iis libris quos canonicos dicimus; traditionis nomine intelligimus Verbum Dei non scriptum in libris canonicis, sed ab apostolis ad nos usque continua successione, ore transmissum et veluti per manus traditum.

Dicimus verbi Dei depositum, nimirum Scripturam et traditionem Ecclesiæ fuisse a Christo commissum, quia ad solam Ecclesiam catholicam ex Christi instituto pertinet, tum Scripturam, tum traditiones seras et sinceras a falsis secernere; et interpretari et significare quis sit sensus Scripturarum et traditionis.

Ait S. Augustinus, lib. xiii contra Faustum, c. 4, 5. An Faustus apostolos nostros pro se testes vorabit? Non opinor homines producet, sed libros aperiet. quos non pro se, sed contra se apertos reperiet. Quod si eos infalsatos diverit, ipse testium suorum fidem oppugnat. Si autem alios quos dicat apostolorum nostrorum codices profiteri, quomodo eis ipse auctoritatem dabit quam per Ecclesias Christi ab ipsis apostolis constitutas non accipit, ut inde ad posteros firmata commendatione transeurret? Nostrorum porro librorum auctoritas, tot gentium consensione, per successiones apostolorum, episcoporum, conciliorum roborata Manichæis adversa est; vestrorum autem nulla est, quia et a tam paucis profertur, et ab iis qui Deum et Christum mendacem colunt.

Et in lib. xxviii, c. 2 et 4. Dices illam narrationem non esse Matthæi quam Matthæus esse dicit universa Ecclesia, ab apostolicis sedibus usque ad præsentem episcopos certa successione perducta... istum librum credere esse Matthæi, quem ex illo tempore quo Matthæus ipse in carnem vixit, non interrupta serie temporum Ecclesia certa continuationis successione usque ad tempora ista perduxit. Sed alium forte proferes librum, qui nomen habeat alicujus apostoli, quem a Christo constat electum, et ibi Christum natum ex Maria Virgine non esse lecturus es. Cum ergo necesse sit alterum horum librorum esse mendacem, cui nos potius censes fidem accommodare debere? Ene quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata et per apostolos profecta certa successione serie usque ad hæc tempora, toto terrarum orbe dilatata, initio traditum et conservatum agnoscit atque approbat, an ei quem eadem Ecclesia incognitum reprobat? Si enim prolata fuerint aliquæ litteræ, quæ nullo alio narrante ipsius proprie Christi esse dicantur... quia et illæ litteræ si proferrentur, utique considerandum erat a quibus proferrentur. Si ab ipso, illis primitus sine dubio proferri potuerunt, qui tunc ei cohærebant, et per illos etiam ad alios pervenire. Quod si factum esset, per præpositorum et populorum successiones confirmatissima auctoritate clarescerent. Quis est ergo tam demens, qui hodie credat esse epistolam Christi quam protulerit Manichæus, et non credat facta vel dicta esse Christi quæ scripsit Matthæus? aut si etiam de Matthæo, utrum ipse ista scripserit dubitat, de ipso quoque Matthæo non potius id credat quod invenit in Ecclesia, quæ ab ipsius Matthæi temporibus usque ad hoc tempus certa successionum serie declaratur, et credat nescio cui ex transverso de Peride. Cū ipse apostolus Paulus post Ascensionem Domini, de celo vocatus, si non inveniret in carne apostolos, quibus communicando, et cum quibus conferendo Evangelium, ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet? Sed cum cognovisset eum annuntiantem quod etiam illi annuntiabant, et in eorum communione atque unitate

viventem, ita eum Domino commendante, meruit auctoritatem, ut verba illius hodie sic audiantur in Ecclesia, tanquam in illo Christus locutus audiat. Et putat Manichæus credi sibi debere ab Ecclesia Christi, loquenti contra Scripturas tanta et tam ordinata auctoritate firmatas, per quas ei præcipue commendatum est ut quisquis illi annuntiaverit præterquam quod accepit, anathema sit.

Cum igitur tantum auxilium Dei, pergit idem S. Augustinus in lib. *De utilitate credendi*, c. 17, u. 55. tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab apostolica sede per successiones episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum maiestate damnatis culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolite primas dare vel summæ profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantiæ. Nam si nulla certa ad sapientiam salutemque animis via est, nisi cum eos rationi præcolit fides, quid est aliud ingratum esse opī atque auxilio divino, quam tanto robore prædictæ auctoritati velle resistere?.... Scripturarum a nobis tenetur veritas, cum hoc facimus quod universa jam placuit Ecclesiæ, quam ipsam Scripturarum commendat auctoritas, ut, quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, huius obscuritate quæstionis eandem ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Vincentius Lirineus. in suo Commonitorio ait: Sæpe igitur magno studio et summa attentione perquirens a quamplurimis sanctitate et doctrina præstantissimis viris, quoniam modo possum certa quædam et quasi generali ac regulari via catholicæ fidei veritatem ab hæreticæ pravitate falsitate discernere, huiusmodi semper responsum ab omnibus fere retuli. Quod si ego, si quis vellet exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, et in fide sana sanus atque integer permanere, duplici modo munire fidem suam Domino adjuvante deberet, primum scilicet divinæ legis auctoritate, tum deinde Ecclesiæ catholicæ traditione. Hic forsitan requirat aliquis: Cum sit perfectus Scripturarum canon, sibi quæ ad omnia salis superque sufficiat, quid opus est ut ei ecclesiasticæ intelligentiæ jungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam sacram pro ipsa sui auctoritate non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ejusdem alioquin alius aliter atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit; aliter Arius, Eusebius, Macedonius; aliter Photinus, Apollinaris, Priscillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Celestius, aliter postremo Nestorius. Atqui idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut prophetica et apostolica interpretationis linea secundum ecclesiasticam et catholicam sensus normam dirigatur.

Sancta Tridentina synodus de ista traditionis quæstione, decernit, ad coercenda petulantia ingenia, ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei et morum, ad edificationem doctrinæ Christianæ pertinentiam, sacram Scripturam ad suos sensus contorqueat, contra eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat, etiamsi huiusmodi interpretationes nullo unquam tempore edendæ forent. Consul. Matth. xi, 25; xvi, 18; xvii, 17; xxviii, 20. Luc. x, 16. Rom. i, 14; I Cor. i, 26. Ephes. iv, 14. I Timoth. iii, 15.

Fides prorsus necessaria est ad salutem. Nulla salus tū qui firmiter non credunt quidquid credit et docet Ecclesia. Unde necesse est omnino, ut singuli credant in genere quidquid credit Ecclesia; et ex iis nonnulla capita, quæ præcipua sunt, distincte norint; scilicet, Mystéria sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis Verbi, Redemptionis hominum per Christum, quæcunque apostolorum symbolo continentur; præcepta Dei et Ecclesiæ; multa quæ pertinent ad sacramenta, præsertim ad baptismum, Eucharistiam et penitentiam. Quod sic explicamus: Distinctam articulorum fidei cognitionem majorem minoremve habere tenetur unusquisque pro ratione status, conditionis, ingenii, temporis et cæterorum huiusmodi. Quæ cuique cognitio distincta necessaria sit difficile est certo statuere. Non hic quæstio est de iis quæ ante Christum essent necessario credenda. Loquimur solum de baptizatis quibus adest liber rationis usus. Nullus ex iis salvari potest, quin noverit mysteria sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis et Redemptionis. Tenentur singuli addiscere saltem præcepta Dei et Ecclesiæ, symbolum apostolorum, effectum baptismi, aliaque multa quæ per-

tinent ad sacramenta sive confirmationis, sive Eucharistiae, sive poenitentiae, sive Extremae-Uctionis, et ad status sui atque conditionis rationem et officia.

Hæc dicta intelligantur de rudioribus inter Christianos. Qui enim religionem penitus investigare et cognoscere possunt, nec curant, iis periculosior est ignorantia. Nihil enim est, quod nostra pluris intersit, quod ad nos spectet magis, quam singula nosse quæ Ecclesia credit, et omnium Ecclesiarum observationum rituumque rationes investigare. Id si ita est, mirum plerosque Christianorum torpere oscitanter supina ignorantia, cuius valde timendus ipsis exitus est in tremendo Dei iudicio. Quod conterunt tempus ludis, nugis, inanibus colloquiis, voluptatibus, id si in religionis studio collocarent, esset hæc illis et facilis et jucunda et utilis occupatio. Non est quod excusent suam ignorantiam.

PETRUS LOMBARDUS. — Dicendum de sufficientia fidei ad salutem. Illis enim qui præcesserunt adventum Christi et qui sequuntur, videtur profecisse fides secundum temporis processum, sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicitur cognitione et articulorum quantitate, vel constantia et devotione. Est autem quædam fidei mensura sine qua nunquam potuit esse salus. Unde Apostolus : « Oportet accedentem ad Deum credere quia est, et quod remunerator est sperantium in se. » Sed queritur utrum hoc credenda ante adventum et ante legem, ad salutem suffecerit. Nam tempore gratiæ constat certissime hoc non sufficere; oportet enim universa credi quæ in symbolis continentur. Sed nec ante adventum nec ante legem videtur hoc suffecisse, quia sine fide Mediatoris nullum hominem vel ante, vel post fuisse salvum sanctorum auctoritates contestantur. Unde S. Augustinus : « Illa fides sacra est qua credimus nullum hominem, sive majoris, sive minoris ætatis, liberari a contagione mortis et obligatione peccati, quod prima natiuitate contraxit, nisi per unum mediatorem Dei et hominum Jesum Christum. » Cujus hominis ejusdemque Dei saluberrima fide etiam illi iusti salvi facti sunt, qui priusquam veniret in carne crediderunt in carnem venturum. Eadem enim fides est et illorum et nostra. Proinde cum omnes iusti sive ante incarnationem sive post, nec vixerint, nec vivant, nisi ex fide incarnationis Christi, profectio quod scriptum est, « non esse aliud nomen sub cælo, in quo oporteat salvari nos, ex illo tempore valet ad salvandum genus humanum, ex quo in Adam vitiatum est. » Item S. Augustinus ait : « Nemo liberatur a damnatione, quæ per Adam facta est, nisi per fidem Jesu Christi. Eadem fides Mediatoris quæ nos salvat, salvos justos faciebat antiquos, pusillos cum magnis, quia, sicut credimus Christum in carne venisse, ita illi venturum : et sicut nos mortuum, ita illi moriturum; et sicut nos resurrexisse, ita illi et resurrecturum, et nos et illi ad iudicium vivorum et mortuorum venturum....., CXCLII, 809-811.

Fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Quæ tamen non de omnibus quæ non videntur accipiendum est, sed de his tantum quæ credere ad religionem pertinent. Multa enim sunt quæ si Christianus ignoret, nihil metuendum est, quia non ideo a religione deviat.

Accipitur autem fides tribus modis, scilicet pro eo quo creditur, et est virtus; et pro eo quo creditur, et non est virtus; et pro eo in quo creditur, quod aliud est ab eo quo creditur. Unde S. Augustinus ait : aliud sunt ea quæ creduntur, aliud fides qua creditur. Illa enim in rebus sunt quæ vel esse, vel fuisse, vel futura esse creduntur; hæc autem in animo credentis est, et tantum conspicua cuius est, et tamen nomine fidei censetur utrumque, et illud scilicet quod creditur, et id quo creditur. Id quod creditur dicitur fides, sicut ibi in Symbolo S. Athanasii : « Hæc est fides catholica.... Fides autem qua creditur, si cum charitate est, virtus est, quia charitas mater est omnium virtutum, quæ omnes informat, sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operans per dilectionem virtus est, qua non visa creduntur. Hæc est fundamentum quod mutari non potest, quæ posita in fundamento neminem perire sinit, unde S. Augustinus ait : « Fundamentum est Christus Jesus, id est, Christi fides, scilicet quæ per dilectionem operatur, per quam Christus habitat in cordibus, quæ neminem perire sinit. Fides enim sine dilectione inanis est. Fides cum dilectione Christiani est; alia demonis est. Nam et demones credunt et contremiscunt. Sed multum interest utrum quis credat Christum, vel Christo, vel in Christum. Non ipsum esse Christum demones crediderunt, nec tamen in Christum crediderunt. Aliud est enim credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deo est credere vera esse quæ loquitur, quod et mali faciunt, et nos credimus homini, sed non in hominem. Credere Deum, est credere quod ipse sit Deus, quod etiam mali faciunt. Credere in

Deum est credendo amare, credendo in enim ire, credendo ei adhærere, et ejus membris incorporari. Per hanc fidem justificatur impius, ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionem operari. Ea enim sola bona opera dicenda sunt quæ fiunt per dilectionem Dei. Ipsa enim dilectio, fidei opus dicitur. Fides ergo quam demones et falsi Christiani habent, qualitas mentis est, sed informis, quia sine charitate est. Nam et malos fidem habere, cum tamen charitate careant, Apostolus ostendit dicens : « Si habuerim omnem fidem, charitatem autem non habeam, etc. » Quæ fides etiam donum Dei dici potest, quia et in malis quædam Dei dona sunt, CXCLII, 805.

2. De fidei fundamentis quæ sunt, Scriptura sacra, traditio et auctoritas conciliorum et Patrum.

Cum diversis modis dicatur fides, fatendum est tamen unam fidem, ut ait Apostolus : « Unus Dominus, una fides. » Sive enim fides accipitur pro eo quod creditur, sive pro eo quo creditur, recte dicitur fides una. Si enim pro eo quod creditur accipitur, ex hac intelligentia dicitur una fides, quia idem jubemur credere, et unum idemque est quod creditur a cunctis fidelibus. Unde fides catholica dicitur esse, id est universalis. Si vero accipitur fides pro eo quo creditur, ea ratione una dicitur esse fides, non quia sit una numero in omnibus, sed genere, id est similitudine. Unde S. Augustinus : Fides (quam qui habent fideles vocantur, et qui non habent infideles) communis est omnibus fidelibus; sicut plurimis hominibus, facies communis esse dicitur, cum tamen singuli suas habeant. Non enim fides numero est una, sed genere; quæ cum sit in uno, est et in aliis, non ipsa, sed similis, et propter similitudinem magis unam dicimus esse, quam multas. Sicut idem volentium dicitur una voluntas, cum tamen cuicunque sit sua voluntas, et duorum simillimorum dicitur facies una.

Notandum est quod fides proprie de non apparentibus tantum est. Unde S. Gregorius : « Apparentia non habent fidem, sed agnitionem. Unde cum Paulus dicat : fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. » Hoc veraciter dicitur credi, quod non solet videri. Nam credi jam non potest, quod videri potest. Thomas aliud vidit, et aliud credidit, hominem vidit et Deum confessus est...., fidem ipsam videt quisque in corde suo esse, si credit; vel non esse si non credit.... Cum ergo ideo credere jubeamur, quia id quod credere jubemur videre non possumus; ipsam tamen fidem, quando est in nobis videmus in nobis, quia et rerum absentium præsens est fides, et rerum quæ foris sunt, intus est fides; et rerum quæ non videntur, videtur fides, et ipsa temporaliter fit in cordibus hominum, et si ex infidelibus fideles fiant, perit ab eis.... Est ergo fides convictio non apparentium, quia per fidem subsistunt in nobis etiam modo speranda, et subsistunt in futuro per experientiam. Et ipsa est probatio et convictio non apparentium, quia, si quis de his dubitet, per fidem probatur, ut adhuc probatur futura resurrectio, quia ita crediderunt patriarchæ et alii sancti. Vel probatio est et certitudo quod sint aliqua non apparentia. Proprie tamen fides dicitur substantia rerum sperandarum, quia sperandis substat, et quia fundamentum est bonorum, quod nemo putare potest, CXCLII, 805-807.

Cum fides, ex jam allatis testimoniis sit prima virtus quæ subjugat animam Deo, quia cognitio divinitatis et veritatis per fidem discenda sit catholicam, quia « Sine fide impossibile est placere Deo, » vere beatus est qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Ista est fides catholica, etc.

Adhuc de fide in se spectata consulantur Patres sequentes :

ABELARDUS PETRUS; abb. Rug., CLXXVIII, 629, 1349 et seqq., 1385, 1695.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. abb., CXCVIII, 135, 681.

AGAPETUS I, papa, LXVI, 32 et seqq., 45.

AIMONINUS, Floriacens. mon., CXXXIX, 655, 749, 775.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 305 et seqq., 428, 539, 541, 545, 615.

ALCUINUS abb., C, 112, 172, 187 et seqq., 190, 193, 250, 503; CI, 597, 615, 918, 1088, 1284, 1315.

ALEXANDER II, papa, CC, 85, 289.

ALGERUS, scholast., CLXXX, 521, 838, 884, 936, 941.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 137, 214, 330, 336, 428, 492, 824, 660, 670, 753, 789, 877, 966, 987, 1012, 1020, 1047, 1061, 1069, 1086, 1097, 1174, 1175, 1219, 1253, 1267, 1279, 1316, 1321, 1353, 1363, 1394, 1419, 1432, 1459, 1481, 1483, 1485, 1481, 1499, 1501, 1520, 1538, 1550, 1559, 1561, 1597, 1599, 1633, 1637

Ignis gehennæ insuper æternus est. Ideo qui habeat divitias, præveniat faciem iudicis, et misereatur miseris, ut ei misereatur Deus, qui pauperi miseretur; feneretur domino, et ipse reddet ei. Senes vero decet religiosos esse, compositis moribus, et canitiem ornare sobrietate, et semper de ingressu alterius vitæ cogitare. Adolescentes convenit obedientiæ et subiectioni seniorum operam dare ut proficiant semper in domo Dei, ut meliores ac meliores fiant, nec vanis oblectationibus et noxiis cupiditatibus malignos se spiritus manipulare sinant, sed castos se et immaculatos studeant ad maturam perducere ætatem.

Parentibus quoque præceptum est ut erudiant filios suos in timore Dei. Quid enim parenti prodest, si habeat filium tormentis perpetuis deputatum? Ideo diligentius erudiant in disciplina pietatis filios suos patres, ut benedictione hereditatis hic et in futuro sæculo habeant illos. Sed et illi obediant parentibus suis, nam et ipsemet Christus subditus fuisse parentibus suis legitur. Viri vero diligant uxores suas in castitate et continentia pura, et quasi fragiliori vasculo honorem eis competentem in timore Dei faciant; uxoresque viris suis sint subditæ in timore et fide, scientes a Deo constitutam esse subiectionem uxoris viro. Sunt quoque alia communia in Ecclesia omni dignitati, ætati et sexui, præcepta, ut est diligere Dominum Deum ex toto corde, ex tota mente, totaque virtute, et proximum sicut seipsum, nullusque hoc alteri faciat quod sibi fieri nolit. Patientia quoque omnibus necessaria est et compassionis affectus, et misericordiæ largitas et iustitiæ æquitas, et fidei puritas, et spei firmitas, orationumque instantia et mansuetudo morum. His enim et huiusmodi hostili promeretur divina clementia. Hæc enim salutis præcepta et omnibus conveniunt, et cunctis necessaria esse noscuntur. His passibus iter ecclesie, et his clavibus supernæ patriæ janua panditur. Per hæc vestigia omnes sancti cursum vitæ præsentis peregrerunt, et qui nunc regnant cum Christo, per has semitas ad eum perveuerunt, nec est hæc via laboriosa, sed valde gloriosa, quæ brevi spatio peragitur, sed perpetua lætitia et gloria coronatur. Qui vero hac pergere non cessat, angelicæ beatitudinis consors efficitur, et ipsius Domini Dei omnipotentis æterno fruitur aspectu. LXXXIX, 860-862.

Virtutes in genere sunt fides recta et vita immaculata; fides recta, quod est credere in Deum Patrem omnipotentem, et in Jesum Christum Filium ejus, et in Spiritum sanctum, unum omnipotentem Deum in Trinitate perfectæ. Sed quia scriptum est: «Fides sine operibus mortua est,» oportet Deum diligere.....; deinde proximum... timor Domini, pax, benignitas, patientia, humilitas, continentia, modestia, iustitia, misericordia... Bonifac., episc., LXXXIX, 856.

JULIANUS POMERIUS. — Omnis sancta virtus res est divina, incorporea prorsus atque mundissima; quam mentes inquinatæ non inquinant, sed ipsa inquinatas emaculat; cujus participatione formantur infirma, suscitantur mortua, sanantur infirma, corriguntur prava, reconciliantur adversa. Hanc non habet nisi Deus, et is cui dederit Deus. Quæ in animo habitat, sed animum corpusque sanctificat; ad quam nullus accedit invitus, quam nullus amittit, nisi propria voluntate deceptus. Nemo eam sibi conferre potest, cum possit auferre; alteri autem nec conferre prævalet nec auferre.

Itaque cum talis ac tanta virtus cuilibet intervolutas suas adhuc marcescenti refuserit, atque ei ad se concupiscendam desiderium salubre commoverit, protinus in animo ejus duarum delectationum contrariarum rixa consurgit, et mentem voluntas adversum se ancipiti delectatione divisam in diversa ducit ac reducit; modo reprehendendo, quod elegerat, modo quod reprehenderat eligendo; atque ita in alterutrum latus se cogitationum varietate versantem, ipsa velut virtutis ac vitii tepida mediætas, vexat ac lacerat. Quotiam quidem quemlibet hominem, donec se in eo quod elegerit, certa definitione confirmet, quandiu modo non vult quod volebat, modo velle incipit quod nolebat, velut in quodam deliberationis incertæ bivio constitutum, discerpit ipsa diversitas voluntatum. Hinc eum virtus admonet suæ salutis et vocat; inde consuetudo vitiosa discedere a se volentem remorat et revocat, et paulisper a se averso, nec ad virtutem plene converso, usitatæ voluptatis admonitione blanditur, et omnes illecebras quibus olim perditæ fruebatur ostendit. Turpia quoque desideria quibus vincitur immittit, ac jam pene fastidientem blandum nescio quod molliter insusurrat, et supplicat ne præponat mollibus dura, lætis tristia, certis dubia, præsentis voluptati futura; cogitet quam poenale sit atque difficile dulcibus carere deliciis,

illicebris renuntiare carnalibus, abstinentiæ jugis gravari laboribus, jejuniorum ac vigiliarum continuatione torqueri, certa carnis afflictione præmium dubiæ remunerationis ambire, contra diabolum decipiendi peritum resistendo arma corripere, insidias ejus ac fraudes vigilantis animi cautione vitare, quam denique miserum sit enormitate tantæ asperitatis evictum, ac diaboli a fraude deceptum, ad repudiata redire, voluptatibus quas abjecerat frui, et omnibus quæ incaute laboriosum suscipiendo propositum contempserat delectari. LIX, 493, 499, 500.

ABELARIUS, PETRUS, CLXXVIII, 1752.
ADAMARUS (S.), monach., LXXXVIII, 743, 766.
ADEMUS, Perseniz., CXXI, 661.
ADRIANUS IV, papa, CLXXXVIII, 1556.
ADSO, Dervens. monach., CXXXVII, 603, 621, 628, 647, 652.

AELEDUS, abb., CXC, 200, 577.
AIMOINUS, Floriacens. monach., CXXXIX, 775.
ALANUS DE INSULIS, CCX, 487, 489, 552, 519, 602, 666, 669.

ALBERICUS, Ostien. episc., CLXVI, 451.
ALCUINUS, abbas, C. 161, 166, 167, 168, 173, 175, 214-217, 232, 354, 360, 361, 506; CL. 637, 943, 1234.

ALEXANDER II, papa, CXLI, 1279.
ALEXANDER III, papa, CC, 1370.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., X^v, 219, 228, 238, 262; XV, 57, 61, 75, 81, 116, 204, 230, 279, 291, 451, 600, 750, 1033, 1200, 1229, 1508, 1510.

ANACLETUS, antipap., CLXXIX, 707.
ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CLVIII, 592, 595, 618, 641, 642, 876, 878, 885, 1161.

ARIALDUS, diaconus, CXLI, 1463.
ARNOBIUS, rhetor, V, 227, 509, 826.

BEDA, Venerabil., XCII, 146.
BENEDICTUS (S.), abbas, CIII, 441, 447, 477.

BERNARDUS (S.), Cliravall. abb., CLXXXII, 773, 819; CLXXXIII, 47, 547, 878, 1033, 1116; CLXXXIV, 512, 566, 674, 652, 766; CLXXXV, 305, 314, 457, 492, 660, 1010, 1334.

BERNO, abb., CXLI, 1063.
BONIFACIUS (S.), episc., LXXXIX, 827, 848, 892.

BRUNO (S.), Carthus. ord., CLII, 687, 1073, 1108.
BRUNO (S.), ord. S. Trinit., CLIII, 274, 348.

BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 103; CLXV, 911-915.

CASSIANUS, presbyt., XLIX, 666, 900.
CASSIODORUS, senat. et Vivariens. abb., LXIX, 798.

1149, 1184, 1185; LXX, 1290, 1291.
CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 52, 272, 410, 460, 1546.

CYPRIANUS (S.), Carthagin. episc., IV, 663.
EADMERUS, monach., CLIX, 579, 663, 682.

ELIGIUS (S.), Noviomens. episc., LXXXVII, 519.
ETHELWOLDUS, Wintoniens. episc., LXXXVII, 97.

EUGYPIUS, abb., LXII, 570, 571, 879.
GERHOLDUS, præposit. Reichersp., CACIII, 652, 884;

CXCIV, 1163, 1271, 1428.
GODEFRIDUS BULLONIUS, Hierosolymit. rex, CLV, 592, 458, 440.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXI, 445.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 509, 559.

592, 593, 631, 632, 696; LXXVI, 1068; LXXVII, 18, 121; LXXIX, 26, 59, 141, 397, 481, 514.

GUALBERTUS, abb., CXLVI, 771.
GUIBERTUS, abb., CLVI, 27, 23, 41, 47, 96, 140, 141,

207, 334, 547, 550.
HALITGARIUS, Cameracens. episc., CV, 673.

HAYMO, Halberstatens. episc., CXVII, 791.
HERVÆUS, Remens. archiepisc., CLXXXI, 66, 837,

1106.
HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 423, 534, 639,

815, 819, 827, 881, 1112; XXIII, 228, 286, 301, 312.
HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., IX, 73, 74, 961.

HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXXI, 141, 146, 156, 163, 164, 176, 333, 783, 847, 909, 1009, 1015,

1045.
HILDEGARDIS (S.), abbatissa, CXCII, 151, 183, 191,

272, 770, 783, 785, 941.
HUCBALDUS, monach., CXXXII, 868.

HUGO (S.), Lincoln. episc., CLIII, 946.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 1152; CLXXVI, 121,

275, 341, 525, 997, 1184; CLXXXVII, 183, 494, 502, 627, 822.
ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 710, 894.

INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 984.
IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 795.

JOANNES SCOTUS, Erigena, CXXII, 1156, 1157, 1167.

JOANNES CIRITA, abb., CLXXXVIII, 1668.

JOANNES SARESPERENSIS, Carnotens. episc., CXIV, 492, 497, 518, 612, 631, 740, 954.
 JULIANUS POMERIUS, LIX, 473, 501, 510, 518.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 366, 380, 382, 386, 454, 435, 443, 446, 496, 470, 571, 587, 609, 610, 649, 650, 651, 654, 659, 665, 665, 685, 687, 735, 757, 758, 766, 768, 885; VII, 157, 824.
 LEO MAGNUS (S.), pap., CXLIII, 559.
 LEO MARSIANUS, monach., CLXXXIII, 901.
 LUPUS SERVATUS, presbyt., CXIX, 685.
 MARBODUS, Redon. episc., CLXXI, 1475, 1476, 1540.
 MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 202, 398; CCIX, 151.
 MATHILDIS (S.), regina, CXXXV, 889.
 NORBERTUS (S.), archiepisc., LXX, 1294.
 ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 49, 112, 122, 129, 181, 370.
 ORDERICUS, monach., CLXXXVIII, 632.
 OSBERNUS, monach., CXLIX, 378.
 OTHLONUS, presbyt. et monach., CXLVI, 119, 290.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 78.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), CXX, 327.
 PAULINUS (S.), episc., XCIX, 219.
 PETRUS BLESENSIS, CCVII, 51, 92, 247, 881.
 PETRUS CANTOR, CCV, 505.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLV, 209, 775.
 PETRUS, Clarevall. abb., CCI, 1402.
 PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 1328; CXCH, 84.
 PETRUS, Pictaviens. episc., CCXI, 1059, 1078, 1088, 1153, 1154.
 PHILIPPUS DE HARVENG, abb., CCHI, 103, 147.
 PROSPER (S.), Aquitan., LI, 185, 248, 655.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CVIII, 853, 812, 813; CIX, 14; CX, 1105; CXII, 1148.
 RATHERIUS, Verouens. episc., CXXXVI, 161, 544.
 REGINO, Prumiens. abb., CXXXII, 279.
 REINERUS, Laurentii monach., CCIV, 61.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 6, 17, 38, 442, 662, 1098, 1129, 1260, 1291, 1292.
 RICULFUS, Sueuonens. episc., CXXXI, 16.
 RUFINUS, presbyt., XXI, 511, 512, 513.
 RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 519, 1593; CLXVIII, 553, 889, 950, 966, 1421; CLXIX, 105, 106, 117, 1327, 1388.
 SIGEBERTUS, Gemblacens. monach., CLX, 665.
 SMARAGDUS, abb., CII, 671, 676.
 STEPHANUS, Tornacens. episc., CCXI, 588.
 STEPHANUS DE MURETO, monach., CCIV, 1071, 1084.
 SULPICIUS SEVERUS, XX, 1175, 1778.
 TALO, Casaraugustan. episc., LXXX, 874, 875, 925, 926, 942.
 THOMAS, Cisterciens. CCVI, 88.
 THOMAS DE RADOLIO, monach., CCIX, 1028.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 416, 441, 452, 624, 910, 925, 924; II, 41, 619; III, 111, 158, 555.
 THEODORUS, Cantuariens. archiepisc., XCIX, 941.
 VALCANDUS, monach., CII, 590.
 VENANTIUS FORTUNATUS, LXXXVIII, 118, 128, 157, 147, 154, 198, 208, 210, 311.
 ZACHÆUS, Christianus, XX, 1079-1082.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIV, 954, 991, 995.
 WILLELMUS (S.), abb., CCIX, 610.

II. — DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

Virtutes theologicas esse sunt quas ad Deum immediate referuntur, quas non nisi divina revelatione cognoscuntur, et quas sunt fides, spes et charitas. Notum est quod sic referantur immediate ad Deum, cum per fidem credimus in Deum; per spem speramus in eum, et per charitatem eum diligimus. Est ergo Deus objectum proprium, et primum, et immediatum virtutum theologiarum.

Virtutes morales plurimæ sunt. Sed omnes reducuntur ad quatuor principales, quas cardinales dicuntur, quia sunt veluti cardines et fundamenta cæterarum; videlicet a) prudentiam, temperantiam, fortitudinem et iustitiam. Istæ non ad Deum immediate, sed ad mores recte componendos primo et directe, et immediate referuntur; qui quidem postea ad Deum referendi sunt. Deus enim est finis ultimus ad quem oportet omnia referri quæ ad mores pertinent. Nec omnino puri mores sunt nisi ad Deum eorum sanctitas referatur. Si vis scire, ait S. Hieronymus, quales ornatus hominis querat? Habeo prudentiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem. His plagis cæli includere, hæc te quadriga, velut aurigam

Christi, ad metam concita ferat. Nihil hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius; ex omni parte decori et ornamento tibi sint et tutamini. Philosophorum sententia est sibi hæere virtutes, et apostoli Jacobi, cui una defuerit, omnes deesse.

PETRUS LOMBARDUS, magister sententiarum. — Fides, spes, charitas et operatio secundum aliquid æqualia sunt in præsentia. Unde S. Gregorius: « Fidem, spem, charitatem atque operationem, dum in hac vita vivimus, æquales sibi esse apud nos invenimus, quia quantum credimus, tantum amamus; et quantum amamus, tantum de spe præsumimus. Quisque enim fidelis tantum credit, quantum sperat et amat; et tantum operatur, quantum credit, et amat et sperat. Sed tamen major spes et fide charitas dicitur, quia, cum ad Dei speciem pervenitur, spes et fides transit, sed charitas permanet; et quia charitas mater est omnium virtutum, quæ non ideo per fidem et spem ponitur, quod ex eis oriatur, sed quia post illa remanebit aucta. « Charitas nunquam excidit. » Præmissa autem æqualitas proprie secundum interiorum actuum intentionem consideranda est. Huic vero scilicet charitas non est ex fide et spe, sed e converso, videtur obviare quod ait Apostolus: « Finis præcepti est charitas de corde puro, et conscientia bona et fide non ficta. » Quod S. Augustinus exponens ait: « Cor accipit pro intellectu, et conscientiam pro spe. Qualis, inquit, charitas est finis præcepti procedens de corde puro, id est de puro intellectu, ut nihil nisi Deus diligatur; et conscientia, id est de spe bona et fide non ficta, id est, non simulata. Non ergo charitas fidem et spem, sed fides et spes charitatem præcedere videntur. Hoc ergo ea ratione traditum intellige, non quod fides et spes causa vel tempore charitatem omnium bonorum matrem præcedant, sed quia charitas illis in aliquo esse non potest, sed illæ sine charitate possunt esse, quamvis non sit fixa fides vel spes sine charitate. Ideo ergo ex fide et spe procedere dicitur charitas, quia nulli provenit sine istis, CXCH, 510, 511.

Idem S. Augustinus: « Fides operans per dilectionem utique sine spe esse non potest; nec amor sine spe, nec sine amore spes, nec utrumque sine fide; et fides sine amore nihil prodest: potest tamen credi aliquid quod non speratur; nihil autem potest sperari quod non creditur. Ideoque credere, quod est actus fidei, naturaliter præcedit sperare, quod est actus spei, quia nisi aliquid credatur non potest sperari. Creditur enim aliquid quod non speratur. Inde est quod in Scriptura plerumque reperitur quod fides præcedit spem, et spes sequitur fidem, non quod virtus fidei præcedat virtutem spei virtute vel causa, sed quia actus fidei naturaliter præcedit actum spei; quod etiam quidam concedunt de ipsa virtute fidei, ut naturaliter præcedat spem, non tempore. Unde et recte ea sola dicitur fundamentum omnium virtutum et bonorum operum, non autem fundamentum est charitatis, quia non ipsa charitatis, sed charitas ipsius virtutis fidei causa est.

Charitas enim causa est et mater omnium virtutum; quæ si desit, frustra habentur cætera; si autem adsit, habentur omnia. Charitas autem Spiritus sanctus est. Ipsa est ergo causa omnium virtutum, non ipsius aliqua virtutum causa est, quia omnia munera excellit. Unde S. Augustinus: « Respice ad munera Ecclesiæ, et universis excellentius charitatis munus cognosces, quæ, ut oleum, non potest premi in imo, sed superexsili. Non ergo ejus causa vel fundamentum fides est. » S. Gregorius dicit quia, nisi prius fides teneatur, nullatenus ad spiritualem amorem attingitur. Non enim charitas fidem, sed fides charitatem præcedit, quia nemo potest amare quod non crediderit, sicut nec sperare. Sed hoc accipi potest dictum de fide, quæ virtus non est. Ipsa enim spem et charitatem frequenter præcedit; vel de actu fidei, qui forte naturaliter actum charitatis præcedit; sicut actum spei, quod verba præmissa diligenter notata innuunt, et ea etiam quæ addit dicens: Nisi ea, inquit, quæ audis credideris, ad amandum ea quæ audis, non inflammaberis; quæ tantum de non visis est..... Unde S. Chrysostomus: Fides in anima nostra facit subsistere ea quæ non videntur, de quibus proprie fides est; de visis enim non est fides, sed agnitio, CXCH, 897.

De fide.

Hic agemus: 1° de fide in se spectata; 2° de fidei nostræ fundamentis; 3° de fide in actum adducta seu de religione et pietate; 4° de fide in actum adducta per orationem.

1. — De fide in se spectata.

Fides est lumen supernaturale a Deo mentibus nostris

infusum, quo in Deum firmiter credimus, sique omnibus plane assentimus, quæ Deus revelavit, etiam si illa raptum nostrum superent. Quod explicatur. Est lumen, quia per eam mens nostra irradiatur et cognoscit quæ a Deo revelata sunt. Per hoc lumen firmiter, hoc est sine dubitatione, cum assensu pleno, certissime, credimus Deum existere, ipsique omnino confidimus. Inter ea quæ a Deo revelata sunt, alia intelligentia consequimur, alia ingenii nostri aciem superant, et utraque per fidem credimus. Intelligimus, v. g., cælum et terram fuisse a Deo condita. Non plane intelligimus qui fieri possit, ut Deus unus in tribus personis subsistat; utrumque fide certissima credimus, quia Deus utrumque revelavit, cum fidei hujus fundamentum sit Verbum Dei solum. Neque enim aliud fide theologica credimus quam quod dixit et revelavit. Et Deo revelanti credimus, quia Deus nec sapientissimus falli, nec optimus fallere potest; nam impossibile est mentiri Deum.

Cognoscimus autem quæ sunt a Deo revelata, per ministerium Ecclesiæ Christi, cui Deus credidit verbi sui depositum. Quod Ecclesia sumit ex Scriptura sacra et traditione. Quicquid enim Deus revelavit hominibus, quicquid Ecclesia proponit de fide credendum, totum in Scriptura vel traditione continetur. Scripturæ nomine intelligimus Verbum Dei scriptum in iis libris quos canonicos dicimus; traditionis nomine intelligimus Verbum Dei non scriptum in libris canonicis, sed ab apostolis ad nos usque continua successione, ore transmissum et veluti per manus traditum.

Dicimus verbi Dei depositum, nimirum Scripturam et traditionem Ecclesiæ fuisse a Christo commissum, quia ad eam Ecclesiam catholicam ex Christi instituto pertinet, tum Scripturas, tum traditiones seras et sinceras a falsis discernere; et interpretari et significare quis sit sensus Scripturarum et traditionis.

At S. Augustinus, lib. xiii contra Faustum, c. 4, 5. An Faustus apostolos nostros pro se testes vocabit? Non opinor homines producet, sed libros aperiet. Quos non pro se, sed contra se apertos reperiet. Quod si eos infatigatos dixerit, ipse testium suorum fidem oppugnabit. Si autem alios quos dicat apostolorum nostrorum codices protulerit, quomodo eis ipse auctoritatem dabit quam per Ecclesias Christi ab ipsis apostolis constitutas non accepit, ut inde ad posteros firmata commendatione transcurreret? Nostorum porro librorum auctoritas, tot gentium consensione, per successiones apostolorum, episcoporum, conciliorum roborata Manichæis adversa est; vestrorum autem nulla est, quia et a tam paucis profertur, et ab iis qui Deum et Christum mendacem co'unt.

Et in lib. xxviii, c. 2 et 4. Dices illam narrationem non esse Matthæi quam Matthæi esse dicit universa Ecclesia, ab apostolicis sedibus usque ad præsentem episcopos certa successione perducta... istum librum credite esse Matthæi, quem ex illo tempore quo Matthæus ipse in carna vixit, non interrupta serie temporum Ecclesia certa connexionis successione usque ad tempora ista perduxit. Sed alium forte proferes librum, qui nomen habeat alicujus apostoli, quem a Christo constat electum, et ibi Christum natum ex Maria Virgine non esse lecturum es. Cum ergo necesse sit alterum horum librorum esse mendacem, cui nos potius censes fidem accommodare debere? Eine quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata et per apostolos proverka certa successione serie usque ad hæc tempora, toto terrarum orbe dilatata, initio traditum et conservatum agnoscit atque approbat, an ei quem eadem Ecclesia incognitum reprobat? Si enim prolata fuerint aliquæ litteræ, quæ nullo alio narrante ipsius proprie Christi esse dicantur... quia et illæ litteræ si proferantur, utique considerandum erat a quibus proferrentur. Si ab ipso, illis primitus sine dubio proferri potuerunt, qui tunc ei cohærebant, et per illos etiam ad alios pervenire. Quod si factum esset per præpositorum et populorum successiones confirmatissima auctoritate clarescerent. Quis est ergo tam demens, qui hodie credat esse epistolam Christi quam protulerit Manichæus, et non credat facta vel dicta esse Christi quæ scripsit Matthæus? aut si etiam de Matthæo, utrum ipse ista scripserit dubitat, de ipso quoque Matthæo non potius id credat quod invenit in Ecclesia, quæ ab ipsius Matthæi temporibus usque ad hoc tempus certa successione serie declaratur, et credat nescio cui ex transverso de Peride. Cum ipse apostolus Paulus post Ascensionem Domini, de celo vocatus, si non inveniret in carne apostolos, quibus communicando, et cum quibus conferendo Evangelium, ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet? Sed cum cognovisset eum annuntiantem quod etiam illi annuntiabant, et in eorum communione atque unitate

viventem, ita eum Domino commendante, meruit auctoritatem, ut verba illius hodie sic audiantur in Ecclesia, tanquam in illo Christus locutus audiat. Et putat Manichæus credi sibi debere ab Ecclesia Christi, loquenti contra Scripturas tanta et tam ordinata auctoritate firmatas, per quas ei præcipue commendatum est ut quisquis illi annuntiaverit præterquam quod accepit, anathema sit.

Cum igitur tantum auxilium Dei, pergit idem S. Augustinus in lib. *De utilitate credendi*, c. 17, u. 35. tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab apostolica sede per successiones episcoporum, frustra hæreticis circumlatrantibus, et partim plebis ipsius iudicio, partim conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatis culmen auctoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare vel summæ profecto impietatis est, vel præceptis arrogantis. Nam si nulla certa ad sapientiam salutemque animis via est, nisi cum eos rationi præcolit fides, quid est aliud ingratum esse opī atque auxilio divino, quam tanto robore prædictæ auctoritati velle resistere?.... Scripturarum a nobis tenetur veritas, cum hoc faciunt quod universam jam placuit Ecclesiæ, quam ipsam Scripturarum commendat auctoritas, ut, quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit, hujus obscuritate questionis eandem ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.

Vincentius Lirinensis. in suo Commonitorio ait: Sæpe igitur magno studio et summa attentione perquirens a quamplurimis sanctitate et doctrina præstantissimis viris, quoniam modo possim certa quædam et quasi generali ac regulari via catholicæ fidei veritatem ab hæreticæ pravitate falsitate discernere, hujusmodi semper responsum ab omnibus fere retuli. Quod sive ego, sive quis vellet exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, et in fide sana sanus atque integer permansere, duplici modo munire fidem suam Domino adjuvante deberet, primum scilicet divinæ legis auctoritate, tum deinde Ecclesiæ catholicæ traditione. Hic forsitan requirat aliquis: Cum sit perfectus Scripturarum canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est ut ei ecclesiasticæ intelligentiæ jungatur auctoritas? Quia videlicet Scripturam sacram pro ipsa sui a'titudine non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ejusdem alioquin alius aliter atque alius interpretatur, ut pene quot homines sunt, tot illinc sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit; aliter Arius, Eunomius, Macedonius; aliter Photinus, Apollinaris, Priscillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Celestius, aliter postremo Nestorius. Atqui idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut prophetica et apostolica interpretationis linea secundum ecclesiasticæ et catholice sensus normam dirigatur.

Sancta Tridentina synodus de ista traditionis questione, decernit, ad coercenda petulantia ingenta, ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei et morum, ad edificationem doctrinæ Christianæ pertinentiam, sacram Scripturam ad suos sensus contorqueat, contra eum sensum quem tenuit et tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione Scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat, etiam si hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore edendæ forent. Consul. Matth. xi, 25; xvi, 18; xviii, 17; xxviii, 20. Luc. x, 16. Rom. i, 14; I Cor. i, 26. Ephes. iv, 14. I Timoth. iii, 15.

Fides prorsus necessaria est ad salutem. Nulla salus tū qui firmiter non credunt quicquid credit et docet Ecclesia. Unde necesse est omnino, ut singuli credant in genere quicquid credit Ecclesia; et ex iis nonnulla capita, quæ præcipua sunt, distincte norint; scilicet, Mysteriorum sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis Verbi, Redemptionis hominum per Christum, quæcunque apostolorum symbolo continentur; præcepta Dei et Ecclesiæ; multa quæ pertinent ad sacramenta, præsertim ad baptismum, Eucharistiam et poenitentiam. Quod sic explicamus: Distinctam articulorum fidei cognitionem majorem minoremve habere tenetur unusquisque pro ratione status, conditionis, ingenii, temporis et exterorum hujusmodi. Quæ cuique cognitio distincta necessaria sit difficile est certo statuere. Non hic quæstio est de iis quæ ante Christum essent necessario credenda. Loquimur solum de baptizatis quibus adest liber rationis usus. Nullus ex iis salvari potest, quin noverit mysteria sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis et Redemptionis. Tenentur singuli addiscere saltem præcepta Dei et Ecclesiæ, symbolum apostolorum, effectum baptismi, aliaque multa quæ per-

tinent ad sacramenta sive confirmationis, sive Eucharistiae, sive penitentiae, sive Extremae-Uctionis, et ad status sui atque conditionis rationem et officia.

Hæc dicta intelligantur de rudioribus inter Christianos. Qui enim religionem penitus investigare et cognoscere possunt, nec curant, iis periculosior est ignorantia. Nihil enim est, quod nostra pluris intersit, quod ad nos spectet magis, quam singula nosse quæ Ecclesia credit, et omnium Ecclesiae observationum rituumque rationes investigare. Id si ita est, mirum plerosque Christianorum torpere osecitanter supina ignorantia, cujus valde timendus ipsis exitus est in tremendo Dei iudicio. Quod conterunt tempus ludis, nugis, inanibus colloquiis, voluptatibus, id si in religionis studio collocarent, esset hæc illis et facilis et uccunda et utilis occupatio. Non est quod excusent suam ignorantiam.

PETRUS LOMBARDUS. — Dicendum de sufficientia fidei ad salutem. Illis enim qui præcesserunt adventum Christi et qui sequuntur, videtur profecisse fides secundum temporis processum, sicut profecit cognitio. Fides quippe magna dicitur cognitione et articulorum quantitate, vel constantia et devotione. Est autem quedam fidei mensura sine qua nunquam potuit esse salus. Unde Apostolus : « Oportet accedentem ad Deum credere quia est, et quod remuneratur est sperantium in se. » Sed quaeritur utrum hoc credere ante adventum et ante legem, ad salutem sufficeret. Nam tempore gratiae constat certissime hoc non sufficere; oportet enim universa credi quæ in symbolis continentur. Sed nec ante adventum nec ante legem videtur hoc suffecisse, quia sine fide Mediatoris nullum hominem vel ante, vel post fuisse salvum sanctorum auctoritates contestantur. Unde S. Augustinus : « Illa fides sacra est qua credimus nullum hominem, sive majoris, sive minoris ætatis, liberari a contagione mortis et obligatione peccati, quod prima natalitate contraxit, nisi per unum mediatorem Dei et hominum Jesum Christum. » Cujus hominis ejusdemque Dei saluberrima fide etiam illi iusti salvi facti sunt, qui priusquam veniret in carne crediderunt in carnem venturum. Eadem enim fides est et illorum et nostra. Proinde cum omnes iusti sive ante incarnationem sive post, nec vixerint, nec vivant, nisi ex fide incarnationis Christi, profecto quod scriptum est, « non esse aliud nomen sub celo, in quo oporteat salvari nos, ex illo tempore valet ad salvandum genus humanum, ex quo in Adam vitium est. » Item S. Augustinus ait : « Nemo liberatur a damnatione, quæ per Adam facta est, nisi per fidem Jesu Christi. Eadem fides Mediatoris quæ nos salvat, salvos justos faciebat antiquos, pusillos cum magnis, quia, sicut credimus Christum in carne venisse, ita illi venturum : et sicut nos mortuum, ita illi moriturum; et sicut nos resurrexisse, ita illi et resurrecturum, et nos et illi ad iudicium vivorum et mortuorum venturum....., CXII, 809-811.

Fides est virtus qua creduntur quæ non videntur. Quæ tamen non de omnibus quæ non videntur accipiendum est, sed de his tantum quæ credere ad religionem pertinet. Multa enim sunt quæ si Christianus ignoret, nihil metuendum est, quia non ideo a religione deviat.

Accipitur autem fides tribus modis, scilicet pro eo quo creditur, et est virtus; et pro eo quo creditur, et non est virtus; et pro eo in quo creditur, quod aliud est ab eo quo creditur. Unde S. Augustinus ait : aliud sunt ea quæ creduntur, aliud fides qua creditur. Illa enim in rebus sunt quæ vel esse, vel fuisse, vel futura esse creduntur; hæc autem in animo credentis est, et tantum conspicua cujus est, et tamen nomine fidei censetur utrumque, et illud scilicet quod creditur, et id quo creditur. Id quod creditur dicitur fides, sicut ibi in Symbolo S. Athanasii : « Hæc est fides catholica.... Fides autem qua creditur, si cum charitate est, virtus est, quia charitas mater est omnium virtutum, quæ omnes informat, sine qua nulla vera virtus est. Fides ergo operans per dilectionem virtus est, qua non visa creduntur. Hæc est fundamentum quod mutari non potest, quæ posita in fundamento neminem perire sinit, unde S. Augustinus ait : « Fundamentum est Christus Jesus, id est, Christi fides, scilicet quæ per dilectionem operatur, per quam Christus habitat in cordibus, quæ neminem perire sinit. Fides enim sine dilectione inanis est. Fides cum dilectione Christiani est; alia demonis est. Nam et demones credunt et contremiscunt. Sed multum interest utrum quis credat Christum, vel Christo, vel in Christum. Non ipsum esse Christum demones crediderunt, nec tamen in Christum crediderunt. Aliud est enim credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deo est credere vera esse quæ loquitur, quod et mali faciunt, et nos credimus homini, sed non in hominem. Credere Deum, est credere quod ipse sit Deus, quod etiam mali faciunt. Credere in

Deum est credendo amare, credendo in enim ire, credendo ei adhærere, et ejus membris incorporari. Per hanc fidem justificatur impius, ut deinde ipsa fides incipiat per dilectionem operari. Ea enim sola bona opera dicenda sunt quæ sunt per dilectionem Dei. Ipsa enim dilectio, fidei opus dicitur. Fides ergo quam demones et falsi Christiani habent, qualitas mentis est, sed informis, quia sine charitate est. Nam et malos fidem habere, cum tamen charitate careant, Apostolus ostendit dicens : « Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habeam, etc. » Quæ fides etiam donum Dei dici potest, quia et in malis quedam Dei dona sunt, CXII, 805.

2. De fidei fundamentis quæ sunt, Scriptura sacra, traditio et auctoritas conciliorum et Patrum.

Cum diversis modis dicatur fides, fatendum est tamen unam fidem, ut ait Apostolus : « Unus Dominus, una fides. » Sive enim fides accipitur pro eo quod creditur, sive pro eo quo creditur, recte dicitur fides una. Si enim pro eo quod creditur accipitur, ex hac intelligentia dicitur una fides, quia idem jubemur credere, et unum idemque est quod creditur a cunctis fidelibus. Unde fides catholica dicitur esse, id est universalis. Si vero accipitur fides pro eo quo creditur, ea ratione una dicitur esse fides, non quia sit una numero in omnibus, sed genere, id est similitudine. Unde S. Augustinus : Fides (quam qui habent fideles vocantur, et qui non habent infideles) communis est omnibus fidelibus; sicut plurimis hominibus, facies communis esse dicitur, cum tamen singuli suas habeant. Non enim fides numero est una, sed genere; quæ cum sit in uno, est et in aliis, non ipsa, sed similis, et propter similitudinem magis unam dicimus esse, quam multas. Sicut idem volentium dicitur una voluntas, cum tamen cuique sit sua voluntas, et duorum simillimorum dicitur facies una.

Notandum est quod fides proprie de non apparentibus tantum est. Unde S. Gregorius : « Apparentia non habent fidem, sed agnitionem. Unde cum Paulus dicat : fides est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparentium. » Hoc veraciter dicitur credi, quod non solet videri. Nam credi jam non potest, quod videri potest. Thomas aliud vidit, et aliud credidit, hominem vidit et Deum confessus est...., fidem ipsam videt quisque in corde suo esse, si credit; vel non esse si non credit.... Cum ergo ideo credere jubemur, quia id quod credere jubemur videre non possumus; ipsam tamen fidem, quando est in nobis videmus in nobis, quia et rerum absentium præsens est fides, et rerum quæ foris sunt, intus est fides; et rerum quæ non videntur, videtur fides, et ipsa temporaliter sit in cordibus hominum, et si ex infidelibus fideles fiant, perit ab eis.... Est ergo fides convictio non apparentium, quia per fidem subsistunt in nobis etiam modo speranda, et subsistunt in futuro per experientiam. Et ipsa est probatio et convictio non apparentium, quia, si quis de his dubitet, per fidem probatur, ut adhuc probatur futura resurrectio, quia ita crediderunt patriarchæ et alii sancti. Vel probatio est et certitudo quod sint aliqua non apparentia. Proprie tamen fides dicitur substantia rerum sperandarum, quia sperandis substat, et quia fundamentum est honorum, quod nemo putare potest, CXII, 805-807.

Cum fides, ex jam allatis testimoniis sit prima virtus quæ subjugat animam Deo, quia cognitio divinitatis et veritatis per fidem discenda est catholicam, quia « Sine fide impossibile est placere Deo, » vere beatus est qui et recte credendo bene vivit, et bene vivendo fidem rectam custodit. Igitor sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Ista est fides catholica, etc.

Adhuc de fide in se spectata consulantur Patres sequentes :

ABELARDUS PETRUS; abb. Rug., CLXXVIII, 629; 1349 et seqq., 1385, 1695.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. abb., CXCVIII, 135, 684.

AGAPETUS I, papa, LXVI, 52 et seqq., 43.

AIMOINUS, Floriacens. mon., CXXXIX, 655, 749, 775.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 305 et seqq., 428, 539, 541, 545, 615.

ALCUINUS abb., C, 112, 173, 187 et seqq., 190, 195, 250, 503; CI, 597, 615, 918, 1088, 1284, 1315.

ALEXANDER II, papa, CC, 85, 289.

ALGERUS, scholast., CLXXX, 521, 838, 841, 936, 941.

AMBROSIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 137, 214, 350, 358, 428, 492, 624, 660, 670, 753, 789, 877, 966, 997, 1012, 1020, 1047, 1061, 1069, 1086, 1097, 1174, 1175, 1219, 1233, 1267, 1279, 1316, 1321, 1353, 1365, 1394, 1449, 1432, 1459, 1441, 1443, 1452, 1481, 1499, 1501, 1520, 1538, 1550, 1559, 1561, 1597, 1599, 1633, 1637

1638, 1662, 1683, 1721, 1725, 1746, 1836; XV, 105, 113, 161, 166, 268, 278, 291, 331, 340, 420, 428, 432, 483, 500, 516, 529, 530, 548, 562, 588, 589, 671, 706, 711, 819, 827, 882, 887, 905, 921, 964, 976, 980, 981, 1006, 1008, 1011, 1138, 1152, 1209, 1247, 1257, 1267-1269, 1339, 1389, 1390, 1512.

ANASTASIUS, Rom. abb., CXXVII, 1014-1016; CXXXVIII, 451.

ANSELMUS, Havelbergens. episc., CLXXXVIII, 1146, 1159, 1200.

ARMENIUS, monac., LXXIV, 1245, 1246 et seqq.

ARNOBIUS, V, 491 et seqq.

ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 29.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXXII, 43, 612, 622, 722, 755, 808, 877, 1221, 1304; XXXIII, 140, 184, 285, 358, 374, 375, 386, 447, 448, 453, 456, 457, 482, 525, 533, 549, 574, 593, 598, 681, 768, 819, 820, 843, 858, 873, 877 et seqq., 880, 969, 978, 981, 984, 987, 988, 989, 1043, 1050; XXXIV, 22, 33, 71, 85, 145, 166, 262, 264, 574, 612, 614, 734, 756, 839, 1070, 1101, 1333, 1342, 1400, 1454, 1459, 1568, 1574, 1577, 1578, 1602, 1631, 1670, 1690, 1691, 1724, 1744, 1753, 1755, 1760, 1766, 1778, 1816, 1837, 1850, 1871, 1918, 1927, 1931, 1989, 2031, 2033, 2061, 2066; XXXVI, 31, 32, 34, 36, 72, 87, 103, 127, 136, 144, 145, 190, 218, 219, 256, 277, 240, 247, 248, 251, 254, 257, 258, 320, 321, 335, 357, 359, 368, 369, 399, 421, 436, 504, 541, 564, 571, 620, 627, 649, 655, 656, 669, 698, 700, 708, 727, 730, 781, 786, 787, 788, 808, 851, 874, 911-915, 993, 994, 999, 1008, 1073, 1112, 1116, 1117, 1119, 1126, 1151, 1153, 1143, 1196, 1201, 1278, 1311, 1343, 1362, 1438, 1525, 1537, 1602, 1603, 1614, 1690; XXXVII, 71, 87, 88, 111, 112, 124, 150, 151, 171, 179, 190, 197, 204, 217, 223, 233, 234-238, 286, 287, 293, 299, 316, 332, 341, 343, 368, 370, 376, 313, 321, 361 302; XXXIX, 27, 63, 64, 83, 91, 175, 183, 184, 251, 336, 388, 821, 822, 852, 853, 855, 904, 914, 947, 960, 961, 1014, 1016, 1017, 1038; XL, 501; XLI, 183, 209, 214, 232, 237, 248, 249, 272, 314, 341, 377, 391, 397, 398, 400, 401, 450, 569, 595, 598, 599, 616, 673, 752, 755, 892, 897, 898, 920, 940, 961, 993.

BACHARIUS, monach., XX, 1015, 1036.

BALDUINUS, Cantuariens. archiep., CCIV, 575 et seqq., 639.

BEDA Venerab., XCI, 45, 175, 259; XCIV, 749; XCV, 57, 97, 104.

BERNARDUS (S.), Claraevall. abb., CLXXXII, 790, 818, 1089; CLXXXIII, 291, 736, 773, 921, 1012; CLXXXIV, 1200; CLXXXV, 111, 419, 1045, 1180, 1382.

BONIFACIUS (S.), episc. et mart., XXXIX, 85 et seqq., 853-858.

BONIFACIUS V, papa, LXXX, 456, 458.

BRUNO (S.), Carthusianor. instit., CLII, 642, 710, 715; CLIII, 709, 225, 327, 337, 351, 352 et seqq., 539, 562.

BRUNO (S.), Heripol. episc., CXLI, 538, 568.

BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLXIV, 103; CLXV, 901-904.

CAROLUS MAGNUS, imperat., XCVIII, 182, 183, 291, 329, 353 et seqq., 587, 588.

De primo fidei fundamento quod est Scriptura sacra.

Scriptura sacra est verbum Dei scriptum in his libris quos canonicos dicimus, hoc est, quod regulam fidei nostrae continent, et quod horum librorum series continetur in pluribus Ecclesiae canonibus. Sic regulas ab Ecclesia positas vocamus.

Libri canonici hi sunt qui apud nos continentur in nostris libris, etc., de quibus sic definit synodus Tridentina :

Sacrosancta, oecumenica et generalis Tridentina synodus in Spiritu sancto legitime congregata, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut sublati erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur; quod promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis Dominus noster Jesus Christus Dei Filius proprio ore primum promulgavit, deinde per suos apostolos, tanquam fontem omnis salutaris veritatis, et morum disciplinae, omni creaturae praedicari jussit; perspicientesque hanc veritatem et disciplinam contineri in Libris sacris et sine scripto traditionibus, quae ex ipsius Christi ore ab apostolis acceptae aut ab ipsis apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditae, ad nos usque pervenerunt, orthodoxorum Patrum exempla secuta omnes liberos tam veteris quam novi Testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu sancto dictatas, et continua suc-

cessionem in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit ac veneratur.

At debentne Christiani legere Scripturam sacram? Debet profecto. Etenim lectio divinarum Scripturarum, maxime novi Testamenti, Psalmorum et librorum moralium veteris Testamenti deberet esse castae deliciae et quotidiana exercitatio Christianorum, qui pietatem, non vanitatem aut curiositatem alere student. Id maxime probat et perorat Ecclesia.

Sed fatendum est in Christianis esse plurimos quibus praer ignorantia crassiori, vel praer ingenti tarditate Scripturarum lectio parum prodesset; alios quibus praer superbo et indocili ingenio noceret haec lectio. Aegri nimium, heu! quibus vel ipsum aegritudinis remedium mortiferum est. Unde Scriptura sacra debet legi cum mente veneranda, submissa, docili; quae capiuntur ea tenenda sunt, quae captum superant credenda et suscipienda. In omnibus obsequendum Ecclesiae iudicio. Deus orandus ante et post lectionem, aperiat nobis sensum ad intellectionem Scripturarum, et verba sua ipse cordibus nostris imprimat. Quidquid legitur, id alte animo insudendum, id jugiter ut sese dat occasio exprimendum in moribus, ne similes simus ei homini consideranti vultum nativitatis suae in speculo: consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit.

Quae explananda sunt auctoritate Patrum.... Audiatur primus S. Chrysostomus. Obsecro, ait homil. 2 in Matth., c. 1, ut haec quae de Scripturis seminata sunt versetis. De tali enim studio, talique cura ingens quoddam animabus bonum ac salutare conquiritur. Nam et Deo placere possumus ista curando et ab injuriis obscenisque sermonibus et conviciis munda ora servabimus, dum spiritualibus exercemur eloquiis, et demonibus terrori esse poterimus, linguam nostram talium armis muniendo verborum, et tunc majorem Dei gratiam valebimus promereri. Hinc enim et mentis vestrae et acumen augeat et lumen... Non sum ego monachus, uxorem habeo, et filios et curam domus gero. Hoc est quod omnia quasi una quadam peste corrumpit; quoniam lectionem divinarum Scripturarum ad oculos putatis monachos pertinere, cum multo magis vobis quam illis sit necessaria. Qui enim versantur in publico et vulnera quotidie accipiunt, magis indigent medicamine. Itaque multo est gravior atque deterius rem superfluum esse legem Dei putare, quam illam omnino non legere.... Ex Scripturis namque divinis sermo prolatus, ipso igne vehementius animam audientis accendit, atque in omnem illam preparat usum bonorum. Sic etiam Paulus Corinthios, quos inflatos esse agnoverat ac lumentes, castigatione sermonis reddidit mitiores; et David post peccatum, quoniam sermonem audivit Dei ad salutarem illam penitentiam convolvit... Non igitur contemnamus audire Scripturas divinas; diabolicam enim est mentis, non permittentis nos aspicere thesaurum, ne divitias acquiramus. Propterea ille suadet nihil omnino esse commodi divinas audire leges ne quando ex auditu, sequi etiam videat actionem....

Idem, Conc. 3, de Lazaro, ait: Id semper hortor et hortari non desinam, ut non hie tantum attendatis in quibus dicuntur, verum etiam cum domi fueritis, assidue divinarum Scripturarum lectioni vacetis. Ne quis enim mihi dixerit: Sunt frigida illa verba, multa insunt quae contemni debeant; ego forensibus causis affixus sum, publica gero negotia, artificum exerceo, uxorem habeo, alio liberos, familiae curam gero, mundanus homo sum, non est meum legere Scripturas, sed eorum qui mundo dixerunt vale, qui montium vertices occupant, qui vitam hujusmodi continenter agunt. Quid ait, homo? Non est tui negotii Scripturas evolvere, quoniam innumeris curis distraheris? Imo tuum magis est quam illorum. Neque enim illi perinde Scripturarum egent praesidio atque vos in mediis negotiorum undis jactati. Nam monachi quidem a foro forensibusque negotiis liberi, qui in deserto fixere tuguriola, neque cum quoquam habent commercium, sed in illa quiete tranquillitate cum omni securitate philosophantur, ac velut in portu sedentes, rebus vehementer tuis fruantur. Nos contra velut in medio mari fluctuantes, innumerisque, velimus, nolimus, peccatis obstricti, semper opus habemus perpetuo jugique Scripturarum solatio.... Quia perpetuo stas in acie, quia frequentes accipis plagas, ideo magis opus est remediis... Necessum est indesinenter a Scripturis armaturam sumere... Prohibeamus eminus ventientia diaboli spicula extinguentes, depellentesque per assiduum Scripturarum lectionem. Neque enim fieri potest, non potest, inquam, fieri ut quisquam salutem amsequatur, nisi perpetuo versetur in lectione spirituali... Nobis artis instrumenta sunt Apostolorum ac prophetarum libri, omnisque Scriptura divinitus inspirata et utilis... Per nos

labrescitur animam nostram depravalamque corrigimus, et inveteratam renovamus... Itaque ne negligamus nobis parere libros, ne circa vitalia vulnus accipiamus. Nobis ipsis recondamus thesaurum librorum spiritualium..... Ubi enim fuerint libri spirituales, illinc omnis expellitur vis diabolica, multaque inhabitantibus accedit consolatio... Ex Libri sacris reddimur tutiores firmioresque. Nam simul atque tetigit aliquis Evangelium, mox composuit suam ipsius mentem, et a rebus mundanis abduxit, idque ex ipso solo aspectu. Quod si accesserit diligens lectio, non aliter quam in sacris adytis rebus divinis initiata anima, sic repurgatur, meliorque redditur, Deo cum ipsa per illas Scripturas colloquente. Quid igitur inquit, si non intelligamus ea quæ continentur libris? Maxime quidem etiam si non intelligas illic recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia. Quamquam fieri non potest ut omnia ex æquo ignores; propterea siquidem Spiritus gratia dispensavit illa temperavitque, quo publicani, piscatores, tabernaculorum opifices, pastores et apostoli, idiotæ, illiterati, per hos libros salvi fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confugere posset excusationem, ut omnibus facilia conspectu essent ea quæ dicuntur, ut et opifex, et famulus et vidua mulier et omnium hominum indoctissimus ex audita lectione aliquid lucri utilitatisque reportaret... Cui enim non sunt manifesta quæcunque in Evangelio sunt scripta? Quis autem audiens beatos esse mites, beatos misericordes, beatos mundicordes, cæteraque huiusmodi, desiderabit præceptorem, ut aliqui eorum discat quæ dicuntur? Quin etiam signa, miracula, historiarum, nonne cuius nota manifesta sunt? Prætextus iste est et causatio pigritiæque velamentum. Non intelligis quæ insunt? Quomodo possis aliquando intelligere quæ ne leviter quidem inspicere velis? Sume librum in manus, lege historiam omnem, et quæ nota sunt memoria tenens, ea quæ obscura sunt parumque manifesta frequenter percurrere. Quod si non poteris assidue lectionis invenire quod dicitor, accede ad sapientiores, vade ad doctorem, communica cum his ea quæ scripta sunt, declara vehementer studium; et si viderit te Deus tantam animi promptitudinem adhibere, non despiciet tuam vigilantiam ac sollicitudinem. Verum etiam si nullus homo te docuerit quod quæris, ipse sine dubio reserabit... Magna adversus peccatum munio est, Scripturarum lectio; magnam præcipientium, profundum barathrum, Scripturarum ignorantia. Magna salutis perditio, nihil scire ex divinis legibus, ea res et hæreses peperit, et vitam corruptam invexit. Nam fieri non potest, non potest, inquam, fieri ut quis sine fructu discedat, qui assidue attentaque Scripturarum lectione fruatur...

Quid igitur, pergit idem in homil. 10 in cap. i Joan. a vobis contendimus? ut una dierum in hebdomade vel saltem Sabbato, curæ vobis sit evangelicas legere lectiones, quas ante has conciones in manibus habere, domi frequenter repetere, earum diligenter sensum disquirere quid clarum, quid obscurum in his sit adnotare velitis, quid pugnare videatur, cum non pugnet: ita omnibus penitus examinatis, vos his concionibus quam attentissimos exhibeatis. Hoc pacto non parum utrisque nostrum emolumentum proveniet... Quod si qui sunt qui negotia, occupationesque et publicarum privatarumque rerum curas causantur, primum in hoc non parum errant quod in tot rebus versantur, et ita semper secularibus negotiis affixi sunt, ut ne minimum quidem in his quæ maxime necessaria sunt studium impendant. Deinde frivolam et nullius momenti excusationem afferunt, cum accusant potius hac in parte eorum cum amicis possent consuetudines, et moræ in theatris et cœnassus, ut equorum certamina speculerant, in quibus sæpenumero diem totum consumunt..... Est et his oscitantibus inepta excusatio, librorum scilicet inopia. Et divitiis quidem ad hoc respondere ridiculum est. Verum cum multos pauperes hac frequenter excusatione uti existimem, cum his parum perijocari, atque ita eos percontari placet, nunquid omnia artis suæ habeant instrumenta, et si inopia in his comparandis admodum impediatur?..... Ita Paulum nonnulli ignorant, ut ne Epistolarum quidem numerum plane norint. Hoc vero non ignorantia facit, sed quod nolint hujus viri scripta assidue in manibus habere. Neque enim nos quæ scimus ab ingenii bonitate atque acumine scimus, sed quod illi nos viro impense affecti, ab illius lectione nunquam discedimus. Quapropter si et vos quoque in animum induxeritis hujus lectioni studiosam ac diligentem operam navare, nihil sane erit quod aliud requirendum vobis sit.

Nunc vero ut quosdam e nostris sanctis Latinis Patribus in medium adducamus, audiamus Hieronymum et Augustinum.

Prior ait, Epist. ad Lætiam: Pro gemmis et serico divinos codices amet filia tua, in quibus non auri et pellis Babylonice vermiculata pictura, sed ad fidem placeat emendata et erudita distinctio. Discat primo Psalterium, his se canticis avocet, et in Proverbis Salomonis erudatur ad vitam. In Ecclesiaste consuecat quæ mundi sunt calcare. In Job virtutis et patientiæ exempla sectetur.

Ad Evangelia transeat, nunquam ea positura de manibus. Apostolorum Acta et Epistolas tota cordis imbibat voluntate. Cumque pectoris sui cellarium his opibus locupletaverit, mandet memoriæ prophetas, Heptateuchum, et Regum et Paralipomenon libros, Esdræ quoque et Esther volumina. Ad ultimum sine periculo discat Canticum canticorum, ne si in exordio legerit, sub carnalibus verbis, spiritualium nuptiarum epithalamium non intelligens vulneretur...

S. Augustinus ait, lib. iii. *Confess.*, cap. 5, n. 9. Itaque institui animum intendere in Scripturas sanctas, ut viderem quales essent. Et ecce video rem non comperiam superbis, neque nudatam pueris, sed incessu humilem, successu excelsam et velatam mysteriis. Tum meus refugiebat modum eus, et acies mea non penetrabat interiora ejus. Verumtamen illa erat quæ cresceret cum parvulis; sed ego dedignabar esse parvulus, et turgidus fastu mihi grandis videbar.

Ideoque, lib. vi, *Confess.*, cap. 5, n. 8: Cum essemus infirmi ad inveniendam liquida ratione veritatem, et ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctorum Litterarum, jam credere coeperam nullo modo fuisse tributurum tam excellentem illi Scripturæ per omnes jam terras auctoritatem, nisi et per ipsam tibi credi et per ipsam te queri voluisses... Eoque mihi illa venerabilior et sacrosancta fide digitorum apparebat auctoritas, quo et omnibus ad legendum esset in promptu, et secreti sui dignitatem in intellectu profundius servaret, verbis aperitissimis et humillimo genere loquendi se cunctis præbens et exercens intentionem eorum qui sunt leves corde, ut exciperet omnes populari sinu.

Idem, in Joan. Tract. 18, n. 1: Neque enim natæ sunt hæreses et quædam dogmata perversitatis illaqueantia, animas et in profundum præcipitantia, nisi dum Scripturæ bonæ intelliguntur non bene, et quod in eis non bene intelligitur, etiam temere et audacter asseritur. Itaque, vide caute hæc audire debemus, ad quæ capienda parvuli sumus, et corde pio et cum tremore hanc tenentes regulam sanitatis, ut quod secundum fidem, quæ imbuti sumus intelligere valuerimus, tanquam de cibo gaudeamus; quod autem secundum sanam fidei regulam intelligere nondum potuerimus, dubitationem auferamus, intelligentiam differamus, hoc est, ut etiam si quid desicimus, bonum tamen et verum esse minime dubitemus.

Idem, in Epist. ad Volusianum, c. 1, n. 3: Tanta est enim Christianarum profunditas Litterarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere, non quod ad ea quæ necessaria sunt salutis, tanta in eis perveniat difficultate, sed cum quisque ibi fidem tenuerit, sine qua recte pieque non vivitur, tam multa tamque multiplicibus mysteriorum umbraculis opacata intelligenda proficientibus restant, ita utque non solum in verbis, quibus ista dicta sunt, verum etiam in rebus quæ intelligendæ sunt, lateat altitudo sapientiæ, ut annosissimis, acutissimis, flagrantissimis cupiditate discendi hoc contingat quod eadem Scriptura habet, « Cum consummaverit homo, tunc incipit. »

Modus, cap. 5, n. 18, autem dicendi ipse quo sancta Scriptura contextitur, quam omnibus accessibilis, quamvis paucissimis penetrabilis. Ea quæ aperta continet, quasi amicus familiaris, sine furo ad cor loquitur indoctorum et doctorum. Ea vero quæ in mysteriis occultat, nec ipsa eloquio superbo erigit, quo non audeat accedere mens tardiuscula et inerudita, quasi pauper ad divitem; sed invitavit omnes, humili sermone, quos non solum manifesta pascit, sed etiam secreta exerceat veritate, hoc in promptis quod in reconditis habens. Sed ne aperta fastidirentur, desiderata quodam modo renovantur, renovata suaviter intimantur. His salubriter et prava corriguntur, et parva nutriuntur et magna oblectantur ingenia. Ille huic doctrinæ inimicus est animus qui vel errando eam nescit esse saluberrimum, vel odit ægrotando medicinam.

Omissis igitur, lib. De vera relig., cap. 51, n. 100, et repudiatis magis theatricis et poeticis, divinarum Scripturarum consideratione et tractatione pascamus animum atque potemus vanæ curiositatis fame ac siti fessum et æstuantem, et inanibus phantasmatibus tanquam pictis epulis, frustra refici satiarique cupientem: hoc vere liberali

1638, 1662, 1683, 1731, 1723, 1746, 1836; XV, 105, 113, 161, 166, 268, 278, 291, 331, 340, 420, 428, 452, 483, 500, 516, 529, 530, 548, 562, 588, 581, 671, 706, 711, 819, 827, 882, 887, 905, 921, 964, 976, 980, 981, 1006, 1008, 1011, 1158, 1152, 1209, 1217, 1257, 1267-1269, 1339, 1389, 1390, 1512.

ANASTASIUS, Rom. abb., CXXVII, 1014-1016; CXXXVIII, 451.

ANSELMUS, Havelbergens. episc., CLXXXVIII, 1146, 1159, 1200.

ARMENIUS, monac., LXXIV, 1245, 1246 et seqq.

ARNOBIUS, V, 491 et seqq.

ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 29.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXII, 43, 612, 622, 722, 755, 808, 877, 1221, 1304; XXXIII, 143, 184, 283, 338, 374, 375, 386, 447, 448, 453, 456, 457, 482, 525, 533, 549, 574, 593, 598, 681, 768, 819, 820, 843, 858, 873, 877 et seqq., 880, 969, 978, 981, 984, 987, 988, 989, 1042, 1050; XXXIV, 22, 35, 71, 85, 145, 166, 262, 264, 574, 612, 614, 734, 756, 839, 1070, 1101, 1353, 1342, 1400, 1454, 1459, 1568, 1574, 1577, 1578, 1602, 1631, 1670, 1690, 1691, 1724, 1744, 1753, 1753, 1760, 1766, 1778, 1816, 1837, 1850, 1871, 1918, 1927, 1931, 1989, 2051, 2035, 2061, 2066; XXXVI, 51, 52, 54, 56, 72, 87, 103, 127, 136, 144, 145, 190, 218, 219, 256, 257, 240, 247, 248, 251, 254, 257, 258, 320, 321, 335, 357, 359, 368, 399, 399, 424, 430, 504, 541, 564, 571, 620, 627, 649, 655, 656, 669, 698, 700, 708, 727, 750, 781, 786, 787, 788, 808, 851, 874, 911-915, 993, 994, 999, 1008, 1075, 1112, 1116, 1117, 1119, 1126, 1151, 1153, 1143, 1196, 1201, 1278, 1344, 1345, 1362, 1458, 1535, 1537, 1602, 1603, 1614, 1690; XXXVII, 71, 87, 88, 111, 112, 124, 150, 151, 171, 179, 190, 197, 204, 217, 223, 235, 251-258, 286, 287, 293, 299, 316, 332, 341, 345, 368, 370, 376, 378, 521, 561, 562; XXXIX, 27, 63, 64, 80, 91, 175, 183, 184, 251, 356, 388, 821, 822, 852, 853, 854, 904, 914, 947, 960, 961, 1014, 1016, 1017, 1038; XL, 501; XLI, 183, 209, 214, 232, 237, 248, 249, 272, 314, 341, 377, 389, 397, 398, 400, 401, 450, 569, 595, 598, 599, 616, 673, 752, 755, 892, 897, 898, 920, 940, 961, 993.

BACHARIUS, monach., XX, 1015, 1036.

BALDUINUS, Cantuariens. archiep., CCIV, 575 et seqq., 639.

BEDA Venerab., XCI, 45, 175, 259; XCIV, 749; XCV, 57, 97, 104.

BERNARDUS (S.), Claravall. abb., CLXXXII, 790, 818, 1039; CLXXXIII, 291, 756, 773, 921, 1012; CLXXXIV, 1200; CLXXXV, 111, 419, 1045, 1180, 1382.

BONIFACIUS (S.), episc. et mart., XXXIX, 852 et seqq., 853-858.

BONIFACIUS V, papa, LXXV, 456, 458.

BRUNO (S.), Carthusianor. instit., CLII, 642, 710, 715; CLIII, 300, 225, 327, 337, 351, 552 et seqq., 559, 562.

BRUNO (S.), Herbiopol. episc., CXLI, 538, 568.

BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLIV, 103; CLV, 901-904.

CAROLUS MAGNUS, imperat., XCVIII, 182, 183, 291, 329, 333 et seqq., 587, 588.

De primo fidei fundamento quod est Scriptura sacra.

Scriptura sacra est verbum Dei scriptum in his libris quos canonicos dicimus, hoc est, quod regulam fidei nostrae continent, et quod horum librorum series continueatur in pluribus Ecclesiis canonicis. Sic regulas ab Ecclesia positas vocamus.

Libri canonici hi sunt qui apud nos continentur in nostris bibliis, etc., de quibus sic definit synodus Tridentina :

Sacrosancta, oecumenica et generalis Tridentina synodus in Spiritu sancto legitime congregata, hoc sibi perpetuo ante oculos proponens, ut subtilis erroribus, puritas ipsa Evangelii in Ecclesia conservetur; quod promissum ante per prophetas in Scripturis sanctis Dominus noster Jesus Christus Dei Filius proprio ore primum promulgavit, deinde per suos apostolos, tanquam fontem omnis salutaris veritatis, et morum disciplinæ, omni creaturæ prædicari jussit; perspicuensque hanc veritatem et disciplinam contineri in Libris sacris et sine scripto traditionibus, quæ ex ipsius Christi ore ab apostolis acceptæ aut ab ipsis apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt, orthodoxorum Patrum exempla secuta omnes libros tam veteris quam novi Testamenti, cum utriusque unus Deus sit auctor, nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu sancto dictatas, et continua suc-

cessionem in Ecclesia catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipit ac veneratur.

At debentne Christiani legere Scripturam sacram? Debet profecto. Etenim lectio divinarum Scripturarum, maxime novi Testamenti, Psalmorum et librorum moralium veteris Testamenti debet esse castæ delicæ et quotidiana exercitatio Christianorum, qui pietatem, non vanitatem aut curiositatem alere student. Id maxime probat et peroptat Ecclesia.

Sed sciendum est in Christianis esse plurimos quibus præ ignorantia crassiori, vel præ ingenti tarditate Scripturarum lectio parum prodesset; alios quibus præ superbo et indocili ingenio noceret hæc lectio. Agri nimium, heu! quibus vel ipsum ægritudinis remedium mortiferum est. Unde Scriptura sacra debet legi cum mente veneranda, submissa, docili; quæ capiuntur ea tenenda sunt, quæ captum superant credenda et suscipienda. In omnibus obsequendum Ecclesiæ judicio. Deus orandus ante et post lectionem, aperiat nobis sensum ad intellectionem Scripturarum, et verba sua ipse cordibus nostris imprimat. Quidquid legitur, id alte animo insigendum, id jugiter ut sese dat occasio exprimendum in moribus, ne similes simus homini consideranti vultum nativitate suæ in speculo: consideravit enim se et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit.

Quæ explananda sunt auctoritate Patrum.... Andiat primum S. Chrysostomus. Obsecro, ait homil. 2 in Matth., c. 1, ut hæc quæ de Scripturis seminata sunt versetis. De tali enim studio, talique cura ingens quoddam animabus bonum ac salutare conquirunt. Nam et Deo placere possumus ista curando et ab injuriis obscenisque sermonibus et conviciis munda ora servabimus, dum spiritualibus exercemur eloquiis, et demonibus terrori esse poterimus, linguam nostram talium armis muniendo verborum, et tunc majorem Dei gratiam valebimus promereri. Hinc enim et mentis vestrae et acumen augeatur et lumen... Non sum ego monachus, uxorem habeo, et filios et curam domus gero. Hoc est quod omnia quasi una quadam peste corrumpit; quoniam lectionem divinarum Scripturarum ad solos putatis monachos pertinere, cum multo magis vobis quam illis sit necessaria. Qui enim versantur in publico et vulnera quotidie accipiunt, magis indigent medicamine. Itaque multo est gravior atque deterius rem superfluum esse legem Dei putare, quam illam omnino non legere.... Ex Scripturis namque divinis sermo prolatus, ipso igne vehementius animam audientis accendit, atque in omnem illam præparat usum bonorum. Sic etiam Paulus Corinthios, quos inflatos esse agnoverat ac tumentes, castigatione sermonis reddidit miliores; et David post peccatum, quoniam sermonem audivit Dei ad salutem illam penitentiam convolvit... Non igitur contemnamus audire Scripturas divinas; diabolicæ enim est mentis, non permittentis nos aspicere thesaurum, ne divitias acquiramus. Propterea ille suadet nihil omnino esse commodi divinas audire leges ne quando ex auditu, sequi etiam videat actionem....

Idem, Conc. 3, de Lazaro, ait: Id semper hortor exhortari non desinam, ut non hic tantum attendatis ita quæ dicuntur, verum etiam cum domi fueritis, assidue divinarum Scripturarum lectioni vacetis. Ne quis enim mihi dixerit: Sunt frigida illa verba, multa insunt quæ contemni debeant; ego forensibus causis affixus sum, publica gero negotia, artificium exerceo, uxorem habeo, alio liberos, familiæ curam gero, mundanus homo sum, non est meum legere Scripturas, sed eorum qui mundo dixerunt vale, qui montium vertices occupant, qui vitam hujusmodi continenter agunt. Quid ait, homo? Non est tui negotii Scripturas evolvere, quoniam innumeris curis distraheris? Imo tuum magis est quam illorum. Neque enim illi perinde Scripturarum egent præsidio atque vos in mediis negotiorum undis jactati. Nam monachi quidem a foro forensibusque negotiis liberi, quique in deserto fixere tuguriola, neque cum quoquam habent commercium, sed in illa quæta tranquillitate cum omni securitate philosophantur, ac velut in portu sedentes, rebus vehementer tutis fruuntur. Nos contra velut in medio mari fluctuantes, innumerisque, velimus, nolimus, peccatis obstricti, semper opus habemus perpetuo jugique Scripturarum solatio.... Quia perpetuo stas in acie, quia frequentes accipis plagas, idcirco magis opus est remediis... Necesse est indesinenter a Scripturis armaturam sumere... Prohibeamus eminus venientia diaboli spicula extinguentes, depellentesque per assiduum Scripturarum lectionem. Neque enim fieri potest, non potest, inquam, fieri ut quisquam salutem assequatur, nisi perpetuo versetur in lectione spiritali... Nobis artis instrumenta sunt Apostolorum ac prophetarum libri, omnisque Scriptura divinitus inspirata et utilis... Per nos

laborem animam nostram depravamque corrigimus, et inveteratam renovamus... Itaque ne negligamus nobis parere libros, ne circa vitalia vulnus accipiamus. Nobis ipsis recondamus thesaurum librorum spiritualium..... Ubiqueque fuerint libri spirituales, illinc omnis expellitur vis diabólica, multaque inhabitantibus accedit consolatio... Ex Libri sacris reddimur tutiores firmioresque. Nam simul atque legit aliquis Evangelium, mox composuit suam ipsius mentem, et a rebus mundanis abduxit, idque ex ipso solo aspectu. Quod si accesserit diligens lectio, non aliter quam in sacris adytis rebus divinis iulsiata anima, sic repurgatur, meliorque redditur, Deo cum ipsa per illas Scripturas colloquente. Quid igitur inquirunt, si non intelligamus ea quæ continentur libris? Maxime quidem etiam si non intelligas illie recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia. Quanquam fieri non potest ut omnia ex æquo ignores; propterea siquidem Spiritus gratia dispensavit ita temperavitque, quo publicani, pharisei, tabernaculorum opifices, pastores et apostoli, idiotæ, illitterati, per hos libros salvi fierent, ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confugere posset excusationem, ut omnibus facili conspectu essent ea quæ dicuntur, ut et opifex, et famulus et vidua mulier et omnium hominum indoctissimus ex audita lectione aliquid lucri utilitatisque reportaret... Cui enim non sunt manifesta quæcumque in Evangelio sunt scripta? Quis autem audiens beatos esse milites, beatos misericordes, beatos mundicordes, ceteraque huiusmodi, desiderabit præceptorem, ut aliquid eorum discat quæ dicuntur? Quin etiam signa, miracula, historiae, nonne cuius nota manifesta sunt? Prætextus iste est et causa pigritiae vellementum. Non intelligis quæ insunt? Quomodo possis aliquando intelligere quæ ne leviter quidem inspicere velis? Sume librum in manus, lege historiam omnem, et quæ nota sunt memoria tenens, ea quæ obscura sunt parumque manifesta frequenter percurrere. Quod si non poteris assidue lectionis invenire quod dicitur, accede ad sapientiores, vade ad doctorem, communica cum his ea quæ scripta sunt, declara vehementer studium; et si viderit te Deus tantam animi promptitudinem adhibere, non despiciet tuam vigilantiam ac sollicitudinem. Verum etiam si nullus homo te docuerit quod quæris, ipse sine dubio reserabit... Magna adversus peccatum munus est, Scripturarum lectio; magnam præcipitum, profundum barathrum, Scripturarum ignoratio. Magna salutis perditio, nihil scire ex divinis legibus, ea res et hæres peperit, et vitam corruptam inexit. Nam fieri non potest, non potest, inquam, fieri ut quis sine fructu discedat, qui assidue attentæque Scripturarum lectione fruatur...

Quid igitur, pergit idem in homil. 10 in cap. i Joan., a vobis contendimus? ut una dierum in hebdomade vel saltem Sabbato, curæ vobis sit evangelicas legere lectiones, quas ante hac conciones in manibus habere, donec frequenter repetere, earum diligenter sensum disquirere quid clarum, quid obscurum in his sit adnotare velitis, quid pugnare videatur, cum non pugnet: ita omnibus penitus examinatis, vos his concionibus quam attentissimos exhibeatis. Hoc pacto non parum utrique nostrum emolumenti proveniet... Quod si qui sunt qui negotia, occupationesque et publicarum privatarumque rerum curas causantur, primum in hoc non parum errant quod in tot rebus versantur, et ita semper secularibus negotiis affixi sunt, ut ne minimum quidem in his quæ maxime necessaria sunt studium impendant. Deinde frivolum et nullius momenti excusationem afferunt, cum accusati potius hac in parte eorum cum amicis possent consuetudines, et moræ in theatris et consessibus, ut equorum certamina speculerentur, in quibus sæpenumero diem totum consumunt..... Est et his oscitantibus inepta excusatio, librorum scilicet inopia. Et divitibus quidem ad hoc respondere ridiculum est. Verum cum multos pauperes hac frequenter excusatione uti existimem, cum his parum periocari, atque ita eos percontari placet, nunquid omnia aris sue habeant instrumenta, et si inopia in his comparandis admodum impediatur?..... Ita Paulum nonnulli ignorant, ut ne Epistolarum quidem numerum plane norint. Hoc vero non ignorantia facit, sed quod nolint huius viri scripta assidue in manibus habere. Neque enim nos quæ scimus ab ingenii bonitate atque acumine scimus, sed quod illi nos viro impensa affectu, ab illius lectione nunquam discedimus. Quapropter si et vos quoque in animum induxeritis huius lectionis studiosam ac diligentem operam navare, nihil sane erit quod aliud requirendum vobis sit.

Nunc vero ut quosdam e nostris sanctis Latinis Patribus in medium adducamus, audiamus Hieronymum et Augustinum.

Prior ait, Epist. ad Iulianum: Pro genimis et serio divinos codices amet filia tua, in quibus non auri et pellic Babylonice vermiculata pictura, sed ad fidem placeat emendata et erudita distinctio. Discat primo Psalterium, his se canticis avocet, et in Proverbiis Salomonis erudiat ad vitam. In Ecclesiaste consuescat quæ mundi sunt calcare. In Job virtutis et patientiæ exempla sectetur.

Ad Evangelia transeat, nunquam ea posita de manibus. Apostolorum Acta et Epistolas tota cordis imbibat voluntate. Cumque pectoris sui cellarium his opibus locupletaverit, mandet memoriæ prophetas, Heptateuchum, et Regum et Paralipomenon libros, Esdræ quoque et Esther volumina. Ad ultimum sine periculo discat Canticum canticorum, ne si in exordio legerit, sub carnalibus verbis, spiritualium nuptiarum epithalamium non intelligens vulneretur...

S. Augustinus ait, lib. iii. *Confess.*, cap. 3, n. 9: Itaque insitui animum intendere in Scripturas sanctas, ut viderem quales essent. Et ecce video rem non comperitam superbis, neque nudatam pueris, sed inaccessum humilem, successu excelsam et velatam mysteriis. Tumor meus refugiebat modum eius, et acies mea non penetrabat interiora ejus. Verumtamen illa erat quæ cresceret cum parvulis; sed ego dedignabar esse parvulus, et turgidus fastu mihi grandis videbar.

Ideoque, lib. vi, *Confess.*, cap. 5, n. 8: Cum essemus infirmi ad inveniendam liquida ratione veritatem, et ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctarum Litterarum, jam credere cœperam nullo modo fuisse tributum tam excellentem illi Scripturæ per omnes jam terras auctoritatem, nisi et per ipsam tibi credi et per ipsam te queri voluisses... Eoque mihi illa venerabilior et sacrasancia fide digitor apparebat auctoritas, quo et omnibus ad legendum esset in promptu, et secreti sui dignitatem in intellectu profundius servaret, verbis apertissimis et humillimo genere loquendi se cunctis præbens et exerceas intentionem eorum qui sunt leves corde, ut exciperet omnes populari sinu.

Idem, in Joan. Tract. 18, n. 1: Neque enim natæ sunt hæreses et quædam dogmata perversitatis illaqueantia, animas et in profundum præcipitantia, nisi dum Scripturæ bonæ intelliguntur non bene, et quod in eis non bene intelligitur, etiam temere et audacter asseritur. Itaque, vade caute hæc audire debemus, ad quæ capienda parvulus sumus, et corde pio et cum tremore hanc tenentes regulam sanitatis, ut quod secundum fidem, qua imbuti sumus intelligere valuerimus, tanquam de cibo gaudeamus; quod autem secundum sanam fidei regulam intelligere nondum poterimus, dubitationem auferamus, intelligentiam differamus, hoc est, ut etiam si quid nescimus, bonum tamen et verum esse minime dubitemus.

Idem, in Epist. ad Volusianum, c. 1, n. 3: Tanta est enim Christianarum profunditas Litterarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas solas ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere, non quod ad ea quæ necessaria sunt salutem, tanta in eis perveniatur difficultate, sed cum quisque ibi fidem tenuerit, sine qua recte pieque non vivitur, tam multa tamque multiplicibus mysteriorum umbraculis opacata intelligenda proficientibus restant, tantaque non solum in verbis, quibus ista dicta sunt, verum etiam in rebus quæ intelligendæ sunt, latet altitudo sapientiæ, ut annosissimis, acutissimis, flagrantissimis cupiditate discendi hoc contingat quod eadem Scriptura habet, « Cum consummaverit homo, tunc incipit. »

Modus, cap. 5, n. 18, autem dicendi ipse quo sancta Scriptura contextitur, quam omnibus accessibilis, quamvis paucissimis penetrabilis. Ea quæ aperta continet, quasi amicus familiaris, sine furo ad cor loquitur indoctorum et doctorum. Ea vero quæ in mysteriis occultat, nec ipsa eloquio superbo erigit, quo non audeat accedere mens tardiuscula et inerudita, quasi pauper ad divitem; sed loquitur omnes, humili sermone, quos non solum manifesta pascit, sed etiam secreta exerceat veritate, hoc in promptis quod in reconditis habens. Sed ne aperta fastidiantur, desiderata quodam modo renovantur, renovata suaviter intinuantur. His salubriter et prava corriguntur, et parva nutriuntur et magna oblectantur ingenia. Ille huic doctrinæ inimicus est animus qui vel errando eam nescit esse saluberrimum, vel odit ægrotando medicinam.

Omissis igitur, lib. De vera relig., cap. 51, n. 100, et repudiatis magis theatricis et poeticis, divinarum Scripturarum consideratione et tractatione pascamus animum atque potemus vanæ curiositatis fame ac siti fessum et æstuantem, et inanibus phantasmatis tanquam pectus opulis, frustra recti satiarique cupientem: hoc vere liberali

et ingenuo ludo salubriter erudimur. Si nos miracula spectaculorum et pulchritudo delectant, illam desideremus videre sapientiam, quæ pertendit a fine usque ad finem et disponit omnia suaviter.

— S. Bernardus, serm., 5 *De adventu Domini*, ait : Serva sermonem Dei; nam et ille panis vivus est et cibus mentis. Custodi Verbum Dei; beati enim qui custodiunt illud. Ergo trahatur in viscera quædam animæ tuæ, et transeat in affectiones tuas, et in mores tuos. Comede bonum, et delectabitur in crassitudine anima tua. Ne obliviscaris comedere panem tuum, ne areascit cor tuum, sed adipe et pinguedine repleatur anima tua.

De secundo fidei fundamento, quod est auctoritas traditionis in rebus fidei.

Errant omnino qui opinantur unicuique jus et facultatem esse interpretandi et cognoscendi, seclusa auctoritate Ecclesiæ, quis sit legitimus Scripturarum sensus; nam ex hac perversa opinione patet aditus ad omne genus erroris et fraudis et licentiæ. Neque enim fuit unquam ullus hæreticus qui Scripturam sacram, privata sua interpretatione, ad suos sensus, ad sua commenta accommodatam non protulerit in medium. Deinde qui sic opinantur, illi adversantur sacræ Scripturæ et rationi : Scripturæ quidem. « Omnis enim prophetia Scripturæ, ait Petrus apostolus, propria interpretatione non fit. » Et certe licitum nunquam fuit singulis Judæis Scripturas sacras pro suo more interpretari, sed in rebus obscuris ad sacerdotes ire tenebantur. « Labia namque sacerdotis custodient scientiam, et legem requirunt ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum est. »

Nec minus adversantur rationi qui sic sentiunt. Est enim a ratione prorsus alienum id pro certo statuere quod ad praxim revocari nullatenus possit. At ejusmodi est quod illi statuunt de privata Scripturarum interpretatione. Quomodo enim interpretabuntur Scripturas homines imperiti et rudes, ad fidem vocati, non secus ac docti, et quidem pars maxima Ecclesiæ; quomodo, inquam, Scripturas interpretabuntur qui nec legere sciunt, nec callent linguam vel Hebræam vel Græcam, quibus sacer textus constat.

Nec refert quod ad hæc respondeatur quod, etiam si rudes nesciant Græce vel Hebræice loqui, nihil vetat eos ex vernaculis Scripturarum translationibus intelligere quis sit legitimus sensus Scripturarum; non antequam de legitimo sensu Scripturarum ex versionibus vernaculis judicent, discernendum illis est prius quænam Scripturæ canonicæ sint, quænam apocryphæ. Quis autem sanæ mentis non videt hæc discretionem ab imperitis fieri non posse?

Esio certi sint de librorum auctoritate, quomodo certi esse poterunt de translationum fide. Ab hominibus errori obnoxii factæ sunt illæ versiones. Quomodo intelligent imperiti cum reipsa interpretes erraverint? Arguuntur quotidie et damnantur Scripturarum multæ versiones, ut athenæ a gemino sacri textus sensu, id maxime in Protestantium vel doctissimorum versionibus locum habere certum est. Tollie auctoritatem Ecclesiæ, quæ Christi promissione fulta, dat nobis sine ulla erroris formidine et sacros fontes et sinceram horum versionem, patebunt omnia dubia.

Esio rudes et imperiti, seclusa auctoritate Ecclesiæ, certi sint de fide versionum, non propterea legitimum Scripturarum sensum assequuntur. Ad hoc necesse est testimonium cum testimonio, librum cum libro conferre, præcedentia cum subsequentiis connectere; quod quidem ab imperitis ne tentari quidem potest.

In his adhuc objicitur : Fateor fieri non posse ut singuli Christiani, etiam rudes imperiti legitimum Scripturarum sensum propriis viribus assequantur. Sed si supremo Spiritus sancti lumine illustrentur, si Deus unicuique sensum aperiat ad intelligendas Scripturas, nihil obstat quominus et ipsi Scripturas intelligant. At memini me audisse vel legisse usquam hæc esse Protestantium opinionem, quod velint adesse Spiritum sanctum singulis fidelibus Scripturas vel legentibus vel audientibus, ut ipsis legitimum harum sensum suggerat, juxta id quod Christus promisit, « Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. » Idque contendunt Apostolo confirmari, dum is refert hanc Jeremiæ prophetiam : « Hoc est testamentum quod disponam de tui Israel post dies illos, dicit Dominus : Dando leges meas in mentem eorum, et in corde eorum superscribam eas, et ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum; et non docebit unusquisque proximum suum et unusquisque fratrem suum; dicens : Cognosce Dominum; quoniam omnes scient me a minore

usque ad majorem. » Quibus verbis videtur non obscure innui hæc esse Ecclesiæ prærogativam, ut omnes omnino Christiani supremo Spiritus sancti afflatu illustrentur, ut legem Dei, et proinde Scripturas et eorum genuinum sensum intelligant... Respondetur : Non is est eorum Scripturæ sacræ testimonium sensus. Prius enim quod protulisti ad apostolos et ad corpus Ecclesiæ spectat; et si ad singulos fides extendatur sensus est a nemine haberi posse cognitionem omnis veritatis, nisi per Spiritum sanctum; neque enim omnem veritatem norunt omnes omnino Christiani, ut quotidiana experientia per se patet.

Ad alterum testimonium ex Jeremiæ et ex Apostolo prælatum, quod spectat, certum est quoque non eum esse illius sensum, quod legem Dei et ablatum Scripturarum sensum singuli Christiani sine magistro intellectu sint. Is enim sensum et manifesta experientia refellitur, et aliis Scripturæ locis non obscuris confutatur. « Fides, inquit Apostolus, ex auditu. Quomodo audient sine prædicante? » Id unum ergo colligendum est ex hoc Jeremiæ testimonio ab Apostolo prolato, hæc esse Novi Testamenti prærogativam, quod ita scribenda esset lex Dei in mentibus et cordibus hominum per Spiritum sanctum, ut legem hæc sine magno labore Christiani edocendi sint. Nimirum Deus ipse per gratiam suam singulorum mentibus et cordibus insinuat quod ipsi a magistris docentur.

Et certe si sensus testimoniorum hujusmodi, qui non pauci in Novo Testamento reperiuntur, is esset quod singuli omnino Christiani supremo Spiritus sancti afflatu illuminandi essent, ad perspicendum abstrusorem Scripturarum sensum, jam nullus esset modus sectarum undique exurgentium commentis. Se divinitus illustratum contendit Calvinus adversus Lutherum, Lutherus adversus Calvinum. Idem contendunt Anabaptistæ, et quotquot feret orbis fanaticos; contendet, inquam, quisvis fanaticus, sibi divinitus infusum fuisse eum Scripturarum sensum, quo sua secta nititur. Sic patebunt omnia fabulis et erroribus et fallaciis. Nam potest Spiritus sanctus, Spiritus utique veritatis, sibi ipsi contradicere. Non potest revelare Lutherum Christum esse revera præsentem in Eucharistia, et Zwinglio Christum reipsa abesse ab Eucharistia. Ex his collige, agnoscendam esse omnino hominibus auctoritatem supremam, quæ erumpentes de religione quæstiones sine erroris formidine dirimat; alioqui patebunt omnia disputationibus; nihil nisi dubium occurreret in rebus fidei, nec impediri poterit quo minus omnes « simus parvuli fluctuantes, et circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitiâ hominum, in astutiâ ad circumventionem erroris. »

Huic incommodo occurrit ineffabili sua sapientia Deus opt. max. Nam jussit Ecclesiam ab omnibus audiri et consuli; promisitque permansuram esse ad finem usque sæculorum Ecclesiam, immaculatam utique et incorruptam, nec futurum unquam ut adversus eam portæ inferi prævaleant.

Traditionis necessitas adhuc probatur ex ipsis heterodoxis qui traditionem parvi se pendere profitentur.

Protestantes ipsi multa credunt, multa observant quæ non nisi traditione novimus. Credunt baptismum infantibus collatum, collatum infusione, collatum ab hæreticis, validum esse; id et nos credimus. Id autem non Scripturis, sed sola traditione constat. Diem Dominicam loco Sabbati sanctificant; festos dies complures celebrant; et in Britannia Majori frequentior est ista festorum dierum observatio. Hæc autem esse facienda sola traditio docet, ut ait S. Augustinus.

Quin et multa sunt in Scripturis præcepta, quorum ab observatione abstinere; nec tamen in eo peccare se suspicantur. Hæc autem non esse necessario observanda sola traditione liquet, hujus rei exempla duo ponere sufficit.

Primum exemplum. Lotionem pedum omnino prætermittunt Protestantes, licet sic a Christo præcepta sit ut sacramentum eo ritu instituere videatur, si spectes litteralem verborum sensum. Ait enim Christus Petro : « Si non laveris te, non habebis partem mecum » et deinde, « Vos vocatis me, Magister et Domine, et bene dicitis; sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros Dominus et Magister, et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis. » Quis non his verbis sacramentum institui intelligeret, nisi certissima traditio constaret non esse hæc ea ratione intelligenda.

Alterum exemplum. Solemnis est ea lex ab apostolis in concilio Hierosolymitano sancita, qua præcipitur abstinencia a suffocatis et sanguine; a quibus tamen minime abstinemus, uti nec ipsi Protestantes abstinere. Verba ipsa concilii referre juvat : « Visum est Spiritui sancto et nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam

hæc necessaria : ut abstinere vos ab immolatis simulacrorum, et sanguine et suffocato. » Non nisi traditione novimus ad tempus id fuisse ab apostolis præceptum.

Itaque non possunt effugere Protestantes auctoritatem traditionis. Hanc vel inviti sequi tenentur, quidquid in contrarium effusant.

Nunc testimonia quorundam Patrum de auctoritate traditionis relaturi sumus.

Ignatius, ait Eusebius lib. III. *Hist. ecclesiast.*, cap. 36, secundus post Petrum Antiochensem Ecclesiam sortitus, cum per Asiam sub accuratissima satellitum custodia ductaretur, singularum nihilominus civitatum quas ingrederetur, Ecclesias sermonibus et cohortationibus suis confirmans monebat imprimis, ut alibi a pravi hereticorum opinionibus caverent, quas tunc primum in lucem emergere cum cepissent copiosius pullulabant. Hortatusque est ut apostolorum traditionibus tenaciter inhaererent; quas quidem ad certiore notitiam posteritatis testimonio suo confirmatas scriptis mandare necessarium duxit.

Cum enim ad eam traditionem, ait Irenæus liber III, *Contra hæres.*, cap. 2, quæ est ab apostolis, quæ per successiones presbyterorum, in Ecclesiis custoditur, provocamus eos, adversantur traditioni, dicentes se non solum presbyteris sed etiam apostolis existentes sapientiores, sinceram invenisse veritatem... Evenit itaque, neque Scripturis, neque Traditioni consentire eos.

Traditionem, cap. 3, itaque apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest respicere omnibus qui vera velit videre, et habemus annumerare eos qui ab apostolis instituti sunt episcopi in Ecclesiis et successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt quale ab his deliratur. Etenim ad recondita mysteria scissent apostoli, quæ seorsim ac latenter ab reliquis perfectos docebant, his vel maxime traderent ea quibus etiam ipsas Ecclesias committebant. Valde enim perfectos et irreprehensibiles in omnibus eos volebant esse quos et successores relinquebant, suum ipsorum locum magisterii tradentes, quibus emendate agentibus daret magna utilitas... Maxime et antiquissimæ et omnibus cognitæ, a gloriosissimis duobus apostolis Petro et Paulo Romæ fundatæ et constitutæ Ecclesie, eam quam habet ab apostolis traditionem, et annuntiatam hominibus fidem, per successiones episcoporum pervenientem usque ad nos judicantes, confidimus omnes eos, qui quoquo modo, vel per sibi placentiam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem et malam sententiam, præter quam oportet colligunt.....

Tantæ igitur ostensiones cum sint, non oportet adhuc querere apud alios veritatem quam facile est ab Ecclesia sumere, cum apostoli quasi in depositarium divæ plenissime in eam contulerint omnia quæ sint veritatis, uti omnis quicunque velitumat ex ea potum vitæ... quæ autem sunt Ecclesie cum summa diligentia oportet diligere et apprehendere veritatis traditionem. Quid enim ei si de aliqua modica questione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus apostoli conversati sunt, et ab eis de præsentii questione sumere quod certum est et re liquidum est? Quid autem si neque apostoli quidem scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi traditionis quam tradiderunt his quibus committebant Ecclesias. Cui ordinationi assentiunt multæ gentes barbarorum eorum qui in Christum credunt sine charta vel atramento scriptum habentes per Spiritum in cordibus suis salutem et veterem traditionem custodientes.

Clemens Alexandrinus, *Strom.*, lib. 1, ait : Sed qui veram quidem beatæ doctrinæ servabant traditionem, istam a Petro, et Jacobo, et Joanne, et Paulo, sanctis apostolis, ita ut filius acciperet a patre, ad nos quoque Deo volente pervenerunt, illa a majoribus data et apostolica deposituri semina. Jam vero non revelavit multis ea quæ non erant multorum, sed paucis quibus sciebat convenire, qui et ea possent accipere, et ex eis informari. Arcana autem sicut Deus verbo creduntur, non scripto..., a nobis quoque audiat, ei qui occulte audit, occultum manifestum iri; et ei qui secreta ea quæ traduntur potest servare apertum iri quod opertum est, ut veritas, et id quod multis est occultum fiat paucis manifestum.

Tertullianus, *De corona militis*, cap. 3, ait : Hanc si nulla scriptura determinaverit, certe consuetudo corroboravit, quæ sine dubio de traditione manavit. Quomodo enim usurari quid potest, si traditum prius non est? Etiam in traditionis obtentu exigenda est, inquit, auctoritas scripta. Ergo queramus, an et traditio nisi scripta non debeat recipi. Plane negabimus recipiendam, si nulla exempla præjudicent aliarum observationum, quas,

sine illius scripturæ instrumento, solius traditionis titore et exinde consuetudinis patrocinio vindicamus; denique ut a baptismo ingrediar, aquam adituri..... Sed et aliquanto prius in Ecclesia sub antistitis manu contestamur nos renuntiare diabolo, et pompæ et angelis ejus. Debinc termegitamus, amplius aliquid respondentes quam Dominus in Evangelio determinavit. Inde suscepti, lactis et mellis concordiam prægustamus, exque illa die lavacro quotidiano per totam hebdomadam abstinemus Eucharistiæ sacramentum, et in tempore victus et omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cælibus, nec de aliorum manu quam præsentium sumimus Oblationes pro defunctis, pro natalitibus annua die facimus. Die Dominico jejunium nefas dicimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate a die Paschæ in Pentecosten usque gaudemus. Calicis aut panis etiam nostri aliquid decuti in terram anxie patimur. Ad omnem progressum, atque promotum, ad omnem aditum et exitum, ad vestitum et calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcunque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus. Harum et aliarum ejusmodi disciplinarum si legem expostules Scripturarum, nullam invenies. Traditio tibi præstenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, et fides observatrix. Rationem traditioni et consuetudini et fidei patrocinaturam aut ipse perspicies, aut ab aliquo qui perspexit dices. Interim non nullam esse credes, cui debeat obsequium. Ergo non ad Scripturas provocandum est, nec in his constituendum certamen, in quibus aut nulla aut incerta victoria est, aut par incertæ. Nam etsi non ita evaderet collatio Scripturarum, ut utramque partem sisteret, ordo rerum desiderabat illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est. Quibus competat fides ipsa; cuius sint Scripturæ, a quo et per quos, et quando et quibus sit tradita discipulis qua sunt Christiani. Ubi enim apparuerit esse veritatem disciplinæ et fidei Christianæ illic erit veritas Scripturarum et expositionum, et omnium traditionum christianarum.

Christus (*De præscript.* cap. 20) quod homini agendum determinaret, quandiu in terris agebat, ipse pronuntiabat, sive populo palam, sive discipulis seorsum. Ex quibus duodecim præcipuos lateri suo allegat destinatos nationibus magistros. Itaque uno eorum decussu, reliquos undecim digrediens ad Patrem post resurrectionem misit ire et docere omnes gentes, tingendas in Patrem et in Filium et in Spiritum sanctum. Statim igitur apostoli..., assumpto per sortem duodecim Matthei in locum Judææ..., consecuti promissam vim Spiritus sancti ad virtutes et eloquium, primo per Judæam, contestata fide in Jesum Christum et Ecclesiis institutis; dehinc in orbem profecti, eandem doctrinam ejusdem fidei nationibus promulgaverunt, et proinde Ecclesias apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei et semina doctrinæ, cæteræ exinde Ecclesie mutuatæ sunt et quotidie mutantur ut Ecclesie fiant. Ac per hoc et ipsæ apostolicæ deputantur, ut soboles apostolicarum Ecclesiarum. Itaque tot ac tantæ Ecclesie, una est illa ab apostolis prima, ex qua omnes. Sic omnes prima et apostolicæ, dum una omnes unam probant unitatem, dum est illis communicatio pacis et appellatio fraternitatis, et cõsensus hospitalitatis, quæ jura non alia ratio regit, quam ejusdem sacramenti una traditio.

Hinc igitur, cap. 21, dirigimus præscriptionem : Si Dominus Jesus Christus apostolos misit ad prædicandum, alios non esse recipiendos prædicatores, quam quos Christus instituit : quia nec alius Patrem novit, nisi Filius, et cui Filius revelavit. Quid autem prædicaverint, id est, quid illis Christus revelaverit, et hic præscribam non aliter probari debere nisi per easdem Ecclesias quas ipsi apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando tam viva, quod alunt, voce, quam per Epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis, apostolicis, matricibus et originalibus fidei conspiciat veritati deputandam, sine dubio tenentem, quod Ecclesie ab apostolis, apostoli a Christo, Christus a Deo suscepit. Reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum et apostolorum, et Christi et Dei. Superest ergo ut demostremus an hæc nostra doctrina de apostolorum traditione censeatur, et ex hoc ipso an cæteræ de mendacio veniant. Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulla doctrina diversa, hoc est testimonium veritatis.

Dogmata, ait S. Basilius, *De Spirit. sancti.*, cap. 27, et instituta quæ in Ecclesia prædicantur, quædam habemus e doctrina scripto prodita, quædam rursus ex apostolorum traditione in mysterio, id est in occulto, tradita recepimus; quorum utraque paræm vim habent ad pietatem, nec his quisquam contradicit, quisquis sane vel

tenuerit expertus est quæ sint jura ecclesiastica. Nam si c. usuetudines quæ scripto proditæ non sunt, tanquam baud multum habentes momenti conemur rejicere, imprudentes gravissimum Evangelio detrimentum inferemus, imo potius ipsam fidei prædicationem ad nudum nomen contrahemus. Quod genus est, ut ejus quod primum est et vulgatissimum primo loco commemorem, ut signo crucis eos qui spem collocarunt in Christum signemus, quis scripto docuit? ut ad Orientem versi precemur, quæ nos docuit Scriptura? invocationis verba cum concitetur panis Eucharistiæ et poculum benedictionis, quis sanctorum in scripto nobis reliquit? Neque enim his contenti sumus, quæ commemorat Apostolus aut Evangelium, verum alia quoque et ante et post dicimus, tanquam multum habentia momenti ad mysterium, quæ ex traditione citra scriptum accepimus. Consecramus autem aquam baptismatis et oleum unctionis, præterea ipsum qui baptismum accipit, ex quibus scriptis? Nonne a tacita secretaque traditione? Ipsam porro olei inunctionem, quis sermo scripto proditus docuit? Jam ter immergi hominem, unde e Scriptura haustum? Reliqua autem quæ sunt in baptismo, veluti renuntiare Satanæ et angelis ejus, ex qua scriptura habemus? Nonne ex minime publicata et arcana hac traditione? Nonne ex doctrina, quam Patres nostri silentio quieto, minime quo curioso servaverunt? Pulchre quidem illi, nimirum docti arcanorum venerationem si entio conservari. Nam quæ nec intueri fas est non initiatis, qui conveniebat horum doctrinam publicitus circumferri scripto?... Qui in primordiis Ecclesiæ certos ritus præscripserunt apostoli et Patres, in occulto, silentioque mysteriis suam servare dignitatem. Neque enim omnino mysterium est quod ad populares ac vulgares aures effertur. Hæc est ratio cur quedam citra scriptum tradita sunt, ne dogmatum cognitio propter assuetudinem vulgo veniret in contemptum. Aliud autem est dogma, aliud edictum; nam dogmata silentur, edicta vero publicantur. Est autem silentii speciei etiam obscuritas qua utitur Scriptura, intellectu difficilem reddens dogmatum sententiam, idque ad utilitatem in Scripturis versantium.... Deficiet medietas, si Ecclesiæ mysteria citra scriptum tradita pergam recensere. Omitto cætera, ipsam fidei professionem, qua credimus in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, e quibus habemus scriptis?

Sufficit enim, ait S. Greg. Nyssenus, cont. Eunomium, ad nostri sermonis demonstrationem, quod habeamus a Patribus venientem ad nos traditionem, velut hereditatem quandam per successionem ex apostolis per sanctos sequenter transmissam.

Etiamsi, ait S. Hieronymus, *Adv. Lucif.*, cap. 4, Scripturæ auctoritas non subesset, totius orbis... consensus instar præcepti obtineret. Nam et multa alia quæ per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi legis scriptæ usurpaverunt; velut in lavacro ter caput mergitare; deinde egressos lactis et mellis prægustare concordiam, ad infantis significationem; die Dominico et per omnem Pentecostem, nec de geniculis adorare, et jejunium solvere; multaque alia quæ scripta non sunt, rationabilis sibi observatio vindicavit.

S. Augustinus, *lib. Contr. Jul.*, 10, n. 34, ait: Sancti Patres quod invenerunt in Ecclesia tenuerunt; quod didicerunt docuerunt; quod a patribus acceperunt, hoc illis tradiderunt.

Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, l. *De Baptis.* c. p. 7, n. 12, in ipsis quoque schismaticis et hæreticis corrigere quod pravum est, non iterare quod datum est, sanare quod vulneratum est, non curare quod sanum est. Quam consuetudinem credo ex apostolica traditione venientem, sicut multa quæ non inveniuntur in Litteris eorum, neque in conciliis posteriorum, et tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita et commendata creduntur. Quod universa tenet Ecclesia, lib. iv, cap. 24, n. 31, nec conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime credimus.

Vincentius Lirinensis, *Com.* 1, cap. 3, ait: In ipsa item Ecclesia catholica magnopere curandum est, ut id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc est etenim vere propriæ catholicæ, quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quæ omnia fere universaliter comprehendit. Sed hoc ita demum fiet, si sequamur universalitatem, antiquitatem, consensionem. Sequemur autem universalitatem hoc modo: si hanc unam fidem veram esse fateamur, quam tota per orbem terrarum confitetur Ecclesia; antiquitatem vero ita, si ab iis sensibus nullatenus recedamus, quos sanctos majores ac patres nostros celebrasse manifestum est; consensionem quoque itidem, si in ipsa vetustate omnium

vel certe pene omnium sacerdotum pariter et magistrorum definitiones sententiasque sectemur. Christianus, cap. 4, si se aliqua Ecclesiæ particula ab universali communione præciderit, si contagio totam commaculare Ecclesiam conetur..., providebit ut antiquitati inhæreat, quæ prorsus jam non potest ab alia novitatis fraude seduci. Omnino curabit ut paucorum temeritati vel inscitias si quæ sunt universaliter antiquitus universalis concilii decreta præponat. Operam dabit ut collatas inter se majorum consulas interrogetque sententias, eorum duntaxat qui diversis licet temporibus et locis, in unius tamen Ecclesiæ catholice communione et fide permanentes, magistri probabiles existerunt; et quidquid non unus aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemque consensu aperte, frequenter, perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverit, id sibi quoque intelligat absque ulla dubitatione credendum.

Nihil novandum, cap. 9, nisi quod traditum est.

Annuntiare ergo aliquid Christianis catholicis præter id quod acceperunt nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit, et anathematizare eos qui annuntiant aliquid præterquam quod semel acceptum est, nunquam non oportuit, nunquam non oportet, nunquam non oportebit.

Christi vero Ecclesia, cap. 52, sedula et cauta depositorum apud se dogmatum custos, nihil in his nunquam permutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat necessaria, non apponit superflua, non amittit sua, non usurpat aliena; sed omni industria hoc unum studet ut vetera fide iter sapienterque tractando, si qua illa sunt antiquitus informata et inchoata accuset et poliat; si qua jam expressa et enucleata consolidat, firmet; si qua jam confirmata et definita custodiat. Denique quid unquam aliud conciliorum decretis enixa est, nisi ut quod antea simpliciter credebatur, hoc idem postea diligentius crederetur; quod antea lentius prædicabatur, hoc idem postea instantius prædicaretur. Antiqua, cap. 59, sanctorum Patrum consensio... præcipue in fidei regula magno nobis studio et investiganda est et sequenda.... Sed eorum duntaxat Patrum sententiæ conferendæ sunt, qui in fide et communione catholica sancte, sapienter et constanter viventes, docentes et permanentes, vel mori in Christo fideliter, vel occidi pro Christo feliciter meruerunt, quibus tamen hac lege credendum est ut quidquid vel omnes vel plures uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi magistrorum consilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo ratoque habeatur; quidquid vero, quamvis ille sanctus et doctus, quamvis episcopus, quamvis confessor et martyr, præter omnes aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias et occultas et privatas opiniunculas a communis, publicæ et generalis sententiæ auctoritate secretum sit.

Quæcumque ergo proponuntur nobis Deo credenda necessario, non continentur libris canonicis; nam multa sunt in his non scripta et eorum quæ scripta sunt genus unum sensum assequi non valeamus, nisi per traditionem. Porro traditionis necessitas patet ex Scripturis, ex omnibus Ecclesiæ Patribus, imo ex ipsis hæreticis qui ipsam parvipendere se profiteantur. 1° Ex Scripturis quidem probatur hoc ex Pauli Epistolis, II Thessal. ii, 14; I, Col. xi, 2; II Timoth. ii, 2; Hebr. v, 11.

2° Ex Patribus. S. Ignatio Petri apostoli discipulo; S. Ireneo qui secundo floruit sæculo; S. Clemente Alexandrino, Tertulliano, Eusebio, S. Basilio, S. Gregorio Nysseno, S. Epiphano, S. Hieronymo, S. Augustino, Vincentio Lirinensi, et aliis qui vel quinque prioribus Ecclesiæ sæculis, vel cæteris deinceps ad nostra usque tempora floruerunt. Omnium una ea de re vox est. In his ne unus quidem fuit qui non agnovit traditionis necessitatem; quorumdam testimonia antequam referamus, quedam notanda sunt.

Eadem scilicet est prorsus traditionis auctoritas cum auctoritate Scripturæ verbum divinum scriptum sit necne periinde est, utrobique verum divinum est. Id potest ex omnibus sanctis Patribus supra laudatis. Ea ratione ad nos usque pervenit verbum illud non scriptum, quod docti a Christo apostoli docuerunt quos constituerunt per civitates episcopos. Illi rursus docuerunt alios sibi successuros, a quibus alii quoque et docti et ordinati sunt. Sic custoditum est in Ecclesia verbi Dei ad nostra usque tempora depositum.

Sed dicitur: Quis certo scit non fuisse adulteratum verbum Dei, dum per tot ora, per tot sæculorum successiones ad nos usque transmeavit? Respondetur quod id fieri non potuisse constat: 1° quia Ecclesia spiritu Dei regitur, nec potest fieri ut erret unquam circa fidem; 2° quia Ecclesia regulam habet certam, qua veræ tradi-

iones a falsis discernantur. Hæc autem in eo posita est, teste, post S. Augustinum, Vincentio Lirinensi, quod solum id habeatur pro tradito ab apostolis quod ubique docet vel servat diffusa per totum orbem Ecclesia, nec tamen aliquo certo tempore institutum fuisse cognoscitur. Et hæc regula vocatur certa quia fieri non potest, ut diffusi per totum orbem Christiani, qui nullam habent inter se consiliorum societatem, qui non minus moribus et ingeniis et usibus (si fidem excipies), quam regionibus a se invicem disjuncti sunt; fieri non potest, inquam, ut in rebus quæ ad religionem pertinent idem omnino doceant, idem servent, nisi id acceperint ab eodem magistro, qui discipulos suos per totum terrarum orbem miserit illam instructis præceptis et mandatis.

Obijciunt adhuc: Quid si sensim incuria præpositorum seminatum et receptum aliquid per Ecclesiam fuerit contra Christi doctrinam, contra sanctiones apostolicas, nemine nisi post longa temporum spatia rem advertente?

Respondetur, id fieri nequissimum, si quæstio sit de re aliquis momenti, quod quidem sic demonstratur: 1° Christus promisit nunquam futuram ad Ecclesiam erret in fide. 2° Est prorsum alienum ab hominum ratione et moribus, receptam ubique terrarum doctrinam et consuetudinem nemine advertente, nemine contradicente, subverti. Norunt omnes quas turbas, quas contradictiones excitare solet rerum novarum molitio. 3° Si quis unquam novum dogma, novos in Ecclesiam mores invehere tentaverit, statim hunc deprehensum, confutatum, damnatum fuisse docet omnium sæculorum experientia, ut patet ex illis hæresibus quæ unoquoque fere sæculo prodierunt. 4° Quod ab apostolis ad nos usque traditione manavit, id scriptum subinde est a sanctis Patribus, qui singulis ætatibus floruerunt; refert unusquisque quid suo tempore sentiat, quid observet Ecclesia, hujus quoque rei vel vestigia, vel certa argumenta exstant in conciliis, in libris liturgicis, in aliis ejusmodi antiquitatis ecclesiasticis monumentis, libri illi jam pridem toto terrarum orbe diffusi sunt. Non potest traditio falsa pro vera supponi, quod spectat ad mores vel dogmata, quin simul adulterentur et corruptantur scripta illa omnia ex quibus eruuntur veræ et genuinæ traditiones. Illud autem fieri posse qui in animum induxerit, nã is insanire videntur. Certumque et certissimum ergo est quod quidquid nunc Ecclesia credit id crediderit jam ab apostolorum temporibus.

Et de observationibus ecclesiasticis, quidquid per totam Ecclesiam sic observatur, ut ignoretur hujus observationis initium, v. gr., jejunium quadragesimale, signum crucis, baptisma parvulorum, etc., hoc ab apostolis ad nos traditione mansisse certissimum est....

Traditione utitur Ecclesia prorsus in duobus: 1° ut intelligatur qui sint libri vere canonici; 2° ut habeatur legitimus Scripturarum sensus. Neque enim libros alios recipit Ecclesia in canonicarum Scripturarum numerum, quam quos certa traditio novit ab apostolis mansisse. Nequa Scripturam explicat, nisi juxta eum sensum quem tenuit semper Ecclesia.

De tertio fidei fundamento quod est auctoritas conciliorum et sanctorum Patrum in rebus fidei.

Fidei depositum servat summus Pontifex, servant et episcopi, hi insurgentes controversias judicio suo dirimunt vel soli, vel in conciliis. Porro concilia congregantur ut plurimum vel cum occurrit controversia de fide dirimenda, vel cum statuendum aliquid est circa disciplinam, ubi rem unus episcopus non posset pari successu definire. Concilia sunt vel generalia, vel nationalia, vel provincialia, vel diocesana. Generalia quæ et idiomate Græco dicuntur œcumenica ex episcopis totius Ecclesiæ congregantur; nationalia ex episcopis unius regni vel nationis; provincialia ex episcopis unius vel aliquot provinciarum; diocesana ex episcopo et clero unius diocesis.

In conciliis sedent episcopi, alii ut iudices, alii ut assertores et vindices canonum, alii vel sedent vel stant ut rerum divinarum et ecclesiasticarum periti, ad ventilandas et discutendas hinc et inde controversias.

Soli episcopi sedent ut iudices de jure. Sunt tamen alii quibus ex primæva consuetudine jus suffragii concessum est ab Ecclesia, puta præpositi generales ordinum religiosorum et abbates, imperatores, reges, principes, vel missi ab his oratores vel magistratus sedent ut assertores et vindices canonum et publicæ tranquillitatis.... Sedent presbyteri, stant diaconi ceterique rerum ecclesiasticarum periti, ad ventilandas et discutendas hinc inde controversias, ut, rebus mature discussis, et auditis consultorum votis, statuunt iudices quid duxerint esse

definendum. Vetus est in Ecclesia consuetudo congregandi in Ecclesia concilia; etenim jam a temporibus apostolorum invaluit. Ipsi subortas quæstiones graves inter conversos ex Judæis vel ex gentilibus fideles habito Hierosolymis concilio diremerunt, his verbis solemnibus: « Visum est Spiritui sancto et nobis. » Et his verbis usi sunt apostoli ut intelligamus sacrosanctis conciliis præesse Spiritum sanctum ipsumque per Patres congregatos loqui.

Conciliorum generalium definitio de fide certa est et erroris expers, quia hæc concilia repræsentant universam Ecclesiam cui promissa a Christo est æterna in recta fide stabilitas. « Porta inferi non, etc. » Ejusdem auctoritatis est cæterorum conciliorum definitio, si accesserit totius Ecclesiæ consensus, quia ubi constat de totius Ecclesiæ fide, sive Ecclesia sit congregata in generalibus conciliis, sive per totum orbem diffusa, consensus eum præbeat conciliis particularibus, periinde est. Satis est si constet de totius Ecclesiæ fide. Quam enim fidem diffusa per totum orbem Ecclesia tenet; certum est hanc esse consentaneam traditioni, inconvulsam utique fidei nostræ regulæ. Hoc ut intelligatur, revocandum in mentem est fidei depositum Scriptura sacra et traditione contineri, duplicemque hæc esse fidei nostræ certissimamque normam. Ergo ubi de fide quæstiones excitantur, consulit Ecclesia Scripturam et traditionem. Et si quæstio sit de genuina intelligentia Scripturarum, ut fere semper evenit; nam obscuris Scripturarum sententiis abusi sunt semper hæretici ad suam et aliorum perditionem, inquit Petrus apostolus; tunc Scripturarum sensum genuinum Ecclesia a traditione accipit: nimirum traditio subortis quæstionibus antiquior et ad tempora apostolica continua successione recurrens, una et certa via est intelligendi quem Scripturarum sensum ab apostolis acceperit Ecclesia. Jam diximus id unum haberi pro traditione divina et apostolica quod tenet et tenuit semper Ecclesia per totum orbem diffusa. Variæ sunt rationes certo intelligendi num in unum vel dogma vel usum omnes omnino Ecclesiæ conveniant. Primo si convocentur omnes omnium omnino Ecclesiarum episcopi, quibus creditum est fidei depositum, ut singuli dicant quæ sit Ecclesiæ suæ traditio circa subortam quæstionem. Id fit in conciliis generalibus. Sed quia non ita facile congregantur ejusmodi concilia, alia via est expeditior juxta et frequentior certo cognoscendi quæ sit Ecclesiæ traditio. Summum fert summus pontifex de proposita quæstione iudicium; accedit singularum Ecclesiarum toto orbe consensus. Aliquando ferunt iudicium episcopi in conciliis vel provincialibus vel nationalibus aggregati, Romam et ad cæteras Ecclesias hæc iudicia referuntur, confirmantur a Romano pontifice; accedit omnium Ecclesiarum consensus; agnoscunt singulæ in hoc iudicio quam profiteantur fidem. Consensus hic Ecclesiarum in rem ab uno particulari concilio definitam certissimum est traditionis argumentum eandemque obtinet auctoritatem ac concilium generale. Quamplurima exstant exempla hæresum hac multiplici via proscriptarum sive per concilia œcumenica, sive per summos pontifices, sive per episcopos, sive per concilia particularia, accedente totius Ecclesiæ consensu. Quin et concilia quedam quæ non fuerunt œcumenica convocatione, accedente Ecclesiæ consensu habita sunt pro œcumenicis. Tale fuit concilium primum Constantinopolitanum, in quo proscripta est hæresis Macedonii. Id in œcumenicis secundum numeratur, nec fuit convocatione nisi nationale totius Orientis; sed accedente consensu Occidentis œcumenicum evasit. Contra autem concilium Sardicense œcumenicum fuit convocatione, non exitu, ut asserunt plerique theologi, quia non accessit totius Ecclesiæ consensus. Quod de fide diximus, dictum puta de disciplina et moribus Ecclesiæ. Plures sunt canones circa disciplinam et mores a provincialibus conciliis conditi, qui cum ab universa Ecclesia recepti sint, auctoritatem habent œcumenicam, dicunturque merito « canones Spiritu sancto conditi, et totius orbis reverentia consecrati. »

Scimus omnes Ecclesiam pro hæreticis habere et sine suo expellere eos qui eam definientem in fide non audiunt, juxta illud: « Si quis Ecclesiam non audierit, sit, etc. »

Quæritur adhuc quæ ratio sit habenda sententiæ sanctorum Patrum in rebus fidei. Ad hæc respondetur Ecclesiam Patres venerari ut testes traditionis suo quemque sæculo. Si quis eorum unus a cæteris dissentiat, non magni facienda ejus hac in re sententia. Maximi facienda est sententia omnium vel plurimorum idem sentientium. Ubi sancti Patres alii aliud sentiunt, nihil ut plurimum definit Ecclesia, quia cum traditio ea de re certa nec una sit, non habetur pro traditione divina, vel

apostolica. Hinc oritur inter catholicos theologos opinio-
num varietas de rebus ad fidem non pertinentibus.

At, circa hæc, quoniam amplectenda est sententia in
rebus ad fidem non pertinentibus, in quibus nihil defini-
vit Ecclesia, nec una est theologorum opinio?

Respondetur, quod tunc per Ecclesiam licet ad utram-
libet partem se recipere. Quamvisque opinionem verio-
rem putat eam amplecti tenetur. Sed adhibenda cautio
duplex: 1° sic nos affectos esse necesse est, ut opinio-
nem deponamus et subjiciamus nos ex animo Ecclesiæ,
si forte Ecclesia definiat tandem aliud ab eo quod senti-
mus; 2° servanda pax et charitas est cum iis qui aliud a
nobis sentiunt. Nihil enim debet esse antiquius pace et
charitate: « In necessariis unitas, in dubiis libertas, in
omnibus charitas servetur. »

Et de his ad fidem non pertinentibus dicit adhuc sanctus
Augustinus: Quod enim neque contra fidem neque contra
bonos mores esse convincitur, indifferenter est habend-
um, et propter eorum inter quos vivitur societatem
servandum est.

Sunt adhuc alia testimonia, quæ sequuntur.

S. Ambrosius, epist. 52: Sequor tractatum Nicæni
concilii a quo me nec mors, nec gladius poterit separare.

S. Gregorius Magn., epist. 24, l. 1, dicit se venerari
quatuor prima concilia, sicut quatuor Evangelia.

S. Hieronymus Dialog. contra Lucif.: Quomodo, inquit,
Athanasius, Hilarius poterant adversus synodum Nicæ-
nam facere, propter quam exsilia sustinuerunt?

S. Augustinus, Epist. ad Januar. cap. 1, n. 1, ait:
Illa autem quæ non sunt scripta sed tradita custodimus,
quæ quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi
vel ab ipsis apostolis vel plenariis conciliis, quorum est
in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque
statuta retineri.

Bellarminus cardin., Controv., t. II, lib. 1, c. 2, con-
ciliorum necessitatem ad controversias de fide dirimen-
das attribuit his verbis: Quamvis autem generalia concilia
non sint absolute necessaria, tamen concilia aliqua sive
generalia, sive particularia sunt, omnino necessaria esse
ad bonam Ecclesiæ gubernationem vix in questionem
vocari posse dubito. Nam si necesse est, ut veniant
scandala, ut ait Dominus, et oportet hæreses esse, ut
ait Apostolus, certe necesse est etiam ut in Ecclesia sit
certum aliquod iudicium, quo et scandala tolli possint et
hæreses damari; alioquin brevi tempore Ecclesia uni-
versa in partes scinderetur et periret; nam omne re-
gnum in seipsum divisum desolabitur. Et si vero summus
pontifex iudex est..., tamen non debet in controversiis
Dei dijudicandis aut solo suo iudicio fidere, aut exspe-
ciare divinam revelationem, sed adhibere diligentiam,
quantam res tanta postulat, et ordinaria media, et tum
demum expectare assistentiam Spiritus sancti et di-
rectionem divinam. Porro medium ordinarium proinde
necessarium esse concilium, magnum aut parvum, unum
vel plura, prout ipse iudicaverit, facile probari potest.

Primum ex divina illa promissione: « Ubi fuerint duo
vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio
eorum. » Hunc enim locum de conciliis intelligit synodus
Chalcedonensis et aliæ synodi.

Secundo, ex facto apostolorum, qui cum possent etiam
seorsim singulis definire controversias, tamen ne vide-
rentur negligere medium ordinarium et a Christo ipso
demonstratum, non sine concilio controversiam de lega-
libus Antiochiæ exortam definire voluerunt.

Tertio, ex consuetudine totius Ecclesiæ, atque omnium
seculorum. Semper enim fuit in Ecclesia ista consue-
tudo, ut ad res dubias explicandas concilia episcoporum
haberentur. Et ipsi etiam Romani pontifices nullam un-
quam hæresim novam sine novo concilio damnaverunt,
ut cognoscere poterit qui vel tomos conciliorum, vel
historias ecclesiasticas evolvere voluerit. Quod autem
semper et ab omnibus factum est, quis negare audebit,
ordinarium dici posse, et revera esse?

Sed accedat confirmatio ex Patribus. S. Cyprianus,
l. II, epist. I, ad Stephanum: « Necesse, inquit, habui-
mus, convenientibus in unum pluribus sacerdotibus co-
gere et celebrare concilium. » Gelasius ait: « Si præ-
cessit, in t. De vincul. anathem., consensus pontificis,
doceatur a quibus, et ubi ille sit gestus, si secundum
Ecclesiæ regulam celebratus, si paterna traditione pro-
fectus, si majorum more prolatus, si competenti examine
deproptus; ubi procul dubio requirendum est, si syno-
dali congregatione celebratus, quod in receptione damna-
ti, et depulsionis catholici, quia nova est causa, fieri cer-
tissimum est. » Itaque etsi posset Deus per absolutam
suam potentiam Ecclesiam sine conciliis conservare,
tamen secundum ordinariam providentiam ejus, necessa-
ria concilia sunt ad bonam Ecclesiæ gubernationem

Holden., lib. I De resol. fid., cap. 9, ait: Stabilita jam
catholicæ traditionis certitudine, eaque in unitate sua
præcipue constituta, superest investigandum, qua via
quoque medio cognoscenda sint divinitus revelata et in-
stituta, quæ huic innituntur traditioni. Cum autem uni-
versum quid seu catholicum sit quod inquiremus (traditio
scilicet universalis) constat evidentissime a nullo parti-
culari et singulari homine sub hac petendum esse ra-
tione. Quidquid enim declarare aut denuntiare valeat
quavis particularis, quicunque ille fuerit, traditionis uni-
versalis rationem habere nequit sub hoc præciso parti-
cularis denuntiationis titulo, licet fortassis ei possit com-
petere hæc ratio, eo quod universum et catholicæ idem
ipsum sit et unius et totius societatis iudicium. Imo
tametsi plurimorum fuerit in concilio congregatorum
testimonium, nisi universum et catholicum sit, traditio-
nis certitudinem perfectam non habet. Ex his clare con-
sequitur Ecclesiæ Christi pastores et rectores, quam-
cunque alias habeant auctoritatem, veritatem revelata-
rum esse tantummodo custodes et testes; fidelissimos
quidem et invictissimos, sive sparsim per orbem univer-
sum in suis sigillatim diocæsis et parochiis greges
suos docentes et regentes, sive in debilis circumstantiis
et conditionibus universim congregatos et consentientes.
Verum articulum fidei conditores audeat eos nemo
vere catholicus et perspicax astruere. Omnem puta fidei
revelatæ articulum Dei revelantis auctoritati perneces-
sario inniti, novas autem communicari Ecclesiæ revela-
tiones, quæ fidei catholicæ dogma fundent, nullus agno-
vit catholicus; ac ideo fidei revelatæ et catholicæ arti-
culorum numerum augeri posse, vel est ignorantis, vel
calumniantis oratio. Christum igitur veritatum revelata-
rum et divinarum institutionum solum et unicum funda-
torem ac conditorem fuisse, tanquam axioma indubitatum
apud catholicos omnes, præsupponimus. Hanc veritatem
subsequitur altera quam habet S. Augustinus, ep. 118 ad
Jan.: Quæ Christus præscripsit ea nemo audeat variare,
ut puta, sicut nequit Ecclesia novum aliquod divinitus
revelatum aut institutum, fidei scilicet catholicæ articu-
lum tradere, condere, aut fidelibus obtrudere, ita
neque in totius Ecclesiæ potestate ac auctoritate situm
est veritatem aliquam a Christo revelatam, aut institu-
tionem divinitus editam, vel minime variare aut immu-
tare, sub hoc, inquam, anathemate: « Non præteribit
unum iota, aut unus apex a lege »

Statuendum ergo posse concilium generale certissime
et absque omni erroris periculo denuntiare et declarare
(quod alii vocant, decernere et definire,) quidquid sit
directe et expresse divinitus revelatum aut institutum.
Quod non aliud est quam posse hos omnes simul episco-
pos, et unumquemque seorsum testificari, quid in suis
singulis et universis provinciis, vel creditur, vel exer-
cetur, tanquam doctrinæ revelatæ articulus, aut divinitus
institutum religionis exercitium... Episcopi et rectores
Ecclesiæ iudicant in concilio generali velut præceptores
et doctores, populus vero tanquam discipuli discere et
obedire tenentur.

CONCILIA GENERALIA.

Concilia generalia Græcorum.

Anno 325, concilium generale Nicænum I sub Silvestro,
papa.

Ann. 381, conc. Constantinopolitanum I, sub Damaso.

Ann. 431, Ephesium, sub Celestino I.

Ann. 451, Chalcedonense, sub Leone I.

Ann. 533, Constantinopolitanum II, sub Vigilio.

Ann. 680, Constantinopolitanum III, sub Agathone.

Ann. 787, Nicænum II, sub Adriano I.

Ann. 869, Constantinopolitanum IV, sub Adriano II.

I. Anno 325, Nicænum I, concilium œcumenicum a
Constantino imperatore convocatum, cui profuit Osius
Cordubensis episcopus nomine Silvestri pontificis Romani,
ibique Arium et impium ejus dogma trecenti decem et
octo Patres proscripserunt; contra vero consubstantia-
litatem Verbi divini cum Patre æterno stabilierunt, ea
questionem de celebrando Paschate laudiu agitatam in
Ecclesia definierunt.

II. Anno 381, Constantinopolitanum secundum œcu-
menicum a Theodosio convocatum concilii Nicæni confir-
mandi causa, ut sedi suæ Constantinopolitane restitue-
retur sanctus Gregorius Nazianzenus, et ad stabiliendam
fidem circa divinitatem sancti Spiritus a Macedonio
impugnata, convenerunt ibi centum quinquaginta epi-
scopi, qui unanimiter statuerunt ut episcopus Constanti-
nopolitanus post Romanum Pontificem primum obtineret
locum.

III. Anno 431, Ephesinum tertium oecumenicum a Theodosio convocatum, cui prae fuerunt legati pontificis Romani Caelesini, celeberrimum fuit ducentorum episcoporum, a quibus Nestorius duas personas in Christo admittens, anathemate percussus fuit, quique virginem Mariam dicendam esse matrem Dei negabat, sed tantum Christi matrem. Vicesima secunda die Junii fuit iuchosum anno 431, in quo iterum proscripta fuit haeresis Pelagii.

IV. Anno 451, celebratum fuit Chalcedonense oecumenicum quartum, sexcentorum triginta episcoporum et quatuor legatorum sacratissimi Patris Leonis, cui interfuit imperator Marcianus cum imperatrice Pulcheria, magno senatorum et magistratum ordine comitante, octava die Octobris inceptum est et in prima Novembris finitis tredecim Actionibus seu sessionibus, absolutum est; in quo concilium Ephesinum, anno 449 habitum cum Dioscuro et Eutychio qui naturas in Christo confundebant vel personas dividebant, condemnatum est.

V. Anno 553, Constantinopolitanum II, quintum oecumenicum a Justiniano convocatum invito Vigilio pontifice Romano, qui postea tamen illud approbavit; et inde inter oecumena annumeratum fuit; in quo errores Origenis, tum Tria Capitalia damnata sunt.

VI. Anno 680, Constantinopolitanum III sextum oecumenicum convocatum, et anno sequenti finitum, in quo quinque priora concilia probata fuere et contra Monothelitas definitum duas esse in Christo voluntates, Honorius quoque papa damnatus est.

VII. Anno 787, Nicenum II septimum oecumenicum ab imperatore Constantino Leonis et Irenae filio simul et a summo pontifice Adriano convocatum, inceptum Constantinopoli anno 786, sed translatum Nicenam anno 787, trecentorum quinquaginta Ecclesiarum qui cultum sacram imaginum adversus Iconoclastas constituerunt.

VIII. Anno 869, Constantinopolitanum IV octavum oecumenicum ab imperatore Basilio convocatum Adriano II pontifice in schismaticum Photium exsulem factum, et de restitutione sancti Ignatii patriarchae Constantinopolitani in sua sede patriarchali.

Concilia generalia Latinorum.

- Anno 1122, Lateranense I, sub Calixto II.
- Anno 1139, Lateranense II, sub Innocentio II.
- Anno 1179, Lateranense III, sub Alexandro III.
- Anno 1215, Lateranense IV, sub Innocentio III.
- Anno 1245, Lugdunense I, sub Innocentio IV.
- Anno 1274, Lugdunense II, sub Gregorio X.
- Anno 1311, Viennense, sub Clemente V.
- Anno 1409, Pisanum, sub Alexandro V.
- Anno 1418, Constantiense, sub Joanne XXIII.
- Anno 1431, Basileense, sub Eugenio IV.
- Anno 1459, Florentinum, sub Eugenio IV.
- Anno 1512, Lateranense V, sub Julio et Leone X.
- Anno 1545, Tridentinum, sub Paulo III, Julio III et Pio IV.

IX. Anno 1122, Lateranense I, nonum oecumenicum, sedente Calixto pontifice, de recuperanda in Saracenos Terra Sancta congregatum est.

X. Anno 1139, Lateranense II decimum oecumenicum ab Innocentio III convocatum in antipapam Petrum Leonis filium, et de conservandis ecclesiasticis bonis.

XI. Anno 1179, Lateranense III oecumenicum undecimum ab Alexandro III papa in Valdenses, Albigenes et schismaticos ab antipapa Victore IV ordinatos convocatum.

XII. Anno 1215 convocatum fuit Lateranense IV, duodecimum oecumenicum, sedente summo pontifice Innocentio III in Albigenes, in eo damnatus est Joachinus abbas. Primum est concilium in quo verbum illud « transsubstantiatio » reperiatur, licet in auctoribus qui centum ante annos debebant legatur. Adfuerunt Patres ducenti octoginta tres supra mille, inter quos sexcenti septuaginta tres erant episcopi.

XIII. Anno 1245, Lugdunense I decimum tertium oecumenicum ab Innocentio IV convocatum de expeditione in Saracenos ad recuperandam Terram Sanctam. Concilium illud praeterea tentavit Fredericum imperatorem deponere; et, ea potestas in principes christianos, nec ad summum pontificem nec ad Ecclesiam pertinet.

XIV. Anno 1274, Lugdunense II decimum quartum oecumenicum sub Gregorio X de recuperanda Terra Sancta. In errores Graecorum et ad recipiendos eos qui in parem et in sinum Ecclesiae redire velent.

XV. Anno 1311, Viennense, oecumenicum decimum quintum, praeside Clemente V. Cui interfuerunt reges Galliarum, Angliae et Arragoniae, patriarchae Alexandrinus, Antiochenus et episcopi plures quam trecenti. Ordo

Templariarum in eo abolutus est, damnata Fratricellorum, Dulcimistarum, Beguardorum et Beguinarum haeresis, et de recuperanda Terra Sancta actum est.

XVI. Anno 1409, Pisanum, habetur in Gallia decimum sextum oecumenicum, eo quod a cardinalium collegio servatis omnibus juris formulis fuerit convocatum, sede vacante propter electos simul duos pontifices qui sedem Romanam ambiebant, et uterque tum Benedictus XIII et Gregorius XII depositi sunt, et in eorum loco successus Alexander V qui concilium illud approbavit et Constantiensem sequentem synodum indixit.

XVII. Anno 1414, Concilium Constantiense habetur in Gallia decimum septimum oecumenicum vocatum, eo quod a Joanne XXIII, Alexandri V legitimo successore convocatum fuerit tanquam appendix et continuatio concilii Pisani, in quo Joannes XXIII sponte pontificatum abdicavit ad sedandum schisma, et in ejus locum Martinus V electus est, qui probavit quaecunque gesta fuerant in concilio. Haereses Viclefi et Joannis Hus proscriptae sunt, anno 1414 inceptum et 1418 absolutum.

XVIII. Anno 1429, Basileense in agro Ticinensi inceptum, postea Viennense continuatum, ab Eugenio IV, deinde Basileae convocatum, qui sexdecim priores sessiones probavit, et alias irritavit a vicesima sexta inclusive, quas etiam Ecclesia Gallicana viginti sex sessiones priores quae ad solam fere Bohemorum condemnationem pertinent approbandas retinuit, quibus decretum de immaculata Virginis Mariae Conceptione tricesimae sextae sessionis sacrae Theologiae Parisiensis Facultas adjunxit. Eam synodum Eugenius IV Ferrariam transtulit, postea Florentiam.

XIX. Anno 1439, Florentinum, Ferrariae inceptum ab Eugenio IV, anno salutis 1438, ad tollendum schisma Graecorum cum Latinis, cui interfuit Joannes Palaeologus Orientis imperator cum patriarcha Constantinopolitano; plurimi theologi doctores decem quinti saeculi concilium illud tanquam oecumenicum non agnoscebant, nunc autem ab omnibus recipitur.

XX. Anno 1512, Lateranense V, inceptum sub Julio XI et sub Leone X absolutum anno 1517, in synodum Pisanam, de recuperanda Terra Sancta, de disciplina ecclesiastica et abroganda Pragmatica sanctione. De oecumenicitate hujus concilii inter se disputant theologi; et ultramontani doctores ut Bellarminus liberam hanc de re dissentendi facultatem prae buerunt, eo quod Leo X acriter nimis Ecclesiae Romanae jura tulit fuerit.

XXI. Anno 1515, Tridentinum, aliis decimum nonum, aliis vicesimum primum, oecumenicum et ultimum anno 1545 inceptum et anno 1563 consummatum, in Lutherum, Zwinglium et Calvinum, et de reformanda disciplina ecclesiastica, Brevoniam anno 1547 translatum, et octo post menses demum Tridentum revocatum. Quo in loco inter interruptum fuit, et totius resumptum, hujus tandem canones in Gallia de dogmate venerantur; de disciplina vero respuuntur.

De fide in actum deducta per virtutes religionis et pietatis.

De religione. — Bonum autem ad quod ordinatur religio est exhibere Deo debitum honorem. Honor autem debetur alicui ratione excellentiae; Deo autem compelli singularis excellentia, in quantum omnia in infinitum transcendit secundum omnimodum excessum. Unde ei debetur specialis honor, sicut in rebus humanis vilemus quod diversis excellentiis personarum diversus honor debetur, alius quidem patri, alius regi, et sic de aliis.

Deo reverentiam et honorem exhibemus, non propter seipsum, quia ex seipso est gloria plenus, cui nihil a creatura adjici potest, sed propter nos, quia videlicet per hoc quod Deum reveremur et honoramus, mens nostra ei subicitur, et in hoc ejus perfectio consistit. Quolibet enim res perficitur per hoc quod subditur suo superiori..... Mens autem humana indiget ad hoc quod conjungatur Deo sensibilibus manuductione, quia « invisibilia Dei, per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. »

Et ideo in divino cultu necesse est aliquibus corporalibus uti; ut eis quasi signis quibusdam mens hominis excitatur ad spirituales actus quibus Deo conjungitur. Et ideo religio habet quidem interiores actus quasi principales et per se ad religionem pertinentes; exteriores vero actus, quasi secundarios, et ad interiores actus ordinatos:

Quae explanantur in indicationibus quae sequuntur

ADAMUS SCOTUS, Praemonstr., CXCIII, 334.

ALCUINUS, abb., CI, 945.

AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 862, 1396, 1758; XV, 201, 203, 268, 508, 534, 974, 975, 1179.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXXII, 603, 603, 643, 921, 1080; XXXIII, 573, 577-579; XXXIV, 150, 169; XXXVI, 1414; XXXVII, 20, 21, 171, 232; XXXVIII, 76, 111, 134, 135 et seqq., 159, 179, 212, 278, 279, 286, 312 et seqq., 318, 523, 617, 618, 761, 775 et seqq., 791; XXXIX, 75 et seqq., 89, 90, 91, 353; XL, 142, 748.
 BERNARDUS (S.), abb., CLXXXII, 549, 623; CLXXXV, 947.
 CANUTUS, rex, CLII, 1171.
 CASSIANUS, presbyt., I, 270, 296.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 276.
 EUTYCHIANUS (S.), V, 177.
 FELIX IV, pap., LXV, 22.
 FLODOARDUS, canonicus, CXXIV, 491, 493 et seqq., 886.
 GODEFRIDUS BULLONIUS, rex Hieros., CLV, 1097.
 GOZPERTUS, abbas, CXXXIX, 368.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 1161.
 GREGORIUS III, papa, LXXX, 1227.
 GUIBERTUS Venerab. abb., CLVI, 535, 649, 1033.
 HERIGERUS, Lobiens. abb., CXXXIX, 1060.
 HERVÆUS, monach., CLXXXI, 349, 623.
 HIERONYMUS (S.), presbyter, XXII, 724, 870, XXVII, 1070.
 HILARIUS (S.), episc. Pictav., IX, 940.
 HILDEBERTUS, Venerab., Turon. archiep., CLXXI, 358, 880, 1021.
 HORMISDA, pap., LXII, 593.
 HUGO (S.), Lincoln., episc., CLIII, 977, 979.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 1033-1035, 1049; CLXXVII, 714.
 ISIDORUS (S.), Hispal., LXVII, 205 et seqq.; LXXXIII, 58, 1151.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 111, 443.
 IVO (S.), Carnot., episc., CLXI, 538.
 JOANNES II, pap., LXVI, 17.
 JOANNES SAREBRIENS, episc. Carnot., CXCIX, 573.
 JUNILIUS, episc. Afric., LXVIII, 42.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 118, 201, 266, 284, 285, 312, 344, 375, 377, 433, 436, 444, 449 et seqq., 456, 536, 537, 569, 613, 614, 616, 666, 729, 988, 1018, 1061; VII, 95, 97, 114.
 LANFRANCUS, archiep. Cant., CL, 531.
 MATHILDIS (sancia), regina, CXXXV, 899.
 MAXIMUS (S.), Taurinens., episc., LVII, 739.
 OTHLONUS, presbyt. et mon., CLVI, 245.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 223, 300, 1076.
 RABANUS MAURUS, episcop., CXI, 90.
 SEDULIUS SCOTUS, CIII, 298.
 SIGEBERTUS, Gemblacens., CLX, 667.
 STEPHANUS, rex, CLII, 209, 1213.
 URBANUS II, pap., CLII, 87.
 VENANTIVS FORTUNATUS, LXXXVIII, 68, 69, 168.
 WALAFRIDUS STRAB., monach., Fuldens., CXIV, 922.
De pietate. — Homo efficitur diversimode aliis debitor, secundum eorum diversam excellentiam, et diversa beneficia ab eis accepta. In utroque autem Deus summum obtinet locum, qui et excellentissimus est, et est nobis essendi et gubernationis primum principium; secundum vero nostri esse et gubernationis principia sunt parentes et patria, a quibus et in qua nati et nutriti sumus. Et ideo post Deum homo est maxime debitor parentibus et patriæ; nude sicut ad religionem pertinet cultum Deo exhibere, ita secundo gradu ad pietatem pertinet exhibere cultum parentibus et patriæ.
 Sed cum Deus sit longe excellentiori modo principium essendi et gubernationis quam pater vel patria, ideo pietas est alia virtus quæ cultum Deo exhibet; et ea quæ sunt creaturarum, per quamdam superexcellentiā et causalitatem transferuntur in Deum. Unde per excellentiam pietas cultus Dei nominatur, cum Deus sit nobis excellentior Pater noster.
 Patres sequentes consulantur, si placet:
 ADAMUS SCOTUS, monac. Præmonstrat., CXCVIII, 259, 869.
 ADAMUS, Persen. abb., CCXI, 631.
 ADSO, Dervensis monach., CXXXVII, 632.
 ALCUINUS, abb., C, 362; CI, 945.
 AIMONIS, monach., CXXXIX, 686, 720.
 ALGERUS, scholasticus Leodiens., CLXXX, 863, 874.
 AMBROSIVS (S.), XIV, 209, 229, 629, 931, 986, 1468, 1613; XV, 77, 575, 1187, 1226, 1281, 1303, 1315.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 1228.
 ANSELMUS (S.), arch. Cantuar., CLVIII, 540, 596.
 ARNOBIUS, V, 1228.

BERENGOSUS, abb., Trevirens., CLX, 975.
 BERNARDUS, abb., CLXXXII, 737; CLXXXIII, 708, 819, 824; CLXXXIV, 313; CLXXXV, 227, 471.
 BRUNO (S.), Carth. institutor, 451.
 BRUNO (S.), Signiacens. episc., LLXIV, 101, 427.
 CALIXTUS II, pap., CLXIII, 1125.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 14, 44 et seqq., 49, 61, 81, 92, 477.
 DROGO, cardin., CLXVI, 1533.
 ERNALDUS, abb., LXXXIX, 1600.
 GERHOLDUS Venerab., CXIII, 1159.
 GOZPERTUS, abb., CXXXIX, 368.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 167.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 494.
 GUIBERTUS, abb., CLVI, 42, 43, 46, 487.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 796, 836.
 HERICUS, Antissiodorensis monach., CXXIV, 1.64.
 HERVÆUS, monach., CLXXXI, 141.
 HILDEBERTUS Vener., archiepisc., CLXXI, 353, 478, 1022.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 1239.
 HORMISDA, pap., LXIII, 501.
 INNOCENTIUS III, CXIV, 454, 972.
 ISIDORUS (S.), Hispalensis episcop., LXXXII, 461, LXXXIII, 52.
 JOANNES, Saresb. episc., CXCIX, 420.
 LACTANTIUS, I, 573, 580, 593, 597; II, 419, 767.
 NICOLAUS II, papa, CXLIII, 1348.
 ODO (S.), abbas Cluniacens., CXXXIII, 707.
 ORDERICUS VITALIS, monach., CLXXXVIII, 876.
 OTHLONUS, presbyt. et mon., CXLVI, 64, 68 et seqq., 72, 78.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb. Corb., CXX, 784.
 PAULINUS NOLANUS, episc., LXI, 61, 209, 719.
 PETRUS DAMIANUS (S.), LXLIV, 356, 486, 814; CXLV, 742.
 PETRUS LOMBARDUS, Parisiensis, episc., CXCI, 577.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVIII, 1220; CIX, 30, 32, 33, 43.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 473.
 RUFINUS, episcop., CL, 1626.
 RUPERTUS, abbas Tuit., CLXVII, 316, 554, 728, 1783 et seqq., 1804; CLXVIII, 1586.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 263.
 STEPHANUS, HUNGAR. rex, CLII, 1218.
 TAILO, Casaraugustanus, episc., LXXX, 890, 891.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcop. Pictaviens., LXXXVIII, 74, 168, 201, 286.

4. — De fide in actum adducta per orationem.

De oratione. — Est exterior adhuc corporis habitus quo significamus Deo interiorem animi et cordis nostri affectionem, quod est adoratio exterior; quia cum simus Dei non solum quoad animam sed quoad corpus, illi debemus cultum externum et corporeum, qui cultus præsertim exhibetur orationis virtute.

Etiam orantes de membris sui corporis faciunt quod supplicantibus congruit, cum genua figunt, cum extendunt manus, vel etiam prosternuntur solo, et si quid aliud visibiliter faciunt, quamvis eorum invisibilis voluntas, et cordis intentio Deo nota sit, nec ille indigeat his indicibus, ut humanus ei pandatur animus. Sed hinc magis seipsum excitat homo ad orandum gemendumque humiliter atque ferventius.

Quia ex duplici natura compositi sumus, intellectualem scilicet et sensibilem..., duplicem Deo adorationem offerimus, scilicet spirituales, quæ consistit in interiori mentis devotione, hoc est in fide, et in exteriori corporis humilatione, hoc est in oratione, et ipsa exteriora adoratio, seu oratio, fit propter interiorem, ut videlicet per signa humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noster affectus ad subiiciendum se Deo, quia connaturale est nobis ut per sensibilia ad intelligibilia procedamus.

Quæ plane evolvuntur in sequentibus indicationibus, ut evidentissime apparebit his qui hanc questionem omnino capere voluerit. Unde de oratione in sequentibus sermo est.

ABELARDUS PETRUS, Rugens. abb. CLXXVII, 489, 611, 1600.
 ADALGERUS, incertæ sedis episc., CXXXIV, 928.
 ADAMUS SCOTUS, ord. Præmonstrat., CXCIII, 519.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 167.
 ALCUINUS, abbas, C, 104, 144, 188, 446, 447, 967, 966; CI, 462, 463, 468, 471, 482, 488, 493, 495, 496, 502, 503, 506, 507, 543, 544, 548, 550, 552, 579, 583, 589, 596, 598, 601, 603, 606, 607, 611, 775, 807, 1153, 1141, 1209, 1262, 1263, 1267, 1269, 1281.

- ALEXANDER II, papa, CXLVI, 147, 1460, 1461.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 553-555, 551, 552, 1002, 1016, 1028, 1414, 1222, 1235, 1260, 1291, 1513, 1443, 1472 *et seqq.*, 1179, 1513, 1514, 1516, 1874; XV, 44, 217, 223, 225, 249, 253, 507, 508, 557, 450, 451, 456 *et seqq.*, 460, 517, 1017, 1028, 1082, 1163, 1217, 1514, 1532.
 ANASTASIUS, Roman. abb., CXXVII, 1031; CXXVIII, 109.
 ANSELMUS (S.), episc. Haveringens., CLXXVIII, 1107.
 ANSELMUS (S.), Lucens. episc., CXLIX, 569, 570 *et seqq.*, 577, 578 *et seqq.*, 584 *et seqq.*, 590, 594.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLXVII, 581, 590, 679, 743, 973; CLXIX, 166.
 ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 59, 41, 42, 48.
 AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXXII, 1193; XXXIII, 87, 218, 497, 499, 500 *et seqq.*, 506, 507, 545, 563, 593, 597, 656, 637, 675, 761, 763, 766, 775, 851, 856, 978, 988, 990, 1025; XXXIV, 528, 1266, 1267, 1274, 1275, 1276, 1277, 1285, 1286, 1468, 1519, 1537, 1821, 1824, 1825, 1826, 1854, 1812, 1852, 1896, 1897, 1985, 2024; XXXV, 74, 83, 173, 224, 248, 253, 254, 404, 458, 459, 478, 482, 483, 604, 801, 864, 1081, 1082, 1086, 1087, 1088, 1206, 1721, 1778, 1809, 1818, 1834, 1849, 1882, 1883, 1899; XXVI, 120, 127, 195, 267, 299, 326, 377, 379, 383, 398, 400, 410, 411, 482, 494, 497, 498, 618, 619, 654, 655, 794, 806, 820, 895, 915, 914, 915, 983, 1040 *et seqq.*, 1044, 1046, 1052, 155, 1064, 1249, 1419, 1429, 1433, 1566, 1567, 1585, 1685; XXXVII, 127, 143, 144, 234, 265, 283, 597; XXXVIII, 508, 655, 737, 748; XL, 429; XLI, 151, 153, 176, 500, 502, 504, 514, 517, 518, 576, 581, 495, 531, 635, 676, 918, 919, 997, 1901, 1002, 1017, 1032.
 BEDA Venerab., XCI, 505, 869, 876, 877, 908; XCII, 424, 476; XCIII, 378; XCIV, 549, 562, 738, 749, 752, 781; XCV, 48, 95, 221, 253, 254.
 BENEDICTUS (S.), monach. Pat., LXVI, 479, 480.
 BENEDICTUS, abb., CIII, 442, 443, 449, 478, 527, 621, 628, 692.
 BERNARDUS (S.), Clarnvall. abb., CLXXXII, 105, 569, 545, 969; CLXXXIII, 176, 178, 181, 753; CLXXXIV, 335, 478, 481, 495, 497, 536, 742, 811, 1271, 1519, 1523; CLXXXV, 617, 923, 1024, 1025, 1042, 1504, 1518.
 BRUNO (S.), ord. Carthus. institutor, CLII, 642, 808; CLIII, 574, 458.
 BRUNO (S.), Herbitolens. episc., CXLII, 538.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 267, 844.
 CAROLUS MAGNUS, XCVII, 597.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX 91 *et seqq.*, 112, 581, 769 *et seqq.*, 817, 851 *et seqq.*, 856.
 CHRODEGANUS, episc., LXXXIX, 1097.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 41.
 CYPRIANUS (S.), Carthagin. episc., IV, 240, 242, 243, 363, 599, 508, 519, 521, 524 *et seqq.*, 559.
 DONATUS (S.), episc. Vesont., LXXXVII, 331, 283.
 DRUTHMARUS, Christian. monach., CVI, 1514.
 EBERHARDUS, abb. Tegernsensis., CXLI, 1511.
 ELIGIUS, episc., LXXXVII, 566, 569.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1062.
 EUGENIUS (S.), Toletan. episc., LXXXVII, 393, 598.
 EUGIPIUS, abb., LXII, 687, 1012, 1051, 1034.
 FLORUS, Lugdunens. episc., CXIX, 270.
 FULBERTUS, Carnotens. episcop., CXLI, 550.
 FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 339.
 GERHARDUS, preposit. Reichersberg., CXIII, 680, 1650, 1769; CXIV, 1549.
 GEZO, Dertoneus. abb., CXXXV, 608.
 GODEHARDUS (S.), episc. Hildesheimensis, CXLI, 1204, 1205, 1206.
 GOFFRIDUS, S. Priscæ cardinalis, CLVII, 254.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 200, 1221.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXVI, 400; LXXVII, 811, 984; LXXIX, 251, 352, 515, 502, 632-634.
 GRIMALDUS, Sangalliens. abbas, CXXI, 802, 819 *et seqq.*, 852.
 GUIBERTUS, abbas Gemblacensis, CCXI, 1306, 1307.
 GUIBERTUS, Ven., abbas S. Mariæ de Novigento, CLVI, 145, 162, 628.
 GUIDO, abbas Farfensis, CL, 1290.
 GUIGO I, Carthusiæ maj. prior gen., CLIII, 691.
 GUIGO II, Carthus. prior gen., CLIII, 785, 864, 869, 871, 875.
 GUILLELMUS, S. Theodorici abb., CLXXX, 205 *et seqq.*, 242.
 GUILLELMUS, Tyrensis archiepisc., CC, 442.
 GUNTHERUS, monach., CCXII, 105 *et seqq.*, 206.
 HARIULFUS, Aldenburg. abb., CLXXIV, 1225.
 HAYMO, Halberst. episc., CXVI, 703; CXVIII, 838 *et seqq.*, 901.
 HERBERTUS DE BOSEHAM, S. Thomæ, cleric. a secretis, CXC, 929.
 HERIGERUS, Lobiens. abb., CXXXIX, 1014, 1026.
 HERMANNUS, ex Judæo Christian., CLXX, 825.
 HERVÆUS Venerab., Burgid. monach., CLXXXI, 1512.
 HILDEBERTUS Venerab., Thronens. archiepisc., CLXXI, 22, 519, 569, 576, 681, 895, 1159, 1160, 1411.
 HIERONYMUS (S.), Stridonens. presbyt., XXII, 341, 409, 411, 421, 537; XXIII, 32, 564, 585; XXV, 35, 602, 607, 754; XXVI, 594, 541; XXVIII, 126, 198, 3490, 585, 616.
 HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., IX, 912, 931.
 HILDEGARDIS (S.), abbatissa, CXCII, 158, 177, 283, 289, 301, 306, 316, 325.
 HONORIUS, Augustodunens. monach., CLXXII, 556, 565, 574, 575, 580, 582, 628, 667, 1122.
 HUGO V, abbas Cluniac., CCIX, 896.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 487, 767, 774, 777, 788, 824; CLXXVII, 171, 172, 174, 175, 409, 425, 450, 452, 433, 435, 440, 445, 553, 598, 621, 760, 799, 871.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 178.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 3; CCXVII, 107, 813, 814, 897, 898, 899, 960, 901, 902, 903, 904, 985, 912, 917.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXII, 82, 127; LXXXIII, 586, 651, 671, 673, 676, 677, 732, 848.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 288, 583, 766.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 214; CLXII, 315, 599.
 JONAS, Anrelian. episc., CVI, 143, 146, 150, 502, 503.
 JOANNES SCOTUS, Erigena, CXXII, 1126.
 JOANNES, Carthusiæ Portarum monach., CLIII, 915, 918.
 JOANNES, Saresberiensis, Carnotens. episc., CXCIX, 1073, 1038.
 JOANNES, Michaelensis, CLXVI, 839, 870.
 JOANNES BELETHUS, theologus Parisiensis, CCH, 51.
 JULIANUS, episc., XCXVII, 471, 472.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VII, 596, 599.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 171, 172, 175, 459, 442.
 MARCULFUS, monach., LXXXVII, 1099.
 MARBODUS, Redonens. episc., CLXXI, 1649, 1651, 1669, 1673, 1674.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 913.
 ODLIO (S.), abbas Cluniacensis, V, CXLII, 1035, 1038.
 ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 47.
 OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisbonens., CXLVI, 269, 291.
 PAULINUS, Aquil. patriarch., XCIX, 234, 247, 279, 280, 281, 282, 380, 383, 410, 415, 436, 437.
 PETRUS Chrysologus (S.), archiepisc., LII, 320, 321, 390 *et seqq.*, 406, 465 *et seqq.*, 678.
 PETRUS Blesensis, Balhon. archidiacon., CCVII, 502, 533, 575.
 PETRUS Cantor., CCV, 518, 320.
 PETRUS Cellensis, episc. Carnotens., CCH, 1129.
 PETRUS Comestor, CXCIII, 1302, 1564, 1621.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 537; CXLV, 229, 556, 566, 567, 699.
 PETRUS DE HONESTIS, Clericus Ravennas, CLXIII, 758.
 PETRUS Venerabilis, Cluniac. abbas nonus, CLXXXIX, 911.
 PETRUS LOMBARDUS, magist. Sentent., CXCI, 541, 542.
 PETRUS, diaconus, monach. Casinens., CLXXXIII, 1088.
 PROSPER (S.), Aquitan., LI, 721.
 PRUDENTIUS (S.), Trecent. episc., CXV, 1456, 1457 *et seqq.*, 901.
 RABANUS MAURUS, Mog. archiepisc., CVII, 93, 332, 821; CIX, 15, 606, 607, 685; CXI, 136, 1262, 1608; CXII, 588, 589, 590, 811.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 254.
 REGINO, Pruniens. abb., CXXXII, 214, 356, 869.
 REINERUS, monach. Leodiens., CCIV, 98.
 REMIGIUS, Antistodorens. monach., CXXXI, 496.
 RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 451, 476, 4246.
 ROBERTUS PULLUS, cardin. et cancell., CLXXXVI, 915.
 RODULFUS, Bituricens. episc., CXIX, 714.
 RUPERTUS, Tuitiens. abb., CLXVII, 416, 668, 1175, 1410, 1518; CLXVIII, 120, 1002, 1424, 1426, 1434; CLXX, 1368, 1399, 1405, 1439; CLXX, 44, 163, 358, 545, 333.

SIGERERTUS, Gemblacensis, CLX, 761.
 SMARAGDUS, abb., CII, 594, 791, 792, 970.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), ord. Grandimont, CCIV, 1011, 1018, 1025, 1127.
 SYMPHORIUS AMALARIUS, chorepisc., CV, 965.
 TAIU, episc. Casarangust., LXXX, 878, 879.
 THEODORICUS, Paderbrunnens. canonicus, CXLVII, 335 *seq.*, 540.
 THEODORUS, Cantuariens. archiepisc., XCIX, 942, 945.
 THEODULPHUS, Aurelian. episc., CV, 193, 198, 200.
 URBANUS II, papa, CLI, 563, 565.
 VALERIUS, abb., LXXXVII, 465.
 VICTOR (S.), Capuan. episc., CXVIII, 271.
 ZACHARIAS, Chrysopolitanus episc., CLXXXVI, 137, 225, 383, 545.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIII, 922, 923, 932, 933, 992, 1047, 1063.
 WILLELMUS, abbas Hirsaugiens., CL, 888, 957, 959, 961, 992.

III. — DE SPE.

De spe. — Spes est donum Dei quo fit ut expectemus cum fiducia quiddam nobis a Deo promissum est, scilicet, dicitur donum Dei, quia hanc Deus dat, nec possumus habere a nobismetipsis, juxta illud Pauli, « Quid habes quod non accepisti? » Dicitur, quo fit ut expectemus cum fiducia. Nititur enim spes nostra ipsis Dei promissis, Dei, inquam, qui nec falli, nec fallere potest; et Christi meritis, qui ad hoc unum venit ut vitam nobis æternam compararet. Hæc autem fiducia timore aliquo temperatur; obstant enim sæpissime peccata nostra, ne perveniamus ad vitam æternam, quæ nobis a Deo promissa est; et nemo scit utrum amore an odio dignus sit, et utrum sit usque ad finem perseveraturus. Dicitur, quiddam nobis a Deo promissum est; quo generali nomine intelligitur et vitæ æternæ et media ad vitam consequendam necessaria, nimirum gratiæ et auxilia divina, quæ per Christum dantur, et necessaria sunt tum ad justificationem, tum ad bonorum operum perfectionem. Quin et ipsa bona temporalia hoc generali nomine intelliguntur; hæc enim et promittuntur et dantur a Deo, et conducunt ad vitam æternam, si quis illis legitime utatur. Unde ea et desiderare vel petere licet, sed quatenus conducunt ad salutem, nee aliter.

Omnino in Deo est sperandum. Qui enim sperat in eo non confundetur unquam. Maledictus autem qui sperat et confidit in aliquo alio; v. gr., in semetipso, in quovis homine, in divitiis, in sua vel suorum auctoritate. Et in Deo solo sperandum est quia solus Deus est optimus, maximus, et potentissimus. Solus potest nos vere beatos efficere. Extra Deum nihil nisi fragile, caducum, mendax.

Spes non eadem est in omnibus Christianis; nam quod diximus de fide, illud et de spe dici potest; est in quibusdam spes viva, ut eam vocat Petrus apostolus, nimirum si charitate perficiatur, tuncque dicitur a Paulo apostolo firma anchora, quæ nunquam confundit. Est et spes imperfecta, mortua, non sufficiens ad salutem, nimirum si charitate destituatur.

PETRUS LOMBARDUS, Sententiar. magist. — Spes est virtus qua spiritualia et æterna bona sperantur, id est cum fiducia expectantur. Est enim spes certa expectatio futuræ beatitudinis, veniens ex Dei gratia et meritis præcedentibus, vel ipsam spem, quam natura præbit charitas, vel rem speratam, id est beatitudinem æternam. Sine meritis enim aliquid sperare, non spes, sed præsumptio dici potest.

At quæri potest an descriptio fidei conveniat. Sane concedi potest, vel negari. Si autem dicatur convenire, sunt et alia plura quibus differunt fides et spes; sed non improbe dici potest soli fidei convenire, non spei, quia fides sola fundamentum dicitur, non quia fides virtus possit esse sine spe et charitate, CXII, 887.

Et sicut fides, ita et spes est de invisibilibus. Unde S. Augustinus: « Fidem appellamus earum rerum quæ non videntur. » De spe quoque dicitur: « Spes quæ videtur non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? » Quod attinet ad non videre vel quæ creduntur, vel quæ sperantur, fidei speique commune est. Distinguitur tamen fides a spe, sicut vocabulo ita etiam rationabili differentia. Est enim fides malorum rerum et bonarum; quia et bona creduntur et mala; et hoc fide bona, non mala..... Spes autem non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, et ad eum pertinentium qui eorum spem gerere perhibetur, CXII, 811.

De hac virtute, spe scilicet theologia, consulantur Patres qui infra hic citantur.

ADALGERUS, incertæ sedis episc., CXXIV, 931.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 153.
 ALCUINUS, abb., CI, 616, 78.
 AMBROSIIUS (S.), episc. Mediol., XIV, 250, 503, 816, 1005, 1077, 1223, 1282, 1321, 1348, 1418, 1419, 1442, 1475, 1510, 1699; XV, 518, 1081.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 219, 393, 681, 756, 865, 864, 873, 1011.
 ANSELMUS, Havelbergensis episcop., CLXXXVIII, 1139.
 ARNOBIUS, V, 491 *et seq.*, 1092.
 AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXV, 123, 200, 237, 315, 457, 458, 472, 610, 962, 1074, 1140, 1171, 1501, 1389, 1541, 1659, 1679, 1702, 1733, 1773, 1828, 1840, 1841 *et seq.*, 1890, 1941, 1942; XXXVI, 54, 159, 163, 180, 227, 312, 313, 369, 535, 558, 627, 834, 859 *et seq.*, 866, 902, 1024, 1110, 1115, 1118, 1120, 1188, 1219, 1456, 1599; XXXVII, 234, 235, 286, 344, 348; XXXIX, 251, 252, 265; XCI, 1028.
 BERNARDUS (S.), abbas Clarnvall., CLXXXIII, 773, 1201.
 BRUNO (S.), ordin. Carthusianorum institutor, CLII, 47, 78, 429.
 BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 808; CLXV, 904, 905, 906, 907, 941.
 CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., 758.
 EUGYPIIUS, abb., LXII, 942, 945.
 FULBERTUS (S.), Carnotens. episc., CXLI, 545, 546.
 GERHONIVS Vener., Reichersp., CXCI, 1007, 1008.
 GREGORIUS MAGNUS (S.) papa, LXXV, 749; LXXIX, 532.
 GUIBERTUS Vener., abb. Sctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 158, 537.
 HALITGARIUS, Cameracens. episc., 672.
 HAYMO, Halberstatensis episcop., CXVIII, 895, 896, 897.
 HERVÆUS Vener., Burgidolens. monach., CLXXXI, 713.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 1095; XXV, 481; XXVII, 1585, 1596.
 HILARIUS (S.), Pictav. episc., IX, 51, 45, 949, 953, 965, 1015, 1016; X, 27, 637, 639.
 HILDEBERTUS Vener., Turon. archiepisc., CLXI, 713, 858, 1069.
 HILDEPHONSUS (S.), Toletan. episc., XCVI, 189, 190.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 124.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 43, 94, 104, 177, 488, 622, 865.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episcop., LXXXII, 296.
 LXXXIII, 92, 563, 603, 1339.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXI, 49, 59, 888.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 310, 354, 397.
 OTHLOLONUS, presbyt. monach. Ratisbonens., CXLVI, 181, 267.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb. Corbeiens., CXX, 83, 1436 *et seq.*, 1458.
 PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch., XCIX, 255 *et seq.*, 258.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 481, 799, 835.
 PETRUS RLESENS., archidiacon., CCVII, 77.
 PETRUS CANTOR, CCV, 271.
 PETRUS LOMBARDUS, magister Sententiar., CXCI, 218; CXCI, 181, 251, 446.
 PETRUS, Pictav. cancellar., CCXI, 1094.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CXI, 916.
 ROBERTUS PULLUS, cardin. et cancell., CLXXXVI, 816, 817.
 RUPERTUS, abb. Tuitiens., CLXVII, 278, 1181, 1232, 1585, 1401, 1403; CLXVIII, 115, 778; CLXIX, 141, 153 *et seq.*, 160.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 614, 650.
 TAIU, Casarang. episc., LXXX, 817, 903, 904.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 260; II, 760, 886, 1129, 1130.
 THEODULPHUS, Aurellanens. episc., CV, 365.
 THOMAS, Claterciens., CCVI, 185 *et seq.*, 729.
 ZENO (S.), XI, 249 *et seq.*, 279.

IV. — DE CHARITATE.

1. — De charitate in se spectata seu de amore Dei.

Licet, Dei amoris, et charitatis nominibus, theologia loquendo, unum intelligatur, nos loquemur Patrum sequentes, ista separamus, et in duobus articulis ea submittimus.

Charitas, seu amor Dei, est donum Dei quo fit ut diligamus Deum propter ipsum super omnia, et proximum propter Deum sicut nos ipsos.

Explicatur, scilicet, est donum Dei. Hanc enim largitur solus Deus; hanc habere nemo potest a semetipso. « Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, » inquit Apostolus. Necesse est autem, inquit S. Augustinus, ut parum diligat Deum, qui non ab illo, sed a seipso bonum se arbitratur effectum.

Quo fit, dicimus, ut diligamus Deum propter ipsum, hoc est, ut amemus Deum, nec amoris præmium aliud expetamus ullum, nec causam aliam amoris habeamus ullam, quam Deum ipsum.

Super omnia, pergitur, hoc est, amor Dei præferamus nihil, non nosmetipsos, non aliud quidquam.

Et proximum, adhuc amamus, propter Deum sicut nos ipsos. Hæc pars altera præcepti charitatis, quæ debitum nobis ipsis et proximo amorem spectat.

Porro diligimus Deum super omnia, quando sic eum diligimus, ut parati simus quilibet pati potius quam peccare, ut et bonorum, et parentum, et amicorum, et sanæ, et vitæ ipsius iacturam peccato culibet anteponamus. Et ad hunc amorem tenemur ex præcepto divino: « Qui amat patrem aut matrem, inquit Christus, super me, non est me dignus; et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. » Et alibi: « Qui amat animam suam, perdet eam, et qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. » Et Paulus apostolus hæc habet: « Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? In his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors, neque vita, neque principatus, neque vitutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei. »

Neque hoc præceptum novum credatur. Primum omnium est antiquitate et dignitate et necessitate. Fundamentum habet in ipsa hominis natura. Jure quippe naturæ tenemur supremum Deo, utpote Creatori, cultum et honorem exhibere. Non colitur Deus nisi amando, inquit S. Augustinus, quod est coli Deum cultu perfecto non posse nisi per charitatem: « Fide, spe, inquit, et charitate colendus Deus, quia nempe, pergit alibi S. doctor, domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur. Non alio sensu hæc intelligi possunt, nisi Deum non coli nisi amando. »

Præceptum hoc jam Judæis cognitum erat. Primum enim hoc est et maximum mandatum in lege, cujus hæc verba sunt: « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota fortitudine tua, Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo; et narrabo ea filiis tuis, et meditaberis in eis sedens in domo tua, et ambulans in itinere, dormiens, atque consurgens. Et ligabis ea quasi signum in manu tua, etc. »

Hoc ipsum mandatum dedit Christus Christianis, atque posse neminem ad vitam ingredi nisi illud servaverit. « Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Præcepta nostri: Diliges... et proximum tuum sicut teipsum. » Et interroganti, quod esset mandatum magnum in lege, ait: « Diliges Dominum Deum tuum.... Hoc est maximum et primum mandatum. » At quæritur, quis sit sensus horum verborum, « Diliges Dominum, etc... » Sensus est ad Deum offerri oportere omnia cordis desideria, omnes liberas mentis cogitationes, omnes omnino actus vitæ. Quæmodum voluptarius refertur omnia ad voluptatem, et avarus refert omnia ad divitias. Non vult Deus cor nostrum scindi in duas partes, ita ut partem unam Deus, partem alteram creatura possideat. Cor totum prosuo jure postulat: « Nemo potest duobus dominis servire. »

Et quis est sensus adhuc horum verborum ex Moyse, « Erunt verba hæc.... ligabis ea quasi signum in manu tua? » Respond. His Moysi verbis non obscure innuitur hoc fuisse Judæis non secus ac Christianis præceptum, ut in omnibus agerent ex intimo amoris in Deum sensu, ut ad Deum omnia referrent, etiam quæ ex innata naturæ propensione ad necessariam vitæ sustentationem quotidie agimus.

Id ipsum a Paulo apostolo præcipitur Christianis: « Sive manducatis, inquit, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. » Quod quidem non eo sensu ab Apostolo dictum existima, ut quidquid sit sine charitate habituali, vel etiam actuali, proprie ac strictè dicta, eo ipso verum sit peccatum, nullamque in ordine salutis laudem mereatur. Actus quippe fidei, spei, timoris supernaturalis, et aliarum virtutum moralium, quibus homo peccator, cælesti aspirante et adjuvante gratia,

sibi ad justitiam viam parat, vera peccata nec sunt nec dici possunt. Quamvis enim absente charitate plenam, perfectam, ac saluti assequendam parem laudem illa non habeant, habent tamen aliquam etiam in ordine salutis, ex divina scilicet gratia, qua mediante efficiuntur; quam quidem gratiam S. Augustinus interdum bonam voluntatem appellat et amorem recti. Præceptum scilicet dilectionis, cum affirmativum sit, non obligat semper ac pro semper. Mens igitur Apostoli hæc videtur esse, ut nihil unquam homo faciat, quod sit contra charitatem et legem Dei, ut Deo nihil præferat, ut corejus non sciatur in duas partes, quarum una sit pro Deo et altera pro creatura, ut omnia referat ad Deum saltem indirectè et interpretative. Quidquid porro in homine boni est, totum illud in Deum, boni totius fontem et auctorem, quasi proprio pondere relabitur. Atque hoc sensu præceptum amoris Dei negativum aliquid includere, nec semper, nec pro omni tempore obligare affirmant omnes theologi post S. Thomam, qui ait: Aliquis totum cor suum ponit in Deo, ita scilicet quod nihil cogitet vel velit quod divinæ dilectioni sit contrarium.

ABÆARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 1748.

ADAMUS SCOTUS, ordin. Præmonstrat., CXCVIII, 116, 507, 547, 817.

ADAMUS, Persenæ abb., CCXI, 596, 651, 685.

ÆLREDUS, abbas Rievallensis in Anglia, CXC, 508, 566, 579, 583, 591, 592, 594, 595, 598.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 131-155.

ALCUINUS, C, 211, 466, 1000-1002.

ALGERUS, scholast. Leodiens., CLXXX, 899.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediol., XV (pars I), II, 50, 938, 1113, 1153, 1549.

AUGUSTINUS (S.), episc. XXXII, 152, 158, 674, 701, 745, 782, 783, 796, 806, 818, 1183, 1184, 1186-1190, 1308, 1316, 1322, 1325-1334; XXVIII, 63, 87, 212, 213, 223, 229, 565, 419, 420, 499, 500, 524, 525, 535, 537, 557, 560, 564, 565, 576, 593, 595, 654, 672, 737, 739, 740, 768, 811, 818, 854, 868, 869, 939, 957, 988, 990, 1015, 1072; XXXIV, 27, 28, 29, 34, 160, 161, 741, 1405, 1425, 1497, 1608, 1647, 1691, 1925, 1995, 2036; XXXV, 44, 124, 149, 160, 202, 260, 282, 398, 441, 626, 638, 779, 793, 807, 858, 929, 1061, 1085, 1089, 1170, 1292, 1527, 1554, 1565, 1592, 1612, 1618, 1645, 1667, 1743, 1849, 1887; XXXVI, 81, 143, 199, 207, 210, 211, 444, 482, 501, 566, 568, 584, 585, 633, 674, 694, 883, 905, 925, 965, 1171, 1358, 1566, 1419, 1444, 1449, 1456, 1457, 1485, 1512, 1515, 1531, 1558, 1648, 1655, 1654; XXXVII, 23, 25, 89, 157, 159, 232, 269, 286, 288, 310, 314, 315, 316, 328, 339, 347, 348, 418, 448, 459, 669, 670, 679, 715; XXXVIII, 279, 281, 341, 342, 356, 410, 412, 413, 416, 652; XXXIX, 574, 873, 898, 910, 914, 952, 954, 957, 964, 966, 971; XL, 46; XLI, 217, 256, 237, 266, 290, 297, 302, 305, 370, 374, 586, 788, 901 et seqq., 905, 968, 1105, 1112, 1292, 1296, 1869.

BALDUINUS, Cantuariens. arch., CCIV, 417 seqq., 425.

BENEDICTUS (S.), Anian. abb., CIII, 686-688.

BERNARDUS (S.), abbas Clarevallensis, CLXXXII, 596, 974, 998; CLXXXIII, 620, 1102, 1163, 1181; CLXXXIV, 11 et seqq., 245, 335, 370 et seqq., 379, 395, 518, 1220, 1222; CLXXXV, 190, 205.

CASSIANUS (S.), XLIX, 1015.

COLUMBANUS, abbas et confessor., LXXX, 250, 251.

DODANA, CVI, 111, 115, 115.

EADMERUS, monach. Cantuar., CLIX, 562.

ELIAS DE COYDA, abb., CCIX, 999, 1000-1006.

EUGENIUS (S.), Tolet. episc., LXXXVII, 595.

EUGYPIUS, abbas, LXII, 572, 575, 929, 1082.

FULBERTUS (S.), episc., CXLI, 345, 346.

GERHOLDUS, præposit. Reichersperg., CXIII, 651; CXIV, 1159.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 801; LXXXIX, 126, 127, 149, 282, 295, 330, 481, 542.

GUIBERTUS, abb., CLVI, 96, 707, 1154.

GUIGO I, Carth. prior., CLIII, 634.

GUILLELMUS, abbas sancti Theodoric., CLXXX, 250.

HIERONYMUS (S.), presb., XXII, 339, 341, 547-549, 425, 535, 957, 1056, 1200; XXXIII, 280, 352; XXIV, 1121; XXVIII, 607.

HILARIUS (S.), Pict. episc., IX, 942.

HILDEBERTUS, Turonens. arch., CLXXI, 188, 458.

HILDEBRANDUS JUNIOR, CLXXXI, 1699, 1701.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 745.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 695; CLXXVI, 125, 126, 527, 619, 874, 875, 876, 987, 1005; CLXXVII, 176, 182, 495, 528, 563, 607, 620, 673, 750, 766.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVI, 851.

ISIDORUS (S.), Hispanensis episcop., LXXXII, 147; LXXXIII, 9, 92, 623, 688, 686, 1145, 1144.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 507.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 448, 449, 456, 465.
 PAULINUS (S.), Aquil. patriarch., XCIX, 197, 214-217.
 PAULUS (S.), papa, LXXXIX, 1147.
 PETRUS, Blesens. archidiacon., CCVII, 478, 871-874.
 PETRUS DAMIANUS, cardin., CXLIV, 278, 494, 617, 662, 689, 716; CXLV, 509, 769.
 PETRUS, Pictaviens. cancell., CCXI, 864.
 PETRUS LOMBARDUS, Magist. sent., CXCI, 888, 1611; CCXII, 290, 328.
 PETRUS DIACONUS, monach. Casin., CLXXIII, 1141.
 RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 198, 747.
 REMIGIUS, monach., CXXXI, 297.
 RICHARDUS A. S. VICTORE, CCXVI, 8, 421, 507, 1083, 1084, 1085, 1200, 1204.
 ROBERTUS PULLUS, cardinalis et cancellarius, CLXXXVI, 693.
 RUPERTUS, Tuitiens. abb., CLXVII, 428, 512, 690; CLXXVIII, 133, 145, 335, 817, 895, 938, 1237, 1629; CLIX, 56, 57, 110-113; CLXX, 296.
 SMARAGDUS, abb., CII, 761, 762.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), et alii Præmonstratenses, CCIV, 1098, 1105.
 TAILO, Cassaraug. episc., LXXX, 761, 762.
 THOMAS, Cisterciens. CCVI, 179, 310.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviens. episcop., CLXXXVI, 198.
 WALAFRIDUS STRABUS, CXIII, 122, 1152.
 ZACHARIAS, Chrysopolitanus episc., CLXXXVI, 133, 610.

2. — De charitate quoad nos spectata seu de amore sui ipsius.

Ex præcepto charitatis tenemur nosmetipsos diligere : « Diliges proximum tuum sicut teipsum. » Quæ quidem impleri nullatenus possunt, nisi nosmetipsos, ut par est, diligamus. Et nosmetipsos debemus diligere propter Deum, hoc est, ad Deum ea dilectio est referenda qua nosmetipsos diligimus. Porro tunc refertur ea dilectio ad Deum, si felicitatem nostram in Deo collocamus; si ad Deum unico tendamus, quia Deus solus summum bonum est, a quo omnia, in quo omnia, propter quem omnia, ad quem omnia. Solus ipse suprema hominum felicitas. At diligere se nihil aliud est quam velle beatum esse, ad veram felicitatem tendere, adeoque ad Deum; et sic non nos diligimus, ut par est, nisi Deum super omnia diligamus. En vera nostri dilectio; alia mala et vitia est. Et nosmetipsos perperam diligimus, quando eo solum tendit ea dilectio, ut affluamus voluptatibus corporeis, divitiis, honoribus; quando sequimur solam concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum et superbiam vitæ. Et quia eo solum tendit corrupta peccato originis natura, ideo tenemur vim continuam nobismetipsis inferre, ut triplicem hanc concupiscentiam superemus.

Cum ergo Christus præcipit ut abnegemus nosmetipsos, ut nobis ipsis moriamur, nihil aliud præcipit, quam ut ab illa inordinata nostri dilectione caveamus. Quoniam autem prava illa dilectio, et novas in dies radices agit, et sequitur naturæ corruptæ propensionem et apprimis accommodatur ad præjudicia hausta ex prava institutione et ex cæterorum hominum exemplo et moribus, idcirco Christus docet vim nobis esse jugiter inferendam, portantem crucem quotidie, cavendum ne nos consuetudinis æstus abripiat, intrandum per angustam portam, gradientem arcta via, quam pauci admodum sequuntur, alioquin nunquam futurum ut nobis ipsa moriamur, et sic perveniamus ad vitam. Hæc omnia ardua, et difficilia videntur; sed merces infinita, æterna est. Quin et Christus promissit levandum a se magna ex parte laborem : « Venite ad me, etc., jugum enim meum suave, etc. » Promissi divini fidem et veritatem sentiunt quotidie quicumque sincere Deum colunt, et præcepta evangelica sequuntur. Diffusa in cordibus eorum per Spiritum sanctum charitate, sit ut plus suavitatis et consolationis experiantur in cruce ferenda, quam peccatores in cupiditatibus explendis.

Hæc dilectio, qua nos, ut par est, diligimus, charitas etiam dicitur; est enim pars charitatis; charitas enim Deum, vel nos, vel proximum, respicit.

INNOCENTIUS III, papa. — Sunt autem hæc suctoritates quæ formam præferunt charitatis : « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo... et proximum sicut te ipsum... etc. » Augustinus ait : Omnia quæcumque facimus sine charitate, nihil nobis prosunt; fatuum et inane studium expendimus, si non habemus charitatem, quæ Deus est. Item S. Gregorius : Tanto amplius rubigo peccatorum consumitur, quanto igne charitatis crematur cor peccatoris... Unde ex his sic procedendum : Quis

præditus Tu'liana eloquentia, quis omniformatus sapientia sufficit laudes charitatis exprimere, ejusque virtutes ad unguem exprimere? Hæc est charitas, quæ docet illecebras fugere, voluptates calcare, carnis cohibere concupiscentias, desideria illicita frangere, honores contemnere, postremo universa blandimenta respuere. Dilectio ut mors est fortis. Nam sicut illa sensum carnis, sic ista affectum carnalis concupiscentiæ punit. Dura est sicut infernus emulatio, quia hos quos intus trahit desiderium æternorum, non solum blanda respuere, sed etiam adversa, pro eo quod diligit adipiscendo, cogit tolerare. Hæc est charitas quæ Abel martyrem fecit, Abraham de terra sua eduxit. Hæc Joseph in Ægypto servavit. Hæc est flamma quæ tribus pueris in fornace flammam exstinxit. Hæc est charitas omnium bonorum maxima, cui nihil sapit extraneum, vel asperum, vel confusum, virtutes cæteras munimine suæ perfectionis solidans. Quisquis in ejus radice se inserit, nec a viriditate deficit, nec a fructibus evanescit, quia fecunditatis opus efficaciter non amittit. De hac Isidorus ait : « Nullum præmium pensatur sine charitatis amore; quamvis recte credat, tamen sine charitate ad beatitudinem pervenire non potest, quia tanta est charitatis virtus, ut etiam prophetia et martyrium sine illa nil esse credatur. Charitas omnium virtutum obtinet principatum. »

Hæc est charitas, quæ tantum in Deum prævaluit, quod eum de sede supernæ majestatis ad infirmitatem nostræ humanitatis adduxit, vulneravit impassibilem, ligavit insuperabilem, traxit incommutabilem, æternum fecit mortalem. Si tantum potuit charitas in Deum, quantum homo deberet posse in seipsum? Si Deus propter hominem tanta pertulit, quid homo propter Deum tolerare recusabit? Pudeat te, homo, non subijci charitati, quæ sibi subiecit auctorem mundi, non pudeat subijci charitati, quæ sibi subiecit et ægulum. Charitas omnium virtutum est origo; charitas mentem hominis illuminat, conscientiam mundat, animam lætificat, Deum demonstrat. Animam in qua charitas habitat, superbia non inflat, invidia non devastat, ira non vexat, avaritia non excæcat, tristitia mala non dissipat, gula non inflamat, luxuria non coquinat. Semper munda est, semper quieta, semper casta, semper læta, semper pacifica, semper benigna, semper modesta. In adversis securi, in prosperis non elata... CCXVII, 761-764.

JULIANUS POMERIUS. — Charitas est recta voluntas ab omnibus terrenis ac præsentibus prorsus aversa, juncta Deo inseparabiliter et unita, igne quodam sancti Spiritus a quo est et ad quem refertur incensa, inquinamenti omnis extranea, corrumpi nescia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, supra omnia quæ carnaliter diliguntur excelsa, affectionum omnium potentissima, divinæ contemplationis avida, in omnibus semper invicta, summa actionum bonarum, salus morum, finis præceptorum cælestium, mors criminum, vita virtutum, virtus pugnantium, palma victoriarum, anima sanctorum mentium, causa meritum bonorum, præmium perfectorum. In peccatis suis mortuos suscitavit, languentes sanat, perditos instaurat, spem desperatis inspirat, pacificas mentes inhabitat; fructuosa in penitentibus, læta in proficientibus, gloriosa in perseverantibus, victoriosa in martyribus, operosa in omnibus omnino fidelibus. Quam fides concepit, ad quam spes currit, cui profectus omnium servit, ex qua quicquid est boni operis vivit; sub qua obedientia crescit, per quam patientia vincit; propter quam carnalia blandimenta devotio religiosa contemnit; sine qua nullus Deo placuit, cum qua nec potuit aliquis peccare, nec poterit. Hæc est charitas vera, germana, perfecta, quam excellentiorem viam nominat Apostolus... LIX, 495-497.

PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episcop. — Charitas est dilectio qua diligitur Deus propter se et proximus propter Deum vel in Deo. Hæc habet duo mandata; unum pertinens ad dilectionem Dei, quod est maximum in lege mandatum, et alterum pertinens ad diligendum proximum illi simile : « Diliges Dominum Deum tuum, etc., et proximum sicut teipsum. » Ex una eademque charitate Deum proximumque diligimus. Una est charitas, et duo præcepta, quia qua charitate Deum diligimus, hoc est propter Deum, eadem proximum diligimus, hoc est propter Deum; duo præcepta sunt, quia duo motus in mente geruntur, cum Deus diligitur et proximus; movetur enim mens ad diligendum Deum, movetur et ad diligendum proximum; et multo magis erga Deum, quam erga proximum.

Consequenter modum utriusque dilectionis advertimus. Hæc regula dilectionis divinitus constituta est, ut Deum propter se ex toto corde, et proximum diligas sicut teipsum, id est ad quod et propter quod te ipsum diligere debes. In bono enim et propter Deum te ipsum

diligere debes; in bono ergo diligendus est proximus, non in malo et propter Deum. Proximum vero, omnem hominem oportet intelligi, quia nemo est cum quo sit operandum male. Qui ergo amat homines, vel quia justus sent, vel ut justus sint, amare debet; hoc est in Deo, vel propter Deum. Sic enim et seipsum amare debet, scilicet in Deo vel propter Deum, id est quia justus est, vel ut justus sit. Qui enim aliter se diligit, injuste se diligit, quia ad hoc se diligit, ut sit injustus; ad hoc ergo ut sit malus, non ergo jam se diligit... Dilectionis Dei modus est ut omnes cogitationes, et omnem vitam, et omnem intellectum in illum conferas, a quo habes ea quæ conferis illi. Sic nulla pars vite nostræ vacare debet, sed quidquid venit in mentem, illuc rapiatur quo dilectionis impetus currit... CXII, 812, 814.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 1569, 1570, 1574, 1696.

ADALGERUS, episc., CXXXIV, 917.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. ordin., CXCVIII, 41, 259, 265.

ADAMUS, Persenæ abb., CCXI, 600.

ÆLREDUS, Rievallens. abb., CXCV, 505, 512, 515, 519, 521, 524, 530, 536, 548, 585, 621 et seqq., 638.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 605, 607, 675.

ALCUINUS, C, 172, 300, 310, 417, 476, 489, 496, 509, 957, 945, 946; CI, 615.

ALGERUS, scholastic. Leodiens., CLXXX, 898, 899.

AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 177, 214, 351, 870, 871, 905, 908, 1071, 1144, 1253, 1256, 1257, 1272, 1317, 1578, 1580, 1407, 1415, 1423, 1424, 1478, 1500, 1508, 1511, 1818; XV (part. i), 60, 114, 274, 280, 332, 354, 517, 1065, 1090, 1257, 1263, 1265, 1266, 1268; (part. ii), 129, 164, 167, 226, 252, 265, 274, 300, 437, 492, 757, 786, 820, 897, 952.

ANASTASIUS, abb. Roman., CXXVII, 1145.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiep., CLVIII, 558; 587, 595, 651.

ANSELMUS, Havelbergensis episcop., CLXXXVIII, 1159.

ARNOBIUS, V, 850, 851.

AUGUSTINUS (S.), XXXII, 593, 840, 847, 870, 1516, 1517, 1524; XXXIV, 55, 56, 136, 427, 634, 755, 1256, 1549, 1548, 1453, 1459, 1445, 1462, 1598, 1646, 1696, 1812, 1845, 1846, 1852, 1853, 1876, 1877, 1982, 2017, 2025, 2054, 2055, 2057, 2045, 2061, 2074; XXXV, 149, 165, 176, 240, 260, 261, 281, 299, 307, 315, 371, 593, 599, 453, 507, 541, 557, 607, 661, 758, 825, 905, 912, 1022, 1148, 1154, 1171, 1252, 1269, 1343, 1514, 1553, 1518, 1582, 1627 et seqq., 1650, 1650, 1680, 1699, 1721, 1735, 1758, 1791, 1816, 1817, 1837, 1844, 1861, 1905, 1923, 1949 et seqq., 1952; XXXVI, 41, 142, 145, 159, 160, 210, 267, 369, 550, 562, 564, 571, 577, 603, 620, 696, 705, 715, 729, 764, 783, 793, 832, 865, 867, 889, 904, 925, 966, 1046, 1223, 1256, 1241, 1397, 1422, 1462, 1527, 1529, 1530, 1577, 1673; XXXVIII, 410, 645; XXXIX, 272, 857, 864, 895, 896, 960; XL, 149, 312; XLI, 290, 935.

BALDUINUS, Cantuariens. archiep., CCIV, 477, 535, 556.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 488 et seqq., 491, 512, 647.

BERNARDUS (S.), Clarnvall. abb., CLXXII, 67, 108, 262, 295, 358, 816, 818, 901, 903, 916; CLXXXIII, 745, 775, 987, 1016, 1020; CLXXXIV, 585 et seqq., 711, 806, 1206; CLXXXV, 157 et seqq.

BONIFACIUS (S.), episc. et martyr, LXXXIX, 856 et seqq., 858.

BRUNO (S.), ordin. Carthus. institutor, CLII, 832, 979, 1085, 1306; CLIII, 193, 395.

BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 792; CLXV, 907, 908, 909, 910, 911, 911.

CÆSARIUS (S.), episc. Arelatensis, LXVII, 1151 et seqq., LXVII, 1154.

CASSIANUS, XLIX, 565, 854, 855 et seqq., 861, 1027, 1028, 1029.

CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 146, 339, 350, 358, 414, 510, 650.

DUNSTANUS (S.), Cantuariens. archiepisc., CXXXVII, 436.

EADMERUS, Cantuariens. monach., CLIX, 686, 687.

EBERHARDUS, Tegerns. abb., CXLI, 1311.

ELIGIUS (S.), episc., LXXXVII, 508, 659.

ELPIS, uxor Boetii, LXXIII, 538.

EUGYPIUS, abbas, LXII, 565, 570, 885, 887, 942, 943, 1063, 1088.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc., LXV, 518, 519, 553, 757 et seqq., 740.

GELASIUS I (S.), papa, LIX, 60.

GERHOLDUS, Reichersp. præposit., CXCI, 1623

GODEFREDUS, Stabulens. monach., CXLIX, 581.

GRATIANUS, CLXXXVII, 234, 1565.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 505, 416; LXXVI, 846, 1062, 1067; LXXVII, 515, 539, 586, 567 et seqq., 571, 881, 907, 935, 983, 1050; LXXIX, 47, 77, 272, 318, 483, 538, 542, 557, 565, 575.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXI, 494.

GUIBERTUS, abbas Sæ Mariæ de Novigento, CLVI, 185, 272, 275, 1151.

GUIGO I, Carth. maj. prior. generalis quintus, CLIII, 624.

GUILLELMUS, Tyrens. archiep., CCI, 929.

HALITGARIUS, Camerac. episc., CV, 662.

HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 202, 210, 581 et seqq., 590, 808; CXVIII, 889, 895, 896.

HERVÆUS, Burgidolens. monach., CLXXXI, 140, 224, 496, 952 et seqq., 958.

HIERONYMUS (S.), XXII, 527, 536, 539, 483, 481, 602, 742, 789; XXIII, 180, 445; XXIV, 1047, 1136, 1157; XXVIII, 408, 409, 412, 418, 491, 578.

HILARIUS (S.), Pictav. episc., X, 627-629.

HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 216, 217, 241, 459, 481, 477, 520, 521, 554, 558, 512, 612, 688, 771, 833, 854, 863, 900, 1059.

HILDEFONSUS (S.), Tolet. episc., XCVI, 190, 191, 192, 195.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 165, 180, 191, 339, 363, 743, 911, 1000.

HINCMARUS, Remens. archiepisc., CXIV, 476.

HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 1259.

HUGO, (S.) Lincolnensis in Anglia episc., CLIII, 1022.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 16, 45, 528 et seqq., 535, 875, 881, 969, 970, 971, 1004; CLXXVII, 183, 488, 493, 506, 560, 749.

INNOCENTIUS III, CCXVII, 761 et seqq., 761, 1142.

ISIDORUS (S.), Hispanens. episc., LXXXII, 269, 996, LXXXIII, 92, 602.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 221, 645.

IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 227, 249.

JOANNES II, papa, LXVI, 86, 87, 88.

JOANNES SARESB., Carnot. episc., CXCI, 971.

JONAS, Aurelianens. episc., CVI, 233, 254, 256, 297, 298.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 293, 298.

LANFRANCUS, Cantuariens. archiepisc., CL, 508.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 169, 253, 262, 289, 299, 325, 345, 400, 423, 453, 466, 753, 1215.

LEO III (S.), pap., CII, 1023.

LEO IX (S.), papa, CXLIII, 481, 485.

MARCULFUS, monach., LXXXVII, 1099.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 659.

MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 894.

ODO (S.), Cluniacensis abbas, CXXXIII, 66, 98, 307, 703.

OTHLONUS, presbyt. et monach., CXLVI, 101, 268.

PASCHALIS II, papa, CLXIII, 510.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corbeiensis abbas, CXX, 83-85, 841, 892, 1041, 1459, 1490.

PAULINUS NOLANUS (S.), episc., LXI, 190 et seqq., 199, 207, 241, 248, 256, 266, 307, 508.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIX, 253, 256, 257, 258.

PETRUS, Blesens. archidiac., CCVII, 108, 114, 366, 897 et seqq., 935.

PETRUS CANTOR, CCV, 275.

PETRUS CELLENS., Carnot. episc., CCII, 1095.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiep., LII, 352.

PETRUS, Clarnvall. abb., CCI, 1399.

PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1250, 1658.

PETRUS DAMIANUS (S.), CXLIV, 282, 297, 298, 587, 599, 521, 611, 613, 800, 857, 866, 912; CXLV, 78, 317, 533.

PETRUS DE HONESTIS, clericus Ravennas, CLXIII, 725.

PETRUS LOMBARDUS, Mag. sentent., CXCI, 856, 1536, 1639, 1660; CXII, 87, 156, 158, 159, 191, 222, 262, 285, 328, 575.

PETRUS Pictaviens., cancellar., CCXI, 1095, 1115, 1125, 1184.

PETRUS Vener., Cluniac. abb., CLXXXIX, 194.

PHILIPPUS DE HARVING, abb. Bonæ Spei, CCIII, 85.

RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 178, 418, 606.

RABANUS MAURUS, Mogunt. episc., CIX, 767, 768, 770; CX, 85; CXI, 1570, 1571; CXII, 1435.

REMIGIUS, Antistodor. monach., CXXXI, 104, 112.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 168, 193, 107, 1288.

ROBERTUS PULLUS, cardin., CLXXXVI, 797, 815, 816, 817, 860, 861.
 RUFINUS, sedis incertæ episc., CL, 1625.
 RUPERTUS, abbas Tulliensis, (LXVII, 278, 679, 772, 1181, 1232, 1267; CLXVIII, 778; CLXIX, 141, 135 *et seqq.*, 160; CLXX, 95, 512, 529.
 SIGEBERTUS, Gemblacensis, CLX, 675.
 SMARAGDUS, abb., CII, 598 *et seqq.*, 601, 722, 764, 765, 935.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimont. abb., CCIV, 1073, 1124, 1133.
 SUGERIUS (S.), Sancti Dionysii abb., CLXXXVI, 1138.
 TAILO, Casarugustanus episc., LXXX, 818.
 TERTULLIANUS, Carthag. presbyt., I, 470, 704, 1215, 1268, 1269; II, 147, 759.
 THEODULFUS, Aurelianens. episc., CV, 202, 365.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 372, 375, 858.
 VALCANDUS, Mediani monaster. monach., CLI, 624.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pictaviens., LXXXVIII, 140, 146, 148, 157, 169, 176, 236.
 VICTOR, episc. Capuanus, LXVIII, 270.
 WALFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIII, 666, 1153.
 WERNERUS, abbas S. Blasii, CLVII, 1172.
 ZENO (S.), XI, 126, 249 *et seqq.*, 270.

3. — De charitate erga proximum spectata, seu de amore proximi.

In præceptis vero Dei charitas obtinet principatum. Ideo diligenda est et tenenda, sine cujus perfectione nihil Deo placere posse, Paulus testatur apostolus. Unde et ipse Dominus, a quodam scriba interrogatus quod esset mandatum maximum, respondit: « Diliges... etc. »... Si forte quislibet quærat quis sit proximus, sciat omnem Christianum recte proximum dici, quia omnes in baptismo filii Dei sanctificamur, ut fratres simus spiritualiter in charitate perfecta. Nobilior est generatio spiritualis quam carnalis... Igitur sicut omnibus æqualiter regni Dei prædicata est beatitudo, ita omni sexui, ætati et personæ æqualiter, secundum meritorum dignitatem regni Dei patet introitus, ubi non est distinctio quis esset in sæculo, laicus vel clericus, dives aut pauper, junior vel senior, servus aut dominus, sed unusquisque secundum meritum boni operis perpetua coronabitur gloria...

Charitatis lege præcipitur, ut et proximum sicut nosmetipsos diligamus. Et per proximum intelliguntur omnes omnino homines, Christiani, hæretici, Judæi, ethnici, quin et ipsi inimici quicumque sint. Sensus autem horum verborum: « Diliges proximum, » etc. est lege charitatis teneri unumquemque, proximi salutem, non secus ac suam et volis et quantum fieri potest, re consulere et providere; et etiam in bonis temporalibus, sed habita semper ratione Dei et salutis, alioquin non charitas est, sed cupiditas, quod seu proximo seu nobis vel opamus vel quærimus. Et fundamentum huius dilectionis charitas Dei, siquidem in eo charitas Dei posita est, ut Deum summe diligamus. At non possumus Deum summe diligere, quin optemus Deum ab omnibus omnino cognosci, diligi, amari; id si vere optamus, agimus ergo quantum in nobis est ut id fiat. Si quis autem agit quantum in se est ut ab omnibus hominibus cognoscatur, diligatur, colatur, adoretur Deus, is certe proximorum salutem consulit, adeoque proximum amat. Ergo præceptum dilectionis proximi ex præcepto dilectionis Dei necessario pendet et sequitur.

Unde salutem et quicquid ad salutem vel directe vel indirecte confert, proximo non secus ac nobis optare tenemur lege charitatis. Non tenemur autem eadem media ad salutem optare proximo nostro sicut et nobis, nisi omnia sint undequaque paria. Cum enim aliud ab alio postulet Deus, et alia aliorum officia sint, habita ratione status et conditionis, certe non tenemur lege charitatis idem prorsus, quod spectat ad media quæ conferuntur ad salutem, unicuique optare. Id unum omnibus et singulis optare convenit et oportet et satis est, ut quemadmodum nobis sic et cæteris omnibus nemine excepto, largiatur Deus quicquid novit unicuique necesse esse ad salutem, cætera amoveat prorsus.

Cum ea non sit hominum conditio ut omnibus omnino hominibus possint eadem ratione succurrere; solius enim Dei providentia ad omnes et singulos se extendit, satis est pro virum et facultatum nostrarum mediocritate, si constitutum et necessarium in his rebus charitatis ordinem servemus. Porro hic ordo charitatis est ut prius succurramus illis qui nobis sunt proximiores, ac deinde cæteris, quantum vires humanæ suppetunt, servato semper ut par est ordine majoris minorisve proximitatis. Itaque prius succurrendum parentibus, filiis,

fratribus, aliisque cognatione vel affinitate conjunctis, quam cæteris hominibus; prius Christianis quam infidelibus; prius pastoribus et cæteris qui parentum loco habentur, quam Christianorum vulgo; prius subditis quam extraneis, etc... Notæ vero quibus cognosci potest revera an proximum nos diligamus sunt sequentes:

1° Si nullum ipsi malum vel optemus, vel faciamus, vel quæramus; imo si optemus ipsi omne genus boni, habita ratione conditionis ipsius et officiorum; si in omnibus adjuvemus eum pro viribus, servato ordine charitatis.

2° Si, juxta præceptum Apostoli, alter alterius onera portemus; si proximi vitia et infirmitates feramus patienter et benigne, quantum fieri potest, accipiamus.

3° Uno verbo, si in omnibus faciamus alteri, quod nobis fieri vicissim et æquum est et volumus.

4° Et si exerceamus in proximum opera misericordiæ quæ vel spiritualia sunt, ut 1° ignaros et rudes docere quæ ad religionem pertinent; 2° peccantes corrigere, arguere; 3° dare consilium indigentibus consilio; 4° consolari afflictos; 5° injurias acceptas et vitia proximorum patienter ferre; 6° offensiones libenter condonare et remittere; 7° orare pro vivis et mortuis et persequentibus nos.

Vel opera misericordiæ corporalia, quæ sunt: 1° præbere cibum esurientibus et potum sitientibus; 2° suscipere peregrinos in hospitium; 3° nudos vestire; 4° ægrotos invisere; 5° in carcere positos adire et consolari; 6° captivos redimere; 7° mortuos sepelire.

Quæ plus vel minus in sequentibus de charitate explicantur.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episcop. — Tobias meruit edictum, ne quis ex filii captivitatis mortuorum sepulturæ daret. At ille interdicto non revocabatur magis quam incitabatur, ne deserere officium pietatis mortis metu videretur; erat enim misericordiæ pretium, mortis poena. Talis flagitii deprehensus reus, vix tandem per amicum potuit direpto patrimonio egenus et exsul restitui suis.

Iterum in his versatur officiis; et si quid alimenti foret, peregrinum cum quo cibum sumeret quærebat. Itaque cum sessus a sepulturæ munere reversus, appositis sibi edendi subtilis, misso filio, quærebat consortem convivii. Dum conviva accessit, nuntiatis insepulti corporis reliquiis, convivium deserebat; nec putabat plium, ut ipse cibum sumeret, cum in publico corpus jaceret exanime.

Hoc illi quod illam opus, et magnum opus, et magnum quidem. Nam si viventes operire nudos lex præcipit, quanto magis debemus operire defunctos! Si viantes ad longiora deducere solemus, quanto magis in illam æternam domum profectos, unde jam non revertantur! Nihil hoc officio præstantius, ei conferre, qui tibi jam non possit reddere, vindicare a volatilibus, vindicare a bestiis consortem naturæ...

Tam sancto sessus officio propheta dum requiescit in cubiculo suo, cadente de passerum nido albugine caritatem incidit; nec conquestus inveniit, nec dixit: Hæc merces laborum meorum. Fraudari magis se doluit obsequiorum quam oculorum munere, nec caritatem poenam, sed impedimentum putabat XIV, 760, 761.

LACTANTIUS FIRMICUS. — Maximum pietatis officium est peregrinorum et pauperum sepultura; quod antiqui philosophi virtutis justitiaeque doctores non attigerunt. Nec enim poterant id videre, qui utilitate omnia officia metiebantur. In cæteris enim, quamvis verum limitem non tenuerint, tamen quoniam commodi aiquid in his deprehenderunt, quasi odore quodam veritatis retenti, proprius oberrant; hoc autem, quia nihil videre in eo commodi poterant, reliquerunt.

Quin etiam non defuerunt, qui supervacaneam facerent sepulturam; nihilque esse dicerent mali jacere inhumatum atque abjectum; quorum impiam sapientiam, cum omne genus respuit, tum divinæ voces, quæ id fieri jubent. Verum illi non audent dicere, id non esse faciendum, sed si forte non fiat, nihil esse incommodi. Itaque in ea re non tam præcipientium quam consolantium funguntur officio, ut si forte id sapienti eveniret, ne se ob hoc miserum putet. Nos autem non quid sapienti ferendum sit dicimus, sed quid facere ipse debeat. Itaque non quæramus nunc utrumne tota sepeliendi ratio sit utilis, necne; sed hæc, etiamsi sit inanis (ut illi existimant), tamen facienda est, vel ob hoc solum quod apud homines bene et humane fieri videtur. Animus enim quæritur et propositum ponderatur. Non ergo patiemur figuram et signum Dei feris ac volucribus in prædam jacere; sed reddemus id teræ unde ortum est; et quamvis in homine ignoto necessarium munus implebimus, in quorum locum, quia de-

sunt, sacerdot humanitas, ubicunque homo desiderabitur, ibi exigi officium nostrum putabimus. In quo autem magis iustitiæ ratio consistit, quam in eo, ut quod præstamus nostris per affectum, præstemus alienis per humanitatem; quæ est multo certior iustiorque? Quæ cum sit, jam non homini præstatur, qui nihil sentit; sed Deo soli, cui charissimum sacrificium est opus justum ..., VI, 681, 682.

Captivorum redemptio magnum atque præclarum iustitiæ munus est. Quod quidem ipsa Tullius approbat: «Atque hæc benignitas, inquit, etiam reipublicæ est utilis, redimi e servitute captos, locupletari tenuiores. Hanc ego consuetudinem benignitatis largitioni munerum longe antepono. Hoc est gravium hominum atque magnorum.» Proprium igitur opus iustorum est redimere captivos, cum apud iniustos, si qui hæc faciant, graves et magni appellantur. Is enim maximæ laudis est bene facere, quos nemo speravit esse facturos. Nam qui bonum facit vel consanguineo, vel proximo, vel amico, aut nullam, aut certe non magnam laudem meretur, quia facere debet, sitque impius ac detestabilis, nisi fecerit id quod ab eo et natura ipsa, et necessitudo exigit; et si facit, non tam gloriæ assequendæ quam reprehensionis vitandæ gratia facit. Qui autem fecit alieno et ignoto, is vero dignus est laude, quoniam ut faceret sola ductus est humanitate. Ibi ergo iustitia est, ubi ad benefaciendum necessitatis vinculum nullum est, VI, 679.

Magnum iustitiæ opus est pupillos et viduas destitutos, et auxilio indigentes tueri atque defendere. Quod adeo universis divina lex illa præscribit, quando quidem boni quique iudices ad officium suum iudicant pertinere, ut eos naturali humanitate foveant, ac iisdem prodessent nitantur. Verum hæc opera proprie nostra sunt, qui legem, qui verba ipsius Dei præcipientis accepimus. Nam illi sentiunt quidem natura esse justum tueri eos qui tutela carent, sed cur ita sit, non perspiciunt. Deus enim cuius perpetua clementia est, idcirco viduas pupillosque defendi ac foveri jubet, ne quis respectu ac miseratione pignorum suorum retardetur, quominus mortem pro iustitia fideque suscipiat, sed incunctanter et fortiter subeat, cum sciat se charos suos Deo relinquere, nec his unquam præsidium defuturum. Egros quoque, quibus defuerit qui assistat, curandos fovendosque suscipere, summæ humanitatis et magnæ operationis est..., VI, 680.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis. episc. — Curatio funeris, conditio sepulture, pompa exsequiarum, magis sunt vivorum solatia, quam subsidia mortuorum... Sepulture enim philosophi contempserunt; et sæpe universi exercitus, dum pro terrena patria morerentur, ubi postea jacerent, vel quibus bestialis esca fierent, non curarunt....

Non ideo tamen commendata et abijcienda sunt corpora defunctorum, maximeque iustorum atque fidelium, quibus tanquam organis et vasis ad omnia bona opera sanctus usus est Spiritus. Si enim paterna vestis et annulus, ac quid huiusmodi tanto charius est posteris, quanto erga parentes major affectus, nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ utique multo familiarius atque conjunctius quam quælibet indumenta gestamus. Hæc enim non ad ornamentum vel adjutorium, quod adhibetur extrinsecus, sed ad ipsam naturam hominis pertinent. Unde et antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt, et exsequiæ celebratæ, et sepultura provisa; ipsique dum viverent, de sepeliendis vel etiam transferendis suis corporibus illis mandaverunt; et Tobias sepeliendo mortuos Deum promeruisse, teste angelo, commendatur. Ipse quoque Dominus, die tertio resurrecturus, religiosæ mulieris bonum opus prædicat, prædicandumque commendat, quod unguentum pret osum super membra ejus effuderit, atque hoc ad eum sepeliendum fecerit. Et laudabiliter commemorantur in Evangelio qui corpus ejus de cruce acceptum diligenter atque honorifice tegendum sepeliendumque curarunt. Verum istæ auctoritates non hoc admonent quod insit ullis cadaveri huiusmodi, sed ad Dei providentiam, cui placent etiam talia pietatis officia, corpora quoque mortuorum pertinere significant, propter fidem resurrectionis astruendam. Ubi et illud salubriter discitur, quanto possit esse remuneratio pro eleemosynis quas viventibus et sentientibus exhibemus, si neque hoc apud Deum petit, quod ex animis hominum membris officii diligentia persolvitur, XLI, 26, 27.

4. — De charitate in actum adducta erga proximum seu de eleemosyna.

Eleemosynæ nomine intelligitur quidquid erga proximum potest exerceri charitatis. Unde eleemosyna est

vel spiritualis, vel corporalis; spiritualis ad exerceantur opera spiritalia, corporalis autem si corporalis.

Eleemosyna est ex præcepto charitatis, I Joan., iii, 14, 17, 18, et ex oraculo Christi, Matth., xxv, 41 et seqq. Si quis his Christi oraculis non terreatur et ad exercendam erga pauperes misericordiam non flectatur, eum et corde induratum et pene reprobum non immerito dixeris.

Utilior est eleemosyna danti quam accipienti. Leve et transitorium est quod das pauperi munus; æternum est quod accipis a Deo præmium. Ut huic præcepto satisfiat dandum quidquid dempto necessario superfluit. Necessarium autem duplex est. Nimium necessarium naturæ et necessarium status. Necessarium naturæ illud est quod ad victum et vestitum requiritur; necessarium status illud est quod ad decentiam status et conditionis omni luxu seposito requiritur.

Rursus variæ sunt pauperum necessitates. Vel enim pauperes patiuntur necessitatem communem, vel necessitatem gravem, vel necessitatem extremam. Necessitas communis est ea quam vulgo patiuntur pauperes omnes. Necessitas gravis est ea quam patitur is qui, nisi adsit amica manus, venit in vitæ discrimen. Necessitas extrema est ea quam patiuntur hi qui sunt in extremo vitæ periculo. His positis, ut eleemosynæ præcepto satisfiat, ubi pauperes patiuntur solum necessitatem communem, dandum est omnino quidquid superest dempto status necessario. Ubi patiuntur necessitatem gravem, detrahendum aliquid prudenter de necessario status, plus minus pro majori vel minori pauperum necessitate. Ubi vero urget extrema necessitas, dandum prorsus, si aliter subveniri nequit, quidquid dempto necessario naturæ superest. Qui secus fecerit venit in damnationis æternæ discrimen. Peccat enim plus minus pro majori vel minori superfluo; item pro majori vel minori pauperum necessitate: «Non pavisti pauperem, occidisti,» inquit sanctus Ambrosius.

De his tractatur in indicationibus submissis.

ABELARDUS PETRUS, Rugensis abb., CLXXVII, 564.

AIMOINUS, Floriacensis monach., CXXXIX, 817.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 175.

ALCUINUS, abbas, C, 469; CI, 495, 625, 626, 628, 1199.

ALEXANDER II, pap., CXLVI, 1406.

ALPERTUS, monach., CXL, 463.

AMBROSIVS (S.), Mediolanensis. episc., XIV, 724; 739, 740, 747, 749, 755, 1021, 1236, 1298, 1303, 1764; XV (part. i), 67, 203, 1013; (part. ii), 158, 309, 313, 392, 420, 584, 653, 657, 750.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis. archiepisc., CLVIII, 659, 660, 1112; CLIX, 57, 154.

ARNULPHUS, Lexoviensis. episc., CCI, 199.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 503, 675, 1079, 1090, 1092; XXXIV, 2019, 2041; XXXV, 871, 583, 423, 424, 482, 511, 512, 549, 552, 965, 964, 1326, 1337, 1351, 1469, 1680, 1664, 1663, 1769; 1910, 1911, 1922, 1923; XXXVI, 12, 84, 89, 90, 210, 213, 250, 251, 252, 253, 326, 398, 407, 524, 525, 530, 615, 620, 621, 648, 649, 688, 806, 811, 839, 939, 962, 1025, 1041, 1045, 1044, 1128, 1129, 1387, 1402, 1445, 1453, 1557, 1572, 1651, 1671, 1700, 1706; XXXVII, 158, 265, 267, 268; XXXVIII, 25, 27, 740, 747; XLI, 300.

BERNARDUS (S.), Clarnvallensis. abb., CLXXII, 125, 642.

BONIFACIUS (S.), episc. Mogunt. et martyr, LXXXIX, 870.

BRUNO (S.), Carthusianorum institut., CLIII, 258.

CAROLUS, cognom. Maguus, imp. August., XCVII, 135.

CHRODEGANGUS (S.), Metensis episc., LXXXIX, 1076.

CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 82.

DUNSTANUS (S.), Cantuariensis. archiepisc., CXXXVII, 426.

DRUTHMARUS, Corbeiensis. monach., CVI, 1313.

ELIGIUS (S.), episc., LXXXVII, 593, 597.

ETHELWOLDUS, Wintoniens. episc., CXXXVII, 94.

EUGYPIUS, abbas, LXXI, 795, 796, 797, 1026, 1029, 1051.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 320.

GERHARDUS Venerab., CXCIV, 1261, 1306, 1513, 1329.

GEZO, Dertonensis. abbas, CXXXVII, 405.

GRATIANUS, CLXXXVII, 961, 962.

GREGORIUS MAGNUS, papa, LXXV, 94; 110, 116, 117, 454; LXXVI, 229; LXXVII, 606, 756, 885, 1006; LXXXIX, 480, 647.

GREGORIUS (S.), Turon. episc., LXXI, 539, 503.

GUIDERTUS Venerab. abb. de Novigento, CLVI, 776, 1008.
 GUIGO I. Carthusian. prior general., CLIII, 775.
 GUNTHERUS, Cisterciens. monach., CCXII, 209 et seqq., 222.
 HAYMO, episc. Halberstatensis, CXVII, 215; CXVIII, 902, 905, 904.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 413, 418, 533, 549, 557, 583, 584, 642, 728, 789, 892, 963, 1118, 1119; XXIII, 56, 546; XXIV, 1039, 1043, 1103; XXV, 207; XXVI, 174; XXXVIII, 41.
 HILDEBERTUS Venerab., Turonensis archiepisc., CLXXI, 180, 189, 448, 589, 858, 841, 1016, 1017.
 HUGO (S.), Lincolnens. episc., CLIII, 1007.
 HUGO Vener., abb. Cluniacens., CCIX, 888, 896.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 189; CCXV, 1123; CCXVI, 156, 300, 564, 860; CCXVII, 747 et seqq., 759, 1145, 1152.
 ISIDORUS (S.), Hispanensis episc., LXXXIII, 651, 735, 754, 1182.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 271.
 IVO (S.) Carnotens. episc., CLXI, 1240; CLXII, 157, 515.
 JONAS, Aurelianensis episc., CVI, 251.
 LANFRANCUS, Cantuariens. arch., CL, 491.
 LAURENTIUS (S.), Novariensis episc., LXVI, 105 et seqq., 116.
 LEO MAGNUS (S.) papa, LIV, 157, 158 et seqq., 164, 175, 176, 188, 287, 505, 587, 457, 445, 446.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 491, 674.
 LEODEGARIUS (S.), episc. Augustod., XCVI, 357.
 MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 727-729, 1044.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 894.
 MAXIMUS (S.), Taurinens. episc., LVII, 477, 432.
 ODO (S.), Cluniacens. abb., CXXXIII, 67, 98, 949.
 OSBERNUS, Cantuariens. monach., CXLIX, 578.
 OTHLONUS, presbyt. monach., CXLVI, 571.
 PASCHASIUS RABBERTUS (S.), abb. Corb., CXX, 272.
 PAULINUS (S.), patriarcha Aquileianus, XCIX, 201, 227.
 PETRUS BLESSENSIS, archidiacon., CCVII, 150.
 PETRUS CANTOR, CCV, 286 et seqq., 291.
 PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), LII, 207, 209, 310, 212, 213, 214, 232, 315 et seqq., 321.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLIV, 298, 299, 401, 425, 618; CXIV, 207 et seqq., 222.
 PETRUS LOMBARDUS, Magist. sententiar., CXCH, 166, 256.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVII, 540; CIX, 783, 808, 845, 846, 877, 888, 896, 975; CX, 22; CXI, 747; CXII, 207, 211.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 150, 151, 180, 182, 187, 273, 274, 275, 276, 278, 635, 634, 667, 668, 669.
 REGINO, Prumiensis abb., CXXXII, 248.
 RUPERTUS (S.), Tutiens. abb., CLXVIII, 895, 897, 1108.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 518, 533.
 STEPHANUS (S.) de Mureto, monach. Grandim., CCIII, 1077, 1147, 1152.
 SUGERIUS (S.), Sancti Dionysii abb., CLXXXVI, 1455.
 TAI0, Caesar-Augustanus episc., LXXX, 891, 892, 893.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 434.
 VICTOR, episc. Capuanus, LXVIII, 270.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuld. mon., CXIII, 1033.
 WILHELMUS (S.), abb. in Dania, CCIX, 854.
 ZACHARIAS, Chrysopolitan., episc., CLXXXVI, 157.

5. — De charitate in actum adducta erga proximum seu de hospitalitate.

LACTANTIUS FIRMICUS. — Hospitalitas præcipua virtus est beneficentiae; quod philosophi quoque aiunt; sed eam detorquent a vera iustitia et ad commodum rapiunt: « Recte, inquit Cicero, a Theophrasto est laudata hospitalitas. Est enim, ut mihi quidem videtur, valde decorum patere domos hominum illustrium hospitibus illustribus. » Eodem modo rursus erravit quo tum, cum idoneis esse diceret largiendum. » Nam illustres illi atque potentes nulla re possunt indigere; quos opulentia sua et munit et honorat. Nihil autem a viro justo faciendum est nisi quod sit beneficium. Beneficium autem si refertur, interit atque finitur; non enim possumus id habere integrum, cuius pretium nobis persolutum est. In his itaque beneficiis iustitiae ratio versatur, quae salva et incorrupte permanserint.

Permanent non aliter, quam si praestentur hominibus

his qui prodesse nullo modo possunt. At ille in recipiendis illustribus nihil spectavit aliud nisi utilitatem, nec dissimulavit homo ingentiosus, quid ex eo commodi speraret. At enim qui id faciat, potentem apud externos futurum per gratiam principum, quos sibi hostilii et amicitiae iure constrinxerit... quomodo ergo defenderet, quominus ambitiosa illa hospitalitas malitia esset? « Tu mihi, adiecit idem, per omnes portas circumcurris ut advenienti populorum atque urbium principes domum tuam invasantes, ut per eos apud cives eorum potentiam consequare, velisque te justum et humanum et hospitalem videri, cum studeas utilitati tuae. » En quod palam testificatus est non ad veram iustitiam quam non teneat, præcepta se dare, sed ad umbram imaginemque iustitiae: ignoscendum est igitur umbratilo et imaginario præceptori; nec ab eo veritas exigenda est, qui se nescire fateatur. VI, 678, 679.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 181.
 ALCUINUS, C, 541.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 229, 289, 435, 1646, 1685, 1732; XV (1^a parte), 151, 152, 233, 984, 1217.
 ANSELMUS (S.), Cant. episc., CLIX, 57.
 BENEDICTUS (S.), Cluniacensis abbas, CIII, 458, 440, 450, 571, 572, 647.
 BERNARDUS (S.), Clarnaval. abb. CLXXXII, 458, 597.
 BRUNO (S.), Carthus. inst., CLIII, 502.
 CAROLUS, cogn. Magnus, imper. Augustus, XCVII, 179; XCVIII, 370.
 DUNSTANUS (S.), archiepisc. Cantuar., CL, 490.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1021.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 294; LXXVII, 1154.
 GUIDO, Farfensis abb., IL, 1278.
 HERICUS, Antissiodorens. monach., CXXXIV, 1167.
 HERVÆUS, Burgidol. monach., CLXXI, 1484.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 1080; XXIII, 459; XXVIII, 566.
 HILDEBERTUS Venerabilis, Turon. archiep., CLXXI, 170, 171, 293, 335.
 HUGO V, abb. Cluniacens., CCIX, 899.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 1146.
 JONAS, Aurelian. episc., CVI, 251.
 LACTANTIUS, VI, 677.
 MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 483, 484, 725, 726, 727.
 NORBERTUS (S.), Magdeb. archiepisc., CLXX, 1356.
 PAULINUS (S.), Nolan. episc., LXI, 153.
 PETRUS, Blesensis archidiacon., CCVII, 98.
 PETRUS CANTOR, CCV, 524.
 PETRUS DE HONESTIS, cleric., CLXIII, 747.
 RABANUS MAURUS, archiepiscopus Mogunt., CIX, 1250.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 182.
 REGINO, Prumiens. abb., CXXXII, 195.
 RODULPHUS, Bituricens. episc., CXIX, 708, 709.
 RUPERTUS, Tutiens. abb., CLXVII, 401, 403, 408; CLXVIII, 1505, 1575.
 SMARAGDUS (S.), abb., CII, 890, 891, 892, 893, 897.
 STEPHANUS (S.) Cisterc. CLXVI, 1462, 1481, 1498.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), monach., CCIV, 1157.
 TAI0 Caesar-Augustanus episc., LXXX, 906, 907.
 TERTULLIANUS, I, 1295; II, 32.
 THEODULFUS, Aurelian. episc., CV, 199.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pictav. episc., XVIII, 148.
 WALTERIUS, Aurelian. episc., CXIX, 735.
 WILLELMUS, abb., CL, 1114.
 WILLELMUS, Malmesbur. monach., CLXXIX, 1699.

6. — De charitate in actum adducta erga proximum, seu de misericordia.

« Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur, » et alii multi textus Evangeliorum adduci possent... Et Paulus apostolus ait etiam: « Kistote autem invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus in Christo donavit vobis... Induite vos, sicut electi Dei, viscera misericordiae, benignitatem... supportantes invicem et donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam... »

Homo, inquit sanctus Ambrosius, quam latus es, si ad amplitudinem præceptorum coelestium slauum mentis tuæ expandas! Quam latum est mandatum charitatis, « Diligite, inquit, inimicos vestros! » Omnes utique in affectu charitatis inclusit, qui non excludit inimicos... Non potest dici Judæis, non gentibus, ut cum omnibus

pacem habeant. Ili vix suos diligunt... Christiano etiam inimicos non licet non amare. Christianum cum dico, perfectum dico. Audi latum mandatum: « Benedicite eos qui persequuntur vos... et nolite maledicere. Iste ipse qui latum dicit esse mandatum, probavit, dicens. « Ili quidem detrahebant, ego autem orabam. »

De variis misericordiae in proximum operibus agitur in indicationibus quae infra notantur censendae.

LACTANTIUS FIRMICUS. Tenendum est omni modo, ut ab officio misericordiae spes recipiendi absit omnino. Hujus enim operis et officii merces a Deo est expectanda solo; nam si ab homine expectes, jam non humanitas erit illa, sed beneficii feneratio; nec potest videri bene meruisse qui quod facit, non alteri, sed sibi praestat, et tamen res eodem cedit, ut quod alteri quisque praestiterit, nihil ab eo commodi sperans, vere sibi praestet qui mercedem a Deo capiet. Idem Deus praecipit ut, si quando cenam paraverimus, eos in convictum adhibeamus qui revocare non possint et vicem reddere, ut omnis actus vitae nostrae non careat misericordiae munere. Nec tamen quisquam interdictum sibi putet aut communionem cum amicis, aut charitatem cum proximis. Sed notum vobis Deus fecit quod sit verum et iustum opus, ita nos oportet cum proximis vivere, dummodo sciamus illud ad hominem, hoc ad Deum pertinere, VI, 676, 677.

VALERIANUS (S.), Cemelien. episc. « Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequuntur. » Principatus misericordiae est quidem lapsa manum porrigere, erranti viam salutis ostendere, infirmos visitare, in tribulatione positos solatiis inhaerere; sed illa est praecipue expectanda, esurientem pascere, nudum vestire, captivum redimere, ad tempus non habenti necessaria commodare. Nemo claudum refugiat, nemo surdum non audisse se fingat, nemo debili manu subtrahat... Tanta enim est apud Dominum nostrum cura miserorum, ut sibi praestitum putet quicquid egentibus erogatio miseranda contulerit. Si respiciamus ad nostri laboris fructum et coelestis indulgentiae pietatis multo plus recipimus quam damus. Ecce pro pastu pauperis in Evangelii caelorum nobis regnum promittitur, pro erogatione fracti panis et hospitii receptaculo, vel nudati corporis vestimentis, opem suam nobis invocantibus per prophetas Dominus pollicetur. Ecce nos damus terrena, ille coelestia; a nobis temporanea offerantur, ille sempiterna largitur, LII, 715-722.

ABELARDUS PETRUS, Rugens. abb., CLXXVIII, 1584.

ADAMUS SCOTUS, Praemonstratens., CXCIII, 798, 829.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 147, 347, 603.

ALCUINUS abb., C, 492; CI, 617.

ALGRINUS JOANNES, cardin., CCVI, 25.

ALGERUS, scholastic., CLXXX, 858, 968.

ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1408.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XV (parte prima), 34, 139, 181, 483, 905, 1391, 1394.

ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVIII, 415.

ANSELMUS (S.), Cantuariens. archiep., CLVIII, 233, 377, 595, 736, 738, 869, 870, 872.

BEDA Venerabilis, XCII, 24.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abb., CLXXXII, 143, 182, 201, 235, 289, 850; CLXXXIII, 339, 341, 365, 412, 575, 803, 1070; CLXXXIV, 705, 1225; CLXXXV, 418, 471.

BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 375, 393.

CYPRIANUS (S.), episcop., IV, 560, 601.

DROGO, cardinal., CLXVI, 1536.

DRUTHMARUS, Corbeiens. monachus, CVI, 1304.

EUGENIUS (S.), episc. Toletanus, LXXXVII, 596.

EUGYPIUS, abb., LXII, 793, 799, 964.

FLODOARDUS, canonicus Remensis, CXXXV, 408.

GERHARDUS Venerabilis, CXIII, 1114; CXIV, 1428.

GOFFRIDUS, cardinal., CLVII, 229.

GRATIANUS, CLXXXVII, 1583.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 97, 120, 303; LXXVI, 229; LXXVII, 515; LXXIX, 222, 461, 567, 582, 603, 616, 622, 656, 649, 650.

GUIBERTUS Venerabilis, abb., CLXVI, 487.

HARIULFUS, abb., CLXXXIV, 1315.

HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 46, 22, 202, 443; CXVIII, 902, 912.

HERMANNUS, Tornacens. abb., CLXXX, 56.

HERVEUS, venerab. monach., CLXXXI, 1409, 1410.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 694, 881, 1042; XXIII, 36; XXV, 217, 503; XXVI, 83, 1460, 1461; XXVIII, 5, 256, 259.

HILARIUS (S.), Pictav. episc., IX, 935.

HILDEBERTUS Venerabilis, Turouens. arch., CLXXI, 552, 540, 1019, 1024.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 606, 773.

INNOCENTIUS III, papa, CXVII, 1145, 1146.

ISIDORUS, Hispalensis episc., LXXXII, 584; LXXXIII, 724, 733, 1141.

IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 68.

JONAS, Aurelian. episc., CVI, 251.

LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 423, 666, 668, 671, 680, 696, 1078.

LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 507, 538.

LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 141, 168, 167, 169, 177, 178, 185, 188, 267, 271, 274, 281, 283, 289, 297, 303, 507, 446, 461, 813; LV, 527.

MATHILDIS (Sta), regina, CXXIV, 917.

MAXIMUS (S.), Taurinens. episc., LVII, 739.

ODO (S.), abbas Cluniac., CXXXII, 39, 568.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XI, IX, 263, 264, 283.

PAULUS EMERITANUS, diaconus, LXXX, 160.

PETRUS BLESSENS., archidiacon., CCVII, 105.

PETRUS CANTOR, CCV, 273, 280, 282, 283.

PETRUS COMESTOR, CXCIII, 1591.

PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 761; CXV, 185, 212.

PETRUS LOMBARDUS, Mag. sent., CXCI, 162, 152.

504, 409, 985, 1167, 1168; CXCII, 532.

RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CX, 23, 23, 94; CXI, 1550; CXII, 1147.

RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 188, 246, 405.

RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 25.

ROBERTUS PULLUS, CLXXXVI, 772.

RUPERTUS, abb. Tuitiens., CLXVII, 1129; CLXVIII, 67, 92, 94, 163, 176, 321, 324, 632, 927, 1423; CLXIX, 186, 189; CLXX, 182, 347.

SERVATUS LUPUS (S.), abbas Ferrar., CXIX, 612, 615.

SMARAGDUS, abbas, CII, 757 et seqq., 761, 950, 931.

STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandimont. mon., CCIV, 1097, 1121, 1122, 1131.

TAIO, Caesar-Augustanus episc., LXXX, 890, 891.

TERTULLIANUS, presbyt., II, 498.

THEODULFUS, episc. Aurelianens., CV, 201.

VALERIANUS (S.), episc., LII, 715 seqq., 722.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 918; CXIV, 1034.

WILLELMUS, abbas Hirsauensis, CL, 965.

De istis praefatis virtutibus theologicis, etiam hic abundantius tractentur, jam perque superque multa de illis dicta sunt in Indice de Decalogo, in primo praepcepto; et in Indicibus, De dilectione inimicorum, De elemosyna, De correctione fraterna, et in aliis, ut lector facile animadvertet; at cum de istis virtutibus materies sit amplissima et maximi momenti, nunquam nimis praedicantur; et de illis merito dici posset, « Repetita placent. »

DE QUATUOR VIRTUTIBUS CARDINALIBUS.

Ad consilium impiorum itur quatuor modis. Quidam trahuntur inviti, alii attrahuntur illecti, alii seducuntur ignari, alii sequuntur spontanei. Istis necessarii sunt quatuor virtutes per quas armati resistant, ne in consilio eant. Invitis necessaria est fortitudo, quae resistant usque ad mortem minis, cruciatibus et damnis. Illi qui attrahuntur illecti, indigent temperantia quae reprimit illicita desideria, nec cedit promissionibus, nec emollitur blanditiis. Illis qui seducuntur ignari est opus prudentia, quae ab utilibus inutilia discernit et docet quid tenendum, quidve rejiciendum sit. Justitia indigent illi qui sequuntur spontanei: justitia est rectitudo voluntatis, quae nec amat peccare, nec peccato consentire. Est autem justitia ordinata hoc modo, scilicet mala respuens, bonis meliora praeponeans.

Est quippe prudentia ratio docta, scilicet a gratia, vitare contagia injustitiae propter justitiam... justitia est perfectio animae rationalis. Aliae virtutes sunt ad ejus acquisitionem vel conservationem, fortitudo, temperantia, prudentia quae justitiam conservant ne amittatur aut minatur. Postquam vero perfecta est iustitia, et transit in affectum cordis, idem est quod illa tria, quia fortis est, prudens, temperata.

Quid hujus saeculi sapientibus cum virtutibus, qui Dei virtutem Christum ignoratis? ubinam, quae, vera prudentia nisi in Christi doctrina? unde vera justitia, nisi de Christi misericordia? ubi vera temperantia, nisi in Christi vita? ubi vera fortitudo, nisi in Christi passione? Soli ergo qui ejus doctrina imbuti sunt, prudentes di-

cendi sunt; soli iusti, qui de ejus misericordia veniam peccatorum consecuti sunt; soli temperantes, qui ejus vitam imitari student; soli fortes, qui ejus patientiæ documenta fortiter in adversis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione virtutum, si aliunde eas sperandas putat quam a Domino virtutum cujus doctrina seminarium prudentiæ, cujus misericordia opus justitiæ, cujus vita speculum temperantiæ, cujus mors insigne est fortitudinis. — S. BERNARD. in serm. 75, De diversis.

Et idem, in lib. De consid. pergit. 'Ibi etiam advertendum tibi est suavissimum quendam concentum complexumque virtutum, atque alteram pendere ex altera, sicut hoc loco vides fortitudinis matrem esse prudentiam, nec fortitudinem, sed esse temeritatem quemlibet ausum quem non parturit prudentia. Hæc item est quæ inter voluptates et necessitates media quasi quædam arbitra sedens, utrinque certis limitibus determinat fines, illis assignans et præbens quod sat est; illis quod nimis est demens, et sic ex alterutro tertiam formans virtutem quam dicunt temperantiam, nempe intemperantem ipsa consideratio censet, tam eum qui necessariis perlinaciter demit, quam qui indulget superfluis. Non est ergo temperantia in solis reserandis superfluis, est et in admittendis necessariis... Hujus sententiæ Apostolus non fautor tantum, sed auctor esse videtur qui curam carnis nostræ docet non perici in desiderio; in his primis verbis superflua cohibet, et in istis 'in desiderio,' necessaria non excludit. Unde non videtur omnino absurde definire temperantiam qui hanc nec præcedere necessitatem, nec excedere dicat, juxta illud philosophi: 'Ne quid aimis.'

Jam de justitia, quæ una ex quatuor est, nunc constat consideratione mentem præveniri, ut se formet in ea? Se enim necesse est prius cogitet, ut ex se normam ducat: justitiæ, nec factura utique alteri quod sibi fieri nolit; nec quod sibi velit fieri negatura. In his nempe duobus, liquet integrum esse justitiæ statum. Sed nec ipsa solitaria est. Intuere etenim nunc mecum etiam hujus pulchram connexionem et coherentiam cum temperantia, et item ambarum cum duabus superioribus, id est prudentia et fortitudine. Nam cum justitiæ dicatur portio, quod sibi non vult fieri quid alii non facere; porro perfectio, quod ait Dominus: 'Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis,' neutrum horum erit, nisi ipsa voluntas, de qua tota ducitur forma, sic ordinata fuerit, ut nec velit aliquid superfluum, nec necessarium quid superstitione nolit; quod quidem temperantiæ est. Denique ipsi justitiæ, ut justa sit, temperantia modum imponit: 'Noli nimium esse justus,' ait Sapiens, ostendens per hoc minime approbandam justitiam quæ temperantiæ moderamine non frenetur. Quid quod et ipsa sapientia hoc frenum non respuit, dicente Paulo: 'Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem...?' Ergo modum tenere justitia est, temperantia est, fortitudo est... Itaque justitia quærit, prudentia invenit, fortitudo vindicat, temperantia possidet.

Opus est fortitudine adversus tentamenta peccati, ut rugienti leoni resistamus fortes in fide, et ignita ipsius jacula hoc ipso clypeo viriliter repellamus. Opus est justitia, ut operemur bonum. Opus prudentia, ne cum fatuis virginibus reprobemur. Opus denique temperantia, ne voluptatibus indulgentes audiamus aliquando quod miser ille epularum pariter et vestium splendore fuit, dum misericordiam precaretur audire: 'Memento, illi, quod recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.'

Temperantia sit amor integrum se præbens ei quod amatur; fortitudo amor facile tolerans omnia propter quod amatur; justitia amor soli amato serviens, et propere recte dominans; prudentia amor ea quibus adjuvatur, ab eis quibus impeditur sagaciter seligens...

Si enim Deus est summum hominis bonum, sequitur profecto, quoniam summum bonum appetere est bene vivere; ut nihil aliud sit bene vivere, quam toto corde, tota anima, tota mente Deum diligere, a quo existit, ut incorruptus in eo amor atque integer custodiatur; quod est temperantiæ; ut nullis frangatur incommodis, quod est fortitudinis; nulli aii serviat, quod est justitiæ; vigilet in discernendis rebus, ne fallacia paulatim dolusve subrepat, quod est prudentiæ. Hæc est hominis una perfectio....

Vera est illa philosophorum sententia, quæ quatuor virtutes, velut quosdam virtutum omnium fontes..... designant. Principales quatuor esse virtutes non solum philosophi sentiunt, sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor, vel quæ sint opera singularum?... Quaternarium numerum perfectioni sacratum pene nullus ignorat; siquidem totus orbis Oriente et Occidente,

Aquilone et Meridie, quatuor determinari partibus vel angulis invenitur; et ipse Adam, qui est humani generis pater, vel generale nomen, quod dicitur homo, quatuor litteris explicatur. Corpus autem quatuor elementis exstructum, quaternarii numeri in se continet sacramentum..... Sed et quatuor flumina quæ de paradisi fonte procedunt, vel quatuor Evangelia, divini currus rotæ quatuor, et animalia, alæ eorum quatuor ac facies, dignitatem hujus numeri abunde commendant, et ideo virtutes istæ quæ tantum continent perfectionis in numero, sollicitè considerare debemus, quantum sanctitatem conferant animo Christiano, et quam nihil perfectionis usquam sit, quod in istis virtutibus non sit. Nam etsi faciat temperantia temperantem, prudentia prudentem, iustitia justum, fortitudo fortem, eo qui temperanter juste et prudenter agit ac fortiter, nescio quid possit esse perfectius. Itaque difficile quidem est nomina virtutum quæ ex illis quatuor oriuntur ostendere; sed cum proprietates et actus earum cœperint aperiri ex ipsis affectionibus singularum apparebit. Veruntamen hoc imprimis nosse et tenere debemus, quod istæ quatuor virtutes, et omnes quæ ex illis existunt, sint dona Dei, et quod nullus eas habet, habuit aut habebit, nisi cui Deus, qui est omnium virtutum proprietas et origo, contulerit, quoniam quicumque, quocumque tempore, in quacunque gente in Deum credentes ex fide vixerunt, illius dono temperantes ac prudentes, iusti ac fortes fieri utique potuerunt. Qui autem nescientes Deum, vel etiam blasphemantes, sine fide vixerunt, nihil earum virtutum a Deo accipere, vel habere potuisse credendi sunt, LIX, 501, 502.

DE VIRTUTIBUS CARDINALIBUS SEORSIM SPECTATIS.

De prudentia.

Prudentia Christiana, seu virtus moralis definitur a S. Augustino: 'Amor bene discernens ex quibus adjuvetur in Deum ab iis quibus impediti potest; vel: 'Cognitio rerum appetendarum vel fugiendarum.'

Definitur a S. Thoma post Aristotelem, 'Recta ratio agibilium.'

Definitiones illæ eodem recidunt. Sensus enim earum omnium is est, prudentiam esse virtutem qua fit ut discernamus ea quæ ad Deum ducunt ab iis quæ a Deo abstrahunt; hæcque fugiamus, illa sagaciter seligamus... Unde sanctus Augustinus ait: 'Hæc affectio animæ, vel motus quo intelligit æterna, et iis inferiora esse temporalia, etiam in se ipsa, et hæc appetenda potius quæ superiora sunt quam illa quæ inferiora sunt, novit, nonne tibi prudentia videtur?'

ALANUS DE INSULIS, CCX, 157, 493, 495, 500, 501, ALCUINUS, abbas, CI, 640, 944.

503, 509, 524, 529, 532, 545, 547, 548.

AMBROSIIUS (S.), XV (1^a parte), 57, 58, 120, 123, 295, 296, 1143, 1212, 1307.

ANACLETUS, antipap., CLXXIX, 699.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis. arch., LVIII, 465.

AUGUSTINUS (S.), XXXII, 1189, 1235, 1322; XXXIV, 2072, 2075; XXXV, 945, 1065; XXXVII, 20, 65; XXXVIII, 629; XXXIX, 125, 326, 1017.

BERNARDUS (S.), (clar. abb., CLXXXIV, 1285.

BRUNO (S.), Signiacensis. episc., CLXIV, 99.

EADMERUS, Cantuariensis. monach., CLIX, 582.

EGBERTUS (S.), Eboracensis. archiepisc., LXXXIX, 401.

EUGERIUS (S.), episc. Toletan., LXXVII, 596.

GERHOHUS, vener. præpos., CXIII, 490.

GAZO, abbas Dertornensis, CXXXVII, 583, 586.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 503, 533, 429.

GUIBERTUS, abbas Sæ Mariæ de Novigento, CLVI, 44, 64.

HALITGARIUS, Camerac. episc., CV, 674.

HARIULPHUS, abb., CLXXIV, 1296.

HIERONYMUS (S.), XXII, 816, 877; XXIII, 406, 474; XXV, 61, 87; XXVI, 149; XXXVIII, 452.

HILDEBERTUS Venerab., Tur. arch., CLXXI, 173, 1010, 1011.

HILDEGARDIS (Sta.), abbat., CXCVII, 214.

HUGO A. S. VICTOR, CLXXV, 789; CLXXVI, 1003.

ISIDORUS, Hispalensis episc., LXXXIII, 93, 94, 601.

JOANNES SARESB., Carnot. episc., CXCI, 1620.

JULIANUS POMERIUS, LIV, 509, 511, 512.

OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisbonn., CXLVI, 547.

PASCHALIS II, papa, CLXIII, 310.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis, CXX, 420, 833.

PETRUS CANTOR, CCV, 506.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 235.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CX, 1115.
 CXII, 1255, 1632.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1290.
 RUPERTUS, Tutiens. abb., CLXXVII, 438, 531, 1703;
 CLXVIII, 83, 1590, 1591.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 605, 945.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), Grandin., CCIV,
 1015.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 485.
 TERTULLIANUS, I, 501; II, 54, 685.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pictav., LXXXVIII,
 148, 168, 170, 251, 248.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII,
 195.

De justitia

Sanctus Augustinus multas justitiæ Christianæ definitiones tradit: « Justitia, inquit, est virtus qua sua cuique tribuntur; » vel, quod idem est: « Justitia est habitus animi, communi utilitate servata suam cuique tribuens dignitatem; » vel: « Est ordinatio animæ quæ fit ut nulli serviamus, nisi uni Deo; nulli consequemur nisi purissimis animis; nulli dominari appetamus, nisi naturæ bestiali atque corporeæ; » vel: « Justitia est amor Deo tantum serviens, et ob hoc bene imperans cæteris quæ homini subjecta sunt. »

Ex his omnibus justitiæ definitionibus, quæ eodem recidunt, potest definiri justitia: « Virtus qua fit ut anima et Deo, et proximo, et sibi ipsi tribuat quod cuique debetur. »

Sumi potest justitia pro aggregatione virtutum omnium christianarum, et eo sensu, « Justitia est dilectio Dei et proximi. »

Et hæc ratione per justitiam, et Deo, et nobismetipsis et proximo tribuimus quod debemus, dum Deum super omnia, nosque propter Deum, proximumque sicut nos diligimus, adeoque cum reddimus unicuique, sive superiori enti, sive æqualibus, sive inferioribus quod suum est.....

Justitia, inquit S. Ambrosius, lib. *De off.* c. 28, ad societatem generis humani et ad communitatem refertur. Quanta autem justitia sit, ex hoc intelligi potest, quod nec locis, nec personis, nec temporibus excipitur, quæ etiam hostibus reservatur, ut si constitutus sit cum hoste aut locus aut dies prælio, adversus justitiam putetur aut loco prævenire aut tempore. Si ergo etiam in bello justitia valet, quanto magis in pace servanda est. Sola justitia est quæ omnibus temporibus, aliis potius nata quam sibi, quotidiano usu, et fructu publico, suo damno alienas custodit utilitates; quæ nihil habeat utilitatis, et plurimum laudis; fons est justitiæ cæterarum virtutum, quæ virtutes alias illuminat. Prudentia enim sine justitia nocet; fortitudo quoque nisi eam justitia temperet, intolerabilis insolentia est, furori quam rationi propior, dominationi quam libertati... justitia sola est quæ virtutes omnes complectitur et commendat omnes...

Quæ evidentius apparebunt ex indicationibus quæ subnotantur.

Si in hac vita justitiam conamur implere, cujus justitiæ opus est proprium sua cuique tribuere, Deo nos, a quo sumus facti, reddamus; nec dominari nobis ea quibus sumus naturaliter præpositi permittamus. Dominetur vitæ ratio, subiectatur corpus animo, animus Deo, et impleta est hominis tota perfectio. Ac per hoc, et nos justitiæ facit participes, suum cuique tribuimus, si inferiora mellioribus et virtutibus carnalia oblectamenta sublimamus; et sicut viventia vita carentibus, sensibilia viventibus, intellectualia sensibilibus, immortalia mortalibus, ratiocinando præponimus, ita bene vivendo voluptuosos utilia, utilibus honesta, honestis sancta, sanctis perfecta omnia præferamus. Verumtamen nec corpus spiritui, nec appetitus obtemperare poterit rationi, nisi Deus qui ipsum spiritum creavit et corpus, delectatus cogitationibus nostris, requiescat in nobis, ac tanquam verus agricola in agro suo, corde nostro proficiat, ut quidquid in eo fides plantat, devotio rigat, ipse ad incrementum consummatæ maturitatis adducat, atque ita nobis, voluntarie sibi subjectis desideria mala subiciat, ut ex ipsa actibus nostris, qui sit habitator noster et ejus in nobis fiat voluntas, appareat, LIX, 508.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstratensis, CXCVIII, 259.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 119, 605, 679.
 ALCUINUS, abb., CI, 629, 610, 651, 944, 950.
 ALGERUS, Scholast., CLXXX, 858, 859, 968.

AMULO, Lugdunens. episc., CXVI, 107 et seqq., 115.

AMBROSIVS (S.), XIV, 282, 283, 365, 498, 815, 953, 956, 1021, 1429, 1461, 1563, 1651, 1657, 1670; XV, (1^a parte), 57, 60, 61, 63, 111, 128, 295, 910, 1309.

AUGUSTINUS (S.), XXXII, 1189, 1195, 1235; XXXIII, 296, 323, 461, 569, 570, 594, 595, 660, 760, 768, 769, 818, 875, 881; XXXIV, 39, 74, 164, 563, 618, 755, 1337, 1414, 1609, 1760, 1840, 2006, 2010, 2093, 2094, 2095; XXXV, 87, 137, 239, 282, 283, 322, 416, 487, 639, 673, 674, 675, 744, 751, 904, 1001, 1063, 1080, 1314, 1330, 1353, 1370, 1517, 1532, 1577, 1638, 1639, 1827, 1922, 1930, 1938; XXXVI, 56, 694, 700, 753, 784, 789, 790, 834, 864, 868, 869, 870, 871, 872, 877, 898, 915, 918 et seqq., 925, 926, 929, 930, 931, 963, 998, 1170, 1295, 1295, 1323, 1470, 1515, 1648; XXXVII, 20, 61, 99, 121, 330; XXXVIII, 576, 580, 551, 629, 641, 649, 656, 657, 658, 759, 740; XXXIX, 889, 954, 959, 968, 1026, 1024, 1046, 1052; XLI, 120, 154, 155, 157, 158, 162, 164, 169, 170, 193, 201, 202, 204, 206, 210, 211, 231, 232, 236, 242 et seqq., 249, 282, 283, 290, 299, 300, 367, 368, 395, 527, 600 et seqq., 606, 616, 622, 629, 631, 632, 634, 690, 746, 895, 896, 913, 1002, 1063, 1064, 1200, 1202, 1209, 1216, 1234, 1249, 1256, 1257, 1265, 1498, 1514, 1519, 1604.

BALDUINUS, Cantuar. archiepisc., CCIV, 509.

BEDA Venerab., XCI, 168.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 582, 583.

BERNARDUS (S.), abbas Clarnvalli., CLXXXIII, 580.

BONIFACIUS (S.), Mog. episc., LXXXIX, 817, 850.

BRUNO (S.), Signiacens. episc., LXIV, 205, 769.

CAROLUS MAGNUS, imper., XCVII, 135, 178.

CASSIANUS, presbyt., XLIX, 1248.

CASSIODORUS, abb., LXIX, 836.

CYPRIANUS (S.), IV, 575, 510, 514, 592.

DONATUS, Vesont., episc., LXXXVII, 595.

EADMERUS, Cant. monach., CLIX, 581.

EUGYPIUS, abb., LXII, 564, 963, 1012.

GODEFRIIDUS, Stabulens. episc., CXLIX, 517.

GRATIANUS, CLXXXVII, 1221.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 494; LXXXIX, 145, 185.

GREGORIUS VIII, pap., CCH, 1538.

GUIGO I, Carthus. prior, CLIII, 627.

HALITGARIUS, Carn. episc., CV, 674, 675.

HAYMO, episcop., CXVII, 447, 449, 753.

HELINANDUS, Frigidi-Montis monach., CCXII, 758.

HERVEUS, monach., CLXXXI, 112, 551.

HIERONYMUS (S.), XXIII, 506, 513, 549, 559, 569; XXV, 36, 597, 625, 624, 806, 879; XXVI, 450; XXVII, 1067, 1142; XXVIII, 34.

HILARIUS (S.), episc., IX, 932, 957.

HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 537, 448, 1009, 1021, 1042.

HILDEGARDIS (Sta), abbatissa, CXCVII, 2, 5.

HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1223.

HUGO (S.), Lincol. episc., CLIII, 1007.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 257, 293, 310, 311, 383, 422, 1003; CLXXVII, 502, 609.

INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 635.

INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 163; CCXV, 54; CCXVI, 901; CCXVII, 744.

ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXII, 95; LXXXIII, 1250, 1251.

ISIDORUS MERCATOR, CXVX, 50, 61.

IVO (S.), Carn. episc., CLXII, 475.

JOANNES SCOTUS, CXII, 1157, 1159.

JOANNES, cogn. Saresberiensis, Carnot. episc., CXIX, 518, 529, 552.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 505, 609.

LACTANTIUS, VI, 322, 575, 417, 420, 496, 547 et seqq., 572, 659, 662, 663, 679, 698, 720, 729, 780, 1042, 1063, 1070; VII, 196, 503, 626 et seqq., 644.

LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 143, 462.

LUCIUS II, pap., CLXXIX, 861.

MARTINUS (S.), Legionensis presbyt., CCVIII, 119, 410.

MATHILDIS (Sta), regina, CXXXV, 899.

MUNIO, episc., CLXX, 1125.

ODO (S.), abb. Clun., CXXXIII, 196.

OTHLONUS, presbyt., CXLVI, 162.

NICOLAUS, Clarnvallens. monach., CXLVI, 1652.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb., CX, 256.

PAULINUS (S.) NOLANUS, episcop., LXI, 83.

PETRUS CANTOR, CCV, 505.

PETRUS DAMIANUS, CXLIV, 515.

PETRUS LOMBARDUS, Magist. sententiarum, CXCI, 79, 440; CXCI, 203, 249.

PHILIPPUS DE HARVENG, abb., Bonæspei, CCIII, 707.

- PLACIDUS (S.), episcop., CLXIII, 681.
 RABANUS MAURUS, arch. Mogunt., CVIII, 123; CIX, 17, 769; CXII, 288, 686, 1254.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 162.
 RODULPHUS, abb., CLXXIII, 199.
 RUPERTUS, Tutiens. abb., CLXVII, 428, 482; CLXVIII, 83, 537, 544, 686, 959, 1412; CLXIX, 82, 175, 186, 1259, 1309, 1389, 1390, CLXX, 180.
 SERVATUS LUPUS, CXIX, 615.
 SMARAGDUS, abb., CII, 947, 948.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandimontensis, CCIV, 1076, 1112, 1121.
 TERTULLIANUS, I, 1230; II, 104, 299, 505, 515, 747, 890.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pict. episc., LXXXVIII, 170, 203.
 ZENO (S.), XII, 280 et seqq., 288.
 WILHELMUS, monach., CLXIX, 886.

De fortitudine.

Fortitudo christiana, seu virtus cardinalis definitur a sancto Augustino: « Amor omnia propter Deum facile perferens; » vel: « Animæ affectio, qua omnia incommoda et damna rerum non in nostra potestate constitutarum contemnimus; » vel: « Firmitas animi adversus ea quæ temporaliter molesta sunt. »

Describi potest ex mente earum definitionum virtus, qua sit ut nihil nos separare possit a charitate Dei, non persecutio, non gladius, sed omnia pati parati simus potius quam Dei legem et præscripta nobis officia deserere.

Ex his ad praxim advenimus: Cur, ait Origenes, *De divers. hæres.* lib. vi, non habetis fortitudinem? Cur non habetis confidentiam, et fiduciam apud me tenetis? Etsi mors irrueret, nonne eam debuistis constantissime sustinere? Ad omne enim quicquid evenit fortitudo necessaria est; ad omne periculum, vel tribulationem usque ad exitum animæ. Similiter et circa divitias et delicias, et terrenos honores, animi fortitudo tenenda est, ut neque extollaris, o homo, neque in superbiam erigaris, non despicias inimicos, nec humilem spernas, neque obliviscaris Domini, neque derelinquas Creatorem, nec existas ingratus. Si ergo in necessitate et in periculis fortitudo necessaria est, ut viriliter cum fide tolereis universa, multo magis circa delicias, et luxurias fortitudo necessaria est, ne in decipulam incidas diaboli.

De fortitudine, inquit S. Augustinus: lib. *De moribus Ecclesiarum*, non multa dicenda sunt. Amor numquam ille, quem tota sanctitate inflammatum esse oportet in Deum, in non appetendis istis temperans, in amittendis fortis vocatur. Sed inter omnia quæ in hac vita possidentur, corpus homini gravissimum vinculum est, justissimis Dei legibus, propter antiquum peccatum, quo nihil est ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius. Hoc ergo vinculum ne concutiat, atque vexetur, laboris et doloris; ne auferatur atque perimatur, mortis terrere animam quatit. Amat enim illud vi consuetudinis, non intelligens, si eo bene atque scienter utatur, resurrectionem reformationemque ejus ope ac lege divina sine ulla molestia juri suo subditam fore, sed cum se hoc amore tota in Deum converterit, his cognitis mortem non modo contemnet, verum etiam desiderabit. Quia ergo fortitudine opus est, imploranda ab illo qui jussit ut fortes simus, et nisi fortes ipse fecerit, non erimus quod jussit; ah illo qui dixit: « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, » ne sibi ipsa anima arrogando fortitudinem debilitetur.

Est itaque, ait S. Ambrosius, lib. *De officiis*, c. 35, n. 176, fortitudo velut excelsior cæteris, sed nunquam incomitata virtus; non enim seipsam committit sibi; alioquin fortitudo sine justitia iniquitatis materia est. Quo enim validior est, eo promptior ut inferiorem operietur.

Nunquam David, nisi lacessitus bellum intulit. Itaque prudentiam fortitudinis comitem habuit in prælio. Nam et adversus Goliath immani mole corporis virum singulari certamine dimicaturus, arma quibus oneraretur respuit; virtus enim suis lacertis magis quam alienis integumentis nititur. Deinde ejus, quo gravius ferret, ictu lapidis hostem interemit.... Postea nunquam nisi consulto Domino bellum adortus. Ideo in omnibus victor præliis, usque ad summam senectutem manu promptus, bello adversus Titanas suscepto, ferocibus beliator miscebatur agminibus, gloriæ cupidus, incuriosus salutis.

Sed non hæc sola præclara fortitudo est; sed etiam illorum gloriosam fortitudinem accipimus, « qui per fidem magnitudine animi obstruxerunt leonum ora, exstinxerunt

virtutem ignis, effugerunt aciem gladii, convalescunt de infirmitate fortes, » qui non comitatu et legionibus succincti communem cum multis victoriam, sed nuda virtute animi singularem de perfidis retulerunt triumphum....

Non igitur in viribus corporis et lacertis tantummodo fortitudinis gloria est, sed magis in virtute animi; neque in inferenda, sed in depellenda injuria lex virtutis est. Qui enim non repellit a socio injuriam, si potest, tam est in vitio quam ille qui facit....

Et revera jure, ea fortitudo vocatur, quando unusquisque seipsum vincit, iram continet, nullis illecebris emollitur atque inflectitur, non adversis perturbatur, non extollitur secundis, et quasi vento quodam, variarum rerum non circumfertur mutatione. Quid autem excelsius et magnificentius, quam exercere mentem, affligere carnem, et in servitutem redigere, ut obediat imperio, consiliis obtemperet, ut in adeundis laboribus impigre exsequatur propositum animi atque voluntatem.

Hæc igitur prima vis fortitudinis, quocumque in duobus generibus fortitudo spectatur animi. Primo, et externis corporis pro minimis habeat, et quasi superflua despicienda magis quam expetenda ducat. Secundo, ut ea, quæ summa sunt, omnesque res in quibus honestas cernitur, præclara animi intentione usque ad effectum persequatur. Quid enim tam præclarum, quam ut ita animum informes tuum, ut neque divitias, neque voluptates, neque honores in maximis constituas, neque in his studium omne conferas? Quod cum ita affectus animo fueris, necesse est ut illud honestum ac decorum præponendum putes, illique mentem ita intendas tuam, ut quicquid acciderit quo frangi animi solent, aut patrimonii amissio, aut honoris imminutio aut obtrectatio infidelium, quasi superior non sentias; deinde ut te salutis ipsius pericula pro justitia suscepta non moveant.... Non est igitur mediocris nec discreta a cæteris animi fortitudo, quæ bellum cum virtutibus gerat; sed quæ sola defendat ornamenta virtutum omnium, et judicia custodiat, et quæ inexpiabili prælio adversus omnia vitia decernat, invicta ad labores, fortis ad pericula, rigidior adversus voluptates, dura adversus illecebras quibus aurem deferre nesciat....

Quæ omnia evolvuntur et tractantur in indicationibus notatis....

Animi fortitudo ea intelligi debet quæ non solum diversis pulsata molestiis inconcussa permaneat, sed etiam nullis voluptatum illecebris resoluta succumbat; alioquin si impetus quidem malorum sævientium frangat, si calamitatibus quibuslibet impactis obsistat, si inter injuriarum sæva, inter procellas angelium pressurarum, inter inimicitias aut damna præsentia, atque multimodas persecutiones infatigata persistat, et tamen de ipsa sæ adversariorum sustinentia jactet, nec de dono Dei quo illustratur, exsultet, sed carnaliter se de vulgi favore quo prædicatur, oblectet; plusque gaudeat ex eo quod laudatur, quam ex eo quod habet unde laudetur, et per hoc humanam laudem divinis muneribus anteponat, quis dubitet hanc animi intentionem virtutem dici non posse? Quæ si virtus esset, fortiter etiam blandimentis talibus repugnaret, nec acquiesceret mollioribus quæ, adjuvante Domino, dura quæque vel aspera superasset. Quosdam namque insuperabiles asperis passionibus facit mundi cupiditas, in quibus non patientia laudanda, sed miranda durities.

Eos vero quos ad tolerantiam passionum fortes Dei charitas reddit, nulla delectatio carnis, nulla voluptas male blanda corrumpit. Quoniam si non quid, sed propter quid patiamur, plurimum refert; non in eis est patientia qui æquanimiter patiuntur argentia, sed in eis tantum quos fortiter facit sustinere justitia....

Is ergo cui Dominus est animi fortitudo, nullis carnalibus desideris cedat, nullis voluptatibus acquiescat, ambitionem ac popularem gloriam vincat. Non eum pecuniæ amor addicat, non acerbitas passionum damnumque subiciat. Sit illi Deus laus tota, perfecta gloria, delectatio pura, spes certa, securitas firma, possibilitas sana, sanitas incorrupta, ut ei quicquid carnalibus placet, in hoc mundo displiceat; quicquid pretiosum videtur esse vilesceat; quicquid nitidum futurorum contemplatione sordescat, nec ab his quæ jam per gratiam Dei elisit, se patiat elidi, quia et turpius videtur animum ab his vitiis vinci quæ vicerat, et nihil ei prodest aliqua superasse, si alicui quod neglexerit superare subiaceat, quando non ille fortis haberi soleat qui in adeundis laboribus periculisque claruerit, aut frenandis voluptatibus ac domandis insulterit; sed ille magnus et sublimis, ille potens, atque dignus, fortitudinis appellatione censendus est, qui nihil sibi vitii rebellare aut dominari

permiserit, modo absit ignavia, ne nos id desperemus posse quod possumus; ab illa praesumptio vitiosa, ne nobis hoc quod per Dei gratiam possumus ascribamus. Quia sive de munere Dei, quo fortes efficitur desperemus, sive nos de nostra posibilitate iacemus, idonei ad resistendum vitii esse non possumus. Et utique animi fortitudo tam desperandi ignaviam debet excutere quam iactantiae contraire, LIX, 503.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 159.

ALCUINUS, abb., C, 944; CI, 640.

AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 282, 1534, 1818; XV (prima parte) 57, 94 seqq, 246, 295.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis. archiep., CLVIII, 596, 695.

AUGUSTINUS (S.), Hippo. episc., XXXII, 1235, 1532, 1529; XXXIV, 59; XXXV, 427, 477, 1066, 1184, 1388, 1498, 1797; XXXVII, 21; XXXVIII, 127, 629, 651, 671, 675.

BERNARDUS (S.), abb. Clareaensis, CLXXXV, 1164.

CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 246, 321, 350, 358.

DROGO, cardinal. episc., CLXVI, 1536.

EADMERUS, monach., CLX, 582, 590, 630.

EUGYPIIUS, abb., LXII, 564.

GERHARDUS, Praeposit. Reichersperg., CXIII, 967.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 777-779; LXXIX, 46, 559, 598.

GUIBERTUS, Gemblacensis abb., CCXI, 1510.

HALITGARIUS, Cameracensis episc., CV, 675.

HERVÆUS, Burgid. monach., CLXXXI, 1118.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 811, 820; XXIV, 936; XXVII, 972, 1074; XXVIII, 542.

HILARIUS (S.), Pictav. episc., IX, 954.

HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXII, 1025, 1028.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCIII, 151, 201.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 1003; CLXXVI, 607.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 504, 509.

LACTANTIUS Firmic., VI, 579, 595, 594.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 457.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyter., CCVIII, 442.

NICOLAUS, Clareaensis monach., CXCVI, 1632.

ODO (S.), Cluniacensis, abb., CXXXIII, 525.

PETRUS CANTOR, CCV, 306.

PETRUS LOMBARDUS, magister Sententiarum, CXI, 863.

RABANUS MAURUS, archiep., CX, 1118.

RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 222.

RUPERTUS, abb. Tutiens., CLXVII, 1528, 1739, 1784; CLXVIII, 256, 559, 601, 650 1453; CLXIX, 1593, 1475, 1478.

TERTULLIANUS, Carth. presbyt., I, 534, 942.

VICTOR Vienn., LVIII, 245, 263.

De temperantia.

Temperantia definitur a sancto Augustino: «Amor sese integrum Deo incorruptumque servans»: vel «Affectio coercens et cohibens appetitum ab his rebus, quae triplici appetuntur»: vel: «Refrenatio cupiditatis ab his quae temporaliter delectant».

Ex his definitionibus, quae eodem recidunt describi potest temperantia virtus qua fit ut nihil eorum diligamus quae temporaliter appetuntur et delectant; sed ex his ad vitam huius atque officiorum necessitatem quantum satis est usurpemus, utentis modestia, non amantis affectu... Per ea quae temporaliter appetuntur et delectant intelliguntur divitiae, voluptates, honores, et quicquid cupiditas appetere potest.

Unde vult sermo divinus, aut Origenes, hom. vii, in Levit., sobrios in omnibus esse Domini sacerdotes, utpote qui ad Dei altare accedentes orare pro populo debeant, et pro alienis intervenire delictis, qui portionem in terra non habeant, sed ipse Dominus eorum portio sit... In ebrietatis agilitudine corpus simul et anima corrumpitur; spiritus pariter cum carne vitatur. Omnia membra debilitant, pedem, manum, linguam resolvit, oculos tenebrat, mentem velat oblivio, ita ut hominem ne nec esse nec sentiat. Habet ergo istud primo dedecoris corporalis ebrietatis. Jam vero si discutiamus quot modis mens inebriatur humana, inveniemus ebrios etiam eos qui sibi sobrii videntur. Iracundia inebriat animam; furor vero eam plus quam ebriam facit, si quid tamen esse ebrietate amplius potest. Cupiditas et avaritia non solum ebrium, sed et rabidum hominem reddunt. Et obscenae concupiscentiae inebriant animam, sicut e contrario et sanctae concupiscentiae inebriant eam. Sed ebrietate sancta illa de qua dicebat quidam sanctorum: «Et poculum inebrians quam praeclarum est...» Vide quanta sunt quae inebriant

animam; et formido inebriat eam, et vana suspicio; invidia autem et livor supra omnem ebrietatem macerant eam.

At in temperantia est animi tranquillitas, studium mansuetudinis, moderationis gratia, honesti cura, et decoris consideratio spectatur et quaeritur.

Temperantia est socia ac familiaris mentis placiditati, proterviae fugitaneae, ab omni aliena luxu; sobrietatem diligit, honestatem fovet, decorum illud requirit, temperantia resecat cupiditates.

Sed non illa solum laudabilis temperantia quae parva est ciborum, sed etiam illa quae concupiscentiae... Unde Paulus etiam in ipsis conjugiiis temperantiam docet; est enim velut quidam adulter incontinens in matrimonio, qui legem apostolicam praevincatur... Imperas nobis continentiam... Da quod iubes, et iube quod vis... Tu nosti de hac re gemitum cordis mei et flumina oculorum meorum, S. August., lib. *De moribus Eccl.*

Temperantia temperantem facit, abstinenter, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, aertum, verendum. Haec virtus, si in animo habitat, libidinem frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, vitiosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes pravas removet, inserit sanctas, ignem libidinosae voluptatis exstinguit, animi teporem desiderio futurae remunerationis accendit, mentem placida tranquillitate componit, et totam semper ab omni vitiorum tempestate defendit. Temperantia intemperantiam nostram ad honestum modum redigit in cibo ipso vel potu, ut contenti simus appositis, ne poscamus impudenter quod aut ille qui poscitur forte non habeat, aut alios quod desiderio nostro placet offendant, aut gulae nostrae intemperans appetitus appareat; nec iudicemus eos qui volunt cibis, quos ipsi percipimus abstinere, nec eis verecundiam faciamus qui ea quibus ipsi abstinemus forte percipiunt, et Deo gratias agunt, certi quod satis miserum sit aliquos de cibi vel potus perceptione damnare, aut nobis arrogare per abstinendam sanctitatem, LIX, 502.

Temperantia est quod reverentiam senioribus exhibemus, aequales germanitatis honoramus, junioribus gratiam paternae dilectionis impendimus, quod praestamus loquenti seniori silentium, quod ipsis ad loquendum praestolamur imperium, quod non attollimus immoderatum in colloquutionibus sonum, quod risu prorumpere non permittimus in cachinnum, quod nihil detrahimus, nec detrahentes aequanimiter sustinemus, scientes quod tam illi qui detrahunt, quam illi qui detrahentibus acquiescunt, vanitatis morbo corrupti sunt; qui ad hoc alios viles videri volunt, ut se commendent eorum comparatione quos carpunt, et videantur ea vitia non habere, quae malignose in aliis reprehendunt; quod malum temperantia tollit, cui qui servire voluerit, non quod reprehendat in fratribus, sed unde Deum laudet attendit. Ac per hoc ipsius temperantiae est, quod non solum temperantes in omnium membrorum officiis sumus, sed etiam quod omnia libenter quae nos moderatos ac sobrios faciunt observamus, LIX, 503.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 161, 475.

ALCUINUS, abb., CI, 640.

AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 218, 601, 602; XV, (pars prima) 57, 246, 295, 1197, 1198.

ANSELMUS (S.), Havelbergensis, episc., CLXXXVIII, 1110.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 711, 964, 1189, 1235, 1223, 1526; XXXIII, 591; XXXV, 1066; XXXVII, 21; XXXVIII, 127, 629.

BERNARDUS (S.), abb., Clareaensis, CLXXXII, 909.

EADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 582.

EUGYPIIUS, abb., LXII, 565.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 170.

HALITGARIUS, Cameracensis episc., CVI, 676.

HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 164, 1034, 1044.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 1003, 1052.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 65, 95.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 467, 469, 502, 509.

OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisbonens., CLXVI, 264.

PETRUS CANTOR, CCV, 307.

RABANUS MAURUS, archiepisc., Mogunt., CLX, 256, 257; CX, 1117.

RUPERTUS, abb. Tutiens., CLXIX, 1589.

THOMAS Cisterciensis, et Joan. Algrinus cardin., CCVI, 117.

DE SEPTEM DONIS SPIRITUS SANCTI.

EADMERUS, Cantuariensis monach. — Septem sunt dona

Spiritus sancti, videlicet timor, pietas, scientia, fortitudo, consilium, intellectus, sapientia. Horum autem donorum timor est primum, aliorumque velut fundamentum. Hunc namque Spiritus sanctus mentis in campo supponit, aliaque dona suo in ordine velut in edificio superimponit. Prius mentem metuere facit, ne pro peccatis suis separetur a Deo, et in penis inferni cum diabolo torqueatur. Huic denique timori superimponit pietatem, cum menti sic metuenti sui ipsius aspirat compassionem, pieque recolere facit quam miser erit si a Deo separata, et in inferno cum diabolo fuerit toria. Dehinc vero scientiam superimponit pietati, cum mens quæ sic timet, sibi que compatitur, quo valeat modo salvari scrutatur, eique Spiritus sanctus huius rei cognitionem largitur. Exinde autem fortitudinem superimponit scientiæ, cum mens pavida, sibi que compatiens, jamque quid agere debeat sciens, sit fortis Spiritus sancti dono ad operandum quæ didicit, quibusque salvari se posse confidit. Post hæc vero consilium fortitudini superædificat, cum mens jam fortis ad operandum, quæ pie timendo scit esse faciendam, suo experimento didicit Spiritus sancti gratia quid de his omnibus aliis consulere debeat, CLIX, 680.

Hoc autem quinque Spiritus sancti dona ad activam, duo vero quæ sequuntur, id est intellectus et sapientia, ad contemplativam pertinent vitam. Ipse tamen Spiritus sanctus primis quinque superimponit, ut suorum ædificum donorum possit omnino compleri. Postquam enim Spiritus sanctus mentem facit patientem sibi que compatiens, et ea quæ scit esse facienda fortiter operantem, et de ipsis sui exemplo aliis consulentem, accendit eandem ad intelligendum cur hæc vel illa Deus præcipit, cur homo, licet alteri homini benefaciat, nullam ab eo remunerationem exigere debeat. Quorum ut intellectum Spiritus sanctus menti aspirat, ad postremum etiam sapientiam superaccumulat, cum quod videlicet intelligit, sit sibi sapidum atque dulcissimum, solumque rectitudinis amore sequitur quod intelligit esse sequendum. Ab hac tamen sapientia, quam extremam posuimus Spiritus sanctus dona sua dinumerare per Prophetiam incipit, et usque ad timorem, a quo cœpi-mus ascendere, dinumerando descendit. Unde notandum quod nobis innuit descendendo quomodo ex istis donis construat in nobis ædificium ascendendo. Hoc igitur edificio ita composito, Spiritus sanctus in eo residet, totamque familiam domus interioris, id est omnes animæ sensus regit et ad obsequium disponit, CLIX, 681.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII, 1703, 1722, 1728.

ALCUINUS, abbas, C, 255, 575, 590, 459; CI, 614, 617, 645, 646, 849, 852, 853.

AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 463, 837, 1001, 1024, 1044, 1089, 1111, 1152, 1221, 1264, 1432, 1509, 1539, 1720; XV (pars I), 60, 100, 116, 119, 153, 350, 451, 597, 906, 913, 1052, 1053, 1085 et seqq., 1094, 1219.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 263, 595, 684, 859.

AUGUSTINUS (S.), Eccles. doctor., XXXII, 607, 651, 851, 880, 881, 905, 913, 914, 916, 995, 1253, 1254, 1257, 1262, 1505, 1507, 1524; XXXIII, 441, 445, 557, 568, 1076; XXXIV, 22-24, 59, 40, 78, 167, 245, 249, 250, 331, 392, 441, 1275, 1308, 1510, 1556; XXXV, 390, 756, 1146, 1161, 1374, 1378, 1466, 1566, 1583, 1586, 1742, 1759, 1760, 1908, 1931; XXXVI, 286, 356, 1132, 1177; XXXVII, 90, 96, 231; XXXVIII, 204, 228, 307, 319, 327, 456, 599, 600, 648; XXXIX, 175, 316, 615, 864, 957, 958, 959, 1010, 1013, 1037, 1048, 1056, 1066, 1069; XLI, 150, 214, 255, 485, 745, 821, 980, 981, 1019, 1020, 1420.

BEDA Vener., XCIII, 446.

BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CIII, 298, 544.

BERNARDUS (S.), abbas, Clarevall., CLXXXIII, 577; CLXXXIV, 403, 404; CLXXXV, 54, 99.

BRUNO (S.), Carthusian. institutor, CLII, 929.

BRUNO (S.), Signiac. episc., CLXIV, 205, 359, 369, 759; CLXV, 940.

DIONYSIUS, papa, V, 151.

DROGO, cardinal., CLXVI, 1557.

EADMERUS, monach., CLIX, 595, 634, 682.

EUGENIUS (S.), episc. Toletanus, LXXXVII, 595.

GERHOLDUS, præpositus Reichersperg., CXCI, 1163, 1241.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 146; XXXVII, 57.

GUIBERTUS Venerab., CLVI, 37, 41, 45, 49, 219.

HAYMO, episc., CXVII, 520.

HELINANDUS, Frigidi montis monach., CCXII, 736.

HERVÆUS, Burgidolens., monach., CLXXXI, 56

HIERONYMUS (S.), presb., XXII, 528, 530, 531, 611, 615; XXIV, 1009, 1223, 1226; XXV, 87, 253, 354, 507, 711, 858.

HILDEBERTUS, Turonens. arch., CLXXI, 176, 357, 854, 1015, 1088.

HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 180, 563, 979.

HROTSUTHA, monialis, CXXXVII, 1046 et seqq., 1062.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 212, 383, 633, 646, 662, 742, 811, 828, 852; CLXXVII, 491, 580, 584, 586, 610, 708, 775, 832.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 744.

ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXII, 253, 266,

LXXXIII, 52, 103, 165, 416, 558, 575, 599, 630, 860.

JOANNES SCOTUS, CXII, 1153-1156.

JOANNES, cognom. Saresberiens, Carnot. episcop., CXCI, 560, 582, 653.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 511, 512.

LACTANTIUS, VI, 116, 117, 287, 296, 306, 376, 377, 385, 431 et seqq., 585, 1018; VII, 119, 352 et seqq., 456, 551, 609, 748, 966.

LEO III (S.), papa, CII, 126.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 9, 17, 153.

ODO (S.), abb., CXXXIII, 114, 191, 567.

OTHLONUS, monach., CLXVI, 290.

PASCHASIUS RADBERTUS, CXX, 298, 535.

PAULINUS NOLANUS (S.), episc., LXI, 85.

PETRUS ALPHONSUS, CLVII, 615.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 535, 536, 544, 814, 235, 529, 699, 1470.

PETRUS, diaconus, monach., CLXXII, 1081.

PETRUS LOMBARDUS, magist. Sentent., CXII, 169, 269.

PETRUS Venerabilis, Cluniacensis abb. ix, LXXXIX, 924.

RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVII, 580, 581; CVII, 612, 615; CVIII, 700, 1135, 1151; CIX, 694, 700, 705, 705, 708, 708, 748, 765 et seqq., 859, 925, 928; CX, 88; CXI, 683, 734, 775, 838.

RADULPHUS Ardens, CLV, 1535, 1552, 1578, 1598, 1614.

REINERUS, monach., CCIV, 56.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCV, 1, 3, 652, 908.

RUPERTUS, abb. Tuitiens., CLXXVII, 1125, 1162, 1233, 1325, 1591, 1605 et seqq., 1667; CLXXIX, 82, 141, 183, 1329, 1475; CLXX, 299.

SMARAGDUS, abbas, CII, 941, 942, 943, 944.

STEPHANUS DE MURETO (S.), ordin. Grandimon-tensis, CCIV, 1107, 1111.

SULPITIUS SEVERUS, XY, 245, 246, 247.

TAIO, Casaraug. episc., LXXX, 767, 768.

TERTULLIANUS, presbyt., I, 501; II, 12, 20, 544, 683.

ZACHARIAS, Chrysopolitan. episc., CLXXXVI, 155.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 1176.

WIBALDUS, abb. Stabulens. et Corbeiens., CLXXIX, 1591.

WILHELMUS, Gemmat. mon., CXLIX, 899.

De intellectu.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat., CXCVIII, 809.

ALCUINUS, abb., CI, 944.

AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 1088, 1357, 1561, 1435, 1515, 1514.

ANSELMUS (S.), arch., CLVIII, 197, 200, 227, 251, 256, 520.

AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXII, 936, 1007; XXXIII, 67, 78, 522, 597, 599, 615, 615, 616; XXXIV, 1516, 1618, 1650; XXXV, 296, 1553, XXXVI, 185, 254, 880, 1152, 1645; XXXVII, 14, 511; XLI, 125.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 544.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abb., CLXXXII, 790; CLXXXIII, 504, 506.

CASSIANUS, abb., XLIX, 972.

CONSTANTINUS MAGNUS, imp., VIII, 417.

DROGO, cardinal., CLXV, 1557.

ERNALDUS, abb., CLXXXIX, 1591.

GERHOLDUS, Venerab., CXCI, 595, 1812; CXCI, 1090.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXVI, 217, 1185; LXXIX, 564.

GUIBERTUS, abb., CLVI, 159, 257, 295, 500.

GUIGO II, Carth. prior, CLIII, 858.

HERVÆUS, Burdigal. monach., CLXXXI, 504.

HINCMARUS, Rhemens. archiepisc., CXXVI, 551, 485

- HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1183.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 804.
ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 59, 563, 600.
ISIDORUS MERCATOR, CXX, 52, 833.
JOANNES SCOTUS, CXII, 1154, 1155.
MARTINUS (S.), Legion. presb., CCVIII, 137, 833.
PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLIV, 813.
RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1116-1118, 1250, 1259.
RUPERTUS, Tulliens. abb., CLXVII, 786, 1591, 1569, *et seqq.*, 1704; CLXVIII, 751, 760, 1569, 1576, 1435, 1437, 1478; CLXIX, 115.
TERTULLIANUS, presbyter., II, 668.
WALAFRIDUS STRABUS, monach., CXIII, 1176.
CASSIANUS, presbyt., XLIX, 942; L, 149, 173.
CASSIODORUS, senat. abb. Vivar., LXIX, 928, 991, 1042.
COELESSTINUS I. papa, L, 538, 544.
CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 513.
CYPRIANUS (S.), Carthaginiens. episcopus, LIV, 267, 270, 293, 310, 401, 404, 414, 467, 559, 583, 594, 662, 667, 676, 716, 738, 739, 753, 757, 759.
DIONYSIUS, episc. Alexand., V, 91, 119 *et seqq.*
DIONYSIUS, papa, V, 111, 112 *et seqq.*
ECKBERTUS, abb., CXCIV, 21, 23.
ELEUTHERIUS (S.), LXV, 99.
ETHELWOLDUS, Winton. episc., CXXXVII, 91.
EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1328.
EUGENIUS (S.), Carthag. episc., LVIII, 769, 776.
EUGYPIUS, abb., LXII, 593, 942, 943.
EUTYCHIANUS (S.), pap., V, 187.
FACUNUS, episc. Hermianens., LXVII, 527, 532, 583, 838, 867, 878.
FLORUS, diac. Lugd., CXIX, 80, 81, 82 *seqq.*..... 94.
FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 671 *et seqq.*, 719.
GELASIUS (S.), papa, LIX, 12, 20, 21, 23, 24, 60.
GENNADIUS, Massil. presbyt., LVIII, 979 *et seqq.*, 1000.
GERHOFUS Venerab., prap. Reichersp., (XCIII, 49); CXCIV, 1147, 1474.
GEZO, abbas Dertonens., CXXXVII, 388.
GRATIANUS, histor., CLXXXVII, 104, 1209.
GREGORIUS (S.), Turon., LXXI, 741, 776, 779.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 87, 88, 363, 388, 394; LXXVII, 460, 488, 511, 613, 793, 857, 924, 980, 1213; LXXXIX, 51, 433, 493, 608, 622.
GREGORIUS II (S.), pap., LXXXIX, 493, 503.
GREGORIUS VII (S.), papa, CXVIII, 809.
GUBERTUS, abb. sanctae Mariae de Novigento, CLVI, 26, 353, 507, 548, 612, 668, 662, 1153.
GUILLELMUS DE CAMPPELLIS, Catalaun. episcopus, CLXIII, 1043.
GUILLELMUS, abbas sancti Theodori, CLXXX, 363, *seqq.*.... 397, *seqq.*...., 440.
HELINANDUS, monach., CXXII, 761.
HILITGARIUS, Camerac. episc., CVI, 671.
HAYMO, episc. Halberstatensis, CXVII, 763, 777; CXVIII, 896, 897.
HERMANNUS, ex Judeo christianus, CLXX, 826.
HERVEUS, Burdig. monach., CLXXXI, 112, 198, 496.
HIERONYMUS (S.), XXII, 349, 354, 353, 415, 579, 581, 593, 672, 694, 739, 817, 820, 821, 868, 891, 903, 947, 1019, 1046; XXIII, 90, 91, 164, 166, 169, 170, 340, 346, 357, 362, 366, 374, 380, 387, 400, 466, 551, XXIV, 1060; XXV, 41, 150, 294, 302, 364, 423, 461, 588, 650, 661, 754, 863; XXVIII, 63, 90, 110, 126, 193, 243, 312, 344, 360, 369, 398, 444, 470, 481, 485, 560, 574.
HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., X, 479, 481, 516, 600, 696, 697.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCVII, 48, 743, 923, 977, 1023, 1035.
HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 418, 436, 514, 564, 677, 691, 712, 731, 851, 919, 922, 1022, 1067, *et seqq.*....., 1106, 1213.
HILDEPHONSUS (S.), Toletanus episc., CXVI, 119, 120, 127 *seqq.*...., 147, 188, 189.
HONORIUS, Augustod. monach., CLXXXII, 654, 636, 660.
HORMISDA, pap., LXIII, 393, 401, *seqq.*, 407, 524.
HUCBALDUS, monach. S. Amandi, CXXXII, 829, 832.
HUGO DE S. VICTORE (E.), LXXVI, 43, 45, 70, 327, *eq.*, 341, 443, 494, 1004; CLXXVII, 486, 516, 627, 694, 706, 749, 766, 803.
HUMBERTUS, cardinal., CXLIII, 1049, 1036, 1183, 1213.
INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 331.
INNOCENTIUS III, pap., CXIV, 2, 910, 956; CCXV, 28, 34, 636, 813, 1514; CCXVII, 51.
ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXI, 296, 599; LXXXII, 152, 167, 203, 312; LXXXIII, 36, 58, 91, 368, 601, 687, 725, 817, 998.
ISIDORUS MERCATOR, CXXV, 27, 45, 49, 52, 88, 189, 194, 198, 261, 417, 443, 482, 486, 501, 536, 563, 601, 674, 686, 688, 788, 903, 1014.
IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 39 *et seqq.*, 134, 1043, 1058.
JOANNES II, papa, LXVI, 20.
JOANNES VIII, papa, CXXVI, 761.
JOANNES IX, papa, CXXXI, 382.
JOANNES SCOTUS, Frigen., CXXII, 1153, 1156.
JOANNES, Saresberiensis., Carnot. episc., CXCIX, 492, 601, 992.
JONAS, Aurelianens. episc., CVI, 302.
LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 334, 663, 1079.
LANFRANCUS, Cantuariensis archiepisc., CL, 521.
LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 143, 146, 150, 199, 243, 247, 248, 257, 260, 289, 309, 314, 350, 351, 381, 377, 393, 411, 432, 463, 693, 733, 813, 890, 933, 975, 986, 991, 1075; LVI, 582 *et seqq.*, 587.
LEO III (S.), pap., CII, 1023, 1030, 1031, 1047.
LEO IX (S.), pap., CXLIII, 769.
LIBERIUS, papa, VIII, 1366, 1367, 1377, 1384, 1388, 1406.
LUCIFER, Calaritanus, episc., XIII, 1049.
MANEGALDUS, LV, 151, 163.
MARIUS MERCATOR, XLVIII, 417, 418, 506 *et seqq.*, 1156, 1168.
MARTINUS I (S.), papa, LXXXVII, 146 *et seqq.*, 151, 163, 175.
MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVII, 177, 231, 410.
MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 403.
NICETAS (S.), LII, 847-874.
OTHLONUS, presbyt., CXLVI, 101 *et seqq.*, 108, 202, 203, 206, 263, 266, 267.
PASCHALIS II, papa, CLXIII, 37, 121.
PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiens., CXX, 32, 349, 360, 363, 366, 384, 497, 527, 528, 593, 596, 1389 *seqq.*...., 1436.
PAULINUS (S.), patriarcha Aquileianus, XCIX, 253, *et seqq.*, 258, 467 *seqq.*...., 472, 597, *seqq.*...., 623.
PAULINUS EMERITANUS, diac., LXXX, 140, 141.
PAULUS I (S.), papa, LXXXIX, 1148, 1176.
PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLIV, 538, 568, 613, 708, 863; CXLV, 19, 40, 260.
PETRUS Blesens. archidiacon., CCVII, 834, 869, 1069, 1144.
PETRUS CANTOR, CCV, 266, 268.
PETRUS LOMBARDUS, Paris. episc., CXCI, 1307, 1434, 1467, 1438; CXCI, 33, 130, 134, 195, 197, 243, 1523 *seqq.*
PETRUS Pictaviensis Cancellar., CCXI, 1090.
PHOEBADUS (S.) episc. Agninnensis, XX, 31, 32, 33, 49, 50.
PROSPER (S.), Aquit., LI, 262, 691, 713.
PROSPER, Convers., LXV, 23, *seqq.*, 26.
PRUDENTIUS Aurelius, LIX, 719, 720.
RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CVII, 569, 566, 567, 568, 569; CIX, 806; CX, 906, 908; CXI, 90, 1263; CXII, 717, 735, 788, 803, 1323.
RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 240, 249.
REGINO, abb. Prumiens., CXXXII, 214, 279.
RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 891.
ROBERTUS PULLUS, cardinal., CLXXXVI, 816, 818, 834, 857, 839.
RODULPHUS, Bisturciens. episc., CXIX, 704, 705.
RUFINUS, presbyt., XXI, 89, 90, 271, 272 *et seqq.*
RUPERTUS, R. D. D. abbas Tulliensis, CLXVII, 278, 396, 716, 772, 834, 963, 1010, 1181, 1232; CLXIX, 45, 46, 81, 85, 94, 95, 132, 141, 145, 148, 149, 151 *et seqq.*...., 160, 201, 1309; CLXX, 236, 237, 283, 287, 577.
SAMUEL Marochian., CXLIIX, 352, 353.
SILVESTER II, pap., CXXXIX, 255.
SMARAGDUS, abbas, CII, 712.
STEPHANUS DE MURETO, monach., CCIV, 1099.
TAIO Caesar. episc., LXXX, 816.
TERTULLIANUS, Cant. presbyt., I, 417, 667, 942, 948, 1215, 1224, 1234, 1236, 1259, 1260; II, 12, 23, 24, 26, 27, 29, 56, 59, 78, 80, 101, 106, 119, 138, 148, 157, 270, 421, 431, 479, 543, 686, 832, 889, 906, 914, 916.
THEODULPHUS, Aurelian. episc., CV, 277, 239, 240 *et seqq.*...., 276, 363.
THIOFRIDUS, abbas Eternacensis, CLVII, 517.
VICTOR, Vitens., LVIII, 219, 234, 243.

VICTORINUS MARINUS, Afric., VIII, 1235.
VIGILIUS, pap., LXIX, 61, 66.
VENANTIUS FORTUNATUS, LXXXVIII, 257, 585, 586, 592.
ZENO (S.), XI, 126, 255, 269, 279, 669, 670, 684.
WERNERUS, abbas Sancti Blasii, CLVII, 1179, 1180.

De iudicio seu consilio.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 805.
ALCUINUS, abb., CI, 782, 928, 929, 1293.
ALGERUS, Scholasticus Leodiensis, CLXXX, 88, 923, 963.
AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 889, 1005, 1286, 1429, 1520.
ANASTASIUS, abbas Romanus, CXVIII, 62.
ANSELMUS (S.), Lucensis episc., CXLIX, 564.
ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 52.
AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 267, 269, 509, 512, 556, 613, 656, 659, 660, 661, 1039; XXXIV, 628, 1260, 1296-1298, 1636, 2085; XXXV, 195, 196, 285, 286, 1045, 1590, 1808, 1921; XXXVI, 92, 108 et seqq., 111, 158, 285, 298, 299, 317, 522, 523, 631, 960, 1020, 1115, 1446, 1449, 1504; XXXVII, 121, 269, 603; XXXVIII, 632, 633; XXXIX, 609; XL, 820; XLI, 700.
AUXILIUS, Francus, presbyter, CXXIX, 1097.
BEDA Venerab., XCII, 408; XCIII, 446.
BENEDICTUS (S.), Anianens., abb., CIII, 520.
BERNARDUS (S.), abbas Clarnvallen., CLXXXIII, 803.
BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 614; CLXV, 1006.
CASSIANUS, Massill., XLIX, 246.
DONATUS, episc. Vesont., LXXXVII, 596.
EUGYPIUS, abb., LXII, 1058.
GERHOLDUS, Præposit. Reichersperg., CXIII, 758.
GOFFRIIDUS, Sæ Priscæ, cardinalis, CLVII, 231.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 638; LXXIX, 44, 219, 220.
GUIBERTUS, abbas Sæ Mar. de Novigento, CLVI, 501.
GUIGO II. Carthus., maj. prior gen., CLIII, 838.
HAYMO, Halberstatens. episc., CXVII, 189.
HIERONYMUS (S.), eccl. doct. et presbyt., XXII, 778; XXIII, 575; XXV, 41, 63, 538, 816.
HILARIUS (S.), Pictaviens. episc., IV, 950.
HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 112, 155, 181, 236, 425, 1015, 1020.
HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXI, 568.
HUGO DE S. VICTORE, III, 529, 608.
HUGO DE S. VICTORE III, papa, CCXVII, 1145.
ISIDORUS (S.), Hispal., episc., LXXXIII, 40, 621, 701, 721, 725, 1183, 1250, 1251.
ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 45, 988.
IVO (S.), Carnotensis episc., CLXI, 348.
JOANNES MICHAELENSIS, CLXVI, 868.
ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 157.
OTHLONUS, presbyt. et mon. Ratisbon., CXLV, 66, 84, 87, 89, 93.
PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1351.
PETRUS DAMIANUS, CXLIV, 598, 550; CXLV, 531.
PETRUS LOMBARDUS, magist. Sentent., CXCI, 836, 1565.
RABANUS MAURUS, archiepisc. Mog., CVII, 810; CVIII, 1119; CLX, 748; CX, 12, 108; CXI, 745; CXII, 975.
ROBERTUS PULLUS, cardinalis et cancell., CLXXX, 863.
RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVI, 1407, 1411; CLXIX, 88, 175.
SERVATUS LUPUS, abbas Ferrar., CXIX, 615.
SMARAGDUS, abb., CII, 949.
TERTULLIANUS, Carth., presbyt., I, 699, 1235; II, 105, 815.
WILLELMUS, abbas Hirsaugiensis, CL, 983.

De fortitudine.

(*Vide Virtutes cardinales.*)

De discretionem seu scientia.

ALCUINUS, abb., 148.
ALGERUS, Can. et Scholast., Leodiens., CLXXX, 861, 866, 892, 895, 897, 905.
ANSELMUS (S.), Cantuar., archiep., CCVII, 641, 684.
AUGUSTINUS (S.), Eccl. doct., XXXIV, 144.
AUXILIUS, Francus presbyt., CXXIX, 1086.
BENEDICTUS (S.), Anianens., abb., CIII, 631, 632.

BERNARDUS (S.), abbas Clarnvallen., CLXXXII, 129; CLXXXIII, 600, 1016, 1150; CLXXXV, 1146, 1180.
CHRODEGANDUS (S.), Milevit., episcop., LXXXIX, 1094, 1095.
GRATIANUS, CLXXXVII, 41.
GREGORIUS MAGNUS (S.), LXXV, 590; LXXIX, 45, 150, 192, 195, 505, 557, 485, 520, 534, 601.
GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 59.
HERVÆUS, Burgidal., monac., CLXXXI, 506.
HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 1015.
HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCII, 519, 849, 862, 924.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 261, 509; CLXXVI, 708.
ISIDORUS (S.), Hispalens., episc., LXXXIII, 1161.
MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCIX, 85.
ODO (S.), abbas Cluniacens., CXXXIII, 122.
OTHLONUS, presb. monac. Ratisb., CXLVI, 289.
PETRUS DAMIANUS (S.), card., CXLV, 546, 354.
PETRUS DE HONESTIS, cleric. Ravennat., CLXIII, 725.
RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CVII, 352; CLX, 890.
RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 174.
REMIGIUS, monach. Antissiodorens., CXXXI, 617.
RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 47 et seqq., 51, 429, 442, 458, 1112, 1135, 1137, 1344.
RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 912; CLXVIII, 915; CLXX, 580.
SMARAGDUS, abbas, CII, 659.
STEPHANUS DE MURETO (S.), Ordinis Grandim., CIII, 1108.
SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensis chorepisc., CV, 855.
TATO, Cæsaraug., episc., LXXX, 898.
WILLELMUS, abbas Hirsaugiensis, CL, 983.

De pietate.

(*Vide articulum fidei.*)

De timore.

Timor veniens locum præparat charitati; quippe dum tormenta iudicii timeamus, tormentorum causa culpas evitamus. Sed dum solo timore id agitur, vitia non jam extrinsecus perpetrantur in opere, necdum intrinsecus expelluntur ex mente. Et quoniam mala actu dimittimus, mente amamus, initium sapientiæ jam adest, sapientiæ ipsa adhuc abest, adveniet autem cum male agere nolueris, quamvis impune liceat. Sed voluntas hæc cœlica charitati famulatur. Quicumque autem, largiente Spiritu sancto, præventus facit timore, eo servato propter quem præcessit, ditabitur tandem charitate, per initium sapientiæ sapiens factus; nimirum recte amare id demum est sapere. Timor igitur merito initium sapientiæ nuncupatur. Unde quasi jacto semine charitas quæ sapientiæ est suboriatur. Charitas autem dum augmenta sunt timorem imminuit; ex quo autem perfecta est, mox timor non est, quoniam, teste Joanne, « qui timet non est perfectus in charitate. » Ergo timere potes simul et amare; sed in amore, dum times perfectus esse non potes. Quamobrem, serve Dei, quoniam dum vivis, times; dum vivis perfectus non es. Times Deum dum vivis; propterea ipsi jugiter dicis: « Letatur cor meum ut timeat nomen tuum. » In futuro letaberis absque timore; nunc letaris ut timeas, quoniam ita frueris spe beatitudinis per charitatem, ut re sperata timeas frustrari per fragilitatem; unde Apostolus inquit: « Qui stat videat ne cadat. » Ad justitiam trahit charitas accensa desiderio cœli; ab injustitia retrahit timor punctus horrore inferni. Et quoniam vir bonus non es, nisi declines a malo et facias bonum, merito in te comitantur sese timor et charitas, ut hinc pravorum motuum congressus evincas, hinc bonarum artium studio apprehendas. Quare dum moriturus es, sine intermissione et amas et times, nisi forte tandem revelante Deo, tuæ salutis certus sis, ut qui ante castigabas corpus tuum et in servitutem redigebas, ne forte reprobos efficereris, tandem scias cui credideris, et certus sis, dicens cum Apostolo: « In reliquo reposita est mihi, etc. »

Et quoniam jam nihil times, sed solum amas, jam in te perfecta est charitas: « Quoniam perfecta charitas foras mittit timorem. » Charitas ergo dum gradibus suis accrescit, timor paribus in hac vita gradibus decrescit, donec charitas post mortem, ad summum proposita, non amplius secum patiatur timorem. Talem quippe naturam habet charitas atque timor, ut quem nimium timeas, nihil diligas, et quem perfecte diligas, nihil timeas. Ex quo au-

tem vel ex parte quempiam amaveris, eum statim non nimis timeas, nimium timorem charitas adveniens temperat, proveniens resecat. Quocirca quoniam quia infirmat non est perfectus in charitate. Hunc timorem Christus habere non poterat, quoniam perfectione charitatis prae-minebat....., CLXXXVI, 815, 816.

JULIANUS POMERIUS. — Ad poenam quae peccatis debetur, mens antequam peccet, aspiciat, cruciatus ac dolores, qui solent sequi peccantem carnalibus incenti-
vis opponat; et nihil eam peccati oblectat, nec ad peccan-
dum ulla delectatio corporalis inclinat. Denique non
ideo cedimus illecebris ac voluptatibus nostris, quia repu-
gnare non possumus, sed quia securitatem nobis occul-
tandi criminis ipsi promittimus; et dum credimus colorari
vel redimi posse quod facimus, spe praesumptae impuni-
tatis illecti dominationem in nos nostrae voluptati permit-
timus. Ceterum si eo tempore quo quis peccare deliberat,
sana mente consideret quae poena expectet in suis faci-
noribus ac flagitiis deprehensos, quod supplicium con-
victos excruciet qui tremor membra quatit, pallor ora
perfundat, quantum denique humiliet et execrabilis
omnibus reddat; etiam ipsae sordidae opinionis opprobrium
nescio an possit quibuslibet vitiis accommodare con-
sensus. Quid enim mali operis fieri potest unde nec
erubescant etiam illi quos ipsa flagitia sua delectant? Hinc
est quod hi qui bona sua vane ac deformiter jactant,
dedecora quibus remordentur et humiliantur occul-
tant....., LIX, 490.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXVIII,
1152, 1600.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Praemonstrat., CXCVIII,
116.

ADAMUS PENSENÆ, abbas, CCXI, 612.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 203, 605, 606, 671, 677.

ALCUINUS, abb., C, 484; CI, 624.

AMBROSIVS (S.), Mediol. episc., XIV, 128, 357, 982,
1240, 1264, 1265, 1268, 1294, 1317, 1483, 1421, 1430,
1502, 1505, 1518, 1727; XV (prima parte), 23, 115, 691,
1018, 1257, 1258, 1263, 1319.

ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 556, 588,
593, 810, 879, 884.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 1337; XXXIII,
186, 558, 559, 593, 594, 801; XXXIV, 59, 156, 625, 635, 655,
792, 1708, 1735, 1849, 1983, 1017, 2049, 2136, 2142;
XXXV, 155, 161, 200, 281, 282, 291, 547, 650, 814, 992,
996, 1077, 1119, 1127, 1167, 1190, 1249, 1250, 1262,
1835, 1851, 1912, 1913, 1927, 1945, 1954, 1959; XXXVI,
81, 158, 162, 202, 269, 426, 429, 689, 736, 792, 793, 857,
879, 883, 919, 965, 1521 et seqq., 1535; XLI, 208, 221,
253, 256, 262, 264, 558, 586, 593, 902, 905.

AUXILIUS Francus presbyt., CXIX, 1087.

BEDA, Venerabil., XCIV, 842; XCV, 71.

BENEDICTUS (S.), abbas Arianensis, CIII, 535.

BERNARDUS (S.), abbas Clarevall., CLXXXII, 107;
CLXXXIII, 679, 743, 1038.

BRUNO (S.), ordinis Carthus., institutor, CLIII, 711,
890, 1232.

BRUNO (S.), Signiens., episc., CLXIV, 702.

CASSIANUS, presbyt., XLIX, 193, 861, 862, 863.

DIONYSIVS, papa, I, 132.

DROGO, cardin. Astiens., episc., CLXVI, 1553, 1554.

EADMERUS, monach. Cantuariensis, CLIX, 693.

ELIAS DE COXIDA, abbas Dunensis, CII, 993.

ERNALDUS, abbas Bonaevall., CLXXXIX, 1601.

EUGENIVS (S.), Toletan., episc., LXXXVII, 595.

EUGYPIUS, abb., LXII, 1034.

FELIX IV, papa, LXV, 22.

FULBERTUS (S.), Carnot. episc., CXLI, 545, 546.

GERHARDUS, praepositus Reicherspergens., CXCHII,
634.

GRATIIVS, CLXXXVII, 1571.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 530, 534,
687, 762, 776, 777; LXXIX, 208, 252, 550, 485, 650.

GUIBERTUS, abbas Sanctae Mariae de Novigento,
CLVI, 58, 43, 45, 96, 147, 176, 231.

GUIGO II, Carth. majoris prior gen., CLIII, 834,
836.

HAYMO, Halberstatens. episc., CXVIII, 280.

HIERONYMUS (S.), XXII, 595, 811, 821; XXIII, 508;
XXIV, 587, 588; XXV, 480, 489, 891; XXVII, 939;
XXVIII, 556, 541.

HILDEBERTUS, Turonensis. archiep., CLXXI, 1028,
1031, 1144, 1145.

HILDEGARDIS (Sta), abbatisa, CXCVII, 515.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 527, 528; CLXXVII,
506, 675, 802, 860.

INNOCENTIVS III, papa, CCXVI, 851.

ISIDORUS (S.), Hispalensis, episc., LXXXIII, 52,
1154.

IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 142.

JOANNES, cognom. Saresberiensis, Carnot. episc.,
CXCI, 526, 560, 980.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 480.

JULIANUS (S.), Toletan. episc., XCVI, 466, 467, 468.

LACTANTIUS, VI, 456, 593, 694; VII, 114.

MARTINUS (S.), Legionensis, presbyt., CCVIII, 817.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, episc., LVII, 454, 463,
466, 477.

ODO (S.), abbas Cluniacens., CXXXIII, 111, 114, 118,
148, 863.

PETRUS CELLENSIS, Carnot. episc., CCII, 1094.

PETRUS DAMIANUS (S.), CXLIV, 477, 563, 799, 814,
834.

PETRUS LOMBARDUS, magister Sentent., CXCI, 511,
515, 514; CXCH, 225, 365, 504.

PETRUS PICTAVIENSIS, Paris. Acad., Cancell., CCXI,
864, 1083.

RAHIVS MAURUS, archiep. Moguntinus, CVIII, 41;
CIX, 767-770; CX, 99; CXI, 681, 845.

RATHERIVS, Veronens. episc., CLXXVI, 175.

RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1299.

ROBERTUS PULLUS, cardin. et cancell., CLXXXVI,
776, 815, 906.

RUPERTUS, abbas Tutiensis, CLXXVII, 545, 575, 837,
1329, 1805 et seqq., 1829; CLXIX, 115, 161.

SMARAGDUS, abbas, CII, 602, 603, 705, 706, 939, 940,
941.

STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandimont.,
CCIV, 1117.

TAIO, Caesaraugustan., episc., LXXX, 903, 904.

TERTULLIANUS, I, 583, 1235, 1236, 1241, 1318; II,
573, 823.

THOMAS, Cisterc., et Joan. Algrinus, card., CCVI, 58,
538.

ZENO (S.), 522 et seqq., 525.

**DE CONSILIIIS EVANGELICIS, ET PRAECIPUE DE CASTITATE,
PAUPERTATE ET OBEDIENTIA.**

Consilia evangelica spectant perfectionem vitae chri-
stianae; quae perfectio, licet constet in perfectione chari-
tatis, facilius acquiritur observatione consiliorum evan-
gelicorum. Scitur quo quis magis alienus est a mundi
concupiscentia, et magis adheret Deo, eo perfectior est,
et quo quis magis adheret mundo, et magis alienus a
Deo est, eo peior est, eo alienior a perfectione; ad chari-
tatem enim referuntur omnia ad religionem perti-
nentia.

Omnia igitur praeccepta divina referuntur ad charitatem,
de qua dicit Apostolus: « Finis autem praeccepti est chari-
tas, de corde puro, et conscientia bona et fide non
ficta. » Omnis itaque praeccepti finis est charitas, id est ad
charitatem refertur omne praecceptum; quod vero ita fit
vel timore poenae, vel aliqua intentione carnali, ut non
releatur ad illam charitatem quam diffundit Spiritus
sanctus in cordibus nostris, nondum fit quod emadmodum
fieri oportet, quamvis fieri videatur. Charitas ista quippe
est Dei et proximi, et utique in his duobus praecceptis
tota lex pendet et prophetiae; adde Evangelium, adde et
apostolos; non enim aliunde vox illa est: « Finis praec-
pti est charitas, et Deus charitas est, quaecunque ergo
mandat Deus ex quibus unum est: « Non morchaberis, »
et quaecunque non jubentur, sed spirituali consilio monen-
tur, ex quibus unum est: « Bonum est homini mulierem
non tangere, » tunc rectae sunt, cum referuntur ad dili-
gendum Deum et proximum propter Deum et in hoc sae-
culo et in futuro, nunc Deum per fidem, tunc per spe-
ciem; et ipsum proximum nunc per fidem...

At ad perfectionem vitae christianae, et ad perfectam
charitatem per consilia evangelica pervenitur; unde dici
potest quod charitatis perfectio consistit in praecceptis
principaliter et essentialiter, et quod secundario et in-
strumentaliter consistit in consiliis; nam dilectio Dei et
proximi non cadit sub praeccepto secundum aliquam men-
suram; et hoc ideo est quia finis praeccepti est charitas.
In fine autem non adhibetur aliqua mensura, sed solum
in his quae sunt ad finem; et sic patet quod perfectio
essentialiter consistit in praecceptis; secundo autem et
instrumentaliter perfectio consistit in consiliis, quae om-
nia sicut et praeccepta, ordinantur ad charitatem; sed
aliter et aliter; nam praeccepta alia a praecceptis charitatis
ordinantur ad removendum ea quae sunt charitati contra-
ria, cum quibus scilicet charitas esse non potest; consilia
autem ordinantur ad removendum impedimenta actus
charitatis, quae tamen charitati non contrariantur, sicut

est matrimonium, occupatio negotiorum sæcularium....; et ideo abbas Moyses, in Collationibus, ait: Jejunia, vigilia, meditatio Scripturarum, nuditas, ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt, quia non in ipsis consistit disciplinæ illius finis, sed per illam pervenitur ad finem.

Ergo consilia evangelica sunt res quædam eximie, quas fieri a christianis Christus hortatus est, non præcepit; et interest inter consilia et præcepta, quod præcepta omnibus de necessitate sint salutis; consilia non item, nisi forte quis ad consiliorum observationem se voto obstrinxerit.

Præcipua consilia evangelica sunt castitas, paupertas et obedientia. Castitas evangelica est propositum perpetuæ virginitatis vel continentie; paupertas evangelica est abnegatio voluntaria divitiarum, ut sequamur perfectius vestigia Christi; et obedientia est abnegatio propriæ voluntatis, et propositum subiciendi se in omnibus voluntati superioris alicujus.

Hæc consilia, licet non sint ad salutem necessaria, Christus proposuit ut res ex sua natura eximias quæ ducunt ad perfectionem, et faciliorem reddunt executionem præceptorum. Quod consilia evangelica sint quid eximium, id per se patet. Nemo non intelligit nihil fieri posse Deo gratius quam oblationem ei velut sacrificium sui corporis, suæ voluntatis, suæ pecuniæ et fortunæ. Id autem fit per evangelicam castitatem, obedientiam et paupertatem.

Consilia evangelica ducunt ad perfectionem; nam christiana perfectio in eo posita est, ut diximus, ut alieni ab omni peccato, Deo uni adhareamus perfecta charitate. At nihil est quod ad hunc statum animi nos ducat fecilius quam evangelica castitas, et obedientia et paupertas. Alieni enim efficiuntur per castitatem evangelicam a carnis concupiscentia; per paupertatem evangelicam a concupiscentia oculorum, et per obedientiam evangelicam a superbia vitæ. Hæc autem triplex concupiscentia, fons et origo peccatorum omnium, sola causa est cur non adhareamus Deo, ut par est.

Tandem consilia evangelica faciliorem reddunt executionem præceptorum, scilicet, omnibus hoc præceptum est, ut uni Deo serviant, nec claudicent in duas partes, ita ut partem unam cordis Deus, partem alteram creatura possideat. Deus toto corde diligendus. Atqui uni Deo servire longe facilius est ei qui vitam agit cælibem qui sine uxore est, quam ei qui matrimonio est implicatus.

Omnibus præceptum est habere cor alienum a divitiis. Atqui illud facilius est cum divitiis abiciuntur omnino, quam cum conservantur.

Omnibus præceptum est abnegare semetipsos, frenare superbiam, sibi ipsi mori. Atqui illud longe facilius est illi qui superioris alicujus voluntati in omnibus subijcitur, quam illi qui in suo arbitrio positus facit quod lubet.

Et illis qui consilia sequuntur evangelica, tria sunt omnino necessaria; alioquin nihil confert ad salutem consilia evangelica amplecti, videlicet: 1. rectus finis; nihil aliud sibi proponendum in animo, quam placere Deo, ipsiusque servire gloriæ; 2. magna humilitas; non propterea esse existimandum se meliores et perfectiores iis qui non amplectuntur consilia evangelica; 3. magna in mandatorum observatione fidelitas; præceptum debet prius observari quam consilium, alioquin inutile prorsus consilii observatio; nam fieri potest ut qui præcepta sequuntur, non consilia, perfectiores sint iis qui consilia evangelica amplecti sunt, si magis alieni sunt ab omni cupiditate, magis conjuncti Deo per charitatem, magis de præceptorum observatione solliciti, qui sui juris sunt, et copulati matrimonio quam qui consilia evangelica sequi se proflentur quod non raro accidit; tunc perfectiores sunt illi qui non consilia sed præcepta evangelica sequuntur, quam hi qui cum consilia evangelica amplecti sunt, præcepta negligunt. Nam perfectio, non in consiliorum evangelicorum executione posita est, sed in perfectione charitatis, quam absolute sine consiliis evangelicis, licet difficilius, assequi possumus.

Quæ omnia explicantur in indicationibus quæ infra notantur.

De virginitate.

ABÆLARDUS PETRUS, abbas Rugens., CLXXVIII, 1563, 1819.

ADHELMUS, Schireburnensis episc., LXXXIX, 103 et seqq., 162, 237 et seqq., 286.

ALCUINUS, abbas, c., 469, 470 et seqq.

AMBROSIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 155, 253, 454,

677, 1555, 1556, 1559, 1660, 1752; XV (pars 1), 187 et seqq., 252, 266, 384.

ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepisc., CLVIII, 645, 725, 726.

AUGUSTINUS (S.), Hipponens. episc., XXXII, 639, 640; XXXIII, 229, 571, 572, 615; XXXIV, 112, 113, 397, 492, 529, 595, 1449, 1459, 2141; XXXV, 161, 493, 515, 967, 1038, 1068, 1280, 1921; XXXVI, 105, 548, 575, 574, 575, 756, 804, 823, 824, 936, 1010, 1011, 1063, 1065, 1495; XXXVII, 392, 393, 396, 397-399, 467, 664; XXXIX, 45, 492; XLI, 142, 357, 416, 728, 799, 1418, 1544, 1643.

BALDUINUS, archiepisc., CCIV, 475.

BENEDICTUS, Ananienensis abbas, CIII, 671 et seqq., 681.

BERNARDUS (S.), Claravall., CLXXXII, 778, 813; CLXXXIII, 669, 1008; CLXXXIV, 690, 1045, 1258.

BRUNO (S.), ordin. Carthus. institutor, CLIII, 159, 469.

CÆSARIUS (S.), Arelatens. episc., LXVII, 1155 et seqq., 1158.

CAROLUS MAGNUS, imperator, XCXVIII, 431.

CYPRIANUS (S.), IV, 360, 361, 368, 459, 445, 592, 755.

EADMERUS, monach., CLIX, 192.

EUCHERIUS (S.), Lugdunens. episc., L, 1212.

FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 324 et seqq., 359.

GOESCHALKUS, CXLI, 1351.

GREGORIUS MAGNUS (S.), LXXIX, 537, 559, 555, 415, 457, 517.

GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 137, 186, 497, 500, 501, 580.

HENRICUS (S.), imperator, CXL, 49.

HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 308, 402, 406 et seqq., 410, 891, 1050, 1053, 1115, 1123; XXIII, 54, 121, 202 et seqq., 271, 313; XXV, 115, 750; XXVI, 442, 461; XXVIII, 154, 616.

HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 195, 194, 609, 629, 650, 699, 744, 903, 904, 908.

HILDEPHONSUS (S.), Toletan. episc., XCVI, 51 et seqq., 110, 207, 256 et seqq., 284, 285 et seqq., 518.

HONORIUS Augustodunens., CLXXII, 602.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 799; CLXXVI, 857, 872; CLXXVII, 825, 843.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 19, 806, 1211.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 371, 312.

IVO, Carnot. episc., LXI, 549, 553, 1175, 1176 et seqq., 1182.

LACTANTIUS, VII, 253.

LEANDER (S.), Hispalens. episc., LXXII, 875, 894.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 653, 655.

MARTINUS (S.), Legionens., presbyt., CCVIII, 505.

ODO, abbas Cluniacens., CXXXII, 52.

PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiens., CXX, 995, 1001, 1057.

PETRUS Blesensis, archidiaconus, CCVII, 114, 166.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXIV, 759, 970, 989; CLV, 226, 570, 600.

PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 70.

PETRUS, Pictav. cancellar., CXI, 1127.

PHILIPPUS DE HARVENG, CCIII, 1559.

RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CX, 72.

RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 202.

REGINO, abbas Prumiens., CXXXII, 466.

RICHERUS, monach. Remensis (extra muros), CXXXVIII, 104, 105, 106.

RUPERTUS, abbas, CLXVII, 957; CLXVIII, 52, 727, 777, 893, 894, 912; CLXV, 545, 548, 550, 558.

SULPITIUS SEVERUS, XX, 217 et seqq., 242.

TAIO, Casaraugust. episc., LXXX, 858, 859, 860.

TERTULLIANUS, I, 527, 1181, 1280, 1287; II, 59, 806, 888, 890, 892, 900, 901, 903, 909, 915, 928.

VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Piet., LXXXVIII, 266, 284.

VICTORINUS, Afric., VIII, 1545.

De castitate.

ABÆLARDUS PETRUS, Rugens., abbas, CLXXVIII, 555.

ADAMUS SCOTUS, Præmonstrat. ordin., CXCIV, 552.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 472.

ALCUINUS, C, 95, 469; CI, 636.

AMBROSIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 281, 664, 1176, 1224, 1275, 1276, 1291, 1560, 1445, 1695; XV (1 part.), 44, 193, 202, 241, 251, 257, 258, 260, 275, 899, 975, 1508.

ANSKLMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 679.
 AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXII, 681, 797, 969; XXXIII, 427, 850; XXXIV, 403, 639; XXXV, 638, 928; XXXVI, 718, 755, 756, 759, 760, 1439, 1463, 1503; XXXVII, 514, 515, 545; XXXVIII, 30, 32, 41; XXXIX, 124, 223, 315, 316; XLI, 803, 846.
 AVITUS (S.), episc., LIX, 569 *et seqq.*, 582.
 BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CIII, 689.
 BERNARDUS (S.), Clarendall. abb., CLXXXII, 816; CLXXXIII, 1062; CLXXXIV, 573, 672; CLXXXV, 471.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 236; CLXV, 939, 930, 931, 934.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 239, 270, 271, 272, 279, 286, 288, 868, 877 *et seqq.*, 897, 1145, 1150.
 COLUMBANUS (S.), abb., LXXX, 211.
 CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 77, 633, 753, 754.
 FULBERTUS (S.), Carnotens. episc., CXLI, 349.
 GRATIANUS, CLXXVII, 1495.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 507; LXXVI, 189, 202; LXXIX, 322, 323, 327, 398, 412, 413, 416, 569.
 GUIBERTUS, abbas Sanctae Mariae de Novigento, CLVI, 579 *et seqq.*, 608, 810.
 HAYMO, Halberstatens. episc., CXVIII, 915.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XII, 504, 508, 552-554, 817, 820, 827, 938, 1050, 1054, 1119; XXIII, 227, 251; XXVI, 745; XXVIII, 156, 579, 582, 685.
 HILDEBERTUS Venerab., Turon. archiepisc., CLXXI, 306.
 INNOCENTIUS III, papa, CCIV, 225.
 ISIDORUS (S.), Hispaniens. episc., LXXXIII, 19, 640, 643, 847, 1145.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 593.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 562, 1149 *et seqq.*, 1160.
 JOANNES SARESBERIENS., Carnot. episc., CXCI, 530.
 JONAS, Aurelianens. episc., CVI, 170, 192.
 LEO IX, papa, CXLIII, 781.
 MARBODUS, Redonens. episc., CLXXI, 1633.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 896.
 MAXIMUS (S.), Taurin. episcop., LVII, 749 *et seqq.*, 762.
 MINUTIUS FELIX, III, 500.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 714.
 PETRUS, Blesensis, CCVII, 113, 114.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis, CXLIV, 423, 432, 491; CXLV, 186.
 PONTIUS, diacon. Carthagin., III, 1483.
 RABANUS MAURUS, archiep. Moguntinus, CIX, 684; CX, 87, 88.
 RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 192, 195, 711.
 REGINO, Pramiensis abb., CXXXII, 210, 503 *et seqq.*, 535, 579, 580.
 RUPERTUS, abbas Tullensis, CLXVIII, 911, 1105.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 788, 789.
 TERTULLIANUS, Carthag. presb., I, 326, 472, 1283, 1287, 1520; II, 486, 903, 926, 930, 933, 944.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 181, 403.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcop. Pictaviens., LXXXVIII, 248.
 VERANUS (S.), LXXII, 701, 702.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 169.

De continentia.

Si cui forte asperum videtur ac durum quod fiducia-
 liter loquimur rem pene contra naturam, jam jamque
 desinat permoveri, intelligens Christianae virtutis hanc
 esse maximam gloriam ipsam calcare naturam. Sed quia
 virtus voluptates semper offuscet, nihilque unicuique
 nisi quod amaverit rectum est, maxime quod uno de,
 siderio omnes excolunt populi, dubium non est qui-
 aut hostis publicus, aut certe iudicetur insanus quisquis
 nuptias dissuaserit. At ego non pertimescam sermonis
 publici quae de me fabulatur invidia; non enim nuptias
 condemno, sed nuptiis meliora praepono, et quidem ipso
 apostolo hortante Paulo: «Dico autem innuptis et viduis,
 bonum est illis si sic permanserint, sicut ego; si autem
 non fuerint continentes nubant: melius est enim nubere
 quam uri.» Et per hoc ideo nubere melius quia uri
 deterius.

Denique si videatur conferamus quae sit inter virginem
 nuptiamque discretio. Nupta cogitat quemadmodum pla-
 ceat marito; virgo, quemadmodum Deo..... XI, 501-511.
 ADALGERUS, incertae sedis episc., CXXXIV, 923
et seqq., 923.

PATROL. CCXX, INDICUM III.

ALCUINUS, abbas, CI, 945, 1079.
 ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1402.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolanens. episc., XIV, 235;
 XV, (i part.), 238.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 1191.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXXII, 706, 729, 741,
 796; XXXIII, 487, 677, 852, 997, 1078, 1079; XXXIV,
 639, 746; XXXV, 1463, 1969; XXXVI, 159, 235, 236,
 573, 753, 756, 830, 1047, 1052, 1201, 1286, 1564, 1565,
 1567; XXXVII, 43, 549, 583, 535, 535, 537, 548, 567,
 568, 569, 572, 580, 581, 583, 592, 594, 594, 595, 597, 400,
 401, 412, 415, 421, 435, 452, 444, 445, 447, 449, 468,
 478, 484, 485, 486; XXXVIII, 51, 515; XXXIX, 502, 597;
 XLI, 422, 740, 741, 758, 807, 819, 886, 887.
 BRIDA, XCI, 106.
 BENEDICTUS (S.), Anianensis abbas, CIII, 499, 500,
 589.
 BERNARDUS (S.), abb., CLXXXIV, 1259.
 BRUNO (S.), ord. Carthus. inst., CLIII, 156.
 CASSIANUS, XLIX, 223, 224, 239, 270, 271, 272, 279,
 286, 288.
 CYPRIANUS (S.), Carthag. episc., IV, 599, 647.
 EUGYPIIUS, abb., LXII, 851.
 FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc., LXV, 504.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 175, 177, 592, 1402, 1645
et seqq., 1651.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 1194;
 LXXXIX, 110, 209.
 HERBERTUS DE BOSEHAM, CXI, 1079.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XII, 554, 808, 816,
 820, 821, 874, 926, 947, 1050, 1053; XXIII, 187, 256;
 XXVII, 1516; XXVIII, 431, 582.
 HILDEBERTUS, archiepiscop., CLXXI, 629, 709, 710,
 909.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVIII, 828.
 ISIDORUS (S.), Hispaniens. episc., LXXXIII, 19, 643,
 644, 1240.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXI, 538, 624, 625, 633, 1149
et seqq., 1160, 1245, 1257 *et seqq.*, 1266, 1292; CLXII,
 137, 515.
 LACTANTIUS, VI, 717 *et seqq.*, 721.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 436, 1204.
 MARTINUS (S.), Legionens., CCIX, 23.
 MATHILDIS (S.), regina, CXXXV, 896.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiens.,
 LXX, 634.
 PHILIPPUS DE HARVENG, CCIII, 727.
 POTAMIUS, episc., VIII, 1409.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CIX, 560;
 CX, 92.
 RATHERIUS, Veronensis episcop., CXXXVI, 193.
 REGINO, Prumiens. abbas, CXXXII, 503 *et seqq.*, 535,
 571, 579, 580.
 ROBERTUS PULLUS, CLXXXVI, 949.
 RUPERTUS, abb., CLXVII, 1042.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 623, 621.
 SIRICIUS (S.), pap., XIII, 1139, 1160, 1161, 1181,
 1186.
 STEPHANUS DE BALGIACO, episc., CLXXII, 1377.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensis chorepisc., CV,
 879.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 1283, 1287; II, 486,
 903.
 THEODORUS, Cantuar. archiep., XCIX, 948.
 VENANTIUS, Hon. Clem. Fortunatus, episc. Pictav.,
 LXXXVIII, 204.
 ZENO (S.), XI, 301 *et seqq.*, 311.

De obedientia.

ADAMUS SCOTUS ord. Praemonstratens., CXCVIII,
 231, 580.
 ADZO, Dervensis monach., CXXXVII, 604.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 145.
 ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1281, 1295.
 ALEXANDER III, papa, C, 1533.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 155, 219, 503, 909,
 1167, 1463, 1647, 1658; XV (part. II), 1233.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 22, 81,
 114, 161, 172, 179, 371, 592, 527, 625, 684, 689, 717, 766,
 1204.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 690; XXXIV,
 577, 584, 400; XXXV, 875, 881, 897, 904, 990, 1566, 1653;
 XXXVI, 27, 343, 1555; XXXVII, 593, 595, 421; XXXVIII,
 572, 594, 420, 421; XXXIX, 613; XLI, 172.
 BALDUINUS, archiepisc. Cantuar., CCIV, 429, 431.
 BEDA Venerabil., XCIV, 759.

- BENEDICTUS (S.), monach. patr., LXVI, 549, 550, 923, 924.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 518, 519, 532, 649, 850, 815 *seq.*, 824, 1367.
 BERNARDUS (S.), abbas Clarnavall., CLXXXII, 79, 866, 871, 874, 878, 884; CLXXXIII, 459, 635; CLXXXIV, III, 570, 799, 1189, 1232; CLXXXV, 905, 1301.
 BRUNO (S.), Ligniensi. episc., CLXV, 933, 934, 935, 936.
 CALIXTUS II, papa, CLXIII, 1222, 1225.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 27, 88, 189, 190.
 COELESTINUS II, papa, CLXXIX, 801.
 EADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 606, 638.
 ETHELWOLDUS, Veron. episc., CXXVI, 89.
 EUCHERIUS (S.), Lugdunensi. episc., I, 1209-1212.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1506, 1538, 1405, 1488, 1583, 1586.
 FREULPHUS, Lexoviensi. episc., CVI, 921.
 GODEHARDUS (S.), episc. Hildesheimensi., CXLII, 1250.
 GODEFRIDUS BULLONIUS, rex Hierosol., CLV, 1115.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1320.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXIX, 132, 230, 253, 243, 244, 296, 297, 511, 546, 549, 586.
 GREGORIUS II (S.), papa, LXXXIX, 503, 504.
 GUIBERTUS, abb. Sanctus Mar. de Novigento, CLVI, 53, 184, 236, 546.
 GUICHARDUS, Lugdun. archiepisc., CXCIX, 1093.
 HAYMO, Halberstatiensi. episc., CXVIII, 914, 915, 916, 917.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXVIII, 582, 542, 615.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 1069.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 182, 229, 532, 589, 882.
 HILDEGARDIS (sancta) abbatissa, CXCII, 163, 538, 539, 750.
 HINCMARUS Rhemens. archiep., CXXVI, 98.
 HONORIUS II, papa, CLXVII, 1228, 1229.
 HUGO (S.), episc. Lincolnien., CLIII, 986.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 689; CLXXVI, 873, 890, 919; CLXXVII, 581, 678, 815, 841, 853, 897.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 98, 115, 151, 279, 347, 569, 505.
 INNOCENTIUS III, CCKIV, 58, 578, 453, 704, 721, 731, 740; CCXY, 28, 260, 405, 512, 818, 849, 1013, 1130, 1225; CCXVI, 582, 588, 589, 614; CCXVIII, 1150.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 1181.
 IVO (S.), Carnotensi. episc., CLXII, 47, 49, 76.
 JONAS, Aurelianensi. episc., CVI, 297.
 LANDULFUS JUNIOR, CLXXIII, 1535.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 727.
 NOVATIUS, catholicus, XVIII, 67, 68, 70.
 OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratisbon., CXLVI, 285.
 PASCHALIS II, papa, CLXXXIII, 254, 285, 291, 353.
 PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch., XCIX, 450.
 PETRUS BLESSENSIS, Bathoniensi. archidiacon., CCVII, 401.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 280, 412, 466, 549, 978, CXLV, 80, 81, 350, 570, 571.
 PETRUS DE HONESTIS, clericus Ravennat., CLXIII, 714.
 PHILIPPUS DE HARV., abb. Bonæ Spei, CCII, 839.
 RABANUS MAURUS, Mogunt. arch., CIX, 45, 46.
 RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 191.
 REMIGIUS, Antissiodorens. monach., CXXXI, 746.
 REMIGIUS, Curienti. episc., CII, 1095.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXXVI, 49.
 RUPERTUS, CLXVII, 349, 1367; CLXVIII, 903; CLXIX, 81, 129, 1228.
 SIGEBERTUS, Gemblacensis, CLX, 767.
 SMARAGDUS, abb., 610, 611, 697, 794, 795, 928.
 STEPHANUS DE MURETO, ordin. Grandimont., CCIV, 1159, 1110.
 TAIU, Casaraug. episc., LXXX, 888, 889.
 TERTULLIANUS, presbyt. (art. I, 1164, 1165, 1255).
 THOMAS, Cisterciensis, et J. Algrinus, cardin., CCVI, 214.
 URBANUS II, papa, CLI, 346, 362, 576, 445, 445, 471, 496.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach., CXIII, 128.
 WIRALDUS, abbas Stabulensi. et Corbeiensi., CLXXXIX, 1129, 1130, 1369, 1325.
 De paupertate.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 567.
 ALCUINUS, abb., C, 453, 507.
 ALGRINUS, cardin., CCVI, 263.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 216, 250, 236, 263, 264, 910, 1070, 1192, 1226, 1405, 1658, 1715, 1769; XV (i part.), 125, 157, 141, 182, 348, 941, 1017, 1047, 1117, 1213, 1285, 1292, 1509.
 ANSELMUS (S.), arch. Cant., CLVIII, 538, 692.
 AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXIII, 589, 552, 567; XXXVI, 215, 219, 247, 527, 916, 1570, 1572; XXXIX, 1605.
 BEDA Venerab., XCI, 24.
 BENEDICTUS (S.), Anianensi. abb., CIII, 533.
 BERNARDUS (S.), Clar. abb., CLXXXII, 128, 237, 841; CLXXXIII, 671; CLXXXIV, 532, 1193, 1260; CLXXXV, 205.
 COLUMBANUS (S.), abb., LXXX, 211.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 16.
 CYPRIANUS (S.), 252, 240, 529, 562, 612.
 DRUTHMARUS, Christian., CIII, 1303.
 ELIGIUS (S.), Noviomensi. episc., LXXVII, 489.
 GERHARDUS, præposit., CXIII, 775, 143, 1464, 1625.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVI, 1305, 1506.
 GUIBERTUS, abb., CLVI, 1052.
 GUIGO II, Carthusian. prior, CLIII, 808.
 HERVAEUS, Burgidolensi. monach., CLXXXI, 141, 1075, 1077.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 691, 826, 880, 1077, 1089.
 HILDEBERTUS, Turon. arch., CLXXI, 284, 416, 475, 611, 732, 1400.
 HONORIUS, monach., CLXXII, 1240.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 784.
 INNOCENTIUS III, pap., CCKVI, 500, 564, 619, 770.
 ISIDORUS (S.) Hispal. episc., LXXXIII, 29, 55, 1140.
 ISIDORUS MERCATOR, CXX, 348, 551.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 461.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb. Corb., CXX, 216.
 PAULINUS (S.), Nolan. episcopus, LXI, 50, 59, 55, 287.
 PETRUS CANTOR, CCV, 65.
 PETRUS DAMIANUS, CXLIV, 425, 445, 484, 494, 532, 621, 622, 806, CXLV, 238, 535.
 PETRUS Blesensis, archidiacon., CCVII, 7, 178.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXCI, 340, 409.
 RABANUS MAURUS, Mog. arch., CXI, 775; CXII, 1101, 1128.
 RATHERIUS, Veronensi. episc., CXXXVI, 150, 187.
 REMIGIUS, Antissiodorens. monach., CXXXI, 194.
 RUPERTUS, abb., CLXVII, 852; CLXVIII, 679, 1584, 1445, 1445, 1499; CLXX, 52, 120.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), monach., CCIV, 1105, 1104.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensi. chorepisc., CV, 596.
 TAIU, LXXX, 862, 863.
 TERTULLIANUS, Carth. presb., I, 476, 1196, 1260.
 THIOFRIDUS, abb., CLVIII, 536.
 ZACHARIAS, episc. Chrysopol., CLXXXVI, 537.
 WALAFRIDUS STRABUS, abb., CXIII, 358; CXIV, 1077, 1078.
 DE OCTO BEATITUDINIBUS EVANGELICIS.
 « Beati pauperes. » Habes temperantiam, quæ a peccato abstinet, sæculum calcas, illecebrosam non querit.
 « Beati qui esuriunt... » Qui enim esurit, esurienti compatitur, compatiendo largitur, largiendo fit justus, quia iustitia ejus manet in æternum. Unde ibi sitim et famem intelligimus spiritalem, quæ cibis iustitiæ desideratur aut potus, quia virtus ipsa quasi materia quamvis est virtutum, ut justus æqualem se inferioribus præstet, dolum excludat, veritatem requirat.
 « Beati qui nunc fletis, etc... » Habes prudentiam, cujus est flere occidua, et ea quæ æterna sunt querere, lugere sæcula, quæ seipsa compungunt, Deum pacis inquirere, qui stulta mundi elegit, ut confundat sapientes, et qui ea quæ non sunt destruat, ut quæ sint possis adipisci.
 « Beati eritis cum vos oderint... » Habes fortitudinem, sed eam quæ non odium mereatur ex crimine, sed patitur ex fide persecutionem; sic enim ad passionis pervenitur coronam, si gratiam hominum negligas, divinam sequaris. Denique ut acies consummationem esse fortitudinis passionem, secundum hæc, inquit, faciebant prophetae patres eorum, quia prophetae Judæi usque ad mortem corporis persecuti sunt. Est etiam fortitudinis iram vincere, indignationemque cohibere, ac per hoc fortitudo animum juxta corpusque confirmat, nec perturbat sinit timore aliquo vel dolore; quibus velut pravis interpretibus plerumque percellimur.
 August. Exposit. in Luc. lib. v, 62.

Cam predicaret Dominus Jesus in quodam loco, et multos infirmos curaret, multae turbae convenerunt ad eum, et ascendit excelsoiorem locum, et cepit docere eas, dicens: « Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati milites, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. » Beatitudinem regni caelorum Dominus promisit suis praeceptis servantibus, ut primo de humilitate loquitur, dicens:

1. « Beati pauperes spiritu, etc. » ne putemus illos esse beatos quia necessitas et penuria pauperes facit; sed illi sunt vere beati qui humiliantur in spiritu, et licet divitias habeant, non exaltantur in superbiam, sed in humilitate glorificant Deum, qui semper facit bene sperantibus in se. Humilitas enim omnium bonorum est fundamentum, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Per superbiam et inobedientiam perdidit homo regnum caelorum; ideoque per humilitatem et obedientiam debemus acquirere regnum Dei.

2. « Beati mites, etc. » Mitis est nobis Deus, tribuitque nobis cuncta necessaria; quod propterea facit, ut nos mites simus et benigni proximis nostris, et bona semper quae possumus libenter faciamus, sicut ipse Dominus in alio loco admonet, dicens: « Discite a me, quia mitis sum, etc. » Mites possidebunt terram, non istam corruptibilem terram quae corporibus mortuorum plena est, quae saepe per superbiam opprimitur, et per sanguinea bella polluitur; sed illam terram habebunt mites, de qua dicit quidam sanctus: « Credo videre bona Domini in terra viventium. » Illa est terra ubi habitant angeli et animae sanctorum, ubi aeterna est laetitia et sine fine felicitas.

3. « Beati qui lugent, etc. » Beati sunt qui in hoc saeculo plangunt sua peccata, ne in aeternis penis cum diabolo lugeant. Melius est hic parvo tempore poenitere pro delictis, et in aeternum gaudere cum sanctis, quam brevis satius saeculi gaudia immoderanter exercere, et post hanc vitam aeternis suppliciis puniri....

4. « Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, etc. » Non omnes sunt beati qui esuriunt, et sitiunt, sed illi soli beati qui esuriunt semper iustitiam. Sic vero debemus esurire iustitiam, ut nunquam putemus quod satis iusti simus, sed semper deprecemur Deum ut augeat merita nostra in bono. Qui enim putat se satis habere de iustitia, non esurit iustitiam, sed exaltatur in superbiam et statim cadet. Humilis autem semper ibit de virtute in virtutem, et semper delectatur in melius progredere.

5. « Beati misericordes, etc. » Nos multum optamus ut Deus nostra delicta remittat nobis poenitentibus. Sic et nos debemus proximis nostris rogantibus debita dimittere, sicut ipse Dominus dixit: « Estote misericordes sicut Pater vester caelestis misericors est. » Misericordes etiam misericordiam consequentur, quia si dimiserimus hominibus peccata eorum, remittet nobis et Pater noster caelestis nostra delicta.

6. « Beati mundo corde, etc. » Illi erunt mundo corde qui omnem malitiam, et dolum, et invidiam, et concupiscentiam expellent a corde suo, et emundabunt conscientias suas per charitatem et castitatem, et iustitiam, et per ceteras sanctas virtutes, ut possint videre Deum in coelesti regno. Deus enim non vult habitare in corpore polluto peccatis, ideoque mundemus nos ab omni inquinamento carnis et mentis, ut Deus habitet in cordibus nostris, et dirigat nos ad omne opus bonum. Si enim confitebimur peccata nostra et emendabimus, et ad eadem non revertemur, munabit nos Deus a peccatis nostris, et replebit nos virtutibus caelestibus, et dignos nos efficiet caelestis beatitudinis cum omnibus sanctis. Si autem absconderimus, Deus illa manifestabit, velimus, nolimus. Et melius est uni homini confiteri peccata, quam in iilo tremendo iudicio coram tribus familiis, caeli, terraeque et inferorum publicari, et confundi pro peccatis, non ad emendationem, sed ad poenam perpetuam.

7. « Beati pacifici, etc. » Sic debemus pacem sectari, ut primum inter Deum et nos ipsos pacem efficiamus, sectantes quae ipse praecepit, et fugientes mala quae Deo sunt odiosa. Deinde pacificare debemus inter proximos nostros quoscunque videmus inter se discordiam habere. Per pacem filii Dei vocabimur. Magna est bonitas Dei et ineffabilis clementia conditoris, non sumus digni servi Dei esse, et filii vocamur. Studeamus ergo ut nos ipsi per bona opera tantae hereditatis digni esse

mereamur, et non segregemus nos ipsos a tam pio Patre, qui nos in filiorum sortem adnumerare dignatus est.

8. « Beati qui persecutionem, etc. » Christus Filius Dei flagella et opprobria pro nobis sustinuit, et postremo ipsam mortem pro nobis suscepit; debemus ergo et nos pro ejus nomine adversa quaeque tolerare patienter, quia per multas tribulationes intrabimus in regnum Dei, si eas propter iustitiam toleramus. Ergo beatitudo nobis in caelo parata est, ad illam bonis operibus nos praeparamus, ad illam toto desiderio curramus. Expectant nos angeli omnes sancti in caelis et gaudent, ut ad eos venire velimus. Laudemus itaque misericordiam Dei, et ei in omnibus gratias agamus, eumque semper deprecemur, ut qui nos redimere dignatus est, ipse nos emundet ab omnibus peccatis, et sui regni consortes cum omnibus sanctis efficiat. , Bonifacius Mogunt., LXXXIX, 830-852.

De poenitentia.

Nec tamen deficiat aliquis, aut de se ipso desperet, si aut cupiditate victus, aut libidine impulsus, aut errore deceptus, aut vi coactus, ad injustitiam viam lapsus est. Potest enim reduci ac liberari, si eum poeniteat actorum et ad meliora conversus, satisfaciatur Deo. Quod fieri possumus Cicero non putavit, qui ait: « Quod si liceret ut ita qui in itinere deerravissent, sic viam deviam secutos corrigere errorem poenitendo, facillior esset emendatio temeritatis. » Licet plane. Nam si liberos nostros, cum delictorum suorum cernimus poenitere, correctos esse arbitramur, et abdicatos abjectosque rursus tamen suscipimus, fovemus, amplectimur, cur desperemus clementiam Dei Patris poenitendo posse placari? Ergo idem Dominus ac parens indulgentissimus remissurum se poenitentibus peccata promittit, et obliitteraturum omnes iniquitates ejus qui iustitiam denuo coeperit operari. Sicut enim nihil prodest male viventis anteaquam vitam probitas, quia superveniens nequitia iustitiam opera delevit; ita nihil officunt peccata vetera correctio, quia superveniens iustitia labem vitae prioris abolevit. Is enim quem facti sui poenitet, errorem suum pristinum intelligit; ideoque Graeci melius et significantius *παρὰ τὴν αἰσῶν* dicunt, quam nos Latine possumus respicientiam dicere. Respicit enim ac mentem suam quia ab insaniam recipit, quem erratū piget; castigatque seipsum dementiae et confirmat animum suum ad rectius vivendum; tum illud ipsum maxime cavet, ne rursus in eosdem laqueos inducatur. Denique multa quoque animalia, cum fraude capiuntur, si aliquo se modo in fugam extricaverint, sunt postmodum cautiora, vitantque semper ea omnia in quibus dolos insidiasque seuserunt. Sic hominem poenitentia cautum ac diligentem facit ad evitanda peccata, in quae semel fraude deciderit.

Nemo enim potest esse tam prudens, tam circumspectus ut non aliquando labatur. Et Melitro Deus imbecillitatem nostram sciens, pro sua pietate aperuit hominum portum salutis, ut hinc necessitati, cui fragilitas nostra subiecta est, medicina poenitentiae subiret. Ergo quicumque aberraverit, referat pedem, seque quamprimum recipiat ac reformet. — VI, 722, 725.

De patientia.

Etsi beata vita diversis virtutibus quaeritur, tamen omnes uno eodemque consensu quasi quendam patientiae deferuntur in portum, sine qua nec audiri, nec concipi, nec dici quidquam poterit, nec doceri... Est enim patientia matura semper, humilis, cauta, prudens, provida, omni necessitate contenta, quavisurbationum tempestate tranquilla. Serenitatem suam nebulis turbulentare non novit; poenitentiam nescit; altercatio quid sit ignorat; omnes aut devitat, aut portat injurias. Incertum est utrum impassibilis iudicetur, cum aliquid passa, quasi nihil passa sit invenitur. Postremo impossibile est ejus sentire virtutem cuius vinci victoria potest. Non illi loco vis ulla detorquet, non labor, non fames, non nuditas, non persecutio, non metus, non periculum, non mors, non tormenta morte ipsa graviora, non potestas, non ambitio, non felicitas. Semper immobilis manet, alta quadam ac divina temperantia robuste librata universas permotiones animorum placida moderatione compescens, et ut omnia non magnopere devincat, se primo vincit..., XI, 311-314.

Jacob per patientiam et benedictionem lucratus est fratrem; dat iracundiam locum securus, ut redeat domum; patri commendat, sensim militis discedit, ut probet se et meruisse et non ambisse quod meruit. Ac ne quis hanc patientiam timiditatis nomine obscuraret in ducendis

quoque uxoris talis est conditio. Libens excipit, prolixa tempora observat; omnia socii libens tolerat impetrata; qui si esset impatiens, astu circumscriptus, pro Rachel postmodum tempore nunquam reparato serviret. Similiter Joseph patiens invenitur, e pascuo cum a fratribus rapitur; patiens cum in puteum demittitur, patiens dura cum hasta distrahitur, patiens in carcere, in regno patientior, patientissimus desideratos cum fratre agnosceret, et ubi jactantia se non potest continere, positus in honore continuit. Coelestis profecto est ista patientia, quam a suo statu non sermuna, non felicitas, non affectus potuit commovere. — XI, 315.

Adversus Job diabolus, qui non fertur blandus aestimare licet quid moliri potuerit incitatus, maxime cum a Deo acceperit facultatem, ut atrocitatis inveteratae in examen iusti, quibus possit armis, quibus possit viribus niteretur. Igitur novum ac pene incredibile committitur proslum. Ultra morem diabolus pugnat; sed Job dissimulando plus pugnat. Ille ejus magnum atque opulentissimum censum uno momento disperdit; cohortemque florentissimam dulcinum liberorum, atrocissimo impulsu, tectis parietum cum ruina confusus, nimia crudelitatis fealibus sepelit autem jugulet. Ipsum postremo, quem divitiis exspoliaverat magnis, magnis vestit ulceribus, quibus insuper vermes immitit edaces, ut in tormenta morientis cum homine adventitium vulnus inquitit vulnere finiret. At Job cunctis viribus adversae partis expectatione placida profligatis, in semel fortior nimia, omnibus, quaecunque deleverat bellum, recuperatis in melius felicitatis pristinae statum dissimulando non perdidit, sed mutavit. Hic ego patientiam Domini non audeo, ne quam Deus inter homines deputatus patitur injuriam; idonea laus enim non est, cui principatum admittit peraequatio... XI, 316, 317.

Sed, o quam vellem te, si possim, rerum omnium regina patientia, magis moribus concelebrare! Scio enim quia libentius in tuis moribus, tuis fundamentis, tuisque consiliis, quam in alienis nudisque sermonibus conquelescis, neque tantam in multiplicandis virtutibus laudem ponis quantum in finendis. Tu virginitati praestas, ne flos ejus ullo morbo, ullo tempore deflorescat. Tu variarum semper in tempestatum crebris turbidibus constitutas fidissimas viduitatis es portus. Tu sanctissimo conjugali jugo rudi cervicis subeunt, in nium laboris, vel amoris aequali, retinaculis blandis, quasi quidam peritus auriga, componis. Tu amicitiam idem velle atque idem nolle docuisti. Tu servituti unica ac fortissima consolatio saepe libertatem paris. Tu pauperiati praestas, ut habeat totum sui contenta, cum sustinet totum. Tu prophetas provexisti; Christo tu apostolos glutinasti. Tu quotidiana martyrum et mater es et corona. Tu murus fidei, fructus spei, amica charitatis. Tu specialiter omnem populum, divinasque virtutes, quasi crines effusus in unius vericilis nodum, honorem decoremque conducis. Felix, eternumque felix est, qui semper te habuerit in se. — XI, 317, 318.

Cicero ait: « Si quis voluerit animi sui complicitam notionem evolvere, jam se ipse doceat, eum virum bonum esse, qui prosit quibus possit, nisi lacessitus injuria. » O quam iste philosophus simplicem veramque sententiam duorum verborum adjectione corrupti! Quid enim opus fuerit adjungere, nisi lacessitus injuria. Ut vitium bono v re quasi caudam turpissimam opponeret, patientiaque, quae omnium virtutum maxima est, faceret expertem? Nocturnum esse dixit bonum virum, si fuerit lacessitus; jam ex hoc ipso boni viri nomen amittit necesse est, si nocebit. Non minus enim mali est, referre injuriam quam inferre. Nam unde certamina inter homines, unde pugnae, contentionesque nascuntur, nisi quod improbitati opposita impatientia magnas saepe concitat tempestates? Quod si patientiam, qua virtute nihil verius, nihil homine dignius invenire potest, improbitati opproveris, exstinguetur propterea, tanquam igni aquam superfuderis. Sin autem provocatrix illa improbitas impatientiam sibi comparem nacta est, tanquam perfusa oleo, tantum excitabit incendium, ut id non flumen aliquod, sed effusio cruoris extinguat. Magna itaque patientiae ratio est quam sapiens homo ademit bono viro. Ut enim nihil malorum fiat, haec sola efficit; quae si detur omnibus, nullum scelus, nulla fraus in rebus humanis erit. Quid igitur bono viro potest esse tam calamitosum, tamque contrarium quam irae frena permittere, quae illum non modo boni, sed etiam hominis appellatione despoliet? Si quidem nocere alteri, non est secundum hominis naturam... Nam et pecudes si lacessas, aut calce aut cornu repugnant; et serpentes ac ferae, nisi persequaris ut occidas, negotium non exhibent; et homines imperiti et insipientes, si quando accipiunt injuriam, caeco et irrationabili furore ducuntur, et iis qui

sibi nocent vicem retribuere conantur. In quo igitur sapiens ac bonus vir a malis et insipientibus differt, nisi quod habet invictam patientiam qua stulti carent, nisi quod regere se ac mitigare iram suam novit quam illi, quia virtute indigent, refricare non possunt? ..

Duobus igitur verbis duas virtutes maximas hono et sapienti viro, innocentiam patientiamque detraxit. Sed quia ipse caninam facundiam exercuit, voluit quoque hominem canino modo vivere, ut remordeat lacessitus. Quae retributio contumeliae quam perniciosa sit, et quae edere soleat strages, unde opportunius petetur exemplum, quam ex ipsius praceptoris casu tristissimo, qui dum his philosophorum praecipitis gratia obtemperare, ipse se perdidit? Quod si lacessitus injuria patientiam tenuisset, si dissimulare, si ferre contumeliam boni viri esse didicisset, nec illas nobiles orationes alieno titulo inscriptas impatientia et levitas et insania profudisset, nunquam capite suo rostra, in quibus ante floruerat, cruentasset; nec rem publicam funditus proscriptio illa deleasset. Sapientis ergo ac boni viri non est velle certare, ac se periculo committere, quoniam et vincere non est in nostra potestate, et est auceps omne certamen; sed est sapientis et optimi viri, non adversarium velle tollere; quod fieri sine scelere ac periculo non potest; sed certamen ipsum, quod fieri et utiliter ei juste potest. Summa igitur virtus habenda patientia est...

Ergo quoniam naturae repugnare est impossibile et inutile, ut non commoveantur omnino, prius tamen quam commotio illa prosiliat ad nocendum, quod fieri potest, maturius sopiatur. Praecipit Deus non occidere solem super iram nostram, ne furoris nostri testis abscedat... VI, 700-703.

De humilitate.

Sapientes, ut videri volunt, Graciae viri, praeter ceteros curiosi, otioso negotio, cor suum ultra quam licitum est, argumentis insolentibus extulerunt. Hi, cum ascendunt verbis in caelum, cum Deum persuadent hoc esse quod volunt, cum assimulant se nosse rerum naturae secreta, cum stellis nomina, soli labores imponunt... sic se et alios perdidit... David humilis, abjectus, ignobilis sui jacebat in domo patris, oves semper pascendo, propemodum peregrinus, innocens cum innocentibus deputatus. Hic placuit Deo, unctus in regem, spiratus in vatem, inolevit in regno, obumbrat neminem prophetae terrore; injurias suas non exsequitur regia potestate; odientes se diligit, inimicis parit; parricidalibus filiis ignoscit; persecutorem suum, et, quod magis est, regem aliquoties a Deo in manus traditum sibi, mavult semper timere quam occidere, inverso gratos officio, Deo, Dei munus retinendo, placiturus. Rex mansuetus, pater pius, propheta modestus, totum potest, a toto dissimulat, magnis ac mirabilibus saeculi non immutatur, mitem humilemque retinet ubique pastorem... Phariseos et publicanos Dei stant in templo, Phariseus insolens manus tendit in caelum, quae cadis saepe, saepe ministras sunt rapinarum; oculos impudenter extollit, quorum lenocinio mundus infelix est. Intonat lingua, caret quae nunquam veneno serpentis, et quod omni est majus insania, Deo se laudat. Publicanus autem non membratim Deum, sed totus exorat, quia timore totus est humilis, sua peccata contestans, pectus crebro percussans, quodam modo cor suum manu verecunde castigat, postulatque tantum veniam delictorum taciturnitate, non voce. Quorum quis quid sit consecutus accipit. Qui totum sibi ipse promiserat, inanis; qui nihil praesumpserat, justificatus de templo discessit. — XI, 321, 322.

EADMERUS, Cantuariensis monach. — Humilitas est mons magnus, in cuius summitate lux est non modica, et honestarum personarum, id est sanctarum virtutum pulcherrima turba. Sed quicunque ad hunc pervenire desiderat, necesse est ut per gradus quosdam ascendat, si hunc montem agnoscere et inhabitare affectat (et sequitur relatio et explicatio septem graduum humilitatis). CLIX, 668-669.

BERNARDUS (S.), Claraevall. abb. — Humilitas est virtus qua homo verissima sui agnitione sibi ipsi vilescit. Haec autem convenit his qui ascensionibus in corde suo dispositis, de virtute in virtutem, id est de gradu in gradum proficiunt, donec ad culmen humilitatis perveniant, in quo, velut in Sion, id est in speculatione positi veritatem prospiciant... CLXXXII, 942 (et sequuntur duodecim gradus humilitatis, CLXXXII, 942-957) et 599, 600.

De liberalitate.

JULIANUS POMERIUS. De justitia fonte procedit liberalitas, quae exuberat etiam in eos qui nihil indigere videntur... Beneficentiae multa sunt opera quibus necessitati laborantium misericorditer subvenitur et de terrae

censu regni coelestis hereditas comparatur, si modo absque ulla ostentatione opus beneficentiae fiat; nec nos ad misericordiam faciendam turpis amor gloriae popularis impellat. Inveniunt autem quidam, qui diversis quidem diversorum necessitatibus subvenirent, sed aut appetitu comparandae ophionis impulsu, aut carnali pietate commoti, aut spe recipiendi quod darent, aut reddendi quod acciperent necessitate constricti.

Sunt alii quos ad largiendum aliquid in pauperes sola movet versuta cupiditas, qui ad hoc aliqua erogant, ut hic majora recipiant; et quidquid eis velut pauperum pro storiis datum fuerit erogandum, esurientibus illis pro quibus susceperunt accipiunt, totum aut prope totum quod acceperunt in suas voluptates expendunt, et, quod est deterius, inter munificos atque misericordes haberi vel etiam praeter illis praestari turpiter concupiscunt. Ab his omnibus et horum similibus longe diversi sunt illi qui non se in operibus suis, sed Deum cupiunt praedicari, quos ad opus bonum spes futurae remunerationis adducit; et ipsum solum voluit habere sui operis testem, a quo se recepturos credunt totae fidei firmitate mercedem, LIX, 506, 507.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 474, 575.
BEDA, XCV, 125.
BERNARDUS (S.), Clarevall. abb., CLXXII, 478.
GERHOLDUS, Vener. praepos., CXCIV, 1428.
GRATIANUS, CLXXXVII, 410.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 146, 291; LXXVI, 204, 105.
GUILLIELMUS, archiepisc., CCL, 441.
HILDEBERTUS, Turonens. arch., CLXXI, 1115, 1116, 1117, 1118.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 45.
IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 50.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 506.
JOANNES, Carnot. episc., CXCIX, 719.
PETRUS, Blesens. archid., CCVII, 72.
PETRUS, Clarevall. abb., CCL, 1598.
PETRUS DAMIANUS (S.), Tardin., CXIV, 517.
RUPERTUS, abb. Tutiens., CLXVIII, 555.
VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviens. episc., LXXXVIII, 104, 157, 164, 167, 168, 215.
WILLELMUS CALCULUS, monach. Gemmeticens., CXLIX, 900.

De mansuetudine.

ADAMUS, Personae abb., CCXI, 614.
AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 619, 1153, 1715.
ANSELMUS, (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 595, 679.
AUGUSTINUS (S.), XXXII, 858, XXXIII, 35, 519, 510, 511, 521, 660; XXXIV, 2158; XXXV, 510, 1717; XXXVI, 870, 1584.
BALDUINUS, Cantuar. archiepisc., CCIV, 494, 496, 498.
BERNARDUS (S.), abb. Clarevall., CLXXXIII, 170; CLXXXV, 111, 511.
BRUNO (S.), ordinis Carthus. institutor, CLIII, 261.
CASSIANUS, XLIX, 1112.
DRUSTANUS, Corbeiens. monach., CVI, 1305.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 76, 881; LXXIX, 57.
HERVEUS, Burgidolens. monach., CLXXXI, 400.
HIERONYMUS (S.), XXVIII, 493, 592.
HILARIUS (S.), episc., IX, 932.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 1085.
INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 504.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 1157, 1181.
IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 709.
OTHLONUS, presbyt. et monach. Sancti Emmeranni Ratisbonnens., CXVI, 74.
PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbelens., CIX, 1053.
PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIV, 442.
PETRUS Blesens., Bathoniens. archidiaconus, CCVII, 458.
PETRUS CANTOR, CCVI, 61.
RUPERTUS, abbas Tutiens., CLXVII, 405.
STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandim., CCIV, 1075.
SULPITIUS SEVERUS, XX, 218, 346.
VENANTIUS FORTUNATUS, episcopus Pictav., LXXXVIII, 148.
WILLELMUS, Malmesburiens. monachus, CLXXIX, 1275.

De aequitate.

AMBROSIIUS (S.), Med. episc., XV (pars. 2.), 11.
AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXV, 144.
GERHOLDUS, Venerab., CXCIII, 757.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXX, 654.
HELINANDUS, monach., CCXII, 737, 741.
HIERONYMUS (S.), presb., XXVII, 859.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXVIII, 568.
JOANNES, Carnotens. episc., CXCIX, 514.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 505.
LACTANTIUS, VI, 597, 598.
NICOLAUS II, papa, CXLIII, 1348.
PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXCI, 584.
RABANUS MAURUS, archiepisc., CIX, 1061, 1065.

DE QUIBUSDAM ALIIS VIRTUTIBUS CHRISTIANIS.

De abnegatione.

AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXV, 558.
BEDA, Venerabilis, LXXXII, 554.
GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVI, 1273.
HIERONYMUS (S.), presbyt., XXVIII, 577.
HILDEBERTUS, Venerab., archiepiscopus, CLXXI, 473, 660, 858.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 339.
RABANUS MAURUS, CXII, 1172.

De abstinentia.

ADALGERUS, episcopus, CXXXIV, 921.
ADAMUS SCOTUS, Praemonst. monach., CXCVIII, 1519.
ALCUINUS, abb., C, 1079.
ANACLETUS, antipap., CLXXXIX, 715.
ANSELMUS (S.), Cant. arch., CLVIII, 623, 1112.
ANSELMUS, Havelberg. episc., CLXXXVIII, 1104.
AUGUSTINUS (S.), Hippon. episc., XXXII, 1538-1561; XXXIII, 960; XXXIV, 746; XXXVI, 1045, 1047, 1055; XXXVII, 590, 592; XLI, 506.
BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 525.
BERNARDUS (S.), abb., CLXXXII, 782; CLXXXIV, 1245; CLXXXV, 1051.
BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLXVI, 936, 940.
CASSIANUS, Massiliens. presbyt., XLIX, 225, 259, 244.
GAUFRIDUS, abb., CCV, 875.
GERHOLDUS, praeposit. Reichersp., CXCIV, 1241, 1245.
GOZPERTUS, abb., CXIX, 568.
GRATIANUS, CXXXVII, 36.
GREGORIUS (S.), Turonens. episc., LXXII, 576.
GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 265; LXXVII, 81; LXXXIX, 514, 515, 521, 522, 564, 597.
GUIBERTUS, Venerabil. abb., CLVI, 128.
HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 556, 565, 874, 1116; XXIII, 505, 506; XXVIII, 567.
HILDEBERTUS, Venerab. archiep., CLXXI, 1010.
HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 319, 327.
HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVIII, 518.
ISIDORUS (S.), Hispalens. episcopus, LXXXIV, 651; LXXXV, 1142.
ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 326, 425.
JULIANUS POMERIUS, LIX, 461-470.
LEO MAGNUS (S.), pap., XIV, 105, 266, 272, 459, 440, 457.
MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 1516; CCIX, 49.
PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis, CXLV, 514-516, 765.
PETRUS DE HONESTIS, Ravennat. cleric., CLXIII, 725.
PETRUS LOMBARDUS, Parisiens. episc., CLII, 511.
PONTIUS, abb., CLXIII, 1177.
RATHERIUS, Veronens. episc., CXXXVI, 424, 693.
RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 18-20, 1102.
SMARAGDUS, abb., CII, 622.
TAIO, Casaraugust. episc., LXXX, 861, 862.

De leniguitate.

AUGUSTINUS (S.), XXXV, 250.
BERNARDUS, abb. Clarevall., CLXXXIII, 659; CLXXXIII, 141.
CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 27, 85.
EUGENIUS III, papa, CLXXV, 1034.
GERHOLDUS, praepos. Reichersp., CXCIV, 1231, 1261.

GREGORIUS MAGNUS, papa, LXXVII, 1014.
 HERVEUS, Burgildolens. monach., CLXXXI, 1192.
 HIERONYMUS (S.), XXVIII, 420.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 1021.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1279.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 227, 585, 811;
 CLXXVII, 662.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 427.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 837.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 18.
 LACTANTIUS, VI, 679.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 534.
 NICOLAUS II, papa, CXLIII, 1360.
 ODO (S.), abb. Cluniacens., CXXXIII, 556.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CX, 97.
 STEPHANUS, Tornacensis, CCXI, 525, 532, 475.
 THOMAS Cliterc. et Algrinus cardin., CCVI, 960.
 TOMELLIUS, monachus Hasnoniensis, CXLVII, 596.

De bonitate.

ABELARDUS PETRUS, abb. Rug., CLXXVIII, 1703;
 1722, 1729.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 971, 1541;
 XV (prima parte), 111, 165, (secunda parte) 971, 1541.
 BRUNO (S.), Carthus. institut., CLII, 25, 504, 506.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 1248.
 EADMERUS, monach., CLIX, 624.
 ELIGIUS (S.), episc., LXXXI, 508.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXXIX, 580.
 HERVEUS, monach., CLXXXI, 1192.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXVIII, 420.
 HONORIUS, monach., CLXXII, 1240.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 208, 925.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., CXXX, 65.
 RABANUS MAURUS, Mog. arch., CXI, 1585.
 ROBERTUS PULLUS, cardinal., CLXXXVI, 801, 806.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), monach., CCIV, 1106.
 TERTULLIANUS, presbyt., II, 271, 287, 290, 299.

De clementia.

ALCUINUS, abb., CI, 945.
 AIMONINUS, monach. Floriacens., CXXXIX, 686.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 659.
 BERNARDUS, abbas Claravallens., CLXXXII, 445.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 78.
 EUGENIUS (S.), Tolet. episc., CLXXXVIII, 597.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 454.
 HAYMO, Halberstatens. episc., CXV, 202.
 HIERONYMUS (S.), XII, 794; XXIII, 555; XXIV, 948; XXVIII, 516.
 ISIDORUS, Hispal. episc., LXXXIII, 619, 721.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 844.
 JOANNES GUALBERTUS, abb. et Vallumbr. congr. fundator, CXLVII, 710.
 JOANNES, cognom. Saresberiens., Carnot. episcopus, CXCIX, 529.
 MARTINUS (S.), Legionens. presbyt., CCVIII, 695.
 OTHLONUS, presbyt. et monach., CXLVI, 182.
 PETRUS, diac. et monach. Casinens., CLXXIII, 1088.
 RUPERTUS, abb., Tutiensis, CLVII, 586; CLXVIII, 176.
 SMARAGDUS, abb., CII, 958, 959.

De compassione.

ADALGERUS, episc., CXXXIV, 927.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 169.
 ALCUINUS, abb., CI, 620.
 ALFREDUS, abb., CXC, 554, 557.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXV, 215, 1410.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 532, 617 et
 seqq., 620.
 BERNARDUS (S.), abb., CLXXXIII, 708; CLXXXIV, 1216; CLXXXV, 1096.
 BRUNO (S.), Signiacens. episc., CLXIV, 561.
 DIONYSIUS, Alexandr. episc., III, 95.
 FULGENTIUS (S.), Ruspens. episc., LXV, 559.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIX, 58, 182, 185, 207, 295, 351, 585, 480, 495.
 HAYMO, episc., CXVIII, 922, 925.
 HILDEBERTUS, archiep., CLXXI, 917.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatiissa, CXCII, 832.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVI, 1209.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 613.
 LEO IX, papa, CXLIII, 491.

PETRUS DAMIANUS (S.), card., CXLIV, 280; CXLV, 510, 697.
 RABANUS MAURUS, CVIII, 1114; CX, 101.
 RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 1079.
 RUPERTUS, abb., CLXVIII, 958, 944.
 SMARAGDUS, abb., CII, 615, 614.
 WERNERUS, abb., CLVII, 1107.

De confessione (fidei).

ALCUINUS, abbas, C, 764; CI, 475, 485, 495, 500, 1027.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 1631.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 1019, 1035, 1525; CXXVIII, 21, 29, 31, 64, 186, 187.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 779; XXXIV, 1566; XXXV, 108, 225, 226, 512, 1020, 1173, 1218, 1281, 1405, 1464, 1498, 1774, 1814, 1878; XXXVII, 276.
 BEDA, XCII, 475.
 BERNARDUS (S.), Claravall., CLXXXIV, 717.
 CAROLUS MAGNUS, imp. Aug., LCVIII, 559.
 CASSIANUS, presbyt., L, 60-66, 69, 89, 173.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 256.
 CYPRIANUS (S.), Carth. episc., IV, 90, 262, 273, 271, 514, 549, 550, 551, 553, 635, 792, 799.
 GREGORIUS (S.), Turon. episc., LXXI, 778, 779, 801 et seqq., 1103 et seqq., 1106.
 HERVEUS, Burgildolens. monach., CLXXXI, 297.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 508.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVII, 516, 540, 673.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXII, 223; LXXXIII, 604.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 447 et seqq., 470.
 LACTANTIUS, VII, 597.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 517, 598, 429, 456, 797; LV, 1005.
 LEO MARSICANUS, card., episc. Ostiens., CLXXXIII, 996.
 LEODEGARIUS (S.), Augustod. episc., XCVI, 558, 559, 561, 562, 563.
 LIBERIUS, papa, VIII, 1557.
 MARTINUS (S.), papa, LXXXVII, 163.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 891.
 NAZARIUS, VIII, 589, 590.
 ODILO (S.), abbas Cluniac., CXLII, 1035.
 PATRICIUS (S.), episc., LIII, 801-814.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensts, CXX, 87 et seqq., 672.
 PAULINUS (S.), patriarcha Aquileien., XCIX, 466.
 PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 508, 1207.
 PETRUS COMESTOR, CXCIII, 1580.
 PETRUS, monach., CXXIII, 607, 608.
 PHILIPPUS DE HARVENG, CCIII, 1537, 1549.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CX, 70.
 RICHARDUS A. S. VICTORE, CXCVI, 1075.
 RUFINUS, presbyt., XXI, 91, 92.
 RUPERTUS, abbas, Tutiensis, CLVII, 1359; CLIX, 196, 1353, 1375.
 SMARAGDUS, abbas CII, 712.
 TERTULLIAN., I, 702; II, 77, 145, 445.
 VALERIANUS (S.), episc., LII, 759.
 VICTOR VITENSIS, LVIII, 244, 245, 262, 263, 265, 378, 579, 580, 591, 429.

De compassione.

ALGERUS, canon. et scholast. Leodiensis, CLXXXI, 899.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 565; XXXV, 1103, 1660.
 BERNARDUS, abbas Claravallens., CLXXXIV, 1224.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 40.
 GODEFREDUS, Stabulens. monach., CXLIX, 315.
 GUIGO I, Carthus. maj. Prior gen., CII, 622.
 GUIGO II, Carth. maj. Prior gen., CLIII, 838.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXVIII, 915.
 HINCMARUS, Rhemensis archiepisc., CXXVI, 717.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXXVI, 1052.
 OTHLONUS, presbyt. et monachus, CXLVI, 285.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXCI, 1614.

De constantia.

ADAMUS SCOTUS ordinis Præmonst., CXCIII, 870.
 ALCUINUS, abbas, C, 145.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 224, 509.
 BEDA, XCII, 23.
 BERNARDUS, abbas Claravallens., CLXXXI, 286, 327, 1089; CLXXXV, 1115.

BRUNO (S.), Carth. instit. CLIII, 417.
 GELASIUS II, papa, CLXIII, 487.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 292, 335, 361, 793.
 GUIBERTUS, abb. Sanctae Mariae de Novigento, CLVI, 41.
 GREGORIUS (S) papa, LXXXIX, 503.
 HELINANDUS, Frigidimontis monach., CXXII, 761.
 HILDEBERTUS, Thuron., archiep., CLXXI, 1053.
 HILDEGARDIS, (S) abbatisa, CXCII, 1177.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, CLXXVII, 748.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXVI, 435.
 ISIDORUS (S.), Hispalensis. episc., LXXXIII, 1326.
 LACTANTIUS, VI, 697.
 LEO MAGNUS, (S.), papa, LIV, 845.
 LEODEGARIUS, (S.), episc. Augustod., XCVI, 359.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 911.
 PAULUS I, (S.), papa, LXXXIX, 1146.
 PETRUS DAMIANUS, (S.), CXLV, 318.
 PETRUS, Vallis Cerastii monach., CXXIII, 607.
 STEPHANUS, Parisiens. episc., CLXXIII, 1114.
 STEPHANUS, Tornacensis. episc., CCX, 559.
 THOMAS (S.), Cantuar. archiep., et martyr, CX, 508.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcop. Pictav., LXXXVIII, 109.
 VICTOR Vitensis, LVIII, 246.

De contritione.

AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXII, 739; XXXV, 917, 1902, 1903.
 BERNARDUS, (S.), abb., CLXXXII, 819.
 GREGORIUS (S.), MAGNUS, papa, LXXIX, 552, 535, 596.
 ISIDORUS (S.), Hisp. episc., LXXXIII, 657.
 RICHARDUS a S. VICTORE, CXXVI, 1077, 1078.
 RUPERTUS, Tutiensis. abb., CLXVIII, 195, 198, 943.

De fidelitate.

BERNARDUS, abbas Clareaensis, CLXXXII, 580.
 CALIXTUS II, papa, CLXIII, 1215.
 CANUTUS, rex, CLI, 1171.
 GERHOLDUS, praeposit. Reichersperg. CXCIII, 490.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, CLXXVII, 24.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 18, 352, 737, 786; CLXV, 34, 568, 597, 598, 818, 885, 977, 985, 1563; CCXVI, 147, 738, 1169.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXII, 513, 535, 586.
 JOANNES, cognom. Saresberiensis, Carnot. episc., CXCIX, 626.
 LANDOLFUS junior, sive de Sancto Paulo CLXXIII, 1359.
 LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 517, 537.
 LEO MARSICANUS, card., episc., et Petrus Diac., monach., CLXXIII, 903.
 TERTULLIANUS, I, 933.
 URBANUS II, papa, CLI, 576, 445.

De fletu.

AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 211; XV, (prima parte), 215, 226.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. episc., CLVIII, 892, 893, 894.
 AUGUSTINUS (S.), XXXII, 697; XXXV, 1763.
 BALDUINUS, Cantuariensis archiepisc., CCIV, 500.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVI, 1068, 1193.
 HIERONYMUS (S.), XXIII, 1042; XXV, 874.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 932.
 IVO (S.), episc. Carnotensis, CLXII, 577, 578.
 JOANNES VIII, papa, CXXVI, 666.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLIV, 264, 311, 312.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CXI, 872, 873.
 RATHERIUS, Veronensis episc., CXXVI, 537.

De gaudia.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Praemonstratensis, CXCVIII, 631.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 138.
 ALCUINUS, abb., C, 44, 957.
 AMEDEUS, Lausannensis episc., CXXXVIII, 1531.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 880, 1501.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 655, 721.
 AUGUSTINUS (S.), XXXII, 793, 1189, 1237; XXXIII, 1083; XXXIV, 1306, 1307, 1358, 1302; XXXV, 271, 539, 691, 1083, 1086, 1212, 1640, 1661, 1679, 1764, 1775, 1777,

1796, 1797, 1864, 1870, 1885; XXXVI, 142, 901, 935, 1189; XXXVII, 330.
 BENEDICTUS (S.), Antanensis abbas, CIII, 515.
 BERNARDUS (S.), abbas Clareaensis, CLXXXIII, 587; CLXXXIV, 261; CLXXXV, 115.
 BRUNO (S.), ord. Carthus. instit., CLIII, 557, 558.
 CYPRIANUS (S.), IV, 318, 351, 417, 434, 585.
 EADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 567, 570, 539, 642.
 GREGORIUS MAGNUS, papa, LXXV, 741, 712; LXXIX, 291, 343, 567, 588.
 GUIBERTUS, abbas Sanctae Mariae de Novigento, CLVI, 160.
 HAYMO, Halberstatensis. episc., CXVIII, 884, 885.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 811; XXVIII, 49.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 676.
 HILDEBRANDUS junior, CLXXI, 1696, 1697.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 728, 1169, 1240.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 172, 186, 493.
 JOANNES, cognom. Saresberiensis, Carnot. episc., CXCIX, 977.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 597.
 ORDERICUS VITALIS, Angitena, mon., CLXXXVIII, 686.
 PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis, CXX, 135, 136.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIIV, 825.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CIX, 16.
 RUPERTUS, abbas Tutiensis, CLXVII, 417, 1352; CLXVIII, 234, 908; CLIX, 37, 130.
 STEPHANUS de Mureto (S.), ordinis Grandimont., CCIV, 1115, 1120.
 THOMAS, Cisterciensis., CCVI, 673, 860.
 URBANUS II, papa, CLI, 538.
 WIBALDUS, abbas Stabul. et Corbeiensis, CLXXXIX, 1133.

De gratitudine.

ALCUINUS, abb., CI, 469.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 518, 351, 353, 1316, 1636, 1675.
 ANSELMUS (S.), archiepisc., CLVIII, 802.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXXIII, 110, 538, 576, 831, 856, 988; XXXV, 571, 498, 562, 563, 1140, 1171, 1173; XXXVI, 459, 908, 950, 1256, 1287; XXXVII, 20, 21; XXXVIII, 221; XXXIX, 624; CLI, 151, 989, 996, 1245.
 BEDA, Venerab., XCI, 589 et seqq., 512.
 BRUNO, Carthusian. institut., CLIII, 20, 293, 475.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 1153; XXVIII, 1571.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCII, 285, 297.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 529, 727.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 55.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 243.
 MATHILDIS (sancta), regin., CXXXV, 893.
 MAXIMUS (S.), Taurin. episc., LVII, 456.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLIV, 335.
 REINERUS, monach., CCIV, 145.
 RODOLFUS, abb., CLXXIII, 105.
 RUPERTUS, Tutiensis. abb., CLXIX, 171; CLXX, 338.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pictav., LXXXVIII, 117.
 WALAFRIDUS STRABUS, monach., CXIV, 2035.

De humilitate.

ADALGERUS, incertae sedis episc., CXXXIV, 917.
 ADAMUS PENSENÆ, CCXI, 844.
 ADAMUS SCOTUS, monach., CXCVIII, 41, 410, 519, 870.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 475, 605, 607.
 ALCUINUS, abb., C, 91, 139, 435; CI, 619, 620.
 ALEXANDER III, CC, 505.
 ALGERUS, scholastic., CLXXX, 910.
 AMBROSIIUS (S.), episcop., XIV, 1237, 1255, 1323, 1329, 1333, 1341, 1353, 1370, 1397, 1398, 1399, 1410, 1463, 1486, 1490, 1777, 1817; XV (prima parte), 129, 127, 139, 253, 280, 600, 881, 1394.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiep., CLVIII, 370, 610, 680; CLIX, 112.
 AUGUSTINUS (S.), XXXII, 674, 701, 826, 1379; XXXIII, 412, 483, 612, 983, 1029; XXXIV, 1604, 1606, 1690, 1787, 1794, 2138; XXXV, 145, 159, 267, 270, 314, 320, 427, 478, 446, 947, 968, 995, 1092, 1119, 1128, 1142, 1165, 1181, 1186, 1203, 1204, 1205, 1220, 1235, 1254, 1280, 1338, 1427, 1429, 1430, 1454, 1462, 1472, 1475,

1493, 1505, 1511, 1550, 1553, 1566, 1589, 1597, 1669, 1670, 1671, 1705, 1712, 1713, 1714, 1715, 1727, 1753, 1751, 1752; XXXVI, 107, 108, 112, 113, 142, 191, 341, 354, 383, 387, 586, 671, 684, 687, 687, 778, 780, 782, 876, 895, 981, 1036, 1278, 1287, 1295, 1322, 1396, 1503, 1535, 1538, 1560, 1561; XXVII, 82, 185, 516, 413 *et seqq.*, 427; XXXVIII, 421, XXXIX, 887, 957; XLI, 161, 257.
 BEDA, Venerab., XLIV, 759.
 BENEDICTUS (S.), monach., LXVI, 371, 376.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 419, 517, 648, 649, 692, 833 *et seqq.*, 870.
 BERNARDUS (S.), (Claravall. abb., CLXXXII, 445, 576, 599, 600, 816, 828, 941 *et seqq.*, 955; CLXXXIII, 669, 959, 987; CLXXXIV, 575, 667, 693, 793, 1260.
 BRUNO (S.), ordinis Carthus instit., CLII, 799, 912, 1506.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 809, 1111; CLXV, 915 *et seqq.*, 919, 942.
 CASSIANUS, XLIX, 87, 88, 189, 190, 900, 1004, 1111.
 CHRODEGANGUS (S.), episcop., LXXXIX, 1059.
 DONATUS (S.), episcop., LXXXVII, 285, 287.
 EADMERUS, Cantuar. monach., CLIX, 665, 666, 687, 668.
 ELIAS DE COXIDA, abb., CCIX, 993.
 ERNALDUS, abb., CLXXXIX, 1598, 1606.
 EUCHERIUS (S.), Lugdun. episc., 1209 *et seqq.*, 1212.
 EUGYPIUS, episc., LXII, 850.
 FULGENTIUS, Ruspens. episc., LXV, 524, 559, 550.
 GERHONHUS, præposit., CXCIII, 634; CXCIV, 1304.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 441, 450.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 255, 447, 596, 650, 742; LXXVI, 202, 250; LXXVII, 51, 1051; LXXXIX, 89, 66, 81, 86, 96, 140, 186, 194, 267, 296, 297, 560, 598, 440, 452, 435, 485, 569, 579, 618, 635.
 GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 63, 113, 168, 215, 538, 540, 546, 590, 591, 592.
 GUIGO I, Carthus. maj., Prior gen. quintus, CLIII, 795.
 GUILLELMUS, archiepisc., CCI, 441.
 HAYMO, Halberstatis. episc., CXVIII, 901, 905.
 HENRICUS DE CASTRO MARSIACO, cardiu., CCIV, 247.
 HERVÆUS, Burgid. monach., CLXXXI, 1055, 1056.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 553, 414, 492; XXIII, 551, 557; XXV, 220, 554, 565; XXVI, 418, 511, 1151, 1558; XXVIII, 24, 145, 492, 493.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 149, 171, 295, 431, 516, 517, 539, 641, 669, 900, 902.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatisa., CXCII, 174, 191, 503, 979.
 HINCMARUS, Remensis archiepisc., CXXVI, 34.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1240.
 HUGO, episc. Lincolnens. in Anglia, CLIII, 917, 1001.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, (LXXV, 700, 715; CLXXVI, 887, 997, 1002; CLXXXVII, 505, 548, 804, 659, 707, 758, 846.
 INNOCENTIUS III, pap., CCXV, 638, 669, 1597.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 704, 849, 864, 1133, 1181, 1201.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 792; CLXII, 586.
 JOANNES, Carnotens. episc., CXCI, 526, 985.
 JULIANUS POMERIUS, LIX, 478.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 258, 259, 544; LV, 161 *et seqq.*, 181.
 MANEGALDUS, CLVI, 165.
 MARTINUS (S.), presbyt., CCVIII, 544.
 MARTINUS (S.), Dumtensis episc., LXXI, 59, 12.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 889, 895, 894.
 NOVATUS, Catholicus, XVIII, 67, 68, 69, 70.
 ODO (S.), abbas Cluniacens., CXXXIII, 123, 160, 451, 553.
 OTHLONUS, presb. monach. Ratisb., CXLVI, 269.
 PAULINUS (S.), Nolanus episc., LXI, 53, 54, 74.
 PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarch., XCIX, 212, 228, 412.
 PETRUS Blesensis archidia., CCVII, 18, 114, 291, 811.
 PETRUS CANTOR, CCV, 43, 58, 61, 181.
 PETRUS COMESTOR, CXCIII, 1591.
 PETRUS DAMIANUS (S.), card., CXLIV, 357, 525; CXLV, 233.
 PETRUS, Claravallens. abb., CCI, 1599.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXCI, 256.
 PLACIDUS, ignotæ sedis episc., CLXIII, 638, 659.
 RABANUS MAURUS, CVIII, 1212; CIX, 85, 850; CXI, 742; CXII, 959.

RATHERIUS, Veron. episc., CXXXVI, 167.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 463, 1530, 1546.
 REMIGIUS, Antiesiodorens. monach., CXXVI, 272.
 ROBERTUS PULLUS, cardinal., CLXXXVI, 1107.
 RUFINUS, incertæ sedis episc., CL, 1627.
 RUPERTUS, abbas Tuitiensis, LXVII, 544, 580, 1125, 1254; CLXIX, 1228; CLXX, 622, 628.
 SIGEBERTUS, Gemblacensis, CLX, 767.
 SMARAGDUS, abb., CII, 607, 648, 805 *et seqq.*, 829, 956, 957.
 STEPHANUS DE MURETO, monach., CCIV, 1019, 1117, 1149.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, chorepisc., CV.
 TAILO, Cæsaraugust., LXXX, 827, 847, 885, 886.
 THOMAS, Cisterciens., CCVI, 28, 760.
 VALERIANUS (S.), episc., LII, 755, 756, 737, 758.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcop., LXXXVIII, 115.
 VICTOR, Capuan. episc., LXVIII, 207.
 ZACHARIAS, Chrysopolit., CXXXVI, 280.
 WERNERUS, abbas Sancti Blasii, CLVII, 1167, 1169.
 WIBALDUS, abb., CLXXIX, 1290.

De modestia.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 551.
 ALCUINUS, abb., CI, 945.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XV (prima parte), 44, 45, 46, 88.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXXII, 711, 975.
 AUSONIUS, XIX, 826.
 BERNARDUS (S.), abb., CLXXXII, 828; CLXXXIV, 1196.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 1110, 1111, 1112.
 HENRICUS DE CASTRO MARSIACO, CCIV, 247.
 HIERONYMUS (S.), presb., XXVIII, 421.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXII, 1054.
 INNOCENTIUS III, pap., CCXIV, 454.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., CLXXXIII, 704.
 ROBERTUS DE ARBRISSEL, CLXII, 1079.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 514, 935, 1288, 1515, 1516; II, 891, 911, 915.

De mortificatione.

AMBROSIIUS (S.), episc., XV, (1 part.), 550.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 264.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXXIII, 349, 352, 304, 507; XXXIV, 26, 28, 1804; XXXV, 1628; LXXVI, 855, 924; XXXVII, 570; XXXVIII, 529; XLI, 849.
 BERNARDUS (S.), Claravall. abbas, CLXXXVI, 476.
 CASSIANUS, XLIX, 194.
 COLUMBANUS (S.), abbas et confessor, LXXX, 215, 233, 254, 255.
 DRUTHMARUS, Corbeiens. monach., CVI, 1352.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXX, 85, 520.
 GUIBERTUS, abb. Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 95, 535.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXXVII, 759.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXVIII, 428.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 588, 941.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 171, 172, 173, 180, 185, 295, 379, 384, 587, 403, 411, 416, *seqq.*, 456, 441, 454; LV, 627.
 MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 459, 460, 461.
 PETRUS DAMIANUS (S.) cardiu., CXLIV, 427.
 PRUDENTIUS, LIX, 841, *seqq.*, 875.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 476, 485, 503.
 RUPERTUS, abb., Tuitiensis, CLVIII, 906, 998, 1102.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 673, 674.

De pace.

ADAMUS SCOTUS, CXCVIII, 821.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 153.
 ALBERICUS Aquensis, CLXVI, 575.
 ALCUINUS, abb., CI, 1249.
 ALEXANDER III, papa, CC, 49, 51, 53, 57, 272, 637, 1245.
 ALGERUS, scholasticus Leodiensis, CLXXX, 873, 923, 924.
 AMBROSIIUS (S.), XIV, 595, 849, 978, 1357, 1509, 1510, 1652.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 642.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 856, 1020, 1026; XXXIV, 1225, 1546, 1668, 1901, 1902, 2066, 2142; XXXV, 514, 562, 1075, 1076, 1653, 1656, 1668, 1688, 1922, 1950; XXXVI, 121, 125, 170, 912, 1582, 1586; XXXVII, 66,

261, 262, 559, 560; XXXVIII, 84, 108, 410, 414, 516, 547, 656 *seqq.*, 690, 750; XXXIX, 166; XL, 85, 508, 691.
 BEDA Venerabilis, XCII, 25; XCV, 82.
 BENEDICTUS (S.), abb. CIII, 459, 412, 688.
 BERNARDUS (S.), abb. Clarmavall., CLXXXII, 129, 283, 916, 1106; CLXXXIII, 725, 740.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 121, 226; CLXV, 922, 923, 924, 925, 926.
 CASSIODORUS, Senator, LXIX, 918, 919.
 COELESTINUS III, papa, CCVI, 1178.
 CONSTANTINUS MAGNUS, VIII, 57, 75.
 CYPRIANUS (S.), IV, 249 *seqq.*, 293, 505, 554, 548, 412, 464, 477, 482, 518, 641, 647.
 DROGO, cardin. Ostiensis. episc., CLXVI, 1358.
 DRUTHMARUS, Christian, monach., CVI, 1551.
 ELIGIUS, Nov. episc., LXXXVII, 595, 597.
 EUGENIUS (S.), Toletan. episc., LXXXVII, 550, 560, 597.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1124.
 FULBERTUS (S.), Carnot. episc., CXLI, 553.
 GERHOLDUS, præposit., CXIII, 1501.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 458, 758, LXXVII, 552, 1262, 1516, 1517; LXXIX, 59, 215, 258, 526, 545, 616, 654.
 GUIBERTUS, abb., CLVI, 185, 1096.
 GUIGO I, Carthusian. prior, CLIII, 601.
 HAYMO, episc., CVI, 74, 506.
 HERBERTUS de Bosham, sancti Thomæ clericus a secretis, CX, 1239, 1251, 1253, 1520.
 HERVEUS, Burgidolensis monach., CLXXXI, 451, 771, 1128.
 HIERONYMUS (S.), XXII, 1080; XXIII, 57; XXV, 560; XXVII, 1201; XXVIII, 54, 252, 524.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 953, 958.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 518, 1025.
 HINCMARUS, Remens. archiep., CXXVI, 454.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 565, 580, 722, 1240.
 HUGO DE SANCTO VICTORE, CLXXVI, 1159; CLXXVII, 457, 620, 767.
 INNOCENTIUS I, papa, XX, 540 *seqq.*, 545.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 258.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 426, 1228; CCXVI, 469, 774; CCXVII, 810, 909.
 ISIDORUS (S.), Hispal., episc., LXXXIII, 55, 854, 1248, 1299.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 141.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 814; CLXII, 62, 278, 442, 445.
 JOANNES SCOTUS, CXII, 1164, 1165-1167.
 JOANNES BELETHUS, CCII, 51.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 215, 216, 287, 463.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 777.
 LUCIUS III, papa, CCI, 1091.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 78, 505, 556, 580.
 PASCHASIUS RADBERTUS, abb., CXX, 225, 224.
 PETRUS, Blesens., CCVII, 408.
 PETRUS CANTOR, CCVI, 285-297.
 PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepisc., XLII, 679.
 PETRUS LOMBARDUS, Magister sententiarum, CXCI, 1145; CXCI, 126, 285.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CVIII, 911; CIX, 1197, 1246; CXII, 1016, 1256.
 REMIGIUS, Antissiod. monach., CXXXI, 97.
 RUFINUS, episc., CL, 1594 *seqq.*, 1637.
 RUPERTUS, Tullien. abb., CLXVII, 359, 1514; CLXVIII, 794, 1500; CLXIX, 186; CLXX, 45.
 SMARAGDUS, abb., CII, 609, 710, 764, 957.
 STEPHANUS (S.), abb., Cisterciens., CLXVI, 1452.
 STEPHANUS DE MURETO, CCIV, 1154.
 STEPHANUS, Tornac. episc., CCXI, 516.
 SUGERIUS, abb. Sancti Dionysii, CLXXXVI, 1398.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, CV, 1529, 1530.
 TALO, Casaraugustanus episc., LXXX, 882, 883.
 TERTULLIANUS, I, 621; II, 56, 155, 891.
 THOMAS (S.), Cantuar. archiepisc., CX, 298, 505.
 URBANUS III, papa, CCII, 1416.
 VALERIANUS (S.), episc., XLII, 728 *seqq.*, 751.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcopus Pictaviens., LXXXVIII, 199.
 WIBALDUS, abb. Stabulens. et Corbeiens., CLXXXIX, 1542, 1577, 1578, 1432.

De patientia.

ADALGERUS, incertae sedis episc., CXXXIV, 932.
 ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 265.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 140.
 ALCUINUS, abb., C, 545, 546; CI, 152, 550.
 ALEXANDER III, papa, CC, 427.
 AMBROSIIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 1529, 1119; XV (prima parte), 600, 1050, 1515, 1519.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 597, 681, 1124, 1135; CLIX, 91.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 530, 549, 552, 655, 656, 668; XXXIV, 289, 1234, 1230, 1706, 1935; XXXV, 298, 757, 758, 1276, 1329, 1577; XXXVI, 51, 297, 298, 467, 825, 860, 1253, 1287, 1463; XXXVII, 21, 228, 345, 568, 614 *seqq.*, 662; XLI, 183.
 BEDA, XCII, 281.
 BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 650, 651, 681.
 BERNARDUS (S.), abb. Clarmavall., CLXXXII, 129, 158, 561; CLXXXIII, 959; CLXXXIV, 573, 1261; CLXXXV, 509, 674, 801, 1105, 1161.
 BRUNO (S.), ordinis Carthus. institutor, CLIII, 515, 299, 354, 467.
 BRUNO (S.), Signiens. episc., CLXIV, 206, 947; CLXV, 926, 927, 928, 929.
 CASSIANUS, presbyter, XLIX, 201, 536, 1114 *seqq.*, 1128.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 206, 512, 589, 621 *seqq.*, 675, 999.
 EUGYPPIUS, abb., LXII, 1081.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 60; LXXIX, 525, 578.
 GUIGO I, Carth. maj. prior generalis quintus, CLIII, 621.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXXVIII, 907 *seqq.*, 911, 944.
 HERBERTUS DE BOSEHAM, Sancti Thomæ cleric. a secretis, CX, 1276.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 895, 895; XXIV, 1063, 1066, 1090; XXV, 655; XXVIII, 580.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 350, 1054.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1259, 1240.
 HUGO (S.), episc. Lincolnien., CLIII, 970.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 697.
 INNOCENTIUS I (S.), pap., XX, 513.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 145.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 51, 852, 1136, 1180, 1247.
 ISIDORUS Mercator, CXXX, 180, 690.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXII, 574.
 LACTANTIUS, VI, 625, 691, 700, 701, 702.
 LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 522.
 LEO MAGNUS (S.), pap., LIV, 518, 456, 1154.
 LEO IX (S.), papa, CXLIII, 481.
 LEODEGARIUS (S.), episc. August., XCVI, 561, 575, 576.
 MATHILDIS (sancia), regina, CXXXV, 901.
 ODO (S.), abb. Cluniac., CXXXIII, 49, 57, 65, 121, 635.
 OTHLONUS, presbyt. et monach. Ratib., CXLVI, 208.
 PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, 247.
 PETRUS CHRYSOLOGUS, LII, 506.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 217, 475.
 PETRUS, Clarmavall. abbas octavus, CCI, 1402.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CXI, 755, 1490.
 REMIGIUS, Antissiodorensis monach., CXXXI, 179.
 RICHARDUS a S. Victore, CXCVI, 18, 19, 25, 24, 1109.
 RUPERTUS, abbas Tulliens., CLXVII, 514; CLXVIII, 1104, 1594.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 606, 607, 917.
 STEPHANUS DE MURETO, (S.) ordinis Grandimont., CCIV, 1073, 1100.
 TALO, Casaraug. episc., LXXX, 883, 884.
 TERTULLIANUS, presb., I, 395, 1169, 1251 *et seqq.*, 1275.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episcopus Pictav., CLXXXVIII, 151, 157.
 ZENO (S.), XI, 511 *et seqq.*, 518.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuld. monach., CXIII, 666.
 WIBALDUS, abb. Stabulens. et Corb., CLXXXIX, 1575.

De perseverantia.

ADAMUS SCOTUS, ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 259.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 145.
 ALCUINUS, abb., C, 226, 504; CI, 345, 632.
 ALEXANDER III, papa, CC, 60, 96, 109.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XIV, 1513, 1487.
 ANACLETUS antipapa, CLXXXIX, 696.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 529, 535, 402, 884, 895.
 AUGUSTINUS (S.), Hipp. episc., XXXIII, 956; XXXIV, 1725; XXXV, 66, 361, 665, 1809; XXXVI, 224; XXXVII,

21; XXXVIII, 328, 742; XLI, 921 *seqq.*, 1005, 1021, 1024, 1026, 1027.
 BERNARDUS (S.), abb. Claravallens. CLXXXII, 139, 527, 538, 644; CLXXXIV, 641, 1238.
 CASSIANUS, presbyt., XLIX, 676.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 684.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1139.
 EUGYPRUS, abb., LXII, 1003.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1727.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIX, 460, 586.
 HAYMO, episc. Haberstat., CXVI, 135; CXVIII, 952.
 HERBERTUS DE DOSEHAM, cleric. sancti Thomæ a secretis, CXC, 1322.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CXXVII, 225, 1026.
 HILDEGARDIS (S.), abbatissa, CXCVI, 155, 176, 531.
 HONORIUS, Augustodunens. monach., CLXXII, 1241.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVII, 897.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 813, 984; CCXVII, 100; CCXVII, 759.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 53.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 1201.
 OTHLONUS, presb. monach. Ratisbonens., CLVI, 291.
 PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepisc., LH, 509.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardinal., CXLI, 845.
 PETRUS Blesens., Bathoniens. archidiaconus, CCVII, 114, 166.
 PETRUS Pictaviens., Paris. Academiæ cancellarius, CCXI, 1130.
 PROSPER (S.), Aquitan. episc., LI, 162, 676.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Moguntin., CVIII, 1112.
 REMIGIUS, Antissiodorensis monach., CXXXI, 535.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 1346.
 STEPHANUS, episcopus Parisiensis, CLXXIII, 1414.
 STEPHANUS DE MURETO (S.), ordinis Grandimontensis, CCIV, 1017, 1162.

De pudicitia.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 55.
 AMBROSIIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 272, 273, 456, 870, 1244, 1530, 1771; XV, (prima parte), 210, 250, 332, 557, 487, 1307.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 870.
 AUGUSTINUS (S.), XXII, 1228; XXXIII, 1016; XXV, 1000, 1001; XXXVII, 495, 496, 514, 515, 515; XXXVIII, 51, 473; XLI, 404, 415, 416, 724, 742, 743, 756, 762, 765, 799.
 BERNARDUS (S.), abb. Claravall., CLXXXIV, 562; CLXXXV, 1351, 1377.
 CONSTANTINUS MAGNUS, imperat., VIII, 24.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 175, 820 *seqq.*
 GUIBERTUS, abb. Sanctæ Mariæ de Norwinto, CLVI, 415.
 HIERONYMUS (S.), XII, 400, 401, 506, 533, 538, 750, 1041, 1047, 1109, 1110, 1113, 1122; XXIII, 51, 94, 275, 281, 349, 341; XXVIII, 183, 582.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 1039, 1041.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., CLXXXIII, 52.
 IVO (S.), episc. Carnotens., CLXI, 1247, 1248, 1250; CLXII, 159.
 JULIANUS POMERIUS, LIX, 483.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VI, 719.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 325.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLI, 545.
 REMIGIUS, Antissiodorens. monach., CXXI, 65.
 RUPERTUS, Tutiens. abb., CLXVI, 445.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 518, 535, 1228, 1241, 1316, 1326, 1352; II, 541, 905, 911, 980, 981, 1316.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pictav., LXXXVIII, 157, 214.
 ZEO (S.), episc., XI, 268, 269, 301.

De suavitale.

AUGUSTINUS (S.), XXII, 1190; XXXV, 1563; XXXVI, 831, 920.
 BERNARDUS (S.), abb. Claravallens., CLXXXIII, 847; CLXXXIII, 725.
 GUIGO II, Carthus. maioris prior generalis, CLIII, 806.
 HILDEBRANDUS JUNIOR, CLXXI, 1698.
 HUGO (S.), episc. Lincolnens. in Anglia, CLIII, 1029.
 THOMAS Cisterciensis, CCVI, 603.

De taciturnitate.

BENEDICTUS (S.), Anianens. abb., CIII, 652, 653, 821, 851.
 HUMBERTUS, cardinal., CXLI, 1170, 1177.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 1145.
 ODO (S.), abb., CXXXIII, 66, 67.
 PETRUS CANTOR, CCV, 191.
 PETRUS DE HONESTIS, CLXIII, 720.
 PONTIUS, abb., CLXIII, 1477.
 RABANUS MAURUS, arch., CX, 895; CX, 574.
 RUPERTUS, abb., CLXVIII, 521.
 SMARAGDUS, abb., CII, 801.

De vigilantia.

BERNARDUS (S.), abb. Claravallens., CLXXXIV, 1280.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 1078.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 746.
 IVO (S.), Carnot. episc., CLXII, 551.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 49, 321.

De zelo.

ALCUINUS, abbas, C, 411.
 ALEXANDER III, pap., CC, 109, 111, 321.
 AMBROSIIUS (S.), episc., XV (prim. part.), 146.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVII, 1055.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIV, 1471, 1472; XXXV, 1128, 1503; XXXVII, 140, 141; XXXVIII, 677; XXXIX, 138, 142, 147.
 BEDA, XCI, 683.
 BENEDICTUS, monach. Occidentium caput et sospitator, LXVI, 927, 928.
 BERNARDUS (S.), Claravall. abb., CLXXXII, 108, 129, 338, 365, 442, 476, 549, 775; CLXXXV, 241.
 CASSIODORUS, senator, LXXIX, 1081.
 CHRODEGANGUS (S.), Metensis episc., CLXXXIX, 1075.
 COELESTINUS III, papa, CCVI, 1115.
 CYPRIANUS (S.), episcop., IV, 280, 568, 641, 615.
 EUGENIUS (S.), episc. Toletanus, LXXXVII, 597.
 EUGENIUS III, pap., CLXXX, 1299, 1420.
 GERHOFUS, preposit., CXII, 634.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 54, 776, 975, 1019; LXXIX, 599.
 HERICUS, Antissiodorens. monach., CXXIV, 1146.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 895; XXVII, 1223; XXXVIII, 381.
 HILDEBERTUS, Turon. archiepisc., CLXXI, 918.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatissa, CXCII, 958.
 INNOCENTIUS III, papa, CCXV, 874.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 70.
 JOANNES GUALBERTUS (S.), abb. Vallumbrosanæ congreg. primus institutor, CXLI, 805.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 316, 978.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 418.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 570.
 PETRUS LOMBARDUS, CXI, 755.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CXI, 1250; CXII, 1088.
 RUPERTUS, CXLVII, 1314; CXLVIII, 230, 755, 951.
 SEDULIUS SCOTUS, CIII, 314.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 638, 639, 929, 957, 978.
 SYMPHOSIUS AMALARIUS, Metensis chorepiscopus, CV, 867.
 THOMAS (S.), Cantuariens. archiepisc., CXC, 296.
 THOMAS Cisterciensis, CCVI, 1115.
 WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach., CXIV, 1035, 1044.
 WIRALDUS, Stabulens. abb., CLXXXIX, 1165, 1334.
 WILLELMUS (S.), abb., CLIX, 599.

De indulgentia.

ALCUINUS, abb., CI, 618.
 ALGERUS, Scholastic., CLXXX, 860.
 AUGUSTINUS (S.), episc., XXV, 592, 1501, 1877; XXXVI, 141, 245; XXXVII, 225.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 198, 267, 302, 310, 554, 561.
 HAYMO, episcop., CXVIII, 912.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 506, 634, 637, 1030; XXIII, 264, 529.
 ISIDORUS (S.), Hispal. episc., LXXXIII, 607, 620.
 LACTANTIUS FIRMICUS, VII, 533.
 THOMAS Cisterc., CXC, 296.

De innocentia.

AIMOINUS, monach. Floriacens., CXXXIX, 776.
 AMBROSIIUS (S.), XIV, 521, 649, 789, 999, 1008, 1494; XV (prima parte), 97, 154, 165, 1183.

AUGUSTINUS, XXXV, 102, 592, 603, 1008, 1068, 1236, 1517; XXXVI, 1580, 1561; XLI, 1513.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXIX, 327.
 HENRICUS (S.), Imperator, CXL, 120.
 HIERONYMUS (S.), XII, 962.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 933.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 1022.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 606.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 1141.
 LACTANTIUS, VI, 635.
 PETRUS BLESENSIS, Bathoniens. archidiaconus, CCVII, 143.
 PETRUS LOMBARDUS, Magist. sentent., CXCH, 285.
 RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 1087; CLXVIII, 933, 1037.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 633, 682.
 VENANTIUS FORTUNATUS, Pictaviensis episc., LXXXVII, 167, 237.
 WALAFRIDUS STRABUS, Faldens. monachus, CXII, 591.

De jejuniis.

ADSO, Dervensis monach., CXXXVII, 604.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 176.
 ALCUINUS, abb., C, 163, 353, 456; CI, 24, 154, 133, 156, 406, 471, 473, 474, 511, 515, 609.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, XXVII, 1177.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 680; CLIX, 89, 90.
 ANSELMUS, episc. Havel., CLXXXVIII, 1104, 1108.
 ARIALDUS, diac., CXLIII, 1445.
 ATTO, Vercellensis episc., CXXXIV, 40, 44, 45.
 BEDA Venerabilis, XCII, 15, 16, 424; XCIII, 443; XCIV, 572.
 BENEDICTUS (S.), abb., CIII, 508.
 BERNARDUS (S.), Claravall. abb., CLXXXIII, 175, 176, 501, 743.
 BERNO, abbas Augiae divitis, CXLII, 1073, 1087 et seqq., 1098.
 BONIFACIUS (S.), Mogunt. arch., LXXXIX, 887.
 BURCHARDUS, Wormatiensis episc., CXL, 883 et seqq., 890.
 CAROLUS, cogn. Magnus, Imperator, XCVIII, 353.
 CASSIODORUS, senator, LXIX, 827.
 EGBERTUS (S.), archiepisc. Eborac., LXXXIX, 412 et seqq.
 ELIGIUS (S.), episcopus, LXXXVII, 484, 485, 611, 612 et seqq., 626.
 ERNALDUS, abb., CLXXXIX, 1633.
 EUGYPIUS, abbas, LXII, 837, 1012, 1035.
 GERHOMUS, praepositus, CXIII, 1384.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 56, 1721.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 263; LXXIX, 511, 516, 521.
 GREGORIUS VIII, papa, CCII, 1539.
 GUIBERTUS, abbas Sanctae Mariae de Novig., CLVI, 859.
 GUIGO I, Carthus. majoris prior. gen. quintus, CLIII, 733.
 GUILLELMUS, archiepisc., CCI, 322.
 GUNTHERUS, monach., CCXII, 207-210.
 HAYMO, episcopus, CXVII, 202; CXVIII, 925, 932, 931.
 HALITGARIUS, episcopus, CV, 633, 677, 710, 717 et seqq., 750.
 HERMANNUS, Christianus, CLXX, 818.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 412, 448-470, 569, 579, 741.
 HILDEFONSUS, episcopus, XCVI, 116, 117, 120, 160, 170.
 HINCMARUS, archiepisc., CXXVI, 454.
 HONORIUS, Augustod. mon., (LXXII, 634, 684, 758.
 HUGO V, abb. Cluniac., CCIX, 888.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXVI, 461, 890; CLXXVII, 451, 533.
 INNOCENTIUS III, CCXV, 442; CCXVI, 1141.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXII, 258; LXXXIII, 652, 771, 848, 881.
 ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 176, 347, 372, 380, 391, 399, 474, 489, 554, 754, 892, 1111.
 IVO (S.), Carnotens. episc., CLXI, 190, 265, 541, 788; CLXII, 579, 581.
 JOANNES, archiepisc. Rotomag., CXLVII, 289.
 JOANNES BELETHUS, theologus, CCII, 20, 23, 90, 137.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 171-175, 180, 185, 293, 379, 384, 387, 403, 411, 416, 417 et seqq., 422, 437, 441, 454; LV, 627.
 MARCULFUS, monachus, LXXXVII, 1127.
 MARTINUS, presbyt., CCVIII, 213, 682; CCIX, 17, 151.

MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 439, 460, 461.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 103, 763, 949.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 564.
 PASCHASIUS RADBERTUS, abb., CXX, 130, 151, 156, 157, 375.
 PAULINUS (S.), Aquileiens. patriarcha, XCIX, 242, 247, 627, 628.
 PETRUS CANTOR, CCV, 327.
 PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1536, 1740, 1752.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXLIV, 962, 963; CXLV, 520, 530, 510, 583.
 PETRUS, Blesens. arch., CCVII, 1154.
 PETRUS DE HONESTIS, clericus Ravennat., CLXIII, 723, 725.
 PONTIUS, abb., CLXIII, 1477.
 PRUDENTIUS, Aurel., LIX, 841 et seqq., 875.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CIX, 21, 792; CXI, 157, 341; CXII, 820, 1506, 1514, 1515.
 RADULPHUS Ardens, CIV, 1778, 1782.
 RATHERIUS, Veronensis episc., CXXXVI, 692, 693.
 RATRAMNUS, Corb. monach., CXII, 507, 512, 518.
 REGINO, Prumiensis abbas, CXXXII, 221, 245, 247, 248, 371, 372, 457.
 REMIGIUS, Curienensis episc., CII, 1103.
 REMIGIUS, Antiss., monach., CXXXI, 73.
 ROBERTUS PULLUS, cardin., CLXXXVI, 914.
 RODULPHUS, Bituricens., episc., CXIX, 718, 719.
 RUPERTUS, abb. Tuitiens., CLXVII, 1245; CLXX, 97, 299, 626, 628.
 SMARAGDUS, abb., CII, 611, 612.
 STEPHANUS DE MURETO, CCIV, 1138.
 STEPHANUS (S.), abb., CLXVI, 1395.
 SYMPHOSIUS AMALARUS, Metens. chorepisc., CV, 879.
 TAILO, Carraug. episc., LXXX, 861, 863.
 THEODORUS, archiepisc. Cantuar., XCIX, 935 et seqq., 940.
 THEODULPHUS, Aurelian. episc., CV, 203, 204, 205, 361.
 UDALRICUS, Cluniac. monach., CXLIX, 675, 675, 690, 696.
 VICTOR, episc. Capuanus, LXVIII, 271.
 WALAFRIDUS STRABUS, CXIII, 538.
 ZACHARIAS, episc., CLXXXVI, 142.

De parciatibus.

AMBROSIUS (S.), Mediol. episc., XV (1^a parte), 600.
 AUGUSTINUS (S.), XXXVI, 1043.
 EUGYPIUS, abbas, LXII, 565, 836.
 HILDEBERTUS, Turonens. archiepisc., CLXXI, 1040.
 OTHLOMUS, presbyt. et monach. Natisbon., CXLVI, 281.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLV, 517.

De poenitentia.

ABELARDUS PETRUS, abbas Rugensis, CLXXXVIII, 661, 663, 665, 668.
 ADAMUS SCOTUS, abb. CXCVIII, 761.
 AIMONUS, monach. Floriacensis, CXXXIX, 768.
 ALANUS DE INSULIS, CCX, 173.
 ALCUINUS, abbas, CI, 624, 1183, 1191, 1227.
 ALBERICUS, Aquensis, CLXVI, 571.
 ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1386, 1401, 1405, 1408, 1414.
 ALEXANDER III, papa, CC, 691.
 ALGERUS, canonicus et scholasticus Leodiensis, CLXXX, 911, 912, 913, 914, 917.
 AMBROSIUS (S.), Mediolan. episc., XIV, 349, 353, 889, 1009, 1011, 1014, 1033-1035, 1050, 1208, 1266, 1758, 1760; XV (prima part.), 312, 376, 377 et seqq., 381, 466, 469, 473, 477, 481, 493, 495, 500, 503, 506, 508, 509, 513, 517 et seqq., 521, 1062, 1044, 1116, 1162, 1229, 1250.
 ANASTASIUS, abbas Romanus, CXXVIII, 169.
 ANSELMUS (S.), Cantuar. archiepisc., CLVIII, 679, 737, 738, 766, 872, 971.
 ANSELMUS (S.), Lucensis episc., CXLIX, 525, 526 et seqq., 530.
 ATTO, Vercellens. episc., CXXXIV, 45, 48.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIII, 341, 342, 347, 650, 655, 1088; XXXIV, 728, 775, 879, 1266; XXXV, 80, 81, 284, 314, 357, 536, 689, 1501, 1786, 1935, 1963; XXXVI, 126, 151, 153, 150, 262, 408, 448, 471, 1111, 1192, 1183, 1358, 1359, 1333 et seqq., 1339, 1710, 1711; XXXVII, 16, 205, 220, 254, 262, 263, 271, 421, 503, 636, 699; XXXVIII, 444, 739; XXXIX, 32, 109, 110, 442; XLI, 515, 582, 1422, 1427, 1428.

BEDA, XCI, 869; XCIII, 570, 454; XCIV, 534, 538, 539, 540.
 BENEDICTUS (S.), Autanensis abbas, CIII, 458, 524, 566, 645, 646, 647, 694.
 BERNARDUS (S.), abbas Clarevall., CLXXXII, 168, 500, 844; CLXXXIII, 696; CLXXXIV, 454, 995, 1045.
 BRUNO (S.), Signiensis episc., CLXIV, 177, 361.
 BRUNO (S.), ordin. Carthus. institutor, CLIII, 250.
 BURCHARDUS, Wormatiensis episc., CXL, 791.
 CASSIODORUS, senator, LXIX, 1143, 1146.
 COLUMBANUS (S.), Cæsaraugustanus episcop., LXXX, 223, 250.
 CYPRIANUS (S.), episc., IV, 249, 255, 260, 273, 276, 292, 296, 314, 338-341, 346, 348, 359, 364, 368, 396, 409, 474, 477, 789, 491, 493, 581, 966.
 DRACONTIUS, LX, 663, 666.
 DUNSTANUS (S.), archiep. Cantuariens., CXXXVII, 444.
 ELIGIUS (S.), Noviomens. episc., LXXXVII, 603, 606.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1564.
 FAUSTUS, Rheginens. episc., LVIII, 873, 877.
 GERARDUS I, Cameracens. episc., CXLII, 1293, 1298.
 GERHOFUS, præposit. Reichersperg., CXIII, 712; CXIV, 1286.
 GODEFRIDUS, abbas Admontensis, CLXXIV, 1119, 1169, 1174, 1197.
 GOFFRIDUS, Sanctæ Priscæ cardin., CLVII, 250.
 GRATIANUS, CLXXXVII, 1594 *et seqq.*, 1644.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 80, 438, 651, 653; LXXVI, 1122, 1313; LXXVII, 521; LXXIX, 182, 187, 206, 352, 370, 383, 421, 429, 438, 539, 579, 581, 585, 646.
 GREGORIUS VIII, papa, CCII, 1539.
 GUIBERTUS, abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 87, 101, 587, 1213.
 GUIGO I, Carthus. majoris prior gen. quintus, CLIII, 593.
 GUIGO II, Carthusianor. prior, CLIII, 862.
 HAYMO, Halberstat. episc., CXVII, 901.
 HENRICUS, Salteriensis, CLXXX, 989.
 HENRICUS DE CASTRO MARSIACO, cardin., CCIV, 217.
 HERBERTUS DE ROSEHAM, Sancti Thomæ clericus a secretis, CX, 1303.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXII, 693, 731, 1039, 1043, 1044, 1046, 1202; XLI, 527; XLIV, 1067, 1077, 1109; XXV, 28, 445, 878; XXVI, 518, 519, 520, 451, 540; XXVII, 641, 885, 928, 967, 969, 1057, 1212, 1225; XXVIII, 158.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 836, 870.
 HILDEGARDIS (sancta), abbat., CXCVII, 197, 503, 533, 546, 556, 568, 748, 831.
 HONORIUS, Augustod. monach., CLXXII, 663, 1155.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 397; CLXXVII, 42, 535, 536, 698, 703, 706, 757, 806, 838, 881.
 INNOCENTIUS I (S.), pap., XX, 606.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXIX, 127, 193.
 INNOCENTIUS III, CLXIV, 268, 599; CCXV, 30, 301, 885.
 ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 614, 1161, 1187, 1299.
 IVO (S.), Carnotens., CLXII, 128, 261, 273.
 LACTANTIUS, VI, 684, 1081.
 LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 256, 284, 447, 815, 1011, 1012, 1013.
 MARBODUS, Redonens. episc., CLXXI, 1669.
 MARCELLUS (S.), papa, VI, 21.
 MARTINUS (S.), presbyt., CCVIII, 202.
 MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 351, 459.
 PASCHASIVS RADBERTUS (S.), abb., CXX, 313.
 PETRUS CANTOR, CCV, 358, 553.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXLIV, 551, 552, 745, 834; CXLV, 172, 298, 331, 757.
 PETRUS LOMBARDUS, Magister sentent., CXCI, 104, 105, 194, 1167; CXII, 89.
 PROSPER (S.), Aquitanus, LI, 183.
 RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CVII, 551, 535, 536, 537, 538; CIX, 325; CX, 13, 45, 56, 90; CXI, 156, 157.
 RICHARDUS A S. VICTORE, CXCVI, 463, 1326, 1327.
 RICULFUS, episc., CXXXI, 18.
 ROBERTUS DE ARBRISSELLO, ord. Fontis-Ebraldi fundator, CLXXII, 1045, 1084.
 RUFINUS, Aquil. presbyt., XXI, 525.
 RUPERTUS, abb., CLXVIII, 1443, 1448, 1499.
 SEDULIUS SCOTUS, CIII, 500.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 622, 623, 682, 685, 756, 757.

TAILO, Cæsaraugustanus episc., LXXX, 904, 905, 987.
 TERTULLIANUS, presb., I, 486, 487, 936, 937, 1228, 1229 *et seqq.*, 1268; II, 511-514, 403, 709, 783, 1001.
 THOMAS (S.), Cantuar. archiepisc. et martyr, CX, 292.
 THEODORUS, archiepisc., XCIX, 1087.
 URBANUS II, papa, CLI, 75, 558.
 WALAFRIDUS STRABUS, abb., CXIII, 280.

De probitate.

AUGUSTINUS (S.), episc., XXXIII, 75.
 BERNARDUS (S.), abb., Clarevall., CLXXXV, 238.
 COSMAS, Pragens., CLXVI, 295.
 LACTANTIUS FIRMIC., VI, 603.
 MATHILDIS (sancta), regina, CXXXV, 829.

De providentia.

ALCUINUS, abb., CI, 529.
 AUGUSTINUS (S.) episc., XXXIII, 375; XXXIV, 2065.
 BERNARDUS (S.), Clarevall. abbas, CLXXXV, 43, 1363.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 32, 1270.
 HILARIUS (S.), episcop., IX, 947, 948.
 HILDEBERTUS, archiepiscop., CLXXI, 1011.
 HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 213; CLXXVII, 597.
 LACTANTIUS FIRMIC., VI, 680.
 RABANUS MAURUS, archiepiscop., CIX, 714.
 ROBERTUS PULLUS, cardinal., CLXXXVI, 860.
 RUPERTUS, abb., CLXVII, 1502; CLXVIII, 534, 1230, 1445, 1499; CLXIX, 1374.

De reverentia.

ADAMUS SCOTUS, ord. Præmonstrat., CXCVIII, 564.
 ADRIANUS IV, papa, CLXXXVIII, 1582.
 ALEXANDER III, papa, CC, 58.
 ALGERUS, scholasticus Leodiensis, CLXXX, 870.
 ANACLETUS, anti-papa, CLXXIX, 699.
 BENEDICTUS (S.), Autanensis abbas, CIII, 619, 620, 627 *et seqq.*, 636.
 BERNARDUS (S.), ab. Clar., CLXXXII, 545; CLXXXIII, 447, 535; CLXXXIV, 1190, 1191; CLXXXV, 426, 1334.
 DODANA, sive DUODENA, CVI, 112.
 EUGENIUS III, papa, CLXXX, 1306.
 GEZO, abbas Dertoniensis, CLXXXVI, 404.
 GODEFRIDUS BULLONIUS, Hierosol. rex primus, CLV, 1113.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXVII, 939; LXXIX, 139.
 HAYMO, episc. Halberstat., CXVIII, 898.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXI, 1025.
 HILDEGARDIS (sancta), abbatisa, CXCVII, 287.
 HONORIUS II, papa, CLXVI, 1229.
 INNOCENTIUS II, papa, CLXXXIX, 529, 563.
 ISIDORUS (S.), Hispalensis episc., LXXXIII, 762.
 JOANNES, cognom. Saresberiensis, Carnotensis episcopus, CXCI, 541, 544, 628.
 LANFRANCUS, Cantuar. archiep., CL, 527.
 MANEGALDUS, CLV, 172.
 PASCHALIS II, papa, CLXIII, 364.
 PLACIDUS, ignotæ sedis episc., CLXIII, 670, 687.
 RATHERIUS, Veronens. episc., CXAAVI, 201.
 RODULFUS, abbas S. Trudonis, CLXXXIII, 41, 434.
 URBANUS II, papa, CLI, 248, 447.
 WIBALDUS, abbas Stabulens. et Corb., CLXXXIX, 1161.
 WILLELMUS, Malmesburiens. monach., CLXXXIX, 1693.

De simplicitate.

ADSO, Dervensis monach., CXXXVH, 603.
 ALGERUS, scholasticus Leodiensis, CLXXX, 901.
 AMBROSIUS (S.), Mediol. episc., XIV, 591, 957, 970, 1176, 1783; XV (prima parte), 135, 556.
 AUGUSTINUS (S.), XXXIV, 208, 1426.
 EUGENIUS, episc. Toletanus, LXXXVII, 596.
 GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 520; LXXIX, 605.
 GUIBERTUS, abb. Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 157.
 HIERONYMUS (S.), XXVII, 878.
 HILARIUS (S.), episc., IX, 1018, 1019.
 HILDEBERTUS, Turon. archiep., CLXXXI, 196.
 HONORIUS, Augustodun. monach., CLXXII, 1240.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 540, 664.
 JOANNES, cognom. Saresberiens., Carnot. episcopus, CXCI, 666.
 MANEGALDUS, CLV, 155.

MARTINUS (S.), Legionens. presbyter, CCVIII, 50, 1127; CCIX, 26.
 ODO (S.), abbas Cluniacensis, CXXXIII, 129.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis, CXII, 421, 422.
 PETRUS CANTOR, CCV, 535.
 PETRUS DAMIANUS (S.), CXIV, 164.
 RABANUS MAURUS, archiep. Mogunt., CIX, 770, 771.
 REMIGIUS, Antissiodorensis monach., (CXXI, 184.
 RUPERTUS, abbas Tulliensis, CLXVII, 1542.
 SMARAGDUS, abbas, CII, 605, 606, 946.
 TALO, episc. Casaraugustanus, LXXX, 886.
 TERTULLIANUS, I, 914, 1505, 1706; II, 56, 222, 544.
 THOMAS Cisterciensis et JOANNES ALGRINUS, cardinalis, CCVI.

De sobrietate.

ADAMUS SCOTUS, CXCVIII, 239.
 HILDEBERTUS, archiepisc., CLXXI, 925, 1040.

ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 1299.
 MANEGALDUS, CLV, 155.
 PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abb., CXX, 836.
 PETRUS Blesens. arch., CCVII, 239.
 PETRUS DAMIANUS (S.), cardin., CXIV, 546.
 PETRUS LOMBARDUS, Mag. Sent., CXII, 541.
 RABANUS MAURUS, archiepisc., CIX, 959.
 RATHERIUS, episcop., CXXXVI, 526.

De sollicitudine.

GREGORIUS MAGNUS (S.), pap., LXXV, 429, 454, 458.
 HIERONYMUS (S.), presbyt., XXIV, 1034.
 HILARIUS (S.), episcop., IX, 949, 950.
 ISIDORUS (S.), Hispalens. episc., LXXXIII, 201, 851.
 TERTULLIANUS, presbyt., I, 459.
 VENANTIUS FORTUNATUS, episc. Pict., LXXXVIII, 118, 291.

CLVI.

INDEX DE VIRTUTIBUS SACERDOTALIBUS.

LOGICE REFERENS OMNES DEI MINISTRORUM OBLIGATIONES, MUNERA
 VEL OFFICIA DE QUIBUS SS. PATRES TRACTARUNT.

Cum jam in INDICE DE SACERDOTIO disseruimus de dignitate sacerdotum, de virtutibus sacerdoti congruentibus, de vitiis ab illo vitandis necnon de illius officiis et scientia, Index ille, ne repetita displiceant, hic tantum memoratur: audeat lector benevolus Indicem LXXXIV, in tomo præcedenti, et desiderata reperiet.

CLVII.

INDEX DE CONTINENTIA CLERIC. ET MONACHORUM

AC DE CÆLIBATU SACERDOTALI,

EXHIBENS SS. PATRUM SENTENTIAS ET TRADITIONEM DE HAC LEGE IN ECCLESIA CATHOLICA.

MONITUM.

Index quem hodie in lucem edimus de *Cælibatu ministrorum Dei*, sane omnibus profuturus esse videtur qui hanc gravissimam quæstionem sibi solutam cupient. Sed præsertim utilis erit. — I. Iis qui discere volunt quam audax, quam injustus, quam scelestus, uno verbo quam *incontinens* fuerit ille Lutheri, aliorumque ejusdem *farinæ* hæreticorum impetus contra hanc venerandam Ecclesiæ legem, semper et undique cunctis spectabilem. — II. Omnibus, tum professoribus et oratoribus sacris, tum forte advocatis (ut res evenit admodum recentis tempore), quibus in medium ferendi testimonia Patrum de præsentis materia occurreret lex juris et officii. — III. Demum, his omnibus sanctis presbyteris qui, si carnalis invehatur hostis, præclaram, audita inter pugnandum voce Matris Ecclesiæ, victoriam reportabunt. Duas constituimus partes. — I. De continentia. — II. De cælibatu.

PARS PRIMA.

DE CONTINENTIA IN GENERE.

(Ann. 160-245.) TERTULLIANUS, presbyter Carthaginiensis, I, 1285: Nobis continentia ad instrumentum æternitatis demonstrata est a Domino salutis, ad testimonium fidei, ad commendationem carnis (et alia). — I, 1286: Aram Dei mundam proponi oportet. — I, 1316: Cum templum Dei sinus, illato in nos et consecrato Spiritu sancto, ejus templi æditus et antistes pudicitia

est. — I, 1325: Ubi Deus, ibi pudicitia. — I, 1332: Pudicitia christianæ satis non est esse, sed videri. Tanta enim debet esse plenitudo ejus, ut emanet ab animo in habitum et eructet a conscientia in superficiem. — II, 903: Virginitas gratia constat, continentia vero virtute. — II, 922: Vani erimus, si putaverimus quod sacerdotibus non liceat, laicis licere. Nonne et laici sacerdotes sumus! — II, 925: Recutiemus carnalibus, ut aliquando spiritalia retractemus. — 926: Debemus ita ingredi in disciplina Domini, ut dignum est, non secundum carnis calentes concupiscentias. — 960: Pudicitia flos morum,

honor corporum, decor sexum, integritas sanguinis, fides generis, fundamentum sanctitatis.

(Ann. 238.) S. CYPRIANUS, episcopus Carthaginensis et martyr, IV, 599: «Omne quod in mundo est concupiscentiæ carnis est. Mundus transibit et concupiscentia ejus.»

(Ann. 308-329.) LACTANTIUS, VI, 716: Major in homine quam in cæteris animalibus et vehementior invenitur appetentia, quia Deus soli homini dedit virtutem ut esset laus et gloria in coercendis voluptatibus et abstinentia sui.

(Ann. 333.) S. SYLVESTER papa, VIII, 833: Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus ne aliqua prævaricatione præsumperit.

(Ann. 340-397.) S. AMBROSIIUS episc. Mediolanensis, XVI, 257: Ait damnandos esse qui proprias manus in se converterint; ostendens illud neque utile esse, cum mentis concupiscentiam minime auferat; neque honestum, cum certaminis locus non refoquatur. Soli prædicandi sunt qui se ipsos per continentiam vicerint. Sed nemo ad id cogendus, quando nec apostolus, nec Christus ipse præcepto legem continentiam imposuit nemini.

(Appendix ad sæcul. IV.) AUCTOR ANONYMUS, cujus opera prodierunt sub nomine S. Athanasii, XVIII, 77: Quamquam in cælestibus beatitudinem virginitas sancta possideat, præter scripturarum testimonia, Ecclesiæ etiam consuetudine edocemur. — *Ibid.* Grande est et immortale, et pene ultra naturam corpoream, sopire luxuriam, et concupiscentiæ flammam adolescentiæ facibus accensam animi virtute restinguere, et spiritali conatu vim genuinæ oblectationis excludere. (*Alia nulla.*)

(Ann. 358-420.) S. HIERONYMUS, presbyter Stridonensis, XXII, 258: Arma vestra pugnaturi sit castitas. — 245: Aperuerunt in eum clerici lasciviis dediti ora sua, et despexerunt eum. — 876. Quadagesima continentia vela pandenda sunt, et tota aurigæ retinacula equis laxanda properantibus; quamquam alia sit conditio secularium, alia virginum ac monachorum. — XXIII, 224: Alios eunuchos natura facit, alios vis hominum. Mihi illi eunuchi placent, quos castravit non necessitas, sed voluntas. Libenter illos in meo sinu recipio qui se castraverunt propter regna cælorum, et ob mei cultum noluerunt esse quod nati sunt. (*Et alia multa.*)

(Ann. 387-430.) S. AUGUSTINUS, episcopus Hippo-nensis, XXXVIII, 756: Qui vero jam vovistis continentiam, corpus arctius castigate, et concupiscentiæ frenos nec ad ipsa quæ permissa sunt patiamini relaxare; ut non solum a concubitu illicito divertatis, sed etiam licitum contemptis aspectum. Mementote, in quocunque sexu stitis, sive mares, sive feminae, angelorum vitam ducere vos in terra. — 1032. Puto non esse magnum ut tota paschali solemnitate servari possit virginitas. — XL, 580: Conjugium bonum est non nisi propter aliud expectandum. Conjugio uti debuerunt sancti primis temporibus: Nunc preferenda est continentia, col. 549 et seqq., reperietur liber unus *de continentia*, quem sequuntur tractatus *de sancta Virginitate*, et *de bono viduitatis*. XLIV, 742: Conjuges bene utuntur quo continentibus melius non utuntur. Malum igitur quo conjuges bene utuntur, et licet conjugibus quo bene utantur, licet et continentibus quo melius non utantur.

(Ann. 450-460.) S. SALVIANUS, presbyter Massiliensis, LIII, 197: Superest de ministris et sacerdotibus quiddam dicere, licet superfluum forte aliqua dicantur. Quidquid enim de aliis omnibus dictum est, magis absque dubio ad eos pertinet qui exemplo omnibus esse debent. — 198: Presbyteris Saluator ipse in Evangelio non ut cæteris voluntarium, sed imperativum officium perfectionis indicit. (*Et alia.*)

(Ann. 447-461.) OPERA S. Leoni Magno attributa, LV, 129: Deus castorum corporum benignus habitator,

(Ann. 447-461.) APPENDIX ad S. Leonis magni opera, codex canonum, LVI, 589: Quod si quis semetipsum sanus abscedit, hic etiam est in clero, cessare debet, et ex hoc talem nullum oportet ordinari. — 426: Ut clerici vel continentes ad viduas vel virgines, nisi ex jussu vel permissu episcoporum vel presbyterorum, non accedant. Nec ipsi episcopi aut presbyteri soli habeant accessum ad hujusmodi feminas. — 523: Quod dignum et pudicum, et honestum est tenere Ecclesia omnino debet: Ut sacerdotes et levitæ cum uxoribus suis non coeant, quia ministerii quotidiani necessitatibus occupantur, scriptum est enim: *Sancti estote quia ego sanctus sum.* — 524: Monachi qui diu morantes in monasteriis, postea ad clericatus ordinem pervenire nituntur, non debent a priori proposito deviare, et uxores habere non possunt. — 538: Christus Ecclesiæ, cujus sponsus est, formam castitatis

voluit splendore radiare, et in die iudicii, cum rursus advenerit, sine macula et sine ruga eam possit, sicut per Apostolum suum instituit, reperire. — 726: Ut is qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.*: Præterea, quod dignum et pudicum est et honestum suademus, ut sacerdotes et levitæ cum uxoribus suis non coeant, quia in ministerio ministri quotidianis necessitatibus occupantur. — 864: In concilio, Carthagine celebrato, ann. 419, Aurelius episcopus dixit: Cum in præterito concilio de continentia, et castitatis moderamine tractaretur; gradus isti tres, qui constrictione quadam castitatis per consecrationes adnexi sunt, episcopi, inquam, presbyteri et diaconi, ita placuit, ut concederet; sacros antistites ac Dei sacerdotes, necnon et levitas, vel qui sacramentis divinis inserviunt, continentes esse in omnibus. (*Et alia.*) — 871: Placuit quod et in diversis conciliis firmatum est, ut subdiaconi qui sacra ministeria contractant, et diaconi, presbyteri, sed et episcopi secundum priora statuta etiam ab uxoribus se contineant, ut tanquam non habentes videantur esse.

(Ann. 466.) S. MAXIMUS episcopus Taurinensis, LVII, 250: Diligamus præ omnibus castitatem, quia ut placere hanc sibi Christus ostenderet, pudicitiam uteri virginis elegit.

(Ann. 492-500.) JULIANUS POMERIUS, LIX, 435: Hic legi potest luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter viventis.

(Sæculi quinti poetæ.) S. PAULINUS episcopus Nolanus, LXI, 634: Sit sancta sacerdotis nurus.

(Ann. 521-525.) HORMISDAS papa, LXIII, 424: Irreprehensibiles esse convenit, quos præesse necesse est corrigendis. *Ibid.*: Qua conscientia absolvat reum qui se peccata sua populo scit teste confessum? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem veneretur antistitem?

(Ann. 543.) S. BENEDICTUS, monachorum omnium Occidentaliū caput, LXVI, 506: Omnes personæ ordinis vident et fugiant parentum visitationes, et carnales affectiones; alioquin pro modo culpæ puniantur. — 507: Multi monachorum juxta cuiusdam Patris sententiam secularibus actibus et forensibus negotiis involuti, dum propinquitati prodesse cupiunt, suas animas perdiderunt. — 508: Abnegatio nostri est omnimoda præteritorum oblivio, et a nostris desideriis secessus. Seipsum abnegare est, ut qui luxuriosus erat sit castus. — 537: Familiaritatem omnium mulierum, tam parentum quam extraneorum pro custodienda vita, vel cavendis laqueis diaboli, prohibere censemus; neque ulla mulier in interius atrium monasterii ingredi audeat. (*Ibid.* multa legi queunt de eadem materia.) — 579: Desideria carnis amputare festinet. — 591: Omnimodis monachum et episcopos fugere debere mulieres.

(Ann. 540.) DIONYSIUS EXIGUUS, LXVII, 59: (Codex canonum Ecclesiæ universæ. Concilii Nicæni oecumenici I, canones xx, an. 325). Si quis sanus seipsum abscedit, hunc, etiam in clero constitutum, abstinere convenit, et deinceps nullum talem promoveri oportet. — 43: Vetuit omnino magna Synodus, ne liceat episcopo, nec presbytero, nec diacono, nec ulli penitus eorum qui sunt in clero extraneam habere mulierem; nisi forte aut matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas quæ omnem suspicionem effugiant. — LXVII, 50: (Ex concilio Ancyran.) Diaconi quicunque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt et dixerunt oportere se uxores ducere, cum non possint sic manere, hi si postmodum uxores duxerint, sint in ministerio; si qui autem tacerint in ordinatione, postea autem ad nuptias venerint, ii a diaconatu cessent. — 55 (Ex concilio Neocæsariensi): Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. Si autem fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit, penitus extrudatur, et ad penitentiam redigatur. — 56: Presbyter in digamorum nuptiis ne convivetur. — *ibid.*: Si alicujus uxorem, cum esset laicus, adulteratam fuisse evidenter fuerit comprobatum, talis ad ministerium venire non potest. — 58: Si quis discernit presbyterum conjugatum, quasi non oporteat, eo ministrante, ejus oblationi communicare, anathema sit. (E concilio Gangrensi) — 72 (Concil. Laodicenum): Non oportet sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lavari. — 94 (Concilium Chalcedonense oecumenicum IV): Eos qui rapiunt mulieres sub nomine conjugii, vel auxilium præstant, ac consentiunt fîs qui rapiunt, definit sancta synodus, siquidem clerici fuerint, proprio gradu excludere. — 112: Episcopus, aut presbyter, aut diaconus nequaquam sæculares curas assument; sin aliter deficiantur. — 114: Si quis abscedit semetipsum, id est si quis amputavit sibi virilia, non fiat clericus, quia suus homicida est, et Dei conditionis inimicus. — 144: Si quis, cum clericus fuerit, abscedit semet-

ipsum, omnino damnetur. — 147 (Canones Nicensi concilii xx.) Si quis a mediis per languorem desectus est, aut a barbaris abscissus, hic in clero permaneat. Si quis autem se sanus abscidit, hunc, et clero constitutum abstineri conveniet, et deinceps nullum debere talium promoveri. — *ibid.* : Interdixit per omnia Synodus magna, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino, qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem : nisi forte matrem, aut sororem, aut amitam, vel eas tantum personas quæ suspicionem effugiant. — 153 (Regulae Ancyranæ concilii.) : Qui quot virginitatem promittentes irritam faciunt sponsonem, inter bigamos censeantur. Virgines autem quæ conveniunt cum aliquibus, tanquam sorores, habitare prohibemus. — 191 (Synodus habitus Carthagine.) : Aurelius ait : Placuit quod et in diversis conciliis statutum est, ut subdiaconi, qui sacra mysteria contrectant, et diaconi, presbyteri, sed et episcopi, secundum propria statuta, etiam ab uxori- bus se continent, ut tanquam non habentes videantur esse : Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. — 191 : Clerici, vel continentes, ad viduas, vel virgines, nisi ex jussu vel permissu non accedant. — 205 : Episcopi, presbyteri et diaconi debeant se continere ab uxori- bus. — 251 (Epistola decretalis papæ Siricii) : Monachi et monachæ gravissime puniuntur, si continentium violaverint. — *Ibid.* : Siricius papa reprehendit clericos incontinentes, eorumque argumenta refellit sumpta ex eo quod in Veteri Testamento licitum fuerit sacerdotibus uxores ducere, filiosque procreare. (Et alia.) — 236 : Ut clericus qui secundum uxorem duxerit depouatur. — 237 : Quod si per ignorantiam vel pernitens, vel dicamus, aut viduæ maritus, clerici facti fuerint, non promoveantur. — 242 (Collec. Decreta Innocentii papæ.) Ne vidua clericus ducat uxorem, quia ad sacerdotium contendens, hoc impedimento arceatur. — *Ibid.* : Laicus qui viduam duxerit non potest fieri clericus. — 243 : Qui secundum uxorem habuit, clericus fieri nequit. — 243 : Fustus agitur de Incontinentia sacerdotum. — 248 : Si quis volens partem sibi corporis amputaverit, clericus esse non potest : nolens autem potest. — 249 : Quod digami ad clerum admitti non possint. — *Ibid.* : Laicus qui post baptismum non concubinam, non pellicem noverit, ad clericatus sortem assumi potest. — 250 : Quod hi qui in presbyterio filios genuerint, removeri ab officio debeant. — 258 : Ut si quis cathecumenus habuerit uxorem, et defuncta ea jam post baptismum acceperit alteram, clericus esse non possit. — 307 (Decreta Gelasii papæ.) : De his autem qui semetipsos absciderint paterni canones evidenter sequenda posuerunt. Dicunt enim talia perpetrantes, mox ut agniti fuerint, a munere clericali debere secludi. — 308 : Quod secunda conjugia secularibus non negentur, quibus tamen ad clerum pro hoc facto minime venire conceditur.

(Ann. 512.) S. CÆSARIUS, episcopus Arelatensis, LXVII, 1100 (Regula ad monachos.) : Mulieres in monasterio nunquam ingrediantur.

(Ann. 555.) PRIMASIUS, episcopus Adrumetanus, LXVII, 665 (Commentaria in epistolam ad Timotheum.) : Queritur cur de presbyteris nullam fecerit mentionem : Sed in episcopis etiam presbyteros comprehendit, quia secundus, et pene unus est gradus. *Similiter medicos, continentes.* — 680 (Commentaria in epistolam ad Titum.) : *Justum, sanctum, continentem.* Talis eligendus est, qui et exhortari possit, et contradicentes arguere. (Et alia multa.)

(Ann. 555.) MAGNUS AURELIUS CASSIODORUS, senator, abbas Vivariensis, LXIX, 933 (Historia tripartita) : Synodus autem corrigere volens hominum vitam, et in Ecclesiis commorantium, posuit leges quas canones appellamus. In quorum tractatu videbatur aliquibus introducere legem, ut episcopi, presbyteri, diaconi et subdiaconi cum conjugibus quas ante consecrationem duxerant, non dormirent. Surgens autem in medio Paphnutius confessor contradixit, honorabiles confessus nuptias, et castitatem esse dicens concubium cum propria conjugē. (Et alia.)

(Ann. 595.) S. GREGORIUS, episcopus Turonensis, LXXI, 185 : Hic narratur historia de continentia servata inter duos conjuges, ex consensu mutuo — 461 : Post historiam narratam cujusdam abbatis incontinentis, addit Gregorius : Ideoque documentum sit hæc causa clericis, ne contra canonum statuta extraneorum consortio potiantur mulierum, cum hæc et ipsa lex canonica et omnes scripturæ sanctæ prohibeant. — 883 : Narratur historia in qua nitet castitas uxoris episcopi Simplicii, necnon ipsius episcopi continentia. — 884 : Item agitur de alio episcopo qui, post ordinationem, juxta regulas canonum, fortiter uxori restitit.

(Sæculo vi.) *Vitæ Patrum*, LXXIV, 174 : Narratur hic

vita presbyteri virginis, ejusque uxoris iidem virginis.

(Ann. 595-601.) S. GREGORIUS MAGNUS, LXXVII, 672 : In epistola ad episcopum Bonifacium, Gregorius illum hortatur ut consulat cleri sui moribus et famæ. Id de subdiaconis ejus decernit, quod supra de siculis. — 691 : In epistola ad Constantium episcopum, illum hortatur ut Venantium Lunensem episcopum in cleri sui ac ceterorum religiosorum emendatione adjuvet. — 996 : Ne mulieres cum episcopis aut clericis in sacris ordinibus constitutis habitent; ea lege, ut uxores non relinquunt, sed caste regant. — 1069 : Epistola ad Savinum subdiaconum regionarium, jubet ut in Sisinnium de Sodomia accusatum inquirat diligentissime. — 1286 : Sacerdotes Nursini habitantes cum extraneis mulieribus coerceri debent.

(Ann. 615.) COLUMBANUS, abbas et confessor, LXXX, 211 : Castitas monachi in cogitatione judicatur. Et quid prodest virgo corpore, si non sit virgo mente?

(Anno incerto vii sæculi.) CRISCONIUS, episcopus Africanus, LXXXVIII, 826 : (e concilio Nicensi.) Ut hi qui se absciderunt, de clero eximantur. — 848 : Quod si quis viduam vel ejeciam, aut meretricem acceperit, non admittatur in clerum. — *Ibid.* : Ut qui duas sorores habuerit non admittatur in clerum. — *Ibid.* : Ut is qui se eunuchizavit clericus non fiat. — *Ibid.* : Ut clericus qui se eunuchizavit abiciatur a clero. — 850 (Ex decretis papæ Innocentii Victorio episcopo Rhodomagensi, tit. xxi.) : Proponisti quid de his observari debeat, quos in diaconi ministerio, aut in officio presbyterii positos incontinentes reperisti. Et reliqua. — 880 : De monachis et virginibus qui suam professionem non custodiunt. — 883 : Quo mulieres cum episcopo, presbytero, diacono, debeant commorari. — *ibid.* : De presbyteris qui habuerint conjugia. Quicumque discernit a presbytero qui uxorem habuit quod non oporteat eo ministrante de oblatione percipere, anathema sit. — 884 : Quod non oportet in bigami nuptiis orare presbyterum. — 916 : Quid si quis partem sibi corporis volens amputaverit, clericus esse non possit. — 918 : De cathecumeno qui, priusquam baptizetur, uxorem amittit, et post aliam accipit, quod clericus esse non possit. — 923 : Quod secunda conjugia secularibus non denegentur, quibus tamen pro hoc ipso ad clerum minime convenit aspirare. — 928 : Ut clerici vel continentes ad virgines et viduas non accedant. — 987 : (Canon Aurelianensis.) Si quis abbas castus non fuerit, a suo arceatur honore. — *Ibid.* : Monachus parvulorum incestuose aut adolescentium insectator, publice verberetur, coronam capitis, quam gestat, amittat, decalvatusque turpiter opprobria patiat, vel vinculis arctatus ferreis carcerali angustia maceretur. — 988 (Canon Agathensis.) : Si quis monachus adulterium aut furtum fecerit, et reliqua. — 989 (Canon Carthaginensis.) : Presbyter convivio secundarum nuptiarum interesse non debet. — 403 (S. Egberti prenitentiale.) : Si episcopus adulteretur, juxta jus canonicum jejunet duodecim hiemes (Et alia.) — *Ibid.* : Presbyter cum fornicatus fuerit, jejunet tres hiemes, et reliqua. — 405 : Monachus si fornicatus fuerit, jejunet septem hiemes. — 421 : Ministri Dei semper castitatem servare debent. — *Ibid.* : Mulieres arcendo a ministrorum cohabitatione, ne forte per diaboli tentationem cum illo peccatum fiat. — 424 : Si episcopus aliquam fornicationem committat, vel adulteretur, jejunet duodecim annos; presbyter et monachus decem annos, et diaconus septem, et clericus sex annos. — 425 : Si aliqua ordinatus episcopus, vel presbyter, vel monachus, vel diaconus consortem suam habuerit, antequam ordinatus esset, et eam amore Dei deserat, et ordinem suscipiat, et deinde per fornicationem invicem conjungantur, quilibet jejunet juxta ordinem suum, uti supra de homicidio dictum est. — 432 : Si quis clericus lascivus, petulans, turpiloquus fuerit, triduo poenitere debet. — 433 : Si quis clericus solus cum sola absque testibus duobus aut tribus loqui præsumpserit, quod antiqua canonum statuta prohibent, acerrime corripiatur. — 443 : in paragrafo cui titulus de fornicatione legitur : Si monachus laicam stupraverit, tres annos poeniteat. — 449 : Sub titulo de clericorum poenitentia, multa leguntur quo spectant ad materiam in presenti tabula tractatam.

(Ann. 766.) S. CHRODEGANDUS, episcopus Metensis, LXXXIX, 1083 : Prima quidem tentamenia sunt feminarum frequentes accessus, et reprehensibiles exhibent clericos. Quid tibi revera cum feminis, qui ad altare cum domino fabularis? — *Ibid.* : Numquid in choro apostolorum feminæ adfuerunt? — *Ibid.* : Nemo inter serpentes et scorpiones securus ingreditur. — *Ibid.* : Si cum viris feminæ habitaverint, vicarium diaboli non deerit (Et alia multa.) — 1087 : Clerici viduarum ac virginum

visitationes frequentissimas fugiant. Castimoniam quoque laviolati corporis perpetuo conservare studeant (*Et alia.*). — 1105 : Si quis clericus de ordine canonico graves culpas commiserit, id est adulterium, etc., corporali castigatione primitus subiaceat (*Et alia.*).

(Ann. 888.) BENEDICTUS III, papa, XCV, 691 : Hic legitur epistola ad episcopos in regno aro. i constitutos adversus Hubertum clericum, ut infra dies triginta veniat Romano, de innumeris adulteriis, fornicationibus et aliis criminibus responsurus.

(Ann. 800-814.) CAROLUS MAGNUS, imperator, XCVII, 275 : (ex Capitulis datis presbyteris.) Ut nullus sacerdos feminas secum habitare permittat, exceptio matrem, sororem, vel amitam. — 512 : Ut clerici et monachi in voto permanent. — 517 : (*De ministris altaris et de schola.*) Sed et hoc flagitamus vestram amentiam, ut ministri altaris Dei suum ministerium bonis moribus ornent (*Et alia.*). — 524 : (*De presbyteris qui in donibus feminas habent.*) Statutum est ab episcopis de presbyteris qui feminas secum indiscrete habitare permittunt, et propter hoc male opinionis suspitione denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriuntur. — 620 :

Quia etiam comperimus quosdam canonicos et monachos postposito religionis suae pudore monasteria sanctimonialium, tam monacharum quam canonicarum, inconsulto episcopo suo impudenter atque irreverenter adire, quod factum prorsus interdicimus. — 706 : Si ecclesiastici viri supradicta facinora commiserint, si honorabilis persona fuerit, perdat honorem suum; minores vero vapulentur aut in carcerem mittantur. — 723 : Ut presbyteri secum feminas habendi licentiam non obtineant. — *Ibid.* :

Statutum est ab episcopis de presbyteris qui feminas secum indiscrete habitare permittunt, et propter hoc male opinionis suspitione denotantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriuntur. — 743 : Hic legitur eadem prohibitio facta presbyteris. Insuper, episcopi qui correctores esse negligunt consentientes declarantur, ideoque sunt puniendi. — 764 : Lector, subdiaconus, diaconus, presbyter, si clericatus honorem contempserint, curiali conditioni cum suis facultatibus subiciantur. — 821 : Sanctum est de presbyteris, qui feminas secum indiscrete habitare permittunt, et propter hoc male opinionis suspitione notantur, ut si deinceps admoniti non se correxerint, velut contemptores sacrorum canonum canonica invectione feriuntur. — 845 : Admonendi sunt clerici et instruendi, ut primum ipsi ab omni fornicatione et immunditia, et luxuria, et ab omni pollutione carnis sint alieni (*Et alia.*). — 857 : Clerici lege patrum monentur ut a mundi voluptatibus abstineant (*Et alia multa.*). — 899 : Ne mulieres monasterium monachorum ingrediantur. — XCVIII, 1384 : De episcopo feminam stuprante.

(Ann. 804-825.) THEODORUS, archiepiscopus Cantuariensis, XCIX, 931 : Ne mulieres in convivio sedeant inter sacerdotes. — 946 : Si quis clericus obtractaverit puellam aut mulieris pectus, vel turpitudinem earum, quinque dies poeniteat. Monachus, vel sacerdos, si quid tale fecerint, viginti dies poeniteant. — 948 : Episcopus, aut presbyter, aut diaconus qui in fornicatione lapsus est, deponatur, non tamen communione privetur. — 957 : Similiter si presbyter fornicationem fecerit deponatur. 958 : Si quis amputaverit sibi metipsum virilia, omnino non potest esse clericus. Si quis post gradum amputaverit virilia, omnino damnetur. Si quis semetipsum absciderit, tribus annis communione privetur. — 960 : Monachus faciens fornicationem, et non inveniens, annum unum poeniteat et dimidium. Item monachus faciens cum puella, sex annos poeniteat. — *Ibid.* : Si quis fornicatus fuerit, sicut sodomitae fecerunt, si episcopus, viginti quinque annos poeniteat. Presbyter, quindecim annos poeniteat. Diaconus et monachus duodecim annos. — *Ibid.* : Si quis concupiscens fornicari, et non potuerit, aut mulier non susceperit eum, si episcopus, septem annos poeniteat; presbyter, quinque; diaconus vel monachus, tres. — 970 : (ex poenitentiali Romano, Theodori episcopi, et Bedae presbyteri.) Si canonici sunt et fornicentur, annum unum poeniteat illos. Qui in gradu est, annos tres poeniteat (et multa alia de eadem materia). — 972 : Presbyter si osculatus fuerit feminam per immundum desiderium, viginti dies poeniteat. — *Ibid.* : Si quis clericus cum quadrupede fornicatus fuerit, annos duos, subdiaconus tres, diaconus quinque sicut et monachus, presbyter septem, episcopus decem annos poeniteat. — *Ibid.* : De poenitentia imponenda clericis sodomitis. — 976 : (Ex Burchardo.) Hic agitur de episcopo qui secundum naturam fornicatus est, et de aliis. — 979 : (Tituli capitulum

libri poenitentialis Theodori.) De fornicatione clericorum. — 900 : De sodomitis et mollibus, et immundis pollutionibus. — 983 : Ne femina stet inter ordinatos in Ecclesia, nec sedeat inter sacerdotes convivio. — 996 : (canones selecti.) Ne quis ex his qui semetipsos impatientia libidinis absciderunt, veniat ad clerum. — 997 : Si cujus uxor adulterium commisit, iste ad ministerium ecclesiasticum penitus admitti non debet. — 998 : Si quis ancillae se miscuerit, non potest accedere ad eos ordines qui cognominantur in clero. — 1004 : Qui episcopus ordinandus est, ante examinatur si vita castus. (*Et alia multa.*) — 1012 : Si quis clericus adulterasse aut confessus vel revictus fuerit, in monasterio toto tempore vitae suae retrudatur. — 1046 : (Canon Agathensis.) Nullus clericorum extraneorum mulierum familiaritate jungatur pro quacunque causa. — *Ibid.* : (Canon Apostolorum.) Clericus semetipsum abscidens omnino damnetur. — *Ibid.* : Clericis tantum, et lectoribus atque cantoribus liceat habere uxores. — 1054 : (Canon Augustodunensis.) Ut monachus non habeat familiaritatem mulierum extraneorum. — *Ibid.* : Ut mulieribus in monasterium virorum nullatenus liceat ingredi. — 1054 : In hac columna, necnon in sequenti legi queunt regulae ad puellas Deo sacratas. — 1077 : (Rescripta Beati Gregorii papae ad Augustinum, quem pro se in Saxoniam ad praedicandum misit. *De clericorum stipendiis qui uxores ducunt.*) Si qui vero sunt qui intra sacros ordines constituti se continere non possunt, sortiri uxores debent, quia scriptum est : *Dividebatur, singulis prout cuique opus erat.*

(Ann. 804.) ALBINUS seu ALCUINUS, abbas, Caroli Magni magister, CI, 1079 : Bonas dico nuptias, quae auctore Deo concessae sunt causa filiorum. Sed his meliorem esse continentiam assero, si causa vacandi Deo eligatur, spreto cunctis deliciis. — 1080 : Unde ego martum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum puto; neque illum qui unam quidem, sed concubinam, non matronam habuit.

(Ann. 820.) SMARAGDUS, abbas monasterii S. Michaelis Virdunensis, CII, 623 et seqq. : Virgines feliciores esse in vita aeterna Isaias testatur. Castitas securitas est mentis et sanitas corporis.

(Ann. 820.) SEDULIUS SCOTUS, CIII, 233 : Lege quid dicat post haec verba epistolae S. Pauli ad Timotheum. *Unus uxoris virum.*

(Ann. 821.) S. BENEDICTUS, abbas Anianensis, CIII, 445 : Quod si cum consilio vel voluntate abbatis monasterium vel cellulas monachorum quaedam mulier fuerit ingressa, merito ipse abbas et nomen abbatis deponat. — 460 : (Ex tractatu Orslesii.) Servate pudicitiam corporis vestri, ut sitis *hortus conclusus, fons signatus.* — 488 : (Ex regula sancti Basilii episcopi Cappadociae ad monachos.) Hic legatur responsio ad sequentem interrogationem; utrum oporteat eum qui se piam ac devotam vitam dedit etiam continentiam observare? 538 : Iniquitamentum carnis est commisceri cum his qui illicita et nefanda committunt. — 579 : (Ex Grimalci presbyteri regula solitaria.) Legatur capitulum de preceptis altioribus monachorum. — 689 : (Ex S. Basilii admonitione ad filium spirituale.) Si ad feminarum domus impertune accesserit clericus vel monachus, et virgo patiatu huiusmodi introire ad se, statim immutat pristina dignitatem, et quod Domino polliciti sunt sua voluntate amittunt.

(Ann. 831.) HALITGARIUS, episcopus Cameracensis, CV, 687 : Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius peilli debet. — *Ibid.* : Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato stucubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur. — *Ibid.* : (De canone apostolorum.) Presbyter, aut diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, etc., captus est, deponatur. Non tamen communione privetur. Dicit enim Scriptura : *Non iudicabit Dominus bis in idipsum.* — 688 : Interdicit per omnia magna synodus, non episcopo, non presbytero, non diacono, non alicui omnino, qui in clero est, licere subintroductam habere mulierem. — Deinde ibidem agitur de monachis et virginibus deserentibus propositum. — 706 : (Ex concilio magno sub Ludovico rege.) Si quis presbyter vitae suae negligens, etc. et reliqua.

(Ann. 836.) AHYTO seu HETTO, episcopus Basileensis, CV, 761 : (Ex capitulari Hettonis), hiedem sacerdotibus jubetur ut non permittant secum mulieres extraneas habitare, juxta Nicenum concilium.

(Ann. 836.) SYMPHOSIUS AMALARIUS, presbyter Metensis et chorepiscopus, CV, 863 : Agitur de his qui bene docent et male vivunt. — 864 : Agitur de presbyteris qui male vivunt. — *Ibid.* : De praepositis carnalibus. — 865 : Hic legitur lucuosa descriptio presbyterorum

male viventium — 874: De subintroductis mulieribus. — 881: De clericis et monachis non manentibus in proposito. (Ann. 856.) RABANUS MAURUS, abbas Fuldensis et archiepiscopus Moguntinus, CXII, 1419: Agitur de continentia clericorum. — 112: Quod episcopus debeat esse unius uxoris vir.

(Ann. 866.) RODULPHUS, episcopus Bituricensis, CII, 711: De feminis a presbyteris non suscipiendis.

(Ann. 867.) WALTERIUS, episcopus Aurelianensis, CXIX, 752: (Conc. Nic. Theod. phil. epist. ad cler.) Ut juxta sanctorum interdicta Patrum nullos sacerdotum quamlibet sexus muliebris in domo sua cohabitare permittat; neque sine arbitris, vel testibus idoneis cum aliqua solus loqui presumat. Et reliqua.

(Ann. 868.) S. PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis, CXX, 654: « Sunt eunuchi qui de matris utero sic nati sunt, et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus, et sunt eunuchi qui seipso castraverunt propter regna cœlorum. Qui potest capere capiat. »

(Appendix ad sæculum ix. Ann. incert.) ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 256: (Decretalium collectio; canones concilii Nicæni.) Si quis in ægritudine vel a medicis secus est, vel a barbaris castratus, placuit ut iste maneat in clero. Si quis autem sanus seipsum abscindat, etiamsi est in clero, cessare debet et ex hoc nullum talem oportet ordinari. — 379: (Concil. Arelatense secundum.) Nullus diaconus, vel presbyter, vel episcopus ad cellarii secretum intramittat puellam, vel ingenuam, vel ancillam. — 581: (Concil. in Arelatense.) Nullus audeat digamum ordinare. — 580: (Concil. Aurel. secundum.) Si quis se carnali vitio repugnare nescientes abscindat, ad clerum pervenire non possunt. — 585: (Concil. Valentinum.) Decet neminem de digamis ordinari. — 595: (Concilium Auracense.) De his autem qui priusquam ordinati fuerint in hoc ipsum inciderint, Taurinatis synodi sequendam esse sententiam qua jubentur non ulterius promoveri. — 401: (Concil. Agathense.) Ancillas vel libertas a cellario vel secreto ministerio, et ab eadem mansione in qua clericus manet, placuit removeri. — 403: Monasteria puellarum longius a monasterio monachorum, aut propter insidias diaboli, aut propter oblocutiones hominum collocentur. — 404: Clerici nuptias fugere debent propter gravissima incommoda quæ in istius modi coetibus inveniuntur. — 412: (Concilium Aurelianense.) De familiaritate extraneorum mulierum tam episcopi quam presbyteri, vel diaconi præteritorum canonum statuta custodiant. — 416: (Concilium Hispaniæ. concil. Elbertinum.) Episcopi, presbyteri, diacones, si in ministerio positi, detecti fuerint quod sint mœchati, placuit, et propter scandalum, et propter nefandum crimen, nec in finem eos communionem accipere debere. — Ibid.: Episcopus vel quilibet clericus alius, aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantum secum habeat. — 428: (Concilium Herdense.) Si qui altario deserviant, si subito in silenda carnis fragilitate corruerint, et Domino respiciente digni pœnituerint.... (Et alia multa.) — 429: Familiaritatem extraneorum mulierum licet ex toto sancti Patres antiquis monitionibus præceperint ecclesiis evitandam, id nunc tamen nobis visum est, ut qui talis probatur, si post primam et secundam communionem se emendare neglexerit, officii sui dignitate privetur. (Et alia.) — 475: (Concilium Toletanum quartum.) Monachum aut paternam devotio, aut propria professio facit;... His ad mundum intercludimus aditum. — Ibid.: Nonnulli monachorum egredientes a monasterio non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt. (Et reliqua.) — 499: (Concilium Toletanum octavum.) Farius agitur: 1º De episcopis incontinentibus; 2º De incontinentibus presbyteris, ac diaconibus, et feminis quo talibus conjunguntur; 3º De diaconibus incontinentibus. — 568: Si quis clericorum propter matrem aut germanam vel etiam quæ proxima consanguinitate junguntur, alias aliquas quasi adoptivas feminas secum retinent, et cum ipsis habitant, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit. (Ex conc. Bracarense primo.) — 581: (Ex libro capite Græcorum synodis collectorum.) De eunuchis qui ab aliis sunt, vel qui sibi naturalia abscindunt. — 582: Si quis presbyter aut diaconus fuerit fornicatus aut mœchatus, projiciatur et agat pœnitentiam. — Ibid.: Si qua vidua episcopi, vel presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cum ea convivium sumat. Et reliq. — 583: De subintroductis adoptivis mulieribus. — 584: Presbyterum ad secundas nuptias convivam fieri non oportet. Quomodo presbyter ille potest esse qui propter convivium interest tali conjugio? — 597: Quarta actione nuntiatur est nobis apud Astigitanæ ecclesiæ quasdam super ordinationes illicitas existisse, ita ut quidam vi-

duarum mariti levitarum monasterio sacerarentur; quos quidem convenit a gradu suscepto in irritum devocari, nec ultra provehi ad diaconi ministerium qui contra divina atque ecclesiastica jura institui reperiuntur. (Ex conc. Spalensi secundo.) — 678: Ibi in extenso reperiuntur decreta Siricii papæ: 1º De monachis et virginibus propositum non servantibus; De ministris incontinentibus; 3º Quales debeant ad clericatus officium pervenire; 4º De clericis qui transeunt ad secundas nuptias ut deponantur; 5º De feminis quæ cum clericis debeant habitare. — 698: (Capitula Innocentii papæ): 1º De uxoris clericorum, ut virginibus societur; 2º Ut si laicus viduam duxerit, clericus non fiat; 3º Ut clericus non sit qui secundam uxorem duxerit; 4º Ut sacerdotes et levites cum mulieribus coherere non debeant. — 702: (Epistola Innocentii ad Exuperium episcopum Tolosanum.) Proposui quid de his observari debeat, quos in diaconi ministerio, aut in officio presbyterii positis incontinentes esse, aut fuisse generati filii prodiderunt.... ne admittantur ad tale ministerium quod sola continentia potest impleri. (Et alia multa.) — 706: (Epistola Innocentii ad Felicem Nucernanum episcopum.) Decernitur digamos ad clerum admitti non posse. — 709: (Innocentius Aurelio et Augustino episcopis.) Ut nullus contra ordinationem canonum fiat episcopus. — 720: (Ad synodum in Tolosana civitate constitutam.) De eo qui ante baptismum uxorem habuit, et post baptismum aliam, clericus non fiat.

(Ann. 902.) RICULPHUS episcopus Suesionensis, CXXXI, 16: Ad vos ergo dictum esse scitote: « Mundamini qui fertis vasa Domini. » — 20: Observandum quoque monemus ut presbyteri vel clerici feminis non cohabitent, neque detrahendi se locum donent. (Et multa alia.)

(Ann. 915.) REGINO abb. Prum., CXXXII, 193: Talis existat episcopus quem reprobi mores et conversatio reprehensibilis non reddant contemptibilem. — 210: (Ex verbis S. August.) Ideo nolo ut soror mea mecum sit, quia quæ cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt (et alia multa), seu superius, seu inferius, de materia eadem. — 256: Ut clerici non intersint nuptiis. — 316 (Concil. Carthag.): Ne clerici vel continentes ad virgines ingrediantur. — 351: Si canonici sunt et fornicentur, annum unum pœniteant; si frequenter, duos. — Ibid.: Monachus sine gradu, vel canonicus gradum habens, si cum puella laica fornicati sunt, annos tres pœniteant. — Ibid.: Si episcopus fornicatus fuerit, octo annos pœniteat (Et alia multa extracta e canonibus.) — 533: Si quis clericus cum quadripede fornicatus fuerit, annos duos, subdiaconus tres, diaconus et monachus quinque, presbyter septem, episcopus decem pœniteat. (Et alia.) — 534: Clericus vel monachus adolescentium vel parvulorum insectator, vel qui osculo vel aliqua occasione turpi reprehensus fuerit, publice verberetur, et coronam amittat; decalvatusque turpiter, sputamentis oblinatur in facie; vinculisque arctatus ferreis.... et reliqua. — 595: (Concil. Carth.) Ad reatum episcopi pertinet, vel presbyteri qui parochiæ præest, si sustentandæ vitæ presentis causa adolescentiores viduas vel sanctimonialia clericorum familiaritati subiciantur.

(Ann. 922.) HERVEUS, archiepiscopus Rhemensis, CXXXII, 698: (Acta concilii Tralensis.) Agitur de accessu et frequentatione ac cohabitatione presbyterorum et clericorum cum feminis.

(Ann. 961.) S. ODO, archiepiscopus Cantuariensis, CXXXIII, 946: Legantur Odonis constitutiones de officio episcoporum, item presbyterorum, item clericorum.

(Ann. 960.) ATTO, episcopus Vercellensis, CXXXIV, 56: Ut nullus clericus mulierem in consortio familiaritatis habeat. — Ibid.: Ut clericus nullam conversationem cum muliere post denominationem habeat. — 59: Presbyterum in nuptiis bigami prandere non convenit, quia cum pœnitentia bigamus egeat, quis erit presbyter qui propter convivium talibus nuptiis possit præbere consensum?

(Ann. 968-973.) Auctarium Flodoardi; Appendix ad historiam Rhemensis Ecclesiæ; Statuta synodalia, CXXXV, 406: Clerici luceant sicut stellæ. — Ibid.: Nec mulieres alloquantur, aut domi retineant.

(Ann. 974-977.) RATHERIUS, episcopus Veronensis, CXXXVI, 496: Agitur de dotibus in ministris Dei invenientis. — 499: De eadem materia: — 568: De nuptiis ejusdem illicito. — 585: Memorantur hæc verba concilii Neoc.: « Si quis presbyter uxorem duxerit, deponatur. »

(Appendix ad sæculum x.) Opera AÆTHIOTICA. Canonum prisca collectio, CX\XVIII, 599: Qui concubinam habuit, ad sacrum ordinem non accedat. — 401: Ut digami non admittantur ad clerum. — Ibid.: Qui duos duxit uxores quamvis laicus ante baptismum, ad clerum

non promoveatur. — *Ibid.* : Similiter qui secundam duxit uxorem. — *Ibid.* : Quod si quis viduam, vel ejectionem, aut meretricem acceperit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.* : Ut is qui se emundavit clericus non fiat. — *Ibid.* : Quod si quis sibi partem corporis volens amputaverit, clericus esse non potest. — *Ibid.* : Ut si digamus, vel viduus maritus, clericus factus fuerit, non promoveatur. (Et alia ejusdem generis). — 415 : De pœna monachi qui filium genuerit. — 416 : De monachis non manentibus in suo proposito. — *Ibid.* : De monacho adultero. — *Ibid.* : Mulieres in monasterium ingredi non debent, nec fieri commatres. — 479 : In legibus ecclesiasticis Edmundi Anglorum regis legitur : In primis, qui sacris sunt initiati, atque ex quibus populus Dei virtutis exemplum petere debet ad imitandum, caste, ut eorum feret ordinis ratio, sive viri, sive mulieres fuerint, vitam traducunt : sin minus id fecerint, plectuntur. — 624 : (Ludovici II Imperatoris capitula ecclesiastica). Nono jubendum est eisdem sacerdotibus, et non permittant secum habere mulieres extraneas. (Et reliqua.) (Ann. 1004.) S. ABBO, abbas Floriacensis, CXXXIX, 483 : De monachis non servantibus propositum. Memorantur verba Siricii ad Himerium episcopum Tarracensem.

(Ann. 1021 1027.) S. HEINRICUS Imperator Augustus, CXL, 227 : (S. Heinrici leges Papienses.) Nullus presbyter, nullus diaconus, nullus subdiaconus, nullus in clero uxorem aut concubinam admittat. Quod si fecerit, secundum Ecclesiasticam regulam deponatur. — *Ibid.* : Episcopus sicut nullam habeat, ita cum nulla penitus habitabit. Quod si fecerit, honore, quo ipse se fecit indignum, abiecitur.

(Ann. 1026.) BURCHARDUS, episcopus Wormatiensis, CXL, 628 : Ne ulterius ordinentur filii concubinarum. — 646 : (Ex concilio Turonico.) Et quia diabolo nullum locum dare oportet, hoc præcipue custodiendum decrevimus, ut nulli clericus cum extraneis feminis habeant familiaritatem, vel illum male loquendi vel sentiendi hominibus aditum tribuant, quia frequenter per hanc indecentem occasionem contingit, ut diabolus qui insidiatur sicut leo in cubili suo, de ruinis servorum Dei insultet. Si quis vero clericus post interdictum episcopi sui his inhære præsumperit, a communione habeatur alienus. (Et alia multa de materia eadem.) — 643 : Ut illi quibus uxores ducere licitum non est, aliorum nuptias devitent. — 805 : (Ex concilio Spalensi.) Hæc cautela circa omnes servetur, ut laici remoti a peculiaritate virginum, nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiare permissum. Et alia. — 605 : Quod non sit permittendum monachos et monachas in uno monasterio simul habitare. — 812 : Ex concilio Urbico. Si abbas in monasterium suum mulierem ingredi permiserit, aut festivitatem aliquam ibi spectare, tribus mensibus in alio monasterio retrudatur. — 797 : Memoratur epistola Siricii papæ de monachis et monachabus qui se sacrilega contagione miscuerint. — 1068 et seqq. : legantur Statuta canonum de officio sacerdotum, quorum collector remansit incertus.

(Ann. 1068.) S. STEPHANUS Ecclesiæ Romanæ cardinalis, CXLIII, 1410 : (concilium Turonense.) De episcopis, presbyteris, diaconibus, subdiaconibus, qui mulieris carnali copula detenti ab officio non cessaverint.

(Ann. 1064.) S. PETRUS DAMIANUS, cardinalis, et episcopus Ostiensis, CXLIV, 290 : Hortatur Gebelardum archiepiscopum Ravennatem ut viriliter deceret contra episcopos Pisaurensem et Fanensem, quos vocat ministros diaboli. — 344 : In hujus epistolæ fragmento ex quodam loco Jeremie ostendit, quam sit detestabilis clericorum impudicitia et intemperantia. — 358 : (Epistola ad Capellanos Gothifredi Ducis.) Contra illos fusi probat clericos non posse uxores ducere. — CXLV, 505 : Ut ergo stylus ad hoc, unde digressus est, redeat, videtur nobis, si placet, hoc episcopis utendum esse consilio, ut indignos ac turpiter lapsos administratione suspendant.

(Ann. 1075.) ALEXANDER II, papa, CXLVI, 1402 : Alexandri II epistola ad Laudolphum. Respondet quod non aliter quam cum consensu uxoris suæ monasticam vitam ingredi et votum continentie emittere possit.

(Ann. 1079.) JOANNES Abriacensis primum episcopus, postmodum archiepiscopus Rotomagensis, CXLVII, 235 : (de officio pastoralis.) Sacerdotes debent esse casti, hic multa occurrunt de sacerdote et ad sacerdotem scripta.

(Ann. 1083.) S. GREGORIUS VII, papa, CXLVIII, 786 : (Concilium Romanum.) Si qui sunt presbyteri, vel diaconi, vel subdiaconi, qui in crimine fornicationis jaceant, interdicimus eis ex Dei parte omnipotentis et sancti Petri auctoritate introitum, usque dum poeniteant et emendant. (Et alia.)

(Ann. 1085.) S. ANSELMUS, episcopus Lucensis,

CXLI, 306. (Collectio canonica.) Ut aliæ mulieres cum sacerdotibus non habitent nisi quas canones permittunt. — 509 : Quod bigamus aut concubinam habens non potest esse episcopus, nec presbyter, nec diaconus, nec cætera. — 511 : Ut qui viduam duxerit uxorem seu ante baptismum, seu post baptismum, clericus non fiat. — *Ibid.* : Ut clericus nec viduam nec ejectionem ducat uxorem. — *Ibid.* : Ut qui uxorem non virginem duxerit, ad sacros ordines non aspiret. — 513 : De eunuchis qui seipsos absciderunt. — 516 : Ut presbyteri et levitæ cum uxoribus suis non misceantur. — *Ibid.* : Ut concubina clericorum venundentur, clericis vero poenitentia imponatur. — 519 : Ut presbyteri qui se expurgare de fornicatione non possunt, a ministerio moveantur. (Et alia ejusdem familiae.)

(Ann. 1115.) D. IVO, episcopus Carnotensis, CLCI, 453 : Quod filii concubinarum ulterius ordinari non debeant. — 455 : De clericis incontinentibus. — 456 : Ut clericus qui secundam uxorem duxerit deponatur. — *Ibid.* : Quæ feminæ cum clericis habitare possint. — *Ibid.* : Ut si laicus viduam duxerit, clericus non fiat. Nec is qui secundam duxerit uxorem, clericus fiat, quia scriptum est : *Unius uxoris virum*; et iterum : *Sacerdotes mei semet nubant*. — *Ibid.* : De incontinentia sacerdotum vel Levitarum quid observari debeat. — 457 : Clericus esse non potest qui sibi volens partem corporis abscidit. — 461 : De ministris incontinentibus. Gregorius civibus Romæ. Post alia, hæc addit : Neque enim hoc silere debeo (quod cum grandi animi tristitia dico) : sacerdotes cum femine habitare conspicio, quod nefarium est dicere et audire, et contra canonum sancta... Cavere oportet, fratres ab illicitis, ut mundas valeamus ad dominum levare manus. (Et alia). — 462 : De vitanda familiaritate mulierum. — 465 : Quid agendum sit de clericis incontinentibus. — Ut incontinentes presbyter non ministret. — 478 : Ut bigami vel repudiatarum mariti ad sacerdotium non promoveantur. — 479 : Si quis de laicis post uxorem aliam cujuscunque conditionis cognoverit mulierem, in clerum nullatenus admittatur. — 487 : Hic referuntur verba toties laudata 1º concilii Nicæni; 2º it. Neocæsariensis; 3º it. Siricii papæ; 4º it. concilii Agathensis; 5º it. concilii Turonensis; 6º it. concilii Nappetensis. — 537 : (Ex concilio Toletano.) De damnatione filiorum sacerdotum. Leguntur hæc : Cum multæ super incontinentia ordinis clericorum hactenus emanaverint sententia Patrum, et nullatenus ipsorum firmari quiverit correptio morum, usque adeo sententiam judicantium protraxere commissa culparum, ut non tantum feriretur ultio in actoribus scelerum, verum etiam in progenie damnatorum, ideoque quilibet ab episcopo usque ad subdiaconum deinceps vel ex ancillæ, vel ex ingenum detestando connubio in honore constituti filios procrearent, illi quidem ex quibus genti probabuntur, canonica censura damnetur, proles autem ab hac pollutione nata non solum parentum hæreditatem usquam accipiant, sed etiam in servitutem ejus Ecclesiæ, de cujus sacerdotis vel ministri ignominia nati sunt, jure perenni manebunt. — 548 : De monachis propositum non servantibus. (Epist. Siricii). — 549 : Qua poenitentia purgandus sit monachus qui, relicta professione, ducit uxorem. — 551 : Ne duplex monasterium fiat. Hæc et alia leguntur : Non habitent in uno monasterio monachi et monachæ. Adulterium enim intercepti cohabitatio, si habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum secreto colloctionem. — 564 : (Ex Registro S. Gregorii.) In nullo loco monachos et monachas permittimus unum monasterium habere; sed nec ea quæ duplicia vocant. — 565 : Monachi filios procreantes in carcerem detrudantur tantum facinus contingat lamentatione deficientes. — 1142 : Filii presbyterorum a sacris prohibentur officiis. — *Ibid.* : Qui de sacerdotibus nati apostolice sedis præfuerunt. — *Ibid.* : Filii sacerdotum non prohibentur ab episcopatu, si cæteræ virtutes in eis inveniantur. — 1145 : Non excluduntur a clero qui a medicis vel a barbaris, vel a dominis suis castrantur. — *Ibid.* : Bigamus non est ordinandus. — 1149 : Legitur titulus *De continentia ordinandorum*. — 1151 : Sacerdotibus semper castitas servanda præcipitur. — *Ibid.* : Qui divinis sacramentis inserviunt continentem esse oportet. — *Ibid.* : Sacerdotes et levitæ cum uxoribus suis misceri non debent. — 1161 : Non ingrediantur Ecclesiam presbyteri, diaconi vel subdiaconi qui in crimine fornicationis jacent. — *Ibid.* : Non audiat missa presbyteri concubinam habentis. — *Ibid.* : Non potest restitui in sacerdotium, ejus crimen fuerit manifestum. — *Ibid.* : Qui voluptatem officio præposuerit, modis omnibus submoveatur.

(Ann. 1135.) VEN. HILDEBERTUS, episcopus Cennanensis, CLXXI, 709 : Nobis in sacris ordinibus consti-

tatis indicta est necessitas continendi. Nihil medium; aut in monte, aut in Sodomis erinus. Lot de Sodomis egressum in montem angeli deducere volebant. — 931: Quomodo laici abhorreant immunditiam carnis, cum audiant quosdam clericos vel quosdam sacerdotes infamia fornicationis respersos?

(Ann. 1142.) VEN. GODEFRIDUS abbas Admontensis, CLXXIV, 994: Hujus spiritualis *Herodiadis*, id est concupiscentiæ sæcularis amore decepti, sacerdotes in uxorem sibi eam accipiunt, et eam in thalamo cordis sui delectabiliter collocantes, illicita cum ea connubia illicite exercent.

(Ann. 1142.) HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 666: *De sacerdotibus reprobatis*, ex libro Curæ pastoralis beati Gregorii.

(Ann. 1153.) S. BERNARDUS, abbas Claravallensis, CLXXII, 833: (Sermo de conversione ad clericos.) Arguit incontinentes qui sacros ordines impudenter temerare non verentur. — 1074: Quærebamus virum optimum, multorum liberatorem; et ecce laboramus in inveniendi qui seipsum saluum facere possit. Optimus hodie est qui non est nimis malus. — CLXXIII, 683: De valle flagitiorum ascenditur ad montem castitatis triplici continentia, membrorum, sensuum, cogitationum. — 1005: Oportet ergo virum, qui ad ornamentum et decorem assumitur domus, bonis ornatum moribus esse. (*Alia multa.*) — 1092: Nonne aperte vobis videtur deprehensa fraus, et comprehensa volpes? Si non amovet feminam, non amovet scandalum. (*Et reliqua.*) — 184, 1239: (Liber de modo bene vivendi.) Legitur caput *De continentia*.

(Sæcul. XII.) DECRETUM GRATIANI, CLXXVII, 194: Nuptiarum convivii presbyteri interesse non debent. — *Ibid.*: Viduam ducens uxorem, si necessitas exigat, subdiaconus fieri potest. — 270: Diaconus aut presbyter in adulterio deprehensus reparari non possunt. — 302: Non proluantur ad clerum, qui seipsos abscindunt. — 503: Qui per linguam a medicis desecatur, ad clerum valet admitti. — Licite ordinator episcopus qui per hominum insidias eunuchizatur. — 304: Non excluduntur a clero qui a medicis, vel barbaris, vel a dominis suis castrantur. — 506: Filii presbyterorum a sacris prohibentur officiis. — 511: (Urbanus I papa.) Filii sacerdotum non prohibentur ab episcopato, si ceteras virtutes in eis inventiantur. — 388: Clericus adulterasse convictus vel confessus in monasterio detrudatur. — 389: In crimine captus presbyter vel diaconus deponatur, non tamen communione privetur. — 590: Officio et beneficio privetur episcopus, presbyter, vel diaconus feminam accipiens, vel acceptam retinens. — 591: Clericus matronarum domicilia frequentans deponatur. — 592: Simul cum mulieribus sacerdotes habitare non licet. — 594: Non habitent feminæ cum clericis, nisi quas necessitudo excusat. — 595: Nisi majorum jussione ad feminarum domicilia clerici non accedant. — 596: Episcopi provideant ne occasione temporalium clericorum familiaritatibus virgines socientur. — 598: Quæ penitentia sit imponenda sacerdoti qui de fornicatione convictus fuerit. — 599: Suspendatur episcopus ab officio, clericorum suorum fornicationi consentiens. — 1375: Clericus deponatur qui cum sanctimoniali mœchatus fuerit.

(Ann. 1166-1169.) GERHOLDUS præpositus Reicherspergensis, CXCV, 1257: Clerici vitiorum cœno demersi ad vitam apostolicam reformandi sunt, id quod jam Romæ Gerholdus gaudet factum fuisse.

(Ann. 1179.) PETRUS COMESTOR, CXCVIII, 1809: Legantur sermones habiti in synodis.

(Ann. 1186.) PHILIPPUS DE HARVENG abbas Bonæ Spei, CCIII, 728: Legatur tractatus de continentia clericorum.

(Ann. 1197.) PETRUS CANTOR, CCV, 181: Non nisi perfectus moribus in sacerdotem et levitam est eligendus.

(Ann. 1205.) HUGO V, abbas Cluniensis, CCIX, 884: Cunctis liquet quanta ex vicinitate et consortio mulierum, et perniciis animarum, et destructio locorum evenit. Et ideo decernimus, ut nunquam in alio loco mulier quælibet in monacham, vel conversam, seu præbendam recipiatur nisi ad succurrendum. In locis autem ubi jam receptæ sunt a mensa, et omni convictu seu consortio monachorum sint remotæ. Exciipiuntur loca forisæ, in quibus ex necessitate mulieres oportet haberi. Quæ tamen tales sint, et ejus ætatis, de quibus nulla suspicio habeatur, et una tantum in singulis grangiis.

PARS POSTERIOR.

DE MATRIMONIO ET CÆLIBATU, IN QUANTUM HÆC QUÆSTIO AD CUIUSLIBET ORDINIS MINISTROS DEI MONACHOS SPECTAT.

(Ann. 160-245.) TERTULLIANUS, presbyt. Carthagin.,

I, 1286: præscriptio apostoli non sinit digamos præsidere. II, 922: In veteri lege animadverto castratam licentiam. Sæpius nubendi. *Sacerdotes mei non plus nubent*. Sed Christo servabatur, sicut in cæteris, ita in isto quoque legis plenitudo. Inde igitur apud nos plenius atque instructius præscribitur unius matrimonii et se oportere qui alleguntur in ordinem sacerdotalem. — *Ibid.*: Si habes jus sacerdotis in temetipso, ubi necesse est; habere oportet etiam disciplinam sacerdotis, ubi necesse sit habere jus sacerdotis.

(Ann. 335.) S. SYLVESTER papa, VIII, 833: Nullum autem subdiaconum ad nuptias transire præcipimus ne aliqua prævaricatione præsumpserit.

(Ann. 340-397.) S. AMBROSIIUS, episcopus Mediolan., XVI, 260: Qui deorum adulteria et stupra venerantur, cælibatus et viduitatis statuere penas. — 1206: Noster auctor, ad hæc verba *unius uxoris* virum, ait: Qui sine crimine est, unius uxoris vir tenetur ad legem sacerdotii suscipiendi: qui autem iteraverit conjugium, culpam quidem non habet coinquinati, sed prærogativa exiit sacerdotis. — *Ibid.*: Non solum Apostolus hoc de episcopo et presbytero statuit, sed etiam Patres in concilio Nicæno addiderunt neque clericum quemquam esse debere, qui secunda conjugia sortitus est.

(Appendix ad sæculum IV) AUCTOR ANONYMUS, cujus opera prodierunt sub nomine S. Athanasii XVIII, 72; ad hæc verba: *Bonum est nubere, melius est non nubere*, ait: Illicitis cavere, jugum necessitatis est: permixta vincere, munus arbitrii. Malis abstinere, disciplinæ merces est, bona supergredi, libertas meriti est, non finis imperii.

(Ann. 417) INNOCENTIUS I PAPA, XX, 603: Ut ii, qui in presbyterio filios genuerunt, remove ab officio debeant.

(Ann. 538-420.) S. HIERONYMUS, presbyter Stridonensis, XXII, 656: Sive episcopi, sive presbyteri, quanquam apud veteres iidem episcopi et presbyteri fuerint, quia illud dignitatis nomen est, hoc ætatis, jubeatur monogami in clerum eligi. — XXIII, 230: Et quod invitis extorquendum est, cur non spe præmiorum afferimus Deo? Qui sine uxore est, sollicitus est quæ Dominus sunt, quomodo placeat Deo. (*et alia.*) — 540, *de cælibatu* clericorum: Proh nefas! Vigilantius episcopos sui sceleris dicitur habere consortes: Si tamen episcopi nominandi sunt, qui non ordinant diaconos, nisi prius uxores duxerint: Nulli cælibi credentes pudicitiam. (*et multa alia.*) — XXV, 441: Sacerdotis officium est docere populum quid inter sanctum et pollutum, inter mundum et immundum sit; ut prius referamus ad dogmata, secundum ad opera quæ per carnem efficiuntur. — XXVI, 259: Sicut enim ab ecclesiasticis dignitatibus non solum fornicatio, sed et nuptiæ repellunt, neque enim episcopus, neque presbyter, nec diaconus possunt esse digami: sic forsitan et de cœtu primitivorum immaculatorumque Ecclesiæ, quæ non habet maculam, neque rugam, ejicietur digamus. — 568: Sit autem episcopus et pudicus, quem Græci *ὁσέππος* vocant. Si autem laicis imperatur, ut propter orationem abstineant se ab uxorum coitu, quid de episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis populi peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas?

(Ann. 587-450.) AUGUSTINUS, episcopus Hipponensis, XXXIII, 1078: Cum conjuncti matrimonio Deo pari consensu continentiam voverunt, et ad eadem pacta continentiam consenserunt, perseveranter usque in finem reddere debent quod fuit promissum. — XXXIV, 711: Sane si uxores ducere, vel filios gignere non vetabantur tunc summi sacerdotes, magna oritur quæstio. Cum lex etiam conjugali concubitu immundum hominem dicat usque ad vesperam, etiam cum abluerit corpus suum aqua. — 712: Unde fit consequens ut sacerdos summus aut continens esset, aut diebus aliquibus intermitteretur incensum. — 715: Ablata est omnis dubitatio neminem sacerdotum, vel summorum, vel secundorum, debuisse accedere ad sancta, si immunditia ejus in ipso esset. Erat ergo consequens continentia sacerdotis.

(Ann. 440-461.) S. LEO MAGNUS, papa, LIV, 610: S. Leo scribit ad episcopos per Campaniam, Picenum, Tuscaniam et universas provincias constitutos, ut quicumque ad sacerdotium vel viduarum mariti, vel habentes numerosa conjugia, promoti fuerint, ab ecclesiasticis officiis arceantur. — 612: Viduæ maritum et qui fuerit plus quam unius uxoris vir, a sacro ministerio arcendum. — 615: In epistola ad episcopos Metropolitanos per Illyricum constitutos, S. Leo jubet bigamos, viduarum maritos aut repulsiarum a sacerdotio ex canonibus arceri. — 617: In epistola ad Anastasium episcopum Thessalonicensem, canonem observantiam, præsertim in ordina-

tionibus, commendat : A quibus arcentur mariti viduorum et bigami. 672 : Ad hanc quæstionem : *Quinam a sacerdotio sint arcendi*, scribit Leo Magnus quæ sequuntur : Sacerdotum enim tam excellens est electio, ut hæc quæ in aliis Ecclesiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita. — *Ibid.* : Nam cum extra clericorum ordinem constitutis nuptiarum societati, et procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentię puritatem, nec subdiaconis quidem carnale connubium conceditur : *Ut et qui habent, sint tanquam non habentes*, et qui non habent, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus a capite est, dignum est custodiri, quanto magis in primo, in secundo, vel tertio servandum est? (*Et alia.*) — 1201 : Quæritur de his qui altari ministrant et conjuges habent, utrum eis licito miscantur. Responsio. Lex continentię eadem est ministris altaris quæ episcopis atque presbyteris. Cum ad prædictos pervenerunt gradus, cepit eis non licere quod licuit. — 1207 : Scribitur de monacho quod *transgreditur*, meliorum deserendo electionem, cum matrimonium init.

(Ann. 447-461.) *Appendix ad S. Leonis Magni Opera*, Codex canonum, LVI, 443 : Presbyterum qui uxorem duxerit, ab ordine suo deponi debere. — 500 : Ex Epistola Innocentii papæ ad Exuperium episcopum Tolosanum constat diaconos et presbyteros incontinentes ab omni honore ecclesiastico privandos. — 502 : Si quis contaminatus fuerit carnali concupiscentia, quo pudore sacrificare usurpabit? — *Ibid.* : Ne quis credat hoc licere, quia scriptum est : *Unius uxoris virum*. Etenim qui hoc dixit, dixit etiam apertius : *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt.* (*Et alia.*) — 890 : Ut nullus presbyter, diaconus, aut subdiaconus cum mulieribus habitare, aut conversari præsumat; et si inventus fuerit hoc faciens, de gradu ejiciatur. — 895 : Quod si post ordinationem ministro altaris contigerit proprium invadere cubile uxoris, sacrarii non intrat limina, nec sacrificii partitor fiat, nec altare contingat.

(Ann. 540.) DIONYSIUS EXIGUUS, LXVII, 54 : (Codex canonum. Ex concilio Neocesariensi.) Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moveatur. — 90 : (Ex concilio Chalcedonensi oecumenico IV.) Quoniam in quibusdam provinciis concessum est lectoribus et psallitis uxores ducere, statuit sancta synodus nulli eorum licere alterius seclæ uxorem accipere. — 141 : Episcopus, aut presbyter uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abiciat : si vero rejecerit, excommunicatur, sed et si perseveraverit, deiciatur. — 143 : Si quis post baptismum secundis fuerit nuptiis copulatus, aut concubinam habuerit non potest esse episcopus, non presbyter, aut diaconus, aut prorsus ex numero eorum qui ministerio deserviunt. — *Ibid.* : Qui viduam, vel ejeciam, aut meretricem acceperit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.* : Qui duas in conjugium sorores acceperit, vel filiam fratris, clericus esse non poterit. — 144 : Innuptis autem qui ad clerum proveci sunt præcipimus ut, si voluerint, uxores accipiant; sed lectores cantoresque tantummodo. — 155 : (Regula prolata in synodo Neocesariensi XIV.) Presbyter, si uxorem acceperit, ab ordine deponatur. — 174 : (Regulæ ecclesiasticæ promulgatæ a sancto concilio Chalcedonensi.) Quoniam in quibusdam provinciis concessum est lectoribus et psallitis uxores ducere, statuit sancta synodus non licere cuiquam ex his accipere seclæ alterius uxorem. — *Ibid.* : Virginem quæ se Deo Domino consecravit, similiter et monachum, non licere nuptialia jura contrahere : quod si hoc inventi fuerint perpetrantes, excommunicantur. — 186 : (Synodus apud Carthaginem.) Aurelii episcopi verba legantur. — 187 : Faustinus episcopus Ecclesiæ Potentinæ dixit : Placet ut episcopus, presbyter et diaconus, vel qui sacramenta contractant, pudicitiam custodes, ab uxoribus se abstineant. Ab universis episcopis dictum est : Placet. — 191 : De episcopis, vel sequentibus ordinibus qui sacrosancta mysteria contractant, placuit ab uxoribus contineri. — 245 : (Decreta Innocentii papæ.) Quod sacerdotes et levitæ cum mulieribus coire non debeant. — 244 : Quod monachus, si clericus factus fuerit, uxorem ducere nequeat. — 245 : Fusius agitur de incontinentia sacerdotum. — 250 : Quod hi qui in presbyterio filios genuerint, removeri ab officio debeant. — 279 : (Decreta Leonis papæ.) Ut quicumque ad sacerdotium, vel viduarum mariti, vel habentes numerosa conjugia, promoti fuerint, ab omnibus ecclesiasticis officiis arceantur. — 288 : (Quod diaconi, sicut episcopus et presbyter, cessare debent ab omni opere conjugali : non tamen repudiare conjugia. — 290 : Propositum monachi proprio arbitrio et voluntate susceptum dari non potest absque peccato; quod enim quis vovit Deo debet reddere. Unde qui re-

lictæ singularitatis professione, ad nuptias devolutus est publicæ poenitentię satisfactione purgandus est, quia, etsi honestum possit esse conjugium, electionem meliorum deseruisse transgressio est. — 293 : Ut a metropolitani non laici, non bigami, non viduarum mariti, sed irreprehensibiles ordinentur episcopi. — *Ibid.* : Quod subdiaconis carnale connubium denegetur.

(Ann. 342.) S. CÆSARIUS, episcopus Arelatenensis, LXVII, 1090 : Nullus digamum, vel internuptiarum maritum in prædictis honoribus audent ordinare.

(Ann. 548-556.) S. AURELIANUS, episcopus Arelatenensis, LXVIII, 390 : (Regula ad monachos.) Mulieres vero, nec religiosas, nec sæculares, nullæ omnino, nec abbatis, nec cujusquam monachi mater, aut quolibet propinqua aut nota ad salutandum, aut ad orationem ingredi permittatur.

(Ann. 593.) S. GREGORIUS, episcopus Turonensis, LXXI, 181 : (Historia Francorum.) Apud Arvernos vero post Siremontum episcopum prædicatorumque, primus episcopus Urbicus fuit, ex senatoribus conversus, uxorem habens, quæ, juxta consuetudinem ecclesiasticam, remota a consortio sacerdotis religiosa vivebat.

(Ann. 593-601.) S. GREGORIUS MAGNUS, LXXVII, 336 : Narratur historia de presbytero jamjam morituro qui uxorem, seu *presbyteram* prohibuit ne aurem naribus apponeret, exclamans : Recede a me, mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle. — 306 : Subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliæ prohibiti fuerant, more Ecclesiæ Romanæ, ut nullatenus uxoribus suis miscerentur. Quod mihi durum atque incompetentem videtur, ut qui usum continentię non invenit, compellatur a sua uxore separari. — *Ibid.* : Eos autem qui post prohibitionem factam se a suis uxoribus continere noluerint, nolimus pervenire ad sacrum ordinem. — 513 : Præterea volumus ut sacerdotes qui in Corsica commorantur prohiberi debeant ne cum mulieribus conversentur, excepta duntaxat matre, sorore, vel uxore, quæ caste regenda est. — 996 : Ne mulieres cum episcopis aut clericis in sacris ordinationibus constitutis habitent; ea lege, ut uxores non relinquunt, sed caste regant. — 1033 : Neque ut aliæ mulieres cum sacerdotibus habitent, nisi hæc quæ sacris, ut prædictum est, canonibus sunt permixtæ. — 1125 : (Responsio Gregorii.) Si qui vero sunt clerici *extra sacras ordines constituti*, qui se continere non possunt, sortiri uxores debent. — LXXIX, 95 : Sacerdotium novum nitet splendoribus pudicitię.

Ann. incerto VIII sæculi.) CRISCONIUS, episcopus Africanus, LXXXVIII, 825 : (Breviatio canonum Fulgentii Ferrandi Ecclesiæ Carthaginensis diaconi.) Ut presbyter, si uxorem duxerit, deponatur. Si autem fornicatus fuerit, etiam poenitentiam agere compellatur. — 825 : (Conc. Carth.) Ut lectores, dum ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. — *Ibid.* : (concil. Zilensis. ex Epistola Syriaci.) Ut mulierem clericus non ducat uxorem; et ut is qui laicus viduam duxerit, non admittatur ad clerum. — *Ibid.* : (concil. Carth.) Ut clerici vel continentes, ad viduas vel virgines, sine jussu vel permisso episcopi vel presbyteri accedant. — 840 : (Breviarium canonicum.) Ut episcopus aut presbyter uxorem suam quam debet caste regere, non relinquat. — 846 : Ut digami non admittantur ad clerum. *N. B.* Hic memorantur canones apostolorum; concilium Laodicense; decreta papæ Siricii; item Innocentii; item Leonis papæ. — 149 : (Ex decretis papæ Siricii ad Himerium episcopum Tarraconensem, Tit. 7.) Plurimos enim sacerdotes Christi atque levitas, post longa consecrationis suæ tempora, tam de *conjugibus propriis* quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse, et crimen suum hac præscriptione defendere. Et reliqua. — 852 : Innuptis autem qui ad clerum proveci sunt præcipimus, ut, si voluerint, uxores accipiant, sed lectores cantoresque tantummodo. — 877 : De diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis attestati sunt. — 882 : De presbyteris qui uxores acceperunt, vel fornicati sunt. — *Ibid.* : Quod sacerdotes et levitæ cum mulieribus coire non debeant. — 922 : Quod subdiaconis carnale connubium denegetur.

(Ann. 729.) S. EGBERTUS, archiepiscopus Eboracensis, LXXXIX, 582 : (Excerpt. e canonib.) Ut nullus sacerdos extranearum mulierum habeat familiaritatem, nec in sua domo in qua ipse habitat ullam mulierem unquam permittat habitare. — 585 : (Ex concilio Nicæno.) Interdicit per omnia magna synodus, non episcopo, non presbytero, non diacono, nec alicui omnino qui in clero est, licere subintroductam mulierem habere. — *Ibid.* : Canones quoque docent ut si quis acceperit viduam aut dimissam mulierem, aut qui his duxerit uxorem, nunquam fiat diaconus, nunquam sacerdos. — 584 : Episco-

pus, presbyter, aut diaconus qui in fornicatione captus est, deponatur. — 421 : Si presbyter vel diaconus uxorem ducat, perdat ordinem suum. Et reliqua. — *Ibid.* : Sacerdotes Dei, et diaconi, et alii ministri Dei, semper servare debent castitatem. — *Ibid.* : Sacerdotes, et diaconi, et Dei ministri, qui ipsi nolunt nec possunt coram Deo castitatem servare, quæ ipsis injuncta est, detrudantur a ministerio suo.

(Ann. 766.) S. CHRODEGANGUS, episcopus Metensis, LXXXIX, 1088 : Presbyteri, diacones, subdiacones, vel deinceps quibus *ducendi uxores licentia* non est, alienarum nuptiarum evitent convivia. (Et reliqua). — Hi presbyteri qui in presbyterio suo filios genuerint, removeri ab officio suo debent. — 1095 : Et non damnabitur subdiaconus, exorcista, ostiarius, lector, acolythus, filios habentes et uxorem et omnino Christum prædicantes.

(Ann. 800, 814.) CAROLUS MAGNUS imperator, LXLVII, 275 : (Ex Capitulis datis presbyteris.) Ut nullus sacerdos feminas secum habitare permittat, excepto matrem, sororem, vel amitam. — 509 : Item in eadem synodo interdictum est presbyteris et diaconibus vel omnibus qui in clero sunt, mulierem non habere in domo sua, propter suspicionem, nisi matrem aut sororem, vel eas tantum personas quo suspensiones effugiant. — 641 : De feminis cum presbyteris cohabitantibus placuit eas penitus ejici, nec ulterius cum his quoquomodo converari, et si post primam episcopi sui contestationem, a tribus usque ad septem testibus idoneis convincitur prævaricasse, proprii gradus periculo subiaceat. (Et alia.)

(Ann. 804-825.) THEODORUS, archiepiscopus Cantuariensis, LXLIX, 949 : Lex continentia eadem est altaris ministris, quæ episcopis, aut presbyteris, qui cum essent laici, sive lectores, licite et uxores ducere, et filios procreare potuerunt. Sed cum ad prædictos pervenerint gradus, cœpi eis non licere quod licuit. Unde et de carnali sit spiritali connubium. Oportet eos nec dimittere uxores, et quasi non habeant, sic habere, quo salva sit charitas connubiorum, et cesset nuptiarum. — 956 : Sacerdos tangendo mulierem coquinatus, quadraginta diebus pœniteat. — 1012 : (Canones selecti.) Nullus clericorum a subdiacono, et supra, cum uxore quam antea habuit miscatur. Quod si fuerit, ab officio deponatur. Quod si sciens ad officium admisit, tribus mensibus cum poenitentia sit a suo officio sequestratus. — *Ibid.* : Clerici benedictione suscepti si conjugia crediderint eligenda, qui volentes absque ulla reclamatione in ætate legitima fuerunt ordinati, cum ipsis mulieribus (quas acceperint) commoneo pellantur. (Et alia). — 1013 : (Canon Casariensis.) Presbyter qui uxorem duxerit deponatur. Si fornicatus fuerit, aut adulterium commiserit, ab ecclesia abiciatur inter laicos ad poenitentiam agendam. — *Ibid.* : Episcopus degradatur, si sciens ordinaverit clericum eum qui viduam, aut repudiatam, aut secundam habuit uxorem. — 1014 : (Epist. Hormisdæ papæ per universas provincias.) Si quis diaconus, vel presbyter, post acceptam benedictionem leviticam cum uxore sua incontinentes invenitur, ab officio abiciatur. (Et alia multa). — 1041 : (Canon Agathensis.) Presbyteri vel ceteri ministri, quibus licentia non est uxores habere, aliorum convivia nuptiarum evitent, ne auditus aut visus sacris mysteriis deputatus polluatur turpium spectaculorum, atque verborum ambagibus (contagione). — *Ibid.*, (canon Africanorum) clericum scurrilem, et verbis turpibus jocularum, ab officio retrahendum. — 1013 : (canon Nicænus.) Ne quis episcoporum, vel cæterorum clericorum eum mulieribus habitet, præter matrem, vel si quæ sunt hujusmodi personæ. — *Ibid.*, (canon Africanorum.) Clericus cum extraneis mulieribus non habitet. — *Ibid.*, (canon Arelatensis.) Nullus episcopus, vel presbyter aut diaconus, ad cellarii secretum intromittat feminam. — *Ibid.*, (canon Agathensis.) Feminas a cellario, vel secreto ministerio, vel ab ea mansionem in qua clericus manet, placuit removeri. — *Ibid.*, (canon Maticensis.) Ut nulla mulier in cubiculum episcopi absque duobus presbyteris, aut certe diaconibus ingredi permittatur. — *Ibid.*, (canon Aurelianensis.) Statuimus ne quis antistitem clericorumque omnium licentiam habeat intra domum suam ullam mulierem habere, præter eas quas canones eloquuntur. (Et alia). — 1044 : (canon apostolorum.) At episcopus, presbyter, vel diaconus, uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abiciat, et si rejecerit, excommunicetur; si perseveraverit, deiciatur. — 1046 : Clericis tantum, et lectoribus, atque cantoribus liceat habere uxores. — *Ibid.*, (canon Carthaginensis.) Lectores usque ad annos pubertatis legant. Deinceps autem, nisi aut custodita pudicitia, aut uxores duxerint, legere non sinantur. — 1047 : Lectores, cum ad annos pubertatis perve-

nerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri.

(Ann. 804.) ALBINUS seu ALCUINUS, abbas, Caroli Magni magister, Cl, 1090 : Unde ego maritum duarum post baptismum matronarum clericum non ordinandum puto.

Ann. 540. S. Agobardus episcopus Lugdunensis, CIV, 252 : Unde Patres doceant non posse quemquam ad sacerdotium promoveri, si viduam, etc.

(Ann. 831.) THEODULPHUS, episcopus Aurelianensis, CV, 195 : Nulla femina cum presbytero in una domo habitet. Quamvis enim canones matrem, et sororem, et hujusmodi personas, in quibus nulla sit suspicio, cum illo habitare concedant, hoc nos modis omnibus idcirco amputamus, quia in obsequio sive occasione illarum veniunt aliae feminae quæ non sunt ei affinitate conjunctæ, et eum ad peccandum illiunt.

(Ann. 831.) HALITGARIUS, episcopus Cameracensis, CV, 687 : Presbyter, si uxorem accepit, ab ordine deponatur. — *Ibid.* : Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato succubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur. — *Ibid.* : Sacerdotes Dei et diaconi, vel qui sacramenta contraeant pudicitiam custodes ab uxoribus se abstineant. — *Ibid.* : Præterea, quod dignum et pudicum, et honestum est, tenere Ecclesia omnino debet, ut sacerdotes et levitæ cum mulieribus non coeant.

(Ann. 849.) WALAFRIDUS STRABUS, monachus Fuldensis, CXIV, 628 : *Unius uxoris virum*. .. id est, monogamum post baptismum. Si enim et ante conjugem habuit quo obierit, non ei impetatur, cui prorsus novo, nec stupra, nec alia quo ante fuerunt jam obsunt.

(Ann. incerto. — Appendix ad sæculum ix.) ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 257 : (concil. Nic.) Omnibus modis interdixit sancta synodus neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ulli clericorum omnino licere habere secum mulierem extraneam, nisi forte mater aut soror, aut avia aut amita, vel matertera sit. Et reliqua. — 267 : (concilium Neocomariense.) Presbyter, si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere. Quod si fornicatus fuerit vel adulterium commiserit, extra Ecclesiam abici et ad poenitentiam inter laicos redigi oportet. — *Ibid.* : Presbyter non debet interesse nuptiis sæcularibus. — *Ibid.* : Vir uxoris adulteræ clericus fieri non debet. — 322 : (concil. i Carth.) Gratus dixit : Nullus igitur nullaque sanctimoniam et virginitatem deserviens propter blasphemiam Ecclesie, si vobis placet, in una domo cum extraneis pœnitibus commorari debet. (Et alia). — 333 : (concil. ii Carth.) Ut cum omnibus omnino clericis extraneæ feminae non cohabitent sed solæ matres, aviæ. (Et reliqua). — 347 : (concil. iv Carth.) Simili sententia subiacet episcopus, si sciens ordinaverit clericum eum qui viduam, aut repudiatam uxorem habuit, aut secundam. — 350 : (concilium v Carth.) Propterea, cum de quorundam clericorum quamvis erga uxores proprias incontinentia referretur, placuit episcopos et presbyteros et diaconos secundum propria statuta etiam ab uxoribus continere, quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. Cæteros autem clericos ad hoc non cogi. — 379 : (concilium Arelatense secundum.) Assumi aliquis ad sacerdotium non potest in conjugii vinculo constitutus, nisi fuerit promissa conversio. — *Ibid.* : Si quis de clericis a gradu diaconatus in solatio suo mulierem præter aviam, matrem, sororem, filiam, neptem, vel conversam secum uxorem habere præsumperit, a communione alienus habeatur. — 392 : (concilium Arelatense.) Sed præterea ut deinceps non ordinentur diacones conjugati, nisi qui prius conversionis proposito confessi fuerint castitatem. — *Ibid.* : Si quis autem post acceptam benedictionem leviticam cum uxore sua incontinentes invenitur, ab officio arceatur. — 393 : De idoneis autem probatisque viris, et clericatui alligatis ipsa vitæ gratia ita gerit, si forte inciderint in duplicata matrimonia, ut non ultra subdiaconatum vel ecclesiasticas capiant dignitates. — 399 : (concil. Agathense.) Placuit de digamnia. et reliqua. — 401 : Placuit etiam, ut si presbyteri vel diaconi conjugati ad torum uxorum suarum redire voluerint, papæ Innocentii ordinatio, vel Siricii episcopi auctoritas conservetur. (Et alia multa maximi momenti quæ tibi legenda.) — *Ibid.* : At nullus clericorum cum extraneis feminis habitet. — 411 : (concilium Aurelianense.) Si monachus uxori fuerit sociatus, tantæ prævaricationis reus nunquam ecclesiastici gradus officium sortitur. — 417 : (conc. Hispaniæ concil. Elibertinum.) Placuit in totum prohibere episcopos, presbyteris, diaconibus ac subdiaconibus postis in ministerio abstinere se a conjugibus suis, et non generare filios. Quod quicumque fecerit, ab honore clericatus exterminetur. —

435 : (concilium Tarraconense.) Si quis lectorum adulteræ mulieris voluerit misceri vel adherere consortio, aut relinquat adulteram, aut a clero habeatur extraneus. Simili sententia ostiariorum punietur lascivia. — 424 : (concilium Gerundense.) Ut qui sine uxoris ordinantur, extraneas in domo non habeant. — 433 : De presbyteris et diaconibus, si post ordinationem filios genuerint. (e concilio Toletano I) — 434 : (id. concil. Tolet. I.) Item constituit sancta synodus, ut lector fidelis si viduam alterius uxorem acceperit, amplius nihil sit, sed semper lector habeatur, aut forte subdiaconus. — *Ibid.* : Subdiaconus autem, defuncta uxore, si uxorem aliam duxerit, ab officio, in quo ordinatus fuerat, removeatur. (Et alia multa.) — 439 : (concilium Toletanum Secundum.) Ut nullus a subdiaconatu et supra extraneam habeat mulierem. — 434 : (concilium Toletanum Tertium.) Compertum est a sancto concilio, episcopos, presbyteros et diaconos, venientes ex hæresi carnali adhuc desiderio uxoris copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat præcipitur. (Et alia multa.) — 471 : (concil. Tolet. Quartum.) Quicumque in sacerdotio Dei positi sunt, irreprehensibiles esse debent, Paulo attestante. — 474 : Cum clericis extraneæ feminae nullatenus habitent, nisi tantum mater, et soror, filia, amita, in quibus personis nihil sceleris æstimari naturæ fœdus permittit; id enim et constitutio antiquorum Patrum decrevit. — *Ibid.* : De clericis qui non habentes legitimum conjugium extraneam mulierem, vel ancillarum suarum interdicta sibi consortia appetunt. — *Ibid.* : Clerici qui sine consensu episcopi sui uxores duxerint, aut viduam, vel repudiatam vel meretricem in conjugium acceperint, separari eos ab episcopo proprio oportebit. — 475 : Nonnulli monachorum egredientes e monasterio non solum ad sæculum revertuntur, sed etiam uxores accipiunt, igitur revocati in eodem monasterio a quo exierant, poenitentiam deponentur, fibique defleant crimina sua. — 584 : (Liber Capitulum ex Græcorum synodis collectorum.) Lector, si viduam alterius acceperit in uxorem, in lectoris statu permaneat, aut si forte necessitas sit, diaconus fiat, et nihil supra. — 592 : (concilium Bracarense tertium.) Ne sacerdotes sive quicumque ex clero sine testimonio cum quibuslibet feminis habitent. Sic incipit canon iste : Quamquam antiqua canonum institutio de huiusmodi præsumptione absolutas et multiplices disciplinas, ... et reliqua.

(Ann. 915.) REGINO, abbas Prumiensis, CXXXII, 190 : Ut nullus clericus ad nuptias pergat. — 203 : Memorantur verba concilii Neocæsariensis de continentia sacerdotum. — 209 : Sacerdotes domini et diaconi vel quicumque sacramenta contrectans, pudicitiae custodes ab uxoris se abstineant. — *Ibid.* : (Burchardus, lib. II) Præterea, quod dignum et pudicum et honestum est, tenere Ecclesia omnino debet ut sacerdotes et levites cum mulieribus non coeant. Et reliqua. — *Ibid.* : (Relata invenies verba concilii Nicæni, Siricii papæ, et concilii Carthaginensis) — 210 : (concil. Wormatiense.) Placuit ut episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi abstineant a conjugibus, ut non generent filios. Quod si hoc decretum violaverint, ab honore clericatus pellantur. — *Ibid.* : (Ex dictis sancti Gregorii papæ) Qui corpus suum castitati dedicant, habitare secum feminas non permittant. (Et alia multa.) — 392 : (concil. Triburt.) Clericus si tonsuram dimissa uxore receperit, si uxorem habere permittitur, iterum tonderi cogatur.

(Ann. 974-977.) RATHERIUS, episcopus Veronensis, CXXXVI, 619, in fine columnæ legitur : Quam perdit tonsuram universitas tota, si nemo in eis qui non aut adulter, aut sit arsenoquirit? (Id est masculorum concubitor.) Adulter enim nobis est qui contra canones uxoris est. (Et alia multa.)

(Appendix ad sæculum X.) Opera ΑΔΕΣΠΟΤΙΚΑ, CXXXVIII, 401 : Qui clerici debeant uxoris sociari. — 415 : De pœna monachi qui filium genuerit. — *Ibid.* : De monacho qui duxerit uxorem. 443 : (Epistola canonica.) Ut nullus sacerdos, diaconus, aut subdiaconus cum mulieribus habitare aut conversari mereatur. — 503 : (Canones editi sub Edgardo rege.) Docemus etiam, ut nullus sacerdos mulierum consortium nimis amet, sed diligit legitimam suam uxorem; id est Ecclesiam suam. — 514 : (Oratio Edgari regis ad Dunstanum archiepiscopum Cantuariæ.) Clericorum conjugatorum enumerat vitia, ejiciendos decernit, et introducendos monachos. — 520 : (Charta Edgari regis Malmesburiensi cœnobio confecta, anno 974.) Se indicat clericos sæculares ejerisse, monachosque vitæ regularis induxisse. — 530 : (Constitutiones ecclesiasticæ trium Ottonum.) Diaconorum, presbyterorum, episcoporum filios, notarios,

scudalios, comites, iudices fieri omnibus modis prohibemus.

(Ann. 1024-1027.) HEINRICUS, imperator Augustus, CXL, 327 : (S. Henrici leges Papienses) Nullus presbyter, nullus diaconus, nullus subdiaconus, nullus in clero uxorem aut concubinam admittat. — *Ibid.* : Episcopus sicut nullam habeat, ita cum nulla penitus habitabit. — *Ibid.* : Filii et filia omnium clericorum, ex quacunque libera muliere, quocunque modo sibi conjuncta fuerit, geniti, servi erunt Ecclesiæ suæ. (Et alia multa similia.)

(Ann. 1024-1027.) BURCHARDUS, episcopus Wormatiensis, CXL, 645 : De presbytero qui, si uxorem ducat, deponi debet; et hic memorantur varii canones quos iam in præsentibus tabula adnotavimus, necnon decreta Siricii, Leonis, etc. — 650 : Nulli clericorum, ne subdiacono quidem connubium carnale conceditur.

(Ann. 1061.) S. PETRUS DAMIANUS, cardinalis et episcopus Ostiensis, CXLIV, 358 : (Epistola ad capellanos Gothesfredi ducis.) Contra illos fusius probat clericos non posse uxores ducere. — CXLV, 391 : Eant igitur clerici molles, incesti, atque a genuina sui ordinis nobilitate degeneres; cum Abimelech arma corripiant. Omnis tamen eorum conflictus hoc fine concluditur, ut post letum lapidis, armigeri quoque sui gladio perimantur. — 392 : Sed dicunt : (Clerici pravi) Nonne dicit Apostolus : « Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque virum suum habeat? Vir uxori debitum reddat, et uxor viro? » Ad quod ego : (Et reliqua quæ tibi sunt legenda.) — 414 : Qui nimirum, dum corrumpunt impudici; dum defendere nituntur, merito judicantur hæretici. Unde et clerici uxori Nicolaitæ vocantur, quoniam a quodam Nicolao, qui hanc dogmatizavit hæresim, huiusmodi vocabulum sortiti sunt. — 492 : Hic legere potes Damiani opusculum de dignitate sacerdotii, in quo multa reperies ad præsentem materiam spectantia.

(Ann. 1085.) S. ANSELMUS, episc. Lucensis, CXLIX, 516 : (Collectio canonica.) Ut presbyteri et levites cum uxoris suis non misceantur. — *Ibid.* : De subintroductis mulieribus. — Quod sacerdotes cum mulieribus non habitent propter quas canonum censura permittit. — Quod lex continentia eadem est altaris ministris quæ episcopis atque presbyteris. — *Ibid.* : Quod nec habitare cum mulieribus diaconi debeant. — *Ibid.* : Quod subdiaconi carnale conjugium habere non debent. — *Ibid.* : Ut clerici soli ad feminarum tabernacula non accedant, nec confabulentur cum eis soli. — 519 : A quibus officiis se ministri altaris contineant, si post ordinem cum suis uxoris misceantur. — *Ibid.* : Quod sacerdotes et levites suis uxoris non misceantur, quia quotidiano ministerio occupantur. (Et alia ejusdem familia.)

(Ann. 1089-1098.) B. LANFRANCUS, archiepiscopus Cantuariensis, CL, 552 : Post hæc verba *Oportet episcopum esse unius uxoris virum*, et quædam alia, auctor noster addit : Diaconos similiter oportet pudicos esse.

(Sæculo XI.) CANUTI regis ecclesiasticæ leges, CLI, 1173 : Omnes Dei ministros rogamus et docemus, et præsertim sacerdotes, ut Deo obediant et castitatem amant. Diligentissime sciant quod omnino non debeant coitus causa cum femina communicare.

(Ann. 1100.) S. BRUNO, institutor Carthusianorum, CLIII, 156 : Ubi Apostolus ait : *Suam uxorem*, excludit eos quibus non licitum est legitime ducere uxorem, ut eos qui altari ministrant.

(Ann. 1104.) VEN. GUITBERTUS, abbas S. Mariæ de Novigento, CLVI, 818 : Legitur paragr. *De uxoris presbyteris*.

(Ann. 1115.) D. IVO, episcopus Carnotensis, CLXI, 465 : (Clemens in secunda epist.) Quod si post ordinationem ministro contigerit proprium invadere cubile uxoris, sacrarii non intret limina, nec altare contingat, nec ad Domini corporis portationem accedat; sed aquam tantum sacerdotum manibus porrigat. (Et alia.) — 467 : De castitate sacerdotum et levitarum. Innocentius Victorio. — 474 : De subdiacono qui duxit uxorem post ordines. (Stephanus Adoni Viennensi archiepiscopo) legitur : De illo clerico, Alvico nomine, quem per ordines ecclesiasticos usque ad subdiaconatum vixisse dicitis, cur vestra auctoritate uxorem duxerit miramur, eo quod nulli unquam exceptis illis quos ecclesiastica regula habere permittit uxorem, ducendi licentiam dederimus. — 572 : (Gregorius Antonio subdiacono.) Quid agendum sit de monachis uxores ducentibus. Legitur : quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas prosluisse cognovimus, ut uxores publice sortiantur, sub omni eos vigilantia requiras. (Et alia.) — 573 : Si monachi vel monachæ lapsi fuerint, quid agendum sit? (Pelagius Secundino defensori.) — 616 : De clericis qui inconsulto

episcopo uxores ducunt. — *Ibid.* : (Eliero episcopo Gregorius.) De quodam bigamo requisisti an ad sacrum ordinem potuisset accedere, et juxta canonicam regulam vetuimus. — 1173 : Quando presbyteri aut diaconi per parochias constituantur, oportet eos professionem episcopo suo facere, ut caste et pure vivant sub Dei timore, et dum eos tali professione obligaverit, sanctam disciplinam retineant. — 1149 : Sacerdotes, presbyteri, diaconi, subdiaconi Ecclesie orientalis matrimonio copulantur, non autem sancte Romanæ Ecclesie. — *Ibid.* : Dissuasus Pannutii Nicæna synodus non constituit quod presbyteri cum suis uxoribus non dormirent. — *Ibid.* : Non in perpetuum, sed tempore oblationis a complexu suarum uxorum sacerdotes abstineant. — 1150 : Diaconi non prohibeantur a ministerio pro nuptiis, si in ordinatione dicunt se continere non posse. — *Ibid.* : Placuit diaconos, si vel integri vel casti sunt, etiam uxores habeant, in ministerio constitui. — 1150 : Qui castitatem non promisit, ab uxore separari non cogatur. — 1151 : Non fiat subdiaconus qui se caste victurum non promisit. — *Ibid.* : Presbyter ducens uxorem, deponatur ab ordine. — 1152 : Qui ab uxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur. — *Ibid.* : Sacerdoti cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum. — *Ibid.* : Diaconus cum uxore sua, aut presbyter incontinens, ab officio removeatur. — *Ibid.* : Subdiaconus continentiam observare oportet. — *Ibid.* : Subdiaconibus carnale concubium interdictum. — *Ibid.* : Beneficio et officio careant qui post diaconatum uxoribus vacant. — 1153 : Qui uxorem ducere volunt, ante ordinem subdiaconatus hoc faciant. — *Ibid.* : Ad sacros ordines non accedat, nisi virgo aut probate castitatis. — *Ibid.* : In tribus gradibus constituti etiam ab uxoribus abstineant. — *Ibid.* : Ministris altaris cum episcopis et presbyteris eadem lex continetur. — *Ibid.* : In minoribus ordinibus constituti, uxorem ducant, nisi voto aut religioso habitu prohibeantur. — 1154 : Extra sacros ordines constituti, ducant uxores et exterius stipendia accipiant sua. — *Ibid.* : Lectores aut uxores ducant, aut continentiam profiteantur. — *Ibid.* : Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. — *Ibid.* : Presbyter uxorem suam quasi sororem diligat, et quasi hostem fugiat. — 1162 : Officio et beneficio privetur episcopus, presbyter aut diaconus uxorem suscipiens vel susceptam retinens. — *Ibid.* : Clericus adulterasse convictus, vel confessus, in monasterio retrudatur. — (LXII, 222 : Dicitur de clericis ab ordinationis, in die ordinationis : *Hæc est generatio querentium Dominum*, non dicitur querentium conjugium.

(Ann. 1124.) CALIXTUS II papa; CLXIII, 1363 : (Concilium Lateranense.) Presbyteris, diaconibus et subdiaconibus concubinarum et uxorum contubernia penitus interdicimus, et aliarum mulierum cohabitationem, præter quas synodus Nicæna. (*Et reliqua.*)

(Ann. 1135.) YEN. HILDEBERTUS, episcopus Ceno-manensis, CLXXI, 770 : Fornicatio, fratres charissimi, ideo nobis interdicitur, quia cum simus ministri Dei, membra ejus sumus. Quam turpe est clericum duci a meretrice captivum, ut efficiatur meretricis membrum ! Si enim conjugium nobis prohibetur, quantum crimen in nobis fornicatio iudicabitur ! (*Et multa alia.*)

Ann. 1142.) HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 598 : Queritur an monogamus debeat dici, et possit ordinari qui ante baptismum habuit uxorem; et ea dimissa renatus est in Christo et post fidelem duxit — Solutio — Dicit Hieronymus quod talis non est bigamus, et quod potest ordinari. Sed Augustinus dicit quod monogamus non est, nec debet ordinari. (*Alia multa.*)

(Ann. 1153.) ROBERTUS PULLUS, cardinalis S. R. E., CLXXXVI, 925 : Citra subdiaconi gradum nuptias celebrare licet; postea autem id fieri censura ecclesiastica prohibet. Ideo namque postremi tres sacri ordines nun-

cupantur, quia quanto altari propinquius, tanto continentiori vitæ se obligant. (*Alia multa.*) — 936 : Legere potes caput cui titulus : *Quid boni mulier afferant nuptiæ.*

(Sæcul. XII.) *Decretum Gratiani*, CLXXXVII, 149 : Post baptismum debet esse monogamus, qui in episcopum est ordinandus — *Ibid.* : Qui ante baptismum habuerit uxorem, et post baptismum aliam, ordinandus non est. Augustinus vero contra testatur, scribens in epistola ad Titum. (*Vid. reliqua.*) — 150 : Bigamus probatur qui ante baptismum alteram. — 155 : Non peccat bigamus, sed prærogativa sacerdotii exuitur. — *Ibid.* : Non ordinetur diaconus nisi castitatem fuerit professus — *Ibid.* : Nubentes post votum non sunt ab invicem separandi. — 154 : Damnable est votentibus virginitatem velle nubere. — 155 : Non fiat subdiaconus qui se caste victurum non promiserit. — Subdiaconus et supra constituti incontinentes, uxorem aut concubinas ducentes, ecclesiastico beneficio et officio careant. — 156 : In sacris ordinibus constituti non ducant uxores : et si duxerint, separentur — CLVII : Ad subdiaconatum accessuri continentiam profiteantur. — 158 : In conjugio constitutus ad sacerdotium assumi non debet. — *Ibid.* : Non ordinentur diaconi qui castitatem non profiteantur. — *Ibid.* : Diaconi non prohibeantur a ministerio, si in ordinatione dicunt se continere non posse. — 159 : Presbyter ducens uxorem ab ordine deponatur. — 160 : Cujusdam episcopi ordinatio differtur, quia uxorem habet et filios. — 162 : Presbyter causa religionis non contemnat propriam uxorem — 163 : Ab officio absteat presbyter non legalibus nuptiis detentus. — 170 : Sacerdotibus semper castitas observanda præcipitur. — *Ibid.* : Qui divinis sacramentis inserviunt, continentes esse oportet. — *Ibid.* : Sacerdotes et levites cum uxoribus suis misceri non debent. — 171 : Qui ab uxoribus suis abstinent, ad sacrificia admittantur. — Sacerdoti, cui est semper orandum, matrimonio semper est carendum. — 172 : Ministris altaris cum episcopis et presbyteris eadem est lex continentiam. — 173 : Episcopus vel presbyter uxorem propriam a cura sua non abiciat. — *Ibid.* : Hic memoratur dissuasus Paphnutii in synodo Nicæna. — 174 : Non in perpetuum, sed tempore oblationis a complexu suarum uxorum sacerdotes abstineant. — 175 : Occidentalis, non orientalis ecclesia castitatem obtulit votum. — *Ibid.* : Neque etiam subdiaconis concubium conceditur. — 177 : Extra sacros ordines constituti ducant uxores, et ab Ecclesia stipendia accipiant. — *Ibid.* : Subdiacono ducere uxorem non licet. — *Ibid.* : Non audiat missa presbyteri concubinam habentis. — 178 : De eadem re tractatur. — 180 : Qui uxorem ducere voluerit, ante ordinem subdiaconatus hoc faciat. — 171 : Lectores aut uxores ducant, aut continentiam profiteantur. — *Ibid.* : Subdiaconos continentiam servare oportet. — *Ibid.* : Excludendi sunt a suorum graduum dignitate subdiaconi, et deinceps, si continentes esse nolunt. — 182 : Ad sacros ordines non accedat, nisi virgo aut probate castitatis. — 183 : Non habitent cum clericis mulieres, nisi quæ naturali fœdere omnem suspicionem excludunt. — 187 : De quodam episcopo qui ante episcopatus sui apicem concubinam habuit. — 191 : Qui post mortem uxoris habuerit de ancilla filios diaconus fieri permittitur. — *Ibid.* : Non admittatur ad clericum qui præter uxorem aliam cognoverit. — 194 : Inter lectores vel ostiarios deputetur subdiaconus, secundum ducens uxorem. — 1378 : Monachus et virgo Domino consecrata si nupserint, excommunicantur. — 1382 : Monachus et virgo, qui se Deo dedicant, nuptiis jungi non possunt. — 1385 : Monachus uxorem ducens nunquam sacri gradus sortiatur officium. — 1387 : In monasterio recludantur monachi uxoribus sociati. — *Ibid.* : Post professam continentiam quisquis uxorem duxerit, ab ea separatur. — 1388 : Conjugia votentium non sunt dissolvenda. (Ex AUGUSTINO.)

CLVIII.

INDEX DE MONACHORUM OFFICIIS VEL MUNERIBUS.

In hoc indice tractatur : I. De nomine, titulis et variis generibus monachorum, origine et laude vitæ monasticæ. — II. De vita monachorum et eorum virtutibus. — III. De vitandis a monachis. — IV. De implendis a monachis. — V. De culpis monachorum. — VI. De vestibus monachorum. — VII. De cibo et potu monachorum. — VIII. De dormitione monachorum. — IX. De novitiis. — X. De præcipuis officiis monasterii. — XI. De monasterio. — XII. Regulæ, constitutiones monasteriorum, homiliæ, sermones ad monachos.

I. — De nomine, titulis, et variis generibus monachorum. — Origo et laus vitæ monasticæ.

Nomen monachi et propositum, S. Hieronymus, XXII, 582, 585. — Quid significat, *ibid.*, 550. — Monachi unde dicti, S. Augustinus, XXXVII, 1752. — De monachorum nomine catholicis insultant hæretici, *ibid.*, 1750. — Monachi unde vocantur, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 50. — De nomine monachorum, *id.*, XCVI, 1296. — Monachi unde dicti, Rabanus Maurus, CII, 93. — Monachi et canonici significatio, S. Petrus Damianus, CXI, 506. — Monachi etymon, S. Bernardus, CLXXXII, 705. — Monachi cur sic appellati, Philippus de Harveng., CCIII, 770. — Monachi vocabulum quid significat, Petrus Cant., CCV, 566; Alanus de Insulis, CCX, 191, 199.

Monachi simpliciter cognominati servi Dei, S. August., XXXIII, 995; XXXVIII, 1070. — Milites Christi in silentio pugnantes, etc., *id.*, XXXIII, 997. — Monachi militia christiana, *id.*, XLII, 226. — Monachi, Patres vocantur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 341. — Hic monachorum titulus reperitur apud scriptores Græcos et Latinos, *ibid.*, 719, 720. — Monachi apostolicæ vitæ sectatores, S. Bernardus Clarev., CLXXXIII, 595. — Domestici Dei, *id.*, CLXXXII, 169. — Monachi sancti dicti, *ibid.*, 278. — Ipsius sanctitatis nomen tributum, *ibid.*, 256. — Item beatitudinis, *ibid.*, 449.

Tria in Ægypto monachorum genera, S. Hieronymus, XXII, 419; XXX, 524. — Genus monachorum Remboth dictum, *ibid.* — De tribus generibus monachorum quæ intra Ægyptum sunt, Cassianus, XLIX, 1095. — De generibus vel vita monachorum, S. Benedictus, LXVI, 246; S. Valerius abbas, LXXXVII, 437. — De quatuor generibus monachorum, *id.*, LXXXVIII, 951; CUI, 729, 735, 743. — Eorum varia genera, Rabanus Maurus, CXII, 93. — Monachorum tria genera in Ægypto, Philippus de Harveng., CCIII, 795.

Monasticæ institutionis celebritas, S. Ambrosius, XVI, 1107. — Monachi non erant in Syria ante Hilarionem, S. Hieronymus, XXIII, 34. — Per totam Palæstinam innumera monasteria edificantur, *ibid.*, 41. — Monachi apud Alexandriam a S. Marco instituti, Cassianus, XLIX, 79. — Ab apostolis eorum origo, *ibid.*, 1094. — Monachi a S. Eusebio Vercellensi instituti, ut clericorum officia in Ecclesia exercerent. Plura de eorum institutione habentur, S. Maximus Taurin., LVII, 887. — Monachorum primus institutor Elias, Rupertus Tuit., CLXVIII, 885. — Monachi primi fuerunt prophetæ, et filii eorum, *id.*, CLXX, 827. — Monachorum origo, *ibid.*, 534. — Monasticus ordo primus in Ecclesia fuit, a quo cepit Ecclesia, S. Bernardus, CLXXXII, 912. — Monachorum tons et origo, Philippus de Harveng., CCIII, 769, 770. — Monachorum vitam solitariam Christus instituit, Joannes Baptista commendavit, Petrus Cantor., CCV, 216.

Monachi et virgines flores Ecclesiæ et ornamenta, S. Hieronymus, XXII, 489. — Monachorum, anachoretarum et cœnobarum institutum laudatur, *ibid.*, 1558. — Laus vitæ cœnobarum, *ibid.*, 1077. — Monasticæ vitæ genus toto orbe notissimum, S. August., XLIII, 372. — Ejus brevis commendatio, *id.*, XXVII, 1277. — Monachi militia christiana, *id.*, XLII, 226. — Angelorum vitam homines adhuc in terra positos exhibetis, S. Eucherius Lugdun., I, 865. — Monasticæ vitæ laus, Cassiodorus, LXX, 73. — Vita cœnobarum et eremitica commendatur, *ibid.*, 965. — Multis est ad salutem necessaria professio et vita monastica, Gregor. Magn., LXVII, 663. — O quam felix est vita monachorum, Deo placabilis, angelis amabilis

etc., Alcuinus, C, 298. — De solitariæ vitæ laudibus, S. Petrus Damianus, CXIV, 536. — Monastica institutio fugaque sæculi virginitati (tenendæ) optimum remedium, Guibertus de Novig., CLVI, 604. — Professio monastica, velut baptismus, omnia delet peccata, Lanfrancus, CL, 607. — Vita monastica laudibus extollitur, *ibid.*, 558. — Monasticæ vitæ elogium, Hildebertus Cenom., CLXXI, 542, 669, 750. — Cœnobarum seu monachorum quantal sit jam in hac vita felicitas, *ibid.*, 875. — Monasticus ordo angelicis ordinibus similis, S. Bernardus, CLXXXII, 912. — Monasticæ professionis elogium, *id.*, CLXXXIII, 716. — Est alter baptismus, *ibid.*, 669. — Vita est apostolica, *ibid.*, 641. — Item vita angelica, et quodam modo prophetica, *ibid.* — Monastica vita via ad cælum compendiosa, *ibid.*, 595. — Monasticæ vitæ præclara descriptio, *ibid.*, 663. — Quam sublimis sit eorum professio, Guigo Carth., CLXXXIV, 311.

II. — De vita monachorum, qualis esse debeat, eorum virtutes.

Monachi veri descriptio, S. Hieronym., XXII, 1075. — Norma vitæ illius et exercitia, *ibid.*, 1080 et seqq. — Falsi monachi, *ibid.*, 1081. — Monacho præcipitur sic vivere, ut clericus esse mereatur, *ibid.*, 1082. — Adolescentiam suam nu la sorde commaculet, *ibid.* — Ad altare Christi, quasi de thalamo virgo procedat, habens de foris bonum testimonium, *ibid.* — Vita eorum dura dicitur, *ibid.*, 595. — Summæ stultitiæ est renuntiare sæculo, patriam deserere, et peræque vivere, quam victurus eras in patria, *ibid.*, 489. — Vita ac conditio veri monachi, *id.*, XLIII, 351. — Monachus ab initio quomodo vitam suam instituere debeat, Cassianus, XLIX, 265. — Monachi finis quis esse debeat, *ibid.*, 775. — Monachi quidam solo habitu et nomine, *ibid.*, 608. — Venire ad eremum summa perfectio est, non perfecte in eremo vivere, summa damnatio est, S. Eucherius Lug., I, 835. — Veri monachi, qui, S. Leo Magnus, LIV, 1015. — Monachus in monasterio, tanquam in portu tuto vivere debet, S. Gregorius Magnus, LXXV, 511. — Frustra monachus vestem religiosam sumit, nisi vitia relinquat, *id.*, LXXVI, 889. — Monachi ad cœnobarum ceptis perfectionis accedunt, *id.*, LXXVII, 861, 865. — Monasticæ vitæ sanctitas et officia, *id.*, LXXIX, 516, 517. — Monachorum virtutis et studia, Alcuinus, C, 298. — Quæ est monachorum vita, nisi caritas, humilitas et obedientia, *ibid.*, 288. — Monachus mediocriter perfectus melior est viro sæculari, etiam pio, S. Petrus Damianus, CXIV, 747. — Monachi quales, *id.*, CXIV, 901; Ratherius Veron., CXXVI, 586. — Quæ mala infelix anima monachi patitur, cum ad inferiora revertitur, *id.*, CXIV, 265. — Monachica conversatio quæ debet esse, S. Anselmus Cant., CLIX, 183. — Claustralis conversatio monachici propositi, quidam est hujus vitæ paradisus, *ibid.*, 169. — Mores veri monachi, *id.*, CLIII, 688. — Non tonsura sed virtus facit monachum, *ibid.*, 689. — Monachi virtutes, *ibid.*, 703 et seqq. — Monachorum et clericorum vita distincta, Rupertus Tuit., CLXX, 526. — Monachi dotes, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 550. — Monasticæ vitæ præclara descriptio, *id.*, CLXXXIII, 665. — Ipsi in congregatione vivendum ordinabiliter sibi, sociabiliter proximo, humiliter Deo, *ibid.*, 407. — Monachorum virtutes propriæ, Alanus de Insulis, CCX, 262.

De humilitate monachorum. — Quantumcumque te dejeceris, humilior Christo non eris, S. Hieronym., XXII, 616. — De humilitate, *id.*, XXX, 376. — Humilitas om

nem virtutum magistra, Cassianus, XLIX, 1015, 1128. — Humilitas abbas Joannis, *ibid.*, 1128. — De abbatis Pynuphi humilitate, *ibid.*, 199, 1149. — Ad perfectionem acquirendam necessaria, *ibid.*, 460, 475. — Humilitas vera in quo consistat, *ibid.*, 198. — Quomodo acquirenda, *ibid.*, 475. — Humilitati operam dantes, S. Eucherius Lugd., I, 848. — Benedicta illa Deo anima, cujus humilitas alterius confudit superbiam, *ibid.*, 850. — Plantare humilitatem eoenest monachi, *ibid.*. — Hanc lucerna ut clarissimum lumen habeat, implenda est semper oleo misericordiae, humilitatis, etc.; humilitas vero maxime excolenda est, quae nos iustis aequat, angelis jungit, Deo appropinquare facit, *ibid.*, 865, 866. — Monachorum professio humilitatis propositum, S. Leo Magnus, LIV, 755. — Si cui nostrum deest pinguis gratia humilitatis, veniat ad eos quos magis abundare perspexerit, S. Faustus Rheg., LVIII, 871. — Quomodo potest anima sentiri? utique orando, jejunando, veram humilitatem excolendo, *ibid.*, 875. — Iterum rogo et admonero, ut obedientiam et humilitatem, non solum senioribus et coequalibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeatis, *ibid.*, 875. — Sciendum est quod quanto humiliores et obedientiores fuerimus praepositis et Patribus nostris, in tantum obellet Dominus orationibus nostris, *ibid.*, 888. — Quanto plus proficimus, tanto plus humiliemur, *ibid.*. — Humilitas atque obedientia in junioribus adhuc necessitas, in senioribus iam dignitas est, *ibid.*. — De humilitate, S. Benedictus, LXVI, 571 et seqq. — Monachos humilitas maxime deat, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 574. — De humilitate fratrum qualis debeat esse, vel quibus modis acquiratur, vel quomodo acquisita servetur, *id.*, LXXXVIII, 969. — Dilige humilitatem, et non acquiescas tuo consilio, S. Benedictus Anian., CIII, 429. — De humilitate, *ibid.*, 648, 835 et seqq. — Duodecim gradus humilitatis, *ibid.*, 858 et seqq. — De humilitate, Bernardus Carth., CLIII, 898. — Monachos humilitas ornat, Rupertus Tuit., CLXX, 528. — Necessaria nobis est humilitas, quae designatur per vestem, Hildebertus Cenom., CLXXI, 872. — De humilitate, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 887. — Humilitatem ante omnia seculamina, S. Bernardus, CLXXXII, 549. — Querenda potio humilitatis, *ibid.*, 551.

De obedientia monachorum. — Si inobediens quis fuerit, decies commonebitur, S. Hieronymus, XXIII, 82. — De obedientia, *id.*, XXX, 321. — Quanta juniorum obedientia, etiam in his quae naturali necessitate subiecta sunt, Cassianus, XI, IX, 162. — De obedientia abbatis Joannis, per quam usque ad prophetiae proventus est gratiam, XLIX, 183, seqq. — Obedientia abbatis Musii, *ib.*, XLIX, 186. — De obedientia fratris qui, decem portas circumferens, publice distraxit ad abbatis imperium, XLIX, 189. — Non obedire et velle discedere, hoc est, dupliciter diaboli voluntatem facere, S. Eucherius Lugd., I, 837. — Inobedientia obdurat animum quem semel ceperit, ut ad suscipiendum praepcepta nec auctoritate nec ratione flectatur, *ibid.*, 838. — De effectibus obedientiae, *ibid.*, 859. — Qui vult tuta esse opera sua vel recta in conspectu Dei, nihil obedientiae praefert, *ibid.*. — In qua obedientia compunctio manifestatur, *ibid.*, 860. — Hanc obedientiam maxime Salvator noster inculcavit nobis, *ibid.*, 867. — Benedicta illa anima est a Deo cujus obedientia pigritiam tacite alterius increpat, S. Faustus Rheg., LVIII, 871. — Gaudendum est de monacho in monasterio obedientiam exhibente. — Iudicandum e contrario de monacho inobediente, *ibid.*, 874. — Non acceptabilia sunt Domino vel opera, vel ieiunia eorum qui suis potius quam seniorum voluntatibus obsequuntur, *ibid.*, 876. — De obedientia, S. Benedictus, LXVI, 549; S. Ferreolus Vat., *id.*, 959; S. Columbanus, LXXX, 209; S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1103. — De obedientia discipuli, qualis debeat esse, *id.*, LXXXVIII, 969. — Quomodo invicem obedire debemus, S. Benedictus Anian., CIII, 517. — De obedientia, *ibid.*, 815. — Ut obedientes sibi sint invicem fratres, *ibid.*, I, 67. — De obedientia, Adalgerius, CXXXIV, 918. — Obedientiam tibi primum indicito, Rathorius Veron., CXXXVI, 514. — De promptissima obedientia, ut quodcumque praecipitur serventissime peragatur, S. Petrus Damianus, CXLV, 353. — Obedientia inter virtutes monasticas commendatur, Lafrancus, CL, 445. — Aut obedientiae praemia obtinebimus, aut inobedientes supplicia aeterna luemus, Joannes Carth., CLIII, 905. — Monachus non est qui obedientiam non facit, Godfridus Vind., CLVII, 175. — Sine licentia superioris etiam bona patrare non potest, *ibid.*, 170, 279. — Summa quidem virtus monachi parere priori, *ibid.*, 706. — Monasticum obedientiae descriptio, Hildebertus Cenom., CLXXI, 889. — Nihil majus obedientia: sicut enim inobedientia nocet, ita obedientia valet; *ibid.*, 882. — Quatuor ordines

ante Deum..., quartus eorum qui propter Deum in obedientia subiecti sunt Patribus, *ibid.*, 885. — Necessaria nobis est obedientia, quae intelligitur per subjectionem, *ibid.*, 892. — Summa quidem qui crucem obedientiae portant, ad similitudinem Christi, obediunt Deo et suis praebitis, *ibid.*, 897. — Super omnia quatuor virtutes necessariae sunt huic ordini: caritas, humilitas, obedientia, disciplina, *ibid.*, 900. — Obedientia est incitatrix virtutis, *ibid.*, 901. — De obedientia, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 919. — Ordo noster abjectio est, humilitas est, obedientia, etc., S. Bernardus, CLXXXII, 297. — Gradus obedientiae, *id.*, CLXXXIII, 656. — Non attendit quale sit quod praecipitur, hoc solo contentus quia praecipitur, *id.*, Cl. XXXII, 190. — Obedientiae gradus, et inobedientiae gravitas quomodo noscenda, juxta distinctiones praemissas; *ibid.*, 868. — Obedientiam non esse gravem et molestam nisi imperfectis, invitis, et carnalibus; ceteris suavem et facilem; *ibid.*, 874. — Obedientia qualis apud Clarevallenses; *ibid.*, 712. — Obedientiae perfectae exemplum in Petro et Andrea, S. Bernardus Clarevall., CLXXXIII, 509. — Qualem regulam requirit, S. Benedictus, Aelredus abbas Rievall., CXC, 610. — De virtute perfectae obedientiae, Adamus Pramonet., CXCIV, 598. — De obedientia, S. Stephanus Grandimont., CCIV, 1159, seqq.; S. Martinus Legion., CCIX, 101; Alanus de Insulis, CCX, 145.

De charitate monachorum. — Sit unusquisque vestrum in charitate jucundior, S. Eucherius Lugd., I, 856. — Inter omnes fratres, hoc observabitur: habeant patientiam, humilitatem, charitatem, Fastidius, L, 579. — Monachorum professio in fide et charitate maxime consistit; S. Leo Magnus, LIV, 845. — Si cui nostrum deest oleum charitatis, veniat ad eos quos magis abundare prospexerit; S. Faustus Rheg., LVIII, 871. — Iterum atque iterum rogo et admonero, fratres, ut obedientiam, et humilitatem, et charitatem non solum senioribus et coequalibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeatis; *ibid.*, 875. — Monachorum mira charitas in pauperes; S. Benedictus, LXVI, 510. — De charitate; S. Ferreolus, *id.*, 961. — Omnia nostra cum charitate dant; S. Benedictus, *id.*, 990. — De charitate, *id.*, LXXXIII, 975. — De dilectione Dei et proximi; S. Fructuosus Bracart., LXXXVII, 1099. — De charitate; S. Benedictus Anian., CIII, 441, 488, 512, 647, 686 seq. — Ubi omnes in communi ad charitatis studium provocat; S. Petrus Damianus, CXIV, 526. — Ordini monastico quatuor virtutes necessariae: caritas, humilitas, obedientia, disciplina; Hildebertus Cenom., CLXXI, 900. — De charitate Dei et proximi, de unitate cordium; Hugo de S. Victore, CLXXVI, 881. — Charitati subiecitur S. Benedicti Regula, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 408.

De paupertate monachorum. — De paupertate; S. Hieronymus, XXX, 350. — Paupertas religiosa; Cassianus, XLIX, 167. — Nemo in cella sua habeat, praeerea quae monasterii lege praepcepta sunt, nec paucos nummos nec proprium aliquid; *id.*, L, 287. — Vigilans diaconus; *ibid.*, 575. — Peculiariter autem istud ad professionem nostram pertinet, paupertatem studio querere; S. Eucherius Lugd., *id.*, 842. — Nomen jam magna pars praemii est gloriose paupertatis sufficientiam cum timore Domini possidere; *ibid.*, 844. — Monachi peculiariter est, paupertatem studio querere; S. Faustus Rheg., LVIII, 870. — Monachi et clerici pauperes sancte viventes divitiis et quancumque dignitate praeditis laicis anteposendi; S. Fulgentius Rusp., LXV, 649. — Nihil possidendum tanquam proprium, et specialiter inter monachos; S. Benedictus, LXVI, 991. — Monachus non est qui in terra possessionem quaerit; S. Gregorius Magnus, LXXXVII, 245. — Aliquid habere proprium monachis non licet; *id.*, LXXXVI, 420. — De paupertate ac de cupiditate calcanda; S. Columbanus, LXXX, 211. — Habeant monachi omnia communia; S. Benedictus Anian., CIII, 482. — Nihil proprii debet habere monachus; Rathorius Veron., CXXXVI, 412. — Paupertas in vestibus, quibus commendata; S. Petrus Damianus, CXIV, 555. — Monachis omnia sunt relinquenda; *id.*, CXLI, 552. — Monachi pecuniam habentes excommunicantur; Joannes Rothomagus, CXLVII, 146. — Monachis paupertas laxum regularis disciplinam praebet ansam; Guibertus de Novig., CLVI, 1033. — Paupertas monastica ab Hildeberto saepius vocatur communio, quia omnia communia habere debent monachi; Hildebertus Cenom., CLXXI, 892. — Voluntaria paupertas, pro qua sine dubio merces vestra copiosa est in caelis; S. Bernardus Clar., CLXXXII, 539. — De proprietate monachorum; Petrus Cantor., CCV, 566.

De castitate monachorum. — Boni monachi descriptio; S. Hieronymus, XXII, 1075. — Continentia et mansuetudo monachorum Nitriae, *ibid.*, 756. — De castitate, *id.*, XXX,

525. — De spiritu fornicationis; Joannes Cassianus, XLIX, 265. — De castitate; *ibid.*, 869. — Castitas eximia abbatis Sereni, XLIX, 669. — Abbatiss Theonæ; *ibid.*, 79. — Exemplum castitatis quo docetur non omnia ab omnibus emulanda; *ibid.*, 960. — Quid enim juvat, si sit quispiam corpore castus, et mente pollutus? S. Eucherius Lugd., L, 845. — Sit unusquisque vestrum in castitate purior; *ibid.*, 856. — Castitatis votum in professione Benedictina includi; S. Benedictus, LXVI, 824. — Nec statuat habere vos oculos pudicos, si geratis animos impudicos; *ibid.*, 984. — Appetere tamen et a feminis appeti velle crimen est; *ibid.*. — De castitate; S. Columbanus abbas, LXXX, 211. — Qui timetis Dominum, armate vos castitate; S. Benedictus Anian., CIII, 460. — De castitate et mediis eam tuendi; S. Petrus Damianus, CXLV, 710. — Quæ cura tuendæ castitatis habenda sit; *ibid.*, 721. — Quod sobrietas est castitatis præsidium; *ibid.*, 722. — Virtutes monachis propriæ, Alanus de Insulis, CCX, 262. — Castitas ornamentum virtutum; *ibid.*.

De mortificatione monachorum. — Modicus ac temperatus cibus et carni et animæ utilis sit, S. Hieronymus, XXII, 1075. — Tu te arbitraris absque lapsu et vulnere posse transire, nisi omni custodia servaveris cor tuum; *ibid.*, 1076. — De abstinentia, et præcipue a carnibus; *id.*, XXX, 545. — De mortificatione, Cassianus, XLIX, 1279, *seq.* — Agnoscite quod ad salutem perpetuam conquirendam abstinentia corporalis sola non sufficit; S. Eucherius Lugd., L, 845. — Ita corpus exerceamus jejuniis, ut mentem purgemus a vitiis; *ibid.*. — Sit unusquisque vestrum in sobrietate parior; *ibid.*, 856. — Mortificatio carnis servandæ castitati inservit, S. Benedictus, LXVI, 535. — Mortificatio ad orandum necessaria, *ibid.*, 530. — De mortificatione, S. Columbanus abbas, LXXX, 215. — Mortificatio triplex; S. Benedictus Anian., CIII, 856. — De jejuniis; *ibid.*, 694. — Cur tres dies in hebdomada apud monachos jejunare institutum sit, S. Petrus Damianus, CXLV, 797. — De molestia corporis, Bernardus Carth., CLIII, 897. — Carnem vestram domate jejuniis et abstinentia escæ et potus, quantum valetudo permittit; Hugo de S. Victore, CLXXVI, 892.

III. — Quæ a monachis vitanda sunt.

Quorundam in monasteriis degentium vitia perstringuntur, S. Ambrosius, XVII, 814. — Quid monachis fugiendum, S. Hieronymus, XXII, 585. — Monachorum vitia quomodo corrigenda, Cassianus, XLIX, 1142. — Monachorum dissolutorum mores eleganter descripti, S. Paulinus Nolanus, LXI, 254. — Monastici defectus describuntur, Hildebertus Cenom., CLXXI, 668. — Quid vitare debet monachus, Ratherius Veron., CXXXVI, 515. — Quosdam vidimus monasteria reliquisse et in servitio quorundam potentium sese tradidisse et ad monasteria rediisse, S. Ambrosius, XVII, 857. — Monachi vagi, S. Augustinus, XL, 575. — Monachi gyrovagi egregie a Paulino depinguntur, S. Paulinus, LXI, 918. — De vagis sive fugitivis monachis, *id.*, LXVI, 966. — Revertentes quo ritu et sub quibus penis recipiendi, S. Benedictus, LXVI, 528 *et seqq.* — Separati a conventu manebunt, *ibid.*, 530. — Habitu monastico privati, *ibid.*. — Monachi fugitivi perquirendi, et ad monasterium reducendi, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 505, 760, 895. — Monachi e monasterio fuga elapsi miraculo deprehenduntur, *ibid.*, 1155 *et seqq.* — Monachi vagi descriptio, S. Benedictus Anian., CIII, 1211. — De monachis assidue discurrentibus, S. Petrus Damianus, CXLV, 260. — Peregrinatio interdicta, Goffridus Vindoc., CLVII, 162. — Monachi fugientes quoties recipiendi, Ivo Carnot., CLXII, 446. — Per urbes discurrense nihil turpius, S. Bernardus, LXXXIII, 716. — De gyrovagis, Hugo Cluniac., CCIX, 889. — Qui monasterium deseruit debet omnino redire, Ratherius Veron., CXXXVI, 417 *et seqq.* — Quare non decet monachum habitare cum matre sua, S. Hieronymus, XXII, 1078. — Aspectus mulierum debet vitare, *id.*, XXIII, 552. — Mulierum conversatio a majoribus improbat, Cassianus, XLIX, 418. — Ne ulla mulier in monasterium ingrediatur, *id.*, LXVI, 961. — Cum mulieribus colloquutiones absque testibus prohibentur, *ibid.*, 979. — Femina vestrum non frequentent habitaculum, *ibid.*, 985. — Mulieres penitus nunquam nec in saluatorio videndæ, *id.*, LXVIII, 590. — Monachos a monialium colloquio arcebat Equitius abbas, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 168. — Monachi qui uxores duxerint excommunicentur, *ibid.*, 487. — Matrimonium monachi invalidum, *ibid.*. — Monachi feminas in monasterium non introducant, *ibid.*, 717. — Nec sibi eas committas faciant, *ibid.*. — De mulieribus, Guido I Carth., CLIII, 681.

Monachi cupidi divitiarum, etiam his quæ necessaria

sunt probantur indigni, S. Hieronymus, XXII, 1118. — Monachi sub religionis titulo exercebant injusta compendia, *ibid.*, 1082. — Plenis sacculis moriuntur divites, qui quasi pauperes vixerunt, *ibid.*. — Cræsi opes unius morte deprehensæ, *ibid.*, 1077. — Monachi avari opes matronarum venantur obsequiis, *ibid.*, 596. — Damnantur qui ditiores facti sunt, quam fuerant sæculares, *ibid.*. — Monachus crebro loquens de nummis, inattior est, non monachus, *ibid.*, 584. — Monachis philargyria seu vitium proprietatis summopere detestandum, Cassianus, XLIX, 296. — Avaritia et prodigalitas ex æquo vitandæ, S. Benedictus, LXVI, 512. — De avaritia fugienda, *id.*, CIII, 691. — Quod minus peccaverunt Ananias et Saphira, quam monachi qui pecunias habent, S. Petrus Damianus, CXLV, 255. — Quod monachus nequeat Christum simul et pecunias possidere, *ibid.*, 254.

Monachi ambientes præfecturas aut docendi munus notantur, Cassianus, XLIX, 553, 412 *et seqq.* — Monachorum ambitio, Ivo Carnot., CLXII, 55. — Monachi ambitiosi redarguuntur, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 832, 853.

Monachus curas sæculares fugiat, Cassianus, XLIX, 775. — Ut nullis causis extraneis quisquam se inferat, *id.*, LXVI, 952. — De monachis curis sæculis implicantibus, Taio Casaraug., LXXX, 849. — Nullus militatur solus ad aliquod negotium solus, *id.*, CIII, 480. — Ne monachi placita sæcularia adeant, Burchardus, CXL, 809. — Monachis in regis curia prohibetur, S. Anselmus Cant., CLVIII, 1155. — Ne monachi placita sæcularia adeant, Ivo Carnot., CLXI, 568.

Monachi otiosi, S. Augustinus, XL, 575. — Monachorum otium, *ibid.*, 560. — Contra otiositatem, Regino Prum., CLIII, 895. — Segnes et languidi notantur, S. Bernardus, CLXXXIII, 825. — Ab immoderato joco et risu abstinendum, *id.*, LXVI, 957. — Ut monachus raro rideat, *ibid.*, 967. — Ut jurare monachus desinat, *ibid.*, 967. — Mendacium et juramentum sive verbum otiosum per omne corpus fraternitatis damnum est, *ibid.*, 989. — Non jurandum omnino, *id.*, LXVIII, 389.

Qui in monasteriis tepidi sunt, non abijciendi, ut mortui, sed medendi ut ægri, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 246. — De tepiditate monachorum, Taio Casar., LXXX, 850.

Monachis singularitas in congregatione vitanda, Cassianus, XLIX, 64. — Monachi singularitatis amantes notantur, S. Bernardus, CLXXXIII, 852. — De monachorum singularitate, Ivo Carnot., CLXV, 544.

IV. — Quæ a monachis implenda.

De orationibus, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1099. — De reverentia orationis, *id.*, LXXXVIII, 1009. — De his qui ad opus Dei tarde occurrunt, S. Benedictus Anian., LXXXVIII, 1009. — De his qui ad opus Dei tarde occurrunt, *id.*, CIII, 445, 1151. — De reverentia orationis, *ibid.*, 927. — De fratribus qui longe ab oratorio laborant, aut in via sunt, *ibid.*, 1204. — De oratione communi, Bernardus Carth., CLIII, 896. — Impedimenta orationis, *ibid.*, 897. — De oratione, Hildebertus Cenom., CLXXI, 681. — Ut Psalmi concitis diebus in ordine psallantur, *id.*, LXVI, 964. — Dum psallatur nemo loquatur, nec operetur manibus, *id.*, LXVIII, 588. — De cursu Psalmorum, S. Columbanus, LXXX, 212. — De officii divinis in noctibus, *id.*, LXXXVIII, 1002. — De officiis divinis in die, *ibid.*, 1004, *et seqq.* — De disciplina psallendi, *ibid.*, 1008. — De psallendi officio, *id.*, CIII, 553. — De regimine monachorum, S. Dunstanus Cantuar., CXXXVII, 479. — Quomodo se frater levet ad Nocturnos, Udalricus Cluniac., CXLIX, 705. — Quomodo se habeat ad horas regulares, *ibid.*, 705. — Quomodo laternam ligneam portare debeat ad Nocturnos, *ibid.*, 706. — Ordinarium totius anni apud monachos S. Benedicti, Lanfrancus, CL, 446, *et seqq.* — De officio divino, Guido I Carth., CLIII, 659, 651, 725, 895. — De caeremoniis tam in horis canonicis quam in missarum celebratione observandis, *id.*, CLXVI, 1422. — Omni tempore duabus horis in die spiritali meditationi vacabunt monachi, *id.*, LXVI, 981. — De variis spectantibus meditationem, *id.*, CLIII, 810, 850 *et seqq.*, 836, 838, 840, 845, 855. — Meditatio monachi quadruplex est, Hildebert. Cenom., CLXXI, 681.

De laboribus manuum, S. Hieronymus, XXX, 562. — Opus manuum monachis Aegyptiis præscriptum, Cassianus, XLIX, 399, 390. — De opere manuum quotidiano, S. Benedictus, LXVI, 704. — De artificibus monasterii, *ibid.*, 801. — Ut in artificum officinis nullus importune non jussus audeat intrare, *ibid.*, 955. — De his qui qualemque artem discere voluerint, *ibid.*, 756. — Ut in pistrino, vel ad omne opus terrenum unusquisque prompte occurrat, *ibid.*, 956. — De ferramentorum in operatione

custodia, *ibid.*, 987. — Ut monachus quotidie operis aliquid faciat, *ibid.*, 969. — Dominica nocte, pro reverentia resurrectionis Dominice, manuum opera conquiescant, *ibid.*, 980. — Quando panes faciunt, vel in omni ministerio corporali laborem suum mutuo relevabunt, *ibid.*, 981. — Cum operantur manibus meditatio sancta de corde non cesset, *id.*, LXVIII, 591. — Non est alienum a monachis hortos colere et agros exercere, Cassiodorus, LXX, 1142. — Opus manuum, S. Gregorius Turon., LXXI, 1059. — De operatione, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1102. — De ferramentis et utensilibus, *ibid.*, 1103; LXXXVIII, 985. — Qualiter fratres debent operari, S. Benedictus Anian., CIII, 458. — De operatione monachorum, *ibid.*, 445. — Operantes nihil loquantur seculari, *ibid.*, 478. — De opere monachorum, *ibid.*, 535, 1175. — De artificibus monasterii, *ibid.*, 1259. — Monachi quotidianum rurale opus faciunt, Regino Prum., CXXXII, 260. — De opere manuum, Udalricus Cluniac., CXLIX, 675. — De opere manuum qualiter regulariter fiat, S. Guillelmus, CL, 1105. — De opere manuum, Guido Farf., CL, 1235; CLIII, 880. — Labore manuum tenentur monachi duplici tantum ex causa, Guibertus de Novigento, CLVI, 1035. — Ut monachus semper laboret, Ivo Carnot., CLXI, 544. — De labore, CLXVI, 1450. — De opere manuum perspicuum est quia non est beati Benedicti præceptum, sed tantummodo permissum, Rupertus Tuit., CLXX, 514. — De exercitatione regulari, Hildebertus Cenom., CLXXI, 682. — Eorum est vivere de manuum labore, S. Bernard. Clar., CLXXXII, 607. — Monachorum vita in labore, *ibid.*, 589. — Ut quotidie usque ad Tertiam monachi legant, *id.*, LXVI, 968. — Ut in manibus monachi frequas sit lectio, *ibid.*, 966. — Ut nullus monachus litteras ignoret, *ibid.*, 965. — A sexta hora usque ad nonam vacent quieti vel etiam lectioni, *ibid.*, 981. — Libri gentiliū a monachis rarius legendi, *ibid.*, 328. — Litteras omnes monachi discant, *id.*, LXVIII, 591. — Monachi sacre lectioni non vacantes arguuntur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 605. — Semper vel opus vel libellus sit in manibus, Alcuinus, C, 216. — Sacre Scripturæ studium illis ob grassantes hæreses commendatur, *ibid.*, 298. — De lectione monachorum, *id.*, CIII, 445. — Omnibus erit potestas legendi usque ad horam tertiam, *ibid.*, 480. — De monachis qui grammaticam discere gestiunt, S. Petrus Damianus, CXLV, 506. — De lectione, Bernardus Carth., CLIII, 897. — Monachus studio scholarum vitam non debet impendere, S. Anselmus Cant., CLVIII, 1102. — Qualiter se habeant fratres tempore lectionis, S. Stephanus Asterc., CLXVI, 1446. — Monachis professis non licere ad sæculum reverti, S. Benedictus, LXVI, 819. — Monachi, qui claustra monasterii libenter exeunt, sibi et aliis nocent, S. Anselmus Cant., CLIX, 57. — Abbas non concedere debet monachis licentiam exeundi extra claustra, *ibid.* — Monachus manere debet in eo monasterio in quo priorem professionem emisit, S. Anselmus Cant., CLIX, 125. — Qui in uno monasterio votum monachi libere fecit, deinde in altero, tenetur in priori manere, *id.*, CLVIII, 1175. — Stabilitas in monasterio, nisi tale sit ut monachus ibi malum invitatus facere cogatur, *ibid.*, 1096. — Qui monachicum habitum publice portavit, etsi non legerit professionem, tenetur coram Deo in sancto proposito et habitu semper vivere, *id.*, CLIX, 191. — Hospitalitas a monachis exercenda, Cassianus, XLIX, 556. — De hospitibus suscipiendis, S. Benedictus, LXVI, 750. — Qualiter clerici hospites suscipiendi sint in monasterio, *id.*, CIII, 440. — De hospitibus recipiendis, *ibid.*, 485, 571, 1215; Guido Farf., CL, 1278; CXII, 712; CLXVI, 1462. — Qualiter infirmi in monasterio debeant teneri, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1116. — Qualiter infirmitas corporum ab eo qui præest Patre cognoscenda sit, *id.*, CIII, 259. — De infirmis fratribus, *ibid.*, 571, 1085. — De eo qui infirmum fratrem visitare voluerit, S. Guillelmus, CL, 989. — De famulis qui infirmum obsequuntur, *ibid.*, 1127. — Quid agendum est quando ingreditur congregatio ad visitandum infirmum, *ibid.*, 1288. — De cura mortuorum, *id.*, CLIII, 660. — De cura infirmorum, *ibid.*, 714, 715; CLXVI, 1465.

V. — De cu'pis monachorum.

De diversitate culparum, S. Columbanus, LXXX, 216. — De delictis monachorum, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1105. — De culpatis, *ibid.*, 1107. — Quid observandum sit de monachis qui a proprio monasterio per vitia dilabuntur, *ibid.*, 1127. — De excommunicatione culparum, *id.*, LXXXVIII, 976. — Quomodo debeat frater

excommunicatus tractari, *ibid.*, 978. — Quomodo excommunicatus debet poenitere, *ibid.*, 978. — De monachi delictis, S. Egbertus Ebor., LXXXIX, 422. — Qualiter culpe singulorum emendantur, S. Benedictus Anian., CIII, 440. — De delinquentibus, *ibid.*, 577. — De delictis, *ibid.*, 568. — De excommunicatione culparum, *ibid.*, 975. — De gravioribus culpis, *ibid.*, 999. — De his qui in aliis quibuscumque rebus delinquant, *ibid.*, 1026. — De pueris minore ætate, qualiter corripiantur, *ibid.*, 1059. — Monachus inobediens Adamo similis, S. Petrus Damianus, CXLIV, 421. — De culpa leviori, Udalricus Cluniac., CXLIX, 708. — De graviore culpa et aliis generibus culparum, *ibid.*, 721. — De culpis et satisfactoriis, Laufrancus, CL, 497. — De culpa leviori, *ibid.*, 587. — De culpa graviore, S. Guillelmus, CL, 1043. — Culpa levis tali stringatur in ordine facti, *ibid.*, 1259. — Sua et aliorum peccata revelare debet abbati, Goffridus Viind., CLVII, 179. — Quomodo in capitulo se gerere debeat, *ibid.*, 228, 229. — Similitudo inter monachum peccantem et laicum, *id.*, CLIX, 651. — De monachis propositum non servantibus, Ivo Carnot., CLXI, 548.

VI. — De vestibus monachorum.

Monastica vestis, S. Ambrosius, XVI, 957. — Monachi cuius coloris veste uterentur, *ibid.*, 48. — De vestibus, S. Hieronymus, XXX, 361. — De habitu monachi, Cassianus, XLIX, 59. — De ciugulo monachi, *ibid.*, 60. — De veste monachi, *ibid.* — De cucullis Egyptianorum, *ibid.*, 68. — De melote et pelle caprina, *ibid.*, 75. — De baculo, *ibid.*, 75. — De calceamentis eorum, *ibid.*, 76. — De vestibus monachorum, *ibid.*, 298. — Vestes monachorum, S. Eucherius Lugd., I, 871. — Habitum mutant monachi in ingressu religionis, *id.*, XLIX, 63, 158. — Eorum olim habitus interior, cilicium, S. Paulinus Nolanius, LXI, 515. — De vestimentis monachorum, *id.*, LXVI, 964. — Ut monachistunica linea uti non liceat, *ibid.*, 970. — Ut vestimenta monachorum odores non habeant exquisitos, *ibid.* — Non sit notabilis habitus vester, nec intendatis vestibus placere, sed moribus, *ibid.*, 984. — Vestimenta alio colore non induantur, nisi laia et lactina et nigra nativa, *id.*, LXVIII, 591. — De habitu et veste monachorum, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1101. — Monachi vitent cultum vestium, Alcuinus, C, 165. — De vestimentis monachorum, CIII, 445. — De habitu monachorum, *ibid.*, 566. — De monachis qui pretiosis vestibus delectantur, S. Petrus Damianus, CXLV, 267. — Monachorum vestimenta ad imitationem seraphim coelestium instituta sunt, *ibid.*, 515. — Quomodo vel quando pannos suos induat, *id.*, CXLIX, 707. — Quomodo pannos suos lavet, *ibid.* — Quomodo et quando vestimenta sua induat, S. Guillelmus, CL, 975. — Quibus horis et temporibus debeat lavare pannos suos, vel si quid aliud vult de rebus suis, *ibid.*, 977. — Quid unicuique fratri singulis annis de vestimentis tribuatur, *ibid.*, 1095. — Quando et quomodo fratres pannos suos noviter totos recipiant, *ibid.*, 1101. — De vestimentorum mensura, Guido Farfens., CL, 1255. — De vestitu fratrum et utensilibus cellæ, *id.*, CLIII, 738. — Quibus vestibus utendum, Bernardus Carth., CLIII, 894. — De vestibus monachi, *id.*, CLXIX, 661. — Monachi S. Benedicti habitu nigri, sed formosi, Rupertus Tuit., CLXX, 517. — Quot vestes habere debeant, *ibid.*, 523. — Monachos quales deceant vestes, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 704. — Luxus in religiosis vestibus notatur, *id.*, CLXXXIII, 85. — Eorum habitus humilitatis insigne, *ibid.*, 912.

VII. — De cibo et potu monachorum.

Plures tota vita sua singulis diebus, excepto Sabbato et Dominico jejunant maxime in monasteriis constituti, S. Augustinus, XXXIII, 159. — Monachi cibus, Cassianus, XLIX, 240. — Apud Egyptianos silentium tempore comestionis, *ibid.*, 176. — Qua hora cibum sumere soliti, *ibid.*, 209. — Nec edere nec bibere extra mensam, *ibid.*, 177. — De mensura ciborum, S. Benedictus, LXVI, 615. — De mensura potus, *ibid.*, 611. — Quibus horis oporteat reficere fratres, *ibid.*, 655. — Ut nullus supra statutum modum in cibo vel potu præsumat, *ibid.*, 951. — Ut reficientes cum quiete audiant quæ leguntur, *ibid.* — Ut ad mensam nullus sibi peculiariter aliquid comedendum procurat, *ibid.* — Ut ante Tertiam nullus monachus manducet aut bibat, *ibid.*, 969. — Sedentes ad mensam lectionem quæ legitur cum silentio audiant, *ibid.*, 984. — Quando messes et vindemiæ colliguntur, bis in die, id est hora sexta et duodecima, refectionem accipiant, *ibid.*, 991. — Nemo extra monasterium manducet aut bibat, *ibid.* — Caro et vinum sive potus, in quo fit obrietas, deneganda sunt monachis, *ibid.*, 990. — Sedentes ad mensam ta-

ceant, id., LXVIII, 393. — Carnes in cibo nunquam sumantur, *ibid.* — Extra mensam communem nihil cibi potiusve gustare liceat, nisi infirmis et infantibus, *ibid.* — De cibo et potu, S. Columbanus, LXXX, 210. — De mensura potus, id., LXXXVIII, 993. — De mensura ciborum, *ibid.*, 994. — De diebus jejuniorum, vel hora refectionum, *ibid.*, 997. — De silentio ad mensam, S. Benedictus Anian., CIII, 443. — De mensis, *ibid.*, 564. — De mensura ciborum, *ibid.*, 1112. — De mensura potus, *ibid.*, 1129. — Quibus horis oportet reficere, *ibid.*, 1137. — De his qui ad mensam tarde occurrunt, *ibid.*, 1151. — De diversis generibus ciborum, S. Guillelmus, CL, 912. — De disciplina rectorii, *ibid.*, 993. — De refectione servitorum, *ibid.*, 996. — Quando fratres intra collationem bibant, *ibid.*, 1036. — De mensura vini et casei, id., CLIII, 707. — Quo tempore vinum fratres habent, *ibid.*, 732. — Quo tempore vescantur avenario pane, *ibid.*, 735. — De silentio ad prandium, *ibid.*, 737. — Monachis carni esus vetitus, Goffridus Vind., CLVII, 57. — De refectione, id., CLXVI, 1452. — Eorum abusus in cibo et potu, etc., præstringuntur, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 909. — Ciborum observatores notantur, id., CLXXXIII, 938, 939.

VIII. — De dormitione monachorum.

De vigiliis, S. Hieronymus, XXX, 359. — Cumque ad dormiendum se collocaverint, alter alteri non loquatur. Vigiliis diaconus, L, 373. — Clausa cella nullus dormiat nec habeat cubiculum quod claudi possit, *ibid.* — Ut monachi lecta singulariter habeant, id., LXVI, 971. — Candela plures in dormitorio accendendæ, S. Benedictus, LXVI, 496 et cur, 498. — Possunt omnibus dormientibus extinguere, *ibid.* — Dormire una hora monacho satis esse censet S. Arsenius, *ibid.*, 421. — Veteres monachi omnes uno dormiebant in loco et quare, *ibid.*, 492, 493. — Veteres monachi dormiebant aut humi, aut in stratis juncis, aut in ciliciis, *ibid.* — Vestiti dormiant monachi, et quibus induti vestibus, *ibid.*, 498, 499. — Dormientes post Nocturnos a celebratione missarum privati, *ibid.*, 415. — Dormire post Nocturnos diebus Dominicis an licitum? *ibid.*, 418. — Dormire post Nocturnos usus apud Benedictinos quam antiquus, *ibid.*, 417. — Dormitorium nocte observatum, *ibid.*, 708. — De tempore dormitionis eorum vel qualiter debeat esse locus, vel quo ordini dormiant, id., LXXXVIII, 999. — Clausa cella nullus dormiat, id., CIII, 478. — De strato, *ibid.*, 963. — Monachis vestem exuere non licet cum eunt cubitum, Stephanus Baluzius, CXXII, 436. — Qua disciplina recollatus jaceat in lecto, id., CXLIX, 706. — Quomodo surgat mane, vel quod statim faciat, *ibid.*; S. Guillelmus Hirsang, CL, 972. — De fratre dormitorium aspergente, *ibid.*, 998. — De dormitorio, S. Stephanus Cist., CLXVI, 1447.

IX. — De novitiis.

De petente aggregari numero fratrum qualiter recipiatur, S. Hieronymus, XLIII, 70. — Olim diu multumque probati, antequam admitterentur, Cassianus, XLIX, 151, 160, 186. — Novitiis obedientia et silentium commendatur, *ibid.*, 246. — Novitii sæcularia vestimenta deponerant, et ab abbate monasticis induerantur, *ibid.*, 158. — Novitii cogitationes suas celare non debent, *ibid.*, 161. — Novitiorum admittendorum impedimenta, S. Benedictus, LXVI, 806. — Simplicitas et prudentia in novitio suscipiendo requisitæ, *ibid.*, 808. — Novitii quanto tempore probandi antequam admittantur ad novitium, et qualis esset illa probatio, *ibid.*, 809. — Novitii probationem agebant in veste sæculari, *ibid.*, 836. — Sed postea alius usus invaluit, *ibid.* — Novitiorum annus probationis quando inciperet, *ibid.*, 818. — Probatio plurium annorum, *ibid.* — Probatio annua, *ibid.*, 816. — Pretium pro monachorum receptione non recipiendum, *ibid.*, 833. — Novitius ante professionem suis possessionibus exuat, *ibid.*, 832. — Novitiorum facultates recusabant veteres monachi, *ibid.* — Novitiorum habitus qualis, *ibid.*, 837. — Novitiis legenda Regula et exponenda, *ibid.*, 815. — An singulis novitiis singuli præficiendi magistri, *ibid.*, 813. — Novitii a capitulari deliberatione exclusi, *ibid.*, 287. — Novitii adversus tentationes præmuniendi, *ibid.*, 241. — In monasterio non minore ætate excipiuntur nisi ab annis decem aut duodecim, id., LXVIII, 590. — Servus non excipitur, libertus tamen si est, et abbatem visum fuerit, excipitur, *ibid.* — Monachi per biennium probandi ex Gregorio, id., LXXVII, 1043. — Monachi in laico habitu probandi, *ibid.*, 1337. — Publicis administrationibus implicatos a monastica vita prohiberi, improbavit Gregorius, *ibid.*, 662. — Servi sine

domini consensu ad habitum conversionis non admittendi, *ibid.*, 909. — De converso, qualiter debeat suscipi, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1109. — De professione conversi, *ibid.*, 1110. — Quales monachi recipiantur in monasterio, *ibid.*, 1113. — Ut non recipiantur in monasterium nisi qui radicitus omni facultate nudati sunt, *ibid.*, 1024. — Quomodo examinantur qui ex sæculo convertuntur, S. Benedictus Anian., CIII, 433. — De conversis, *ibid.*, 443. — Si quis accesserit ad ostium volens sæculo renuntiare, et fratum aggregari numero, non habeat libertatem intrandi, *ibid.*, 481. — Si oportet omnes qui veniunt ad nos suscipere, aut cum probatione, et qualis ista debeat esse probatio, *ibid.*, 497. — De disciplina suscipiendorum fratrum, *ibid.*, 1261. — Servus in monasterium non recipiatur, nesciente domino suo, Burchardus Wormac., CXL, 797. — De novitiis, S. Petrus Damianus, CXLV, 321. — De diversitate novitiorum, Udalricus Cunnac., CXLIX, 700. — Quomodo se habeant in cella novitiorum, *ibid.*, 701. — De novitiis suscipiendis, Lanfrancus, CL, 500. — De diversitate novitiorum, S. Guillelmus Hirsang., CL, 930. — Qua lege se novitii ante consecrationem eorum habeant, *ibid.*, 1060. — De iterata novitiorum petitione, *ibid.*, 1001. — De benedictione novitiorum, *ibid.*, 1002. — De habitudine novitiorum in illo triduo post benedictionem, *ibid.*, 1003. — Quod diligenter examinandi sint novitii sacerdotes et levites antequam officium suum agere permittant, *ibid.*, 1004. — Quomodo agendum sit de novitiis, Guigo Abbas, CL, 1231. — De novitio, Guigo Carthus., CLIII, 681, 683. — De ætate suscipiendorum, *ibid.*, 691. — Quomodo se habeat frater postquam susceptus est, *ibid.*, 718. — Excommunicati non admittuntur ad monasticam professionem, S. Anselmus Cant., CLIX, 198. — Monachus ante unius anni probationem non fiat, Ivo Carnot., CLXI, 1173. — Ante probationem triennii nullus in monasterio suscipiatur, *ibid.*, 1174. — Impubes in monasterium ingressus post annum a parentibus revocari non potest, *ibid.* — De novitiis, S. Stephanus Cisterci., CLXVI, 1481. — Novitiorum tentatio de rigore ordinis, S. Bernardus, CLXXXIII, 719. — Novitiorum primitias ferre nequeunt demones, *ibid.*, 1068. — Novitiorum pericula, *ibid.*, 1083. — Eorum prima tentatio pusillanimitas, *ibid.*, 198. — Novitiorum defectio et ruina describitur, *ibid.*, 1083. — Incurrigibiles ejiciendi, *ibid.*, 530. — Eis necessarius est pædagogus, *ibid.*, 364. — Novitii describuntur, Adamus Præmonst., CXCIII, 193. — Novitii triplex panis spiritualis necessarius, *ibid.*, 196. — Per flumen Phison novitii significantur, *ibid.*, 616. — Novitiorum cum Lazaro analogia, *ibid.*, 741.

X. — De præcipuis officiis monasterii.

Abbas. — Abbas qualis esse debeat, Cassianus, XLIX, 82. — Abbas quidam moriturus ob meritum obedientiæ successorem delegit, *ibid.*, 188. — Qualis debeat esse abbas, S. Benedictus, LXVI, 263. — Abbas non tam propter malos quam propter bonos instituitur, *ibid.*, 516. — Abbas a congregatione et de congregatione eligendus, *ibid.*, 880. — Abbas debet esse sacerdos, *ibid.*, 884. — Abbas doctus esse debet, *ibid.*, 391, 883, 887. — Abbatii necessaria discretio, *ibid.*, 891. — Abbas prudens sit in correptione, *ibid.*, 888. — Misericors, *ibid.*, 887. — In se austerus in alios sit benignus, *ibid.*, 273. — Fragilitatem suam attendat, *ibid.*, 889. — Abbas de subditorum culpis puniendus, *ibid.*, 267. — Ut se gerat erga fratres occultas sibi cogitationes revelantes, *ibid.*, 391. — Abbas duplicem curam debet subditis, *ibid.*, 268. — Abbas plus prosit quam præsit, *ibid.*, 886. — Studeat plus amari quam timeri, *ibid.*, 889. — Abbas verbis et exemplis præluere debet, *ibid.*, 269, 271. — Abbas præ omnibus Regulam observet, *ibid.*, 201, 333, 892. — Abbas cum fratribus dormire debet, ejus lectus in medio dormitorii, *ibid.*, 493, 494. — Abbas a coquina officio an eximendus, *ibid.*, 569. — Abbas quare officii divini tempus significare jubeatur, *ibid.*, 700. — Abbas infirmus a visitet, *ibid.*, 593. — Abbatis potestas in tribus sita, *ibid.*, 266. — Imperare supra, infra, aut contra Regulam non potest, *ibid.*, 533. — Abbas an possit universam congregationem a carnis abstinence dispensare, *ibid.*, 611. — Abbas in deliberatione capitulari quomodo se gerat, *ibid.*, 288. — Abbas non sit litigiosus, *ibid.*, 264. — Ad placita sæcularia non veniat sine consensu episcopi, *ibid.* — Abbas inducens feminas in monasterium deponendus, *ibid.*, 337, 338 et seqq. — Excommunicandus, *ibid.* — Recludendus in alto monasterio tribus mensibus in pane et aqua, *ibid.* — Abbas electio monachis permessa, S. Gregorius Magn., LXXVII, 578. — De congregatione eligatur, *ibid.* — Que dotes in abbate requirantur, *ibid.*, 1028, 1341. — Ab episcopo ordinetur, *ibid.*, 1341. — Episcopo suo obe-

diat, *ibid.*, 574. — Abbas quomodo in monasterio se gerat, *ibid.*, 1126 et *seqq.* — Sacram lectionem et orationem non negligat, *ibid.*, 605. — Nec hospitalitatem et elemosynam, *ibid.* — Quod abbas acquirat, non sibi sed monasterio acquirat, 1067. — Invito abbati monachi nec ad ordines sacros, nec ad alia ordinanda monasteria tolerantur, *ibid.*, 579. — De ordinando abbate, S. Benedictus Anian., CIII, 755. — Qualis debet esse abbas, *ibid.*, 769. — Abbates qualiter vendere possunt, Isidorus Mercator, CXXX, 406. — Episcoporum potestati subeunt, *ibid.* — Abbas idem duobus monasteriis non potest praesidere, *ibid.* — Abbates in episcoporum potestate consistent, Regino Prum., CXXXII, 376. — Abbatum institutio et depositio in potestate principum, *ibid.*, 401. — Abbas quis, et ejus qualitates, Rotherius Veron., CXXXVI, 314. — Abbas qua ratione subditos castigare debeat, S. Petrus Damianus, CXLV, 515. — Abbatum in praesidendo summa difficultas, *ibid.*, 459. — Benedictio abbatis monachorum, Joannes Rothomag., CXLVII, 145. — De abbate, Lanfrancus, CL, 483, 1049, 1037, 1059, 1135. — Abbas diversis monasteriis qua ratione praefici potest, Guibertus de Novigento, CLVI, 1115. — De ordinandis abbatibus, *ibid.*, 1125. — Abbatibus episcopalia ornamenta concessa, Goffridus Vindoc., CLVII, 94. — Abbatum professio apud episcopos, *ibid.*, 95, 227. — Abbas potest dispensare vel commutare vota sine juramento facta ante professionem, S. Anselmus Cant., CLIX, 187. — Abbas beatitudinis titulo compellatur, S. Bernardus Clar., CLXXXII, 469. — Item sanctitatis, *ibid.*, 398, 395. — Reverentiae, *ibid.*, 518. — Serenitatis, *ibid.*, 592. — Magnitudinis, *ibid.*, 596. — Coronae, *ibid.*, 599. — Abbas electus professiones monachorum accipiebat, *ibid.*, 526. — Non tam propter bonos, quam propter vitiosos institutus, *ibid.*, 187. — Abbatem monachis virtute inferiorem esse turpe est, *ibid.*, 705. — Doctrina ei necessaria, *ibid.*, 509. — Abbates exemptionibus praepostere studentes arguuntur, *ibid.*, 830. — In Regula dispensatione quid ipsi liceat, *ibid.*, 965. — Abbatum luxur et superfluitates notantur, *ibid.*, 915. — Abbas an cum hospitibus cibum sumere debeat, *ibid.*, 407. — Id in Cisterciensi abbate improbat, *ibid.*, 704. — Abbas, auditus in capitulo fratrum sententia, eorum non consensum tenetur expectare, *ibid.*, 608. — Abbates subesse debent episcopis in cuius sunt diocesi, Petrus Cantor, CCV, 159. — Abbatibus benedictio seu inauguratio simplex est et potest iterari, *ibid.*

Cellerarius. — De cellerario monasterii, qualis sit, S. Benedictus, LXVI, 535. — A coquina excusetur, *ibid.*, 572. — Cellerarius dicitur oeconomus, vel etiam praepositus, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1253. — De cellerario monasterii, qualis sit, S. Benedictus Anian., CIII, 1041. — De cellerario, Lanfrancus, CL, 489; S. Guillelmus Hirsau., CL, 1102.

Decanus. — Decanorum nomen prioribus attributum, S. Benedictus, LXVI, 483, 486. — Novitiorum magistris, *ibid.* — Decani nomen apud Cluniacenses inauditum, *ibid.*, 485. — Decani in castris decem militibus praepositi, in claustris decem monachis, *ibid.* — Supra quindecim possunt constitui, *ibid.*, 487. — Decanorum ordinatio per virgae traditionem, *ibid.* — Decani plures in annos in suo officio possunt continuari, *ibid.*, 549. — Decani nocte vigilant in dormitorio, *ibid.*, 496. — Decanorum officium apud monachos quandiu vixerit, *ibid.*, 485. — Quid debeant observare decani, S. Fructuosus Bracar., LXXXVII, 1120. — Decanus quid, S. Benedictus Anian., CIII, 958. — Officium, *ibid.*, 962. — Qualiter eligendus, *ibid.*, 930. — De decano villicus, S. Guillelmus Hirsau., CL, 1104. — Decani sint presbyteri, S. Bernardus Clav., CLXXXII, 770.

Hortulanus. — Nullus de horto tollat olera, nisi ab hortulano acceperit, S. Hieronymus, XXIII, 75. — Hortulanus sub cellerario, S. Benedictus, LXVI, 545. — De hortulano, S. Guillelmus Hirsau., CL, 1103; CXLIX, 765.

Ostiarium. — Ostiarium debet esse senex moribus et sapiente, S. Benedictus, LXVI, 901. — Ostiarii olim praepositi in monasteriis instituebantur, *ibid.*, 900. — Ostiarii nulli apud Cluniacenses, *ibid.*, 902. — Ostiarii solatium, *ibid.*, 905. — Ostiarii munia, *ibid.*, 904. — Pulsanti quid respondeat ostiarium, 905. — De ostiariis monasterii, S. Benedictus Anian., CIII, 1335, 1339; S. Guillelmus Hirsau., CL, 1111; S. Stephanus Cist., CLXVI, 1498.

Praepositus. — De praeposito, S. Hieronymus, XXIII, 67 et *seqq.* — De praeposito monasterii, S. Benedictus Anian., LXVI, 592; *ibid.*, CIII, 955 et *seqq.*; Cassianus, I, 300.

Prior. — Prior in Regula S. B. quid significet, S. Benedictus, LXVI, 566, 609. — Prior pro abbate, *ibid.*, 537, 655. — Priores decani appellati, *ibid.*, 483, 486. —

De priore, Lanfrancus, CL, 483. — De ordinando priore, S. Guillelmus Hirsau., *ibid.*, 1056. — Quae reverentia priori impendatur, *ibid.*, 1057. — De claustrali priore et ejus adiutore, *ibid.*, 1065. — De ordinatione prioris, Guigo Carth., CLHI, 861. — De priore, S. Stephanus Cist., CLIII, 1490. — De subpriori, *ibid.*, 1491. — De electione prioris, S. Stephanus Grandim., CCIV, 1160. — Quod nullus exterior eligatur in priorem, *ibid.* — Quomodo prior erga suos cognatos se habeat, *ibid.*, 1161. — De prioribus, Hugo Ciuniac., CCIX, 901, 905, 904.

Nova. Pro aliis officiis vide Regulas et Constitutiones variorum monasteriorum.

XI. — De monasterio.

De varis ejus nominibus. — Monasterium domus Dei, S. Benedictus, LXVI, 546. — Domini ovile, *ibid.*, 256. — Laqueus, *ibid.*, 588. — Officina fullonica, *ibid.*, 550. — Arca Noe comparatur, *ibid.*, 228. — Monasteria vivaria sunt animarum, S. Petrus Damianus, CXLV, 766. — Monasterium paradisus, S. Bernardus Clav., CLXXXIII, 1085. — Jerusalem, civitas sancta, *ibid.*, CLXXXII, 169 et *seqq.* — Dei tabernaculum, *ibid.*, 116. — Penitentiae locus, *ibid.*, 667. — Lectulus floridus sponsae, *ibid.*, CLXXXIII, 1004. — Carcer, *ibid.*, 519. — Monasteria stagnis comparata, *ibid.*, 506.

De fundatione, exemptionibus monasteriorum. — In fundandis construendisve monasteriis quid observandum, S. Benedictus, LXVI, 906. — Monasteria non construenda nisi de licentia episcopi, *ibid.*, 909. — Monasteria debent esse remota a principum curia, a locis devotionis seu peregrinationis et ab urbibus, *ibid.*, 907. — Monasteria loca regularia quo sita constituenda, *ibid.*, 903. — Monasterium ubi construendum, debet prius crux collocari maxime ubi altare, *ibid.* — Monasterium non potest fundari in alieno praedio, invito domino, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 684. — Monasterium non consecrandum nisi assignata prius donatione legitima, *ibid.*, 1117, 1271.

Præcipuae exemptionum causae monasteriorum sunt oppressio subditorum, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 458, 1511. — Vel avaritia praetorum, *ibid.*, 723. — Exemptiones monasteriorum Gregorio Magno longe antiquiores, *ibid.*, 458. — Monasteria quibuslibet obsequiis saecularibus nullo modo subiaceant, *ibid.*, 580, 1542. — Monasterii exemptio ab episcopi jurisdictione, disciplina regulari favet, non vitiorum impunitati, *ibid.*, 580. — Mortuo abbate res monasterii nec describant, nec administrent episcopi, *ibid.*, 578, 1541 et *seqq.* — Causae si quae oriantur, ad electos abbates et Patres Deum timentes deferantur, *ibid.*, LXXIII, 579. — De privilegiis monasteriorum, *ibid.* — Missas publicas in cenobio episcopus non celebret, *ibid.*, LXXVII, 579, 1542. — Cur hoc ipsi interdictum, *ibid.*, 832. — Episcopo non liceat cathedram suam in monasterio collocare, *ibid.* — In monasteriis nullam potestatem imperandi, vel levissimam aliquam ordinationem faciendi habeat episcopus, nisi ab abbate rogatus, *ibid.*, 580, 1542. — Episcopus ad monasteria frequentius non accedat, ne graventur, *ibid.*, 919, 920. — Monasteria a clericis non graventur, *ibid.*, 820, 821. — Exemptio abbatum ab episcopis diocesanis improbat, Petrus Cantor, CCV, 159.

Bona monasteriorum. — Bona communia monasteriorum, S. Hieronymus, XXIII, 57. — Monasteria debent esse sufficienti reddito dotata, sed non divitiis abundare, S. Benedictus, LXVI, 908. — Jure communi conversorum bona in ipsa monachi professione monasterio acquirantur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 675, 1061. — Monasterio cedebant monachi bona, consequenter et debita, *ibid.*, 665. — Quod semel monasterii dominio est sociatum, alterius acquisitionis jus effugit, *ibid.*, 1067, 1077. — Bona monasterio et xenodochio communia dividentur, *ibid.*, 1076. — Quae abbas acquirat, non sibi, sed monasterio acquirat, *ibid.*, 1067. — Monasteriorum bona ad quid collata, Guibertus, CLVI, 1062.

XII. — Regulae, Constitutiones monasteriorum, Homiliae Sermones ad monachos.

Regula S. Pachomii. S. Hieronymus, XXIII, 66. — Praecepta et instituta S. Pachomii, *ibid.*, 78. — Regula monachorum ex scriptis Hieronymi, S. Hieronymus, XXX, 320. — Regula ad servos Dei, S. Augustinus, XXII, 1577. — De opere monachorum liber unus, *ibid.*, XL, 548. — De cenobiorum institutis libri duodecim, Cassianus, XLIX, 59. — De monachi intentione ac fine, *ibid.*, 481. — De tribus generibus monachorum, *ibid.*, 1089. — De fine cenobitae et eremite, *ibid.*, 1123. — Regula monachorum quae vulgo dicitur Regula Orienta-

lis, Vigilius diaconus, L, 574. — Regula S. Pachomii, Cassianus, I., 277. — Homilia ad monachos, S. Eucherius Lugd., L, 854 et seqq. — Exhortatio ad monachos, *ibid.*, 865, 1207, 1209. — De canonicis cœnobiorum institutis, *ibid.*, 867. — Faustii abbatis Lirinensis sermones ad monachos, id., LVIII, 869. — S. Benedicti Regula commentata, S. Benedictus, LXVI, 246. — Ordo monasticus S. P. Benedicti attributus *ibid.*, 938. — S. Pauli et Stephani abbatum Regula ad monachos, *ibid.*, 949. — S. Ferreoli Regula ad monachos, *ibid.*, 960. — Regula monasterii Tarnatensis, *ibid.*, 977. — Regula cuiusdam Patris, *ibid.*, 988. — Regula consensoria monachorum, *ibid.*, 995. — Alia Regula incerti auctoris, *ibid.*, 995. — Antiquus ordo Romanus ad usum monasteriorum, *ibid.*, 997. — Regula ad monachos, S. Aurelianus Arelat., LXVIII, 586. — Regula cœnobialis S. Columbani abbatis et confessoris, LXXX, 310. — Regula monachorum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 868. — Regula monachorum, S. Fructuosus Brac., LXXXVII, 1099. — Regula monastica communis, *ibid.*, 1112. — De actu et vita monachorum in cœnobis, id., LXXXVIII, 951. — Regula quadragesimalis, *ibid.*, 1014. — Regula monachorum auctore Chrodegango, id., LXXXIX, 1057. — Regula ad monachos Isaie abbatis, id., CIII, 428. — Regula SS. Serapionis, Macarii, Paphnutii et alterius Macarii, *ibid.*, 456. — S. Orsiesii abbatis Tabennensis doctrina de institutione monachorum, *ibid.*, 459, 461. — Regula orientalis Orientalium Regulis collecta a Vigilio diacono, *ibid.*, 476, 477. — Regula S. Basilii episcopi Cappadociæ ad monachos, *ibid.*, 487. — Grimalci presbyteri Regula solitiorum, *ibid.*, 574. — S. Athanasii episcopi Alexandriæ de observationibus monachorum, *ibid.*, 660. — Concordia Regularum, S. Benedictus Anian., id., 718 et seqq. Statuta antiqua abbatis S. Petri Corbelensis, S. Adalhardus abbas, CV, 536. — De regimine monachorum, S. Dunstanus Cant., CXXXVII, 479. — Opusculum de perfectione monachorum, S. Petrus Damianus, CXLV,

291. — De ordine eremitarum, *ibid.*, 527. — Opusculum de institutis ordinis eremitarum, *ibid.*, 536. — Opusculum de perfecta monachi informatione, *ibid.*, 722. — Opusculum de vita eremitica et probatis eremitis, *ibid.*, 749. — De bono religioso status, *ibid.*, 761. — Antiquiores consuetudines Cluniacensis monasterii, Udalricus Cluniac., CXLIX, 615 et seqq. — Decreta pro ordine S. Benedicti, id., CL, 445. — Constitutiones Hirsaugienses, S. Guilelmus Hirsaug., id., 927. — Disciplina Farsensis et monasterii S. Pauli Romæ, Guido abbas, id., 1194. — Guigonis Carthusiæ majoris prioris quinti consuetudines, id., CLIII, 651. — Liber de exercitio cellæ, Guigo II Carthus., id., 800. — Epistolarum ad Rainaldum inclusum qualiter eorum Domino sit vivendum, Bernardus Carth., id., 892. — Carmen de contemptu mundi ad monachum, id., CLVIII, 687. — De monachorum singularitate et quiete et de revocatione et penitentia eorum qui continentiam propositum transgrediuntur, Ivo Carnot., CLXI, 541. — Regula Templariorum, Joannes Michaelens., CLXVI, 859. — Usus antiquiores ordinis Cisterciensis, *ibid.*, 1384. — Super quædam capitula Regulæ divi Benedicti abbatis, Rupertus Tuit., CLXX, 477. — Sermones ad monachos, Hildebertus Cenom., CLXXI, 875, 877, 890, 893, 888 et seqq. — De vita claustrali, Honorius Augustod., CLXXII, 1247. — Expositio in Regulam B. Augustini, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 882. — Epistola S. Bernardi ad fratres de S. Anastasio, S. Bernardus, CLXXXII, 549. — Speculum monachorum Arnulphi monachi de Buciis, id., CLXXXIV, 1175. — Epistola seu tractatus Guigonis prioris quinti Majoris Carthusiæ ad fratres de Monte Dei, *ibid.*, 509 et seqq. — Opusculum in verba: *Ad quid venisti*, *ibid.*, 1189. — Scala claustralium seu tractatus de modo orandi, *ibid.*, 475. — Regula S. Benedicti iuxta S. Hildegardim explicata, S. Hildegardis, CXCVII, 1053. — De disciplina claustrali, Petrus Cellensis, CCII, 1101. — Regula S. Stephani confessoris, id., CCIV, 1136. — Statuta, Hugo Cluniac., id., 883.

CLIX.

INDEX DE VIRGINIBUS.

In quo disseritur: I. De natura et excellentia virginitatis. — II. Quibus virgines comparantur. — III. De virginitate apud ethnicos. — IV. De consecratione virginum. — V. De officiis virginum. — VI. De virtutibus virginum. — VII. De virginitatis prærogativis et præmio. — VIII. De conservatione et amissione virginitatis. — IX. An virginitas sit de præcepto. — X. Objectionum contra virginitatem solutæ. — XI. Regulæ, tractatus, homiliæ de virginitate.

I. — De natura et excellentia virginitatis.

Virginitas gratia constat, Tertullianus, I, 1287; II, 903, 915. — Jam in terris non nubendo, de familia angelica deputantur, id., I, 1281. — Pudicitia flos morum, honor corporum, decor sexuum, integritas sanguinis, etc., id., II, 980. — Virginitatis sublimior gloria, S. Cyprianus, IV, 445. — Virginitas flos est ille ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiæ spiritualis, etc., *ibid.* — Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, *ibid.* — Virginitas sub forma vestis et margaritæ depingitur, S. Hilarius, X, 549. — Ejus commoda et dotes, 550. — Virginitas est spiritale nubendi genus, S. Optatus, XI, 1074. — Virginitas nomen titulus est pudoris, S. Ambrosius, XVI, 190. — Quid est castitas virginalis, nisi experta contagionis integritas? *ibid.*, 194. — Meritum non sola carnis virginitas facit, sed etiam integritas mentis, *ibid.*, 270. — Virginitas vitam angelorum exhibet, *ibid.*, 542. — Non mirum si virgines angelis comparentur, quæ angelorum Domino copulantur, *ibid.*, 191. — Honorabile conjugium, sed honorabilior integritas, *ibid.*, 256. — Bonum conjugium per quod est inventa posteritas successionis humanæ, sed melior virginitas per quam cœlestis hereditas acquiritur, *ibid.*, 1124. — Vis scire quanta pulchritudo ejus quæ amatur a Rege, probatur a Judice? etc., *ibid.*, 199. — Nihil est tam præclarum et utile, quam virginitas, id., XVII, 221. — Virginitas laus ætatis est, adolescentiam decet, juventutem ornat, amplificat senectutem, XVI, 242. — Excellentia virginitatis, Anonym. auctor, XVIII, 77. — Bonum

virginitatis ostenditur, Sulpitius Severus, XX, 228. — De comparatione virginitatis et nuptiarum, S. Hieronymus, XXIII, 203, 229. — Contra naturam est, et ultra naturam virginitas, id., XXII, 1416. — Privilegium virginitatis in quo positum, id., XXV, 442. — Virginitatis laus, id., XXX, 163. — Virginitas nomen accepit ab abstinentia ab illicitis, S. Augustinus, XXXVIII, 574, 576. — Virginitas cœlestis vitæ imitatio, id., XL, 598. — Angelica portio est, et in carne corruptibili incorruptionis perpetuæ meditatio, *ibid.*, 401. — Virginitas corporis etiam ipsa est spiritualis, *ibid.*, 400. — Virginitas inde honorata, quia Deo dicata, *ibid.* — Virginitas præferenda conjugio, id., XLIV, 142. — Nulla effecunditas conjugalitatis comparanda, id., XL, 399, 400. — Virginitas sic præferatur, ut non nuptiæ damnentur, *ibid.*, 404. — Virginitas nuptiis non tanquam malo bonus, sed tanquam bono melius anteponitur, XLV, 1418. — Virginitas carnis, corpus intactum; virginitas cordis, fides incorrupta, id., XXXVII, 1920. — Virginitas mentis, id., XXXIX, 1495. — Virginitas mentis fides, spes, caritas, id., XXXV, 1499. — Virginitatis encomium, XXXIV, 112. — Virgo nomen integritatis, non ætatis, *ibid.*, 492. — Virgines honorabilium membrum Christi, id., XXXV, 1499. — Inter virgines computatur quisquis corruptionem per sensus non admisit, XXXVII, 1920. — Virginitas in cordis et corporis integritate consistit, Cassianus, XLIX, 1229, 1230. — Quales sunt veri ac incorrupti virgines Christi, etc., *ibid.*, 1230. — Virginitas carnis, corpus intactum, virginitas animæ, fides incorrupta, S. Prosper Aquit., LI, 458, 521. — Virginitas semper cognata angelis, S. Petrus Chrysol., LII, 583. — In carne præter

carnem vivere non terrena vita est, sed coelestis, *ibid.* — Angelicam gloriam acquirere majus est quam habere, *ibid.* — Virginitas æmula integritatis angelicæ, S. Leo Magnus, LV, 130. — Virginitas utroque bono præcelsior est, Gennadius Massil., LVIII, 996, 1037. — Melior virginitas mentis et corporis, quam alia dona, S. Fulgentius Rusp., LXV, 328. — Multiplex inter virginitatem et connubium comparatio, *ibid.*, 329. — Virginitas longe superior connubio carnali, *ibid.*, 330. — Duplex virginitas, *ibid.*, 535. — Quid prodest virgo corpore, si non sit virgo mente, S. Columbanus ? LXXX, 211. — Præeminentia virginitatis conjugio, Taio Casaraug., *ibid.*, 859. — Unde dicta sit virginitas, S. Isidorus Hispal., LXXXII, 417. — Virginitas utroque bono præcelsior est, *id.*, LXXXIII, 1241. — Laudetur virginitas, ne nuptiæ condemnentur, *ibid.*, 805. — Bonum virginitatis geminum, *ibid.*, 645. — Virginitatis dignitas, Alcuinus, C, 468. — Virginitas mentis, virginitas corporis, S. Agobardus, CIV, 206. — Supra usum naturæ est, Rabanus Maurus, CX, 72. — Vera enim hæc sit Dei imago, respondens ad sanctimoniam Domini, illustrior portio gregis Christi, *ibid.*, — Virgo typice quid, *id.*, CXII, 1060. — Virginitas unde, S. Paschasius Radbertus, CXX, 1000 et seqq. — Virginitas virtus plus quam naturalis, Guibertus, CLVI, 137. — Nil gratius, nil bonæ menti suavius esse potest quam vera virginitas, *ibid.*, 497. — Quam excellens sit virginitas et ardua, *ibid.*, 580. — Virginitas carnis sociata cum virginitate mentis, Rupertus Tuit., CLXIX, 1091. — Quid virginitas, Hildebertus Cenom., CLXXI, 629. — Virginitas quædam carnis libertas est, *ibid.*, 195. — De triplici virginitate, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 843. — Virginitas hostia Christi est, cujus nec mentem cogitatio, nec carnem libido maculavit, Hervæus, CLXXXI, 887. — De decore et excellentia veræ virginitatis, S. Bernardus, CLXXXIV, 690. — Quid sit virginitas cordis, Petrus Lombardus, CXCH, 70. — Quid sit virginitas carnis, *ibid.* — Virginitatis commendatio, CXCI, 1595 et seqq. — Virginitas humanæ naturæ supergreditur, *ibid.* — Species Christi sunt virgines, Richardus S. Victoris, CXCVI, 516. — Virgines angelicæ conversationi vicinatur, Petrus Cantor, CCV, 245.

II. — Quibus virgines comparantur.

Flos est ille ecclesiasticæ germinis, S. Cyprianus, IV, 443. — Dei imago respondens ad sanctimoniam Domini, *ibid.* — Christi filia sunt virgines, S. Ambrosius, XVI, 527; XV, 1752. — Quæ non nubunt, et qui uxores non ducunt, sicut angeli in terris sunt, *ibid.*, 542. — Apibus comparantur virgines, *ibid.*, 200. — Horti conclusi, *ibid.*, 201. — Sunt sicut lilia myrrha plena, candorem integritatis et mortificatæ corporalis illecebræ gloriam præferentes, *ibid.*, 1561; S. Petrus Chrysol., LII, 476. — Virgines utriusque sexus significantur per quadrigam equorum aforum, Rupertus Tuit., CLXVIII, 740. — Sicut in abundantia roris vel imbris temporanei et ærotini, germen aridet horti bene culti, vernantibus rosis et candentibus liliis, ita per orbem universum spectantur virgines, 775. — Virginitas flos horti, cui familiaris veracundia est, S. Bernardus, CLXXXIII, 1000. — Libano comparata est virginitas, *id.*, CLXXXIV, 89, 90. — Quis decor comparabitur tuæ florenti virginitati, quæ est tuum lili-um, verum et speciale ? *ibid.*, 690.

De institutione, et origine virginitatis.

Virginitas habet auctoritatem vetustatis a sæculo, plenitudinem professionis a Christo, S. Ambrosius, XVI, 192. — Virgines non facile invenimus in terris, nisi postquam Deus in hæc terreni corporis membra descendit, *ibid.* — Virginitas fluxit e celo, *ibid.* — Ejus auctor immaculatus Dei Filius, *ibid.*, 194. — Christus principium est integritatis, qui docuit virgines integritatem mentis et corporis sacro magis dicere Spiritui quam marito, *ibid.*, 600. — Virginitas a Salvatore virgine dedicatur, S. Hieronymus, XXII, 406, 510. — Unde ditius virginitatis donum fluxit in feminas, *ibid.*, 408. — Virginalis dignitas quomodo cepit a Matre Domini, XXXVIII, 548. — Virginitas filius virginitatis auctor et sponsus, S. Fulgentius, LXV, 326. — E celo accessit quod imitaretur in terris, Rabanus Maurus, CX, 72. — Ante incarnationem Salvatoris pauci virginitatem suam Deo voverunt et consecraverunt, Godefridus Tuit., CLXXIV, 978. — Virginitatem prima omnium vovit B. Maria, Alanus de Insulis, CCX, 65.

III. — De virginitate apud ethnicos.

Dantur etiam virgines inter ethnicos, apud Romanos, apud Ægium oppidum in Africa, Tertullianus, I, 1284. — Novimus virgines Vestæ, Junonis, Apollinis et Minervæ, Tertull., II, 998. — Ad virginitatis professionem vidigebantur, Zeno, XI, 289. — Gentilibus inter aras et

focos venerabilis solet esse virginitas, S. Ambrosius, XVI, 263. — Affectatur a gentibus, sed consecrata violatur; incoratur a barbaris, nescitur a reliquis, *ibid.*, 192 et seqq. — Gentiles non habent sacram virginitatem, *ibid.*, 195. — Perpetua castitas virginum Vestæ, Apollinis, Junonis, etc., S. Hieronymus, XXIII, 270. — Virgines in honore semper habitæ apud Romanos, *ibid.*, 271. — Inter 12 signa cæli, virginitatem collocarunt gentiles, *ibid.* — In sacerdotibus ethnicis commendata virginitas, *id.*, XXII, 1051. — Apud ethnicos semper tenuit principatum, *id.*, XXIII, 270. — A virginitate procreatorum fabulæ, *ibid.*, 275.

IV. — De consecratione virginum.

Quæ semel virginitatem professæ sunt, non debent iterum cogi ut eam profiteantur de novo, S. Optatus, XI, 1071 et seqq. — Puellas adolescentulas virginitatem profiteri posse, S. Ambrosius, XVI, 276. — Sacerdotalis cautionis esse debet, ut non temere puella veletur, *ibid.* — Matres filias suas virginitatem profiteri prohibentes arguantur, *ibid.*, 205. — Illud gloriosius si virgines reluctantibus parentibus virginitatem amplectantur, *ibid.*, 206. — Memorabile factum nobilis cujusdam ac pia virginitas reluctantibus parentibus virginitatem profiteri volentis, *ibid.*, 206. — Virgo castitatem professæ publice, *ibid.*, 582. — Crinem sacro offerens velamine consecrandum, *ibid.*, 351. — Die Paschæ velabantur virgines, *ibid.*, 548. — Quibus verbis Ambrosius virginitatem sacram ad altare Deo offerat, *ibid.*, 572. — Populus virginis professioni subscribit, dicens : Amen, *ibid.* — Quæ se apopondit Christo, et sanctum velamen accepit, jam nupsit, jam immortalis juncta est viro, *ibid.*, 575. — Virgo consecrata professione, si voluerit nubere communi lege conjugii, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur, *ibid.* — Virgines sacrandæ veniunt de Placentino, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt, ut Mediolani vententur, *ibid.*, 204 et seqq. — Quantas Alexandrina totiusque Orientis et Africæ Ecclesiæ virgines sacrare consueverint, *ibid.*, 275. — Virginitatem tantum numerus, ut plebem pudoris, populum integritatis, concilium virginitatis constituent, *ibid.*, 975. — Virginitas inde honorata quia Deo dicata, S. Augustinus, XL, 400. — Votum virginitatis, *ibid.*, 412. — Virginitatis consignatio, *id.*, XXXIII, 229. — Virginitatem ab iuente ætate quidam voverunt, XXXVI, 967. — Virginitatem voverunt amplius in Ecclesia gradus, XXV, 1459. — Virginalis professionis laus, XXXIII, 645. — Quanta cura probarentur puellæ, antequam ad virginitatem Deo dicandam admitterentur, S. Nicet., LII, 1086. — Quenam ætas requirebatur in puellis ut ad virginitatis propositum emittendum admitterentur, *ibid.*, 1094. — In velatione solemnī sita erat virginalis propositi publica et plena professio, *ibid.*, 1097. — Quid velatio virginum indicaret; et unde sumpta hæc velationis in virginibus cæremonia, *ibid.* — Velationis virginum monumenta primi et secundi sæculi in Ecclesia Romana, *ibid.*, 1098, 1099. — Virginitatem velamen sacrum ac sanctum appellavit antiquitas, et unde illius sanctitas veniebat, *ibid.*, 1099. — Plura de hoc velamine virginali traduntur, quæ formam illius, materiam, qualitatem usumque respiciunt, ex quodam potissimum Tertulliani textu, *ibid.*, 1099, 1100. — Virginitatem velatio, consecratio antiquitas dicebatur; et ita semper appellata fuit, *ibid.*, 1100. — Hæc vero ad divinum altare peragebatur, ac maxime die sancta Dominicæ Resurrectionis, *ibid.*, 1000, 1001. — Die quoque Natali Salvatoris nostri agebatur hæc solemnitas; cui demum aliæ quoque festivitates præstitutæ fuerunt, *ibid.* — Virginitatem oblationes ad sacrum altare, S. Leo Magnus, LV, 49, 50. — Ad ipsum altare earum nomina recitata, *ibid.* — Earum benedictio, *ibid.*, 129. — Virgines quibus diebus velandæ, LVI, 697. — Qua ætate consecrandæ, *ibid.*, 868. — Virginitatis professio, et quid de prævaricantibus, *ibid.*, 441, 544, 700. — Nondum velatæ quæ in proposito virginitatis se permanere simulaverant, si postea nubere voluerint, subjiciendæ sunt poenitentis, *ibid.*, 538. — Virgines Deo sacrari, antiquus mos est Christianorum, S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 428. — Episcopi est virgines consecrare, *ibid.*, 173. — Presbyter, inconsulto episcopo, virgines non consecrat, *ibid.* — Quibus diebus virgines consecrari jubeantur, *ibid.* — Olim virgines Deo sacratæ pulla veste induebantur, *ibid.*, 173. — Velatio virginis, qua ætate fiat, LXXVIII, 429. — Professio virginitatis, quæ fiat anno ætatis, *ibid.* — Olim virgines Deo sacræ solemnī ritu velabantur, *ibid.*, 474. — In partibus Ægypti et Syriæ olim sanctimoniales, seu virgines, seu viduæ tondebantur, *ibid.*, 451. — Postea apud Latinos et Græcos tonsio sanctimonialium venit in usum, *ibid.* — Quæ ætas requiratur in consecrandis vir-

ginibus, S. Petrus Damianus, CXLV, 575. — Virginitas velandis sacrum velamen non ponatur, nisi aut in Epiphania aut in aliis Paschalibus, aut in apostolorum Natalitiis et non ante viginti quinque annos, Ivo Carnot., CLXI, 1175. — Virgines quæ plurimis annis in monasteriis ætatem agerunt, nubere prohibentur, 1178.

V. — Officia virginum.

Virgines quæ se ex fide dicaverunt Christo castæ perseverant, S. Cyprianus, IV, 566. — Virgines cum masculis habitare non debent, *ibid.*, 568. — Trepidare virginum est, et ad omnes viros ingressus pavere, omnes viros affectus vereri, S. Ambrosius, XV, 1555. — Nosse debet Christum quem diligit atque omne in eo, et ingenitæ divinitatis, et assumptæ mysterium incorporationis agnoscere, *id.*, XVI, 201. — Insistat orationibus, et vultus ejus assidua obsecratione palleat, *ibid.*, 357. — Os ejus resonet laudem Domini, gratiam Sponsi, crucis confessionem, cum Symbolum recenset, psalmos in cubiculo concinit, *ibid.*, 355. — Multæ cum studio castitatis profiteantur, affectant adminicula pulchritudinis pius quam sacras Domini decet, *ibid.*, 360. — Virgines prius gravitas sua nuntiet, pudore obvio, gradu sobrio, vultu modesto, *ibid.*, 225. — Ne ipsam quidem liberiores lætitiæ in virginibus decet esse, *ibid.*, 358. — Visitationes in virginibus junioribus esse pariores volo, *ibid.*, 222. — Conviviorum devitandæ celebritates fugiendæ salutationes, *ibid.* — Pro integritate servanda, mori virgines sunt paratæ, *ibid.*, 272. — Virgo devota virginis publicæ professæ ab hominum sæcularium usu et familiaritate deterretur, *id.*, XVII, 881. — Virgines oblata sub specie pietatis manuscula virorum debent recusare, *ibid.*, 705. — Virgo debet fugere matronarum consortium, S. Hieronymus, XXII, 405. — Rarus sit egressus in publicum, *ibid.*, 404. — Virgines elegantiore vestitu placere hominibus studentes reprehenduntur, S. Augustinus, XI, 415. — Virgines Sponsum toto corde ament, *ibid.*, 427, 428. — Virgini nec ad dextram nec ad sinistram deflectendum, S. Fulgentius Rusp., LXV, 531. — Virgo quæ virginis tatem vovit, si nupserit, damnationem habebit, Ivo Carnot., CLXI, 1175. — Virgines et viduæ a proposito virginis tatis et viduitatis discedentes, damnantur, *ibid.*, 1176. — Virgines quæ plurimis annis in monasteriis ætatem egerunt, nubere prohibentur, *ibid.*, 1179. — Virgines sacras non debent interesse nuptiis, Rupertus Tuit., CLXX, 378.

VI. — Virtutes virginum.

Quæ debeant esse virginis virtutes, S. Ambrosius, XVI, 550. — Sit in corde ejus simplicitas, in verbis modus, erga omnes pudor, pietas erga propinquos, circa egenos et pauperes misericordia, *ibid.*, 552. — Debet esse mitis, humilis atque mansueta, *ibid.*, 527. — Obvia omnibus virginis modestia, ejus adstipulatur integritati, *ibid.*, 895. — Succingat sacre virginis tatis crimem modestia, sobrietas, continentia, *ibid.*, 332. — Præ cæteris præcellit studium sobrietatis, et cujusmodi, *ibid.*, 560. — Virgines prius gravitas sua nuntiet, pudore obvio, gradu sobrio, vultu modesto, *ibid.*, 225. — In virginibus pudor ornat ætatem, taciturnitas commendat pudorem, *ibid.*, 222. — Nil sanctius in virgine, quam verecundia, *ibid.*, 895. — Quales esse debeant virgines quæ jam votæ sunt, ostendit Ambrosius, S. August., XXXIV, 115. — Virginitas turpis est sine virtutibus, XXXVI, 968. — Virginitas sacrarum amor, *id.*, XXXVIII, 884. — Timor ipsis virginibus necessarius, non timor sæcularis aut servilis, sed timor Dei castus, *id.*, XL, 418. — Quid cogitandum virgini, ut veraciter se non audeat mulieri vel conjugatæ præferre, *ibid.*, 422. — Virginitas humilitate tuenda, *ibid.*, 596. — Virginibus humilitas maxime commendatur, *ibid.*, 412, 415, 414 et seqq., 426, 427. — Virgines quantæ magnæ sunt, humiliter se in omnibus, *id.*, XXXVII, 1020. — Quanto sanctiores, tanto sunt humiliores, *id.*, XL, 427. — Melius est humile conjugium, quam superba virginitas, *id.*, XXXVI, 968; XXXVI, 1289. — Virginibus qua ratione humilitas exercenda, *id.*, XL, 426, 427. — Virginitatis custos charitas, locus hujus custodis humilitas, *ibid.* Corrupta corde, frustra virgo est corpore, *id.*, XXXVII, 1168. — In fide omnes virgines esse debent, XXXVIII, 1064. — Virginis sanctæ studium seclari justitiæ, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem, S. Fulgentius, LXV, 535. — Virginitatis cum humilitate copulatio est in hac vita summa perfectio, *ibid.*, 325. — Virginitas carnis sine humilitate non potest ad Christum pervenire, *ibid.*, 558. — Vera humilitas, virginitatis est interna virginitas, *ibid.* — Humilitas in virginitate servanda, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 106.

VII. — Virginitatis prerogativæ et præmium.

Regno Dei virginitas destinatur, S. Cyprianus, IV, 444. — Magna vos merces manet, præmium grande virtutis, munus maximum castitatis, *ibid.*, 461. — Angeli propter intemperantiam suam in sæculum ceciderunt de celo, virgines propter castimoniam in celum transierunt de sæculo, S. Ambrosius, XVI, 205. — Meretur angelorum præsidium castitas virginalis, quorum vitam præmeretur, *ibid.*, 202. — Per virum et mulierem caro ejecta de paradiso per Virginem juncta est Deo, *ibid.*, 1198. — Nihil uberiora quam virginitati Christus deputavit munera, *ibid.*, 317. — Virgines habent in celo præmia cæteris præstantiora, *ibid.*, 341. — Præmium virginitatis quale, Sulpicius Severus, XX, 228. — Merces virginum et pudicitia, S. Hieronymus, XXII, 424. — Virginitas post mortem incipit coronari, *id.*, XXIII, 241. — Nuptiæ terram replent, virginitas paradisum, *ibid.*, 235. — Virginitas gloria futura major et propria quædam in cælis gaudia, S. August., XI, 410. — Sequi Agnum quocunque ierit, proprium est virginum, *ibid.*, 411. — Virginitas, canticum quod nemo alius potest dicere, *ibid.*, 410. — Virgines fructum sexagesimum referunt, *id.*, XXXV, 1325. — A Christo decoratur sancta virginitas, ut permaneat pulchra, et coronatur ut regnet gloriosa, S. Fulgentius Rusp., LXV, 326. — Christus sanctæ virginitatis fructus, decus et munus, *ibid.* — Virginitatis merces magna futura est, *ibid.*, 351. — Virgines singulariter Agno cantant canticum, S. Greg. Magnus, LXXVII, 106; Tajo Casarug., LXXX, 889. — Quantam in cælestibus beatitudinem virginitas sancta possideat, Amalarius Met., CV, 954. — Virginitas res sancta, speciem in regno Dei habens coronam, Rabanus Maurus, CX, 72. — Virginitas tres prerogativas, Hilbertus Cenom., CLXXI, 629. — Virginitatis prerogativæ in præsentem et in futuro, S. Bernardus, CLXXXII, 257.

VIII. — De conservatione et amissione virginitatis.

Ippo aspectu virginitatis violatur sanctitas, S. Ambros., XVI, 1199. — Virginitas inspectio et visitatio quam incertæ sit fidei, *ibid.*, 895, 894. — Alia esse examinandæ virginitatis documenta et testimonia, *ibid.*, 895. — Lapsus virginis consecratæ plangitur perquam amarissime, *ibid.*, 567. — Virgini lapsa quæta et qualis necessaria penitentia, *ibid.*, 376. — Qui virginem sacram corrumpit, adulterium utique perpetravit et sacrilegium, *ibid.*, 579. — Quæ penitentia illi subeunda, *ibid.*, 580. — Regula datur ad integritatem virginitatis conservandam, S. Hieronymus, XXII, 410. — Quam difficile servetur integra, *ibid.*, 401. — Virginitas amissa nulla carnis fecunditate compensatur, S. Augustinus, XI, 410. — Virgo sua culpa per vim corruptæ cum incontaminatis se comparare non audeat, S. Leo Magnus, LIV, 655. — Ornatus virginis est virginitatis bonum non minus mente quam carne servare, S. Fulgentius Rusp., LXV, 531. — Ad servandam pudicitiam continuo invigilandum est, Gulbertus de Novigento, CLVI, 582. — Quibus modis tueri debeat castitatis virtus, *ibid.*, 591. — Quibus modis maculetur virginitas, *ibid.*, 602. — Monastica instituta, lugeatque sæcularium virginitatis tuendæ optimum remedium, *ibid.*, 601. — Virginitas perditur irrecoverabiliter, quæ servari debet interminabiliter, S. Anselmus Cant., CLVIII, 726. — Quæ virginitatem fornicatione amisit, est perdidit Deo, perjuræ Dei, adulteræ Christi, *ibid.*, 726. — Deporatio amissæ virginitatis, 725 et seqq. — Post amissam virginitatem, plures Deo plus placuerunt per penitentiam in castitate, quam plures aliæ, quamvis sanctæ in virginitate, *id.*, CLIX, 192. — Virginitas carnis perditur per corruptionem, spiritualis vero virginitas recuperari potest, Rupertus Tuit., CLXVIII, 55. — Virginitas amittitur per Sodomiam, *id.*, CLXX, 546 et seqq. — Virginitas salva judicatur, quando corporis integritas retinetur, *ibid.*, 547. — In superbo animo periclitatur, *ibid.*, 550. — Virginitas mentis amittitur per concupiscentiam viri vel femine, 549 et seqq. — An illa de cujus corruptione non constet nec infamis est consecrari possit in monasterio, *ibid.*, 558.

IX. — An virginitas sit de præcepto.

Prima sententia crescere et generare præcepit, secunda continentiam suavit, S. Cyprianus, IV, 465. — Virginitas voluntatis res est, non necessitatis, S. Optatus, XI, 1075 et seqq. — Virginitas non præcipitur, quæ supra legem est, S. Ambrosius, XVI, 1199. — Imperari non potest, sed optari, *ibid.*, 195. — Sola est, quæ suaderi potest, imperari non potest, *ibid.*, 341. — Res magis voti est, quam præcepti, *ibid.* — Cur suadet et non imperetur, *ibid.*, 255, 259. — Obtinendæ virginitatis

consilium dat Apostolus non praeceptum, Sulpic. Severus XX, 229. — Quare de virginitate non datur praeceptum, S. Hieronymus, XII, 507. — Virginitas opus est supererogationis, non praecepti, S. Augustinus, XL, 412. — virginitatem liberam esse Christus voluit, *ibid.*, 598. — Virginitas non praecepto, sed consilio commendata ad promerendam singularem gloriam in vita futura, *ibid.*, 402 et seqq. — Virginitas voluntatis res est, non necessitatis, S. Fulgentius Rusp., LXV, 193. — Non praecepta sed consilium erogat Paulus ad virginitatem, *ibid.* — Virginitas cur non imperata, *id.*, LXXV. — Prima Dei sententia crescere et generare praecepit, secunda continentiam suavit, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 803. — Praecepti veteris est ut terra procreationibus impleretur, novi autem ut continentia atque virginitate colum adimpleatur, *ibid.* — Virginitas an praecepta, S. Bruno Carthus., CLIII, 159.

X. — *Objectionum contra virginitatem solutæ.*

Virginitatis statum nec improbum, nec novum esse probatur, S. Ambrosius, XVI, 275. — Nec esse inutilem, *ibid.*, 275. — Arguantur qui virginitatem ab Ecclesia Dei arcebant, *ibid.*, 269. — In eos qui putant continentiam non prodesse nisi ad presentem vitam, S. August., XL, 401. — Errores duo contrarii de virginitate et conjugio, *ibid.*, 405. — Objectio de denario omnibus reddendo, contra diversitatem praeceptorum, *ibid.*, 410. — Objectionum in virtutem pudicitiae fieri solius, occurrunt, Guibertus de Novigento, CLVI, 600.

XI. — *Regulæ, tractatus, homiliae, sermones de virginitate.*

Liber de virginibus velandis, Tertullianus, II, 888. Liber de exhortatione castitatis, Tertull., II, 914. Liber de pudicitia, Tertull., II, 960. Liber de habitu virginum, S. Cyprianus, IV, 410. De virginibus libri tres, S. Ambrosius, XVI, 187. De virginitate liber unus, S. Ambrosius, XVI, 239. De institutione virginis liber unus, S. Ambros., XVI, 305. De lapsu virginis consecratae liber, S. Ambros., XVI, 367. Libellus ad virginem devotam, S. Ambrosius, XVII, 579. Exhortatio ad sponsam Christi, Auctor anonymus XVIII, 77. De virginitate, Sulpicius Severus, XX, 227. Sententia ad virgines, Evagrius monachus, XX, 1183. Epistola de virginitatis custodia, S. Hieronymus, XXII, 594.

Epistola ad Demetriadem de servanda virginitate, S. Hieronym., XXII, 1107.

De sancta virginitate liber unus, S. Augustinus, XL, 596.

Sermo de decem virginibus, S. Augustinus, XXXIX, 1892.

Sermo in festivitate virginum, S. Augustinus, XXXIX, 2164.

De decem virginibus, S. Augustinus, XL, 44.

Admonitio ad virgines, S. Eucherius, L, 1209.

De virginitate atque humilitate, S. Fulgentius Rusp., LXV, 524.

De decem virginibus, Victor Capuanus, LXVIII, 535.

De virginibus et continentibus, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 106.

De virginibus, Talo Casaraug., LXXX, 838.

De virginibus, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 801.

Tractatus de laudibus virginitatis, S. Aldhelmus, LXXXIX, 105, 258.

Homiliae de virginibus, Paulus diaconus, XCV, 1566.

Liber de institutione virginum, Amalarius Met., CV, 935.

Sermo S. Augustini ad virgines, Amalarius Metens., CV, 935.

Homilia in natali virginum, Rabanus Maurus, CX, 71.

Homilia de virginibus, Haymo, CXVIII, 790.

De virginibus, Ratherius, CXXXVI, 202.

De virginibus varia decreta, Burchardus, CXL, 792.

Opusculum de virginitate, Guibertus abbas S. Mariz, CLVI, 579.

Sermo de virginibus, S. Bruno Sign., CLXV, 1073.

De latione virginitatis, et an possit consecrari corrupta, Rupertus Tuit., CLXX, 544.

Epistola de virginitate, Hildebertus Cenom., CLXXI, 195.

De triplici virginitate, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 845.

De virginitatis et humilitatis connexionem, S. Bernardus, CLXXXIII, 609.

De virginitate, S. Bernardus, CLXXXIV, 1258.

De tribus incommodis vitae praesentis, quae evadunt virgines, et totidem commodis vitae futurae quae eas expectant, CLXXXIV, 696, 699.

De decore et excellentia verae virginitatis, CLXXXIV, 690.

De verbis piis et fructuosis virginum, CLXXXIV, 682.

Ad virgines, Alanus de Insulis, CCX, 194.

CLX.

INDEX DE MONIALIBUS.

Disseruntur in hoc Indice quaestiones sequentes : I. De professione, consecratione monialium. — II De obligationibus monialium. — III. De vita monialium, qualis esse debeat, de earum virtutibus. — IV. De vitandis a monialibus. — V. De variis praepositis monialium. — VI. De culpis, confessione monialium. — VII. De refectione, lavacris et dormitione monialium. — VIII. De monasterio monialium. Clausura. — IX. Regulæ, libri, sermones, litteræ ad moniales.

I. — *De professione, consecratione monialium.*

Puellas adolescentulas virginitatem profiteri posse. S. Ambrosius, XVI, 276. — Sacerdotalis cautionis esse debet, ut non temere puella veletur, *ibid.* Matres filias suas virginitatem profiteri prohibentes arguuntur, *ibid.*, 205. Memorabile factum nobilis cujusdam ac pia virginis, reluctantibus parentibus, virginitatem profiteri volentis, *id.*, 206. Virgo castitatem professæ publice, *id.*, 582. Crimen sacro offerens, velamine consecrandum, *id.*, 531. Die paschæ velabantur virgines, *id.*, 548. Quibus verbis Ambrosius virginem sacram ad altare Deo offerat, *ibid.*, 572. — Populus virginis professioni subscribit, dicens : Amen, *ibid.* — Virgines sacrae veniunt de Placentina, de Bononiensi veniunt, de Mauritania veniunt, ut Mediolani velentur, *ibid.*, 204, 205. — Quantus Alexandrina, totiusque Orientis et Africana Ecclesia virgines sacrare consueverint, *ibid.*, 275. — Virginum tantus numerus, ut plebem pudoris, populum integritatis, con-

cilium virginitatis constituent, *ibid.*, 975. — Monachorum professio et habitatio, S. Augustinus, XXXII, 1539. — Virginitatis professionis laus, *id.*, XXXIII, 645. — Ut praefixis diebus virgines sacrae velentur, Dionysius Exiguus, LXVII, 506. — De puellis, quo tempore velentur, Carolus Magnus, XCVII, 526, 729. — Ut infantulae non velentur, *ibid.*, 777. — De puellis virginibus a presbyteris non velandis, *ibid.*, 864. — De abbatissis et sanctimonialibus, quae contra canones viduis et puellis velam imponunt, *ibid.* — Secundum Graecos presbytero licet virginem sacro velamine consecrare, *id.*, XCIX, 1128. — Ut virgines ante viginti quinque annos non consecrentur, Isidorus Mercator, CXXX, 334. — Qualiter virgines sanctimoniales ordinentur, *ibid.*, 539. — De virginibus quae infra viginti quinque annos, necessitate cogente, velantur, *ibid.*, 574; CXXXII, 396. — De virginibus sacris quando velentur, *ibid.*, 943. — Quo tempore sacrum velamen sacris virginibus imponi debeat, Burchardus, CXL, 795. — De sanctimonialibus quae aliae

velare præsumunt, CXL, 796. — De virginibus quæ ætate velari debeant, *ibid.* — Quo vestitu virginibus ad consecrationem venire debeant, *ibid.*, 796. — De puellis quæ se ante legitimos annos sua sponte sacræ religioni tradiderint, *ibid.*, 812. — De virginibus quæ ante annos 12 in sacris mundiburnis suis velamen sibi imposuerint, Ivo Carnot., CLXI, 553. — Quo tempore velamen sacris virginibus imponi debeat, *ibid.* — De monialibus quæ alias velare præsumunt, *ibid.*, 551. — De virginibus quæ ætate velari debeant, *ibid.* — Quo vestitu virginibus ad consecrationem venire debeant *ibid.*, 555. — Ne feminae quarum mariti obierunt, cito se velent, *ibid.*, 559. — Non nisi certis diebus velamen imponitur ipsis virginibus, *ibid.*, 1175. — Ante vicesimum quintum annum virginibus non consecratur, *ibid.*; CLXXXVII, 1102. — Ante sexagesimum ætatis suæ annum non consecratur.

II. — De obligationibus monialium.

De monialibus propositum castitatis non servantibus, S. Siricius papa, XIII, 1137. — De virgine velata quæ propositum mutavit, quid iudicatum, *ibid.*, 1182. — Quæ se sponsum Christo, et sanctum velamen accepit, jam nupsit, jam immortalis juncta est viro, S. Ambrosius, XVI, 275. — Virgo consecrata professione, si voluerit nubere communi lege conjugii, adulterium perpetrat, ancilla mortis efficitur, *ibid.* — Ut ancillæ Dei velatæ si publice nubendo vel occulte se corruptioni tradiderint, non admittantur ad penitentiam, nisi cui se junxerant de sæculo recesserint, S. Innocentius I, XX, 480. — Monacha si nupsit, adultera reputabitur, S. August., XXXVII, 1058. — Ut virginibus continentiam professæ non nubant, Symmachus papa, LXVI, 53. — De virginibus nuptialia jura contrahentibus, Dionysius Exiguus, LXVII, 174. — De virginibus velatis, si devierint, *ibid.*, 244. — Moniales non nubant, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1340. — Moniales si nupsint puniendæ, *ibid.*, 752. — De virginibus velatis, si devierint, S. Zacharias papa, LXXXIX, 356. — Pœnæ adversus sanctimoniales adulterium facientes, Carolus Magnus, XCVII, 452; XCVIII, 91. — De virginibus propositum non servantibus, Halitarius, CV, 689. — De Sanctimonialibus, si a proposito sacro devierint, Burchardus, CXL, 794. — Ut non liceat Deo sacratis nuptialia jura contrahere, *ibid.*, 797. — De monachabus quæ se sacrilega contagione miscuerint, *ibid.*, 797. — De virginibus quæ prævaricæ sunt, *ibid.* — De virginibus propositum non servantibus, Ivo Carnot., CLXI, 548. — De virginibus sacratis, si lapsæ fuerint, *ibid.*, 549. — Quid puellæ spontaneum virginitatis propositum deserentes delinquant, *ibid.* — De virginibus sacris quæ prævaricæ sunt, *ibid.*, 556. — Qualiter monachæ penitere debeant in adulterium delapsæ, *ibid.*, 572. — De virginibus quæ cum masculis in eodem lecto deprehensæ corruptionem non fatentur, *ibid.*, 575. — Quod major sit incestus sanctimonialium, quam adulterium, *ibid.*, 574. — De viduis et virginibus quæ a religionis proposito discedunt, *ibid.*, 1178. — Non licet puellis nuptias eligere, quæ spontanea voluntate virginitatis susceperunt propositum, Gratianus, CLXXXVII, 1101.

Nosse debet Christum quem diligit, atque omne in eo, et ingenitæ divinitatis, et assumptæ mysterium incorporationis agnoscere, S. Ambrosius, XVI, 201. — Insistat orationibus, et vultus ejus assidua observatione paleat, XVI, 357. — Variæ exercitationes virginis, S. Hieronymus, XXII, 1119. — Os ejus resonet laudem Domini, gratiam sponsi, crucis confessionem, XVI, 353. — De matutina et modo dicendi divinum officium, S. Hieronymus, XXX, 419. — De ordine dicendarum horarum primæ, tertiæ, sextæ et nonæ, *ibid.* — Orationibus instate horis et temporibus constitutis, S. Augustinus, XXXIII, 960. — Moniales in communi operentur, *ibid.*, 963. — Codices certa hora singulis diebus petant, *ibid.* — Operetur manibus, ornatur verecundia, *ibid.*, 1455. — Virgo semper pavida se ipsa muniat verbi Dei meditatione, *ibid.*, 1461. — Ut omni tempore duabus horis lectioni vacent, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1109. — Sic lectioni et orationi debetis incumbere, ut ante omnia etiam manibus possitis aliquid exercere, S. Cæsarius Arel., *ibid.*, 1124. — Ut sedentes ad opera, aut meditentur quæ sancta sunt, aut laceant *ibid.*, 1109. — Ut jugiter virgo oret et legat, S. Leander, LXXII, 883. — Qualiter ad officium divinum curritur, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 280. — De disciplina psallendi in Oratorio, *ibid.*, 281. — Qualiter silentio studere debeant sorores, *ibid.* — Quomodo vacent lectioni, *ibid.* — Quomodo quotidianis diebus manibus sit operandum, *ibid.*, LXXXVIII, 1065. — De nutriendis et erudiendis infantibus, *ibid.*, 1070; CV, 969. — Quid agere debeant sanctimoniales, CXXXII, 516. — De qualitate orationis, Adalgerus, CXXXIV, 928.

III. — De vita monialium, qualis esse debeat; de eorum virtutibus.

Quæ debeant esse virginis virtutes. S. Ambrosius, XVI, 329, 330. — Sit sancta corpore et spiritu, XVIII, 84. — Sponsi tui morem interroga, *ibid.*, 85. — Ornare se et componere virgo debet, *ibid.* — Ornatur plane, sed interioribus ornamentis ut spiritualiter, non carnaliter componatur, *ibid.*, 86. — Respondeat auro justitiæ, gemmis refulgeat sanctitatis, *ibid.*, 86. — Age omnia quasi filia Dei, *ibid.* — Ita te exhibe, ut in te celestis nativitas pareat, et ingenitas divini clarescat, *ibid.* — Christi tibi exemplo vivendum est, *ibid.* — Sancta magis esse quam videri stude, *ibid.*, 88. — Quales esse debeant virginibus quæ jam votæ sunt, ostendit Ambrosius, S. Augustinus, XXXIV, 115. — Virginitatem qui voverunt, angelorum vitam ducunt in terra, XXXVIII, 736. — Sanctimonialium communis vita laudatur, XXXVII, 1058. — Sanctimonialium vita communis excellitior, XL, 423. — De ornamentis virtutum præferendis, XXXII, 1462. — Vita sit communis, *ibid.*, 960. — Omnes unanimiter et commoditer vivite, *ibid.* — Non affectetis vestibus placere, sed moribus, *ibid.*, 961. — In incensu, in statu, in habitu, in omnibus motibus vestris nihil fiat quod illiciat cujusquam libidinem, sed quod vestram deceat sanctitatem, *ibid.* — Qualis esse debeat virgo, S. Fulgentius, LXV, 358. — Quantæ estis securæ de præteritis, tantæ sitis sollicitæ de futuris, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1122. — Non sufficit vestes sæculares deponere, mores bonos jugiter retinere, vel contra malas dulcesque voluptates sæculi hujus quandiu vivimus, Christo adiutore laborare debemus, *ibid.* — Tenete firmiter manus in aratro et nolite respicere retro, *ibid.*, 1123. — Sequimini Christum, tenendo perseveranter quod voluistis arderet, *ibid.*, 1124. — In hac vita necesse est ut nunquam desinat cum vilis habere confectum, si vult de hoste referre triumphum, *ibid.*, 1136. — Cogita sine intermissione, quia hujus Ecclesiæ es instituta læterna, *ibid.*, 1136. — Vita virginis Deo dedicatæ, qualis, *ibid.*, 1157. — Qualiter vita fugiatur privata, S. Leander Hispal., LXXII, 890. — Quæ sunt instrumenta bonorum operum, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 276. — Virgines prudentes, virginibus fatuæ, Hildebertus Cenom., CLXXI, 905. — Vanitates hujus sæculi non te moveant. Illas illa vel in morte deponent, te tua sanctitas non relinquet, S. Bernardus, CLXXXII, 259. — Morum pravitate virginitatis titulus obscurabitur, *ibid.*, 260. — Et hoc jam falsum nomen, et vacuum velamen, portabis, *ibid.*

Debet esse mitis, humilis atque mansueta, S. Ambrosius, XVI, 327. — De communitate et humanitate servanda, S. Hieronymus, XXX, 396. — Interat vera humilitas, S. Fulgentius Rusp., LXV, 358. — Mansuetudo, ut illam possideas viventium terram, in qua se David bona Domini visurum plena credulitate confidit, *ibid.* — Abiecta superbia cui Deus resistit, profundus humilitatis jaciatur fundamentum, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1122. — Humilitatem veram quantum possumus conservemus, *ibid.*, 1125. — Præcipue fictam humilitatem fugiens, illam seclare quæ vera est, quam Christus docuit, in qua non sit inclusa superbia, *ibid.*, 1127. — Quot sunt gradus humilitatis, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 285 et seqq. — De humilitate, Adalgerus, CXXXIV, 917. — Christus voluit habere humilem matrem, vult et habere humiles filias, Hildebertus Cenom., CLXXI, 905. — Sit mens pudica, vultus humilis, sermo mitis, *ibid.*, 908.

Nihil tam contrarium, nihil tam execrabile Deo, quam aliquem odisse, aliquem velle lædere; nihil tam probabile, quam omnes amare, Hildebertus, XVIII, 87. — De charitate et unitate servanda, S. Hieronymus, XXX, 395. — De dilectione Dei et proximi, ac primum ut in proximum exercenda a sanctimonialibus, S. Augustinus, XXXII, 1463. — De dilectione Dei concitanda in meditatione mysteriorum Christi, *ibid.*, 1463. — Non autem carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio, *ibid.*, XXXII, 964. — Ita inter vos charitatis dulcedinem conservetis, ut vobis invicem per sancta colloquia medicamenta spiritualia præparetis, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1125. — Equaliter diligas; neve unam plus, minus aliam ames, *ibid.*, 1137. — Quæ præponenda dilectione, *ibid.* — De se invicem diligendo, *ibid.*, LXXXVIII, 1058. — Nolo eas animas christianas existimes, quæ aut fratres aut sorores non dico, oderunt, sed quæ proximos toto corde non diligunt, S. Benedictus Anian., CII, 681. — De charitate, Adalgerus, CXXXIV, 917. — Hæc est voluntas Dei, quod nulla invidia, nulla detractio sit inter vos, sed sola dilectio, Hildebertus Cenom., CLXXI, 904.

De obedientia exhibenda prælati, S. Hieronymus, XXX, 398. — De reverentia et subiectione erga abbatissam, *ibid.*, 399. — De promptitudine adimplendi man-

data, *ibid.*, 402. — Præposita tanquam matri obediat, honore servato, ne in illa offendatur Deus, S. August., XXXIII, 964. — Multo magis presbytero qui omnium vestrum curam gerit, *ibid.* — De habitu mutando et obedientia exhibenda, S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1107. — De se invicem diligendo, vel sibi invicem obediendo, *id.*, LXXXVIII, 1058. — De obedientia, Adalger., CXXXIV, 918.

De austeritate exquirenda in strato, S. Hieronymus, XXX, 418. — De sobrietate, *ibid.*, 421. — De cibi et potus qualitate et quantitate, S. Augustinus, XXXII, 1437. — Carnem vestram domate jejuniis et abstinentia esce et potus, quantum valetudo permittit, *id.*, XXXIII, 960. — De Quadragesimæ observatione, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 285. — De ratione mensæ qualiter administrandum vel observandum sit, *id.*, LXXXVIII, 1062. — De abstinentia, Adalgerus, CXXXIV, 921.

De non habendo aliquid proprium, S. Hieronymus, XXX, 394. — Non dicatis aliquid proprium, sed vobis sint omnia communia, S. August., XXXIII, 960. — Non ignoras quanta sacræ virgini debeat paupertas spiritus inesse, S. Fulgentius Rusp., LXV, 358. — Nemo sibi aliquid proprium judicet, S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1109. — Sint vobis omnia communia, et nulla suum proprium dicere aut vindicare præsumat, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Ut nulli liceat rem propriam possidere, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 278. — Si paupertas vos coarctet, communiter patiamini, Hildebertus Cenom., CLXXI, 904.

Obvia omnibus virginis modestia, S. Ambrosius, XVI, 893. — Succingat sacræ virginitatis crinem modestia, *ibid.*, 532. — Virginem prius gravitas sua nuntiet, pudore olivæ gradu sobrio, vultu modesto, *id.*, XVI, 225. — Roseum verecundiæ colorem et purpureum ruboris pudorisque possideat, *id.*, XVIII, 86. — Sit in te nova gravitas, honestas admirabilis, stupenda verecundia, virginalis incensus, et veræ pudicitia habitus, et sermo semper modestus, *ibid.*, 86. — In incensus, in statu, in habitu nihil fiat quod illiciti cujusquam libidinem, sed quod deceat vestram sanctitatem, S. August., XXXIII, 961. — Nec dicatis vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos, *ibid.* — Quando simul estis in ecclesia, et ubicunque ubi et viri sunt, invicem vestram pudicitiam custodite, *ibid.*, 962. — De custodia oculorum, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1110; P. Donatus Ves., LXXXVII, 288. — De continentia oculorum, Algerus, CXXXIV, 921. — Cave te a tentatione oculorum, Hildebert. Cenom., CLXXI, 904.

IV. — *A monialibus devitanda.*

Vide ne in aliquo humanam gloriam diligas, XVIII, 87. — Non erigant cervicem quia sociantur eis, ad quas foris accedere non audebant, S. Augustinus, XXXIII, 940. — Nec extollantur, si communis vitæ de suis facultatibus aliquid contulerint, *ibid.* — Superbia etiam bonis operibus insidiatur ut pereant, *ibid.* — Virgo superba, Christi sponsa non est, S. Fulgentius Rusp., LXV, 335. — Integritas carnis non diu servatur, ubi animus superbiæ tumore corrumpitur, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1123. — In primis contra superbiæ morbum fortiter dimicandum est, quare, *ibid.*, 1126. — Elevat quorundam mentes superbia, vel quia sunt doctiores, vel quia nobiliores, vel quia prudentiores, Hildebertus Cenom., CLXXI, 903. — Nobiles genere ignobilioribus non se præferant, *id.*, CV, 965. — Linguam a matiloquio cohibe, et ori tuo frenum legis impone, *id.*, XVIII, 88. — Absentium obrectatores quasi malignos Scripturæ auctoritate deterre, *ibid.* — De scitiliis et nocivis sermonibus evitandis, S. Hieronymus, XXX, 409. — De refrenatione lingue in loquendo, *ibid.*, 411. — Quicumque convicio, vel maledicto, vel etiam criminis objectu, alteram læserit, meminerit satisfactione quantocius curare quod fecit, *id.*, XXXIII, 964. — Linguam refrenet, detractionem quasi venenum respuat, verba otiosa non proferat, etc., S. Cæsarius Arel., LXVII, 1122. — Satis sollicitam ori tuo pone custodiam, *ibid.*, 1127. — Ut inter se litigare, vel convicia dicere non debeant, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 289. — De continentia locutionis, Adalgerus, CXXXIV, 922. — Sunt aliæ virgines, quæ delectantur confabulationibus vanis, detractionibus et risibus, Hildebertus Cenom., CLXXI, 905.

Illud ante omnia admonéo, ut æmulationis, malum, quasi venenum vipereum fugatis, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1125. — Nullum in anima tua invidiæ inveniat locum, *ibid.*, 1127. — Virgo debet fugere matronarum consortium et secularium virorum, S. Hieronymus, XXII, 403, 1121.

Pro conservando virginitatis præmio consilium do, ut familiaritatem incongruam a vobis, vel a vestris animis,

totis viribus repellere laboretis, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1124. — Familiaritatis mali effectus enumerantur, *ibid.* — Familiaritates virorum, quantum potest, rarius habeat, *ibid.*, 1130. — Juvenes vero aut nunquam aut difficile videantur, *ibid.* — In familiaritate assidua nec laici unquam nec religiosi suscipiantur, *ibid.* — Ut videntur laicæ mulieres, S. Leander Hisp., LXII, 881. — Ut viri sancti vitentur, *ibid.*, 882. — Ut declinare virgo debeat juvenes, *ibid.* — Viros, *id.*, CV, 968.

Ut occulte ab aliquo litteras vel quælibet munuscula non accipiat monialis, S. Aug., XXXII, 962. — Nihil occulte accipiendum, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1111. — Epistolæ nullius hominum, etiam nec parentum, occulte accipiantur, *ibid.*, 1118. — Epistolæ nec dandas nec accipiendas sine scientia aut permissu abbatissæ, S. Aurelianus Arelat., LXVIII, 401.

De detestatione pretiosarum vestium, S. Hieronymus, XXX, 415. — De periculo ambitionis vestium, *ibid.*, 416. — De abiectione exquirenda in vestibus, *ibid.*, 417. — Non sit notabilis earum habitus, non subter tegmina capitum retiola appareant, S. August., XXXIII, 961. — De continentia vestitus, Adalgerus, CXXXIV, 923.

Lites aut nullas habeatis, aut quam celerrime solutis, ne ira crescat in odium, et trabem faciat de festuca, et animam faciat homicidam, S. Augustinus, XXXIII, 961. — Lites nullas habeatis, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Discordiarum et litium occasiones subterfuge, S. Benedictus Anian., CIII, 682.

V. — *De variis præpositis monialium.*

Abbatissa. — De regimine abbatissæ, S. Hieronymus, XXX, 399. — De reverentia et subiectione erga abbatissam, *ibid.* — De officio et potestate abbatissæ, *ibid.*, 403. — De ordine et operibus abbatissæ, *ibid.*, 405. — Præposita tanquam matri obediat, S. Aug., XXXIII, 964. — Qualiter agere debeat abbatissa, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1115. — Quomodo abbatissa in saluatorium procedere debeat, *ibid.*, 1114. — Ut abbatissa nunquam nisi infirmitate faciente extra congregationem manducet, *ibid.* — De electione abbatissæ, *ibid.*, 1118. — Sancta abbatissa in congregatione maneat, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — Sanctæ abbatissæ non liceat de facultatibus monasterii vendere aut donare, nec aliquid contra Regulæ instituta agere, *ibid.*, 402. — Sancta abbatissa extra congregationem non recedat, *ibid.*, 403. — Ut sancta abbatissa quidquid necesse fuerit cum sufficientia præbeat, *ibid.*, 404. — Abbatissa quænam eligi debeat, S. Gregorius Magn., LXVII, 641. — Qualis debeat esse abbatissa, S. Donatus Ves., LXXXVII, 273, 277. — Qualiter abbatissa in saluatorium ad salutandum exeat, vel qualiter ancillæ Domini suos parentes debeant salutare, *ibid.*, 291. — De electione abbatissæ, *ibid.*, 297. — Abbatissa monasterii qualis esse debeat, *id.*, LXXXVIII, 1055. — De abbatissis, Amalarius Met., *id.*, CV, 961, 963 et seqq.

Cellaria. — Qualiter cellaria infirmis debeat obtemperare, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1115. — De electione cellariæ, qualis esse debeat, *ibid.*, 1121. — Infirmitatem, infantium, hospitum, pauperum cum omni sollicitudine curam gerat, *ibid.* — Omnia vasa monasterii cunctamque substantiam, ac si altaris vasa sacra conspiciat, *ibid.* — De cellaria monasterii qualiter esse debeat, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 292; LXXXVIII, 1057.

Portuaria. — Portuaria qualis esse debeat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1121. — Cellam habere debet juxta portam, *ibid.* — Quales ad posticium eligi debeant, S. Donatus Vesont., *ibid.*, 292. — De monasterii portaria *id.*, LXXXVIII, 1055; CV, 971.

Præposita. — Præposita tanquam matri obediat, S. August., XXXIII, 964. — Qualis in cella infirmarum præposita esse debeat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1115. — Admonitio vel contestatio qualiter præposita infirmis debeat obtemperare, *ibid.*, 1115. — Nulla opera pro suo libitu eligant facienda, sed quod ab abbatissa vel præposita imperatum fuerit, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 402. — De præposita monasterii, S. Donatus Vesont., LXXXVIII, 277. — Qualis debeat esse præposita monasterii, *id.*, LXXXVIII, 1054.

Præpositus, provisor, ubi etiam de episcopo. — De jurisdictione episcopi in sorores, S. Hieronymus, XXX, 406. — De ordine servando inter episcopum et sorores, *ibid.*, 407. — De præposito presbytero post episcopum sororibus adhibendo, *ibid.* — De auctoritate episcopi et præpositi circa observationes ordinis, *id.*, XXX, 421. — Delinquens secundum arbitrium præpositæ vel presbyteri vel etiam episcopi, gravior emendatur, S. August., XXXIII, 962. — Qualiter provisor monasterii intra monasterium debeant introire, S. Cæsarius Arel.,

LXVII, 1111. — Si quando autem tibi pro necessitate monasterii seorsim cum provisoro fuerit colloquendum, cum duabus vel certe cum tribus electissimis sororibus facito, *ibid.*, 1138. — De provisoribus monasterii, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 290.

VI. — De culpis, confessione monialium.

Lapsus virginis consecratæ plangitur perquam amarissime, S. Ambrosius, XVI, 367. — Lapsus virginis consecratæ Ecclesiam maculavit. et hinc omnis anima christiana grave vulnus accepit, *ibid.* — Virgini lapsæ quanta et qualis necessaria penitentia, *ibid.*, 376. — De delinquentibus admonendis et corripiendis, S. August., XXXIII, 962. — Ut peccatum alterius non celestetur, S. Cæsarius Arel., LXXII, 1110. — Qualiter distingi debeant quæ aut furtum fecerint aut invicem sibi manum intulerint, *ibid.*, 1111. — Qualis debet esse modus excommunicationis, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 291. — De gravioribus culpis, *ibid.*, 293. — De his quæ sæpius correctæ non emendaverint, *ibid.* — De culparum excommunicatione, *id.*, LXXXVIII, 1067. — Qualis debeat esse excommunicatio, *ibid.* — De his quæ per sædulam correptionis curam sæpius correctæ emendare noluerint, *ibid.* — Correptionis modus circa delinquentes, *id.*, CV, 966.

Qualiter ad confessionem omnibus diebus veniant, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 282. — De assidue danda confessione, *id.*, LXXXVIII, 1059. — De non manifestandis sororum confessionibus, *ibid.*, 1060. — Ama confessionem, si affectus decorem, confessioni jungitur decor, jungitur pulchritudo, S. Bernardus, CLXXXII, 238. — Si peccata sunt, in confessione lavantur: si bona opera, confessione commendantur, *ibid.* — Bonum animæ ornamentum confessio, quæ et peccatorem purgat, et justum reddit purgatorem, *ibid.*

VII. — De refectioe, lavacris, et dormitione monialium.

De cibis et ordine comedendi, S. Hieronym., XXX, 420. — De jejuniis, *ibid.*, 421. — De lectionibus ad mensam, *ibid.*, 422. — De cibi et potus qualitate et quantitate, S. August., XXXII, 1457. — Extra horam prandii aliquid alimentorum non sumat, nisi cum ægrotat, *id.*, XXXIII, 960. — Cum acceditis ad mensam, donec inde surgatis, quod vobis secundum consuetudinem legitur, sine tumultu et contentione audite, *ibid.* — Infirmæ tractantur aliter in victu, *ibid.*, 961. — Ordo convivii, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1120. — Nulla circa lectum suum, quod manducari aut bibi possit, reponat, S. Aurelianus Arel., LXVIII, 404. — Sedentes ad mensam taceant, *ibid.*, 403. — Carnes in cibis nunquam sumant, *ibid.* — Pulli et reliqua altilia infirmis tantum ministrantur et delicatis; pisces vero certis festivitatibus, *ibid.* — Extra mensam communem nihil cibi potusve gustare liceat, nisi infirmis et infantibus, *ibid.* — De jejunii modo, S. Leander Hisp., LXXII, 884. — De usu vini, *ibid.*, 883. — De his quæ ad lectum suum aliquid occultare præsumperint, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 282. — De his quæ non custodierint benedictionem ad mensam, et cætera similia, *ibid.*, 283. — De his quæ in coquina aliquid effuderint, *ibid.* — Ut sedentes ad mensam taceant, *ibid.*, 284. — Quibus horis reficiant sorores, *ibid.*, 296. — De ratione mensæ qualiter administrandum vel observandum sit, *id.*, LXXXVIII, 1062. — Quibus congruentibus horis hyeme, vel æstatis tempore, sit reficiendum, *id.*, LXXXVIII, 1063. — De nutriendis infantibus, *ibid.*, 1070. — In refectorio omnes pariter quotidie reficiantur, *id.*, CV, 963. — De quantitate et qualitate cibi, *id.*, CV, 964.

Lavacrum etiam corporum, ususque balnearum non sit assiduus, sed eo quo solet intervallo temporis tribuatur, hoc est, semel in mense, S. Augustinus, XXXIII, 963. — Nisi infirmitatis necessitas cogat corpus sæpius non lavandum, *ibid.* — Nec eant ad balnea, sive quocunque ire necesse fuerit, minus quam tres, *ibid.* — Qualiter balneo debeant uti, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1112. — Quatenus uti virgo lavacro debeat, S. Leander Hisp., LXXII, 883.

Nota. — Ad ampliora documenta videre est tabulam de virginibus.

Ante summum conscientia exentienda, et dolendum de peccatis, S. Augustinus, XXXI, 1459. — In vigiliis studendum ut nemo dormiat, S. Cæsarius Arel., LXVII, 1109; S. Aurelianus Arel., LXVIII, 403. — Quomodo dormire debent, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 293. — Qualiter in schola debeant dormire, LXXXVIII, 1063. — Omnes in dormitorio dormiant, singulæ scilicet in singulis lectis, *id.*, CV, 963.

VIII. — De monasterio monialium. — Clausura.

De clausura domus, S. Hieronymus, XXX, 414. — Imprimis observandum est ut de monasterio neque ad mortem suam nulla egrediat, S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1107; S. Aurelianus Arelat., LXVIII, 399. — Nec viri nec mulieres in monasterium ingrediantur, *ibid.*, 401. — Ut nec ipsis provisoribus liceat in monasterium introire, nisi pro his utilitatibus quas in hac Regula statuimus, *ibid.* — Qualiter provisoires monasterii, vel reliqui viri, intra monasterium debeant introire, S. Donatus Vesont., LXXXVII, 290. — Ut neque matrones sæculares ingredi permittantur, vel puellæ, *ibid.* — De clausura monialium, Robertus de Arbrissello, CLXII, 1081. Amalarius Met., *id.*, CV, 963.

IX. — Regule, libri, sermones, litteræ ad moniales.

Regula monacharum, S. Hieronym., XXX, 391. — De vita eremitica ad sororem liber, S. August., XXXII, 1452. — Regula S. Augustini ad sanctimoniales, *id.*, XXXIII, 958. — Animadversiones in regulam, S. Augustini., XLVII, 528. — Regula S. Cæsarii ad virgines, LXVII, 1104. — Regula S. Aureliani Arelat. ad virgines, LXVIII, 399. — Regula sive liber de institutione virginum, a S. Leandro Hispal., LXXII, 874. — Regula S. Donati Vesont. ad virgines, LXXXVII, 273. — Regula cujusdam patris ad virgines, LXXXVIII, 1053. — Regula sanctimonialium ab Amalario collecta, CV, 933. — Regula sanctimonialium Fontis Ebraldi, CLXII, 1079. — Regula sive institutio inclusarum, Aelfredus abbas CXCX, 702. — De habitu virginum, S. Cyprianus, IV, 410. — Epistola S. Cypriani ad Pomponium de virginibus Deo sacratis, IV, 364. — De virginibus libri tres, S. Ambrosius, XVI, 187. — De institutione virginis, liber unus, S. Ambrosius, XVI, 335. — De lapsu virginis consecratæ liber, S. Ambrosius, XVI, 367. — Exhortatio ad sponsam Christi, auctor anonymus, XVIII, 78. — Epistola de laude virginittatis, XXX, 163. — Epistola S. Hieronymi ad Eustochium, Paulæ filiam, XXII, 394. — Epistola S. Fulgentii Rusp. de virginitate, LXV, 324. — Sermo S. Cæsarii Arelat. ad sanctimoniales, LXVII, 1121. — Epistola S. Cæsarii Arel. ad Cæsariam abbatissam ejusque congregationis, LXVII, 1123. — Epistola S. Cæsarii Arelat. ad easdem, LXVII, 1128. — Epistola hortatoria S. Cæsarii ad virginem Deo dicatam, LXVII, 1133. — Exhortationes ad virgines, S. Benedictus Anian., CIII, 666. — Exhortatio S. Athanasii ad sponsam Christi, CIII, 671. — Admonitio ad Nonsuindam reclusam, CXXXIV, 913. — Institutio monialis, ad Blancam ex comitissa sanctimoniali, CXLV, 731. — De monacharum singularitate et quiete, Ivo Carnot., CLXI, 312. — Sermones ad sanctimoniales, Hildebertus Cenom., CLXXI, 901, 903. — Sermones ad sanctimoniales, S. Bernardus Claræv., CLXXXII, 236, 239.

CLXI.

INDEX DE VIDUIS.

In hoc indice tractatur : I. De laude et suasionem viduitatis. — II. De cura et honore viduarum. — III. De professione viduitatis, et de vita viduarum. — IV. De officiis viduarum. — V. De habitu viduarum. — VI. Libri, homiliae de viduitate tractantes.

I. — De laude et suasionem viduitatis.

Sacerdotium viduitatis, Tertullianus, I, 1286. — Viduitas laudatur, *ibid.*, 1287; II, 806, 1928, 1932. — Viduitas persuadetur, S. Zeno, XI, 803. — Laudatur ob viduitatem turtur et hoc nomine mulieribus antepositur etiam christianis, S. Ambrosius, XIV, 232. — Discite mulieres, quanta sit viduitatis gratia, *ibid.*, 232. — Viduitatis varia bona, *id.*, XVI, 249 et seqq. — Quam viduis gloriosum sit quod ad viduum fuerit Eliae destinatus, *ibid.*, 233. — Declaratur viduarum dignitas, quod ob illas ipsis injurias ira gravissime divina moveatur, *ibid.*, 236. — Frustra viduis propter suscipiendos liberos conjugia iteranda videntur, *ibid.*, 261. — Nec vidua praeceptum accipit, sed consilium, *ibid.*, 260. — Bona viduitas, quae tollit apostolico iudicio praedicatur, haec enim magistra fidei, magistra est castitatis, *ibid.* — Viduis ita honorificentia larga defertur, ut etiam ab episcopis honorentur, *ibid.*, 237. — Qui sibi ejus thesauri, *ibid.*, 244. — De viduitate servanda, S. Hieronymus, XXII, 350. — Suadet viduitas propter nuptiarum angustias, *ibid.*, 331, 338. — Viduitatis bonum excellentius bono conjugii, S. Augustinus, XL, 432. — Exhortatio ad viduitatis bonum, *ibid.*, 445. — Comparatio inter triplices viduas, *ibid.*, 440. — Bonum viduitatis non minuitur laudato bono conjugii, sed augetur, *ibid.*, 435. — Bonum viduitatis majus quam conjugii, quod tamen vere bonum, *ibid.*, 432. — Honestum dici viduitatis bonum quia honestius, non ut turpe putetur conjugium, *ibid.*, 434. — Exhortatur ad viduitatis bonum, *ibid.*, 445. — Vidua ad secundas nuptias non transeat, Alanus de Insulis, CCX, 194. — Viduitatis bona, *ibid.*

II. — De cura et honore viduarum.

Vide quam ex aequo habetur qui viduae benefecerit, Tertullianus, I, 1287. — Viduarum cura commendatur, S. Cyprianus, IV, 327. — Viduas probatas quasque honorandas, *ibid.*, 771. — Viduae protegendae, *ibid.*, 778. — Viduas et pupillos defendere, Lactantius, VI, 680. — Ad quos praecipue cura illa pertineat, *ibid.* — Viduarum et virginum domos qui ecclesiastici et quomodo visitare debeant, *ibid.*, 49, 50. — Viduae quae pascuntur elemosinis Ecclesiae, S. Hieronymus, XXXIII, 232. — Viduas et pupillos Deus custodit, *id.*, XXXIV, 1896, 1897. — Viduarum cura ad episcopos pertinet, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 459. — Eorum causas tueri episcopis ab imperatoribus et regibus est concessum, *ibid.*, 607. — Viduas et virgines suis impendiis alebat Ecclesia, S. Paulinus Aquil., XCIX, 327. — Viduarum, pupillorum patres, Alcuinus, C, 157. — Viduae adolescentes debiles a sua Ecclesia aluntur, Isidorus Mercator, CXXX, 548. — De viduis quae Ecclesiae stipendiis sustentantur, Regino Prum., CXXXII, 395. — Ut adolescentiores viduae, vel sanctimoniales, ab episcopo non negligentur, *id.*, CXL, 804; Ivo Carnot., CLXI, 565. — Viduarum causas praeter aliis curare debet, S. Bernardus, CLXXII, 741. — Si vere vidua est et desolata, tunc rebus Ecclesiae alatur, Petrus Cant., CCV, 149. — Honora viduas necessaria praebendo, et solatilis fovendo, *ibid.*, 148.

III. — De professione viduitatis, et de vita viduarum.

Vidua qualis eligi debeat ad viduitatis professionem, S. Ambrosius, XVI, 237. — Apostolus juniores non putavit a viduitatis affectu revocandas, *ibid.*, 238. — Non sola castitas corporis viduae fortitudo est, sed magna et uberima disciplina virtutis, *ibid.*, 238. — Non abstinence corporis tantum designatur, sed virtute designatur, *ibid.*, 235. — Qualis debeat esse ejus vita, *ibid.*, 241. — Vidua quantum misericors in pauperes et liberalis esse debeat, *ibid.*, 245. — Casta primum debet esse a vino, ut possit

casta esse ab adulterio, *ibid.*, 247. — Vidua quae admitenda sit ad stipendia Ecclesiae, *id.*, XVII, 476. — Qualem vitam vidua traducere debeat, S. Hieronymus, XXII, 728. — Quomodo vivere debeat vidua, quae sine liberis derelicta est, *ibid.*, 980. — Viduitatis sancta professio, S. August., XL, 431. — Viduitatis professione non damnavi secundas nuptias, *ibid.*, 433. — Vidua debet esse sollicita ut sancta sit et corpore et spiritu, S. Fulgentius, LXV, 513. — Exempla viduarum Judith et Annae, *ibid.*, 519. — Viduae ad ecclesiastica ministeria assumptae quales, Rabanus Maurus, CXII, 619. — Virtutes, *ibid.* — De professione et habitu viduarum sanctimonialium, Isidorus Mercator, CXXX, 526. — De viduis quae viduitatem professae sunt coram episcopo, Regino Prum., CXXXII, 395. — Ut viduae velum sibi imponere non debeant inconsulto episcopo suo, Burchardus CXL, 397. — Quod viduae sub nulla benedictione sunt velandae, *ibid.*, 798. — De viduis, ut nullus eas valere attentet, *ibid.* — De viduis quae professam continentiam praevicacatae sunt, *ibid.*, 799. — Ut viduitatis professio coram episcopo fiat, *ibid.*, 800. — De viduis propositum relinquentibus, *ibid.*, 801. — De viduis et puellis quae in domibus propriis habitum religionis susceperunt, *ibid.*, 802. — Viduae ut sequantur Agnum, S. Petrus Damian., CXLIV, 490. — Viduae vere quae, S. Bruno Carthus., CLIII, 449. — Viduitatis professionem coram episcopo factam, nulli violare licet, Ivo Carnot., CLXI, 201. — Ut viduae velum sibi non imponant inconsulto episcopo suo, *ibid.*, 556. — Ut nullus viduas velare attentet, *ibid.*, 557. — De viduis quae professam continentiam praevicacatae sunt, *ibid.*, 558. — Ut viduitatis professio coram episcopo fiat, *ibid.*, 559. — Ut viduae a proposito viduitatis discedentes excommunicentur, *ibid.* — Ut viduae velatae ad nuptias non transeant, *ibid.*, 560. — De vidua quae sub obtentu religionis velum sibi ad tempus imposuerit, *ibid.* — De viduis quae in domibus propriis habitum religionis susceperunt, *ibid.*, 561. — Professionem viduitatis faciant et habitum sumant religionis quae castitatem servare proponunt, Gratianus, CLXXXVII, 1103. — Professionem viduitatis coram episcopo factam post habitum susceptum nulli violare permittitur, *ibid.*, 1386. — Vidua unde bona aestimetur, S. Bernardus, CLXXXII, 495. — Ei qualiter vivendum, *ibid.* — Viduam qualem eligi jubet Apostolus, Philippus de Herveng., CCLII, 754.

IV. — Officia viduarum, quanam vitanda ab eis.

Ut liberos educet Vidua, parentes colat, Deo placere desideret, etc., S. Ambrosius, XVI, 236. — Primum pietatis officium, secundum hospitalitatis studium, et humilitatis obsequium, tertium, misericordiae ministerium, *ibid.*, 238. — Viduae nurus suas instituere debent, quae possint in his maturae subsidium habere senectutis, *ibid.*, 244. — Magis cavere debent ne locum sinistrae relinquant opinioni et cur, *ibid.*, 242. — Quando honorandi parentes a vidua, S. Hieronymus, XXII, 551. — Semper in manibus tuis sit divina lectio et crebrae orationes, *ibid.*, 730, 731. — Cavendae nutrices et servi, *ibid.*, 551. — Vestium cultus, *ibid.*, 553. — Viduae quibus operibus debeant incumbere, *id.*, 547. — Viduis diligentior orationum cura videtur injuncta, S. Augustinus, XXXIII, 506. — Viduae ab avaritia caveant, *id.*, XL, 447, 448. — Vidua vera instat orationibus, S. Salvianus Mass., LIII, 195. — Officium viduae adherere Deo, et instare orationibus, S. Fulgentius, LXV, 518. — Qualiter in cibo et conviviis se gerat vidua, *ibid.*, 518. — Viduas clericorum, mortuis conjugibus, vetant canones iterum nubere, *id.*, LXXVII, 710. — Viduae quae Ecclesiae stipendiis aluntur suis praecibus Ecclesiam debent adjuvare, Isidorus Mercator,

CXXX, 548. — Viduis colloquia carnalia fugienda, S. Petrus Damianus, CXLIV, 493.

V. — *De habitu viduarum.*

Vidualis habitus a matronali distinctus, S. August., XXXIII, 1081. — In nigellis vestitus esse innuitur. *ibid.* — Viduarum fuerunt certa vestimenta temporibus patriarcharum, *id.*, XXXIV, 583. — Ornatus et habitus viduarum, S. Fulgentius Rusp., LXV, 517. — Viduæ Hispanæ quo colore velum habuerunt, S. Paulin. Aquil., XCIX, 329. — Suscipientes vel invitæ velum non depontant amplius, *ibid.* — An viduæ velari possint, S. Petrus Damianus, CXLV, 574.

VI. — *Libri de viduitate tractantes, homiliae, sermones.*

De viduis liber unus, S. Ambrosius, XVI, 234.

Epistola de viduitate servanda, S. Hieronymus, XXII, 530.

Epistola ad viduam : quo modo superstites parvulos educare, qualemque ipsa vitam traducere debeat, edocet, *ibid.*, 724.

Quo modo vivere debeat vidua, quæ sine liberis derelicta est, *ibid.*, 982 et seqq.

Epistola de monogamia, *ibid.*, 1046.

De bono viduitatis liber, seu Epistola ad Julianam viduam, S. Augustinus, XL, 429.

Opusculum de viduitate servanda, S. Cæsarius Arelat., LXVII, 1094.

Instruit Apostolus Timotheum de viduis, Rabanus Maurus, CXII, 615.

De viduis varia decreta, Regino Prum., CXXXII, 379.

De viduis, Alanus de Insulis, CXX, 194.

De viduis, Ratherius Veron., CXXXVI, 202.

CLXII.

INDEX DE REGIBUS.

In hoc Indice disseritur : I. De potestate regia in se, et circa res ecclesiasticas considerata. — II. De unctione et titulis regum. — III. De officiis regum. — IV. De virtutibus regum. — V. De officiis nostris erga reges. — VI. Libri de regibus tractantes.

I. — *De potestate regia, in se, et circa res ecclesiasticas.*

Rex in suo solio usque ad Deum, tamen infra Deum, Tertullianus, II, 251. — Imperator solo Deo minor, *id.*, I, 448. — A Deo secundus, *id.*, I, 700. — Grande hoc nomen, et cur., *id.*, I, 449. — Inde imperatoris potestas unde spiritus et vita, *id.*, I, 441. — A Deo est constitutus; *id.*, I, 448. — Illos a Deo electos fuisse christiani credebant, *ibid.* — Regum potestas a Deo per Jesum Christum, S. Hilarius, X, 700. — Super imperatorem nullus nisi Deus, S. Optatus, XI, 1001. — Potestatum ordinatio a Deo, S. Ambrosius, XV, 1621. — Leges imperator fert, quas primus ipse custodiat, *id.*, XVI, 1605. — Imperator intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est, *ibid.*, 1018. — Ea quæ sunt divina imperatoris dignitati non sunt subjecta; *ibid.*, 996, 999. — Publi- eorum imperatori moenium jus commissum est, non sacrorum, *ibid.*, 999. — Ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem Ecclesiæ, *ibid.* — Veteri jure a sacerdotibus donata imperia, non usurpata, *ibid.*, 1001. — Videntur divinum humanis auctoritatibus deputatum, *id.*, XVII, 163. — Rex nova præcepta imponere potest subditis, S. Augustinus, XXXII, 690. — Homo rex hominibus ad humana, sed alius rex est ad divina, *id.*, XXXVI, 647. — Potestas omnis principum ac legum, ex Deo est, *id.*, XL, 76. — Reges melius dicti a regendo, quam a regnando, *id.*, XLI, 154. — Ad imperatorum curam non terrena tantum pertinent, sed et ne quis in res divinas impune peccet, *id.*, XLIII, 749. — Regum potestas ex Dei largitate; S. Fulgentius, LXV, 226. — Rex a regendo dicitur, Alcuinus, C, 159. — Imperatoria potestas maxime ad præsidium Ecclesiæ a Deo collata est, *ibid.*, 428. — Quod regnum non ab hominibus sed a Deo in cuius manu omnia regna consistunt, detur, Jonas Aurelianus, CVI, 295. — De imperatoria lege, Burchardus, CXI, 896. — Quod reges legibus teneantur, *ibid.*, 907. — De disciplina regum in Ecclesia, *ibid.* — Non licere imperatoribus episcopos in Ecclesiam introducere, Placidius, CLXIII, 633. — De potestate regis circa investituras, *ibid.*, 637. — Qua in re potestatem in Ecclesia terreni principes habere debeant, *id.*, CLXIII, 666. — Quomodo Adrianus papa anathematizavit principes electioni præsulum se inserentes, *ibid.*, 667. — Quare permixtum sit imperatoribus Ecclesiæ investire, *ibid.* — Potestatis ecclesiasticæ et secularis officia invicem discreta, Robertus Pullus, CLXXXI, 906. — Cur potestates a Deo sint constitutæ, et qualiter, *ibid.*, 919. — De terrenis potestatibus, *ibid.*, 921. — Leges principum naturali jure prævalere non debent, Gratianus, CLXXXVII, 48. In ecclesiasticis causis regia voluntas sacerdotibus est postponenda, *ibid.*, 53. — Tribunalia regum sacerdo-

tali sunt potestati subjecta, *ibid.*, 54. — Reges pontificibus pro æternis, et pontifices regibus pro temporalibus indigent, *ibid.* — Potestas omnis a Deo, Petrus Lombardus, CXCI, 1504. — De differentia principis et tyranni, et quid sit princeps, Joannes Saresb., CXCI, 513. — Quod princeps minister est sacerdotum, *ibid.*, 513.

II. — *De unctione et titulis regum.*

Unctionem chrismatis regalis confici in captivitate non licere lex jubet, Tertullianus, II, 634. — Unctio triplex, sacerdotalis, regia et prophetica, S. Hieronymus, XXV, 1325. — Reges olim ungebantur et sacerdotes, S. Augustinus, XXXVII, 1952. — Regum unctio typus Christi, *id.*, XLI, 545. — Unctio sacra ad regiam et sacerdotalem personam maxime pertinebat, XXXII, 627. — Non ungebantur reges et sacerdotes, nisi in illo regno ubi Christus prophetabatur, *id.*, XXXVI, 505. — Prioribus temporibus ad duas solas personas regis et sacerdotis pertinebat, *ibid.*, 200. — Per sacram unctionem in Veteri Testamento, sacerdotes et reges consuebantur, a prophetis hæc conferebatur, S. Maximus Taurin., XLVII, 778. — Reges Judæorum cur ungebantur, S. Agobardus Luxd., CIV, 171. — Reges olim ut et nunc eligebantur, S. Petrus Damianus, CXLIV, 899. — Mos illos creandi, et inungendi, *ibid.* — Ungebantur in veteri lege reges et sacerdotes in figura Christi, Hildebertus Cenom., CLXXI, 797. — Reges et sacerdotes quare olim uncti, Petrus Lombardus, CXCI, 267.

Imperatores Domini appellati, Lactantius, VII, 573. — Ipsis regum nomen quando inditum a Latinis, *ibid.*, 618, 762. — Imperatoris ac principis appellationes promiscuæ, *ibid.*, 650. — Imperatoribus datur titulus serenitatis, majestatis, S. Bonifacius papa, XX, 770. — Reges patriis appellatio decet, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1108. — Almitatis titulus regi datus, Alcuinus, C, 343. — Excellentiam, *ibid.*, 566. Regi datus titulus Celsitudinis, S. Bernardus, CXXXII, 385, 512, 668. — Excellentiam, *ibid.*, 463. — Majestatis, *ibid.*, 529. — Serenitatis, *ibid.*, 590. — Sublimitatis, 464.

III. — *De officiis regum.*

Regum est libertati subditorum excubare, S. Hilarius, X, 557. — Rex etsi leges in potestate habeat, plus tamen Deo subditus est, S. Ambrosius, XV, 1455. — Imperatorum est religionem tueri, *id.*, XVI, 961. — Rectores datus ne malum fiat, *id.*, XVII, 163. — Regum officium exhibetur, S. Hieronymus, XXIV, 811. — Regum christianorum officia, S. Augustinus, XLIII, 527. — Reges Domino serviunt, et ut homines sunt, et ut reges sunt,

va., XXXIII, 801. — Ad religiosos reges terræ pertinet non solum adulteria, vel homicidia, vel huiusmodi alia flagitia, verum etiam sacrilegia severitate congrua cohibere, *ibid.*, 910. — Imperatores ad regnum evecti ea maxime de causa ut fidei et Ecclesie auxillium ferant, S. Leo Magnus, LIV, 973, 1149. — Hæretici ab iisdem cohibendi, *ibid.*, 1117, 1133. — Eorum est scandala contra fidem et disciplinam rescindere, *ibid.*, 1020, 1023. — In causis sacerdotalibus se immiscere non debent reges, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 689. — Pravorum correctio ad reges pertinet, *ibid.*, 933, 1041. — Quos consilio regant exterius, perire interius non permittunt, *ibid.*, 1037. — Summum in regibus bonum est sua cuique pura servare, *ibid.*, 1017. — Regni gubernacula erga subiectos temperanda, *ibid.*, 1053. — Regum officium, Alcuin., C, 159; Rabanus Maurus, CXI, 1146. — Quid sit rex, quid esse, quidve cavere debeat, Jonas Aurel., CVI, 287. — Quid sit proprie ministerium regis, *ibid.*, 290. — Princeps jurare debet in diadematis susceptione, se non futurum hæreticorum fautorem, Isidorus Mercator, CLXX, 488. — Principis boni est Ecclesias tueri, *ibid.*, 222. — Regum est non modo aliena non rapere, sed etiam aliorum fraude dirapta restituere, S. Petrus Damianus, CXLIV, 460. — Imperatores Ecclesie defensores, *ibid.*, 438. — Quod iniquos castigare est Deo sacrificium, S. Petrus Damianus, CXLV, 821. — Principis officium quoddam sit, *ibid.*, 823. — Principes non domini Ecclesie, sed advocati, S. Anselmus Cant., CLIX, 92, 101. — Principes mala subditorum emendare maxime tenetur, *ibid.*, 171. — Rex debet furta cohibere, adulteria punire, impios de terra perdere, parricidas et perjuros non sinere vivere, Ivo Carnot., CLXI, 1312. — Boni et iusti regis officium, Hildebertus CLXXI, 145. — Christiani et optimi principis officium, *ibid.*, 182. — Ministros rapaces debet punire, *ibid.*. — Reges Ecclesie defensores, S. Bernardus, CLXXXII, 130. — Eorum gloria opus Dei, *ibid.*, 293. — Principis officium, *ibid.*, 281. — Imperatoris officium est Ecclesiam defendere, *ibid.*, 442. — Furta et crimina a rege sunt cohibenda, Gratianus, CLXXXVII, 1229. — Ecclesie restaurare contritas, non pontifices persequi, boni principis est, *ibid.*, 466.

IV. — De virtutibus regum.

Imperatores in statuendis legibus severiores, in exigendis suppliciis misericordes esse debent, S. Ambros., XIV, 1018. — Inter honores non obliviscantur reges se esse homines, S. August., XLI, 171. — Quanto sunt in maiore sublimitate terrena, tanto magis humiliari Deo debent, *id.*, XXXVII, 1779. — Reges serviunt Domino in timore, ea quæ contra iussa Domini fiunt, religiosa severitate prohibendo atque plectendo, *id.*, XXXIII, 801. — Reges cum Christo regnant cum in eum credunt, S. Fulgentius, LXV, 734. — Imperator vas in gloriam si in recta fide sancie vivat et culmen regie dignitatis sanctæ religioni subiacet, *ibid.*, 648. — Regum dotes, zelus et mansuetudo, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1289. — Regie virtutes, Alcuinus, C, 354. — Quid esse debet rex, Jonas Aurelian., CVI, 287. — Quod æquitas iudicii, stabilitamentum regni, et iniustitia sit ejus eversio, *ibid.*, 294. — Principes quales esse debeant, Rabanus Maurus, CVIII, 1129. — Regum virtutes, Ratherius Veron., CXXXVI, 222, 272, 284. — Eleemosynas præ aliis faciant,

ibid., 272. — De patientia regum, Burchardus Wormat., CXL, 906. — Regum pietas in Deum regna conservat, S. Petrus Damianus, CXLIV, 439. — Quod iustitiae vigor regna conservet, *id.*, CXLV, 819. — Princeps habet clementiam cum iustitia, Rupertus Tuitr., CLXVII, 523. — Reges maxime clementia decet, Hildebertus Conom., CLXXI, 144. — Exemplum regis in subditos redundat, S. Bernardus, CLXXXIII, 150. — Quæ mala vel bona subjectis proveniant de moribus principum, Joannes Saresb., CXCI, 534.

V. — De officiis nostris erga reges.

Romana fides in Imperatores quæ, Tertullianus, I, 383. — Debitam fidem quomodo eis præstabant, *ibid.*, 460. — Illos sincere honorabant, et quomodo, *ibid.*, 448, 700. — Regi reverentia potissima est referenda, S. Hilarius, X, 630. — Preces pro salute regis, *ibid.*, 701. — Imperatori quantus honor debitus, S. Optatus, XI, 1000. — Christiani sublimioribus potestatibus debent esse subjecti, ne quis constitutionem regis terreni putet esse solvendam, S. Ambrosius, XV, 1634. — Subjectos esse non solum propter ultionem præsentem, sed et propter futurum iudicium, XVII, 163. — Primum ea quæ sunt potestati regis debita exsolvi jubet, *ibid.*, 164. — Orandum pro regibus et imperatoribus, S. Hieronymus, XXII, 827. — Honor et obedientia regibus iniusta et infidelibus debetur a Christianis, S. August., XXXVII, 1653, 1654. — Christus ejusque discipuli obsequium regibus exhibendum esse exemplo etiam suo præceperunt, *ibid.*, 1591. — Pro regibus eorumque familiis orare debent subditi, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 859, 862. — Imperatori seu regi ut Deo parendum est, S. Benedictus Anlan., CIII, 816. — Quod potestati regali, quæ non nisi a Deo ordinata est, humiliter atque fideliter cuncti parere debeant, Jonas Aurelian., CVI, 296. — Principi non est maledicendum, Isidorus Mercator, CXXX, 482. — Ut regum adversarii excommunicentur, Burchard. Wormat., CXL, 900. — Ut nullus præsumat principe vivente alium eligere regem, *ibid.*, 901. — Ut nemo intendant in interitum regis, *ibid.*. — Rex honorandus maxime cum suo obtemperat Conditori, S. Petrus Damian., CXI, IV, 411. — Exhortatio, ut sic serviatur imperatori, ut Deus non offendantur, *id.*, CLXIII, 682.

VI. — Libri de regibus tractantes.

De regibus apostaticis ad Constantium imper. XIII, 794. — Epistola Fulgentii Ferrandi diaconi Carthaginiensis ad Reginum comitem, LXVII, 928. — De principibus mundi, Taio Casaraug., LXXX, 962. — De bonis principibus, Taio Casaraug., LXXX, 964. — Epistola Alcuini ad Carolum regem, C, 354. — Sedulii Scoti liber de rectoribus Christianis, CII, 291. — Opusculum de institutione regis, CVI, 280. — De regibus, Ratherius, CXXXVI, 220. — De ministerio regis, CXXXIX, 477. — De regibus, Burchardus, CXL, 897, et seqq. 903. — De principis officio in coercionem improborum et impiorum, CXLV, 819, 823. — De terrenis potestatibus, CLXXVI, 921. — De principibus, Joannes Saresb., CXCI, 513. — Ad principes et iudices, Alanus de Insulis, CCX, 188.

CLXIII.

INDEX DE PAUPERTATE.

In quo tractatur : I. De natura paupertatis, et ejus speciebus. — II. De prerogativis pauperum et excellentia paupertatis. — III. De officiis pauperum, et eorum vitis. — IV. De officiis christianorum erga pauperes. — V. De paupertate Christi et Apostolorum a nobis imitanda. — VI. — Pars historica paupertatis. — VII. Sermones, tractatus, etc., de paupertate.

.. — De natura paupertatis et ejus speciebus.

Pauper spiritus nullus nisi humilis, Tertullianus, I, 1267. — Pauperes voluntarii, S. Hilarius, IX, 743. — Paupertas media est, possunt et boni et mali esse pau-

peres, S. Ambrosius, XV, 1650. — Non omnis sancta paupertas, nec criminosa divitiis, *ibid.*, 1769. — Paupertas non est poena peccati, *id.*, XIV, 844. — Quæ paupertas bona sit, nec fugienda, *ibid.*, 910. — Pauper mysticus quis, *ibid.*, 968. — Paupertas non natura, sed opinionis

est, id., XVI, 1213. — Ubi fames cupiditatum, ubi inexplēbilis appetentia, ibi utique paupertas, *ibid.*, 1098. — Est enim sanctis viris semper dives ipsa paupertas, id., XVII, 734. — Pauperes spiritu, quoniam sint, S. Chromatius Aquil., XX, 325. — Qui pauper est cum Christo dives est, S. Hieronymus, XXII, 548. — Pauperes quoniam dicendi, S. Augustinus, XLI, 204. — Pauper verus, id., XXXVIII, 115. — Pauper Dei in animo est, non in sacculo, id., XXXVII, 1727, 1814. — Pauper si Deum habet, quid non habet, id., XXXVIII, 492, 521. — Vere pauperes cuiusnam rei divites sint, id., XXXVI, 170; XXXVII, 1649. — Multum dimisit, qui non solum dimisit quicquid habebat, sed etiam quicquid habere cupiebat, id., XXXVII, 1371. — Pauperes divitibus instituti laturarii, id., XXXVIII, 130, 210, 406. — Pauperes occulti canales per quos res nostrae praecedunt nos in cœlum, id., XXXVI, 424. — Pauperes spiritu, quoniam, *ibid.*, 945; XXXVIII, 564. — Paupertas ex se nec beatitudo, nec miseria, id., XXXVIII, 527. — Paupertas voluntaria ad perfectionem christianam pertinet, id., XLIII, 541. — Paupertatis quinque genera, id., XL, 1515. — Pauperum et divitum una est natura, S. Leo Magnus, LIV, 167. — Pauper christianus semper dives, *ibid.*, 276. — Qui veri et evangelici pauperes, *ibid.*, 462. — Paupertas spiritus, seu humilitas primus gradus ad beatitudinem, *ibid.*, 461. — Pauper humilem significat, S. Gregorius Magnus, LXXV, 750, 1131; LXXVI, 203, 578. — Vere pauperes qui sint, id., LXXVI, 205. — Minus inops est qui vestem non habet, quam qui humilitatem, id., LXXVII, 208. — Paupertas duplex, S. Paschasius Radbertus, CXX, 216. — Pauper spiritu, quis, S. Petrus Damianus, CXLIV, 484. — Pauperum tria sunt genera, coacti, spontanei et voluntarii, Hildebertus Cennoman., CLXXI, 475. — Paupertas voluntaria, Christi castellum, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 671. — Paupertas martyrium, *ibid.*, 462. — Non paupertas, sed paupertatis amor virtus reputatur, *ibid.*, 671. — Paupertas voluntaria universa superflua resecat, *ibid.*, 134. — Vere pauper, quis sit, Richardus S. Victoris, CXCVI, 739. — Paupertas quo sit voluntaria et honesta, Adamus Præmonst., LXXVII, 379. — Pauperes censu et spiritu, Thomas Cister., CCVI, 767. — Paupertas quadruplex, Alanus de Insulis, CCX, 218. — Paupertas spiritus in quo consistat, *ibid.*, 140.

II. — De prerogativis pauperum et excellentia pauperum.

Pauperes Dominus semper justificat, et divites prædamnat, Tertullianus, I, 1260. — Paupertas prodest homini, exercet corpus, non opprimit, S. Ambrosius, XIV, 265. — Bona si a pietate, et virtutum exercitatione suscipitur, *ibid.*, 1132. — Si beata paupertas cui patet cœlum, terrenas istas divitias negligamus, corporalem redundantiam declinemus, *ibid.* — Est paupertas gloriosa et cur, id., XV, 1715. — Pauperes divitibus quomodo præstantiores sunt, id., XIV, 265. — Est in moribus paupertas bona, *ibid.*, 1069. — Esto pauper spiritu, et eris dives quocunque censu, *ibid.*, 528. — Quanto dotatioribus præstat compendii, casta paupertas, id., XVI, 206. — Pauperes in sacerdotibus gloriosa, *ibid.*, 940. — Christus non fastidit in regno suo pauperem, sed exaudit eum et liberat ex omnibus angustiis et molestiis, *ibid.*, 1275. — Lacrymæ pauperum sunt lacrymæ redemptrices, *ibid.*, 1292. — Munera pauperum Deum obligant, *ibid.*, 1017. — Pauperes vere esse thesauros Ecclesiæ, *ibid.*, 141. — Pauperes pedes Domini, S. Augustinus, XXXIV, 1760. — Pauperes passim in Scripturis benedicuntur, id., XXXIX, 2510. — Sois pauperibus spiritu cœlum promittitur, id., XL, 1084. — Pauperis divitiæ, id., XXXIX, 1356. — Paupertatis evangelicæ pretium, *ibid.*, 1954, 1955. — Pauperes gemmæ magni pretii, Historia Lausica, LXXIII, 1097; LXXIV, 237. — Paupertas est thesaurus monachi, Vitæ Patrum, LXXIII, 891. — Pauperes in die iudicii mundum iudicaturi, S. Gregorius Magnus, LXXV, 950. — Pauper abiectus et despectus, margarita in sterquilino, id., LXXVI, 1512. — In via ad patriam paupertas est fida comes, *ibid.*, 1024. — Pauperes beati quoniam, S. Paschasius Radbertus, CXX, 216. — Pauperes et senes Ecclesiæ sunt cæteris honoratioribus, Isidorus Mercator, CXXX, 548. — Paupertatis evangelicæ fructus, S. Petrus Damianus, CXLV, 258. — Paupertas iure prima virtus ponitur, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 593. — Pauperes præfigurantur in pedibus Domini, unguento Mariæ unctis, Rupertus abb., CLXX, 129. — Pauperes beati, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 456. — Pauperibus et martyribus eadem repromissio facta, *ibid.*, 462. — Pauperes in futuro iudicio securi, *ibid.*, 216. — Paupertas evangelica et cœlestia possidet et terrena, *ibid.*, 875. — Paupertas quædam beata, l'hi-

ppus de Harveng, CCIII, 24. — Paupertate emittit Dei regnum, *ibid.*, 411. — Paupertatis voluntariæ merces, *ibid.*, 720. — Paupertatis laus, Petrus Cantor, CCV, 546. — Paupertas voluntaria custodia virtutum, *ibid.*, 65. — Paupertas humilitatis nutritrix, *ibid.*, 181. — Paupertatis commendatio, Alanus de Insulis, CCX, 184. — Paupertatis commoda, *ibid.*, 124.

III. — De officiis pauperum, et eorum vitii.

Oratio alit pauperes, Tertullianus, I, 1196. — Qui ab Ecclesia aluntur frugioribus cibis contenti sint, S. Cyprianus, IV, 363. — Nemo de paupertate queri debet, citatur exemplum hirundinis quæ abundat industria, S. Ambrosius XIV, 230. — In paupertate et divitiis tentamenta sunt, *ibid.*, 264; CCXV, 1309. — Sæpe frangit sanctos inopiæ deformitas, quos mortis formido non fregerat, id., XV, 1405. — Pauperem egestas commendabiliorem non facit, si inter sordes et inopiam peccata non caveat, S. Hieronymus, XXII, 724. — Pauperes quæ vitia cavere oportet, S. Augustinus, XXXVIII, 521. — Cavenda illis cupiditas divitiarum, *ibid.*, 522, 956. — Pauper tranquillius, diviti cupidus præferendus, id., XLI, 114. Pauperes multi cupiditate divites, id., XXVII, 1371. — Pauper cupiditate possessus, divite pejor, id., XXXVIII, 114. — Nihil pauperi prodest si eget facultate, et ardet cupiditate, id., XXXVI, 609. — Pauper qui cupit divitias et inflatur, inter divites reprobos deputatur, *ibid.*, 545; XXXVII, 1727. — Verus pauper in pauperum turba vix invenitur, id., XXXVIII, 114. — Pauper superbus non ferendus, id., XXXVII, 112, 218. — Pauperes tenentur frenare cupiditates, id., XXXVIII, 522. — Pauperes multos, utpote vitii et malis moribus locupletes, inopia nihil juvat, id., XXXIX, 2311. — Paupere superbo nihil est stolidius, id., XL, 1084. — Pauperes ab elemosyna facienda non exclusi, S. Leo Magnus, LIV, 160, 190, 277. — Pauperes pro patientia coronandi, *ibid.*, 177. — Pauper cum anxietate appetit bona, quæ dives cum metu habet, S. Gregorius Magnus, LXXV, 1114. — Ad cœnam vocantur pauperes et debiles, non vero pauperes et superbi, id., LXXVI, 1269. — Deus pauperes novit, divites superbos nescit, *ibid.*, 1305. — Pierumque fit ut dives sit humilis, pauper vero superbus, id., LXXVII, 574. — Pauperes quatenus elemosynam facere possint, Rotherius Veron., CXXXVI, 187. — Contra pauperes desides, *ibid.*, 188. — Opera victum acquirant, *ibid.*, 186. — Paupertas grande est instrumentum quo creatura subleitur Creatori, Rupertus abb., CLXVIII, 1584. — Paupertas vitiat affectu rerum etiam minimarum, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 636. — Paupertas vacat invidia propria et aliena, *ibid.*, 671. — Paupertatem simulat triplicis generis homines, Petrus Cantor, CCV, 152. — Paupertas adulationem non invenit, *ibid.*, 141.

IV. — De officiis christianorum erga pauperes, et de hac questione, Cur Deus pauperes permiserit.

Lucrum est pietatis nomine facere sumptum, si pauperes adjuvantur, Tertullianus I, 474. — Pauperes pascendi, S. Cyprianus, IV, 541. — Pauperum cura commendatur, *ibid.*, 230, 232, 240, 327, 329. — Pauperibus stantibus in fide major cura et dilectio præbeatur, *ibid.*, 329. — Bonum est in Ecclesia pauperes non esurire, S. Hilarius, IX, 745. — Nemo irrideat pauperem et cur, S. Ambrosius, XV, 1783. — Qui irridet pauperem, exacerbat eum qui fecit illum, *ibid.*, 1540. — Qui pauperes præ cæteris juvandi, id., XVI, 125 *seqq.* — Videndus ille pauper, qui te non videt, requirendus ille qui erubescit videri, *ibid.*, 124. — Si alas pauperes, laves eorum vulnera illuviemque detergas, tarsi utique pedes Christi, *ibid.*, 1117. — Utinam hoc mihi semper crimen ascribant, quia aurum pauperibus erogatur, *ibid.*, XVI, 1017. — Erarii mei pauperes Christi sunt, hunc novi congregare thesaurum, *ibid.* — Noli pauperem contemnere, ille te divitem fecit, *ibid.*, XVI, 1215. — Erga pauperem nemo simulatur, *ibid.*, 182. — Meliores amicitia sunt inopum plerumque quam divitum, *ibid.* — Pauperibus largiri et sibi et suis utile est, S. Gaudentius, XX, 942. — Pauperibus dandum, non locupletibus, non superbis, S. Hieronymus, XXII, 645. — Nonnulli pauperibus paululum tribuunt, ut amplius accipiant, *ibid.*, 535. — Pauper ac dives onera sua vicissim partiiri ac minere quomodo valeant, S. Augustinus, XXXVIII, 899. — Pauperes vestiuntur, id., XXXIV, 471. — Pauperum cura, id., XXXVIII, 435. — Pauperes pascit Ecclesia, id., XLIII, 94. — Pauperum procuracionem episcopus gerit, id., XXXIII, 809. — Fides amico in ejus paupertate servanda, id., XXXVIII, 247. — Pauperes non sunt contemnendi, id., XXXIX, 1842. — Sed honorandi, id.,

XL. 1068. — Pauperes inter ac divites commercium, id., XXXIX, 2535. — Pauperum neglectus an venialis sit, S. Leo Magnus, LIV, 165. — Pauperes adjuvandi, maxime modesti et verecundi, *ibid.*, 162. — In pauperibus Christum pascimus, *ibid.*, 163. — Sine misericordia in pauperes nulla virtus prodest, *ibid.*, 165. — Pauperibus eleemosynas distribuere ad quos spectat, S. Benedictus LXVI, 315; S. Gregorius Turon., LXXI, 909. — Pauperes sunt patroni quos rogare debemus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1510. — Pauperes villosi corripiendi sunt, et cibandi, *ibid.* — Honor pauperibus debitus exemplo demonstratur, *ibid.* — Exhortatio ad colendos et sublevandos pauperes, *ibid.*, 1572. — Pauperes qui moriendi sunt, id., LXXVII, 52. — Pauperes consolandi, *ibid.* Utrum pauperi peccatori danda eleemosyna, *ibid.*, 85. — Pauperum res dispensandas habet episcopus, id., 1274. — Pauperes venientes ad ostium et petentes, quomodo dimittimus? Et si debet unusquisque porrigere panem, vel quodcumque aliud, etc., S. Benedictus Anian., CIII, 525. — Pauperum cura commendatur, S. Agobardus Lugdunensis, CIV, 184. — Pauperem de familia sua unusquisque pascat, Regino Prumiensis, CXXVII, 563. — De sublevandis miseris pauperum egregia dicta, Guibertus abb., CLVI, 776. — Quomodo pauperi vel diviti sit dandum, Arnulfus Lexov., CCI, 199. — Paupertas viduarum sublevanda, Petrus Cantor., CCV, 118. — De pauperibus requirendis, Innocentius III, papa, CXXVII, 1208. — De servitio pauperum, *ibid.*, 1146.

Pierumque servos suos, quos potest pascere Deus, ideo facit indigentes ut inveniat operantes, S. Augustinus, XXXVIII, 1128. — Pauperem et divitem cur fecit Deus, id., XXXVII, 1649, 1650; XXXIX, 1980, 2350, 2356, 2361; XL, 1176; S. Leo Magnus, LIV, 176; S. Petrus Damian., CXLIV, 484.

V. — De paupertate Christi, apostolorum et sanctorum.

Christi paupertas, S. Ambrosius, XIV, 954. — Christus in paupere atque despecto mundum redemit, id., XV, 1464. — Ideo pauper huc venit, ne haberet diabolus, quod auferret, *ibid.*, 1624. — Quomodo dives in paupertate, id., XIV, 1070. — Meum paupertas ejus patrimoniū, et infirmitas Domini mea est virtus, id., XV, 1568. — Christi paupertas summa, S. Augustinus, XXXVI, 844. — Christus implere venit pauperes, qui pauper effectus est, *ibid.*, 455. — Christi paupertas, divitiarum nostrarum sunt, *ibid.*, 454. — Paupertate Christi saturatus quis dicatur, id., XXXVIII, 567. — Paupertas et divitiarum Christi, id., XXXVIII, 215. — Magnanima paupertas Christi, S. Leo Magnus, LIV, 462. — Christus pauper factus est ut nos ditaret, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 179. — Christus parentes pauperes elegit, *ibid.*, 1085. — Christus singularitater pauper, S. Bruno Herbipol., CLXVIII, 262, 519. — Paupertatem quantum Christus in actionibus suis adamavit, Hildebertus Cenoman., CLXXI, 611. — Quam pauper fuerit Christus, *ibid.*, 732. — Christi paupertas, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 289. — Paupertatem Christus docuit verbo et exemplo, Petrus Cantor., CCV, 68. — Paupertas Christi maxime apparuit in cruce, *ibid.*, 77.

Beatae paupertatis exemplum nobis primi in se apostoli praeherunt, S. Chromatius, XX, 333. — Toto orbe peregrini et pauperes quid dicere poterant? S. Hieronymus, XXII, 1057. — Non divitiarum sarcina praegravati, poterant ingredi per angustias secus, *ibid.* — Quantum ad divitias nihil, quantum ad voluntatem totum mundum reliquerunt, *ibid.*, 646. — Nemo apostolis pauperior fuit, et nemo tantum pro Domino dereliquit, *ibid.*, 1192. — Magnanima paupertas apostolorum, S. Leo Magnus, LIV, 462. — Apostolorum cura in pauperes, S. Petrus Damianus, CXLV, 217.

Amor cujusdam feminae in pauperes, S. Hieronymus, XXII, 880. — Accusat se publice Caesarius, quod interdum vestimenticula sua pauperibus dare neglexerit, S. Augustinus, XXXIX, 2024. — Pauperibus thesauros Guntramnus largitur, S. Gregorius Turon., LXXI, 444, 451. — Perpetuus haeredes suos scribit, *ibid.*, 1151. — Paupertas Joannis Eleemosynarii ex testamento ejus apparet, Historia Lausica, LXXIII, 579. — Paupertas Agathonis aliquid recipere recusantis, *ibid.*, 775. — Paupertatis studium abbatissae cujusdam majora respicientis, *ibid.*, 627. — Paupertas Arsenii vestimenta non acceptantis, Vita Patr., LXXIII, 888. — Paupertas Juliani nihil habentis praeter cilicium, sagum, vasculum ligneum et librum, id., LXXIV, 115. — Paupertas Messimae unica tunica utentis, *ibid.*, 72. — Paupertas Pauli in Pheme, qui nihil accepit praeter quod posset eodem die comedere, id., LXXIII, 1123. — Paupertas Serapionis Sindonitae, Evangelium et seipsum vendentis ut pauperibus subveniret, *ibid.*, 773, 889. — Paupertas perfecta docetur ab Antonio egregio dogmate et exemplo, *ibid.*, 771. — Paupertas S. Malachiae episc., S. Bernardus Claravall., CLXXXII, 1098.

VI. — Pars historica pauperum.

Quanta charitate pauperibus subveniebant Christiani, Tertull., I, 470. — Pauperibus collationes ab apostolis institutae, S. Hilarius, IX, 743. — Pauperes temporum foribus astare debent, S. Gaudentius, XX, 938. — Pauperes dimittendi mos per verba: Vade in pace, det tibi Deus, S. Augustinus, XXXIX, 2505. — Pauperes Ecclesia olim alebat, S. Prudentius, LX, not. 506. — Ante fores Ecclesiae aderant, *ibid.*, 41. — In carnalibus habitabant, *ibid.*, 168. — Pauperum susceptio in monasteriis, S. Benedictus, LXVI, 765. — In gratiam pauperum erecta xenodochia in monasteriis, *ibid.*, 512. — Pauperibus datae monasteriorum decimae, *ibid.*, 510. — Pars quinta reddituum monasterii, *ibid.*, 511. — Item tertia pars, *ibid.* — Pauperibus distribuendae vestes vestae, *ibid.*, 788. — Tribus pauperibus pedes quotidie lavandi eisque eleemosyna tribuenda, *ibid.*, 763. — Pauperes divitem manus osculantur cum aliquid ab eis accipiunt, S. Bernardus Clarav., CLXXXIII, 797.

VII. — Sermones, tractatus, etc., de paupertate.

Sermones de pauperibus, S. Augustinus, XXXVIII, 111, 247; XXXIX, 1934.

Patientiae pauperum Christi merces aeterna, S. Augustinus, XL, 625.

Pauper superbus, pauper spiritu, pauper humilis, nobilis pauper, *ibid.*, 1084.

Paupertatem sectentur, paupertatis felicitas, *ibid.*, XL, 1218.

Sermones de divite et Lazaro, S. Petrus Chrysolog., LII, 529 et seqq.

De vestium paupertate, et vilitate amanda, S. Petrus Damianus, CXLV, 555.

De paupertate voluntaria, S. Bernardus Claravall., CLXXXIII, 671.

De paupertate sectanda, id., CLXXXIV, 1193.

De divite et Lazaro, Zacharias Chrysopoiet., CLXXXVI, 557.

De Christi pauperibus, S. Stephanus Grandimont., CCIV, 1104.

De subventionem pauperum, *ibid.*, 1108.

Quod Deus pauperibus sit dispensator providus, *ibid.*, 1145.

De beneficio pauperibus erogande, *ibid.*, 1152.

De paupertate, Petrus Cantor, 61.

CLXIV.

INDEX ANECDOTALIS

ORDINE RERUM ALPHABETICO DISPOSITUS,

LECTORI PROPONENS PRÆCLARISSIMA FACINORA QUÆ IN PATROLOGIÆ CURSU REFERUNTUR.

ABELARDUS PETRUS. — De suo filio Astralabo ex indignatione eunuchus factus, CLXXVIII, 53.

ADAMUS Præmonstratensis. — De ipsius pietate, devotione in Eucharistiam et singulari charitate, CXCIII, 41.

- ADAMUS**, Persenſis abb. — De abbate de Turpinſco, CXXI, 631. — De Gulielmo nobili adolescente, CXXI, 612.
- ADAMUS S. VICTORIS**. — De indulgentiis in Terram Sanctam adeuntes, CCVIII, 1275.
- ADO**, Viennens. archiepiſc. — De Antipatro matrem suam transverberante, CXXIII, 58.
- ADRIANUS II**, papa. — De Waldrada communione Ecclesie recepta, CXXII, 1265.
- AGOBARDUS** (S.), Lugdunens. episcop. — Anecd. in libr. De imaginib. sanctorum, CIV, 199 seq. De Davidis humilitate, CIV, 161.
- ALCUINUS**, abb. — De ipsius vita, C, 94.
- ALDRICUS**. — Anecd. ipsiusmet a discipulis collecta, CXV, 50.
- ALEXANDER III**, papa. — De ipsiusmet patientia, et scientia in divinis et humanis Scripturis, CC, 12.
- AMALARIUS**, presbyter., Metens. — De Eucharistia, CV, 1153.
- AMBROSIUS** (S.), Mediolanens. episc. — De gula et abstinentia, XIV, 700. — De intemperantia, *ibid.*, 574. — De tempore, duratione et aliis variis circumstantiis diluvium universale comitentibus, XV, 585. — Quam ridicula et odiosa sit ebrietas, XV, 711. — De comparatione, in doctrina, animæ variis seminibus, *ibid.*, 1074. — De anima fidei comparata Bethleem, etc., XV, 1237. — De martyribus, certaminibus et beatitudine celesti, *ibid.*, 1397. — De veritate, de iustitia et de virtute, XVI, 59, 206. — De luctu et coronatione in certaminibus, *ibid.*, 1475. — Quod humilitatem didicimus non solum sermone sed actibus Christi, *ibid.*, 1490. — De Dei et hominis opere in penitentia delictorum, *ibid.*, 1581. — De baptismatis institutione, XVI, 427. — In calumniam et tentationem, *ibid.*, 1448. — De Dei adoratione in veritate, *ibid.*, 795. — Quod laboris mutatio sit quedam quies, *ibid.*, 225. — De virginibus sese morti sponte tradentibus, *ibid.*, 229. — Quod flos humilitatis et simplicitatis sit Christus, *ibid.*, 280. — De Arianis varias in sectas divisas, XV, 538. — De humilitatis servandæ mensura, *ibid.*, 1598. — De Christi et apostolorum humilitate et simplicitate, XVI, 280. — De penitentia, venia et culpa delictorum, *ibid.*, 505. — De lacrymis, jejuniis et aliis penitentia modis, *ibid.*, 494. — De virginis lapsus penitentia, *ibid.*, 578. — De bona oratione, *ibid.*, 507. — De ebrietate feminarum, XV, 720. — De titubatione, vacillitate ac fluctuatione inebriorum, XVI, 489. — De converso ad dilectam olim mulierem redeuntes, qui dixit: «Ego non sum ego», *ibid.*, 521. — De luxuria et incontinentia, *ibid.*, 827. — De luxuriosorum insaturatione, *ibid.*, 1062. — De jejuniis jejunantes fortes efficiunt, *ibid.*, 1195. — De pietate, *ibid.*, 1226. — De pestilentia quæ irrationalia et ea quæ cum hominibus conversari videntur, inficit, XIV, 375; XV, 1806. — De pietate, XVI, 1226. — De superbiam et culpæ effectibus, *ibid.*, 1253. — De otiosis, *ibid.*, 1201. — De charitate omnem fidem possidente, *ibid.*, 1269. — Quod sacerdos sacerdotem debet consecrare et induere virtutibus sacerdotalibus, *ibid.*, 1206. — De perfectione vitæ sacerdotalis, *ibid.*, 1279. — De diaboli tentationibus cavendis, *ibid.*, 1259. — De gradibus in ordine salutis a timore ad hereditatem, *ibid.*, 691, 1258. — De mansuetudine, *ibid.*, 1257. — De effectu mortis martyrum, XIV, 530. — De crucis Christi sacrificio, XV, 1259. — De causis terroris mortis, XIV, 534. — De certis diebus mortuis dedicatis, XVI, 1386.
- ANASTASIUS**, Bibliothec. — De reconsecratione et reordinatione quorundam, CXXIX, 855. — De loco martyrii B. Petri, juxta palatium Neronianum, in Vaticano, in via Aurelia, CXXVII, 1035. — De ecclesiæ Gothorum dedicatione in urbe Roma, CXXVIII, 649.
- ANNEMUNDUS** (S.), Lugdunens. episc. — De ipsius mortis causa, LXXXVII, 471.
- ARNO**, preposit. Reichersperg. — De Alexandro II papa canonicos regulariter viventes constituyente, qui et ipsi ordinem S. Augustini amplexi sunt, CXCIV, 1493.
- ARNOBIUS**. — De miseriis omnis generis quæ miseros mortales obsident, V, 724. — De diluvio, *ibid.*, 726. — De assumptione et descensione Simonis Magi, *ibid.*, 828. — De ludis Floralibus et Megalensibus, *ibid.*, 1265. — De ludis Circensibus, *ibid.*, 1272. — De diis ethnicis, *ibid.*, 1014. — De Pygmalione, *ibid.*, 1206. — De statua Jovis velamine laneo contexta, *ibid.*, 1204. — De ebriosus et rationis expertibus, *ibid.*, 1259.
- ANSELMUS**, Cantuariens. archiepiſc. — Quomodo Rodolphus rex conquerebatur se a lectione distrahi ob negotia, CLVIII, 1075. — De monachis in Angliam missis, CLVIII, 1152. — De Inductis sacrilego concessis, CLIX, 45. — Ida comitissa per timorem conversa, CLIX, 92.
- De liberalitate Lanfranci archiepiſc., CLVIII, 1149.
- De Ida comitissa, CLIX, 92.
- AUDOENUS** (S.), Noviomens. episc. — De Dagoberti regis amicitia pro sancto Eligio, LXXXVII, 474.
- ARNULFUS**, Lexoviens. episc. — De Baudino procuratore domus regie, CCI, 25.
- AUGUSTINUS** (S.), Anglorum apostolus — De ipsomet, per regis Æthelberti clementiam, ingresso cum sociis in perpetuam habitationem Doroberniæ ibique vitam angelicam agente, LXXX, 44.
- BALDWINUS**, Constantinop. imperat. — De legibus contra homicidas, CCIX, 916.
- BEDA Vener.** — De Nehemia objugante optimates Judæ ne Sabbati quies violetur, XCI, 922. — De historia Moysis, XCIII, 566. — De Cuthberto angelum in hospitio auspicante sub pauperis forma, XCIV, 745. — Igneum fantasticum a diabolo immissum quomodo Cuthbertus extinxit, *ibid.*, 751. — De animalibus marinis Cuthberto obsequium præstantibus, *ibid.*, 747. — De donis a Gregorio Magno papa missis ad Ædibertum regem, XCV, 72. — De Ædani episcopi virtutibus, *ibid.*, 123. — Quomodo Cuthbertus vidit sancti Ædani animam in cælum ab angelis delatam, *ibid.*, 759.
- BENEDICTUS** (S.), monach. — Quod in quibusdam non minor sit ardor pro regula monastica, quam in multis, pro dilectione Dei derelictio parentum, patriæ, etc., LXVI, 244.
- BENEDICTUS** (S.), Anianens. abb. — De continentia laude, CIII, 1125.
- BERNARDUS** (S.), Clarevallens. abbas. — De titulis sepulchralibus, CLXXXV, 1625. — De vico Fontanarum, *ibid.*, 1633.
- BOETIUS**. — In Trinitate de numero personarum et de earum singularitate secundum essentiam, hoc est, quod Pater est Deus, Filius est Deus, et Spiritus sanctus est Deus, LXIV, 1262. — De Trinitate, *ibid.*
- BRAULIO** (S.), Casaraugustan. episc. — De translatione S. Vincentii Levitæ, sub Carolo Calvo rege, LXXX, 617.
- BRUNO** (S.), archiepiſc. Coloniens. — Quod aer serene se daret tempore et hora quadam notata post ejuſdam obitum, CXXXIV, 936.
- BRUNO** (S.), Sign. episc. — De mandato Gregorii papæ ut ipse sacram ordinationem susceperet, CLXIV, 105.
- CAROLUS CALVUS**, imperat. — De modo quo Adrianus papa in ipsum regem correctionem fraternam exercuit, CXXIV, 881.
- CAROLUS MAGNUS**, imperat. — Anecd. de episcopo inter omnes minimo qui se divinis cultibus honoraturum gloriabatur, XCVIII, 1585.
- CASSIANUS**, presbyt. monach. — De fratris cujusdam obedientia in sportis circum ferendis, XLIX, 189.
- CASSIODORUS**, abbas — De calumniis in sanctum Athanasium in elemosinis pauperibus ab eo collatis, LXIX, 966.
- CHROMATIUS** (S.), episcop. Aquileiens. — Quod Domini inter juramentum et loquelam nostram nullum vult esse distantiam, quia sicut in juramento nullam convenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium, XX, 352.
- COELESTINUS III**, papa. — De ipsomet eadem die ad sacerdotium et ad papatum provecto, CCVI, 863.
- COLUMBANUS** (S.), abb. — De Deo iudice venturo, LXXX, 247.
- CYPRIANUS** (S.), Carth. episc. — Ordine regiminiſ inter se creaturarum notatur Deum unicum et unum esse, IV, 576. — De morte Abelis et de immolatione Isaac, *ibid.*, 797. — De statua Nabuchodonosoris, *ibid.*, 555. — De hominum punitione in diluvio universali, *ibid.*, 786. — De Job patientia et Tobie cæcitate, *ibid.*, 634. — De coronandis in stadio, *ibid.*, 653. — De Anna vidua die noctue in templo Deo jejuniis et orationibus serviente, *ibid.*, 542. — Quod aqua in baptismo adhibita paschali tempore caleſcebat, *ibid.*, 480.
- DECIUS AUSONIUS**. — De adulatione istius erga Gratianum imperat., XIX, 940.
- DESIDERIUS** (S.), Cadurcens. episc. — Quantum ipsomet fuerit misericors ac benignus, LXXXVII, 222.
- DEXTER**. — De calumniis Pennoti et aliorum in abbatem Joachinum, XXXI, 614.
- DIONYSIUS EXIGUUS**. — De monachis inconstantibus, LXVII, 244. — De variis sancti Joannis Baptistæ capitis inventionibus, *ibid.*, 421.
- DRACONTIUS**. — De ipsiusmet peccatorum confessione et penitentia, LX, 665.
- ERACLIUS**, episcop. — De fide ipsiusmet Eraclii Lugdunens. episc., quæ fuit tanta ut insigne miraculum in se expertus fuerit, CXXXV, 914.

EUGYPIUS, abb. — Quod si qui de tempore originis mundi calumniatur, refelli possint de mundi loco, LXXI, 619.

EUSEBIUS, Verrellens. episc. — De ipsomet populum hortante ad salutem operandam, XII, 949.

FALCO, Beneventan. — De Mattheo cardinali, qui a primis annis cum pietate peritiam disciplinarum felici successu conjunxit, CLXXIII, 1231.

FIRMICUS MATERNUS. — De demonibus quod vidit ipse in simulacris nutriri ex assidujs sacrificijs et sanguine hostiarum, LXXI, 1011.

FULGENTIUS (S.), episc. — Quod Romam terrestrem videns tam splendidam ipsemet exclamaverit: «Quanto splendidior erit civitas Dei!», LXX, 103. — Quod eundem fidei spiritum habuerunt et Moyses, et David, et apostolus Paulus, *ibid.*, 201.

GERUINUS, Lugdunens. archiepisc. — De ipsius commendatione humilitatis, CXLVII, 1210.

GENNADIUS, Massiliens. presbyter. — De Photio patriarcha qui Basilium imperator. homicidam ad sacram admittere noluit, LVIII, 1032.

GERHOLDUS, Reichersperg. — De ipsomet a communionem episcopi schismatici recedente, CXCIII, 483.

GERMANUS (S.), Parisiens. episc. — De his qui non erant communicaturi olim in missa, et non expectata communionem discendebant, LXXII, 130.

GESO, abb. Dertonens. — De quodam monacho qui per salutarem hostiam supplicium evasit, CXXVII, 399.

GODEFRIDUS BULLONIUS. — Quod ipse fuerit humilitate et alijs virtutibus insignis, CLV, 359.

GODEFRIDUS, Admontens. abb. — De ipsius prudentia, religione et eruditione, CLXXIV, 9.

GRATIANUS. — De decretis canonum in corpus adjunctis, CLXXXVII, 10.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa. — Quod zelus animarum gratissimum sit Deo sacrificium, LXXIX, 593.

Quomodo sanctus Audolnus se devovet captivitati ad cuiusdam filium viduæ liberandum, LXXV, 804. — De Herulo monacho quod ei apparuit quod ex albis floribus corona de celo in caput descenderet, *ibid.*, 70. — De tribus papæ mitris, LXXVIII, 1114.

GREGORIUS (S.), Turonens. episc. — Beato Portiano qui domum suam mirabiliter sanavit, LXXI, 1027. — De Aredio qui infirmos curabat crucis vexillo eis imposito, *ibid.*, 561. — De sancto Hospitio cæcorum oculis aperiente per sanctæ crucis virtutem, *ibid.*, 578. — De eodem e muliere demonia efficiente, sanctæ crucis fronti ejus ex oleo imposita, *ibid.* — De virtute singulari reliquiarum sancti Sergii martyris, *ibid.*, 435. — De sancti Martini virtute erga unum puerum, post sanctæ crucis signum, *ibid.*, 445. — De Verano episcopo, de lavacro Theodoricum suscipiente et plerumque sanitati restaurante infirmos per crucis signum, *ibid.*, 483. — De Ratherio Childeberti legato et de ejus agendi ratione in episcopum Massiliensem, *ibid.*, 455. — De Dei vindicta in latronem et incendiarium, juramento falso præstito, *ibid.*, 460. De morte Terentii urbis Lemovicinæ comitis, deque vindicta adversariorum de eo, *ibid.*, 467. — De Prætextatu episcopo ab homicida percussio, *ibid.*, 470. — De circumstantijs quæ dederunt locum inveniendi et detegendi cadavera Merovechi ac Chlodoverhi post interitum, *ibid.*, 453. — Quod cuiusdam martyris historia vera esset, licet falsa ab episcopo credita, *ibid.*, 763. — De Eberulfo Gregorius occidere machinante, et clericis in basilica Sancti Martini congregatis, *ibid.*, 429. — De Gundovaldi superbia et præsumptione, *ibid.*, 440. — De Desiderii Turonici arte necromantica, *ibid.*, 484. — De Buciovaldo abb. in electione episcopi Viridunensis, *ibid.*, 501. — De Bosonis superbia in negotijs Carassonnensibus, *ibid.*, 509. — De Chrodieldis jactantia et Basinas penitentia, *ibid.*, 517. — De Rauchingo subjectos despiciente nefandaque in eos agente, *ibid.*, 518. — De Riccolemo militante quod si Guntchramnus a basilica sancta non extraheretur, civitatem subito incendio concremaret, *ibid.*, 519. — De Felice Namneticæ urbis episcopo jactantia et cupiditate, *ibid.*, 520. — De Leudasto fugitivo et Marcovefa regina, *ibid.*, 564. — De Riculfo presbytero episcopatum ambiente et in tantum e promissis elato ut Simonis Magi superbiæ æquaretur, *ibid.*, 564. — De Palladio Parthenium episcopum injurijs lacestante, ultione divina suo gladio sese trucidante, *ibid.*, 503. — De Guntchramni regis religione in Massiliæ pestis calamitate, *ibid.*, 503. — De Childeberto rege Fredegundam maleficam per legatos expositante, *ibid.*, 421. — De quodam hæretico Ecclesiam Agathensem spoliante, et coram luci episcopo adducto, *ibid.*, 776. — De sacerdote episcopo obnoxiante et Nicetio ei succedente, *ibid.*, 299. — De sancti Fructi cellula tota commota, dum Felix episcopus

transiret, *ibid.*, 500. — De sancti Germani verbis ad Sigeburtum fratrem suum obsidentem, *ibid.*, 513. — De aggravatione et alleviatione corporis sancti Germani Parisiensis dum sepeliendum esset, *ibid.*, 524. — De penitentia Patrocli monach., *ibid.*, 525. — De sancto Martino a quodam agro tempestatem amoveniente, *ibid.*, 937. — De clericis in Ætherium episcop. perversa machinantibus, *ibid.*, 404. — De muneribus Guntchramno regi oblatis a sacerdotibus ut episcopatum eis concederet, *ibid.*, 403. — De sagittario partes Gundovaldi sequente, *ibid.*, 452. — De Calone presbytero se in episcopatum eligente post mortem sancti Galli, *ibid.*, 273. — De Cautini episcopi prava agendi ratione erga Anastasium presbyterum, *ibid.*, 277. — De Rauchingo suos famulos postulante, *ibid.*, 518. — De Senocho presbytero in cellula se e includente, *ibid.*, 524. — De Merovecho principe tonsurato et monacho facto, *ibid.*, 527. — De Nantino infelicitate obnoxiante ob injurias sacerdotibus illatas, *ibid.*, 532. — De Salvii episcopi prædicatione de morte duorum filiorum regis cuiusdam viri spoliatoris domus, *ibid.*, 570.

De hæretico catholicum alloquente: «Legem Ariam quam non colis blasphemare noli; nos vero quæ creditis, etsi non credimus, non tamen blasphemamus», LXXI, 360. — De Transobado presbyt. a multis deriso et contumellis affecto quod episcopatum ambiret, *ibid.*, 565. — De fame Burgundiam opprimente, *ibid.*, 220. — De Teuderici regis exercitu urbem Arvernæ vastante, *ibid.*, 250. — De Chilperico rege Gundohaldum ad fugam compellente, *ibid.*, 510. — De sancto Gallo nobilitatem mundanæ aufugiente, *ibid.*, 1029. — De Leudasto Gregorium iniquis ac nefariis calumniis supplantare conante, *ibid.*, 565. — De Riquithe filia Chilperici matri molesta, *ibid.*, 511. — De Chrodieldis calumniis seiviente in abbatissam monasterii Pictaviensis, *ibid.*, 546. — De Bonulfi ad S. Martini altare prostrati incongruente oratione, *ibid.*, 952. — De Mummo abbate succedente Pappolo episcopo Ecclesiæ Lingonicæ, *ibid.*, 523. — De puellula Amalouis caput amputante, *ibid.*, 506. — De Richardo legatos ad Guntchramnum et Childebertum reges mittente, ut, intercedente charitate, inter se sordere uniantur, *ibid.*, 481, 491. — De Childeberto pacem cum Richardo ineunte, *ibid.*, 494. — De Guntchramni elementia erga Garacharium comitem Burdigalens., *ibid.*, 455. — De diluvio contra generis humani iniquitates a Deo immisso, *ibid.*, 164, 574, 598, 676. — De inundatione aquarum Tiberis fluvij tanta ut urbem Romam obtexerit, *ibid.*, 527, 551. — De Sedulii amore discendi, *ibid.*, 442. — De Berthelede ignava et molli religiosa, *ibid.*, 510. — De Tiberio quatuor cruces superpositas extrahi jubente, et post thesaurum in eorum locis inventientem, *ibid.*, 539.

De verbis Fredegundis reginæ ad regem: «Diu nos male agentes pietas divina sustentat..... sæpe nos febribus et alijs malis nos corripuit, et non emendavimus, quid tu moraris?», LXXI, 550. — De Gundovaldo Deum precante, *ibid.*, 415. — De Genesio Beorritano mendacium in sacramento prolatum puniente, *ibid.*, 770. — De sanctæ Mariæ Virginis nomine ecclesia consecrata in qua ultio divina in perjuris apparuit in urbe Turonica, *ibid.*, 722. — De Mommo abbate in episcopatum urbis Lingonicæ electum, *ibid.*, 523. — De Chilperico et quodam episcopo de justitijs sermonem habentibus, *ibid.*, 535. — De Simplicii castitate cognita, cum luxuriæ crimen ei fuerat obiectum, *ibid.*, 883. — De Gratiano primo episcopo urbis Turonicæ, *ibid.*, 561. — De gentibus grandine, imbre et tonitruis ita terribis ut ob hæc convertuntur, *ibid.*, 806. — De ultione divina contra milites Gundovaldi, qui a dæmone corripuntur, *ibid.*, 410. — De episc. Magnulfi peroracione. Gundovaldo Tolosanus obsidente, *ibid.*, 432. — De Ennio episcopo nimium vino dedito, *ibid.*, 537. — De Eberulfo assiduo ebrietate, *ibid.*, 428. — De presbytero Britone qui paulisper mox bibens vinum, postmodum ebrius carnebatur, *ibid.*, 474. — De Chlotachario rege tertiam partem fructuum ecclesijs auferre nitente, *ibid.*, 271. — De Merovecho tonsurato et ad basilicam S. Martini aufugiente, *ibid.*, 529. — De Tiberii Cæsaris elemosynis ex Justini prædecessoris thesauris, *ibid.*, 339. — De pecunia recondita et ab incluso in custodia, qui illam cognovit, revelata, *ibid.*, 540. — De miraculis quæ ad B. Martini sepulcrum apparuerunt, *ibid.*, 523.

De patre Judæo qui Christo Domino ac suis legibus inimico puerum suum in fornacem ardentem projecit, quia ad participationem corporis et sanguinis hominici cum alijs infantibus accesserat, *ibid.*, 714. — De quodam Judæo imaginem sanctam in ecclesia parieti affixam telo verberante... *ibid.*, 724. — De Chlodoveo, audita Passionis lectione, exclamante: «Si ego ibidem cum Francis meis fuisset in prætorio, injurias Christi vindicasset»,

ibid., 586. — De Cyrolo hereticorum episcopo catholicos vexante, *ibid.*, 193. — De altercatione ipsiusmet Gregorii cum Oppila legato Hispanico, *ibid.*, 407. — De Dianæ simulacro quod populus adorabat in monte quo Ulfilaicus basilicam ædificavit, *ibid.*, 459. — De Crucifixi imagie apud Narbonam, *ibid.*, 723. — De Chilperici vitii, cuius se assereret omnium prudentissimum, *ibid.*, 413. — De intemperantia plurium Tornacensium cum invitati fuissent a Fredegunde, *ibid.*, 358. — De luxuria Aviti imperatoris, *ibid.*, 578. — De dissolutionibus Childerici, *ibid.*, 579. — De intemperantia et libidine Dagoberti regis, *ibid.*, 644. — De Albino provincie Massiliensis reitore, *ibid.*, 306. — Quod Gundebardus converti voluerit et clam ut chrismaretur petierit, *ibid.*, 230. — De Avito episcopo per plures Judæos convertente, *ibid.*, 526. — De Richardi regis conversione, *ibid.*, 493. — De quodam Chuno coronam sepulcri S. Martini violenter arripiente, *ibid.*, 915. — De corona velut naturali in capite Nicetii, *ibid.*, 1098.

De Charegisilo Nigeberti regis cubiculario qui tam levis fuit opere quam gravis cupiditate, LXXI, 514. — De Chilperico adulatorem Aetium increpante, *ibid.*, 335. — De Chilperico quemdam episcopum adulante, *ibid.*. — De Nantino comite excommunicato et absoluto, *ibid.*, 552. — De quodam clerico Ætherio episcopum occidere machinante, *ibid.*, 403. — De associatione Guntchramni, Childerberti, Brunichildis et Audelai, *ibid.*, 497, 501. — De omnium indifferentia in Chilperico regem, *ibid.*, 414. — De Justiniani et Ætherii concordia, *ibid.*. — De homine in turri recluso militibus cum ex ea expellentibus, vera eventu prædicente, *ibid.*, 377. — De quodam cive Bituricensis demente facto insidiis diaboli, *ibid.*, 536. — De dæmone qui per invidiam ulcera corporibus humanis immittit, *ibid.*, 459. — De visionibus quibus donati fuerunt abbas Sancti Aviti et Chilpericus rex, *ibid.*, 432. — De S. Martini apparitione cuidam diacono, *ibid.*, 459. — De signis ostensis per duas noctes legis Guntchramni, *ibid.*, 460. — De sanguine qui apparuit in incola civitati Venetiæ proxima, *ibid.*, 465. — De B. Germani apparitione quosdam salvantis in incendio per urbem Parisiacam grassante, *ibid.*, 473. — De prodigiis circa tempus Childerberti, *ibid.*, 483. — De apparitione urbis Antiochiæ destructionem nuntiante, *ibid.*, 553. — De Arvato Tungrorum episcopo responsum e celo habente de ingressione Chunorum in Gallias, *ibid.*, 577. — De apparitionibus variis miraculosis in celo sub rege Theoderico, *ibid.*, 617. — De Cantini episcopi avaritia, *ibid.*, 276. — De Ætherio ad episcopatum redeunte, *ibid.*, 404. — De Judæo scelestæ ab injurioso interfecto, *ibid.*, 450. — De Claudii avaritiæ reginam Fredegundam adeuntes, ut ab ea munera obtineat, *ibid.*, 440. — De Chlodovecho baptismum a S. Remigio recipiente, *ibid.*, 226.

De Prisco Judæo incredulo, LXXI, 573. — De sancti Martini reliquiis, *ibid.*, 511. — De Maroveo Pictaviensi episcopo clericis in partes Orientis mittente ad conquiendas reliquias ligni Dominiæ crucis, ac sanctorum apostolorum cæterorumque martyrum, *ibid.*, 518. — De reliquiis sanctorum ab urbe Roma allatis a quodam diacono tempore Childerberti regis, *ibid.*, 527. — De Gregorio diacono qui post reliquiarum raptum ad pontificatus gratiæ officium consecratus est, papaque Urbi datus, *ibid.*, 529. — De Radegundæ reginæ devotione in crucis Dominiæ et sanctorum martyrum reliquiis, *ibid.*, 709. — De miraculis per virtutem reliquiarum sanctæ Mariæ Virginis et aliarum monasterii Hierosolymitani, *ibid.*, 715. — De sepulcro Joannis apostoli et evangelistæ manna in modum farinæ eructante ex qua beatæ reliquiæ salutem morbidis præstant, *ibid.*, 730. — De viro Aridio qui per reliquias S. Clementis episcopi et martyris aquas ad quemdam fontem reverti obtinuit, *ibid.*, 738. — De quadraginta et octo martyribus qui suas reliquias colligi petierunt, quia nullus ex ipsis, ut aiunt, periit, *ibid.*, 751. — De uno militum Chrodieldis qui cum abbatisam jamjam gladio occisurus erat ipse ab alio cultro percussus est, *ibid.*, 514. — De sarchophago piumbeo S. Bartholomæi apostoli in mare projecto et in insulam Liparis adducto, *ibid.*, 734. — De Felice Nolano episcopo per telas aranearum divinitus e morte servato, *ibid.*, 796. — De Guntchramno reddi jubente quæ injuste a Chilperico ablata fuerant, *ibid.*, 427. — De Marco referendario qui post congregatos de spoliationibus thesauros subito lateris dolore detentus, caput tototidem et poenitentiam accipiens spiritum exhalavit, *ibid.*, 397.

De poenitentia Prætextati episc., LXXI, 426. — De quodam puella reclusa monasterii Pictaviensis quæ egressa per murum et permultum in abbatisam iracunda, mox omnino conversa rediit et poenitentiam egit, *ibid.*, 530. — De Gregorii diaconi oratione ad plebem

ut agat poenitentiam, *ibid.*, 538. — De poenitentia Nivivitarum, *ibid.*. — De poenitentia Chrodieldi et monachibus eius partium infuncta, *ibid.*, 549. — De Justiniani et Tiberii reconciliatione, *ibid.*, 347. — De Æga qui inter cæteros primates prudentius agens, cunctis erat præcellentior, *ibid.*, 637. — De Sigismundo filium Sigiricum necante, *ibid.*, 244. — De Sigrii et Sirivaldi prava agendi ratione, *ibid.*, 267. — De Leudaste comite insidias Fredegundi tendente ut ejus filios gladio trucidet, *ibid.*, 528. — De Guntchramno duos Magnacharii filios gladio interimente, *ibid.*, 532. — De Salomii et Sagittarii sacerdotum cædibus, homicidiis, sacrilegiisque, *ibid.*, 340. — De Marachario ab inimicis ob præclara facta crudeliter necato, *ibid.*, 351. — De Nantino Maracharii mortem vindicante in quemdam præbyterum accensatum criminis hujus, *ibid.*, 352. — De assiduitate Salvii orationis exercitio, *ibid.*, 418. — De Eupheonii et aliorum comitantium orationis vi et efficacia, *ibid.*, 456. — De Theodori episcopi sanctitate, *ibid.*, 455. — De viro et muliere orantibus flammis non metuentibus dum cellula combureretur, præmunitis firmissima spe de virtute B. Martini qui eos salvaret, *ibid.*, 473. — De ecclesiis in urbe Parisiaca ab incendio servatis, cum domibus vicinis, *ibid.*, 475. — De Massiliensi episcopo qui, lue grassante, cessationem calamitatis obtinuit intercessionem sancti Victoris Massil. episc., *ibid.*, 505.

De Ingobergæ reginæ immensis charitatis et pietatis exercitiis, *ibid.*, 505. — De prædicationibus Gregorii diaconi, *ibid.*, 529. — De Chrotechilde reginæ incessanter ad limina sancti Martini Turonensis orationibus et vigiliis pervacante, *ibid.*, 588. — De beato Columbano episc. et Theoderico rege, *ibid.*, 621. — De quodam sacerdote, qui dum urbs Vasatensis obsideretur, omnes ad orationem hortabatur, *ibid.*, 717. — De Aetio inter hostes pugnante et de uxore sua Dominum pro eo deprecante, *ibid.*, 199. — De sancto Modesto catenis in cippo victo et oratione ad Dominum facta, basilicam Sancti Medardi mirabiliter introducto, *ibid.*, 567. — De rege Chilperico et Prisco Judæo, *ibid.*, 575. — De sancti Hospitii morte placida, *ibid.*, 578. — De Eulatio a matre reprehenso, *ibid.*, 535. — De odiis Chilperici et Francorum, *ibid.*, 665. — De Guntchramno Rosone a regina veniam petente per episcopos, *ibid.*, 487. — De Frontimio episcopo Vincienti et Leuvichido rege, *ibid.*, 504. — De odio Fredegundæ in filiam, *ibid.*, 512. — De Wadone, conjugæ et filio, *ibid.*, 515. — De Adalulfo Longobardonensi et regina Gundebergæ, *ibid.*, 658. — De sancto Ambrosio super altare obdormiente et expegefacto respondente: Nolite turbare; Martinus obiit, et ego funeri ejus obsequium præstiturus sum, *ibid.*, 919. — De Maroveo episcopo, qui a Guntchramno captivus factus, unum sacrum calicem aureum in numismata redegit, seque et populum redemit, *ibid.*, 431. — De largitionibus in sancti Martini honorem a parvulo, si quid numismatis in manus haberet, *ibid.*, 457. — De præsentio nativitatis Childerberti, *ibid.*, 451. — De Childerberto baptizato in sancto Pentecostes die et ad solium evecto in die nativitatis Domini, *ibid.*, 452. — De morte Felici in festo Domini sancti Martini Turonens. episcopi, *ibid.*, 184.

De Clodovei morte apud Parisios, LXXI, 240. — De Marcatrudis concubinæ calamitatibus, *ibid.*, 288. — De Amato patricio cum Longobardis prelium committente et terga vertente, *ibid.*, 304. — De Chrodoberto rege miserabili exitu, *ibid.*, 512. — De Juliano monacho neque vino neque pulmento utente, *ibid.*, 295. — De Sunnlulfi monachorum abbatis simplicitate et charitate, *ibid.*, 296. — De monacho, post miraculum suis precibus obtentum verberibus percusso superioris jussu, ad vanam ab eo amovendam gloriam, *ibid.*, 297. — De Guntchramno sanctorum loca et Sancti Aviti abbatis basilicam invisente, *ibid.*, 450. — De Chrodieldis arte et fallaciis, *ibid.*, 515. — De monacho ab abbate multis opprobriis reprehenso ne nimis gloriaretur, cum illustris et potens esset in oratione, *ibid.*, 857. — De Augusto abbate duo monasteria gubernante, *ibid.*, 887. — De sanctitate Aridii, *ibid.*, 1122. — De legato Hispanico se catholicum esse dicente et in missa nec pacem cum catholicis faciente, nec cum eis de sacrificio communicante, *ibid.*, 406. — De missis celebratis in urbe Aurelianensi, astante rege Guntchramno, *ibid.*, 449, 453. — De Rauchingi uxore, quæ, ipso interfecto, equo ascenso ad basilicam Sanctorum Crispini Crispinianique properavit, *ibid.*, 488. — De beatæ Radegundis exsequiis in urbe Pictaviensi, *ibid.*, 906. — De Gregorii diaconi mira abstinentia et inauditis jejuniis ita ut infirmato stomacho vix posset consistere, *ibid.*, 527. — De Joanne Eulalii filio, qui, sua poenitentia omnes in admirationem induceret, *ibid.*, 536. — De poenitentia Vinuochi Brittonis,

ibid., 512. — De Hospitii monachi catenis ferreis et ciliis quibus induebatur, *ibid.*, 576. — De Mariano recluso sub arbore defuncto reperto, *ibid.*, 889. — De Aegidio episcopo, Sigibaldo et aliis, *ibid.*, 424. — Quid cogitaverit rex Guntchramnus de Judaeorum acclamationibus, quando intraret in urbem Aurelianensem, *ibid.*, 449.

GUIBERTUS Venerab., abb. de Novigento. — De gestis bellicis Christianorum quae gestis gentiliū præcellunt, CLVI, 679.

GUIBERTUS, Gemblacens. abb. — De ipsomet Guiberto, Martino cognominato ob specialem quamdam devotionem et obsequium in sanctum Martinum Turonens. archiepisc., CCXI, 1281. — De Guiberto Martino qui se præbet memorem erga Philippum archiepiscopum Coloniensem de beneficiis ab eo acceptis, CCXI, 1287.

GUICHARDUS, Lugdunens. archiepisc. — De concordia restituta inter Ecclesiam Lugdunensem et Guigonem comitem, CCXIX, 1089. — De Rauchingo et Guntchramno sese obviantibus, LXXI, 487. — De quadam muliere iniuste a marito adulterii accusata quam in flumen projectam Dei pietas sub aquis sustinuit, LXXI, 767.

GUILLELMUS, abb. S. Arnulphi Melensis. — De ipsomet mira humilitate, CL, 876.

GUILLELMUS DANDINA. — De Hugone de Lacerta milite, pauperum Christi non immemore, ita ut non habentibus lignos et cetera labori necessaria ministraret, CCIV, 1182.

HALINARDUS, Lugdunens. episc. — De ipsius virtutis humilitatis praxi quam servavit quoad vixit, opere etiam charitatis multiplicato, CXLII, 1533.

HAYMO, Halberstat. episc. — De sanctis Innocentibus jussu regis Herodis interfecit, CXVII, 75.

HELIANDUS, Frigidi Montis monach. — De ipsius moribus multis mundanis, CCXII, 477.

HENRICUS, Imperator. — De ipsius præcipuis gestis a regni principio ad fundatam ecclesiam Banbergensem, CXI, 60.

HENRICUS DE CASTRO, Albanensis episc. — Quomodo Henricus de Campania comite ad bellum sacrum proficiscitur, CCIV, 215.

HERVEUS, Burdigalens. monach. — De Rainaldo abbate qui exterius tanta dulcedine prominebat ut melius suavitate vinceret, CLXXXI, 1725.

HIERONYMUS (S.), presbyter. — Quod solum in præsentis sæculo bonum habemus et Christi carne vescamur et cruore ejus potemur non solum in mysterio sed etiam in Scripturarum lectione, XXIII, 1039. — De Romanorum principum ad fidem Christi transitu, XXIV, 589.

HILARIUS (S.), Pictaviens. episc. — Quod propheta David et Christus humilitatis exempla præbuerunt, IX, 652. — Ebrietatis miseria graphice depingitur, *ibid.*, 687. — De doctrina novae impietatis Osii, X, 522. — De adoratione quam reddunt in cunis Christo infanti Magi, *ibid.*, 68. — De discrimine inter timorem Dei et timorem hominum, IX, 704. — Quinam sint Arianæ hæresis auctores, X, 716. — Arianæ hæresis virus quam late diabolus protulerit, *ibid.*, 479 seq. — Quod Ursacius et Valens non cessent Arianam et Eusebianam hæresim spargere, *ibid.*, 611. — Quod hæretici sint viri sanguinum, IX, 814. — Quod hæretici sint incapaces Spiritus sancti et intelligentie Scripturarum, X, 307. — Quod sub hæreticorum consortio pacem plerique mentiuntur, IX, 455. — Quod corona terre sanctificata sit Dominus sanctorum, IX, 432. — De idololatriæ eversione per nominis Dei propagationem inter gentes, *ibid.*, 789. — Quod diluvio prima mundi crimina Filius Dei abluerit, *ibid.*, 412. — Quod hæreses nascuntur e Scriptura perperam intellecta, X, 52, 202. — Quod Dei Filii natiuitas humana natiuitate illustretur, *ibid.*, 224.

HILARIUS. De blasphemis apud Sirmium per Osium et Potamium conscripta, X, 487.

HILARIUS (S.), confessor. — Quod crucis virtute, triplici signo facto super aquas, inundationem coercet, XXXI, 1235.

HILARIUS (S.), Arelatens. episc. — De Christi gratiæ efficacia in semetipsum qui Honorati adhortationibus convertitur, L, 1262.

HILDEGARDIS (sancta). — Quod fuerit inter cœnobii montis S. Disibodi cæteras virgines candidæ pietatis doctrinæque subtilis exemplum, LXXVII, 139.

HINCMARUS, Rhemens. archiepisc. — De incantationibus in sponsalia injectis et benedictione ecclesiastica sublati, CXXV, 717. — De responsione ab ipsomet data Gunthario archiepisc. Coloniensi de uxore Bosonis quæ virum suum reliquerat, CXXVI, 154.

HUGO, Flaviniacens. abb. — De sancto Petro et Clemente tertio qui sunt functi viginti annis sacerdotio, et Romæ urbis episcopalem tenuerunt cathedram, ambo eodem annorum numero, CLIV, 21, 26.

HUGO (S.), Lincolnens. episc. — De ipsius educatione a quodam seniore religioso facta, in secularibus, ethnicis et ecclesiasticis disciplinis, CLIII, 945.

HUGO DE S. VICTORE. — De gula, acedia, avaritia, et luxuria, quod sint injuriarum Deo a nobis illatarum ulticia, CLXXV, 776. — Quod viri spirituales de rebus spiritualibus ad invicem colloquuntur ad eradenda inferni mala, CLXXVII, 186.

INNOCENTIUS II, papa. — De litteris, mendaciis et astutis referitis antipapæ Anacleti, CLXXIX, 699.

INNOCENTIUS III, papa. — De licentia quam ipsemet concessit archiepiscopo Mediolanensi ut in sua Ecclesia ad diaconatum et sacerdotium illius possit promovere qui a summo pontifice ordinem susceperunt, CCXIV, 18. — Qui indulget populo Tarvisino, ut cum parati sint ad satisfaciendum Ecclesiæ pro nece episcopi Bellunens., ab interdicti sententia per Ferrariens. episc. solvantur, *ibid.*, 922. — Quomodo ipsemet hortatur populum Tarvisinum ut redeant ad Ecclesiam et facinora sua emendant, *ibid.*, 555. — Quod confirmat fœdus initum inter Philippum Franciæ regem et Flandriæ comitem, *ibid.*, 117. — Quod confirmat constitutionem ejusdem super fructibus beneficii Ivonis, *ibid.*, 138. — Quod confirmat electionem abbatis S. Dionysii, *ibid.*, 162. — Quod confirmat quos redditus capuli Seguntin., *ibid.*, 943. — Idem, de dotationibus ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Palenzano, *ibid.*, 1087. — Idem, de concordia inter episcopum Parisiensem et abbatem Sanctæ Genovefæ inita, CCXV, 53. — De admonitione quam ipsemet fecit abbati, et conventui monasterii Abbonen., ut episcopo Lunens. debeant obedientiam et reverentiam exhibere, CCXIV, 58. — De diuturna lite de superioritate et obedientia inter cœnobium Montis Sacri et Calanense a semetipso judicata, *ibid.*, 401. — De admonitione archiepiscopo Arelatensi facta ut abbatem S. Gervasii ad obedientiam atque officium reducat, *ibid.*, 435. — De Friderico Siciliæ rege qui hortatur homines de Montefiascone ut sint obedientes Summo Pontifici, *ibid.*, 751. — De rege Hungarorum illustri quem Papa hortatur ad devotionem sive obsequium apostolicæ sedis, *ibid.*, 971. — De admonitione ad Meganippanum, Serviz nobilem virum, ut ad fidem catholicam redeat et archiepiscopo Colossensi obedientiam exhibeat, CCXV, 28. — De admonitione nobili viro Petro et populo Venetorum facta, ut ad obsequium redeant, CCXVI, 88. — De correctione quid sit faciendum monasterio Cluniacensi, de abbate et monachis, *ibid.*, 86. — De monitione data quibusdam ad correctionem faciendam in monasterio de Vaugaditia, *ibid.*, 801. — De correctione clericorum et aliorum, *ibid.*, 1145.

ISAACUS DE STELLA. — De Alchero, quod artes liberales cum pietate coluerit, in abbatis Claravallensi, fueritque peritissimus, CCXIV, 1687.

ISIDORUS (S.), Hispalens. episc. — De Redempto clerico penitentiam agente, LXXXI, 50. — De uira fidei catholicæ propagatione, insania Arianorum debellata, reverendo doctore Leandro adjuvante, LXXXII, 29.

IVO (S.), Caruol. episc. — De ipsiusmet liberalitate erga Sancti Quintini abbatiam, CLXI, 10.

JOANNES Belethus., theolog. Parisiens. — Narrator de illo quod fuerit gemma theologorum, CCII, 9.

JOANNES DE BELMEIS, arch. Lugdun. — Quod ipse abdicato sponte episcopatu, monasticam vitam in abbatis Claravall. amplexus est, CCIX, 877.

JONAS, Elmonens. abb. — De Herchantrude quæ in tenera ætate tanta sustinuit flagella, ut ipsius patientia in poenis patientiæ Jobi æquiparari posset, LXXXVII, 1375.

JONAS, Aurelianens. episc. — De mendacio fugiendo, CVI, 227.

LACTANTIUS Firmicus. — Quod in adorationis ritu manus ad os admovei solita sit, VI, 155. — Quod non solum imagines, sed et simulacra gentium urbiumque subactarum præferuntur et exhibentur in funeribus imperatorum, *ibid.*, 559. — Quod inter angelos alii sunt custodes, et alii perditores hominum, *ibid.*, 532. — De sacrilegiis et dictis in Deos jocularibus Dionysii Siciliæ tyranni, *ibid.*, 275. — Quod ethnicorum pietas solum falsa esse potuit, *ibid.*, 581. — Quod ludorum celebrationes sunt deorum festa, et ob eorum natales dedicationes templorum fiunt, *ibid.*, 712. — De duabus virtutibus, innocentia et patientia, quæ præcipuæ et maximæ sunt in viro bono, et sapiente, *ibid.*, 701. — Quod miles quidam recens occisus Pompeii rogatu in vitam sit revocatus, *ibid.*, 778. — De baptismo olim collato in magnæ Sabbato ante Pascham aut in Sabbato ante Pentecostem, VII, 617. — Quod Christi militibus sint paratæ coronæ post victoriam, *ibid.*, 704, 705.

LAMBERTUS, Atrebatens. episc. — De gestis Atrebatens.

- tensium sub Urbano papa, excusso Cameracensium subjectionis iugo, et antiqua dignitate acquisita, CLXII, 627.
- LUCIFERUS, Calaritan. episc. — De Constantio imperatore qui sacrilegium exercebat etiam in Christum, eum nugando, VI, 273.
- MAMERTINUS. — De istius adulatione erga Julianum Augustum, XVIII, 415.
- MARTINUS I (S.), papa. — De Theodoro episcopo qui hæreticorum furorem represserat, LXXXVI, 63.
- MARTINUS (S.), Legionens. presbyt. — De ipsomet ad presbyteratum elevato, et in monasterio sub regula B. Augustini vivente, CCVIII, 15.
- MAXIMUS (S.), Taurinens. episc. — De Dei amore per fidem et Salvatoris desiderium accendendo, LVII, 676.
- MILO, monachus. — Quod Gaudenses a S. Amando ad eodem sunt adducti, CXXI, 945.
- NOTKERUS, S. Galli monach. — De Natali apostolorum Philippī et Jacobi, et de eorum vita, CXXXI, 1074.
- NOVATUS, cathol. leus. — Quod quisque alium sibi esse superiorem credat, non facit nisi perfectam humilitatem habet, XVIII, 67.
- ODALRICUS, Rhemens. archiepisc. — De anathemate et excommunicatione contra fures sacrilegos, CXXXIII, 965.
- ODO DE SOLIACO, Parisiens. episc. — De Petro præcentore et diacono male sentientibus de modo consecrationis panis et vini in Eucharistia, CCXII, 48. — De festo Fatuorum in Kalendis Januariis, *ibid.*, 49. — De donationibus Ecclesiæ Parisiensis factis, *ibid.* — De ipsomet liberalitate ut concursus major fieret ad festum S. Stephani, *ibid.*, 50.
- OPTATUS (S.), episc. — De triplici sacerdotii gradu, quod diaconi in tertio, presbyteri in secundo gradu sint constituti, et quod episcopi apicem sacerdotii teneant, XI, 910.
- ORDERICUS VITALIS. — De facinoribus Herodis in Christianos, præsertim in Joannem Baptistam, in Jacobum et Petrum, CLXXXVIII, 112. — De pietate et laudabili agendi modo Guillelmi regis, maximeque in ministris Dei, *ibid.*, 322. — De Rannulfo clerico, qui Rufi regis familiaritatem adeptus est, et super omnes regios officiales ingenuosis accusationibus et multifariis adulationibus a rege magistratum consecutus est, *ibid.*, 580. — De variis eventibus in Anglia, Northmannia et Burgundia, *ibid.*, 94. — De variis eventibus aliis inter Francos et Northmannos et præsertim de Roberto qui rebellavit contra Willelmum, ducem Northmannorum, et veneno interfecit defunctus est, *ibid.*, 261. — De fulmine in ecclesia plebem prostrante, *ibid.*, 577. — De Guillelmo duce Northmannorum ad Anglos transfretante et sese rege constituinte, *ibid.*, 451. — De variis in diversis locis eventibus, *ibid.*, 579, 617, 789.
- PALLADIUS (S.), Antiasiodor. episc. — De tribus basilicis ab ipsomet extructis cura, LXXXVII, 215.
- PASCHASIUS RADBERTUS (S.), Corb. abb. — De passione Rufini et Valerii, CXX, 1490.
- PATRICIUS (S.), Hibernorum apostolus. — De confessione veritatis catholicæ ab ipsomet facta in terra alienigena, postquam Dominus aperuisset illi sensum incredulitatis et toto corde suo ad Dominum conversus fuisset, LIII, 801 et seqq.
- PAULINUS (S.), Nolanus episc. — Quod confessionis nomine intelligatur locus quo conduntur apostolorum corpora, LXI, 848.
- PAULUS OROSIIUS. — De parricidio Danaïdum deque Persæ Asiæ depopulante, XXXI, 718. — De diversorum regnorum collatione et vicissitudine, XXXI, 745.
- PAULUS, Viredunens. episc. — De Ecclesia Viredunensi quæ sic rebus destituta erat ut non sufficeret aliendis clericis cultui divino necessariis, LXXXVII, 215.
- PETRUS, Blesensis episc. — Quod mos lugendi vita defunctos sit pietatis, si sit moderatus, CCVII, 3. — Ipsomet nepotem consolatur de avunculi obitu in incendio, probatque huius vitæ afflictiones divini amoris in nos esse signa, *ibid.*, 36. — De Anselma sanctimoniali, ut monasticum institutum complexa expugnet omnes carnis et mundi tentationes, castitatisque thesaurum fortiter teneatur, *ibid.*, 113. — Sanctimoniale quamdam laudat quod castitatem deo in religione consecratam servaverit, etc., *ibid.*, 114. — De ipsomet monachorum preces implorante, ut digne sacerdotio initiari possit causasque reddente cur illud hactenus refugerit, *ibid.*, 415.
- PETRUS CANTOR. — De ipsomet quod morum honestate pondus et gravitatem suæ doctrinæ contulerit, cum esset tan uam lilium inter spinas, rosa inter urtica, thus redolens in diebus ætatis, et quasi celestis tuba et Dominici tharista, CCV, 11.
- PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Quod adulatio sit postrema dæmonis tentatio, LII, 276. — De satisfactione ad mortem duratura, *ibid.*, 544.
- PETRUS DAMIANUS, cardinal. — De correctione fraterna non omittenda, CXLIV, 276. — De dilectione proximi, *ibid.*, 278.
- PETRUS LOMBARDUS. — De humilitate Philippī Ludovici Crassi filii, CXCI, 9.
- PETRUS Venerabil. Cluniacens. abb. — De Petro Mauricio cognitione scientiarum humanarum et divinarum illustri, CLXXXIX, 9.
- PETRUS DE RIGA. — De ipsius senectute et aurora, CCXII, 15.
- PETRUS BERNARDUS DE CORILO, Grandimontens. abb. — De ipsomet qui fuit prius miles uxoratus, deinde cœnobita, et postea presbyter ordinatus est, CCIV, 1165.
- PHILIPPUS DE HARVENG, Bonæ Spei abbas. — De Amando in officium prædicationis episcopo ordinato, CCIII, 1246.
- PHOEBADIUS, episcop. Eginu. — De Arianorum blasphemis, XX, 16.
- PIRO, Tullens. episc. — De ipsius institutione in litteris ab Annone Coloniens. archiepiscop., CLVII, 415.
- PROSPER (S.), Aquitanus episc. — De modo cognoscendi ecclasiæ, cum pavor accedit, LI, 351.
- RAHANUS MAURUS, Mozuntin. archiep. — De Paulini ortu, deque ipsiusmet Rahani nativitate, CVII, 9. — De natali B. Mariæ Virginis, CX, 54. — De Jeremia propheta diei suæ nativitatis maledicente, CXI, 962. — De iudicio Salomonis erga mulieres de infantibus disceptantes, CIX, 126. — De Coena Domini, CXII, 51. — De B. Marthæ quæ sororis suæ animam in cœlos ab angelis ferri vidit, CXII, 1503.
- RATHERIUS, Veronens. episc. — De dapibus paschalibus et de agno paschali qui earum figura erat, CXXXVI, 720.
- REGINO, Prumiens. abb. — Rex Gunthramnus, cum quodam die venatum in silvamisset, gravi somno depressus obdormivit. Aliquantulum post, e somno excitatus, miram se visionem videri testatur, asserens se quemdam fluvium in ponte ferreo transivisse, etc., CXXXII, 51.
- REINERUS, monachus. — De ipsius adulatorum odio, CCIV, 9.
- RICHARDUS DE S. VICTORE. — De Achardo Abrincensi episcopo, vitæ integritate et eruditione multiplici flore, qui in humanioribus litteris adolescentiam, in philosophia juventutem, et in theologia maturiorem ætatem ita collocavit, ut in singulis singulares fecerit progressus, CXCVI, 1571. — De domno Hervasio abbate S. Victoris, in cuius reverentiam monachis Alexander III papa præscripsit, *ibid.*, 1575.
- ROBERTUS, Francor. rex. — De tribus Responsoriis ab ipsomet compositis pro Officio Nativitatis B. Mariæ Virginis, CXLI, 901.
- RUFINUS, Aquileiens. presbyt. — De viro venerabili, Hor nomine, quod cum ad eum apud Thebaidem dæmones venissent sub habitu angelorum, is qui cæteris rex haberi videbatur ad eum dicebat: « Implesti omnia, superest ut adores me, » XXI, 406.
- RUPERTUS, Tulliens. abb. — De incendio oppidi Tullii ætate ipsiusmet viso, CLXX, 535. — De blasphemia Ariti hæretici presbyt. in papam Alexandrum, CXVI, 1122. — De zelo Dei ad Ecclesiam suam, ut electi petant a Deo cum maiori instantia, CLXVIII, 250.
- HUGO DE S. VICTORE. — De Judæa in quantum « confessio » interpretatur, sicut Hierusalem « pacis visio, » CLXXVI, 1152.
- SIGEBERTUS, Gemblacens. abbas. — De gestis vel factis abbatum Gemblacensium, CLX, 595. — De liberalitate et generositate Vicherti, qui ecclesiis et pauperibus omnia sua bona erogabat, CLX, 666.
- STEPHANUS, abb. et episcop. — De ipsomet a prima juventute ad pietatis exercitia formato, CCXI, 205. — De quodam simoniace ordinato, *ibid.*, 544. — De ipsomet suum devotente obsequium de Viviano cardinali, *ibid.*, 534. — De Joannis decani homicidio, de quo planctus magnus fuit in Ecclesia Aurelianensi, *ibid.*, 509. — De abbate S. Germani a Pratis ab interfectione cuiusdam scholastici excusato, *ibid.*, 471. — De episcopo Sueasionensi facultatem ei tribuente in sua diocesi ministrandi confirmationis sacramentum, *ibid.*, 475.
- STEPHANUS, Tornacens. episc. — Quod petierit ab episcopo Sueasionensi facultatem ministrandi Marisiaci confirmationis sacramentum, CCXI, 475.
- SULPICIUS SEVERUS. — Quomodo ipse aversatus sit vitæ præsentis mala gaudia, et novam vitam amplexatus fuerit, XX, 81.
- SYMMACHUS. — De ipsius immenso amore in patrulum, XVIII, 312.

TERTULIANUS, Carthaginiens. presbyter. — Non scandalizari quemquam oportere, si aliquis fidelis, si etiam martyr lapsus a regula fuerit, quia ex personis non probatur fides sed ex fide personæ probantur, II, 14 et seqq. — De coronamentis apud paganos usitatis, nec a Christianis admittendis, *ibid.*, 85. — Quibus et quam variis horrendisque cruciatibus Christiani ab ethnicis torquerentur et trucidarentur, I, 964. — Quod sanguis martyrum habuerit ad persuadendum vim maiorem quam eloquentia oratorum ethnicorum, *ibid.*, 966. — De S. Bonifacii martyrio, I, 619. — De his qui se gladio confecerunt, animo suo ducti, ut Lurretia, Mutius, Regulus, etc., I, 625, 626. — De reatu originis ludorum idololatriæ imputato cum testimoniis posteritatis subsecutæ, I, 656, 657. — De idololatria, I, 666. — Quod angelorum et demonum nomen cognitum fuerit gentilibus poetis, philosophis et vulgo indoctorum hominum, I, 867. — De gigantibus filias hominum concupiscentibus, I, 870. — Quantum a juvenis Christianorum aberant pagani, I, 959. — De sacris Christianorum synaxibus, I, 948. — Quanta insolentia Romani venditaverint se in deos pietate meruisse totius mundi imperium, I, 1121, 1123. — Quod per centum septuaginta et amplius annos Romani sine simulacris deos suos coluerint, I, 1129. — Quam absurde simulacra bestiarum Libero, Cybele, etc., applicata sint, I, 1151. — De ethnicis sacris quibusdam per lavacrum initiatis, I, 1204 et seqq. — De poenitentiae necessitate ad salutem lapsis post baptismum, I, 1242. — De patientia exemplis comprobata prophetarum, apostolorum, Isaiæ et S. Stephani, I, 1270.

THOMAS (S.), Cantuariens. episc. — De ipsius summa humilitate cum ad dominum regem accederet, CXI, 26. **THOMAS** Cisterciens. cardinal. — De Joanne Algrivo, qui ob doctrinam suam doctor theologus factus, probis moribus accedentibus, Ecclesiæ Ambianensis decanus factus fuit, CCVI, 11.

URBANUS II, papa. — De Gebhardo episcop., quod fuerit maxime laudandus quod inter episcopales curas regularis vitæ fervorem et zelum quem sub Willhelmo abbate Hirsaugiæ hauserat, nunquam intermisit, CLI, 52.

VALERIUS (S.), abb. — De Maximo monacho qui visionem refert de paradisi amœnitate et de inferni lamentis, LXXXVII, 431. — De Bonello monacho cui revelatio inferni facta est, *ibid.*, 433.

VENANTIUS FORTUNATUS. — De Leontio Burdigalensi episcopo qui in basilica S. Vincentii martyris exstruenda et ornanda tantam liberalitatem ostendit, LXXXVIII, 73.

VICTOR, Turonens. — De Eutychete presbytero et archimandrita hæresim prædicante, LXVIII, 941.

VICTOR II, papa. — De sacrilegio quod commisit quidam subdiaconus, immittendo venenum in sacrum calicem ipsiusmet Victoris papæ, CXLIII, 802.

ZACHARIUS CHRYSOPOLITANUS. — De ipsomet nunquam egresso de monasterio Præmonstratensi, ubi studio constanter se dedit, CLXXXVI, 10.

ZENO (S.) — De honore habito imaginibus principum, et de poenis in violatores earum latis, XI, 276. — Quod inter caeremonias baptismi denarius tradebatur, *ibid.*, 360. — Quod contra animæ immortalitatem disseruerint Epicurus, Democritus, etc., *ibid.*, 375. — Quod gentes ad mortuorum sepulcra libantes animarum immortalitatem significaverint, *ibid.*, 372. — De animæ Samuelis evocatione, *ibid.*, 376. — De obstetrice quæ virginem invenit depiram, X, 415.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldens. monach. — De Gallo abbate demonum phantasmata in specie mulierum expellente, CXIV, 988.

CLXV.

INDEX SENTENTIARUM MEMORABILIUM

EX SS. PATRIBUS EXCERPTARUM,

QUÆ PRÆSERTIM AD VIRTUTES ET AD VITÆ CHRISTIANÆ INFORMATIONEM PERTINENT,
ORDINE RERUM CONCINNATUS ALPHABETICO.

(Aliquando lector ad numeros crassiores textui insertos revocatur.)

MONITUM.

Perutile nobis visum est, specialem delineare Indicem, quo exquisitissimæ et breviores SS. Patrum sententiæ, lectoribus christianis, in ædificationem, et informationem vitæ, describerentur. Illud synopticum opus, quasi morale promptuarium quoddam, offerre pergratum habemus. Hinc divini eloquii prædicatores, et quicumque regimen animarum susceperunt, saluberrimæ doctrinæ, fidei et pietatis consilia, paucis et præclaris verbis depromere poterunt. Indicem hunc juxta verborum ordinem alphabeticum exhibemus.

A

ABNEGATIO. — Abnegatio sui ad placendum Deo necessaria, S. Bernardus, CLXXXII, 285. — Abnegemus nos ipsos quales peccando non facimus, et maneamus quales per gratiam facti sumus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1567. — Qui se ipsum abnegat, ipse justus, ipse dignus Christi est, S. Ambrosius, XVI, 38.

ABSENTIA. — Non multum perdit absentia qui jugibus litteris jungitur, S. Hieronymus, XXII, 957. — Absentia corporum non obest, ubi fuerint corda sociata per fidem, S. Petrus Chrysol., LII, 32. — Absentes non censentur, quorum animus ab alterutra charitate non discrepat, S. Gregorius Magn., LXXVII, 659. — Absentibus non detrahendum est, sed in faciem objurgandi, S. Petrus Damian., CXLIV, 75.

ABSOLUTIO. — Cui absolvi potest, qui nec sibi innocens est? S. Ambrosius, XVI, 38. — Deus reum non ab-

solvit, sed peccata donat converso, S. August., XXXVIII, 152. — Absolvitur quisque tanto celerius, quanto a semetipso vivacius damnatur, Cassiodorus, LXX, 359. — Absolutionem non meretur peccatorum, qui spe remissionis peccatis addit peccata, S. Anselmus, CLVIII, 346.

ABSTINENTIA. — In nullo magis procuratur Dei clementia, quam abstinentia populi, Tertullianus, II, 962. — Abstinentia multo melius est quotidie parum, quam raro satis sumere; S. Hieronymus, XXII, 289. — In abstinentia non immunditia obsonii timenda est, sed immunditia cupiditatis, S. Augustinus, XXXII, 798. — Abstinentia rerum terrenarum saepe facilius est quam moderatus usus, *id.*, XXXVII, 590, 592. — Abstinentia est prima hominis medicina, si sit cum eleemosyna, S. Petrus Chrysol., LII, 41. — Per abstinentiam, carnis vitia, non caro est extinguenda, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 675. — Abstinentia hypocritarum inanis, *ibid.*, 277. — Abstinentiæ probatio, castitas perfecta, *ibid.*,

LXXXIX, 286. — Abſtinentiam habere non poteſt corpora, qui mentem non replet ſpiritu. ibid., 503. — Abſtinentia victorum potior quam ciborum, S. Bernardus, CLXXXII, 834. — Abſtinentia illa grata eſt Deo, quæ non ſolum mala fugit, verum et licita alia cum modo ſumit, alia, contemplando Deum, omnino dimittit, Robertus Pullus, CLXXXVI, 81. — Cum a licitis abſtinetur, facilius illicitis reſiſtitur, S. Leo Magn., LIV, 533.

ABUNDANTIA. — Abundantia ibi, ubi ſatietas, S. Ambroſius, XVI, 10. — Abundantia in paradiso vera, abundantia poſt peccatum quæ eſt? ærumna et calamitas, S. Auguſtinus, XXXV, 224. — Abundantia terrenarum, mentium oculos premit, V. Gerhohus, CXCIII, 207.

ABYSSUS. — Abyssus in corde bono et in corde malo, ſed hæc Deo nuda ſunt, S. Auguſtinus, XXXV, 1749.

ACCESSIO. — Accedimus ad Deum, vel recedimus ab eo, non loco ſed conſcientia, non vehiculo ſed animo, non pedibus ſed affectibus, S. Auguſtinus, XXXV, 1871.

ACCUSATIO. — Inſontem accuſare eſt crimina facere, S. Petrus Chryſol., LII, 173. — Accuſatio feſtiva iniquitatis propriæ poſt commiſſum peccatum, ſignum magnum ſalutis, Adamus Scotus, CXCVIII, 179. — Qui ſeipſum accuſat, et in ſuam ſævit inſultitiam, juſtus eſt, S. Gregorius Magn., CLXXVI, 1234.

ACTIO, ACTUS. — Tota hominis actio bona, eſt converti ad Deum, S. Auguſtinus, XXXIV, 382. — In omni motu actionis, et initium et finis debet attendi, id., XXXVIII, 200. — Quod fit a te, Deus facit in te; nunquam fit a te, quod non ipſe Deus facit in te; ſed aliquando facit in te quod non fit a te, id., XXXVI, 590. — Activa vita prius et uberius ſecundatur, id., XXXIX, 640. — Nemo melius ordinat quid agat, niſi qui paratior non agere quod divina poteſtate prohibetur, quam cupidior agere quod humana cogitatione meditat, id., XXXVII, 516. — Quid egeris, bene age, et Deum laudaſti, id., XXXV, 511. — Actus boni clamorem ſuum habent, Caſiodorus, LXX, 22. — Dominum laudat qui ſe probabili actione commendat, ibid., 383. — Actio bona ut ſit dignior, debet videri agenti ipſi indigna. S. Gregorius Magn., LXXXVI, 146. — Actionis ſinem nequius obſidet diabolus, ſi in exordio non deceperit, V. Gerhohus, CXCIII, 207. — Actus noſtri omnes Chriſto vel ſocio vel teſte faciendi, S. Maximus Taurin., LVII, 297.

ADHÆſIO. — Adhærere Deo quantum bonum eſt; beatiffimum eſt, dilectione, amore, charitate, S. Auguſtinus, XXXII, 1322. — Adhæret Domino qui præcepta voluntatis ejus facere ſemper ſtudet, S. Gregorius Magn., LXXIX, 178. — Adhærere Deo, et ponere in eo ſpem, ſemper bonum eſt, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 622. — Adhærens Deo, unus cum eo ſpiritus eſt, S. Bernardus, CLXXII, 181. — Adhærentis Deo quanta felicitas, ibid., 411, 412. — Adhærentes ei qui ſemper et beate eſt, ſemper eſſe et beate eſſe poſſumus, id., CLXXXIII, 36.

ADJUTOR, ADJUTORIUM. — Deo deſinente ab adjutorio, laborare poteſ, vincere non poteſ, S. Auguſtinus, XXXV, 1424. — Adjuvat Deus ut faciamus ejus juſſa a quo ſperamus promiſſa, id., XXXVI, 1669. — Non eſt durum et grave quod imperat, qui adjuvat ut fiat quod imperat, ibid., 584. — Adjuvare imbecilleſ charitatis eſt, potentem elationis, S. Gregorius Magn., LXXVI, 515. — Adjutorium alienum requirit, qui intus hoſtem habet, S. Petrus Chryſol., LII, 171.

ADOLESCENTIA. — Lubricum eſt adoleſcentiæ iter, S. Hieronymus, XXII, 19. — Adoleſcentiæ ſtultitia eſt copulata, id., XXIV, 484. — Adoleſcentes pauciſſimi ſunt, qui ab ineunte ætate, nulla damnabilia peccata committant, S. Auguſtinus, XXXVIII, 730.

ADULATIO, ADULATOR. — Adulatores ſicut lac in ſecundis blandi, velut coagulum in adverſis acerbis, S. Hilarius Pictav., IX, 533. — Magis amandus objurgator ſeverus quam adulator ungens caput, S. Hieronymus, XXII, 501. — Adulari malis propter potentiam, et bonos deſpicere propter inopiam, vulgatum eſt vitium, id., XXVI, 82. — Adulatio eſt fallaci laude ſeductio, S. Auguſtinus, XXXVI, 1561. — Comes eſt omnibus malis, id., XXXV, 142. — Adulatio oleum peccatoris, ibid., 1824. — Adulantium lingue alligant animas in peccatis; delectat enim facere ea in quibus non ſolum non metuitur reprehensor, ſed etiam laudator auditur, ibid., 126. — Magis amat objurgator ænans quam adulator ungens caput, id., XXXII, 114. — Adulatores latentes ſcopuli, id., XXXVI, 1835. — Omnes vendunt oleum, ibid., 2530. — Adulatores dicuntur ſepelire mortuos ſuos, S. Greg., Magn., LXXVI, 225. — Sunt olei venditores, ibid., 1478. — Adulationes excecant oculos interiores, S. Petrus Damian., XLIV, 76. — Adulari nescit contemptus munerum, Petrus Cantor, CCV, 58. — Adulatio oleum eſt ſimul et maledictio, ibid., 114. — Adulatio pauperes fu-

git, divites ſequitur, ibid., 115. — Adulator omnis eſt proditor, ibid., 117. — Adulatores ſæpe virtutes in vitia convertunt, et vitia in virtutes, Alanus de Insulis, CCX, 511. — Melior eſt ſevera juſti miſeriordia quam blanda adulatio peccatoris, S. Proſper Aquit., LI, 507.

ADVERSA, ADVERSITAS. — In adverſis agenda ſunt Deo gratia, S. Hilarius Pictav., IX, 531. — Sine adverſario nulla eſt corona victoriæ, S. Ambroſius, XVI, 840. — Adverſarius occultus grande malum, S. Auguſt., XXXVIII, 20. — Adverſarius eſt voluntati tuæ ſermo Dei, donec fiat auctor ſalutis tuæ, id., XXXVI, 636. — In adverſis magis cogitant amatores hujus ſæculi evadere unde angantur, quam capere unde curentur, id., XXXIII, 938. — Adverſitas donum eſt admonentis Dei, ibid., 957. — Adverſitas quælibet temporalis facile toleratur, ut æterna pœna vitetur, æterna quies comparetur, id., XXXVI, 444. — Adverſitas nulla frangit quem felicitas nulla corrumpit, id., XXXV, 1058. — Adverſitas et prosperitas, utraque cavenda eſt, iſta ne corrumpat, illa ne frangat, ibid., 1824. — Magis timendum ſi nullas aut leves patimur adverſitates, id., XXXVI, 1813. — Adverſa vel corrigunt vel probant, S. Leo Magn., LIV, 40. — Adverſitas ſit proſpera juſtis, qua tuti a vanitate reddantur, S. Gregorius Magn., LXXVI, 251, 851. — Qui recta agit et adverſa ſuſtinet, laborat in adverſitate, ſed in gloria conſummabitur, ibid., 531. — Adverſa ſunt ferenda exterius fortiter, et interius clementer, ibid., 710. — Qui nulla proſpera appetit, adverſa nulla pertimeſcit, ibid., 717. — Adverſitas aliquando utilis ſicut tempeſtas, id., LXXVII, 519. — Studium bonæ operationis ipſa adverſitas augeat, ibid., 876. — Eruditi adverſitatibus, intellectum Dei ſubtilius invenimus, ibid., 895. — Spe hereditatis æternæ gaudeant, qui adverſitate humiliantur, ibid., 78. — Nec adverſis frangi, nec proſperis debemus elevari, ibid., 662. — Qui ex carnis blandimento multa peccavimus, ex carnis afflictione purgamur, ibid., 1114. — Adverſa ſæculi potenter tolerant, qui ſola cœleſtia amant, id., LXXIX, 235. — Adverſitatum ſtimulis tangit Deus nolentes voto proprio corrigi, S. Iſidorus Hiſpal., LXXXIV, 261. — In adverſis, tanto judicem expectamus leniorem quanto nunc illum patienter ſuſtinemus ſeveriorem, S. Anſelmus, CLVIII, 518. — Adverſa compellunt ad Deum, et mentem ſeparant a terrenis, ibid., 181. — Si Deus ferit, clamamus ut parcat; ſi parcat, iterum provocamus ut feriat, ibid., 251. — Adverſa et proſpera urgent nos ad curſum amoris, S. Bernardus, CLXXXII, 595. — Adverſitati amor non cedit, nec naturæ infirmitati, ibid., 6. — Nulla nocebit adverſitas, ſi nulla dominatur iniquitas, id., CLXXXIII, 496, 843, 866. — Adverſitas animam purgat, Adamus Scotus, CXCVIII, 181. — Adverſis difficile reſiſtitur, niſi fortitudini prudentia copuletur, Petrus Cantor, CCV, 275. — Adverſitas nox, V. Guibertus, CXLIV, 73. — Adverſa et proſpera Deus in bonum dirigit, ibid., 83. — Fortes non proſternunt adverſa, S. Petrus Chryſol., LII, 124.

ÆDIFICATIO. — Ædificamus tanquam ſemper victuri, S. Hieronymus, XXII, 963. — Audire et non facere, in arena ædificare eſt; audire et facere, in petra ædificare; nec audire nec facere, nihil ædificare, S. Auguſtinus, XXXV, 1535. — Nihil amantes præter Chriſtum, ædificant aurum, argentum, etc., ibid., 415.

ÆGER, ÆGRITUDO. — Ægri ſalubres cibos reſpuunt, S. Cyprianus, IV, 59, 41. — Sicut ægris deſperatis, ſic reprobis non negatur quod deſiderant, S. Gregorius M., LXXVI, 681. — Ægritudo carnem vulnerat, mentem curat, S. Iſidorus Hiſpal., LXXXIV, 503. — Ægrotus non querit medicum eloquentem, ſed prudentem, Petrus Cantor., CCV, 20.

ÆMULATIO. — Proprium patientiæ non æmulari, Tertullianus, II, 1268.

ÆQUALES, ÆQUALITAS. — Æqualitas ipſa vera atque ipſa et prima unitas, non ſenſu ſed mente conſpicitur, S. Auguſtinus, XXXIV, 146. — Æquali debemus conſilium et auxilium, S. Bernardus, CLXXXIII, 725.

ÆQUITAS. — Æquitas ſine bonitate, ſenſu cœleſti, ſævitia eſt, S. Petrus Chryſol., LII, 145.

ÆRUMNÆ. — Ubi ærumna æſtimatur humana, inde incipit beatitudo, judicio divino, S. Ambroſius, XVII, 59. — Ærumna afflictionem inſinuat poenitentiam, S. Gregorius M., LXXIX, 145.

ÆSTUS. — Æſtus corporis nescit qui umbra divini virtutis protegitur, S. Petrus Chryſol., LII, 142. — Æſtus alius corporis, alius cordis, Wolbero, CXCIV, 59.

ÆTAS. — Nulla ætas ad perdiſcendum ſera, S. Ambroſius, XVI, 837. — Perfecta eſt ætas ubi perfecta virtus, ibid., 1200. — Fides ætatem augeat, ibid., 7. — Inſtricam ætatem monuiſſe, pietatis eſt, S. Hieronymus, XXII, 504. — Ætas matura errores adoleſcentiæ con-

tenalit, *ibid.*, 457. — *Ætas*, etsi longa videatur, cum pervenerit, convincitur brevis, quia finitur, S. Augustinus, XXXV, 1613. — *Ætate* juniorem non faciunt tempora, sed mores, S. Petrus Chrysol., LII, 5.

ÆTERNA, ÆTERNITAS. — *Æternum* nihil, nisi post resurrectionem, Tertullianus, II, 880. — Unum tempus Dei est, æternitas, S. Hieronymus, XXVIII, 691. — *Æternitatem* omne tempus comparatum breve est, *id.*, XXVI, 539. — *Æternitas* facta est nobis refugium, ut ad eam de hac temporis mutabilitate fugiamus, S. Augustinus, XXXV, 1142. — *Æterna* ad fruendum, temporalia præstat Deus ad utendum, *id.*, XXXVI, 415. — *Æternorum* meditatio mentis exercet instabilitatem, *id.*, XXXVII, 824. — *Æterna* desiderans lassatur ab amore temporalium, S. Gregorius M., LXXVI, 154, 393, 496, 985. — Locus noster est lux æterna, *ibid.*, 134. — *Æternis* inhians nihil timet a mundo, *ibid.*, 356. — *Æternitas* in intentione, temporalitas in usu nobis esse debet, *ibid.*, 489. — Qui petit ore, et non corde desiderat vitam æternam, clamaus tacet, *ibid.*, 718. — Ante nos æterna, temporalia sunt post nos, *ibid.*, 1198. — Transcuntia vilesunt menti æterna sapienti, *ibid.*, LXXIX, 55. — *Æternitas* puncto comparatur, S. Anselmus, CLVIII, 48, 61. — Tempora cuncta continent, *ibid.*, 125. — *Æternorum* amor terrena vilesce facit, S. Bernardus, CLXXXII, 632. — *Æterna* quantum cognoscimus, tantum transitoria despiciamus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 451. — *Æternitatem* vita præsens comparata, velut punctum est temporis, Petrus Cantor, CCV, 320. — Mala temporalia despiciat, qui retributiones æternas considerat, Cassiodorus, LXX, 317.

AFFECTIO, AFFECTUS. — *Affectus* tuus nomen imponit operi tuo: quomodo a te proficiscitur, sic aestimatur, S. Ambrosius, XVI, 59. — *Affectiones* omnes vita recta rectas habet, perversas perversas, S. Augustinus, XXXVIII, 416. — *Affectiones* si nullæ sunt, tunc recte non vivitur, *ibid.*, 415. — *Affectiones* hujus vitæ sunt, non futuræ quæ sperantur, *ibid.* — *Affectus* nostri pedes nostri sunt in itinere ad Deum, *id.*, LXXV, 1217. — *Affectibus* ad Deum curramus, non passibus, *id.*, LXXVIII, 681. — *Affectus* plus animo illapsus, lac videtur, S. Bernardus, CLXXXII, 80. — *Affectum* meditatio informat si discretia est, reformat si crebra est, *ibid.*, 98. — *Affectiones* humanæ in patria commutantur in divinas, *id.*, CLXXXIII, 602. — *Affectus* supplet quod non potest natura, Alanus de Insulis, CCX, 328.

AFFLICTIO, AFFLICTIONES. — Temporalis afflictione, non solum frustrantur supplicia æterna poenitentes, sed etiam expungunt, Tertullianus, I, 1244. — *Afflictio* in hoc sæculo, materia præmiorum est, S. Hieronymus, XLII, 711. — *Affliguntur* homines ut Deum querant, S. Augustinus, XXXIV, 1163. — *Afflictio* malis poena est criminis, bonis corona virtutis, S. Prosper Aquit., LI, 821. — Cum fidelis se affligit, iram Dei castigatus evadit, Cassiodorus, LXX, 298. — Gravis est afflictio a vicinis accepta, *ibid.*, 148. — Hic affligimur, optimo Dei consilio, ne viam pro patria diligamus, S. Gregorius M., LXXVI, 732. — In afflictione Christi præcepta nos consolentur, *id.*, LXXVII, 895. — *Afflictio* poenitentis via est vitæ, *id.*, LXXIX, 93. — Nulla major afflictio quam quæ ex conscientia delictorum oritur, *ibid.*, 536. — *Afflictione* carnis melior est amoris affectio, S. Bernardus, CLXXXII, 104. — *Afflictorum* est proprium ut molestiis eximi summam reputent felicitatem, *id.*, CLXXXIII, 851. — *Afflictioni* carnis qui non studet, quam misere vivit, Guibertus, CLVI, 457.

AGER. — *Ager* unus est Dei, alter hominis, S. Augustinus, XXXVI, 2525. — Male colens agrum, sibi non terræ causat malum, S. Petrus Chrysol., LII, 7.

ALÆ. — *Alæ* duæ quibus in coelum tollimur, duæ præcepta charitatis, vel etiam charitas et humilitas, S. Augustinus, XXXVI, 2512. — *Alæ* Dei sunt misericordia et charitas, S. Bruno Heribopol., CXLI, Psalm. xviii. — *Alæ* perdere, est sublimes contemplandi volatus amittere, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1553.

ALTARE, ARA. — *Altare* celeste est, quod nemo tangit indignus, et altare visibile, quod multi tangunt indigni, S. Augustinus, XXXV, 195. — *Altare* Domini est cor justis, S. Gregorius M., LXXIX, 176. — *Ara* templi Christi est, templum Ecclesie, S. Rupertus, CLXXIX, 412. — In altari cor nostrum figuratum est, Wolbero, CXCV, 12.

AMARE, AMOR. — *Amare* debemus Deum tanquam filii, et timere tanquam servi, Lactantius, VI, 522. — *Amari* se a nobis exigit Deus, amore ipso non sibi, sed nobis profuturo, S. Hilarius Pictav., IX, 59. — Nihil tam utile quam diligere; nihil tam inutile quam non amari, S. Ambrosius, XVI, 77. — *Amantium* cæca sunt iudicia, S. Hieronymus, XXVII, 109. — *Amator* sui, ipse se deducit, *id.*, XXVIII, 532. — *Amor* sanctus impatientiam non ha-

bet, *id.*, XXII, 290. — Nemo potest duobus amoribus possideri; si carnis amator es, amorem spiritus non capis, *id.*, XXIV, 505. — Non amamus nisi aliquid pulchrum, S. Augustinus, XXXII, 701, 1183. — *Amat* homo unde se putat esse beatum, *id.*, XXXVII, 672. — Qui amat non laborat, *id.*, XXXIV, 1741. — Quod amas ad tempus, aut subducetur tibi, aut tu subduceris illi, *id.*, XXXVI, 1653. — Sine dolore non pereunt quæ cum amore possessæ sunt, *id.*, XXXVII, 156. — *Amate* Deum, nihil melius invenietis, *id.*, XXXVI, 1831. — *Amare* Deum gratia, pietas est, *ibid.*, 1469. — *Amas* charitate quiddam bene amas, *id.*, XXXVI, 160. — *Amando* Deum dicimur dii; amando mundum dicimur mundus, *ibid.*, 678. — *Amor* pondus est quo animus fertur quocunque fertur, *id.*, XXXII, 848. — *Amor* vacare non potest, *id.*, XXXV, 19. — In eo quod amatur, aut non laboratur, aut et labor amatur, *id.*, XXXVII, 448. — Quando quique quod amat habere videtur, felix vocatur; vere autem felix est, non si habeat quod amat, sed si amet quod amandum est, *id.*, XXXV, 202. — Ex amore suo quisque vivit, sive bene sive male, *id.*, LXXXVIII, 228. — Qui recte amat, recte credit et sperat, qui vero non amat, inaniter, credit aut sperat, *id.*, XXXVII, 285. — Modus in amando Deum est eum amare sine modo, *id.*, LXXXIII, 419. — *Amare* Deum, iustitia et beatitudo, *id.*, XXXVII, 1047. — *Amare* alium non potest, qui Deum non amat, *ibid.*, 845. — *Amor* Dei est onus, sed tollit peccatorum onus, S. Petrus Chrysol., LII, 5. — *Amare* non potest qui satis timet, *ibid.*, 7. — *Amor* directus in Deum non debet inter secunda superbire, nec inter adversa dedecere, S. Leo M., LIV, 42. — Sine amore boni nullus est bonus, *ibid.*, 549. — *Amare* Deum homini connaturale, S. Benedictus, LXVI, 106. — Ab amando Deo nemo excusari potest, *ibid.* — Ubi amor est, ibi non labor sed sapor, *ibid.*, 56, 244. — *Amare* nemo potest quod non creavit, S. Gregorius M., LXXVI, 1548. — *Amor* pigras mentes sæpe ad opus excitat, *ibid.*, 208. — *Amor* nunquam otiosus, *ibid.*, 1576. — Quo plus in amore Dei roboramur, eo magis deficimus a propria virtute, *ibid.*, 154. — *Amor* Dei tantum vitæ parit, *ibid.*, 518. — Qui Deum diligit, jam habet ipsum, *ibid.*, 1575. — Modus amandi Deum, amare sine modo, *ibid.*, 1639. — Contra amorem proximi peccant, qui bona occulte agendo, mala de se opinari permittunt, *id.*, LXXVII, 95. — *Am* nri mandata Dei levia sunt, *id.*, LXXXIX, 275. — *Amor* terrenus oculum cordis sordidat, *ibid.*, 457. — *Amanti* nihil difficile, S. Petrus Damianus, CXIV, 152. — *Amor* proximi scala est ad amorem Dei, *id.*, CXLIV, 76. — *Amor* divinus in nobis, nec adversis nec secundis extingui debet, *ibid.*, 501. — Nihil amatur nisi quod cognoscitur, S. Anselmus, CLVIII, 21, 91. — Qui præter Deum aliud diligit, non est charitas Dei in eo, *ibid.*, 259. — Diligere Deum super omnia iustum et rationale est, *ibid.*, 191, 267. — Deus solus et sine fine amandus, *ibid.*, 224. — Qui amat Deum plusquam seipsum, jam incipit tenere quod in regno colorum perfecte vult habere, *ibid.*, 549. — Si vis esse rex in coelo, ama Deum et homines propter ipsum, *ibid.*, 511. — Perdit quod vivit qui Deum non diligit, *ibid.*, 228. — Qui Deum amat sit ipse Deus, *ibid.*, 201. — *Amanti* premium debetur, non amato, *ibid.*, 418. — *Amor* Dei vita cordis, Rupertus, CLXXVII, 563. — *Amandus* Deus sine modo, S. Bernardus, CLXXXII, 58. — Cum Deus amat, nihil aliud vult quam amari, *ibid.*, 401. — Supra Deum nihil amandum, *ibid.*, 238. — Prohibemur plus sapere quam oportet, sed amare etiam plus quam possumus præcipimur, *ibid.*, 396. — *Amare* Deum edere est, *ibid.*, 951. — *Amanti* nihil difficile, *ibid.*, 1050. — *Amor* est oculus; amare videre est, *ibid.*, 596. — Non potest amor esse et dulcis non esse, *ibid.*, 101. — *Amor* seipso satiari non potest, et tamen nisi seipso pasci non potest, *ibid.*, 58. — Deus amor est, quem qui amat amorem amat, *ibid.*, 594. — *Amare* amorem circulum facit, ut nullus sit finis amoris, *ibid.* — *Amoris* irritamentum Christus, *ibid.*, 66. — *Amor* verus premium non requirit, sed meretur, *id.*, CLXXXIII, 591. — *Amanti* Deum omnia cum Deo communia, *ibid.*, 1427. — *Amor* Dei et sæculi, duo pedes, V. Gerhohus, CXCVI, 511. — *Amor* ubi est, ibi oculus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 10. — *Amoris* vis ratione non compescitur, nulla impossibilitate frenatur, *ibid.*, 1196. — *Amoris* visitatio delectat, molestat vicissitudo, *ibid.*, 1193. — *Amor* est porta mortis vel vitæ; bonus vel malus est: malus cupiditas, bonus charitas vocatur, Adamus Scotus, CXCVII, 459. — *Amor* et timor duæ alæ ad æterna quærenda, V. Guibertus, CLVI, 45.

AMARITUDO. — In amaritudinem Deus mutatur nostris vitiis, qui natura sua dulcis ac benignus est, S. Hieronymus, XXVI, 50. — *Amarescit* sibi qui Deus sapit, S.

Gregorius M., LXXVI, 1280. — Amaritudo cordis virtutes excoct, non evertit, S. Bernardus, CLXXXII, 150; Richardus a S. Victore, CXCVI, 460. — Amaritudines misceat Deus delectationibus etiam innocentibus, ut amorem non habeamus, nisi vitæ æternæ, S. Augustinus, XXIV, 488.

AMICITIA, AMICI. — Amicos diligere omnium est, inimicos autem solum Christianorum, Tertullianus, I, 698. — Amicitia vera non est, ubi fallax adulatio, S. Ambrosius, XVI, 140. Meliores amicitiae sunt in opum plerumque quam divitum, *ibid.*, 140. — Amicitia virtus est, non quæstus; vitæ adiumentum, *ibid.*, 159. Amicus quid est, nisi consors amoris, ita ut unum fieri velle ex duobus, *ibid.*, 140? — Alter ego, *ibid.*, 661. — Amicitia quæ desinere potest, nunquam vera fuit, S. Hieronymus, XXII, 15. — Vera est illa quam non utilitas rei familiaris, non præsentia tantum corporum, sed Dei timor et Scripturarum studia conciliant, *ibid.*, 270. — Melius est inimicitias subire perpetuas, quam Dei offensam amicitias novis provocare, *ibid.*, 719. — Amici rari sunt et fideles, *ibid.*, 756. — Amicus diu quaeritur, vix invenitur, sed difficile servatur, *ibid.*, 13. — Amicitia similibus moribus constat, S. Augustinus, XXXIV, 245. — Amicitia vera ex charitate eternitatis et veritatis manat, *id.*, XXXIII, 667. — Non est vera amicitia, nisi Deus eam agglutinet inter ipsi hærentes charitate, *id.*, XXXII, 696. — Amicitia nunquam nisi in Christo fidelis est, *id.*, XXXVI, 535. Amicus nullus inter iniquos, *id.*, XXXV, 1177. — Amici non sunt qui in rebus tantum humanis consentiunt, *id.*, XXXIII, 1072. — Amicus non omnis qui parit, nec omnis qui verberat inimicus, *ibid.*, 535. — Amici mors amara, amarior mutatio, *id.*, XXXVIII, 635. — Amicitia vera æterna est, nec desinere potest, *id.*, XXXVII, 853, 857, 859, 1040. Hic inchoatur, in celo perficitur, *ibid.*, 841. — Amicitiae nomen falso assumunt, inter quos est convenientia vitiorum, *ibid.*, 853, 856. — Amicus quasi animi custos, S. Gregorius M., LXXVI, 1563. — Amicus Dei est, qui alios facere amicos ejus satagit, *id.*, LXXIX, 236. — Amici in prosperitate multi, in adversitate pauci, B. Alcuinus, C, 224. — Amicitia vera non est, nisi firmum habeat in Deo fundamentum, S. Bernardus, CLXXXII, 402. — Amicitiam faciunt mutua conscientia et eadem voluntas, *ibid.*, 278. — Amicitia vera habet nonnunquam objurgationem, adulationem nunquam, *id.*, CLXXXIII, 242. — Amicitia spiritualis semper et ubique sibi constans est, *ibid.*, 66. — Amore indignus qui amico servit contra Deum, *ibid.*, 263. — Amicus, alter ego, *ibid.*, 59. — Amicos pascit gratia Deus, refecit charissimos, Richardus a S. Victore, CXVI, 600. — Amicitiam divitias et honores ne præponas, Petrus Cantor, CCV, 62. — Amicorum rixæ amoris reintegratio sunt, Alanus de Insulis, CCX, 422. — Amicitia quæ ex toto solvitur, nunquam vera fuit, *ibid.*, 428.

ANIMA, ANIMUS. — Anima est totum quod somus, Tertullianus, II, 775. — Anima obumbrari potest, extinguari non potest, *ibid.*, 730. — Animi omne bonum aut nascitur, aut eruditur, aut ingitur, *ibid.*, 980. — Quidam homo quam anima ejus, S. Ambrosius, XVI, 925. — Animam exulam de paradiso inventam Christus, recurso anfractu erroris, revocavit ad paradisum, *ibid.*, 1069. Ubi anima mundavit cor, Verbum reperit, Deum vidit, *ibid.*, 236. — Fides, gratia, misericordia, animæ redemptioni, *ibid.*, 770. — In animam tuam totus ingrediaris, atque intra ipsam te colligas, et in ea habites, apud eam commoretis, in ipsa tibi sit omnis conversatio, ut sis non in carne sed in spiritu, *ibid.*, 917. — Perturbatio animæ tollit constantiam, destitutio prodiit ignaviam, accusat pigritiam, *ibid.*, 61. — Anima credentis est verum Christi templum, S. Hieronymus, XXII, 524. — Quid pulchrius anima quæ Dei filia nuncupatur, et nullo extrinsecus querit ornatus, *ibid.*, 285? — Dominus magis quaerit animas credentium quam opes, *ibid.*, 435. — Quomodo corpus dicitur sanum, si nullo languore vexetur, ita anima, absque vitio, si nulla perturbatione quatitur, *ibid.*, 794. — Quocumque se converterit anima, in terrenis rebus amaritudinem invenit; unde dulcescat non habet, nisi se levet ad Deum, S. Augustinus, XXXV, 1085, 1086. — Anima sicut se illuminare de se non potest, ita se satiare de se nequit, *id.*, XXXII, 855. — Anima obligata amore terreno, quasi viscum habet in pedibus, volare non potest, *id.*, XXXV, 1618. — Animus diligendo corpus fit infirmus, *id.*, XXXIV, 27. — Cujus animus non moritur huic sæculo, is non resurgit ad vitam, sed ad supplicium, *ibid.*, 25. — Animi pabulum veritas, *id.*, XXXVIII, 62. — Anima nullum bonum sufficit præter summum, *id.*, XXXVII, 962. — Nihil eam impiet, nisi Deus, *ibid.*, 837. — Anima Christum non amantis magna miseria, *ibid.*, 955. — Anima jacet in corpore ut in lecto doloris, S. Petrus Chrysol.,

LII, 14. — Non est ab excelsis celi demergenda in sepulcrum auri, *ibid.*, 22. — Anima tanto fit purgatio, quanto substantia carnis infestior, S. Leo M., LIV, 514. — Anima fidelis timore corrigitur, correctione lætatur, S. Maximus Taurin., LIV, 29. — Animus amore Dei lægnet, quando ejus dilectioni nihil præponit, Cassiodorus, LXX, 509. — Possumus corpore curvari, non animo, *ibid.*, 129. — Civitas Dei anima pia, *ibid.*, 551. — Anima sine Deo semper captiva, *ibid.*, 590. — Anima vita corporis, anima vita Deus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 153. — Anima eo pretiosior Deo, quo sibi fit despectior, *ibid.*, 585. — Anima exultat, cum, contemptis omnibus, solum Deum amat, *id.*, LXXIX, 55. — Anima a Deo divisa, Deum sentire non valet, *ibid.*, 471. — Animam ita molliis necant, sicut carnem dura vulnerant, *ibid.*, 490. — Animarum regimen majus est quam imperiale, S. Agobardus, CIV, 239. — Anima in vitis desertum dicitur, S. Bruno Heribopol., CXLII, Psalm. xxviii. — Anima sancta delectarum hortus, S. Petrus Damian., CXLIV, 66. — Anima sic facta est, ut semper vivat, si semper velit facere ad quod facta est, S. Anselmus, CLVIII, 25. — Animæ otium contra Dei ordinem est, S. Bruno Astensis, CLXIV, 9. — Mens seu cogitatio caput est animæ, *ibid.*, 176. — Anima immortalis est, quæ dum peccat moritur, et a verâ vita, quæ Christus est, separatur, *id.*, CLXV, 55. — Animus bonus, hortus voluptatis, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 506. — Animabus, non corporibus tempus præsens assignatur, S. Bernardus, CLXXXII, 299. — Pro animarum salute otia dulcia seponenda sunt, *ibid.*, 145. — Anima Deo propinquo fit virtute, *ibid.*, 564. — Verus animæ amor est quo veritas amatur, *ibid.*, 401. — Anima, etsi corrupta, magnæ gratiæ et felicitatis capax, *ibid.*, 155. — Animæ rationalis duo loca; inferior quem regit caro; superior que requiescit Deus, *ibid.*, 552. — Animæ vera vita Deus, *ibid.*. — Animæ seipsam ad semetipsam colligere quam sit difficile, Richardus a S. Victore, CXCVI, 152. — Anima quæ hic vivens dei similitudinem in se fœdavit, quanta confusione plena ad Deum redibit, *ibid.*, 211. — Anima quæ durius laborabit tentatione, plenius remunerabitur perfectione, *ibid.*, 494. — Anima Deum amans, amore non satietur, *ibid.*, 1200. — Anima in hac vita continua eget emendatione, Adamus Scotus, CXCVIII, 91. — Anima justi domus sapientiæ, Alanus de Insulis, CCX, 166.

ANNI. — Anni æterni, anni siue anni, unus dies, S. Augustinus, XXXV, 976.

APOSTOLI. — Apostoli salis instar, eternitatis sunt satores, S. Hilarius Pictav., IX, 682. — Apostoli adhuc ingemiscunt, quia molorum est labor qui adhuc fluctuat, S. Ambrosius, XVI, 927. — Virtutes apostolorum prius imitandæ quam simplicitas verborum, S. Hieronymus, XXII, 518.

ARBOR. — Arborem robustam procella non subvertit, S. Cyprianus, IV, 197. — Arbor non dat fructum, quæ versali tempore, tota exardescit in flore, S. Petrus Chrysologus, LII, 162. — Arborum ramos nobis incidunt imitando meliorum exempla, S. Gregorius M., LXXIX, 296.

ARROGANTIA. — Arrogantia plusquam ignorantia cavenda, S. Bernardus, CLXXXIII, 583.

ARS. — Ars nulla absque magistro discitur, S. Hieronymus, XXII, 942. — Ars sæculi strenuus amatores habet, ars divini timoris languidos, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 294.

ASCENSUS. — Ascensus non est facilis ad magna, S. Cyprianus, IV, 180. — Ascensus in labore est, decensus in voluptate, S. Gregorius M., LXXVI, 224.

ASPECTUS. — Aspectus fumo obscuratur; aspectus arboris maculavit oculos mulieris; aspectus sepulchri Christi mundat, S. Petrus Chrysol., LII, 77.

ASPIRATIO. — Aspiratio Dei pro æterna felicitate, et inclinatio umbrarum pro indeliciente nocte hujus mortalitatis accipitur, Wolbero, CXCIV, 39.

AURES. — Aures aperit tribulatio, S. Gregorius M., LXXVI, 843. — Aures diligenter sapiendæ sunt, Rabanus Maurus, CIX, 972.

AURUM. — Aurum fecit Deus, et te super aurum, ut illius sis dominus, non servus, S. Augustinus, XXXV, 1616. — Aurum multi ut acquirant fidem perdunt, *ibid.*, 1645. — Aurum post te debet ire, non tu post aurum, *id.*, XXXVI, 1417. — Debet duci non ducere, possideri, non possidere, *ibid.*. Aurum ejus proprie eat qui bene illo utitur, adeoque veritas Dei est, *ibid.*, 527. Aurum et argentum bonum est, non quod te faciat bonum, sed unde faciat bonum, *ibid.*, 410. — Aurum malus dominus, proditor servus, *ibid.*, 1933. — Magis prodest cum contemnitur, *ibid.*. — Aurum prodest danti, non possidenti, B. Alcuinus, C, 127. — Aurum sapientiam accipit ex parturitione novæ vitæ, Adamus Scotus, CXCVIII, 555. —

In auro et argente beatam vitam reponere turpissimum, Petrus Cantor, CCV, 45. — Aurum non omne est quod splendety Alanus de Insulis, CCX, 426.

AUXILIUM. — Auxilio Domini suffultus non cadet, Rabanus Maurus, CIX, 1151, 1152. — Auxilium Dei duplex, correptio et consolatio, S. Bernardus, CLXXXIII, 585.

AVARUS. — Avari omnes intus sunt leprosi, S. Augustinus, XXXVI, 1832. — Avarus infirmo est similis, id. XXXVII, 1058. — Avarus computat perdidisse quod alter habet, Petrus Chrysol., LII, 7. — In ipsum sacculum se redigit avarus, *ibid.*, 54. — Avarus decipit, cum beneficia prestare dicit, S. Leo Magnus, LIV, 55. — Avarus, avium more, esca rerum terrenarum devorata, peccati laqueo strangulatur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 65. — Avaro et livido perniciosum sunt divitias, Rabanus Maurus, CIX, 856. — Avarus parce vivendo, opes alteri devorandas congerit, *ibid.*, 843. — Avarus quo magis pecunias anget, eo magis pecuniam suam ardet, S. Anselmus, CLVIII, 188.

AVERSIO. — Aversione a Deo homo tenebratur; conversione ad Deum illuminatur, S. Augustinus, XXV, 193.

B

BACULUS. — Baculus pastoris boni B. Virgo Maria, Adamus Perseus, CCXI, 23. — Baculus sustentationis, *ibid.*, 175.

BAJULUS. — Bajulus noster Christus est, S. Petrus Chrysol., LII, 15.

BAPTISMUS. — Baptismum qui recipiunt, et saeculo verbis et non factis renuntiant, verum habent baptismum, sed non vivificantur, S. Augustinus, XI, 189. — Baptismus tanquam character infusus ornat militem, convincit desertorem, id., XXXV, 453. — Quia in baptismo commoratus Christo sum, accepi lumen vitae a Christo, S. Ambrosius, XVI, 1098. — Qui baptizatus est non sit piger, sed per viam mandatorum Dei tendat ad celestem patriam, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 176.

BEATI, BEATITUDO. — Beatitudinis spes omnium est gentium, S. Hilarius Pictav., IX, 187. — Beatus facient innocentia et scientia, S. Ambrosius, XVI, 72. — Vita beata fructus praesentium, vita autem aeterna spes futurorum est, *ibid.*, 74. — Beatitudinis finis cognoscere Deum, S. Hieronymus XXVI, 460. — Beati qui vocantur non propter virtutem, sed propter munera, precipitabantur in mortem, id., XXII, 141. — Beatitudo est ad ipsam summum bonum, et non vivere, ut quisque vult, S. Augustinus, XXXII, 1254. — Beata vita non est, nisi aeterna sit, id., XXXVI, 1405. — Beatitudo fallax et falsa, in qua miseria futura aut ignoratur aut timetur, id., XXXVIII, 571. — Beatitudo non est hic querenda, *ibid.*, 1.06. — Beata vita si non amatur, non habetur, *ibid.*, 435. — Beatus nullus nisi iustus, *ibid.* — Beatus facit dum res bene velle, et posse quod vellis, id., XXXIX, 1030. — Beatus est qui vivit ut Deus vult, id., XXXVI, 2150; XXXVII, 723. — Beatitudo iusti a timore incipit, et proficit in desiderium mandatorum Dei, S. Prosper, LI, 461. — Beatus qui vigilat et anticipat dolos hostium, S. Petrus Chrysol., LII, 27. — Beatitudo non otiosa sed laborantibus promissa, S. Leo Magnus, LIV, 150. — Beatitudinem qui hic quaerit, surgit ante lucem, Cassiodorus, LXX, 442. — Beatus facit vita recta cum fide, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 191. — Beatitudinis dilatio fidelium est causa gemendi, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 378. — In beatitudine tanto major erit requies, quanto hic amore Creatoris nulla requies fuerit, id., LXXVII, 712. — Non potest perfecte et laudabiliter esse beatus qui vult quod nec potest nec debet esse, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 68. — Beatitudo est sufficientia in qua nulla est indigentia, id., CLVI, 85. — Homini non sufficit nisi Deus, qui est ipse vita beata, *ibid.*, 205, 228. — Beatitudo non est, si non est iustitia, *ibid.*, 69. — Beatitudo est videre Dei claritatem, S. Rupertus, CLXIX, 522. — Beatus hic et in caelo, qui Deo et hominibus dilectus, S. Bernardus, CLXXXII, 974. — Beati vere et perfecte beati, qui vere et perfecte Deum amant, *ibid.*, 240. — Beatus qui agitur ne obrutur tam beneficiis quam peccatis, id., CLXXXIII, 870. — Beatitudinem qui amat, omnia terrena parvipendit, V. Guibertus, CLVI, 1131. — Beatitudinis summa est Deum videre, B. Alcinus, C, 458.

BELLUM. — Bellum nolum gravius et amarius quam voluntatis et passionis, sine ullius victoria, S. Augustinus, XXXVIII, 658. — Bellum magnum nobis est, hostes non videre et vincere, id., XXV, 1834. — Melius est bellum cum spe aeternae pacis, quam sine ulla liberationis cogitatione captivitas, id., XXXVII, 729. — Ad bel-

lum sub Christo duce procedentes, hoc opere ostendant quod ore annuntiant, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 381.

BENEDICTIO. — Benedictio Dei vita aeterna est, S. Augustinus, XXXV, 1442. — Deus, cum benedicit, facit quod dicit, *ibid.*, 1444. — Benedicunt mali in prosperis, boni etiam in adversis, Cassiodorus, LXX, 163.

BENEVOLENTIA. — Nullus cibus est benevolentia et pietate dulcior, S. Ambrosius, XVI, 412. — Nulla est beneficentia, ubi nulla benevolentia, *ibid.*, 58. — Unusquisque benevolentis se magis quam sapientis credit consilio, *ibid.*, 167. — Tolle ex usu hominum benevolentiam, tanquam solem e mundo tuleris, *ibid.*

BONA, BONI, BONITAS. — Bonitas, nisi iustitia regatur, ut iusta sit, non erit bonitas, si iniustitia sit, Tertullianus, II, 298. — Bonum omne quod iustum est, *ibid.* — Nihil bonum quam noitia et fructio Dei, *ibid.* — Boni plus laborant, eos imitare, S. Cyprianus, IV, 261, 505. — Bona nostra egentibus impertientes digni erimus eorum quibus a Deo indigemus, S. Hilarius Pictav., IX, 688. — Bona multa non jucunda, et jucunda non bona, *ibid.*, 517. — Bonum non tam cogitandum quam exsequendum, *ibid.*, 72. — Pulchrius est bonum quod non ex necessitate fit, sed ex voluntate, S. Ambrosius, XVI, 932. — Quod bonum est non vitandum, quod est melius eligendum, *ibid.*, 205. — Boni consuetudo usum pravitalis veteris amisit, *ibid.*, 227. — Vitae fons est summum bonum ex quo vivendi substantia ministratur omnibus, *ibid.*, 908. — Bonum omne quod habemus, donum est Domini, S. Hieronymus, XXII, 1034. — Scire bonum iudicii est; facere laboris, *ibid.*, 106. — Vix laborantes et studentes mala bonis possumus immutare, *ibid.*, 613. — Nisi oderimus malum, bonum amare non possumus, *ibid.*, 941. — Bonum omne aut Deus aut ex Deo est, S. Augustinus, XXXII, 1263. — Bonum summum Deus, bonum magnum anima, parvum bonum corpus, id., XXXVI, 855. — Bona interiora sola diligenda sunt, ceteris autem ad necessitatem utendum, non ad gaudium perfuendum, id., XXXV, 81. — Quando delectat bonum, magnum Dei donum, *ibid.*, 1847. — Nemo habet aliquid boni, nisi ab illo acceperit qui solus bonus est, *ibid.*, 1670. — Bona spiritualia non auferet Deus nisi tu dimiseris: carnalia vero et temporalia ipse auferet, *ibid.*, 201. — Bona habere vis et bonus esse non vis? contraria est vita tua vultis tuis, id., XXXVI, 531. — Bona temporalia concupita inardescunt, adepta vilescunt, amissa vaneunt, *ibid.*, 861. — Non cessant inflammare ventura, corrumpere venientia, torquere transientia, *ibid.* — Bonus est qui, quando potest mala facere, non facit, id., XXXV, 1190. — Non te laudes et quando bonus es, nam laudando te bonum sis malus: bonum enim te fecerat humilitas, malum te facit superbia, *ibid.*, 1193. — Bonus ad tempus laborat, et malus ad tempus floret, *ibid.*, 1191. — Bonum non facit terrena felicitas, XXXVI, 153. — Bona alia sunt quae faciunt bonum, alia unde fiat bene, id., XXXVII, 2155. — Bona aeterna ardentes diliguntur adepta quam desiderata, secus temporalia, id., XLV, 1876. — Bonus Deus erudit per malos, S. Prosper, LI, 577. — Bonum omne a Deo, *ibid.*, 876, 879. — Bonum cum gaudio faciendum, *ibid.*, *ibid.*, 559. — Bona futura, non praesentia querens, non turbatur de malorum felicitate, *ibid.*, 423. — Bona quilibet sine charitate possunt perire, non possunt sine charitate prodesse, *ibid.*, 931. — Bona temporalia sunt viaticum itineris, non illecebrae mansionis, S. Leo Magnus, LIV, 352. — Bonus non est qui bonus fit sibi soli, S. Maximus Taurin., LVII, 587. — Sub boni specie nonnunquam latet malum, S. Benedictus, LXVI, 207. — Bonarum rerum nulla satiatio, Cassiodorus, LXX, 408. — Bonis fluxis innituntur pravi, cum quibus pereant, despectis veris bonis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 662. — Bona opera ex mundo corde procedere debent, *ibid.*, 112. — Veri boni sunt qui inter malos boni sunt, *ibid.*, 17. 675. — Boni soli nunquam sunt, nisi in caelo, *ibid.*, 1637. — Bona nostra Dei sunt opera, *ibid.* — Bonum quod placet non imitari, culpa est, LXXVII, 797. — Bona vana despiciens, a veris malis eruitur, *ibid.*, 276. — Bona temporalia mala nostra sunt, S. Valerianus, LII, 3. — Bonum proprie nihil est, nisi quod aeternum est, S. Bruno Heribol., CXLII, 91. — Non appetimus nisi ea quae bona putamus, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 4. — Nullatenus est bonum, per quod mutatur vel corrumpitur summum bonum, *ibid.*, 10. — Quod est summum bonum est summum magnum, id., CLVIII, 25. — Bona huius saeculi et mala, nec vere bona, nec vere mala sunt, S. Bernardus, CLXXXII, 296. — Deus solus seipso melior esse non vult quia non potest, id., CLXXXIII, 98. — Bonum nosse et velle, perfecta religio et religiosa perfectio, *ibid.*, 915. — Bona temporalia si amantur, illicita, si non amantur licita, sed quovis modo pericu-

lesa, *ibid.*, 370. — Bono alieno plus aliquando gaudendum quam suo, *ibid.*, 1457. — Bona opera sine fide, spe et charitate esse non possunt, Wolbero, CXCIV, 157. — Bonum quod ducit ad summum bonum a paucis apprehenditur, *ibid.*, 116. — Bonos quantum quis diligit, tantum bonus efficitur, Richardus a S. Victore, CXCVI, 429. — Bona malis admista Deo non placent, *ibid.*, 446. — Bona prius amittuntur, deinde committuntur mala, *ibid.*, 1537. — Bona temporalia cum labore acquiruntur, cum amore possidentur, cum dolore amittuntur, Adamus Scotus, CXCVIII, 406. — Bona terrena, vera bona non sunt, Alanus de Insulis, CCX, 156. — Bonum esse inter malos, maxima corona, Joannes Rothomagus, CXLVII, 471. — Bonum nullum ubi Deus abest, V. Guibertus, CLVI, 1151.

BREVIITAS. — Brevitas vitæ præsentis in memoria nostra semper debet versari, Petrus Cantor, CCV, 52.

C

CADAVER. — Cadaver sepultum in limo, nescit verum morsus, S. Petrus Chrysost., LII, 121.

CÆCITAS. — Cæcitas interiorum oculorum, est non intelligere, S. Augustinus, XXXV, 1552. — Cæcitas cordis gravis poena simul et peccatum, *ibid.*, XLI, 238.

CALOR. — Calor terreni amoris cedit, ubi Christiani æternam flammam divinæ voluntatis accenderit, S. Maximus Taurin., LVII, 628.

CALUMNIA. — Qui calumnias nodosas facere querunt, prius implicentur quam quos implicare contendunt, S. Augustinus, XXXV, 634.

CANITIES. — Canities est reverenda, quæ est canities animæ, in canis cogitationibus et operibus effulgens, S. Ambrosius, XVI, 825. — Non annorum canities laudatur, sed morum, *ibid.*, 7.

CANTUS. — Cantat nemo dignus Deo, nisi ab illo acceperit quod cantare possit, S. Augustinus, XXXV, 325. — Qui desiderat, etsi lingua taceat, cantat corde, *ibid.*, 1101. — Cantandum corde, non carne, *ibid.*, 774. — Cantemus voce ut nos exitemus; corde cantemus ut Deo placeamus, *ibid.*, 1917. — Cantat Deo qui vivit Deo, *ibid.*, 814.

CAPTIVITAS. — Captivitas corporis gravis, longe gravior captivitas animæ, S. Hilarius Pictav., IX, 458. — Captivitas vera hæc est, ubi animæ a peccato captivæ ducuntur ad mortem, S. Ambrosius, XVI, 306. — Captivitas populi propter verbum Dei, gloriosior est quam libertas gentium, S. Rupertus, CLXIX, 597.

CAPUT. — Sanctorum caput Christus, iniquorum diabolus, S. Hilarius Pictav., IX, 590. — Caput languidum doctor agens peccatum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 526.

CARO, CARNALIS, CARNALIA. — Carnis afflictio, hostia Domino placatoria, per humiliationis sacrificium, Tertullianus, I, 1269. — Carnis cruciatus sagittæ Domini sunt, S. Hilarius Pictav., IX, 420. — Si carnis curam geris, anima pecunia est, S. Zeno, XI, 105. — Caro nostra perpetua esse non potest ac diuturna; necesse est ut occidat, ut resurgat, ut resolvatur, ut quiescat, S. Ambrosius, XVI, 5. — Qui carnis voluptate nulla retinetur, non metuit arma, non barbaros, qui etiam mortem non timet, *ibid.*, 865. — Dormiat caro, vigilet fides; dormiant illecebæ corporis, vigilet cordis prudentia; membra tua redoleant crucem Christi et sepulture odorem, *ibid.*, 293. — Quod carnale, servile est, *ibid.*, 1165. — Carnalis non est in Christo, sed si quis in Christo est, nova creatura est, *ibid.*, 945. — Dum peccat, caro dicitur, sicut corpus recte gubernatum spirituale appellatur, *ibid.*, XVII, 127. — Nisi carnis concupiscentias quis sepielent, ad æternam beatitudinem pervenire non poterit, *ibid.*, 11. — Carnaliter non vivere in carne, grandis virtutis est, S. Hieronymus, XXII, 287. — Caro fragilis et cinis futura, pugnat sola cum pluribus, *ibid.*, XXIV, 89. — Carnis amor spiritus amore superatur, *ibid.*, 100. — Animæ vigor sit fortior infirmitate carnis, *ibid.*, 248. — Quod sustinere non potest carnis fragilitas, vincit animus fide colloquens Deo, *ibid.*, 260. — Aliud est in carne esse, et de carne vivere, *ibid.*, 415. — Quæ parat martyria, exsilia, et inopiam sustinere, et nihilominus carnis passione superantur, *ibid.*, 684. — Carni deditus homo, gloriæ est immemor, S. Petrus Chrysost., LII, 114. — Carnis desideria qui vincit, facilliter vincet tormenta carnificis, S. Valerianus, *ibid.*, 23. — Caro unde reficitur, inde deficit spiritus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 558. — In carne non esse, est carnalia non amare, *ibid.*, 485. — Caro mergit quos superba scientia sublevat, *ibid.*, 824. — Carnis desideria, non caro occidenda, *ibid.*, 984. — Hostem nutrit, qui carni plus æquo tribuit, *ibid.*, 1588. — Carnalium gravis labor,

spiritualium nullus, *ibid.*, 188. — Carnalem hominem spiritus insiliens, mutat in virum alterum, *ibid.*, LXXIX, 245. — Carnales dum celestia loquuntur, velut ægri rebus utuntur quas sentire prohibentur, *ibid.*, 206. — Carnis sum rex, spe immortalitatis ornatur, *ibid.*, 209. — Carnali amori spiritualis amor præferri debet, S. Bruno Astensis, LXIV, 68. — Caro florida cito deflorescit et putrescit, S. Bernardus, CLXXXII, 106. — Plus est odisse carnem quam mundum, *ibid.*, 501. — Carnis mortificatio, nota militis Christi, *ibid.*, 991. — Carne nullus vicinior hostis, *ibid.*, CLXXXIII, 758. — Carnis mortificatio non minus proficit ipsi carni quam spiritui, *ibid.*, 945. — Carnis voluptas malum est, bonum vero afflictio, *ibid.*, 782. — Carnaliter viventes mortui sunt, *ibid.*, 899. — Carnalis vitæ initium suave, ut vinum bonum; finis miser, ut vinum deterius, Adamus Scotus, CXCVIII, 317. — Caro nostra sic dormiat, ut mens in Christo vigilet, Petrus Cantor, CCV, 219. — Caro nostra paries est impediens visionem Dei, Alanus de Insulis, CCX, 15. — Caro ex se sibi parit ruinam, V. Guibertus, CLVI, 511.

CASTIGATIO. — Castigatio religiosa, dulcior est quam blanda remissio, S. Ambrosius, XVII, 449.

CASTITAS. — Castitatem non poena cohibet, sed religio auget, fidesque conservat, S. Ambrosius, XVI, 222. — Castitas solitudinem querit, prima ejus victoriæ est facultas cupiditates vincere, *ibid.*, 856. — Castitatis et virginittatis patria in cælo est, *ibid.*, 151. — Castitatis supra laborem est præmium, supra usum gratia, supra opus merces, *ibid.*, 208. — Castitas truncat libidinem, et femina vincit viros, S. Hieronymus, XXII, 293. — Castitas præ omnibus diligenda, S. Maximus Taurin., LVII, 56. — Animæ nostræ ornamentum, *ibid.*, 679. — Castitas sine proximi amore vana, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 205. — Nulla est castitas carnis quam non commendat suavitas mentis, *ibid.*. — Castitas superba nihil prodest, *ibid.*, 690, 697. — Castitate homo angelis æquatur, S. Bernardus, CLXXXII, 846. — Cordis portitate magis quam carnis continentia æstimanda est castitas, *ibid.*, 55. — Castitas superba non castitas est, sed ornamentum diaboli prostibulum, *ibid.*, 279. — Castitas sine charitate, lampas sine oleo, *ibid.*, CLXXXIII, 465. — Castitatem qui colit, Deum imitatur, V. Guibertus, CLVI, 511.

CASUS. — Cadis amando sæculum, ascendis amando Deum, S. Augustinus, XXXV, 546. — Ut non caderet, non audit sanus medici præceptum, audiat vel ægrotus ut surgat, *ibid.*, 458, 951.

CHARITAS. — Charitatem dominus exigit, servus timorem, S. Ambrosius, XVI, 93. — Libertas liberum facit hominibus, charitas amicum Deo, *ibid.*, 936. — Charitas caput religionis et fundamentum, *ibid.*, XVII, 155. — Charitas si defuerit, quælibet bona videamur habere, mortua sunt, *ibid.*, 509. — Quos charitas jungit, terrarum longitudo non separat, S. Hieronymus, XXII, 435. — Charitas absentes facit esse præsentem, *ibid.*, 547. — Sola sine labore est, *ibid.*, 498. — Vera charitas et a nullo violata, quanto augetur numero, tanto crescit et robore, *ibid.*, 422. — Charitas vita cordis, S. Augustinus, XXXIII, 564. — Si per charitatem nobiscum Christus est in terra, per eam in cælo enim eo sumus, *ibid.*, XXXV, 1630. — Charitas cum impenditur, non deficit, *ibid.*, XXXIX, 272. — Charitatem tolle, non est quod te moveat ad bonum opus, aut si moves, ut servus moves, *ibid.*, XXXVI, 569. — Charitate amas quicquid bene amas, *ibid.*. — Charitatem adde, prosunt omnia; detrahe charitatem, nihil prosunt cætera, *ibid.*, 44, 562. — Charitas amat, nec tamen sentitur, *ibid.*, 166. — Charitatem qui habet, conscientiam suam attendat, et ibi videt Deum, *ibid.*, XXXV, 1951. — Regnat carnalis cupiditas, ubi non regnat Dei charitas, *ibid.*, XXXVII, 257. — Charitas quanto major est tanto melior in quo est, *ibid.*, 286. — Charitate portamur, S. Petrus Chrysost., LII, 81. — Sine Deo est qui charitatem non habet, *ibid.*, 55. — Charitas nihil habet terminum; charitate homo discernitur a bestis, S. Leo Magnus, LIV, 62, 63. — In dilectione Dei nulla nimia, in dilectione mundi, cuncta sunt noxia, *ibid.*, 352. — Nihil aliud est diligendum quam diligere justitiam, *ibid.*, 570. — Charitas Christi mundo est præferenda, S. Maximus Taurin., LVII, 628. — Charitatis pedibus ad Deum curritur, S. Benedictus, LXVI, 14. — Charitatis igne beata conscientia examinatur, Cassiodorus, LXX, 216. — Qui Deum supra cuncta diligunt, ei cum lætitia serviunt, *ibid.*, 331. — Impigre debemus facere omne quod potest alteri subvenire, *ibid.*, 583. — Charitas non est vera si minus duobus cubitis habet, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1340. — Charitas diversas mentes conflavit in unam, *ibid.*, 1343. — Inter fidem et spem positum tendemus ad charitatem, *ibid.*, 1421. — Pro charitate

cuncta despicenda sunt, *id.*, LXXIX, 457. — Cum charitas in corde ferret, clamorem emittit, *ibid.*, 486. — Caritas est unitas animorum, B. Alcuinus, C, 191. — Caritas pedem movet ad perficiendum, superbia ad cadendum, *ibid.*, 577. — Charitatem præstat non habere quam fingere, S. Petrus Damian., LXLIV, 191. — Charitate qui flagrat, non necesse est ut ei præcipiatur, S. Anselmus, CLVIII, 180. — Caritas omnes virtutes alit, promovel et exornat, S. Bruno Astens., CLIV, 81. — Qui charitatem habent et spem non in incerto divitiarum, sed in Deo ponunt et virtuti operam dant, quamvis in hoc mundo divites sint, mundi tamen amatores non sunt, *id.*, CLIX, 275. — Caritas est vera scientia, S. Rupertus, CLXIX, 508; perfecta et vera gratiarum actio, *ibid.*, 760. — Caritas non tam virtus potens quam virtutum potentia, S. Bernardus, CLXXXII, 592. — Caritas virtutum via et vita, *ibid.*, 403. — Caritas ubicunque est, operibus se ostendit, *ibid.*, 475. — Charitate sola Deus tenetur, *ibid.*, 592. — Sine charitate ceteræ virtutes inanes et insuaves, *ibid.*, 107, 108. — Caritas morte fortior, *ibid.*, 591. — Gloria charitatis est humiliare se pro amicis, *ibid.*, 1006. — Caritas neminem spoliatis omnia rapit, *ibid.*, 591. — Imperfecta est quæ timoris indiget stimulo, *ibid.*, 60, 61. — Caritas offertur omni, auferitur nulli nisi volenti, *ibid.*, 592. — Caritas est vita fidei, *id.*, CLXXXIII, 890. — Non est quo se immitteat vanitas, ubi totum occupat charitas, *ibid.*, 1532. — Caritas a seipso incipit, *ibid.*, 411. — Caritas fons est in quo alienus non communicat, Robert. Pull., CLXXXVI, 168, 353. — Caritas virtutum virtus et centrum et plenitudo est, Wolbero, LXXV, 171, 186. — Caritas ubi est ibi et plenitudo, Richardus a S. Victore, CXCVI, 750. — Charitate nihil melius et jucundius, *ibid.*, 917. — Caritas debet a seipso lachari et in proximo perfici, Petrus Cantor, CCV, 248. — Charitatem lædit detractio acius quam cetera vitia, *ibid.*, 55. — Charitatis filie sunt omnes virtutes, *ibid.*, 245. — Charitatis filia specialis est misericordia, *ibid.*, 247. — Caritas forma omnium virtutum, Alanus de Insulis, CCX, 89. — Caritas perfectorum est, salutem spiritalem proximi salutis proprii corporis præfero, Petrus Pictav., CXI, 218.

CHRISTIANI. — Christiano nomine excluditur qui agit quod non faciunt Christiani, Tertullianus, I, 278. — Fiumi, non nascuntur Christiani, *ibid.* — Christianus cæli discipulus, vitæ negotiator, rerum ædificator, erroris inimicus, veritatis integrator, expressor et custos, *ibid.*, 514. — Christiano carcer est mundus, *ibid.*, 622. — Christianis macies non displicet, nam non ad pondus Deus carnem tribuit, *id.*, II, 978. — Christiani non magna loquuntur sed vivunt, S. Cyprianus, IV, 526. — Christiani non nisi cum ad Deum venerint, Dei promissa capient, *ibid.*, 223. — Christianus peccans fit minister sæculi, operarius diaboli, S. Hilarius Pictav., X, 392. — Christiani sunt non nascuntur, S. Hieronymus, XXII, 678. — Esse Christianum grande est, non videri, *ibid.*, 325. — Christianus crimen habere non debet, S. Augustinus, XXXIV, 1697. — Christianus est, qui hic peregrinum se esse cognoscit, *id.*, XXXVI, 612. — Christiani boni tota vite sanctum desiderium est, *id.*, XXXIV, 2008. — Christiano amanti lex non est pondus, sed decus, non tormentum sed ornamentum, *id.*, XXXVI, 207. — Christianus certus de vite, regno, immortalitate, non fit anxius de vestitu, S. Petrus Chrysol., LII, 163. — Christianus diabolum renuntiat, ut per a'ium viam redeat ad cælum, *ibid.*, 159. — Christiani non sunt, nisi Christum imitentur, S. Leo Magnus, LIV, 87. — Vita Christiana, crux perpetua, *ibid.*, 175. — Christiani quanto promptiores ad Christi imitationem, tanto viciniore erunt ad gratiam, S. Maximus Taurin., LVII, 687. — Christianus qui non possidet mundum, hic totum possidet Christum, *ibid.*, 150. — Christiani videri multi appetunt, sed non esse, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 614. — Mali Christiani habent oculos apertos in fide et clausos in opere, *ibid.*, 801, 865. — Ficti Christiani hostes sunt Ecclesiæ graviores, *ibid.*, 1000. — Christiani omnes sunt unus Christus, S. Agobardus, CIV, 116. — Christiani hic sunt velut oves in deserto, S. Bruno Heribol., CXLII, Paal. LXXVII. — Christiani veri regis sunt dignitatis; unde Christiano turpe est vivere sub servitute vitiorum, S. Petrus Damian., CXIV, 49. — Christiani qui bonis moribus rectaque fide Christianæ religioni non conformantur, animo a Christo discessisse videntur, S. Bruno Astens., CLXIV, 74. — Christianos oportet esse oculis plenos, S. Rupertus, CLXIX, 590. — Christiani multi nomine, pauci re, S. Bernardus, CLXXXII, 942. — Inter omnia Christianorum certamina, sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana pugna, rara victoria, *ibid.*, 545. — Falsorum Christianorum vita nox, *ibid.*, 585. — Tota Christiani vita crux est et mar-

tyrium, *ibid.*, 480. — Christianus a Christo separatus, fit monstrum, *id.*, CLXXXIII, 815. — Christiani vita debet esse crux et martyrium, Petrus Cantor, CCV, 72. — Christiani probe viventes sunt stellæ cæli, Guibertus, CLVI, 17.

CHRISTUS. — Christus unica spes totius orbis, Tertullianus, II, 760. — Remediator valetudinum, *ibid.*, 375. — Christus illuminator et salvator generis humani, S. Cyprianus, IV, 213, 238, 287. — Christum Deum ignorat, qui ignorat Deum natum, S. Hilarius Pictav., X, 381. — Christi resurrectio spem vincendæ mortis attulit, et hominem ad præmia immortalitatis admisit, S. Zeno, XI, 94. — Christus maledictus, quia nostra maledicta suscepit; devit, ne tu, homo, diu feres; ille injurias passus est, ne tu injuriam tuam doleres, S. Ambrosius, XVI, 91. — Cum in via sum, Christi sum; cum perverero Patris sum, sed ubique per Christum, et ubique cum Christo. Ibi præsidium nostræ salutis ubi Christus, *ibid.*, 169. — Omnia Christus est: si vulnus curare desideras, medicus est; si febribus æstuas, fons est; si gravis iniquitate, iustitia est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si cælum desideras, via est; si tenebras fugis, lux est; si cibum quæris, alimentum est, *ibid.*, 257. — Christus requies nostra et principium virtutis nostræ, *ibid.*, 979. — Christus pro parvis magnifica, pro terrenis celestia, pro temporibus perpetua præmia cum gloria pollicetur, *id.*, XVII, 74. — Christus una vox est totius mundi, S. Hieronymus, XXII, 551. — Perfectus servus Christi, nihil præter Christum habet, *ibid.*, 35. — Quisquis Christi est, plus noster est, *ibid.*, 782. — Solus Christus omnes languores sanat et infirmitates, *id.*, XXIV, 55. — Christus medicus noster et sanitas, S. Augustinus, XXXIV, 1597; XXXV, 481. — Christus et exemplum et adiutorium nostrum, *id.*, XXXVI, 608. — Christus fit hæres noster: non longe a nobis querendus, in pauperibus est, S. Valerianus, I, II, 10. — Christus omnibus notus et causa lætitiæ, S. Leo Magnus, LIV, 61. — Christus factus est caro nostra nascendo, nos corpus ipsius renascendo, *ibid.*, 77. — Christi vita, lex, vivendi, *ibid.*, 156. — Christus venit ad nos, ut nos ad eum redeamus, Cassiodorus, LXX, 254. — Ille odit pacem qui non amat Christum, *ibid.*, 450. — Ut ad Christum perveniamus, omnes homines pertranseundi, S. Gregor. Magn., LXXXI, 423, 467. — Christum scire, nisi ametur, inutile est, *ibid.*, 509. — Mori Christo quiescere est, *ibid.*, 456. — Christus bonis operibus hominum pascitur, S. Petrus Damian., CXLV, 230. — Christi vulnera sensuum nostrorum medicamenta, *ibid.*, 309. — In Christo crucifixo omnis gloria Christiani, S. Anselmus, CLVIII, 217. — Christus non inhabitat mollioribus viventibus et voluptatibus deditis, S. Bruno Astens., CLXIV, 269. — Christus solus idoneus fuit ad agendum pro nobis penitentiam, S. Rupertus, CLXIX, 107. — Christus se hominibus in humanitate exhibuit, quia in divinitate comprehendere non poterat, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 519. — Christi nomen lucet prædicatum, pascit recogitatum, ungit invocatum, S. Bernardus, CLXXXII, 561. — Cum legis, erudieris de Christo, cum oras, familiaris cum ipso seris colloquium, *ibid.*, 23. — Christus nobis, non sibi laboravit; Christus fide concipitur, prædicatione nascitur, devotione nutritur, amore tenetur, *ibid.*, 342. — Christus instar panis bis cocti, navigantibus in sæculo necessarius, *ibid.*, 489. — Christus via in exemplo, veritas in promisso, vita in premio, *id.*, CLXXXIII, 914. — Christi mors a morte, vita ab errore, gratia a peccato nos liberavit, *ibid.*, 535. — Christus quanto pro nobis vilior, tanto fit nobis carior, *ibid.*, 726. — Christum gestare, non onerari sed honorari est, *ibid.*, 840. — Christum sequenti nihil timendum, *ibid.*, 110. — Christus liber hominum semper legendus, Petrus Lombardus, CXCII, 87. — Ad Christum ascenditur per tres gradus, servitutem, villitatem et asperitatem, Adamus Scotus, CXCVIII, 567. — Christus, verus dies, Alanus de Insulis, CCX, 24.

CIBUS. — Ciborum necessitas, calamitas est, et deliciae vocantur, S. Augustinus, XXII, 797. — Cibus noster Deus; solus reficit nec deficit, *id.*, XXXV, 1742. — Cibus serpentis si esse non vis, noli esse terra, *ibid.*, 1586.

CIVITAS. — Civitatis supernæ rex veritas, lex charitas, modus æternitatis, S. Augustinus, XXXIII, 533.

CLERICATUS, CLERICI. — Clericatus unus est, non honor, S. Hieronymus, XXII, 937. — Clerici per bona opera lucere debent, Joannes Rothomag., CXLVII, 483. — Clericorum vita informis nullum sanctorum habet magistrum, S. Bernardus, CLXXXII, 562. — Clerici indignum principum obsequiis inservire, *id.*, CLXXXIII, 445.

CÆLUM, CÆLESTIA. — Cælum non mirabilibus

sed bonis operibus reddetur, S. Hilarius Pictav., IX, 698. — Caelum est ibi, ubi cessavit culpa; caelum est ibi, ubi flagitia feriantur; caelum est ibi, ubi nullum mortis est valus, S. Ambrosius, XVI, 577. — Terra exercitum est hominis, caelum corona, *ibid.*, 972. — Tutus ad superiora cursus, periculosus ad inferiora descensus, *ibid.*, 96. — Sit gressus ad superiora, quia melius est ascendere, *ibid.*, 904. — Caelorum regna expeditos et alarum levitate subnixos habitatores desiderant, S. Hieronymus, XXII, 795. — Post grandia maris pericula, tatissimum caelorum portum festinemus intrare, *ibid.*, 584. — Nudi hic volare debemus, *ibid.*, 1080. — Caelum nulli clausum, nisi ei qui se excluderit; homines a patria caelesti repercutiuntur pravorum morum flatibus, S. Augustinus, XXXIV, 25. — Caelorum regnum emittit tanti, quantum quisque habere potuerit, *id.*, XXV, 1470. — Coelestia cupientes irretire non valent laquei terrenorum, S. Petrus Chrysol., LII, 129. — Caelum qui possidet quid illi cum terra, *ibid.*, 90. — Caelo mutanda terra, *ibid.*, 124. — Caelum caligant terrae nubes, *ibid.*, 41. — Prae coelestis patriae amore, exsili penas amamus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 319. — Conventus caelorum a pravis non auditur, *ibid.*, 965. — Arduum est homini terreno caelorum alta conscendere, *ibid.*, 866. — Coelestibus civibus confines, qui recte vivunt in hoc mundo, *id.*, LXXIX, 152. — Caelum est anima sanata et sancta, S. Bernardus, CLXXXIII, 1363. — In caelum melius de tugurio proiicitur quam de palatio, Petrus Cantor, CCV, 227. — De coelestibus pulverem et quiescentem colligere horrendum est, *ibid.*, 10. —

COGITARE, COGITATIO. — Cogitationes corporeas atque terrenas cum terreno corpore peribunt, S. Hilarius Pictav., IX, 651. — Cogitare mala sceleratum est: nequius est male cogitare velle perficere, S. Hieronymus, XXII, 945. — Cogitare bonum minus est quam cupere, S. Augustinus, XII, 584. — Cogitationes bonae vox a Deum, S. Prosper, LI, 555. — Cogitatio est os cordis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 475. — Quod radix arbori, hoc homini sua cogitatio, *ibid.*, 412, 444. — Non cogitans divina, mens peregrinatur, S. Bernardus, CLXXXIII, 445. — Cogitare de sanctis, illos videre est, *ibid.*, 1040. — Cogitatio mala semen peccati, Adamus Scotus, CXCVIII, 227. —

COGNITIO, COGNOSCERE. — In Dei cognitione quanto magis proficimus, tanto magis vivere tendimus, S. Augustinus, XXXIV, 1965. — Cognoscere Deum et non sicut Deum glorificare impietas est et insipientia, *id.*, XLI, 312. — Cognoscis jam, timens Deum, quid sit in te sapientia, qui nondum potes quid sit in se, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 610. — Cognoscendo Deum, nosmet ipsos agnoscimus, et severius iudicamus, *ibid.*, 875. — Deus nisi a tranquillo corde cognosci non potest, *ibid.*, 1115. — Quo quis se magis cognoscit, eo magis sibi displicet, *ibid.*, 1145. — Cognitionis sui ad cognitionem Dei perducit, Richardus a S. Victore, CXCVI, 51. — Cognitionis Dei frustra in nobis crescit, nisi amor crescat, *ibid.*, 1306. — Cognitionis Dei vita aeterna, beatitudo perfecta, voluptas consummata, S. Bernardus, CLXXXI, 520. —

COLUMBA. — Columba simplicitatem habemus, ne cuiquam machinemur dolos, S. Hieronymus, XXII, 324. — Columbae alas sumenda sunt ad vitandas aereas potestates, S. Petrus Chrysol., LII, 98. — Columba Noe nuntiavit discessisse diluvium, et columba Spiritus sancti mundi cessasse naufragium, *ibid.*, 160. —

COMMODO. — Nemo vult nisi quod aliquando potat sibi commodum, S. Anselmus, CLVIII, 68. — Affectio commodi, si sola adsit, non nisi miserum facit, *ibid.*, 116. —

COMMUNIO. — Communio cum fratre in presenti, erit etiam in futuro, S. Petrus Chrysol., LII, 4. — A communiois sacramenti virtute ideo jejunt, qui ante Eucharistiae sumptionem non se probant, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 59. —

COMPASSIO. — Per compassionem lacrymis pedes Domini rigamus, ergo membra ejus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1596. — Vera iustitia compatitur, falsa despicit et dedignatur, *ibid.*, 1600. — Compassio sacerdotibus quam necessaria est, *ibid.*, 1594. —

COMPUNCTIO. — Compungitur mens quam Deus visitat, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 528. — Cor compunctionis igne succensum, altare est, *ibid.*, 1427. — Quo: per compunctionem sanciat Deus, per indulgentiam securitatem curat, *id.*, LXXIX, 146. — Mens amore compuncta angelorum cibo pascitur, *ibid.*, 417. — Compunctio nascitur de amore Dei, S. Petrus Damian., CXLV, 502. —

CONCORDIA. — Concordia simul juncta vinci non potest, S. Cyprinus, IV, 98. — Concordia crescit quod emulatio dissipatum est, S. Hieronymus, XXII, 465. — Sine concordia, nulla est Deo accepta oblatio, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1239. — Qui concordat cum Deo et

cum hominibus iustis, jam incipit regnare, S. Anselmus, CLVIII, 349. —

CONCUPISCENTIA. — Concupiscentiam velut post te ire, noli post eas ire; rebellant, rebella; pugnant, pugna; expugnant, expugna; hoc solum vide se vincant, S. Augustinus, XXXVI, 816. — Concupiscentia donabilis expugnatibus, non laudatoribus ejus, *id.*, XLI, 1545. — Ut non regnet concupiscentia, tene membra tua, et noli tu armare adversarium tuum contra te, *id.*, XXXVI, 719. — A quo victoria concupiscentiae et voluptatis, ab illo etiam robor patientiae, S. Prosper, LI, 452. — Cum concupiscentia non pax, sed bellum esse debet, *ibid.*, 536. — Concupiscentiam male medetur, qui eam explere cogitat, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 501. — Concupiscentia sancta et casta est Dei dilectio, S. Anselmus, CLVIII, 259. — Voluptas seu concupiscentia carnis est malum super omnia mala, *ibid.* — Concupiscentia mundi cum transeat et quidquid mundus habet, delectari in Domino debemus, cum ipse sit nuus bonum, S. Bruno Astens., 569. — Concupiscentia reprimi potest, exstingui non potest, S. Bernardus, CLXXXIII, 750. —

CONFESSIO, CONFITERI. — Confessio tantum relevat peccatum, quantum exaggerat dissimulationem, Tertullianus, I, 1243. — Confessio culpae, secunda post naufragium tabula, S. Hieronymus, XXII, 528. — Confiteri te esse in captivitate, ut dignus sis liberari, S. Augustinus, XXXV, 1071. — Confiteri modo quid tu fecisti in Deum, et in aeternum confiteberis quid tibi fecerit Deus, *ibid.*, 226. — Confiteatur infirmitatem qui vult pervenire ad divinitatem, *ibid.*, 1907. — Times confiteri qui non confitendo esse non potes occultus; damnaberis tacitus, qui posses liberari confessus, *ibid.*, 808. — Confessio malorum operum est initium bonorum, *id.*, XXXIV, 1491. — Confessio peccatorum laudat Deum, S. Prosper, LI, 397. — In lacum aeternae miseriae descendunt, qui per contumacem superbiam remedia confessionis poenitentiae perdidit, *ibid.*, 515. — Confessio est ingressus vitae salutaris, S. Petrus Chrysol., LII, 56. — Confitens peccata sua dat gloriam Deo, Cassiodorus, LIX, 188. — Confessio peccatoris est vita, iusti gloria, S. Bernardus, CLXXXIII, 120. — Ubi est confessio, ibi pulchritudo, *ibid.*, 122. — Comites habet mortificationem et orationem, *ibid.*, 1212. —

CONFUSIO. — Confusionem temporalem non formidet Christianus; si hanc non habuerit, habebit aeternam, S. Augustinus, XXXV, 232. —

CONSCIENTIA. — Conscientia coronatur in pace, S. Cyprinus, IV, 219, 274. — Conscientia boni operis, animarum lux, S. Hilarius Pictav., IX, 795. — Apud sapientem, non tam pudenda est publicatio flagitii quam conscientia, S. Ambrosius, XVI, 29. — Conscientia reum suum semper tacita sine contradictione convincit et iudicat, *id.*, XVII, 462. — Cum non habet loquendi usum nescit tamen tenere silentium, *ibid.*, 592. — Conscientia est tanquam ara, in qua immolatur Deo, S. Augustinus, XXXV, 578. — Conscientia bona laetitia, paradus est, *id.*, XXXIV, 842. — Conscientia mala, fovea quo cadit impius, *id.*, XXXV, 670. — Nulla major tribulatio quam conscientia delictorum, *ibid.*, 515. — Quidquid vis potes fugere, homo, praeter conscientiam tuam, *ibid.*, 234. — Conscientias iniquorum non sanat nisi indulgentia, *ibid.*, 516. — Conscientia ex arbore scientiae frigida, ex arbore sinapis calida fit, S. Petrus Chrysol., LII, 99. — Conscientia dolosa nil palam audet, *ibid.*, 158. — In conscientia nemo desperandus quandiu vivit, S. Leo M., LIV, 1425. — Conscientiam sibi carcerem facit, qui male agit, S. Gregorius M., LXXVI, 570. — Conscientia, speculum animae, S. Bernardus, CLXXXII, 342. — Conscientia remordens peccatorem ubique sequitur, *ibid.*, 332. — Conscientia stimuli peccatores cogunt extra se mendicare solatia, *ibid.*, 307. — Utilius est currere ad conscientiam quam ad sapientiam, nisi ipsa edificet conscientiam, *ibid.*, 341. — Conscientia bonis referta operibus, lectulus floridus, *id.*, CLXXXIII, 1429. — Conscientia rea animae carcer et infernus, *ibid.*, 1004. — Conscientia bonae duplex solatium, ob meritum praesens et premium futurum, Adamus Scotus, CXCVIII, 443. — Conscientia serenata vocem sequitur vox praedicationis, Petrus Cantor., CCV, 15. — Conscientia puritas perpetuum causat mentis gaudium, Alanus de Insulis, CCX, 73. —

CONSILIUM. — Ubi consilium, ibi gratia est; ubi praecceptum, ibi lex, S. Ambrosius, XVI, 205. — Quomodo potes eum iudicare consilio superiorem, quem videas inferiorem moribus, *ibid.*, 81? — Consilium attento dare, charitatis est, S. Gregorius M., LXXVI, 545. — Consilium nullum melius quam exemplum, S. Bernardus, CLXXXIII, 725. — Consilium proprium lepra, *ibid.*, 904. —

CONSOLATIO, CONSOLARI. — Consolatio afflicti, spes aeterna, S. Hilarius Pictav., IX, 320. — Consolatio

magna patientia, si unum habeat condolentem, S. Ambrosius, XVII, 188. — Consolator non est optimus, quem vincant proprii gemitus, S. Hieronymus, XXII, 177. — Consolationes multe false, id., XXV, 682. — Consolatur Deus cor bonum, torquet cor malum, S. Augustinus, XXXV, 1748, 1749. — Consolatio nostra in spe, gemitus noster in re, *ibid.*, 165. — Consolatio illa est vera qua dabitur quod non amittitur, id., XXXVI, 365. — Consolationem nullam admittunt sancti de his sermionibus exsili, S. Gregorius M., LXXVI, 587. — Consolatio divina non tribuit admittentibus alienam, S. Bernardus, CI XXXII, 309, 310. — Consolatio et correptio Dei duplex auxilium, id., CLXXXIII, 1535. — Quisquis desolationem non novit, nec consolationem agnoscere potest, *ibid.*, 796.

CONSUETUDO. — Consuetudinis pestilentiosa dulcedo, S. Augustinus, XXXII, 1307. — Consuetudo sit necessitas, quando ei non resistitur, *ibid.*, 753. — Consuetudo prava est domus in qua quiescit peccator, S. Gregorius M., LXXIX, 372. — Consuetudo peccandi, puteus arcissimus ex quo sola gratia potest nos educere, id., LXXVI, 843. — Per consuetudinem mollescent omnia, S. Bernardus, CLXXXIII, 7.

CONTEMPLATIO. — Contemplatio, ebrietas sancta alienatione mentis ab infra labentibus temporalibus aeternam lucem sapientiae continentis, S. Augustinus, XXXIX, 376. — In contemplatione otium sanctum quaerit charitas veritatis, id., XXXVIII, 617. — Ad contemplationem non pervenitur, nisi sopitis carnalibus desideriis, S. Gregorius M., LXXVI, 162. — Contemplationis quies tentationes removet, S. Petrus Damian., CXLIV, 186. — Contemplationis praeium, videre Deum, S. Anselmus, CLI, 700. — Contemplatio est felicitatis praeludium, S. Bernardus, CLXXXII, 16. — Contemplationis culmen non attingimus, si ab exterioribus non cessamus, V. Gerhohus, CXCIII, 368.

CONTEMPTUS, CONTEMNERE. — Ubi contemptus, ibi frequens injuria, S. Hieronymus, XXII, 33. — Contemptus Dei facit nobis tempora mala, S. Petrus Chrysost., LII, 45. — Contemnere mundum est ut lucrificas Christum, et est lucrosus commercium, S. Bernardus, CLXXXII, 1001. — Contemptus omnium pro Christo, divinae virtutis opus, id., CLXXXIII, 117. — Contemptu sui repellitur superbia, Petrus Cantor, CCV, 25.

CONTINENS, CONTINENTIA. — Continentem voluntas facit, non infirmitas, S. Ambrosius, XVI, 206. — Continentens cogitet quid sibi desit, non quid adsit, S. Augustinus, XXXVI, 1565. — Continente superbo melior est conjugatus humilis, *ibid.*, 1561. — Continentia et abstinentia sunt sorores uterinae, Petrus Cantor, CCV, 71.

CONVERSATIO. — Felix conversatio, quam aliis sit salutis occasio, S. Bernardus, CLXXXII, 191.

CONVERSIO, CONVERTI. — Conversio in paucis, error in pluribus est, S. Ambrosius, XVI, 1178. — Nullus pudor est ad meliora transire, *ibid.*, 834. — Praeveni accusatorem tuum; si peccata tua ipse accusaveris, accusatorem nullum timebis, *ibid.*, 428. — Grave est mutari in pejus, *ibid.*, 782. — Convertit se homo ad illum a quo creatus est, ut sit aliquid, S. Augustinus, XXXV, 896. — Habes iudicem fugiens, patrem habeto rediens, id., LXXVI, 780. — Converti ad Deum nemo potest, nisi ab hoc mundo se avertat, id., XXXIX, 102. — Impium est manum negare conversis, id., XXXIII, 784. — Conversio cordis donum Dei, S. Prosper, LI, 881. — Conversio in ore non accipitur, sed in corde, S. Gregorius M., LXXIX, 95. — Prius a peccato surgen- dum, deinde ad coelestia properandum, *ibid.*, 420. — Convertit animas sola Dei dilectio, S. Bernardus, CLXXXIII, 598. — Conversionem nocte, Deum esse ignorare, *ibid.*, 1404. — Conversi semel, iterumque perversi, raro resipiscunt, *ibid.*, 991.

COR. — Cor vigilet, caro dormiat, ne male incipiat vigilare peccatis, S. Ambrosius, XVI, 274. — In corde amat esse Christus, *ibid.*, 214. — Altum cor viri est, ubi nihil vadosum est, *ibid.*, 215. — Quorum corda labiaque consentiunt, hos diligit Deus, S. Hieronymus, XXV, 875. — In corde suo quisque navigat, naufragium non facit si bona cogitat, S. Augustinus, XXXVI, 424. — Cor, ut siet, in Deo ligandum, id., XXXII, 814. — Cor nostrum inquietum est, Deus, donec requiescat in te, *ibid.*, 661. — In corde homo est quicunque est, *ibid.*, 781. — Cordium lux Deus; vita Christus, id., XXXIII, 560, 561. — Lacryma sanguis vulnerati cordis, *ibid.*, 1081, 1082. — Cor nostrum ubi totum in Deo est, non perit vobis, id., LXXVI, 212. — Corde rectus est qui laudat flagellum patris, *ibid.*, 146. — Cordis clamor, magna cogitationis intentio, S. Prosper, LI, 459. — Cor hominis duo maxime pulsant, amor et timor, quibus geminis aut aperitur aut clauditur Deo, *ibid.*, 309. — Corde inigrat qui affectum mutat, *ibid.*, 596. — Cor mundum locus orationis aptus,

et Dei templum, *ibid.*, 394. — Cor penetratur a Deo solo, S. Petrus Chrysost., LII, 50. — Inter cor et linguam salutis negotium, *ibid.*, 58. — Cor coelum est ubi regnat Christus, *ibid.*, 75. — Corde non corpore iungimur Deo, *ibid.*, 102. — In corde si cogitemus Deum, ibi illum inveniemus, Cassiodorus, LXX, 110. — Cor altum est quando coelestia cogitat et terrena devitat, *ibid.*, 209. — Cordis quietem amittunt, qui res terrenas studioso tueri desiderant, S. Gregorius M., LXXVI, 250. — Cor est altare in quo jubetur ignis semper ardere, *ibid.*, 791. — Cor humanum mare fervens quod Deus solus valet coercere, *ibid.*, 915. — Cordis clamor est fervens devotio, id., LXXIX, 168, 486. — Per cogitationes malas in corde requiescit demon, *ibid.*, 164. — Cor non habet suum reprobis, quod diabolus possidet, *ibid.*, 54. — Cordis cecitatem generat libido, *ibid.*, 357. — Cor lividum nequam Deus inhabitat, S. Petrus Damian., CXLIV, 299. — Cordis custodia et cogitationum ponderatio utilis, id., CXLV, 345. — Corde humano nihil sublimius, S. Bernardus, CLXXXII, 328. — Cordi totus mundus non sufficit, *ibid.*, 361. — Cor Deo non plenum quot vitia obnoxium, *ibid.*, 529. — Sermo cordis affectio, *ibid.*, 294. — Cor totum in quatuor affectionibus, amore et timore, gaudio et tristitia, id., CLXXXIII, 817. — Cor deorsum et caput sursum habere, homini turpe, *ibid.*, 1109. — Cor curvum est cum ima appetit, rectum cum superna, V. Gerhohus, CXCIII, 201. — Cor pravum durum et insensibile est, *ibid.*, 456. — Cor pessimum ex malitia tabescit, *ibid.*, 498. — Corda cum manibus ad Deum levare, est credere et operari, Wolbero, CXCIV, 24. — Cor quod beneficiis huiusmodi non potest, Deus flagellis mollescit et erudit, Richardus a S. Victore, CXCVI, 1301. — Cor hominis profundum et inscrutabile, Petrus Cantor, CCV, 191. — Cor mundum fides inchoat, spes et charitas consummant, *ibid.*, 262.

CORONA. — Corona ut reddatur digno, gratia datur indigno, S. Augustinus, XLI, 341. — Tot coronas accipimus quot vitia superamus, S. Petrus Chrysost., LII, 128. — Corona spiarum imponitur Christo non cruentis manibus, sicut a Judaeis, sed iniquis sensibus et operum pravitate, S. Maximus Taurin., LVII, 893.

CORPUS. — Corpus per gloriam non aboletur sed mutatur, S. Hilarius Pictav., X, 599. — Peregrinamur a corpore, ne peregrinemur a Christo: etsi in corpore sumus, tamen quae sunt corporis non sequamur, nec deseramus iura naturae, sed dona gratiae praeoptemus, S. Ambrosius, XVI, 1144. — Corpora credentium templum Dei sunt, S. Hieronymus, XIV, 1040. — Corpus nostrum ornamentum nobis fuit: peccavimus et compedes inde accepimus, S. Augustinus, XXXV, 1896. — Mirabilis animos incorporeos terrenis corporibus alligari, quam corpora terrena coelestibus sublimari, id., XXXVIII, 785. — Corpus antea nobis ornamentum, postea compedes factum, S. Prosper, LI, 554. — Nemo est in hac vita cujus animam corruptibile corpus non aggravet, *ibid.*, 456. — Corpus absente loco, anima peregrinatur affecta, *ibid.*, 456. — Corpus nostrum est mystica navis, S. Petrus Chrysost., LII, 8. — Corpus est lectus doloris nostri, *ibid.*, 14. — Corporis praesentia nihil prodest dum mens abest, *ibid.*, 52. — Corpus sine mente rasciente, mente mortui sunt, carnae vivi, S. Gregorius M., LXXIX, 218. — Corpus nostrum villa, cujus villicus homo interior, S. Bernardus, CLXXXII, 606. — Corpus onus nostrum et carcer; ei debemus sanitatem, non voluptatem, id., CLXXXIII, 847. 1115. — Qui corpus pulchrum et sedam animam habet, magis lugendus est quam si corpus sordidum haberet, V. Guibertus, CLVI, 458. — Corpori non ita providendum est, ut obliviscamur spiritus, Alanus de Lusulis, CII, 452. — Corpus tuum afflicta, quasi quotidie moriens, et moriendo reviviscas, S. Ambrosius, XVI, 201.

CORREPTIO, CORRIPERE, CORRIPI. — Corrige a viam tuam tantum cura quantum prospice alienam, S. Ambrosius, XVII, 489. — Corripitur qui amat a Deo: qui negligitur eius peccatis dimittitur, S. Hieronymus, XXVII, 42. — Omne quod corrigitur, imperfectum est, *ibid.*, 693. — Melius homo corrigitur parvus, quam frangitur durus, S. Augustinus, XXXIII, 875. — Qui non corrigit, non regit, id., XXXV, 501. — Feriens pius, parcens crudelis, id., XXXVI, 111. — Corripere veri pastoris est, *ibid.*, 762. — Correptio non fit ut insultet, sed ut confusione sanet, *ibid.*. — Corripit a Deo et erudiri, ad eandem mansuetudinem revocatur, *ibid.*, 510. — Correptio fraterna est corripere et iudex, remittere ut frater, S. Petrus Chrysost., LII, 159. — Quis corrigere non possumus admo- nendo, debemus patienter tolerare, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 417. — Correptionem non sustinens perfectus esse nequit, S. Petrus Damian., CXLIV, 194. — Correptionem amare sapientis

est, stulti vero odisse, id., CXLV, 755. — Corrige seipsum nemo potest sine Deo, S. Anselmus, CLIX, 263. — Corripit alios sit inculpabilis, S. Bernardus, CLXXXII, 76. — Corruptio certum est Dei amoris testimonium, id., CLXXXIII, 1100.

CREATOR, CREATURÆ. — Creaturarum vilis demonstratur, ut appareat sublimitas Dei, S. Hieronymus, XII, 601. — Creatore neglecto, omnis creatura consurgit in peccatores, id., XXXVII, 944. — Salus creaturæ lucrum est Creatoris, *ibid.*, 947. — Creaturæ indigentiam explenda non sufficit nisi Deus, S. August., XXXVIII, 349. — Rationalis creaturæ verus cibus Deus, id., XLI, 355. — Creatura est in continuo fluxu, solius est Creatoris stare, S. Gregorius Magn., LXXVI, 167. — In creatura non est veritas, S. Anselmus, CLVIII, 161. — Creatura rationalis ad vitandum malum facta est, *ibid.*, 65. — Creatura cum non vult quod debet, Deum inhonorat, id., CLIX, 80. — Creaturæ tanquam inferiores homine, ab eo contemnendæ, S. Bernardus, CLXXXII, 415. — Creati efficiuntur nostri, Dei per bonam voluntatem, diaboli per malam, sed utrobique nostri, id., CLXXXIII, 610. — Creaturis non inhærendum, sed ex his ad Creatorem ascendendum, S. Prosper, LI, 534.

CREDERE. — Credenti totus mundus divitiarum est, S. Hieronymus, XII, 281. — Credere non est turpe, in religione, antequam scire, S. Augustinus, XXXIX, 185. — Crede quod nondum vides, ne erubescas cum videris, id., XXXV, 1208. — Credere cito, est cito cadere, S. Petrus Chrysol., LII, 83. — In pace multi credunt in Christo, at in persecutione pauci martyres, *ibid.*, 52. — Credere velle quod est credendum, est recte velle, S. Anselmus, CLIX, 130. — Credere in summam essentiam, est credendo tendere in illam, *ibid.*, 27. — In illam credere, nisi tendat in illam, nulli prodest, *ibid.*

CRIMINA. — Criminum amatores, virtutes accusant, S. Petrus Chrysol., LII, 82. — Aves criminum hasta crucis pellendæ, *ibid.*, 171.

CRUCIATUS. — Cruciatibus non delectatur Deus, sed iustitia nostra; nec queritur quid quisque patiat, sed quare, S. Augustinus, XXXVI, 1293. — Qui cruciatur, si nihil inde acquirit boni, dolet damnum salutis, id., XXXVIII, 641.

CRUX. — Crucis virtute nunc Christus ventilat per crucem, postea ventilaturus per iudicium, Tertullianus, II, 98. — Crux Christi posita est in medio terræ, S. Hilarius Pictav., IX, 807. — Crucem nudam nudus sequens, expeditur et levior scandit scalam Jacob, S. Hieronymus, XII, 519. — Cogitemus crucem Christi, et divitias lutum putabimus, *ibid.*, 263. — Vox impia crucem Christi evacuat, *ibid.*, 186. — Crux Christi navis qua transeamus mare huius sæculi, S. Augustinus, XXXIV, 1383, 1390. — Crux muscipulum quo captus est diabolus, id., XXXVI, 726. — Cruce Domini portemur necesse est, ut ad patriam transeamus, *ibid.*, 47. — Christianus debet perpetuo pendere in cruce, *ibid.*, 1039. — Crux portanda pro Deum, non ante, S. Petrus Chrysol., LII, 54. — Crux Christi veri altaris sacramentum, S. Leo Magn., LIV, 1109. — Crux causæ spei nostræ, *ibid.*, 212. — Crux in Ecclesia quod arbor in navi, S. Maximus Taurinens., LVII, 155. — Crucem portare non sufficit, nisi Christum sequamur, S. Gregorius Magn., LXXVI, 1629. — Crux tempestatum huius sæculi refugium, Isidorus Hispal., LXXXII, 509. — Crucem portans debet mundo mori, *ibid.*, 193. — Crux confederat cælum terris, S. Petrus Damian., CXLV, 15. — Crucis signum virtutes omnes adumbrat, *ibid.*, 199. — Crucem qui portant, a Christo portantur, S. Bernardus, CLXXXII, 567. — Crucis lignum, vitæ signum, id., CLXXXIII, 327. — Crux Christi legem dulcem facit, Petrus Lombardus, CXII, 204.

CULPA. — Culpa non punitur sed persona, cum reus occiditur; ubi vero culpa deponitur, absolutio personæ pena est peccati, S. Ambrosius, XVI, 897. — Quo maior est culpa, eo maiora sunt querenda suffragia, *ibid.*, 401. — Culpam non facit dignitas sed voluntas, S. Hieronymus, XII, 459. — Ex culpa perdimus fiduciam vultus, S. Petrus Chrysol., LII, 95. — Culpæ sunt graviores quæ virtutes imitantur, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1207. — Culpam agnoscere et non desistere, nihil peius, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 209. — Culpa eo insensibilior quo apud ejus patratore habetur laudabilior, V. Gerhohus, CXIII, 273.

CUPIDITAS. — Cupiditates animi et corporis frangere, maximum spei celestis lucrum, S. Hilarius Pictav., IX, 897. — Cupiditatibus qui mederi nescit, is sicut equis imptatus indomitus, volvitur, obteritur, laniatur, affigitur, S. Ambrosius, XVI, 175. — Cupiditas nescit ubi finiat necessitas, S. Augustinus, XLI, 773. — Cupiditas frustrata

vertitur in dolorem, id., XXXVIII, 711. — Non tam satietas est de plenitudine cupiditatum quam pressura, id., XXXV, 238. — Cupiditas nimis impedit iter ad cælum, S. Valerianus, LII, 4. — Cupiditas Christum vendidit, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 219. — Cupiditatis humanæ profunditas est locus miseriæ, S. Anselmus, CLIX, 205, 206. — Cupiditas labore, timore et dolore premit, S. Bernardus, CLXXXII, 556. — Cupiditas ex cordis inedia, necessitas ex carnis infirmitate procedit, id., CLXXXIII, 837.

CURA. — Cura omnis nostra non de presentibus sed de futuris, S. Hilarius Pictav., IX, 688, 694. — Non curare quod feceris, summa inclementia est, S. Ambrosius, XVI, 48. — Cura carnis serviat et non principetur, S. Gregorius Mag., LXXVI, 336. — Curæ majores viam faciliorem vitæ aperiunt, *ibid.*, 546. — Curis occupatus mundanis, in oculis gestat pulverem quo id quod cupit videre non potest, id., LXXIX, 32. — Cura, non curatio, a pastoribus exigitur, S. Bernardus, CLXXXIII, 433. — Cura non minori regitur vita humana in hoc mundo quam navis in mari, Petrus Cantor, CCV, 17.

D

DÆMONES. — Dæmones magistratus sæculi huius, Tertullianus, I, 168. — Diaboli unum opus est, tentare quid in te est, an velis, id., II, 916. — Diaboli hoc est semper opus, ut servos Dei mendacio laceret, S. Cyprianus, IV, 69. — Diabolus non obtinet nisi quos Deus deserit, S. Hilarius Pictav., X, 428. — Diabolus fortibus est pusillus, S. Ambrosius, XVI, 11. — Diaboli amicitia infelix, id., XVII, 548. — Diaboli civitas, omne corpus reproborum, *ibid.*, 503. — Dæmones per vitia coluntur, S. Hieronymus, XII, 503. — Quidquid peccamur dæmonum imperium, *ibid.*, 953. — Dæmones neminem vincunt nisi societate peccati, S. Augustinus, XXXVIII, 300. — Diabolus fugiendus, non sequendus, S. Prosper, LI, 361. — Melius est eum hostem habere quam principem, *ibid.* — Esca ejus, terrenis cupiditatibus dediti, *ibid.*, 390. — Diabolus rector iniquorum, Christus fidelium, *ibid.*, 609. — Diabolus saturatur culpis; promittit superna ut ad inferna detrahat; pacem evellit, et malis nostris gaudet; eo victo, vitia non valent, S. Petrus Chrysol., LII, 11, 13, 19, 53, 97. — Dæmonum ludus est humanas mentes de vitio in vitium rotare, S. Gregorius Magn., LXXVI, 1076. — Tot dæmonia in cordibus requiescunt, quot desideria immunda, id., LXXIX, 164. — Dæmones suscipiunt quos Deus deserit, S. Isidorus Hispal., LXXXIV, 213. — Dæmonum scientia, stultitia est, S. Bruno Herbipol., CXLII, 93. — Diaboli cibus et refectio peccatum est; qui plus peccat, majora ei convivia parat, S. Bruno Astensis, CLXV, 522. — Diabolus resistentem sibi non vulnerat sed coronat, S. Bernardus, CLXXXII, 572. — Baculo nostro nos cedit, id., CLXXXIII, 822. — Diabolus in frigidis mentibus securus dormit, Vener. Gerhohus, CXIII, 601.

DELICIÆ. — Deliciis miseriæ, miseriis deliciæ commutantur, S. Hieronymus, XII, 234. — Non putentur beati qui felicitate istius sæculi et delictis perfruuntur, *ibid.*, 535. — Vita in deliciis temporalibus, in comparatione vitæ æternæ, non vita ed mors dicenda, S. Augustinus, XXXIII, 225. — Deliciæ homini converso non subtrahuntur, sed mutantur, id., XXXV, 946. — Deliciæ sensuum non reddunt felices, et futuras impediunt, S. Bernardus, CLXXXII, 535.

DELICTUM. — Delicti cessatio, radix veniæ, Tertullianus, II, 1001. — Qui ambulat in delictis, in verticem habet diabolum, S. Petrus Chrysol., LII, 105.

DESIDERIUM. — Desiderium est sitis animæ, S. Augustinus, XXXV, 750. — Desiderata diu dulcius obtinentur, id., XXXVI, 411. — Qui non gemit ut peregrinus, non gaudebit ut civis, quia desiderium non est in illo, id., XXXV, 1940. — Desiderium tuum oratio tua est; si continuum desiderium, continua oratio, *ibid.*, 401. — Ad desideria bona trahant poenæ, quos præmia non invitant, S. Gregorius Magn., LXXVI, 859. — Desiderio proprio relinqui a Deo, gravis poena, S. Bruno Herbipol., CXLII, Psal. LXXX. — Desiderium, animæ fames, S. Bernardus, CLXXXII, 594. — Desiderium, clamor ad Deum, *ibid.* — Desideria sæculi sunt umbræ mortis et perditionis, *ibid.*, 1028. — Desideris queritur Deus, non pedum passibus, id., CLXXXIII, 1539. — Desiderium Domini non in carne est sed in anima, S. Hieronymus, XXV, 347.

DESPERARE, DESPERATIO. — Desperare nullus debet, in quacunque ætate sit, si ad Dominum converti voluerit, S. Ambrosius, XVII, 410. — De Deo nihil desperandum, S. Augustinus, XXXV, 597. — Ne desper-

done homines peius viverent, promisit Deus indulgentiorum; rursus, ne spe venia peius viverent, fecit diem mortis incertum, *ibid.*, 1876. — Desperato potest Deus reddere quod promittit, S. Petrus Chrysol., LII, 90. — Non desperet futura, qui praeiterita munera considerat, S. Gregorius M., LXXVI, 859. — Desperare non dehemus in hac vita de salute peccatorum, Robertus Pullus, CLXXXVI, 51.

DETRACTIO, DETRACTOR, DETRAHERE. — Detractor discat, dum te videt, non libenter audire, non facile detrahare, S. Hieronymus, XXII, 266. — Detractorum audire perniciosum, Cassianus, I, 29. — Detractores, belluarum more, homines devorant, S. Gregorius M., LXXVI, 459. — Detrahare praesenti levius est quam absent, Petrus Cantor, CCV, 40. — Detractor sibi magis nocet quam alteri, Alanus de Insulis, CX, 91.

DEUS. — Deus non vocis sed cordis est auditor, sicut conspexor, Tertullianus, I, 1173. — Dei secreta scrutari pium est, sed inscrutabilia confitenda sunt, S. Hilarius Pictav., IX, 491. — Si Deus in nobis regnat, regnat virtus, regnat pudicitia, regnat devotio, S. Ambrosius, XVI, 385. — Deum qui penitus ex suo corde abiecit, ille mortuus, *ibid.*, 309. — Deus cum definitur, ipse sua definitione id., crescit, XVII, 352. — Deus medicus percutiendo sanat, mortificando vivificat, *ibid.*, 404. — Deus natura sua bonus, communionem sui efficit sanctos, S. Hieronymus, XXII, 516. — Deus inchoat in tristibus, in laetis desinit, *ibid.*, 756. — Deo reddit anima quod debet, vel patiendo vel faciendo, S. Augustinus, XXXII, 1295. — In Deo habitare, vivere est, *ibid.*, 870. — Deus servat seipsum bonis, id., XXXV, 918. — Deus nobis sufficit, sed sine Deo nihil, id., XXXVI, 492. — Deo qui subiectionem, perfectior est, S. Prosper, LI, 952. — Deus, vita animae, S. Petrus Chrysol., LII, 19. — Servi Dei stant, non jacent, *ibid.*, 13. — Ubi Deus, nullum peccatum, *ibid.*, 44. Deum attendit corda, non verba, *ibid.*, 142. — Mori non potest cui vita Deus est, *ibid.*, 166. — Deus tolerat malos propter bonos, S. Leo Magnus, LV, 223. — Castigando sanat, refovendo benignus erudit, *ibid.*, 58. — Ad Deum totius vitae nostrae ratio referenda, S. Maximus, LVII, 62. — Deus quanto nobis dulcescit, tanto illi efficitur chariores, Cassiodorus, LXX, 355. — Ubi Deus non est per gratiam, adest per vindictam, S. Gregorius M., LXXVI, 1241. — Deus tempora mutat non consilia, S. Bruno Heribol., CXLII, Psal. LXV. — Deum negare factis perire est, S. Petrus Damian., CXLV, 52. — Deo servire regnare est, *ibid.*, 317. — Dei locutio est ejus voluntas, S. Bruno Astens., CLXV, 2. — Deus flagellis aliquando visitat, ut spiritum elationis in nobis avertat, et in humilitate confirmet, *ibid.*, 253. — Poenis miserorum non delectatur, Deus, S. Rupertus, CLXIX, 537. — Deum esurire, est semper quærere, S. Bernardus, CLXXXII, 170. — Homo a Deo divisis, est sibi rebellis, *ibid.*, 529. — Deus amat et est amor ipse, id., CLXXXIII. Deus nec laudabilior quam in quo clementior, Ven. Gilbertus, CLVI, 307. — Deo qui fenerator centuplum, excipit, Petrus Cantor, CCV, 109. — Dei solum aeternitas, Alanus de Insulis, CCX, 173.

DEVOTIO. — Devotio alacris, festina est fides et spes impigra, S. Ambrosius, XVI, 1046. — Devotio nostra suis viribus fidere non debet, sed divinae gratiae boni sui propositi commendat affectum, S. Leo M., LVII, 571. — Devotionis fervor, animae lingua, S. Bernardus, CLXXXII, 461. — Devotio mentem elevat, ut gratia occurrat, cor aperit ut incipiat, affectum dilatat ut plurimum ipsius capiat, *ibid.*, 469.

DIES. — Dies suos non prolongant ii qui multo tempore vivunt, sed qui grandes eos faciunt honorum operum magnitudinem, S. Hieronymus, XXIV, 455. — Dies mali semper in saeculo, dies boni semper in Deo, S. Augustinus, XXXV, 317. — Dies ideo mali quia transit unus, ut veniat alius; dies boni aeterni unus dies erunt, id., XXXVI, 1084. — Dies Christi sine nocte, sine fine est, S. Maximus, LVII, 180. — Dies erit cum nullo peccati tenebrae supererunt, S. Gregorius M., LXXVI, 919. — Dies cogitatio mentis, id., LXXIX, 522. — Dies verus qui non novit occasum, aeterna veritas, vera aeternitas, S. Bernardus, CLXXXIII, 875. — Dies Domini ipsa aeternitas, Ven. Gerhobus, CXIII, 521.

DIGNITAS. — Dignitatem perdidisse propensius malum est quam non habuisse, S. Ambrosius, XVII, 79. — Dignitas ambire nefarium, maxime ineptis personis, S. Petrus Damian., CXLV, 155. — Dignitate qui praestat praesitet morum honestate, Petrus Cantor, CCV, 98.

DILECTIO, DILIGERE. — Diligi difficile est ab his quos honore praecedas, S. Hieronymus, XXIV, 502. — Quos diligit unusquisque adorat, id., XXV, 953. — Dilige inimicos tuos, ne incautus oderis et amicos, S. Au-

gustinus, XXXVI, 1404. — Dilectio lumen, odium tenebrae, id., XXXV, 635. — Vere se diligit, qui, ut Deum diligat, non se diligit, S. Prosper, LI, 603. — Dilectio sine justitia non est, S. Rupertus, CLXIX, 140. — Dilectio quo plus bibit, plus sititur, S. Bernardus, CLXXXII, 610. — Diligere inimicos magis divinum quam humanum, *ibid.*, 445. Dilectionis dulcedine nihil dulcius, Richardus S. Victore, CXCVI, 916. — Dilectio viae quantacunque sit, non potest aequari dilectioni Dei in patria, Petrus Pictav., CXXI, 210.

DISCERE, DISCIPULUS. — Discere multo tempore quod doceas, S. Hieronymus, XXV, 945. — Discamus in terris quorum nobis scientia perseverat in caelis, *ibid.*, 281. — Discipulorum salus, praeium magistrorum est, id., XXVI, 560. — Discenda sunt utiliora magis quam mirabilia, S. Augustinus, XXXII, 1034. — Feliciores qui discunt quam qui docent, id., XXV, 594. — Discere tutius est quam docere, S. Prosper, LI, 599.

DISCIPLINA. — Disciplina despiciunt qui negant penam, Tertullianus, II, 808. — Disciplina custos est fidei, S. Cyprianus, IV, 175. — Disciplina nostrae omnis summa, in misericordia et pietate est, S. Ambrosius, XVII, 297. — Disciplina spem hostis est animae suae, S. Valerianus, LII, 2.

DIVES, DIVITIAE. — Divitiae non tantum contemnendae, sed et periculosae, S. Cyprianus, IV, 210. — Divitem illum solum Deus novit, qui sit dives aeternitate, qui non opum sed virtutum fructus recondat, S. Ambrosius, XVI, 941. — Omnis sapiens dives est, *ibid.*, 911. Justus etiam si aliis videatur pauper, dives est, *ibid.*, 109. Divitiae oneri sunt, si his uti nescias, *ibid.*, 939. — Qui nescit regere suum censum, onere suo mergitur, *ibid.*, 1044. — Qui divitias possidet, valde rarum est, ut ad requiem tendat, id., XVII, 490. — Divitias possidere non laudis est, sed pro Christo eas contemnere, S. Hieronymus, XXII, 692. — Veritas pauperitatem, mendacium divitias parit, *ibid.*, 509. — Divitias habes, egestas aucta est, non potestas, S. Augustinus, XXXVI, 956. — Divitias habere non est censendus, nisi qui bene utitur, *ibid.*, 527. — Dives in conscientia securior dormit in terra, quam dives in purpura, *ibid.*, 216. — Dives quanto plus habet, tanto amplius debet, S. Petrus Chrysologus, LII, 26. — Claudens horrea pauperi, sibi claudit, *ibid.*, 121. — Dives nemo sibi soli factus est, S. Leo M., LIV, 29, 52, 61. — Divitum peccatorum pax, semper cum conscientia rixatur, Cassiodorus, LXX, 353. — Divitum felicitas quantacunque sit, destitit in aeternam miseriam, S. Gregorius M., LXXVI, 487. — Ex divitiis consolatio quae accipitur, miseria est, id., LXXIX, 537. — Divitiae nostrae virtutes, S. Bernardus, CLXXXII, 865. — Divitiae sine virtute nihil prosunt, Ven. Gilbertus, CLVI, 457. — Dives qui necessaria contentus non est, lupus est, Petrus Cantor, CCV, 43. — Divitibus nemo veritatem dicit, *ibid.*, 43, 116. — Divitibus dare perdere est, *ibid.*, 122.

DOCERE, DOCTOR, DOCTRINA. — Docere quid facias caput est artis, S. Hieronymus, XXII, 425. — Stultissimum est docere quod noverit ille quem docet, id., XXV, 109. — Doctrinam sanam loqui aliud est, et aliud ea quae conveniunt sanae doctrinae docere, *ibid.*, 715. — Doctor non est qui malus est, S. Augustinus, XXXII, 1225. — Qui non facit quae docet alios, si aliquando utilis est, non ipse facit sed Deus, id., XXXIV, 1505. — Doctoris gravis imperitia est velle docere meliorem, S. Gregorius Magn., LXXVI, 212. — Doctores ea quae docent non facientes, sui vastatores sunt, alieni cultores, *ibid.*, 1411. — Audiens doctorem superbum, rosas carpat, spinas caveat, *ibid.*, 855. — Doctrina sordidum sapiens, dicitur lutum, *ibid.*, 1129.

DOLERE, DOLOR. — Quod dolet satis, majori dolore expellitur, S. Hieronymus, XXII, 785. — Dolor hujus vite transit, alterius vero non finitur, S. Augustinus, XXXVIII, 658. — Dolor emanat a conscientia tranquille loquendo, qui nimis tacendo plus cruciat, S. Gregorius Magn., LXXVI, 210. — Non dolet cor quod non videt oculus, S. Bernardus, CLXXXIII, 1040.

DOMUS. — In ea domo nullus versetur in qua necesse habet quotidie aut perire aut vincere, S. Hieronymus, XXII, 785. — In domum tuam intras ut eam inhabites; intra in domum Dei ut inhabiteris, S. Augustinus, XXXV, 1721. — Domus mentis est id quod amando habitat, S. Gregorius Magn., LXXVI, 237.

DONA. — Dona dantem spoliant et accipientem interficiunt, S. Hieronymus, XXVII, 514. — Donis Dei non debemus ita delectari, ut data danti praefereamus, S. Gregorius Magn., LXXVI, 109.

DULCEDO. — Dulcedo simulata, virus pessimum tegit, S. Hieronymus, XXIII, 403. — Dulcedo efficacior duri-

INTENTIO. — Intentio opus bonum facit, S. Augustinus, XXXVI, 259. — Intentio bonæ conscientie, oleum est quo vexantur lampades, id est, bona opera, id., XXXIII, 571. — Ex intentione perversa non sequitur nisi opus prævum, licet rectum esse videatur, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 196.

INVIDIA, INVIDUS. — Invidus resecandus veluti corporis talus, S. Augustinus, XXXIX, 1930. — Invidia cuncta bona devorat, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 192. — Invidia non est nisi pusillorum, S. Bernardus Clarev., CLXXII, 936. — Non invidere et de aliena virtute gaudere, rara virtus, id., CLXXIII, 1437.

INVOCARE. — Invocare Deum non deest sine mun-
dicia cordis, S. Augustinus, XXXVI, 249.

IRA. — Super iram non occidat iste sol, ne deserat ipsam mentem sol justitiæ, S. Augustinus, XXXVIII, 1045. — Ira Dei transit super justos, non manet, id., XXXVI, 1119. — Iram vincere majus est quam civitatem sibi subicere, Petrus Cantor, CC, 250.

J

JEJUNIUM. — Jejunat satis diu qui cum voluntate Christi se reficit, S. Ambrosius, XVII, 422. — Jejunantes multo plus accipiunt quam offerunt, S. Hieronymus, XXII, 1020. — Jejunium fraudatio carnis et lumen mentis, S. Augustinus, XL, 706. — Jejunare oportet ab isto sæculo, id., XXXVIII, 693.

JESU. — Jesu nomen peccatoris seducta, S. Augustinus, XL, 946. — Jesu nomen est salus, unctio et gloria, animæ medicina, mel in ore, in aure melos, in corde jubi-
lus, S. Bernardus, CLXXXIII, 150.

JUDEX, JUDICIUM. — Judicio alieno nemo gravior condemnatur quam insipiens qui sibi auctor est maiorum, S. Ambrosius, XVI, 1045. — Judicia Dei bonis prosunt, malis nocent, S. Augustinus, XXXIV, 603. — Judicis ne sit amara sententia, dulcia nobis sint flagella Patris, S. Augustinus, XI, III, 1795. — Judicium vulgare vir fortis præ conscientie luce contemnit, id., XLV, 1863. — Ne judicemur, iudices nostri simus, S. Petrus Chrysologus, LII, 175. — In judicio tanto major erit severitas quanto major nunc est misericordia, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 365. — Judicans seipsum, judicium non expectat, S. Petrus Damiani, CXLIV, 129.

JUGUM. — Jugum Christi hoc est Christiano, quod pennæ avi, S. Augustinus, XXXVI, 719. — Jugum Christi amanti suave est, non amanti durum, id., XXXVIII, 1507. — Jugum Christi non premit sed erigit, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 403.

JUSTITIA, JUSTUS. — Justus quandoque quamvis alium quam se æquiores putat, S. Ambrosius, XVI, 1100. — Justitia sibi parior, foris tota est, quidquid habet transfundit in proximos, *ibid.*, 1129. — Justus nunquam solus est qui cum Deo semper est, id., XVI, 109. — Justit hæc sunt arma, ut cedendo vincat, id., XVI, 720. — Infelix ubi pax perditur et non est justitia, S. Hieronymus, XXV, 729. — Justitia hominis indiget misericordia Dei, id., XXII, 1068. — Justitiæ sapientia convenit et injustitiæ magis stultitia, S. Zeno, XI, 33. — Qui fecit te sine te, non te justificat sine te, S. Augustinus, XXXVIII, 923. — Qui justus, continuo bonus, *ibid.*, XXXVII, 1577. — Justus nemo nisi humilis et pius, id., XXXVI, 585. — Justitia non est aliud quam non peccare, S. Augustinus, XXXIX, 1863. — Justorum nemo sine laboribus ac molestiis in hac vita, S. Petrus Chrysologus, LI, 526. — Justitia magis delectat quam iniquitas, S. Leo Magnus, LIV, 362. — Justitiam defendere amore premii, injustum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 35. — Justus non est qui justitiam in dolore deserit, *ibid.*, 449. — Justus a timore licoat, in charitate consummat, *ibid.*, 29. — Justitiam aliud est tenere, aliud diligere, S. Bernardus CLXXXIII, 429.

L

LABOR. — Laboris mutatio induciæ sunt quietis, S. Ambrosius, XVI, 178. — Labor præsentis sæculi finem accipiet, et succedet ei perpetuum gaudium, S. Hieronymus, XXVII, 622. — Labor omnis brevis diei ad desideratam mercedem pervenitur, S. Hieronymus, XIV, 219. — Laborandum hominibus, ut semper diabolus nos inveniat occupatos, id., XXII, 939. — Laborem si vis sustinere, attende mercedem, S. Augustinus, XXXVI, 572. — Labora emittit requies, id., XXXVII, 1211. — Laboris finis non erit, nisi diligatur quod non possit auferri, id., XI, V, 1870. — Labor ubi non est, ibi nec fructus adest, S. Petrus Chrysologus, LII, 14. — Labore acquisita magis delectant, id., LII, 101. — Laboris remedium est alterius laboris initium, S. Bernardus, CLXXXIII, 420. — Laborem

naturæ convertunt boni in laborem gratiæ, mali autem in laborem culpæ, Petrus Cantor, CCV, 220.

LACRYMÆ. — Lacrymæ pascunt frequenter, et mentem allevant, S. Ambrosius, XVI, 1185. — Lacrymæ no-
centium dulciores sunt quam gaudia theatrorum, S. An-
gustinus, XXXVII, 1683. — Lacrymæ Domini, gaudia mundi sunt, id., XXXIX, 1928. — Lacrymæ sunt baptisma-
ta peccatorum, S. Petrus Chrysologus, LII, 103. — La-
crymæ ablunt ulcera reatus, id., LII, 167. — Lacrymæ
sanguis poenitentis, S. Valerianus, LII, 8. — In lacrymis
est semper spiritalis seminatio, Cassiodorus, LXX, 440. —
Lacrymarum gratia a Deo datur, Rabanus Maurus,
CIX, 47. — Lacrymæ vulnerati cordis signa, S. Bernardus,
CLXXXII, 98. — Lacrymæ semina justitiæ, id.,
CLXXXIII, 1402. — Lacrymæ poenitentium vinum ange-
lorum, *ibid.*, 1376. — Lacrymæ poenitiæ calicem al-
taris faciunt dulciorem, Petrus Cantor, CCV, 81.

LASCIVIA. — Lascivia plerumque latet sub tristit
amictu mentis, S. Ambrosius, XVI, 1158.

LAUDARI, LAUS. — Laudis sacrificium ex operum
sanctitate descendat, S. Hilarius Pictav., IX, 175. —
Laudibus Dei multum esse magna miseria est, *ibid.*,
552. — Laudabilior nemo est quam qui ab omnibus
laudari potest, id., XVI, 147. — Laudari se qui videt,
data opera, elaboret ut vera sint quæ dicuntur, S. Am-
brosius, XVII, 106. — Laus Dei vere continuatur, si sine
cessatione bene vivitur, S. Prosper, LI, 582. — Laudatio
tunc est Domino jucunda, quando in unum vox et vita
convenerunt, Cassiodorus, LXX, 492. — Laudare male-
facta hominum est ea augere, S. Gregorius Magnus,
LXXVI, 359. — Laudari oportet in Deo, non in se, S.
Isidorus Hispal., LXXXIII, 310. — Laudis humanæ vanitas
bonus cruciat, malos beatificat, S. Bernardus Clarev.,
CLXXXII, 389. — Laudandus nemo ante mortem, *ibid.*,
1016. — Laudibus supernis velle addere detrachere est,
id., CLXXXIII, 357. — Laudatio nulla secura, ubi nec
ipsa vita secura est, *ibid.*, 1050. — Laus vera est de recta
voluntate quæ per opus bonum innotescit, Richardus a
S. Victore, CXCVI, 21. — Laudari a turpibus ita turpe
est sicut laudari ob turpia, Petrus Cantor, CCV, 129.

LEX. — Legis recordatio non patitur peccata generari
nec ea crescere, S. Hieronymus, XXVII, 901.

LIBERTAS, LIBER. — Liberum innocentia facit, culpa
vernaculum, S. Ambrosius, XVI, 1163. — In libertate
nascimur, quam miserum est ut moriamur in servitute,
ibid., 938. — Liberum esse a Deo maximum crimen est,
id., XVII, 155. — Libertas vera est Christo servire,
S. Augustinus, XXXIII, 123. — Libertatis lex, est chari-
tatis lex, *ibid.*, 740.

LIBIDO. — Libido velut festuca est, cito accenditur,
propere consummatur, S. Ambrosius, XVI, 896. — Libido
fines suos egressa si fuerit, redundat in vitium, S. Hier-
onymus, XXII, 287. — Libido cum vincitur, vincitur
diabolus, S. Augustinus, XLIV, 801. — Libido dolorem
concepit, peccatum parit, generat mortem, id., XLV,
1614. — Libido vincenda est fugiendo, id., XXXIX, 2501. —
Libidinis flamma si per cordis munditiam non extinguitur,
frustra quælibet virtutes oriuntur, S. Gregorius
Magnus, LXXVI, 688. — Libido interficit omnia bona
opera, id., LXXIX, 571. — Libido nostra ad illustra-
tionem Dei quiescit, non deficiit, Guibertus, CLVI, 43. —
Potius quam libidine maculari melius est mori, S. An-
selmus, CLIX, 191. — Libido eo pius crescit quo plus
exercetur, Petrus Cantor, CCV, 247.

LILIA. — Lilia melius in valle quam in monte crescunt,
Alanus de Insulis, CCX, 87.

LINGUA. — Lingua tua menti sit subdita, S. Ambrosius,
XVI, 513. — Lingua nihil noverit nisi Christum, S. Hier-
onymus, XXII, 901. — Qui linguam non frenat concor-
diam dissipat, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 55. — Lin-
guæ vitium gravissimis criminibus æquale est, S. Petrus
Damiani, CXLV, 388. — Lingua filius sine labore prædi-
cat ejus vitam moribus prædicat, Petrus Cantor, CCV, 17.

LOCUS. — Locus non facit sanctos, S. Augustinus,
XI, 1282.

LOCUTIO, LOQUI. — Non loquendo, sed potius tacen-
do, culpa facilius relinquitur, Cassiodorus, CXX, 132. —
Locutionis divinæ silentium, est famæ mentis, S. Greg-
orius Magnus, LXXVI, 201. — Bene loqui novit qui prius bene-
facere didicit, *ibid.*, 1282. — Loquitur bene qui perfecte
vivit, id., LXXVII, 873. — Potius quam loqui, tutius est
silere, S. Bernardus, CLXXXII, 380.

LUCERNA. — Lucerna prodiit furem, S. Petrus Chry-
sologus, LII, 51.

LUCTARI. — Luctari mundo præsentia difficilior sed
gloriosior, S. Petrus Chrysologus, LII, 107.

LUDEKE. — Ludit nemo securus cum serpente, S. Pe-
trus Chrysologus, LII, 159.

LUMEN. — Lumen sibi esse homo non potest, S. Valerian., II, 182.

LUX. — Lux rationis in tenebris malæ conscientiæ etiam lucet, Rupertus, CLXIX, 95.

LUXURIA, LUXURIARI. — Luxuriari ubi quis ceperit, incipit deviare a fide vera, S. Ambrosius, XVI, 1818. — Luxuria est ignis usque ad perditionem devorans, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 688.

M

MAGISTER. — Magister fieri non debet qui discipulus non fuit, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 156.

MAGNA. — Magna res magnas vires desiderat, S. Augustinus, XXXII, 909.

MAGNANIMITAS. — Magnanimitas non arrogantes facit, nec humilitas pusillanimes, S. Bernardus Claræv., CLXXXIII, 100.

MAGNITUDO. — Magnitudo in mediocritate probatur, Tertullianus, II, 261.

MAGNUS. — Magnus est qui æterna concupiscit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 180.

MALA, MALI, MALITIA, MALUM. — Malum ex se nihil sed ex vitio humano, S. Hilarius Pictav., IX, 219. — Malum homini nihil nisi sua culpa, *ibid.*, 789. — Infirmitas nostra efficit ut malum esse id quod patimur existimemus, *ibid.*, 563. — Malitia contra se agit, S. Ambrosius, XVII, 98. — Sublato malitiæ semine, nequitia fructus arefcunt, *ibid.*, 35. — Malorum odium melius est habere quam consortium, *ibid.*, 488. — Malitia nostra inebriat Deum, S. Hieronymus, XXVI, 679. — Malum breve putatur quod finis melior subsequitur, *ibid.*, XXII, 179. — Malum levius est aperte peccare, quam simulare et fingere sanctitatem, *ibid.*, XXV, 277. — Mali quantumcunque potentes sint, despectui sunt viris sanctis, Rufinus, XXI, 65. — Male viventes etsi lingua taceant, vita Dominum maledicunt, S. Augustinus, XXXVII, 1335. — Mala temporalia pati Christianorum est, et bona sperare sempiterna, *ibid.*, XXXVIII, 1356. — Malum opus non fit nisi a malis, *ibid.*, XLI, 421. — Non sunt facienda mala ut eveniant bona, *ibid.*, XLIV, 808. — Malus sua ipse sibi poena, *ibid.*, XXXVIII, 1364. — Malus etiam si regnet, servus est, *ibid.*, XLI, 114. — Mali propter bonos tolerandi, non boni propter malos deserendi, *ibid.*, XXXIII, 529. — Mali hic servantur ut boni inde nascantur, *ibid.*, XXXVIII, 1383. — Mali Christiani plus cavendi quam Judæi et pagani, *ibid.*, XL, 345. — Mala hic superare possumus, non fugere, *ibid.*, XXXIX, 2272. — Mala cavere non sufficit, nisi fiat et bonum, *ibid.*, XL, 1040. — Malorum tempus omne exiguum, S. Prosper, LI, 556. — Malitia convertit homines in viperas, S. Petrus Chrysost., LII, 137. — Mala hujus vite graviora non sunt æterna bona cogitanti, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 354. — Malos nec desperemus, nec imitemur, *ibid.*, 1514. — Male querens responsum non meretur, Rabanus Maurus, CXI, 727. — Malum in Scriptura non solum peccatum, sed et peccantis supplicium, Hincmarus Remens., CXXV, 56. — Mala nostra solum nostra sunt, bona nostra et Dei sunt et nostra, *ibid.*, 126. — Malorum omnium summa est quod vivimus ad exempla malorum, Petrus Cantor, CCV, 210.

MANDATA. — Mandata Dei non tam in memoria quam in moribus habenda, S. Bernardus, CLXXXII, 621. — Mandata Dei amara malis, dulcia vero bonis, Rufinus, XXI, 87.

MANERE. — Manendum est in eo, qui manet in æternum, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 510.

MANSUETUDO. — Mansuetudinem habet et non duritiam, qui charus est, S. Ambrosius, XVI, 415.

MARE. — Mare in figura sæculum hoc, salisitate amarum, fluctibus turbulentum, S. Augustinus, XXXVI, 780.

MARTYR, MARTYRIUM. — Martyrum sanguis semen Christianorum, Tertullianus, 535. — Martyr Christi thesaurus est Ecclesiæ, S. Ambrosius, XVI, 212. — Ipsa martyrum mors præmium est, *ibid.*, 1071. — Martyres ubicunque sunt, cum Deo sunt, ubi bene est, S. Augustinus, XXXVIII, 1366. — Martyres suos habet pax, *ibid.*, XXXIV, 2301, 2302, 2307. — Martyres mortem nascuntur, sine inchoant, et in celis lucent, S. Petrus Chrysost., LII, 152. — Martyrium durum est iter carni, sed beata est via animæ, Cassiodorus, LXX, 225. — Martyrum sanguis clamet vindictam, Christi veniam, S. Bernardus, CLXXXII, 119.

MEDICINA. — Medicina pauperis est dives, et vice versa, S. Petrus Chrysologus, LII, 121.

MEDICUS. — Medici laus est si multos curet, S. Am-

brosius, XVII, 235. — Medicus quem æger decipit, difficulter sanat, S. Valerianus, LII, 6.

MEDITATIO. — Meditatio in tentationibus et ærumnis non est relinquenda, S. Hilarius Pictav., IX, 23. — Meditatio quotidiana tollit soporem et facit vigilantiam, S. Ambrosius, XVII, 96. — Meditatione assidua homo ad sui cognitionem illuminatur, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 214. — Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, *ibid.* — Meditatio est conscientie ægrotantis medicamentum, S. Bernardus Claræv., CLXXXII, 66. — Meditatio est quasi ignis materia, amor, flamma, *ibid.*, 176. — Meditatione et oratione ascedimus, S. Bernardus, CLXXXIII, 1063.

MENDACIUM, MENTIRI. — Mendacium in verbo turpe est nedum in habitu, S. Ambrosius, XVI, 1061. — Mentiri religionem suam summum nefas, Tertullianus, I, 405. — Mentiri sacrilegium, S. Hieronymus, XXII, 688. — Mentiri est occidere animam, *ibid.*, 118. — Mendacia suos amatores decipiunt, Rufinus, XXI, 69. — Mentiri pejus est quam falli, S. Valerianus, LII, 135. — Mentientis guttur est mortui sepulcrum, Cassiodorus, LXX, 26.

MENDICUS. — Mendicus est qui Deum non habet, licet bonis omnibus aliis rebus affluat, S. Augustinus, XXXVII, 1883. — Mendici Dei omnes sumus, *ibid.*, XXXVIII, 366, 380.

MENS. — Mens bona, possessio bona, S. Ambrosius, XVI, 11. — Mentis cæcitas non sanatur nisi doctrina Christi, S. Hieronymus, XXV, 120. — Mens juncta Deo provocat ejus clementiam, *ibid.*, XXVI, 525. — Mens a luce veritatis exclusa, nihil in se nisi tenebras invenit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 386. — Mens nil mali sibi conscia omnia ridet, Rabanus Maurus, CXI, 941.

MERCES. — Merces te erigat, si opus turbat, S. Augustinus, XXXIX, 1517.

MERITA. — Merita hic comparantur, in celis præmia redduntur, S. Augustinus, XLV, 1182. — Merita omnia a fide incipiunt, *ibid.*, XLV, 1850. — Merita nostra sunt Dei dona, et pro his recipimus æterna præmia, S. Prosper, LI, 276.

MICA. — Micam dans pauperi accipit totum, S. Petrus Chrysologus, LII, 8.

MIRACULUM. — Miraculum maximum peccatoris conversio, S. Augustinus, XXXIX, 1919. — Miraculum singulare visa non videre, scita nescire, credita non credere, S. Petrus Chrysologus, LII, 81.

MISERI. — Miseri sunt qui vel non habent quod volunt, vel id habent quod recte non volunt, S. Augustinus, XLV, 1861. — Sub Deo justo nemo miser nisi mereatur, *ibid.*, 1865. — Vera miseria est falsa felicitas, *ibid.*, XXXVII, 1099. — Qui se agnoscit in vera esse miseria erit in vera felicitate, *ibid.* — Tota ista miseria generis humani, dolor medicinalis est, non sententia poenalis, *ibid.*, 1795.

MISERICORDIA. — Misericordiam, sed justitiam misericordiæ non tenere, si ventam præstemus illicitis, S. Hilarius Pictav., IX, 596. — Pro misericordia melius est invidiam perpeti, quam prætereundere inclementiam, S. Ambrosius, XVI, 102. — Misericordia ipsa justitia est, *ibid.*, 1205. — Redemptio animæ misericordia, *ibid.*, 777. — Misericordiam ad præsens non mereri, magnæ interdum felicitatis est, S. Hieronymus, XXVI, 92. — Misericordiam vendunt, non donant hypocritæ, S. Petrus Chrysologus, LII, 9. — Misericordia est maxima operum Dei, *ibid.*, 62. — Sine misericordiæ pluvia, corda nostra sunt sicut terra sine aqua, Cassiodorus, LXX, 519. — Misericordia nomen Dei, S. Gregorius Magnus, LXXIX, 523. — Misericordia imprudens est quæ paucis prodest et multis nocet, Alcuinus, C, 148. — Misericordiam a Deo petere, optima est reorum defensio, S. Bruno Herbipol., CXLII, 203. — Miserendi materiam sumit Deus ex seipso, puniendi ex nobis, S. Bernardus Claræv., CLXXXIII, 166. — Misericordia Christum cruci affixit, Alanus de Insulis, CCX, 157.

MODUS. — Modus virtus, nimietas vitium, S. Hieronymus, XXII, 957. — Modus quidem animi est sapientia, S. Augustinus, XXXII, 975.

MORES. — Mores pravi graviores sunt inimici quam hostes infensi, S. Maximus Taurin., LVII, 512. — Boni mores sunt veluti pennis, quæ nos ad coeli altiora sustollunt, *ibid.*, 458.

MORI, MORS. — Moriantur cuncta ut reviviscant, Tertullianus, I, 521. — Mors non est interitus animæ, sed discessus ejus a corpore, S. Hilarius Pictav., IX, 529. — Mors malum non est quæ libertatem restituit, excludit dolorem, S. Ambrosius, XVI, 1140. — Morimur quotidie, quotidie commutamur, et tamen æternos nos esse credimus, S. Hieronymus, XXII, 546. — Mors sanctorum somnus

us, S. Bernardus, CLXXXII, 103, 104. — Dulcedo virtus non est sine iustitia, *id.*, CLXXXIII, 309.

E

ECCLESIAM. — Ecclesiam Deus purgat et exercet quibusdam medicinalibus molestiis, S. August., XXXIV, 25. — Ecclesie patientiam exercent tyranni, sapientiam heretici, benevolentiam aut etiam benevolentiam inimici, *id.*, XLI, 615. — Ecclesia nescit loqui, nisi quod expedit credi, Cassiodorus, LXX, 8. — Ecclesia potest fluctibus turbari, mergi non potest, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 160. — Ecclesie cantus vox magne de celo, S. Rupertus abb., CLXIX, 416. — Ecclesiam nihil ita destruit, quam ceteris laicos videre meliores, Petrus Cantor, CCV, 39, 151.

EGENUS. — Non eris egenus tribuendo, quia thesaurus celestis certius possidetur, S. Augustinus, XXXVI, 1469.

ELATIO. — Elatio omnis nihil aliud habet quam ruinam, S. Gregorius Magn., LXXVII, 668.

ELEEMOSYNA. — Eleemosyna venditur non donatur, S. Petrus Chrysologus, LII, 35. — Eleemosyna nobis aurea domus in celo edificatur, S. Greg. Magn., LXXVI, 453, 456. — Eleemosyna est ignoscere his qui nos laeserunt, Alanus de Insulis, CLX, 196.

ELOQUENTIA. — Non eloquentiam peccatricem, sed rusticitatem sanctam melius est habere, S. Hieronymus, XXIV, 264.

EPISCOPI. — Episcoporum et sacerdotum est quotidie se meliores reddere, S. Bruno Astensis, CLXIV, 157. — Episcopalis cathedra vneris est, non honoris operis, non nominis; virtutum, non divitiarum, S. Bernardus, CLXXXIII, 374.

EPULÆ. — Epularum largitas corpus frangit et animam, S. Hieronymus, XXII, 341. — Epulæ terræ hujus, medicamenta quotidiana sunt, S. Augustinus, LXXVII, 489.

ERRARE, ERROR. — Errare humanum est, diabolicum est per animositatem in errore remanere, S. Augustinus, LXXVIII, 901. — Error non modicus est minus bonum præponere majori, Petrus Cantor, CCV, 216.

ERUBESCERE. — Erubescere si crimen est, ejus est qui falsum objicit, non cui obicitur, S. Augustinus, LXXVI, 856.

ESSE. — Esse posse aliud est et aliud esse, S. Hieronymus, XXIII, 701.

EUCARISTIA. — Eucharistia medicina est, S. August., XXXIX, 1909. — Eucharistia animæ et corporis solatium, S. Bernardus, CLXXXIII, 1590.

EVANGELIUM. — Evangelium Christi est libellus perfectionis, Adamus Scotus, CXCVIII, 266.

EXCUSARE, EXCUSATIO. — Ut se excusent impli, accusant Deum, S. Augustinus, LXXVII, 1172, 1691. — Excusatio non peccatum remouet, sed veniam, *id.*, XL, 567.

EXEMPLUM. — Exemplo docere quam dicta melius est, S. Hilarius Pict., IX, 696. — Exemplis bonorum Deus ad se nos vocat, S. Gregorius Magn., LXXVI, 329, 768. — Exemplo potius docendum quam verbo, S. Bernardus Clarev., CLXXXIII, 1469.

EXERCITIUM. — Exercitium laboris mentem roborat, Richardus a S. Victore, CCVI, 506.

EXPERIMENTA. — Experimenta corrigunt quem verba non corrigunt, S. Augustinus, LXXVIII, 405.

EXSUL. — Exsul nusquam est Christianus, *id.*, XLI, 209.

EXTERIUS. — Exteriori muniri nihil prodest, si famis sit intus, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 85.

F

FACIES. — Facies a proximo non est avertenda, Rabanus Maurus, CIX, 1061.

FACTA. — Facta dictis probantur, sine factis dicta nihil prosunt, S. Maximus Taurin., LVII, 61.

FACUNDIA. — Facundia obmutescit ubi ægra subest conscientia, Petrus Cantor, CCV, 14.

FAMA. — Famae nemo credit nisi inconsideratus, Tertullianus, I, 310. — Fama nostra necessaria est aliis, et nobis vita nostra, S. Augustinus, XL, 448. — Fama bona merces quædam virtutis, S. Bernardus Clarevallens., CLXXXIII, 128. — Famae stabilitas provenit ex perseverantia virtutis, Alanus Scotus, CXCVIII, 419. — Famam neglegens crudelis est sibi et proximo, *ibid.*, 418.

FAMILIARES. — Familiares tibi sint pauci, Alanus de Insulis, CCX, 94.

FAMIS. — Famis dies hæc vita est, Petrus Lombard., CCIII, 79.

FELICITAS. — Felicitas et beatitudo nostra Deus, S.

Augustinus, LXXVII, 898. — Quo felicior sibi videtur, eo magis infelicio, *id.*, LXXVIII, 1163. — Quem felicitas nulla corrumpit, nulla frangit infelicitas, *id.*, LXXVII, 1058. — Felicitatis magnum est felicitate non vinci, *id.*, LXXVIII, 485. — Felicitas prima est non peccasse, secunda, peccati veniam invenisse, S. Petrus Chrysologus, LII, 34. — Felicitatis magnæ pars est mundum despiciere, Rufinus, XXI, 192. — Nec felicitas sæculi hujus nos beatos facit, nec adversitas miseris, si vera bona diligamus, S. Prosper Aquitanus, LI, 581. — Felix cui præsens felicitas, si arripit, non irripit, S. Bernardus Clarevallens., CLXXXIII, 425.

FIDES. — Fides religionis nostræ portus, S. Hilarius Pictav., X, 568. — Fides res cordis, non corporis, S. Augustinus, XLII, 1016. — Fides oculus cordis, *id.*, LXXVII, 1069. — Fides cum dilectione Christiani, sine dilectione fides dæmonis, *id.*, LXXV, 2655. — Fidei terra sordet, cælum patet, S. Prosper Aquitanus, LII, 777. — Fidei tempus laboriosum est, Valerianus, LII, 58. — Fides probatur opere, non sermone, non lingua, sed corde, S. Maximus Taurin., LVII, 72. — Ubi fides, ibi libertas; ubi libertas, ibi gratia; ubi gratia, ibi est hereditas, fides thesauris omnibus opulenter, S. Ambrosius, XVI, 483.

FIDUCIA. — Fiduciam in Deum habent, qui de se vilia sentiunt, S. Gregorius Magn., LXXIX, 478.

FINIS. — Finis quod unitur exiguum est, S. August., LXXXIII, 1310.

FLAGELLARI. — Flagellari ne timeas, sed exheredari, S. Augustinus, LXXVII, 1793. — Flagella Dei beneficia sunt et remedia, *id.*, LXXXIX, 1851. — Flagella Dei spem non auferunt, sed augent, S. Prosper Aquitanus, LI, 443. — Flagella Deo cessabunt, si convertamur ad Deum, S. Petrus Chrysologus, LII, 20. — Per flagellum ad Deum convertimur quando ad pacem revocamur, S. Gregorius Magn., LXXVI, 80.

FLERE. — Flendi non ridendi tempus in hac vita, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 882.

FLETUS. — Fletus præsentium merces est futurorum, S. Ambrosius, XVI, 179.

FORTITUDO. — Fortitudo credentis est periment; persecutori non cedere, S. Maximus Taurin., LVII, 572. — Fortitudinis est tolerare patienter adversa, Petrus Cantor, CCV, 281.

FUNDAMENTUM. — Fundamentum predicationis est sanctitas vite et conversatio bona, Petrus Cantor, CCXV, 15.

G

GAUDERE, GAUDIA. — Gaudere hic nemo potest cum sæculo, et illic regnare cum Domino, S. Gregorius Magn., LXXVI, 1415. — Gaudium celestis tribulatio est introitus, *id.*, LXXXIX, 286. — Gaudium nostrum totum in spe, S. Bernardus, CLXXXII, 51. — Gaudium in tribulatione nos liberat a laqueis diaboli, *id.*, CLXXXIII, 1060.

GEMERE. — Gemere solent miseri ad præteritorum bonorum recordationem, S. Hilarius Pictav., IX, 549. — Qui male gemit vel male gaudet, gemendos se faciunt, S. Augustinus, LXXVII, 1298. — Gemit bene qui suspirat in patriam, non qui premittitur ærumnis, *id.*, LXXV, 1435. — Gemunt boni etiam tempore pacis, mali prævalent, S. Prosper, LI, 787. — Gemere non cessat hic qui se exsulem novit, S. Gregorius Magn., LXXVI, 213. — Gemitus recte lugentium in hoc sæculo magui quidem sed dulces, Rupertus, CLXIX, 22.

GLADIO. — Gladio alieno tolerabilis est quam nostro perire, S. Ambrosius, XVI, 615. — Gladius Dei putredinem abscondit, et membra Christi sanat, S. Augustinus, LXXVII, 1866.

GLORIA. — Glorie cupiditate animus dolorem non sentit, S. Hilarius Pictav., X, 555. — Gloria dilata fugit, nec facile comprehenditur, S. Ambrosius, XVI, 107. — Gloria solida apud Deum in conscientia est, Rufinus, XXI, 88. — Tanto quisque est Deo similior, quanto est a gloria cupiditate muadior, S. Augustinus, XLI, 159. — Via ad gloriam virtus, *ibid.*, 156. — Gloriarum in Deo, benedictio Dei est, *id.*, LXXVI, 89. — Gloriandum in Deo, et non in meritis, S. Prosper, LI, 58. — Ad gloriam via recta humilitas, S. Bernardus, CLXXXII, 1019. — Gloria summa cedere Deo et Ecclesie, *id.*, CCXXXIII, 179. — Gloriandum in solo Deo, non in ore hominum, *ibid.*, 1501. — Glorie celestis felicitas est dies sine vesperis, Adamus Scotus, CXCVIII, 81.

GRATIA. — Qui gratiam Dei sperat, ille vincit, non qui de sua virtute præsumit, S. Ambrosius, XVI, 1204. — Gratia et misericordia sunt aures Dei, Rufinus, XXI,

70. — Gratia regnum Dei, S. Augustinus, XXXIX, 1908. — Gratia prima virginitas, et secunda poenitentia, Rupertus, CCXIX, 578. — Gratia non tam nobis deest quam nos gratia, S. Bernardus, CLXXXIII, 1118. — GRATUS. — Gratum Deo sacrificium toties offerimus, quoties propter Deum nos ipsos humiliamus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 424.

H

HABERE. — Habere te agnosce, et ex te nihil habere, ut nec superbus sis, nec ingratus, S. Augustinus, XXXVII, 1084.

HEREDITAS. — Hereditas illa sola est, in quibus est portio Deus, S. Ambrosius, XVI, 890.

HOMO. — Homini nihil magis necessarium quam cura in Deum verum, Tertullianus, II, 265. — Hominis finis est vita aeterna, S. Augustinus, XXXIV, 141. — Homo novus commutat vicia in virtutes, S. Petrus Chrysologus, LII, 114. — Hominis restauratio mirabilior quam creatio, S. Leo Magnus, LV, 151. — Homo deficit, unde se proficere credit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 391. — Homo sibi relictus, cuiusque tentationis aura raptatur, *ibid.*, 323. — Homo per peccatum nascitur, per laborem vivit et per dolorem moritur, Alcuinus, CI, 142. — Hominem perfectum efficiunt virtus et sapientia, Richardus a S. Victore, CXCVI, 279.

HONESTAS. — Honestas, velut bona valetudo est, S. Ambrosius, XVI, 229.

HONOR. — Honor debet te querere, non tu ipsum, S. Augustinus, XXXVIII, 212. — Honorem qui amat Deum imitatur, *id.*, XLII, 595. — Honor quanto major, tanto laboriosior, S. Isidorus Hispal., *ibid.* — Honor qui de amore non venit, non honor sed adulatio est, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 490.

HOSTIS. — Hostis terrenus non praevalet celestibus, S. Petrus Chrysologus, LII, 12.

HUMANA. — Humana natura per gloriam in aeternam substantiam transformatur, S. Hilarius Pictav., IX, 613.

HUMANITAS. — Humanitas fleat saepe quoniam nec virtus potuit superare nec ratio, S. Ambrosius, XVI, 89.

HUMILIS, HUMILITAS. — Corde humiles, sensu et anima simus excelsi, S. Hilarius, IX, 498. — Humilior quanto quis, tanto sublimior est, S. Hieronymus, XXII, 596. — Humilitatis via, via vitae, S. Augustinus, XXXVI, 145. — Stimulatio humilitatis major superbia est, *id.*, XL, 421. — Qui sine humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat, *id.*, XXXIX, 2514. — In summo honore summa sit humilitas, *ibid.* — Magis timendum est in gloriam suscipi, quam in humilitate calcari, S. Leo Magnus, LIV, 455. — Humilitate etiam divites ornari possunt, *id.*, LV, 281. — Humiles esse admonemur per omnes quod cernimus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 829. — Humilitas a Deo gloriam querit, superbia ab hominibus, Alcuinus CI, 517. — Humilitas ascendit, descendit elatio, S. Bernardus, CLXXXII, 75. — Humilitate regnum caelorum emittit, et divina gratia acquiritur, *id.*, CLXXXIII, 767. — Humilitas alienos defectus extenuat, suos incusat, Adamus Scotus, CXCVIII, 200.

I

IGNIS. — Ignis divinus nescit exurere misericordem, S. Petrus Chrysologus, LII, 42. — Ignis frigit in lapide, latet in ferro: eorum collisione flammatur, *ibid.*, 109.

IGNORANTIA, IGNORARE. — Ignorare quod credas, non tam veniam habet quam praemium, S. Hilarius Pictav., X, 2191.

IGNOSCERE. — Ignoscens nobis Deus sine modo, vult et nos sine modo aliis ignoscere, S. Hilarius, IX, 760. — Ignoscit melius quam agnoscat Deus, S. Augustinus, XXXVI, 947. — Ignoscendo homo nihil perdit, charitate amplior domum redit, S. Augustinus, XXXVIII, 252. — Ignoscere cum passus es malum, ne duo mali sis, *id.* XXXVI, 638.

IMAGO. — Imago sua Deo reddenda est, S. Augustinus, XXXVII, 1579. — Imaginem Dei vere custodit qui ei semper adheret, *id.*, XXXVI, 836. — Imago Dei veritatem querit, non vanitatem, *id.*, XXXVIII, 566.

IMMOLARI. — Immolatur Deo virtutum vita, morte vitiorum, S. Petrus Chrysologus, LII, 109.

IMMORTALITAS. — Ad immortalitatem et aeternitatem, non ad mortem Deus nos condidit, S. Hilarius Pictav., IX, 412. — Immortalitas est operi potius quam usui, nisi aspiret gratia, S. Ambrosius, XVI, 1148. — Immortalitas Dei vere immortalitas est, S. Augustinus, XXXVIII, 128, 1089. — Immortalitas vera sanitas, S. Valerianus episc., LII, 15.

IMPERITIA. — Imperitia non est parva pena huius vitae, S. Augustinus, XII, 728. — Imperitia vitium est, rectum non recte sapere, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 897.

IMPIUS. — Impius ipse sibi pena est, S. Ambrosius, XVI, 14, 16. — Impii horrent in aegritudine mortem, iusti autem gaudent cum perpetua sperant hereditatem, S. Maximus Taurin., LVII, 631.

IMPOENITENTIA. — Impoenitentia solum crimen est quod veniam consequi non potest, S. Hieronymus, XXII, 1087.

INCENSUM. — Incensum Arabicum non tam libenter odoratur a Deo, quam sanctitas cordis sinceri, S. Petrus Chrysologus, LII, 87.

INCIPIERE. — Incipere non perficienti nihil prodest, S. Petrus Damiani, CXLIV, 152.

INDIGENTES. — Indigentes sumus, tanto verius quanto interius, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 693. — Indiget nemo ex re quam non vult, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 116.

INDUSTRIA. — Industria emendet si quid in natura vitii est, S. Ambrosius, XVI, 21.

INFAMIA. — Infamiam stultum est frustra sustinere, S. Hieronymus, XXIII, 409.

INFELICITAS. — Infelicitas nulla frangit, quem felicitas nulla corrumpit, S. Augustinus, XLV, 1679.

INFERIOR. — Inferior facile facit quod fieri viderit a priore, S. Ambrosius, XVII, 29.

INFERNUS. — In infernum viventes descendunt, qui malum quod faciunt noverunt esse malum, S. Augustinus, XXXVI, 659.

INFIRMUS. — Infirma occulta sua qui considerat, sese in humilitate premit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1008. — Infirmitas est ille qui suam non valet considerare infirmitatem, *id.*, LXXVII, 853. — Infirmitas qui sanus sibi videtur, nemo insanabilior, *id.*, LXXIX, 494.

INGENIUM. — Ingenia liberaliter educata facilius verecundia quam metus superat, S. Hieronymus, XXVII, 597.

INIMICI. — Inimicos nostras, non Dei, amare precipimur, S. Hilarius Pictav., IX, 587. — Inimicum professum cavere levius est quam hostem latentem sub amici nomine sustinere, S. Hieronymus, XXIII, 520. — Inimicus ipse sibi certo est qui odit alterum, S. Augustinus, XXXVIII, 283. — Inimici diligendi, ut gentibus et bestis superiores simus, *id.*, XXXIX, 2258. — Inimicus sibi prius est, qui non indulget inimico, *ibid.*, 1832. — Inimicus cum propter Deum, et amicus cum in Deo diligitur, charitas vera est, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1406. — Inimicos nescit charitas, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 391.

INIQUITAS. — Iniquitas eo minus venia digna, quo magis aequitas ignorata non fuit, S. Hilarius Pictav., IX, 786. — Iniquitate et impietate nihil est laboriosius, S. Augustinus, XXXVI, 127. — Iniquus non parva sibi pena est, *id.*, XXXVI, 605. — Iniquitatem melius est pati quam facere, *id.*, XXXIX, 1881. — Iniqui laetitia transiit ad poenam, innocentis poena ad laetitiam, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 494.

INJURIA. — Injuriam qui contemnit, melior est quam qui dolet, S. Ambrosius, XVI, 7, 22. — Injuriam oblivio magna virtus est, S. Petrus Damiani, CXLIV, 187. — Injuriam qui non repellit ubi potest, similem reatum incurrit, Guibertus, CLVI, 2.

INJUSTITIA, INJUSTUS. — Injustitiam ferre melius est quam facere, S. Augustinus, XXXVII, 1655. — Injustus sive sit blandus, sive ferus, et sibi et aliis est noxius, *id.*, XXXVII, 1805. — Injuriam cum amore amplectendus sunt, S. Benedictus abb., LXVI, 215.

INNOCENS, INNOCENTIA. — Innocentem ferire homicidium est, reum ferire aequitas, S. Ambrosius, XVI, 1018. — Innocentiam pressam malis non dolere difficile est, S. Hieronymus, XXIV, 793. — Innocentia periret, si semper nequitiae juncta esset potentia, *id.*, XXIII, 418. — Innocens non est, quamvis non nocet, qui vult nocere, S. Augustinus, XXXVII, 1190. — Innocentia illa vera est quae nec inimico nocet, *id.*, XXXVI, 102. — Innocentia tua, etiam in dormiente, vox est animae tuae, *id.*, XXXVII, 1517. — Innocens sine Christo non habetur in terra, S. Petrus Chrysologus, LII, 50. — Innocentia vitae est fundamentum omnis scientiae, Petrus Cantor, CCV, 15.

INTELLECTUS, INTELLIGENTIA. — Intelligentiae fructus est exercere quae cognita sunt, S. Hilarius Pictav., IX, 358. — Intelligentiae spiritalis lucem immunda corda non portant, *id.*, 470. — Intelligere excellentius, quam esse aut vivere, S. Augustinus, XXXII, 1244. — Intelligere semper meminisse et amare Deum, hoc est ad eius imaginem esse, S. Anselmus, CLIX, 203.

est post naufragium miseris tabula, S. Hieron., XXII, 985. — Pœnitentiæ corona textitur de floribus Scripturarum, id., XXII, 899. — Pœnitentia vera non annis, sed cordis contritione censetur, S. Augustinus, XXXIX, 2216. — Pœnitens plus de venia surgit quam corrui de reatu, S. Petrus Chrysologus, LII, 4. — Pœnitentia perfecta est peccata futura cavere, et lugere præterita, Cassiodorus, LXX, 170. — Ex pœnitentium luctu oriuntur virtutes sanctorum, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1274. — Per pœnitentiam rapimus hereditatem justorum, quam non tenuimus per vitam, id., LXXVI, 1525. — Pœnitentia fervens præponitur innocentie torpenti, id., LXXVII, 85. — Pœnitentia sternit iter ad cælum, S. Petrus Damianus, CXLV, 228. — Pœnitentia pro innocentia reputatur, S. Bernardus Clareval., CLXXXIII, 1151. — Pœnitentiam differens usque ad diem mortis raro vere pœnitet, Petrus Cantor, CCV, 517.

POSSESSIO. — Possessio pretiosa homo mundus, S. Ambrosius, XVI, 5. — Quod possidet unusquisque plus laudat, S. Hieronymus, XXII, 207. — Quæ possides non sunt tua, sed dispensatio tibi credita est, *ibid.*, 524. — Possidetur, non possidet qui rerum cupiditate tenetur, S. Augustinus, XXXVI, 544. — Possidetur sine amore quod sine dolore amittitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1006.

PRÆCEPTA. — Præcepta Dei non solum agenda sunt, sed et diligenda, S. Hilarius, IX, 394. — Præcepta divina continentia, non uno modo errare contenti sunt, Rufinus, XXI, 421. — Præceptis Dei obediendum amore non timore, voluntate non ex necessitate, *ibid.*, 7. — Præceptorum Dei contemptores feno quod super lecta nascitur similes, S. Prosper, LI, 478. — Qui præcepta Dei contemunt, frustra eum rogant, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 510. — Præcepta servare sacrificium est, S. Petrus Damianus, CXLIV, 271.

PRÆDICARE, PRÆDICATIO. — Prædicator gemmarum spiritualium erogator, S. Augustinus, XXIX, 2519. — Prædicator bonus curus est et auriga, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1412. — Prædicator ad cor suum redeat, id., LXXVII, 75. — Prædicator prius opere doceat quam voce, id., LXXVII, 100. — Prædicator qui docet, opere impleat, id., LXXIX, 245, 506. — Prædicator qui non ardet, non accendit, Petrus Cantor, CCV, 14.

PRÆMIA. — Ad præmia magna per magnos labores perveniendum, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1627. — Præmia laboribus comparata gratiora sunt, Alanus de Insulis, CCX, 291.

PROFICERE. — Proficiendum semper in via ad Deum, S. Augustinus, XXXVII, 1798. — Qui proficiunt ascendant, descendant qui deficiunt, S. Anselm. Cantuar., CLIX, 175.

PROGREDI. — Progrediendo semper aut ascendit in cælum bene vivendo, aut descendit in infernum male vivendo, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 415.

PROSPERITAS. — Prosperitas iis non est nequitudo, quos torquet mala conscientia, S. Augustinus, XXXVII, 1180. — Prosperitas magis metuenda quam adversitas, id., XLI, 43, 44. — Prosperitatibus homo sordescit ut illaqueatur, Guibertus, CLVI, 645. — Prosperitate utendum, ut non sit occasio peccati, sed adiutorium virtutis, S. Bernardus Clareval., CLXXXII, 965. — Prosperitas multo plures extollit, licet multos frangat adversitas, id., CLXXXIII, 766.

PROVIDERE. — Non providere novissima, nihil stultius, S. Hieronymus, XXV, 694. — Providens et bonus Deus ipse sit horreum tuum, ipse apotheca, ipse marsupium, ipse divitiæ, etc., S. Augustinus, XXXII, 1471.

PRUDENTIA. — Prudentia grandis est, aurum in luto quærere, S. Hieronymus, XXII, 688. — Prudentia seipsam aliis impertiendo, magis augetur, Alanus de Insulis, CCX, 510.

PUDICITIA. — Macula in pudicitia, nullo nitro, nulla fullonium herba elui potest, S. Hieronymus, XXII, 789.

PUGNARE. — Non pugnare sed trahitur qui non juste vivit, S. Augustinus, XXXVIII, 821. — Laboras pugnando, sed lætaberis triumphando, *ibid.*

PULCHRITUDO. — Pulchritudo est bonum Dei, S. Augustinus, XLI, 467. — Cujus corpus pulchrum est, et deformis animus, magis dolendus est quam si deforme haberet corpus, id., XXXIV, 119. — Pulchritudo sine virtute nihil prodest, Guibertus, CLVI, 456.

Q

QUÆRERE. — Quæritur amore, vera sapientia, S. Augustinus, XXXII, 1324. — Qui Deum quærunt, jam trans euniam et mortura non quærunt, id., XXXVI, 122. — Quærendus Deus sine fine, quia sine fine amandus, id., XXXVII, 1392. — Quærendus in nobis Deus, non

extra, S. Bernardus, CLXXXII, 235, 520. — Quærere Jesum dulce, dulcius tenere, *ibid.*, 1. — Nemo quærat Deum qui ante non invenit, id., 592.

QUIES. — Quies justorum de Christo adeoque in Deo requies, S. Hilarius Pictav., IX, 269. — Quies inops quasi vitæ exsilium, id., X, 1. — Ubi quies non est, ibi mens a proposito sæpe deducitur, S. Hieronymus, XXIII, 51. — Quies est apud Deum valida et vita imperturbabilis, S. Augustinus, XXXII, 682. — Fecit nos Deus ad se, et inquietum est cor nostrum donec in Deo requiescat, *ibid.*, 661. — Ubi quies, ibi sanctificatio, id., XXXIII, 219. — Quies non est ubi servatur aurum, S. Petrus Chrysologus, LII, 22. — Quiescere nescit dilectio, S. Bernardus, CLXXXII, 7.

R

RARUM. — Rarum charum est, Petrus Cantor, CCV, 455.

RATIO. — Ratio res Dei, Tertullianus, I, 1227. — Ratio sine bonitate, ratio non est, *ibid.*, 291. — Rationem quæ nobis videntur non habere, justitiæ pious sunt et rationis, S. Hieronymus, XXV, 910. — Rationes præstantior est virtus, S. Augustinus, XXXIV, 147. — Ratio et amor duo oculi ad videndum Deum, S. Bernardus, CLXXXI, 182. — Ratio mentis oculus est, Alanus de Insulis, CCX, 351.

RECLINATORIUM. — Reclinatorium pura conscientia est in qua reclinat se et requiescit Christus, Richardus a S. Victore, CXCVI, 444.

RECTOR, RECTIUS, RECTUM. — Rectum cor cum Deo est, quando propter Deum quæritur Deus, S. Augustinus, XLV, 1879. — Recti non sunt, qui hic mala pro bonis æternis perpeti metuunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 154. — Rectius ac tutius est bona agere dum vivimus, quæ speramus per alios agi pro nobis post mortem, id., LXXVII, 472. — Rector animarum sit opere præcipuus, *ibid.*, 508.

REDEMPTIO, REDEMPtus. — Redemptio hominis etsi potuit, non debuit tamen alio modo quam per crucem fieri, S. Bernardus, CLXXXII, 495. — Christus plus amandus ob opus redemptionis quam creationis, id., CLXXXIII, 869. — Redimi non potest qui suis viribus fudit, Petrus Lombardus, CXCIV, 104.

REGIMEN. — Regimen animarum ars artium, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 3.

RELIGIONE nihil majus, nihil sublimius fide, S. Ambrosius, XVI, 826. — Religionis summa est imitari quem colis, S. Augustinus, XLI, 212. — Religio Christiana, via regalis ad regnum, *ibid.*, 542. — Religionem Christianam professus, et nihilominus honori ejus derogans, abominandus est, Guibertus, CLVI, 264. — Religio humilitate fundatur, paupertate conservatur, munditia decoratur, S. Bernardus Clareval., CLXXXII, 769.

RELINQUERE. — Reliquerunt omnia etiam possidendo, qui in hoc mundo nihil amando possident, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1635. — Reliquit multum qui sibi nihil relinquit, S. Bernardus, CLXXXII, 825. — Relinquere mundum magis expedit quam relinquit, *ibid.*, 285.

REPREHENDERE. — Quod reprehendimus in aliis, absit ut faciamus, S. Hieronymus, XXIII, 552. — Qui reprehendit, amicus est, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 617, 618.

REPROBI. — Reprobi aristarum more nunc eriguntur, electi vero ut grana lateant, S. Gregorius Mag., LXXVI, 540. — Reprobi semper justos persequuntur, animam vero lædere non valent, S. Petrus Damianus, CXLV, 62.

REQUIES. — Requies nostra in cælo, non in terra est, S. Ambrosius, XVI, 979. — Tantum nos amat Deus, ut, quia nos requiescimus, se dicat requiescere, S. Augustinus, XXXVII, 1725. — Requies labore emittitur, id., XXXVI, 1212. — Requies animæ bona conscientia est, S. Bruno Herbipol., CXLII, 418. — Requies est Domini plenitudo et beatitudinis, Rupertus, CLXIX, 68.

RESPONDERE. — Respondere si malum est, multo majus est provocasse, S. Hieronymus, XXII, 558. — In respondendo sic moderemus omnia, ut objecta diluamus, et ab injuria temperemus, *ibid.* — Non semper facile est insipienti sapienter respondere, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 75.

RESURRECTIO. — Resurrectionis flos immortalitas est, S. Ambrosius, XVI, 1148.

RISUS. — Risus dissolvit ridentem, vix corripit et emendat, S. Hieronymus, XXIV, 457. — Risus brevis, sempiternus mœror, S. Petrus Damianus, CXLIV, 144.

ROGARE. — Rogandus ille solus cujus verum æternumque præsidium est, S. Hieronymus, XXV, 201. — Qui rogantem contemnit, forsitan audit objurgantem, id., XXII, 209.

RUINA.—Ruina quæ de alto est graviore casu collidit, S. Ambrosius, XVI, 250. — Ruina aliorum, exempla iustorum sunt, S. Hieronymus, XXII, 501.

S

SABBATUM.—Sabbatum melius est tota die fodiendo, quam saltando transigere, S. Augustinus, XXXVI, 281. — Sabbatum vere ille observat qui non peccat, *ibid.*, 1212.

SACERDOTES.—Sacerdotibus meliora damna quam loca sunt sæculi, S. Ambrosius, XVI, 1161. — Grandis sacerdotum dignitas, sed grandis eorum ruina si peccent, S. Hieronymus, XXVI, 585. — Sacerdotium tenere minus est quam mereri, *id.*, XXII, 235. — Sacerdotum lingue arma sunt quæ iniquitatem destruunt, S. Augustinus, XXXVIII, 1815. — Sacerdos timeat peccare, sed magis desperare, *id.*, XL, 1118. — Sacerdotes apibus comparantur, S. Maximus Taur., LVII, 571. — Sacerdotes sunt animarum condimentum, et animæ sunt Domini cibus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1304. — Sacerdos verbo et exemplo doceat, *id.*, LXXVII, 508. — Sacerdos peccata plebis tanquam propria flere debet, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 534. — Sacerdotis indigni officium est ruina populi, S. Petrus Damiani, CXLV, 168. — Sacerdos est medius inter Deum et populum, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 298.

SACRIFICIA.—Sacrificia Deus non querit, sed offerentium animum, S. Hieronymus, XXV, 784. — Sacrificium Deo offert qui seipsum punit, S. Augustinus, XXXVII, 1824. — Sacrificium Deo acceptissimum est seipsum illi offerre et sacrificare, Cassiodorus, LXX, 95.

SÆCULUM.—Sæculum Dei est, sæcularia diaboli, Tertullianus, I, 585. — Sæculi tranquillitas tempestas est, S. Hieronymus, XXII, 52. — Sæculi presentis omne bonum confusio est, futuri perpetua, *id.*, XXIV, 477. — Qui in sæculi rebus confidit, obliuiscitur Dei, *id.*, XXV, 456. — Sæculum amatores suos vorare novit, non portare, S. Augustinus, XXXVIII, 694. — Sæculi amore debilitato, necesse est ut in nobis solus convalescat amor Dei, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1346.

SALUS.—Quam salutem animæ perire, melius est rem familiarem minui, S. Hieronymus, XII, 912. — Salutem aliorum fac lucrum animæ tuæ, *ibid.*, 522. — Salus est ipse medicus noster Christus, S. Augustinus, XXXVII, 1499. — Salus mentis est corporis infirmitas, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 50. — Salutis initium peccati notitia, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 531.

SANCTI.—Sanctorum vita longum est martirium, S. Hieronymus, XXII, 725. — Sanctorum nemo sine certamine coronatus, *ibid.*, 124. — Sancti nunc stola una, post iudicium erit duplex, S. Augustinus, XXXVIII, 215. — Sanctorum una vita, præmia diversa, *id.*, XXXIX, 2182. — Sanctorum victoria opus Dei habitantis in culis, S. Prosper, LI, 884, 885. — Sanctitas morum custodia præconium Domini est, Cassiodorus, LXX, 76. — Sanctitas coram hominibus non semper est sanctitas apud Deum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1129. — Sanctorum virtutes tribulationibus clarius innotescunt, *ibid.*, 9. — Quo verius sancti summa cognoscunt, eo sublimius terrena despiciunt, *ibid.*, 264. — Sancti quanto magis Deum cognoscunt, tanto sibi vilescunt, *ibid.*, 590. — A sanctis sumenda est vivendi regula, *ibid.*, 905. — Sanctorum mors vitæ initium, S. Petrus Damiani, CXLIV, 1177. — Sanctorum virtus redolet ut aromata in igne, *id.*, CXLV, 78. — Sanctorum vita fructuosior quam miracula, *ibid.*, 495. — Sanctorum vita est rerum terrenarum contemptus et studiosa celestium inquisitio, S. Bruno Astensis, CLXIV, 47.

SAPIENS, SAPIENTIA.—Sapientia friget sine gratia, S. Ambrosius, XVI, 361. — Omnis sapiens liber, omnis autem insipiens servus, *ibid.*, 951. — Sapiens est neque cogi neque cohiberi, *ibid.*, 955. — Quidquid sapiant homines sine Deo, stultum est, *id.*, XVII, 125. — Sapiens nunquam solus esse potest, S. Hieronymus, XXIII, 315. — Sapiens est, sapientiam præviam sequi et vanos non considerare rumores, *ibid.*, 446. — Sapientia est lignum vite quod oisi in medio virtutum plantetur, ligna cætera sic ebuntur, *ibid.*, 598. — Sapiens est qui iuste et prudenter vivit, Tertullianus, I, 1256. — Sapiens est illum vitæ semper habere præ oculis, S. Prosper, LI, 675. — Sapientia non invenitur nisi apud quietos animos, Cassiodorus, LXX, 508. — Sapiens est amare correptionem, stulti odisse, S. Petrus Damiani, CXLV, 755. — Sapere sine Deo desperare est, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 245. — Etsi sapiens sis, deest tibi ad sapientiam, si tibi non fueris, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 417. — Sapientia clausa perit, sparsa augetur, Petrus Cantor, CCX, 394.

PATROF. CCXX, INDICUM III.

SATIARI.—Satiari est ars magna, S. Gregorius Mag., LXXVI, 1388.

SCIENTIA.—Scientia imperfecta est sicut et hæc vita, S. Ambrosius, XVII, 155. — Scientia optima est vita deserere, atque ad Deum tota mente converteri, *ibid.*, 514. — Scientia absque opera infirma est et caduca, S. Hieronymus, XXII, 604. — Scientiæ pars est scire quod nescias, *id.*, XXIV, 510. — Scientiæ veritas de fonte magis quam de rivolis querenda, *id.*, XXVII, 830. — Scire quanto plus cupimus, tanto magis ostendimus vanitatem nostram et verba superflua, *ibid.*, 455. — Scientia utilis est illa quæ comes est charitatis, magistra humilitatis, S. Augustinus, XXXVII, 1848. — Scientia boni vera non est, nisi ad hoc scilicet ut agatur, *id.*, XLIV, 166. — Scientia mali pessima est malum esse, et pessima ignorantia boni, bonum non esse, S. Prosper, LI, 559. — Scientia humana cæcamur ex nobis, S. Petrus Chrysologus, LII, 76. — Scire meretur ille qui scire timet, *ibid.*, 145. — Scientiæ primus gradus est intelligere, nos minime nosse, Cassiodorus, LXX, 246. — Scientia sine pietate nociva est, S. Gregorius Mag., LXXVI, 52. — Scientiæ primum studium querere Deum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 690. — Scientia charitate conditur, ne inflet, Guibertus, CLVI, 286. — Scientia damnavilis quam non comitatur dilectio, Adamus Scotus, CXCVIII, 48. — Scientiæ veritatis adsit justitia operationis, ne sit ruinæ occasio, *ibid.*, 49.

SCISSIONES.—Scissiones parietum, ruinam ædium præcedere solent, Rufinus, XXI, 541.

SCRIPTURA.—Scriptura sacra omnis ad id unum tendit, ut fides, spes, charitas, in animo ædificetur, S. Augustinus, XLII, 951.

SECURITAS, SECURUS.—Securitas negligentiam, negligentiam contemptum parit, S. Hieronymus, XXVII, 354, 1069. — Securus nullus ingreditur inter serpentes et scorpiones, *id.*, XXII, 69. — Securitas, si intersit Deus, S. August., XXXVI, 591. — Securitas in morte, timor in vita, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 367. — Securitas summa nunquam esse securum, *ibid.*, 914. — Securitas nimis perniciosa animæ, Adamus Scotus, CXCVIII, 183.

SEMINARE.—Seminare in lacrymis omnium est christianorum, S. Valerianus, LII, 51.

SENECTUS.—Senectutis bonæ vita immaculata stipendium est, S. Ambrosius, XVI, 94. — Senectus quæ adolescentiam suam honestis artibus instruxit, metit dulcissimos fructus, S. Hieronymus, XXII, 256. — In senectute deservit, qui in juventute non servit, Alanus de Insulis, CCX, 63.

SENSUS.—Sensus noster ad ejus rei trahitur appetitum, cujus capitur voluptate, S. Hieronymus, XXIII, 358. — Sensualitatem sequens homo, similis est brutis, Guibertus, CLVI, 645. — Sensuum voluptas non reddit felicius, S. Bernardus, CLXXXII, 405. — Quinque sensus, quinque amores, *ibid.*, 230.

SEPARARE.—Separatur a Deo, si a Deo desperatur, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 500.

SEPULCRUM.—Sepulcrum homo est hominis, S. Petrus Chrysologus, LII, 120.

SERMO.—Sermo bonus secreta non querit, quin potius delectatur laudibus suis, et testimonio plurimorum, S. Hieronymus, XII, 964. — Sermo et ratio et scientia et fides absque opere, cassa sunt et instabilia, *ibid.*, 614. — Sermone et lingua per totum orbem vagari, incongruum est latere corpore, S. Hieronymus, XXII, 782. — Sermo qui sæpe audienti placet, displicet dicenti, S. Augustinus, XXXIV, 1745. — Sermo vanus, vana conscientia index, S. Bernardus, CLXXXII, 534. — Sermo dei non in memoria servandus, sed in moribus, *id.*, CLXXXIII, 129.

SERVIRE, SERVITUS.—Quam servire Christo, nulla major dignitas, S. Ambrosius, XVI, 278. — Qui servit ex animo, talis est foris qualis est intus, *id.*, XVII, 274. — Servitus justitiæ vera libertas, S. Augustinus, XL, 247. — Servire qui noluerit charitati, necesse est ut servit iniquitati, *ibid.*, 163. — Libera servitus, ubi non necessitas, sed charitas servit, *id.*, XXXVII, 1276. — Servum esse Dei magna dignitas et beatitudo, S. Prosper, LI, 514. — Servus Dei stat, servus hominis jacet, S. Petrus Chrysologus, LII, 19. — Servire Deo non onus sed honor, S. Petrus Clarav., CLXXXIII, 364. — Servitus Dei suavior omni suavitate, *ibid.*, 1139. — Servire Deo regnare est, Alanus de Insulis, CLX, 458.

SEVERITAS.—Severitas bona, si iusta, si bonus iudex, id est justus, Tertullianus, II, 502. — Severitas rectoris intus charitate et humilitate conditur, S. Greg., Magn., LXXVI, 1306.

SILENTIUM, SILERE.—Silet Christus ante iudicium, nec tamen silet, S. Augustinus, XLIII, 718.

Silendum, nisi loquendo aliis prodesse possimus, S. Gregorius Magnus, LXXXVI, 716. — Silere, sæpe est sapere, *ibid.*, 756. — Non loquendo descendum est tacere, sed tacendo loqui, *ibid.*, 282. — Silentium non est maximum cum multo eloquio cordis, *ibid.*, 240. — Silendo qui linguam refrenat, non mentem, eo periculosius quo securius peccat, *id.*, LXXVII, 153. — Silere nosse difficilius quam loqui, S. Bernardus, CLXXXII, 300.

SIMILITUDO. — Similitudo Dei, perfectio et finis hominis, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 228.

SIMPLEX. — Simplex sibi dives videtur, si suppetat quod alimento satis est, S. Ambrosius, XVI, 295.

SIMULATIO. — Simulatio patrocini est mendacii, S. Hieronymus, XXXIII, 301. — Nisi simulationis a te ablatum fuerit velamen, non convertetur ad te Jesus, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 155.

SINGULARITAS. — Singularitas caveam pie viventibus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1043.

SOCIETAS. — Societati nihil prodest proximos sibi esse corporibus, si mente dissideant, S. Cyprianus, IV, 143. — Societas iusta est quam Deo servit, S. Augustinus, XXXII, 691. — Societas hominis innocentis innocentiam docet, perversi ad pravitatem inducit, S. Maximus Taur., LVII, 647.

SPERARE, SPES. — Sperando timebimus, timendo cavebimus, cavendo salvi erimus, Tertullianus, I, 1318. — Spes resurrectionis fastidium est mortis, *ibid.*, 565. — Spes perversa decipit, sicut bona et recta liberat, S. Augustinus, XXXVIII, 535. — Spes sua quisque est in conscientia propria, *id.*, XXXIV, 71. — Spes sine amore esse non potest, nec amor sine spe, *id.*, XL, 253. — Spes lactat nos, nutrit nos, contiguit nos, etc., *id.*, LXXXVIII, 1188. — Qui spem non habent in Deo, cito eorum dissipantur propinquacula, S. Hieronymus, XXV, 875. — Sperare pro certo, quod sæpe fit incertum, ridiculum est, *id.*, XLII, 250. — Spes in Domino, omnia commutat in melius, Cassiodorus, LXX, 142. — Spes futura resurrectionis omnia lenit mala, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1614. — Velle spem solidare in labentibus, est in aquis fluentibus fundamentum ponere, *ibid.*, 695. — Spes pereuntium et recuperatio perditorum, *ibid.*, 1090. — Spes sæculi sicca est, *ibid.*, 1322. — Spes tertia hominis aia, S. Petrus Damiani, CLV, 279. — Spes nulla ubi nulla merita, Guibertus, CLVI, 287. — Sic spera misericordiam, ut metuas justitiam, S. Anselmus Cantuar., CLIX, 191. — Sperare sine meritis non spes, sed presumptio, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 598. — Frustra sperat, qui peccare non cessat, *ibid.*, 816. — Speramus non solum in Deo, sed ipsum Deum, *ibid.*, 853. — Sperando et desperando periclitantur homines, Petrus Lombardus, CXII, 11.

SPIRITUS. — Spiritus animalis auriga corporis, Tertullianus, II, 740. — Spiritu qui non ducuntur, sequitur ut carne ducantur, S. Augustinus, XXV, 2139. — Spiritus sanctus de animalibus facit spirituales, *id.*, XXXVIII, 1328. — Spiritus carnis suadet mollia, spiritus mundi vana, spiritus maligni amara, S. Bernardus, CLXXXIII, 1151.

STELLÆ. — Stellæ sancti sunt coelesti gratia refulgentes, S. Ambrosius, XVI, 286.

STULTITIA. — Stultitia carnis, sapientia prima est, stultitia autem carere non potest nisi qui intellexerit eam, S. Hieronymus, XXIV, 595. — Stulti ex suo iudicio universos judicant, *ibid.*, 469. — Quam stultitia nulla aia miseria est, S. Augustinus, XXXIII, 64. — Stultum te dic, sed dic intus et sapiens eris, *id.*, XXXVIII, 436.

SUPERBIA, SUPERBUS. — Nihil sicut superbia impedit hic perfectionem, S. Augustinus, XXXVI, 709. — Bonum te fecerat humilitas, malum te facit superbia, *ibid.*, 193. — Superbum quemcumque diabolus nocet, vivit, *id.*, XXXV, 2351. — Superbus erigitur, emergit in unum Deus, *id.*, XXXVI, 1205. — Superbi fumo comparantur, *id.*, XXXVIII, 440. — Superbia tumor, non magnitudo, non sanitas, *id.*, XXXIX, 1996. — Superbus mutus est cui psallet, Cassiodorus, LXX, 255. — In superbia culem ascendere ruinosum, *ibid.*, 449. — Superbia hominum desinit in irredinem, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 381. — Superbia hominem in beluam vertit, *id.*, LXXVII, 6. — Superbia sibi non alius ruinam facit, S. Petrus Damiani, CLV, 124. — Per superbiam, nihil miserius homine qui se de bono opere exultat, S. Anselmus Cant., CLIX, 248. — Superbia in inferno jacet, humilitas in caelo manet, *ibid.*, 249. — Superbos præterit Dominus, humiles visitat, S. Bernardus, CLXXXIII, 1435. — Superbia totius ecclesie spiritualis ruina est, Adamus Scotus, CXCIII, 165, 166.

T

TABERNACULUM. — Tabernaculum nostrum cordis secretum est, quod requirit aurum serenitatis cordis, argentum puritatis oris, æs fortitudinis operis, Adamus Scotus, CXCIII, 417.

TACERE. — Tacere peccata, malum est, S. Bruno Herbipol., CXLII, 157.

TÆDIUM. — Tædium vehemens et amaritudo cordis virtutes exercet, non evertit, S. Bernardus, CLXXXII, 150.

TEMPERANTIA. — Temperantia est regia via totius vite nostræ, Alcuinus, C, 77.

TEMPESTAS. — Tempestas est unicuique sua cupiditas, S. Anselmus, CLVIII, 161.

TEMPLUM. — Templum sanctum Deo, mens pura, S. Augustinus, XLIV, 205. — Templum Dei amicum, cor fidelis, *id.*, XXXVIII, 158. — Templum Dei bene vivendo edificamus, *id.*, XLI, 546.

TEMPORALE, TEMPUS. — Tempus omnia revelat, Tertullianus, I, 310. — Quoniam templum Dei sumus, materiales a nobis sollicitudines abdicemus, S. Ambrosius, XVI, 240. — Tempora nos sumus, bene vivamus, et bona sunt tempora, S. Augustinus, XXXVIII, 493. — Temporale plus diligitur antequam habeatur, vilescent autem cum advenit, *id.*, XXXIV, 55. — Temporalia concupita inardescunt, adepta vilescent, amissa vanescent, *id.*, XXXVIII, 861. — Tempora mala facit nobis contemptus Dei, S. Petrus Chrysologus, LII, 45. — Quoad tempus, de præteritis poenitendum, de presentibus gaudendum, de futuris metuendum, *ibid.*, 46. — Tempus disponenti breve, amanti videtur longum, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 455. — Temporalis prosperitas tribulatio est in mundo, *ibid.*, 946. — Tempore nihil pretiosius, et apud homines nihil vilius, S. Bernardus, CLXXXII, 304.

TENTARI, TENTATIONES. — Tentat Deus ut doceat, diabolus tentat, ut decipiat, S. Augustinus, XXXVII, 29. — Tentationes sunt tanquam ignis feno, bonis tanquam ignis auro, *id.*, XXXVII, 1375. — Qui tentationes vincit, non ipse vincit, sed Deus qui in eo est, *ibid.*, 1645. — Tentationibus hujus vite eripi, magnum Dei beneficium, S. Prosper, LI, 59. — Tentatio immunda, sicut tinea vestem, carnem hominis consumit, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 589. — Tentationes purgant vitia et merita augent, *ibid.*, 516. — Qui tentatione frangitur, Dei providentiam serio non cogitat, *ibid.*, 832. — Tentationem in corde perpetui humanum est, demouiscum, in certamine tentationibus superari, LXXVII, 12. — In tentatione sub protectione Dei vigilandum est, *ibid.*, 528. — Inter tentationes nemo subsistit, nisi gratia conditoris assidue juvetur, Guibertus, CLVII, 190. — Tentatio non capit nisi voluntatem, S. Anselmus, CLVIII, 119, 121, 126. — Nulla tentatio, etiam interior, animam quam Deus defendit, poterit superare, *ibid.*, 256.

TERRA, TERRENA. — Terra provehit ad coelum, S. Petrus Chrysologus, LII, 124. — Terram urit invidia, *id.*, LII, 172. — Si terrena despiciamus, semper ex Deo lacti sumus, Cassiodorus, LXX, 278. — Terrena non curamus ratio invidet, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 180. — In terram cadit lux nostra, cum terrena concupiscimus, *ibid.*, 657. — Quia in terra viventium bona quaerit, mala hominis in terra aliena portare debet, *id.*, LXXVII, 1175. — Terrena in usu, æterna in desiderio, S. Bernardus Clarev., CLXXXII, 825. — Terra herere homine indignum, *id.*, CLXXXIII, 1348. — Terrena possessa ouerant, amata inquinant, amissa cruciant, *id.*, 107.

TESTIS. — Testis de se nemo esse potest, S. Cyprianus, IV, 721.

THESAURUS. — Thesaurus pauperum, voluntas bona, S. Augustinus, XXXVI, 371.

TIMERE, TIMOR. — Timor hominis, Dei honor est, Tertullianus, I, 1241. — Timor ad libertatem perducit, libertas ad idem, fides ad charitatem, charitas acquirit adoptionem, adoptio hereditatem, S. Ambrosius, XVI, 1081. — Timor Dei præstat, ut omnes alios contemnamus timores, S. Hieronymus, XXII, 193. — Qui timet Deum, nec prosperis elevatur, nec opprimitur adversis, *id.*, XXII, 445. — Non timeat homo quod non habet in potestate devitare, S. Augustinus, XXXV, 547. — Non aquilo, nec maria timenda, sed eorum creator Deus, *ibid.*, 1127. — Timere vis a minore, time majorem, *id.*, XXXVII, 1762. — Timere Christum, sed non amanti fides est demonis, *id.*, XL, 1190. — Timor ille est utilis qui spe erigitur, non qui desperatione demergitur, S. Prosper, LI, 526. — Timoris pondus est cordis infelicitas, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 208. — Timor homini sine pietate nullus est pretii ante Deum, *id.*, LXXVI, 1530. — Timendo Deum mala cavemus, et

serviende bonum agimus, id., LXXIX, 277. — Timor quarta hominis ala, S. Petrus Damiani, CXLV, 279. — Timor Dei, porta ad Deum et ad civitatem cordis, Guibertus, CLVI, 89.

TOLERANTIA. — Tolerantiam qui perdiderit, cecidit de caelo, S. Augustinus, XXXVII, 1194. — Qui non tolerat alios non profecisse se ostendit, S. Prosper, LI, 560.

TRIBULATIONES. — Tribulationibus assiduis anima purgatur, S. Ambrosius, XVII, 186. — Tribulatur christianus toto tempore vite etiam quando bene est ei, S. Augustinus, XXXVII, 1089. — Tribulationes immittit Deus, ut fervescat fides et exerceatur, id., XXXVII, 1118. — In tribulatione non est magnam quod tempore breve est, id., XXXVIII, 402. — Tribulatur anima stans inter Dei precepta et animæ passionem, S. Petrus Chrysologus, LII, 45. — In tribulatione bonum est orare: jejunare, psallere, miserreri, S. Maximus Taurinus, LVII, 291. — Tribulationibus emundat Deus quos flagellat, ut purgatos recipiat, Cassiodorus, LXV, 304. — Tribulationes lacrymis nostris dulciores sunt, *ibid.*, 339. — In tribulatione sevitur, ut post gaudii fructus colligatur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 336. — Tribulatio signum est et pignus celestis gloriæ, S. Petrus Damiani, CXI, 296. — Tribulationes exigunt spiritum pietatis, S. Rupertus, CLXIX, 569. — Tribulatio præsens est medicina misericordis, S. Bernardus Clarevall., CLXXXII, 964, 966. — Tribulatio, via gloriæ, id., CLXXXIII, 878. — In tribulatione spes gloriæ velut messis in semine, *ibid.*, 876.

TRITICUM. — Triticum non rapit ventus, Tertullianus, XXXVI, 197.

TRISTITIA. — Tristitia melior est iniqua patientis, quam lætitia iniqua facientis, S. Augustinus, XLIV, 1876. — Tristitia sæpe gravitatem cordis sequitur, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 35.

TURPIS. — Turpis turpes infamat, S. Cyprianus, IV, 4.

U

UMBRA. — Umbra mortis via peccati, S. Valerianus, LII, 566. — Umbra est mortis, mors carnis, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1078.

UNUM. — Unum in Christo sunt fideles omnes, S. Hilarius Pictav., IX, 477.

UTILE, UTILITAS. — Utile nihil iucundum nisi quod in commune proest, S. Ambrosius, XVI, 114. — Sibi utilis esse non potest qui inutilis est omnibus, S. Ambrosius, XVI, 114.

V

VANITAS. — Vanitati homo subjectus est qui noluit subijci veritati, S. Augustinus, XXXVII, 1532, 1549. — Vanitas mentem obnubilat, iniquitas cæcat, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 349. — Vanitas fallax est quidquid amor hujus sæculi parit, S. Anselmus Cantuar., CLVIII, 214.

VELLE. — Velle solum sine operatione, beatitudinem perfectam non obinet, S. Hilarius Pictav., IX, 22. — Velle et nolle nostrum est, ipsumque quod nostrum est, sine Dei miseratione nostrum non est, S. Hieronymus, XXII, 989. — Velle peccare malum, peccare pejus, in peccato perseverare pessimum, nolle peccare mortale, S. Bernardus Clarevall., CLXXXII, 542.

VENENUM. — Venenum mors est homini, vita serpenti, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 79.

VENTER. — Venter mero æstuans cito despumat in libidines, S. Hieronymus, XXII, 423.

VERBUM. — Verbum Dei panis noster, sudemus in audiendo, ne moriamur in jejunando, S. Augustinus, XXXVI, 206. — Bene manducat et male digerit qui audit verbum Dei et non facit, id., XXXVIII, 183. — Verba otiosa mentem lædunt, S. Petrus Damiani, CXLV, 587. — Verbis vultus dat gratiam et mentem exornat, S. Bernardus Clarevall., CLXXXII, 80.

VERITAS. — Veritas nihil erubescit, nisi solummodo abscondit, Tertullianus, II, 515. — Veritas semper odio est, Tertullianus, I, 354. — Veritas non fallit, non circumscribit iustitia, non decipit virtus, S. Ambrosius, XVI, 162. — Veritas ut sit amara, et blanda vitia existimantur, ita se natura habet, S. Hieronymus, XXII, 184. — Veritas laborare potest, vinci non potest, id., XXIII, 821. — Veritas non nisi magno labore invenitur, S. Augustinus, XLII, 174. — Veritas sola possidet cum securitate, *ibid.*, 1261. — Veritas occultari potest ad tempus, vinci non potest, id., XXXVI, 740. — Verus dies qui non novit occasum, æterna veritas, et vera æternitas, S. Bernardus Clarevall., CLXXXIII, 878. — Veritati tanto

vicinior quicunque efficitur, quanto ab ea se remotiorem arbitrat, id., CLXXXII, 389. — Veritas puritate cordis detegitur, id., CLXXXIII, 17. — Veritatem multi cognoscendo premunt, sed eam vivendo non tangunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 657.

VIA. — In via peccati est quisquis in via Dei non est, S. Hilarius Pictav., X, 299. — Vias Domini sequi debemus, custodire nostras, S. Ambrosius, XVI, 4. — Sit via nostra angustior, virtus exuberantior, trames pressior, etc., S. Ambrosius, XVI, 914. — Via nostræ non proprio labore, sed Dei adiutorio et clementia rectæ sunt, S. Hieronymus, XXV, 791. — In via noli remanere, noli retro redire, noli deviare, S. Augustinus, XXXVIII, 926. — In via melius est claudicare, quam præter viam fortiter ambulare, id., XXXVIII, 778. — Via angusta est laboranti, lata sit amanti, id., XXXVII, 1531. — Via impiorum felicitas transitoria; finita via, peccata est felicitas, id., XXXVI, 560. — Via pulchra est de virtute in virtutem ambulare, donec veniatur ad summam virtutem, S. Bruno Astensis, CLXIV, 709. — Via hominum necessitas et cupiditas, S. Bernardus Clarevallens., CLXXXIII, 855.

VICISSITUDO. — Vicissitudo sola placet in creatoris, S. Bernardus Clarevall., CLXXXIII, 1109.

VICTORIA. — Victoria nulla certa est in hac vita, S. Hieronymus, XXV, 90. — Victoria cupidos timere nescit, S. Petrus Chrysologus, LII, 22.

VIDERE. — Videre et videri ejusdem libidinis, Tertullianus, II, 891.

VIGILANTIA, VIGILARE. — Vigilantia et custodia aut in qualibet ætate, omnibus necessaria est, S. Bruno Astensis, CLXIV, 179. — Plus vigilare, plus vivere est, S. Petrus Chrysologus, LII, 24.

VINCERE. — Vincere iram melius est quam capere civitatem, Rufinus, XXI, 55. — Vinctus eum qui vincere solet, si habiet in te qui vinci non potest, S. Augustinus, XXXVII, 2006. — Ad vincendum amor Dei omnia sustinet, omnia superat, S. Maximus Taurinus, LVII, 112.

VIRGINITAS. — Virginitas in carne paucorum est, omnium debet esse in corde, S. Augustinus, XXXVII, 1920.

VIRTUS. — Virtus duritia extrahitur, mollietie destruitur, Tertullianus, I, 624. — Virtutis similitudo non est similitudo naturæ, S. Hilarius, X, 575. — Virtutes bonos dies viventi faciunt, vitia malos, S. Hieronymus, XXII, 572. — Virtus ars perveniendi ad immortalem felicitatem, S. Augustinus, XLI, 128, 258, 783. — Virtus ordo est amoris, *ibid.*, 467. — Virtus omnis a Deo manat, S. Prosper, LI, 854. — Virtutes omnes sine misericordia vacillant, S. Petrus Chrysologus, LII, 53. — Virtutes quasi vitia cavere afflictio est, *ibid.*, 152. — Virtus nescit eos, qui ex ea superbiunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 225, 1033. — Una virtus sine alia, vel nulla est, vel minima, *ibid.*, 680. — Prima virtus peccata vitare, secunda perpetrata corrigere, *ibid.*, 199. — Si virtus non creverit, oportet ut decreseat, id., LXXVII, 91. — Virtus et voluptas sunt duæ hominis uxores, S. Petrus Damiani, CXLV, 153. — Virtus nulla sine bona voluntate, Guibertus, CLVI, 69. — Virtutes labore acquisitæ otio amittuntur, S. Bruno Astensis, CLXIV, 178. — Virtus et veritas simul esse volunt, Hugo a S. Victore, CLXXVII, 181, 183. — Virtutis merces fama bona, S. Bernardus Clarevall., CLXXXIII, 907. — Virtus in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur, *ibid.*, 151. — Virtus vult doceri cum humilitate, queri cum labore, haberi cum amore, id., CLXXXII, 208.

VITA, VIVERE. — Vita mala totum hominem corrumpit, S. Ambrosius, XVII, 128. — Vitæ huic congruit flere et gemere, S. Augustinus, XXXIV, 165. — Vivere ex quo homo incipit, incipit mori, id., XLI, 583. — Bene vivere est toto corde, tota mente, tota anima diligere, S. Augustinus, XXXIII, 1350. — Vivere certe novit qui recte novit orare, S. Augustinus, XXXVIII, 1849. — Vita æterna Deus est, vita præsens vapor, S. Valerianus, LII, 503. — Vivit anima ex fide, corpus ex anima, S. Maximus Taurinus, LVII, 55.

VITIA. — Vitia non facilius tolerantur quam demones, S. Ambrosius, XVII, 550. — Vitia non decipiunt nisi sub umbra et specie virtutum, S. Hieronymus, XXII, 684. — Vitia externa facile subiciuntur, sed non ita voluptas, id., XXII, 287. — Vitia in semetipso finiuntur et pereunt, virtutes frugibus redundant, id., XXVI, 505. — Vitium noli propter hominem diligere, nec propter vitium odiasse hominem, S. Augustinus, XXXVIII, 523. — Vitia sunt morbi animæ, Cassianus, L, 1008. — Vitia carnis dum incipiunt, facile in Christum eliduntur, non autem cum radicem fixerint, Cassiodorus, LXX, 466. — Vitia adversus nos fœdus ineunt, S. Gregorius Magnus, LXXVI,

99. — Vita ex vitis nascuntur et qui minima negligit, paulatim deridit, *ibid.*, 348, 349. — A vitia qui non abstinent, diabolo faciunt deditiōnem, *ibid.*, LXXVII, 49. — Vita prius extirpenda quam virtutes inserantur, *ibid.*, 93, 94.

VOLUNTAS. — Qui voluntate immundus est, non mundatur opere, S. Augustinus, XXXVII, 1528. — Voluntatis humane opera sunt sicut tela aranearum, S. Bruno Herbipol., CXLII, 168. — Voluntate bona nihil felicius, Guibertus, CLVI, 3. — Voluntas non est recta quia vult recte, sed recte vult quia est recta, S. Anselmus Cantuar., CLVII, 128. — Voluntas sola miseriam vel beatitudinis capax est, S. Bernardus, CLXXXIII, 605. — Voluntas cum sociatur veritati, amor est; cum lactatur a

gratia, dilectio est; cum fruitur, charitas est, S. Bernardus Clarav., CLXXXII, 226.

VOLUPTAS. — Voluptas nulla maior quam fastidium ipsius voluptatis, Tertullianus, I, 639. — Quanto voluptates et divitiæ crescunt, tanto sapientia deest hominibus, S. Hieronymus, XXIV, 297. — Voluptatis pretio, animam peccando quisque diabolo vendit, S. Augustinus, XXIV, 2071. — In voluptate est omnis descensus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 224. — Pauci voluptatum foveam et interitum evadunt, *ibid.*, 669.

VULNERA. — Vulnera Christi, victoriæ signa, S. Bernardus, CLXXXIII, 1016. — Vulnerum Christi consideratio sanat animæ vulnera, *ibid.*, 1480.

CLXVI.

INDEX DE VIRTUTIBUS ETHNICORUM SPECIALIBUS,

QUAS PATRES LAUDIBUS EXTULERUNT,

ORDINE RERUM DISPOSITUS ALPHABETICO.

ADULATOR. — Ex Terentio depingitur, Joan. Saresb., CXCIX.

AFFECTUS. — Circa affectus Peripateticorum recta sententia, Lactant., VI, 698. — Academicorum recta sententia circa enslem animæ affectus, S. Hieronymus, XXII, 1148. — Sententia Ciceronis circa affectus, *ibid.*, XXIII, 512. — Circa affectus seu passiones Horatius, *ibid.*, XXII, 1148. — Circa affectus recta sententia Platonis cum Evangelii concors, *ibid.*, XXVI, 91. — Peripateticorum circa affectus recta sententia, *ibid.*, XXIII, 542.

AMICITIA. — Recta sententia Pythagoræ circa amicitiam, S. Hieronymus, XXIII, 485, 486. — Cicero de amicitia, S. Aug., XXXIII, 1071, 1072. — Cicero circa amicitiam, Petrus Abælard., CLXXVIII, 486. — Seneca circa amicitiam, *ibid.*, 183. — Quid dicat Cicero de amicitia, Joan. Saresb., CXCIX, 570.

ANGELUS. — Angelos admittunt Epicurei, Platonici, Pythagorici, Peripatetici, Stoici, Academici, Rabanus Maur., CXI, 414. — Plato de angelis, Joan. Scot., CXXII, 762.

ANIMA. — Animæ unitas ab Heraclito et Oenoesidemo propugnata, Tertull., II, 669. — Stant pro vi principali animæ Plato, Strato, Epicurus, Democritus, Empedocles, Socrates, Aristoteles, Herophilus, Erasistratus, Diocles, Hippocrates, Soranus, *ibid.*, 670 et seqq. — Animæ immortalitas ex Platone, Arnob., V, 865, 893. — Xenocratis recta sententia de incorporeitate animæ, Lactant., VII, 66. — S. Augustinus tradit doctrinam Platonis circa illuminationem et beatitudinem animæ et dicit hanc doctrinam esse Evangelico consonam, S. Aug., XLI, 281. — Animæ immortalitatem agnoscit Pythagoras, *ibid.*, XXXII, 954; XXXIII, 721.

ARBITRIUM LIBERUM. — Circa liberum arbitrium citatur Plato, Arnob., V, 910. — Petrus Abælardus ad probandum liberum arbitrium Aristotelem citat, Petrus Abælard., CLXXVIII, 1215.

ATHEISMUS. — De atheismo recta Stoicorum sententia, Joan. Saresb., CXCIX, 975.

AULA. — Aula fugienda juxta Isocratem, Joan. Saresb., CXCIX, 400. — *Exeat aula*, inquit Lucanus, qui vult esse pius, Joan. Saresb., CXCIX, 586.

AVARITIA. — Circa avaritiam Juvenalis, Petrus Abælard., CLXXXVIII, 883. — Ovidius de avaritia, Helin. Frigid. Mont., CCXII, 639.

BONUM ET MALUM. — Stoici concordant cum Evangelii circa definitionem boni et mali, S. Hieronymus, XXIV, 147. — Plato in sapientia divina finem boni constituit, S. August., XXXIII, 441.

BONUM SUMMUM. — Recta opinio Euclidis de summo bono, Lactant., XI, 589.

CHARITAS. — Charitas erga pauperes; Seneca, Petrus Abælard., CLXXVIII, 593.

CHRISTIANISMUS. — Plato in multis cum christianis concordat, S. August., XXXIII, 442.

CLEMENTIA. — Juxta Ovidium princeps clemens esse debet, Helinand. Frig. Mont. mon., CCXII, 757.

COGNITIO DEI. — Impotentia in qua versatur homo ope solius luminis naturalis perveniendi ad cognitionem Dei, Petrus Abælard., CLXXVIII, 1151, 1152.

CONTEMPTUS DIVITIARUM. — Divitias contemnit Antisthenes, Joan. Saresb., CXCIX, 582. — Divitias et voluptates contemnit Plato, *ibid.*, 759.

CONFESSIO CULPÆ. — Cicero circa confessionem culpæ, Petrus Abælard., CLXXVIII, 443.

CONSUETUDO. — Consuetudinis imperium juxta Horatium, Joan. Saresb., CXCIX, 489.

CONTINENTIA. — Seneca paupertatis et continentie sectator, Petrus Abælard., CLXXVIII, 297.

CORRECTIO. — Correctio quomodo administranda ex Plutarcho, Joan. Saresb., CXCIX, 531.

CREATIO. — Recta sententia Stoicorum circa creationem omnium, Lactant., VII, 115. — Circa creationem mundi recta sententia Platonis consona cum Genesi, S. August., XLI, 256. — Plato circa creationem mundi, Petrus Abælard., CLXXVIII, 766. — Circa creationem recta Anaxagoræ opinio, Joan. Saresb., CXCIX, 613. — Recta sententia Platonis circa creationem, *ibid.*, 616.

CULTUS DEI. — Recta opinio Hermetis Trismegisti circa cultum Deo exhibendum, Lactant., VI, 728, 729.

DEFECTUS SOLIS ET LUNÆ. — Defectus solis et lunæ invenit et prædixit Thales Milesius, Joan. Saresb., CXCIX, 645.

DESPERATIO. — Circa desperationem recta Stoicorum sententia, Joan. Saresb., CXCIX, 975.

DEUS. — Platonis et christianorum consensus circa Deum, Arnob., V, 830. — Antisthenes admisit unum Deum, opificem rerum, Lact., VI, 154. — Aristoteles admisit unum Deum, *ibid.*, 135. — Ciceronis recta opinio circa Deum, *ibid.*, 153, 156. — Epicuri notatur opinio recta de Deo, *ibid.*, 580. — Opinio recta Hermetis Trismegisti circa Deum, *ibid.*, 159. — Orphel sententia recta de Deo, *ibid.*, 151. — Opinio recta Ovidii circa Deum creatorem, *ibid.*, 153. — Platonis recta sententia circa Deum creatorem, *ibid.*, 153. — Eiusdem recta sententia circa maiestatem Dei, *ibid.*, 153, 154. — Poetarum de Deo recta opinio, *ibid.*, 151, 152. — Pythagoras agnovit unum Deum, *ibid.*, VII, 113. — Idem constituitur Deum opificem et creatorem, *ibid.*, VI, 502. — Seneca opinio recta circa Deum, *ibid.*, 137. — Zeno agnovit Dei unitatem, *ibid.*, VII, 114. — Cicero deos paganorum irridet, S. Aug. XI, 136, 157. — Veritates quas philosophi circa Deum invenerunt, S. August., XXXVIII, 776. — Plato circa Deos paganorum, *ibid.*, XLI, 229. — Varro Deum unum colendum esse sentit, *ibid.*, 178. — Platonici, Epicurei, Pythagorici, Peripatetici, Stoici, Academici Deum creatorem admittunt, Raban. Maurus, CXI, 414. — Platonici dicunt Deum creatorem, iudicem et arbitrum esse, *ibid.*, 415. — Platonici affirmant Deum incorporealem, *ibid.* —

De unitate Dei Platonici recte senserunt, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 1085. — Plato citatur de Deo conditore, *ibid.*, 1175. — Plato admittit Deum creatorem et gubernatorem, *ibid.*, 1517. — Virgilius de immensitate Dei, *ibid.*, 1127. — Antisthenes omniscientiam in Deo docuit, Joan. Saresber., CXCI, 990.

DIŌ Paganorum irrisi. — Irridentur a Seneca, Tertull., I, 545. — Homerus, alii quoque vates.

DIVITIÆ. — Crates divitias contemnit, S. Hieronymus, XXII, 580. — Philosophi imprimisque Diogenes contempserunt divitias, S. Hieronymus, XXIII, 504, 505; XXII, 981. — Seneca divitias contemnit, Petr. Abael., CLXXVIII, 590. — A Diogene divitiis contemptus, Joan. Saresber., CXCI, 585.

DÆMONES. — De eorum existentia: Plato, philosophi, poetas; Socrates, Tertull., I, 404. — Hermes Trismegistus circa liberos ab incursibus dæmonis, Lactant., VI, 535.

DOLORES et Angustiae. — Clitemachus circa dolores et angustias, S. Hieron., XXII, 592. — In doloribus modestia philosophorum, *ibid.* — Mæror projiciendus juxta Pythagoram, *ibid.*, XXII, 485, 486.

ELOQUENTIA. — Locus Ciceronis de malis oratoribus, S. Hieron., XXII, 585.

ERRORES MULTITUDINIS. — Errores multitudinis juxta Pythagoram devitandi, S. Hieron., XXIII, 485, 486.

EXEMPLA. — Quintilianus circa auctoritatem exemplorum, Petr. Abael., CLXXVIII, 798. — Exemplorum efficacia ex Juvenali, Joan. Saresber., CXCI, 581. — Exemplorum vis, ex Claudiano, Helinand. Frig. Mont. mon., CCXII, 517. — Horatius de eodem, *ibid.* — Juvenal. de eodem, *ibid.*, 741.

FELICITAS. — Felicitatem ponunt Stoici in virtute, Lactant., VI, 580. — Idem, Raban. Maur., CXI, 414.

FILIUS DEI. — Philosophi perhibuerunt testimonium de Patre et Filio, S. August., XXXIV, 804, 1390. — Hermes Trismegistus circa Filium Dei, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 1060. — Plato de Filio Dei, *ibid.*, 1015.

FRUGALITAS et MODESTIA. — Frugalitas et modestia Pythagorae, Joan. Saresber., CXCI, 643, 645. — Laus frugalitatis a Quintiliano, *ibid.*, 764.

GRATIA. — Circa operationem gratiae in animis, Virgilius, Petr. Abael., CLXXVIII, 1025.

HOMO. — Juxta Aristonem finis hominis est virtutis cultus, Lactant., VI, 760. — Opinio recta Hermæ Trismegisti circa creationem hominis, *ibid.*, 514.

IMMORTALITAS ANIMÆ. — Immortalitatem animæ docuerunt quidam philosophi, S. August., XXXVII, 1154.

INCARNATIO. — Necessitas adventus alicujus Dei ex Platone ad mundum renovandum, Arnob., V, 751, 753. — Circa Filium Dei testimonium Trismegisti, Lact., VI, 461, 469. — Necessitas incarnationis probatur summa morum corruptione, de hac re Seneca citatur, *ibid.*, 579. — De incarnatione citantur Cumaei sibyllæ versus, S. August., XXXV, 2089; XLI, 780. — Incarnatio Christi prædicta a Cumaei sibylla, Raban. Maur., CXI, 420, 421. — Circa incarnationem Virgilius, Petr. Abael., CLXXVIII, 247.

INFINITUM. — Cicero circa infinitum, S. August., XXIII, 454, 444.

INTENTIO. — Aristoteles dicit opus bonum esse intentione, Petr. Abael., CLXXVIII, 652.

INTERPRETATIO. — Interpretationis bonæ regula ab Horatio proponitur, S. Hieron., XXII, 571.

IRA. — Circa iram Pythagoræ bonum consilium, S. Hieron., XXIII, 485, 486.

JUDÆI. — Philo Pythagoricus de Judæis, Petr. Abael., CLXXVIII, 254.

JUSTITIA. — Pythagoras de justitia, S. Hieronymus, XXIII, 485, 486. — Cicero de justitia, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 1544.

LEX DEI, LEX NATURALIS. — Quam recte Cicero illas explicat, Lact., VI, 660, 661.

LEX CIVILIS. — Lex civilis implenda juxta Pythagoram, S. Hieron., XXIII, 485, 486.

MALUM. — Malum. *Vide Bonum.*

MATERIA. — Plato cum S. Augustino concordat in definitione materiam, Joan. Scot., CXII, 500, 755.

MATRIMONIUM. — Quod circa matrimonium scripsit Aristoteles vera, S. Hieron., XXIII, 280.

MIRACULA. — Circa possibilitatem miraculorum Suetonius, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 1204.

MISERIA. — Miseriam humanam persensit Cicero, causam autem istiusce miseriæ non agnovit, S. August., CLIV, 778.

MISERICORDIA. — Ex Seneca opera misericordiae exercenda sunt, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 567.

MODESTIA. — Modestia Academicorum a Joan. Saresber. prædicatur, CXCI, 637.

MORES. — In moribus instituendis Socratis sapientia, CXCI, 614.

MORS. — Mortem non esse timendam docet Virgilius, Tertull., II, 112. — Sententia Anaxagoræ circa mortem, S. Hieron., XXII, 592.

MULIERES. — Quæ mala a mulieribus provenire dicit Epicurus, S. Hieron., XXII, 280. — Ex Euripide quæ mala proveniunt ex mulieribus, *id.*, XXVI, 279. — Ex Seneca quæ mala proveniunt ex mulieribus, *id.*, XXIII, 280.

MUNDUS. — Opinio Trismegisti circa finem mundi, Lact., VI, 795.

OPINATIO. — Opinio recte rejecta a Stoicis, Lact., VI, 537.

ORATIO. — Plato de oratione, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 1177, 1178.

OTIOSITAS. — Otiositatis periculum juxta Ovidium, Joan. Saresber., CXI, 405.

PATER. — *Vide Filius Dei.*

PATIENTIA. — Patientia Socratis commendatur, S. Hieron., XXIII, 278, 279.

PATRIA. — Socrates docet amorem patriæ, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 1181.

PERCEPTIO. — Quasdam perceptiones firmas admittebant Academici, S. August., XLI, 646.

PERICULUM. — Periculum vitandum est juxta Senecam, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 550.

PIETAS. — Pietas quid sit ex Hermete Trismegisto, Lactant., VI, 556.

POENÆ ÆTERNÆ. — Circa banc questionem consensus Platonis cum christianis, Arnob., V, 831. — Poenæ æternas docuit Zeno, Lactant., VI, 761.

PRINCIPIUM RERUM. — Circa principium rerum Anaxagoræ recta sententia, S. August., XLI, 226. — Recta Platonis sententia circa causas rerum, S. August., XXIII, 441.

PROVIDENTIA. — Ex Aristotele, Petr. Abaelard., providentiam probat, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 1112. — Providentiam sæpe defendit Cicero, Lactant., VI, 121. — Stoici pro providentia stant, Lactant., VI, 120, 121. — Providentia creavit omnia animalia utilia ex Plinio, S. Hieron., XXIII, 295. — Cicero circa providentiam, Petrus Abaelardus, CLXXVIII, 804, 1087. — Cicero de providentia, Joan. Saresber., CXCI, 588.

PRUDENTIA. — Circa prudentiam Ciceronis sententia, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 804.

PUDICITIA. — Ovidius dicit pudicitiam difficile servari inter epulas, CLXXVIII, 214.

REMUNERATOR. — Remunerator virtutis Deus juxta Platonem, Joan. Saresber., CXCI, 646.

RESURRECTIO MORTUORUM. — Consensus Platonis et christianorum de resurrectione mortuorum, Arnob., V, 850. — Male sensit Plato circa resurrectionem et corporum beatitudinem, S. August., XLI, 775.

RESPUBLICA. — Quid sit respublica secundum Platonem, Joan. Saresber., CXCI, 510-560.

REVERENTIA. — Reverentia exhibenda Deo et rebus sacris ex Plutarcho, Joan. Saresber., CXCI, 844.

SALUS. — Quanta pro salute patianda doceat Ariannus et Epictetus, Arnob., V, 956.

SAPIENTIA DEI. — De sapientia Dei Plato, Petrus Abaelard., CLXXVIII, 917.

SECRETUM. — Hippocrates circa silentium, S. Hieronymus, XXII, 550. — Pythagoras circa silentium, *id.*, 1037.

SOBRIETAS. — Sobrietas Socratis laudatur, Joan. Saresber., CXCI, 758.

SOLITUDINIS AMOR. — Solitudinis amor; affectus exemplum Platonis, S. Hieron., XXIII, 298. — Solitudinis comoda enumerantur ex Seneca, Petr. Abael., CLXXVIII, 151.

SPIRITUS SANCTUS. — Plato de Spiritu sancto, Petr. Abaelard., CLXXVIII, 1151, 1152. — Seneca circa Spiritum sanctum, *ibid.*, 1153, 1154.

STUDIUM. — Amor studii apud philosophos; exemplum citatur Apollonii, S. Hieron., XXII, 541. — Exemplum citatur Homeri et aliorum poetarum et philosophorum, *ibid.*, 139.

SUPERBIA. — Seneca de superbia, Helinand. Frig. mont. monach., CCXII, 475.

TEMPERANTIA. — Temperantia Epicuri, S. Hieron., XXIII, 300. — Euripidis temperantia, *ibid.*, 504. — Horatius de temperantia, *ibid.*, 502. — Aristotelis temperantia, Joan. Saresber., CXCI, 758.

TEMPUS. — Recta sententia Pythagoræ circa temporis præteriti et futuri curam, S. Hieron., XXIV, 485,

486. — Circa divisionem temporis Eratosthenes, Joan. Scot., CCXII, 719.

TRINITAS. — Trinitas apud Platonem, Joan. Saresber., CXCIX, 739.

TYRANNIS. — De tyrannide recta sententia Platonis, Helinand. Frigid. Mont. monach., CCXII, 736, 737.

VERBUM DEI. — Zeno agnovit λόγον, opificem rerum, Lactant., VI, 469. — Recta sententia Platonis de divinitate Verbi, S. August., XXXII, 740, 741.

VERITAS. — Circa cultum veritatis recta sententia Pythagoræ, S. Hieron., XXIII, 483, 486. — Circa veri-

tatem quid invenerunt philosophi, S. August., XXXVIII, 776. — Aristotelis recta definitio veritatis et falsitatis, Joan. Saresber., CXCIX, 937.

VINDICTA. — De vindicta Lucanus, Petr. Abælard., CLXXVIII, 1653.

VIRTUS. — Locus Ciceronis circa virtutes, S. Hieron., XXV, 1429. — Stoici circa virtutes, S. Augustinus, XL, 20. — Aristoteles de virtute, Petrus Abælardus, CLXXVIII, 1750. — Virtutis amor et sapientie juxta Platonem, Joan. Saresber., CXCIX, 633.

SERIES DECIMA OCTAVA.

Postquam in præcedenti Serie exposuimus varias virtutes et officia quæ ex mandatorum Dei observatione oriuntur, nunc peccata et vitia varia illis opposita aggredimur; itaque in hac decima octava Serie exhibemus Indices de Peccatis in genere, de Peccato originali et Peccatis capitalibus; de Vitiis alphabetice ordinatis; de Homioidio, Duello, Suicidio; de Simonia et Usura in clericis; de Voluptatibus profanis et illicitis, ludis, choreis, spectaculis; de Erroribus et vitiis paganorum a SS. Patribus imougnatis, etc.

CLXVII.

INDEX DE PECCATIS.

IN QUO SCILICET LOGICE TRACTATUR DE PECCATI NATURA, GRAVITATE, EFFECTIBUS ET POENIS,

DE PECCATO ORIGINALI ET ILLIUS CONSECTARIIS, ET DE PECCATIS CAPITALIBUS.

MONITUM.

Si propositum nobis fuisset in hoc compendio includere quicquid istius Indicis titulus primo intuitu amplecti videtur, certe quidem multo magis extensa quam quæ hic exstat præjaceret materia. Cum autem alibi, præsertimque in Decalogo, de pluribus peccatis jam sermo habitus sit, iterum de hisdem loqui supervacaneum duximus. Idcirco, postquam expendimus peccata in genere, de septem peccatis seu vitiis capitalibus verba fecimus. — Verum ante omnia, quo majori consuleremus charitati, præsentem materiam varias in partes distribuimus. Sic in sectione prima diximus: I. De natura, specie et gravitate peccatorum. — II. De eorum subjecto et causa. — III. De effectibus, et poena qua plectuntur. — IV. De necessitate vitandi peccatum modisque ex eo surgendi; in sectione secunda, de peccato originali ac præcipue de ejus existentia atque consecrariis. Quoad sectionem tertiam, id est, peccata in specie, de his dicimus juxta theologicum SS. Patrum ordinem: I. enim expositio est de superbia. — II. De avaritia. — III. De luxuria. — IV. De invidia. — V. De gula. — VI. De ira. — VII. De acedia seu tristitia.

Notandum iusuper hic aliqua tantum delibata fuisse peccatorum de remediis; fusiores enim explanationes in Indice analytico de virtutibus reperientur.

His ita præmissis atque intellectis, dicendum superest nos in referendis variis variorum Patrum sententiis omnia sic disposuisse, ut sperare juvet tum oratores sacros, tum theologos, tum pueros catechizantes, largos ex hoc Indice, Domino donante, fructus esse percepturos.

SECTIO PRIMA.

DE PECCATIS IN GENERE.

I. — De peccatorum definitione et gravitate.

Peccati variae traduntur a theologis, maxime ex mente sancti Augustini, definitiones.

Definitur enim, aversio a Deo et conversio ad creaturam. Definitur etiam, quod, eodem ferme recidit, inordinatus amor sui et rerum creaturarum.

Ait enim sanctus Augustinus, lib. xxii, c. 27, *contr. Faustum*: Ergo peccatum est factum, vel dictum, vel concupitum aliquid contra æternam legem. Lex vero æterna est vel ratio divina, vel voluntas Dei ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans; si nihil delectaret illicitum, nemo peccaret. Peccat ergo, qui de-

lectationem illiciti relaxat potiusquam refrenat. Est autem illicitum quod lex illa prohibet, qua naturalis ordo servatur.

Mitto cæteras peccati definitiones. Hæc una inter alias maxime arridet qua definitur uno verbo peccatum, transgressio legis Dei. Dicitur peccatum « transgressio », quo generali nomine comprehenditur omne genus prævaricationis; tunc enim legem transgredimur, cum vel cogitamus, vel dicimus, vel facimus, vel omittimus aliquid contra legis præceptum. Dicitur « legis Dei », quo generali item nomine comprehenditur quicquid Deus præcipit vel per se vel per alios. Itaque legis Dei nomine intelligitur lex æterna, naturalis, positiva.

« Lex æterna », hæc lex nihil aliud est quam increata divinaque ratio, vel Dei voluntas, quæ ordinem naturalem conservari jubet et perturbari vetat. Hac lege tene-

mur avertire amorem a temporalibus, et eam mundatum convertere ad aeterna. Quod sic explicatur: illa lex quae summa ratio nominatur, ex August. lib. 1 de liber. arb. c. 6, n. 15, cui obtemperandum est, et per quam mali miseram, boni beatam vitam mereantur; per quam denique illa, quae temporalis vocatur, recte fertur, recteque mutatur, nulli non incommutabilis, non aeterna videtur. An enim potest aliquando injustum esse, ut mali miseri, boni autem beati sint, aut ut modestus et gravis populus ipse sibi magistratus creet, dissolutus vero et nequam ista licentia careat? Simul etiam, in ista mortali vita, videtur nihil esse justum atque legitimum, quod non ex hac aeterna lege sibi homines derivant... Ut igitur breviter aeternae legis notionem, quae impressa nobis est, quantum valeo, verbis explicem, ea est qua justum est, ut omnia sint ordinatissima.

Cum ergo haec sit una lex, ex qua omnes illae temporales ad homines regendos variantur, ipsa variari nullo modo potest; neque ulla vis, ullus casus, ulla rerum labes unquam effecerit, ut justum non sit omnia esse ordinatissima. Quid enim jubere debet lex temporalis, nisi ut haec, quae ad tempus nostra dici possunt, quando eis homines cupiditate inhaerent, eo jure possideant, quo pax et societas humana servetur, quanto in his rebus servari potest? Ea sunt autem primo hoc corpus, et ejus quae vocantur bona, ut integra valetudo, acumen sensuum, vires, pulchritudo, et si qua sunt caetera, partim necessaria bonis artibus, et ideo plurius pensanda, partim viliora. Deinde libertas, quae quidem nulla vera est, nisi beatorum et legi aeternae adherentium; sed eam nunc libertatem commemoro, qua se liberos putant, qui dominos homines non habent, et quam desiderant ii qui a dominis manumitti volunt. Deinde parentes, fratres, conjux, liberi, propinqui, affines, familiares et quicumque nobis aliqua necessitate sunt adjuncti. Ipsa denique civitas, quae parentis loco haberi solet, honores etiam et laudes, et ea quae dicuntur gloria popularis. Ad extremum pecunia, quo uno nomine continentur universa, quorum iuste domini sumus aut quorum vendendorum, aut donandorum, habere potestatem videmur. Horum omnium quemadmodum lex illa sua cuique distribuat, difficile et longum esset explicare et plane ad id quod proposuimus non necessarium. Satis est enim videre non ultra porrigi hujus legis potestatem in vindicando, quam ut haec vel aliquid horum adimat, atque auferat ei quem punit. Metu coercet ergo, et ad id quod vult torquet et retorquet miserorum animos, quibus regendis accommodata est, dum enim haec amittere timeant, tenent in his utendis quemdam modum sicut vinculo civitatis, qualis ex hujuscemodi hominibus constitui potest. Non autem pliciscitur peccatum, cum amantur ista, sed cum aliis per improbitatem auferuntur. Lex naturalis est ratio quaedam omnium hominum cordibus ingenta, qua moventur ad bonum et avocantur a malo. De ea lege loquitur Apostolus his verbis: « Cum gentes quae legem (Moysis) non habent, naturaliter (id est sine lege scripta), ea quae legis sunt faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex; quia ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia ipsorum, et inter se invicem cogitationibus accusantibus aut etiam defendentibus. » Ea lege novimus alteri non esse faciendum quod nobis fieri nolumus. Ea lex potest obscurari in cordibus hominum, deleri penitus non potest, juxta illud Augustini: « Lex tua scripta est in cordibus hominum, quam ne ipsa quidem delebit iniquitas. »

Explicatur istud, scilicet, legem sive naturalem intellegimus (S. August. epist. ad Hilar., n. 15), quae in eorum apparet actibus, qui jam ratione uti possunt, sive conscriptam, quae data est per Moysen, quia nec ipsa vivificare potuit, et liberare a lege peccati et mortis, quae tracta est ex Adam, sed magis addidit praevagationis augmenta. « Ubi enim lex non est, ait idem Apostolus, nec praevagatio. Proinde quoniam lex est etiam in ratione hominis, qui jam utitur arbitrio libertatis, naturaliter in corde conscripta, qua suggeritur ne aliquid faciat quisque alteri, quod pati ipse non vult; secundum hanc legem praevagatores sunt omnes, etiam qui legem per Moysen datam non acceperunt. De Aug. in Psal. LVII, n. 1, quando quidem manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit: Quod tibi fieri non vis, ne facias alteri? Hoc et antequam lex daretur, nemini ignorare permittum est, ut esset unde judicaretur et quibus lex non esset data. Sed ne sibi homines aliquid defuisse quererentur, scriptum est in tabulis quod in cordibus non legebant. Non enim scriptum non habebant, sed legere nonlebant. Oppositum est oculis eorum quod in conscientia videre cogerentur, et quasi fornicatus adnotata voce Dei, ad interiora sua homo compulsus est... Sed quia homines

appetentes ea quae foris sunt, etiam a se ipsis exsules facti sunt, data est etiam conscripta lex; non quia in cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ab illo qui ubique est comprehenderis, et ad te ipsum intra revocaveris. Propterea scripta lex quid clamat eis qui deseruerunt legem scriptam in cordibus suis: « Redite, praevagatores, ad cor. » Quis enim te docuit nolle accedi ab altero ad uxorem tuam? Quis te docuit nolle tibi furtum fieri? Quis te docuit nolle injuriam pati, et quidquid aliud vel universaliter vel particulariter dici potest? Multa enim sunt de quibus singulis interrogati homines clara voce respondeant, nolle se pati. Age, si non vis pati ista, numquid solus es homo? Nonne in societate vivis generis humani? Qui tecum factus est, socius tuus est; et omnes facti ad imaginem Dei, nisi terrenis cupiditatibus conterant quod ille formavit. Quod ergo tibi fieri non vis, noli alteri facere. Judicas enim malum esse in eo quod pati non vis; et hoc te cogit nolle lex intima, in ipso tuo corde conscripta. Faciebas, et clamabatur inter manus tuas. Quomodo cogeres redire ad cor tuum, cum hoc pateris inter manus alienas? Furtum bonum est? Non. Interrogo: Adulterium bonum est? Omnes clamant, non. Homicidium bonum est. Omnes clamant detestari se. Concupiscere rem proximi tui bonum est? Non, vox omnium est. Aut si adhuc non confiteris, accedit qui concupiscat rem tuam. Placeat tibi, et responde quod vis. Omnes ergo de his rebus interrogati clamant, haec bona non esse. Non ergo immerito praevagatores aestimantur omnes peccatores terrae. Nullus enim est, qui faciat alteri injuriam, nisi qui fieri nolit sibi; et in hoc transgreditur naturae legem, quam non sinitur ignorare, dum id quod facit, non vult pati... Lex positiva ea est quae legislatore vel verbo vel scripto traditur. Haec autem vel est divina vel humana. Divina, ponitur a Deo; humana ab hominibus...

Lex divina dividitur in veterem et novam. Lex vetus Judaeis est scripto tradita per Moysen; lex nova promulgata est per Christum, et per Spiritum sanctum scripta est « non in lapideis tabulis, sed in tabulis cordis carnis. »

Lex humana vel est ecclesiastica, vel civilis. Lex ecclesiastica ea est, quae sancitur ab Ecclesia; lex civilis ea est quae fertur a principibus temporalibus.

Lex divina praeceptum est, ut Ecclesiae, imo et principibus temporalibus iusta jubentibus pareamus, idque non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; nam qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit ex Apostolo. Ergo et legis humanae transgressio recte ponitur sub generali notione transgressionis legis Dei.

Duplex vero est genus peccatorum, originale et actuale. Peccatum originale illud est quod ab Adam in posterum transmissum, a singulis hominibus ipsa origine contrahitur. De illo mox in particulari dicemus.

Peccatum actuale illud est quod actu proprio et propria voluntate libere committitur ab habentibus rationis usum. Et horum multa genera sunt: Nam sunt, 1. vel mortalia, vel venialia; 2. vel sunt omissionis vel commissionis, haec autem vel corde, vel ore, vel opere committuntur; 3. vel sunt spiritalia, vel carnalia; 4. vel laedunt directe Deum, vel proximum, vel ipsum peccantem; 5. vel sunt infirmitatis, vel ignorantiae, vel malitiae; 6. vel sunt propria, vel simul et aliena. Denique solemniter ea divisio est, qua revocantur omnia peccata actualia ad capita septem quae dicuntur peccata capitalia. De singulis illis septem peccatis, ex notitia quorum varia genera peccatorum quae nunc indicamus, cognoscuntur, sigillatim agemus post expositionem de his quae ad peccatum originale spectant, de quo mox post quaedam quae adhuc ad peccati in genere quaestionem referenda sunt.

Peccatum malum factum, Tertull., l. 1250. — Sunt peccata carnalia et spiritalia, *ibid.*, 1252. — Septem peccata capitalia, *ibid.*, 1253. — An sint peccata remissibilia et irremissibilia, *ibid.*, 585. — Peccatorum gravium enumeratio, S. Cyprian., IV, 585. — Peccatum est praevagatio legis divinae, et coelestium inobedientia praeceptorum, S. Ambros., XIV, 292. — Peccatorum tres species sunt, cogitationis, operationis, permansionis, *ibid.*, 1929. — Peccata mortalia, *ibid.*, 1694. — Triplex genus peccati, *ibid.*, XVII, 82. — Peccare ex necessitate et abundantia, quid, Rufin., XXI, 943. — Peccare per ignorantiam, et per inimicitiam, quid distent, *ibid.*, 954. — Peccatum substantiam non habet, S. Hieron., XXII, 776. — Peccati gradus quatuor, *ibid.*, XXV, 995. — Iniquitas et peccatum in quo differant, *ibid.*, 888. — Peccata carnis et mentis, *ibid.*, XXVI, 466. — Peccatum quid, S. August., XXXII, 609; XXXIV, 221; XI, 58, 105, 586, 590; XLV, 1148, 1464. — Factum vel dictum vel concupitum contra legem aeternam, *ibid.*, XLII, 418. —

Rei qualitas mala, id., XLIV, 294. — Legis transgressio, id., XXXIV, 1077. — Duobus modis constat, prohibitio-
rum perpetratores, iussorum omissione, id., XLIV, 298.
— Motus defectivus et voluntarius, id., XXXII, 1270. —
Peccati definitio, id., XLV, 1077, 1118. — Peccati genus,
differentia, modus, *ibid.*, 1067. — Peccatum actus est,
non res, id., XLIV, 294. — Est aversio ab aeterna, et
conversio ad mutabilia, id., XXXII, 1240, 1269; XL, 984.
— Est conversio aut ad proprium bonum, aut ad dexte-
rius, aut ad inferius, id., XXXII, 1240, 1269. — Pecca-
tum est transgressio, cum aliquid amplius homo appe-
tens, iustitiam regulam excedit, id., XXXVIII, 335. — Pec-
catum admittitur, dum immoderata in hac infima inclina-
tione, summa bona deseruntur, id., XXXII, 679. — Dum
appetuntur quæ Christus contempsit, aut fugiuntur quæ
Christus sustinuit, id., XXXIX, 158. — Peccatum ipsum non
amatur, sed ipse inordinatus amor creaturæ est pecca-
tum, id., XXXIV, 145. — Peccatorum genus duplex, id.,
XXXVI, 816. — Genus triplex, id., XLV, 1747; XL, 17,
228. — Peccata omnia concludunt hæc tria, voluptas
carolis, superbia, et curiositas, id., XXXVI, 115. — Pec-
care in Deum et peccare Deo quid sit, id., XXXIV, 775.
— Peccata omnia aut ad corruptelam pertinent flagitio-
rum, aut ad facinora nocendi, id., XXXVIII, 87. — Pec-
catum in hominem duobus modis committitur, uno, si
lædatur; alio, si cum potest non adjuvetur, id., XXVII, 1332.
— Peccata alia sunt contra naturam, alia contra mores,
alia contra præcepta, id., XLII, 423. — Peccatum appel-
latur peccati delectatio, id., XXXIV, 417. — Dicitur con-
cupiscentia, quia inde cuncta oriuntur peccata, id.,
XXXVIII, 840. — Peccatum appellat Apostolus illicita
desideria languoris originalis, id., XXXVII, 1507. — Pec-
catum ad mortem, quid, id., XXXIV, 1266; XLIV, 958. —
Peccatum aliud tantummodo peccatum est, aliud poena
peccati, id., XXXII, 604 608; XXXIV, 156; XLV, 1467. —
Peccata quot modis sunt, id., XLIV, 565. — Peccata
multa interioribus dictis, quæ non sunt in exterioribus
factis, id., XL, 351. — Sed nulla in exterioribus factis, quæ
non præcedant in interioribus dictis, *ibid.* — Peccata lin-
guæ et peccata cordis quis vitare potest, id., XXXVII,
1700. — Tria sunt quibus impletur peccatum, suggestio-
ne, delectatione, et consensione, id., XXXIV, 207. —
Peccamus non in desiderio pravo, sed in consensione,
id., XXXV, 2068. — Omnis qui peccat, adversus charita-
tem facit: etc., id., XXXIII, 759. — Peccata omnia esse
paria Stoici contendunt, id., XL, 550. — Jovinianus, id.,
XLII, 45. — Et Nectarius, id., XXXII, 587, 595. — Pec-
catum et crimen quo differant, id., XXXVI, 1507. — Et
utrumque definitio, XXXIV, 681. — Peccata venialia et
crimina, id., XLIV, 565. — Damnabilia et venialia, *ibid.*,
502. — Grandia, et minuta, XXXV, 1491. — Quæ levia,
quæ gravis, non humano sed divino sunt pensanda judi-
cio, id., XL, 269. — Quæ crimina nominantur, id.,
XXXVIII, 1206. — Peccata gravis quibus debetur certa
condemnatio ac separatim a pane quotidiano, id., XXVIII,
48, 382. — Peccata quæ exigunt poenitentiam laborem ve-
hementiorem, *ibid.*, 1273. — Minuta peccata quædam re-
ceusantur, *ibid.*, 80, 592. — Peccatorum venialium
exempla, id., XLIV, 268. — Peccatum irremissibile
nullum est, præter perseverantiam in nequitia, cum de-
spiratione indulgentiæ Dei, id., XXXV, 2104. — Peccatum
in Spiritum sanctum quod remitti potest in hac vita,
id., XXXIII, 814; XXXVIII, 447, 449. — Peccatorum in
Spiritum sanctum irremissibile, *ibid.*, 465; XL, 272. —
Peccare in Spiritum sanctum quid, id., XXXIV, 1267;
XXXV, 2097, 2098. — Libellus de peccato irremissibili,
id., XL, 272. — Peccatum ad mortem, id., XXXIV, 1229,
1250. — Peccatorum profunditas per abyssum signifi-
cata, id., XXXVI, 548. — Peccata significantur in lege ca-
daveribus mortuorum, id., XXXIV, 592. — Et velis unde-
cim operientibus tabernaculum, *ibid.*, 635. — Non solum
vineula sed et cruciculi sunt, id., XXXVI, 677. — Pec-
catum mendacii nomine appellatur, id., XL, 547. — Pec-
catum omne mendacium est, id., XXXVII, 1174; XL,
407. — Peccatum opus servile, id., XLIV, 218. — Est
dæmoni sacrificium, id., XXXII, 675. — Quasi scorpius
est, id., XXXVIII, 818. — Peccata appellantur usuræ ac
debita, id., XXXVI, 910. — Vulnera, *ibid.*, 861. — Pec-
care est in veritatis præceptis vel in ipsa non stare ve-
ritate, id., XLII, 1142. — Peccatur, dum aut in concessa
presumuntur, aut concessa inordinate fiunt, XXXV, 2215.
— Peccata quæ sint capitalia, quæ minuta, id., XXXIX,
1946. — Peccata lethalia, id., XL, 1121.

Peccata quædam sunt, quæ ita peccata sunt, ut poenæ
etiam sint peccatorum, S. Præsp. Aquit. LI, 54. — Pec-
catum nullius substantiæ est, *ibid.*, 568. — Peccatum ip-
sum malum est, non substantia quæ peccando diligitur,
ibid., 495. — Peccatum est vitium naturæ id appetentia

quod non est ordinis sui, *ibid.*, 459. — Distinctio inter
peccata in Deum, et peccata in fratres, S. Nicetas, LIII,
1129. — Quid peccata in Spiritum sanctum, *ibid.*, 1151. —
Non omnia peccata sunt equalia, S. Leo Magn., LIV,
506. — Peccatum letale, *ibid.*, 288. — Peccatum ad
mortem quoddam sit, et quoddam non ad mortem, id.,
LVI, 622. — Peccatum in Spiritum, *ibid.*, 521. — Pec-
catum vocatur opus servile, S. Paulinus Nol., LXI, 185.
— Est paries valli separans inter Deum et homines, *ibid.*,
205. — Peccatum actus dicitur, Eugypsius, LXII, 1005.
— Peccatum ad mortem varie potest intelligi, *ibid.*, 996.
— Peccati differentia tres, *ibid.*, 1025. — Peccati ini-
tium nihil aliud quam ordinatarum rerum inordinata ratio-
nalis creaturæ dilectio, S. Fulgentius, LXV, 167. — Crimi-
na a levioribus peccatis et Scriptura et leges humanæ
et conscientia discernit, *ibid.*, 497. — Peccata alia gra-
via, alia levia, *ibid.*, 574. — Culpa sanctorum peccata
dicuntur non crimina, *ibid.*, 598. — Peccata iniquorum
aut sunt sacrilegia, aut flagitia, aut facinora, *ibid.*, 595.
— Peccata iniquorum tribus modis fiunt, *ibid.* — Pec-
catum et vitium in quo differunt, S. Benedictus, LXVI, 579.
— Peccata omnia non sunt equalia, *ibid.*, 594. — Pec-
catum omne tribus modis contrahitur, Cassiodorus, LXXX,
783. — Quando per oculos peccamus, *ibid.*, 849. — Pec-
cata graviora, quando cum advertentia sunt commissa,
ibid., 360. — Maximum est vitium post peccatum ad ex-
cusationes confugere, *ibid.*, 1000. — Gravissimum est
peccatum occasionem alicui præbere peccandi, *ibid.*,
522. — Quis alterius peccati particeps, *ibid.*, 554. —
Peccata inter et iniquitates quæ sit differentia, *ibid.*, 219.
— Peccata per spinas intelliguntur, *ibid.*, 850. — Cine-
ribus comparantur, *ibid.*, 710. — Peccare, aliud est de-
dulo, aliud malitiose, aliud scienter, aliud ignoranter,
aliud negligenter, aliud arroganter, S. Gregorius Magn.,
LXXVIII, 338. — De discrimine inter iniquitatem et
peccatum, scelera atque delicta, Taio, LXXX, 973. —
Quibus modis peccatum perpetratur, *ibid.*, 950. — De
manifestis occultisque peccatis, *ibid.*, 952. — De leviori-
bus, *ibid.*, 954. — De gravioribus, *ibid.* — Quatuor
modis committitur peccatum in corde, quatuor perpetratur
et opere. Corde, suggestionem dæmonum, delectatione car-
nis, consensione mentis, defensione elationis, opere,
nunc latenter, nunc palam, nunc consuetudine, nunc
desperatione, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 620. — Pec-
catum omne cogitatione, aut locutione, aut operatione
fit, Alcuinus, C, 291. — Originale et actuale, *ibid.*, 292.
— Peccata opera mortua sunt, *ibid.* — Tribus modis pec-
catur, cogitatione, locutione et actione, S. Agobardus,
CIV, 255. — Peccati natura, Rabanus, CXI, 1545. — Quo-
modo committitur, id., CVIII, 587; CXII, 1594. — Cog-
itatione et sermone, *ibid.* — Ejus varia genera, *ibid.*,
1398. — Peccatum est duplex, Isidorus Mercat., CXXX,
81. — Peccatum originale et actuale, Raderius, CXXXVI,
508. — Peccata quotidiana et leviora, *ibid.*, 275. — Pec-
cati gravitas ob præsentiam Dei læsam, *ibid.*, 482. —
Peccatur tribus modis, cogitatione, dicto, et facto,
S. Bruno, CXLI, 49. — Peccatum occultum et alienum
differunt, *ibid.*, 100. — Peccatum est transgressio legis,
CXLI, 950. — Quotuplex est, *ibid.*, 519. — Qui differat
peccatum ab iniquitate, S. Gregorius Magn., LXXV, 978.
— Peccatum dicitur vix acerba, *ibid.*, 975. — Dicitur
sanguis, *ibid.*, 1027. — Peccata rebus comparantur,
ibid., 1016. — Item incendio sulphuris, *ibid.*, 1051. —
Per juniperum designatur peccatum, id., LXXVI, 149.
— Peccati et criminis differentia, *ibid.*, 201. — Pec-
catum dicitur piteus, in quem mergitur peccator, *ibid.*,
587. — Peccatum aut ignorantia, aut infirmitate, aut stu-
dio perpetratur, *ibid.*, 339. — Aliud est precipitatione,
aliud deliberatione peccare, *ibid.* — Variæ peccatorum
species, *ibid.*, 914. — Peccatum actuale mortale quatuor
gradibus in corde, et totidem perficitur in opere, *ibid.*,
661. — Peccare est a Deo fugere, id., LXXVII, 886. —
Aliud est quod ab errante committitur, aliud quod per
scientiam perpetratur, *ibid.*, 461. — Peccata ex infirmi-
tate et peccata ex certa malitia in quo differant, *ibid.*,
115. — Suggestione peccatum agnoscimus, delectatione
vincimur, consensu ligamur, *ibid.*, 107.

Peccatum dicitur diabolus, Lanfrancus, CI, 123. —
Quid per peccata occulta et aperta intelligendum, *ibid.*,
634. — Peccatum dicitur spina, S. Bruno, CLII, 760. —
Iniquitas, *ibid.*, 861. — Duobus modis committitur,
ibid., 1068. — Opus mortuum vocatur, id., CLIII, 558.
— Dicuntur peccata opera tenebrarum triplici ratione,
Radulphus Ardens, CLV, 1670. — Peccandi quatuor
modi, Guibertus, CLVI, 467. — Peccandi consuetudo
quam nociva, *ibid.*, 50. — Aliud est infirmitate aut igno-
rantia peccare, aliud superba deliberatione, *ibid.*, 167.
— Peccatum est legis transgressio, S. Anselmus, CLVIII,

658. — Peccare non est aliud quam non reddere Deo debitum, *ibid.*, 575. — Peccare, mala et amara res est, *ibid.*, 570. — Omne peccatum est iniustitia, *ibid.*, 514. — Peccatum dici potest quædam corruptio virtutis, *ibid.*, 463. — Uniuscujusque peccatum est in natura et in persona, *ibid.*, 431. — Peccatum quod quisque trahit cum natura in ipsa origine, vocatur originale. Potest etiam dici naturale, *ibid.* — Actiones quas facit iniusta voluntas, vocatur peccata, quia in voluntate, qua fiunt, est peccatum, *ibid.*, 458. — Omne peccatum Deum exhorat, 725. — Nullum peccatum debet reputari parvum, *ibid.* — Præter peccatum, quotiescunque scienter aliquid quamlibet parvum contra voluntatem Dei facimus, *ibid.*, 592.

Peccatum hauritur oculis et corde, Rupertus, CLXVIII, 52. — Peccatum committitur eo quod non custodiamus nos, *id.*, CLXIX, 75. — Peccata inveterata gravius puniuntur, *ibid.*, 148. — Peccatum cum fraude pejus est, *ibid.*, 155. — Triplex est, per ignorantiam, per superbiam, per infirmitatem, *ibid.*, 459. — Peccatum cordis et operis quatuor modis perpetratur, *ibid.*, 978. — Peccatum esse irremissibile, vel ad mortem intelligitur, nisi poenitentiam egerit, *ibid.*, 816. — Læteri in rebus pessimis peccatum gravissimum, *ibid.*, 1030. — Incrementa peccati quæ sunt, *ibid.*, 1235. — Blasphemia est defendere peccatum, *ibid.*, 1119. — Peccatum ex nihilo est, *id.*, CLXX, 456. — Peccatum primum, Hugo de S. Victore, CLXXV, 41. — Peccatum in foribus, *ibid.*, 44. — Peccatum in Spiritum sanctum quid, an irremissibile, *ibid.*, 447. — Peccare in Deum quomodo gravius quam peccare in proximum, *ibid.*, 524. — Peccatum actuale quid sit, *id.*, CLXXVI, 110. — In generali, *ibid.*, 111. — Quæ sit illius natura, *ibid.*, 112. — Quid proprie dicatur peccatum, Petrus Abælardus, CLXXVIII, 636 et seqq. — De peccatis spiritualibus vel carnalibus, *ibid.*, 648. — Peccatum non est nisi contra conscientiam, *ibid.*, 653.

Peccatum quot modis committitur, CLXXXIV, 1246. — Peccatum cuius Deus non miseretur quodnam sit, *ibid.*, 556. — Sicut peccatum est perpetratio mali, ita delictum est desertio boni, *ibid.*, 489. — Peccatum grave onus, *id.*, CLXXXIII, 245. — Peccata sunt opera tenebrarum, *ibid.*, 105. — Sunt parietes, quibus a Christo sejungimur, *ibid.*, 1046. — Peccati gravitas non ex eventu, sed ex intentione, *id.*, CLXXXII, 178. — Peccatum veniale et irrevocabile, Robertus Pullus, CLXXXVI, 855. — Peccatum quomodo committitur, *ibid.* — Peccata mortalia quæ, *ibid.*, 861. — Peccati interni et externi duplex macula, *ibid.*, 865. — Peccata cordis et consuetudinis et operis, *ibid.*, 1075. — Peccata comparata vinculis, Petrus Lombardus, CXCI, 554. — Peccata funes, *ibid.*, 1241. — Peccatum quare aculeus mortis dicitur, *ibid.*, 1706. — Peccatum nihil est, *ibid.*, 1602. — Stimulus mortis, *ibid.*, 1694. — Veluti scorpiones, *ibid.* — Peccatum duplex, aliud originale, aliud actuale, Richardus a S. Victore, CXCVI, 690. — Peccare in Patrem, in Filium et in Spiritum S. quomodo intelligendum, *ibid.*, 1148. — Peccatum quodnam sit detestabilius, *ibid.*, 1168. — Peccatum esse inexpiabile aliud est ab illo quod peccatum sit irremissibile, et quodnam sit inexpiabile et irremissibile, *ibid.*, 1189. — Peccati mortalis et venialis differentia, *ibid.*, 1191. — Duo in omni peccato sunt consideranda, *ibid.*, 1174. — Peccata, quot modis committantur, Adamus Scotus, CXCVIII, 625. — Peccati gravitas ex multis titulis ponderatur, *ibid.*, 584. — Peccatum actuale dicitur naufragium secundum, Alanus de Insulis, CCX, 553. — Peccata venialia disponent ad mortale, *ibid.*, 298. — Peccata contra naturam pulce et subtiliter describuntur, *ibid.*, 458. — Peccatorum quædam sunt carnalia, alia spiritualia, *ibid.*, 288. — Peccatum quid sit, Petrus Pictav., CCXI, 975. — Peccatum, vitium, et delictum quomodo differunt, *ibid.*, 978. — Peccatum quomodo committitur, *ibid.*, 1027.

II. — De peccati subjecto et causa.

Sanctus Augustinus evidentissime docet in lib. *Contra mendac.* cap. 7, omnes actus secundum intentionem et causam judicandos bonos vel malos, præter quosdam, qui ita sunt mali, ut nunquam possint esse boni, etiamsi bonam videantur habere causam. Interest, inquit, plurimum quæ causa, quo fine, quæ intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse peccata, nullo bonæ causæ obtentu, nullo quasi bono fine, nulla veluti bona intentione faciendi sunt. Et quippe opera hominum, si causas habuerint bonas vel malas, nunc sunt bona, nunc mala, quæ non sunt per se ipsa peccata : sicut victum præbere pauperibus bonum est, si sit causa misericordiæ cum recta fide; et concubitus conjugalis, quando fit causa generandi, si eo fine fiat, ut gignantur regenerandi, hæc

rursus mala sunt, si malas habeant causas, velut si jactantiam causa pascitur pauper, aut lasciviam causa cum uxore concumbitur, aut filii generentur non ut Deo sed diabolo nutriantur. Cum vero opera ipsa per se peccata sunt, ut furia, stupra, blasphemie, quis dicat causis bonis esse faciendæ, vel peccata non e se; vel quod est absurdius, justa peccata esse? Quis dicat : Furemur divitiibus, ut habeamus quid demus pauperibus, aut. Falsa testimonia proferamus, non ut inde innocentes lædantur, sed potius salventur? Duo enim bona hic sunt, ut innocens non puniatur, et ut inops alatur : Aut quis dicat adulterium esse faciendum, ut per illam cum qua sit homo de morte liberetur? Testamenta enim vera cur non supprimimus, et falsa supponimus, ne hæreditates habeant qui nihil boni agunt, sed hi potius qui indigentes adjuvant? Cur non sunt illa mala propter hæc bona, si propter hæc bona nec illa sunt mala? Cur non ab imundis meretricibus quas dicitur stupratores, rapiat divitias vir bonus, ut indigentibus ea largiatur cum nulum malum sit, si pro bono fiat? Quis hoc dicat, nisi qui res humanas moresque conatur et leges subvertere? Quod enim facimus non dicatur recte fieri posse, nec impune tantum, verum etiam gloriose, ut in eo non timeatur supplicium, sed speretur et premium, si semel consenserimus in malis actibus, non quid fiat, sed quare fiat esse querendum, ut quæcumque pro bonis fiant causis, nec ipsa mala esse judicentur? At iustitia merito punit eum qui dicit, se subtraxisse superflua diviti, ut præberet pauperi, et falsarium qui alienum corrumpit testamentum, ut is hæres esset qui faceret elemosynas largas, non ille qui nullas, et eum qui se fecisse adulterium ostendit, ut per illam cum qua fecit, hominem de morte liberaret.

Ex his dignoscitur quis actus sit peccatum, qui scilicet malam habeat causam; nec ille tantum, quia sunt nonnulli actus qui, etsi bonam habeant causam, tamen peccata sunt, ut ostendimus. Ex quo consequi videtur quia non semper ex fine iudicatur voluntas, sive actio mala, sicut in illis quæ per se peccata sunt. Illa enim cum quis gesserit pro aliqua bona causa bonum videtur habere finem; nec ex fine voluntas est mala, non ex voluntate actio fit mala, sed ex actione voluntas fit prava. In quibus aliqui ponunt actum Judæorum, qui crucifigendo Christum arbitrabantur se obsequium præstare Deo, quia bonum finem dicunt eos sibi potuisse, scilicet dei obsequium; et tamen voluntatem eorum et actionem perveram fore asserant.... Omnia ergo hominis opera secundum intentionem et causam judicantur bona vel mala, exceptis his quæ per se mala sunt, id est quæ sine prævaricatione fieri nequeunt. Ergo simpliciter ac vere sunt boni illi actus qui bonam causam et intentionem, id est qui voluntatem bonam comitantur et ad bonum finem tendunt; mali vero simpliciter dici debent, qui perveram habent causam et intentionem. Unde, S. Ambrosius ait : Affectus tuus operi tuo nomen imponit, et S. August. in Psal. xxxi, Nemo computet bona opera sua ante fidem, illa enim mihi videntur esse ut magnæ vires, et cursus calerrimus præter viam; quia ubi ipsa fides non erit, bonum opus non erit. Bonum enim opus intentio facit, intentionem fides dirigit; non valde attendas quid homo faciat, sed quid cum facit attendat, quo lacertos optimæ gubernationis dirigat.... at iniquus, ex his, ubi non est fides, nec intentio bona, nec opus bonum esse videtur. De hac quæstione sunt variae opiniones..., S. Augustinus ait : Omnium infidelium vita peccatum est, et nihil bonum est sine summo bono; ubi deest agnitio æternæ veritatis, falsa virtus est, etiam in optimis moribus. Et Jacobus in Epist. : « Qui offendit in uno (scilicet in charitate), factus est omnium reus. » Qui ergo fidem et charitatem non habet, omnis ejus actio peccatum est, quia ad charitatem non refertur, quod enim ad charitatem non refertur, non fit quemadmodum fieri oportet, ideoque malum est. Non ergo mandata custodit qui charitate caret, quia sine charitate nullum mandatorum custoditur. Unde S. Augustinus ait : Custoditionem legis dicit Apostolus, non inebriari, non occidere, non mœchari, et alia hujusmodi ad bonos mores pertinentia, quæ sine charitate, fide et spe impleri non possunt. Nullum ergo mandatum implet, nullum opus bonum facit, qui fidem et charitatemque non habet..., CXCLII, 747-749. Hæc patet ex sequentibus indicationibus.

Omne peccatum impatientiæ adscribendum, Tertullianus, I, 1258. — Peccatum unde ad hominem pervenerit, Lactantius, VII, 125, 134. — Peccati nobis auctores sunt principes aeris, S. Hilarius, IX, 460. — Peccati incentiva suppeditant demones, et de eo quod per eos gesserimus nos accusant, *ibid.*, 608. — Peccati usus ex appetitu voluntatis et oblectatione vitiorum accipitur, *ibid.*, 475. —

Qui graviora peccaverit, in cætera facile prolabitur, S. Ambrosius, XIV, 353. — Tu ipse tibi es causa improbitatis et criminum inceptor, *ibid.*, 140. — Vel exigua scintilla peccati, si quo vitiorum fomite fuerit excitata, incendium grave excitat, *ibid.*, 934. — Peccati auctor non caro, sed affectus, *ibid.*, 601. — Peccantibus lex absens est: si adesset, non delinqueretur, *ibid.*, 523. — Dum sumus in peccandi libidine, oculi mentis fumo quodam iniquitatis caligant, ne videant eorum quæ concupiscit deformitatem, *ibid.*, 461.

Peccatorum causa non est Deus, S. Augustinus, XXXII, 830, 1269; XLIV, 731. — Etsi in eum peccata sua refundere soleant peccatores, *id.*, XXXIV, 209. — Peccatum solum a se, non a Deo homo habet, *id.*, XXXVII, 1516, 1848. — Peccata non ex Deo, sed ex voluntate peccantium, *id.*, XXXII, 1271; XLII, 560. — Nisi voluntas sit causa peccandi, nihil remanet iustitiæ in legibus, institutis, laudibus, *id.*, XXXIII, 1061. — Peccandi causa ex anima, non ex carne, *id.*, XLI, 405. — Cum quisque peccat, peccat volens, *id.*, XXXII, 1294. — Peccatum omnino voluntarium est, *id.*, XXXIV, 135. — Nec peccatum esset peccatum, si non esset voluntarium, *id.*, XXXII, 603. — Peccati prima causa, sola est voluntas, *id.*, XXXIII, 775. — Peccatum non nisi a voluntate, *id.*, XLII, 103; XLV, 1512. — Peccati originem voluntas habet, *ibid.*, 1477. — Licet peccatum possit esse sine voluntate peccati, non tamen sine voluntate facti, *id.*, XXXII, 609. — Peccatorum originem non libero arbitrio, sed necessitati naturæ contrariæ tribuunt Manichæi, *id.*, XLII, 566. — Peccandi quædam est necessitas, *id.*, XXXII, 753, 759; XLIV, 286, 295. — Peccatum non nisi ex libero arbitrio, *id.*, XLII, 337, 538. — Quod nullo modo caveri potest, peccatum non est, *id.*, XXXII, 1295. — Per liberum arbitrium peccant maxime omnes, qui cum delectatione peccant, et amore peccati, *id.*, XLV, 1110. — Peccati actualis duplex est origo, *id.*, XXXII, 1283. — Duplex causa, *id.*, XLIV, 534. — Peccati causa duplex, ignorantia et concupiscentia, *ibid.*, 565. — Ignorantia et infirmitas, *id.*, XL, 271; XLIV, 152, 167. — Peccatorum causa, aut ignorantia aut fragilitas aut contemptus, *id.*, XXXIV, 729. — Peccata ex infirmitate de traduce primi peccati Adam, et de consuetudine mala veniunt, *id.*, XLII, 511. — Peccata quotidiana omnes ex carnis infirmitate contrahimus, *id.*, XXXIX, 1541. — Omnia peccata duæ res faciunt in homine, cupiditas et timor, *id.*, XXXVI, 415. — Peccatum non committitur sine causa, *id.*, XXXII, 679. — Non committitur nisi ob utilitatem aut delectationem, *id.*, XL, 515. — Hominem post baptismum non posse peccare, Joviniani hæresis, *id.*, XLV, 1114, 1116. — Totam Ecclesiam esse absque peccato docuerunt Pelagiani, *id.*, XXXVIII, 980. — Refelluntur, *ibid.* — Posse hominem, si velit, esse sine peccato, doctrina Pelagii, *id.*, XLIV, 550. — Et dogma Coelestii, *ibid.*, 231. — Nemo in hac vita sine peccato, *id.*, XXXIII, 674; XXXV, 1697, 1780, 1790; XXXVIII, 152, 895, 979; XL, 228, 720. — Quantumvis justus, *id.*, XLI, 657, 748, 788; XLII, 632; XLV, 1115, 1233. — Excepto uno Mediatore, nemo in hac vita sine ullo peccato, *id.*, XLIV, 155, 245, 651, 726, 735. — Solus sine peccato venit, qui nos peccatores invenit, *id.*, XXXVI, 235. — Nemo hic potest sine peccato vivere, *id.*, XXXVIII, 401. — Aliud est non peccare, aliud non habere peccatum, *id.*, XXIV, 2140. — Nemo ita juste vivit in hac carne, ut nullum habeat peccatum, *id.*, XLIV, 516. — Multi sine crimine, nemo sine peccato, *id.*, XLI, 415. — Cur nemo in hac vita sine peccato, *id.*, XLIV, 167. — Testimonia Scripturarum et exempla, quibus probatur hominem non esse sine peccato, *ibid.*, 268. — Etsi aliquoties in Scripturis invenitur, homines dictos esse sine querela, non invenitur qui sit dictus sine peccato præter Christum, *ibid.*, 253. — Peccati non est auctor Deus, *id.*, XLV, 1833, 1841, 1848. — Peccatum non fit sine dæmonis operatione, *id.*, XL, 1177. — Peccatum esse propriæ voluntatis, ipse etiam Manichæus adactus est confiteri, *id.*, XLII, 1141. — Peccatorum omnium duæ origines, error et superbia, *id.*, XXXIX, 2003.

Peccata ex voluntate peccantium, Eusebius, LXII, 1067. — Sine peccato nemo se putet aut jactet, *ibid.*, 863. — Peccatum non est ex Dei prædestinatione, S. Fulgentius, LXV, 171. — Omne peccatum ex corde sumit initium, *ibid.*, 253. — Peccatum sicut non est in Deo, ita nec ex Deo est, *ibid.*, 156. — Mors et peccatum Dei opus non sunt, *ibid.* — Exceptis parvulis recens baptizatis, ne sancti quidem sine peccato hic vivere possunt, *ibid.*, 701. — Absurda quæ sequuntur eorum sententiam qui negant peccatum in infantibus, *ibid.*, 469. — Omnes vincti sumus lege peccati, Cassiodorus, LXX, 430. — Sine levi peccato vita ista non ducitur, *ibid.*, 1074. —

Diabolus non inducit nos in peccatum, nisi volentes, S. Gregorius Magnus, LXXV, 1026. — A diabolo ad peccatum trahi propria voluntate consentimus, *ibid.*, 1096. — Deus ad peccatum non impellit, *id.*, LXXVI, 915. — Peccatum ex peccato nascitur, *id.*, LXXV, 785. — Multi vitam sine crimine habere possunt, sine peccato non possunt, S. Isidorus, LXXXIII, 620. — Peccatum Deo non ascribendum, sed homini a Deo condito, libero arbitrio, propositis præceptis quæ servare poterat, Habanus, CLX, 663, 665. — Ejus causa, *id.*, CLII, 1545. — Nusquam est in hominis natura præter voluntatem peccatum, S. Anselmus, CLVIII, 451. — Adæ posteri naturali peccant necessitate, *ibid.*, 454. — Duobus ex causis oritur peccatum, ex ignorantia et infirmitate, B. Ivo, CLXI, 1021. — Homo interdum animi motu, carnis interdum fragilitate peccat, *ibid.*, 870. — Nullus sanctus et justus caret peccato, *ibid.*, 881.

Omnium vitiorum turpissima est libido, et ad plura peccata impulsus et fomentum præbet, S. Bruno Asti, CLXIV, 266. — Non solum prava intelligentia legis, verum etiam omnis corruptela omnisque depravatio mentis fermentum dici potest, quod plurimorum est causa peccatorum, *ibid.*, 257. — Sunt etiam munera peccatorum causæ, quod excæcant et subvertunt animos, *ibid.*, 295. — A tribus immunditia animæ provenire potest; ab hæreticorum, et quorumcunque malorum hominum deceptione et suggestione, a se ipso, quando in aliquam hæresim, aut in grave peccatum homo propria voluntate præcipitatur, *ibid.*, 394. — Peccati auctor Deus non est, Rupertus, CLXX, 212. — Tria nos peccare compellunt, caro, proximus, diabolus sive mundus, Hildebertus, CLXXI, 564. — Animæ tres mortes contingunt, cogitatione, opere, perserverantia, *ibid.*, 474. — Peccatum quam grave sit onus, *ibid.*, 525. — Duobus modis peccatur, cupiditate et timore, *ibid.*, 1142. — Peccati Deus auctor non est, Philippus de Harveng, CCIII, 154. — Peccatorum causa superbia, Petrus Cantor, CCV, 44.

III. — De peccati effectibus, necnon pœna qua plectitur.

Quamvis anima humana veraciter immortalis perhibetur, habet tamen quamdam etiam ipsa mortem suam. Nam ideo dicitur immortalis, quia modo quodam quantolocunque non desinit vivere atque sentire; corpus autem ideo mortale, quoniam deseri omni vita potest, nec per seipsum aliquatenus vivit. Mors igitur animæ fit, cum eam deserit Deus, sicut corporis, cum id deserit anima. Ergo utriusque rei, id est totius hominis mors est, cum anima a Deo deserta deserit corpus, ita enim nec ex Deo vivit ipsa, nec corpus ex ipsa.... Nam in illa pœna ultima et sempiterna.... recte mors animæ dicitur, quia non vivit ex Deo; mors autem corporis quodammodo, cum vivat ex anima.... Vivit itaque anima ex Deo, cum vivit bene; non enim potest bene vivere, nisi Deo operante in se quod bonum est, S. Augustinus, I. in, *De civit. Dei*, c. 27.

Quæ sunt, putas, mirabilia Dei? Quid mirabilius inter Dei mirabilia quam mortuos suscitare? Numquidnam, inquis, ego mortuus sum? Si non mortuus esses, non tibi diceretur: Surge, qui dormis, et exsurge a mortuis, et illuminabit te Christus. Mortui sunt omnes infideles, omnes iniqui; corpore vivunt, sed corde extincti sunt. Qui autem suscitatur mortuum secundum corpus, reddit eum luci huic videndæ et huic aeri ducendo, non autem suscitator ejus ipse illi lux et aer est: incipit videre, quem admodum videbat ante. Anima non sic exsuscitatur. Anima enim exsuscitatur a Deo, quanquam et corpus exsuscitetur a Deo; sed Deus quando exsuscitat corpus, mundo reddit; quando exsuscitat animam sibi reddit. Si recedat aer mundi illius, moritur corpus; si recedat Deus moritur anima. Cum ergo animam suscitatur Deus, nisi adsit qui suscitavit, suscitata non vivit. Non enim suscitatur, et dimittit ut vivat sibi.... suscitatur illam Deus, moritur, si disceserit Deus. Dicam enim audacter, fratres, sed tamen verum: Duæ vitæ sunt, una corporis, altera animæ, sicut vita corporis anima, sic vita animæ Deus, quomodo si anima deserat moritur corpus, sic anima moritur, si deserat Deus. Cum mecum es vivo, et animæ meæ vita tu es, quæ morietur, si dimittatur sibi. S. August. enarrat. in Psal. LXX, serm. 2, n. 5.

Qui levi, ait S. Hieronymus, in cap. II Jerem. peccatorum sorde maculatus est levioribus purgatur monitis. Porro peccata gravia quæ ad mortem trahunt, nec nitro, nec herba Borith dilui possunt, sed gravioribus tormentis indigent.... Sunt peccata levia, sunt gravia. Aliud est decem millia talenta debere, aliud quadrante. Et de otioso quidem verbo et adulterio rei tenebimur, sed non est idem suffundi et torqueri; erubescere, et longo tempore cruciari. Audi apostolum Joannem: Qui scit

fratrem suum peccare peccatum non ad mortem petat, et dabit ei veniam, peccanti non ad mortem. Qui vero peccaverit ad mortem, quis orabit pro eo? Cernis quod si pro peccatis minoribus deprecemur, impetremus veniam; si pro maioribus, difficilis impetratio sit, et inter peccata et peccata, esse magnam distantiam...

Cum autem peccatum sit quædam infirmitas animæ, peccatum aliquod mortale dicitur ad similitudinem morbi, qui dicitur mortalis, ex eo quod inducit defectum irreparabilem per destitutionem alicujus principii..... Principium autem vitæ spiritualis, quæ est secundum virtutem, est ordo ad ultimum finem,.... qui quidem si destitutus fuerit, reparari non potest per aliquod principium intrinsecum, sed solum per virtutem divinam....., ideoque hujusmodi peccata dicuntur mortalia quasi irreparabilia. Peccata autem quæ habent inordinationem circa ea quæ sunt ad finem, conservato ordine ad ultimum finem, reparabilia sunt; et hæc dicuntur venialia. Tunc enim peccatum veniam habet, quando reatus poenæ tollitur, qui cessat, cessante peccato. Et adhuc dicendum quod ille qui peccat venialiter habet bono temporali, non ut fruens, quia non constituit in eo finem, sed ut utens, referens in Deum non actum, sed habitum..... Peccatum veniale a venia dicitur....., non meretur poenam æternam, sed temporalem.... Cum enim voluntas fertur in aliquid quod secundum se repugnat charitati, per quam homo ordinatur in ultimum finem, illud peccatum ex suo objecto habet quod sit mortale. Unde est mortale ex genere, sive sit contra dilectionem Dei, sicut blasphemiam, perjurium et hujusmodi; sive contra dilectionem proximi, sicut homicidium, adulterium et similia. Quandoque vero voluntas peccantis fertur in id quod in se continet quandam inordinationem, non tamen contrariatur dilectioni Dei et proximi, sicut verbum otiosum, risus superfluum, et alia hujusmodi; et talia sunt peccata venialia ex suo genere... Quibus venialibus peccatis licet occidat animam non potest, ita tamen eam velut quibusdam pustulis et quasi horrenda scabie deformem faciunt, ut eam ad amplexus Sponsi celestis, aut vix aut cum grandi confusione venire permittant. Et ideo continuis orationibus, et frequentioribus jejuniis et largioribus elemosynis, et præcipue, per indulgentiam eorum qui in nos peccant, assidue redimuntur, ne forte simul collecta cumulum faciant et demergant animam. Quidquid enim de istis peccatis a nobis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est de quo dicit Apostolus: « Quia in igne revelabitur; et si cuius opus arserit, detrimentum patietur. » Aut enim dum in hoc mundo vivimus, ipsi nos per poenitentiam fatigamus; aut certe volente aut permittente Deo, multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur; et si Deo gratias agimus, liberamur..... Ita peccata ipsa in hoc sæculo purgantur, ut in futuro ille ignis purgatorius aut non inveniat, aut certe parum inveniat quod exurat. Si autem nec in tribulatione Deo gratias agimus, nec bonis operibus peccata redimimus, ipsi tandem in illo purgatorio igne moras habebimus, quandiu supradicta peccata minuta, tanquam ligna, fenum, stipula consumantur.

Sed dicit aliquis, ait S. Cæsarius serm. 37, Non pertinet ad me quandiu moras habeam, si tamen ad vitam æternam perrexero. Nemo hoc dicat, quia ille purgatorius ignis durior erit, quam quidquid potest in hoc sæculo poenarum aut cogitari aut videri, aut sentiri. Et ideo totis viribus unusquisque laboret ut capitalia crimina possit evadere, et minuta peccata ita operibus bonis redimere, ut de ipsis nihil videatur remanere quod ille ignis possit absorbere. Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quandiu vivunt, ea redimere poenitentis medicamentis noluerint, non ad illum ignem de quo dicit Apostolus: « Ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem; sed in istum ignem, illum duram et irrevocabilem sententiam adituri sunt, de quo Christus ait: « Discedite a me, maledicti, in ignem æternum. » Hæc explanantur in sequentibus indicationibus ex Patribus desumptis.

Peccatis amittimus beatam et maximam et Deo proximam, S. Hilarius, IX, 788. — Ab omni, qui in peccatis moratur, vultus Domini est aversus, *ibid.*, 429. — Peccata sunt quædam, quæ ex ore verbum auferunt veritatis, *ibid.*, 514. — Peccata opprobrio sunt digna, *ibid.*, 525. — Semper nobis peccatum nostrum tanquam malus exactor occurrit, vel tanquam improbus fenerator conveniens debitorem, S. Ambrosius, XIV, 1070. — Bei sumus sine accusatore, sine tortore cruciamur, sine vinculis astringimur, sine venditore vendimur, *ibid.*, 1033. — Peccata quomodo ponantur, *ibid.*, 548. — Injusti sicut paleæ ventilantur, *ibid.*, 854. — Peccati dies, dies confusionis

appellatur, *ibid.*, XVI, 506. — Nullus major est dolor, quam is qui peccati mucrone vulnerat conscientiam: neque ullum gravius onus, quam peccatorum sarcina, et pondus flagitiorum, *ibid.*, 1255. — Nihil est quod tam summo dolori sit, quam ut unusquisque positus sub captivitate recordetur unde lapsus sit, atque unde deciderit, *ibid.*, 525. — Peccata interna inquinant hominem, Juvenius, XIX, 647. — Mors nostra peccatum est, S. Hieronymus, XXII, 339. — Peccata germinant negligentiam, *ibid.*, 654. — Peccatum murus est, dividens Deum et homines, *ibid.*, XXIV, 576. — Mortem sonat, *ibid.*, XXV, 575. — Peccata nostra causa omnium malorum, LVII, *ibid.*, 57. — Peccatum mors animæ, *ibid.*, XXVI, 165. — Omnis qui peccat, amat tenebras, *ibid.*, XXIV, 356. — Omnis qui peccat, ex diabolo natus est, *ibid.*, 659. — Qui peccavit et fecit malum mortuus est, *ibid.*, XXIII, 1077.

Peccatum mors animæ, S. Augustinus, XXXV, 1748. — Sola mors animæ, *ibid.*, XLII, 95. — Iniquitas sola longe a Deo facit, *ibid.*, XXXVII, 1775. — Peccando recedit homo a Deo, *ibid.*, XXXIII, 838. — Peccata sola a Deo separant, *ibid.*, XLI, 500. — Et a salute ac vita æterna, *ibid.*, XLIV, 129. — In peccato tenebræ et frigus, *ibid.*, XXXV, 1579. — Peccata tenebræ sunt animarum, *ibid.*, XLIII, 118. — Peccatum impunitum esse non potest, *ibid.*, XXXVI, 505, 761; XL, 558. — Peccatum aut a Deo aut ab homine puniendum est, *ibid.*, XXXVI, 505. — Peccati merito vindicta est æterna, *ibid.*, XXXIII, 581. — Peccatorum poena et exitus est, ut primo cupiditatum igne vastentur, deinde malorum operum putore a cætu beatorum abiciantur, postremo abrepti atque submersi ineffabiles poenas luant, *ibid.*, XXXVI, 157. — Peccati poenæ variæ sunt, *ibid.*, XXII, 674. — Deus non de se profert unde peccata puniantur, sed ipsa peccata sic ordinat, ut quæ fuerunt delectamenta homini peccati, sint instrumenta Domino punientis, *ibid.*, 107, 108. — Peccati effectus, *ibid.*, XXXIX, 1974, 2224, 2225. — Peccata nulla Deus inulta permittit, *ibid.*, XL, 1350. — Nulla impunita esse possunt, *ibid.*, XLV, 1876.

Peccatum est mors animæ, Gennadius, LVIII, 990. — Peccato natura vitata, Eugypius, LXII, 1017. — Bonum perditum, *ibid.*, 996. — Peccata tenebræ animarum, *ibid.*, 873. — Peccatum generat mortem, *ibid.*, 118. — Peccatum hominis effecit ut dies a tenebris jam computentur, *ibid.*, 135. — Hominem ex paradiso detruisit, *ibid.*, 158. — Homo per peccatum facultatem bonæ cogitationis et bonæ voluntatis amisit, Fulgentius, LXV, 467. — Peccata quanto majora sunt, tanto longius a Deo repellunt, Cassiodorus, LXX, 56. — Qui peccat, gratiam Spiritus sancti amittit, *ibid.*, 367. — Peccatum est in nobis animarum, *ibid.*, 298. — Peccata sunt vincula, *ibid.*, 856. — Peccatum mors animæ, Vita Patrum, LXXIII, 509. — Peccatum nullum Deus relinquit inultum, S. Gregorius Magnus, LXXV, 635. — Per ea Deus hominem plectit, quæ peccando suo auctori prætulit, *ibid.*, 606. — Iræ divinæ nullum peccatum absconditur, *ibid.*, LXXVI, 27. — Peccatis involuti lumen videre non possunt, *ibid.*, 356. — In sinu Ecclesiæ inique viventes, divina ultio quasi impies percutit, *ibid.*, — Patitur tenebras ultionis, qui hic sponte sustinuit tenebras voluptatis, *ibid.*, 1108. — Peccato anima dum pascitur, panem justitiæ edere non valet, *ibid.*, LXXV, 975. — Peccati poena in inferno est æterna, *ibid.*, LXXVII, 461. — Cur peccatum quod in se est finitum, poena puniatur æterna, *ibid.* — Peccatum animam occidit, Rabanus, 107, 481; CVIII, 227. — Eius labe infecti cæli aditu accendi, *ibid.*, CIX, 634. — Eo polluti frustra in templo fiduciam locant, *ibid.*, CXI, 859. — Peccatores ut lutum delebuntur, S. Bruno, CXLII, 197. — Sicut pulvis projiciuntur, *ibid.*, 147. — Ut fumus deficiunt, 249. — Pacem in conscientia non habent, *ibid.*, 274. — De peccatorum effectibus, S. Petrus Damianus, CXLV, 225. — Peccatum nullum impunitum manet, *ibid.*, 578. — Corpora peccatis subjecta mortua sunt, Lanfrancus, CL, 700. — Peccatis obvoluto nihil prodest hostia, *ibid.*, 398. — Peccatum pondus, *ibid.*, 402. — Peccata mentem excæcant interius, Radulphus, CLV, 1670. — Ad exteriores tenebras pertrahunt, *ibid.* — In peccatis lethalius voluntarie perseverantes tanquam ebrii et mortui nihil vident, nihil sentiunt boni aut mali, Guibertus, CLVI, 51. — Omnia peccata animam lædunt, S. Anselmus, CLVIII, 559. — Justitia aboletur justi reuents, *ibid.*, 877. — Tanto magis ægrotat, quanto licentius quis peccat, *ibid.*, 665. — Peccata dum attrahunt, dulcia promittunt; dum pertrahunt, amaritudine perfundunt. Dum suadent, ungunt; postquam suaserunt, usque ad mortem animam pungunt, *ibid.*, 1010. — Peccata conscientiam discerpunt, *ibid.*, 950. — Per peccatum moritur homo, etsi aliquatenus vivat, *ibid.*, 875. — Abyssus peccatorum invocatur abyssus judiciorum et suppliciorum,

ibid., 1001. — Humana natura quando primum peccavit, hæc poena flagellata est, ut nunquam prolem naturaliter nisi talem, quales videmus infantes nasci, generaret, *ibid.*, 551. — Ac post hæc vitam in inferno a regno Dei ad quod facta est, in perpetuum exsularet *ibid.* — Peccati poena est peccandi necessitas, *ibid.*, 463. — Morbi, mors, etc., poena sunt peccati, *ibid.*, 461. — Mors ex peccato et poena peccati, *ibid.*, 391. — Peccata sunt funes, Rupertus, CLXVII, 1018. — Peccatum in homine attulit, nobis mortem animæ et corporis, *ibid.*, 1330. — Peccatum animam diabolo subiecit, Adamus Scotus, CXCVIII, 417. — Hominem ligat, *ibid.*, 744. — Peccatum destruit in nobis habitaculum Dei, Godefridus, CLXXIV, 27. — Et animam ut funiculus ligat, *ibid.* — Nos facit servos, *ibid.*, 485. — Peccatum mors est animæ, Philippus de Har-eng., CCIII, 1157.

IV. — *De necessitate vitandi peccatum, mediisque ex eo surgendi.*

Ex dictis in præcedenti paragrapho de pœnis peccatis capitalibus et venialibus reservatis, deducimus quod qui a poena perpetua et a purgatorio igne desiderant liberari, crimina capitalia non admittant; aut si jam commiserint fructuosam agant pœnitentiam, et illa parva vel quotidiana peccata bonis operibus redimere non desistant.

Quibus tamen operibus, ait sanctus Cæsarius, minuta peccata redimantur, pluries vobis insinuare desidero. Quoties infirmos visitamus, in carcere clausos, et positos in vinculis requirimus, discordes ad concordiam revocamus, iudicio in Ecclesia jejuniis, pedes hospitibus abluimus..., eleemosynam ante ostium prætereuntibus pauperibus damos, inimicis nostris, quoties petierint, veniam indulgemus, istis operibus et similibus minuta peccata redimimus quotidie.

Pro capitalibus vero criminalibus non hoc solum sufficit, sed addendæ sunt lacrymæ, rugitus et gemitus, continuata et longo tempore pertracta jejunia, largiores eleemosynæ erogandæ, ultro nos ipsos a communione Ecclesiæ removendos, in luctu et in tristitia multo tempore permanentes, et pœnitentiam etiam publice agentes, quia iustum est, ut qui cum multorum destructione se perdidit, cum multorum ædificatione se redimat.

Est pœnitentia, inquit S. Augustinus, Serm. 351, c. 5, n. 5. De utilitat. agendi pœnitent., cuius actio per totam istam vitam, qua in carne mortali degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda est, quia nemo vitam æternam, incorruptibilem immortalemque desiderat, nisi eum vitam huius, temporalis, corruptibilis, mortalisque pœniteat... Quis dubitet in quacunque temporali felicitate versetur, pœnitere tamen nos debere huius vitæ, ut ad illam incorruptionem tota aviditate curramus?.... Quis ergo festinat et optat ad patriam remeare, et illam speciem quæ est facie ad faciem contemplari, nisi quem peregrinationis suæ pœnuerit? Ex quo dolore pœnitentis, etiam vox illa miserabilis erumpit et sonat: «Heu me! quoniam peregrinatio mea longinqua facta est.»

Ne quis igitur per baptismum quamvis iustificatus sit a prioribus peccatis, tamen superbiat audeat, si nihil committat, unde ab altaris communione separetur, quasi jam de plena securitate se jactans, sed potius servet humilitatem, quæ pene una disciplina Christiana est.... Nec superbiat terra et cinis, donec ista nox tota transeat.... Quis itaque sanæ mentis non ingemiscat? Cui non per pœnitentiam sic esse displiceat? Quis non tota humilitate supplicans divino adiutorio se exaudibilem præbeat, donec transeat omnis ista tentationum materies atque umbra terrena... Deinde quisque ut mundo crucifixus sit ab omni opere malo, in servitute membra castigat, ne jam regnet peccatum in ejus mortali corpore, ad obediendum desideris ejus; solum unum verum Deum colat, nulli simulacrorum ritui deditus, nullis sacris demoniorum irretitus, non accipiens in vanum nomen Domini Dei sui, quietem sempiternam certus expectans, debitum honorem parentibus reddens, nec cruentis homicidio, nec fornicatione turpatus, nec furto fraudulentus, nec mendacio duplicatus, nec rei, nec uxoris alienæ concupiscentia sordidus, non in suis etiam rebus aut luxuria diffusus, aut arescat avaritia, non sit contentiosus, non sit contumeliosus, non maledicus, vendat postremo omnia bona sua, et dei pauperibus et sequatur Christum atque thesauro celesti radioem cordis indiget.... Consulat proximo sicut sensit sibi esse consultum. Versabitur ergo iste in rebus humanis, non carnalis, sed spiritualis acquisitionis devinctus officio, non quidem negotiis secularibus obligatus, sed tamen quia militat Deo, non otio desidie torpidus et abjectus. Det ergo, si potest, suas eleemosynas omnes cum omni hilaritate, non medio frangatur in difficultatibus rerum, quæ necesse est existant, ut ostendatur

homini quod homo est. Non ira subrepat in eum, qui aut odiose irruit, aut inopportune inopia coactus petit; aut negotio suo.... Non det quidquam amplius vel minus quam oportet...; non loquatur amplius quam opus est... Sed tamen de terra sicca pulverem contrahunt.... Non solum ergo propter ipsam vitæ huius mortalitatem et ignorantiam, et propter dei malitiam... quam jubemur ferre atque portare...; et sustinere, Deum viriliter agendo, ut fructum afferamus cum tolerantia; sed etiam propter ipsum pulverem mundi huius..., qui per itinera consulendi consulentium pedibus adhærescit, et damna quæ in ipsa negotiosissima dispensationis actione contingunt, quæ Dominus præstet ut cum lucris majoribus compensentur, quotidianam debemus habere pœnitentiam.

Quisquis itaque se diligenter attendens, nulla se ipsum adulatione seducat, satis intelligit cum quanto periculo mortis æternæ, et cum quanta penuria perfectæ justitiæ peregrinetur a Domino... Oportet ut oderis in te opus tuum, ait S. Augustinus, tract. in Joan. xv, n. 13, et ames opus Dei. Cum autem cœperit tibi displicere quod fecisti, inde incipiat bona opera tua, quia accusas mala opera tua; in illud operum bonorum, confessio est operum malorum... Qui autem facit veritatem, accusat in se mala sua, non sibi parcat, non sibi ignoscit ut Deus ignoscat, quia quod vult ut Deus ignoscat, ipse agnoscit.

Christus paratus est ignoscere, sed agnoscitibus. In dilectione autem ejus et in misericordia ejus qui ambulat, etiam liberatus ab illis lethalibus et grandibus peccatis, qualia sunt factura, homicidia, furta, adulteria, propter illa quæ minuta videntur esse peccata lingua aut cogitationum, aut immoderationis in rebus concessis, facit veritatem confessionis, et venit ad lucem in operibus bonis, quoniam minuta plura peccata, si negliguntur, occidunt... Rer autem huius sæculi molestum est, plenum est tentationibus; in rebus prosperis ne extollat, in rebus adversis ne frangat. Qui tibi dedit felicitatem huius sæculi, ad consolationem tuam dedit, non ad corruptionem. Rursus qui te flagellat in isto sæculo ad emendationem, non ad damnationem facit. Fertio patrem erudientem, ne sentias judicem punientem.

Omnes tandem sancti qui Deo fideliter servant, sectioni et orationi vacare, et in bonis operibus perseverare contendunt, nec capitalia crimina, nec minuta peccata, id est ligna, fenum, stipulam supra fundamentum Christi, sed bona opera, hoc est, aurum, argentum, lapides pretiosos superædificantes, per ignem illum, de quo dicit Apostolus: «Quia in igne revelabitur, etiamque illa violatione transibunt. Illi vero qui quamvis capitalia crimina non admittant, et ad perpetranda minuta peccata sunt faciles, et ad redimenda sunt negligentes, ad vitam æternam pro eo quod in Christum crediderunt, et capitalia peccata non admiserunt venturi sunt; sed prius aut in hoc sæculo per Dei justitiam vel misericordiam, sicut jam dictum est, amarissimis tribulationibus, sunt excoquendi, et illi ipsi per multas eleemosynas, et præcipue dum inimicis suis elementer indulgent, per Dei misericordiam liberandi, aut certe illo igne de quo dicit Apostolus, longo tempore cruciandi, ut ad vitam æternam sine macula et ruga perveniant. Illi vero qui aut homicidium, aut sacrilegium, aut adulterium, vel reliqua his similia commiserint, sicut etiam jam dictum est, si eis digna pœnitentia non subvenierit, non per purgatorium ignem transire merebuntur ad vitam, sed æterno incendio præcipitabuntur ad mortem.

Per ista præfata satis nobis apparent demonstrata ea quæ spectant ad necessitatem vitandi peccatum, et ad media apta ad ex eo exsurgendum. Insuper adhuc demonstrantur ex sequentibus.

Non facti tantum, sed et voluntatis delicta vitanda, et pœnitentia purganda, Tertull., l. 1, 252. — Munia quæ ad peccatum inducunt, omnino deserenda, *ibid.*, 667. — Peccatis omnibus, seu carne, seu spiritu, seu voluntate commissis, qui poenam per iudicium destinavit, idem et veniam per pœnitentiam spopondit, *ibid.*, 1235. — Peccatorum obliterationem mereatur jejunia, *id.*, II, 65. — Oratio diluit delicta, lapsos erigit, cadentes suspendit, stantes continet, *id.*, I, 1196. — Ad obtinendam peccatorum veniam opus est nobis quotidiana sanctificatione, S. Ipprianus, IV, 525.

Peccata nostra quomodo dissimulet Deus, S. Hilarius, IX, 860. — Peccatorum venia, *ibid.*, 785. — Peccatis veniam per pœnitentiam promittit lex et Evangelium, *ibid.*, 789. — Omnium omnino peccaminum veniam per fidem tribuit Deus, post redditum confessionis, suo potius munere quam nostro merito, *ibid.*, 1022. — Peccata humilitatione emendantur, *ibid.*, 567.

Peccata magna tollit magna medicina, S. Ambrosius, XIV, 721. — Quomodo eorum funes et vincula solvan-

tur, *id.*, XV, 1311. — Inflexi vitii non voluntarii, propter timorem nobis Deum, sequamur quæ jubet, vitemus quæ prohibet, sit propitiandæ divinitatis ambitio, sequendæ præceptionis obediitio, interdictæ prævaricationis cautio, *id.*, XIV, 575. — Peccator culpam fateatur, impius ingemiscat, justus non se extollat, *ibid.*, 805. — Ille justificatur qui proprium peccatum constitetur, *ibid.*, 535. — Peccatum donatur per gratiam, deletur per sanguinem crucis, tegitur per claritatem, *ibid.*, 876. — Justitia remittit iniquitates, fortitudo timorem, temperantia impuritates, ut perpetua fiat remissio peccatorum, *id.*, XV, 1248. — Peccatorum leviorum remissio quomodo haberi possit, *ibid.*, 479. — Peccatum non abscondendum, si velimus nobis remitti culpam, Rufinus, XXI, 803.

Necessitas dimittendi peccata, S. Hieronymus, XXVI, 132. — Pro peccato sanguis proprius digne offertur, *id.*, XXV, 1210. — Non solvuntur peccata nostra, nisi de manu Domini receperimus ea, *id.*, XXIV, 400. — Levia et gravia quibus remediis purgantur, *ibid.*, 693. — Quamvis grave sit peccatum, si quis convertatur, potest sanari, *ibid.*, 100. — Initium salutis est sua intelligere et flere peccata, *ibid.*, 1231. — Peccata diversa, diversis remediis curanda, *id.*, XXV, 677.

Peccata dissolvuntur et abolentur in Christi clarificatione, S. Augustinus, XXXIV, 395. — Peccata solus Christus auferre potest, 658. — De peccato solus liberare potest, qui sine peccato venit, *id.*, XXXV, 1691. — Peccata tolluntur, dum mors Christi attenditur, *id.*, XXXIV, 489. — Nemo a peccatis liberatur nisi gratia Dei per Jesum Christum, *id.*, XXXII, 885; XLI, 1119. — Peccatum propriæ voluntatis etiam solvitur assensuque per Christum, *id.*, XI, IV, 120. — Christus peccatum tollit triplici ratione, XLV, 1176. — A peccato homo non fit liberi lege, sed gratia, *ibid.*, 896. — Peccatum per gratiam solam auferitur, *id.*, XXIV, 2065. — Peccata quibus modis mundantur, *id.*, XLIII, 475. — Tribus modis dimittuntur, XL, 656. — Peccatorum medicamenta, eleemosynæ, jejunia, oratio, *id.*, XLIII, 65. — Peccata oratione expiantur, et Deus placatur, *id.*, XXXIII, 668, 678. — Peccata exhaurienda sunt quotidie per bona opera, ne navem depriment, *id.*, XXXVI, 819. — Peccata non redimunt eleemosynæ, nisi vita mutetur, *id.*, XL, 265, 267. — Delentur graviora peccata per Orationem Dominicam, si poenitendo vita in melius fuerit mutata, *ibid.*, 265. — Peccata quamlibet magna remittuntur in Ecclesia per poenitentiam, *ibid.*, 262. — Poenitentia sola quæ in vera religione agitur, impetrat veniam, et purgat admissum, XXXIII, 591. — Peccata non dimittuntur, nec dimittuntur a Deo, *id.*, XI, 135, 1275. — Remedium peccatorum, *id.*, XXXVII, 1698; XLIII, 213. — Peccata omnia delentur, cum ex vero corde et plena fiducia dicimus: *Dimitte nobis*, *id.*, XXXVII, 1361. — Peccata venialia in Oratione Dominica delentur, *id.*, XL, 656. — Peccata minuta non contemnenda, *id.*, XXXVIII, 88, 382. — Non negligenda, *ibid.*, 650. — Si negligantur occidunt, *id.*, XXXV, 1492. — Peccata levia si contemnis quando appendis, expavesce quando numeres, *ibid.*, 1982. — Peccata levia simul congregata, quasi arbores, aut necant, aut decus nostrum exterminant, *ibid.*, 1541. — Vitare peccatum quisquis debet levius, *id.*, XL, 499. — Peccata gravia devitanda, minora triplici remedio curanda, *id.*, XXXVIII, 88. — Peccatorum quotidianorum mundatio, et medicina quotidiana, *id.*, 227, 299, 382, 983, 1207. — Peccare si vis, quaerere ubi te non videat Deus, et fac quod vis, *ibid.*, 736. — Peccatorum apud Deum confessio spem excitat, *id.*, XXXII, 675, 787. — Peccata mellus accusantur, ut pereant, quam excusantur, ut maneant, *id.*, XXXVII, 1410. — Peccata adduntur peccatis, cum peccata quæ facti sunt cooperiuntur aliis peccatis, *id.*, XXXV, 1469. — Peccati excusatio, et perversa defensio, *id.*, XXXVIII, 158, 183, 186. — Peccata non confitentes, sed defendentes, fumo deficienti comparantur, *ibid.*, 153. — Peccata cum excusamus, diabolus triumphat; cum accusamus, genit ac dolet, *ibid.*, 186. — Peccatorum sarcina quam cito deponenda, XXXV, 1474. — Peccata duobus modis, aut morbi, ita et caveniunt, *id.*, XLIV, 287. — Peccata triplicis generis triplici remedio sananda, *id.*, XI, 287. — Peccare humanum, Christianum a peccato desistere, perseverare diabolicum, *ibid.*, 1155. — Peccatum nullum tam grande, quod poenitendo non habeat veniam, *ibid.*, 1179, 1182, 1187, 1199. — Peccata quotidie redimenda, XXXIX, 2221, 2221. — Quoties subrepunt, sine ulla mora his medicamentum provideatur, *ibid.*, 1788. — Peccatis providit Deus medicamenta, quæ divites et pauperes possint adhibere, *ibid.*, 2259. — Peccatorum remedia, *ibid.*, 1877, XI, 1348. — Tria remedia, XXXIX, 1839. — Per charitatem ea redimere possumus, *ibid.*, 1066. —

Peccatorum veniam accelerat Patrum indulgentia, *id.*, XXXIX, 1869. — Peccata justorum minuta tribulationis igne sunt consumenda, *ibid.*, 1771. — Peccata capitalia per confessiones veraces ac dignos poenitentis fructus sunt explenda, *id.*, XL, 1066.

Non tantum simplici illo poenitentis nomine satis æterna repromittitur, sed etiam per charitatis affectum peccatorum moles obruitur, Casianus XLIX, 1404. — Per eleemosynarum fructum vulneribus nostris medela præstat, *ibid.* — Per lacrymarum professionem conquiritur ablutio peccatorum. Necnon per criminum confessionem eorum abolitio conceditur, *ibid.* — Rem per afflictionem cordis et corporis, per emendationem morum, *ibid.*, 1161. — Interdum etiam intercessione sanctorum, et misericordiæ ac fidei merito. Per conversionem plerumque et salutem eorum qui nostris monitis salvantur, *ibid.*, 1162 per indulgentiam nostram et remissionem, *ibid.* et seqq.

Omnia peccata, quantalibet fuerint, dimittuntur in baptismo, S. Prosper LI, 454. — Peccata remittentes proximis propria solvunt, *ibid.*, 516. — Peccata confitenda, non excusanda, *ibid.*, 402.

Peccata jejuniis vincuntur, S. Petrus Chrysolog., LII, 251. — Per Christum remittuntur, *ibid.*, 360. — De peccatorum magnitudine non desperandum, *ibid.*, 437. — Homines per homines remittuntur, *ibid.*, 437. — Peccatum civitatis a solo Christo aboletur, *ibid.*, 462. — Multiplex misericordia ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per poenitentis medicinam spes vitæ reparetur æternæ, S. Leo Magnus, LIV, 1012. — Peccata tollenda sunt ut Deum nobis propitium faciamus, S. Maximus Taurin., LVII, 566. — Peccatores si peccata sua in confessione taceant, criminosiores fiunt, *ibid.*, 532. — Peccatis hominum medicina a Deo preparata, LX, 819. — Peccatoribus munera confert Deus, ut convertantur, *ibid.*, 831. — Peccata eleemosynis superantur, S. Paulinus, LXI, 76. — His nunc moriendum, ne postea poenitentiam vivamus, *ibid.*, 377. — Etiam minima cavenda, ne paulatim decidamus, *ibid.*, 725. — Baptismo delentur et poenitentia, *ibid.*, 532. — Morum initiis non obistere perquam periculosum, *ibid.*, 452. — Peccata absque charitate non dimittuntur, Eugypius, LXII, 984. — Peccata operit charitas, *ibid.*, 998. — Peccatis proximis remediis succurrendum, *ibid.*, 662. — Deus tam originale quam actuale peccatum in malis puniatur, S. Fulgentius, LXV, 655. — Supplicii æterni inchoatur retributio cum iniquis mercedem quam oportuit erroris sui recipit in semetipso, *ibid.*, 561. — Natura quædam homini perniciose propter culpam, *ibid.*, 592. — Remissionem consequi nihil aliud est nisi a peccati damnatione liberari, *ibid.*, 559. — Tria ad remissionem peccatorum, fides, opera bona et tempus, ita necessaria sunt, ut quolibet deficiente salus non possit obtineri, *ibid.*, 551. — Remissio peccatorum in hac tantum vita, *ibid.*, 571.

Prima remissio est peccatorum, qua baptizamus in aqua, S. Casarius Arelat., LXVII, 1075; secunda, charitatis affectus; tertia, eleemosynarum fructus; quarta, profusio lacrymarum; quinta criminum confessio; sexta, afflictio cordis et corporis; septima emendatio morum; octava intercessio sanctorum; nona, misericordia fidei meritum; decima salus aliorum; undecima indulgentia et nostra remissio; duodecima passio martyrii, *ibid.* — Peccata quomodo deleantur, Cassiodorus LXX, 364. — Multis modis dimittuntur per baptismum, passionem martyrii, eleemosynam; per hoc quod remittimus peccata fratribus nostris; cum converterit quis peccatorem ab errore viæ suæ, *ibid.*, 60. — Singulare remedium quo peccata vitentur, et præsentia Dei, *ibid.*, 114. Nunquam relinquit peccatum, qui amat quod peccat, *ibid.*, 574. — Peccatorum nostrorum semper memores esse debemus, *ibid.*, 261. — Peccata odio habenda, Vita Patrum, LXYIII, 910. — Peccata nostra magis quam aliorum pensanda, *ibid.*, 969. — Peccata qui bonis operibus admiscet, idem facit quod qui aquam in vas pertusum haurit, *ibid.*, 762. — Prima virtus peccata vitare, S. Gregorius Magnus, LXXV, 731. — Peccata præterita perfecti semper deficiant, *id.*, LXXVI, 1058. — Peccata confitenda, non vero, ne geminentur, excusanda, *id.*, LXXV, 635. — Confessio peccatorum est ruptio vulnerum, *id.*, LXXVI, 1532. — Peccati medicina est humilitas lamenti, *id.*, LXXV, 621. — Qui minimis, sed crebris culpis sunt obnoxii, quomodo monendi, *id.*, LXXVII, 115. — Qui peccata minima negligit devitare, a statu justitiæ totus cadit, *id.*, 116. — Peccata eleemosynis redempta non iteranda, *id.*, 83. — Peccata opere quomodo plangenda, *ibid.* — Non prodest peccatum deserere, nisi fletibus mundetur, *id.*, 110. — Aliqua peccata remittenda ut nostra remittantur, *id.*, 424. —

Peccata manifesta non sunt occulta correctione purganda, *id.*, 1526. — Peccata, ut ad penitentiam accendamus, mente recogitandum, *id.*, LXXIX, 184. — In peccatum relahi quam cavendum, *id.*, 199. — Peccata non solum confitenda sunt, sed etiam penitentiae austeritate delenda, *id.*, 429. — Peccata tegimus, ea per confessionem detegendo, *id.*, 559.

Peccatum admittere cadere est in puteum, consuetudinem peccandi facere, os putei est angustare, ne is qui cecidit valeat exire, S. Isidorus I. XXXIV, 624. — Frequenter peccare cavendum est, *ibid.*, 625. — Cogitatio prava delectationem parit, delectatio consensionem, consensio actionem, actio consuetudinem, consuetudo necessitatem, *ibid.*, 624. — Quotidiana levique peccata Dominica Oratione purgantur, Halitgarus, CV, 656. — Quomodo cetera remittantur, *ibid.*, — De septem remissionibus peccatorum, Jonas, CVI, 150, 151. — Peccata elemosinis redimenda, Regino, CXXXII, 212. — Confessio contra lapsus futuros optimum est remedium, Guibertus, CLVI, 604. — Peccatorum recordationes clavi iustitiae, *ibid.*, 1153. — Peccatum qui nequaquam deserit propter Deum, non ex dono gratiae, *ibid.*.

Peccata nostra indigent confessione et penitentia, Goffridus, CLVII, 200. — Praevenienda, ne ab eis praeviamur, *ibid.*, 209. — Non remittuntur peccata nisi remittenti ex corde in se peccanti, S. Ivo, CXI, 1017. — Quoties ceciderit peccator, toties resurgere debet, *ibid.*, 877. — Peccata non sine condigna penitentia relaxantur, *ibid.*, 840. — Peccatum nostrum, qualiter corrigere debeamus per disciplinam, Rupertus, CLXVII, 854. — Peccatum suum vere cognoscentem Deus nunquam deserit, *ibid.*, 1204. — Peccatum quod non est per malitiam citius dimittitur, *ibid.*, 919. — Peccati confessio meretur veniam, *ibid.*, 760. — Peccatum non defendere cum arguitur peccator, displicet Deo, *ibid.*, 1082. — Peccatori oculio, oleum misericordiae, publico penitentiae cautelum adhibetur, *id.*, CLXX, 107. — Peccatorum confessio est demonum vexatio, Hildebertus, CLXXI, 425. — Peccatum post penitentiam non iterandum, S. Bernardus, CLXXXIV, 1249. — Peccata duobus modis plangenda, *ibid.*, — Peccati notitia salutis initium, *ibid.*, 529. — Peccatorum remedium sincera confessio, *ibid.*, 550. — Nullum opus delet peccata sine humilitate penitentiae, *id.*, CLXXXV, 61. — Peccati defensio quantum malum, *id.*, CLXXXIV, 987. — Peccatorum mors mala in mundi amissione, peior in carnis separatione, pessima in vermis ignisque duplici contritione, *id.*, CLXXXII, 240. — Peccandi consuetudine homo in profundum malorum ruit, *ibid.*, 989. — Perseverare in peccato diabolicum, *id.*, CLXXXIII, 40. — Peccati occasio fugienda, Petrus Cantor, CCV, 199.

SECTIO SECUNDA.

PECCATUM ORIGINALE.

De ejus existentia et consecrariis.

Nomen primi hominum parentis fuit Adam et uxoris ejus Eva, quos Deus posuit in paradiso voluptatis, qui erat hortus amoenissimus in quo et produxit Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave; lignum etiam vitae in medio paradisi, lignumque scientiae boni et mali: lignum vitae ideo dictum fuit, inquit S. Augustinus, quia de eo propterea gustandum erat, ne mors vel senectus hominibus subreperet: lignum scientiae boni et mali, sic dictum fuit ab effectis.

Quod ut planius intelligatur, scire oportet quid praeceperit Deus homini in paradiso posito. « Ex omni ligno paradisi comede, inquit; de ligno autem scientiae boni et mali ne comedas; in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris. » Itaque lignum scientiae boni et mali ita dictum fuit, quia futurum erat, ut ipsius occasione, vel bonum vel malum homines experientia dignoscerent; bonum quidem, hoc est vitam beatam, si divino jussui parassent; malum vero, hoc est omne miseriarum genus, si de fructu vetito comedere non vererentur. Unde hoc lignum natura sua malum non erat; imo ut ura sua bonum erat, quemadmodum et cetera omnia. Sed obedientia, inquit S. Augustinus, commendata est in praecepto, hoc est, ideo abstinendum ab eo ligno; anxius Deus, ut obedientiam hominum facili praecepto experiretur...

At innocentiam primigeniam, prohi dolor! contra Dei praeceptum primi parentes peccando perdidere, cum de fructu vetito comedere non erubuerunt. Quod ita factum est, scilicet, Eva mulier a demone seducta comedit, deditque Adamo, qui et ipse comedit. Et statim primi parentes, quia in hoc peccaverant, cognoverunt se esse nudos..., et hinc fuerunt poenae ipsis impositae et aliae quae in posteros derivaverunt.

De istis ultimis poenis solum agemus. Eae fuerunt eadem prorsus quas ipsi dedere. Hinc nascitur omnimodis infirmitatibus mortis, ignorantiae, triplici concupiscentiae obnoxio, servi peccati et diaboli, inimici Dei, filii irae et gehennae. Et inde æquissima etsi incomprehensibili iustitia Dei omnes omnino homines peccati reatu tenentur. Nascuntur omnes ingenita macula, vitia, et æquum est ut illius poenas luanl....

De his audiat concilium Tridentinum, sess. 3, decret. de peccat. origin. : 1. Si quis non constiterit primum hominem Adam cum mandato Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et iustitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, incurrisseque per offensam praevaricationis huiusmodi iram et indignationem Dei, atque ideo mortem quam antea illi comminatus fuerat Deus, et cum morte captivitatem sub ejus potestate qui mortis deinde habuit imperium, hoc est diaboli, totumque Adam per illam praevaricationis offensam secundum corpus et animam in deterius commutatum fuisse anathema sit.

2. Si quis Adam praevaricationem sibi soli et non ejus propagini asserit nocuisse, et acceptam a Deo sanctitatem, et iustitiam quam perdidit, sibi soli, et non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiam peccatum, mortem et poenas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse, non autem et peccatum, quod mors est animae, anathema sit, cum contradicat Apostolo dicenti : « Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. »

3. Si quis hoc Adam peccatum, quod origine unum est, et propagatione, non imitatione transfusum omnibus inest unicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum unius mediatoris Domini nostri Jesu Christi, qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo, etc., anathema sit.

Unde uno verbo, cum omnes in primo parente modo ineffabili concluderemur : « In hoc, inquit Apostolus, omnes peccaverunt... » et in peccatum originale. At prorsus nequit comprehendere quomodo anima uniuscujusque hominis, quæ pura utique et immaculata a Deo creatur, ipsa sua cum corpore vitio conjunctione contrahat vitium corporis et maculam peccati tot ante sæcula commissi. Hoc peccatum originis mysterium est. Captum mentis humanæ superat.... Itaque peccati originis veritatem et fide credimus et ratione conſicimus, et ingenta miseria experiemur, hoc Deus plane revelavit in Scripturis. Hoc semper Ecclesia docuit; hoc veluti fundamentum innititur tota religionis series; quæ exsequentibus indicationibus manifeste apparebunt.

Peccatum originale astringit, Tertullianus, I, 815. — Peccatum originale, S. Cyprianus, IV, 563. — Peccatum originis, S. Hilarius, IX, 599, 601, 976. — Peccato Adam generositatem primæ et beatæ creationis amisimus, *ibid.*, 614. — Homo sub peccati origine et sub peccati lege natus est, *ibid.* — Homines corporis infirmitas et conditio originis in peccatis detinet, *ibid.*, 754. — Peccati lex, *ibid.*, 404. — Ex uno in omnes sententia mortis et poenæ labor exiit, *ibid.*, 545. — Peccati labem nonnullam ex consortio carnis anima contraxit, *ibid.*, 537. — Peccati et lex et origo manet in nobis, *ibid.*, 376. — Peccatum originale, S. Zeno, III, 332. — Peccati originis effectus labor, gemitus, impietas, dolor, ægritudo, miseria, *ibid.*, 340. — Peccatum originis, Philastrius, XII, 1245. — Antequam nascamur, maculamur contagio, et ante usuram lucis, originis ipsius excipimus injuriam, S. Ambrosius, XIV, 872. — Nisi Dominus ignoscere, nemo salvus esse potest quem ipsa noxiæ conditionis hæreditas astrinxit ad culpam, *ibid.*, 1053. — Per naturæ successionem, culpæ quoque ab uno in omnes transfusa successio est, *ibid.*, 914. — Adamus vitii hæreditatem ad nos usque transmisit, *ibid.*, 1125. — Alia iniquitas nostra, alia calcanei nostri, in quo Adam dente serpentis est vulneratus, et obnoxio hæreditatem successionis humanæ suo vulnere dereliquit, *ibid.*, 1157. — Hinc peccatum Manasse proditur, tanquam corpore animæque genitoribus, dum corporis natura tentatur, anima male sana compatitur, *id.*, XV, 1537. — Peccati originis per concupiscentiæ propagationem transfusio exemplo magnetis lapidis docetur, *id.*, XVI, 1192. — Originalis peccati successio, *ibid.*, 1246. — Lapsus sum in Adam, de paradiso ejectus in Adam, mortuus in Adam, *ibid.*, 1317. — Diabolus redegerat humanum genus in perpetuam captivitatem obnoxio hæreditatis gravi fenore, quod obheratus auctor ad posteros, defenestrata successione, transmiserat, *ibid.*, 1115. — Adam vendidit se prior, ac per hoc omne semen ejus subjectum est peccato, *id.*, XVII,

110. — Manifestum est omnes in Adam peccasse quasi in massa, *ibid.*, 92. — Per traducem sit omnis caro peccati, *ibid.*, 113.

Peccatum originale, S. Hieronymus, *XXII*, 485. — Nullus est absque peccato parentum, *id.*, *XXVI*, 541. — Peccatum originale, S. Augustinus, *XL*, 278; *XLII*, 1026; *XLIV*, 115, 198, 415, 463, 635, 649, 720, 810, 824, 874; *XLV*, 1055, 1082, 1128, 1174, 1198, 1259, 1249, 1276, 1096, 1426. — Peccatum originale ex primo homine tractum, *id.*, *XXVIII*, 179, 442, 507, 657, 751, 854, 927, 1186, 1315. — Peccatum Adæ non in fonte mansit, sed in omnes pertransiit, *ibid.*, 852. — A tota Adæ stirpe contractum est, *id.*, *XL*, 245. — Hinc reatus ingeneratus et additus, *ibid.*, 262. — Primus homo totam massam damnabilem fecit, *id.*, *XXXVIII*, 909. — Peccato primi hominis universa generis humani massa damnata, *id.*, *XLI*, 727. — Peccatum originale negant Manichæi, *id.*, *XLV*, 1008. — Pelagiani, *id.*, *XXXIII*, 725, 732; *XLII*, 48; *XLIV*, 114, 481, 520. — Juliani sententia de peccato originali, *id.*, 720. — Innocentes aliqui, ad quos Adæ culpa non pervenit, secundum Julianum, *id.*, *XLV*, 1202, 1205. — Capita objectionum Pelagianarum contra peccatum originale, *id.*, *XLIV*, 186, 188, 672. — Ad destruendum peccatum originale Juliani argumenta, *ibid.*, 721. — Catholicorum sententia Pelagianis opposita, *ibid.*, 675. — Peccatum originis ex Adam adstruitur contra Pelagianos, *id.*, *XXVI*, 591; *XXXVIII*, 908, 1945; *XLIV*, 129, 463, 575, 614. — Peccatum originale tota catholica Ecclesia docet, *id.*, *XLV*, 1280. — Disputatio de peccato originali nova est, *id.*, *XLIV*, 193. — Quandenam de peccato originali coeperunt dubitare, non constat, *ibid.*, 192. — Peccato originali parvulos esse obnoxios de fide credendum est, *ibid.*, 635. — Peccatum originale et secundum Scripturas sanctas est manifestum, et hoc dimitti lavacro regenerationis, fidei catholice auctoritate atque antiquitate firmatum, et clara Ecclesiæ celebritate notissimum est, *ibid.*, 638. — Peccatum originale probatur ex Scripturis, *ibid.*, 615, *XLV*, 1073, 1085. — Per unum hominem peccatum, et per unum reconciliatio, *ibid.*, 1227. — Peccatum unum omnibus commune, non imitatione, sed propagatione, *id.*, *XLIV*, 114, 117, 118. — Peccatum per unum hominem intra se in mundum cum dicit Apostolus, generationem intelligit, non exemplum, *id.*, *XLV*, 1283, 1286, 1287.

Peccatum imitationis per diabolum intravit in mundum, peccatum generationis per hominem, S. Augustinus, *XL*, 1165, 1164. — Peccatum originale asserentibus catholicis, hæresis Manichæa crimen obijciunt Pelagiani, *id.*, *XLIV*, 632. — Peccatum originale qui asserunt non sunt Manichæi, *id.*, *XLV*, 1083, 1227, 1250. — Etsi fetus, sexus, corpus, fecunditas ex Deo sit, non tamen qui inde nascitur est sine sorde, *ibid.*, 1545. — Judicium Dei accusat, qui negat peccati originalis merito fieri, ut parvuli permittantur vexari a diabolo, *ibid.*, 1457. — Originale peccatum etsi congenitum, discernendum ab institutione conditoris, *ibid.*, 1442. — Peccati originalis causa, *id.*, *XLIV*, 756. — Et origo, *ibid.*, 1069. — Modus quo trahatur peccatum originale, etsi non facile ratione indagatur, non facile sermone explicatur; non tamen ab Ecclesia non creditur, *ibid.*, 828. — Peccatum originale unde trahatur, aut ex otio discitur, aut sine salutis labe nascitur, *ibid.*, 794. — Per quid invenitur peccatum in parvulo, *id.*, *XLV*, 1183. — Peccatum originale qua intravit in mundum, *id.*, *XLIV*, 462. — Duo modi contrahendi peccati originalis, *ibid.*, 794. — Peccatum originale qua intraverit in mundum, demonstrat Apostolus, *id.*, *XLV*, 1151 et *seqq.* — Fuit Adam et in illo fuimus omnes; periit Adam, et in illo omnes perierunt, *ibid.*, 1400. — Quicumque ex Adam sunt, in illo unus erant cum peccavit, *id.*, *XXXIII*, 824. — Peccato originali omnes obnoxii, *id.*, *XLIV*, 128, 151. — Originale peccatum aequaliter omnes colligavit, *id.*, *XLV*, 1225. — Peccato originis subjacent omnes ex Adam carnaliter nati, *id.*, *XXXIII*, 825, 883. — Peccatum originale ex carnali concupiscentia, *id.*, *XLIV*, 406, 728; *XLV*, 1160, 1451, 1605. — Peccatum originale traducitur per libidinem, *ibid.*, 429. — Aut corpus et anima ex homine trahuntur vitata, aut unum in altero tanquam vitato vase corrumpitur, *ibid.*, 794. — Difficultas explicandi quomodo contrahatur peccatum originale, dubitationem ingerit utrum animæ de novo creentur, *id.*, *XXXIII*, 860. — Quæcunque teneatur sententia de animarum origine, nulla tenenda quæ neget peccatum originale, *ibid.*, 587, 752, 865. — Peccato originali subjacent etiam infantes fidelium, *ibid.*, 883. — Peccatum originale in nuptias non refundendum, *id.*, *XLV*, 1459. — Originalis mali causa, non conjugium, sed Adæ peccatum, *ibid.*, 1455. — Peccatum originale etsi remissum in parente, transit ad prolem, *id.*, *XLIV*, 835.

— Parens mortuus peccato, vivens Deo, general peccato mortuum, *ibid.*, 831. — Undecunque nascatur homo, sive de conjugio, sive de fornicatione, reus est per originale peccatum, *ibid.*, 729. — Quatenus a parentibus regeneratis in prolem trahatur peccatum originale, *ibid.*, 1434. — Qui sit ut ex parente, in quo non est peccatum originale, illud contrahatur, *ibid.*, 845, 844. — Peccatum originale de vitio seminis trahitur, *ibid.*, 447. — Peccatum ex propagatione, *ibid.*, 119. — De conjugibus fidelibus rei nascuntur, tanquam ex oliva oleaster, *ibid.*, 555. — Peccatum originale, quod jam remissum est parentibus baptizatis, manere in parvulis, exemplo præputii demonstratur, *ibid.*, 854. — Sicut eorum per quos parvuli renascuntur, justitiæ spiritus trajicit in eos fidem, sic eorum per quos nascuntur, caro peccati trajicit in eos noxam, *ibid.*, 187. — Peccatum originale non absurde vocatur voluntarium, *id.*, *XXXII*, 604, 608, 610.

Non est in voluntate nascentis, non tamen est sine aliqua primi hominis voluntate, S. Augustinus, *XLV*, 1395. — Peccatum originale etsi trahunt sine propria voluntate nascentes, tamen per voluntatem primi hominis ipsa est origo vitata, *ibid.*, 1477. — Peccatum originale voluntati primi parentis factam, ad pueros sine voluntate transit per contagium, *ibid.*, 1396. — Peccato originali omnes præter Christum obnoxii, *id.*, *XLIV*, 185. — Peccatum originale ex penis dignoscitur, *id.*, *XLV*, 1577. — Ostendunt miserie generis humani, *ibid.*, 1177, 1280. — Et mala ac cruciatus quibus et ipsi parvuli gravantur, *ibid.*, 1540. — Miserie hujus vitæ testantur peccato primi hominis universam generis humani massam esse damnatam, *id.*, *XLI*, 781, 787, 788. — Grave jugum super filios Adami injustum esset, si peccatum originale non esset, *id.*, *XLV*, 1061, 1072, 1355, 1457, 1557. — Justitiæ non est, ut ab ortu suo illi Adam gravi iugo premantur, sine ullo merito peccatorum, *ibid.*, 1147, 1150. — Non erat justum, sine crimine transire in posteros Adæ supplicium, *ibid.*, 1161. — Injuste anima gravatur corpore, si non est originale peccatum, *ibid.*, 1268. — Deus in tot et tantis malis quæ parvuli patiuntur, aut justitiæ, aut omnipotentiam, aut ipsam curam humanarum rerum perdit, si non est peccatum originale, *ibid.*, 1148. — Peccati originalis rei parvuli demonstrantur, *ibid.*, 1087. — Peccatum et mors per unum hominem in omnes transit, *ibid.*, 1180. — Omnes homines propter peccatum originale justo Dei judicio damnationi obstricti, *id.*, *XLIV*, 955. — Peccatum originale catholica fides credit antiquitus, *ibid.*, 451, 829. — SS. Patrum fides de peccato originali, *id.*, *XLV*, 1074, 1080. — Patrum consensio ad asserendum originale peccatum, *id.*, *XLIV*, 192, 466, 697, 719; *XLV*, 1406, 1411. — Veterum testimonia ad probandum peccatum originali parvulos obnoxios nasci, *id.*, *XLIV*, 180, 614. — Cypriani, 191, 623, 644, 718. — Ambrosii, *ibid.*, 409; *XLV*, 1068, 1078. — Pro peccato originali, Hieronymi testimonium, *id.*, *XLIV*, 192. — Peccatum originale docuit Paulinus, *id.*, *XXXIII*, 831. — Agnovit Pe. agnus, *id.*, *XLIV*, 653. — Et nonnulli hæretici, *id.*, *XLV*, 978. — Peccato Adam genus humanum obnoxium fecit, *id.*, *XXXV*, 2556. — Peccatum originis inest omni homini qui per concubitum viri et mulieris concipitur, *id.*, *XI*, 774. — Peccati legi omnes sine ulla exceptione subiecti, *id.*, *XXXIX*, 1444. — Peccati primi pœna, *id.*, *XLI*, 572, 455. — Effectus, *ibid.* — Miserie hujus vitæ, *id.*, 729. — Inobedientia concupiscentiæ et moriendi necessitas, *ibid.*, 379. — Peccatum causa mortis est, *id.*, *XXXIII*, 875. — Peccando in moriendi necessitatem compulsus est homo, *ibid.*, 547. — Anima post peccatum ordinata regit corpus suum, non omnimodo pro arbitrio suo, sed sicut leges universitatis sinunt, *ibid.*, 587. — Peccati pœnæ, ignorantia et difficultas, *id.*, *XXXII*, 1296. — Inquietudo animi, *ibid.*, 732. — Errores et perversus amor, *id.*, *XLI*, 781. — Peccato originali universa in deterius mutata fuit natura, *id.*, *XLIV*, 752. — Ex peccato originali fit, ut tardi ingenio nascantur, *id.*, *XLV*, 1380. — Ad peccandum proclivior est natura mortalium ex peccato originali, *ibid.*, 1484. — Originalis peccati nomen quinto sæculo quomodo communiter sumptum, Isidor. Mercat., *XLVIII*, 639. — Quare non dicitur naturale, *ibid.*, 124. — Peccatum et mors transierunt ab Adam in posteros, *ibid.*, 135.

Peccati originalis et mortis transfusio, *LF*, 609. — Originalis peccati certum argumentum miseria humani generis, *ibid.*, 466. — Sicut baptismus ita et circumcisio lex arguunt omnes in Adam damnatione obnoxios nasci. Peccatum originale et ejus pœnæ, *ibid.*, 280. — Egregia casus hominis descriptio, peccati originalis tractatio, menis cæcitas, *ibid.*, 125. — Peccatum Adæ non ipsi solum nocuit, sed in posteros peccatum cum morte

transfudit. Peccatum originale negant Manichæi, *ibid.*, 472. — Omnes naturæ nostræ incolumitatem primi hominis prævaricatione perdidimus, *ibid.*, 683. — Inde tracta mortalitas, inde multiplex corporis animique corruptio; ignorantia et difficultas, curæ inutiles, illicitæ cupiditates, sacrilegi errores, timor vanus, amor noxius, iniusta gaudia, percontanda consilia, et non minor miseriarum multitudo quam criminum, *ibid.* — Per peccatum Adæ non corpus solum, sed animæ libertas læsa, *ibid.*, 607. — Adæ peccatum intravit in mundum per culpam, per hominem, S. Petrus Chrysolog., LII, 504. — Non est natura, neque substantia, sed accidens; et nobis adversatur. — Peccatum est naturæ quod est fumus oculis, febris corpori, dulcissimis fontibus amara salsedo, *ibid.*, 197. — Est janua mortis. Fera crudelis trino ore devorans. Hereditas parentis Adæ. Per unum in omnes transit. In Adam, seu ejus peccato omnes peccaverunt, *ibid.*, 505. — Peccatum originale, S. Leo Magnus, LIV, 213, 689. — Ex uno in omnes transiit, *ibid.*, 205. — Infirmitas et mortalitas pœna peccati, *ibid.*, 391. — De originali peccato, S. Avitus, LIX, 529 et seqq. — De peccato primi hominis, et de malis quæ illum peccantem, Deo judicante, secuta sunt, Julianus Pomer., id., 464. — Peccatum originale, Dracontius, LX, 790. — Peccati originalis contagium in omnibus, Eusebius, LXII, 1003. — Originalis peccati vinculo nullus est hominum qui non nascatur obstrictus, præter Christum, S. Fulgentius, LXV, 447. — Probat originis peccatum ex morte infantum, *ibid.*, 468, 469. — Originis peccati transfusio, *ibid.*, 467. — Originalis peccati macula in conceptu est parvulorum, non in concubitu legitimo nuptiarum, *ibid.*, 607. — Communio peccati originalis omnibus una est, *ibid.*, 618. — Peccatum Adæ non ipsi solum nocuit, sed ad posterum quoque transiit, S. Cassarius, LXVII, 1142. — Corpus et animam læsit, *ibid.* — Peccatum originale a-trahit contra Pelagianos, Cassiodorus, LXX, 360. — Quis eorum error circa hoc peccatum, *ibid.*, 753. — An peccatum originale sit per traducem in anima, *ibid.*, 1201. — Quam iuste S. Augustinus de hoc dubitaverit, *ibid.* — Infantes originali peccato obnoxii sunt, *ibid.*, 1010. — Delicta ignorantie peccatum originale dicitur, *ibid.*, 179. — Peccatum originale, S. Gregorius Turon., LXXI, 553. — Peccatum originale dicitur culpa tradux, id est quæ a protoparente manavit ad posteros, S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 418. — Peccati originalis reatu ligatus tenetur, qui baptismo non regeneratur, id., LXXV, 651. — Remedia peccati originalis apud veteres Judæos, et gentiles, et apud Christianos, *ibid.* — Homo conditus in die justitiæ, sed natus in tempore culpæ, *ibid.*, 630. — Cum culpa simul ab origine pœna propagatur, *ibid.*, 805. — Solius originalis peccati reos Deus damnat infantes, *ibid.*, 876. — Peccatum originale per baptismum aboletur, *ibid.*, 889. — A parentibus trahimus, *ibid.*, 1109. — Per primum hominem omne genus hominum in mortis et corruptionis pœna damnatum, id., LXXVII, 892. — Peccatum originale ex Adam trahitur, S. Bruno, CXLII, 207. — Originale peccatum olim sacrificiis abolebatur, Guibertus, CLVI, 550. — A peccato originali quoniam mundabantur in veteri et nova lege, *ibid.*, 486. — De originali peccato, S. Anselmus, CLVIII, 422, 767. — Est peccatum a natura, *ibid.*, 451. — Originale ab origine denominatur, *ibid.*, 432. — Originale peccatum dicitur aut quia ab illis descendit in singulos, a quibus habent naturæ originem; aut ab origine, hoc est ab initio cujusque personæ, quoniam in ipsa trahitur ejus origine, *ibid.*, 434. — De Adam et Eva quorum peccatum in omnes homines propagatum est, *ibid.*, 405. — Peccatum Adæ personale in omnes ejus posteros transit, *ibid.*, 435. — Omnes filii Adæ, præter Christum, originale habent injustitiam, *ibid.*, 451. — Omnes peccatores, et filii iræ, *ibid.* — Peccatum Adæ in infantes descendit, *ibid.*, 432. — Corruptio naturæ transit in omnes qui paterno gignuntur semine, *ibid.*, 463.

Originale peccatum esse videtur debitum satisfaciendi pro primo peccato, et recuperandi justitiam, S. Anselm., CLVIII, 434. — Non est nisi in anima et natura rationali, *ibid.* — Commisso peccato originali, bonis caruerunt, malisque subjecerunt primi parentes, CLXIV, 162. — Diabolus est, qui contra nos in primo homine pugnavit, et vincit, et non parvam a nobis prædam tulit, *ibid.*, 491. — Sicut mali, ita et boni de massa peccati originem trahunt, *ibid.*, 451. — Originale peccatum unde ortum habuit, et illius radix, Rupertus, CLXVII, 266. — Si non fuisset, tantum nascerentur electi, id., CLXVIII, 292. — Originale peccatum, *ibid.*, 999. — Peccatum originale, Hildebertus, CLXXI, 416. — Omnes contrahunt, *ibid.*, 174. — Ex originali peccato quantæ sordes, *ibid.*, 367. — Per originale peccatum Adam triplici modo descendit,

ibid., 847. — Peccatum originale quid sit, *ibid.*, 1133, 1136. — Ejus pœna duplex, ignorantia et difficultas, *ibid.* — Quid sit originale peccatum, Honorius, CLXXII, 1142. — Quomodo peccatum transfundatur etiam a parentibus baptizatis, *ibid.*, 1145. — Peccata patrum utrum omnia transeunt ad filios, Hugo, CLXXVI, 504 et seqq. — Ejus pœna, *ibid.*, 27. — Peccatum Adæ, *ibid.*, 96. — Cur posteris imputetur, *ibid.*, 105. — Peccatum originale quid sit, *ibid.*, 106. — Cur sic dictum, *ibid.*, 107, 108. — Peccatum originale maximum, S. Bernardus, CLXXXIII, 265. — Peccati originalis remedium ante Christum, id., CLXXXII, 1035. — Peccato originali delendo in parvulis ante Christum sufficiebat fides parentum, *ibid.*

Originale peccatum quibus nominibus vocetur, et quid sit, Petrus Lombardus, CXCI, 1568. — Quomodo per baptismum dimittitur et tamen in posteritate remanet, *ibid.* — Peccatum originale cur sic appellatum, Philippus de Harveng., CCLII, 20. — In omni homine, *ibid.*, 439. — Quomodo contrahatur, *ibid.*, 569. — Peccatum originale dicitur naufragium primum, Alanus de Insulis, CCX, 553. — Id negant hæretici, *ibid.*, 544. — Peccatum originale omnibus adherere ostenditur, *ibid.*, 545. — Quomodo voluntarium, *ibid.* — Unde in hominem derivetur, *ibid.* — Peccatum originale quid, et quot modis, dicatur, Petrus Pictav., CCXI, 1014. — Est ipsa concupiscentia, *ibid.*, 1015. — Cur anima imputetur, *ibid.* — Modus illud traducendi, *ibid.*, 1016.

SECTIO TERTIA.

DE PECCATIS IN SPECIE SIVE DE PECCATIS CAPITALIBUS.

Per septem peccata capitalia intelliguntur capita septem ad quæ reduci solent cætera peccata omnia, quæ possunt ab homine perpetrari. Et explicatio datur, quia, inquit Gregorius Magnus, lib. III *Moral.*, c. 17, plerumque ex bonis per incuriam vitium mala nascuntur, vigilantia studio contemplatur justitia quo modo ex doctrina, arrogantia; ex justitia, crudelitas; ex pietate, remissio; ex zelo, ira; ex mansuetudine, torpor oritur... Nam cum adipiscendis doctrinæ studiis elaborat, mentem sollicite contra certamen arrogantiae præparat. Cum culpæ delinquentium juste ulcisci desiderat, sagacissime evitat ne modum justitiæ crudelitatis vindictæ transcendat... cum se recti zeli stimulis excitat, summopere providet ne plus quam necesse est iræ se flamma succendat. — Cum magna mansuetudinis tranquillitate se temperat, vigilantem observat, ne corpore frigescat... Neque enim culpæ omnes pari accessu cor occupant. Sed dum majores et paucæ neglectam mentem præveniunt, minores et innumerae ad illam se cateratim fundunt. Ipsa namque vitiorum regina superbia, cum devictum plene cor cepit, mox illud septem principalibus vitiis, quasi quibusdam suis ducibus devastandum tradit, quos videlicet duces exercitus sequitur, quia ex eis procul dubio importunæ vitiorum multitudines oriuntur... Radix cuncti mali superbia est... Primæ autem ejus soboles, septem nimirum principalia vitia, de hac virulenta radice proferuntur, scilicet inanis gloria, invidia, ira, tristitia, avaritia, ventris ingluviæ, luxuria... Nam de inani gloria inobedientia, jactantia, hypocrisis, contentiones, pertinaciæ, discordiæ, et novitatum præsumptiones oriuntur. De invidia, odium, susurratio, detractio, exaltatio in adversis proximi, afflictio autem in prosperis nascitur. De ira, rixæ, tumor mentis, contumeliæ, clamor, indignatio, blasphemiarum proferuntur. De tristitia, malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor circa præcepta, vaginatio mentis circa illicita nascitur. De avaritia proditio, fraus, fallacia, perjuria, inquietudo, violentia, et contra misericordiam obdurationes cordis oriuntur. De ventris ingluviæ, inepta lætitia, scurrilitas, immunditiæ, multiloquium, hebetudo sensus circa intelligentiam propagantur.

De luxuria cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror autem vel desperatio futuri generantur.... Ex quibus videlicet septem quoniam spiritalia, duque carnalia sunt. Sed unumquodque eorum tanta sibi coactione jungitur, ut non nisi unum de altero proferatur. Prima namque superbæ soboles, inanis est gloria, quæ dum oppressam mentem corripuit, mox invidiam gignit, quia nimirum dum vani nominis potentiam appetit, ne quis hanc alias adipisci valeat tabescit. Invidia quoque iram generat, quia quanto interno livore vulnere animus sauciatur, tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittitur... Ex ira quoque tristitia oritur, quia turbata mens quo se inordinate concutit, eo adducendo confundit... tristitia quoque ad avaritiam derivatur... post hæc vero duo carnalia vitia, id est ventris in-

glacies et luxuria supersunt, sed cunctis liquet quod de ventris ingluvie luxuria nascitur.

Vitia capitalia, inquit S. Thomas, prima secundae quest. art. 84, in corp., dicuntur, ex quibus alia oriuntur, praecipue secundum rationem causae finalis, huiusmodi autem origo potest attendi dupliciter, uno quidem modo secundum conditionem peccantis, qui sic dispositus est, ut maxime afficiatur ad unum finem, ex quo, ut plurimum in alia peccata procedat; sed iste modus originis sub arte cadere non potest, eo quod infinitae sunt particulares hominum dispositiones. Alio modo secundum naturalem habitudinem ipsorum finium ad invicem; et secundum hoc in pluribus unum vitium ex alio oritur, unde iste modus originis sub arte cadere potest. Secundum hoc ergo illa vitia capitalia dicuntur, quorum fines habent quasdam primarias rationes movendi appetitum, et secundum harum rationum distinctionem distinguuntur capitalia vitia.

Peccata vero capitalia sunt, superbia, avaritia, luxuria, invidia, gula, ira et pigritia quam theologi vulgo accediam vocant. Ex his velut ex fonte manant caetera peccata omnia, hinc capitalia dicuntur. At peccata capitalia non sunt omnia mortalia; nam aliquando sunt mortalia et aliquando venialia, seu, quod idem est, vel mortaliter, vel venialiter peccari potest per superbiam, avaritiam, luxuriam et caetera peccata capitalia. Peccatur per ea mortaliter, quando peccatur in re gravi, et cum pleno voluntatis consensu. Peccatur per ea venialiter, cum peccatur in re levi, vel cum imperfecto voluntatis consensu...

Haec clertora apparebunt cuique subsequentes indicationes perlegenti, singulis peccatis capitalibus proprias. Talis est ordo peccatorum capitalium, scilicet:

1. Superbia. — 2. Avaritia. — 3. Luxuria. — 4. Invidia. — 5. Gula. — 6. Ira. — 7. Acedia.

I. — De superbia.

Superbia est perversae celsitudinis appetitus. Perversa enim celsitudo est, deserto eo cui debet animus inherere principio, sibi quodammodo fieri atque esse principium. Hoc fit, cum sibi nimis placeat. Sibi vero ita placeat, cum ab illo bono immutabili deficit, quod ei magis placere debuit, quam ipse sibi.

Superbia est peccatorum omnium et primum, et gravissimum et periculosissimum. « Primum » quidem quia « a superbia initium sumpsit omnis perditio », inquit Tobias. Peccatum enim augeli et primi hominis per superbiam. « Maximum », tum quia fons est et origo caeterorum omnium, tum quia nullum aliud est quod Deo magis advesetur, ipsiusque supremum dominium ledat magis. « Periculosissimum », tum quia etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant. Unde etiam in recte factis timenda est, ne illa quae laudabiliter facta sunt, ipsius laudis cupiditate amittantur, inquit sanctus Augustinus; tum quia illius peccati fontem et radicem in nobis ipsis habemus, nihilque vivit in nobis prius et moritur tardius quam superbia; tum quia, si forte dominetur in homine superbia, signum est ut plurimum reprobationis.

Fugite superbiam, inquit S. Bernardus, serm. 1, n. 3, in adv. d. quest., fratres mei, multum fugite. Initium omnis peccati superbia quae tam velociter ipsum quoque sideribus cunctis clarius micantem aeterna caligine obtinebravit Luciferum, quae non modo angelum, sed angelorum primum in diabolum commutavit.... Delictum arbitror magnum esse superbiam, ait S. Augustinus, enarrat. in Psal. xviii, n. 13, queritis quam magnum sit hoc delictum, quod dejecit Angelum, quod ex Angelo fecit diabolum, eique in aeternum interclusit regnum caelorum? Magnum hoc delictum est, et caput, atque causa omnium delictorum. Scriptum est enim: « Initium peccati omnis superbia », et quasi leve aliquid ne contemnas: « Initium, inquit, superbiae hominis apostatare a Deo. » Non leve malum est hoc vitium, fratres mei: huc vitio in his personis quas videtis amplas displicet humilitas christiana... Ab hoc vitio, quod est caput omnium vitiorum, quia inde caetera vitia nata sunt, facta est Apostasia a Deo, eunte anima in tenebras, et male utente libero arbitrio, peccatis etiam consecutis... Propter hoc vitium, propter hoc magnum superbiam peccatum, Deus humilis venit. Haec cauta, hoc peccatum magnum, iste ingens morbus animarum omnipotentem medicum de caelo deduxit, usque ad formam servi humillavit, contumelia egit, ligno suspendit, ut per salutem tantum medicinae curetur hic tumor. Jam tandem erubescat homo esse superbus propter quem factus est humilis Deus.

Quatuor vulgo recensentur superbiae species: 1^a si quis

in semetipso gloriatur propter bona vel animae, vel corporis, vel naturae, vel gratiae; 2^a si quis, quod sibi datum fuisse desuper fateatur, id putet propriis se accepisse meritis, aut sic se gerat quasi existimaret deberi sibi aliquid a Deo; 3^a si quis arroget sibi quod non habet, illudque habere se mentiatur; 4^a si quis spernat caeteros.

Prodeunt peccata a superbia velut a radice, inanis gloria, inobedientia, jactantia, hypocrisis, contentio, pertinacia in propria sententia, discordia, dissensiones, amulationes, irae, rixae, praesumptio vanitatum in rebus quae ad fidem vel ad mores pertinent, et tandem ambitio, vitium toties a Christo profligatum...

Exempla superbiae et suppliciorum quae Deus superbia irrogat occurrunt passim in Scripturis, videlicet, Exod. xiv, 4 seqq.; II Reg. xxiv, 1 seqq.; IV Reg. xix, 28 seqq.; Daniel iv, 1 seqq. Id. v, 17 seqq.; Esther iii, 1 seqq.; Id. v, 8 seqq.; II Machab. ix, 4 seqq. Act. xii, 21 seqq., etc.

Quae omnia diffuse evolvuntur in indicationibus quae subiunguntur...

Superbia damnatur in christianis, S. Cyprianus, IV, 336. — Superbia humana despicit, S. Hilarius, III, 529. — Inania reddit opera bona, *ibid.*, 523. — Nullo crimine magis provocatur in nos ira Dei, quam superbia, *ibid.* — Superbiae sibi fidentis et in alios insolentis remedium, *ibid.*, 303. — Superbia quid et quantum vitii habeat. S. Ambrosius, XV, 1254. — Maximum peccatum in homine superbia est et cur, *ibid.*, 1283. — Nescit stare; et al ceciderit, non novit resurgere, *ibid.*, XIV, 966. — Superborum descriptio, *ibid.*, 386. — Cur omnis superbus immundus est in conspectu Domini, *ibid.*, XV, 1421. — Superbia est alta sapere, *ibid.*, XVII, 160. — Superbia et elatio peccatum est, *ibid.* — Maximum malum est, horrendum atque pavendum, *ibid.*, 756. — Septem vitia ex ea orta. Referuntur, *ibid.* — Velut insaniam habetur, *ibid.*, 236. — Omnes superbi filii sunt diaboli, *ibid.*, 676. — Superborum mens fructum non facit Deo dignum, *ibid.*, 193. — Inanis gloria cum plene mentem ceperit, mox septiformem in illa nequitiam gignit, inobedientiam, jactantiam, hypocrisim, contentionem, perniciam, discordiam ac novitatum praesumptionem, *ibid.*, XVII, 756. — At si vera humilitas huic opponatur, omnis ejus nequitia vacuatur, *ibid.* Jactare nemo se debet, *ibid.*, XIV, 252. — Non de praelatione jactantia sit, *ibid.*, XV, 1619. — Si jactantia declinanda est, quanto magis nemo debet falsa jactare pro veris, *ibid.*, XIV, 324. — Superbia initium est omnis peccati, Rufinus, XXI, 669. — Magnum delictum dicitur, *ibid.*, 713. — Semper Deo exosa, *ibid.*, 1085. — Superbia adversarium habet Deum, S. Hieronymus, XII, 546. — Tumens animus, et cervix erecta, Dei contra se odia provocat, *ibid.*, 688. — Nihil est in hoc mundo deterius et omni vento inanius quam superbia, et sibi placens homo, cui nihil placet, nisi quod ipse fecerit, *ibid.*, XIII, 1076. — Superbiae vox quae, *ibid.*, XXIV, 160. Superbus omnis promptus est ad injuriam, *ibid.*, 212.

Superbia quid, S. Augustinus, XXI, 356, 420. — Est amor excellentiae propriae, *ibid.*, XXXIV, 456; XXXIX, 1265. — Superbia est velle videri quod non est, XXXIV, 199. — Superbia omnis propriis suis et quasi privatis delectatur, *ibid.*, XXXIII, 564, 568. — Superbia, tumor, *ibid.*, XXXIX, 1676. — Non superbiat aliquis, nisi inanis esset; si plenus esset, non inflaretur, *ibid.*, XXXVII, 1235. — Superbia praepositum non vult habere, nec Deum, *ibid.*, 1470. — Nihil propinquat, *ibid.*, XLI, 421. — Superbiae origo, *ibid.*, XXXIV, 203. — Ex terrena felicitate, *ibid.*, XXXVIII, 206. — Superbiam important maxime divitiae, *ibid.*, XXXVII, 1769. — Superbiae nidus colligitur divitiis, *ibid.*, XXXVIII, 937. — Superbia, vermis divitiarum, *ibid.*, 112, 213, 412. — Superbiae egregia descriptio, *ibid.*, XXXII, 1184. — Superbia princeps omnium peccatorum, *ibid.*, 1246. — Caput omnium malorum, *ibid.*, XXXV, 1603, 1604. — Fons malorum, *ibid.*, XXXIV, 436. — Primum peccatum, *ibid.*, XXXVI, 156, 687. — Delictum magnum, et caput atque causa omnium delictorum, *ibid.*, 163. — Superbia omnium vitiorum causa, *ibid.*, XLIV, 168. — Quantum malum, *ibid.*, XXXVI, 709. — Nihil eo vitio immanius, *ibid.*, XXXII, 929. — Superbia morbus quam periculosus, *ibid.*, XXXVIII, 945. — Superbiae periculo mors nobis propinata atque transfusa est, *ibid.*, XL, 416. — Fallax infirmorum est magnitudo, quae ubi mentem possederit, erigendo dejecit, inflando evacuat, distendendo dissipat, *ibid.*, XXXIX, 1561. — Superbia, caput serpentis, *ibid.*, XXXVI, 554. — Contra superbiam in primis vigilandum, *ibid.*, XLIV, 171. Alia quaecunque iniquitas in malis operibus exercetur ut fiant; superbia vesp etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant, *ibid.*, XXXIII, 960. — Superbia cavenda est devicta cupiditate placendi hominibus, *ibid.*, XL, 26. — Superbiae periculum, *ibid.*,

XLIV, 753. — Superbus est, in quo vivit spiritus suus, S. Aug., XXXVII, 1852. — Et qui spiritum suum sequitur, id., 1856. — Superbi sibi placentes appellantur in Scriptura, id., XLi, 421. — Superba anima in conspectu hominum vult placere, id., XXXVI, 165. — Superbus est, qui in se vult laudari, id., 510. — Laudando te bonum, tibi malus: bonum enim te fecerat humilitas, malum te facit superbia, *ibid.*, 193. — Superbus est, qui aut non peccata sua confitetur, aut quæ videtur habere bona, sibi arrogat, id., XXXVII, 1205. — Superbus suam amat sententiam defendere, non quia vera est, sed quia sua est, id., XXXII, 859. — Superbi habent sursum cor, sed contra Dominum, id., XXXVIII, 168. — Superbi casus, unde, id., XXXII, 701. — Ubi superbis de Dei dono, ibi quod acciperas perdis, id., XXXVIII, 751. — Superbum quemcumque diabolus fecerit, vincit, id., XXXV, 2050. — Tanto Deus a te erit altior, quanto tu elatior, id., XXXVIII, 1780. — Superbi fumo comparantur, id., XXXVIII, 440. — Corpus diaboli vocantur, id., XXXVII, 1807. — Superbi, etsi alti sunt, quasi fumus evanescent, *ibid.*, 1184. — Leonibus comparantur, id., XXXIV, 561. — More visis congelascunt et cadunt, *ibid.*, 875. — Per montes figurantur, id., XXXVII, 1245, 1865. — Tenebræ sunt, id., XXXV, 874. — Superbis Deus quomodo resistat, id., XXXVII, 1426. — Regula juris est, ut qui se exaltat humilietur, id., XXXVI, 266. — Superborum capita calcit Christus, id., XXXVII, 1210. — Superbus amittit quod impletur humilis, id., XXXVIII, 108. — Superbi infirmantur, ut perficiantur, id., XXXIV, 1414. — Superbia quid sit, id., XL, 1089; XLV, 1884. — Ejus diversæ species, id., XXXII, 1462.

Arrogantia, insolentia, superbia et contumacia proprietates, S. Augustinus, XL, 1256. — Superbia ingenium ac mala, *ibid.*, 1058. — Peccatum omnium pessimum, *ibid.*, 1225. — Superbia tumor qua medicina sanatur, id., XXXVII, 1525. — Superborum elationem nec ipsa humilitas mortalitatis edomuit, *ibid.*, 1542. — Adversus superbiā divina medicina, id., XLIV, 168. — Superbiā nostram Christus humilitate sua curat, id., XXXV, 1604. — Propter magnum superbiæ peccatum Deus humilis venit, id., XXXVI, 165. — Magna contra superbiā medicina Deus homo, id., XXXVIII, 487. — Jam tandem erubescat homo esse superbus, propter quem factus est humilis Deus, id., XXXVI, 165. — Superbia venenum quod non curatur nisi veneno, id., XXXVIII, 893. — Superbiæ effectus, id., XXXII, 1190; XXXIX, 1561. — Hoc vitio facta est apostasia a Deo, id., XXXVI, 165. — Superbia diabolum eiecit, id., XLIV, 263. — Non perisset homo, nisi superbia tumulisset, id., XXXVIII, 684. — Superbia lapsi sumus, id., XXXVI, 353. — Per superbiā perit homo a via justa, id., XLIV, 265. — Superbia causa excommunicationis Judæorum, id., XXXV, 1778, 1780. — Idololatriæ fons aliorumque peccatorum, id., XXXVIII, 1022. — Superbia mater est invidia, XXXIII, 561; XXXVIII, 1290; XXXIX, 783; XL, 413. — Superbia a Deo receditur, id., XLIV, 206. — Ad ruinam non movet pedem nisi superbia, id., XXXVII, 1603. — Prohibet a fide in Christum, id., XXXVIII, 656, 874. — Superbia pellitur homo in tenebras suas, id., XLIV, 206. — Aures cordis obstruit, *ibid.*, 618. — Exstinguit charitatem, id., XXXV, 1982. — Superbia de vana granditate præsumens, non sinit hominem ambulare per arctam viam, et intrare per angustam portam, id., XXXVII, 1471. — Cenodoxia quid, Cassianus, XLIX, 399. — Multiplex et multiformis, *ibid.*, 402. — Omnibus virtutibus insidiatur, *ibid.*, 622. — Cenodoxiæ duo genera, *ibid.*, 624. — Quomodo purganda, *ibid.*, 399. — Fomites vitiorum omnium et superbia pullulant, *ibid.*, 451. — Tantum est malum superbiæ, ut ipsum Deum adversarium habere mereatur, *ibid.*, 451. — Quomodo superanda sit, *ibid.*, 457. — Superbia duplex carnalis et spiritalis, *ibid.*, 424. — Superbiæ deformitas et perniciēs describitur, *ibid.*, 462. — Omnes virtutes pariter aufert, *ibid.*, 424, 425. — Ob superbiā Lucifer de archangelo factus est diabolus, *ibid.*, 426. — Superbia Deo semper odiosa, S. Prosper, LI, 419. — Primum et ultimum hominis vitium, *ibid.*, 441. — Superbiæ plures gradus, *ibid.*, 470. — Superbi gratiam non exquirunt, et non de Deo, sed de se sibi placere volunt, *ibid.*, 560. — Flamma superbiæ quid causet, S. Petrus Chrysologus, LII, 465. — Superbia perdit quod labor acquisierat, *ibid.*, 625. — Superbia omnium peccatorum origo, S. Leo Magnus, LIV, 287. — Duplex genus, id., LV, 167. — Ejus exordium a diabolo, *ibid.*, 168. — Quæ nocentior, *ibid.*, 175. — Humilitate et charitate excluditur, *ibid.* — Superbia causa est omnium malorum, Julianus Pomer., LIX, 476 et seq. — Humilitatis virtute vincitur, *ibid.*, 478. — Quibus indicibus possit ostendi superbia, *ibid.*, 484, 485. — Vanitas est inflata

quædam circa delectationes varias animi languentis affectu, potiendi honoris avida, morbo excellentiæ inanis afflata, rava, morbida, turbulenta, animum levium domina, anima vitiorum; fomes delectationum carnalium, labeis morum, *ibid.*, 488 et seq.

Superbia est bonorum omnium operum dissipatrix, S. Paulinus, LXI, 411. — Quid superbia, Eusebius, LXII, 640. — Initium omnis peccati, *ibid.*, 650. — Superbis janua salutis clausa, *ibid.*, 678. — Superbia unde initium sumpserit, S. Fulgentius, LXV, 164. — Initium peccati, *ibid.* — Ideo initium omnis peccati dicitur ut omne peccatum de ipsa tanquam de radice pullulare monstraretur, *ibid.*, 534. — Diabolus superbiā injicit, si virginitatem præcipere non possit, *ibid.*, 535. — Gravius peccant qui se pauperibus quibus erogant præponunt, aut de contemptis divitiis sibi gratulantur, quam qui de possessione earum aliquam servant in corde jactantiam, *ibid.*, 521. — Superbia est perversa celsitudinis appetitus, S. Benedictus, LXVI, 520. — Est superbia cordis, oris, operis, et habitus, *ibid.*, 576. — Superbus permittit Deus in turpe aliquod peccatum incidere, *ibid.* — Superbi qui dicendi, Cassiodorus, LXX, 665. — Superbia vitiorum mater est, *ibid.*, 842. — Maximum est delictum, *ibid.*, 145. — Eam Dominus specialiter exsecratur, *ibid.*, 534. — Deus a superbis faciem suam avertit et gratiam aufert, *ibid.*, 759. — Tanto arrogantes in tartari profunditate descendunt quanto se altiora contingere putaverunt, *ibid.*, 159. — Omnes laudari volunt, Martinus Dumiens., LXXII, 55. — In superbia omnium iniquorum prima ruina, *ibid.*, 58. — Vana gloria generat ex se præsumptionem omnium novitatum, adinventiones falsorum dogmatum, questionum torturas, contentiones, hæreses. Superbia parit indignationem, invidiam, contemptum, detractionem, murmurationem, *ibid.*, 58. — Superbia ingressum in cælum impedit, *Vita Patrum*, LXXIII, 1034. — Si in cælum ascenderit, in infernum reducitur, *ibid.*, 1035. — Superbia et fastu nil perniciosius, *ibid.*, 1090. — Superbia est principium hæresis, S. Gregorius Magnus, LXXV, 621. — Quomodo hominem excruciet, *ibid.*, 668. — Effertentem se de suis virtutibus diabolus vastat et confringit, *ibid.*, 776. — Per cervicem solet designari, *ibid.*, 961. — Superbia hominum desinit in putredinem, *ibid.*, 972. — Superbia et inanis gloria duo sunt principalia vitia, *ibid.*, 1072. — Superbia cordis quasi quædam pinguedo est crassitudinis, *ibid.*, 1113. — Omnem virtutem destruit, *ibid.*, 1154. — Prima superbiæ ostensio in oculis esse solet, *ibid.* — Quatuor superbiæ species, id., LXXVI, 257. — Elationis motus in discipulis comprimit Dominus, *ibid.*, 258. — Propius ad diaboli similitudinem accedit, qui bonum sibi soli vindicat, *ibid.* — Remedium contra superbiā, *ibid.*, 747. — Est luxurie seminarium, *ibid.*, 745. — Omni custodia mens est a superbia servanda, *ibid.*, 384. — Exercitus diaboli dux superbia, *ibid.*, 620. — Vitiorum regina, *ibid.* — Superbiā spiritus sequi solet corruptio carnis, *ibid.*, 648. — Superbia per oculos quasi per quasdam fenestras, *ibid.*, 745. — Non unam tantum virtutem, sed omnes expugnat, *ibid.*, 744. — Quanta strages superbia in anima, *ibid.* — Ejus effectus, *ibid.*, 746. — Superborum conditio, *ibid.*, 500, 501. — Vita et finis, *ibid.*, 971. — Eorum gloria luto et cineri comparatur, *ibid.* — Virtutibus non distantur, *ibid.*, 1012. — In hoc mundo radicem non habent, *ibid.* — Superbi sibi attribuunt quiddam sciunt, id., LXXVI, 147. — Plus videndo calligant, et cæcitant, *ibid.*, 516. — Ex multiloquio suam doctrinam metiuntur, *ibid.*, 572. — Dum se ostentant, pro Deo se loqui fingunt, *ibid.* — Superbia hominem in belluam vertit, id., LXXVII, 18. — Rectitudinis amorem mentitur, *ibid.*, 78. — Quod vulneravit elatio superbiæ, curet abjectio humilis vitæ, *ibid.*, 111. — Calcanda vanitas, S. Columbanus, LXXX, 211. — Vana gloria et elatio immunda atque superbia, vera humilitate et cordis contritione per Dei timorem vincuntur, *ibid.*, 260.

De superbia et vana gloria, LXXX, 928 et seq. — Superbia triplex, LXXXIII, 97. — De jactantia, *ibid.*, 897. — Qui inflantur superbia, vento pascentur, *ibid.*, 639. — Superbia, sicut origo est omnium criminum, ita ruina cunctarum virtutum. Est peccatorum maximum, quia tam per virtutes quam per vitia humanam mentem exterminat, *ibid.*, 640. — Grande malum est superbia, quæ diabolum de cælo deposuit, et hominem de paradiso projecit, quæ et quotidie de statu rectitudinis miseros ad infima premit, et post obitum ad inferna demergitur, Smaragdus, CII, 961. — Prius in cogitatione elevat hominem, et postea elatio extollit in opere, *ibid.* — Vitanda est superbia, S. Benedictus, CIII, 695. — De vitio superbiæ, Halitgarus, CV, 659. — Quibus indicibus possit deprehendi, *ibid.*, 660. — Ejus

remedium humilitas, *ibid.*, 661. — Superbia initium est omnis peccati, Jonas, CVI, 259. — Grande est peccatum. Ejus effectus, *ibid.*, 240. — Superbia humilitate Christi premittitur, Rabanus, CVIII, 1150. — Eam mortales vix fugiunt, *id.*, CIX, 45. — Rarius vero illi, qui aliis præsunt, aut exsultant, *ibid.* — Quomodo fugienda, *ibid.* — Gravititas ejus et detestatio, *ibid.*, 827. CX, 110, 649; CXII, 1210, 1581. — Omni vitio deterior superbia, *id.*, 110. — Quidquid boni homo agit, necesse est Deo laudem quaerat, non sibi, *ibid.*, 112. — Cavenda superbia, cui Deus resistit, vitanda jactantia, quæ Deo displicet, abominanda arrogantia, quæ abominatio est coram Deo, *ibid.* — Remedium contra superbiam, *id.*, CXII, 1582. — Natura et origo, *ibid.*, 1531. — Duo ejus genera Deo exosa, *ibid.* — Et magis quam calliditas serpentis primorum parentum lapsus ascribendus, *id.*, CVII, 488, 487. — Quomodo a Propheta appelletur radix omnium malorum, *id.*, 829. — Utriusque effectus vari, *ibid.*, 831, 831. — Superbus semper aliena opera despicit, semper miratur quod facit, Hicmarus CXXV, 872. — Elatio spiritum erigit, *ibid.*, 875. — Superbia delictum maximum, S. Bruno, CXLII, 102. — Superbia effectus in mente humana, S. Petrus Damianus, CXLIV, 589. — Sibi, non aliis ruinam facit, *ibid.*, 138. — Superbia parum non patitur, S. Bruno Carib., CLIII, 307. — Delictum maximum est, *id.*, CLII, 713. — Per cornu designata, *ibid.*, 1017. — Vitiis omnium regina, *ibid.* — Superbia cæcitatem reprobi sensus avertit, Guibertus, CLVI, 164. — Non fert rectam intentionem, *ibid.* — Superbi per exteriora effluunt, *ibid.*, 155.

Amator vanæ gloriæ unde possit semper laudari agere non quiescit, Vernerus, CLVII, 1106. — Sicut solis radius dum conspicitur, acies oculi hebetatur, sic et qui immoderate altiora sibi scrutatur, ab intentione veri obtunditur, *ibid.*, 1107. — Sicut aquila ex alto ad secas collabitur, sic homo de alto bonæ conversationis per carnalem appetitum ad inferiora demergitur, *ibid.* — Per superbiam cor inflatur, *ibid.*, 1068. — Superbiam sequitur invidia, *ibid.* — Superbia tres species, in estimatione, in voluntate, in opere, Lanfrancus, CL, 111, 112. — Quæ in sola voluntate, damnableior. Quæ in estimatione, insanabilior, *ibid.* — Superbia querit laudes, *id.*, CLVIII, 868. — Vel dum laudes fugit, inde gloriatur, *ibid.* — Superbia filia ira, impatientia, discordia, indignatio, rancor animi, lædium mentis, voracitas gulæ, murmuratio, avaritia, rapacitas, *ibid.*, 869. — Inanis gloria non solum hominem malis operibus maculat, sed etiam de bonis operibus jugulat. Superbis certa damnatio, *ibid.* — A superbia quæque vitia originem trahunt. Superbia peccatum Deus primo punivit in angelis prævaricatoribus; 2. in Adam, qui credidit hallucinationibus serpentis; 3. in hominibus turrim usque ad coelos erigere præsumptibus, S. Bruno Ast., CLXIV, 185. — Superbia facit ut peccator sit mortuus et fœt, Rupertus, CLXVIII, 231. — Superbia peccatum est causa quod amittamus donum celeste et terrestre, *ibid.*, 287. — Superbia est de suis operibus confidere, *ibid.*, 535. — Superbia fons originalis peccati, Godefridus, CLXXIV, 181. — Cor hominis pendit diabolo, *ibid.*, 281. — Est immunditia et ira mater, *ibid.*, 531. — Superbia Deum negat, Hugo a S. Victore, CLXXV, 776. — Ejus origo, *ibid.*, 775. — Superbia est appetitus propriæ excellentiæ, S. Bernardus, CLXXXII, 821. — Primus ejus gradus est curiositas, *ibid.*, 957 et seq.; secundus, levitas animi; tertius, ineptia lætitia, *ibid.*, 965; quartus, jactantia, *ibid.*, 964; quintus, singularitas; sextus, arrogantia, *ibid.*, 965; septimus, præsumptio; octavus, defensio peccatorum; nonus, simulata confessio, *ibid.*, 966; decimus, rebellio; undecimus, libertas peccandi, *ibid.*, 968; consuetudo peccandi, *ibid.*, 969. — Superbia hoc est, cum major es in oculis, quam apud Deum et in veritate, *id.*, CLXXXIII, 946. — Primum in celo peccatum, *ibid.*, 689. — Principem angelorum commutavit in diabolum, *ibid.*, 56. — Superbos præterit Dominus, *ibid.*, 1041. — Superbia detestabilis, *ibid.*, 104. — Cave jactantiam, fuge appetitum vanæ gloriæ; nihil de te præsumas, non te insolenter extolras, nihil boni tibi tribuas, de bono opere non glorieris, non sis inflatus vento favoris, *id.*, CLXXXIV, 1259. — Qui vult omnes virtutes suas augere et non perdere, abscondat eas pro elatione, fugiat videri quod meruit, *ibid.* — Superbia fecit philosophos insipientes et obsecratos, Petrus Lombardus, CXCL, 1528. — Vitiis omnium causa est, *id.*, CXCLII, 268. — Superbia omnis peccati initium, Garnerius, CXCLIII, 148. — Superbia totius infidelis spiritualis ruina est, Adamus Sentus, CXCVIII, 349. — Bonis operibus insidiatur, *ibid.*, 455. — Superbia inflat, perit injustitiam, rapit hominem supra se, Petrus Comestor, CXCVIII, 1828.

Superbia est causa omnium peccatorum et malorum,

Petrus Cantor., CCV, 44. — Ultimum est peccatum penitentibus, et primum peccantibus, *ibid.* — Hoc vitium super omnia vitia detestatur Deus, *ibid.*, 45. — Superbis passio Christi non prodest, *ibid.*, 46. — Ex superbia mala omnia oriuntur, S. Martinus Legion., CCV, 721. — Quatuor species habet: prima est, cum honorum quod quis habet, sibi attribuit; secunda, cum credit a Deo esse datum, sed tamen pro meritis suis; tertia, cum se jactat habere quod non habet; quarta, cum cæteris despectis singulariter, *ibid.* — Superbia effeminat habitum, perimit obstinatum, deiecit exaltatum, philosophos tradidit in reprobum sensum, Alanus, CCX, 135. — Designatur per aquilonem, novercat bonis, fructum operis perdit; mentem ligat gelicidio perversitatis, *ibid.* — Est mater omnis nequitie. Ventus est qui projicit pulverem a facie terræ; est tumor, qui infusa medicamina depellit, *ibid.* — Superbia cunctis importabilis, et omnibus odiosa, inter omnia vitia est semper prima, et semper ultima, CCXVII, 729. — Quam detestabilis sit, *ibid.*, 730. De proprietatibus arrogantium, *ibid.*, 731.

II. — De avaritia.

Avaritia est libido habendi, seu inordinatus amor rerum temporalium. Et avaritia est quando cum cupiditate appetitur vel possidentur bona temporalia. Quod discerni potest: primo, si immoderate vel gaudeamus de possessione, vel doleamus de amissione seu privatione divitiarum; secundo, si per nefas contra Dei præceptum eas vel comparemus, vel retineamus; tertio, si avidius eas vel appetamus, vel possideamus et servemus; quarto, si utamur his ultra, vel citra modum necessitatis ad explendam vel superbiam, vel concupiscentiam oculorum, vel concupiscentiam carnis; quinto, si quidquid superflui non expendamus in pauperes.

Et cognosci potest quod animus hominis alienus sit a cupiditate divitiarum: primo, si quis neque se earum possessione beatum, neque earum privatione miserum et infelicem existimet; si neque de earum possessione nimium gaudeat, neque de earum privatione nimium doleat; secundo, si præferat paupertatem divitiis male partis et contra fas retentis; tertio, si divitiis legitime acquisitis non utatur ad cupiditatem, sed ad necessitatem solum; quarto, si quidquid superest et sibi et suis in pia opera expendat.... Quæ evidentissime constabunt ex indicationibus quæ de avaritia sequuntur; sed antequam eas referamus, opportunum nobis videtur quendam afferre exempla hujus vitii ex Scripturis desumpta, quæ ista sunt:

Josue, vii, 11 et seqq.: «Peccavit Israel et prævaricatus est pactum meum, ait Dominus; tuleruntque de anathemate, et furati sunt, atque mentiti, et absconderunt inter vasa sua.... Non ero ultra vobiscum donec conteratis eum qui hujus sceleris reus est. Et quicunque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni, cum omni substantia sua. Quoniam fecit nefas in Israel... Et ait Josue ad Achan: Filii mei, da gloriam Domino Deo Israel, et confitere, atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Responditque Achan Josue, et dixit ei: Vere ego peccavi Domino, Deo Israel, et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium equestrum valde bonum, et ducentos cyclos argenti, regulamque auream quinquaginta siclorum; et concupiscens abstuli, et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operni... Dixit Josue: Quia turbasti nos, exturbet te Dominus, in die hac. Lapidavitque eum (Achan) omnis Israel, et cuncta quæ illius erant, igne consumpta sunt.

Est adhuc in veteri lege memorabile exemplum avaritiæ et illius punitionis in persona Nabel sponso Abigail. Consule I Regum, xxv, 2 et seqq.

Et in Evangelio parvula sunt, Matth., xxvi, 14 et seqq.: Abiit unus de duodecim, qui dicebatur Judas Iscariotes ad principes sacerdotum. Et ait illis: Quid vultis mihi dare, et ego vobis eum tradam? at illi constituerunt ei triginta argenteos. Et exinde querebat opportunitatem ut eum traderet... vespere autem facto discumbebat (Jesus) cum duodecim discipulis suis. Et edentibus illis dixit: Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est. Et contristati valde, creperunt singuli dicere: Nunquid ego sum, Domine? At ipse respondens ait: Qui intingit mecum manum in parapside, hic me tradet... Respondens autem Judas, qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego sum, Rabbi. Ait illi: Tu dixisti... Adhuc loquente eo (Jesus), ecce Judas unus de duodecim venit, et cum eo turba multa, cum gladis et fustibus, missi a principibus sacerdotum et senioribus populi. Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Et osculatus accedens ad Jesum, dixit: Ave, Rabbi. Et osculatus est eum. Dixitque illi Jesus: Amice, ad quid venisti? Tuus

accesserunt, et manus injecerunt in Jesum et tenuerunt eum.... Et vinctum adduxerunt eum (Jesum) et tradiderunt Pontio Pilato prædidi. Tunc videns Judas, qui eum tradidit, quod damnatus esset, poenitentia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus, dicens: Peccavi, tradens sanguinem justum... Et projectis argenteis in templo, recessit, et abiens laqueo se suspendit....

Luc. xvi, 19 et seqq.: Homo quidam erat dives, qui induebatur purpura et bysso; et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui jacebat ad januam ejus, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa divitis, et nemo illi dabat; sed et canes veniebant et lingebant vulnera ejus. Factum est autem ut moreretur mendicus, et portaretur ab angelis in sinum Abrahe. Mortuus est autem et dives, et sepultus est in inferno. Elevans autem oculos suos, cum esset in tormentis, vidit Abraham a longe, et Lazarum in sinu ejus; et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, et mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, et refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Filii, recordare quia receptisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala; nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris....

Act. Apostol., v. 1 et seqq.: Vir autem quidam, Ananias nomine, cum Saphira uxore sua, vendidit agrum. Et fraudavit de pretio agri, conscia uxore sua; et afferens partem quamdam, ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem Petrus: Anania, cur tentavit Satanæ cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, et fraudare de pretio agri? Nonne manens tibi manebat, et venundatum in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hanc rem. Non es mentitus hominibus, sed Deo. Audiens autem Ananias hæc verba, cecidit et expiravit. Surgentes autem juvenes amoverunt eum, et efferentes sepelierunt. Factum est autem quasi horarum trium spatium, et uxor ipsius nesciens quid factum fuerat, introivit. Dixit autem ei Petrus: Dic mihi, mulier, si tanti agrum vendidisti? At illa dixit: Etiam tantum. Petrus autem ad eam. Quid utique convenit vobis testare Spiritum Domini. Ecce pedes eorum, qui sepelierunt virum tuum ad ostium, et efferent te. Confestim cecidit ante pedes ejus, et expiravit. Intranthes autem juvenes illam invenerunt mortuam, et extulerunt, et sepelierunt ad virum suum. Et factus est timor magnus in universa Ecclesia, et in omnes qui audierunt hæc.

Avaritia gentilium, qui pecuniam animæ anteponunt, Tertullianus, I, 1261. — Avaritiæ caligo, S. Cyprian., iv, 612. — Avarus cariturus semetipso carere timet pecunia, negotiosus, tristis, anxius, sine requie ulla, damni metu semper detinetur; honestatis immemor, amicitiarum inobservans, humanitatis fugax, religionem nescit, bonitatem omnino odit, ix, 687. — Avaritia est inimica justitiæ, xi, 383. — Qui elaborat, ut plus habeat, quam habebat, avaritiæ partes agit, 286. — Avarus est qui querit, quod non habet, et qui putat se non habere quod habet, *ibid.*, 529. — Avaritia fidem frangit, charitatem negligit, justitiam negat, non cognoscit affectus, jura divina contemnit, humanæ versutiæ argumenta excludit, orbem totum, si possit, ut rapiat, *ibid.*, 537. — Non habentibus divitiis habendi iniecit cupiditatem: habentibus admittit satietatem, *ibid.*, 531 et seqq. — Avaritia quantum malum sit, S. Ambrosius, xvii, 381. — Omnis avarus impius est, et sibi et cæteris nocens, *ibid.*, 442. — Avaritia quam velox et antiqua sit, id., xvi, 138. — Quam feralis et illecebrosa, *ibid.* — Quam vanum sit opes congregare, *ibid.*, xciv. — Avere, noli recondere, ne fias nudo quidem nomine christianus, opere Judæus, *ibid.*, 1356. — Præminentem virum thesauri non possideant sui, nec pecuniis serviat, qui præstet liberis, *ibid.*, 120. Avaritiæ possessionum jura, quæ Deus omnibus voluerat esse communia, distribuit, *ibid.*, xvi, 1804. — Magna illecebra delinquendi est rerum affluentia secundarum; in superbiam extollit, oblivionem auctoris infundit, id., xiv, 854.

Avaritia hominum quanta sit, *ibid.*, 317. — Inexplebilis mercatorum avaritia arguitur, *ibid.*, 722. — Inflammatur lucro avaritiæ, non exstinguitur, *ibid.*, 753. — Quo plura abstulerit, eo magis inopem se esse credit, *ibid.*, 837. — Avari bona non sunt vera bona, *ibid.*, 1162. — Sterilitas illi soli est quæstiones, *ibid.*, 710. — Avaris lucrum omne ad virtutem dispendium est, ad cupiditatem incendium, *ibid.*, 216. — Servus et mendicus omnis avarus, 649. — Quid aliud nisi metallum est mens avari, *ibid.*, 837. — Ex avaritia profecto æptem nequitias procreantur, proditio, fraus, fallacia, perjurium, inquietudo, violentia, et contra misericordiam obduratio, id., xvii, 758. —

Huc opponitur contemptus mundi, *ibid.*, Avaritia nutritur est luxuriæ, id., xiv, 752. — Quæ vitia generat, *ibid.*, 635. — Justitiæ prima infirmat, *ibid.*, 62. — Nihil tam contrarium fortitudini, quam lucro vinci, *ibid.*, 87. — Avaritia plerumque sensus habeat humanos, et pervertit opiniones, *ibid.*, 885. — Auri cupiditas materia est perditionis, et avaritiæ studio sacrilegia solent generari, *ibid.*, 858. — Fidem frangit, nec tehet verborum simplicitatem, *ibid.*, 941. — Etiam animam suam venalem habet, *ibid.*.

Avaritia radix omnium malorum, S. Hieronymus, xlii, 418. — Libido, fraus, idololatria est, *ibid.*, 349. — Nullis expletur operibus, *ibid.*, 897. — Quanto amplius habuerit, plus requirit, *ibid.*. Contemnit leges, gehennæ flammam despiciit, 826. — Infernum imitatur. In conviviis non cibos vorat, sed injustitiam, *ibid.*. In judicis jurgia miscet atque discordias. Unam habet mensuram, extra mensuram semper inquirere, *ibid.*. — Ardemus avaritia, et contra pecunias disputantes, auro sinum expandimus, nihilque nobis satis est, *ibid.*, 1057. — Radix avaritiæ, cura gentilium, *ibid.*, 417. — Avaritiæ occasio est multis nomen operum, id., xlii, 56. — Deliciæ et epularum varietates, fomenta avaritiæ sunt, *ibid.*, 531. Avaritia inter idola condemnatur, id., xxiv, 48. — Avari sunt raptores, servi sunt mammonæ, *ibid.*, 476. — Avaritiæ vitandum est malum, id., xvii, 417. — Timor Dei insatiabilem avaritiam compescit, *ibid.*, 818. — Hanc quasi fenestram pessimum declinemus, *ibid.*, 211.

Avaritia quid, S. Augustinus, xli, 356. — Avaritia generalis, quæ plus appetit quisque, quam sat est, id., xxxvii, 1550. — Avaritia inexplebilis, id., xxxvi, 530, 423, 438; xxxix, 1651. — Avaritiæ lauces major pecunia non claudit, sed extendit; non irrigat, sed accendit, *ibid.*. Avaritia grave peccatum, id., xi, iii, 89. — Opus est mali hominis, non Dei, xxxvii, 1691. — Avaritiæ crimen est poena, id., xxxviii, 958. — Unus, id., 897. Avaritia catena pedum, id., xxxv, 2057. — Damna eorum, qui ob lucra peccant, xxxvii, 1645. — Avaritia quædam est in libidine et in idololatria, *ibid.*, 630. — Avaritia omnis præcedenda, *ibid.*, 627, 650. — Avaritiæ remedium, *ibid.*, 1636. — Avaritiæ homo servit, non Deo, id., xxxix, 1205. — Ab avaritiæ iugo Christus liberat, id., xxxviii, 526. — Ab avaritiæ sordibus purgat amor sapientiæ, id., xli, 204. — Avarorum adagium: Quantum habebis, tantus eris: frange lunam, et fac fortunam, id., xxxvi, 610; xi, 674. — Avarus est, non solum qui rapit aliena, sed et qui cupide servat sua, id., xxxviii, 628. — Avarus quasi martyr auri, id., xxxix, 1461. — Non tam habet, quam se credit habere, id., xl, 674. Philargyria quid sit, et unde nascatur, Cassianus, xli, 500. — Eam non pecunia, sed pecuniæ amor facit, *ibid.*, 515. — Ejus tria genera, *ibid.*, 503. — Turpe vitium et ignominiosum, *ibid.*, 293. — Omnes virtutes impedit, *ibid.*, 298. — Multa mala procreat, *ibid.*, 296. — Quomodo superanda sit, *ibid.*, 313. — Nisi nuditate vinci non potest, *ibid.*, 315. — Avaritia est radix omnium malorum, S. Petrus Chrysologus, lili, 626. — Est schola impietatis, *ibid.*, 285. — Generat pecuniam, cognoscitur per aurum, *ibid.*, 518. Avarus est invidus, *ibid.*, 194. — Ex avaritiæ fomite videmus pullulare odiorum causas, hinc evenire criminum pugnas, hinc fraternas acies insensu, hic amicitiarum fœdera destrui, S. Valerianus, lili, 752. — Contentiones, rixas, furorem, homicidium, *ibid.*, 753 et seqq. — Avaritia idololatriæ famula, S. Salvianus, lili, 188. — Morbus, *ibid.*, 175. — Avaritiæ studentes suas opes in inferno collocant, *ibid.*, 177. — Avaro nihil scelestius, *ibid.*, 182. — Avaritia perniciosa, S. Leo Mag., liv, 544. — Grande malum est avaritia, S. Maximus, liv, 476. Qui pecuniam appetit, fidem perdit, qui aurum redigit, gratiam prodigit, id., lvii, 476. — Avarus quanta in congerendis divitiis frustra perferat incommoda, *ibid.*, 711. — Avaritiæ detestatio, Victor Vitens., lviii, 485. — Cupiditas ita mista est superbiam, ut nihil peccati fiat quod non ex utraque procedat, Julianus Pomer., lxx, 499. — Avari oburgatio, Dracontius, lx, 834. — Avaritia generalis, Eugypius, lxxii, 612. — Specialis, *ibid.*. — Avaritia diabolus cecidit, *ibid.*, 645. — Avaritia dicitur amor et fomes habendi, Arator, lxxviii, 151. — Radix omnium malorum, *ibid.*, 132. — Avaritia tali sorte punita est, ut eum multa rapiat, semper egeat, Cassiodorus, lxxix, 631. — Gladius contemnitur, ubi aurum auscultat, id., 709. — Avari manus portum claudit, et cum digitis attrahit, navium simul vela concludit, *ibid.*, 714. Regiam illam procarum vitiorum avaritiam fœge, cui cuncta crimina detestabili devotione famulantur, *ibid.*, 834. Dum pectus hominis ingressa fuerit, gregatim maleficia cohortes admittit, *ibid.*. — Avaritiæ vitium, S. Greg. Turon., lxxi, 508. — Fomes, *ibid.*, 4029. — Ejus detestatio, *ibid.*, 933.

— Avari semper pauperes, *Vita Pulcrum*, LXXIII, 513. — Fontibus raras habentibus similes, *ibid.*, 1186. — Avarus pulchra similitudine describitur, a canibus et venaticis avibus deasumpta, *ibid.*, 531. — Avaritia debet quod paraverat eleemosyna, *ibid.*, 564. — Avaritiæ remedium dolo bono Macarius docet virginem, et convertit, *ibid.*, 1093.

Avaritia omnium malorum caput, S. Gregorius Magn., LXXV, 1074. — Igni comparata, *ibid.*, 1093. — Nomine plumbi significata, *ibid.*, 1071. — Sublevatur superbia et inani gloria, *ibid.*, 1073. — Subrepat vel per timorem vel per elationem, 1096. — Avaritiæ quæ sint filiae, *id.*, LXXVI, 621. — Ejus tentationes quales sint, *ibid.*, 622. — Avarum qua ratione cruciet avaritia, LXXV, 666. — Qui hic ardent igne avaritiæ, ardebunt etiam in carne ignibus gehennæ, *ibid.*, 1016. — Avarorum miseritæ, *ibid.*, 1094. — Hic et in æternum miseri sunt, *ibid.*, 1095. — Impetiginem habet in corpore qui avaritia vastatur in mente, *id.*, LXXVII, 25. — In parvis non refrenata sine mensura dilatur, *ibid.*, Turpe est plus pecuniæ quam animabus studere, 821. — Avarus, avium more, esca rerum terrenarum devorata, peccati laqueo strangulatur, *ibid.*, 85. — Avaritia quot criminum radix, *ibid.*, LXXIX, 238. — Cupiditas nihil habendo proprium vincitur, et omnia communia possidendo, S. Columbanus, LXXX, 260. — De avaritia, Taio, LXXX, 931, 932. — Avaritia in geminam distinguitur pecuniam, S. Isidorus, LXXXIII, 96. — Avaritiam subjugat eleemosyna, et spes æternæ retributionis, *ibid.*, 98. — Sermo de cupiditate, S. Ambrosius Autpert., LXXXIX, 1277 et seqq. — Avaritia est nimia divitiarum acquirendi, habendi, vel tenendi cupiditas, CI, 654. — Cujus germina sunt invidia, furta, latrocinia, homicidia, mendacia, perjuria, rapina, violentiæ, inquietudo, injusta judicia, contemptus veritatis, futura beatitudinis oblitio, obduratio cordis, *ibid.* — Avari descriptio, *id.*, C, 690. — Illius miseria, *ibid.*, 691, 692.

Avaritia modum ignorat, temperamentum nescit, finem habendi postponit, Smaragdus, CII, 965. — Multa generat mala; inde rugata fronte in conventu inveniuntur falsarii; inde in medio civitatis sicarii; inde in publico venefici; inde aperte crimen admittitur; inde scelus publice patrat, *ibid.* — Pecuniarum cupidus animam suam venalem habet, S. Benedictus, CIII, 691. — Propter avaritiam Achan cum suis omnibus lapidatus est; Saul alienus a Domino effectus est, *ibid.* — De avaritia et ejus remedio, Halitgarus, CV, 665, 666. — De vitio avaritiæ ejusque effectibus, Jonas, CVI, 245. — Avaritia cur idololatricia dicat, Rabanus, CXII, 446. — Ejus delectatio, *ibid.*, 1244, 1245. — Hydropticus assimilatur, *ibid.* — Remedium adversus illam, *ibid.*, 1364, 1367. — Ejus natura et origo, Notæ, *id.*, CVII, 874; CIX, 244. — Avaritia radix peccati, Haimo, CXVII, 796. — De cavendo avaritiæ vitio, Hinemar., CXV, 870. — De avaritia, Reg., CXXXV, 464. — Avaritia radix omnium malorum, S. Petr. Dam., CXLIV, 254. — Sicut fumus ex igne clipei vaporantis egreditur, ita vitiorum omnium caligo de camino estuantis avaritiæ generatur, *ibid.* — Avari difficultas in eleemosyna, *id.*, CXLV, 213. — Avarorum triplex genus, *ibid.* — Avaritia omnia scelera superat, *ibid.*, 535. — Ejus natura, *ibid.*, effectus, *ibid.*, 534. — Finis et intentio, *ibid.*, 551. — Exhortatio contra avaritiam, *ibid.*

Avaritia est omnium malorum radix, Lanfrancus, CL, 559. — Avaritia post diluvium producta, Guibertus, CLVI, 147. — Propagatrix totius malignitatis, *ibid.*, 154. — De avaritia ejusque remedio, Wernerus, CLVII, 1164, 1165. — Avaritia est Deus Judæorum, Ropertus, CLXVIII, 153. — Causa malorum, *ibid.*, 354. — Mala sunt negotiari in templo, et vendere Christum, *ibid.*, 616. — Avarus congregans divitias acquirit domui suæ confessionem, *ibid.* — Avaritia, quæ est immoderata habendi cupiditas, animam interno bono carentem, et sibi non sufficientem, ad exteriora appetenda compellit, Hugo de S. Vict., CLXXV, 776. — Avarus homo similis est inferno, S. Bernardus, CLXXXIV, 1266. — Cupiditas grave peccatum est, omnium criminum materia, *ibid.* — Judas per cupiditatem vendidit Christum, *ibid.* — Avaritia impedit purum Dei cultum, Petrus Lombardus, CXCI, 1059. — Equatur idolatriæ, *id.*, CXII, 280. — Avaritia quid, et quod sit radix omnium peccatorum, *ibid.*, 359. — Avaritia velut amphora est, quæ os cordis ambitu apertum tenet, Garnerius, CXCI, 141. — Avaritiæ fructus, *ibid.*, 153. — Avaritia cruciat, trahit hominem extra se pervagationem, quia facit eum amplexari stercora pro croceis, Petrus Comestor, CXCVIII, 1828. — Nullum vitium prorsus avaritia, Joannes Saresb., CXCI, 719.

Avaritia quid sit, Petrus Cantor, CCV, 72, 73. — Est idolorum servitus, *ibid.*, 75. — Difficilius curatur quam libidinis vitium, *ibid.*, 76. — Nihil avaritia gravius cui-

quam imprecari quis potest, *ibid.*, 75. — Avari sanguisugæ dicuntur, *ibid.*, 94. — Avarus indiget etiam his quæ possidet, *ibid.*, 74. — Omnis avarus immundus est, *ibid.*, 75. — Cupiditas sacerdotum peperit venalitatem missarum, *ibid.*, 102. — Avaritiæ rotæ, currus, aurigæ, Thomas Cisterc., CCVI, 116. — Terra suis limitibus terminatur; aqua suis finibus limitatur; aer suo fine concluditur, eorum limitibus terminatur; sola avaritia mensura non sistitur, Alanus, CCX, 123. — Avaritiam accusant fortuna, natura, charitas, proximus, elementa, mare, Deus, *ibid.*, 124, 125. — De malitia avaritiæ, *ibid.*, 464. — Ubi nummus loquitur, Tulliani eloqui tuba raurescit, ubi nummus committit, Hectoris militiæ fulgura conticescunt, ubi pugnat pecunia, victus expugnat Hercules, *ibid.* — Nummus vincit, nummus mundum regit, nummus imperat universi, *ibid.* — Quid prodest cum Ptolomæo subterfugientis astronomiæ fugas consequi subtilitatis curriculo; cum Euclide, geometricorum enigmatum secreta scrutari; cum Milerio musicarum proportionum consonantes amicitias invenire; cum Pythagora pugnas numerorum virtute multiplicationis inspicere, cum Tullio rhetoricis colorum stellari sideribus, etc., cum sapientia nostris temporibus nullius fructus præmiatur stipendiis, nullius famæ eam aura favorabilis extollat, ipsa vero pecunia honoris titulos et laudis emat præconia, *ibid.* — Avaritia laxat amicitias, generat odium, parit iras, bella serit, lites nutrit, rumpit fœdera, natos in parentes excitat, *ibid.*, 465 et seqq. — Avaritiæ bellum, *ibid.*, 573. — Superetur a largitate, *ibid.* — Dicitur furia infernalis, *ibid.*, 564. — Cum toto suo famulitio hominem impugnat, *ibid.*, et 565. — Avarorum misera conditio, *ibid.*, 585.

Insatiabile est cupidorum desiderium, Innocentius III, CCXVII, 719. — Avarus et infernus uterque comedit et non digerit, *ibid.*, 721. — Avarus nec patientibus compatitur, nec miseris subvenit, sed offendit Deum, offendit seipsum, offendit proximum, *ibid.* — Sicut idololatra servit simulacro, sic et avarus thesauro. De aliis avaritiæ proprietatibus, *ibid.*, 722. — Quam plures perdidit avaritia. Achan populus lapidavit, quia tulit aurum et argentum de anathemate, Naboth interemptus est, ut Achab ejus vineam possideret; Judas laqueo se suspendit, quia vendidit et tradidit Christum; Ananiam et Saphiram subitanea mors exstinxit, quia de pretio agri defraudaverunt apostolos, *ibid.*

III. — De luxuria.

Luxuria est peccatum quo venereæ voluptas contra legem Dei vel appetitur vel percipitur. Luxuria ait S. Augustinus est vitium... animæ perverse amantibus corporeas voluptates neglecta temperantia, qua rebus spiritualiter pulchrioribus et incorruptibiliter suavioribus coaptamur.

Hujus peccati septem sunt species; nimirum fornicatio simplex, adulterium, stuprum, sacrilegium, incestus, raptus et vitium contra naturam, quo generali nomine intelligitur mollietas, sodomicum scelus, bestialitas et alia id genus nefanda... Quæ omnia nos connectimus sub nomine Luxuriæ.

In hujus peccati materie peccant non solum il qui reipsa actus malos perpetraverunt, supra relatos, qui vel soli vel cum aliis peccant actu ipsa venereo, sed etiam, 1. qui sine necessitate dicunt, canunt, legunt, scribunt, pingunt, fingunt, audiunt ultra res venereas et impudicas; 2. qui sine necessitate et cum voluptatis sensu spectant oculis, vel personas, vel tabulas, vel statuas, vel alia id genus, ex quibus oritur appetitus luxuriæ; 3. qui pravis circa luxuriæ cogitationibus consentiunt; et 4. qui pravis iis cogitationibus ultra et cum voluptate occupantur, licet non consentiant.

Quæri potest quænam sint quæ ad luxuriam solent hominem provocare. Ad hanc quæstionem respondet: « Hoc fuit iniquitas Sodome, verba Dei sunt apud Ezechielum, superbia, saturitas panis, et abundantia, et otium ipsius et filiarum ejus, et manum egeno et pauperi non porrigebant. » Præter hæc sunt et alia incentiva luxuriæ, nimirum consortium et familiaritas personarum alterius sexus, spectacula profana, choreæ et saltationes, lectio librorum quibus amatoria describuntur, v. g. comediarum, vel fabularum equestrium, vel aliorum nostris temporibus in foliis publicis nimis diffusorum.

Octo luxuriæ filiae, recensentur a S. Gregorio Magno, nimirum cæcitas mentis, inconsideratio, præcipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror vel desperatio futuri. His addere licet ex luxuria ut plurimum sequi obdurationem cordis, detrimentum sanitatis, rei domesticæ confusionem et dissipationem, scurrilitatem, turpiloquia, tarditatem, et stuporem ingenii, denique mortem in peccato nulla prævia poenitentia.

Et luxuriæ vel antidota vel remedia, quæ ab eo peccato vel aveant, vel revocant, sunt: primo, fuga eorum omnium quæ nunc diximus ad luxuriam provocare ut plurimum; secundo, studium orationis, gemitus cordis; tertio, sejunctio a frequenti hominum consortio; quarto, labor continuus; quinto, mortificatio carnis; sexto, diligens custodia sensuum, alienusque ab omni curiositate animus; septimo, frequens usus sacramenti poenitentiae; octavo, iugis meditatio mortis et eternitatis. Restat quod dicamus quod luxuria grave est peccatum, peccatum ex genere suo mortale et gravissimum... Raro accidit peccatum in genere luxuriæ veniale esse.

De his omnibus dilucidatio habetur, in sequentibus indicationibus.

Cui libido domina est, in quo cæno dedecoris volutatur, S. Hilarius, IX, 687. — Pendet ad occasiones adulteriorum: anxius circa lascivias suæ furia, oculis, mente, corpore, totus in scortis est, *ibid.* — Videnus quotidie atque audiens humanas in adulteros leges, adulterium in ipso foro cogitat; quod agere timet, et quod timet non fugit, *ibid.* — Luxuria hominum quanta, S. Ambrosius, XIV, 218. — Nec fidem habet nec observantiam disciplinæ: seminarium est et origo vitiorum, *ibid.*, 720. — Luxuria mater libidinis est, *id.*, XVI, 1197. — Quam acerbus fructus luxuriæ, *ibid.*, 381. — Luxuriosi adjuvant domum ad domum, villam ad villam, et effodiunt terram, *ibid.*, 1061. — Opus virtutum detestatur luxuriosus, hellino refugit, *ibid.*, 1947. — Ubi coeperit quis luxuriari, incipit deviare a fide vera, *ibid.*, 1181. — Luxuria cæcitatem mentis, inconsiderationem, inconstantiam, præcipationem, amorem sui, odium Dei, affectum præsentis sæculi, horrorem vel desperationem gignit futuri, *id.*, XVII, 760, 1072. — Luxuria insatiabilis est, S. Hieronymus, XXII, 826. — Luxuriæ fluctus adversum nos crebrius intumescant, *ibid.*, 774. — Non possunt suscipere correptionem, qui illius oblectatione capiuntur, *ibid.*, 818. — In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est, *ibid.*, 663.

Luxuria. S. Augustinus, XXXVIII, 526, 529. — Quid, XLI, 556. — Luxuriam esse malum dicit Julianus, non vere concupiscentiam, *id.*, XLV, 1549, 1550. — Luxuriæ malum, concupiscentiæ consentiendo committitur, *ibid.*, 1549. — Luxuria per lubricum significata, *id.*, XXXVI, 528. — Fornicatio duplex, carnis et spiritus, *id.*, XL, 469. — Cordis et carnis, *id.*, XXXVIII, 1065. — Fornicatio divino jure in Scriptura damnatur, *id.*, XLII, 459. — Grande malum, *id.*, XXXIV, 745. — Lethalem habet culpam, *id.*, XL, 578. — Excludit a regno Dei, *id.*, XXXVIII, 879. — Crimen est injuriosum Deo, *ibid.*, LXXXV, 878. — Fornicationis vitio corrumpitur in homine imago et templum Dei, *ibid.*, LXXXVI, 1371. — Et ut injuria gratias Dei, *ibid.*, 85. — Generis humani in fornicationibus et adulteriis committendis quanta perversitas, *ibid.*, 84. — Fornicatio cordis in omnibus fuit, in paucis carne, in omnibus corde, *id.*, XXXVIII, 1065. — Libido venerea mentem absorbet, *id.*, XLIV, 773. — Non sinit sancta cogitare, *ibid.*, 808. — Totum hominem commovet ac sibi vindicat, *id.*, XLII, 424. — Ne animus in æterna se attollat impedit, *ibid.*, 227. — Fornicatio spiritalis, Cassianus, XLIX, 975. — De principali remedio adversus spiritum fornicationis, *ibid.*, 269. — Carnis puritas sine munditia cordis nequit obtineri, *ibid.*, 281. — Luxuria dicitur contagio, S. Petrus Chrysologus, LII, 563. — Desperationi similis, *ibid.*, 197. — Totam profanat modestiam, *ibid.*, 304. — Luxuria petit castitatis interitum, pudicitie necem, mortem sanctitatis, *ibid.*, 654. — Agresti cibo renudi frenatur luxuria, *ibid.*, 227. — Luxuria impedit iter ad cælum, S. Valerianus, *id.*, 698. — Per luxuriam diabolus sibi totum mundum subiecit, S. Maximus, LVII, 345. — Comes est ebrietatis, *ibid.*, 582. — Luxuria non est vitium pulchrorum suaviisque corporum, sed animæ perverse amantis corporeas voluptates, Eusebius, LXII, 655.

Luxuria carnis luxuria cordis, S. Benedictus, LXVI, 254. — Luxuriam labore superandam aguli invento uxorem sibi et proles fingentis dextera docetur, Vita Patrum, LXXIII, 746. — Luxuriam demon accendit, *ibid.*, 502. — Fornicatio mentis, *ibid.*, 874. — Locis humilibus designatur luxuria, S. Gregorius, LXXVI, 674. — Erucæ nomine signatur, *ibid.*, 714. — Peccata carnis sulphuri fœventi et ardenti recte comparantur, *id.*, LXXV, 1051. — Luxuria est ignis usque ad perditionem devorans, *id.*, LXXVI, 201. — Luxuriæ tentatione castos animi molus diaboli perturbant, *id.*, LXXV, 112. — Luxuria omnia bona opera extinguit, *ibid.*, 201. — Quæ sint illius luxuriæ, *ibid.*, 622. — Quomodo luxuria refrendenda, *ibid.*, 190. — Pavor et nebula carnalem concupiscentiam significat, *id.*, LXXVII, 548. — Ex gula oritur luxuria, *ibid.*,

80. — Per luxuriam virtutes animæ destruantur, *ibid.* — Maxima pars hominum in fornicationem cur præcepit ruat, *id.*, LXXIX, 558. — Luxuriæ vitium non solum percutiendum, sed etiam eradicandum, *ibid.*, 407. — Ex corde præsertim evellendum, *ibid.*, 408. — Grave Dei odium in luxuriam, *ibid.* — Ut perfecte dometur in carne, et radicitus extirpetur a mente, quid præstandum, *ibid.*, 401. — Ad eam expugnandam producenda sanctorum exempla, *ibid.*

Luxuria per castitatem et continentiam sollicitam, et semper timentem vincitur, S. Columbanus, LXXX, 260. — De luxuria, Taio, *id.*, 945, 946. — Ex corde primum fornicationes sunt auferendæ, et non prorumpent in opere, S. Isidor, LXXIII, 642. — Fornicatio carnis adulterium est, fornicatio animæ servitus idolorum, *ibid.* — Maximum scelus, quia templum Dei violat, et tollens membra Christi, facit membra meretricis, *ibid.* — Fornicatione coliquari deterius est omni peccato. Luxuria perducit hominem ad penas inferni, *ibid.* — Luxuria a luxu nomen accepit, Alcuinus, CI, 1194. — Est vitium corporale, *ibid.* — De fornicatione nascitur cæcitas mentis, inconstantia oculorum, periculum vitæ; odium mandatorum Dei, mentis enervatio, et injustæ cupiditates, negligentia vitæ futuræ, et præsentis dilectio, *ibid.*, 651. — Luxuria est immunditia corporalis, quæ fieri solet ex incontinentia libidinis et mollitie animæ, quæ consentit carni suæ peccare, Halitgarus, CV, 668. — Cum coeperit animus ad delectationem carnis inclinare, oportet timorem iudicii ad mentem reducere, penasque infernalium sollicitate cogitare, *ibid.*, 670. — De vitio luxuriæ, Jonas, CVI, 244, 245. — Luxuriæ detestatio et malitia, Rabanus, CXII, 1571. — Contra eam remedium, *ibid.*, 1572. — Ejus natura et origo, *ibid.*, 1570. — Ejus notæ, *ibid.* — Corpus pollutum carnalibus operibus, nisi lacrymis lotum et dignis poenitentiae fructibus fuerit expiatum, in æterni ignis combustionem ardebit, Hincmarus, CXXV, 874.

Luxuria convalescit epulis, exardescit saturitate nimia ventris, perfodit animam stimulo ebrietatis, Nervus, CXXXII, 705. — Vitam animæ perimit, cor auferit, cæcitatem menti ingerit, ipsum corpus cito debilitat, fractumque in miseram celeriter senectutem præcipitat, et, nisi misereatur Deus, in infernum hominem mergit, in penasque tartari pertrahit, *ibid.*, 704. — Luxuria fomes avaritiæ, S. Petrus Damianus, CXLIV, 252. — De luxuria, S. Bruno, CLIII, 512. — Vitanda fornicatio et omnis immunditia, Radulphus, CLV, 1804. — Voluptate carnis irretitus multis malis coarctatur, Guibertus, CLVI, 605. — Luxuriæ occasiones fugiendæ, *ibid.*, 66. — Luxuria hominem gula seductum servituti subiecit, Wernerus, CLVII, 1068. — Fornicatio duplex tam animæ quam corporis, Rupertus, CLXVIII, 75. — Fornicari est recedere a Deo, *ibid.*, 36. — Luxuria et avaritia insatiabiles sunt, *ibid.*, 75. — Significatur per lotum et quomodo puniatur, *ibid.*, 578. — Luxuriæ remedium a Deo petendum, *ibid.*, 776. — Luxuria vitium bestie, Hildebertus, CLXXI, 708. — Ab eo servat humilitas et studium, *ibid.*, 709. — Luxuria est vitium turpissimum, Godefridus, CLXXIV, 80. — Similis est equis, *ibid.*, 78. — Fera pessimæ, *ibid.*, 201. — Caro inflammata per erapulum, continuo ad libidinem effervet, Hugo de S. Victore, CLXXV, 776. — Luxuria est ex immunditia descendens desiderii lubrica, et effrenata mentis corporisve pravitudo, *id.*, CLXXVI, 1002. — Ejus comites sunt voluptas, lascivia, ignavia, petulantia, titubatio, blanditiæ, delicta, *ibid.* — Inter cætera septem vitia fornicatio maximum scelus est, S. Bernardus, CLXXXIV, 1241. — Non solum maculat corpus, sed et conscientiam.

Fornicatio sola fuga vincitur, Petrus Lombardus, CXCI, 1584. — Maximum potentissimumque flagitium, *ibid.* — Luxuria malum dupliciter perpetratum, Garnerus, CXCI, 220. — Luxuriæ cogitatio per pectus significata, *ibid.* — Luxuria enervat, profert immunditiam, deprimit hominem infra se, quia cum sit factus ad imaginem Dei, ut porcus vivit, Petrus Comestor, CXCVIII, 1828. — De luxuria et libidine, Joannes Saresb., CXCI, 125. — Luxuria homo dignitatem suam et imaginem Dei amittit, adeo ut totus absorbeatur, terraque efficiatur et de rationali mutetur in reptile et jumentum, Petrus Cantor, CCV, 352. — Libidinem abstinentia domat; nam quanto corpus inedia frangitur, tanto mens ab illicito appetitu revocatur, S. Martinus Legion., CCVIII, 723. — Luxuria est pestis omni monstro damnosior, quæ bursam evacuat, corpus enervat, animam inebriat, statum mentis effeminat, animum commaculat, famam perdit, proximum offendit, Deum amittit, Alanus, CCX, 122. — Lucem odii, tenebras appetit, velamen quærit, janitorem in porta ponit, *ibid.* — Unguentum est castitas. Illud autem corrumpit luxuria, *ibid.* — Ad vitandam luxuriam cavenda

gula quæ est a luxuriam fomentum, prologus ad incestum, pons ad impudicitiam, præfatio ad incontinentiam, *ibid.*, 123.

Luxuriam semper præcedunt ardor et petulantia, semper comitantur feitor et immunditia, sequuntur semper dolor et penitentia, Innocentius III, CLXVII, 725. — Omnem ætatem corrumpit, omnem sexum confundit, omnem ordinem solvit, omnem gradum pervertit, *ibid.* — Hæc Pentapolim cum adiacente regione subvertit, Sodomitas et Sichen cum populo interemit, raptores Dinæ percussit, Ammon in convivio interfecit, Uriam occidit, presbyteros lapidavit, Ruben maledixit, Samsone seduxit, Salomonem pervertit, *ibid.*, 726.

IV. — De invidia ejusque comitatu.

Invidia est tristitia de bono proximi, perinde ac si malum nostrum esset, eo quod illo bono propriam nostram gloriam aut excellentiam minui existimamus.

Ad hujus definitionis intelligentiam adverte non omnem tristitiam de bono proximi invidiam esse; siquidem ex charitate quandoque dolere possumus, si quis iis bonis affluat quibus omnino indignus est; unde oritur non invidia, sed indignatio. — Ex timore dolere possumus de bono alterius, nimirum quia veremur ne bonis illis abutatur ad nostram perniciem neque dolor ille invidia dicitur.

In eo ergo proprie posita est ratio invidiæ, quod de bonis proximi, sicut de malis nostris eo maxime doceamus, quod bona illa putemus vergere in detrimentum nostræ gloriæ, nostræ excellentiæ, verbi grat., vir artis alicujus peritus dolet de fama alterius ejusdem artis periti, eo quod putet hanc proximi sui famam vergere sibi in detrimentum. Hoc invidiam dicimus. Vir gratia pollens apud principem dolet alium gratia polleere; hinc enim putat oriturum esse detrimentum suæ auctoritatis. Hæc invidia est. Idem esto iudicium de eloquentia, virtute, scientia, quod sic velimus nobis proprias esse, ut cum alio nemine communicentur, ne forte ista, si in pluribus reperiantur, minuant nostri nominis celebritatem. Item invidia est, si cum simus miseri, doleamus alios esse felices, velimusque eos in eandem nobiscum miseriam trahere.

Et causæ invidiæ sunt: Superbia semper, et quandoque concupiscentia carnis vel concupiscentia oculorum. Superbia quidem. Ideo enim de bonis proximi quasi de malis propriis dolemus, quia nosmetipsos proximo anteponimus, et propriam excellentiam nimis diligimus; quod superbia est. Concupiscentia autem sive carnis, sive oculorum, quia pro nimia rerum temporalium cupiditate dolet invidus, proximum habere divitias quas vellet solus habere.

Quinque recensentur invidiæ illiæ a S. Gregorio Magno, nimirum, odium proximi, quo fit ut malum ipsi velimus, susurratio, detractio, exultatio in adversis et afflictio in prosperis.

Possumus autem alienum servare animum ab omni invidia, si cogitemus attente nullum esse vitium quod nos similiores reddat diabolo. Is enim præ sola invidia nocet nobis; dolet nimirum quod simus ipso beatiores constaturque ideo omni ratione trahere nos secum in ruinam.

Et grave est invidia peccatum, et ex genere suo mortale, ex apostolo, Gal. V, 19 *seqq.*, et ex Patribus qui infra citantur; attamen potest invidia esse culpa venialis, si agatur de re levi, et si motus invidiæ non sit vehemens, nec perfecte deliberatus. Et remedia invidiæ sunt: animum habere liberum a concupiscentia carnis, a concupiscentia oculorum et a superbia vitæ; qui enim nec superbus est, nec magni facit res caducas, honores, dignitatem, celebritatem nominis, voluptates, divitias, et cætera in genus istorum omnium possessionem invidet nemini.

De his sermo habetur in sequentibus:

Invidia cito prosperitatem sequitur, S. Ambrosius, XIV, 444. — Quomodo placanda, *ibid.*, 461. — Quantum Dominus aspernator invidiorum sit, id., XV, 1625. — De invidia odium, susurratio, detractio, exultatio in adversis proximi, afflictio autem in prosperis propagatur, id., XVII, 756. — Huic opponitur charitas, quæ non invidet, sed congaudet; non odit, sed diligit; non susurrat, sed objurgat; non detrahit, sed arguit; non de adversis proximi gaudet, sed meret; non de prosperis afflictionem contrahit, sed consolationem recipit, *ibid.*, 757. — Invidia mors introivit in orbem terrarum, S. Hieronymus, XXII, 585. — Invidia mordax sui, *ibid.*, 482. — Semper sequitur virtutes, *ibid.* — Invidus aliena felicitate torquetur, et patet insidiis gloriosus, id., XXIII, 1045. — Quanto quis fratri invidet, tanto ipse amplius contabescit et

deperit, *ibid.* — Invidiæ natura, id., XXVI, 416. — In duplicem scinditur passionem, *ibid.* — Elegiacum metrum de invidia, *ibid.*, 417. — Invidia similis ærugini et viperis, S. Augustinus, XXXIX, 1769. — Vitium est diabolicum, *ibid.*, 725. — Peccatum ad mortem, *ibid.*, 1970. — Ortum a superbia habet, id., XLV, 1884. — Quid sit, id., XL, 1039. — Invidiæ miseria, id., XXXIX, 1769. — Remedium, XL, 1095. — Invidus ressecandus veluti corporis tabes, id., XXXIX, 1950. — Aut velut membrum nocivum, *ibid.* — Sermo de invidia, id., XL, 1264. — Invidia et æmulatio, quo differant, id., XXXV, 2142. — Invidia, odium felicitatis alienæ, id., XXXIV, 456; XXXVII, 1399; XXXIX, 1561. — Superbiæ filia, id., XXXVIII, 783; XL, 315, 450. — Invidiæ mater superbia, XXXIII, 561; XXXVII, 1290. — Et comes, id., XXXVI, 709. — Invidia quantum malum, XLIII, 160. — Invidentia Deo est odibilis, XLI, 444. — Invidia nihil miserius, *ibid.*, 268. — Nil adversus charitatem, id., XL, 315. — Peccatum diabolicum, id., XXXV, 2017. — Invidia causa est omnium seductionum et supplantationum, id., XXXVII, 1807. — Invidus est qui optat melior esse quam alius, id., 2040. — Odium est ira inveterata, id., XLIII, 155; XXXVI, 180, 632; XXXVIII, 524, 597.

Invidentia, odium felicitatis alienæ, S. Prosper Aquit. LI, 470. — Ex superbia nascitur, *ibid.*, 471. — Invidia nunquam nisi maligna, et malis non salatur alienis, *ibid.*, 278. — Invidia Hebræorum in christianos, S. Petrus Chrysolog., LII, 194 *et seqq.* — Non admittit pietatem nec charitatem. Pellit gaudium. Non patitur socium, *ibid.*, 197. — Dolet de bono alterius, non de proprio suo damno, *ibid.* — Ut jungat, consuetudo disjungere, *ibid.*, 287. — Bonum alterius invidio est pena, *ibid.*, 571. — Est morbus. Fax invidiæ est oculus nequam, *ibid.* — Invidia exitialis pestilentia morbus, S. Salvian., LIII, 175. — Quo animi tormento invidos affligit invidia, Julianus Pom., LX, 480. — Quibus signis invidiorum delectetur invidia, *ibid.*, 486. — Invidia multorum peccatorum semen, S. Paulinus, LXI, 725. — Invidia quid, Eusebius, LXII, 610. — Invidentiæ vitium, *ibid.*, 604. — Quidquid ex invidia dicitur, veritas non putatur, Cassiodorus, LXIX, 512. — Mensuram non querit, *ibid.*, 549. — Premit potiores, *ibid.*, 634. — Invidiorum pœna, S. Gregorius, LXXV, 228. — Invidiæ mala, *ibid.*, 232. — Invidus eo cui invidet se minorum testatur, *ibid.* — In invidia serpens antiquus totum virus suum concutit, et vomit, *ibid.*, 235. — Invidi descriptio, *ibid.*, 234. — Invidia ad gravissima scelera viam parat, id., LXXVII, 65. — Virtutes omnes enecat, invidiorum cæcitas quanta sit, *ibid.* — Invidia, Talo, LXXX, 953 *et seqq.*

Invidia duplici afficitur in flamma, S. Isidor., LXXXIII, 96. — Invidus membrum est diaboli, *ibid.*, 700. — Invidia cuncta virtutem germina concremat, cuncta bona ardore pestifero devorat, *ibid.*, 853. — Est aulmi linea, sensum comedit, pectus arit, cor hominis, quasi quædam pestis, depascit, *ibid.*, 854. — Adversus invidiam charitas preparatur; de bono alterius non dolendum, *ibid.* — Zelare et invidere grande et magnum peccatum, Smaugodus, CII, 961. — Cain per zeli livorem Abel fratrem suum justum occidit; Esau factus est inimicus fratri suo Jacob; a fratribus suis venditus est Joseph, *ibid.* — Per iniquum livoris zelum Dei timor exponitur, magisterium Christi negligitur, *ibid.* — Hinc omne pacis vinculum rumpitur, fraterna charitas violatur, adulteratur veritas, unitas scinditur, *ibid.*, 962. — Invidia tormentum, S. Benedictus, CIII, 732. — Invidiorum ingenium, *ibid.*, 977. — De vitio invidiæ ejusque remedio, Halitgarus, CV, 662. — Sicut per concordiam puræ res crescunt, ita per odium et invidiam magnæ decrescunt, Jonas, CVI, 241. — Hæc vitia diligenter cavenda esse divina oracula docent, *ibid.*, 242. — Invidia quibus modis committatur, Rabanus, CXII, 1243. — Variæ ejus species. Eius natura et origo, *ibid.*, 1360. — Qui invidos torqueat. Eius notæ, detestatio, remedium, *ibid.* — De cavendo invidiæ vitio, Hincmarus, CXXV, 876, 877. — De invidia, Regino, CXXXII, 463. — Invidiæ natura, Lanfrancus, CL, 295. — Non invidendum bono alterius, sed exemplum sumendum, *ibid.*, 398. — De invidia, Wernerus, CLVII, 1036, 1037. — Invidiæ effectus, S. Anselmus, CLVIII, 682. — Odium a regno Dei hominem separat, a celo subtrahit, a paradiso ejicit. Litem sperne; fuge rixas, cave contentiones, *ibid.* — Invidia fervidum in dolore reddit animum ob alterius bonum et honorem, ea videre nolentem, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1000. — Eius comes sunt odium, afflictio, exultatio, malitia, detractio, amaritudo, susurratio, *ibid.* — Invidia, oculus venenatus, S. Bernardus, CLXXXIII, 236. — Basilisco similis, *ibid.* — Eius effectus, id., CLXXXIV, 533. — Invidus dicitur qui alterius felicitate torquetur, Petrus Lombardus, CXCI, 1333. — Perfunditur, et inflatur veneno isto mortifero pectus

Invidum, ignescunt oculi, labia tremunt, torquentur viscera, Adamus Scotus, CXCIII, 504. — Invidiæ fraternæ typus Cain, *ibid.*, 873. — Invidiæ mater est superbia, Petrus Cantor, CCV, 51. — Etiam Spiritum sanctum persequitur, *ibid.*, 53. — Quam sit detestabilis, *ibid.*. — In duobus consistit, in gaudio et dolore, *ibid.*, 52. — Oidium fraternum effectus invidiæ, *ibid.*, 51. — Quam grave peccatum, *ibid.*. — Adversus invidiam præparatur claritas, S. Martinus, CCVIII, 723. — Invidia est tormentum sine refrigerio, morbus sine remedio, labor sine respirazione, pena sine interpolatione, Alanus, CCX, 129. — Hæc est linea quæ purpuramenta virtutum demolitur, ærugo quæ thesaurum sapientiæ deprædatur, *ibid.*. — Hæc illios Israel in deserto percussit, contra Joseph fratres armavit, Daniele in lacum leonum destruxit; Caput nostrum patibulo crucis affixit, *ibid.*. — Ejus descriptio, *ibid.*, 468. — Quos impugnare soleat. Remedia, *ibid.*, et 469.

V. — De gula.

Gula est appetitus inordinatus cibi vel potus: « Inordinatus, » quia cibum et potum possumus licite appetere. Tunc licite appetimus, cum ad necessitatem solum et ad sanitatis consecrationem appetimus. Illicite et inordinate appetimus, cum ultra necessitatem, et ad solam delectationem extenditur appetitus.

Peccatur autem per gulam, 1° quando nimis manducatur vel bibitur. Hoc est quando ultra necessitatem, vel cum sanitatis detrimento; 2° quando avidius; 3° quando lautius; 4° quando studiosius, hoc est quando queruntur cibi nimis accurate præparati; 5° Quando frangitur, vel abstinencia, vel jejunium, diebus quibus ex præcepto Ecclesiæ vel est jejunandum vel abstinendum a carnibus, seu ab aliis cibis.

III in hoc vitio peccant qui cibis et potibus sese ingurgitant usque ad vomitum, vel usque ad ebrietatem. Et ebrietas est peccatum quo quis ex nimio potu rationis usu destituitur; est gravissimum peccatum et periculosissimum. Est etiam grave detrimentum et sanitatis et rei familiaris. Ebrii diu vivere nequeunt; sunt opprobrium hominum et abjectio plebis... Gulae tilia sunt, inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium et hebetudo mentis... Gulae remedia sunt, temperantia, jejunium, carnis afflictio, meditatio mortis.

Quæ clarissime apparebunt ex subsequentibus notationibus.

Gula a primordio homicida in Adam, Tertullianus, II, 953. — Gulae comites, libido et luxuria, *ibid.*, 953. — Vitetur malum ebrietatis, Caius, V, 179. — Quid infelicitas ebrietatis dominatu? ventri ultra capacitatem infundere, officium suum corpori invidere, sensui rationem adimere, non loqui, non meminisse, et mortem quamdam naturæ incolumi imperare, S. Hilarius, IX, 687. — Gula de paradiso regnantem expulit, S. Ambrosius, XIV, 700. — Quas perturbationes in familiam inferre soleat, *ibid.*, 703. — In utero ambulat, qui gulae et ventri serviunt, *ibid.*, 512. — Ebrietas in vulgaribus hominibus quam ridicula sit et odiosa elegant descriptione exponitur, *ibid.*, 712, 718. — Et maxime in militaribus hominibus, *ibid.*, 715. — Necnon in feminis, *ibid.*, 719. — Ebrietatis effectus. Ebrietatis et vini quanta mala, *ibid.*, 701, 705, 718, 721. — Gula mox ineptam lætitiā, scurrilitatem, immunditiam, multiloquium, sensusque hebetudinem circa intelligentiam paritit, *ibid.*, XVII, 759. — Adam per escam paradisi perdidit; Esau per lentem honorem primatus amisit; Judas per buccellam apostolatus sublime deposuit, *ibid.*, 661.

Ebrietas et crapula exauriunt thesaurum animarum, S. Hieronymus, XXII, 818. — Vini hominis sensus evertitur, pedes corruunt, mens vacillat, libido succenditur, *ibid.*, XXVI, 417. — Ebrietas nascitur ex variis causis, 416 et seqq. — Ei semper jungitur luxuria, *ibid.*. — Ejus effectus, 566, 667. — Ebruius nunquam castus, *ibid.*.

Gula quid, S. Augustinus, XI, 1090. — Gulosi describuntur, *ibid.*, XXXIV, 97. — Ebrietas peccatum, *ibid.*, XI, VI, 159. — Ebrui nihil insanius, *ibid.*, XXXVII, 1570. — Ebrietas cavenda, *ibid.*, XXXVIII, 1098. — Ebrietatem carpit Augustinus, *ibid.*, XXXIII, 46. — Ebrietas quasi inferni puteus, *ibid.*, XXXIX, 2506, 2515. — Nihil aliud est quam manifestissimus daemon, *ibid.*, XL, 1060. — Ebrietatis effectus et mala, *ibid.*, XXXIX, 2502; XL, 1106, 1111. — Exemplis et verbis Scripturæ declarantur, *ibid.*, 2505. — Ebrietatis mala in feminis, *ibid.*, XI, 1110. — Ebrui velut naufragæ naves, *ibid.*, XXXIX, 2507. — Quasi paludes ex quibus nihil nascitur quod utile sit, nihil quod non horrorem pariat, *ibid.*, 2504. — Ebrui se et sua perdunt, *ibid.*. — Dum putant bibere vinum, bibuntur a

vino, *ibid.*, XL, 1060. — Ebrietas ita est usitata, ut nec peccatum putetur, *ibid.*, XXXIX, 2505. — Huic obnoxii sunt clerici aliqui, *ibid.*, 2506. — Si frequens fuerit, in infernum præcipitat, *ibid.*, 2509. — Grave peccatum est et Deo odibile, *ibid.*, 2508. — Gastrimargia, id est gulae concupiscentia, Cassianus, XLIX, 203. — Hoc vitium describitur, *ibid.*, 210. — Ei fortiter resistendum, *ibid.*, 612. — Gastrimargiæ tria genera, *ibid.*, 240. — Quomodo vincatur, *ibid.*, 229. — Nisi gulae vitio fuerimus liberati, nequaquam poterimus ad pugnas interioris hominis pervenire, *ibid.*, 228. — Ebrietas vires enervat, Petrus Chrysologus, LII, 225. — Ebris comminatur diabolus, *ibid.*, 228. — Est ebrietas sacrilegium in sacerdote, *ibid.*, 213. — Ebrietatis natura et effectus, *ibid.*. — Filios noctis facit, *ibid.*, 491. — Adam ex paradiso gula extraxit, *ibid.*, 224. — Gulae pretio mulier emit mortem, *ibid.*, 577. — Effectus gulae recensentur, S. Valerianus, LII, 750. — Ebrietas capitur, *ibid.*. — Humanum corpus gravans impedit iter ad cælum, *ibid.*, 698. — Gulae flamma et repressio, Eugypsius, LXII, 834, 835. — Gulae delectamenta fomes libidinis, S. Fulgentius, LXV, 333. — Deum sibi ventrem faciunt qui gulae serviunt, *ibid.*, 394. — Gula quinque modis nos tentat, S. Benedictus, LXVI, 321. — Gula origo impugnationis diaboli, *Vita Patrum*, LXXIII, 76. — Fenerator pessimus, *ibid.*, 1179. — Gula incendit, *ibid.*, 867, 868. — Gulae victoria contentum esse præsentibus, *ibid.*, 943. — Gulae mala, S. Gregorius, LXXVI, 556. — Qui gulam edomare non curat incaute ad spiritalia bella consurgunt, *ibid.*. — Gula concitæ virtutes obruit, *ibid.*. — Gulae tilia quæ sunt, *ibid.*, 621. — Ejus tentationes, *ibid.*, 622. — De concupiscentia gulae, Talo, LXXX, 946 et seq. — Omnes animæ virtutes edacitates vitio destruantur, S. Isidorus, LXXXIII, 648. — Esca crapulam, potus ebrietatem generat, *ibid.*, 619. — Ebrietas perturbationem gignit mentis, furorem cordis, flammam libidinis, *ibid.*. — Utile est cavere gulam ciborumque concupiscentiam, *ibid.*, 617. — Gulae saturitas nimia aciem mentis oblundit, ingeniumque evanescere facit, *ibid.*, 618. — Vitanda est crapula, S. Benedictus, CIII, 695. — Sicut piscis, cum avidis faucibus properat ut glutiat escam, et repente hamum inter fauces reperit hostem; vel sicut aves cum per escam capiuntur in retibus; ita ebriosus intra se vinum suscipit inimicum, *ibid.*. — Sicut ebrietas mater est omnium vitiorum, ita sobrietas mater est omnium virtutum, *ibid.*.

Vitium ventris ingluvies atque remedium, Halitarius, CV, 667. — De vitio gulae, Jonas, CVI, 241. — Ejus effectus, *ibid.*. — Gulae mala, Rabanus, CXII, 1216. — Parentes primos e paradiso dejecit, *ibid.*. — Quomodo devitanda. Non solum in cibo vinoque, sed detractone vinoque committitur, *ibid.*. — Remedium contra eam, *ibid.*, 1370. — Detestatio, *ibid.*, 1373. — Ebrietas in quo consistat, *ibid.*, CXI, 770. — Ejus incommoda et effectus a contrariis probantur, *ibid.*, CIX, 627. — Satiatatem sæpe denotat, *ibid.*, CVII, 641. — Concupiscentiæ faultrix, *ibid.*, CXI, 756. — Sacerdotum quæ, *ibid.*, 1034. — Omnia vitia eam comitantur, *ibid.*, CIX, 888. — Levitatem gignit, *ibid.*, 889. — Caveat qui escarum delectationi incumbant ne luxuriæ ac mucrone transilgant, Hincmarus, CXIV, 875. — De gula, Regino, CXXXII, 464. — Gulae crimina diversa, Rotherius, CXXXVI, 411. — Quod crapula multum sit christianis contraria, Burchardus, CXI, 889. — Ut malum ebrietatis omnino vitetur, *ibid.*. — Quod vino inebriari non liceat, sed fugiendum sit, *ibid.*, 892. — Fugienda est ebrietas, *ibid.*. — Immoderatam bibendi voluptatem qui vult perdit gratiam, Lanfrancus, CL, 521. — Ebrietas tota imbecillitas primæ abolet memoriam, dissipat sensum, negligit mentem, confundit intellectum, concitat libidinem, involvit linguam, implicat sermonem, corrumpit sanguinem, obtundit visum, perturbat venas, infirmat nervos, obturat aures, turbat viscera, subvertit sensum, humectat cerebrum, debilitat membra, frangit somnum, Auselmus Laudin., CLXII, 1591. — Mater flagitiorum est, culpæ materia, radix criminum, origo vitiorum, subversio sensus, tempestas linguæ, procella corporis, naufragium castitatis, ignominiosus languor, turpitudine morum, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela, *ibid.*. — Gulae vitium pestis maxima est nata ex peccato primi hominis, Rupertus, CLXVIII, 1374. — Ex intemperantia gula multa peccata et mala procedunt, Hildebertus, CLXI, 427. — Ventris ingluvies est immoderata quatuorvisque ciborum potuumque hantia concupiscentiæ satisfactio, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1001. — Ejus comites sunt ebrietas, crapula, mentis hebetatio, languor, delicatio, oblitio, *ibid.*. — Ebrietas mortale crimen est, S. Bernardus, CLXXXIV, 1245. — Corpus debilitat, animam illaqueat; generat perturbationem mentis, auget furorem cordis, nutrit flammam forni-

cationis, *ibid.* — Sicut gula, ita et ebrietas ventrem distendit, carnem accendit, libidinem nutrit et foet, Petrus Cantor, CCV, 530. — Venter mero aestuans de facili labitur in libidinem, *ibid.*, 532. — In majoris fratris convivio filios Job Satan obruit; Samson inter epulas Philisthaeos prostravit, *ibid.* — Nabuchodonosor abutens opulis, et vasis Domini, audivit hanc vocem terribilem: *Mane, Techel, Phares*, quam secuta est destructio domus ejus, *ibid.* — Holopherne ebrietate nimia sopito Judith abscondit caput. Ebrietas hominem sui et Dei immemorem facit, infinita monstra parit, consilia detegit, *ibid.*

Gula est mentis sepulchrum, acervus stercorum, origo luxurie, Alanus, CXX, 119. — Animam inclinat in vitium pompam, in criminum cenam, in lutum peccati, *ibid.* — Febbris procedit ex gula, morbus caducus ex erapula, paralysis ex ebrietate, hydropysis ex vinolentia, *ibid.*, 130. — Per ebrietatem crescit insolenti superbia, crudelitas sero, malignitas livido. Ebrietas implicat verba, obliquit lumina, stomachi tormenta efficit; ipsam verecundiam mentis et oris custodiam expellit, sigillum castitatis frangit, *ibid.* — Gulosis non sufficiunt fructus arborum, non radices herbarum, non pisces maris, non bestiae terrae, non aves caeli, sed quaruntur pigmenta, comparantur aromata, Innocentius III, CCXVII, 723. — Quid turpius ebrioso cui fetor in ore, tremor in corpore, qui promittit multa, prodit occulta, cui mens alienatur, facies transformatur, *ibid.*, 724. — Gula paradisum clausit, primogenitus Esau vendidit, suspendit pistorem, decollavit Baptistam, *ibid.* — Ebrietas verenda nudavit, incestum commisit, filium regis occidit, principem exercitus jugulavit, *ibid.*

VI. — De ira.

Ira est immoderatus animi motus, quo quis cum impetu repellit ea quae sibi displicent. « Immoderatus motus. » Est enim et moderatus ratione motus animi, quo quis cum impetu ratione temperato repellit ea quae sibi merito displicent; est ira laudabilis: « Irascimini et nolite peccare, » inquit Propheta regius. Sciendum est, ait S. Gregorius Magnus, quod alia est ira quam impatientia excitat; alia quam zelus justitiae format. Illa ex vitio, haec ex virtute generatur.

Ira est justa et rationabilis cum excitatur ob causam justam et rationiconsentaneam, verb. gr., ad repellendum malum, vel faciendum bonum aliquid, nec immoderatus fervescit. Hac ira accensus Phinees placavit Dominum. Hanc et Christus ipse in se concitavit, dum eiecit ex templo vendentes et ementes. Haec autem ira dicitur zelus.

Ira est peccatum quando excitatur in homine ex pravis affectibus et cupiditatibus, quae sunt, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae. Ex hoc triplici fonte, ut scitur, manat omne peccatorum genus, atque ideo ira; si quidem sic homo affectus est ut paratus sit cum impetu repellere quicquid aut cupiditatibus adversatur. Ira etiam quando movetur ob justam causam, potest esse peccatum, puta si nimio impetu effervescat vel si absque necessitate, vel praesuperbia moveatur; nam et in rebus justis potest iram superbia concitare, superbi enim nullam possunt ferre contradictionem; hinc citius irae moventur. Tunc solum necesse est ira moveri quando sperare licet hac via malum esse depellendum, vel bonum faciendum. Nec putes fictitiam esse huiusmodi necessitatem; est enim nonnullorum hominum ea iudoles, ut nunquam vel a malo advocandi sint, vel ad bonum efficaciter excitandi, nisi adversus eos incitatione vehementi et ira salubri moveatis. Hic salutaris impetus quandoque et ad expurgandum peccatorem, et ad addendos justis animos, efficacior est. Sed hic multa opus est prudentia; nesci enim zelus prudentia temperetur, nocet multum nedum prosit.

Irae filiae sunt contentiones, rixae, inimicitiae, lites, contumeliae, clamores, ultiones, caedes, timor mentis, indignatio et blasphemia.

Ira potest esse peccatum mortale vel veniale. Mortale est, si sit vehementior, si sit inveterata, si adjunctum habeat odium proximi, vel deliberatum ultionis appetitum, si grave scandalum afferat, uno verbo si exstinguat in corde charitatem: veniale vero est peccatum, si levis, si non diuturna, si non exstinguat in corde charitatem.

Remedia irae sunt, ducem in omnibus sequi rationem et fidem, nihil agere ex cupiditate, nihil ex praecipiti impetu, omnia cum deliberatione gravi, exercitatum habere animum in oratione, in silentio et in patientia.

Quae indicantur in sequentibus indicationibus.

Ira ex impatientia, Tertullianus, I, 1258. — Ira an sit mala, Lactantius, VI, 695. — Hominum appellatione nos spoliatur, *ibid.*, 701. — Ad quem usum a Deo data, *ibid.*, 704. — Irae gradus et effectus, S. Hilarius, IX, 371. —

Trascendum non est illis a quibus aliqua perpellimur, sed sors eorum miseranda, *ibid.*, 712. — Ira sine causa eadem in Evangelio poena est ac in lege homicidio, *ibid.*, 639.

Ira quam gravis passio sit, S. Ambrosius, XIV, 975. — Praclarum est motum temperare consilio; nec minoris virtutis ducitur, cohibere iracundiam, quam omnino non irasci, id., XV, 1630. — Si irascimur, affectus noster motum recipiat secundum naturam, non peccatum praeter naturam, *ibid.*, 1204. — Satius est in indignatione laudem clementiae reperire, quam ira in ultionem excitare, *ibid.*, 1540. — Iracundia cavenda, et quomodo, *ibid.*, 50. — Omni tempore, quantum fieri potest, Christianus vir iracundiam debet temperare, et maxime quando ad orationem accedit, *ibid.*, 457. — Ira motus est naturalis, qui solet ad profectum pertinere delinquentis, id., XLII, 390. — Necesse iratus animus mala cogitet, *ibid.*, 391. — In ira nemo agnoscit quid sit utile, *ibid.*, 599. — Qualis ira esse debeat in delinquentes, *ibid.*, 593. — Deum ultra modum effervuerit, atrociter mentem exulcerat, sensum hebetat, linguam immutat, oculos obumbrat, totumque corpus perturbat, *ibid.*, 757. — Hinc protinus rixae, contumeliae, clamor, indignatio, tumor mentis, et blasphemiae suscitantur, *ibid.* — Ira leonem personam nobis imponit, S. Hieronymus, XXII, 478. — Ira viri de perturbata mente procedit, id., XXIII, 510. — Justitia est, iram celeri penitudine mitigare, *ibid.* — Tutius est rabiem leonis, quam hominis sustinere, *ibid.*, 58. — Ira pro correptione et eruditione in minores posita, *ibid.*, 1062. — Ira semper juncta superbia est, et sapiens, si iracundus sit, insipiens arguitur, *ibid.* — Irae natura, id., XXV, 955; XXVI, 516. — Ira quid, S. Augustinus, XL, 140. — Est turbulentus appetitus auferendi ea quae facilitatem actionis impediunt, id., XXXIII, 73. — Motus est animi provocans ad poenam inferendam, id., XXXVI, 92. — Est libido vindictae, id., XXXVIII, 396; XLI, 424. — Ira pro vindicta ponitur, id., XLI, 410. — Irae vani praetextus, id., XL, 1096. — Gradus, *ibid.* — Effectus, *ibid.* — Ira quantum noceat, id., XXXIX, 1351. — Est lumen verum iustitia atque sapientia, quod desinit mens videre, perturbatione iracundiae tanquam nubilo superata, id., XXXVIII, 476. — Ira scorpioni est, id., XXXIX, 1430. — Nutritur et crescit malis suspicionibus, id., XXXVIII, 597. — Ira inveteratae odium, id., XXXIII, 153; XXXVI, 189; XXXVII, 324, 397. — Ira surculus, nisi cito evellatur, erexit in trabem, id., XXXVI, 652, 597. — Iram servans, inimicum forissecus devitat, et multo pejorem in praecordiis retinet, id., XXXVIII, 1043. — Sicut acetum corrumpit vas, si diutius ibi fuerit; sic ira corrumpit cor, si in alium diem duraverit, id., XXXIII, 958. — Irati hominis et alterius patienter ferentis descriptio, id., XXXVII, 1241. — Ira etiam brevis cavenda, Cassianus, CLIX, 541, 542. — Quanta mala generet, *ibid.*, 512 et seq. — Quomodo curanda, *ibid.*, 559. — Tria genera, *ibid.*, 626. — Iracundiae virus et natura, *ibid.*, 323. — Iracundiae peccatum quomodo expiandum, *ibid.*, 542, 1030. — Iracundiam retinere in pectore et occultare pestilentissimum, *ibid.*, 540.

Ira cito cohibenda, ne vergat in odium, S. Prosper, LI, 477. — Ira peccatoris quando sera et infructuosa, *ibid.*, 323. — Ira exstinguenda in ipsis scintillis, S. Petrus Chrysologus, LII, 507. — Ira perire novit cum protervis, Cassiodorus, LXIX, 753. — Ira quid sit, id., LXX, 61, 259. — Dentibus fremere furentium belluarum est, quae imitatur iracundus, *ibid.*, 261. — Irae habitus andax et minax vultus, tristis frons et torvus intuitus; astat ab imis praecordiis sanguis; flagrant et micant oculi; tremunt labia, comprimuntur, etc., Martinus Dumienus, LXXII, 45. — Quicumque obtinuerit, nullus eum meminisse officii sinit. Da eam patri, inimicus est; da filio, parricida; da matri, noverca est; da regi, tyrannus est, *ibid.*, et 44. — De tribus irae remediis et de causis quibus nascitur, *ibid.* — Quomodo lenienda ira, *ibid.*, 46, 47. — Injuriam vindicare est vitium vitio opponere, *ibid.*, 49.

Via Patrum. — Ira superanda, id., LXXIII, 436. — Ira orationis impedimentum, *ibid.*, 522. — Mentem turbat, *ibid.*, 865. — Animam ab oratione excludit, *ibid.*, 1055. — Quatuor causae, *ibid.*, 773. — Gradus, *ibid.*, 1051. — Iracundus non placet Deo, licet mortuos suscitaret, *ibid.*, 914. — Irae motus in anima varius, S. Gregorius, LXXV, 725. — Virum stultum occidit iracundia, *ibid.* — Imago irati optimis coloribus exprimitur, *ibid.*, 724, 725. — Gradus quatuor quibus ad iram sumus affecti, *ibid.*, 715. — Duplex modus iram compeccendi, *ibid.* — Ira quid in homine irato agat, *ibid.*, 723. — Irae quantae culpa et quot mala, *ibid.* — Cavendum ne ira menti ex zelo com-

motæ dominetur, *ibid.*, 727. — Iræ duplex species, *id.*, LXXVII, 75. — De iracundia, Taio, LXXX, 932 et seq. — Iracundia restringenda; temperandus furor, cohibendus animi motus, refrenandus iracundiæ impetus, LXXXIII, 852. — Grande vitium est iracundia, Smaragdus, CII, 963. — Per iram sapientia perditur, iustitia relinquatur, societas amoris dissolvitur, pacis concordia rumpitur, lex veritatis amittitur, *ibid.* — Iracundiæ stimulis agitata corpus tremat, lingua balbutit, visus ignescit, cor palpitans tremulat, et oculi turbati caligant, *ibid.*, 964. — Ira est mentis furor, Halitgarus, CV, 665. — Patientia furorem omneque iræ vitium superat, *ibid.*, 664. — Quisquis motum animi non regit ratione, maturitatem consilii, modum rectæ discretionis, et honestatem plæ actionis facile amittit, Jonas, CVI, 245. — Ejus effectus, *ibid.* — Iræ detestatio, Rabanus, CXI, 1558; CXII, 1241. — Serpentinus confertur. Ejus natura et origo, *ibid.*, 1561. — Tortura notæ. Remedium, *ibid.* — Duo ejus genera, *ibid.*, 767. — Iracundia est janua omniul vitiorum, *ibid.*, 775. — Ejus cum homicidio detestatio, *id.*, CX, 112.

De ira, Regino, CXXIII, 463. — In ira diu non perseverandum, Lanfrancus, CL, 297. — Iræ qui initium non subruit, luxuriæ pomus aliquando ferre non sufficit, CLVI, 591. — Si prævenit iracundia, restringenda est; si præoccupaverit mitiganda, S. Anselmus, CLVIII, 681. — Temperandus furor, cohibendus animi motus, refrenandus iræ impetus, *ibid.* — Ira est voluntas occidendi, Rupertus, CLXVIII, 1407. — Ira non dicitur qualiscunque, sed quæ prorumpit in odium et mortem, *ibid.* — Iræ flammis cor accensum palpitat, corpus fremit, lingua se protendit, facies ignescit, oculi exasperantur, Hilbertus, CLXXI, 1035. — Ira est strictus concitati animi furor viscerum libidine fervens, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1009. — Ejus comites sunt clamor, blasphemia, contumelia, luctus, temeritas, furor, indignatio, *ibid.* — Ira facit ut propriæ salutis non advertatur periculum, S. Bernardus, CLXXXII, 507. — Excæcat hominem, *ibid.*, 754. — Vitanda est ira, Petrus Lombardus, CXCI, 568. — Iræ motus præcavere prudentiæ est, comprimere patientiæ, Adamus Scotus, CXCVIII, 269. — Adversus iram tolerantia dimicat, S. Martinus Legion., CCVIII, 723. — Tres sunt species iræ, Alanus, CCX, 130. — Ira et rancores ex animo evellendi. — Remedia, *ibid.* — Ira multorum malorum origo, *ibid.*, 159.

VII. — De acedia seu tristitia.

Acedia, seu desidia est fastidium boni nobis a Deo præcepti, quo fit ut demissus animus non sese erigat ad illud implendum.

Tenentur peccato acediæ: 1. Qui suo non funguntur officio, secundum statum ad quem a Deo vocati sunt; qui nolunt doceri ea quæ necessaria sunt ad salutem; qui cum obstinatione detrectant ea munera ad quæ vocantur a Deo; 2. qui oscitantur in otio vivunt; 3. qui tempus in inanibus colloquiis, ambulationibus, visitationibus, vel in ludia et voluptatibus, aliisque id genus nugis et ineptiis conterunt; 4. qui negligunt ea quæ Dei sunt et quæ ad salutem consequendam omnino sunt necessaria, verb. gr., qui segnes sunt ad orationem, aliaque ad quæ tenentur ex officio; 5. qui poenitentiam suam procrastinant, qui non laborant jugiter ad vitia sua extirpanda; qui non conantur novos in dies profectus facere, et crescere, ut ait Apostolus, in gratia et cognitione Domini nostri Jesu Christi.

Acediæ fontes sunt concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, et superbia vitæ; ideo enim homines acediæ se dedunt qui nolunt sibi, suisque cupiditatibus vim facere. Acediæque illæ sunt: 1. malitia, qua fit, ut impugnentur bona spiritualia, quorum in detestationem inducit acedia; 2. rancor seu indignatio adversus eos qui ad Deum impellunt; 3. pusillanimitas, seu abjectio mentis, qua fit ut præcepta negligantur quasi nimis ardua; 4. desperatio, qua quis omnem salutis suæ curam abiicit præ nimia diffidentia, salutis assecutionem judicans impossibilem; 5. torpor seu remissio quædam animi circa præceptorum observationem ita, ut vel omittantur penitus, vel negligenter impleantur; 6. evagatio mentis, qua fit ut anima præ tædio rerum spiritualium sese transferat ad exteriora iis delectetur. His addi potest cujuscunque laboris fuga, somnus nimis, crapula, odium veritatis, cordis obdurnatio, aliaque id genus.

Acedia peccatum est letale, si gravis sit et charitatem extinguat. « Servum inutilem projicite in tenebras exteriores, » inquit Christus. Ut fugatur acedia, diligenter investigandum et sedula meditatione perscrutandum quid Deus exigit ab omnibus omnino Christianis, quid ab aliis aliter habita ratione status et conditionis,

affectus et indolis; et ubi isthæc omnia comperita sunt, omni opere ac studio emendandum ut hæc sedulo et fideliter impleantur. Quod ut perfectius intelligas adverte, præter ea quæ Deus ab omnibus omnino Christianis exigit, præter ea quæ uniuscujusque status et conditionis propria sunt, esse et sua singulis officia, v. g., aliud Deus exigit ab homine peccatore, aliud ab homine ejusdem conditionis, qui non indiget gravi poenitentia; aliud ab homine fervido, aliud a frigidiore; aliud ab ægro, aliud a vegeto: aliud in adversis, aliud in prosperis. Atque ita variantur officia pro varietate indolis, status et affectionis singulorum. Ut quisque affectus est, ut quisque se habet erga cæteros, ut fert conditio, ut fert occasio, ita Deo servire quisque debet. Ergo diligenter investigandum quid Deus velit, quid ab omnibus, quid a singulis exigit, nec minori diligentia id omne faciendum. Peccat per acediam quisquis isthæc vel nosse vel perficere parum curat.

Remedia acediæ sunt, oratio, labor continuus et indefessus, poenitentia, carnis maceratio, lectio piorum librorum; et conducunt maxime ad fugiendam acediam, jugis meditatio mortis et æternitatis, aliarumque rerum quæ ad salutis negotium procurandum solent homines efficacius movere atque hæc quidem meditatio, ad cætera omnia peccata fugienda maxime conducit...

De his omnibus ampliorem notionem habebit qui sequentium notationum studio incumbere voluerit.

Acedia describitur, Cassianus, XLIX, 560. — Tristitia affinis solitariis maxime circa meridiem infesta, *ibid.* — Excæcat mentem ab omni contemplatione virtutum, *ibid.*, 569. — Quam pestilentes sint ejus effectus, *ibid.*, 570. — Quomodo superanda est acedia, *ibid.*, 596. — Unde oritur, *ibid.*, 620. — Vitanda est pigritia, S. Benedictus, LXXVI, 522. — Acedia initium recedendi a Deo, Vita Patrum, LXXIII, 924. — Quomodo superanda, *ibid.*, 900. — Acediam fugat vel sola cellæ custodia propter Deum, *ibid.* — Item inturorum cogitatio, *ibid.*, 780. — Acediæ vitium depellitur, si semper bona celestia cogitentur, S. Gregorius, LXXIII, 564. — Instabilitas acediæ mansuetudine stabili et unius loci habitatione corrigenda est, S. Columbanus, LXXX, 260. — De torpore animi et pigritia, Taio, *id.*, 947, 948. — Acedia est pestis qua otiosus homo torpescent in desideris carnalibus, nec in opere gaudet spirituali, nec in salute animæ suæ lætatur, Alcuinus, CI, 635. — Multis mentem inducit miseris. De qua nascitur somnolentia, pigritia operis boni, tepiditas laborandi, tedium cordis, *ibid.* — Vincitur per studium lectionis, per assiduitatem boni operis, etc., *ibid.*

De acedia et ejus remedio, S. Benedictus, CIII, 960. — Tristitia pestifera est ea quæ mortem operatur animæ, nihilque in bono operis desiderio valet pericere, *id.*, CV, 661. — Superatur hoc nefas spiritali lætitia, et spe futurorum, et consolatione Scripturarum, vel fraterno in spiritali jucunditate colloquio, *ibid.*, 665. — De vitio acediæ ejusque effectibus, Jonas, CVI, 245. — Per acediam temporis mentis et segnitie noxia oritur, quæ hominem inutilem ad omne opus bonum ac prociivem ad interitum reddit, Rabanus, CXII, 1251. — Ejus effectus, origo ac natura, *ibid.*, 1252. — Qui suos amatores vexat, *ibid.* — Ejus notæ, detestatio, remedia, *ibid.*, 1253. — Acedia est ex nimia confusione animi nata tristitia sive tedium, vel amaritudo animi nimia, qua jucunditas exstinguitur, et quodam desperationis principio mens in seipsa subvertitur, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 1001. — Ejus comites, *ibid.* — Tristitia unum est ex septem principalibus vitiis, S. Bernardus, CLXXXIV, 1220. — Oratio hominis qui semper est tristis, non habet virtutem, nec potest ascendere ad Deum, *ibid.* — Sicut linea comedit vestimentum, et sicut vermis rodit lignum, ita tristitia nocet cordi, *ibid.* — Pigritia est magnum peccatum, Petrus Cantor, CLXV, 247. — Omnis piger redarguitur, *ibid.*, 248 et seqq. — De otio fugiendo, S. Martinus Legion., CCIX, 114 et seqq. — Otiosi stant, qui omni tempore vitæ suæ cessantes a bono opere, in loro vanæ gloriæ torpentes perseverant, *ibid.*, 117. — Oportet nos transire de terra ad terram, de exilio ad patriam, de gente ad gentem, de regno ad populum alterum, de terra morientium ad terram viventium, *ibid.* — Sumendum exercitationis exemplum ab Issachar, *ibid.* — Hæc est acedia quæ Christianum manum ab aratro retrahit, quæ cum uxore Lot in Sodomitam respicit; quæ facit votum in monachio tepescere; quæ delicatioribus vultu cibariis, mollioribus accumbere stratis, quæ timet aggredi magna, fastidit incepta, Alanus de Insulis, CCX, 126. — Hæc est quæ clericum arceat a studio, vitia nutrit, virtutes secludit, parit luxuriam, detractiones seminat, jurgia procreat, *ibid.* O homo! quid est quod cæteræ creaturæ deputatis sibi officiis indulget, sol annum cursum perficit, luna mensuris vicissitudinibus discurrit, bruta animalia ad suæ naturæ exercitia non

torpent, tu solus, desidia soporatus, a tuo officio devias, imaginem Dei in te reformas, vivens morieris et moriens vivis? Saltem te ad erubescendam moveat formica industria, *ibid.*, 127. — Quam perniciosa sit segnitia, *ibid.*, 128. — Cum David desedit in palatio, laboravit adulterio. Hæc est ignavia quæ hominem offert diabolo inermem, nudum exponit suggestioni, debilem tentationi, *ibid.* — Diabolum vocat ad pugnam, carnem ad lasciviam, os ad gulam, mentem ad negligentiam, *ibid.*

Triplex est somnus, negligentia, ignorantia, concu-

piscentia, Innocentius III, CCXVII, 322. Ab hoc triplici somno surgendum est, *ibid.* — Nihil est magis amicum iniquitati, quam negligentia. Ex ignorantia error, hæresis, perfidia, excusatio in peccatis, *ibid.* — Quid cogitamus, aut quid agimus tota die, *ibid.*, 323. — Araneorum teximus telas, consumimus dies nostros, perdimus tempus nostrum in vanis studiis et operibus pravis et voluptatibus caruis, *ibid.* et seqq.

CLXVIII.

INDEX VITIORUM,

LIBIDINUM, CUPIDITATUM ATQUE PASSIONUM HOMINIS,
DUPLICI ORDINE ALPHABETICO CONCINNATUS,

SECUNDUM SCILICET VOCABULA VITIORUM, ETC., ET SECUNDUM NOMINA PATRUM.

MONITUM.

Index iste, qui facilius quam quilibet alter, in immensum protrahi potuisset, ex consilio abbreviatus minoratusque fuit. Per multa omittuntur, vel quæ jam tractata fuere in Indicibus præcedentibus, v. g. De Decalogo, de Dilectione inimicorum, de Virtutibus (contraria contrariis medentibus), de Vitiis, etc. Sic verb. gr., etiam hic remittimus ad Indicem præcedentem, quæ spectant ad septem vitia capitalia, superbiam, avaritiam, luxuriam, invidiam, gulam, iram et acediam, et ita sæpe de aliis vitiis et defectibus humanis, licet multa transeamus quæ ad istum Indicem specialiter pertinere videantur.... Lector, omnia animadvertens, ex mente sua deducetur ad Indices, quæ illa exponunt et facilem veniam nobis concedet.

ADULATIO. — Adulatio est laus vel falsa, vel nimia. Adulator quisquis vel falsis laudibus blanditur proximo, vel excedit modum in veris laudibus.

Adulatio est genus mendacii proximo maxime noxii; adeoque peccatum est.

Adulatio, ait S. Hieronymus, lib. Adv. Pelag., semper insidiosa, callida, blanda est. Pulchreque adulator apud philosophos definitur, blandus inimicus. Veritas amara est, rugosæ frontis ac tristis, offenditque correptos. Unde et Apollolus loquitur: « Inimicus vobis factus sum, veritatem diceas vobis. » Et comicus, obsequium amicos, veritas odium parit.

Adulantium lingua, ait S. Augustinus, in Psal. x, n. 21, al ligant animas in peccatis. Delectat enim ea facere, in quibus non solum non metuitur reprehensor, sed etiam laudatur auditor.

Qui iustificat impium et qui condemnat justum, ait S. Gregorius Magnus, lib. xviii Moral., n. 4, uterque est abominabilis apud Deum. Sunt namque nonnulli, qui dum male facta hominum laudibus efferunt, augent quæ increpare debuerunt. Hinc enim per prophetam dicitur: « Væ qui consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis. » Ad hoc quippe pulvillus ponitur ut melius quiescat. Quisquis ergo male agentibus adulatur, pulvillum sub capite vel cubito jacentis ponit, ut qui corripit ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus mollior quiescat. Hinc rursus scriptum est: « Ipse edificat parietem, illi autem linebant eum. Partem quippe nomine peccati duritia designatur. Edificare ergo parietem, est contra se quempiam obstacula peccati construere. — Sed parietem liniunt qui peccata perpetrantibus adulantur, ut quod illi perverse agentes edificant, ipsi adlantes quasi nitidum reddant. Sed sanctus vir, sicut mala de bonis non æstimat, ita judicare bona de malis recusat.

Adam. Præmonst., CXCIII, 491, 495; Alanus, CCX, 469, 470; S. Ambros., XVI, 90; S. Anselm., CLVIII, 636, 637; S. Augustin., XXXII, 772; XXXVI, 870; XXXVII, 1824; XXXVIII, 126; XXXIX, 1561, 1824. — Adulatione per erumque homines mentiuntur, 87, 142, 1824; XI, 66; S. Bernard., CLXXXII, 146, 147, 778, 779; CLXXXIII, 1040, 1081; CLXXXIV, 1283, 1284; S. Bruno Astens., CLII, 1378; Cassiod., LXX, 1001; S. Petrus Damianus

CXLV. — In clericis, Simonia est, 463; S. Egypt., LXII, 978; Flodoard., CXXXVI, 705, 704; Garner., CXCIII, 102, 103, 431; Gerhohus, CXCIII, de adulatione et odio, Gratian., CLXXXVII, 242; S. Greg. Magn., LXXV, 361, 362, 663; LXXXVII, 448; Henricus Septimell., CCIV, 862, 864. — Semper insidiosa, callida, blanda, S. Hieron., XXII, 501, 726, 727; S. Hilar., IX, Adulatores sicut iac in secundis blandi, velut coagulum in adversis acerbis, 582; Gilbert., CLXXI, 507, 527, 529, 1011; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 686; Humbert. card., CXLIII. — Eloquacitate adulatorum, Innocent. III, pap., CCXVII, 734; Joannes Sarisb., CXCIX, 481, 483, 485, 485, 487. — De adulatoribus ponendis, S. Paulin., XCIX, 201, 229; Petr. Bles., CCVII, 72. — De adulate et calumniatore, *ibid.*, 175, 176. — Seducitor, *ibid.*, 218. — De adulatoribus suis, *ibid.*, 237 et seqq., Petr. Cant., CCV, 140; Philipp. de Harv., CCIII, 931, 932, 1040; S. Prosper, L, 402, 445, 525; Rufin., XXI. — Adulatores sepulcra patentia, *ibid.*, 663, 686; Rupert. CLXVIII, 1459; Smaragd., CII, 964.

ADULTERIA. — « Mulier, ait Apostolus, I Cor. vn, 4, non habet potestatem corporis sui, sed vir; similiter autem et vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier. » Hujus autem fidei violatio dicitur adulterium, cum vel propriæ libidinis instinctu, vel alienæ consensu, cum altero vel altera contra pactum conjugale concubitur; atque ita frangitur fides, quæ etiam in rebus corporeis et abjectis magnum animi bonum est, et ideo eam saluti quoque corporali quæ etiam vita nostra continetur, certum est debere præponi.

Debent ergo sibi conjugati non solum ipsius serus sui commiscendi fidem, liberorum procreandorum causa, quæ prima est humani generis in ista mortalitate societas, verum etiam infirmitatis invicem excipiendæ. Ad illicitos concubitus evitandos, mutuam quodammodo servitutem, ut si alteri eorum perpetuo continentia placeat, nisi ex alterius consensu non possit; et ad hoc enim uxor non habet potestatem corporis sui, sed vir; similiter et vir non habet potestatem corporis sui, sed mulier, ut et quod non filiorum procreandorum, sed infirmitatis et incontinentiæ causa expellit, vel ille de matrimonio, vel ille de marito, non sibi alterutrum neget, ne per hoc incidant in damnaabiles corruptelas, tentante Satana, propter incontinentiam vel amborum, vel cujusquam eorum, conjugalis enim concubitus generandi gratia non habet cul-

pam; concupiscentiæ vero satians, sed tamen cum conjuge, propter tori fidem, venialem habet culpam; adulterium vero sive fornicatio lethalem habet culpam....

De adulterio vide Indicem *De Decalogo* in art. de sexto præcepto, et Indicem præcedentem in artic. *De luxuria*; et in isto *De fornicatione*.

AMBITIO. — Ambitiosus semper est pavidus, semper attentus, ne quid dicat vel faciat quod in oculis hominum valeat displicere, humilitatem simulat, honestatem mentitur, affabilitatem exhibet, benignitatem ostendit, subsequitur et obsequitur, cunctos honorat, universis inclinat, frequentat curias, visitat optimates, assurgit et amplexatur, applaudit et adulatur, Innocent. III, CCXVII, 727.

Ambitio, ait S. Bernardus, serm. 6 in Psal. n. 4. Subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, linea sancitatis, excæcatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem, veste spolians nuptiali, et virtutum exercitiis fructu pietatis evacuans. Quantos pestis hæc nequiter supplantatos, turpiter quoque dejectos... Quid vero hunc fovet vermem aliud quam mentis alienatio et oblivio veritatis....

AMBITIONIS EXEMPLA. — Math. xx, 20 et seqq. « Tunc accessit ad eum (Jesus) mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans et petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? ait illi: Die ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam et unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Jesus dixit: « Nescitis quid petatis. Et audientes deridem, indignati sunt de duobus fratribus. Jesus autem vocavit eos ad se, et ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum.... etc. »

Luc. xxii, 24 seqq. « Facta est autem et contentio inter eos quis eorum videretur esse major. Dixit autem eis: « Reges gentium dominantur eorum, et qui potestatem habent super eos benefici vocantur, vos autem non sic. » ut ex his apparet, ambitio peccatum est quo qui honorem inordinate desiderat, vel quem non meretur, vel quem non in Deum, sed ad sui ipsius tantum utilitatem refert. Honor importat quandam reverentiam alicui exhibitam in testimonium excellentiæ ejus. Circa excellentiam autem hominis duo sunt attendenda: primo quidem quod illud secundum quod homo excellit, non habet homo a seipso, sed est quasi quiddam divinum in eo. Et ideo ex hoc non debetur ei principaliter honor, sed Deo; secundo considerandum est quod illud in quo homo excellit, datur homini a Deo, ut ex eo aliis prosit. Unde in tantum debet homini placere testimonium suæ excellentiæ quod ab aliis exhibetur, in quantum ex hoc paratur sibi via ad hoc quod aliis prosit. Tripliciter autem appetitum honoris contingit esse inordinatum; uno modo per hoc quod aliquis appetit testimonium de excellentia quam non habet: quod est appetere honorem supra suam proportionem; alio modo, per hoc quod honorem sibi cupit, non referendo in Deum; tertio, per hoc quod appetitus ejus in ipso honore quiescit, non referens honorem ad utilitatem aliorum. Ambitio autem importat inordinatum appetitum honoris. Unde manifestum est quod ambitio semper est peccatum, D. Thom. ii-2. q. 131, art. 3 in concl.

De his vide Indicem præcedentem, in art. *De superbia*, in sequentibus indicationibus.

Ambrosius, CLXXVIII, 180; Absalon, CCXI, 99; Adam, CXCVIII, 505, 598; Albertus, CLXVI, 650; S. Ambrosius, XIV, 525. — Sæpe quos vitia nulla deterrant, facit ambitio criminosos, S. Ambrosius, XV, 1621; S. Anselmus, CLVIII, 1168; Arnulfus, CCI, 176, 178. — De argumento cæcæ ambitionis, 193. — Ambitiosorum miseria, S. Augustinus, XXXII, 724. — Ubique pullulat, S. Bernardus, CLXXXIV, 277 et seqq., 1098; Bætinus, LXIII, 708, 755, 754. — Boetio male objecta, *ibid.*, 629, 650. — Ejus turpitudine, Cassiodorus, LXIX, 654, 767, 768. — Cæca semper, S. Petr. Chrysostomus, LII, 224, 604. — Insana Cadalo, S. Petrus Damianus, CXLV, 414; S. Eugypus, LXII, 884 et seqq.; Gratianus, CLXXXVII, 544; S. Greg. Magn., LXXV, 153, 282, 283; LXXXVII, 45, 689; Guibertus, CLVI, 152; Helinandus, CCXII, 451; S. Hilarus, X, 610, 611; Hildebertus, CLXXI, 212. — Hypocrisis et improbus facit, *ibid.*, 1049; Humbertus cardinalis, CXLI, 1172; Innocent. III, papa, CCXVII, 727, 728, 754; Joannes Sarisb., CXCI, 674, 678. — Ejus impudentia, *ibid.*, 650; Juvenius, XIX, 529. — Epi-copi Lambertus, CLXIX, 122; S. Leo Magn., LV, 1299; Luitprandus, CXXXVI, 841, 842, 851; Matthæus Vinocianensis, CCV, 946, 955. — Cæsar et Pompeii in bello civili, Orosius, XXXI, 1050; Othlonus, CXLVI, 286; S. Paulinus Nolanus, LXI, 153. — Prodigia proprii, sitiens alieni, *ibid.*, 670; Petr. Bles., CCVII, 40, 45, 82. — Summa episcoporum, *ibid.*, 82 et seqq. — Tam clericorum quam

monachorum coercenda, *ibid.*, 92, 125, 150. — Confictus lacrymabilis præ ambitione inter summos pontifices, 141 et seqq. — Domina, *ibid.*, 185. — Anxia, 291 et seqq. — Monachi, 386 et seqq.; Petr. Cant., CCV, 163, 168; Petr. Cell., CCII, 730; Philippus de Harv., CCIII, 675, 676; Absalon, 1072, 1073; Prudentius, LX, 511 et seqq.; Rabanus Maurus, CVIII, 700, 863; CIX, 812; Tertullianus, I, 1246, 1314. — Frequentior est omni superstitione, *ibid.*, II, 671. — ejus repudiatio nulla in egestate, *ibid.*, 284.

ARROGANTIA. — Intus est malum, quo inanescent qui placent sibi de se, quamvis aliis non placeant, vel displiceant, nec placere affectent ceteris. Sed sibi placentes multum Deo displicent, non tantum de non bonis quasi bonis, verum etiam de bonis Dei quasi suis; aut etiam sicut ex sua gratia, non tamen socialiter gaudentes, sed aliis invidentes ea, S. Augustinus, lib. x *Confess.*, c. 59, n. 64.

Neque enim parva condemnatio est, ex eo bono quod communiter datur private gloriari; scire bonum unde acceperit, et nescire quomodo uti debeat quod accepit. Quatuor quippe sunt species quibus omnis tumor arrogantium demonstratur; cum bonum aut a semetipsis habere se aestimant; aut si sibi datum desuper credunt, pro suis se hoc accepisse meritis putant; aut certe cum jactant se habere quod non habent. A semetipsis enim bonum se habere jactabat, cui per Apostolum dicitur: « Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? » Rursum ne dari nobis bonum gratiæ pro nostris præcedentibus meritis crederemus, idem Apostolus admonet dicens: « Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur.... rursum nonnulli jactant se habere quod non habent, sicut divina voce per prophetam de Moab dicitur: « Superbiam ejus et arrogantiam ejus ego novi, et quod non sit juxta eum virtus ejus. » Et sicut angelo Ecclesiæ Laodicæ dicitur: Quia dicit quod dives sum, et locupletatus, et nullius egeo; et nescis quia tu es miser, et miserabilis, et pauper, et cæcus et nudus. » Rursum nonnulli, despectis ceteris, videri appetunt singulariter bonum habere quod habent. Unde et Pharisæus idcirco absque justificatione de templo descendit, quia bonorum operum meritum sibi quasi singulariter tribuens, orantibus publicanis se prætulit. In hac itaque arrogantia quarta specie crebro humanus animus labitur, ut id quod habet, habere se singulariter gloriatur. In qua tamen similitudine diabolice viciniis appropinquat, quia quisquis bonum se habere singulariter gaudet, quisquis videri sublimior ceteris querit, illum videlicet imitatur, qui despecto bono societatis angelorum, Altissimi similitudinem superbe appetens, per iniquum desiderium, quasi ad quoddam culmen conatus est singularitatis erumpere.

De his infra quæstio habetur.

Absalon, CCXI, 77; Alanus, CCX, 467; Aleuinus, CI, 635, 638, 1192, 1193, 1194, 1199. — Divitum quæpta sit, S. Ambrosius, XV, 1789; Arnulfus, CCI, 191; S. Augustinus, XXXV, 1712, 1794; S. Bernardus, CLXXXII, 514, 965, 966; Petr. Chrysostomus, LII, 567; Dudo, CXLI, 652. — Philosophorum, S. Eugypus, LXII, 593, 594 et seqq.; Guibertus, CLXVI, 967. — Prosperitatis, Gerhobus, CXCVII, 959; Gratianus, CLXXXVII, 514, 533, 1134 et seqq. — Heretici castigata, S. Gregorius VII, papa, CXLVIII, 115; Guibertus, CLVI, 548, 549; S. Hieronymus, XXII, 691. — Judæorum compescenda, Innocentius III, papa, CCXV, 501, 694; CCXVII, 730, 731, 734; Isidorus Mercator, CXXX, 192. — Joannes Sarisb., CXCI, 653; S. Leo Magn., LV, 882; Luitprandus, CXXXVI, 801; Petr. Bles., CCVI, 75, 76, 293 et seqq.; Petr. Cell., CII, 686; Rupertus, CLXVI, 681, 682; CLXVIII, 1141; S. Salvianus, LIII, 83, 84; Vita Patr., LXXIII, 253, 256.

AUDACIA. — Peccatur per audaciam quando quis propriis viribus, sine ullo Dei auxilio confidit se posse pervenire ad salutem, vel aliquid boni agere.

Ad virtutis perfectionem quisque, ait sanctus Bernardus, serm. 85 in Cant. cont. n. 5, contendere orietur, sciet profecto quam sit ascensus arduus, et cassus conatus absque Verbi adjuvamento... quantæ fiducia vox: « Omnia possum in eo qui me confortat. » Ita verbo innixum et indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subijcere dominantem.... Denique in veritate non stetit, qui non innixus est verbo, qui in sua virtute confusus est. Dicebat enim: « Sedebo in monte testamenti; » et Deo aliter judicante, cecidit, dicente Domino: « Videbam Satanam sicut fulgur de coelo cadentem... »

Si animus humanus, ait S. Augustinus, serm. 2. in Psal. xxxi, n. 1, infirmitati propriæ omni ex parte

donaverit, et in hanc cogitationem se inclinaverit ut dicat, quia misericordia Dei omnibus peccatoribus, in quibuslibet peccatis perseverantibus, tantum credentibus, quia Deus liberat, Deus ignoscit, ita in fine parata est, ut nemo pereat fidelium iniquorum, id est, nemo pereat eorum qui dicunt sibi: Quid vis faciam; quibuslibet facinoribus et flagitiis iniquiter, quantumlibet peccem, liberat me Deus misericordia sua, quia credidi in eum. Qui ergo dicit neminem perire talium, cogitatione mala inclinatur in impunitatem peccatorum; et Deus ille iustus... invenit hominem male de se praesumentem, et ad interitum suum misericordia Dei abutendum et necesse est ut damnet. Talis itaque cogitatio praecipit hominem.... quid ergo et tu dicebas, qui spe peccas? Quando me convertere, omnia mihi Deus dimittet, faciam quidquid volo.... semper expectas, et de misericordia Dei tibi plurimum polliceris. Sperando deprecipit qui ait: Bonus est Deus, misericors, faciam quod mihi placet, quolibet, laxem habenas voluptatibus meis et cupiditatibus, impleam desideria animae meae. Quare hoc? Quia misericors est Deus, bonus est Deus, mansuetus est Deus..... Metuendum est ne te occidat spes, et cum multum speras de misericordia, incidas in iudicium.

Eu audacia de qua in sequentibus indicationibus sermo tractatur.

Alcuinus, *Cl.* 653, 1192, 1191. — Impunitate nutritur, S. Ambros., *XIV*, 376; S. Augustin., *XXXVI*, 257, 258, 457, 525, 532, 548, 925. — Petri praesumptio, *ibid.*, 148; S. Bernard., *Cl.* XXXII, 966; *Cl.* XXXIII, 227; S. Petr. Chrysolog., *LII*, 601, 602, 603; S. Cyprian., *III*, 782, 1117, 1119. — Nuditatis, *ibid.*, 459; Dracontius, *LV*, 747; Ernald., *CLXXXIX*, 1542, 1562; S. Eusebius, *LXII*, 951. — Magorum a Dario detecta, Freulph., *CVI*, 994; Henricus card., *CCIV*, 222; S. Hildegard., *CXC VII*, 785; Humbert., card., *CXLIII*, 1039. — Feminarum, *ibid.*, 1158; Innocent., *III*, pap., *CCXV*, 181; *CCXVI*, 81, 222, 786, 978; *CCXVII*, 102; S. Isidor. Hispal., *LXXXIII*, 65, 1525; Isidor. Mercat., *CXXX*, 491. — Impudica mulieris, Joannes Sarisb., *CXC X*, 491. — Cæca quorundam philosophorum, *ibid.*, 657; S. Leo Magn., *XIV*, 145. — Inaudita, S. Leo IX, pap., *CXLI*, 744; Petr. Bles., *CCVII*, 478, 803; Petr. Cell., *CCII*, 644 et seq., 684, 750; Petr., Lamb., *CXCI*, 1479; Philipp. de Harv., *CCIII*, 26, 761; S. Prosper, *LI*, 674; Tertull., *I*, 1241, 1518; Thomas Cisterc., *CCVI*, 144; Urban. II, pap., *CXI*, 179. — Monachorum, Wibald., *LXXXIX*, 1345.

AUGURIA. — Augurium, quod ad artem magicam pertinet, dictum est ab avibus, si quis conetur futura praenosceret per voces vel motus avium, seu quorumcumque animalium sive per sternutationes hominum, vel membrorum salus. Hoc pertinet generaliter ad augurium quod dicitur a garritu avium; vel ad auspicium quod dicitur ab inspectione avium. Unde quod pertinet de his ad anres, dicitur augurium, ab avium garritu; et quod pertinet ad oculos, dicitur auspicium, ab avium inspectione.

Divinare per auguria, ait S. Thomas, præter naturæ aut Providentiæ divinæ ordinem superstitiosum et illicitum est. Motus vel garritus avium, vel quæcumque dispositiones in huiusmodi rebus consideratæ, manifestum est quod non sunt causa futurorum eventuum; unde ex eis futuri cognosci non possunt, sicut ex causis.... « Non ariolabimini, neque captabitis auguria, » ait Scriptura.

Et concilium Ancyranum, *I*, an. 314, c. 23, ait: Qui auguria, vel auspicia.... secundum morem gentium servant, aut in domos suas huiusmodi homines introducant.... confessi quinquennio poenitentiam agant secundum regulas antiquitus constitutas....

Ad auguriorum genus pertinent omnes ligaturæ, atque remedia quæ medicorum quoque disciplina condemnat, sive in præcantationibus, sive in quibusdam notis quas characteres vocant, sive in quibusdam rebus suspendendis atque illigandis, sive etiam aptandis quodammodo, non ad temperationem corporum, sed ad quasdam significationes, aut occultas, aut etiam manifestas, quæ meliore nomine physica vocant, ut quasi non superstitione implicare, sed natura proflesse videantur. His adiunguntur, ait S. Augustinus, lib. II *De doctr. Christ.*, c. 20, n. 31, nullia inanissimarum observationum: v. g., si membrum aliquod salierit, si junctum ambulantis amicus lapia, aut canis, aut puer medius intervenerit. Atque illuc quo lapidem calcant, tanquam diremptorem amicitiae, minus molestum est, quam quod innocentem puerum colapho percutiunt, si pariter ambulantis intervenerit. Sed bellum est quod aliquando pueri vindicantibus a canibus; nam plerumque iam superstitiosi sunt quidam, ut etiam canem, qui medius intervenerit, ferre audeant, non impune; namque a vano remedio cito ille interdum

percussorem suum ad verum medicum mittit. Hinc sicut etiam illa: limen calcare, cum ante domum suam transit; redire ad lectum, si quis dum se calcit sternutaverit; redire ad domum, si procedens offenderit; cum vestis a soricibus, plus tremere suspitione futuri mali, quam præsens damnum dolere. Unde illud eleganter dictum est Calonis, qui cum esset consultus a quodam, qui sibi a soricibus erosæ caligas diceret, respondit non esse illud monstrum, sed vere monstrum habendum fuisse, si sorices a caligis roderentur.

Vide in isto indice, SUPERNATIONES.

CALUMNIA. — Calumnia quæ obrectationis ramus est cujus nomine intelligitur quiddam dicitur contra famam proximi, est quando falsum est quod contra proximum dicitur; nam si verum esset, maledicentia esset. At de his obrectationis nomine, seu calumnia agemus. Est plus minusve calumnia; 1^a, cum proximo falsum crimen imponitur; 2^a, cum verum crimen verbis augetur; 3^a, cum occultum evulgatur; 4^a, cum aliena vel facta vel dicta malam in partem temere accipiuntur, si id verbis fiat; 5^a, cum egregie facta verbis minuuntur, vel frigide laudantur ubi sese offert laudis occasio; 6^a, quin et silentium quandoque calumniæ locum tenet, si quis, v. gr., egregie factum aliter cum omnino laudare debeat, silet prorsus videatque silentium hoc accipiendum esse a circumstantibus in proximi offensionem.

Calumnia est omnino grave peccatum. Hac enim proximi fama læditur; adeoque fit injuria proximo: « Maledici regnum Dei non possidebunt, » inquit Apostolus.

De his multa dicuntur in sequentibus indicationibus. Abelard., *CLXXVIII*, 178; Abaelon, *CCXI*, 25, 26, 67, 140; Adam. Præmonstr., *CXCVIII*, 491, 493; Alanus, *CCX*, 166; Alexand., *III*, p. CC, 683, 1457; Albert., *CXXXIV*, 465; S. Ambros., *XVI*, 1200, 1201; S. Anselm., *CLIX*, 648, 649; S. Augustin., *XXXIV*, 707, *XXXVI*, 654, 905, 1451; *XXXVII*, 582; *XXXVIII*, 675; *XXXIX*, 1561, 1483; *XLIII*; S. Benedictus, *LXVI*, 525, 521, 506, 975, 1072. — Quantum malum, S. Bernardus, *CLXXXIII*, 534 et seqq., *CLXXXIV*, 532, 533, 542, 1256. — De ausurionibus, *ibid.*, 578; S. Bonifacius, *LXXXIX*, 853; S. Bruno Carth., *CLII*, 1297; *CLIII*, 27; Burchard., *CXL*, 909; Carol. Magn., *XC VII*, 845, 844; Cassiod., *LXX*, 556, 508, 842; S. P. Chrysost., *LII*, 470; S. P. Daniel., *CXIV*, 965. — Defensor, *id.*, *LXXXVIII*, 671, 672; Ernald., *CLXXXIX*, 1751; S. Eusebius, *LXII*, 725; Garner., *CXCIII*, 155; Gerard., *CLXX*, 1172; Goffrid., abbas in monachum suum, Vindociensis, *CLVII*, 110; Gratian., *CLXXXVII*, 724 et seqq., 732, 982; S. Gregorius Magn., *LXXV*, 438, 459, 410, 441; *LXXVI*, 560, 361; *LXXVII*, 456, 457, 699. — Singulari certamine vindicata, S. Gregorius Turon., *LXXI*, 638; Guillem., *CLXXX*, 550; S. Hieron., *XXIV*, 512, 515; S. Hildegard., *CXC VII*, 289. — Inter monachos, *ibid.*, 567. — Græcorum contra Latinos, Humbert. card., *CXLIII*, 929; S. Isidor. Mercat., *CXXX*, 59 et seqq., 1115; S. Ivo, *CLXI*, 525, 552. — Joannes Sarisb., *CXCIX*, 650, 701, 823, 931. — Jonas, *CVI*, 247. — Beatus sobre in Ecclesiam Romanam, S. Leo Magn., *LV*, 581. — Contra Cyrillum, Marius Mercat., 745, 811, 909, 946, 1078; S. Martin. Lag., *CCVIII*, 887, 921; Notker., *CXXI*, 1163; S. Paulin., *XCIX*, 217, 218; S. Paulin., *Nol.*, *LXI*, 169, 170, 728, 729, 751; Petr. Bles., *CCVII*, 72 et seqq., 119. — De prælato detractore principum, *ibid.*, 119, 120, 175, 176, 202, 289 et seqq. — Apud monachum, *ibid.*, 550, 550 et seqq. — Contra Thomam Cantuar., *ibid.*, 557, 583, 584, 518; Petr. Cant., *CCV*, 54; Petr. Cell., *CCII*, 644 et seqq., 686; Petr. Lomb., *CXCI*, 1555. — Familiaris etiam religiosus, Philipp. de Harv., *CCIII*, 298, 1299. — Christianis objecta. Prudent., *LIX*, 786 et seqq.; Raban. Maur., *CVIII*, 448, 449. — Detractor duos inficit, *id.*, *CXI*, 757, 758, 761. — De omnimodo excessu linguæ, Radulphus, *CLV*, 1327, 1328. — Græcorum in Ecclesiam Romanam, Ratramnus Paris., *CXXI*, 222 et seqq. Regino, *CXXVII*, 221; Reiner., *CCIV*, 124; Richer., *CXXXVIII*, 83; Rudn., *XXI*, 789; Rupert., *CLXVII*, 817, 1114; *CLXVIII*, 534. — In Evangelistas, 799 et seq.; S. Salvianus, *LIII*, 51; Vit. Patr., *LXXXIII*, 94, 95, 217, 369, 930, 951.

BLASPHEMIA. — Blasphemia est verbum injuriam et contumeliosum Deo vel sanctis, id est verbum quo tribuuntur Deo defectus aliqui, vel negantur ipsi perfectiones aliquæ, v. gr., blasphemus esset qui negaret Deum esse justum, esse omnipotentem, esse veracem; blasphemus esset qui diceret Deum esse suctorem peccati, esse mutitoni obnoxium, etc.; quin et verba sanctis contumeliosa. Inter blasphemias deputantur, quæ in Deum ipsum refunditur injuria sanctis irrogata, quemadmodum et ad Deum refertur bonus sanctis exhibitus.

Nullum est aliud fere peccatum gravius blasphemia.

XXXII, 743; XXXIV, 743; XXXV, 2405; XXXVIII, 1063. — Grande malum. *ibid.*, 886, 1063, 1079. — Viris putatur licere, non feminis, *id.*, XXXIX, 2016, 2292; XL, 469; Beda Venerab., XCIV, 569. — Ejus remedium, S. Benedictus, CIII, 848; S. Bernardus, CLXXXII, 575, 576; CLXXXIV, 1016. — Quadruplex, *ibid.*, 1104, 1105. — De Sodomitica ibidine, *ibid.*, 565. — Omnimoda, S. Bonifac., LXXXIX, 855, 859. — De incestu, Burchardus, CXI, 779, 815, 919; Canutus rex, CLI, 1180. — Ejus variae turpitudines, Carol. Magn., XCVII, 756, 882. — Cujusdam episcopi, *id.*, XCVIII, 1586; Cassianus, XLIX, 265 *et seqq.*; S. Petrus Chrysol., LII, 60. — De incestu Lot, *ibid.*, 225; Constantin. Magn., VIII, 597. — Ejus variae immundae pollutiones, S. Cummianus, LXXXVII, 983. — De Sodomitis, S. Petrus Damianus, CXLV, 165, 166; Defensor, LXXXVIII, 647 *et seqq.*; Dracont., LX, 793, 796; Flodoard., CXXXVI, 103. — Jezabel impia femina cum diabolo fornicata, Gerhobus, CXCIII, 949; CXCIV, 18 *et seqq.* — Fornicationes Jezabel adhuc vigent, *ibid.*, 201; Gratianus, CLXXXVII, 70, 274; S. Gregorius Magn., LXXVI, 351; LXXXII, 1525 *et seqq.* — Omnimoda, Halitgar., CV, 682, 697, 700, 703; Hervæus Burdig., CLXXXI, 1503, 1685; Hervæus Rhemens., CXXXII, 696; S. Hieronym., XXV, 210; Hincmar., CXXV, 689, 690. — De Sodomitis, *ibid.*, 689 *et seqq.*; Hugo de S. Victore, CLXXV, 522, 526. — Sodomia spiritualis, quæ sit, *id.*, CLXXVII, 169; CLXXXIII. — Triplex; ejus remedium, *ibid.*, 764, 765; Innocentius III, papa, CCXV, 10, 82; CCXVI, 980; CCXVII, 734; Isaac Ling., CXXIV, 1090; S. Isidor. Hisp., LXXXIII, 11, 37, 60. — Ejus remedia, *ibid.*, 847, 848; Isidor. Mercat., CXXX, 20, 427, 428, 1137; S. Ivo, CLXI, 594, 633, 641. — De Sodomis, bestialitate, et usu mulieris contra naturam, *ibid.*, 661, 852. — De incestu, *ibid.*, 870, 871, 928, 1245, 1287. — De incestuosis matrimonialibus, Joannes VIII, papa, CXXVI, 844; Lanfrancus, CL, 174, 175, 592. — Quadriformis, S. Martinus Leg., CCIX, 515, 535; Orderic., CLXXXVIII, 584. — De Catilinae incestu, *ibid.*, 997. — De vitio Sodomorum, Petrus Blesensis, CVII, 25. — De incestu, *ibid.*, 257, 259; Petr. Cant., CCV, 332, 335; Petr. Cell., CIII, 750; Petr. Comest., CXCIII, 1776; Petr. Lomb., CXCI, 1535, 1574, 1585. — Prophetæ Osee, Philipp. de Harveng, CCIII, 924. — Apud barbaros, *ibid.*, 1075; Rabanus Maurus, CVIII, 935. — Ejus poena et gravitas, CIX, 738; CXI, 707; CXII, 1375; Regino, CXXXII, 503, 509, 510, 519, 325, 326. — Mulierum, *ibid.*, 332. — Quadrupedum, *ibid.*, 335, 334. — De Sodomitarum punitione, Robert. Pull., CLXXXVI, 1089, 1090; Rodulf., CXIX, 725; Rufin., XXI, 946, 985 *et seqq.*; Rupert., CLXVII, 1056, 1057. — Ejus causa, gula, *ibid.*, 1715, 1716; CLXVIII, 75, 98, 99. — De clericis fornicatoribus, *id.*, CLXIX, 295 *et seqq.*; S. Salvian., LIII, 84, 144, 147, 148; Smaragd., CII, 654; Tertull., II, 987.

FURTUM. — Furti rei habentur qui aliena injuste vel rapiunt vel retinent, et præjudicium afferunt vel damnum proximi bonis. Quod sit vel clam proximo inscio, vel per fraudem proximo decepto, vel invito et vim patiente. Peccatum hoc mirum quam late serpat! In quolibet conditione vix reperiuntur qui ab eo immunes sint. Et quod lugendum magis, vix cuiquam religio est aliena rapere uxores, liberi, servi, mercatores, magistratus, cæterique munerum publicorum administrati, litigatores, advocati, procuratores forenses, artifices, operarii, divites non secus ac pauperes, hi omnes in furtum subinde incidunt, vel insci, vel non satis cauti, vel minus quam par est religiosi, v. gr., mercatores et negotiatores furti rei tenentur: 1º quando falsis utuntur ponderibus et mensuris; 2º quando vel lucosas et fallaces, vel villosas merces pro bonis et veris vendunt; 3º quando abutuntur vel necessitate, vel ignorantia proximi ut carius vendant, vel emant villus quam par est; 4º cum exercent monopolia fraudulenta; 5º cum vel in emptione vel in venditione quovis alio modo utuntur malo dolo vel fraude....

De his et similibus unicuique statui propriis in Indice De Decalogo, in septimi præcepti articulo.

HOMICIDIA. — Vide De Decalogo in quinto præcepto.

HYPOCRISIS. — Quid est hypocrisis? species arte composita, quæ aliud in re agit, et aliud promittit in vultu. Hæc penes Phariseos per scientiam tumescebat... Erat in eorum facie hypocrisis; erat in eorum mente livida hydrops; erat in pectore siticulosus fons, erat ardens unda, quæ suis magis ac magis inflammabatur fluentis, ut bibentis non exstingeret sitim, sed augeret incendium....

Vide lividiam... Insuper de hypocrisi habetur in *seqq.*, Alerius, CI, 636. — Simulationem fallacem in Petro Paulus reprehendit. S. Augustinus, XXXIII, 260, 280. — Ejus origo. — *id.*, XXIV, 208. — De simulatione, *id.*, XXV,

1525; S. Bernard., CLXXXIII, 169 *et seqq.*; CLXXXIV, 581; Cassian., XLIX, 260; Constantin. Mag., VIII, 85; S. Petrus Damian., CXIIV, 426. — Abominabile vitium, *id.*, CXIV, 262, 269, 270; Garner., CXCIII, 115, S. Gregorius Magn., LXXV, 631, 632, 786, 855, 856; Guibert., CLVI, 81, 181, 326; Henricus Septimell., CCIV, 864. — Simulatio patrocini est mendacis, S. Hieronym., 665. — Quandoque utilis et assumenda, *ibid.*, 343. — Quam detestanda, Hildebert., CLXXI, 444, 445. — Ejus mala, Hugo de S. Vict., CLXXVII, 753; Innocent. III, p., CCXVII, 417 686, 734; S. Isidor. Hisp., LXXXII, 379; LXXXIII, 699, 1248; Joannes Sarisb., CXCIX, 691, 696, 698. — Quandoque sub habitu regularis vitæ latet simulatio, etc., 53, 56. — De jejuniis hypocritarum, S. Martin. Taurin., LVII, 303, 304. — Nebulosa, S. Paulin., XCIX, 296; Petr. Cell., CIII, 685; Petrus Lombard., CXI, 879, 680; CXIII, 204; Petrus monach., CXCIII, 546; Raban. Maur., CIX, 771. — Pharisæorum, Rupert., CLXVII, 937; CLXVIII, 625, 778. — In concordia, Siebert., CLX, 929.

IGNAVIA. — Vide Indicem præcedentem ad articulum de Desidia.

IGNORANTIA. — Ignorantia est præceptum Sapientis istud: « Noli inniti prudentiæ tuæ. » Ignorat enim homo quid conducatur sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suæ, et tempore quod velut umbra præterit. Nisi enim interior oculis caligaret, toties procul dubio in veritatis judicio minime erraret. Unde, quæso, contraria consilia, tam sæpe, tamque diversæ sententiæ, non dicam de diversis, sed de uno eodemque corde et pene s. b. eodem tempore? Unde, inquam, nisi de cordis caliginis et veritatis ambiguitate?

Duobus autem modis in iudicii nostri examine peccamus, dum adhuc frequenter sub tantæ ambiguitatis nullo viam carpinus. Erramus enim modo in discernenda qualitate, modo in examinanda quantitate. Qui dicit bonum malum, vel malum bonum in rerum qualitate errat; et quid dicit quod majus est esse minus, et quod minus est esse majus in quantitate peccat. Qualitas operum profecto eos fefellerat, quos, propheta arguebat, cum diceret: « Væ, qui dicitis, bonum malum, et malum bonum ponentes tenebras lucem et lucem tenebras, ponentes amarum in dulce, et dulce in amarum. » In quantitatibus examinatione error ille esse deprehenditur, qui per prophetam redarguitur, cum dicitur: « Mendaces filii hominum in stateris, ut decipiant ipsi de vanitatem in vanitatem. » Ad hoc sane aliquid in statera apprehenditur ut ejus quantitas non ignoretur. Sic aurum sic argenti pondus quarimus, ut eorum pretium recte æstimemus. Sed nemo in statera mendax esset, si nemo alium deciperet, si nemo ab alio deceptus fuisset; hinc est illud: « Statera dolosa, pondus et pondus, utrumque abominabile Deo. » Quod contra in lege præcipitur: « Sit justus modius, æquusque sextarius. » Hinc est quod filii Israel, cum promissam hereditatem accipiant inter se, illam in funiculo distributionis dividunt, ut unaquæque virtus in sua actione justæ æquitatis mensuram teneat, et recte discretionis metas minime excedat. Quis mihi inveniat hominem, qui nunquam erret in æstimatione qua italis aut quantitatibus, qui nunquam circumveniantur a negotio perambulante in tenebris? Optimus negotiator, qui in æstimanda rerum qualitate vel quantitate nunquam valeat falli, nunquam velit fallere? Sed quando poterit hic homo involutus tenebris, habitans in regione umbræ mortis? Impossibile sane est hoc omni homini, quando tenebræ sunt super faciem abyssi, donec ille qui dixit de tenebris lumen splendescere, emittens lucem suam et veritatem suam incipiat lucem tenebris dividere, et fiat vespere et mane. Remissa namque et accepta intelligentia veritatis, incipit statim homo videre lucem a tenebris, et discernere primo quidem bona a malis et mala a bonis; postea autem bona a melioribus, et mala a pejoribus; tandem vero meliora ab optimis et pejora a pessimis. In hunc sane modum, secundum Sapientis sententiam, semita justorum quasi lumen procedit, et crescit usque ad perfectum diem. Lumen acceptum paupatim procedit, usque ad perfectum diem excrecit, quando accepta proficiat, et quandoque usque ad plenam discretionem pertingit... Debemus itaque certis quibusdam cognitionis gradibus ascendere, si volumus ab hoc infimo ad summum illud ascensionis culmen pertingere.

Et de hac ignorantia et modo ex ea exurgendi habetur questio in sequentibus indicationibus.

Adam., CXCIII, 283. — Sacerdotum, Alanus, CCX, 193; S. Ambrosius, XIV, 525; XVI, 1563; XVII, 769, 770. — Difficultas bene operandi, S. Anselmus, CLVIII, 718, 719. — Dei veri, causa est omnium malorum, Arnob., V, 1149, 1150; Atto, CXXXIV, 29. — Infirmitas, S. August.,

XL, 274, 296. — Ignorantia peccata, id., XLIV, 148, 245, 255, 287, 351; XLV, 1118, 1250 — difficultates vinci possunt, quomodo, *ibid.*, 288; S. Bernard., CLXXXIII, 963 et *seqq.*; CLXXXIV, 340, 341, 447. — Sui ipsius duplex, *ibid.*, 425; Bruno Astens., CLXIV, 566, 695. — Episcopi, Carol. Magn., XCVIII, 1381; Cassiod., LXIX, 651; S. P. Chrysost., LII, 275. — Voluntaria, Constantia. Magn., VIII, 435; Dracontius, LX, 792; Ernald., CLXXXIX, 1654, 1707; S. Eugyp., LXII, 767, 768; S. Fulgent., LXV, 471, 538; Gerhohus, CXCI, 1244. — Sacerdotis, Gratian., CLXXXVII, 1829. — Sui ipsius, S. Gregorius Magnus, LXXV, 833, 836; Helinand., CCXII, 483, 484; S. Hieronymus, XXIV, 820, 821. — Quomodo sit vitium et unde nascatur, Hugo de S. Victor., CLXXVI, 302; Innocent. III., CCXVI, 563, 680; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 383; LXXXIII, 514, 620, 660; Isidor. Mercator., CXXX, 471. — Omnium mater errorum, S. Ivo, CLI, 386. — Sui causa pravitas, Lactant., VII, 119; Lanfranc., CL, 204, 205, 595, 594. — Cleri, S. Paulin., XLIX, 42. — Excusabilis, Petr. Bles., CCVII, 131; Petr. Comest., CXCVII, 1825; Petr. Lomb. CXCI, 203; Petr. Pictaviens., CCXI, 994. — Philipp. de Harv., CCIII, 606; S. Prosper., LI, 475. — Liberalium discipulorum, Prudent. Trecent., CXV, 1502; Raban. Maur., CVIII, 270, 589, 677, 678, 681. — Sacerdotum, id., CXI, 812; Robert. Pull., CLXXXVI, 865, 875 et *seqq.* — Cordis est obscuritas, Rufin., XXI, 688. — Multiplex, Rupert., CLXXVII, 770; CLXXVIII, 625. — Affectata non excusat, CLXXIX, 527; S. Salvan., LIII, 96; Stephanus Graudimont., CCIV, 1102; Tertull., I, 261 et *seqq.*; Thomas Cisterc., CCVI, 670. Animæ, *ibid.*

IMPIETAS. — Cum virtus ordinatur ad bonum, ubi est specialis ratio boni, ibi esse oportet specialem virtutem. Bonum autem ad quod ordinatur pietas, est exhibere Deo debitum honorem. Honor autem debetur alicui ratione excellentiæ; Deo autem competit singularis excellentia, in quantum omnia in infinitum transcendit secundum omnimodum excessum; unde ei debetur specialis honor.... Et impietas est istius honoris Deo pertinax negatio....

De his habetur, infra, in istis indicationibus:
Pro muneribus justificata, Adam. Pers., CCXI, 667. — Tempore, S. Agobardi, CIV, 187. — Contra naturam est, S. Ambrosius, XIV, 946; XV, 1016, 1110; S. Augustin., XXXIV, 144, 432, 433, 737, 767, 847. — Incredulitas et infidelitas, id., XXXV, 1735, 1778, 1823, 1862; XXXVI, 595, 597. — Gaudium impiorum quale, id., XXXVII, 1251, 1661, 1777; XXXVIII, 441; XL, 125. — Poenæ impiorum interminabiles, id., XLI, 637; XLII, 1068; S. Bernard., CLXXXIII, 676, 677. — Impiorum triplex refugium id., CLXXXIV, 1145, 1146; Cassiod., LXX, 28, 52, 53, 184; Eugyp., LXII, 755. — Hæreticorum, Eulog., CXV, 963; S. Fulgent., LXV, 540. — Non differt a superbia, S. Gregor. Magn., LXXVI, 641. — Impii arbori infructuosæ comparati, *ibid.*, 11. — Impius proprie quis dicitur, *ibid.*, 536, 577, 578. — Judæorum, Helinand., CCXII, 515, 515; Hervæus, CLXXXI, 1496; S. Hieron., XXIII, 531, 719, 725. — Ejus aut comes est, aut causa crassitudo, S. Hilari., IX, 830. — Disputationes impiorum quam perniciosæ, *ibid.*, 397. — Nihil in se habet sapientiæ et prudentiæ, id., X, 146, 147; S. Hildegard., CXCVII, 1015; Humbert. card., CXLIII, 1059, 1170. — Idololatria, Lanfranc., CL, 571. — Impis non parcat Deus, *ibid.*, 541. — Omnium malorum mater, S. Leo Magn., LIV, 576. Ariana, id., LVI, 830, 831; S. Martin. Leg., CCVIII, 54, 69. — De incredulis, *ibid.*, 107, 108. — Judæorum, *ibid.*, 895; Matthæus Vindocinens., CCV, 934. — De impiis in hora mortis, Maxim. Taurin., LVII, 714. — De infidelitate, S. Paschas., CXX, 1592; Petr. Pictav., CCXI, 1044; Philipp. de Harv., CCIII, 934, 953, 1152; Prudent., LIX, 451, 506, 675, 675, 676. — Omnium vitiorum mater, Raban. Maur., CVIII, 941, 942, 1148, 1149, 1151; CIX, 688 et *seqq.* — De infidelitate Giezi, *ibid.*, 682. — De duplici odio impiorum, *ibid.*, 722; CX, 585; CXI, 701, 702, 714; CXII, 1258. — Ejus fructus superbia, Rufin., XXI, 1076. — Impiorum nomina a vitio imposita, *ibid.*, 697; Rupert., CLXXIX, 879, 880, 1057, 1058. — Impiorum impiissima verba, quæ et qualia, S. Salviani, LIII, 80, 82. — De incredulitate Tertulianus., I, 1201. — De triplici incredulitate, Thomas Cisterc., CCVI, 515.

IMPRUDENTIA. — *Vi* e virtutem contrariam, *De prudentia* in Indice *De virtutibus*.

IMPUDENTIA. — Attende, obsecro, quam sit bestialis, et plus quam bestialis vitæ, rejecto humano pudore, ad omnia se præcipitem dare, et conspectum divinum, vel vultus hominum, nec in erubescendis erubescere, et tandem aliquando ad omnem se malitiam effrenare.

PATROL. CCXX, INDICUM III.

Quid enim aliud est impudentia quam præceps et effrenata malitia? Impudentia tollit homini moderationem et circumspectionem sui. Et sæpe qui ejusmodi sunt, multos labores, multos dolores patienter, imo et libenter tolerant, ut alios affligant, et maloni ipsi miseriam sustinere, quam aliis non inferre. Impudentia omnia committit in proximo; non solum enim aliorum iustitiam, sed et fortia carpit, damnat, annihilat. Omnia itaque per diffamationem lacerat, et quod infamare non potest, per despectum cæcat, ut autem cætera taceam, in hoc misero peccato mens improba erubescere nescit, et illam quam habere decet cordis sensibilitatem amittit.

Impudentia est mentis effrenatio, quando absque ulla hæsitazione vel retractatione pudor calcatur, animus se ad omnem pravariationem exponit et pudoris chæno frenoque timoris excusso, præceps in omnia ruit, et sit de reliquo sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. Et anima sic depravata, cum in profundum malorum venerit post omnia mala, spem etiam respiciendi amittit, et in desperationem cadit.

Si autem audivimus quomodo mens de malo semper in pejus corrueas, in profundum tandem malorum decurrit, audiamus quomodo vel unde eadem ipsa quandoque, post multa et ultima mala, ad rectitudinis integritatem reformatur; legimus in Apostolo: « Quoniam ubi abundavit iniquitas, superabundavit et gratia. » Ex hoc Scripturæ loco facile advertere est quod nulla nostra malitia divinam misericordiam vincere potest...

De his lege quæ sequuntur indicata:

Abelard., CLXXVIII, 152, 1038. — Anticristi, S. Agobardus, CIV, 28. — Lingua, Arnulf., CCI, 177; S. Bernard., CLXXXIV, 294, 569; Cassiod., LXX, 1001; Gerhoh., CXIII, 1234; Gratian., CLXXXVII, 514; S. Greg. Magn., LXXVI, 892. — Summa eorum qui de vitiis non erubescunt, id., LXXIX, 357. — In voluptate, S. Hieron., XXII, 665; XXIV, 164. — Judæi proditoris, Hildebert., CLXXI, 486, 487. — Ambitionis, Joannes Sarish., CXCI, 680. — Clericis, S. Leo Magn., LVI, 546; Philipp. de Harveng., CCIII, 750. — Libidinis fœtori et ardori amica, *ibid.*, 1149. — Rusticorum Flandriæ, *ibid.*, 750.

INCONSTANTIA. — Inconstantia importat recessum quemdam a proposito bono definito.... Sicut enim omnis rectitudo rationis practicæ pertinet aliquoties ad prudentiam, ita omnis defectus ejusdem pertinet ad imprudentiam; et ideo inconstantia secundum sui consumptionem ad imprudentiam pertinet; et sicut præcipitatio est ex defectu circa actum consilii, et inconsideratio circa actum iudicii, ita inconstantia circa actum præcepti; ex hoc enim dicitur aliquis esse inconstans, quod ratio deficit in præcipiendo ea quæ sunt conciliata et iudicata.

Alcuin., CI, 654; S. Bernard., CLXXXIII, 538, 539; CLXXXIV, 932; S. Petr. Danian., CXLII, 207, 208. — Rerum, Dracontius, LX, 717 et *seq.* — Mentis humanæ quanta et unde, S. Gregor. Magn., LXXVI, 595, 596. — Fidem non meretur, S. Hieron., XLII, 409, 410. — Ebonis, Marius Mercat., XLVIII, 1127. — Nestorii, *ibid.*, 909, 916. — Judæorum, Martin. Leg., CCVIII, 895. — Contra inconstantes, Petr. Cant., CCV, 225; Petr. Cell., CIII, 686; Prudent., LIX, 259, 260. — Ejus mala, Raban. Maur., CVIII, 28, 1152.

INGRATITUDO. — *Vide* in isto Indice ARROGANTIA, JACTANTIA.

INIQUITAS. — *Vide* in isto Indice VITIUM.

INJUSTITIA. — *Vide* FURTUM et URSINA, in isto Indice.

INOBEDIENTIA. — Inobediens voluntas, vel inobediencia dicitur etiam propria voluntas. Propria quippe voluntas est quæ Dei voluntatem sibi advesitam habere non potest, ut si queratur... talis voluntas ex diabólica suggestionem nascens... et, proprie loquendo, inobediencia est arrogantius, jactantius, superbia; ad ista ergo vitia recurrit, si inobediencia perfectionem notionem habere velis.

INSANIA. — Insania, seu dementia, prout hic accipitur, suam sedem habet in ira, seu ipsamet est ira; nam quidam de sapientibus dixerunt iram brevem esse insaniam. Unde insania, seu ira de qua specialiter tractatur in præcedenti Indice, est habitus audax et minax vultus, tristis frons et torvus intuitus; faciei aut pallor aut rubor; æstuat ab imis præcordiis sanguis, flagrant et micant oculi, tremunt labia, comprimuntur dentes, crebro et vehementius actio suspirio quatitur pectus, gemitus anxius, rabida vocis eruptio, colla distendit, inquietæ manûs, dentes strident, citatus gradus, pulsataque pedibus humus, artus trepiti, et instabili fluctuatione totum concitatum corpus; magnas ex se profereus iras horribilis insania, depravat se atque intumescit, ita ut nescias utrum magis detestabile sit vi-

tum, an deforme.... Nihil ergo minus quam irasci prudentem decet.

Quædam in hoc sensu habentur in sequentibus.

Voti Jephthæ. Abælard., CLXXVIII, 129, 189. — Christiana, quid sit, *ibid.*, 1633, 1637, 1861. — De stultis amatoribus, Absalon, CCXI, 18. — De stultiloquiis, *ibid.*, 61; Adam. Pers., CCXI, 684 *et seqq.*; Alen., CI, 1195. — De stultitia et sapientia, S. Anselm., CLIX, 682. — Tenebræ mentis, S. Augustin., XXXII, 990, 1306, 1507. — Etiam stultorum iudicio miserrima, *ibid.*, 607, 608, 918, 1231, 1307. — Stultitia maximum vitiorum, *ibid.*, 1306; XXXIII. — Nulla alia miseria est quam stultitia, *ibid.*, 64. — Avari, *id.*, XXXVI, 424, 610. — Idololatriæ, *id.*, XXXVII, 1754, 1957. — Idololatriæ, *id.*, XXXVIII, 777. — Tenebræ mentis, *ibid.*, 456. — Insana gaudia, non sunt gaudia, *id.*, XL, 330; XLII, 85; S. Bernard., CLXXXIV, 516, 517, 585, 581, 617, 618; S. Bruno Astens., CLXIV, 693. — Falsa, S. Bruno Heribol., CXLII, 121, 153, 167, 168, 170, 210; 210; Cassiod., LXXIX, 786. — Insanias falsæ, quæ sint, *ibid.*, 289. — De stulto et eius consuetudine, *id.*, LXX, 281, 344; S. Petr. Chrysol., LII, 610. — Herodis, *ibid.*, 632 *et seqq.* — De stulto, qui turpitudini vitiosusque servit, *ibid.*, 514; S. Petrus Damian., CXLIV, 415. — Defensor, *id.*, LXXXVIII, 631 *et seqq.*; S. Eusebius, LXII, 937. — Superbientium infrenata, Gerhohus, CXCIV, 1016. — Insanus non debet clericus fieri, Gennadius, LVIII, 997, 1050. — Eorum qui sibi amputant virginitatem, Gratianus, CLXXXVII, 502. — Regis. Guillelm. Tyren., CCI, 812. — Adm. Helinand., CCXII, 51; S. Hieron., XXII, 519, 520, 908. — Se ipsa prodit dum adversatur veritati S. Hilari., X, 242; Hugo Eterian., CCII, 189; Hugo de S. Victore, CLXXV, 182, 255. — Stultus ut inna moveatur, *id.*, CLXXVI, 481; Isidor. Hispal., LXXXII, 595; LXXXIII, 25, 60, 729; S. Ivo, CLXI, 737; Joannes Sarisb., CXCIX, 674; Lact., VI, 895, 602, 608. — Judaica, S. Martin. Leg., CCVIII, 1544. — Vituperium stulti, Matthæus Vindocinens., CCV, 983, 984. — Paganorum, Maximus Taurin., LVII, 782 *et seqq.* — De insanis sæculi *ibid.*, 254. — Cujusdam ducis in sanctum Emerammum, 979. — Regisfred., CXLI, 981. — Credula Judæorum, Petr. Alphons., CLVII, 58. — Saracenorum, *ibid.*, 597. — Cujusdam doctoris Christiani, Petr. Bles., CCVII, 235 *et seqq.*; Petr. Cell., CII, 614, 531, 707, 723; Petr. Lomb., CXCI, 859. — Ridicula fabularum, Judæorum, Petr. Venerab., CLXXXIX, 602. — Judaica, *ibid.*, 608, 609, 618. — Sectæ Mahumetis, *ibid.*, 649, 650. — Epicurea, S. Philastr., XII, 1119. — Amentia percussit, qui, Raban. Maur., CVIII, 957; CXI, 714, 727, 728, 756, 747. — De stultiloquio, *id.*, CXI, 447. — Cujusdam heretici, Radulf. Cluniacens., CXII, 645, 663. — Juliani Apostate, Rufin., XXI, 501, 639 *et seqq.*, 1023, 1029. — Stulti et insipientis differentia, *ibid.*, 811, 812. — Principes insaniebant a vino, Rupert., CLXIX, 775. — De insipiente et stulto, S. Salvan., LIII, 218; Stephanus Grandimont., CII, 1107, 1108 *et seqq.*, 1153, 1118. — Heretica, Thomas Cisterc., CCVI, 430.

INTEMPERANTIA. — Intemperantia vitium est oppositum temperantiæ de qua dictum fuit in Indice præcedenti....

Intemperantia est in divitiis, voluptatibus, honoribus, et in his quæ cupiditas appetere potest.... Intemperantem ipsa consideratio censet tam eum, qui necessariis pertinaciter demit, quam qui indulget superfluis.... Non est ergo temperantia in solis resecandis superfluis. est et in admittendis necessariis.... In ebrietatis agitudine, corpus simul et anima corrumpitur, spiritus pariter cum carne vitiosatur. Omnia membra debilitat, etc.... et sic de aliis actionibus in quibus temperantiæ modum transgredimur....

De his vide Indicem præcedentem, Indicem De virtutibus et Indicem De mortificatione sensuum....

LIBIDO. — Vide LUXURIA in Indice præcedenti.

LOQUACITAS. — Vide Indicem De mortificatione sensuum....

LUXUS. — Primis parentibus fecit Deus tunicas pellis post peccatum, et a Christo dicitur Christianis: « Non domo tunicas habeatis. » Superbus autem ut magnificus videatur, satagit vestri duplicibus, indui mollibus, pretiosis ornari.

Attende quid contra superfluum ornatum, comminetur Dominus per prophetam: « Pro eo quod elevata sunt illius Sion, et ambulaverunt extenso collo, et nutibus secularum ibant..., in die illa auferet Dominus ornatum calcamentorum, et lunulas, et torques, et monilia, et argillas, et mitras, et discriminalla, et periscelidas, et murennas, et offuscibria, et innaures, et annulos et gemmas in fronte pendentes, et multastoria, et palliola, et intemina, et acus et specula, et sindones, et villas, et theristra. Et erit pro suavi odore fetor, et pro zona

funiculus, et pro crispanti crine calvitium, et pro fascia pectorali cilicium.

Quid ergo superbe phylacteria dilatata et magnificas fimbrias? Dives ille qui induebatur purpura et bysso, sepultus est in infernum. Dina filia patriarchæ Jacob, antequam egrederetur, ut emeret ornatum provincialis mulierum virgo permansit; cum autem exivit, Sichem eam violenter oppressit. Holophernes, qui sedebat in canopes, quod erat ex purpura, et bysso, et auro, et smaragdo et lapidibus pretiosis intextum, jugulatus est a Judith....

De isto luxu mundano tractatur in sequentibus.

De luxu, Adam. Pers., CCXI, 684 *et seq.* — Mulierum arguitur, S. Ambros., XIV, 758, 759. — Vestium in episcopis, S. Bernard., CLXXII, 815, 815 *et seq.* — Prælatorum ac clericorum, *id.*, CLXXXIII, 199, 200, 589, 590, 1135, 1136. — Prælatorum, *id.*, CLXXXIV, 1045 *et seq.* — Diaconi, Carol. Magn., CXCIII, 1390; S. Petrus Chrysol., II, 224. — Edax, Henricus Septimell., CCIV, 861; Innocent. III, pap., CCXVII, 752, 753. — Fœdus, Juvenius, XIX, 254. — Feminarum, S. Martinus Legionens., CCIX, 231, 232; Matthæus Vindocinens., CCV, 946. — In cleris detestandus, Oithon, CXI, 537. — Iners, S. Paulinus Nol., LXI, 447, 669. — Superbuitas omnimodi, Petrus Cant., CCV, 250, 255. — Clericorum, Petrus Comest., CXCIII, 1756. — Inter Judæos, Rufin., XXI, 976. — Carthaginensium, S. Salvan., I, 156. — Sive Romanorum sive Romanarum, Tertull., I, 298, 504, 1314, 1325. — Convivorum, S. Valerian., LII, 750.

MAGIA. — Vide SUPERSTITIONES.

MALEFICIA. — *Ibid.*

MAIITIA. — Boni indigentia, S. Ambros., XIV, 525. — Contra se agit, *id.*, XVII, 162; S. Anselm., CLIX, 701; S. Augustin., XXXVI, 291, 329, 330; XXXVII, 1215; XLIII, 87; XLIV, 909; S. Bonifac., LXXXIX, 835. — Cordis, S. Bruno Astens., CXIV, 1006. — Ex macie dicta, Cassiod., LXX, 515. — Origo vitiorum, S. Petr. Chrys., LII, 287; Ernald., CLXXXIX, 1557. — Per frigus expressa, Garner., CXCIII, 64. — Vitiolum mater, Greg. Mag., LXXVII, 61; S. Isidor. Hispal., LXXXIII, 1171. — Aulicorum, Petr. Bles., CCVII, 72 *et seq.* — Ejus sequaces, *ibid.*, 634 *et seq.*; Petr. Cell., CII, 686, 824; Petrus Comest., CXCIII, 1755 *et seq.*; Petrus Lombard., CXCI, 1535. — Comitibus Fuxi, Petr. monach., CCXIII, 600. — Herodis, Radulph. Ardena., CLV, 1329; S. Salvanus, LII, 64, 92.

MENDACIA. — Mendacium est falsa significatio vocis cum intentione fallendi; mentiri est contra id quod animo sentit quis loqui. Manifestum est ergo quod quicunque mendacium dicit, mentitur, sed non contra; potest enim aliquis verum dicendo mentiri, sicut et falsum dicendo non mentiri. Secundum hoc est dubium quin Judæus mentiatur cum dicit Christum esse Deum et hominem, nec tamen mendacium dicit. Sunt autem tria genera mendaciorum: unum quod fit pro salute vel commodo alicujus, qualiter mentis sunt obstetrices; secundum, quod dicitur joco; tertium, quod ex malignitate procedit, et animi duplicitate, causa decipiendi, S. Augustinus tamen distinguit octo genera mendaciorum: primum, quod fit sub doctrina religionis; secundum, quod nulli obest, et alius prodest, quod dividitur in tria, non quia tres habeat species, sed quia tria sunt propter quæ solet dici tale mendacium: Primo, et quis habet peccatam injunctam auferendam, dicat se nescire ubi sit, cum tamen sciat; secundo, si quis hominem quæsitum ad mortem velit prodere, et mentiatur dicendo se nescire ubi sit, cum tamen noverit; tertio, si quis mentiando, aliquem vel aliquam a corporali defendat immunditia. Omne genus mendacii peccatum est. Cum enim sermo sit inventus in eo, quasi quodam vehiculo, ut intellectus ab uno in alium deferatur, et cogitatio nostra in alterius notitiam veniat, si quis abutitur verbis, ad decipiendum ut aliquid quam cogitat intelligi faciat, verbis abutitur quæ sunt Dei dona, et ita peccat.

Quod autem mendacium sit veniale peccatum, et quod mortale, et in quo sit veniale, et in quo mortale, secundum prædicta genera est distinguendum. Illud tertium genus mendacii quod ex duplicitate animi procedit est mortale peccatum, tam in perfectis quam in imperfectis. Illud primum genus quod fit pro salute alicujus, et secundum quod fit joco veniale sunt in imperfectis. Unde et obstetrices venialiter peccaverunt quando Pharaon mentis sunt. Item de Rahab dicendum: hoc dicitur ex S. Augustino et S. Gregorio aliter sentit, vide *Patrol.*, CCXI, 1153, 1154. sunt etiam multa de mendacio fori et indolis; huc simili et recurre...

At de his singulis, vide Indicem De Decalogo, in octavo præcepto.

NEGLIGENTIA. — Vide Indicem præcedentem, De acedia.

ODIUM. — Vide Indicem De dilectione inimicorum.

PERJURIA. — Perjurium vel est iuramentum falsum, iniustumve, vel violatio iuramentum legitimum. At si quis vel falso, vel sine necessitate, vel inique iuravit, non tenetur rem sic iuratum implere; nam si iniquum est, si malum quod adhibito iurejurando promissit, peccavit iurando, et gravius peccaret adimplendo. Sin autem quis sine necessitate iuravit ad rei veram confirmationem, temere iuravit, adeoque iuravit, adeoque peccavit iurando, sed tenetur servare iuramentum. Simili ratione si quis non sine necessitate nec pro re iniqua iuravit, sed tamen falso iuravit, quia iurejurando adhibito promissit aliquid cum proposito non adimplendi promissum, is gravissimo perjurii crimine se obstrinxit, et implere tenetur, quod promissit.

Illa perjuria sunt ceteris graviora quæ magis lædunt vel Deum vel proximum, vel ipsum peccantem, quæ iniunctam habent vel imprecationem seu maledictionem, cum, v. gr., quis sese vel alios diris devovet, vel blasphemiam de qua quædam supra dicta sunt, etsi non sint in isto Indice specialiter denotata.

« Qui iurat proximo suo et non decipit, » quid hoc tandem est? Hic iuramentum homini perfecto inter eas virtutes quæ illum decet, concedi videtur; in Evangelio vero prorsus prohibetur. Quid igitur dicemus? Quod ubique Dominus tam in veteri quam in nova lege eandem habet præceptionis considerationem. Cupit enim peccatorum effectibus occurrere, et a primis iniitiis malignitatem excindere. Ut enim vetus lex ait: « Non mactabaris. » Dominus vero: « Non concupisces... » Sic itaque abhi Propheta in hoc loco contentus iuramento quod iustum sit ac rectum; Dominus vero vel occasionem ipsam rescindit perjurii... S. Basilius, hom. in Psal. xiv.

Homines, ait S. Augustinus, serm. 180, vel 28 de verb. apost. c. 2, n. 2, falsum iurant, vel cum fallunt, vel cum falluntur. Aut enim putat homo verum esse quod falsum est, et temere iurat; aut scit vel putat esse falsum, et tamen pro vero iurat, et nihilominus cum scelere iurat. Distant autem ista perjuria. Fac illum iurare qui verum putat esse, pro quo iurat; verum putat esse, et tamen falsum est. Non ex animo iste perjurat, fallitur, hoc pro vero habet quod falsum est; non pro re falsa sciens iuramentum interponit. Da alium qui scit falsum esse et dicit verum esse, et iurat tanquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis quam ista detestanda sit bellus et de rebus humanis exterminanda. Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines talia detestantur. Fac alium, putat falsum esse, et iurat tanquam verum sit, et forte verum est... perjurat est. Interest quemadmodum verbum procedat ex animo. Ream linguam non facit, nisi mens rea. Quis est autem qui non fallatur, etsi noluit fallere? Quis est homo cui non subrepat fallacia? Et tamen iurato ab ore, non discedit, frequenter; plura sunt plerumque iuramenta quam verba...

De his lege in sequentibus.

Absalon, CXXI, 60, 77, 110. — Perjuri pejeratum degradare non possunt, Agobard., CIV, 504. — Perjuria aut muneris finem rebus imponunt apud Iudices, *ibid.*, 120; Alcuin., CI, 654, 1193. — Non est indulgendum perjuris, Alexand. II, pap., CXLVI, 1281; Alexander III, pap., CC, 49; Bandinus, magist., CXCH, 1068; Beda Venerab., XCIV, 573; Benedict. monach., LXVI, 318; S. Bernard., CLXXXIV, 1256. — Sua est perjurio poena, Boetius, LXIII, 658, 659; S. Bonifac., LXXXIX, 855, 859; Burchard., CXI, 875; Caput. rex., CLI, 1178. — De pejerante per S. Benedictum castigato, Carolus Calv. rex., CXXIV, 910; Carol. Magn., XCVIII, 254, 286, 294, 292, 328, 305; S. Cummianus, LXXXVII, 908. — A Christo remouent S. Petr. Damian., CXLIV, 482, 483. — Perjuro nihil prorsus Christi mysteria, *ibid.*, 483, 484. — Defensor, *id.*, LXXXVIII, 668, 666; S. Eligius, LXXXVII, 590, 681, 590. — Quantum malum sinit, Flodoard., CXX XVI, 463; Gratian., CLXXXVII, 733 et seqq., 1121 et seqq.; Gilbert., CLVI, 923; Halitgar., CV, 686, 690. — Rogeri hæretici, Henricus card., CIV, 240. — Cohibenda, Hervæus Rheimens., CXXXII, 704; S. Hieron., XXV, 163, 1448. — Quid sint, Hugo de S. Vict., CLXXV, 664; Innocent. III, pap., CXVII, 717, 754; Isaac., CXXIV, 4401; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 591; LXXXIII, 655; Isidor. Merrat., CXXX, 508, 509; Juvenens., XIX, 128; S. Martin. Leg., CCIX, 291. — Quanta poena maneat, Othlon., CXLVI, 366; Petr. Bles., CCVII, 153, 170; Petr. Cell., CCII, 686. — Tolosanus, Petr. monach., CXIII, 548, 517. — Corutis Tolosani, *ibid.*, 531; Petr. Pictav., CCXI, 1157; Radulph. Ardens., CLV, 1397; Regino, CXXXII, 511 et seqq.; Radulph. Bituricens., CXIX, 721. — Asco-

rum, S. Salvan., LIII, 154; S. Valerian., LII, 697. — Gerat., II, Willelmus Calcul., XLIX, 870.

SIMONIA. — Nec solum Simoniacus est qui dat vel accipit de sacris rebus, obsequiis vel ordinibus pretium, sed et qui vendit synodum, suffragia in electionibus papæ, v. gr., et qui distrahit sacerdotale iudicium. « Juste quod iustum est exsequitur, » ait Scriptura, injuste vero quod iustum est exsequitur quisquis ad defensionem iustitiæ non virtutis emulatione, sed amore præmii temporalis excitatur. Nam injuste quod iustum est exsequi iure dicitur, qui iustitiam quam præstendit, vendundare non veretur; at contrarium de illo dicitur, qui in assertionem iustitiæ nihil aliud præter solam iustitiam querit.

Duo plane Simoniacæ hæreseos reperiuntur auctores, in Scripturis, unus in Veteri Testamento, alter in Novo, quæ etiam duo Simoniacorum genera perfecterunt, venditum scilicet et ementum. Giezi siquidem domum sancti Spiritus vendidit; Simon Magus comparare tentavit, Giezi, postquam Naaman curatus est, jamque reverens, de dono sancti Spiritus ausus est pecuniam postulare. « Sed ait ei Eliseus: Accepisti argentum et vestes, ut emas oliveta, et vineas, oves et boves, servos et ancillas; sed et lepra Naaman adhærebit tibi et semini tuo in sempiternum. » De Simone Mago, scitur quod de illo legitur in Actibus apostolorum: « Pereat tecum pecunia tua, » etc....

De isto nefando crimine tractatur in sequentibus indicationibus.

Absalon, CXXI, 77. — De Josselino Simonico, non consecrando episcopo, Alexand. II, papa, CXLVI, 1296. — Episcopi, *ibid.*, 1297, 1406. — Gervasi Carnotens. Ecclesiæ invasoris, *ibid.*, 1300. — Extirpanda, *ibid.*, 1297, 1388; Alexand. III, pap., CC, 21, 896, 897. — Algerus, *ibid.*, 945, 918, 951, 967; S. Anselm., CLIX, 155 et seqq. — Tempori vetus malum, cupiditati semper novum, S. Bernard., CLXXXII, 811, 812; S. Bruno Ast., CLXIV, 295; S. Bruno Carth., CLIII, 183; S. Petr. Dam., CXLIV, 223, 225; CXLV, 152 et seqq., 535, 556; S. Elig., LXXXVII, 511; Flodoard., CXX XVI, 413, 593; Gerhohus, CXCH, 1161. — Regum, *id.*, CXCV, 25. — Clericorum, *id.*, 97; Gratian., CLXXXVII, 179 et seqq. — Ejus genus multiplex, *ibid.*, 535, et seqq.; S. Gregor. VII, pap., CXLVIII, 84, 83, 117, 1112. — Episcopi, *ibid.*, 1452. — De emporibus ecclesiarum, *ibid.*, 1114. — De venditoribus officiorum spiritualium, *ibid.*, 1115; Hildebertus, CLXXI, 167, 275, 274, 783, 784. — Ejus auctores, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 477, 478; Humbert. card., CXIII, 1008 et seqq., 1038. — Simoniacus peior latrone, *ibid.*, 1114, 1205; Innocent. III, pap., CXXIV, 2, 0, 657, 702, CCXV, 1200; CCXVI, 1232; CCXVII, 195, 648, 734; Isid. Mercat., CXXX, 17. — Triplex, S. Ivo, CXLI, 533, 4136, et seqq. — Principum in conferendis prælationibus, *ibid.*, 529, 550; S. Leo Magn., LIV, 507, 518; LVI, 537, 896 et seqq.; S. Paschasius, CXX, 709, 710. — Quam dilatata tempore Paulini, XCIX, 296, 297, 509, 510; Petrus Bles., CCVII, 82 et seqq., 552; Petr. Cant., CCV, 93, 97, 99, 120, 128, 152; Robert. Pull., CLXXXVI, 921 et seqq.; Radulph. Cluniacens., CXLII, 698; Rupert., CLXIX, 295 et seqq. — Gromulani ejusque iudicium per ignem, Stephanus Parisiens. (LXXIII, 1466. — Episcopi, Willelmus monach., CLXXIX, 1245.

SIMULATIO. — Solent simulatrices mentes et hypocritæ deservientes, non solum faciliare quæ habent, verum etiam simulare se habere bona quæ omnino non habent. Solent e contrario manifesta mala callide excusare, occulta autem mala astute dissimulare... Scimus autem quid hypocritarum fraudulentia in omni eo quod agit ad honoris sui promotionem anhelat. Omne enim quod agit, vel agendo intendit, ambitioni deservit.

Quæ de ambitione dicuntur, dici possunt de dissimulatione et hypocrisi, unde ad illam recurre, et quæ ista sint, amico lector invenies art. De hypocrisi.

SUPERSTITIONES. — Superstitio est cultus vel indebitus, vel asperitius, seu observatio inutilis, vana vel periculosa.

Pericatur per superstitionem quatuor modis: 1º Quando in cultu Dei observantur, vana, asperitius, prohibita a Deo, nec probata ab Ecclesia; 2º quando committitur idololatria exterior, id est, cum deferatur creaturae supremæ patrie cultus soli Deo debitus; 3º cum aperta prohibitione Dei vel Ecclesiæ usurpantur media, quod nullam habent connexionem naturalem cum effectu qui inde exspectatur; 4º cum vi alienis pacti vel expressi, vel tacti iuribus cum demone, imo sine pacto futuro vel abscondito curiose investigantur. Quod dicitur divinitus, multaque habet species: 1º Magia diabolica; 2º sortilegium; 3º maledictum; 4º ars evocandi futura cujuscunque rei

inspectione, v. g., apparitione mortuorum, quod necromantia dicitur, inspectione manus quod chiromantia dicitur, inspectione aquæ quod hydromantia dicitur; inspectione ignis vel lapidis alteriusve huiusmodi rei, quod geomantia dicitur; inspectione avium quod augurium sive auspiciu dicitur; inspectione intestinorum animalis occisi, præsertim demonis immolati, quod aruspiciu dicitur, etc.; 5^a astrologia judiciaria, quæ ex consideratione situs et motus siderum futura contingentia prædicatur; 6° usus virgæ lignæ vel ferreæ ad investiganda occulta, v. g., auri argenteque cæterorumve metallorum venas, aquas fontes, thesauros absconditos, furta, homicidia, adulteria, fornicationes cæteraque id genus; 7^a investigatio oculutorum per aquam frigidam, vel per ignem, per sortes, etc.

Nec solum ejusmodi superstitionum crimine tenentur qui illas exercent, sed et qui exercentes consulunt, etiam si nullam eorum responsionibus fidem adhibeant; vel qui aliorum superstitioni participant, adjuvando, consulendo, laudando, consentiendo, imo quandoque et tacendo. In rebus enim huiusmodi qui tacet consentire videtur, maxime si superstitionem impedire ex officio tenatur, vel si positus sit in ejusmodi circumstantiis in quibus silentium pro tacita rerum approbatione sumendum esse videatur.

Superstitio ergo, sive magica, falsa professione de veru mentiens, et veraciter lædens, homines seducit a religione divina, cultum demonum suadet, et ad omne nefas suos sequaces impellit. Hæc quinque genera maleficiorum continet, magicum, mathematicum, maleficia, sortilegia, præstigia... horoscopia in constellationibus constat; maleficia fiunt per incantationes; sortilegia per sortes; præstigia per phantasticas illusiones. Magiam Zoroastres rex Bacrianorum invenit, et post longa tempora Democritus ampliavit; hydromantiam Persæ feruntur invenisse; auguria Phryges; præstigia Mercurius...

De his vide in sequentibus indicationibus.

Alcuin., Cl, 1196; Arnob., V, 773, 774; S. August., XXXII, 802; XL, 243, 244, 286, 817, 728; Beda venerab., XCIV, 573; S. Benedict., CIII, 747; S. Bonifat., LXXXIX, 839; Burchard., CXL, 843; Canut. rex, CII, 1178; Carol. Magn., XCII, 756, 882; Constantin. Magn., VIII, 23, 162, 220; S. Cummianus, LXXXVII, 990; Dracontius, LX, 797; S. Eusebius, LXII, 949, 950; Gratian., CLXXXVII, 1369. — Malefici puniendi. S. Greg. Magn., CLXXVII, 757, 758; Guilelm. Tyrens., CCI, 612; Halitgar., CV, 685, 686, 700; S. Hieron., XXIV, 517, 618. — Muliercularum Christianarum, id., XXV, 498, 499, 1256, 1257. — In austeritate vitæ, S. Hilari., IX, 378; S. Hildegard., CXCII, 1028, 1032; Hincmar., CXXIV, 717, 718. — De sortilegiis ex sortibus sanctorum, *ibid.*, 718; Hugo de S. Vict., CLXXXV, 810 *et seqq.*; CLXXXVII, 205, 201. — Nefandæ, S. Isidor. Hisp., LXXXI, 840; LXXXII, 512, 393; Isidor. Mercat., CXXX, 408; S. Ivo., CLXI, 263, 168, 748, 756, 1275. — De magorum præstigiis, *ibid.*, 1317. — De variis speciebus magicæ, sortilegis etc., Joannes Sarisb., CXCIX, 407, 409, 415, 461. — Ægyptiorum, Lact., VI, 235, 282, 328, 620, 786. S. Leo Magn., LIV, 218 *et seqq.* — Manicheorum, id., LV, 874, 875, 912, 915. — Persarum, *ibid.*, 807. — Zoroast., *ibid.*, 975, 976; LVI, 412, 891. — In constitutione Honorii, Marius Mercat., XLVIII, 437; S. Martin Leg., CCVII, 75. — Populi in defectione lunæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 256 *et seqq.*; Petr. Bles., CCVII, 190 *et seqq.* — Judiciorum ferri cadentis, etc., Petr. Cant., CCV, 226, 253, 259. — Quorundam hereticorum, Petr. Monach., CCXIII, 547. — Judaorum, Petr. Venerab., CLXXXIX, 602. — Basilidis, S. Philast., XII, 1146; Prudent., LIX, 675, 676. — Ethnicorum, id., LX, 456 *et seqq.*; Raban. Maur., CVIII, 80, 459, 460, 463, 464, 726; LX, 1097 *et seqq.* CXI, 22, 75, 422; Regino, CXXXII, 349 *et seqq.*; Robert Pull., CLXXXVI, 1093, 1094. — Ludorum antiquorum, S. Salvan., LIII, 120, 121. — Turpes et otiosæ, Tertull., I, 505, 612; II, 401, 747, 748; Vit. Patr., LXXXIII, 178, 181.

TRISTITIA. — Vide in indice præcedent. articuli de INVIDIA.

Abelard., CLXXXVIII, 132, 135, 164. — Letalis, Absalon, CXLI, 85; Alanus, CCX, 116. — Pestifera ejusque comitatus, Alcuin., Cl, 635; S. Anselm., CLIX, 644. — Implorium, S. Augustin., XL, 1198. — Desperationis, S. Bernard., CXXXIII, 973, 974; CLXXXIV, 1248, 1249. — Ejus effectus, id., CLXXXV, 81, 82; Boetius, LXIII, 796, 797. — Duplex, S. Bruno Heribol., CXLII, 181; Cassian., XLIX, 351 *et seqq.* — Fidelibus inimica, Cassiod., LXX, 306; S. Petr. Chrysolog., LII, 434. — Desperatio et voluptas sociæ sunt, *ibid.*, 199; S. Petr. Damian., CXLV, 182, 184, 483; Defensor., LXXXVIII, 685. — Judæ, S. Fulgent., LXV, 355. — Mortifera, *ibid.*, 290,

291; Garner., CXCIII, 185. — Implorium, Gerhobus, CXCIII, 1672. — Desperatio vitanda, S. Greg. Turon., LXXI, 228. — Ejus remedium, Halitgar., CV, 684, 685; Henricus, Card., CCIV, 275; Sancta Hildegard., CXCII, 199, 60. — Cujusdam adolescentis, Gotsuith monial., CXXXVII, 1109 *et seqq.*; Hugo Erian., CII, 189. — Ejus comites, Hugo de S. Vict., CLXXVI, 1060 *et seqq.*; Innocen. III, pap., CXVII, 443, 734; Joannes Sarisb., CXCIX, 975; Lanfranc., Cl, 150, 151, 238. — Judæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 366, 367; S. Paschas. Rudbert., CXX, 1430, 1431; Petr. Cel., CII, 683, 686; Petr. Lombard., CACI, 1340. — Mulieris, Philipp. de Harv., CII, 1290 *et seqq.* — Ejus effectus, *ibid.*, 326; S. Prosper., LI, 439, 454. — Ejus incommodum, Raban. Maur., CIX, 985; CII, 126. — Ejus natura et origo, *ibid.*, 1362, 1364. — Ejus remedium, *ibid.*, 1577. — Magna non potest diu dissimulari, Rupert., CLXXII, 538. — Cæca, Thomas Cisterc., CCVI, 756; Vit. Patr., LXXXIII, 1033.

ULTIO. — Vide in indice præcedent. articuli De ira, et Indicem de DIRECTIONE INIMICORUM.

Abelard., CLXXXVIII, 135, 154; S. Agobard., CIV, 263; Alcuin., Cl, 634. — Atrocissima Benjaminitarum, S. Ambros., XVI, 899 *et seqq.*; S. Anselm., CLVIII, 567, 568; S. Bernard., CLXXXIV, 531; S. Bruno Heribol., CXLII, 217, 218, 297, 303; S. Petr. Chrysol., LII, 307. — Injuriam semper cupit excedere, S. Eusebius, LVII, 687, 688. — De morte comitis Flandriæ, Gualbert., CLXVI, 1045. — Sanguinis et malorum, Gerhobus, CXCIV, 11; Gratian., CLXXXVII, 1189 *et seqq.*; S. Greg. Magn., LXXVII, 61. — Henrici in Gregorium, S. Greg. VII pap., CXLVI, 174; S. Hilari., IX, 941. — Dei per diluvium, Sancta Hildegard., CXCII, 1002; Hugo de S. Vict., CLXXVII, 806. — Plebium, Humbert. card., CXLIII, 1164; Isidor. Mercat., CXX, 157, 158. — Deo reservata, Lact., VI, 619; S. Leo Magn., LIV, 284. — Pia Virginii patris virginis Virginis in Appium Claudium, Oros., XXI, 776. — Horrenda in filios Israel, Petr. Comest., CXCIII, 292; Petr. Lombard., CXCII, 1351; Petr. Monach., CCXIII, 545. — Furti in Achaz, Philipp. de Harv., CIII, 925, 924; Rab. Maur., CIX, 609, 678. — Electorum de reprobis, id., CXI, 742. — Theodosii, Rufin., XXI, 525, 1068, 1069. — An querenda de inimicis, *ibid.*, 800, 801. — Eam ne inimicis statim sumere imprudentia est, Rupert., CLXXII, 1036. — Dei in superbos, id., CLXIX, 539 *et seqq.* — Inimicorum, Stephan. Grandmont., CCIV, 1112. — De imperio ulciscenda, Suger., CLXXXVI, 1407. — Ejus libido summus impatientis stimulus, Tertull., I, 1264; II, 373; Vilhald., CLXXXIX, 1402, 1403.

USURA. — Usura est lucrum ex mutuo. Nomine autem lucri, hoc loco intelligitur pecunia vel quæcumque alia res temporalis pretio æstimabilis, sive obsequium aut quodvis aliud onus pretio æstimabile inunctum, sive aliquid aliud. Usura est ubi amplius requiritur quam datur, v. g. si dederis solidos decem, et amplius quæstuleris; vel dederis frumenti modium unum, et super aliquid exigeris.

Si feneraveris homini, inquit S. Augustinus in Psal. xxxvi, serm. 3, n. 6, id est mutuum pecuniam tuam dederis, a quo aliquid plus quam dedisti expectas accipere, non pecuniam solam, sed aliquid plus quam dedisti, sive illud triticum sit, sive vinum, sive oleum, sive quodlibet aliud; si plus quam dedisti expectas accipere, fenerator es, et in hoc improbandus, non laudandus.

Usuram illicitam esse certum est. Nam ex natura rei est illicitum et contra justitiam commutativam, in rei unius commutatione pro alia, plus exigere, aut accipere quam valeat res quæ datur, nisi aliquid aliud interveniat, ratione cujus iud amplius iuste accipitur; sed accipere aliquid ultra sortem pro mutuo est pro commutatione rei mutuo datæ, accipere plus quam valeat, nisi interveniat aliud ratione cujus illud iuste accipitur; ergo vis solius mutui, nefas est ex natura rei et contra justitiam commutativam aliquid ultra sortem accipere, ac proinde usura illicita est contra commutativam justitiam, restitutionique obnoxia...

De his lege quæ sequuntur.

Alexander III, papa, CC, 196, 737, 904; Amalar., CV, 878. — De inhumanitate feneratorum, Ambrosius, XIV, 984, 985. — Ab usu dicta, *ibid.*, 775, 777; XVI, 983, 984. — Non accipiendi, Atto, CXXXIV, 58; S. Bruno Astensis, CLXIV, 439, 528. — Prohibita, Bruno Heribol., CXLII, 85, 215, 216; Canut. rex, CII, 1196; Carol. Magn., XCVII, 509; Constantin. Magn., VIII, 397, 968; S. Cummianus, LXXXVII, 991. — Clericorum, Gratian., CLXXXVII, 244 *et seqq.*, 958 *et seqq.*; Halitgar., CV, 686. — Ejus iniquitas, S. Hilari., IX, 307. — Grave et iuge furtum, Hildegard., CLXXI, 817. — Non repetenda, Innocent. III, papa, CCXV, 572, 1308; CCXVI, 1237; CCXVII, 229; S.

Isidor. Hispal., LXXXII, 207; Isidor. Mercat., CXXX, 547, 806; S. Ivo, CLXI, 459, 489, 803, 806, 1168. — Clericalis, Petr. Bles., CCVII, 62 et seqq.; Petr. Cant., CCV, 153; Petr. monach., CCXIII, 547; Philipp. de Harveng, CCIII, 753. — Usurarius non potest esse clericus, Prudent., LX, 997, 1040; Raban. Maur., CX, 709; Regino, CXXXII, 253 et seqq.; Stephanus Grandimont., CCIV, 1111.

VANITAS. — Vide indicem præcedentem in art. *De superbia*.

Alanus, CCX, 115; Alcuin., CI, 635, 636. — Temporaliū est, S. Ambros., XIV, 583, 1249; S. Anselm., CLVIII, 736, 741. — Vanitati subjecta est omnis creatura, S. Augustin., XXXV, 275; XXXVIII, 1095; XXXIX, 1846; S. Bernard., CLXXXII, 908 et seqq., 973, 976; CLXXXIV, 795, 796. — Hominum mundo et carni servientium, *ibid.*, 506; S. Bonifac., LXXXIX, 853; S. Bruno Heibipol., CXLII, 121, 153, 167, 168, 170, 210. — Episcopi, Carol. Magn., XCVIII, 1380. — Episcopi cuiusdam, qui voluit adorari, *ibid.*, 1333; Cassiodorus, LXX, 184, 288, 289; Defensor, CXXXIII, 616; Ernald., CLXXXIX, 1533; Garner., CXCIII, 133; Gerhohus, CACIV, 1011, 1012. — Quod præterire potest, vanum est, S. Greg. Magn., LXXV, 593, 932, 845, 844; Halitgar., CV, 661; Hervæus Burdigol., CLXXI, 1502; S. Hieronym., XXII, 412 et seqq., 454, 502, 503, 504, 608, 692. — Eius definitiones, *id.*, XXIV, 515. — Omnia perdit opera, *ibid.*. — In episcopo, Sancta Hildegard., CXCVII, 174. — Cavenda ab episcopo, *ibid.*, 182. — Si sint omnia, quomodo ipse Salomon non vanitas, Hugo de S. Victore, CLXXV, 120, 123, 151 et seqq. — Triplex, *ibid.*, 118 et seqq. — Mundi, *id.*, CLXXVI, 703. — Eius comites, *ibid.*, 999; Innocent. III, papa, CCXVII, 734. — Quadruplex, Isidor. Hispal., LXXXIII, 96, 97. — Romanorum, Joannes Sarisb., CXCIX, 494, 711, 716, 974, 983; S. Leo Magn., LV, 177; S. Leo IX, papa, CXLIII, 744. — Magicarum artium, S. Martin. Legion., CCVIII, 566, 643; CCIX, 294; Maxim. Taurin., LVII, 254, 303; Othlon., CXLVI, 285; Petr. Cell., CII, 730. — Eius vincula sunt septem vitia principalia, Petr. Comest., CACVIII, 1783. — Philosophica, Petr. Lomb., CXCI, 1445. — Paganorum, S. Philastr., XII, 1187, 1216. — Philosophica, *ibid.*, 1149. — Nobilium ac divitum, S. Prosper, LI, 485, 496; Raban. Maur., CLX, 731, 1005, 1006, CXII, 1336, 1380; Rodulf., CXIX, 722. — Fugienda, Rufin., XXI, 576, 419, 663. — Humana, Rupert., CLXVII, 775, 776; CLXIX, 145, 151. — Divitiarum, Smaragd., CII, 936; Tertull., I, 1320; II, 1018. — Triplex, Thomas Cisterc., CCVI, 182. — Hominis quadruplex, *ibid.*, 121; Vit. Patr., LXXIII, 248, 249. — Feminarum, Zeno, XI, 291, 305.

VINDICTA. — Vide *Uirgo*.

VIOLENTIA. — Adam Præmonst., CXCVIII, 598; Alcuin., CI, 634; Carol. Magn., XCVII, 860. — Virginis, S. Dunstan., CXXXVII, 444. — Tyrannica, Ernald., CLXXXIX, 1617. — De violatoribus *Ecclesie*, Gerard., CLXX, 1144, 1174, 1216. — Hostis iniqui, Gerhohus, CXCIV, 61; Godefred., CXLIX, 329. — Puellarum, Gratian., CLXXXVII, 413, 1411. — Conjugalis, *ibid.*, 1412 et seqq., 1484 et seqq.; S. Gregor. Magn., LXXV, 459, 460; LXXVII, 2, 5; Halitgar., CV, 683, 684. — Longobardorum, Helinand., CCXII, 971; Henricus, card., CLIV, 222; Hervæus, CXXXII, 696. — De violatoribus fidei matrimonialis, Sancta Hildegard., CXCVII, 749. — Impiorum et stultorum, Hugo de S. Vict., CLXXV, 252 et seqq. — Castrationis in personam presbyteri, Innocent. III, pap., CLXXV, 1423; CXCVI, 83. — In clericos, *ibid.*, 613; CLXXII, 220; Isaac, CXXIV, 1093; S. Isidor. Hispal., LXXXII, 397; Isidor. Mercat., CXXX, 251, 991, 992; S. Ivo, CLXI, 562, 579, 580. — De pudicitia violenta rapti, Joannes Sarisb., CXCIX, 503. — In mulierem, Joannes VIII, papa, CXXVI, 891, 932. — Atrox, Juvenecus, XIX, 191. — De violenta promotione Anthimi, S. Leo Magn., LV, 978; LVI, 442; Orderic., CLXXXVIII, 384. — Raptoris, Petr. Bles., CCVII, 40. — Cuiusdam comitis, Petr. monach., CCXIII, 602; Philipp. de Harv., CCIII, 1148, 1149. — De raptoribus virginum, Regino, CXXXII, 275, 335, 314, 582. — Tyrannorum non sinit vociferare oppressos, Rupert., CLXVII, 577, 578.

VIS. — Vide *Violentia*.

VITIA. — Sane sicut aliud est morbus atque aliud est vulnus, sic procul dubio aliud est vitium atque aliud est peccatum. Sicut in corpore videmus, sic et de corde intelligere debemus, quia aliud est ex occulto prodens interna corruptio, atque aliud extrinsecus infecta manifesta contritio. Sic aliud est quando malum in sola cogitatione, etiam ab initio sentitur, atque aliud quod nutu spontaneo ex deliberatione committitur. Illud quasi ab initio nascitur, istud quasi extrinsecus infligitur.

Vitium itaque est ipsa infirmitas naturalis corruptionis; peccatum vero est ipsa prava assentatio tentantis infirmitatis. Vitium est quasi quedam passio naturæ, peccatum vero est spontanea quedam actio industria. Vitium est ipse appetitus mali, qui solet præcedere vel provocare consensum; peccatum autem ipse est consensus mali, qui solet sæpe subsequi vel comitare appetitum. Profecto illud est pravum, pravum motum in corde sentire, atque aliud pravo motui consentire. Quod pravum motum sentimus, vitium est: quod pravo motui consentimus, peccatum est. Vitium itaque est in sensu et in affectu; peccatum vero est in solo consensu seu etiam affectu. Quando quod verum est videtur nobis falsum, et quod falsum videtur esse verum, vitium est in sensu. Quando quod justum est videtur nobis amarum, et quod justum est videtur esse jucundum, vitium est in affectu. Sed cum falsæ opinioni fidem adhibemus, jam sensus nostri vitium transit in peccatum. Sic cum prave delectationi acquiescimus, affectus nostri vitium similiter transit in reatum. In hunc modum vitia in peccata transeunt, et consentientem reum constituunt. Vitium itaque sensuum fit origo errorum, vitium vero affectuum radix iniquitatum. Sensum autem non corporis, sed cordis hic intelligimus, unde et sententiam dici non ambigimus; hebes itaque sensus et exordinatus affectus omnium malorum origo sunt. In hunc itaque modum vitium dominatur sensui et affectui, et cum consensum allicit, vel etiam in effectum transit, fit causa peccati. Consensus autem non semper effectus consequitur, sed cum necessitate præpeditur, solo consensu peccati culpa consummatur. Triplex vitium est: fastidium boni, desiderium mali, ambiguitas utriusque discernendi; hoc est quod homo est torpens ad bonum, fervens et inquietus ad malum, et hebes et lippus ad utrumque discernendum. Ecce tria vitia, impotentia, ignorantia, concupiscentia...

Magnum est certamen vitiorum adversus virtutes; tunc enim poteris omnia vitia vincere repugnando cum divino adiutorio, si contra vitia singula opposueris virtutes. Solet enim pugna vitiorum adversus virtutes ad profectum venire hominis; quia per illud certamen mens excitatur, et ab elationis vitio purgatur. Contra singula quoque vitia virtutes sunt adhibendæ; contra luxuriam munditia cordis est adhibenda; contra iracundiam vero patientia; contra timorem mittenda est fiducia; contra teporem vero zelus est adhibendus; contra tristitiam quoque malam adhibendum est gaudium spirituale; contra acediam vero fortitudo est assumenda, contra avaritiam assumenda est largitas; contra superbiam autem humilitas est adhibenda, contra odium vero caritas est assumenda; et sic de aliis... Et hæc et sequentibus commemorantur.

Eorum turpitudinem, Abælard., CLXXVIII, 1175; Absalon, CCXI, 41, 75, 76, 89. — De eorum pugna, Adalger., CXXXIV, 929; Adam. Pers., CCXI, 661. — Judicium et jurisperitorum, *ibid.*, 666 et seqq. — Septem principalia, eorumque remedia, Alanus, CCX, 174. — Sacerdotum, *ibid.*, 191. — Conjugatorum, *ibid.*, 193. — Viduarum, *ibid.*, 194. — Virginum, *ibid.*, 194, 195. — Somnolentorum, *ibid.*, 195, 196. — Eorum remedia, *ibid.*, 470, 471. — Octo principalia, Alcuin., CI, 632, 1192. — Prælatorum, Alexander III, papa, CC, 869, 870, 1378. — Ministrorum, *ibid.*, 878. — Prima cavenda, S. Ambros., XIV, 935. — Septem ex superbia orta referuntur, *id.*, XVII, 726, 882. — Eorum enumeratio et unde sint orta, et quomodo fugienda, S. Anselm., CLVIII, 681 et seqq., 870; CLIX, 619, 682, 696. — Eorum malitia et fœditas, *ibid.*, 701; Arnulf., CCI, 176. — Quibus armis expugnentur, Atto, CXXXIV, 29; S. Augustin., XXXII, 674. — Dicuntur quod est contra naturam, *ibid.*, 610, 1230. — Radices peccati, *id.*, XXXII, 561, 571, 736, 737. — Eorum Deus non est auctor, bene tamen ordinator, *id.*, XXXIV, 138, 141, 154, 160, 229. — Vitiosi bene viventibus insultant, *id.*, XXXVII, 1151, 1152. — Omnia vitia inimica sunt Deo, *ibid.*, 2082, 2083. — In voluntate ponuntur, *ibid.*, 1936. — Constantiter debellanda, *id.*, XL, 256, 370, 1189, 1191. — Tria timenda, *ibid.*, 1105, 1354. — Naturam bonam testantur, *id.*, XLI, 349, 350. — Vitium naturæ inest, sed vitium natura non est, *id.*, XLIV, 249, 370, 690 et seqq., 695, 696, 743, 748, 835, 855. — Vitium non est natura, *id.*, XLV, 1159, 1523, 1537. — Sed contra naturam, *ibid.*, 1124, 1427, 1429, 1870, 1896. — Vitium propagat vitium, *ibid.*, 1167, 1871, 1874, 1885, 1896. — Capitula, Beda Venerab., XCIV, 571. — Vitium et peccatum in quo differunt, S. Benedict. monach., LXVI, 579. — Citius extirpanda, *ibid.*, 279. — Quid de vitio proprio, *ibid.*, 523, 524; S. Bernard., CLXXXII, 773, 774; CLXXXIII, 741, 742, 1060, 1061, 1085 et seqq.; CLXXXIV, 527. — Fovent vitia qui vitis favent, *ibid.*, 1099. — Vitium est

virtutis privato, *ibid.*, 543, 544. — Eorum duplex species, *ibid.*, 580, 581; CLXXXV, 155, 156; Boetius, LXIV, 230, 276. — Eorum putredo, S. Bruno Astens., CLXIV, 578. — Contra ea pugna est vita hominis, *ibid.*, 577. — Eorum protestas, S. Bruno Heribol., CXII, 298. — Omnia, Carol. Magn., ACVII, 523; Cassian., XLIX, 280. — Octo principalia, *ibid.*, 609, 611 et seqq. — Sanctorum, *ibid.*, 1256, 1260. — Eorum fides, 1253, 1258; Cassiod., LXX, 583, 783; LXX, 770, 771, 881, 882, 964, 1032; S. Petr. Chrysol., LII, 207, 219, 220, 314, 318. — Eorum iacendum, *ibid.*, 518; Claud. Mar. Vict., LXI, 969, 970. — Eorum varietas, S. Cyprian., IV, 553. — Eorum amplissima enumeratio, *ibid.*, 585. — Eorum assertores blandi, *ibid.*, 781. — Forti, *ibid.*, 213, 214. — Cadalo, S. Petr. Damian., CXIV, 294, 295. — Quando superentur, *ibid.*, 528, 529. — Mundi execranda, *ibid.*, 527, 528. — Vitii contra naturam gravitas, *ibid.*, CXLV, 162. — Quomodo mortificanda, *ibid.*, 554, 555, 556, 768, 769 et seqq. — Eorum remedia, *ibid.*, 923, 925. — Defensor, LXXXVIII, 655, 656; S. Eugyp., LXII, 565, 605 et seqq. — Eorum enumeratio, *ibid.*, 755, 882. — Non pallanda, Florard., CXXXVI, 222. — Capitalia, *ibid.*, 519. — Monachi, S. Fructuosus, LXXXVII, 1105. — Eorum enumeratio, S. Fulgent., LXV, 554. — Septem principalia, Garner., CXIII, 153, 154. — Clero exprobrata, Gildas sap., LXXIX, 567 et seqq., 592. — Vitiis christianorum apud Antiochiam viventium enumeratio, Godefrid. Bullon., CLV, 997 et seqq. — Parentum filiis non imputantur, Gratian., CLXXXVII, 507. — Adversum nos fœdus ineunt, S. Gregor. Magn., LXIV, 651, 652. — Capitalia, *ibid.*, LXXVI, 621 et seqq. — Eorum mater, quæ, *ibid.*, LXXVII, 61, 67, 79, 80. — Quomodo curanda, *ibid.*, 111, 112. — Exsuperanda priusquam virtutes inserantur, *ibid.*, 117 et seqq., 253, 340, 541. — Ad ea quid necessarium, *ibid.*, 524. — Regine Brunichildæ, S. Greg. Turon., LXXI, 594, 595, 605, 621, 622. — Laudunensis, Guibert. abb., CLVI, 921. — Fugienda, *ibid.*, 26, 27. — Eorum origo, *ibid.*, 27. — Pravorum pastorum, Guibert. Gemblac., CCXI, 1288, 1289. — Monachorum, *ibid.*, 1291. — Gravissima, Guillelm. Tyrens., CCI, 225, 224. — Octo principalia unde oriuntur, Halitgar., CV, 657. — Sacerdotum, *ibid.*, 682; Henricus Septimell., CCIV, 862. — Causæ sunt calamitatum, S. Hieron., XXII, 410, 600, 875. — Nisi coerceantur superbiunt, et obedientes sibi ad inferna detrudent, *ibid.*, 814. — Eorum principis obviandum, ne crescant, *ibid.*, 598. — Habent bestiarum imagines, *ibid.*, XXIV, 473. — Uva acerba, *ibid.*, 884, 885. — Deum amarum et crudelem efficiunt, *ibid.*, XXV, 102. — Dulcia sunt, *ibid.*, 954; XXVI, 65, 577. — In ortu necanda, S. Illar., IX, 781. — Eorum strages, *ibid.*, 825. — Parient affectum declinandi a Deo, *ibid.*, 527. — Eorum enumeratio, Hildebert., CLXXI, 428, 817, 818. — Sine his nemo nascitur, *ibid.*, 1025, 1024. — Ex vitiis aliorum nostra sunt corrigenda, *ibid.*, 1034, 1055, 1665, 1666. — Sacerdotum, sancta Hildegard., CXCII, 269, 272, 568. — Carnis, *ibid.*, 865. — Septem, Hugo de S. Vict., CLXXV, 400, 401 et seqq. — Quæ sint, *ibid.*, CLXXVI, 525 et seqq.; CLXXVII, 515 et seqq., 585. — Vitiis religionem suffocantium descriptio, *ibid.*, 189, 190, 801, 851 et seqq. — Sacerdotum tria, *ibid.*, 880, 881. — In monasterio corrigenda, Innocent. III, papa, CCXIV, 56. — Gravia in Islandia corrigenda, *ibid.*, 288. — Clericorum libere audacter corrigenda, *ibid.*, 297. — Abbas, *ibid.*, 820. — Enormia in Ecclesia et in terra, *ibid.*, CCXV, 189. — Archiepiscopi, *ibid.*, 555. — Canonico Portugallensium, *ibid.*, CCXVI, 248. — Monachorum corrigenda, *ibid.*, 511, 615. — Intrusionis, *ibid.*, 541; CCXVII, 417, 659. — De conflictu vitiis et virtutum, S. Isidorus Hispal., LXXXI, 615; LXXXIII, 654. — Ex vitiis orta, *ibid.*, 651, 653, 642 et seqq. — Octo principalia, *ibid.*, 95, 96, 1178, 1205 et seqq. — Quæ excludunt a sacerdotio, Joannes Rothomag., CXLVII, 225, 226. — Quæ sacerdotibus debent esse aliena, *ibid.*, 224. — Mathematicorum, Joannes Sarisb., CXCI, 440, 455. — Mundana comedia, vel tragicæ, *ibid.*, 488. — Tyranni, *ibid.*, 512, 513, 628. — Septem principalia et sequela eorum, *ibid.*, 711. — Oriuntur ex aliis, *ibid.*, 984. — Magna generat negligentia

parvorum, *ibid.*, 984. — Non excludit locus, *ibid.*, 1005. — Octo principalia, Jonas Aurelianus., CVI, 244. — De vitiis virginibus ac monachis, S. Julian., XCVI, 937; Juvencus, XIX, 275. — Egyptiorum, Lact., VI, 235, 282, 528, 620, 786. — Affectus iuxta Stoicos et Peripateticos, *ibid.*, 688. — Juxta Ovidium, *ibid.*, 689. — Colentium deos plurimos, *ibid.*, 575, 585. — Quam nefanda in Anglia, tempore Lanfranci, Lanfranc., CL, 557, 558, 615. — Graviora, S. Leo Magn., LIV, 266. — Mulier septem vitiis repleta, *ibid.*, 1424. — Eorum somnus, S. Martin. Leg., CCVIII, 61. — Originale et actuale, in matre Christi deleta, *ibid.*, 95. — Eorum fœtor, *ibid.*, 122. — Eorum deformitas, *ibid.*, 168. — Septem principalia et comitatus eorum, *ibid.*, 721 et seqq. — Eorum coarctatio, *ibid.*, 981. — In sancta Ecclesia, *ibid.*, 988. — Quibus fere omnes homines ebrii sunt, *ibid.*, 989. — Eorum æstus, *ibid.*, 17. — Eorum remedia, *ibid.*, 31, 116, 121. — Monachorum, *ibid.*, 151. — Quæ ex concupiscentiis oriuntur, *ibid.*, 205. — Eorum pugna, *ibid.*, 262. — Anti-christi, *ibid.*, 580, 569 et seqq. — Ministrorum Antichristi, *ibid.*, 582, 588. — De muliere vitiis et sanguine involuta et ebria, *ibid.*, 587. — Herodis regis, Matthæus Vindocinens., CCV, 296, 811, 950 et seqq. — Judæ Scariotæ, S. Maxim. Taurin., LVII, 366, 367. — Sententiarum philosophorum de anima, Menegald., CLV, 154. — Fillorum Ludovici Pii, Nithard., CXVI, 45 et seqq. — Eorum rabies, appropinquante tempore Antichristi, grassabitur, Orderic., CLXXXVIII, 575, 576. — Eorum exemplis recta docentur, Othlon., CXI, VI, 78. — Eorum varia medicamenta, *ibid.*, 151, 251, 255. — Eorum enumeratio, S. Paulin., XCIX, 226. — Eorum remedia, *ibid.*, 210; S. Paulin. Nol., LXXI, 725, 728, 750. — Eorum varietas in singulis hominibus, Petrus Bles., CCVII, 57 et seqq. — Horrenda ejusdem episcopi, *ibid.*, 66 et seqq. — Omnimoda sulcorum, *ibid.*, 72 et seqq. — A Deo castigata per calamitates, *ibid.*, 529, 550. — De vitiis communi curialium, *ibid.*, 440. — Advocatorum, Petr. Cant., CCV, 159. — Prælatorum, *ibid.*, 188, 189. — Eorum cubile, Petr. Cell., CCII, 609. — Carnis, *ibid.*, 627. — Quæ excluduntur silentio, *ibid.*, 750. — Quæ excluduntur abasentia, *ibid.*, 650. — Monstra vitiis, *ibid.*, 750, 832; Petr. Comest., CXCIII, 1760; Petr. Lomb., CXCI, 1458. — Clericorum, Petr. monach., CCXIII, 549. — Comitibus Tolosani, *ibid.*, 585, 584, 565, 589. — Sæcularia, quæ, S. Philastr., XII, 1186. — Absalonis, Philipp. de Harreng., CCIII, 1072, 1075. — Sodomorum punita, *ibid.*, 1149. — Prælatorum blanda, *ibid.*, 688, 689. — Regum, *ibid.*, 1169. — Monachorum, Philipp. rex, CLIX, 837. — Naturæ, S. Prosper, LI, 446. — Expugnanda, *ibid.*, 472, 475. — Omnia sunt contra naturam, *ibid.*, 491. — Fortæ dicta, Prudent., LX, 21. — Specie virtutum fallunt, *ibid.*, 65, 64. — Eorum tres species odibiles, Raban. Maur., CIX, 945, 946; CX, 590; CXI, 920. — Eorum materia et soboles, *ibid.*, CXII, 1348, 1582. — Carnalium et spiritualium vitiis discretio, *ibid.*, 586, 1599, 1400. — Evellenda, Radulph. Ard., CLV, 1580; Reiner., monach., CCIV, 92. — Religiosorum, sive claustralium, Robertus Pullus, CLXXXVI, 941. — Quibus armis comprimantur, Rodulf., CXIX, 707. — Carnis quomodo domantur, Rufus, XXI, 508, 922, 923, 1089. — Cor est statio et sedes eorum, *ibid.*, 817. — Ampatanda, Rupert., CLXVII, 1036, 1125, 1804. — Septem, *ibid.*, CLXVIII, 888, 889. — Eorum causa abundantia rerum, S. Salvian., LIII, 121 et seqq. — Pravitatis apud Christianos, *ibid.*, 70, 71. — Eorum sententia fere omnis cœtus Christianorum, hoc tempore, *ibid.*, 66. — Divites, cum divites amittunt, desinunt esse vitiosi, *ibid.*, 119. — Diversarum gentium propria, *ibid.*, 142 et seqq. — Civitatum excidiorum causa, *ibid.*, 125. — Possunt emendari per disciplinam, *ibid.*, 149. — De eorum circumsione, Smaragd., CII, 653. — De eorum rubigine, Stephan. Grandimont., CCIV, 1096. — De eorum corruptione in cunctis hominibus dupliciter, *ibid.*, 1122. — In quadam Ecclesia pullulantis, emendanda, Stephan. Tornacens., CCXI, 537; Thomas Cisterc., CCVI, 146. — Eorum genera, *ibid.*, 68, 119, 120, 121; Vit. Patr., LXXIII, 164, 165.

CLXIX.

INDEX DE HOMICIDIO,

LOGICE PROPONENS PATRUM DICTA CIRCA HOMICIDIUM, SUICIDIUM,
DUELLUM, INFANTICIDIUM, ABORTUM, ETC.,

EXHIBENS PRÆTEREA LEGISLATIONEM ET JURISPRUDENTIAM
CIRCA HÆC MEDIA ÆTATE VIGENTES, ET PŒNAS HIS CRIMINIBUS INFLICTAS.

MONITUM PRÆVIUM.

Quantæ utilitatis, forte necessitatis, quanti commodi ac proinde ipsius quidem Jucunditatis hæc sit tabula synoptica et analytica sanctorum Patrum Ecclesiæ Latinæ circa homicidium et omnes quæstiones ad illud plus minusve attinentes : 1° theologo qui non tantum majoribus traditionis catholice lineamentis, sed ipsis etiam minimis in quibus non raro maxima mirabiliter elucet inspicieudis cognoscendisque arriter inenubit ac studet, eo sine ut tum seipsum tum conceditos et ex officio erudiendos discipulos dogmatis catholici et morales certiores faciat, aut etiam in publicum bonum aliquod ædificium didacticum supra firmam traditionis petram fundatum extollat, vel adhuc quædam specialia puncta, ut duellum, suicidium, etc.; sive historice sive dogmatice altius investiget; 2° doctore et oratori christiano in cathedra veritatis, cujus ibi nervus post Scripturam sacram est certe robustissimus traditio sæculorum christiana continua et universalis, ad illuminandas intelligentias, necnon inclinando ad veritatis verbum et mulcenda fidelium pectora; 3° cuique tandem Christiano, rectæ ac coram Deo tutæ agendi rationis quantumcunque diligenti, ne dicam ipsi qui de foris est sapiens, meræ naturali rationi obsequioso, ad enodandas tot justitiæ quæstiones in quibus multi antiqui non minus errarunt quam desudaverunt, ad interrogandos tam profundos, tam obscuros ac proinde lumini humanæ rationis incerto impervios vitæ et mortis abyssos, tu ipse, optime lector, ipse intueberis, oculos in hanc tabellam infundendo et omnes illius rivales, unum post alterum lento attentoque gradu invisendo et sequendo.

MODUS EA UTENDI.

In illa invenies, non dico omnia verba SS. Patrum ad homicidii materiam spectantia, quod forte nec tibi nec mihi de meliori fuisset bono, sed certo omnes sensus, omnes ideas fundamentales et etiam sapissime remotiores per duodecim sæcula in Ecclesia occidentali emissas, duplici generatim modo indicatas, primo exprimente titulum generalem, deinde caput et aliquando numerum capitis operis talis vel talis Patria; secundo remittente lectorem ad totum universæ Patrologiæ et ad columnam hujus tomi, sicut utrumque, tomus et columna, in editione nostra occurrunt: ea indicandi ratione his etiam qui nostra non adhuc gaudent editione Patrum, primæ hærentibus notationi, perutilis erit hæc tabella. Unum dictum mihi superest. Nullum occurrit opus in Patrologia Latina quod totum circa materiam præsentem versetur, pauca, tria vel quatuor et hæc breviter majori parte de illa tractant ita ut sæpissime non occurrant nisi loca plus minusve extensa aut accidentales textus. Omnia tamen et hæc et illa, eo sane pretiosiora quo rariora et quasi sententia brevitate enuntiata accurate collegimus non raro tales describentes breviores textus, longiores autem contractiori forma induentes, adeo ut ipsa nostra tabella tuis occurrat oculis et menti quasi lætus campus, vario ac stupendo idearum numero luxurians et quidquid in Patribus Latinis exstat redolens, et sic pleno jure titulum præferat, ut inscripsimus, tabulæ synopticæ, universalis, uno oris biatu totam occidentalis Ecclesiæ per duodecim sæcula traditionem circa homicidium et consequentia sonantis; quod non impedit quin ipse ad genuinum textum recurras si forte ex humana fragilitate quædam omisimus aut non sat clare expressimus aut etiam alia, nimis in opere prompti, non sat recte intelleximus. Quoad divisionem rerum theologicarum, ordini et claritati parandas necessarium, de ea sentio quidquid libuerit. Nostra est tota, si defectuosa, nos soli in culpa sumus.

ORDO RERUM DE HOMICIDIO.

CAPUT PRÆVIUM. — Quæstio 1 : Quid est homicidium? — Quæstio 2 : Quotuplex est homicidium?

CAPUT PRIMUM. — I. *De illegitimitate homicidii.* — Assertio 1 : Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum. — Assertio 2 : Homicidium directum privatum quacunque de causa perpetratum sive in se sive in alio est graviter illicitum, ubi de suicidio, duello, parricidio, homicidio sacrilego, abortu.

II. *De legitimitate homicidii.* — Assertio 3 : Homicidium publicum sive directum sive indirectum in semetipso perpetratum non sat demonstratur licitum. — Assertio 4 : Homicidium publicum sive directum sive indirectum, in alios justa de causa perpetratum, est omnino licitum. — Assertio 5 : Homicidium privatum indirectum (id est, non in re intentum et primo volumus) sive in nobismetipsis sive in aliis perpetratum rationabili et sufficienter gravi urgente causa, est licitum. — 1° Ubi de defensione famæ et honoris periclitantis; 2° Bonorum fortunæ magni valoris; 3° Propriæ vitæ contra injustum aggressorem; 4° Pudicitia invasa; 5° Juris maritalis per adulterium læsi. — Assertio 6 : Homicidium mediatum (illud ad quod tantum cooperamur) sortem sequitur respectivam homicidii sub multiplici præcedenti respectu consideratum. — Ubi de homicidium jubente, consulente, illi consentiente, participante. Cuique as-

sectioni annectuntur: 1^a pœnæ a jure canonico aut etiam civili contra speciale prohibitum crimen latae, prout in Patrologia occurrunt; 2^a facta varia circa materiam quam sive elucidant, sive confirmant.

Caput II. — De jure publico circa homicidium prout in Patrologia latina occurrit.

Caput III. — De mutilatione vel homicidio imperfecto.

Pauca insuper. — Cum in materia de qua agitur prout difficillima et magis abstrusa, non semper sibi concordent SS. Patres, ad invicem collati imo aliquando si sibi metipsis in diversis eorum operibus contrarii videantur, nos ubi talis dissonantia contingit, curavimus textus non consonantes separandos et opiniones distinguendas, unam post aliam ponentes. Sic ergo omnibus absolutis, capitis prævii questio prima.

CAPUT PRÆVIUM.

QUESTIO PRIMA. — Quid est homicidium?

Occidere est carni animam eripere, Tertull., De resurrectione carnis, II, 835. — Homicidium ex homine et cæde compositum est, Hervæi Burgidolensis monachi, in Epist. ad Rom. cap. I, CLXXXI, 616. — Homicidium filia invidiæ: invidia mater est homicidii et fratricidii. — Hac enim exagitatus Cain fratri ait in dolo: «Eamus in campum.» Hac exagitatus Joab Amasam sica interfecit. Petri Cantoris verbum abbreviat, cap. II, CCV, 55. — Homicidium est cædes in hominem, parricidium cædes in parentem. S. Isidor., Hispal. episc. Etymolog., lib. IV, cap. 26, LXXXII, 210. — Homicida componitur ex homine et cæde: patricida est qui parentem occidit, Alcuinus, De div. offic., cap. 13, C, 1195.

QUESTIO II. — Quotuplex est homicidium?

Ad intelligentiam rectam subsequens quædam hic nostras divisiones jungimus, plures alias SS. Patrum adjecturi.

Homicidium est: 1° publica vel privata auctoritate factum sive est publicum et privatum; 2° directum vel indirectum, directum cum in se primario intenditur, indirectum cum non in se intenditur primario, sed procuratur ut medium aliquod ad finem quem intendimus; 3° immediatum vel mediatum, prout illud committitur non a nobismetipsis sine addito, sed per interventum alicujus causæ a nobis diversæ e quam ipsi ad occidendum movemus; 4° in nobis vel in aliis perpetratum. Hos et plures alios respectus præsupponentes loquuntur SS. Patres specialiter de homicidio spirituali.

Homicidæ spirituales nequiores homicidis corporum, S. August., Enarr. in Psal. civ, XXXVI, 615. — Duplex est homicidium, aliud corporis, aliud multo pejus animæ, S. Benedict., Regul. comment. cap. 4, LXXI, 312. — Homicidiorum tria genera esse dicebat B. Petrus et pœnam eorum parilem fore. Sicut enim homicidas interfectores fratrum, ita et detractores eorum eosque odientes homicidas esse manifestabat. Decreti Gratiani, part. II, causa 33, q. 3, de penitentia, cap. 21, CLXXXVII, 1526; idem habet Ivo Carnot., Decreti part. I, cap. 157, CLXI, 737; et Clemens pap., epist. 4, ad Hierosol., cap. 16. Homicida qui fratri suo mala persuadet, *ibid.*, cap. 27. Idem habet D. August., tract. 42 in cap. vii Joan.

Homicidium lege vetitum putabatur non aliud esse nisi corporis peremptio. Aperuit autem Dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri, in homicidii genere deputari, Gratiani Decret., part. II, c. 23, cap. 28. Idem habet D. Augustinus, lib. XIX Contra Faustum, cap. 23. Omnis iniquitas et oppressio et injustitia iudicium sanguinis est, et licet gladio non occidat, voluntate tamen interficit, Gratiani Decret., p. II, c. 23, q. 3, c. 23. Idem habet S. Hieronym., in Isaiam, cap. XXXIII. — Sunt homicida actus et voluntatis, Petr. Lomb. in Epist. B. Petri ad Rom., cap. I, CXCI, 1355.

Secundum præceptum est: «Non occides, ubi secundum litteram actus homicidii prohibetur, secundum spiritum verum etiam voluntas occidendi, Petr. Lomb. Sentent., lib. III, distinct. 57, CXCLII, col. 852. — Idem habet magist. Bandini Sentent. lib. III, de Verb. Incar., distinct. 57, CXCLII, 1088. — De diversis modis quibus aliquis in culpa coram Deo esse potest, cum homicidium perpetrat, Innocent. III, CCXVI, 125. — Homicida spiritualis, S. Greg. Magn., Moralium lib. XVI, in cap. XXIV B. Job., cap. 39, LXXV, 1155.

Interrogandus est a confessario homicida de circumstantiis sui criminis, an interfecerit ex subitaneo ira motu... vel spe pecuniæ vel vim vi repellendo vel injurias illatas vindicando aut repellendo, Alanus de Insulis, liber penitentialis, CCX, 289. — Nemo impiet hoc præceptum: «Non occides,» nisi habeat in proposito non occidere, etiam si sit provocatus, nec omnes qui non occidunt impiet hoc præceptum, Petr. Pictav., Sentent.

lib. IV, CCXI, 1150. — Homicidii crimen est in hominis salute peccare, Aurolius Cassiod. varia, LXXIX, 701. — Carnem suam homicida spiritalis necessariis cibis nutrit et animam suam operibus malis interdicat, S. Fulgentius ep. Rusp. De remissione peccat., lib. II, cap. 6, LXV, 556. — Homicidii prima materia est invidia, Primasus, Adrumet. episc., in Epist. ad Rom., cap. 6, LXVIII, 421. — Primum homicidium et diaboli et Cain de invidia ortum est et adhuc nonnunquam fiunt homicidia per invidiam, Hervæus Burdigal. monach., in Epist. ad Rom., cap. I, CLXXXI, 616. — Intentio ipsa in bello justo juxta D. Bernardum potest mutare naturam actus nempe sub talis vel talis intentionis impulsu sit theologice culpabilis licet externe irreprehensibilis. Perpende verba doctoris, caput I, n° 2, libri ad milites Templi. CLXXXII, 922, 923, dicit: Ex cordis nempe affectu non belli eventu pensatur vel periculum vel victoria Christiani. Si in voluntate alterum occidendi te potius occidi contigerit, moreris homicida, quod si prævalet et voluntate saperandi vel vindicandi forte occidis hominem, vivis homicida. — Sane de livore invidiæ et de ira et de libidine nec non de avaritia, oriuntur homicidia, Halitgarii episc. Camerac., De penit., lib. IV, CV, 681.

Homicidarum tria genera esse, Clemens sanctus in concilio residens asseruit et pœnam eorum parilem fore nos docuit. Sicut enim interfectores fratrum, ita et detractores eorum eosque odientes homicidas appellavit, Goffrid. ab. Yndocinensis, epist. 23, lib. IV, CLVII, 166. — Iterum de intentione. Cum minister iudicis occidit eum quem iudex jussit occidi, prolepto si id sponte facit, homicida est (subintellige affective, non in re); etiam si eum occidat quem scit a iudice debuisse occidi, Gratiani Decret., p. II, cap. 23, q. 3, cap. 14, CLXXXVII, 1222. Idem habet Ivo Carnot. Decreti part. I, cap. 103, CLXI, 724, et D. August. liber Quæstion. in Exodum, quæst. 59. — Homicidium spirituale caveant episcopi, presbyteri et diaconi, S. Hieronym., Comment. in Jerem., lib. IV, cap. XXIV, 811. — Quod plura sunt homicidarum genera, Burchardus Wormiac., II part., Decret. lib. VI cap. 28, CXL, 771.

Diversos alios respectus et quidem maximi momenti assumunt in homicidio SS. Patres et præsertim jus canonicum, nempe homicidium voluntarium et involuntarium, sponte et non sponte commissum, casu et actu humano, sicut in decursu iudicis videbitur.

Irasci est seminarium homicidii, Raban. Maur. arch. Mog., De festis præcipuis hom. 60, CX, 112.

Quotuplici modo homicidium fiat indicat S. Salvianus, lib. III, cap. 2, LIII, 59. — Tertium Adæ peccatum fuit homicidium quia semetipsum peccando interfecit, Vener. Beda, XCIV, 556.

CAPUT PRIMUM.

I. — DE ILLEGITIMITATE HOMICIDII.

Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum.

Natura præcepti. — Illud præceptum: «Non occides,» ita se habet ut nec omnino invariabile nominari possit nec inveniat.

ASSERTIO PRIMA. — Cullibet generi hominum vel statui temporum specialiter assignari, sed sic ab initio cunctis est generaliter impositum ut ei qui imposuit tantummodo mutare sit licitum, Philip. de Harveng. abb. Bonæ Spei, De obed. cleric., cap. 57, CCIII, 922. — Quod nulli liceat aliquem occidere illo præcepto probatur quo Dominus in lege homicidium prohibuit dicens: «Non occides,» item in Evangelio: «Omnes qui acceperit gladium, gladio peribit, Gr. D. XXIV, cap. 23, q. 3, CLXXXVII. — Jesus prohibuit homicidium, dixit enim Petro: «Qui acceperit gladium, gladio peribit,» Ivo Carnot., Decret. part. I, cap. 78, CLXI, 717, 718. — Omnes leges tam ecclesiasticæ quam civiles effusionem humani sanguinis prohibent, Ivo Carnot., D. part. I, cap. 1, CLXI, 489. — Quicumque hominem occiderit in exilium mittatur ad

quantum tempus nobis placuerit, Isaac Lingon., cap. 11, CXXIV, 1085. — Prohibetur ne nomen ulli qui nullo ministerio publico fulciuntur propter sua officia in multis perpetrent quod rex saltem in uno debet facere propter terrorem multorum, id., cap. 7, CXXIV, 1086. — Nemo quemquam peccantem clericum caede attingat, S. Syvester pap., in concil. Rom., act. 2, cap. 17, VIII, 839.

Quid de illis dicemus qui interficiunt opus Dei, qui humanum sanguinem fundunt, qui dicunt: « Tollamus iustum quia inutilis est nobis, » S. Ambros., Hexaemeron lib. vi, cap. 48, XIV, 261. — Gravitas homicidii: « Si bestiae hominibus nocent, quasi extraneis nocent, ideo gravius homo peccat qui fratri insidiatur, » S. Ambr., De Noe et arca, cap. 26, XIV, 405. — Deus maximus parare cuiquam nescit injuriam: « Meus ille Dominus est qui homicidia vetat et qui bella non concitat, » Verbum alicujus Brachmanni, id., De morib. Brachman., XVII, 1158.

Audistis veteris jussum et oderamine legis,
Humano si quis macularit sanguine palmas,
Ille reus ferro persolvit vindice poenas.

Juvenius, Evang. Historiae, lib. 1, versicul. 552, 553, 554, XIX, 124.

Homicidium mors est omnium pessima, S. Hieron., XX, 554. — Omnis homicidii species uno verbo prohibita: « Non occides, » Tertull., I, 652. — Omne homicidium extra vitam latrocinium est, id., II, 986. — Homicidii vindicta quanta apud homines, *ibid.*, 706.

Omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem, S. August., in Epist. Joan. ad Parib., tract. 5, cap. 5, n° 10, XXXV, 2018. — Voluntarius homicida poena dignus, id., Quæst. in hept., lib. II, cap. 73, XXXIV, 696. — Omnis qui sine ulla legitima potestatis auctoritate hominem occidit, homicida est, id., epist. 204, XXXIII, 910. — Occidere alterum volentem et petentem et vivere jam non valentem, satis indicat Scriptura non licere, id., XXXIII, 910. — Homicidium patratum ex metu non vacat culpa, id., De lib. arbitr., lib. I, XXXII, 1226. — Occidere quemquam gladio non licet nisi iudici, id., XXXV, 2514. — Vide specialius aliquid magis evolutum in lib. De civitate Dei, lib. I, cap. 16, 17, 18, 19, 20, XXI. — Describitur homicida, id., serm. 8, cap. 6, XXXVIII, 70.

Homicidium damnavit Joannes occisus, S. Petr. Chrysolog., serm. 174, LII, 654, 655. — Homicida valde exosus, Euseb. ab. Afric. Thesaur., cap. 115, LXII, 726. — Lex divina positiva prohibet ne occidamus, Rab. Maur. arch. Mogunt., Hom. de festis præcip., hom. 60, CX, 112. — Homicidæ regnum Dei non possidebunt, id., hom. 60, CX, 114. — In libris veteris et Novi Testamenti quam abominabilia sunt homicidia manifestissime declaratur, id., Pœnitentiale Prælat., CX, 468. — Homicidæ sub magna restrictione et correctione sunt corripiendi, Benedicti Capituli. Coll., lib. I, n. 241, XCVII, 731. — Qui voluntarie homicidium faciunt, gravis sententia in Scripturis sacris est de his, dicente Apostolo: « Qui templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, » Nico. ai I, CXXI. — Reus est nos qui contra mandatum inhumanus occidit, Philip. de Harveng., abb. Boum. Spei, De obed. cleric., cap. 38, CCIII, 924. — Quomodo homicidium sit factum contra legem naturalem secundariam, utiliter consulens operis, De obedient. cleric., Philip. de Harveng., caput tractatus quinti 38, 39, 40. Excellens opus et quasi dialectice scriptum. — Tractatur de præcepto: « Non occides, » Petr. Pictav., Sentent., lib. IV, CXXI, 1150. — Qui juxta legem non habet potestatem occidendi et scienter occidit, peccat, Alanus de Insulis, Contr. heret., lib. II, cap. 22, CXX. — Non licet occidere, Petr. Pict., Sentent., lib. IV, CXX, 1150. — Qualiter Deus non occidere (nos vult), Ermengardus, Cont. Valdenses, cap. 19, CCIV, 1272. — In his qui præceptum: « Non occides, » contemnere præsumpserunt districtius est punctum sicut nostis, quia Cain Dominus graviter reprehendit, et tam illum quam alios occidentes ultio consequens apprehendit, Philip. de Harveng., De obedient. cleric., cap. 58, CCIII, 924. — Nulli licet, excepto iudice, gladio quemquam occidere, Ivo Carnot. episc., Panormia, lib. VIII, cap. 35; item D. August., XXXV, 2514. — Plus peccat qui potestati innocentem occidendum livore tradit, quam potestas ipsa si eum timore alterius majoris potestatis occidit, Ivo Carnot. episc., Decret. p. I, cap. 100, CXXI, 722.

ASSERTIO II. — Homicidium directum, privatum, quacunque de causa perpetratum sive in se sive in alio est graviter illicitum.

I. — De homicidio privato in genere.

Licet textus utriusque assertionis, alii de alia, jure et in veritate proferri et affirmari possint, tamen cum quodam delectu sequentes generales adjungimus prout, sicut videtur, hic magis ad rem.

Gladiatores homicidæ maledicti a Christo, Tertullianus, De patientia, cap. 3, I, 1254. — Quanta paga orum stultitia, qui in circis homicidia probant, illa aibi poenis plexuri, id., De spectaculis, *ibid.*, 655. — Ethnici homicidæ se aqua lungebant in impunitatem sui sceleris, id., I, 1205. — Tanta est apud homines homicidii vindicta quanta ipsa quæ vindicatur natura, id., De anima, cap. 35, II, 705, 706.

Agit de homicidio Alcuinus, LIX, 106, 535. — Qui gladio utitur, gladio cadet. Ille autem utitur gladio qui nulla superiore ac legitima potestate vel jubente vel cogente in sanguinem alicujus armatur, Ivo Carnot., Panormia, lib. VIII, cap. 44, CXXI, 1314. — Non occidatur homo nisi lege jubente, id., Decret., part. I, cap. 41, CXXI, 702. — Iugis poenitentiae se submittant qui voluntarie et per insidias hominem interfecerint, id., Decret., part. I, cap. 141, 142, 143, CXXI, 734. — Quod nulla de causa licet Christianis aliquem interficere, et contra, Petr. Abelardi Theologica et Philosophica: Sic et non, cap. 156, t. CLXXVIII. Illic vide hujusce illustrissimi viri sophismata circa præsens punctum. — Ipsi Judæi non sunt interficiendi, D. Bernardus, epist. 363, CLXXII, 564. — Non expedit sive mortuo, sive vivo, sive victori, sive victo esse homicidam; infelix victoria, qua superas hominem, vitio succumbis, id., Ad milites Templi, c. I, CLXXXII, 925. — Qui sine aliqua publica administratione maleficium, furum vel quemlibet criminiosum perperam interfecerit, velut homicida judicabitur et tanto acrius quanto non sibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit, Decret. Gratiani, part. II, causa 23, quæst. 8, CLXXXVII, 1262.

Has posteriores assertiones textus textibus priora jungit et sat copiosum tibi effulgebit circa illicititatem homicidii lumen. Hic profunde, optime lector, sistere possemus gradum si de nihilo alio quam de probanda generali theologiae thesi ageretur. Sed ultra extendit se nostrum munus. Integros textus SS. Patrum circa homicidium relaturi et aliunde nimia operis mercede impulsus reliquas de homicidio in specie, prioribus certe multo numerabiliores, illis hic adordinabimus. Inde paucis verbis sic:

Homicidium in genere spectatum est graviter illicitum, ergo et in specie. Homicidium immediatum, directum, privatum, quacunque de causa sive in nobis sive in alio perpetratum, est graviter illicitum. In nobis, ergo suum, in aliis quod occurrere potest duplici modo. Vel inquit ex pacto certamen inter duos cum vite, mutilationis vel gravium vulnorum periculo, loco et tempore designatis vel non. In priori casu est duellum, in posteriori est præsertim præter homicidium generale: 1° homicidium sacrilegum; 2° parricidium; 3° fratricidium; 4° regicidium; 5° infanticidium. Ergo et duellum, et homicidium sacrilegum, et parricidium, et regicidium, et fratricidium, et infanticidium sunt graviter illicita. Certo sufficienter probatum. Sed redeamus, singula de singulis his facinoribus SS. Patrum pandituri oracula; et primo quidem:

Homicidium est ferire etiam damnatum, in quare sævis, quam potestatem accepisti! Si homicidium est inordinate perire damnatum, quid est ferire inaudiatum, ferire non judicatum, ferire nulla accepta potestate hominem malum, D. August., Sermon. 502, cap. 14, XXXVII, 1590.

II. — De suicidio.

Suicidæ vocabantur a Christianis biathanati, Joan. Cassian., Collationes, collat. 2, De discretionem, cap. 5, XLIX, 530. — Sensus et etymologia hujus vocis biathanati, *ibid.*, 504. — Judas vitam suam biathanati morte conclusit, id., Institut. lib. VII, cap. 14, *ibid.*. — Qui sibi mortem ultro consciverant, eorum memoriam facere in sacris aut pro illis offerre veterum Patrum Instituto et ecclesiastica disciplina vetitum fuit, id., collat. 2, De discretionem, cap. 5, *ibid.*, 530. — Concilium Braccarense et concilium Aurelianense statuunt ut pro illis missa non offeratur nec corpora eorum cum psalmorum cantu ad sepulturam deferantur, *ibid.*, 529, 530. — Multi ex antiquis philosophis sibi ipsis manus intulerunt narrat Lactantius, VI, 406. — Nihil sceleratius fieri potest, *ibid.*, 407. — Suicidium minus facinus existimandum quam homicidium, *ibid.*. — Exsecrabilis et prorsus fugienda suicidii doctrina, *ibid.*, 408. — Catoni quænam fuerunt

spontanæ mortis causæ, Lactantius, vi, 408. — Pythagorici et Stoici voluntariam mortem inaniter persuadent. Quo nihil sce eratius fieri potest; nam si homicida nefarius est quia hominis extinctor est, eidem sceleri constrictus est qui se necat quia hominem necat; imo vero majus esse id facinus existimandum est cuius ultio Deo soli subiacet. (Illiud vide magis apud ipsum auctorem evolutum); Lactant. Divin. Institut. lib. iii, cap. 8, *ibid.*, 406, 407, 408. — Homicidæ omnes illi philosophi et ipse Romanæ sapientiæ princeps Cato, qui seipsum transverberaverunt, *id.*, Divinæ Inst., lib. iii, cap. 18, *ibid.*, 407, 408.

In Africa circuitores quos inveniunt in via cogunt ut interficiantur ab illis. Quidam autem moriuntur sese dantes ad præcipitum, diversumque subeunt calamitatis interitum. Qui cum siue causa ita perire properant, honestæ mortis sustinent detrimenta et iudicio Dei futuro se potius implicare quam solvunt, S. Philasterius, De hæres., xii, 1197, 1198. — Expectare debemus, nec quod rex jubet deserere possumus et contemnere, S. Ambros., xiv, 512. — Nullam animam recipio quæ me nolente separatur a corpore, S. Hieronym., xlii, 468. — Tales stulta philosophia habeat martyres, Zenonem, Cleombrotum, vel Catonem. — Judæ homicidium omnibus pejus homicidiis, Hieronym., xxv, 1052. — Illicitum est ut ipsi nobis inferamus manus, ut patet exemplo Domini dicentis: «Solvite vos, non ego, tempium corporis mei», *id.*, xxvi, 202. — Suicidium illicitum probatur exemplo Jonæ dicentis: «Tollite me et mittite;» non est nostrum mortem arripere, sed illatam excipere, unde non licet propria perire manu in persecutionibus, *id.*, xxv, 1129. — Suicidium Judæ reprobatur, D. August., xli, 51. — Suicidium illicitum et gravius peccatum, *ibid.*, 50, 51. — Suicidium cur illicitum? Non occides, non alterum neque te, *ibid.*, 53. — Suicidium non nota magnitudinis animi sed potius imbecillitatis, *ibid.*, 53, 56. — Quælibet exempla gentes opponant, manifestum est hoc non licere; exemplum Catonis sensui subijcitur et reprobatur, *ibid.* (Multa alia de suicidio perquire in insigni opere hujus doctoris, De civitate Dei, *ibid.*: «Hoc dicimus, hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem spontaneam mortem sibi inferre debere, velut fugiendo molestias temporales ne incidat in perpennas; neminem propter aliena peccata, ne hoc ipso incipiat habere gravissimum peccatum proprium, neminem propter sua peccata præterita propter quæ magis hac vita opus est ut possit penitendo sanari, neminem quasi desiderio melioris vitæ quæ post mortem speratur, quia reos suæ mortis, melior post mortem vita non suscipit, S. August., De civit. Dei, lib. i, cap. 17. — Verba et sententiam hujus sancti doctoris plura post sæcula refert Ivo Carnot. episc. Panormia, lib. vii, cap. 41. — Pacisci de nobis nostro jure non possumus; habemus enim Dominum et nostri juris non sumus, S. Prosper Aquit. in sua Confessione, li, 610. — Occidere homo nocentem non debet, nedum seipsum innotem, S. Aug., xxxiii, 686, 940. — A seipso innocens nullus occiditur, *id.*, xlii, 712. — Exemplo Job ostenditur, *ibid.*, 727. — Mortem sibi inferens, etiam dum ad malam cogetur, in æternum perit, *id.*, xxxiii, 755. — Qui sibi mortem infert peior est parricida, *id.*, xi, 617. — Mortes duæ maxime viles et usitatæ, eorum qui se interimunt laqueis et per præcipitum, *id.*, xlii, 299. — Donatistæ reprehenduntur quod seipsum occidant, *id.*, xxxiii, 797, 798. — Diluatur a D. August. obiectio contra præcedentia ex exemplo Razias in libris Machabæorum petito. Factum potius judicandum quam imitandum, magnum non tamen bonum, *ibid.*, 941.

Suicidium spirituale, Egyptius abb. African., lxii, 1081. — Per mortes varias Circumcelliones seipsum necare consueverunt et in istum furorem alios quos potuerint utriusque sexus seducere, aliquando ut occidantur ab aliis mortem, nisi fecerint comminantes, S. August. De hæresib., lib. i, cap. 69, xlii, 45. — Seipsum perimere nulla legis auctoritate alicui permittitur, Gratiani, Decret., p. 2, causa 23, quæst. 6, clxxxvii, 1218. — Nemini licet sibi violentas manus injicere, *ibid.*, c. 10, 11, 12, clxxxvii, 1219; idem apud Ivo Carnot., Decreti part. ii, cap. 4, clxi, 691. — Non veneramus nomine martyrum eos qui sibi collum ligaverunt, sunt pseudomartyres qui seipsum occidebant aut præcipitabant, S. Optat., xi, 1010, ad not 61; *ibid.*, cap. 7, clxi, 693. — Si homo vexatur a diabolo et nescit quid facit, occidit semetipsum, prodest ut ore pro eo, Theodor. archiep. Cantuar., De penit., xcix, 932. — Qui suam vitam attentavit, istius oblatio non recipiatur, *ibid.*, 945. — Se damnat in mortem qui propria manu se transverberat, ut patet exemplo Pilati, Haymon episc. Halberstatensis., cxviii, 827. — Qui seipsum occidit,

homicida est, quia dictum est: «Non occides», *id.*, clxi, 691, 692. — Mens infirma deprehenditur quæ ferrum non potest vel duram corporis sui severitatem vel stultam vulgi opinionem, Petrus Abælard., clxxviii, 1604. — De suicidio Cleombroti et Catonis et Lucretiæ, *ibid.* — Ipse Plato docet expectandam esse naturam et vetat moriem sibi inferre. Plotinus eadem platonicæ sectæ semina altius exsequitur, *ibid.* — Vetat Pythagoras injussu Dei, de præsidio et statione vitæ decedere, S. August., xlvii, 1044. (Item Cicero, De senectute, n. 75.) — Informatur ut de magno crimine an aliquis, diabolo impellente, semetipsum occiderit, S. Regino Prumiensis abb., cxxxii, 282. — Non licet propria manu perire absque ubi castitas periclitatur, Petr. Abælard., clxxviii, 1605. — In suicidio animus multo magis infirmus quam magnus deprehenditur, Rabanus Maur., cix, 1253.

Facta varia. — Patriciani carnem adeo contemnendam censuerunt et modis omnibus abijciendam, ut etiam ultro quidam de eis sibi mortem inferre non dubitarent. Dicu t illum tantum esse perfectum qui se potuerit constanter occidere, S. Philastrius, xii, 1177. — Circuitores in Africa quos inveniunt in via cogunt eos ut interficiantur ab illis, dicentes se desiderare pati martyrium, *ibid.*, 1197. — Idem habetur in Vitis Patrum, lib. iv, cap. 43, lxxiii, 841. — Hero, postquam in omnibus virtutibus senussset, semper in eremo vivens, a Satana fœde illusos, seipsum in puteum præcipitem dedit. Unde extraxit et tres dies post in obstinatione sua mortuus, judicatus est indignus memoria in sacrificio, Joannis Cass. Collationes, collat. 2, De discretionem, cap. 5, xlix, 529, 530, 531. — Judæ suicidium quantum facinus. Etiam moriendo peccavit: tam perversa fuit ejus conversio ut etiam penitendo peccavit. Insurrexit in semetipsum non iudicio penitentis sed furore pereuntis, *id.*, liv, 328, 352.

Suicidium Lucretiæ discutitur, S. August., De civit. Dei, xlvi, 1042. — Donatistæ semetipsos interficiebant, *id.*, xxxiii, 797. — Razias excusatur sibi metipsi mortem intulisse, *id.*, xlvii, 1044-1046. — Illud Razias factum elucidatur a Rabano Mauro, arch. Mogunt. Commentarii in libros Machabæorum, lib. ii, cap. 14, lxx, 1254. — Herodis facinora qui non tantum filios tres suos, sed etiam semetipsum trucidavit, Haymon Halberstat., Epist. Hist. sacr. lib. i, cap. 8, cxviii, 820. — Mortes feruosissimæ quas quidam Donatistæ ipsi sibi inferunt, S. August. epist., xxxiii, 204, 940. — Samson, Deo volente, semetipsum occidit, Petrus Abælard., clxxviii, 1604. — Propheta Jonas noluit sibi metipsi violentas manus inferre, *ibid.* — Samson in sua morte figura Christi, qui paucos quidem dum viveret, interemit, destructio autem templo hostes innumeros, dum moreretur, occidit, Raban. Maur., c. viii, 1197, 1198. — Saul et armiger ejus seipsum trucidant, *id.*, Comment. in lib. Reg., cix, 70. — Quidam frater, omnem recusans cibum, stulta præsumptione mortem quam dominus ab eo avertere voluit, ipse sibi conscivit, De Vitis Pat., lib. iv, cap. 44, lxxiii, 841, 842. — Servus quidam nequam seipsum interemit, *ibid.*; Pratum spirituale, lib. x, cap. 75, lxxiv, 154. — Juvencula quædam, in amnem præceps, manus fugiendo impudicorum insequentium, jubetur mandari sepulturæ ecclesiasticæ quia, ait Innocentius iii, non sponte se præcipitem dedit, sed casu cecidit, Innocent., Epist. lib. ix, epist. 11, ccxv, 816. — Suicidium Samson excusatur quia Spiritus latenter hoc jusserrat, D. August., De civitat. Dei, xli, 53. — Samson seipsum occidit et sic obediit mandato non olim scripto in tabulis, sed recens intrinsecus inspirato, Philip. de Harveug., De obedient. cleric., cap. 58, cciii, 926. — Saul qui sibi metipsi mortem intulit non facile excusatur, non obstantibus Davidis laudibus, D. August., xlvii, 1045. — Postquam occidisset filias Saul ipse super ense moriturus irruit, Venerab. Beda, Exposit. in Samuel, cap. 10, xci, 709. — Poena eorum qui sibi mortem inferunt, privantur sepultura ecclesiastica, Theodor. archiep. Cantuar., Penitential, cxcix, 945. — Non est nostrum mortem arripere, sed illatam ab aliis libenter excipere. Unde etiam in persecutionibus non licet propria manu perire absque eo ubi castitas periclitatur, sed percutienti colla submittere, Ivo Carnot., clxi, 1306.

Acta inusitata quorundam Christianorum. — Uxor præfecti Romæ christiana facta, nempe seipsum occidendo ne a Maxentio Romæ tyranno pollueretur, quæ omni voce clarius resonant, cunctis qui nunc sunt et qui posthac erunt mortalibus declaravit pudicitiam penes solos christianos invictam atque inexpugnabilem nec morti obnoxiam esse, Eusebius Pampili., De vita Constantini, lib. i, cap. 34, viii, 24. — Virgo Apollonia in ignem sponte prosilivit et sic sibi metipsi mortem intulit, P. Abælard.,

lar. I., Cl. XXVII, 1603. — Quædam sanctæ feminae, tempore persecutionis, ut insectatores pudicitia suæ devitarent, in necaturum fluvium aut ignem se sponte proiecerunt, probabiliter non humanitus deceptæ, sed divinitus missæ et obediens, *ibid.*, 1604. — Christianarum quarundam virginum seipsas propter servandam pudicitiam occidentium exemplum illustratur: hoc fecerunt non humanitus deceptæ, sed divinitus jussæ, D. August., De civit. Dei, XLI, 59. — Aliunde ut videbitur plures admiserunt licitum esse seipsum occidere ad fragilitatis carnis præcavendo lapsus: se occidere non licet, ait S. Hieronymus, absque ubi castitas periclitatur, S. Hieron., XV, 1129. — Eadem hujusce sancti doctoris sententia elucet ex exemplis paganarum virginum quæ ad virginitatem servandam seipsas necaverunt, de quibus laudatur et admirans loquitur, *id.*, XIX, 270, 271, 272, 273. — Non licet, e contra, seipsum perimere propter pudicitiam servandam, S. August., XLI, 50. — Sententia sancti doctoris quæ communior evasit, ea fulcitur ratione, quod pudicitia in mente et non in corpore sedeat. Unde quælibet actio publica illam per se expugnare nullatenus potest. Ad quid ergo occisio sui? *ibid.*

Principium generale. — His exceptis quos vel lex generaliter iusta, vel ipse fons iustitiæ Deus specialiter occidi jubet, quicunque hominem vel semetipsum occiderit, homicidii crimine innectitur, et quicumque hoc in seipsis perpetraverunt animi magnitudine fortasse admirandi, non sapientia sanitate laudandi sunt, Rab. Maurus, Cl. I, 51.

Pœna suicidarum. — Cum pro servanda iustitia, pœna semper debet criminum proportionari, hic et ubique, ubi de penis agitur in hac tabella, postquam, quasi in theoria tantum, gravitatem criminis perspexeris, illam etiam, ut ita dicam, optime lector, quasi in actione et sensibili modo palpabis. Cum inapexeris proprio visu quomodo tum Ecclesia tum potestas civilis fontes utraque exceperit. Hæc ergo et similia in sequentibus paginis additio, nova et præcedentibus, pro rudibus præsertim, erit de materia corrente tractatio et dictorum extima confirmatio.

Qui sibi metipsis manus violentas injiciunt, nulla in oblatione pro illis commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam deducantur eorum cadavera, Theodor., archiep. Cantuariensis, cap. 26, XCIX, 515. — Qui se occiderit propria voluntate, missas pro eo facere non licet, sed tantum orare et elemosinas largiri, *ibid.*, 932. — Qui propria vitæ attentaverit, istius oblatio non recipiatur, capitul. 26, *ibid.* 945. — Eadem omnino refertur suicidii pœna apud Halitgarium, episc. Camer., CV, 681, 682. — Item apud Rodolphum, Bituricens. episc., his verbis: « Placet etiam ut hi qui sibiipsis aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitum aut per suspendium vel quolibet alio modo violentè inferunt mortem, nulla illis in oblatione commemoratio fiat neque cum psalmis ad sepulturam deducantur eorum cadavera, Rodolph. Bitur. episc., CXIX, 723; CXXXIII, 506. — Missa et oblationibus caret qui seipsum occidit, Ivo Carnot. episc., CLXI, 693. — Idem statuit concilium Antissiodorensis, CLXI, 693. — Idem statuit concilium Braccarense primum, Ivo Carnot., CLXI, 746; Concilium Aurelianense, XLIX. Eadem refertur pœna apud S. Isidor. Hispal., CLXXXIV, 567. — Si quis seipsum occidit diaboli instinctu, non est permissum ut pro tali homine missa cantetur vel cum aliqua psalmodia corpus terræ committatur, S. Egbertus Eboracensis archiepisc., LXXXIX, 416.

Libri consulendi. — S. Augustinus, in suo præclaro opere De civitate Dei, questionem suicidii copiose tractat, lib. 14, XLI, 50, 55, 40. — Petrus Abaelardus multa testimonia antiquitatis refert et de suicidio, pro et contra, disputat, cap. 153, Theologicæ et Philosophicæ: Sic et non, CLXXVIII, 1603, 1604, 1605. — Utiliter etiam videbis Rabanum Maur., Comment. in lib. II Macch., Cl. I, 1254.

III. — De Duello.

Ex jam dictis, duellum est certamen ex pacto inter duos cum vitæ mutilationis vel gravium vulnerum periculo, loco et tempore designatis, luctum. Rariora sunt circa illud SS. Patrum testimonia.

Rationes vitandi duelli. — Injuria est sæpe bonorum mors, S. Hilarius, IX, 444. Sanctus, dum caditur non suam, sed cadentis vicem dolet, *ibid.*, 521. — Injurias inferens, miseratione dignus, non ira, *ibid.*, 484. — Oblivionem injuriæ Evangelia exigunt, non vindictam, *ibid.*, 687, 688. — Duellum ponitur pro bello quod primitivo sensu significat, Aquilina. Juvenius. Hisp. presbyter, XIX, 198. — Duellum vocabatur, Dei iudicium, S. Gregorius Turon., LXXI, 424, 419, 633. — Duellum

proponitur, *ibid.*. — Duellum admittebatur eo fine ut cognosceretur utrum alicujus culpa sit quis innocens an fortasse culpabilis, *ibid.*, 638. — Duellum a Gundobado, Burgundie rege institutum ad definiendas lites, S. Agobardus, episc. Lugdunens., adversus legem Gundobadi, CIV, 117 et 118. Duelli infamæ sequelæ, *ibid.*, 117. — Duellum a Gundobado ineunte sæculo VI institutum, *ibid.*. — Quantum legi et christianæ charitati repugnet duellum, S. Agobardus, CIV, 118, 119. — Rationes quæ urgent fugam duelli, *ibid.*. — Ad objectionem pro licitate duelli: Deus providebit ut justus non succumbat, S. Agobardus respondet quod Deus ut Providentia non tenetur ad dandam innocentem victoriam, nos enim est in præsentem retributionem meritorum, sed in futuro. Non in pugna sed in discussione causarum et subtilitate investigationum quærenda est iustitia, *ibid.*, 119. — Diluitur obiectio duellistarum ex exemplo Judeorum petita qui adulescendum iuane flagitium non ad legem sed ad arina, Deo volente, cucurrerunt, *ibid.*, 120, 121, 122. — S. Avitus, episcopus Viennensis, talia certamina graviter reprehendit et ipsius Gundobadi vesaniam sapientissime laudabiliterque repressit ac redarguit, rationesque ad illud instituendum approbandumque confutavit, *ibid.*, 124, 125 et 251. — S. Agobardus sirenue insequitur duellum, *ibid.*, 117, 118, 119... 126. — Apud Gundobados, tempore S. Agobardi fuere certamina singularia frequentiora, *ibid.*. — S. Agobardus apud Ludovicum primum, versus annum 820, de duello tractat et pro illo abolendo urget rationes ex benignitate et in charitate unitate in nova lege desumptas, *ibid.*. Duella contraria sunt reconciliationi generis humani ac reconciliatori Christo, *ibid.*, 219, 230. — Exploditur denominatio iudicii Dei, duello falso attributa, *ibid.*, 251. — Sexcentis effatis Scripturæ sacræ contraria est illa pessima duelli consuetudo, liber Contr. iudicium Dei, *ibid.*, 254-268. — Ista bella vehementer contraria sunt simplicitati et pietati Christianæ, *ibid.*, 119. — Ista certamina vetita edictis principum et canonibus conciliorum, *ibid.*, 253. — Convenit honori et est officio principibus dissuasione vel vi totis viribus sese opponere ne fiant duella, S. Bernard. Clareaux. abb., Cl. XXIII, 581. — Duelli discrimini se dare juxta S. Bernardum insanie est non virtutis, nec audaciæ sed amentia potius est, *id.*, CLXXXII, 566. — S. Bernardus rogat ut illa duelli malitia, illa tam dira duelli libido cesset, *ibid.*, 566. — Ineunte et medio duodecimo sæculo viguit in Occidente usus duelli ad dignoscendam alicujus facti veritatem aut falsitatem, Vivaldus abb. Stabulensis, CLXXXIX. — Illud certamen tum erat valde honorabile, *ibid.*. — Describitur agendi ratio ubi agebatur de inculpato per duelli probationem purgandum, CLXXXIX. — Nullo in casu debent tolerari duella, Clemens III, CCIV, 1501. — Romam mittitur consultatio de duello, an sit tolerandum, *ibid.*, 1501.

Monomachiam sectantes, Deum solummodo tenere videntur, Ivo Carnot. episc., CLXI, 633. — Monomachiam ut legem nullibi sanxit divina auctoritas, *ibid.*. — Pu- cherrima figura duelli Christum inter et Antichristum, mortem inter et vitam, Rupertus, abb. Tuitiens. CLXVII, 1099, 1103. — In cruce durum Christus bellum cum forti illo antiquo adversario inicit, Venerab. Godefrid., abb. Ad Montens., CLXXIV, 854, 855. — Romæ tempore Constantini Magni vetita tunc primum monomachiarum spectacula, Aurelius Cassiod., LXXIX, 892. — Theodoricus rex præcipit ut non ad duellum sed ad iudicem confugiant pro dirimendis litibus, *ibid.*, 589. — Variarum lib. III, epist. 21. Tempore Theodorici Gothorum regis, apud Pannoniæ Barbaros viguit duelli usus ad finiendas causas, *ibid.*, 589. — Sensus et etymologia vocis duellum, S. Isidorus Hisp. episc., LXXXII, 640. — Ita vocatur quod duas sint partes dimicantium in quoquo bello: Non occides nec te nec alium, Petri Cantoris abb., text. alt. cap. 79, 80, CCV.

De cooperantibus ad duellum. — Gravissime peccat qui pugnaturis in monomachia locat armaturas, pugilatorias et multa in hunc modum sine quibus non fieret, *ibid.*. — D. Bernardus supplicat Sugerum, maximum principem in regno, utomnino modo se opponat ne fiant novæ duellum (tournois), ubi singularia certamina fiebant: Opponite vos tantis malis, epist. 376, CLXXXII, 581. — Non expedit sive mortuo sive vivo, sive victori sive victo esse homicidium. Infelix victoria qua superans hominem, vitio succumbis, *id.*, Ad milites Templi, cap. 1 *ibid.*, 925. — Ab innocente III vocantur duella prava consuetudo *id.*, lib. XI, epist. 64, CCIV, 1381. — Iterum de duello apud eundem pontificem, *ibid.*. — Detestabiles illas munditias in quibus milites ex condito convenire soleant, et ad ostentationem virium enarum et audaciæ temere congregiuntur, unde mortis hominum et animarum pericula

sæpe proveniunt, omnimodo fieri interdiximus. Quod si quis eorum ibidem mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura, vaticum non negetur, Ivo. Carnot. episc., Panormia, lib. viii, cap. 148, CLXI, 1544. — Monomachiam in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus, quam licet iniisse quosdam legerimus, sicut sanctum David et Gollan sacra prodit historia, nusquam tamen ut pro lege teneatur alicubi divina sancit auctoritas, Regino, Prumiensis abb. De ecclesiasti discip., lib. 5, cap. 77, CXXXIII, 500. — Item Nicolaus I, epist. 501; Burchardus, lib. ix, cap. 51. — Circa duellum ad diligens uxor Thielbirgæ innocentiam quod adhibendum proposuerat Lotharius rex, sic dicitur: « Quæ quantum sint omni divinæ legi contraria, quisque prudens jam advertit, » Regino Prumiensis abb. De descript. eccles. lib. II, cap. 78, CXXXIII, 500. — Duellum dissuadet, I. XIX, 589. — In monomachia est mors animæ et corporis, Petr. Pictav., Sententiar. lib. iv, CX, 1151. — Decretum regis Rudolphi ut omnes qui jurisdictionem in suo regno habere possint, si judicant oportunitatem, prorogare diem pro duello præfixum. Vide hanc sane sæpe miram epistolam in qua, nedum nota perstringatur mala duellum, imo ab episcopo ipso Leodiensi videtur approbatum, Codex Carolinus, lib. iii, epist. 23, anno Dom. 1279, XCVIII, 815 et 816. — Quando aliquis nobis conviciatur, lacescit, ad violentiam provocat, ad iurgium vocat, tunc silentium exerceamus, tunc nulli fieri non erubescamus, peccator est enim qui nos provocat, qui injuriam facit et nos similes sui fieri desiderat, S. Ambros., De officiis ministrorum, lib. i, cap. 5, XVI, 28, 29, 50. — Quomodo aliquis se gerere debet ubi per injurias vel alio modo ad duellum provocatur.

Homicidium est ferire etiam damnatum, tu quare sævis, quam potestatem accepisti! si homicidium est inordinate ferire damnatum quid est ferire inaudium, ferire non judicatum, ferire nulla accepta potestate hominem malum, D. Augustin. serm. 502, cap. 14, XXXVIII, 1590.

Facta varia. — De monomachia David et Goliath, Rab. Maur., archiepisc. Mogunt. Comment. in lib. I Reg., CIX, 51. — Mystice explicatur, S. Augustin., serm. 52, XXXVIII, 196. — S. Bernardus intercedit pro Humberto in duello vict., Cl. XXXII, 145. — S. Bernard. rogat pro altero infelici in duello, *ibid.*, 147. — Exemplum insigne duelli, CLVI, 1197. — Singularis certaminis Gollan inter et pastorem David exegesis pulcherrima, Rupert., abb. Tuitiens., CLXVII, 1099, 1101, 1102 et 1105. — Inter Allamannum et Vandalum duellum pro utraque gente initum, LXXI, 712. — Item inter Chosroem et Hersclium, *ibid.*, 638. — S. Gregor. Turon. episc., De Historia Francorum.

Monomachia inita inter duos publice a Longobardis ex una parte et ex altera ab assisipitis deputatis, Paulus Diaconus, De Gestis Longob. lib. i, cap. 43, XCV, 450. — Duellum insigne et alia judicia Dei perhibentur, CLVI, 1197, 1198, 1199.

Si quis eorum mortuus fuerit, ecclesiastica careat sepultura, vaticum tamen non negetur, Ivo Carnot. episc. Panormia, lib. viii, cap. 148, CLXI, 1544. — Indices duellorum ecclesiastici non nisi dispensatione ad aliquam dignitatem provehebantur, Innocent. III, Epist. lib. xi, epist. 64, CCXV, 1381.

Illis antiquioribus temporibus jurisprudentiam hodiernam gallicam applicans, nempe regulas tantum juris de homicidio generales, sicut recte fieri potest et aliunde jam indicavimus, habebis sane optime testes materiam sat copiosam ad judicandum, ad arguendum, ad instandum et obsecrandum.

IV. — De homicidio sacrilego, sive ex parte agentis sive ex parte patientis, sive ex parte utriusque.

Archiepiscopus Cantuariensis hortatur episcopos ad tollendum e medio abusum qui in Anglia invaluerat, ut scilicet interfectores sæcularium capitali poenæ plecterentur, clericorum vero et episcoporum tantum excommunicationis poena, epist. 75, CCVII, 334. — Episcopus in homicidio deprehensus a sacerdotio divellatur (canon. apost. 25), S. Agobardus, not. CIV, 504. — Scelus Herudis in occisione S. Joannis Baptiste describitur, S. Maximus Taurin., De capitulis Evang. cap. 4, LVII, 811. — Malefactores vibrantes in abbate Conone gladium, manus eorum in sublime suspensæ persistenter immobiles, De Vitis Patr., lib. x: Prat. spirit., C. 15, LXXIV, 127. — Sarracenus qui anachoretam occiderat in sublime ab æve elatus, inde in terram dimissus, isto lapsu interit, *ibid.*, 129. — Sarracenus alter quemdam monachum jamjam occisurus, ante perpetratum scelus a terra discissa

absorptus est, *ibid.*, 198. — Quidam monachi sæpe fuerunt acies ut suos abbates trucidariot, S. Benedicti Regula-Comment. cap. 4, LXVI, 312. — Poena sacerdotum et monachorum homicidarum, *ibid.*

Occisores Nuneti, miri abbatis, dæmones corripuerunt et vexarunt quousque crudeli morte animas e corporibus excusserunt, P. Emerit. diaconi, De vit. Patrum Emeritensium, cap. 5, LXXX, 128. — Septem hiemes jejundet qui personam sacram occiderit, S. Egbertus, Eborac. archiep., Poenitent. lib. i, cap. 25, LXXXIX, 407. — Si presbyter vel diaconus homicidium fecerit, degradetur et usque ad exitum vitæ poeniteat, id., Exemptiones ex edictis et canonib. SS. Patrum, can. 162, *ibid.* — Si ad homicidium clericus consenserit et factum fuerit, septem annos poeniteat, *ibid.*, 400. — Si episcopus vel presbyter hominem occidat, perdat ordinem suum, id., Poenitent. lib. ii, cap. 1, *ibid.*, 415, 416. — Item S. Nicolaus, Episc. et Decret. cap. 144, CLIX, 1154. — Vide poenitentiam illi injunctam qui monachum presbyterum occiderat, cap. 147, *ibid.*, 1122. — Wirgildus pro sacerdote occiso episcopo solvatur, Isaac, episc. Lingon., canones, tit. ii, de homicidiis, CXXIV, 1084. — De Wirgildo solvendo et poenitentia explenda pro homicidio in ecclesiis vel earum atris perpetrato, *ibid.*, 1085. — Qui subdiaconum occiderit, cec solidos componat, qui diaconum cec solidos, qui presbyterum cec solidos, qui monachum cec solidos, *ibid.*, 1085. — Qui occiderit monachum vel clericum arma relinquat Deo in perpetuum in monasterio famulaturus, *ibid.*, 1086. — Clericus homicida septem annis exulet, Regino, Prumiensis abb., De Eccl. discip. lib. ii, cap. 52, CXXXIII, 296. — De his qui personam Deo dicatam necaverint, Ivo, Carnot. episc., Decret., part. x, cap. 8, 9 et 10, CLXI, 695. — De quodam convicto conscium fuisse de cæde episcopi sui homicidarum plectitur poena, cap. 12, *ibid.*, 695. — De poenitentia presbyteri qui presbyterum occiderat, Isaac, episc. Lingon., CXXIV, 694. — Vide quoque Ivonis Carnot. episc. Decret., part. x, cap. 15, CLXI, 694; item cap. 16, *ibid.*, 695. — De aliquibus qui duos suos episcopos occiderant ut deinceps episcopo careant, cap. 18, *ibid.*, 696. — De abbate qui servum fuste uno ictu percussit et post sex menses mortuus est servus, cap. 21, *ibid.*, 697. — De poena presbyteri qui diaconum percusserit, cap. 24, *ibid.*, 698. — Presbyter homicida sacerdotali careat officio, cap. 29, *ibid.*, 699. Idem habetur capite 56, *ibid.*, 701. — De homicidiis episcoporum et aliorum ordinum, cap. 134 usque ad cap. 140, *ibid.*, 751, 754. — Clericus homicida quanquam nimium coactus, ab ordine cessare cogatur, cap. 17, *ibid.*, 741. — Mors atrocissima cujusdam archidiaconi et comitum ejus, Alberic. Aq., Historia Hierosol., lib. iii, cap. 53, CLXVI, 468. — Impia cædes Thomæ prioris S. Victoris Parisiis, Stephan. Paris. episc., epist. 9, CLXXIII, 1416, 1417. — Sententia excommunicationis fulminatur in auctorem et fautores mortis Thomæ, epist. 8, *ibid.*, CLXXIII, 1415. — Si quis episcopum, aut presbyterum vel diaconum interfecerit, capite punietur, Caroli Magni Capitularia, XCVII, 115. — Si quis altaris ministrum occidat sit exlex apud Deum et apud homines, nisi per exilium et apud cognatos etiam magis compenset vel purget se a capitali purgatione, Canut. I, rex Angl., C.LI, 1178. — Si minister altaris homicida fiat, tunc perdat deinde tam ordinem quam honorem. Potest tamen se purgare, quod si non fecerit, sit exlex, *ibid.*, 1178, 1179. — De occisione SS. Innocentium sensu naturali et spiritali intellecta, Radulphus Ardens, hom. 8, CLV, 1528, 1529 et 1530. — S. Bernardus tractat de cæde Archemholdi, subdiaconi Aurelianensis, epist. 161, 162 et 163, CLXXXII, 520, 521. — Miror doctam scientiam tuam, sacerdotem putare post homicidium perpetratum in sacerdote ministrare, imo (quod est ineptius) nobis suadere velle ut ipsi tali præsumptioni præberemus assensum, Gratian. Decret. p. i, dist. 50, cap. 4, CLXXXVII, 256. — Poenitentia diversa clericis homicidis sive sponte sive non, jure canonico imposita, cap. 37, 58, 59, 40, 41, *ibid.*, 276, 277. — De illorum absolutione qui violentas manus in clericos injiciunt, Innocentii III, epist. 510, CCXIV, 269. — De eodem, id., epist. 129 et 161, CCXI, 645, 90. — Sacerdos quidem qui in eandem culpam relapsus, secundo clerico manus violentas iniecerat, declaratur ab Innocentio III post trimum annorum poenitentiam ad officium suum redire posse, epist. 79, *ibid.*, 85. — Innocentii III gemitus et epistola de morte episcopi Herbipoensis, procurata, epist. 155, CCXIV, 1167, 1168, 1169. — Quidam clericus homicida ab exercitu ordinis deponitur, epist. 585, *ibid.*, 564. — Poena pro homicidio clerici ab a'io clerico patrato imposita, Alexand. II, Epist., et Diplom., epist. 115, CXLVI, 1404. — Malus prælatus homicida anima-

rum judicandus est, S. Benedict., abb. Anianens., Concord. Reg., cap. 15, § 19, CIII, 788.

Qui presbyterum occiderit, duodecim annos poeniteat, si liber, septuaginta dies jejundet, si autem servus, super duodecim ferventes vomeres se purget, Theodos. archiepisc. Cantuar., Poenitentiale, cap. 36 et 37, XCIX, 947. — De poena sacerdotis qui diaconum percusserat, Nicol. I, epist. et Decret., CXIX, 1151, 1152. — Clericus qui paganum occiderat homicida est, et non oportet provehi ad majorem gradum qui etiam carere debet acquisito, *ibid.*, 1129. — Rogerus Tokellus et Guido qui manus violentas in clericis injecerant excommunicantur, Alexander III, epist. 885, Cc, 792. — Quanta severitate utatur Alexander III in eos non tantum qui Thomam, archiep. Cantuariensem, occiderant, sed etiam tantum illius homicidii participes fuerant, *id.*, epist. 1014, Cc, 894. — Ludovici regis Francorum epistola de caede S. Thomae ad Alexandrum III, epist. 20, *ibid.*, 1378. — Ad quid obligentur qui presbyterum interficiant, Ivo Carnot., CLVI, 1506. — Qui clericum, diaconum, subdiaconum, monachum interficiunt, *id.*, Panormiae, lib. viii, cap. 6, 7, 8, CLX, 1396 et 1397. — Celestinus III capitulo Tarracoenensi praecipit ut Vilhelmum Raimundi qui Berengarium archiepiscopum in urbe Gerunda crudeliter interfecerat anathematizatum denuntiet terramque ejus interdicto feriat, epist. 164, CCVI, 1045. — De subdiacono qui puerum invitus interfecerat, Clement. III, epist. 81, CCIV, 1503. — De nere S. Thomae Cantuariensis, Petrus Bernard. Grandimontensis prior, epist. 5, 4, 5, 6, CCIV, 1467, 1468, 1469. — De clericis in homicidio deprehensis, CCVI, 1239.

V. — De parricidio. — Poenae impositae et factae varia.

Parricidium quare detestabile crimen sit, Dominus ipse ostendit in judicio facto inter Cain et Abel, ipse sententiam protulit: «Maledicta terra... maledictus...», Raban. Maur., CXII, 1410. — *ibid.* — Vide perplura de parricidio, iterum Poenitentiale, cap. 2.

De parricidio Romuli quod dii non vindicarunt, D. August., De Civit. Dei, lib. iii, cap. 6, XLI, 82. — Fraternalis invidus muneris, in fratris Cain anhelat exitum, et exultat infelix et quod teste caret putat se caruisse facinore, quem Deus vidit, quem conscientia redarguit, quem fratris sanguis accusat, S. Zeno, lib. i, tract. 7, XI, 514 et 515. — Abel a Caino in campo Damasci juxta Hebraeorum traditiones interficitur, S. Hieron., XXIV, 316. — Cain impiissimus pariter et stultissimus ad perpetrandum maximum nefas, credidit sufficere si aspectus vitaret hominum, fratricidium Deo teste, facturus, S. Salvianus, presbyt., De gubernatione Dei, lib. i, cap. 6, LIII, 58. — Quomodo Cain punitur qui fratricidium commisit, Petr. Cantor, Verbum abbrev., cap. 11, CCV, 53. — In patris parricidio continentur omnia scelera, S. August. Advers. Academicos, lib. iii, cap. 36, XXXII, 953. — Fratricida et parricida in terra peregrina je unet decem hiemes, S. Egbertus, Eborac. archiep., Poenitent., lib. i, cap. 24, LXXXIX, 407. — Parricidium est caedes in parentes, S. Isidor., Hispal. episc., Etymolog. lib. iv, cap. 26, LXXXII, 210. — Parricidarum supplicium. Olim parricida cum simia et serpente in sacco ex corio inclusi in mare praecipit abantur, lib. v, cap. 27, *ibid.*, 214. — Parricidium multum differt ab homicidio, Tertull. I, 516. — Si quis ex propria cognatione sanguinem occisionis effuderit, sacri canones usque ad mortem abjici et inter rebelles reputari sanxerunt, Nicolaus I, Epist. et Decret., CXIX, 921. — De ejusdem poena qui matrem occiderat, *ibid.*, 1120. — De quorundam parricidarum et fratricidarum poenitentia, prohibentur carnali copula jungi, *ibid.*, CXIX, 1128. — Idem pontifex de alio fraticida, *ibid.*, 1119. — Poenitentes fraticidae non debent ultra militum cingulum sumere et nuptiis atque conjugii copula uti, Rab. Maur., Poenitent., cap. 7, CX, 475 et 474. — De eodem, vide Isaac., episc. Lingon., Canones, tit. 4, cap. 5, CXXIV, 1690.

Parricidis quidam canones ad poenitentiam alii septem, alii quatuordecim annos, alii totam vitam assignarunt, Regino, Prumiens. abb., CXXXIII, 296. — Parricida remoto aliorum tormentorum genere, facto de coris sacco in quo cum illo serpentes includantur, et sic in mare vitium praecipit detur, *ibid.*, 296, 300. — Poenitentia imposita illi qui volens fratrem caedis causa fuerat, Alexander II, Epist., CXLVI, 1386. — Rex non debet parricidas et perjuros sinere vivere, Ivo, Carnot. episc., Panormia, lib. viii, cap. 33, CLXI. — Parricidarum et fratricidarum poenitentia multiplex refertur, *id.*, Decret., part. x, cap. 163, CLXI, 738. — Iterum refertur quam

detestabile sit parricidii crimen, cap. 164, 177, *ibid.*, 712. — De eadem re, cap. 178, 179, 180, 185, *ibid.*, 743, 745. — Cain propter homicidium condemnatus, Philip. de Harveng. abbas Bonae Spei, De obedient. cleric., cap. 37, CCIII, 922. — Exemplum insigne fratricidii et poena tali crimini debita, Freculphi Chronicor. lib. i, cap. 6, CVI, 921. — Homicidium Cain diluvio fuit puniendum, Raban. Maur., CVI, 509. — Crimini parricidii annumerandum est regicidium de quo ait S. Optatus: Regicidium non committendum a puero Dei David discere debemus, S. Optatus, De schismate Donatist., lib. ii, cap. 25, XI, 980, 981. — Qualiter matricida puniri debet, Ivo Carnot., Decret., part. x, cap. 173, CLXI, 741. — De parricidis et fraticidis, Burchardus, episc. Vormiac., CXL, 1069.

VI. — De infanticidio et abortu.

De abortum procurantibus, S. Hieronym., XX, 97. — Informis puerperium abigere lex nolit ad homicidium pertinere, quia nondum dici potest anima viva in eo corpore quod sensu caret, S. August., Quaest. in heptat., lib. ii, cap. 80, XXXV, 626. — Homicidii festinatio est prohibere nasci, Tertull., I, 319. — Infantes in utero trucidati, *id.*, II, 691. — Infantes in utero debilitati a matribus, *ibid.*, 909. — Mulier quaedam quae miserabiliter duos filios suos enecaverat, in profundum maris, jussu superno, demergitur, De Vitis Pat., lib. x, Prat. spirit., cap. 77, CXXIV, 155. — Quantum crimen sit infanticidium, *ibid.*, 155. — Quali poena plectitur ip-sius Dei miraculoso interventu et jussu, *ibid.*, 155. — Mulieres quae secum agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem defunctio usque ad exitum vitae ab Ecclesia removet, humanius autem nunc definimus ut his decem annorum tempus poenitentiae tribuatur, Co. lex canon. ecclesiastic. et Constit. S. Sedis apost. cap. 21, I, VI, 441.

Abortum procurans quae poena afficiendus, Raban. Maur., CVIII, 112. — Quis mystice abortivus, *ibid.* — Poenitentia eorum qui partus enecant, CXII, 1410. — Herod. rex valde iratus occidit omnes pueros qui erant in Bethlehem, S. Maximus Taurinensis, hom. 28, LVII, 266. — Si mulier abortum promoveat et in quadraginta diebus occidatur id quod semine conceptum est, quasi pro homicidio jejundet tres annos, S. Egbert., Eborac. archiep., Poenitent., lib. i, cap. 30, LXXXIX, 404. — Mulieres fornicantes quae parvulos suos necant aut abortu excutiant decem annis poenitentiam agant, Fulgent. Ferrandi, Abbrevisatio canon., can. 152, LXXXVIII, 826. — Idem habet Crisostomus, African. presbyter, Ireviarium canon., 113, LXXXVIII, 881. — Si mater infantem suum occiderit, jejundet quindecim hiemes absque cessante, exceptis diebus solis, S. Egbert., arch. Eborac., Poenit., lib. i, cap. 31, LXXXIX, 407. — Qui male conceptos vel jam editos necare studuerint, septem annos poeniteant, concilium Ancyrit., LXXXIV, 108. — Si qua mulier infantem fornicarium occiderit, si qua studuerit abortum facere vel quod conceptum est necare, aut elaborat ut non concipiat, decem annis poeniteat, S. Isidor. Hisp., Collectio canon., can. 77, LXXXIV, 584 et 585. — Quae mulieres filios ex adulterio necant, nequidem in finem danda est illis communio, Concil. Eliberitan., can. 63, CXXXIV, 508. — Hujuscemodi mulieres, benignius quam prioribus saeculis tractentur, decem tantum annos poeniteant, S. Rodolphus Bituric. episc., cap. 41, CXIX, 725. — De multiplici poenitentia Vimaro imposita qui tres filios suos miserabiliter occiderat, Nicolaus I, Epist. et Decret., cap. 136, CXIX, 1130. — Feminae quae partus suos ex fornicatione enecant decennio poeniteant., S. Angelramni Metensis episc., Collectio canon., cap. 20, XCVI, 1037. — Referuntur statuta concilii Ancyrit. et Eliberitani circa mulieres abortui studentes, Raban. Maur., Poenitent., cap. 9, CX, 474. — Qui percusserit mulierem in utero habentem et exierit infans ejus nondum formatus, detrimentum patitur quantum indixerit vir mulieris. Si autem formatus fuerit dabit animam pro anima, Hincmar., Rhemensis archiep. de divortio Loth. et Thetbergae, interrog. 12, CXIV, 694. — Abortus putativus Thetbergae, *ibid.*, 689. — Presbyter quidam, cum procurasset abortum declaratur ab Innocentio III posse ministrare si conceptus nondum erat vivificatus, alioquin ab altaris officio debet abstinere, epist. 107, CXXVI, 469. — Si quis infantem necaverit ut homicida teneatur, Isaac. episc. Lingon., Canon. cap. 11, CXXIV, 1087. — Mulier aut vir qui infantem propter incuriam in lecto cum ea vel eo enantem opprimerint poeniteat, *ibid.*, cap. 14. — De mulieribus partus suos necantibus poenitentia eadem ac supra habetur apud Isidorum Mercat., Decret. Collectio, conc. Ancyranum, can. 21, CXXX, 266. — Concilium Braccarense ii. can. 78, *ibid.* — Idem habetur apud Reginon., Prumiens. abb., De ecclesiastica discipl., lib. ii,

can. 63, 64, 65, 66, 67, 68, CXXXIII, 297, 298. — Parentes qui filios suos necabant in quibusdam Hispania partibus, graviter a rege et episcopis oburgantur, et velatur ne tam atrox facinus repulset, Isidor. Mercat., Decret. Collect., conc. Toletanum III, CXXX, 456. — Qui aut voto aut opere aliquo agunt ne eis filii nascantur, quamvis vocentur conjuges non sunt nec ullam nuptiarum retinent veritatem, sed honestum nomen velandae turpitudini obtinendi, Ratherius, episc. Veron., Præloquior., lib. II, tit. 3, CXXXVI, 193, 194.

De mulieribus quæ absente marito conceperint et fetum sustulerint, Burchardus, Wormaciensis episc., Decret., lib. VI, c. 51; de illis quæ male conceptos necare studuerint, cap. 52; de illis quæ partus suos occulte interficiunt, cap. 53, 54, 55; de illis qui vel quæ partus excutiant, cap. 57; de illis quæ infantes in lecto iacente opprimerint, cap. 58; de illis quæ abortum fecerint, cap. 60, CXL, 931, 932, 933, 934. — Clericus qui mulieri herbas quæsierat quibus necaretur ipsius maritus, si hic inde mortuus est, nunquam ad superiores ordines promoveatur, S. Anselm., Cantuar. episc., epist. 23, CLIX, 52. — Pœnitentia Theodorico imposita qui filium non sponte occidit, Alexand. II, Epist. et dipl., epist. 117, CXLVI, 1403. — Qui puerperium non adhuc formatum et animatum ejicit, juxta legem non homicida habetur, et ideo non fit homicidium, Ivo, Carnot. episc., Panormia, lib. VII, cap. 2, 12, 13 et 14, CLXI, 1507. — Idem habet D. Augustinus, De questionibus Exodi xxxii, quest. 2°, De questionibus Veteris et Novi Test., cap. 58, Hieronymus, ad Algarum, quest. 4.

Monendi sunt parentes ne tenellos secum in uno collocent lecto, ne negligentia qualibet proveniente suffocentur vel opprimantur, unde ipsi parentes homicidii rei inveniuntur, Ivo, Carnot. episc., Decret., p. X, cap. 27, CLXI, 699. — Qui conceptum in utero per abortum deleverit, homicida est, cap. 181, 182, 183, *ibid.*, 744. — De quadam muliere quæ filios suos necaverat, cap. 186, *ibid.*, col. 745. — De pœna abortum procurantis, Gratian., Decret., part. I, dist. 50, cap. 48, 49, 50, CLXXXVII, 278, 279. — Alexander III jubet ut mulier quæ infantem suum occiderat monasterium capessat CC, 84, epist. 14. — Iterum de his qui partus diversis modis enecant, Halitgarii, episc. Camer. De pœnit., lib. IV, cap. 3, CV, 1681. — Herodis homicidia in filios et sponsam, Freculphi Chronicor., lib. VII, cap. 18, CVI, 1110. — De Maria quæ urgente fame proprium filium comedit, CXIX, 423. — De abortum procurantibus, Ivo Carnot., Decret., part. X, cap. 53, CLXI, 706. (Idem habet D. Augustinus, De nuptiis et concupiscent., lib. I, cap. 15.) — Cur lex noluit informe puerperium esse homicidium, cap. 56, *ibid.*, 706. (Idem habet D. August., Quest. in Exod., cap. XX. — Abortum frequentior causa juxta S. Petrum Damianum, est sponsorum coeundi furor, etiam prægnante sponsa. Nonne tales ante homicidæ quam patres? S. Petr. Damian., lib. VII, cap. 15, CXV. — Abortus fructus avaritiam. Sepelitur nova odii rabie antequam nascatur; matris jam non in utero sed sepulcro incognitus fetus quod legitimam nec mortem potuit vitare nec vitam, S. Zeno, lib. I, tract. 9, XI, 526.

VII. — Homicidii generalis illegitimi pœnitentiale, cum variis factis.

Si quis percusserit aliquem et mortuus fuerit, morte moritur, hæc verba citans pulchre explicat D. August., Questiones in Heptateuch., lib. II, cap. 29, XXXIV, 623. — Homicidium a mutis animalibus perpetratum, vi ipsius legis divinæ plectitur pœna, cap. 76, *ibid.* — Reus homicidii involuntarii habebat locum refugii, cap. 79, *ibid.* — Si quis sibi conscius est homicidii, indicet sibi ipsi in corde suo pœnitentiam et vindicet in seipso mala sua, et statuat sibi ante Deum cruciatum pœnitentiæ et spatium, et communicare nullatenus presumat, *id.*, in Appendice, serm. 117, XXXIX, 1979. — Homicida tempore S. Salviani, in servis rara, terrore ac metu mortis, in divitibus assidua, spe ac fiducia impunitatis, S. Salviani Massi, presbyt. de gubernat. Dei, lib. IV, 5, LHI, 75. — Nullum misericordiæ et amoris sensum habet homicida, ut elucet ex Herode innocentium necatore, S. Petr. Chrysolog., serm. 152, LII, 604.

Qui voluntarie homicidium fecerint ad pœnitentiam se quidem jugiter submittant, circa exitum autem vitæ communione digni habeantur, codex canon. eccles., LVI, 441. — Homicidio involuntario quinquennii tempus pœnitentiæ statuitur, LVI, 442. — Vestrum est vetare homicidam antequam pœnitentiam agat, Eucharistiam accipere, S. Ambros., serm. 6. — Est indignus mensa Domini qui hominem occiderit, Martialis episc., in epistola ad Burdigal., LVIII, 1032. — Qui voluntarie homi-

cidium fecerint pœnitentiæ quidem jugiter se submittant perfectionem vero circa vitæ exitum consequantur; Ancyran concili canon., XLI, XLVII, 156. — Pro homicidio involuntario prior definitio septennium pœnitentiæ statuit, secunda vero quinquennium, can. 42, Dionys. Exiguus, XLVII, 156. — Sapientes pagani pleni invidia et homicidio, Primasius, episc. Adrumet., XLVIII, 421. — Homicidæ pulchrum dictum, De Vitis Patr., lib. X, cap. 71, LXXIV, 152. — De sene homicida maxime impio, cap. 72, *ibid.*, 153. — Si quis ex necessitate aliquem occiderit jejunet quadraginta dies, LXXXIX, 407. — Iterum prolatis homicidii pœnas vide apud S. Egbertum, Eborac. archiep., Excerptiones canon., can. 62 et 63, LXXXIX, 400; et S. Gregorii, epist. 6, LXXVII, 1540, iterum S. Egberti Pœnitentialis, lib. II, cap. 1, alias pro eodem, vide crimine pœnas, *ibid.*, 415, 416; Fulgentii Ferrand. Abbrev. canon., can. 153 et 154, LXXXVIII, 846; et Cresconii, Africani presbyt., Breviarium canonicum, can. 103, 104, *ibid.*, 881. — Veneficus in exitu tantum communio tribuatur, LXXXIV, 323 et 325. — Homicidæ a communione ecclesiæ summoveantur, *ibid.*, 368. — Circa homicidas antiqui Nizeni canones observentur, Collectio canon. S. Isidoro Hispal. attributa, concilium Agathens. et Epaunense, LXXXIV, 269. — Iterum de pœnis homicidarum sive sponte sive non, *ibid.*, 583. — Si domina per zelum ancillam verberando occiderit, septem annos pœniteat, concil. Eliberitan. can. 6, *ibid.*, 302, 303. — Iterum de homicidio sive voluntario sive involuntario, Theodori archiep. Cantuar., pœnitentiale, cap. 43, CXIX, 948; S. Caroli Magni opera seu codex Carolinus, XCVIII, 90. — Cain primus homicida et primus fraticida Tertull., I, 1258. — Tanta est apud homines homicidii vindicta quanta ipsa quæ viadicatur natura, Tertull., liber de anima, cap. 33, II, 909. — Qui servum suum licet sument, sine conscientia judicis occiderit, excommunicatione vel pœnitentia biennii reatum sanguinis emundabit. Si domina ancillam flagellaverit et inde mors sequatur, septem annos pœniteat, Rodulphi Blicuric. episc., cap. 40, XLI, 722. — Vide iterum homicidiorum prolatis pœnas, cap. 59, *ibid.*, 722. — Joannes VIII decrevit ut impuberes qui aliquem occiderint, post peractam pœnitentiam ad ordines non differantur promoveri, Joann. III, epist. 188, CXVI, 817. — Omnes homicidæ septem annorum pœnitentiam districte sub regula monasterii pœniteant, CXVI, 1290. — Spontanei homicidæ post jugem pœnitentiam in exitu vitæ communionem recipiant, S. Ange ramensis, Metensis episc., Collectio canon., can. 21, XCVI, 1037. — De septennio vel quinquennio pœnitentiæ pro homicidio involuntario, can. 22, *ibid.* — Diversos hucusque relatos homicidii casus sicut et pœnas successive statutas refert Raban. Maur., in suo Pœnitentiali, cap. 1, 2, 3, 4 et 5, CX, 468.

Qui propriam uxorem interfecerit armis depositis publice pœniteat, Isaci episc. Lingon. can., tit. 11, cap. 6, CXXIV. — Femina quæ furore accensa, flagellis verberavit ancillam, et hæc intra tertium diem moriatur, septem circiter annos pœniteat, Isidori Mercator. Decretal. Collect. concil. Elber., can. 5, CXXX, 415. — Qui maleficio aliquem interfecerit, nec in finem impatienda est illi communio, can. 6, *ibid.*, 415.

Homicida voluntarie ad januam Ecclesiæ catholice semper subiacet, si autem casu occiderit, prior canon septem, secundus quinque pœnitentiæ annos constituit, Isidori Mercator. Decret. Collect., concil. Braccarense II, can. 79, CXXX, 587. — Alias iterum atque iterum relatos homicidii duplicis pœnas vide apud eundem, can. 21, 22, 57, *ibid.*, 404, 266. — Si quis hominem in bello publico occiderit, quadraginta dies pœniteat, *ibid.*, 298. — Iterum de domus ancillam verberante, Regino, Promiennensis abb., De ecclesiast. disciplina, lib. II, cap. 58, CXXXIII, 296. — Servus a domino emendatus, si forte inde moriatur, dominus culpa homicidii vacat, cap. 59, *ibid.*, 297. — Iterum atque iterum referuntur variæ homicidii pœnæ, can. 81, *ibid.*, 247, 288, usque 303. — Mirum exemplum inutilitatis orationis pro homicidis post illorum obitum, Gezo, abb. Dertonensis, De corp. et sanguine Christi, cap. 59, CXAXVII, 402. — Homicidæ tanquam panis incliatus, B. Bruno, Herbipol. episc., Exposit. in psal. Lxi, CXLI, 251, 256.

Circa pœnitentiam homicidarum iterum invenies superabundantem materiam apud Burchard., episc. Wormac., Decretor., lib. VI, De homicidio in genere et diversis ejus speciebus, CXI, 763-778. — Et in libro sat minutatim omnia pœnitentiæ genera illa ætate usitata accurate describuntur, pro his cognoscendis ad illum ergo utiliter recurre. Vide etiam appendicem: Statuta canonum de officio sacerdotum, *ibid.*, 1079, 1081, 1082. — Reus homicidii sive publici, sive privati (occu ti), ad

claram non assumatur, S. Anselm., episc., epist. 163, CLIX, 198. — Homicidio supervenientes, poenitentia prestantur, licet nec voluntate nec actione perpetrarint, Alexandri papae Epist. et Decret., CLXVI, 1408. — Omnes hucusque relatæ sæpe sapius de homicidio ponunt, iterum ab Ivone Carnot. episc. in Decreti parte x. referuntur; ibi eas invenies, CLXI, 689-746. — Inter alia notari potest: Homicida episcopum non accuset, cap. 36, *ibid.*, 701. — Homicidæ et venefici ad accusationem non admittantur, cap. 37, *ibid.* — A communione summoveantur, cap. 38, *ibid.*, 702. — Theodosium imperatorem S. Ambrosius propter indiseretum homicidium ab ingressu ecclesiae prohibuit, cap. 48, *ibid.*, 703. — De diversis materiis homicidiorum et damnis per ea illatis sive sponte sive non et reparandis, sive a medico, sive a servo, sive a domino, sive ab alia qualibet persona, Ivo Carnot., Decret., part. x, cap. 49, CLXI, 704, 705. — Iterum de homicidiis voluntariis et modo poenitentiae, cap. 130-133, *ibid.*, 730, 731. — Si quis servum proprium sine conscientia iudicis occiderit, ut homicidium sponte commissum luceat, cap. 147, *ibid.*, 735. — De illis qui vacantes operi necessario homicidium perpetraverint, cap. 150, 151, *ibid.*, 735. — De homicida per veneficium, cap. 151, *ibid.*, 737. — Homicidas a communione Ecclesiae summovendi, cap. 158, *ibid.*, 738. — Quicumque sacris adiectum aut etiam profanum hominem occidisset, peccatum more veteri expiet: omnes denum a cædibus et latrocinis et vi abstineant, Andree, Hungaror. regis, Constitut. ecclesiast. vi, CLi, 1258. — Iterum varias variis homicidiis generibus oppositis invenies apud Venerab. Bedam penas, XCIV, 570, 571. — Si quis hominem diabolo sacrificaverit et in hostiam more paganorum demonibus obtulerit, morte moriatur, Caroli Magi Capit., XCVII, 146. — Si quis dominum aut dominam suam interfecerit, morte moriatur, *ibid.* — Si quis homicidii aut facto aut præcepto aut consilio aut defensione post baptismum conscius fuerit et per aliquam subreptionem ad cleratum venerit, deiciatur, et in fine vitæ suæ laicam communionem tantummodo recipiat, Gratiani Decret., part. i, dist. 50, cap. 8, CLXXXVII, 257, 258. — Iterum multiplex poenitentia pro homicidio, *ibid.*, cap. 42, 43, 44, 45, 46, 51, *ibid.*, 277, 278, 279. — Baldum, Flandriae et Hannoniae comitis leges de homicidio, CLIX, 916. — Pro hominibus qui milites vel sunt militum non fuere, mortuum pro mortuo, membrum pro membro, *ibid.*, 916. — Iterum de homicidiis sponte vel non sponte commissis, Innocentii III, CXXVI, 1252, 1254, 1255. — Vide librum Poenitentialem Halitgarii, episc. Camerac., CV, 697, 702, et librum iv, De poenitentia, ejusdem auctoris, cap. 1, et cap. 3, 5 et 4, *ibid.*, 681. (Ibi novam juvenies penarum et casuum congeriem.) — De eadem materia, vide etiam Rabanum Maurum, cap. 11, 12, 15, 15, CXII, 1410, 1411. — Sanguinem hominis de manu fratris ejus requirant, qui effuderit sanguinem effundatur, S. Ambros. de Noe et arca, cap. 26, p. t. XIV, 406, 407. — Horrendi homicidii exemplum, Cosmæ Pragænsis, Chronica, CLXVI, 377, 378. — Duplex poenitentialis canon, alter benignior, alter rigidior de homicidio voluntario, uterque tamen jam referentis tempore desuetus et nimis severus, Alanus de Insulis, Liber Poenitent., CCX, 294. — Tempore S. Gregorii Turonensis episcopi, ipso teste, grassabantur homicidia et bella, S. Gregorius Turon., Historia Francorum, lib. vii, cap. 47, LXXI, 416, 447. — An peccavit Moses interficiendo Ægyptium; Christi typus erat, CVII, 16, 17.

CAPUT II.

II. — DE LEGITIMITATE HOMICIDII.

Asseritio III. — Homicidium publicum sive directum sive indirectum in seipso perpetratum non sat demonstratur licitum. Licet nihil in Patribus Latinis de hoc punio occurrat, hæc est tamen sat communior et sanior opinio quam ad rerum connexionem inserere haud nobis inopportuam visum est.

Asseritio IV. — Homicidium publica auctoritate et justa de causa in aliis... perpetratum sive directe sive indirecte est omnino licitum. Nempe sequuntur et sunt exceptiones legi generali: « Non occides. »

Præceptum: « Non occides » subauditione indiget quatenus iudex sive potestas quæ gladium portat non prævaricari existimetur cum illum occiderit qui iure occidendus erat, Rupertus, abb. Tuitiens., De Trinitat. et De S. Spiritu, lib. v, cap. 22, CLXVII. — Iudici non licet in pluribus causis a gladio temperare, quia legi servit, S. Ambros., in Paul. xxxvii, 51, XIV, 1033. — Homicidas et sacrilegos et venenarios punire non est effusio sanguinis, sed legum ministerium, S. Hieronym. Comment. in Jerem., lib. iv, cap. 22, XXIV, 811. — Idem

habetur apud Gratian., CLXXXVII, 1226. — Occidere hominem non semper criminisum est, sed malitia non legibus occidere criminisum est, Rufin. Aquileiens. presbyt., Comment. in Symbol. apost., n. 40, XXI, 377. — In occidendo filio spontaneus motus execrari is, Deo autem iubente obsecundans famulus non solum inculpabilis, verum etiam laudabilis invenitur. Tantum interest, subjicit sanctus doctor, in ordine natura i. quid, a quo agatur et sub quo quisque agat, S. August., Contr. Faust. Manich., lib. xxii, c. 73, XLII, 446. — Abraham si filium sponte immolaret, quid nisi horribilis et insanus? Deo autem iubente, quid nisi fidelis et devotus apparuit? lib. 22, cap. 73, *ibid.*, 446. — Malus homo habet iudices suos: Ordinata est reipublica, non enim sine causa gladium portat, *ibid.*, serm. 52, n. 12, XXXVIII, 1589. — Elias justus etsi multos pseudoprophetas sua manu peremerit, *ibid.*, XXXIII, 178. — Nequam contra præceptum: « Non occides, » fecerunt qui, Deo auctore, bella gesserunt, aut personam gerentes publicæ potestatis, secundum ejus leges, hoc est, iustissimæ rationis imperium sceleratos morte punierunt; sic Abraham, Samson, Jephthæ, *ibid.*, De civitate Dei, lib. i, cap. 21, XLI, 133. — Contra præceptum non occidendi non fit quando lex occidit vel occidi aliquem Deus jubet, *ibid.*, XXXIV, 622.

Judex non obviat legi naturali quando præcipit homicidium interfici quis non ipse sed lex ipsa facit, Alanus de Insulis, Cont. hæret., lib. ii, cap. 22, CXX, 597. — Multi hæretici inter quos præsertim Waldenses asseveraverunt in nullo casu et nulla causâ occasione, nulla causâ ratione hominem esse occidendum, *ibid.*, 594. — Invincibiliter et in rigore logicæ astruitur licitum esse pluribus in casibus occidere hominem, enodantur difficultates et solvantur objectiones, *ibid.*, 596, 597, 598. — Opus docte et logice scriptum Alani utiliter circa hanc materiam consules, præsertim capit. 20, 21, 22 et 23, *ibid.*

Sine peccato miles hostem et iudex vel minister ejus et cui forte invito atque imprudenti telum manu legit, hominem occidunt, D. August. De libero arbit., cap. 4, XXXII, 1226. — Homicida punitor suo scelere cum occidit a iudice, S. Salv., presbyt. Mass., 157. — Occidere hominem non semper criminisum est, Hincmarus, archiep. Rhemen., De regis persona et regio minister., CXXV, 845. — Sancti viri ad incutiendum metum, reos morte jure puniverunt, *ibid.*, 849. — Qui improbos corripit ex amore justitiæ, nedum peccet, Christo servit, *ibid.*, 845. (Idem apud Augustin., epist. 48 ad Vincent.) — Rex debet in quos corrigere, cap. 25, *ibid.*, 850. — Propter vindictam noxiorum gladius principi a Deo permissus est, cap. 26, *ibid.*, 851. — Non semper injustum est occidere hominem, Aurel. Const. lib. De Coucept. Virgin., cap. 4, LVIII, 457. — Mundi iudices non sine causa gladium portant: sunt enim maxime constituti propter homicidium, ut homicidas damnent et alios suo timore compescere faciant, Ivo Carnot. episc., Panormia, lib. viii, cap. 5, CLXI, 1300. — Cum homo iste occidit, lex eum occidit non tu, cap. 40, *ibid.*, 1315. — Judex non est auctor sceleris neque hominem vinciendo, cap. 52 et 53, *ibid.*, 1335. — Dum legum auctoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis; potestas mortis principi a Deo ipso concessa, *ibid.*, Decret., p. x, cap. 94, CLXI, 721. — Punit iudex non delectatione alienæ miseræ, quod est malum pro malo, sed dilectione justitiæ quod est bonum pro malo, cap. 102, *ibid.*, 723, 724. — Non frustra instituta sunt potestas regis, jus cognitoris, ungula carnificis, arma militis, disciplina dominantis, severitas etiam boni patris; habent ista omnia modos suos, causas, rationes, utilitates, cap. 108, *ibid.*, 725. — Gratian. Decret. Multare propria auctoritate latrones et piratas non est culpandum, cap. 113, *ibid.*, 726. — Non est crudelis qui crudeliter jugulat, cap. 112, *ibid.*, 726. — Judex est insona, etiam cum occidit, cap. 115 et 117, col. 726 et 727. — Rex minister vindictæ maleficos non patitur vivere, cap. 171, *ibid.*, 740. — Quod licet homines interficere et non, Petri Abaelardi Theolog. et Philos., Sic et non, cap. 157. CLXXXVIII, 1609. — Qui malos percussit in eo quod mali sunt et habeat causam intersectionis et occidat pessimos, minister est Domini, S. Hieronym. in Epist. ad Galat., XXVI, 517. — Excommunicatorum interfectionibus prout morem Romanæ Ecclesiæ nosti, secundum ipsorum intentionem modum congruæ satisfactionis injunge. Non enim eos homicidas arbitramur, quod adversus excommunicatos zelo catholicæ matris ardentes, eorum quoslibet trucidare contigerit. Urbani II, epist. 122, CXXV, 594. — Qui publicæ potestate fungitur, ipsius legis imperio malos perimit, nec illius præcepti transgressor nec a celesti patria alienus habetur, ut patet ex traditione Patrum, Gratiani Decret. part. ii, causa 23, quæst. 5, CLXXXV, 1218 —

officia vindictæ possunt impleri bono animo, quomodo lex, quomodo iudex, cap. 16, *ibid.*, 1222. — Reges non tantum possunt sed debent malos comprimere modo quo possunt, cap. 23, *ibid.*, 1224; et cap. 38, 39, 40, 41, *ibid.*, 1229, 1250.

Sicut reus est noxæ qui contra mandatum inhumanus occidit, ita et argui meretur qui iussus occidere, non occidit, Philipp. de Harveng, abb. Bonæ Spei, CIII, 924. — Cum autem non sit occidendum, quasdam tamen exceptiones fecit divina auctoritas ut liceat hominem occidi, salva regula sanctitatis, si tamen occisor prudenter intelligat a mandatis, De obedientia clericor., cap. 38, *ibid.*, 924. — Est etiam concessio divinæ auctoritatis ut si qui, Deo auctore, personam gerunt publicæ potestatis, si corrumpi viderint scita legum et iura civilis, ratione prævia mortem inferant sceleratis, ne parcendo malis, eorum malitiam præbeant incrementum et serpente paucorum malitia res incurrat publica detrimentum, *ibid.*, 925. — Legi non se occidendi divina auctoritas fecit quasdam exceptiones, Ivo Carnot., CLXI, 692.

De bello.

Hujus principii usus facit bella, abusus persecutiones. Quæstio ergo de bello et persecutionibus huc pertinet. Cum sæpius nequaquam inutile erit callere quid de bello sit sentiendum, quid dicendum, hic collocabimus quos excerptimus SS. Patrum textus, alibi fortasse de persecutionibus opportunius tractaturi.

Inde bella et rixæ, S. Hieronym., XIX, 764. — Bella privata vehementer contraria sunt simplicitati et pietati christianæ, S. Agobardus, Adv. legem Gundob., CIV, 119. — Constantinus bellator potentissimus Cyrum et Alexandrum superat, Euseb. Pamphil. De vita Constant., lib. I, cap. 7 et 8, VIII, 12, 13. — Multa et gravia mala, sors eorum qui impla gerunt bella, Decret. et Constitut. Constantini Magn., VIII, 257. — Qui alterum in pugna publica occiderit jejunet quadraginta dies, S. Egbertus, LXXIX, 407. — Miles unde puniatur si fecerit injussus (nempe si occiderit), inde puniatur si non fecerit jussus, Alanus de Insulis, Contr. hæret. lib. II, cap. 22, CLX, 397. — Bella civilia quinque gessit Octavius Cæsar; Paul. Orosius, XXXI, 1042. — Bella civilia consurgunt tempore Valeriani, *ibid.*, 1117, 1118. — Bellum sociale totum commovit Italiam, *ibid.*, 959. — Bellum in aditu Capitolii horridum, *ibid.*, 957, 958. — Bella robore non numero conficiuntur, *ibid.*, 785. — Bellum civile Constantinum inter et Maxentium, *ibid.*, 1134. — In bello iustitia ipsis hostibus est servanda. Si constitutus sit cum hoste aut locus aut dies prælio, adversus iustitiam putetur aut loco prævenire aut tempore, S. Anstros., De offic. ministr., lib. I, cap. 39, XVI, 63. — Huius ostenditur exemplis Elisæi et Moysis, *ibid.*. — Interest quibus causis, quibusque auctoribus homines gerenda bella suscipiunt, D. Augustin., Contr. Faustum Manich., lib. xxii, cap. 75-76, XLII, 447, 448, 449. — Belligerare et regnum dilatare, sola bonos reges impedit necessitas, Hincmar. Rhemens. archiep., de regis person. et regio ministerio, cap. 7, CXXV, 840. (Idem habet div. Augustinus, De civit. Dei, lib. IV, cap. 15.) — Non peccasse eos qui Deo auctore bella gesserunt, Hincmar., cap. 9, *ibid.*, 841; et CLXI, 1305. — Quod qui bella tractant et sub armis militant, Deo non displicent, Hincmarus, *ibid.*, cap. 10, CXXV, 841. (Idem habet August. ad Bonifacium, epist. 205.) — Militem potestati obedientem non peccare, si hominem occidat, *ibid.* (Idem habet D. August. De civit. Dei, lib. I, cap. 26.) — Qui improbus corripit ex amore iustitiam, nedum peccet, Christo servit., Hincmar., *ibid.*, 845. (Totum illud opus Hincmari de regis personæ et regio ministerio circa punctum præsens utiliter consulatur.) — Plura vide de licitate belli apud Ivo. Carnot., Panorm., lib. vii, cap., 45, 46, 47; CLXI, 1314, 1305. (*Ibid.* De circumstantiis in quibus versari debet bellum ut sit licitum, idem habet D. August., Contra Faust. Manichæum, lib. xxii, cap. 74.) — Justum bellum est quod edicto geritur, de rebus repetendis aut propulsandorum hostium causa, cap. 54, *ibid.*, 1316. (Idem apud Isidorum, Etymologiar. lib. xviii, cap. 2.) — Aggrediatur rex cum gladio secare quæ sunt Deo placita, cap. 55, *ibid.*, 1316. — Militare non est delictum, sed propter prædam militare, peccatum est, cap. 60, *ibid.*, 1316, 1317. (Idem habet D. August., De verbo Domini, in Math. serm. 19.) — Non omnia bella sunt culpanda, Decreti part. I, cap. 107, CLXI, 727 et cap. 109, 110, 125, *ibid.*, 725, 728. — Ipsi milites Deo placent licet occidant, cap. 126, *ibid.*, 729.

In bello causa sit iusta et pugnantis intentio recta; mors in bello tanquam pretiosior quanto et gloriosior, CLXXXII, 922, 923. — De militia et bello vide peritura utilia in hoc S. Bernardi opere, De laude novæ militiæ ad milites

Templi : Si percutere in gladio omnino nefas est christiano, cur ergo præco Salvatoris contentos fore suis stipendiis militibus indixit, et non potius omnem eis militiam interdixit, D. Bernardus, ad milites Templi, cap. 2, CLXXXII, 924.

Finis belli. — Instituta est militia vel ob injuriam propulsandam, vel ad vindictam inferendam, Gratiani Decret., pars II, causa 23, CLXXXVII, 1159. — An militare sit peccatum? In sensu affirmativo multa exstare videntur testimonia ex Scriptura sacra deprompta. Decem quas enumerat et assumit etiam ex traditione opponit Gratianus propositionem generalem quam sua vice traditione fuleat: præcepta patientiæ non tam ostentatione corporis quam præparatione cordis sunt retinenda, CLXXXVII, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163. — Attamen licet bellum in se sit licitum, quasdam tamen in bello jure reprehenduntur, nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, impacatus atque implacabilis animus feriter rebellandi, libido dominandi, et si quæ similia his sunt quæ in bellis jure culpantur, Gratiani Decret., part. II, causa 23, quæst. 1, cap. 4, CLXXXVII, 1163, 1164. — Conditiones ut bellum sit justum, quæst. II, *ibid.*, 1165. — Ex edicto debet geri de rebus repetendis aut propulsandorum hostium causa; feruntur objectiones ex agendi ratione et verbis Christi desumptæ, quæst. 3, *ibid.*, 1167. — De opportunitate belli, cap. 18, 24, 26, *ibid.* (Totum illud opus consule de qualibet causa ad bellum spectante; quæstiones ponuntur et resolvuntur juxta normam et verba traditionis Christianæ.) Qui Deo auctore bella gesserunt, præcepta non occidendi nequaquam transgressi sunt, Grat. Decret. part. II, caus. 23, quæst. 5; cap. 9, 13, CLXXXVII, 1219, 1222. — Quid de homicidiis sentiendum quæ jure divino excitati populi perpetrarunt: nunc horum homicidiorum auctores sunt fontes, nunc insontes, cap. 49, *ibid.*, 1235. — In bello licite occiditur; probatur ex pluribus exemplis Veteris Testamenti, Philip. de Harveng, abb. Bonæ Spei, De Obedient. cleric., cap. 38, CIII, 924. — De Treuga Dei. — Statuitur tempus Treugarum et decernuntur poenæ illud violantium et indicantur personæ quæ plena securitate gaudent tempore guerre, Ivo, Carnot. episc., Panormia lib. vii, cap. 147, CLXI. — De poenâ eorum qui homicidium in treva Dei fecerint, Decret. part. I, cap. 51, *ibid.*, 700. — De treva Dei, quid sit, quies ab armis ab hora vespertina diei Mercurii usque in feriam secundam sequentem, sanctio hujus conventionis, approbatio et elogium, CXLIII, 1593, 1596.

De iudiciis Dei. — Ferri caudentis vel aquæ ferventis examinatione confessionem extorqueri a quolibet, sacri non censent canones et quod sanctorum Patrum documento sancitum est, superstitiosa adinventione non est præsumendum, Ivo Carnot., Decret. part. I, cap. 27, CLXI, 699. (Perpauca de iudiciis Dei, de treva Dei in Patrologia Latina occurrunt.)

Opera consulenda. — Quoad bellum cum fructu consulentes opus D. Bernardi, De laudibus novæ militiæ, ad milites Templi, CLXXXII, 922. — 2° Gratiani Decret. part. II, causa 23, quæst. 1, 2, 3, 4, CLXXXVII, 1159, 1215. (Per multa et iere omnia de bello scitu necessaria ibidem logice tractata invenies.)

Facta varia. — Marcionitas præceptum non occidendi in ipsa pecora extendunt, D. August., De civit. Dei, lib. I, cap. 20, XLI, 34. — Manichæi illud extendunt ad ipsas herbas, *ibid.* — Elias justus etsi multos pseudo-prophetas sua manu peremerit, *ibid.*, XXXIII, 940. — Ipsius vitæ insidias parantes Constantinus Maximianum et alios nocentes morti tradidit, Euseb. Pamphil., De Vit. Const., lib. I, cap. 17, VIII, 29. — Abraham jussus filium immolare non tentandæ fidei sed probandæ gratia, Tertull., I, 1164. — De eodem vide D. August. Contr. Faust. Manich., lib. xxii, cap. 75; XLII, 446. — Phinees occidit, Abraham occidit, Petrus geminum fecit homicidium et sic fecerunt opus spirituale. Non so a igitur respiciamus opera, sed tempus et causam et voluntatem et personarum differentiam et quantacunque alia ipsis operibus acciderint diligentissime requiramus, Ivo, Carnot. episc., Decret. part. I, cap. 63, CLXI, 711. (Idem habet S. Chrysost. super Math. hom. cap. 18.) — De facto S. Bonifacii qui aliquem sermone suo cum mœrore ad mortem jeculavit, cap. 67, *ibid.*, 711. — Ideo Phinees fœdus æterni meruit sacerdotii, quia in zelum se extulit ultionis, Petr. Damian., De celibat. sacerdot., cap. 1, CXCIV, 381. — Jephthæ filiam suam legitur obtulisse, non tamen hoc mandatum a Deo legitur accepisse, nec invenitur in Scriptura eridens testimonium, unde constet illum Deo per talem hostiam placuisse, Philip. de Harveng., De obed. cleric., cap. 34, CIII, 325. (Ibidem invenies de facto Abraham filium immolatur.)

Principii huius abusus. — Necem nefariam fecerunt qui in quadam seditione et praelio principum homicidium perpetrarunt et propter favorem dominorum suorum temporalium, eternum Dominum contempserunt et mandata illius spernentes non casu sed industria homicidium perfecerunt, Raban. Maur., Pœnitent., cap. 4, CX, 471, 472. — Rex David cædis reus, Tertull., II, 14. — Apud Romanos degeneratos homo in spectaculis occidebatur in hominis voluptatem et ut quisque posset occidere, peritiam erat, usus erat, ars erat, S. Cyprian., epist. 1^a n. 6, IV, 206. — Apud Romanos homicidium quod cum admittunt singuli crimen est, virtus vocabatur cum publice gereretur, *ibid.*, 205. — Herodes rex valde iratus occidit omnes pueros infra biennium qui erant in Bethlehem, S. Maxim. Taurinens., LVII, 206. — Scelus Herodis in occisione Joannis Baptist. describitur, *id.*, S. De capit. Evangel., cap. 4, *ibid.*, 811.

ASSERTIO V. — Homicidium privatum indirectum (id est non in re et prima mentis acie intentum) sive in nobismetipsis sive in aliis perpetratum, rationabili et sufficienter gravi urgente causa, est licitum.

Licet, nostris scholasticis et persæpe subtilioribus theologiæ distinctionibus non adhuc saltem quoad formam initialem, SS. Patres Latini de præsentis pacti perpaucæ scripserint, tamen non omnino præterivisse; illa pauca studiosè et edulo hic congreganda curavimus, notatu sane et retentu pro rei momento et difficultate digna. — Duplex ergo ponitur quæstio, una generalis circa quam sunt sat unanimis theologi in sensu affirmativo, alia specialis et practica circa quam sat magna viguit discordia, utrum nempe ad homicidium privatum, indirectum rationabilis et sufficientis gravis causa sit et censeatur: 1° fama et honor periclitans; 2° bona fortunæ magni valoris peritura; 3° propria vita injuste aggressa; 4° pudicitia invasa; et 5° juris maritalis per adulterium læsio. Effata Patrum quintuplici illi quæstioni adnectimus, notantes quod circa primum et ultimum nihil sat expressum et modulatum occurrit.

1° *De fama et honore per occisionem invasoris tuendis.* — Donatistæ honore spoliaverunt episcopos et sacerdotes, homicidiæ pessimi. Quid enim prodest quia vivunt homines, si honore a vobis occisi sunt? In comparatione operis vestri, latronum levior videtur immanitas. Vos vivum facitis homicidium, S. Optatus, De schismate Donatist., lib. II, cap. 21 usque 25, 976, 977, 978. — Qui famam suam præ sociis negligit crudelis est, D. August., CLXXI, 504. — Imo, ut ego puto, nec conscientiam bonam habemus si per nostram negligentiam incurrimus infamiam, Hildeberti Cenom. epist., epist. 52, CLXXI, 504. — Melius est nomen bonum quam divitiæ multæ, D. Bernard., CLXXXII, 602 et 606.

Ut vides quid magni de bono nominis prædicant hi textus. Inde ne concluderes recte quod pro tam præstanti, quid dico, pro præstantissimo bonorum naturalium omnium defendendo et illius jactura præcavenda liceat tibi homicidium in adversario committere? Minime juxta homineros.

2° *De bonis fortunæ magni valoris.* — Apud divinam providentiam haudquaquam sunt peccato liberi qui pro his rebus quas contemni oportet, humana cæde polluti sunt, D. August., De libero arbitrio, lib. I, cap. 5, n. 13, XXXII, 1228. — Cum homo ab homine occiditur, multum distat utrum fiat nocendi cupiditate vel injuste aliquid auferendi, an evadendi vel subveniendi necessitate, sicut interimitur latro a viatore, hostis a milite, Gratian. Decret. part. II, causa 23, quæst. 5, cap. 19, CLXXXII, 1223. — Ut vides, nihil explicitum occurrit. — Attamen D. Augustinus sententiam suam aperit his verbis: Non pertinet ad homicidium si fur nocturnus occiditur, si autem diurnus, pertinet. Poterat quippe discerni quod ad furandum, non ad occidendum, venerit et ideo non debet occidi. Sic se declarans contra eos qui pro conservandis temporalibus bonis furem occidunt; simmetipsi contradicunt declarando alibi nequidem licere occidere, quod hic excusat, ad tuendam propriam vitam contra furem vel alium nos injuste aggredientem.

3° *De propria vita injuste aggressa et defendenda,* quod etiam nuncupatur de defensione occisiva. Duplex explicite expressa occurrit sententia, altera affirmans, altera negans.

1^a Affirmans. Cum homo ab homine occiditur, multum distat utrum fiat nocendi cupiditate vel injuste aliquid auferendi, an evadendi vel subveniendi necessitate, sicut interimitur latro a viatore, hostis a milite, Gratian. Decret., part. II, causa 22, quæst. 5, cap. 19, CLXXXII, 1223. — Ultra præceptum: «Non occides,» perfectionis est consilium. «Non resistere malo, sed si quis te percuisset in dexteram maxillam, præbe illi et alteram.»

Cæterum vera et vere christiana innocentia in tantum abhorret sanguinem ut non resistere malo (tanquam præceptum accipiat et prædicet, Rupertus abb. Tuitiens., de S. Spirit., lib. V, CLXVII, 1726. (Nodus difficultatis omnis hic certo solvitur: «Non resistere malo,» est consilium, ultra præceptum, non præceptum sed tanquam præceptum.) — Fortitudo quæ vel a Barbaris in bello patriam vel domi defendit infirmos, vel a latronibus socios, plena justitiæ est, Ivo Carnot., Panormia, lib. VII, cap. 51, CLXI, 1312. (Idem habetur apud S. Ambros., De officiis, lib. I.) — Ubi inevitabilis urget opportunitas pro defensione tam sua quam patriæ seu legum paternarum, nequaquam bellorum præparationi est parcendum, ne videlicet Deum videatur homo tentare, si habet quod faciat et sum ac illorum salutem consulere non procuret, *ibid.*, cap. 37, *ibid.*, 1315. — Non inferenda, sed depellenda injuria lex virtutis est: qui enim non repellit injuriam a socio si potest, tam est in vitio quam ille qui facit, cap. 58, *ibid.*, 1316. (Idem habet, D. Ambros., De officiis, lib. I, cap. 36.) — Injuria occidere intelligitur qui nullo jure occidit. Itaque qui latronem insidiantem occiderit non tenetur, utique si aliter periculum effugere non potest, ac is ne quidem hac lego tenetur qui casu occidit, *id.*, Decret. part. I, cap. 49, *ibid.*, 704. — Defensio occisiva iusta declaratur, cap. 118, *ibid.*, 727. (Idem habetur in Pandectis, lib. I, tit. 5.) — Depellere a socio injuriam lex virtutis est, cap. 120, *ibid.* (Idem S. Ambros., De officiis, lib. I, cap. 36.) — Si quis homicidium sponte commiserit et non violento resistens sed vim faciens, graviter pro semper poeniteat, cap. 143, *ibid.*, 754. — Duo viatores a suo hospite ad necem lacerasti illum semetipsos defendentes occiderunt quin timuerunt peccati notam incurere, Gerz., abb. Derton., De corpore et sang. Christi, cap. 59, CXXXVII, 402. — Licet vim vi repellere. Refelluntur objectiones præsertim ex Scriptura sacra et praxi primitivæ Ecclesiæ desumptæ, Petri Pictaviensis sentent., lib. IV, CCXI, 1150, 1151. — Multorum est opinio non licere homini occidere hominem ne ab eo occidatur, juxta Augustinum..... Sed concedimus etiam quod vim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutelæ, nec licet repellendo injurias hominem occidere ex deliberatione, si tamen intuitu se defendendi occiderit alium non intendendo eum occidere, non peccavit mortaliter, Alanus de Insulis, Contr. hæreticos, lib. II, cap. 22, CCX, 597, 598. — Lex humana dat potestatem vel viatori ut latronem, ne ab eo occidatur, occidat, S. August., De libero arbitrio, lib. I, cap. 8, XXXII, 1227. — Non pertinet ad homicidium si fur nocturnus occidatur, si autem diurnus, pertinet: poterat quippe discerni quod ad furandum, non ad occidendum, venerit, et ideo non debet occidi. Hoc et in legibus antiquis secularibus invenitur impune occidi nocturnum furem quoquo modo discernens autem si se velo defenderit. Jam enim plus est quam fur, S. Augustinus, Quæst. in Heptateuchum, lib. II, cap. 84, XXXIV, 627. — Sic divus Augustinus forte sibi metipsi contrarius. Cum homo ab homine occiditur, multum distat utrum fiat nocendi cupiditate vel injuste aliquid auferendi, sicut sit ab inimico, sicut a latrone, an ulciscendi vel obediendi ordine, sicut a iudice, sicut a carnifice, an evadendi vel subveniendi necessitate, sicut interimitur latro a viatore, hostis a milite. Non omnis qui causa alienæ mortis est, reus est, *id.*, epist. 155, cap. 6, XXXIII, 660, 661. — Si quis homo hominem invaserit et homo assalitus, supra corpus suum defendendum, illum interfecerit qui eum assalaverit, pacem firmam inde debet habere erga Deum et erga amicos occisi, CCLX, 516. — Si quis se defendendo aut parentes suos aut familiam suam occidit aliquem ille non erit reus, Haliagar., episc. Camerac., lib. Pœnitent., CV, 702. — Si quis, se defendendo, occiderit aliquem, non erit reus, LXXVIII, 456. — Vim atque injuriam propulsemus. Nam jure hoc venit ut quod quisque ob tutelam sui corporis fecerit, jure fuisse æstimetur, Ivo Carnot., Panorm., lib. VII, cap. 56, CLXI, 1316. — Qui seipsum defendendo alterum occiderit, saltem minus culpabilis judicatur. Isaac, episc. Lingon., Canones, tit. 2, cap. 2, CXXIV, 1085.

Sententia altera negans. — De occidendis hominibus ne ab eis quisque occidatur non mihi placet consilium, nisi forte sit miles aut publica functione teneatur ut non pro se hoc faciat, sed pro aliis, D. August., epist. 47, XXXIII, 183. — Apud divinam providentiam haudquaquam sunt peccato liberi qui pro his rebus quas contemni oportet humana cæde polluti sunt, *id.*, De libero arbitrio, lib. I, cap. 5, n. 13, XXXII, 1228. — Non videtur quod vir christianus et justus et sapiens querere sibi vitam alienam morte debeat, utpote qui etiam si in latronem armatum

incidat, ferientem referre non possit, ne dum salutem delectat, pietatem contamineat, S. Ambros., lib. iii, *De officiis*, cap. 4. — Occidentem occidere non licet, sed occidi necesse est, S. Cyprian., epist. 56. — Occidere innocentibus nec nocentem liceat, id., epist. 57. — Justis non licet impios interficere, S. August., epist. 44, cap. 4, 5, XXXIII, 177, 178. — Discutitur tota illa questio, scilicet an possimus alterum occidere ne ipsi ab eo occidamur, id., *De libero arbitrio*, lib. i, cap. 5, XXXII, 1227. — Clericus sacerdos qui se defendendo paganum occiderat, multum sibi consulit si ab officio sacerdotali recesserit, Nicol. I, Epist. et Decret., CXIX, 1151, 1152. — Qui se defendendo, injustum aggressorem occiderit, septem annis poeniteat, Isaci episc. Lingon., Contr., cap. 13, CXXIV, 1087. — Qui sacerdotem in se armis irruentem interfecerit, ad se defendendum, dicitur instinctu diaboli hanc presbyterum occidisse et consequenter poenitentiae canonice subijcitur, Alexandr. II, epist. 116, CXLVI, 1404. — Refertur sententia divi Augustini circa defensionem occisivam et pudicitiam tuendam, Ivo Carnot., Decret. part. x, cap. 101, CLXI, 723 (Prædixerat tamen auctor quod potest homo aliquando occidi sine peccato.).

4^a *De pudicitia invasa*. — Duplex adhuc viget sententia, alia negans et alia affirmans.

Sententia negans. — Pudicitia est in anima, unde a violento stupratore eripi non potest quo pacto illos ergo defendam qui interficiunt non in venio, D. August., *De libero arbitrio*, lib. i, cap. 5, XXXII, 1228. (Vide magis evolutam hanc sententiam in divo Augustino in suo opere *De civit. Dei*, lib. i, cap. 16, 17, 18, 19, 20, XXI, 30, 31, 32, 33, 35; licet S. Doctor tantum de occisione suspensus loquatur, tamen illius verba ad invasorem extendi possunt.)

Sententia affirmans. — Quod eos qui non improbant ut quis semetipsum interficiat ad servandam pudicitiam, non videtur an non extenderunt hanc potestatem etiam in vitam aggressoris. — Lex humana dat potestatem enipiam viro aut feminæ ut violenter sibi stupratorem irruentem ante illatum stuprum, si possit, interimat, D. August., *De libero arbitrio*, lib. i, cap. 5, XXXII, 1227. — Libertate opus est et audacia ad defendendam pudicitiam, id., XIX, 979. — Pudicitia honestis mentibus magis cura est quam vita, S. Hieronym., XX, 509. — Pudicis mentibus plus virginitas est quam regnum, *ibid.*, 507.

5^a *De adultera in flagranti delicto deprehensa*. — Non licet homini christiano adulteram conjugem occidere, S. August., *De conjugis adulterio*, lib. ii, cap. 25, XL, 481. — Theodoricus rex ad Crispianum scribit, qui quemdam in adulterio cum sua uxore deprehendens occiderit, pro amore pudicitiam porrigere ferrum maritus non est leges calcare sed condere. Vide totam epist. 37, Aurel. Cassiod., *Variarum lib.*, LXXI, 535. — Primi christiani pudicitiam vitam anteponebant, Tertull., *De pudicitia*, II, 98.

ASSERTIO VI. — Homicidium mediatum (illud cui tantum cooperamur) sortem sequitur respectivam homicidii immediati sub multiplici præcedenti respectu consideratum.

Homicida est qui cum possit hominem de morte liberare, non liberat, S. Hieronym., XX, 789. — Mandatores cædis, id est qui homines præcipiunt vel suadent interficere perinde ut homicidæ puniantur, Regino abb. Prum., *De eccles. disciplin.*, lib. ii, cap. 86, 87, CXXXII, 501. — Qui voluntatem habet occidendi hominem etiam si non percusserit, occidit, B. Brunon. Herpfol. episc., *Exposit. in psal. xlii*, CXLII, 234, 235. — Homicidia non solum manibus sed tractatione et consensu fiunt, S. Bruno Carthus. institut., *Exposit. in Epist. ad Roman.*, cap. 1, CLIII, 27. — Sunt quidam qui se reos non putant si non operantur quæ mala sunt, consentiunt autem facientibus. Consentire autem est si quis cum possit reprehendere, taceat vel aduletur; sed facientes et consentientes æternam mortem merentur, Hervæi monach. Burgidol., *Exposit. in Epist. ad Rom.*, cap. i, CLXXXI, 618. — Periculose se decipiunt qui existimant eos tantum homicidas esse qui manibus hominem occidunt, et non potius eos per quorum consilium et fraudem et exhortationem hominis extinguuntur. Nam Judæi Dominum nequaquam propriis manibus interfecerunt, sed tamen illis mors Domini imputatur, majus peccatum habentibus, Ivo Carnot. episc., Decret., part. x, cap. 160, CLXI, 738. — Idem refert, Gratian., Decret., part. ii, causa 35, quest. 3, *De poenit.*, cap. 25, CLXXXVII, 1526. — Non solum opere perpetrans homicidium facit, sed etiam qui nea subvertit in gravibus necessitatibus proximo, illius homicida habebitur, Alcuinus, *Brevis Exp. Decalog.*, c.

569. — Si ad homicidium clericus consenserit et factum fuerit septem annos doleat, S. Egbert Ebor. archiep., LXXXIX, 400. — Quæ vitia et latrocinia a nobis comprimantur, nisi compescuerimus ea, innoxii non habebimur. Scriptum est enim: Qui cum crimina potest emendare et non corrigit, ipse committit, Ivo Carnot., Panormia, lib. viii, cap. 20, CLXI, 1509, 1510. — Idem habet, Gratian., Decret., part. ii, causa 25, quest. 8, cap. 12, CLXXXVII. — Si quis homicidii aut facto aut præcepto aut consilio aut defensione post baptismum conscius fuerit et per aliquam subreptionem ad clericatum venerit deiciatur et in fine vitæ suæ laicam communionem tantummodo recipiat, cap. 8, *ibid.*, 257, 258. — Qui hominem voluntarie occidere voluerit et perpetrare non potuerit ut homicida puniatur, CLXI, 705. — Aliquando qui causa mortis fuit, potius in culpa est quam qui occidit, D. August., epist. 153, cap. 6, XXXIII, 661.

Rebus ut in se sunt et a SS. Patribus habitæ jam expositis, restat adhuc unum non omnino intactum in Patrologia Latina punctum, nempe homicidii pars forensis, quomodo tunc circa illud jurisprudentia versaretur quidquid de illa occurrit, fluenter exponemus.

CAPUT II.

JUS PUBLICUM CIRCA HOMICIDIUM.

Venefici capite damnantur qui artibus odiosis, venenis vel susurris magicis homines occiderint, Ivo Carnot., episc., Decret., part. x, cap. 26, CLXI. — Homicidæ submittant se et emendent, vel scienter in peccatis moriantur, Caput. I, rex Angl., CLI, 1178. — Si homicidium manifestum fiat quod quis sit trucidatus, tradatur cognatis homicida, et si accusatio sit et purgatio male succedat, judicet episcopus, id., *Leges ecclesiast.*, cap. 23, CLI, 1180. — De his qui homicidii infamantur, archiepiscopus consilii illius civitatis nomina eorum ascribat et comes eos conveniat et si sunt rebelles, in carcerem redigat donec aut poenitentiam dignam agant aut si negant ignito ferro sive adjurata aqua examinentur, Bracni, ducis Bohem. leges, CLI, 1258. — Fratricidas et parricidas sive sacerdotum interfectores et hujus modi capitalium criminum reos archiepiscopus assignet comiti vel duci qui per manum vel ventrem ferratos de regno ejiciat, ut iustar Cain jure et profugi circumstant terram, *ibid.*

Si qua mulier mortem viri sui cum aliis conciliata est et ipse vir aliquem illarum se defendendo occiderit, et si hoc probari potest ille vir eam ream esse consilii, potest ipsam uxorem dimittere. Ipsa autem insidiatrix poenitentiae subjecta absque spe conjugii maneat, Ivo Carnot., Decret., part. x, cap. 169, CLXI, 740. — In Novo Testamento nullus ignoranter occidens morte puniatur, immo quomodocumque occidat si ad ecclesiam confugerit salvus erit. — Puniantur tamen rei a sæculari iudice ut poena unius sit metus multorum, Alanus de Insulis, lib. ii, cap. 22, CLX, 597. — Casus particularis ubi pro pecunia compensationem alicujus homicidii data, salvus conductus homicidæ liberatur, Appendix ad mortuum Marculphi formulas, 59, LXXXVIII, 795. — Homicidis vel cæteris reis qui legibus mori debent, si ad ecclesiam confugerint nullus eis victus detur, Benedict., Capitul. Collect., lib. ii, cap. 195, XCVII, 721. — Quæ sunt homicidii in aliqua ecclesia vel in ejus atrio perpetratis propria, vide apud eundem, cap. 250, *ibid.*, 729.

Diversæ poenæ flagellatoribus et occisoribus episcoporum imponendæ: Si in sua pravitate obstinate perseverent, ad ultimum ab Ecclesiæ compage sub anathematis interdictione resecari possunt, Nicol. I, Epist. et Decret. cap. 141, CXLX, 1154. — Balduini Flandriæ et Hanuoniæ comitis leges de homicidio, *ibid.*, 916. — Si homo fugitivus qui hominem interfecerit vel homini membrum abstulerit vel banitus in patriam redierit, nulla villa libera nullusque dominus vel homo illum tueri vel garrire potest, *ibid.*, 917. — De eo qui propriam uxorem interfecerit, Ivo Carnot., Decret., part. x, cap. 166, 167, 168, CLXI, 739, 740. — Excommunicatorum interfectoribus prout morem Romanæ Ecclesiæ nosti; secundum ipsorum intentionem modum congruæ satisfactiones injunge. Non enim eos homicidas arbitramur quod adversus excommunicatos zelo catholice matris ardentes, eorum quoslibet trucidasse contigerit, Urbani II, epist. 123, CLI, 391. — Juxta leges Gratiani, Valentini et Theodosi, lata mortis sententia executioni non tradatur nisi post triginta dies, Ivo Carnot. episc., Panormia, lib. viii, cap. 10, CLXI, 1508. (*Ibid.*, cap. 11, non sunt homicidæ qui zelo Ecclesiæ excommunicatos trucidant.) — De iu-

ducis homini a iudice dandis antequam occidatur, id., Decret., part. x, cap. 47, CLXI, 705.

Reus sanguinis defendat Ecclesia ne effusione sanguinis particeps fiat. Hoc principium S. Gregorii papæ a Gratiano citatum et longe magis evolutum est summa jurisprudentiæ Ecclesiæ per ætatem mediam; ipsa enim abhorret a sanguine. Illud evolvens, ut diximus, principium Gratianus extendit præceptum: « Non occides » ad ipsos malefactores et morte plectendos a seculari potestate. Vide Gratianum, Decret., part. ii, causa, 23, quest. 5, CLXXVII, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217.

Præter homicidium, quintum Decalogi præceptum sibi vindicat mutilationis peccatum et recte quidem, cum mutilatio sit quoddam homicidium inchoatum. Ad integritatem igitur illam subjungimus. Omnes quidem divisiones et distinctiones illi recte competunt quas de homicidio perfecto tradidimus; illas hic tamen negligimus prout non sufficientibus et sat paucis Patrum textibus instructi.

CAPUT III.

DE MUTILATIONE, SIVE SUI, SIVE ALTERIUS, SIVE DIRECTA SIVE INDIRECTA.

Grave est adulterare opus Dei: bonum habemus artificem et pictorem. Noli, o homo, bonam delere picturam, Ambros., Hexaemer., lib. vi, XIV 260. — Si quis membrum sibi voluntarie truncaverit, tres annos poeniteat, LXXVIII, 455. — Si quis amputavit sibi virilia, non fiat clericus, quia sui homicida est et Dei conditionis inimicus, Dionys. Exig., Cod. can. eccles. xxii, LXVII, 144. — Si quis, cum clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnatur, *ibid.* — Laicus semetipsum abscindens annis tribus communione privetur, can. 24, *ibid.* — De eodem argumento vide concilium Nicænum, can. 1, et Dionys. Exig., LXVII, 147. — Duo monachi castrantes se quasi propter regnum cælorum, a multis episcopis quos adierunt, imo tandem ab ipso summo Pontifice quem inviserunt, damnati et successive excommunicati sunt, De Vitis Patr., lib. v, LXXIII, 968. — Non licet seipsum castrare propter regnum cælorum, *ibid.*, 969. — Circumcidit se monachus a diabolo deceptus, lib. iv, cap. 46, *ibid.*, 842. — Sacerdos quidam, qui seipsum mutilaverat, virilia sibi abscindendo, lepræ vitandæ gratia, potest in sacerdoti ministrare ex licentia, Innocent III. epist. 310, CCXIV, 15. — Villicus qui presbytero cuidam voluptuose cum sua uxore agenti usum absciderat et linguam læserat, anathemate percellitur, deinde sub quibusdam conditionibus absolvitur, Innocent. III. epist. 156, CCV, 461. — Innocentius III. jubet ut presbytero cui præter vulnera inflicta, genitalia amputata fuerant, sacerdotale officium exsequendi licentia tribuatur et adversus tale facinus perpetrantes sententia excommunicationis fulminetur, epist., lib. viii, Epist. 16. Sacerdoti cui adhuc diacono miles quidam zelotypio commotus virilia totendit, et nonostante hoc canonico impedimento ordinationi se sistens et ordinato, Innocentius III. benigne indulget ut possit in ordine suo ministrare, Epist. lib. xi, epist. 103, CCXV, 1423. — Dactyl et socios in captivitatem eviratos fuisse tradunt Hebræi, Valafridus Strab. Fuldens. monach., Glossa ord., cap. 59, CXIII, 1280. — Qui se absciderunt, de clero eximentur, Fulgent. Ferr. Abbrev. can., can. 145, LXXXVIII, 826. — Qui per rixam lectu debilem vel deformem hominem fecerit, solvat impensas medico et medium annum poeniteat, Theodor., archiep.

Cantuar., Poenitent., cap. 25, XC, 915. — De membro ablato, CCIX, 917. — Qui aliquem crimonosum truncaverit vel membris debilitaverit vetus homicida judicabitur, Decret. Gratian., part. ii, cap. 53, quest. 8, CLXXVII, 1262. — Exemplum horribilis mutilationis, Alberici Aquen. Hist. Hierosoly., lib. vii, cap. 9, CLXVI, 575. — Miles quidam non sat religiosus quemdam monachum et alium presbyterum castravit, inauditum et immane, ut vocatur, facinus longa et dura coactus est piare poenitentia, Ivo Carnot. episc., epist. 153, Decret., part. xi, cap. 26, CLXI. — Qui sacerdotum vel Levitam vel monachum debilitaverit in monasterio semper sub ardua poenitentia serviat Deo, Isaac episc. Lingon., Can., cap. 9, CXXIV, 1086, 1087. — Detestanda est abscissionis passio ut et qui invitis eam intulerit legibus publicis puniatur et qui seipsum castraverit infamis habeatur. S. Hieron. Commentar. in Epist. ad Galat., lib. iii, cap. 5, XXVI, 405. — Qui seipsum castraverit, infamis habeatur, *ibid.* — Canones Nicæni statuunt observandum esse ne quas sibi virilia effodit impatientia libidinis, ad clerum venerit et assumeretur (S. Hieronym.).

Diversa genera mutilationis sive voluntariæ sive involuntariæ, sive propria sive aliena manu factæ, sicut et annexas poenas, vide apud Gratian., Decret., part. i, dist. 55, cap. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, CLXXVII, 305, 304, 305, 306. — Non fiat clericus qui virilia amputavit, cap. 4, 5, *ibid.*, 302, 303. — Clericus quibuslibet personis truncationes inferens aut inferendas præciens, pro semper concessi ordinis honore privetur, ad finem vitæ ad communionem assumendus, Regino Prum. abb., De eccles. discipl., lib. ii, cap. 55, CXXXIII, 296. — Qui hominem castraverit cui aliquid aliud fecerit ne possit generare vel concipere ut homicida capiti puniatur, uti jubet lex Romana, cap. 88, 89, CXXXII, 301.

Opera SS. Patrum latinorum consulenda et fructuose circa homicidii et illius varias species legenda.

Pro homicidio in genere, Philippum de Herveng., abbat. Bonæ Spei, vir multi ponderis, *De obediendi cleric.*, versus, cap. 57, CCIII, 920, 927. — Petrum Abaelardum, Theologica et Philosophica, *sic et non*, cap. 155, 156, CLXXVII, 1603, usque ad 1609. Per multos antiquorum refert ille celeberrimus vir textus et effata.

Pro licitate homicidii in republica, Alauus de Insul., lib. ii, *Contra hæreticos*, opus docte et logice redactum, CXX, 396.

Pro duello, S. Agobardum, Lugdunensem episcopum, in suo libro *Contra judicium Dei, adversus legem Gundobadi*.

Pro suicidio, ut jam diximus, S. Augustinum, in suo præclaro opere *De civitate Dei*, lib. i, XLI.

Pro parte forense homicidii, nempe præsertim poenis infligendis, Reginonem, Prumiensem abbatem, *De ecclesiastica disciplina*, lib. ii. — Burchardum, episc., Wormiacensem, *Decretorum*, lib. vi, CXL, 765 usque ad 778. — Ivonem Carnotensem episcopum, Decret., part. x, CLXI. — Gratiani, Decret., part. i, decret. 50. — Librum Poenitentialem, Halitgaril episc. Cameracensis, et illius librum iv *De poenitentia*. CV. — Rabanum Maurum, CXI. — Isidor. Mercat., CXXX.

Pro bello, Gratiani, Decret., part. ii, causa 25. Ibi fere totum invenies quidquid scitu dignum aut necessarium ad bellum spectat.

CLXX.

INDEX DE SIMONIA,

USURA ET AVARITIA IN CLERICIS,

LECTORIS OB OCULOS PONENS VARIAS SS. PATRUM DE HIS SENTENTIAS,

LEGES ET DECRETA ADVERSUS PRÆVARICATORES,

TUM CIVILI TUM ECCLESIASTICA POTESTATE LATA, ET PÆNAS ILLIS INFLICTAS.

MONITUM.

Index noster, ad ordinem temporum et proinde tomorum Patrologiæ accommodatus, continet recursus ad omnia SS. Patrum loca in quibus Simonia agitur.

Hoc Indice uti poterunt præsertim, quibus vel officium incumbet, vel inerit voluntas, in quibusvis adjunctis, loquendi aut scribendi de illa tam edaci animarum æruginē quæ Simonia nominatur, cujus usura soror, et mater est avaritia.

Unde, cum plenius absolverimus quæcunque nobis de Simonia notanda occurrent, pauca etiam, ut omnibus omnes hujus nefariæ et detestabilis familiæ vultus innotescant, de usura et avaritia addemus. Sic totus noster hoc triplici titulo includetur labor: 1° qui præcipuus, de simonia; 2° de usura; 3° de avaritia.

I. — DE SIMONIA.

TERTULLIANUS presbyter Carthag., I, 672: Simon Magnus de fide ejectus est, quia scilicet inter miracula professionis suæ etiam Spiritum sanctum per manum impositionem enundinare voluit. — II, 46: Simonianæ magiæ disciplina, angelis serviens, et ipsa inter idololatrias deputatur, et a Petro apostolo in ipso Simone damnabatur.

CONSTANTINUS Magnus imperator, VIII, 95: Decernit contra tabularios pauperibus onera indebita imponentes. — 96: Contra suos procuratores qui alios vexabant. — 101: Ferme agitur de eadem re. — 189: Aliud decretum contra exatores.

PHILASTRIUS (S.), episcopus Brixie, XII, 1141: Loquitur de Helena, quam de Tyro meretricem vocat, asseritque eam secutam fuisse Simonem Magum. — 1193: Petrus apostolus dixerat Simoni Mago: *age penitentiam*, si quo modo dimittatur tibi quod fecisti.

AMBROSIUS (S.), episcopus Mediolanensis, XV, 1623: Cito turpem sequitur lepra mercedem, et pecunia male quæsit corpus animique commaculat. — 1797: Qui sunt nummularii, nisi qui de pecunia domini lucrum quærant, nec bona malaque discernunt? — XVII, 919: Tales ergo negotiatores flebant et lugebant in inferno, quoniam mercedes eorum nemo emet amplius; amittent enim quod tenere videbantur, et incident in malum quod prævidere neglexerunt.

RUFINUS presbyter Aquileiensis, XXI, 475: Ne quis clericus aut usuras accipiat, &c.

HIERONYMUS (S.), presbyter Stridonensis, XXIV, 527: Simon et Elimas magi Petro fuerunt resistentes.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 507: Cathedram pestilentie acquirere voluit Simon Magus, cum Spiritus sancti gratiam emere concupivit. — LVI: Appendix ad S. Leonis Magni opera, Codex canonum. — 537: Si quis episcopus ordinationem per pecuniam fecerit, et venderit rem quæ nisi gratia non acquiritur, et sub pecunia ordinauerit episcopum, sive presbyterum, vel diaconum, sui gradus periculum sustinebit. (*Et alia*) — 890 *et seqq.*: Quid episcopi non putent esse venale, qui sancta mysteria sub ecere commercii?

MAXIMUS (S.), Taurinensis, LVII, 406: Simon Magus se Christum dicebat, asserebatque se volando ad Deum patrem suum conscendere posse. Sed Petrus, fixis genibus, precatus est Dominum, et precatione sancta vicit magicam levitatem.

DIONYSIUS EXIGUUS, codex canonum, LXVII, 144: Quod non debent officia ecclesiastica pecuniis obtineri. — 171: Quod non oportet episcopos, aut quemlibet ex clero per pecuniam ordinari. — 306: Ut clerici nullas negotiationes inhonestas et turpia lucra sectentur.

ARATOR (S.) Ecclesiæ Romanæ subdiaconus, LXVIII, 152: Hic leguntur carmina aliquot de amore auri.

M. AURELIUS CASSIODORUS, senator, abbas Viva-

riensis, LXIX, 778: Rex Athalaricus promulgat decreta saluberrima in simoniacos juxta antiqua senatusconsulta. — 781: Athalaricus rex jubet ut edictum suum et senatusconsulta de abigenda simonia tabulis marmoreis incendantur, et ante atrium basilicæ sancti Petri collocentur.

GREGORIUS (S.), episcopus Turonensis, LXXI, 173: Auctor noster invehitur in Neronem, qui secum habebat Simonem Magum. — 220: In memoriam revocat Simonem Magum ab arce excelsa in petram delapsam. — 363: Superbiam Simonis Magi revocat. — 406: Turpe lucrum vitare oportet, ne Simoni Mago similes efficiamur. — 728: Petrus, post neronianæ ac simoniacæ bellæ, ad crucem venit.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 127: Ubi dona supernæ gratiæ venalia judicantur, gloria Dei non quæritur. — LXXIX, 610: Sunt qui in verbis habere videntur mansuetudinem, quique in corde furorem gestant hostilem. Qualis erat ille Simon Magus ab apostolis baptizatus, sed postea ab apostolorum principe reprobatus propter nefandæ venalitatæ ambitionem.

ANGELRAMNUS, episc. Metensis, XCVI, 1036, 1037, 1050. simonia damnatur.

CAROLUS MAGNUS, imperator, XCVII, 531: De presbyteris, qualiter introitum Ecclesiæ consequantur. — 186: Ut nullus abbas pro susceptione monachi præmium quærat. — 277: Ut nullus per pecuniam ordinetur. — 448: Ut hæresis simoniaca ita caveatur, ut non solum propter munerum acceptionem, sed neque consanguinitate familiaritatis aut cujuslibet amicitie aut obsequii causa, deinceps ullus præbeat.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIX, 296: Illud decernere curavimus ut nullus donum Spiritus sancti vendere vel emere præsumat.

REMIGIUS, episc. Curienensis, CII, 1097: Qui pecuniam vel res Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit.

SYMPHOSIUS AMALARIUS, presbyter Metensis, CV, 874: simonia damnatur.

RABANUS MAURUS, archiepisc. Mogunt., CVIII, 901: De non accipiendis muneribus et justis judiciis faciendis.

LEO IV, papa, CXV, 667: Docet episcopos simoniacos in concilio judicandos esse.

SERVATUS LUPUS (B.), presbyter et Ferrariensis abbas, CXIX, 669 *et seqq.*: Oportet ecclesiastici honores, qui tantummodo sanctis et eruditis competunt, per pecuniam non obtineantur.

PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis, CXX, 709: Legatur expositio in Matthæum, ad hæc verba: *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.*

ISAACUS, episc. Lingonensis, CXXIV, 1098: Si quis præsumperit obtinere a rege dignitatem quam non meruit, habeatur sacrilegus.

HINCMARUS, archiepisc. Rhemensis, CXXV, 802: Non idonei ne ad ordinem adducantur pro aliquo munere.

ISIDORUS MERCATOR, Decretalium collector, CXXV,

17: Si quis episcopus, aut presbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiciatur. (*Et alia.*) — 509: Pervenit in sanctam synodum quia de his qui in clero connumerantur, quidam propter turpis lucri gratiam et reliqua. — 423: Observandum quoque decrevimus, ne quis sacerdotum vel clericorum more secularium iudicium audeat accipere pro impensis patrocinii munera. (*Et reliqua.*) — 470: Perniciosa consuetudo simoniacarum Ecclesiam perturbavit. (*Et multa adhuc.*) — 473: Avaritia radix est cunctorum malorum, cujus sitis etiam sacerdotum mentes obtinet. — 581: Si quis presbyter aut diaconus juvenis fuerit aliquid de ministeriis Ecclesiae venundasse, quia sacrilegium commisit, placuit eum in ordinatione ecclesiastica non haberi.

REGINO, abbas Prumiensis, CXXII, 234: De his qui per pecunias ordinati fuerint. Ipsi et eorum ordinatores deici debent. — 237: Ne presbyteri per pretium ecclesias obtineant. R. concilio Moguntiacensi.

RATHERIUS, episc. Veronensis, CXXVI, 439: Simonis maledictio memoratur. — 512: Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est et latro. — 593: Simoniacum quid quis perpetrans, damnationem Simonis non poterit evadere. — 676: In epistola, RATHERIUS commendat Martino coepiscopo ne citius alicui manus imponat, et ut recordetur verborum Petri ad Simonem Magum.

Canonum priaca collectio, CXXXVIII, 400: Quod sacra ordinatio nullatenus vendi debeat. (*Et alia.*)

ABBO (S.), abbas Floriacensis, CXXXIX, 483: Simonia damnatur.

BURCHARDUS, episc. Ecclesiae Wormatiensis, CXL, 835: Ne episcopi per simoniacam haeresim regimini locum obtineant. — *Ibid.*: De his qui pretio mercati sunt sacram dignitatem.

JOANNES XIX, papa, CXXI, 1157: Invehitur in simoniacos, et, inter cetera, hic praecela leguntur sequentia: « Parcite, quoniam, parcite, qui dicimini sal terrae et lux mundi. Sufficiat hominibus jam semel Christum fuisse venditum pro communi salute universorum. »

LEO IX (S.), pontifex Romanus, CXLIII, 621: S. Leo in synodo Moguntia quadraginta episcoporum, praesente Henrico imperatore, simoniacam haeresim damnat.

HUMBERTUS, cardinalis, episc. Silvae candidae, CXLNI, a col. 1006 ad col. 1211: Exstant libri tres adversus Simoniacos.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis et episcopus Ostiensis, CXLIV, 222: Simoniaci anathematizantur. — CXLV, 105: Gezi magister fuit vendentium, quemadmodum Simon Magus videtur auctor esse emptorum. (*Et alia multa.*) — *Ibid.*: Quod Balaam simoniachus fuit, et tamen prophetiae spiritum non amisit. — 139: Quod usque ad hoc tempus simoniacae haeresis viguit. — 152: Invehitur scriptor in simoniacos. — 526: Hic legi potest opusculum de sacramentis per improbos administrata.

ALEXANDER II papa, CXLVI, 1296: Alexander II Gervasium, Remensem archiepiscopum, prohibet ne consecret Josselinum Sussionensem episcopum de simonia convictum. — 1297: Alexandri II epistola ad Josselinum archidiaconum Parisiensem, de eo qui episcopatum per simoniam acquisivit. — 1298: De simoniaco exstirpandis. — 1363: Alexandri epistola clero Mediolanensi, de archiepiscopo simoniaco. — 1383: Clero Mediolanensi, de simoniaco. — *Ibid.*: Populo Mediolanensi, de presbyteris simoniaco. — 1406: De episcopo simoniaco. — 1588: Alexandri II epistola ad clerum et populum Lucensem contra sacras ordinationes et collationes beneficiorum simoniacas.

JOANNES GUALBERTUS (S.), abbas et Vallumbrosae congregationis primus institutor, CXLVI, 792: Alios hortatur ad eradicandam haeresim simoniacam.

JOANNES archiepisc. Rothomagensis, CXLVII, 223: De officio pastoralis ad pastores Ecclesiae.

GREGORIUS VII (S.), papa, CXLVIII, 84: Agitur de Decretalibus epistolis Gregorii contra simoniacos. — 85: Seditio a simoniaco excitata. — 147: De gestis Gregorii contra simoniam. — 293: Epistola ad Beatricem et Mathildem ejus filiam. Hortatur ut simoniacos vitent. — 296: Ad omnes Christi fideles in Lombardia. Nuntiat se excommunicasse Godefredum, quod simoniace Mediolanensem Ecclesiam occupaverit. Monet ne ei consentiant, et fidem defendant. — 310: Ad Albertum episcopum Aquensem. Hortatur ut simoniacos oppugnet. — 312: Henrici regis Romanorum ad Gregorium papam. Supplex veniam petit, quod invasit res ecclesiasticas, et ecclesias vendiderit. Rogat ut sua auctoritate simoniacam labem ab omnibus ecclesiis, et imprimis a Mediolanensi, exstirpet. — 317: In Philippum Francorum regem invehitur ecclesiarum venditorem. — 539: Ex-

communicatio ac depositio cujusdam simoniaci. — 345: Ad Guillelmum Diensem comitem, de simoniaca haeresi exstirpanda. — 354: Excommunicatos denuntiat omnes qui detinent bona Augensis monasterii collata ab Alberto simoniaco. — 384: Ad Henricum regem Romanorum. Laetatur quod det operam ut in regno suo simonia eradicetur. — 396: Ad Rodolphum Sneviae, Berthulphum Carantanum duces. Invehitur in episcopos qui inobedientes erant in exsequendis apostolicae sedis decretis de simoniaco clericis; quare duces monet ut, quoscunque simoniacos cognoverint, nullatenus recipiant. — 407: Ad Laudensem. Laetatur ipsos eorumque episcopum contra simoniacam haeresim insurgere. — 415: Ad monachos S. Dionysii. Ut eorum abbas, se de simonia purgaturus, ad se veniat. — 417: Ad Annonem archiepisc. Colonensem. Exponit se in synodo contra simoniacos statuta confirmasse. — 427: Significat Bambergensem episcopum simoniacum a se depositum fuisse. — 431: Ad Sigefridum archiepiscopum Moguntium. Praecipit ut inquirat num Straburgensis episcopus simoniace labis sit reus; eique injungit ut simoniam evellendam curet. — 448: Ad Richerum archiepiscopum Senonensem. Queritur de injuriis ab Aurelianensi episcopo Ecclesiae suae illatis, de illius inobedientia et simonia. — 464: Ad Robertum comitem Flandriae, ut persequatur simoniacos. — 467: Ad Carnotenses, ne deinceps recipiant in episcopum Robertum perjurum et simoniacum. — 545: Quia sentendum sit de his qui a simoniaco nescienter et sine venialitate ordinati sunt. — 619: Ad clerum et populum Carnotensem. Praecipit ut episcopum suum de falso simonia crimine purgalum debito honore suscipiant, eique ut proprio pastori obediant. — 674: Epistola ad Guillelmum regem Anglorum, de simonia Joannis Dolensis episcopi, et de ejus depositione. — 758: Concilium Romanum. Fusius agitur de simonia. — 803: De Gregorii VIII zelo adversus simoniacos. — (N. B. Quaedam item de simonia leguntur in col. 1112, 1114, 1115 1116, 1117, Appendicis ad opera S. Gregorii.)

BERNARDUS, comes Bisuldensis, CXLIX, 420: Epistola ad Bernardum abbatem Massiliensem, ad eliminandam ex Ripipullensi monasterio simoniam.

URBANUS II (B.), Romanus Pontifex, CLI, 145: Memoratur concilium Placentinum, sub Urbano habitum, in quo septem canones adversus simoniacos conditi sunt. — 169: In concilio Claromontano Urbanus papa confirmat statuta concilii Placentiae. — 362: Urbanus scribit ad clerum et populum Ambianensem, illosque jubet Gervasio episcopo, de simonia purgato, obedire. — 395: Urbanus scribit ad Beringerum abbatem S. Laurentii Leodiensis simoniacorum insectatorem. — 528: Urbani epistola ad vitalem presbyterum, in qua legitur in dignitate servanda simoniaco misericordiam posse impendi, si eos vita commendat. — 551: Urbanus clero et populo Lemovicensi praecipit ut Humbaldo episcopo, de simonia purgato, obediant.

GOTFRIDUS, abbas Vindocinensis, CLVII, 151: Loquendo de quodam, cujus pro indignatione nomen suppressit, dicit illum, ad augmentum iniquitatum suarum, contra sanctam Ecclesiam arte Simonis Magi usum fuisse. — 159: Bernerius, abbas Bonnavallis spiritum reprimere non valuit ab increpatione simoniaco impietatis. — 218: Loquitur de simonia, exponitque cur dicatur haeresis. — 227: Simon Magus haereticus factus est, quia donum Dei se posse aestimavit pecunia possidere. — *Ibid.*: Loquitur auctor de promissionibus quas pro consecratione, sub nomine professionis, abbates faciunt episcopis.

IVO (D.), episc. Carnotensis, CLXI, 216: Legitur quod deponendus est presbyter qui alicui vel presbytero vel laico pro investitura ecclesiae aliquid dederit. — 217: Praedia quae presbyter emerit ecclesiae esse debent, ad quam nihil habens accessit. — 230: Idem fere legitur quod col. 216. — 251: Legitur episcopos nihil sibi vindicare debere injuste ex bonis ecclesiarum. — 257: Episcopus qui res ecclesiae vendiderit a suo honore privatur. — *Ibid.*: Quid agendum sit de presbyteris, si inventi fuerint de ministeriis ecclesiae vendidisse aliquid? — 255: Quid agendum sit de episcopo qui res ecclesiae vendiderit? — 351: Ne episcopi per simoniacam haeresim regimini locum obtineant. — *Ibid.*: De his qui pretio sacram mercati sunt dignitatem. — 352: Erga simoniacos nullam misericordiam servandam Nicolaus Junior synodo praesidens in Constantinopoli Ecclesia dixit. — *Ibid.*: Quod si Romanus pontifex simoniaco intrusus fuerit, excommunicandus et a sede pellendus. — *Ibid.*: Qualiter judicandi sint qui simoniace ordines acceperint. — *Ibid.*: Quod ordinatores simoniacorum simul cum ipsis damnandi sunt. — 353: Ut qui simoniace a simoniaco munera acceperint, si clerici fuerint, honoris amissione mul-

tenetur, si laici, anathemate demerentur. — 353 : Ut nullo pro gradu sacerdotii conferendo, nec antea, nec post munus sine periculo exigat. — *Ibid.* : Quod simonia alia ab obsequio, alia a manu, alia a lingua sit. — 354 : Quod columbas vendunt qui manus impositionem ad pretium distribuunt. — *Ibid.* : De episcopo simoniace ordinato. — 355 : Ut nullus sacros ordines emat. — *Ibid.* : De simoniaca pravitate extirpanda. — *Ibid.* : Quod episcopus simoniace ordinatus aurum dedit, et animam perdidit; ordinans autem pecuniam accepit, lepram dedit. — 361 : De simoniaca hæresi eradicanda. — *Ibid.* : Ut nihil accipiatur pro ordinatione. — 362 : Quod nullum opus simoniaci valeat, et quod iram Dei super populum potius provocat quam placat. — *Ibid.* : De simoniaciis. 363 : De simoniaciis cunctis ab ordine et dignitate removendis. — 364 : Cui periculo subiaceat episcopus vel aliquis de clero per pecuniam ordinatus, vel ad aliquos honores promotus. — *Ibid.* : De eo qui per pecuniam manus impositionem dedit vel accepit. — 366 : Ne quidquam præmi pro divinis sacramentis accipiatur. — *Ibid.* : Qua sententia feriendi sint qui simoniace ad episcopatum eliguntur, vel electi simoniace ordinantur. — 367 : Ne episcopus per pecuniam aliquem ordinet. — *Ibid.* : Non esse faciendum episcopum præmio, vel patrocinio personarum. — 368 : Quod inexcusabilis sit culpa venditi mysterii. — 1340 : De rebus obtentis, honoribus, ordinibus, etc... per simoniam. — CLXXII, 58 et seqq. : Quæritur utrum agere debeant sicut episcopum vel sicut tantummodo clericum illum de simoniaca hæresi violentia principis consecrationem adeptum. — 54 : Ivo scribit Urbano summo pontifici a se inquisitum fuisse utrum Wilhelmus simoniace ad episcopatum vocatus fuerit. — 62 : Canonici Parisienses, necnon decanus, et Rainaldus archidiaconus jurant in conspectu Ironis se nullo modo coactos fuisse in electione Wilhelmi. — 111 : Legitur in epistola Ironis Richardo episcopo quosdam simoniam alia de causa non reprehendere, nisi quod simoniaci esse non possunt.

PASCHALIS II, pontifex Romanus, CLXIII, 100 : In Epistola ad Ivonem episcopum et canonicos Carnotenses, Paschalis vult ne pro ecclesiasticis beneficiis munus accipiatur. — 138 : Scribit Manassæ archiepiscopo Remensi, de abbate S. Medardi per militem inimicum simoniæ accusato. — 440 : Scribit ad Conradum archiepiscopum Salsburgensem, ut de causa abbatis S. Emmerammi simoniæ accusati cognoscat.

PLACIDIUS, monachus comobii Nonantulani ordinis S. Benedicti, postea ignotæ sedis episcopus, CLVIII, 653 : Vera et certa comprobatur quia, sicut simoniacus est ille qui per avaritiam pecuniarum ordinatur, ita et ille qui per avaritiam sublimitatis simoniacus certissime comprobatur. — 657 : Simoniacus est qui officia ecclesiastica a laicis accipit. — 660 : De officiis ecclesiasticis non vendendis. — 665 : De eo quod simoniaci peiores sunt quam Ariani. — 669 : Ut in ecclesiasticis officiis habendis nullo modo adhibeatur pecunia. — *Ibid.* : Quod non sint veri episcopi qui per ambitionem ordinantur. — *Ibid.* : Quam grave sit aliqua fraudulentia sacrum ordinem temerare. — *Ibid.* : Qui a multis testimoniis patet quod non oporteat dignitates sacras per ambitionem querere.

CALIXTUS II, papa, CLXIII, 1137 : Decretum a Gaufrido episcopo Carnotensi adversus simoniam latum confirmat papa Calixtus.

BRUNO (S.) episc. Signiensis, CLXIV, 295 : Simon Magnus Romanam plebem seduxit, violavit, corrupit, et ab eo emptio et venditio rerum sacrarum simonia dicitur. — 363 : Simoniaci sacramenta Ecclesiæ vendunt. — 485 : Simoniaci et Ecclesiæ invasores exemplo punitiois Chore, Dathan et Abiron a tanto scelere deterreantur. — CLXV, 158 : Cum Deus non det nisi gratis, ideo rei sunt simoniæ qui sacramenta gratis non conferunt, et qui gratis ea non accipiunt. — 245 : Vehementissime redarguuntur a Christo, atque pelluntur a templo Dei vendentes et ementes in illo, in quibus simoniaci intelliguntur.

FRIDERICUS, archiepisc. Coloniensis, CLXVI, 1535 : Epistola Friderici ad Ecclesiam Leodiensem. Mandat de intrusum per simoniam nominatione regia in sede Leodiensi recipiant.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis, CLXVII, 459 et seqq. : Simoniaci furantur idola Laban. — 1020 : Avaritia in prælatis et sacerdotibus damnatur, quasi sit radix simoniæ. — CLXIX, 296 : Non debemus facere domum Dei domum negotiationis. — 1024 : Petrus poterat Simoni Mago vendere quod petebat, imo poterat simulare vendentem.

HILDEBERTUS (V.), episc. Cenomanensis, CLXVI,

157 : Ex S. Hieronymo, quis pecuniam accipiebant, prophetia sacerdotum facta est divinatio. — 275 : Hildebertus suspendit ab ordine male suscepto clericum simoniace diaconatum assecutum, et a sacerdotio suscipiendo prohibet. — 769 : Male in dignitates Ecclesiæ introit qui introit per pecuniam. Qui Ecclesiæ prælationes et promotiones emit, cum Simone Mago damnabitur, cui Petrus dixit : *Pecunia tua tecum sit in perditione*. Simoniacus est qui emit Spiritus sancti dona, et postea vendit. Cumque tanquam fur in domum Domini ingressus sit, tanquam fur a domo Domini repellendus est. — 783 : Sunt quidam in Ecclesia quos simoniaca lepra occupat. Simoniaci omnes illi dicti sunt a Simone Mago qui dona Spiritus sancti pecunia conabatur comparare. — 933 et seqq. : Hildeberti sermo ad pastores contra simoniacos

HUGO DE S. VICTORE, CLXXVI, 477 et seqq. : Agitur de quinque questionibus; prima, unde dicitur, et quid est simonia; secunda, de auctoribus simoniæ; tertia, de iis qui spiritualia vendunt aut emunt; quarta, de iis qui corporalia in Ecclesia comparando cum eis et in eis spiritualia emunt; quinta demum de eo quod sola corporalia venduntur.

WILLELMUS monach. Malmesburiensis, CLXXIX, 1294 : Legitur in opere Wilhelmi, cui titulus *Gesta regum Anglorum* : « Simonicus anguis ita lubricum caput exerebat, ut totus orbis lethali sibiloinfectus ecclesiasticos honores corrumpere. »

ALGERUS (D.), canonicus et scholasticus Leodiensis, CLXXX, 945 : Quod simoniacus a fide exorbitet. — *Ibid.* : Quod capitale quidem est facinus venundare et comparare Spiritum sanctum. — *Ibid.* et seqq. : Qualiter in utroque testamento punita sit simoniaca hæresis. — 946 : Omnino execrabile et gravissimum est quod sacri ordines per simoniacam hæresim, quæ prima contra Ecclesiam orta est, conferantur. — 947 : Quid aliud est columbas vendere, nisi pretium de manus impositione percipere? — *Ibid.* : Quot modis simoniæ pretium impendatur. — 948 : Decernitur omnino ut quicunque deinceps pro accipienda divini doni dignitate quolibet premium detectus fuerit obtulisse, ex eodem tempore se noverit anathematis opprobrio condemnatum. — *Ibid.* : Quod proprii honoris periculo subiaceat quisquis, necdum ordines, sed dispensationem alicujus ecclesiastici boni vendiderit vel emerit. — *Ibid.* : Quod Ecclesiam vel decimas vendere aut emere simoniaca sit hæresis. — 949 : Quod simoniaci huius temporis satagunt Spiritum sanctum emere in sacramentis sicut Simon. — Magus in miraculis. — *Ibid.* : Quod simoniaci nullam auctoritatem habeant a Veteri Testamento vendendi vel emendi, quamvis alicubi hoc innui videatur. — 950 : Quod ex initio simoniæ bonus aliquis fructus non possit provenire. — 951 : Quod Spiritus sanctus in simoniaciis non licet sacramentis. — *Ibid.* : Quod Spiritus sanctus nec vendi, nec emi potest. — 952 : Quod nequidem possit elemosyna fieri ex pretio simoniæ. — *Ibid.* : Ubi placet aurum sacerdotibus placet et vitium. — 953 : Quod deponendus sit qui permittit se ordinari ab eo quem simoniacum esse scit. — *Ibid.* : Quod vehementer contra simoniam sit exardendum. — 954 : Quod persequendi vel vitandi sunt simoniaci. — *Ibid.* : Quod simonia sit debellanda. — 957 : Avaritia simoniam gignit. — 968 : Simoniam damnandam omnes scire debent.

BERNARDUS (S.), abbas Clarevallensis, CLXXXII, 759 : Abusus iudicium eorumque fraudes graviter perstringit. — 812 : Simonia, malum vetus, sed semper novum, filia est avaritiæ.

ROBERTUS PULLUS cardinalis et cancellarius, CLXXXVI : Sub titulo. *Quid agendum ut in suo gradu bene quis vivat*, Robertus Pullus fustus loquitur de simonia.

GRATIANI *Decretum*, CLXXXVII, 479 : Probatur auctoritate multorum quod spiritualia emere peccatum sit. — *Ibid.* : Inaniter sacerdos dicitur qui simoniace ordinatur. — *Ibid.* : Honore spoliari debet qui per pecuniam Ecclesiam obtinuit. — 480 : Partem habebit cum Simone, qui contra simoniacos vehementer non exarscit. — *Ibid.* : Simoniis damnatio dantem et accipientem pariter involvit. — *Ibid.* : Anathematis sententia damnatur qui simoniace ordinatur. — 481 : Damnatur episcopus qui per pecuniam ordinationem facit. — 482 : A sacerdotio est alienus qui per pecunias ordinat vel ordinatur. — *Ibid.* : Nec ordinari, nec promoveri in Ecclesia Dei per pecuniam aliquis valet. — 483 : Simoniaci non possunt esse sacerdotes. — 484 : Qui pretio ordinat, lepram, non officium confert. — 485 : Qui Spiritus perfectionem non habent, ipsam dare non possunt. — 487 : Simoniaci fidei integritatem non habent.

— 488 : Simoniacus infidelis e se probatur. — 488 : Probatur haeresim simoniacorum damnabiliorum esse ceteris. — 491 : — Et qui dat, et qui accipit, ut oves sacri praestentur, anathema sit. — *Ibid.* : Mali prophetae, non boni, prophetiam vendebant. — 491 : Non potest fieri eleemosyna ex pecunia simoniaca acquisita. — 495 : Pastor simoniacus nullam ovis praestat medicinam. — 496 : Simoniacorum sacramenta effectum careant. — 503 : Simoniaci rei sunt infidelitatis eorum qui a se scandalizantur. — 533 : De iis qui non simoniace a simoniacis ordinantur. — *Ibid.* : De eo qui ordinatur ab illo quem scit simoniacum esse. — *Ibid.* : Simoniaci in dignitate servanda nulla est impendenda misericordia. — *Ibid.* : De iis qui inviti ad haereticorum ordinationem trahuntur. — 554 : Ordinationes, quae simoniace sunt, falsae judicantur. — 535 : De multiplici genere simoniacorum. — *Ibid.* : Aeternam damnationem accipiat qui quolibet munere ad sacros ordines accedit. — 536 : Nec pretio, nec gratia, nec prece, nec supplicatione aliqui ad sacros ordines accedant. — *Ibid.* : Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat. — 537 : Neque favore, neque venalitate ad sacros ordines quicquam promoveatur. — 538 : Prelio interveniente sacerdotale officium non restituatur. — 541 : Pro dedicandis Ecclesiis nihil exigatur. — *Ibid.* : Ab iis qui ad conversionem accedunt, nihil est exigendum, nec pretio aliquis ad conversionem est invitandus. — 543 : Ab ordinatione non debet aliquid exigi, sed nec voluntaria oblata respui oportet. — *Ibid.* : Quibus sua sufficiunt ecclesiae alimentis non sustententur. — 547 : De iis qui ecclesias vel ecclesiastica beneficia vendunt. — *Ibid.* : Ab officio suspendatur episcopus beneficia vel ecclesiastica officia vendens. — *Ibid.* : Nec altaria, nec praebendas episcopis vendere licet. — 548 : Quidquid data vel promissa pecunia in sacris ordinibus acquiritur irritum habeatur. — *Ibid.* : Qui ecclesiastica beneficia emerit ecclesias quoque emere probatur. — 551 : Ministri Ecclesiarum absque ulla venalitate ab episcopis ordinantur. — 553 : Qui dona Dei vendunt vel emunt, pariter a Deo damnantur. — *Ibid.* : Qui gratiam, quam a Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum sunt. — 554 : Simoniacus est episcopus qui decimas et oblationes laicis, non clericis distribuit. — *Ibid.* : Spiritum sanctum vendit, qui decimas pro pecunia tribuit. — 555 : Careat honore male acquisito qui ecclesiastica beneficia pro pecunia habere tentaverit. — 562 : De parvulis qui cupiditate parentum ecclesias emunt. — *Ibid.* : In dignitate servanda simoniacis misericordia potest impendi, si eos vita commendat. — 564 : De iis qui muneribus ordinationem faciunt. — *Ibid.* : Simoniacus est qui, ut eligatur, praemia largitur. — 565 : De iis qui pro muneribus ordinationem faciunt, et qui rediunt ab haeresi in suis ordinibus recipiunt. — 571 : In ordine male accepto simoniaci poenitentiam agere non possunt. — 599 : De eo qui promissione illicite accusationem deserit. — *Ibid.* : De iis qui accusationem deserunt, ut ordines ecclesiasticos accipiant. — 901 : Qui res ecclesiasticas vendit ad altare non audeat accedere.

GERHONUS, praepositus Reicherspergensis, CXCIV, 1211 : Episcopi qui in domo et edificio Dei Columnae quaedam et picturae sunt, manus ab omnium generum muneribus abstinere. — 1336 : Hic, 3 col. 1336 ad 1372, legitur tractatus de simonia, seu epistola fratris Gerhoni ad Bernardum abbatem adversus simoniacos.

STEPHANUS (S.), de Mureto ordinis Grandimontensis institutor et fundator, CCIV, 1154 : De simonia penitus vitanda.

PETRUS CANTOR, CCV, 92 : Pactio pecuniae, sive in absolute, sive ante, vel pro absolute facta, parit simoniam. — 99 : Agit contra simoniam existentem in substantiis sacramentorum, praecipue Eucharistiae. — 100 : Petrus accenditur in simoniacos eodem zelo quo Dominus contra vendentes et ementes in templo. — 102 : Contra venalitatem et pluralitatem missarum. — 120 : Contra exteriorem simoniam, scilicet in officiis, et dignitatibus, et redditibus Ecclesiarum. — 128 : Quot modis committitur simonia? — 132 : De poena simoniacorum. — 417 : Simoniae haeresis contagium jam olim in Balaam pullulavit qui, divinationis pretio proposito, ad maledicendum populum Dei perrexit.

PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 178 : Amico conquerenti ab episcopis eorum nepotes ex patrimonio Christi ditari. — 352 : Rogat decanum Turonensem, ut nepotem suum simoniace multa Ecclesiae beneficia venantem, corrigat. — 381 : Graviter invehitur in R. Aurelianensem archidiaconum, quod pestem simoniacam in Ecclesiam induxerit, eamque multis exemplis ostendit esse execrabilem.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 292 : Si simoniace aliquis adquisierit, ordinans vel ordinatus, reddere tenetur. Sed praeterea, si aliquis simoniace a subditis extorsit, solvere tenetur. (*Et alia.*) — 591 : Auctor noster quaedam carmina edit contra scelus simoniae. — 511 : Potestas quam acquiritur simoniace, in peccato et per peccatum acquiritur, et tamen a Deo est. Similiter, pecunia quam per usuram acquiritur, in peccato et per peccatum habetur.

INNOCENTIVS III, papa, CCXIV, 657 : Hic legitur pontificis epistola adversus simoniacos, quam scripsit ad archiepiscopum Cantuariensem. — 702 : Epistola ejusdem capitulo Ba neariae, de poena simoniacorum. — 711 : Asiniani episcopo, de discordia exorta inter archiepiscopum et Hermannum canonicum, praedicto Hermannus archiepiscopum praefectum de simonia accusante. — CCXV, 1260 : Simoniam committit qui bona sua legat Ecclesiae eo pacto ut in ea praebendam obtineat. — CCXVI, 51 : Utrum liceat bona sua Ecclesiae dare pro beneficio obtinendo.

II. — DE USURA.

CONSTANTINUS MAGNUS imperator, VIII, 395 : Hic legitur decretum contra usurarios.

HILARIUS (S.), episcopus Pictaviensis, IX, 507 : Quid tam intolerabile, quam ut indigent ita beneficium tribuas, ut magis egeat? (*Et alia.*)

AMBROSIVS (S.), episcopus Mediolanensis, XIV, 762 : Feneratorum inhumanitatem in pauperes, et eorum artes quibus illos sibi addicunt oculis subjicit. — 775 : Usurae etymologiam prosequens ostendit illam plantis quibuscumque fecundiorum esse, fenerationisque aviditate omnem alium superari. — 792 : Cave ne alieno te obliges debito, ne hoc quoque vendidisse dicaris. — 996 : Duplex est feneratio, una pecuniae, altera gratiae. — XV, 1792 et seqq. : De usura agitur. — XVI, 1291 : Item, sed paucis verbis.

RUFINUS, presbyter Aquileiensis, XXI, 475 : Ne quis clericus aut usuras accipiat, aut frumenti vel vini ampliationem, quod solet in novo datum, vel sextuplum, vel etiam duplum recipi : quod si faciat, tanquam turpis lucrum reum abiciendum.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepiscopus Ravennatis, LII, 271 : Avere, fac tibi sacculos, sed fac tibi sacculos erogando, quia quidquid pauper acceperit, Pater coelestis suscipit. — 272 : Legitur sermo de fidei dispensatore.

LEO MAGNUS (S.), papa, LVI, 396 : Si quis clericus inventus fuerit usuras accipiens, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectans, abscidatur a clero, et alienus ab ecclesiastico habeatur gradu. — 496 : Ne ullus clericorum amplius recipiat quam cuiquam commodaverit sive pecuniam det, sive quamlibet aliam rem. — 715 : Non licet fenerare ministris altaris, nec usuram accipere. — 868 : Clericus si commodaverit pecuniam, pecuniam recipiat.

GENNADIUS presbyter Massiliensis, LVIII, 997 : Bonum est facultates pauperibus erogare. Melius est pro intentione sequendi Dominum simul donare.

DIONYSIVS EXIGUUS, Codex canonum, LXVII, 46 : Sectantes avaritiam et turpe lucrum Scripturam obliviscentur. — 151 : Decernitur contra clericos usuram sectantes.

M. AURELIUS CASSIODORUS, senator, abbas Vivariensis, LX, 511 et seqq. : Usurae appellatae sunt, quae creditae pecuniae semper augmentum creant, ex usu.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXVII, 729 : De venatore et laqueo animarum. Laqueus diaboli sunt divitiae huius mundi. Quam pauci volunt ab isto laqueo liberari! Quam multi sunt qui dolent quod parum sint irretiti!

CUMMIANUS (S.), LXXXVII, 991 : Usura damnatur.

ANGELRAMNUS episcopus Metensis, XCVI, 1036 : Episcopus, presbyter, diaconus usurarii, aut desinant, aut damnentur. — 1040 : Ne clerici sint aliquo modo usurarii. — 1049 : Ne clerici sint conductores vel procuratores, nec illo turpi negotio victum quaerant.

CAROLUS MAGNUS imperator, XCVII, 206 : Ut nullus presbyter aut alius ex clero usuram exigat. — 296 : Ut presbyter negotiator non sit, nec per ulum turpe lucrum pecunias congregat. — 529 : Usura est ubi amplius requiritur quam datur. — 621 : Contra usuras presbyterorum et laicorum.

SYMPHOSIVS ANALARIUS, presbyter Metensis, CV, 871, 882 et seqq. : Usura damnatur.

ATTU, episcopus Vercellensis, LXXXIV, 58 : Ut clerici, et laici quoque usuras non accipiant (*Concil. Carth.*). Item placuit ut clericus si commodaverit pecuniam, pe-

cuam accipiat; si speciem, eandem speciem quantum dederit accipiat. Similiter quoque laici ab usuris se abstineant; quod si non fecerint, excommunicentur.

Francorum regum capitularia, CXXXVIII, 648 : Qui aliena rapiunt a regno Dei excluduntur, dicente Apostolo : *Rapaces regnum Dei non possidebunt*.

BURCHARDUS, episc. Wormaciensis, CXL, 647 : Usura est ubi amplius requiritur quam datur. Verbi gratia, si dederis solidos decem, et amplius requisieris; vel si dederis frumenti modium unum, et super aliquid exegeris. — 650 : Non licet aliquem ex clero conductorem privatorum fieri.

BRUNO (S.), episc. Herbipolensis, CXLII, 84 : Christus operabatur iustitiam, cum ejecit de templo vendentes et ementes. — 215 : Legitur expositio super hæc verba : *Non deficit de plateis ejus usura et dolus*.

JOANNES, Abbrincensis episc. primum, postmodum episcopus Rothomagensis, CXLVII, 224 : Vere loquitur iusta, qui iusta facturus est.

Sæcul. XI, CLI, 1196 : Edwardus III rex Angliæ prohibet ne qui usurarius remaneat in toto regno suo.

BRUNO (S.), institutor Carthusianorum, CLII, 996 : Usura penas æternas significat.

IVO, Carnotensis episc., CLXI, 459 : Quod usuras non solum, clerici exigere non debeant, sed nec laici. — *Ibid.* : Ut clericus nec suo, nec alieno nomine, fenus exerceat. — 1167 : Degradatur clericus qui usuras accipere detegitur. — *Ibid.* : Diaconus, presbyter, et episcopus exigens usuras, nisi desierit, deponatur. — *Ibid.* : Clericus non accipiat plus quam commodavit. — 1168 : Quidquid supra dictum exigitur, usura est. — *Ibid.* : Quando amplius quam debetur exigitur, usura accipitur. — *Ibid.* : Turpe lucrum sequitur qui minus emit propter cupiditatem, ut plus vendat.

BRUNO (S.), episc. Signinensis, CLXIV, 459 : Sæpe vidimus parva pecunia mutua telam subito pauperum substantiam devorari.

RUPERTUS, abbas Tulliensis, CLXIX, 295 : In lege præceptum ut nemo usuras accipiat, et prodesse non potest pecunia fenerata.

HILDEBERTUS (V.), episc. Cenomanensis, CLXXI, 817 : Prohibetur omnis rapina, et omne genus usurae.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas, CLXXXII, 739 : Abusus advocatorum, iudicum, procuratorum, eorumque fraudes graviter perstringit. — 741 : In advocatos et procuratores, qui ex iniquitate quæstum faciunt, severe animadvertendum. — 568 : Omnes qui signum crucis susceperunt, ab usurarum exactione vacare debent.

PETRUS CANTOR, CCV, 156 : Legitur caput 1. contra feneratores. — 455 : Nummus parit usuram. — *Ibid.* : Mos est Ecclesiarum quarundem, cum quis instituit in ecclesiasticum beneficium, jurabit quod non dedit, nec promisit, commodavit, nec alius pro eo, se sciente, pecuniam vel obsequium cum pactione, quo magis hoc beneficium conferatur. Sed mihi videtur addendum esse, nec sine pactione, nec cum pactione.

PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 62 : Ostendit clericum negotiatorem non differre ab usurario; ac studium omne cumularum opum vanum esse et perniciosum. — 123 : Arguit præpositum Arcensem, quod electus in Cameracensem episcopum officio episcopi non fungatur, negotiis secularibus se implicet, causas sanguinis agat, tyrannice subditos spoliaret, nec moveri se a quoquam sinat. — 285 : Vehementer invehitur in episcopum Le-xoviensem ob avaritiam et fenerandi studium, ac in primis quod annonæ tempore horrea non aperuerit pauperibus.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 292 : Si quis confessus fuerit peccatum usurae, consulat ei sacerdos ut ea quæ per usuram rapuit, restituat, si sit facultas restituendi; aliter enim non esset ei salus. — 311 : Potestas quæ acquiritur simoniacæ, in peccato et per peccatum habetur, et tamen a Deo est. Similiter, pecunia quæ per usuram acquiritur, in peccato et per peccatum habetur.

INNOCENTIUS III, papa, CCXIV, 316 : Archiepiscopis, episcopis, et aliis ecclesiarum prælatibus in regno Franciæ constitutis, ut usurarii puniantur, non obstante aliqua appellatione.

III. — DE AVARITIA.

HILARIUS (S.), episc. Pictaviensis, IX, 595 : Memorantur hæc verba : *Nolite sperare in iniquitate;... divitiæ si affluant, nolite cor apponere*.

AMBROSIIUS (S.), episc. Mediolanensis, XVI, 80 : Fortitudo adversus omnia vitia dimicare debet, præcipue adversus avaritiam. — 137 : Multis Veteris Testamenti

exemplis demonstratur quam vetus malum sit avaritia; hincque præterea patet quam inanis sit pecuniarum possessio. — 138 : In pecuniis contemptu inest forma iustitiæ. — 139 : Refertur memorabilis vasorum sacrorum in captivorum redemptionem ab Ambrosio factorum historia. — 886 : Discere debemus bonorum operum divitias quærere. — 983 : Scriptum est quod is qui non dabit pecuniam suam ad usuram, habitabit in tabernaculo Dei. — 1256 : Noli, avare, recondere, ne fias nudo quidem nomine christianus, opere Judæus. — XVII, 593 : Benigni in invicem esse debemus. — 454 : Avaritia omnia mala potest admittere; ideo radix omnium malorum vocatur. — 758 : Avaritia sequitur tristitiam quæ in utroque Testamento pari notatur execratione. — 919 : Contra presbyteros cupidos et negotiatores.

HIERONYMUS (S.), presbyter Stridonensis, XXIII, 1055 : Avarus describitur, quod nunquam opibus expleatur, et quanto plus habuerit, tanto plus cupiat (*Et alia*). — XXIV, 48 : Dominus præcipit in Evangelio ne thesaurizemus in terra. — XXV, 1297 : Mala dicitur avaritia, ut distinguatur a bona. Vnde ergo ei qui multiplicat sibi avari tam malam. — XXVI, 519 : Sanctus non potest appellari qui invenitur in avaritia. — 521 : Qui fuerit obnoxius avaritiæ, hæreditatem in regno Christi et Dei habere non potest.

PROSPER (S.), Aquitanus, LI, 528 : Argentum et aurum diligentium sunt.

JOANNES CASSINUS, abbas, XLIX, agit de avaritia in col. 500, 515, 516, 522.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.), archiepisc. Ravennatis, LII, 259 *et seq.* : Legitur sermo de terrenorum cura, deque servo vigili. — 281 : Legitur sermo de auro. — 518 : Aurum avaritia non est, sed non cognoscitur avaritia nisi per aurum.

SALVIANUS (S.), presbyter. Massiliensis, LIII, 175, 177, 182, 188, multa tibi de avaritia legenda occurrent.

LEO MAGNUS (S.), papa, LIV, 345 : Videte, dilectissimi, et prudenter inspicite quæ germina et quales fructus de avaritiæ stirpe nascentur, quam merito Apostolus radicem omnium malorum esse deduxit, quia nullum peccatum sine cupiditate committitur.

MAXIMUS (S.), episc. Taurinensis, LVII, 522 : Vincit diabolus qui in corde suo avaritiam coarctet.

JULIANUS POMERIUS, LIX, 458 459 479, multa de avaritia legenti occurrent.

DIONYSIUS EXIGUUS, Codex canonum, LXVII, 46 : Deponendi sunt a clero qui sectantur avaritiam et lucra turpia. — 187 : Sub titulo de avaritia legitur quod dixit episcopus Aurelius in concilio Carthagine habito. — 506 : Ne clerici negotiationes inhonestas et turpia lucra sectentur.

GREGORIUS (S.), episc. Turonensis, LXXI, 294 : Narratur historia triginta monachorum qui perierunt propter avaritiam. — 506 : Narratur quoddam furtum. — 758 : De puella quæ, avaritia stimulante, falsum edit sacramentum ad tumultum sancti Eugenii. — 798 : Legitur stupendum miraculum in avaros. — 909 : De negotiatore qui eleemosynam non fecit. — 934 : De homine qui simul et aurum injuste acquisitum, et filium suum unicum amisit. — 1029 : Prudentius ait :

Auri namque fames procedit major ab auro.

Vitæ Patrum, LXXIII, 564 : Hic legitur historia quæ ad divitiarum contemptum inducit. — 1096 : De quadam virgine quæ laborabat amore divitiarum.

GREGORIUS MAGNUS (S.), papa, LXXV, 184 : Nullum bonum parit avaritia, quia malis est omnium malorum. — LXXIX, 235 : Notandum est quia ardor avaritiæ causa est accipiendorum munerum, et acceptio munerum causa est pervertendi iudicii. — 564 : Avaritiæ vitio bonum paupertatis voluntatis contrarium est, sed pauper spiritu esse non poterit, qui amare adhuc æternos thesauros nescit (*Et alia*).

CAROLUS MAGNUS, imperator, XCVII, 512 : De avaritia.

PAULINUS (S.), patriarcha Aquileiensis, XCIX, 226 : Cupidus vir animam suam venalem habet (*Et alia*).

BENEDICTUS (S.), abbas Anianensis, CIII, 781 : Philargia damnatur.

JONAS, episc. Aurelianensis, CVI, 213 : De his qui propter honores terrenos et caducos adeo extolluntur, ut pauperes, natura sibi similes, non recognoscant.

RABANUS MAURUS, abbas Fuldensis et archiepisc. Moguntius, CX, 117 : Hic legitur homilia contra fraudem et avaritiam.

EULOGIUS (S.), archiepisc. Toletanus et martyr, CV, 802 : De odio suorum adversus regem Mahomad, et de ipsius avaritia, et de tributis Christianis impositis.

ISIDORUS MERCATOR, CXXX, 475 : Avaritia radix est cunctorum malorum, cujus sitis etiam sacerdotum mentes obtinet. Deinde agitur de sacerdotibus qui auferrebant dona Ecclesie facta, et illa in usum suum convertabant.

REGINO, abbas Prumiensis, CXXXII, 464 : De avaritia etiam gravissime reum me esse confiteor... (*Et reliqua.*)
RATHERIUS, episc. Veronensis, CXXXVI, 182 : Duo genera divitum sunt, unum bonorum, aliud malorum. (*Et alia.*) — 184 : Avaro, secundum Hieronymum, tam deest quod habet quam quod non habet.

Leges ecclesiasticæ regum Anglo-Saxorum, CXXXVIII, 500 : Docemus etiam ut quilibet sacerdos decenter se gerat, et non sit emptor injustus, nec avarus mercator.

ABBO (S.), abbas Floriacensis, CXXXIX, 495 : Avaritia damnatur.

BRUNO (S.), episcopus Herbipolensis, CXLII, 84 : In celum intrabunt qui operantur justitiam.

PETRUS DAMIANUS (S.), cardinalis et episcopus Ostiensis, CXLIV, 354 : Radix omnium malorum avaritia. — 424 : De eadem re. — CXLV, 212 : Noli fratrem tuum in presenti necessitate despiciere, si Deum tibi desideras in ultimæ necessitatis articulo subvenire. « Feneratur Deo qui miseretur pauperi. » 215 : Præmitte ergo tibi, frater, opes tuas, unde postmodum vivas; præcedent te facultates tuæ, quas in illa semper immortalitate possideas. — 256 : Quod avarus nummicola verius quam Christicola nuncupetur. — 532 : Quod fructus ex divitiis capitur, si dispensentur pauperibus. — 533 : Quid sit avaritia? Avarum esse nihil est aliud quam amare pecuniam. Avaritia quasi biceps est coluber. (*Et alia.*) — 534 : Quam sit perniciosum divitias appetere.

JOANNES, Abrincensis primus episc., deinde archiep. Rotomagensis, CXLVII, 224 : Oportet ut sacerdos non sit turpis lucri appetens. — 227 : Gibbosus sacerdos est quem terrenæ cupiditatis pondus deprimit.

LANFRANCUS (B.), Cantuariensis archiepiscopus et Anglie primas, CL, 500, 501 : Misericordes esse debemus invicem. — 528 : Avaritia vitanda est. — 559 : Avaritia omnium malorum radix.

BRUNO (S.), institutor Carthusianorum, CXLIII, 545 : Avarus pecuniam Deum facit.

GUIBERTUS (V.), abbas Sanctæ Mariæ de Novigento, CLVI, 156 : Avaritia propagatrix est malignitatis. — 1155 : Avaritia post diluvium producta.

IVO (D.), episc. Carnotensis, CLXI, 259 : Legitur quod Ecclesia aurum habeat, non ut servet, sed ut eroget, et in necessitatibus subveniat.

BRUNO (S.), episcopus Signinensis, CLXV, 406 : Hydropicus, in Evangelio, designat avaros. Avaritia definitur amor insatiabilis habendi.

RUPERTUS, abbas Tutiensis, CLXVII, 1020 : Avaritia in prælatis et sacerdotibus damnatur, quasi radix sit Simonie. — CLXVIII, 73 : Cum semel mentem avaritia occupaverit, nihil sufficit : *Comedent et non saturabuntur sacerdotes.* — 157 : Avaritia est Deus Judæorum. — 219 : Avaritia Romanorum. — 335 : Avaritia est causa malorum. — 364 : Avaritiam esse in capite significare esse in omnium intentione. — 507 : Avaritia significatur per ignem. — 615 : Avaritia mala fuit negotiari in templo et vendere Christum. — 1244 : Avarus semper eget. — (CLXIX, 878 : Sub nomine Balaam loquitur de omnibus qui ubivis terrarum, sub nomine vel officio sacerdotii, sectantur avaritiam, et mercedes iniquitatis amant. — 1024 : Petrus poterat Simonem Magum vendere quod petebat, imo poterat simulare vendentem. Ecclesiastici, obstante eorum avaritia, hanc agendi rationem non imitantur.

HILDEBERTUS (V.), episc. Cenomanensis, CLXXI, 156 : Epistola in qua agit cum amico, in aliqua ecclesiastica dignitate recens constituto, de gravitate et periculis avaritiæ, illicque eleganter applaudit, quod oblatum aurum et argentum, et alia munera pro Deo generose recusando, pergratum illi sacrificium obtulerit.

GODEFRIDUS, abbas Admontensis, CLXXIV, 1054 : Qui avaritiæ hujus sæculi intendit, more telonarii res alienas accipit.

HUGO DE S. VICTORE, CLXXV, 584 : Avaritia comparatur cum idololatria, quia non est dispar malitia. Sicut enim idololatra colit truncum, sic avarus nummum. — CLXXVI, 1001 : Avaritia est gloriæ, divitiarum, seu quarumlibet alliarum rerum insatiabilis et inhonesta cupiditas. Ejus comites sunt philargyria, perjurium, violentia, usura, fraus, rapina et fallacia.

ALGERUS (D.), canonicus et scholasticus Leodiensis, CLXXX, 967 : Avaritia simoniam gignit.

BERNARDUS (S.), abbas Clareaensis, CLXXXII, 739 : Abusus advocatorum, judicum, procuratorum; eorumque fraudes graviter perstringit. — 741 : In advocatos

et procuratores, qui ex iniquitate quantum faciunt, severe animadvertendum. — 825 : Ambitionem ecclesiasticorum, promotionem juniorum, et pluralitatem beneficiorum pugnat. — 832 : Graviter perstringit ambitiosos qui temere et indigne sacras Ecclesiæ functiones usurpant. — 274 : In epistola ad episcopos Aquitaniam contra Gerardum Engolismensem, ubi causam Innocentii, ut legitimi pontificis, egregie tuetur, Bernardus fusius loquitur de ambitione. — CLXXXIII, 198 et seqq. : Cupiditas, radix iniquitatis; ambitio subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, vitium ærugo, linea sanctitatis, excæcatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem. (Legenda est in extenso hæc eloquens descriptio cupiditatis.) — 511 : Potestatis ambitio angelum felicitate privavit angelica. — 820 : Queritur Bernardus de avaritia eorum qui curam susceperunt regendi animas. — 876 : Avarus esurit ut mendicus. — 979 : Avaritia in partes rapinæ et fraudis sortita est principatum. — 1155 : Pastores Ecclesiæ non possunt diligere Christum, quia diligunt munera, et quia manus dederunt mammonæ. Eos Bernardus redarguit quod incedant nitidi et ornati, circumamicti varietatibus, tanquam sponsa procedens de thalamo suo.

ÆLREDUS, abbas Rievallis, CLXXXIV, 1265 et seqq. : Sub titulo de Avaritia.

ZACHARIAS, episc. Chrysopolitanus, CLXXXVI, 145 : Non debemus thesaurizare in terra. — 337 : De divite et Lazaro.

PETRUS LOMBARDUS, CXCI, 707 : Avari definiuntur non habentes divitias, sed divitiis studentes. — CXCLII, 208 : Avarus non habet hereditatem in regno Christi et Dei. Avaritia æquatur idololatriæ. — 280 : Avaritia, non corpus, sed animam contaminat. — 559 : Radix omnium malorum avaritia, quæ proprie est amor pecuniarum.

GARNERIUS, canonicus regularis et superior S. Victoris Parisiensis, CXCLII, 141 : Avaritia est velut amphora quæ os cordis apertum tenet. — 153 : De avaritia oriuntur proditio, fraus, fallacia, perjuria, inquietudo, violentia, et contra misericordiam oblationes cordis. — 518 : In Scriptura sacra aliquando peccatum avaritiæ designatur nomine plumbi.

RICHARDUS S. VICTORIS, CXCVI, 481 : Avaritia peccatum est mortale.

HENRICUS DE CASTRO MARSIACO, abbas Clareaensis, postmodum cardinalis et episcopus Albanensis, CCIV, 222 : Epistola ad Alexandrum papam, de Dolensibus monachis qui armata manu decimas extorserant a monachis Domus Dei, ordialis Cisterciensis, et quorundam etiam vulneraverant.

STEPHANUS (S.) DE MURETO, ordinis Grandimontensis institutor et fundator, CCIV, 1140 : De terris non habendis. — 1145 : De quæstu vitando. — 1148 : Quales redditus liceat habere.

PETRUS CANTOR, CCV, 72 : Radix omnium malorum est cupiditas.

Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit.
(JUVENAL.)

— 74 : Avaritia in ecclesiasticis detestanda. Nihil est scelestius avaro; nihil iniquius quam amare pecunias. — 75 et seqq. : Avaritia indignos frequenter ad dignitates promovet. — 400 : Avaritia est

Non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.
(HORATIUS FLACCUS.)

PETRUS BLESSENSIS, CCVII, 122 : Arguit prepositum Avensem, quod electus in Cameracensem episcopum, officio episcopi non fungatur, negotiis sæcularibus se implicet, causas sanguinis agat, tyrannice subditos spoliat, nec moneri se a quoquam sinat. — 178 : Amico conquerenti ab episcopis eorum nepotes ex patrimonio Christi ditari. — 249 : Simonem canonicum, deserto litterarum studio, opibus congerendis vacantem hortatur ut studium litterarum, cupiditate opum rescissa, exemplo multorum philosophorum prosequatur. — 285 : Vehementer invehitur in episcopum Lexoviensem ob avaritiam et fenerandi studium, ac in primis quod annonæ tempore horrea non aperuerit pauperibus.

ALANUS DE INSULIS, CCX, 125 : Terra suis limitibus terminatur, aqua suis finibus, aer suo fine concluditur; celum suis terminis arctatur : sola avaritia mensuram non cognoscit. (*Et alia*, in cap. 6, cui titulus : *Contra avaritiam.*) — 246. — Sacerdotes avari potius habere videntur claves infernorum quam regni colorum. — 511 : Potestas quæ acquiritur simoniace, in peccato et per peccatum acquiritur, et tamen a Deo est. Similiter,

pecunia quæ per usuram acquiritur, in peccato et per peccatum habetur. — 465 : Hic leguntur Alani carmina contra avaritiam.

INNOCENTIUS III, papa, CCXVII, 719 : De venditione iustitiae. — *Ibid.* : De insatiabili desiderio cupidorum. — 720 : De falso nomine divitiarum. — *Ibid.* : Exempla contra cupiditatem. — 721 : De avaritia. — *Ibid.* : Cur

avaritia sit servitus idolorum. — *Ibid.* : De quibusdam proprietatibus avaritiæ. — 722 : De iniqua possessione divitiarum. — *Ibid.* : De licitis opibus. — 723 : De incertitudine divitiarum. — 727 : De ambitioso. — *Ibid.* : De nimia concupiscentia ambitiosorum. — *Ibid.* : De ambitionis exemplo.

CLXXI.

INDEX

DE PROFANIS ET ILLICITIS VOLUPTATIBUS,

SENTENTIAS, DICTA, SERMONES, TRACTATUS,

ET IPSOS LIBROS SS. PATRUM ET OMNIUM SCRIPTORUM PATROLOGIÆ LATINÆ COMPLECTENS.

MONITUM.

Primo in limine oculis subjiciamus rerum capita quæ eo indice tractantur juxta ordinem numerorum infra scriptorum :

I. Amor profanus ex concupiscentia seu libidine procedens. — II. Cantus lascivi, cantilenæ cantiones, turpes fabulæ, poemata erotica, libri obsceni. — III. Corporis cultus inordinatus, luxus vestium et ornamentorum. Pulchritudinis, vultus falsa et inanis æstimatio. — IV. Ebrietas. — V. Epulæ inordinatæ; seu gula. — VI. Lascivorum consortium et colloquia. Adulatio. — VII. Ludii lucrum sorte facientes ut alea, tesserae, pila, etc. — VIII. Mulierum frequens conversatio et peccata inde derivantia. — IX. Mundi pompæ, luxus domesticus, gloriæ et divitiarum vana cupido. — X. Mundanæ voluptates festa gentilitia, saltationes. — XI. Oculorum petulantia et curiositas picturæ et imagines minus honestæ. — XII. Spectacula, comœdiæ, tragœdiæ, theatra, histriones. — XIII. Vaniloquium, scurrilitas. — XIV. Venationes tumultuosæ, sumptuosæ et indecentes, torneamenta, etc.

I. — Amor profanus ex concupiscentia seu libidine procedens.

TERTULLIANUS. — Nihil amari potest sine eo per quod est id quod est, II, 759. — Dilectio perfecta est fugatrix dæmonum et animatrix confessionis, 147. — Decor naturaliter invitator libidinis, I, 1317. — Non de integra conscientia venit studium placendi per decorem, *ibid.* — Pulchritudinis usus et fructus, luxuria, 1319.

ARNOBIUS. — Mentem excæcat libido, exempla dantur, V, 1207. — Ad libidinem homines proni atque ad voluptatum blanditias naturæ infirmitate proclives, 1044.

LACTANTIUS. — Inflammanur (juvenes) libidine, quæ aspectu maxime concitatur, VI, 711. — De tactus voluptate et libidine, 716. — Maximiani Herculi abominanda libido, VII, 207. — Multi dum existimant nulli Deo non esse curæ, aut post mortem nihil futuros, totos se libidinibus addicunt, 354. — De Sodomia exclamat : Non potest hæc res pro magnitudine sceleris enarrari... vincit officium linguae sceleris magnitudo, VI, 707. — Qui voluptatibus indulgent, qui libidini obsequuntur, si animam suam corpori mancipant ad mortemque condemnant, 718.

EUSEBIUS PAMPHILUS. — De Maxentii tyranni libidine insatiabili, VIII, 24. — Nobilis femina Christiana ipsi tradita se gladio perimit, *ibid.* — Hujus tyranni mors tragica, 26.

HILARIUS (S.). Pictav. — Carnis humanæ labes abolere penitus non potest in hac vita, IX, 842. — Concupiscentiæ lucta in regeneratis, 876, 877. — Caro nostra Babylonis et confusionis est filia, 783. — Carnis vitia cruci colligenda, 605. — Dei recordatione comprimuntur, 405. — Delectatio corporis animam inficiat, 402.

ZENO (S.) Veron. — Necessario unicuique sinceri amoris est noscenda proprietas... est enim et alius amor sane salutis nostræ contrarius... lineamento puerili depingitur, lascivo vultu, nudus, penatus, telis constructus et cæcus, XI, 276. — Iste amor jocatur, ludit, suspirat, obsequitur, tentat, decipit, blanditur, furit, 277. — Semper exstians libidinis turpitudine aut veritate aut imagine perpetratur, 292.

AMBROSIUS (S.). — Libidinis commotiones plerumque excitantur a diabolo, XIV, 1025. — Homo avertere debet oculos animæ, ne videant sentinam libidinum, XV, 1268. — Libidini quisque subditus est, servus est, XIV, 650. — Carnis natura disciplinæ repugnat, quia voluptati obtemperat, XIV, 363. — Caro semper exstuat, 368. — Ejus fragilitas describitur, 167, 168, 823. — Corde qui uritur, comburetur corpore, 891. — Multa de cavenda libidine, *ibid.* — Sævus criminum stimulus libido est, quæ nunquam quietum manere patitur affectum; nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, a negotio abducit, a ratione revocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inclinat, castis insidiatur, potiendo inflamat, usuque accenditur, 538. — Tenera est amoris titillatio, quæ improvisum affectum excitat, XVI, 1318. — Non est vehementior natura ad diligendum quam gratia, 50. — Quid tam insitum naturæ, quam ut diligentem diligas, 1137. — Lascivia plerumque latet sub tristi amictu mentis, 1318. — Ærugo nostra lascivia est, ærugo nostra luxuria est, 742. — Libido velut festuca, cito accenditur, propere consumitur, 1045. — Juvenilis levitas obnoxia est mundi cupiditatibus, 296. — Voluptas sola nos paradiso exiit, 1195.

HIERONYMUS (S.). — Amor impudicus quid agit, XXII, 1195 *seqq.* — Amare aliquid necesse est, 405. — Verba dulcia amantium, 532. — Blandas et dulces litterulas sanctus amor non habet, *ibid.* — Amare et amari sæpe evenit magicis artibus, XXVI, 415. — Amor amore expulsum, XXII, 1080. — Illiciti amores in sene evelli difficile, 957. — Libidinosa mens ardentius inhonesta prosequitur, *ibid.* — Nemo potest duobus amoribus possideri, si carnis amator es, amorem spiritus non capis, XXIII, 1121. — Fomenta libidinis, 535. — Amatorum misera conditio, 1071. — Idolis servire, quid, XXII, 550. — Idolum unicujusque id quod diligit, 400.

AUGUSTINUS (S.). — Amatores lubrici, ut sint formosi fallaces, non curant reprehensores veraces, XXXVI, 282. — Semper se et suum corpus amat homo, XXXIV, 27, 29. — Amor pondus est quo animus fertur, XXXII, 838; XXXIII, 677; XLI, 342. — Amate, sed quid amatis videte, XXXVI, 260. — Amor aut ascendit, aut descendit,

XXXVII, 1639. — Amor, cum pravus est, vocatur cupiditas aut libido, XXXVI, 121. — Est amor qui ad omne recte factum, et amor qui ad omne peccatum ducit, 1026. — Amare non sic debemus homines, quomodo gulosi turdos, XXXV, 2038. — Creatura, si diligatur ab homine qui Deum negligit, sit penalis dilectori suo, XXXII, 138. — Vitia quæ sunt in amore, XLI, 632. — Amor rerum inordinatus, non ipsa res in vitio est, 536. — Inordinatus amor creaturæ est peccatum, XXXVIII, 143. — Amor rerum temporalium visum est pennarum spiritualium, 646, 1415. — Amor illicitus, XXXIX, 1530. — Amor tartareus, XXXVII, 1816. — Deum esse amorem turpis et vitio favens fingit libido, XLII, 374. — Vis amoris impuri, XXXVIII, 584, 885. — Quantas molestias habeat, XXXVII, 1531. — Amor immundus in ima præcipitat, amor sanctus ad superna levat, 1618. — Quisquis amat carnaliter, necesse est ut cum zelo pestifero amet, XXXVI, 510.

Libido quid sit, XL, 496. — Voluptas est sensuum, XLIV, 770, 771. — Libido vulgo de obscenis motibus corporis intelligi solet, XLI, 624. — Libidines discernendæ a sensibus, XLV, 1567, 1568. — Libidinis auctor diabolus, XLIV, 801. — Malum peccati originalis, 142. — Mala est libido spiritualis resistens, XLV, 1161. — Morbus, XLIV, 469, 763. — Vulnus naturæ, 732. — Pena peccati, 120, 287. — Latibulum quærit, XLI, 426, 427. — Præ cæteris cupiditatibus turpis est, XLIV, 736. — Merito pudet, XLI, 425, 428, 431. — Quare, 431; XLV, 1161. — Libidinis motus cur aliis magis pudendus est, XLI, 427, 430. — Libidinis morbus a nuptiarum negotio distinguendus, XLV, 1090. — Libido non est fami cæterisque molestiis comparanda, XLIV, 773. — Mentem absorbet, *ibid.* — Non sinit sancta cogitare, 808. — Totum hominem commovet ac sibi vindicat, XLI, 424. — Libido etiam inter conjugis frenda, XLIV, 716, 717. — Cum vincitur, vincitur diabolus, 801. — Libidinis impetus cantus gravitate fractus, 798. — Libido pertinet ad naturam pecoris, ad penam hominis, XLV, 1560, 1563, 1572. — Libidinosi describuntur, XXXIV, 97.

JOANNES CASSIANUS. — De collatione carnis et spiritus, XLIX, 591, 600. — De libidine, 870. — Libidinis memoria penitus excludenda, 1146.

PROSPER (S.). — Concupiscentiæ malæ languores animæ, LI, 295. — Concupiscentia carnis adversus spiritum minui vel angere potest, 349. — Cum ea non pax sed bellum esse debet, 636. — Quomodo homines diligendi, 463. — De diversitate humanæ affectionis, 448. — Creaturis non adhærendum, 438.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Pulchritudo corporis non est concupiscentia, sed formæ decus concupiscentiæ me rapuit et perduxit ad lapsum, LII, 518. — Luxuria quæ mala parit, 190, 190, 198, 549. — Luxuria desperationi similis, 193. — Qui luxuria ardet, mavult cum ea perire quam redire, 550. — Luxuriosi porci diaboli, 190. — Contagio carnis dicitur luxuria, 362. — Vide sermones de filio prodigo, 183, 187, 190, 194; et de impio Herode, 519, 853.

SALVIANUS. — Amor stultus est alterius memor et sui immemor (in rebus salutis), LIII, 213. — Libidinum barathro immorantes se ipsi suis sepeliunt ruinis, 184. — Quomodo quædam illecebræ licebant sub lege, quæ sublata sunt ab Evangelio, 193.

LEO MAGNUS (S.). — Cum a licite abstinetur, facilius illicitis resistitur, LIV, 450. — Mens nulli carnali dedit voluptati, nullius sit captiva mendacii, 451. — Insidias diabolicæ inter nostra studia non quiescunt, 449. — Duo amores sunt ex quibus prodeunt omnes voluptates, 448. — Cupiditates diaboli militat, 400. — Ab æstu terrenæ concupiscentiæ et ab omnium vitiorum illecebris abstinemus, 506. — Rationabili moderatione sanctoque proposito frenandæ sunt rebelles 459. — Nec concupiscentiæ carnis mens principatus sui obliata consentiat, 147.

MAXIMUS (S.) Taurin. — Quisque post acceptam gratiam gustaverit de lascivia sæculi, accipit boni mali que discrimen, LVII, 560. — Dominus noster totius turpitudinis emendator... præcipiti vigore incentiva lubricæ carnis anteverit, 730. — Quam longe a corde hominis vult abesse luxuriam, qui tanta cautela lascivientes reprimat et castigat obtutus, *ibid.* — Scorpionis libido nos compungit, 540. *Vide* 810.

PRUDENTIUS (S.). — Insani amoris descriptio, LX, 55.

EUGYPIUS abbas. — Quid præsertim vitare debeant adolescentes, LXII, 603.

BOETIUS. — Ebrio similis est qui bonis caducis adhæret, LXIII, 724.

FULGENTIUS (S.) Rusp. — Amor inordinatus, initium peccati, LXVII, 167. — Defectus a summo bono ad infi-

mum bonum, hoc est peccatoris proprium et voluntarium malum, *ibid.* — Amor mundanus cur vitiosus, *ibid.*

VITÆ PATRUM. — Amor impudicus amore divino vincitur, LXXIII, 563. — Libido vivit etiam in senibus, 883. — Libidinis tentatio molestis superanda, 816. — Libidinem dæmones incendunt, 568.

GREGORIUS (S.) MAGNUS. — Voluptatis perfectio frustra quæritur, LXXV, 667. — Omnis descensus est in voluptate, 782. — Deus nos docet carnis voluptates cavere, LXXVI, 563. — Contra mundi voluptates invehitur, 1113. — Diabolus ad tentandum tempus observat, LXXV, 568. — Quanta diaboli in decipiendo astutia, 1047. — Ejus suggestiones variæ, 1063; LXXVI, 716. — Malæ cogitationes, unde procedant interrogandæ et repellendæ, LXXV, 587, 628, 639. — Ab iis nemo immunis, 1148. — Ratio instat dominæ, si redeat, ordini redeunt cordis cogitationes et fors deicitur immonitus spiritus, 516. — Libido carnem et per hinc omnia bene acta consumit, 201. — Luxuria ignis est usque ad perditionem devorans, *ibid.* — Virus libidinis de radice nascitur elationis, 564. — Concupiscentiæ ostia consensus noster aperuit, unde innumera mala, LXXV, 660. — Cor hominis abyssus, LXXVI, 77. — Custodiæ cordis et vigilantie necessitas, 118. — A rebus exterioribus ad cor redeundum, 550. — Humana corda dum terrena appetunt, diabolo conterenda se sternunt, 594. — Luxuriosi cæcitas, quanta, LXXV, 1162. — Luxuriosus tumultuantem cogitationum turpium in se turbam gestat, 667. — Quandiū vivimus concupiscentiæ incendium metuendum, LXXVII, 536. — Quid iis qui concupiscentia repentina peccant faciendum sit, 115. — Voluptas et adolescentia vanæ, 534.

TAIO, Casarang. episc. — De luxuria, LXXX, 945.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Amor vehementior qualis sit, LXXXII, 417. — Libido colebatur ab ethnicis, 524. — Quomodo cavenda, LXXXIII, 640. — Libidinis motus, 616.

BEDA (V.). — Dum concupiscentiis blandientibus caro enerviter subjugatur jam vitiorum exercitus firmiter adversus animum armatur, XCIII, 52.

PAULINUS (S.) Aquileien. — Nunquam carnalis amor amorem cælestem excludat, nunquam te, queso, hujus fluctuanti ac mirabilis sæculi dulcedo decipiat, XCIX, 220. — Nulla te seducat corporis pulchritudo, ne intret mors in animam tuam per fenestras oculorum tuorum, *ibid.* — Quando mors venerit, dic mihi quanta remanebit in corpore pulchritudo, 220.

ALCUINUS (B.). — Castitatis tibi conscius esto, non libidinis, continentie, non luxuriæ, sobrietatis, non ebrietatis, C, 161. — Nulla carnalis concupiscentia beatitudinis iter vobis intercludat, 146. — Ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, CI, 626. — Opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammis tormentorum, *ib.*

SMARAGDUS, abbas. — Adversus concupiscentiam carnis et spiritus invehitur, CII, 415. — Diabolus quando decipere quærit, prius naturam uniuersusque intendit, inde se applicat, unde aptum hominem ad peccandum inspexit, 628.

SEDLIUS SCOTUS. — De veterum Romanorum luxuria pruriens, CIII, 20, 21.

AGOBARDUS (S.) Langr. — De amore vitiabilium rerum, CIV, 211. — Vita libidini nimis dedita parum apta sit veritati percipiendæ, 220.

HALITGARIUS. — De luxuria, CV, 668. — Remedia adversus luxuriam, 669. — Canonæ adversus luxuriam sectatores, 682. — Descriptio lucentis sacerdotum carnaliter viventium, 692, 695. — Pastores dici volumus nec tamen esse contendimus, auditis noster nihil unde proficiamus admittit... Seipsos non oves pascent... Tantum quid foveat et augeat voluptates nostras attendimus... Quis ad hæc non infremiscat, *ibid.*

JONAS Anrellan. — De immundis cogitationibus vitandis, CVI, 154. — Sicut volutabre suæ palustria, columbæ limpida solent frequentare finientia, ita cogitationes impuram mentem immundæ perturbant, castam autem spirituales sanctificant, 154?

RABANUS MAURUS. — De concupiscentiæ origine in peccato primi parentis, CVII, 491. — Iniqui dum corde transire ad æterna negligunt et cuncta præsentia fugitiva esse non intuentur, mentem in amore vitæ præsentis figunt, et quasi longæ habitationis in eos sibi fundamentum construunt, 508. — Malorum consortium vitandum, exemplo Lot docetur, 536, 535. — Quomodo lubrica voluptas in prosperis expellenda sit, 632. — Pro carnis voluptatibus, laboriosa hujus vitæ itinera etiam lacrymis plena concupiscunt multi, CVIII, 635. — Immoderatus usus licitarum voluptatum ab ipso Christo arguitur, CX, 425.

EULOGIUS (S.) Toletan. — De impio Mahumedi dogmate, sic habet: Sic auctor immunditiæ et libidinum

voluptatibus serviens omnes vos perennis luxuriæ impunitatibus dedicavit, CXV, 767.

HAYMO Halberstat. — Illi ad custodiam animæ sunt eligendi, qui per longa exercitia incentivum libidinis vel cupiditatis ardorem extinguere didicerunt, CXVIII, 123. — Semper nos carnalia trahere conantur ad inferna quibus omnimodis resistere debemus et insistere bonis et justis laboribus in castitate et continentia, 506.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Discretus miles ab impudicitia in centore cito vincitur, CXX, 187, 188.

HINCMARUS Rhemensis. — Talis frequenter est pietas ex qua nascitur non semel impletas; cum vincente carnis affectu, charitati illi quæ Deus est, charitas præponitur corporalis, CXXV, 855. — Quidam in vano scelpionem animam suam, dum ei curam carnis anteponunt, 830. — Antiquus hostis vel per elationem, vel per luxuriam premit humanum genus, 875. — Luxuriæ frena, quo liberius laxantur, eo noxius delectatur, *ibid.* — Perpendant luxuriosi qualem inhabitatorem, scilicet diabolum, habeant, qui, Scriptura docente, in locis humentibus, id est in lascivis et luxuria tepentibus cordibus requiescit, quos secum ad æterna tormenta præparat, 875, 874. — Qui ad perversa desideria ex carnis felle arserunt olim eum sulfure et igne perierunt, 874. — Sic luxuriæ crimen Job defecit (xx, 12): *Ignis usque ad perditionem devorans*, 875.

ODO (S.) Cluniac. — Lugendum est præsentis vitæ tempus, in quo omnia confusa ubi nequitia et luxuriæ euncta plena prospiciuntur, CXXXIII, 584. — Visitabit certe Dominus eritque testis velox adulteris quibus, juxta Amos, fuga non erit, sed si ascenderint ad cælum detrahet eos, et si celaverint se in profundum maris, ibi mandabit serpentem et mordebit eos, 585.

ATTO Vercell. — Moneantur illi qui ad fidem Christi transeunt ut non solum prava opera a semetipsis repellant, sed et turpes cogitationes extinguant, CXXXIV, 435. — Apostolus videns impatientes et Incontinentes Corinthios concessit licita, ne transirent ad illicita, 531. — Qui servit libidini genus flectit diabolo, 561.

RATHERIUS Veron. — Ipsos iudices et criminis ultores inquitur libido, CXXXVI, 164. — Viri est carnem animæ et animam Deo subigere, cum Dei adiutorio, contra sæculi voluptates, contraque carnis illecebras incedere, 190. — Insurgentes adversus spiritum insanos viatorum voluptatumque tumultus forti mentis vigore mulier studeat devincere, 191. — Nisi præcedat latens superbia, non sequitur manifesta libidinis ruina, 200. — Sicut per superbiam itur in prostitutionem libidinis, ita a libidine pervenitur ad duritiam cordis, 201. — Luxuriosorum corda, diaboli monumenta, *ibid.* — Carnalia desideria, præsertim abstergentia extinguuntur, 691.

AIMOINUS Floriac. — Miseri clerici ad multa facinora inducti propter libidinem, exemplum terribile cæcitas et ingrati animi, CXXXIX, 728. — Impiæ reginæ Fredegundis illecebre et crimina detecta, 730, 731. — *Acta S. Henrici imper. et S. Cunegundis ejus uxoris.* — Mira intrinseque continentia, CXL, 49, 207.

FULBERTUS (S.) Carnot. — Qui per delectationis suæ molliem in cœnum luxuriæ ceciderit, hunc sine dubio diabolus apprehendit, quia eum, libertate castitatis ablata, in servitute libidinis captivavit, CXXI, 287: — Lugendi effectus luxuriæ per quaterniones dispositi, 289, 290.

ODORAMNUS monac. — *Audi, filii, et vide, et inclina aurem, et obliviscere populum tuum* (Psalm. XLIV). Idolatriæ sive carnis titillationibus reluctando; et domum patris tui, nævum originalis peccati seu delectationes corporis, ne ad consensum usque perveniant, fugiendo, CXLII, 818.

GOZECHINUS, Scholasticus. — Quotidie in pejus pullulat exitialis morum et disciplinæ jactura, adeo ut in nullo regularis officii regimine liceat uti solemnium majorem censura vel ferula, CXLIII, 899. — Quia de moribus extrema vel nulla questio est: reversi ad suos, excusso ab indomita cervicis timoris jugo, et disrupto disciplinæ freno, seipsos perditte vivendo, alios fermento malitiæ corrumpeudo, totos rapiunt in præceps, 900.

ANDREAS, Vallumb. monac. — Sancti Aribaldi modestia a teneris, CXLIII, 1440. — Cleri hujus temporis mores dissoluti, 1441.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Certe dignum est ut dilectio spiritualis amorem superet carnis, CXLIV, 546. — Est enim amor inutilis aridus et insulsus, qui sic se occupat circa proximum ut non etiam porrigatur in Deum, 278. — Cum tantopere non exigent naturæ sed impatienti gulæ deserviant, velint, nolint, libera libidinis frena laxantur, 251. — Arguantur qui in matrimonio, non gignendæ proli, sed iugenitæ deserviant voluptati;

qui non tam mariti, quam proleclarii, non conjuges, sed potius sunt amatores, 232. — Qui virtutum lapidibus festinat atrium sublime construere, prius necesse est inhorrentia carnalium delectationum dumeta purgare, 426. — Si desideriorum passionumque carnalium sentes in carnis agro pullulare sinuntur, fame boni crescente, tota intus virtutum structura collabitur, 427. — Ager pigri et stulti hominis urticis spinisque repletur, cum caro ejuspiam otiose viventis, non per disciplinam continui laboris excolitur, sed in voluptatis atque lasciviæ molitur desiderio et enutritur, *ibid.* — Homines pro quibus natus est Virginis Filius luxuriæ volutabro delectantur, 252. — Incentiva libidinis fomites sunt avaritiæ et materia cupiditatis, 233. — Infelix cor meum, quod evangelica tenere mysteria centies perfecta non sufficit, semel aspectu formæ memoriæ non amittit 458.

BERNOLDUS. — De cælibatu sacerdotum utilis altercatio, CXLVIII, 1079.

ANSELMUS (S.) Lucensis. — Canones de clericorum, sacerdotumque continentia, CXLIX, 516, 519. — Canones de conjugatis, 525, 521, 527, 528.

LANFRANCUS (S.). — Illos qui carnaliter se amant, intervallo locorum quo prolixiora sunt, eo a mutuo amore impensius separant; eos vero quis sincera Christianæ religionis jungit charitas, corporalis absentia minime disjungit, CL, 518. — Hanc dilectionem propter Deum indeficientem constitetur, 520. — Vere amicis est qui in misericordia nos increpat, hostis vero qui adulat, *ibid.*

BRUNO (S.), Carthusianor. pater. — Affectionibus graditur animus, sicut pedibus corpus, CLII, 685, 705. — Item manus dicuntur eo quod per eas debellatur diabolus, *ibid.* — Concupiscentia fomes peccati dicitur, eo quod ab ea delectatio et occupatio mala oriatur, 793. — Puras manus vocat (Apostolus) mundas affectiones, ut nihil velint sibi dari a Deo, quod Deum dare nefas sit, CLIII, 458.

GUIGO prior Carthus. — De voluptatibus et vilibus delectationibus quinque sensuum, CLIII, 605. — Aut extingue penitus concupiscentiam, aut para te ad conturbandum, id est, ad timendum et dolendum unde non debes, 607. — De cupiditate, amore, et gloriatione terrenorum, 609. — De remediis adversus carnis tentationes, 810.

RADULPHUS ARDENS, Pictav. doctor theol. — De B. Mariæ Magdalene imitanda conversione, CLV, 1598. — Terrenæ deliciæ magnæ reputantur quandiu desiderantur, si habeantur vilescent, aut para te ad conturbandum, id est, ad timendum et dolendum unde non debes, 607. — De cupiditate, amore, et gloriatione terrenorum, 609. — De remediis adversus carnis tentationes, 810.

GUIBERTUS de Novigento. — Qui prout sunt ad proprias libidines, nil scire nisi quod carni dulce sit querunt, CLVI, 35. — Ubi Deus non est, neque ullum bonum est omen, 511. — Jesu bone! licet majora per te meruerimus, quid munditiæ, quid tranquillitatis in primo parentis perdidimus! 497. — Nunquam nisi per celestis flammæ desiderii mitigari poterunt carnis ardores, 498. — Voluptates virginitatis ingerunt contemptum, 497. — Voluptas etiam senes captivat, 580, 581. — Molities carnalis interna corrumpit et externa, 87. — Quomodo ipsi vita austeri in carnis vitium aliquando labuntur, 598. — Quanta circumspectione vitetur, *ibid.*

GOFFRIDUS, Vindoc. abb. — Anima carnea infecta, non caro animam, CLVII, 176. — Luxuria non est superbia gravior, sed turpior, 241. — Delicia lasciviæ juventutis Deum meminisse non sinit poenitentia, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Nihil amatur, nisi quod cognoscitur, CLVIII, 200, 415. — Ea homo diligit quæ sine tristitia non amittit, 1140. — Si adversitas earum rerum quas servus Dei contemnere debet, vos contristat, probatis vos plus quam oportet transitoria diligendo, minus quam decet æterna diligere, 1140. — Duo amores sunt, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, 897. — Non se simul capiunt in uno pectore, *ibid.* — Concupiscentia, cupiditas, voluntas est, 535. — Est bona et mala concupiscentia sicut est bona et mala voluntas, *ibid.* — Voluptas seu concupiscentia carnis est malum super omnia mala, 870. — Cum homine nascitur, crescit, nec nisi mortuum deserit, *ibid.* — Non sentire appetitus, sed eis consentire peccatum est, 457. — Unicuique sua cupiditas est tempestas, 601. — Infima hæc suas habent delectationes, suos amores, 896. — Quantum distat voluptas carnalis etiam licita a Christi et castitatis delectatione, CLIX, 190. — Quid est lutum fecis, nisi fletor carnalis voluptatis? CLVIII, 718. — Non oblectet te hic terrena delectatio, 678. — Mellus est mori quam libidine maculari, 679. — Bella libido movet; tu primos cedis ad

tetus, et tua das fedo colla premenda tugo! 695, 696. — Debita virtuti frena libido tenet, 700.

IYO Carnot. (B.). — Inordinati populorum mores capitulis comparantur pectine egentibus, CLXII, 16. — In missis sacrificio satagendum ut, sicut exteriora abluuntur inquinamenta manuum, sic interiora purgentur illecebrosa desideria mentium, 561.

ANSELMUS Laudun. — Quando aperta fuerit porta concupiscentiæ, CLXII, 1297. — Quisquis amorem suum in aliqua terrena applicat, in terra thesaurizat, 1310. — Multi, inventa via veritatis, capti sæculi voluptatibus, non revertuntur, 1316. — Impiæ comparantur Jezabel qui immunditiæ et voluptati subdantur, 1311. — Item Babylonii meretrici, 1560 *et seqq.* — Homo in sensualitate similis est brutis animalibus, 1589.

BRUNO (S.), Astensis. — Beati illi qui sic pugnant, qui omnia vitia, omnes voluptates carnisque concupiscentias in se interficiunt, CLXV, 734. — Miseri adolescentes quos diabolus perdat et ventilat, 772. — Non omnes casti virgines, nec omnes virgines casti sunt, 930.

RUPERTUS, Tulliens. abb. — Qui suggestionum turpium blandimentis decipiuntur, per fluxa luxuriæ succumbunt, CLXVIII, 1180. — Varia voluptatis lenocinia in quinque sensibus jacent, CLXIX, 1154. — Libidinosi Balthassaris finis miserimus, CLXIX, 1559.

HILDERBERTUS, Cenoman. — Luxuria, vitium bestiarum, CLXI, 708. — Qui libidini frena laxaverit, mortem æternam procul dubio incurrit, 708, 709. — Sunt alii quos retinet carnis voluptas, hi nec curant pecuniam, sed adeo fragiles sunt quod tentationi gulæ et luxuriæ vix possunt resistere, 756. — Tullio si credas, luxuria cum omni ætati sit turpis, tum foedissima est senectuti, 1038. — Qui stimulis libidinis agitur facile corruit in fornicationem et adulterium, 457. — Immundus spiritus soboles habet plurimas, 452. — Opera tenebrarum, quæ, 468. — Voluptates carnis dicuntur quæ per motum illicitum caro appetit, 468. — Tunc ardet libido cum ei resistitur, 470. — Luxuriæ vitium quam perniciosum, 708 *et seqq.* — Luxuria hominem a Deo separat, diabolo sociat, templum Dei violat, 506.

GODEFRIDUS Admontens. — Amor mundanus cor hominis separat a Deo, CLXXIV, 1968. — Sed unde, miserator Domine, unde nobis tam inaudita delectatio carnis illecebrosæ? 134. — Cui comparetur sensus hominis carnis, 592. — Concupiscentia etiam electos premit, 262. — In hac vita penitus exstingui non potest, 515. — A celestibus mentem retrahit, 480. — Concupiscentia non tantum luxuriæ est, sed et animæ labor, 152. — Illud vitium turpissimum, 80. — Homines equis assimilant, 78.

HUGO A S. VICTORE Paris. — Quod per concupiscentiam diligitur, deorsum quoque trahit necesse est ipsa concupiscentia, CLXXV, 195. — Ambulare, esse, et sapere secundum carnem quid sit, 478. — De concupiscentia, 474. — De luxuria et ejus comitatu, CLXXVI, 1002. — Musica est ut ametur caro, sed plus spiritus; ut lovetur corpus, non perimatur virtus, 757. — Sunt qui amant quædam contra Deum, et in his fundamentum omnino destruitur, quia amor Dei esse non potest, ubi non est vel solus vel summus, CLXXVII, 495. — Caro iumentum est et sensor spiritus qui calcaria adhibet, *ibid.* — Erubescenda mutatio ut, cujus scrutante cælos meditatione penetrare, mente superas mente mansiones circuire... Modo turpi se mancipet corporis servituti, 684. — Dulcedo hominis vermes, 695.

ABÆLARDUS. — Insani amoris quæ arsit principia et incendia et finis, CLXXVIII, 126 *et seqq.* — Vitæ ejusdem exitus plus apud Cluniacum, 49, 66, 103.

GUILIELMUS, S. Theodoricus abbas. — Formæ carnales amore suo nos detinent, CLXXX, 402. — Carnis tentatio, carnis requirit afflictiones, 378. — Amor exordinatus, omnia exordinat, 515. — Amor homini connaturalis, CLXXXIV, 379.

BERNARDUS (S.) Clarnvalli. — Amor cæteros affectus omnes adsorbet, CLXXXIII, 1182. — Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, 1185. — Suspectus est mihi amor cui aliud quid adipiscendi spes suffragari videtur, *ibid.* — Amor et odium iudicium corrumpunt, CLXXXII, 947. — Amanti nihil difficile, CLXXXIII, 235. — Amor impatiens, 815. — Ubi amor est, non labor est, sed sapor, 1191. — Concupiscentia omnium vitiorum et malorum origo, 611. — Libertatem non perimit, CLXXXII, 1023. — Sed minuit voluntarium, 1174. — Non nocet sine consensu, 618. — Ejus motus indeliberati non sunt peccata, 1176. — Concupiscentiæ carnales tollunt compassione affectum, 698. — Voluptates fugiendæ, CLXXXII, 708. — Quam exiguae et vane sint, 841. — Voluptas modicant et pietatis non modica jactura, 589. —

Voluptas peccati pertransit, foeditas permanet, 803. — Perversæ et immundæ cogitationes separant a Deo, CLXXXIII, 532. — Carnaliter viventes mortui sunt, 284. — Carnalis affectus vino similis, 819. — Mollior affectus excæcat hominem, CLXXXII, 755.

GILBERTUS de Hoilandia. — Varii amantium affectus, quia casus variis, CLXXXIV, 11. — Affectus in amore loquitur, verba autem interrumpit, *ibid.* — Malus hic dies qui vitiorum denudavit semitas, illicientes species demonstravit, et oculo concupiscentiæ sollicitantem ingessit materiam, 15. — Fides in portu est sed pravæ consuetudinis impetus et cumulus tentationum adhuc est frangendus, 67.

GUERRICUS Cisterc. — Annon vermis luxuria? Nescio si alter nocentior! CLXXXV, 49. — Vermis luxuriæ ingreditur blandiendo, mordet ridendo, transforat delectando, perimit consensu voluntario, *ibid.*

ROBERTUS PULLUS. — Post primi parentis culpam mutua exæstians lascivia ruborem generavit utilitatemque carnis latebras quæsit, CLXXXVI, 752. — Concupiscentiæ motus ut comprimantur necesse est, 833.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. abbas. — Absit a vobis, absit ab omni intellectu tam asinus animus ut æterna corporalibus similia habeatis, CLXXXIX, 510. — Non solum actui sed et cogitui voluptuoso obviat Christus, 595.

GARNERIUS A S. VICT. — De luxuria seu libidine oriuntur cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, horror et desperatio futuri, CXCVI, 153. — Quæ ratione propagetur, 151. — Luxuria e gula solet oriri, *ibid.* — Libidinis voluptas in rebus, 231. — Inter se vitia per quamdam cognationem colligantur ut dissortio spiritus, appetitus gulæ et immunditia luxuriæ, 275. — Lumbos accingere est luxuriæ restringere, 178. — Delectatio carnis caro est, 208. — Desideria lubrica pravorum aquis similia, 282. — Eruca dicitur luxuria, 134. — Carnis desideria, ignis devorans, 558.

ECBERTUS, abbas. — Misera castitas hæreticorum nuptias perimentium, CXCV, 56. — Horum religio a consilio maligni procedit, *ibid.* — Quænam hominem conquiescent, 58. — Laborat omnis homo sub premitate quam mundo induxit culpa originalis, 49. — Quid sentiendum sit de parvulis quinque vel septem annos natis qui ad versus castitatem peccant, 177.

ÆLREDUS (B.) abbas. — Quantæ infirmitates animæ, quantæ concupiscentiæ, quantæ tentationes, CXCV, 211. — Felidi peccatores per luxuriam hædis comparantur, 215. — Quo fugiunt qui libidinem extinguere nituntur, 221. — Corpus in servitutem redigendum propter debellantem concupiscentiam, 250. — Corruptio carnis est luxuria, corruptio mentis superbia, 255. — Quæ alta amor non deponat, aut quæ ima non sustollat, ut in se unum faciat, 361. — Amor est animi delectatio, eo dulcior quo castior, 505. — Quanta sit in voluptatum contemptu victoriaque jucunditas, 570. — De duplici affectu carnis, 590.

RICHARDUS A S. VICTORE. — De vitio imaginationis et sensualitatis, CXCVI, 5. — Quomodo imaginatio subserviat rationi et sensualitas affectioni, 4. — Proprium amoris quid sit, 8. — Ubi amor, ibi oculus, 10. — Amor verus et amor vanus aliquando eodem tempore causati, 58. — Amor difficultatis nomen ignorat, 1202. — Amor terrenorum quid agat, 438. — Peccata carnalia quæ sint, 690, 691. — Approbat quod quisque hoc amat. — Mos amantium, quis, 568. — Delectationes carnales animam excæcant, 441. — Concupiscentia crevit ex contactu infirmitatis carnis, 682. — Sensualitati ratio principetur, motus ignoscat, cogitationes regat, 501. — Paulum postulanti aufert a se stimulum carnis suæ melius exaudivit Deus, cum hunc non abstulit, 506. — De infirmitate carnis desiderio, 1119. — De illius inquietudine, 1121. — De inquietatione carnis spiritus, 1122. — De diversis corruptionis gradibus, 1282.

HILDEGARDIS (Sta). — Manum Dei prædicat mox ulturam injuriam sibi a pravis moribus sacerdotum illatam, CXCVII, 371. — Quare hos vobiscum tenetis et patimini qui totam terram in maculosis iniquitatibus suis polluant. — Isti enim ebrii et luxuriosi sunt, 250. — Carni suæ resistere et spiritui servire jubetur, 261. — Quibusdam monachis perversis sic invehit: mens vestra est quasi nubes quæ tempestates portat, modo iracundiam in negligentia, moro sordes pecorum in petulantia habens, ubi pacificam hostiam negligitis, 370-371. — Dolet propter nimietatem stultorum, garrulitatem morum, et inhonestatis strepitum, 374. — Deo abscondi nequeant studia hominum qui in cordibus et factis suis fatigati in contumeliis dormitant, 548.

ADAMUS SCOTUS. — Amor est porta mortis vel vitæ; bonus vel malus est: malus cupiditas, bonus charitas vocatur, CXCIII, 809. — Concupiscentiæ damna, 375. — Figura illius sunt Putipharis uxor et Dalila, 814. — Concupiscentia et ignorantia, duo Satanæ vincula a Christo in electis disrupta, 235. — Libido mentem excæcat, 536. — Voluptatum corporearum appetentia plena est anxietatis, 383. — Amori succedit amaritudo ut factum est in insensato Ammone, 384. — Carnalis vitæ initium suave ut vinum bonum, finis autem miser ut vinum deterius, 436. — Caro est refrenanda sed non perdenenda, 256.

JOANNES Saresber. — Unde veteres philosophiæ sectatores traditi sint in passionem ignominiam, CCXIX, 479. — Concupiscentia lepra generalis quæ omnes inficit, 480. — Voluptas veneris hirci fetorem habere videtur, 755. — Petulantia in vitulis abjectissima, *ibid.* — Luxuriam per se turpem esse nemo ambigit, 762.

ARNULFUS, Lexovien. — Girardo Montis Pessulano episc. et S. Sedis inuasoris fautori exprobrat ignominiosam libidinis spurcitiam, CCI, 182. — Si quis in maioribus intemperans est et petulans numquid in minoribus temperabit? 177. — Parcendum obscenitati verborum, 179.

PETRUS CELLENSIS. — Laboras si non amas, CCII, 425. — Superflua carnis delectatio multum quæstia, multum appetita, multumque a multis amplexata, 429. — Delectatio carnis dicitur radix peccati, totius honestatis tinea, fovea vitiorum, puteus dæmonum, vorago animarum, fœta pessima, 430. — Timenda et cavenda sunt diaboli versutia, 634. — Luxuriæ familia quæ, 686. — Carnis pruritus et impetus nescit virginitas, 723. — Remedia luxuriæ quæ, 750. — Voluptas carnalis mosca est quæ inquietat, contaminat et perdit unguenti suavitatem, 753. — Diabolus et juveniles medullas et mortuos decrepitorum sensus inflamat libidine, 821. — Cibarus libidinis, 1018.

PHILIPPUS DE HARVENG, abbas. — Amor quorundam inordinatus, CCIII, 292. — Amatorum lascivientium astutia, 983-984. — Amantium in loquendo eclipses, 534, 535. — Adolescentia libidinibus obnoxia, 812.

REINERIUS, S. Laurent. Leod. monach. — Librum cui titulus Speculum poenitentia seu Vita S. Pelagii peccatricis, CCIV, 51 et seqq.

BALDUINUS, Cantuar. archiepisc. — Homo deficiens ab incommutabili Deo, deficit et ipse per gradus veterat et senescit, CCIV, 516. — Viciis odit et amat, tractat et retractat, probat et damnat, *ibid.* — Primo erudiscendum est in nobis terrenus homo, deinde carnalis, postea animalis, 521. — Amor naturalis, amor socialis, amor castus, amor divinus, 477, 478. — De triplici statu carnis nostræ, 403. — Turpis servitus in qua ancillæ servit domina seu carni voluntas, 404.

PETRUS CANTOR. — Libidinis nutrix quæ, CCV, 532. — Concupiscentia prima hominis tentatio, 531. — Libido eo plus crescit quo amplius exercetur, 277. — Facilius curatur quam avaritia, 76, 277. — Libidinosus porco assimilatur, 265. — Luxuria consumit quod congregavit avaritia, 403 not. — Voluptates singulæ in singula hominum tormenta convertuntur, 264. — Carnalis affectus est reprobatus, 209.

PETRUS BLESSENSIS. — Prælati ejusdam vitia increpat, CCVII, 66 et seqq. — Spado nonnisi libidinis explendæ causa virginem opprimit, 89. — Delicia et blanditiæ exinanitio sunt virtutum et subversio honestatis, 156. — Spiritus vertiginis, spiritus abominationis et nauseæ quando premit, 158. — Ad Alexandrum puberem dictum est: Etati tuæ jam regnare convenit, pudeat ergo in corpore regio dominari luxuriæ voluptatem, 176. — Nocet empti dolore voluptas, 179. — Turpia ne dixeris paulatim enim pudor per verba dilabitur, 235. — Non durus est sermo Domini, sed tu durus es, terrenus homo, carnalis, animalis, 236. — Hortaturanicum ut frequenter sacras Litteras perlegat si velit carnis tentationes superare, 534. — Eandem commendat lectionem Waltero episc. exsultanti, 375. — Cum omni diligentia observandum est ne quid prævum in voluntatibus nostris inveniat, ne quid asperum in moribus vel tenebrosum, vel lubricum aut distorium, 865. — Duo me in præceptum trahunt: inde conditio corrupta: hinc voluntas infirma, 591. — Quot mala sint in voluptate carnis, 902.

MARTINUS (S.), Legion. — Divinitatis intelligentia ab inferiorum amore tanto disjungitur quanto ad sola æterna sublevar, CCXIII, 546. — Per abinentiam rerum incentiva et luxuria motus restringuntur, 556. — Cur electis detur stimulus carnis suæ, 571. — Dum caro in delectationem rapitur, etiam a sua rectitudine spiritus

infirmatus inclinatur, 593. — Luxuriosa vita citodebilitat, 490. — Concupiscentiæ animæ dicitur laqueus, 677.

ALANUS DE INSULIS. — Amoris veneris descriptio egregia, CCX, 435. — Mentis est atrox tinea, *ibid.* — scelera, eo instigante, perpetrata, *ibid.* — Fuga præsertim vincitur, 458. — Amoris fervor maximus, 280. — Amoris mobile, *ibid.* — Lascivia comes juventutis, 531. — Libidinis malitia, 259. — Remedia contra libidinem, 470, 471. — Luxuriæ descriptio, 121. — Quanta mala importat, *ibid.* — Sterquilinio fœdior est, 205. — Luxuriæ arma, visus, alloquium, contactus, oscula, factum, 122. — Mellus est mori quam libidine maculari, 121. — Qui luxuriatur vivens mortuus est, *ibid.* — Pests est quæ familiarem habet cum gebeuna similitudinem, 122. — Bursam evacuat, corpus enervat, animum inebriat, statum mentis effeminat, animum commaculat, famam perdit, proximum offendit, Deum amittit, *ibid.* — Lucem odit, tenebras appetit, velamen quærit, *ibid.* — Fugatur fugiendo, recedendo cæditur, *ibid.*

ABSALO, abbas. — Quilibet amator castitatis a carnis concupiscentia impugnatur, CCXI, 42. — Caro quotidie machinatur castitati in illicitis desideriis, 41-42. — Concupiscentia est quæ docet hominem quæcumque ad carnis pertinent voluptates, 46. — Currunt tria Babylonis flumina inter cælum et terram, quæ deorsum rapiunt ascendere cupientes, quorum primum est inundatio carnalium cupiditatum; secundum spiritualium tentationum; tertium imminens molestiarum, 184.

STEPHANUS, Tornac. — Sanctitas hominem interiorem perficit et consummat, honestas exteriorem disponit et ordinat, CCXI, 572. — Ab ordinibus arcentur, jugem scabiem habentes, fervore libidinis prurientes, 573.

ADAMUS, Perseniæ abbas. — Quid asperius esse potest in via qua itur ad Deum quam carnem suam cum vitis et concupiscentiis affligere? CCXI, 586. — Nomen amoris ad longe diversa commune est, 589. — Mores et opera justorum quædam odoramenta virtutum, 590. — Mortificanda est voluptas lubrici corporis, 609. — Nemo sapientiam interesse potest studiis nisi prius, amota insani amoris amentia, factus fuerit compos mentis, 615.

HELINANDUS monac. — Sicut mors animam separat a corpore sic dilectio a carnis voluptate, CCXII, 630. — Inter veram et falsam castitatem quale discrimen, 661. — Vera castitas dentata esse debet, 665.

SICARDUS, Cremonen. — De concupiscentia explicatur hoc poetæ dictum: Nilitur in vetitum semper cupinusque negata, CCXIII, 175. — Viriliter agentes in judicio statuuntur a dextris, a sinistris vero effeminate viventes, 279.

II.—Cantus et libri lascivi, cantiones, cantilenæ amatoriar, fabulæ, et ficta dramata poetarum.

TERTULLIANUS. — Cantus veterum Christianorum quales fuere, I, 275, 477. — Poetæ quam vani, 609. — Nihil aliud quam cantare amant, II, 707. — His nec credendum, *ibid.* — Eos civitate peilendos Plato censuit, et cur, I, 593. — Fabulæ cur a philosophis poetis excogitæ, 519. — Inventæ quædam fuere ut auctoritatem Scripturarum infirmarent, I, 395, 599.

CYPRIANUS (S.). — Amatoria non sunt cantanda, IV, 449. — Græca illa certamina vel in cantibus, vel in fidibus, vel in vocibus præsidet suos habent varia dæmonia, 783. — Idololatria ludorum omnium mater, ut Christiani ad se veniant, blanditur illis per oculorum et aurium voluptatem, *ibid.* — Fabula Græcæ libidinis, 782. — Virginis peccantis fabula luctuosa, 459.

ARNOBIUS. — Symphonie et cantus obsceni in convitiis ad corruptelam sollicitant, V, 881. — Voluptas aurium non quærenda in seriis, 798. — Ignobiles et obscenæ fabulæ ethnicorum ubique retunduntur, V, 715, 1075 passim.

LACTANTIUS. — De aurium sensu et voluptate, VI, 715. — De sermone compto et suavi, *ibid.* — De his qui non satis erudit, falsis hæreticorum cavillationibus capiuntur, 541. — In hoc philosophi et oratores et poetæ sunt perniciosi, quod incautos animos facile irretire possunt suavitatis sermonis .. mella venenum tegentia, 549. — De his qui sacras contemnunt Litteras, 550. — Arguuntur qui S. Cyprianum lacescunt tanquam ad aniles fabulas sese contulisset, 552.

HILARIUS (S.) Pictav. — Cantu profano cæmemoniarum ante Christum omnis mundus resultabat, IX, 419. — Obscenis turpium spectaculorum fabulis, non amœnitas spei nostræ divina eloquia cantantur, 540. — Clavis ejusque libri quæ sit, 247. — Philosophorum ars adversus fidem inanitas, 411. — Philosophia incapax celestium mysteriorum, X, 286. — Philosophiæ sacundia olim gentes detinuit in errore, IX, 415.

ZENO (S.) Veron. — Quid fidei expediat, et detrimentum quid afferat, XI, 887. — Non est vera fides quae factionibus posset, cujus fabulantur professi secreta, quae mavult novellae traditioni suae credi, quam antiquitati, 265.

AMBROSIIUS (S.) — Mortiferi cantus et acrosmata scenicorum mentem emolliunt ad amores, XIV, 157. — Cantus Christianorum quales, XV, 1667 et seqq. — Qui primus philosophiae nomen invenit quotidie priusquam cubitum iret tibicinem jubebat mollia canere, XVI, 225. — Nec versus poeticos refugit Apostolus, ut fabulas destruat poetarum, XV, 1698. — Otiosorum fabulae sunt, quibus obtreptatio seritur, malignitas proditur, XVI, 1201. — Librorum impiorum conditores quae perpetrent mala, XIV, 887 et seqq.

HIERONYMUS (S.) — Turpia verba non intelligat (virgo Christiana); cantica mundi ignoret, XXII, 871. — Cantica idolis servientium, non carmina in Deum, sed ululatus, XXV, 880. — Cantorum vitium inter amicos, ut rogi nonquam content, injussi nunquam desistant, XXII, 538. — Audiant haec adolescentuli, Deo non voce sed corde cantandum, nec in tragicodorum modum guttur et fauces dulci medicamine collinendus, ut in Ecclesia theatrales moduli audiantur et cantica... et non introducat spiritus nequam Saula in eos qui de Dei domo scenam fecere populum, XXVI, 528, 529. — Narrant fabulae, cantibus sirenarum nautas isse in saxa praecipites, XXII, 937. — Lector iniquus quis, 493. — Lector prudens quid agere debeat, 501. — Cito deprehendit cuniculos et insidias quibus veritas subvertitur, 557. — Quid caute legendum, XXVI, 419. — Libri pene omnes eruditionis doctrinaeque saecularis sunt pleni, XXII, 689. — Ex stylo et scriba librum auctoris cognoscimus, 830. — Multi ob ignorantiam liberas nautas libris authenticis anteposunt, 742. — Imperitorum libri lectores inveniunt, XXIII, 412. — Libros quos maximo labore componunt homines, seignibus et otio torpentibus saepe tradunt, 1032.

AUGUSTINUS (S.) — Cantare amantium negotium, XXXVIII, 207. — Non valde attendas ad vocem cantantis, sed ad mores operantis, XXXVII, 1930. — Canticum nullum aliud nos docuit Deus nisi fidei, spei et charitatis, 4171. — Canticum amatorum Manichaeorum, XLII, 507. — Canticum vanarum periculosa delectatio, XXXVIII, 79. — Ad cantiones vanas quam ad salutaria monita audienda major hominum propensio, *ibid.* — Cantica profana et satiationes pulsa de ecclesia ubi sepultus est, S. Cyriacus, 1415. — Cantantes turpia corripuntur, XXXVI. — Cantat ipse in nobis, cujus gratia cantamus, XXXII, 538. — Delectatio carnis caveuda etiam in cantu divino, XXXII, 799. — Peccatur cum cantus amplius delectat quam res, *ibid.* — Cantus gravitate furentium adolescentium petulantia sopita, XLIV, 797. — Cantant Donatistae psalmos humano ingenio compositos miscenque ebrietates, XXXIII, 120, 220. — Musicae consonantia nobis insita naturaliter, XLII, 889. — Musicae voluptuariae amatores, XXXIV, 98. — David musicam piam amavit, XXXIII, 369. — Consule opusculum *De musica*, S. Aug., 568. — Cantica diabolica, XI, 1172. — Canticum luxuriosum ex ore ubi corpus Christi ingreditur proferri non est justum, XXXIX, 2259, 2268. — Cantuorum turpium loco psalmi cantandi, 2325.

Fabula est compositum ad utilitatem delectationemve mendacium, XXXII, 894. — Fabulas suas ad naturam rerum, vel ad mores hominum interpretari conantur pagani, XLII, 374. — Et ad nescio quas physiologias vel theologias referre, 275. — Poetas tanquam adversarios veritatis urbe pellendos censuit Plato, XLI, 58, 237. — Ab omni honore repellentur apud Romanos, 57. — Poetae duodecim tabularum lege prohibentur famam civium laedere, 54, 58. — Poetarum mendacia, XXXII, 1014. — Poetarum fabulae minus obscenae quam deorum sacra, XLI, 53. — Non minus digni infamia quam scenici, 58. — Poetae scenici libidinem inflammant, 59, 60.

Legentium error triplex, XXXVIII, 72. — Lectorum perversum studium reprehenditur, XI, 590. — Libri dulcis in ore, amarus in ventre, XXXVI, 492. — Libri profanorum aquae sunt non omnibus communes, XXXVII, 1360, 1361. — In libris alienigenarum inveniuntur optima praecepta morum, sed non humilitas, XXXVI, 270. — Librorum improborum lectio quibus possit non obesse, XLIV, 510. — Innocentii papae censura adversus Pelagii librum, XXXIII, 788. — Item Joannis Hierosolymitani patriarchae, 829, et divi Hieronymi, 761, 781.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.) — Luxus abstat, fugetur effusio, saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta abscondantur, LII, 552. — Chrysologus non abiecit cantilenam honestis verbis conflata et ad laborem sublevandum aptam quam decentem plamque

supponit, 215. — Hinc nautarum, agricolarum et militum diversae dantur cantilenae in quibus mores, neque pietas offenduntur, 214-215. — Quid fecerit concilium impletatis, 523, 533. — Assertio fidei in ore haeretici est venenata, 525. Homines mendaces cognoscere nequeunt veritatem, iudex animus invenire verum non potest inter auntia falsitatum, 559.

PROSPER (S.) — Fabulae vanarum opinionum ab iniquis narratae, LI, 350. — In iis nihil utile reperitur, *ibid.*

SALVIANUS. — Philosopho nihil turpius obscena vitia sectante, LIII, 84. — Diabolo locus non est dandus, ut qui stantes impulsi in ruinam, lapsos praecipitat in mortem, 185. — Omnis error errantis perditione multatur, 230.

LEO MAGNUS (S.) — Nihil dissonum deprehendatur in vocibus, nihil discordabile reperitur in moribus, LIV, 505. — Per invidiosos interdum sonos mollibus ictibus pulsator auditus, ut animi soliditas illecebrosa modulatione salvatur, et lethali consuetudine suavitatum incanta et parum sobria corda captantur, 445. — Dum fabulosis narrationibus incautus delectatur auditus in diaboli laqueos incidit, LIV, 179.

MAXIMUS (S.) Taurin. — Sirenarum fabula utitur ut concupiscentiae oblectamenta compescat, LVIII, 359.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Caute meditando, cautoque sensu probanda sunt quae leguntur ut teneamus quae recta sunt, et refutemus quae contraria veritati existant, LXXXIII, 685. — Ideo prohibetur Christianis figmenta legere poetarum, quia per oblectamenta inanum figmentorum mentem excitant ad incentiva libidinum, 685. — Omnis saecularis doctrina spumantibus verbis resonans ac se per eloquentiae tumorem extollens per doctrinam simplicem ac humilitatem Christianam evacuat est, 687. — In lectione non verba sed veritas est amanda, *ibid.*

PRUDENTIUS (S.) — Num propter lyricae modulationis vanapuellae nervorumque sonos, et convivale calentis carmen nequitiae, patulas Deus addidit aures? LIX, 1034.

NICETIUS (S.) Trevir. — Sonus vel melodia consentiens sanctae religioni psallatur, non quae tragicae difficultates exclamat, sed quae in vobis christianitatem demonstrat; non quae aliquid theatrale redeat, sed compunctionem peccatorum faciat, LXVIII, 374.

PAULINUS (S.) Aquileien. — Cantica saecularia negligenda praesertim a clericis, XCIX, 297.

AGOBARDUS (S.) Lugd. — De his quae cantari non decet in Christianorum ecclesiis, et antiphonarum emendatione, CIV, 327, 329.

PASCHASIUS RADBERTUS Corbeien. — Inde saeculares viri sua traxere dramata, quatenus in nuptiis ob honorem sponsi ac sponsae, ante thalamum hinc inde vicissim carmen laudis decantarent, CXX, 1010.

REGINO Prumiens. — Quae metas aut qui sexus musicis non delectatur cantilenis?... Et si sunt nonnulli qui docte ac suaviter alius canere non possunt sibi tamen aliquid inuaviter suave canunt, CXXII, 489. — Hominum mores per musicam cognoscuntur. Lascivus quippe ac petulans animus lascivioribus delectatur mediis, aut frequenter eos audiens emollitur atque effeminatur. Econtra durior atque ferocior mens vel asperioribus gaudet vel incitatur, *ibid.* — Juxta Ciceronem, cum violenti adolescentes, tibiaram cantu illecti, mulieris pudicae fores frangerent, ut ejus pudicitiam violarent, 490.

RATHERIUS Veron. — De luxu scandaloso quorundam sui temporis episcoporum qui cantores, histriones et ipsas saltatrices suis miscebant convivis, CXXVI, 292.

HROTHSWITHA (Ven.). Gaudersheim. monialis. — Sacras concinnavit comedias et quaedam poemata ut Christianos lectores a profanis et periculosis libris averteret ut ipsa fatetur in Proemio, CXXXVII, 971.

GOFFRIDUS Vindocin. — Quod pejus est, cantilenam composuit vulgus (adversus papae legatum)... Quod adivinus et dolemus, CLVII, 65. — Ad Ivonem Carnot: De persona vestra nihil unquam inobonestatis vel contumeliae dixi;... clericis vero vestris quoniam ipsi mihi male cantaverunt, bene saltare nec possum, nec potui, 75. — Ad Hildebert. Cenoman: Bene in quantum potuimus, vobis cantavimus, et ut nobis saltaretis, expectabamus... juxta cantilenam saltum non dedistis, 123-124.

ANSELMUS (S.) Cantuar. — Effunde dum tempus est lacrymas, ne in alio saeculo sine utilitate plangas. Hic enim misericordia, ibi iudicium; hic voluptas, ibi tormenta, hic risus, ibi vero fletus; hic cantus, ibi ignis aeternus, CLVIII, 678. — Ad domini nutus urba parata leves: sexus uterque canit, resonant cytharae lyraeque, et reddunt illi organa dulce melos, 701.

IVO (B.) Carnot. — Canticum turpe vel luxuriosum circa ecclesias atque in atrils ecclesiarum fieri omnino inter-

dicimus; quod ubique vitandum est. (Concil. Carth.). CLXI, 1092. — De quadam cantilena adversus clericum Turon. cuius mores suspicabantur, fit mentio, CLXII, 81.

BRUNO ASTENSIS (S.). — Meretrices Veneris, luxuriaeque amatores plangentes, et amatoria carmina componentes, CLXV, 772.

RUPERTUS Tulliens. — Damnantur omnia lenocinia voluptatum quae per auditum exercentur, CLXIX, 1154. — Carmen sanctorum in caelo quod sit, 1158. — Idololatria omne genus musicae adhibuit ad alliciendos homines, et ut festiva sonorum suavitate inebriati caderent ante statum superbiae et voluptatis, 1348. — De ore bestiae spiritus exivit, qui adulando homines figmentis poeticis in deos eiecit, et in eorum translatos fabulosos nuntios decantavit, 1124.

HUGO A. S. VICTORE. — Canticum novum est nova vita; canticum vetus, vita vetus. Qui bene vivit bene cantat, qui male vivit male cantat, quia discordat, CLXXVII, 926. — Non placet vox cuius vita displicet, 927. — Sirenarum seu meretricum cantus lethiferi, 78.

GERHARDUS praeposit. — Clericos arguit qui in ecclesia cantabant quasi ore diverso, et nullam dissonam, tum propter vocis organismos, theatralibus quibusdam modis variatos, CXCLIV, 1238.

AELREDUS abbas. — De vana aurium voluptate, CXCV, 571. — Ad quid, rogo, terribilis ille folium flatus, tonitruum potius fragorem, quam vocis exprimens suavitatem *ibid.* — Nunc vox stringitur, nunc frangitur, nunc impingitur, nunc diffusiori sonitu dilatatur. Aliquando, quod pudet dicere, in equinos hinnitus cogitur, *ibid.* — Stans vulgus sonitum folium, cymbalorum fistularumque tremens et attonitus miratur, sed lascivas cantantium gestulationes, meretricias vocum alterationes et infractiones, non sine cachinno risuque intuetur, ut eos non ad oratorium sed ad theatrum, nec ad orandum, sed ad spectandum aestimes convenisse, 571.

JOANNES Saresber. — Phrygius modus in musica ut et cetera corruptionis lenocinia, sanae institutionis non habent usum, sed produunt malitiam abutentis, CXCLX, 402. — Facies meretricis facta est ei (musicæ) quæ viles animos accendere consueverat ad virtutem, *ibid.* — Convivia nocte per se satis insaniunt, nisi carminibus excitentur? 403. — Imperatoris Neronis frivola vanitas quæ se in cantu et instrumentorum peritiam principem aestimari ambivit, 401.

PETRUS BLESSENSIS. — Amicum quemdam dissuadet a carminibus amatoris et aliis ludicris juventutis et ad quem mittit cantilenam stylo maturiore concinnatam, CCVII, 172. — Hanc cantilenam de luctu carnis et spiritus vide, 1197. — Item socium ut et ipse Petrum Blesensem dictum et Carotensem canonicum a vanis et turpibus cantilenis deterret 231 et seqq. — Ego quidem iugis et cantibus veneris quandoque operam dedi, sed per Dei gratiam hæc omnia rigui a primo limine juventutis, 234. — Omittite penitus cantus inutiles et aniles fabulas et nentias pueriles, 237.

ALANUS DE INSULIS. — Præsentia gaudia sequuntur perpetua lamenta, CCX, 136. — Nemo potest hic gaudere cum sæculo, et illic regnare cum Deo, *ibid.* — Tria perpetuo plangenda, peccatum animæ, insultus miseriae, dilatio patriæ, 137. — Nec iis similes simus qui non gaudent vel lugent nisi quando iis fortuna vel prospera vel adversa sit, 138. — Unum servis Dei licet gaudium, felix puræ conscientiae iucunditas, 139. — Liber diaboli manuscriptus, notis deterrimis deturpatur mens conscia mali, *ibid.*

ARSALO abbas. — Hamum aureum mittunt in aquam turbidam hi qui figmenta poetica et cetera ethnicorum scripta discunt et docent dum legem Domini surda aure prætereunt, CCXI, 47. — Quidam clerici sunt quos frequentius in foro quam in choro videas, et sæpius carmina cantare quam peccata sua plangere audias, 142.

III. — *Corporis cultus inordinatus. — Luxus vestium et ornamentorum, vestitus indebitus et inhonestus, pulchritudinis et formae insulsius.*

TERTULLIANUS. — Nunc in feminis præ auro nullum leve et membrum, I, 501. — Vestes purpureæ et aerinae Deo non placent, 1312. — Cum voce vestis intrat, II, 1059. — Mulierum vestimenta olim qualia, 911. — Matronarum et meretricum vestes olim diversæ, postea similes factæ, I, 501. — Carthaginienses mulieres ita velabantur ut neque nudæ, neque lectæ essent, II, 912. — Arabicae feminæ ethnicæ faciem totam contegant, uno tantum oculo liberato, *ibid.* — Muliebris mundus quod, II, 80. — Muliebris vestibus viris non licet se tegere ex lege, I, 655. — Oculos et suspiria adolescentum post se trahunt complæ mulieres, 1320.

De capillorum cura, I, 1322, 1323. — In Deum peccant feminas quæ cutem medicaminibus unguunt, genas rubere maculant, oculos fuligine colluunt, I, 1325. — Oculti mulierum in exordiis nigro pulvere ornati, 1306, 1321.

CYPRIANUS (S.). — Cuius pretiosæ vestis induitur, IV, 489. — Accipere pretiosa ornamenta et monilia elaborata cum damno divini ornatus, 498. — Licet auro et gemmis et margaritis te condecoras, sine Christi decore, deformis es, *ibid.* — Mulier ornari non debet sæculariter, 735. — Virgines auro et margaritis ornatas ornamenta cordis perdidit, 462. — Virgo non vestium quærat ornamenta sed morum, *ibid.* — Increpantur viri et mulieres qui Dei imaginem adulterant, IV, 454, 456.

HILARIUS (S.), Pictav. — Luxu dissoluti daemonum sunt habitatio, IX, 980. — Placendum Deo etiam corpore, 426. — Placendum hominibus quantum licet, *ibid.* — Placere tantum hominibus velle, Deo displicere, 353. — Vestium modestia commendatur, X, 550, 551. — Ornatus mundanus naturæ contumelia, IX, 612, 615.

ZENO (S.). — Lasciva mulier miris excolit artibus sese, faciemque suam in se quam non habet quærit, XI, 294 et seqq.

FIRMIUS MATERNUS. — Vehementer arguit ethnicos sacerdotes muliebriter vestitos, XII, 989, 990.

AMBROSIIUS (S.). — Arguitur luxu mulierum, XIV, 738. — Utrum puellæ in aures habere debeant, 455. — Ornamentorum muliebrum vanitas, XVI, 203, 204. — Ornamentorum dispendia, 284. — Corripitur quæ faciem suam adulterant, 196. — Mulier eo ipso quo placere studet deformior est, 205. — Superbus mulierum ornatus quantum dedecet, XVII, 467. — Capillorum usus quis deceat præsertim feminas, XV, 1673. — Mulier delectat Dei picturam, si vultum suum materiali colore oblinat, et acquisito rubore perfundat, XIV, 360. — Pictus es, o homo, et pictus a Domino Deo tuo. Bonum habes artificem et pictorem; noli bonam delere picturam, *ibid.*

HIERONYMUS (S.). — Illecebræ vestium et ornamentorum, XXII, 937. — Vestium cultus, 553. — De monachis et clericis qui sub habitu religionis mores gerunt mundanos, 413, 414. — Vestis tua nec satis munda, nec sordida sit, et nulla diversitate notabilis, 412. — Matronarum studia, quæ, 1113. — Mutatoria et pallia, mulierum ornamenta, XXIV, 70. — Item acus, sydoneæ, specula, vittæ, theristra, zonæ, fasciæ, etc., *ibid.* — Mundi vestimenta in mundo dimittenda, XXII, 963. — Commam demittere luxuriosum est; barbarorumve et militum, XXV, 457. — Viros fuge, quibus femine crines, hircorum barba, nigrum pallium, et nudi in patientia rigoris pedes, quæ omnia argumenta sunt diaboli, XXII, 413. — Sunt alii quibus omnis cura de vestibus si bene oleant, si pes, laxa pelle non polleat. Crines calami vestigio rotantur, digiti de annulis radiant; et ne plantas humidior via aspergat, vix imprimunt summa vestigia, 414. — Turpanda est facies quam contra Dei præceptum purpuris et cerussa et stibio sæpe depinxit, 891, 1115.

GAUDENTIUS (S.). — Quid vestes sericas quotidie comparas? monilia auro gemmisque pretiosa mercaris, dum sterilitatem causaris? necessitates præteritis, dum temporis angustias quæris? pudet dicere, penitet recordari, XX, 1939. — Quis reatus exspectat eos atque eas quibus sericæ et purpureæ et auratæ vestes in usu sunt, si nudos qualicumque indumento non tegerent? 941.

AUGUSTINUS (S.). — Vestimenta linea interiora, XXXVIII, 224. — Vestimentis lineis purpuram miscere et uti inconstina veste, quomodo jam sit peccatum, 237. — Veste muliebri qui se ostentant, iure infames sunt et instabiles habentur, XXXII, 898. — Ornamenta ad illecebram invitantia merito reprehenduntur, XXXIII, 1080. — In mulieribus tamen conjugatis excusatur si exigente marito fiat, 1060. Quæ veniunt ad Dei ecclesiam in superbo vestitu corripuntur, XXXVIII, 203.

Corporis humani fabrica quam pulchra et admirabilis, XLI, 470, 790. — Corporis structura et compositio, opificum indicat artificem suum, Deum verum, XLII, 392. — Quomodo factum sit ad Dei similitudinem, XL, 52. — Corpus imaginem Dei non capit, XLIV, 537. — Corpore melior quælibet incorporea natura etiam vitiosa et misera, XXXIII, 561. — Corpore præstantissimo anima vilissima præstantior est, XXXVII, 1883. — Corpora diligendo, quomodo peccamus, XLII, 109. — Corpus fidelium, templum Dei, XLIV, 433. — Corpora nostra empty sunt sanguine Christi, XXXVIII, 846. — Ornamenta exterioris hominis, quanto magis appetuntur, tanto sunt interioris detrimento, 884. — Corpus nunc onus, post resurrectionem honor; nunc sarcina, tunc levamen, 1259. — Ornatus maxime Christianorum et Christianarum mores boni sunt, XXXIII, 1060. — Auri circumpositio et intorsio crinum, et cetera huiusmodi, quæ vel ad inanem

pompam, vel ad illecebram formam adhiberi solent, merito reprehenduntur, 1080. — Cogente viro, excusabiles uxores videntur in superbo cultu, si cor humile retineant, 1081. — Pulchritudo est bonum Dei, XLi, 467. — Pulchritudo vera in anima, XXXIII, 63. — Pulchritudo seducit sui consecratos, XXXIV, 159. — Cur sæpe fallat, 150. — Quandonam male amatur, XLi, 467. — Mulieres candore ac rubore simulato et pigmentis illito vultu viros fallentes, XL, 446.

PROSPER (S.). — Corpus antea nobis ornamentum postea compedes factum, LI, 438. — Nemo est in hac vita cujus animam corruptibile corpus non aggravet, 340.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Terrena indumenta spem novitate, vetustate sordescunt, LII, 432. — Terreni terrenis velantur vestimentis, *ibid.* — Dives malus purpura induebatur et bysso. Quid est, o dives, ab æstu byssus nonne defendit? purpura resistitne inferno? Remanserunt ista, te deseruerunt, et nunc ipse nodus sudas, æstuas, qui aliquando æstibus insultabas, artificiosa nuditate vestitus, 535. — Contra eos qui simulacrorum habitum et vultum in ludis fingebant sic invehit: Si tanta est de a-sensione damnatio, quis satis luceat eos qui simulacra faciunt semetipsos? nonne isti amiserunt imaginem Dei, similitudinem perdidierunt, Christi exuti sunt indumento? Ne dicas: Non sunt hæc sacrilegiorum studia, vota sunt hæc jocorum. et hoc esse novitatis lætitiā, non vetustatis errorem... erras, homo, non sunt hæc iudicia, sunt crimina, LII, 611. — Si quæ sunt viscera pietatis in nobis, si quæ fraternæ salutis affectio, abstrahamus eos qui sic ad perditionem currunt, rapiuntur ad mortem, trahuntur ad tartara, festini in gehennam. Abstrahat pater filium, servum domini, civem civis, homo hominem, qui se bestiis comparant, exæquantur jumentis, aptaverunt pecudibus, demonibus formaverunt, *ibid.*

MAXIMUS (S.), Taurin. — Viros corripit qui in Kaleudis Januarii insuales muliebres ornatus induebant, LVII, 235 et seq.

PRUDENTIUS (S.). — Feminas arguit quæ in se quasdam exercent pictiones, LIX, 1030, 1033.

PAULINUS (S.). — Mulieres quales capilli deceant, Lxi, 753.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Vestri mollibus quid sit, LXVI, 1097. — Vestes pretiosæ damnantur, 1305. — Vana vestimenta virtuti tribuuntur, *ibid.* — Impius et hæreticus sicut adulteri vultum anum operiunt ut securus malitiam effundant, LXXV, 1157.

COLUMBANUS (S.). — Vana est nitibus colorata corporis religio, LXXX, 234. — Ne simus tanquam sepulchra deabata, *ibid.* — Vide ejusd. serm. *De non serviendo corpori*, 242. — Unum dicam quod scio: qui hic pascitur, hic saturatur, hic jucundatur, hic ridet, hic inebriatur, hic iudit; illic esuriat, illic sitiit, illic lugebit, illic lamentabit, illic ululabit, 244.

TAIO, Cæsaraug. — De cultu vestimentorum, LXXX, 918.

PAULINUS (S.), Aquileiens. — De frivola corporis pulchritudine, XCIX, 220.

ALCUINUS (B.). — Inanis vestimentorum pompa, quam nec sæcularibus prodest, et multum Deo servientibus obest, C, 166, 168. — Commendatur modestia in vestimentis, 138. — Non te vestimentorum vanitas emolliat, 222. — Insania est vestimentorum pompa, 243. — Corpus quod tanta cura colimus, postmodum vermium esca erit, 227.

ADO (S.) Vienn. — Quomodo sancta Agnes, etsi adolescens et pulcherrima, superbas vestes et pretiosa ornamenta respuit, ut virgo permaneret, CXIII, 197.

RATHERIUS, Veron. — Luxum describit ridiculum quorundam præsulum sui temporis, CXXXVI, 291, 294.

OTHLONUS, mon. S. Emmerami. — Quam detestandus luxus vestium in clericis, CXLVI, 557. — Quibusdam clericis non semel divitiis admonitis de tali abusu minitatum est fulmen, dum in ecclesia congregarentur, ita ut omnes inde ingirmi remansere, 558.

GUIGO, prior Carthus. — Pretiosis ornati vestibus, herminis et griseis confoti pellibus, numerosis et exquisitis relecti dapibus, plumis instar Sardapatis non tam impositi quam immersi mollibus, divinam indignationem quomodo nostris putamus placandam precibus, CLIII, 596. — Non igitur ejus (animæ) vobis curam eripiat aut favor principum, aut aliorum ornamentorum, aut gloria pompæ aut delicie convivorum; aut oblatores quantitas ulla donorum, 597.

ANSELMUS (S.) Cantuar. — Effunde, dum tempus est, lacrymas, ne in alio sæculo sine utilitate plangas: hic enim risus, ibi vero fletus; hic ornatus vestium, ibi cruciatus vermium, CLVIII, 678. — Quid acquies de pre-

tiosi vestimenti cura nisi æterna supplicia? 679. — Porta semper verecundiam in vultu... pudorem in facie, 680. — Inceste deposita facie, abjecto vultu, mœstio ore, percusso corde, lugubri veste, 681. — Despice temporalia et cædua ut tanquam exinius belligerator, pompam relinquens sæculi, possis bravium post victoriam promereri, 679. — Serva corpus et membra ea dignitate qua decet, 715. — Ipse Christus in te dignatur habitare, seipso vestit te, munit et ornat, *ibid.* — Versus contra corporis et vestium luxum, 701, 702. — Corporis sensu decidentis descriptio, 694.

ANSELMUS, Laudun. — Docet nos vestis Joannis Baptistæ ut asperis utamur vestibus ad carnem domandam, CLXII, 1263. — Qui non inquinare vestimenta sua, 1515. — Meretrix Babylon in superbo vestitu descriptur, 1561.

RUPERTUS, Tuitiens. — Exemplum impiæ reginæ Jezabel quæ audito Jehu introitu, depinxit oculos suos subio, ornavit caput suum et per fenestram ut seduceret prospexit, ex quo dejecta est, CLXIX, 885. — Mulierem Apocalypses purpura circumdatam, coccino et auro, lapidibus et margaritis, tenentem poculum in manu abominatione plenum exponit, 1132.

HILDEBERTUS, Cenoman. — De Joanne Baptista: Cum asperis, ait, induitur, ad domandam carnem laboribus informat, cum pellicea zona lumbos cingit ad castitatem invitat, CLXXI, 657. — Pretiosa vestimenta Deo non placent, 838.

GODEFRIDUS, Admontens. — Corpus est symbolum corruptionis, CLXXIV, 688. — Vestimenta sunt symbolum corporis humani, 785. — Superflua cura fugienda, 682. — Divitis molliter vestiti et epulonis finis lugendus, 588 et seq.

HUGO A. S. VICTORE. — Vestes nec ultra modum mundas esse decet, tanto enim quique polliuitur intus, quantum ad inanem gloriam foris mundatur, CLXXVI, 908. — Multum interest enim inter necessitatem et cupiditatem, *ibid.* — De vestimentis sacerdotalibus, CLXXVII, 927.

BERNARDUS (S.), C'aræval. — Carnis delicie, spiritus corruptelæ; pellicie lenes et calide, pauci subtilis et pretiosi, longæ manicæ, amplum caputium, opertorium sylvestre et molle stamineum sanctum non faciunt, CLXXXII, 77. — Quod otium parit fastidium, hoc exercitium reddit dulce, *ibid.* — Carnis cura penitentiae contraria, 624. — Caro spiritui servire debet, non spiritus carni, CLXXXIII, 600. — Caro, domesticus hostis valde timendus, 545. — Carni quod molestum, hoc præsertim eligendum, 125. — Vestium luxus in clericis vituperandus, CLXXXII, 770, 812, 912. — Vestitum vanitas, lepra luxuriæ, CLXXXIII, 289. — Vestium decor vestium non decorat, CLXXXII, 258. — Luxus vestium prohibitus præsertim in monachis, CLXXXIII, 85. — Pulchritudo fucata damnatur, CLXXXII, 258. — Internæ nullo modo comparabilis, CLXXXIII, 915. — Non de altari recipitur ut luxuriis, ut inde tibi compares frena aurea, sellas depictas, varia griseaque pellicea, CLXXXII, 86. — Sic ergo et nos contenti simus vestimentis quibus operiamur, non quibus lasciviamus, non quibus superbiamus, non quibus mulierculis vel similari, vel placere studeamus, *ibid.* — Fastus cedit, ubi invalescit affectus, CLXXXIII, 999. — De vera pulchritudine in anima querenda, *ibid.* — Multi fastu vestium et corporis delicis tantum festa sanctorum concelebrant, 44.

GILBERTUS DE HOILANDIA. — Bona hæc indumenta quorum unum ornat, alterum armat, CLXXXIV, 155. Vestimenta animæ mystice qualia, 181, 182.

GUERRICUS, Cisterciens (V.). — Hæcine est species pietatis quam in eis videmus, habitus et incensus meretricius, sermo scurrilis, oculus impudicus, venter qui pro Deo collitur, et omnis illa vitæ contumelia quæ publice pietati irrogatur? CLXXXV, 59. — Non ex habita semper dijudicanda virtus, *ibid.* — Non unus Naaman, sed innumeri: O divites, et leprosi! superbi, sed erumposi! 61. — Pallium divini amoris in hujus vitæ bieme induendum, 50. — Aurum sapientiæ, animæ pretiosum ornamentum, *ibid.*

GRATIANUS. — Decret. circa habitum cleric. : condemnantur clerici qui clavis fulgidisque vestibus lasciviant, CLXXXVII, 1117. — Item qui sæcularibus vestibus utuntur, 1118.

PETRUS VENERABILIS Cluniac. abb. — Quosdam usus in vestibus arguit apud Clarnvallenæes solitor, CLXXXIX, 115. — Varietas coloris in monachorum vestibus divisionis schismaticque causa esse non debet nec factantia, 353, 354. — Parvi refert utrum albus nigerve sis, 404. — Etiam in sordido habitu diabolus quod suum est querit, et humilitatis vestibus quandoque texturam

superbie interserit, 944. — Christi indumento quæ sint adhibenda? 960. — Statuta ordinis Cluniac. circa vestimenta quibus, molles et fastus præsertim exstirpantur, 50, 1031.

GERHONHUS, præposit. — Sanctimonialia arguit quæ accipiunt de foris vestes pretiosas, seu alia quælibet ornata, CXCIV, 1279, 1283.

ÆLREDUS abbas. — Vestimenta cilicina, lanea, lineæ, et purpurea mystice exponuntur de statu animæ, CXCIV, 558, 559.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Corpus statim ut anima exit voluntarium motum et omnem sensum amittit, CXCVI, 210. — Omni hora deberet homo memorari novissimæ suæ, *ibid.* — O cum quanta confusione ad Deum redibit... qui huius in se similitudinem conculeavit, iudicavit, obliteravit! 211. — Mulieres cum tortis crinibus auro et veste pretiosa ornatas arguit, 536.

ADAMUS SCOTUS. — Pulchritudinis corporeæ pericula, CXCVIII, 581. — Excæcat aspectantium oculos, 515. — In vestitu modestia commendatur, 533.

ARNULPHUS, Lexovien. — Habitus honestas verborum vultusque dignitatem auget, CCI, 183. — Verecundia faciei animi castitatem probat, *ibid.*

REINERUS S. LAURENT. Leod. mon. — Pompe et vanitas tum vestium tum ornamentorum S. Pelagii adhuc meretricis, CCIV, 53. — Ejus pulchritudo qua alliciebantur miseri illi sæculi, *ibid.* — Quibus vestimentis jam penitens inluta sit, 59. — Pulchritudine vana corporis in jejuniis exstincta, pulchritudinem animæ longe pretiosiorē consecuta est, 60.

BALDUINUS, Cantuar. archiep. — Oculi sua pulchritudine amorem provocat, et secreta significatione amorem nuntiat, CCIV, 481. — Mulier quæ oculos pingit stibio, speciem quam non habet mentitur, *ibid.*

PETRUS CANTON. — Curiositas vestium superflua arguitur, CCV, 251. — Improbantur varii opifices harum vanitatum, 253. — Contra molliem vestium invehitur, 254. — Monachorum vestis non splendeat, 485 not. — Christianum non decet sarmatica vestis, 253.

PETRUS BLESENSIS. — Fastum et arrogantiam canonici cujusdam insectatur, CCV, 78. — Elias et Joannes de vestium asperitate laudantur, 578. — Respicere puerum Jesum pauperrimis panis involutum, *ibid.* — Discipuli Christi pannos, 587.

MARTINUS (S.), Legion. — Mundus non relinquitur nisi vestimentorum respuitur mollietas, CCVIII, 631. — Cilicium et cinis corpus penitentis involvunt, *ibid.* — Pulchritudo non est diligenda in creaturis, sed in eo qui hanc creaturis distribuit, 678. — Sit gloria nostra delicias corporales respicere, terrena contemnere, coelestia desiderare, 720.

ALANUS DE INSULIS. — Corpori non indulgendum, CCX, 119. — Corpori non ita providendum ut obliviscamur spiritus, 588. — Forma fragile bonum est, 117. — Hujus novissima sæpe memoranda, *ibid.* — Eam mors perdit, unus acus exaratio perimit, infinitas demolitur, senium deprædatur, *ibid.* — Noli jactare insignem habitum, 118. — Hominis speculum triplex scriptura, natura et creatura, *ibid.*

ABSAO, abbas. — Attende quæ sit conditio carnis austeræ, misera, utpote necessario mortura, victura brevi, custos sepulchri, succanda vermibus, judicio addicta, et nisi misericorditer liberetur in æternum peritura, 24. — Attende miseriam hujus carceris, id est corporis, 42. — Quammodo macula proprietatis per vestimentum diverse contrahitur a monachis, 174. — Luxum quorundam clericorum arguit, 142.

ADAMUS, Forcens abb. — Non affectat divina puritas longos vestium tractus ad nihilum autem necessarios quam ad concitandos pulveres, et ad gressus festinantium retardandos, *ibid.* — Non erubescant feminae nostri temporis probrem assimilari vulpeculam post se longam trahentem caudam, 610. — Christianam mulierem decet habitum moderatus, vultus verecundus, 611. — Habe pondus, serve numerum, mensuram tene, nec dividi poteris ab auctore, 617. — Modum ignorat superfluitas, *ibid.* — Damañit est in vidua curiositas vestium, contemptum superfluitatis, pompa equitantium, 694.

BERNARDUS, abbas. — Quis clericus erubescit compere procedere in publicum? Quis molli et femineo gressu incedere, imo quis mulier esse? CCKII, 633. — Et quid ipse adhuc densat formæ leoncinæ sui ordinis et corporis injuriam tota die quantitates ad speculum, 633-634. — De oratione corporis humani, 722. — De ejusdem materia, 730.

SICARDUS, Cremenon. — De habitu clericorum tum sacra, tum domestica et ejusdem significatione mystica, CCKIII, 57 et seqq., 72, 84. — Arma non portant, quæ

non homines sed dæmones impugnant, 60. — Cingulo lumbos præcingere est luxuriosos impetus reffrenare, 74. — Subdiaconi induunt poderem talarem (l'aube) ut discant munditiam corporis et castitatem induere. Deinde balteo (le cordon) renes accingunt, ut, sub timore Domini, discant carnales concupiscentias reffrenare, 85.

Gesta Innocentii III. — Ut videbat magnam regnare superfluitatem in sæculo et maxime in prælatis ac liberius eos possit corripere, ad summam reduxit mediocritatem domum suam, CCKIV, CCXXV. — Pelles hermelinas et grisetas commutavit in agnivas, *ibid.*

IV. — Ebrietas.

TERTULLIANUS. — Vini usus olim mulieribus interdictus, I, 502, 505, 1288. — Ebrietatis et libidinis dæmonia duo inter se conspirata et conjuncta, 645.

HILARIUS (S.), Pictav. — Ebrietatis miseria graphice depingitur, IX, 687. — Vinum cor hominis lætificans, et vinum cor hominis compungens, 386. — In vino lascivia, *ibid.*

AMBROSIIUS (S.). — Vinum nec suum pepercit auctori, XIV, 701. — Inebrietas ebrietatis fructus, 702. — De vini abstinentia, *ibid.* et seqq. — Vini ebrietas fomes libidinis, 327. — Quanta vini est vis, XVI, 203. — Ubi caro inebriatur mens titubat, animus vacillat, cor fluctuat, 410. — Gluttones et ebriosi servi sunt ventris et libidinis, XVII, 329.

BACCHIARIUS, lib. ad Januar. — Donec muscipulam fornicationis evaseris, non te ebrietatis laqueis credas, XX, 1030. — Luxuria atque ebrietati quedam aibi in vitiorum nativitate germanitas est, *ibid.*

HIERONYMUS (S.). — Nunquam vinum redoleas, ne illud audias philosophi: Hoc non est osculum porrigere, sed vinum propinare, XXII, 536. — Non Etnei ignes, non Vulcania tellus, non Vesuvius et Olympus tantis ardoribus æstuant ut juveniles mollium vino plene et dapibus inflammata, 554. — Comicus dixit: *Sine Cerere et Libero friget Venus*, *ibid.* — Festivitates non celebrandas in vino, XXV, 1245. — Odit autem Deus... eos qui non celebrant festivitates Dei, sed festivitates suas, 1055. — Nisi cerebrum sanum fuerit, omnia membra in vitio erunt, XII, 662. — Venter mero æstuans cito despumat in libidines: in vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est, 663.

AUGUSTINUS (S.). — Ebrietatis peccatum consuetudine vitium et contemnitur, XXXVIII, 125. — Ebrio nihil in animis, XXXVII, 1570. — Ebrietatis et malæ consuetudinis pugna, XXXVIII, 816. — Ebrietas cavenda, 1098. — Frequentissima temporibus Augustini, XXXIII, 565. — Ebrietates in honorem sanctorum martyrum, 91. — Reprehenditur hoc vitium, 116. — Ebriusum inter et ebrium plurimum interest, XII, 427.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Crapula et ebrietatis consecrata in Herode, LII, 630. — Arguuntur excessus in Kalendis Januarii soliti, 609 et seqq. — Ebrietas est dæmon blandus, venenum dulce, rabies voluntaria, invictus hostis, illecebra honestatis, et pudoris injuria, 273. — Ebrietas cordis mater, parens litium, furoris genitrix, petulantiam deformiter est magistra. Hanc qui habet, se non habet; homo non est, est ipse peccatum, *ibid.* — Ebrietas in Christiano crimen est, in sacerdote sacrilegium, alter animam suam necat vino, sacerdos spiritalium sanctitatis exstinguit, 273.

SALVIANUS. — Ebrietas nobilibus ignobilibusque communis, LIII, 142. — Ebrietas Christianorum detestabilior quam Hunnorum et cæterorum barbarorum, 87. — Ebriosi in ebrietatibus Deum spernere videntur, 170.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Luxuria comes est ebrietatis, LVII, 736.

PRUDENTIUS (S.). — Ne crapula forveat cavendum est, LIX, 815.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Ecce crapulam generat, potus ebrietatem, LXXXIII, 649. — Ebrietas perturbationem gignit mentis, furorē cordis, flammam libidinis, 649. — Ebrietas sensum rationis captivat, 630. — Vino deductos et luxuriantes arguit Isidorus, *ibid.* — Multi beluina consuetudine detenti luxuria tota die epulisque inveniunt, *ibid.* — Tota die epulas in cogitatione ruminat qui ad expiendam gulam vespere sibi delicias præparat, 632.

ALCUINUS (S.). — Quanta mala general ebrietas nemini est qui nesciat, C, 166. — Sobrietatem in potu commendat, 173. — Ebrietatis assiduitatem maxime devita, ex vi caloris febriem ardor ingruere solet super incantatos, *ibid.* — Ebrietatem sectantes quasi inferni foream devota, 243. — Insanis est secunda ebrietatis luxuria, *ibid.*

BLINCMARUS Rhem. — Apud multos ex una ebrietas

non solum tenetur, sed etiam de ea quasi pro virtute se jactant et gloriantur, CXXV, 876.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Luxuriosa res est vinum et tumultuosa ebrietas, ventrem namque vino et epulis assuescere, quid est aliud quam hostibus animae ut ingreditur aditus aperire, 428.

RADULPHUS ARDENS. — Ebrietas quid sit, CLV, 1670. — Quae mala pariat, *ibid.*

ANSELMUS (S.). Cantuar. — Qui vult ebrietatem seu immoderatam bibendi voluptatem, sua culpa perdit gratiam, quam accepit, CLVIII, 525. — Esuri et siti, abstine et aresce: nisi jejuniis erudiaris, non potes tentationes vincere, 680. — Versibus corripit ebriosos et crapulae delictos, 701.

BRUNO (S.). Astens. — Ab omni vinolentia et ebrietate abstinendum est, CLXV, 959. — Quanta mala a vino procedant, *ibid.* — Et vini et concupiscentiae ebrietas mala est: nallum enim secretum est ubi vel haec vel illa regnat, *ibid.* — Ebrietas sacrilega Balihazaris regis quomodo punitur, 1359.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Suspectus est aureus calix Babylonis, malo sitire, CLXXI, 452. — Ebrietas damnat, 449. — Ebrietas sensum auferit, corpus debilitat, 468.

GODEFRIDUS, Admont. — Ebrietas et edacitas luxuriae mater, CLXXIV, 1121-1122. — Craticula est corpus nostrum in qua misera anima ignes diversos tentationum patitur, 936.

HUGO A S. VICTORE, Paris. — Ebrietas est per quam menti quaedam sui obliuio generatur ex superfluum potum indulgentia, CLXXVI, 1001.

BERNARDUS (S.), Clarevall. — Numquid liquorem illum ejus et color blande ardebat oculis, et sapor dulce in palato respondebat, aut scyphos accuso argenteos? CLXXXII, 708. — Calix demoniorum ebrietas, 85. — Christus vina sua dulciora super mel et favum propinare non dignatur ubi curiosa est ciborum diversitas, 86. — Vinum raro bibunt Cistercienses, eo quod corpori potius quam menti militat, 77. — Illi aquam macebunt, CLXXXIII, 515. — Vina pigmentata eisdem vetita, CLXXXII, 911. — Cum venae vino fuerint ingurgitatae, toto in capite palpitantes, sic surgenti a mensa quid aliud libet, nisi dormire? *ibid.*

GRATIANUS. — Non est vacandum comensationibus et ebrietatibus, CLXXXVII, 329.

PETRUS VENERABILIS, Cluniae. abbas. — Voluptuose et superflue bibere et inebriari vult homo carnalis, cui omnino contradicit Christus, CLXXXIX, 595.

GARNERIUS A S. VICTORE. — Ebrietatis et temulentiae fructus in Herode, CXIII, 169.

ECBERTUS abbas. — Vini potus non est per se malus; si temperate et ordine fiat licet, contra Catharicos demonstratus, CXCV, 59.

JOANNES, Saresber. — Turpes esse solent coepulationem et compositum catus, CXCI, 403.

PETRUS CELLENSIS. — Cum sepelitur aliquis vino, enervatur luxuria, luget natura, CCII, 450. — Non sinit dedit vino in quo est luxuria, 651.

PETRUS CANTOR. — Contra ebrietatem, CCV, 530. — Ebrietas sui et Dei immemorem facit, 532. — Imaginem et Dei similitudinem, quae refulget in homine, caeca deformavit ebrietas, 762. — Ebrietatibus organa tota delirant, *ibid.* — Si vinolentia te ingurgites, quantalibet lingua tua Dei laudes sonet, vita blasphematur, *ibid.*

MARTINUS (S.), Legion. — Adam cecidit per gulam; Lot per ebrietatem; Salomon per luxuriam, CCVIII, 677.

ALANUS DE INSULIS. — Ebrietatis descriptio, CCX, 120, 462. — Ebrietatis effectus et malitia, *ibid.* — Ad facinorosa impellit, 253. — Ebriosi fugiendi, 253. — Ipsis clericis familiaris, 463. — Secreta ebriis committi non debent, 581.

V. — *Gulae excessus. — Comensationes, conviviorum et epularum deliciae, et crapula.*

TERTULLIANUS. — Victus omnem disciplinam aut occidit, aut vulnerat, II, 960. — In primordio hominis pabulum quale fuerit, 958. — Convivia publica ethnicorum quae et quam nefanda, I, 452. — Gulae comites libido et luxuria, II, 953.

CYPRIANUS (S.). — Convivia lasciva vitanda, IV, 457. — Convivia turpia, lutulenta in collegio, III, 1030. — Convivia cum malis vetita, 829. — Epulae largiores vitandae, IV, 244. — Epulis atque coenis inihiare, 591.

HILARIUS (S.), Pictav. — Liber viventium alius est a libro iustorum, IX, 485.

AMBROSIUS (S.). — Gula de paradiso regnantem

expulit, XIV, 700. — Mala dominae servitur gulae, quae semper expellit, nunquam expletur, 706. — Quae non propter ventrem pericula? 705. — In utero ambulans qui ventri et gulae serviunt, 512. — Tetendit diabolus laqueum gulae, 525. — Plurimos gula sua occidit, nullum frugalitas, 526. — Libido pascitur conviviis, nutritur delictis, vino accenditur, ebrietate inflammatur.

HIERONYMUS (S.). — De exquisitis cibis, XXII, 535. — Convivia saecularium fugienda, 536. — Quid prodest oleo non vesci, et molestias quasdam, difficultatesque ciborum querere? 537. — Pinguis venter non genuit sensum tenuem, 537. — Multo melius est corpori impere quam servire, 479. — Quid nos ventris animalia tale unquam fecimus? quos vel si secunda hora legentes invenerit, oscitamus: manu faciem defricantes, continemus stomachum, 478. — Epularum largitas corpus frangit et animam, XXIII, 501. — Difficile inter epulas potestiam servatur, XXII, 937. — Plenus venter facile de jejuniis disputat, 580.

AUGUSTINUS (S.). — Cibum et potum non nisi gratia conservandae salutis lex aeterna admittit, XLII, 426. — Alimenta sumenda tanquam medicamenta, XXXII, 797. — Magnus ille est qui in cibo non rapitur aliquantulum extra metas necessitatis, 799. — Quod saluti satis est, parum est delectationi, 797. — Cibus sine voluptate non sumitur ut vivatur, XLI, 622. — Ciborum necessitas calamitas est et delictum vocatur, XXXII, 797. — In cibo insidatur laqueus concupiscentiae, *ibid.* — Cibus qui in ventre jam non sapit, in memoria quasi sapit, 786. — Cibi aviditas major in curis, 924. — Cibi viles et electi, nihil amplius praestant, XXXVIII, 413. — Cibus spiritualis praestantior corporali, XXXVIII, 1181. — Cibus noster Deus; solus reficit nec deficit, XXXVI, 597. — Gulosi describuntur, XXXIV, 97.

JOANNES CASSIANUS. — Spiritus gastrimargiae seu gulae collectandum, XLIX, 204, 217, 225, 229, 256, 636 et seqq. — Delicta cibi et potus vitanda, 625.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Consule sermones de *divite epulone*, LII, 529, 536, 540; et de *filio prodigo*, 185 et seqq. — Jacobus in Herode caro oppressa crapulis, ebrietate captiva, 634. — Ecce quidquid pariat totis noctibus protrahit convivia, *ibid.*

SALVIANUS. — Rusticum cibum et sobrietatem veterum Romanorum laudat, ut excessus sui temporis confundat, LIII, 52, 53. — Demoniorum mensae participare non possumus et mensae Domini, 155.

LEO MAGNUS (S.). — Adversarii nostri dolos non solum in illecebris gulae, sed et in ipso jejunio caveamus, LIV, 278. — Per illecebram cibi irrepsit prima causa peccati, 421. — Quotidiano experimento probatur satietate carnis aciem mentis obtundi, et ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, 186. — Alibi adversus Manichaeos loquens de cibo: Quod si immoderata aviditate sumatur, nimietas edaces et bibaces dedecorat, non cibi neque poculi natura contaminat, 279.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Convivia ebriosae Kalendarum damnantur, LVII, 270. — Gulae vitium, quot. afferat detrimenta, 564. — Luxuria semper juncta est saturitati, 575.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Convivia vix sine culpa celebrantur, LXXV, 532. — In conviviis etiam moderatis diabolus locum invenit, 568. — Convivium reproborum est delectatio temporalium voluptatum, LXXVI, 709. — Non cibus, sed appetitus in vitio est, 537. — Gulae tentationes, 622. — Quinque modis nos tentat gula, 536. — Gula cunctas virtutes obruit, *ibid.* — Gula antiqua est diaboli tela, LXXVIII, 22. — Ab ea quam timendum sit, 514.

EUTROPIUS (S.). — Gula seu gastrimargiam primum octo vitiorum principum computat, LXXX, 9. — De gastrimargia oritur fornicatio seu luxuria, 11. — Triplici genere distinguitur, *ibid.* — De gastrimargia nascuntur comensationes, ebrietates, 12.

TAIO, Casarug. — De gulae concupiscentia, LXXX, 940.

ISIDORUS (S.), Hispal. — De gula, quid et quotoplex sit, LXXXIII, 647. — Per eam accenditur et nutritur libido. Arguuntur comensationes et sumptuosae convivia, 648. — Non facile expelluntur spiritus immundi nisi per gulae extinctionem et abstinentiam, 649. — Nullus hominum tam importunus exactor quam venter, *ibid.*

PAULINUS (S.), Aquil. — Crapula et ebrietas maxime vitandae praesertim a clericis, XCIX, 297.

ALCUINUS (B.). — Quid conviviorum frequentia quae animam a religione melioris vitae avertere solet, C, 166.

Commendatur continentia in cibo et in potu, 158. Non te ciborum luxus enervet, 222. — De gula, CI, 683. — De ventris ingluvie, 1194.

HALITGARIUS. — De ventris ingluvie, CV, 667. — De remedio gulæ, *ibid.*

JONAS, Aurelian. — Vehementer arguit eos qui deliciosis cibis ventribus distentis et diversissimis potionibus irrigatis non ad laudes Dei, sed ad cachinnationes ora dissolvunt, CVI, 164. — Terrendi sunt epulis multiloquioque vacantes damnatione illius purpurati divitis qui micæ Iazaro indigeni dare noluit, 165. — Nunc vix sumitur cibus sine detractatione, sine simulatione, sine insultatione, sine histrionum saltatione, et obscœna jocatione, et turpiloquiis et scurrilitatibus et cæteris innumeris vanitatibus quæ christianum animum emolliunt, *ibid.*

RABANUS MAURUS. — In luxurioso impuroque Herodis convivio eruentæ allatæ sunt epulæ, CVII, 960. — Carnalis populus Judæorum, cœlestem cibum spernens, voluptatem carnalium desiderabat, CVIII, 661. — Alla carnis tentatio nascitur dum carni immoderatus in refectione servitur, CX, 937. — De natura, tyrannide et remediis gulæ, CXII, 1367 *et seqq.*

PASCHASIUS RADBERTUS. — Per gulam concupiscentiarum fomes nutritur, inveniunt libidinum in nobis acrius inflammantur, CXX, 188.

HINCMARUS, Rhemensis. — Capitula quibus tabernæ et comessationes clericis interdiciuntur, CXXV, 780. — Admonendi sunt gulæ dediti, ne in eo quod maxime delectationi incumbunt, luxuriæ se mucrone transfigant, 875. — Edacitas ad luxuriam protrahit quoniam dum satietate venter extenditur, aculei libidinis excitantur, 876.

ODO (S.), Cluniac. — Gulæ cultores Apostolus vocat inimicos crucis Christi, ventrem suum pro Deo habentes, CXXXIII, 567; *et in Job legitur: Sapientia non invenitur in terra viventium*, 567.

ATTO, Verecell. — Qui frequenter ad alienam mensam convenit, otio deditus, aduletur necesse est pascenti se... quod factum valde abhorret disciplina Dominica, talium enim Deus venter est, qui tam foeda cura sibi necessaria provident, 667.

RATHERIUS, Veron. — De mensa et convivii luxu redundantibus quorundam episcoporum sui temporis, CXXXVI, 291. — Quomodo a vitiiis abstinere, qui gulæ deservit, 696. — Unde dicatur gula triformis, *ibid.*

PETRUS DAMIANUS. — Quomodo de inimicis nostris triumphum pessimum obtinere, qui semper in epulis, semper in poculorum affluentium volumus ingurgitatione jacere? CXLIV, 428. — Gulæ reprimatur edacitas, ut sincera valeamus esse castitatis victores conspici, 429. — Qui ventrem pro Deo veneratur Deum quodammodo negare convincitur, *ibid.* — Pruritus gulæ cohibeat frenum disciplinæ, 426. — Coquorum princeps jure asseritur venter, cui nimirum a coquis laborioso opere servitur, 427. — Divitis epulonis sæva inhumanitas, 418. — De gula, quid dicam, cum opulenti quique nesciant famem, nunquam præstolentur esuriam? Tumentes ventres, nisi citius per utrumque spiram effluant, crepitum ilibus reformident, et sic in manibus fistulæ consistit incolumitas vite, 231. — Ora flammantia crapulantur, nec tamen dicendi sunt, fastidio prohibente, comedere, sed potius Agurire, *ibid.*

GUIGO, prior Carthus. — Summopere nitendum est ut et mentis superbia prematur humilitate, et carnis luxuria sobrietate, CLIII, 595. — Numerosis et exquisitis refectionibus, divinam indignationem quomodo nostris putamus placandam precibus?

RADULPHUS ARDENS. — Stulte et male animam nostram diligimus, si ejus sensualitati in ingluvie, in luxuria, in voluptate satisfacimus, CLV, 1527. — Comessationes et ebrietates opera sunt tenebrarum, 1670. — Comessatio superflua est frequens et luxuriosa epulatio, nec in mensura nec in tempore, nec in modo modum observans, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Adversus gulæ et crapulæ sectatores carmine invenitur, CLVIII, 701, 702. — Sunt quæ summa putat meretrix, coquus, histrio: nullum his præfert aut par aestimat esse bonum. Quidquid et ad victum mare nutrit, terra, vel aer, quærit habetque viri luxuriosa fames. Et modico ventri vastus vix sufficit orbis, 701.

IVO (B.), Carnot. — Mens repleta torpescit et irrigata terra corporis hujus spinas et carduos germinat, CLXI, 1126. — Quosdam Belvacenses clericos increpat qui ventri plus æquo erant dediti, 118. — De qualitate ciborum non curat qui sitit.

ANSELMUS, Laudun. — Gula porta est et initium cæterarum voluptatum, CLXII, 1271. — Per eam præsertim homines tentat diabolus, 1272. — In cibo Joannis Baptistæ docemur ut asperis cibis et naturalibus utamur,

non multum solliciti circa extraneos et remotos cibos, 1265. — Anima plus quam esca, 1312.

BRUNO (S.), Astens. — Crapula et ebrietas sunt peccata quæ corda gravant, corpus corrumpunt, libidinem provocant, mentem evertunt, exteriorem hominem debilem reddunt, CLXV, 936. — Majus est abstinere a vitiiis quam a cibis, 957.

RUPERTUS, Tuitien. — Lætitia satietatis, prænuntiā tribulationis, CLXVIII, 968. — Exactor clamans venter est, 1167. — Convivii Balthazaris finis terribilis, 1559 *et seqq.*

HILDEBERTUS, Cenoman. — Cives sunt diaboli qui comessationibus, ebrietatibus et luxuriis student, CLXXI, 865. — Ex saturitate ad libidinem homo inflammatur, 427. — Asper est cibus, sed salutaris; amarus est gustus, sed cum deglutitus fuerit dulcorabitur super mel et favum, 451. — In primæ mulieris peccato, primum oculis capta est et odoratu, ejus audium deliniverunt verba serpentis, inde tactus ministravit et gustus peccatum consummavit, 842.

HONORIUS, Augustod. — Peccatum est crapula quo quis tantum gulæ illecebris deservit, et omne studium ventri ut porcus impendit, CLXXII, 1010. — Illi quorum corda crapula gravantur, cum divite in flamma arecentes cruciabantur, *ibid.*

GODEFRIIDUS, Admont. — Divitis quotidie epulantis dominatio, CLXXIV, 388 *et seqq.* — Sicut imprudentia animæ ita et intemperantia corpori ascribitur, 1121.

HUGO A S. VICTORE. — De ventris ingluvie seu gula, et ejus comitatu, CLXXVI, 1001. — Cibi sumptio tria habet considerata: quid, quando? et quomodo sumatur, 1054. — Et tria observanda, modus, mensura et numerus, 1055. — Quinque partitum gulæ vitium, CLXXVII, 850. — Non cibus, sed appetitus vitium est, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clargvall. — Nunquid dapes quotidie festivas, sicut incupabiles scuteillas redarguo? CLXXXII, 704. — Gulæ voluptas quam vilis et indigna, 842. — Gulæ damna plurima, 983. — Calix dæmoniorum crapula, 85. — Quomodo ignis et aqua simul esse non possunt, sic spirituales et carnales deliciae in eodem se non patiuntur, 86. — Ciborum condimenta nimia in monachis velantur ut libidinum fomenta, 77. — Venter dum nescit oneratur, sed varietas tollit fastidium, 910. — Adversus delicias invenitur, CLXXXIII, 589.

GUERRICUS. — Sicut stomachus, immoderato usu dulcium corruptus, potione purgatur amara, sic eorum qui suaviter vixerunt in amaricala conscientia, vita et consuetudine curantur austera, CLXXXV, 48.

ROBERTUS PULLUS. — Quomodo cibi sint sumendi, CLXXXVI, 969, 974. — Non cibi hominem coquinaant, sed cupiditas et abusus, 975.

GRATIANUS. — De alimentis, CLXXXVII, 217. — De cibo et appetitu, 219. — Non vacandum comessationibus, 229.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. monac. — Ordinis sui monachos arguit qui, spreis abstinencia, post carnes anhelant, CLXXXIX, 419. — Lustranda sunt membra, venatoribus opus est: aucupum arte fassiani, perdecies, lures captendi sunt, ne servus Dei fame pereat, *ibid.* — Monachi gulosi finis horribilis, 421. — Voluptuose et superflue vult homo carnalis epulari cui Christus penitus contradicit, 893.

GARNERIUS. — De ventris ingluvie oriuntur inæpta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo sensus, CXI, 155. — Qua ratione propagetur, 151. — A dissolutione spiritus procedit appetitus gulæ, 275. — Bruchi nomine designatur ingluvie, 134.

ECBERTUS, abbas. — Esi bonum et laudabile sit carnibus abstinere, attamen carni esus sobrius non semper prohibetur ab Ecclesia, CXCIV, 36, 39. — Quænam coquinaant hominem, 58.

ÆLREDUS, abbas. — Quomodo fur pessimus scilicet diabolus per sensus et primum per gulæ concupiscentiam nos ignorantes rapit et decipit, CXCIV, 223. — Diæta multum inservit ad frenanda carnis desideria, 245. — Eos qui in sæculo contemnunt divitias, honores et delicias, qui parce, sobrie, caste et religiose vivunt, Egyptii seu superbi lapidibus obruunt, id est, duris conviciis insectantur, 244.

RICHARDUS A S. VICTORE. — Gula est velut famulatrix et ministra luxuriæ, CXCVI, 690. — Delectatio potus et cibi, quam est vitiosa, 481. — Delectationes exteriores quanto quis contempserit, tanto plus in Deo delectari poterit, 418. — Sensualitati ratio principetur, 501.

HILDEGARDIS (S.). — Cum homo carnem suam moderate pascit, lætos et mansuetos mores habet; sed

cum in inietate ciborum et conviviorum vivit, quodlibet nocivum vitium pullulare facit, CXCVII, 556.

ADAMUS SCOTUS. — Frenanda est gulæ inhonestas, CXCVIII, 256. — Non minus sobrietatis modum excedis cum a corpore tuo necessaria excludis, quam cum superflua impendis, 256. — Cibi voluptas et delicia vitandæ sanis, indulgentur ægris, 532.

RADULPHUS, Lexoviensis. — Episcopo euidam exprobat conviviorum luxum et sumptus nimios, CCI, 181. — Item thuris odorem in epulas transtulisse eundem arguit, *ibid.* — Tanta sensualitatis miseri fructus, 182. — Cibi potusque sobrietatem in Alexandro III papa collaudat, 183.

PETRUS CELLENSIS. — Excessibus gulæ abstinere gaudet natura, paucis contenta, CCII, 450. — Monstri hujus scilicet gulæ facies blanda est ut decipiat, *ibid.* — Sceptum regi carnis delatione obtinente, quæ pax super Israël? *ibid.* — Ubi sine licentia comeduntur carnes, nonne Adæ prævaricatio renovatur? *ibid.* — Gula porta et infusorium ventris, 615. — Epularum abundantia et ciborum repletio fomentum parant titillationibus et in-entis carnis, 681. — Gulæ familia quæ, 686. — Remedium gulæ diæta seu abstinencia, 730. — Diaboli esca quæ, 782.

PETRUS CANTOR. — Gula quid sit, CCV, 75. — De gastrimargia, 328. — Adversus gulam et ebrietatem, 550. — Luxuriam parit, 551. — Gula, concupiscentia carnis et libido vitia sunt adjuncta, 552.

PETRUS BLESSENSIS. — Gravier reprehendit ejusdam ingluviem quantaque ex ea nascentur mala exemplis declarat, CCVII, 259 *et seqq.* — Fames prodigi, salutare documentum cullibet luxuriose viventi, 603. — Qui esurit in præsentem sæculo satiabitur in futuro, *ibid.* — Gastrimargia est eorum quæ odit Deus, 759. — Adversus comestiones et ebrietates invehitur, 762.

MARTINUS (S.), Legion. — Si veraciter mundum vultis relinquere, ciborum delicias et vestimentorum mollium respicite, CCVIII, 634. — Jejunet caro a cibis et mens a vitis, *ibid.* — De gastrimargia nascuntur contentiones et ebrietates, 721. — Libidinem abstinencia domat, 725. — Non exquirenda sunt accuratiora sed communia alimenta, 739.

ALANUS DE INSULIS. — Contra gulam exhortatio insignis, CCX, 119. — Gulæ descriptio, 120. — Gulæ effectus perniciosi, *ibid.* — Morborum origo, *ibid.* — Gula insatiabilis, 591. — Gula dicitur sulfur et luxuriæ seminarium, 248. — De superfluitate ciborum, 464.

ABSAO, abbas. — Gula quotidie machinatur sobrietati, in cibis et potibus superflue appetendis, CCXI, 42. — Per appetitum gulæ aquæ ac per fluxum luxuriæ, corporalis dignitas corrumpitur, 175. — Convivii Adami a serpente ministrati in paradiso voluptatis fructus fuere, languor naturæ, afflictio spiritus, appetitus mali et calamitas supplicii, 191. — Vita spiritalis et cetera bona tum gratiæ tum naturæ consumuntur a gula et luxuria, 186.

ADAMUS, Persenæ abbas. — Ciborum delictæ et ventris superfluentis satietas arguuntur, CCXI, 810. — Vitiis sobrius mulieris convenit Christianæ, 611. — Damnabilis est in vidua sumptuum superfluitas, numerositas ferculorum, 694.

HELINANDUS. — Beati qui terrenis evacuuntur dspibus, ut repleri celestibus mereantur, CCXII, 501. — Mentita est iniquitas illorum qui dicunt eos bene vivere qui se bene pascunt, qui suis voluptatibus obsequuntur, 545. — Quotoplici modo exerceatur sobrietas et refrenetur gula, 560-561. — Fames et altis, cibi et potus optimum condimentum, 200-201.

GUNTHERUS, Claterc. — Adversus gulam invehitur, CCXII, 209, 210. — Carnis petulantia jejunando restringitur, 219.

SICARDUS, Cremon. — Theodosius pius imperator, templa gentilium omnino destruxit, leges instituit, lascivias in comestationibus prohibuit, CCXIII, 474.

ANONYMUS. — Dialogus de esu volatilium monachis vetito, CCXIII, 931.

Gesta Innocentii III. — Mensam suam tribus ferculis voluit esse contentam, et capellanorum suorum duobus, CCXIV, 226.

VI. — Lascivorum consortium colloquia et consilia prava, adulationes.

TERTULLIANUS. — Verba inimica pudoris per loquacitatem increpant, I, 1288.

CYPRIANUS (S.). — Colloquia cum malis velita, III, 829. — Colloquia incesta, IV, 457. — Contagium venenati sermonis, III, 823. — Vitiorum blandi assertores, IV, 781.

HILARIUS (S.), Pictav. — Sæpe quod pudet dici, non pudet cogitare, IX, 325. — Lingua periculosus et promptissimus lapsus, 826. — Lingua homicidæ gladii et spicula, 410.

AMBROSIUS (S.). — Loquacitas innocentiam virtutisque naufragium, atque incentivum prolapsionis et culpar, XIV, 981-982. — Cave ne imprudenter loquaris, 535. — Mella distillant a labiis mulieris fornicariæ... postea vero amarior felle invenies, 524. — Meretrix oculos delectat, aures demulcet, sed mentem inquinat; multa mentitur, falsa adjungit, aufert disciplinam, *ibid.* — Colloquia æqualium plerumque mores bonos corrumpunt, XV, 1210.

HIERONYMUS (S.). — Stultiloquium esse existimo eorum qui aliqua narrant turpia ut risum moveant et fatuitate simulata magis illudant in quibus placere desiderant, XXVI, 519. — Magis stultiloquium ad fatuos et ineptas fabulas transfertur, 520. — Fugendum est persuasiones et decipulas fraudulentas quæ videntur flores quemdam sermonum habere et blandiri peccantibus, 622.

AUGUSTINUS (S.). — Loqui bona non possunt mali, neque mala boni, XXVIII, 475. — Loqui dolum, quid sit, 123. — Peccatores cum iniquitatem et cum justitiam loquuntur, falsa loquuntur, XXXVI, 677. — Loquentes vanitatem non audiunt loquentes veritatem, XXXVII, 1866. — Recte non loquitur homo, nisi quantum Dominus adjuvat, XXXIV, 535. — Adulari, adulatores, XXXIII, 571; XXXVII, 1921; XXXVIII, 579, 1229; XL, 46.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Ex consiliis proditnr diabolus, LII, 227. — Consilium impietatis quid fecerit, 524, 490. — Adulatio postrema dæmonis tentatio, 276. — Scandalum perniciosissimum nimis repentinus hostis, 275 *et seqq.*

VALERIANUS (S.). — Homilia de oris insolentia attento consulari, LII, 706.

SALVIANUS. — Impiorum implissima verba, quæ et qualia, LIII, 80, 82. — Improbis aliena nequaquam nos facere debet improbos, 134. — Scandalis in gehennam trahimur, 64.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Diabolus in serpente mutatus fallacibus linguis novorum hominum plam rudemque innocentiam malignitate decepit, LVII, 798. — Remove mollium laborum turpe mysterium, et nullus simplicibus viris tendatur laqueus adulantium, 751-752. — Opus pessimum maliloqui consuetudo, 752.

PAULINUS (S.). — Colloquia mala bonos mores corrumpunt, LXI, 211. — De lingue peccatis Deo veniam petit, 439.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Lingua pravorum bonis quam noxia, LXXV, 754. — Habere sub lingua dulcedinem quid sit, 1087. — Peccatoribus adulari quam noxium, LXXVI, 41. — Lingua adulantium locustarum instar fructus devastant bonorum operum, 600. — Ignis est sermo adulatorius, 1055. — Subiliter in mentem subrept, *ibid.* — Adulatio statim exstinguenda, 911. — Mle suadentes angeli apostatæ dicuntur, LXXV, 618. — Astuta diaboli consilia maxime cavenda, LXXVI, 859.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Os diaboli verba ejus sunt, seu occultæ inspirationes quibus corda hominum urit cupiditatibus, LXXXIII, 666. — Respe sermones impudicos, fuge inhonesta verba, nulla aures tuas sermonum impudicitia subrepat, 857.

BEDA (V.). — De malis per lingue incontinentiam provenientibus, XCIII, 26 *et seqq.*

ALCUINUS (R.). — Si pro omni otioso verbo reddiderimus rationem, quanto magis pro noxio et fallaci, C, 247. — Mellior est suavor veritatis quam mille adulatores falsitatis, *ibid.* — Labia iniqua sunt, quæ nos suggerendo ad iniquitatem sollicitare nituntur. Pariter lingua dolosa est, quæ nos avertere vult a via justitiæ, C, 619.

JONAS, Aurelian. — Sunt plerique quibus potius cordi est vanis et obscenis confabulationibus, quam lectionibus divinis aurem accommodare, CVI, 147.

RABANUS MAURUS. — Confabulatione malorum hominum evertitur bonum propositum, CXII, 149.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Si quis scurrilia replicat verba, vel risum moventia seu aliquid turpitudinis, hic non otiosi verbi, sed eriminosi tenebitur reus, CXX, 474.

HINCMARUS Rhemensis. — Pastoralis necessitas habet, ne per plures serpant dira contagia, separare ab ovibus sanis morbidam, CXXV, 713. — Perniciosissima pestis est adulatio; cito mentem subripit, nisi fuerit in ipso remota initio, 862. — Adulatores blandi sunt inimici, et in adventu judicis inter fatuos et stultos computabuntur, 861.

ODO (S.), Cluniac. — Non est timor Dei ante oculos

eorum, quorum gultur est ut sepulcrum patens, CXXXVIII, 568.

RATHERIUS Veron. — Juvenem decet a comqueyorum loqueliis se continere, ut parviloquio assuescat, ne se rudis adhuc ætatis, facile ad illicita loquendo labatur, CXXXVI, 210.

FULBERTUS (S.), Carnot. — Omnis sermo malus facile mentem audientis inficiat, cum assidua colloquia et diuturnus usus pestem animis infundere soleant, CXL, 561. — Patet fallaciæ ætas juvenilis et facile decipitur, cum fraudulentorum insidiis circumvenitur, *ibid.*

PETRUS DAMIANUS (S.). — De falsis amicis dicit: Dum blandiloquiis sui suavitate demulcent, dum adulationis oleo caput audientis impinguunt, interiores oculos, ne solita luce perfruantur excæcant, 279. — Audiatur lingua vaniloqua, audiatur lingua otiosa, audiatur lingua scabiosa, quæ velut scabiem quamdam atque pruritum patitur, nisi semper acuto quodam modo supervacue locutionis ungue scalpatur, 916. — Mala cogitationi prave locutionis janua est aperta, 812. — Lingua, membrum iniquum, membrum mortiferum, *ibid.*

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Os Christiani est os Christi, CLVIII, 715. — Mentem demulcet favor adulantis, favor autem et laudatio vitiorum maxime damnabilis est, 657. — Cave jactantiam, cave ostentationis appetitum, cave gloriæ inanis studium, 680. — Præpara contra verbum asperum patientiæ clypeum, contra linguæ gladium patientiæ præbe scutum, 681. — Cave gloriam popularem. Non te favor seducat, nec vituperatio frangat, 685. — Sermones impudicos respue, fuge inhonestæ verba, ne garris verba inania. Vanus enim sermo cito polluit mentem, *ibid.* — Linguosus homo imperitus; sapiens paucis utitur verbis, *ibid.*

IVO (B.), Carnot. — Colloquia lascivorum vitanda, CLXII, 22, 25. — Sacerdotem quemdam increpat colloquia quedam suspecta foventem, 41, 42.

HILDEBERTUS Cenoman. — Adulatio quam pernicio, CLXXI, 507, 527, 1012. — Gaudet impij decipere eives suos et seipsos, 865. — Damnantur sermones qui pertinent ad persuasionem malorum, vel ad dissuasionem bonorum, ut adulationes et turpiloquia, 428.

HUGO A S. VICTORE. — In quatuor consilium impiorum consistit: malitia, astutia, audacia, imprudentia, quæ peccatorem ducunt ad sepeliendum, CLXXVII, 537. — Adulatio quam pernicio, 687. — De sirenarum natura quid dicatur vide, 78.

GUILLELMUS, S. Theodorici abbas. — Sicut malus aer assidue flatu tractus inficit corpus, ita perversa locutio assidue auditu infirmantium inficit animum, CLXXX, 447.

BERNARDUS (S.), Clarevall. — Confabulationes longæ orationis inimicæ, CLXXXIII, 585. — Tenerum membrum linguæ, attamen vix teneri potest, *ibid.* — Ita vigilemus super verba nostra, ne in eis vel offendere Deum vel proximum nocere contingat, 586. — Consulentes non temere adulandi, CLXXXII, 518. — Humanum sequentes consilium, divinum amittunt, CLXXXIII, 150. — Consilij impiorum auctor diabolus, 695. — Ad ipsum itur quatuor viis quibus totidem sunt oppositæ virtutes, *ibid.*

GILBERTUS DE HOLLANDIA. — Lingua perversa vitiatæ nativitatibus mobilis corruptela per se nimis rotatur ad malum, CLXXXIV, 128. — Linguæ mala quæ et quanta, *ibid.*

ROBERTUS PULLUS. — Malorum consortia non in quovis loco et tempore vitanda, CLXXXVI, 969.

GARNERIUS A S. VICTORE. — Adulatores canibus comparantur, CXIII, 102. — Adulatorum linguæ per locustas figuratæ, 421.

ÆLREDUS (B.), abbas. — Sicut adulteri pruritum libidinis, ita quidam pruritum quærent adulationis, CXV, 218. — Multi a praelatis volunt adulari, 218.

JOANNES Saresb. — Quid adulator assentator et palpo: et quod nihil eo perniciosius, CXCI, 481. — Adulatores quantum multiplicati sint, et quemque honestum e proprio efficiant, 485. — Eorundem fraus ab exordio vitanda est, 487. — Adulationem cum dolo esse non dubites, 496. — Adulatoris finis est suaviloquio decipisse, 497. — Adulatores ut hostes puniendi, 506.

PETRUS CELLENSIS. — Sunt qui corde loquuntur, qui molliunt sermones suos super oleum, cum ipsi sint jacula, CCH, 459.

PETRUS CANTOR. — Adulari nescit contemptus munerum, CCV, 82. — Adulatio oleum est simul et maledictio, 140. — Pauperes fugit, sequitur divites, *ibid.* — Adulatione et detractione homo probatur sicut aurum in fornace, *ibid.* — Adulator omnis cæcus est, 141. — Est proditor, 142. — Adulatorum verba corrumpunt, 56. — Laudari a turpibus ita turpe est ut laudari ob turpia, 155. — Periculosa sunt verba quæ delectabilia, 45.

PETRUS BLESENSIS. — Multi sunt qui de calice Babylonis tibi proditoria adulationis venena propinant, CCXVII, 115. — Non desunt garruli et loquaces in domibus magnatum, 178. — Lingua dolosa pessime cor depravat, *ibid.* — Corruptunt bonos mores prava consortia, 228. — Adversus adulatores, 258.

ALANUS DE INSULIS. — Adulationis descriptio egregia, CCX, 469, 470. — Adulationis malignitas, *ibid.* — Adulatio hominem oppugnat, 573. — Quinam adulatione magis infici soleant, 469. — Consortium quale quis frequentet diligenter attendendum, 592. — Consortia prava fugienda, 582. — Consortia prava quam periculosa, 492.

ABALO, abbas. — Criminosus etsi multam habeat scientiam, silentium ei indicitur, eo quod tortuosa et nociva frequenter loquatur, impellente affectu prave voluntatis, 116.

STEPHANUS TORNAC. — Suspectum est illud poculum, ejus exteriora lita sunt melle, interiora vinum non capiunt sed venenum, CCXI, 519. — Utere consilio mellorum et majorum, ne sequaris vestigia Roboam, 539.

HELINANDUS, mon. — Homines tres tantum loquelæ notæ sunt: Loquela mundi, carnis et diaboli; prima suggerit sublimia; secunda suavia; tertia maligna, CCXII, 505.

VII. — Ludorum cupiditas cum famæ sortis suæ et alienæ temporisque detrimento.

TERTULLIANUS. — Aleas inter majora sui temporis vitia computat: Taceo Nerones et Apicios et Rufos: Dabo catharticum (medicinam) impuritatis Scauri, et aleas Curii et violentiæ Antonij, II, 1019.

AMBROSIIUS (S.). Aleas tyrannis inexorabilis. aleatorum conventicula. Varios sors ludit eventus, Spondent pro singulis. Ad diversos sæpe transfertur victoria. Forum vita versatur ut tessera. Fili ludus de periculo et de ludo periculum. Clamor plaudentium, fletus despoliatorum. — Interea ut tyrannus inter illos sedet creditor, etc., XIV, 772 773.

INNOCENTIUS I (S.), pap. — Quidam in munis voluptates exhibent quas a diabolo inventas esse non dubium est, et ludorum aut munerum apparatus aut præsumt, aut intersunt, XX, 478.

HIERONYMUS (S.). — Non sedet propheta in concilio ludentium, quod timerit impendentem sibi manum Dei, sive magis gloriatu sit se malorum non habere consortium, XXIV, 779.

AUGUSTINUS (S.). — Ludi primitus instituti Telxioni regi Sicyoniorum, XI, 562. — Ludi diis inferi sacri, 99. — Ludi seculares Romæ instituti, 98. — Idem contemnendi, XXXVII, 1046. — Quare diis instituti, XI, 569. — Ludi esse non deberent in humanis, si Romani essent honesti, 112. — Ludi a Platone damnati, 257. — Ludi pompatici, XXXVIII, 148.

SIDONIUS APOLLINARIS. — Ravennæ cives exprobrat ubi student piliæ senes, aleæ juvenes, LVII, 464. — Ludentium descriptio, 418, 449. — Aleatores convocantur tessera quatiendo, 548. — De ludo piliæ, *ibid.*

EUGYPIUS, abbas. — Ludi præsertim a juvenibus vitandi, LXII, 605.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Alea quid sit, LXXXII, 660. — De aleæ figuris, 661. — De hujus ludi interdictione, 662. — De pyrgis, 661. — De calculis et eorum motu, 661, 662. — De tesseris et eorum jactu, *ibid.* — De pila, 662.

CRISCONIUS. — Canonibus districtè prohibetur ne episcopus, presbyter, et quilibet clericus laicusve aleator sit, qui si fuerint communione priventur, LXXXVIII, 860.

RATHERIUS, episc. Veron. — Vehementer arguit quendam episcopos sui temporis variis ludis deditos, CXXVI, 290, 291.

IVO (B.), Carnot. — Luxuriosum et salutis animæ contrarium tabulæ ludum velut seminarium peccatorum non solum his diebus, sed etiam omni tempore fuge (August., serm. in Litan.). CLXI, 1170. — Clericum quemdam in episcopum indebite electum denuntiatur illitteratum, aleatorem, mulierumque sectatorem, et sic rejiciendum, CLXII, 110.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Juxta Tallium, Ludo quidem et joco uti licet, sed sicut somno et quiete, cum satisfecerimus seriis rebus, CLXXI, 1037. — Duplex jocandi genus, aliud illiberale, flagitiosum, et aliud urbanum et ingeniosum, *ibid.* — Ludus genuit trepidum certamen et iram, 1037.

ACTA S. BERNARDI, Clarev. abb. — Sanctus tesseris clericum lucratur; alium, data pecunia, qua pro se ludat, acinorosum a morte liberat et monachum facit, CLXXV, 861, 802.

GILLEBERTUS DE HOILANDIA. — Suspecta mihi sunt lucra, quorum incertus proventus, vicinum propriæ periculum salutis, certum internæ suavitatis damnum, CLXXXIV, 154.

GERHOFUS proposit. — Arguuntur clerici pravorum surculi, qui etsi nec inveniantur in suis officiis interdicti, sunt tamen lascivi, aleatores, venatores, scurrilitati servientes, CXCIV, 1418.

JOANNES SARESB. — De alea et usu et abusu ejus, CXCIII, 598. — Alea, tacturniores nugas, *ibid.* — Aleator non tam vivit quam perit ex tesserarum gratia, 599. — Jucundum quidem et fructuosum numerorum nosse certamina, iis nempe qui depredationi inveniuntur obnoxii, 599. — Quisnam olim celebres fuerint aleatores, *ibid.* — Varia hujus ludi genera, *ibid.* — Alea a regione murum jure exterminatur, *ibid.*

PETRUS CANTOR. — Quam detestandum clericorum exemplum in alea ludentium, CCV, 98. — Alea quot mala pariat, 416 not. — Ludus spiritualis Wiboldi Cameracensis episcopi, 416 not.

PETRUS BLESSENSIS. — Alearum ludus est omnium malorum seminarium, a quo abstinendum est, CCVII, 228. — Juvenem vitiosum esse non miror, cujus pueritiam pater alea dedicavit, *ibid.*

STEPHANUS TORNAC. — Laudans reginam Ingelburgensem addit: Aleam nescit, tesseram ignorat, CCXI, 524.

ADAMUS, Persenæ abb. — Ad comitissam Perticens, scribens ait: Non interest Dei illa ludis alea, non ei est cordi schacchorum otiosa sedulitas; ipsius puritati non congruit scurrilitas histriionum, CCXI, 609.

SICARDUS, Cremonens. — Ludi computantur inter pompas et opera diaboli, CCXIII, 279. — Si quis in ludo pilæ vel trochi, choreæ vel balnei subito moriatur, poterit in cimiterio sepelli, sed quidam ei negant psalmos et alia mortuorum exsequia, 450.

VIII. — *Mulierum conversatio frequens. — Incontinentia, fornicatio, confugii legum oblitio, meretricium.*

TERTULLIANUS. — Continentia laboriosior in feminis, II, 903. — Modestia feminarum concidit, I, 301. — Hodie matronarum et luparum discrimen nullum, II, 1044. — Matronis divitiis nomine suo inflatis sordet ecclesia, I, 1501. — Mulier est diaboli janua, legis prima deserixit, 1305. — Difficile mulier fit, II, 909. — Raptus virgineum apud Romanos, temporibus Tertulliani, justus et licitus habebatur, I, 637. — Continentia omni momento hominibus est necessaria sicut oratio, II, 926. — Continentia, instrumentum æternitatis, I, 1285. — Oculos et suspiria adolescentium post se trahunt complæ mulieres, 1320.

CYPRIANUS (S.). — Condemnantur mulieres christianæ quæ cultus mundanos amant, IV, 490. — Femina fortior viris torquentibus, 448. — Plurimæ virgines corruptæ per illicitas et periculosas conjunctiones (frequentationes), 568. — Virgo non est quæ sic vivit ut amari possit, 448. — Pudica non est quæ suspiria adolescentium post se trahit, *ibid.* — Fornicatio grave delictum, 768. — Vocis prostitute audacia venalis, 214.

LACTANTIUS. — De diabolo loquens ait: His obscenitatibus animas ad sanctitatem genitas, velut in cœni gurgite demersit, pudorem extulxit, pudicitiam profligavit... non potest hæc res magnitudine enarrari, VI, 717. — Adversus mulierum prostitutiones, VIII, 574.

EUSEBIUS PAMPHILIUS. — Constantinus imper. templum Veneris apud Heliopolim exstructum in quo gentiles sinebant tum mulieres tum virgines stupra impense admittere, e solo erui jussit et in eodem loco ecclesiam vero Deo edificari et sic ad bonos mores populos revocari, VIII, 66. — Lex ejusdem imperatoris adversus raptos et corruptos, VIII, 197. — De concubinis, 253.

HILARIUS (S.). — Adulteri servitus, IX, 687. — Agit quod timet, et quod timet non fugit, *ibid.* — Adulterium morte et poenarum questione plectitur, 860. — Continentium oculis captiosi sunt lascivientium mulierum occursum, 556. — Continentiæ periculum quomodo caveatur, 551.

ZENO (S.), Veron. — Describitur mundana mulier, XI, 292 et *seqq.* — Inter nuptiam et virginem discrimen quale existerit, 302.

AMBROSIIUS (S.). — De periculis a muliere provenientibus, XIV, 891. — Non est desidiosa petulantia meretricis, non otiosa lascivia, quæ facit juvenem volare corda, ita ut huc atque illuc servido amore rapiantur, 892. — Quantum pudor debeat esse mulierum, 438. — Luxuria hominum, quanta, 324. — Luxurioso carere delictis poena est, XV, 1770. — Mulieribus periculosa est

copula adolescentis et species juventutis, 1838. — Omnibus modis lascivæ mulieris cavendum occursum, XIV, 891. — Asperiores sunt tentationes quæ fiunt per mulieres, XVI, 999. — Mulieres nihil perfidiosius, 987. — Adversus fornicantes, XVII, 218.

GAUDENTIUS (S.). — Stupri assiduitas non cohibet luxuriam, sed potius accendit, XX, 941.

HIERONYMUS (S.). — Hospitalium tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant, XXII, 531. — Omnes puellas et virgines Christi aut equaliter ignora aut equaliter dilige: ne sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas, *ibid.* — Solus cum sola, secreto et absque arbitrio vel teste non sedeas, 532. — Quibus in periculis versetur frequenter juvenis mulier, 958 et *seqq.* — Matronarum colloquia vitanda, 584. — Virgines et viduas quæ otiosæ et curiosæ domos circumveniunt matronarum, quasi quasdam pestes abjice, 415. — Caput omnium malorum mulieres, XXIII, 1070. — Samson leone fortior et saxo durior in Dalila mollescit amplexibus, XXII, 401. — Davidis et Salomonis exempla sequuntur, *ibid.* — Quot quotidie virgines ruant, *ibid.*

AUGUSTINUS (S.). — Mulieris aspectus devitandus, XXXVI, 586. — Mulier etsi longe, libido prope, 587. — Mulier ante virum tentata, quia infirmior, XL, 419. — Mulieres, candore ac robore simulato, et pigmentis illito vultu, viros fallentes, XL, 446. — Mulieri major adhibetur custodia, quia major infirmitas, XXXVIII, 81. — Feminarum prostitutio unde prohibita, XLII, 452. — Femina non solo tactu, sed affectu quoque et aspectu appetitur et appetit, XXXIII, 961. — Nil magis ex arce dejicit animum virilem quam blandimenta feminea, 878. — Per feminam mor; per feminam vita, XL, 505. — Per feminam venenum; per feminam salus, XXXVIII, 554. — Fornicatio, grande malum, XXXIV, 745. — Lethalis culpa, XI, 578. — Excludit a regno Dei, XXXVIII, 779, 1462. — Fornicationis vitio corrumpitur in homine imago Dei et templum, 86. — Parce in te Christo; agnosce in te Christum, 878. — Cor fornicantis servum fit corporis, 887, 888. — Meretrices cur tolerat, XXXII, 1000. — Meretricis domus, inferni imaginem tenet, XXXIX, 1642.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Lascivæ mulieres quod bellum egerint, LII, 277. — Mulier prostituta nova bellua, quæ cepit Joannis truncat, 581. — Ejusdem rabies, 668 et *seqq.* — Tactus matris mulieris urit matris conscientiam, parem polluit, suspectum notat, hominem matris voluntatis informat, 464. — Fit femina mater a totius ruinæ, quæ facta fuerat ad solatium singulare, 597. — Feminarum pericula, si Joannes non evasit, quin inter eas vivens securus evadet. — Orate, fratres, ut et nos moriamur vitia, sepeliatur temporalibus pompis, ut æternitati resurgamus in Christo, 652.

SALVIANUS. — Mulieres apostatæ faciunt a Deo, LIII, 134. — Libidinis et fornicationis excessus in urbe Roma, 144. — Quis non fornicarius, non adulter, et hoc sine cessatione, sine termino, 145. — Una meretrix multos fornicatores facit, 147.

PRUDENTIUS (S.). — Illecebræ mulierum ad decipiendos oculos, LIX, 1030 et *seqq.*

VITÆ PATRUM. — Mulier dracone circumvoluta, LXXIII, 417. — Mulieris aspectus timendus, LXXIV, 429, 448. — Femina viro periculosa, LXXIII, 561. — Femina amor amores aliorum rerum superat, 611. — Feminarum sub specie sæpe insidiantur demones, 876.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Mulier propinatrix dicitur iniquitatis, LXXIV, 1003; LXXVI, 1194. — Diabolus per luxuriam utrique hominum sexui plerumque dominatur, LXXVI, 548. — Cogitet luxuriosus quale sit mortuum quod diligit vivum, LXXIV, 1162. — Mulieres etiam sanctissimæ a sanctiorum virorum consortio removendæ, LXXVII, 239, 1386. — Spiritus fornicationis continentiam virtute depellitur, LXXVIII, 564. — Cur maxima pars hominum in fornicationem præceps ruat, 558. — Magnum et difficile fornicationis certamen, 408.

EUTROPIUS (S.). — Fornicatio oritur a gastrimargia seu ventris ingluvie, LXXIV, 11. — De fornicatione nascuntur turpiliora, scurrilitates, ludicia ac stultiora, 12.

COLUMBANUS (S.). — Consulendus liber *De taxanda penitentia*, LXXX, 225.

ISIDORUS (S.), Hispal. — Mulier et femina unde dicta, LXXXII, 417. — Nimius amor seu femineus, *ibid.*

ALCUINUS (B.). — Callida mulier pretiosas animas virorum rapit, et cum in mentem miseri amatoris includerit, trahit eum in præceps, quasi laqueus et sagena cor adolescentis innectit, C, 698. — Membra nostra Deo dicantur, non fornicationi, CI, 626. — De fornicatione, 633. — Omnibus peccatis major est fornicatio, 1194. — Ex ea nascitur cæcitas mentis, inconsideratio, inconst-

stantia, præcipitatio, amor sui, oilium Dei, affectus præsentis sæculi, horror sive desperatio futurorum, *ibid.*

SEDULIUS SCOTUS. — In verba Apostoli, *Bonum est homini mulierem non tangere* expositio, CIII, 140. — Adversus fornicationem iuvebitur, *ibid.* — De mulieris seductione a diabolo, 233.

JONAS Aurelian. — De sanctitate matrimonii, CVI, 167 et seqq. — Adversus fornicationem loquitur, 188 et seqq.

RABANUS MAURUS. — De excecatione regis Salomonis per mulierum concupiscentiam, CIX, 198. — De Davidis adulterio, 98. — Luxuriam eo erubescunt homines quod eam turpem esse noverunt, 99. — Vide ejusdem *Pœnitentiale* ubi leguntur canones circa variâ luxuriæ peccata, CX, 485 et seqq. — Omnes meretrices mercedem ab amatoribus suis accipere solent, 684. — Plenus est furor viri contra uxorem adulteram et nullo pretio redimi potest, 686. — Quenam in eligenda uxore ad amorem impellere virum soleant, CXI, 193. — Fornicatio arguitur, CXII, 49. — Omnis carnalis voluptas a diabolo est, 50. — Vide insuper, 63 et seqq. 1570 et seqq. — Exemplum Mariæ Magdalene ex peccatrice conversæ, 1434.

HAYMO Halberstat. — Ad viduas: Discant, inquit, carnis vitare lasciviam; pudeat in senectute viduas castitatem violare, CXVIII, 88. — Circumcidendi sunt oculi ab illicito visu ne videant mulierem ad concupiscendam eam, 95.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Luxuriæ detestabilis fructus in nece S. Joannis Baptistæ, CXX, 512.

HINCMARUS Rhemens. — Exemplum de sanctitate amoris conjugali reddita, CCXY, 717. — De illicito clericorum acensu ad feminas, 780.

ODO (S.), Cluniac. — Quanta culpa sit in stupro vel in pollutione, quæ ad solam libidinem explendam patrat, CXXXIII, 569. — Hæc (fornicatio) fortissimum Samson sola vicit; hæc sanctissimum David non præterit; sapientissimum Salomonem penitus suffocavit, 569. — Exemplum monachi ob immunditiam, 570. — Et sacerdotis pagi Abrigantini, *ibid.*

ATTO, Vercell. — Fornicationis vitium tale est ut filios Dei diaboli faciat, CXXXIV, 345. — Diabolus non virum seduxit sed mulierem; vir autem per mulierem est deceptus, 670.

RATHERIUS Veron. — Insanos vitiorum voluptatumque tumultus forti mentis vigore mulier studeat devincere, CXXXVI, 191. — De conjugatorum mutuis officiis, 191 et seqq. — De uxoriibus, 197. — De Maria peccatrice addit: Arsit igne divini amoris, quæ prius igne arserat voluptatis, 207. — Periculosa est domus sarcina et ipsi domino onerosa, si moribus vitiosa sit familia, 275.

ABBO Floriac. — Conjugii ratio sola indulgentia permittitur ne fragilitate carnis in deterius ætas proclivior delabatur, CXXXIX, 463. — Continentium seu viduarum ordo, quam conjugatorum perfectior, eo quod experta carnis voluptate, ut aliter non graviorem sustinent poenam, 464. — Virginem gloria quanta sit nemo ignorat, ex gratiæ prærogativa habent quod angelus ex natura, *ibid.* — Siricii papæ decretum quo efficiendum jubet monachos et nobiles pravis moribus dissolutos, 488.

AIMONUS Floriac. — Impiæ reginæ Fredegundis dissolutio detecta, CXXXIX, 730, 731.

Acta S. Henrici imp. et S. Cunegundis ejus uxoris. — Mira utriusque continentia, CXI, 49, 207.

FULBERTUS (S.) Carnot. — Bacharii verba refert quibus Salomonis lapsus exprimitur, amore captus mulierum, CXLI, 253. — Timores plurimi sequuntur voluptuosum, 283.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Mulieres corripit quæ in viris corpus tantum diligunt, animam vero parum vel minime attendunt, CXLIV, 448. — Omnes illas delicias quas nunc uxorelæ de suis conjugibus exhibent, aliis quoque viris necesse est præbeant, 253. — Novi plane virum, dum illam uxori ulcisci conaretur injuriam, gladiis interemptum, quæ tamen ad secundas migrasse nuptias dicitur antequam anni circulus impleteretur, *ibid.* — Si mulier thalamum violat, cum fama jam convicaneorum omnium pervolitet; vir tamen adhuc solus ignorat, et qui suæ domus opprobrium primus pertulit, vix deprehendit extremum, *ibid.* — Infelix cor meum, quod evangelica tenere mysteria centies perfecta non sufficit, semel aspectu formæ memoriam non amittit, 458. — Quid sit caro docet ipsa caro (exempla memorabilia mulierum olim in mundo celeberrimum et morte turpissima extinctarum), CXLV, 743, 744.

URBANUS II, papa. — Non vos demulceant illecebrosa blandimenta mulierum rerumque vestrarum, quin eatis; nec vos deterreant perferendi labores, quatenus remaneatis, CLI, 568. — Væ nobis qui in hanc tam periculosam temporis descendimus miseriam, occiduntur sacerdotes

et levitæ, coguntur virgines fornicari aut per tormentum perire, nec matronis ætas maturior suffragatur, 570.

BRUNO (S.), Carthus. institut. — Mulieres, cum orant, velo caput tegant, CLIII, 180. — Mulierem tentavit diabolus quam sensit magis sensualitate premi quam ratione erigi, 182. — Mulieris ornamenta quæ sunt, CLIII, 438. — Vidua quæ est in deliciis carnis, vivens mundo, mortua est Deo, 449.

GUIGO, prior Carthus. — De impudentia animæ fornicantis, CLIII, 616.

ANONYMUS. — De beata Ida Bullionensi comitis-a legitur quod, ejus filii adhuc in cunabulis jacentibus, non sinebat alienis sed propriis lac dari uberibus, timens ne pravis contaminarentur moribus, CLV, 440. — De ejus mirabili castitate in conjugio, 439.

RADULPHUS ARDENS. — Luxuria coinquinatio dicitur, CLV, 1527. — Qui mente corruptus est jam virgo non est, *ibid.* — Vos etiam conjugati beati eritis, si conjugalem pudicitiam illibatam servetis, 1528. — Mater munditiæ et sanctitatis (B. Virgo) mundationem non refugit, et to, adulter vel adultera, tu, immunde vel immunda, per purificationem disciplinæ et pœnitentiæ mundificari fugias? 1543. — Solent virgines, quæ vere virgines sunt, sen per esse formidolosæ et ad subitum occursum virorum involtorum trepidare, 1560. — Vide serm. de B. Maria Magdalena, 1597. — Impudicitia peccata quæ, 1671.

GOFFRIDUS, Vindocin. — Feminæ sexus etiam amicus inimicus, CLVII, 67. — Hic sexus aut omnes quos allicit aut excludit a vita aut incudit in mortem, 126. — Væ sexui cui nectimor inest, nec verecundia, nec bonitas, nec amicitia, qui magis timere potest cum amatur, quam cum odio habetur, 168. — Sexus ille suspectos religiosissimos facere solet, 178.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Femina, dulce malum, CLVIII, 696. — Feminæ jocos effuge; virus habent, *ibid.* — S. Loth, si Samsonem, si David, si Salomonem femina deiecit, quis modo tutus erit? 697. — Femina fax est Satanae, 686. — Non desperet mulieres se perire ad sortem iustorum, 406. — Damnationis initium a femina, *ibid.* — Qui fornicatur Deum offendit, contaminat animam et totam pulchritudinem corporis fœdat, 559. — Fornicatio continua pœnitentia reparanda, 726, 727. — Adulterium lege naturali vetitum, 583.

IYO (B.), Carnot. — De sanctitate matrimonii, CLXII, 28, 157, 158. — De sanctimonialium sancta conversatione, 22, 23. — Increpantur qui adulteros defendunt, 15. — Quomodo pudicitiam servare valebitis quæ cum impudicis hominibus colloquia miscere quotidie laboratis? 22. — Primum parentem in paradiso mulier seduxit, 27. — Sacerdoti maxime cavenda cum mulieribus privata colloquia, 42. — De pravitate monasterii S. nectæ Færæ in diocesi Meldensi, 90.

RUPERTUS, Tulliens. — Qui adulterium perpetrare desiderat tenebras exquirat, CLXVIII, 1066. — De meretrice Babylone et de ejusdem fornicationibus, CLXIX, 1152. — Per mulierum consortia homines decipere solet diabolus, 1261.

HILDEBERTUS Cenoman. — Quam periculosa mulierum familiaritas, CLXXI, 1428. — Adulterii crimen quam perniciosum, 427. — Adversus fornicatores et adulteros subvehitur, 475.

HONORIUS Augustod. — Austera pœnitentia sanctæ Thaidis olim peccatricis, CLXXII, 893. — Vana est pulchritudo mulierum, 1037. — Eximium et singulare sanctæ Marinæ exemplum, 1052, 1054. — Adulteræ et sacratricis horrendum scelus, 997.

GOFFRIDUS Admontensis. — Mulier humanæ fragilitatis typus, CLXXIV, 152, 561. — Plerumque typus mollis vitæ, 835. — Et infirmitatis, 960. — Continentes vitam cœlestem agunt in terris, 1112.

HUGO A. S. VICTORE Paris. — Fornicatio gravissimum peccatum et quare, CLXXIV, 526. — Multiplicis est generis, 522. — Conjugium propter libidinem contractum, CLXXVI, 496. — Mulier a serpente quomodo tentata, 25. — Cur de viro facia, 284. — Muliebris commercii et carnalis conjugii detestatio per sacras Scripturas, 1206. — Filii diaboli sunt omnes animæ perversæ et in Scripturis dicuntur filii Tyri, Sidonis, Babylonis, etc., CLXXVII, 671. — Fornicatio triplex, et de ejus remedio, 761, 763.

ABELARDUS. — Amatricis animus quantum insanat! CLXXVIII, 181 et seqq. — Feminarum infirmitas describitur, 215. — Quomodo admoventur, 215.

ALGERUS Leodien. — Ex Augustino. Pudicitia mulieri a violento stupratore eripi nequit, CLXXX, 891. — Virgo ut in persecutione si violenter defloratur, pud evangelium virgo suscipitur, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Claræv. abb. — Mulierum nomine etiam designantur carnales animæ, CLXXXIII, 976. —

Item spiritalis anima dicitur pulchra inter mulieres seu inter animas terrenas et quæ non sunt sicut ipsa, *ibid.* — Mulierum cohabitatio quam noxia, CLXXXII, 199, 200. — Cum femina semper esse et feminam non cognoscere, plus est quam mortuum suscitare, CLXXXIII, 1091. — Non æque comitatio ut cohabitatio suspicioni patet, *ibid.* — Quotidie ad latum juvenclæ, in oculis, in colloquio te video; et continens vis putari? esto ut sis, sed ego suspicione non careo, *ibid.* — Heus tu, bone viri! Quænam hæc mulier, et unde tibi? 1092. — Si non vis scandalizare Ecclesiam, ejice feminam, *ibid.* — Guerrinum abbatem gratulatur quod feminas penitus e monasterio arceat, CLXXXII, 439. — Monasterium S. Dionysii non probat eo quod feminis interdum pateat, 193. — Fornicationis spiritus injuriis superatus, CLXXXIII, 576. — Fornicationis consuetudo gravis et perniciosa catena, 575.

ROBERTUS PULLUS. — De conjugio et ejus officio, CLXXXVI, 845 *et seqq.*

GRATIANUS. — Decreta circa mulierum consortia, et peccata inde manantia, CLXXVII, 1475 *et seqq.*

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. monac. — Quid sentiendum sit de connubio in quo unus castitati, alter libidini servit; unus sanctitati, alter impuritati, CLXXXIX, 438.

GARNERIUS A. S. VICTORE. — Mulieris nomine exprimitur infirmitas, CXCI, 141. — Mulieres dicuntur mentes carnalium, *ibid.* — Eodem nomine plurima designantur vitia, 142.

GERHARDUS præposit. — Mulier a molitie dicta, CXCI, 1027. — Dementia eorum qui crucis loco fornicationi et stupris inserviunt, 1061. — Oculi eorum obæcati, *ibid.* — A spe prima mulier fracta deferit, quando eam malleus tentationis tetigit, 1194. — Mulier non plasmatur sed edificatur, *ibid.* — De quibusdam monialium domibus: verendum est dicere quæ in occulto faciunt, 1278.

ECBERTUS, abbas. — De bono et legitimitate matrimonii, CXCV, 27.

ÆLREUDUS, abbas. — Per mulierem purificatione indigentem post partum significatur humana natura, quæ immunda per vitia et peccata projecta est e paradiso, CXCV, 235. — Mulier cum ita debilis existeret in paradiso, in hoc loco miseriam quis invenire fortem poterit? 533.

RICHARDUS A. S. VICTORE. — Conjugati qui voluptati suæ serviunt non sunt possessio dilecti sed diaboli, CXCVI, 514. — Meretricis impudentia Apocalypseos, 853 *et seqq.* — Babyonis prostituta mundi figura, 840 *et seqq.*

HILDEGARDIS (S.). — Mulierum seductores calli, CXCVII, 251. — Nunc vis virilis fortitudinis in muliebrem debilitatem inclinata est: muliebri tempus istud, cum quodam tyranno incipit, cum omne malum exortum est, 254. — Per blandia et lusoria verba serpens mulierem decept, 256. — Evam primum seduxit, ut ipsa Adæ blandiretur quo ei assensum præberet, 394. — Fornicationis et adulterii consecratia, 594. — In his peccatis nec verecundia, nec moderatio libidinis datur, 596. — Abjicitur Dei respectus, 596.

ADAMUS SCOTUS. — Cum muliere periclitatur virtus robustissima, CXCVIII, 834, 815.

PETRUS CELLENSIS. — Cum muliere seu voluptate pugna incessans unicuique sustinenda, CCII, 681. — Sancta Magdalena mulieribus datum exemplar in ejus conversione, 825 *et seqq.* — A fornicatione, adulterio et gravi immunditia abstinendum, 885.

REINERUS, monac. — Meretricis illecebræ quibus seducere nititur, CCIV, 53. — Sirenes voracissima dicitur, *ibid.* — Per Dei gratiam conversa in columbam commutatur candidissima, 54. — Discipulam diaboli sese confiliet, item pelagus peccatorum, et cœnum immunditiæ, 55, 57. — Quibus studiis frenebat carnis lenocinia, 59.

BERNARDUS, Fontis calidi abbas. — Mulier plena illecebris vitiorum facile seducit et seducitur, CCIV, 821. — Varia mulierum officia et virtutes, 825, 826.

PETRUS CANTOR. — Matrona minuscula ab amatore recipiens corruptionis suspecta est, CCV, 85. — Meretrix omnia membra venalia habet, 161. — Mulier non nisi sexagenaria admittatur ad custodiam virginum, 183. — Adulterium quod id est quam grave crimen sit, 333. — De fornicatione, 352. — De sodomia, 353. — D. Bernardus monialibus predicaturus, ab exordio obmutuit propter peccata illarum, 57.

PETRUS BLESENSIS. — Diaconum quemdam increpat quod in mulierum dilaberetur affectum et nuptias ipas ambiret, quarum multa incommoda eidem describit, CCVII, 243 *et seqq.* — Ciceronis responsum quo declaravit se philosophiam et uxori vacare non posse, 246. — Mulier quantumcumque honesta sit et pudica, quam

citius potest deponere vestem, solet abicere honestatem, 245. — Tale matrimonium seu potius contubernium a diacono Ecclesiæ contractum non nisi infaustus habere potest eventus, 26. — Videmus hodie sacerdotes sedentes cum Balthassar in conviviis cum uxoribus et concubinis, 725. — Mulieres, dum curam carnis in desideriis agunt, vitam perdunt æternam pro momentanea voluptate, 744. — Virginitas absque humilitate Deo non placet, 746. — Virgines fatuæ quæ, *ibid.* — Ægypti musica vobis frequenter insibilat et occulta inimici tentatio redire ad sæculum vos invitat, 749.

MARTINUS (S.), Legionensis. — Per penitentiam Rahab meretrix typus facta est Christi Ecclesiæ, CCVIII, 44. — Hæretici nuptias ut malas habentes repelluntur, 484. — Mulier quæ adultera est non ideo conjux non est, 487. — Mulier a serpente seducitur, et per mulierem vir, 587, 588. — De fornicatione nascuntur turpiloquia, scurrilitas, ludiera et stultiloquia, 721.

ALANUS DE INSULIS. — Mulieribus non est fidentum, CCX, 581. — Ad conjugatos exhortatio, 193. — Grandis inhonestas conjugii violatio, *ibid.* — Fornicatio duplex, 238. — Si mentem plus oblectat delectatio fornicationis quam amor castitatis, adhuc in homine regnat peccatum, 121. — Pestis est omni monstro damnosior, 123.

ABSALO, abbas. — Mulier in paradiso facta est, vir autem extra paradysum, tamen citius et amplius peccavit mulier quam vir, CCXI, 18. — Eva peccatrix et janua perditionis, 21.

STEPHANUS Tornac. — Regina Ingelburgis nuper a Philippo Francorum rege repudiata eogium mirificum, CCXI, 521.

ADAMUS, Persenæ abbas. — Mōnita salutaria dantur mulieri sub lege conjugii viventi, CCXI, 608 *et seqq.* — Conjugii opus non exercendum in abominabili luxuria scortatorum, 679. — Non quia aliquo modo licet, statim omni modo, omni loco, omni tempore licet, *ibid.* — Seno de muliere forti, 733.

HELINANDUS, monac. — Varium et mutabile semper femina, CCXII, 648. — Ferrea lascivis mollescent corda sagittis, *ibid.*

SICARDUS. — Amentia Cleopatrarum reginæ quæ vestibus pretiosis et sua pulchritudine seducere cupivit Octavianum et ad libidinem provocare: sed frustrata in spe, sibi mortem accersivit veneno viperæ, CCXIII, 445.

Gesta Innocentii III. — Laudat eos qui ut meretrices ab erroris semita reducant ut nubant procurant, CCXIV, 102.

IX. — Mundi et sæculi amor, pompæ vanæ, luxus domesticus, divitiarum superbius, vana gloria, ambitio.

TERTULLIANUS. — Romanorum luxur, qualis, I. 298. — Adversus luxum invehitur, 154, 1325. — Vestibularissimis et elatissimis lucernis illuminabantur, 459. — Sumptuarias leges, quæ ambitionem et sumptum compriment, sprete, I, 502. — In nullis divitiis invenitur Dominus, 1260. — Dives difficile in d. mo Dei, æque ac si quis difficile calebs, 1501. — Divitibus matronis nomine suo inflatis sordet Ecclesiæ, *ibid.* — Ambitioni incommoda, 1246. — Ambitionis vires, 1314.

CYPRIANUS (S.). — Mundus una domus in qua boni et mali, IV, 538. — Christianis minime amabilis, 802. — Lex Dei qua omnia in mundo orta occidunt et a cta senescunt, 547. — Mundus senit, 546. — Nutat, 600. — Corruit, *ibid.* — Glorandum in nullo, 754. — Gloriarum sublime fastigium, 415. — Undas circumspumantes virtus superat 790. — Sapientia mundi non est regnum Dei, 770.

LACTANTIUS. — Expositis variis hujus mundi miseris et flagitiis exclamat: Quam beatus esset, quamque aureus humanarum rerum status, si per totum orbem mansuetudo, et pietas, et pax, et innocentia, et æquitas, et temperantia, et fides moraretur! VII, 674.

HILARIUS (S.), Pictav. — Divitiarum illecebræ et vanitas, IX, 799, 1026. — Opulentia inquieta caret opum fructu, X, 25. — In otio et opulentia non est nisi belluina felicitas, *ibid.* — Mundi istius sedes non est regio viventium, IX, 518. — Mundus omnis plenus insidiis, 832. — Vanum est quicquid transitorium, 847. — Vani homines, qui sint, 399. — Divitiarum cupiditas rescanda, *ibid.*

ZENO (S.). — Venenis ejus (ibidinis) quotidie totus exæstuat mundus, XI, 277. — Omnis caro, quamdiu flagitiosis illecebris hujus mundi, ac tenebris feralibus agitur, profecto pecunia est ac misero, fragili detestabilique versatur in jure (id est statu), 383. — In hoc mundo, semper in tribulatione, semper justus in perna est, 386.

AMBROSIIUS (S.). — De mundi vanitate quam frequenter David disseruerit, XIV, 835. — Inane est omne quod magnificum reputat, 582. — Hæc terra captivitas est, alta terra est libertatis, 987. — Mundum et sæculum fugiendum, 589. — Quid sit fugere mundum, 578. — Cur fugere eum debeamus, 582. — Fugere, quomodo, 590. — Quo fugiendum, 587. — Nihil jam debes mundo, cui semel renuntiasti, 485. — Mundum hunc si effugas, et ipse te effugiet, 1007. — Mundum quasi fetidum vito, quasi luem caveo, quasi nociturum relinquo, XV, 1698. — Mundi lucta et certamen, XVI, 1130. — Luxuriosi addunt domum ad domum, villam ad villam, et effodiunt terram ut elementum eorum cedat habitaculis, XVI, 1072. — Nemo se luxui committit, nisi qui recedit a veri Dei præceptis, 1182. — Consule lib. De Nabuthe, XIV, 751; XV, 1768.

BACHIARIUS. — Lubrica est via sæculi huius, XX, 1045. — Ager est hic mundus... sancti seminant providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram hominibus, 1051.

GAUDENTIUS (S.). — Quid quod argentum novum quotidie lucrari moliris? domos marmoribus exstruis, vestes sericas comparas? pudet dicere, penitet recordari, XX, 939.

HIERONYMUS (S.). — Plus placent mundo, qui Christo displicent, XXII, 584. — Diabolus mundum extruxit vitis, sceleribus condidit, et iniquitate complevit, 487. — Contemptus mundi exempla, 881, 882. — Mundi huius omnis gloria instabilis, XXV, 41. — Omnia orta in mundo occidunt et aucta senescunt, 75. — Mundus diabolus dicitur, XXVI, 466. — In sæculo nulla securitas, et quomodo, XXII, 550, 551. — Hostium plena sunt omnia in hoc sæculo, 593. — Qui in rebus confidit sæculi, obliviscitur Dei, XXIV, 769. — Vanitas divitum, XXVI, 540. — Instar undarum ac fluctuum, succedentibus sibi dominis occupantur, XXII, 965. — Filius hominis non habet ubi caput reclinet, et tu amplas porticus et ingentia tectorum spatia metris, coheres Christi esse non poteris.

AUGUSTINIUS (S.). — Mundus dominatur per illicitas delectationes, per pompas et per curiositatem, XI, 294. — Mundus iste servus est, *ibid.* — Christianus utitur mundo, non servit, XXXVII, 1677. — Mundo mori ut Deo vivatur, sacrificium est, XII, 285. — Aliud ignem mittere in mundum, aliud mundum in ignem mittere, XXXVI, 715. — Mundus pressuris plenus, XXXVII, 1189. — Mundi flores quomodo colligeres qui ab spiis non revocas manum, XXXVIII, 241. — Mundus persequens mundum, 587. — Vult te mundus absorbere, tu absorbe mundum, XXXVI, 541. — Malitia sua sævire potest mundus, sed non ultra modum positum a Creatore, XXXVII, 1127. — Mundus blanditur ut decipiat, aut terret ut frangat, XXXVIII, 1256. — Illi nec credere, nec cedere, 255. — Mundi suavitati opponenda suavis Dei, 866. — De mundi contemptu, XXXVIII, 622; XXXIX, 1517. — Mundus quomodo vilesit sive promittens, sive terrens, XXXV, 2004. — Divitiarum inanitas et incommoda, XXXVII, 1727. — Quantum sollicitudinem afferant, XXXIX, 1520. — Onus sunt, XXXVIII, 899. — Divitiarum sarcina impedit ne homo Christum sequatur, XXXV, 1655. — Cum superflua querit homo, compedes suas onerare desiderat, XXXVI, 864. — Divitiæ flumina sunt quæ tollunt quos extollunt, XXXVII, 1769. — In eis spes non ponenda, XXXVIII, 958. — Possidere vis terram, vide ne possidearis a terra, 565. — Possidere omnia quomodo liceat, 781. — Aliud possidere Dei, aliud possidere hominis, XXXVI, 576. — Superfluum est quod nec prodest nec nocet, XXXV, 2118. — Inania si quæramus, nihil sufficit, XXXVII, 1922. — Inter superflua quid numerandum, XXXVIII, 421. — Superflua gravant non sublevant; onerant non honorant, 525. — Superflua divitum sunt necessaria pauperum, XXXVII, 1922. — Superflua vide cui remaneant ne forte cum servas unde vivas, colligas unde moriaris, XXXVIII, 629.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Difficilius quidem, sed gloriosius mundo præsentem luctari, I, II, 493. — Christum nasci triste mundanis est, 592. — Discutiatur a sentibus caligo tota pompæ sæcularis, 521. — Quem Deus faciens vocavit mundum, inimicus inficiens immundum reddit, 470. — Sapientes sæculi fecit stultos (diabolus), speculatores mundi docuit, nihil videre, professores scientiæ, scientiam non habere, 470. — In mundo præcedunt Creatoris bona, mala diaboli postsequuntur, 472. — Terreni luxur copias non querantur, 223. — Magna relinquere, amare minora, Dei potestatis est, non cupiditatis humanæ, 610. — Cede, homo, opibus tuis: sufficit tibi divina paupertas, depone sarcinas divitiarum tuarum; onustus non potest per angustam viam pervenire, 646. — *Vide serm. de malo divite et Lazaro, 529, 536, 540.*

SALVIANUS. — Luxui sui temporis sobrietatem opponit atque simplicitatem veterum Romanorum, LIII, 32, 35.

LEO MAGNUS (S.). — Felicius semper est parca temperantia quam profusa luxuria, LIV, 457. — Damnantur qui foris sunt splendidi, intus obscuri; abundantes temporalium, inopes æternorum, 165. — Prudentibus mundi sapientia sua cæcitas facta est, nec potuerunt per illam Deum cognoscere, LIV, 311. — Aljicienda sunt exosa Domino sapientiæ mundanæ argumenta, 294. — Mundi pax quam periculosa, 583.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Mundi amatores plurima inutiliter perierunt, LVII, 711, 712. — Mundanæ sollicitudines, suffocant in corde verbum Dei, 688. — In huius mundi pelago valde nobis pertimescendum est, ne navem nostram aut procella tempestatis abripiat, aut fluctus absorbeat, aut in æternam prædam pirata crudelis abducat, 419, 420. — Divites viam regni cælestis difficile arripiunt, LVIII, 325. — Plerique in domibus auro sunt, divites tamen in Ecclesia iustitia sunt mendici, 475. — Divitiæ insipientibus fomenta sunt improbitatis, sapientibus alimenta salutis, 752.

SIDONIUS APPOLLINARIS. — Luxum domesticum describit, LVIII, 447 et seq.

PAULINUS (S.), Nolan. — Mundus hominis hostis, LXI, 295. — Mundus fugiendus ut cælum assequamur, 670. — Mundi vitis non sordescere laudabile, 650, 651.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis. — Mundi nomine homines mundi dilectores significantur, LXVII, 168. — Dilectio mundi mala non est nisi in quantum a Dei dilectione avertit, *ibid.* — Vere triumphat qui mundum calcit, 349.

Vita Patrum. — Mundus fallax in promissis, LXVIII, 492. — Est tyrannus, 497, 498. — Est contemnendus, 908. — Mundi amatorum stultitia, 495. — Ejus blandimenta fallacia, 617.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Ebrii sunt qui mundi amore turbati, mala quæ patiuntur non sentiunt, LXXVI, 715. — Mundi amor sedem everit iucundis in anima, LXXV, 745. — Aliqui honestatis nomine in sæculi retibus illaqueantur, 789. — Vitis Deo est mundus, LXXVI, 71. — Stolta mundi sapientia, 162. — Quibus claudibus quotidie affligatur mundus, 1090. — Labeui inherere, quam periculosum, *ibid.* — Mundus ipse ab amore sui nos deterret, LXXVII, 517. — In hoc mundo nihil stabi e, sed omnia prospera adversis confunduntur, 647. — A fluctibus mundanis ad quietis christianæ litus revocamur, 884, 885. — Mundi pompas qui diligit, somnium vigilans videt, 1105. — Ejus pompæ despiciendæ, 1275. — Divitum felicitas quantumque sit, desinit in æternam miseriam, LXXV, 1104. — Securæ et pacatæ sunt domus eorum, quia peccantes vivunt, *ibid.* — Unde dives inaniter gaudet, inde pauper inanius affligitur, 1114. — Super avarum divitem pluvit jacula Dei, 1096. — In acquirendis et custodiendis divitiis anxietas æternis præludit suppliciis, 1095. — In rerum opulentia plerumque regnat carnis culpa, LXXVI, 1237.

COLUMBANUS (S.). — Præsens vita potius via dicenda est quam vita, LXXX, 240. — Vita umbræ similis, 241. — Vita tua rota est, quotidie currit, non te expectat, vade cum ea, 258. — Mundus iste transit et quotidie decrescit, 283. — De mundi contemptu, 233.

TAIO, Cæsaraug. — De dilectoribus mundi, LXXX, 987. — De terrenis desideriis et sapientia sæculi, 959.

BEDA Ven. — Mundus perditionis diligit se utique falsa dilectione, non vera; proinde falso se diligit et vere odit, XCII, 845. — Odit in se naturam, diligit vitium, *ibid.* — Mundus intelliguntur qui secundum mundi concupiscentiam vivunt, 859. — Inimici sunt Dei omnes amatores mundi, omnes inquisitores nugarum, XCVII, 52.

ALCUINUS (B.). — Omnia huius sæculi delectamenta ve ut volatilis fugiunt umbra, C, 157. — Quidquid in sæculo amatur, amittitur, 158. — Non subvertat cor tuum ambitio sæculi, 241. — Non te decipiant blanditiæ sæculi, non exaltent honores transeuntes; non subvertant favores populi, 245. — In omni usu sæculi temperantiam commendat regi Æthelredo, 158. — Inter temporalia et æterna hoc interest, quod temporale plus diligitur antequam habeatur, vilesit autem cum advenit: æternum vero ardentius diligitur adeptum quam desideratum, 211. — In omni re temperantia servanda est quæ est via regis vitæ nostræ, 249.

JONAS, Aurelian. — Multi propter dies malos quos, fallente mundi amore, putant esse bonos, perdunt dies æternos, CVI, 164.

RABANUS MAURUS. — Hi sunt Dei electi, qui omnia mundi huius oblectamenta tota deserunt voluntate, CX, 434. — Nemo simul transitoria et æterna amare potest, 937.

HAYMO, Halberstat. — Hoc patitur corpus Christi a mundi amatoribus quod passus est a Judæorum murationibus, CXVIII, 341. — Mundus appellatur in malis

hominibus, qui toto terrarum orbe diffusi sunt, 391. — Advena et peregrinus aut hospes non cogitat quod in domo sit aliena; sic et nos quantum possumus, Domino largiente, ista omnino debemus despiciere, 306.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Stella Maris sive illuminatrix Maria inter fluctuantes undas pelagi, fide ac moribus sequenda est, ne mergamur undis diluvii, sed per eam illuminemur, CXX, 91. — Omnis mundus laqueorum tentamenti ubique plenus, 184. — Christus solitudinem petit ne mundi premeretur angustiis, 185. — Quicumque sæculi se dederit voluptatibus carisque istius mundi, panem celestem et cibum verum non nisi inter spinas comedit, attamen in sudore et labore nimio, 489.

RATHERIUS, Veron. — Luxum scandalosum quorundam sui sex poris episcoporum ægre reprehendit, CXXXVI, 291, 294.

PETRUS DAMIANUS (S.). — Dnm a contemplationis arce ad terrena vel immunda quælibet exsequenda devolvit, consequens est ut in Ecclesia probrosæ derisionis obtreccionibus mordeatur, CXLIV, 382. — Anima quælibet quam, suadente diabolo, mundus ad se conatur attrahere, ac negotiorum sæcularium tenebris excæcare, illæsum contemplationis oculum servat, si omnino resistens, in suæ quietis proposito perseverat, *ibid.* — Mundus totus hoc tempore, nihil est aliud nisi gula, avaritia atque libido, 251. — Vitiis totus immersus, *ibid.* — Mundus amatores suos obsecrat, 381. — Conemne hæc omnia, quia omnia contemnenda, et de his omnibus fac sarcinam tuam contemptum mundi, 837. — Mundus similis pelago, 313. — Incentiva libidinis fomites sunt avaritiæ et materia cupiditatis: nam cum luxuria multis sumptum indigere non ambigitur expensis, nisi multiplicibus exuberent commodis, fluere nequeunt in oblectationibus voluptatis, CXLIV, 235.

LANFRANCUS (S.). — Tot tantisque tribulationibus terra ista in qua sumus, quotidie quatitur, tot adulteriis aliisque spurciis inquinatur, ut nullus fere hominum ordo sit qui vel ælæm suæ consulat, vel proficiendi in Deum salutarem doctrinam saltem audire concupiscat, CL, 559.

URBANUS II, papa. — *Ad Beringer. abbat. S. Laurent. Leod.* Quis murus staret inconcussus, quæ mens immobilis in sua firmitate permaneret, ubi crassi sues grunniunt assidue, ubi innocentis simplicitatem turba malignantium obsidet, CLI, 395. — Gaudete, quia rex Israel filios suos vult super flumina Babylonis sedere et flere, et ad reditum in terram promissionis libero cordis affectu suspirare, non in ipsis fluminibus et sæcularibus studiis implicitos interire, 397. — Certe via ista pessima est, quoniam a Deo omnino remota est, 387. — Non tenetis vere viam per quam eatis ad salutem et vitam, *ibid.* — Esto ut sit semita itinerantium arcta, plena moribus, suspecta periculis; sed hæc eadem vos amissam ducet ad patriam, per multas enim tribulationes oportet vos ingredi in regnum Dei, 573.

RADULFUS ARDENS. — De mundi contemptu, CLV, 1535. — Flos feni cum pulcher videatur, res parva est et humilis; sic gloria mundi, ira Dei fervescere, decedit, 1525. — Non est finis nostræ cupiditatis et ambitionis, 1529. — Mundum quare diligimus? Quare cum cadente cadimus, et cum pereunte perimus? 1679.

GOFFRIDUS, Vindocin. — Mundum qui sequitur a via Christi aberrat, 192, 205. — Mundum ante oportet describere quam nos deserat, 209.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Renuntiandum sæculo, CLXIII, 685. — Brevi mundi felicitas, 681. — Odium sæculi legitimum, 1072, 1073. — Nolite credere mundo etiam cum faret, 1145. — Non faret ut foreat, sed ut suffocet, *ibid.* — Quos illicit dulcedo sæculi eos occupat æterna amaritudo, 1072. — Mundus irridendus cum ridet, 1066. — Mundi gloria, non est gloria sed ignis vorans, 1145. — Tempestati perpetuæ similis, 598. — Mundi vanitas simul et honoris et divitiarum inanitas carmine exponitur, 687. — Mundus hic spongia inanis, et omnis concupiscentia ejus aceto amarior, 739. — Edificiorum et deliciarum luxur describitur, 700, 701. — Vita quid est præsens? tentatio, pugna molesta, hic acies semper, et hostis adest, 690.

IVO (B) Carnot. — Apud Deum mundi sapientia vel sæcularis potentia nullius sunt momenti, CLXII, 122.

ANSELMUS, Landun. — Mundus præsentia bona ostendens, et invisibilia deridens homines ad se attrahit, CLXII, 1284. — Solus pauper et mitis mundum non diligit, qui miserum se recognoscit et ideo oculum concupiscit, 1286. — Habitatio ista terrena quam gravis, quam misera, *ibid.*

RUPERTUS, Tuitiens. — Mundus Christi mysteria

capere non potest, CLXIX, 756 *et seq.* — Mundi altitum incendium miserrimum, 1153, 1154. — Mundus in maligno positus, 1446.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Mundus appellatur et indigne quia mundos non facit nos, sed immundos, CLXXI, 467. — Civitas Dei et civitas diaboli portas contra portas; portæ Sion contra portas Babylonis, 497. — Mundus iste verum sterquilinum, 505, 696. — Quam vana hujus mundi prosperitas, 837. — In mundo tria sunt odio habenda, concupiscentia carnis et oculorum et superbia vitæ, 848. — Amor mundi ab initio dulcis, in fine amarus, 206.

HONORIUS, Augustod. — Mundus figuratur in Babylonem quæ interpretatur confusio, CLXXII, 879. — Mundus quomodo fugiendus, *ibid.* — Mundum fugerunt SS. Paulus, Cyprianus, Theophilus, Sta Maria Magdalena, Maria Egyptiaca, Thais, 881.

GODEFRIIDUS, Admont. — Sæculum homini iustificato fugiendum, CLXXIV, 145. — Desertum dicitur, 68. — Coræ sæculi sepulcro similes, 391. — Privati dulcedine divinæ visitationis, 546. — Sæculi negotia majore curantur solertia quam salutis, 527. — Mundus mari et rapido fluvio similis, 653, 658. — Omnia in ea fluctuant inconstantia, 674. — Omnia fluxa, 944. — Lacerum hujus mundi est voluptas carnis, vanitas cordis, et superbia mentis, 715. — Divites in epulone habent quod discant, et quod timeant, 587. — Honores mundani a celestibus nuptiis nos retrahunt, 815. — Sædarium vocari potest sæculum, 777. — Sæculi amatores ocores sunt humilitatis, 698.

HUGO A S. VICTORE. — Mundus unde dicitur in maligno positus, CLXXV, 531. — Amoris Dei et mundi discrimen quale, CLXXVI, 619 *et seqq.* — Mundus iste cur penitentis locus dicitur, 28. — Mundi hujus vanitas vel instabilitas, 711, 712. — Ejus contemptus nos provocat ad amorem æternum, 715. — Divitis domus vana affluentia, pericula et casus, 707. — Deliciæ hujus sæculi et pompæ fugiendæ, CLXXVII, 78.

GUIGLELMUS, S. Theodorici abbas. — De mundi et Christi jugo, CLXXIX, 218. — Aperi, Domine, ostium lateris arcæ tuæ, ut ingrediantur omnes salvandi tui a facie diluvii hujus inundantis super terram, 226. — O patria, patria, quam de longe te video et saluto, ubi mala nulla, bona omnia, 254. — Quousque hic vivemus, necesse est ut viam præsentis sæculi permisti pergamus, 445.

BERNARDUS (S.), Claravall. — Mundus lacrymarum vallis in qua sensualitas regnat, CLXXXII, 789. — Plenus est spinis, CLXXXII, 1012. — Mundi noctes plurimæ, 1149. — Ibi nulla quietes, 463. — Mundi bona vana et caduca, CLXXXII, 245. — Miseriæ et pericula, CLXXXIII, 159, 636. — Mundus animas suæ dignitatis immemores merito deludit, CLXXXII, 812. — Mundanæ gloriæ vanitas, 256. — Nulla te mundi oblectamenta inclinent, nullæ adversitates decipiant, CLXXXIII, 315. — Negotiator prudens, qui videt in divitiis laborem, in honoribus prænam, invidiam in gloria, facit sarcinam suam mundi contemptum et fugit, 663. — Mundi compedes quantumvis aurei relinquenti, 577. — Stimulus vehemens ad mundi fugam, CLXXXII, 258, 259. — Mundo et Deo servire impossibile, 259. — Mundum qui plus amat quam Deum impius est et idololatra, 218. — Mundo mortuus, mundo crucifixus quis, CLXXXIII, 185. — Fillorum hujus mundi infelicitas, CLXXXII, 244. — Sæculum torrens, 335. — Ejus vita, nox, 108. — Sæculi corruptela, 385, 417. — Luxur et deliciæ hominum arguuntur, CLXXXIII, 590. — Maxime prælatorum, 1153, 1156. — Et clericorum, 200.

GILBERTUS DE HOILANDIA. — Quidquid hic videmus per speculum et in ænigmate, totum in nocte est, CLXXXIV, 14. — Sæculi oblectamenta universaliter præferunt refrigerii speciem sed statim arescunt, quasi torrens raptim transeunt, 196. — Vni habitatoribus terræ ubi rara pax, securitas nulla, jugis labor, et lis egestatem parturiens, 265.

GUERRICUS (S.), abbas. — Quidquid mundus dare potest aut promittere, non modo vile et indignum sed et perniciosum, CLXXXV, 54. — Superbiam istam non damnat Dominus, sed remunerat magister humilitatis si ita magnanimus sis in contemptu mundi ut omnem gloriam ejus quasi de sublimi despicias, 47. — Totus fere mundus confitetur verbis se nosse Deum, factis autem negat, 59. — Quantalibet ingrnat tibi tempestas bellorum, quantumque patiaris in deserto, penuriam etiam victualium, noli pusillanimitate spiritus redire mente in Egyptum, 22.

PETRUS VENERABILIS, Cluniac. abbas. — De mirabili exemplo Henrici Ludovici VII regis fratris qui luxum et pleno cornu fluentes mundi delicias conculeavit, CLXXXIX, 398. — De brevi et fugitiva rerum humana-

rum specie, 404. — Mundus vallis lacrymarum dicitur, 411. — Mundus in quo Satanas princeps de mortalibus sicut de avibus ludit, 416. — Diabolus tentat, mundus illicit. peccatum occidit, 957.

GARNERIUS A. S. VICTORE. — Ebrui vocantur, qui huius mundi amore confusi, mala jam non sentiunt, quæ patiuntur, CXCIII, 154-155. — Mundus præsens Æthiopia dicitur, CXCIII, 554. — Mundi fructus ruina, 588.

GERHOHUS præposit. — Equus dicitur hic mundus, cujus ascensor diabolus, CXCIV, 1019. — Arca celestis ædificii quæ in terra fabricatur nequaquam ad altiora sine aquis diluvii sublimatur, 1196. — Quantum intersit episcopis non implicari sæcularibus negotiis, 1266. — Clerus servit non mundo sed altari, 1272. — Magna res est immaculatum se custodire ab hoc sæculo, 1327.

AELEPHUS (B.), abbas. — Qui mundum perituum diligunt cum mundo peribunt, CXCIV, 212. — Christus signum est cui totus contradixit mundus, 262. — Mundi deflectores consolationem quaerunt in divitiis, in honoribus, in multis curiositatibus, in desideriis carnis et voluptatibus. Miseri quando tristantur, sed multo miserioribus quando sic consolantur, 311, 312. — Fortis est illa anima quæ sæculum relinquit; quæ carnis desideria calcit, quæ mundi gloriam spernit, 333. — De superbia vitæ et vanitate, 574. — De dominandi libidine, *ibid.*

RICHARDUS A. S. VICTORE. — Mundus cur desertum dicitur, CXCVI, 430. — Mundus tribus modis accipitur, 795. — Mundus quomodo innovabitur, 859. — Sæcularibus negotiis se implicans, ab internis se alienat, 690. — In mundi contemptu sit prima virtutis promotio, 1076. — Deinde et exterminium mali, 1077.

HILDEGARDIS (sancta). — Mundus umbrosus dicitur, CXCVII, 501. — Qui sæculum diligit, in comprehensione morum suorum tempestati similis est, 315. — O gravis labor, o durum pondus quod sustineo in veste huius vitæ, quia nimis grave mihi est contra carnem pugnare, 735.

ADAMUS SCOTUS. — Mundanorum typus Absalon, CXCVIII, 816. — Mundi fallacia et tristis exitus, 435, 438. — Mundi vitia tria calcanda, voluptas, curiositas, superbia, 451. — Disce mundo uti, Deo autem frui, 453. — Amore tuo mundus non est dignus, *ibid.*

JOANNES Saresber. — Si nostra tempora concepisset spiritus propheticus, egregie diceretur quia comedia est vita hominis super terram, ubi quisque sui oblitus personam exprimit alienam, CXCIX, 488. — Culliet, in hac vita, est causa doloris, 491. — Vanitati subiecta est creatura etiam non volens, *ibid.* — Mundus suos habet Elysios, 492. — Inter insensatos insani habentur qui alienæ insanix nolunt esse participes, 493. — Item qui de alto virtutum culmine theatrum mundi despiciunt, ludumque fortunæ contempnunt, *ibid.*

PETRUS CILLENIS. — Breves sunt dies isti ad lucendum, grandes vero et graves ad occupandum, CCII, 421. — Mundus plenus est cucullatis, et pene vacuus monachis, 600. — Dies isti nubis et caliginis, 687. — Petrosa quidem et spinosa hæc via est, sed tribulatione absolvitur patria, 733. — Quo amplius ad lectum fatigatus veneris, eo indulgentius quiescis, *ibid.*

BALDUINUS, Cantuar. — Cupiditas est amor mundi, sicut charitas est amor Dei, CCIV, 490. — Grandescit amore utendi vel habendi, et desiderio possidendi, *ibid.* — O terra, terra quanta vanitate diligeris a filio hominum! 492. — Sapientia huius mundi et Dei sapientia inter se quantum variant, 500. — De causis lugendi in hoc mundo, 502 et seqq.

STEPHANUS (S.), Grandimont. fundator. — Dum mundus ab homine diligitur, inimicus eum post se trahit ad libitum suum. Cum autem sæculum ab aliquo relinquitur, diabolus multis modis eum insequitur, CCIV, 1090.

PETRUS CANTOR. — Mundi pompæ difficulter caveri possunt, CCV, 46. — In mundi ruinam superbia et invidia simul conspiraverunt, 53. — Mundi laqueos evadet sola humilitas, 59. — Quinam mundum judicabunt, 67. — Cupiditas omnium malorum radix, 72. — Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit, 73. — Sanguinogæ duæ filix sunt diaboli incessanter clamantes: Affer, affer, libido incessanter et incessanter cupiditas, 75. — Credenti totus mundus divitiarum est: infidelis autem etiam obolo indiget, 74. — Ambitio proligratur, 163, 168. — Somnium est vita præsens si æternitati comparetur, 352. Superfluitas ædificiorum arguitur, 253.

PETRUS BLESSENSIS. — Mundi pompa et favor populi fumus est et aura subito evanescent, CCVII, 114. — Si esset in sæculo, universa tibi exuberarent ad votum, dum omnis risus, omnis lascivia, omnis sæculi voluptates a te modo relegantur, *ibid.* — Quemdam hortatur ad sarcinam vanæ suppellectilis deponendam, 150. — Mundi sapientia stultitia est apud Deum, 106. — Jam advesperascit vo-

bis et vitæ vestrae inclinati sunt dies, 150. — Divitiæ huius vitæ fallaces et opes proditorias, 168. — Quemdam arguit monachum quod ambiret amicitias principum et mundi plausus, 586. — Displicet mihi, si, ut mundo placeas, Deo displicere non times, *ibid.* — Pugna est inter nos et mundum, 624. — Vincamus mundum ne vincamur ab eo, 733.

MARTINUS (S.), Legion. — Seminare nos oportet dum in hoc mundo sumus, CCVIII, 62. — Anima fidelis carnalia abiecit, prospera mundi contemnit, transitoria vilipendit, æterna appetit, 81. — Per terram gradiuntur qui in conjugis implicuntur, si vero in terra non ambulant sed ut nubes volant, qui dum celestia appetunt de terrenis desideriis nihil tangunt, 160. — Quidam præponuntur ut regant, contra procelas et turbines sæculi foris laborantes, 332. — Sunt qui in occulto delicias appetunt, dum in publico abstinentes apparere volunt, 736.

ALANUS DE INSULIS. — Mundus sæpe accipitur pro mundi amatoribus, CCX, 310. — Mundanarum deliciarum vanitas, 358, 384. — Mundus procellis obnoxius, 582. — Mundus totus in maligno positus, 545, 546. — De mundi contemptu, 114. — Mundanorum multifaria pericula, 466. — Fastus maxime vitandus, 552. — De contemptu timoris mundani, 153.

ABSAI.O, abbas. — Luget monachorum sortem qui memores pristinae conversationis, amatores esse sæculi incipiunt, voluptatesque et honores appetunt, 19. — Hæc vita sæculi procellis perenniter impetita, 67. — In quodam sensu Verbum caro fit in his qui Christi legem negligentes carnis illecebras appetunt, 55. — Ambulant per campum floridum mundi huius amantes divitiis, aurum et argentum possidentes, sed ad Deum pervenire nequeunt, nisi ante transmissio, 90. — Quatuor portæ amoris mundi, quæ, 103. — Ut relinquatur mundus exhortatio, 173.

STEPHANUS, Tornac. episc. — Amicum quemdam gratulatur quod mundo valedixerit, CCXI, 447.

ADAMUS, Perseus abbas. — Nihil asperius quam sibi mundum et mundo seipsum crucifixum exhibere, CCXI, 586. — Abjicienda sunt onera sæculi, honores computandi in nihilum, 600. — Quam felicius est casti amoris astringi vinculis quam a theatrali mundi petulantia, 605, 604. — Vide insuper epist. xvi, 624. — Mundus miser dictus, 599. — Infelix, 588. — Abyssus, 625.

HELINANDUS, monac. — Dicta mundi inter et Christi dicta discrimen, CCXII, 502. — O stulti filii sæculi qui ponunt fortunæ mensam fortunatos se arbitrantur, 682. — Quanta sit potestas principis huius mundi, 687.

SICARDUS, Cremonen. — Ecclesia, quæ militat in terris, se temperare debet æquanimiter in prosperis et in adversis, CCXIII, 17. — Nox est præsens sæculum, 24.

X. — *Mundana gentilitaque festa, saltationes.*

ARNOBIUS. — Vehementer ridiculi et impii ethnicorum ritus corripuntur in lib. ad *Gentes*, V, 713. — Saltatrices lascivientes inter convivia, 881. — Saltationes theatrales, 1072, 1073, 1265, 1266. — Quid moramini, quid cessatis, quin ipsos dicatis deos ludere, lascivire, saltare, obscenas compingere cantiones, 1269.

AMBROSIIUS (S.). Annibal ipse diu sacris insultavit Romanorum, XVI, 875. — In sacris Phrygiis impudicitia disciplina est, 193. — In orgiis Liberi, religionis mysterium est incentivum libidinis, *ibid.* — Cum ad cantum tripudiumque invitat propheta, non histrionicos fluxu corporis motus intellexit aut indecoros crepitus viris, plaususque femineos imperavit, non congruunt enim resurrectionis revelata mysteria et opprobria saltationis exacta, XV, 1670. — Saltatio lasciva deliciarum comes et luxuriæ ludibrium est, XVI, 1179.

LUCIUS DEXTER. — Herodiadis saltatricis mors tragica, XXXI, 85.

HIERONYMUS (S.). Projecit Deus festivitates eorum qui fugiunt leonem et incurrunt in ursum, qui non celebrant festivitates Dei, sed festivitates suas, XXV, 1053. — Non sacrificiorum multitudinem sed offerentium merita causasque Deus dijudicat, *ibid.* — Impiorum cantica non dignatur audire, 1054. — Hæreticorum comparsa landatio, tumultus est Domino et ut ita dicam, grunnitus suis et asinorum clamor, *ibid.* — Gravissimus onus in gentibus error fuit idololatriæ, quæ cultores suos deprimebat ad terram et salvare non poterat; quæ animas eorum faciebat diabolo dæmonibusque captivas, XXIV, 451. — Muta simulacra insensibilia sunt, *ibid.* — Plerique dæmones colunt, ne noceant, 747. — Dæmones per vitia coluntur, XXVI, 415.

AUGUSTINUS (S.). — Religiones falsæ martyrum passione sublatae, XLI, 136. — Error ex hoc provenit quod pro Deo colatur creatura, XXXIV, 130. — Varia

falsæ religionis genera, 169. -- Religio vera non est apud paganos querenda, nec apud hæreticos, 163. -- Superstitionum varia genera, 50. -- In quo noxia sit superstitio, XXXIII, 577. -- Dies observare ad aliquid operandum, grande peccatum, XL, 270. -- Pluviae comparatur superstitio, XXXV, 1508. -- Superstitiosum quid, XXXIV, 50. -- Superstitiosi quinam dicebantur, XLI, 137. -- Paganorum ludi ritusque sacrorum turpissimi, XXXIII, 415; XLI, 50. -- Ludendi et saltandi mos receptus in solemnitatibus paganorum, XXXIV, 473. -- Imitatione deorum suorum peiores fiunt, XXXIII, 414. -- Festi dies paganorum in abundantia epularum et ebrietate, 118, XXXVIII, 272. -- Saltandi mos ubi sepultus fuerat S. Cyprianus, diligenter episcopi quasi abusus sublatus, 1415. -- Saltatio cum caninis cadaveribus supplicium, XLIII, 579. -- Turpes saltationes Primitiarum, 106, 107.

PETRUS (S.) CHRYSOLOGUS. -- Adversus Indos in Kalendis Januarii solitos acerrime invehitur. -- Irrisores sunt, non cultores, qui deos quos venerantur illudunt, injuriis afficiunt, LII, 609. -- Sed dicet aliquis: Non sunt hæc sacrilegiorum studia, sed vota jocorum; erras, homo, non sunt hæc ludicra, sunt crimina, 611. -- Nemo de impietate ludit aut de sacrilegio jocatur, *ibid.* -- Saltatricum pestis, lenocinia cantorum, voluptatum fomenta absconduntur, 552. -- Joannes Christi præcursor, metator Domini, Dei testis datur incestæ, traditur adulteræ, addicitur saltatrici, 547. -- Saltatrici turpissimæ descriptio, 654. -- Non jam puella dicitur, sed nova bellua, 551.

SALVIANUS. -- Per sacrilegas superstitiones majestas divina violatur, LIII, 120. -- Qui dii coluntur in theatris, *ibid.* -- Ubique universa dæmonum monstra, *ibid.*

LEO (S.) MAGNUS. -- Variæ notantur superstitiones, LIV, 218. -- Brevia et caduca sunt terrenarum gaudia voluptatum, quæ ad æternitatem vocatos a semitis vitæ conantur avertere, LIV, 147.

MAXIMUS (S.). Taurin. -- Variæ condemnantur superstitiones, LVII, 257, 258. -- Adversus Saturnalia festa invehitur, *ibid.*, 491.

ISIDORUS (S.), Hispal. -- De saltatoribus, LXXXII, 679. -- Quibus sub patronis saltationes exercebantur, *ibid.* -- Unde detestanda, *ibid.*

FULGENTIUS FERRANDUS. -- Juxta concil. Laodic. tit. 41. nullus christianus ballare vel cantare in nuptiis audeat, LXXXVIII, 827.

CRISOSTOMUS. -- Non oportet christianos euntes ad nuptias plaudere vel saltare, sed venerabiliter cenare vel prandere sicut christianos decet, conc. Laodic., tit. 55, LXXXVIII, 897.

JONAS, Aurelian. -- Improbatur obscenas saltationes in conviviis solitas, CVI, 164.

PASCHASIUS RADBERTUS. -- De cæde cruenta, S. Joannis Baptistæ, CXX, 512 et seqq.

ANSELMUS (S.), Cantuar. -- Quoniam odore luxuriosorum vita festum fit peregrine, Cl.VIII, 701, 702. -- Mundi delictis quæ sint opponenda, 677 et seqq. -- Nescit habere modum prodiga luxuries, 702.

GODEFRIDUS, Admont. -- Festus dies est, de malo in bonum transire, Cl.XXIV, 780. -- Diem festum agere est, turbis inutilium cogitationum semotis, mentem informare ad requiem disciplinæ spiritualis, 96.

HUGO A S. VICTORE. -- Sunt Kalendæ et festivitates quædam quas abominatur Deus, Cl.XXVII, 926, 927. -- Qui delictis hujus sæculi et pompis delectantur, velut gravi somno sopiti adversarii præda efficiuntur, 78.

BERNARDUS (S.), Clarevall. abbas. -- Festa in vanitatem et delicias verti indignum, Cl.XXXIII, 44. -- Quid tanta ambitione vestes paras in Natale Domini, *ibid.* -- Pudeat sub spinato capite membrum fieri delicatum, 480. -- Abusus in festorum celebratione arguuntur, 479, 480. -- Amatores sæculi, inimici crucis Christi, in vanum accepto nomine christiani, toto hoc tempore quadragesimali ad instantes inhiant dies resurrectionis, heu! ut liberius indulgant voluptati, 282. -- Proh dolor! peccandi tempus, terminus recidendi facta est resurrectio Salvatoris, *ibid.* -- Sæcularibus id moris est ut diebus festis festiva sibi convivia parent, 453.

GARNERIUS A S. VICTORE. -- Herodiadis filias saltatio quam iniqua apud regem temulentum obtineat, CXIII, 169.

AELREDUS (B.), abbas. -- Arguit lascivas cantantium gesticulationes, meretricias vocum alterationes et infractiones quas ipse vulgus non sine cachinno, risuque intuetur, CXCV, 571. -- Ad memoriam nugarum theatricarum purientibus auribus immane fastidium inferit honesta gravitas, 572. -- Inanibus spectaculis dediti, vel rumoribus audientis intenti, a nobis eximus, vanitatem imagines postea introducimus, 573.

PETRUS CELLENSIS. -- Remotione jocolationis

inordinate, excluduntur vana gaudia, risus, effusio animi. Irreligio et effrenatio sensualitatis, CCII, 750.

PETRUS CANTOR. -- Eos arguit qui in diebus festis nonnisi propter pecuniam cantant vel ob pastum et refectionem, CCV, 98. -- Et eos qui ludis vacant in his diebus, *ibid.*

ABSAIO, abbas. -- Puella saltatrix in convivio Herodis maxime peccavit, minus tamen quam Judas in cæna Domini, Cl.XI, 18. -- Religioso hæc insufflat superbia: cum eras in sæculo ambulabas ubi volebas, libere currebas ad exitus viarum, ad conventicula chorearum; ubi erat impetus spiritus i luc gradiebaris, 41.

SICARDUS, Cremonens. -- Pompæ diaboli sunt spectacula, choreæ, ludi, lasciviæ, uno verbo omnes honores vani et superflui, CCXIII, 279.

XI. -- Oculorum immodestia, picturæ et imagines minus honestæ.

TERTULLIANUS. -- Oculos et suspiria adolescentium post se trahunt comptæ mulieres, I, 1530. -- Oculorum propria tormenta in barathro, quæ, II, 845. -- Debet adumbrari facies (virginis) tam periculosa, 899. -- Videre et videri ejusdem est libidinis, 891.

CYPRIANUS (S.). -- Oculis admittitur adulterium, IV, 785. -- Mulieres quæ oculis ad libidinem curiosas pudori ac pudicitie corpora dicata prostituunt, 458. -- Ad corruptelam desideria præsentium sollicitant et invitant, *ibid.*

ARNØBIUS. -- Artifices ludunt et lascivunt in fingendis diis, V, 1192. -- Simulacrorum officinæ descriptio, 1193. -- Quæ exemplaria fuerint Praxitelis et Phidias in simulacrorum fabricatione, 1190 et seqq. -- Obscurna et ridicula simulacra, 1198.

LACTANTIUS. -- Dæmones sunt qui imagines et simulacra fingere docuerunt, VI, 537. -- Quæ fuerit prima causa fingendi simulacra, 258.

HILARIUS (S.), Pictav. -- Oculum a laqueo liberare rarum est, IX, 819. -- Oculi incidentis motus in Evangelii adulterio æquatur, 958, 959. -- Oculi tunc corporis, tum animæ a vanitate avertendi, 510. -- Curiositas, quomodo non adeat in eum cujus oculi ad Deum intenti, 831. -- Laquei animarum quot et quanti, 832. -- Quid Christo venienti afferemus, an opum thesauros, an ambrosios dignitatum titulos, aut veteres delicatæ nobilitatis imagines? IX, 1012.

AMBROSIUS (S.). -- Fenestra meretricis est oculus, ideo ab omni irreverenti oculo cave, ne per fenestram introeat amor, libidinis penetret, XIV, 891. -- Non vis amore capti, noli in speciem mulieris intendere, 892. -- Pictus es, o homo, et pictus a Domino Deo tuo. Bonum habes artificem et pictorem; noli bonam delere picturam, XIV, 260.

HIERONYMUS (S.). -- Periculose tibi ministrat (mulier) cujus vultum frequenter attendis, XXII, 532. -- Attende quod nullus sit, etiam in domo, tutus aspectus, 401. -- Oculi latentur cordis arcana, 556. -- Quod oculis videtur, magis mente retinetur, XXIV, 798, 800. -- Per oculorum portas illabuntur maxima vitia, XXV, 1548. -- Oculis carnis videre, quid, XXVI, 256.

AUGUSTINUS (S.). -- Oculi mentis fenestræ, XXXVI, 468. -- Oculi sensuum principes, XXXII, 801. -- Oculus impudicus, impudici cordis est nuntius, 1591; XXXIII, 961. -- Oculorum petulantia reprimenda, XXXVI, 587.

-- A viro non figatur oculus in femina, XXXII, 1391. -- Oculorum illecebræ, XLI, 232, 815. -- Oculos illecebrare, XXXVIII, 1415. -- Oculorum corporis quam animi major jactura æstimatur, sed a cæcis, XXXVI, 860. -- Oculorum cibus lumen est, XXXVII, 1114; XXXVIII, 1483. -- Oculos mittere in aliquem, id est amare, XXXIV, 496. -- Oculi carnis multum diliguntur, multum negliguntur oculi cordis, XXXVIII, 512. -- Interiorum oculorum cæcitas est non intelligere, XXXVII, 1552. -- Nuditatis post peccatum pudet, XXXVIII, 512. -- Nuditatis pudor cum omni homine nascitur, XLIV, 565. -- Picturæ lascivæ, XXXII, 671. -- Picturarum et sepulcrorum adoratores, 1512. -- Simulacra velut deorum corpora esse asserit Trismegistus, XLI, 247. -- Simulacra viliorum corporum consecraverunt Romani, XLII, 574. -- Usus simulacrorum unde ortus, 409. -- A Seneca reprehenditur, XLI, 190. -- Qui simulacra instituerunt non metum depserunt, sed errorem addiderunt, 119, 198. -- In simulacris fallacia reddebant oracula dæmones, 581. -- Simulacrorum cultores quantum deviarunt a veritate, XI, 90. -- Simulacris gentium non solum homo sed etiam bestia melior, XXXVII, 1482.

PETRUS CHRYSOLOGUS. -- Aspectus illecebrosus prostravit mulierem, salutaris levavit, LII, 409. -- Aspe-

ctus fume obscuratur, 410. — Mulleris oculos diabolo claudente, vetitæ arboris ipsam maculavit aspectus, 419. — Hypocrisis, dum cupit captivare oculos, oculis fit ipsa captiva, 205. — Oculus auctor prævaricationis et alia mala oculorum, 575. — Vagus oculus, lascivus intuitus, improbus aspectus suas non respicit ad ruinas, *ibid.* — Cæcus ad sua crimina, lucidus ad aliena, *ibid.* — Quæ ira, quæ ultio sic in Deum de idolis exsequeretur offensam, ut eos quos velustas aris, incensa, victimis, gemmis, auro deos esse mentita est, posteritas turpi cultu homines fuisse turpissimos judicaret, et eorum vitam, mores, actus ipsis eorum signaret in vultibus ac doceret fugiendos esse potius quam colendos... quorum formant adulteria in simulacris, quorum fornicationes imaginibus mandant, quorum titulant incesta picturis, crudelitates commendant libris, quorum obscena ludunt, LII, 610.

SALVIANUS. — Petulci impudicorum intuitus noxa adulterii non caret, LIII, 84. — Oculi janus cupiditatum, *ibid.* — Nunc jubentur oculi custodire censuram, 199. — In illis imaginibus fornicationum omnis omnino plebs animo fornicatur, LIII, 112.

LEO MAGNUS (S.). — Tela inimici trahunt oculos ad varias cupiditates, ut de mundi pulchritudine, aut concupiscentiæ accendantur faces, aut superstitionum gignantur errores, LIV, 444.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Lascivientes obtutus valde criminosi, LVII, 750. — Dominus noster totius turpitudinis emendator petulantiam humanorum refrænat aspectum, *ibid.* — Si oculus tuus dexter scandalizat te, hoc est, si intentione illicita delectaris videre quod possit occidere, 810. — Visus divini vigoris frenis subjiciendi, ne miles Christi fluxus vincatur cogitationum illecebris; neve casta femina ludentibus oculis serpentinis nexibus teneatur, *ibid.* — Cautius aspicimus, ne subripiat otioso cordi nostro circumvagantium luminum indisciplinatus aspectus, 731.

VITÆ PATRUM. — Aspectus femine causa fit tentationis, LXXIV, 129. — Aspectu virginis sanctæ adolescens exardescit, 148. — Oculorum custodia singularis quorundam Patrum, LXXIII, 872, 897.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Oculi raptores ad culpam, LXXVI, 190. — Intueri non licet quod non licet concupisci, *ibid.* — Cordi illicita concupiscenti oculus non famuleatur, 197. — Amore proprio cordis oculus cæcatur, *ibid.* — Oculi stultorum et oculi sapientum, quantum distant, 14. — Oculi, ut moderandi, 189, 197. — Oculi diaboli, quinam sint, 710. — Oculum non habemus, ubi quedam negligimus, 843. — Quorum oculis obscuratis dorsum incurvatur, LXXVII, 15.

TAILO, Cæsaraug. — De concupiscentia oculorum, LXXX, 939.

ALCUINUS (R.). — Quomodo et a quo hominis oculi vitati fuerint, CI, 923.

AGOBARDUS (S.). — De imaginibus sanctorum non idem dicendum atque de imaginibus deorum, quas adorabant gentiles, CIV, 225.

JONAS, Aurelian. — Si pulchram mulierem nos viderit (diabolus) crebro respicere, intelligit cor amoris jaculo vulneratum, CVI, 153.

RABANUS MAURUS. — Ut munda mens in cogitatione servetur a lascivia voluptatis suæ deprimeendi sunt oculi, quasi quidam raptores a culpa, CVII, 490. — Oculus lucerna corporis, 835.

HAYMO, Halberstat. — Circumcidendi sunt oculi ab illicito visu, ne videant mulierem ad concupiscendam eam, CXVIII, 93. — Qui claudit oculos suos ne videant malum, iste in excelsis habitat, 97. — Tenebræ metuendæ sunt morum, non oculorum, et si oculorum, non exteriorum sed interiorum, 322.

HINCMARUS, Rhem. — Videre et tamen se non videre asseverare, vetere proverbio Gothico exprimitur: *Capra lusca hortum videt, et sepem nusquam*, XXV, 505.

BERNO, Cluniac. abbas. — Domum nostram solemus sordidare quinque sensibus nostris: Illices formæ intrant per oculos, suspicio mala per aures, odor libidinosus per nares, per os ingluvies polluit, per tactum crudelitas, CXII, 1083.

PETRUS DAMIANUS (S.). — A venustioribus atque facatis oculis proprios tanquam pueros ab igne custodio, CXLIV, 458. — Infelix cor meum, semel aspectæ formæ memoriam non amittit, *ibid.* — In divitiarum contemplatione solas infelicitum oculorum illecebras, cum eas intorquere in nostræ necessitatibus impendia non valeamus, 421.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Peccati pudore oculos tuos attollere erubescit, CLVIII, 680. — Deridentur qui sibi oculos reflectere fucis nituntur, 696. — Lascivi risus, ardentis nutus oculi et tua garrulitas displicere mihi,

697. — Quidquid molle juvat, quod visu, quodque decorum est concupiscit libido, 702. — Si speciosa cupis, quis eo (Deo) speciosior? 708. — Oculi tui oculi Christi sunt, 713. — In mortis articulo, clauduntur oculi ad interiora capitis reflexi, quorum sæpe vanis et perniciosis vagationibus delectabar, 620. — Oculos a petulantia compece, tolle occasionem, et materiam aufer delinquendi, 681.

IVO Carnot. — De quaque sensuum circumcissione, CLXII, 575.

ANSELMUS, Laudun. — De oculorum concupiscentia, CLXII, 1297. — Oculi præsertim intelligentiam designant, *ibid.*, 1311.

HILDEBERTUS, Cenoman. — Concupiscentia oculorum quam perniciosa, CLXXI, 469. — Quam diligenter præcaveanda, 710. — Muller in paradiso visu decepta, 842. Oculorum mortificatio ad servandam castitatem quantum necessaria, 306. — Oculus alius interior, et alius exterior, 815.

HONORIUS, Augustodun. — De oculorum scandalo, CLXXII, 1044. — Oculus qui nos ducit est sacerdos qui nos de tenebris mundi ad lucem vitæ dirigit, *ibid.*

GODEFRIIDUS, Admont. — Duo sunt oculi mentis, intellectus scilicet et affectus, CLXXIV, 163. — Substantur oculi per intentionem, 626. — Oculus operis intentionem indicat, 925. — Oculum nequam, duas acies habet, ignorantiam et malitiam, 928.

HUGO A S. VICTORE. — Oculi stulti in tenebris sunt, CLXXV, 196. — Oculum visu non saturatur, quare, 110. — Scandalum oculorum tollendum, CLXXVII, 755.

BERNARDUS (S.), Claravall. — Curiositas præsertim oculorum, primus superbie gradus, CLXXII, 957. — Viri perversi oculus, *ibid.* — Oculi non levandi nisi ut petatur auxilium, vel impendatur, *ibid.* — Quid spectare libet quod comedere non licet 858. — Oculus meus, memoria mea, CLXXXIII, 478. — Oculus cordis quadruplex, CLXXXII, 881. — A peccatis mundandus, 851. — Oculo simplici uti, pro optime versari, agere, 406, 407. — Oculum nequam, id est cæcitas et perversitas, 882, 883. — Oculum mentis a triplici inquinamento purgandum ad videndum Deum, CLXXXIII, 460.

PETRUS VENERABILIS. — Oculum mentis a quibus mundandus, CLXXXIX, 397. — Alius spiritualium oculus, alius carnalium, 405.

GERHARDUS (V.), præposit. — Per oculum exprimitur in Scripturis cordis intentio, CXIII, 157. — Oculum simplex et oculum nequam, quid, 158. — Oculorum nomina varia designantur, 168 et seqq.

ÆLREDUS, abbas. — De concupiscentia oculorum in curiositate sita, CXCV, 572. — In claustris monachorum grænes et lepores, damulæ et cervi, picæ et corvi, non quidem Antoniana nec Machariana instrumenta, sed muliebria oblectamenta, 572. — Illi arguuntur qui cum Evangelicis bucolica meditantur, Horatium cum prophetas, cum Paulo Tullium lectitant, *ibid.* — Tota die inanibus spectaculis dediti a nobis quodam modo cum exierimus, revertentes iterum ad nos vanitatum imagines introducimus, *ibid.*

RICHARDUS A S. VICTORE. — Ubi amor, ibi oculus, CXCVI, 10.

ADAMUS SCOTUS. — Quanta cura frenanda sit oculorum concupiscentia, CXCVIII, 814. — Aspectus a curiositate retrahendus, 256. — In feminam præsertim ne figatur, 534. — Oculos sanctus David in feminam temere jecit, et adulter et homicida factus est, *ibid.* — Juxta poetam os sublime homini dedit Deus, celumque intueri jussit, 417.

PETRUS CELLENSIS. — Venit finis, venit mors: aufer extollentiam oculorum, o homo, quia fenestræ istæ clauduntur et non aperientur usque ad diem judicii, CCII, 678. — Oculi impudici dicuntur sola pulchritudinis admiratione, ideo a theatris Babylonicis sedulo avertantur, 676.

REINERUS, monac. S. Laurentii Leod. — Impudicitie schemata (habitum) pudicus horret oculus, CCIV, 53. — Avertendi oculi ne videant vanitatem, *ibid.*

BALDUINUS, Cantuar. archiepisc. — Oculum simplex et purum quis sit, CCIV, 480. — Oculum terrena videns quam facile turbatur, 481. — Ubi amor, ibi oculus, *ibid.* — Hic oculus terram respicit, et non celum, mundum non Deum; transitoria et non æterna: impurus est et obscurus, 480. — Oculum videre potest et videri, index et illex amoris esse solet, 481. — Christus verus sponsus oculum amat se avertentem et crebro revertentem, *ibid.*

STEPHANUS (S.), Grandmont. fundator. — Vir religiosus cum aliquid concupiscibile aspexerit, oculos in carcere teneat, nec eos ibi defigat, sed visum avertat, CCIV, 1089.

PETRUS CANTOR. — Oculos ante et retro quinam habere debeant, CCV, 74, 117. — Oculorum privatio maxime corpus deturpat, 117. — Mortis hora semper ob oculos habenda est, 555. — Tentatio est hominis concupiscentia oculorum, 331.

ABSALO abbas. — Concupiscentia oculorum abyssus est exterior in quo misere laborant, carnales, CCXI, 250.

ADAMUS, Persenae abbas. — Qui sinceriter alterum diligit a dilecto respectus sui oculum vix reflecit, CCXI, 566. — Fumus oculis molestus esse solet et naribus, 599. — Quot te mirantur et dolent in Dei dilectione potius fumare quam flammare, 593.

SICARDUS, Cremon. — Sine collyrio gratiae lippus est oculus tam naturae quam litterae, CCXIII, 173.

XII. — *Spectacula theatralia, comediae, tragoediae, circus, pantomini, histriones.*

TERTULLIANUS. — Spectaculum nunc sine concensione spiritus non est, I, 647. — Spectaculorum origo de superstitione idolatriae, 466. — Quantis criminibus contaminata, *ibid.*, 634. — An liceat christianis uti spectaculo, I, 495, 655. — Theatrum proprie sacrarium Veneris, 642. — Consistorium impudellitiae, 649. — Ars omnium turpitudinum, *ibid.* — Theatra stuprandi moribus orientia, 299. — Quam obscena et nefanda, 501. — Eorum interdictio ab ipsius impudellitiae interdictione, 650. — Mulier quae theatrum ardeat, cum daemone redit, 637. — Tragoediae et comediae sunt libidinum et scel'orum auctrices, cruentae et lascivae, impiae et prodigae, I, 650. — Auferimur a circo ubi proprie furor praesidet, I, 648. — Gladiatores, 620. — Maledicti a Christo, 1234. — Innocentes in ludum veniunt, ut publice voluptatis hostiae fiant, 651. — Gladiatores ab ethnicis laudati, 584. — Ad homicidium flagellis et virgis compellebantur invit, 654. — Feras hominum sanguine et carne sagittas devorabant, 522, 584. — Bibebant aliorum ase interfectionum sanguinem, 523.

CYPRIANUS (S.). — Theatrorum turpitudine, IV, 206 *et seqq.* — Circenses consecrav'it Romulus ob rapiendas Sabinae, IV, 785. — Paratur gladiatoris ludes ut libidinem crudelitum luminum sanguis oblectet, 206 *et seqq.* — Gladiatorium infelicitas, 618. — Liber de spectaculis contra quas fortiter invehitur, 779.

ARNOBIVS. — Qui essent actores theatri, qui spectatores, et quas oculis conspicienda tradelantur? V, 1071, 1072. — Ludi florantes quam flagitiosi, 1261. — Amphitheatra loca sanguinis et publicae impietatis, 875.

HILARIUS, Pictav. — Avertendum est oculos ab iis qui theatralibus lulis incubant, qui Circensium certaminibus serviunt, IX, 540. — Oculi theatralibus spectaculis sordidi, 505.

LACTANTIUS. — De oculorum voluptate et spectaculis, VI, 705 *et seqq.* — Vitanda spectacula omnia ne quid vitiorum pectoribus insidat;... et a Deo atque bonis operibus avertat, 712. — Si quis spectaculis interest, ad quam religionis gratia convenitur, discessit a Dei cultu et ad deos se contulit, 713.

AMBROSIUS (S.). — Acroamata scenicoz mentem emolliunt, XIV, 157. — Vallis est scena, vallis est circus, ubi currit mendax equus ad salutem, 156. — Valentianus qui primus vehementer ferebatur ludis circensibus delectari, sic istud detergit ut ne quidem solemnibus principum natalibus circenses putaret esse celebrandos, XVI, 1563, 1564.

HIERONYMUS (S.). — A spectaculis removeamus oculos. Aream, circi, theatrorum, et omnibus quae animas contaminant puritate, dum per sensus ingrediuntur ad mentem, XXV, 189. — Omnes delicias et lepores et risu dignas urbanitates et ceteras amatorum ineptias, in comediis erubescimus, in saeculi hominibus detestamur, XXI, 552. — Poeta quidam cui anachronismi pro nihilo reputabantur, multos tamen comitiscipulos habuit in theatro aequo imperitos, 585. — Quomodo in theatralibus scenis ars atque idem histrio, nunc Herculeum robustus ostendit, nunc molis in Venerem frangitur, nunc tremulus in Cybele, ita et nos tot habemus personarum similitudines quot peccata, 479.

AUGUSTINUS (S.). — Ludi scenici in rebus divinis positi a Varrone XLI, 152, 157. — Ludos scenicos non turpes iudicaverant Graeci, 175. — Iidem scenicos actores in republicae administratione receperunt, 55. — Ludi scenici deorum jussu Romae instituti, quare, 44, 55, 58, 75, 123. — Quam periculosi, 75, 76, 154. — Quam turpes, 50, 51. — Licet turpes eos ibi exhiberi iusserunt 153, 257. — Quod turpe est dicere, 239. — Ludi scenici, pestis morum, 97. — Ludis scenicis majestas divina non placatur quibus humana dignitas iniquatur, 78. — Deos habere qui ludis scenicis delectantur simile est furoris, XLI, 187. — Nugatoria iniquitatis ludi et

spectacula vana, XXXVIII, 81, 83, 88. — Poetarum mendacia, XXXII, 1014. — Comediae et tragoediae inter opera liberalia, XLI, 53. — Poetarum fabulae minus obscenae quam deorum sacra, *ibid.* Poetae non minus digni infamia quam scenici, 58. — Poeta scenici libidinem inflamment, 59, 60. — Spectacula theatrorum illicita, XXXV III, 862. — Quam periculosa, XLI, 44, 45. — Et editoribus et intuentibus pernicioza, XXXVII, 1918. — Spectacula prohibita fuere persuasione Scipionis Nasicae, XLI, 44, 45, 51. — A spectaculis deterrentur christiani, XXXVIII, 548. — Spectaculorum studiis hunc homines daemonibus similes, XL, 529, 550. — Spectacula permittere non veripastoris est, XXXVIII, 274. — Spectacula christianique, XXXV, 1440; XXXVI, 439; XXXVII, 1851, 1919, 1925; XXXVIII, 555. — Gladiatores publicae turpitudinis professores, XL, 220.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Herodadis scelus quo, impleta turpissime comedia, nefandam illico cecidit tragoediam, LII, 653. — Sermo adversus spectacula in principio anni habita, 600 *et seqq.*

SALVIANUS. — Quomodo, o Christiane, spectacula post baptismum sequeris quae opus esse diaboli confiteris? LIII, 114. — Rideamus, quae, laetemur quamlibet jugiter, dummodo innocenter... Spectacula vero et pompae juxta professionem nostram opera sunt diaboli, *ibid.* In spectaculis non voluptas, sed mors, 115. — Spernitur Dei templum ut curratur ad theatrum, 116. — Cujuslibet civitatis incolae Ravenam aut Romam venerint, pars sunt Romanae plebis in circo, pars sunt populi Ravennatis in theatro, 118. — Carthaginensis Ecclesia insaniebat in circis, luxuriabat in theatris, 122. — Vestigia Salvatoris sequimur in circis, in theatris; tale nobis Christus reliquit exemplum? Quem fuisse legimus, risisse non legimus LIII, 114. — Spernitur Dei templum ut curratur ad theatrum. Ecclesia vacuatur, circus impletur, 116. — Dum in theatris et circis ludimus deperimus, 120.

LEO MAGNUS (S.). — Pudet dicere, plus impeditur demoniis quam apostolis et majorem obliunt frequentiam insana spectacula quam beata martyria (tempa), LIV, 453. — Quis hunc urbem salutis reformavit? quis a captivitate eruit? quis a caede defendit? ludus circensium au cura sacerdotum, *ibid.*

MAXIMUS (S.). Taurin. — Vide sermones adversus spectacula in Kalendis Januarii solita, 255, 491.

PRUDENTIUS (S.). — Amphitheatralis spectacula tristia pompae, quid sibi velint? LIX, 151.

ISIDORUS (S.) Hispal. — De spectaculis in genere LXXXII, 651. — De variis spectaculis apud Romanos notis, 652, *et seqq.* — De ludis circensibus, 653, 654. — De aurigis, quadrigis, de carru et equitatione, 655, 656. — De amphitheatro, 659. — De ludo equestri, de reuatis, secutoribus et laqueariis, 659, 660. — De ferali certamine et horum execratione ludorum, 660.

CRISCONIUS. — Canon. conc. Laod tit. 54. — Clericis non licet spectaculis ludicris interesse, LXXXVII, 899. — Etiam in nuptiis fierent, *ibid.* — Spectacula edere diebus Dominicis non licet ex conc. Carthag., tit. 28, LXXXVIII, 931.

ALCUINUS (B.). — Spectacula condemnantur, C. 462. — Diabolica signa dicuntur, *ibid.*

RABANUS MAURUS. — Notiones in vetera spectacula, CXII, 547 *et seqq.* — De ferali certamine et horum ludorum execratione, 553. — Theatrum prostibulum et lupanar dictum, *ibid.*

ISIDORUS MERCATOR. — Spectaculis turpibus adesse non debent christiani, CXXX, 401.

REGINO. — Spectacula non sunt a christianis spectanda, CXXXII, 255.

ATTO VERCELLENS. — Spectacula ludorum, theatrorum die Dominica vel ceteris religionis christianae diebus festis amoveantur, CXXXIV, 45.

HROTSWITHA (VEN.), monialis Gandersheim. — Comedias sacras eleganter concinnavit ut a profanis et illicitis scenis lectores christianos averteret, ut ipsa declarat in Prooemio, CXXXVII, 971.

HUGO A S. VICTORE. — Qui deliciis hujus saeculi, et pompis, et theatralibus voluptatibus delectantur, tragoedias et comedias dissoluti, velut gravi somno capti, adversarii praeda efficiuntur, CLXXVII, 78.

BERNARDUS (S.), Clarevall. — Ceterum spectacula vana, rogo, quid corpori praestant quidve animae conferre videntur? CLXXXII, 842. — Frivola prorsus et inanitas ac nugatoria consolatior, spectacula, *ibid.* — Theatrum femineis foedisque aufractibus provocat libidines, actus representans sordidos, 217. — Qui ludus bonus est *ibid.*

AELREDUS abbas. — Cum tota die inanibus spectaculis dediti a nobis quodammodo exierimus, revertentes ite-

rum ad nos, vanitatum imagines introducimus, noctes ducimus insomnes, CXCv, 575.

JOANNES SARESB. — Histrionum professio turpis, CXCIX, 404, 405. — Admissa sunt spectacula et infinita vanitatis tyrocinia, 406. — Variæ histrionum species, *ibid.* — Turpia publice exercentes, *ibid.* — Non tantum histriones peccant, sed etiam qui eos sustentant et in tali arte confirant, *ibid.*

PETRUS CELLENSIS. — De sanctorum gloria sic : Celebrantur in foro nundinæ solemnes; et non curris, o peccator? Pulcherrima præparantur spectacula, et oculos claudis? CCII, 882.

ALANUS DE INSULIS. — Spectaculum turpe ad voluptatem turpiter mentem accendit, CCX, 255.

HELINANDUS, monac. — Quod princeps tolerare non debet in regno histriones, mimos, scurras, autlenones et meretrices, CCXII, 735.

SICARDUS. — Spectacula, diaboli vocentur pompæ et opera, CCXIII, 279.

XIII. — Stultiloquium, vaniloquium, scurrilitas.

HILARIUS (S.). — Linguae periculosus et promptissimus lapsus, IX, 826. — Ori osium et sera apponenda, *ibid.* — Lingua stulti et lingua sapientis, 3.3. — Ostentatio, jactantia et verborum blandimenta profligantur, 952, 955. — Apud sanos nil proficit, 599.

AMBROSIIUS (S.). — Exiit multiloquium, peccatum intravit, XIV, 335. — Laudandus ille qui prius vult loquenda cognoscere quam proferre quæ sentiat, XV, 1210. — Philosophi in sermone divites, fidei inopes, veritatis exsortes, XIV, 981. — Quam plures vidi loquendo in peccatum incidere, vix quemquam tacendo, XVI, 25. — Ingreditur mors per ostium tuum, si falsum loquaris, si turpiter, si procaciter, si ubi non oportet loquaris, 285. — Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, et multiloquio peccata sibi colligat, 27.

HIERONYMUS (S.). — Nolo te declamatorem esse... verba volvere et celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indoctorum hominum est, XXII, 554. — Sunt quidam iguorantes mensuram suam, et tantæ stoliditatis ac vecordiae, ut et in motu et in incessu et in habitu et in sermone communi risum spectantibus præbeant, 662. — Stultiloquium esse existimo, eorum qui aliqua narrant turpia, ut risum moveant, et facilitate simulata magis illudant eis, quibus placere desiderant, XXVI, 519. — Stultiloquium sequitur scurrilitas, 820.

AUGUSTINUS (S.). — Vanitas veritate loquacior, XII, 174. — Multiloquium, quid, XXXII, 583; XLIII, 447. — Lingua colubina, XXXVIII, 655, 976. — Linguam domare quam difficile, XXXVII. Sine gratiæ adiutorio non possumus, XLIV, 254. — Verborum abusus in omnibus linguis, XLII, 410.

PETRUS CHRYSOLOGUS (S.). — Loqui debemus secundum tempus, LII, 357. — Quod mentis contemplatur affectu, ore depromere, effundere labiis, lingua distinguere, et in totum non sufficit evaporare sermonem, 357.

VALERIANUS (S.), Cemelien. — Homil. de otiosis verbis, LII, 709. — De oris incontinentia, 706.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Sermonis indisciplina licentia arguitur, multorumque malorum causa comprobatur, LVII, 751.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Multiloquium quot malorum causa, LXXV, 800. — Multiloquio mens exterius sparsa dissipatur, *ibid.* — Loquacitas conviviorum comes, 552. — Hosti nudos nos objicit multiloquium, LXXVII, 72.

TAIO, Casaraug. episc. — De multiloquio, LXXX, 942. — De perversa locutione, 945. — De stultitia, 944.

ISIDORUS (S.) Hispal. — Vanus sermo cito polluit mentem, LXXXIII, 856. — Nihil ex ore tuo quod impedire possit, procedat; nihil quod non expedit sonus vocis erumpat, *ibid.* — Quidam per incautam virtutum jactantiam relabuntur ad vitia, 698.

BEDA (Ven.). — De lingua custodienda, XCIII, 16, 26.

SMARAGDUS, abbas. — De curiositate nascitur multiloquium, (I), 668, 669. — Grande est vitium quod nec corpus quietum, nec animam dimittit esse sine peccato dum solliciti aliorum domos circuit, vel aliena acta perquirat, *ibid.* — Curiositatis vitium indiesuenter comitatur et otium, *ibid.* — De multiloquio, 654.

JONAS, Aurelian. — Quod otiosis turpibus colloquiis non sit vacandum præsertim in ecclesiis, CVI, 147.

EULOGIUS (S.), Toletan. — Omnis vaniloquus condemnandus venit in iudicium, CXV, 760.

HAYMO, Halberstatensis. — Discaut ridere non cir-

cuire domos, nec deliciose vivere, non fabulis otiosis occupare linguam, CXVIII, 98. — Circumcidenda est lingua a maledictionibus, perjuriis, faistatibus, mormorationibus et a consuetudine otiosi sermonis, 96. — Puer Jesus non repertus est vacans otio aut fabulis, sed in templo audiens doctores et interrogans, 123.

PASCHASIUS RADBERTUS. — Verba nostra otiosa si, omissis seriis, de rebus frivolis loquamur fabulasque narremus antiquas, CXX, 474.

RATHERIUS, Veron. — Quidam noctibus psalmodiis et orationibus instant, diebus vero detractionibus, pravi loquiis, otiositati et desidie vacant, CXXXVI, 697.

ANSELMUS (S.), Cantuar. — Ab otioso sermone linguam compesce; ne garrias verba inania, vanus enim sermo cito mentem polluit, CLVIII, 683. — Sint verba tua pauca; multiloquium non declinat peccatum, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clarævall. — Scurrilitates vitandæ, CLXXXIII, 584. — Ab otio et nugis cavendum, CLXXXII, 756.

JOANNES, Saresb. — De arrogantia multitudinis imperita, et de libris frivolis, CXCIX, 655. — Quid eo brutius, qui ex defectu rationis, et impulsu libidinis, dimissis propriis, aliena negotia curat nec alienis jugiter occupatur otis, 589.

PETRUS CELLENSIS. — Silentio excludantur, mendacia, stultiloquia, scurrilitates et omne verbum otiosum, CCII, 750. — Tollenda est multiloquiorum occasio et lingua continenda, 752.

PETRUS CANTOR. — Contra loquacitatem et otiosæ verba præsertim prædicantium, suggillat, CCV, 197.

MARTINUS (S.), Legion. — Asiduus et otiosus sermo est vitandus, CCVIII, 656.

ALANUS DE INSULIS. — Adversus verbositatem et lingue evagationem, CCX, 162. — Sermo vanus, vanæ conscientie index, 165. — Linguae mobilitas, in adolescentia ad jocosa, in virili ætate ad fraudulenta, in senili ad detractoria mentem inflectit, 163. — Verbositas quanta cura vitanda, 161.

ABSAO, abbas. — A bona conversatione deterrent homines venenatæ detractiones, turpitudine, stultiloquium, et scurrilitas quæ ad rem non pertinent, CCXI, 181.

XIV. — Venationis, canum, equorum, avium cultus inordinatus.

OPTATUS (S.). — Egregia descriptio aucupum qui glutine aves capiunt, hæreticis comparantur, XI, 1060.

AMBROSIIUS (S.). — De Valentiniani elogio: Aiebant quidam ferarum venationibus eum occupari, atque ab actibus publicis intentionem ejus abduci; omnes feræ uno momento jussit interitici, XVI, 1364.

HIERONYMUS (S.). — Quantum possum mea recolere memoria nunquam venatorem in bonam partem legi, XVI, 1201. — Venationes regiæ in Babylone, XXV, 159.

AUGUSTINUS (S.). — Diabolus pessimus venator mundi, XXXVIII, 354. — Venator, XXXVIII, 85, 156, 553, 718; XL, 560. — Venatorum labor, XXXVIII, 444. — Venatores cum ursis certantes, XL, 639. — Venatorum amatores, et venatores ipsos venatus est Dominus, XXXVIII, 333.

MAXIMUS (S.), Taurin. — Venatio tempore Quadragesimæ condemnatur, LVII, 581.

PAULINUS (S.), Aquileiens. — Venationes et silvaticæ peragrationes omnibus servis Dei interdiciuntur, præsertim clericis, XCIX, 516.

JONAS, Aurelian. — De his qui, propter venationes et amorem canum, causam pauperum negligunt, CVI, 215.

RATHERIUS, Veron. — Quosdam arguit sui temporis episcopos qui Germanorum more venationes sectabantur, CXXXVI, 291.

ANDRÆAS, Vallumbros. monac. — In Vita S. Arianli mores cleri dissolutos describit, cujus perique venationi lubricæ cum canibus et accipitribus erant dediti, CXLIII, 1441.

GERHOHUS præposit. — Arguuntur clerici venatores, CXCIV, 1418.

JOANNES SARESB. — De venatica, de aucupibus et speciebus ejus; de illius exercitio licito et illicito, CXCIX, 390. — Nemrod et Esau venatores coram, XI est, contra Dominum, 394. — Venatorum exultatio non modice vana et ridicula super prædæ caput; regem Cappadocum captum credas, 591. — Venationis et libidinis affinitas in mente antiquorum poetarum, 590, 591. — Venatio pars eorum qui a Deo peregrinantur, 394, 395. — *Ubi sunt, ait propheta, qui in avibus cæli ludunt?* *ibid.* — Venatio voluptatem parit quæ amica epulis est, pota-

tionibus, convitiis, modulationibus, et ludis, cultibus operosius exquisitis, stupris et variis immunditiis. Quomodo ratio habenda sit locis, temporibus, modo, et personis ut licita sit venatio, 398.

PETRUS BLESSENSIS. — Watterium episcopum octogenerium hortatur ut a studio venandi cesset, multis rationibus, CCVII, 169. — Item quemdam Saresber. archidiaconum a voluptate aucupii dissuadet, 181. — Non

bene conveniunt cilicium et accipiter, afflictio carnis et exercitium voluptatis, 182. — Non decet Christi discipulum currere et clamare post aves voluptosas, 183.

ABSALO, abbas. — Nonne tibi videtur Verbum caro factum in his qui de patrimonio crucifixi viventes, exinde pascent non pauperes, sed canes, accipitres, histriones? CCXI, 55.

CLXXII.

INDEX

DE VITIIS ET ERRORIBUS ETHNICORUM SPECIALIBUS,

QUÆ SS. PATRES OBTRACTARUNT ET IMPUGNARUNT,

ORDINE RERUM ALPHABETICO EXARATUS.

ADULATIO. — Aristoteles et Plato adulatores, Tertull., I, 500.

ADULTERIUM. — Speusippus in adulterio periit, Tertull., I, 500.

ÆQUITAS (égalité). — Æquitas Platonis quæ familiam tofferet, Lactant., VI, 417, 418.

AFFECTUS. — Error Chrysippi et Stoicorum de affectibus, S. Hieronymus, XXIII, 542. — Error Stoicorum de affectibus, S. Augustinus, XXXIX, 1528; XLI, 259; XXXIV, 395, 396. — Error Academicorum circa affectus, Joan. Saresber., CXCIX, 611.

ANIMA. — Errores Epicureorum circa animam, Tertull., II, 19. — Circa substantiam animæ errarunt Eneasidemus, Anaximenes, Heraclitus, Heraclides, *ibid.*, 660.

— Circa animam turbata doctrina Anaxagoræ, *ibid.*, 666. — Error Archimedis de anima, *ibid.*, 669. — Contra

vinu principalem animæ stant Messenius, Dicaearchus, Andreas, Asclepiades, *ibid.*, 670. — Error Chrysippi de anima, *ibid.*, 655. — Error Cleanthis de anima, *ibid.*, 695.

— Errores circa substantiam animæ Hipparchi, Heracliti, Hipponis et Thaletis, Critias et Empedoclis, Epicuri, Critolai, Peripateticorum, Stoicorum, Zenonis et Democriti, Tertull., II, 653, 667. — Errores circa immortalitatem animæ Epicuri, Senecæ, Pythagoræ et Empedoclis, Tertull., II, 19. — Error Empedoclis de loco animæ, *ibid.*, 671. — Error de statu animarum post mortem ex

Acheronticis libris, Arnob., V, 909. — Aristoxeni erronea opinio de anima, Lactant., VI, 779. — Cicero infideliter docuit immortalitatem animæ, *ibid.*, 410. — Error

Dicaearchi circa animam quam dicit perituram cum corpore, *ibid.*, 761. — Argumenta Platonis insufficientia ad

probandam immortalitatem animæ, *ibid.*, 762, 763, 764. — Epicurus dicit animam cum corpore perire, S. Hieronymus, XXIII, 294. — Epicuri error circa immortalitatem animæ, S. Aug., XXXII 1932. — Error Epicureorum de anima

quam dicunt cum corpore perituram, *id.*, XXVIII, 811. — Error Platonis circa animas, Plato dicebat animas et celo lapsas in corpora detruendi, *id.*, XXXII, 587; XXXIII, 718.

— Error Pythagoræ circa animas, Pythagoras dicebat animas et celo lapsas in corpore detruendi, *id.*, XXXII, 718.

— Error Stoicorum circa animam: Stoici dicebant animas esse a propria substantia Dei, XXXII, 718, 723. — Error

Zenonis circa animam quam dicebat esse mortalem, *ibid.*, 935. — Stoici dicunt mortalem esse animam, *id.*, CXI, 414. — Error Peripateticorum de anima: dicunt quamdam

particulam animæ esse æternam, reliquam autem esse mortalem, Raban. Maur., CXI, 415. — Epicurus dicit

animam nihil aliud esse quam corpus, *ibid.*, — Varro dicit animam esse ignem mundi, *ibid.*, — Error Ana-

xagoræ circa animam, Joan. Saresber., CXCIX, 982. — Error Epicuri circa animam quam dicit mortalem, *ibid.*, 977. — Error Pythagoræ de animabus, *ibid.*, 923.

— Error Socratis circa animam quam credit esse Deum, *ibid.*, 982.

ASTROLOGIA. — Astrologia Mathematicorum reprehenditur, Joan. Saresber., CXCIX, 442, 443.

PATROL. CCXX. INDICUM III.

ATOMI. — Atomorum doctrina ab Epicuro propugnata, S. Aug., XXXIII, 64. — Juxta Epicurum consistit in immensum corpuscula casus acervum, Joan. Saresber., CXCIX, 977. — Error Peripateticorum circa atomos, *ibid.*, 853.

AULICI. — Aulicorum adulationes reprehenduntur ex Juvenali, Joan. Saresber., CXCIX, 482.

BONUM SUMMUM. — Error Aristippi circa summum bonum, Lact., VI, 366, 760. — In quo summum bonum posuerit Aristoteles, et quid per virtutem intelligat, *ibid.*, 370. — Error Dinomachi de summo bono, *ibid.*, 364.

— Error Epicuri circa summum bonum, *ibid.* — Circa summum bonum error Herilli, *ibid.* — Error Hieronymi philosophi circa summum bonum, *ibid.* — Error Peripateticorum circa summum bonum, *ibid.* — Error Zenonis de summo bono, *ibid.*, 423. — Error Academicorum circa summum bonum, S. Aug., XI, 625, 626, 627.

CERTITUDO. — Anaxagoras errat circa certitudinem, Lact., VI, 424, 428. — Circa certitudinem error Arcesilæ, *ibid.*, — 359, 361, Nihil certum juxta Carneadem, sicut

nulla virtus, *ibid.*, 595, 596.

CONCUPISCENTIA. — Effectus concupiscentiæ ex Ovidio, Joan. Saresber., CXCIX, 405.

CORPUS. — Nihil admittebat Zeno nisi existentiam corporum, S. Aug., XXXIII, 855.

CORRECTIO. — Error Archytæ Tarentini circa correctionem, Lactant., VII, 154, 155.

CORRUPTIO. — Corruptor adolescentiæ Socrates, Tertull., I, 500.

CREATIO. — Error Ciceronis de creatione mundi, Lactant., VI, 597. — Error Democriti circa creationem, *ibid.*, 760. — Error Epicuri circa creationem animalium, *ibid.*, 516. — Errores Homeri circa creationem, Lactant., VI, 151.

CRAPULA. — Aristippus nepotatur, Tertull., I, 500.

CULTUS DEO DEBITUS. — Error Ciceronis circa cultum Deo debitum, Lactant., VI, 457. — Lucretii impietas, *ibid.*, 263. — Philosophi eradicarunt cultum et honorem Deo debitum, *id.*, VII, 413. — Plato impius, *id.*, VI, 457.

CURIOSITAS. — Philosophorum curiositas, S. Bernard., CLXXXIII.

DEUS. — Errores circa Deum. Socratis error de Deo, Tertull., I, 500. — Thales errat circa Deum, *ibid.* — Plato errat circa Deum, *ibid.* — Errores Platoniorum circa Deum, *id.*, II, 19. — Stoici errant de Deo, *ibid.*

— Arnobius probat falsitatem deorum ethnicorum ex eorum historicis et citat Antiatem, Valerium, Antiochum, Arnob., V, 82. — Ex probrosis deorum Arnobius falsitatem istorum deorum probat et Apollodorum memorat, *ibid.*, 1030. — Arnobius falsos arguit deos ex ridicula eorum origine et numero et memorat Aristotelem, Granum, *ibid.*, 979; Cæcium, *ibid.*, 994; Ciceronem, *ibid.*, 945; Censium, *ibid.*, 991; Cratem, *ibid.*, 989. — Dii pagani fuerunt homines juxta Evhemerum, Ennium, Nicanorem, Pellæum, Leontem, Theodorum, Hipponem,

Diagoram, Melum, *ibid.*, 1062. — Dissensiones paganorum de Deorum numero ex Ephorbo, *ibid.*, 989. — Plautus, Sophocles, Euripides memorantur de erroribus paganorum circa cultum deorum, *ibid.*, 1263. — Cultus deorum prohibitus ex Heraclito, *ibid.*, 1145. — Errores circa numerum et originem deorum; qua de re citantur Hesiodus, Lucretius, Manilius, Memorialia scripta, *ibid.*, 989, 991, 993, 1183. — Dissidia paganorum circa deorum originem, numerum, probrosa in cultu deorum habita, eorum historiae ridiculae, vanae occupationes et eorum incoustantia ex Mnasea, Myrtillo, Varrone, Nigidio, Homero, Epicharmo, Sophocle, Apollodoro, Panyassi, Polemone, Sosibio, Patrocle, Thurio, Plutarcho, Philostephano, Posidippo, Pindaro, Timotheo theologo, Valerio, Varrone, Constant. *ibid.*, 983, 989, 991, 984, 1131, 1136, 1050, 1206, 1048, 1088, 1096, 993, 1009, 1019. — Anaxagoras error circa Deum, Lactant., VI, 134. — Error Anaximenis circa Deum, *ibid.* — Error Cleanthi circa Deum, *ibid.* — Error Diagoras circa deos, *ibid.*, 120. — Ennii de diis historiae ridiculae *ibid.*, 190. — Epicurus negat deos, *ibid.*, VII, 87. — Historiae ridiculae Evhemeri circa deos, *ibid.*, VI, 174. — Ridicula Homeri theologia, *ibid.*, 125. — Insufficiens doctrina Platonis circa Deum, *ibid.*, 597. — Poetarum error circa deos, *ibid.*, 159, 170, 171, 215. — Protogoras deos revocat in dubium, *ibid.*, 120. — Pythagoras pantheista, *ibid.*, 131. — Circa iram Dei Stoicorum error, *ibid.*, VII, 88. — Stoici putant astra esse deos, *ibid.*, VI, 278. — Thaletis error circa Deum, *ibid.*, 133. — Anaximenes putat aerem esse Deum, S. Aug., XXXII, 782; XXXIII, 745; vel Deos ex aere gigni, *ibid.*, XLI, 226. — Anaxagoras putat mentem esse Deum, *ibid.*, XXXIII, 442. — Error Democriti circa Deum, *ibid.*, 445. — Diagoras atheus, *ibid.*, XLIII, 360. — Epicurus negavit Deos, *ibid.*, XLI, 801. — Plato multorum deorum cultum docuit, *ibid.*, 225. — S. Augustinus notat ridicula quae de diis Varro scripsit, *ibid.*, 178. — Zenonis error circa deos quos dicebat ex igne ortos, *ibid.*, XXXIII, 953. — Theologi inter quos Dionysius Stoicus mundum Deum esse dixerunt, Raban. Maur., CXCI, 415. — Alii, ut Thales Milesius, contenderunt mentem esse Deum, *ibid.* — Quidam autem animum in omnibus commeantem et lucidum, ut Pythagoras, putaverunt esse Deum, *ibid.* — Quidam mentem solutam putaverunt esse Deum, *ibid.* — Quidam et spiritum et mentem, ut Maro, putaverunt esse Deum, *ibid.* — Epicuri admittunt Deum otiosum et inexercitatum, *ibid.* — Stoici affirmant deum corporalem, *ibid.* — Epicurus dicebat Deum constare ex atomis, *ibid.* — Pythagoras dicit Deum constare ex numeris, *ibid.* — Philosophi non aut imperfecte Deum cognoverunt, *ibid.*, CLXXXIX, 812. — Ciceronis error circa Deum, Joan. Saresber., CXCI, 992. — Varronis error circa Deum, *ibid.*, 990, 991. Varro quot sunt pestes, tot putat esse deos, *ibid.* — DISSIDIA. — Philosophorum dissidia, Lactant., VI, 556, 557; S. Aug., XXXIV, 122, XLI, 601. — Dissidia Varronis in theologia sua, *ibid.*, XLI, 218. — DIVINATIONES. — Divinationes mathematicorum, S. Aug., XXXII, 737; XL, 29. — DIVITIÆ. — Error Democriti de divitiis, Lactant., VI, 422. — DOLORES. — Error Epicuri circa dolores, S. Hieronym., XXIV, 644. — Circa dolores error Ciceronis, S. Aug., XXXIII, 667, 668. — DUBIUM UNIVERSALE. — Dubium universale Academicorum, S. Aug., XLII, 1019, 1058. — Academicorum dubium universale, Raban. Maur., CXI, 414. — Circa dubium universale, Petr. Abaelardus, CLXXXVIII, 1549. — Academicorum dubium universale redarguitur, S. Bernard., CLXXXII, 1062. — De omnibus dubitabant Academici, Joan. Saresber., CXCI, 638, 981. — Arcesilas docuit dubium universale, *ibid.*, 990. — Dubium universale Ciceronis, *ibid.*, 992. — Dubium universale Zenonis, *ibid.*, 981. — DURITIA. — Agendi ratio Platonis erga Hermiam, Tertull., I, 500. — EDUCATIO. — Error Stoicorum de educatione mulierum et servorum, Lactant., VI, 429. — ERROR. — Cicero non avertit populos ab errore, Lactant., VI, 263, 264. — Homerus multiplices inter errores versatur, *ibid.*, 131. — Errores plures apud Pythagoram, S. Aug., XXXII, 589. — FATUM. — Fatum mathematicorum, S. Aug., XXXIII, 1061. — Epicuri fatum, Joan. Saresber., CXCI, 977. — Stoici inducunt fatalem necessitatem, *ibid.*, 976. — FELICITAS. — Epicuri exsuperatio ridicula circa felicitatem bonorum, Lact., VI, 434. — Erraverunt philosophi felicitatem ponendo in hac vita, S. Aug., XLI, 627, 628; XXXIII, 830, 667. — Error Stoicorum circa felicitatem, S. Aug., XXXVIII, 812. — Zeno beatitudinem po-

nit summam in virtutis ipso cultu, S. Aug., XLII, 1019. — FIDES BONA (*bonne foi*). — Anaxagoras infidelis depositi custos, Tertull., I, 500. — FORNICATIO. — Fornicator Diogenes, Tertull., I, 500. — Democritus fornicator, *ibid.* — Aristippus fornicator, Lactant., VI, 595. — FORTUNA. — Error Ciceronis de fortuna, Lactant., VI, 120. — Error Epicuri circa fortunam, *ibid.* — GULA. — Gula exprobrat Tertullianus Hortensio oratori, Ausidio Lurconi, Asinio Celeri, Tertull., II, 1048. — HÆRESES. — Pythagoræ doctrina fons hæreseon, S. Hieronym., XXII, 1148. — De Zenone quoque hæreses manserunt, *ibid.* — Hæreses a philosophis proveniunt, Raban. Maur., CXI, 415, 416. — HOMO. — Error Anaxagoræ circa finem hominis, Lactant., VI, 571. — Error Dicæarchi circa finem hominis, *ibid.*, 404. — HOSPITALITAS. — Error Ciceronis circa hospitalitatem, Lactant., VI, 663, 673. — IDEÆ. — Idem innatæ contra Platonem, Arnob., V, 849. — Error Platonis de ideis, Pet., Abaelard., CLXXXVIII, 1307. — IGNORANTIA. — Ignorantia philosophorum, Lactant., VII, 736. — Ignorantiam philosophi aluerunt quia Deum ut invenerunt non exposuerunt, Raban. Maur., CXI, 415. — IMPIETAS. — *Vide cultus Dei*. — IMPOTENTIA PHILOSOPHORUM. — Citantur Plato, Cronius et Numenius, Arnob., V, 823, 826. — INSIPIENTIA. — Causa insipientiæ philosophorum, Lactant., VI, 664. — INSOLENTIA. — Insolens Diogenes, Tertull., I, 500. — INVERECUNDIA. — Inverecundia Cynicorum, Lactant., VI, 594; S. Aug., XLI, 428. — Inverecundia Diogenis Cynici, S. Aug., XLI, 428. — Cynicorum inverecundia, Raban. Maur., CXI, 415. — Gymnosophistarum inverecundia qui nud! per Indiam philosophantur, *ibid.* — IRA. — Non separarunt Stoici iram malam ab ira bona, Lactant., VII, 129. — LIBERTAS. — Error Ciceronis circa libertatem quam fato consonam facit, Joan. Saresber., CXCI, 992. — MALA. — Error Stoicorum circa mala, S. Aug., XLI, 629, 630. — MATERIA. — Errores Zenonis circa materiam, Tertull., II, 19. — Error Peripateticorum de æternitate materiæ Joan. Saresber., CXCI, 858. — MUNDUS. — Aristoteles docuit æternitatem mundi, Lactant., VI, 518, 755, 756. — De mundo errores philosophorum et errorum causa, *ibid.*, 759. — Error Platonis circa æternitatem mundi, *ibid.*, 780. — Error Anaximandri de mundis infinitis, S. Aug., XLI, 226. — Error Epicuri de constitutione mundi, Epicurus dicit mundum ex atomis consistere, Sever. Boet., LXIV... Error Platonis circa animam mundi, Petr. Abaelard., CLXXXVIII, 1720. — MUTILATIO. — Stoici mutilabant homines ad tollendas voluptates, Lactant., VII, 689. — NATURA. — Error Stoicorum circa naturam, Lactant., VI, 741. — OCCUPATIONES. — Occupationes vanæ philosophorum, S. Hieronym., XXVI, 504. — OPTIMISMUS. — Plato docet optimismum, Petr. Abaelard., CLXXXVIII, 1526. — ORATIO. — Peripateticorum de oratione sententia, Sever. Boetius, LXIV, 406. — PECCATA. — Zeno contendit peccata omnia esse paria, Lactant., VI, 423. — Error Academicorum circa paritatem omnium peccatorum, S. August., XI, 242. — Error Stoicorum de peccatis, *ibid.*, 539. — Error Stoicorum circa paritatem peccatorum, Raban. Maur., CXI, 414. — Peripatetici dicebant omnia peccata esse æqualia, Joan. Saresber., CXCI, 858. — PERCEPTIO EXTERNA. — Errores Academicorum, Heracliti, Dioclis, Empedoclis, Platonis, Stoicorum, Epicureorum, de perceptione externa, Tertull., II, 674. — Error Epicureorum de perceptione veritatis, S. August., XXXIII, 441. — PERIODI. — Error Epicuri circa periodos, S. Hieronym., XXIII, 1020. — PHANTASIÆ. — Phantasie Stoicorum, Joan. Saresber., CXCI, 641, 642. — PHILOSOPHIA. — Philosophia insufficiens regula ad bene vivendum, Lactant., VI, 417. — Non tradit veram religionem, *ibid.*, 266. — Stultæ cogitationes philosophiæ, *ibid.*, 530. — Philosophia non sapientiæ studiosa, *ibid.*, 352, 353, 433. — Philosophia inutilis ad veritatem inquirendam et ad mores informandos, *ibid.*, 433, 530, 604. — Philosophia perniciosa, *ibid.*, 549. — Philosophia veritatem perturbat, *ibid.*, VII, 77. Nulla felicitas in philosophia, *ibid.*, VI, 585. — Impotentia philosophica ad attingendam

veritatem, *ibid.*, 740. — Philosophia civitatum gubernatrix mala, *ibid.*, 418. — Senecæ error circa philosophiæ auctoritatem, *ibid.*, 590, 591.

POETÆ. — Poetæ sunt perniciosi, Lactant., VI, 549.

PRINCIPIUM RERUM. — Errores circa principium rerum, Heraclitus, Tertull., II, 19. — Error Empedoclis circa principium rerum, Lactant., VI, 520. — Heracliti error circa principium rerum, *ibid.*, 509. — Thaletis error circa principium rerum, *ibid.*, 132. — Error Anaximenis circa principium rerum, S. August., XLI, 226. — Error Anaximandri de principio rerum, *ibid.* — Error Democriti de principio rerum, *ibid.*, XXXIII, 445. — Diogenes dicit aerem esse principium rerum, *ibid.*, XLI, 226. — Error Stoicorum de principio rerum, *ibid.*, 226, 582.

PRODIGIO. — Hippias proditor, Tertull., I, 500.

PROVIDENTIA. — Errores circa providentiam Epicuri primum, Tertull., II, 726, Lactant., VI, 120, 401. — Epicurus negavit providentiam, S. August., XLI, 601. — Error Epicureorum de providentia, Raban. Maur., CXI, 415. — Error Aristotelis de providentia, Joan. Saresberiens., CXCIX, 932. — Stoici negant providentiam, *ibid.*, 417.

RATIO PHYSICA STOICORUM. — Lactant., VI, 183.

RELIGIO. — Error Ciceronis circa explicationem vocis religionis, Lactant., VI, 536. — Epicurus tollit omnem religionem, *ibid.*, VII, 96. — Socrates sustulit omnem religionem, *ibid.*, 415, 416. — Circa religionem errarunt philosophi, S. August., XXXIV, 126.

RESURRECTIO. — Errores omnium philosophorum circa resurrectionem, Tertull., II, 19. — Negaverunt philosophi resurrectionem carnis, S. August., 1154; XLII, 902, 903.

SAPIENTIA. — Error Ciceronis circa originem sapientiæ, Lactant., VI, 587. — Error Lucretii circa originem sapientiæ, *ibid.*, 386, 387. — Philosophia non est sapientia, nec iter ad sapientiam, *ibid.*, 352, 553. — Error Stoicorum qui dicebant sapientiam esse in scientia, S. August., XXXII, 874. — Dicebant quoque hominem nulla sapientia gaudere nisi in ea perfectus sit, *ibid.*, XXXIII, 728.

SCIENTIA. — Academici scientiam prorsus sustulerunt, Lactant., VI, 535, 560, 604. — Scientiam sustulit Socrates, *ibid.*, 355. — Error academicorum de scientia, S. August., XXXII, 923.

SENSUS. — Error Epicureorum circa sensus exteriore, S. August., XXXIII, 441.

SIDERA. — Plato contendit sidera esse animata, Sever. Boet., LXIV, 123.

SODOMIA. — Solomitas philosophi, S. Hieronym., XXIX, 47.

SUMMUM BONUM. — Summum bonum in quo consistit juxta Peripateticos, Joan. Saresber., CXCIX, 858. — Virtus summum bonum juxta Stoicos, *ibid.*, 975.

SOPHISTÆ. — Sophistæ philosophi, Lactant., VI, 536.

SUICIDIUM. — Doctrina sui ipsius occisionis tradita a philosophis, Lactant., VI, 407, 408. — Sui ipsius occisionem docuit ipse Plato, *ibid.*, 408, 409.

SUPERBIA. — Superbia philosophorum, S. August., XXXVIII, 777; XXXII, 707. — Superbia Platonis effectit ut non potuerit indicare viam salutis, *ibid.*, XXXI, 747; XXXIII, 440. — Philosophi superbi, S. Bernard., Cl. XXXIII, 559.

TYRANNIS. — Pythagoras et Zeno tyrannidem affectant, Tertull., I, 500. — Lycurgus tyrannidem quoque affectat, *ibid.* — Quæ sit oppressio tyrannidis juxta Platonem, Joan. Saresber., CXCIX, 534.

VANITAS. — Ciceronis vanitas, S. August., XXXIII, 586. — Vanitas philosophorum, S. Bernard., CLXXXIII, 559.

VERITAS. — Error Democriti circa veritatem quam dicit in puteo inclusam, Lactant., VI, 459. — De veritate error Academicorum, S. August., XXXII, 924. — Philosophi veritatem in iniquitate detinuerunt, *ibid.*, 707. — Philosophi non potuerunt invenire viam veritatis, *ibid.*, XXXVIII, 776. — Versutis philosophorum ut doctrinæ inanitatem celent, *ibid.*, XXXIII, 451.

VIRTUS. — Plato omnium virtutum eversor, Lactant., VI, 420.

VITA. — Error Ciceronis circa vitam, Lactant., VI, 412.

VITA FUTURA. — Error Epicureorum circa futuram vitam, S. August., XXXIII, 589; XXXIX, 1528; XXXIII, 668.

VOLUPTATES. — Doctrina Epicuri omnibus voluptatibus favet, Lactant., VI, 593, 404. — Voluptati inserviebant Peripatetici, *ibid.*, 570. — Doctrina Epicuri circa omnes voluptates et summam felicitatem, Joan. Saresber., CXCIX, 673, 977.

SERIES DECIMA NONA.

Cum nemo, nisi divina innitatur misericordia, bonum facere et a malo declinare queat, ad Deum precando confugere necesse est. Itaque in hac Serie decima nona proponimus Indices de oratione in genere, scilicet de illius necessitate, præstantia, effectibus, conditionibus variis, etc., de oratione mentali et vocali: de orationibus in Ecclesia catholica usitatis, et præsertim de Oratione Dominica.

CLXXIII.

INDEX DE ORATIONE IN GENERE,

IN QUO LOGICE DISSERITUR

DE ORATIONIS NECESSITATE ET CONDITIONIBUS, DE EFFECTIBUS, TEMPORE ET LOCO,

DE ORATIONE MENTALI ET VOCALI, ET DE ILLIUS OBJECTIS,

PRO QUIBUS ORANDUM, ETC.

I. — De orationis definitione ac divisione.

HILARIUS (S.) — Oratio officium est infirmitati nostræ conveniens, IX, 578. — Orationis varii gradus, 630 — Orationum triplex genus, 548.

AMBROSIIUS (S.) — Oratio, obsecratio, postulatio,

gratiarum actio quæ sint, XIV, 307. — Orationum varia genera referuntur, XVII, 843.

JUVENCUS. — De oratione, XIX, 64.

HIERONYMUS (S.) — Oratio discursus mentis, XXIII, 32.

AUGUSTINUS (S.) — Oratio locutio est hominis ad

Deum, XXXVI, 1028. — Sacrificium est, 575. — Oratio-
nis nomine omnes regulæ sanctæ desiderii intelliguntur,
XLIV, 500. — Oratio argumentum necessitatis gratiæ,
511. — Clarissima gratiæ testificatio, XXXIII, 768. —
Cum oramus, nihil aliud dicimus quam, *Da quod jubes*,
154. — Oratio duplex, interior et exterior, XXXVI, 404.
— Oraciones obsecrationibus qui differunt, XXXIII, 635.
— Fiant preces antequam id quod est in mensa,
incipiat benedici; orationes, cum benedicitur; postula-
tiones, cum populus benedicitur; et post hæc omnia
gratiarum actiones, 636. — Oratio quid sit, XXXIX,
1884; XL, 997.

CASSIANUS (S.) — Orationes sunt quibus offerimus
aliquid vel rogemus Deo, XLIX, 783, 784. — Quatuor
orationum species, obsecratio, oratio, postulatio, gratia-
rum actio, 785 *et seq.*

PROSPER (S.) — Oratio recta Dei donum est, LI,
549. — Orare Deum gratiæ spiritualis munus, 79.

EUGYPIUS — Obsecrationes, orationes, postula-
tiones, gratiarum actiones, LXII, 867.

FULGENTIUS (S.) — Orandi affectus Dei donum est,
LXV, 339. — Nec orare condigne quis potest, nec vigila-
re, nisi se illi Spiritus sanctus infuderit, 185. — Non
potest haberi ipse orationis affectus, nisi divinitus fuerit
attributus, 350.

BENEDICTUS (S.) — Oratio est ascensio animæ de
terrestribus ad cœlestia, inquisitio supernorum, invisibi-
lium desiderium, LXVI, 529. — Est familiaris conversa-
tio, et conjunctio hominis cum Deo. Est hominis Deo ad-
hærentis affectus, et familiaris quædam et pia colloctio,
et statio illuminatæ mentis ad fruendum quandiu licet,
ibid. — Est mentis devotio, id est conversio in Deum
per pium et humilem affectum; humilem ex conscientia
infirmitatis propriæ; pium ex consideratione clementiæ
divinæ, *ibid.*

CASSIODORUS. — Oratio est oris ratio, quem proni
allegamus vota nostra pendentes, LXIX, 705. — Depre-
catio est frequens et assidua supplicatio, quæ ab imo
pectoris profertur arcano, *ibid.* — Duo sunt genera ora-
tionum, 706.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Oratio et deprecatio
qui differant, LXXIX, 659.

ALCUINUS. — Oratio est anavis animi cum compun-
ctione cordis deprecatio, C, 587.

RABANUS. — Oratio petitio dicitur, CXI, 126. — Est
ascensio animæ de terrestribus ad cœlestia, CX, 616. —
Obsecratio est petitio pro peccatis, quæ vel pro præsen-
tibus vel pro præteritis admisis suis unusquisque compun-
ctionem veniam deprecatur, CXII, 590. — Orationes sunt quibus
aliquid offerimus Deo, *ibid.* — Postulationes sunt, quibus
pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus qui in
sublimitate sunt, supplicamus. Gratiarum actiones quas
mens Domino refert cum præterita Dei recollit beneficia,
vel cum præsentia compleantur, aut cum in futuram quæ
et quanta præparaverit diligentibus eum prospicit, *ibid.*

BRUNO (S.) — Oratio est oris ratio, quam proni
referimus, vota nostra pendentes, CXLII, 169. — De-
precatio est frequens et assidua supplicatio, quæ ab imo
pectoris profertur arcano, *ibid.*

JOANNES Carth. — Qui orat contritionem habet et
gemitum, maxime quando peccata deflentur; qui laudat,
et gratias agit, gaudium et lætitia spirituali perfunditur,
CLIII, 721.

BRUNO (S.) Carth. — Quid per obsecrationes, ora-
tiones, postulationes et gratiarum actiones sit intelligen-
dum ostenditur, CLIII, 435. — Per incensum significatur
oratio, 574.

RADULPHUS. — Oratio tantum fit pro bonis adipiscen-
dis, obsecratio pro malis removendis, CLV, 1690. —
Oratio est plus affectus mentis ad Deum, 1901.

Vita Patrum. — Oratio cum Deo colloquium, LXXIII,
520.

HILDEBERTUS. — Obsecrationes sunt, cum per ad-
iurationes nos a malis liberari petimus, CLXXI, 575. — Ora-
tiones, cum nobis aliqua bona dari oramus; postulationes,
cum pro aliis rogamus, 574. — Gratiarum actiones sunt
de collatis beneficiis, 161.

GODEFRIDUS. — Tunc obsecramus, cum pro neces-
saria virtutum acquisitione assiduis precum singultibus
Deo supplicamus, CLXXIV, 73. — Tunc oramus, quando
pro adipiscenda peccatorum indulgentia Dei misericor-
diam imploremus, *ibid.* — Gratiarum actiones persolvimus,
cum concessa nobis dona in vera humilitate custodimus,
ibid.

HUGO DE S. VICTORE. — Oratio est mentis devotio,
id est conversio in Deum per humilem et pium affectum,
fidei, spei, charitatis subnixum, CLXXVI, 979. — Tres
sunt species orationis, supplicatio, postulatio, insinuatio:

supplicatio est sine determinatione petitionis humilis et
devota precatio; postulatio est determinatæ petitionis
incerta narratio. Insinuatio est sine petitione per solam
narrationem, voluntatis facta significatio, *ibid.* — Postu-
latio tribus fit modis, obsecrando, rogando, simpliciter
postulando, 980. — Triplex est oratio: vocis sine devo-
tione; devotionis sine voce; vocis cum devotione, 751,
752.

HERVÆUS. — Obsecratio est oratio cum adiuratione
vel oblatione: oratio autem simpliciter facta est ro-
gatio, CLXXVI, 1277.

BERNARDUS (S.) — Obsecratio consistit in verecundo
affectu, CLXXXIII, 608; oratio, in affectu puro; postula-
tio, in amplo affectu et fiducia latitudine; gratiarum actio
in devotione suavissima, *ibid.*

THOMAS Cisterc. — Obsecrationes fiunt pro remittenda
peccato, orationes pro acquirendo bono, postulationes
pro proximo, gratiarum actiones Deo, CCVI, 306.

GUNTHERUS. — Catholica oratio est regularis et im-
pensa pro salute animæ vel his quæ ad illam prodesse
valeant divinæ pietatis imploratio, CCXII, 166.

II. — De orationis conditionibus.

TERTULLIANUS. — Omni animi confusione libera
debet esse orationis intentio, I, 1167. — Oratio legitima
quæ, 1165, 1193. — Jejuniis preces a'endæ, 1214. —
Quidam autem omnem orationem totum corpus bluebant,
1168. — Orationis officia, 1164.

CYPRIANUS (S.) — Orationis conditiones, IV, 240 *et
seqq.* — Oratio pacifica et simplex, 521. — Quando patrem
Deum dicimus, quasi filii Dei agere debemus, 526. —
Oratio inefficax sine operibus, 583. — Cogitemus nos sub
conspectu Dei stare, 519. — In sacrificiis non ventilandæ
preces, 523. — Petitio modeste Deo commendanda, *ibid.*
— Precatio cum disciplina quietem continens et pudorem,
518. — Debet non vocis sonus, sed animus et sensus orare,
558. — Cito ascendunt orationes quas merita operum ad
Deum imponunt, 539.

HILARIUS (S.) — Orationes ubique audit Deus, sed
sola innocentia promeretur exaudiri, IX, 548. — Repre-
henduntur qui a Deo quid postulantes, eum tanquam ex
officio debito conveniunt, 544. — Orationes despicibiles
quæ, 548. — Orationis bonæ dotes, 591. — Ne sit impa-
cifica, 958. — Oratio pura, 549. — Oratio cum fiducia qui
in carne a carne est peregrinus, 591. — Cum cordis edu-
sione, 595.

AMBROSIIUS (S.) — Orandum quomodo, XIV, 534;
XV, 1509. — In oratione quæ requirantur virtutes, XIV,
550. — Quæ sit præclara illa oratio et gemitus quem non
despicit Deus, 1027. — Humilitas commendat orationem,
528. — Ea divinum sibi precando asciscit auxilium, XV,
1429. — Flexis genibus mitigatur offensæ Domini, et
gratia provocatur, XIV, 271. — Si oramus sermone,
comptamur et mente, XV, 1260. — Volare facit bona
vita orationem, et dat alas precibus spirituales, quibus
sanctorum ad Deum evehat oratio, 1512. — Oratio fide-
lium apostolico cibo pasta pinguescit, 531. — Cum oras,
magna ora, id est, quæ æterna sunt, quæ divina, quæ
cœlestia, XV, 1472. — Non audit Deus nisi quod dignum
suis ducit esse beneficiis, *ibid.* — Cur Deus frequenter
non concedat oratus, 1723. — Bonæ orationis ordo, XVI,
506. — Prima oratio laudem debet habere Dei, secunda
supplicationem, tertia postulationem, quarta gratiarum
actionem, 459. — Oratio debet inchoari a Dei laude, et
in eam desinere, *ibid.* — Ut mens bene possit orare,
præcedit Spiritus et ducit eam in viam rectam, ne obre-
pent carnalia, ne minora, ne etiam majora viribus, 1082.
— Si vis operari orationem tuam, leva puras manus per
innocentiam, 458. — Quod oras, mores tui loquantur,
fides adjuvet, opera commendent, 558. — Secreto magis
orandum quam cum vociferatione, 457. — In oratione
multum verecundia placet, et prodest, 44. — Flere in
oratione virtutis est, 1314. — Non locus orationem
commendet, sed devotus animus, XVII, 51. — Pacificus
animus in oratione esse debet, 469.

CHROMATIUS (S.) — Clamore vocis non est opus in
oratione ad Deum, quem scimus secreta cordis intueri,
sed clamore fidei, ac religiose mentis devotione, XX,
558. — Non sit multiloquentia verborum, *ibid.* — Phari-
sæi se jactantis reprobat oratio; Publicanus humilis ac
submissus justificatus descendit, *ibid.*

HIERONYMUS (S.) — Orandum flexo corpore et mens
erigenda ad Dominum, XXII, 592. — Orandum secreto,
et clauso pectoris cubiculo, XXIV, 564. — Oratio qualis
esse debeat, XXVI, 220. — Perseverantia in oratione
commendatur, XXIV, 754. — Oratio perseverans prophetæ
notatur, 604.

AUGUSTINUS (S.) — Oratio optima, vita justa, XLI, 635. — Quam celeriter accipiuntur preces bene operantium, XXXVI, 483. — Orationem fides praecedat, XXXIII, 878. — Si fides deficit, oratio perit, XXXVIII, 635. — Fides, spes et charitas orantem perducunt ad Deum, XXXIII, 804. — Oratio semper jejune ab odio, semper dilectione pascatur, XXXVIII, 1044. — Fides in Christum, ratio impetrandi, XXXV, 1328. — In nomine Christi nihil petit, qui de Christo sentit, quod non est sentiendum; vel qui petit aliquid ad salutem non pertinens, 1896. — Petitur in nomine Salvatoris, quod pertinet ad rationem salutis, XXXV, 1852. — Oratio non est justa, nisi per Christum, XXXVII, 1456. — Oramus ad illum, per illum, in illo, 1082. — Supplicantes congruens situs, genua figere, extendere manus, solo prosterni, XL, 597. — Fronte terram percutere, XXXVIII, 1419. — Orandum est perseveranter, XXXVI, 801. — Orationis instantia commendatur, XXXVII, 1539. — Famelici Dei esse debemus, ante januam conspectus illius mendicemus in orationibus, 1895, 1896. — Orationes iustorum cum lacrymis et gemitu, XXXVIII, 195. — Orantis gemitus, XXXVI, 224. — Oratio munda quamnam, XLIV, 502, 504. — Orationis alae duae, jejunium et elemosyna, XXXVI, 482. — Oratione sua humiles contingunt Deum, XXXVIII, 267. — Oratio sit casta, ut non quod cupiditas, sed quod charitas querit optemus, 1044. — Cor quod recte petit, pulsatur et querit, pium esse debet, 568. — Vita pulsatur, vita aperitur, *ibid.* — Orandum non voce sonante, sed conscientia ad Deum clamante, XXXIX, 2281. — Utilius est saepius orare breviter, quam semel nimis prolixè, nisi orationi devoto inspirata, ipso nesciente qui orat, prolongaverit, XXXII, 1456. — Oratio qualis esse debeat, 1316. — Oranti humilitas necessaria, XLV, 1863. — Qualiter ante orationem et in oratione affecti esse debeamus, XL, 1057. — Oratio sit perseverans, XXXIX, 1909. — Orando quid observandum, XXXVII, 1531. — Quomodo orandum, XXXIV, 1274. — Quid oremus sicut oportet nescimus, XLIV, 551. — Oranti duo cavenda, ne aut quod non debet, aut a quo non debet petat, XXXVIII, 578. — Sic orandum est quomodo docuit Christus, XXXVII, 1352. — Oratio incipere debet a laude Dei, 1882. — Multiloquium in oratione vitandum, XXXVIII, 553. — Orare in clausis cubiculis quid, XXXII, 1195. — Quando oras, claudere ostium, ne tentator ingrediatur, XXXVII, 1834. — Magna in oratione intentio magnum exprimit orantis affectum, 1585. — Qui orationem suam tepidam, frigidam et pene nullam dolet, jam orat, XL, 127. — Orantes quosnam Deus exaudiat, XXXVII, 1590. — Quis fiduciam habere possit, quod accipiat quod petit, XLIV, 511. — Qui manent in Christo, accipiunt quod petunt, XXXV, 1842. — Deus solos pauperes exaudit, XXXVIII, 864. — Qui vult audiri a Deo, prius audiat eum, 126. — Non accipiunt homines quod petunt, quia male petunt, XXXV, 1824. — Aliquando Deus iratus dat quod petit, et Deus propitius negat quod petit, XXXVIII, 1567; XLIII, 429. — Nonnullis impatientibus Deus quod petebant concessit iratus, XXXIII, 173. — Exaudiuntur multi et multis modis, non solum Christiani, sed et Pagani, Judaei, Haeretici, XLIII, 429. — Preces improborum quomodo exaudiuntur, XXXV, 2024. — Multi clauso ore exaudiuntur a Deo, et multi in magnis clamoribus non exaudiuntur, XXXVII, 1604. — Deus alios exaudit, alios non, prout cuique novit expedire, 1088. — Superflus petens non propitio Deo exauditur, XXXVIII, 205, 498. — Deus non exaudit ad temporalia, ut intelligamus ab ipso desideranda sempiterna, XXVI, 458. — Male usus homo eo quod vult accipere, Deo potius miserante non accipit, XXXV, 1824. — Pater est Deus, et quod male cupiunt illi non dat, XXXVII, 1899. — Non est petendum aliquid quasi fixum, sed quod nobis Deus expedire scit, XXXVI, 624. — Cum id amamus quod vult Deus ut amemus, procul dubio daturus est nobis, 202. — Deus forte aliquid dare differt, sed neminem relinquit esurientem, XXXV, 1357. — Deus si non dat horam, exercet querentem, non contemnit petentem, *ibid.* — Vult orationibus desiderium nostrum exerceri, quo possimus capere quod praeparat dare, XXXIII, 502. — Fidelis multa deprecatur secundum saeculum, et non exauditur, ad vitam autem aeternam semper exauditur, XXXVI, 718. — Quorum preces Deus exaudiat aut respuat, XL, 1041. — Precibus Saul veniam negat Deus, quam David deprecanti concedit, quia non idem utrique cordis affectus, XXXV, 2325.

CASSIANUS (S.) — Attentio et devotio in oratione quomodo habetur, XLIX, 859. — Oratio brevis et frequens Deo accepta, 817, 818. — Altissimum silentium oratio requirit, 99. — Secreto et in abscondito quomodo facienda, 800. — Qualis esse debeat ex sententia S. An-

tonii, 807. — Orationis perseverantia, seu constantia requiritur, 773. — Orationes nostrae cur non semper exaudiantur, 909.

PROSPER (S.) — Oratio quae non fit per Christum, non potest delere peccatum, sed etiam ipsa fit ad peccatum, LI, 303. — Quomodo petamus quae accepimus, *ibid.* — Quod preces Ecclesiae non exaudiantur pro omnibus, ad occulta Dei iudicia referendum, 665. — Cui obliuntur preces quae hoc petunt quod vult ille qui petitur, 379.

PETRUS CHRYSOLOG. (S.) — De perseverantia orationis, LII, 509, 510, 511. — Oratio optima cum jejunio et elemosyna. Haec tria conjunctim esse debent, 519 et *segg.*

SALVIANUS (S.) — Oratio qualis esse debeat, LIII, 65.

LEO MAGNUS (S.) — Orationis conditio, LIV, 294, 304. — Cur Deus differat exaudire orantes, LV, 74.

MAXIMUS (S.) TAUR. — Quibus proprietatibus praestet oratio, quibusne sit socianda virtutibus, LVII, 499. — In oratione perseverandum docet exemplum Cananae mulieris, 745.

LAURENTIUS (S.) NOVAR. — Non strependum in oratione, non confuse atque intemperata voce dispergenda verba, LXVI, 122. — Clamandum, non voce, sed mente, nam et tacentes exaudit Deus, 125. — Si fueris in foro publico, ora intra te, si fueris ante iudicem, ora; si fueris in balneo, ora, et ibi templum est. Mare ante te est; et post te sequitur Pharaon, ora, *ibid.*

BENEDICTUS (S.) — Ad bene orandum requiritur sincera cordis puritas, LXVI, 530. — Secularium negotiorum fuga, passionum et affectionum mortificatio, querendus est aptus locus ad orandum, remotus et ab omni tumultu secretus, *ibid.* — Summa requiritur attentio, *ibid.* — Brevis debet esse et pura oratio, 480.

CASSIODORUS. — Quis veraciter Deum invocet, LXX, 102. — Quis perfecte oret, 117. — Quomodo ante Deum semper oramus, 1078. — Ad Deum plus clamat causa quam lingua, 220. — Quando sapienter et insipienter petimus, 155. — Oratio ex humili, mansueto et sincero debet corde procedere, 1008. — Aliud est petere tentando, aliud confitendo, 358. — Fidelium clamor est devotus mentis affectus, 887. — Ad Dominum non clamat, nisi qui petitionem suam ad eum toto cordis affectu dirigit, *ibid.* — Vox deprecationis est puritas orationis, 995. — Si Deum invoces indevotus, iudicium postulas, non veniam, 559. — Vitium orantibus commune, et maxime otiosum, 274. — Deus repellit a mandatis subdole rogantes, 840.

GREGORIUS (S.) TURON. — Oratio importuna Deo placet, LXXI, 528. — In secessu facienda, 1068.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Mens immunda orationi inepta, LXXV, 935. — Oratio execrabilis cuius sit, 936. — Mens in oratione culpae suae memoriam lacrymis tergat, *ibid.* — Ante orationem immunda ac terrena cogitationes ablegandae, *ibid.* — Oratio nihil obtinet, nisi injuriarum facta fuerit dimissio, 1107. — Oratio citius fastiditur in qua Deus non queritur, *ibid.* — Oratione actio, et actione oratio fulciatur, LXXVI, 42. — Oratio vera quae sit, 1088. — Oratio grata Deo, quando dicitur, LXXV, 915. — Ante orationem conspiciendum est quid in oratione possit reprobari, 936. — Attentio in oratione quantum prosit, LXXVI, 258. — Oratio cum bona actione iungenda, *ibid.* — Orari vult Deus importune, 1084. — Constitutioni postulationis conditionem posuit Dominus pietatis, LXXV, 860. — Veram orationem efficiunt amari gemitus, non verba composita, 702. — Citius exauditur oratio quae dilectione proximi, praesertim inimici, conditur, 760. — Orationis lacrymae sunt victimae oblationis nostrae, 816. — Compunctio orationis ex amore Dei concepta, fumo ex aromatis comparatur, 1071. — Quam parvi orent ut oportet, 1208. — Ante orationem debitoribus dimittendum, 1209. — Oratio, ut ad Deum perveniat, de humilitatis profundo ascendat, LXXIX, 632. — Oratio comitetur bona opera, 513. — In oratione perseverandum, 653. — A Deo facile exaudiuntur mundi corde simplices et silentio studentes, LXXVIII, 260. — Cur Deus in parvis et vilibus rebus exaudiat preces, 197. — Os nostrum a Deo tanto minus exauditur in prece, quanto amplius inquinatur stulta locutione, 256. — Preces nostrae tanto celerius in Dominica pietatis aurem sublevantur, quanto saevius pro nobis fusas charitatis arder exault, 811.

ISIDORUS (S.) — Nunquam est sine gemitu orandum, LXXXIII, 673. — mens qualem se in oratione offert, talem post orationem conservet. Nihil proficit oratio, si denuo committitur unde jam iterum venia postuletur, *ibid.* — Pura est oratio quam in suo tempore saeculi non interve-

piant curæ, *ibid.* Mens quæ ante orationem vacans a Deo in illicitis cogitationibus occupatur, dum in orationem venerit, confestim illi imagines rerum quas nuper cogitavit occurrunt, *ibid.* — Purgandus est animus, atque a temporalium rerum cogitationibus segregandus, ut pura acies cordis ad Deum vere et simpliciter dirigatur, 674. — Sicut nullum proficit in vulnere medicamentum, si adhuc in eo ferrum sit, ita nihil proficit oratio illius cuius adhuc dolor in mente, vel odium manet in pectore, *ibid.* — Tardius exaudiuntur quorumjam orationes, ut, dum differuntur, fortius excitatæ majoribus præmiis cumulentur, LXXXIII, 677. — Quoties orantes non cito exaudimur, nostra nobis facta in oculis proponamus, *ibid.* — Non in multiloquio exaudiuntur homines, 678.

ALCUINUS. — Oratio, ut si efficax, per Christum mediatorem Deo offerri debet, C, 1133.

AGOBARDUS (S.). — Oratio debet fieri cum tota fiducia et spe, CIV, 386. — Sine ira et disceptatione, et hesitatione, *ibid.*

CHRISTIANUS DRUTHMARUS. — Domini est præceptum ut inclusa pectoris cogitatione labiisque compressis, oremus cum, CVI, 1313. — Christianos non est necesse multum loqui in orationibus, 1314.

RABANUS. — Non in multiloquio formemus preces nostras ad Dominum sed in compunctione cordis et effusione lacrymarum nos ab eo exaudiri credamus, CX, 13. — Oratio sine intermissione et cum præparatione peragenda, *ibid.*

WALAFRIDUS STRABUS. — Non in clamorosa voce, sed in lacrymis et intentione cordis nos exaudiri sciamus, CXIV, 932. — Qui in oratione aliud quam debet petit, aut alio modo quam magister humilitatis insinuat deprecatur, vel orare nescit, vel minus quam potuit proficit, *ibid.* — Qui perfecta oratione, vel ad malam consuetudinem, vel ad nova facinora, siue respectu moris prosit, fructum orationis perdit, *ibid.* — Quidam in oratione pectus pugnis pavimentanti, caput contundunt, voces muliebri gracilitate submittuunt, et in proximo vel verbis vel factis alios conturbare, et semetipsos non metuunt culpabiles exhibere, I, 933. — In orando prohibetur similis esse hypocritis, 99.

HAYMO. — Quando stamus ad orationem, invigilare et incumbere ad preces toto corde debemus, CXVIII, 898. — Cogitatio omnis carnalis et secularis abscedat; claudatur contra adversarium pectus et soli Deo pateat, nec ad se hostem Dei tempore orationis adire patiatur, *ibid.* — Si cum hominibus potentibus volumus aliqua suggerere, non præsumimus nisi cum humilitate et reverentia, quanto magis Domino Deo universorum cum omni humilitate et puritatis devotione supplicandum est, 899. — Est acceptabilis Deo oratio quæ sine odio fraterno funditur, *ibid.*

PASCHASIUS RADBERTUS (S.). — Noli orare ut videaris ab hominibus, sed ora intus, clauso ostio, CXX, 277. — Oretur non strepitu verborum tantum, sed fide ac spe et charitate intus quod querimus impetretur, 275.

ISIDORUS MERCAT. — Orandum est recto vultu, CXXX, 583.

ADALGERUS. — Oratio brevis esse debet, CXXXIV, 928. — Qui in oratione pro remedio animæ suæ, vel pro aliorum peccatis, Dominum deprecatur, iste sine dubio in montem oraturus ascendit, 929. — Sicut impossibile est ut videat quis in aqua turbida faciem suam, sic et anima quæ non purgata fuit a cogitationibus alienis, contemplari non potest Deum, 929.

RATHERIUS. — Male petit qui non petit quod Dominus præcipit, sed quod potius interdicit, CXXXVI, 697. — Orandum indesinenter cum fiducia et nunquam sine gemitu, 689. — Evagationes mentis in oratione sunt valde noxiæ, 697. — Nisi clamantem ad te adjuves pauperem, non te exaudiet Deus orantem, 692.

BRUNO (S.). — Sine ira, id est, sine odio proximi, sine diffidentia orandum, CLIII, 434.

RADULPHUS. — Cum fide, fiducia et simplicitate petendum est, CLV, 1524. — Petamus omnia propter Deum, 1691. — Cum fide, desiderio, perseverantia, humilitate, bonum eternum quod poscimus, Deum potentem dare credamus, 1802. — Non oremus solis labiis, non tepide, non multiloquio, *ibid.* — Cum perseverantia, Deus enim non spernit preces pauperum; cum humilitate reputantes nos immundos canes, et ad vomitum sordium nostrarum sæpe reversos, *ibid.* — Oratio debet esse pia, 1901. — Quæ fit sola corde, etsi non labiis, Deo accepta est. Sursum tacens dicitur clamasse propter vehementem mentis intentionem, et a Deo audita fuisse, *ibid.* — Oratio quæ solis labiis fit, non est ante Deum acceptabilis, *ibid.* Bene vigilamus in orationibus, si non solum corpore, sed etiam mente et operibus vigilemus, 1230. — Qui solo corpore in oratione vigilat, et opere vel mente in peccato

dormit, talis non vigilare, sed dormire dicendus, *ibid.*

GUIBERTUS. — Non verba orationis, sed mentem pensat Deus, CLVI, 628.

GOFFRIDUS. — Qui ore Deum precatur, et cor ejus quæ mundi sunt cogitat, hujus orationem improbat Deus, CLVII, 196.

ANSELMUS LAUD. — Orando removenda falsa intentio gentilium, CLXII, 1304. — Vitandum multiloquium, *ibid.*

BRUNO (S.). Signiens. — Ubiqueque ores si ideo oras ut videaris ab hominibus, non suscipitur oratio tua, CLXV, 114. — Si vis bene orare, intra in cubiculum tuum,redi ad cor; hoc est cubiculum in quo oratio continetur et in quo Deus ipse quiescit, *ibid.* — Ibi ora, ibi loquere, ubi et quod dicis et cui dicis præsto sunt. Claude ostium; non enim indiget sono oris, non indiget clamore vocis ille quem oras, *ibid.* — Ad cor respicit, in abscondito videt, non verborum compositionem, sed cordis compunctionem attendit, *ibid.* — Non exauditur oratio quia longa est, sed quia pio mentis affectu fit, a corde contrito et spiritu contribulato, *ibid.*

RUPERTUS. — Tres sunt orationis modi: primus cum oratio ex affectu divinæ inspirationis protenditur, secundus quod Deus non in clamorosa voce, non in multiloquio, sed in contritione cordis Dominus exaudiat, quodque oratio brevis et pura esse debeat; tertius dum non solum sine clamorosa voce, verum etiam absque motu labiorum quis orat intrinsecus oratione clausa, CLXVIII, 1427. — Oratione composita et ornata non flectitur Deus, 1425. — Oratio longa, si fit cum affectu, laudabilis est, 1424. — Oratio fidelis cor tangit Dei fortiter, 420.

HILDEBERTUS. — Oratio vera est amara cum compunctibus gemitibus, CLXXI, 349. — Non desinit orare, qui non desinit amare, *ibid.* — Oratio præmittenda confessio, 368. — Oratio sine jejuniis et elemosyna non est vera: sunt enim duæ ejus alæ ad cælum, *ibid.* — Instanter et cum perseverantia petendum, 371. — Ut impetret oratio, tria debet habere, petere, querere, pulsare, 374. — Male petit, qui petit quæ non sunt ad salutem, *ibid.* — Inimici mortem petere insana oratio, 376. — Injuriarum remissio præcipua orationis conditio, *ibid.* — Ut oratio impetret, tria sunt necessaria, oratio, bona vita, perseverantia, 372. — Oratio debet esse verecunda, pura, ampla, devota, 681. — Cor sursum levetur, ne putrescat in terra, 1160.

GOFFRIDUS. — Si in tempore orationis cor per multa distentum non recesserit a nobis, imo vox oris concordet labiis cordis, tunc vere a Domino audiri merebimur, et petitionis nostræ effectum consequemur, CLXXIV, 72. — Cum humilitate et patientia a Deo petendum, 356. — Oratio sit bonis operibus intentia, 550. — Fieri debet mente recolecta, 750. — Et attenta, 944. — Reconciliata cum fratre, 945. — Et imprimis pro spiritualibus, 838. — Et celestibus, 945. — Et non pro se solo orante, 916. — Sine intermissione quod per bonam sit intentionem, 723.

HUGO A S. VICTORE. — Orandi Deum occasione et rationem nobis præbent nostræ miseriæ et divinæ misericordiæ, CLXXVI, 977. — Quatuor modi fit oratio: verecundo affectu, CLXXVII, 760. — Puro affectu, quando peccator jam per se accedit, et ore proprio confitetur; amplo affectu, quando fit non solum pro se sed pro aliis; fit cum cordis fiducia, quando sine hesitatione promittitur, *ibid.*

HERVÆUS. — In carne, non spiritu orat qui polluta mente orat, CLXXXI, 1277.

BERNARDUS (S.). — Omnis oratio tepida, quam non prævenit inspiratio, CLXXXII, 987. — Cavendum ne oratio sit nimis timida, temeraria et tepida, CLXXXIII, 178. — Quæ fidelis, et humilis, et fervens fuerit, cælum sine dubio penetrabit, *ibid.* — Oranti necessaria puritas intentionis et continentia, 809. — Item recessus et secretum, 983. — Oratio præcipue vigilantiam exigit, 609. — Orationis et jejunii copula, 177. — Oratio perseverans ad gratiam Spiritus sancti necessaria, 322. — Orans tria debet considerare, quid petit, ipsum quem petit, et seipsum qui petit, 734. — Ante orationem præparanda anima, CLXXXIV, 1271. — Veraciter orat, qui aliud in corde non cogitat. Citius ad precem iudex flectitur, si peccator a pravitate sua corrigatur, *ibid.* — Melius est cum silentio cordis orare, quam solis verbis sine intentione mentis. Oratio sit humilis, lectioni jungatur et operationi, 325, 1252, 176. — Fervor et constantia in oratione necessaria, 59. — Orationem irritam facit tristitia, 1220.

ROBERTUS PULLIUS. — Oratio corde contrito et humiliato prodire debet, CLXXXVI, 915. — Fit ut, cum preces multiplicamus, Deus non exaudiat, ideo quod manus nostræ sanguine plene sint, 916.

ADAMUS SCOTUS. — Necesse est ut cor ab omni phantasmatum insanitate, ante ipsum orationis tempus, præparetur, CXCIII, 763. — Si volumus ut oratio nostra suave aliquid Deo redeat, abjicere debemus vanas aut pravæ cogitationes, 764. — Orans diligenter in mente attendat quis est ille qui orat, quis ille quem orat, quid sit illud pro quo orat; quomodo orat, *ibid.* — In nos delinquentibus condonandum, 765.

MARTINUS (S.), Legion. — Tam pura, tamque devota et ab omni sterpiti sæculi remota sit oratio, ut et mente et corpore infirmis obtinere possit salutem, peccatoribus remissionem et cunctis fidelibus æternam beatitudinem, CCIX, 315. — Qui veraciter ac devote orat, cum Deo loquitur, *ibid.*

ALANUS DE INSULIS. — Inaniter oramus, si spei fiduciam non habemus, CCX, 169. — Petendum pie, ut informetur oratio; perseveranter, ut eradicata sit intentio; non ex rancore animi cavendum ne pravæ cogitationes, sese immisceant, *ibid.*

GÜNTHERUS. — Si fidelis non est qui petit, nec orare dicitur, nec exaudiri putandus est, quoniam Deus, præter fidem, nec orari potest, nec orantem exaudire, CCXII, 156. — Orans si aliud quam bonum, nec orare nec exaudiri dignus est, quia oratio non est nisi de bonis, *ibid.* — Parcimonia oranti necessaria est, quia venter saginatus et stomachus turgens subtilem et puram orationem non possunt intendere, 206. — Castimonia, ut pura et munda Deo præsentetur oratio, quia nihil turpius est quam orationis puritatem libidinis feditate pollueri. Humilitas oranti adesse debet, *ibid.*

INNOCENTIUS III. — Quomodo orandum, CCXVII, 565, 566.

III. — De orationis necessitate.

TERTULLIANUS. — Omni momento hominibus necessaria est oratio, II, 926.

CYPRIANUS (S.) — Continua prece opus est, IV, 522.

HILARIUS (S.) — Oratio necessaria est ad passionum tolerantiam, IX, 569. — Ad assequendam cœlestium mandatorum scientiam, 568. — Contra tentationes, 409.

AMBROSIIUS (S.) — Necessaria est valde oratio, XVII, 159.

JUVENIUS. — Orare oportet, XIX, 159.

HIERONYMUS (S.) — Orationis necessitas, XXV, 399.

AUGUSTINUS (S.) — Orationis necessitas, XLIV, 451, 517, 518. — Assertitur contra Pelagianos, XL, 445. — Oratio necessaria his qui gratia non aguntur, XLIV, 918. — Homini, non tantum ut ipsi ignoscatur, sed etiam ne peccet, 256. — Ut non intremus in tentationem, XXXIII, 990. — Oratio admonet quod indigeamus adiutorio Domini, ne spem bene vivendi in nobis ponamus, XXXIII, 990. — Invocandum Dei adiutorium, XXXVIII, 895. — Oratio non propter quod fuimus, sed propter quod erimus necessaria, XLIV, 531. — Oratio et gratiarum actio necessaria, XXXIII, 851, 856.

PROSPER (S.) — Et si Deus sciat quid nobis sit necessarium, non propterea non orandum, LI, 77.

LEO MAGNUS (S.) — Oratio necessaria contra vim tentationis, LIV, 537. — Deus jubet ut ad eum recurratur, 458. — Orationis necessitas, LVI, 456. — Etiam sancti oratione egent qua petant: *Dimitte nobis debita nostra*, 488, 489.

EUGYPIUS. — Cur orandum sit, Deo sciente quid nobis necessarium, LXII, 1031.

BENEDICTUS (S.) — Sicut nobis semper necessarius est habitus ad vitam carnis, sic omnino necessaria est continua oratio ad sanitatem mentis, LXVI, 529. — Facilius crederem hominem sine anima, quam religiosum perfectum sine oratione consistere, *ibid.*

SMARAGDUS. — Oratione requirendum est Dei auxilium, CII, 770.

BENEDICTUS (S.), Anian. — Oratione indigemus ad dona Dei obtinenda, CIII, 721.

SEDULIUS SCOTUS. — In quo non sufficit humana fragilitas, auxilium Dei orationibus implorandum est, 115.

JONAS. — Quanto in oratione acius adversitatibus mundi concutimur, et cogitationum carnalium graviores tumultus patimur, tanto ardentius et vehementius orationi insistere debemus, CVI, 145. — Quantum orationi sit insistendum demonstratur, *ibid.*

HAYMO. — Sicut militi sine armis in bellum ire non convenit, ita homini christiano procedere quolibet sine oratione non expedit, CAVIII, 900. — Quidquid Christianus inchoat, antea orationem ad Deum dirigat, quidquid perficit, et hoc cum oratione perficiat, *ibid.*

ISIDORUS MERCATOR. — Orationibus est invigilandum, CXXX, 15.

PETRUS Cellens. — Necessaria oratio ad præterita delenda et futura cavenda, CCII, 1129.

ALANUS DE INSULIS. — Orationibus vacandum, CCX, 168. — Sicut militi sine armis exire ad bellum non convenit, ita Christiano cuilibet sine oratione procedere non expedit, *ibid.*

IV. — De orationis effectibus.

TERTULLIANUS. — Oratio ducit spiritum ad Deum, II, 926. — Qui orat, prope est celo, *ibid.* — Sola est oratio quam Deum vincit, I, 1195. — Diluit delicta, tentationes repellit, persecutiones exstinguit, pusillanimes consolat, magnanimos oblectat, peregrinantes deducit, fluctus mitigat, 1196. — Murus est fidei; arma et tela nostra adversus dæmonem qui nos undique observat, *ibid.*

LACTANTIUS. — Orationum plarum efficacia, VII, 596, 599.

HILARIUS (S.) — Orationis virtus contra ignorantiam, IX, 931. — Orationi fidei indulta Dei protectio, 592. — Oratio ad Deum in tentationibus maxima, pars ac spes est salutis, 616. — Spei nostræ doctrina est, ut Deus oratus et misereatur, et salvet, 544.

AMBROSIIUS (S.) — Ubi adest oratio, adest verbum, fugatur cupiditas, libido discedit, XVI, 252. — Frequenter orationibus et meritis prophetarum cœlestia patribus adfuerunt subsidia, 249. — Peccatorum graviorum venia justorum orationibus reservanda, 482. — Simplex oratio sacrificium est, 1165. — Oratio, lacrymæ, jejunia debitoris boni census est, 518. — Quam bonum scutum oratio, 1217. — Inclinat se nobis Deus, ut nostra ad eum ascendat oratio, 1395. — Mira orationis potentia, XVII, 21. — Dei comminantis intentio humilissimæ orationis veracundia temperatur, 977. — Sedulæ preces provocant animum iudicis ad dandam misericordiam, 455.

SEDULIUS. — Vis orationis, XIX, 691.

HIERONYMUS (S.) — Tota oratio et deprecatio extorquet clementiam Creatoris, XXIII, 579. — Orationis efficacia, XXVI, 616.

AUGUSTINUS (S.) — Orationis fructus, XXXIX, 1889; XL, 1057. — Oratione debellatur et vincitur diabolus, XXXIX, 1797. — Oratio iusti, clavis cœli, 1849. — Orare qui recte novit, vere novit recte vivere, *ibid.*

CASSIANUS. — Oratione magis quam studio ad Scripturarum intelligentiam pertingitur, XLIX, 247.

PROSPER (S.) — Fiduciam habemus exaudiendos nos a Deo, quia Filio suo non peperit pro nobis, LI, 529.

PETRUS CHRYSOLOG. (S.) — Orantes timet diabolus, LII, 226.

MAXIMUS (S.) — Oratio ad Deum quam efficax, LVII, 465.

PAULINUS NOLAN. (S.) — Oratio pauperis penetrat nubes, LXI, 215.

FULGENTIUS (S.) — Oratio ad Deum diluit peccata justorum, LXV, 596. — Medelam sanitatis exposcit, 559. — Oratio humilis divinum promeretur auxilium, *ibid.*

BENEDICTUS (S.) — Oratio est mundi conservatio, Dei reconciliatio, mater lacrymarum et iterum illa, propitiatio peccatorum etc., etc., LXVI, 529.

CASSIODORUS. — Per orationem Deo præsentamur, LXX, 897. — Verba orationis quasi quædam persona ad conspectum Domini introeunt, 621. — Contra peccata continua remedium est Domino jugiter supplicare, 999.

— Orationem sanctam velut odorem suavissimum suscipit Dominus, 1000. — Per orationem ira Domini suspenditur, venia procuratur, poena refugitur, et prætorum largitas impetratur, 643. — Ea cum Domino loquitur, cum Iudæa fabulatur, præsentem sibi facit quem videre non prævalet, et illum per eam placat, quem suis actibus vehementer exaggerat, *ibid.* — Sic devotos salvat, ut beatos reddat, dum criminosos accipiat, *ibid.* — Clamat homo, ne sileat Deus, 995. — Bonas orationes velut aliquod voluptuosum Deus inspicit, 1003. — Oratio nos a culpis liberat, iudicis animum conciliat, delicta mundat, nec oranti deesse potest misericordia, 999.

GREGORIUS (S.), Turon. — Oranti lumen divinum apparet, LXXI, 841.

Vita Patrum. — Oratio futura beatitudinis præludium, LXXIII, 520. — Contra dæmonem valet, 290. — Remedium contra carnis tentationes, 579. — Turpes cogitationes exstinguit, ut aqua ignem, 806. — Contra phantasmata adhibenda, *ibid.* — Cito corrigit mentem, 942. — Infirmitas in via Dei medicina, 1017. — Tentationes superat, 1055.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Orationis nostræ efficacia, unde nobis suspecta, LXXVI, 42. — Si id quod præcipit Deus facimus, id quod petimus, obtinebimus, *ibid.* — Non verba, sed desideria cordis exaudit Deus,

258. — Oratio dicitur virgula fumi, 1071. — Orationis instantia Deus in corde agitur, et lux mentis amissa reparatur, 1085. — Vis orationis monachorum qua Theodorus juvenis in extremis a dæmone oppressus liberatur, 1159. — Orationis effectus mirabiles, LXXVII, 257.

ISIDORUS (S.). — Oratio pro remedio peccatorum effunditur, LXIII, 679. — Orationibus mundamur, *ibid.*

PAULINUS (S.). — Cogitationes hujus sæculi malas et sordidas per orationes puras et vigilias sanctas depelluntur ab anima, XCIX, 225. — Oratio munitio est animæ. Per orationes purissimas omnia nobis utilia tribuuntur a Domino et cuncta noxia effugantur, *ibid.* — Sicut ex carnalibus esculis alitur caro, ita ex divinis eloquiis et orationibus interior homo nutritur et pascitur, *ibid.*

BENEDICTUS (S.), Anian. — Oratio vitæ nostræ auxiliium, conversatio cum Deo, oblitio terrenorum, via ad cælum, CIII, 803. — Est mater omnium virtutum, *ibid.*

WALAFRIDUS STRAB. — Quantum valeat justæ deprecatio astruitur exemplo Eliæ, qui una oratione terris imbres avertit, fructus mortalibus negavit, CXIV, 680.

HAYMO. — Oratio solvit vincula Petri, CXVIII, 698.

— Pauli dilatavit prædicationis fiduciam, caminum ignis exstinxit; conclusit ora leonum; seditionem compescuit, Paradisum aperuit cœli cardines reseveravit, sterilem fecundavit, publicanum justificavit, *ibid.* — Oratio frequens diaboli acula submovet, tela exsuperat, flammam vitiorum exstinguit. Grandis est animæ munitio. Per orationes purissimas omnia nobis utilia tribuuntur a Domino, et cuncta noxia procul dubio effugantur, *ibid.*

PETRUS DAMIAN. — Orationis quantæ efficacitas, CXIV, 250.

RADULPHUS. — Oratio a Deo impetrat veniam peccatorum, collationem gratiarum, aversionem adversitatum, consolationem prosperitatum, CLV, 1901. — Diabolum fugat, iram Dei placat, nostram viam dirigit et ad regnum Dei perducit. Quantum valeat ostenditur exemplo Eliæ, *ibid.* — Per orationem insultus dæmonum vel vitiorum fugamus, et virtutes donaque Spiritus sancti, æternamque beatitudinem impetramus, 1929.

GUIBERTUS. — Oratione sensualitas vagabunda retinetur, CLVI, 155.

SIGEBERTUS. — Fons per orationem sanctorum producit, CLX, 762.

IVO Carnot. — Oratione vitia comprimuntur, virtutes nutriuntur, CLXI, 486. — Per usum orationis his quibus in charitate quis conjunctus est prodesse valebit, *ibid.*

RUPERTUS. — Oratio facit nos vincere inimicos spirituales, CLXII, 669. — Oratio hominis firmissimum munimentum, CLXX, 344. — Oratio pii efficacis apud Deum, 555.

HILDEBERTUS. — Oratio dulcis in via vehiculum, fidelis præcursor ad Deum, CLXXI, 604. — Oratione vincuntur inimici et acquiritur salus, 575.

GODEFRIDUS. — Oratio omnia reddit dulcia, CLXXIV, 568. — Vera oratio nunquam est sine fructu, et instat telli semper tangit, 602. — Quæ communis est Ecclesiæ, non sinit perire quemquam, 559. — Oratio liberat a tentationibus, 1147. — Dulcedo ejus hominem cœlo reddit vicinum, 723. — Et castas mentis ab angelis Deo offertur, 770. — Similis est incendio, 746. — Fluvio igneo et rapido, 1126.

BERNARDUS (S.). — Oratione facilius invenitur Deus quam disputatione, CLXXXII, 806. — Oratio est remedium contra prava concupiscentiæ motus, CLXXXIII, 460. — Orationi incumbens libenter astat Christus, 500. — Oratio nulla infructuosa, 180. — Per orationem mundamur a peccatis, CLXXXIV, 1272. — Oratio frequens diaboli jacula submovet; oratio quotidiana diaboli tela exsuperat. Oratio est prima virtus adversus tentationum incursus; superat tentamenta inimicorum, vincit dæmones, superat immundos spiritus. Per orationem vincuntur dæmonia, *ibid.* — Oratio vehemens et devota multum habet dulcedinem, 186. — Per orationem innovatur homo, 74. — Orationis usus animum reddit mundum et candidum, 148. — Orationis tempore anima tota pulchra est, 149.

PHILIPPUS DE HARVENG. — Orationis effectus, CCIII, 1185.

BALDUINUS. — Potens est oratio ad omnia quæ in fide petuntur, ut eveniant, CCIV, 602.

PETRUS CANTOR. — Quantum sit orationis effectus, videndum in secretioribus Dei, quæ sola oratione nobis manifestantur et aperiantur, CCV, 518, 519.

MARTINUS (S.), Legion. — Efficacia orationis ostenditur, CCIX, 212.

ALANUS DE INSULIS. — Oratio sacrificium est boni odoris, CCX, 168. — Penetrat paradisum et ascendit

usque ad Dei thronum, 169. — Dicitur virgula, et directior, quia sicut virga ex directo in altum dirigitur, sic oratio in terrena non curvatur, sed ad cœlestia inflexibiliter dirigitur. Comparatur fumo, quia sicut fumus ex igne nascens tendit in altum, sic oratio fructuosa ex camino charitatis, oritur, ascendit in altum. Per desertum dicitur ascendere, quia animus per quæram oratio talis effunditur, ab omni pravæ cogitationum strepitu separatur, *ibid.*

GUNTHERUS. — Apparet quam sit utilis et efficacis oratio, quæ et in hac vita remissionem accipit peccatorum, et futuræ beatitudinis confert securitatem, et laudem ad vitam perducit æternam, CXII, 206.

V. — De orationis tempore et loco.

TERTULLIANUS. — Quam temerarium sine oratione diem transigere, I, 1196. — Orandum ante cibum, 1195. — Ante lavacrum; atque in ingressu lucis ac noctis, *ibid.* — Noctu ad orationem surgendum, 1294, 1296.

CYPRIANUS (S.). — Mane orandum, IV, 540. — Recedente die, item nocte. Per totum diem. Mane orandum ut resurrectio Domini celebretur, *ibid.*

HILARIUS (S.). — Sine intermissione orandum, IX, 409. — Orandum semper ad Deum, ut in cohibendis peccatis, extinguendisque incentivis eorum, pendula voluntatis nostræ studia confirmet, 785. — Orare in omni loco docemur, 1942. — Oratio quotidiana, X, 725. — Orationis assiduitas quibus verbis significetur, IX, 427. — Ab orationis assiduitate nos tribulationes non debent impedire, 834.

AMBROSIIUS (S.). — Orandum quando, XIV, 535. — Quam frequenter orare nobis præceptum sit, XV, 1730. — Continua et jugis debet esse oratio, XIV, 551. — Quomodo semper orandum, XV, 1475. — Non satis est dies ad deprecandum, surgendum est nocte, et media nocte, 1512. — Maxima ejus pars lectioni et orationibus deputanda, 1291. — Væ mihi est si non media nocte surrexero ad confitendum Deo, 1579. — Qui orat redimitur, si pie intendat orationibus et in oratione assiduus sit, diem præveniat, noctem frequentet, XIV, 1001. — Ubi mens humana turbatur, et certaminum dura atque aspera nos fatigant, Domini auxilium postulandum est, 960. — Quia semper accipis a Deo, eum semper invoca, XVI, 1395. — Deum certis diebus invocare, non omnibus, fastidientis est, non sperantis, *ibid.* — Angelorum milita est semper esse in Dei laudibus, orationibus conciliare crebris, atque exorare Dominum, 1211. — Orationes sunt deferendæ cum gratiarum actione, cum e somno surgimus, cum prodimus, cum cibum paramus sumere, cum sumpserimus, et hora incensi, cum denique cubitum pergitur, 225.

HIERONYMUS (S.). — Die Dominico, et in Pentecoste stantes oremus, XXII, 163. — Apostolus sine intermissione orare nos jubet, XXII, 409. — In quibus orationis arma sumenda, 421. — Egredientes de hospitio armet oratio. Regredientibus de platea oratio occurrat. Noctibus bis terque surgendum ad orationem, *ibid.* — Oratio quotidiana, 547.

AUGUSTINUS (S.). — Oratio sine intermissione certius exauditur, XXXIII, 500. — Orare sine intermissione, est vitam beatam a Deo solo sine intermissione desiderare, 501. — Orationes crebræ, sed brevissimæ et raptim jaculate fratrum qui sunt Ægypto, *ibid.* — Orare diu cum vacat, id est, cum alia bonarum et necessariarum actionum non impediunt officia, non est improbum nec inutile, *ibid.* — Orare frequenter; non est orare in multiloquio, 502. — Orandi tempus, tempus gratiæ Dei, XL, 234. — Orandi tempus post galli cantum, XXXVII, 1587. — De loco orationis, XXXIV, 1519.

PROSPER (S.). — Orationi locus aptus cor mundum, LI, 479. — Deus incessanter orari debet, qui oranti adjutor fit et testis, 404. — Semper orandum, etiam cum Deus non exaudierit, 401.

PETRUS CHRYSOLOG. (S.). — Mane orandum, LII, 520. — Deus orandus, dum flagellat, 526. — Ferveat oratio in festis sanctorum, 566.

SALVIANUS (S.). — Orationes Deo jugiter offerendæ, LIII, 56. — Orationibus crebris Dei misericordia querenda, *ibid.*

MAXIMUS (S.). — Preces Deo faciendæ mane postquam surreximus, et vespere ante cubitum, ut die nocteque nos incolumes servare dignetur, LVII, 457.

BENEDICTUS (S.). — Ad bene orandum, oratio debet esse frequens et assidua, LXVI, 551.

CASSIODORUS. — Justum est ut jugiter rogetur, LXX, 879. — Nunquam debet a precibus cessare, qui puniendi pravitate peccavit, 611.

GREGORIUS TURON. (S.). — Oratio refectionibus præmittenda, LXXI, 375.

ISIDORUS HISPAL. (S.) — Oratio privatis locis opportunius funditur, majusque obtentum impetrat, dum Deo tantum teste depromitur, LXXXIII, 678.

ALCUINUS. — Cum tribulationes a falsis fratribus patimur, invocemus eum, qui nos ut invocemus hortatur, CII, 481. — Vigilet ad Dominum manus spiritus oretque in ortu surgentis auroræ; ut a luce prima in vespem sint oculi ejus super nos, et aures ejus ad preces nostras; nostrosque dirigat gressus in viam pacis, ut absque omni errorum scandalo gradientes, non dominetur nostri omnis injustitia, *ibid.* — Orandum est nobis quotidie cum lacrymis pro diversis plagis quas patimur, 486. — Non solum diebus singulis, sed et vespere, mane, meridie, imo singulis quibusque horis diei, tota cordis intentione laudem Domino offeramus, 485. — Post decursum totius diei spatium, cum ad lectulos accedimus dormitum, votis omnibus rogemus dormitum, 490.

SMARAGDUS. — Sine intermissione orandum, CII, 631.

BENEDICTUS ANIAN. (S.) — Oratio ante et post cibum, CIII, 1153. — Ante et post opus manuum, 1195. — In exitu monasterii, 1227. — Ante somnum, 911.

AGOBARDUS (S.) — Orandum est in afflictionibus, CIV, 153.

LANFRANCUS. — Orare sine intermissione quid, CL, 338.

RADULPHUS. — Septies Domino laudem dicamus; quidquid facimus, semper oratione nos armemus, ut ex longa consuetudine, etiam dormientes vel morientes, non possimus non orare, CLV, 1930.

ANSELMUS (S.) — Oratio frequens, CLVIII, 679. — Surgere per noctem ad orationes, *ibid.*

IVO (B.) — Singulis diebus qui amplius, non potest, saltem duabus vicibus oret, mane et vespere, CLXI, 481.

BERNARDUS (S.) — Orandum est indesinenter, CLXXXIV, 1271. — Orandum jugiter, precandus Deus diebus ac noctibus, *ibid.* — Oratio sit sine cessatione et frequens: ejus arma sint assidua, *ibid.* — Gemendum semper et plangendum; surgendum nocte ad preces, 1272. — Ad modicum clausis oculis, rursus orandum, *ibid.*

PETRUS LOMBARDUS. — Orandum est potissimum noctis tempore, CXCI, 1071. — Oratio quotidie offerenda Deo mane, ut primitias vocis et cordis, 1115.

GUNTHERUS. — De tempore et loco orationis, CCXII, 165 et seqq.

VI. — Quid petendum, et pro quibus orandum est.

CYPRIANUS (S.) — Pro omnibus orandum, IV, 213. — Pro omnium salute, 526. — Pro lapsis et stantibus, 812. — Preces pro hæreticis, III, 805. — Orandum ne quis abstentus procul remaneat a salute, IV, 532.

AMBROSIIUS (S.) — Orandum præcipue pro populo, XIV, 336. — Si pro te reges tantum, solus pro te rogabis; si autem pro omnibus reges, omnes pro te rogabunt, *ibid.*

RUFINUS. — Orandum ne simul tradamur cum peccatoribus, ne pravis moribus corrumpamur et cum operantibus iniquitatem perdamus, XXI, 745.

HIERONYMUS (S.) — Nullus dignus orare pro peccatoribus ad mortem, 772.

AUGUSTINUS (S.) — Orandum pro persecutoribus Ecclesiæ, XXXIII, 637. — Pro inimicis et persequentibus, XXXVIII, 120, 806. — Orare pro inimico tuo si didiceris, ambulas in viam Domini, XXXV, 1983. — Injuriam Deo facit qui eum orat, ut inimicum suum premat, XXXVI, 436. — Oratio nostra facit eleemosynas, cum pro inimicis ut pro amicis profunditur, XXXVIII, 1044. — Quare unuc Ecclesia orat pro inimicis, et in novissimo judicio non orabit, XLI, 757. — Gravior est Deo pro fratre deprecatio, ubi sacrificium charitatis offertur, XXXIII, 87. — Orent pro se invicem omnia membra; caput pro omnibus interpellat, XXXV, 1985. — Oratur pro infidelibus ut credant, XXXVI, 914, 915. — Qui sacerdos stans ad altare exhortetur populum orare pro infidelibus, catechumenis, fidelibus, XXXIII, 978, 988. — Orat sacerdos Deum clara voce ad altare, ut incredulas gentes ad fidem suam venire compellat, 988. — Oratio pro quibus et contra quos impendenda, XXXVI, 218, 458. — Orare contra quemquam non licet, XXXIV, 1265. — Oratio pro mortuis ad altare, XXXII, 780. — Oratio pro defunctis, XLI, 737, 738. — Orationis formula ad Deum per merita omnium sanctorum pro se et universis, XI, 959. — Preces in toto mundo uniformiter celebrant pro idolis, Judæis, etc., XLV, 1759. — Orandum pro omnibus, XXXIV, 2287. — Orandum ut Deus det, quod ut habeamus jubet, XI, 115. — Ut datum

conservet, ac nondum datum suppleat, 444. — Ut Dei dona in vobis augeantur, XXXVII, 1048. — Quod nondum accepimus, nos accepturos esse fidamus, XL, 444. — Nolite aliquid a Deo querere, nisi Deum, XXXVIII, 1481. — Quid erit mihi, quidquid mihi dederis præter te, 1469. — Orationis remedium contra peccata accepimus post integritatem remissionis, 752. — Orandum est a Domino ne peccemus, XXXIII, 775. — Oranda beata vita, cætera propter ipsam, 497, 499, 503, 505. — Beneficia æterna et temporalia quomodo petenda, XXXVIII, 497. — Temporalia a Deo petentes, nihil petunt, 794. — Multi clamant ad Dominum pro temporalibus rebus, vix quisquam propter ipsum Dominum, XXXVI, 1974. — Necessaria corporis a solo Deo petenda, non a dæmoniis, 752, 753. — Orandum est ut incolumitas, amicitia, sufficienti habeantur, aut si jam adsint, teneantur, XXXIII, 499. — Oremus ut valeamus quod voluerimus, cum Deo donante recte sapuerimus, 990. — Quæ mala sunt non postulanda a Deo, XXXV, 1821. — Toto corde, tota mente peccatorum indulgentia et gratia Dei expetenda, XXXIX, 2281. — Pettitur quod Deum audire delectet et nobis expedit, XL, 939.

PROSPER (S.) — Deus vult pro omnibus orari, LI, 664. — Ecclesia pro omnibus orat, *ibid.*

PETRUS (S.) CHRYSOLOGUS. — Orandum ut æterna bona credere, videre; tenere possimus, LII, 574.

SALVIANUS (S.) — Orandum pro inimicis nostris, LIII, 58.

LEO MAGNUS (S.) — Ut possimus impetrare quæ poscimus, semper Deo placita sunt postulanda, LV, 86. — Deus vult orare pro omnibus, 186. — Ecclesia orat pro omnibus, *ibid.*

PAULINUS (S.) Nol. — Orandum esse pro defunctis, exemplo Paulini preces pro demortui fratris sui anima a Delphino et Amando postulantis ostenditur, LXI, 350.

FULGENTIUS (S.) — Charitatem mutuam reddimus, cum pro eis a quibus instruimur oramus, LXV, 525. — Oratio debita est cunctis reddendum et ab omnibus exigendum, *ibid.* — Fideles orationibus fidelium adjuvantur, *ibid.* — Petendum ut ea gratia qua factum est ut Ecclesia Christi corpus fieret, eadem gratia fiat ut omnia membra in unitate corporis perseverent, LXV, 190. — Rogandus Deus ut oculos nostros avertat ne videant vanitatem; ut demonstret viam, ut gressus dirigat et opera manuum nostrarum, 522.

GREGORIUS (S.) MAGNUS. — Orandum pro inimicis ex corde, LXXVI, 1209. — Quid sit petendum a Deo, 1084. — Temporalia, si desint, a Deo requirenda, sed non nimio, 1208. — Quæ sicut a Deo in oratione petenda, 1107.

ISIDORUS (S.) — Qui læditur, non desistat orare pro se lædentibus, alioquin peccat qui pro inimicis non orat, LXXXIII, 674.

PAULINUS (S.) Aquil. — Anima poscit a Deo profundam humilitatem, castitatem cordis, munditiam spiritus, dilectionis amorem, tolerantiam patientiam, æterni gaudii spem, justitiam, magnanimitatem, temperantiam, XCVI, 279, 280. — Ut sit mitis benevola, pacifica, mansueta, sine simulatione, omnibus bonis concors, in vigiliis, in orationibus constanter strenua, *ibid.*

ALCUINUS. — Orandum est pro omnibus secundum apostoli præceptum, CII, 487. — Bonum est orare pro fidelibus defunctis, 488. — Oratio pro patre et matre, et omni parentela, 495. — Pro abbate vel congregatione, 494. — Quando nos delectant mala, et non bona, rogare potius debemus Deum, et nos delectent bona, quam ut concedantur mala, ut delectent mala, C, 955.

AGOBARDUS (S.) — Non tantum pro se unusquisque, aut pro sanctis debet sollicitus esse in oratione, sed et pro omnibus hominibus, CIV, 285.

WALAFRIDUS STRABUS. — Pro fratribus orandum est, ut fraterno fœdere nobis socientur, CXIII, 98.

BRUNO (S.) Heribol. — Pro inimicis orandum, CXLII, 65.

PETRUS DAMIANUS (S.) — Queramus a Deo non quod quilibet pauperes ab hujus mundi divitiis querunt, non numinum, non cibum, non nudi corporis indumentum, CXLIV, 621. — Illud flagitemus quod et nobis est præ omnibus necessarium, et ille magis dare petentibus delectatur, 612.

LANFRANCUS. — Orare Dominum propter temporalia, non est orare Deum, CL, 717.

JOANNES Carth. — Petenda est indulgentia peccatorum, non eorum tantum quorum nobis consilium sumus, sed in quibus ignoranter lapsi sumus, CLIII, 914. — Agnitio et operatio divina voluntatis, sacra æterna, *ibid.* — Orandum est pro universis Ecclesiæ rectoribus, pro quibuslibet vel in nostro proposito, vel in sancta conversa-

tionem degentibus, 918. — Pro universis Ecclesiam gradibus; pro his qui in spiritali vel corporali tribulatione positi sunt; pro infidelibus, *ibid.*

BRUNO (S.). — Orandum esse pro omnibus demonstratur, CLIII, 437.

RADULPHUS. — Pro fratribus orandum, CLV, 1901. — Pro hæreticis et infidelibus, et in Spiritum sanctum peccantibus, non ita orare tenemur, *ibid.* — Non petendum nisi quod ad charitatem Dei et ejus mandata pertinet, 1505. — Otiose et male petunt, qui res temporales quibus abundant, sibi multiplicari petunt, et qui res non sibi necessarias, imo sibi inutiles, et honores, et administrationes petunt, 1523. — Postulanda præcipue sapientia, *ibid.* — Petamus non transitoria, sed æterna, non terrenam substantiam, sed tantum animæ nostræ salutem, 1801. — Qui vana postulat et vane, vanus est. Qui mortem vel damnum aut ultionem inimici sui petit, malus est, *ibid.* — Non petamus mala a Domino, nec vana; ut quidam faciunt petentes divitias, gloriam, honores, voluptates, et gaudia mundana, sed potius petamus bonum immutabile, ut gaudium nostrum sit plenum, 1895. — Qui sine conditionis discretionem petit temporalia, stulte petit, nec exaudiri meretur, 1896.

ANSELMUS (S.). — Non inconvenienter fiunt in Ecclesia preces pro schismaticis et hæreticis, Judæis et Gentilibus, LIII, 581.

IYO (B.). — Omnes in commune pro diversis necessitatibus preces fundant ad Dominum, pro rege, pro episcopis, rectoribus ecclesiarum, pro pace, pro peste, pro inimicis, pro nuper defunctis, CLXI, 193.

HILDEBERTUS. — Tria sunt in oratione petenda, panis qui charitatem, piscis qui fidem, ovum quod spem designat, CLXI, 57. — Cœlestia petere debemus continue, et etiam importune; temporalia in necessitate, sed non continue, 576.

HERVÆUS. — Pro infidelibus est orandum, CLXXXI, 1278.

BERNARDUS (S.). — Orandum pro bonis hominibus, ut in bono perseverent, CLXXXIV, 1272. — Pro malis, ut de malo ad bonum convertantur, pro amicis et inimicis; pro omnibus fidelibus, vivis et defunctis, *ibid.* — Temporalia et gratiæ gratis datæ sub conditione petenda; gratia gratum faciens et gloria absolute, CLXXXII, 608.

MARTINUS (S.). Legion. — Pro invicem oremus, ut salvemur; pro salute proximorum non solum temporali, sed potius æterna Domino devote preces fundamus, CCIX, 213.

ALANUS DE INSULIS. — Ut exaudiat Deus, digna digne petenda, alii petunt mala, alii temporalia, CX, 169.

VII. — *De oratione mentali ejusque conditionibus. — Quid de meditatione et contemplatione.*

HILARIUS (S.). — Oratio non tam verborum est, quam affectus, IX, 401. — Non est in verbis opus omne dictis præcellit, 912. — Orationis locus, cor, *ibid.* — In oratione clamor oris, non cordis prohibetur. Orationis tacentis clamor, 844, 622. — Medicationis usus et officium, 312. — In tentationibus et ærumnis non est relinquenda, 578. — Continua esse debet, 46.

AMBROSIUS (S.). — Est interioris clamor affectus, qui auditur e caelo, XV, 1242. — Apud Deum loquentur non verba, sed cogitationes, XIV, 334. — Non de labiis tantummodo procedat oratio: animo totus intende, intra in recessum pectoris tui, totus ingredere, 456. — In spiritu orare est munda conscientia, et fide integra ad Deum precem dirigere, XVII, 402. — Ad Dominum non tam ore quam corde clamandum est, 694. — Meditatio Scripturæ maxime sacerdotibus necessaria, XV, 1544. — Exerceamur indefesso illius usu, 1570. — Ei qui in lege meditatur, semper dies est lumen sine defectu, 1579. — Cui lex Dei meditatio est, huc præsto sunt misericordiæ, ut vivat in æternum, 1544. — Meditatio quotidiana tollit soporem et facit vigilantiam, XVII, 159.

AUGUSTINUS (S.). — Orandum in templo mentis, XXXII, 1195. — Non recte oratur, nisi in intimis cordis, XL, 144. — Multorum oratio sonum habet, vocem non habet, LXXVII, 1809. — Orat desiderium, etsi lingua taceat, XXXVIII, 498, 820. — Dignior ex oratione sequetur effectus, quem ferventior præcedit affectus, XXXIII, 501. — Ipsius desiderium, oratio est; et si continuum desiderium, continua oratio, XXXVI, 404. — Meditatio, quasi mentis dilatio, XL, 987. — Quid sit, 802, 80, 816, 997. — Meditationis officium, 997. — Utilitas, 943. — Effectus, 816. — Quæ nobis sint meditanda, 816, 943. — Meditetur quæ Dei sunt fidelis cum vacat, XLV, 1877. — Meditationem liber, XL, 901. — Contemplationis cum meditatione et oratione collatio, 998, 1002. — Contem-

plationes multæ, 935, 981. — Contemplantis animi vari affectus, 1003. — Contemplationis penas hic interim anima Deum sitiens postulat, 935, 953. — Contemplatione homo fit totus spiritualis, 1000. — Contemplationis meritum, XXXIX, 1941. — Suavitas, XL, 791, 804, 826, 922. — Gustus ejus non est perpetuus, 1001. — Contemplationis impedimenta, 1004. — Contemplatio, XXXVIII, 925. — Contemplationis rerum cœlestium excellentia, XXXIII, 128.

PROSPER (S.). — Qui in secreto cordis orat, in conspectu Dei orat, LI, 401.

LEO MAGNUS (S.). — Meditationibus sacris frequenter vacandum, LIV, 186.

BENEDICTUS (S.). — Oratio mentalis, LXVI, 484. *Vita Patrum.* — Meditatio cubitum evulsum, LXXIII, 270. — Meditationi non prævalet demon, 995. — Meditationes duodecim anachoretarum, 1059.

CASSIODORUS. — Meditatio frequens est mater intelligentiæ, LXX, 1107. — Quid sit cum corde meditari, 548. — Contemplatio Dei spiritualium substantiarum est cibus, 864.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Quæ sint quotidie Christiano meditanda, LXXVI, 286. — Contemplationi non est apta mens turbata, LXXV, 725. — Divina contemplatio sepulcrum est, in quo mens mundo mortua quiescit, 683. — Ad contemplationem non pervenitur, nisi sopitis carnalibus desideriis, 707. — Mens contemplationi dedita sollicitius rescat cogitationum superflua, 712. — Ad contemplationem requiruntur timor et amor Dei, 763. — Vis contemplationis ad mentem in invisibilia Dei sublevandam, 928. — Culmen contemplationis non attingunt, nisi ab exterioribus curis liberi, LXXVI, 554. — Contemplatio rore cœli signatur, 831. — Contemplationis dulcedo, 953. — Exteriora immoderatus cogitans, contemplationi non apti, 995. — Contemplatio frequens esse debet pastoribus et prædicatoribus, LXXVII, 41. — Mundanis occupatus curis in oculis gestat pulverem, quo id quod cupit videre non potest, 51. — Quomodo pulvis ex oculis abjiciendus, *ibid.* — Frustra contemplationem appetit, qui non solum cordis, sed nequiem custodiam habet corporis, 53. — Fructus divinæ contemplationis, 54. — Gradus quibus ad contemplationem ascenditur, 55. — Bonis operibus eo magis studendum, quo altius in contemplatione ascenditur, *ibid.* — Contemplationem comitetur humilitas, 62. — Os mentis repletur, cum ejus ratio per infusam sibi gratiam in contemplationem attollitur, *ibid.* — Mens in contemplationem divinitatis sui Redemptoris assumpta, sapientiam accipit magnitudinem, et plenitudinem charitatis, 79. — Diversi modi contemplationis explicantur, 435. — Ad cœlestium contemplationem per quietem operis, silentium oris, et superfluarum cogitationum abjectionem præparatur, *ibid.* — Contemplatione passil virtutum splendore ornantur, 203. — Quo altius in contemplatione suspendimur, eo nobis fortiores, et proximo uti-iores invenimur, 251. — Ad altiora contemplanda qua necessario sit mentis præparatio, 265. — Deus vult nos sibi esse vicinos per contemplationem et orationem, 262. — Contemplatio ut cubiculum domus regis, 483.

ISIDORUS (S.). — Oratio cordis est, non labiorum, LXXXIII, 631. — Neque enim verba deprecantur Deus intendit, sed orantis cor aspicit; quod si tacite cor oret, et vox sileat, quamvis hominibus lateat, Deo latere non potest, *ibid.*

GUIDO. — Si Deo placitam, et nobis fructuosam nostram esse orationem præoptamus, omni studio contra insolentes et instabiles, contra nocivas et inutiles cogitationes, et ante tempus orationis, et infra quam maxime vigilemus oratione, CLIII, 865. — Habere debemus, cum oramus, intra nos, et unitatem, et quietem, et claritatem, 861. — Ad orationem accedens diligenter studeat, et totis viribus conetur, ut cor mundum per omnia afferat, 869. — Quidquid conscientiam remordet penitentia plena, confessione pura, humili et fideli; satisfactione condigna emendare et a se abjicere studeat, *ibid.*

ANSELMUS (S.). — Meditatione assidua homo ad sui cognitionem illuminatur, CLVIII, 741. — Meditatio parit scientiam, scientia compunctionem, compunctio devotionem, *ibid.* — Meditatio Dei, cibus suavis, 881. — Orationes sive meditationes ad Dei amorem, ac timorem, et ad sui discussionem scriptas, 709. — Contemplatio Dei, 899. — Anima ad contemplanda interna non perducitur, nisi ab his quæ exterius implicant, studiosè subtrahatur, 612. — Contemplationis præmium, videre Deum, 593.

HILDEBERTUS. — Contemplatio et sacra Scriptura cella viuarum unde spiritaliter animæ inebriantur, CLXXI, 862. — Contemplatio, nisi Deus illam regat, periculosus, 746.

HUGO A S. VICTORE. — Meditatio quid sit, CLXXVI, 399. — Ejus tria genera, 993 et seqq. — Contemplatio Dei multiplex, CLXXVII, 543, 546. — Contemplativorum ordines tres, 649.

BERNARDUS (S.). — Meditatio doctrinæ evangelicæ commendatur, CLXXXIII, 513. — Meditatione et oratione ascendimus, 509. — Meditari coelestia quam jucundum, CLXXXII, 792. — Meditatio mysteriorum Christi, CLXXXIII, 543. — Meditatio quid, CLXXXIV, 473. — Est conscientia ægrotantis medicamentum, 969. — Meditationis pia suspiria coram Deo quam efficacia, 975. — Meditationis officium, 476. — Contemplatio quid, CLXXXII, 744. — Ejus vis et natura, CLXXXIII, 1188. — Ejus objectum, 671. — Reparatio ad contemplationem quæ necessaria, 1006. — Contemplationis duo genera, 1076. — Impedimenta, quæ, et quomodo removenda, CLXXXII, 950. — Suavitas, CLXXXIII, 170. — Somnus et quietas, 62. — Effectus 550. — Utilitas, 497. — Contemplatio triplex, 229. — A contemplatione quæ nos avertant, 483. — Eam impediunt tenebræ peccatorum, recordatio eorum, cura terrenorum, 1005. — Eorum remedia, *ibid.*

WOLBERO. — Contemplatio intellectibilis ad naturam et intelligibilem incomparabilis est, CXCV, 1071. — Contemplationis tres sunt partes, *ibid.*

RICHARDUS. — Meditatio quomodo surgat in contemplationem, et contemplatio desinat in meditationem, CXCVI, 62. — Quid sit, 67. — Cur sit ferculum, 499. — Meditatio et contemplatio quæ sint, 1102. — Meditatio quem fructum pariat, 1501. — Contemplationis gratiam obtinere quam sit arduum, 52. — Contemplationum genera duo, 61. — Contemplatio divinorum quam sit suavis et jucunda, 274. — Contemplatio fervorem excitat, 506.

ADAMUS SCOTUS. — Meditationum genera faciunt ad emendationem sensuum interiorum, CXCVIII, 437. — Contemplationis secretum, 777. — Triplex genus, et effectus, 858.

ALANUS DE INSULIS. — Contemplatio per montes designatur, CCX, 78. — Contemplationis encomium, *ibid.* — Ejus fructus, *ibid.*

VIII. — De oratione vocali : conspicua orationis vocalis exempla necnon et mirabiles effectus.

TERTULLIANUS. — Orabant Christiani manibus expansis, I, 442, 1171. — Ad regionem Orientis conversi, 570, 579. — Sine monitore de pectore intimo, 443. — Capite nudo, 444. — De carne pudica, anima innocente et de Spiritu sancto, 444. — Quantum eorum precum vis Deo grata, 468. — In publicis synaxibus nocte ad preces fundendæ surgebant, 275, 581, 466, 477; II, 79. — Deum orabant pro omnibus, 468. — Et pro mora finis mundi, *ibid.*

HILARIUS (S.). — Orandi exemplum, IX, 338.

JUVENCUS. — Preces quibus veteres veniam pro extremo die iudicii a Deo postulabant, XIX, 60.

CHROMATIUS (S.). — Anna, in conspectu Domini fideliter orans, desiderii sui preces effundebat, XX, 338. — Daniel cum tribus pueris orantibus, exauditus est, *ibid.* — Cornelius in cubiculo suo secreta ac fideliter orat; Jonas utero bellam clausus in tantum orat, ut de profundo maris et de ventre tam immanis bellum incolumis ac vivus evadat, *ibid.*

AUGUSTINUS (S.). — Egredere Augustini orationes ad Deum, XXXII, 869, 888. — Oratio vocalis sine intentione ad Deum inanitas est, XXXVII, 1583.

AURELIUS PRUDENTIUS. — Preces oriente sole et ad orientem conversi Christiani fundebant, LIX, 102. — Eorum preces ante somnum, 142. — Post cibum, *ibid.*

PAULINUS (S.) Nol. — Oratio de naufragio periclitantis, LXI, 402. — Matutina Paulini ad Deum, 459.

FULGENTIUS (S.). — Oratio vocalis non tumultuose factanda, sed modeste Deo commendanda, LXV, 262.

LAURENTIUS (S.). — Perseverantia in oratione mulieris Chananæ, quæ magis aperiata insistit, et repulsa importunius obsecrat, nec aule cessavit, quam quod quæsit invenit, LXVI, 122.

Vita Patrum. — Orat jugiter Posthumius, LXXIII, 429, 450. — Orat extensis manibus Josaphat, 588. — Certis horis Zosimus, 676. — Orat Arsenius a solis occasu usque ad ortum, 806. — Orat quidam manducans, 911. — Orat certum vicibus flexis genibus in nocte Christophorus, LXXIV, 172. — Orandum quomodo docent Lucius et Mararius, LXXIII, 806. — Oratio Abraham pro gentiliis conversione, 283. — Manum barbari se occidere conantis obrigescentem sanitati restituit, LXXIV, 153. — Adelphi monacham liberat, 183. — Apollo reddit idolum colentes cum suo deo immobiles, LXXIII, 1158. — Eosdem solvit, *ibid.* — Antonii diabolus superat, 128. — Astionis et

Epictati etiam pro inimicis, 401. — Barlaam ad Deum pro Josaphat, 599. — Basilii leprosum sanat, 306.

Resarionis aquam maris dulcem reddit, 808. — Resarionis per quatuordecim dies jugiter orantis manibus in celum extensis, 941. — Cyriaci lasso et æstuanti nubem impetrat, LXXIV, 146. — Eundem amicis quos fugit invisibilem facit, *ibid.* — Davidis ignis exstinguitur, 215. — Jacobi Nisibitis irritas reddit hostium molitiones, 181. — Joanni solvit navem incantatam, 160. — Josaphat pro patris anima, LXXIII, 584. — Ejusdem ad Deum, 599. — Innocentii furtum detegit, 1190. — Juliani febrem pellit, LXXIV, 817. — Militis cujusdam septies in die repetita, 154. — Nautæ cujusdam religiosi pluviam miraculosam impetrat, *ibid.* — Nicolai salvat quem Saraceni interimere conantur, 1198. — Pachomii pro se affligentibus monachis, LXXIII, 252. — Ejusdem expostulatoria cum Deo, 262. — Ejusdem curat icium a scorpione, 268. — Posthumii catervas dæmonum fugat, 458. — Publii diabolus emissarium Juliani sistit, 1002. — Senis pluviam impetrat, 1163. — Idem Simeonis Stylitæ, 330. — Sorinavem et secundum ventum impetrat, 1165. — Theodori nobilis adolescentis ad Deum, 218. — Theodosii fontem in scopulo impetrat, LXXIV, 156. — Theoni latrones reddit immobiles, LXXIII, 1151. — Zachari pestem avergit, LXXIV, 187. — Zebina assidua, 94. — Oratione Theodori aqua maris dulcescit, 207.

Orationes Antonii, LXXIII, 130. — Orationes plurimas omni die Simeon Stylita Deo offert, LXXIV, 109. — Orationes virgo fundit, quotidie ecc, LXXIII, 1122. — Orationes facit Macarius eundo xxiv, et totidem redeundo, 1110. — Orationes Paulus de Pherne recitat trecentas et totidem calculis utitur, 1122. — Orationibus vacat Josaphat, 658.

ALCUINUS. — Orationes monachorum, CII, 502; S. Augustini, 545; Aurelii Prudentii, *ibid.*; S. Ambrosii, 545; S. Benedicti, 552; S. Cypriani, 567; S. Eugenii Tolentani, 579; S. Gregorii papæ, 585; S. Hieronymi, 605; S. Columbani, 608; Alcuini in nocte; Salomonis, in dedicatione templi, C, 720. — Poetæ ad duodecim apostolos, CII, 769.

RABANUS. — Judith orat Deum prostrata in terram, CX, 618. — Oratio Jeremiæ prophætæ, III, 1262.

HAYMO. — Dominus Jesus Christus non tantum verbis, sed et factis docuit nos orare, CXVIII, 898. — Ipse orans frequenter et deprecans fuit, per totam noctem jugiter vigilans continuus precibus orabat, *ibid.*

ADALGERUS. — Beatus Arsenius stabat in oratione, CXXXIV, 928, 929. — Dulos permansit faciens jugiter quatuor dies, manibus extensis ad cælum. De Syso dicebatur quod non cito deponeret manus suas. Quale studium B. Paulus habuerit orandi, in Historia ecclesiastica scriptum habetur, *ibid.*

RADULPHUS. — Sacerdos quidam moriens, qui cum ad id devenisset ut nihil in hoc sæculo intelligeret, tamen ex longa quam vivens consueverat consuetudine, etiam moriens divinas laudes non cessabat frequentare, CLV, 1930.

ROBERTUS (S.). — Vir quidam prostratus humi, faciem lacrymis rigans et Deum orans ut non respiceret peccata sua, petittum impetrat, CLVII, 1285. — Languentes, cæci, surdi, aridæ orationi incumbentes sanitati restituuntur, 1286.

RUPERTUS. — Isaac oratione sanata est sterilitas Rebecca, CLXVII, 447. — Orante Moyse Amalec superatur, 669.

GODEFRIDUS. — Exemplar in oratione est B. V. Maria, CLXXIV, 770.

HARULFUS. — B. Richarius oratione obtinuit ut fons produceretur, CLXXIV, 1223.

GUILLELMUS. — Exemplum præbuit orationis Christus qui aliquando orabat solus, aliquando in turba, aliquando in exultatione spiritus, aliquando in sudore sanguinis, aliquando exaltatus in cruce, CLXXX, 219.

BERNARDUS. — Si bonum semper orare Deum mente est, etiam cum sono vocis eum glorificare, CLXXXIV, 1274.

PETRUS Venerab. — Abraham pro Ismaele deprecans, Isaac pro sterilitate Rebecca, Jacob pro nepotibus, Moyses pro Judæis, CX, 825. — David, Samuel, Isaias, Jeremias, Ezechias, Jonas precibus suis a populo Judæico iram Domini averterunt, *ibid.* — Oravit Elias pro pluvia tollenda, oravit et pro eadem reddenda, et exauditus est; rogant apostoli Dominum pro Chananæ, et exaudiuntur; orant Martha et Maria ut resurgat frater carum Lazarus, et Christo eas exaudiente resurgit, 825.

IX. — De paganorum et hæreticorum precibus.

TERTULLIANUS. — Orabant Judæi ter per diem, I, 193. — Eorum literales orationes, 579. — Orabant ethnici

deos suos, prævio monitore, 443. — Præbantur expansis manibus, 412. — Ad Orientem conversi, 571. — Sed idololatria et quolibet scelere polluti, 463.

HIERONYMUS (S.). — Quid de Pelagii oratione, XXXIII, 535.

AUGUSTINUS (S.). — Orationes quas facit Ecclesia pro infidelibus, ut convertantur, aut pro fidelibus, ut augeatur in eis fides et perseverent, destruunt Pelagianum, XLII, 748.

ELGYPIUS. — Orationem Dominicam quomodo interpretantur Pelagiani, LXII, 986.

BENEDICTUS (S.). — Circa Orat. Dominicam. Pelagianorum error, LXVI, 448.

ISIDORUS (S.). — Judæorum ut hæreticorum oratio non ad purgationis proficit meritum, sed potius mutatur in peccatum, LXXXIII, 676.

BRUNO (S.). — Astens. — Ethnicus nescio quo errore decepti in multiloquio et longa oratione se exaudire cogitabant, CLXV, 114.

RUPERTUS. — Ethnicorum non parvum circa voces compositio neque verborum fuit studium, CLXVIII, 1424. — Putant quod in multiloquio exaudiantur, Deum que iudicem magis longa et eleganti oratione quam rerum veritate flectere possint aut vincere, *ibid.*, 1425.

GUNTHERUS. — Non concessum est orare gentilibus et Judæis, imo et hæreticis, qui se ab unitate fidei per diversas hæresum pestes abruperunt, CCXII, 153.

X. — *Libri de oratione tractantes, sermones, homiliae.*

Libri de oratione, Tertullianus, I, 1149.

Libri de oratione, S. Cyprianus, IV, 519.

Sermones de oratione, S. Augustinus, XXXIX, 635.

De oratione libellus, S. Augustinus, XLVII, 1113.

De oratione collatio, Passianus, XLIX, 769, 817.

Quo situ corporis ad orandum, S. Augustinus, XL, 141.

Sermo de oratione, S. Petrus Chrysolog., LII, 320.

De oratione, Taio Cassarug., LXXX, 877.

De oratione, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 671.

De oratione, S. Eugenius Toletanus, LXXXVII, 598.

De instantia orationis, Jonas Aurelianus., CVI, 145.

Homilia de orationibus, Rabanus Maurus, CX, 90.

De oratione ejus, Rabanus Maurus Mogunt., CXI, 156.

De oratione, Haymo Halberst., CXVIII, 898, 59.

De modo orandi, Hugo de S. Victore, CLXXVI, 977, 890; CLXXVII, 760, 751, 799.

Sermones de oratione, S. Bernardus Clar., CLXXXIII, 176, 181, 178.

Officium orationis, S. Bernardus, CLXXXIV, 478, 425, 536.

De oratione, S. Bernardus, CLXXXIV, 1271.

De oratione, Robertus Polliux, CLXXXVI, 915.

Quando sit orandum, Anselmus Havelberg., CLXXXVIII, 1107.

De oratione, Petrus Cantor., CCV, 518, 59.

De oratione libri tredecim, Guntherus Cisterc., CCXII, 103.

CLXXIV.

INDEX DE ORATIONE DOMINICA.

PRÆBENS VARIAS SS. PATRUM DE EADEM EXPLANATIONES.

Ex tribus constituta est Oratio Dominica, ex sermone quo enuntiatur, ex spiritu quo prodest, ex ratione qua docetur, Tertullianus I, 1151. — Propriis orationibus præmittitur Christi oratio, 1165. — Liber de Oratione, Tertullianus I, 1149. — Liber de Oratione Dominica, S. Cyprianus, IV, 519, 1125. — Oratio Dominica per speculum verborum communi usu formam occulti sacramenti ostendit, S. Hilarius, IX, 110. — Oratio Dominica brevis et omnium plena virtutum, S. Ambrosius, XVI, 450. — Orationis Dominicae expositio, *ibid.*, 560. — Oratio Dominica versificata, Juvencus, XIX, 152. Sedacilus, XX, 625. — Oratio Dominica per partes explanatur, S. Chromatius Aquil., XX, 460. — Ex Oratione Dominica, S. Hieronymus, XXIII, 583. — Clausula olim addita in Oratione Dominica, XXVI, 198. — Sermones de oratione Dominica, S. Augustinus, XXXIX, 577, 386, 393, 400. — Oratio Dominica, regula postulandi apostolis a cælesti Jurisperito data, S. Augustinus, XXXVI, 1819. — Hujus expositio, XXXIII, 505; XXXIV, 1277; XXXVIII, 577; XL, 285. — In ea tria ad vitam æternam, quatuor ad temporalem pertinent, XXXIV, 1285. — Oratio Dominica quotidie dicitur ad altare, XXXVIII, 309. — Continet quidquid congruenter orari potest et ad eam cæteræ aliæ orationes reducuntur, XXXIII, 503. — Est medicina quotidiana, XXXVIII, 127. — Quasi quotidianus baptismus, *ibid.*, 1061. — Hujus expositio, XXXIX, 1907. — Orationis Dominicae apud Mattheum petitiones septem, S. Augustinus, XL, 285. — Quinque tantum apud Lucam, XI, 285. — De oratione Dominica, Cassianus, XI, IX, 788, *et seqq.* — Sermones de Oratione Dominica, S. Petrus Chrysolog., LII, 590, 665, *et seqq.* — De Oratione Dominica, S. Nicetas, LII, 1010. — De petitionibus Dominicae orationis, S. Leo Magnus, LIV, 149. — Oratio quotidiana quam docuit ipse Jesus, delet quotidiana peccata, Eugypsius, LXII, 797. — Oratio Dominica ad Patris personam dirigitur, S. Fulgentius, LXV, 799. — De Oratione Dominica, S. Benedictus, LXVI, 447, *et seqq.* — Oratio Dominica quotidiana oratio vocatur, Cassiodorus, LXX, 584.

Oratio Dominica in missa ab omni populo recitata apud Græcos et Gallos, S. Germanus, LXXII, 159. — Non apud Romanos, *ibid.*, 140. — Ejus captivatio, 553. — Oratione Dominica amplius ligamus nosmetipsos, si non dimittimus, S. Gregorius Magnus, LXXVI, 1210.

De Oratione Dominica, S. Hildegardus, XCVI, 166. —

Orationis Dominicae expositio, Alcuinus, CI, 1133. — Ejus septem petitiones, 1267. — Oratio Dominica in Vesperis et Matutinis, S. Benedictus, CIII, 896. — De Oratione Dominica, Amalarius Metensi., CV, 1148. — Orationis Dominicae formula, Christianus Druthmarus, CVI, 1314. — De discretionem Orationis Dominicae, Rabanus Maurus, CVII, 533. — S. Mattheus in ea septem petitiones complectitur, S. Lucas quinque, ejus explicatio, 817, 886. — Orationis Dominicae explicatio, Walafridus Strabus, CXIV, 100 *et seqq.* — Sermo de Oratione Domini, Haymo, CXVIII, 800 *et seqq.* — De Oratione Dominica, Radulfus Biturici, CXIX, 714. — De Oratione Domini, Paschasius, CXX, 280 *et seqq.* — Oratio Dominica singulis diebus est dicenda Isidorus Mercator, CXXX, 467. — Post Vesperas et Matutinas debet a sacerdotibus proferri, 421. — Oratio Dominica Christianis insinuanda, Reg. Prum., CXXXII, 189. — Oratio Domini quotidie proferenda, Atto, CXXXIV, 39. — Commentarius in Orationem Dominicam, S. Bruno Herbipol., CXLII, 557. — Oratio Dominica demonstrat unitatem nostræ fraternitatis, Joannes Rothomagus, CXLVII, 36. — Ejus formam a Christo suscepimus, 198. — Hujus expositio, *ibid.* — Commentarius in Orationem Dominicam, Theodoricus, CXLVII, 531 *et seqq.* — Meditatio in Orationem Dominicam, S. Anselmus, CXLIX, 569 *et seqq.* — Dominicae Orationis expositio, Ivo Carnot., CLXII, 599 *et seqq.* — Orationis Dominicae explanatio, S. Anselmus Laud., CLXII, 1304. — Oratio Dominica exemplar omnium orationum, Rupertus, CLXVIII, 1450. — Orationis Dominicae et septem ejus petitionum explanatio, Hugo de S. Victore, CLXXV, 767 *et seqq.* — De Oratione Dominica quæ est oratio actionis tertiæ, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 435. — Exponitur Oratio Dominicalis, P. Abelardus, CLXXVIII, 492, 611 *et seqq.* — Sermo de Oratione Dominica, S. Bernardus, CLXXXIII, 181. — Orationis Dominicae explicatio, CLXXXIV, 811 *et seqq.* — Expositio de Oratione Dominica, Joslenus Luess., CLXXXVI, 1489. — De Oratione Dominica, Hugo Rothomagus., CXCII, 1321. — De Oratione Dominica, Petrus Comestor., CXCVIII, 1561. — De Oratione Dominica, Beletus Paris., CCII, 54. — De Oratione Domini., S. Martinus Legion., CCVIII, 1074 *et seqq.* — Orationis Dominicae fusior explicatio, Guntherus, CCXII, 171 *et seqq.* — Explanatio Orationis Domini., CCXIII, 719.

SERIES VICESIMA.

Annales historici magnam Patrologiæ partem constituunt, ideo quidquid ad hæc spectat colligentes, in hac Serie vicesima oculis lectorum subijcimus Indices circa auctores historicos et varia illorum opera; circa historiam sacram, Judaicam, ecclesiasticam, profanam sive universalem sive specialem, chronica, etc.; Indices abbatiarum et monasteriorum quibus innotescunt illorum foundationes, leges, regulæ, privilegia et monachi sanctitate et scientia illustiores. Præterea alphabetice ordinamus dioceses, urbes, cœnobita, nunc diruta, quorum memoria tantum superest, eorum nominibus e Latino in Gallicum sermonem translatis. Post hæc duos subjungimus Indices biographicos, qui Vitas Patrologiæ Cursui insertas et earum auctores alphabetice referunt.

CLXXV.

INDEX ALPHABETICUS

HISTORIOGRAPHORUM ET CHRONOGRAPHORUM,

QUI IN PATROLOGIA LATINA CONTINENTUR ILLORUMQUE OPERUM INDICATIO.

ABBO Sangerm. monach. (sæcul. x.) — De bello Parisiaco libri tres: Invasione Northmannorum sæcul. ix relatio, CXXXII, 721.

ADAMANUS (S.), abbas Hiensis (sæcul. vii.) — De locis sanctis ex relatione Arculi episcopi Galli libri tres, LXXXVIII, 780.

ADAMUS BREMENSIS (sæcul. xi) — 1. Historia ecclesiastica, seu gesta Hamburgensis Ecclesiæ pontificum, a Carolo Magno usque ad Imperatorem Henricum IV, CXLVI, 457. — 2. Historia et descriptio insularum Aquilonis, seu provinciarum Danorum, *ibid.*, 619. — 3. Norvegiæ historia, de primis ejus episcopis, *ibid.*, 646 et seqq.

ADELBOLDUS, Trajectensis episc. (sæcul. xi.) — 1. Fragmentum de rebus gestis, S. Henrici imperatoris, CXL, 88.

ADEMARUS, Cœnobiti S. Cihardi Engolismensis monachus (sæcul. xi.) — 1. Historiarum libri tres seu Chronicon historiæ Francorum ab anno 420 ad annum 1027, CXII, 19. — 2. Commemoratio abbatum Lemovicensium, *ibid.*, 80. — 3. De apostolatu S. Martialis, *ibid.*, 88.

ADO (S.) Viennensis, archiep. (sæcul. ix.) — 1. Chronicon in sex ætates divisum, nempe ab origine mundi usque ad diluvium; a diluvio ad Abrahami nativitatem; ab Abraham ad David usque; a Davidis regno ad transmigrationem Hebræorum in Babyloniā; ab eadem transmigratione ad Christum Servatorem nostrum; a Christo ad ætatem suam, CXXIII, 25. — 2. Martyrologium cum additamentis, *ibid.*, 181 et seqq.

AELREDUS, abbas Rievall. in Anglia (sæcul. xi.) — 1. De bello Standardii tempore Stephani regis, CXCv, 701. — 2. Genealogia regum Anglorum, *ibid.*, 711. — 3. Vita S. Edwardi regis et confessoris, *ibid.*, 737.

AGNELLIUS, abbas S. Bartholomæi Ravennatis (sæcul. ix.) — Vita Pontificum Ravennatū, a S. Apollinari qui creditur fuisse discipulus S. Petri usque ad Georgium, XLVII episcopum Ludovici Pii contemporaneum, CVI, 476 et seqq.

AGOBANDUS (S.), Lugdunensis episc. (sæcul. ix.) — 1. De divisione imperii Francorum inter filios Ludovici imperatoris, CIV, 288. — 2. Liber apologeticus pro filiis Ludovici Pii imperatoris adversus patrem, *ibid.*, 308.

AIMONINUS, monachus Floriac. (sæcul. xi.) — Historiæ Francorum libri quatuor, ab exordio regni Francorum usque ad Pipinum, CXXXIX, 628, 795.

ALBERICUS Aquensis (sæcul. xii.) — Historia Hierosolymitanæ expeditionis, libri xii, f. l. XVI, 389 et seqq.

ALPERTUS, S. Symphoriani Metensis monachus (sæcul. xi.) — 1. De episcopis Metensibus libellus, CXL, 445. — 2. De diversitate temporum libri duo, in quibus multa historica, præcipue de rebus in diocesi Trajectensi gestis, *ibid.*, 452.

AMBROSIVS (S.), Mediolan. episc. (sæcul. iv.) — De excidio urbis Hierosolymitanæ, libri quinque, XV, 1962.

AMMONIUS Alexandrinus (sæcul. vi.) — Evangelicæ harmoniæ Ammonii Alexandrini historia sacra, interprete Victore episcopo Capuano, LXVIII, 256.

ANAMODUS, Ecclesiæ Ratispon. subdiaconus (sæcul. ix.) — Traditionum Emmeramensium libri duo, CXXIX, 901.

ANASTASIUS BIBLIOTHECARIUS (sæcul. ix.) — 1. Interpretatio synodi vii generalis, CXXIX, 28. — 2. Interpretatio synodi vii generalis, *ibid.*, 195. — 3. Interpretatio Chronologiæ S. Nicephori, *ibid.*, 512. — 4. Apologia pro Honorio papa, *ibid.*, 561 et seqq.

ANDREAS BERGOMAS (sæcul. xi.) — Chronicon ab anno 540 ad annum 877, CLI, 1267.

ANSELMUS, Leodiensis canonicus (sæcul. xi.) — Historia episcoporum Leodiensium, CXXXIX, 1068; CXI, 861.

ANSELMUS Gemblacensis (sæcul. xii.) — Chronicon ab anno 1112 ad annum 1135, CLX, 240 et seqq.

ANSELMUS, monachus S. Remigii Remens. (sæcul. xi.) — Historia dedicationis Ecclesiæ S. Remigii apud Remos, CXLII, 1412.

ANATOR, subdiaconus (sæcul. vi.) — De Actibus apostolorum libri duo carmine scripti, LXVIII, 81 et seqq.

ARNULFUS, Mediolanensis episc. (sæcul. xi.) — Gesta archiepiscoporum Mediolanensium ab anno 925 usque ad annum 1077, CXLVII, 286.

AVITUS (S.), Viennensis (sæcul. v.) — De Mossicæ historiæ gestis libri quinque, LIX, 524.

BALDRICUS, Dolensis archiepisc. (sæcul. xii.) — Hierosolymitanæ historiæ libri quatuor, CLXVI, 1037.

BEDA (Vener.) (sæcul. viii.) — 1. Martyrologia juxta exemplaria Coloniense et Bolland., XCIV, 797. — 2. Chronicon antiquissimum ex Palatinis membranis eductum, *ibid.*, 1161. — Chronicon breve a mundi exordio usque ad annum Christi, DCCCX. — 4. Historia ecclesiastica gentis Anglorum, libri v, a Julio Cesare qui prius

Romanorum Britannos bello pulsavit usque ad annum 731, XCV, 24 *et seqq.*

BENEDICTUS, S. Andreas monachus (saecul. xi). — Chronicon ab anno 330, seu a Juliano Apostata usque ad annum 877, CXXXIX, 19.

BERNOLDUS (saecul. xi). — Chronica de sex aetatibus mundi, CXLVIII, 1299.

BERTARIUS, Viridunensis sacerdos (saecul. x). — Gesta episcoporum Viridunensium, ab anno 379 ad annum 1047, CXXXII, 301.

BERTHOLDUS, Constant. presbyter (saecul. xi). — Chronicon ab anno 1034, ad annum 1080, CXLVII, 344.

BERTHOLDUS, discipulus Hermannii (saecul. xi). — Continuatio Chronici Hermannii ab anno 1034 usque 1066, CXLI, 263.

BRUNO, Magdeburgensis clericus (saecul. xi). — Liber de bello Saxonico ab anno 1056 ad annum 1082 CXLVII, 491.

CAROLUS CALVUS (saecul. ix). — Libellus proclamationis domini Caroli regis adversus Wenilonem archiepiscopum Senonum, CXXIV, 897.

CASSIODORUS M. Aurel. (saecul. vi). — Historia ecclesiastica vocata tripartita ex tribus Graecis auctoribus, Sozomeno, Socrate et Theodoretis, per Epiphanium Scholasticum versis excerpta, et in compendium a se redacta. Libri xii, ab imperatore Constantino, anno 312 ad Valentianum II, anno 435, LXIX, 879. — 2. Chronicon ad Theodoricum regem, reges Asevrii, reges Latini, reges Romani, consules, etc., *ibid.*, 1215 *et seqq.*

CLAUDIUS, Taurinensis episc. (saecul. ix). — Brevis chronica a constitutione mundi ad nativitatem D. N. J. C., CIV, 917.

COSMAS PRAGENSI (saecul. xii). — Chronicon Bohemorum, a primis temporibus monarchiae Bohemorum, ad annum 1125, CLXVI, 58 *et seqq.* — Continuatur Chronicon, *ibid.*, 245.

DEXTER L. (saecul. v). — Chronicon omnimodae historiae ab anno Christi I ad annum Christi 430, XXXI, 56.

DUDO, decanus S. Quintini Viromand. (saecul. xi). — De moribus et actis primorum Northmanniae ducum libri tres, CXLI, 608.

DULCIDIUS, Salmanticensis episc. (saecul. ix). — Chronicon Albeldense, ubi ordo regum Romanorum, regum Gothorum, CXXIX, 1125.

EADMERUS, Cantuariensis monach. (saecul. xii). — Historia Novorum libri vi et historia Ecclesiae Britannicae ab anno 1066 ad annum 1122, CLIX, 348.

ERERARDUS, Watinens. monasterii canonicus regni. (saecul. xi). — Chronicon monasterii Watinensis, CXLI, 1313.

EGINHARDUS, abbas (saecul. ix). — 1. Annales Eginhardi abbatibus cum Laurissensibus collati. Continent vitam regum Francorum Pipini, Caroli Magni, Ludovici Pii, ab anno 741 usque ad annum 829, CIV, 568. — 2. Vita et conversatio gloriosissimi imp. Caroli Magni, *ibid.*, 553; XCVIII, 25.

EKKEHARDUS, Urangiensis (saecul. xii). — Chronicon Wirzburgense a Cesare Augusto ad annum 1057, CLIV, 480 *et seqq.* — 2. Chronicon universale a creatione mundi ad annum 1125, *ibid.*, 498.

ERMOLDUS NIGELLUS (saecul. ix). — Carmen elegiacum de rebus gestis Ludovici Pii ab anno 781 usque ad annum 826, CIV, 552.

ERCHBERTUS, Cassinensis monachus (saecul. ix). — Historia Longobardorum ab anno 774 ad annum 883, CXXIX, 745.

ERNULFUS, episc. Roffens. (saecul. xii). — Collectanea de rebus Ecclesiae Roffensis a prima sedis fundatione ad sua tempora, CLXIII, 1444.

ERCHBERTUS, Frisingensis episc. (saecul. ix). — Erchumberti fragmentum ex Brevario regum Francorum et majorum domuum, CXVI, 33.

ETHELVOLFUS, monach. Ecclesiae Lindisfarn. (saecul. vii et viii). — Carmen de abbatibus et viris piis cœnobii S. Petri in insula Lindisfarnensi, XCVI, 1329.

EULOGIUS (S.), archiepisc. Tolet. (saecul. ix). — Memorialis sanctorum libri tres, XCV, 736.

FUSEBIUS Pamphilus (saecul. iv). — De Vita imperatoris Constantini, libri quatuor, VIII, 10.

FALCO, Beneventanus (saecul. xii). — Chronicon Mediolanense ab anno 1103 ad annum 1140, CLXXIII, 1145.

FIODOARDUS, canonicus Remensis (saecul. x). — Historia Ecclesiae Remensis libri quatuor, a conditione urbis Remensis et primis ejusdem episcopis, usque ad annum 949, CXXXV, 28. — 2. Annales ab anno 919 ad annum 968, *ibid.*, 417 *et seqq.* — 3. De triumphis Christi sanctorumque Palaestinis libri tres, CXXIV, 492. — 4. De

triumphis Christi Antiochia gestis libri duo, *ibid.*, 519. — De Christi triumphis apud Italiam libri quatuordecim, *ibid.*, 596.

FOLCUINUS, abbas Lanbiensis (saecul. x). — Gesta abbatum Lanbiensium, CXXXVII, 542.

FORTUNATUS VENANTIUS, episc. Pictav. (saecul. vi). — 1. Vita S. Radegundis reginae duobus libris composita, LXXII, 632. — 2. Vita S. Germani Parisiensis episc., *ibid.*, 56.

FRECULPHUS, episc. Lexov. (saecul. ix). — Chronicon tomi duo, quorum prior ab initio mundi usque ad Octavianum Caesarem tempora et Servatoris nostri J. C. nativitatem posterior de hinc usque ad Francorum et Longobardorum regna rerum gestarum historiam continet. CVI, 920 *et seqq.*

FREDEGARIUS SCHOLASTICUS (saecul. vi). — S. Gregorii Turon. historia Francorum epitomata per Fredegarium Scholasticum, ab origine Francorum usque ad Chilpericum, LXXI, 574. — 2. Fredegarii fragmenta de historia Francorum, *ibid.*. — 3. Chronicon a Gunthebramo rege Burgundiae ad Clodoveum II, ad annum 611, *ibid.*

FULCHERIUS, Carnot. (saecul. xii). — Historia Hierosolymitana ab anno 1095 ad annum usque 1127, CLV, 823.

GALTERIUS Cancellarius (saecul. xii). — Antiochena bella, CLV, 994.

GAUFREDUS Malaterra, monach. Bened. (saecul. xi). — Historia Sicula, libris quatuor, tractatur de acquisitione regni Siciliae, Calabriae, Apuliae et insulae Siciliae per gloriosum principem Robertum Guiscardum et fratres e Northmannia venientes, CXLIX, 1093.

GERHOLDUS, Reichersperg. (saecul. xii). — Syntagma Gerhohi de statu Ecclesiae sub Henrico IV et V imp. et Gregorio VII nonnullaque consequentibus pontificibus, CXIV, 1443.

GILDAS SAPIENS (saecul. vi). — De excidio Britanniae liber querulus, LXIX, 329.

GILLO Parisiens. (saecul. xii). — Historia gestorum viae nostri temporis Hierosolymitanæ, CLV, 941.

GODEFREDUS, Stabulensis monach. (saecul. xi). — Triumphus S. Remaci de Malmundariensi cœnobio, CXIX, 287.

GODEFRIDUS Bullonius (saecul. xii). — Assises de Jerusalem, CLV, 397.

GODEFRIDUS, Viterbiensis (saecul. xii). — Pantheon sive memoria saeculorum; imperium transfertur ad Graecos, CXCVIII, 830. — Imperium transfertur ad Francos, *ibid.*, 920. — De Anglis et Saxonibus, *ibid.*, 997. — Catalogus omnium pontificum Romanorum et omnium imperatorum Romanorum et etiam omnium regum qui fuerunt ab initio mundi usque ad papam Urbanum III, et usque ad imperatorem Fridericum I et ad filium ejus regem Henricum sextum, *ibid.*, 1013.

GODESCHALCUS (saecul. ix). — Gesta abbatum Gemblacensium, CLX, 627.

GREGORIUS (S.). Turon. (saecul. vi). — 1. Historia Francorum libri decem, LXXI, 162. — 2. De gloria martyrum, *ibid.*, 705. — 3. De gloria confessorum, *ibid.*, 828. — 4. Vita Patrum, *ibid.*, 1009.

GUIBERTUS, abbas monasterii S. Mariae Novigenti (saecul. xii). — Gesta Dei per Francos libri viii, continent expeditionem Hierosolymitanam a concilio Claromontano usque ad Caesaris obsidionem et expugnationem, CLVI, 680 *et seqq.*

GUILLELMUS APULUS (saecul. xi). — Historicum poema de rebus Northmannorum in Sicilia, Apulia et Calabria gestis usque ad mortem Roberti Guiscardi ducis, scriptum ad filium Rogerium, CXLIX, 1026.

GUILLELMUS, Cabillonensis monachus (saecul. x). — De monasterio S. Petri Cabillonensis, CXXXIV, 1017.

GUILLELMUS, Tyrensis archiepisc. (saecul. xii). — Historia rerum in partibus transmarinis gestarum a tempore successorum Mahomet usque ad annum Domini 1184, libri xiii, CCI, 201.

GÜNDECHARUS, episc. Rischtiensis (saecul. xi). — Liber pontificalis Echstetensis, CXI, 986.

GÜNTHERUS CISTERCIENSIS (saecul. xiii). — 1. Historia Constantinopolitana a Latinis captis sub Balduino, circa annum 1204, CXXII, 221. — 2. Ligurinus sive de rebus gestis Friderici imperatoris Augusti cognomento Aenobarbi, *ibid.*, 256.

HARULFUS, abbas Aldenburg. (saecul. xii). — Chronicon seu gesta Ecclesiae Centulensis libri iv, in quibus multa reperiuntur de historia Francorum et eorum regibus, CLXXIV, 1213.

HAYMO, Halberstatensis episc. (saecul. ix). — Historiae sacrae epitome sive de Christianorum rerum memoria

libri decem, a tempore natiuitatis Christi usque ad imperatorem Theodosium, CXCIII, 817.

HELGAUDUS, Floriacensis monachus (sæcul. xi). — Epitome vitæ Roberti regis, CXL, 904.

HELINANDUS, Frigidi montis monachus (sæcul. xii). — Chronicon ab anno Christi 634 usque ad annum 1204, CCXII, 477.

HENRICUS, archidiaconus Huntingdon. (sæcul. xi). — 1. Historia Anglorum libri octo, ab origine regni Britannici usque ad annum 1154, CXC, 797. — 2. de episcopis et viris illustribus sui temporis, *ibid.*, 983.

HENRICUS, archidiaconus Saltzburgensis (sæcul. xi). — Historia calamitatum Ecclesiæ Saltzburgensis, CXCVI, 1539.

HERBERTUS (sæcul. xi). — Fragmenta ex Herberti libris de miraculis Cisterciensium monachorum, CLXXV, 433.

HERIGERUS, abbas Lobienensis (sæcul. xi). — Gesta episcopo-um Tungrensium, Traiectensium et Leodicensium, CXXXIX, 937.

HERMANNUS CONTRACTUS (sæcul. xi). — Chronicon ab anno Natiuitatis D. N. J. C. usque ad annum 1054, CLXIII, 35 et seqq.

HERMANNUS, monachus (sæcul. xi). — 1. De miraculis S. Mariæ Laudunensis, libri tres, CLVI, 961. — 2. Narratio restaurationis abbatiæ S. Maritimi Tornacensis, CLXX, 40.

HIERONYMUS (S) EUSEBIUS (sæcul. iv-vi). — Liber de viris illustribus, XXIII, 601.

HILARILUS (?), episc. Pictav. (sæcul. iv). — Fragmenta ex opere historico, X, 627.

HILDEPHONSUS, episc. Toletan. (sæcul. vii et viii). — Liber de viris illustribus, XCVI, 196.

HINCMARUS, archiepisc. Rhemens. (sæcul. ix). — 1. De divortio Lotharii et Teibergæ, CXXV, 619. — 2. Coronatio Caroli Cavi, *ibid.*, 805. — 3. Coronatio Ludovici II, *ibid.*, 809. — 4. Coronatio Judith Caroli filiæ, cum rege Anglorum desponsata est, *ibid.*, 811. — 5. Expositiones Hincmari Rhemensis ad Carolum regem pro Ecclesiæ libertatum defensione, *ibid.*, 1035. — 6. Hincmari annales ab anno 861 usque ad annum 883, CXIV, 1203.

HONORIUS Augustodunensis (sæcul. xi). — 1. De imagine mundi liber tertius, ab Adamo usque ad annum, 1197, CLXXII, 184. — 2. Summa totius de omnimoda historia ab anno 726 ad annum 1135. — 3. De luminaribus Ecclesiæ sive de scriptoribus ecclesiasticis libelli quatuor, CLXXII, 197. — 4. Catalogus Romanorum pontificum, *ibid.*, 240.

HUBERTUS (S.) Andagin. (sæcul. xi). — Chronicon ab anno 825 ad annum 1106, CLIV, 1541.

HUGO, abbas Flaviniacensis (sæcul. xi). — Chronicon a Natiuitate Christi usque ad annum 1102, libri duo, CLIV, 21 et seqq.

HUGO DE S. MARIA, Floriacensis monachus (sæcul. xi). — 1. Historia ecclesiastica libris vi diuisa, tractat de Assyriis, Judæis, Scythiis, Parthis, Bactrianis, imperatoribus Romanis, de regibus Francorum, CLXIII, 829 et seqq. — Historia Francorum Senonensis, *ibid.*, 853. — Fragmenta historiæ Fossatensis, *ibid.*, 865. — 2. Liber qui modernorum regum Francorum continet actus collata historia Francorum ejusdem scriptoris, *ibid.*, 873.

HUGO P. CFAVINUS (sæcul. xi). — Historia Vizillacensis monasterii libri iv, CXIV, 1561.

IDATIUS, episc. Aquæflav. (sæcul. v). — Chronicon ab anno primo imperii Theodosii 381, ad annum undecimum regni Leonis, 467. — 2. Descriptio consulum ex quo primum ordinati sunt, LI, 714.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc. (sæcul. vii). — 1. De ortu et obitu Patrum ex Veteri Testamento, et ex Novo, LXXXIII, 129. — 2. Chronicon ab exordio mundi usque in æram 634, hoc est in anno quinto imperatoris Heraclii, *ibid.*, 1017. — Historia de regibus Gothorum Wandalarum et Suevorum, *ibid.*, 1057. — 4. De viris illustribus, *ibid.*, 1081.

ISIDORUS, Pacensis (sæcul. vii et viii). — Epitome imperatorum vel Arabum ephemerides, atque Hispaniæ chronographia sub uno volumine collecta, XCVI, 1253.

IVO, Carnotensis (sæcul. xi). — Chronicon de regibus Francorum a Pharamundo primo rege Francorum usque ad Philippum filium Henrici anno 1060, CLXII, 612.

JOANNES, abbas Bictarensis (sæcul. vi). — Chronicon a Justiniani morte usque ad Marcianum imperatorem, LXXII, 863.

JOANNES, monachus (sæcul. xi). — Chronicon Beneense ab anno 800, usque ad annum 1135, CLXII, 761.

JOANNES, diaconus Venetus (sæcul. xi). — 1. Chro-

nicon Venetum ab anno 810 ad annum 1007, CXXXIX, 876 et seqq. — 2. Chronicon Gradense, *ibid.*, 910.

JOANNES, Wirtzburgensis presbyter (sæculi xi). — Descriptio terræ sanctæ, CLV, 1033.

JORNANDES, episc. Ravenn. (sæcul. vi). — De Getarum sive Gothorum origine et rebus gestis, LXIX, 1252.

JULIANUS (S.), episcopus Toletanus (sæcul. vii et viii). — Historia rebellionis Pauli adversus Wambam, XCVI, 764.

JULIUS HILARIANUS (sæcul. iv). Chronologia sive libellus de mundi duratione, XIII, 1097.

JUVENCUS (sæcul. iv). — Historia evangelica libri iv, XIX, 55.

LACTANTIUS (sæcul. iv). — Liber De morte persecutorum, VII, 189.

LAMBERTUS, Atrebat. episc. (sæcul. xi). — De primatu sedis Atrebatensis, CLXII, 627.

LAMBERTUS Hersteldensis (sæcul. xi). — Annales ab anno 101 ad annum 1077, CXLVI, 1035.

LANDULPHUS JUNIOR (sæcul. xi). — Historia Mediolanensis ab anno 1095 ad annum 1137, CLXXXIII, 1437.

LANDULPHUS SENIOR, clericus Mediolan. (sæcul. xi). — Historia Mediolan. a S. Ambrosio usque ad annum 1082, CXLVII, 817.

LAURENTIUS I.E. LEODIO (sæcul. xi). — Gesta Viridunensium episcoporum et abbatum, ab anno 1048 ad annum 1250, CCIV, 919.

LAURENTIUS Veronensis (sæcul. xi). — De bello Balearico sive rerum in Majorica Pisanorum ac de eorum triumpho Pisis habito anno salutis 1115 libri septem, CLXIII, 513.

LEO MARSICANUS, Casinensis monachus (sæcul. xi). 1. Chronica monasterii Casinensis, ab anno 250 ad annum 1097. — 2. Narratio de consecratione et dedicatione Ecclesiæ Casinensis, CLXXII, 997.

LIBERATUS, archidiacon. Ecclesiæ Carth. (sæcul. vi). — Breviarium causæ Nestorianorum et Eutychianorum, LXVIII, 961.

LISIARDUS, Turonensis clericus (sæcul. xi). — Historia Hierosolymitana ab anno 1100 ad annum 1127, CLXXIV, 1589.

LIUTPRANDUS, Cremon. episc. (sæcul. xi). — 1. De rebus gestis Ottonis Magni imperatoris, CXXVI, 897. — 2. Relatio de legatione Constantinopolitana, *ibid.*, 909.

LIUTPRANDUS, Ticinensis diaconus (sæcul. xi). — Chronicon ab anno 606 ad annum 960, CXXXVI, 975.

LUPUS, Protospatharius (sæcul. xi). — Chronicon ab anno 605 ad annum 1102, CLV, 125.

MARCELLINUS, comes (sæcul. v). — Chronicon ab anno Christi 379 ad annum Christi 559, LI, 917.

MARIANUS SCOTUS (sæcul. xi). — Chronicon libri tres, a creatione mundi ad annum 1104, CXLVII, 793.

MARIUS, Aventicensis episc. (sæcul. vi). — Chronicon, LXXII, 795.

MAXIMUS Casaraugustæ episc. (sæcul. vii). — Chronicon ab anno Christi 430 ad annum 606, LXXX, 620.

MUNIO MINDONIENSIS (sæcul. xi). — Historia Compostellana ab anno 920 ad annum 1138 libri tres, CLXX, 876.

NITHARDUS (S.) Richarii abbas (sæcul. ix). — Et disensionibus illorum Ludovici Pii libri quatuor, CXVI, 45.

NOTKERUS Baibulus, S. Galli monachus (sæcul. ix). — Martyrologium per anni circulum, CXXXI, 1029.

ODO de Diogilo (sæcul. xi). — De Ludovici VII Francorum regis cognomento Junioris protectione in Orientem cui ipse interfuit, opus septem libris distinctum, CLXXXIV, 1201.

ODORANNUS monachus S. Petri Vivi Senon. (sæcul. xi). — 1. Chronicon ab anno Incarnationis Domini 675 ad annum 1032, CXLII, 769. — 2. Opuscula xii in quibus multa historica, *ibid.*, 801.

OPTATUS (S.) episcopus Milevitanus (sæcul. iv). — Historia Donatistarum, XI, 772. — 2. De schismate Donatistarum libri vii, *ibid.*, 884.

ORDERICUS VITALIS (sæcul. xi). — Historia ecclesiastica libri xiii, ab Incarnatione Salvatoris usque ad annum 1140, CLXXXVIII, 10 et seqq.

OROSIUS PAULUS, Hispanus presbyter (sæcul. v). — Historiarum libri septem ab initio mundi usque ad sæculum v, XXXI, 664.

PAULUS Emerit. diaconus (sæcul. vii). — De Vita Patrum Emeritensium, LXXX, 116.

PAULUS diaconus, Historia Miscella ab incerto auctore continuata, XCV, 759.

PETRUS Malleacensis (sæcul. xi). — De antiquitate et commutatione in mellis Malleacensis insulæ et translatione corporis S. Rigomeri, CXLV, 217.

PETRUS Bibliothecarius (sæcul. xi). — Historia Francorum abbreviata, ab anno Christi 715 ad annum 898, C.I., 1280.

PETRUS diaconus monachus Casin. (sæcul. xi). — Chronicon Casinense continuatum usque ad sæculum xii, CLXXIII, 764.

PETRUS COMESTOR (sæcul. xi). — Historia scholastica a creatione mundi usque ad mortem Petri et Pauli, CXCIII, 1036.

PETRUS DIVENSIS (sæcul. xi). — Gesta septem abbatum Beccensium, CLXXXI, 1709.

PETRUS SARNENSIS (sæcul. xii). — Historia Albigeniensium et sacri belli in eos anno 1209 suscepti duce et principe Simone de Monteforti, CXLII, 544.

PHILASTRIUS (S.), episcop. Brixianus (sæcul. iv). — Liber de hæresibus, XII, 1112.

PROSPER (S.), Aquitanus (sæcul. v). — Chronicon integrum in duas partes distributum quarum prima ab ortu rerum ad mortem Valentis. Secunda a morte Valentis imperatoris usque ad obitum Valentiniani tertii et Romam a Vandalis captam, LI, 553, 584.

PRUDENTIUS (S.), episc. Trec. (sæcul. ix). — Annales sive Annalium Bertinianorum pars secunda, ab anno 835 ad annum 861, CXV, 1371.

RABANUS MAURUS, Mogunt. archiep. (sæcul. ix). — Martyrologium, CX, 1121.

RADODUS, Traiectensis episc. (sæcul. x). — Breve Chronicon anni 900, CXXII, 547.

RADULFUS Cadom. (sæcul. xi). — Gesta Tancredi in expeditione Jerosolymitana, CLV, 489.

RAIMUNDUS DE AGILES, canonicus Podiensis (sæcul. xi). — Historia Francorum qui ceperunt Jerusalem, CLV, 592.

REGINO PRUMIENSIS, abbas (sæcul. x). — Chronicon a temporibus Dominicæ incarnationis usque ad annum 907. — Continuatur usque ad annum 967, CXXII, 16 et seqq.

REINERUS, monachus S. Laurentii Leodiensis (sæc. xii). — 1. De claris scriptoribus monasterii sui libelli tres, CCIV, 16. — 2. Triumphalis Bulonici libelli quinque sive qualiter diebus nostris Ecclesia Leodiensis Buloniense castrum, pervasoribus triumphatis, divina receperit virtute, *ibid.*, 99. — 3. De casu fulminis super ecclesiam monasterii sui liber, *ibid.*, 157.

RICHERUS, S. Remigii monachus (sæcul. x). — Historiarum libri quatuor, a Carolo Magno, 800, 888 ad annum, 897, CXXXVIII, 9.

ROBERTUS, S. Remigii monachus (sæcul. xi). — Historia Hierosolymitana, libri ix, seu relatio primæ expeditionis cruce signatorum, CLV, 668.

ROBERTUS de Toruncio, abbas S. Michaelis in periculo maris (sæcul. xi). — Liber de gestis Henrici I, regis Anglorum, CXLIX, 879; CCII, 1307.

RODULPHUS GLABER, Cluniacensis monachus (sæc. xi). — Historiarum libri quinque ab electione potissimum Hugonis Capeti in regem ad annum usque 1046, CXLII, 611 et seqq.

RODULPHUS, abbas S. Tridonis (sæcul. xi). — Gesta abbatum Trudonensium, libri vii a fundatione monasterii S. Tridonis ad annum 1136, CLXXIII, 55 et seqq. — Continuatio hujus historię usque ad annum 1366, *ibid.*, 113-125.

RORICO, Moissiacensis apud Cadurcos monachus (sæc. xi). — Gesta Francorum ab ipsius gentis origine ad obitum usque Clodovei I regis, CXXXIX, 589.

RUFINUS, Aquileiensis presbyter (sæcul. v). — 1. Historia monachorum seu liber de Viis Patrum, XLI, 588. — 2. Historię ecclesiasticę libri duo, ab Arii hæresi usque ad finem Theodosii primi, XXI, 467.

RUPERTUS, abbas Tuitiensis (sæcul. xi). — 1. De incendio oppidi Tuitii sua ætate viso liber aureus, CLXX, 535. — 2. Chronicon S. Laurentii Leodiensis, ab anno 959 ad annum 1093, *ibid.*, 671.

SEBASTIANUS, Salmantic. episc. (sæcul. ix). — Chronicon Sebastiani Salmanticensis episcopi sub nomine Alphonsti III vulgatum, a Wamba rege Gothorum anno 672, usque ad Ordonnium I, anno 866, CXXIX, 1112.

SEHERUS, abbas Calmosiacensis (sæcul. xi). — De primordiis Calmosiacensis monasterii ordinis S. Augustini in diocesi Tullensi libri duo, CLXII, 1120.

SICARDUS, Cremonensis episc. (sæcul. xii). — Chronicon a Julio Cesare ad Constantinum filium Leonis, anno 712, et a Carolo Magno imperatore anno Domini 700, ad annum 1221, CXXIII, 441, 493.

SIEBERTUS, Gemblacensis monachus (sæcul. xi). — 1. Chronicon ab origine Romanorum, Persarum, Francorum, Wandalorum, Anglorum, Langobardorum, Wisigothorum, Ostrogothorum, Hunnorum; ab anno 381

ad annum 1113, CLX, 57, 65 et seqq. — 2. Liber de scriptoribus ecclesiasticis, *ibid.*, 547. — 3. Gesta abbatum Gemblacensium, *ibid.*, 591.

STEPHANUS (S.), abbas Cisterc. (sæcul. xi). — Historia vulgo inscripta Exordium cœnobii et ordinis Cisterciensis, CLXVI, 1501.

SULPICIUS SEVERUS, (sæcul. iv-v). — Chronicon quæ vulgo inscribuntur Historia sacra libri duo a constitutione mundi ad sæculum quartum, XI, 93.

SUGERIUS, abbas S. Dionysii (sæcul. xi). — 1. Liber de rebus in administratione sua gestis in quo multa ad historiam Ludovici Grossi et Ludovici Junioris pertinentia adnotantur, CLXXXVI, 1211. — 2. Libellus de consecratione Ecclesiæ a se edificatæ et translatione corporum S. Dionysii ac sociorum ejus, *ibid.*, 1239.

THEGANUS, Trevirensis ecclesiæ chorepisc. (sæc. ix). — Vita Ludovici imperatoris, CVI, 405.

TEULPHUS, Mauriniac. monachus (sæcul. xi). — Chronicon Mauriniacense ab anno Christi 1108 usque ad annum 1147 quo rex Ludovicus VII in terram sanctam profectus est, CLXXX, 151.

THIETMARUS, Merseburgensis episc. (sæcul. xi). — Chronicon, libri vii ab anno Dominicæ incarnationis 931, usque ad annum 1016, CXXXIX, 1169 et seqq.

TOMELLUS, monachus Hasnoniensis (sæcul. xi). — Historia Hasnoniensis monasterii, CXLVII, 585.

TUDEBODUS PETRUS, sacerdos Siurac. (sæcul. xi). — Historia de Hierosolymitano itinere, CLV, 763.

USUARDUS, monachus Sangerman. (sæcul. ix). — Martyrologium per anni circulum, CXXXIII, 600.

VICTOR, episc. Capuan. (sæcul. vi). — Evangelicarum harmoniarum interpretatio a sacerdote Zachariæ ad ascensionem Christi in celum, LXVIII, 253.

VICTOR Tununensis in Africa (sæcul. vi). — Chronicon ab anno 444 ad annum 566, LXVIII, 941.

VICTOR Vitensis (sæcul. v). — Historia persecutionis Wandalicæ, LVIII, 180.

VICTORINUS (S.), episcop. Petavien. et martyr (sæc. iii-iv). — Fragmentum de fabrica mundi, V, 301.

WIDUKINDUS, monachus Corbeiensis (sæcul. x). — Res gestæ Saxonum, libri tres, ab origine gentis Saxonum, usque ad annum, 973, CXXXVII, 124.

WILLELMUS, Malmesburiensis monachus (sæcul. xi). — Gesta regum Anglorum libri quinque ab anno incarnationis Domini 449, quo Angli et Saxones Britanniam expugnavit usque ad annum 1121, CLXXIX. — 2. Historiæ novellæ libri tres ab anno 1126 ad annum 1141, *ibid.*, 1392. — 3. De gestis pontificum Anglorum libri quinque. 4. Liber de antiquitate Glastoniensis Ecclesiæ, *ibid.*, 1681.

WILLELMUS CALCULUS, Gemmeticensis monachus (sæcul. xi). — Historia Northmannorum libri octo, ab Hastings sæculo ix, ad annum 1157, CXLIX, 780.

WILLELMUS Pictaviensis (sæcul. xi). — Gesta Wilhelmi Conquestoris, CXLIX, 1217.

WILLELMUS (S.), abbas S. Thomæ de Paracito (sæc. xii). — Genealogia regum Danorum, CCIX, 729. — 2. Revelatio reliquiarum S. Genovefæ, *ibid.*, 741.

WINFRIDUS PAULUS, diaconus (sæcul. viii). — 1. Historia Longobardica, libri vi. 2. Libellus de ordine episcoporum qui sibi ab ipso prædicationis exordio in Metensi civitate successerunt, LCV, 699. — 3. Historia Miscella ab incerto auctore conscripta, complectens Eutropii historiam quam Paulus diaconus multis additis rogatu Adalbergæ Beneventanæ ducissæ a Valentiniani imperio usque ad tempora Justiniani deduxit, et Landolphus Sagax, seu quisquam alius continuavit usque ad annum Christi, 886, libri xxiv, *ibid.*, 739.

ANONYMI.

Sæcul. iv. — Monumenta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia ab anno Christi 203 ad annum 350, VIII, 673. — Monumenta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia a reddita sibi a Juliano libertate ad, etc., XI, 1179. — Gesta collationis Carthaginiensis, XI, 1231.

Sæcul. viii. — Gesta regum Francorum, partim e Gregorii Turonensis historia cujus et nomen in vetustissimis codicibus præferunt, partim aliunde desumpta et usque ad regem Theodoricum II perducta, auctore incerto, sed qui ejusdem Theodorici tempore vixit, XCVI, 1421. — Chronicon episcoporum Metensium, *ibid.*, 1465. — De gestis B. Caroli Magni libri duo scripti a quodam monacho S. Galli, XCVIII, 1369. — Annales veteres Francorum, *ibid.*, 1409. — Annalium de gestis B. Caroli Magni libri quinque, poeta Saxo, X IX, 684.

Sæcul. ix. — Vita Ludovici PI imperatoris Augusti, CIV, 927. — Chronologia consularis et Cæsarea Romano-

rum et pontificia Judæorum ab annis quinquaginta æram Christi proxime præcedentibus usque ad sanctum Sylvestrum ejus nominis primum, CXXVII, 395. — Chronologia a S. Sylvestro ad S. Gregorium Magnum, CXXVII, 601. — Chronologia a S. Gregor. Magno ad Stephanum III, *ibid.* 829.

Sæcul. x. — Libellus de successoribus S. Hidulphi in Vosgo, CXXVIII, 203. — De gestis episcoporum Antissiodorensium, CXXVIII, 219. — Francorum regum, Imperatorum, diviso imperio, Capitularia anno 840, 921, CXXVIII, 525.

Sæcul. xi. — Anna'es S. Emmerammi Ratispon. ab anno 748 ad annum 1062. — Chronicon Hildesheimense, CXXI, 1253. — Chronicon Peter-husanum, CXLIII, 501. — Anonymus Haserensis de episcopis Eichstetensibus, CXLVI, 1004. — Chronicon Fiscamense, CXLVII, 479. — Gesta pontificum Cameracensium (sæcul. xi), CXLIX, 21. — Gesta pontificum abbreviata per canonicum Camera-

censem, CXLIX, 203. — Chronicon S. Andreæ Castri Cameracensis, CXLIX, 259. — Chronicon Becrensis abbatis ab ipsa funditione ad annum, 1467, CL, 639. — Gest-Treverorum, CLIV, 1091. — Chronicon S. Huberti Andæginensis, CLIV, 1557. — Gesta episcoporum Tullensium, CLVII, 443. — Chronicon Polonorum, CLX, 835. — Chronica venerandorum abbatum illustriumque hujus beatissimi athletæ Christi Benigni Divionensis monasterii benefactorum atque fundatorum, CLXII, 753. — Gesta episcoporum Metensium, CLXIII, 575. — Chronicon Aldenburgense parvum, CLXXIV, 1451. — Chronicon Aldenburgense majus, CLXXIV, 1505. — De scriptoribus ecclesiasticis anonymus Mellicensis, sæculo xii clarus, CXXIII, 939. — Historia Romanorum Pontificum a S. Petro usque ad Cælestinum III, id est annum Domini, 1191, CXXIII, 987. — Chronicon S. Benigni Divionensis, CLXII, 755 et seqq.

CLXXVI.

INDEX HISTORICUS,

VEL SYNOPSIS QUADRIpartita, VICISSIM EXHIBENS QUIDQUID IN PATROLOGIÆ

CURSU RESPICIT AD HISTORIAM SACRAM,

AD HISTORIAM ECCLESIASTICAM, HISTORIAM PROFANAM UNIVERSALEM,

HISTORIAM SPECIALEM SINGULORUM POPULORUM,

ET HÆC ULTIMA ORDINE NATIONUM ALPHABETICO DISPOSITA.

I. — De historia sacra.

Fragmentum de fabrica mundi, S. Victorinus, martyr, V, 301. — Libellus de duratione mundi, Julius Hilarianus, XIII, 1097. — Historiæ sacræ libri duo, Sulpicius Severus, XX, 96 seq. — S. Eusebii Hieronymi interpretatio Chronicæ Eusebii Pamphili, XXVII, 61. — Chronicon cujus in prima parte de ortu rerum tractatur, S. Prosper Aquitanus, LI, 535. — Chronicon, quintæ ætates primæ de historia sacra tractant., S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1019. — Chronicon, in sex ætates divisum, S. Ado Vienn., CXXIII, 25. — Chronicon Ekkehardi Ursang., CLIV, 497. — Chronicon Freuiphi Lexoviensis, CVI 919. — Hazameron libri sex, S. Ambrosius Mediolan., XII, 124. — De Paradiso terrestri, *ibid.*, 276. — De patriarchis, *ibid.*, 316. — Liber in Genesim, Juvenius, XIX, 515. — Centones Virgilliani ad testimonium Veteris et Novi Testamenti, *ibid.*, 803. — De Mosaicæ historiæ gestis libri quinque, S. Avitus Vienn., LIX, 524. — De genealogiis patriarcharum, libellus anonymi, *ibid.*, 525. — Quæstiones de Veteri et Novo Testamento, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 129. — Chronica brevis de historia sacra tractans specialiter, Claudius Taurin., CIV, 917. — Historia scholastica, historia cujusque libri Veteris et Novi Testamenti, Petrus Comestor., CXCIII, 1053. — Evangelicæ historiæ libri iv, Juvenius, XIX, 53. — De Actibus apostolorum, libri ii, Arator S. Ecclesiæ Romanæ subdiaconus, LXVIII, 81 seq. — Evangelicarum Harmoniarum interpretatio, Ammonius Alexand., LXVIII, 235. — Gesta Christi versibus exarata, Florus diaconus, CXIX, 264.

II. — De historia ecclesiastica.

1° Historia Ecclesiæ generalis. — Liber De morte persecutorum, Lactantius, VII, 189 seq. — Ex opere historico fragmenta xv, S. Hilarius Pictav., X, 627. — Monumenta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia, VIII, 673. — Gesta collationis Carthagineusis, XI, 1231. — Historia Albigeniensium, XIII, 514. — De excidio urbis Hierosolymitanæ libri quinque, S. Ambros., XV, 1961. — Historiæ sacræ libri duo a constitutione mundi ad sæculum quartum, Sulpicius Severus, XX, 95. — Historiæ

ecclesiasticæ libri duo, ab hæresi Arii ad Arcadium et Honorium, Rufinus Aquil. presb., XXI, 463. — Chronicon ab anno Christi 1, ad annum 450, Flavius Lucius Dexter., XXXI, 56 seq. — Excerpta et scripta vetera ad Donatistarum historiam pertinentia, XLIII, 773. — Chronicon integrum S. Prosperi Aquitani, LI, 532 seq. — Historia persecutionis Africæ provinciæ libri v, Victor Viteus., LVIII, 180. — Breviarium causæ Nestorianorum et Eutychianorum, LXVIII, 969. — Historia Ecclesiastica vocata Tripartita ex tribus Græcis auctoribus Sozomeno, Socrate et Theodoret, libri xii, A. Cassiodorus, LXXI, 880. — De viris illustribus liber, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1081. — De locis sanctis ex relatione Arculfi episcopi Galli libri tres, S. Adamanus, abbas, LXXVIII, 779. — Historia ecclesiastica gentis Anglorum, Beda Ven., XCV, 25. — Martyrologia juxta exemplaria Coloniense et Bollandianum, XCIV, 797. — Capitularia Caroli Magni, Ludovici I, et Lotharii, XCVII, 132 seq. — Notitia ecclesiarum urbis Romæ, CI, 1359. — Chronicon Freuiphi Lexov., episcopi, CVI, 1117. — Martyrologium, Rabanus Maurus, CX, 1121. — De ecclesiasticarum rerum exordiis et incrementis, Walafridus Strabus, CXIV, 919. — Memorialis sanctorum libri tres, S. Eulogius Tolet., CXV, 732. — Historiæ sacræ epitome, sive de Christianorum rerum memoria a tempore nativitatæ Christi ad Theodosium imperatorem, Haymo Halberstat., CXVIII, 819. — Chronicon, a Christo ad annum 815, S. Ado Vienn., CXXIII, 75. — Martyrologium cum additamentis, *ibid.*, 140. — Usuardi Martyrologium, *ibid.*, 600; XXIV, 10. — Hincmari annales sive annalium Bertinianorum pars tertia ab anno 861, usque ad annum 882, CXV, 1203. — De ecclesiasticis disciplinis et religione Christiana, Regino Prum., CXXII, 185. — Historiæ Rhemensis Ecclesiæ libri quatuor, Flodoardus canonicus Rhem., CXXXV, 23. — De triumphis Christi sanctorumque Palæstinæ libri tres, Flodoardus, *ibid.*, 549. — De Christi triumphis per Italiam libri quatuordecim, *ibid.*, 596. — Trium Ottonum Constitutiones ecclesiasticæ, id., CXXXVIII, 821. — Kalendaria et martyrologia antiqua, *ibid.*, 1185. — De persecutione Ecclesiæ libri novem, Boniso Placent., CL, 805. — Constitutiones Henrici III, imper., CLI, 1081. — Constitutiones Henrici IV, imper., *ibid.*, 1125. — Leges ecclesiasticæ Æthelredi II, *ibid.*,

PATR. CCXX. INDICUM III.

1163. — Chronicon, Hugo abbas Flaviniac., CLIV, 31 — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Sigebertus Gemblac., CLX, 548. — De luminariis Ecclesiæ sive de scriptoribus ecclesiasticis libelli quatuor, Honorius Augustod., CLXXII, 197. — Liber historiae ecclesiasticæ gestorumque Romanorum atque Francorum, Hugo de S. Maria, CLXIII, 821. — Historia ecclesiastica in qua res ab incarnatione Salvatoris usque ad annum 1140 gestæ, per seriem Imperatorum, regum atque pontificum Romanorum breviter describuntur, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 17 seq.

2^a *Historia Ecclesiarum particularis.* — Historia ecclesiastica seu gesta Hammaburgensis ecclesiæ pontificum a Carolo Magno usque ad imperatorem Henricum IV, Adamus Brem., CXI, 45. — De primis Norwegiæ episcopis, *ibid.*, 646 seq. — Vitæ pontificum Ravennatum a S. Apollinari, etc., Agnellus, CVI, 476. — De episcopis Metensibus libellus, Alpertus Symphor., CXI, 445. — De diversitate temporum libri duo, in quibus multa historica præcipue de rebus in diocesi Traiectensi gestis, Alpertus Metensis, *ibid.*, 452. — Traditionum Emmeramensis libri duo, Anamodus Ratisp., CXXIX, 901. — Historia episcoporum Leodiensium, Anselmus Leod., CXXXIX, 1068; CXLIII, 861. — Historia dedicationis Ecclesiæ S. Remigii apud Rhemos, Anselmus S. Remig., CXLII, 1412.

Gesta archiepiscoporum Mediolan. ab anno 923 usque ad annum 1077, Arnulfus Mediolan., CXLVII, 286. — Gesta episcoporum Virdunensium, ab anno 579 ad annum 1047, Bertarius Virdun., CXXII, 501. — Historia ecclesiastica gentis Anglorum libri v, Beda Vener., XCV, 24. — Historia Novorum, seu historia Ecclesiæ Britannicæ, ab anno 1066 ad annum 1122, Eadmerus Cantuar., CLIX, 548. — Collectanea de rebus Ecclesiæ Roffensis a prima sedis fundatione ad sua tempora, Ernulfus Roff., CLXIII, 1444. — Chronicon Mediolanense ab anno 1102 ad annum 1140, Falco Benevent., CLXXIII, 1148. — Historia Ecclesiæ Rhemensis libri quatuor, a conditione urbis Rhemensis et primis ejusdem episcopis usque ad annum 949, Flodoardus Rhemensis, CXXV, 28. — Syntagma de statu Ecclesiæ sub Henricis IV et V Imper. et Gregorio VII nonnullæque consequentibus pontificibus, Gerhohus Reichenburg., CXCV, 1445. — Liber Pontificalis Echstetensis, Gundecharus Eichstet., CXLVI, 986. — Chronicon seu gesta Ecclesiæ Centulensis libri iv Hariulfus abbas Haldenburg., CLXXIV, 1215. — Historia calamitatum Ecclesiæ Saltzburg. Henric. Saltzburg., CXCVI, 1539. — Gesta episcoporum Tungrens. Traiect. et Leod., CXXXIX, 957. — De primatibus sedis Arelatensis, Lambertus Arelat., CLXII, 627. — Historia Mediolanensis a S. Ambrosio usque ad annum 1062, Landolphus Mediolan., CXLVII, 847. — Historia Compostellana, CLXX, 890. — De gestis pontificum Anglorum libri v, CLXXIX, 1442. — De antiquitate Glastoniensis Ecclesiæ, CLXXIX, 1681.

III. — De historia universali, profana.

Chronologia sive libellus de mundi duratione, Julius Hilarius, XIII, 1097. — S. Eusebii Hieronymi Stridonensis presbyteri interpretatio chronici Eusebii Pamphili cui subjecta sunt continenter fragmenta quæ exstant operis Græci, a creatione mundi usque ad annum Domini 329. — Exordium libri, filii Noe, nationes Sem, nationes Cham, nationes Japhet; regum series et quanto quisque regnaverit; regna comparantur, XCVII, 33, 71, 77, 107 et seqq. — S. Hieronymi chronicon ab anno Domini 550 ad annum Domini 561, XXVII, 675. — Prosperi Aquitanici Chronicon ab anno Domini 582 ad annum Domini 449, XXVII, 705. — Abbreviatio chronici, S. Hieronymi, XXIX, 871. — Chronicon omnimodæ historiæ ab anno Christi 1 ad annum Christi 430, F. L. Dexter, XXXI, 50 et seqq.

Historiarum Pauli Orosii libri septem ab initio mundi usque ad sæculum v... divisio mundi in tres partes, Ægyptii, Æthiopes, Athenienses, Lapithi, Amazones, Scythæ, Trojani, Assyrii, Medi et Persæ, Romani a conditione Romæ, Galli, varii populi Græciæ, varii populi Italiæ, de Carthaginensibus et de eorum cladibus cum Romanis, etc., de Imperio Romano usque ad irruptionem et vastationem Alanorum, Suevorum et Vandalorum, de Gothis, XXXI, 664 et seqq. — Chronicon integrum S. Prosperi Aquitanici in duas partes distributum.

Prima pars ab ortu rerum ad mortem Valentis tractat de patriarchis, de Hebræis et eorum regibus, de viris illorum illustribus, de Romanis et eorum regibus, de regibus Persarum, Ægyptiorum, Syriæ, de poetis et philosophis et historiographis apud hos populos insignibus, annotantur consules a morte Christi, notantur etiam persecuciones, episcopi variarum sedium, varæ hæreses et

conclia a quibus condemnatæ sunt, Summi Pontifices.

In secunda parte continuatur historia a morte Valentis imperatoris ad obitum Valentianæ tertii et Romæ a Vandalis captam, LI, 535 et seqq.

Chronicon Idatii episcopi Aquæ-flaviensis in qua memorantur varii imperatores Romani a Theodosio, hæretici, episcopi insignes, Alani, Vandali, Suevi, Gothi et illorum devastationes, Hunni etc., LI, 873 et seqq.

Chronicon Marcellini comitis ab anno Christi 379 ad annum 558. — Imperatores Romani, Summi Pontifices, hujus temporis aliquot viri illustres, Vandali, Partii, Gothi etc., *ibid.*, 917.

M. A. Cassiodori historiæ tripartitæ, libri xii, reges Assyrii, reges Latini, reges Romani, consules, imperatores Romani a Julio Cæsare ad Anastasium imperatorem, XLVIII, LXIX, 1215 et seqq. — Victoris Tununensis Chronicon continuans ubi Prosper desinit ab anno 444 ad annum 566, hæretici, conclia, episcopi, Summi Pontifices, imperatores Romani, Hunni, Vandali, LXVIII, 941. — Joannis abbatis Biclarensis Chronicon continuans ubi Victor desinit, a Justino imperatore anno 450 ad Mauricium imperatorem 559-602 — imperatores Romani, Armeni, Persæ, Iberi, Mauri, Gepidæ, Longobardi, Suevi, Franci, Conclia, etc., LXII, 864. — Marci Aventicensis episcopi Chronicon, annotatio consulum a Majoriano imperatore, anno 457 ad annum 580, imperatores Romani, Franci, Gothi, Saxones, Lombardi, etc., *ibid.*, 793.

Chronicon Maximi Cæsaraugustani episcopi, ab anno 450 ad annum 593, imperatores Romani, Gothi, Britanni, Alani, Hunni, Franci, Vandali, Longobardi, synodi, episcopi, papæ, etc., LXXX, 619. — Chronicon Eutrandi, ab anno 606 ad annum 630, Mahometus, synodi, episcopi, papæ, *ibid.*, 633.

S. Isidori Hispalensis episcopi Chronicon in sex ætates divisum, prima ætas sæculi ab Adamo ad Sem 2244 orbis conditi; secunda ætas sæculi ab anno 2244 ad Abraham 3284; tertia ætas sæculi ab anno 3284 ad David 4165; quarta ætas sæculi ab anno 4165 ad Hebræorum captivitatem 4680; quinta ætas sæculi ab anno 4680 ad Octavianum Augustum 5211; sexta ætas sæculi ab anno 5211 ad annum 5814, id est, usque ad Heraclium, ad annum Christi 610, LXXXIII, 1017.

Chronicon breve a mundi exordio ad annum Christi 810, divisum sicut præcedens, XLIV, 1175 et seq. — Isidori Pacensis Chronicon, Epitome Imperatorum, Arabum Ephemerides, atque Hispaniæ Chronographia sub uno volumine collecta, XCVI, 1252 et seqq. — Pauli discipuli historia miscella a primo rege Italiæ ad Leonem V Michaelis successorem, anno 815, libri xxiv, XCV, 744 et seqq. — Landulphi Sagacis additamentum ad Historiam miscellam, id., 1144 et seqq. — Eginhardi abbatis Annales ab anno 741 ad annum 829, CIV, 368 et seqq. — Abbreviatio Chronici (App. ad Eginhardum), a creatione mundi ad annum Christi 809, id., 606 et seqq. — Freculphi episcopi Lexoviensis Chroniconum tomi duo: prior continens, ab exordio mundi usque ad nativitatem Christi, rerum gestarum historiam apud varios populos, Hebræos, Trojanos, Scythas, Amazones, Assyrios, Medos et Persas, Romanos, Græcos et Gallos, etc., etc. — Chroniconum tomi posterior, ab Octaviano Augusto et Christi nativitate usque ad Francorum et Longobardorum regna, imperatores Romani, apostoli, martyres, hæreses, synodi, doctores, persecutiones, Hyberi, Armeni, Gothi, Huni, Vandali, Saxones, Britones, etc., CVI, 917 et seqq.

S. Adonis Viennensis Chronicon in sex ætates divinum nempe. — 1. Ab origine mundi usque ad diluvium, 1637. — 2. A diluvio ad Abraham nativitatem 2185. — 3. Ab Abraham ad David usque 5125. — 4. A Davidis regni ad transmigrationem Hebræorum Babyloniam 4271. — 5. Ab eadem transmigratione ad Christum Servatorem nostrum 4852. — 6. A Christo ad mundi finem, CXXIII, 25 et seqq.

S. Prudentii Trecentis annales sive annalium Bertinianorum pars secunda ab anno 835 ad annum 861, id., CXV, 1576. — Hincmari Rhemensis, annales sive annalium Bertinianorum pars tertia ab anno 861 usque ad annum 882, id., CXXV, 1203 et seq. — Chronologia S. Nicephori episcopi Constantinopolitani Anastasio Bibliothecario interprete, patriarchæ, Hebræi, Persæ, Ægyptii, imperatores Romani, Augusti, reges decem tribuum Israel in Samaria, pontifices in Israel, nomina patriarcharum Hierosolymæ post Christi Jesu in celos ascensionem. Expositio nominum episcoporum Romanorum post Christum et Apostolos, Catalogus episcoporum Byzantii post Christum et apostolos, episcopi Alexandrii in Ægypto, episcopi Antiochiæ, id., CXXIX, 512, 522, 525, 526, 537 et seq. — Chronicon Albeidenæ auctore forte Dulcicio Salmaticensi episcopo, continuatore autem Vigilia, monacho Albeidenæ.

al, ordo regum Romanorum, ordo gentis Gothorum, Saraceni in Hispania, duces Arabum in Hispania, id., 1221. — Reginonis Prumiensis abbatis Chronicon a nativitate Christi ad annum 967. Judaei, facta evangelica, Romani imperatores, apostoli, primi episcopi, martyres, Gothi, Vandali, A'ani, Franci, Longobardi, Angli, Persae, Saraceni, Romani Pontifices, etc., reges Francorum, id., CXXXII, 15 et seq. — Historia gestorum regum et imperatorum sive antapodosis, Luitprandus, CXXXVI, 787 et seq. — Chronicon Luitprandi, *ibid.*, 973 et seq. — Continuatio Reginonis, ab anno 907, ad annum 967, *ibid.*, 152 et seq. — Annales Hildesheimenses, Quedlinburgenses, Weissemburgenses et Lamberti; sex aetates mundi, imperatores Romani, facta memorabilia ab anno 703 ad annum 1147, CXLI, 443. — Annales S. Benigni Divionensis ab anno 564, ad annum 1283, id., 875. — Rodulphi Glabri Cluniacensis monachi historiarum sui temporis libri quinque ab electione potissimum Hugonis Capeti in regem ad annum usque 1046, id., CXLII, 611. — Chronicon Hermanni Contracti usque ad annum 1054, CXLIII, 56. — Continuatio Chronici Hermannii ab anno 1054 usque 1066, *ibid.*, 263.

Annales Bertholdi presbyteri Constantiensis, ab anno 1056 ad annum 1080, id., CXI.VII, 515 et seq. — 34. Chronicon Mariani Scoti a nativitate Christi ad annum 1104, id., 633. — Chronica Bernoldi, id., CXLVIII, 1299. — Chronicon Hugonis abbatis Flaviniacensis, libri duo, a nativitate Christi ad annum 1099, id., CXLIV, 21 et seq. — Ekkehardi Vrangliensis Chronicon Wirzburgense a Christo ad annum 1057, id., CLIV, 460. — Ekkehardi Chronicon universale : Patriarchae, Judaei, Assarii, Aegyptii, Persae, Romani, Galli, Graeci, Syrii, imperatores Romani de origine Francorum, historia Gothorum, de Amazonibus, de origine Hunnorum, historia Longobardorum, descriptio actuum Caroli Magni, de origine Saxonum, etc., etc., id., 497. — Chronicon S. Huberti Andagiu, ab anno 825 ad annum 1106, id., 1357. — Chronicon Lupi Protospatrii et annales Barenenses ab anno 782 ad annum 1102, id., 121. — Sigeherti Gemblacensis Chronicon ab anno 351 ad annum 1112, CLX, 61 et seq. — Anselmi Gemblacensis continuatio ab anno 1112 ad annum 1136, *ibid.* — Continuatio Gemblacensis ab anno 1136 ad annum 1148, *ibid.* — Auctarium Gemblacense ab anno 771 ad annum 1101, id., 263. — Auctarium Aquicinense ab anno 651 ad annum 1168, id., 269. — Auctarium Amigemense ab anno 597 ad annum 1162, id., 280. — Continuatio Aquicinensis ab anno 1149 ad annum 1222, id., 293. — Auctarium Hasnonense, id., 253. — Continuatio Tornacensis ab anno 1114 ad annum 1354, id., 357. — Auctarium Landunense ab anno 928 ad annum 1143, id., 359. — Auctarium Corbiense ab anno 419 ad annum 883, id., 361. — Continuatio Praemonstrat. ab anno 1114 ad annum 1155, id., 564. — Continuatio Burburgensis ab anno 1114 ad annum 1164, id., 579. — Auctarium Bellovacense ab anno 619 ad annum 1163, id., 587.

Chronicon S. Benigni Divionensis auctore anonymo, in quo multa de regibus Francorum ab incarnatione Domini 193 ad annum 1026, CLXII, 733. — Liber Historiae ecclesiasticae, gestorumque Romanorum atque Francorum comprehensus breviter ab Hugone de S. Maria, CLXIII, 621 et seq. — Summa totius de omnimoda historia ab anno 726, Honorius Augustor., CLXXII, 187. — Annales Bahenbergenses ab anno 1137 ad annum 1180. — Annales Ensfordenses ab anno 1184 ad annum 1368. — Annales Augustani minores ab anno 1157 ad annum 1457, CLXXIII, 1364. — Pantheon Godefridi Viterbiensis : (desunt xv partes priores) imperium transfertur ad Graecos, CXCVIII, 880. — Imperium transfertur ad Francos, *ibid.*, 920. — De Anglis et Saxonibus, *ibid.*, 997. — Catalogus omnium Pontificum Romanorum et omnium imperatorum Romanorum et etiam omnium regum qui fuerunt ab initio mundi usque ad papam Urbanum III, et usque ad imperatorem Fridericum primum et ad filium ejus regem Henricum VI, *ibid.*, 1011 et seq. — Chronicon Helinandi Frigidi montis monachi ab anno Christi 634 ad annum 1204. Saraceni, Aethi, Saxones, Franci, Northmanni, Mauri, etc., etc., CCXII, 772. — Sicardi Chronicon ab Octaviano imperatore ad Leonem imperatorem, *ibid.*, 777. — A Carolo Magno imperatore anno Domini 700 ad annum 1221, CCXIII, 441.

IV. — Historia particularis seu singulorum populorum.

Aegyptii. — Aegyptiorum regnum regno Romano antiquius, Tertull., I, 432. — Aegyptii bestias consecrabant, *ibid.*, 418. — Aegyptiorum dii ibis et crocodilus, id., II, 503. — Aegyptii tauri antistites, *ibid.*, 928, 933. — Aegyptiorum hierophantae, *ibid.*, 260. — Ex Aegypto omnis

superstitio provenit, id., I, 640. — De bestis quas coluerunt Aegyptii, Lactantius, VI, 618. — Eorum sacerdotes totum corpus radebant, *ibid.*, 235. — Anus apud eos qualis fuerit, *ibid.*, 525, 647, 934. — Eorum terra quo nomine olim dicta, *ibid.*, 327. — Primi extra contemplari ceperunt et adorare, *ibid.*, 328. — Apud eos imbres nulli aut rari, *ibid.*, 529, 833. — Primi tradidere metempsychosim, *ibid.*, 405. — Illorum et Pharaonis in mari Rubro submersio, *ibid.*, 470, 471, 783. — De cultu animalium apud illos, *ibid.*, 620, 786. — Solem colebant sub Jovis imagine, *ibid.*, 621. — Utrum ab his condiendum corporum morem Judaei acceperint, *ibid.*, 772. — Aquae cultus apud Aegyptios, Firmicus Maternus, XII, 984. — Apud Aegyptios, cultus idolorum, Ruf. Aquil. XXI, 415. — Habet etiam multos monachos Aegyptus, *ibid.* — Aegyptiorum reges S. Hieron., XXVII, 94. — Regnum Aegyptiorum similis comparatum, *ibid.*, 108. — Aegyptii singulas civitates singulas bestias venerantur, id., XXIII, 296. — In Aegypto et Palaestina vacca non comeditur, *ibid.*, 295. — Tempore Hieronymi lingua Aegyptiorum dicebatur Ham, *ibid.*, 930. — Aegyptus humilis et jacens de Aethiopia venientibus aquis irrigatur, *ibid.*, 1026, 1027. — Aegyptus quibus rebus fertilissima est, id., XXIV, 182. — Solitudo Aegypti fertilis venenatorum animantium, *ibid.*, 638. — Idola Aegyptiorum quae? *ibid.*, 151, 152. — Nulla gens ita idololatris fuit dedita quam Aegyptus, *ibid.*, 447. — Aegyptii vocantur muscae, et Assyrii apes, *ibid.*, 111, 112. — Aegyptius ad tauri sacra semel maritus assumitur, id., XXII, 1031. — Aegyptii sacerdotes utebantur lineis vestibus, id., XXV, 436 not.

Aegyptus superior, et inferior quas provincias habeat, Paulus Orosius, XXXI, 679, 680. — Ex omni fructu quintam partem solvit, *ibid.*, 711. — De sterilitate et fame Aegypti, cui Joseph solertia sua consulit, et de vanitate Aegyptiorum sacerdotum, *ibid.*, 709. — De populo Dei in Aegypto afflicto. X plagis Aegyptiorum, et transitu sinus Arabici, ac reliquiis ejusdem, de solis ardore quodam infesto, *ibid.*, 713.

Aegyptii ex semine Cham oriundi, S. Augustinus, XXXVII, 1398. — Aegyptiorum regnum forebat Abraham temporibus, id., XLI, 497. — Aegyptiis tradidit litteras Ivis, *ibid.*, 597, 599. — Aegyptiorum sapientiae commentitiae antiquitas refellitur, *ibid.* Aegyptiorum sapientia, maxime astronomia, *ibid.*, 599. — Aegyptii geometriam dilexerunt, id., XXXIV, 549. — Aegyptiorum mos circa mortuorum corpora, id., XXXIX, 1605. — Aegyptii condiendis corporibus mortuorum praecellunt, id., XXXIV, 502. — Aegyptiorum religionem casuram praedixit Trismegistus, id., XLI, 244, 251. — Et hoc accepit a demonibus, *ibid.* — Aegyptiis pastores abominabiles, id., XXXIV, 605. — Aegyptiis sacrificia Israelitarum abominabiles sunt, *ibid.* — Aegyptiorum plagae decem exponuntur, id., XXXVI, 1001; XXXVIII, 67. — Aegyptii cur ranis et muscis domiti sunt, id., XXXV, 2039. — Aegyptiorum spoliatio male a Fausto reprehensa, id., XLII, 443. — Aegyptios ab Israelitis in mutua auri et argenti acceptione decipi, quomodo permisit Deus, id., XL, 31. — Aegyptiorum divitiarum quas Israelitis abstulerunt, ipsis erant debita, id., XXXVII, 1400. — Aegyptiaci dies, id., XXXV, 2150. — Aegypti situs, id., XLIII, 425. — Aegyptus in duas partes dividitur, Joannes Cassianus, XLIX, 79 not. — Nili fluminis eluvie irrigatur, *ibid.*, 997. — Aegyptus sit provincia Romana, S. Prosper Aquitanus, LI, 519. — Aegyptiorum dii innumeri, S. Paulus Nolan., LXI, 517. — Ipsorum nomen proprium Jupiter Ammon, *ibid.*, 515. — Eorum superstitio in sacris Isiacis, *ibid.*, 518. — Aegyptii dicti Nilicolae, S. Gregorius Turon., LXXI, 163. — Eorum demersio, *ibid.*, 806. — Dynastiae *ibid.*, 170. — Reges Pharaones dicti, tum Ptolemæi, *ibid.*, 292 not. — Aegyptus, *ibid.*, 166, 167. — Superior et inferior a Saracenis vastata, *ibid.*, 637. — Ibi celebris est Martinus, *ibid.*, 1008, 1009. — Ejus solitudines et eremitae, *ibid.*, 1021. — Antiochia Aegypti a Persis capta, *ibid.*, 302. — Papyrus et herbae, *ibid.*, 575 not. — Memphis civitas in Aegypto condita, S. Isidorus Hisp., LXXXIII, 1025. — Reges Aegyptii, Ptolemæi, *ibid.*, 1033. — Sub Heraclio Persae Aegyptum plurimasque provincias tulerunt, *ibid.*, 1036. — Aegyptii geometriam invenerunt, id., LXXXII, 161. — Astronomiam, *ibid.*, 169. — Ex solis cursu diem mensis invenerunt, *ibid.*, 219. — Aegyptiorum regnum quando cepit, *ibid.*, 224. — Aegyptus Romanis subditur, *ibid.*, 226.

Aegyptus quomodo pascua praebeat deficientibus tibi pluvialis, Alcuin., C, 557. — Aegyptii in schoam palatii introducti, *ibid.*, 266. — Illorum calculus improbat, *ibid.*, 267, 277. — De rebus gestis a Moyse in Aegypto; Freculphus Lexoviensis, CVI, 949. — Cambyzes Persarum secundus rex Aegyptum bello obtinuit, *ibid.*, 994.

— *Egyptus imperio Artaxerxis juncta, ibid., 1008.* — *Egyptus ab Alexandro Magno subjugatur, ibid., 1015.* — *Construitur Alexandria in Egypto, ibid., 1019.* — *Multi Judei captivi deducti in Egyptum sub Ptolemæo, Alexandri successore, ibid., 1025.* — *Egyptus ab Antiocho occupata, ibid., 1046.* — *Regnum Egyptiorum destructum est, Egyptus provincia deinceps Romanorum facta est, ibid., 1114.* — *De Egyptiorum mensibus, Rabanus Maurus, CVII, 681.* — *Egyptiorum regnum sumit principium, S. Ado Viennensis, CXXIII, 28.* — *Memphis civitas in Egypto conditur, ibid., 34.* — *Egyptus recessit a Persis, ibid., 52.* — *Ptolemæi, ibid., 59 et seqq.* — *Egyptus in provinciam versa, ibid., 73.* — *Ekkehardi Chronicon universale, in quo multa de Egyptiis, id., CLIV, 497 et seqq.* — *De Egypto, Euxia postea Egyptus dicta, Thebaida, Thebæ, Monachi, Babel, Egypt, Alexandria, Honorius Augustod., CLXXII, 126.* — *De regno Egypti. De regno Egyptiorum post Alexandrum Magnum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 232, 234.* — *Catalogus regum Egypti et Antiochiæ post mortem Alexandri Magni. Catalogus regum Egyptiorum, Godefridus Viterbiensis, CXCVIII, 1025, 1026.* — *De plagis Egypti. Petrus Comestor, CXCVIII, 1149.* — *De diebus Egyptiacis, i id., 1152.* — *De deserto Egypti, ibid., 1156.* — *De Ptolemæi situ, ibid., 1498 et seqq.* — *In expeditione crucesignatorum; Egypti cum infinitis copiis fines ingrediuntur nostros. Rex illis occurrit; incautus pugnatur cum eis et vincitur, Guillelmus Tyrensis, CCI, 475.* — *Egypti cum ingentibus copiis regno se infundunt; quibus rex occurrens, captis nonnullis, pluribus interemptis, reliquos in fugam adegit, ibid., 486.* — *Egypti cum in gentibus copiis regnum ingressi sunt; sed occurrentibus nostris manu valida, miserabiliter prosternuntur, ibid., 540.* — *Describitur Egypti regio et qualis sit aperit, ibid., 770.* — *Salahadinus regnum obliet Egypti, ibid., 789.* — *Rex in Egyptum descendit cum suis expeditionibus, Græcis quoque, tam navigio quam per terram eum sequentibus, ibid., 791.* — *Damata obsessio, ibid., 792.* — *Videre in sequentibus capitibus partem Egypti in hac expeditione.*

Alemanni. — *Alemanni, S. Hieronym., XXII, 1057.* — *Alemanni, S. Greg. Turon., LXXI, 201, 205, 206, 588, 674.* — *Cum Wandalis dimicant, ibid., 704.* — *A Clodoveo victi ipsi subijciuntur, ibid., 225, 586.* — *Gallias vastant, ibid., 177, 478.* — *Et Italiam, ibid., 700.* — *Transjuranos fugant, ibid., 629.* — *Pippino et Carolomanno subiecti, ibid., 682, 683.* — *Alemannorum reges, ibid., 177, 205.* — *Duces, ibid., 661, 615, 649.* — *De rebus gestis S. Henrici imperatoris, Adelboldus Traject., CXL, 88.* — *Chronicon, S. Andræ Cast., CXLIX, 239.*

Angli et Britanni. — *Britanni intra Oceani ambitum conclusi sunt, Tertull., II, 611.* — *Britannorum loca, Romanis inaccessibilia, Christo sunt subjecta, ibid., 610.* — *Britanniæ quando fidei, quando Arianis patuerint, S. Hilarius Pictaviensis, X, 479.* — *Eorum episcopi Gallicanis sunt conjuncti, ibid.* — *Britannia fertilis provincia tyrannorum, S. Hieronym., XXII, 1157.* — *Britannia et Mauritania tempore Origenis Christianæ, id., XXV, 725.* — *Britannia a S. Jacobo peragrata, Dexter, XXXI, 153.* — *Et a S. Petro apostolo, ibid., 212 not.* — *Britannia, Paulus Orosius, XXXI, 689, 690.* — *Britanniam invadit Cæsar., ibid., 1014.* — *Britanniæ præfecto P. Galliarum olim subditæ, id., XLVIII, 412.* — *Anglicana Ecclesia Pelagiana hæresi quando et a quo infecta, ibid., 567 et seqq.* — *De excidio Britannia liber querulus, Gildas Sapiens., LXXV, 364.* — *In Diocletiana persecutione martyrum sanguine purpuratur, ibid., 365.* — *Pelagiana hæresi inficitur, ibid.* — *Anglia status initio pontificatus Gregorii, ibid., 290.* — *Angli et Saxones et Germaniæ advocati Britanniam invadunt, ibid., 366.* — *Angli forma pulcherrimi, ibid., 50, 71.* — *Angli pueri venales in urbe Roma, ibid.* — *Anglorum fana non destrui, sed dedicari in basilicas jussit, ibid., 1120.* — *Britones Ecclesiæ Romanæ doctrinam ritusque suscipiunt, ibid., 587.* — *Quanta et qualia de Anglorum conversione narret Gregorius, ibid., 101, 102, 103.* — *In Anglos Christianos persecutio desævit, ibid., 587.* — *Anglorum conversionem negligebant episcopi Gallicani, id., LXXVII, 842.* — *Angli ante conversionem ligna et lapides colebant, ibid., 932.* — *Angli ad fidem conversi, ibid., 1138 et seqq.*

Historia ecclesiastica gentis Anglorum, libri quinque, a Julio Cæsare qui primus Romanorum Britannias bello pulsavit usque ad annum 751, Beda Venerabilis, XCV, 24 et seqq. — *Britannia fertilitas et amenitas, Rabanus*

Maurus, CXI, 354. — *Britannorum fines definiti in initis regni Francici, S. Lupus Ferrariensis, CXIX, 560.* — *Severus in Britannias bellum transfert, S. Ado Viennensis, CXXIII, 85.* — *Britanni Romanis auxilium petunt adversus Pictos, ibid., 99, 100.* — *Gens Anglorum Britanniam tribus longis navibus advehitur, ibid., 102.* — *Hæresis Pelagiana Britannorum turbat fidem, ibid., 103.* — *In Britanniam mittuntur Augustinus, Melitus, et Joannes a S. Gregorio, ibid., 111, 112.* — *De Anglorum seu Britannorum ad fidem catholicam conversione, Almoius Fioriacensis, CXXIX, 748.* — *Dani Angliam devastant, Osbernus Cantuariensis, CXLIX, 580.* — *De victoria Rolloni de Anglis, Willielmus Gemmetice., CXLIX, 790.* — *De Atelstan rege Anglorum Christianissimo, cum quo initio Rolio fœdus indissolubile amicitia, ibid., 792.* — *Quod Eldredus rex Angliæ, qui Emmam sororem ducis duxerat misit exercitum ad subjugandum sibi Northmanniam, ibid., 825.* — *De crudelitate Eldredi regis Anglorum in Danos, ibid., 826.* — *De Henrico primo rege Anglorum, ibid., 879.*

De gestis regum Anglorum libri quinque, Willielmus Malmesburiensis, CLXXIX, 959. — *Historia novellæ libelli tres, ibid., 1392 et seqq.* — *De gestis pontificum Anglorum libri quinque, ibid., 1441.* — *Reges Anglorum, Ordericus Vitalis, CLXXV, 79.* — *Pantheon Godefridi Viterbiensis; de Anglis et Saxonibus, CXCVIII, 997.* — *De bello Standardii tempore Stephani regis, Aelredus, CXCV, 701.* — *Genealogia regum Anglorum, ibid., 711.* — *Vita S. Edwardi regis et confessoris, ibid., 757.* — *Historia Anglorum libri octo, ab origine regni Britannici usque ad annum 1154, Henricus Huntingdon, CXCV, 799.* — *Invasiones Anglorum, Ordericus Vitalis, CLXXV, 77.* — *Reges Anglorum, ibid., 79.* — *Eldredus Anglorum rex, eventus varii in Anglia, ibid., 94, 283, 293, 303, 308, 311, 329, 578, 787.* — *Grithfridus rex Guallorum Angliam invadit, ibid., 566.* — *Rerum Anglicarum et Normannicarum narratio, ibid., 721.* — *Bella inter gentes regum Franciæ et Angliæ. Duo reges inter se colloquium habent et fœdus ineunt, ibid., 844.* — *Bella inter Ludovicum Francorum regem et Henricum regem Angliæ. Prodigia varia, ibid., 849 et seqq.; 860 et seqq.* — *Pax inter reges Franciæ et Angliæ componitur, ibid., 884.* — *Mors et funera Henrici Anglorum regis. Turbationes in Anglia, ibid., 945.* — *Eventus varii in Anglia et Northmannia, ibid., 949.* — *Pax inter Angliam et Scotiæ reges, ibid., 971.* — *Stephanus rex captus est in Anglia ab Andegavensibus, ibid., 977, etc.*

Amazones. — *Amazonum regnum Romano antiquius, Tertull., I, 432.* — *Amazones unde illarum nomen, Lactantius, VI, 158.* — *Amazones totam Asiam subjecerunt, S. Ambrosius, XVII, 436.* — *Virus ita rabidos effecerunt ut carne humana vescenda imbuerentur, ibid.* — *Amazonum origo, mores et facinora, Paulus Orosius, XXXI, 721.* — *Epilogus historiæ Amazonum in quo præsentem Romanorum cæcitatem insectatur, ibid., 723.* — *Amazonum regio, ibid., 685.* — *Amazones absentibus in prælio maritis, hostium variis incursibus resistunt, et diversas Asiæ gentes bello superant, Jornandes, LXIX, 1257.* — *De Amazonum cum vicinis gentibus concubitu earumque partibus, ibid., 1258.* — *De viris Amazonum et eo um rege Telepho, deque ejus ortu et rebus gestis, ibid.* — *Amazones, Fredegarius, LXXI, 698; Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 729; Philippus de Harveng., CCIII, 733 et seqq.; Freculphus Lexoviensis, CVI, 960; Honorius Augustodunensis, CLXXII, 171.*

Arabes. — *Arabum dii qui, Tertull., I, 418.* — *Ex Arabia thura educebantur, ibid., 493.* — *Arabica mulieres non caput, sed faciem quoque ita totam contegunt, ut uno oculo liberato, contentæ sint dimidia frui luce, quam totam faciem prostituere, id., II, 912.* — *Arabes lapidem pro Deo coluerunt, Lactantius, VII, 494; Arnobius, VI, 1185.* — *Reperimus in historia veterum Ethiopum et Arabum et Pœnicum aliquos circumcisione erga suos usus, S. Ambrosius, XVI, 1245.* — *Arabes et Saraceni quibus vescuntur, S. Hieronymus, XXIII, 294.* — *Nefas arbitrantur vesci carnibus porcorum, ibid.* — *Arabes latrociniis dediti, obsidebant vias Jericho, S. Hieronymus, XXIV, 699.* — *Arabes feminæ ut et Mesopotamiæ theristris operatæ, ibid., 70.* — *Arabia abundat gregibus; S. Hieronymus, XXX, 258, 259.* — *Arabes Septimus Severus superavit, Paulus Orosius, XXXI, 1103.* — *Trajanus Arabiam capit, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1045.* — *Severus Pertinax Arabiam obtinuit, ibid., 1045.*

Argivi. — *Regum series Argivorum, S. Hieronymus, XXVII, 86.* — *Argivorum regnum aliis comparatur, ibid., 130 et seqq.* — *Argivi primus regnavit Inachus, S. August., XLI, 597.* — *Argi seu Argivi*

unde sic dicti, *ibid.*, 564. — Series regum Argivorum, *ibid.*, 563. — Argivorum regnum simul cum Abraham nepotibus ortum est, *ibid.* — Argivorum regni occasus, *ibid.*, 572. — De regno Argivorum in Micenas translato, Freculphus Lexoviensis, CVI, 958. — Regnum Argivorum, Honorius Augustodun., CLXXII, 170; Hugo de S. Victore, CLXXVII, 235; Godefridus Viterbiensis, CXCIII, 1027.

Athenienses. — Athenienses Asiam occupaverunt, Tertull., II, 700. — Athenæ, linguata civitas, *ibid.*, 661. — Sapienti et dicendi acutissimi Athenis nascuntur, Tertull., II, 683. — Atheniensium reges, S. Hieronymus, XXVII, 88. — Atheniensium civitas idololatris dedita, *id.*, XLIV, 805. — Atheniensium aræ inscriptio, *id.*, XXVI, 572. — Athenarum civitas sub Cecrope rege vel instaurata est, vel condita, S. August., XLI, 566. — Athenæ unde dictæ, qua occasione, sub quo rege, *ibid.* — Athenis nihil habuit Græcia clarius, *ibid.*, 567. — Athenienses claruerunt in Græcia plus fama quam re ipsa, *ibid.*, 561. — Athenis loquacissimæ philosophorum hæreses existerunt, *id.*, XLIII, 454. — Atheniensium regnum in rempublicam mutatum, *ibid.*, 577. — Athenienses feminæ publicis intererat consultationibus, *ibid.*, 566. — Quare e publicis consultationibus expulsæ, *ibid.*, 567. — Certamen inter Cretenses et Athenienses, Paulus Orosius, XXXI, 722. — Bellum inter Peloponneses et Athenienses, *ibid.*, 738. — Bellum Atheniensium contra Lacedæmonios: Peloponnesium et Egeorum contra Athenienses, *ibid.* — Darius Athenienses cum vitæ suæ multorumque discrimine aggreditur, *ibid.*, 763. — Athenienses bello Lacedæmoniorum, adhortante seseque ob exilium ulciscente Alcibiade, excipiuntur, *ibid.*, 782. — Atheniensium adversus Lacedæmonios prælia gravia, horrendæque calamitates ac strages ultimæ acceptæ, *ibid.*, 783. — Atheniensibus certis legibus ac conditionibus pax datur, trigintaque rectores constituuntur, *ibid.*, 786. — De bello servili apud Athenienses, *ibid.*, 936. — Regnum Atheniensium, Honorius Augustod., CLXXII, 171; Hugo de S. Victore, CLXXVII, 235; Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 514 et seqq.

Assyrii. — Assyriorum primus rex Ninus, Tertull., II, 1054. — Regnum istud Romano antiquius, *id.*, I, 452. — Illud dii eorum non sunt tutati, *ibid.*, 608. — Ab Assyriis patescunt historiæ profanæ, *id.*, II, 1035. — Assyriorum regnum, S. Cyprianus, IV, 571; S. Hieronymus, XXVII, 77, 107. — Assyrii 1500 annis regnum Asiæ, Ægypti et Libyæ possiderunt, S. Hieronymus, XXIV, 412. — 70 annis regnum Assyriorum fuit in Jerusalem, *ibid.*, 204. — Enumeratio regum Assyriorum qui populum Israel expugnaverunt, *ibid.*, 381. — Græci auctores descriperunt bella Assyriæ gentis, *ibid.*, 200. — Veteres Assyrii appellantur Syri, *ibid.*, 187. — Tradunt Hebræi Assyriorum corpora cremata fuisse illæis vestibus, *ibid.*, 158. — Assyrii et Babylonii quas regiones tenuerunt, S. Hieronymus, XXV, 1110. — Assyrii et Babylonii terram Aquilonis occupant, *ibid.*, 1432. — De Nino et Semiramide, eorumque regni, Paulus Orosius, XXXI, 669. — De Sardanapalo rege Assyriorum, *ibid.*, 735 et seqq. — Assyriorum regnum per 1160 annos per 50 reges actum, *ibid.*, 721. — In Medos transfertur, *ibid.*, 735. — Assyriorum regnum a Nino longe lateque porrectum, S. August., XLI, 116. — Assyriorum regnum Asiæ universæ, excepta India, dominabatur, *ibid.*, 497. — Assyriorum regnum florentissimum, 560. — Florebat Abraham temporibus, 497. — Assyriorum regnum, mille ducentos et quadraginta annos permansit, *ibid.*, 117, 577. — Assyriorum regnum quo tempore desit, *ibid.* — Assyriorum regum series, *ibid.*, 561. — Assyriorum regum monarchia quot annis duraverit, Cassiodorus, LXXIX, 1225, 1218. — Quot in ea fuerint reges, quot annis quilibet eorum regnaverit, *ibid.* — Translatio imperii Assyriorum in Medos, S. Ado Vienn., CXXIII, 45. — Salmanasar rex Assyriorum, *ibid.* — Nabuchodonosor Assyriis regnat, *ibid.*, 46. — Assyrii, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 497 et seqq. — De regno Assyriorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 227. — Catalogus regum Assyriorum, Godefridus Viterbi., CXCIII, 1021; Honorius Augustodun., CLXXII, 166.

Babylonii. — Babyloniorum regnum Romano antiquius Tertull., I, 452. — Babylonii primi deum vocaverunt figmentum Beli cuiusdam, qui principatum in eos dicitur egisse, S. Ambrosius, XVII, 59. — Babylonis muros exstruxit Semiramis uxor Nini, S. Hieronymus, XXV, 838. — Medorum et Persarum impetu subversa,

id., XXIV, 155. — A Chaldeis condita est, *ibid.*, 454. — Fuit metropolis Chaldeorum, *ibid.*, 153. — Babylonis circuitus, ejusque capitolii altitudo, et rerum, quæ in ea habebantur, magnificentia exponitur, *ibid.*, 161. — Babylon et regio Chaldeorum, montes caliginosi appellantur, *ibid.*, 766. — Babylonii crudeles, *ibid.*, 182. — In Babylone erant venationes regis, *ibid.*, 159. — Babylonem Cyrus everit, Paulus Orosius, XXXI, 759, 760. — Babylonia a Nemrod condita, a Semiramide reparata, *ibid.*, 758, 759. Babylonis descriptio, *ibid.*, 758, 759. — Babylon a Nemrod condita est, S. August., XLI, 462. — Babylon in intimis Persidis regionibus condita est, *id.*, XXVI, 773. — Babylon caput regni Assyriorum, XLI, 497. — Babylonem condidit aut instauravit Semiramis, *ibid.*, 561. — Babylonis descriptio, S. Gregorius Turon., LXXI, 165. — Turris Babylonica a quo ædificata, ejus altitudo, S. Isidorus Hispal., LXXIII, 1022. — Quis primo omnium hominibus dominari et regnum dilatari studuit, Alcin., C, 535. — An unum opus turris Babylonis et civitatis, *ibid.* — De Nemrod gigante et de confusione linguarum in turris ædificatione, Raban., Maur., CVII, 528. — Babylonis auctor et eversor, *id.*, CXI, 357, 1164. — Magnitudo, *ibid.*, 1164. — Ejus regnum ut in Medos derivatum, CIX, 520. — Babylonii decalogum membranis inscriptum in fronte suspensum cur circumferant, CX, 735; CVIII, 866. — Nabuchodonosor rex Babylonis caput Jerusalem et partem vasorum templi Babyloniam transfert, S. Ado Vienn., CXXIII, 46. — Judæi captivi ducuntur in Babyloniam, *ibid.* — Successio regum Babylonis, *ibid.*, 49. — A Cyro Persarum rege capta est Babylonia, *ibid.* — A Dario destructa, *ibid.* — De regibus Babylonis, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 227; Godefridus Viterbiensis, CXCIII, 1027; Honorius Augustodun., CLXXII, 175.

Bohemi. — Chronicon Bohemorum, a primis temporibus monarchiæ Bohemorum, ad annum 1125, Cosmas Pragensis, CLXVI, 58 et seqq. — Canonici Wissegradensis continuatio Cosmæ, *ibid.*, 245. — Monachi Sazavensis continuatio Cosmæ, *ibid.*, 275 et seqq. — Canoniorum Pragensium continuationes Cosmæ, *ibid.*, 259 et seqq. — Bellum Bohemis illatum, *id.*, CLX, 907. — Bohemorum et Zbignei clades, *ibid.*, 910. — De Bohemia, *ibid.*, 925, 924.

Carthaginenses. — Carthaginenses, vetustate nobiles, novitate felices, Tertull., II, 1050. — Illorum o im vestium forma, *ibid.* — Carthaginensium agones, *ibid.*, 133. — Carthago urbs studiis asperissima belli, *ibid.*, 1032. — Carthaginis conditrix se rogo cedit, *id.*, I, 532. — Mœnia illi imposita e Statio Tauri, *id.*, II, 1031. — Carthaginis scholis rhetorices, *ibid.*, 553. — Ignes super mœnia Carthaginis pependerunt aro Tertulliani, *id.*, I, 701. — Carthaginem Tyrii condiderunt, S. Ambrosius, XIV, 723. — Carthago condita fuit a Didone, S. Hieronymus, XXIII, 275. — Incenditur, *ibid.* — Carthago putatur esse tharsis, *ibid.*, 926. — Carthago Tyriorum colonia est, *id.*, XXIV, 201. — Fœdus Romanorum cum Carthaginensibus complurium malorum causa, Paulus Orosius, XXXI, 810. — De Carthaginensium origine, variaque fortuna, qua ante bellum Punicum primum sunt usi, *ibid.*, 870. — Regulus, ingentis magnitudinis serpente confectus, de Carthaginensibus victoriam referi, *ibid.*, 875. — Carthaginenses, negata sibi pace, auxilia undique contraxisse, Regulum cepisse, *ibid.*, 878. — Quod Pœni pace sibi negata Regulum crudeliter interemerint, Romanos parum feliciter in Siciliam semel atque iterum pugnantes, tandem vicisse, *ibid.*, 881. — Carthaginenses conditionibus pretioque pacem impetrasse, *ibid.*, 885. — Pœni ægre pacem impetrant, *ibid.*, 884, 885. — De bello Punico secundo, Annibal ingentes strages in Romanos edidit, per Gallos viam aperiens, *ibid.*, 890. — Multa miraque tum prodigiosa passim apparuisse, quod Annibal astu ad interfectionem pene Flamini consulis exercitum ceciderit, *ibid.*, 892. — De misera Roma clade ad Cannas: de consilio relinquendi Italiam, quomodo Romani respirarint, exercitumque repararint. Item de vris præliis, *ibid.*, 893. — Annibal ad Antienem Romanos terret, nec obruendi copia datur, *ibid.*, 896. De variis cladibus inter Romanos et Pœnos utrinque acceptis, modo huc modo illuc victoria inclinate, *ibid.*, 899. — Annibalem in Africam revocatum, a Scipione superatum, fugatumque fuisse, et Carthaginensibus pacem concessisse Romanos, *ibid.*, 905. — De tertio bello Punico. Consules ad delendam Carthaginem perfectos, fugatos fuisse; interim de situ ejusdem, XXXI,

914. — De Carthagini misera dejectione ac dejectione, *ibid.*, 915. — De Carthagine restituta, *ibid.*, 912. — Carthago condita a Didone, S. Augustinus, XXXVI, 357. — Regnum deæ celestis, *id.*, XXXVII, 1270. — Carthagini regni primordia inter ceteras gentes navigationibus excelluerat, *id.*, XXXVI, 357. — Carthaginienses inter et Romanos tria bella gesta sunt, *id.*, XL, 62 *not.* — Carthago a Scipione Africano deleta, *ibid.*, 102. — Carthago atque Roma duæ urbes Latinarum litterarum artifices, *id.*, XXXIII, 456.

Carthago a Didone; condita, Freculphus Lexoviensis, CVI, 964. — De diversis inter Romanos et Carthaginienses terra marique præliis, et innumera multitudine ex utrisque partibus hominum interfecta, quæ continuo miserrima bella per annos viginti quinque duraverunt, *ibid.*, 1035. — Quibus dictis infestissimus Romanorum hostis Annibal, cum copioso exercitu de Hispania profectus, in Italiam venit, in qua decem et tres annos continuo perseverans, quam gravia et quanta cum Romanis gesserit bella, Romanosque attriverit usque ad ultimam pene desperationem, *ibid.*, 1059. — Igne ferroque Carthago penitus est eversa, anno postquam condita est sexcentesimo, *ibid.*, 1048. — De reedificatione Carthagini, *ibid.*, 1060. — Carthaginiensium bellum formidolosissimum inchoatum. S. Ado Viennensis, CXVIII, 53. — Varii ejus eventus, *ibid.* et *seqq.*

Brachmani. — De moribus Brachmanorum, XVII, 1152.

Chaldæi. — Chaldæum semen in Ægyptum educitur, Tertull., II, 1035. — Chaldæorum de mundi antiquitate commentum, Lactantius, VI, 780, 781. — Chaldæorum opinio de mundo superiore, S. Ambrosius, XIV, 459. — Eos superstitioni vanæ intentos esse magis quam ceteros accepimus, *ibid.*, 420. — Siderum cursus vanæ studio acceptionis explorant, et impiæ serunt gentilitatis errores, *ibid.*, 931. — Chaldæorum, *id.* est, mathematicorum scientia de hominum nativitate inutilis est, noxia, impossibilis, impia, *ibid.*, 192. — Peritiores in numeris habentur, XVI, 1570. — Chaldæi interpretantur *dæmonia*, S. Hieronymus, XXII, 591. — Chaldæa ad regnum Assyriorum pertinebat, S. Augustinus, XLI, 492. — Chaldæi ex astris futura coniciebant, S. Prosper Aquitanus, LI, 651. — Chaldæi geometriæ primi inventores, et ad omnes artes eam esse aptam dixerunt, Cassiodorus, LXIX, 608. — Chaldæi ignem pro Deo coluerunt, Alcuinus, C, 272, 551.

Franci. — Franci ejusdem cum Carpi Gothisque originis, Lactantius, VII, 506. — Eorum limes utrum circa Danubium, *ibid.*, 554, 528. — Victi a Constantino, 529. — Tempore Galerii Galliam totam nondum pervaserant, 766, 767. — Eorum nomen antiquius temporibus utriusque Valentianis, 767. — Franci Germaniam sibi vindicaverunt, S. Ambrosius, XVII, 914. — Franci ab Aetio et Gallis pulsati, S. Prosper Aquitanus, LI, 591. — Francorum gens infidelis, S. Salvianus Massiliensis, LIII, 86. — Franci mendaces, sed hospitales, *ibid.*, 142. — Franci præcipitati salubris prælia semper gentibus intulerunt, Cassiodorus, LXIX, 825, 826. — Constans eos Romanorum subiecit imperio, *ibid.*, 965. — Annales Francici ab anno 255 ad Carolum Magnum, LXXI, 157. — Historia Francorum libri decem, S. Gregorius Turon., *ibid.*, 161 et *seqq.* — Historia Francorum epitomata per Fredegarium, *ibid.*, 575 et *seqq.* — Chronicon Fredegarii cum suis continuatoribus, *ibid.*, 605 et *seqq.* — Fredegarii fragmenta de Historia Francorum, *ibid.*, 697 et *seqq.* — Chronicon Marii Aventicensis episcopi, *ibid.*, 791 et *seqq.* — Franci qua die infantibus nomina imponebant, S. Gregorius Magnus, LXXVIII, 542. — Ritus olim observatus in unctione regum Francorum, *ibid.*, 255. — Primus eorum Clodoveus a sancto Remigio inauguratus est, et coronatus, *ibid.*, 569. — In sua coronatione faciunt fidei professionem, *ibid.* — Unde jus antiquum regibus Francorum in regnum Angliæ, *ibid.*, 572. — In formula coronationis regum Francorum asseritur eis jus in Saxones, Mercios, et Nordanhumbros, *ibid.* — Sacrum oleum e culo missum, quo unguntur, chrisma appellatur, *ibid.*, 575. — Regum Francorum unguntur vertex, pectus, scapulae inter scapulas, brachiorum internodia, et manus, *ibid.*, 574.

Bellum Francorum cum Saxonibus Paulus diaconus, XCV, 566. — Quomodo regnum Francorum apud Gallias sub majoribus domus regibus esse coeperit, *ibid.*, 651.

Gesta regum Francorum partim e Gregorii Turonensis historia, partim aliunde desumpta, et usque ad regem Theodoricum II perducta, auctore incerto, sed qui eisdem Theodorici tempore vixit, Greg. Turon., XCVI, 1421. — Capitularia Caroli Magni, XCVII, 122 et *seqq.* — Annales veteres Francorum, XCVIII, 1410. — Francorum nomen eorum in toto orbe, S. Agobardus Lugdunensis,

CIV, 510. — Regnum immensum amplificatum sub Carolo Magno, *ibid.*, 521. — Complectebatur Galliam et Germaniam, *ibid.*, 505. — Lex Francorum, 117, 126. — Annales Eginhardi abbatis com Laurissensibus collati, ab anno 741 ad annum, 829, CIV, 368. — Erchamberti fragmentum, ex Breviario regum Francorum et majorum domus, CXVI, 34. — De dissensionibus filiorum Ludovici Pii, libri quatuor, Nithardus Angilberti filius, *ibid.*, 45. — De divisione imperii post mortem Ludovici Pii, Florus diaconus, CXIX, 249. — Hincmari Annales ab anno 861 usque ad annum 882, CXXV, 1205. — De conversione Francorum, Flodoardus Rhemens., CXXXV, 49, 50. — Francorum regum imperatorum Capitularia, CXXXVIII, 536 et *seqq.* — Historiarum libri quatuor, Richerus, S. Remigii monachus, *ibid.*, 18 et *seqq.* — Chronicon Benedicti monachi, CXXXIX, 10 et *seqq.* — Historia Francorum libri quatuor, Aimoinus monachus Floriac., *ibid.*, 627.

Gesta Francorum ab ipsius gentis origine ad obitum usque Clodovei I regis, Horico monachus, CXXXIX, 589. — Chronicon Venetum, *ibid.*, Joannes diaconus, *ibid.*, 875. — Chronicon Odorani monachi, S. Petri vivi Senonensis, CXLI, 770. — Chronicon Hermanni Contracti Augiensis monachi, CXLI, 56 et *seqq.* — Historia Francorum abbreviata, Petrus Bibliothecarius, CLI, 1279. — De origine Francorum, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 715 et *seqq.* — Gesta Dei per Francos, sive Historia Hierosolymitana, libri ix, Guibertus abbas, CLVI, 680. — Chronicon Sigeberti Gemblacensis, CLX, 58 et *seqq.* — Anselmi Gemblacensis continuationes et auctaria, 240 et *seqq.* — Chronicon de regibus Francorum, Ivo Carnot., CLXII, 611 et *seqq.* — Summa totius de omnimoda historia, Honorius Augustodun., CLXXII, 187. — De gente et regibus Francorum ab origine Francorum usque ad Carolum Magnum, et post a Carolo Magno usque ad Caroli Simplicis successores, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 275. — Imperium transfertur ad Francos Godofridus Viterbiensis, CXCVIII, 919. — Catalogus regum Francorum, *ibid.*, 1027 et *seqq.* — Chronicon Helimandi Frigidi montis monachi ab anno 855 ad annum 1186, CCXII, 771 et *seqq.* — Liber Historiæ ecclesiasticæ gestorumque Romanorum atque Francorum comprehensus breviter ab Hugone de Sancta Maria, CLXIII, 821. — Historia Francorum Senonensis, *ibid.*, 854 et *seqq.* — Liber qui modernorum regum Francorum continet actus, *ibid.*, 874 et *seqq.* — Historia regum Francorum monasterii S. Dionysii, *ibid.*, 911 et *seqq.* — Historia ecclesiastica Orderici Vitalis, CLXXXVIII, 77 et *seqq.*

Galli. — Galli Mercurio immolabant, Tertull., I, 316. — Gallæ et Germanæ mulieres croco capillo, *ibid.*, 1522. — Illarum pulchritudini invidabant Africanæ, *ibid.* — Galli, Cybels sacerdotes, gentia sibi prosecabant, lacertos lancinabant, *ibid.*, 415, 425 et *seqq.* — Galliarum diversæ nationes Christo jam subditæ, Tertull., II, 610. — Galli Hesum et Teutamem humano cruore placabant, Lactantius, VI, 250. — Sacra illa quando sublatæ, *ibid.* — Galli Cybeles sacerdotes, Lactantius, VI, 206. — Unde Galli appellati, *ibid.*, 231. — Eorum situs in sacris deæ, *ibid.* — Gallia, immunes persecutionis sub Constantio Chloro, Lactant., VI, 217, 522, 504, 700. — Gallia, immunita a persecutione sub Constantio, S. Optatus, XI, 930. — Iudices de Gallia petiti ab Africanis, *ibid.*

Galli cuncta vastant, S. Hieronymus, XXII, 1058. — Gentile Gallorum solum Romano subiecit imperio, *ibid.* — Gallorum agmina strata, *ibid.*, 1110. — Galli a Romanis truncati ad ignominiam, S. Hieronymus, XXV, 851. — Galli a candore corporis Galatæ dicti, S. Hieronymus, XXVI, 535. — Galli ab Hilario dicti indociles, *ibid.*, 555. — Oratores fufiles sunt, *ibid.* — Galli matris deorum sacerdotes, XXV, 851. — Cur potissimum effeminati, *ibid.* — Galliarum fines, *id.*, XXII, 1058. — Galliarum studia florentissima, *ibid.*, 1075. — In Gallia consederunt Orientis et Occidentis victores, *ibid.*, 1058. — In Gallia evangelizat S. Jacobus apostolus, Dexter, XXXI, 155. — Galli urbem penetrant, senatores trucidant, Paulus Orosius, *ibid.*, 792. — Extincto populo nomen Romæ persequuntur, *ibid.*, 793. — Gallorum multitudo ingens juxta fluvium Anienem cæditur, *ibid.*, 808. — Irruptio tertia per loca maritima, *ibid.*, 809. — Galli Senones bellum contra Romanos gerunt, *ibid.*, 845. — Galli Cisalpinii a Romanis cæduntur, 887, 888. — Galli cæduntur a Cæsare, *ibid.*, 1015. — Gallia Transalpina, Cisalpina. Comata, *ibid.*, 1006. — Gallorum deditio, *ibid.*, 1013. — Gallorum irruptio in urbem, S. August., XLI, 108. — Romam incendunt, remanente solo colle Capitolino, XXXVIII, 1336. — Camillus patriam a Gallis vindicat, XLI, 62. — Abscissi erant Galli, *ibid.*, 185, 215, 214. — Abscisio Gallorum sacerdotum impugnat, *ibid.*, 214, 215. — Galli Senones Romam occupant, S. Prosper

Aquitani, I, 544. — Gallorum 40,000 a Romanis cecae, *ibid.*, 545. — Gallia a Romanis habitata, S. Gregorius Turon., LXXI, 207. — Senatores Galliarum, *ibid.*, 217. — Galliae turbatae, *ibid.*, 201. — Variis cladibus vexatae, 410. — A Chroco devastatae, 177, 701. — A Wandalis, 191. — Ab Hunnis, 197 et *seqq.*, 593. — Ab Aetio salvatae, 702. — Ab Alamannis vexatae, 700. — A Danis, 243, 588. — A Longobardis et Saxonibus, 304, 305. — Pars Alamannis aut Alanis subjecta, 216. — Gothia, 467. — Chlodoveo, I, 567. — Ab Aegyptiis mercatoribus frequentatae, 376, *not.* — Fame laborant, 445. — Fame et lue, 556. — Galliae Evangelii praedicatione illustrantur, 175. — Episcopi a discipulis apostolorum missi, 886, 887. — Gallia Comata, Comata et Cisalpina, 700, 701. — Ulterior, 1120. — Narbonensis, 678.

Liber de historia Galliae quae temporibus Wambae edita est, S. Julianus Toletanus, XLVI, 764. — Vestes Gallorum, Carolus Magnus, XCVIII, 1391. — Gallorum a Romano imperio defectio, *ibid.* — De Gallis qui Romanos incendunt, vastaverunt ac novissime vendiderunt, Freculphus Lexov., CVI, 1003. — Galli contra Romanos conspirantes, ter devicti sunt, *ibid.*, 1009. — De bellis inter Romanos et Sarmatas atque Gallos eo tempore gestis quo Alexander vastabat Orientem, et de multimodis utrinque conflagrando miseris, *ibid.*, 1020. — Gravia bella quae inter Romanos et Gallos atque Histros, Illyriosque gesta sunt, *ibid.*, 1037. — Gallorum 440,000 interfecit Marius, praeter mulieres et parvulos, qui sese necaverunt, *ibid.*, 1062. — Qualiter Caesari Galliarum provinciae a senatu sunt distributae, et de praeliis diversis in Gallia gestis, *ibid.*, 1081. — Subjectio Galliarum a Caesare, S. Adu Vienn., CXXIII, 69, 70, 71. — De Gallia, Honorius Augustodun., CLXXII, 130. — Mores Gallorum, Micherius S. Remig., CXXVIIII, 19.

Germani. — Germani limites suos transgredi non sinuntur, Tertull., II, 611. — Christo jam erant subditi, *ibid.* — Germania prima et secunda, S. Hilarius Pictav., I, 479. — In Germaniam urbes plurimas et populi transiati, S. Hieronym., XXII, 1058. — Germani habuit tempore Hieronymi, linguae sanctae cultores, *ibid.*, 858. — Germania nunc Francia dicta, S. Hieronym., XXXIII, 59. — Germani Gallias et Italiam vastant, Dexter, XXXI, 585. — Germani, Alpibus penetralis, Ravennam perveniunt, Paulus Orosius, XXXI, 1118. — Germani a Domitiano invasi, *ibid.*, 1087. — Germani ultteriores potiuntur Hispania, *ibid.*, 1119. — Germanorum cedes, *ibid.*, 1008, 1009. — In Germaniam irumpunt Franci, S. Gregor. Turon., LXXI, 203, 204. — Inde positi, *ibid.*, 578. — Vastat Chroco, *ibid.*, 703. — Eius urbibus parci Atilia, *ibid.*, 701. — De translatione imperii ad Germanos, Carolus Magnus, XCVIII, 508.

Gothi. — Gothi, quae loca incolerent, Lactantius, VII, 506, 564. — Sub Diocletiano vicinae provinciae Romanae pariem invaserunt, *ibid.*, 564. — Gothorum bella prophetauit Ezechiel, S. Ambrosius, XVI, 387. — Gratiano imperatori victoriam in Gothos spondet Ambrosius, S. Ambrosius, XVI, 387 et *seqq.* — Precibus S. Arhobi e Macedonia pulsi, *ibid.*, 937. — Saviente fame et ardenti pestilentia perturbati ac territi fugerunt, regressi postea pacem rogaverunt, *ibid.* — Gothi Scythica gens creditur qui in curribus degunt, *ibid.*, 997.

De Gothorum per Thracias irruptione, et Valentis nece, Rufinus Aquileiens., XXI, 522. — Gothi per imperium grassantur, Dexter, XXXI, 435. — Quando in Hispanias venerunt, *ibid.*, 557. — Gothorum reges in Hispania aule Leovigildum, quot, 570 *not et seqq.* — Gothi urbem invadunt, Paulus Orosius, XXXI, 795. — Gothi poscunt sibi mitti doctores Christianos, *ibid.*, 1148. — Quomodo Gothi expulsi; quid Ataulphus rex eorum instituerit, De Segetico et Vallia regibus Gothorum, *ibid.*, 1171. — Gothorum deletio per Constantinum Magnum, *ibid.*, 1137. — Gothorum captivorum villitas, *ibid.*, 1161. — Quomodo Roma per Gothos irrupta fuerit, depradata et incensa, solis Christianis tutis et liberis, *ibid.*, 1163. — Gothorum potentia, S. August., XLI, 115. — Gothi comparato exercitu Italiani vastant, *ibid.* — Gothorum irruptio in urbem, *ibid.*, 109. — Gothi pagani Romanam oppugnantes vincuntur, *ibid.*, XXXVI, 624. — Gothorum gladiatores, *ibid.*, 90. — Gothos sibi conciliare qui conentur Donatistae, *ibid.*, XXXIII, 793. — Gothi quo tempore vastarunt urbem, Marius Mercator, *id.*, XLVIII, 195 *not.* — Gothorum caesa, octo milia sub Aetio duce, Idatius, I, 1, 681. — Hispanias ingreditur Gothi, *ibid.*, 885. — Gothi, seu Gothorum pars, ad Christianam fidem perducti, et quomodo, S. Nicetas, LI, 890. — Gothorum Ecclesia ubinam sita, — Gothi Ariani, *ibid.*, 891. — In Gothorum gratiam, quarto saeculo, quatuor Evangelia in Gothorum linguam translata fuerunt, *ibid.*, 1017. — Gothorum copiae militares ari-

nismo fodatas pluries quarto et quinto saeculo et Aquileiam et Aquileiensem agrum occupaverunt, *ibid.*, 1021. — Gothi honorabant catholicos sacerdotes, S. Salvianus, LIII, 137. — Gothorum gens perfida, sed pudica, *ibid.*, 142. — Inter eos non licet esse scortatorem, *ibid.*, 154. — Gothi haereticorum terribili, *ibid.*, 97. — De urbe in urbem transeuntes universa vastarunt, *ibid.*, 139. — De Gothorum exercitu et de eorum rege interempto precibus sanctorum, S. Paulinus Nolanus, LXI, 674. — Gothi in Italia victi anno 403, *ibid.*, 570 *not.* — De Getarum sive Gothorum origine et rebus gestis; Jornandes, episc. Ravenn., LXIX, 1251 et *seqq.* — Quemadmodum se Gothi contulerint et quomodo ad Gothos pestis ariana pervenerit, Cassiodorus, LXIX, 1118. — Gothorum rex Romanorum sacramenta suscipiebat, *ibid.*, 757, 758. — Eorum mos in eligendis regibus, *ibid.*, 820. — Gothi Romam capiunt, *ibid.*, 1243. — Gallias intrant, *ibid.* — Gothi in Hispania, S. Gregor. Turon., LXXI, 837. — Pugnant in Attilam, *ibid.*, 701. — Fugant Britannos, *ibid.*, 215. — Et eos cadunt, *ibid.*, 582. — A Chlodoveo victi, *ibid.*, 568. — Post ejus mortem quae amiserant invadunt, *ibid.*, 260. — Arelatem ceperunt, 261. — Ab Ecdocio fugati, *ibid.*, 221. — Galliciam et Suevos subjungunt, *ibid.*, 602. — A Francis victi, 587. — Subjungunt Cantabriam et urbes complures, *ibid.*, 622. — Irruptio in provinciam Arelatensem, *ibid.*, 486. — Gothos a Waifario occidit Pippinus rex repetit, 689, 690. — Gothi Ariani, *ibid.*, 861. — Fiunt catholici, *ibid.*, 615. — Mos reges occidendi, *ibid.*, 263, 264, 590. — Reprimuntur, *ibid.*, 688. — Eorum regni in Italia finis, *ibid.*, 591. — Gothorum reges, *ibid.*, 196, 583, 651, 700, 701. — Historia de regibus Gothorum, S. Isidorus Hispalensis, LXXXIII, 1067. — Chronologia, et series historicorum regum ex codice Regio Vaticano, *ibid.*, 1115. — Gothi Italiam templa vastant, Aleuin., CI, 807. — Ad gentem Gothorum carmen exhortatorium, *ibid.*, 798. — Gothi pagani et haeretici simul, S. Agobardus Lugdun., CIV, 119. — De Gothis, qui Valentem erroneum principem bello vicerunt ac demum vivum incenderunt, Freculphus Lexov., CVI, 1220. — De alarico Gothorum rege, qui Romanam vastavit, et alio rege Gothorum, qui cum magno exercitu intravit Italiam, cum omnibus copiis perit, *ibid.*, 1236. — De Theodoro, Gothorum rege, qualiter obtinuerit Italiam per Zenonis imperatoris datum, et de gestis ejus, *ibid.*, 1249. — Gothi in Italia contriti, *ibid.*, 1232. — E regno Galliae expulsi, 1251. — Deleti in Italia, *ibid.*, 1253. — De martyrio Herminigildi regis Gothorum filii, 1256. — De Gothorum regum a suis nece, Aimoinus Floriac., CXXXIX, 680. — De origine Gothorum, et ubi primum habitaverunt, Wilhelmus Calculus Gemmet., CXLIX, 782.

Historia Gothorum, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 725. — Quam Galliae partem occupaverunt, Ivo Carnot., CLXII, 611. — De primo adventu Gothorum in Italiam, tempore Leonis, imperatoris Graecorum, quando Carolus Martellus Italiam a Gothis liberavit, Godefridus Viterb., CXCVIII, 923. — De Gothis a quibus Pippinus Ecclesiam Romanam, et totam Italiam liberavit, *ibid.*, 923. — Catalogus regum Gothorum, *ibid.*, 1029.

Graeci. — Graeci sapientiam suam, non Dei quaerunt, Tertull., II, 481. — Graecorum philosophorum dii, *ibid.*, 260. — Graecorum fingendis simulacris ingenia, *id.*, I, 450. — Pellendos ab urbe censebat senex Cato, *id.*, II, 1039. — Graecorum regnum, S. Cyprianus, IV, 671. — Apud Graecos majore in gloria philosophi fuerunt, quam oratores, Lactantius, I, 114. — Montibus et fluminibus hominum nomina indiderunt, *ibid.*, 181. — Idololatria ab his orta, *ibid.*, 181, 196. — De illis versus Sibyllarum, *ibid.* — Res levissimas pro maximis semper habuerunt, *ibid.*, 211. — Eorum in consecrandis Cyprianis et amoris simulacris nequitia, 221. — Palliat cur dicti, *ibid.*, 365. — Levitas illorum a Cicerone saepe notata, *ibid.*, 588. — Philosophiam quare excogitaverint, *ibid.*, 597. — Graecorum levitas et vanitas, S. Hieronym., XXII, 344. — Graeci omnes pene insulas, et totius orbis littora terrasque mari vicinas occuparunt, *id.*, XXI, 952. — Graecia tota a Philippo domita, Paul. Orosius, XXXI, 817. — Perdit libertatem, *ibid.*, 821. — Depopulata a Bruto et Cassio, *ibid.*, 1044. — Inundatione Gothorum delectur, *ibid.*, 1119. — Graeci, Troja deleta, ad propria remeantes cladibus diversis contriti sunt. S. August., XLI, 575. — Graecorum vana superstitio et consuetudo referendi mortuos in deorum numerum, *ibid.*, 565. — Graecorum lingua in gentibus praeminet, *ibid.*, 235. — Graecorum perfuria, Carolus Magnus, XCVIII, 1394. — De moribus Graecorum et Romanorum, Theodor. Cantuar., CXLIX, 931. — De imperatoribus Constantinopolis, Wilhelmus Malmesbury, CLXXIX, 1369. — Panteon, imperium transferunt ad Graecos, Godefridus

Viterb., CXCIII, 879 et seq. — Catalogus regum Græcorum, *ibid.*, 1021. — Partes Græcorum in expeditione cruce signatorum, Guillelmus Tyrensis, CCI 1215 et seqq. — Chronicon Helinandi Frigidi montis monachi, in quo multa de imperatoribus Græcis, *id.*, CCXII, 771 et seqq.

Hispani. — Hispaniarum omnes termini in Christum jam credebant, Tertull., II, 610. — Hispani unde, et cur Iberi nuncupantur, S. Hieronym., XXV, 253. — Hispaniæ quotidie contremiscunt ab hostium incursibus, *id.*, XXII, 1038. — Hispania, Iberia appellatur et Celtiberia, *id.*, XXIV, 667. — Hispania a quibus primitus nuntium de rebus Christi acceperit, Dexter, XXXI, 96, 97. — Mittunt legatos ad Petrum apostolum et quare, *ibid.*, 97, not. 7. — Hispania prima provinciarum mundi ad Christum conversa, *ibid.*, 103. — Hispani quidam interfuerunt Hierosolymis in die Pentecostes, *ibid.*, 93, not. 5. — Hispani martyres tempore Diocletiani, quorum nomina non exstant, *ibid.*, 436, not. 40. — Hispanorum regum catholica monarchia, quando fundata, *ibid.*, 570, not. 12. — Cæsar quomodo Hispanias ingressus, Cantabros Asturiosque vicerit, Paulus Orosius, XXXI, 1035. — Hispanorum vitia, S. Salvianus Massil., LIII, 135. — Hispania a Wandalis et Suevis vastata, S. Gregor. Turon., LXXI, 191. Sub Wandalis, Alanis, Suevis, *ibid.*, 704. A Germanis occupata, *ibid.*, 700. — A Saracenis *ibid.*, 678. — Ibi persecutio, *ibid.*, 553, 601, 704. — Hispania a Francis vastatur, *ibid.*, 590. — In eam Childoberti I expeditio, *ibid.*, 249, 891. — Childoberti et Clotharii, *ibid.*, 263. — Guntramni, *ibid.*, 465, 467. — Childoberti II, *ibid.*, 409. — Hispaniæ reges, *ibid.*, 242, 263, 500, 553, 469, 621. — Hispaniæ reginæ, *ibid.*, 249, 200, 501, 553, 595, 602. — Hispania unde nomen traxerit, Rabanus Maur., CXI, 550, 551. — Ejus divitiæ, æmunitas, divisio, *ibid.* — Hispaniæ chorographia sub uno volumine collecta, Isidor. Paccensis, XCVI, 1254 et seqq. — De Cordubæ urbis origine, situ et antiquitate, *id.*, XV, 925 et seqq. — De regum Hispanorum rebus, Almoius Floriac., CXXXIX, 704. — De regibus Hispaniæ, *ibid.*, 785. — De persecutione catholicorum in Hispania, *ibid.*, 718.

Hunni. — Hunnorum seu Chunnorum populi alæ solius legibus obediunt, S. Ambrosius, XIV, 773. — Feneratoribus sunt subjecti, *ibid.* — Omnibus rationibus bellum inferunt, *ibid.* — Hunni in Alanos, Alani in Gothos, Gothi in Tayalos, et Sarmatas insurrexerunt, *id.*, XV, 1806. — Hunnorum pax cum Romanis, *id.*, XVI, 1058. — Hunni Pannoniam sibi vindicaverunt, *id.*, XVII, 914. — Hunni eruperunt in Orientem, S. Hieronym., XXII, 695, 696. Juxta Herodotum viginti annis Orientem tenuerunt captivum, et ab Egyptiis atque Ethiopibus annuum exegerunt vectigal, *ibid.* — Discunt Psalterium, *ibid.*, 870. — Vescuntur semicrudis carnibus, *id.*, XXIII, 295. — Hunnorum gens adversus Gothos, Paulus Orosius, XXXI, 1146. — Hunnorum gens impudica, S. Salvianus Massilianus, LIII, 87. — De Hunnorum execranda origine et eorum scellicet cum immundis spiritibus congressu. Et de Hunnorum in Ostrogotos Scythicos expeditione, ubi et de immani et terribili Hunnorum vultu, Jordanes, LXIX, 1268. — Thraciam devastant, Cassiodorus, LXIX, 1181. — Ab Italia pelluntur, *ibid.*, 1244. — Hunni ex Pannonia digressi, S. Gregor. Turon., LXXI, 168. — In Gallias irrumpunt, *ibid.*, 197, 287, 292, 573, 577, 700, 880. — Fugantur, *ibid.*, 701. — A Langobardis, *ibid.*, 596. — Magia Francos fugant, *ibid.*, 292. — Pacem cum Sigiberto ineunt, *ibid.*, 595. — Constantinopolim obsident, *ibid.*, 1174. — Hunnorum reges, Bleda, Attila, Gaucherius, Gaganus, etc., *ibid.*, 205, not. 198, 700, 701, 717, 718, 636, 1107, 1108. — Gens Hunnorum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1065. — De Hunnia, Carolus Magnus, XCVIII, 1592. — Hunni qui et Avari, in Italiam et Bulgariam irruentes superati et dispersi sunt, A. cuin., C, 142. — A Pippino subacti, *ibid.*, 197. — Hunnorum gens tera et formidabilis, *ibid.*, 188. — Ad Christum conversa, *ibid.* — Hunnorum vel Gothorum gladiis tota pene Europa evacuata, *ibid.*, 151. — Gallia novem abnis exspoliata, Alcuin., CI, 807. — De præliis Hunnorum regis contra Romanos et alias gentes, Freculphus Lexov., CVI, 1245. — De Hunnorum in Thoringiam irruptione, Almoius Floriacensis, CXXXIX, 754. — De Hunnis per totum imperium diffusis, Herigerus, CXXXIX, 1021. — De origine Hunnorum, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 735; Hugo Flaviniac., CLIV, 80 et seqq.

Hierusalem historia. — De excidio urbis Hierosolymitanæ libri quinque, S. Ambrosius, XV, 1962 et seqq. — Historia de excidio Hierosolymitanæ urbis Anacephalosis, *ibid.*, 2306 et seqq. — De subversione Jerusalem tractatus, Walafrid. Strab., CXIV, 966. — De locis sanctis ex relatione Arculæ episcopi Galli libri tres, S. Ada-

mm. abbas Hirleus., LXXXVIII, 780 et seqq. — Bernardi Itinerarium factum in loca sancta anno 870, Bernardus monachus Francus, *id.*, 569. — Libellus qui dicitur Hierosolymita oppressione, liberatione ac restauratione sanctæ Hierosolymitanæ Ecclesiæ, Ekkehardus Uraug., CLIV, 1060. — Monumenta de bello sacro, CLV, 466. — Gesta Tancredi in expeditione Hierosolymitana, auctore Radulfo Cadomiensi ejus famillari, CLV, 490 et seqq. — Historia Francorum qui ceperunt Jerusalem, Raimundus de Agiles canonici Podiensis, CLV, 592. — Historia Hierosolymitana, libri novem, Robertus monachus S. Remigii, *ibid.*, 665 et seqq. — Historia de Hierosolymitano itinere libri quinque, Tudebodus sacerdos Sicracensis, *ibid.*, 764. — Historia Hierosolymitana ab anno 1035 ad annum usque 1127, libri III, Fulcherius Carnotensis, *ibid.*, 822. — Historia gestorum viæ nostri temporis Hierosolymitanæ, libri VI, Gito Parisiensis, *ibid.*, 912. — Liber locorum sanctorum terræ Jerusalem, Fretellus archidiaconus, *ibid.*, 1038. — Descriptio terræ sanctæ, Joannes Wirzburgensis, *ibid.*, 1051. — Brevis narratio belli sacri, Anonymus, *ibid.*, 1050. — De primordiis et inventionem sacræ religionis Hierosolymorum, *ibid.*, 1096. — Cartulaire de l'Eglise du Saint-Sépulcre de Jérusalem publié d'après les manuscrits du Vatican, par M. Eugène de Rozière, CLV, 1106. — Gesta Dei per Francos, sive historia Hierosolymitana, libri novem, Guibertus abbas, CLVI, 681.

Historia Hierosolymitanæ expeditionis, libri duodecim, Albericus Aquensis, CLXVI, 390. — Historia Jerusalem, qualiter Christiani a remotis partibus mundi cum maximo labore eam exquisiverunt, expugnaverunt et tenuerunt, Baldricus Dol., CLXVI, 1064. — Historia Hierosolymitana, Lisiardus Turon., CLXXIV, 1589. — Libri septem de Ludovici VII, Francorum regis cognomento Junioris protectione in Orientem cui ipse interfuit, Odo de Deogilo, CXC, 999. — Historia rerum in partibus transmarinis gestarum a tempore successorum Mahumeti usque annum Domini 1184, libri tres et viginti, Guillelmus Tyrensis archiep., CCI, 210 et seqq. — Guillelmi Tyrensis continuata belli sacri historia, Gallico idiomate, ab antiquo auctore ante annos 1500 conscripta, *ibid.*, 894.

Indi. — Indorum gymnosophistæ, Tertull., I, 260; S. Ambrosius, XVI, 1092. — De captivitate Frumentii et Edesii, et de conversione Indorum per ipsos gesta, Rufinus Aquileiensis, XXI, 478. — Indi plurimas uxores habent, S. Hieronym., XXIII, 274. — Apud eos lex est, ut uxor charissima cum viro defuncto cremetur, *ibid.* — Indiæ regna opulentissima, *ibid.*, XXII, 51. — Per Oceanum vix anno perpetuo ad Indiam parvenitur, *ibid.*, 1074. — De India per mare Rubrum pura veniunt aromata, *ibid.*, XXIV, 7.6. — Indiæ fines et gentes, Paulus Orosius, XXXI, 675, 676. — Indis intulit bellum Semiramis, *ibid.*, 700. — Alexander Indiam domat: Porum regem superat: urbes gentesque subigit, *ibid.*, 835. — De conversione gentis Indorum, Cassiodorus, LXIX, 945. — India neque plumbum neque æs habet, S. Isidorus Hispal., LXXXII, 589. — Elephas creat, *ibid.*, 456. — India in tres partes divisa, Alcuin., 768. — India unde dicta, ejusque Situs, et fertilitas, Rabanus Maurus, CXI, 535. — Ejus divisio, *ibid.* — S. Thomas in India, missio in Indiam, Willelmus Malmesburiensis, CLXXIX, 1082.

Itali, seu Latini. — Italia, primum Ænotria ac deinde Saturnia appellata, Tertull., I, 550, 602. — A Phrygiis fuit occupata, *id.*, II, 700. — Ita in quondam magna Græcia dicebatur, S. Hieronym., XXI, 510. — Homines Italiæ, Casei ab Ennio appellantur, *ibid.*, 542. — De his quid dixit Cicero, *ibid.* — Eorum mos in scribendis et mittendis epistolis, *ibid.* — Bella civilia in Italia, *ibid.*, 696. — Latinarum regnum, *id.*, XXVII, 271 et seqq. — Italiam descriptio, Paulus Orosius, XXXI, 687. — Italiam Attila devastat, S. Gregorius Turon., LXXI, 201. — Saxones inhabitant, *ibid.*, 504. — Inde egrediuntur, *ibid.*, 597. — Regnum Italiæ, *ibid.*, 1135. — Italia Francis exitiosa, *ibid.*, 263. — Ab his capta, *ibid.* — Italica Childoberti expeditio, *ibid.*, 505. — Langobardi invadunt Italiam, *ibid.*, 503, 507. — Reges Latini, Cassiodorus, LXIX, 1215. — Catalogus regum Italicorum, Godefridus Viterbiensis, CXCIII, 1019. — De regno Latinorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 237.

Judæi. — Judæi per Moysen Deum colere didicerunt, Tertull., I, 403. — Regnum eorum floruit quandiu divini præceptis parerunt, *ibid.*, 593. — A Tiberio usque ad Vespasiani tempus, locum prænitentiam habuerunt, *id.*, II, 351. — Nunc palamundi per orbem vagantur, *id.*, I, 393. — Judæi a Deo recesserunt, S. Cyprianus, IV, 677, 679. — Prophetas interfecerunt, *ibid.*, 680. — Et ipsum Christum, *ibid.*, 525, 529. — Gratiam sibi datam perdidit-

rent, *ibid.*, 578. — Judæi mortuos ungunt et lavant, Lactantius, VI, 270. — De rebus eorum quinam scripserint, *ibid.*, 459. — Quot annis, sub iudicibus atque regibus vixerint, *ibid.*, 986. — De eorum captivitate in Aegypto, *ibid.*, 470. — Judæi unde dicti, *ibid.*, 475, 958. — Eorum regimes usque ad Christum, *ibid.*, 475. — De more illorum in mortuis humandis, *ibid.*, 512. — De tempore commorationis eorum in Aegypto et in terra Chanaan, *ibid.*, 27. — Post regiam dignitatem majori dedecore imperio Romano servierunt, S. Zeno, XI, 519, 521. — Conversio Judæorum, S. Philastrius, XII, 1293. — Judæorum populus quibus temporibus reges habuerit, S. Ambrosius, XV, 1595. — Judæorum decem tribus ad Assyrios ductæ sunt, *id.*, XIV, 941. — Populus Judaicus a quibus ducitur a Joachim usque ad Christum, S. Hieron., XXIV, 819. — Judæi meruerunt amicitiam Lacedæmoniorum, Atheniensium et Romanorum, *ibid.*, 29. — Non habent proprios iudices, sed Romanos, *ibid.*, 58. — Ultima vastitas suo Vespasiano, Tito, Adrianoque accidit, *ibid.*, 361. — Judæi eorumque magistri Decalogum circumdabant capitibus suis, *id.*, XXV, 250. — Post Dominum oblatum defecit regnum a Judæis, S. Hieronymus, XXV, 543. — Bella Judæorum intestina, *ibid.*, 1501. — Judæorum in Libya rebellio, Dexter., XXXI, 503. — Disperguntur ab Adriano, *ibid.*, 507. — Ipsum rebellio in Palaestina, *ibid.*, 515. — Judæi a Pompejo demitti, Orosius, XXXI, 1004. — Ab Adriano, *ibid.*, 1095. — Eorum cædes in Alexandria et Mesopotamia, *ibid.*. — Compescuit eos Septimius Severus, *ibid.*, 1102. — Roma expelluntur, *ibid.*, 1075. — Vespasiani Augusti et Titi imperium quomodo rebellantes Judæos compresserit, adhuc urbem Hierosolimam cum templo solo æquaverit, *ibid.*, 1085. — Judæi captivi ducti in Babyloniam, quo tempore, S. August., XI, 382. — Post captivitatem Babylonicam Judæi non habuerunt reges, *ibid.*, 596, 607. — Judæorum captivitas resoluta a Cyro, *ibid.*, 582. — Judæi post instaurationem templi non habuerunt prophetas, *ibid.*, 606. — Judæorum regnum et sacerdotium propheta erat venturi regis et sacerdotis, *id.*, XLII, 409, 417. — Cur eos subjugari a Romanis Deus passus est, XXXIV, 1081. — Tributarii Romanorum facti a Pompejo, *id.*, XLI, 607. — Augustini ætate nullus erat Judæus in Jerusalem, *id.*, XXXVI, 759, 1650. — Judæi cur servati et per totum orbem dispersi, *id.*, XLIV, 594; XLI, 140, 221, 608, 610; XXXVIII, 268, 1052; XXXIV, 1061. — Judæis permittitur synagogam relicere et quibus constitutionibus, Cassiodorus, LXXIX, 561. — Judæi Christianos accusant apud Persas, *ibid.*, 943. — Pelluntur Alexandria, *ibid.*, 1195. — De Judæo qui, cum sæpe baptizaretur, aqua fontis abiecit, *ibid.*. — Judæi ad Christum in tunc convertendi, *id.*, LXX, 415. — Judæi in Oriente conversi, S. Gregorius Turon., LXXI, 715. — Ad baptismum Chilpericus (Judæos) compellit, *ibid.*, 383. — Judæi diversis calamitatibus opprimuntur, regesque eorum inter Aegyptios et Babylonicos meliori sorte affliguntur, Freculphus Lexov., CVI, 981. — Judæi in Babyloniam captivi sunt ducti, *ibid.*, 986. — Judæi a captivitate relaxantur, *ibid.*, 990. — Hierosolimam revertuntur sub Esdra, *ibid.*, 998. — Muri Hierosolymæ reedificantur sub Nehemia, *ibid.*. — Qua occasione edificatum est templum in monte Garzarim, *ibid.*, 1015. — Ptolemæus, Alexandri successor, Hierosolimam dolo capit, multosque Judæorum secum captivos in Aegyptum deducit, *ibid.*, 1025. — Qualiter Ptolemæus Philadelphus Eleazarum summum sacerdotem Judæorum honoravit muneribus et templum. Captivos etiam Judæorum ultra centum milia relaxavit, *ibid.*, 1029. — Ptolemæo Philopatre regnante, Judæorum 60,000 ab Antiocho sunt interiecti, *ibid.*, 1058. — Quante Matathias resistens Antiochi edictis leges patrias vindicaverit, *ibid.*, 1051. — Qualiter capta Hierosolyma, Antigonus comprehenditur atque occiditur, Herodes rex constituitur, *ibid.*, 1096. — Quanta Judæi mala sub Tyberio sunt perpassi ob vindictam Crucis, *ibid.*, 1126. — De ultima ruina Hierusalem, et de multitudine interemptorum secundum Josephi supputationem, *ibid.*, 1113. — Quomodo Herodes genealogiam Judæorum delevit, Haymo Halberstat., CXVIII, 820. — Quomodo Judæis multa mala acciderunt, *ibid.*, 826, 829. — Subversio Hierusalem a Tito, Vespasiano, *ibid.*, 832. — Ultimam excidium Judæorum, *ibid.*, 859. — Quare Judæi sunt in ira Dei, Rabbus Samuel, CXLIX, 537. — Ostendit quod Judæi sunt cæci, *ibid.*, 540. — Quod Judæi decipiunt alios et seipsos, *ibid.*. — Quomodo post occasionem facta est dispersio Judæorum secundum Daulem, *ibid.*, 544. — Reprobatio Judæorum, *ibid.*, 552, 553. — Interfectio Judæorum, *ibid.*, 554. — Reprobatio sacrificii Judæorum, *ibid.*, 558. — Quod Judæi indebitè reprehendantur cauti Christianorum, *ibid.*, 565.

— Historia ab Ezechia usque ad reditum e Babyloniam: Hugo de S. Victore, CLXXVII, 221. — Historia a Cyro usque ad Judam Machabæum, *ibid.*, 222. — Historia a Julia Machabæo ad Christum, *ibid.*, 224. — De Vespasiano et destructione Hierosolymorum, *ibid.*, 245.

• **Lacedæmonii.** — Lacedæmonii primi pennam ludis excogitaverunt, Tertull., I, 302. — Lacedæmoniorum puerorum flagellatio, *ibid.*, 626. — Lacedæmonii Veneti armatæ templum erexerunt, Lactantius, VI, 225. — Lacedæmoniorum frugalitas, S. Hieronymus, XXI, 1, 502. — Lacedæmoniorum reges, *id.*, XXVII, 89. — Bellum Atheniensium contra Lacedæmonios, Paulus Orosius, XXXI, 758. — Ne proies deficeret, promiscue omnium feminarum concubitus permittunt, *ibid.*, 710. — De variis bellis Lacedæmoniorum cum Thebanis, *ibid.*, 797. — De Lacedæmoniorum offensione in Arcadia, *ibid.*, 805. — Lacedæmonie matres filios suos ut pro terrena patriasanguine funderent, ardentius in certamina bellica quam signorum sonitus excitabant, S. August., XXXIII, 1057. — Lacedæmoniorum rex Festus, S. Gregor. Turon., LXXI, 170. — De regno Lacedæmoniorum, Hugo de S. Vict., CLXXVII, 235.

• **Longobardi.** — Longobardi Italiam sibi vindicaverunt, S. Ambrosius, XVII, 914. — Longobardi, unde orti, et sic dicti, S. Gregor. Turon., LXXI, 535. — Eorum Deus Wodanus, *ibid.*, 596. — Italiam invadunt, *ibid.*, 503, 501, 596. — Irruunt in Gallias, fugantur, *ibid.*, 504, 506, 507, 596. — Francos proterunt, *ibid.*, 505, 531, 532. — Francorum tributarii, *ibid.*, 533, 635, 689. — Se rediunt, *ibid.*, 636. — Ecclesiam S. Petri incendunt, *ibid.*, 688. — Romanos affligunt, *ibid.*, 686. — A Francis fugati, *ibid.*, 687, 688. — Eorum duces, *ibid.*, 506, 597. — Reges Longobardorum, 271, 635, 657, 533, 657, 649, 689. — Longobardorum regum catalogus, Paulus Diaconus, XCIV, 427. — De gestis Longobardorum, libri vi, *ibid.*, 453 et seq. — De Longobardis Italiani invadentibus, Freculphus Lexov., CVI, 1256. — Historia Longobardorum ab anno 774 ad annum 888, Erchembertus Cassin., CXXIX, 745. — De Longobardorum origine et gestis, Aimoinus Floriac., CXXIX, 675. — De regibus Longobardorum, *ibid.*, 687. — De Alboino rege Longobardorum, *ibid.*, 690. — De primo rege Longobardorum, *ibid.*, 718. — De tributo quod Longobardi Francis pependerunt, *ibid.*, 771. — De Adalvaldo Longobardorum rege, et ejus successore, deque Gudeberga regina, *ibid.*, 775. — De Grimualdi regis Longobardorum gestis, *ibid.*, 789. — Chronicon Venetum, Joannes diaconus, CXXIX, 876. — Historia Longobardorum, Ekkehardus Uraugiensis, CLIV, 788. — Historia Lombardorum qui prius Vinuli vocabantur, Godofridus Viterb., CXCVIII, 931. — Catalogus regum Lombardorum, *ibid.*, 1050.

• **Lydi.** — Lydi fœlus hausto sanguine bibant, Tertull., I, 341. — Ex Asia transvenæ in Etruria condescerunt, ducæ Thyrræno, *ibid.*, 636. — Lydiorum reges et regnum, S. Hieronymus, XXII, 88, 350. — Lydii inter robustissimas gentes reputati, *id.*, XXV, 251. — Lydiorum rex Gyges, S. Gregor. Turon., LXXI, 170. — Lydiorum regni inchoatio, Freculphus Lexov., CVI, 978. — De regno Lydiorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII.

• **Macedones.** — Macedones tragediam Oedipi auentes, quomodo rei incestus, Tertull., I, 323. — Macedonum reges et regnum, S. Hieronymus, XXVII, 82, 341. — Macedonum regnum quot annis permanserit, *id.*, XXV, 557. — Macedonia descriptio, Paulus Orosius, XXXI, 686. — Darius Macedoniam vincit, *ibid.*, 762. — Philippi regis Macedoniae res gestæ, et quas gentes seu urbes subegerit, *ibid.*, 815, 821, 823. — Alexander Philippo succedens, Thebanos, Illyrios, Thracas, urbesque alias perdomuit, Darium vincit, *ibid.*, 827. — Alexander Indiam domat; Porum regem superat: urbes gentesque subigit, *ibid.*, 835. — Omnes provincie ad Alexandrum territæ legatos pacem petentes, miserunt. Alexander veneno interit, 858. — Legati Alexandri totum inter se orbem dividerunt seseque mutuis bellis consumperunt, *ibid.*, 845. — Macedonia inundatione Gothorum deletur, *ibid.*, 1119. — Macedonum regnum quanto tempore duravit, S. August., XLI, 538. — Macedones nulli subjecti, S. Gregorius Turonensis, LXXI, 699. — Origo, reges, Philippus, Alexander, *ibid.*. — Macedonia a Francorum parentibus possessa, *ibid.*, 577. — Darius Persarum rex Asian Macedoniaque domuit, Freculphus Lexov., CVI, 995. — Philippus Macedonum rex pater Alexandri Magni, bella plurima peregit, civitates evertit, nationes innumeras perdomuit, *ibid.*, 1010. — Alexander Magnus, quanta et qualia intra suam egerit gentem, Parthosque primum bello superaverit, inde autem Aegyptum Syriamque subjugando Hierosolimam pervenit, *ibid.*, 1015. — Constructa Alexandria in Aegypto, destructo Persarum imperio, per quinquentium Alexander monarchiam obtinuit orbis,

ibid., 1019. — Inter quos regnum crudeliter adeptum dividerit, *ibid.*, 1022. — Mortuo Alexandro legati ejus mutuis se bellis consumpserunt, *ibid.*, 1023. — Parthi a jugo Macedonum recedunt, *ibid.*, 1037. — Qualiter Philippus Macedonum rex a Romanis victus Demetrium filium suum obsidem dedit, *ibid.*, 1045. — De regno Macedonum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 229.

Medi. — Medorum regnum Romano antiquius, Tertull., I, 432. — Medorum reges et regnum, S. Hieronym., XXVII, 84, 339. — Medorum gentis auctor Madai, *ibid.*, XXIV, 214. — Medorum et Persarum impetus in Babylonem, *ibid.*, 158. — Medorum et Persarum unum sub Dario et Cyro regnum, XXV, 536. — Medorum regnum majus est quam Persarum, *ibid.*, 523. — Medorum et Persarum regnum a Macedonibus deletum, *ibid.*, 1451. — De Phraorte, Diocle et Astyage regibus Medorum, Paulus Orosius, XXXI, 753. — Finis Medorum imperii, *ibid.*, 756. — Medorum reges, Freculphus Lexoviensis, CVI, 978 et seqq. — De regno Medorum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 227. — Catalogus regum Medorum, Godefrid. Viterb., CXCIII, 1023.

Mediolanensis historia. — Historia Mediolanensis, Landulphus senior, CXLVII, 809. — Historia Mediolan., Landulphus junior, CLXXIII, 1499.

Northmanni. — Bellum in Northmannos, Carolus Magn., XCVIII, 1402. — Northmanni piratæ, *ibid.*, 1403. — Northmanni baptismum contemnunt, *ibid.*, 1408. — Northmannorum strages per Galliam sub Carolo Calvo, sub Ludovico, sub Carolo Simplicio, Odone et Roberto, etc., Aimoinus Floriacensis, CXXXIX, 803. — De moribus et actis Northmannorum ducum, Dudo decanus, CXLI, 607. — Historiæ Northmannorum libri octo, Willelmus Gemmet., CXLIX, 779. — Historicum poema de rebus Northmannorum in Sicilia, Apulia et Calabria gestis, Guillelmus Apulus, CXLIX, 1027. — Chronicon breve Northmannicum (anno 1041-1083), *ibid.*, 1083.

Persæ. — Persæ solem Deum esse credebant et filium adorabant, Tertull., I, 369. — Eum in clypeis depictum habebant, *ibid.*, 370. — Persarum cum matribus incestus, *ibid.*, 325. — Reges Persarum ex tempore Cyri, Anonymus, III, 670. — Persarum regnum, S. Cyprianus, IV, 571. — Persæ quando victi a Galerio, Lactantius, VII, 208. — De more eorum regibus suis serviendi, *ibid.*, 228. — Persæ ad orientem positi, S. Hieronym., XXIV, 470. — Ante Cyrum ignobiles, *ibid.*, 191. — Urbes conderunt Seleuciam, et Ctesiphontem pro Babylone, *ibid.*, 159. — Persæ gens fortissima, XXV, 251. — Unguentis utuntur pro balneis, 553. — Persarum regnum rigidum et parvorum victus, 529. — Regum series et successio, *ibid.*, 43, 528, 549. — Reges quatuordecim, 549, 550, 558. — Persarum et Medorum unum post Cyri victoriam regnum, *ibid.*, 1428. — Persarum reges et regnum, S. Hieronym., XXVII, 84, 427. — De Cyro rege Persarum, Paulus Orosius, XXXI, 753, 757, 761. — Darius, rex Persarum, Scythas inestans iugatur; Asiam, Macedoniam et Jonas vincit, *ibid.*, 762. — Xerxes, rex Persarum, cum numerosissimo exercitu a Spartanis paucis, duce Leonida, ingentem cladem accipit, astuque vincitur, *ibid.*, 765. — Xerxem Themistocles, dux Atheniensium, bello excipit, 768. — Mardonius, Xerxis prefectus, dum reliqua belli exsequitur, capitis amissis, aufugit. Xerxes, dum a suis ut infortunatus contemnitur, occiditur, 770. — Rex Persarum Judæos captivos abducit, 810. — Persæ solos duos deos colebant, S. August., XLI, 169. — Persæ matrimonium nonnullis prohibent, XXXIV, 705. — Persæ eorum Deus, S. Gregor. Turon., LXXI, 165. — Innumeri sunt christiani, *ibid.*, 614. — Imperium vexant, 645. — Fugantur, 646. — A Tiberio, 347, 601. — A Phoca, 618. — Armeniam vastant, *ibid.*, 535. — Antiochiam invadunt, *ibid.*, 502. — Persarum reges, *ibid.*, 676, 613. — De legatis Persarum, Carolus Magnus, XCVIII, 1396. — Munera Caroli ad regem Persarum, 1397. — Reges Persarum, et eorum historia, Freculphus Lexov., CVI, 990, 994, 995, 1001, 1003, 1005, 1008, 1019. — De regno Persarum, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 228. — Heraclius Persarum vict., Godefrid. Viterb., CXCIII, 914. — Catalogus regum Persarum, *ibid.*, 1023.

Poloni. — Chronicon et gesta ducum sive principum Polonorum, libri tres, CLX, 844.

Romani. — Romani ex Aenea ducunt originem, Tertull., I, 424. — Phryges eos pariunt, *ibid.*, II, 1033. — Eorum imperium sceleribus inchoatum et auctum, *ibid.*, I, 450 et seqq. — Eorum regnum quousque dilatetur, *ibid.*, II, 611. — Orbem occuparunt, *ibid.*, I, 439. — Nec tamen trans Germanos, Britannos, Mauros et Getulos regnum porrexerunt, *ibid.*, II, 610 et seqq. — Tota illo:um religio castrens, *ibid.*, II, 567. — In ludis publicis humano sanguine premebant Jovi Latiali, *ibid.*, 517; II, 156. — Eorum imperium fundatum antequam ullus deorum cultus Romæ

institutus fuisset, *ibid.*, I, 439. — Imperatores Romanorum, *ibid.*, III, 673. — De diis Romanorum propriis et eorum sacris, Lactantius, VI, 216. — Populi Romani petulantia et licentia quanta fuerit, *ibid.*, VII, 326. — Dies apud Romanos qualis fuerit, et unde illam inciperent, *ibid.*, 385 et seqq. — De more eorum per picturas aut incisos lapides res suas mandandi memorie, *ibid.*, 596, 477. — Lapidibus informibus etiam honorem habuerunt, *ibid.*, 499. — Sub imperatoribus longe minus superstitiosi, *ibid.*, 802. — Jovem Latialem humano sanguine colere, *ibid.*, VI, 250. — Qua hora apud eos iudicis exerceri solita, *ibid.*, 510. — Potestas regum Assyriorum Persarum et Macedonum ad Romanos transierat, S. Ambrosius, XVII, 842. — Romani imperii destructio designata, *ibid.*, 914. — Romanorum reges, consules et imperatores, S. Hieronym., XXVII, 93, 104, 705. — Romanorum regnum, *ibid.*, 566 et seqq. — Chronicon S. Hieronymi, *ibid.*, 676 et seqq. — Chronicon Prosperi Aquitanici, *ibid.*, 764 et seqq. — In Romano imperio unum facta sunt omnia regna, *ibid.*, XLI, 167. — Bella civilia, et externa apud Romanos, *ibid.*, XLI, 601. — Sanguis Romanus per viginti, et eo amplius annos effunditur, *ibid.*, 600. — Multa Romanorum milia in variis locis occisa, *ibid.*, 1110. — Orosii historiæ libri septem a conditione Romæ ad invasionem Barbarorum, *ibid.*, XLI, 749 et seqq. — Roma condita a Trojanis, S. August., XXXVIII, 505. — A posteris Aeneæ, *ibid.*, XLI, 80. — A Romulo et Remo, *ibid.*, XXXVIII, 505; XLI, 82. — De tempore urbis Romæ conditæ inter auctores non convenit, *ibid.*, XLI, 80. — Quo anno regni Jula et Israel Roma condita est, *ibid.*, 578. — Et quo Numitoris, *ibid.* — Roma a Gothis capta, spoliata et incensa, *ibid.*, 70, 96. — Romæ incendium primum a Gallis, et alterum a Nerone, *ibid.*, XXXVIII, 1536. — Romæ incendium publicum, *ibid.*, XLI, 93. — Romam Camillus a Gallis liberat, *ibid.*, 117. — Romæ excidium a Gothis, *ibid.*, 469. — Clades atata populo Romano prima oblatione urbis per Alaricum anno 408 exeunte, *ibid.*, XXXIII, 563 et not. — Roma ab Alarico capta et direpta est, *ibid.*, XLI, 14, 15 et not., 19, 20. — Romæ incendium a Gothis tertium fuit, *ibid.*, XXXVIII, 1536. — Romani a Trojanis oriundi, *ibid.*, XLI, 79, 81. — Romani dicti sunt Aeneæ et Assaracii domus, *ibid.*, XXXIV, 553; XLI, 462. — Romanorum vita sub regibus, *ibid.*, XLI, 92. — Romani imperii primordia sub Numa Pompilio quadraginta annos pacata fuerunt, *ibid.*, XXXIV, 800, 801. — Romanorum reges quam horrendos exitus habuerunt, *ibid.*, XLI, 92. — Romani regum impatientes, consules creantur, *ibid.*, 154, 155. — Quantum brevi sub consulibus creverit imperium Romanorum, *ibid.*, 154, 155. — Romanorum victorias quas fuerunt a consulum tempore, *ibid.*, 95. — Romanorum fœdus fœdum cum Samnitibus, *ibid.*, 97. — Romani leges Solonis ab Atheniensibus mutuati sunt, *ibid.*, 60, 96. — Ordines duo apud eos splendidi, Equestris et Senatorius, *ibid.*, 108. — Quibus malis Republica Romanorum post initia Consularia imperii, venata sit, *ibid.*, 95. — Quibus malis interioribus exagitata, *ibid.*, 104. — Sententia Ciceronis de republica Romanorum, *ibid.*, 66. — De Romanorum reipublicæ vitis plura Sallustius, *ibid.*, 64. — Romanorum fata, Sibylla cecinit, *ibid.*, XXXIV, 1034. — Romani nihil nocuerunt gentibus, quibus subjugatis leges suas imposuerunt, *ibid.*, XLI, 160, 161. — Non solum jugum, sed etiam linguam suam donatis gentibus imposuere, *ibid.*, 634. — Romanorum bellum cum Etruscis, *ibid.*, 94. — Variæ contra Romanos conspirationes hostium, *ibid.*, 97. — Quantis cladibus attriti Romani sub bellis Punicis, *ibid.*, 98. — Et ab Annibale, *ibid.*, 100. — Imperii Romani termini mutati sunt sub Adriano et Juliano Imperat., *ibid.*, 135. — Et sub Joviano, *ibid.*, 156. — Romana nobilitas idololatriæ dedita, *ibid.*, XXXII, 750. — Romanorum dii innumeri, *ibid.*, XLI, 118.

Theodericus rex Vesegotharum Riclarium, Suevorum regem, qui Hispaniam invaserat, bello superat. — Suevi permissu Theoderici Remismundum sibi regem eligunt, Jornandes, LXIX, 1285. — Suevi Saxones proterunt, S. Gregor. Turon., LXXI, 531, 599. — Terras accipiunt, *ibid.*, 531. — Sub Chroco rege, *ibid.*, 704. — Sub Trasemundo in Hispanias transeunt, *ibid.* — Ariani, *ibid.*, 925. — Fiunt catholici, *ibid.*, 925 not. — Wisigothis subiecti, *ibid.*, 602. — Suevorum historia, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1080.

Syrii. — Syriæ reges, S. Hieronym., XXVII, 83. — Syriæ reges post Alexandrum Magnum, *ibid.*, XXV, 559. — Syria quas provincias habeat, Paulus Orosius, XXXI, 678. — Antiochus Syriæ rex, *ibid.*, 905. — De gestis Pompeii in Syria, *ibid.*, 1001. — De regibus Syriæ, Hugo de S. Victore, CLXXVII, 1031.

Historia Treverorum. — Gesta Treverorum, CLIV,

1064. — Additamentum et continuatio prima, *ibid.*, 1178.
 — Appendix monumentorum Treverensium, *ibid.*, 1234.
 Trojani. — De raptu Helenæ et Trojæ excidio, cum admonitione ad lectorem, Paulus Orosius, XXXI, 730. — Trojam Neptunus et Apollo a Laomedonte conducti exstruxerunt, S. August., XI, 80. — Trojæ eversio a Fimbria, *ibid.*, 85. — A Græcis, *ibid.*, 79, 80, 575. — Trojani belli et excidii origo, *ibid.*, 105. — Trojani Ænea duce profugi Romam condiderunt, *ibid.*, XXVIII, 505; Freculphi Lexoviensis episcopi Chronicon, CVI, 917 et seqq. — Catalogus regum Trojanorum, Godefridus Viterbiensis, (XCVIII, 102).
 Vandali. — Vandali, S. Hieronym., XII, 600, 1057. — Glicerius Wandalorum rex Italiam invadit, Romam vastat, Jornandes, LXIX, 1284. — De Wandalorum regum serie in Africa per annos fere centum, *ibid.*, 1274. — Chronicon Italii episcopi Aquæflaviensis, I, 1, 875 et seqq. — Vandali sub Chroco Gallias vastant, S. Gregor. Turon., LXXI, 705. — Sub Trasamundo in Mauritaniam transeunt, *ibid.*, 191, 192. — In Gallias irruunt, *ibid.*,

575. — A Francis devicti, *ibid.*, 205. — Eorum regni finis, *ibid.*, 704. — Reges eorum, *ibid.*, 191, 196, 703, 704, 205. — Chronicon, Maximi Cæsaraugustani episcopi, LXXX, 619. — Historia de regibus Wandalorum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1058; Freculphi Lexoviensis episcopi Chronicon, tomus posterior, CVI, 1238.

Wisigothi. — Wisigothæ, Ostrogothis a Vandalis victis, a Valente imp. Mœsiam habitandam appetunt et obtinent, et eum Christiani fieri cuperent, Valens, ut Arianus, prædicator Arianos ad eos mittit, Jornandes, I, XIX, 1269. — Vesegothi Romanorum subditi, ingenti fame pressi et a duclibus Romanis pessime habiti, sese in libertatem vindicant, et Thracias Daciamque Ripensem occupant, *ibid.*, 1270. — Vesegothæ Italiam invadunt, *ibid.*, 1271. — Valia, quartus Vesegotharum rex, Placidiam Romanæ reddit, *ibid.*, 1271. — Theodoricus quintus Vesegotharum rex, *ibid.*, 1275, 1283. — Euricus Vesegotharum rex, *ibid.*, 1281, 1285. — Wisigothorum reges, S. Gregor. Turon., LXXI, 199. — Chronica regum Wisigothorum, S. Juliano attributa, XCVI, 809.

CLXXVII.

INDEX DE JUDÆIS.

COMPENDIOSE SCILICET EX PATRIBUS COMPLECTENS ILLORUM

HISTORIAM ET LEGES,

HÆRESSES AC SCELERA, NECNON PŒNAS ET PER GENTES DISPERSIONEM,

AC SUB FINEM SÆCULI CONVERSIONEM.

I. — Historia Judæorum.

TERTULLIANUS. — Judæa gens a primordio per tribus et familias distributa fuit, II, 450. — Regnum floruit quando divinis præceptis paruerunt, II, 1593.

LACTANTIUS. — Quot annis sub iudicibus et regibus Judæi vixerint, VI, 489. — De eorum captivitate in Ægypto, *ibid.*, 470. — De Judæorum casibus ac eorum regimine usque ad passionem Christi, *ibid.*, 478. — Tempore persecutionis quomodo se gererent Judæi, VII, 575.

S. AMBROSIIUS Mediol. — Judæos primo gentibus fenerasse, XIV, 784. — Judæorum populus quibus temporibus reges habuerit, XV, 1594. — Judæorum decem tribus ad Assyrios ductæ sunt, duæ autem Juda et Benjamin tanquam gravioris reæ flagitii in Babyloniam transierunt, XIV, 941. — Cessavit aliquando benevolentia Dei in Judæos, *ibid.*, 962. — Judæi hæreditatem propter Vetus Testamentum sibi debitam contententes rehelluntur, VI, 1257. — Judæi Romæ habitantes temporibus apostolorum de Christo non bene credebant, XVII, 45 et seqq. — Ex tempore Judæ Machabæi, dici coeperunt Judæi, *ibid.*, 55, 56. — Judæi cognomen tripartito genere significatum advertitur, *ibid.*, 69. — Judæorum prærogativæ, *ibid.*, 72 et seqq. — Si qui Dominum interfecerunt et apostolos ejus persecuti sunt, tempore quo visio Apocalypsis Joannis demonstrata est jam a Romanis devastati fuerant, *ibid.*, 913 et seqq.

GAUDENTIUS (S.). Judæica traditio de mundi duratione, XX, 916.

ZACCHÆUS. — Unde origo Judæorum, XX, 1081. — Quæ post egressionem Ægypti in eremum ductæ sunt vel cur lex data sit, *ibid.*, 1087.

RUFINUS AQUIL. — De Judæorum conatibus ad templum in Jerusalem reedificandum, XXI, 505. — Ut terræ motu inibi, et igne divinitus accenso, Judæi illicitis disturbantur inceptis, *ibid.*, 506. — De lignis et virtutibus terrificis quæ in exitum conversa sunt Judæorum, *ibid.*, 507. — Judæus Deus solum innotuit, *ibid.*, 1067.

HIERONYMUS (S.). — Nihil avarius Judæorum gente, XIV, 48. — Judices non habent proprios Judæi, nullum prophetam bellatorem non habent potestatem arma portandi, *ibid.*, 58, 59. — Populus Judæicus a quibus regitur a Joachim usque ad Christum, *ibid.*, 819. — Post mortem Christi epistolæ miserunt ad omnes gentes ne suscipe-

rent ejus passionem, *ibid.*, 179. — Jerusalem sola in orbe terrarum legem accepit, *ibid.*, 49. — Romani Galli a Hispani a Deo vocati ad obsidionem Hierusalem, *ibid.*, 90. — Seditio Jerusalem in tres partes divisa fuit, *ibid.*, 656, XXVI, 178. — Extremæ solitudinis Jerusalem descriptio, XXIV, 572. — Ultima vastitas sub Vespasiano, Tito, Adrianoque accidit, *ibid.*, 561; XXV, 227, 1063, 1355, 1079. — Vincenlibus Romanis Judæos Dominus propugnasse monstratur, XXIV, 582. — Vastitas eorum usque ad finem perseverabit, *ibid.*, 54 et 56. — Æternam eorum captivitatem exprimit irremediabilem descriptio vulnere, *ibid.*, 50. — Lex prohibentur ingredi in urbem sanctam, XXIV, 197; XXV, 1351. — Ad comparisonem prioris multitudinis vix decima pars remanet, *ibid.*, 101. — In traditionibus Judæorum latitat Antichristus, *ibid.*, 578. — Bella Judæorum intestina, XXV, 1501. — Judæa facta est tributaria post Augustum Cæsarem, XXVI, 161. — Stipendiaria facta, oritur seditio, *ibid.*, 169. — Judæi, quadrifariam dividuntur, *ibid.*, 472.

PAULUS OROSIIUS. — De populo Dei in Ægypto afflictio, XXXI, 713 et seqq. — Rex Persarum captivos Judæos abducit, *ibid.*, 810. — Judæi a Pompeio domiti, *ibid.*, 1005. — Persecutio Judæi Roma expulsi, *ibid.*, 1075. — Quomodo Vespasianus et Titus rebellantes Judæos compreserunt et urbem Hierosolimam cum templo solo æquaverunt, *ibid.*, 1085. — Diversas partes Judæi aggrediuntur bello, eorum cædes in Alexandria et Mesopotamia, ab Adriano ultima cæde affecti, *ibid.*, 1092. et seqq. — Compescuit eos Septimus Severus, *ibid.*, 1102.

AGUSTINUS (S.). — Judæos cur Deus passus est subigari, XXXIV, 1051. — De captivitate populi Judæici et Sennacherib veniente in Judæam, XXXV, 2188. — De captivitate Babylonica, *ibid.* — De bellis præcipuis quæ Domini auxilio peracta sunt, *ibid.*, 191. — Generationes ab Abraham usque ad Christum XXXVIII, 199. — Judæi apud Pilatum agentes de mutando titulo, *ibid.*, 1085. — Judæorum codices fidei nostræ astipulantur, Judæorum secta quare non prorsus deleta, XI, 178. — De regno Judæorum ab uno et vero Deo institutum, servatumque donec in vera religione manserunt, XI, 140. — Quo tempore sit impetrata promissio Dei de terra Chanaan quam in possessionem etiam Israel carnalis accepit, *ibid.*, 523. — De Judaico sacerdotio et regno quæ cum in æternum dicuntur statuta non permanent, *ibid.*, 536. — De diruptione regni Israelitici, *ibid.*, 57. — De regibus

post Salomonem sive in Juda sive in Israel, *ibid.*, 557. — De vario utriusque regni statu donec ambo populi in captivitatem diverso tempore ducerentur, revocato postea Juda in regnum suum quod novissime in Romanorum transit potestatem, *ibid.* — De prophetis qui vel apud Judæos postremi fuerunt, vel quos circa tempus natiuitatis Christi Evangelica prodit historia, *ibid.* — Quo tempore Moyses populum de Ægypto eduxerit, *ibid.*, 568. — Quotum fabularum fragmenta exorta sint eo tempore quo Hebræis iudices præesse cœperunt, *ibid.*, 570. — Qui philosophi enituerint regnante apud Hebræos Sedechia, cum Jerusalem capta est, templumque subuersum, *ibid.*, 582.

PROSPER AQUIT. (S.). — Judæorum regnum non diu mansit post crucem Christi, L.I, 314 — Jerosolymis 1,100,000 pereunt, alia 10,000 captivorum publice venundantur, *ibid.*, 556. — Quomodo tanta multitudo Jerosolymis reperta, *ibid.* — Judæi, Jerosolymis capitis, Romanorum vectigales facti, *ibid.*, 548. — Alexandriæ rebellantes reprimuntur, *ibid.*, 558, 559. — Judæi Samariam subvertunt, *ibid.*, 559. — Judæi in Palæstina seculum et reprimuntur, *ibid.* — Chronicon integrum S. Prosperi Aquitani, *ibid.*, 556 et seqq.

VICTOR VITENS. — Jerosolymitana vasa diripit Gensericus, LVIII, 584. — Recuperat Justinianus, *ibid.*, 452.

AURELIUS PRUDENTIUS. — Hebræi an solum caput vituli aurei effinxerint, LIX, 950. — Sub Juliano Apostata lignibus argenteis usi, dum templum instaurare voluerunt, LX, 173.

EUGYPIUS (D.), Abb. — Judæa gens scriiniaria Christianorum, LXII, 674.

CASSIODORUS. — Permittitur Judæis synagogam reficere, non vero ampliare, dummodo tamen tricennalis non obset præscriptio, LXXV, 561. — Lis inter defensores Ecclesiæ Romanæ et Judæos propter synagogam, *ibid.*, 600. — Judæi conservent jura synagogæ olim concessa, dummodo jurius Ecclesiæ non nocuant, *ibid.*, 669. — Quomodo Judæi Christianos accusaverint apud Persas; qui, et quanti, et quibus modis passi sunt apud Persas, *ibid.*, 943. — De resultatione Judæorum et de tyrannide Galli Cæsaris, *ibid.*, 993. — Qui post Cyrillum Hierosolymorum tulerunt episcopatum, *ibid.*, 1019. — Quomodo Julianus Judæos armaverit contra Christianos et de templo Hierosolymorum, *ibid.*, 1038. — De seditione et necibus Christianorum quæ per Judæos apud Alexandriam proveniunt, *ibid.*, 1193, 1194. — Quomodo Judæi præsumptionis suæ penas exsoluerunt, *ibid.*, 1195. — Synagoga Judæorum Romæ concremata est, *ibid.*, 636. — Duodecim tribus Israel sicut in populo Romano erant triginta quinque curiæ, LXX, 911. — Quomodo gentes populum Israeliticum supplantarunt, *ibid.*, 561.

GREGORIUS (S.) Turonensis episcopus. — De filiis Israel in eremo et de ingressu eorum in terram promissionis, LXXI, 168. — De regibus Judæorum, *ibid.* — Quomodo regnum Israel sit divisum propter duritiam Roboæ et de captivitate Babylonica, *ibid.*, 169. — De reditu Judæorum e Babylone usque ad Christi natiuitatem, *ibid.*, 170. — De Judæis per Avitum conversis, *ibid.*, 323. — De Judæis per Chilpericum regem conversis, *ibid.*, 338. — Calamitas sub Vespasiano, *ibid.*, 173. — Jerosolymæ calamitas sub Ezechia, *ibid.*, 188. — Heraclius petit a Dagoberto ut omnes Judæi regni sui ad fidem catholicam baptizando præciperet, *ibid.*, 646. — Hierosolyma a Sarracenis capta, *ibid.*, 657.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Judæa in adventu Christi in quatuor regna divisa, LXXVI, 1100. — Divinitatem Redemptoris negare fidelibus suggererunt, LXXIX, 93.

BEDA (VEN.), Anglo-Saxonis presbyter. — Liber de templo Salomonis, XCI, 735 et seqq. — Cyrus initio regni sui solvit captivitatem populi Dei, *ibid.*, 810. — Numerus eorum qui reversi sunt in Judæam, *ibid.*, 817. — Congregatur populus in Jerusalem mense septimo et altare ædificato faciunt Scenopegia, cæterasque Domini solemnitates, *ibid.*, 825. — Ad exhortationem Aggæi et Zachariæ prophetarum ædificatio templi, *ibid.*, 845. — Dedicant domum Dei filii transmigrationis et solemnitate Paschæ celebrant, *ibid.*, 854. — Expositio in Esdras et Nehemiam, *ibid.*, 885. — De excidio Jericho et salvatione Rahab, XCIII, 419. — De extinctis gentibus et terræ divisione. De divisione terræ in duabus et novem semitribibus, *ibid.*, 421. — De Chanaanæ populo extincto, *ibid.*, 422. — De servitute populi et liberatione, *ibid.*, 423. — De

templi ædificatione, *ibid.*, 443. — De divisione decem tribuum, *ibid.*, 447. — De transmigratione sub Nabuchodonosor facta, *ibid.*, 449. — De quadraginta annis captivitatis. De reditu populi, *ibid.*, 450.

FRECULPHUS, Lexoviensis episc. — Historia Judæorum ab initio mundi usque ad Octavianum Cæsaris tempora, et servatoris nostri Jesu Christi natiuitatem; et ex eo tempore usque ad ultimam ruinam Jerusalem sub imperatore Vespasiano, CVI, 919 et seqq.

RABANUS MAURUS, Fuldenensis abbas. — Commentariorum in Genesim libri quatuor, CVII, 459 et seqq. — Commentariorum in Exodum libri quatuor, CVIII, et seqq. — In librum Josue libri tres, *ibid.*, 999 et seqq. — Commentaria in libros IV Regum, CIX, 9 et seqq. — Commentaria in libros II Paralipomenon, *ibid.*, 279 et seqq. — Expositio in librum Judith, 539 et seqq. — Appendix ad Rabani Mauri expositionem libri Judith. Jacobi Pamellii commentarium in eundem librum, *ibid.*, 593 et seqq. — Expositio in librum Esther, *ibid.*, 635. — Qualiter filii Israel in deserto concupierant carnes et data est illis arithmetra, *ibid.*, 758. — Commentaria in libros Machabæorum, *ibid.*, 1125 et seqq. — De captivitate decem tribuum et de augustia famis, CX, 586. — De captivitate, de dispersione populi, *ibid.*, 640. — Joachim in Babylone captivus, Sedechias et Jerusalem dantur in manibus Nabuchodonosor, *ibid.*, 693. — De Joachim et Jerchonia et filio Joachim captivis; de reliquiis Judæ quod non habuerunt regem, *ibid.*, 714. — Divisio terræ Judæorum, quantum ad intraneos, *ibid.*, 1071. — Descriptio adventus Nabuchodonosor et translatio populi propter sacerdotum avaritiam, CXI, 847, 903. — De captione Sedechiæ et incendio Jerusalem, *ibid.*, 978. — De captivitate septuaginta annorum Judæ, *ibid.*, 992. — De regno Joachim, *ibid.*, 1002. — De captione Jerusalem et de fuga Sedechiæ, *ibid.*, 1081, 1175.

VALAFRIDUS STRABUS, Fuldenensis monachus. — De subversione Jerusalem, CXIV, 965 et seqq.

ANGELONNUS, Luxoviensis monachus. — Commentarium in Genesim, CXV, 112 et seqq. — Enarrationes in libros Regum, *ibid.*, 246 et seqq.

HAYMO, Halberstatis episc. — De destructione Jerusalem, CXVI, 245, 253, 621. — Quomodo genealogiam Judæorum Herodes delevit, CXVIII, 820. — Ultimum excidium Judæorum, *ibid.*, 839. — Episcopi Hierosolymæ ex Judæis, *ibid.*

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbelensis. — Herodes libros omnes, quibus Judæorum genealogia tenebatur, igne cremavit, CXX, 151. — Judæa tributaria facta post Augustum Cæsarem, *ibid.*, 598. — Quadraginta duæ mansiones populi ex Ægypto redeuntis, *ibid.*, 81.

ADO (S.), archiepisc. Viennensis in Gallia, Chronicon, ætas prima, ab origine mundi usque ad diluvium, CXXIII, 23; ætas secunda, a diluvio usque ad Abraham, *ibid.*, 25; ætas tertia, ab Abraham ad David usque, *ibid.*, 33; ætas quarta, a Davidis regno ad transmigrationem Hebræorum Babylonicam, *ibid.*, 43; ætas quinta, ab eadem transmigratione ad Christum Salvatorem nostrum, *ibid.*, 49; ætas sexta, a Christo ad mundi finem, *ibid.*, 75.

REGINO, Prümensis abbas. — Chronicon de temporibus Dominicæ Incarnationis, CXXXII, 16 et seqq.

BRUNO (S.), Herbipolensis episc. — Judæi in manus Vespasiani et Titii traditi, CXII, 258 et seqq.

RODULFUS GLABER, Cluniacensis monachus. — De eversione templi Hierosolymorum et cæde Judæorum, CXII, 658.

HERMANNUS CONTRACTUS, monachus Augiæ divitis. — Chronicon, CXIII, 56 et seqq.

PETRUS DAMIANUS (S.), S. E. R. cardinalis. — Quomodo a transmigratione Babylonis ad Christum fuerint generationes quatuordecim, CXLV, 206. — Quod populus Israel ecclesiasticæ inter se unitatis regulam tenuit, *ibid.*, 242.

SAMUEL Marochianus ex Judæo Christianus. — De adventu Messie quem Judæi temere expectant liber, CXIX, 378 et seqq.

GUIBERTUS (Ven.), abbas S. Mariæ de Novigento. — Templum Jerosolymitanum quale Guiberti tempore, CLVI, 795.

WERNERUS, abbas S. Blasii in Sylva Nigra. — De ruina Jerusalem sub Vespasiano et Tito, CLVII, 1190. — De templo Hierosolymitano, *ibid.*, 1218.

BRUNO (S.), episcopus Signiensis. — Expositio in Exodum, CLXIV, 254 et seqq. — Expositio in Deuteronomium, CLXIV, 508 et seqq.

RUPERTUS, abbas S. Heriberti Tulliensis. — De Quadringentis et triginta annis, quibus habitaverunt filii

Israel in terra Ægypti, unde incipiendo debeant computari, CLXVII, 627. — Liber quartus in Exodum, *ibid.*, 598 et seqq. — Duo libri in Deuteronomium, *ibid.*, 917 et seqq. — Libri Regum, *ibid.*, 1039 et seqq. — De horrenda Judæarum fame obsidionis, *ibid.*, 1415, 1415. — De Septuaginta annis captivitatis, *ibid.*, 1519. — De Cyro rege, *ibid.*, 152. — De excidio Hierosolymorum et eversione templi et dispersione Judæorum, quod cum consilio Dei acta sit, *ibid.*, 1718. — Judæorum seditiosis tempore quo capta Jerusalem a Romanis ponuntur, CLXVIII, 682. — De obsessione et expugnatione Jerusalem, CLXIX, 1542. — De Cyro, *ibid.*, 1574. — De Esdra, *ibid.*, 1578. — Quæ Antiochus Hierosolymis fecerit, *ibid.*, 1416. — Quod Judæos ad ritum gentilem coegerit, *ibid.*, 1417. — Onias cum multis Judæis ad Ægyptum profectus est, ibique templum edificavit, *ibid.*, 1426. — Quoties et quibus temporibus Judæi Hierosolymis scripserint fratribus in Ægypto, *ibid.* — Herodem, patre Idumæo, matre vero Arabica natus, a senatu Romano regem Judææ decretum fuisse, *ibid.*, 1447. — Discordias inter senatum et populum Judaicum, Herodis regnum peperisse, *ibid.*, 1448. — Herodem, renovando templum, et Davidi et Salomoni impudenter comparari voluisse, *ibid.*, 1452.

HONORIUS, Augustodunensis. — De Mesopotamia, Variæ ejus urbes, CLXXII, 125. — De Syria. Ejus urbes et provincias, *ibid.*, 126. — De Palæstina. Ejus variæ partes, *ibid.*

HUGO A S VICTORE. — Patriarcharum nomina et Judicum, CLXXVII, 215. — Reges Jerusalem et Juda recensentur, *ibid.*, 216. — Nomina Pontificum, *ibid.* — Historia ab Adam usque ad Ezechiam, *ibid.* et seqq. — Historia ab Ezechia usque ad reditum de Babylonia, *ibid.*, 221. — Historia a Cyro usque ad Christum, *ibid.*, 222 et seqq. — De Vespasiano et destructione Hierosolymorum, *ibid.*, 245. — De antiquo Judæorum populo, *ibid.*, 931 et seqq.

GERHARDUS (Ven.), præpositus Reicherspergensis. — De templo Hierosolymitano, quoties post primam ædificationem destructum et reparatum est, CXCIV, 1444. — Longitudo, latitudo, altitudo templi, *ibid.*, 1447 et seqq., 1478. — De actis Antiochi Epiphani, *ibid.*, 1475. — De abominacione desolationis, *ibid.* — Cessatio persecutionis per Romanos, principes et reges Babylonicos, *ibid.*, 1475.

GODEFRIDUS, Viterbiensis. — Quomodo diabolus apparuit Judæis in specie Moysi, CXCIII, 898. — Catalogus regum Hebræorum, *ibid.*, 1023.

PETRUS COMESTOR. — Historia libri Exodi, CXCVIII, 1141 et seqq. — Libri Regum, *ibid.*, 1293 et seqq. — Libri Ezechiel, *ibid.*, 1441 et seqq. — Libri Danielis, *ibid.*, 1447 et seqq. — Libri Judith, *ibid.*, 1475 et seqq. — Libri Machabæorum, *ibid.*, 1505 et seqq. — De nobilibus Judæis occidendis in morte Herodis et de morte Antipatri, *ibid.*, 1546. — De quatuor regibus in Judæa, *ibid.*, 1548. — De divisione regni, *ibid.*, 1549. — De odio Judæorum in Pontium Pilatum, *ibid.*, 1551. — De invidia Sadducæorum in apostolos, *ibid.*, 1636. — De invidia Judæorum in Paulum, *ibid.*, 1701. — Quod Judæi comitaverunt Gallionem in Paulum, *ibid.* — De schismate orto inter Judæos ex industria Pauli, *ibid.*, 1711. — De seditione inter Judæos et gentiles, *ibid.*, 1713.

PHILIPPUS (D.) de Harveng, abbas Bonæ Spei. — Judicum Israel numerus, CCIII, 1199.

PETRUS BLESSENSIS, Bathoniensis in Anglia archidiaconus. — De ruina Jerusalem, CCVII, 1058 et seqq.

SICARDUS, Cremonensis episc. — De Vespasiano et de vindicta quam fecit de Judæis et de pestilentia Judæorum; fame et mortalitate eorum, et aliis gestis, CCIII, 433 et seqq.

II. — De lege et consuetudinibus Judæorum

TERTULLIANUS, presbyter Carthaginensis. — Judæi sacras Scripturas palam legebant, I 381. — Quotidie se lavant quia quotidie inquinantur, *ibid.*, 1169.

NOVATIUS, presbyter Romanus. — De cibis Judæicis epistola, II, 953 et seqq.

AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episc. — Cur Deus in Testamento Veteri Circumcisionem instituit et eam abrogavit in Novo, XVI, 1243.

GAUDENTIUS (S.), Brixianus episc. — De observantia Judæicæ Paschæ, XX, 867.

ZACHÆUS, Christianus. — Quæ sit Judæis in circumcissione justitia, XX, 1121.

RUFINUS, Aquileiensis presbyter. — Judæi quibus diebus lasciviebant, XXI, 977.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — He-

bræorum dies festos edisserit Hieronymus, eosque minime observari debere post Evangelium docet, XXII, 1220. — Sublata religione, omnis eorum festivitas perit, XXIV, 529. — Quomodo fecerunt sibi quidam præputium, *ibid.*, 495. — Sub nomine Spiritus sancti, columbas vendebant in templo, *ibid.*, 542. — Tribus vicibus per annum veniebant Jerusalem, *ibid.*, 473. — Ter per singulos dies anathematizant nomen christianum, *ibid.*, 86, 467, 498, 626. — Azymorum dies et Scenopægiæ solemnitates eorum, XXV, 834. — Quo cibo utuntur, *ibid.*, 48, 845. — Solemnitates Judæorum, XXVI, 577. — Exorcistæ apud Judæos, *ibid.*, 80. — Clerici apud Judæos, *ibid.*, 61. — Mores Judæorum in reos judicii tradendos, *ibid.*, 204. — Consuetudo jurandi apud Judæos, *ibid.*, 59, 40. — Quid faciunt his qui blasphemant, *ibid.*, 202.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episc. — Judæorum servitus sub signis utilibus, XXXIV, 69. — Quare octavo die circumcidi mandatum est, XXXV, 2232; XXXVIII, 916. — Unde orta sit observatio Pentecostes, *ibid.*, 2288. — De Paschate unde dictum sit et quomodo mystice celebretur per sanguinem, *ibid.*, 2359. — Judæorum abstinentia ab immundis animalibus figurativa erat, XXXVIII, 800. — Circumcisio Veteris Testamenti, crux Novi signum, *ibid.*, 876. — Manna cepit Dominica die dari. Quomodo manducandum, XXXIX, 1794. — Repudii usus qualis apud Judæos, XI, 539.

AURELIUS PRUDENTIUS. — De Paschate Judæorum, LIX, 956. — Sepulera in viis publicis collocabant, LX, 152.

EUGYPIIUS (D.), abbas Africanus. — Judæi mensem novorum tantum observant, LXII, 757 et seqq. — Judæorum nova erga legem constantia, *ibid.*, 670 et seqq.

CASSIODORUS, senator. — Hæbræi semper ad Jerusalem conversi orabant, LXX, 194.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Duplex Judæicorum sacerdotum ordo, LXXIX, 106. — Judæicum sacerdotium et magisterium quale, *ibid.*, 52. — Synagoga Judæorum unde pulchritudinem trahit, *ibid.*, 525.

TAUS Cesaraugustanus; episc. — De synagoga vel Israelitico sub lege constituto, LXXX, 774.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episc. — De Pascha, LXXXIII, 291. — De ædificatione arce, *ibid.*, 510. — Quæstiones in Veteris Testamentum, *ibid.*, 207 et seqq. — De sacrificiis, *ibid.*, 528.

BEDA (Ven.), Anglo-Saxonis presbyter. — De Pascha, LXXIII, 569. — De ædificatione arce, de urna aurea, tabulis et virga, XCIII, 381. — De propitiatorio et cherubim De altare. De manna. De candelabro et oleo. De tabernaculo, *ibid.*, 382. — De columnis et basibus De appenso velo. De donariis ad constructionem tabernaculi, *ibid.*, 383. — De quatuor generibus principum oblationum. De figuris hostiarum, *ibid.*, 387. — De igne sacrificii. Quod mel in Dei sacrificio non offeratur, *ibid.*, 388. — Quod sal in omnibus sacrificiis admisceatur. Quod in sacrificiis oleum offeratur, *ibid.*, 389. — De sacerdote magno et cultu ejus, *ibid.*, 592. — De sacerdotibus qui non offerunt sacrificium. De oblatione Aaron et filiorum ejus, *ibid.*, 391. — Quod de pecuriis non offeruntur in sacrificio. De cæteris cæremoniis, *ibid.*, 396. — Pascha secundi mensis, *ibid.*, 597. — Levitæ et custodes vasorum, *ibid.*, 399. — Genera oblationum, *ibid.*, 408.

ALCUINUS, abbas. — De singulis vestibus quibus sacerdotes vel reliqui omnes in Veteri Testamento utebantur, CI, 1238.

RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — De canone Hebræorum; quomodo apud eos tripartitus est Ordo divinarum Scripturarum, CVII, 583. — Expositionum in Leviticum libri septem, CVIII, 245 et seqq. — Enarrationum in librum Numerorum libri quatuor, *ibid.*, 587 et seqq. — De duabus primis solemnitatibus primi mensis quæ non sunt in lege. De oblationibus Paschæ, Pentecostes et Scenopægiæ, CX, 1022. — De sacrificiis Sabbati et Neomeniæ; per quas portas intrare debebunt et exire principes et populi ad orandum Deum; de spontaneo hococausto principis, quod princeps possit dare et de destructione coquinarum, CX, 1040.

PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis. — Uxores dimittere cur Judæis permisit Moyses, CXX, 618.

HUMBERTUS (S.) E. R. cardinalis. — De dignitate sacerdotii veteris legis et presumptione et pœna regum Juda et Israel, CXLI, 1160.

PETRUS DAMIANUS (S.), S. E. R. cardinalis. — Disputatio de octo Veteris Testamenti festivitibus, CXLIV, 331 et seqq.

LANFRANCUS (D.), Cantuariensis archiepiscopus. — Circumcisio quid significat, CL, 525. — Quare circumcisio

- vocatur, *ibid.*, 514. — Sacerdotes Veteris Testamenti quid promittebant. — Circumcisio Abraham fuit signaculum justitiæ per fidem acientæ, *ibid.*, 58.
- BRÜNO (D.), Carthusianorum institutor. — Synagoga ante Christi adventum qualis, CLII, 911. — *Testamentum Vetus vñbra Novi. ibid.*, 1299.
- RADULPHUS, Ardens. — De Circumcisione, CLV, 1723. — De consuetudine Judæorum in templo congregatorum, *ibid.*, 1738. — De Pascha, *ibid.*, 1842.
- GUIBERTUS (Ven.). abbas S. Mariæ de Novigento. — In Veteri Testamento temporalia tantum Deus promittebat, CLVI, 517.
- ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepiscopus. — Judaica quædam connubia cur inter cognatos permixta, CLVII, 557. — Cur prohibitio conjugiorum apud christianos ad posteriores gradus prolongatur quam apud Judæos, *ibid.*, 560. — Regum erat apud Judæos consuetudo adoptandi, *ibid.*, 659. — Populus Judaicus sola præsentis vitæ bona stituebat, *ibid.*, 650.
- IVO (S.), Carnotensis episcopus. — Circumcisio tollebat peccatum originale apud veteres Judæos, CLXI, 149.
- BRÜNO (S.), Signiensis episcopus. — Aaron cum filiis suis sacerdos constituitur et sacris vestibus pro sacrorum administratione vestitur, CLXIV, 333. — Quare Aaron nomina filiorum Israel scripta in rationali Judicii de ferre debuerit et tintinnabula in fimbriis vestimenti sui, *ibid.*, 340. — Ritus omnes et caeremoniæ, quæ in exercitu sacerdotali observandæ erant a Deo et præscribuntur, *ibid.*, 344. — Expositio in Leviticum, *ibid.*, 578 et seqq. — Expositio in Numeros, *ibid.*, 461 et seqq.
- RUPERTUS, abbas S. Heriberti Tulliensis. — De Circumcisione, CLXVII, 594. — Cur infans octo dierum juvenis est circumciditur, *ibid.*, 596. — De mense paschali quem dicitur primus esse in mensibus anni, *ibid.*, 608. — De decimo die et quartodecimo ejusdem mensis et de mysterio Agni ejusdem, *ibid.*, 609 et seqq. — De tabernaculo et de duabus solemnitatibus Paschæ et tabernaculorum, *ibid.*, 631. — Duo libri in Leviticum, *ibid.*, 743 et seqq. — Duo libri in Numeros, *ibid.*, 837 et seqq.
- HUGO DE S. VICTORE. — De sacrificiis, oblatione et libatione, CXXXV, 74. — De personis a quibus sunt, *ibid.*, 75. — De temporibus et causis in eis offerendi, *ibid.*, 76. — De tabernaculis filiorum Israel, *ibid.*, 968.
- BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas. — De Synagoga Judæorum, CLXXXIII, 839. — Quo ritu ad templum Jerusalemitanum diebus festis Judæi ascenderunt, CLXXXIV, 852.
- LOMBARDUS (P.) magister Sententiarum. — Pascha, Pentecostes et Xenophegia quid Judæis significabant, CXCI, 970. — Psallendi modus apud Judæos, *ibid.*, 85. — Sabbati nomine quilibet dies erat Judæis, *ibid.*, 215. — Circumcisio quomodo et cur octavo die fiebat, *ibid.*, 1371, 1772.
- ADAMUS SCOTUS, Canonicus Regularis ordinis Præmonstratensis. — De tabernaculo Moysis, CXCVIII, 653 et seqq.
- PETRUS COMESTOR. — Historia libri Levitici, CXCVIII, 119 et seqq. — Libri Numerorum, *ibid.*, 1217 et seqq. — De Scenopegia, *ibid.*, 1586. — De Pascha et diversis acceptionibus hujus nominis, *ibid.*, 1614.
- PHILIPPUS DE HARVING (D.), abbas Bonæ Spei. — Jubilæum apud Judæos, CCIII, 1011. — De vestibus Israelitarum, *ibid.*, 727.
- PETRUS PICTAV., Parisiensis academiarum cancellarius. — De Virtute Circumcisionis et differentia ipsius ad baptismum, CCXI, 1140. — De caeremonialibus; utrum essent observandis causa salutis æternæ, *ibid.*, 1145.
- III. — De sectis Judæorum.
- PHILASTRIUS (S.), Brixianus episcopus. — Ophitæ, XII, 1115. — Caiant, *ibid.*, 1115. — Dorithæus, *ibid.*, 1119. — Sadducei, *ibid.*. — Pharisei, *ibid.*, 1119. — Samaritani, Nazareni, Esseni, *ibid.*, 1120, 1121, 1122. — Helingnostii, *ibid.*, 1125. — Muscaccantonæ, *ibid.*, 1125. — Trogloditæ, *ibid.*, 1126. — Hæresis de fortuna cæci, *ibid.*, 1127. — Basilæ, *ibid.*, 1127. — Astaritæ, *ibid.*, 1128. — Hæresis de idolo Moloch et Rempham, *ibid.*, 1129. — Hæresis de Arca Tonitru, *ibid.*, 1129. — Puteoritæ, *ibid.*, 1130. — Hæresis ob æneum serpentem, *ibid.*, 1131. — Hæresis subterraneis in locis ad omnem turpitudinem apta, *ibid.*, 1132. — Hæresis mulierum cum Thamur simulacro, *ibid.*, 1133. — Belitæ, *ibid.*, 1133. — Hæresis cum Balal idolo, *ibid.*, 1134. — De Pythonissa muliere. Hæresis superstitiosa, *ibid.*, 1135. — De Astor et Astaroth simulacris, *ibid.*, 1137. — Herodiani, 1138. — Basilides, *ibid.*, 1144. — Hæresis ab Juda traditore, *ibid.*, 1150. — Carpocras, *ibid.*, 1151. — Hæresis de Paschate, *ibid.*, 1158. — Cerintus, *ibid.*, 1152. — Ebion, *ibid.*, 1154.
- HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Hæresis Judæorum, XXIII, 178. — Duæ hæreses apud Judæos, XXVI, 163.
- AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episcopus. — Phariseorum exterior mundities, XXXVIII, 625.
- ISIDORUS (S.), Hispalensis episcopus. — De hæresibus Judæorum, LXXXII, 297.
- BEDA (V.), Anglo-Saxonis presbyter. — De Nazareis, XCIII, 398.
- RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — De hæresibus Judæorum, III, 95.
- HAYMO, Halberstatensis episcopus. — De Ebionitis hæreticis, CXVIII, 836. — De hæreticis Cerentianis, *ibid.*. — De Nicolaitis et Nicolao, *ibid.*. — De Basilide et Saturnino hæreticis, *ibid.*, 859. — Blasphemia Saturnini et Carpocratis, *ibid.*, 840.
- PASCHASIUS RADBERTUS, abbas Corbeiensis. — De Nazarenis hæreticis, qui et quare dei dicti, CXX, 149. — Phariseorum hæresis, *ibid.*, 752. — Sadduceorum hæresis, *ibid.*, 752.
- LANFRANCUS (B.), Cantuariensis archiepiscopus. — De Phariseis, CL, 554. — Samaritani, qui, *ibid.*, 186.
- BRÜNO (D.), Carthusianorum institutor. — Pharisei unde dicti, CLII, 365. — Samaritani qui, *ibid.*, 169.
- RADULPHUS ARDENS. — De Phariseis, CLV, 1400, 1450, 1597, 2076, 2115. — Justitia Scribarum et Phariseorum non sufficit, *ibid.*, 1995.
- PETRUS LOMBARDUS, Magister Sententiarum. — Samaritanorum origo, CXCI, 1613.
- PETRUS COMESTOR. — De tribus sectis Judæorum, CXCIII, 1586. — De Samaritanis negantibus hospitium Domino, *ibid.*, 1595. — De invidia Sadduceorum in apostolos, *ibid.*, 1656.
- IV. — De scelere, cecitate et pœna Judæorum.
- TERTULLIANUS, presbyter Carthaginensis. — Nunc palabundi per orbem vagantur, I, 593. — Judæi cur respiciunt Christum, II, 259. — In adventum Christi Judæi spem suam porrigunt, II, 610. — Dispersionem passi sunt propter Christum, *ibid.*, 658.
- MINUTIUS FELIX, causidicus et apologeta. — Judæos a Deo propter nequitiam relictos, III, 542.
- CYPRIANUS (S.), Carthaginensis episcopus. — Judæi idola sequuntur, IV, 679. — Quod Hierusalem perdituri essent, *ibid.*, 685.
- LACTANTIUS. — De Judæorum religionibus ac eorum odio in Jesum, VI, 499. — De Judæorum exheredatione et Gentilium adoptione, *ibid.*, 1035.
- AMBROSIIUS (S.), Mediolanensis episcopus. — Judæorum iniquitas magna et deliberata, XIV, 841. — Cur post Christum cessavit eorum oblatio et sacrificium, *ibid.*, 1061. — Judæi jam sunt inexcusabiles, *ibid.*, 802. — Habent castimoniam et sedulitatem in lectione sed frustra, *ibid.*, 944. — Ingratitudo Judæorum, *ibid.*, 1064. — Cur apud Judæos non est lex Dei, XV, 1465. — Judæus non in veritatem sed in umbram credit, *ibid.*, 1482. — Legem spiritalem ignorat, *ibid.*, 1380. — Ex patre diabolo sunt. Non carnis successione sed criminis, *ibid.*, 1628. — Peiores magistro diabolo, *ibid.*, 1650. — Videntur nec Psalmis nec threnis propheticiis credidisse, *ibid.*, 1658. — Eorum duritia, *ibid.*, 1836. — Apostolus ostendit Judæos jure esse ab Ecclesiæ corpore separatos, *ibid.*, 1405. — De Judaica pericallia, XVI, 585. — Contra Judæos qui Dei Filium emerunt ac vendiderunt, *ibid.*, 804 et seqq. — Quodnam Deus Judæis interminatus fuerit dicens: *Ponam cælum æneum et terram ferream, ibid.*, 1231. — Judæorum prærogativæ, XVII, 72 et seqq. — Judæi apostatæ habeantur necesse est, *ibid.*, 159, 140. — Severitas Dei in eos, XVII, 152. — Illorum reprobatio locum fecit gentilibus, *ibid.*, 250, 154. — Gentium vocatio, Judæorum perditio, *ibid.*, 847 et seqq.
- GAUDENTIUS (S.), Brixianus episcopus. — Judæi adhuc umbram sequuntur, XX, 854.
- ZACCHÆUS CHRISTIANUS. — Salus et rejectio Judæorum, XI, 1124, 1125.
- RUFINUS, Aquileiensis presbyter. — Judæi crucifigendo Christum non impleverunt quod voluerunt, XXI, 650. — Nequitia et cecitas Judæorum, *ibid.*, 714. — Judæi populi duplex iniquitas, *ibid.*, 1017. — Judæorum calamitas magna et nimia exponitur, *ibid.*, 1039 et seqq. — Jerusalem cur incendio hostili plectenda, *ibid.*, 1064.
- PHILASTRIUS (S.), Brixianus episcopus. — Judaica cæcitas, *ibid.*, 1167. — Crimen et salus, *ibid.*, 1199.
- HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Causa miseriarum et æternæ captivitatis Judæorum nihil aliud est quam sanguis Christi effusus et execrabile facinus quo mortem ipsis inferre non timuerunt, XII, 1097. — Judæi Romanis traditi propter scelus, XXIII, 143. — Jerusalem multo peior est Sodoma, *ibid.*, 511. — Frustra de otio Sabbati gloriantur, *ibid.*, 910. — Judæi quo sensu

appellati sunt filii Dei et filii iniquitatis, XXIV, 28. — Vana sæculi promissa eis ut saltem præsentibus invitati facerent quæ præcepta sunt, *ibid.*, 57, 592. — Non habent scientiam Scripturarum nec folia, nec poma Verborum, *ibid.*, 42, 58, 512. — Nihil avarius Judæorum gente, *ibid.*, 48. — Post interfectionem Christi omnes gratias et donationes sublatae sunt a Judæis, *ibid.*, 57. — Judæi deleti sunt propter abjectam legem Evangelii, *ibid.*, 90. — Semper increduli fuerunt præceptis Domini, *ibid.*, 434. — Deus Judæis adversarius, *ibid.*, 617. — De idololatria Judæorum, *ibid.*, 590, 800. — Impietates eorum quantæ, *ibid.*, 561, 580, 665; XXV, 222, 325, 855, 260, 261. — Duritia Judæorum et cæcitas, *ibid.*, 427. — Reprobatio et tenebræ, *ibid.*, 581. — Reprobata traditio eorum, *ibid.*, 283. — Nituntur subvertere sacramenta Christi et apostolorum, *ibid.*, 364, 478. — Spiritualiter transacta sunt quæ Judæi carnaliter contendunt, *ibid.*, 132; XXIV, 578. — Paulatim gloria Domini recedat de Jerusalem et quomodo, XXV, 101. — Multo sce. eratoria Jerusalem quam Samaria et Sodoma, *ibid.*, 217, 613. — Statuam Baal in templo posuerunt, *ibid.*, 253. — Pietas Dei ergo illos et eorum impudentia, *ibid.*, 198-182. — Cassa eorum vota, XXIV, 514; XXV, 46. — Usque hodie velamen habent positum in Veteris Testamenti lectione, XXV, 34. — Propter bona hujus sæculi operantur, *ibid.*, 50. — Populi Judaici et Christiani discrimen, *ibid.*, 430. — Si Judæi terram a Deo promissam non receperunt causa est eorum incredulitas, *ibid.*, 188. — Judæi tergiversantur in prophetis de Christo, *ibid.*, 1475. — Afflictio populi Judaici quæ, *ibid.*, 1553, 1554. — Unum Deum colunt sed Trinitatem non agnoscunt, *ibid.*, 1054. — Judæi licet non idolis serviant non tamen habent Deum, *ibid.*, 813. — Amor Christi in Judæos, *ibid.*, 1122. — Judæi sua sponte divisi sunt a Christo, *ibid.*, 1086. — Relectio illorum a Deo, *ibid.*, 901. — Corporibus filiorum vesci coacti sunt, *ibid.*, 957. — Post Dominum oblatum, defecit regnum a Judæis, *ibid.*, 1546. — Narrantur eorum crimina et causa iræ Dei, *ibid.*, 1081. — Judæi toto orbe peregrini, *ibid.*, 1085. — Eorum poenæ in omni loco, *ibid.*, 847. — Judæi eterna cæcitate cooperiti, *ibid.*, 1535. — Magistri eorum occidentem sequuntur litteram, *ibid.*, 997. — Synagoga Judæorum fornicaria simul et adultera, *ibid.*, 850. — Judæi doctibus suis destituti, XXVI, 87. — Eorum obdormatio non est naturæ sed voluntatis, *ibid.*. — Ante adventum Christi non plenam sed aliquo ex parte habuerunt justitiam, *ibid.*, 593. — Infelicitas Judæorum, quanta, *ibid.*, 350. — Quomodo inexcusabiles, *ibid.*, 198. — Supercilium Judæorum, *ibid.*, 595. — Interpretes eorum persequuntur ecclesiam, *ibid.*, 524. — Judaicæ fabulæ, *ibid.*, 575. — Cultus impius populi Israel, *ibid.*, 65, 66. — AUGUSTINUS (S.), Hipponeis episc. — Judæos cur Deus passus est subjugari, XXXIV, 1051. — Jesus languidum curat in Sabbato et Judæi scandalizantur, XXXV, 1535, 1536. — De incredulitate Judæorum, *ibid.*, 1535, 1536. — Judæi gratiam Christianam falso sibi debitam jactantes, XXXVIII, 93, 94. — Judæi non impierunt legem, quia timebant non amabant, *ibid.*, 199. — Judæi rejiciunt Christum et gentes recipiunt, *ibid.*, 341. — Judæi audito Petro conversi, *ibid.*, 484. — Eleemosynæ Phariseorum insufficientes, *ibid.*, 626. — Infidelitas Judæorum, *ibid.*, 721, 722. — Judæorum cæcitas calumniantium servit Sabbatum a Christo, *ibid.*, 751. — Quomodo illa cæcitas Christi adventu aucta fuit, *ibid.*, 732. — Judæi propriæ justitiæ opinionem execrati, *ibid.*, 872. — De insani cæcitate Judæorum, *ibid.*, 945, 946. — Infidelitas Judæorum et contra fides Magorum, *ibid.*, 1029. — Scripturæ apud Judæos propter Gentium fidem relictæ, *ibid.*, 1052. — Judæi Christum suis ritibus et scripturis ostendunt, *ibid.*, 1034; XXXIX, 1666. — Judæi duri in Stephanum, XXXVIII, 1431. — Judæi ob superbiam præcisi, XXXIX, 1505. — Judæorum et Sadducæorum error circa resurrectionem, *ibid.*, 1626. — In felicitate Judæi fabris arcæ Noe et lapidibus milliaris persimilis, *ibid.*, 1668. — In pueris Abraham figura Judæorum, *ibid.*, 1750. — Locutio Jacob Judæos Christum persequentes designat, *ibid.*, 1764. — Fratres Joseph Judæos et peccatores designant, *ibid.*, 1765. — Judæorum et Gentium figura, *ibid.*, 1814. — Ros in vellere tum in aëre, fides primum in Judæa exinde apud gentes, *ibid.*, 1817. — Judæorum reprobationis et electionis gentium figura, *ibid.*, 1821, 1822. — Judæorum insania in passione Domini. Punctio eorum per Titum et Vespasianum, *ibid.*, 1827. — Judæi in morte Christi victi, quomodo Christo serviant, *ibid.*, 1956. — Quam miranda sit Judæorum stultitia, *ibid.*, 2008. — Perperam dici Judæos propter solum infidelitatem deletos, XL, 222. — Apud Judæos omnia figurata, *ibid.*, 725. — Quid de Judæis Seneca semerit, XLI, 192. — De præfigurata

commutatione Israelitici regni, *ibid.*, 536. — De ortu Salvatoris et de dispersione Judæorum per omnes gentes sicut fuerat prophetatum, *ibid.*, 608. — Judæi pro se non recti interpretes. Quæ magis in Judæos quadrant prophetarum voces, XLII, 57. — Judæorum a Deo dimissio per Isaiam prænuntiata, *ibid.*, 59. — Qua charitate invitandi Judæi ad fidem, *ibid.*, 63.

CASSIANUS, presbyter Massiliensis. — Peccata Judæorum judaizantium et confessio illorum quid ad fidem Christi convertuntur probent Christi divinitatem, L, 89.

PROSPERUS (S.), Aquitanus. — Judæi prophetiam Psalmi CV ad regnum suum visibile pertinere putant ideo ab Antichristo seducendi, LI, 506. — Judæi sacramentis et sacrificio privati ad humilitatem gentium transierunt, *ibid.*, 509. — Judæorum Christum crucifigunt insania, *ibid.*, 700. — Obstinatio Judæorum in adventu Christi, *ibid.*, 701.

SALVIANUS (S.), Massiliensis presbyter. — Judæi duo sacrosancta nomina perdiderunt et quæ, LIII, 71. — Judæorum et Christianorum differentia, *ibid.*, 194, 195.

LEO MAGNUS (S.) pontifex Romanus. — Quanta Judæorum cæcitas Christo nascente, LIV, 242, 250, 343, 529. — Quantum maiorum Judæis origo facere clamores quibus Christum morti addixerunt, *ibid.*, 518. — Pilati crudelitatem in Christum ex nouissima clementia descendere, Judæos toto sceleris gravari, *ibid.*, 539. Judæi sunt inexcusabiles, *ibid.*, 567. — Multa Judæorum instrumentum decretorum Dei, *ibid.*, 579.

MAXIMUS TAURINENSIS (S.). — Judæi ex suis voluminibus sciebant Christum Dominum redemptorem ex Virgine secundum carnem nasciturum, LVII, 264. — Ideo inexcusabiles, *ibid.*, 279. — Eorum cæcitas, *ibid.*, 265, 286. — Eorum execranda crudelitas qui reatum effusionis sanguinis Christi sibi, filiisque suis addixerunt, *ibid.*, 597. — Eorum consortia vitanda sunt, *ibid.*, 544.

AURELIUS PRUDENTIUS. — Judæi per orbem dispersi; LIX, 966. — Judæorum in Christianos odium, *ibid.*, 956. — Eorum cæcitas, *ibid.*, 950.

PAULINUS (S.) Nolani episc. — Miraculis Christi non ad credendum sed ad blasphemandum provocabantur Judæi, LXI, 410. — Justo Dei iudicio in omnes gentes dispersi, *ibid.*, 411. — Eorum synagoga in ficulnea fructum non ferente ei Christo maledictio percussa mystice designata, *ibid.*, 384.

EUGYPIUS, abbas Africanus. — Judæi cur a Deo excæcati, LXII, 679, 680. — Judæi cur Christianismum renouant, *ibid.*, 599. — Cur Deum colunt, *ibid.*. — Judæi dispersi, *ibid.*, 670. — Judæorum impietas gentilibus saluti fuit, *ibid.*, 764. — Judæorum maledictum omnium pessimum, *ibid.*, 684, 685. — Judæorum cor lapideum, *ibid.*, 846. — Judæorum superbia, *ibid.*, 887. — Judæi carnalia sapiebant, *ibid.*, 973. — Judæi Christum non agnoscuntibus, demones agnoverunt, *ibid.*, 1017.

FULGENTIUS (S.), Ruspensis episc. — Judæi nec Christi divinitatem nec Mariæ inconceptam secunditatem credunt, LXV, 228. — Judæi partes de proximo aduelli quia Deum colebant, *ibid.*, 735.

CASSIODORUS, senator. — Judæi Messiam non venisse sed venturum esse credunt, LXX, 56, 57. — Quomodo positi sunt deorum, *ibid.*, 151. — Cor lapideum Judæorum, *ibid.*, 160, 212, 213. — Infidelitas Judæorum, *ibid.*, 441 et seqq. — Expulsio Judæorum per superbiam provenit, *ibid.*, 774, 415, 545. — Quomodo eos Deus judicaverit, *ibid.*, 966. — Quomodo gentes populum Judæorum supplantarunt, *ibid.*, 561. — Contra Judæorum infidelitatem invehitur Cassiodorus, *ibid.*, 595.

GREGORIUS (S.), Turonensis episc. — Judæi in Christum invidi, LXXI, 707, 708.

GREGORIUS MAGNUS (S.) — Filius Domini major Judaicus populus, LXXV, 578. — Invidia sacerdotum contra Christum, *ibid.*, 579. — Judæi meræ legis litteræ adherent, *ibid.*, 580. — Relectio populi Judaici, *ibid.*, 581. — Judæa Christi venientis et ecclesiæ nascentis lucem non vidit, *ibid.*, 649. — Stultitia Judæorum, etiam hæreticorum maledictioni ob Christi repulsum obnoxii, *ibid.*, 751. — Judæorum dispersio, *ibid.*, 862. — Prædicatoribus expulsis Judæa lux defuit, *ibid.*, 865. — Evangelium a Judæis repelli permisit Deus ut in omnes gentes diffunderetur, *ibid.*, 864. — Judæorum perfidia et reprobatio, *ibid.*, 885, 1066. — Cæcitas Judæorum et relectio, *ibid.*, 964, 965; LXXVI, 64, 65, 66, 67, 68. — Invidia Judæorum, LXXVI, 430. — Judæi ab lateritio opere prius liberati dum terrena aspiciunt, iterum ad lateres redierunt, *ibid.*, 481. — Judæorum duritia et reprobatio, *ibid.*, 508, 509, 541. — Obsecratio Judæorum, *ibid.*, 800.

1110, 1161. — Obduratio Judæorum, *ibid.*, 891, 1111 — Judaicus populus Rubo ardente significatur, *ibid.*, 844. — Spiritus prophetiæ plenus et cæcus Isaac benedicens Jacob similis ille populus, *ibid.*, 1111. — Judaicum populum Simon Phariseus significat, *ibid.*, 1241, 1242. — Dives epulo typus populi Judaici, *ibid.*, 1302. — Ad scelus Judæorum in Christum, accessit prædicationis contemptus, LXXIX, 100, 101. — Judæorum iusania Salvatorem, qui Deus non sit, expectantium, *ibid.*, 64, 160. — Persecutio Judæorum Ecclesiæ illata significatur per fusceniam tridentem pueri sacerdotis, *ibid.*, 92. — Judæorum perfidia sepulcrum custodibus munientium, *ibid.*, 637. — De veteribus patribus, a quorum fide recusserunt, Judæi frustra gloriantur, *ibid.*, 164. — Tenebræ in quibus nunc jacent, *ibid.*, 74-91. — Judæorum cæcitas, *ibid.*, 165, 166. — Judaicorum sacerdotum major ordo lucri gratia mortem Christo intulit, *ibid.*, 103. — Judæorum doctorum superbia, *ibid.*, 166 *et seqq.* — Judæorum reprobatio, *ibid.*, 91, 146, 153, 172. — Judaicus populus per Phinees, id est, os mutum significatur, *ibid.*, 562. — Judaicus populus, filii Simonis domum Ecclesiæ intrare renuentes, figura significatur, *ibid.*, 611, 612. — Synagogæ repulsio, *ibid.*, 62. — Synagogæ sterilitas, dum Ecclesia prius sterilis, fecunditate gaudet, *ibid.*, 71. — TALUS, Cæsaraugustanus episc. — De incredulitate Judæorum erga Christum, LXXX, 778. — ISIDORUS (S.), Hispalensis episc. — Judæi non erant Christum agniti, LXXXIII, 476 *et seqq.* — Crudelitas Judæorum, *ibid.*, 481 *et seqq.* — Judæi propter peccatum in Christum debellati atque dispersi sunt, *ibid.*, 514. — De ruina Jerusalem et Synagogæ reprobatione, *ibid.*, 515-517. — De cessatione Sabbati et de circumcisionis consummatione, *ibid.*, 522-524. — Quod Judæi nisi credant in Christum, non intelligent Scripturas, *ibid.*, 529. — De perfidia Judæorum, LXXXIV, 536. — De Judæorum damnatione, *ibid.*, 559. — ALCUINUS, abbas. — De incredulitate Judæorum, C, 816-832. — De reprobatione, *ibid.*, 861. — AGOBARDUS (S.), episc. Lugdunensis. — Liber de insolentia Judæorum, (IV, 70 *et seqq.* — Epistola de cavenda societate Judaica, *ibid.*, 110. — RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — Consilium impiorum Judæorum adversus Jesum, tractantium de morte sua et accusantium eum quod ipse improperaret eis peccata legis, CX, 679. — Sermo Domini contra Jerusalem vitem infructuosam, CX, 663. — Justificat Dominus Sodomam et Samariam comparatione Jerusalem, *ibid.*, 665. — Sermo Domini contra Jerusalem pro effusione sanguinis et cæteris malis, *ibid.*, 728. — De salamitate Judæorum, CXI, 936. — De quorum obstinatione, *ibid.*, 944-1479. — De passione Christi et ultione Judæorum, *ibid.*, 935. — De vitis Judæorum, *ibid.*, 1031. — HAYMO, Halberstatis episc. — Iusania Judæorum, CXVI, 201, 202, 265. — De illorum incredulitate, *ibid.*, 253, 254, 585. — De destructione Jerusalem, *ibid.*, 243, 253, 721. — De angustia Judæorum, *ibid.*, 286, 506, 507, 436, 720, 726. — Quomodo Judæis multa mala acciderunt, CXVIII, 826. — Quæ Judæis acciderunt mala, *ibid.*, 829. — Ultimum exidum Judæorum, *ibid.*, 839. — PASCHASIUS RADBERTUS (S.), abbas Corbeiensis. — Locustæ figuræ Judæorum, CXX, 154. — Viperarum progenies, Judæi dicti quare, *ibid.*, 156, 157. — BRUNO, Heribolensis episc. — Judæus ultor et inimicus dicitur, CXII, 67. — Judæi sunt sensu corrupti, *ibid.*, 81. — Judæi illi alieni dicuntur et claudicant in fide, *ibid.*, 98. — Iniquitas Judæorum super muros Jerusalem, *ibid.*, 215. — Judæi testamentum Dei contaminant, *ibid.*, 217. — Judæi obstinati sicut apes, *ibid.*, 224. — Judæorum machinationes contra Christum, *ibid.*, 240. — Judæi apposuerunt iniquitatem super iniquitatem, *ibid.*, 262. — Judæorum sedes est collisa, *ibid.*, 333. — Judæorum instabilitas et mendicitas, *ibid.*, 402. — Judæi, ut apes, non sibi, sed aliis mellificaverunt, *ibid.*, 424. — Scriptura sacra quæ dicitur mensa, Judæis facta in laqueum, 261. — PETRUS DAMIANUS (S.), Eccles. Rom. cardinalis. — Judæi per David concubinas designantur, CXLV 287. — Judæi cur pueri, *ibid.*, 711. — Judæorum genus cur servata, *ibid.*, 284. — Cur Judæi in Christum male affecti, *ibid.*, 529. — Israelitico populo quæ beneficia concessa, *ibid.* — Judæi quod, gravius peccatum perpetraverint, *ibid.*, 64. — Christum occidisse peccatum omnium maximum, *ibid.*, 64. — LANFRANCUS, Cantuariensis archiepisc. — Judæorum et gentium altercatio, CL, 103. — Judæis non glorandum quod legem non acceperint, electique fuerunt populus a Deo, *ibid.*, 104. — Facilius credere poterant quam gentes, quæ Vetus Testamentum penitus ignorabant, *ibid.*.

111. — Delectum eorum sunt divitiæ mundi et quare, *ibid.*, 142. — Prædicatio de Christo Judæis scandalum, *ibid.*, 158. — Plurimi legem, non prophetas tenebant, *ibid.*, 314. — Primarii et quasi segregati, *ibid.* — Regimæ duæ, una Judæis promissa, Christianis altera, 384. — BRUNO. — Carthusianorum institutor. — Judæorum cum gentilibus expositio, CLIII, 14. — Frustra de lege gloriantur, *ibid.*, 28. — Quomodo Judæi duces cæcorum, *ibid.*, 33. — Per orbem dispersi, *ibid.*, 59. — Romani de Judæorum vastatione gavis, 1009. — RADULPHUS ARDENS. — De duritia et perversitate Judæorum, CLV, 1514 *et seqq.* — Curiositas et duritia Judæorum, *ibid.*, 1692-1715. — De cæcitate Judæorum, *ibid.*, 1755. — De benignitate Christi erga Judæos, *ibid.*, 1825. — PETRUS ALPHONS. ex Judæo Christianus. — Quod Judæi verba prophetarum carnaliter intelligunt et ea falso exponunt, CLII, 541 *et seqq.* — De presentis Judæorum captivitatibus causa et quandiu durare debeat, CL VII, 867 *et seqq.* — Ostenditur Judæos de tota lege Moysi, nisi parum observare et illud parum Deo non placere, *ibid.*, 593 *et seqq.* — Quod voluntate spontanea a Judæis crucifixus est Christus et occisus, *ibid.*, 639 *et seqq.* — WERNERUS, abbas S. Blasii in Sylva Nigra. — De cæcitate Judæorum, CLVII, 757, 805. — De incredulitate Judæorum de incarnatione, *ibid.*, 786. — ANSELMUS (S.), Cantuariensis archiepisc. Magna gloria est Hebræis credentibus quod ex eorum genere carnem assumpserit Deus, CLVIII, 626. — BERENGOSUS, abbas S. Maximi Trevirensis. — Quare liter a Judæis prius lignum fuerit absconditum, CLX, 957. — Quemadmodum de S. Crucis honore etiam nobis gaudendum et quid inter Christianos et Judæos interit, *ibid.*, 961. — RUPERTUS, abbas S. Heriberti Tuitiensis. — Quod Judæi carnales similes Esau sint qui spirituales benedictionem non quæsiit, deque odio Esau, CLXII, 463. — Quod filii Israel tentati a Domino, in tribus rebus infideles reperiuntur, *ibid.*, 666. — Quod Judæis de suis non glorandum meritis, *ibid.*, 667. — Quale sit usque hodie opprobrium Judæorum, *ibid.*, 1046. — Sacrificia omnia et festa Judæorum Deo esse odibilia, *ibid.*, 1277. — Peccatum illud maxime sacerdotum Scribarum et Phariseorum fuisse qui propter traditiones sacras, traditiones Dei reliquerunt, *ibid.*, 1279. — Cur Dominus Judæos projecit, CLXII, 1284. — De causa desperationis Judæorum, *ibid.*, 1412, 1453, 1518. — Quomodo Judæi primo lucyli... et nunc vasa testes sunt, CLXII, 1415. — De idolo atriæ Judæorum in Egypto, CLXVIII, 20. — Inflati spiritus superbiæ tacti sunt magistri erroris, *ibid.*, 140. — Judæorum sana spes de futuro imperio, *ibid.*, 246. — Eorum peccatum debuit puniri magis quam gentium, *ibid.*, 289. — Dispersio fuit causa quod fides Christi magis innotesceret, *ibid.*, 584. — Judæi spoliati sunt propter sanguinem Christi, *ibid.*, 615. — Judæi in meridie cæci sunt, *ibid.*, 1014. — Superbia synagogæ, *ibid.*, 1172. — Quare gentibus cunctis sint deteriores, *ibid.*, 1516, 1575. — Invidiebant Judæi conversioni gentium, *ibid.*, 1528. — De blasphemis Judæorum contra Spiritum, *ibid.*, 177. — Quare Judæi, an ipse Christus esset, quæsierint et quare ipse ante passionem semper obscure responderit, CLXIX, 1466. — CODEFRIDUS, abbas Admontensis. — Judæi irridunt gentibus, CLXXIV, 1081. — Arrogantia Judæorum de gratis a Deo acceptis, *ibid.*, 258. — Judæi sunt parentes Jesu, nec tamen in eum credunt, *ibid.*, 32. — Damnantur propter superbiam, *ibid.*, 260. — HUGO DE S. VICTORE. — Judæi in Christum non credendo quomodo peccaverunt, si credere non potuerunt, CLXXV, 496. — Judæorum infidelitas et exaccatio causa salutis gentium, *ibid.*, 498. — De Absalon significante Judæos, CLXXVII, 1077. — BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas. — De dispersione Judæorum per totum orbem, CLXXXII, 562. — Judæorum servitute nulla turpius aut gravius, *ibid.*, 752. — Duritia Judæorum, CLXXXIII, 173. — De synagoga Judæorum peritiorum, *ibid.*, 839. — De incredulitate Judæorum qua compleverunt mensuram patrum suorum occidendo Christum, *ibid.*, 1066. — Judæorum cæcitas et reprobatio, CLXXXIV, 64, CLXCV, 33. — Judæorum traditiones fides Christi evacuavit, CLXXXIV, 32. — Judæi non agnoscunt Christi divinitatem ob carnis infirmitatem, CLXXXV, 55. — Perversitas et malitia Judæorum in Christum, CLXXXV, 68, 123 *et seqq.* — Perfidia et invidia, CLXXXV, 159. — ROBERTUS PULLUS, cardinalis et cancellarius. — Cur vetus lex tantum Hebræis et nova sit omnium, CLXXXVI, 770. — Gratia Judæo minor erat quam Christiano, *ibid.*, 775. — Judæi sunt inexcusabiles, *ibid.*.

867. — De alternatione fidei Judæorum et gentilium, *ibid.*, 977.

PETRUS LOMBARDUS, Magister Sententiarum. — Judæorum obcæcatio et dejectio, CXCI, 223, 224. — Judæorum vastationis deploratio, *ibid.*, 682 et seq. — Judaica Synagoga finis, *ibid.*, 683. — Superbia Judæorum confutatur, *ibid.*, 702. — Judæi arena steriles, *ibid.*, 1217. — Jerusalem in summa solemnitate Paschæ destructa, *ibid.*, 683, 686. — Judæi quomodo credere non poterant, *ibid.*, 1476. — Judæos et audivisse et cognovisse quæ de Deo dicta, *ibid.*, 1477. — Judæorum pars aliqua cur excæcata, pars non, *ibid.*, 1488.

GARNERUS, Superior S. Victoris Parisiensis. — Judæa per austrum designata, CXCVIII, 56. — Per corvum, *ibid.*, 76. — Per lutum, *ibid.*, 80. — Per bovem, *ibid.*, 89. — Judæus pro Christo expectat Antichristum, *ibid.*, 88. — Judæi canes Christum persequentes, *ibid.*, 102. — Judæi fideles, oves, *ibid.*, 103. — Judæi infideles et persequentes, onagri, *ibid.*, 120. — Judæi timuerunt perdere locum suum non occiso Christo, quem perdidit occiso, *ibid.*, 121.

ADAMUS SCOTUS, canonicus Regularis. — Judæorum reprobatio et invidentia quanta, CXCVIII, 159.

PETRUS COMESTOR. — De zelo Judæorum quod Christus Filium Dei se dixit, CXCVIII, 1579. — Quod Judæi et pontifices conspiraverunt in Jesum, *ibid.*, 1593. — De invidia Sadducæorum in apostolos, *ibid.*, 1636. — De invidia Judæorum in Paulum, *ibid.*

PHILIPPUS DE HARVING, abbas Bonæ Spei. — Judæi verba spiritalia carnaliter attendentes, CCIII, 771.

BALDUINUS, Cantuariensis archiepiscopus. — De Judæorum excæcatione, CCIV, 656 et seq. — Quæ in Veteri Testamento contineantur, *ibid.*, 613 et seq. — De mutatione legis, *ibid.*, 648. — De veteribus projiciendis, *ibid.*, 649.

PETRUS BLESSENSIS, Bathoniensis in Anglia archidiaconus. — De perfidia Judæorum, CCVII, 825 et seq. — De ruina Jerusalem, 1058 et seq.

MARTINUS (S.), Legionensis presbyter. — De incredulitate Judæorum, CCVIII, 74. — Contra perfidiam Judæorum pertinaciter negantium Christum Filium Dei esse, *ibid.*, 106 et seq., 135 et seq., 184 et seq. — Post passionem Christi librum Sapientie Judæi respuerunt, *ibid.*, 152.

ADAMUS, Persenæ abbas. — De cæcitate Judæorum, CCXI, 651.

PETRUS PICTAV., Parisiensis academice cancellarius. — An voluntas Judæorum qui optabant mortem Christi conveniret secundum rationem cum illius voluntate, CCXI, 1199.

V. — Leges et decreta de Judæis.

CONSTANTINUS MAGNUS. — Tulit legem Constantinus ne Judæi christianum mancipium haberent, VIII, 77, 345. — Decretum adversus Judæos, *ibid.*, 150. — Alia decreta de Judæis, *ibid.*, 330, 365, 381.

THEODOSIUS MAGNUS. — Decreta de Judæis, XIII, 340.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Imperatorum leges de Judæis, XXVI, 453.

LEO MAGNUS (S.), pontifex Romanus. — Judæi a quibus feriatia non suscipienda nec cum eis festa agenda, LVI, 548. — Nec ab eis azyrna accipienda, nec cum ipsis impietatibus communicandum, *ibid.*, 548.

JUSTINIANUS imperator. — Ne Judæi, Samaritani per causam religionis et cultus sui curiali fortuna liberentur, sed cum curialibus muneribus subdantur, privilegiis eorum non perfruantur, LXXII, 986. — Decreta de Samaritanis, *ibid.*, 1060. — De Hebræis quomodo oporteat eos Scripturas legere, *ibid.*, 1051. — Constitutiones Justiniani de Samaritanis, *ibid.*, 1085 et seq.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — De Judæorum salute procuranda extrema sollicitudo, LXXV, 108, 109, 407. — Judæos injuste vexari prohibet Gregorius, *ibid.*, 406. — Judæis locum ablatum, quo ad solemnitates suas celebrandas conveniebant, restitui jubet, *ibid.*, 305. — Quas dispositiones requireret ad suscipiendum baptismum, *ibid.*, 108. — Judæos tributis onerari voluit, *ibid.*, 564. — Ad Ecclesiam conversis pensionum onera ex parte relaxari jussit, *ibid.*. — Judæis christianos subijci nefas duxit, *ibid.*, 204, 205, 532. — Id leges prohibebant, *ibid.*, 532. — Mancipia Judæorum ad Ecclesiam confugientis libertate donantur, *ibid.*, 215. — Judæorum servi dominos suos ad fidem præcedentes, iis, etiam si christiani fuerint, amplius subijci prohibuit, *ibid.*, 206. — Judæorum munera execrabilia judicabat Gregorius, *ibid.*, 206, 207. — De synagoga Judæorum transferenda si ecclesiæ officia im-

pediat, *ibid.*, 457. — An Petrum episcopum ierracinensem ut concessum prius Judæis locum restituat, *ibid.*, 489. — Judæos non esse ad baptismum cogendos, *ibid.*, 509. — Judæorum servi ad Ecclesiam fidei causa fugientes in libertatem vindicentur, *ibid.*, 675. — Christianum mancipium retinere Judæis non licet, *ibid.*, 690. — Judæis qui ad Christum fuerint conversi minuenda pensionum onera, *ibid.*, 729. — Si Judaicum mancipium ad fidem christianam converti desiderat in libertatem vindicetur, *ibid.*, 823. — Ad Fantinum defensorem ut Judæos ad christianam fidem accedentes juvet, *ibid.*, 924. — Constituendum sit ne Judæis christiana mancipia habere liceat, *ibid.*, 1037, 1039. — Non arcendos Judæos a solemnitatibus suis, sed monitis ac blandimentis ad conversionem accendendos, *ibid.*, 1267.

ISIDORUS (S.), Hispalensis episcopus. — Ut baptizati Judæi cum episcopis celebrent dies festos, LXXXIV, 439. — De Christianorum Judæorumque conjugis, *ibid.*, 586. — Non vi credere Judæi cogantur, *ibid.*, 579. — De his qui contra fidem Christi Judæis munus et favorem præstant, *ibid.*, 580. — De Judæis dudum christianis et postea in priorem ritum conversis, *ibid.*. — De Judæis baptizatis qui infidelibus Judæis se sociant, *ibid.*, 581. — De Judæis conversis et post prævaricationibus ut ad testimonium non admittantur, *ibid.*. — Ne Judæi officia publica agant, *ibid.*. — Ne Judæi mancipium christianum habeant, *ibid.*. — De confirmatione legum quæ in Judæorum nequitiam promulgatæ sunt, *ibid.*, 477. — Judæi ad Cernam Domini usque ad secundam Sabbati in Pascha Inter Christianos procedere non possunt neque, catholicis populis quacunque occasione misceri, *ibid.*, 283. — Christiani ne Judæis matrimonio jungantur, *ibid.*, 291. — Ut Judæis non liceat christianas habere uxores, vel concubinas neque mancipium christianum in usus proprios comparare, *ibid.*, 551. — Judæi qui converti cupiunt qualiter suscipiantur, *ibid.*, 268. — Ut christiani Judæorum convivia vitent, *ibid.*, 269. — Non liceat Judæis corpus deducere psallendo, sed, ut eorum habuit mos et consuetudo antiqua, corpus deducant et reponant, *ibid.*, 611.

CRISCONIUS, Africanus episcopus. — Ut nullus episcopus vel presbyter, vel diaconus, cum Judæis Pascha celebret, LXXXVIII, 822. — Ut nullus a Judæis feriatia accipiat, *ibid.*, 827. — Ut nullus a Judæis azyrna accipiat, *ibid.*. — Ut Judæi ad accusationem non admittantur, *ibid.*, 828.

CAROLUS MAGNUS (B.). — Capitula de Judæis, XCVII, 569 et seq.

AGOBARDUS (S.), episcopus Lugdunensis. — Consultatio de baptismo Judæorum mancipiorum, CIV, 100, 173. — Epistola de cavenda societate Judaica, *ibid.*, 110.

RABANUS MAURUS, Fuldensis abbas. — De his qui se Judæis junxerunt, CX, 490. — De his qui cum Judæis vescuntur, *ibid.*

STEPHANUS VI, pontifex Romanus. — Queritur factum esse Judæis potestatem allodia possidendi, CXXIX, 857.

ISIDORUS MERCATOR. — Judæorum azyrnis non est communicandum, CXXX, 290. — Judæorum benedictiones super fructus non sunt permittendæ, *ibid.*, 418. — De christianis qui cum Judæis vescuntur, *ibid.*. — De Judæis ne vi ad credendum cogantur, *ibid.*, 476. — Judæis non licet christianas habere uxores, *ibid.*, 455. — De Judæis baptizatis si postea prævaricati fuerint in Christo, *ibid.*, 477. — De Judæis qui christianas in mulieris conjugio habent, *ibid.*, 477. — Ut Judæi aut qui ex Judæis sunt officia publica nullatenus appetant, *ibid.*. — Ut Christianos servos non liceat Judæis habere, *ibid.*, 478. — Decreta de Judæis, *ibid.*, 515. — Ut baptizati Judæi cum episcopis celebrent dies festos, *ibid.*, 526. — De confirmatione legum quæ in Judæorum nequitiam promulgatæ sunt, *ibid.*, 551. — De Constitutione Reccaredi adversus Judæos quod auri dono non sit corrupta, *ibid.*, 1106. — De Judæis ad fidem venientes, *ibid.*, 401.

REGINO, Prumiensis abbas. — Judæi ne servos alienæ nationis circumcidant, CXXXII, 302. — Ne Judæus christianam ducat uxorem, *ibid.*, 511. — Judæo non licet christianum habere mancipium, *ibid.*

GEZO, abbas Dertonensis. — Judæos ab omni conventu fidelium arcendos, præcipue ubi Christianorum celebratur oblatio, CXXXVII, 590.

ALEXANDER II, pontifex Romanus. — Judæos non esse occidendos, sed servandos, CXLVI, 1387.

EDWARDUS (S), rex Anglorum, confessor. — Diplomata de Judæis, CLI, 1193.

IVO, Carnotensis episcopus. — Decretum de Judæis, CLXI, 76. — Ne publica officia Judæis committantur, *ibid.*, 820. — Ne Judæi mancipia christiana emere præsumant, *ibid.*, 82. — Ne Christiani Judæorum convivis intersint, *ibid.*, 821, 826. — Ne Judæi a Cœna Domini usque ad

secundam feriam in publico appareant, *ibid.* — Judæi benignitate ad fidei unitatem sunt vocandi, *ibid.*, 82, 105, 123, 125. — De servis Judæorum ad Ecclesiam confugientibus, *ibid.*, 82, 824. — Ne Judæi a solemnitatibus suis vi arceantur, *ibid.*, 822. — De mancipiis Judæorum si fieri christiani voluerint, *ibid.*, 825. — Ut Judæi conversi honorentur, *ibid.*, 824. — Qua diligentia examinandum sit de servis Judæorum, *ibid.* — Quod servari debeant Judæi, non occidi, *ibid.* — Ne medicina a Judæis accipiat, *ibid.*, 825. — Judæi ante baptismum examinandi, *ibid.*, 125. — Post jejunium quadraginta dierum die Dominico baptizandi sunt Judæi, *ibid.*, 82. — Filii eorum baptizati a parentibus separandi, *ibid.*, 124. — De Judæis christianis apostatis, *ibid.* — Judæis postponi aut servare non debent christiani, *ibid.*, 125. — Judæus potest baptizare, *ibid.*, 1052. — Baptismus suscepturi Judæi, debent prius 40 diebus abstinere, *ibid.*, 1054. — Quot mensibus Judæi inter catechumenes habeantur, *ibid.*, 1061. — Sicut non sunt Judæi ad fidem cogendi, ita nec conversi ab ea recedere permittantur, *ibid.*, 1062. — Ut Judæorum filii baptizati cum eis non habitent, *ibid.* — Judæis ad fidem venientibus, cum infideli nulla sit conversatio, *ibid.* — De Judæis perisque frequenter ad judaismum revertentibus, *ibid.*

BERNARDUS (S.), Clarevallensis abbas. — Docet Judæos non esse persequendos, nedum occidendos, CLXXII, 567. — Rodolphum monachum qui fideles in Judæorum necem arcebat, arguit, *ibid.*, 570.

GRATIANUS. — Judæi baptizati, CLXXVII, 556. — Nisi ad fidem Judæus accesserit, separetur ab uxore fidelis, *ibid.*, 1424. — Filii baptizati a parentibus infidelibus separentur, *ibid.*, 1425. — Cum Judæis nec manducandum, nec habitandum, nec ab eis medicamentum accipiendum est, *ibid.* — Clerici sive laici vitent Judæorum convivium, nec eis ad sua consortia recipiant, *ibid.* — Christiana communione careat qui iudaicæ pravitati coniugali se vinculo sociat, *ibid.*, 1427.

CLEMENS III, papa. — Decreta de Judæis ad fidem christianam conversis, CCIV, 1482, 1495.

INNOCENTIUS III, pontifex Romanus. — Commendatur benevolentia erga Judæos recens baptizatos, CCXIV, 754. — Constitutio pro Judæis, *ibid.*, 881. — Ad regem scribit Innocentius commendans ut insolentiam Judæorum in regno commorantium compescat, CCXV, 501-694. — Magistro Petro ne mancipia parochiæ suæ Judæis cohabitare sinat, *ibid.*, 507. — Regem Castellæ ob Judæos in honore habitos increpat, *ibid.*, 616. — Quod sacramentum fidei Judæi petenti non denegetur, *ibid.*, 977. — De declinis Judæorum, *ibid.*, 1157. — Epistola adversus Judæos, *ibid.*, 1291. — Philippo illustri regi Francorum ut Judæi remittant usuras cruce signatis, *ibid.*, 1170.

VI. — Polemica adversus Judæos.

TERTULLIANUS, presbyter Carthaginiensis. — De Judæis, I, 400 et seq. — Liber adversus Judæos, II, 593 et seq.

CYPRIANUS (S.), Carthaginiensis episc. — Libri tres adversus Judæos, IV, 675 et seq.

ANONYMUS. — Tractatus adversus Judæos, IV, 919 et seq.

CONSTANTINUS MAGNUS. — Epistola Constantini contra Judæos, VIII, 501.

SYLVESTER (S.) papa. — Fragmentum operis deperditi adversus Judæos, VIII, 811.

AMBROSIUS (S.), Mediolanensis episc. — Opinio Judæorum circa mysticam benedictionis Simeon et Levi interpretationem confutatur, XIV, 676. — Apologia David adversus Judæos, *ibid.*, 897 et seq.

COELIUS SEDULIUS. — Carmen adversus Judæos, XIX, 741-742.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episc. — Christum esse Messiam probatur contra Judæos, XXXVIII, 567. — Quæstio facta Judæis de Christo, *ibid.*, 572. — Tractatus adversus Judæos, XLII, 52 et seq. — Contra incredulitatem Judæorum, *ibid.*, 1123, 1124.

MAXIMUS (S.) Taurinensis. — Tractatus contra Judæos, LVII, 795 et seq.

AGOBARDUS (S.), episc. Lugdunensis. — Epistola de Judæicis superstitionibus, CIV, 78 et seq. — Consultatio de baptismo Judæorum mancipiorum, *ibid.*, 100-175.

AMULO, episc. Lugdunensis. — Liber contra Judæos, CXVI, 142 et seq.

FULBERTUS (S.), Carnotensis episc. — Tractatus contra Judæos, CXLI, 505 et seq.

PETRUS (S.) DAMIANUS, S. E. R. cardinalis. — Antilogus contra Judæos, CXLV, 42 et seq. — Refutan-

tur errores Judæorum, *ibid.*, 51. — Dialogus inter Judæum et Christianum, *ibid.*, 57. — Cuius Judæis quæ ratione disputandum, *ibid.*, 41.

SAMUEL, Marochianus, ex Judæo Christianus. — De adventu Messie quem Judæi temere expectant liber, CXLIX, 538 et seq.

RADULPHUS ARDENS. — De adventu Christi adversus Judæos, CLV, 1701. — Adversus quosdam qui ex operibus legis et habere justitiam et salutem opinantur, CLXXV, 2040.

GUIBERTUS, abbas S. Marie de Novigento. — De incarnatione contra Judæos, CLVI, 489 et seq.

GISLEBERTUS CRISPINUS, abbas Westmonasteriensis. — Disputatio Judæi cum Christiano de fide christiana, CLIX, 1005.

ODO, Cameracensis episc. — Disputatio contra Judæum Leonem nomine de adventu Christi Filii Dei, CLX, 1103.

GUILIELMUS DE CAMPELLIS, Catalaunensis episc. — Dialogus inter Christianum et Judæum de fide catholica, CLXIII, 1015.

RUPERTUS, abbas S. Heriberti Tulliensis. — Dialogus inter Christianum et Judæum, CLXX, 559 et seq.

HILDEBERTUS (Ven.), Turonensis archiepisc. — Contra Judæos, de incarnatione, CLXI, 811 et seq.

HUGO DE S. VICTORE. — Apologia de Verbo Incarnato, CLXXVII, 515 et seq.

PETRUS ABELARDUS, abbas Ruyensis. — Dialogus inter philosophum, Judæum et Christianum.

PETRUS (Ven.), abbas Cluniacensis. — Tractatus adversus Judæos, CLXXXIX, 507 et seq.

RICHARDUS A S. VICTORE. — De Emmanuele libri duo in quibus refelluntur objectiones Judæorum quas nobis apponere solent de nostro Emmanuele, CXCVI, 601 et seq.

GUALTERUS DE CASTELLIONE. — Tractatus contra Judæos, CCVIII, 426 et seq.

ALANUS DE INSULIS. — Tractatus contra Judæos, CCX, 599 et seq.

ANONYMUS. — Tractatus adversus Judæos, CCXIII, 749 et seq.

VII. — De conversione Judæorum in fine mundi.

CYPRIANUS (S.) Carthaginiensis. — Judæi veniam accipere possunt si sanguinem Christi baptismo ejus abluerint et in Ecclesiam traeseuntis præceptis ejus obtemperaverint, IV, 694.

PHILASTRIUS (S.), Brixianus episc. — Conversio Judæorum, XII, 1295.

AMBROSIUS (S.), Mediolanensis episc. — Judæi non debent sperare indulgentiam nisi velint agere poenitentiam, XV, 1741. — Deus illis, etiamsi nolint sanari, reservat indulgentiam, XIV, 842. — Constat illos in fine mundi per prædicationem Eliæ et Eucæ ad fidem Christi reversuros, XVII, 869, 872.

HIERONYMUS (S.), Stridonensis presbyter. — Confusio Judæorum quando Christum cognoverint, XXIV, 298. — Conversio populi Judaici in consummatione sæculi, XXV, 1532.

AUGUSTINUS (S.), Hipponensis episc. — Conversio interfectorum Christi XXXVIII, 947. — Judæi habebunt tempus salvationis, *ibid.*, 1427; XL, 339. — De adventu Eliæ ante judicium ejus prædicatione Scripturarum secreta reserante Judæi convertentur ad Christum, XI, 705.

CASSIODORUS. — Judæi ad Christum in fine convertendi, LXX, 411, 661, 941.

GREGORIUS MAGNUS (S.). — Christus ad Judæos e quibus exivit in fine mundi est reversurus, LXXV, 585. — Conversio Judæorum in fine mundi, LXXVI, 763, 764, 768, 919, 1176. — Synagoga de præteritis suis tenebris in fine poenitentia, LXXIX, 532, 538.

TAIUS, Casaraugustanus episc. — De Judaici populi circa finem mundi conversione, LXXX, 978.

ISIDORUS (S.), Hispanensis episc. — In fine mundi Judæi sunt credituri, LXXXIII, 508.

ALCUINUS, abbas. — Eliæ et Enoch prædicantibus, ante pedes Ecclesiæ adoraturi venient, C, 1112.

HAYMO, Halberstatensis episc. — De conversione Judæorum in fine mundi, CXVI, 557, 595.

BRUNO (S.), Herbipolensis episc. — Judæi in fine mundi convertentur ad Christum, CLII, 227.

LANFRANCUS (B.), Cantuariensis archiepisc. — Judæi in fine mundi convertentur, CL, 534.

GODEFRIDUS (Ven.), abbas Admontensis. — In fine sæculi convertentur, CLXXIV, 54, 56, 65, 104, 105, 143, 235, 268, 414, 875.

BERNARDUS (S.), Clarevallensis, abbas. — De con-

versione Judaeorum in fine mundi, CLXXXII, 567; CLXXXIII, 1163.

PETRUS LOMBARDUS, Magister Sententiarum. — Judæi per Eliam et Enoch convertendi, CXCI, 629, 1488.

ADAMUS SCOTUS. — Canonicus regularis ordinis Præ-

monstratensis. — Sub finem Judæi ad Christum convertentur, CXCVIII, 140.

PHILIPPUS DE HARVENG, abbas Bonæ Spel. — Judæi in fine mundi convertentur, CCIII, 473.

CLXXVIII.

INDEX ALPHABETICUS

OMNIUM OPERUM HISTORICORUM ET CHRONOLOGICORUM,

QUÆ IN PATROLOGIÆ LATINÆ CURSU REPERIUNTUR,

JUXTA NATIVUM UNIUSCUIUSQUE TITULUM EXARATUS.

Albigensium historia, Petrus Vallis Cernati, CCXIII, 544. — Anglorum gentis historia ecclesiastica, libri v, a Julio Cesare ad annum 731, Beda Vener., XCV, 24 et seqq. — Anglorum regum gesta, ab anno 449 ad annum 1127, Willelmus Malmesb., CLXXIX, 940. — Anglorum pontificum gesta, libri v, *ibid.*, 1441. — Anglorum regum genealogia, Aelredus abb., CXCV, 711. — Anglorum historia, libri viii, *ibid.*, 799. — Annales veteres Francorum, *id.*, XCVIII, 1409. — Annales de gestis, B. Caroli Magni, poeta Saxo, XCIX, 684. — Annales Eginhardi abbatis cum Larissensibus collati, Eginhardus abbas, CIV, 568. — Annales ab anno 855 ad annum 861, S. Prudentius Trec., CXV, 1576. — Annales Hincmari ab anno 861 ad annum 888, Hincmarus, CXXV, 1205. — Annales ab anno 919 ad annum 966, Flodoardus canonicus, CXXIV, 417. — Annales S. Emmerammi Ratispon. ab anno 748 ad annum 1062, CXLI, 1253. — Annales ab anno 1040 ad annum 1077, *id.*, CXLVI, 1053. — Annales, Lambertus, CXLVIII, 1027.

Balearico bello (libri vii de), Laurentius Veron., CLXIII, 513. — Bambergensis annales, Append. ad S. Ottonem, CLXXIII, 1363. — Beccense Chronicon, app. ad Lanfrancum, CL, 639. — Beccense Chronicon (additiones ad) *ibid.*, 763. — Beccensis abbatum catalogus librorum, *ibid.*, 767. — Beccensium abbatum gesta, Petrus monachus, CLXXXI, 1709. — Belli sacri historia libri xxxi, Galileus Tyrens., CCI, 209. — Belli sacri continuatio Gallice scripta, Anonymus, CCI, 895. — Bellum Standardi tempore Stephani regis, Aelredus abb., CXCV, 701. — Bertiniani annales, S. Prudentius Trecens., CXV, 1575. — Bertiniani annales, Hincmarus Rhem., CXXV, 1205. — Besuense Chronicon, Joannes monachus, CLXII, 861. — Bohemorum Chronica, Cosmas Pragenses, CLXVI, 57. — Brachmanorum moribus (liber de), S. Ambrosius, XVII, 1151. — Bremsense Chronicon breve, Adamus canon., CXLVI, 659. — Breviarium canonicum, Crisconius, LXXXVIII, 829. — Breviarium causarum Nestorianorum et Eutychianorum, Liberatus, LXVIII, 969. — Britanniae excidio (liber de), Gildas, LXIX, 529. — Britannica Ecclesie historia ab anno 1066 ad annum 1122, Eadmerus, Cantuar., CLIX, 548. — Brixianum Kalendarium, Append., ad sæcul. x, CXXXVIII, 1265. — Bulonensium comitum genealogia, App., ad Godefridum Balonium, CIV, 459.

Cæsaraugustanorum martyrum passio, S. Brulio, LXXX, 715. — Calmosiacensis monasterii historia, Seherus, CLXII, 1119. — Cameracensium pontificum gesta, Anonymus, CXLIX, 21. — Canusinus principibus (libri ii metrici de), app. ad S. Gregorium VII, CXLVIII, 955. — Caroli Magui gestorum libri ii, App. ad libros Carolinos, XCVIII, 1371. — Casinense Chronicon, Leo Marsicanus, CLXXIII, 459. — Casinense Chronicon, Anonymus, *ibid.*, 977. — Casinensibus viris illustribus (opusculum de), Petrus diaconus, *ibid.*, 1004. — Casinensis ecclesie consecratio, Leo Marsicanus, *ibid.*, 997. — Ceutunense Chronicon, Hartulfus, CLXXIV, 1211. — Chronica, Claudius Taurin., CIV, 917. — Chronica, Ekkehardus Uraugiens., CLIV, 455. — Chronica, Sigebertus, CLX, 57. — Chronica Eusebii Pamphili versio,

S. Hieronymus, XXVII, 9. — Chronica abbreviatio, App. ad S. Hieronymum, XXIX, 871. — Chronicon, Anonymus, III, 681. — Chronicon, S. Hieronymus, XXVII, 679. — Chronicon, S. Prosper Aquitanus, *ibid.*, 703. — Chronicon, L. Dexter, XXXI, 50. — Chronicon hoc (commentarii in), Riverius, *ibid.*. — Chronicon, S. Prosper, LI, 535. — Chronicon, Idatius, *ibid.*, 875. — Chronicon, Marcellinus, LXV, 975. — Chronicon, Victor, LXVIII, 941. — Chronicon Aurel., Cassiodorus, LXIX, 1213. — Chronicon, S. Gregorius Turon., LXXI, 603. — Chronicon, Marius, LXXII, 793. — Chronicon, Joannes Bielarens., *ibid.*, 863. — Chronicon, Idatius, LXXIV, 675. — Chronicon, Maximus Cæsaraugust., LXXX, 619. — Chronicon, Eutrandus diaconus, *ibid.*, 655. — Chronicon, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1017. — Chronicon antiquissimum, App. ad Ven. Bedam, ACIV, 1161. — Chronicon, *ibid.*, 1175. — Chronicon, Isidorus Pacensis, XCVI, 1251. — Chronicon, Freculphus, CVI, 919. — Chronicon, S. Ado, CXXIII, 23. — Chronicon, Sebastianus, CXXIX, 1114. — Chronicon, Regino abb., CXXXII, 15. — Chronicon, Radbodus Traject., *ibid.*, 547. — Chronicon, Liutprandus, CXXXVI, 965. — Chronicon, Benedictus monach. S. Andree, CXXXIX, 9. — Chronicon Venetum, Joannes diaconus, *ibid.*, 876. — Chronicon, Thietmarus, *ibid.*, 1183. — Chronicon Hildesheimense, CXLI, 1253. — Chronicon, Odorannus, CXLI, 769. — Chronicon, Hermannus Contractus, CXLI, 55, 263. — Chronicon, libri iii, CXLVII, 795. — Chronicon, Marianus Scotus, *ibid.*, 623. — Chronicon, Bernoldus, CXLVIII, 1275. — Chronicon monasterii Watinensis, Ebrardus Watinensis, CXLIX, 1515. — Chronicon, Andreas Pergom, CLI, 1267. — Chronicon, Hugo abb., CLIV, 9. — Chronicon, S. Hubertus Andagin., *ibid.*, 1341. — Chronicon, Lupus protospatharius, CLV, 121. — Chronicon, Falco Beneventanus, CLXXIII, 1145. — Chronicon, Helinandus monachus, CXXII, 477. — Chronicon, Sicardus Cremon. episc., CXXIII, 441. — Chronicon (libri ii), Sulpicius Severus, XX, 95. — Chronicon S. Isidori continuatio, S. Hildephonsus, XCVI, 517. — Chronicon tomii duo, Freculphus Lexov., CVI, 920. — Chronologia Vep. Bedæ continuata, Anonymus, XCV, 289. — Chronologia, Hilarianus XIII, 1097. — Chronologia consularis et Cæsarea Romanorum pontificum, Anastasius Bibliothec., CXXVII, 395. — Chronologia a Gregorio Magno ad Stephanum III papam, Anastasius Biblioth., CXXVII, 829. — Claramontense Chronicon, App. ad S. Bernardum, CLXXIV, 1247. — Compostellana historia, Portucalensis, CLXX, 875.

Donatistarum historiam (monumenta ad), Anonymus, VIII, 673. — Donatistarum historia, S. Optatus, XI, 771. — Donatistarum schismate (liber de), *ibid.*, 885. — Donatistarum historiarum excerpta, S. Augustinus, XLIII, 775. — Fiscannense Chronicon, Append. ad Joannem abbat, CXLVII, 479. — Fiscannensium abbatum catalogus, *ibid.*, 483. — Flandria comitum genealogia, App. ad Balduinum, imp., CCIX, 927. — Fossatensis historiarum fragmenta, Hugo de S. Maria, CLXIII, 863. — Francorum annales, S. Gregorius Turon., LXXI, 157. — Francorum historia, *ibid.*, 161. — Francorum historia epitomata, *ibid.*, 573. — Francorum historia (fragmenta de), *ibid.*, 697. — Francorum regum gesta, Anonymus, XCVI, 1421. — Franco-

rum annales veteres, App. ad lib. Carolinos, XCVIII, 1410. Francorum imperii divisione (epistola de), S. Agobardus, CIV, 287. — Francorum historia, Almoius, CXXXIX, 627. — Francorum gesta, Rorico, *ibid.*, 589. — Francorum regibus (Chronicon de), Ivo Carnot., CLXII, 611. — Francorum historia Senonens., Hugo de S. Maria, CLXIII, 853. — Francorum regum historia, *ibid.*, 873. — Francorum historia, App. ad Hugonem de S. Victore, CLXVII, 275. — Francos (historia gestorum Dei per), Ven. Guibertus, CLVI, 679.

Gemblacensium abbatum gesta, Sigebertus, CLX, 591. Hamburgensis Ecclesiæ gesta, Adamus canonicus, CXLVI, 431. — Hasnoniensis monasterii historia, Tomellus monachus, CXLVII, 585. — Hermanni Contracti Chronicon (dissertatio in), Ussermannus, CXLIII, 31. — Hierosolymitana historia, Raimundus de Agiles, CLV, 591. — Hierosolymitana historia, Robertus monachus, *ibid.*, 667. — Hierosolymitana historia, Fulcherius, *ibid.*, 821. — Hierosolymitana historia metrica, Gilo Parisiens., *ibid.*, 941. — Hierosolymitana historia, Albericus, CLXVI, 589. Hierosolymitana historia, Baldricus archiepisc., CLXVI, 1061. — Hierosolymitana historia, Lisiardus, CLXXIV, 1590. — Hierosolymitana peregrinatione (opuscul. de), Petrus Blesensis, CCVII, 1037. — Hierosolymitani itineris historia, Petrus Tudebodus, CLV, 757. — Hildesheimense Chronicon, App. ad Godehardum, CXLI, 1233. — Hildesheimenses annales, *ibid.*, 443. — Hispaniæ chronographia, Isidorus Pacensis, CXL, 1253. — Historia ecclesiastica, Rufinus, XXI, 461. — Historia tripartita, Cassiodorus, LXIX, 421. — Historia de regibus Gothorum, Vandalorum, etc., S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1037. — Historia ecclesiastica, Ven. Beda, XCV, 23. — Historia ecclesiastica (liber de), App. ad Ven. Bedam, *ibid.*, 291. — Historia miscella, Paulus diaconus, *ibid.*, 739. — Historia miscella (additamentum de), Landulphus Sagax., *ibid.*, 1143. — Historia novorum, libri vi, Eadmerus, CLIX, 348. — Historia ecclesiastica (excerpta ex), Hugo de S. Maria, CLXIII, 821. — Historia ecclesiastica, Ordericus, CLXXXVIII, 9. — Historia scholastica, Petrus Comestor, CXCIII, 1050. — Historiæ veteres, App. ad S. Paulinum, XCIX, 623. — Historiæ sacræ epitome, Haymo, CXVIII, 817. — Historiæ novellæ libri iii, Willelmus Mahmesbur., CLXXIX, 1391. — Historiarum libri vii, Paulus Orosius, XXXI, 683. — Historiarum vii libros (notæ in), Havercampus, *ibid.* — Historiarum libri iv, Richerius monachus, CXXXVIII, 17. — Historiarum libri ii, Ademar monachus, CXLI, 19. — Historiarum libri v, Rodolphus Glaber, CXLII, 609. — Historico opere (fragmenta ex), S. Hilarius Pictav., X, 627. — Historicum poema de rebus Northmannorum in Sicilia, Apulia et Calabria gestis, Willelmus Apulus, CXLIX, 1036.

Insularum Aquilonis descriptio, Adamus canonic., CXLVI, 619.

Kalendarium antiquum, Dionysius Filocalus, XIII, 675. — Kalendarium antiquum, Ptolemæus Silvius, *ibid.*, 676. — Kalendarium Ecclesiæ Carthagin., Anonymus, *ibid.*, 1219. — Kalendarium, Annæus Silvius, XI, 1235. — Kalendarium Anglicanum, App. ad S. Germanum, LXXII, 119. — Kalendarium antiquissimum, App. ad sec. x, CXXXVIII, 1189. — Kalendarium Mantuanum, *ibid.*, 1257.

Lamberti annales, CXLI, 413. — Langobardica historia, libri vi, Winfridus Paulus, XCV, 699. — Langobardorum historia, Herchembertus, CXXVII, 745. — Langobardorum historia, Herchembertus, CXXIX, *ibid.* — Laurissenses annales, Eginhardus, XIV, 353. — Lausiaca historia, Palladius, LXXIII, 1065. — Leodiensium episc. historia, Anselmus Leodiens., CXXXIX, 1068; CXLIII, 861. — Ligurius sive de rebus gestis Friderici imperatoris Augusti, Guntherus Cisterc., CXLII, 256. — Locis sanctis (libri iii de), S. Adamus abb., LXXXVIII, 780. — Ludovici I Pii rebus gestis (metrici libri iv de), Odo de Diogilo, Ermoldus Nigellus, CV, 369. — Ludovici Pii filiorum dissensionibus (libri iv de), Nithardus, CXVI, 45.

Mallicacensis insulæ relatio, Petrus monach., CXLVI, 1247. — Martyrologia, Ven. Beda, XCIV, 797. — Martyrologium, S. Hieronymus, XXX, 421. — Martyrologium, Vandalbertus, CXXI, 775. — Martyrologium, Rabanus Maurus, CX, 1121. — Martyrologium, Usuardus monachus, CXXIII et CXXIV. — Martyrologium, S. Aco,

CXXIII, 143. — Mauriacense Chronicon, Teulfus, CLXXX, 131. — Mediolanensis historia, Landulphus senior, CXLVII, 803. — Mediolanensis urbis historiarum liber, *ibid.*, CLXXIII, 1457. — Mediolanensium archiepisc. acta, Arnulfus, CXLVII, 285. — Mediolanensium archiepisc. catalogus, App. ad Landulphum, CXLVII, 933. — Meldensis diocesis sanctorum catalogus Fulcoius, CL, 1153. — Metensibus episcopis (libellus de), Alpertus, CXL, 445. — Metensium episcoporum Chronicon, Anonymus, XCVI, 1465. — Metensium episcoporum gesta, Anonymus, CLXXIII, 579. — Monachorum historia, Rufinus, XXI, 391. — Mundi fabrica (lib. de), S. Victorinus, V, 501. — Mundi duratlone (lib. de), Hilarius, XIII, 1097.

Northmannicum Chronicon, App. ad Guillelmum Apul., CXLIX, 1083. — Northmannorum historie libri vii, Willelmus Calculus, CXLIX, 779. — Northmannorum rebus (poema historicum de), Guillelmus Apulus, *ibid.*, 1027. — Northmannorum durum genealogia, App. ad gesta Willelmi Conquest., CXLIX, 1270. — Norvegiæ historia, Adamus Bremensis, CXLVI, 646. — Novellæ historiæ libri iii, Willelmus monachus, CLXXXIX, 1391. — Novorum historia, Eadmerus, CLIX, 347.

Opere historico (fragmentum de), S. Hilarius, X, 619. — Palestinæ sanctorum triumphus, Flodoardus Rhem., CXXXV, 492. — Pantheon, seu memoriæ sæculorum, Godefridus Viterb., CXCIII, 880. — Parisiaco bello (libri metrici iii de), Abbo, CXXXII, 723. — Pauli rebellionis adversus Wambam historia, S. Julianus, XCVI, 763. — Polonorum Chronica, Anonymus, CLX, 833. — Pseudochronicon, App. ad S. Prosperum, LI, 859.

Quedlinburgenses annales, CXL, 443. — Ravennatum pontificum vitæ, Agnellus, CVI, 476. — Remensis Ecclesiæ historia, Flodoardus, CXXXV, 23. — Romanorum pontificum catalogus, Anastasius Bibliothec., CXXVII, 135. — Romanorum pontificum xvi vitis (epitome de), S. Abbo, CXXXIX, 538. — Romanorum pontificum catalogus, Honorius Augustodun., CLXXII, 239. — Romanorum pontificum historiæ, Anonymus, CXXIII, 967. — Rothomagensium archiepiscoporum acta, App. ad Joannem Rothomag., CXLVII, 271.

Salzburgensis Ecclesiæ calamitatum historia, Henricus archidiaconus, CXCVI, 1540. — Sancti Laurentii Leodiensis canonici Chronicon, Rupertus, CLXX, 669. — Sancti-Vitonis abbatum gesta, Laurent. de Leodio, CLIV, 915. — Saxonice res gestæ, Vidukindus, CXXXVII, 115. — Saxonicæ bello (liber de), Bruno Magdeburg., CXLVII, 495. — Scriptoribus ecclesiasticis (liber de), Gennadius, LVIII, 1063. — Scriptoribus ecclesiasticis (liber de), Sigebertus, CLX, 517. — Scriptoribus ecclesiasticis (libri iv de), Honorius Augustodun., CLXXII, 197. — Scriptoribus ecclesiasticis (liber de), Anonymus, CXXIII, 960. — Scripturæ sacræ Patrum ortu et obitu (liber de), S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 129. — Sicilia historia, Gaufridus Malaterra, CXLIX, 1101. — Summa totius de omnimoda historia, Honorius Augustodun., CLXXII, 187.

Terræ sanctæ locorum liber, Freteillus archidiacon., CLV, 1037. — Terræ sanctæ descriptio, Joannes presbyt., CLV, 1033. — Tornacensis S. Martini abbatis restauratio, Hermannus, CLXXX, 39. — Trajectensis Ecclesiæ gesta, Alpertus monachus, CXL, 452. — Triumphus Christi Antiochiæ gestis (libri metrici ii de), Flodoardus, CXXXV, 549. — Trojano bello (carmen de), Berno abb., CXLII, 1203. — Trudonensium abbatum gesta, Rodolphus abb., CLXXXII, 11. — Tullensium episcoporum gesta, App. ad Guidonem, CLVII, 445. — Tungrensium episcop. gesta, Herigerus abb., CXXXIX, 957.

Vabrensis abbatum historia, Agio, CXXXII, 781. — Vandalica historia (commentarius de), App. ad Victorem Vitens., LVIII, 359. — Vandalicæ persecutionis historia, Victor Vit., LVIII, 245. — Virdunensium episcoporum gesta, Bertarius, CXXXII, 501. — Virdunensium episcoporum et abbatum gesta, Laurentius de Leodio, CCLV, 919. — Vizeliacensis monasterii historia, Hugo Pictav., CXCIV, 1562.

Watinense Chronicon, Ebrardus, CXLIX, 1513. — Weissemburgenses annales, Guido, CXL, 443. — Wiesziburgense Chronicon, Ekkehardus, CLIV, 459. — Wisigothorum Chronica, App. ad S. Isidorum Hispal., LXXXIII, 1113. — Wisigothorum regum Chronica, App. ad S. Julianum, XCVI, 809.

CLXXIX.

INDEX

OMNIUM MONASTERIORUM TUM VIRORUM TUM FEMINARUM,

QUORUM MENTIO FIT IN PATROLOGIA LATINA,

CUJUSQUE LOCUM ET TEMPUS FOUNDATIONIS SEU RESTAURATIONIS,

CUM SS. PONTIFICUM PRIVILEGIIS,

REGUM NOBILIVMQUE VIRORUM DIPLOMATIBUS ET CHARTIS EXPONENS.

ARENDENSIS seu **ROMARICI MONTIS** (Couvent de Remiremont ou Romaricberg, Vosges.) celebris partibon ord. S. Bened. a S. Romarico Luxoviensi monacho et S. Radulpho Metensi episc. conditum circa ann. 620, LXXI, 644 not. — Charta S. Romarici, LXXI, 481. — Testament. S. Ansegisi Fontanell. abb., CV, 747. — De controversia abbatissæ Romarici et abbatis Calmoriac., CLXII, 1150 et seq. — Epist. Paschalis II ad Gislam abbatissam, ann. 1105, CLXIII, 139, 140, 183, 197, 206. — Privil. Lucii II, ann. 1114, CLXXIX, 839; Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1170; Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1508; Alexandri III, ann. 1170, CC, 625. — Epist. Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1035.

ABENTONENSE seu **ABENDONENSE S. MARIE** (Sainte-Marie d'Abingdon, comté de Beretsat dans le dioc. de Salisbury, Anglet.), monast. S. Bened. a S. Æthelwoldo episc. fundatum circa ann. 950, CXXXVII, 88; postea a S. Ælfrico abbate illustratum, CX, 1006; CXXXIX, 1455. — Epist. Innocentii III ad abbat. ann. 1205, CCXV, 49.

ABERBRUCHOTENSE (Aberbrubot en Irlande), mon. cujus priori scripsit Innocentius III super quibusdam decimis controversis. ann. 1207, CCXV, 1126.

ABOLENSE (*Aboli*, dioc. de Luni en Etrurie), monast. ab episc. fundatum et ab Innocentio III confirmatum, ann. 1198, CCXIV, 57, 53.

ABUNDANTIA (de) S. MARIE (Notre-Dame de l'Abondance, dioc. de Genève), m. ord. Cisterc. conditum ann. 1157. — Epist. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 479.

ACAPINENSE (Acapui près de Thessalonique en Turquie), monast. in quo Maria quondam imperatrix se recepit cum filiis. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 227.

ACERITANUM seu **ACERETENSE** (Acerra, Etats Pontificaux), monast. de quo mentio est in epistola Cælestini III ad episc. Faventinum, cui permittit ut illi non subiciatur mon. Gamundiense, ann. 1195, CCVI, 1064.

ACCONENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas d'Acre ou *Ptolémaïde* en Syrie), monast. ord. S. August. exstructum temporibus cruce signatorum; cujus Innocentius III privilegia possessionesque confirmavit, ann. 1209, CCXV, 1525.

ACCONENSE HOSPITALE (hospitaliers de Saint-Jean d'Arre), cui Innocentius vetuit ne publice alba deferrent more militum Templi, ann. 1210, CCXVI, 312.

ACUENSIS S. MARIE (Notre-Dame de l'Aiguille près de Marseille), parth. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1216, CCXVII, 263.

ADESCANCASTRENSE seu **EXONIENSE** (Excester en Anglet.) monast. ord. S. Ben. in quo puer susceptus est Bonifacius qui postea Moguntinus episc. factus est, ann. 700, LXXXIX, 605, 638.

ADMONTENSE S. BLASII (Saint-Blaise d'Amont dioc. de Salzbourg), monast. ord. S. Bened. a Gebhardo episc. fundatum exeunte xi sæc. cui privil. concessit Paschalis II papa, ann. 1104, CLXIII, 1290. — V. Godefridus abbas floruit, ann. 1142, CLXXIV, 9. — Priv. Innocentii II, ann. 1139, CLXXIX, 453, 650; Lucii II, ann. 1144, CLXXXIX, 837; Alexandri III, ann. 1171, CC, 718; Lucii III, ann. 1185, CCI, 1361. — Decretum Urbani III de regula S. Bened. servanda, ann. 1187, CCII, 1515.

ADURANUM S. QUITERIE (Saint-Quitair sur l'Adour, dioc. d'Auch), monast. in Wasconia quodidem esse

videtur ac S. Severi (*Saint-Séver*) cujus abbas est sicut episc., ann. incerto fundatum, sed restauratum, circa ann. 965 super Aduram flumen, LXXI, 907 not. Vide S. SEVERI.

ÆGIDII (S.) **NEMAUSENSIS**. Vide S. PETRI.

ÆGIDII. Vide **SEMIENSENSE**.

ÆGIDII (S.) **Tolosatense** (Saint-Gilles de Toulouse), monast. ord. S. Bened. cujus Urbanus II possessiones et jura confirmavit et de restitutione a Raymundo comite facta congaudet, ann. 1093, CLI, 399. — Ejusd. papæ privil., ann. 1096, CLI, 477. — Epistolæ Paschalis II de abbate et monasterio, CLXIII, 158, 159, 202, 203, 225, 242, 243, 416. — Calixti II privil., ann. 1119, CLXHI, 1103, 1105. — Epist. ejusd. pro defensione monast., *ibid*, 1212, 1213, 1214, 1506, 1507. — Epist. qua illud monast. Cluniaci iterum subjiçit, ann. 1125, CLXVI, 1228. — Cælestini III epist. Tolosano comiti de damno monast. illato et resarciendo, ann. 1196, CCVI, 1185. — Privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1480.

ÆGYPTIACA ANTIQUA MONASTERIA describuntur, XXI passim; XLIX, 53; LXXIII, 89.

ÆRENSE (probablement Air ou Aix en Ecosse), mon. ord. S. Bened. cui Cælestinus III, prioratum abstulit Bromholmensem, ann. 1194, CCVI, 1051.

EMILIANI (S.) celebre monast. in Aragonia conditum a S. Emiliano, ann. 574, LXXX, 705.

ÆFFLICHEMENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Æffingham en Brabant), monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1085 ab Henrico Lovaniensi comite, et illustratum. ann. 1125, CLXIII, 1199. — B. Ida huic monast. dona fecit circa 1090, CLV, 457. — Privil. Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 142. — Privil. quo Calixtus II ipsi asserec ecclesiam Bornhemiensem, ann. 1121, *ibid.*, 1199. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1524. — Mirabile prodigium in imagine B. Mariæ coram S. Bernardo patratum, ann. 1146, CLXXXV, 1827. — Epistol. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 544.

ÆFRÆ (S.) **Augustense** (Sainte-Afre d'Augsbourg), monast. ord. S. Bened. cujus bona atque privileg. confirmavit Adrianus IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1463.

AGALIENSE (Agali près de Tolède, Espagne), monast. ord. S. Bened. in suburbio Toleti exstructum, Gothis regnantibus, de quo mentio fit in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 612. — A rege Athanagildo conditum fuit et S. Euphemio abbati commissum. ann. 592, *ibid.*, 626. — In eo vitam monasticam professus est S. Ildephonsus postmodum episcopus, ann. 634, XCVI, 14.

AGATHÆ (S.) (Sainte-Agathe sur le Tessin en Lombardie), monast. Novum dictum super Ticinum exstructum a Grimoaldo Langobard. rege, ann. 673, XCV, 615.

AGATHENSE S. TIBERII (Saint-Tibère d'Agde, Hérault), monast. ord. S. Bened. alias dictum *Cassarianense* seu *Cessoronense*, exstructum est, ut credunt, ann. 770. — Privil. Paschalis II quo ipsius jura et possessiones confirmavit, ann. 1116, CLXIII, 401. — Privil. Innocentii III, ann. 1216, CCXVIII, 266.

AGATHENSE S. ANDRÆ (Saint-André d'Agde), mon. a S. Severo abbate conditum circa 502; postea ad canonicos S. Aug. transiit, LXXI, 775 not.

AGAUNENSE S. MAURICII de Maltacena alias de Burgeto (Agaune ou Saint-Maurice-en-Valais), monast. ord. S. Bened. a rege Sigismundo exstructum, ann. 545,

LXXI, 589; LXXII, 209. — Ibi honorifice susceptus est Stephanus II papa ad Pippinum regem confugiens, ann. 750, CXXVIII, 1091. — Privil. Eugenii, ann. 827, CXXIX, 987. — Pene dirutum, ab imperatrice Adelaide et S. Odilone Cluniac. restauratum est, ann. 1024, CXLII, 859. — Privil. S. Leonis IX. papæ, ann. 1050, (XLIII, 663. — Honorius privilegio confirmat canonicos ibi constitutos, ann. 1129, CLXVI, 1292. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1212. — Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1159. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1156; CCXVI, 615, 959.

AGELLO, S. MARTINI (de) (Saint-Martin d'Agello dans la Marche Trévise en Italie), parthenon ord. S. Bened. cujus possessiones et jura bulla confirmavit Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1575.

AGENSI (INSULA) (de) S. MARTINI (Saint-Martin d'Ains ou d'Ahus, ancien dioc. de Saintes), monast. a Bosone Marchie comite exstructum, circa 997. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 218.

AGERENSE S. PETRI (Saint-Pierre près de Saint-Airy, dioc. de Verdun), monast. ord. S. Bened. ab illustri viro Arnolfo et ejus conjuge Arsendi exstructum super Mosam et juxta S. Agerici abbatiam, quam fundacionem privilegio firmavit Nicolaus papa II ann. 1080, CXLIII, 1537.

AGERICI (S.) antea S. MARTINI (Saint-Airy, dioc. de Verdun), monast. ord. S. Bened. ex congregatione S. Vittoni apud Verodunum ubi quiescit S. Agericus, conditum ann. 639, LXXI, 504, not. — Priv. S. Leonis IX papæ, ann. 1060, CXI, 11, 667.

AGGERINENSIS (Enger près d'Erfort, dioc. de Mayence), parthenon, cujus fundatio falso tribuitur S. Bonifacio et regi Windukindo ab auct. vitæ S. Mathildis, CLI, 1516; Idem enim esse videtur ac Frefordensis a rege Dagoberto II conditus ann. 677. Vide ENCFORDENSIS parthenon.

AGNANENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Agnano, dans la Terre de Labour, Naples), monast. ord. Camaldul. cui ecclesiam S. Christina de Clano Urbanus III asservit, ann. 1187, CCII, 1564.

AHUSANUM S. MARTINI (Saint-Martin d'Ahus, en Souabe), monast. ordin. S. Bened. ab Adelberto comite et ejus patre Manegoldo exstructum paulo ante, ann. 1123, quo Honorius II papa illud monast. privilegio confirmavit, CLXVI, 1237. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 256. — Celestini II, ann. 1143, *ibid.*, 772. — Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1409.

AIENSE, AIENTENSE sive ANTIMONASTERIUM (Eymoutiers, dioc. de Limoges), monast. ab Hildegario fundatum et paulo post in collegium canonicorum transformatum ab episc. Alduino, ann. 1012, CXLI, 52. — Urbanus III compositionem confirmat inter hos monachos et episc. Santonensem, ann. 1186, CCII, 1567.

ALBAMERLA (de) S. MARTINI (Saint-Martin d'Aumale, dioc. de Rouen), monast. ord. S. Bened. exstructum circa ann. 1150. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 263.

ALBANI (S.) (Saint-Alban, dioc. de Vorehester, Anglet.), monast. ord. S. Bened. in dioc. Wigorniensis exstructum, cui S. Oswaldus episc. abbatem præfecit S. Ælfricum ut illud reformaret, ann. 980, CXLVII, 1194. — Privil. Alexandri III, ann. 1259 (C. 134, 1053. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1203, CCXV, 228, 729, 734, 740.

ALBANI (S.). Vide BASILENSE.

ALBANIA (de) S. ROMANI (Saint-Romain d'Albane, dioc. de Rouen), collegium clericorum in Ecclesia Rothomagensi fundatum ann. 1245 a Petro antea Albanensi episcopo, tunc vero Rothomagi archiepisc. et cardinali, CXLVII, 311. — Clemens papa horum clericorum (canonicorum), ad 16 sustulit numerum ann. 1350, CXLVII, 215.

ALBARENSE (Albaro, Etats pontificaux), monast. cujus abbas ad Innocentium III querelam direxit super electione abbatis de Monte Albo. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 703.

ALBARIPA (de) (Auberive, dioc. de Langres), abbatia ord. Cist. e Claravall. orta a Willenco Lingon. episc., condita ann. 1136 super Albium fluvium. — Illam illustravit abbas Garnerius 1198, CCV, 535. — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 535. Donationes collatæ a Guidone de Saulz, ann. 1179, CLXXXV, 1456. Donatio Godefridi Lingon. episc. ann. 1138, CLXXXV, 1476.

ALBATERRENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'Aubeterre, dioc. de Périgueux), monast. ord. S. Bened. a S. Mauro conditum, seu juxta alios, ann. 785 — Epist. Innocentii III ad abbat. de Tenalia de ejus reformatione, ann. 1203, CCXV, 245, 248, 276.

ALBEDENSE (Alveda, près de Logrono, en Espagne),

monast. ord. S. Bened., cujus monachus fuit Vigila Chronici Albedensis continuator, xi sæc. CXXIX, 1125.

ALBIENSE S. SALVII (Saint-Sauve d'Albi), collegium canonicorum de quorum controversia scripsit Innocentius III, ann. 1203, CCXVII, 101.

ALBINI (S.) (Saint-Aubin d'Angers), monast. ab eo S. episc. fundatum circa 540 apud Andegavum, juxta reg. S. Bened. quod postea celebre factum est, LXXI, 899 not. Diploma Caroli Magni, ann. 769, XCVII, 916. — Epist. Urbani II, ad abb. Goffridum de ejus controversia cum abb. Vindocinensi, CLI, 535. — Priv. Urbani II, ann. 1096, CLI, 465. — Epist. Paschalis II ann. 1111, CLXIII, 293, 582.

ALBINIACENSE S. CHILIANI (Aubigny près de Saint-Pol), monast. ord. S. Aug. prope Atrebatas xi sæc., CXLIX, 151.

ALBOREENSE (Albore, dioc. de Montecalvo, royaume de Naples), monast. ord. S. Aug. quod ne vexaret bis jussus est episcopus Rossellanus a Calixto II papa, ann. 1124, CLXIII, 1507, 1513.

ALCIACENSE (Auchy-les-Moines, Pas-de-Calais), monast. ord. S. Bened., ab Ingelramno Hesdinensi comite exstructum seu potius restauratum et dotatum, ann. 1072-1079, CLXVI, 911 not. — Epist. Innocentii III de abbatis electione, ann. 1209, CCXVI, 40; CCXVII, 94.

ALCOBATIENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Alcobaca en Estramadure, Portugal), monast. ord. Cisterc. ab Alphonso I rege exstructum ann. 1148. Cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 191, 192, 194, 502, 774.

ALDAHENSE seu ALTAHENSE S. MAURICII (Saint-Maurice d'Allorich, dioc. de Ratisbonne), monast. ord. S. Bened., quod, petente Godehardo abbate sub tutela sua suscepit S. Henricus II imper. ann. 1004, CXI, 259. — Privileg. ejusdem, 263, 287, 288, 291, 349; — Honorii II, ann. 1126, CLXVI, 1514; — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1518, 1536; — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1275.

ALDEMBURGENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Audembourg, près Ostende, Pays-Bas), monast. ord. S. Bened. a S. Arnulpho Sueessionensi episc. fundatum, ann. 1085, CLXXIV, 1451. Arnulphum tertium abbatem habuit, ann. 1142, CLXXIV, 1211. — Chronicon Aldemburgense, auct. Hariulfo, 1459. — S. Arnulfus diplomata, 1563, 1567. — Diplom. Caroli Flandriæ comitis, 1568; Theodorici Flandriæ comitis, 1569; Simonis Tornac. episc. 1570; Walteri de Heines, 1572; Geraldii Tornac. episc. 1573; Adriani II papæ, ann. 1156, CLXXIV, 1574; Philippi comitis 1576, 1577, 1579; Everardi, 1580, 1582; Celestini II papæ, privil., ann. 1195, 1585; Baldulmi comitis 1197; Adriani IV privil. ann. 1156, CLXXVIII, 1488; Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1150.

ALDERSPACENSE (Aldersbach ou Aldersbach, dioc. de Passau en Bavière), monast. ord. Cisterc. a nobili viro Bernardo exstructum circa 1080; sed ad Cisterc. transit tantum, ann. 1147. Hoc sibi comparavit Otho Bamberg. episc. circa 1152, CLXXIII, 1279. — Eugenii III priv. ann. 1147 quo ad Cisterc. datum est, CLXXV, 1265.

ALEXANDRI (S.) (Saint-Alexandre de Lehr, près de Wildeshusen, duché de Brême), abbatia in pago Leriense apud Wildeshusen exstructa et canonicis S. August. concessa ab illustri viro Walberto, quod privilegio confirmavit Stephanus V papa, ann. 891, CXXIX, 816.

ALEXANDRI (S.). vide BERGOMACENSE.

ALEXII (S.) DE URBE, vide BONIFACII et ALEXII inter ROMANA MONAST.

ALMENISCARUM seu ALMONACHARUM (Religieuses d'Almenèches, Orne), parthenon ord. S. Bened. a Rogero de Monte Gomerici exstructus xi sæc., CCII, 1517.

ALNETENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Aulnay, dioc. de Bayeux), monast. ord. Cisterc., conditum ann. 1151 a Jordano de Sagelo, et ejus uxore Lucia. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 256.

ALPERSPACENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît d'Alpirsbach, duché de Wurtemberg), monast. ord. S. Bened. ab illustribus viris Rothmanno de Husin, Adelberto de Zolro, et Alwico de Suizo fundatum, ann. 1100. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1110, CLXIII, 67.

ALSIACENSE. Vide supra ALCIACENSE.

ALTA BRUGERIA (de). Vide BLANCA LANDA.

ALTACRETA (de) S. MARIE (Noire-Dame de Haute-Grète, près de Palésieux, dioc. de Lausanne), monast. ord. Cisterc. a Guidone Lausana. episc. conditum, ann. 1134, cujus possessiones privilegio confirmavit S. Amedæus Guidonis successor, CLXXXVIII, 1291.

ALTACUMBA (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Haute-Combe, sur le lac Bourget en Savoie), monast. ord. Cisterc. ab Amato III Sabaudorum duce conditum, ann. 1423, cujus Amedæus Clarival. monachus secundus

post Vivianum abbas fuit, exinde Lausannensis episc., CLXXXVIII, 1279, 1280.

ALTA RIPA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Hauterive, à une lieue de Fribourg), monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1137 ab illustri viro Guillelmo de Glans, cui dona contulit Amedæus Lausann. episc., CLXXXVIII, 1291.

ALTARENSE *vide supra* ALDARENSE.

ALTENENSIS (Altena, dans la Basse-Saxe), parthenon ejus abbatissæ commendat S. Hildegardis precibus, XII sæc., CXCII, 520.

ALTENBERGENSIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Altenberg, dioc. de Trèves), parthenon ord. Præmonst. fundatus ante ann. 1131, qui per privilegium confirmatus sunt ipsius possessiones et jura ab Eugenio III, CLXXX, 1480. — Priv. Lucii III ann. 1185, CCI, 1327.

ALTERIACENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Autrey, Vosges), monast. ord. S. August. a Stephano de Barro Metensi episc. fundatum ann. 1150. — Privil. Lucii III, ann. 1182, CCI, 1146.

ALTI-MONTIS SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Haut-Mont, Ardennes), monast. ord. S. August. a B. Vincentio comite postea abbate fundatum prope Melbodium (Maubeuge), ann. 640, CXLIX, 137. De eo fit mentio in testam. S. Ansegisi Fontanell. abb., CV, 746. — Priv. Innocentii III quo monasterio huc capellam de Grantrely confirmavit, ann. 1199, CCXVII, 52.

ALTIPALLENIS HOSPITALIS (Hospitaliers d'Altarpas, dans la princip. de Lucques), quorum rectori Guido scriptis Anast. IV papa, ann. 1154, CLXXXVIII, 1076.

ALTIVILLARENSIS (Haut-Villiers, dioc. de Reims), abbatia ord. S. Bened. a B. Nivardo Remensi episc. fundata, quam S. abbas Berchario commisit, ann. 662. — Privil. Nivardi, LXXXVIII, 1181; CXXXV, 107. — Almanus monac. claruit, ann. 868, CXXI, 385, 387. — Ejus monast. initia, CXXVII, 676.

ALTORFENSE SS. STEPHANI ET CYRIACI (Saint-Cyriaque d'Altorf, en Souabe), monast. ord. S. Bened. ab Hugone et Heliwidge, patre et matre S. Leonis IX papa fundatum et ab ipso dicatum in Alsatia, ann. 1049, CXLIII, 637, 689. — Priv. Paschalis II, CLXIII, 135; Coelestini III, ann. 1192, CCVI, 950.

ALTOVICENSIS (Altowich, dioc. de Trèves), parth. ejus abbatissa se commendavit olim precibus S. Hildegardis S. Ruperti abbatissæ XII sæc., CXCII, 521.

ALVERIA (de) CARTHUSIÆ (Chartreuse d'Arvières, dioc. de Belley), a Ven. Arthando Carthusiano monacho exstructa in dioc. Bellicensi (Belley), ann. 1164, cujus ipse fundator primus fuit prior, deinde factus est episc. Bellicensis ab ann. 1184 ad 1190, et in suum rediit monast. ubi senex obiit ann. 1206, CLIII, 797. Monast. hoc inivit S. Hugo Lincoln. episc., ann. 1199, CLIII, 1068.

AMANDI (S.) monast. in comitatu Trahesino situm cum in ruina laberetur a Lothario imp. datum est Cluniacensi cœnobio, ann. 960, CXXXVII, 779.

AMANDI (S.) seu ELNONENSE (Saint-Amand sur l'Esne, dioc. d'Arras), monast. a S. Amando et rege Dagoberto I fundatum in dioc. Atrebat. super Elnonem, ann. 637, LXXX, 548. — Charta S. Amandi, LXXXVII, 1275. Diploma Ludovici Pii, ann. 822, CLV, 1113, 1117. — Ibi Mio monach. floruit, ann. 872, CXXI, 923. — Item Huchaldus monach. et biogr., ann. 93, CXXXII, 815. — De statu hujus abbatissæ sæc. IX sub abbate Rathario, CXXXVI, 159, 140. Guillebertus monach., ann. 1090, CL, 1454. — Priv. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 211; Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1139.

AMANTH (S.) RUTHENENSIS (Saint-Chamant de Rodez), quæ abbatia a S. Vitone Verodun. pendebat, ann. 511, LXXI, 1023. — Illud monast. restauravit S. Desiderius Cadurc., LXXXVII, 219.

AMBIACINENSIS (Ambazac, dioc. de Limoges), abbatia in agro Lemovic. ante ann. 593 exstructa, de qua mentio fit apud Greg. Turon., ann. 590, LXXI, 1141.

AMBIANENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean-les-Amiens), monast. ord. Præm. fundatum ann. 1124, ab Enwerando Ambian. episc. et Milone S. Jodoci de Nemore abbate. — Privil. Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 508; Alexandri III, ann. 1163, CC, 222.

AMBIANENSIS S. MARTINI (Convent des Dames Saint-Martin à Amiens), parthenon in loco exstructus ubi S. antistes pauperem vestem propria textit VI sæc., LXXI, 928. — Bulla Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 238. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1351.

AMBRONICENSE S. JUSTI (Saint-Juste d'Embrun), monast. ord. S. Bened. cujus abbas fuit S. Bernardus priusquam ad Viennensem Ecclesiam regendam assumere-
retur, ann. 817. — Epist. Paschalis papæ I, CXXIX, 979. —

Charta Hisionis abb. et Petri Cluniac., ann. 1132, CLXXXIX, 1062.

AMELUNGESBORNENSE seu AMELUNIBORNENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Amelungesborn, dans le Hanovre), monast. ord. Cisterc. a Sigefrido Bommelberg. comite, ann. 1129, quo illud priv. ornavit Honorius II, CLXVI, ann. 1299, CLXVI, 1299. — Priv. Coelestini III, ann. 1197, CCVI, 1226.

AMIATINUM seu de AMIATO, *vide* MONTI.

ANAGRATENSE (Ainegray, dioc. de Besançon), quod monast. condidit S. Columbanus, circa 570, LXXXVII, 1019; Testam. S. Ansegisi Fontanell. abb., ann. 833, CV, 746.

ANASTASII (S.), (Saint-Anastase dans les environs de Péronne), adversus abb. hujus monast. scriptis S. Gregorius VII papa, ann. 1074, CXLVIII, 576.

ANASTASII (S.) AD AQUAS SALVIAS. *Vide* inter ROMANA MONAST.

ANDAGINENSE S. HUBERTI (Saint-Hubert de Chiny dans les Ardennes), monast. ord. S. Bened. a Pippino duce et uxore sua Plectrude exstructum ann. 702, LXXXVIII, 1215 not. — Illud Leodiensi episcopo subiecit imperator Henricus II ann. 1006, CXL, 269 not. — Priv. S. Gregorii VII, ann. 1074, CXLVIII, 632. — Urbani II papæ ann. 1098, CLI, 511. — Abbas Theodorici querela ad Urbanum II contra vexatorem Viredum, 835. — Chronicon S. Huberti ab ejus fundatione, CLIV, 1342. — Innocentii II priv. ann. 1139, CLXXXIX, 448.

ANDEGAVENTE S. MAURI, (Saint-Maur sur Loire, dioc. d'Angers). *Vide* GLANNAFOLIENSE.

ANDEGAVENTE S. NICOLAI (Saint-Nicolas d'Angers), monast. ord. S. Bened. a comite Fulcone Nerra dicto exstructum ann. 1020. — Privil. Urbani II ann. 1096, CLI, 447. — Charta donationis Fulconis Andeg. comit., CLV, 481, 482. — Privil. Eugenii III ann. 1149, CLXXX, 1419. — Alexandri III ann. 1178, CC, 1176, 1197.

ANDEGAVENTE S. JOANNIS DE ELEMOSYNÆ (Saint-Jean de l'Aumône à Angers), monast. ord. S. August. pro ægrotis et peregrinis exstructum, cujus Innocentius III bonâ privilegiaque confirmavit ann. 1208, CCXV, 1379.

ANDEGAVENTE S. STEPHANI (Saint-Etienne sous Angers), monast. in suburbio Andegavi situm de qua mentio fit in diplom. Caroli Magni XCII, 918, cujus nullibi alia exstat mentio, *ibid.* not.

ANDEGAVENTES S. SERGI ET MEDARDI (Saint-Médard d'Angers), monast. sub abbatibus Theodeberti regimine privilegium tenuit a rege Childeberto III ann. 705, CXXXVIII, 1103.

ANDEGAVENTE S. VENANTII (Saint-Venance-les-Angers), monast. a Licinio episc. fundatum circa ann. 580, quod postea ad canonicos S. August. transiit, LXXI, 568 not.

ANDEGAVENTE S. ALBINI. *Vide* ALBINI.

ANDELIACENSIS sive ANDALAGIENSIS S. MARIE (Convent de Sainte-Marie à Andelys-sur-Seine), vetus parthenon a sancta Chlothilde conditus super Sequanum apud Andeliacum ann. 526, a Northmannis dirutus est X sæc., XCV, 128 not.; CV, 745.

ANDLAVIENSIS SS. FABIANI ET FELICITATIS (Religieuses de Saint-Fabien d'Andlau, diocèse de Strasbourg), parthenon ab imper. Carolo Crasso et Richarda ejus uxore conditum in loco Heljone seu Helgoe dicto, dioc. Argentun., cui S. Leo IX papa privil. concessit ann. 1049, CXLIII, 633. — Item Victor II, ann. 1083, CXLIII, 815.

ANDOCHE (S.) SEDELOCENSE (Saint-Andoche de Saulieu diocèse d'Autun), monast. in dioc. Augustodun. exstructum ante ann. 722 a Widerado Flaviniac. abb., LXXXVIII, 1268.

ANDRÆ (S.) *Vide* MONTI-SORACTE.

ANDRÆ (S.) Saint-André de l'île Vulcano en Sicile), monast. cujus mentio est apud S. Gregorium Magnum, LXXVII, 779.

ANDRÆ (S.) de ARCE seu ARDE (Saint-André d'Arc ou Ard en Irlande), monast. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III ann. 1204, CCXV, 568.

ANDRÆ, MICHAELIS ET MARTINI (SS.) in Andæono Monte (Saint-André ou S. Michel d'Andan; autrement Saint-André de Villeneuve-les-Avignon), monast. ordinis S. Bened. exstructum ann. 999. — Privil. Greg. V, CXXXVII, 957. — Urbani II, ann. 1096, CLI, 216, 480. — Priv. Gelasii II papa ann. 1118, CLXIII, 542.

ANDRÆ (S.) IN ARVERNIS (Saint-André de Clermont). De eo monast. mentio fit apud Gregorium Turon., circa 563, LXXI, 204. — Postea ad Præmonstratenses transiit Alexandri III privil. ann. 1174, CC, 968.

ANDRÆ (S.) super MASCALAS (Saint-André de Mascala, dioc. de Taormina en Sicile), monast. in dioc.

Tauromenitana situm cujus meminit S. Gregorius Magnus vi sæc., LXXVIII, 637.

ANDRÆ (S.) DE CASTRO S. MARIE (Saint-André ou Notre-Dame du Câteau-Cambresis), monast. ord. S. Bened. a Gerardo episc. inceptum et a S. Lietberto ejus successore perfectum, ann. 1050, CXLVI, 1447. — De eo monast. fit mentio in epist. Alexandri III ann. 1166-1169, CC, 515, 619.

ANDRENSE S. SALVATORIS ET SANCTÆ ROTRUDIS (Saint-Sauveur ou Sainte-Rotrade d'André, dioc. de Boulogne), monast. ord. S. Bened. a Balduino I comite fundatum ann. 1084. — Privil. Paschalis II ann. 1118, CLXIII, 433. — Calixti II ann. 1124, CLXIII, 1301. — Alexandri III ann. 1173, CC, 898. — Decreta et Epist. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1509, 1514, 1515, 1517, 1519; ann. 1211, CCXVI, 403, 523.

ANGELI (S.) de PLANO (Saint-Ange de la Plaine, dioc. de Fermo dans la Marche d'Ancone, Etats de l'Eglise), monast. cujus abbas expulsus ab episc. e suo monast. institutus est ab Innocentio III, ann. 1212, CCXVI, 628.

ANGELI (S.) DE SPATA (Saint-Ange de l'épée à Viterbe), monast. cujus abbas scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 472.

ANGELI (S.) IN CORNACULA (Couvent Saint-Ange, dioc. de Chieti, en Abruzzi, Naples), de quo mentio est in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVI, 180.

ANGELIACENSE seu ANGELIACENSE S. JOANNIS (Saint-Jean-d'Angély, Indre et Loire), monast. exstructum in Turon. dioc. circa 520, LXXI, 1083. — Monast. S. Eparchi Engolismensis Angeliacensi subicitur ab Urbano II ann. 1096, CLI, 443; Epist. ad abb. Ansculfum, 445. Epist. Innocentii III ann. 1210, adversus episc. Pict., CCXVI, 283, 758.

ANGELIACENSE S. JOANNIS (Saint-Jean-sur-Angledioc. de Poitiers, Vienne), monast. ord. S. August. a Wilhelmo Temporio Pictaviensi episc. exstructum ann. 1192. Epist. Innocentii III ad abbat Petrum super quodam abusu, ann. 1202, CCXIV, 1165. — (Idem dicitur De S. Cruce, *Vide Cruce*.)

ANIANENSES. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'Aniane, Hérault), monast. ord. S. Bened. ab abbate Benedicto exstructum circa ann. 800 in Montispessulana dioc. CLI, 351. — Chartæ Anianenses Caroli Magni et Ludovici Pii, CLI, 1419. — Dipl. Lotharii ann. 826, CIV, 1153. — Privil. Joannis XV papæ ann. 989, CXXXVII, 835. — Magalonensi episc. subicitur Alexander II ann. 1072, CXLVI, 1335. — Urbani II epist. ad episc. Magalon. super abbate Anian. CLI, 431. — Privil. Paschalis II ann. 1115; CLXIII, 320. — Adriani IV ann. 1154; CLXXXVIII, 1361. — Alexandri III, ann. 1162, CC, 142. — Epist. Innocentii III de sublevanda hujus mon. paupertate, ann. 1212, CCXVI, 770.

ANIANENSE (Saint-Aignan à Orléans), monast. ord. S. Bened. postea vero collegium canonicorum ab abbate Leodebodo conditum ann. 817 ut constat illius charta, LXXXVIII, 1186. — Diploma Caroli Magni ann. 800, XCIII, 993. — Leodebodi testamentum, ann. 623, CXLI, 908. — Privil. Alexandri III ann. 1162, CC, 159, 239, 1044, 1346. — Privil. Innocentii III ann. 1207, CCXV, 1190, 1191.

ANIAN ET LAURENTII (SS.) (Saint-Anien à Nevers), monast. ord. S. Bened. reedificatum ann. 813. Privil. Urbani II papæ ann. 1069, CLI, 505.

ANICIENSE seu PODIENSE S. PETRI (Saint-Pierre du Puy-en-Velay), monast. ord. S. August. cujus priori causam commisit Innocentius III canonicorum Brivaten-sium ann. 1208, CCXV, 1514.

ANISOLANUM seu S. CARILEFI (Saint-Calais Sarthe). — Hæc abbatia admodum insignis jam exstabat in territorio Cenomannensi Merovæi temporibus circa 480, LXXI, 527. — Chartæ Dagoberti regis LXXX, 561, 571. — Diploma Theodorici ann. 674, LXXXVII, 1320; Clodovæi III, LXXXVIII, 1085; Dagoberti III, 1111, 1115; Theodorici IV, 1135. — Præceptum Caroli Magni ann. 774, XCVII, 930; Ludovici Pii ann. 814, CIV, 986, 1116, 1278, 1290. — Charta S. Aldrici episc. CXV, 72, 77, 88 et seqq. — Privil. Nicolai papæ, CXXIX, 865 et seqq.

ANSIONENSE, *Vide ENIXIONENSE*.
ANTHYMI (S.) SENENSIS in Italia (Couvent de Saint-Anthyme à Sienna), cujus jura et possessiones confirmat Ludovicus Pius, ann. 814, CIV, 1003. — Priv. Anastasii IV, 994. — Adriani IV abbatem Wibaldum committit apud imperat. Romanorum in gratiam hujus monast., CLXXXVIII, 1437.

ANTIMONASTERIUM, *Vide AIENSE seu AIENTENSE*.

ANTISSIONDORENSE S. AMATORIS (Saint-Amateur d'Auxerre, Yonne), monast. a S. Urso episc. et S. Germani successore conditum, circa 590, CXXXVIII, 229. —

Privil. Innocentii II 1151, CLXXIX, 101. — Alani Antissiod. episc. charta, ann. 1163, CCI, 1589.

ANTISSIONDORENSE S. GERMANI (Saint-Germain d'Auxerre, Yonne), monast. ord. S. Bened. in civitatis suburbio a S. Germano episc. fundatum et dotatum sub invocatione SS. Cosmæ et Damiani, postea transiit ad congregat. S. Mauricii, ann. 570, LXXI, 356; CXXXVIII, 226. — Diploma Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1039. — Sub Hugone episc. et abb. multa fundantur cœnobiaz variis de ordinibus in hac diocesi xi sæc. CXXXVIII, 293. — Urbanus II monast. S. Germani committit B. Hugoni Cluniac. ann. 1098, CLI, 538. — Paschalis II priv. ann. 1107, CLXIII, 221. — Ab eodem Paschali Cluniaco sub i-citur, 255. — Lucii II decretum de controversia cum monast. Vizeliacensi ann. 1144, CLXXIX, 842. — Anastasius IV jus contulit episc. Antissiod. super abbatem S. Germa. ann. 1154, CLXXXVIII, 1065. — Urbanus III illud item subjecti Cluniacensi, ann. 1187, CCII, 1483. — Epist. et priv. Innocentii III ann. 1198, CCXIV, 164, 241; CCXV, 27; CCXVI, 59, 422, 632. Innocentius illud protegit monast. adv. episcopum, CCXVI, 1245; CCXVII, 253.

ANTISSIONDORENSE APUD QUOTIACUM seu COACUM (probablement Couches, Saône-et-Loire), monast. a S. Germano conditum, sed paulo post dirutum est erumpentibus Hunnis, 570, CXXXVIII, 226, 233.

ANTISSIONDORENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Auxerre), monast. ord. S. Bened. a nobili viro Ribaldo et filio ejus Alberto exstructum extra urbem in loco Brucrolensi dicto et ab Henrico rege confirmatum ann. 1078, CLI, 1036. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 973. — Epist. Innocentii III ann. 1215, CCXVI, 934.

ANTISSIONDORENSIS S. JULIANI (Couvent de Saint-Julien d'Auxerre), parthenon de quo mentio est sub episcopatu Tetrici, viii sæc., CXXXVIII, 244. — Decret. Lucii III de transactione quadam inter abbatem et comitem Juviniaci. — Privil. Cœ estini III quo ipsius bona confirmavit ann. 1196, CCVI, 1187.

ANTISSIONDORENSIS CANONIA S. EUSEBII ab Alano episc. dotata et ab Adriano IV confirmata ann. 1158, CLXXXVIII, 1547. — Privil. Alexandri III, ann. 1162.

ANTISSIONDORENSIS DIOEC. MONASTERIA, *Vide DAMIANIACENSE, FONTANENSE, MANUCIENSE, SAFFIACENSE ET DE VARENAS, S. MARIE ROTUNDÆ*.

ANTISSIONDORENSE S. MARIE, extra muros, cui Vigilius episc. plurima concessit ann. 670, LXXXVIII, 1193.

ANTONINI (S.) (Saint-Antoine, dioc. de Rodez), monast. ord. S. Bened., cui Pippinus rex subicit monast. S. Petri Mormacense ann. 767, XCVI, 1562. — Ibi floruit Henricus monachus ann. 881, CXXIV, 1129. — Epist. Innocentii III super quadam controversia ann. 1203, CCXVII, 101.

ANTURNACENSIS, parthenon Germaniæ cujus situm non invenimus assignatum, cujusque abbatissa quondam scripsit ad sanctam Hildegardem xii sæc., CXCII, 336.

APOLLINARIIS (S.), *Vide LASSENSE*.

APOLLINARIUM S. THOMÆ (Saint-Thomas d'Aposilla, près Ravenne), monast. ord. Camaldul. in dioc. Ravennat. in quo obiit Clemens II papa. — Privil. Nicolai II ann. 1060, CXLIII, 1339.

APPANIS (de), monast. in valle Segusina (vallée de Suze) situm. Annexum est sub uno abbate Navaliciensi m. ab imperat. Lothario, ann. 823, CIV, 1151.

APRI (S.) TULLENSE (Saint-Evre de Toul), monast. hoc in Tullensi suburbio exstructum ante (hietarii regnum (622), postea ab abbate Frothario illustratum est ann. 811, LXXI, 640; CVI, 865. — Restauratum est a Leone IX, dum ibi episcopali munere fungeretur ann. 1050, CXLIII, 582. — Ejusdem papæ privil. 583. — Priv. Pibonis episc. ann. 1073, CLVII, 419. — Epist. Paschalis II de lite cum Molismo ann. 1115, CLXIII, 580. — Privil. Alexandri III ann. 1179, CC, 1252. — Epist. Innocentii III ad abbat. ann. 1203, CCXV, 271. — Privil. ejusdem 1074.

AQUA-BELLA S. MARIE (Notre-Dame d'Aiguebeille, diocèse de S. Jean de Maurienne en Savoie), monast. ord. Cisterc. quod non sumas pro Aquabella ex dioc. Tricastina. — Epist. Innocentii III ann. 1104, CCXV, 151, 815; CCXVII, 206.

AQUA FORMOSA (de) (Aiguebelie, ancien dioc. de Castro dans la Pouille, Naples), monast. ord. Cisterc. Clarevall. ortum, exstructum ann. 1200. — Epist. Innocentii III ad abbatem ann. 1203, CCXV, 250.

AQUENSE (Aix-en-Provence), monast. canonicorum S. Augustini cujus monachus fuit Albericus auctor Historiæ Hierosolym. ann. 1125, CLXVI, 587. — Celestini II priv. ann. 1144, CLXXIX, 788. — Epist. Clementis III ann. 1188, CCIV, 1578.

AQUENSE (Acqua, évêché des Etats du Pape), colla-

gium canonic. cujus possessiones Adrianus IV privilegio confirmavit ann. 1156, CLXXXVIII, 1480.

AQUISCINCIENSE seu AQUICINENSE S. ANDRÆ (Saint-André d'Anschain ou Anchin, diocèse d'Arras) monast. a claris viris Sigero de Lohes et Waltero fundatum in Flandria ann. 1079, cum Gerardus (cameracensis esset episc., CXLIX, 270 : hujus monast. primus abbas Waldricus ; ibi quoque claruit Ven. Gerlandus ann. 1117. Charta Gerardi II episc. de hujus monast. fundatione 1092, CL, 1381. — Privil. Paschalis II ann. 1112, CLXIII, 302. — Innocentii II epist. ad abbat. Alvisum, 1131, CLXXIX, 93. — Alexandri III epist. de injuriis monasterio illatis ann. 1171, CC, 147. — Ejusdem epist. adversus abbatem 899.

AQUILEIENSIS (Aquilée dans le Frioul, Italie) parthenon a sancto Niceta episc. conditus ann. 458, LII, 960.

AQUILEIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie-d'Aquilée) parthenon ab Engilberto Gorizensi comite et a Tergestino episcopo exstructus, cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 664.

AQUILEIENSE COLLEGIUM CANONICORUM (chaînoies de l'Eglise d'Aquilée), congregatio cujus Alexander III possessiones privilegiaque confirmavit ann. 1176, CC, 1077. — Lucii III privil. ann. 1184, CCI, 1300.

AQUISGRANENSE S. ADELBERTI (Saint-Adelbert d'Aix-la-Chapelle) monast. ordin. S. August. a S. Henrico II imp. fundatum ann. 1018, CXL, 540.

AQUISGRANENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Aix-la-Chapelle) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegio confirmavit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1574.

AQUISTRENSE S. MARIE (Notre-Dame de Guîtres, dioc. de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1108, prope Liburnium et Cluniacensi subjectum. Privil. Alexandri III, ann. 1171, CC, 727.

ARCE (de). *Vide S. ANDRÆ.*

ARCHANGELI DE MACHARI (Couvent Saint-Archange à Machari, près de Naples) monast. de quo mentio fit apud S. Gregorium Mag., LXXVII, 1075.

ARCHANGELI DE MORFISA (Saint-Archange de Morphisa, dans Naples) monast. ord. S. Bened. intra Neapolim exstructum, cujus bona et privilegia confirmavit Paschalis II, pap. ann. 1116, CLXIII, 404.

ARDENA (in) S. MARIE (Notre-Dame d'Ardennes, dioc. de Bayeux) monast. ord. Præmonst. ab Alulfo Furensi et ejus uxore Asselina conditum, cujus Gilbertus S. Norberti discipulus primus abbas fuit, ann. 1158. Privil. Lucii II papæ, ann. 1144, CLXXIX, 869. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 256, 594.

ARDURELLENSE (Ardore), dioc. d'Albi, Tarn) monast. ord. Cisterc. a vicecomitissa Cæcilia Bernardi Attonis filia exstructum, ann. 1114 ; illud concessit Cadunensi monasterio de Bonis Vallibus sub Adriano IV, ann. 1159, CLXXVII, 1599.

ARELATENSIS S. MARIE (Religieuses de Sainte-Marie d'Arles) parthenon a S. Aureliano episc. institutus, ann. 534, LXXI, 859. — Ibi reclusa est jussu Guntramni regis Theodechidis fratris sui Chariberti vidua, ann. 564, LXXI, 291.

ARELATENSIS S. CÆSARII (Saint-Césaire d'Arles, dit aussi le Grand-Monastier) parthenon a S. Cæsario episc. conditus cujus prima abbatissa ipsius soror fuit Cæsaria, ann. circiter 501-512. Bulla Cælestini III de ejus monast. reformatione, ann. 1194, CCVI, 1032.

ARELATENSIS S. HONORATI (Saint-Honoré d'Arles) monast. ord. S. Bened. cujus abbati scripsit Innocentius III super causa quadam matrimoniali, ann. 1209, CCXVI, 66.

AREMARENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Montier-Ramey, dioc. de Troyes) monast. ord. S. Bened. conditum ann. 837 ab Aremaro sacerdote et Aledrano Trecensi comite. Charta Hugonis Trecensis comitis, ann. 1122, CLXXXV, 1477. — Nicolaus primum Aremar. monachus fuit priusquam Claræv. adiret et S. Bernardi a secretis fieret, claruit, ann. 1175, CXVI, 1589. — Abbatis testimonium in causa successionis inter comites Campaniæ et Erardum de Brenna agitata sub Innocentio II, ann. 1213, CCXVI, 979.

ARENULENSE S. SPIRITUS (Couvent du Saint-Esprit aux petites Arènes) monast. de cujus situ non satis nobis constat ; sed ex genere tributi quod eidem ab Innocentio III imponitur, videtur apud Constantinopolim collocandum, ann. 1198, CCXIV, 117.

ARETINENSE (Arezzo dans la campagne de Florence) monast. ord. S. August. cujus bona et privilegia confirmavit Stephanus X papa, ann. 1057, CXLI, 11.

ARETINENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Arezzo) monast. ord. S. Bened. et Camald. cui priv. concessit Clemens III, ann. 1188, CCIV, 1293.

ARETINENSE SS. FLORE ET LUCILLÆ (Sainte-Flore d'Arezzo, Toscane) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1133, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 199. Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1201 ; Lucii III, ann. 1185, CCI, 1208.

ARGENTINENSE S. MARIE (Notre-Dame de Strasbourg) monast. a Dagoberto rege II dotatum ann. 675, LXXVII, 1303. — Præcept. Carolomanni, ann. 769, XCVI, 1575. — Testament. Remigii Argent. an. 778, XCVI, 1582.

ARGENTOLIENSIS S. MARIE (Notre-Dame d'Argenteuil) parthenon quo se receperunt Gisela Caroli Magni uxor et ejus filia Theodadra, ann. 814. — Ibi servata creditur Salvatoris tunica. Illud monast. postea ad Bened. S. Mauri transiit, LXXI, 712. — Donatio Childeberti II, ann. 697, LXXXVIII, 1095. — Charta Eginhardi abb. ann. 824, CIV, 604. — S. Dionysii monasterio restituitur a Ludovico Pio et Lothario ann. 825, CIV, 1142. — Epistola Honorii qua illud monast. S. Dionysio restituitur, ann. 1129, CLXVI, 1296. — Diploma Mathæi cardin. de eodem argumento, ann. 1129, CLXXIII, 1265. — Innocentii II priv. de eodem, 1150, CLXXIX, 64.

ARGONENSE S. PAULI (Saint-Paul-en-Argonne) monast. ord. S. Bened. a Gaulrido episc. exstructum cujus bona et privilegia confirmavit Honorius II papa, ann., 1257.

ARGONA (in) S. MARIE (Notre-Dame-en-Argonne, Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. a Gaufrido Catalaun. episc. fundatum, charta fundationis, ann. 1134, CLXXIII, 1395.

ARIDAGAMANTIA (de), seu DE ARVASIA alias dictum ARIENSE (Arouaise, dioc. d'Arras) monast. ord. S. August. exstructum, ann. 1090. Epist. Alexandri III de reddendo capite S. Jacobi, ann. 1168, CC, 541. — Priv. Urbani III, ann. 1186 ; CII, 1399 ; Cælestini III, ann. 1197, CCVI, 1211.

ARIMINENSE SS. ANDRÆ ET THOMÆ (Saint-André de Rimini, Italie) monast. ord. S. Bened. a S. Gregorio Magno privilegis ornatum exeunte sæc. vi, LXXV, 521. — Epist. S. Greg. Magn. ad abbatem S. Andrie, LXXVII, 580.

ARMETWAYTENSIS S. MARIE (Sainte Marie d'Arme-waith, dans le Cumberland, Anglet.) parthenon ord. S. Bened. cui quædam dona contulit Willelmus rex Conquestor dictus circa ann., 1085, CLIX, 1359.

ARNESBURGENSE (Arensborg, dans le cercle de Westphalie) monast. in Thuringia situm super Wedera (le Wäser), sæc. viii exstructum, quod postea a nepote Frederici Westphaliæ comitis restauratum circa ann. 1140 ad ord. Præmonst. transiit, LXXXIX, 742 not.

ARNOLDSTEINENSE. (Arnoldstein, en Carinthie, Bavière) monast. ord. Cist. ab Ottone Hamberg. episc. exstructum circa 1107, CLXXIII, 1279-1280.

ARNSTEINENSE seu S. MARIE ET S. NICOLAI (Arnenstein dans le dioc. de Trèves) monast. ord. Præmonst. a Ludovico comite fundatum, an. 1159, quam fundationem confirmavit archiepisc. Adalbero. Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 597.

ARNULFI-AUGIENSE (Suwartzach, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. in Alsatia inferiore situm cui multa donavit Rothardus, ann. 718. Illud monast. transtulit Ludovicus Pius in Ortenaviam ann. 826, LXXXVIII, 1314.

ARNULFI (S.) METENSIS. (Saint Arnould de Metz) monast. ord. S. Bened. a S. Arnulfo Metensi episc. fundatum in honorem SS. Apostolorum, ann. 625, LXXI, 639, 644. — Charta donationis Chilperici II, ann. 717, LXXXVIII, 1128. — Ch. Pippini et uxoris suæ Plectrudis qua Nugaretum cedunt, ann. 691, 1219. Item Drogonis ducis, 1221. Godefridi, 1222, Hugonis Drogonis filii et sacerdotis, 1262. Donatio Hildegardis uxoris Caroli Magni, ann. 785, XCVIII, 971. — Diplom. Caroli Magni, ann. 973. Privil. Roberti episc. ann. 916, CXXXII, 551. — Hic floruit Joannes abbas. CXXXVII, 211. — De hujus monast. fundatione ab Anonymo sæc. x, CXXXVIII, 149. Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CXLI, 781 — Guillelm. abbas, 1090, CL, 871. — Fribonis Tull. episc. charta, ann. 1073, CLVII, 421. — Priv. Paschalis II papæ, ann. 1107, CLXII, 210. — CLXIII, 210. — Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 933.

ARROASIA. *Vide supra ARIDAGAMANTIA.*

ARULENSE S. MARIE. (Arles-en-Roussillon) monast. dioc. Helenensis (D'Heln) in valle Aperi-Monasterii (Apremont) conditum sæc. viii. Quod sub sua cepit tutela Ludovicus Pius, an. 820, CIV, 1097. — Privil. Sergii IV, pap. ann. 1011, CXXXIX, 1517.

ARZILLA (de) S. MARIE. (Sainte-Marie d'Arzilla dioc. de Fano dans le duché d'Urbino) monast. ord. Camald. a nobili viro Valero Faneusi comite paulo ante

ann. 1197, quo illud privilegio confirmavit Celestinus II, CCVI, 1230.

ASCHOVIENSE S. MARIE (peut-être Aschback près de Vissembourg Basse-Alsace) monast. quod Remigius Argentiniensis episc. conobio subiecit S. Marie, ann. 778, XCVI, 1382.

ASINDENSIS SS. TRINITATIS. (La Sainte-Trinité d'Essen, dioc. de Cologne) parthenon ord. S. Bened. ab Hatwiga abbatissa reedificatus est sub Odone imperat, ann. 946. Agapeti pap. privil., CXXXIII, 893.

ASMANTIA (de) CELLA, seu prioratus (Amance, Meurthe) a comitissa Sophia conditus sæc. XI. Privil. quo Pibo Tull. episc. illius foundationem confirmavit, an. 1076, CLVII, 422, 426.

ASMIALDENSIS S. MARGARETÆ (Sainte-Marguerite d'Asmielde, en Finlande, Russie) parthenon ord. S. Aug. ejus Alexander III bona confirmavit, ann. 1178, C, 1183.

ASMINGIENSIS CELLA (Amélaenge en Lorraine) monasterium abbatissæ S. Michaelis Virdunensi subjectum. Epist. Eugeni III ad episcopum Metensem ut Henricus comes de Salinis hanc cellam restituit, 1152, CLXXX, 1524.

ASPACENSIS CELLA (petit couvent d'Aspach dioc. de Bâle) quæ ab episcopo Bambergensi pendit, CXXXIII, 1280.

ASPRENSE (Apremont, Haute-Saône) monast. quo altaris reliquie e monasterio Gemmeticensi a quo pendebat, cum Nortmanni omnia incendio vastabant, CLXIX, 154.

ASTENSE S. PERPETUI (Saint-Perpétue d'Asti, dans le Montferrat, Italie) monast. ord. S. Bened. quod maxime illustravit S. Bruno abbas, postea episc. factus Siguiensis (Segni, campagne de Rome) ann. 1079, sub Gregorio VII, CLXIV, 99, 103. — Oddo Astensis monachus claruit sub B. Brunone, CLXV, 1141. — Alexandri III privil., ann. 1169, CC, 599. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1163.

ATHANASII (S.) monast. Vide MONTE SANCTO.

ATHANENSE S. MARTII seu S. AREDII (Saint Yreix, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened. ab Aldeone S. Eligii fratri fundatum sæc. VII, restauratum autem ab Alduino Lemovic. episc., an. 1012. Epist. Innocentii III ad abbatem, an. 1206, CCXV, 1099.

ATHENAENSE S. MARTINI (Ainay près de Lyon) monast. ord. S. Bened. exstructum sæc. VI in eodem loco quo passi fuerant SS. Martyres Lugdunenses, LXXI, 751. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 205. — Epist. Innocentii III ad abbatem de quibusdam litteris subreptis, ann. 1198, CCXIV, 190.

ATREBATENSE S. VEDASTI (Saint-Vaast d'Arras) monast. ord. S. Bened. Nobiliacense primum dictum est a loco in quo exstructum fuerat a S. Auberto ann. 534, CI, 678, 679; 131. — Privil. Joannis VIII papæ, CXXVI, 658. — Ledwinus abbas claruit, ann. 1040, CXLI, 1335. — Idem abbas a fundamento monast. hoc restauravit, *ibid.* — Epist. Paschalis II de ipsius monast. lite cum clero Atreb. ut delinatur, ann. 1113, CLXIII, 335. — Innocentii II epist. ad Gualterum abb. de obedientia episcopo debita, ann. 1131, CLXXXIX, 98. — Adriani IV commonitorium ad abbatem et fratres S. Vedasti, ann. 1187, CLXXXVIII, 1515. — Alexandri III, ann. 1164, CC, 522, 623, 1095, 1245. — Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 122, 145, ann. 1206, CCXV, 954, 958, 1104, 1509; CCXVI, 64, 494, 717; CCXVII, 181, 102, 266.

ATREBATENSE S. MARIE (Notre Dame d'Arras) monast. canonicorum ord. S. Aug. ejus privilegia et possessiones a Vindiciano episc. confirmantur, an. 680, LXXXVIII, 1200; CLXIX, 130. — Eugenii III epist. de officiis ecclesiasticis, ann. 1152, CLXXX, 1578.

AUBERTI seu AUBERTII (S.) ATREBATENSE monast. intra mœnia civitatis exstructum juxta ord. S. Augustini a S. Auberto episc., 580, CXLIX, 128.

AUBECHIENSE (Auchy les Moines) olim parthenon a nobili viro Adalascario in dioc. Camerac. exstructum, circa ann. 700, postea autem monast. Benedict. a Gerardo episc. restauratum, an. 950. Privil. Urbani II, an. 1095, CLI, 454.

AUDARDI (S.) (Saint-Audard, près de Montauban) monast. ord. S. Bened. ejus abbas queritur apud Eugenium III de injuriis sibi a comite Toisano illatis. Epist. Eugeni, ann. 1143, CLXXX, 1051.

AUDOENI (S.) ROTHOMAGENSE (Saint-Ouen de Rouen) monast. olim S. Petri, nomen mutavit ubi S. Audoeni episc. corpus recepit. Hæc celebris abbatia ord. S. Bened. multos eruditos dedit inter quos Joannes diaconus numeratur ann. 659, LXXI, 670; Charta Dagoberti regis LXXX, 450; LXXXVII, 173. — Privil. Eugeni

II papæ, ann. 827, CXXXIX, 985. — Theodoricus monachus claruit ann. 1090, CL, 1187. — Joannes diaconus S. Audoeni monachus, CLXII, 1151. — Privil. Alexandri III, ann. 1180, CC, 1277. — De primis hujus monast. abbatibus post restaurationem, CCLII, 1314.

AUDOMARENSE (Saint-Omer, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. ejus possessiones et jura confirmavit S. Gregorius VII, ann. 1085, CXLVIII, 728. — Lambertus canonicus floruit, ann. 1050, CLXIII, 1003. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXXIX, 623; Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1589.

AUDOMARENSE. Vide SITHIVENSE.

AUGIENSE seu AUGIÆ DIVITIS (Richnac, ou Auge, diocèse de Bâle, ow, au. Tentouice pratum designat) monast. ord. S. Bened. Dives dictum propter innumeras ejus possessiones: dicta est quoque hæc abbatissa *Sint Leo Zesavia* a nobili Suevo Sinlaus Germaniæ præfecto, qui fundum S. abbati Pirminio conditori donavit; situm est in dioc. Basiliensi. — Dipl. Ludovici Pii ad Hettoneum episc., ann. 816, CX, 767; Hatto seu Hatto abbas, CXV, 10; Ermanicus monach., CLVI, 23; Purchardus, ann. 1003, CXXXIX, 350. — Berne Henrici imp. protectione abbas eligitur, ann. 1014, CLXII, 1099. — Hermannus Contractus claruit, ann. 1051, CLXIII, 9. — Gregorius VII ejus monast. spoliatores excommunicavit, ann. 1074, CXLVII, 354. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXXIX, 501. — Epist. Innocentii III ad abbas., ann. 1207, CCV, 1286.

AUGUSTINI (S.). Vide CANTUARIENSE.

AUGUSTENSE S. URSI (Saint-Urse d'Aoste, en Tarentaise) monast. ord. S. August. cui petente Herberto episc. privilegium concessit Innocentius II, ann. 1152, CLXXXIX, 166, 248. — Priv. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 834; Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1133, 1426; Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1596; Alexandri III, ann. 1162, CC, 131; Lucii III, ann. 1183, CCI, 1228, 1257, 1503; Urbani III, ann. 1187, CCII, 1477.

AUGUSTENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix d'Augsbourg, Bavière) monast. ejus præposito scripsit Innocentius III de institutione episcopatus in insula Chiemensi, ann. 1213, CCXVI, 868.

AUGUSTENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Augsbourg) monast. ord. S. August. ejus bona privilegio confirmavit Celestinus II, ann. 1143, CLXXXIX, 771.

AUGUSTODUNENSE S. SYMPHORIANI (Saint-Symphorien d'Autun) monast. ord. S. Bened. sæc. V fundatum ab Euphronio episc.; hujus monast. invasores excommunicati jussu Joannis XII. Reformandum datur Floriacensi, ann. 971, CXXXV, 987.

AUGUSTODUNENSE S. MARTINI (Saint Martin d'Autun) monast. ord. S. Bened. ab imp. Carolo reedificatum, ejus abbatii Gregorio multa concessit privilegia Nicolaus II papa, ann. 1019, CLXIII, 1327. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 546.

AUGUSTOD. S. JOANNIS (Saint-Jean le Grand d'Autun) monast. ord. S. Bened. fundatum circa, ann. 589. Eo quod in maximo ceciderat dejecto, Innocentius III scripsit episcopo et quibusdam vicinis abbatibus de huj. monast. restauratione et reformatione, ann. 1198, CCXIV, 201.

AUGUSTOD. S. MARIE (Sainte-Marie d'Autun) parthenon a Siagrio episc. conditus, ejus discordias refert S. Gregorius Turonensis. episcopus circa ann. 535, LXXII, 519. — Epistola S. Gregori M. ad abbatissam, LXXVII, 1265. — Anseberti charta, ann. 696, LXXXVIII, 1251.

AUREAVALLE (DE) S. PETRI (Saint-Pierre d'Orval, au diocèse de Trèves) monast. primum ord. S. Bened., postea S. August., denique ord. Cisterc., fundatum, ann. 1070, ab Alberto Chiniensi comite. Hujus monast. origo describitur, XCVIII, 812, 816. Privil. Innocentii II, ann. 1141, CLXXXIX, 538.

AUREAVALLE S. PETRI (Saint Pierre d'Airvan, en Poitou) monast. ord. S. August. a vicecomitissæ Hildegarde exstructum, ann. 975. — Priv. Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 308; Innocentii II, ann. 1154, CLXXXIX, 215; Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 440.

AURELIANENSES S. CRUCIS CANONICI (Sainte-Croix d'Orléans). Privileg. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1603.

AURELIANENSE. Vide ANIANENSE, SS. EVERTII, MAXIMI, S. SAMSONIS.

AURIENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Caldas d'Orense, en Galice, Espagne) monast. de quo scripsit Innocentius III super ejectione abbatis intrusi, ann. 1212, CCXVI, 607.

AURIANENSIS (Origny-Sainte-Benoîte sur Aisne, Picardie) parthenon ord. S. Bened. a regina Caroli Calvi uxore fundatus ann. 854. Epistola ad abbatissam data

velat Innocentius III ne beneficia non vacantis promittantur, ann. 1210, CCXVI, 388, 413, 414.

AURILIACENSE S. GERALDI (Saint-Gérard d'Aurillac, Cantal) monast. ord. S. Bened. in fine ix, sæculi fundatum a B. Giraldo Auriliac. comite, CXXXIII, 971, not. — In eo monast. educatus est illustris Gerbertus postea papa factus. Epist. Alexandri III, ann. 1163, CC, 389, 390. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 20.

AUTISSIODORENSE. *Vide* AUTISSIODORENSIS.

AUXIMENSIS DOMUS TEMPLARIORUM, apud Innocent. III, ann. 1211, CCXVI, 388, 414.

AVELLANENSE seu FONTIS AVELLANÆ (Fontavellane, dans la Campanie, Italie) monast. ord. S. Bened. a Ludolfo fundatum in Eremito, olim S. Andreae, nunc autem S. Crucis dictum, apud Catriam de Siria in Italia, ann. 1009, CLXIV, 22 et *segg.* — Camaldularum et Avellanitarum affinitas, *ibid.*, 27, 43. — Vita S. Rodulphi, CLXIV, 1007. — Ibidem floruit Guido abbas Aretinus dictus, ann. 1034, CXLI, 373. — Privil. Innocentii II, ann. 1129, CLXXIX, 472; Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 856; Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1383; Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1435.

AVENACENSIS (Avenay, diocèse de Reims, Marne) parthenon ord. S. Bened. in Aureavalle exstructus a BB. Gomberto et ejus uxore Bertha, circa 660, qui inter sanctos ascribitur. Epistola Wilhelmi Remensis archiep. de abbatissarum electione, ann. 1200, CCIX, 339.

AVENDI seu ABENDI. *Vide* ABENDENSE.

AVENIONENSE. *Vide* SS. ANDRÆ seu MICHAELIS IN ANDAENO.

AVENIONENSE S. RUFII (Saint-Ruf-lès-Avignon) monast. ord. S. Augustini conditum circa 1030 ab episcopis Rostagno et Gibellino et abbate Alberto. Privil. Urbani II apud Treca datum, ann. 1093, CLI, 427. Postea translatus est apud Valentiam (*Vide* S. Rufi). Priv. Paschalis II papæ, 1113, CLXIII, 336. — Oldegarius abbas in archiepisc. Barcinon. eligitur, ann. 111, *ibid.*, 403.

AVENIONENSIS CANONIA tempore Urbani II instituta cujus idem papa bona et possessiones privilegio confirmavit, ann. 1093, CLI, 426.

AVERBODIENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Averbod, diocèse d'Augsbourg) monast. ord. Præm. ab Arnulfo comite exstructum paulo ante ann. 1139, quo Innocentius II, precibus Andreæ abbatiss annuens ejus possessiones confirmavit, CLXXIX, 445.

AVERSANUM S. LAURENTII (Saint-Laurent d'Aversa, entre Naples et Capoue) monast. ord. S. Bened. a S. Sede pendens, cujus abbat Guarino propter laudabilem gestionem usum mitræ et annuli concessit Urbanus II, papa, ann. 1094, CLI, 346. — Priv. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1188; Coelestini III, ann. 1194, CCVI, 1029. — Epist. Innocentii III, ann. 1202, CCIV, 1181.

AVITI (S.) CASTRODUNENSE (Saint-Avit, près de Châteaudun, diocèse de Chartres) monast. ord. S. Benedicti a Clotario I rege exstructum, ann. 521, postea a Nortmannis dirutum; illud reedificavit Wapelo S. Martini Turon. thesaurarius in quo moniales introduxit. Epist. Innocentii III de abbatissæ electione, ann. 1210, CCXVI, 263.

AVITI (S.) AURELIANENSE (Saint-Avit d'Orleans, Loiret) monast. ord. S. Bened. quod nonnulli immerito cum Miciacensi confuse habent, exstructum est ann. 530, LXXI, 901 not. et apud S. Fortunatum Pictav. in Vita Leobini, LXXXVIII, 549.

AZAIACO (de) (Azay-le-Brûlé, près Saint-Maixent, Deux-Sèvres) prius a S. Maxentio pendens, qui ob abbatum pravam voluntatem in laicorum manus lapsus est, quod profecto vituperat Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 56.

BACKNANGENSE S. PANCRATII (Saint-Pancrace de Backnang, dans le Wurtemberg) monast. a marchione Hermannno dotatum in cujus ecclesia sepeliebantur Badenses Margravii; Privil. Paschalis II, papa, ann. 1116, CLXIII, 415.

BAIENSI INSULA (de) (couvent de l'île Baya, sur les côtes de la Sicile) monast. ord. S. Bened. prope Siciliam, cujus Stephanus antea patriarcha Antiochenus abbas institutus est sub papa Agathone, ann. 676, CXVIII, 811.

BAINSONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Bagneaux ou Bagneux, anc. dioc. de Soissons) monast. ord. S. Bened. a parentibus Urbani II exstructum et Cluniac. monasterio ab eo concessum, ann. 1096, CLI, 430.

BAJOCENSE. *Vide* S. VIGORIS.

BALGENTIACENSES. MARIE et S. GENTIANI (Notre-

Dame de Beaugency sur Loire, Loiret) monast. ord. S. Bened. fundatum circa finem vii sæculi, ad canonicos S. August. transiit ann. 1104, quorum abbas Jocelinus privil. obtinuit ab Innocentio II papa, ann. 1140, CLXXIX, 505.

BALMENSE (La Baume, diocèse de Besançon) vetus monast. exstructum vi sæc. hodie penitus dirutum, LXXI, 1015. — Cluniacensi subjectum est; Beruo hujus monast. abb. ad Cluniaci regimen evelus est et Odonis institutor factus est. Privil. Urbani II papæ, ann. 1089, CLI, 311. — Decretum Eugenii III quo abbatie titulo privat illud monast. in poenam gravissimi facinoris adversus abbatem Osbertum perpetrati, ann. 1147, CLXXX, 1227. — Similiter Clemens III illud monast. asservit Cluniaco, ann. 1188, CCIV, 1299. — Epist. Innocentii III qua omnes alienationes revocat et subjectionem Cluniacensibus confirmat, ann. 1198, CCIV, 103; ann. 1203, CCXV, 632.

BALMENSIS PARTHENON (La Baume les Nonains, dioc. de Besançon) ord. S. Bened. inter Vezuntionem et Montem Belliard situm, vii sæc., LXXI, 1015 not. — Testamentum S. Ansegisi de eo parthenone mentionem ferit, 813, CV, 747.

BALMENSE S. ROMANI (Saint-Roman de la Baume, autrement La Baume-les-Moines, dans le Jura, diocèse de Lyon) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio v. sæc. refertur, reedificatum ann. 926 a S. Bermundo Gigniacensi abbate. Epist. Innocentii III de controversia cum episc. Eduensi, ann. 1199, CCXIV, 619, 832.

BALNENSE S. MARIE (Sainte-Marie des Bains, diocèse d'Arezzo, Italie) monast. in Emilia ex Aretina dioc. a Joanne Aretino episc. fundatum et confirmatum ab Adriano II, papæ, ann. 871, CXXIX, 1015. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 283.

BALNEOLENSE S. MARIE de CLARAVALLE (Notre-Dame de Clairvaux, a Hagnolo près de Milan) monast. ord. Cisterc. ab Anselmo Archynta fundatum, ann. 1112, cui Innocentius concessit monast. S. Petri de Cerreto, ann. 1139, CLXXIX, 486. — Eugenii privil. ann. 1148, CLXXX, 1531.

BALNEOLENSE (peut-être Bagnaux, près de Donzy, Nièvre) monast. dotatum et fortasse conditum ab Hervæo Niverneusi comite ac nobili comitissa Mathilde, cujus bona confirmavit papa Innocentius III, ann. 1211, CCXVI, 548.

BALNEOLENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Bagnolles ou Banolas, près de Bezaudun, diocèse de Gironne, en Catalogne) monast. ord. S. Bened. ab abbate Bonito exstructum, quod postea abbat Mercorali concessit Ludovicus Pius, postulante comite Rampone, ann. 815, CIV, 1024. — Privil. Benedicti VIII, papæ, ann. 1017, CXXXIX, 1608; Urbani II, ann. 1096, CLI, 474; Alexandri III, ann. 1175, CC, 1015.

BAMBERGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Bamberg, Franconie) monast. ord. S. Bened. cui trêdecim prædia concessit S. Henricus II imper. ann. 1015, CXL, 320; CLXXIII, 1280. — Charta Ottonis, *ibid.*, 1535. — De donatione capellæ S. Fidis, *ibid.*, 1547. — De nova donatione, 1549. — Abbatiss epist. ad S. Hildegardem, CXCVII, 284. — Priv. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1273.

BAMBERGENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Bamberg) monast. ord. S. August. extra muros constructum ab Hermannno et Othone episcopis, ab ann. 1071 ad 1108, CLXXIII, 1280.

BAMBERGENSE SS. KILIANI et GEORGII (Saint-Kilian ou Saint-Georges de Bamberg) monast. ord. S. August. cui S. Henricus imp. et hujus monast. fundator largam concessit possessionem, *Furth* cognominatam in pago de Nordgau sitam, ann. 1087, CXL, 276. — Eiusdem alia donatio, 277, 278. — De eo agitur, CLXXIII, 1281.

BANNOCHORENSE (Banchor ou Bangoras, dans le pays de Galles) monast. Britannicæ quod exstabat ante adventum S. Augustini, cujusque Dinotus abbas huic adventanti pro episcopis respondit, ann. 601, LXXX, 21. — Illud monast. ita floruit a Hedæ temporibus et 2000 monachos nutrebat, XCV, 83. — Ibi oratorium instituerat sanctus abbas Malachia cujus vitam scripsit S. Bernardus Claræv. CLIX, 161 not.

BANTENSE S. MARIE (Banti ou Bante, dans la Pouille, Naples) monast. ord. S. Bened. a Rogerio duce et ejus fratre Boamundo exstructum prope Acherontiam (*Ciranza*) in Apulia, cujus Ursio primus abbas fuit. Monasterium hoc ab Urbano II papa consecratum est, ann. 1088, CLI, 33. — Priv. Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 114.

BANTHENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Bantiz ou Bantien, en Bavière) monast. ord. S. Bened. ab illustri femina Alberada constructum ann. 1071, et ecclesiæ Bamberg. concessum, quod postea reformavit S.

Otto episc., CLXXIII, 1284. — Charta de hujus monast. fundatione, ann. 1127, CLXXIII, 1340.

BANZA (de) S. MARIE monast. quoddam Italice ejus S. Gregorius VII bona et privilegia confirmavit ann. 1073, CXLVIII, 650.

BARALENSE S. GEORGI (Saint-George de Baralles, dioc. d'Arras) monast. ord. S. August. a Chlodoveo rege et S. Vedasto Atrebat. episc. fundatum circa ann. 535, CLXIX, 129. — Illud destruxerunt Northmanni IX sœc., *ibid.*

BARBARA INSULA (de). *Vide* INSULA.

BARBARÆ (S.) (Sainte-Barbe, au diocèse de Parenzo, en Istrie) monast. de quo mentio est in privil. Alexandri III ann. 1177, CC, 1101.

BARBARÆ (S.) IN ALGIA (Sainte-Barbe-en-Auge, dioc. de Lisieux) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1128, in quo claruit subprior Gaufridus circa finem XII sœc., CCV, 827.

BARBATI (S.) monast. (Saint-Barbat dans la Sabine, États de l'Eglise) in Pollutrensi territorio exstructum a Raynerio et ejus conjuge Engeltrude, et monachis ord. S. Bened. concessum circa 1043. Privil. Alexandri II papa quo illud annexit cenobio Magellanensi (*Magliano*) ann. 1063, CLXVI, 1399. — Demum Ecclesiæ Vaticanæ subjectum est a Gregorio XIII, *ibid.* not.

BARDESLERA (de). *Vide* BONDERSLEJA.

BARCINONENSE S. CRUCIS et S. EULALIÆ (Sainte-Croix ou Sainte-Eulalie de Barcelone, Espagne) monast. ord. S. August. ejus Raimundus prepositus privil. obtinet a Paschali II papa ann. 1104, CLXIII, 123.

BARENSE SS. TRINITATIS (Bari en Italie) monast. ord. S. Bened. ejus bona et privilegia confirmavit S. Leo IX pap. ann. 1053, CLXIII, 733.

BARENSE OMNIUM SANCTORUM (abbaye de la Toussaint, à Bari, Naples) monast. ord. S. Bened. quod fundasse videntur Ursus et Elias, ejusdem civitatis præsules, quod sub sua suscepit protectione Calixtus II pap. ann. 1123, CLXIII, 1296. — Privil. Lucii II ann. 1144, CLXXIX, 911.

BARENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Bari) monast. ord. S. Bened. a ducibus Rogerio et Boamundo exstructum occasione translationis reliquiarum S. Nicolai ex Oriente sub Victore III pap. Privil. Paschalis II ann. 1103, CLXIII, 178.

BARISIACUM, seu PARISIACUM seu FAVEROLENSE (Barisis-au-Bois, Pargny ou Faverolles, dioc. de Laon) monast. S. Anando concessum a regina Innichilde Sigeberti uxore et Childerico Grimoaldi filio circa ann. 664, LXXXVII, 313, 1271. — Childerici diploma, ann. 661, *ibid.*, 1285. — Ludovici Pii, ann. 831, CIV, 1193.

BARNOETENSE (Barnoett, dioc. d'Ely, comté de Cambridge, Anglet.) monast. ejus abbat commisit Innocentius III causam quamdam matrimonialem, ann. 1203, CCXV, 593.

BARTHOLOMÆI (S.) NOVIOMENSE (Saint-Barthélemi de Novon, Oise) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1064 a Balduino Noviomensi episc. Epist. Innocentii III ad abbatem ann. 1206, CCXV, 939.

BARTHOLOMÆI (S.) DE CARBONARIA (Saint-Barthélemi de la Charbonnière, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. abbatie S. Mariæ in Pulsano subjectum, de quo mentio in privil. Alexandri III ann. 1177, CC, 1097.

BARTHOLOMÆI (S.) IN LIPARA INSULA (Saint-Barthélemi, de Lipari, côtes de Sicile) monast. ord. S. Bened. juxta Siciliam situm cui privil. concessit Urbanus II ann. 1091, CLI, 329.

BARTHOLOMÆI (S.) IN PENNA (Saint-Barthélemi du diocèse de Penna, Naples) monast. ord. S. Bened. ejus bona et privilegia confirmavit Paschalis II pap. ann. 1116, CLXIII, 412. — Priv. Innocentii II ann. 1139, CLXXIX, 413. — Eugenii III ann. 1150, CLXXX, 1437.

BARTHOLOMÆI (S.) IN SILICE (S.) LUCANENSE (Saint-Barthélemi de La Pierre, à Lucques) hospitalis domus super ejus rectore scripsit Innocentius III ann. 1208, CCXV, 1464.

BARVENSE monast. quod condidit Winfridus in Anglia et quo se recepit post depositionem suam ab episcopatu, ann. 675, XCV, 184.

BASENVILLA (DEI) (Bassèneville, dans le Calvados) prioratus ejus immunitatem confirmat Lucius III pap. ann. 1183, CCI, 1172.

BASILEENSE S. ALBANI (Saint-Alban de Bâle) monast. ord. S. Bened. a Ven. episc. Burchardo exstructum et postea privilegio Eugenii III confirmatum ann. 1147, CLXXX, 1297. — Privil. papæ Coelestini III ann. 1196, CCVI, 1148.

BASOLI (S.) (Saint-Basle de Verzy, dioc. de Reims) monast. a S. Basolo episc. fundatum circa ann. 570, CXXXV, 97. — Ibi moratus est Ebbo episc. Rhemensis,

CXVI, 17. — Hujus monast. initia describuntur, CXXXVII, 631. — Reconstitutum est ann. 980, *ibid.*, 639. — Priv. Urbani II Burchardo abbati ann. 1090, CLI, 324. — Alexandri III epist. in ejus monast. gratiam ann. 1172, CC, 853.

BASSOFontENSE S. MARIE (Notre Dame de Bassfontaine, dioc. de Troyes) monast. ord. Præmonst. in silva Briennensi exstructum ann. 1143 a Gualtero Briennensi comite. Privil. Eugenii III ann. 1148, CLXXX, 1345.

BATHONIENSE (Bath ou les Bains, comté de Somerset, Anglet.) monast. a S. Elpego conditum, deservente X sœc. antequam archiepiscopus fieret, *Antuar.*, CXI, IX, 375. — Diploma Willelmi Conquest. 1082, CLXIX, 1333.

BAUGEZEUM seu BAUGERIACUM (Baugerais, dioc. de Tours à trois lieues de Villeloing) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1153. Joannes abbas ad Gaufridum S. Barbaræ subpriorem scripsit circa 1180, CCV, 827, 833, 842. — Charta donationis Henrici II Anglor. regis ann. 1178, CCVII, 1161.

BAUMBURGENSE seu BAUMGARTENHERGENSE seu POMARIUM S. MARIE (Notre-Dame du Verger, ou l'abbaye de Pongartenberg, Haute-Autriche, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1143 ab Othone Rauglandensi comite. Eugenii III privil. ann. 1151, CLXXX, 1476. — Eiusdem epist. super controversia cum episc. Passaviensi 1177. Privil. Lucii III ann. 1182, CCI, 1163. — Coelestini III ann. 1193, CCVI, 1137. — Epist. Innocentii III super ecclesia de Westhusen ann. 1205, CCXV, 364; CCXVI, 24.

BAVONIS (S.). *Vide* GAUDENSE.

BAZACENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Bassac, Charente) monast. ord. S. Bened. in dioc. Santonensi exstructum XI sœc. ab illustri viro Guadardo Lorichensi; juxta alios, a Wardrado domino de Jarnaco et ejus uxore Rixinde. Epist. Innocentii III ad abbat. super collatione prebendarum, CCXVI, 832.

BEAMFLEDENSE (Beamfield, dioc. de Worcester, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in dioc. Wigornensi, ejus reformationem aggressus est S. Oswaldus episc. ann. 980, CXI, VII, 1194.

BEBRONNENSE. *Vide* JURENSE S. RAGUIBERTI.

BECCENSE S. MARIE (Le Bec en Normandie) insignis monast. ord. S. Bened. in dioc. Rothomagi. conditum ann. 1042 a nobili viro Helliuno qui et primus abbas fuit et maxime claruit in discipulis Lanfranco et Anselmo qui præsules facti sunt Cantuarienses, CL, 21, 31. — Chronicon Beccense ab initio ad ann. 1467, *ibid.*, 639. — Willelmus abbas tertius, 743. — S. Anselmus Beccensis fit monachus ann. 1060, Cl, VIII, 31. — Priv. Paschalis II ann. 1102, CLXIII, 90. — Epist. Innocentii II ad Beccens mon. ann. 1136, CLXXIX, 258, 633. — Privil. Eugenii III de ecclesia SS. Trinitatis de Bellomonte ann. 1146, CLXXX, 1139, 1223. — Alexandri III ann. 1170, CC, 618. — Coelestini III ann. 1193, CCVI, 1120. — Privil. Innocentii III ann. 1203, CCXV, 46; CCXVII, 275.

BECKEREGIIENSIS (Beckéréck, en Hongrie) hospitaliariorum domus ab illustri viro de Baze et ejus uxore condita ann. 1204 quo Innocentius III eam privilegio ornavit, CCXV, 344.

BEDRICHSUERDENSE (Saint-Edmundsbury, Anglet.) monast. a pio Sigeberto rege conditum in quo ipse recessit abdicata potestate, ann. 630, XCV, 144.

BELGICO (de) S. REMIGII (Saint-Remy de Belge, ancien diocèse d'Arras) monast. ord. S. August. instructum in vico olim celeberrimo a quo Belgica, ut ferunt, nomen sumpsit XI sœc., CXLIX, 132.

BELINENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Belin ou Belino, dioc. d'Aquilee) monast. in dioc. Aquileiensi exstructum a Maxentio patriarcha ann. 834; sed postea ob inclementiam aeris derelictum est, et monasterio SS. Gervasii et Protasii Ulicensi annexum a Gregorio XI, CVI, 50.

BELLACUMBA S. MARIE (Notre-Dame de Bellecombe, dioc. du Puy) monast. et parthenon ord. Cisterc. a dominis de Calanson (*Chalançon*) exstructum circa 1148, CCIV, 89. — Epistola Henrici Claravalli. abbatis, 1188, *ibid.*, 250.

BELLÆ-VALLIS S. PETRI (Saint-Pierre de Belle-

- vaux, dioc. de Besançon) monast. ord. Cisterc. conditum ann. 1119, quod dotavit Humbertus archiepisc. ann. 1145. Priv. Innocentii II ann. 1158, CLXXIX, 587. — Item Eugenii III ann. 1145, CLXXX, 1072. — Epist. Coelestini III ad abb. de canonizatione S. Petri Tarentasien. episc. quondam abbat. de Bellavalle, ann. 1191, CCVI, 871.
- BELLEVIILLÆ (Belleville-sur-Saône, dans le Beaujolais) monast. ord. S. August. ab Humberto de Bellojoco domino exstructum ann. 1159. — Epist. Innocentii III qua permittit oratoria exstruere, ann. 1198, CCXIV, 121. — Idem monast. eximit a procuratore faciendâ quotannis fratribus S. Irenæi, *ibid.* — Innocentii III epist. ad abbat. 1215, CCXVI, 1205.
- BELLELAGIENSE S. IMERI (Belleley, dioc. de Bâle, en Suisse) monast. ord. Præm. a Sigeano Grandis-Vallis præposito ann. 1140. Priv. Innocentii II ann. 1142, CLXXIX, 585. — Eugenii III ann. 1148, CLXXX, 1352. — Lucii III ann. 1182, CCI, 1127.
- BELLICENSE (Bellay, Ain) monast. ord. S. August. a Guillelmo episcopo fundatum paulo ante ann. 1112 quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 604.
- BELLOLOCO (de) (Beaulieu, Eure-et-Loir) monast. ord. S. Bened. a Cluniac. monachis exstructum, annuente episcopo Ivone, circa 1115. — Charta Ivonis, CLXII, 296.
- BELLOLOCO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Beauheu-lès-Mans) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Alexander II pap. ann. 1070, CLXVI, 1535.
- BELLOLOCO (de) S. MARIE (Notre-Dame-de-Beaulieu-sur-Aube, Troyes) monast. ord. Præmonst. ab Osberto et Alardo presbyteris conditum circa finem XI sæc. Priv. Innocentii II ann. 1151, CLXXIX, 75. — Item Eugenii III ann. 1147, CLXXX, 1215.
- BELLOLOCO (de) SS. TRINITATIS (Beaulieu près de Loches) monast. ordinis S. Bened. a Fulione III Andegav. comite exstructum ann. 1010. — Priv. Joannis XVII, CXXXIX, 1491; item Sergii IV pap. 1525. — S. Gregorii VII epist. ann. 1074, CXLVIII, 578. — Privileg. Paschalis II, CLXIII, 453. — Alexandri III ann. 1175, CII, 911. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1198, CCIV, 207.
- BELLOLOCO (de) (Beaulieu ou Bellec, dioc. de Bourges) monast. ord. S. Bened. a Rodulfo Bituricensi episc. fundatum super Dortoniam circa ann. 840. Priv. quo Urbanus II pap. illud concessit Cluniac. monast. ann. 1096, CLI, 468.
- BELLI LOCI parthenon. *Vide Pulchri Loc.*
- BELLO (de) (Bâtelle, comit. de Sussex, Anglet.) quo nomine datur monast. a. Willelmo Conquest. conditum apud Hastings in Anglia et in Sussexiensi agro in honorem SS. Trinitatis et S. Martini, juxta votum quod voverat ante pugnam qua Britanniarum regnum obtinuit ann. 1064, CXLIX, 1356, 1358. — Epist. Urbani III ann. 1187, CCII, 1499, 1511, 1528. — Epist. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1504.
- BELLOMONTE (de) (Beaumont, dioc. de Tours) parthenon ab Hervæo thesaurario exstructus prope Turones, IX sæc. Antea existit sub nomine S. Mariæ de Scrinolo, eo quod intra septa S. Martini concluderetur, LXXI, 510. — Innocentii III decretum de immunitate hujus mon. ann. 1212, CCXVI, 764.
- BELIOVACENSE. *Vide S. QUINTINI, S. LUCIANI, S. JUSTI, S. LAURENTII.*
- BENEDICTI (S.) AD LIGERIM (Saint Benoit-sur-Loire). *Vide FLORIACENSE.*
- BENEDICTI (S.) SUPER PADUM. *Vide PADOLINONENSE.*
- BENEDICTIONIS-DEI (Bénissons - Dieu, dioc. de Lyon, Loire) monast. ord. Cist. e Clarea Vall. ortum, a Ludovico VII exstructum ann. 1138. Postea vero auctum a Guidone et Mathilde de Foreza. Epistol. Henrici Clarea Vall. abbat. ann. 1188, CCIV, 230.
- BENEDICTI (S.) (Saint-Benoît, dioc. de Népt, Etats de l'Eglise) monast. ord. S. Bened. quod monasterio S. Pauli extra Urbem subiecit Innocentius III ann. 1211, CCXVI, 527.
- BENEDICTI (S.) DE SCALOCCLA seu SCALOCEHIA (Saint-Benoît de Scalocchia, dioc. de Civita Castell, Etats de l'Eglise) monast. cuius mentio fit in priv. Adriani IV. ann. 1158, CLXXXVIII, 1560.
- BENEDICTOBURANUM. *Vide BURENSE seu BURENENSE.*
- BENEVENTANUM S. MARIE (Notre Dame de Bénévent) monast. cuius ecclesia a Gardinone abbate exstructa est: priv. obtinuit a rege Arichisto, an. 769, LXXXVII, 1417.
- BENEVENT. S. MODESTI (Saint-Modeste de Bénévent) monast. ord. S. Bened. cuius possessiones et jura confirmavit Coelestinus III, ann. 1195, CCVI, 1245.
- BENEVENT. S. SOPHIÆ (Le couvent Sainte-Sophie de Bénévent) monast. a Casinenst pendens, cuius bona et privilegia confirmavit Benedictus VIII, pap. ann. 1022, CXXXIX, 1625. — Privileg. S. Henrici II imperat., CXI, 565. — S. Leonis IX, 1052, CXLIII, 692. — Urbani II, ann. 1092, CLI, 341. — Paschalis II, CLXII, 75. — Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1186. — Priv. antip. Anacleti, an. 1150, CLXXIX, 719, 728, 729.
- BENEVENT. S. VINCENTII. *Vide VINCENTII.*
- BENEVENTANUS S. SOPHIÆ (Religieuses de Sainte-Sophie à Bénévent) parthenon seu xenodochium seminarum a pio rege Raschisio constructum, ann. 774, LXXXVII, 1418. — Illud multis donis dotavit, *ibid.* — Priv. S. Gregorii VII, ann. 1184, CLXIII, 710. — Gelastii II priv. ann. 1148, CLXIII, 493.
- BENEVENTANUS S. VICTORINI PARTHENON (couvent Saint-Victorin de Bénévent) ord. S. Bened. cuius possessiones et priv. confirmavit Alexander III, ann. 1166, CC, 479.
- BENIGNI (S.) DIVIONENSE (Saint-Bénigne de Dijon) monast. ordinis S. August.; ab eo sancto præsule fundatum creditur sæc. II et S. Eustasio primo abbati commissum, LXXI, 860 not. — Goyla piæ feminæ donatio, an. 734, LXXXVIII, 1287. — Pia Ermenocara Deo sacra villam dedit de Ruffaco, an. 715, Boholeno tunc abbate et Astorico Lingonensi episcopo, LXXXVIII, 1259. — Diploma Ludovici Pii, an. 828, CIV, 1171. — Priv. Benedicti VIII pap. ann. 1012, CXXXIX, 1581, 1629. — S. Guillelm. abbas fit, ann. 1031, CXLII, 835. — Annales S. Benigni Divion., CXLII, 875. — Priv. S. Gregorii VII, an. 1078, CXLVIII, 685. — Epist. Hugonis Lugd. archiep. pro eo mon., CLVII, 516. — Chronica abbatum S. Benigni, CLXII, 753. — Priv. Paschalis II, ann. 1102, CLXIII, 86. — Calixti II, ann. 1124, CLXIII, 1520. — Epist. Honorii II ad Berardum episc. ann. 1126, CLXVI, 1275. — Charta Stephani Augustod. episc. sæc. XI, CLXXII, 1509. — Epist. Innocentii II, an. 1132, CLXXIX, 121. — B. Aleydis S. Bernardi mater sepulta est in monast. S. Benigni, circa 1106, CLXXXV, 1402. — Privileg. Alexandri III, an. 1177, CC, 1102. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1266. — Coelestini III, 1193, CCVI, 989. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, 1207, CCXV, 1185. — De ejus monast. reformatione, ann. 1211, CCXVI, 495.
- BERACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Berac, canton de Vaud) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Rodulfo conditum, ann. 998, in diocesi Lausannensi, et ab Odilone Cluniac. abbate reparatum sæc. XI, CLXII, 854.
- BERARDINGENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Berardingho, dans le territoire de Siennne) monast. ord. Camald. cuius possessiones et jura sub protectione sua suscepit Urbanus III, ann. 1186, CCII, 1375.
- BERBORGENSE (Bewrborg en Irlande) monast. cuius abbati scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1583.
- BERCHERSGADONENSE. *Vide BERCHESGADONENSE.*
- BERCLAVIENSE S. SALVATORIS (Billy-Berclaus sur la Deule), Ledwinus abbas monasterium hoc condidit haud procul ab Atrebatu et S. Vedasti monasterio subiectum sæc. VII, CXLIX, 151.
- BERCKETO (de) S. ARUNDII postea S. REMIGII (Berzeta, duché de Parme) monast. in Monte Barlonum in Langobardia (Monte-Bardone), ita a rege Luitprando suum est ut pro conditore merito habeatur, ann. 718, XCV, 668; CXXIV, 70.
- BERCHESGADONENSE seu BERCHTESGADENSE et BERCHTOLSGADENSE SS. JOANNIS et MARTINI (Berchtolsgraden, diocèse de Salzbourg) monast. ord. S. Bened. a comitibus Berengario et Chunone conditum paulo ante ann. 1115, quo illud privilegio confirmavit Paschalis II, CLXIII, 368. — Priv. Calixti II, ann. 1121, CLXIII, 1206. — Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 753. Eugenii III, ann. 1145, CLXXY, 1057.
- BERGHENSE seu BERGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Berg ou Berghen, Westphalie) monast. ord. S. Bened. cuius possessiones et jura privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1146, CLXXX, 1092.
- BERGHENSE S. MARIE (Notre-Dame de Berg en Westphalie) monast. ord. Cisterc. ab Adolfo Colonensi comite fundatum paulo ante ann. 1140 quo Innocentius illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 502.
- BERGOMATENSE S. ALEXANDRI (S. Alexandre de Bergame, Lombardie) monast. ord. S. August. institutum ante ann. 1132, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 156. — Ejusdem epist. de horum canonic. residentia suo episcopo, ann. 1154, CLXXIX, 215, 395, 631. — Coelestini II, ann. 1143, CLXXIX, 775.

809. — Lucii, 1144, 837, 839, 898. — Eugeni III epist. de hujus monast. controversiis, 1148, CLXXX, 1100. — Anastasius Eugenii sententiam confirmavit, CLXXXVIII, 1058. — Privil. ejusd., 1068. — Urbani III, ann. 1189, CCII, 1549. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1414, 1465.

BERGOMATENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent de Bergame) monast. ord. August. cui privileg. concessit Paschalis II, CLXIII, 73. — Privil. Henrici II, ann. 1123, CLXVI, 1217. — Innocentii II, ann. 1140, CLXXXIX, 509. — Eugenii III decretum super controversia cum canonicis S. Alexandri, 1145, CLXXX, 1053. — Anastasii pap. sententia, *ibid.*, CLXXXVII, 1048. — Privil. Adriani IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1566. — Alexandri III ann. 1169, CC, 610. — Urbani III, an. 1186, CCII, 1429, 1549, 1550. — Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1465.

BERGOMATENSIS S. GRATÆ (Sainte-Grate de Bergame) parthenon ord. S. Bened. fundatus sub pontificatu S. Leonis IX. Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1440, 1517.

BERINENSIS, BERICINENSIS seu **BERCINENSIS** in Anglia parthenon, quem condidit Erchonwaldus episc. Lundensis propter sororem suam Edilbergam, in quo postea recesserunt Hilda seu Hildegunda, et regina OEdilberga, ann. 675, XCV, 184.

BERNAYENSE seu **BERNACENSE S. MARIE**, (Notre-Dame de Bernay, Eure) monast. ord. S. Bened. conditum circa ann. 1025 a Juditha Normanniæ ducissa, cujus abbatem cum Fiscamensi abb. cui obsequium denegabat conciliavit Arnulfus Lexoviensis episc., ann. 1142, CCI, 9. — Epist. ejusdem Arnulfi, *ibid.*, 92. — De hujus monast. fundatione, CCII, 1314.

BERNRIEDENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Bernried, dioc. d'Augshourg) monast. ord. August. ab Othone imp. et ejus uxore Adelheide exstructum ante ann. 1122, quo ejusdem possessiones confirmavit Calixtus II, pap., CLXIII, 1257.

BERTARI et **ATALENI** (SS.) (Saint-Berthier ou Berthaire et Saint-Atalen à Bleuryville, diocèse de Toul) parthenon apud Blederivillam e dioc. Tullensi exstructum, ann. 1050, cujus bona et privilegia confirmavit S. Leo IX pap. eodem ann., CXLIII, 661.

BERTHOLMORSENSIS (Bertancourt-les-Dames en Picardie) parthenon fundatus ann. 1065 a S. Gualberto abbate Pontisarensi. Decretum Alexandri III, ann. 1165, CC, 325.

BERTINI (S.). *Vide SITHIVENSE.*

BERTINIACENSIS CURTIS (Bertancourt, dioc. d'Amiens) Oratorium a Brunone Tullensi episc., qui papa postea factus est, fundatum et consecratum ann. 1036 cum privileg., CXLIII, 585. — Postea in abbatiam transformatum privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1268.

BERTINIÆ-CURTIS S. MARIE (Notre-Dame de Bertancourt, dioc. d'Amiens) parthenon juxta monasterium præcedens exstructum ann. 1095. — Ab illustribus Godelinde et Helewide. De eo mentio fit in privilegio Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1268.

BESSENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Besse ou Bexis, dioc. de Vercelli) monast. ord. S. Bened. a Raynerio episc. fundatum cujus bona et privilegia sub protectione sua suscepit Innocentius II, ann. 1144, CLXXXIX, 531.

BETHLEEM, *Vide FERRARIENSE.*

BETHLEMITICA MONASTERIA A D. Hieronymo et Joanne Cassiano frequentata, XLIX, 9.

BEZIENSE (Bèze, dioc. de Langres) monast. ord. S. Bened. ab Amalrico Burgundiæ duce fundatum in Hugon. diocesi super Bezum fluvium, cui proprium filium Waldaleum abbatem dedit, LXXI, 645 not. — Bona Adalrici ducis huic monast. traduntur a rege Theodorico, ann. 677, LXXXVII, 1524. — Charta Adalsindæ abbatissæ, LXXXVIII, 1166. — Vastatur, ann. 165, 1167. — Lotharii imp. dipl. ann. 850, 1186. — Charta Brunonis Lingon. episc., ann. 1008, CXXXIX, 1539. — Privil. S. Leonis IX pap., CXLIII, 768. — Chronicon Bezuense, auct. Joann. monacho, CLXII, 861. — Paschalis II privileg. ann. 1145, CLXIII, 142. — Epist. Innocentii III de restauratione hujus monast., ann. 1198, CCXIV, 189.

BEYRONENSE S. MARIE (S. Marie de Beyron ou Byron, en Suabe) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Peregrino exstructum ante ann. 1150 quo Honorius II hanc fundationem confirmavit, CLXVI, 1312.

BIBURGENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Biburch, dioc. de Ratisb.) monast. ord. S. Bened. ab Ottone episc. Bambergensi comparatum, circa 1152, CLXXXIII, 1279, 1309. — Innocentii II privileg. ann. 1159, CLXXXIX, 397, 427. — Adriani IV epist. ann. 1158, CLXXXVIII, 1601.

BIFURCENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoit de Bifurco

sur le versant des Alpes, vers l'Italie) monast. ordinis S. Bened. quod Henricus II imperator dedit S. Romualdo Camaldularum institutori, ann. 1022, CXL, 362. — Priv. Calixti II, ann. 1124, CLXIII, 1318.

BISENSIS PARTHENON in dioc. Toletana a S. Hildefonso fundatus circa an. 655, XCVI, 49.

BISULDUNENSE S. PETRI (S. Pierre de Bezaudun, dioc. de Gironne en Catalogne) monast. a Mirono Gerundensi episc. fundatum et ab ejus successore Gausberto Romanæ ecclesiæ concessum, privileg. Benedicti VII pap., ann. 979., CXXXVII, 531. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1613.

BISULDUNENSE SS. MICHAELIS ET GENESII (Saint-Michel ou Saint-Giniès de Bezaudun) monast. ord. S. Bened. in dioc. Gerundensi (Gironne sur les confins de la Catalogne) a Bernardi Bisuldunensi comite exstructum, ann. 998 et a Gregorio V privilegio confirmatum, CXXXVII, 921. — Item Benedicti VIII, CXXXIX, 1606.

BISULDUNENSE S. STEPHANI, *Vide supra BALNEOLENSE.*

BITURICENSE, *Vide S. SOLVICH.*

BITURICENSIS S. LAURENTII (Religieuses de Saint-Laurent à Bourges) parthenon. ord. Bened. probabiliter ad S. Sulpicii tempora referendus, etsi Carolo Magno tribuatur illius fundatio, LXXX, 582 not.

BIVORENSE monast. cujus situs videtur in partibus Lombardiæ collocandus, cui Joannes XII papa privilegium concessit, ann. 965, CXXXIII, 1036.

BLACHERNENSE S. MARIE DE PALATIOLO (Sainte-Marie de Palatiole, dans les environs de Ravenne) monast. exstructum ab Agnello abbate in Veteri regis Odoacri palatio ann. 842, CVI, 450. — sæculo x annexum est monasterio S. Pauli intra Ravennæ muros, CVI, 442.

BLANCA LAUDA (de) S. MARIE (Notre-Dame de laude ou de la Bruyère dioc. de Coutances) monast. ord. Præmonst. a Ricardo de Hagia conditum ann. 1137. — Charta Richardi, CCVII, 1165. — Diploma confirmatiois ab Henrico II, Anglor. rege ann. 1157 CCVII, 1166.

BLANDINIENSE S. PETRI (Blandin ou Blandenbergh près de Gand) monast. ord. Bened. a S. Amando exstructum ann. 653 cujus invasoribus excommunicationem minatur Alexander II papa a n. 1067, CXLVI, 1521. — Privil. Paschalis II papa ann. 1103, CLXIII, 411. — Innocentii II ann. 1135, CLXXXIX, 257. — Eugenii III, CLXXX, 1087.

BLANGIACENSE S. BERTHÆ (Blangy-en-Ternois Pas-de-Calais) ab initio monast. fuit puellarum, postea autem virorum ord. S. Benedicti a S. Berha Rigoberti comitis filia exstructum in Calteensi pago (Calais) circa 660. — Postmodum Fiscamensi cœnobio concessum est a Rogerio comite S. Pauli cujus charta XCLIII, 475. — Epist. Innocentii III ad abbat. ann. 1202, CCXVII, 91.

BLASII (S.) IN SYLVA NIGRA seu IN HERCINIA (Saint-Blaise en Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. in Radensi ducatu exstructum ann. 965, ab Ottone imp. et S. eremita Regimberto. Donationem huic monast. factam a Mathilde comitissa confirmavit Urbanus II ann. 1094, CII, 574, 544. — Wernerus abbas floruit ann. 1126, CIIII, 719. Privil. Calixti II ann. 1119, CLXIII, 1100, 1536. — Honorii II ann. 1126, CLXVI, 1234. — Innocentii II ann. 1130, CLXXXIX, 62, 164, 536, 538, 499, 500. — Adriani IV ann. 1157, CLXXXVIII, 1500, 1514. — Priv. Alexandri III ann. 1179, CC, 1209. — Celestini III ann. 1197, CCVI, 1207.

BLASII (S.) HOSPITALI (Hospitaliers de Saint-Blaise à Mondovi) hujus conventus magistro Adam privilegium concessit Eugenius papa III ann. 1470. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1527.

BLASII (S.). *Vide ADMONTENSE.*

BLASILIENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Blesle, dioc. de S-Flour) parthenon a comitissa Ermengarda, Domardi comitis uxore exstructus ann. 910. — Privil. Urbani II papæ 557.

BLAUBURENSE seu **S. JOANNIS BAPTISTÆ** (Saint-Jean de Blaubueren, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1095 a comitibus Henrico et Hugone fratribus, cui Urbanus II privileg. concessit ann. 1099, CII, 540. — Adriani IV privileg. ann. 1159, CLXXXVIII, 1639.

BLAVIENSE S. ROMANI (Blaye sur la Gironde) monast. in pago Burdegalensi situm et abbatia S. Andree Burdegalensi subjectum a Ludovico Pio, ann. 828, CIV, 1171.

BIENDEKENSIS S. COLUMBÆ (Sainte-Colombe de Blendecques, Pas-de-Calais) parthenon ord. Cisterc. a Desiderio Morinensi episc. et Philippo Flandrensi co-

nile exstructum. Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1291.

BLESENSE. *Vide* S. LAUNOMARI.

BLESENSE S. MARIE (Notre-Dame du Bourg-Moyen-les-Bois) monast. ord. S. August., apud Bles in loco vulgo dicto Burgum-Medium (Bourg-Moyen), ab Odone comite et Bertha ejus conjuge fundatum. — Privil. Ivonis Carnot. episc., ann. 1105, CLXII, 290. — Priv. Calixti II, ann. 1125, CLXIII, 1271.

BOBBIENSE seu BAUBIENSE (Saint-Colomban de Bobbio, dans le Milanais) monast. ordinis S. Bened. a S. Columbano, fundatum in Lombardia, ann. 600, LXXX, 201, 203. — Charta Agilulfi regis, *ibid.*, 531. — Priv. S. Columbani quo suum cessit monast. S. Sedi apostolicæ, *ibid.*, 522. — Charta Adivaldi regis, *ibid.*, 525. — Rachisii reg., LXXXVII, 1576. — Dipl. Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 1030. — Gerbertus, qui postea Sylvester II papa fuit, ibi abbas munere luncius est, ann. 990, CXXXIX, 57. — Innocent II privil., ann. 1142, CLXXXIX, 582. — Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 825. — Epist. Innocentii III, circa restorationem hujus monast., ann. 1199, CCXIV, 782, 783; ann. 1207, CCXV, 1320.

BOCONIENSE S. SALVATORIS, monast. a S. Bonifacio Moguntino ep. exstructum, idem esse videtur quod Fuldense in Buchonia silva exstructum. *Vide* FULDENSE.

BODONIS MONASTERIUM (Bon-Moutier, anc. dioc. de Strashbourg, monast. ord. S. Bened. a Dodone abbate fundatum juxta Album Montem (Blamont), super Vizuziam in dioc. Argent. Dipl. Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1046.

BODUIMENSE (Bodiny, dans le pays de Cornouaille Anglet.), monast. ord. S. August. Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 152.

BOELTHUMENSE seu BOLONICENSE (Boithum, dans le pays de Lanastre Angl.) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 192.

BOICENSE HOSPITALE. *Vide* CRUCIFERORUM HOSPITALE.

BOLONIENSE SANCTÆ MARIE (Notre-Dame de Boulogne-sur-Mer, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. fundatum xii sæc. ab Eustachio III, Boloniensi comite. Priv. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1429.

BONÆ-SPEI S. MARIE (Notre-Dame de Bonne-Espérance, dioc. de Cambrai) monast. ord. Præmonst. a Renaldo de Cruce et ejus conjuge Beatrice, eos horante S. Norberto, ann. 1126. — Privil. Innocentii II, ann. 1145, CLXXIX, 632. — Philippus de Harveng hujus monast. II abbas claruit, ann. 1186, CCIII, 9. — Privil. Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1051.

BONÉVALLIS S. MARIE (Notre-Dame de Bonnevaux, dioc. de Vienne) monast. ord. Cisterc. a Guidone Vieau, archiepisc., postea papa Calixti II nomine; primus abbas exstitit Joannes postmodum Valentiniensis episc. Calixti II privil., ann. 1120, CLXIII, 1157. — Priv. Eugenii III, ann. 1117, CLXXX, 1198. — Epist. commendatoria Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1304.

BONÉVALLIS S. FLORENTINI (Saint-Florentin de Bonneval, anc. dioc. de Chartres, aujourd'hui de Blois) monast. ord. S. Bened. a Fulcone milite conditum ann. 841. — A Normannis vastatum reedificatum est ab Odone I, Carnot. comite ann. 965. Illustratum est ab Ernaldo abbate ann. 1156, CLXXXIX, 1507. — Alexandri III epist. Theobaldo Biesensi comiti de protectione hujus abbatie ann. 1163, CC, 355. — Epist. Innocentii, ann. 1210, CCXVI, 263.

BONARUM VALLIUM S. MARIE (Notre-Dame de Bonnevaux, près de Vivone dioc. de Poitiers) monast. ord. Cisterc. ab Hugone de Lusignano domino et ejus uxore Saracena exstructum ann. 1119. Decretum Adriani IV de transactione quadam cum Cadunensi monast. ann. 1158, CLXXXVIII, 1599.

BONGARTENSE. *Vide* BAUMGARTENSE.

BONIFACII (S.), monast. ord. S. Bened. in Marchia Italica situm, ad cujus abbatem scripsit Gregorius VII papa de bonis quibusdam Ecclesiæ Pisaurensi restituentis ann. 1075, CXLVIII, 397, 399.

BONIFACII (S.) AD VOLDAM, monast. pro FULDENSI in quo Ekbo Rhemensis archiepiscopus a Ludovico Pio reclusus est eo quod Lotharii partes secutus fuerat ann. 835, CXVI, 17. *Vide* FULDENSE.

BONIFAGETENSE S. MARIE (Notre-Dame de Bonfay, Vosges) monast. ord. Præm. a Willelmo de Bernolio prope Miram Cortem (Mirecourt) fundatum ann. 1043. Priv. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1507. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1094.

BONIFONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Bonnefontaine in Thiérache, diocèse de Reims) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1152 prope Ruminiacum a Nicioao

Ruminiacensi domino. Privil. Alexandri III ann. 1163, CC, 386.

BONIMONTIS (Bonnemont autrement dit Bernon, canton de Vaud, en Suisse) monast. ord. Cisterc. conditum ann. 1131. Privil. Alexandri III ann. 1165, CC, 359. — Walcherius et ejus frater Stephanus hoc mon. exstruxerunt, not., *ibid.* — Epist. Innocentii III ad abbatem de causa episcopi Lausannensis, ann. 1198, CCXIV, 146, 505.

BONIRADII S. MARIE (Sainte-Marie de Pouras, dioc. d'Auxerre) monast. ord. Cisterc. ab Hugone de Tiliaco et monachis Pontiniacensibus exstructum ann. 1119. Privil. Lucii III ann. 1184, CCI, 1272. — Epist. papæ Innocentii III de quadam venditione ann. 1211, CCXVI, 518.

BONONIENSE S. JOANNIS IN MONTE (Saint-Jean du Mont, à Bologne, Etats-Romains) monast. cujus priori scripsit Innocentius III adversus abbat. S. Bartholomæi Ferrariensis ann. 1210, CCXVI, 525.

BONONIENSE S. FELICIS (Saint Félix de Bologne) monast. ord. S. Bened. quod valde illustravit Gratianus monachus, xii ineunte sæculo, CLXXXVII, 9. — Epist. Innocentii III ad abbatem ann. 1209, CCXVI, 84.

BONONIENSE. *Vide* S. VULMARI tum INTRA MUROS, tum IN REMORE.

BONONIENSIS PARTHENON a S. Ambrosio conditus iv sæc., XVI, 204.

BONONIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Bologne) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Honorius II ann. 1129, CLXVI, 1292. — Privil. Alexandri III ann. 1166, CC, 504. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1500.

BONONIENSE S. PROCULI (Saint-Procule de Bologne) monast. cujus abbatem monuit Innocentius III adversus quosdam hæreticos *Pauperes* dictos ann. 1206, CCXV, 820.

BONONIENSE S. STEPHANI (Sainte-Étienne de Bologne) monast. ad cujus abbatem scripsit Innocentius III ut quosdam hæreticos *Pauperes* dictos compesceret ann. 1206, CCXV, 820, et insuper circa suspensionem episcopi Alexandrini, ann. 1211, CCXVI, 472.

BONONIENSE HOSPITALE (Les frères Porte-Croix de l'Hôpital de Bologne) quorum domum et ordinem probavit Urbanus III ann. 1187, CCII, 1507.

BONO-SOLATIO (de) B. MARIE (Notre-Dame de Bon-Secours, duché de Lucques, Lombardie) monast. ord. S. Bened. cujus Celestinus II possessiones et jura privilegio confirmavit ann. 1141, CLXXIX, 810.

BORDELSLEJA (de) (Bordesley, dioc. de Worcester, Angleterre) monast. ord. Cisterc. ab imperatrice Mathilde, Henrici regis filia exstructum ann. 1138. Epist. Innocentii III ann. 1205, CCXV, 776.

BORNETO (de) S. MARIE (Notre-Dame du Bonnet, dioc. d'Angoulême) monast. ord. S. Bened., postea Cisterc., fundatum ann. 1113 a Geraldo de Salis, seu a Domino de Montemorello paulo ante monasterii de Corona ædificationem. Epist. Innocentii III ann. 1202 ad abbatem hujus monast., CCXIV, 1162.

BORNHEIMENSE (Bornhem, Belgique) monast. primum ord. S. August. postea ord. S. Bened. a Wenenaro Gandensi castellano fundatum circa ann. 1100 et privilegio Odonis Camerac. episc. confirmatum ann. 1112. Denique factum est prioratus cenobio Afflighem subiectus, CLX, 1158. — Privil. Paschalis II ann. 1104, CLXIII, 129.

BOSCHETTO seu VALLELUCIDA (de). *Vide* VALLIS LUENTIS.

BOSCIANI (S.) (San-Bosciano, dioc. de Lodi) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III super electione abbatis S. Petri de Pado ann. 1203, CCXV, 159.

BOSCODUNENSE S. MARIE (Notre-Dame de Boscaudon, dioc. d'Embru) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1130. Cujus bona privilegiaque confirmavit Alexander III ann. 1176, CC, 1077. — Privileg. Innocentii III ann. 1198, CCXIV, 504, ann. 1204; CCXV, 566. — Epist. ejusd. ann. 1207, *ibid.*, 1180.

BOSONIS VILLA (de) S. CRUCIS seu S. MARIE (Sainte-Croix ou Notre-Dame de Bouzonville, dioc. de Metz) monast. ord. S. Bened. ann. 1053 a Juditha Adalberti comitis uxore. Cujus abbas scripsit ad S. Hildegardem circa 1145, CXCVII, 289. — Privil. Alexandri III ann. 1179, CC, 1248.

BOTRANENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Botrano, dioc. de Cosenza, dans la Calabre Ulérieure) monast. cujus compositionem quamdam cum episcopo confirmavit Innocentius III ann. 1204, CCXV, 434. — Privil. ejusd., *ibid.*, 459.

BOVINGARTENPERGENSE. *Vide* BAUMGARTENSE.

de Calavena, dans le dioc. de Verone) monast. ord. S. Bened. cui petente Simeone abbate, privil. concessit Lucius III ann. 1185, CCI 1357.

CALDENBORNENSE. *Vide KALTENBORNENSE.*

CALENSIS S. MARIE (Chelles, Seine-et-Oise) parthenon, illustris abbatia super Matronam quatuor leucis a Parisiis distans a S. Bathilde regina Chlodovæi II uxore fundata circa 680, LXXI, 663, LXXXVII, 669.

CALETRICI (S.). *Vide ANISOLANA.*

CALMILIACENSE. *Vide S. THEOTFRIDI.*

CALMOSIACENSE S. SALVATORIS (Chaumouzey ou Chamouzey, auc. dioc. de Saint-Dié) monast. ord. S. August. in veteri dioc. S. Adeodati, in Vosago ab illustri Theodorico et ejus conjuge Hadwigi exstructum, circa ann. 1099, cujus Seherus primus abbas fuit, 1118, CLXII, 1119. — Hujus monast. historia, *ibid.* — Donationes factæ huic monast. 1142. — Rescriptum Paschalis II, CLXIII, 31, 72 : privil. ejusdem, 351, 264. — Epist. Pibonis episc. ad Paschalem II, CLXIII, 447. — Seheri abb. epistolæ ad Paschalem II, 456, 458.

CALVENSE (Calve ou Calbe dans le Holstein, ancien dioc. de Lunden) monast. ord. S. Bened. quod a priori loco Wenga dicto translatus est a Wolmaro Danorum rege et Eskilo archiep. Lundeni. — Privil. Alexandri III ann. 1169, CC, 612, 631.

CALVIMONTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Chaumont-la-Piscine, dioc. de Reims) monast. ord. Præmonst. a Reginaldo de Rostio exstructum ann. 1140. — Privil. Eugenii III ann. 1147, CLXXX, 1220. — Decretum Adriani IV quo interdictum ne bona Ecclesie vendant, ann. 1157, CLXXXVIII, 1533.

CAMALDULENSE S. PETRI DE PETRA PERTUSA (Camalduli, près d'Arezzo en Toscane) monast. et congregatio a S. Romualdo institutum circa 1040, de quo fuse dissertit R. CXLIIV, 27 et seqq. — B. Petrus Damianus S. Romualdi discipulus, *ibid.*, 50. — Avellanitarum et Camaldulensium affinitas, *ibid.*, 87. — Vita S. Romualdi auctore S. Damiano, CXLIIV, 953. — Hujus ordinis approbatio ab Alexandro II, ann. 1072, CXLVI, 1373. — Privil. Gregorii VII papæ, ann. 1074, CXLVIII, 646. — Paschalis II, an. 1105, CLXIII, 152, 530. — Honorii II, ann. 1125, CLXVI, 1225. — Innocentii II, ann. 1136, CLXXXIX, 272. — Eugenii III, an. 1147, CLXXX, 1187, 1372, 1604. — Adriani IV, an. 1154, CLXXXVIII, 1396, 1391, 4576. — Alexandri III, an. 1176, CC, 1043, 1064. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1263. — Clementis III, an. 1187, CCIV, 1275. — Celestini III, an. 1191, CCVI, 885, 985. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 546, 1175; CCXVI, 787, 908.

CAMBUSCHINENSE (Cambuschine), du diocèse de Saint-André, en Irlande) monast. cujus bona et privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1154, 1583.

CAMBONENSE (Chambon, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened. in pago Lemovic. situm, pro cujus tuitione Aymericus quidam pseudomonachus S. Marialis cenobii arma sumpsit, et castellum impugnavit x. sæc., CXLI, 45.

CAMERACENSE S. AUBERTI (Saint-Aubert de Cambrai) monast. ab episc. Auberto fundatum et a Dagoberto rege dotatum, ann. 637, LXXX, 564. — Canonicos regulares eo introduxit S. Lietbertus episc. ann. 1076, CXLIV, 1447; CXLIIX, 128. — Privil. Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 110. — Innocentii II, ann. 1136, CLXXXIX, 280. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1521. — Innocentii III epist. ad abb. hujus monast., ann. 1198, CCXIV, 139, 141; ann. 1206, CCXV, 1022, 1105, 1175, 1549; ann. 1211, CCXVI, 403.

CAMERACENSE S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Cambrai) monast. a S. Lietberto episc. fundatum intra urbis moenia, ann. 1064, CXLVI, 1447. — Epist. Alexandri III de abbate hujus monast., ann. 1166-1169; CC, 515, 516, 619.

CAMERACENSE S. PRÆJECTI (Saint-Prix près de Saint-Quentin, Oise) monast. ord. S. Bened. exstructum circa ann. 800 ab Alberto Veromandensi comite : de eo mentio fit, CLIX, 124.

CAMERACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Cambrai) m. ord. S. August. cujus mentio fit CLXIX, 133.

CAMERACENSE S. GANGERICI (Saint-Géry, près de Cambrai) monast. ord. S. August. a S. Gangerico Camerae. episc. exstructum ann. 600, cujus S. Lando primus fuit abbas, CXLIX, 124. — Epist. Alexandri III ad abbat. hujus monast., ann. 1166-1169, CC, 516, 619.

CAMERACENSE S. PETRI seu GISLÆNI (Saint-Gislain en Hainaut) monast. ord. S. Bened., cui multa concessa don a ann. 691; cf. charta, LXXXVIII, 1224; CXLIIX, 140. — Possessiones ejus et privilegia confirmavit S. Henricus II imp. ann. 1018, CXI, 541. — Odonis

episc. charta ann. 1172, CC, 785, 1088. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1192, 1332. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1502. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 887. — Epist. Innocentii III ad abbat. pro monast. S. Vedasti, ann. 1198; CCXIV, 139, 141.

CAMERACENSE. *Vide DUNENENSE, HAMOMENSE, ASPRENSE, DUACENSE, LENENSE, LUCAVIENSE, DE MARACULO HAMALGIENSE, MARCIENTENSE, BARALENSE, VILLA SANCTIS, etc.*

CAMPELIS (de), *Vide LEODEGAR.*

CAMPENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Campan, dioc. de Cologne) monast. ord. Cist. juxta Rhymsbergum. exstructum a Frederico Coloniensi archiepisc. ann. 1122. — Privil. Innocentii II ann. 1139, CLXXXIX, 441.

CAMPENSENSIS (Campese, comit. de Suffolk, Anglet.) parthenon ord. S. Ben. exstructus ann. 1199 a Theobaldo de Malwine, in gratiam sororum ejus Joannæ et Agnetis. — Privil. Innocentii III, ann. 1209, CCXVI, 153.

CAMPIDONENSE (Knipten, dans le Haut Danube, Bavière) monast. ord. S. Bened. pro quo abbas Tatio immunitates et privilegia obtinuit ab imperat. Ludovico Pio, ann. 834, CIV, 1248. — Concambium operator cum Wanningo comite, ann. 838, CIV, 1300, 1304. — Chart. Uldarici Augustani episc. ann. 975, CCXXV, 999. — Campidonens. abbatis epist. ad Hildegardem, CLXVII, 206.

CAMPIS (de) S. MARTINI. *Vide MARTINI.*

CAMPO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Camp ou Campin, dioc. de Cologne) monast. ord. Cisterciens., alias dictum Velus Campus (Vieux-Champ) ann. 1122 exstructum. — Privil. Innocentii III ann. 1198, CCXVI, 16.

CAMPO ROTUNDO (de) S. PETRI. *Vide BIZUDONENSE.*

CAMPO MARTIO (de) S. MARIE. (Sainte-Marie ou Champ de-Mars dans la Campagne de Rome) parthenon cui privilegium concessit Urbanus III, ann. 1187, CCII 1460.

CANAWELLA (de) S. EGIDII (Saint-Gilles de Canawell, en Anglet.) monast. ord. S. Bened. cujus Eugenius III bona confirmavit et sub sua protectione suscepit, ann. 1148, CLXXX, 1356.

CAMBIDOBRENSE (Combronde en Auvergne) monast. apud Arvernus in quo S. Quintianus daemoniacum liberavit (sæc. vi, LXXI, 1025).

CANCELLATENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Chance ade, dioc. de Périgueux) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1135 a piis eremitis Fulconis abbatis Cellæ Fruii discipulis. — Epistola Innocentii III ad abb., ann. 1205, CCXV, 276.

CANIGONENSE S. MARTINI (Saint-Martin du Canigon, dioc. de Perpignan) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1001 a Wifredo, Cerdanie comite, qui et ipse monachus factus est. — Privil. Alexandri III ann. 1165, CC, 236. — Ab eodem papa excommunicatur abbas ann. 1176, CC, 1641. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 609.

CANNETO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Caneto, dioc. de Mantoue, Italie) monast. ord. S. Bened. cujus bona atque privilegia confirmavit Innocentius III ann. 1199, CCXIV, 630.

CANTAVENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Cantaben, en Espagne) monast. ord. Cisterc. cui Eugenius III prædii cujusdam asserit possessionem ann. 1155, CLXXX, 1587.

CANTOBONENSE seu CATABENNENSE (Chantoin, dioc. de Clermont) monast. in agro Claramontano situm, in quo S. Urbicus episcopus sepultus est, circa ann. 580, LXXI, 181.

CANTUARIENSE S. AUGUSTINI (Saint-Augustin ou Saint-Pierre et Saint-Paul de Cantorbéry) celebre monast. a S. Æthelberto et S. Augustino, Dorobernensi episc., fundatum in honorem SS. Petri et Pauli, ann. 601, LXXX, 95. — Privil. S. Adeodati papæ, ann. 673, LXXXVII, 1113. — Hujus monast. titulus et nomen in S. Augustini mutantur, XCV, 74 not. — B. Petrus primus abbas in Galliam legatus missus est, *ibid.* — Privil. Æthelredi regis 979-1016, CLII, 1170. — Canuti I de translatione corporis S. Mildredæ virgin. ann. 1018, *ibid.*, 1185. — Goscelinus monachus floruit circa ann. 1100, CLV, 9. — Eadmerus item mon. floruit ann. 1121, CLIX, 542. — Epistola ad Paschalem II papam ann. 1109, CLXIII, 462. — Caixti II priv. ann. 1120, *ibid.*, 1191. — Innocentii priv. ann. 1139, CLXXXIX, 497, 532, 533. — Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 925, 926. — Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1582, 1591, 1559. — Adriani IV ad Silvestrum abb., ann. 1156, CLXXXVIII, 1443, 1490, 1491. — Alexandri III epist. de Cleremaldo abbate electo, ann. 1165, CC, 583, 591, 1037, 1090, 1167, 1168, 1228, 1229. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1090, 1091. — Epist. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1499, 1511, 1527. — Clementis III, epist. ann. 1188, CCIV, 1401. — Epist. Celestini III, ann. 1191, CCVI, 874, 875, 881, 907, 1023, 1026. — Epist. et priv. Inno-

rentii III, ann. 1198, CCXIV, 416, 1101, 1185; ann. 1203, CCXV, 729, 734, 834, 1043, 1048.

CANTUMERULÆ S. SERENI (Chantemerle, Marne) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1135 a comitibus de Campania — Privil. Alexandri III, ann. 1165, CC, 351.

CANUSINUM (Canuse en Pouille) monast. ord. S. Bened. quod illustravit ann. 1130 Dominico monachus, a rector Vitæ S. Mathildis, CLXVI, 1539. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1498.

CAPEIENSE S. MEDARDI (Saint-Médard de Cappy, dans les environs de Péronne, dioc. d'Amiens) monast. ord. S. Bened. a Petro Capeiensi milite et Rodolfo Viro-mandensi comite conditum. — Lucii III privil. ann. 1184, CCI, 1253.

CAPELLENSE (Capelle, dans l'anc. dioc. de Trèves, près de Coblenz) monast. ord. Præmonst. ejus bona juraque confirmavit privilegio Celestinus III, ann. 1197, CCVI, 1196.

CAPELLENSE seu DE CAPELLA AD BLANCAS S. MARIE (Notre-Dame de la Capelle, près Calais, anc. dioc. de Boulog.) monast. ord. S. Bened. a B. Ida comitissa exstructum ann. 1090, CLV, 454. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1214.

CAPPANULENSIS SS. MARTINI ET QUIRIACI (Saint-Martin de Capanello, dioc. de Luques) abbatiola a quodam sacerdote conjugato fundata et a Talesperiano Lucensi episc. confirmata, ann. 725, LXXXVII, 1370.

CAPPENBERGENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Capenberg, dioc. de Munster) monast. ord. Præmonst. a Godefrido comite Capenbergensi fundatum, ann. 1112. — Honorii II papæ privil., ann. 1126, CLXVI, 1251. — Hermannus ex Judæo Christianus canonicus Præmonst. factus, ann. 1153, CLXX, 805. — De eo mentio fit, *ibid.*, 1305. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1041, 1518. — Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1205. — Epist. Innocentii III ad abbatem, de præpositura Ecclesiæ Coloniensis, ann. 1205, CCXV, 36.

CAPUANUS S. MARIE (Sainte-Marie de Capoue) parthenon exstructus ante ann. 1120, quo Calixtus II papa ad Alpherandam abbatiss. scripsit ut dicat quare ecclesiæ S. Mariæ Cinguli monast. Casinensi retineat, CLXIII, 1189. — Eadem abbatissa a Calixto papa excommunicatur, ann. 1122, *ibid.*, 1249.

CARACETO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Caraceto, anc. dioc. d'Astorga, en Espagne) monast. primum ord. S. Bened. fundatum a Bermundo II Legionensi rege, ann. 990. Regulam Cisterciensem suscepit, ann. 1203, sub Innocentio III, CCXV, 189.

CARADIGUA (de) (Certain couvent de Bénédictins à Burgos en Espagne) prioratus quem reformandum dedit Cluniacensi monasterio Lucius II, ann. 1144, CLXXIX, 928.

CARA INSULA (de). *Vide OMENSÆ.*

CARALITANUM et melius CALARITANUM S. SATURNINI (Cagliari en Sardaigne) monast. ejus bona, privilegiaque confirmavit Calixtus II, ann. 1120, CLXIII, 1118.

CARALITANUM et CALARITANUM (Cagliari) monast. puellarum a Theodosia religiosissima femina conditum temporibus S. Gregorii Magni, LXXVII, 681, 725.

CARAMAGNENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Carmagnoles, en Piémont) parthenon temporibus Callixti V exstructus, quem Adrianus IV episc. Astensi contulit, ann. 1157, CLXXXVIII, 1491.

CARANNI (S.) (Saint-Chéron-lès-Chartres, hors la ville) monast. S. August. fundatum ann. 829 in S. Caranni mart. honorem. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1463.

CARCADI (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Carcadi, dioc. de Coimbre, en Portugal) monast. ad ejus priorem simul et ad decanum Uisbonnensem scripsit Innocentius III de controversia inter Coimbriens. episc. et monachos S. Crucis, ann. 1198, CCXIV, 502.

CARCASSONNENSE S. HILARII (Saint-Hilaire de Carcassonne) monast. ord. S. Bened. ejus bona et privilegia confirmavit Ludovicus Pius ann. 815 juxta postulationem Mounelli abbatis, CIV, 1037. — Privil. Benedicti VII, ann. 982, CXXXVII, 544. — Item Benedicti XIII, ann. 1024, CXXXIX, 1632.

CARCERE (de) S. MARIE. *Vide MARIE.*

CARDONENSE S. CASTORIS (Saint-Castor de Cardon en Saxe) monast. ord. S. August. ejus Urbanus III papa jura et possessiones confirmavit ann. 1136, CCII, 1457.

CARIACENSE (Saint-Céré, Lot) monasteriolum quod Amellius Aurilegiensis (Aurillac) abbas concessit Hugoni Cluniac. abb. ut in meliorem statum restitueret, circa ann. 1080, CLIX, 942.

CARICAMPENSE S. MARIE (Notre-Dame de Chercamp, dioc. d'Arras) monast. ord. Cisterciens. proce-

Hesdinum, exstructum ann. 1137 ab Hugone de Faine Sancti Pauli comite et ejus uxore Beatrice. — Epistol. Alexandri III pro eo monast., ann. 1170, CC, 679.

CARILEVI (S.). *Vide ANISOLANUM.*

CARILOCI, idem atque Caroli Locii seu Caroli Castrense monast.

CARINTHIA (in). *Vide S. PAULI.*

CARISIENSE S. CASSIANI (Saint-Cassien de Caristo, en Toscane) monast. ord. Camald. ejus possessiones et privilegia confirmavit Lucius III papa, ann. 1182, CCI, 1121. — Priv. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1285.

CARITATE (de). *Vide S. MARIE.*

CARMENSIS (Charmes, dioc. de Soissons) parthenon ord. Fontis Ebraudi, de quo mentionem facit Herbertus Turrium Sardinia archiepisc. XII sæc., CLXXXV, 1535.

CARNOTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Chartres) celebre monast. ord. S. Bened. ab initio monarchiæ exstructum in suburbio Carnotensi; sed, cum floretet, XI sæc. tota regio vastata est a Northmannis et monast. a fundamentis eversum a monachis supervivis reedificatum adversus avaritiam ejusdam Eliæ episc. obsistere nequivit. Tandem venit episcopus Agano qui in pristino statu monast. hoc restituere curavit ann. 1030. — Charta Hildegardis et Richardi filii; item, Ragenardi, Gausfridi, etc., CCLI, 569 et seqq. — Paulus monach. hujus monast. initia et chartularium descripsit ad ann. 1100, CLV, 175, 179. — Epist. Ivonis episc. ad Paschalem II pro S. Petri cœnobio, CLXII, 287. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 185. — Honorii II papæ, ann. 1127, CLXVI, 1275. — Diploma Mathiæ Alban. episc. et card. de abbatibus Udonis confirmatione, ann. 1128, CLXXIII, 1264. — Privil. Alexandri III, ann. 1164, CC, 294, 359, 553, 569. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 461; CCXVII, 160, 224.

CARNOTENSE S. JOANNIS IN VALLE (Saint-Jean de Chartres-en-Vallée) monast. ord. S. Augustini a B. Ivone institutum qui in prædictum monast. monachos introduxit e monast. S. Quintini arcessitos, ann. 1099. — Privileg. Paschalis II papæ, CLXIII, 104, 209. — Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1462. — Privil. Innocentii III, ann. 1216, CCXVII, 281.

CAROLI CASTRENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Charlieu, dioc. de Mâcon) monast. ord. S. B. a Roberto Valentiniensi episc. exstructum ann. 876, de quo mentio fit in Vita Petri Ven., ann. 1145, CLXXXIX, 26. — Lucii III privil., ann. 1182, CCI, 1118. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1198, CCXIV, 200.

CAROLILOCI S. MARIE (Notre-Dame de Charlis, anc. dioc. de Sens) monast. ord. Cisterc. fundatum circa ann. 1136. Prioratus ille transit a monast. Vizeliac. ad Pontinac. — Charta Guntheri alb. quo sese obligat erga canonicos S. Mariæ Paris., ann. 1114, CCV, 907. — Epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1260; ann. 1210, CCXVI, 498.

CAROLILOCI S. MARIE (Sainte-Marie de Charlieu, dioc. de Mâcon) parthenon a Beatrice Cabilon. comitissa exstructus, cujus abbatissæ Petronellæ privil. concessit Adrianus IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1501. — Lucius III, ann. 1182, CCI, 1118.

CARPENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Carpi, dans le duché de Modène) monast. ord. S. August. ab Astolpho Longobardorum rege exstructum ann. 750. — Privil. Callixti II, ann. 1125, CLXIII, 1263.

CARRACETO seu CARRAZETO (de) S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Carracelo, anc. dioc. d'Astorga, Espagne) monast. ord. S. Bened. quod fundavit Bermundus II Legionensis rex ann. 990. Postea sub abbate Florentio regulam suscepit Cisterc., circa ann. 1126 et B. Mariæ consecratum. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 429. — Privil. Innocentii III de ejusdem monast. unione cum Cisterc., ann. 1203, CCXX, 189. — De quadam concessionem a rege Hispaniarum facta, ann. 1210, CCXVI, 543.

CARRARIENSE (Carrare, dioc. de Padoue) monast. — Epist. Innocentii III ad abbat. hujus monast. de rescripto obreptio, ann. 1215, CCXVI, 856.

CARROFENSE (Carrou ou Charron, dioc. d'Arras) monast. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1264. — Confirmatio privilegiorum, *ibid.*, 1517.

CARROFENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Charron, dioc. de Poitiers) monast. ord. S. Bened. a Roberto comite fundatum ann. 769, cui immunitates concessit Carolus Magnus, ann. 799, XCVII, 988. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1016; Ludovici et Lotharii, ann. 850, CIV, 1188. — Reformatum a Guillelmo Aquitanie duce circa 1012, CXLI, 824. — Privileg. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CXLI, 648. — Privileg.

quo Innocentius III eidem confirmat bona quædam in dioc. Bellovac. et Atrebat., ann. 1207, CCXV, 1261, 1517. — Privil. ejusdem pro omnibus bonis, ann. 1211, CCXVI, 592. — Epist. de abbatis electione, *ibid.*, 395.

CARRIONENSE S. ZOLLI. Hispanum monast. Clunia-censibus concessum causa reformationis, in quo Arnul-fum abbatem miserunt temporibus S. Odilonis, xi sæc., CXLII, 868.

CARTHAGINIENSIS MONASTERIA temporibus S. Au-gustini plurima exstiterunt, XXXII, 638.

CARTHUSIÆ MAJORIS (la Grande-Chartreuse près de Grenoble) monasterium et ordinis novi caput a S. Bruno-ne et S. Hugone episc. fundatum ann. 1084. — Privileg. Urbani II papæ, ann. 1092, CLI, 553. — Acta S. Brunonis et Carthusiæ fundationis historia, Cl. II, 9 et seq. — Guigo I primus Carthus. prior generalis, *ibid.*, 582. — Guigo II Carthusian, prior secundus, *ibid.*, 785. — Decretum Hu-gonis Gratianop. vetans ne mulieres Carthusiam accedant, ann. 1084, CLXVI, 1572. — Privil. Alexandri III, ann. 1161, CC, 293, 949, 1058, 1080, 1128; Lucii III, ann. 1184, CCI, 1505, 1506, 1531. — De origine Carthus., CCII, 1511. — Priv. Urbani III, ann. 1187, CCI, 1476; Clemen-tis III, ann. 1188, CCIV, 1538, 1462, 1461; Celestini III, ann. 1192, CCVI, 924, 981, 957.

CARTHUSIÆ ARVERIÆ seu ALBERIÆ. Vide ALBERIA.

CARTHUSIA MAJOREVI. Vide MAJOREVUM.

CARTHUSIÆ PORTARUM (Les Portes, diocèse de Belley) fundatæ ann. 1115 a Bernardo priore cum non-nulis sociis, CLIII, 790. — Qui Bernardus differt a Ber-nardo de Portis Mauriennensi tum Bellicensi episcopo eisdem temporibus, *ibid.*, 792. — Celebres habuit priores præter S. Bernardum fundatorem, scilicet Nanthenum, Stephanum de Chalmeto et Joannem monachum, *ibid.*, 886, 899, 931.

CARTHUSIÆ SQUILLACENSIS monast. Vide TURRI-TANA.

CASA AUREA (de). monast. Vide S. CLEMENTIS DE PISCARIA.

CASAURIENSE seu DE CASA AUREA SS. TRINITA-TIS (La Casa d'Auro en Lombardie) monast. ordin. S. Bened. in Longobardia situm, cujus bona et privilegia confirmavit Henricus III imp., ann. 1047, CLI, 1105, 1106.

CASA DEI. Vide VICONTIENSE.

CASA DEI (de) SS. VITALIS et AGRICOLÆ (Chaise-Dieu, dioc. de Clermont) monast. ord. S. Benedicti a B. eremita Roberto Gerardi et Raimgardis filio conditum ann. 1046 super Senoriam fluvium apud Arvernorum, cujus bona confirmavit S. Leo IX, ann. 1032, CXLIII, 202, 252. — Privil. Calixti II, CLXIII, 1110. — Vita S. Rob-erti auct. Marbodo Redon. episc., CLXXI, 1506. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1102; Lucii III, ann. 1185, CCI, 1215.

CASÆ DEI (Case-Dieu, dans la Basilicate, royaume de Naples) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 520, 575, 826.

CASALI (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Casal en Lombardie), monast. ord. Vallumbrosani ab abb. Andrea conditum, in quo Urbanus II primitivum disciplinæ fer-vorem restituere conatus est, ann. 1098, CLI, 544. — Privil. Paschalis II, ann. 1115, CLXIII, 120.

CASALI (de). Vide EVASII et S. SALVATORIS.

CASAMARII (de) SS. JOANNIS et PAULI (Saint-Jean de Casamario, dioc. de Veroli, Etats-de-l'Eglise) monast. primum ord. S. Bened. quod ad Cisterc. transiit temporibus S. Bernardi. — Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 671. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1203, CCXV, 181, 182, 539.

CASALIS BENEDICTI (Chezal-Benoit, dioc. de Bour-ges) monast. ord. Cisterc. fundatum ineunte xii sæc., ab abbate Andrea quondam monacho in Valle Brutiarum in Italia, CCII, 1512.

CASANOVA S. MARIE (de) (Sainte-Marie de Casa-Nova, dioc. de Gran ou Strigonie, en Hongrie) monast. ord. Cisterciensis exstructum ann. 1159 a rege Hunga-riæ Bela II. — Privil. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 850.

CASEGONGUIDINENSE seu CASÆ CONGIDUNENSES (Cougnon, dioc. de Trèves), monast. ord. S. Bened. in ducatu Luxemburgensi ad annum Desmarum (*Sesmay*) inter Chinium et Bullonium a B. rege Sigeberto con-ditum, ann. 860, LXXXVII, 516. — Dipl. ejusdem, *ibid.*, 519.

CASINENSE (I.e. Mont-Cassin, dans la Terre de La-bour, Naples) insigne monast. in cacumine Montis Casini inter Apenninos situm, a S. P. Benedicto e Su-biaccense sponte nascente fundatum circa ann. 525,

LXVI, 152. — Ab ipso Totila invasitur, ann. 542, *ibid.*, 160. — A Longobardis vastatur, ann. 573, *ibid.*, 168. — Ab iisdem Longobard. et maxime a Gisulfo duce donis abundat post suam reedificationem, ann. 768, LXXXVIII, 1592. — Item donatio Desiderii regis, *ibid.*, 1595. — Diplom. Caroli Magni, ann. 810, XCXXII, 1040, 1041, 1044. — Privil. Joannis VIII, ann. 882, CXXVI, 950. — S. Bertarius Casinensis abbas a Saracenis martyrio coronatus, ann. 881, CXXVI, 975. — Privil. Marini papæ II, ann. 994, CXXVIII, 867; Agapetti II, *ibid.*, 929; Be-nedicti VII, CXXVIII, 526; Benedicti VIII, CXXXIX, 1892, 1627, 1636. — Præcept. S. Henrici II imp., ann. 1013, CXL, 500, 565. — Priv. Benedicti IX, ann. 1037, CXLI, 1537; S. Leonis IX, ann. 1049, CXLI, 604, 609, 690, 751; Victoris II papæ, ann. 1057, *ibid.*; Nicolai II papæ, ann. 1059, *ibid.*, 1505; Alexandri II, CXLVI, 1525, 1593, 1425. — Guafierius monachus et poeta, ann. 1084, CXLI, 1282. — Privil. Gregorii VII, et epistol., ann. 1078, CXLVIII, 688, 692. — Desiderius abbas sit papa, ann. 1086, sub nomine Victoris III. — Urbanus II ecclesiam S. Mariæ consecrat, ann. 1093, CLI, 563. — Ejusd. papæ privil., *ibid.*, 492, 512, 515, 549. — Privil. Pascha-lis II, ann. 1101, CLXIII, 65, 77, 141, 291, 295. — Epist. Calixti de donationibus Gunnarii, *ibid.*, 1182. — Item Rogerio episc. ut tueatur Cassin. monast., *ibid.*. — Ca-lixti II privil., ann. 1122, *ibid.*, 1250. — Leo Marsicanus monachus (hronicon scripsit Casinense, ann. 1138, CLXXIII, 439. — Liber de viris illustribus Montis Casini auct. Petro diac. et Casin. monacho, *ibid.*, 1005. — Liber ejusdem de ortu et obitu justorum Casin. monasterii, *ibid.*, 1065. — Catalogus abbatum Casin., *ibid.*, 485. — Privil. Innocentii II, ann. 1157, CLXXIX, 523; Ana-stasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 995; Alexandri III ann. 1159, CC, 75, 882, 1158, 1161, 1267, 1305; Lucii III, ann. 1182, CCI, 1155, 1225; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1537, 1595. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1194, CCXIV, 563; ann. 1208, CCXV, 1593, 1594; CCXVI, 22, 193; CCXVII, 152, 185, 219.

CASSANIA (de) S. MARIE (Notre-Dame de la Chas-saigne, dioc. de Lyon) monast. ord. Cisterc. exstructum a Stephano Villarensi domino ann. 1145. — Epist. Inno-centii III de accusatione adv. archiep. Lugd. ann. 1207, CCXV, 1299.

CASSIANENSIS (Cassan, Hérault) prioratus ord. S. August. in montibus Biterrensis dioc. (*Béziers*) exstructus circa 1080. — Epist. Adriani IV de concordia cum episcopo Biterrensi, ann. 1158, CLXXXVIII, 1545.

CASSIANI (S.). Vide MONTIS-SCALARII.

CASTELBERGENSE (Castelberg dans le Haut-Palati-nat, Bavière) monast. ord. S. Bened. a Frederico Castel-bergensi comite exstructum ante ann. 1105, CXLIII, 549.

CASTELLEENSE (Cassel, dans la Hesse et le cercle du Haut-Rhin) monast. ord. S. Bened. fundatum a comitibus Beringero et Friderico ante ann. 1139, quo Innocentius II illud privil. confirmavit, CLXXIX, 427.

CASTELLIONE (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Ca-stiglione, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. cujus Lucius IX pap. possessiones privilegio confirmavit ann. 1144, CLXXIX, 865.

CASTELLIONE (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Ca-stiglione) monast. ord. S. Bened. prope Lucam in Lon-gobardia ab Aurinando et Godefrido fundatum ann. 725, LXXXVII, 1568.

CASTELLIONENSE. Vide CONCHARUM.

CASTELLO-ABBATIALI (de) (Château-l'Abbaye, dioc. d'Arras) monast. primum ord. S. Augustini exstructum ann. 870. — Restauratum et reformatum ann. 1155 a monachis e Præmonstrato ortis. — Privil. Alexandri III ann. 1175, CC, 924.

CASTELLO (de) S. MATTHÆI (Saint-Mathieu de Castello, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cui priv. concessit Lucius III ann. 1183, CCI, 1229. — Priv. Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1440.

CASTELLO (de) CAMERACENSIS. Vide ANDRÆM.

CASTILIONE S. MARIE (de) (Notre-Dame de Châ-tillon, anc. dioc. de Langres, Côte-d'Or) monast. a canonici secularibus fundatum ann. 1157, cujus Aldo pri-mus fuit abbas, quod et postea ord. reg. S. August. factum est. — Epistol. Innocentii II ad abb. Aldonem, CLXXIX, 550, 650. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1050. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 825.

CASTINIACENSES CELLÆ (Les Châtenets, en Lor-raine) monast. ord. S. Bened. a Theodorici Lotharingie duce exstructum ann. 1115, CLXIII, 468.

CASTRICENSORII. Vide POTENTIANI.

CASTRODUNENSIS CANONIA (Chanoine de *sénior* à Châteaudun, Eure-et-Loir) cujus bona canonici re-

gularibus assignat Innocentius II ann. 1131, CLXXIX, 79.

CASTRII OCENSIS parthenon a Wahledrude S. A'degundis sorore fundatus in montibus Hannoniæ (*le Hainaut*) circa ann. 610, CXXXII, 839. — De eo mon. sit mentio in Testamento S. Ansegisi, Fontanellensis abb. ann. 835, CV, 746. — Hujus parthenonis initia, CCIII, 1381.

CASTRO BRITTONUM (de). *Vide* MICHAELIS.

CASTROFORTE (de) (Châteaufort, Indre-et-Loire) prioratus ord. S. August. a Majori-Monasterio pendens. — Ob ejus excessus excommunicationem incurrit. — Epist. Alexandri III, ann. 1163, CC, 279.

CASTRO NOVO (de). *Vide* NUREMBERGENSE.

CASTRO S. MARTINI (de) (Saint-Martin de Castro, dioc. de Brague, en Portugal). — Epistola Innocentii III ut obedientia præbeatur archiepisc. Bracharensi ann. 1199, CCXIV, 704.

CASTRO NAUTONIS (de) S. SEVERINI (Saint-Séverin de Châteaunaud, dioc. de Sens) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1131 juxta ecclesiam S. Severini dicatam vi. sæc. — Epist. Alexandri III ad abbatem ann. 1163, CC, 194.

CATALAUNENSE S. PETRI sive OMNIUM-SANCTORUM (Saint-Pierre de Châlons-sur-Marne) monast. fundatum seu saltem ditatum a Sigeberto rege et S. Elaphio episc. qui ibi requievit sæc. vi, LXXI, 356 not. — Privileg. Gaufridi episc. ann. 1138, CLXXIII, 1398.

CATANENSE S. AGATHÆ (Sainte-Agathe de Catane, en Sicile) monast. ord. S. Bened. a Rogerio comite exstructum ann. 1063, cui privil. concessit Urbanus II, CLI, 359.

CAUCIACENSE S. STEPHANI (Saint-Étienne de Choisy-le-Roi) celebre olim monast. postea S. Medardo Suessionensi subiectum, in quo sepultus est rex Childbertus, ann. 739, LXXI, 672.

CAULIANENSE monast. prope Emeritam in Hispania, in quo vitam egisse videtur Tarra monachus, ann. 600, LXXX, 19, 123.

CAUNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Caunes, Aude) quod monast. effecit Anianus abbas e duabus veteribus abbatibus et subjectum est monast. S. Laurentii de Olibejo a Carolo Magno, ann. 793, XCVII, 980. — Gelasii II privil. ann. 1118, CLXIII, 511.

CAURIENSE (Les Caureix ou Chauray, en Poitou) monast. cujus bona suscepit sub protectione sua Innocentius III ann. 1211, CLXVI, 416.

CAVEA SE. CAGIA. *Vide* MANIZ.

CAVENSE SS. TRINITATIS (La Cav, près Salerne) monast. ord. S. Bened. in Italia exstructum a pio et nobili viro Alfierio, quod privilegium firmavit Gregorius VII pap. ann. 1085, CXLVIII, 720. — Ipsi quædam alia annexuit monasteria, *ibid.* — Diploma Urbani II ann. 1089, CLI, 57, 507. — Eiusdem epist. ad abbatem Petrum, *ibid.*, 517. — Privil. Rogerii ducis, *ibid.*, 530. — Alexandri III, ann. 1169, CC, 563. — Epist. Innocentii III ad abbat. de episcopi Policastrensis electione, ann. 1211, CLXVI, 440.

CELLES S. EUSITII (Celles-en-Berry, dioc. de Blois, autrefois de Bourges) monast. ab abbate Eusitio et Childberto rege fundatum ann. 532, LXXI, 890.

CELLE NOVE (Cella Nova, du dioc. de Caldas d'Orense en Galice, Espagne) monast. cujus abbas noluit subijci episcopo, quæ controversia delata est ante Innocentium III ann. 1198, CCXIV, 52.

CELLE PAULINÆ (Celle-Sainte-Pauline, dioc. de Mayence) monast. ord. S. Bened. a B. Paulina illustri matrona exstructum quæ in eodem duodecim monachos introduxit ex monast. Hirsaugiensi ex quibus erat Weruherus fundatrix Bliis, et Geronzius primus abbas, ann. 1107. — Priv. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 278.

CELLE S. SALVATORIS (Ceile-Saint Sauveur, près d'Arras) monast. in loco Berclaus dicto exstructum a B. Ledwino ann. 1040, CLXIX, 131.

CELLE VILMARI (VIL MARCELLI) (Celle Vilmarcel, dans le Brisgau, dioc. de Constance) monast. ord. S. Bened. a Cinnaco pendens. — Epist. Innocentii III de eo monast. ann. 1201, CCXVII, 81, 149.

CELLENSE SUPERIUS S. MICHAELIS (Saint-Michel-la-Celle supérieure, près de Wurtzbourg) monast. ord. Præmonst. a Joanne præposito et ejus fratre constructum ante ann. 1135, quo Innocentius illud privilegio ornavit, CLXXIX, 170.

CELLENSE (Celles près Dinant) monast. ord. S. Bened. a S. Hadalino abb. conditum super Mosam in Belgico, ann. 664. — Quo tempore florebat S. Remacius, CLXXIX, 1141.

CELLENSE S. PETRI (Moustier-la-Celle) nobile monast. a S. Frodoberto primo abbate conditum in

Trecensi suburbio, et loco *Insula Germanica* dicto, ann. 650, CXXXVII, 599. — Ibi claruit Petrus Cellensis abbas, postea præfectus monasterio S. Remigii Rhem. et denique Carnot. episc. ann. 1187, CCLII, 397.

CELLENSE SS. PETRI ET GISLENI. *Vide* CAMERA-CENSE.

CELSINIACENSE (Sauxilanges, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Benedicti in Arvernis quod sub S. Odilonis regimine postea Cluniac. abb. aliquandiu fuit ann. 1034, CXLII, 864. — Priv. Urbani II ann. 1095, CLI, 452. — Adriani IV epistola de protect. monast. adversus Eustachium Petriabb. Cluniac. fratrem ann. 1156, CLXXXVIII, 1477.

CENADIENSE DE ÆGRIS (Infrmerie, dioc. de Chenad, en Hongrie) monast. cui epist. direxit Innocentius III de dirimenda decimarum controversia, ann. 1213, CCXVI, 863.

CENETENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Zénèda, États-de Venise) monast. seu hospitium, quod sub sua protectione suscepit Honorius II papa ann. 1289, CLXVI, 1129.

CENETENSE S. MARTINI DE COLLE (la Côte Saint-Martin de Zénèda, en Vénétie) monast. cujus abbat scripsit Innocentius III pro Durraciensi archiepiscopo ann. 1209, CCXVI, 105.

CENOMANNENSE S. VINCENTII ET LAURENTII (Saint-Vincent ou Saint-Laurent du Mans) monast. ord. S. Bened. a S. Domnolo episc. fundatum et a B. Germano Parisiensi consecratum, ann. 570, LXXII, 650, 649. — S. Domnoli testamentum in hujus monast. gratiam, *ibid.*, 650. — Charta S. Hadoindi, LXXX, 567. — Diploma Ludovici Pii ann. 832, CIV, 1217, 1218, 1219. — Privil. S. Domnoli episc., CXV, 40, 41. — Quid actum sit sub Aldrico episc., CXV, 103. — Privil. Innocentii III ann. 1204, CCXV, 494.

CENOMANNENSE S. VICTORIS (Saint-Victor-lez-le-Mans) monast. ord. S. Bened., *ibid.*, 567. — Dipl. Caroli Magni ann. 803, XCVII, 995.

CENOMANNENSE S. PETRI (Saint-Pierre du Mans) monast. a S. Bertichramno episc. fundatum per testam. ann. 623, LXXX, 386. — Ipsi favit Hadoindus episc., *ibid.*, 567. — Diplom. Caroli Magni ann. 802, XCVII, 995.

CENOMANNENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur du Mans) monast. a S. Aldrico episc. fundatum ann. 837, CXV, 60. — Diploma Ludovici Pii, CIV, 1271.

CENOMANNENSIS PAGI MONASTERIA. *Vide* S. Martini in Pontileuve, S. Victorii, S. Richomeri, S. Scholasticæ a Northmannis dirutum, S. Carilephi seu Anisolanum, S. Juliani, S. Illidii, Tussiacense, SS. Joannis et Trechii in Buxiolo, canonici de Buxariis, S. Martini in Diabentico, S. Mariæ in Aurionno, monast. de Buxedo de Semiliaco, de Caladon. Canonici SS. Gervasil et Protasii, quorum nomenclatura legitur in dipl. Ludov. Pii ann. 83, CIV, 1220. — Et in Vita S. Aldrici, CXV, 41, 42 et seqq.

CENTULENSE S. RICHARII (Centule dit Saint-Riquier, dioc. d'Amiens) celebre monast. a S. Richario abbate et rege Dagoberto fundatum in Pontivio (*le Ponthieu*) in Silva Crisiacensi (*la forêt de Cressy*) super Somanam, circa ann. 625, cui diploma concessit Carolus Magn. ann. 798, XCVII, 986. — De hujus abbatibus restauratione ab abbate Angilberto, XIX, 836, 841. — Diplom. Ludovici Pii ann. 830, CIV, 1182. — Nithardus abbas ann. 853, CXVI, 55. — Ven. Angelramnus abb. claruit ann. 1045, CXLJ, 1401. — Monast. hoc penè dirutum xi sæc. rursus reedificatur ab abb. Ingelardo cui successit Ingelramnus, *ibid.*, 1404. — Historia Centulensis, auct. Hariulfo ann. 1142, CLXXIV, 1211. — Epist. Alexandri III ad Ambian. episc. super obedientiam eidem debitam ab abbate ann. 1171, CC, 744.

CEPHALÆDIENSE (Cefeludi ou Cefaledi, près de Messipe, en Sicile) monast. ord. S. August. quod in episcopatum constituit antipapa Anacletus, ann. 1150, CLXXIX, 721.

CERASIENSE S. VIGORIS (Saint-Vigor de Cérisy, Manche) monast. ord. S. Bened. a S. Vigore fundatum, vi. sæc. et reedificatum ann. 1030 a Roberto Northmannis duce, CCII, 1315. *Vide* S. Viconis.

CERISIERS (de) HOSPITALARI (maison d'hospitaliers à Cérisy, diocèse de Sens, Yonne). — Epist. Innocentii III de horum compositione cum mon. de Scarleis (*Eschaalis*) ann. 1202, CCXIV, 1094.

CEROTENSE. *Vide* infra CERETIENSE.

CERETENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Ceretti, dioc. de Volterra, en Toscane) monast. ord. Camaldul. cujus bona privilegiaque confirmavit Lucius III pap. ann. 1181, CCI, 1079.

CERRETO (de) (Cerreto, dans le dioc. de Lodi, Ligurie) monast. cujus priori scripsit Innocentius III ann. 1205, CCXV, 159.

CERTESIENSE (Chertsey, comté de Surrey, Anglet.) vetus monast. super Tamesam exstructum ann. 666 a S. Erconwaldo regis Offæ filio et Londoniensi episc. ann. 675, XCV, 184. — Privil. Innocentii III de decimarum confirmatione ann. 1199, CCXIV, 609.

CERVIFRIGIDENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Cerfroid, dioc. de Meaux) Ord. de Mercede captivorum a Joanne de Malha, et Felice de Valesia fundatum ann. 1198. — Privileg. Innocentii III quomonomast. et ordinem confirmavit eodem ann., CCXIV, 216. — Ejusdem pontif. decretum hujus ord. regulam continens et confirmans ann. 1198, *ibid.*, 444; ann. 1205, CCXV, 134.

CESTRENSIS S. WALBURGIS (Sainte-Walburge, de Chester, Angleterre) parthenon a comite Cestrensi in Anglia fundatus, teste Orderico Vitali, ix sæc., CXXIX, 89.

CHALOCHÉIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Chaloché, dioc. d'Angers) monast. ord. Cisterc. cujus abbat commiserat Innocentius III causam prioratus Fontis Giardi in Cenoman. dioc. ann. 1211, CXXVI, 449.

CHAALIS (de). *Vide CAROLILOCO.*

CHANILLIACENSE (Chalivoy, ancien dioc. de Bourges, Cher) monast. ord. Cisterc. xii sæc. exstructum, cujus abbat scripsit Innocentius III de subiectione cenobii Menatensis inter episcopum Claromont. et Cluniacensem disputata, ann. 1213, CXXVI, 963.

CHARITATE (de) S. MARIE. *Vide MARIE.*

CHARITATE FULLENSIS (de), idem quod FULLENSIS : quod videtur.

CHAURIACENSE (Chauriac, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Benedicti in Arvernia a Stephano Claromont. episc. exstructum et S. Odilone Cluniac. abbati commissum, ann. 1034, CXLII, 861.

CHEMINONENSE (Cheminon, dioc. de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. fundatum ante ann. 1102 quo illud privilegio confirmavit Paschalis II : postea ad Cistercienses transit, CLXIII, 99. — Privil. Calixti II de hujus mon. lite cum Guillelmo Catalaun. episc., CLXIII, 1152. — Ord. Cisterciensis instituta amplectuntur canonici, ann. 1158. — Privil. Innocentii II, CLXXIX, 346. — Epist. Alexandri III, ann. 1172, CC, 782.

CHIEMSEENSE SS. SIXTI ET SEBASTIANI (Saint-Sébastien et Saint-Sixte de Chiensé, dioc. de Salzbourg) monast. ord. S. August. cujus possessiones et jura confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 601.

CHIENSENSIS B. MARIE (Le convent Sainte-Marie de Chiensé, dioc. de Salzbourg) parthenon cui præerat abbatissa Machildis, ann. 1141, qua postulante privil. concessit Innocentius II, CLXXIX, 540.

CHILIANI (S.). *Vide PADERBORNENSE.*

CHORA (de) S. MARTINI (Saint-Martin de Cure, dioc. d'Autun) monast. ord. S. Bened. sic dictum a flumine juxta quod exstructum est. — Privilegium Alexandri III pap. ann. 1174, CC, 992.

CHORTATO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Chortato, dioc. de Thessalonique) monast. in cujus gratiam scripsit Innocentius III, ann. 1215, ad Albanensem episc., CCXVI, 851.

CHREMIFANENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Chremo-Munster, en Bavière) monast. ord. S. Bened. a Thassilone Bavaris duce exstructum, et a Caroli Magni diplomate confirmatum, an. 791, XCVII, 1065. — Diplom. Ludovici Pii et filii Lotharii, ann. 828, CIV, 1175; CXLI, 1171.

CHREMNENSE, idem ac præcedens.

CHRISTINE (S.) DE OLONA (Sainte-Christine aux Sables-d'Olonne, Poitou) monast. ord. S. Bened. Cujus abbati Petro privil. concessit Ludovicus Pius, ann. 822, CIV, 1115.

CHRISTOPHORI (S) DE MAGNO VICO (Saint-Christophe du Grand-Vic, Aube) monast. ord. S. Bened. a Widrico seniori Danobriensi (sive de Brienne) et ejus conjuge Gepa exstructum, cui præerat abbas Walterius; cum hujus assensu ab eisdem datum est regendum B Hugoni Cluniac. abb., 1080, CLIX, 941.

CHRONONENSE. *Vide CRONONENSE.*

CHRYSOGONI (S.). *Vide ROMANUM.*

CHUCENSE S. OSITHÆ (Sainte-Ositha de Chuc, dioc. de Londres Angl.) monast. ord. S. Aug. cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCIV, 240.

CIBARDI (S.) (Saint-Cybar, dioc. d'Angoulême) idem esse videtur monast. ac S. Eparchii, (Saint Eparçhe ou Eparche) fundatum circa ann. 570, ab Ademaro monacho illustratum, ann. 1029, CXLI, 9. — Canonici reg. hoc tenuere usque ad ann. 848, CXLI, 27, 79. — Ange-

riacensi subiegitur ab Urbano II, ann. 1096, CLI, 445. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1198, CCXIV, 183, 209.

CICESTRENSE (Chichester, comté de Sussex, Anglet.) monast. ord. S. Bened. cujus abbat scripsit Innocentius III super ecclesia de Wdehord, an. 1202, CCXV, 591, 625.

CIKEDORENSE. *Vide STEKEDORENSE.*

CILENTIANA MONASTERIA in pago Salernitano et Cilento Monte exstructa, quæ Caveni monasterio annexit S. Gregorius VII; hæc sunt : S. Maria de Julia; S. Nicolai; S. Archangeli; S. Magni; S. Fabiani; S. Georgii; S. Matthæi; S. Angeli de Monte Corase; S. Basil de Ratramno; S. Joannis de Turesino; S. Salvatoris de Nuce; S. Zacharias de Lauris, quæ annexio effecta est ann. 1085, CXLVIII, 720.

CIMOETERIO (de) S. JOANNIS PAPIENSE (Saint-Jean du Cimetière, aux portes de Pavie) monast. quod Innocentius III sub protectione sua suscepit, cujusque bona quædam confirmavit, ann. 1193, CCXIV, 459.

CINCINNACIO (de) (Cessières, dioc. de Laon) monast. a S. Amando episc. et duce Fulcoaldo fundatum apud Laudunum, ann. 661, LXXXVII, 1271. — Barisiacensi abbati annexit, *ibid.*

CIRICI (S) de BERCARIIS (Saint-Cyr de Perchères, Seine-et-Oise, de l'ancien dioc. de Paris) parthenon ord. S. Bened. a Roberto III Carnot. episc. fundatum, ann. 1156. — Charta Soucelinae abbatissæ, 1190, CCV, 912.

CISMARENSE S. MARIE ET S. JOANNIS, idem esse videtur ac LUBECENSE.

CISONIENSE S. CALIXTI (Saint-Calixte de Cisoing, dioc. de Tournay) monast. ord. S. August. a Raynaldo Rhemensis archiepisc. fundatum, ann. 855. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1265. — Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1236. — Priv. Willelmi Rhemens. archiepisc., ann. 1190, CCIX, 850. — Epistola Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1381.

CISTERCIENSE (S. MARIE) (Cîteaux, dioc. de Châlons-sur-Saône.) celebre monast. et novi ordinis a B. Roberto institui caput factum, fundatum est in dioc. Cabilon. ab Odone I Burgundia duce, cum Walterii episcopi assensu, ann. 1098, in quo Robertus jam Molismensis abbas venit cum electis quibusdam monachis et ordinis sui fundamenta iniecit, CLVII, 1224. — Notitia fundationis Cistercii, CLX, 1168. — Epistola Gualteri Cabilon. episc. ad Paschalem II, CLXIII, 448. — Calixtus II capitula Cisterc. confirmat, ann. 1119, CLXIII, 1147. — Stephanus Angustod. episc. sæc. xii, CLXXII, 1509. — Privil. Innocentii II, an. 1152, CLXXIX, 122. — Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1541. — Iter Cisterciense auct. Jacobo Mecklero paræcho in Marchia Sultensis, ann. 1667. *Description des tombeaux de l'abbaye de Cîteaux par deux Bénédictins.* — Privil. Alexandri III, ann. 1165, CC, 340, 390, 192, 594, 966, 979, 1269, 1287. — Lucii III, ann. 1184, CC, 1501. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1472. — Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1454. — Thomas Cisterciensis mon. claruit circa 1180, CCVI, 9. — De fundatione monast. Schardeburgensis in Anglia sub Cælestino, ann. 1192, CCVI, 961. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 158, 1051; ann. 1204, CCXV, 555, 683, 1164, 1206, 1546, 1547, 1564; ann. 1210, CCXVI, 285, 410, 411. — Ejusdem decretum ad universos abbat. Cisterc. de evangelizanda Borussia, ann. 1212, CCXVI, 668, 732.

CIVITACULA (DE) S. MARIE (Notre-Dame de la Ciotat, diocèse d'Aix, en Provence) monast. ord. Cisterc. cujus bona privilegiaque confirmavit Urbanus III, ann. 1186, CCII, 1561.

CLARAVALLENSE S. MARIE (Notre-Dame de Clairvaux, ancien diocèse de Langres, Aube) illustre monast. et ord. Cisterc. novum caput, a S. Bernardo abbate opitulante Hugone de Campania comite exstructum, ann. 1114. Paucis annis et sub S. Bernardo amplius 70 monasteria peperit hæc abbatia in diversis regionibus. — Juxta S. Bernardi petitionem Innocentius II possessiones et jura ejus monast. confirmavit, ann. 1152, CLXXIX, 126. — D. Bernardi vita et scripta, CLXXXII-CLXXXV. Sancti doctoris canonizatio ab Alexandro III, ann. 1103, CLXXXV, 610. — Charta Joceranni Lingon. episc., ann. 1121, *ibid.*, 977. — Guidonis Molisen. abb. 979. — Alphonsi regis Hispaniæ, 981; Sancia reginæ 982. — Theodorici Flandriæ comitis, 983. — Miroslai Bohemiæ ducis, 984. — Hatois episc. Trecentis, 985. — Theobaldi comitis Blesensis, et Joberti de Firmatate, 986. — Frederici Salvatoris de Sinaggio Gundræ Hispaniæ, 987. — Charta Garnerii de Fontania, ann. 1250, CLXXXV, 1425. — Charta fundationis ab Hugone Trecentis comite, ann. 1097, *ibid.*, 1147. — De fundatione abbatissæ Clarevall., *ibid.*

1535. — Monumenta Claraevall., 1550. — *Recherches sur le premier emplacement de Clairvaux*, 1698, 1737. — Charta Roberti de Brus Angli in gratiam Claraev., ann. 1275, *ibid.*, 1739. — Bulla Honorii super reliquiis a Cardin. Conrado datis Claraevalli, ann. 1226, *ibid.*, 1709. — Fastredus abbas claruit, ann. 1163, CLXXXVIII, 1637. — Alexandri III epist. et priv., ann. 1165, CC, 348, 966. — Petrus octavus claruit abbas, ann. 1186, CCI, 1391. — Henricus de Castro Marsiaco abbas, ann. 1188, CCIV, 211. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 1087, 1090; ann. 1212, CCXVI, 635.

CLARETIS (de) S. MARIE (Notre-Dame des Claretis, diocèse de Chartres) parthenon ord. Cisterc., a Matilde Paticensi comitissa exstructus, ann. 1203. — Priv. Innocentii III eod. an., CCXV, 240.

CLARHOLTENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Clarholten, diocèse de Munster), monast. ord. Præmonst. fundatum ante, ann. 1146, quo Eugenius III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1159.

CLARIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Clairac, diocèse d'Agen) monast. ord. S. Bened. cujus conditor æstimatur Pippinus circa finem vni. sæc. — Ab Albigensibus vastatum æt. sæc. xii. — Epist. Innocentii III ad abbat. adversus archiepisc. Auxitanum, ann. 1212, CCXVI, 789.

CLARIFONTIS S. NICOLAI (Clair-Fontaine) monast. ord. Præmonst. a Bartholomæo episc. et a B. Norberto fundatum, cui primus abbas præfuit Gerardus, ann. 1121, CLVI, 1001.

CLAROMARISCO (de) (Clairmarais, diocèse de Saint-Omer) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1128 a Fulcone Dunensi abbate. — Epist. Alexandri III ad abbatem de tuenda sorore B. Thomæ Cantuar., ann. 1166, CC, 508. — Epist. Innocentii III ad abbat. de reformatione S. Judoci, ann. 1213, CCXVI, 937.

CLASSENSE SS. JOANNIS ET STEPHANI (Saint Jean de Classe, dans le patriarcat de Ravenne) monast. ab urbe in qua situm est nomen duxit, quæ olim a Julio Cæsare exstructa est super Adriaticum mare haud procul a Ravenna. Hujus monast. abbas Claudius familiaris fuit S. Gregorio Magno, ann. 600, LXXVII, 918 not.

CLASSENSE S. SEVERI (Saint-Sévère de Classe) monast. ord. S. Bened., cujus bona et privilegia confirmavit Alexander II papa ann. 1062, CXLVI, 1426.

CLASSENSE S. APOLLINARIS (Saint-Apollinaire de Classe), monast. de quo mentio agitur apud Agiselum, ann. 669, CVI, 681, 741. — Ad hujus monast. abbatem scribit S. Petrus Damianus, CLIV, 597. — Abbas Classensis juramentum præstat Gerberto tunc Ravennatensi archiepisc., ann. 998, CXXIX, 269. — Præceptum S. Henrici II imper., ann. 1009, CXL, 286. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 912; Lucii III, ann. 1183, CCI, 1244; Urbani III, ann. 1186, CCII, 1371, 1535.

S. CLAUDII MON. *Vide CONDATESCENSE.*

CLAUSTRO-NEOBURGENSE. *Vide NIEBURGENSE.*
CLEMENTIS (S.) monast. in dioc. Genuensi situm, cujus mentio fit in Epistola Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1443.

CLEMENTIS (S.) de PISCARIA. *Vide PISCARIENSE.*

CLIVATENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Clivati, dans la Valteline ou le pays des Grisons) monast. ord. S. Bened. a Desiderio Langobardorum rege exstructum, ann. 753. — De quo mentio fit, CLXXIII, 1472.

CLODOALDI (S.). *Vide NOVIENTENSE.*

CLUNIACENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Cluny, diocèse de Mâcon, Saône-et-Loire) celeberrimum monast. ab illustri Guillelmo Aquitaniae duce fundatum et Bernoni primo abbati commissum, ann. 931. — Priv. Joanni XI papæ, CXXXII, 1035, 1038. — Item priv. Leonis VII, ann. 957, *ibid.*, 1068, 1069, 1074, 1082. — S. Odo successit Bernoni, CXXXIII, 15. — Hujus monast. initia, *ibid.*, 94. — Priv. Agapeti II sub S. Aymardo abbate, ann. 950, *ibid.*, 960; Joannis XIII, CXXXV, 990; Benedicti VII, CXXXVII, 332. — Chartularium Cluniac. a S. Aymardo, *ibid.*, 785. — S. Maiolus fit abbas, ann. 951, *ibid.*, 707; S. Odilo, 778. — Privil. Gregorii V papæ 932. — Epist. Petri Damiani, CXLIV, 378. — Priv. Silvestri II, ann. 1003, CXXXIX, 283; Benedicti VIII, *ibid.*, 1601. — Joannis XIX quo omnia jura, bona et privilegia confirmat, ann. 1027, *ibid.*, 1133, 1143, 1146. — Rodolphus Glaber monach., ann. 1048, CXII, 609. — S. Odilo abbas, ann. 1049, *ibid.*, 851. — Odilonis præcept. 1039, 1041. — Amadei comitis charta, 1042. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CXLIII, 607; Victoris II, *ibid.*, 803. — Stephani X papæ epist. et priv., *ibid.*, 879; Alexandri II, 1063, CXLVI, 1293. — Privil. S. Gregorii VII, ann. 1073, CXLVIII, 661, 679. — Udalricus monach. claruit, ann. 1086, CLXIX, 633. — Urbanus II papa primum Cluniac. mon. et orior. ann. 1076. — Urbani privil.

CLII, 45, 291, 410, 441, 485, 493. — S. Hugo Cluniac. abbas, ann. 1109, CLIX, 845. — Epist. Clementis Flandriæ comitis ad Hugon. de reformatione monast. S. Bertini, 959. — Chartæ et variae donationes in gratiam Cluniaci factæ sub S. Hugone abb., 955 *et seqq.* — Paschalis II privil. et epist., CLXIII, 51, 55, 56, 81, 173, 204, 220, 225, 260, 262, 281, 338, 339, 412. — Gelasil privil., 1118, *ibid.*, 492, 509; Calixti II, ann. 1120, *ibid.*, 1164, 1189. — Petrum Cluniac. abb. gratulatur, 1256. — De Pontio abbate exauctorato, 1314. — Honorii II privil. CLXVI, 1223. — Honorii II breve adversus Pontium quondam Cluniac. abb., ann. 1126, *ibid.*, 1258, 1259. — Petri abbatis auctoritas asseritur, 1263. — Innocentii epist. ad Petrum Ven. de pecunia ab Henrico Anglorum rege concessa, ann. 1151, CLXXIX, 96. — Indulgentia 40 dierum poenitentibus apud Cluniacum concessa ab eod. Innocentio II, ann. 1132, *ibid.*, 127. — Privil. Innocentii II, 129. — De administratione abb. S. Bertini, 153. — Ejusdem pap. priv. 268, 441, 478, 656; Celestini II, ann. 1144, *ibid.*, 810; Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 867, 888; Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1108, 1272; Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1042, 1070; Adriani IV, ann. 1154, *ibid.*, 1415, 1425. — Petri Vener. abb. scripta, ann. 1158, CLXXXIX, 9. — Chart. Adalberonis Leod. episc., ann. 1124, *ibid.*, 1055. — Raynaldi Rhemensis arch., ann. 1125, *ibid.*, 1058, 1058. — Ludovici VII regis, ann. 1130, 1060, 1061. — Lipl. Stephani Anglor. regis, ann. 1133, *ibid.*, 1063. — Hatois Trec. episc., ann. 1138, *ibid.*, 1066. — Charta Wilhelmi comitis super Mauziacensi et Celsiniaeensi monasteriis, ann. 1153, *ibid.*, 1067. — Frederici imperator. de monast. Balnensis, 1070. — Richardi Constant. episc. super eccles. de Mossalini, 1071. — Alexandri III epist. et privil., ann. 1159, CC, 113, 967, 1060, 1093, 1166, 1297, 1316; Lucii III, ann. 1183, CCI, 1326; Urbani III, ann. 1186, CCII, 1263, 1379; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1303, 1507, 1512, 1517; Celestini III, ann. 1191, CCVI, 890, 916, 918, 1179. — Hugo V Cluniac. abb. claruit ann. 1203, CCIX, 881. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 526, 1538, 1539; CXVI, 791; CCXVII, 19, 230. — De jurâ correctionis abbatibus concessa, 234, 242.

CLUNICENSE (Cleinck, dans le duché de Nassau, Bavière) monast. ord. Cisterc. quod Otho Bumberg. episc. comparavit a Leopoldo marchione, ann. 1152, CLXXIII, 1279.

CLUSANIENSE seu CLUSINENSE (Cluzi, dans le territoire de Sienna) monast. ord. S. Bened. cujus monachis scripsit Celestinus III papa, ann. 1191, CCVI, 898.

CLUSIENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Cluse, en Savoie) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 966 ab Hugone Arvernensi comite, cujus Benedictus primus abbas fuit, CL, 1449 1452. — Vita Benedicti Clusiensis abb. auct. Wilhelmo ejus discipulo, *ibid.*, 1456. — In eo monast. hospitatur S. Anselmus, CLVIII, 98. — Privil. Innocentii III quo confirmavit quamdam unionem, ann. 1212, CCXVI, 682.

CLUSINCENSE (Les Clouzeaux, en Vendée) monast. ord. S. Bened. ad cujus abbatem scripsit Innocentius ut se absteineret ab usurpatione cum monasterii detrimento, ann. 1150, *ibid.*, 72.

COACENSE seu QUOTIACENSE. *Vide ANTISIODORENSIA MONASTERIA.*

COLA (de). *Vide S. JOANNIS.*

COLLI AUREI. *Vide PAPIENSE.*

COLLE BERTANNI (de) S. JACOBI (Saint-Jacques de Colle Bertanno, Italie) hospitale cujus bona sub sua tuitione suscepit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 509.

COLCESTRIENSE (Colchester, Angleterre) monast. ord. S. August. cujus jura atque possessiones confirmavit Paschalis II, ann. 1099-1118, CLXIII, 443.

COLDIZENSE (Colditz, en Saxe) monast. ord. S. August. quod, petentibus Halberstatensi et Bambergensis episcopis, privilegio confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 599. — Privil. Innocentii III, ann. 1.08, CCXV, 1463.

COLIMBRIENSE. *Vide CAUCUS.*

COLONIENSE S. CUNIBERTI (Saint-Cunibert de Cologne) monast. ordinis S. August. in quo educatus est et canonicus factus S. Bruno Carthusianorum fundator, circa 1076, CLII, 36.

COLONIENSE S. PANTALEONIS (Saint-Pantaléon de Cologne) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et privilegia confirmavit juxta votum fundatorum imperatoris et imperatricis, Benedictus VII papa, ann. 976, CXXXVIII, 326. — Wolbero abbas S. Pantaleonis claruit, ann. 1167, CCXV, 1001.

COLONIENSE S. ANDREÆ (Saint-André de Cologne)

monast. ord. S. August. cujus abbas se precibus commendat sanctæ Hildegardis S. Ruperti abbatissæ XII sæc. CXCII, 310.

COLUDUNENSIS in Anglia situs parthenon, cujus Ebba, regis Ælfridi amita, abbatissa fuit, ann. 684, XCVI, 201. — Incendio destructus est, 215.

COLUMBA (S.) MARIE (de) (Sainte-Marie de Colomba, dioc. de Plaisance) monast. ord. Cist. et e Clarav. ortum, quod rogante S. Bernardo, privilegio munivit Innocentius II, ann. 1137, CLXXXIX, 311. — Priv. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1041. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXVI, 735; CCXVI, 458.

COLUMBÆ (S.) SENONENSE (Sainte-Colombe de Sens) monast. ord. S. Benedicti. — Præceptum Emmonis episc. de obedientia abbati debita, ann. 659, LXXXVIII, 1168. Idem hujus monast. privilegia confirmavit, 1171. — Epist. Celestini III de prioratu de Charitate ann. 1196, CCVI, 1181. — Privil. Innocentii III ann. 1206, CCXV, 819; CCXVI, 422. Epist. ejusdem 718; CCXVII, 77, 100.

COLUMBANI (S.) Vide Loxovienne.

COLUMBANIENSE (S.) PATROCLI (Colombiers dans l'ancien dioc. de Bourges) monast. a S. abbate Patroclo exstructum prope Montem Lucium (Mont-Luçon) circa ann. 541, LXXI, 1054.

COMENSE (S.) ABUNDII (Saint-Abond de Côme, eu Lombardie) monast. ordinis S. Bened. cui bona quædam confirmantur a Ludovico Pio ann. 818, CIV, 1037. — Dipl. ann. 821, CIV, 1136, 1137. — Privil. Urbani II ann. 1095, CL, 417.

COMENSE S. FIDELIS (Saint-Fidèle de Côme dans le Milanais) monast. ord. S. August. exstructum ante ann. 1116, quo Paschalis II eidem concessit privilegia, CLXIII, 595, 417.

COMODOLIACENSE S. JUNIANI (Saint-Junien-les-Combles, dioc. de Limoges) monast. a S. Amando et a S. Juniano conditum ad Vigenum (snr la Vienne), in territorio Lemovicensi circa ann. 500. A mera incipit cellula, quæ paulatim in monast. crevit; postea ad canonicos sæculares transiit, LXXI, 905 not.

COMPENDIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Compiègne, Oise) monast. ord. S. Bened. a regina Constantia uxore Roberti regis fundatum prope Vermeriam. — Priv. Roberti regis, ann. 1029, CXL, 968. — Eugenii III ann. 1150, CLXX, 1435. — Alexandri III, ann. 1162; CC, 180, 181, 314, 520, 659, 837, 842, 940, 947. — Epist. Innocentii III ad abbatem qua ipsi judicem assignat Silvanect. episc. ann. 1198, CCXIV, 406, 435. ann. 1204, CCXV, 504; CCXVII, 161.

COMPENDIENSE XENODOCHIIUM (Frères de l'hospice de Compiègne) quod Alexander III præcedenti monasterio coadunavit, ann. 1164, CC, 305, 314.

COMPLUTENSE. Vide S. Petri de Montibus.

CONA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Cône-sur-Loire, dioc. de Nevers) monast. ord. Bened. cujus bona privilegia confirmavit Alexander III ann. 1172, CC, 889.

CONCHENSE DE CASTELLETO (Conches, diocèse d'Evreux) monast. ord. S. Bened. a Rogerio Anglo exstructum ann. 1035, cui Hugo Lugd. archiepisc. concessit ann. 1077 ecclesiam de Castellato (Sainte-Foy de Châtillon-Largentière), CLXVII, 509. — De hujus monast. fundatione, CCI, 1516. — Innocentii III epist. de abbate hujus monast. ann. 1198, CCXIV, 264, 573.

CONCHENSE seu CONCHARUM (Conques, dioc. de Cahors) monast. ord. S. Bened. in dioc. Cadurcensi, nunc autem Ruthenensi, exstructum, ut videtur, ab Ambrosio episc. ann. 735, LXXXIX, 1208. — Postea in prioratum conversum est, *ibid.* — Diplom. Ludovici Pii ann. 818, CIV, 1090. — A Pippino rege donatum est monasterio Figeacensi, circa eadem tempora, 735, CXXI, 25. — Item a Gregorio VII papa confirmata est hæc donatio, ann. 1080, CXLVIII, 707. — Priv. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1601.

CONDAMINA S. MARIE (Notre-Dame de la Condamine, dioc. de Genève) monast. ord. Cist. XII sæc. exstructum, cujus abbati scripsit Innocentius III de quadam accusatione adv. episc. Vesontin. ann. 1211, CCXVI, 479.

CONDATENSE S. MARIE (Notre-Dame de Condé, anc. dioc. de Cambray) ditissimum puellarum monast. super Scaldum in dioc. Cameracensi exstructum, ut credunt, a S. Amando circa 590. — Postea autem decidens transiit ad quosdam sæculares canonicos VI sæc. CXLIX, 140.

CONDATENSE S. MARTINI (Candé, dioc. de Tours), monast. ord. S. Ben. ad confluvium Ligeris et Vigenne exstructum VI sæc. LXXI, 184, 477.

CONDATESCENSE seu S. EUGENDI JURENSIS (Abbaye de Saint-Oyan du Jura) monast. ord. S. Bened.

quod postea S. Claudii nomen accipit ad montem Jurensis fundatum ab abbate Suspicino et ejus socio Romano circa 520, LXXI, 1042 not. — Ab abbate Eugendo nomen traxit, *ibid.* — Privil. S. Adonis Vienn. episc. ann. 870, CXXIII, 443. — Charta Hugonis Trecentis et Barensis comitis ann. 1101, CLXXV, 1460.

CONDOMENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Condom, dioc. de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et jura, postulante abbate Raymundo, privilegio confirmavit Gregorius VII papa ann. 1076, CXLVIII, 668.

CONFLUENTENSE B. MARIE VIRG. postea vero S. FLORIANI (Notre-Dame de Conflans près Trèves) monast. ord. S. August. inter Rhenum et Mosellam situm, quod S. Henricus II imperator dederat Poppo Trevir. episc. ann. 1018, CXL, 338. — Abbatia epist. qua se commendat sanctæ Hildegardis precibus, XII sæc. CXCII, 309.

CONFLUENTENSE S. GEORGII (Conflans-en-Jarney, dioc. de Metz) monast. in Lotharingia situm cui prædia quædam concessit Childericus rex ann. 673, LXXVII, 1298.

CONFLUENTIENSE S. HONORINÆ (Conflans Sainte-Honorine) monast. ord. S. Bened. ab Ivone de Bellomont conditum prope Parisiam, in loco ubi Isara Sequanæ jungitur et Becensi abbatie concessum ann. 1080, CLVIII, 1163.

CONSIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Coincy, dioc. de Soissons), monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1072 a Theobaldo Campaniensis comite, postea Cluniac. subjectum. — Privil. Urbani III ann. 1185, CCII, 1333.

CONSTANTIENSIS CANONIA S. STEPHANI (Communauté ou église collégiale de Saint-Étienne de Constance, Suisse) cujus bona privilegia confirmavit Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1611.

CONSTANTIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Coutances) monast. ord. S. Bened. a Nigello vicecomite exstructum, XI sæc., CCI, 1318.

(CONSTANTII (S.) DE URBEVETANA (Saint-Constant de Civita-Vecchia, Italie) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegia confirmavit Adrianus IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1477.

CONSTANTINOPOLITANUM S. MARIE (Couvent Sainte-Marie de Constantinople) monast. quod exstare XI sæc. nos docet pro monachis Latinis S. Petrus Damianus, CXLIV, 596.

CONSTANTINOPOLITANUM HOSPITALE dictum DE BUCCA LEONIS (Hospitaliers de Constantinople) apud Innocentium III, ann. 1207, CCXV, 1564; CCXVI, 77.

CONSTANTINOPOLITANUM STUDIENSE (Couvent de Stude à Constantinople) monast. quod celeberrimum factum est sub abbate Theodoro Studita dicto, ann. 795, qui Iconoclastas vehementer impugnavit. Ad abb. Nicetam scripsit S. Leo IX, de continentia a subdiaconis servanda ann. 1054, CXLIII, 781.

CONSTANTINOPOL. SS. JOANNIS ET SAMSONIS (Hospitaliers de Saint-Jean de Constantinople). De domo hac fratrem quemdam commendat Alexander III Magistro Hierosolymitano, ann. 1163, CC, 273. — Priv. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1435; CCXVI, 217.

CONVENTRENSE (Coventry, diocèse de Lincoln au comté de Warwick) vetus monast. ord. S. Bened. a regibus Angliæ conditum et sepius auctum, sed jam dudum eversum; de eo restaurando ad archiepiscop. Cantuar. et Lincoln. episc. scripsit Cæstius III, ann. 1197, CCVI, 1234. — Epist. Innocentii III qua episcopum arguit eo quod monachos e sue eiecisset monast. ann. 1198, CCXIV, 208; ann. 1208, CCXV, 1528.

CONVENTRIENSE B. MARIE (Coventry, dans le comté de Warwick) monast. a Leofrico duce in Angliam conditum, quod privilegiis ornavit Alexander II papa, ann. 1063, CXLVI, 1299. — Lucii II priv. ann. 1144, CLXXIX, 862.

CORBEIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Corbie, dioc. d'Amiens) monast. insigne ord. S. Bened. juxta Senonam exstructum a S. Clothilde et ejus filio Clotario ann. 550, LXXI, 688 not. — Chartularium hujus abbatie apud Adalhardum, CV, 585. — Augetur a S. Bathilde, LXXXVII, 670. — Dipl. Clotarii III, 1280, 1282. — Theodorici, ann. 681, 1330. — Chilperici II, ann. 716, LXXXVIII, 1123. — Charta Berthefredi Ambian. episc., 1178. — Dipl. Caroli Magni, ann. 769, XCVII, 915. — Privil. Nicolai I papæ, CXIX, 815. — Paschasius Radbertus magister fit, deinde abbas, circa 820, CXX, 11. — Privil. concilii Paris. ad Paschasium Radbert., ann. 846, CXX, 27. — Adalhardus ejus prædecessor in Heriense monast. missus fuerat exsul, CXX, 1528. — Ratramnus monachus floruit, ann. 868, CXXI, 9. — Privil. Nicolai V papæ, ann.

887, CXXIX, 794. — Item Benedicti III, CXXIX, 1001. — Adriani II, ann. 870, *ibid.*, 1019. — Christophori antipapae, CXXVI, 45. — Floruit Widukindus monach., ann. 985, CXXXVII, 114. — Benedicti VII privil., CXXXVII, 539. — Diplom. Roberti regis adversus oppressores Elsterum de Encra, ann. 1016, CXXI, 965. — Privil. S. Leonis IX papae, ann. 1050, CXLIII, 641. — Epist. Alexandri II ad Gervasium Rhemensem archiepisc. pro Corbeiae defensione, CXLVI, 1285, 1321. — Charta Guidonis Ambian. episc., ann. 1066, CXLVI, 1507. — Privil. Urbani II, ann. 1096, CLI, 456; Paschalis II, CLXIII, 215, 295. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1260, 1352, 1491, 1495. — Wibaldus ex Stabulensi fit Corbeiensis abbas, ann. 1157, CLXXXIX, 1075. — Anastasius IV annuli usum concessit Wibaldo, ann. 1153, CLXXXVIII, 1052. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, petente Wibaldo concessum, CLXXXVIII, 1389. — Idem subiecit monast. Werbenae Corbeiensis, 1434. — Alexandri III, ann. 1172, CC, 758, 847, 861, 1010. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1294. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 450, 455, 478; ann. 1203, CCXV, 205, 1586, 1387; ann. 1310, CCXVI, 195, 505.

CORBEIENSE-NOVUM (Corvey ou Corbie-le-Neuf, dioc. de Paderborn), monast. ord. S. Bened., a Ludovico Pio, et S. Abbate Adalardo in Saxonia et Paderborn. dioc. multisque bonis dotatum, ann. 825, CIV, 1128, 1129, 1150, 1205, 1228, 1229, 1244, 1245. — Privil. S. Henrici II imper. ann. 1002, CXL, 247. — Dipl. Chonradi II imp., ann. 1025, CLI, 1045, 1052. — Henrici III imp., ann. 1059, CLI, 1085, 1089. — Diploma Friderici Colon. archiepisc., ann. 1120, CLXVI, 1552. — Friderici imp. privil. CLXXXIX, 1502. — Litterae Theoderici abbat., ann. 1537, CLXXXIX, 1506.

CORBINIACENSE S. MARCULFI (Corbeny), monast. seu prioratus in dioc. Laudun. S. Remigii abbatiae subiectus, cuius bona et privilegia confirmavit S. Leo IX, papa, ann. 1049, CXLIII, 619. — Urbanus II Ingelranno episc. praecipit ut illud monast. restituat S. Remigio Rhemensis, ann. 1098, CLI, 539. — Paschalis II a subiectione monast. Flaviniacensi illud eximit, ann. 1107, CLXIII, 220. — Epist. Adriani IV de ejus monast. in reformatione, ann. 1155, CLXXXVIII, 1442.

CORBIONENSE seu CUBBIONENSE (Saint-Laumer de Corbion, dioc. de Chartres), monast. ord. S. Bened. Ansegisi Fontanell. abbat., ann. 853, CV, 744, et in Vita S. Bathildis, 590, LXXXVII, 669, not.

CORBOLIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Corbeil, dioc. de Versailles), monast. ord. S. Bened. a temporibus Ludovici VI fundatum, cuius Henricus et Philippus fratres Ludovici VII abbates fuere, privil. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1043.

CORBOLIENSE S. EXUPERII (Saint-Spire de Corbeil, anc. dioc. de Paris), monast. ord. S. Bened. ann. 950 conditum. — Privil. Coelestini III, ann. 1199, CCVI, 1199.

CORBOLIENSE S. MARIE DE CAMPIS (Notre-Dame des-Champs à Corbeil), monast. ord. S. August. exstructum ante ann. 1125. — Privileg. Innocentii III, ann. 1214, CCXVII, 234.

CORUBENSIA MONASTERIA tempore S. Eulogii : 1° *Intra urbem*, S. Acisell in cuius ecclesia requiescebat ejusdem corpus; S. Zoili mart. cum ejus tumulo; SS. Faustii, Januarii et Martialis, ubi eorum cineres asservabantur; S. Cypriani, S. Genesii, S. Eulaliae virg.

2° *Extra urbem*, S. Christophori trans flumen, Cateclarense S. Mariae in montibus Cordubae vicinis; Tabanense monast. a S. Eulogio fundatum in hisdem montibus; Pilemellaricense S. Salvatoris ejusdem temporis et in hisdem locis exstructum; Armitatense, ad Armitatæ fluminis ripam a S. Zoilo conditum; S. Felicis in oppido Froniano situm; S. Martini apud oppidum Royana; SS. Justii et Pastoris ad viculum Leulensem, ann. 859, CXV, 919.

CORMEIIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Cormeille, entre Lisieux et Pont-Audemer, Normandie), monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1060 a nobili viro Guillelmo, Osborni Preperensis filio — Privileg. Alexandri III, ann. 1169, CL, 580. — De eo monasterio mentio agitur. CCII, 1516.

CORMERICENSE sive CORMARICENSE S. PAULI (Cormery-sur-Judre), monast. ord. S. Bened. ab Itherio S. Martini Turon. abbate exstructum, ann. 780, cum Caroli Magni subsidio; sic a Majori Monasterio pendebat. Caroli Mag. privil. ann. 800, XCVII, 992, 995. — Ibi tria exstruxit alaria Alcuinus, Itherii successor, CI, 1450. — Primi abbates Jacobus et Odacer, 1451. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 807, CIV, 981, 1010, 1195, 1301. — De eodem mentio fit, CXIX, 561. — Guido quondam abbas injuste ablata restituit, ann. 996, CXXXVII, 853. — Praecept.

Roberti regis, ann. 1018, CXXI, 987, 989. — Abbates Cornaric. sumere tenentur baculum pastoral. ad sepulchrum S. Martini, bulla Urbani II, CLI, 456. — Concordia abbas S. Pauli et Roberti de Arbrissello, ann. 1109, ELXII, 1092.

CORONA (de) (La Couronne, diocèse d'Angoulême, Charente), monast. ord. S. Aug. fundatum ann. 1122. a Lamberto Engolismensi clerico. — Epist. Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1162; CCXV, 315.

CORSARUM. *Vide ROMANUM.*

CORSICENSE (Ile de Corse), monast. virorum a Sabina religiosa femina exstructum temporibus S. Gregorii Magni, LXXV, 501.

CORTENBERGENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Cortenberg, en Belgique), parthenon ord. S. Bened. a B. Columbano abbate et Godefrido duce conditus inter Bruxellas et Lovanium cui per chartam multa concessit Olo episc. Camerac., ann. 1110, CLX, 1155.

COSMÆ (S.) DE VICOVARO (Saint-Côme de Vicovare dioc. de Pavie), monast. cuius Innocentius III sub protectione sua bona suscepit, ann. 1212, CLXXVI, 633.

COSMÆ et DAMIANI (SS.) (Saint-Côme et Saint-Damien, Espagne), monast. ord. S. Bened. de quo mentio fit in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 612.

COSMÆ et DAMIANI (SS.) DE MONTE (Saint-Côme et Damien du Mont, en Illyrie), monast. cui concessit privil. Innocentius III, ann. 1209, CCXVII, 194.

COSMÆ (S.). *Vide TURONENSE.*

COSMÆ (S.), parthenon, *vide TALIACOTTIENSE.*

COSTENSE (Costa, dioc. de Brague, en Portugal), monast. cui injungit Innocentius III, ut suo episc. obediat, ann. 1199, CCXIV, 704.

COTUMENSIS (Religieuses de Cotum, dioc. de Lincoln, Anglet.), parthenon pro quo Alexander III scripsit ad episc. Eborac. et Lincoln., ann. 1177, CC, 1156.

COWENTRENSE. *Vide CONVENTRENSE.*

CUXNAO (de). *Vide CUXANENSE.*

CRASSENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Grasse, dioc. de Carcassonne), monast. ord. S. Bened. ab abbate Nimfrido exstructum, et a Carolo Magno diplomate confirmatum, ann. 779, XCVII, 962, C, 489 not. — Diplom. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 992, 963. — Privil. Agapeti II papa, ann. 951, CXXXIII, 908. — Item Gelasii II bulla, ann. 1118, CLXIII, 504. — Calixti II quo conceditur ecclesia de Valeris, *ibid.*, 1114. — Eugenii III epist. de servando Urbani II decreto, ann. 1153, CLXXX, 1593.

CREDONENSE. *Vide infra CROMIENSE.*

CREMELLEENSE seu CREMENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Crème, Etats de Venise), monast. feminarum a Robaldo Mediolanensi episc. fundatum de ejus instrumento mentionem facit privilegium Urbani III, ann. 1187, CCII, 1490.

CREMENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Crème, Etats Venitiens), monast. ord. S. Bened. ab Henrico Pergamensi comite exstructum, a Rogerio Volaterrensi episc. et ipsius fundatoris filio Sedi apostolica concessum juxta tenorem priv. Calixti II papae, ann. 1123, CLXIII, 1281.

CREMONENSE S. CRUCIS (Sainte Croix de Crémone), monast. ord. S. Bened. quod monachi Nonantulani sibi pertinere contendebant apud Coelestinum papam III, ann. 1196, CCVI, 1171.

CREMONENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Crémone), monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1040 quo Henricus III imp. episcopi voto annuens abbatii interdictit ne bona hujus monast. alienentur, CLI, 1090.

CREMONENSE S. GABRIELIS (Saint-Gabriel de Crémone), monast. cuius priori scripsit Innocentius III, ann. 1203, CCXV, 159, 168.

CREMONENSE S. MARIE (Notre-Dame de Crémone), monast. ord. S. August. cuius bona et privilegia Calixtus II post Urbanum II confirmavit, ann. 1123, CLXIII, 1269. — De controversia cum suo episc., *ibid.*, 1316.

CREMONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Crémone), monast. S. August. Decretum Calixti II quo abbatibus electio conceditur episcopo, inn. 1120, CLXIII, 1177.

CREMONENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas de Crémone), monast. cuius abbas Innocentio III scripsit ut sibi liceret munus resiliendi ob infirmitates ann. 1203, CCXV, 168.

CREMONENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean de Crémone), parthenon a comite Bernardo et Bertha ejusdem uxore exstructus paulo ante ann. 1066 quo illum privilegio confirmavit, CLI, 484.

CREUZLINGENSE SS. UDALRICI ET AFRÆ (Saint-Udalric et Sainte Afe de Creuzlinghem, aux portes de Constance, en Suisse), monast. canonicorum regularium cuius bona confirmavit Honorius II, ann. 1125, CLXVI, 1270.

CRISENONENSIS S. MARIE (Crisenon, entre Cravant

et Vermenton sur l'Yonne anc. dioc. d'Auxerre), primum monast. ord. S. Bened. a comitissa Adelaide Roberti regis filia exstructum ann. 1030, factum est postea puellarum parthenon, sub Guidone Molismensi abbate et in abbatiam transformatum juxta privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 519. — Priv. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1096; Cælestini III, ann. 1196, CCVI, 1163.

CRISPIENSE S. ARNULFI (Saint-Arnoul de Crépy, dioc. d'Amiens), monast. ord. S. Bened. a Waltero Albo dicto Ambian. comite exstructum ann. 1008. — Ad Cluniac. transit ann. 1078. — (Charta Godefridi Ambian. episc. ann. 1108, LXXII, 742. — Privil. quo Innocentius II illud asserit Clunice. monasterio ann. 1130, CLXXIX, 67. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 147. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1245.

CRISPINENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Crespin, entre Mons et Valenciennes), monast. ord. S. Bened. a S. Landelino fundatum, circa ann. 640, CLIX, 140. — Privil. Urbani II papa, ann. 1099, CLI, 523.

CRISPINI (S.) IN CAVEA seu CAGIA (Saint-Crépin en Chaye, anc. dioc. de Soissons), monast. ord. S. Bened. a v. sec. exstructum fortasse a SS. episc. Principio et Lupo, quod primum cessere canonicis ord. S. August., sed xi. sec. post restaurationem Regulam suscepit S. Bened., LXXI, 350. — Privil. Innocentii II, ann. 1143, CLXXIX, 619. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1086.

CRISPINIENSE (Religieux de Crispino, dans la campagne de Florence), monast. ord. S. Bened., quod olim item habuit cum S. Laurentii in Bifurco monasterio de quodam hospitali, definitam ab Innocentio II, ann. 1230, CLXXIX, 623.

CRISTA (de) (La Crête, dioc. de Langres), monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1121, a comitibus de Campania. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 793.

CRONIENSE alias CREDONENSE et CROVIENSE (Craon), monast. ordinis S. Bened. in agro Andeg. situm, LXXI, 900 not. — Illud monast. causa factum est litigii inter fratres S. Albini Andegav. et Vindocinenses sub Nicolao papa, ann. 1059, qui illud asseruit Vindocinensibus, CXI, 143; CXLVII, 1213.

CRONENSE alias CHRONONENSE (Cornon seu Cournon), monast. in Arvernia a S. Gallo Claromontano episc. fundatum circa ann. 551, LXXI, 303, 1030 not.

CRONCHTALLENIS S. GANGLI, parthenon Germaniae, cujus situs nos laet. Abbatissa olim scripsit S. Hildegardi, precibus ejus se commendans, xi. sec. CXCVII, 329, 538.

CROYLANDENSE (Croyland, ile du comté de Lincoln, Anglet.), monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 716, ab Ethelbaldo Merciorum rege. — Illustratum est a Rogerio monacho, auct. Vitæ S. Thomæ Cantuar., CXC, 257.

CRUCENBERGENSIS-MONTIS (Mont-Crucenberg, dans la Hesse), monast. ord. S. Bened. cujus bona confirmavit Cælestinus III papa, ann. 1191, CCVI, 898.

CRUCE (de S.) ANGLIENSE (Sainte-Croix d'Angle, dioc. de Poitiers) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1175, a Wilhelmo Tantis Pictav. episc. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 381. (Idem esse videtur aique Angliacense S. Joannis. Vide ANGLIACENSE.

CRUCE BURIENSE (de S.) (Sainte-Croix de Buris, près de Metz), monast. ord. Præmonst., prius dictum Sancti Eligii, conditum ann. 1124 ab abbate Justimontensi Zacharia et a quibusdam piis et nobilibus viris dotatum. — Privil. Alexandri III, ann. 1180, CC, 1312.

CRUCE (de) S. LEUFREDI (Croix Saint-Leufroy, près d'Evreux, Eure), monast. ord. S. Bened. ab ipso S. Leufredo conditum ann. 692. Monachi a Northmannis fugati ix. sec. ad S. Germanum de Pratis confugerunt, CII, 1316. — Privil. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 645.

CRUCIFERARIORUM S. PETRI (Hospice Saint-Pierre des Porte-Croix a Boica en Illyrie), monast. cujus rectori Mattheo privilegium concessit Urbanus III, ann. 1186, CII, 1387.

CRUCIS AVELLANÆ (S.). Vide AVELLANENSE.

CRUCIS (S.) DE LEIRENA (Sainte-Croix de Leyrena, dioc. de Coimbre en Portugal), monast. ord. S. August. quod Innocentius III ad obedientiam episcopo revocat, ann. 1198, CCXIV, 191, 302, 773; CCXV, 232.

CRUCIS (S.). Vide ENGESHEIMENSIS.

CRUDATENSE (Crusas, près Rochemaure, Ardèche) monast. ord. S. Bened. ab Elpodorio comite fundatum in dioc. Vivariensi super Rhodanum, quod postulante Bernaldo abbate, privilegio confirmavit Ludovicus Pius, ann. 817, CIV, 1063.

CRYPTA FERRATA (Religieux de la Crypte de fer, dans les environs de Rome), monast. cujus Innocentius III causam definit controversam cum militibus Templi de Owentino, ann. 1211, CCXVI, 436.

CUCUFATIS (S.), alias OCTOVIENSE seu VALIENSE dictum (Couvent de S. Cucufat ou d'Octovio, en Catalogne) monast. ord. S. Bened. æque celebre et opulentum, cujus possessiones confirmavit Urbanus II, ann. 1098, CLI, 513. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1159; Innocentii III episc. de hujus monast. correctione, ann. 1211, CCXVI, 511.

CUISSIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Cuissy, dioc. de Laon), monast. ord. Præmonst. exstructum a Gualtero de Juminaro et Bartholomæo episc., ann. 1122, CLVI, 1001. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1074. — Epist. Alexandri III adversus canonicos S. Petri Laudunensis in hujus monast. gratiam, ann. 1174, CC, 932. — Epist. Innocentii III de subventionem pro Locis sanctis, ann. 1199, CCXIV, 934.

CULTURA (de) S. PETRI CENOMANENSE (Saint-Pierre de Coulture, au Mans), monast. ord. S. Bened. in suburbio Cenomanensi exstructum a Bertramno episc. ann. 589, cujus Avesgotus abbas factus est, ann. 1072, CXLIII, 1431. — Decretum Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 740.

CUMENSE seu DE INSULA CUMARUM (Cumes-en-Île, dans la Terre de Labour, Naples), monast. ord. S. August. S. Euphemis dicatum. — Privil. Alexandri III, ann. 1178, CC, 1171.

CUNEGUNDIS (S.) seu MONASTERIUM INFERIUS (Sainte-Cunégonde ou le couvent d'en bas à Paderborn), parthenon cui, postulante abbatissa, privilegium concessit S. Henricus II. imp. ann. 1002, CLX, 242.

CUNIBERTI (S.). Vide COLONIENSE.

CUPERSANUM S. VINCENTII (Saint-Vincent de Conversano, dans la Terre de Bari, Naples), monast. ord. S. Bened. quod florentissimum olim fuit. Illud privilegio confirmavit, ann. 1110, CLXIII, 277. — Sed postea relaxata disciplina de eo reformando et restaurando scripsit Cælestinus III episcopus Polignanensi (Polignano) et Cupersanensi (Conversano), ann. 1194, CCVI, 1054.

CUPRO (de) (Cupers, dioc. de Bréchin, comté d'Angus, en Ecosse), monast. ord. Cisterc. fundatum a rege Malcolm III, ann. 1160. — Privil. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 870.

CURATIO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Coratio, diocèse de Reggio, Naples), monast. ord. Cisterc. a Rogerio de Marturano conditum paulo ante ann. 1129, quo Honorius illud privilegio ornavit, CLXVI, 1298. — Epistola Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1357. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1203, CCXV, 250.

CURBA FOSSA (de) SS. TRINITATIS. Vide LUCERNENSE.

CURBIONENSE. Vide CORBIONENSE.

CURIA-DEI (de) S. MARIE (Notre-Dame de la Cour-Dieu, dioc. d'Orléans), monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1118 a Joanne II episc. Aurel. — Privil. Alexandri III papæ, ann. 1162, CC, 155. — Lucii III, privil. ann. 1185, CCI, 1317. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1204, CCXV, 543, 1228, 1271, 1419.

CURIENSE S. LUCII (Saint-Luce de Curlo, en Italie), monast. ord. S. August., cujus possessiones et privilegia confirmavit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1400.

CURTO RIVO (de) seu MONASTERIUM RIVI AD NONNAS (Conrupt ou Montier-Rup-aux-Nonnains, sur la Meuse, dioc. de Toul), parthenon ord. S. Bened. exstructus ann. 1060. — Privileg. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 502.

CUSSANTIENSE S. JOAN. BAPT. (Cusance, dioc. de Besançon), monast. ord. S. Bened. a S. Ermenfrido conditum, vii. sec. Luxoviensi subiectum; postea prioratus factus abbatie S. Claudii annexus est testamento S. Ansegisi Fontanell. abb. ann., 833, CV, 746.

CUSSIACENSE S. MARIE. Vide supra CUISSIACENSE.

CUTHBERTI (S.) RADEFORDENSE (Saint-Cuthbert de Redford, Anglet.), monast. ord. S. August. a Wilhelmo de Suvelo fundatum ante ann. 1159, quo Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 103.

CUXANENSE SS. MICHAELIS et GERMANI (Saint-Michel de Cussan, dioc. de Perpignan), monast. ord. S. Bened. in dioc. Helenensi (d'He.n) exstructum a fratribus Exalatani, ann. 878. — Ejus possessiones et jura confirmavit Agapetus II papa, juxta petitionem abbatis Gaudfredi, ann. 950, CXXVIII, 903. — Privil. Joannis XIII, CXXXV, 969; Sergii IV, ann. 1011, CXXXIX, 1504. — Ibi floruit Garcus monach., ann. 1045, CXLI, 1441. — Initia hujus monast. 1443. Privil. Innocentii II, ann. 1130, CLXXIX, 69.

CYPRIANI (S.). Vide PICTAVINENSE.

CYRIACI (S.) PARTHENON. Vide GERKRODENSIS.

CYRIACI (S.) (Hodie Saint-Cirgues), monast. ord. S. Bened. in Arvernensis fundatum ante ann. 500. — Quod S.

Sidonius episc. miraculo quondam illustravit, LXXII, 157, 1021.

CZERWINSKENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Czervin près de Plock en Pologne), monast. ord. Præmonst. fundatum ante ann. 1154, quo, petente Guldono priore, Adrianus ejus monast. jura et possessiones privilegio confirmavit, CLXXXVIII, 1404.

DAGUILIACENSIS prioratus (Deuilly) a nobili viro Galterio et ejus uxore Odila fundatus ann. 1044, et a Brunone adhuc Tullensi episc., postea autem papa Leone IX, confirmatus, CXLIII, 587.

DALONSENSE S. MARIE (Notre-Dame de Dalon, dioc. de Limoges), monast. ord. Cist. a Geraldo de Salis exstructum ann. 1114, — Epist. Innocentii III ad abbat. de electione abb. Tutelensis ann. 1212, CXXVI, 645.

DAMIANI (S.) DE DONARIA (Saint-Damien de Donari, dans le Milanais), parthenon eidem subjectus abbas-tissæ atque Farinatensis. — Priv. Alexandri III, ann. 1169, (C. 602. *Vide FARINATENSIS*).

DAMIANI (S.) EREMUS seu SAXENA (Ermîtes de Saint-Damien à Ocri ou Sassena de la province de Ravenne), monast. in quo prior fuit S. Damianus quibusdam impingebat excessibus, constat epist. S. Leonis IX papæ, CXLIII, 740; CXLV, 45.

DANIELIS (S.) VENETIARUM. *Vide VENETIARUM*.

DAULENSENSE (S.) MARIE (Notre-Dame de Tholey, dioc. de Trèves), monast. ord. S. Bened. ejus Celestini III protectionem suscepit, bona privilegiaque confirmavit ann. 1195, CCVI, 1135.

DEARNACENSE, *Vide DURNACENSE*.

DECIHANENSE (Peut-être Dians-sur-Orvanne, Seine-et-Marne), monast. ejus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 1216.

DECIMAGENSE S. CIRICI (Peut-être Dixmont environs de Joigny, Yonne), monast. diocesis Antissiodorensis quod exstabat temporibus S. Ananrii episc., nempe vii sæc., CXXXVIII, 235.

DEENSE (S.) PHILIBERTI (Saint-Philibert de Dée ou Grand-Lieu, dioc. de Nantes), olim monast., postea autem prioratus, in dioc. Nannetensi exstructum in pago Herbaltico (Herbauges) et insula Heri, ejus abbas fuit Arnulfus et priv. assecutus est a Ludovico Pio ann. 818, CIV, 1089, 1305.

DEGARENSE seu TEGERENSE de quo fit mentio, CXL, 1171; idem ac Tegernscense.

DEMETRII (S.) *Vide THESSALONICENSE*.

DENKENDORFENSE S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Denzdorf, en Souabe), monast. Canonico. S. Sepulcri Hierosol. ord. ab illustri viro Bertholdo institutum paulo ante ann. 1150, quo illud ornavit privilegio Honorii II papæ, CLXVI, 1309.

DEODATI (S.) (Saint-Dié-en-Vosges, autrement dit les Jointures et Val-Gallée), monast. ord. S. Benedicti a S. Deodato fundatum ann. 667. — Charta confirmationis a Numeriano Remensi archiepisc. LXXXVIII, 1191. — Priv. S. Leonis IX papæ ann. 1049, CXLIII, 632. — Vita S. Deodati auct. Valcando, CLI, 611. — Priv. Paschalis II ann. 1109, CLXIII, 256. — Calixti II ann. 1223, CLXIII, 1281. — Innocentii III ann. 1151, CLXXIX, 105, 255.

DEODATI (S.) BENEVENTANI (Saint-Déodat, du dioc. de Bénévent), parthenon quem Anastasius IV subiecit, ann. 1155, monasterio S. Vincenti ad Vulturum, CLXXXVIII, 1021.

DERFORDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Derford ou Derford, dans les environs de Londres), monast. ord. Præmonst. exstructum ante ann. 1199, quo Innocentius III ejusdem possessiones privilegio confirmavit, CCXIV, 564.

DERTONENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tortone dans le Milanais), monast. ad ejus fratres scripsit S. Gregorius VII papæ ann. 1073, CXLVIII, 313.

DERTONENSE S. MARTIANI (Saint-Marcien de Tortone), monast. a Gisepando episc. fundatum, Diplom. Ottonis IV imper. ann. 950, CXXXVII, 569.

DERWENTENSIS PARTHENON in Anglia a Derwentia fluvio dictus (hodie Elcheater), in quo aliquandiu commorata est Acha quæ postea abbatissa fuit Coludanensis, ann. 680, XCV, 201.

DERWENSE SS. PETRI ET PAULI (Moutier-en-Der, Haute-Marne), monast. in silva Derbo exstructum, in Remensi dioc. ab abbate S. Berchario et rege Childerico, ann. 673, LXXXVII, 1296. — Diploma Theodorici, *ibid.*, 1378. — Charta Bertoendi Catalaun. episc. ann. 692, LXXXVIII, 1225. — Diploma Lotharii I ann. 827, CIV, 1162, 1164, 1204. — Adso monachus floruit ann. 992, CXXXVII. — Vita S. Bercharii fundatoris, 667. — Priv. S. Leonis IX papæ ann. 1049, CXLIII, 613, 644. — Victoris II papæ CXLIII, 818. — Alexandri II, CXLVI, 1310. — Paschalis II, ann. 1100, CLXII, 57. — Calixti II privi-

ann. 1124, CLXIII, 1320. — Alexandri III episc. de bonis monast. dilapidatis, ann. 1172, CC, 829, 932, 939. — Priv. Innocentii III ann. Inc.

DICKIRCHEN (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Dirklirchen, Moselle), parthenon ejus bona privilegio confirmavit Innocentius III ann. 1211, CCXVII, 214.

DIENSE et DEENSE S. MARCELLI (Saint-Marcel de Die, en Dauphiné), monast. ord. S. Bened. et congreg. Cluniac. vii sæc., LXXI, 878 not.

DIESSENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Dies-sen, Haute-Bavière), monast. a comitibus Berctulfo et Ottone exstructum paulo ante ann. 1132, quo illud sub sua tutela Innocentius II suscepit, CLXXXIX, 119.

DIONYSII (S.) PARISIENSE (Saint-Denis près de Paris), celeberrimum monast. ord. S. Bened. a Chlotario II rege inchoatum et filio ejus Dagoberto I absolutum et dotatum ann. 652. — Charta Chlotarii, LXXX, 454. — Chartæ regis Dagoberti, *ibid.*, 514, 515, 533, 535, etc. — Chart. S. Landeric. LXXXVII, 299. — Dipl. Chlodovei II regis ann. 640, *ibid.*, 681, 690. — Chlotarii III ann. 659, *ibid.*, 1277. — Theodorici ann. 681, *ibid.*, 1329. — Chlodovei III, LXXXVIII, 1081, 1083, 1086. — Childerberti III, *ibid.*, 1059, 1094 *passim*. — Chilperici II, *ibid.*, 1118 *et seqq.* — Theoderici IV, *ibid.*, 1156. — Chart. Caroli majoris domus de donatione prædii Clippiaci (Clippi) ann. 741, *ibid.*, 1302. — Diplom. Pippini, *ibid.*, 1308. — Dagobertus rex hoc argento supertextit, XCVI, 1401. — Pippini regis Placitum, ann. 752, *ibid.*, 1520, 1524, 1563, 1567. — Carolomanni reg. ann. 769, *ibid.*, 1572, 1581. — Caroli Magni ann. 769, XCVII, 915, 953, 959, 966. — Charta Gisela ejusdem sororis ann. 798, *ibid.*, 984. — A Carolo Magno confirmatur, *ibid.*, 985. — Dipl. Ludovici Pii et Lotharii, ann. 825, CIV, 1147, 1142. — De ejus monast. reformatione sub abbate Hilduino, ann. 852, *ibid.*, 1206, 1211, 1221. — Priv. Nicolai I papæ, CIX, 819. — Priv. Leonis III, ann. 708, CXXIX, 967. — Nicolai I, *ibid.*, 1015. — S. Leonis IX papæ, ann. 1049, CXLIII, 620, 791. — Nicolai II, ann. 1081, *ibid.*, 1551. — Alexandri II, CXLVI, 1506, 1509. — Epist. S. Gregorii VII ad abbat. Hugonem et monachos ann. 1073, CXLVIII, 415. — Priv. Willelmi Conquest., Anglorum regis, CXLIX, 1564. — Paschalis II papæ, ann. 1102, CLXIII, 88. — Calixti II, ann. 1119, *ibid.*, 1126. — Epist. Honorii II papæ, ann. 1129, CLXVI, 1296. — Diploma Matthæi cardin. de restitutione cœnobii Argentol. abbatissæ S. Dion. ann. 1129, CLXXXII, 1265. — Priv. Innocentii II, papæ, ann. 1151, CLXXXIX, 93, 111. — Priv. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1542.

Sugerius S. Dionysii abbas et regni procurator, claruit ann. 1152, CLXXXVI, 1151. — Dipomata Sugerii pro S. Dionysii abbatia, *ibid.*, 1445 *et seqq.* — Ludovici VII privileg. ann. 1121, *ibid.*, 1461, 1463 *et seqq.* — Willelmus Sandionysianus monach. Sugerii discipulus claruit ann. 1152. — Decret. Anastasi IV adversus archiep. Bituric. pro restitutione ecclesiæ de Casa-Majori, CLXXXVIII, 1005. — Priv. ejusdem papæ, *ibid.*, 1004. — Adriani IV, ann. 1156, *ibid.*, 1485, 1595, 1594. — Odo de Deogilo abbas claruit, ann. 1168, CXCV, 991. — Alexandri III priv. ann. 1170, CC, 629, 1196, 1258, 1288. — Lucii III ann. 1182, CCI, 1166, 1167, 1205, 1319, 1350, 1491. — Clementis III de ecclesia de Grandi Puteo S. Dionysio confirmata ann. 1189, CCIV, 1459. — Charta Mauricii de Sullaco ann. 1194, CCV, 903. — Cœlestini III, ann. 1192, CCVI, 942, 1083, 1188, 1224. — Priv. et epist. Innocentii III abbati Hugoni concessum ann. 1198, CCXIV, 154, 158, 162; CCXVII, 15, 63, 102, 145, 146, 226, 241, 254, 260.

DIONYSII (S.) *Vide REMENSE*.

DIONYSII (S.) MEDIOLANENSE (Saint-Denis de Milan), monast. ord. S. Bened. ab episcopis Mediolan. exstructum et dotatum, in suburbio situm, ejus bona privilegiaque confirmavit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1194.

DIONYSII (S.) DE PASSU PARISIENSE (Saint-Denis du Pas, à Paris), monast. ord. S. August., ejus bona et privilegia confirmavit Lucius III papa, ann. 1183, CCI, 1176.

DIONYSII (S.) BROCARIENSE (Broqueroy près Mons en Hainaut), monast. a comitissa Flandriæ Richildi fundatum, et ab ipsa S. Geraldo Silvæ-Majoris abbati concessum, ut fert ejusdem comitissæ charta ann. 1082, CXLVII, 1015.

DIONYSII (S.) AMBIANENSE (Saint-Denis-sous-Amiens), monast. olim ab Ingutione sacerdote exstructum in Ambianorum suburbio, postea monachis Majoris-Monasterii concessum, eidem confirmatur a Gaudefrido Ambianensi episc. ann. 1115, CLXII, 744.

DIONYSII (S.) PARTHENON. *Vide MONTE MARTINUM*.

DIONYSII (S.) DE CARCERE (Saint-Denis-la-Châtre, à Paris), monast. ord. S. Bened. ab Ansaldo milite exstructum ann. 1122, quod subjectum est S. Martino de Campis. — Charta Stephani Paris. episc. ann. 1133, CLXXIII, 1423.

DIONYSII (S.). *Vide* NOGENTENSE seu NOVICENTENSE. DISIBODI (S.) DE MONTE (Mont-Saint-Disibod, Disenberg ou Disibodenberg, dans le dioc. de Mayence), monast. ord. S. Bened. a S. Disibodo conditum ann. 674. — Privil. Eugenii III ann. 1148, CLXXX, 1507.

DISIBODI (S.) DE MONTE (Disenberg, diocèse de Mayence) parthenon ab eodem sancto abbate conditus in quo consecrata est sancta virgo Hildegardis, Hildeberti comitis palatini et Merchildis filia, ann. 1106, CXVII, 45. — Julia comitis soror ibi tum erat abbatissa, *ibid.*, 14. — Cui successit S. Hildegardis usque dum fundavit parthenonem S. Ruperti in Bengen. Ilujus monast. initia, auct. sancta Hildegardis, CXCVII, 1100.

DIVENSE S. PETRI seu S. MARIE (Saint-Pierre-sur-Dive, diocèse de Lisieux), monast. ord. S. Bened. a Lezelina Aucensi comitissa et filijs ejus Roberto comite et Hugone episcopo exstructum xi sæc., CCH, 1317.

DIVIONENSE S. STEPHANI, monast. quod postea possidere canonici ord. S. August. et ultimo sæculares, conditum est circa ann. 580, LXXI, 1038. — Epistolæ Innocentii II. pro Herberto abbate, ann. 1131, CLXXIX, 114, 117, 125, 176. — Ejusd. papæ privil. ann. 439. — Adriani IV, privil. ann. 1156, CLXXXVIII, 1436. — Alexandri III, ann. 1173, CC, 902. — Epist. Innocentii III, ad v. quendam canonicum, ann. 1210, CCXVI, 371, 380.

DIVIONENSE S. BENIGNI. *Vide* BENIGNI.

DODOSUM. *Vide* CIGINENSE.

DOLENSE (Bourg-de-Deols, Indre), monast. ord. S. Benedicti in agro Castri-Radulfi (*Chateauroux*) exstructum sæc. vi, LXXI, 215. — Alias dicitur Penthole, CV, 741. — Gregorii VII, epist. de abbatis electione, ann. 1079, CXI, VIII, 535. — Ejusdem epist. de monasteriorum restitutione, *ibid.*, 560. — Innocentii III, decretum confirmans concordiam initam cum domino Castri-Radulfi, ann. 1202, CCXIV, 1048, 1137.

DOLENSE seu RHEDONENSE S. MELANII. *Vide* MELANII.

DOLOGIENSE S. MARIE. *Vide* DAULEIENSE.

DOLOGIENSE seu THEOLOGIENSE S. MAURICII (Tholey ou Saint-Maurice-ès-Vosges, dioc. de Trèves), monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto fundatum, ann. 623, sub S. Modaldo episc. Huc recesserat S. Paulus eremita, postea factus Verdunensis episc., ann. 650, LXXXVII, 211. — Annectitur Ecclesiæ S. Petri Trevirensis, ann. 625, LXXX, 499.

DONFERMELINENSE (Donfermelin, dioc. de Saint-André, Irlande), monast. cujus mentio est in epist. Innocentii, ann. 1207, CCXV, 1194, 1583.

DOMMARTINENSE, alias S. JODOCI-IN-NEMORE (Dommartin, autrement Saint-Josse-au-Bois, près d'Hexdun, Pas-de-Calais), monast. ord. Præmonstrat. a Milone monac. Præmonstrati, postea Tarwanniensi episc., ann. 1120, CLXX, 1269 not. — Rainaldus archiepisc. Rhem. fundationem hanc confirmavit, ann. 1150, CLXXII, 1343.

DOMO-DIEI (de). *Vide* Nono-Lacc.

DONATI (S.) DE SCOZULA seu DE STROGULA (Saint-Donat de Scouzole, dans le dioc. de Milan), in cujus gratiam scripsit Innocentius III, adversus archiep. Mediolan., ann. 1198, CCXIV, 28, 337.

DONAVERDENSIS S. CRUCIS (Sainte-Croix de Donawerd, Bavière), parthen. olim exstructus a nobili viro Mangoldo de Werde et a Leone IX pap. consecratus, postea Gebhardus Constant. episc. in illum monachos introduxit. — Privil. Innocentii II, ann. 1133, CLXXIX, 240; Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1056.

DORNATIACENSIS (Dornac ou Dorny, Haut-Rhin), parthenon prope Vesuntionem exstructus, cujus Adalsinda ducis Aralgaril filia prima fuit abbatissa, ann. 633, LXXI, 643 not. — Quæ suam abbatiam dedit Bezuensi monasterio, ann. 667, LXXXVIII, 1166.

DOROBERNENSE S. PETRI ET PAULI. *Vide* CANTUARIENSE S. AUGUSTINI.

DORTONENSE. *Vide* DERTONENSE.

DOVERENSE (Douvres, Anglet.), monast. ord. S. August. de cujus fundatione quæstio est, ann. 1136, CXCL, 1115.

DRIENCURTENSIS DE NOVO CASTRO (Hospitaliers de Newcastle a Driencourt, Angl.), hospitalis domus cujus Innocentius III bona suscepit sub sua protectione, ann. 1206, CCXV, 944.

DUACENSE S. MARIE et SS. MORANTII et AMAT (Saint-Morant de Douai), monast. ord. S. August., ann.

incert. fundatum, CXLIX, 152. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1104, CLXIII, 136.

DUACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Douai, Pas-de-Calais), monast. ord. S. August. a Roberto Atrebatensi episc. fundatum, cui privilegium concessit Alexander III, ann. 1163, CC, 217. — Privil. Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1427.

DUARUM-BASILICARUM S. MARIE et S. PETRI, collegium canonicorum apud Atrebatenses fundatum, ann. incert., CXLVIII, 131.

DUDLEYENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Dudley, comté de Worcester, Anglet.), monast. ord. Cluniac. a plurimi dotatum, cujus bona privilegiaque confirmantur a Lucio III, ann. 1182, CCI, 1144.

DUELENSE DE MONTIBUS (Hohenwiël, près de Mons, Belgique), monast. a duce Burchardo et ejus uxore Hadwiche fundatum in suo castello, ann. 975, CXLIII, 319. — Translatum est ab imp. Henrico de Monte Duello ad Rheni ripam in loco *Steine* dicto, *ibid.* *Vide* STEINENSE.

DUMIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Dume, dioc. de Brague, Portugal), monast. ord. S. Bened. a S. Martino abbate et postea episcopo conditum, ann. 572, LXXII, 19.

DUNELMENSE (Durham, comté de Durham Anglet.), monast. cujus episcopus simul et abbas erat. — Epist. Innocentii III ad monachos, in gravibus rebus consulendus abbas, ann. 1198, CXLIV, 452; ann. 1204, CCXV, 405, 874. — Privil. ejusdem papæ, ann. 1207, *ibid.*, 1259.

DUNENGENSIS (Densin, entre Douai et Valenciennes), parthenon a beata Rainfrede fundatus cujus et abbatissa fuit, xi sæc., CXLIX, 153.

DUNFERMELIN. *Vide* supra DONFERMELIN.

DUNIS (de) deinde BRUGIS S. MARIE (Notre-Dame des Dunes, près Dunkerque transféré plus tard à Bruges), monast. ord. Cisterc. a Theodorico Flandrensi comite conditum ante ann. 1165, quo papa Alexander III illud privilegio confirmavit, ann. 1165, CC, 513, 1233. — Elias de Coxida monachus de Dunis fuit Cisterciensis septimus abbas, ann. 1203, CCIX, 991. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXV, 1559.

DUNSTANI (S.). *Vide* CANTUARIENSE.

DUODECIM-PONTIRUS (de) xenodochium quod exstructit Alcuinus in pago Tricassino super Sequanam, circa 780, CL, 1432.

DUORUM-GESELLORUM (Les Deux Jumeaux, près de Bayeux), monast. ord. S. Bened., apud Bajocæ a S. Martino Vertavensi abbate (*Vertou*) fundatum circa 760. — De eo mentio fit in S. Ansegisii Fontanelli. abb. testamento, ann. 833, CV, 744.

DURBONENSIS CARTHUSIA (Durbon, dioc. de Gap), a nonnullis monachis a majori Carthusia venientibus exstructa, cujus prior primus fuit Lazarus, ann. 1116, de quo mentio est in statutis hujus ord., CLIII, 1123, 1125. — Gulgonis prioris ad fratres Durbonenses, CLIII, 584, 593.

DURMACENSE alias DEARMACENSE cœnobium in Hibernia conditum a S. Columbano vi exeunte sæculo, XCV, 122.

DUSERENSE S. MARIE (Notre-Dame de Donzère), monast. ordinis S. Bened. super Rhodanum exstructum a Norfrido abbate cum privil. Caroli Magni et a Ludovico Pio confirmatum juxta petitionem Dextri abbatis, ann. 814, CIV, 983. — Ejusdem Ludovici dipl., *ibid.*, 1212.

DYNIACENSE, DENOCIENSE seu DENONIENSE (Denain, du dioc. d'Arras), monast. ord. S. Bened., fundatum ann. 764, postea commissum est sanctimonialibus quibus Eugenius III privil. concessit, ann. 1133, CLXXX, 1580.

EADMUNDI (S.). *Vide* infra EOMUNDI.

EBERBACENSE et EBERACENSE (Eberbach dans le Haut-Palatinate du Rhin), monast. ord. S. Bened. de cujus abbate mentio est in epistola Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 789. — Hi monachi ad S. Hildegardem scribunt, CXCII, 569. — Alexandri III privil., ann. 1178, CC, 1160.

EBERSBERGENSE (Eberberg, dans le Haut-Palatinate du Rhin), monast. canonicorum, cujus abbati scripsit Celestinus III, in quadam causa monast. Garzensis, ann. 1197, CCVI, 1188, 1221.

EBERBURDENSE seu EBERDORFENSE (Eberdorf, en Misnie), monast. cujus abbas epist. habuit ad S. Hildegardem, xi sæc., CXCII, 295.

EBERSHEIMENSE. *Vide* NOVICENTENSE.

EBLEHOLTENSE S. THOME DE PARACLITO (Saint-Thomas du Paraclet à Ebleholteu, en Danemark), monast. canonicorum S. Augustini de congregat. S. Victoris Parisiens., quorum primus prior Willelmus, cui Alexander III privil. concessit, ann. 1175, CC, 1039, 1186. — Privil. Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1238. — Vita S. Willelmi abbatis, CLIX, 889. — Charta sua

Absalo Roskiliensis episc. protectionem suscepit hujus monast., ann. 1171, *ibid.*, 745. — Idem illud Willelmo abbati asservit, ann. 1178, *ibid.* — Diplomata Willelmi abbatis. *ibid.*, 749, 750, 753. — Privil. Walberti abbatis de Esrom, 752. — Diplomata Canuti regis, 754. — Testamentum Absalonis archiepisc., 755. — Privil. Innocentii III, ann. 1216, CCXVII, 265.

EBORACENSE S. MARIE (Notre-Dame d'York) monast. ord. S. Bened. in quo prima studiorum limina aggressus est Alcinus sub Heberto magistro, ann. 752, C. 22, 95. — Privil. Willelmi Conquest. xi sæc., CXLI, 1565.

EBORACENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'York) xenodochium, de quo charta Willelmi Conquest. x sæc., CXLI, 1570.

EBORACENSE S. TRINITATIS (Sainte-Trinité d'York) monast. ord. S. August. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 95.

EBORACENSE. *Vide FARENSE.*

EBRACENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Ebrach, dioc. de Wurzburg) monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1126, a nobilibus viris Brunone et Richovio, et imperatore Conrado. — Privil. Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1425. — Epist. Ebracensis abbat. ad Gerolum præp. Reichersperg. de quodam Folmaro errores prædicante, circa 1070, CXIV, 1485.

EBROICENSIS S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'Evreux) parthenon a Ricardo comite exstructus, cujus abbatissæ Hilariæ Eugenius III privilegium concessit, ann. 1135, CLXXX, 1572. — De eo monast. mentio, CCII, 1318.

EBROILENSE S. LEODEGARII (Saint-Léger d'Ébreville ou d'Ebreuil, en Auvergne) monast. ord. S. Bened. fundatum prope Gannat, ann. 971, sub rege Lothario. — Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 544.

EBRONIENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Evron, dioc. du Mans) monast. ord. S. Bened. fundatum ab Hadoindo Cenomaniensi episc., ann. 630. — A Nortmannis eversum ix sæc., ab Hugone Turon. archiep. et fratribus Majoris Monasterii restauratum est temporibus Lucii II papæ qui illud privilegio confirmavit, ann. 1144, CLXXIX, 906.

EBRULFI (S.). *Vide UTICENSE.*

ECHENBRUNNENSE SS. PETRI et PAULI (Echenbrunn, en Bavière) monast. ord. S. Bened. cujus jura et possessiones confirmavit Calixtus II papa, ann. 1122, CLXIII, 1240.

EDERENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît, peut-être d'Herrera, près de Burgos, en Espagne) monast. cujus abbat scripsit Innocentius III, ann. 1192, CCXIV, 92.

EDMUNDI (S.) NORWICENSE (Edmundsbury, comté de Suffolc, dioc. de Norwich, Anglet.) monast. ord. S. Bened. olim Badrices burde seu Badricelorde dictum et quidem celeberrimum, a rege Canuto I conditum, ann. 1020, postea ab Henrico VIII vastatum et ibi sepulta esset soror ejus Maria Francorum regina. — Canuti I charta qua illud ab omni onere liberum declarat, CLII, 1186. — Privil. Alexandri II, ann. 1071, CXLI, 1565. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1205, CCXV, 745.

EDMUNDI (S.) LINCOLNIENSE monast. forte illud de quo scripsit Gregorius VII ad Lanfrancum Cantuar. archiep. ut compescat quemdam Arlastum ne molestus sit huius monasterio, ann. 1075, CXLVIII, 314. — Epist. Innocentii III, de restituendis ab episcopo erga fratres S. Edmundi, ann. 1198, CCXIV, 414. — De ecclesiæ consecratione, 431, 608, ann. 1204, CCXV, 298.

EENHAMENSE. *Vide infra EINHAMENSE.*

EFTERNACENSE. *Vide EPTERNACENSE.*

EGMUNDANENSE S. ADELBERTI (Saint-Adelbert d'Egmond, Hollande septentrionale) monast. ord. S. Bened. ab Henrico II Hollandiæ comite exstructum, ann. 923, in Trajectensi dioc. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 504.

EINHAMENSE (Einham, près d'Oudenarde dioc. de Malines) monast. ord. S. August. a Godefrido Virdun. comite conditum, circa ann. 1000, postea illud restauravit Balduinus Flandriæ comes et fratribus ord. S. Bened. concessit, ann. 1063, e monast. S. Vedasti eductis a S. Lielberto Camerac. episc., CXI, VI, 1467. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1323. — Item Clemens I, ann. 1190, CCIV, 1465.

EINSIEDLENSE (Einsiedeln seu Notre-Dame des Ermites, Suisse) alias dictum *est Cella Meginradi et Solitariorum*, monast. ord. S. Bened. apud Helvetios, initium sumpsit a cella quam incoluerat pius eremita Meginradus, ix sæc., CXLI, 1179. — Hujus monasterii abbas princeps erat Romani imperii tempore Rudolfi,

1274, XCVII, 826. — Thietlandus primus fuit abbas regius, ann. 945, CXLIII, 45.

ELANTIENSE seu SLANTIENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Elant, dioc. de Reims) monast. ord. Cisterc. a Witero Registertensi (*Æthel*) comite exstructum, ann. 1154, cujus Rogerus primus abbas fuit. Contra hos monachos scripsit Alexander III ut infensos fratribus S. Nicastii, ann. 1174, CC, 960.

ELBORENSIS (Evora, en Portugal) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1198, super controversia monachorum S. Crucis cum episc. Conimbrien., CCXIV, 193.

ELFCTENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Aleth, Aude) monast. ad cujus abbat. preces concessit Leo IX papa, monasteria S. Pauli Walconensis et S. Mariæ de Urbione, ann. 1059, CXLIII, 659. — Privil. Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1102. — Alexandri III, ann. 1159, CC, 140.

ELECTENSE S. POLYCARPI (Saint Polycarpe d'Aleth, Aude) monast. ord. S. Bened. ab Atalo abbate et ipsius sociis conditum, ann. 780, Alethensi et postea Crasensi subjectum. — Decret. Paschalis II quo illud Crasensi concessit, ann. 1116, CLXIII, 410; Calixti II, *ibid.*, 1108. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 609.

ELEEMOSYNA (de) S. MARIE (Notre-Dame de l'Aumône, dite le Petit-Citeaux, à Marchenoir, dioc. de Blois) monast. ord. Cist. a Theobaldo IV, Campaniæ et Hiensensi comite, rogante Stephano Cisterc. abb. sub Goffrido Carnot. episc., ann. 1121. — Privil. Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 516; Alexandri III, ann. 1163, CC, 255. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1204, CCXV, 543; CCXVI, 263.

ELENFORDESMERENSE S. MARGARETÆ (Sainte-Marguerite d'Elenfordesmer, dioc. de Salisbury, Anglet.) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Radulfo de Chedleswurd exstructum paulo ante ann. 1177, quo illud privilegio confirmavit, Alexander III, CC, 1150.

ELEVACENSE. *Vide infra ELWANGENSE.*

ELFSTATENSE (Ilfeld, comté de Hohenstein) monast. ordinis Præmonst. in Thuringia, de quo mentio est inter notas ad S. Bonifacii epist., LXXXIX, 742. — Et in Vita S. Norberti, CLXX, 1306.

ELIGII (S.). *Vide NOVIOENSE.*

ELIGII (S.) PARISIENSIS parthenon quem ob præter mores dissolvit Galo episcopus Parisiensis juxta mandatum papæ Paschalis II, epist. ann. 1103, CLXIII, et possidendum dedit Fossatensi mon., ann. 1107, 158 not.

ELNONENSE. *Vide S. AMANDI.*

ELYENSE (Ely, comté de Cambridge) monast. Angliæ in diocesi Wigorniensis situm cui juxta petitionem Eduardi regis, Victor II papa privilegia concessit, ann. 1035, CXLIII, 816. — S. Oswaldus episc. eo abbatem misit Brithnotum, ut disciplinam restitueret, ann. 982, CXVII, 1194.

ELTENHEIMENSIS monasterii fundatio ab Heddone Argentinensi episcopo, ann. 765, XCVI, 1547.

ELWANGENSE (Elwangen, Bavière) monast. ord. S. Bened. exstructum in Augustensi dioc. ab Haricolfo Lingonensi quondam episcopo, ann. 764. — Privil. Eugenii III, ann. 1153, CLXXX, 1587.

EMMERAMMENSE seu S. EMMERAMMI RATISPO- NENSE (Saint-Emmeran de Ratisbonne) monast. prius fundatum sub titulo S. Salvatoris a comite Ekkiberto et Adalvino episc., ann. 810, monasterium ord. S. Bened. et imperiale, cujus episcopi simul et abbates erant. Multa illi dona contulit Ludovicus Pius, frequentissimas egit commutationes Ambricho episcopus, ut videtur in libro Anamodi: *De traditionibus S. Emmerammi*. Alii ejus monast. initium referunt ad, ann. 697, a Theodone Boarum duce, CXXIX, 897. — S. Henricus imp. omnia hujus monast. jura et privil. confirmavit, ann. 1021, CXL, 357, 358, 359. — Arnoldus monachus et postea decanus circa med. xi sæc., CXLI, 985. — Descriptio censuum et possessionum huius abbat. xi sæc., *ibid.*, 1095. — Othlonus monachus floruit ann. 1075, CXLI, 9. — Paschalis II epist. de abbat. restitutione, CLXIII, 441. — Epist. Innocentii II pro tuendo monast., ann. 1137, CLXXIX, 523. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 590; CCXVII, 59.

EMMERODIENSE. *Vide HEMMERODIENSE.*

ENGESHEIMENSE S. CRUCIS, monast. ord. S. Bened. a S. Leone IX constructum in propria hereditate super Rheum, de quo scripsit Gregorius VII ad episc. Argentin. et Basilens., ann. 1064, CXLVIII, 376.

ENGELBERGENSE seu MONTIS ANGELORUM S. MARIE (Notre-Dame d'Engelberg, dans le canton d'Unterwald, en Suisse) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Conrado Soldenburensi domino feudatum, ann.

1120, in *Ass. fluvium*. — Calixtus II papa, privil. ann. 1121, CLXIII, 1317. — Frowinus abbas floruit, ann. 1131, CLXIX, 1801. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1514. — Epist. Innocentii III ad abbat. de quibusdam bonorum Ecclesiæ invasoribus, ann. 1203, CCXVII, 99.

ENIXIONENSE, HENSIONENSE et ANSIONENSE, S. JOVINI DE MARNIS (Vulgo Saint-Jouin, dioc. de Poitiers) monast. ord. S. Bened. in direc. Pictaviensi propè Thoartium (*Thouars*), in quo recessit S. Paternus circa ann. 422, LXXXVIII, 487.

ENSODORFENSE (Emsdorf, dioc. de Ratisbonne) monast. ord. S. Bened. ab Ottone Bamberg episc. conditum et ab Othone Palatino comite acceptum circa 1159, CLXXIII, 1279. — Charta S. Ottonis de hujus monast. fundatione, ann. 1159, *ibid.*, 1350, 1351. — Cælestini II, ann. 1144, CLXXIX, 808.

EPARCHII (S.) ENGOLISMENSE. Vide CIBARDI.

EPISCOPI-VILLA (de) (Ville-l'Évêque-sur-Marne, Aisne) parthenon in loco Gauciaco dicto (*Gauchy*), conditus a Reolo Remensi episcopo et S. Bernario abbate, ann. 686, LXXXVIII, 1212.

EPOSIENSE (Ivoi, aujourd'hui Carignan, dioc. de Trèves) monast. ord. S. Bened. in cacumine montis juxta Treviros exstructum a S. Ulmario abbate, ante ann. 595, quo illud inivit S. Gregorius Turon. episc., LXXI, 457.

EPTERNACENSE (Epternac ou Ebernac, dioc. de Trèves) monast. ord. S. Bened. a S. Willibrordo episc. Trevir. et S. Irminia Horreensi abbatissa juxta Treviros conditum, ann. 698, LXXXVII, 1309, 1310 et seqq. — Charta Irminæ, LXXXIX, 537. — Item Hedeni, *ibid.*, 533, 548; Arngilbaldi, *ibid.*, 538; Pippini et Plectrudis, *ibid.*, 539, 541, 547; Aengelberti, *ibid.*, 542, 546; Bertilindis abbatissæ, *ibid.*, 545; Ansaldi monachi, *ibid.*, 544, 545; Caroli filii Pippini, *ibid.*, 550; Caroli majoris domus, *ibid.*, 551, 552; Rohlgi, *ibid.*, 553. — Testamentum S. Willibrordi, *ibid.*, 554. — Dipl. Caroli Magni, ann. 794, XCVII, 1067. — S. Henrici imper. quo ius monast. ipsi confirmavit, ann. 1025, CXL, 367; Thioffridus abbas florebat ann. 1108, CLVII, 293.

EQUITII (S.) monast. in Valeria Italiæ provincia situm cujus Valentio primo abbas fuit temporibus S. Gregorii Magni, LXXV, 256; LXXVII, 163.

EREMI TURRITANÆ. Vide TCRITANUM.

ERASMI et MAXIMI (SS.) (Saint-Erasme ou Saint-Maxime, Etats de Naples) monast. apud Neapolim de cujus abbate scribit S. Gregorius Magn., LXXVII, 1075. — Paulo antea conditum fuerat ab illustri femina Alexandra, *ibid.*

EREFORTENSIS seu ERFURTENSIS (Erfurt, en Saxe) parthenon celebris in Saxia a S. Hithumoda illustrata quæ postea Gandersheimensis abbatissa facta est, ann. 990, CXXVII, 1170. — Privil. S. Henrici II imp. ann. 1002, CXL, 216.

EREFORDIENSE, ERFURTENSE sive PETRI MON-PTIS (Saint-Pierre d'Erfurt, en Saxe), monast. a rege Dagoberto II fundatum in Thuringia, ann. 677, LXXXVII, 513. — Falso tribuitur Dagoberto III, LXXXVIII, 1104. — Dipl. Henrici III, imp. ann. 1039, CLI, 1083, 1089, 1096. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1418. — Epist. abbatissæ ad S. Hildegardem, CXCVII, 511. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 854.

EREMITARUM S. MEINRADI. Vide EINSIDLERSE.

ERMINII et URSMARI SS. (Saint-Urmer, près de Lobbes en Thiérache, Artois) monast. ord. S. August. fundatum forte ab ipso S. Urmario episc. circa 637; sed pro certo ante ann. 968, CXLIX, 139. — Canoniorum excessus compescuntur ab Alexandro III, ann. 1171, CC, 1008.

ERPISFORDIENSE (Erpford, en Thuringe) monast. ord. S. Bened. a comitissa Paulina exstructum in Thuringia sub Henrici IV principatu in quo instituit monachos ex Hirsauensi adductos sub Gerungi abb. regimine, ann. 1107, CXLI, 1215.

ESLONZANENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Exlonzo, Espagne) monast. ord. S. Bened. cujus bona et possessiones confirmavit Urbanus III, ann. 1186, CCII, 1407.

ESROMENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Esrarn, dioc. de Roischild, en Danemark) monast. Cisterciens. ab Eskilho Lundensi episc. fundatum, ann. 1143. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1482; Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1425; Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 980.

ESSEBIENSE (Essby, dioc. de Lincoln, Anglet.) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1201, CCXV, 368.

ESTERNACENSE monast. quod quidam cum Epternacensi confundunt, in pago Trevirensi situm erat. Ipsi

dii prefuit S. Willibrordus episc. in quo et sepultus est, ann. 740, CI, 705, 710.

EUCHARI (S.) VIRDUNENSE monast.; idem esse videtur ac Trevirensis. *Vide Trevirensis.*

EUGENDI (S.) JURENSE. Vide CONDATRESCENSE.

EUGENII (S.) (Saint-Eugène, dioc. de Sienne, en Toscane) monast. ord. S. Bened. prope Senensem civitatem in Italia a nobili viro Wanfredo conditum, ann. 751, LXXXVII, 1403. — Privil. Henrici IV imper., ann. 1081, CLI, 1150. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 973.

EUGUBINENSE S. MARIE (Gubbio, Etats-Rom.) monast. S. August. cujus possessiones confirmavit Innocentius II, ann. 1158, CLXXIX, 351. — Alexandri III, privil. ann. 1170, CC, 742; Lucii III, ann. 1182, CCI, 1115.

EUGUBINENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gobbio) monast. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III non obstante oppositione episcopi, ann. 1198, CCXIV, 621, 852.

EULALIE (S.) BARCINONENSE (Sainte-Eulalie de Barcelonne, Espagne) monast. ord. S. Bened. de quo agitur in Vita S. Maximi, ann. 641, LXXX, 612.

EUMORPHIANÆ INSULÆ S. PETRI (Saint-Pierre de Sainte Marie) a vi sæcul. super Tyrrenum mare exstabat, LXXVII, 513.

EUPHEMIE (S.). Vide MUTINENSIS.

EUPHEMIE (S.) MILETENSE (Sainte-Euphémie de Mélite, en Calabre) monast. de quo fit mentio in Paschalis II epist., ann. 1104, CLXIII, 124, 137 not.

EUSEBII (S.) (Saint-Eusèbe, ancien dioc. d'Apt, Vaucluse) monast. ord. S. Bened. a sancto eremita Martiano conditum circa finem vii sæc. — Privil. Anastasii IV quo ejus monasterii possessiones confirmavit, ann. 1154, CLXXXVIII, 1071.

EUSITII (S.). Vide CELLA.

EUSTACHII (S.). Vide NERVESIA.

EVASII (S.) de CASALI (Saint-Evaux de Casal, en Lombardie) monast. ord. S. August. cui multa dona contulit rex Luitprandus, ann. 745, LXXXVII, 1401. — Privil. Paschalis II papa, ann. 1108, CLXIII, 237, 330; Calixti II, ann. 1120, *ibid.*, 1176; Innocentii II, ann. 1145, CLXXXIX, 646; Lucii III, ann. 1184, CCI, 1278; Urbani III, ann. 1185, CCII, 1331; Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 496; CCXVII, 212.

EVANSENSE (Evaux, dioc. de Limoges) monast. ord. S. August. situm in territorio Lemovicensi ann. inc., LXXI, 889.

EVESHAMENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Evesham, dioc. de Worcester, Anglet.) monast. ord. S. Bened. a S. Egvino episc. regibusque Kenredo et Offa exstructum in loco ubi apparuit B. Virgo Maria, ann. 714, LXXXIX, 536, 540. — Charta Willelmi Conquest., CXLIIX, 1369. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 784, 1103.

EVORIACENSE seu EBORIACENSE. Vide FA-RENSE.

EVURTII (S.) AURELIANENSE (Saint-Euverte ou Evurte d'Orléans) monast. ord. S. August. cujus ecclesiæ condita est iv sæc. cui adjunctum est monasterium, ann. 783. — Transiit ad canonicos S. Victoris Parisiensis, ann. 1140. — Illud privil. confirmavit Eugenius III, ann. 1146, CLXXX, 1109. — Rogerus abbas floruit ann. 1180, CXCI, 1125. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXVII, 172.

EXAQUIENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité d'Essey, Eure) monast. ord. S. Bened. ab Eudone comite conditus xisæc. cujus primus abbas fuit Rogerus Becensis monachus, CCII, 1518. — Privil. Urbani III, ann. 1186, *ibid.*, 1151.

EXCUBIARUM CARTHUSIA (serait-ce Escuyères, près de Queyras dans les Hautes-Alpes?) a Solifordo et nonnullis monachis e Carthusia majori profectis exstructa circa 1115, de qua mentio est in statutis Carthus., CLIII, 1125.

EXIDOLIENSIS CELLA (Excideuil, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened. a S. Aredio fundat. in dioc. Lemovicensi et ab eo Altanensi monast. (*Saint-Frieix*), datum, ann. 572.

EXOLDUNENSIS (Isaoudun, dioc. de Bourges) prioratus ord. S. Bened. a Radulfo Exoldun. domino et ejus uxore Bathilde exstructum, ann. 947. Innocentii III epist. ad priorem ann. 1205; CCXV, 222.

EXONIENSE (Exeter, Anglet.) monast. in cujus gratiam S. Leo IX ad Edwardum Anglorum regem scripsit, ann. 1049, CXLI, 639.

FABARIENSE S. MARIE (Pfaffers, autrement Favrières, dioc. de Strasbourg) monast. exstructum, circa 731, in Rheticiis Alpihus super Rhenum et Marienfeldam, cujus abbas apud Ludovicum Pium conquestus est de

verationibus ejusdam Roderici comitis. — Dipl. Ludov. PII, ann. 851, CIV, 1199. — Paschalis II illud monast. liberat ab episcopi Basileen. potestate, ann. 1117, CLXIII, 397. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 468.

FABIANI (S.). *Vide infra FARINATENSE.*

FACUNDI (S.). *Vide SARAGUENSE.*

FALESINENSIS HOSPITALIS (Hospitaliers de Falaise, en Normandie), congregatio a Gonfrido comite fundata sub Henrico Anglorum rege, paulo ante ann. 1131, quo Innocentius II eandem congreg. sub sua suscepit tutela, CLXXIX, 95.

FANENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Fano, Etats-Romains) monast. ord. S. Bened. cui, petente Alberto abbate, privil. concessit Anastasius IV papa, ann. 1153, CLXXXVIII, 1001.

FANENSE (S.) PATERNIANI (Saint-Paternien de Fano, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cui Adrianus IV, privil. concessit, ann. 1156, CLXXXVIII, 1461.

FANENSE S. MARIE (Sainte Marie de Fano, duché d'Urbini, Italie) monast. ord. S. August. cui bullam confirmatoriam tribuit Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1548.

FANENSE (S.) STEPHANI (Saint-Etienne de Fano, duché d'Urbini, Italie) primum monast. montium quæ ab episcopo remotæ sunt propter ipsarum malitiam et ipsis substituitur sunt canonici regulares quorum priori scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 508, 515.

FARENSE seu EBORACENSIS parthenon S. Farae (Farmoutier, dioc. de Meaux). Abbatia hæc seminarum ord. S. Benedicti a S. Ferra seu Burgundofara Agnerici filia et S. Faronis sorore fundata est in pago Meldensi et S. Enstasio Luxoviensi abbate circa ann. 623, LXXXVII, 1046, 1070. — S. Bathildis multa dona contulit huic celebri parthenoni ann. 670. — Charta S. Faronis episc., *ibid.*, 1133. — Testamentum S. Burgundofarae, *ibid.*, 1137. — Parthenon ille postea disciplina et morum immemor a Philippo I rege reformandum traditur Bernardo Majoris Monasterii abbati, CLIX, 857. — Innocentius II controversiam dirimit inter Manassem episc. et Risindam abbatissam, ann. 1159, CLXXIX, 585. — Privil. Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 892; Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1089.

FARFENSIS S. MARIE (Sainte-Marie di Farfa, dioc. de Sabine, Etats-Rom.) abbatia celebris in Italia a S. Laurentio illuminatore dicto et Sabiniensi episc. exstructa vi sæc., a B. Thoma Maurinensi restaurata, ann. 715. — Ordinis fuit S. Bened. — Huc Carolus Magnus Childericum misit, ut de rebus hujus monast. informaretur, ann. 797, XCVI, 1023. — Omnia ejus privilegia confirmavit, ann. 803, XCVII, 1027. — Diplomata Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1022, 1097, 1134, 1177. — Privil. Stephani IV, ann. 817, CXXIX, 973; Paschalis I, *ibid.*, 978. — Epist. Sergii IV, CXXXIX, 1521. — Privil. Benedicti VIII, 1013, *ibid.*, 1586, 1597, 1597, 1616. — Præc. S. Henrici II imp., ann. 1019, CXL, 347; Gregorii VI, ann. 1045, CXLII, 575; S. Leonis IX, 1049, CXLIII, 591, 678, 740; Nicolai II, *ibid.*, 1845. — Guido abbas, 1090, CL, 1191. — Chonradi II dipl. ann. 1027, CLI, 1047; Henrici IV imp., ann. 1084, *ibid.*, 1153. — Adriani IV epist. qua commendat illud monast. Frederico imperat., ann. 1155, CLXXXVIII, 1127; Innocentii III privil. ann. 1208, CCXV, 1344; CCXVI, 101, 103, 953.

FARONIS (S.) MELDENSE (Saint-Faron lès-Meaux, Seine-et-Marne) monast. ord. S. Bened. a S. Farone conditum ann. 659. — Epist. Innocentii III ad abbat. de Crucisignatis, ann. 1212, CCXVI, 724; CCXVII, 229.

FAVERSHAMENSE seu FEVERSHAMENSE (Feversham, comté de Kent, Anglet) monast. ord. S. Bened. ex congregat. Cluniac., ann. 1148 exstructum a Stephano rege. — Epist. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1499, 1511, 1528; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1527.

FARINATENSE SS. FABIANI et DAMIANI (Religieuses de Saint-Fabien à Farinati, dans le Milanais) parthenon ord. S. Bened. ejus possessiones atque privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1169, CC, 602.

FAVENTINUM S. HIPPOLYTI (Saint-Hippolyte de Faenza, Etats-de-l'Eglise) monast. cui epistolam scripsit Innocentius III de exhumatione ejusdam hæretici, ann. 1206, CCXV, 1057.

FAVENTINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Faenza, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. August. ejus protectionem suscepit Honorius II, bona atque privilegia confirmavit, ann. 1128, CLXVI, 1277. — Innocentii II privil. ann. 1143, CLXXIX, 631; Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 881. — Alexandri III epist., ann. 1176, CC, 1050.

FAVENTINUM S. MARIE-AD-PORTAM (Notre-Dame de la Porte à Faenza, Etats-du-Pape) monast. ord. S.

Bened. ejus abbati Macchabæo Innocentius III privil. concessit, ann. 1202, CCXV, 26.

FAVEROLENSE. *Vide BANISIACUM.*

FAVERNIACUM alias FABERNIACUM et FAURINIACUM S. MARIE (Notre-Dame de Favernai) monast. ord. S. Bened. in dioc. Vezuntionensi fundatum circa 747, quatuor leucis a Luxovio distans. Ab initio ad moniales pertinuit, sed postea ad monachos transiit ord. S. Ben., LXXI, 621. — Epist. Innocentii III de electione abbatis, ann. 1198, CCXIV, 89.

FELDUARIENSE (Felduar, dioc. de Funfkirchen ou Cinq Eglises, en Hongrie) monast. a S. Stephano Hungarorum rege fundatum. — Decret. Innocentii III de controversia abb. cum episc., ann. 1198, CCXIV, 497.

FELICIS (S.). *Vide BONONIENSE.*

FELICIS (S.) Saint-Félix, dioc. de Capo-d'Istria suff. de Venise) monast. ejus abbati scripsit Innocentius III de Plebanatu de Rivo Alto, ann. 1212, CCXVI, 750.

FELICITATIS (Sancta). *Vide FLORENTINUM.*

FENIOLENSE S. PETRI et PAULI (Saint-Paul-du-Fenouillet) in dioc. Carcassonensi monast. a Bernardo Fenioleensi comite exstructum, ann. 1011. — Privil. Sergii papæ, CXXXIX, 1515.

FERRARIA THEANENSI (de) (Ferrare du dioc. de Téano dans la Capitanate, Naples) monast. ord. S. Bened. fundatum a nobili viro Richardo. — Celestini III privil. ann. 1192, CCVI, 978; item Innocentii III, ann. 1201, CCXVII, 70.

FERRARIENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemi de Ferrare, dans la Romandiole, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. August. ejus bona privilegio confirmavit Alexander II, ann. 1068, CXLVI, 1345; Innocentius II, ann. 1159, CLXXIX, 472; Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1548; Alexander III, ann. 1177, CC, 1152; Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 837. — Epist. ejusdem super abbatis accusatione, ann. 1210, CCXVI, 325.

FERRARIENSE S. MARIE (Ferrières-en-Gâtinais) monast. ord. S. Bened. alias *Bethlehem* dictum, inter Clarem et Lupam (Clair et le Loing) in pago Wastinensi (le Gâtinais) exstructum, a Chlodoveo Magno conditum sub *Bethleem* nomine, circa ann. 515, postea a Wandelberto restauratum. — Ibi floruerunt Lupus, Aldricus et Buchinus abbates, CV, 797, CIX, 425. — Privil. Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 118; Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1207. — Epist. Adriani in gratiam hujus monast., ann. 1156, CLXXXVIII, 1456; Alexandri III, 1161, CC, 129, 277.

FERREOLI (S.) (Saint-Ferréol d'Uzès) monast. ab ejusdem nominis sancto episc. fundatum ann. 580 juxta regulam quam ipse scripserat, LXXI, 379 not.

FERREOLI ET FERRUCII (SS.) (Saint-Ferjeux, près de Besançon) monast. ex quo Hugoninus episc. ob monachorum excessus ossa SS. Martyrum transtulit ad episcopalem Ecclesiam, ann. 1053, LXXX, 426.

FERREOLI (S.) (Saint-Ferréol en Bourgogne) monast. a Widerado Flaviniacensi abb. exstructum in Burgundia, ann. 721, LXXXVIII, 1268.

FERTUM (de) S. PETRI monast. ejus situs nobis ignotus. Decretum Celestini III de obedientia abbati debita, circa 1195, CCVI, 1250.

FESCAVIENSE (Fossiaux, près Avesnes) monast. ord. S. August. a B. Heltone Scotto abbate exstructum in dioc. Camerac., ann. loc., CXLIX, 157.

FESSULANUM S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Fiésoi, campagne de Florence) monast. ord. S. Bened. ejus Innocentius II possessiones et jura confirmat, ann. 1114, CLXXIX, 530; Celestini II, *ibid.*, 815; Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1015.

FESSULANUM S. HILARII (Saint-Hilaire de Fiésoi, territoire Florentin) parthenon ejus Celestinus II possessiones et privilegia confirmavit ann. 1114, CLXXIX, 797. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1573; Lucii III, ann. 1181, CCI, 1083. — Decretum Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1542.

FEVERSHAMENSE. *Vide supra FAVERSHAMENSE.*

FICHECO (de) S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Fichecho, à Lucques, Lombardie) monast. ord. S. August. ejus bona privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1475, 1477.

FIDELIS (S.). *Vide COMENSE.*

FIDIS (S.). *Vide HERSHAMENSE.*

FIGIACENSE S. SALVATORIS ET S. MARIE (Notre-Dame de Figeac) monast. ord. S. Bened. a S. Ambrosio Cadurc. episcopo et Pippino rege exstructum, ann. 755, LXXXIX, 1200 et seqq. — Ab ipso Stephano papa consecratum, CXLII, 25. — Hoc monast. Conchensis annexit Gregorius VII papa, ann. 1084, CXLVIII, 707; postea separavit Urbanus II, ann. 1096, CLI, 469.

FIMIUS (de) seu **FEEMIUS S. STEPHANI** (Saint-Etienne de Fémy, dioc. de Laon ou de Cambrai) monast. ord. S. Bened., de quo mentio fit apud Innocent. III, ann. 1213, CCXVI, 541.

FIRMI (S.) DE FLORIZANO (Couvent de Saint-Ferme, à Florizano, dioc. de Bergame, Etats de Venise) parthenon ejus abbatissæ Lucie privil. concessit Anastasius IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1046.

FIRMITATE (de) **S. MARIE** (Notre-Dame de la Ferté-sur-Grane, dioc. de Châlons-sur-Saône) monast. ord. Cisterc. a Savarico duce, Walterio episc. et Stephano Cisterc. abb. III fundatum. — Charta Walteri Cabilon. episc., ann. 1111, CLX, 1170. — Epistol. Innocentii III super causam monast. Balmensis, ann. 1199, CCXIV, 619, 832.

FISCAMNENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Fécamp) monast. ord. S. Bened. a Richardo Willelmi duci illo conditum in quo postea sepultus est, ann. 952, CXLII, 44. — Ibi abbas fuit S. Willelmus ab ann. 1001, *ibid.*, 815. — Primi illud habuere canonici, sed mox ob eorum negligentiam expulsi sunt. Quibus successerunt Cluniacenses a S. Maiolo immissi, *ibid.*, 932. — Joannes seu Joannelinus d'Alye fit abbas, ann. 1028, CXLVII, 443. — Dipl. Roberti regis, ann. 1006, CXLII, 952. — Catalogus abbatum Fiscamnensium, CXLVII, 485. — Dipl. Willelmi Conquest., CXLIX, 1569. — De hujus monast. fundatione, CCLII, 1314. — Privil. Urbani III, ann. 1187, *ibid.*, 1479. — Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 973, 977, 985, 1173, 1223. — Privil. Innocentii III, ann. 1209, CCXVII, 194.

FISCAMNENSIS PARTHENON (Couvent de religieuses à Fécamp) a nobili viro Wadingo fundatus vii sæc., CXLII, 844.

FITERIENSE (peut être Fistoles en Espagne) monast. ord. Cisterc. ejus jura et possessiones privilegio ornavit Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1522.

FLABONIS-MONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Flabemont, dioc. de Toul, Vosges) monast. ord. Præmonst. a Guidone de Acrimonte, cum assensu Hugonis Vallimontensis comitis extructum, ann. 1152. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1552. — Clementis III, 1188, CCIV, 1315. — Epist. Innocentii III, ann. 1209, CCXVI, 170.

FLAVIACENSE S. GEREMARI (Saint-Germer de-Flaix, dioc. de Beauvais) monast. ord. S. Bened. a S. Geremaro abbate extructum, ann. 860 et postea a rege Carolo Magno privilegis confirmatum, ann. 807. Aliquando S. Ansegisum abbatem possedit, CV, 735. — De hujus monast. fundatione, CLVI, 1086, 1087. — Alexandri III epist., qua abbatem præcipit ut episcopo obediat, ann. 1170, 628, 820. — Ejusd. papæ privi., *ibid.*, 1178.

FLAVINIACENSE S. PRÆJECTI (Saint-Prix de Flavigny, Côte-d'Or) celebre monast. ab abbate Widerado fundatum in pago Semurensi, ann. 721, LXXXVIII, 1268. — Præceptum Caroli Magni, ann. 775, XCVII, 948. — Capsam argenteam cum reliquiis S. Jacobi misit idem rex ad Manassem Flaviniac. abb., ann. 798, XCVIII, 910. — Privil. Roberti regis, ann. 1018, CXXI, 956. — Hugo Flaviniac. abbas illustris floruit circa 1104, CLIV, 9. — Anastasii IV privi., ann. 1154, CLXXXVIII, 1063. — Alexandri III, ann. 1161, CC, 127, 152. — Epistol. Innocentii III in ejus monast. gratiam, ann. 1198, CCXIV, 257. — De depositione abbatis, ann. 1207, CCXV, 1187.

FLODOALDI (S.) pro FULDENSI, videtur scriptum, XCVI, 1516.

FLORÆ (S.). Vide ANETINENSE.

FLORE (de) **SS. PETRI ET DOMINICÆ** (Saint-Pierre de Flore ou Fleur, dioc. de Tropea dans la Calabre Ultr.) monast. a nobili viro de Mamistra dotatum et forte fundatum cui privil. concessit Cælestinus III, ann. 1196, CCVI, 1185. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 151; ann. 1214, CCXVI, 461.

FLOREFFIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Fleurus, près de Namur) monast. ord. Præmonst. a comitissa Ermesindi Godefridi uxore extructum, et ab eadem S. Norberto concessum, ann. 1121. Cujus bona confirmavit Honorius II, ann. 1128, CLXVI, 1284. — De eo mentio fit in Vita S. Norberti, CLXX, 1291. — Priv. Innocentii II, ann. 1138, CLXXXIX, 381; Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1408.

FLORENSE seu **S. FLORI** (Saint-Flour) monast. ord. S. Bened. a Stephano Clarom. episc. fundatum et ab eo commissum sub regim. S. Odilonis Cluniac. abb., ann. 1034. — In sedem episcopalem transformatum est, ann. 1317, a Raymundo Vehente episc., CXLI, 864.

FLORENTII (S.) SALMURIENSE (Saint-Florent-le-Vieil, près de Saumur) monast. ord. S. Bened. quod initium sumpsit a Cella S. Florentii, S. Martini disci-

puli post cujus mortem in Glouennensem Montem secessit solitariam vitam agens iv sæc. Ibi postea Frobertus abbas et Ludovicus Pius monast. extruxerunt, ann. 824, CIV, 1152. — Privil. Joannis XVIII quo ejusdem possessiones et jura confirmavit, ann. 1004, CXXXIX, 1477. — Diploma Baldrici Dolensis archiepisc., ann. 1109, CLXVI, 1211. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1207, CCXV, 1121. — De horum canonicorum controversia cum monachis S. Juliani Turon., ann. 1210, CCXVI, 246, 247, 866.

FLORENTINUM SS. TRINITATIS (La Sainte-Trinité de Florence) monast. ord. S. Bened., cui petente Hieronymo abbate, privilegium concessit Lucius III papa, ann. 1183, CCI, 1234. — Epist. Innocentii III ad abbatem super negotio quodam episcopi Pistoriensis, ann. 1214, CCXVII, 225.

FLORENTINUM S. SALVII (Saint-Salvio de Florence) monast. ord. Vallumbrosani temporibus Urbani II extructum. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 229; Urbani III, ann. 1187, CCLII, 1476; Clementis III privi., ann. 1189, CCIV, 1416.

FLORENTINUM S. MARIE (Sainte-Marie de Florence) monast. ord. S. Bened. ad cujus monachum nomine Theuzouem scripsit S. Petrus Damianus xi sæc., CXLIV, 423. — Hujus Theuzonis scripta, CXI III, 845. — Privileg. Alexandri II, ann. 1070, CXLVI, 1358, 1567. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 227, 265; Alexandri III, ann. 1176, CC, 1069; Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1297.

FLORENTINUS S. AMBROSII (Saint-Ambroise de Florence) parthenon extra urbem in pulchro a Godefrido episc. extructus paulo ante ann. 1141, quo Innocentius illud privilegio ornavit, CLXXIX, 545.

FLORENTINUM S. LAURENTII IN BIFURCO (Saint-Laurent de Florence) monast. ord. S. August. ejus jura et possessiones confirmat Paschalis II papa, ann. 1114, CLXIII, 349. — Privilegium Innocentii II, ann. 1112, CLXXIX, 625, 631; Alexandri III, ann. 1084; Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1371. — Privil. Cælestini III, ann. 1191, CCVI, 876.

FLORENTINUM S. JOANNIS BAPT. (Couvent de Saint Jean-Baptiste) monast. ord. S. August., cui multa dona contulit Speciosus episc. ejus charta, ann. 721, LXXXVII, 1402. — Privil. Benedicti papæ IX ad Romanum præpositum, ann. 1036, CXXI, 1345. — Epist. Gregorii VI ad eandem, CXLII, 575; Clementis III, 1188, CCIV, 1537.

FLORENTINUM S. SALVATORIS (Saint Sauveur de Florence) monast. ord. S. Bened. in suburbio Florentiæ extructum ante ann. 1144, quo Cælestinus III illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 801.

FLORENTINUM S. MINIATIS, monast. ord. S. Bened. ejus jura et possessiones sub suo suscepit tutamine Benedictus IX papa, ann. 1044, CXLI, 1367. — Ibi S. Joannes Gualbertus vitam amplexus est monasticam priusquam ad Vallumbrosanum eremum confugeret, ann. 1029, CXLVI, 719. — Privil. Alexandri II papæ, ann. 1063, *ibid.*, 1303. — Privil. Lucii III, ann. 1145, CCI, 1545.

FLORENTINUM S. STEPHANI DE PONTE (Saint-Etienne du Pont à Florence) monast. ejus priorem deputavit Innocentius III adv. episcopum Lucensem, ann. CCXV, 1282.

FLORENTINUS S. FELICITATIS (Religieuses de Sainte-Félicité à Florence) parthenon, quem privilegis ornavit Nicolaus II papa, ann. 1060, CXLIII, 1328.

FLORENTINUS S. PETRI MAJORIS (Saint-Pierre le Majeur, à Florence) parthenon in suburbio extructus quem femina illustris Gisia bonis dotavit, et Alexander II privilegio confirmavit, ann. 1067, CXLVI, 1330. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1471; Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 923.

FLORIACENSE SS. PETRI ET BENEDICTI (Fleury-sur-Loire) celebre monast. in pago Aurélianensi fundatum ab abbate Leodebodo et Joanne de Floriac dotatum, ann. 667, opitulantibus Chlodoveo II rege et regina Bathilde, LXXXVIII, 1486. — Dipl. Ludovici VII, ann. 817, CIV, 1078, 1080, 1264. — De ejusdem fundatione, CXXIV, 901. — Adrevaldus monach. florebat, ann. 878, *ibid.*, 899. — Privil. Gregorii IV, CXXIX, 995; Leonis VII, ann. 958, CXXXI, 1075; S. Abbo abbas eligitur, ann. 1004, CXXXIX, 575. — Annales Floriacenses, *ibid.*, 581; Aimoinus monach. claruit, ann. 1008, *ibid.*, 617; Gauslinus abbas, ann. 1027, CXLI, 759. — Privil. Alexandri II papæ, ann. 1072, CXI VI, 1575. — Privil. Willelmi Conquest., ann. 1067, CXLIX, 1571. — Radulfus Tortarius monach. claruit, ann. 1115, CLX, 1171; Hugo de S. Maria monachus claruit, ann. 1119, CLXIII,

791. — Dipl. Radulfi Rhem. archiep., quo huic concedit monasterio altare Sorbonense (*Sorbon*, près Réthel, Ardennes), ann. 1119, *ibid.*, 1427. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1129; Alexandri III, ann. 1165, CC, 257, 258. — Decretum Innocentii III de revocatione bonorum alienatorum, ann. 1209, CCXVI, 56. — Ejusdem privil. *ibid.*, 57, 58.

FLORINENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Florenne, dioc. de Liège) monast. ord. S. Bened. a B. Gerardo Camerac. episc. exstructum. — Diploma S. Henrici imper., ann. 1013, CXL, 298. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1054, CXLIII, 742.

FLOTINENSE S. MARIÆ (Notre-Dame de Flotin, en Gâtinais) monast. ord. S. August. a Guillelmo Senon. archiepisc. exstructum paulo ante ann. 1180, quo illud privilegio firmavit Alexander III, CC, 1299. — Charta ejusdem Guillelmi fundatoris, *ibid.*

FLUMINE (de) S. MARIÆ (Sainte-Marie de Fiume, dioc. de Forlì, dans les Etats-Pontificaux) monast. ord. S. Bened. — Coelestini III papæ privilegium ann. 1192, CCVI, 945. — Donationes nobilis viri Joannis de Ceccano confirmatæ ab Innocentio III, ann. 1208, CCXV, 1450.

FOGGIANUM S. JACOBI (Saint-Jacques de Foggia, dans la Capitanate, Naples) monast. ord. S. Bened. ab abbatis S. Maris in Pulsano pendens, de quo mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 1097.

FOGGIANUM S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Foggia), ejusdem ord., et eadem mentio ac præcedens.

FOLKESTANENSE (Folkstone, comté de Kent, Anglet.) monast. primum monialium conditum ab ann. 650, postea autem reedificatum a Nigello de Munevilla, et ut videtur monachis traditum, quibus privilegium concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 569.

FONS ADLUMENSIS S. MARIÆ (Sainte-Marie de Fontallume, dioc. d'Ascoli, Marche d'Ancone) parthenon ord. Cisterc. exstructus paulo ante ann. 1212, quo illum privilegio confirmavit Innocentius III, CCXVI, 599.

FONTANÆ ALBÆ (Fontaines-les-Blanches, dioc. de Tours) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1153, inter Blesas et Turones a Renaldo de Castro Renaldi domine. De eo videtur questio esse in epistola Adriani archiepisc. Turon., ann. 1154, CLXXXVIII, 1421.

FONTANÆ TAONIS S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Fontana Taone, Toscane) monast. ord. S. Bened., cujus bona et privilegia confirmavit S. Henricus II imp., ann. 1014, CXL, 306; S. Joannis Gualberti Regulam suscepit circa 1074, CXLVI, 806. — Coelestini III privil. quo confirmat donationem a nobili viro Aviano factam, ann. 1195, CCVI, 1105. — Charta ejusdem Aviani præced. privil. annexa, *ibid.*

FONTANELLENSE S. MARIÆ (Notre-Dame de Fontanelles, dioc. de Luçon) monast. ordinis S. August., cui S. Bathildis multa concessit, ann. 684, postea restauratum seu potius reedificatum est a Wilhelmo de Maleleone et ejus uxore Beatrice, ann. 1210, LXXXVIII, 870.

FONTANELLENSE SS. PETRI ET PAULI (Fontanelles-sur-Seine) monast. ord. S. Bened. alias dictum S. Wandregisilli (*Saint-Wandrille*) a suo conditore, situm in Northmannia super Sequanam in insula juxta Caudebecum, cujus abbatii Candido diploma concessit Theodericus rex, ann. 675, LXXXVII, 1519; Childeberti III diplom., ann. 704, LXXXVIII, 1101; Chilperici II, *ibid.*, 1123; Ludovici PII, ann. 815, CIV, 1025; S. Ansegisus factus abbas, obiit ann. 835, CV, 744. — Dipl. Wilhelmi Conquest., CXLIX, 1570. — Illius monast. fundator S. Wandregisillus, CLVIII, 1195. — Innocentii II papæ epist. ann. 1131, CLXXIX, 117. — De hujus monast. fundatore, CCII, 1314.

FONTANENSE S. MARIANI (Saint-Marien de Fontaines, près d'Auxerre) monast. dioc. Antissiodorensis a S. Germano fundatum, in quo S. Marianus pecora custodivit, ann. 570, CXXXVIII, 226, 233, 234. — Alani Antissiod. episc. charta, ann. 1163, CCI, 1387. — Epistola Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 679.

FONTANENSE S. MARIÆ (Fontaines-en-Vosges) monast. a S. Columbano exstructum in Vosago, postea in prioratum transformatum, ann. 897, LXXXVII, 1019, 1053 not.

FONTANIS (de) S. MARIÆ (Notre-Dame des Fontaines, dioc. de Meaux) parthenon cujus Innocentius jura et possessiones privilegio confirmavit, ann. 1155, CLXXI, 170.

ONTANIS (de) (Fontaines-les-Dijon, patrie de S. Bernard) prioratus ord. Cisterc. dict. *des Feuillants*, conditus in domo ipsa qua natus fuerat S. doctor circa ann. 1614, cujus protector factus est Ludovicus XIII rex, CLXXXV, 1637. — Venditus, ann. 1791 et

PATROL. CCXX. INDICUM III.

dirutus; receniter ann. 1811 ecclesia restaurata est a clarissimo Renault vicario generali Divion. 1640. — Diploma Ludovici XIII, 1645. — Item Annæ reginæ, ejusdem regis uxore, ann. 1658, *ibid.*, 1661. — Alia eorundem epistolæ et privil. ann. 1655. — Privil. Innocentii X qua indulgentias huic loco annexuit, 1655.

FONTANIDUM (Fontenay-les-Beauvais) monast. ord. S. Bened. in pago Bellovacensi de quo mentio fit in testamento Ansegisi abb., ann. 835, CV, 745.

FONTENETUM seu FONTANETUM S. MARIÆ (Notre-Dame de Fontenay, Côte-d'Or) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1119, a Raynaldo Montisbarrensi domino, cujus charta, CLXXXV, 1461. — (Charta Verrici de Castellione, *ibid.*, 1462. — Diploma Stephani Ednensis episc., ann. 1136, *ibid.*, 1463. — Ch. Theobaudi de Saliva, *ibid.*, 1464. — Donationes Andreæ Montisbarrensis, *ibid.*, 1466, 1567. — Bernardi de Montebarro, *ibid.*, 1468. — Guidonis canonici, *ibid.*, 1469. — Odonis de Yssoduno comitis, *ibid.*, 1471. — Donatio Mathildis Grinonis comitissæ, *ibid.*. — Olivetius Grinonis comes dona patris confirmat, *ibid.*, 1472. — Variorum dona, *ibid.*, 1475. Joannis de Montebarro donatio, *ibid.*, 1474. — Blanchæ viduæ Hervæi de Sombernone, *ibid.*, 1475. — Cujus donationem confirmavit Guillelmus Flaviacensis abbas, *ibid.*

FONTENETENSE sive FONTANETENSE (Fontenay, dioc. de Bayeux) monast. ord. S. Bened. a S. Evremundo abbate constructum, de quo mentio fit in S. Ansegisi testamento, ann. 835, CV, 744. — De eo monast., CCII, 1319. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 256.

FONTIS-AVELLANÆ. Vide AVELLANENSE.

FONTIS ANDRÆ (Fontaine-André, près de Neuchâtel en Suisse) monast. ord. Præmonst. a comite Néucastellensi conditum ann. 1144, cujus possessiones confirmavit B. Amedæus Lausann. episc., CLXXXVIII, 1290.

FONTIS CALIDI S. MARIÆ (Notre-Dame de Fontcaude, Hérault) monast. ord. Præmonst. exstructum paulo ante ann. 1164, quo Alexander III illud annexuit monasterio de Valle-Crosa, CC, 508, 594. — Bernardus abbas claruit ann. 1190, CCIV, 795.

FONTIS-EBRALDI (Fontevault inter Turones et Pictavos) celebre monast. a B. Roberto de Arbrissello fundatum ann. 1107, in quo segregatim Deo serviebant omnis generis tum viri, tum mulieres sub abbatissæ regimine, juxta Regulam hujus S. fundatoris, CLXII, 1048. — Dipl. S. Roberti quo suum Fontis-Ebraldi monast. Petro Pictav. episc. commendat, *ibid.*, 1085. — Charta fundationis ab eodem Roberto, *ibid.*, 1077. — Charta confirmationis a Petro episc. Pictav. ann. 1106, *ibid.*, 1089, 1091. — Variæ variorum donationes ad præfatum monast., *ibid.*, 1097 et seqq. — Privil. Paschalis II ann. 1106, CLXIII, 164, 296, 419. — Gelasii II decretum, *ibid.*, 304. — Calixti II papæ, ann. 1119, *ibid.*, 1121. — Honorii privil. ann. 1126, CLXVI, 1268. — Innocentii II, ann. 1131, CLXXIX, 72, 116, 118, 304, 320, 634, 635. — Lucii II, privil. ann. 1144, *ibid.*, 864, 924. — Eugenii III, decretum de donatione ejusdam ecclesiæ ab abbate Conchensi, ann. 1145, CLXXX, 1056. — Privil. ejusdem, *ibid.*, 1037. — Decretum de electione Mathildis secundæ abbatissæ, *ibid.*, 1396, 1400, 1413. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 197, 334, 518.

FONTIS-FRIGIDI S. MARIÆ (Notre-Dame de Fontfroide, anc. dioc. de Narbonne, Aude) monast. ord. Cisterc. e m. Grandissillæ exortum, ab Almerico vicecomite exstructum ann. 1097. — Epist. Innocentii III adversus archiepisc. Narbonensem, ann. 1205, CCXV, 355, 358, 683, 1024, 1080. — Ejusd. epist. adv. homines Montis Pessulani, ann. 1212, CCXVI, 811.

FONTIS GIARDI (Fontaine-Géhard, dioc. du Mans) prioratus ord. S. Bened. a Majori Monasterio pendens. — Privil. quo Innocentius III idem monast. confirmavit ann. 1211, CCXVI, 449.

FONTIS MORINIACENSIS S. MARIÆ (Notre-Dame de Fontmorigny, dioc. de Bourges) monast. ord. Cisterc., exstructum ann. 1148. — De eo mentio fit apud Herbertum de Turribus, CLXXXV, 1549. — De hujus monast. fundatore, CCII, 1312. — Donatio Henrici II Anglor. regis circa 1170, CCVII, 1162.

FONTIS VIVIS MARIÆ (Sainte-Marie de Fonte-Vivo, dioc. de Parme) monast. ord. S. August. a Lanfranco Parm. episc. conditum paulo ante ann. 1144, quo Lucius II papa illud privilegio ornavit, CLXXIX, 900.

FOOTEL (de). Vide MALANOA.

FORMBACENSE (Forbach, au comté de Linange, Bavière) monast. ord. S. Bened. a comitibus Echerio et Udalrico exstructum ante ann. 1139, quo Innocentius II illius bona privilegiaque confirmat, CLXXIX, 415.

FORMISELLENSE (Fourmies, près Avesnes, Nord) monast. ord. S. Bened. a Balduino seu Baldrico Noviomensi et Tornac. episc. exstructum, ann. 1115, CLXVI, 891.

FOROJULIENSE. Vide **SEXTENSE**, **SALTENSE**, **VALLIS CIVITATIS**.

FOROPOMPILIENSE S. RUFILII (Saint-Ruffile de Forimpopoli, Etats-de-l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cui privilegia concessere Benedictus VII, ann. 980, CXXXVII, 336; Alexander III, ann. 1180, CC, 1508.

FOS (de) S. GERVASII (Saint-Gervais de Fos, anc. dioc. d'Arles, bouches-du-Rhône) vetus monast. ob pravorum mores penitus dejectum. — Innocentius III sententia de eo reformando, ann. 1198, CCXIV, 440.

FOSCIANO (de) SS. HIPPOLYTI et CASSIANI (Saint-Hippolyte de Fosciano, duché de Bénévent) monast. S. Bened. cuius possessiones privilegiaque confirmavit Alexander III, ann. 1166, CC, 502.

FOSSÆ-NOVÆ (Fossanova, près de Piperno, Etats-de-l'Eglise) monast. cuius compositionem cum Pipernensibus confirmavit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 976, 982. — Possessio quædam ab eodem confirmatur, *ibid.*, 1033, 1306. — Ejusd. papæ priv. ann. 1363, 1435; ann. 1211, CCXVI, 401.

FOSSATENSE S. MAURI (Abbaye des Fossés Saint-Maur, près de Charenton, dioc. de Paris) celebre monast. ord. S. Benedicti a Chlodoveo II rege et S. Blidegisillo fundatum, sub invocatione S. Mariæ et S. apost. Petri et Pauli, ann. 640, LXXXVII, 683; cuius nomen mutatum est in S. Mauri ubi reliquias suscepit hujus S. martyris. — Dipl. Chilperici II, ann. 717, LXXXIII, 1126. — Charta fundationis Blidegisilli, ann. 640, *ibid.*, 1157. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1014, 1035. — Donationes Burchardi et Rainaldi a rege Roberto confirmatæ, ann. 998, CXLI, 947. — Ibi floruit Odo monachus, ann. 1057, CXLI, 846. — Charta Stephani Paris. episc., ann. 1154, CLXXIII, 1424. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 268. — Charta Rogeri abbatis, ann. 1163, *ibid.*, 908. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1350.

FOSSENSE SS. GERVASII ET PROTASII (Saints-Gervais-et-Protais des Fossés, dioc. d'Arles) monast. ord. S. Bened. fundatum ante 923, quo Manasses Arelatens. episc. illud cessit Drogoni episc. Massiliensi; postea transit ad Cluniac. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1150, CLXXIX, 62.

FOSSENSE S. FURSEI (La Fosse en Hainault) monast. ord. S. Benedicti a SS. Foillano et Ultamo fratribus S. abbatis Fursei, ex Hibernia ortis, conditum in dioc. Camerac. circa ann. 455, in quo sepultus est S. Furseus, XCV, 148.

FRACTO PONTE (de) (Convent du Pont-Rompu, dioc. de Lincoln, Anglet.) monast. cuius abbat scripsit Innocentius III, ann. 1193, CCVI, 1250.

FRANCARUM - VALLIUM (Franquevaux, dioc. de Nîmes) monast. ord. Cisterciensis e Morimundensi ortum, a Pontio Willelmi et comitibus S. Egidii exstructum, ann. 1145. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CLXIV, 501.

FRANKENTALENSE S. MARIE - MAGDALENÆ (Sainte-Madeleine de Frankental, dioc. de Worms) monast. ord. S. August. a Buggone Wormatiensi episc. conditum, ann. 1135. — Privil. Innocentii II papæ, ejusdem anni, CLXXIX, 198.

FREDELACENSE S. ANTONINI (Saint-Antonin de Frédelay ou Frédelas, anc. dioc. de Pamiers) monast. ord. S. Bened. ante ann. 961 exstructum, et a Rogerio Fuxensi comite concessum B. Hugoni Cluniac. abb. ut mores et disciplinam restitueret, circa ann. 1094, CLIX, 940.

FREDEVIDÆ (S.) (Sainte-Fridenvide à Oxford, Anglet.) parthenon ord. S. Bened. a Didano Oxoniensi comite fundatum circa ann. 750, cuius superiori scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1504.

FREMERII (S.) (Saint-Ferme, anc. dioc. de Bazas) monast. ord. S. Bened. abbatem S. Florentii subjectum. — Epist. Innocentii II papæ, Auxitano Ausciensi archiepisc. de hujus monast. restitutione legitimis possessoribus, ann. 1143, CLXXIX, 631. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1150.

FRIDESLENSE S. BLASII (Saint-Blaise de Friedland, près Northeim, duché de Brunswick) monast. ord. S. Bened. ab Othone Magno Saxie duce exstructum ann. 1050; igne combustum, reedificatum a Sigfrido Bunneburgensi comite ann. 1128. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 931. — Eugenii III, CLXXX, 1142.

FRIDESLARIENSE S. PETRI (Fritzlar-en-Hesse) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio exstructum in

dioc. Moguntina circa ann. 748, LXXXIX, 647. — Wighbertus primus abbas instituitur, CXIX, 684.

FRIGDIANI (S) LUCENSE (Saint-Frigdien-de-Lucques) monast. ord. S. August. videtur fundatum a Paulone, cuius fundatio a Felice Lucensi episcopo confirmatur ann. 685, LXXXVII, 1347. — Charta Walprandi episc. ann. 1405. — Privil. Alexandri II, ann. 1068, CXLVI, 1346. — Paschalis II, ann. 1104, CLXIII, 131, 192, 195, 256, 253, 392. — Idem papa excommunicationem confirmat ab episc. latam adversus Uberrum presbyt. *ibid.*, 394, 416, 450. — Epist. Gelasii II, ann. 1118, *ibid.*, 487: privil. ejusdem ann. 1118, *ibid.*, 499, 501. — Calixti II papæ epistola, *ibid.*, 1096, 1146, 1303, 1312. — Privil., 1321, Honorii II, ann. 1127, CLXVI, 1270, 1279, 1310. — Innocentii II privil., ann. 1152, CLXXIX, 156, 160, 220, 221, 503, 535, 509, 659, 646, 657. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1020, 1203, 1256, 1257, 1401, 1427. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1025. — Alexandri III epist., ann. 1171, CC, 716, 1048. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1082. — Epist. Innocentii III de episcopii electione, ann. 1202, CCXIV, 1150, 1166, 1173. — Ann. 1203, CCXV, 57, 127, 504.

FRISACENSE HOSPITALE S. SPIRITUS (Freysach, archiev. de Salzbourg, Basse-Carinthie), cui decimas confirmat Innocentius III, ann. 1213, CLXVI, 645.

FRISINGENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Frisingen, Bavière), monast. ord. S. Bened. ab Ottone Frisingensi episcopo fundatum, et ab Eugenio III privilegio confirmatum, ann. 1145, CLXXX, 1066.

FRITESLARIENSE. Vide supra **FRIDESLARIENSE**.

FRUCTUARIENSE S. BENIGNI (Saint-Bénigne du Fruitier, ancien dioc. d'Yvrée en Piémont), monast. ord. S. Benedicti a B. Guillelmo abbate conditum intra flumina Orcum et Amalonem in Gallia subalpina et in Eporensi dioc. quod aliquanto tempore rexit, ann. 1024, CXLI, 838. — Privil. Lamberti Lingon. episc. 841. — Privil. S. Guillelmi pro eod. monast. CXLI, 871. — Dipl. Roberti regis, ann. 1023, *ibid.*, 965. — Privil. Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 1288, 1556. — Paschalis II, ann. 1110, CLXIII, 268. — Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1051.

FRIGIDI MONTIS SANCTÆ MARIE (Notre-Dame de Froimont, dioc. de Beauvais, Oise), monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1134, a nobilibus viris de Bullis et a comite et comitissa de Claromonte dotatum, ann. 1190, 1218. Illud monast. illustravit Heliandus monachus, ann. 1212, CLXII, 477.

FRUTINO (de). Vide S. NICOLAI.

FULDENSE S. SAVATORIS (Saint-Sauveur de Fulde, Hesse-Cassel), monast. celeberrimum ord. S. Bened. in Buchonia silva exstructum, ann. 747, a S. Bonifacio Mogunt. episc. LXVI, 258 not.; LXXXIX, 1257; CVII, 9, 80. — Dipl. Pippini regis, ann. 762, XCVI, 1536, 1563. — Donationes Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 1051, 1052, 1057, 1063, 1076. — Item Dipl. Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1056, 1110. — S. Sturmus primus abbas, S. Eigil quartus, CV, 422. — Fuldensis schola celebris, *ibid.*, 423. — Benedicti III dipl., 761, *ibid.* Nicolai I papæ, CXIX, 770. — Joannis VIII, CX XVI, 657; Stephani V, CX XIX, 815. — Gregorii IV, *ibid.*, 991. — Leonis IV, *ibid.*, 999. — Benedicti III, *ibid.*, 1010. — Nicolai I, *ibid.*, 1011. — Benedicti IV, CXXXI, 45. — Joannis, ann. 917; CXXXII, 799. — Leonis VII, ann. 936, *ibid.*, 1066. — Marini II, CXXXIII, 865. — Agapeti II, *ibid.*, 889, 897. — Joannis XII, *ibid.*, 1026. — Joannis XIII, CXXXV, 979. — Joannis XV, CXXXVII, ann. 849. — Gregorii V, *ibid.*, 912. — Sylvestri II, ann. 999; CXXXIX, 272. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1033. — Præcept. S. Henrici II, imp., ann. 1012, CXI, 294, 295, 1296, 350, 354, 381. — Privil. Joannis XIX, ann. 1051, CXLI, 1147. — Clementis II, CXLI, 577, 579. — S. Leonis IX, CXLI, 609. — Victoris II, ann. 1057, *ibid.*, 824. — Alexandri II papæ, CXLVI, 1501, 1409. — Calixti II privil., ann. 1122, CLXIII, 1244. — Innocentii II, ann. 1131, CLXXIX, 85, 187, 527. — Sturmus abbas canonizatur, 450. — Ejusd. papæ privil., *ibid.*, 602. — Epist. Eugenii III ad Fuld., CLXXX, 1354, 1442. — Privil. Anastasii IV papæ, ann. 1154, CLXXXVIII, 1177. — Adriani IV, ann. 1150, *ibid.*, 1591.

FULIGNATENSE S. PATERNIANI (Saint-Paternien de Foligni en Ombrie, Etats-de-l'Eglise) monast. cui Innocentius III ecclesiam subiecit S. Christine, ann. 1206, CCXV, 1038.

FULLIENSE S. MARIE (Notre-Dame-des-Feuillants, diocèse de Rieux, Haute-Garonne) monast. ord. Cisterciensis e Morimundensi ortum, ann. 1145 et postea celebre factum propter reformationem quam superinduxit abbas Joannes de Barrière, ann. 1586 a Sixto V papa

confirmatam : de eo monast. mentio fit, CLXXXV, 1635.—
Urbani II privil. ann. 1187, CCII, 1546.

FULLINENSE (Abbaye de Feuillants, établie dans la
Marche de Trévise) monast. ord. Cisterc. quod Lucius III
papae commendavit magnatibus hujus provinciae, ann.
1185, CCI, 1518.

FULRADO-VILLARENSE (Villers, Meurthe) monast.
ab abbate S. Dionysii Fulrado conditum in Lotbaringia
in propria hereditate, et Diplomate Caroli Magni confir-
matum, ann. 774, CXCIV, 937.

FUNDENSE (Fundi, Italia) monast. ord. S. Bened., a
B. abbate Honorato fundatum in Samnio (Etats-Rom.).
De eo fit mentio in dialogis S. Gregorii Magni vi saec.,
LXXVII, 153.

FURNENSE S. WALBURGIS (Furnes, Pays-Bas)
monast. ord. S. Bened. a Gertrude Flandrensi comitissa
conditum seu notabiliter auctum, ann. 1105. Privil.
Paschalis II papae, CLXIII, 195. — Privil. Calixti II, ann.
1121, *ibid.*, 1204.

FURNENSIS S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Furnes en
Flandre) parthenon cui donationem contulit comitissa
Maurianensis Gertrudis. — Privil. Urbani III de hujus
doni confirmatione, ann. 1187, CCII, 1468.

FURNESCENSE (Furnsey dans le pays de Lancastre,
Anglet.) monast. exstructum circa 1127 cui causam ma-
trimonialem commisit Innocentius III, ann. 1203, CCXV,
192.

FURSEI (S.) monast. ordin. S. Bened. apud Anglos
Orientales a S. Furseo Hiberno abbate, et rege Sigberto
fundatum circa ann. 670, XCV, 145.

FURSEI (S.). Vide Fossense.

FUSCIANI (S.) DE NEMORE (Saint-Fuscien-aux-Bois,
Somme) monast. ord. S. Bened. haud procul ab Ambianis,
conditum ab Ingelramno (de Mondidier) comite, ann.
1105. Charta fundationis Gaudfredi Ambianensis episc.,
CLXII, 759.

FUSNIACENSE (Foigny, Aisne) monast. ord. Cisterc.
ex Clarav. a Bartholomaeo Laudun. episc. fundatum,
ann. 1121; cui monachos dedit ipse S. Bernardus et
Raynaldum abb. praefecit, CLVI, 1000. — Privileg. Inno-
centii II, ann. 1151, CLXXIX, 115. — Privil. Eugenii III,
ann. 1147, CLXXX, 1204. — Alexandri III, ann. 1163,
CC, 558. — Innocentii III, ann. 1200, CCXVII, 62,
90, 111.

GABALITANUM SS. GERVASII ET PROTASII (Saint-
Gervais-et-Protais de Javoux, dioc. d'Auch) monast.
ord. S. Bened. a Stephano vicecomite Gabalitano et ejus
uxore Angelmoda conditum, ann. 1003, CXXXIX, 284. —
Monasterio Cluniacensi subjectum est, *ibid.*

GABRIELIS (S.). Vide Carmonense.

GADITANUM (Cadix) monast. in Gaditana Hispaniae
insula conditum a S. Fructuoso, ann. 863, LXXVII,
1089.

GAJNA S. MARIE (de) (Notre-Dame de Gennes-les-
Prés, Maine) monast. de obedientia Fontis Ebraidi a
Fulcone comite et a B. P. Roberto de Arbrissello fundatum,
ann. 1106, CLXII, 1087, 1097.

GALDO (de) monast. cujus situs incertus. Epist. Inno-
centii III qua his monachis permisit in alio habitare loco
ob viciorum injurias, ann. 1198, CCXIV, 56.

GALEATENSE S. HILARI seu ELLARI (Saint-Hilaire
de Galéate, dioc. de Populonia en Toscane) monast.
ord. S. Bened. a S. Hilario exstructum ante ann. 754,
quo Stephanus papa ibidem benigne susceptus est ab
abbate Ansauso. Postea saec. xv transit ad Camaldul.,
CVI, 752. — Epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV,
1267.

GALLI (S.) AD ARBONAM (Saint-Gall-sur-Arbonne,
en Suisse) monast. insigne ord. S. Bened. a S. Gallo
patria Hiberno fundatum aut valde auctum apud Hel-
vetios, ann. 646, LXXXVII, 9. — Alotus donatio, ann.
680, LXXXVIII, 1204. — Charta Godefridi ducis, *ibid.*,
1253. — Item Erfroini, *ibid.*, 1268. — Dipl. Ludov. Pii,
ann. 817, CIV, 1075, 1076, 1077, 1108, 1174. — Ludovici
Germanici, ann. 835, *ibid.*, 1242. — Grimaldus monachus
floruit ann. 872, CXXI, 795. — Ratpertus, ann. 890,
CXVI, 1055. — Privil. Sergii III papae, CXXXI, 971. —
Notkerus monac., ann. 911, *ibid.*, 994. — Variorum dona-
tiones, *ibid.*, 1163. — Privil. Joannis X, CXXXII, 803.
— Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 451.

GALLIACENSE (S.) QUINTINI (Saint-Quentin de
Gaillac, dioc. d'Alby) monast. ord. S. Bened. exstructum
ante ann. 758, quo illud annexuit Pippinus Francorum
rex monasterio Figeacensi, CXLI, 25. — Forte idem est
quod reaedificavit Raymundus Pontius Tolosanus comes,
ann. 972.

GALLOMONTENSE seu GALONIS MONTIS ET
VALLIS MONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Valmont,

dioc. de Rouen) monast. ord. S. Bened. fundatum ann.
1109 a Nicolao de Stotivilla. Privil. Lucii III, ann. 1181.
CCI, 1071. — Charta fundationis, *ibid.*

GAMUGNENSE S. BARNABE (Saint-Barnabé de
Gamugno, en Toscane) monast. ord. Camaldul. ad cujus
monachos monita transmisit B. Petrus Damianus, saec. xi,
CXXXIX, 422, 432, 434.

GAMUNDIENSE (Gamondi, dioc. de Faenza) monast.
cui Coelestinus III servavit libertatem invito episcopo qui
illud subjicere Aceretensi volebat, ann. 1195, CCVI,
1064.

GANDENSE S. BLANDINI (Saint-Blandin de Gand)
monast. forte idem ac S. Bavonis cujus Eginhardus ali-
quando abbas fuit, ann. 830, CIV, 605, 606.

GANDENSE S. BAVONIS (Saint-Bavon de Gand)
monast. ord. S. Ben. a S. Amando fundatum vii saec., in
quo translatae sunt reliquiae SS. Marcellini et Petri, ann.
826, ut fert Eginhardus hujus monast. abbas et testis ocu-
latus, CIV, 585. — Diploma Ludovici Pii, ann. 818, CIV,
1092. — Privil. S. Henrici II imp., ann. 1005, CXI, 252.
— Othelbodus 56 abbas, ann. 1040, CXLI, 1538. — Qui
fuerint sancti et quas possessiones, *ibid.* — Adriani IV
privil., ann. 1156, CXXXVIII, 1487.

GANDENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gand) monast.
ord. S. Bened. a S. Amando exstructum cujus S. Flore-
bertus primus fuit abbas. In eo divertit S. Livinus episc.,
ann. 653, LXXXVII, 538. — Vide BLANDINENSE. — Privil.
Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1087. — Epist. Alexan-
dri III de quadam compositione et aliis ejusdem loci
ecclesiis, ann. 1176, CC, 1064. — Priv. Urbani III, ann.
1186, CCII, 1459.

GANSWICKENSE S. MARIE (Notre-Dame de Gans-
wick, dioc. de Malines) monast. ord. S. August. cujus
abbati scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1517.

GANDERSHEIMENSIS PARTHENON in Saxonia ab
Ottone comite fundatus, ann. 948, et ven. Windilgardi
abbatissae commissus. Juxta auctorem vitae S. Godehardi
conditus est, ann. 852, a Luitolfo Saxoniae duce et Oda ejus
conjugi, prima autem abbatissa Hathumoda ipsorummet
filia, CXLI, 1177. — Privil. Agapeti II papae, CXXXIII,
496. — Joannis XIII, ann. 968, CXXXV, 939. — Hrotsui-
tha virgo et monialis floruit, ann. 999, CXXXVII, 939. —
Dip'om. imp. Ottonis II quo neptis sua Gerbirga esset
fundatrix et abbatissa, *ibid.*, 957. — De iustis hujus monast.
carmen, *ibid.*, 1135. — Privil. Innocentii III, ann. 1205,
CCXV, 598, 603, 919, 1398.

GANGOLFI (S.) CROUCHTALENSIS seu CLAUSTRIA-
CENSE (Saint-Gangolfe de Krauthal, Bas-Rhin) par-
thenon a Folmaro Juniore conditus, Metensi comite, de
cujus reformatione scripsit Innocentius II ad abb.
S. Georgii in Silva Nigra, ann. 1158, CLXXIX, 547.

GARDIA (de Monte) S. MARIE (Notre-Dame du
Mont-la-Garde, Etats de Venise) monast. cujus bona
juraque privilegio confirmat Innocentius III ann. 1206,
CCXV, 898.

GARIBERTO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Gari-
berto, au dioc. de Plaisance) monast. ord. S. August.
quod sub sua protectione suscepit Adrianus IV, ann. 1158,
CLXXVIII, 1552.

GARZENSE seu GARSTENSE (Garst ou Garsten,
diocèse de Passau, en Bavière) monast. ord. S. August.
exstructum a nobilibus viris Ottakaro de Stiria et Con-
rado paulo ante ann. 1179, quo eidem monast. privile-
gium concessit Alexander III, CC, 1221. — Lucius III, ann.
1185, CCI, 1571. — Coelestini III epist. in ejus monast.
gratiam, ann. 1197, CCVI, 1188, 1221.

GAVARENSE S. SEPULCRI (Gavaret, Tarn) mo-
nast. ord. S. Bened. a Petro vicecomite et a Girardo
Silvae Majoris abbate exstructum in Ausciensi dioc.
circa ann. 1088, CXLVI, 1010.

GAUDENTII (S.) IN PEDE ALPIS (Saint-Gaudence
au pied des Alpes) monast. quod Anastasius IV asserit
Ecclesiae Fesulanæ in Tuscia per privil. ann. 1153,
CLXXVIII, 1016.

GAUGERICI (S.) Saint-Géry, près de Cambrai) monast.
in monte juxta Cameracum a S. Gaugeric episc.
constructum, ann. 600, CV, 746; CXLIX, 124.

GAUGIACENSIS parthenon. Vide Episcopi-Villæ.

GAVINI et LUXORII (SS.) parthenon cujus Cyrica et
Gavinia abbatissae fuere, situs est Turribus in Sardinia.
De eo mentio apud S. Greg. Magn., LXXVII, 935.

GEDDERWERDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de
Gedewerde, Anglet.) monast. ord. S. August. ab Herberto
Glasgowensi episc. conditum ante ann. 1209, quo illud
privilegio confirmavit Innocentius III, ann. 1209,
CCXVI, 31.

GELLINGENSE (Gillingham en Thuringe) monast.
ord. S. Bened. cujus abbas Arnoldus S. Godehardo sue-

cessit in monast. Hersfeldensi, obiitque ann. 1051, CXLI, 1171, 1172 not.

GELLONENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur-de-Gellone, dioc. de Lodève, surnommé plus tard Saint-Guilem du Désert) a Guillelmo abb. fundatum cui privil. concessit Ludovicus Pius, ann. 807, CIV, 982. — Privil. Alexandri II, ann. 1066, CLXI, 1511, 1514, 1541. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1154. — Innocentii III epist. de accusatione adversus abbatem, ann. 1202, CCXIV, 1053.

GEMBLACENSE S. SALVATORIS et S. PETRI (Saint-Sauveur, ou Saint Pierre de Gemblours, Belgique) celeberrimum monast. ord. S. Bened. ab imperatore Ottone et abbate Wiberto fundatum in Namurcensi dioc., ann. 982. — Privil. Bened. VII pap., ann. 983, CXXXVII, 545, 546. — Sigebertus eruditus monachus floruit, ann. 1112, CLX, 9. — Item Anselmus, *ibid.*, 239. — Vita B. Wiberti, auct. Sigeberto, *ibid.*, 591. — Gesta abbatum Gemblac., *ibid.*, 593. — Abbatibus Arnulfi electionem confirmat Innocentius II, ann. 1157, CLXXIX, 541. — Guibertus abbas claruit anno 1203, CCXI, 1281. — Decretum Innocentii III de confirmatione electi abbatibus, ann. 1199, CCXIV, 720. — Ejusd. papae privil. ann., 1215, CCXVI, 937.

GEMETICENSE (Jamets-en-Barrois) monast. ord. S. Bened. a S. Philiberto et S. Bathilde exstructum, ann. 684, LXXXVII, 670.

GEMMÉTICENSE S. PETRI (Jumièges, dioc. de Rouen) illustre monast. ord. S. Bened. in Normannia exstructum circa ann. 655. — Testam. S. Ansegisi, ann. 835, CV, 744. De hujus mon. fundatione, destructione et restauratione carmen, CXXXVIII, 594. — Charta Alberti Miciae abb., ann. 1004, CXXXIX, 585. — Willelmus Calculus claruit, ann. 1087, CLXIX, 177. — De fundatione et restauratione hujus monast., CLII, 1515. — Alexander abbas claruit, ann. 1200, CCV, 919.

GEMINI (S.) VITERBIENSE (Saint-Gémin de Viterbe) monast. cujus abbat. scripsit Innocent. III, ann. 1211, CCXVI, 472.

GENERENSE S. PETRI (Saint-Pé de Gèneres, dioc. de Lescar, Hautes-Pyrénées) monast. S. Bened. a rege Sancio fundatum, ann. 1096. — Lascurensis episcopo asseritur a Paschali II papa, ann. 1114, CLXII, 354.

GENEROSI (S.) (Saint-Généroux) prioratus haud procul a monast. S. Jovini de Marnis in dioc. Pictaviensi, LXXXVIII, 492.

GENESI (S.) THIGERNIENSIS (Saint-Genès de Thiers, Auvergne) monast. ord. S. Bened. a S. Avito Claromont. episc. conditum, circa ann. 520, LXXI, 765 not.

GENESI (S.) Saint-Genès, dans la campagne de Florence, Toscane) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Coelestinus III, ann., 1195, CCVI, 1085.

GENEVENSE. *Vide* S. Victoris.

GENGENBACENSE (Gegenbach, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. a Ruthardo Alsatensi comite exstructum ann. 712, et auctum a Pirmino Argentini. episc., ann. 742. — Privil. Innocentii II quo ejus monast. possessiones confirmavit, ann. 1138, CLXXIX, 404.

— Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 56.

GENGULFI (S.). *Vide* TOLLENSE.

GENOLIACO (de) (Genolbac, dioc. de Périgueux) monast. exstructum vi sæc. de quo mentio fit apud Greg. Turon. B. Cyprianum abbatem habuit, ann. 585, LXXI, 901.

GENOVEFÆ (S.) PARISIENSE (Sainte-Geneviève-du-Mont à Paris) illustris abbatia ord. S. Aug. a Chlodoveo et S. Chlotilde fundata vi sæc. primum in honorem SS. Petri et Pauli : a Nortmannis vastata restaurata est a Sugero S. Dionysii abbate, qui canonicos S. Victoris Paris. ibi introduxit, ann. 1160, LXXI, not. — De ea testamentum S. Ansegisi mentionem egit, ann. 835, CV, 745. — Epistola Innocentii II ad Stephanum Paris. episc. ut abbatiam ab interdicto eximat, ann. 1145, 620. — Nonnulli monachi e S. Martino de Campis ibi instituuntur ab abb. Sugero, cum assensu Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1547, 1568, 1579, 1583. — Adriani IV decret., ann. 1564, CLXXXVIII, 1561. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 211. — Epist. Clementis III ad abbat. S. Genovefæ, ann. 1188, CCIV, 1567, 1470. — Stephanus abbas claruit, ann. 1205, CCXI, 205. — Epist. Innocentii III ad Joann. abbat., ann. 1202, CCXIV, 1097; CCXV, 31, 586, 1191, 11842, 1565, 1578; CCXVI, 155, 518. — Idem usum mitræ abbat. concessit, CCXVII, 53, 86, 92.

GEORGII (S.) (Saint-George, dioc. du Mans) monast. pagi Cenoman. — Diploma Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

GEORGII (S.) DE MARATO (Marat, en Sicile) monast. cujus mentio est apud S. Gregorium Magn. vi sæc. LXXVII, 563.

GEORGII (S.) SILVÆ NIGRÆ (Saint-George en la Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. in Constantiensi diocesi exstructum, ann. 824; a nobili viro Hesilone, restauratum est exeunte xi sæc. Illud sub sua protectione suscepit Urbanus II papa, ann. 1093, CLI, 400. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1139, CLXXIX, 457.

GEORGII (S.). *Vide* BARALENSE, LUCENSE, VENETUM.

GERBACENSE (Gerbach ou Ingerbac, en Thuringe) monast. ord. S. Augustini, ab Henrico episc. Ratispon. fundatum seu valde auctum, quo postulante, illud privilegio firmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 584.

GERBERODENSE (Gerberoy, dioc. de Beauvais) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Anastasius IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1043. — Alexander III, ann. 1163, CC, 215.

GERBSTADENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean de Gerbstaed, comté de Mansfeld, Prusse) parthenon a marchione Chunrado conditus, quo petente, illum privilegio adornavit Innocentius II, ann. 1157, CLXXIX, 535.

GEREMARI (S.). *Vide* FLAVIENSE.

GERENSHEIMENSIS (Gerensheim, dioc. de Cologne) parthenon pro cujus abbatissa eligenda scripsit Innocentius III, ann. 1200, CCXIV, 940.

GERENDODENSIS (Gernrod, en Saxe) partheaon juxta auct. Vitæ S. Mathildis ab ea exstructus, CLI, 21. — Juxta autem Thietmarum conditus a Gerone marchione, *ibid.*, not. *Vide* infra GERONDODENSIS.

GERMANI (S.) ANTISIODOR. *Vide* ANTISIODODENSE.

GERMANI (S.) ANTISIOD. PARISIENSIS (Saint-Germain-l'Auxerrois, à Paris) : illud monast. videtur exstructum ab eodem rege ac sequens et sub S. Vincentii invocatione; a Nortmannis dirutum a Ludovico Pio reedificatum est. Aliquando S. Germani Rotundi dicitur. De eo monast. mentio fit in privil. Innocentii II de possessionibus ecclesiæ Parisienais, CLXXIX, 552. Lucii II papæ epist. de eadem ecclesia, *ibid.*, 915. — Epist. Eugenii III de electione abbatibus S. Germani, CLXXX, 1294. — Epist. Innocentii III ad decanum, ann. 1206, CCXV, 980.

GERMANI (S.) A PRATIS (Saint-Germain-des-Prés, à Paris) celeberrimum ord. S. Bened. monast., a S. Germano Parisiensi episc. et rege Childeberto Chlodovei filio fundatum, ann. 558, sub S. Vincentii invocatione ejus reliquias attulerat Childebertus ex Hispania, LXXI, 265 not. — Childeberti III dipl. ann. 705, LXXXVIII, 1099. — Item Theodorici IV, ann. 750, *ibid.*, 1146. Charta Vandemirris et Erchamberti, *ibid.*, 1216. — Præcept. Caroli Magni, ann. 772, XCVII, 922, 965, 974. — Ludovici Pii, ann. 817, CIV, 1065, 1175. — Usuardus monachus florebat ann. 858. Almonius, ann. 888, CCXVI, 1009. — Remigius monach., ann. 908, CXXXI, 47. — Abbo., ann. 925, CXXXII, 721. — Charta Guillelmi abbat. ann. 1028, CXLI, 835. — Privileg. Roberti regis, ann. 1002, *ibid.*, 948. — Privil. Paschalis II, ann. 1107, CLXIII, 207. — Callixti II, 1250. — Innocentii II, ann. 1150, CLXXIX, 65. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1050. — Dedicatio ecclesiæ per Alexandrum III tunc in Galliis, ann. 1163, CC, 208. — Privil. Alexandri III, ann. 1176, *ibid.*, 1052, 1083, 1115, 1255, 1292. — Charta Roberti S. Germani abbat., ann. 1194, CCV, 914. — Privil. Innocentii III abbat. Roberto concessum, ann. 1198, CCXIV, 151, 163; ann. 1207, CCXV, 1191. — Epist. ejusdem de muris orbis Parisiensis reedificandis, ann. 1210, CCXVI, 284; ann. 1211, *ibid.*, 488; CCXVII, 15, 26. — De compositione inter monast. et episc. Senonen. 28, 51, 64, 125, 145, 169.

GERMANI (S.) IN LAIA (Saint-Germain-en-Laye, près Paris) abbatia a rege Roberto exstructa et ab Henrico I postea ecclesiæ S. Marie Parisiensis concessa, ann. inc., CLI, 1039. — Dipl. Philippi I Francorum regis, ann. 1072, CLIX, 841. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1088.

GERMANI (S.) DE MONTE FALCONE. *Vide* MONTENSE.

GERMANI (S.) (Saint-Germain sur Sarthe, dioc. du Mans) monasterium ultra Sartham in pago Cenomanensi. — Dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

GERONDODENSIS seu GERONDODENSIS S. MARIE et S. CYRIACI (Sainte-Marie de Gerrode, dans la principauté d'Anhalt-Bernbourg) celeberris parthenon ord. S. August. a Gerone de Lusacia Landgravo conditus ann. 950 ad 965; qui postea auctus fuit a Ruckro comite de Bilsteino. Privil. Coelestini III, ann. 1195, CCVI, 1125. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1199, 1200.

GERONDODENSE monast. virorum juxta præced. parthenonem exstructum ab eodem Gerone, quod postea

transiit ad Præmonst. Eidem æque refertur privilegium Coelestini III, CCVI, 1125.

GEROLDI. *Vide* MONTE GEROLDI.

GERSTINENSE (Gersteyn, dioc. de Passau, Basse-Bavière) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III super causam monasterii Medlicensis ann. 1208, CCXVII, 1178.

GERVASII (S.) PARISIENSIS (Anmônerie Saint-Gervais de Paris) domus quam Alexander III asseruit fratribus de Eleemosyna, ann. 1175, CC, 1051.

GERVASII et PROTASII (SS.). *Vide supra* CANALITANUM et FOSSENSE.

GIARDI. *Vide* FONTIS.

GIFFENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Gif, Seine-et-Oise, anc. dioc. de Paris) parthenon ord. S. Bened. a Mauricio de Sulliac Paris. episc. fundatus ann. 1166. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1281. — Annexus est parthenoni Vallis Gratiae sub Innocent. III, ann. 1207, CCXV, 1250.

GIGNIENSE seu GIGNIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gigny, dioc. de Lyon) monast. ord. S. Bened. a Ven. Bernone abbate fundatum, ann. 892. — Privil. Formosi papæ, CCXIX, 845. — Gregorius VII illud regendum tradidit Cluniacensi abbati, ann. 1075, CXLVIII, 667. — Epist. Eugenii III adversus monach. Gigniaci eo quod mala inferrent fratribus de Miratorio, ann. 1152, CLXXX, 1517. — Anastasii IV decretum de eadem causa, ann. 1153, CLXXXVIII, 1037. — Privil. Innocentii III, ann. 1200, CCXVII, 61.

GILDASII (S.) DE NEMORE (Saint-Gildas-aux-Bois, dioc. de Nantes) monast. ord. S. Bened. a nobili Armario Simone Rocabernardi filio in Nannetensis pagi loco Lampadio dicto fundatum, ann. 1026, cujus Helgotus primus fuit abbas, CXLI, 1281.

GINESII (S.) (Saint-Genèse, dioc. de Lucques en Lombardie) monast. ord. S. August. conditum paulo ante ann. 1205, quo Innocentius III illud privilegio confirmavit, CCXVII, 150.

GIRWENSE monast. in Anglia situm; ita vicinum fuit Wirmdensur ut unum esse cum eo videretur, XC, 10. *Vide* WIRMDENSE.

GISEBURNENSE (Giseborn, dioc. d'York, Anglet.) monast. cujus abbati curam commisit Innocentius III de quibusdam monast. reformandis, ann. 1207, CCXV, 1128.

GISLENI seu GHISLENI (S.). *Vide* CAMERACENSE S. PETRI.

GIVENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Gif, près de Versailles, Seine-et-Oise) parthenon a Mauricio de Sulliac Parisiensi episc. fundatus — Epist. Alexandri qua confirmat bona collata a parthenone Hederensi, et ab ipso Mauricio, ann. 1180, CC, 1295.

GIXALENSE (Gixal, dioc. de Barcelonne en Catalogne) monast. ord. S. Bened. cujus jura et possessiones confirmavit Alexander III, ann. 1163, CC, 245.

GLANDERIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Glandières ou Longueville, dioc. de Metz) monast. ord. S. Bened. exstructum circa 587. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVII, 199.

GLANNAFOLIENSE S. MARIE (N-D. de la Chapelle-Glain, dit plus tard Saint-Maur Glanfeuille, dioc. d'Angers) monast. ord. S. Ben. super Ligerim in pago Andegavensi situm quod vetustate temporum in ruinam evasit, reedificatum est a Roricone comite et privilegio Ludovici Pii subjectum est Fossatensi cœnobio ann. 835, CIV, 1250. — Urbani II privil. ann. 1096, CLI, 456. — Bulla ejusd. Urbani qua illud monast. a Fossatensi abjudicat et Cluniacensi restituit, ann. 1096, CLI, 489. — Privil. Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1025. — Innocentius III huic adjunxit monach. S. Petri de Culturis ann. 1208, CCXV, 1357. — Privil. ejusdem papæ, ann. 1203, CCXVII, 277.

GLASTONIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Glastenbury, comté de Sommerset) monast. a S. Dunstano episc. et rege Edgardo in Anglia conditum x sæc. — Privil. Joannis XIII papæ, ann. 971, CXXV, 984. — Ejusdem monast. initia, CXXVIII, 423, 450; CXXIX, 1455. — Charta Edgardi regis, ann. 970, CXXVIII, 517. — Item Canuti I qua hujus m. abbas judex instituitur causarum tum ecclesiasticarum tum secularium, CLI, 1188. — Privil. Calixti II ann. 1125, CLXII, 1295. — Epist. Innocentii III super horum monast. controversia cum suo episcopo, ann. 1199, CCXIV, 869. — Epist. Innocentii III ann. 1206, CCXV, 827.

GLODESINDÆ (S.) parthenon. *Vide* METENSIS.

GODESAVENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Gottesau, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Bertholdo Hohenburgensi comite exstructum paulo ante

ann. 1125, quo Calixtus II juxta petitionem Burchardi abb. illud privilegio ornavit, CLXIII, 1240.

GOESSENSIS S. ANDRÆ (Saint-André de Goes dans la Haute Styrie) parthenon ord. S. Bened. cujus possessiones et jura confirmavit Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1355.

GOLDBACENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Goldbach en Souabe) monast. ord. S. August. cujus coelestinus III bona juraque confirmavit, ann. 1192, CCVI, 915.

GORGONÆ INSULÆ S. MARIE (Couvent Sainte-Marie de l'île Gorgone, dans le golfe Adriatique) monast. in Tyrreno mari situm, cujus fit mentio apud Gregorium Magn. vi sæc. LXXVII, 514. — Hujus monast. jura et privilegia confirmavit et auxit S. Leo PP. ann. 1051, CXLIII, 677.

GORZIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Gorze, anc. dioc. de Metz) monast. ord. S. Bened. a S. Chrodegango episc. fundatum et dotatum, ann. 745, Angelramni episc. donationes, ann. 770, XCVI, 1097, 1098. — Dipl. Caroli Magni, ann. 768, XCVII, 913. — Item Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1019. — Roberti Metensis episc., ann. 916, CXXII, 529. — Joannes abbas floruit ann. 978, CXXVII, 239. — Privil. Godefridi Bullonensis, postea Hierosolym. regis, ann. 1096, 595. — Popponis episc., ann. 1095, CIV, 1633. — Epist. Alexandri III in gratiam hujus monast., ann. 1174, CC, 974.

GOULARIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Goslar, en Saxe) monast. ord. S. Augustini in dioc. Miodensi haud procul ab Hildeshelmo a Theoderico episc. exstructum xi sæc., CXLI, 1218. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1049, CXLIII, 931; Victoris II CXLIII, 822. — Epist. Anastasii IV ad episc. Halberstad. in hujus monast. gratiam, CLXXXVIII, 1076; Adriani IV, ann. 1154, *ibid.*, 1420.

GOTLANDENSE (Gotthland en Livonie, Prusse) monast. cujus abbati cura commissa est fratribus Militie Templi, qui ibi constituebantur, ann. 1213, CCXVI, 918.

GOTWICENSE S. MARIE (Notre-Dame de Gottwich ou Kettwein en Crimée) monast. ord. S. Bened. exstructum a B. Harthmanno Passaviensi (Passau) episc., ann. 1083, cujus et abbas fuit. — Privil. Urbani II, 1088, 1099, CLI, 519. — Privil. Paschalis II, ann. 1104, CLXIII, 329, 432.

GRACIACENSIS S. JOANNIS (Saint-Jean de Grez, dioc. de Tours) prioratus ord. S. August. Epist. Innocentii II de prioris electione, ann. 1205, CCXV, 34.

GRADICENSE (Gradiz, en Moravie) monast. ord. Præm. sub Eugenio III fundatum, cujus epistola exstat. CLXXX, 1044.

GRAFFSCHAPP (de) S. ALEXANDRI (Saint-Alexandre de Graffehaft, dioc. de Cologne) monast. ordinis S. Bened. in dioc. Coloniensi fundatum ab archiep. Annone, ut fert ejusdem charta, ann. 1072, CXLIII, 1586. — Diploma Friderici archiepisc., ann. 1120, CLXVI, 1533.

GRANDIGURGITIS S. MARIE (Notre-Dame de Grandgoulet; Seine-et-Oise) monast. ord. Præmonstrat. a quibusdam nobilibus viris exstructum quorum nomina vides in privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1298.

GRANDIMONTENSE (Grammont, dioc. de Limoges) monast. et novus ordo cujus institutor fuit S. Stephanus de Mureto circa ann. 1076. — Urbani III epist. et privil., ann. 1166, CCH, 1413, 1416. — De S. Stephano hujus ord. fundatore, CCIV, 997, 1011. — Petrus Bernardi prior quintus claruit ann. 1191; cui successerunt Guillelmus de Trahinaco, ann. 1177, Gerardus Itherii, *ibid.* — Epistolæ Clementis III ad fratres Grand. ann., 1188, *ibid.*, 1575, 1577, 1426. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 496; ann. 1202, *ibid.*, 945, 948; ann. 1207, CCXV, 1141; CCXVII, 216.

GRANDISANBERNARDO (de) (Le grand Saint-Bernard, dans le canton de Vaud, en Suisse) monast. canonicor. reg. S. August. quod in quadam lite conciliavit B. Amedæus Lausann. episc. cum fratribus de Melliradio, ann. 1154, CLXXXVIII, 1292.

GRAVENSE seu DE GRAVACO (Gravac, duché de Plaisance) monast. ord. S. Bened. circa ann. 746 exstructum. Cui ablata quædam ut ipsi redderentur præcepit Ludovicus Pius, ann. 820, CIV, 1095.

GRANDISVALLENSE S. MARIE (Notre-Dame de Grandval) monast. ord. S. Bened. in Argent. dioc. exstructum et sub abbate Gundualdo auctum donationibus Pippini, ann. 770, XCVI, 1579.

GRANDIS SILVÆ. *Vide* SILVÆ MAJORIS.

GRASSELLENSE SS. PETRI ET VICTORIS (Serait-ce Gréoux, dans les Basses Alpes ?) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 692, LXXXVIII, 1088. — Privil. Chlo-

dovrei III, *ibid.* — Charta Aredii, ann. 683, LXXVIII, 1204.
 GRATÆ (S.) monast. in dioc. Urgellana a Posskionio episc. reedificatum. — Privil. Ludovici Pil., ann. 822, CIV, 1123; CXIX, 487.

GRATIE-DEI (Grâce-Dieu, diocèse de Magdebourg, Allemagne) monast. ord. Præmonst. ab Ottone Crudorpensi comite et ipso S. Norberto, ann. 1131. — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 577.

GRATTERENSE seu GAZERENSE, monast. ord. S. Bened. in Neapoli orbe et in loco Plaia dicto exstructum, cuius abbat scripsit S. Gregorius Magn., LXXV II, 1115, 1255. — Quod annexuit cum S. Sebastiani monast. et alio simul de Puteolo, *ibid.*

GREGORII (S.) AD RHENUM (Saint-Grégoire sur le Rhin, diocèse de Coustance ou de Bâle) monast. a Gebardo Constantiensi episc. fundatum, ann. 989. — Joannes XV sub sua tuitione suscepit, CXXXVII, 838. — Innocentii III decretum de non conferendis præbendis ad seculares, ann. 1210, CCXVII, 199.

GREGORII (S.) (Saint-Grégoire d'Alsace, dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. cui dona quedam contulit Bodalus, ann. 747, LXXXVIII, 1211. — Charta Sigfridi, ann. 768, XCVI, 1564. — Regis Carolomanni dipl., ann. 763, *ibid.*, 1574. — Columbarii silvam (Colmar) tribuit ei Ludovicus Pius, ann. 826, CIV, 1137.

GRENEFELDENSIS (Religieuses de Grenfeld, comitatus de Lincoln, Anglet.) parthenon a nobili viro Redulfo d'Abi fundatus in dioc. Lincoln., cuius donationes confirmavit S. Hugo episc. xii exente sec., CLIII, 1122.

GRINBERGENSE (Grinbergent en Brabant, près de Bruxelles) monast. ord. Præmonst. a pluribus piis viris exstructum et dotatum, de quibus mentio fit in privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1209.

GRISTANENSE S. MARIE (Notre-Dame de Grestain, près de Honneur) monast. ord. S. Bened. ab Herluino de Curtavilla exstructum, ann. 1030. — Epist. Arnulfi Lexov. episc. ad abbatem hujus monast., circa 1173, CCI, 81; CCH, 1318.

GROENINGENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Groeningen, près de Courtray, Belgique) parthenon ord. Cisterc. exstructus, ann. 1238, a Joanna et Agnete filiabus Galterii Rodeburgensis domini, ann. 1439. Margareta abbatissa partem reliquiarum quæ ibi asservantur largita est abbati Claraval, CLXXXV, 1742.

GROFFCHATTENSE. *Vide supra GRAFFCHAPP.*
 GUALDENENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Gualdena, in Italia) monast. ord. Camald. cui Clemens III privil. concessit, ann. 1188, CCIV, 1339.

GUASTALLA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Guastalla, dioc. de Mantoue) monast. ord. S. August. a regina Ermingarde et nobili domino Garimano exstructum, ann. 1095 et ab Urbano II priv. ornatum, C.I, 412. — Privil. Innocentii II papa, ann. 1152, CLXXIX, 159. — Eugenii III, ann. 1145; CLXXX, 1048. — Adriani IV, ann. 1187, CLXXXVIII, 1497.

GUDHEMENSIS (Couvent de Gudhem in Danemark) parthenon a rege Canuto V exstructus xi sec. — Privil. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1060.

GUILLIELMI (S.) DE DESERTIS. *Vide GELLONENSE.*
 GUINGAMPENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Guingamp, in Bretagne) monast. ord. S. August. a quibusdam nobilibus viris exstructum xi sec. — Privil. Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1487.

GUINTMARI (S.) (Abbaye de Lierre, diocèse de Meaux) monast. ord. S. August. haud procul a Meldis, fundatum a pio viro Gunthmario, in quo sepultus est, ann. 773, CLIX, 119.

GURTHONENSE ET GUERDONENSE (Notre-Dame de Gourdon-en-Charolais) monast. ord. S. Bened. in quo monachus vixit pius Desideratus presbyter, ann. 570, LXXII, 895. *Vide GABILONENSE LEPROSORUM.*

GYRENSIS CARTHUSIA (Chartreuse de Gyren, dioc. de Gurch, dans la Basse-Carinthie) monast. ab Henrico Gurcensi episc. exstructum temporibus Alexandri III, cuius epist. ann. 1174, CC, 949.

HAGUENONENSE SS. PHILIPPI ET WALBURGIS (Haguenau, dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. a principibus Friderico et Petro constructum ante ann. 1102, quo Paschalis II illud privilegio confirmavit, CLXII, 97.

HALDENHEINENSE pro HEDERHEINENSE.
 HALBERSTATENSE S. JOANNIS (Saint-Jean d'Halberstadt) monast. ord. S. Bened. cuius Innocentius II bona alique possessiones confirmavit ann. 1158, CLXXIX, 576.

HALBERSTATENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Halberstadt) monast. ord. S. August. cuius bona privilegio confirmavit Coelestinus II, ann. 1143, CLXXIX, 184.

HALBERSTATENSE. *Vide MICHAELSTADTENSE.*
 HALBERSTATENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas d'Halberstadt) monast. ord. Præm. a Theodorico episc. conditum paulo ante ann. 1192, quo Coelestinus III illud privil. confirmavit, CCVI, 911.

HALLENSE. *Vide REICHENHALLENSE.*
 HALLENSE (Halle, dans le duché de Magdebourg) monast. ord. S. August. alias dictum *Ad Novum opus*, id est, *Fait à neuf*, cuius bona privilegia confirmavit Coelestinus III, ann. 1194, CCVI, 1048.

HAMABURGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Hamembourg dioc. de Mayence) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio Mogunt. episc. fundatum circa ann. 748, LXXXIX, 617, 692 not.

HAMATGIENSIS S. EUSEBIE (Hamage près Marchiennes) parthenon ab ipsa Eusebia virgine et abbatissa fundatus, ann. incert., CXI, IX, 135.

HAMELENENSE (Hamelen ou Hameln dans la Basse Saxe) monast. ord. Præmonst. cuius provisor ad sanctam Hildegardem Montis S. Ruperti abbatissam scripsit se ejus precibus commendans xi sec., CCVII, 302.

HAMENSE (Ham, diocèse de Noyons) monast. ord. S. August. ad cuius abbatem scripsit Alexander III, ann. 1172, CC, 764.

HAMENSE S. SALVATORIS. *Vide GERWANESE.*
 HAMERSLEBENSE S. PANCRAII (Saint-Pancrace d'Hamersleben, dioc. d'Halberstadt) monast. ord. S. August. cuius possessiones et jura confirmat Paschalis II ann. 1116, CLXIII, 399. — Privil. quo Honorius II monasteria quedam huic subiecit, ann. 1129, CLXVI, 1503. — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXX, 575.

HAMERSLEBENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre d'Hamersleben, dioc. d'Halberstadt) monast. ord. S. August. cuius tutelam suscepit Eugenius III ann. 1145, CLXXX, 1039. — Coelestinus III confirmat donum ecclesie S. Stephani, ann. 1195, CCVI, 1091.

HANCHIS (de) (Hanches prope Maintenon, dioc. de Chartres) monasterium seu prioratus a Pagano archid. Carnot. concessus Willelmo Majoris Monasterii abbati, ann. 1114. Privil. Ivonis episc. Carnot., C.IXII, 995.

HARDEHUSANUM seu HERNVITHELESENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Hardehausen, diocèse de Paderborn) monast. ord. Cisterc. Ex Campensi ortum ab episcopo Bernhardo fundatum ann. 1040 qui in eo sepulturam elegit. Privil. Adriani IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1429.

HASELACENSE (Haselach, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto et Florentio abbate fundatum ann. 653 in dioc. Argentin. (Charta interpolata LXXX, 524). — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1140.

HASNONIENSE S. PETRI (S. Pierre d'Hasnon) monast. duplex ord. S. Bened. in Atrebat. dioc. fundatum ab abbate Joanne et ejus sorore Eulalia, ann. 678, aliud erat virorum et aliud mulierum, CXLVII, *et seqq.* : sec. xi in ruina fere cum esset reedificatum est a fundamento ab Hasnoniensi comite, sub Alexandro II papa, ann. 1070, CXLVII, 898. — Rolandus abbas insigni probitate claruit, CXI, VII, 598.

HASNONENSE SS. MARCELLINI ET PETRI (Saint-Marcellin et Pierre d'Hasnon, dioc. d'Arras) monast. ord. S. Bened. olim opulentissimum dioc. Atrebat. et forte in eodem loco ac præced. a vicinitate nominis. xi sec. minoratum et neglectum reperitur, CXLIX, 135.

HASSARODENSE monast. juxta Meinum flumen in dioc. Eistalensi exstructum (apud Raban. M. viii sec.) CVII, 54.

HASTERIENSIS (Hastières, Meurthe) parthenon in Metensi dioc. a comitissa Bertha comitis Widerici uxore constitutus, ann. 626, LXXXVIII, 1159. — Epistola Clementis III ad abbatem, ann. 1490, CCIV, 1578.

HAVERHOLMENSIS (Haverholm, dioc. de Lincoln, Anglet.) parthenon de quo mentio fit in epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 368.

HANNOGIENSE, *Vide HONAGIENSE.*

HAY (de insula) S. COLUMBÆ. *Vide HUKES.*

HEDERENSIS S. MARIE (Notre-Dame d'Yerres ou Hières près Cordeil) parthenon ord. S. Bened. a Stephano Parisiensi episcopo exstructus. Charta fundationis, ann. 1158, CLXXIII, 1477. — Privil. Innocentii II, ann. 1141, CLXXIX, 541. — Illæ moniales optabantur sororibus de Gif, ann. 1180, CC, 1292. — Decret. Innocentii III de monialium numero, ann. 1206, CCXV, 1568.

HECKLINGENSE SS. GEORGI ET PANCRAII (S. George ou Saint-Pancrace d'Eglingen, Souabe) parthenon a nobili viro Bernardo comite olim conditus, privilegio ditatus ab Innocentio II, ann. 1140, CLXXIV, 498.

HEGENSR S. MARIE (Sainte-Marie d'Heyn, dioc. de Mayence) monast. ord. Cisterc. fundatum, ann. 1140 a Roppone Richenbacensi comite, et Bertha ejus uxore. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 559.

HEGENENSE, HEGENHENSE seu **HEGENBACENSE S. MARIE** (Notre-Dame d'Hégenbach en Souabe). monast. ord. Cisterc. xii sæc. fundatum, cujus abbas ad sanctam scripsit Hildegardem ut illum apud Deum commendaret, circa medium xii sæc., CXC VII, 298.

HEIDENHEIMENSE (Heidenheim en Souabe) monast. ord. S. Bened. a sancto Winibaldo Richardi filio Anglo-saxonum regis exstructum in dioc. Elschladiensi ann. 758, CXXIX, 869, 870. — Illud sub protectione sua suscepit Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1567, 1509. — Privil. Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1432.

HEIDENHEIMENSIS (religiosus d'Heidenheim) parthenon ab eodem S. abbate Winebaldo exstructus juxta suum monasterium, cujus S. Walburgis ejus soror abbatissa fuit, circa 780, CXXIX, 869, 870. — Datum est monachis sub Eugenio III ann. 1150, CLXXX, 1439, 1440.

HEILSBROMENSE seu **DE FONTE SALUTIS S. MARIE** (Notre-Dame d'Heilsbrunn, dioc. de Bamberg, Bavière) monast. ord. Cist. ab Othone Bamberg. episc. conditum ann. 1152, CLXXXIII, 1279, 1308. — Charta Ottonis de hujus monast. fundatione, ann. 1152, CLXXXIII, 1546. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX 1803, 1322.

HEINBERGENSIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Heinsberg, dioc. de Cologne) parthenon ord. S. Aug., juxta reformat. Præmonst. a Philippo Colonienensi archiepisc. et Radulfo Leodii episc. fundatus, quem priv. confirmavit Cælestinus III ann. 1194, CCVI, 1030.

HEISTERBACENSE S. PETRI DE MONTE (Saint-Pierre du Mont ou du Val, a Heisterbach, dioc. de Cologne) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1188 a Philippo Heinsbergensi Colonienensi archiepisc. — Priv. Cælestini III ann. 1193, CCVI, 1003.

HELDERENSIS PARTHENON. Vide **HEDERENSIS.**
HELIONENSE SS. FABIANI ET FELICITATIS, parthenon. Vide **ANDLAVIENSIS.**

HELMENSTADENSE S. LUDGERI (Ludger-Clooster, dans le duché de Brunswick) monast. ordinis S. Benedicti a S. Ludgero Munsteriensi episc. fundatum in ducatu Brunswicensi ix sæc., XCIX, 748, 749.

HELMESWARDENSE seu **HELMWARDESHUSENSE** monast. ord. S. B. in Westphalia situm, quod S. Henricus imper. II Paderbornensi episc. concessit ann. 1017, CXL, 535. — Eugenii III privil. ann. 1148, CLXXX, 1517.

HELMSTADENSE seu **MONASTERII VALLIS S. MARIE** (Sainte-Marie de Valmoût à Helmstadt, duché de Brunswick) monast. ord. Cisterc. fundatum ante ann. 1192, quo Cælestinus III illud privilegio confirmavit, CCVI, 912.

HELVATESHUSENSE monast. cujus abbati scripsit Innocentius III ann. 1206. Non satis de loco constat, CCXV, 921.

HEMMERODIENSE seu **CLAUSTRUM-NOVUM** (Himmelfrod dans le comté de Hohenstein en Thuringe) monast. ord. Cisterc. exstructum ante tempora Innocentii II, qui illud privilegio confirmavit, ann. 1140, CLXXX, 550. — Privil. Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1527. — Epist. Cælestini III, ann. 1196, CCVI, 1188.

HENIMENSE S. MARTINI (Hennin-Liétard) monasterium ord. S. August. a Roberto Atrebatensi episc. fundatum, ann. 1040 inter Douay et Lens, CXLIX, 152.

HENLIENSE (Henley, comté d'Oxford Anglet.) monast. ord. S. August. — Epist. Innocentii III de re matrimoniali, ann. 1203, CCXV, 46, 81.

HERDENENSE. Vide **BLASII**, in *Silva Nigra*.
HERDENSE (Herdou ou Huert, comté de Nesselrode, en Westphalie) monast. quod sancta Hildegardis visitavit, et cujus abbas ad hanc piissimam abbatissam scripsit ut ejus precibus seipsum commendaret, xii sæc., CXC VII, 302.

HERENSE S. PHILIBERTI (Saint Philibert dans l'île d'Herr.) monast. ord. S. Bened. ab episc. Ottone exstructum ex beneficiis Caroli Magni, postea confirmatum a Lothario ann. 850, CIV, 1185. — Cui Joannis VIII monasterium adjunxit S. Porciani, ann. 876, CXXVI, 687.

HERFORDENSE. Vide **ENFORDENSE.**
HERIBERTI(S.). Vide **TURIENSE.**

HERINGENSE (Heringen en Thuringe) monast. ord. S. Bened. ab Ottone de Castro Iringi (Heringen) exstructum, cum assensu Calixti II, ann. 1121, CLXIII, 1203.

HERIVALLIS S. MARIE (Notre-Dame d'Hérivaux, Seine-et-Oise) monast. ord. S. August., ann. 1138 ex-

structum prope Luzarches ab eremita Ascelino sub Mauricio Parisiensi episc. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 210. — Clementis III, ann. 1188, (CIV, 1284, 1314. — Mauricius de Sulliac foundationem confirmavit, ann. 1185, CCV, 902.

HERMENRODIENSE, monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de quadam lite inter Colonie canonicos, CCXIV, 749, quod idem esse videtur ac Hemmerodiensr, ut supra.

HERMERIENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas ou Notre-Dame d'Hermières, dioc. de Paris) monast. ord. S. August. conditum ante ann. 1160. — Privileg. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1220. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1284.

HERRISIENSIS seu **HERTIENSIS** (Herrs ou Hertz, dioc. de Paderborn) parthenon in Paderbornensi dioc. exstructum. — Privil. Stephani papæ, ann. 891, CXXIX, 815. — Epist. Innocentii III de electione abbatissæ, ann. 1205, CCXV, 559.

HERSWELDENSE seu **HERSFELDENSE** (Hersfeld, anc. dioc. d'Halberstadt), monast. ord. S. Bened. a S. Lulio Moguntino archiepisc. fundatum primis Caroli Magni annis, in dioc. Halberstat., CXL, 443, cujus abbas fuit illustris Haymo Afcuini discipulus, postmodum episc., ann. 839, CXVI, 185; CXLII, 1170. — Dipl. S. Henrici II imper. ann. 1024, CXL, 580. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1111, CLXIII, 286.

HERUTENSE seu **HERUTEVENSE**, id est insulæ Cervi (Hartlepool, comté de Durham) morast. puellarum in Dunelmensi agro fundatum ab Anglorum rege Oswiu cujus filia S. Hilda prima fuit abbatissa, ann. 655, XCV, 156, 208.

HERWETHESHUSENSE monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 921. — Videtur ratione loci incertum.

HESDINENSE (Hesdin, dioc. de Saint-Omer, Pas-de-Calais) monast. ad cujus priorem scripsit Innocentius III, ann. 1202, super canonicis S. Audomari, CCXVII, 94.

HESSENSIS S. MARIE, SS. MARTINI ET LAURENTII (Notre-Dame ou S. Laurent en Hesse), parthenon in Alsatia juxta Sarreburgum exstructus a Brunone S. Leonis IX patre cui plurima privilegia concessit Leo IX, olim Tulliensis episc., ann. 1054, CXLIII, 740.

HETEWARDENSE (Hetewarden, dioc. de Mayence) monast. cui scripsit Innocentius III super electione abbatissæ Herriensis, ann. 1205, CCXV, 559.

HEYLLSHEMIENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Heiligen, comté de Namur) monast. ord. Præmonst. a nobili viro Rainero de Zetrud exstructum paulo ante ann. 1154 quo Innocentius II illud confirmavit, CLXXIX, 220.

HIENSE seu **HYENSE** (L'île d'Hy, vis-à-vis l'Ecosse) cenobium in insula Hiberno Scotica et ejusdem nominis (hodie Colomb) exstructum a S. Columbanus, ann. 563, in quo floruerunt SS. Arculfus et Adamanus viii sæc., LXXXVII, 721, 725, 725. — Plurimorum cenobiorum dicitur caput a V. Bede, XCV, 151. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 193.

HIEROSOLYMITANUM. Vide **S. SEPULCRI.**
HIEROSOLYMITANUM S. MARIE monast. temporibus Gregorii Turon. episc. exstabat, ann. 595, LXXI, 715.

HIEROSOLYMITANUS S. MARIE MAJORIS (couvent de Sainte-Marie Majeure à Jérusalem) parthenon a regina de Jerusa em exstructus, et Innocentii III privilegio confirmatus, ann. 1205, CCXV, 150.

HIEROSOLYMITANUM HOSPITALE S. JOANNIS (Hospitaliers de Saint-Jean de Jérusalem) a Gerardo prapósito institutum, ann. 1113, pro omnibus peregrinis et diversis regionibus advenientibus Hierosolymam, cujus Raimundus custos factus est, ut constat ex ejusdem charta, CLV, 1257. — et postea Gilbertus cujus exstat epist. ad Ludov. VIII regem 1270. — Privil. Paschalis II ann. 1113, CLXIII, 514. — Privil. Calixti II papæ, ann. 1125, *ibid.* 1261. — Innocentii II, ann. 1131, CLXXIX, 77, 512. — Epist. Eugenii III ad Raymundum magistrum, ann. 1152, CLXXX, 1550. — Charta Galbri de Sombernone, ann. 1210, CLXXXV, 1425. — Privil. Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1078. — Epist. Alexandri III, ann. 1167, CC, 524, 556, 950. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1081, 1504. — Urbani III privil. ann. 1187, CCII, 1468. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1444. — Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 521. — Donatio palatii de Manusacha (Manosque) a comite Forcalariensi ante ann. 1209 quo hoc donum confirmavit Innocentius III, CCXV, 145. — Item confirmavit donationem regis Armeniæ, ann. 1210, CCXVI 505. — Celebrare in terris ab Ecclesia interdictis non licet, CCXVII, 57, 149 155.

HIKELINGENSE S. MARIE (Heikling, dioc. de Nor-

wick, Anglet.) monast. ord. S. Ang. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1209, CLXVI, 181.

HILARI (S.). *Vide* CARCASSONNENSE GALEATENSE, PICTAVIENSE.

HILARI (S.) PARTHENON. *Vide* FASSULANUS.

HILDESHEIMENSE S. MICHAELIS (Hildesheim en Saxe) monast. ord. S. Bened. et quidem celeberrimum a B. Bernardo abbate simul et episc. fundatum XI sæc., CLXI, 1175, cui sanctus Godehardus successit, *ibid.* — Viri illustres et episcopi ex eo monast. orti, CL, 1235. — Privil. Eugenii III, ann. 1155, CLXXX, 1570. — Coelestini III, ann. 1192, CCVI, 973.

HILLISINBURGENSE (Helsingborg, en Suède), monast. ord. S. Bened. ab Arnaldo episc. dotatum, cujus possessiones et jura privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1155, CLXXX, 1609. (*Inter dubia*)

HILSEMBURGENSE seu HILLISINEMBURGENSE (Hilsenburg, diocèse d'Halberstadt) monast. ord. S. Bened. ab Arnaldo Halbertatensi episc. conditum, cujus jura et possessiones confirmat Innocentius II papa, ann. 1136, CLXXIX, 239.

HIMERII (S) (Saint-Hymer, Calvados) monast. ord. S. Bened. cujus bona privilegiaque confirmavit Lucius III papa, ann. 1183, CCI, 1210.

HIPPOLYTI (S.). *Vide* FAVENTINUM.

HIRSAUGIENSE S. AURELLII (Hirsauge, dioc. de Spire) monast. celebre ord. S. Bened. a comite Erlafrido in Spirensi dioc. fundatum circa 772 quod et Fuldensi subiecit, CVII, 95. — Maxime floruit ann. 1085, CLXIII, 558. — Ex eo plurimi monachi exierunt et monast. Petribusanum pelierunt ad reformandam disciplinam, circa eadem tempora 559. — De ejus monast. restitutione ad Adelbertum comitem auct. Leone IX, CLXIII, 577. — Privil. Gregorii VII papæ, ann. 1085, CLXVIII, 714. — S. Wilhelmus abbas 1091, CL, 889. — Constitutiones Hirsaugienses, 927. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 402. — Epist. Coelestini II de abbatis electione, CLXXIX, 789. — Monachi ad S. Hildegardem scribunt, CXCVI, 367.

HIRSFELDENSE. *Vide* HERSFELDENSE.

HOHENBURGENSIS (Hohenbourg seu Mont-Sainte-Odile, dioc. de Strasbourg) parthenon Argentin. exstructus a S. Odila abbati circa 720. Juditha imperatrix multa concessit et privilegia confirmavit, ann. 857, CIV, 1285, 1287. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CLXIII, 663.

HOIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie à Huy, dioc. de Liège) monast. ord. S. August. ab archidiacono Bosone fundatum; postea vero ab episc. Deodulino restauratum et multis possessionibus auctum, ann. 1066, CXLVI, 1443, 1445.

HOLMECOLTRANENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Homecoltran, dans l'île d'Holm, appartenant à l'Anglet.) monast. ord. Cisterc. fundatum a rege Henrico I et Ranulfo Cestriensi comite. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1554.

HONAUGIENSE sive HOHENNAUGIENSE ET HONOVIANSE S. MICHAELIS (Honaw ou Hohenhausen, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ord. S. Bened. in dioc. Argentin. exstructum ab Adalberto S. Odilæ fratre circa 780; cujus abbati Benedicto privil. concessit Theodoricus IV, ann. 725, LXXXVIII, 1159. — Charta Aichonis donatoris, ann. 725, *ibid.*, 1279. — Item Boroni, 1280, 1312. — Rodoli, ann. 748, *ibid.*, 1318. — Pipini regis, XCVI, 1531, 1533, 1545. — Carolomanni, ann. 770, XCVI, 1577; XCVII, 919, 927. — Caroli Magni, ann. 775; *ibid.*, 935, 957, 961, 967. — Bruno ex monast. factus episc. Argentin., ann. 1150, CLXVI, 1347.

HORNBACKENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Hornbach, dioc. de Metz) monast. ante ann. 700 fundatum a S. Firmino seu Firmino hujus regionis apostolo, in loco *Gamundo* dicto, LXXII, 120. — Dipl. Ludovici Pil, ann. 821, CIV, 1107.

HORRENSIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Oeren, dioc. de Trèves) parthenon ord. S. Bened. ab Irmina Dagoberti regis filia et sancto Modocaldo episc. conditus in Valle Trevirensi circa ann. 675, LXXXVII, 1305, 1309. — Quidam illum pro Epternacensi falso accipiunt eo quod eadem Irmina abbatiissa hujus fundationi innuerit locum concedendo. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1395.

HORSHAMENSE S. FIDIS (Sainte-Foi de Horsham, comté de Sussex, Anglet.) monast. ord. S. August. a nobili viro Roberto Waltheri filio exstructum ante ann. 1163, quo Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 225.

HORTENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Huerta, dioc. de Sigüenza) monast. ord. Cisterc. exstructum

ann. 1150 ab Alphonso I rege. Cujus privilegia et possessiones sub protectione sua suscepit Alexander III, ann. 1161, CC, 512.

HOSPITALARIUM HIEROSOLYMIT. IN HIBERNIA constitutum, quorum Innocentius III bona atque privilegia confirmavit, ann. 1212, CCXVI, 646.

HOSPITALARIUM HIEROSOL. in Rhemensi dioc. constitutum, quibus Innocentius III interdicat ne excommunicatos sepeliant, ann. 1212, CCXVI, 645.

HOSPITII (S.). *Vide* NICIENSE.

HUBERTI (S.) IN ARDENNIS (Saint-Hubert, dans les Ardennes) monast. ord. S. Bened. a Pippino duce et ejus uxore Plectrude fundatum in castro *Ambra* dicto, ann. 687, LXXXVIII, 1215, cujus charta ut spuria habetur. *Vide* ANDAGINENSE.

HUESCENSE JESU NAZARENI (Huesca, dioc. de Pampelune) monast. ord. S. Bened. ab Aragonensi rege Petro exstructum et privilegiis ornatum ab Urbano II papa, ann. 1089, CLI, 501, 504. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1102, CLXIII, 82, 126. — Innocentii II privil. ann. 1139, CLXXXIX, 435, 477. — Clementis III, ann. 1139, CCIV, 1379.

HUGTHOVIENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Uthenhoffen, Bas-Rhin) monast. ord. S. Bened. a Wernero comite exstructum paulo ante ann. 1135, quo Innocentius II illud privil. confirmavit, CLXXXIX, 536.

HUGESHOFFENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Hugeshoffen ou d'Hugoncourt, Bavière) monast. ord. S. Bened. a Wernhero Ortenbergensi comite exstructum, quod precibus comitis Adelheidis privilegio confirmavit Calixtus II papa, ann. 1125, CLXIII, 1308.

HULMENSE (Hulm seu Hulmen, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Anglia conditum a rege Canuto I, ann. 1036, cujus exstat privil. quo terram quamdam eidem concessit, CLI, 1184.

HUMBLERIIS seu HUMOLARIIS (de) S. MARIE S. HUNEGUNDIS (Notre-Dame d'Homblières, anc. dioc. de Noyons) monast. ord. S. Bened. a S. Eligio episc. et rege Lothario exstructum, ann. 650, primum pro sanctimonialibus, in quo vixit et obiit S. Hunegundis; sed ann. 948 illud reedificavit Albertus comes Viromandensis et monachis concessit S. Bened. — Privil. Agapiti II, ann. 955, CXXXIII, 950. — Joannis XII, *ibid.*, 1015. — Hujus monast. Bernerus fit abbas, ann. 964, CXXXVII, 49. — Epist. Alexandri III pro eod. monast., ann. 1174, CC, 955.

HUMILIMONTENSE seu MARSENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Humillmont ou Marsans, près de Wipens dans la Gruyère en Suisse) monast. ord. Præmonst. fundatum, ann. 1137, a tribus e nobili genere viris et fratribus, cujus possessiones et privilegia confirmavit B. Amedæus Lausann. episc., CLXXXVIII, 1290.

HIMERII (S.). *Vide* infra IMMAN.

HUNTHINGDONIENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Hunthinton sur l'Ouse, Anglet.) monast. ord. S. Bened., postea Burhense dictum, exstructum a S. Ethelwalde episc., ann. 980, CXXXVII, 93. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1266.

HUNULFOCURTENSIS S. PETRI (Saint-Pierre d'Honnecourt, Nord) parthenon super Scaldum (l'*Escaut*) ab Amalfido fundatus, ann. 680, quem Theodoricus rex S. Bertino Sithivensi abbati asseruit, ann. 687, LXXXVII, 1557; LXXXVIII, 1209. — Auriana Amalfidi filia prima fuit abbatiissa, CXLIX, 129.

HUODLEICHESBERGENSE, monast. ord. S. Bened. in Germania, de quo mentio in Vita B. Rabani Mauri, CVII, 60.

HUYSBURGENSE seu HOYENSE (Huy, dioc. de Liège, Belgique) monast. ord. S. August. cujus bona atque privilegia confirmat Innocentius II papa, ann. 1134, CLXXXIX, 215. — Adriani IV privileg., ann. 1156, CLXXXVIII, 1471.

HYENSE. *Vide* HENSE.

IBREIO (de) (Ivry ou Ivrey, dioc. de Winchester, Anglet.) monast. cui Alexander III quasdam decimas asseruit, ann. 1166-1169, CC, 512.

IGNIACI (S.) (Saint-Igny, Haute-Saône) parthenon de quo scripsit Alexander III ad Remens. archiepisc., ann. 1163, CC, 525.

IGNIACENSE (Igny, Marne) monast. ord. Cist. de Clara valle fundatum, ann. 1126, a Raynaldo Rhem. archiepisc., cujus charta habetur, CLXXII, 1545, 1550. — Guericus abbas claruit, ann. 1157, CLXXXV, 1; CLXXXVIII, 983. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1209, CCXV, 1518; CCXVI, 46.

IHAMENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Iham, en Flandre) monast. ordinis S. August. a Godefrido comite et conjuge ejus Mathilde fundatum XI sæc., apud Iham

super Scaldum prope Aquisgranum in dioc. Camerac., CXLIX, 142. — Eorundem filius duo nova monasteria construxit, aliud S. Laurentii et aliud S. Salvatoris fere in eodem loco, *ibid.*

ILBENSTADENSE seu ILSTADENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Ilstadi, Bavière) monast. ord. S. August. a comitibus Godefrido et Adone exstructum paulo ante ann. 1139 quo, petente Antonio præposito, illud privilegio confirmavit Innocentius II, CLXXIX, 492. — Privil. Lucii II papæ, ann. 1144, *ibid.*, 914. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1263.

ILLIDII (S.) (Saint-Allire, en Auvergne, Puy-de-Dôme) monast. ordinis S. Benedicti, ab eosancio episcopo fundatum in urbe Claromontana in Arvernus, LXXI, 1018 not. — Privil. Alexandri III, ann. 1165, CC, 380.

IMERII (S.) (Saint-Imer, dioc. de Lizieux, Calvados) monast. ord. S. Bened. a comitibus de Monteforti conditum et dotatum, cujus Lucius III possessiones privilegio confirmavit, ann. 1185, CCI, 1210.

INDENSE seu DE SILVA INDA S. SALVATORIS ET S. CORNELII (Saint-Corneille d'Inde), monast. ord. S. Bened. a Ludovico Pio fundatum in Ardennis, cui præfuit abbas Benedictus. — Dipl. ann. 821, CIV, 1105. — A Benedicto abbate Anlanensi dicitur fundatum, CLXVI, 1351, not.

INFERIUS MONASTERIUM. *Vide RATISPONENSE.*

INGELTINGUNENSE, monast. in Anglia situm cujus abbas Trumherus sub Oswin rege floruit ann. 655, XCV, 157.

INISBONFINDENSE, monast. a Colmano Lindisfarrensi in Scotia episc. exstructum, ann. 667, XCV, 179.

INSULA ARBENSI (de) S. PETRI (Saint-Pierre de l'île ou Presqu'île Arvert, Charente-Infér.) monast. ord. S. Bened. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 610.

INSULA BARBARA (de) S. MARTINI (Saint-Martin de l'île-Barbe) monast. ord. S. Bened. super Ararim exstructum IV sæc. in quo floruit Maximinus abbas, circa ann. 400, LXXI, 846 not. et Licinius, ann. 640, *ibid.* — Chlodovei II dipl., LXXXVII, 688. — Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1026. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1202.

INSULA BELLOVACENSI (de) (peut-être Saint-Germer de Flaix), monast. ordinis S. Bened. in territorio Bellovacensi a S. Geremaro fundatum de quo mentio est in epistola Hincmari ad episc. Laudun. et in testamento S. Ansegisi, abb. Fontanelli, ann. 835, CV, 745.

INSULA TRECENTI (de) (l'île, près de Troyes) monast. in pago Trecenti conditum cujus abbas fuit Aventius, ann. 537, LXXI, 877.

INSULA (de) BARRENSI seu BARRI DUCIS (l'île en Barrois, dioc. de Toul.) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1444. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1209, CCXVI, 170.

INSULA MONTE-CHRISTO (de). *Vide MONTE-CHRISTO.*

INSULANUM S. PETRI (Abbaye de l'île, dans la Flandre française) monast. ord. S. August. a nobili viro Theodorico Flandrensi comite et de consilio episcoporum Noviom. et Morin. exstructum paulo ante ann. 1144 quo, Coelestinus II illud privil. ornavit, CLXXIX, 813.

IRINGI (de castro). *Vide HERTINGENSE.*

ISSIODORENSE (Issoire) monast. ord. S. Bened. in quo S. Praejectus (*saint Prix*) litteras didicit, ann. 550, LXXI, 765.

IVREIO (de) (Ivry la Bataille, Eure) monast. ord. S. Bened. a Rogerio de Ivreio conditum, cujus Petrus Columbensis monachus primus abbas fuit, CCII, 1320.

JACOBI (S.) DE COMPOSTELLA (Ordre militaire de Saint-Jacques de Compostelle, en Espagne), ordo institutus ab Alphonso I rege et ab Alexandro III confirmatus, cujus Petrus Ferdinandus (*Pedro Fernandez*) primus magister fuit, ann. 1175, CC, 1024. — Lucii III decretum, ann. 1181-1183, CCI, 1378. — Privil. Innocentii III, ann. 1210; CCXVI, 208.

JACOBI (S.) DE NOVO CASTELLO (Saint-Jacques de Neufchâteau, Vosges) monast. ord. S. Bened. in loco Sionna (*Sionne*) dicto in Vosago, a quodam monacho nomine Urso conditum, ann. 1097, postea multis donis auctum, CLVII, 456.

JACOBI (S.). *Vide MUGUNTINUM, RATISPONENSE.*

JADRENSE seu JADERITINUM S. CHRYSOGONI (Saint-Chrysogone de Zara, sur la côte de Dalmatie), monast. ord. S. August. cui ecclesiam S. Martini asservit Clemens. III, ann. 1189, CCIV, 1444. — Privil. Coelestini III, ann. 1195, CLVI, 1100.

JANDURIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Jandures, près de Bar-le-Duc, Meuse) monast. ord. Præmonst. a Gerardo Barensi Castellano exstructum, ann.

1140. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1235. JANUENSE S. STEPHANI (Saint-Étienne de Gênes, Etats Sardes) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius III pro ecclesia S. Mariæ de Castello, ann. 1209, CCXV, 115.

JANUENSE S. THEODORICI (Saint-Théodoric de Gênes), monast. cujus abbat. scripsit idem pontifex, eadem de causa, *ibid.*

JANUENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Jano, en Sardaigne) monast. ord. S. Bened. a Mariano Calariano iudice exstructum ante ann. 1120, quo ejusdem possessiones confirmavit Calixtus II, CLXIII, 1194. — Privil. Innocent. II, CLXXIX, 299. — Privil. Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1411, 1562.

JARUNTA (de) S. MARIE (Charron in dioc. Pictav.) monast. a B. Roberto de Arbrissello fundatum et monasterio Fontis Ebraldi subjectum, postea ad Cistercienses transiit XII sæc., CLXII, 1087.

JERICOENSE (Jéricho diocèse de Hambourg) monast. Præmonst. ab Hartwico archiepisc. et matre ejus comitissa Richarde exstructum paulo ante ann. 1159 quo, eo petente, illud confirmavit Adrianus IV, CLXXXVIII, 1618.

JESU NAZARENI. *Vide HUESCENSE.*

JETTENSE S. MARIE, postea DILIGHEMIENSE (Notre-Dame de Jettou Billigheim, dioc. de Malines) monast. ord. Præmonst. exstructum paulo ante ann. 1106 quo Odo Cameracensis episc. donationes confirmavit ab Everaldo Rodulfo Tornacensi et ejus conjuge Helvide factas, CLX, 1151. — Privil. ejusdem Odonis, *ibid.*, 1156. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1285. — Charta authentica S. Bernardi Claravali super disensione inter Jettensem et Ninovensem abbates, ann. 1146, CLXXXV, 1825.

JOANNIS et TRECHII (SS.) IN BUXIDO (Saint-Jean-de-Bouis, Allier) monast. ord. S. Bened. in Borboniaco pago situm; episcopis Cenomaneis subjectum ex diplomate Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995.

JOANNIS (S.) DE COLA (Saint-Jean-sur-Cole, dioc. de Périgueux) monast. de cujus priore mentio fit in epist. Innocentii III ann. 207, CCXV, 1102.

JOANNIS (S.) IN ARCLANO (couvent de Saint-Jean au dioc. de Chieti, Abruzzi, Naples); hujus monast. mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

JOANNIS IN EXSTORIO (S.) (Saint-Jean de Citou, dioc. de Carcassonne) monast. ord. S. Bened. fundatum ab Aniano abbate, ut docet præceptum Caroli Magni, ann. 795, XCVII, 980.

JOANNIS (S.) IN LAMIS (Saint-Jean-aux-Lames, dans la Capitanate, Naples) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius III ut pacem restitueret inter Fogitanos et Trojanos, ann. 1204, CCXV, 442.

JOANNIS AD TITUM seu AD PINUM (S.) monast. ord. S. Benedicti juxta Classem civitatem in Ravennatensi dioc. cujus abbas Joannes Constantinopolim adiit VII sæc., CVI, 696.

JOANNIS (S.) *Vide AUGUSTODUNENSE, GERSTADENSE, HALBERSTADENSE, LUSITANUM, MONTIS-S.-JOANNIS, NICIENSE, PARMENSE, ROMANUM, etc.*

JOANNIS DE PENIA (S.) monast. ord. S. Benedicti in Hispania a Sancio rege exstructum et S. Odiloni Cluniacensi ut disciplinæ renovaretur observatio commissum, XI sæc., CXLII, 868.

JOANNIS (S.) RIVIPULLENSE (Saint-Jean de Rieux, près Aussone, Haute-Garonne) monast. ord. S. August. a Berengario Ausonensi episc. conditum, ann. 1089. — Privil. Urbani II papæ, CLI, 299.

JOANNIS IN VALLEIA (S.). *Vide CARNOTENSE.*

JOANNIS (S.) IN VENERE (Saint-Jean dit in Venero dioc. de Chieti, Naples) monast. ord. S. Bened. a Transmundo Theatino comite exstructum, et a Leone IX, Victore, Nicolao, Urbano II jam approbatum, denuo confirmatur privilegio Alexandri III, ann. 1176, CC, 1073. — Privileg. Innocentii III, ann. 1204, CCXVII, 125.

JOANNIS (S.) IN VALLE-TURÆ, (Saint-Jean de Thurtal, diocèse de Constance, Suisse) monast. ord. S. Bened. exstructum a Wenceslao seu Wenzelio de Ganderswilla, ann. 1152. — Privil. eod. ann. concessum ab Eugenio III papa, CLXXX, 1548.

JOANNIS (S.) A VINEIS (Saint-Jean des Vignes, près de Soissons) monast. ord. S. August. fundatum ab Hugone Castri Theodorici comite et Theobaldo episcopo, cui privil. concessit Urbanus II papa, ann. 1089, CLI, 295. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1588. — Alexandri III epist. pro hujus monast. abbate, ann. 1072, CC, 807, 813, 814, 1278, 1279. — Decretum Coelestini III, ann. 1197, CVI, 1195. — Epistola Innocentii III, de præpositura Castetensi (Calais), ann. 1210, CCXVI, 260.

JODOCI (S.) seu JUDOCI (S.) (Saint-Josse-sur-Mer) ab-

batis in Morinis sita juxta mare in diocesi Amblianensi cui aliquandiu præfuit Alcuinus viii sæc., cl, 694, CXIX, 453. — Epist. Innocentii III de hujus monast. reformatione, ann. 1213, CCXVI, 936.

JODOCI (S.) IN NEMORE (Saint-Josse au Bois). *Vide DOMMARTINENSE.*

JOINVILLA (de). *Vide URBANI.*

JOSAPHAT (de) S. MARIE (Notre-Dame de Josaphat dioc. de Chartres) monast. ord. S. Bened. a Gaufrido Carnot. episc. et ejus fratre Gosleno, ann. 1117. — Privil. Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1156.

JOTRENSE (Jouarre-en-Brie, dioc. de Meaux) monast. ordinis S. Benedicti in dioc. Meldensi exstructum ab Adone fratre S. Audoeni qui in illud se recepit cum aliis aulicis palatii regis Dagoberti circa ann. 630, pro quo consule numeros articuli *seqq.*

JOTRENSIS (Jouarre-en-Brie) celebris parthenon. ord. S. Bened. ab eodem Adone S. Audoeni fratre conditus in Jotranni sylva, cui S. Bathildis multa dono dedit, ann. 684, LXXXVII, 670. — Privil. Innocentii III, ann. 1202 abbatissæ Agneti concessum, CCXIV, 1135. — Epist. ejusdem adv. abbatissam, ann. 1208, CCXV, 1399, 1603. — Compositio inter episc. Meldensem et ecclesiam Jotrensem, CCXV, 1606.

JOVIACENSE seu JOYACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Jouy, Seine-et-Marne) monast. ord. Cisterc. in Briensi territorio fundatum ante ann. 1124 a nobilibus viris Petro Castellensi et Milone Naldeusi dominis. — Alexandri III epist. pro quodam ex eo monast. egresso, ann. 1174, CC, 1009.

JOVILLARENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Jovilliers, Meuse) monast. ord. Præmonst. fundatum ann. 1141 a Gaufrido de Joinvilla et ejus uxore Felicitate. — Privileg. Lucii III papæ, ann. 1181, CCI, 1100.

JOVINI (S.). *Vide ENIXIONENSE.*

JOVINI Carthusia in Bressia. *Vide MAJOREVUM.*

JOVISVILLA (de) S. LAURENTII (Saint-Laurent de Jouaville, Moselle) monast. ord. Præmonst. cujus bona privilegio confirmavit Innocentius III ann. 1207, CCXV, 1122.

JUCELLENSE. *Vide infra JUNCCELLENSE.*

JUDOCI. *Vide supra JODOCI.*

JUGO DEI (de) B. MARIE (Notre-Dame du Joug-Deu, dioc. de Lyon, Rhône) monast. ord. S. Bened. a Wichardo de Bellojoco et ejus uxore Lucania exstructum, ann. 1118, cujus abbati injunxit Innocentius pecuniam ne acciperet in matrimoniis et sepulchris, 1198, CCXIV, 191.

JULIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Juilly, dioc. de Meaux) monast. ord. S. August. a Fulcaldo de S. Dionysio conditum ann. 1182.

JULIACENSIS (Juilly, dioc. de Langres, Côte-d'Or) parthenon a Milone Barensi comite fundatus, cujus li. Petrus Molismensis monachus olim prior fuit, ann. 1178, cujus vita describitur, CLXXXV, 1257. — Charta Milonis, 1408.

JULIÆ (S.). *Vide BRIXIENSIS.*

JULIANI (S.) IN CALABRIA (Saint-Julien en Calabre) monast. ord. S. Bened. de quo mentio fit in epist. Paschalis II papæ, ann. 1103-1104, CLXIII, 123, 137. — Forte idem ac S. Juliani de Pereyo, monast. cui privil. concessit Alexander III, ann. 1176, CC, 1086. — Epist. Innocentii III, adversus hæreticos, ann. 1204, CCXV, 529.

JULIANI (S.) CENOMANENSE, monast. de quo mentionem facit Carolus Mag. in Dipl. ann. 802, XCVII, 995.

JULIANI (S.) TURONENSE. *Vide TURONENSE.*

JUMERIS (S.), cella cujus situs nos latet pro cujus ecclesia ornamenta sua et ipsas vestes dedit sancta Radegundis circa 545, LXXII, 633.

JUNANTENSE (Zunault, dioc. de Rodez) monast. ordinis S. Bened. a Chlodovæo rege conditum, postea autem pene eversum datum est a Pippino rege conobio Figeacensi, ann. 755, CXLI, 23.

JUNCCELLENSE S. PETRI (Joncelseu Jausseaux aux environs de Lodève, Hérault), monast. ord. S. Bened. cujus jura et possessiones confirmavit Gregorius VII papa 1055, CLXIII, 717. — Innocentii II papæ privil. sup. 1135, CLXXIX, 251, 471.

JUNTURÆ (abbaye de Jointures). *Vide DRODARI.*

UNGERIACO (de) (Jonchéry-sur-Marne, près de Chaumont en Bassigny) monast. cujus causam defendit Alexander III adv. comitem Regitestensem, ann. 1174, CC, 956.

JUNQUARIA (de) (Juncherias en Galice, Espagne) monast. ord. Cist. e Monte-Ramo exortum et eo ipso a rege et ab Innocentio III huic subditum, ann. 1199, CCXIV, 720.

JUREDENSE S. ANDRÆ (Saint-André de Jau, dioc. d'Elne ou Perpignan) fundatum a Mirone abbate et Gauscelmo comite super flumen Tagdum cui conceduntur bona quædam a Ludovico Pio, ann. 829, CIV, 1179.

JURENSE S. RAGNIBERTI seu REGIMBERTI (Saint-Rambert de Joux, dioc. de Lyon) monast. ord. S. B., alias dictum Bebronense eo quod in torrente Bebronna exstruatur ad Jurensis montis pedem et Lugdunensi in dioc. conditum. Testament. S. Ansegisi, ann. 833, CV, 748, not. — Privil. Coelestini III, ann. 1191, CCVI, 893.

JURENSE S. ROMANI (Saint-Romain de Joux) monast. ord. S. Bened. a S. Romano et ipsius sociis fundatum, ann. 460, inter Helvetios et Sequanos, LXXI, 1011.

JURENSI LACU (de) S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Magdeleine du lac de Joux, en Suisse) monast. ord. Præmonst. in dioc. Lausann. exstructum, ann. 1153 a Seilgero Oberoffensi domino. — Privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1150.

JUSTI (S.) BELLOVACENSE (Saint-Just de Beauvais) monast. ord. Præmonst. primo pro feminis conditum ann. 1107, sub Odone episc. transiit ad Præmonst. ann. 1147. — Privil. Henrici I, archiepisc. Rhemensis, ann. 1163, CXCVI, 1577. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXV, 1600, 1604.

JUSTI (S.) monast. in dioc. Theatina (Chieti, Abruzzo, Naples) situm cujus mentio est apud Innoc. III, CCXVII, 180.

JUSTINÆ (S.). *Vide LUCENSIS parthenon.*

JUSTINÆ (S.) AQUENSE (Sainte-Justine d'Aequi, en Piémont) monast. ordinis S. Bened. cui privil. concessit Coelestinus III, ann. 1192, CCVI, 924.

JUSSANENSIS PARTHENON (Joussan, dioc. de Besançon) fundata a Flavia S. Donatigenitrice, circa ann. 650, LXXXVII, 268; LXXX, 423.

JUVENACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Giovenazzo, royaume de Naples) monast. cujus sit mentio in priv. l. ab antipapa Anacleto concessa Juvenacensi episc. ann. 1150, CLXXIX, 720.

JUVENALIS (S.). *Vide ROMANUM.*

JUVINIACENSIS S. ISCHOLASTICÆ parthenon (couvent de Juvigny, Meuse) in dioc. Trevirensi conditus a Richilde imperatrice, Caroli Calvi uxore, ann. 874. — Privil. Urbani II, ann. 1096, CLI, 476. — De lite inter abbatissam Hadwidem et abbatem S. Michaelis super ecclesia S. Tyriaci, CLXXIX, 452.

KALTENBORNENSE S. JOANNIS EVANG. (Saint-Jean de Kaltenbrunn, dioc. d'Halberstadt) monast. ord. S. August. a nobili viro Wimanno exstructum paulo ante ann. 1126 quo illud privilegio ornavit Honorius II papa, CLXVI, 1182. — Privil. Innocentii II ann. 1139, CLXXIX, 494. — Privil. Eugentii III, ann. 1145, CLXXX, 1017, 1984. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1029. — Alexandri III, ann. 1162, 171, 178. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1183.

KAMINATENSIS. *Vide infra KEMINADENSIS.*

KAROFENSE S. SALVATORIS seu CARROSSENSE *Vide CARROFENSE.*

KELCHOVIENSE (Kelchow, dioc. de Saint-André, Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de episcopi Aberdiensis electione, ann. 1207, CCXV, 1503.

KEMINADENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Kamenta, dioc. de Brème) parthenon a Gerone comite et ejus uxore Imma et Ven. Frederuna abbatissa fundatus in Brunswicensi ducatu quem sub protectione sua suscepit S. Henricus II imp. ann. 1004, CXL, 235, 236. — Propter ejus defensionem scripsit Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1331, 1421, 1491. — Epistola Conradi regis ad Eugenium, CLXXX, 1615. — Epist. Henrici Saxonie ducis ad eundem, 1621.

KEMPERLEGIENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Kimperley) monast. ord. S. Bened. in Britannia inferiore situm, et a Gurthiano seu Guntherno duce fundatum circa ann. 550. Ipse fundator primus et abbas fuit. Hujus monast. jura et possessiones confirmavit S. Gregorius III, papa, ann. 1078, CLXVIII, 684. — Epistola Paschalis II ad Rothomenses de restitutione Bellæ Insulæ, ann. 1117, CLXIII, 427. — Girardus Engolim. episc. Conani Britannie duci excommunicationem minatur nisi satisfaciatur monast. S. Crucis, CLXXII. — Gilberti litteræ ad Conanum de eadem re, *ibid.* Reddito Bellæ Insulæ Kimperlegiensibus a Conano, 1527.

KENANENSE (Kénan, dans le comté de Tuam, Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III quamdam causam ipsi committens, ann. 1205, CCXV, 639.

KENINGENSE (Kenings, comté de Lancastre, près de

Salsford. Anglat.) monast. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 1073.

KIRCHANENSE (Kirkcaldy, dioc. d'York, Anglat.) monast. cujus abbat commisit Innocentius III curam de quorundam monasteriorum reformatione, ann. 1207, CCXV, 1128. — Privil. ejusdem, ann. 1207, CCXV, 1183.

KITZINGENSE SS. KILIANI ET GEORGII (Kissingen, dioc. de Wurtzburg) monast. ord. S. Bened. quod S. Henricus imp. II donavit archiepiscopo Bambergensi, ann. 1007, CXL, 275.

KITZINGUNENSIS (Kitzingen, dioc. de Wurtzburg) parthenon cujus abbatissa Sophia ad S. Hildegardem scripsit, ejus precibus se commendans, XII sæc., CXCII, 522.

KILIANI (S.). *Vide Paderbornense.*

KLUAYNARDENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Kluaynard, en Anglet.) parthenon ord. S. August. cujus Celestinus III protectionem suscepit, bona privilegiaque confirmavit, ann. 1193, CCVI, 1152.

KNESTEDENSE (Knechtsteden, dioc. de Cologne) monast. ord. Præmonstrat., XII sæc. conditum, cujus abbas ad sanctam scripsit Hildegardem S. Ruperti abbatissam, CXCII, 515.

LACENSE (Le Lac au diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened. a nobili Henrico palatino comite et ejus uxore Adelheide exstructum, et Gisilberto abbati commissum, quo postulante ejus bona et privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1139, CLXXIX, 409. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1501.

LACU JURIENSI. *Vide Juriense.*

LACU NIGRO (de) seu NEERLACENSE.

LACU JOVIS (de) S. MARIE, (Notre-Dame du Lac-de-Joux au canton de Vaud, Suisse) monast. ord. Præmonstrat. ab Ebaldo de Sarroz domino exstructum, ann. 1126.

Alias dictum est Locus Pontii (Lieu-Ponce) a quodam Pontio monacho, qui sibi prius cellulam construxerat in eodem loco. — Pro eo monast. tractavit B. Amedeus Iau-sannensis cum monachis S. Eugendi, ann. 1154, CLXXXVIII, 1292. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1325.

LETIENSE S. LAMBERTI (Saint-Lambert de Liesies ou Lieses, dioc. de Cambrai), monast. ord. S. Bened. a comite Wicherto et ejus conjuge Ada exstructum prope Avesnes, ann. 751. — Privil. Innocentii, ann. 1151, CLXXIX, 81. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1284. — Adriani IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1461. — Epist. Alexandri III, ann. 1174, CC, 958, 1274. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1254.

LESTINGENSE, monast. a Ceddo episc. et rege Oswaldo fundatum in Anglia, sed hujus loci memoria excludit, XCV, 154.

LAMBERTI (S.). *Vide Valle Seini.*

LAMBERTI (S.) STIRIENSE (Saint-Lambrecht dans la Haute Styrie), monast. ord. S. Bened. cujus Honorius II papa protectionem suscepit, possessiones atque jura confirmavit, ann. 1126, CLXVI, 1238.

LAMIS (in). *Vide Joannis.*

LANARIACENSIS (Lannerau, près de Châteaudun, Eure-et-Loire) prioratus cujus Alexander III causam suscepit adversus monachos de Quinciaco, ann. 1174, CC, 1032.

LANCKEIMENSE (Lanckheim, diocèse de Bamberg, Bavière) monast. ord. Cisterciens. a S. Othone Bamberg. ep. fundatum, ann. 1132, CLXIII.

LANDELINENSE seu WALLARENSE S. PETRI (Walleren-en-Falgne) monast. ord. S. Bened. a B. Landelino Cameracensi episcopo et rege Dagoberto fundatum, ann. 1634. In Fania silva et dioc. Camerac. situm erat, LXXX, 553. — Charta S. Auberti episc., *ibid.*, 593.

LANDECURTENSIS (Landécourt, Meurthe) prioratus a domno Bencelino ex Hierosolyma reduce exstructus, ann. 1100. — Privil. Pibonis episc. Tullensis, CLVII, 459.

LANGENHORSTENSIS (Langenhorst, dioc. de Munster) parthenon, cujus Clemens III bona atque privilegia confirmavit, ann. 1189, CCIV, 1418.

LANSRINGENSIS S. MARIE parthenon (Lansperg, Bavière), cujus jura et possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1138, CLXXIX, 373.

LANTHONIENSE (Lanthon, dioc. de Lincoln, Anglat.) monast. seu prioratus a Roberto Lincoln. episc. fundatus, cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 491.

LAPIDE (de) S. MICHAELIS (La Pierre Saint-Michel, en Saxe). *Vide Michaelsteinense.*

LATTA (de) S. MARTINI (Siran-la-Latte, près de Sitré, dioc. de Tours) monast. haud procul a Severiaco et Nobiliaco (*Neuilly*), exstructum in agro Turonensi cujus direptionem descripsit S. Gregorius Turon., LXXI, 511.

LATERANENSE. *Vide Romanum.*

LATINIACENSE S. FURSEI (Lagny sur Marne, Seine-et-Marne) monast. ord. S. Bened. haud procul a Parisiis a pio Erchinoaldo comite fundatum, circa ann. 651, LXXI, 638 not. XCV, 149. — Dipl. Roberti regis pro ejus monasterii restitutione, ann. 1018, CXXI, 960. — Privil. Urbani II papæ, ann. 1088, CLI, 525. — Epist. Innocentii II ad Radulfum abb., ann. 1143, CLXXIX, 621. — Epist. Alexandri III, ann. 1165, CC, 335. — Epist. Innocentii III ad abb. de electione Meldensis episc., ann. 1207; CCXV, 1256, 1599; CCXVI, 193, 198, 729.

LAUBIENSE seu LOBBIENSE (Lobbes, diocèse de Liège) celebre monast. ord. S. Bened. super Sambram exstructum a S. Ursmaro abb. et Pippino seniore post devictum Theodoricum ann. 691, LXXXVIII, 1225, 1238. — Ibi Folcuinus abbas floruit ann. 990, CXXXVII, 529. — De gestis abbatum Laubiensium, 541. — Herigerus abbas, ann. 1008, CXXXIX, 955. — De eo mon. mentio et notitia, CXLIX, 138. — Folcardus abb. floruit, ann. 1107, CLVII, 481. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1131, CLXXIX, 90. — Eugenii III, ann. 1150, CLXXX, 1431.

LAUCONENSE (Saint-Lupicin, dans le Jura, anc. dioc. de Lyon) monast. ord. S. Bened. de quo mentio est in Vita S. Lupicini a Gregorio Turon., ann. 520, LXXI, 1013.

LAUDE (de) S. MARIE. *Vide infra Losense.*

LAUDENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Lodi, dans le Milanais) monast. ord. S. Bened. a regina Anselda et B. Lanfranco fundatum, cui privileg. concessit Paschalis II, ann. 1106, CLXIII, 199.

LAUDI (S.) (Saint-Lô, diocèse de Coutances, Normandie) monast. ord. S. August. Privileg. foundationis ab Innocentio II concessum Algaro episc., ann. 1152, CXXIX, 126.

LAUDI (S.) Rothomagensis de quo agitur in epist. Eugenii III, CLXXX, 1408. — Idem esse videtur quam præcedens.

LAUDUNENSE S. MARIE seu S. PETRI (Saint-Pierre de Laon) canonicor. collegium antiquissimum, quod olim ditavit S. Remigius Rhemensis episc., CLVI, 993. — Postea Bartholomæus episc. sæc. xii eosdem canonicos regulariter viventes multis donis cumulavit, 1067. — Alexandri III epist., ann. 1172, CC, 816, 817.

LAUDUNENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel-en-Thiérache), monast. ord. S. Bened. cujus Fulco abbas fuit xi sæc., CXLIX, 425. — D. Gislebertus fuit abbas S. Michaelis et postea transfertur ad abbatiam S. Nicolai de Ribodimonte, CLVI, 1002.

LAUDUNENSE S. VINCENTII. *Vide Vincentii.*

LAUDUNENSE S. JOANNIS (S. Jean de Laon) monast. ord. S. Ben., a B. Bartholomæo episc. institutum xi sæc. ex parthenone olim florentissimo a B. Salaberga abbatissa fundato, sed in dejectione post eam lapso, CLXI, 1003. — De Balduino abbate, *ibid.*, 1005, 1176. — De abbatibus substitutione, 1178. — Abbatum series, 1180. — Vita sanctæ Salabergæ, CLVI, 1225. — Privil. Innocentii II, ann. 1130, CLXXIX, 66. — Innocentii III, ann. 1203, CCVII, 140.

LAUDUNENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Laon), monast. ord. Præmonstrat., a Ven. Bartholomæo episc. institutum cum nonnullis e monachis S. Norberti quibus Gualterum abbatem præfecit, circa 1124, et mox valde crevit, CLVI, 993, 1183. — Abbatum syllabus, 1181. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1151, CXXIX, 89, 549. — Lucii II, ann. 1144, *ibid.*, 882. — Eugenii III, ann. 1117, CLXXX, 1210. — Zacharias monach. et commentator claruit ann. 1152, CLXXXVI, 9. — Epist. Alexandri III, ann. 1167-1169, CC, 517, 531, 989. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 198.

LAUNOMARI (S.) Saint-Lomer de Clermont) monast. ord. S. Bened. apud Arvernus a Northmannis vastatum restauratur a Willelmo comite, ann. 928. — Privil. Joannis X papæ, CXXXII, 809.

LAUNOMARI (S.) BLESENSE (Saint-Lomer de Blois ou Lomer-le-Moutier, dioc. de Blois) monast. ord. S. Bened., a Radulfo rege et Ludovico Blesensi comite exstructum, ann. 924. — Privileg. Paschalis II papæ, ann. 1107, CLXIII, 208.

LAURENTII (S.) HESSENSIS. *Vide Hassensis.*

LAURENTII (S.) BELLOVACENSE (Saint-Laurent de Beauvais) monast. ord. S. August. in cujus gratiam Alexander III scripsit episcopo Bellovac., ann. 1174, CC, 941.

LAURENTII (S.) LEODIENSIS (Saint-Laurent de Liège) monast. ord. S. Bened. ab Eracio episc. fundatum in Leodii suburbio in Monte-Publico circa ann. 968. — Abbas Wulpodo e monasterio ejectus ad papam appellavit. Epistola Gregorii VII, ann. 1077, CXLVIII, 475. — Berengerum abbatem gratulatur Urbanus II papa, eo quod adversus simoniacos insurrexerat, et suo expulsus fuerat

monasterio, ann. 1093, CLI, 393. — Joannes monac. et auctor claruit ann. 1147, CLXXX, 177. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1213. — Reynerius monachus claruit ann. 1188, CCIV, 9.

LAURENTII (S.) PARISIENSIS (Saint-Laurent-les-Paris) monast. in suburbio Parisiorum exstructum ann. 391, cujus S. Domnulus aliquando abbas fuit, LXXI, 381.

LAURENTII ET HILARII DE ABBATIA (Saint-Laurent-des-Aubats, dioc. d'Auxerre) monast. ord. S. August. fundatum a S. Ulino, ann. 578; reformatum autem ann. 1076 ad 1084. — Privil. Eugenii III, ann. 1133, CLXXX, 1533.

LAURENTII (S.) DE OLIBEJO seu MONTIS OLIVI (Mont-Oléon, anc. dioc. de Carcassonne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Carcassonn. cui subjectum est Caunense monast. a B. Aniano abbate constructum. Præcept. Caroli Magni, ann. 1793, XCVII, 979. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 813, CIV, 1031.

LAURENTII (S.) CELLA in pago Matisconensi a S. Odilone Cluniac. abb. et Archimbaldo vicecomite fundata ann. 1039, CXI, 866.

LAURENTII (S.). Vide JANUENSE, SPELLENSE, VITERBIENSE.

LAURESHAMENSE S. NAZARII (Lauresheim, Laurisham ou Lorch, diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened., ab impetitione EymERICI Caceronis comitis illi evindicatur temporibus Gundelardi abbatis a Carolo Magno, ann. 770, XCVII, 1048. — Ipsius bona ab eodem confirmantur, 1049. — Privil. immunitatis concessit, 1033, 1039. — Charta Eginhardi, CIV, 601. — Joannis XV, CXXXVII, 834. — Præcept. S. Henrici II imper., ann. 1012, CXI, 297, 376. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1049, CXLI, 624. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1314, 1316. — Alexandri III, ann. 1179, CC, 1223, 1233.

LAURACENSE (forte Lorch, dans le duché de Wirtemberg et du dioc. de Mayence) monast. in Norica situm super Danubium. — Privil. Eugenii II papæ, ann. 827, CXXIX, 989. — Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 276. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 824, 873.

LAUSANNENSE CANONICORUM COLLEGIUM (chapitre de l'église de Lausanne) cujus possessiones et privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1182, CCI, 1150.

LAUSIENSE seu DE LAUSIA (Luze, dioc. d'Autun), monast. inter Augustodunum et Ligerim exstructum in quo educatus est S. Germanus Parisiensis episc. sub abbate S. Scopione ejus propinquo, circa ann. 540, LXXII, 37.

LEBRANSENSIS PRIORATUS (Leber seu Leberaw, anc. dioc. de Strasbourg) monast. ab abbate S. Dionysii Fulrado fundatum circa 774, in dioc. Argentini. — Diplom. Caroli Magni, ann. 791, XCVII, 1080, 1084. — Caroli IV imper., ann. 1348, XCVII, 1082.

LEGIONENSE S. ISIDORI (Saint-Isidore de Léon, Espagne) monast. regium ord. S. August. in quo claruit S. Martinus illustris sermoeinctor, ann. 1200, CCVIII, 9.

LEHONNENSE seu LEONENSE S. MAGLORII (Saint-Magloire à Saint-Pol-de-Léon, Finistère) monast. ord. S. August. conditum, ann. 849, reedificatum circa ann. 1000. — Epist. Lucii III papæ de ejus lite cum cœnobio S. Maglorii Paris., ann. 1183, CCI, 1234.

LEHUNENSE (Lihons ou Libu, Somme) monast. ord. S. Bened. cui Robertus Flandriæ comes et Robertus Peronensis allodium dedere vulgo dictum (Harbonieres), ann. 1104, ut constat charta Godefridi Ambian. episc. CLXII, 735.

LEMAUSENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Limours, près d'Etampes, dioc. de Sens) monasterium feminarum in pago Stampensi exstructum a Gammone et uxore Adalgude. Subjectum est monasterio S. Vincentii seu S. Germani a Pratis sub Childeberto III, ann. 703, LXXXVIII, 1099. — Charta foundationis ann. 697, LXXXVIII, 1235.

LEMOVICENSE. Vide ATHANENSE, S. MARTIALIS.

LEMOVICENSE S. AUGUSTINI (Saint-Augustin de Limoges) monast. ord. S. Bened. cujus prima fundatio temporibus S. Martialis refertur; illud auxit Atticus quartus episc., ann. 934; reedificatum est ab episc. Turpione. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1613.

LEMOVICENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Limoges) monast. a Fulberto S. Martialis abb. exstructum in quo postea ille sepultus est x ineunte sæc.

LENENSE (Leno aux Etats Vénitiens) monast. quod sub sua tutela suscepit Calixtus II, ann. 1123, CLXIII, 1271. — Privil. Innocentii II, ann. 1132, CLXXIX, 132.

LENSENSE S. VULGANI (Lens en Artois) monast. ordin. S. August. de quo mentio fit, CXLIX, 132; a S.

Ida et ejus marito Eustachio exstructum circa ann. 1040, CLV, 451. — Multa privilegia obtinuit a S. Lietberto episc. Cameracensi, ann. 1072, CXLVI, 1447.

LEOBARDI (S.). Vide MAURI.

LEOBINI (S.). Vide S. AVITI et BRAJACUM.

LEOCADIE (S.) TOLETANUM, monast. de quo fit mentio in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 612.

LEODIENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Liège), monast. ord. S. August. cujus Reimbaldus fuit præpositus, ann. 1115, CLXII, 749. — Urbani III privil., ann. 1186, CCII, 1420.

LEODIENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Liège), monast. ord. S. Bened. a Baldrico episc. fundatum circa ann. 1006, regnante Henrico II imper., CXI, 281 not. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1523.

LEODIENSE. Vide supra S. LAURENTII.

LEODEGARII (S.) DE CAMPELLIS (Saint-Léger-sous-Beuvray), monast. ord. S. August. in dioc. Eduensi exstructum a S. Leodegario, cui dona quædam egit Ansebertus, ann. 696, LXXXVIII, 1231. — Postea factum est de dioc. Lingonensi, cui Hugo et Robertus rex privil. concessere, ann. 994, CXLI, 915.

LEODEGARII (S.) (Saint-Léger ou Saint-Ligaire, près de Niort, Deux-Sèvres), monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 961. — Epistola Innocentii III ad abbat. super quodam abusu in ecclesia S. Mariæ Majoris Pictav. ann. 1202, CCXIV, 1165.

LEONIS (S.). Vide TULLENSE.

LEPROSO (de) S. SILVANI (Saint-Sylvain de Lairox, près de Luçon), prioratus ord. S. Bened. Epist. Innocentii III ad priorem qui papæ subdiaconus dicitur, ann. 1202, CCXIV, 1137, 1154; ann. 1203, CCXV, 580.

LEPROSORUM DE MONTE. Vide MONTE.

LEPROSORUM DE MISSINO (Les hospitaliers de Missino, dioc. de Faenza, Etats de l'Eglise), monast. a nobili viro Missino fundatum paulo ante ann. 1210 quo Innocentius III illud privilegio confirmavit, CCXVI, 321.

LERINENSE (Abbaye de Lérins, ancien dioc. de Grasse, auj. de Fréjus), monast. olim insigne in insula maris Mediterranei exstructum, ut ferant, a S. Honorato, in quo floruerunt eximii viri Faustus, Eucherius, Salonius, Honoratus, Hilarius, Salvianus, Vincentius, etc. conditum est iv sæc., L, 637; LIII, 967. — Epist. Calixti II ad Forojulii episcopum de damno quodam huic monast. illato, ann. 1123, CXIII, 1261. — Privil. Honorii II papæ, ann. 1133, CLXVI, 1243. — Adriani IV epist. de tollitione monast. adversus Saracenos, ann. 1158, CLXXXVIII, 1581. — Celestini III privil., ann. 1192, CCXI, 989. — Innocentii III epist. ad Arelat. arch. de ejus monast. reformatione, ann. 1198, CCXIV, 250. — Idem concordiam confirmat cum episc. Antipolitano (Antibes), ann. 1210, CCXVI, 224, 226, 245, 969.

LESATENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Lézat, dioc. de Pamiers, Ariège), monast. ord. S. Bened. cujus fundatio tribuitur Attoni Biterrensi comiti; ann. 950. S. Adonis abbat. epistola ad Paschal. II de subjectione abbatiolæ S. Petri de Curte, ann. 1104, CLXIII, 436.

LESBURNENSE (Lesburn, dioc. de Mons), monast. ad cujus abbatem scripsit Innocentius III de translatione Osnabrugensis episc. ann. 1210, CCXVI, 534.

LETONENSE S. MARIE, monast. quod in dioc. Gerundensi in Hispaniæ finibus collocandum videtur; de eo agitur in bulla Calixti II, ann. 1124, CLXIII, 1314.

LEUBATII (S.). Vide SENAPARIA.

LEUCADIE (S.) (Sainte-Léocadie, dioc. d'Exeter, prov. de Cantorbéry, Angleterre). — Epist. Innocentii III ad abb. hujus monast. CCXVI, 1250.

LEUFREDI (S.). Vide CAUCE.

LEUMENSE monast., cujus abbas querelam exposuit Innocentio III adversus Hospitalarios; in Dania et Lundensi dioc. situm videtur, quod colligitur e titulo epistolæ Innocentii subjecto, CCXVI, 1208, 1209.

LEUTEVENSE seu LUTEVENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Lodève), monast. ord. S. Bened. a Fulcrando Lutevensi episc. fundatum, paulo ante Calixti II tempora, qui illud privil. ornavit, ann. 1122, CLXIII, 1254.

LEWENSE seu LEWESENSE. Vide PANCRATH.

LEVENENSIS seu QUIVENENSIS parthenon (Leven ou Quiven, diocèse de Verden en Westphalie) in cujus gratiam Clemens III scripsit Lunensi abbati, ann. 1188, CCIV, 1346.

LEXOVIENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Lisieux) parthenon a Lezella Aucensi (d'Eu) comitissa exstructus, sæc. xi, CCII, 1317.

LICHSFELDENSE (Lichfield, dans le Strathforshire, en Angleterre), monast. ord. S. August., a Rogero episc.

Conventriensi (Cowentry) exstructum et dotatum paulo ante ann. 1144, CLXXIX, 862.

LIESBORNENSE (Lelsborn, dioc. de Munster), monast. ord. S. Bened. in pago Dreny et comitatu Donensi Herimanni exstructum, ad episcopum pertinebat Mimi-gardelfordensem. — Privil. S. Henrici II imp., ann. 1019, CXL, 545. — Item Innocentii II papae, ann. 1132-1146, CLXXIX, 251. — Adriani IV epist. circa controversiam cum episc. Paderb. ann. 1151, CLXXXVIII, 1375.

LIEVANENSE S. THURIBII IN HISPANIA (Saint Thuriha de Liévane) monast. ord. S. Bened. in quo sedem habuisse videtur S. Beatus, vulgo San Bieco, ann. 790, XCVI, 890.

LIGNIACENSIS SS. VITI ET MODESTI (Lignière, Somme) prioratus a Godefrido Ambianensi episc. conceditur monast. S. Martini a Campis Parisiensi et Cluniaco a quo pendeat, ann. 1105, CLXII, 727.

LINCEIO (de) (Lancey, anc. dioc. du Mans, aujourd'hui de Blois) prioratus ord. S. Bened. a Majori Monasterio pendens, cujus fit mentio in privil. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 449.

LINCOLNIENSE S. ALBANI. *Vide* ALBANI.

LINDISFARNENSE (Lindisfarne ou Holy Island, sur la côte du Northumberland) monast. in insula ejusdem nominis situm, cui praepositus est Eata abbas de Mailros apud Scotos, ab Alcfrido rege ann. 662, XCV, 139. — Ab Æthelwolfo illustratum est, XCVI, 1327.

LINGONENSE. *Vide* S. MAMMETIS.

LINGRICA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Lingrara in Venetie) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III super controversia archiepiscopi Duracensis cum nobili viro Demetrio ann. 1203, CCXVI, 107.

LIPARENSE (Lipari dans l'île du même nom) a rege Rogerio exstructum, et privil. adornatum ab antipapa Anacleto ann. 1131, CLXXIX, 722.

LIRA. *Vide* LIRA.

LIRUMENSE pro LIRINENSE. *Vide* supra LIRINENSE.

LISCENSE S. MARIE (Notre-Dame de Licques, Pas-de-Calais) monast. ord. Præmonst. a Roberto Buloniensi comite exstructum ann. 1132, Milone tunc Morinorum episc. — Privil. Alexandri III, ann. 1164, CC, 515, 971.

LISSIENSE. *Vide* LATTIENSE.

LITOMIZIENSE (Litomizl en Moravie) monast. ord. Præmonst. a nobilibus viris bujus regionis exstructum, et postulante Henrico Moraviae episc. ab Eugenio III privilegio confirmatum ann. 1145, CLXXX, 1045.

LIUBANENSIS S. MARIE ET S. ANDREAE (Convent de Sainte-Marie de Leuben ou Loiben, dans la Haute Styrie) parthenon in loco Yoffia dicto e comitatu Liubanensi ab Aribone comite fundatus et Ven. Hunegundi abbatissae commissus. — Privileg. Benedicti VIII papae, ann. 1020, CXXXIX, 1023.

LOBBIENSE. *Vide* supra LAUBIENSE.

LOCEDIENSE S. MARIE seu SS. MICHAELIS ET JANUARI. *Vide* LOCEDIENSE.

LOECIS (de) super Angerem (Loches sur Cher, Indre-et-Loire) monast. ord. S. Bened. a B. Urso abbate fundatum atque rectum ann. 500, quod postea Regulam S. Bened. suscepit, LXXI, 1085.

LOCEDIENSE. *Vide* infra LOCEDIENSE.

LOCHIEIENSE. *Vide* BELLOLOCO (de) SS. TRINITATIS. LOCI DEI (Lieu-Dieu, dioc. de Ripen, dans le Jutland, Danemark) monast. ord. Præm. ab Omero Ripensi episc. exstructum cum assensu Absalonis Lundensis archiepisc., quod paulo post Cisterciensium Regulam suscepit. Privil. Cælestini III hanc foundationem confirmavit, ann. 1197, CCVI, 1240. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXVII, 134, 276.

LOCI-DEI S. MARIE (Notre-Dame de Lieu-Dieu en Jard, Vendée) monast. ord. Præmonst. fundatum a Ludovico Juniore Francor. rege et Richardo Andegav. comite et Anglor. rege, ann. 1145. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1254.

LOCOCIAEENSE seu LOCOCEIACUM (Ligugé près Poitiers) monast. a S. Martino conditum iv sæc. juxta Pictavum, S. Hilarii temporibus, antequam in sedem Turonensem sublimaretur, quod postea in prioratum mutatum est et ad Patres societatis Jesu denique transit, IX, 164; LXXI, 185; LXXXVIII, 445.

LOCO PONTII (de) (Lieu-Poncet). *Vide* LACU JOVIS.

LOCO-RESTAURATO (de) (L'abbaye de Lieu-Restauré au diocèse de Soissons) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1158 a Radulfo Viromandensi comite. Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1067.

LOCO SANCTO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Saint-Lien). *Vide* SEPTIM FONTIUM.

LOGIENSIS PARTHENON juxta Caudobecum in

Northmannia situm haud procul a Cella Milonis abbat. quod a B. Bathilde dotatum est ann. 680, LXXXVII, 670, 748.

LONDONIENSE. *Vide* infra LUNDONIENSE.

LONGISPONTIS S. MARIE (Notre-Dame de Long-Pont, dioc. de Versailles) monast. ord. S. Bened. monast. Cluniaci datum a nobili viro Guidone de Trosello, Montis Iherici domino et ejus uxore Hodierna ann. 1061. — Priv. Innocentii, ann. 1142, CLXXIX, 572. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1311. — Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1084. — Alexandri III, ann. 1170, CC, 617. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1227. — Cælestini III, ann. 1195, CCVI, 1141. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1208, CCXV, 1518, 1600; ann. 1213, CCXVI, 910.

LONGOGIONENSE S. AGATHAE (Longuyon, dioc. de Trèves) monast. ord. S. Bened. in dioc. Trevir. ab Adalgiselo conditum seu notabiliter auctum sub rege Dagoberto, sæc. vii, LXXXVII, 1345.

LONGOGILO (de) (Longueil près de Dieppe, dioc. de Rouen) monast. ord. S. Bened. in pago Deppensi situm, cujus mentio fit in testamento S. Ausgisi Fontanelli abbatis ann. 833, CV, 744.

LONGORETO (de). *Vide* MILEPECO.

LONGOVILLACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Longvilliers, Pas-de-Calais) monast. ord. Cisterc. a Stephano Boloniensi comite exstructum ann. 1135. Epist. Innocentii III ad abbatem de reformando monast. S. Jodoci, ann. 1212, CCXVI, 936.

LONGOVILLANUM seu GLANDERIENSE (Longueville, Glandières ou S. Martin-aux-Chênes) monast. ord. S. Bened. in dioc. Metensi a Bodagiselo S. Arnulfi patre olim conditum circa 547, cui multa data et ablata fuere a regibus et denique restituta a Ludovico Pio, ann. 836, CIV, 1285.

LONNIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Lonneck, dioc. de Trèves) monast. ord. Præmonst. conditum paulo ante ann. 1148, quo Eugenius III. illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1301.

LONLEYENSE SANCTAE MARIE (Notre-Dame de Lonley-l'abbaye, Orne) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 1000 a Wilhelmo Taleatio cujus Willielmus Floriac. monachus primus fuit abbas, CCLII, 1520.

LORSCH (de) (Lorsch, dioc. de Mayence) monast. ord. S. August. Epist. Innocentii III de quodam Hermanno bujus monast. canonico, ann. 1199, CCXIV. *Vide* LAUREACENSE.

LOSENSE seu DE LAUDE B. MARIE (Loos-Notre-Dame, anc. dioc. de Tournay) monast. ord. Cisterc. a Theodorico Flandrensi comite exstructum, ann. 1176. Privil. Innocentii III ann. 1204, CCXVII, 120, 198, 206, 210, 211.

LUBECESE S. MARIE ET S. JOANNIS (Sainte-Marie ou Saint-Jean de Lubeck, en Danemark) monast. ord. S. Bened. cujus bona privilegiaque confirmavit Cælestinus III, postulante Arnoldo abbate, ann. 1191, CCVI, 872, 875.

LUBBOLDESBERGENSE parthenon Germaniae cujus situs nobis es incertus. Abbatissa sæc. xii ad sanctam scriptis Hildegardem ejus precibus se commendans, CCXVII, 527.

LUCAU (de) S. MARIE (Notre-Dame de Lucheul près de Doullens) monast. ord. S. August. de quo agitur in Gestis episcoporum Cameracens. CXLIX, 131.

LUCÆ (S.) (Saint Luc de Négrepont, en Grèce) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1492.

LUCELLESE S. MARIE (Notre-Dame de Lucel ou Lutzel, dioc. de Bâle) monast. ord. Cist. fundatum paulo ante ann. 1139, quo Innocentius II privilegio confirmavit ejus jura et possessiones, CLXXIX, 409. — Urbani III privil., ann. 1189, CCLII, 1543.

LUCEDIENSE SS. MICHAELIS ET JANUARI (Saint-Michel de Locedio, dioc. de Vercell) monast. ord. S. Bened. prope Vercellas situm, postea ad Cistercienses transit. In eo vitam monasticam professus est B. Guillelmus abbas S. Benigni Divionensis, 1051, CCLI, 835. — Innocentii III epist. ad abbat. ann. 1199, CCXIV, 580. — Epist. Innocentii III ad abbatem dnm versaretur in Oriente, ann. 1204, CCXV, 553. — Decret. ejusd. quo confirmat huc monast. possessiones quasdam et regulæ Cisterc. observantiam ann. 1212, CCXVI, 594.

LUCEDIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Locedio) monast. ord. S. Bened. a Rainerio Montisferrati marchione exstructum et ab eo Anselmo episc. concessum. Decretum Innocentii II super litem cum fratribus S. Michaelis ortam ann. 1141, CLXXIX, 556. — Privil. Cælestini III, ann. 1192, CCVI, 437.

LUCENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Lucques) monast. ord. S. Bened. a nobili cive Pertualdo fundatum

et dotatum ann. 721, LXXXVII, 156v. — Abbatia electio a rege Liutprando confirmatur ann. 723, *ibid.*, 1371.

LUCENSE. *Vide* S. FRIGIDIANI.

LUCENSE S. GEORGII (Saint-Georges de Lucques) monast. ord. S. Bened. Epist. Eugenii III super discordiam cum canonicis S. Frigidiani, ann. 1145, CLXXX, 1089. — Epist. et Decret. Alexandri III quibus irritum declarat pactum Simoniacum ab hujus monast. monachis contractum ann. 1171, CC, 1017, 1018, 1066.

LUCENSE S. ANGELI IN FORO (Saint-Ange du Forum), monast. ord. S. August. Hujus monast. canonicis præcipi Innocentius II ne vexent monachos S. Frigidiani, ann. 1141, CLXXIX, 571.

LUCENSE S. PETRI (Saint-Pierre de L.), monast. a Fortunato et ejus filio Romualdo presbyteris factis fundatum in quo et ipsi monachi ingreduntur sub Talepseriano abbate et episc., ann. 715, LXXXVII, 1551. — Sichimundi charta, 1375. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1190, sub quo parthenon devenerat.

LUCENSE S. MARTINI (Saint-Martin), monast. canonicorum S. Augustini exstructum ante ann. 1117, quo Paschalis his scripsit monachis supra quadam injuria ab eisdem illata canonicis S. Frigidiani, CLXXIII, 451. — Epistola Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 535, 545.

LUCENSE S. PONTIANI (Saint-Pontien), vetus monast. ord. S. Bened. xi ineunte sæc. ab illustri matrona Willa marchionissa restauratum, et postulante Ambrosio abbate privilegio ornatum a rege Conrado II, ann. 1025, CLI, 1046. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 972.

LUCENSE S. REPARATÆ (Sainte Réparate) monast. ord. S. August. cujus priori privil. concessit Cælestinus III ann. 1194, CCVI, 1060.

LUCENSE XENODOCHIUM a rege Sichimundo et quibusdam magnatibus fundatum extra muros in loco Apollia dicto, ann. 729, LXXXVII, 1572. — Charta Walprandi episc., ann. 759, 1405.

LUCENSE XENODOCHIUM S. SILVESTRI a civibus Lucensibus fundatum ann. 718, LXXXVII, 1361.

LUCENSE MONASTERIOLUM. *Vide* CAPRANULÆ.

LUCENSE (Luca ou Lucka, dioc. d'Olmutz, en Bohême) monast. ord. Præmonst. ab Ottone Bohemæ duce conditum. — Privil. Cælestini VI, ann. 1195, CCVI, 1091.

LUCENSIS S. JUSTINÆ (Couvent de Sainte-Justine, Lucques) parthenon ord. S. Bened. exstructus infra urbem, cui privilegium concessit Alexander III ann. 1176, CC, 1072.

LUCENSIS S. SALVATORIS (Couvent Saint-Sauveur de Lucques) parthenon, cujus abbatissæ Alpergæ privil. concessit S. Henricus II imper. ann. 1015, CXL, 532. — Diplom. Conrad. II regis, ann. 1027, CLI, 1048.

LUCENSIS S. MARIE (Couvent Sainte Marie de L.) parthenon ab Urso clerico exstructus in quo propria filia facta est abbatissa ann. 722, LXXXVII, 1566.

LUCERNA (de) SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de La Lerne, Manche) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1145 ab Hasculfo de Sailligulac. Ad abbatem hujus monast. scripsit Innocentius III ann. 1204, CCXV, 529.

LUCERNENSE DE CURBA-FOSSA SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Courbe Fosse à Lucerne, Suisse) monast. ord. S. Bened. cujus bona sub sua suscepit protectione Eugenius III, ann. 1145, CLXXX, 1017. — Privil. Urbani III, ann. 1185, CCII, 1317.

LUCERNENSE SS. MAURICII ET LEODEGARII (Saint-Maurice ou Saint-Léger de Lucerne) monast. ord. S. Bened. in Helvetia fundatum viii sæc. Primum subiectum est Vivariensi monast., cujuscumque Sigimarus abbas ab imper. Lothario electus est ann. 839, CIV, 1508; postea transit ad Morbacensem.

LUCIANI (S.) BELLIOVACENSE (Saint-Lucien de Beauvais) monast. ord. S. Bened. a rege Childeberto fundatum ann. 540. Corpus habuit S. Luciani viii sæculo, et reedificatum est a rege Chilperico. Epist. Innocentii pro eo monast., ann. 1151, CLXXIX, 74. — Privil. Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVII, 1540.

LUCO S. PETRI (de) monast. ordinis S. Bened. in dioc. Florentina exstructum, cui privilegium concessit Paschalis II papa, ann. 1107, CLXIII, 228. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1570.

LUCULLANENSE (Saint Séverin de Lucullano, aux environs de Naples) vetus monast. prope Neapolim situm, cujus S. Euseppius, natione Afer, abbas fuit sæc. v exeunte, LXII, 549.

LUCUSIANUM (Lucusio ou Lucusiano, à Palerme) monast. ord. S. Bened. unum et sex monasteriis a S. Gregorio Magno fundatis, LXXVII, 1167.

LUDGERI (S.). *Vide* WERTHINENSE.

LUFFELDENSE monast. ord. S. Bened. in Anglia, cui

duarum ecclesiarum possessionem confirmavit S. Hugo Lincoln. episc. xii sæc. exeunte, CLIII, 1122. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 989.

LUGDUNENSE (Couvent de religieuses à Lyon) parthenon de quo fit mentio apud Gregorium Turon. Jam exstabat ann. 570, LXXI, 536. — A S. Ademundo Lugdunensi episc. dotatur, LXXXVII, 475; LXXXVIII, 1164.

LUNÆLACENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Lunelacken ou Manuser, en Bohême) monast. ord. S. Bened. a Courado comite et ejus uxore Mathilde exstructum cujus possessiones et jura confirmantur privilegio Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 609. — Epist. Alexandri III, ann. 1175, CC, 1016.

LUNDENSE S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Magdeleine de London, diocèse d'York, Anglet.) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1186, quo Urbanus III illud privilegio confirmavit, CCII, 1592.

LUNDONIENSE (Londres, Anglet.) monast. ord. S. Augustini secus muros exstructum cui, petente Normanno priore, privileg. concessit Innocentius II, ann. 1137, CLXXIX, 523. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1289.

LUNDONIENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Londres) collegium canonicorum quorum possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1201, CCXVII, 69.

LUNDORFENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Lendorf, Ecosse) monast. a Wilhelmo rege, Leone dicto fundatum paulo ante ann. 1199, quo Innocentius III illud privilegio confirmavit, CCXIV, 540.

LUNENSE (Lune ou Luhne, en Westphalie) monast. cujus abbat scripsit Clemens III ann. 1188, CCIV, 1566.

LUPARA (de) S. THOMÆ (Saint-Thomas-du-Louvre). *Vide* PARISIENSE.

LUPI (S.). *Vide* TRECENSE.

LUPI (S.) (Saint-Loup, dioc. de Clermont) monast. vetus quod videtur exstructum fuisse in Claramont. diocesi; illud usurpaverant Billiomenses canonici detrimento Cluniaci a quo penderat. Iisdem præcipit Urbanus II ut citius hoc restituant, ann. 1094, CLI, 592. — Epist. Innocentii III ad abb. pro Veziliacensibus, ann. 1211, CCXVI, 479.

LURA seu LUTHRA (de) SS. MARTINI ET DEICOLÆ (Saint-Martin ou Saint-Desse de Lure, dioc. de Besançon) monast. ord. S. Bened. fundatum ab ann. 611, reedificatum a monachis Boscauduni, ann. 1176, de quo mentio fit in privil. Alexandri III ejusdem ann., CC, 1077.

LUTOENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Leuze, dioc. de Tournay) monast. ord. S. August. inter Ath et Tournay a S. Amando fundatum ann. 545, CXLIX, 140.

LUXOVIENSE (Luxeuil ou plutôt Luxeu, anc. dioc. de Besançon) monast. ordinis S. Bened. a S. Columbano origine Hiberno fundatum circa ann. 590, LXXI, 626; LXXX, 203. — Angelomus fit abbas ann. 856, CXV, 106. — S. Waldebertus abbas tertius, CXXXVII, 687. — Epistola Honorii II ad Mathæum Alban. card. pro eo monast., ann. 1128, CLXVI, 1278. — Epist. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 480.

LUZILACENSE (Lutzell, dioc. de Bâle, Suisse) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1124 a comitibus de Montefalcone. *Vide supra* LUCELLEENSE.

LYRA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Lyre, Eure) monast. ord. S. Benedicti a Wilhelmo Osborni filio et duci Normanniæ dapifero conditum circa ann. 1050, CCII, 1316. — Epist. ad abbat. de electione præpositi Constantiensis, ann. 1210, CCXVI, 377.

MACENEIRA (de) in dioc. Viciensi (Viseo en Portugal), monast. cujus abbat scripsit Innocentius ut inquireret super remotione abbatis S. Petri Auriensis ab episc. ann. 1212, CCXVI, 607.

MACERIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Maizières, monast. ord. Cistercien. a Falcone Reumense exstructum, ann. 1152. Ad abbatem scripsit Innocentius III de causa monast. Flaviniac. cum monast. Sinemurensi, ann. 1196, CCXIV, 257.

MADALHARSTORFENSE S. JOANNIS (Madalharstorf, diocèse de Ratisbonne, Bavière), monast. ord. S. Bened. ab Henrico viro illustri et ejus filio Ernesto exstructum paulo ante ann. 1159, quo, postulante abbate Eppone, illud privilegio confirmavit Innocentius II, 596.

MADIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Madien, anc. dioc. de Saintes) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1203, quo Innocentius III ad abbatem scripsit de reformatione monasterii Albæ Terræ, CCXV, 245.

MAGABRENE S. MARTINI (Saint-Martin de Mèvre, dioc. d'Autun) monast. ord. S. Bened. ante ann. 843, con-

ditum quod postea in defectu lapsum datum est a Gualterio Aduensi episc. S. Odiloni Cluniac. abbati ann. 996 qui illud reformavit, CXLII, 856.

MAGALONENSIS CANONICA (Magneulonne) olim urbs episcopalis, nunc solo aequata; in territorio sita erat Montispessulani, cujus clerus vitam regular. professus est, ann. 1093, et Urbanus papa II confirmavit, CLI, 408.

MAGDEBURGENSIS. MARIE (Sainte-Marie de Magdebourg) monast. ord. S. August. in quo substituitur a Norberto archiepiscopo canonici Præmonst. ord. a se instituti, ann. 1129, quod eodem ann. confirmatur ab Honorio II, CLXVI, 1303. — S. Norberti charta, ann. 1129, CLXX, 1338, 1339. — Clementis III privi., ann. 1190, CCIV, 1471. — Privi. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 1094, 1095.

MAGDEBURGENSE S. JOANNIS DE MONTE (Saint-Jean du Mont à Magdebourg) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1108.

MAGEENSE monast. in quadam Hiberniæ insula exstructum a Colmano Lindisfarnensi episc., ann. 667, XCV, 180. — Forte idem ac sequens.

MAGIO (de), (Magy dioc. de Liméryk, Irlande) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de annulatione electionis episc. Imlicensis, ann. 1210, CCXVI, 363.

MAGELLANENSE S. SALVATORIS (S. Sauveur de Magliano) monast. ord. S. Bened. in Sabina situm, cui varias immunitates asseruit Alexander II papa, ann. 1063, CXLVI, 1395. — Privi. Alexandri III, ann. 1074, CC, 1019.

MAGLORII (S.) PARISIENSIS (Saint-Magloire à Paris), monast. ord. S. Bened. ab Hugone Capeto et Roberto filio ejus conditum cui multas possessiones diplomate concesserunt ann. 1002, CXLI, 950. — Epist. Philippi I de hujus monast. reformatione, CLIX, 840. — Privi. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1621. — Epist. Alexandri III pro eo monast., ann. 1176, CC, 1087. — Innocentii III epist. de gratuita installatione abbatis, ann. 1211, CCXVI, 504.

MAGNILOCENSE S. SEBASTIANI (Mantieu, près Clermont) monast. ord. S. Bened. a S. Genesio Clermont. episc. fundatum, ann. 656. Heymo abbas privi. obtinuit a Ludovico Pio ann. 818, CIV, 1080.

MAGNI (S.) SALISBURGENSIS (Saint-Magne de Salzbouurg, Bavière) monast. ord. S. August., alias dictum Ad Ripas, cujus petente Gebehardo providore possessiones confirmantur, ann. 1139, CLXXXI, 482. — Privi. Lucii III, ann. 1144, CLXXIX, 923.

MAGUNZIANI ABBATIOLA, alias dicta Maguzano, ord. S. Bened., ante ix sæc. fundata in dioc. Veronensi, quæ cum deserta facta fuisset Ratherius episc. in eam clericos, id est canonicos induxit, cujus decretum ann. 970, CXXXVI, 347.

MAILROS (de) Hiberniæ monast. in quo vitam monasticam amplexus est S. Cudbertus, sub abbate Eala, viro illustri, postea Lindisfarnensi episc., ann. 660, apud V. Bedam, XCV, 220.

MAISMACESE S. MARIE (Maimac, dioc. de Limoges) monast. ord. S. Bened., exstructum ann. 1088. Eugenius III concordiam confirmavit initam ab episcopo inter illud monast. et Fratres Uzercenses ann. 1147, CLXXX, 1242.

MAJELLANUM. Vide S. PETRI IN VALLE.

MAJELLANUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur du désert, ou Magliano dans l'Abruzzo) carthusia fundata sub Paschali II, confirmatur ab Adriano IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1413.

MAJOREVI (Mairieux, dans la Franche-Comté), carthusia a quibusdam eremitis e Majore Carthusia ortis exstructa, ann. 1116, in Franco comitatu, CLI, 800, 936. — Monasterium hoc inivit S. Hugo Lincolnensis factus episc. ann. 1199, CLIII, 1088.

MAJUS-MONASTERIUM seu S. MARTINI MONASTERIUM (Marmoutier ou l'abbaye de S. Martin de Tours), celeberrimum monast. ord. S. Bened. a S. Martino fundatum iv sæc. juxta Turones, postea transit ad congregat. S. Mauri, XX, 166; LXXI, 564 not. — Charta Adeodati papæ, ann. 674, LXXXVIII, 1141. — Item Ebonis episc., ann. 720, LXXXVIII, 1261. — Precept. Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 931, 949, 970, 979, 990. — Caroli Magni epistola ad Albinum (Alcuinum), abbatem S. Martini, ann. 803, XCVII, 921. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 998, 1067, 1069. — A quo tempore videtur transisse ad regulares canonicos. Dipl. ejusdem, 1201, 1214, 1215. — Privi. Leonis III, CXXIX, 971. — Sergii III, CXXXI, 980. — Privi. Leonis VII, CXXXI, 1072. — Gregorii V, CXXXVII, 907. — Charta S. Fulberti Carnot. episc., ann. 1024, CXLI, 553. — Privi. S. Gregorii VII,

1081, CXLVIII, 700. — Sæc. xi a S. Maiolo Cluniac. abb. reformatur et rursus fit florentissimum sub abbate Bartholomæo, CXLIX, 563. — Dipl. Willelmi Conquest. CXLIX, 1374. — Privi. Urbani II, ann. 1090, CLI, 324. — Epist. ejusdem ad canonicos S. Martini adv. simoniacos, CLI, 457. — Privi. ejusd., 518. — Ch. Ivonis Carnot. episc., ann. 1114, CLXII, 293. — Privi. Paschalis II, ann. 1100, CLXIII, 51, 259. — Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1131. — Honorii II epist. de excommunicatione Fulconis comitis, ann. 1125, CLXVI, 1231. — Privi. ejusd. papæ, ann. 1129, CLXVI, 1300. — Capella S. Stephani ipsi adjudicatur contra Camillacenses a Gerardo Engolism. episc. CLXX, 1319. — Privi. Innocentii II papæ, ann. 1131, CLXIX, 106. — Innocentius II huic monast. concessit ecclesiam SS. Rufini et Valerii Basilicensem, 338. — Privi. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 878, 879. — Ulgerii Andeg. epist. ad Lucium II de Odone S. Martini decano, CLXXIX, 936. — Privi. Eugenii III, ann. 1143, CLXXX, 1023, 1337. — Ulgerii epistolæ quibus Odonem decanum S. Martini et Robertum priorem commendat ante ann. 1148, CLXXX, 1655. — Epist. Alexandri III, ann. 1170, CC, 635, 915. — Privi. ejusdem papæ, 1174, CC, 994, 1044, 1050, 1099, 1289. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1200, 1296, 1321, 1330. — Celestini III decretum ann. 1195, CCVI, 1110, 1233. — Epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1121, 1297, 1459, 1575; ann. 1211, CCXVI, 449. — De ejus reformatione epist., CCXVII, 109.

MALA (de) forte pro MALMUNDARIENSI. De eo mentio est in testam. S. Ansegisi Fontanell. abbatis, ann. 833, CV, 746.

MALANOA seu MALNODA et FOOTEL S. MARIE (Sainte-Marie ou Saint-Erasme de Malenoue, près Paris, Seine et Marne) parthenon exstructus ann. 1219, in quo partim se receperunt moniales Argentolii expulsæ de concilio Parisiensis auctoritate, ann. 1129. Charta Odonis Paris. episc. super eo parthenone, ann. 1207. — Epist. Innocentii III ann. 1203, CLXV, 791, 793.

MALARDI-VALLIS monast. de quo tantum invenitur mentio in testamento S. Ansegisi Fontanell. abb. ann. 825, CV, 745.

MALBODIENSIS seu MELBODIENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Maubeuge) parthenon a S. Aldegundo regina et moniali fundatus et dotatus ann. 661, LXXXVIII, 1160; CXXXII, 817; CXLIX, 138. — Alexandri III epist. adversus moniales abbatissæ suæ rebelles, ann. 1172, CC, 825.

MALBURGENSE SS. PHILIPPI et JACOBI. Vide SILVÆ SACRÆ.

MALISNACENSE. Vide MACHLINIENSE.

MALLEONE (de). Vide MALO LEONE.

MALLESODORFENSE (Mallsdorf, dioc. de Ratisbonne) monast. ord. S. Bened. ab Othone Bamberg. comparatum circa 1152, CLXXIII, 1279, 1309. — Privi. Innocentii II papæ, ann. 1131, CLXXIX, 110.

MALLIACENSE S. SOLEMNIS (Maille, Lallier, Luynes ou Saint-Sodlein) monast. ord. S. Bened. in pago Turon. situm, in quo diu requievit S. Solumnis episc. corpus a quo videtur fundatum sub Chlodoveo rege, LXXI, 845.

MALLIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Maillelats, Vendée) monast. ord. S. Bened., quod olim exstitit sub titulo S. Rigomeri, reedificatum est a Guillelmo Aquitano duce et ejus uxore Emma ann. 980, et longe auctum ab eorundem filio Guillelmo V, ann. 1010, CXLI, 824. — Hujus monast. fundatio describitur a Petro Malacensi monacho, CXLVI, 1247. — Innocentii II papæ privi. ann. 1135, CLXXIX, 233.

MALMESBURIENSE seu MELDUNENSE (Malmesbury monast. ord. S. Bened. a S. Maldulfo Hiberno abbate exstructum ann. 680, in Anglia et comitatu Wiltiensis, ab Edgardo rege restauratum est qui in illud monachos introduxit loco clericorum a quibus occupabatur, ann. 974. Hodie non nisi ruinæ supersunt, LXXXIX, 66, 309; CXXXVIII, 519. — Diploma Guillelmi Conquest., ann. 1081, CXLI, 1352. — Abbat. Edulfo a regina Mathildi datur, salvo tamen archiepiscopi Anselmi jure ante ann. 1142, CLIX, 156.

MALMUNDARIENSE (Malmédy, dioc. de Liège) monast. ord. S. Bened. exstructum a rege Sigeberto et majores domus Grimoaldo. S. Remaclus primus fuit abbas, ann. 660, LXXXVII, 311, 313. — Sigeberti Diploma, 321. — Childerici, 1291. — Dagoberti II, 1507. — Theodorici, 1331. — Chlodovei III, LXXXVIII, 1084. — Childerici III, ibid., 1132. — Carlomanni, ann. 747, ibid., 1407, 1310. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 991. — Privi. Silvestri II, ann. 1003, CXXXIII, 282. — Multa de eo monast. leguntur, CXLIX, 291 et seqq. — Willelmus monachus claruit ann.

1145, CLXXXIX, 959. — Fredericus Colon. episc. Mal-mundar. subiecit Stabulensi, ann. 1129, CLXXXIX, 1457.

MALOLEONE (de) SS. TRINITATIS (La Sainte Trinité de Mauléon, Deux-Sèvres) monast. ord. S. August. fundatum ante ann. 1079. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1207, CCIV, 1202; CCXVI, 64.

MALTACENA (de). *Vide* AGANENSE.

MAMILIANI (S.). *Vide* MONTE CHRISTI.

MAMMETIS (S.) LINGONENSE (Saint-Mamme de Langres) collegium canonicorum cui Alexander III privil. concessit ann. 1170, CC, 661.

MANDANENSE, MAUDANENSE et MALDUINUM sive MACLOVIEN-Æ (Saint-Malo, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. in Neustria exstructum circa ann. 520, LXXXVII, 496.

MANDI (S.) monast. in dioc. Theatina (Chieti, Abruzzo) situm cujus mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

MANNACENSE (peut-être Maincy, arr. de Melun) monast. in dioc. Antissiodor. exstabat temporibus Aunarii episc. vii sæc., CXXXVIII, 233, 234.

MANSO ADÆ (de) (Mazan, dioc. de Viviers, Ardèche) monast. ord. Cisterc. exstructum ante ann. 1137. — Epist. Innocentii III de quodam monacho olim medico, ann. 1209, CCXVI, 66.

MANSUETI (S.). *Vide* TULLENSE.

MANZENERENSE (Manzenera, du diocèse de Coimbre, en Portugal) monast. cujus fundatio videtur eidem tempori referenda ac Alcobatiensis et Seizensis, scilicet temporibus Alphonsi I regis. — Epist. Innocentii III ad abbatem de jure ecclesiæ Coniubriensis, ann. 1198, CCXIV, 195.

MARACULO (de) (Mareuil, arrondiss. d'Abbeville) monast. ord. S. August. a S. Bertilia et ejus filio Fulberto fundatum in Atrebatensi diocesi, ann. 935, CLXIX, 131. — *Vide* infra MAREOLENSE.

MARBACENSE S. IRENÆI (Marbach, Alsace) monast. ord. S. August. in diocesi Argentin. conditum a nobili femina Gula, ann. 1089, juxta quosdam a Burchardo Gebliwicensi domino. — Privil. Urbani II, Turonis datum, ann. 1096, CLI, 455. — Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 116. — Calixti privil. *ibid.*, 1130. — Celestini III, ann. 1192, CCVI, 911 : ejusdem privil. (Spurium), 1241. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1212, CCXVI, 812; CCXVII, 209, 217.

MARCELLI (S.) DE FELINIS (Saint-Marcel de Felines, anc. dioc. de Die) monast. in dioc. Diensi (Die) exstructum ante 985, quod ne confundas cum S. Marcello de Salciaco (Sauzet) in comitatu Valentino, ut fit apud aut. Elogii Odilonis Cluniac., CLXII, 865. *Vide* DUMSA.

MARCELLI CABILONENSIS (S.) (Saint-Marcel-les-Châlons ou d'Obiliac) monast. ord. S. Bened. a rege Gunthramno fundatum et dotatum, ann. 579, LXXX, 611. — Præcept. Caroli Magni, ann. 779, XCVII, 964. — Ludovici Pii, ann. 835, CIV, 1261. — Privil. Joannis VIII papæ, 378, CXXVI, 805. — Frigescens disciplina a Theobaldo comite datum est Cluniaco reformandum circa 960, CXXXVII, 780. — Inde ortus est Hugo Lugdun. archiep., CLVII, 487.

MARCELLI (S.) DE SALCIACO (Saint-Marcel-les-Sauzet, dioc. de Valence) monast. ord. S. Bened. in comitatu Valentino et juxta vicum Salciacum (Sauzet) ab Ademaro comite et ejus uxore Rothilde conditum, sed ob negligentiam quorundam abbatum datum est regendum Cluniacensibus sub S. Odilone, ann. 1037, CLXII, 865. — Restauratum est a Lamberto episc., *ibid.* — Eugenius III huic monast. donum ecclesiæ de Salvatia confirmavit, ann. 1146, CLXXX, 1106. — De calumnia Hugonis Burgundiæ ducis, ann. 1104, CLXXXV, 1400, 1401.

MARCELLI (S.) PARISIENSE (Saint-Marcel ou Marceau-les-Paris) monast. quod nomen suum suburbio hodierno dedit ; ordinis fuit S. Augustini, cujus ecclesia exstructa est a Rolando Caroli Magni nepote. Hos canonicos sub protectione sua suscepit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1571. — Transactio inter Mauricium Paris. episc. et monast. super filiis cujusdam servi, ann. 1165-1196, CCV, 906. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 351.

MARCIANIENSIS S. RICTRUDIS (Marchiennes, entre Douai et Saint-Omer) parthenon in Flandria super Scarpum a S. Amando episc. conditus, cui prima præfuit S. Rictrudis abbatissa, ann. 647, CXXXII, 827. — Ledwinus Atrebat. episc. petente Balduino comite septimonialium loco monachos introduxit, ann. 1028, CXLI, 1534; CLXIX, 153.

MARCHTALLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de March-

tal, ancien dioc. de Constance) monast. ord. Præm. exstructum ex antiquo collegio ann. 1170 ab Hugone Tubingensi comite. Privil. Celestini III, ann. 1192, CCVI, 968.

MARCI (S.) (Saint-Marc, près de Spolette) monast. ord. S. Bened. juxta muros Spoletii exstructum a temporibus S. Gregorii Magni, LXXVII, 967.

MARCI (S.) (Saint-Marc de Zamora, en Espagne) prioratus a monast. Saltus Novalis pendens, in dioc. Zamorensi in Hispania situs, cujus prioris direxit epistolam Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 62.

MARCIANENSE seu MARCHIANENSE (S.) PETRI (Saint-Pierre de Marchiennes, Nord) monast. a S. Amando fundatum haud procul a S. Rictrudis parthenone, cujus primus abbas fuit S. Jonatus ann. 647, CXXXII, 827, 893. — Privil. Innocentii II, ann. 1141, huic monast. ord. S. Bened. ; CLXXXIX, 554, 590. — Epist. ejusdem, 555.

MARCINIACENSIS (Marcigny, dioc. d'Autun) parthenon a B. Hugone Cluniac. abbate et Gaufrido Hugonis fratre fundatus, ann. 1080, CLIX, 969. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 442. — S. Hugonis adhortatio et communitorium pro septimonialibus, CLIX, 947, 949. — Privil. Calixti II, (LXIII), 1192.

MARENSE (Marre, près de Verdun-sur-Meuse) monast. in cujus gratiam Alexander III scripsit ad Henricum Rhemensem archiepisc. ann. 1171, CC, 740.

MAREOLENSE (Mareuil-les-Arras), monast. ord. S. August. a Fulberto Camerac. episc. exstructum ann. 935. — In abbatis gratiam Alexander III ad Henricum Rhem. archiep. scripsit, ann. 1172, CC, 809.

MARGARETÆ (S.) (Sainte-Marguerite de Beanne, dioc. d'Autun), monast. ord. S. August. cujus abbati curam commisit Innocentius III alia reformandi cœnobii, ann. 1198, CCIV, 201.

MARGARETÆ (S.). *Vide* OSTENROVENSE.

MARIADURA (de) (Mariadura, dioc. de Plaisance), monast. ord. S. August. a nobili viro Gandulfo et ejus uxore Gisla exstructum paulo ante ann. 1199, quo Innocentius III illud privilegio ornavit, CCXIV, 858.

MARIANI (S.) ANTISSIODORENSIS. *Vide* FONTA-NENSE.

MARIÆ (S.) Cenomanense monasterium seu xenodochium, cujus mentio fit in Caroli Magni diplomate, ann. 802, XCVII, 995.

MARIÆ (S.) AD GRADUS (Sainte-Marie-aux-Degrés, à Cologne), monast. 20 canonicorum Colonis Agrippinæ ab archiepisc. Annone fundatum cujus bona et jura privilegio ornavit Stephanus X, ann. 1059, CLXIII, 1309.

MARIÆ (S.) AD FINE (Sainte-Marie, dit Ad-Fine-au-Bout, diocèse de Pise, Toscane), monast. canonicorum regul. ab Ophithone Pisano archiepisc. fundatum cui privileg. concessit Alexander III ann. 1179, CC, 1241.

MARIÆ (S.) AD ORGANUM. *Vide* VEAONENSIS (parthenon.)

MARIÆ (S.) AD LIGERIM (Sainte-Marie-sur-Loire) monast. cujus situs nunc pene ignoratur, cui Ageradus Carnot. episc. multa bona contulit, ann. 686, LXXXVIII, 1228. — Forte idem est monast. ac S. Mariæ de Charitate, ut *infra*.

MARIÆ (S.) DE AURATÆ. *Vide* TOLOSANUM.

MARIÆ (S.) BOSCO. — *Vide* infra S. MARIE DE ROTA.

MARIÆ (S.) DE CAGIA seu CAVEA (Noire-Dame de Caga dans le faubourg de Meaux) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1155 et ab Innocentio II privilegio ornatum, CLXXXIX, 244. — Alexandri III, ann. 1174, CC, 1055. — Epist. Innocentii III abbat. super accusatione adv. abbatem S. Dionysii Remensis, ann. 1208, CCXV, 1587, CCXVII, 220.

MARIÆ (S.) DE CAMPO (Sainte-Marie du Champ dioc. d'Eln ou Perpignan) prioratus ord. S. August. a Bernardo Elenensi episc. fundatus ante ann. 1164, quo Alexander III eidem privil. concessit, CC, 284.

MARIÆ (S.) DE CARCERE (Notre-Dame des Prisonniers à Padoue) monast. ord. S. August. ab episc. Joanne exstructum, quo petente ejusdem possessiones et jura confirmavit Adrianus IV papa, ann. 1155, CLXXXVIII, 1428. — Lucii III privil., ann. 1184, CXI, 1509. — Urbani III, ann. 1186, CCL, 1449.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE (La Charité à Angers, parthenon apud Andegavos, ad cujus abbatissam scripsit Cathwallonus Rothomensis abbas (Redon) circa ann. 1035, CXLI, 1285.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE AD LIGERIM (Notre-Dame de la Charité-sur-Loire, Nièvre) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio ad ann. 706 refertur; bis eversum, bis reedificatum est, denique ad monast. Cluniac. transit et non modice floruit. Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXII,

357. — Innocentii II privi., ann. 1152, CLXXIX, 154. — Epist. Guillelmi prioris ad Sugerium, ann. 1119, CLXXVI, 1433. — Adriani IV sententia adversus monachos, ann. 1056, CLXXXVIII, 1433. — Epist. Innocentii III, ann. 1214, CCXVII, 230, 242.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE (Sainte-Marie de la Charité à Rodrigo, dioc. de Saragossa en Espagne) monast. ord. Præmonstrat. cui privilegium concessit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1315.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE (Notre-Dame de la Charité-les-Lésines, Yonne) monast. ord. Cisterc. a Guillelmo de Lessinis exstructum, ann. 1184, ut prioratus pendebat a monast. Sanctæ Columbæ Senonensis. — Epist. Celestini III qua præcipit ut quædam eidem restituantur, ann. 1196, CCVI, 1180. — Privi. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 537.

MARIÆ (S.) DE CHARITATE VENETUM (Sainte-Marie de la Charité à Venise) monast. cuius ecclesiam visitantibus indulgentiarum dies xx concessit Alexander III, ann. 1177, CC, 1116.

MARIÆ (S.) DE CASTRO NOVO seu NUENBURGENSE (Notre-Dame de Neubourg, dioc. de Worms) monast. ord. S. Bened. a comite Anselmo Conrad exstructum, ann. 1154. — Privi. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1262.

MARIÆ (S.) DE JULIA. *Vide CILENTIANA.*

MARIÆ (S.) DE LECTO monast. in dioc. Theatina (Chieti en Abruzzi, Naples) situm, cuius sit mentio in privi. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

MARIÆ (S.) DE LIGNO (Sainte-Marie de Ligno, dioc. de Ivisaccia ou de Cosenza en Calabre, Naples) monast. quod pendebat a monast. S. Spiritus in Panormo, de cuius translatione Innocentius III scripsit, ann. 1202, CCXIV, 1167.

MARIÆ (S.) DE MONTANO (Sainte-Marie de Montano) parthenon in pago Mediolanensi situm, cuius sanctimonialia suscepit sub protectione sua Celestinus II adversus canonicos Rosalenses, ann. 1145, CLXXIX, 768.

MARIÆ (S.) DE PARVO PONTE. *Vide BAUDOUINIANA.*

MARIÆ (S.) DE PRATO DONZIANO (Notre-Dame du Pré-les-Douzi, dioc. de Nevers) monast. ord. S. Bened. olim Cluniac. subjectum, cui Anastasius IV papa privi. concessit, ann. 1154, CLXXXVIII, 1053, 1071.

MARIÆ (S.) DE RENO (Sainte-Marie-sur-Reno, dans le Boulonnais, États de l'Eglise) monast. ord. S. August. super fluvium Reno in pago Boloniensi exstructum ante ann. 1156, quo Innoc. II illud confirmavit, CLXXIX, 288, 660. — Privi. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 920. — Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1415. — Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1072. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1399. — Alexandri III, ann. 1169, CC, 588, 1139. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1158. — Urbani III, ann. 1185, CCII, 1355, 1466, 1467, 1480, 1485. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1317, 1324.

MARIÆ (S.) DE ROTA (Notre-Dame de Rou ou du Bocage, dioc. d'Angers) monast. ord. S. August. a B. Roberto de Arbrissello fundatum in silva asperima Cretonensi (la forêt de Craon), ann. 1102, CLXII, 1049. — Paschalis II concessio ann. 1117, CLXIII, 419. — Innocentii II privi., ann. 1156, CLXXXIX, 265.

MARIÆ (S.) DE SCRINIOLO (Notre-Dame de l'Ecrin, près de Tours) parthenon in ipso atrio S. Martini ab Ingeltrude regis Guntramni matertera fundatus circa 580, LXXI, 310. — Hoc monasterium postea translatum prope Bellum-Montem xi sæc. ab Hervæo Thesaurario, *ibid.*, not. *Vide BELLO MONT.*

MARIÆ (S.) DE SOLACIO (Sainte-Marie de Soulaç, près de Lescar, Gironde) monast. ord. S. Bened. situm in Burdigalensi dioc. et abbat. S. Crucis subjectum per privi. Benedicti IX papæ, ann. 1036, CXLI, 1343.

MARIÆ (S.) DE VALLE VEZUNTIONENSI (Notre-Dame du Val, près Poligny, dioc. de Besançon) monast. ord. S. Bened. fundatum seu notabiliter auctum ante ann. 1119, quo Calixtus II ejusdem monast. possessiones confirmavit, CLXIII, 1098.

MARIÆ (S.) DE VOTO (Notre-Dame-du-Vœu, dioc. de Coutances, près Cherbourg) monast. ord. S. August. a Willelmo Normanniæ duce circa 1050 fundatum et ab imperatrice Mathilde restauratum ann. 1150. — Privi. Urbani III, ann. 1189, CCII, 1512. — Charta Henrici II Anglor. regis, ann. 1178, CCVII, 1160, 1161.

MARIÆ IN ARENA WRATISLAVIENSE (Sainte-Marie des Arènes, en Pologne) monast. cuius bona confirmat privilegio Eugenius III, ann. 1148, CLXXX, 1370.

MARIÆ (S.) IN AURIONNO, monast. ord. S. August. e pago Cenomaniensi quod episcopo assessorit dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 995. — Dicitur etiam SS. Gervasii et Protasii et conditum ab episc. Cenomau. Bertichramno circa ann. 630, LXXX, 585.

PATROL. CCXX. INDICUM III.

MARIÆ (S.) IN BASILICA, monast. in civitate Luparelli situm, dioc. Theatina (Chieti, Naples) de quo mentio fit in privi. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

MARIÆ (S.) INFRA SARTHAM. *Vide CENOMANENSE.*

MARIÆ NOVÆ (S.) (Sainte-Marie-Neuve, dans la campagne de Rome) monast. cui Alexander III ecclesiam concessit S. Sebastiani in catacumba, ann. 1161, CC, 126.

MARIÆ NOVÆ (S.) VITERBIENSE (Sainte-Marie-Neuve de Viterbe, États de l'Eglise) monast. cuius abbat. scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 472.

MARIÆ (S.) IN REGULA (Sainte-Marie à la Règle, à Ravenne) monast. ord. S. Bened. cuius abbat. Rodulfus privilegium concessit Eugenius III, ann. 1145, CLXXX, 1085. — Decret. Innocentii III quo sæculares judicare nequeunt de decimis ann. 1212, CCXVI, 590.

MARIÆ (S.) IN ROSANO (Sainte-Marie de Rosano en Calabre, Naples) monast. quod Anastasius IV papa Ecclesiæ concessit Fessulanæ per privi. ann. 1155, CLXXXVIII, 1016.

MARIÆ (S.) ROTUNDÆ (Sainte-Marie de la Rotonde, dioc. de Ravenne) monast. ord. S. Bened. cui prædia quædam adjudicat Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 295.

MARIÆ (S.) ROTUNDÆ (Notre-Dame de la Rotonde, à Auxerre), monast. ord. S. Aug. cuius abbas Hervæus privilegium obtinuit ab Innocentio II, ann. 1145, CLXXIX, 627. — Privi. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1097.

MARIÆ (S.) HOSPITALIS IN SAXIA (Hospitaliers de Notre-Dame en Saxe) domus quam univit Innocentius III cum hospitalariis S. Spiritus apud Montem-Pessalanum institutis, ann. 1204, CCXV, 577.

MARIÆ (S.). *Vide* Banza, Bono Solatio, Columba, Curatio, Eleemosyna, Flumine, Gardia, Gariberto, Jussanense, Losense, Moncellense, Novi Portus, Portus Suavis, Ravennatense, Rocca Maggiore, Veronense in Organo, etc., etc.

MARIÆ MAGDALENÆ (S.). *Vide* Luudense, Valle Faras, Vezuntionense.

MARICOLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Marolles, dioc. de Laon) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 671, cui præfuit et dona quædam contulit abbas Humbertus, LXXXVIII, 1197. — De eo monast. fit mentio, CLXIX, 136. — Epist. Alexandri III propter abbatem, adversus quemdam militem, ann. 1172, CC, 892, 893, 923.

MARII (S.). *Vide* SINTARJENSE.

MARRATA (de) S. REPARATÆ (Sainte-Réparate de Marrata, du diocèse de Faenza, États de l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cuius bona et privilegia confirmavit Alexander III papa, ann. 1166, CC, 801.

MARSUENSE (Marchiennes, ville près Charleroy, Nord) monast. primum canonic. S. August., postea ord. S. Bened. ab Alexandro Leodiensi episc. S. Remigii Rhem. concessum paulo ante ann. 1156, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III Odoni S. Remigii abbati, CLXXIX, 298.

MARTIALIS (S.) LEMOVICENSE (Saint-Martial de Limoges) celebre monast. ordinis S. Bened. ab initio monarchiæ fundatum; sed regulam S. Patris Bened. suscepit tantum circa ann. 848; xi sæc. ad Cluniac. transit et denique ad canonicos sæculares, LXXI, 850 not.; CXLI, 79. — Privi. Urbani II, ann. 1096, CLI, 1162.

MARTII (S.) IN ARVERNIS (Saint-Mars de Clermont) monast. ord. S. Bened. a S. Martino episc. prope Clarmontem fundatum, in quo ipse sepultus est ann. 525, LXXI, 1070.

MARTINI (S.) DE CAMPIS PARISIIS (Saint-Martin des Champs, à Paris) monast. ord. S. Bened. de quo mentio est apud Gregor. Turon. ann. 567, LXXI, 384 not. — Cluniaco subjectum est et Urbani privilegio ornatum, ann. 1096, CLI, 470. — Restauratur ab Henrico I rege et canonicis regul. conceditur ann. 1060, CLI, 1037. — Privi. Paschalis II papæ, ann. 1107, CLXIII, 209. — Calixti II, ann. 1119, CLXIII, 1142. — Dipl. Mathæi card. ann. 1129, CLXXIII, 1267. — Fundatio anniversarii a Gaufrido Catalani. episc. ann. 1140, CLXXIII, 1598. — Privi. Innocentii II, ann. 1138, CLXXIX, 557, 648. — Lucii II, ann. 1144, CLXXXIX, 918. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1107, 1259, 1250. — Alexander III concessit prioratum S. Martini de Passo, ann. 1164, CC, 518. — Charta Mauricii de Sulliac, Paris. episc. ann. 1164, CCV, 897. — Epist. Innocentii III qua S. Martino adjudicant medietas proventuum ecclesiæ Sancti Jacobi de Carniheria (Saint-Jacques de la Boucherie), ann. 1209, CCXVI, 166.

MARTINI (S.) DE LENIS (Saint-Martin-Lenne, Aveyron) monast. ord. S. Bened. cuius abbat. Segario

quasdam possessiones confirmavit Agapetus II papa, ann. 958, CXXXIII, 929.

MARTINI (S.) DE MONTE (Saint-Martin du Mont, dioc. de Viterbe, États de l'Eglise) monast. cui decretum statuit Innocentius III de revocandis alienationibus, ann. 1207, CCXV, 1243. — Privil. ejusdem papæ, 1309.

MARTINI (S.) DE MONTE SACRO (Saint-Martin de Monte Sacro, près de Sabarie, lieu de naissance du saint pontife, en Pannonie) monast. ord. S. Bened. a S. Stephano Hungarorum rege exstructum, cujus S. Ostricus seu Andreas primus fuit abbas, ann. 1001, CLI, 1254. — Privil. Paschalis II papæ, ann. 1102, CLXIII, 103. — Epist. Innocentii III qua litem dirimit cum Vespriemensi episc., ann. 1211, CCXVI, 543.

MARTINI (S.) DE PONTILEUVA (Saint-Martin de Pontileue, dioc. du Mans) monast. a Bertichramno episc. prope Cenomannos conditum circa ann. 620, LXXX, 386. — Dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 993.

MARTINI (S.) IN AREIS (Saint-Martin des Aires, près de Troyes) monast. ord. S. August. conditum ann. 1104. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 506.

MARTINI (S.). *Vide* Henimense, Laudunense, Majus Monasterium, Murense, Santonense, Tornacense.

MARTINI (S.) IN INSULA BARBARA. *Vide* Insula.

MARTINI (S.) IN DIABLENTICO, territorio quodam in dioc. Cenomannensi, monasterium de quo mentio fit in diplomate Caroli Magni, ann. 802, XCVI, 993.

MARTINI (S.) IN MAJANO (Saint-Martin de Majano, dioc. de Fiéssoli, en Toscane) monast. de quo mentio est in privil. Anastasii IV pro Ecclesia Fessulana, ann. 1153, CLXXXVIII, 1016.

MARTINI (S.) FRISINGENSE (Saint-Martin de Frisingen, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a monachis Tegernseensibus exstructum, quorum rogatu privilegio confirmatum est a Paschali II papa, ann. 1107, CLXIII, 332.

MARTINI (S.) CAMPANIENSIS seu DE PRATO (Saint-Martin des Champs ou de la Prairie, près de Dijon) monasterium ord. S. August. a S. Stephano Divion. exstructum x sæc., CLXXXV, 1635 not. — Joceranus Lingon. episc. illud confirmavit fratribus S. Stephani, ann. 1130, *ibid.*

MARTINI (S.) IN SICILIA, monast. vi sæc. fundatum, de quo S. Gregorius Magnus scripsit ad Cyprianum diac., LXXVII, 760, 761.

MARTINI (S.) DE PALECTU (Couvent de Saint-Martin, dioc. de Chieti, dans l'Abruzzi, Naples) monast. cujus mentio est in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

MARTINI (S.) IN VALLE (Saint-Martin-en Vallée, dans le même diocèse que le précédent). Innoc. III, GCVII, 180.

MARTINI (S.) IN HISPANIA, monast. inter Saguntum et Carthaginem Spartariam exstructum ante ann. 583, LXXX, 837.

MARTINI (S.) DE VALLE MAJELLANA (Saint-Martin della Valle en Italie, entre les Alpes et l'Apennin) monast. ord. S. Bened. cujus situs obscure notatur et cui privilegium concessit Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 298.

MARTINI (S.) IN PANNONIA. *Vide supra* S. MARTINI DE MONTE SACRO.

MARZACENSIS S. MARIÆ (Marsac en Auvergne) perthenon olim Mausacensi monast. subjectus, ann. incert., LXXI, 713.

MASCIACENSE. *Vide infra* MAUZIACENSE.

MASSÆ DE MONTE NERONIS, S. PETRI (Saint-Pierre de la Masse, Monte Nerone, Italie) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones privilegio confirmavit Clemens III, ann. 1168, CCIV, 1442.

MASSARUM SS. seu S. ENGRATIE-AD-MASSAM-CANDIDAM (Sainte-Engratie de la Masse-Blanche [c'est-à-dire des Vierges] de Sarragosse) monast. ordinis S. Bened. cujus mentio fit in Vita S. Maximi, ann. 644, LXXX, 611; LXXXVII, 347.

MASSILIENSE (Saint-Cassien, à Marseille) vetus monast. a Joanne Cassiano conditum pro viris, circa ann. 425, quodque rexit juxta regulas monachorum tum Ægypti tum Palestine quas didicerat, XLIX, 9. — Idem postea dicitur S. Victori dicatum fuisse, LXXI, 384 not. — *Vide infra.*

MASSILIENSE S. MARIÆ DE YVELINO (Sainte-Marie de Veauve, près Marseille) vetus monast. puellarum ab eodem Joanne Cassiano exstructum, XLIX, 9. — Epist. S. Gregorii Magni ad Respectam abbatissam, LXXXVII, 866.

MASSILIENSE S. SATURNINI (Saint-Saturnin de Marseille) monast. ordinis S. Bened. cujus monachi ob

quosdam excessus cum excommunicatione incurrisent, ad meliora reversi a Richardo simul abbate et cardinali absolvuntur, hortante S. Gregorio VII papa, ann. 1082, CXVIII, 702.

MASSILIENSE S. VICTORIS (Saint-Victor de Marseille) monast. ord. S. Bened. quod idem esse videtur atque monast. a B. Joan. Cassiano fundatum extra muros Massiliæ, ann. 425; cum reliquias suscepisset S. Victoris, nomen quoque usurpavit. Celebre admodum postea factum est. De eo mentio fit apud S. Gregor. Turon., LXXI, 384. — Præcept. Caroli Magni, ann. 790, XCVII, 978. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 822, CIV, 1116. — Privil. Joannis XVIII papæ, ann. 1009, CXXXIX, 1492. — S. Leonis IX, ann. 1050, CXLIH, 654. — Charta Raimbaldi Arelat. episc., 631. — Epistola ejusd. papæ qua Richardo abbati quorundam monasteriorum coram committit ann. 1081, CXVIII, 611, 629. — De monachis S. Saturnini excommunicatis, 704. — Privil. Urbani II, CLI, 48, 296, 423. — Ch. Raimundi S. Agidii Tolosan. comitis, ann. 1103, CLV, 483. — Privil. Paschalis II, ann. 1113, CLXIII, 327. — Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1291. — Innocentii II privil., ann. 1136, CLXXXIX, 287. — Lucii II, ann. 1144, CLXXXIX, 843, 844. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1007, ejusdem epist. ad episc. Tolonensem, 1039.

MATINANTA (de) S. STEPHANI (Saint-Etienne de Martinanta dans la Capitanate, Naples) monast. ord. Camald. a monac. S. Mariæ in Pulsano pendens; de quo fit mentio in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

MATHÆI (S.) monast. *Vide* CILENTIANA.

MATISCONESE S. PETRI (Saint-Pierre de Mâcon, Saône-et-Loire) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 696, postea transiit ad canonicos S. August., ann. 1212, CCXVI, 734.

MAULBRUNENSE (Maulbrunn, diocèse de Spire, dans le Wurtemberg) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1138 a Walthero de Lomesheim, cujus Dieth. rus Naviburgensis monachus primus abbas fuit. — Eugenii III privil., ann. 1148, CLXXX, 1316.

MAURI-MONASTERIUM seu MAURNIACENSE (Maur-Münster près de Saverne, Bas-Rhin) monast. ord. S. Bened. alias dictum cella S. Leobardi (Saint-Liébard), in dioc. Argent. conditum ann. 590 a SS. Mauro et Leobardo, qui illi præfuerunt. — Dipl. Theodoricus IV regis ann. 734, LXXXVII, 1139. — Igne succensum ab abbate Celso reedificatum est sub Ludovico Pio, ann. 829 et Anianensi subjectum. De eodem mentio fit in Ansegisi S. Wandregisili abbatis testamento, ann. 833, CV, 747. — Theulfus ejus monasterii chronicon texult, ann. 1147, CLXXX, 131.

MAURI MONTIS. *Vide* MONIMUNDENSE.

MAURI (S.) ANDEGAVENSE. *Vide* GLANNOFOLIENSE. MAURIANENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Maurienne) collegium canonicorum quibus donationem nobilis viri Thomas comitis Maurianensis, Celestinus III confirmavit, ann. 1193, CCVI, 1063.

MAURICII (S.). *Vide* AGAUNENSE, MEDIOLANENSE, DE TURIBUS.

MAUZIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Mausac, Corrèze) monast. ord. S. Bened. exstructum sæc. vi, a Calmito seu Calmino senatore et Numada uxore. Ibi sepultus est S. Austremonius, LXXI, 831, not. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 378. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 903.

MAXENTII (S.) PICTAVIENSE (Saint-Maixent de Poitiers) monast. ord. S. Bened., quod primus exstruxit Agapius cum sociis e monast. S. Hilarii profectus, circa 459, sub S. Saturnini invocatione; postea ab Attila eversum reedificatum est a S. Maxentio illustri viro, circa 507, Chlodoveo regnante. Ibi claruit S. Leodegarius abbas, postea episc., ann. 678, XCVI, 371. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 815, CIV, 1021. — Diplom. Lotharii imper., ann. 827, CIV, 1160. — Paschalis II privil., ann. 1110, CLXIII, 274, 275.

MAXIMINI (S.). *Vide* MICIACENSE, TREVIRENSE.

MECHLINIENSE seu MALISNACENSE S. RUMOLDI seu ROMUALDI (Méchin-sur-Masliues, en Belgique) monast. ord. S. August. vi vel vii sæc. exstructum et regalibus donis valde auctum, CXLI, 142. — Eugenii III privil., ann. 1153, CLXXX, 1559.

MEDARDI (S.) SUESSIONENSE (Saint-Médard de Soissons) monast. ord. S. Bened. a Chlotario rege fundatum in suburbio, ann. 560, LXXI, 284. — Diploma Ludovici Pii, ann. 824, Hilduino abbate, CIV, 1133. — Privil. Joannis VIII papæ, CXVI, 660. — Odilo monachus floruit ann. 920, CXXXII, 373. — Gerardus decanus floruit sæc. x, CXXXVIII, 171. — Dipl. Henrici I regis, ann. 1047, CLI, 1027. — Privil. Innoc. II papæ,

ann. 1151, CLXXIX, 102. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1118. — Epist. Alexandri III, pro eo monast. ann. 1172, CC, 786, 815, 904, 985. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1209, CCXVI, 55.

MEDARDI (S.) *Vide* ANDEGAVENSE, TORNACENSE. MEDHAMSTEDENSE (Burch, dioc. de Girwon, Irlande) monast. ord. S. Benedict. a Wulfero rege exstructum in expiationem cædis propriorum filiorum quos interfecerat, sub Sexwulfo episc. apud Hibernos ann. 675, in Girwensi pago, XCV, 184. — Reformatum est a S. Æthelwoldo episc., ann. 950, CXXXVIII, 93. *Vide* HUNTINGDONIENSE.

MEDIANUM-MONASTERIUM (Moyen-Moûtier, diocèse de Saint-Dié, Vosges) monast. ord. S. Bened. in Vosago situm, cujus fundator et primus abbas fuit S. Hidulfus, S. Bonifacii socius, ann. 703, CXXXVIII, 305. — De successoribus S. Hidulfi, auctore anonymo, *ibid.* — Vita S. Hidulfi auctore Valcando, CLI, 587. — Donationes huius monast. factæ, *ibid.* 598. — Innocentii II epist. qua curtis Berckheim episcopo Tullensi adjudicatur, ann. 1132, CLXXIX, 125. — Ejusdem papæ privil. ann. 1140, CLXXIX, 522.

MEDIANUM MONASTERIUM (Moyen-Moûtier, diocèse de Bourges) monast. ord. S. August. cujus fundatio ad ann. 624 refertur. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 34.

MEDIOLANENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Milan) ab ipso Martino fundatum antequam Gallias ultimo expelleret, IV sæc., IX, 163; XX, 164. — Ex eo ab Arianis expellitur, LXXI, 561.

MEDIOLAN. S. DIONYSII (Saint-Denis de Milan) monast. ord. S. Bened. ab Otherto archiepisc. fundatum et Arialdo abb. commissum, cui privil. concessit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1194. — De eo mentio fit in Decretali epist. Innocentii III, ann. 1207, 1275.

MEDIOLAN. S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Milan) monast. ordin. S. August. cujus concordiam cum monast. S. Dionysii confirmavit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1275.

MEDIOLAN. S. MAURICII (Saint-Maurice dit le Majeur, à Milan) parthenon cujus possessiones confirmavit et protectionem suscepit Eugenius III, per privil. ann. 1148, CLXXX, 1360.

MEDIOLAN. SS. TRINITATIS (Abbaye de la Trinité, à Milan) monast. ord. S. August. a presbytero Liprando exstructum, ann. 1099, sub Urbano II, CLXXIII, 1458.

MEDIOLAN. SS. GERVASII ET PROTASII seu S. AMBROSII (Le couvent Saint-Ambroise de Milan) monast. ordin. S. Bened. in quo Hugo adhuc infans frater imperatricis Hirmingardis sepultus est et propterea ab illa et Ludovico Pio multis donis auctum, ann. 833, CIV, 1268. — Privileg. Gregorii V, CXXXVII, 920. — Angilberti archiepisc. privileg. ann. 829, CLI, 1265. — Paschalis II ann. 1102, CLXIII, 82. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1358. — Alexandri II, ann. 1102, CC, 174. — Epist. Innocentii III qua præcepit ut tolleretur interdictum in Bergomensem ecclesiam, ann. 1210, CCXVI, 250.

MEDIOLAN. S. SIMPLICIANI (couvent Saint-Simplicien de Milan) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 700 prope Mediol. in loco ubi solitariam vitam duxerat S. Simplicianus. — S. Anselmi archiep. Mediol. diploma, ann. 1099, CLV, 1657. — Privil. Alexandri III ann. 1179, CC, 1214.

MEDIOLAN. S. THECLÆ (Sainte-Thècle de Milan) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Anastasius IV papa, ann. 1155, CLXXXVIII, 996.

MEDIOLAN. S. VICTORIS (couvent de Saint-Victor) monast. ord. S. Bened., ann. incert. fundatum, LXXI, 746 not.

MEDIOLAN. S. EUSTORGHII (hospice Saint-Eustorge, au faubourg dit Porte de Pavie) hospitale exstructum a Galdino Mediolan. archiep. paulo ante ann. 1173, quo illud privil. confirmavit Alexander III, CC, 907.

MEDIOLANENSE, ordinis Claravall. *Vide* BALNEOLENSE.

MEDIOLAN. S. SEPULCRI (Chanoines du Saint-Sépulcre, à Milan) monast. quod, juxta formam S. Sepulcri Hierosolymitani, instituit Anselmus Mediolan. archiep. circa. ann. 1100, CLV, 1661.

MEDLICENSE. *Vide* infra MELLICENSE.

MEINRADI seu MEGINHARDI CELLA. *Vide* ERMITAGIUM MONASTERIUM.

MEIANII (S.) RHEDONENSE seu DOLENSE (Saint-Mélaine de Redon, en Bretagne) monast. ord. S. Bened. exstructum in Armorica paulo post sancti Melanii decessum, ann. 530, LXXI, 868. — Bertulfus hujus

monast. abbas concilio adfuit Cabillonensi, ann. 650. *Ibid.* — Epist. Gregorii VII, ann. 1076, CXLVIII, 458.

MELBODIENSE. *Vide* MALBODIENSE.

MELDUNENSE. *Vide* MALBODIENSE.

MELITENSE (forte Milhau) in Arvernien confinio exstructum et a B. Calupano abbate illustratum, apud Gregor. Turon. ann. 576, LXXI, 526, 1059, de quo nulla exstat alia notio.

MELLICENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Melck, Basse-Autriche) monast. ord. S. Bened. a Leopoldo Austriae margravio exstructum, in quo primum canonicos introduxit, sed illius successor eis substituit monachos Bened., ann. 1089. — Privil. Paschalis II, ann. 1110, CLXIII, 270. — Calixti II, ann. 1122, CLXIII, 1253. — Innocentii II, ann. 1157, CLXXIX, 305. CCXVII, 178.

MELLIENSE (Mellio, dioc. de Parsau, Basse-Bavière) monast. cujus abbat. scripsit Innocentius III, de institutione episcopatus in insula Chiemensi, ann. 1213, CCXVI, 868.

MELLIRADIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Melierate, dans le Chablais, Suisse) prioratus ord. S. Augustini a monast. San-Bernardi majoris pendens, in cujus gratiam litem quamdam diremit B. Amedæus, ann. 1154, CLXXXVIII, 1292.

MELLONIS (S.) *Vide* PONTISARENSE.

MELROSENSE (Melross ou Roxburgh, en Ecosse) monast. ord. S. Columbani sæc. vii fundatum ab abbate Aidano, postmodum Lindisfarnensi episcopo. — Epist. Innocentii III de controversia hujus mon. cum quodam Albano viro nobili, ann. 1204, CCXV, 509.

MELUNDENSE. *Vide* MOLISENSE.

MEMACUM. *Vide* NORNACUM.

MEMMII (S.) (Saint-Menge, près de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. ante ann. 676 exstructum, de quo mentio fit apud Gregor. Turon. LXXI, 876. — Privileg. Innocentii II, ann. 1131, CLXXIX, 79. — Item Alexandri III, ann. 1165, CC, 335. — Epist. ejusd. papæ ad abbat. hujus monast. ann. 1168, CC, 549.

MENATENSE seu MANATENSE (Menat, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Bened. in dioc. Claramont. fundatum ab abbate B. Brachione, vi sæc. LXXI, 526 not. 1065. — Epist. Innocentii III de hujus monast. subjectione inter episc. Claramont. et Cluniac. controversa, ann. 1215, CCXVI, 965.

MEREENSE S. MARTINI (Méry-sur-Cher) monast. S. Martino dicatum cujus abbas fuit S. Patroclus ann. 541, LXXI, 1052.

MESSANENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Messine, en Sicile) monast. regulæ S. Basilii a Gnilaimo rege Siciliæ exstructum, quo petente illud privilegio confirmavit Alexander III, ann. 1171, CC, 1055. — Celestinus III quasdam eidem monast. decimas asseruit, ann. 1197, CCVI, 1254.

MESSANENSE S. THEODORI (Saint-Théodore de Messine, Sicile), monast. ordinis S. Bened. olim monachos Taurinenses e monasterio suo fugatos benigne suscepit vi sæc. LXXV, 500.

METENSE S. MARIE et S. THEOBALDI (Sainte-Marie de Metz) monast. ord. S. August. cujus ecclesiæ indulgentias concessit Celestinus III, ann. 1195, CCVI, 1106. — Privil. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 219.

METENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Metz) monast. ord. S. August. a Sieberto rege fundatum in Metensi suburbio, in quo postea sepultus est, ann. 641, LXXI, 661; LXXXVII, 316.

METENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Metz), monast. a S. Chrodegango episc. fundatum, ann. 740, LXXXIX, 1057.

METENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent de Metz) monast. ord. S. Bened. a Theodorico episc. fundatum ann. 968. — Privileg. Joannis XIII, ann. 970, CXXXV, 980. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CXLIII, 644. — Item Urbani II, ann. 1096, CLI, 452. — Dipl. Popponis episc., ann. 1094, CLV, 1651. — Privil. Celestini III, ann. 1192, CCVI, 938.

METENSE. *Vide* Arnulfi, Cruce de Baris, Symphoriani.

METENSIS S. GLODESINDÆ (Sainte-Glossinde de Metz) parthenon quem condidit sancta Glodesinda Quintionis Campaniæ ducis filia, ann. 601, LXXI, 460. — Epist. Alexandri III, ann. 1163, CC, 354.

METENSIS S. PETRI (couvent de Saint-Pierre à Metz) parthenon, cujus abbatissa Euphemia quasdam tractavit commutationes cum Fulrado S. Dionysii abbate, juxta tenorem diplom. Caroli Magni, ann. 782, CXXVII, 968.

MEVENNII (S.) seu S. MACLOVII, (Saint-Méen de

the. en Bretagne) monast. ord. S. Bened. olim a othone Judicæle in Armorica exstructum, circa, ann. 565. In eo sepultus est S. Mevennius, ann. 617. Et plus rex Judicæle paulo post in eodem monast. quiescit, LXXI, 353 not. — Diploma Ludovici Pii, ann. 816, CIV, 1042. — Epistola Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 1049.

MICHAELIS (S.) DE CASTRO BRITTONUM (Saint-Michel de Castel de Britti, diocèse de Bologne, États-Romains) cujus abbati Innocentius III scripsit in gratiam monast. Nonantulanus (S. Silvestri), ann. 1213, CCXVII, 324.

MICHAELIS (S.) in Domate Bambergense (Saint-Michel du Dôme, à Bamberg) cella seu monasterium in ipsa urbe episcopali, cujus fundator fuit Otto episc., circa, ann. 1120-1132, CLXXIII, 1280.

MICHAELIS (S.) IN-PERICULO-MARIS seu DE MONTE-TUMBA (Saint-Michel de Tombelaine sur mer, Manche) monast. ordinis S. Benedicti a S. Autherio Abrincensi episcopo fundatum cui apparuerat, ut ferunt, S. archangelus Michael, regnante Childeberto, ann. 709, XCVI, 1387. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1589. — Ibi claruit abbas Robertus de Torinneio, ann. 1186, CII, 1506. — Chronicon ejusdem monast. auctore Roberto, CCII, 1521. — Abbates S. Michaelis, 1525. — Epistol. Innocentii III de hujus monast. reformatione, ann. 1208, CCXVII, 187.

MICHAELIS (S.) ET S. PETRI (Saint-Michel, en Sicile) monast. ord. S. Bened. ab abbate Andrea fundatum temporibus S. Gregorii Magni papæ, LXXVII, 761.

MICHAELIS (S.) IN-PORCARIANA (Saint-Michel de Portzet ou Boursette, près d'Aix-la-Chapelle) ordinis S. Bened. baud procul ab Aquisgrano conditum ab imperatrice Theophania Ottonis II uxore, ann. 974. Postea transit ad Cistercienses. Ipsius bona et privilegia confirmavit S. Henricus II imper., ann. 1014, CXI, 505.

MICHAELIS (S.) IN THIERACHIA (Saint-Michel en Thierache, diocèse de Laon) monast. ord. S. Bened. exstructum seu reedificatum, ann. 910, a B. Malcaleno Sento et S. Cadwini discipulo. — Epistol. Innocentii III, ann. 1216, CCXVII, 277.

MICHAELIS (S.) DE VERRUCA (Saint-Michel de Verruca, près de Pise). Vide PISANUM.

MICHAELIS (S.) VIRDUNENSIS (Saint-Michel de Verdun) monast. ord. S. Bened. super Mosam exstructum ann. 709 a Wulfoaldo comite et ejus uxore Adalsinda, LXXXVIII, 1231. — Diploma Pippini regis, ann. 755, XCVI, 1528. — Præcept. Caroli Magni, ann. 772, XCVII, 921. — Ab abbate Smaragdo illustratum, ann. 820, CII, 9. — Privil. Urbani II, ann. 1097, CLI, 500. — Innocentii II decret. circa litem inter abbatem hujus monast. et Hadwidem Juviniensem abbatissam, CCXXIX, 452. — Privil. Innocentii III, ann. 1200, CCXVII, 58.

MICHAELIS (S.) Vide Balneolense, Bambergense, Berghense, Clusiense, Cuxacense, Hildeshelmense, Ilthuthowiense, de Lapide, de Pisino, de Subterra, de Valle, Orticiariense, Romanum, Tornodorese, etc. etc.

MICHAEL STEINENSE sive DE LAPIDE S. MICHAELIS (Michaelstein ou La Pierre Saint-Michel, dioc. d'Halberstadt, Allemagne) fundatum, ann. 1146, in monte Wolckananno. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1460. — Epistol. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 693. — Epistol. ejusdem, de fundatione hospitalis, CCXV, 1585; CCXVI, 838.

MICHELFELENSE (Michelfeld, diocèse de Bamberg, Bavière) monast. pro Nigris monachis ab Ottone episc. conditum, ann. 1120, CLXXIII, 1279. — Chartæ Ottonis, CLXXIII, 1328, 1329, 1330. — Idem donationem quamdam confirmat, ann. 1123, CLXXIII, 1338. — Privil. Cælestini II, ann. 1144, CLXXIX, 812.

MICIACENSE S. MAXIMINI (Saint-My ou Saint-Mesmin, près d'Orléans) monast. ord. S. Bened. a rege Chlodoweo I fundatum in gratiam SS. Maximini et Enspicii circa ann. 507, LXXI, 1158. — Navium usus ei conceditur super Ligerim a Ludovico Pio, ann. 814, CIV, 1011. — Ludovici et filii ejus Lotharii diplom., an. 825, CIV, 1145, 1163. — Ibi floruit Letaldus monachus, ann. 996, CXXXVI, 781. — Diplom. Roberti regis, ann. 1022, CXLI, 261. — Privil. Paschalis II, ann. 1117, CLXIII, 417. — Alexandri III decretum quo abbati et monachis substituantur alii, CCXVII, 57, ann. 1163, CC, 248, 261, 318. — Privil. Innocentii III, ann. 1199.

MIDDELBURGENSE (Middelbourg, dans l'île de Walheren en Zélande) monast. ord. S. Bened. de cujus translatione scripsit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1417.

MILEPECO seu LONGORETO (de) (Longuay, diocèse d'Auxerre) monast. ab origine ord. S. Bened., postea autem ord. Cisterc., ab abbate Sigiranno et rege Dago-

berto I fundatum, ann. 632, in Brionia silva, LXX, 519; CXXXVIII, 214.

MILETENSE SS. TRINITATIS ET S. MICHAELIS (Saint-Michel de Mileto, États de Naples) monast. ord. S. Bened. a comite Rogerio fundatum ante ann. 1150, quo Eugenius III illud privilegio ornavit (CLXXX, 1452).

MILETENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Mileto, Naples) monast. ord. S. Bened., alias dictum de Turri, cui privil. concessit Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 124. — Epistol. ejusdem, 137, 438.

MILETENSE S. EUPHEMIE. Vide EUPHEMIÆ.

MILIACENSE (Milly-en-Gâtinais) monast. ord. S. Augustini, quod olim controversiam traxit cum abbatissa S. Mariæ Bellovac. super ecclesia de Hanachia (Hanaches, Oise). quæ soluta fuit a Conone card., ann. 1115, CLXIII, 1434.

MILIDUNENSE. Vide S. PETRI.

MILIZENSIS (Milze, Bavière) parthenon ord. S. Bened. et monast. Fuldensi subjectus ab abbatissa Eimilde, ann. 785, Carolo Magno imperante, CV, 424.

MILSTADENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Milze, ou Milstadt, en Bavière) monast. puellarum cujus protectionem suscepit Calixtus II, ann. 1122, CLXIII, 1212.

MINDENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Minden, Westphalie) monast. ord. S. Bened. ab episc. Sigeberto exstructum, annuente Conrado imper. II, ann. 1035, CLI, 1062.

MINDENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Minden) monast. ord. S. B. a Brunone episc. exstructum et ab Henrico III imp. privilegiis ornatum, ann. 1045, CLI, 1094. — Dipl. Henrici IV imper., ann. 1059, CLI, 1141.

MINIATIS (S.) Vide FLORENTINUM.

MINERVIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de la Minerve, à Rome). Vide inter ROMANA MONASTERIA.

MIRABELLO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Mirabel, dioc. de Poitiers) canonici a Maurico episc. Pictavi condita paulo ante ann. 1205, quo illam confirmavit Innocentius III, CCXII, 103.

MIRATORIO (de) S. MARIE (Notre-Dame du Miroir, dioc. de Lyon) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1131. Pro eo scripsit ad Cluniac. Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1517. — Anastasii privil. CLXXXVIII, 1087. — Decretum ejusdem quo confirmat sententiam excommunicationis in abbatem et fratres latam ab episc. 1067.

MISERAYENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Miseray, diocèse de Bourges) monast. ord. S. August. a nobili viro Gisberto et aliis exstructum, ann. 1112. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 507.

MIRÆ-VALLIS (Mirevaux ou Mureau, diocèse de Toul) monast. ord. Præmonst. conditum, ann. 1157, cujus bona et privilegia confirmavit, ann. 1185, Lucius III papa, CCI, 1173.

MISNENSE seu MISINENSE (S. Jean de Mionie ou Meissen, en Saxe) monast. ord. S. Bened. super Albiam flumen exstructum in Talemensi provincia, cujus immunitates confirmavit Joannes XIII, ann. 968, CXXXIV, 965. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 504.

MITRENSE falso, pro NIDRENSE.

MODETIENSE S. BLASII (Saint-Blaise de Mondovi, en Piémont) hospitalis ordinis monast. ab Arnaldo et sociis fundatum ante ann. 1141, quo illud firmavit Innocentius II per privilegium, CLXXIX, 553. — Cælestini II, ann. 1145, *ibid.*, 768. — Alexandri III, ann. 1170, CC, 685.

MODETIENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Mondovi) monast. ord. S. August. a regina Theodelinda viii sac. exstructum. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1173. — Privil. Innocentii II, ann. 1135, CLXXIX, 246.

MOGENIS (de) (Mougins, auc. diocèse d'Antibes, Var) monast. cujus priori scripsit Innocentius III de causa quadam matrimoniali, ann. 1210, CCXVI, 245.

MOGUNTINUM S. ALBANI (Saint-Alban de Mayence) monast. ord. S. Bened. a S. Riculfo seu Ricolfo episc. fundatum, ann. 805, CVII, 101 not. — Ibi habita est synodus sub B. Rabano episc. et rege Ludovico, ann. 847, *ibid.*, 98 not. 100. — In canoniam translatus est ann. 1419, *ibid.*, 101 not.

MOGUNTINUM S. JACOBI (Saint-Jacques de Mayence) monast. olim ord. S. Bened. ad Præmonst. transit sub Alexandro III post ejectionem aliorum monach. ob suspicionem cædis archiepisc. Moguntini intra monasterium. — Privil. Alexandri III, ann. 1117, CC, 1142.

MOGUNTINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Mayence) monast. canonicorum de quo Cælestinus III scripsit ad abbatem Hemmerodensem super controversia fratrum cum eorum præposito Sifrido, ann. 1196, CCVI, 1189. —

Idem papa eidem concessit monast. ecclesiam de Altavilla, 1207.

MOGUNTINUM S. GEORGII. *vide* VALLIS S. GEORGII.
MOGUNTINUM S. VICTORIS (Saint-Victor de Mayence) monast. ord. S. August. extra muros situm, in quo Rabanus sapiissime solitudinis delicias degustabat, ann. 847, CVII, 102. — Abbas hujus monast. se precibus commendavit S. Hildegardis S. Ruperti abbatisse, CXCII, 508.

MOGUNTINUS parthenon extra urbem conditus ab illustri femina Hileilde, ann. 734, LXXXVIII, 1289.

MOISSIACENSE (Moissac, dioc. de Cahors) monast. ord. S. Bened., cui praeerat Leotadius abbas, ann. 680. — Plurima emit a quodam Nizezio Tolosano, LXXXVIII, 1202. — Ibi floruit Rorico monachus et historicus, ann. 1004, CXXXIX, 587. — Epistola Urbani II contra expulsionem abbatissae Anselmii, ann. 1094, CLI, 592, 593. — Eiusdem privileg., *ibid.*, 466. — Alexandri III, ann. 1170, CC, 626.

MOLIANENSE seu MULIANENSE S. MARIAE (Sainte-Marie de Mogliano, dans le Trévise) monast. ord. S. Bened. ab Henrico imperat. et ejus uxore Agnete fundatum in dioc. Tarsicensi (Trévise). — Privil. Victoris II pape, ann. 1055, CXLIII, 810. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1538.

MOLISMENSE seu MELUNDENSE S. MICHAELIS postea S. MARTINI (Molesme, Yonne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Lingon. a Chlodovaeo Magno exstructum in pago Tornodorense (Tonnerre) et Melundensi vico vi ineunte saec. CV, 747 not. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1062.

MOLISMENSE S. MARIAE (Notre-Dame de Molesmes) illustre cenobium ord. S. Benedicti quod a Roberto de Campania conditum est circa ann. 1074, apud Molismum (Molesmes, Côte-d'Or), sed ob aequivoca nomina cum praecedenti aliquando confusum habetur, CV, 747 not. — Charta Pibonis epi-c., ann. 1096, CLVII, 438. — Epist. Hugonis, Lugd. archiep., ad Robertum fundatorem, CLVII, 523. — Vita S. Roberti primi abbatis, *ibid.*, 1255. — Villa Pauliaci emittur, ann. 1113, CLXXXV, 1399. — Hujus monast. ampliatio ab Hugone Campaniae comite, ann. 1104, *ibid.*, 1444. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 269, 630, 1553.

MOLONIENSE S. MARIAE (Notre-Dame de Moloy, diocèse de Dijon, Côte-d'Or), parthenon ab Oddone de Sombernone conditus. — Eiusdem Charta, ann. 1145, CLXXXV, 1419. — Ch. Bartholomaei de Sombernone, *ibid.*, 1420.

MONASTERIENSE seu MIMIGARDEFORDENSE (Munster, alias Mons, Belgique) monast. ord. S. Bened. a B. Ludgero episc. fundatum viii saec., 748. — Innocentius II bona monasterii alienari vetat, 1141, CLXXIX, 567, 578, 627. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CII, 1290.

MONASTERII VALLIS S. MARIAE. *Vide* HELMSTRANDENSE.

MONASTERIOLO (de) S. MARIAE. *Vide* PUTOLI LUTOSI.

MONASTERIUM INFERIUS. *Vide* S. CONGUNDIS.

MONCELLENSE S. MARIAE (Notre-Dame de Moncel, dioc. de Châlons-sur-Marne) monast. ordinis Praemonst. prope Vitriacum exstructum, ann. 1133-1142, CCIV, 1518.

MONSTERIOLENSE S. SALVII (Saint-Sauve de Montreuil-sur-Mer, diocèse d'Arras, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Benedicti, videtur exstructum ab ipso B. Salvo Ambian. episc., ann. 693-613. — Juxta alios fundatum est ab Hilgodo Pontinacensi comite, ann. 878. — Privil. Anastasi IV, ann. 1151, CLXXXVIII, 1060.

MONSTERIOLO (de) S. VERONICAE (Montreuil-les-Dames ou Montreuil-sous-Laon) parthenon a Bartholomaeo episc. Laudun. et S. Bernardo Clarevall. exstructus, ann. 1136, cujus prima fuit abbatissa virgo Guiburgis, CLVI, 1001.

MONTE-ACUTO (de) S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Mont-Aigu ou Monte-Acutto, au territoire de Pêrouse en Lombardie) monast. ord. Camaldul. cujus abbatii Offredo privileg. concessit Eugenius III, ann. 1145, CLXXX, 1046.

MONTE-ESTIVO (de) S. MARIAE (Notre-Dame de Montéti, du diocèse de Paris, maintenant Seine-et-Marne) monast. ord. S. August. a Mauricio de Sulliac, Paris. episc., fundatum, ann. 1164. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1284.

MONTE-ALBO on (Mont-Blanc, diocèse de Viterbe, Etats du Pape) monast. ab Albarensi pendens. — Epist. Innocentii de abbatibus electione, ann. 1205, CCXV, 703.

MONTE-ALTO S. AUGUSTINI (Saint-Augustin de

Montalto, dans la Marche d'Ancône) monast. ord. S. August., cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1201, CCIV, 341.

MONTE-ALTO (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel de Haut-Mont, diocèse d'Aire ou d'Auch) monast. ord. S. Bened. ante ann. 1096 exstructum, Cluniacensi subiectum, cui privileg. concessit Urbanus II, cum per has regiones iter faceret, ann. 1096, CLI, 206, 463.

MONTE-AMIATO (de) S. SALVATORIS (Mont-Amiat en Toscane) monast. ord. S. Bened. a Ven. abb. Erpone et Rachisio Langobardorum rege conditum, ann. 747, LXXXVII, 1408. — Dipl. Ludovici PI, ann. 816, CIV, 1049, 1051. — Privil. Gregorii V ad Vinizonem abb., ann. 996, CXXXVII, 901. — Privil. S. Leonis IX, ann. 1050, CXLIII, 650. — Diploma Conradi II regis, ann. 1027, CLI, 1047.

MONTE-ANGELORUM (de). *Vide* ENGELBERGENSE.

MONTE-ARAGONUM (de) JESU-NAZARENI. *Vide* HUESCENSE.

MONTEBELIO (de) S. MARIAE (Sainte-Marie de Montebello, diocèse de Ravenne) monast. ord. S. August. cui privileg. confirmatorium concessit Eugenius III, ann. 1150, CLXXX, 1428.

MONTEBURGENSE (Montebourg, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1080 a Wilhelmo I Anglorum rege et Rogerio S. Crucis monacho et primo ejusdem monasterii abbate, CCII, 1319.

MONTE-CASTRILOCENSIS S. WALDRUDIS (Sainte-Waldrude de Mons) parthenon a B. comitissa Waldrude fundatus, circa ann. 640, CLXIX, 159. — Privil. Lucii III, ann. 1182, CCI, 1116.

MONTE CASTRI LOCO (de) S. GERMANI (Saint-Germain de Mons, en Belgique) monast. ord. S. August. a B. vicecomite Vincentio et S. Waldrude ejus conjuge fundatum, circa ann. 640, CLXIX, 159.

MONTE CENISIO (de) (Mont-Cenis, Savoye) monast. seu xenodochium in gratiam peregrinantium fundatum et a Ludovico Pio dotatum, CIV, 1151. — Annectitur cum duobus aliis monasteriis a Luthario imp., ann. 825, *ibid.*

MONTE-CHRISTI (de) S. MAMILIANI (Monte-Christo, en Corse) monast. ordinis S. Bened. in insula Corsica ante ann. 595 exstructum, quod invisitur jussu S. Gregorii Magni, LXXV, 502. — Julius hujus monast. abbas de vexationibus Rolandi ducis queritur, ann. 719, LXXXVII, 1564. — Privil. Gelasii II, ann. 1118, CLXIII, 500.

MONTE CORASE (de) S. ANGELI, *Vide* CILENTIANA MONASTERIA.

MONTE CORNELIO (de) S. PETRI (Saint-Pierre du Mont-Cornillon, près de Liège) monast. ord. Praemonst. ab Adalberone episc. exstructum circa 1126, sed postea ad Carthusianos transiit. In eodem fere loco exstabat parthenon in quo floruit B. Juliana quae prima petiit ut institueretur festum SS. Sacramenti. — Privil. Innocentii II, ann. 1143, CLXXIX, 635. — Eugenii III, ann. 1168, CLXXX, 1509.

MONTE DEI (de) (Mont-Dieu, entre Rethel et Mouzon, en Champagne) Carthusia celebris ab Odone S. Remigii Rhem. abb. fundatum ann. 1154, cujus primus prior fuit Godefridus, S. Brunonis discipulus, de qua mentio est CLIII, 590, 1125, — ubi editur codex statutorum hujus ord. in eo monasterio asservatus. — Charta fundationis ab Odone priore, ann. 1157, CLXX, 1538. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 296. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1072.

MONTE DESIDERIO (de) S. MARIAE (Notre-Dame de Montdidier, dioc. d'Amiens) prioratus ord. S. Bened. conditus, ann. 1119, et Cluniaco subiectus. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 969. — Item Urbani III, ann. 1185, CII, 1558.

MONTE FALCONE (de) S. GERMANI, POSTEA S. BALDRICI (Saint-Bauldry de Mont-Faucon, diocèse de Reims) monast. ord. S. Bened. a S. Baldrico fundatum in diocesi Rhemeni, x saec., CXXXV, 515.

MONTE FERREO (de) S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Mont-Ferrier, en Pannonie) monast. ord. S. Bened. a S. Astrico abbate S. Martini de Monte Sacro exstructum et quidem ex munificentia S. Stephani Hungarorum regis qui eum cum fratribus suis advocaverat ut regnum hoc evangelizaret, ann. 1010, CLI, 1214.

MONTE FORTENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Mont-Fort-la-Cannée, dioc. de Rennes) monast. ord. S. August. exstructum, ann. 1151, a Wilhelmo comite de Monteforti et ejus uxore Amicia. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 1049.

MONTE FRIGIDO (de) (Montefrio, dioc. de Pampelune,

Espagne) monast. ejus abbati Innocentius III causam commissi matrimonii Aragonum regis, ann. 1206, CCXV, 908, 916.

MONTE FERRANDO (de) (Mont-Ferrand, dioc. de Clermont) monast. ord. S. Augustini de quo Innocentius III scripsit ad abbat Mauziac., ann. 1206, CCXV, 903.

MONTE GEROLDI (de) (Mont-Geroult, Seine-et-Marne) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1216.

MONTE LÆTO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Monte-Læto, en Espagne) monast. ord. Cisterc. cujus bona privilegiaque confirmavit Alexander III, ann. 1173, C., 878.

MONTE JOVIS (de) (Mont-Joux ou Mont-Jeux, dioc. de Besançon) prioratus ord. S. August. — Epist. Innocentii III super ipsius pravis moribus, ann. 1212, CCXVI, 615. — Eodem confirmatur domus de Valle-Sussionis, 869.

MONTE LEPROSORUM (de) (Mont-aux-Ladres ou malades, dioc. de Rouen) prioratus ord. S. August. cujus priori scripsit Innocentius III ob litteras a quodam fraudulenter obtentas, ann. 1203, CCXV, 136.

MONTE MAJORE (de) S. PETRI (Saint-Pierre-de-Mont-Majour) monast. ord. S. Bened. Videtur conditum ab illustri femina nomine Theacinda circa medium x sæc. apud Arclatum, cujus possessiones et privilegia confirmavit antipapa Leo VIII, ann. 963, CXXXV, 991. — Privil. Gregorii V, CXXXVII, 927. — Sergii IV, ann. 1012, CXXXIX, 1530. — Hujus monasterii vexatorem Amalricum archiepiscopum Aquensem redarguit Sergius, *ibid.* 1521. — Epist. comitis Arelat. ad S. Gregorium VII, de electione novi abbatis, ann. 1081, CXLVIII, 651. — Privil. Innocentii III, ann. 1201, CCXV, 466.

MONTE MARTYRUM (de) PARIENSE S. DIONYSII (Saint-Denis de Montmartre-Lez-Paris) regius parthenon a Ludovico VI exstructus et dotatus, ann. 1140. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1256.

MONTE MORELLO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Mont-Morel, Manche) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1162-1171 a Rodolfo S. Victoris Paris. canonico; abbati hujus monast. scripsit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 529.

MONTE S. GERMANI (Saint-Germain de Montfaucon, entre Rheims et Verdun) monast. ord. S. Bened. conditum a Balduino presbytero, ann. 630. — Privil. Lucii papæ III, ann. 1181, CCI, 1513.

MONTE S. QUINTINI.

MONTE OLIVO (de). Vide S. LAURENTII.

MONTE PILOSO (de) S. MARIE NOVÆ (Sainte-Marie-Neuve de Monte Peloso, dans la Basilicate, Naples). — Epistol. Innocentii III ad priorem, ann. 1204, CCXV, 221, 573, 624.

MONTE-RAMI (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Monte-Ramo, en Galice, Espagne) monast. ord. Cistercien. fundatum a Sanchia Alfonsi I regis filia, ann. 1153. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 267.

MONTE REGALI (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Montréal ou Monte-Regali, en Sicile) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1174 a rege Guillelmo II Bono dicto, postea Casinensi annexum. — Privil. Alexandri III, ann. 1174, CC, 1000. — In episcopatum constituitur, ann. 1183, CCI, 1178. — Innocentius III illud ut obediat episcopo cogit, ann. 1203, CCXV, 97.

MONTE SACRO (de) SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Monte Sacro, dans la Capitanate, Naples) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones confirmavit post Honorium et Eugenium Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1608.

MONTE SACRO (de). Vide S. MARTINI.

MONTE SACRO (de) IN APULIA (couvent de Monte Sacro, en Pouille, Naples) monast. quod exstructum est in fundo quodam monasterii Calanensis, cui postea superioritatem disputavit. — Epist. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 401.

MONTE SANCTO (de) (Monte Sancto, dans le dioc. du même nom suffrag. de Thessalonique, en Macédoine) qui locus *mons Sanctus* nuncupatus est ob trecenta monasteria quibus occupatur, inter quæ clarebat S. Athanasii cœnobium, cujus abbati sicut et cæteris privileg. concessit Innocentius III, 1213, CCXVI, 956.

MONTE (de) SANCTI ROMARICI (Remlremont, dans les Vosges) monast. ordinis S. Bened. a S. Romarico in Vosago prope parthenonem in eodem loco exstructum, ann. 640, LXI, 644 not. — Vide ABENDENSE.

MONTE (de) S. JOANNIS (Mont-Saint-Jean, près Vervins, Aisne) monast. ord. Præmonstrat. fundatum a Walthero de Gymmenich decano S. Gereonis Coloniensis, et fratre eius Huberto in veteri Leodiensi dioc., ann. 1136, alias dicitur Mosacum. (Moussy-sur-Aisne). — Privil. Cælestini II, ann. 1144, CLXXIX, 799.

MONTE S. MICHAELIS (de) (Mont Saint-Michel, en Normandie) monast. ord. S. Bened. a Richardo Willelmi ducis filio exstructum, ann. 945, CXLI, 44. — Charta Joannis Rothomag. archiepisc., de cujus juribus pronuntiat sub abbate Rannifo, ann. 1061, CXLVII, 265. — Robertus de Thorinneo (de Thoirigny) abbas floruit, circa 1150, Sigeberti Chronici continuator, CLX, 411.

MONTE SCALARIO (de) S. CASSIANI (Saint-Cassien du Mont-Echelle, près de Vallombrosa) monast. ord. S. Bened. haud procul a Vallumbrosano cœnobio in Tuscia exstructum, xi sæc., CXLVI, 790.

MONTE SERENO (de) S. PETRI (Saint-Pierre du Mont-Serein, dioc. de Magdebourg) monast. ord. S. August. a marchione Conrado et ejus filiis Ottone, Theoderico et Dedone exstructum. — Innocentii III privil., ann. 1202, CCXIV, 959, 960.

MONTE-SERRATO (de) S. CÆCILIE (Mont-Serrat, en Catalogne) monast. ord. S. Bened. conditum circa 888. Ab initio monialibus concessum est, postea ann. 964 ad monachos S. Benedicti transit; hujus monast. jura et privilegia confirmantur ann. 972, CXXXV, 1090.

MONTE SION (de) S. MARIE (Notre-Dame de Mont-desion, à Jérusalem) monast. ord. S. August. a Gothofredo Sicilia duce fundatum paulo ante, ann. 1179, quo, Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 1214.

MONTE SORACTE (de) (hodie Monte San Oreste) monast. ord. S. Bened. S. Andrea et S. Silvestro dictum, a Carlomanno rege dotatum, vii sæc., CII, 572. — In quo diu vixit S. Nonnosus. De eo mentio fit apud S. Gregorium Magnum in Dialog. vii sæc., LXXVII, 181, 467 not., et apud Anastas Biblioth., CXXVIII, 1073. — Benedictus hujus monast. monachus floruit ann. 1001, CXXXIX, 9.

MONTE-SUAVI (de) S. SILVESTRI (Saint-Silvestre de Monte Soave, en Italie) monast. ord. S. Bened. quod præ abbatis negligentia in defectu lapsus erat et ideo priori Camaldulensi commissum ab Eugenio III, ann. 1153, CLXXX, 1567. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1594.

MONTE THABOR (de) in Locis Sanctis (Abbaye du Mont Thabor, en Terre-Sainte) monast. ord. Cisterc. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1204, CCXV, 535.

MONTE TUMBA (de) S. MICHAELIS. Vide MICHAELIS.

MORANTII (S.). Vide DUACENSE.

MONTHERONE (de). Vide THELA.

MONTIS PESSULANI FRATRES TEMPLARI (Maison des Templiers, à Montpellier). Decretum Innocentii III super transactione cum capitulo Magalonensi, ann. 1198, CCXIV, 467.

MONTIS PESSULANI S. MAURICII (Saint-Maurice de Sauret, dans les environs de Montpellier) monast. ord. S. Bened. fundatum a Guillelmo episc., ann. 1145, quod eodem ann. privilegio confirmavit Innocentius II, cujus epist. exstat, CLXXIX, 650.

MORBACENSE (Munsterthal, en Alsace) monast. ord. S. Bened. ab Eberhardo comite fundatum in Vosago, et a Wigerno Stralburgensi episc. confirmatum, ann. 728, LXXXVIII, 1281. — Theodonis venditio eidem monast. 1285. — Præcept. Pipplini regis, ann. 753, XCVI, 1525, 1532. — Præcept. Caroli Magni, ann. 772, XCVII, 923, 925, 947. — S. Simpertus abbas fit circa ann. 780, XCIX, 737. — Diploma S. Henrici II imp., ann. 1023, CXL, 375. — Epistola Innocentii II de priore providendo in monast. Undendorfeusi, CLXXIX, 525. — Priv. ejusdem, 426.

MOREROLA (de) (Morérola, dioc. de Zamora, royaume de Léon, Espagne) monast. cujus abbati curam commissit Innocentius III detegendi et corrigendi quoslibet excessus monasteriorum, ann. 1210, CCXVI, 218, 270, 333.

MORFISA (de). Vide ARCHANGEII.

MORIMUNDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Morimond, sur le Tessin, dans le Milanais) monast. ord. Cisterc. fundatum circa ann. 1136 a monachis Morimundensibus e Gallia profectis, prope Coronatum. — Privileg. Alexandri III, ann. 1171, CC, 734.

MORIMUNDENSE S. MARIE (Notre-Dame de Morimond, diocèse de Langres, Haute-Marne) monast. ord. Cisterc. ab Olderico de Agrimonte et Caseolensi domino (sire de Choiseul) et Adelina ejus uxore, ann. 1114, de quo plurimæ exierunt monachorum phalanges. Charta foundationis Gaufridi Catalaun. episc., ann. 1142, CLXXIII, 1599. — Charta Gullenci Lingon. episc. ab ann. 1114, CLXXXV, 1441. — Ulrici seu Odalrici dona, ann. 1148, CLXXXV, 1445. — Gerardi Sine terra dicti fratris Raynerii de Acrimonte, *ibid.* — Odo abbas floruit ann. 1158,

CLXXXVIII, 1643. — Alexandri III, ann. 1171, CC, 752, 757, 976. — Urbani III, ann. 1187, 1404. — Epist. et Priv. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 793; ann. 1210, CCXVI, 556, 559, 866, 945.

MORINENSES. AUGUSTINI (Saint-Augustin, du diocèse de Moringhen ou Térouane, Pas-de-Calais) monast. ord. Præmonst. ab episc. Milone concessum monachis e congregat. S. Norberti ante ann. 1167, quo Eugenius III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1295. — Privil. Lucii III, ann. 1181, quo eidem asserit ecclesiam Quaquellensem (de Quesques), CCL, 1104.

MORINENSE S. JOANNIS. *Vide* YPRENSE.

MORRONA (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Morrona, en Toscane) monast. ord. Camaldul. cujus Calixtus II jura et privilegia confirmavit juxta petitionem Gerardi abbatis, ann. 1120, CLXIII, 1179. — Privil. Innocentii II, ann. 1153, CLXXIX, 168. — Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1377.

MORTUIMARIS S. MARIE (Sainte-Marie de Mortemer, dioc. de Rouen) monast. ord. Cisterciens. ab Alexandro abbate exstructum, ann. 1134. — Privil. Innocentii II quo ejusdem bona confirmat, ann. 1142, CLXXIX, 572. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1104.

MOSACUM (Moussy-sur-Aisne). *Vide* MORIS S. JOANNIS. MOSACENSE monast. ord. S. Bened. in dioc. Aquileiensi fundatum a Cancellino comite, circa ann. 1083, sub Frederico patriarcha, XCIX, 641.

MOSOMENSE seu MOSOMAGENSE S. MARIE (Mouzon, diocèse de Rheims) celebre monast. ord. S. Bened. quondam sancimonialium parthenon. Illud reedificavit Adalbert archiepiscopus, et Benedict. monachos introduxit circa ann. 980, CXXXII, 517. — Charta Arnulfi Rhem. archiep. ann. 1015, CXXXIX, 1548, 1549. — S. Henrici, ann. 1023, CXL, 371. — Ebalii Rhemens. archiepisc., ann. 1024, CXLI, 1111. — Item Guidonis archiep., ann. 1043, CXLI, 1407.

MOXENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Moxi, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. cujus bona et possessiones confirmavit Paschalis II papa, ann. 1106, CLXIII, 195.

MOWENHEIMENSES parthenon in dioc. Eickstetensis situs, cui præfuit S. Leubinus temporibus S. Walburgæ abbatissæ ann. 790, CXXIX, 872.

MULENBECHANUM (Mulenbach, dioc. de Minden, Electorat de Brandebourg) monast. puellarum a Ven. Hildiburge et abbate Folchardo conditum, pro quo abbatissa Bertheidis a S. Henrico privilegium obtinuit ann. 1003, CXL, 251.

MULEBRUNNENSE S. MARIE (Maulbrun, dioc. de Spire) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1138, cujus abbas scripsit sanctæ Hildegardi S. Ruperti illustri abbatissæ, CXCII, 285. — Item monachus ejusdem monast. ad eandem abbatissam, 557.

MUNSTERENSE (Münster, dioc. de Cologne) monast. ord. S. Bened. ab Henrico Bavaris duce comparatum et Ottoni Bamberg. episc. concessum ut illud ordinaret, circa ann. 1132, CLXXIII, 1279. — *vide* MONASTERIENSE.

MURBACENSE. *Vide* MORBACENSE.

MURCEDO (de) (Murcedo ou Murdeco, dioc. d'Albano, Etats de l'Eglise) parthenon ab episc. Albanensi exstructus cujus statuta confirmavit papa Innocentius III, ann. 1211, CCXVI, 416.

MURELENSE S. MARIE (Notre-Dame de Mourelle, près de Luçon, Vendée) monast. ord. Cisterc. fundatum circa ann. 1169 a dominis de Triazio. — Privil. Lucii III, ann. 1182, etc, 1138.

MURENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Mur, en Argovie, Suisse) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1027 a Wernero Argentineusi episc. — Comes Rotebodus et ejus uxor Ita multis donis illud insigniere. — Privil. Innocentii II, ann. 1139, CLXXIX. — Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1626. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1213. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1421. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1203, CCXVII, 99.

MURIANO (de) S. CYPRIANI VENETUM (Saint-Cyprien de Muriano, a Venise) monast. cujus querelam audivit Lucius III super exstrukione novæ ecclesiæ a clericis de Rhodigio, ann. 1183, CCL, 1364.

MUSCETANUM S. ANDREÆ (Saint-André de Musciano, du diocèse de Florence) monast. ord. S. Bened. in pago Florentino situm, cujus abbas Radulfus apud S. Joannem Gualbertum se recepit, qui et postea huic sancto fundatori successit in regimine sanctæ Vallumbrosanæ congregationis, ann. 1073, CLVI, 772. — Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 693.

MUTINENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Modène) monast. ord. S. Bened. cujus bona atque privilegia confirmavit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1384. —

Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 638, 912. — Urbani III, ann. 1187, CCL, 1476.

MUTINENSE collegium canonicorum cui bullam concessit Urbanus III, ann. 1187, CCL, 1474.

MUTINENSIS S. EUPHEMIE (Sainte-Euphémie de Modène) parthenon cui, petente Maria abbatissa, privilegium concessit Urbanus III ann. 1189, CCL, 1518.

NABORIS (S.) METENSE (Saint-Avoid de Metz) monast. ord. S. Bened. ab S. Fridolino Hiberno natione fundatum, sub invocatione S. Hilarii, circa ann. 509, restauratum autem a Sigeberto Metensi episc. ann. 763. — Huic monast. multa concessit Angelianus episc., ann. 787, XCVI, 1100.

NANTENSE S. MARCULPHI (Saint-Marculte ou Marcou de Nanteuil, dioc. de Coutances) monast. ord. S. Bened. ann. 526, a S. Marculte primo abbate; Vabrensi subjectum est a Paschali II, ann. 1116, CLXIII, 405.

NANTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Nant, Aveyron) monast. ord. S. Bened., primum merus prioratus ad dignitatem abbatissæ evehitur ab Innocentio IV papa, ann. 1135, CLXXIX, 237.

NANTOLIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nanteuil-en-Vallée, Charente) monast. ord. S. Bened. a Carolo Magno exstructum, et vii exonte sæc. episcopo Burdigalensi subjectum est. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1198, CCXIX, 209.

NANTUACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nantua) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio ante ann. 757 collocatur, quo sub regimine Siagrii abbatis privilegia obtinuit a rege Pipino. Postea transiit ad Cluniac., XCVI, 1529. — Privil. Eugenii III.

NARNIENSE (Narni, ville d'Italie) monast. ord. S. August. quod privilegiis ornavit Alexander II papa, ann. 1069, CXI, 1352.

NARBONNENSE S. PAULI. *Vide* PAULI.

NAVENSE S. SULPICII (Saint-Sulpice-les-Bourges ou Notre-Dame de la Nef) monast. ord. S. Bened. a S. Sulpicio Prodicto sub Clotario II rege, ann. 628, fundatum juxta Biturigas, in quo ipse sepultus est, postea transiit ad S. Mauri congregationem, LXXX, 591.

NAZARII (S.) *Vide* Laurehamense, Veronense.

NEAPOLITANUM SS. ERASMI, MAXIMI ET JULIANI (Couvent Saint-Erasme, à Naples) monast. ordinis S. Bened. a nobili femina Alexandra conditum et Fusco abbati commissum, tempore Gregorii Magni, ann. circiter 600, LXXVII, 1075.

NEAPOLITANUM S. SEBASTIANI (Saint-Sébastien de Naples) monast. ordinis S. Bened. a nobili viro Romano nomine in domo sua fundatum apud Neapolim sub Gregorio Magno, qui illud univit cum Graterensi in Plaia, LXXVII, 1113, 1255.

NEAPOLITANUM SS. SEVERINI ET SOSII (Saint-Séverin de Naples) monast. ord. S. Bened. cujus abbati usum mitræ concessit Alexander III papa, ann. 1180, CC, 1290. — Privil. Celestini III, ann. 1194, CCVI, 1051.

NEAPOLITANUM PUELLARUM monast. ab illustri femina Rustica fundatum vi sæc., cujus Gratiola prima fuit abbatissa, apud Greg. Magn., LXXVII, 660.

NEAS (de), monast. Hierosolymitanum cujus mentio fit apud S. Gregor. Magn. vi sæc., LXXVII, 889.

NEMORE (de) S. MARIE (Notre-Dame du Bois, à Pont-à-Mousson, Meurthe) monast. ord. Præmonst. a Simone Lotharingis duce exstructum, ann. 1126. — Privil. Lucii III, ann. 1182, CCL, 1110.

NEOCELLENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Newcell, près Freisingen, en Saxe) monast. ord. Praemonstrat. ab Ottone Frisingensi episc. paulo ante ann. 1113, CLXXIX, 638.

NEOTI (S.) (Abbaye de Saint-Not, dans le Lincolnshire, Angleterre) monast. ord. S. Bened. in cujus gratiam Celestinus III scripsit Lincoln. episc., ann. 1194, CCVI, 1058.

NERANA (de) S. MARIE, monast. ord. S. Bened. in Tuscia quod Vallumbrosanum regimen suscepit, circa ann. 1074, CLVI, 806.

NERIENSIS PRIORATUS (Néry, en Bourbonnais) cujus initia incerta, de eo mentio fit, LXXI, 1052 not.

NERITONENSE (Nardo, dans la terre d'Otrante, Naples) monast. cujus abbati scripsit Innocentius II, ann. 1212, CCXVI, 793.

NERLACENSE. *Vide* NIGRO LACU (de).

NERONIS VILLA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Neronville, Seine-et-Marne) monasterium in dioc. Senonensi situm a nobili viro Disnone concessum est cenobio Silvæ-Majoris, ann. 1052, CLXVII, 1011.

NERVESIA (de) S. EUSTACHII (Saint-Eustache de Nervèze ou Nervois, dans l'évêché de Trévise, Italie) monast. ord. S. Bened. a comite Rambaldo et ejus matre

l'isola conditum, cujus iura et possessiones confirmavit Calixtus II, ann. 1122, CLXIII, 1258.

NESSINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Nessio, dioc. de Côme, Lombardie) monast. ord. S. August., cujus iura atque privilegia tuetur Lucius III papa, ann. 1184, CCI, 1268.

NEUBURGENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Neubourg, dioc. de Trèves) monast. ord. S. August. privilegio adornatur a Lucio II papa, ann. 1144, CLXXIX, 875.

NEUBURGENSE S. SALVATORIS ET S. Mariæ (Closter-Newbourg, Basse-Autriche) monast. ord. S. August., constructum ann. 1054. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 174. — Forte idem ac monast. de Novo Castro (Neufchâtel).

NICHARDELSEHAUSEN. *Vide infra NITARSCHAUSEN.*

NICIENSE S. JOANNIS BAPTISTÆ (Saint-Jean-Baptiste, à Nice) vetus monast. temporibus S. Hospitii exstructum (hodie *San-Sospir*), cujus ecclesia tantum superest, et transiit monachis S. Pontii, sec. XI, LXXI, 578 not.

NICOLAI (S.) DE FRUTINO (Saint-Nicolas de Frotino, en Toscane) monast. ord. S. Bened. a Monte Casinensi pendens, cujus possessiones non paucæ privilegio confirmantur a Clemente III, ann. 1188, CCIV, 1403.

NICOLAI (S.) DE MONTE (Saint-Nicolas du Mont, près de Narni, Etats de l'Eglise) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1198, 517.

NICOLAI (S.) TARACONENSE (Saint-Nicolas de Tarascon) monast. ord. S. Bened. consecratum paulo ante Calixtum II ab abbate monast. S. Victoris Massil. a quo pendeat. — Epist. Calixti II, CLXIII, 1107.

NICOLAI (S.) DE RIBODIMONTE (Saint-Nicolas de Ribemont, Alsace) monast. ord. S. Bened. in veteri dioc. Laudunensi et silva Vosago exstructum ab Anselmo comite, ann. 1085. De Simone hujus monast. abbate, CLVI, 1002. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 10, 51.

NICOLAI (S.). *Vide Miserayense, Rigense, Stendalense, Tornacense, Venetum.*

NIDI MERLI (de Silva) S. Mariæ (Sainte-Marie de Nidoiseau, diocèse d'Angers) parthenon a B. Roberto de Arbrissello fundatus circa 1108. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1130.

NIDHENSE seu NIEDER ALTACENSE (Nider-Altaich ou l'Inférieur, Bavière, sur le Danube) monast. ord. S. Bened. ab Odilone duce exstructum et a Bened. VII papa privilegiis munitum, ann. 983, CXXXVII, 549. — Privil. S. Leonis IX, papæ, ann. 1054, CXLIII, 781. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1199, CCXIV, 560.

NIENZABAS (de) S. Mariæ (Sainte-Marie de Nienzabas, en Espagne) monast. ord. Cisterc. cujus possessiones et iura privilegio confirmantur ab Eugenio III, ann. 1147, CLXXX, 1279.

NIEWBURGENSE S. Mariæ (Notre-Dame de Neubourg, dans le diocèse de Passau) monast. ord. S. August. ab Austriæ marchione Leopoldo conditum paulo ante ann. 1137, quo illud sub sua suscepit protectione Innocentius II, CLXXIX, 539. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1172.

NIGRO LACU (de) seu NERLACENSE S. Mariæ (Sainte-Marie de Nerlac ou Noirlac, dioc. de Bourges).

NINOVENSE S. CORNELII (Sainte-Corneille de Ninove ou Ninive, diocèse de Malines) monast. ord. Præmonstrat. ann. 1137 exstructum a pluribus nobilibus viris hujus loci. — Privil. Eugenii III ann. 1153, CLXXX, 1561. — Charta D. Bernardi Claræv. super dissensione cum Jettenst. monasterio, ann. 1146, CLXXXV, 1825. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1457.

NITARSCHAUSEN (de) S. Mariæ (Sainte-Marie de Nitarsbusen, diocèse de Mayence) parthenon ab Othone Hamberg. episc. fundatus ann. 1120 in pago Tulliefelt, CLXIII, 1180.

NIVERNENSE. *Vide S. SALVATORIS.*

NIVERNENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Nevers) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 600, reedificatum et reformatum ann. 1063. — Privil. Alexandri III, ann. 1159, CC, 145.

NIVERNENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Nevers) monast. ord. S. August. ante VII sæc. fundatum; sed restauratum floruit XII sæc. quo dotatum est ab Hervæo Dolciaci domino. — Privil. Honorii II, ann. 1129, CLXVI, 1297. — Privil. Innocentii II papæ, ann. 1130, CLXXIX, 71.

NIVERNENSE S. VICTORIS (Saint-Victor de Nevers) vetus monast. ord. S. Bened., quod ex florentissimo statu in desolationem et ruinam ceciderat a Wilhelmo Nivar-

nensi comite restauratur et conceditur monast. B. Mariæ de Charitate, ann. 1085, CLI, 1032.

NIVIELLENSIS ou NIVELLE (Nivelles en Brabant) parthenon canonicarum ab illustribus feminis Ita Pippini Landinensis uxore et ejus filia Gertrude exstructum, ann. 640, in quo ipse Pippinus sepultus est, LXXI, 659, LXXXVII, 509. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1048, CXLIII, 811. — Charta Odonis episc. Camerac., ann. 1112, CLX, 1157.

NOBILIACENSE S. VEDASTI (Neuilly en Artois) monast. a S. Vedasto Atrebat. episc. exstructum. — Diploma (spurius) Theodorici regis, ann. 680, LXXXVII, 1528; CI, 677. *Vide ATREBATENSE.* — Innocentii II papæ privil., ann. 1153, CLXXIX, 237.

NOBILIACENSE. *Vide infra NOVALIACENSE.*

NOCIATENSE S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Noci, royaume de Naples) monast. ord. S. Bened. cui multa concessit Benedictus VII papa, ann. 1015, CXXIX, 1589.

NOGARIENSE (Nogaro, Gers) monast. ord. S. August. pro cujus defensione scripsit Innocentius bonis hominibus hujus loci, ann. 1141, CLXXIX, 566.

NOLANUM MONASTERIOLUM (Couvent de Saint-Paulin, à Noie) a S. Paulino institutum juxta tumulum S. Felicis mart. exstructum circa ann. 400, LXI, 51.

NOLANUS (Couvent de religieuses à Noie), parthenon de domo Uboriana, de quo mentio est apud S. Gregorium Magn., sec. VI, LXXVII, 467.

NONANTULANUM SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Nonantola, dioc. de Modène) monast. ord. S. Bened. a Ven. Anselmo abbate et rege Aistulfo exstructum ann. 755, in dioc. Mutinensi, LXXXVII, 1411. — Donatio Immanis dicta Caroli Magni, ann. 774, XCVII, 1002. — Donatio comitissæ Mathildis, XCVIII, 646. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1007, 1103. — Lotharii, ann. 837, CIV, 1161, 1289. — Sergii III privil., CXXXI, 977. — Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 506.

NONANTULANUM S. SILVESTRI (Saint-Silvestre de Nonantola, territ. de Modène) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et privilegia confirmavit, juxta Theodorici abb. petitionem, Marinus II papa, ann. 946, CXXXIII, 878. — Sergius IV abbat. Rodolpho permisit condere parochialem ecclesiam S. Michaeli, CXXXIX, 1502. — Episcopo concessum est Parmen. i ab Henrico II imp., CXL, 250. — Privil. Alexandri II, ann. 1067, CXLVI, 1535. — Innocentii II, ann. 1152, CLXXIX, 161, 446. — Anastasii IV epist. de electione novi abbatis, ann. 1153, CLXXXVIII, 1043. — Alexandri III, ann. 1166, CC, 493, 667, 668, 750, 767, 1041. — Celestini III papæ, ann. 1191, CCVI, 878. — Privil. papæ Innocentii III, ann. 1215, CCXVI, 861; CCXVII, 58, 78, 160, 231.

NONANTULANUM S. MICHAELIS COLLEGIUM CANONIC. (Chanoines de Nonantola) monast. cujus abbati quædam restituenda præcepit Alexander III, ann. 1178, CC, 1187, 1291. — Item Clemens III, ann. 1188, CCIV, 1398. — Celestini III admonitio de quibusdam reprehendis, ann. 1197, CCVI, 1225. — Innocentii III epist., ann. 1212, CCXVI, 569.

NONNIACUM seu MEMACUM (Mémac, diocèse de Limoges) monast. a S. Aredio fundatum, et ab eodem fratribus S. Martini Turon. concessum, ann. 572, LXXI, 1144.

NONUM MONAST. in insula Gadio (Cadix) in Hispania exstructum a S. Fructuoso episc., ann. 663, LXXXVIII, 1089.

NORTHAMPTONIENSE S. ANDRÆ (Saint-André de Northampton, Angleterre) monast. ord. S. Bened. in Anglia, cujus possessiones et iura confirmavit S. Hugo, Lincoln. episc., XII sæc. exeunte, CLIII, 1120. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCV, 953.

NORTONIENSE forte idem monast. ac præcedens.

NORTWICENSE SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Norwich, en Angleterre), monast. ord. S. Bened. ab Herberto episc. fundatum ann. 1096. — Privil. Paschalis II, ann. 1117, CLIII, 432.

NOSTLATENSE (Nostlat, dioc. d'York, Angleterre) monast. cui privilegium concessit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 637.

NOVA CELLA ou JUVINIACENSE (Juviniac, arr. de Montpellier) monast. ord. S. Bened. ab abbate Anianensi Benedicto exstructum haud procul a suo monast. et a Carolo Magno confirmatum diplom. ann. 799, XCVII, 988.

NOVALIACENSE seu NOBILIACENSE SS. JUNIANI ET HILARI (Saint-Hilaire ou Saint-Juden de Noailles, diocèse de Poitiers) monast. ord. S. Bened. S. Juniano olim consecratum, ann. 559. — Abbas Otto illud transiit a Mariaco ad Nobiliacum, ann. 779. — Varia dona eidem contulere Carolus Magnus et Ludovicus Pius,

ann. 795, CIV, 979. — Privil. Gelasii II papae, ann. 1118, CLXIII, 502.

NOVALICIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Novallice, en Piémont) monast. ord. S. Bened. fundatum in valle Segusia ab Abbate, ann. 759, LXXXVIII, 1290. — Caroli Magni dipl., ann. 775, XCII, 997. — Renovatio testamenti Abbonis a Carolo Magno, *ibid.*, 1056. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1009. — Lotharii dipl., ann. 825, CIV, 1151.

NOVALIS (de) S. MARIE. *Vide Crassense.*

NOVARIENSE (Novare, dans le Milanais) monast. ord. S. August. cujus possessiones et iura confirmavit Innocentius II papa, ann. 1152, CLXXX, 141.

NOVIENSE (Novi ou Novion, ancien diocèse de Reims, Ardennes) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 548, de quo Alexander III archiepisc. Rhemensis scripsit ut illi restituantur quae injuste eidem ablata fuerunt, ann. 1170, CC, 622, 625. — Innocentius III quandam compositionem cum comite Regitestense confirmavit, ann. 1210, CCXVII, 200, 221.

NOVEM FONTIUM, S. GILBERTI (Saint-Gilbert de Neufonts, diocèse de Clermont) monast. ord. Præmonst. fundatum circa 1150, a nobili viro Gilberto e Terra Sancta reduec, qui ejusdem monast. primus abbas fuit. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1355.

NOVIACENSIS prioratus. *Vide supra Novientense.*

NOVIBURGENSE alias VALLIS S. GEORGII (Saint-George de Neubourg ou Georgenthal, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. a Sizzone comite fundatum in Thuringia, ann. 1045. — Epist. qua cardinalis Conon accessit Theogerum hujus monast. abb., ann. 1118, CLXIII, 1455.

NOVIGENTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Nogent-sous-Coucy, Aisne) monast. ord. S. Bened. conditum ab Alberico Coëciacensi domino, et Adela ejus uxore, ann. 1076. — Hoc illustravit Gilbertus abbas, CLVI, 9. — Abbatibus hujus monast., CLVI, 1125. — Donatio Hugonis Suevion. episc. *ibid.* — Alexandri III privileg., ann. 1174, CC, 985, 1036.

NOVIENTENSE seu EBERSHEIMENSE (Neu-Villier en Alsace) monast. ord. S. Bened. in dioc. Argentinesis fundatum a Sigebaldo episc., vii s. c. — Diploma Theodorici regis, ann. 685, LXXXVII, 1534. — Charta Carolomanni regis, ann. 770, XCVI, 1578. — Dipl. Caroli Magni, ann. 810, XCII, 995, 1080. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1000, 1052, 1180. — Lucii III privileg., ann. 1185, CCI, 1217.

NOVIGENTENSE S. DIONYSII (Nogent-le-Rotrou) monast. ord. S. Bened. a Goffrido comite de Mauritia (Mortaigne) exstructum super Igouam (l'Huine) in dioc. Carnot. ann. 1094. — Privil. Urbani II, ann. 1095, CLI, 455. — De hujus monast. fundatione, CLXII, 1405. — Privil. Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1472.

NOVIGENTENSE (Saint-Cloud, olim Nogent) monast. a S. Clodoaldo Chlodomeris regis filio qui elapsus e caede fratrum suorum monachus et presbyter factus est, et monast. condidit ann. 560 prope Lutetiam, in quo obijt et sepultus est. Sed a Northmannis dirutum collegiata ecclesia nunc in eo exstat loco, LXXVI, 258 not., CXXXVIII, 204.

NOVIOMENSIS PARTHENON a S. Eligio episcopo et rege Dagoberto conditus, ann. 660, LXXXVII, 515. — Sancta Godebertha prima fuit abbatisa, CL, 1520. — Parthenon hic transisse videtur ad monachos xii s. c. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1211, CCXVI, 401; CCXVII, 264.

NOVI PORTUS S. MARIE (Sainte-Marie de Porto-Nuovo, Etats de l'Eglise) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones atque privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1177, CC, 1123. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1262.

NOVO BURGO (de) (Neuberry, comté de Berk, Angleterre) monast. ord. S. Aug. cui privileg. concessit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 640. — Epist. Innocentii ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1128.

NOVO CASTRO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Neufchâtel, en Suisse) monast. ord. S. Aug. cujus bona confirmavit Celestinus III, ann. 1119, CCVI, 1119. — Epist. Innocent. III, ann. 1205, CCXV, 174; CCXVI, 822; CCXVII, 176.

NOVUM MONASTERIUM. *Vide Amighemense, Cablionense, Pictavienae.*

NUEMBURGENSE. *Vide Mariæ (S.) de Castro Novo.*

NUGARULENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Nogaroulet, diocèse d'Auch) monast. ord. S. Aug. cujus bona privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1169, CC, 574.

NUGUBIENSE et NURKIENSE monasteriola canonici

corum infra Turritanum et Empuritanam dioceses in Neapolitano regno exstructa a Gunnario domicello, ann. 1117. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 423.

NUTSCELLESE (Nutcell, comté de Southampton, en Angleterre) monast. ord. S. Bened. in quo studiorum causa juvenis missus est S. Bonifacius, ineunte vii s. c., LXXXIX, 658.

NUNDRACENSIS (probablement Nérès, anc. dioc. de Bourges, Allier) prioratus cujus abbat. scripsit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 222.

OBAZINÆ (Obazine ou Aubazine, près de Brives, Corrèze) parthenon de quo mentio fit in Epistol. Innocentii ad abbat. Silvæ Majoris, ann. 1206, CCXV, 1051.

OBERMUNSTERIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Obermunster, diocèse de Ratisbonne) parthenon a S. Henrico II Imper. conditus apud Ratispon., ann. 1010, CXL, 289.

OBONNENSE S. MARIE seu S. MICHAELIS (Sainte-Marie d'Obonne) monast. ord. S. Bened. exstructum in Hispania ab Adelgastro, regis Sionis filio, ann. 780, XCVI, 889.

OCRIENSE. *Vide DAMIANI (S.).*

OFFONIS CELLA. *Vide SCHULTERANENSE.*

OLLONA (de). *Vide S. CHRISTINÆ.*

OMENSE (Om, en Danemark) monast. ord. S. Bened. ex loco Cara Insula dicto translatus, cui privileg. concessit Alexander III, 1174, CC, 1004. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CII, 1463.

OMNIUM SANCTORUM IN NIGRA SILVA (abbaye de la Toussaint, en Forêt-Noire, diocèse de Strasbourg) monast. ord. Præmonst. cui privileg. concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXVII, 103.

ONIENSE seu DE ONIA SILVÆ (abbaye de la forêt d'Heugne, dioc. de Bourges) monast. a S. abbate Ciso fundatum, circa ann. 500, LXX, 1085.

ONIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur d'On, diocèse de Burgos, en Espagne) monast. ord. S. Bened. exstructum a rege Saucio, cujus regimen commissum est S. Odiloni Cluniac. abbati xi s. c., CXLII, 857. — Privil. Innocentii III ann. 1210, CCXVI, 249, 250.

ORATORIO (de) S. MARIE (Notre-Dame de Lorcux ou Louroir, anc. dioc. d'Angers) monast. ord. Cisterc. a Fulcone Andegav. comite exstructum ann. 1121. — Charta Henrici II Angl. regis, 1175, CCVII, 1161. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1132.

ORATORIO (de) S. EBRULFI seu S. ANGARIISMÆ (Oroer, diocèse de Beauvais) monast. ord. S. Bened., primum S. Ebrulfi (saint Evre), delude S. Angarismæ in honorem dicatum, de quo mentio fit in testam. S. Ansegisii, Fontanell. abb., ann. 853, CV, 745.

ORBACENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Orbaix, diocèse de Soissons) monast. ord. S. Bened. fundatum a S. Reolo seu Reulo (S. Rigule), Rhemensis archiepisc., ann. 680. — Gottescalcus monac. hic hæresim retractavit, ann. 668, CXXI, 545.

ORBIONENSE seu URBIONENSE. *Vide Crassense.*

ORDORFENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Ordorf, dioc. de Mayence) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio Mogunt. episc. conditus, circa 740, LXXIX, 646; CXIX, 686.

ORGANO (in) S. MARIE. *Vide VERONENSIS PARTHENON.*

ORICOLI (S.) DE SENUCO (Saint-Oriel de Senuec, près de Grand-Pré, Ardennes) parvum monasterium S. Remigio Rhemensis subjectum, cujus prior fuit Robertus quondam S. Remigii abbas. Epist. Calixti II papae, ann. 1122, CLXIII, 1247.

ORIENTII (S.) AUSCIENSE (Saint-Orient d'Auch) ab initio mera fuit ecclesia in qua sepultus est S. Orientius episc. cui postea annexa est abbatia sub ejusdem abbatis nomine, vi s. c., LXXI, 907. — Ad Cluniacenses transiit simplex factus prioratus. — Privil. S. Leonis IX papae, ann. 1154, CXLIII, 745. — Epist. Alberici Ostien. episc. de concordia monast. hujus cum Auscien. episc., ann. 1100, CLV, 1631. — Privil. Paschalis II, ann. 1104, CLXIII, 152.

ORTEGA DE S. JOANNIS (Saint-Jean d'Ortega, dioc. de Burgos, en Espagne) monast. in ejus gratiam scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 254.

ORTICARIENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel d'Orticaria, dans le Pisan, Toscane) monast. ord. S. Bened. Camald. cui privileg. concessit Clemens III papa, ann. 1188, CCIV, 1282.

OSENSE. *Vide AUGENSE.*

OSITHÆ. *Vide CHUSENSE.*

OSPELLENSE S. SILVESTRI (Saint-Silvestre d'Ospello, diocèse de Foligni, en Ombrie) monast. ord. Camald. cujus priorem ad obedientiam Camald. monac. revocat Celestinus III, ann. 1193, CCVI, 1076.

OSTERHOLTENSE (Osterholz, diocèse de Brême) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Clemens III, ann. 1184, CCIV, 1582.

OSTERHOLTENSIS parthenon, qui precedenti monast. annexus videtur, de quo idem Clementis privilegium mentionem facit. *Ibid.* — Privilegium Innocentii III, ann. 1216, CCXVI, 238.

OSTERHOWENSE S. MARGARETÆ (Sainte-Marguerite d'Osterhofen, en Bavière) monast. ord. S. Bened. a S. Firminio olim exstructum sub Otone duce, postea restauratum est ab Odone Bamberg. episc., ann. 1110; et ann. 1127 ad Præmonst. transivit, CLXXIII, 1282. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1167.

OSWALDI (S.) BARDENIENSE monast. ord. S. Bened. in diocesi. Lincolnensi cui Hugo episc. multas contulit donationes, ann. 1200, CLIII, 1118.

OTHMARSHEIMENSIS S. MARIE (Notre-Dame d'Othmersheim, en Alsace) parthenon exstructus a nobili viro Rudolfo sub Leone VIII papa, x. sæc. — Privil. Eugenii III, ann. 1153, CLXX, 1597.

OTHONIENSE (Ottenbevern, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a rege Nicolao et Hubaldo episc. exstructum ante ann. 1158, quo Paschalis II privil. concessit, CLXIII, 439.

PADERSBORNENSE S. MARIE (Notre-Dame de Paderborn) monast. ord. S. Bened. in suburbio situm, cui immunitas concessa S. Henrico II imper., ann. 1023, CXL, 378.

PADERSBORNENSE SS. CHILIANI ET LIBORII monast. ord. S. Bened. ab imperatrice Gisa exstructum, et Chonradi II imperat. diplomate ornatum, ann. 1030, CLI, 1054, 1060.

PADERSBORNENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Paderborn) monast. ord. S. Bened. cuius iura et possessiones confirmavit Eugenius III, ann. 1146, CLXXX, 1157.

PADOLIRONNENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Padolryne, diocèse de Mantoue) monast. ord. S. Benedicti in agro Mantuano situm cuius monachus exstitit B. Simeon, x. sæc. canonizatus. — Privil. Benedicti VIII, ann. 1024, CXXXIX, 1033. — De consecratione ecclesiæ S. Simeonis confess. — Privil. Leonis IX, ann. 1031, CXLIII, 739. — S. Gregorii VII, ann. 1045, CXLVIII, 718. — Urbani II privil., ann. 1088-1099, CLI, 527. — Paschalis II privil., ann. 1107, CLXIII, 226. — Honorius hoc subiecit monast. Cluniaco, ann. 1125, CLXVI, 1229. — Innocentius II privil., ann. 1154, CLXXXIX, 208. — Idem monast. subiecit Cluniacensi Lucius II, ann. 1144, CLXXXIX, 950. — Epist. Eugenii III de obedientia Cluniac. monasterio, CLXXX, 1506. — Alexandri III præceptum quo abbas huius monast. a Cluniaco eligitur, ann. 1166, CL, 435. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1510. — Epist. Innocentii III super electione, visitatione et correctione, ann. 1209, CCXVI, 86.

PALARIA (de). *Vide S. SEBASTIANI.*

PALATIOLO (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Palatiole, en Toscane) monast. ord. S. Bened. in territorio Pisano conditus a S. Valfredo (Valfroi) Lucensi origine, ann. 754, LXXXVII, 1384. — Ipsius fratres parthenon in ejus vicinio exstruxerunt, *ibid.*

PALATIOLO (de) **TREVIRENSI** (Palz, près de Treves) parthenon ab Adela Dagoberti filia et abbatissa conditus ann. 690, LXXXVII, 1312. — Adela testamentum in sui monast. gratiam, ann. 752, LXXXVIII, 1286.

PALMI (de), in dioc. Tudensi (Tuy, en Galice, Espagne) monast. cui scripsit Innocent. III, ann. 1213, CCXVI, 852.

PALNATUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Pannat, diocèse de Périgueux) monast. ord. S. Bened. ante ix. sæc. exstructum, cui præfuit abbas Adalgasius, postea ad Vabrense translatus, CXXXIII, 710.

PANCRATII (S.) DE LEWES (Saint-Pancrace de Lewes, comté de Sussex, Angleterre) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1077 a Willelmo Warena comite et ejus uxore Gundreda. — Epist. Coelestini III, ann. 1196, CCVI, 1162.

PANCRATII (S.) (Saint-Pancrace, à Rome) monast. ord. S. Bened. Romæ exstructum, de quo mentio fit apud S. Gregor. Magn. Nunc seminarium est Carmellitarum Discalceatorum, LXXVII, 657. *Vide inter Rom. monasteria.*

PANCRATII (S.) (Saint-Pancrace, dioc. de Chichester, Angletterre) monast. quod a Cluniaco olim pendebat de quo mentio est in vita Petri Venerab., CLXXXIX, 25. — Guillelmus de Warena illius fundator datur, CXII, 1119. — Priorem habuit aliquandiu Hugonem postea Rhotomag. archiepisc., *ibid.*

PANORMITANUM S. MARIE (Sainte-Marie de Pa-

lerme, en Sicile) monast. sanctimonialium cui decem quædam ab episc. Mazarienti Tustino traditas confirmavit Alexander III, ann. 1175, CC, 1015.

PANORMITANUM S. SPIRITUS (couvent du Saint-Esprit, à Palerme, Sicile) monast. cuius mentio est in epist. Innocentii III super monast. S. Mariæ de Ligno eidem subjecto, ann. 1202, CCXIV, 1167.

PANORMITANUM S. HERMÆ (Saint-Erme de Palerme) monast. hoc ord. S. Bened., unum e sex monasteriis a S. Gregorio Magno exstructis, circa 596, LXXV 257; LXXVII, 835.

PANORMITANUM S. THEODORI (Saint-Théodore à Palerme) monast. ord. S. Bened. cuius abbatem protexit S. Gregorius Magnus, LXXV, 500.

PAPIENSE S. JOANNIS A CIMITERIO (Saint-Jean du cimetière, faubourg de Pavie) monast. cuius bona confirmavit Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 439.

PAPIENSE S. JUVENCI (Saint-Jouvenet de Pavie) collegium canonicorum ad quos scripsit Innocentius III de quodam canonico a se speciatim commendato, ann. 1198, CCXIV, 104.

PAPIENSE S. PETRI COELI AUREI (Saint-Pierre-au-Ciel-d'or) monast. ord. S. Bened. prope Papiam in Lombardia a rege Luitprando conditum paulo ante ann. 722, cuius bona privilegiaque confirmavit Joannes XV, ann. 986, CXXXVII, 827. — Diplom. Chonradi II, ann. 1033, CLI, 1065. — Privil. Alexandri II, ann. 1069, CXLVI, 1553. — Paschalis II, ann. 1102, CLXIII, 84, 148, 568.

PAPIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur, à Pavie) monast. ord. S. Bened. ab imperatrice Adeïda fundatum et dotatum juxta Ticinum, cuique largas immunitates concessit Joannes XIII, ann. 972, CXXXV, 993, 995. — Epist. Paschalis II, CLXIII, 200. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1174. — Innocentius II privil., ann. 1132, CLXXXIX, 158. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1026. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 139.

PARACLETENSE S. THOMÆ. *Vide ELENHOLTENSE.*

PARACLETENSIS SS. TRINITATIS (Le Paraclet ou la Sainte-Trinité, à Saint-Aubin, dioc. de Troyes) parth. a Petro Abaelardo conditus ann. 1127 sub Allone episc. in gratiam Heloissæ et ejusdem consortium e suo monast. ejectarum, CLXXVIII, 15. — SS. Pontificum privilegia pro eo parth., *ibid.*, 1847. — Catalogus abbatissarum Paraclet., *ibid.*, 1849. — Innocentius II eum sub sua suscepit protectione, ann. 1131, CLXXXIX, 114, 259, 569. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXXIX, 850. — Eugenii III, CLXXX, 1291. — Privil. Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1028. — Adriani IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1448, 1529, 1539. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 207.

PARASIO (de) (Paray-le-Moûneau, Seine-et-Oise) parth. ord. Cist. cuius Innocentius III bona confirmavit ipsi a Roberto de Malovicino collata, ann. 1209, CCXVI, 157.

PARCENSE S. MARIE (Notre-Dame du Parc, près de Louvain, Belgique) monast. ord. Præmonst. a Godefrido Barbato, Flandrensi comite conditum, ann. 1129, et Gualtero S. Martini abbati traditum. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXXIX, 602. — Epist. sanctæ Hildegardis abbatissæ ad Philippum abbatem, CXCIII, 271, 277.

PARCI DOMINARUM (Le Parc-aux-Dames, ou le Parc Bouille, près de Crépy, Oise) parthenon ord. Cisterc. fundatus, ann. 1205, ab Alienora S. Quintini comitissa, et Philippo Augusto rege. — Privil. Innocentii III, ann. 1210, CCXVII, 201.

PARISIACENSE IN ALSACIA (Paris, dioc. de Strasbourg, Alsace) monast. ord. S. Cisterc. cuius bona privilegiaque confirmavit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1339. — Ibi claruit Guntherus monach., ann. 1212, CCXII, 9.

PARISIENSE COLLEGIUM CANONICORUM S. MARIE (Le chapitre de Notre-Dame de Paris) cuius bona confirmavit Joannes XIII, ann. 1006, CXXXIX, 485. — Charta Stephani Parisien. episc., ann. 1124, CLXXIII, 1421. — Privil. Alexandri III, ann. 1164, CC, 525, 535, 760, 998. — Petrus Cantor claruit ann. 1197, CCV, 9. — Authentica quædam ejus ecclesiæ, ann. 1169, CCV, 909, 910, 911. — Coelestini III privil., ann. 1190, CCVI, 1168.

PARISIENSES S. OPPORTUNE (Sainte-Opportune, à Paris) canonici Regulares quorum bona confirmavit Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1630. — Privil. Alexandri III, ann. 1178, CC, 1185. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1479.

PARISIENSE S. PETRI (Saint-Pierre) monast. cuius basilica exstructa est a Chlodoveo II et S. Chlotilde, postea S. Genovefæ dicata est, ann. 545, LXXI, 269.

PARISIENSE S. THOMÆ (Saint-Thomas-du-Louvre) monast. ord. Præmonst. ab ipso S. Norberto fundatum,

ut fert privil. Urbani II, ann. 1187, CCH, 1487. — Privil. Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1444.

PARISIENSE S. VINCENTII. *Vide* S. Germani a Pratis. *Vide insuper* monast. S. Dionysii, S. Eligii, S. Genovevæ, S. Germani Antissiod., S. Maglorii, S. Martini de Campis, S. Marcelli, Montis Martyrum, SS. Trinitatis, S. Victoris, etc.

PARISIENSE SS. TRINITATIS (Couvent de la Sainte-Trinité, à Paris) monast. a fratre Joanne institutum cujus regula ab Innocentio III memoratur et probatur, ann. 1198, CCXIV, 444.

PARMENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Parme) monast. ord. S. August. cujus possessiones atque privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1141, CLXXIX, 556. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1111.

PARMENSIS S. ALEXANDRI (Saint-Alexandre de Parme) parthenon exstructus ante ann. 1138, quo, rogatu pie Agnetis abbatissæ, privilegium ei concessit Innocentius II, ann. 1138, CLXXIX, 387. — Privil. Celestini III, de nova S. Cæcilie ecclesia huic monast. asserta, ann. 1193, CCVI, 1081; alia ejusdem epistola, 1219.

PARMENSE SANCTÆ FELICULÆ (Sainte-Félicole ou Félicole de Parme) monast. ord. S. August. quod sub sua suscepit protectione Adrianus IV papa, ann. 1162.

PARMENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Parme) monast. ord. S. Bened. Casinensi subjectum cujus possessiones et jura confirmavit Lucius II papa, ann. 1144, CLXXIX, 853. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1039. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 622.

PARMENSIS S. PAULI (religieuses de Saint-Paul, à Parme) parthenon cui Urbanus III parthenonem subjecti S. Mariæ de Castello Godo, ob sanctimonialium pravos mores, ann. 1187, CCH, 1480.

PARRASIO (de). *Vide supra* PARASIO.

PARVA PONTE (de). *Vide* BRUNDISINUM.

PASSENSE S. MARTINI (Saint-Martin du Pas, dont le lieu n'est pas indiqué, et peut-être Saint-Martin du Parc, Eure) prioratus ord. S. August. a Majori Monasterio distractum, et S. Martino de Campis concessum ab Alexandro III, ann. 1164, CC, 518.

PASSINIANUM (Passignano, en Toscane) monast. ord. S. Bened. inter Florentiam et Senas situm, cujus prior Petrus et Rusticus abbas ad S. Joannem Gualbertum confugerunt et suo illi commissio monasterio sub ejus magisterio vixerunt, circa 1045, CXLVI, 775. — Privil. Gregorii VII, ann. 1085, CXLVIII, 721. — Alexandri III, ann. 1179, CC, 1193. — Epist. Celestini III, de S. Joan. Gualberti translatione, ann. 1194, CCVI, 1035.

PASSU (de). *Vide* DIONYSII.

PATAVIENSIS CANONIA (chapitre de Padoue) cujus bona et possessiones confirmavit Henricus III imper., ann. 1047, CLI, 1102.

PATAVIENSE S. JUSTINÆ (Sainte-Justine de Padoue) monast. ord. S. Bened. fundatum extra civitatem ab Opilio patricio; confirmavit ipsius privilegia Henricus IV imper., CLI, 1161. — Privil. Alexandri III abbati hujus monast. concessum, ann. 1177, CC, 1146.

PATAVIENSIS S. PETRI (religieuses de Saint-Pierre, à Padoue) parthenon qui, juxta petitionem Theophilæ abbatissæ, privilegium obtinuit a Clemente III papa, ann. 1091.

PATERNIACUM (Payerne, diocèse de Lausanne, en Suisse) monast. ord. S. Bened. ab Alaide, Henrici II imper. uxore, et Rodulfo viro nobili exstructum; ab Odilone vero Pateriac. abb. reedificatum super litibus hucus Everdunensis, in episcopatu Lausannensi, ann. 1022, CXLI, 861 not.; CXLI, 858, 75.

PATERNIANI (S.). *Vide* FULIGNATENSE.

PATRICIACUM seu PRINCIPACUM S. EUSITII (Presy-sur-Cher) monast. ord. S. Bened. in quo S. Eusitius primum vitam monast. professus est in dioc. Bituricensi situm, ann. 551, LXXI, 890 not. — Ibidem vixit Marianus reclusus sub abbate Paterio, circa ann. 515, LXXI, 884.

PATRICII (S.) monast. *Vide* YNSWYTHINENSE.

PAULI (S.) NARBONNENSE (Saint-Paul, à Narbonne, monast. ord. S. August., ante ann. 1095 institutum. — Epist. Urbani II ad Guillelmum abb. hujus monast., ann. 1095, CLI, 560.

PAULI (S.) IN CARINTHIA (le couvent de Saint-Paul en Carinthie, Allemagne) monast. ord. S. Bened. in dioc. Pataviensi a quodam comite violenter aliquando occupatum sub Rodolpho imper., cui denuntiatur est illud facinus, ann. 1279, XCVIII, 765. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 523.

PAULI (S.) ROMANUM. *Vide* ROMANUM.

PAULI (S.) IN ARGONNA (Saint-Paul en Argonne) monast. ord. S. Bened. prope Verdunum exstructum, a Wicfrido episc. restauratum est ann. 1131 pro

canonicis ord. Premonst. — Calixti privil., ann. 1120, CLXIII, 1176. *Vide* VIRDUNENSE.

PAULIACENSE IN ARVERNIS videtur collocandum monast. in quo diu reconditæ sunt S. Saturnini mart. reliquæ, iv sæc., LXXI, 750.

PAUSENSE S. MARIE (Notre-Dame de Pauso, diocèse de Cirenza, Naples) monast. ord. S. Bened. in dioc. Acheruntina exstructum quod Urbanus II privil. ornavit, sed apocryphum est instrumentum, CLI, 114, 565.

PAVILIACENSIS et PAULIACENSIS (Sainte-Austreberte de Pavilly, anc. diocèse de Rouen) parthenon a S. Austreberta abbatissa conditus, in dioc. Rothomagensi, ann. 650, postea translatus est prope vicum vulgo dictum *Montreuil-sur-mer*, xi sæc., hortante Urbano II papa, epist. ann. 1091, CLI, 535.

PEGAVIENSE (Pégau, dioc. de Mersebourg, en Misnie) monast. ord. S. Bened. exstructum paulo ante ann. 1104, quo Paschalis II papa illud suscepit sub sua tutela, CLXIII, 126. — Epist. Innocentii III, de controversia inter episc. Merseburg et illud monast., ann. 1198, CCXIV, 279, 285; ann. 1205, CCXV, 603, 645; ann. 1210, CCXVI, 505, 871.

PENNENSE. *Vide* S. BARTHOLOMÆI.

PENSAURIENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Pesaro, Etats de l'Eglise) canonici cujus bona confirmavit Celestinus III, ann. 1197, CCVI, 1217.

PENTALE, sic aliquando dicitur Dolense monast. *Vide* DOLENSE.

PEONENSE seu PHÆONENSE monast. in Galatia exstructum a S. Fructuoso, ann. 670, LXXXVII, 1089.

PERCENSE seu PERTICENSE. *Vide* NOVIOMONTUM.

PEROALLO (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Perallo, dioc. de Gènes, en Piémont) monast. ord. Cisterc. exstructum ante ann. 1211 quo Innocentius III illud sub protectione sua suscepit, CCXXI, 514.

PERSENIA (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Perseigne, anc. dioc. du Mans) monast. ord. Cisterc. a Wilhelmo III, Bellismensi comite, fundatum ann. 1145. — Ibi claruit Adamus abbas, ann. 1203, CCXI, 579. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXV, 255, 1560; CCXVI, 620. — De reformatione S. Martini Turonens., CCXVII, 109, 187.

PERSHORENSE (Persore, diocèse de Worcester, Angleterre) monast. ord. S. Bened. in dioc. Wigornensi exstructum cujus Fulbertus abbas meritis S. Oswaldi salutem debuit, ann. 980, CXLVII, 1194. — Abbas Guido adfuit concilio a B. Anselmo celebrato sub Henrico rege, ann. 1102, in urbe Londoniensi, CLIX, 438.

PERUSINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Pérouse) monast. ord. S. Bened. extra urbem situm, cujus bona et jura confirmat Paschalis II, ann. 1115, CLXIII, 574. — Privil. Innocentii II, ann. 1157, CLXXIX, 514. — Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 828. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1029. — Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 711.

PERUSINUM. *Vide* S. ANASTASII.

PERUSINUM S. MARIE. *Vide* VALLIS PONTIS.

PERUSINUM S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Pérouse) monast. ord. S. Bened. ad cujus abbatem scripsit S. Gregorius VII super cœnobio S. Anastasii cui tunc præerat indignus abbas, ann. 1074, CXLVIII, 575.

PETERSHAUSENSE seu PETERSHUSANUM S. GREGORII (Saint-Grégoire de Petershausen, diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. super Rhenum in Constant. dioc. exstructum a Gebhardo episc. et Augiensis subditum ann. 983, cujus initia describuntur, CXLIII, 506 et seqq. — Charta Joannis XVI, ann. 989, CXLIII, 512. — Privil. Gregorii V, 593.

PETIS (de) (Petz ou Pest, diocèse de Vesprim, en Hongrie) monast. cujus abbat scripsit Innocentius III de Græcorum ecclesiis, ann. 1204, CCXV, 352.

PETINGENSE (Petoghen-les-Oudenarde, Belgique) monast. ord. S. August. in quo Rainaldus Rhem. archiep. monachos introduxit ann. 1130, CLXXII, 1541.

PETRAGORICENSES CANONICI (chapitre régulier de Périgueux) quorum abbas ipse episcopus erat et S. Fronto patronus. Ann. 1104 concesserunt Eadunil silvæ partem quæ Salvitas dicitur B. Roberto de Arbrissello pro sustentatione monialium Fontis Ebraidi, CLXII, 1093.

PETRI (S.) seu EGIDII NEMAUSENSE (Saint-Pierre et plus souvent Saint-Gilles de Nîmes) monast. ord. S. Bened. a B. Egidio fundatum, ante ann. 846. — Epist. Adriani III, ann. 886, CCXVI, 974. — Privil. Urbani II, ann. 1093, CLI, 425. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXIV, 1053.

PETRI (S.). *Vide* AUREA VALLIS.

PETRI (S.) DE LANDELINA (Saint-Pierre de Landelin, diocèse de Poligny, en Ombrie) monast. ord. S.

Bened. a comitibus de Monaldo, et Rodulfo Lamberti fundatum et episcopo Fuliginensi ab eisdem concessum ann. 1153. — Privil. Anastasii IV, CLXXXVIII, 1043.

PETRI (S.) AD MONTES sive DE MONTIBUS (Saint-Pierre-aux-Monts, de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. Bened. a Roberto I episc. fundatum, ann. 1028. Decret. Alexandri III, ann. 1172, CC, 775.

PETRI (S.) MONASTERIUM (Saint-Pierre-le-Moûtier, diocèse de Nevers) monast. ord. S. Bened. exstructum circa ann. 810. — Epist. Innocentii III ad abbat. de subjectione monast. Menatensis inter episcop. Claromont. et Cluniacenses controversa, ann. 1215, CCXVI, 963.

PETRI (S.) DE MONTIBUS (Saint-Pierre des Monts, diocèse d'Alecala) monast. ord. S. Bened. in pago Complutensi, in Hispania, a S. Fructuoso conditum, ann. 610, ejus S. Valerius abbas fuit, LXXXVII, 417, et ab abbate Gennadio restauratum, XI sæc., *ibid.*

PETRI (S.) DE MONTE (Saint-Pierre du Mont, diocèse de Metz) monast. ord. Præmonst. fundatum, ann. 1090, a Mathilde Bonifacii Lotharingæ ducis filia. — Adriani IV decretum de gerendo superpelliceo, ann. 1154, CLXXXVIII, 1372.

PETRI (S.) DE REGULA (Saint-Pierre de la Réole, anc. dioc. de Lescar, Béarn) monast. ord. S. Bened. ann. 977 exstructum, episcopo Lascurensi asseritur a Paschali II, ann. 1114, CLXIII, 353.

PETRI (S.) PUELLARIS (Saint-Pierre-le-Puellier, diocèse de Poitiers) parthenon fundatus a nobili matrona Monegundi, cujus ipsa prima fuit abbatissa, LXXI, 1087. — Postea transit ad canonicos sæculi. S. Martini Turon., *ibid.*, 1089 not.

PETRI (S.) IN PIXIDE (Saint-Pierre-au-Bassin, dioc. de Florence) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 973.

PETRI (S.) IN CAMPO (Saint-Pierre del Campo, diocèse de Chieti, Naples) monast. in dioc. Theatina situm de quo mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

PETRI (S.) COELI AUREI. *Vide* PAPYENSE.

PETRI (S.) DE CELLARIA (Saint-Pierre de Cellaria, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. subjectum monasterio S. Mariæ in Pulsano; de eo mentio est in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

PETRI (S.) DE VALERIIS (Saint-Pierre-les-Vallières, dioc. de Narbonne) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Rainardo Amati exstructum ante ann. 1114 quo Paschalis II illud privilegio ornavit, CLXIII, 360.

PETRI (S.) MILIONNENSIS (Saint-Pierre de Melon) monast. ord. S. Bened. quod a fundamentis reedificavit Sequinus Senonensis archiepisc. ann. 999, CXLII, 772.

PETRI (S.) VIVI (Saint-Pierre-le-Vif, diocèse de Sens) parthenon a regina Theodechilde exstructus, circa ann. 564, LXXI, 290. — Ingoara monialis multa ei bona contulit, ann. 711, LXXXVIII, 1258. — Diploma Ludovici Pii ann. 822, CIV, 1111. — Cum pene eversus jaceret a Seguino archiepisc. restauratus est x sæc. qui in eum monachos introduxit ann. 999. — Odorannus ibi floruit ann. 1018, CXLII, 766, 773. — Epist. Hugonis Lugd. episc. ad Senon. archiepisc. ann., 1099, CLVII, 522. — Epistola Cononis card. ad Lingon. episc. pro Arnaldo abbate ann. 1119, CLXIII, 1437. — Arnaldi abbat. scripta, 1175. — De S. Abbone abb. et postea episcop. viii sæc., CLXXV, 1397.

PETRI (S.). *Vide* Cabillonense, Carnotense, Gandense, Eugubinese, Faventinum, Florentinum, Heisterbacense, Mellicense, Mutinense, Padersbornense, Papiense, Vienne, et alia longe plura.

PETRIBURGENSE (Petersbury, en Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Anglia celebre cui multa concessit Edwardus rex et cujus jura et possessiones confirmavit Willelmus Conquestor, ann. 1081, CXLIX, 1533. — Eugenit III privil., ann. 1146, CLXXX, 1160, 1163.

PETRONILLÆ (S.) DE DUOBUS CASTELLIS (Saint-Pétronille-des-deux-châteaux, du diocèse de Parenzo, en Italie) monast. de quo agitur in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

PETROSA (de) SANCTÆ Mariæ (Notre-Dame de la Peyrouse, diocèse de Périgueux) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1153; de hujus monast. abbate questio est in epist. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1101.

PHALEMPINO (de) S. CHRISTOPHORI (Saint-Christophe de Phalempin, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. a Rogerio comite et ejus conjuge Ogiva exstructum paulo ante 1110 quo Paschalis II privil. concessit, CLXIII, 270. — Alexandri III, ann. 1159, CC, 110.

PHARENSIS PARTHENON pro FARENSE quod videsis. PHYTUVANGENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Phytwangen, dioc. d'Augsbourg, en Bavière) mo-

nast. ord. S. Bened. quod Wigo decanus et abbas fundavit et imperatrici Adheleide commendavit, ann. 970, CXXXVII, 9.

PICTAVIENSE S. HILARII (Saint-Hilaire de Poitiers) monast. ord. S. August. quod privilegiis ornavit S. Gregorius VII papa, ann. 1074, CXLVIII, 651. — Epist. Innocentii III, ann. 1311, CCXVI, 445.

PICTAVIENSIS SS. TRINITATIS (Sainte-Trinité de Poitiers) parthenon cujus abbatissæ Elisabeth privil. concessit Calixtus II, ann. 1119, CLXIII, 1119.

PICTAVIENSIS S. CRUCIS (couvent de Sainte-Croix, à Poitiers) parthenon a S. Radegunde fundatus et dotatus, cum diaconissæ velum e S. Medardi manibus suscepisset apud Noviomagum, ann. 535, LXXI, 521; LXXII, 653. — Privil. Urbani II, ann. 1090, CLI, 328.

PICTAVIENSIS S. RADEGUNDIS (Sainte-Radegonde de Poitiers) monast. ord. S. Bened., vi sæc. exstructum a R. Radegunde regina. — Epist. Innocentii III ad priorem, ann. 1212, CCXVI, 798.

PICTAVIENSE S. CYPRIANI (Saint-Cyprien, près de Poitiers) monast. ord. S. Bened. a Pippino rege exstructum ann. 878, reedificatum est ann. 931, in suburbio super fluvium (L.num. — Privil. Joannis XI, ann. 931, LXXXII, 1062. — Item Urbani II, ann. 1093, CLI, 368, 369.

PICTAVIENSE SS. JOANNIS, SIMONIS ET JUDÆ (le Moûtier-Neuf ou Saint-Jean de Poitiers) monast. ord. S. Bened. a pio Willelmo Pictaviensi comite conditum in ejusdem civilatis suburbio et postea ab eodem Cluniacensi regimini subjectum. — Privil. S. Gregorii VII papa, CXLVIII, 666. — Privil. Urbani II, quo ei concessit S. Nicolai ecclesiam ab Agnete comitissa ædificatam, ann. 1093, CLI, 367. — Privil. ejusdem, CLI, 461. — Innocentii decretum, ann. 1211, CCXVI, 542.

PIGAVIENSE. *Vide supra* PEGAVIENSE.

PILLERENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Pillero) monast. Italie cujus situs non notatur. — Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 50.

PINEROLENSE S. Mariæ (Notre-Dame de Pignerol, en Savoie) monast. ord. S. Bened. ab Adalaida comitissa fundatum in Sabaudia, quod privilegiis ornavit S. Gregorius VII papa, ann. 1083, CXLVIII, 705. — Privil. Calixti II papa, ann. 1122, CLXIII, 1261.

PINETA (de) S. Mariæ (Sainte-Marie de Pineta, en Toscane) monast. ord. S. August. cujus bona privilegiaque confirmavit Adrianus IV, ann. 1156, CLXXXVIII, 1481.

PINETUM (couvent de Pineto, dans la campagne de Rome) monast. antiquissimum in pago Romano situm, et a Machario et Rufino illustratum iv exeunte sæc., XXI, 116.

PINCHONIO (de) HOSPITALIS DOMUS DEI (Frères Hospitaliers de la Maison-Dieu, Hôtel-Dieu de Perquigny, Somme). — Privil. Innocentii III, ann. 1212, CLXVII, 216.

PINNA (de) monast. in dioc. Genuensi situm, de quo mentio fit in epistola Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1443.

PINNA (de) S. JOANNIS monast. in Hispania situm, a rege Sancio restauratum et ab Alexandro II papa privilegio ornatum, ann. 1071, CXLVI, 1362. — Epist. Urbani II ad abbatem de decimis S. Saturnini non auferendis, 1094, CLI, 374.

PINU (de) S. Mariæ (Notre-Dame du Pin, diocèse de Poitiers) monast. ord. Cisterc., exstructum ann. 1120-1141 a Giraldo de Salis. — Epist. Innocentii III, ann. 1208, CCXV, 1560.

PIRO (de) S. PETRI (Saint-Pierre-du-Poirier, dans le comté de Trévise) monast. ord. S. Bened. cui privil. concessit S. Henricus II imper., ann. 1017, CXL, 533.

PISANUM S. MICHAELIS (Saint-Michel de Verruque, près de Pise) monast. ord. S. Bened. quod tuendum suscepit S. Gregorius VII papa et ejus possessiones privilegio confirmavit, ann. 1077, CXLVIII, 681. — Privil. Adriani IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1436. — Innocentii III, ann. 1209, CCXVI, 187.

PISANUM S. ZENONIS (Saint-Zénon de Pise) monast. ord. S. Bened. cujus bona atque jura privilegio confirmavit Gregorius VII papa, ann. 1080, CXLVIII, 698.

PISANUM S. Mariæ (Sainte-Marie de Pise) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio confirmavit Joannes XVIII, 1007, CXXXIX, 1486. — Privil. Victoris II, ann. 1053, CXLIII, 812. — Alexandri II papa, ann. 1062, CXLVI, 1283. — Innocentii II, ann. 1137, CLXXIX, 521. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 989. — Adriani IV epist., ann. 1161, CLXXXVIII, 998. — Alexandri III epist.,

ann. 1168, CC, 556, 561, 563, 1053. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1445.

PISCARIENSE (S.) CLEMENTIS (Saint-Clément de Pescara, royaume de Naples) monast. ord. S. Bened., sub Leone IX exstructum, cujus iura et possessiones confirmavit Calixtus II, ann. 1121, CLXIII, 1201. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1625. — Alexandri III, ann. 1166, CC, 409, 558, 682, 866, 1235, 1286. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 881.

PISINO (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel de Pistin, dioc. de Parenzo, en Italie) monast. de quo fit mentio in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

PISTORIENSE S. ANGELI (San-Angelo de Pistoie) monast. ord. S. Bened. de quo mentio fit in charta Aivaldi sacerdotis sac. viii, LXXXVII, 1450. — Idem monast. reedificatum Vallumbrosanus congregationi adhaesit circa ann. 1074, CXLVI, 806. — Privil. Clementis III, ann. 1183, CCIV, 1292. — Item Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 534.

PISTORIENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Pistoie) monast. ord. S. Bened. cui variae sunt donationes ab ann. 748 ad 784, LXXXVII, 1450, 1452, 1459, 1441. — Dipl. Caroli Magni sub Adalardo abbate, ann. 812, XCVII, 1046.

PISTORIENSE (autre convent à Pistoie) monast. ord. S. August. cui Urbanus II papa juxta postulata ab Hugone abbate privil. concessit quo confirmavit ipsius iura et possessiones, ann. 1091, CLI, 390. — Eugenii III privil., ann. 1151, CLXXX, 1480. — Anastasi IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1032. — Alexandri III, ann. 1174, CC, 999. — Lucii III, CCI, 1347.

PISTORIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Pistoie) xenodochium monialium a Ratefrido Gulchisii filio fundatum, Rachisto regnante, ann. 748, LXXXVII, 1377. — Idem videtur reedificatum fuisse a canonicis ejusdem urbis ad usum peregrinorum. — Privil. Urbani II, ann. 1090, CLI, 517.

PISTORIENSIS SS. PETRI ET PAULI (Religieuses de Saint-Pierre, près de Pistoie) parthenon extra urbem conditus ab eodem Ratefrido ann. 748, LXXXVII, 1380. *Vide* præced.

PLACENTINUM S. ANTONINI (Saint-Antoine de Plaisance) monast. ord. S. August. cui Innocentius II privilegium concessit juxta petitionem Azonis præpositi, ann. 1152, CLXXXI, 148. — Canonici S. Antonini litem trahunt cum Ecclesia Majori, de cujus compositione scripsit Innocentius, ann. 1133, CLXXIX, 403. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1361. — Alexandri III, ann. 1159, CC, 132. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1126. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1483.

PLACENTINUM DE MISERICORDIA (Frères Hospitaliers de la Miséricorde, à Plaisance). — Hospitale cujus bona privilegia confirmavit Anastasius IV papa, ann. 1154, CLXXXVIII, 1062.

PLACENTINUM S. MARIE ET S. JUSTINÆ (Sainte-Marie ou Sainte-Justine de Plaisance) monast. ord. S. August. quod juxta petitionem Arduini episc. privilegium confirmavit Calixtus II, ann. 1126, CLXVI, 1233. — Privil. Innocentii II, ann. 1132, CLXXX, 132, 230.

PLACENTINUM S. SIXTI (Saint-Sixte, à Plaisance) parthenon seu xenodochium, quod postea in monast. virorum transit, ab imperatrice Angilberga fundatum circa 876, juxta privil. ipsi concessum a Joanne VIII papa, ann. 877, CXXVI, 757, 821. — Illud monasterium Gisulfo S. Christianæ abbati commisit, ann. 880. — Privil. Adriani III, ann. 884, CXXVI, 971. — Dipl. Conradus II imp., ann. 1038, CLI, 1074. — Paschalis II privil., ann. 1115, CLXIII, 590. — Innocentii II, ann. 1151, CLXXX, 146. — Anastasi IV privil. abbati S. Sixti de usu mitræ, ann. 1153, CLXXXVIII, 1026. — Adriani IV decretum quo litem dirimit inter monac. et episc. Laudensem (Lodi), ann. 1157, CLXXXVIII, 1490. — Privil. Urbani III, ann. 1185, CCII, 1353. — Celestini III, ann. 1192, CCVI, 923.

PLACENTINUM S. SABINI seu **SAVINI** (Saint-Sabin ou Savin de Plaisance) monast. ord. S. Bened. a Sigefrido episc. exstructum et abbati Winperto commissum, cum privil. Benedicti VIII papæ, ann. 1024, CXXXIX, 1632. — S. Gregorii VII epistola de abbatis electione, ann. 1074, CXLVIII, 582. — Paschalis II papæ, ann. 1101, CLXII, 62. — Epistola Innocentii II, ann. 1145, CLXXXIX, 630. — Alexandri III, ann. 1173, CC, 905, 1054. — Urbani III decretum, ann. 1187, CCII, 1478.

PLACENTINUM S. SEPULCRI (Saint-Sépulcre de Plaisance) monast. ord. S. August. a Dionysio episc. Placent. exstructum, ante ann. 1186, quo Urbanus III illud privilegio confirmavit, CCII, 1465.

PLACENTINUM S. BENEDICTI (Saint-Benoît de

Plaisance) monast. ord. S. Bened. et Vallumbros. cui bullam confirmatoriam concessit Eugenius III, ann. 1149, CLXXX, 1411. — Decret. Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1065.

PLANA SILVA (de) (Piène-Selve ou Saint-Geniès de la Plaine, diocèse de Bordeaux) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1148, a Gaufrido Burdigalensi episc. — Epist. Innocentii III, a. 1204, CCXV, 500.

PLORIZANO (de) S. FIRMI (Saint-Firme de Plorizano, dioc. de Bergame) parthenon cujus bona privilegiaque confirmavit Anastasius IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1046.

PODIA. S. MARIE AD PODIAM (Notre-Dame de la Puye, entre Chauvigny et les Angles, en Poitou) monast. a S. Roberto de Arbrissello fundatum et abbatæ Fontis Ebraidi subjectum, quod Petro episc. Pictaviensi commendavit sicut et alia monasteria quæ instituerat, 1117, CLXII, 1072, 1087. — Charta donationis terræ de Podia, CLXII, 1096. — Forte idem est quæ ecclesia de Roffiaco, 1092.

POELDENSE (Saint-Poelten ou Saint-Hippolyte, Basse-Autriche) monast. ord. Præmonst. antea ord. S. Bened. cujus possessiones et privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1153.

POIENSE SS. MICHAELIS et EUSEBII (Saint-Michel de Poji diocèse de Florence) monast. ord. S. August. in dioc. Florent. cujus bona privilegio confirmavit Nicolaus II papa, ann. 1060, CXLIII, 1330.

POLLINGENSE (Polling, dioc. d'Augsbourg en Bavière) monast. ord. S. August. Olim parthenon VIII sæc. conditum et a Waltero episcopo restauratum simul et canonicis reg. concessum. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 207.

POLINIACENSE S. SALVATORIS seu **S. NICOLAI**, (Polygny en Franche-Comté) vetus monast. ord. S. Bened. a Radulfo Burgundionum rege traditur S. Odiloni Cluniacensi abbati, ann. 1029, CLI, 1024.

POMARIO (DE). *Vide* BAUMGARTENSE.

POMPOSIA INSULA (DE) S. MARIE (Sainte-Marie de Pomposa, dioc. de Ravenne) monast. ord. S. Bened. cui bona et privilegia asseruit S. Leo IX, ann. 1052, CLXIII, 695. — Calixti II privil., ann. 1124, CLXIII, 1528. — Anastasi IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 1048. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1401. — Celestini III, ann. 1192, CCVI, 958.

POMPOSIANUM S. AURELIANI monast. ord. S. Bened. in territorio Comacensi et Ravennat. dioc. cujus prima fundamenta posita videntur a S. Aureliano episc., circa ann. 460, CVI, 567, 570. — Epistola S. Petri Damiani, CXIIX, 588. — Item Benedicti VIII, ann. 1022, CXXXIX, 1626. — Epistol. Innocentii III de vita prava abbatis castiganda, ann. 1199, CLXIV, 820.

PONGARTENBERGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Pongartenberg sur l'Enns, Haute-Autriche) monast. ord. Cisterc. exstructum ante ann. 1151, quo ejusdem possessiones privilegio confirmavit Eugenius III, CLXXX, 1478. — Idem est ac Baumgartense seu Baumgartenhergense, alias dictum Pomarium. *Vide* Baumgartenhergense.

PONTELEUVA S. MARTINI. *Vide* MARTINI.

PONTIANI (S.) *Vide* LUGENSE.

PONTIDENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Pontidlo diocèse de Bergame dans le Milanais) monast. ord. S. Bened. A. B. Alberto Cluniac. monac. exstructum, cujus fuit primus abbas, ann. 1087, in quo oblit B. Liprandus presb. Mediolan. ann. 1043, CLXXIII, 1490, 1492. — Adriani IV præceptum de solvendis decimis, ann. 1123, CLXXXVIII, 1386. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1360.

PONTILEVENSE (Pontlevoy, autrefois du diocèse de Chartres) monast. ord. S. Bened. a Gildano de Calvo Monte exstructum, ann. 1054, sub Philippo rege I confirmatum, ann. 1075. — Ibi gravem injuriam passi sunt archidiaconus et alii presbyteri a Gaufrido Carnot. episc. deputati propter electionem abbatis, CLXXIII, 1413. — Privileg. Lucii II papæ, ann. 1143, CLXXXIX, 853.

PONTII (S.) monast. ord. S. Bened. ad pedes Cemelensis Montis (Cimier) a Carolo Magno fundatum, ann. 777, cujus nepos Siagrius primus abbas fuit. De eo mon. mentio fit in notis ad Gregor. Turon., LXXI, 379. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 272.

PONTII (S.) TOMERIARUM (Saint-Pons de Thomières, Hérault) monast. ord. S. Bened. a Raymundo Tolosano comite exstructum, ann. 936. — Privil. Urbani papæ, ann. 1089, CLI, 54, 302. — Ejusdem epist. ad Frothardum abb., CLI, 515.

PONTINIACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Pontigny diocèse d'Auxerre) monast. celebre ord. Cisterciensis fundatum ann. 1114 a Thibaldo IV Campanie comite, sub episcopo Humbaldo et in quodam alodio canonici Hildeberti; cujus abbas fuit Hugo Matisconensis,

ann. 1151, CLXXIX, 614. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 412, 614. — Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1500. — Rogerius monac. vitam B. Thomæ scripsit XII sæc., CXC, 55. — Privil. et epist. Alexandri III, ann. 1159, CC, 83, 368. — Thomas e sede deturbatus in id monast. se recepit, ann. 1166, CC, 414. — Privil. Alexandri III, ann. 1166, CC, 85.

PONTINIACUM pro MONTINIACUM

PONTISSARENSE (Pontoise, Seine-et-Oise) monast. ord. S. Bened. a Beccensi cœnobio pendens. — Privil. Urbani II, ann. 1089, quo signa pulsari ipsi permittitur, CSI, 52, 574.

PONTISSARENSE S. MELLONIS (Saint-Mellon de Pontoise) monast. ord. S. August. exstructum, ann. 89³, in quo sepultus est S. Mello Rothomag. archiepisc. De eo mentio fit in Vita Urbani II papæ, CLI, 52.

POPULIENSE S. HILARI. Vide GALATENSE.

POPULIENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Poble ou Poblet, diocèse de Tarragone) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1153 a Raymundo Berengario Barcinon. comite. — Privil. Alexandri III, ann. 1162, CC, 166. — Epist. Innocentii III ad abbat. adversus episc. Vicensem, ann. 1206, CCXV, 988.

POPULONIENSE SS. SALVATORIS ET QUIRICI (Saint-Sauveur de Popolo, dans l'Exarchat de Ravenne), monast. ord. S. August. cuius bona iuraque confirmavit Cælestinus II, ann. 1145, CLXXIX, 777.

PORCARIANA. Vide S. MICHAELIS.

PORCARIUM CARTHUSIA. Vide CARTHUSIA.

PORTENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Porta, en Saxe) monast. ordin. Cisterc. ex Morimundensi ortum, conditum est paulo ante ann. 1137, quo Innocentius II ad abbatem Adelbertum scripsit ne venationes tolerarent intra monasterii septa, CLXXIX, 343.

PORTA S. LEONIS (DE) S. MARIE (Notre-Dame de la Porte-Saint-Léon, peut-être à Toul) monast. pro cuius defensione Alexander III scripsit Ludovico regi, ann. 1164, CC, 275.

PORTA MILETI (DE) S. ANTONII CADOMENSE (Saint-Antoine de la porte Milly à Caen) hospitale m. ord. S. August. cuius possessiones et privilegia confirmavit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 142.

PORTIANI (S.) (Saint-Pourcin diocèse de Clermont) monast. vetus inter Arvernorum et Borboniacenses exstructum a S. Porciano abbate circa 527, LXXI, 1026. — Epist. Innocentii III de restitutione ecclesie de Bayu., ann. 1206, CCXV, 902.

PORTU (DE) monast. ord. S. Bened. (vulgo Le Pont-Saint-Eprit) in dioc. Ucticensi (Usez) super Rhodanum exstructum cuius aliquanto tempore prior fuit B. Guillelmus qui postea factus est S. Germani a Pratis abbas, ann. 1034, CXLI, 835.

PORTUENSE (Porto, dans les environs de Rome) unum e sex monast. ord. S. Bened. a S. Gregorio Magno exstructis quodque dira peste vastatum est sub eodem papa, circa ann. 598, LXXVII, 560.

PORTUENSE. Vide RAVENNENSE.

PORTUS REGIS seu PORREGII (Porrois et plus souvent Port-Royal-des-Champs près de Paris, Seine-et-Oise) parthenon ab Odone de Soliaco Parisien. episc. exstructus, circa 1204. — Charta qua eidem quædam contulit, CCXII, 82.

PORTU-SUAVI (DE) S. MARIE (Notre-Dame-du Poussey) parthenon in diocesi Tullensi conditus ab Hermanno Tullensi episc. et a Brunone ejus successore qui et papa postea factus est (Leo IX) consecratus, ann. 1049. — Privil. S. Leonis IX, CXLI, 614.

POTENTIANI (S.) CASTRI CENSORII (Saint-Potentien de Chateau Causoir diocèse d'Auxerre) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1157, prope Vezeliacum. — Epist. Alexandri III super Segulini electione in abbatem, ann. 1172, CC, 854, 856.

PRÆDICATORES FRATRES ex diocæs. Helenensi (d'Elue) orti, a Bernardo I instituti in Cremon. diocæs. olim ex hæres. Albig. conversi, quorum instituta confirmavit Innocentius III, 1212, CCXVI, 289, 601, 648, 668.

PRÆJECTI (S.). Vide CAMERACENSE.

PRÆMONSTRATENSE S. MARIE (Prémontré dioc. de Laon) monast. et ordo novus a B. Norberto fundatus sub Ven. Bartholomæo Laudun. episc. in Silvæ Vosagi loco Præmonstratum dicto ann. 1121, cuius foundationis descriptio exstat (CLVI, 991, et seqq. — Privil. Honorii II papæ, ann. 1126, CLXVI, 1249. — Vivianus Præmonst. canonicus claruit ann. 1150, CLXVI, 1319. — Vita S. Norberti anonymo, CLXX, 1253. — Bartholomæi Laudun. episc. privil., ann. 1121, CLXX, 1339, 1362. — Privil. Innocentii II, ann. 1131, CLXXIX, 87, 204, 381, 386, 387, 393. — Cælestini II, ann. 1143, CLXXIX, 778, 781. —

Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 880. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1076, 1217. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1375, 1375, 1682, 1583, 1652. — Adrianus Scotus floruit ann. 1180, CXCIII, 51. — Alexandri III epist., ann. 1170, CC, 514, 620, 825, 1052, 1105, 1288. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1258. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1486, 1488, 1520, 1521. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1526, 1535, 1583. — Epist. et priv. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 173, 176, 297, ann. 1207, CCXV, 1341; CCXVII, 158.

PRAGENSE S. WENCESLAI (S. Wenceslas de Prague en Bohême) monast. ord. S. August. cuius decanus fuit Cosmas Pragensis Chronici Bohemici auctor, 1120, CLXVI, 54.

PRAGENSIS S. GEORGII (Le couvent Saint-George à Prague) parthenon ab Wladislao Bohemorum duce exstructus paulo ante ann. 1145, quo illum privilegio confirmavit Eugenius III, CLXXX, 1032. — Epist. ejusd. papæ, 1470.

PRATALIENSE S. MARIE (Sainte-Marie des Prés, près de Padoue) monast. ord. S. Bened. a Maltraverso de Montebello comite exstructum ante ann. 1122 quo Calixtus II illud privilegio ornavit, CLXIII, 1245.

PRATALIENSE S. MARIE (Santa-Maria del Prato) monast. ord. S. Bened. inter Florentiam et Pisioriam exstructum super Bizentii ripam ad radium montis acuti ab Hugone marchione, quod privilegio confirmavit S. Henricus II imper. ann. 1020, CXL, 352. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1545. — Idem hoc m. Camaldulensi subicit, 1251.

PRATEA (DE) S. MARIE (Notre-Dame de la Prée sur-Arnon, diocèse de Bourges) monast. ord. Cisterc. a Radulfo Exoldunensi exstructum, ann. 1128. — Innocentio III episc. ad Eyrardum abb., ann. 1203, CCXV, 222.

PRATENSE. Vide S. GERMANI A PRATIS.

PRATELLENSE monast. (Præaux diocèse de Lizieux) monast. ord. S. Bened. in Northmannia fundatum viii sæc. CV, 744. — Vastatum a Northmannis, reedificatum est ab illustri Humfrido, ann. 1035. Ibi floruit Richardus de Dumeillis, ann. 1100, CLV, 1657. — Richardus Pratelli abbas ann. 1147, CLXVI, 1357. — De hujus monast. fundatione, CII, 1317.

PRATIS (DE) (abbaye des Prés, diocèse de Besançon) monast. ord. S. Bened. reedificatum a monachis de Boscoduno, ut fert privil. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1077.

PRATO (DE) S. MARIE (Sainte-Marie de la Prairie, à Leicester, Anglet.) monast. ord. Cisterc. cui Judæum quemdam conversum commendavit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 792.

PRATO LONGO (DE) S. MARIE (Notre-Dame de Pralon diocèse de Langres, parthenon ord. S. Bened. a Guidone et Herveo de Sombernon et S. Bernardo Clavallensi fundatus ann. 1149, CLXXXV, 1409. — Chart. Garneri de Fontanis, ann. 1210, CLXXXIV, 1425, 1426. — Ch. Arvei de Saffra, 1449.

PRATO (DE) STEPHANI (Saint-Etienne de Prato, en Toscane) monast. ord. S. August. ab abbate Hildeprando exstructum et ab Innocentio II confirmatum, ann. 1153, CLXXIX, 178. — Lucii III privil., ann. 1185, CCI, 1194.

PRIFLINGENSE S. GEORGII (Saint-Georges de Priflingen entre Ratisbone et le Danube, Bavière) monast. ord. S. Bened. cuius abbas Heibo privilegium obtinuit ab Innocentio II, ann. 1136, CLXXIX, 289.

PRINCIACO (DE) (Pressy-en-Berry). Vide PATRICIACUM.

PRUCULI (S.) (Saint-Procule, du diocèse de Bologne) monast. cuius abbat. respondit Innocentius III super re matrimoniali, ann. 1198, CCXIX, 340.

PROSPERI (S.). Vide AHEGIENSE.

PRUEFNINGENSE S. GEORGII (Saint-George de Prufeningen, entre le Danube et Ratisbonne) monast. ord. S. Bened. cui privilegium concessit Honorius II papa juxta petitionem Ottonis Bamberg. episc., ann. 1150, CLXVI, 1507; CLXXIII, 1279. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 125. — Eugentii III, ann. 1146, CLXXX, 1165. — Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1628. — Epist. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 590.

PRUEFLINGENSE, idem ac præcedens.

PRULLENSE S. VITI (Saint-Vite de Prull, diocèse de Ratisbonne) monast. ord. S. Bened. exstructum, ann. 1145, ab Henrico episc. cuius Wernherus primus abbas fuit. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1280. — Privil. Innocentii III, ann. 1215, CCXVII, 249.

PRULLENSE S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Prull) monast. ord. S. Bened. quod videtur a S. Henrico II imper. fundatum in comitatu Ruperti juxta votum Bonifacii abbat. cui immunitates et privilegia concessit, ann. 1009, CXL, 285.

PRULLIACENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Prully,

Seine-et-Marne) monast. ord. Cisterc. e Cistercio exortum, a Theobaldo Campaniæ comite conditum, ann. 1118. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1212, 718. Abbat. testimonium in re matrimoniali inter Erardum de Brena et Philippum comitis Henrici filium, ann. 1213, CCXVI, 981.

PRUMIENSE (Pruym ou Prum diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened. a Bertrada seu Berta ducissa et avia Bertæ Pippini uxoris fundatum in Trevirensi dioc., ann. 721, LXXXVIII, 1274. — Pippini regis testamentum in ejus monast. gratiam, ann. 782, XCVI, 1545, 1546. — Charta Ægidii viri illustris et hujus monast. monachi, ann. 761, XCVI, 1532. — Dipl. Carolomanni regis, 770, XCVI, 1576. — Privil. Caroli Magni, ann. 775, XCVII, 953, 1053, 1054, 1064, 1068, 1075, 1075. — Dipl. Ludovici Pii, CIV, 1035, 1058, 1068, 1120, 1122, 1158, 1192, 1254, 1265. — Wandalbertus monachus floruit, ann. 870, CXXI, 575. — Regino abbas factus, ann. 915, CXXXII, 9. — Præcept. S. Henrici II imper., ann. 1020, CXI, 354. — Henrici III imper., ann. 1056, CXL, 1123. — Priv. Innocentii II papæ, ann. 1133, CLXXIX, 189.

PRUMIENSE (Prum diocèse de Trèves) monast. ordinis S. August. a Virolde Prumiensi abbate conditum et privilegiis munitum a S. Henrico II imper., ann. 1017, CXI, 537.

PRUVINENSE S. JACOBI (Saint-Jacques de Provins, Seine-et-Marne) monast. ord. S. August. fundatum, ann. 1146, ab Henrico comite. — Bulla Cœlestini III in ejusdem gratiam, ann. 1193, CCVI, 1026. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXVII, 20.

PSALMODIENSE S. PETRI (S. Pierre de Psalmodi) monast. ord. S. Bened. in diocesi Nemausensi exstructum ante ann. 791. A Carolo Magno restauratum est, et Ludovicus Plus ipsius abbati Theodemiro privileg. concessit, ann. 815, CIV, 1030. — Urbani II privil., ann. 1099, CLI, 545. — Privil. Richardi Narbonn. archiep. Bertrando abbati, ann. 1117, CLXII, 1605. — Privil. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 620.

PUELLARE MONASTERIUM (Puelle-Monastier diocèse de Reims) parthenon a nobili femina Mathilde et S. Richario conditus in saltu Dervensi in Rhemensi dioc. haud longe a cœnobio cui ipse præerat, ann. 680, CXXVIII, 681.

PULCHICAVELLIS (de) (convent de Frères Hospitaliers près de Magliano dans la Sabine) monast. exstructum a Petro domino de Maliano ann. 1204, cui privilegium concessit Innocentius III, CCXV, 328.

PULCHRI-LOCI (Beaulieu, près de Lyon) parthenon qui videtur in Lugdun. dioc. conditus ab archidiacono Lugdun. Theodoro et aliis quibusdam nobilibus viris. Datus est Petronillæ Fontis Ebraldi abbatissæ, juxta privil. Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1156.

PULSANO (in) S. MARIE (Sainte-Marie dite in - Pulsano, diocèse de Plaisance) monast. ord. Camaldul. ex quo pendebant plurima alia monasteria. — Privileg. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

PULTARIENSE (Poultières) monast. ord. S. Bened. in dioc. Lingonensi a Gerardo de Rumilione et uxore ejus Bertha conditum paulo ante 838. Cujus Lambertus abbas fuit ann. 843, CVI, 594. — Privil. Joannis VIII, ann. 879, CXXVI, 879, 880. — Epist. Gregorii XII papæ ad Humbertum Lugd. archiepisc. super hoc monast., ann. 1074, CXLVIII, 575. — De hujus monast. fundatione, CLVI, 1188. — Epist. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 850.

PUTEI DE CHARTARIIS. Vide Rocca Major.

PUTEOLANUM S. PETRI (Saint-Pierre de Pouzolles) monast. ord. S. Bened. in Lucensi territorio conditum ante ann. 1035, quo Urbanus II ei concessit bullam confirmationis, CLI, 398. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1193. — Epist. Cœlestini III, ann. 1195, CCVI, 1078, 1079.

PUTEOLANUM monast. Falcidis nomine insignitum, a S. Gregorio Magno annexum est Gratterensi monasterio apud Neapolim sub abbatis Adeodati regimine, circa ann. 600, LXXVII, 1113.

PUTEOLI LUTOSI SS. MAURICII ET MARTINI seu MONASTERIOLUM (Montreuil) monasterium vetus ordinis S. Benedicti prope Dervense exstructum in dioc. Laudunensi a S. Berchario circa 680, quod postea transformatum in eximium parthenonem ord. Cisterc., CXXVII, 681, 682.

QUADRAGINTA (de) S. MARIE (Notre Dame de Quarante, anc. dioc. de Narbonne) monast. ord. S. August. ab Ermengando archiep. consecratum, ann. 982. — Privil. Innocentii II, ann. 1135, CLXXX, 217.

QUATUOR CORONATORUM CELLA apud Treviros

archiepiscopo Trevirensi asseritur a Benedicto VII papa, ann. 975, CXXXVII, 318. — Item a Leone IX, ann. 1049, CXLIII, 597. — Innocentius III quamdam cohermat concordiam ann. 1210, CCXVI, 567.

QUEDLINBURGENSIS PARTHENON (Quedlinbourg, Haute-Saxe) ab Henrico duce vulgo l'oiseleur dicto, cujus S. Mathildis regina prima facta est abbatissa, ann. 936, CLI, 1319 et seq. — Privileg. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1106.

QUEDLINBURGENSE (Quedlinbourg, Haute-Saxe) monast. a S. Mathilde exstructum haud procul a suo parthenone, x sæc., HCLI, 1521. — Privil. Innocentii III, ann. 1139, CLXXIX, 1183. — De eodem forte agitur apud Eugenium III, CLXXX, 1140. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1168. — Epist. Innocentii III in ejus gratiam, ann. 1209, CCXVII, 195.

QUIMPERLEGIENSE. Vide KIMPERLEGIENSE.

QUINCIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Quincy, Yonne) monast. ord. Cisterc. exstructum ab Eia de Rubromonte et aliis illustribus viris ann. 1154, quo Innocentius II hanc fundationem confirmavit CLXXIX, 309.

QUINCIACENSE S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Quincy, diocèse de Poitiers) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 654, reedificatum ann. 878. — Epist. Alexandri III qua præcipit abbati decimasolvere priori de Lanariaco, ann. 1175, CC, 1032. — Abbat. testimonium in causa celebri inter comites Campaniæ et Erardum de Brena agitata sub Innocentio III, ann. 1213, CCXVI, 979.

QUINTINI (S.) BELLOVACENSE (Saint-Quentin-les-Beauvais) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1067, prope Bellovacum, a Guidone episc. — Privil. Urbani II, ann. 1093, CLI, 116, 570. — Epistola Paschalis II, de causa Odonis abbat. solvenda, ann. 1105, CLXIII, 180. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1245. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1430. — Decret. Innocentii III de non promittendis beneficiis non vacantibus, ann. 1211, CCXVI, 404, 414.

QUINTINI (S.) VIROMANDENSE seu MONTENSE (Saint-Quentin-en-Vermandois, autement Saint-Quentin du Mont près Péronne) monast. ord. S. August. cujus decanus fuit Dudo, auctor Gestorum Northmannicæ gentis, ann. 1026, CXXI, 605. — Bulla Gregorii in concil. Rom., ann. 1044, CXLII, 575. — Chronologia abbatum S. Quintini, CLVI, 1117. — Cononis episc. ann. 1115, CLXIII, 1453. — Epist. Alexandri III, 1169, C, 550, 896, 1046, 1047. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1150. — Cœlestini III, ann. 1195, CCVI, 1101.

QUIRICI (S.) DE ROSIS (Saint-Cyr-aux-Roses, dans le Milanais) monast. ord. Camald. cujus possessiones confirmavit Eugenius III, ann. 1150, CLXXX, 1466.

QUIRICI (S.) REATINENSE (Saint-Cyr de Rieti, en Italie) monast. ord. S. Benedicti cujus bona a Josephingis ablata ut ipsi restituantur præcipit S. Gregorius VII, ann. 1074, CXLVIII, 341.

QUIRINI (S.). Vide TEGERNSENSE.

QUITERIE (S.). Vide ARDURENSE.

RACEBURGENSE (Racembourg en Bavière) monast. ord. S. August. ab Henrico Bavaris et Saxonis duce exstructum paulo ante ann. 1158 quo Adrianus IV illud privilegio confirmavit, CLXXXVIII, 1550.

RADEFORDENSE. Vide S. CUTHBERTI.

RADEGUNDIS (S.). Vide PICTAVIENSE.

RADESORFENSE SS. JOANNIS BAPT. ET CÆCILIE (Saint Jean-Bapt. de Radesorf, sur le Reder en Misnie) monast. ord. S. August. cujus bona privilegio confirmat Clemens III, ann. 1189, CCIV, 1456. — Privil. Cœlestini, III ann. 1191, CCVI, 867.

RADINGENSE (Reading, comté de Berks, Anglet.) monast. ord. S. Bened. ann. 1126 exstructum ab Henrico I rege, in quo ducenti monachi sub regula vitam agebant. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 740, 1115.

RADOLIENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Reuil, dioc. de Meaux) monast. ord. S. Bened. exstructum sæc. VII, et postea Cluniac. subjectum. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1280. — Thomas monachus clauit ineunte sæc. xiii, CCLX, 1007.

RAGNIBERTI (S.). Vide JUVENSIS.

RAITENBUCHENSE, in Bavaria, monast. ordinis S. August. a duce Volpone, et ejus conjuge conditum quod Urbanus II sub protectione sua suscepit ann. 1090. — Eugenii III privil. ann. 1150, CLXXX, 1429. — Alexandri III, ann. 1175, CC, 1022.

RAITTENHASELACENSE (abbaye de Raittenhaselach, diocèse de Salsbourg) monast. ord. Præm. ab episc. Courado exstructum paulo ante ann. 1146, quo Euge-

nas III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1186. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1338. — Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1072.

RAMESIENSE (Ramsay ou Ramsée en Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Huntingdonensi comitatu fundatum a S. Oswaldo episc., ann. 972, in quo floruit Bridertus Abbonis discipulus ann. 1008, CLXXXIX, 1425. — Hujus monast. initia describuntur, CXLVII, 1193. — Ealdevinus abbas concilio Londinensi sub S. Anselmo et rege Henrico celebrato ann. 1102 adfuit, CLIX, 450.

RAMESLENSE (Ramslo dans la princip. de Zell) monast. ord. S. August. pro cuius abbate scripsit Clemens III, ann. 1198, CCIV, 1381.

RANDANENSE (vulgo Randan) monast. ord. S. Bened. apud Arvernus a pio presbytero Justino illustratum temporibus Gregorii Turon. circa 571, LXXI, 295.

RANINGENSIS cella ab Hugone de Longa Aqua data Cluniacensibus, cuius possessionem S. Leo IX papa Hugoni Cluniacensi confirmavit, ann. 1050, CXLIII, 658.

RASBACENSE. Vide RESBACENSE.

RASPEMBERGENSE (Raspemberg ou Rapserg en Saxe-Weimar) monast. cuius abbas summam colebat B. Hildegardis pietatem, CXCII, 367.

RANSHOVENSE S. PANCRATII (Saint-Pancrace de Rantow, dans le Holstein) monast. ord. S. Augustini, cuius iura et possessiones confirmavit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1201. — Privil. item concessit Adrianus IV rogante Henrico Bavarie duce, ann. 1158, CLXXXVIII, 1156. — Privil. Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1091.

RASTEDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Rastedt, près d'Oldembourg) monast. ord. S. Bened. ab Hunone comite et ejus uxore Willa exstructum, ante ann. 1124, quo Calixtus illud privilegio confirmavit, CLXIII, 1524. — Anacleti antipap. privil., CLXXXIX, 692.

RATISPONENSE S. MARIE (Chanoines de Notre-Dame à Ratisbonne) quorum bona confirmavit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1336.

RATISPONENSE INFERIUS-MONASTERIUM S. MARIE (Le Bas-Montier) parthenon ab imperatrice Juditha conditus, et postulante Oda abbatisa S. Henricus illud sub tuitione suscepit ann. 1002, CXI, 242. — Ejusdem privil., 260. — Abbatisa se commendavit precibus S. Hildegardis vii sæc., CXCII, 323.

RATISPONENSE S. JACOBI (Le couvent des Ecoles-Saint-Jacques, à Ratisbonne) monast. ord. S. Bened., cuius Eugenius III privilegio confirmavit iura et possessiones ann. 1144, CLXXX, 1578. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1494. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1094. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1349. — Celestini III, ann. 1144, CCVI, 1069.

RATISPONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Ratisbonne) monast. ord. S. August. cuius possessiones privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1145, CLXXX, 1078. — Lucii III privil., ann. 1185, CCI, 1200.

RATISPONENSE S. JOANNIS (Saint-Jean Baptiste de Ratisbonne) collegium canonicorum, fundatum ann. 1127. — Privileg. Urbani III, ann. 1186, CCI, 1418.

RATISPONENSE S. MAGNI. Vide S. MAGNI SALSBURGENSIS.

RAWENGIRSBURGENSE (Rauschenbourg, Alsace), monast. ord. S. August. a nobili viro Bertulfo et ejus uxore Aldewide exstructum paulo ante ann. 1139 quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 491.

RAVENNAT. S. MARIE IN PORTU (Sainte-Marie du Port dioc. de Forlimpopoli, exarchat de Ravenne) monast. ord. S. August. cui Paschalis privil. concessit ann. 1114, CLXIII, 357. — Idem regulam imposuit a quodam Petro canonico confectam, ann. 1116, CLXIII, 414. — Ibi claruit Petrus de Honestis, ann. 1119, 649. — Honorii II privil., ann. 1125, CLXVI, 1254. — Innocentii II, ann. 1138, CLXXXIX, 578. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1393. — Celestini III, ann. 1191, CCVI, 867, 1059, 1165.

RAVENNAT. B. THEODORI DIAC. (Saint-Theodore de Ravenne) monast. ord. S. Bened. ab exarcha Theodoro fundatum haud procul a monast. S. Martini, circa 680, CVI, 684.

RAVENNAT. S. JOANNIS EVANGEL. (Saint-Jean de Ravenne) monast. ord. S. Bened. ab archiepiscopis fundatum et dotatum, quod Eugenius III privilegio adornavit, ann. 1145, CLXXX, 1077.

RAVENNAT. S. ANDRÆ (Saint-André de Ravenne)

monast. a S. Petro Chrysologo episc. exstructum, juxta eodem Tricoitanam, circa 450, CXI, 537, 566.

RAVENNAT. S. ANDRÆ (Saint-André de Ravenne) parthenon ord. S. Bened. cuius bona et jura confirmavit Alexander III, ann. 1177, CC, 1123.

RAVENNAT. S. ZACHARIÆ (Saint-Zacharie) monast. ord. S. Bened. prope ecclesiam S. Crucis conditum, v. sæc., a Singledia nepte imperatricis Gallæ Placidie, Valentiniani matris, CVI, 536.

RAVENNAT. S. ADELBERTI. (Saint-Adelbert diocèse de Ravenne) monast. pro cuius reformatione Innocentius III ad Hugaldum archiepisc. scripsit, ann. 1209, CCXVI, 24.

RAVENNAT. S. PETRONILLÆ (Sainte-Petronille) monast. vetus, in quo sepultus est S. Florentius episc., iv excunte sæc., juxta ecclesiam SS. Apostolorum exstructum, CVI, 506.

RAVENNAT. S. SEVERI (Saint-Sévère) monast. ord. S. Bened. a Petro Seniore exstructum seu restitutum, ann. 578, CVI, 635. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1249.

RAVENNAT. S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemi de Ravenne) monast. ord. S. Bened. cuius Agnellus Andreas dictus abbas fuit ann. 842, CVI, 442 et postea Maurus qui papæ resistere ausus est, CVI, 670, 674. — Aliud exstitit monast. S. Bartholomæi apud Ravennam intra muros, *ibid.*

RAVENNAT. S. VITALIS (Saint-Vital de Ravenne) monast. antiquum a S. Ecclesie episc. et Juliano Argentario conditum circa 480, CVI, 584. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1495.

RAVENNAT. S. PETRI AD VINCULA (Saint Pierre-aux-Liens à Ravenne) monast. cuius bona privilegiaque confirmavit Lucius III papa, ann. 1181, CCI, 1071.

RAVENNAT. S. POLLIONIS (Saint-Pollio de Ravenne) monast. vetustissimum haud procul a porta quæ *Novæ* dicitur conditum, in quo sepultus est S. Liberius episc. circa finem iv sæc., CVI, 506.

RAVENNAT. S. MARTINI (Saint-Martin de Ravenne) monast. a Theodorico rege fundatum v. sæc., postea S. Apollinari dictum est et a diversis monachis inhabitatum, LXXI, 627; CVI, 619, 620, 740.

RAVENNAT. S. NAZARII (Saint Nazaire de Ravenne) monast. in quo sepulta est Galla Placidia, Valentiniani imperat. mater ann. 450, CVI, 537.

RAVENNAT. SS. STEPHANI, GERVAII ET PROTASII (Saint Gervais et Protas de Ravenne) parthenon ab architecto Lauricio exstructum sub imperat. Honorio ann. 450, CVI, 52, 605 not.

RAYGRADENSE monast. in pago Pragensi situm pro cuius defensione ad Ottonem episc. scripsit Lucius II, ann. 1144, CLXXXIX, 929.

REDONENSE. Vide S. SULPICII.

REFLORIENSE (Reflore diocèse de Braga en Portugal) monast. cuius abbati et priori scripsit Innocentius III de sepeliendis excommunicatis qui penitentiam signa dedere, ann. 1215, CCXVI, 852.

REGIÆ VALLIS S. MARIE (Notre-Dame de Riéval, anc. dioc. de Toul, Meuse) monast. ord. Præmonst. in sæc. exstructum, cuius bona confirmavit Innocentius II, ann. 1141, CLXXXIX, 545. — Item Lucius II, ann. 1181, CCI, 1107. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CLIV, 1278.

REGIENSE (Reggio duché de Modène) monast. ord. S. August. cuius bona et jura privil. confirmavit antipapa Clemens III ann. 1092, CALVIII, 859. — Urbani privil. ann. 1187, CCI, 1474.

REGIENSES MILITES TEMPLI (Templiers de Reggio) in suburbio civitatis constituti, in Mutinensi ducatu; ad ipsorum magistrum Bonifacium scripsit Alexander III, ann. 1179, CC, 613.

REGIENSE S. PROSPERI (Saint-Prosper de Reggio) monast. ord. S. Ben. cuius possessiones confirmavit Stephanus papa, ann. 1059, CLXIII, 576. — Item Alexander II ann. 1072, CXLVI, 1370. — Alexander III, ann. 1166, CC, 495. — Lucius III, ann. 1183, CCI, 1222. — Celestinus III, ann. 1194, CCVI, 1062. — Decretum Innocentii III quo annullat alienationes ab abb. Guidone quondam factas ann. 1198, CLXIV, 44. — Privil. Innocentii III ann. 1208, CCXV, 1589.

REGIENSIS, S. THOMÆ (Religieuses Saint-Thomas de Reggio) parthenon cui, petente Beatrice abbatisa, privileg. concessit Lucius III papa ann. 1184, CCI, 1276.

REGINSBERFENSE. Vide WINZBURGENSE.

REGNIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Régnay, ancien diocèse d'Autun près Vermenton, Yonne) monast. ordinis Cisterciensis, fundatum ann. 1104, ab eremitis Gerardo et Guarino. Ab Cistercium illud concessit Wilhelmus Nivern. comes ann. 1154. Privil. Innocentii II,

papae ann. 1131, CLXXIX, 116. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1269. — Adriani epist. comminatoria adv. Milonem de Nagerio ob quoddam damnum monasterio ab eo illatum, ann. 1137, CLXXXVIII, 1544. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 356. — Innocentii III, ann. 1199, CCXVII, 47.

REICHENBACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Reichenbach en Saxe) monast. ordinis S. Bened. a marchione Diupoldo et ejus uxore Adelheide fundatum, cujus possessiones et jura confirmavit Calixtus II papa, ann. 1122, CLXIII, 1238. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1134.

REICHENBERGENSE (Reichenberg, près Gozlar en Saxe) monast. ord. S. August. forte idem ac Goslarinense. — Privilegium Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 487.

REICHENHALLENSE S. ZENONIS (Saint-Zénon de Reichenhall en Bavière, régence de Munich) monast. ord. S. Augustini a Chunrado Salzburgeni archiepisc. exstructum ann. 1144, CLXXIX, 850. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1099, 1156. — Celestini III ann. 1195, CCVI, 1073.

REICHERSPERGENSE (Reichersberg sur l'Inn, en Bavière) monast. ord. S. August. a viro illustri Wenne-ro fundatum et dotatum ejus bona et privilegia confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 575. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1134. — Adriani, ann. 1159, CLXXXVIII, 1639. — Ven. Gerohus praepositus claruit ann. 1169, CXCI, 462. — Arno item praepositus, ann. 1175, CCXCIV, 1490.

REINSBURGENSIS (Rendsbourg, dans le Holstein) parthenon a Theodorico comite et ejus uxore Petronilla exstructus et abbat. Egmondensi commissus. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 504.

REINHARSBORNENSE S. MARIE ET S. JOANNIS (Reinharsborn en Thuringe) monast. ord. S. Benedicti a Ludovico comite exstructum in Silva Lubiha xi saec. cui privil. concessit Urbanus II, postulante Giselberto abbate, ann. 1092, CLI, 342. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 57. — Innocentii II, ann. 1139, CLXXIX, 423. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1505.

REITENBACENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Reitenbach en Bavière) canonica ord. S. Aug. a Welfone Bavorum duce et ejus conjuge Juditha condita et Uldarico praeposito commissum cum privileg. Urbani II papae, ann. 1092, CLI, 337.

REMIGII (S.). *Vide RHEMENSE.*

RENO (de). *Vide S. MARIE.*

REOMAENSE S. JOANNIS (Moûtier Saint-Jean à Rème, diocèse de Langres) nobile monast. ord. S. Bened. Nomen duxit a fluvio Reomao ad quod exstructum est ann. 442 a Joanne Hilarii senatoris filio de quo mentio fit apud Gregorium Turon. Postea transiit ad S. Mauri congregationem. Abbates habuit inter alios celeberrimos Joannem, Mummolum, Silvestrum, Leupardinum, etc., LXXI, 266, 894. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1295. — Alexandri III, ann. 1164, CC, 516. — Lucii III, ann. 1183, CC, 1521. — Epist. Innocentii III ad abb. adversus exactiones episcoporum, ann. 1211, CCXVI, 421. — Epist. ejusd. de hujus mon. reformatione *ibid.* Privil. ejusd., 423.

REPSHOLTENSE S. MAURICII (Saint-Maurice de Ripscholt en dans le diocèse de Brème) monast. ord. S. August. cui Lucius papa III redditum asserit quondam a Liemaro episcopo fundatum, ann. 1182, CCI, 1143.

RESBACENSE seu RASBACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Rebatz, dioc. de Meaux) monast. ord. S. Bened. Jerusalem dictum apud Resbacum (Rebatz) a Dadone fundatum, in Meldensi territorio cum privil. regis Dagoberti, ann. 653, LXXX, 537. — Charta fundationis a S. Farone episc. in synodo episcop. apud Clippiacum (Cliechi) confirmatur, LXXXVII, 1134. — S. Agilus hujus monast. primus fuit abbas, CX, 745. — Privil. Innocentii II papae, ann. 1133, CLXXIX, 194. — Decretum Alexandri III, ann. 1163, CC, 290. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1203.

RESSENSE seu RENSENSE (Rens, dioc. de Cologne) monast. ord. S. August. a B. Irmintrude comitissa et episc. Annone exstructum. — Privil. Adriani IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1637.

RETORTENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Retorta à cinq lieues de Valladolid, en Espagne) monast. ord. Præmonst. fundatum a comitissa de Assuris, ann. 1143. — Privilegium Alexandri III, ann. 1263, CC, 201.

RHEDONENSE. *Vide S. MELANII.*

RHEGIENSE. *Vide supra REGIENSE.*

RHEMENSIS S. PETRI (couvent de Saint-Pierre, à Reims) parthenon cui altare S. Stephani dono contulit

Guido de Castellione (Châtillon) archiepisc. Rhem. ann. 1035, CXLII, 1400.

RHEMENSE S. REMIGII (Saint-Remi de Reims) monast. celeberrimum ord. S. Bened. a S. Remigio et Chlodoveo I rege fundatum. ante ann. 535. Remigii testam. consule, CXXXV, 60, 70. — Charta Adonis abb., ann. 715, LXXVII, 1261. — Privil. Joannis XIII papae ad Alberonem, ann. 972, CXXXV, 992. — Richerus monac. ibi floruit, ann. 999, CXXXVIII, 9. — Abbates S. Remigii a tempore Rodulfi titulo primatis gaudent et jure sedendi in Clithedrum, falsdotorii genus, (XXXV) III, 98. — Charta Arnulfi Rhem. arch., ann. 989, CXXXIX, 1547. — Præcept. Henrici imperat., ann. 1002, CXL, 237. — Ch. Guidonis de Castellione arch., ann. 1053, CXXI, 1408. — Airardus primus fuit abbas regularis, ann. 954, CXLII, 1417, not. — Privil. Leonis IX, ann. 1049, 616. — Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 216, 263, 322. — Calixti II privill., ann. 1119, CLXIII, 1158, 1246. — Dipl. Radulfi Rhen. arch., quo ecclesiam Registensem (Rhège, Meurthe) huic concessit monast., ann. 1118, CLXIII, 1421. — Idem monasterio S. Remigii altare asserit S. Juliani, ann. 1124, CLXIII, 1430. — Privil. Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 169. — Adriani IV epist. ad Hugonem abb., ann. 1154, CLXXXVIII, 1363. — Privil. ejusdem, 1365. — Epist. et priv. Alexandri III, ann. 1165, CC, 550, 551, 568, 620, 934, 968. — Lucii III, ann. 1182, CCI, 1164, 1324, 1329. — Privileg. Willelmi Rhemensis archiepisc., ann. 1182, CCIX, 832, 857. — Epist. Innocentii III ad abb., ann. 1212, CCXVI, 723; CCXVII, 71, 195.

RHEMENSE S. NICASII (Saint-Nicaise de Reims) monast. ord. S. Bened. Incepit a Basilica in honorem S. martyris Agricolae et Vitalis exstructa a Jovino militis praefecto in Gallis, iv saec. ineunte, cui postea adjectum est monasterium S. Nicasii dicatum. Transiit postea ad S. Mauri congregationem, LXXI, 746 not. — Priv. Alexandri II, CXLVI, 1333. — Hujus monast. initia et progressus, CLVI, 1142. — Abbatum conspectus chronologicus, *ibid.*, 1146. — Privil. Paschalis II, ann. 1112, CLXIII, 517, 518. — Rainaldi Rhem. archiep. quitatio concessa, ann. 1129, CLXXII, 1349. — Privil. Innocentii II, ann. 1146, CLXXIX, 291. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1127. — Alexandri III epist. ad abb., ann. 1172, CC, 778, 960. — Privil. Willelmi archiep. et cardinal., ann. 1196, CCIX, 857.

RHEMENSE SS. DIONYSII, ELEUTHERII ET RUSTICI (Saint-Denis de Reims) monast. ab archiepisc. Gervasio restitutum juxta S. Augustini reg. et ab Alexandro II privilegiiornatum, ann. 1067, CXLVI, 1332. — Diplom. Radulfi Rhem. archiepisc., ann. 1123, CLXIII, 1427. — Alexandri III epist. ad abbatem hujus monast., ann. 1172, CC, 795. — Privil. Willelmi Rhem. arch. et cardin., ann. 1196, CCIX, 857. — Petrus de Riga ibi claruit, circa ann. 1212, CCXII, 9. — Epist. Innocentii III de accusatione adv. abbatem, ann. 1208, CCXV, 1587.

RHEMENSES. THEODERICI (Saint-Thierry de Reims) monast. ord. S. Bened. a sancto abbate Theoderico S. Remigii discipulo fundatum extra urbem circa 530, CXXXV, 85, 86. — Cui auxiliatur Theodericus rex Chlodovei Magni filius, *ibid.* — Ad canonicos regul. transiit x saec., 93. — Privileg. Henrici I regis Franc., ann. 1030, CDI, 1039. — Privil. Honorii II papae, ann. 1126, CXLVI, 1247. — Rainaldi Rhemens. archiep. dipl., ann. 1137, CLXXII, 1533. — Guillelmus abbas claruit ann. 1148, LXXX, 185. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1358.

RHEMENSE S. SIXTI (Saint Sixte de Reims) monast. ord. S. Bened. extra muros situm, cui aliquandiu praefuit S. Ansegisus Fontanellensis abbas, ann. 808, CV, 736. — Radulfus archiep. litem compoñit ortam inter hoc monast. et fratres S. Timothei, ann. 1123, CLXIII, 1430.

RHEMENSE S. SYMPHORIANI (Saint-Symphorien de Reims) collegium canonicorum quorum bona et privilegia confirmavit Radulfus Rhem. archiep., ann. 1119, CLXIII, 1425.

RHEMENSE S. BASOLI. *Vide BASOLI.*

RHEMENSIS S. MARIE, parthenon a S. Baldrico conditum, x saec., CXXXV, 515.

RHEMENSE S. MAURICII (Saint-Maurice de Reims) monast. ord. S. August., ejus causam olim defendit Alexander III adversus abbatem S. Remigii, ann. 1163, CC, 353.

RHEMENSE SS. TIMOTHEI ET APOLLINARIS (Couvent Saint-Timothée et Apollinaire de Reims) monast. ord. S. August. a Girardo archiepisc. restitutum est ann. 1064, CXLIII, 1401. — Radulfus litem exstinguit oriam cum fratribus S. Sixti, CLXIII, 1450.

RHEMENSIS S. PETRI (Couvent de Saint-Pierre à

Reims) parthenon cuius abbatissa ad Alexand. III scriptis, ann. 1170, CC, 692, 797, 836.

RHENAUGIENSE S. MARIE seu S. PETRI ET S. OLASII (Rheinau ou Rhinau, canton de Zurich, Suisse) monast. ord. S. Bened. a Volfhardo Kiburgensi comite fundatum ann. 778 et hodie adhuc exstat. — Honorii II privil., ann. 1135, CLXVI, 1319. — Ejusdem epist. de venerationibus comitis Rodulphi, ann. 1129, CLXVI, 1283.

RHENO (de) S. MARIE. *Vide MARLE.*

RHODIGIO (de) monast. clericorum in Veneto territorio exstructum, quod cum novam ecclesiam in quodam loco edificare cepisset, fratres S. Cypriani de Muriano sui detrimento hanc fieri contenderunt. — Epist. Lucii III, ann. 1185, CCV, 1364.

RIBODIMONTE (de). *Vide S. NICOLAI.*

RICHARII (S.) MON. AMBIANENSE. *Vide CENTULENSE.*

RICHARII (S.). *Vide CONSTANTIENSE.*

RICHARII (S.) SCAMELLI-VILLÆ, monast. in Northmannia situm cuius abbas nomine Gervinus ab abbatissa Villarensi calumniatus ad Willelmum Conquest. causam adduxit, et iustitiam obtinuit ann. 1047, CXLIX, 1373.

RICMIRI (S.) (Saint-Ricmir sur la Sarthe, diocèse du Mans) monasterium in Cenomaneensi pago ultra Sartham exstructum ante ann. 800. — Dipl. Caroli Magni ann. 802, XCVII, 99.

RIESBYARGENSIS (Riesbyarghen en Suède) parthenon cuius possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1216, CCXXVII, 263.

RIEVALLENSIS S. MARIE (Sainte-Marie de Rival ou Ridal, comté d'York, Angleterre) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1131 a nobili viro Walthero Specchio, cum assensu Thorstani, Eborac. archiep. Hoc illustravit Aelredus abbas, ann. 1166, CXC, 195. — Alexandri III privil., ann. 1153, CC, 92. — Hic monast. deputat Innocentius III quandam ecclesiam, ann. 1210, CCXVI, 374.

RIGALDI (S.) (Saint-Rigaud, diocèse de Mâcon) monast. ord. S. Bened. ab Eustorgio e cœnobio S. Austremontii in Arvernensi monachi exstructum in Silva adversa vulgo dicta e dioc. Matisconensi, cui Alexander II privilegia concessit, ann. 1071, CXLVI, 1560.

RIGENSE S. NICOLAI, (Saint-Nicolas de Riga en Livonie, Prusse) monast. cuius abbati et priori scripsit Innocentius III, ann. 1215, de quibusdam causis eisdem commissis, CCXVI, 916, 919.

RIGNIACENSE. *Vide REGNIACENSE.*

RINGELHEIMENSE (Ringelheim diocèse d'Hildesheim, en Saxe) monast. quod in esse nobis videtur ac Goslariense. Hoc vides.

RINGSTADENSE (Ringstadt en Danemark) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 1139, quo, postulante Ormo abbate, Innocentius II privilegio illud confirmavit, CLXXIX, 403. — Celestini III privil., ann. 1192, CCVI, 975.

RIPATORII S. MARIE (Notre-Dame de l'Arivour, diocèse de Troyes) monast. ord. Cisterc. a monachis Clarav. conditum, sub episcopatu Hattonis, ann. 1140. Ab abbate Alano illustratum est qui postmodum Antisiodorensis episc. factus est, ann. 1203, CCX, 9.

RIPENSE (Rippen, dioc. de Worcester, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in Northumbria et Wigorniensis dioc. ab Alefrido regis Oswul filio exstructum, vii sæc., in quo eruditus est S. Willibrordus sub abbate Wilfrido, CI, 965. Penitus eversum, inter ruinas cum foderetur inventa sunt corpora S. Wilfridi et cæterorum abbatum quos S. Oswaldus honorifice sepelivit, ann. 658, CXLVIII, 1196.

RIVIPULLENSE seu RIOPULENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rieux, près Aussonne, Haute-Garonne) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 951, quo Agapetus papa II privilegium concessit, CXXXIII, 907. — Privil. Sergii IV, ann. 1011 quo enumerantur innumeræ ejus monast. possessiones, CXXXIX, 11509. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1630. — Bulla Alexandri II papæ, ann. 1064, CXLI, 1282. — Privil. Urbani II, ann. 1096, CLII, 472. — Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 236. — Epist. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1049, 1051.

RIVIPULLENSE. *Vide S. JOHANNIS.*

ROBERTI (S.). *Vide RUPENTI.*

ROCCA BOVIS CURTIS (de) (Roche-Beaucourt, diocèse de Périgueux) monast. ord. S. Bened. de quo diu exstitit controversia inter Cluniac. et canonicos Petragoric. — Epist. Adriani IV ann. 1159, CLXXXVIII, 1519, 1620.

ROCCA MAJORE (de) S. MARIE (Notre-Dame de la Roche, dît aussi Bois-Guyon, Seine-et-Oise) monast. ord.

S. August. seu S. Victoris Paris. a Guldono de Levis exstructum, ann. 1190. — Diploma Odonis de Solliaco, Parisiens. archiep., hoc donum confirmans, ann. 1204, CCXII, 75. — Innocentii III privil., ann. 1199, CCXIV, 651.

ROCCA MATURA (de) (Rocquemur dans le diocèse d'Otrante, Naples) monast. cuius abbat commendarit Innocentius III quemdam monachum, ann. 1212, CCXVI, 793.

RODA (de) (Closter-Rath, diocèse de Cologne) monast. ord. S. August. situm inter Juliacum et Trajectum ad Mosam, floruit xii sæc. — De eo mentio fit in Vita B. Roberti, CLXX, 1269 not.

RODENSE S. L'ETRI (Saint-Pierre de la Rode, Aveyron) monast. ord. S. Bened. in comitatu de Pratalata (Peyrelatte) sublus castrum Verdaris (Verdier) in monte Rodis dicto exstructum ante ann. 974 quo Benedictus VI papa amp'a ei concessit privilegia, CXXXV, 1086. — Privil. Bened. VII, CXXXVII, 535. — Privil. Joannis XV, CXXXVII, 839.

ROFFENSE S. ANDREÆ (Saint-André de Rochester, dans le comté de Kent, Angleterre) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 600 ab Ethelberto rege. — Ibi postea instituta est episcopalis sedes. Variæ donationes huic factæ monasterio, CLXIII, 1447. — Quid fecerit S. Lafrancus, 1452. Quid Willelmus rex, *ibid.* 1153. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1113.

ROFFIACO seu RUSIACO (de) (Moutier-Rondeil, diocèse de Tours) monast. a S. abbate Aredio fundatum et ab eodem S. Martino Turonensi subjectum, ann. 572, LXXI, 1145.

ROGGENBURGENSE S. MARIE (Roggenburg près d'Ulm en Bavière) monast. ord. Præmonst. a comitibus Sigefredo et Bertholdo exstructum, ann. 1126. — Privileg. Lucii papæ II, ann. 1144, CLXXIX, 908.

ROMANENSE S. BARNARDI (S. Barnard de Romans sur Isère) monast. ord. S. Bened. cuius fundatio originem ducit a S. Barnardo Viennensi episc. ann. 640. — Gregorius VII ad illos monachos scripsit, suam promittens tuitionem si juxta regulam vixerint, ann. 1074, CXLVIII, 411. — Illud monast. retinet Guido Viennensis archiep. invito Urbano II papa, 1097, CLI, 494.

ROMANI (S.) (Saint-Romain près de Blaye, diocèse de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. super Garumnæ exstructum, ubi S. Romanus sepultus est ann. 580. Postea transit ad canonicos S. Augustini, LXXI, 863.

ROMANI (S.). *Vide BALMENSA.*

ROMANUM-MONASTERIUM (Romain-Montier en Suisse) monast. ord. S. Bened. in pago Bernensi exstructum a S. Lupicino et S. Romano ejus socio ann. 550, LXXI, 1013 not. — Innocentii II privil., ann. 1159, CLXXIX, 469. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1345.

Romana monasteria.

A temporibus S. Innocentii I papæ ann. 403 multa exstiterè monasteria, uti dec. erat Anastasius, CXXVIII, 115, 149.

ROMANUM S. ADRIANI monast. ordin. S. Bened., juxta Præsepositum de quo mentio est in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXXVIII, 1255.

AGAPETI (S.) monast. ord. S. Bened. situm juxta titulum Eudoxiæ, ante ann. 795 exstructum, XXVIII, 1235.

AGATHÆ (S.) monast. super Saburram exstructum ante ann. 795, de quo mentio est in Vita S. Leonis III papæ, CXXVIII, 1235.

AGNETIS (S.) monast. alias dictum Duorum-Funorum Romæ conditum, ante ann. 795, CXXXIII, 1251.

ANASTASII (S.) AD AQUAS SALVIAS monast. ord. S. Bened. Romæ exstructum ante ann. 795, CXXXVIII, 1255. — Privil. Celestini III papæ, ann. 1191, CCVI, 886.

ANDREÆ ET BARTHOLOMÆI (SS.) monast. ord. S. Bened. quod Honorio dicitur a S. Gregorio Magno conditum et dou tum, circa ann. 595, LXXI, 527. — Inde assumptus est S. Augustinus monachus qui Angliæ futurus erat apostolus sub eodem pontifice, LXXV, 366. — A Gregorio II restauratum est, ann. 714 CXXVIII, 975, 1253.

ANDREÆ (S.) monast. ord. S. Bened. quod Massa Juliana cognominatur de quo mentio fit in Vita S. Leonis III, ann. 795, CXXXVIII, 1255. — Forte idem est quod Clemens dedit Fuldensibus, ann. 1044, CXLII, 578.

AQUÆ FLAVIÆ monast. ord. S. Bened., ann. 795 exstructum. *Vide S. Leonis III Vitam, CXXXVIII 1254.*

BONIFACII (S.) monast. ord. S. Bened. a S. Bonifacio IV conditum in propria æde ann. 697, CXXVIII, 677.

BONIFACII ET ALEXII SS. monast. ord. S. Bened. in latere Montis Aventini ad Tiberim respiciente exstructum in quo S. Adelbertus e patria profugus se recepit et vitam inchoavit monasticam, circa ann. 975, CXXXVII, 639.

CÆSARII (S.) Juxta S. Paulum exstructum est illud monast. ord. S. Bened. de quo fit mentio apud Anastas. Bibliothecarium ann. 795, CXXVIII, 1233.

CASSIANI (S.) monast. juxta B. Laurentium extra muros de quo mentio est in eod. loco.

CHRYSOGONI (S.) monast. ord. S. Bened., ante ann. 795 Romæ exstructum, *ibid.*

CORSARUM seu DE CORSAS monast. de quo ibidem fit mentio, ante ann. 795 exstructum juxta S. Sixti basilicam, et a Leone IV restauratum, ann. 834, CXV, 635.

COSMÆ ET DAMIANI (SS.) monast. ord. S. Bened. ante ann. 795 conditum Romæ, juxta Præsepe, CXXVIII, 1233.

DONATI (S.) monast. ord. S. Bened., juxta titulum S. Priscæ exstructum, ante ann. 795, CXXVIII, 1234.

ERASMI (S.) monast. in Cœlio-Monte fundatum, et dotatum a S. Adeodato papa, ann. 669, CXXVIII, 791, 1233.

EUGENIÆ (S.) monast. ord. S. Bened. exstructum extra portam Latinam. De eo mentio est in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXVIII, 1234.

EUPHEMIÆ ET ARCHANGELI (SS.) monast. illud exstabat ante ann. 795 juxta titulum Pudentis, CXXVIII, 1234.

EUSTACHII (S.) diaconia ad pauperum solamen instituta, ante ann. 795, *ibid.*

GEORGII (S.) diaconia de qua mentio fit in eadem S. Leonis III Vita, CXXVIII, 1235.

GREGORII (S.) monast. seu oratorium in Campo Martis situm, *ibid.*

GREGORII (S.) monast. ordinis S. Bened. a S. Gregorio Magno in propria sede fundatum, ann. 590, CXXVIII, 645.

HIERUSALEM (de) monast. ord. S. Bened. ad B. Petrum exstructum ante ann. 795. De quo agitur in Vita S. Leonis III papæ, CXXVIII, 1235.

ISIDORI (S.) monast. cujus mentio ut in præcedent.

JOANNIS (S.) monast. ord. S. Bened. in Aventino exstructum ante ann. 795, de quo mentio fit apud Anastasium Biblioth. in Vita S. Leonis III, CXXVIII, 1235.

JOANNIS ET PAULI (SS.) monast. ord. S. August. juxta S. Petrum seu basilicam Vaticanam de quo agitur, CXXVIII, 1235. — A S. Leone Magno fundatum est ann. 461, CXXVIII, 302. — Et a S. Gregorio II reedificatum ann. 726, CXXVIII, 975. LXXXIX, 570. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1053, CXLIII, 725. — Innocentius II illud monast. asserit ecclesiæ S. Petri ann. 1158, CLXXIX, 564. — Privil. Antipap. Anacleti, ann. 1113, 692. — Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epist. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1353.

JOANNIS EVANG. JOAN. BAPT. ET PANCRAII monast. ord. S. August. juxta Lateranensem basilicam exstructum, et a S. Gregorio II papa reedificatum et donis ditatum, ann. 726, CXXVIII, 1827. LXXXIX, 568. — Privil. Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1019. — Privil. Innocentii III de limitibus ecclesiæ Lateran., ann. 1212, CCXVI, 673.

JUVENALIS (S.) monast. ord. S. Bened. a Belisario patricio fundatum et dotatum sub Vigilio papa in Via Flaminia juxta urbis portam, ann. 540, CXXVIII, 577.

LATERANENSE. *Vide supra* S. JOANNIS LATERAN.

LAURENTII (S.) INTRA-MUROS monast. ad lunam seu ad locum ubi exstabat vetus templum Lunæ dicatum, forte idem qui dicebatur Pallacini (hodie vero Exquilina regio) a S. Hilario papa exstructum ann. 460, CXXVIII, 550, 558, 1235. — Antipapæ Anacleti privil., ann. 1150, CLXXIX, 713.

LAURENTII (S.) EXTRA-MUROS monast. ad Balneum seu prætorium a S. Hilario papa fundatum, ann. 460, CXXVIII, 550, 558.

LUCIÆ (S.) monast. ord. S. Bened. quod alias de Renati dicitur, cujus mentio est in Vita S. Leonis papæ, ann. 795, CXXVIII, 1235.

MARIÆ (S.) seu S. Ambrosii monast. ord. S. Bened., citatur *ibid.*

MARIÆ (S.) AD PRÆSEPE monast. seu gerocomium a S. Gregorio II papa conditum ann. 714, CXXVIII, 975.

MARIÆ (S.) DE JULIA monast. ord. S. Bened. de quo mentio agitur in Vita S. Leonis III papæ, ante ann. 795, CXXVIII, 1234.

MARIÆ (S.) TRANS TIBERIM monast. ord. S. Bened. cujus abbas fuit Anastasius Bibliothecarius et cardinalis, ann. 888, CXXVII, 9.

MARIÆ (S.) IN MINERVA (Sainte-Marie de la Minerve) parthenon in medio Romæ situm, in loco quo exstabat vetus sanum Minervæ dicatum. — Privil. Innocentii II, ann. 1140, CLXXIX, 535.

MARTINI (S.) monast. ord. S. August. quod S. Petro asserit Innocentius II, ann. 1158, CLXXIX, 564. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epist. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1353.

MARTINI (S.) diaconia ord. S. August. exstabat Romæ ante ann. 795, CXXVIII, 1134. — In eodem loco nunc exstat S. Petri Basilica. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1053, CXLIII, 704.

MICHAELIS (S.) monast. ord. S. Bened. cujus fit mentio apud Anastasium Bibliothec., ante ann. 795 exstructum, CXXVIII, 1235.

PANCRAII (S.) monast. ord. S. Bened. juxta basilicam S. Salvatoris exstructum ante ann. 795, CXXVIII, 1234. De eo mentio fit apud S. Gregorium Magnum circa ann. 600, LXXVII, 657. — Postea transit ad canonicos regul. quibus privil. concessit Lucius II papa, ann. 1144, CLXXIX, 954 (aut rectius Lucius III, CCI, 1173).

PAULI (S.). *Vide supra* JOANNIS.

PAULI (S.) EXTRA-MUROS monast. ord. S. Bened. cujus S. Hildebrandus abbas fuit antequam sedem conscenderet pontificalem, ann. 1079, CXLVIII, 9. — Innocentius III eidem concessit Montem Porcium in Agro Tusculano possidendum, ann. 1205, CCXV, 65. — Epist. ejusd. ad abbatem de parochiarum divisione, ann. 1212, CCXVI, 600.

PEREGRINI (S.) monast. seu hospitium subius palatium Vaticanum conditum est prope orbis portam quæ Angelica dicitur; exstat quoque sub eodem nomine oratorium ad Naumachiam. *Vide not.* ad S. Leonis IX privil., ann. 1053, CXLIII, 717.

SS. PETRI ET LUCIÆ (forte Lucæ) monast. ord. S. Bened. in cujus gratiam testamentum egit abbas Probus, xi sæc., LXXV, 251 not. — Fundatum est V sæc. a S. Leone Magno, CXXVIII, 1114.

PETRI ET PAULI (SS.) collegium canonicorum in Vaticano. Institutum videtur a B. Leone IX, cui privilegium concessit Eugenius III juxta tenorem privilegii Adriani IV, CLXXXVIII, 1582. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Privil. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 254.

PRISCÆ (S.) monast. in monte Aventino exstructum, et monasterio SS. Trinitatis Vindocinensi datum ab Alexandro II, ann. 1066, CXLI, 1545.

SABÆ (S.) monast. ord. S. Bened. ante ann. 795 exstructum, de quo questio est in Vita S. Leonis III, CXXVIII, 1234.

SALVATORIS (S.) LATERANENSIS monast. ord. S. Bened. quo se receperunt qui partes antipapæ Constantini sequi voluerant et monachos se inxerunt, ann. 768, CXXVIII, 1149. — Paschalis II privil., ann. 1199-1118, CLXIII, 445.

SARDAS (de). *Vide infra* S. VITI.

SERGII ET BACCHI (SS.) monast. seu potius oratorium ante ann. 795 exstructum Romæ in Callinio pro sustentatione pauperum, ann. 740, LXXXIX, 570. — *Vide* quoque CXXVIII, 1235.

SILVESTRI (S.) monast. ord. S. Bened. in cujus causa sententiam protulit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 797.

STEPHANI MAJORIS (S.) monast. ordinis S. August. alias *Catagalla patricia* dictum, id est, in domo Galliæ patriciæ, de quo agitur apud Anastasium Biblioth. in Vita S. Leonis III papæ, ann. 795, CXXVIII, 1235. — Exstabat juxta basilicam Vaticanam S. Petri. — Privil. Leonis IX, ann. 1053, CXLIII, 717. — Hanc canoniam asserit Innocentius S. Petri Ecclesiæ, ann. 1158, CLXXIX, 564. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1457. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epistol. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1353.

STEPHANI MINORIS (S.) hospitium canonicorum pro Hungaricis sic dictum quod forte conditum fuerat a S. Stephano Hungarorum rege vel quod ibi sepultus fuerat; situm erat ad meridiem basilicæ S. Petri. — Privil. Leonis IX, ann. 1053, CXLIII, 714. — Dicebatur etiam S. Stephanus Cata Barbara patricia, *ibid not.* — Hoc monast. asserit Innocentius II Ecclesiæ S. Petri, ann. 1158, CLXXIX, 564. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1557. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1402. — Epist. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1353.

STEPHANI LAURENTII ET CHRYSOGONI (SS.) monast. ord. S. Bened. a Gregorio III fundatum, ann. 735, CXXVIII, 1027, 1235.

STEPHANI ET SILVESTRI (SS.) monast. ord. S. Bened. a S. Paulo I exstructum in æde sua, et multis possessionibus ditatum, ann. 756, CXXVIII, 1157; LXXXIX, 1190. — Privil. Agapeti II, ann. 955, CXXXIII, 916.

VICTORII (S.) monast. juxta S. Pancratium situm, cujus mentio est apud Anastasium Bibliothecarium in S. Leonis III Vita, ann. 795, CXXVIII, 1258.

VITI (S.) sive DE SARDAS monast. ante ann. 795 exstructum cujus mentio ut in præced.

VIVIANÆ seu BIBIANÆ monast. ante ann. 795 exstructum Romæ, de eo mentio ut in præced.

N. B. Super prædictis monasteriis Romæ, vide Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1537. — *Romana ænodochia* quatuor restaurata fuere a Stephano II pap. et aliud quintum ab eodem pontifice fundatum in loco Plantana seu Plataria dicto, ann. 750, CXXVIII, 1983.

ROMARICENSIS MONTIS parthenon Vide ABENDENSE.

ROMARICENSIS MONTIS (Remiremont) monast. ordinis S. Bened. hand. procul a parthenone fundatum a S. Arnulfo Metensi episc., circa 650, LXXI, 644. not.

RONCAGLIA (de) (Prieuré du diocèse de Plaisance) prioratus ab Arduino episc. exstructus et ab eodem concessus canonicis S. Antonini, et ab Innocentio privilegio confirmatus, ann. 1134, CLXXIX, 218.

RORENSE (Rorens, diocèse de Ratisbonne) monast. ord. S. August. ab Henrico episc. conditum ante ann. 1135, quo Innocentius II illud privilegio adornavit, CLXXIX, 275. — Privil. Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1511.

RONCEVALLENSE (Roncevaut, diocèse de Pampelune) monast. seu hospitale a S. Pampili. episc. exstructum paulo ante ann. 1157, quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 325.

ROSATENSE (Rosati, dans le Milanais) monast. canonicorum quibus o im scripsit Coelestinus II ne sanctimoniales vexarent S. Mariæ de Montano, ann. 1145, CLXXXIX, 763.

ROSENFELDENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rosenfeld duché de Wurtemberg) monast. ord. S. Bened. a marchione Udone, fratre ejus Rudolfo et matre Oda exstructum, ann. 1897. — Privil. Paschalis II, ann. 1102, CLVIII, 88. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1409.

ROSEVELDENSE S. MARIE (Notre-Dame de Roseweld, diocèse de Hambourg) monast. ord. S. Bened. ab illustri viro Odone, fratre ejus Rudolfo et matre Oda exstructum, hortante Alberone archiep. ante ann. 1208, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III, CCXV, 1507.

ROSIACO (de). Vide Rosciaco (de.)

ROSIS (de). Vide S. QUINCI.

ROSSLEBIENSE (Rossleben en Thuringe) monast. ord. S. August. a Ludovico comite et ejus uxore Mathilde fundatum ante ann. 1142, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 580.

ROSTENSE monast. ord. S. Bened. in confinibus Hispaniæ et Galliæ situm in loco Rositas dicto a Saucio Aragonum rege, in quo monachos introduxit e Silva Majori abducos, ann. 1092, CXLVII, 1014.

ROTA (de) seu ROTENSE S. MARIE. Vide MARIE.

ROTENSE SS. MARINI ET ANIANI (Roda, dans la princip. d'Aldembourg, Bavière) monast. ord. S. Bened. cujus, petente Bertrico abbate, possessiones privilegio confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 607. — Ejusdem papæ epist. pro eo monasterio, *ibid.*, 609. — Privil. Coelestini II, ann. 1144, CLXXIX, 788. — Lucius III illud commendat, ann. 1185, CCI, 1335.

ROTHA (de) cella seu monasteriolum, in diocesi Herbipolensi situm quod Agnes Palatina et ejus soror Adelheida concessere Othoni, Bambergensi episc., ann. 1120-1130, CLXXIII, 1280.

ROTHONENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Redon) monast. ord. S. Bened. in pago Broverocensi et in loco Bain dicto conditum a Ven. abb. Convolone cui Ludovicus Pius quasdam confirmavit donationes, ann. 854. — Ibi floruit Calihwallonus abbas ann. 1038. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1049, CXLIII, 596. — Item S. Gregorii VII, ann. 1083, CXLVIII, 715. — Interdictum abbati illatum, ann. 1117, CLXIII, 416. — Callixti epist. ad abbatem de Billa Insulæ redditione Kimperlegiensi monasterio, CLXIII, 1117. — Paschalis epist. de eodem abbate Rothoni, CLXXII, 1526. — Decretum Innocentii de exemptione hujus monast. a jure episcopali, ann. 1210, CCXVI, 202, 201.

ROTNASCENSE S. ERMETIS (Renais, entre Oudenarde et Grammont) monast. ordin. S. August. a S. Amando fundatum ann. 545, quod postea Ludovicus Pius subjecit Endensi cœnobio prope Aquisgranum, CXLIX, 141.

ROTTIO (de) MONASTERIUM (Munichroth, diocèse de Constance) monast. ord. Præmonst., exstructum ann. 1126. — Privileg. Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1611.

ROTHOMAGENSE. Vide S. AUGUSTINI.

ROTHOMAGENSIS S. AMANDI (Religieuses de Saint-Amand dans la ville de Rouen) parthenon a vicecomite Arcacensi Goslino exstructus circa 1041, CCII, 1516.

ROTRUDIS (S.). Vide ANDREÆ.

RUEGGISBERGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Rueggisberg, diocèse de Berne) monast. ord. Cisterc. ex Claravallensi ortum ante ann. 1148, quo Eugenius ipsum privilegio confirmavit, CLXXX, 1354.

RUESPERRENSIS (peut-être Riupeyrous près de Pau en Béarn) parthenon cujus bona sub protectione sua suscepit Innocentius III, ann. 1201, CCXV, 502.

RUFFI (S.) VALENTIENSE (Saint-Ruf-lès-Valence, en Dauphiné) monast. ord. S. August. in principio apud Avenionem fundatum, ann. 1050, sed postea ab Albigensibus eversum, translatum est a Raymundo abbate, circa 1210, subter Valentiam. — Abbas Liethbertus ante tempora hæc floruerat, ann. 1110, CLVII, 711, 715 not. — Innocentii III decretum qua sententiam confirmat latam a archiep. Lugdunensi super istius monast. controversia cum Hospitalariis S. Jacobi hujus urbis, ann. 1199, CCXIV, 552. — Privil. Innocentii III, ann. 1206, CCXV, 885.

RUFFI (S.) AVENIONENSE, idem quam præced.

RUFFI (S.) PATRACENSE (Saint-Ruf de Patras, en Morée) monast. ord. S. August. cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1200, CCXVI, 538.

RUFFI (S.) VIVARIENSE (Saint-Ruf de Viviers, Ardèche), monast. ord. S. Bened. cui Leodegarius episcop. tradiderat S. Andeoli ecclesiam, quum cum eisdem abstulissent clerici quidam, ut restitueretur epistola præcepit Paschalis II papa, ann. 1210, CLXIII, 2280.

RUFFIACO (de). Vide RUFFIACO.

RUFFILLI (S.). Vide FOROMPILEENSE.

RUFFINIANENSE, RUFFIANENSE seu S. PETRI DE MONTIBUS Vide PERNI.

RUGENSE S. GILDÆ (Saint-Gildas de Ruiz, en Bretagne, près de Nantes) monast. ord. S. Bened. fundatum, ann. 1028, a Simone de Rocca Bernardi, Abbatardum abbatem sibi elegit, ann. 1126, CLXXVIII, 15.

RUGIANENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Royans) monast. ord. S. Bened. ab Elia de Didonia et ejus uxore Avicia in finibus Sanctonum exstructum, ann. 1092, et postea Geraldo Silvæ Majoris abbati subjectum, CXLVIII, 1011.

RUMINIACENSIS seu RUMILIACENSIS S. PETRI PRIORATUS (Saint-Pierre de Rumigny, en Thiérache, anc. diocèse de Rheims) olim exstructus ab Odone Forti dicto; postea Nicolaus hæreditario jure eumdem cessit Radulfo, Rhemensi archiepiscopo, a quo subjectus est monasterio S. Nicasi, ann. 1112, CLXIII, 1425. — Lucii III priv. ann. 1182, CCI, 1135.

RUMERSDORFENSE seu ROMERSDORFENSE (Romersdorff dioc. de Cologne) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ut si fieri posset, pacem restitueret inter duos provinciarum comites, ann. 1205, CCXV, 649.

RUPENSE S. MARIE (Notre-Dame des Roches, près de Cosne, Nièvre) monast. ord. Cisterc. a baronebus de Douziaco exstructum, ann. 1156. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 613. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 543. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1585.

RUPERTI (S.) SALZBURGENSE. Vide SALZBURGENSE.

RUPERTI (S.) DE MONTE IN BINGEN (Couvent Saint-Rupert de Bingen, diocèse de Liège) parthenon a sancta Hildegarde abbatissa exstructus ann. 1147, CXCVII, 21.

RURICURTENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Ruricourt, diocèse de Beauvais) monast. ord. S. August. in cujus gratiam ad Henricum Beilovac episc. scripsit Eugenius III, ann. 1152, CLXXX, 1511.

RUTHENENSE. Vide S. ANTONINI, et S. AMANTII.

RUTHENENSE (Couvent des Augustins, à Rodez) monast. ord. S. August. conditum et dotatum, ut videtur, ab episcopis ejusdem urbis ante ann. 1099, quo Urbanus II ejus bona et jura confirmat, CLII, 546.

RYSEBIARGENSE. Vide RIESBYARGENSE.

SABÆ (S.) (Saint-Sabas dans la Marche d'Ancone)

monast. ord. S. Bened. in Marchia Italiae situm, de quo agitur in epist. Gregorii VII, papae ann. 1074, CXLVIII, 397, 399. — Monachis Cluniac. traditum est a Lucio II papa, ann. 1144, CLXXIII, 1501, not.

SABIRII seu SAVINI (S.) PICTAVIENSIS (Saint-Savin, diocèse de Poitiers) monast. ord. S. Bened. exstructum sub Carolo Magno et Ludovico Pio, cujus cura S. Benedicto Anian. commissa est. Postea ab abbate Gervasio restauratum est S. Bernardi temporibus, circa 1136, CLXXII, 1376.

SABINI (S.) *Vide* PLACENTINUM.

SAFFIACENSE. *Vide* SESSIACENSE.

SACCARGIENSE, SS. TRINITATIS monast. ord. Camaldul. in Italia quod Innocentius II privilegio confirmavit, ann. 1137, CLXXIX, 307.

SACRA SILVA. *Vide* SILVA SACRA.

SAGIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Séez, Eure) monast. ord. S. Bened. a Rogero de Monte Gomerici exstructum xi saec., CII, 1317. — Epist. Hugonis prioris ad Gaufredum de S. Barbara, ann. 1170, CCV, 874. — Epist. Innocentii III ad priorem et episcopum, ann. 1212, CCXVI, 620.

SAHAGUNENSE SS. FACUNDI ET PRIMITIVI (Saint Facond de Sahgun, au royaume de Léon, Espagne) monast. ordinis S. Bened. cujus possessiones et iura confirmavit Paschalis II, ann. 1116, CLXIII, 400, 402. — Cluniacensi monasterio subiectur ab Innocentio II, papa, ann. 1133, CLXXIX, 166. — Eugenii III privil., ann. 1148, CLXXX, 1332. — Privil. Alexandri III, ann. 1159, CC, 109, 228, 244. — Coelestini III, ann. 1194, CCVI, 1050. — Innocentii III epist. de lite quadam cum capitulo Zamorensi, ann. 1198, CCXIV, 216.

SALCIACO (de) (Sautet) *Vide* S. MARCELLI.

SALEBIENSE S. MARIE ET S. GERMANI, monast. ord. S. Bened. a Wilhelmo Conquestore fundatum, in Anglia, exeunte saec. xi, CXLIX, 1361.

SALEMENSE seu SALOMONIS VILLA (Sa monschweiler anc. diocèse de Constance) monast. ord. Cisterciens. exstructum ann. 1137, juxta Oberlingen a Guntramno barone Adelsreutensi. Hujus monast. abbas scripsit ad S. Hildegardem circa 1150, CXCVII, 285. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 174, 738; CCXVI, 805, 819, 822.

SALERNITANUM S. BENEDICTI (Saint-Benoît de Salerne, au royaume de Naples) monast. Casinensi abbatiæ subditum florebat xi saec. sub Alphano archiepiscopo, 1078, CLXVII, 1217.

SALERNITANUM SS. TRINITATIS (Couvent de la Trinité à Salerne) monast. ord. S. Bened. exstructum ante tempora Urbani II qui illud restituit Alphano archiepiscopo, ann. 1099, CLI, 547.

SALFELDENSE (Salfeld in Thuringe) monast. ord. S. Bened. ab Hannone Colontensi et Sigefrido Moguntino archiepiscopis fundatum paulo ante ann. 1125, quo Honorius II illud privilegio ornavit, CLXVI, 219.

SALIGINENSE. *Vide* infra S. ANTONENSE.

SALINE-VALLIS S. MARIE (Notre-Dame de Salival, près de Vic, Meurthe) monast. ord. Præm. fundatum ann. 1187 a Mathilde Hamburg. comitissa. — Privil. Urbani III, ann. 1186, CII, 1426.

SALIONE (de) S. MARIE (Sainte-Marie de Saux en Bourgogne) canonica a nobili viro Guidone de Salione domino condita xi saec. quem Coelestinus III privilegio confirmavit, CCVI, 1232.

SALIS (de) S. MARIE (Notre Dame de Sales, diocèse de Bourges) canonica condita circa ann. 632, cujus statuta confirmavit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 557.

SALMURIENSE S. FLORENTII. *Vide* FLORENTI.

SALONENSE (Salone en Lombardie) monast. ord. S. Bened. S. Dionysii Parisiensis subjectum est monasterio a Carolo Magno, ann. 777, XCVII, 938.

SALTO (de) S. MARIE (Notre-Dame-du-Sault à Préjux) parthenon apud Forum Julii (Préjux) exstructus a nobilibus viris et fratribus Erfone et Zaneto, quorum mater Piltruda ibi prima fuit abbatisa, ann. 768, XCIX, 629.

SALTERIENSE (Salserey comté d'Huntingdon Angletterre) monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1147, quod illustravit Henricus monachus cui tribuitur tractatus de Purgatorio S. Patricii, ann. 1150, CLXXX, 971.

SALTUS NOVALIS monast. dioc. Zamorensis (Zamora) in Hispania ad cujus abbatem scripsit Innocentius III, 1198, CCXIX, 62.

SALVATORIS (S.) CAPRUIENSE (Saint-Sauveur de Capria, dans les États de Venise) monast. de quo mentio

fit in epist. Alexandri III ad episc. Caprulensem, ann. 1179, CC, 1254, 1289.

SALVATORIS IN CASALI. *Vide* CASALI.

SALVATORIS (S.) (Saint-Sauveur, dans le diocèse de Plaisance) monast. ord. Camald. ab abbati S. Mariae in Pulsano pendens, de quo mentio fit in privileg. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

SALVATORIS (S.) NIVERNENSIS monast. ord. S. Bened. Cluniaco subjectum est ab Hugone ejusdem urbis episcopo, ann. 1045. Solemniter datum est in sancta synodo Odiloni Cluniacensi abb., *ibid.*

SALVATORIS (S.) IN RIVO ALTO (Saint-Sauveur du Rialto, à Venise) monast. ord. S. August. ab abbate et ejus fratribus exstructum paulo ante ann. 1141, quo Innocentius II illud sub sua tutela suscepit et privilegio confirmavit, CLXXIX, 744. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1361. — Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1074. — Alexandri III, ann. 1169, CC, 565. — Idem papa concessit indulgentiam 20 dierum his qui visitant ecclesiam S. Salvatoris, ann. 1179, CC, 1242. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1091. — Urbani III ann. 1485, CIII, 1357, 1352, 1353. — Clementis III ann. 1188, CCIV, 1329, 1332. — Coelestini III, ann. 1195, CCVI, 1066, 1181. — Innocentii III epist. qua illud monast. conciliat cum ecclesia S. Bartholomaei, ann. 1198, CCXIV, 255.

SALVATORIS (S.) in Tschia (Saint-Sauveur-sur-la-Trébie, dioc. de Plaisance) monast. ord. S. Ben. sub Alexandro III conditum. — Privil. Urbani III, ann. 1187, CII, 1503.

SALVATORIS (S.). *Vide* ANDRESE. Boconienne, de Cella, in Monte Amiato, Ebroicensis, Miltadense, Virtuense.

SALVII seu SALVATORIS (S.) in Brago sive Brajaco ad Sequanum (Bray-sur-Seine entre Nogent et Montecreux) de quo monast. agitur in testamento S. Ansegisii Fontanellensis abbatis, ann. 833, CV, 746. — Diploma Henrici I Franc. regis, ann. 1042, CLI, 1025.

SALVIE (S.) (Saint-Sauve près Valenciennes) monast. ord. S. Bened. ab ipso S. Salvic Ambian. episc. exstructum, ann. 1112, CLXIX, 156.

SALVIE (S.) (Saint-Salvio, diocèse de Chieti, en Abruzzi, Naples) monast. cujus mentio fit in privil. Innocentii III, ann. 1208, CCXVII, 180.

SALVII (S.). *Vide* ALBIENSE, Florentinum, Monasteriense.

SALVINI (S.) *Vide* TARBENSE.

SALZBURGENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Salzbourg) monast. ord. S. Bened. a S. Ruperto Wormatiensi episc. fundatum, viii saec. Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1125, 1387. — Epistola Coelestini III de resarciendo damno a quibusdam huic monast. illato, ann. 1195, CCVI, 1078. — Alia pro Gurzeosi monast. 1188. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1206, CCXV, 872.

SALZBURGENSE S. RUPERTI (Saint-Rupert de Salzbourg) monast. ord. S. August. a Chunrado Salzbourg. archiep. institutum paulo ante ann. 1125 quo illud privilegio confirmavit Calixtus II papa, CLXIII, 1265. — Privil. Adriani IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1329.

SALZENB. S. MARIE (Notre-Dame de Saulz, Côte-d'Or) monast. canonicorum exstructum a Guidone de Saulz, ann. 1197, CLXXXV, 1437, 1438. — Jacobi militis de Saulz donationes eidem monast. 1438. — Mariae de Monte Sano Joannis Dominæ et diversorum fundationes, 1139.

SALZETO (de). *Vide* MARCELLI.

SAMBLERIENSIS PRIORATUS. *Vide* S. SEPULCRI.

SAMBUCIENSE (Sambuci, diocèse de Syracuse) monast. ord. S. Bened. cui luctuosam scripsit epist. Innocentius III, ob Saracenorum victorias super Christianos, ann. 1198, CCXIV, 263, 470.

SAMSONIS ET SYMPHORIANI (SS.) AURELIANENSE (Saint-Samson d'Orléans) monast. ord. S. August. ann. 1067 exstructum, cui privil. concessit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1364.

SAMSONIS (S.). *Vide* CONSTANTINOPOLITANUM.

SANCTIS CRUCIBUS (de) (Saintes-Croix ou Santa-Cruz sur les confins des diocèses de Barcelonne et de Tarragone en Espagne) monast. ord. S. Bened. in cuius gratiam scripsit Urbanus III, ann. 1187, CCII, 1467.

SANTONENSE seu SALIGINENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Salignac, diocèse de Saintes) monast. ord. S. Bened. ab abbate Martino S. Martini Turonensis discipulo fundatum et rectum circa ann. 400, LXXI, 869.

SARABURGENSE (Sarrbourg, Electorat de Trèves)

monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto II varis bonis dotatur, ann. 877, LXXXVII, 514.

SARIASACIENSIS parthenon (Sarrazac, Lot) prope Cazillacum (Cazillac) in pago Cadurcino exstructus a Radulfo Bituricensi episc. cujus soror Emesiana abbatissa prima fuit, ann. 840, CXIX, 701.

SARANO (de) seu DE SARIANIS (Sarrians, arrondiss. de Carpentras dans le comtat Venaissin) monast. ord. S. Bened. in dioc. Arelatensi a quodam Leodegario Cluniacensi monacho et Wilhelmo Provinciae duce conditum et a Regimbardo Arelat. archiep. consecratum xi sæc., temporibus S. Mayoli Cluniac. abbatis, CXLII, 863.

SARENSE (Saren en Galice, Espagne) forte idem monast. ac Mons de Ramo ord. Cisterc. cui Innocentius III subiecit monasterium de Innchari, ann. 1199, CCXIV, 720.

SARESBERIENSE SS. PETRI ET PAULI (Saint-Pierre de Saresbury, Anglieterræ) monast. ord. S. Bened. reedificatum est multo splendidius a rege Wilhelmo Conquestore et ejus conjugē Adelaida, xi exeunte sæc., CXLIX, 1362.

SARLATENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Sarlat, Dordogne) monast. ord. S. Bened. cujus fundatio tribuitur S. Sacerdoti episc. ann. 720, postea auctum est a Pippino Breui et Carolo Magno : sed ædibus collapsis illud a fundamento restauravit et dotavit Bernardus, Petragoricensis comes, ann. 936, CLXIII, 961 not. — Eugenii III priv., ann. 1153, CLXXX, 1591.

SATHANACENSIS DAGOBERTI (Stenay en Lorraine) prioratus a Godefrido Barbaldo duce et ejus conjugē Beatrice conditus, ante ann. 1070. — Privil. Godefridi Bulioneusis postea regis Hierosolymitani, ann. 1096, CLV, 393.

SATYRI seu SATURI (S.) DE SACRO-CÆSARIS CASTRO (Saint-Satur près de Sancerre, dioc. de Bourges) monast. ord. S. August. exstructum ante ann. 1151, quo Innocentius II papa privil. eidem concessit, ann. 1151, CLXIX, 112. — Epistola Alexandri III, ann. 1177, CC, 1092. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1212, CCXVI, 718.

SATZAVENSE (Saiz ou Zadeck en Bohême) monast. ord. S. August. cujus monachus quidam Chronici Cosmæ Pragensis continuator fuit xii sæc. CLXVI, 273.

SAVINIACENSE seu SAVINIENSE SS. TRINITATIS (Savigny, anc. dioc. d'Avanches, Manche) monast. ord. Cist. a nobili viro Radulfo Sigerarum domino, ejus uxore Amicia, et pio eremita Vitali fundatum circa 1112, CLXII, 1030. — Priv. Honorii II, ann. 1123, CLXVI. — Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 917, 920. — Eugenius illud concessit Cisterc., ann. 1147, CLXXX, 1282, 1398. — Privil. Anastasii IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1054. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 200. — De hujus monast. fundatore, CCII, 1512. — Charta fundatoris Radulfi, ann. 1112, CCVII, 1163. — Charta confirmationis ab Henrico II Anglor. rege, 1157, CCVII, 1164. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXV, 594; CCXVII, 187.

SAVIGNIENSE seu DE SAVIGNIO (Savigny, sur la Dreuse dép. Rhône) monast. ord. S. Bened. cujus S. Maurus dicitur fundator, dirutum fuit a barbaris ann. 954; postea restauratum diu floruit. — Charta Hugonis Lugd. archiep., ann. 1106, CLVII, 527, 528. — Paschalis II interdictum tollit ab Hugone latum in hos monac. ann. 1115, CLXIII, 370. — Epist. Joannis Constantiensis episc. ad Gaufridum abb., ann. 1133, CLXIII, 1479.

SAVILIACENSE (Savignano, dans le Siennois) monast. in cujus gratiam Celestinus III scripsit monachis Clusinis (de Chiusi) ann. 1191, CCVI, 898. — Privil. e.usdem, *ibid.* 901. — Privil. Innocentii III, ann. 1211, CCXVII, 206.

SAVINI (S.) (Saint-Savin près de Barège, diocèse de Tarbes) monast. ord. S. Bened. a S. Salvino exstructum circa ann. 700. — Carolus Magnus seu potius Ludovicus Pius illud reedificavit; sed rursus eversum a Northmannis, reparatum est a Raymundo comite Bigorrensi. — Privil. Alexandri III, ann. 1166, CC, 451, 1049, 1262.

SAVINI (S.) *Vide* PLACENTINUM.

SAVINIONENSE (Savinio, près Lodi) monast. ord. S. Bened. in Tuscia exstructum ante ann. 833, quo Marinus papa illud privil. ornavit, CXXVI, 968.

SAVINIENSE. *Vide supra* SAVIGNIENSE.

SAXEENSE. *Vide* S. DAMIANI.

SAXO MONTE (de) S. BENEDICTI (Saint Benoit de Sasso-Monte en Italie) monast. ordinis Camaldul., cujus bona confirmavit Eugenius III, ann. 1153, CLXXX, 1603.

SAXO VIVO (de) SANCTÆ CRUCIS (Sainte-Croix de Sassovivo, diocèse de Florence, Tuscanie) monast. ord. S. August. cui adjunxit Innocentius III monast. S. Apollinaris ut reformaretur, ann. 1208, CCXV, 1409. — Epist. ejusd. ad abbat. *ibid.* 490. — De monast. Saxi viri reformatione, ann. 1210, CCXVI, 373, 747.

SEYNESE (S.) MARIE (Notre Dame de Seyne, dio-

cèse de Trèves) monast. ord. Præmonst. exstructum ann. 1202. — Privil. Innocentii III ann. 1205, CCXVII, 156.

SAZETANUM. Idem esse videtur ac SEZZANSE.

SCARLEIARUM seu ESCHALEII S. MARIE (Notre-Dame d'Echalis, diocèse de Sens, Yonne) monast. ord. Cisterc. a nobili viro Viviano de Firmatate Loperia exstructum ann. 1151. — Epist. Innocentii III de compositione hujus monast. cum Hospitalariis de Cerisiaco, ann. 1202, CCXIV, 1094.

SCELDICENSE (Sceldica, dioc. de Paderborn) monast. ab Henrico II imper. concessum Paderbornensi ecclesiæ ann. 1049, CXL, 346.

SCELESTATENSE S. FIDIS (Sainte-Foi de Schelestat, Alsace) monast. ord. S. Bened., alias S. Sepulcri dictum, a Friderico duce exstructum et ab eodem subjectum Concheni abbatiæ ante ann. 1106, quo Paschalis II illud privilegio confirmavit, CLXIII, 185.

SCHAFFNABURGENSE, pro SCHAFFHOUSE.

SCHAFFUSENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Schaffouse) monast. ord. S. Bened. de cujus abbate eligendo S. Gregorius VII epistolam scripsit ad Wilhelmu Hirsaugiensem abbat., ann. 1080, CXLVIII, 567. — Epist. Urbani II de protectione hujus monast. adversus Tatonem, ann. 1092, CLI, 334. — Ejusd. papæ privil., 519. — Calixti II papæ, ann. 1120, CLXIII, 1149, 1150, 1156. — Innocentii III epist. super abbatis electione, ann. 1199, CCXIV, 560.

SCHARDEBURGENSE (Scharzburg, diocèse d'York, Anglieterræ) monast. ord. Cisterciensis fundatum a Richardo Anglorum rege, ann. 1192. — Celestini III privil. ann. 1192, CCXVI, 961.

SCHEFFLARIENSE S. DIONYSII (Saint-Denis de Schefflaren, diocèse de Frisinghen, Bavière) monast. ord. Præmonst. exstructum præcipue opera Ottonis episc. paulo ante ann. 1140, quo Innocentius II illud privilegio ornavit, CLXXIX, 527.

SCHIEDENSE (Scheiden, Scelden ou Ségor, diocèse de Cologne) monast. ord. Præmonst. e Cappenberg. exortum. — Epist. Innocentii III ad abbat. circa præposituram ecclesiæ Coloniensis, ann. 1203, CCXV, 56.

SCHENINGENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent de Scheningen, diocèse d'Halberstadt) monast. ord. S. August. a Reinhardo episc. exstructum ante ann. 1140, quo ipsum privilegio confirmavit Innocentius II, CLXXIX, 217.

SCHIRENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Schiren, diocèse de Frisinghen, Bavière) monast. ord. S. Bened. cui Eugenius II privil. concessit in quo donationes prius eidem collatas confirmavit, ann. 1143, CLXXI, 1034.

SCHOLASTICÆ (S.) (Sainte-Scholastique, dans l'ancien diocèse du Mans, Orne) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 802 quo Carolus Magnus illud episcopo Cenom. asservit, cujus diplom. CXVII, 993.

SCHONAUGIENSE (Schonau, diocèse de Trèves) monast. ord. S. Bened. ab Hildefino abb. conditum et Ruperto comite ann. 1124, quod illustraverunt B. Florinus et abbas Eckbertus, ann. 1168, CCXV, 9.

SCHONAUGIENSIS parthenon ord. S. Bened. ab eodem abb. Hildefino exstructus ann. 1124. — Ibi claruit xu sæc. beata Elisabeth abbatissa Eckherti soror, CCXV, 9.

SCHULTERANNENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Schulteren, en Alsace) monast. ord. S. Bened. ab Ottone Anglo exstructum ann. 603, quod postea dotavit rex Dagobertus II, ann. 677. — Privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 293.

SCHWARTZACENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Schwartzach, en Franconie) monast. ord. S. Bened. ab ineunte ix sæc. conditum in Wurzburg. dioc. a Regimbardo hujus regionis præfecto. Ludovicus Pius privil. ipsi concessit sub abbate Waldone, ann. 828, CIV, 1169. — Ab Henrico II imper. datum est Argentini. episcopo, ann. 1014, CXL, 317.

SCILLENSE, ord. Carthus. Idem videtur ac SQVILLACENSE.

SCIRO (de) S. LUCÆ (Sciro, l'île de l'Archipel, du diocèse de Danalie, dans la Romanie ou Thracie) monast. de cujus subiectione scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 503.

SCRINILOLO (de). *Vide* MANIÆ.

SCUVILIACENSE (Ecuillé, Maine-et-Loire) monasterium seu cellam quam episcopo Cenom. asservit Carolus Magnus, dipl. ann. 802, CXVII, 993.

SEBASTIANI ET ZOSIMI (SS.) DE PALARIA, monast. ord. S. Bened. in Italia concessum monast. Cassin. ab Alexandro II, ann. 1061, CXLVI, 1395.

SECOVIENSE (Seckaw, dans la Basse-Styrie) monast. ord. S. August. translatus hinc ex Feustrizio sub Werr-

hero praeposito, ann. 1143, cui privil. concessit Innocentius II eod. anno, CLXXIX, 645. — Alexandri III privil., ann. 1171, CC, 717.

SECURETU (de) S. MICHAELIS DE ACU (Saint-Michel de l'Aiguille, à Ségur, près du Puy) monast. ord. S. August. cujus ecclesia condita est ann. 962, monasterium autem nonnisi xii saec., cujus prior scripsit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1511.

SEDESMEI (de) S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemi de Sémoy, près d'Orléans) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Teelino exstructum et cœnobio subjectum Silvæ-Majoris, cui præerat abbas Geraldus, xi exeunte saec., CXLVII, 1012.

SEGESTRENSE alias S. SEQUANI (Saint-Seine, Côte-d'Or) monast. ord. S. Bened. a S. abbate Sequano conditum ann. 580, quod deinceps transit ad S. Mauri congregationem, LXXI, 894. — Hujus monast. monachi ab Innocentio II excommunicantur, ann. 1153, CLXXIX, 176. — Epist. Innocentii III super absolute abbatis in voto transfretandi in Terram sanctam, ann. 1202, CCXIV, 970.

SEGUNTINUM (Sigüenza dans la Nouvelle Castille, Espagne) monast. cui Innocentius III quosdam redditus asseruit, ann. 1200, CCXIV, 945.

SEGUINUM S. JUSTI (Sainte-Juste à Suze en Piémont) monast. ord. S. Bened. a Ven. Alrico episc. et Manfredi marchione conditum ante ann. 1037, quo Conradus II imper. jura et possessiones illius confirmavit, CLI, 1072.

SEILLIENSIS (Silly, Doubs) prioratus cujus prior prohibuit Innocentius III ne pecuniam exigeret in nuptiarum celebratione et pro sepulturis, ann. 1198, CCXIV, 191.

SEITENSTETTENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Seitenstetten, diocèse de Passau, Bavière) monast. ord. Cisterc. a nobili viro Ulschalcho fundatum paulo ante ann. 1186, CCII, 1431.

SEITZENSIS VALLIS S. JOANNIS (Chartreuse du Val-Saint-Jean, à Seitz, en Styrie) abbatia ab Othocharo comite exstructa temporibus Alexandri III, qui illam privilegio confirmavit ann. 1177, CC, 1100. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1312.

SEIZENSE seu SAZETANUM (Seiza du diocèse de Coimbre, en Portugal) monast. ord. Cisterc. quod videtur ut et Alcobatiense ab Aphonso rege exstructum et ad cujus abbatem scripsit Innocentius III de jure Conimbriensis ecclesiae, ann. 1198, CCXIV, 194.

SELBOLDIENSE (Selboldst en Hesse-Darmstadt, diocèse de Mayence) monast. ord. Præmonst. a Deitmaro comite exstructum paulo ante 1108 quo privil. concessit Paschalis II, CLXIII, 246. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 451. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1568.

SELIGENSTADIENSE (Seligenstad, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. in dioc. Moguntina conditum ab Eginhardo abbate, ann. 836, CXIX, 524.

SELINCOURTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Sélincourt, arrondiss. de Toul) monast. ord. S. August. Guarino Ambian. episc. fundatum, et a Rainaldo archiep. Rhemens. confirmatum, ann. 1135, CLXXI, 1331. — Innocentii II privil., CLXXIX, 510.

SEMPLINGHAMENSE CANONIA in dioc. Lincolnensi instituta cujus bona confirmat S. Hugo episc., ann. 1200 exeunte, CLIII, 1122.

SENAPARIE (Sénevière diocèse de Tours) monast. ord. S. Bened. a S. Urso fundatum in Turonensi territorio circa 560, cujus S. Leobatus primus fuit abbas. Unde postea S. Leobatii dictum est *Saint-Leubasse* ou *Libesse*, LXXI, 1083.

SENENSE. Vide S. EUGENII.

SENOCHI (S.) (Saint-Senoch, près Loches) monast. ab abbate Sencho fundatum seu reedificatum, circa ann. 576, LXXI, 321.

SENONENSE S. JOANNIS (Saint-Jean lès-Sens) monast. ord. S. August. ab Heraclio Senonensi episc. fundatum pro feminis in suburbio ann. 496, sed ix saec. reedificatum est et Canonicis S. August. concessum. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 822, CIX, 1111. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 1. — Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1064. — Epist. ejusd. ad abbat., ann. 1205, CCXV, 678.

SENONENSE S. COLUMBÆ (Saint-Colombe-lès-Sens). A rege Clotario II fundatum est hoc monast. ord. S. Bened. circa ann. 620, ubi quiescebat corpus S. Columbæ. — Abbati Sulpicio privilegia concessit Ludovicus Pius ann. 833, CIV, 1227, 1238. — De eo monasterio mentio est, CMX, 453. — Privil. Innocentii II, ann. 1143, CLXXIX, 613.

SENONENSE S. REMIGII (Saint-Rémy de Sens) monast. ord. S. Bened. primo S. Mauriclio dicatum ann. 693; reedificatum est ann. 535 non intra muros ut antea, sed in Villa Vallitias dicta ab Aldrico Senonensi archiepisc. Dipl. Ludovici Pii, ann. 822, CIV, 1111. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1205, CCXV, 678.

SENONENSES. PETRI (Saint-Pierre de Sens) monast. ord. S. Bened. ann. 503 fundatum, cui ingens monialis multa dona contulit. — Charta ann. 711, LXXXVIII, 1258. Vide PETRI VII.

SENONIENSE seu DE SENONA S. STEPHANI (Senones-en Vosges) monast. ord. S. Bened. a S. Gondeberto Senonensi episc. fundatum ann. 661, in quod se recepit, abdicato munere. — Childerici II regis dipl., ann. 661, LXXXVII, 1287. — Calixti II privil. quo huic monast. asserit nonnullas ecclesias, ann. 1123, CLXII, 1280. — Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 461.

SENONENSE sive SEUVA CELLA (Séon, en Bavière) S. Landperti (Saint-Lambert) monast. ord. S. Bened. a comite Aribone fundatum apud Boios sub imperatore Ottone III, ann. 999, CXXXIX, 269. — Privil. Silvestri II, *ibid.*

SEPTÈM FONTIUM S. MARIE (Notre-Dame de Sept-Fontis ou de Saint-Lien, diocèse de Moulins) monast. ord. Cisterc. e Fontenotensi ortum a Wichardo et Wilhelmo de Barbanio exstructum est ann. 1152. — Charta Haymonis de Marmania militis quo locum Pratum Belet dictum ut conderetur dedit, CLXXV, 1479.

SEPTÈM FONTIUM S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Sept-Fontis, diocèse de Langres) monast. ord. Præmonst. a Gohberto presbyt. exstructum sub Josceranno episc., ann. 1126. — Privil. Innocentii II, ann. 1138, CLXXIX, 391. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1176.

SEPTÈM FONTIUM (Sept-Fontis, diocèse de Rheims, Ardennes) monast. ord. Præmonst. fundatum ann. 1129 ab Elia Macericensi castellano et ejus conjuge Oda in loco Runiaco dicto (Rugüéry). — Privil. Innocentii II, ann. 1158, CLXXIX, 372.

SEPTIMIANENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Septime) monast. ord. S. Bened. fundatum a quodam Ugone qui septem monasteria exstruxerat in Tuscia in præteritæ vitæ reparationem, postea ann. 1256 ad Cistercienses transit et celeberrimum evasit. — Hujus monast. jura et possessiones confirmat Gregorius VII papa, ann. 1078, juxta petitionem Azonis abbatis, CXVIII, 682.

SEPULCRI (S.). Vide Cameracense, Placentinum.

SEPULCRI (S.) DE SAMBLENSIS (Saint-Sépulcre, du diocèse de Troyes) monast. ord. S. August. cujus possessiones privilegiaque sub protectione sua suscepit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 1335.

SEPULCRI S. HIEROSOLYMITANUM (Couvent du Saint-Sépulcre, à Jérusalem) monast. ord. S. August. in cuius gratiam innumerabiles factæ sunt donationes et infinita privilegia concesserunt S. Pontifices. Cujus Wilhelmus primus prior factus est exeunte saec. XI. Vide illius monast. Chartularium, CLV, 1111. — Privil. Calixti II, ann. 1121, CLXIII, 1215. — Honorii II, ann. 1128, CLXVI, 1281. — Epist. Innocentii II, de reverentia debita canonicis S. Sepulcri, ann. 1157, CLXXIX, 329, 370, 543. — Privil. Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 903, 927. — Alexandri III privil., ann. 1159, CC, 73, 471, 472, 473, 554, 695, 1196, 1257. — Celestini III, ann. 1141, CCVI, 1112. — Decretum Innocentii III quo confirmatur quedam statutorum compositio, ann. 1212, CCXVI, 605, CCXVII, 39.

SEPULCRI (S.) SULLIENSE (Sully près de Chinon en Touraine) monast. ord. S. Bened. a Galterio de Monte-Sorello fundatum ante ann. 1114, quo composuit cum monachis hujus monast. Robertus de Arbrissello super locum Fontis Ebraldi monast., CLXII, 1087.

SEQUANI (S.). Vide SEGESTRENSE.

SERENA (de) S. MARIE (Sainte-Marie Sereine, diocèse de Lucques) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1209, CCXVI, 107.

SEROPEBRIENSE. Vide SARASBRIENSE.

SERVANDI (S.) (Saint-Servan ou Servian de Ségovie, dioc. de Tolède) monast. ord. S. Bened. olim a S. Victore Massiliensi pendens, sed vacuum postea factum Paschalis II ihud concessit Bernardo Toletano episc., ann. 1116, CLXIII, 393.

SERVATII (S.) monast. ord. S. Bened., cujus exstructio tribuitur S. Manulfo episc. Leodiensi citra Rheum; ibi aliquandiu munere abbatis functus est Eginhardus, ann. 821, CIV, 607.

SESSIACENSE S. Paterni (Saint-Pair du-Mont, Calvados) forte idem monast. ac S. Michaelis in Monte-

Jumba. A. S. Paterno incepit ann. 485 in dioc. Constantiensis (Cotances), LXXXVIII, 490, 498 not.

SERVITANUM S. DONATI (Saint-Donat de Servit) in Valentini provincia in Hispania a S. Donato abbate ex Africa. Cum monachis profugus propter persecutionem a Mauris illatam, auxilio nobilis feminae Mincheæ nomine hoc monast. extruxit. Ibi paulo post claruit S. Eutropius priusquam Valentiniensis creatus esset episc., ann. 600, LXXX, 9.

SEUMICHENSE S. Egidii de Valfleaviana monast. ord. S. Bened. a rege Ladislao fundatum. in Polonia. Privil. Paschalis II, ann. 1106, CLXIII, 198.

SEVERI (S.). Vide CLASSENSE.

SEVERI (S.) (Saint-Séver de Roustang, diocèse de Tarbes) monast. ord. S. Bened. a S. Severo Sulpicio fundatum, ann. 500, LXXI, 863. (Vide ADURANUM.) — Epist. Gregorii VII de hujus monast. lite cum monachis S. Crucis Oleronensis, ann. 1079, CXLVIII, 532. — Suavii abb. epistola ad Paschalem II papam, ann. 1107, CLXIII, 461. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 300. — Privil. ejusdem ann. 1212, CCXVI, 566.

SEVERINI (S.) BURDEGALENSIS (Saint-Seurin de Bordeaux) monast. ord. S. Bened. exstructum ante ann. 595; de eo loquitur S. Gregorius Turon.; postea transiit ad canonicos S. August., LXXI, 863.

SEXENENSE (Sexena, dioc. d'Huesca, en Espagne) parthenon cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, ann. 1207, CCXV, 135. — Privil. Celestini III, ann. 1193, CCVI, 1001.

SEXTENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur du Sexto, en Italie) monast. ord. Camaldul. quod de jure erat S. Romanæ Eccl. cujusque Calixtus II abbatem elegit, 1120, CLXIII, 1178.

SEXTENSE seu S. MARIE DE SEXTO (Notre-Dame du Sexto ou Sesto) monast. ord. S. Bened. apud Forum Julii (Fréjus) fundatum ab Erfone et Zaneto fratribus ann. 762, XCIX, 629.

SHERBORNENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sherbourne, comté de Dorset, Angleterre) monast. ord. S. Bened. conditum a veteribus Angliæ regibus. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 354.

SIBETONENSE (Sibeton, dans les environs de Norfolk, Angleterre) monast. fundatum ann. 1150, de quo mentio fit in Epist. Innocentii ad archiep. Cantuar., ann. 1204, CCXV, 515.

SICHEMENSE seu SICHENSE (Sichem ou Sichen, diocèse d'Halberstadt, Allemagne) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1141 cujus Wulkinus primus abbas fuit. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1206, CCXV, 1101, ann. 1210, CCXVI, 220, 415, 558, 870.

SICILIAE MONASTERIA a D. Gregorio Magno fundantur antequam papa fieret, 594, LXXI, 527.

SICLINIENSE S. PIATI (Sckien ou Séclin dans les Pays-Bas) monast. ord. S. Augustini super quo Alexander III scripsit Henrico Rhemensi archiepisc., ann. 1168, CC, 512. — Privil. Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1528. — Epist. super præpositura hujus canonice, ann. 1199, CCXIV, 927. — Decret. Innocentii III, ann. 1211, CCXVII, 207.

SIGEBERGENSE seu SIEGBURGENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Sieberg, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a S. Annone episc. fundatum et consecratum ann. 1066. — Ibi abbas fuit Reginhardus, ann. 1072, CXLIII, 1517. — Privil. Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 1512. — Paschalis II, ann. 1108, CLXIII, 237, 265. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1077, 1215.

SIGNIACENSE S. MARIE (Notre-Dame, de Signy, diocèse de Reims, Ardennes) monast. ord. Cist. exstructum ann. 1135. — Privil. Willelmi Rhem. archiep., ann. 1191, CCIX, 853.

SILVÆ-MAJORIS (Grand-Selve, Saulve-Majeure ou la Séoube, Haute-Garonne) celebre monast. ordinis S. Bened. a B. abbate Geraldo fundatum haud procul ab urbe Tolosa, ann. 1080, juxta ejusdem chartam ann. 1144, CXLVII, 1007. — Charta pro benefactoribus ejusdem monast., CXLVII, 1078. — Dipl. Amati arch. Burdigal., ann. 1099, CLV, 1648. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 588. — Purina de eo monast. narratur apud Herbertum, CLXXV, 1353. — Alexandri III, ann. 1162, CC, 143, 769, 942. — Celestinus III, inter sanctos ascripsit B. Geraldum hujus monast. fundatorem, ann. 1197, CCVI, 1211. — Ejusdem privil., *ibid.*, 1215. — Privil. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 544. — Epist. ejusd., CCXV, 1031, 1168, ann. 1212, CCXVI, 767.

SILVÆ-MUNDÆ, monast. ord. Camald. sub Leone IX exstructum a nobili viro Griffone in Aretino comitatu XI sæc. postea autem in alio loco reedificatum confirmavit Innocentius II, ann. 1153, CLXXIX, 225.

SILVÆ NIGRÆ S. GEORGII (Saint-George en Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. a nobilibus viris Hetsilone et Hesson exstructum et dotatum, cujus abbas Diekero privilegium concessit Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 172. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1216. — Lucii III, ann. 1185, CCI, 1237, 1528. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1201, CCXVII, 81.

SILVÆ NIGRÆ S. BLASII. Vide BLASII.

SILVÆ NIGRÆ S. PETRI (Saint-Pierre de la Forêt-Noire) monast. ord. S. Bened. a duce Bertholdo exstructum in Constantiensis dioc., cui privil. concessit Urbanus II papa, ann. 1075, CLI, 404. — Honorius II præfatum privil. renovat ann. 1125, CLXI, 1235. — Ejusd. papæ privilegium, ann. 1129, CLXVI, 1504. — Privil. Eugenii II, ann. 1148, CLXXX, 1302.

SILVANENSE. Vide SILVÆ MAJORIS.

SILVANECTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sentis) collegium canonicorum cujus bona confirmavit Lucius III papa, ann. 1182, CCI, 1151.

SILVANECTENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent de Sentis, Oise) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1039 a regina Anna, Henrici I uxore. — Epist. Innocentii III ad abbat. circa capitulum S. Fraubuldi, ann. 1203, CCXVII, 119. — Idem possessionem ecclesiæ de Alvers asserit, *ibid.*, 158, 144.

SILVÆ SACRÆ SS. PHILIPPI ET JACOBI alias WALBURGÆ (Sainte-Walburge d'Heilsfort, Haut-Rhin) monast. ord. S. Bened. a Frederico duce et nobili viro Petro fundatum ante ann. 1120, quo Calixtus II ejusdem monast. possessiones privilegiaque confirmavit, CLXIII, 1197. — Innocentii II privil., ann. 1159, CLXXIX, 410.

SILVANIACENSE seu DE SILVANIACO (Souigny, Allier) monast. ord. S. Benedicti, abbatia Cluniac. subiectum, cum mera adhuc cella esset a paucis monachis frequenter habitata. Ibi obiit S. Maius Cluniac. abb. Parisios petens, ann. 994. — Privil. Urbani II papæ, ann. 1092, CLI, 544, 450. Paschalis II, CLXIII, 50. — Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1515. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1262.

SIMIGIENSE (Simegh ou Simegh en Hongrie) monast. fundatum ante ann. 1210, quo illud privilegio confirmavit Innocentius III, CCXVI, 368.

SINÆ MURO (de) (Samerey, Côte-d'or) prioratus a monast. Flaviniac. pendens, ad quorum conciliationem scripsit Innocentius III, ann. 1198, CCIV, 257.

SINNINGTHWARTHENSIS S. MARIE parthenon (Sainte-Marie de Sinningthwaithe comté d'York, Angleterre) monast. ordinis Cisterc. cui Alexander III privilegium concessit, ann. 1172, CC, 830.

SINSHEIMENSE (Sintzelho, cercle de Souabe) monast. cui Paschalis II privilegium concessit ann. 1115, CLXIII, 591.

SION. Vide MONAST. SION.

SIRICENSE (Siricken, diocèse des Cinq-Eglises, en Hongrie) monast. cujus abbas controversiam dirimendam commisit Innocentius III inter episcopum et abbatem de Felduar agitatam, ann. 1198, CCIV, 497.

SISTARICENSE S. MARIE (Saint-Mary de Sisleron) monast. ord. S. Bened. in dioc. hujus nom. in Provincia finibus exstructum circa ann. 500, LXXX, 27.

SITHIVENSE seu DE SITHIU S. BERTINI (Saint-Bertin de Sithiu) monast. celeberrimum ord. S. Bened., in loco ubi vitam solitariam egit S. Winocus exstructum a S. Audomaro Tarvannensi episc. in quod adduxit SS. Mommolinum, Bertinum et Ebertramum monasterio Luxoviensi qui vicissim abbas officia impleverunt, ann. 638. — Fundatio æque tribuitur B. Adrowaldo comiti qui multa concessit. — Dipl. om. Theodorici regis, LXXXVII, 1335; CXLVII, 1185. — Chlodowæ, III, LXXXVIII, 1079. — Charta Chilperici II et Theodorici IV, ann. 718, LXXXVIII, 1129, 1152. — Childerici III, ann. 745, 1148. — Charta Adrowaldi conditoris, ann. 748, LXXXVIII, 1155. — Audomari episc. ann. 662, 1174. — Charta Edeberti, *ibid.*, 248. — Darmundi, *ibid.*, 125. — Felcis presb., ann. 745, *ibid.*, 1304, 1303. — Caroli Magni, ann. 769, XCVII, 917, 976. — Dipl. Ludovici Pii et filii ejus Lotharii, ann. 850, CIV, 1190, 1264. — Chartularium S. Bertini ab ann. 748 ad 806, auctore Folquino monac. ann. 975, CXXXVI, 1183. — Privilegium Victoris II papæ, ann. 1057, CXLIII, 829. — Folcardus mon. claruit an. 1080, CXLVII, 1081. — Urbani II privil., ann. 1096, CLI, 455. — Hugoni Cluniac. abb. committitur hoc monast. ab Urbano II, *ibid.*, 522. — Paschalis II epist., ann. 1106, CLXIII, 163, 233, 301, 540, 415. — Calixti II privilegium, CLXIII, 1155, 1275, 1327. — Honorii II decretum quo illud Cluniaco subiecit, CLXVI, 1220. — Innocentii II privil. quo Sithivense a potestate Cluniscensi liberatur, ann. 1159, CLXXIX, 459, 462. — Privil. antipap. Anacleti, petente Joanne abb. 1150, CLXXIX, 714. — Privil. Celestini II

ann. 1144, CLXXIX, 794. — Lucii II papæ privi., ann. 1144, CLXXIX, 891. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1031, 1032. — Anastasii IV, ann. 1153, CLXXXVIII, 1021, Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1456. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 227, 1041, 1207, 1221. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1307, 1316. — Epist. et privi. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 577, ann. 1205, CCXV, 605, 1258; CCXVI, 40, 373, 375; CCXVII, 46, 94, 115, 116, 118, 160, 167, 171, 214.

SIXENENSIS (Sixéna, diocèse d'Huesca en Aragon, Espagne) parthenon cuius bona et privilegia confirmavit Cælestinus III, ann. 1193, CCVI, 1001 (idem ac SEXENENSE).

SNIAPENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Sniapps, Allemagne) monast. cuius situs non assignatur, et quod Alexander III papa privilegio confirmavit, ann. 1163, CC, 227.

SOFENENSE S. SALVATORIS monast. ord. S. Bened. in Tuscia. Regulam suscepit et regimen S. Joannis Gualberti circa ann. 1074, CXI.VI, 806.

SOKSARDIENSE (Soksarde en Hongrie, diocèse des Cinq-Eglises) monast. ord. Cisterc. cuius abbati scripsit Innocentius III de lite monac. S. Martini cum Vesprim. episcopo, ann. 1211, CCXVI, 545.

SOLACO (de) CELIA B. MARIE. Vide S. MARIE.

SOLEMNIS (S.) monast. Vide MALLIACENSE.

SOLEMNIACENSE SS. PETRI ET PAULI (Solignac, diocèse de Limoges) celebre monast. ord. S. Bened. a S. Eligio et rege Dagoberto fundatum, cuius primus abbas fuit S. Remacius, ann. 631, LXXI, 740 not.; LXXVII, 492, 657. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 817, CIV, 1064. — Privi. Martini papæ, ann. 883, CCXVI, 967. — Ibi abbas Amblardus x. sæc. floruit, CCXXVIII, 187.

SOLENHOFFENSE (Solenhofen, diocèse d'Eichstadt) monast. ord. S. Bened. a B. Solo seu Suolone fundatum in diocesi. Eistatensi viii sæc. et Fuldensi cœnobio subjectum, CVII, 51.

SONNEBECCENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sonnebeck, diocèse d'Ypres en Belgique) monast. ord. S. August. in pago Yprensi apud Belgas exstructum a Fulboldo nobili viro et Ramburga uxore ejus, postea a Theobaldo eorumdem filio dotatum ante ann. 1110, quo Paschalis illud privilegio confirmavit, CLXIII, 278. — Privi. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 606.

SORENSE seu SOROENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Sora, en Zélande, Danem.) monast. ord. Cisterc. ab Absolone Roskildensi episc. exstructum paulo ante ann. 1181, quo Lucius III illud privilegio confirmavit, CCI, 1164. — Privi. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1461. — Cælestini III, ann. 1197, CCVI, 1195. — Privileg. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 399.

SORICINENSE S. MARIE (Notre-Dame de la Sorèze, diocèse de Lavaur) monast. ord. S. Bened. a Pippino rege fundatum et ab initio De Pace seu Pacense nomen suscepit. — Abbas Bertrandus privi. obtinuit a Ludovico Pio, ann. 817, CIV, 1059.

SOUTHWELLENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Southwell, diocèse d'York, Angleterre) monast. ord. S. August. cui privilegium concessit Alexander III, ann. 1171, CC, 732.

SPANHEIMENSE S. MARIE (Notre-Dame de Spanheim, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1047 ab Everardo Spanheimensi comite. — Joannes abbas elogium dedit V. Ruperti Tuitiens. abb., CLXVII, 11. — De eo agitur CCXVII, 15.

SPARMALIA (de) S. MARIE seu Novæ Jerusalem apud Hunkewiet (Couvent Notre-Dame ou de la Nouvelle Jérusalem, a Honkeliet, diocèse de Bruges) parthenon ord. Cisterc. exstructus, ann. 1200, a nobili matrona Gela. — Privi. Innocentii III, ejusd. ann., CCXVII, 65.

SPARNACENSE S. MARTINI (Saint-Martin d'Épernay, Marne) monast. primum secularibus canonicis concessum, postea, procurante S. Bernardo, Raynaldus Rhemens. archiep. his substituit monac. ord. S. August. regulares, ann. 1128, CLXXII, 1349.

SPECU (de) S. BENEDICTI (La Grotte Saint-Benoit, près de Sublaco) monast. ord. S. Bened. cui Innocentius III census concessit ad monachorum sustentationem, ann. 1203, CCXV, 9.

SPELLENSIS S. LAURENTII (Saint-Laurent de Spello, diocèse de Spolète) prioratus ord. S. August., cuius Innocentius III possessiones confirmavit, ann. 1198, CCXIV, 499.

SPINA (de) PLACENTINUM (l'Épine diocèse de Placentia, Espagne) monast. cuius abbati scripsit Innocentius III de absoluteione regis Portugalæ, ann. 1213, CCXVI, 835.

SPINALENSE (communauté de chanoines, à Epinal,

diocèse de Saint-Dié) canonicorum collegium cui privilegium concessit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1368.

SPINALENSIS parthenon (Religieuses d'Épinal, diocèse de Saint-Dié) cui Lucius III constitutionem confirmavit a Stephano Metensi episc. traditam quoad hebdomadarios qui officia sunt celebraturi, ann. 1185, CCI, 1360.

SPINENSE seu DE SPINETO (l'Épine-au-bois près de Guise, Aisne) monast. ord. Cisterc. a Bartholomæo episc. conditum cui Odonem abbat. præfecit e Fusniac. monast. ortum, ann. 1122, C.I.VI, 1000.

SPIRITUS SANCTI HOSPITALIS (Hospitalier du Saint-Esprit, diocèse d'Halberstadt) instituti a comite de Blascoburgo ann. 1208 juxta monast. S. Michaelis de Lapide. — Privi. Innocentii III, *ibid.*, 1383.

SPIRITUS (S.) IN SAXIA HOSPITALIS (Ordre et Couvent Teutonique du Saint-Esprit, en Saxe) cuius novas constitutiones confirmavit Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 525. — Concessio, ann. 1206, CCXV, 818. — Privi. *ibid.*, 1270.

SPIRITUS (S.) HOSPITALIS DE MONTE PESSULI seu MAGALONENSES (Hospitaliers du Saint-Esprit ordre militaire, à Montpellier) ordo fundatus a nobili viro Guidone cui scripsit Innocentius III, ann. 1198, CCXIV, 85; CCXV, 115, 121.

SPISSI CAMPI (Espécamps, Somme), prioratus ord. S. August. ab abbate monast. S. Martini de Gemellis exstructus. — Epist. Innocentii III qua præcipit ut disciplina ordinetur inter canonicos, ann. 1198, C. XIV, 221.

SPOLETANUM S. MARIE (Notre-Dame de Spolète) monast. ord. S. August. quod sub sua tuitione suscepit Alexander II papa, cuius bona confirmavit, ann. 1069, CXI.VI, 1351. — Privi. Urbani III, ann. 1186, CCII, 1362.

SPOLETANUM S. PETRI (Saint-Pierre de Spolète) monast. ord. S. August. extra portam civitatis exstructum. — Sententia Innocentii III in controversia cum episcopo Spoletano, ann. 1199, CCXIV, 517.

SPOLETANUM S. GREGORII (Saint-Grégoire de Spolète) monast. ord. S. Bened. a monast. S. Juliani pendens. Epist. Innocentii III, ann. 1199, CCXIV, 547, 952; CCXV, 29, 125.

SPOLETANUM S. JULIANI (Saint-Julien de Spolète) monast. cuius abbati scripsit Innocentius III in gratiam prioratus S. Gregorii, ann. 1199, CCXIV, 547.

SPONHEIMENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Spanheim ou Sponheim, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. fundatum videtur paulo ante Honorii pontificatum qui illud privilegio confirmavit, ann. 1127, CLXI, 1274.

SPRINKIRSBACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Sprinkirsbac, diocèse de Trèves) monast. ord. S. August. fundatum ann. 1107 ab illustri matrona Benigna, Rudgeri vidua cuius filius Richardus primus abbas fuit. Epist. Gelasii II ad Richardum, ann. 1118, CLXIII, 396. — Calixti II papæ, ann. 1119, CLXIII, 1138, 1298. — Innocentii II privi., ann. 1143, CLXXIX, 642. — Eugenii III, ann. 1145, CLXXX, 1080, 1332. — Absalon abbas claruit ann. 1203, CCXI, 9.

SQUILLACENSIS CARTHUSIA. Vide TURRITANA.

STABULENSE seu DE STABULAUS (Stavelot) monast. celeberrimum ord. S. Bened. in Silva Ardennæ, conlitum a Sieberto rege et Grimoaldo majore-domus, ann. 656. S. Remacius primus abbas fuit, LXXXVII, 311, 315. — Diploma Sieberti, *ibid.*, 521. — Item Grimoaldi, *ibid.*, 325. — Childerici, *ibid.*, 1291, 1293. — Theodorici, *ibid.*, 1351. — Chlodovæi III, LXXXVIII, 1081. — Childerici III, ann. 744, *ibid.*, 1152. — Carlomanni majoris-domus, ann. 746, *ibid.*, 1307, 1310. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 991. — Dipl. Brunonis Coloniensis archiepisc., ann. 965, CCXXXIV, 987. — Privi. Gregorii V, CCXXXVII, 906. — Silvestri II, ann. 1003, 282. — Vita S. Remacii auctore Notgero, CCXXXIX, 1147. — Privi. S. Leonis IX, ann. 1049, CXLIII, 611, 618, 678. — Henricus III imper. omnia præced. privilegia confirmat, ann. 1040, CLI, 1091, 1095. — Henrici IV imper., ann. 1085, CLI, 1143, 1163. — Cælestini II decretum adversus hujus monast. spoliatos, ann. 1145, CLXXIX, 784, 785. — Eugenii III, ann. 1166, CLXXX, 1141. — Epist. ejusd. contra raptos bonorum monast., *ibid.*, 1206, 1490. — Privi. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1419. — De possessionibus sub abbate Poppone, ann. 1130, CLXXXIX, 1459. — Lotharii II dipl., ann. 1131, CLXXXIX, 1460. — Charta Wibaldi abb., *ibid.*, 1461, 1162, 1471, 1474. — Charta monasterii, *ibid.*, 1463. — Lotharii imper., *ibid.*, 1465, 1467. — Conradus imper., *ibid.*, 1473, 1478 et seqq. — Alberonis Leod. episc., *ibid.*, 1477. — Arnoldi Colon. episc., *ibid.*, 1486. STAMPENSE R. MARIE (Notre-Dame d'Étampes) monast. ord. S. August. cuius jura et possessiones confirmat Calixtus II, ann. 1119, CLXIII, 1143. — Dipl.

Matthæi Alban. episc. et card. de concordia inter Henricum Senon. episc. et monac., ann. 1127, CLXII, 1261. — Decret. Coelestini III, ann. 1191, CCVI, 898.

STAMPENSIS S. MARIE DE BROCARIS (Notre-Dame des Bruyères, à Etampes) parthenon a nobili matrona Chloldidis nomine fundatus ann. 672 sub Clotario III, LXXXVII, 1541.

STAMPENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix d'Etampes) collegium canonicorum, cui privil. concessit Lucius III, ann. 1185, CCI, 1515, 1516. — Decret. Coelestini III, ann. 1191, CCVI, 898. — Privil. Innocentii III, ann. 1201, CCXV, 512.

STANFORDENSIS S. MICHAELIS, parthenon in comitatu Lincolnensi in Anglia exstructus subjectusque concubio Petroburgensi, de quo mentio est in Vita S. Hugonis episc., ann. 1106, CLIII, 1109. — Charta Hugonis episc., CLIII, 1118.

STEINENSE S. MARIE (Notre-Dame de Stein, diocèse de Mayence) monast. ord. S. Bened. in ducatu Luneburgensi et in dioc. Moguntina fundatum xi sæc., CXL, 261; CLXIII, 519.

STEINENSE SS. GEORGI ET CYRILLI (Saint-Georges de Steinen, sur le Rhin, Suisse) monast. ord. S. Bened. e Dwilo in Hegovia translatus ad Stein super ripam Rheni dexteram juxta Schaffusium, sub S. Henrico II imperatore, ann. 1005, CXL, 261; CLXIII, 519. — Idem monast. prædiis ditat, *ibid.* — Ejusdem imperatoris privil., 271.

STEINFELDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Steinfeld, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a comite Sigebodono inchoatum, postea a S. Wicfrido perfectum. Privil. Honorii II pape, ann. 1129, CLXVI, 1288. In illud monasterium introducuntur canonici reg. S. August.; privil. Innocentii II, ann. 1136, CLXXIX, 299, 940.

STEINGADENSE S. JOANNIS BAPTISTÆ (Saint-Jean de Steingaden, situé sur les limites des diocèses d'Augsbourg et de Frisingen) monast. a Welfone Bavarie duc exstructum quod sub sua protectione suscepit Alexander III, ann. 1177, CC, 1119.

STEINGADENSE S. MARIE (Notre-Dame de Steingaden, diocèse de Roth, en Bavière) monast. ord. Præmonst., ann. 1147, exstructum a Guelfo VI Bavarie duc. Adriani IV privil., ann. 1156, CLXXXVIII, 463. — Coelestini III, ann. 1194, CCVI, 1028, 1229.

STEKEDORENSE seu SIKEDORENSE (Stekedor, dioc. de Chonard, en Hongrie) monast. ejus abbati Innocentius III causam committit episcopi Quinqueeclesiensis, ann. 1205, CCXV, 667, 951; ann. 1210, CCXVI, 211, 545.

STELLEENSE S. MARIE (Notre-Dame de l'Etoile, diocèse de Poitiers) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1124 ab Isemberto de Lusiniaco, quod illustravit abbas Isaacus, sermoneator illustris, ann. 1169, CXCLV, 1683.

STENDALENSE S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Stendal, dans la Marche de Brandebourg) monast. ord. S. August. a nobili viro et comite Henrico exstructum paulo ante ann. 1189, quo illud privilegio confirmavit Clemens III, CCIV, 1446, 1448, 1449. — Privil. Coelestini III, ann. 1191, CCVI, 895.

STENWELTENSE. *Vide supra STEINFELDENSE.*

STEPHANI (S.) DE PLATEA (Saint-Etienne de Viterbe, dit *in Platea*) monast. ejus abbati scripsit Innocentius III, ann. 1211, CCXVI, 472.

STEPHANI (S.) DE VALLIBUS (Saint-Etienne de Vaux, anc. diocèse de Saintes) monast. ord. S. Bened. a fratribus Petro et Arnaldo de Moritania exstructum, ann. 1075, quod mon. sponte se subiecit Malliacensi ann. 1093. Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 688.

STEPHANI (S.). *Vide* Dictionense, Nivernense, Romanum, etc.

STEPHANI (S.) DE BOSCO (Saint-Etienne du Bocage, en Calabre) monast. Carthusianorum in eremo Calabrie Turritaua dicto exstructum ab ipso S. Brunone et comite Rogerio, ann. 1092, CLI, 583.

STILLANTIS PETRÆ TRIEFFENSTEINIENSE (abbaye de la Pierre-Stillante, à Trieffenstein, près de Wurzburg) monast. ejus Folmarus quidam præpositus olim errores prædicavit, circa 1170, CXCLV, 1481.

STIVAGIENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Estival ou Estivay, Vosges) monast. ord. Præmonst. fundatum circa ann. 840; parthenon puellarum primum fuit Andlarvensi subjectus, sed postea transit ad canonicos Præmonst. ann. 1147. Innocentius II privil. concessit ann. 1140, CLXXIX, 524. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1274. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1038.

STOKENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Stock, dans le comté de Norwick, Angleterre) monast. ord. S. Bened.

a variis fundatoribus exstructum, ejus protectionem suscepit Alexander III, ann. 1174, CC, 990.

STOKECURSY (de) S. ANDRÆ (Saint-André de Stokecursy, dans le Devon-hire, Angleterre) prioratus a monast. S. Mariæ de Louleyo Cenomanensi pendens, ejus possessiones confirmavit Innocentius III, ann. 1201, CCXV, 370.

STOMENSE, male pro STOVENSE ut infra, CLXIX, 1354.

STOVENSE S. MARIE (Sainte-Marie de la Stou) monast. ord. S. Bened. in Anglia quod episcopo Stovensensi concessit Wilhelmus Conquestor circa ann. 1082, CLXIX, 1353, 1354.

STRATENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Estrées, près de Dreux, Eure-et-Loire) monast. ord. Cisterc. exstructum, ann. 1144, a Rahiero domino de Muzi. Privil. Alexandri III, ann. 1161, CC, 292.

STRAHOWENSE (abbaye de Strahow, à Prague, en Bohême) monast. ord. Præmonst. conditum ann. 1140 ab Henrico Zúlick Olmutzensi episc. et Joanne episc. Præzensi. Epist. Eugenii III de quibusdam fugitivis fratribus, ann. 1146, CLXXX, 1085.

STREANSHALCENSIS PARTHENON in Anglia exstructus a Beata Heiu seu Hilda Heruten-I abbatissa et regis Osuin filia, in agro Dunelmensi, in quo magistra facta est, ann. 656, XCV, 157, 208; CLXXXVII, 917.

STREANSHALCENSE monast. ord. S. Bened. in agro Eboracensi a rege Osuin fundatum ex quo prodierunt multi eximii abbates et episcopi, ann. 658, XCV, 157, 208.

STROMBERCHENSE S. MARIE (Notre-Dame de Stromberg, dans le diocèse de Mons) monast. ord. S. August. ab Arnaldo Coloniensi episc. fundatum et dotatum. Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 596. — Coelestini II, ann. 1145, CLXXIX, 804.

STRUMIENSE (Estrun, diocèse d'Arras, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Bened. exstructum temporibus S. Joannis Gualberti cujus regulam suscepit ann. 1074, CLXVI, 806. — Andreas monachus vitam scripsit hujus sancti fundatoris, ann. 1080, CLXVI, 766.

STUDIENSE. *Vide* CONSTANTINOPOLITANUM.

SUALENBURGENSE S. MARIE (Sualenbourg, diocèse de Paderborn) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Widekindo conditum paulo ante ann. 1157, quo Innocentius II illud privilegio confirmavit, CLXXIX, 534.

SUANENSE (Suane ou Suana) monast. ord. S. August. in Sinensi territorio, ejus bona per privilegium confirmavit Nicolaus II papa, ann. 1061, CLXIII, 1353.

SUBENENSE S. LAMBERTI (Saint-Lambert de Suben, en Bavière) monast. ord. Præmonst. a Conrado Saltzburgensi episc. conditum paulo ante ann. 1145, quo Eugenius III illud privilegio confirmavit, CLXXX, 1091.

SUBLACENSE (Sublaco ou Sublac) monast. ord. S. Bened. a sancto institutore et sancta Scholastica filius sorore, modo tribus, inde duodecim constans monasteriis inter Apenninos montes exstructum, circa ann. 520, LXVI, 128. — Privil. Nicolai I, ann. 860, CXXIX, 1015. — Privil. Leonis VII, ann. 956, CXXXVI, 1067, 1078. — Hos monachos corripit Joannes XII, ann. 958, CXXXIII, 1019. — Possessiones eorum confirmavit Gregor. V, CXXXVII, 915. — Privil. Joannis XVIII, CXXXIX, 1481. — Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 545, 421. — Alexandri III, ann. 1179, CC, 1263. — Clementis III, ann. 1189, CCIV, 1432. — Epist. Innocentii III de quibusdam emendandis inter hos monachos, ann. 1202, CCXIV, 1064.

SUBTERRA (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel du Souterrain, diocèse de Parenzo, en Istrie) monast. de quo mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

SUESSIONENSIS S. MARIE (Notre Dame de Soissons) parthenon ab Ebroino majore-domus et ejus uxore Leutrudu fundatus ann. 666 et S. Drausio episc. privil. ornatus, LXXXVIII, 1183. — Sigrada S. Leodegarii (saint Léger) mater in eo recipitur, ann. 668, XCVI, 573. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1223. — Epist. Alexandri III, ann. 1176, CC, 1079, 1128. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1077. — Coelestini III, ann. 1197, CCVI, 1203.

SUESSIONENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Soissons) monast. ord. S. August. pro quibus canonicis Lucius III scripsit ad abbatissam S. Mariæ, ann. 1185, CCI, 1322.

SUESSIONENSE SS. CRISPINI ET CRISPINIANI (Saint-Crépin-et-Crépinien de Soissons) monast. ord. S. Bened. *Vide* S. CRISPINI IN CAVEA.

SUESSIONENSE. *Vide* S. MEDARDI

SUFFOLCIENSE S. EDMUNDI (Saint-Edmond de Suffolk, Anglet.) monast. ord. S. Bened. in dioc. Norwicensi exstructum ejus abbati litem intendit Arfatus

episc., sed prævaluit causa abbatis. Charta de hoc iudicio, ann. 1081, CXLIX, 1535.

SULBISIENSIS (Soubise, diocèse de Saintes, Charente) prioratus ord. S. August. jamdudum desertus et semiditrus, cum restauraretur ab episcopo, eidem privilegium concessit Innocentius III, ann. 1212, CCXVI, 687.

SULLIENSE. *Vide* S. SEPULCRI.

SULPICII (S.) prope REDONAS (Saint-Sulpice, près de Rennes) monast. sanctimonialium et ejusdem, ut videtur, instituti ac m. S. Roberti de Arbrisellæ ad Fontem Ebraidi, a Radulfo Fustelensi (Raoul de la Futaie) cœnobii S. Jovini de Marnis monacho conditum, ann. 1115, CLXII, 1035.

SULPICII (S.) (Saint-Sulpice de Bourges) monast. in suburbio Biturigis exstructum a S. Sulpicio. *Vide* NAVENSE.

SUMMAQUENSE (Sommacqua, dans le diocèse de Concordia, duché de Mirandole, Italie) monast. de quo mentionem facit privilegium Urbani III episcopo Concordiensi concessum, ann. 1187, CCII, 1470.

SUNGEIACENSE seu de SONEGLIS S. VINCENTII (Soignies, en Hainaut) monast. ord. S. Bened. a B. Vincentio comite et monacho exstructum in quo postea sepultus est, ann. 640, CXLIX, 142.

SUPPENTONIA (de) monast. ord. S. Bened. in Etruria in quo floruit S. Anastasius abbas vi sæc., LXXVII, 187.

SURICINENSE. *Vide* SORICINENSE.

SUSTERENSE seu DE SUESTRA (Susleren, duché de Juliers) monast. ord. S. Bened. a S. Willibrordo exstructum in Frisia de donis Pippini Herstalensis ante ann. 714, quo postea a Normannis eversum, parthenon in eodem loco edificatus est ix sæc., CI, 702.

SWERINENSE S. MARIE ET S. JOANNIS (Saint-Jean de Schwérin, duché de Mecklembourg) monast. ord. S. August. cujus bona confirmavit Cœlestinus III, ann. 1191, CCVI, 896.

SWINENSIS (Swine, diocèse d'York, en Angleterre) parthenon pro quo scripsit Alexander III ad archiepisc. Eboracen., ann. 1177, CC, 1156.

SYMPHORIANI (S.) (Saint-Symphorien de Bourges) in suburbio Biturigis a S. Ursino v sæc. fundatum et sæc. sequent. a S. Desiderato episc. auctum, cujus abbas fuit ab initio Augustus, LXXI, 887 not. — Postea annexum est canonicorum collegio, *ibid.*

SYMPHORIANI (S.) (Saint-Symphorien de Metz) monast. ord. S. Bened. extra muros Metenses exstructum a S. Pappolo Metens. episc. ann. 608. — Ibi claruit Constantinus abbas, Vitis Adaltheronis episc. auctor, ann. 1024, CXXXIX, 151. — Et Albertus monachus, CXL, 445.

SYMPHORIANI (S.). *Vide* AUGUSTODUNENSE.

SYRACUSANUM S. LUCIÆ (Sainte-Luce, à Syracuse) monast. ord. S. Bened. ante tempora S. Gregorii Magni exstructum, cujus abbati scripsit illustrissimus pontifex, LXXVII, 605.

TABENNÆ IN ÆGYPTO monasteria. *Vide* Rufinum, t. XXI, et Vitas Patrum, LXXIII et LXXIV.

TALANTO (de) VALLIS S. MARIE (Val-Notre-Dame, près de Talant, autrement dit Bonvaux, Côte-d'Or) monast. ord. Vallis Scholarium Lingonens., cui dona contulit Alexander de Monte Acuto, cujus charta, ann. 1272, CLXXXV, 1431, 1432. — Hujus fundator fuit Garnerius de Fontanis, ann. 1215, CLXXXV, 1478.

TALIACOTIENSIS S. COSMÆ (Saint-Côme de Tailliacosta, du diocèse de Marsi, Naples) parthenon quem Clemens III papa privilegio confirmavit, ann. 1190, CCIV, 1458. — Privil. Cœlestini III, ann. 1192, CCVI, 948.

TANNIBACENSE (Tennebach, grand-duché de Bade, diocèse de Constance) monast. ord. Cisterc. in Silva Nigra exstructum ann. 1156 a comitibus Strellingensi et Barenst. Epist. Innocentii III de confirmatione electi præpositi Constantiensis, ann. 1210, CCXV, 377.

TARASCONENSE. *Vide* S. NICOLAI.

TARENTASIENSE (couvent d'Augustins, à Tarente) monast. fundatum a Petro Tarentasiensi episc. ante ann. 1146, quo hanc fundationem confirmavit Eugenius III, CLXXX, 1115, 1114.

TARRETANNENSE monasterium Anglicum de cujus situ et ordine nihil datur. Epist. Innocentii III ad huj. monast. abbatem, ann. 1205, CCXV, 100.

TARTENSIS S. MARIE (Notre-Dame de Tart-l'Abbaye, Côte-d'Or) celebris parthenon ord. Cisterc. ab Arnolfo Cornuto et ejus uxore Amelina fundatus sumptibus Hugonis Burgundie ducis, ano. 1152. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1199. — Charta fundationis, CLXXXV, 1409. — Ch. Mathæi Lothar. ducis, ann. 1142, CLXXXV, 1411. — Frederici Tullensis comitis, *ibid.*, 1412. — Guidonis Cisterc. abb., *ibid.*, 1415.

TARVISINUM S. THEONESTI (Trévise, Etat-Vénitien) monast. ord. S. Bened. cœnobio S. Zenonis subiectum, quod sub sua protectione suscepit Conradus II imper., ann. 1057, CLI, 1070.

TARVISINUM S. PETRI (Saint-Pierre de Trévise) monast. ord. S. August. quod privilegio ornavit Alexander III, ann. 1171, CC, 722. — Privil. Lucii III, ann. 1184, CCI, 1285. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1521.

TARVISINUS S. CHRISTINÆ (Religieuses de Sainte-Christine, à Trévise) parthenon ord. Camaldul. Epist. Clementis III de hujus monast. readificatione, ann. 1189, CCIV, 1429.

TAUNIACENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tonnay, diocèse de Saintes, Charente) monast. ord. S. Bened. a Gaufrido Tauniaci domino exstructum, et ab Urbano II privilegio confirmatum, ann. 1099, CLI, 79.

TAURINENSE SS. SOLUTORIS ET ADVENTORII (Saint-Solutor, à Turin) monast. ord. S. August. cujus bona et privil. confirmavit Henricus III imper., ann. 1047, CLI, 1195. — De eodem mentio est CLXXIII, 1495. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1196.

TAURINI (S.) (Saint-Taurin d'Evreux) monast. ord. S. Bened., vii sæc. conditum, et readificatum a Richardo II Normannicus dux, CCII, 1515.

TAUSIRIACUM seu TAUSILIACUM (Toiselay, en Berry) monast. ord. S. Bened. a S. Urso in dioc. Bituricensi conditum, circa ann. 500, LXXI, 1085.

TAWISLOCIENSE S. MARIE ET RUMONI (Sainte-Marie de Tawislock, dans le Devonshire, Angleterre) monast. ord. S. Bened. cujus abbas Wimundus adfuit concilio Londinensi, sub S. Anselmo et Henrico rege celebrato, ann. 1104, CLIX, 458. — Privil. Cœlestini III papæ, ann. 1195, CCVI, 999.

TEGERNSENSE S. QUIRINI (Saint-Quirin de Tegernsee, en Bavière) monast. ord. S. Bened. ab Henrico duce fundatum initio xi sæc., quod Gozperio abbati commisit, CXXXIX, 565. — Præcept. S. Henrici II imperat., ann. 1002, CXL, 240, 292, 543, 544. — Froimundus abbas claruit, ann. 1040, CXLI, 1285. — Circa eadem tempora claruere Eberhardus, Ellingerus, Peringerus, et Udairicus ejusdem monast. abbates, CXLI, 1507 et seqq. — Paulus post Leifridus floruit, LXLII, 719. — Privil. Eugenii III, ann. 1150, CLXXX, 1425, 1484. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1122. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1545, 1560.

TEGRENSENSE idem ac præcedens, CCII, 1560.

TELEQUI (de) monast. quod videtur in prov. Ulteriori Neapolit. collocandum, de cujus reformatione et restauratione scripsit Innocentius III ad abbatem, ann. 1198, CCXIV, 5.

TEMPLI MILITIE domus præcipua Hierosolymitana cujus magnus præceptor seu magister fuit Bertrandus de Blancfort. Scripsit ille ad Ludovicum VII Francor. reg. sæc. xi exeunte, CLV, 1269, 1270, 1272, 1277. — Joannes Michaelensis, qui videtur auctor regulæ hujus ord., claruit ann. 1128, CLXVI, 855. — Ulgerius Andeg. episc. milites Templi commendat, 1148, CLXXX, 1655. — Adriani IV epist. ad Rhemen. archiepisc. pro militibus Templi, ann. 1158, CLXXXVIII, 1537. — Alexandri III epist. ad Ludovicum VII qua ipsi commendat Templi milites, *ibid.*, 774. — Oddoni Templi magistro privilegia idem papa concessit, ann. 1165, CC, 919. — Idem Alexander III pacem firmat inter fratres Hospitales et milites Templi, ann. 1179, CC, 1245. — Milites commendat, *ibid.*, 1296. — Privil. Lucii III, ann. 1185, CCI, 1195. — Donationes Godefridi I et II, Henrici I Brabantiae ducum a Lucio III confirmantur, *ibid.*, 1262. — Urbani III privil. ann. 1187, CCII, 1468. — Epist. Cœlestini III de controversia inter milites et canonicos S. Sepulcri, ann. 1195, CCVI, 1154. — Epist. et privil. Innocentii ab ann. 1198 ad 1216, CCXIV, 64, 467, 521, 641; ann. 1206, CCXV, 861, 1427.

TEMPLI MILITES ARELATENSES. Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 693.

TEMPLI MILITES, in Aventino juxta Romam constituti. Privil. et epist. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 435, 456. — In Hungaria, confirmati ab Innocentio III, ann. 1210, CCXVI, 568. — In Romania. Privil. et epist. Innocent. III, ann. 1210, CCXVI, 527, 529. — In Livonia. Privil. Innocentii, ann. 1210, CCXVI, 527, 919, 921. — S. Philippi de Plano, dioc. Auximane (Osimo, Marcho d'Ancone.) Epist. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 597. — In Riga (idem qui supra in Livonia). Innocent. III, CCXVI, 509. — In Remensi dioc. Epist. Innocentii III de non sepeliendis interdictis seu excommunicatis, ann. 1212, CCXVI, 645.

TENALIE, THENOLIE. THENILIOTENSE ET THENOLIENSE (Thenailles, près de Vervins, Aisne) monast.

ord. Præmonst. in diœc. Laudun. exstructum a Bartholomæo episc. cui abbatem Walfridum præfecit, ann. 1123, CLVI, 1000.

TENEBACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Tennebach, dite Porte du Ciel, diocèse de Constance) monast. ord. Cisterc. exstructum XII sæc. Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1201, CCXVII, 81.

TENEREMUNDÆ (Terremonde, Belgique) canonici in diœcesi Camerac. a Kemigio seu Ringoto Calvo Tene-ræmundæ domino ejusque conjugæ Adelwide fundata et confirmata privilegio Odardi seu Odonis Camerac. episc., ann. 1108, CLX, 1154.

TEPLENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tépla, en Bohême) monast. ord. Præmonst. a nobili viro Ibroznata Bohemiæ duce fundatum paulo ante ann. 1197, quo illud privilegio confirmavit Cælestinus III, CCVI, 1229.

TERRACINENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne de Terracine) monast. ord. S. Benedicti in campo Romano situm ab episc. S. Patre Benedicto fundatum, quod postea Casinensi unitum est, ann. 342, LXVI, 174. — Et iterum distractum a S. Leone IX Casinensibus restituitur, ann. 1053, CXLI, 691.

TERRASCHENSE S. MICHAELIS. *Vide MICHAELIS IN THIERRACHIA.*

TERRÆ-MAJORIS IN SAMNIO (Terramajor dans le Samnium, Italie) monast. ordin. S. Bened. Controversiam cum Casinensi aliquando habuit quam diremit sententia Paschalis II papæ, ann. 1113, CLXIII, 312.

TERTIO (de) S. MARTINI (Saint-Martin du Terzo) monast. juxta Turrim quondam exstructum in Italia, visæc., LXXI, 927.

TERWANENSE S. SALVATORIS ET S. ROTRUDIS (Saint-Sauveur ou Sainte-Rotrade de Térouenne, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Bened., quod et *Hamense* dicitur a loco in quo exstructum est ann. 1084. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXV, 1196.

TEUTONICUS. *Vide HOSPITALIS.*

TEWKESBERIENSE (Tewksbury, dans le Gloucestershire, en Angleterre) monast. ord. S. Aug. cujus Alanus abb. XII sæc. vitam conscripsit B. Thomæ Cantuar., CXG, 193, 1475. — Epist. Clementis ad abbat., ann. 1188, CCIV, 1328. — Innocentii III epist. ad abbat. super ejectione monachorum conventu. e mon. suo, ann. 1198, CCXIV, 208.

THABOR. *Vide MONTE.*

THANGMARSFELDENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Thangmarsfeld en Saxe) monast. ord. S. Bened. a Gerone archiepisc. et ejus fratre Thietmaro conditum cujus bona privilegiaque confirmavit Joannes XIII, ann. 971, CXXXV, 986.

THARAUCANUM (Tharoga, en Portugal, prov. de Beira) monast. ord. Cisterc. ab Alphonso rege et Joanne Ciritta cum sociis suis exstructum, ann. 1108, CLXXXVIII, 1664. — Alphonso regis diploma, *ibid.* — De ejusd. monast. fundatione, ann. 1120, CLXXXVIII, 1665. — Privileg. Alphonso Lusitanie regis, ann. 1122, CLXXXVIII, 1675.

THARISIENSE (Tharise près de Wenkeim., diocèse de Würzburg) monast. ord. S. Bened., quod ipse Clemens II antequam ad papatum eveheretur inceperat apud Wenkeim in diœc. Wirzburgensi, postea illud privilegio confirmavit, ann. 1047, CXII, 585. — Wigandi abb. epistola ad Ottoneum Bamberg. episc., ann. 1127, CLXXXIII, 1512.

THEIA (de) S. MARIE (Notre-Dame de Thêla, à deux lieues nord de Lausanne) monast. ord. Cisterc., fundatum ann. 1133 a Guidone Lausann. episc. cui multa concessit B. Amadæus ejusdem successor, CLXXXVIII, 1290.

THELES (de) S. NICOLAI seu S. MARIE (Saint-Nicolas ou Notre-Dame-du-Thil près de Beauvais) monast. ord. Præmonst. cujus possessiones privilegio confirmavit Eugenius III, ann. 1147, CLXXX, 1221.

THELONIENSE, THENONIENSE seu DE TENALLIIS, S. MARIE (Sainte-Marie de Thenailles Aisne) monast. ord. Præm. a Bartholomæo Virensi, Laudunensi episc., exstructum ann. 1130. Privil. Cælestini II, ann. 1143, CLXXXIX, 774. — Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1206, 1343. — Alexandri III epist., ann. 1174, CC, 941. — Epist. Innocentii III ad abbatem circa reformationem monast. Albæ Terræ, ann. 1203, CCXV, 245.

THEOBALDI S. PRIORATUS (Saint-Thiébauld de Méréville diocèse de Toul) conditus ab illustri Hugone et ejus fratre Haymone, et canobio S. Mansueti subditus, ann. 1094. — Privil. Pibonis Tull. episc., CLVII, 453.

THEODARDI (S.) *Vide AUDARDI.*

THEODORICI (S.) *Vide RHEMENSE, VIENNENSE.*

THEODOTI (S.) *Vide TICINENSE.*

THEOKESBERIENSE. *Vide TEWKESBERIENSE.*

THEOFREDI (S.) CALMICIACENSE (Saint-Chaffre de Chemilly, Allier) monast. ord. S. Bened. in antiqua diœc. Podiensi exstructum a Berengario Raimundo Provincia et Melgoriensi (Melgueil) comite paulo ante ann. 1090 quo illud privilegio ornavit Urbanus II, CLI, 822. — Privil. Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 844.

THEOLOGIENSE S. MAURICII. *Vide DOLOCIENSE.*

THESSALONICENSE S. DEMETRII (Saint-Démétrius de Thessalonique) monast. cujus priori scripsit Innocentius III, ann. 1210, CCXVI, 297, 303, 307.

THIERHAUPTENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Thierhaupten, diocèse d'Augsbourg) monast. ord. S. Bened. sæc. VII exstructum a Thassilone, Bavariæ duce, cujus Ulinus primus abbas fuit. Privil. Lucii III, ann. 1183, CC, 1226.

THOMÆ (S.) DE PARACLITO. *Vide ELLEBOLTENSE.*

THOMÆ (S.) EDESSENUM monast. Syriæ miraculis clarum, IV exstabat sæc., LXXI, 753.

THORNEGIENSE S. MARIE ET S. ROTULFI (Sainte-Marie de Thorney, comté de Cambridge, en Anglet.) monast. ord. S. Bened. a Seberto rege fundatum ann. 601, reedificatum a S. Eihelvoldo episc. ann. 970. — Privil. Alexandri III, ann. 1163, CC, 190.

THORNENSIS PARTHENON (Thoren ou Tourne, en Belgique) ord. S. Bened. in diœces. Leodiensi fundatus ann. 992 ab illustri Hilsuinde, S. Ansfredi comitis uxore, qui postea episcopus factus est; ille parthenon subjectus est episcopo ab Henrico II imperat., ann. 1007, CXI, 273. — Eidem parthenoni prædia quædam concessit episcopus, *ibid.*

THUREGANUM HOSPITALE (Hospitaliers de Thurn, dans la Carniole supérieure) domus fundata a nobili viro Thuringiæ duce et ab Innocentio III privilegio ornata, ann. 1204, CCXV, 300.

TURGATONENSIS S. PETRI (Saint-Pierre de Thurgarton, diocèse d'York, Angleterre) monast. ord. S. Aug. cui ecclesias quasdam concessit Innocentius III, ann. 1205, CCXV, 611.

TIBERII (S.) *Vide AGATHENSE.*

TICINENSIS S. MARIE parthenon (Notre-Dame de Pavie) parthenon Senator dictus; fundatus est ab imper. Ottone III et episcopo commendatus a Silvestro II papa, ann. 1001, CXXXIX, 283. — Privil. Alexandri II, ann. 1061, CXLVI, 1421.

TICINENSIS S. THEODOTI seu DODOSI (Saint-Theodose de Pavie) parthenon intra muros fundatus ann. 986, qui sub Asæ abbatissæ regimine immunitates obtinuit ab imperat. Lothario, ann. 833, CIV, 1240, 1307.

TICINENSE S. PETRI AD COELUM AUREUM. *Vide PAPIENSE.*

TILESIENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Têlèse, dans la principauté Ulter., Naples) monast. cui scripsit Innocentius III de digni electione abbatibus, ann. 1198, CCXIV, 266.

TILETO seu TILIETO (de) S. MARIE (Notre-Dame du Tilletto, diocèse d'Acqui, États Sardes) monast. ord. Cisterc. ann. 1120 conditum; sub Azone episc. Innocentius II privileg. concessit huic monast., ann. 1152, CLXXIX, 151. — Epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 777, 818, 1000, 1503; ann. 1209, CCXVI, 25.

TILLIDI (de) (peut être Théligny, près de Mamers, diocèse du Mans) monasterium in diœc. Cenomanensi situm cujus mentio fit in diplomate Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 993.

TINENWAHENSE (Tinenwahe, diocèse de Worcester, Angleterre) monast. a monast. S. Albani pendens a regibus Ricardo et Joanne exstructum et dotatum, cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 1526.

TINUMETENSE seu CELLA S. ALBANI (Tinem dans le Northumberland, Angleterre) monast. de cujus controversia scripsit Wigorniensis episc. Innocentius III, ann. 1208, CCXV, 591.

TIRONENSE seu THIRONENSE (Thiron, diocèse de Chartres) monast. ord. S. Bened. ab Yvone episc. et Bernardo abbate et quondam S. Savini priore institutum. Ch. Yvonis, ann. 1110, CLXII, 290, 1033. — De hujus monast. fundatione a comite Rotroco, CLXXII, 1412. — Innocentii II priv., ann. 1132, CLXXIX, 152. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1228. — S. Adjutor hujus monast. monachus, cujus vita describitur, CXG, 1545. — De hujus monast. fundatione, CCII, 1512.

TITAS-MONTE (de) antiquum monast. prope Ariminum situm in Italia de quo mentio fit apud Eugypium abbat., v sæc., LXXII, 1167.

TOILENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Tolla, diocèse de Plaisance) monast. ord. S. Bened. a B. Tobia exstruc-

tum viii sæc.; postulante Ariberto abbate illud sub sua suscepit tuitione Stephanus VIII papa, ann. 939, CXXXI, 1089. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1536.

TOLOSANUM S. STEPHANI (Saint-Etienne de Toulouse) monast. ord. S. August. abbatiae titulum obtinuit ann. 1075. — Privil. Alexandri III, ann. 1162, CC, 129.

TOLOSANUM S. COLUMBÆ (Couvent Sainte-Colombe à Toulouse) monast. ordinis S. Bened. Restituitur ab Amelio episcopo monachis Cluniacensibus, ann. 1110, sub abbate Pontio, CXLI, 866.

TOLOSANUM S. SATURNINI (Saint-Saturnin de Toulouse) monast. ord. S. August. quod sub Urbano II cum episcopo transegit in quadam controversia, ann. 1096, CLI, 478.

TOLOSANUM S. MARIE DEURATÆ (Notre-Dame de la Dorade à Toulouse) ab initio parthenon in quo se recepit Rigunthi Chilperici regis filia; postea autem transiit ad monachos S. Benedicti, demum ad congregationem S. Mauri; fundatum est circa ann. 885, LXXX, 422. — Privil. Clementis III, ann. 1190, CCIV, 1470.

TOLOSANUM S. ÆGIDII. *Vide* ÆGIDI.

TOMERIARUM S. PONTII. *Vide* PONTII.

TOMOLATENSE (Les-Tombes, dioc. de Périgueux) monast. ord. S. Bened. in agro Petragoricensi exstructum et S. Eparchio Engolismensi subjectum x sæc., CXLI, 55. — Immerito datur ab abbate Aymerico duci Moxedanensi, *ibid*.

TONGERLOENSE S. MARIE (Sainte-Marie de Tongerlo, diocèse de Bois-le-Duc, en Hollande) monast. ord. Præmonst. conditum ann. 1155 a Guliberto, qui monachus ipse factus est. Privil. Eugenii III, CLXXX, 1120. — Urbani III, ann. 1186, CLII, 1436.

TORGATONA (de) S. PETRI (Saint-Pierre de Torgatona, peut-être Tortone en Lombardie) monast. canonicorum regul. ad cuius priorem scripsit Innocentius III de canonicis instituendis in ecclesiis parochialibus, ann. 1209, CCXVI, 115.

TORNACENSE SS. NICOLAI ET MEDARDI (Saint-Nicolas-des-Près ou S. Médard de Tournay) monast. ord. S. August. a nobili viro Monin conditum, ann. 1125.

TORNACENSE S. MARIE (Chanoines de Notre-Dame, à Tournay). Varia decreta Innocentii III de honorum gestione, ann. 1198, CCXIV, 1198.

TORNACENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Tournay) monast. ord. S. Bened. a S. Eligio Noviom. episc. conditum ann. 652, LXXXVII, 562. — Postea ad monachos S. August. transiit ix sæc. Privil. Ludovici Pii, ann. 817, CIV, 170. — Hermannus monachus claruit ann. 1147, CLXXX, 9.

TORNACI (S.) (Saint-Tornac, diocèse de Brague en Portugal) monast. cui Innocentius III præcepit ut episcopo suo obediat, ann. 1199, CCXIV, 704.

TORNODORENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Tonnerre, sur l'Armançon, Yonne) monast. ord. S. Bened. conditum circa ann. 800. A Milone Tornadoresensi comite restauratum, ann. 980, sub Wedrico Lingonensi episc. Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1219. — Privil. Innocentii III, ann. 1211, CCXVI, 427.

TORNUTIENSE S. PHILIBERTI. *Vide* infra TRENORCIENSE.

TRAGURIENSE (Trau, en Dalmatie) monast. cuius abbas scripsit Innocentius III super electione episc. Farenis, ann. 1199, CCXIV, 862.

TRAJECTO (de) (forte Tréjoux, arrond. de Moissac) monasteriolum a S. Geraldo Silvæ-Majoris abb. fundatum super Garumnam, ann. 1084, CXLVII, 1014.

TRAJECTENSE S. MARTINI (Saint-Martin d'Utrecht) monast. hoc ord. S. Bened. videtur fundatum a Pippino rege et Carolo Magno, ann. 770. Quorum diplom., *ibid*, 1047, 1058. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 825, CIV, 1151, TRANSALIAENSE. *Vide* infra TRANSALIAENSE.

TREBIA (de). *Vide* S. SALVATORIS.

TREBICENSE (Trébiz ou Trebnitz, en Moravie) monast. cuius abbatem hortatur Eugenius III ut episcopi hostes puniat, ann. 1145, CLXXX, 1044.

TRECENSE S. LUPI (Saint-Loup de Troyes) monast. ord. S. August. duplex exstitit, aliud extra, aliud intra urbem; exstructum est circa ann. 841, LXVI, 877 not. — Regulares canonici constituuntur opera S. Bernardi et Theobaldi Trecentis comitis, ann. 1135, CLXXXV, 980. — Donum Hugonis Trecentis comitis, ann. 1104, CLXXXV, 1477. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 11.

TRECENSE S. JOANNIS DE CASTELLO (Saint-Jean-du-Château-sous-Troyes) monast. cui donationem contulit Hugo comes de Hierosolymis secundo reversus, ann. 1122, CLXXXV, 1477.

TRECENSE S. MARTINI. *Vide* MARTINI S. IN ARBIS.

TRENTENSE S. MARIE (Notre-Dame des Iles Tré-

mité, royaume de Naples) monast. ord. St. Bened. exstructum ante tempora Innocentii II. — Privil. Alexandri III, ann. 1172, CC, 880.

TRENORCIENSE S. PHILIBERTI (Tournus, diocèse de Châlons) monast. ord. S. Bened. ab initio S. Valeriano dicatum, sæc. ix. Monachis S. Bened. illud concessit Carolus Calvus et insigne factum est maximis opibus. Privilegio illius possessiones confirmavit Joannes VIII, petente Geiloue abbate, ann. 877, CXXVI, 686, 772. — Priv. Urbani II, ann. 1096, CLI, 451. — Paschalis II, ann. 1103, CLXIII, 161. — Calixti II privil. ad Franconem abb., CLXIII, 1096, 1207, 1208. — Altaria ibi a Calixto II papa consecrata, CLXIII, 1155. — Gerardi Engolism. episc. dipl., ann. 1109, CLXXII, 1517. — Privil. Innocentii II, ann. 1132, CLXXIX, 131, 537. — Lucii II, ann. 1144, CLXXIX, 896. — Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1095, 1600. — Adriani IV decret. de investitura ecclesie de Petraficta (Pierrefetti), ann. CLXXXVIII, 1602. — Epist. Alexandri III de debitis solvendis, ann. 1164, CC, 504, 507, 1165, 1197, 1225. — Lucii III de ecclesiis huic monast. subtractis, ann. 1185, CCJ, 1171.

TRESSALIACENSE seu TRANSALIAACENSE (Trézac ou Trézel, diocèse de Clermont) monast. ord. S. Bened. abbatiae Trenorchiensis (de Thiers) subjectum ante ann. 1056, LXXI, 1063.

TREVIRENSIA MONASTERIA, de his lege in lib. *De gestis Trevirorum*, CLIV, 1148 seqq.

TREVIRENSE S. BENEDICTI idem ac infra S. MARTINI.

TREVIRENSE S. EUCARII seu S. MATTHIÆ (Saint-Eucher de Trèves) monast. ord. S. Bened. A rege Dagoberto subijcitur ecclesie S. Petri Trevirensis, ann. 623, LXXX, 505. — Sigeberti dipl., LXXXVII, 525. — Item Pippini, ann. 761, XCVI, 1534. — Theodoricus monachus floruit, ann. 1006, CLIV, 1255. — Privil. Eugenii III, ann. 1148, CLXXX, 1503. — Epistola abbatis S. Eucharri ad S. Hildegardem, CXCVII, 286, 287. — Innocentii III epist. a l'abbat., ann. 1168, CCXIV, 212.

TREVIRENSE S. JOANNIS, postea vero S. HILARII et denique S. MAXIMINI (Saint-Maximin de Trèves) monast. ord. S. Bened. a S. Maximino fundatum, cuius corpus possedit circa ann. 500, LXXI, 455, 898. — Charta Dagoberti regis, LXXX, 501, 522. — Sigeberti diploma, LXXXVII, 525. — Pippini, XCVI, 1534, 1565. — Diploma Caroli Magni, ann. 779, XCVII, 1061. — Ludovici Pii, ann. 814, CIV, 1005. — Privil. Agapeti papæ II, ann. 950, CXXXIII, 902. — Joannis XIII, CXXXV, 960. — Joannis XV, CXXXVIII, 827. — S. Henricus II imper. prædia quædam suscepit ab abbate, ann. 1023, CXI, 568. — Privil. S. Leonis IX papæ, ann. 1050, CLIII, 669. — Dipl. Henrici III imper., ann. 1051, CLI, 1110, 1115. — Beringosus abbas claruit, ann. 1112, CLX, 935. — Epistola Innocentii II de malo abbate expellendo, ann. 1156, CLXXIX, 251, 252, 255. — Ejusdem privil., *ibid*, 511, 514, 529. — Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1212.

TREVIRENSE S. SIMEONIS (Saint-Siméon de Trèves) monast. Ejus Heldericus præpositus ad sanctam Hildegardem scripsit ut ejus consilia capesseret, CXCVII, 512.

TREVIRENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Trèves) monast. ord. S. Bened. in suburbio Trevirorum a S. Magnerio episc. fundatum, ann. 587, LXXI, 458 not. — Præcept. Pippini regis, ann. 755, XCVI, 1522, 1534. — Reintegrantur monachi S. Benedicti a Benedicto VII papa, ann. 975, CXXXVII, 319, 325. — Præcept. S. Henrici II imperat., ann. 1005, CXL, 266. — Eberwin monac. floruit xi sæc., CLIV, 1243.

TRIEFFENSTEINIENSE. *Vide* STILLANTIS PETRÆ.

TRINITATIS (SS.) DE CURBA FOSSÆ. *Vide* LUCANENSE.

TRINITATIS (SS.) DE MONTE (Sainte-Trinité du Mont, près de Rouen) monast. ord. S. Bened. a Gosecelino Arcacensi vicecomite conditum circa ann. 1040, CCII, 1516.

TRINITATIS SS. *Vide* Cervifrigidense, Lucanense, Parisiense, Pictaviense, Vindocinense.

TRISULTO (de) S. BARTHOLOMÆI (Saint-Barthélemy de Trisulto, diocèse de Vérola, États-de-l'Eglise) monast. ord. Carthus. ab Innocentio III conditus. Privil. fundationis, ann. 1211, CCXVI, 467.

TRIUM-FONTIUM S. MARIE (Notre-Dame des Trois-Fontaines, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. Cisterc. ab Hugone de Vitriaco fundatum, ann. 1116 sub Petro Ven. Cluniac. abbate. Chartæ Gaufridi episc. Catalaun. et Benedicti abbatis S. Petri, CLXXIII, 1597. — Privil. Alexandri III, ann. 1170, CC, 624. — Epistola Lu-

nocentii III ad abbat. circa parthenon. Jotrensem, ann. 1202, CCXIV, 1144; CCXV, 16.

TRIUM-FONTIUM S. ANASTASII (Saint-Athanase des Trois-Fontaines ou des Eaux Salviennes, près Rome) monast. ord. S. Benedicti cui sub Leonis III pontificatu nobile donum contulit Carolus Magnus Ansionensis civitatis cum suis portibus in Tuscia, ann. 803, XCVII, 1031.

TROARNENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Troarn diocèse de Bayeux) monast. ord. S. Bened. a Rogerio de Monte Gomeriaco conditum, cujus Durandus Fiscamensis monachus primus abbas fuit, ann. 1060, CLXIX, 1374; CCL, 1317. — Privileg. Innocentii III, ann. 1210, CCXVI, 277.

TROCLARENSE (Le Truel, près Chameaux, Tarn) monasterii nomen ord. S. Bened. in diocesi. Albigeni exstructi, circa ann. 770, a Chramlico S. Sigolennæ genitore. Duplex fuit, aliud pro viris et aliud pro feminis. Ibi floruit Evantius monachus, vii sæc., LXXXVIII, 718.

TRUDONIS (S.) (Saint-Tron ou Truyen, en Belgique) monast. ord. S. Bened. ab ipso S. Trudone, nobili viro Belgicæ regionis, et in honorem S. Quintini consecratum a Theodoro Maestricensi episc., ann. 662. — Illustratum est ab abbate Rodulfo, ann. 1158, CLXXIII, 9. — Gesta abbatum Trudonensium ab eodem Rodulfo, *ibid.* 11 et seqq.

TRUNCHINIENSE S. MARIE seu DE TRUNCO BERENGARII (Drongheim, près de Gand, Belgique) monast. ord. S. August. circa ann. 914 exstruct., opera Simonis Noviomensis episc., transiit ad Præmonst., ann. 1141, quo illud sub sua suscepit tutela Innocentius II, CLXXIX, 531. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1239. — Concordia inter abbat. et Baldwinum comitem a S. Bernardo componitur, CLXXXII, 715.

TRUTHBERTI (S.) (Saint-Trupt, en forêt Noire, près de Fribourg) monast. ord. S. Bened. ab Otperto et ejus nepote Ramperto comitibus fundatum, ann. 780, *ibid.*, 813. — Privileg. Lucii II, ann. 1141, CLXXXIX, 819.

TRUTENHUSENSE (Truttenhausen, diocèse de Strasbourg) monast. et hospitium canonicorum regul., ab Herardi Landsbergensi abbatisa fundatum, ann. 1182, juxta montem S. Odili, circa ann. 1185, quo illud confirmavit Lucius III, CCL, 1330.

TUCKELNHAUSENSE monast. ord. S. Bened. quod pendebat ab episcopo Bamberg., ann. 1125, CLXXIII, 1280.

TUCIONENSE (La Tonche, près Fontevrault, Vienne) monast. virorum a B. Roberto de Arbrissello fundatum, in loco a clarissimo viro Fulcando de Frenicardo concessio. — Dipl. Petri Pictavi. episc., ann. 1112, CLXII, 1095.

TUDERTINENSIS SS. JOANNIS ET PAULI (Saint-Jean de Todi, Etats-de l'Eglise) prioratus ord. S. Augustini cui ecclesiam S. Hilarii adjudicavit Innocentius III, ann. 1208, CLXII, 1442.

TUFFIACO (de) (Tuffé, arrond. de Mamers ou Tuffeaux, Maine-et-Loire) parthenon in pago Cenomanensi a Vea. abbatisa Loppa fundatus et a Theodorico rege episcopo Cenomanensi assertus, ann. 675, LXXXVII, 1321. — Diploma Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 993.

TUITIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Tuy ou Duite, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a S. Heriberto Coloniensi archiepisc. exstructum, ann. 1002. — Ibi claruit Ven. abbas Rupertus, ann. 1133, CLXVII, 11. — De hujus monast. fundatore auctore Ruperto, CLXX, 590, 403. — Privileg. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1214. — Celestini III præceptio de quibusdam huic monast. restituendis, ann. 1193, CCVI, 1022.

TULBENSE S. LAMBERTI parthenon (Saint-Lambert de Tolba ou Tolna en Autriche) monast. ord. S. Bened. ab illustri viro Gerlaco et ejus uxore Regeline exstructum et Fuldensi monast. traditum ante ann. 1142, CLXXIX, 587.

TULLENSE S. APRI. *Vide* Apri.

TULLENSE S. MANSUETI (Saint-Mansuy-lez-Toul Meurthe) monast. ordinis S. Bened. a S. Gerardo Tulensi episc. fundatum, ann. 963. — Ipsius bona et privilegia confirmavit S. Leo IX papa, antea Bruno Tullensis episc., ann. 1050, CLXIII, 651. — Privileg. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1381.

TULLENSE S. LEONIS (Couvent Saint-Léon de Toul) monast. ord. S. Bened., fundatum a Luctulfo Tull. canonico et decano et S. Leoni IX papæ, quondam Tull. episcopo, dictum ann. 1091, CLVII, 427. — Privileg. Piboni episcopi Tull., ann. 1091, CLVII, 431. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1203, CCXV, 271.

TULLENSE S. STEPHANI (Saint-Etienne-lez-Toul) monast. ordinis S. August., cujus possessiones et jura

confirmavit S. Leo IX papa, ann. 1050, CLXIII, 636.

TULLENSE S. THEOBALDI. *Vide* THEOBALDI.

TULLENSIS parthenon (Religieuses de Toul) ord. S. Dominici ab imper. Rudolfo fundatus in Austria inferiore, ann. 1273, XCVIII, 706, not. 707.

TULLENSE S. GENGULFI (Saint-Gengoux, près de Toul, Meurthe) monast. ord. S. Bened. a Pibone Tull. episc. exstructum, ann. 1105, CLVII, 412.

TURONIUM MONAST. (La Torre, diocèse de Brague) in pago Bracarensi in Hispania exstructum a S. Fructuoso, ann. 665, LXXXVII, 1099.

TURICENSE seu TIGURINENSE (Frawen-Munster du diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 823, cujus bona privilegia confirmavit Clemens III, ann. 1188, CCIV, 1414.

TURONENSE S. MARTINI. *Vide* MAJUS-MONASTER.

TURONENSE S. VENANTII (Saint-Venant de Tours) monast. ante ann. 506 exstructum, in quo Licius abbas fuit postmodum episc. In collegium canonicorum postea transformatum est, LXXI, 568 not.

TURONENSE S. COSMÆ (Saint-Côme de Tours) monast. cujus priorem Robertum commendavit Lucio papæ II Ulgerius Andegav. episc. ann., 1141, CLXXXIX, 937.

TURONENSE S. JULIANI DE SCALARIIS (Saint-Julien des Echelles, à Tours) monast. ord. S. Bened. exstructum est vi sæc. miraculis illustratum; postea a Northmannis eversum reedificatum est a Theodolo seu Tetolono archiepisc., denique congregationi S. Mauri annexum, LXXI, 820. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1121, 1459, 1575, ann. 1210, CCXVI, 216.

TURONENSE S. RADEGUNDIS (Couvent Sainte-Radegonde, à Tours) monast. ord. S. Bened. a Radegunde fundatum in quo serratum est lignum S. Crucis, ann. 535, LXXI, 518.

TURPINIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Turpenay ou Turpigny, diocèse de Tours) monast. ord. S. Bened. exstructum a dominis de Insula Boucardi ante ann. 1205, quo Innocentius III quandam causam commisit priori, CCXV, 580.

TURRE (de). *Vide* MILETENSE

TURRIBUS (de) S. MAURICII (Saint-Maurice de Tours-sur-Marne, près d'Épernay) monast. ord. S. Bened. a Clinniacensi pendens, de quo agitur in epist. Alexandri III, ann. 1174, CC, 949.

TURRITANA seu SQUILLACENSIS (Chartreuse de Squillacio, en Calabre) carthusia a S. Bruno fundata in Calabria et in dioc. Squillacensi (vulgo *Squillacensi*) opitulante Rogerio comite, ann. 1092, CLII, 538 et seqq. — Primum duo monasteria distincta comprehendit, seu unum B. Mariæ S. Joannis Bapt., aliud S. Stephani, quod de Bosco sive de Nemore dictum est, *ibid.* 585. — Magister Lambertus prior monast. S. Stephani, B. Lanuini successor, floruit ann. 1125, CLIII, 1150. — Privileg. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1189, 1279. — Epist. Innocentii III ex qua prior deputatur in Gallias super quibusdam abusibus reprimendis, ann. 1205, CCXV, 189.

TURTURIACENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Tourtoirac ou de Tourry, diocèse de Périgueux) monast. ord. S. Bened. a vicecomite Guidone exstructum, ann. 1025, et Ricardo Uzercensi abbati ab eodem commissum. — Privileg. Calixti II papæ, ann. 1119, CLXIII, 1117.

TUSSIACENSE. *Vide* TUFFIACO.

TUSSONIS VALLIS monast. ord. S. Bened. de cujus situ non constat (forte Thoury seu Thusey prope Vaucouleurs in Campania) in quo postea celebratum est concilium et curiam habuere Francorum reges; ab abbatisa S. Dionysii pendebat; sub Childeberto III fundatum erat ab abbate Orderico, ann. 696, LXXXVIII, 1092.

TUTELENSE (Tulle, Corrèze) monast. ord. S. Bened. circa ann. 700 exstructum a Calminio comite et Namadia ejus uxore. — Illud restauravit vicecomes Ademarus ix sæc.; postea factum est sedes episcopalis sæc. xrv. — Privileg. Urbani II, ann. 1096, CLII, 414. — Ch. Raimundi de Curamonta, ann. 1076, CLV, 483. — Privileg. Paschalis II, ann. 1105, CLXIII, 171, 541. — Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1369. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1207, CCXV, 1181.

TYRONENSE. *Vide* TIRONENSE.

UDALRICI (S.) (Saint Udalric dans l'anc. diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. fundatum ante ann. 1125, quo Honorius II papa privilegium illud firmavit, CLXVI, 1240. — Alexandri III privileg., ann. 1177, CC, 1157.

ULCIENSE (Ulcia du diocèse de Verceil, Etats-Sardes) monast. ord. S. August. cujus Calixtus II papa jura privilegia confirmavit, ann. 1120, CLXIII, 1175. — Epist. ejusd. de quadam restitutione eidem perficienda,

CLXIII, 1189. — Eugenii III decret. quo ipsi concessit Segusians. eccles., CLXXX, 1192. — Privil. ejusd., 1350, 1358, 1419. — Cœlestini concessio, ann. 1192, CCVI, 934, 1156.

ULIXBONENSIS S. VINCENTII (Saint-Vincent de Lisbonne, en Portugal) monast. cujus compositionem quamdam cum episcopo confirmavit Innocentius III, ann. 1200, CCXV, 1001; CCXVI, 475.

ULRICI S. AUGUSTANUM (Saint-Ulric d'Augsbourg) monast. ord. S. Bened. quod illustravit Udascaleus, ann. 1135, CLXX, 835.

ULTERIORIS PORTUS S. MICHAELIS (Saint-Michel du Tréport, diocèse de Rouen) monast. ord. S. B. a Roberto Augensi (Eu) comite exstructum, ann. 1056, CLVI, 1133. — Abbates hujus monast., *ibid.*, 1157, CCII, 1318.

ULTRAJECTENSE. *Vide* TRAJECTENSE.

UNDENSDORFENSE S. PETRI (Saint Pierre d'Undensdorf, diocèse de Frisingen, Bavière) monast. ord. S. August. ab Otone palatino comite exstructum paulo ante ann. 1131, CXXIX, 80.

UNDERSFORDENSE S. MARIE (Sainte-Marie d'Undersfort, Bavière) monast. ord. S. August. ab eodem Otone palatino comite conditum. — Privil. Cœlestini II pape, ann. 1144. Forte idem ac præcedens, CLXXIX, 803. — Abbas hujus monast. se precibus commendat S. Hildegardis S. Ruperti abbatisse, CXCII, 305.

UNGIAENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Oigny, Côte-d'Or) monast. ord. S. August. exstructum ann. 1106 a Gaudino Bruisemensi domino et ejus uxore Adelina. Epist. Innocentii III de rebus ecclesiæ et monasterii ad abbatem, ann. 1198, CCXIV, 201.

URAHENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Aurach ou Hohenaurach, dans le Wurtemberg) monast. ord. S. Bened. a S. Otone Bamberg. episc. exstructum, ann. 1108, CLXXIII, 1279.

URANENSE (Urano diocèse de Ravenne) monast. ord. Camaldul. cui Lucius III papa injunxit ut archiepiscopis obediret Ravennatensibus, ann. 1153, CCI, 1171.

URATISLAVIENSE S. VINCENTII (Saint-Vincent d'Uratisslaw, en Pologne) monast. primum nigris monachis concessum, sed his propter eorum excessus expulsis, ordini Præmonstratensium transiit. — Privil. Cœlestini III pape, ann. 1193, CCVI, 986, 987.

URAUIGENSE S. LAURENTII (Saint-Laurent d'Urauge) monast. ord. S. Bened. in diocesi. Herbipolensi (Wurzburg) exstructum a S. Otone episc. ann. 1102, super Salain fluvium, cujus Ekkerardus Hirsauensis monachus primus abbas fuit, CLIV, 435; CLXXIII, 1279. — Charta Ottonis fundatoris, CLXXIII, 1331.

URBANIS. DE JOINVILLA (Saint-Urbain de Joinville, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. Bened., de quo olim existit controversia cum Dervensi mon. super ecclesia S. Desiderii. — Epist. Alexandri III, ann. 1171, CC, 725, 779.

URGELLENSE S. SATURNINI (Saint-Saturnin d'Urgel) monast. ord. S. Bened. a Carolo Magno conditum et a Leone papa confirmatum super amnem Valeriam in Urgellensi diocesi. Privil. Urbani II, ann. 1099, CLI, 512.

URSANUM S. MARIE (Notre-Dame d'Ourchamp, diocèse de Blois) monast. ejusdem ord. ac Fontis Ebraldi cœnob., quo separatim vivebant tum viri tum mulieres sub abbatisse regimine, in veteri Bituric. dioc. exstructum, nunc autem Blesensi, a B. Roberto de Arbrissello in quo ipse obiit, ann. 1117, CLXII, 1026, 1069. — Charta Leodegarii Bituric. episc., ann. 1113, CLXII, 1103. — Chartæ de eodem prioratu, *ibid.* 1118.

URSARIENSE (Orsario, diocèse de Caldas d'Orense suff. de San-Iago, Espagne) monast. cujus abbati scripsit Innocentius III de absolutione regis Portugaliz, ann. 1213, CCXVI, 855.

URSCAMPENSE S. MARIE (Notre-Dame d'Orcamp, diocèse de Noyon, Oise) monast. ord. Cisterc. a Simone Noviom. episc. fundatum, ann. 1129. Epist. Alexandri III ad abb. hujus monast., ann. 1168, CC, 544. — Epist. Innocentii III ad abbat., ann. 1208, CCXV, 1559.

URSMARI ET ERMINII (SS.) ALNENSE (Saint-Ursmard d'Alno ou Arno, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. in Lombardia apud Alnam villam exstructum, in diocesi Veronensi cujus abbas factus est Rotherius ab episcopatu depositus, ann. 968, CXXVI, 66.

URSMARI ET ERMINII IN THERASCIA. *Vide* ERMINII.

URSPERGENSE (Ursperga, entre Ulm et Vienne en Autriche) monast. ord. Præmonstr., conditum ann. 1125, a Vernesio nobili sanguine orto, quem fundacionem firmavit Hermannus episc. Augustensis, et Innocentius II papa, ann. 1133, CLXXIX, 435.

USENHÖVENSE (Husenhow en Autriche, cercle de Bavière) monast. ord. S. Bened. a comitibus Bertholdo, Ottone et illustri femina Azeca fundatum ante ann. 1104, quo Paschalis II illud privilegio ornavit, CLXIII, 154. — Privil. Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1272.

UTERINÆ VALLIS S. MARIE (Sainte-Marie d'Uzerthal, diocèse de Spire) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1148 prope Landavum (Lândau) a Stephano de Mertheim et ejus uxore Gutta. — Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1207, CCXV, 1417.

UTICENSE S. EBRULFI (Saint-Evroul d'Ouche, diocèse de Lisieux) monast. ord. S. Bened. ab ipso S. abbate Ebrulfo exstructum ann. 560. Quod S. Petro dedicavit, reedificatum xi sæc., et ann. 1628 ad S. Mauri familiam transiit. Illustratum est ab Orderico seu Odelerio Vitali origine Anglo, ann. 1143, CLXXXVIII, 9. — Recensio censuum hujus monast. ab Orderico Vitali describitur, CLXXXVIII, 417. et seqq. — Charta Guillelmi Angliæ regis, 457. — De vita et morte B. Ebrulfi eod. auctore, 472, 481. — Mon. diruitur et reedificatur, 493. — De hujus fundacione, CC.I, 1515.

UZERCENSE S. PETRI (Saint-Pierre d'Uzerche, Corrèze) monast. ord. S. Bened. ab Hildegaro Lemovicensi episc. exstructum circa ann. 991. Charta Gerardi Engolism. episc. qua controversiam dirimit inter Bernardum de Comborn et abbatem S. Petri, ann. 1116, CLXXII, 1350. — Decretum Eugenii III de concordia cum monach. Maismac., a. 1147, CLXXX, 1243.

UZNAM (de) S. MARIE (Sainte-Marie d'Huesne, ou Huène, Ile de la mer Baltique, Danem. (monast. cujus possessiones et jura confirmavit Cœlestinus III, ann. 1195, CCVI, 1077.

VABRENSE S. MARIE ET S. DIONYSII (Vabres près Saint-Affrique, Aveyron) monast. ord. S. Bened. apud Vabrum in dioc. ejusdem nominis sub Carolo Calvo fundatum, ann. 864, a Raimundo Tolosano comite et B. Adalgiso abbati commissum. — Privil. Caroli Calvi, 864, CXXXII, 784. — Ejusdem fundacionis historia ab Agione, *ibid.* — Charta Raymundi comitis, 786. — *Vide* quoque CXXXIII, 709.

VAGIANUM (Veles ou Vagliano, en Toscane) monast. quod Vailumbrosanæ congregationi se adjunxit sub Rodulfi abbatis regimine, ann. 1074, CXLVI, 806.

VAISLIACENSE (Vaillac, diocèse de Cahors, Lot.) monast. cujus bona confirmavit Innocentius III, ann. 1206, CCXV, 1019.

VALCIODORENSE S. MARIE (Notre-Dame de Vaulsor ou Wasor, près Namur en Belgique) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 944. — Privil. Eugenii III, ann. 1151, CLXXX, 1495.

VALENTIA (de) S. RUFFI. *Vide* RUFFI.

VALENTIA (de) S. JACOBI (Saint-Jacques de Valence, Drôme) Hospitalarium domus instituta paulo ante ann. 1199 quo Innocentius III confirmavit sententiam ab archiep. Lugdun latam super litem cum monast. S. Ruffi, CCXIV, 532.

VALENTINI (S.) IN SABINIS cella seu monasteriolum quod abbas Anastasius jussus est reddere episcopo Gaugerico a Joanne VIII papa, ann. 879, CXXVI, 849.

VALENTIANENSE S. JOANNIS BAPTISTÆ (Valenciennes) monast. ord. S. August. ab Arnulfo comite fundatum sub episc. Rothardo ix sæc., CXLIX, 135. — Privil. Odonis Camerac. episc. 1107, CXL, 1151. — Alexandri III, ann. 1175, CL, 926.

VALERICI (S.) AMBIANENSE (Saint Valéry-sur-Mer, Somme) monast. ord. S. Bened. a Chlotario H exstructum ann. 611, cujus primi abbates fuere Valdolenus et Valericus e Luxovioeducti. De hujus monast. privilegis tractatur, CLVI, 1031. — Privil. Alexandri III, ann. 1166, CC, 477.

VALERIUS (de) PETRI. *Vide* PETRI.

VALLE FARES (de) S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Marie-Magdeleine de Vulfare, Etats-Romains) monast. coi ecclesiam concessit Innocentius III, ann. 1204, CCXV, 463.

VALLE FLAVIANA (de) S. ÆGIDII. *Vide* SEUMICHER-SE.

VALLE (de) S. MICHAELIS (Saint-Michel du Val, diocèse de Parenzo, en Istrie.) monast. cujus mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1101.

VALLEIA (IN) S. JOANNIS. *Vide* JOANNIS.

VALLENSE. *Vide* CUCUPHATIS.

VALLIBUS (de) S. STEPHANI. *Vide* STEPHANI.

VALLIS ALTÆ (Alta Valle ou Val Profond du diocèse de Bergame, Lombardie) monast. ord. S. August. a venerabili Gregorio episc. exstructum, paulo ante ann. 1138, quo illud privilegio adornavit Innocentius II, CLXXIX, 503. — Urbani III privil., ann. 1187, CCII, 1494.

VALLIS AUREÆ. *Vide* AUREA VALLE.

VALLIS BONÆ S. PETRI (Saint-Pierre de Valbonne (Vallebuona), diocèse de l'Alsace) monast. ord. S. Bened. abbatiæ Sanctæ Mariæ in Pulsano subjectum. De eo mentio fit in privil. Alexandri III, ann. 1177, CC, 1097.

VALLIS BONÆ S. Mariæ (Notre-Dame de Valbuena, diocèse de Valladolid Espagne) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1144, sub Alphonso VIII Castellæ, rege. — Privil. Eugenii III, ann. 1155, CLXXX, 1388.

VALLIS BUGNENSIS LEPROSORUM HOSPITALE (Le Val-de-Pouilly-Oise) quod sub protectione sua suscepit Cœlestinus III, CCVI, 1240.

VALLIS CAULIUM (Le-Val-des-Choux, diocèse de Langres, Côte-d'Or) monast. ord. Cist. ab Odone Burgundia duce exstructum, ejus primus abbas fuit eremita Viardus quondam Carthusianus, ann. 1195. — Privil. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 531.

VALLIS-CAVÆ monast. apud Asturicos in Hispania situm, quod aliquandiu rexisset S. Beatus, viii sæc., XCVI, 890.

VALLIS CERNAIL seu SARNAIL (Vaux-Cernai, Seine-et-Oise) monast. ord. Cisterc. a Simone Neaufliensi domino exstructum, ann. 1128. — Epist. Alexandri III ad Henricum Rhem. arch. pro eo monast., ann. 1174, CC, 1008. — Petrus monachus claruit ann. 1218, CCXIII, 541.

VALLIS-CHRISTIANÆ S. Mariæ (Notre-Dame de Vauchrétien, diocèse de Soissons) monast. ord. Præm. a Rodolfo Gilberti et Gillæ filio exstructum, ann. 1151. — Eugenii III privil., ann. 1147, CLXXX, 1260.

VALLIS CROSÆ S. Mariæ (Notre-Dame de Valeros, Var) monast. ord. Præmonst. fundatum ante ann. 1164, quo huic adjunxit Fontis Calidi monast. Alexander III, CC, 308, 394.

VALLIS CLARÆ S. Mariæ (Notre-Dame de Vauclair, ancien diocèse de Laon) monast. ord. Cisterc. exstructum ann. 1154, a Gualtero de Ruciaco et ejus uxore Hermengarde. — Epist. Innocentii III ann. 1209, CCXVI, 46, 366.

VALLIS CIVITATIS AUSTRIÆ S. Mariæ parthenon infra muros Fori-Julienensis (Fréjus) ejus fundationem confirmare diplomate Ludovicus et Lotharius imper., ann. 829, XCIX, 637; CIV, 1190.

VALLIS DEI (Val-Dieu, diocèse de Mayence) monast. ejus præpositus S. Hildegardis precibus se commendavit, CCXVII, 306. — Idem quam S. Disibodi, quod videsis.

VALLIS GALILÆÆ. *Vide* S. DEODATI.

VALLIS S. GEORGII. *Vide* NOVBURGENSE.

VALLIS S. GREGORII (Saint-Grégoire du Val en Alsace) monast. ordinis S. Bened. a Childerico Grimoaldi filio fundatum, ann. 664, LXXXVII, 315.

VALLIS GRATIÆ alias VALLIS PROFUNDÆ, (Val-de-Grâce ou Val-profond à Bièvre-le-Châtel près de Paris) parthenon ord. S. Bened. xi sæc. exstructus. Annexus est cum Givensi, ann. 1207, sub Innocentio III, CCXV, 1250.

VALLIS LAURÆ (Valoro entre Tarragone et Barcelonne, en Espagne) monast. Cisterc. ord. de quo inter se contendeant. Barcin. et Tarracon. episcopi. — Alexandri III epist., ann. 1166, CC, 509.

VALLIS LUCENTIS S. Mariæ (Notre-Dame de Vautuisant, diocèse de Sens, Yonne) monast. ord. Cisterc. ann. 1129 conditum ab illustri viro Artaldo de Ansetto et Ludovico VII rege. Epistola Henrici Clarævall., 1188, CCIV, 229. — Abbatis testimonium in causa successionis comitum Campaniæ cum Eardo de Breua, ann. 1213, CXVI, 979.

VALLIS MAGNÆ S. Mariæ (Notre-Dame de Valmagne ou Vaugrain, diocèse d'Agde, Hérault) monast. primum ord. S. Bened., postea autem Regulam Cisterc. suscepit, ann. 1138. — Epist. Eugenii III, ann. 1149, CLXXX, 1390. — Hoc Cadunensis abbatia concessit monasterio Bonarum vallium s. b. Adriano IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1599. — Epistola Innocentii III, ann. 1202, CCXIV, 1053; ann. 1203, CCXV, 612.

VALLIS S. Mariæ. *Vide* Mariæ.

VALLIS S. Mariæ (Val-Sainte-Marie ou Marienthal, diocèse d'Halberstadt) monast. ord. S. Bened. fundatum a comite palatino Frederico et piis feminis, cui privileg. concessit Adrianus IV, ann. 1159, CLXXXVIII, 1625.

VALLIS S. Mariæ. *Vide* TALANTO.

VALLIS MASSONIS S. LEODEGARII, (Saint Léger de Masmunster seu Moisevaux) monast. a Massone ducis Luthfridi fratre fundatum, cui immunitatem concessit Ludovicus Pius, ann. 823, CIV, 1126.

VALLIS-MONTIS S. Mariæ (Notre-Dame de Valmont). *Vide* GALLOMONTENSE.

VALLIS PONTIS S. Mariæ (Notre-Dame du Val-del-Ponte près de Pérouse) monast. ord. S. Bened. quod S. Leo IX ab episcopali jurisdictione exemit, ann. 1049, CXIII, 595.

VALLIS RICHERIÆ S. Mariæ (Notre-Dame du Val-Richer, Calvados) monast. ord. Cisterc. fundatum ann. 1150 a Simone de Bosvilla, ejus possessiones et jura privilegio confirmavit Alexander III, ann. 1164, CC, 295.

VALLIS S. PETRI (Val-Saint-Pierre) carthusia in dioc. Laudunensi fundata, ann. 1140, ejus prior Engelbertus primus fuit, qui deinde Cabilouensis episcopus factus est; hanc carthusiam invisit Hugo Lincoln. episc., ann. 1199, CLII, 1088.

VALLIS S. PETRI (Val-Saint-Pierre, diocèse de Cologne) monast. ord. Cisterc. *Vide* HEISTERBACHENSE.

VALLIS S. SALVATORIS ET S. Mariæ (Val-Saint-Sauveur, près de Poligny, Doubs) monast. ord. S. Bened. in dioc. Vezuntionensi ab Ottone Willelmo exstructum et Cluniaco concessum, ann. 1025, a Rodolfo rege, CXII, 865, 864.

VALLIS S. SALVATORIS ET S. Mariæ (Notre-Dame du Val Saint-Sauveur, près de Courmont, Côte-d'Or) monast. ord. Cisterc. a Raynaldo de Granecio et ejus uxore Agnete simul et ab Evilone comite de Salz exstructum in eunte sæc. xiii, CLXXV, 1434. — Fratres hujus monast. sese dant monast. Albæ Ripæ, sub Codefrido Lingon. episc., *ibid*.

VALLIS SECRETÆ S. Mariæ (Notre-Dame de Val-Secret, diocèse de Soissons) monast. ord. Præm. ab Odone II Campauis comite et ejus uxore Ermengarde exstructum ann. 1060. — Privil. Innocentii II, ann. 1142, CLXXIX, 575, 577. — Alexandri III epist., ann. 1172, CC, 771. — Epist. Innocentii III ad abbat. super accusatione adv. abbat. S. Dionysii Rhem., ann. 1208, CCXV, 1587.

VALLIS SENI S. LAMBERTI (Saint-Lambert du Val-de-Seine, diocèse de Salzbouurg) monast. ord. S. Bened. ejus bona privilegiaque confirmavit Innocentius II, ann. 1139, CLXXIX, 425.

VALLIS SEITZENSIS. *Vide* SEITZENSIS.

VALLIS SEREN (Valséry, diocèse de Soissons, Aisne) monast. ord. Præmonst., alias Vivariense dictum a Joachim Rufo exstructum ann. 1124, de quo mentio fit in Vita S. Norberti, CLXX, 1309. — Privil. Adriani IV, ann. 1154, CLXXXVIII, 1380.

VALLIS UMBROSÆ (Vallombrosa dans le territoire de Florence, en Toscane) ordo a S. Joanne Gualberto circa ann. institutus, 1075, CXLVI, 667. Ejus initia, *ibid*. — Epistola Gregorii VII papæ ad monachos Vallumbrosanos, ann. 1075, CXLVIII, 644. — Urbani II privil., ann. 1090, CII, 322. — Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 572. — Privil. Innocentii II, ann. 1150, CLXXIX, 57, 190. — Anastasii IV, ann. 1155, CLXXXVIII, 997. — Privil. Alexandri III, ann. 1169, CC, 569, 1067. — Urbani III, ann. 1186, CCII, 1589, 1413. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1279. — Cœlestini III, ann. 1193, CCVI, 1018. — Epistol. Innocentii ad abbatem de diocesi Fesulana, ann. 1205, CCXV, 746.

VALLIS S. CLEMENTIS (Saint-Clément de Valvi) monast. ord. S. Bened. in Italia. Contra quosdam qui huic monast. nocebant scripsit Alexander II papa, ann. 1075, CXLVI, 1401.

VANGADIACENSE seu VANDAGITIENSE S. Mariæ (Sainte-Marie de Vangadice sur le mont Silicano dans la Lombardie Vénitienne) monast. ord. Camaldul. a nobili Ugone marchione exstructum paulo ante ann. 1125 quo Calixtus II illud privilegio confirmavit, CLXIII, 1267. — Privil. Innocentii II, ann. 1159, CLXXIX, 419. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1112. — Cœlestini III, ann. 1196, CCVI, 1176. — Epist. Innocentii III de reformatione hujus monast., ann. 1212, CCXVI, 891, 908.

VARENAS (AD) S. VALERIANI, (Saint-Valérien de Varennes) monast. ord. S. Bened. in pago Antissiodorensi quod processionaliter adibant fideles sub Aunario episc. vii sæc., CXXXVIII, 234.

VARIVILLA (de) (Varville, diocèse de Beauvais) parthenon a nobili matrona Adelaide de Bullis exstructus ante ann. 1175, quo Alexander III illum privilegio confirmavit, CC, 1050.

VARLARIENSE S. Mariæ (Notre-Dame de Vallen-court, ou Valseaucourt, Pas-de-Calais) monast. ord. S. August. ejus bona et jura confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CXXIX, 599. — Eugenii III privil., ann. 1146, CLXXX, 1141.

VASATENSIS (Bazas, diocèse de Bordeaux) parthenon ante xi sæc. exstructus; de eo fit mentio apud S. Gregorium Turonensem episc., LXXI, 388.

VEDASTI (S.). *Vide* ATREBATES.

VEDOGIO (de) S. NICOLAI (Saint-Nicolas de Vidou ou Wiège, anc. diocèse d'Arras près de Bapaume) monast. ord. S. Bened. cujus abbatii scripsit Eugenius III super controversia cum presbytero Bapalmi, ann. 1143, CLXXX, 1033.

VENANTII (S.) Vide TUROENSE.

VENERE (in) S. JOANNIS. Vide JOANNIS.

VENETIARUM S. DANIELIS (Saint-Daniel de Venise) monast. ord. S. August. cujus bona privilegiaque confirmavit Alexander III, ann. 1165, CC, 358.

VENETUM. Vide S. MARIE DE CHARITATE.

VENETUM S. SALVATORIS IN RIVO ALTO. Vide SALVATORIS.

VENETUM S. GEORGII (le couvent Saint-George le Majeur dans les environs de Venise) monast. ord. S. Bened. fundatum circa finem vii sæc. a Cuniberto Longobardorum rege in eodem loco quo Alachisium ducem vicerat. — Tribuno abbati privil. concessit Calixtus II, ann. 1123, CLXXXIII, 1294. — Privil. Innocentii II, ann. 1153, CLXXIX, 160.

VENETUM S. MARCI (Saint-Marc de Venise) monast. ord. S. August. cujus possessiones et jura in civitatibus Tyrensi et Athonensi confirmavit Alexander III, ann. 1165, CC, 362. — Bulla ejusd. pape, qua indulgentias (nempe septimam partem pœnæ promeritæ) concessit orantibus in S. Marci ecclesia, ann. 1180, CC, 1319.

VENETUS S. ZACHARIE (le couvent de Saint-Zacharie à Venise) parthenon cui, postulante Giseldruda abbatissa, Eugenius III privilegium concessit, ann. 1151, CLXXX, 1479. — Privil. Adriaui IV, ann. 1157, CLXXXVIII, 1493. — Alexandri III, ann. 1169, CC, 604. — Lucii III, ann. 1183, CCI, 1213, 1320. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1496.

VENETUM S. NICOLAI DE LITTORE (Saint-Nicolas de Venise au Rialto) monast. ord. S. Bened. a nobili viro Dominico Contarino Venetiarum duce conditum, cooperantibus episcopis Dominico Gradensi et Dominico Olivolensi. — Privil. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1492. — Clementis epist., ann. 1188, CCIV, 1590.

VENOCHIENSIS parthenon. Vide WENLOGENSIS.

VERCELLENSE S. GEORGII (Saint-George de Verceil) monast. cui Otto Vercell. episc. prædia quædam donavit in suo testamento, ann. 960, CXXXIV, 896.

VERCELLENSE S. MARIE MAJORIS (Sainte-Marie-Majeure) parthenon cujus abbatissa Bertruda prædia nonnulla recepit ab Abbate episc., ann. 960, CXXXIV, 897.

VERCELLENSE S. EUSEBII (Saint-Eusèbe de Verceil) collegium canonicorum quorum possessiones confirmavit Innocentius II, ann. 1142, CLXXIX, 593. — Privil. Lucii III, ann. 1183, CCI, 1177.

VERDENSE pro WERTHINENSE, quod videsis.

VERNOLIO (de) SS. TRINITATIS HOSPITALE (Frères de l'hospice de la Sainte-Trinité, à Verneuil, Seine-et-Oise) monast. ab Herveo Parvo dotatum et ab Innocentio III privilegio ornatum, ann. 1205, CCXV, 662.

VERONENSE SS. NAZARII ET CELSI (Sainte-Nazaire de Vérone) monast. ord. S. Bened. cujus mentio fit in privil. quod concessit Eugenius III episcopo Veronensi, ann. 1143, CLXXX, 1038. — Privil. Adriani IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1567.

VERONENSE collegium canonicorum cujus bona et privilegia confirmaverunt Calixtus II et postea Innocentius II, ann. 1140, CLXXIX, 508. — Privil. Eugentii III de dono castri Ceretensis, CLXXX, 1151. — Lucii III, ann. 1184, CCI, 1302, 1320. — Urbani III, ann. 1187, CCII, 1473.

VERONENSE S. ZENONIS (Saint-Zénon de Vérone) monast. ord. S. Bened. sub regibus Longobardis exstructum; postea eversum a Barbaris, reedificatum est a Pipino vii sæc. — Abbas Austrebertus diploma obtinuit a Ludovico Pio quo confirmavit privilegium omni a Pipino concessum, ann. 815, CIV, 1027. — Dipl. Lotharii imper., ann. 835, CIV, 1223, 1238. — Henrici III imper., ann. 1084, CCI, 1159, 1162. — Eugentii III, ann. 1143, CLXXX, 1038. — Epist. Alexandri de lite quadam cum Ferrariensibus civibus, ann. 1126, CC, 770. — Privil. Urbani III, ann. 1187, CCII, 1532. — Innocentii III decretum in hujus monast. gratiam, ann. 1198, CCXIV, 257.

VERONENSIS S. MARIE parthenon (Notre-Dame dite in Organo à Vérone) a nobilibus feminis Anteuuda et Natalia exstructus, ann. 744, LXXXVII, 1374. — Privil. Caroli Magni, ann. 808, XCVII, 1030. — Alexandri III, ann. 1177, CC, 1126.

VERONENSIS parthenon a S. Zenone conditus, primus totius Occidentis fuisse videtur, XI, 153; XVI, 897.

PATROL. CCXX. INDICUM III.

VERONENSE SS. FIRMI ET RUSTICI (Saint Rustique de Vérone) monast. de quo mentio fit in privilegio ab Eugenio III concessio episcopo Veronensi, ann. 1143, CLXXX, 1038.

VERONENSE (Couvent de Vémagora diocèse de Vérone) monast. Vemagaranum, cujus mentio fit in privil. ab Eugenio III concessio episcopo Veron., ann. 1143, CLXXX, 1038.

VERRUCENSE S. MICHAELIS. Vide MICHAELIS.

VERZIACENSE S. VIVENTII (Saint-Vivant-sous-Vergey, près de Nuits, en Bourgogne) monast. ord. S. Bened. fundatum, ann. 690 seu 924, a Manane comite et Walone, ejus fratre et Augustod. episc. — Præceptio Calixti II, ann. 1117, CLXIII, 1146.

VESSERANUM (Vessera ou Vesra en Franconie) monast. a Gotebodo comite inchoatum et ab Othone Bambergeni episcopo perfectum, ann. 1138, CLXXII, 1289. — Charta Ottonis de hujus monast. fundatione, ann. 1138, CLXXII, 1350.

VETERINENSE (Vieux, près d'Ambazac) monast. ord. S. Bened. in pago Lemovicensi a Rudolfo Bituricensi episc. exstructum, ann. 840, CXIX, 701.

VETUS-MONASTERIUM S. MARIE (Notre-Dame de Montières) monast. ord. S. Bened. exstructum in diocesi Terwannensi a S. Aunomaro episc. et nobili viro Adrowaldo comite, ann. 682; postea reedificatum ab Ermenfrido episc. et a Leone IX papa consecratum, ann. 1049, qui privilegium eidem concessit, CXLII, 630.

VEZUNTIONENSE S. JOANNIS (Saint-Jean de Besançon) monast. ord. S. August. cujus bona et privilegia confirmavit Calixtus II, ann. 1120, CLXIII, 1162, 1235, 1286. — De consuetudinum remissione a Raynaldo comite facta, 1314.

VEZUNTIONENSE S. MARIE MAGDALENÆ (Sainte-Magdeleine, à Besançon) monast. ord. S. Bened. super Dubium flumen, quod privilegio ornavit Alexander II papa, ann. 1075, CXLVI, 1418. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1172. — Celestini II, ann. 1144, CLXXIX, 814.

VEZUNTIONENSE S. STEPHANI (Chanoines de Saint-Etienne, à Besançon). Cum illud monast. inter et S. Joannis canonicos interesset quædam controversia, soluta est a Calixto II, ann. 1123, CLXIII, 1286.

VICENTINUM SS. FELICIS ET FORTUNATI (Saint-Félix et Fortunat, de Vicence, Etats de Venise) monast. ord. S. Bened. cujus bona et privilegia confirmavit Alexander III, ann. 1166, CC, 499.

VICHPACENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Wipbach ou Wippach, Carinole) monast. ord. S. Bened. a comitissa Hazica et ejus illis Hecarlo, Bernardo et Ottone exstructum, ante ann. 1102, quo Paschalis II illud privilegium confirmavit, CLXIII, 101.

VICONIENSE S. SEBASTIANI seu DE CASA-DEI (Saint-Sébastien de Vigogne, autrement dit Case-Dieu, Nord.) monast. ord. Præmonstrat. a presbytero Britanno exstructum, ann. 1125, prope Valencenas. — Privil. Innocentii II, ann. 1138, CLXXIX. — Epistola Alexandri III, ann. 1170, ad Henricum Rhemensium archiep. et comitem Fland. pro eo monast., CC, 666.

VICOVARIO (de) S. COSMÆ (Saint-Côme de Vicovaro, en Lombardie) monast. ord. S. Bened. cujus possessiones et jura sub sua tutela suscepit Innocentius II, ann. 1212, CCXVI, 633.

VICTORIS (S.) IN CALETRICIS (Saint-Victor-en-Caux) prioratus a Rogerio de Mortuomari (Mortemari) exstructus, ann. 1055, cujus petitione in abbatiam erectus est et S. Audoeni monasterio annexus a Joanne Rothomagensi archiepisc., ann. 1074, CXLVII, 963. — Privil. Alexandri III, ann. 1179, CC, 1267.

VICTORIS (S.) PARISIENSIS (Saint-Victor-lez-Paris) monast. canonicorum ord. S. August. celeberrimum a Ludovico Crasso rege, et Guillelmo de Campellis fundatum, ann. 1113. Privil. Paschalis II, ann. 1114, CLXIII, 359. — Sententia excommunicationis lata a Stephano Parisiensi episc. adversus occisores Thomæ S. Victoris prioris, ann. 1132, CLXXIII, 1415. — Charta Stephani Parisiensis episc., ann. 1124, CLXXIII, 1421. — *Essai sur la fondation de Saint-Victor de Paris*, CLXXV, 9. — Hugo celebris doctor claruit ante ann. 1138, CLXXV; XL, — Decretum Innocentii II de præbenda S. Victoris concedenda, ann. 1143, CLXIX, 620. — Garnerius prior floruit ann. 1166, CXCH, 9. — Richardus illustris canonicus claruit ann. 1173, CXCVI, 1. — Item circa eadem tempora floruit Guarinus, *ibid.*, 1387. — Odo prior S. Victoris et exinde abbas S. Genovefæ, *ibid.*, 1397. — Godefridus, *ibid.*, 1418. — Adamus, *ibid.*, 1421. — Gualterus, *ibid.*, CXCI, 1127. — Alexandri III epist. ad Robertum prior., ann. 1170, CC, 675, 772, 773.

876, 877. — Mauricii de Sulliac charta, ann. 1171, CCV, 989. — Odonis de Soliaco Parisiensis episc., ann. 1197, CCXII, 69, 75. — Epist. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 791, 793, 823, 980, 1366, 1445; CCXVI, 135, 351, 510, 519, 602.

VICTORIS (S.) GENEVENSI (Saint-Victor de Genève) monast. ord. S. Bened. primo a Seleuba regina sanctæ Chlothildis sorore fundatum, vi sæc., et ab Adelaide imperatrice restitutum, ann. 1034, in quo Cluniac. monachi introducti sunt, CXLI, 858.

VICTORIS (S.). Vide Cenomanense, Massiliense, Mediolanense, etc.

VIENNENSE S. ANDRÆ (Abbaye de Saint-André, à Vienne en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. ab Anse-mundo et ejus uxore Ansleubana emptum et statim Barnardo, Viennensi episcopo, datum cum privil. Theodorici et Guntramni regis, et denique a Ludovico Pio confirmatum, ann. 831, CIV, 1194. — Epistola Urbani II papæ ad monachos S. Andree adversus Guidonem archiepisc., *ibid.*, 1099; CLI, 537. — Ralduß, Burgundiæ regis, diploma, ann. 994, CLI, 1021. — Innocentii III epist., ann. 1212, CCXVI, 823.

VIENNENSE S. FERREOLI (Saint-Ferréol de Vienne, en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. a sæc. vi fundatum, postea autem reedificatum a Leodegario Vienn. episc., ann. 1036, CXLI, 1403, 1406. — Innocentii III epist., ann. 1212, CCXVI, 823.

VIENNENSE S. MARCELLI (Saint-Marcel, du diocèse et près de Vienne en Dauphiné) monast. ord. S. Bened. in quo divertit Paschalis II papa, ann. 1107, CLXIII, 224. — Innocentii III epist., CCXVI, 823.

VIENNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Vienne) celebre monast. ord. S. Bened. exstructum in urbe a S. Leoniano abbate et S. Aniani Aurelianensis episc. fratre, qui ab initio meram sibi construxerat cellulam, circa ann. 515. — Illud postea restauravit Leodegarius episc., ann. 1036, CXLI, 1403. — Lucii III privil., ann. 1184, CCI, 1288. — Epist. Innocentii III, ann. 1212, CCXVI, 823.

VIENNENSE S. THEUDERII (Saint Theudère ou Saint-Chef de Vienne) monast. ord. S. Bened. in colle Rupiano exstructum ab ipso S. Theudero abb. vi sæc. Ibi suscepti sunt, ix sæc., Dervenses monachi post sui monast. vastationem a Nortmannis. Privil. Formosi papæ, ann. 892, CXIX, 857.

VIGORIS (S.) CERASIENSE (Saint-Vigor de Cérisy près Bayeux) monast. ord. S. Benedicti, a S. Vigore Bajocensi episc. conditum, in agro a rege Childeberto concessio ann. 558. A Nortmannis eversum, restitutum est ab episc. Odone, et denique transit ad S. Mauri congregationem; Robertus de Tumbalena dictus abbas fuit S. Vigoris, ann. 1092, CL, 1539. — Urbanus II illud asserit monasterio S. Benigni Divion., ann. 1097, CLI, 300. — Ch. Odonis Bajoc. episc., ann. 1096, CLV, 475.

VILLÆ MAGNÆ SS. MARTINI ET MAJANI (Saint-Martin et Majan de Villemagne, l'Argentière, Hérault) monast. ord. S. Bened. reedificatum est, ix sæc., a Ludovico Pio. Privil. Innocentii III, ann. 1203, CCXV, 140.

VILLÆ MAJORIS S. MICHAELIS (Saint Michel de Villamajor, Espagne) monast. ord. Præmonst. ejus possessiones sub suascepit Innocentius III protectione, ann. 1199, CCXIV, 607.

VILLALUPPENSE (Villeloïn, près de Loches, Indre et Loire) monast. ord. S. Bened. ab Odacro Cormaricensi abbate exstructum seu auctum in Turon. diocèse, et ab Herardo episc. consecratum, ann. 859, CI, 1431. — Guido abbas qui male gesserat, postea injuste ablata restituit, ann. 996, CXXXVII, 853. — Concessio hujus monast. in gratiam fratrum Carthusiensium, petente Henrico, Anglor. rege, qui et Andegavensis comes erat, circa ann. 1173, CCVII, 1162.

VILLA LUTOSA (Leuze entre Ath et Tournay, diocèse de Cambrat) monast. ord. S. August. a S. Amando conditum, ann. 645, CXLI, 140.

VILLA SANCTIS, S. SATURNINÆ (Saints-les-Marquions, anc. diocèse d'Arras) parthenon in diocèse. Atrebatensi fundatus, vi sæc., CXLI, 150.

VILLARENSE. Vide Fulcrado-Villarensis.

VILLARENSIS (Montvillier, diocèse de Rouen) insignis parthenon Benedictinarum in diocèse. Rothomagensi conditus a S. Philiberto ann. 682, CV, 44 not. — Ansegisus quidam hunc monast. largitus est ann. 833, *ibid.*

VILTHINENSE (Vilthina, diocèse de Brixen dans le Tyrol) monast. ord. Præmonst. a Regenberto Brixinensi episc. fundatum, paulo ante ann. 1158, quo illud privilegio ornavit Innocentius II, CLXXIX, 559.

VIMANENSE monasterium Portugallense et diocæs. Bracarensis, cujus priori scripsit Innocentius III super subjectione episcopo debita, ann. 1199, CCXIV, 704.

VINCENTII (S.) AD VULTURNUM APUD BENEVENTUM (Saint-Vincent-sur-Vulturne) monast. ord. S. Bened. a tribus nobilibus viris et fratribus Paldone, Tassore et Tutone fundatum, circa 760, LXXXIX, 1519; XCV, 651. — Ibi floruit S. Ambrosius Autpertus abbas, ann. 778, LXXXIX, 1265. — Dipl. Caroli Magni, ann. 774, ubi de hujus monast. fundatore, XCVII, 1006, 1016. — Dipl. Ludovici Pii, ann. 831, CIV, 1196. — Bulla Paschalis I, ann. 819, CXXIX, 980. — Privil. Stephani VII, ann. 930, CXXXII, 1051. — Marini II, CXXXIII, 869. — Benedicti VII, CXXXVII, 545. — Sergii IV, CXXXIX, 1522. — Nicolai II, CXLI, 1504. — Dipl. Conradii II imper., ann. 1058. — Bulla Calixti II, ann. 1128, CLXIII, 1184.

VINCENTII (S.) DE OVETO (Saint-Vincent de d'Oviedo, Espagne) monast. ord. S. Bened. ab abate Fromista et Maximo ejus consobrinis conditum, ann. 791, XCVI, 889.

VINCENTII (S.) LAUDUNENSIS (Saint-Vincent de Laon), monast. ordinis S. Bened. fundatum, ut ferunt, a regina Brunichilde, Sigeberti uxore, ann. 560. Jam a longo temporis spatio derelictum erat, cum ab Adelelmo reparatum est, et in eo duodecim canonicos introduxit, quibus Rorico substituit duodecim monachos ord. S. Bened. e monasterio Floriacensi, ann. 961, CXXXIII, 951. — De Anselmo abbate, CLVI, 1003, 1152. — Charta Widonis de Anco (d'Eu) Laudun. decan., *ibid.*, 1154. Ch. restitutionis a Roricone episc., 1169. — Dipl. Lotharii imper., ann. 975, CLVI, 1171. — Abbatum series, 1172.

VINCENTII (S.) (Saint-Vincent, diocèse de Trivento, dans la Princip. Ultr., Naples) cui decimæ adjudicantur ab Innocentio III, ann. 1208, CCXV, 1474.

VINCENTII (S.). Vide Cenomanense, Metense, Parisiense, Sylvanectense, etc.

VINDICIACENSE (Venzat ou Pansat en Auvergne) monast. ab abbate Bracchione (S. Bravi) et nobili matrona Ragnachilde conditum, circa ann. 558, LXXI, 1063, 1065 not.

VINDICIANI (S.) IN MONTE ELIGII (Saint-Vindicien du Mont-Saint-Eloy, diocèse d'Arras) monast. ord. S. August. apud Atrebatenses de quo mentio est in gestis episc. Camerac. et Atrebat., CXLI, 151.

VINDOCINENSE S. TRINITATIS (Sainte-Trinité, de Vendôme) monast. ord. S. Bened. a Goffrido Andegav. comite et Agnete ejus uxore fundatum, et a Clemencie II papa per privilegium confirmatum, ann. 1017, CXLI, 584. — Privil. Victoris II papæ, ann. 1053, CXLI, 819. — Nicolai II, ann. 1061, CXLI, 1352. — Alexandri II, ann. 1063, CXLVI, 1291. — Gregorii VII privil., ann. 1085, CXVIII, 729. — Urbani II, ann. 1093, CLI, 372, 380, 385, 537. — Goffridus abbas et cardinalis e comite Andegav. ortus, ann. 1107, CLVII, 9. — Privil. Theodorici Carnot. episc., ann. 1040, CLVII, 289. — Privil. Paschalis II, CLXIII, 56. — Calixti II, CLXIII, 1125, 1506. — Honorii II, ann. 1129, CLXVI, 1294. — Privil. Innocentii II, ann. 1135, CLXXIX, 225. — Ejusdem epist. de concordia cum episc. Andegav. Ulgerio, *ibid.*, 261. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 747. — Epist. ejusd. 1459, CCXVI, 766, 814.

VINEIS (de). Vide S. JOANNIS.

VIRDUNENSE S. MICHAELIS (Saint-Michel de Verdun) monast. ord. S. Bened. a comite Wulfoaldo et ejus conjuge Adalsinda fundatum, ann. 709. Pro ejus monast. defensione Gregorius VII ad archiepisc. Trevir. scripsit, ann. 1047, CXLI, 626. — Privil. Paschalis II, ann. 1106, 163.

VIRDUNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Verdun) monast. ord. S. Benedicti exstructum ante ann. 1065, quo Nicolaus II papa præcepit Ruthenensi comiti ut quadam ei restitueret prædia injuste detenta, CXLI, 1546.

VIRDUNENSE. Vide S. VITONI et S. AGRAICI.

VIRDUNENSE S. PAULI (Saint-Paul de Verdun) monast. primum ord. S. Bened., postea autem Præmonst., a Wicfrido Vird. episc. exstructum, in suburbio ann. 962-965, quod reformatum est a S. Norberto, ann. 1157. — Privil. Calixti II, ann. 1120, CLXIII, 1176. — Privil. Innocentii II, ann. 1156, CLXXIX, 277.

VIRDUNENSIS S. MAURI (Saint-Maur de Verdun) parthenon situs in suburbio, ab Heymone episc. reparatus, ejus privilegia et bona confirmavit S. Leo IX, ann. 1049, CXLI, 626.

VIRIZIACUM. Vide S. BASOLI.

VIRTUENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur des Vertus, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. Benedicti, CC, 629 not. — Epist. Alexandri III ad Henricum

Rhem. de controversia abbatie cum quodam presbytero, ann. 1172, CC, 791.

VILTUENSE S. MARIE (Notre-Dame des Vertus, diocèse de Châlons-sur-Marne) monast. ord. S. August. ante ann. 1132 exstructum. — Epist. Alexandri III super hujus monast. abbate ann. 1169, CC, 568, 629, 776, 904.

VIRTUENSE (Les Vertus ou Aubervilliers près Saint-Denis, Seine) monast. ord. S. Augustini, S. Victorii Parisiensis subjectum, cui abbatem dedit Stephanus Parisiensis episc., ann. 1132, CLXXIII, 1413.

VIRZILIACENSE, VIRZILIENSE. *Vide* VIZILIACENSE. VIRZIONENSE S. PETRI (Saint-Pierre, à Vierzon) monast. ord. S. Bened. olim Doverense dictum, conditum est a Radulfo Bluric. episc., ix sæc., postea autem congregationi S. Mauri addictum, LXXX, 579.

VISBECGENSIS (Visbec convent situé en Allemagne, mais dont la position nous est inconnue) parthenon cuius possessiones privilegio confirmavit Adrianus IV, ann. 1158, CLXXXVIII, 1365. An *Visbery* prædium Fuldeusi monast. pertinens?

VISUMENSE monast. ord. S. Bened. in Hispania Gallæciam inter et Bergedum a S. Fructuoso conditum, ann. 660, LXXXVII, 1089.

VITENSE S. MARIE (Notre-Dame des Vignes dans le diocèse d'Orma, Vieille Castille, en Espagne) monast. ord. Præmonst. ab Alphonso rege fundatum paulo ante ann. 1163, quo Alexander III illud privilegio ornavit, CC, 241.

VITERBIENSE. *Vide* S. GEMINI, S. MARIE NOVE, S. ANGELI DE SPADA, S. STEPHANI DE PLATEA.

VITESCOLENSE S. MARIE (Notre-Dame des Vigneux, dans le diocèse d'Aarhus, Jutland) monast. ab episc. Eskillo exstructum, paulo ante ann. 1164, quo Alexander III scripsit abbati ejusdem monast., CC, 504.

VITI (S.) IN SARDINIA monast. ord. S. Bened. a nobili femina Vitula nomine conditum, iv sæc., temporibus S. Gregorii Magni, de quo mentio est LXXVII, 511.

VITI (S.) (Saint-Vite, près l'Etna, en Sicile) monast. ord. S. Bened. juxta montem Ætnam in Sicilia, de quo queritur S. Gregorius Magnus, LXXVII, 1081.

VITI (S.) *Vide* PAULIENSE.

VITTONI (S.) VIRDUNENSIS (Saint-Vanne de Verdun) monast. ord. S. Bened. quod initium sumpsit a basilica eodem nomine decorata, eo quod ibi sepultus fuerat S. pontifex, ann. 507, in qua canonicos nonnullos S. August. ipse instituerat. Sæc. x Berengarius in eam abbatiam monachos introduxit ord. S. Bened. — Hujus monast. possessiones et privilegia confirmavit S. Henricus II imper., ann. 1015, CXL, 521. — Charta Guidonis de Castellione Rhemensis archiep., ann. 1040, CXLII, 1407. — Epist. Urbani II in gratiam hujus monast., ann. 1096, CII, 447. — Paschalis, ann. 1114, CLXIII, 535. — Epist. Honorii II, CLXVI, 1225. — De abbatibus S. Vittoni, auct. Laurentio de Leodio, 1250, CCIV 915. — Privil. Innocentii III, ann. 1207, CCXVII, 164.

VIVARIENSE (Viviers, près d'Esquieu, en Calabre) monast. olim a Cassiodoro jam sene fundatum, in quo se recepit inter fratres, ann. 560, LXIX, 421.

VIVARIENSE monast. quod dicitur peregrinorum indutatum Alsacensi situm cuius abbat Sigimaro scripsit Lotharius Ludovici Pii filius monasterium concedens Lucernense, ann. 859, CIV, 1508.

VIVARIENSE. *Vide* VALLIS SERENÆ.

VIVENSE (Vivo, près de Camaldoli en Toscane) monast. ord. S. Bened. quod conciliat Celestinus II cum Camaldulensibus super abbatie electione, ann. 1141, CLXXIX, 806. — Eugenii III privil., ann. 1146, CLXXX, 1185.

VIZILIACENSE S. MARIE (Notre-Dame de Vézelay, diocèse d'Auxerre) primo parthenon a nobili femina Bertha fundatus in Burgundia prope Viziliacum, ann. 867, postea transiit ad monachos Benedictinos, CXIX, 1116. — Privil. Joannis VIII papæ, CXXVI, 803. — Item Stephani VI, CXXIX, 858. — Joannis XI, CXXX, 1859. — Marini II papæ, CXXXIII, 865. — Benedicti VI, CXXXV, 1085. — Silvestri II, ann. 1001, CXXXIX, 279. — S. Leonis IX, CXLII, 642. — De hujus monasterii fundatione, CLVI, 1192. — Paschalis II, ann. 1102, CLXIII, 102, 122. — Ejusdem epist. adversus abbatem interfectores, *ibid.*, 196, 410. — Calixti II privil., ann. 1120, CLXII, 1145. — Cardin. Conon comitem Nivern. excommunicat ob injurias monast. Vizel. illatas, ann. 1120, CLXIII, 1438. — Epist. Innocentii II ad Stephanum abb. ann. 1159, CLXXIX, 594, 633, 637. — Epistola capituli generalis Cisterc. de hujus monast. oppositione episcopo, CLXXIX, 671. — Epist. Lucii II contra interfectores Arnaldi abbat., ann. 1146, CLXXXI, 882, 887, 910. — Eugenii epist., ann.

1146, CLXXX, 1179, et seqq., 1423, 1537, 1550, 1575. — Epist. Anastasii adversus oppressores hujus monast., ann. 1153, CLXXXVIII, 1008, 1009. — Adriani IV epist. de eadem causa, CLXXXVIII, 1423 et seqq., 1458, 1592. — Hugo Pictavinus auctor historiarum Viziliac. claruit ann. 1167, CXCIV, 1539. — Privil. Alexandri III, ann. 1162, CC, 153, 509, 573. — Lucii III, ann. 1181, CCI, 1094. — Urbani III, quo abbati usum mitræ concessit, ann. 1187, CCII, 1424. — Clementis III, ann. 1188, CCIV, 1292. — Celestini III, ann. 1193, CCVI, 1025. — Privil. et epist. Innocentii III, ann. 1198, CCXIV, 122, 124, 152, 168. — Idem papa indulgentiam concessit quadraginta dierum his qui visitant corpus S. Mariæ Magdalene in hoc monast. conditum, ann. 1199, CCXIV, 865; ann. 1211, CCXVI, 478, 479, 481, 602, 810, 946.

VOLDARICI (S.) (Saint-Woldaric, diocèse de Mayence) monast. ad cujus abbatem scripsit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 824.

VOLTA (de) (La Voulte, Ardèche) monast. ordinis S. Bened. a S. Odilone Cluniacensi abbate et ejus nepotibus conditum in hæreditate sua, ann. 1024, CXLII, 862.

VOLUSIANI (S.) (Saint-Volusien, dans l'Arriège) monast. ord. S. August. in comitatu Fuxcensi (de Foix) conditum; primum basilica tantum exstructa est, postea ipsi annexum est monast., LXXI, 567.

VOLVICENSE (Volvic, près de Riom, Puy-de-Dôme) monast. ord. S. Bened. in quo translata sunt reliquæ S. Austremonii viii sæc., LXXI, 567.

VOSIDENSE (Le Vigois, Vienne) monast. ord. S. Bened. in diocesi Lemovicensi fundatum ante ann. 550, LXXI, 1148.

VOTO (de). *Vide* MARIE.

VULFINI (S.) (Saint-Vulfin d'Auxerre) monast. ord. S. August. in diocesi Autissiodor. quo procedebant fideles in litanis, temporibus Aunardi episc., vii sæc., CXXXVIII, 233, 234.

VULGANI (S.). *Vide* LENSENSE.

VULMARI (S.) BONONIENSE (Saint-Vulmer de Boulogne) monast. a B. Ida Bulloniensi ducissa restauratum intra muros Bononiæ circa ann. 1070, CLV, 454. — Epist. Paschalis II de abbatibus expulsionem a Bononiensi comite, CLXIII, 127.

VULMARI (S.) DENEMORE (Saint-Vulmer-les-Bois, anc. diocèse de Boulogne-sur-Mer) monast. ord. S. Bened. in pago Bononiensi æque a B. Ida restauratum, ann. 1070, CLV, 454. — Rainaldi Rhemens. archiepisc. charta, ann. 1152, CLXXII, 1352. — Epist. et privil. Innocentii III, ann. 1199, CCXVII, 49, 41, 208.

VULTENSE. Cum hujus monast. abbate olim concambium peregrit Henricus II imper., ann. 1015, CXL, 525, 586.

VULTURNENSE. *Vide supra* S. VINCENTII.

WADGOZINGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Wadgotra ou Wadegastan, au diocèse de Trèves) monast. ord. Præmonst. conditum ann. 1157. Privil. Eugenii III, ann. 1152, CLXXX, 1539. — Abbas se commendat precibus sanctæ Hildegardis S. Ruperti abbatissæ, CXCII, 504. — Privil. Celestini III, ann. 1197, CCVI, 1108.

WALARICI (S.) (Saint-Walric, dans le comté de Witman) monast. ord. S. Benedicti in comitatu Witman fundatum ab Hugone comite; ejus privilegia confirmavit Benedictus VII, ann. 981, CXXXVII, 358. — Privil. Paschalis II, ann. 1106, CLXIII, 184. — Alexandri III, ann. 1163, CC, 552.

WALBURGENSE. *Vide* HEINRICHENSE, CASTRENSE, FURNENSE, SILVASACRA.

WALERICI, seu WALARICI. *Vide* VALERICI.

WALCHENRIETENSE (Walchenreith, diocèse de Mayence) monast. ord. Cist. ex Campensi exortum, ab Adelaide Lanterbergensi comitissa exstructum ann. 1124-1128. — Epistol. Innocentii III de quodam monacho hujus monast., ann. 1199, CCXIV, 741.

WALDEDRUDIS (S.). *Vide* MONTE CASTRILOCENSIS (de).

WALDERBACENSE (Walderbach, diocèse de Ratisbonne) monast. contra quod tuetur Innocentius III ecclesiam Rickofensem, ann. 1199, CCXVII, 59.

WALLARENSE. *Vide infra* WASLARENSE.

WALTHANENSE S. CRUCIS (Sainte-Croix de Waltham, comté de Herckshire, Angleterre) monast. ord. S. August. cui privil. concessit Innocentius III, ann. 1199, CCXIV, 665, 675 et seqq.

WARDONENSE (Wardon dans le comté de Bedford, Angleterre) monast. fundatum ann. 1136, de quo mentio fit in epist. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 593.

WARIVILLA (de) (Varville, diocèse de Beauvais) parthenon cui petente priorissa Mathilde privilegium concessit Alexander III, ann. 1178, CC, 1050.

WARWICENSE S. SEPULCHI (Saint-Sépulchre de

Warwick, Angliæ terre) monast. ord. S. Aug. cujus abbat scriptis Clemens III, ann. 1185, CCIV, 1325.

WASLARENSE (Walers en-Faigne, anc. diocèse de Cambrai) monast. ord. S. Bened. exstructum ann. 657 a B. Landelino; Rotherio quondam episc. Veron. et modo abbati Almensi datum est a Lobienensi monast. a quo pendebat, ann. 968, CXXXVI, 75.

WASTENSE. *Vide infra* WATTENSE.

WATERFORDENSE S. CATHARINÆ (Sainte-Catherine de Waterford, dans le diocèse du même nom, en Irlande) monast. ejusdem institutionis atque S. Victor Parisiensis, cujus Innocentius bona privilegiaque confirmavit, ann. 1210, CXXVI, 278, 293. — *Vide insuper* CLV, 1454.

WATINENSE seu Wastinense (Wasi, Pas-de-Calais) monast. ord. S. Bened. a V. Alfredo abbate reedificatum est inter Caletum et Audomarum sub S. Michaelis invocatione, ann. 1073, cujus historiam nobis tradidit Ebrardus, ejusdem abbatis discipulus, CXLIX, 1515.

WATTUNENSIS (Wattun, diocèse d'York, Angliæ terre) parthenon a Vener. Gilleberto abbate exstructus, de quo mentio est inter Ælredi abb. scripta, XII sæc., CXCv, 799.

WAWERLEGENSE S. MARIE (Notre-Dame de Waverley, comté de Surrey, Angliæ terre) monast. ord. Cisterciens. a Gilberto Gaunt, Lincoln. comite, fundatum ann. 1129. Privil. Eugenii III, ann. 1147, CLXXX, 1226.

WECHTERSWINCKLENSIS parthenon Anglicus cujus protectionem suscepit Eugenius III, ann. 1150, CLXXX, 1423.

WEDINGHUSENSE S. LAURENTII seu S. MARIE (Weddinghausen ou Arnsberg, diocèse de Cologne) monast. ord. Præmonst. a nobili viro Henrico Arnsberg. comite conditum ann. 1157. — Privil. Celestini III, ann. 1196, CCVI, 1156.

WEINGARTENSE seu DE VINEIS S. MARTINI (Saint-Martin de Weingarten, près de Ravensburg, diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. fundatum ann. 1053 a Welpho Bavarie duc. Cl. XLIV, 9. — Privil. Innocentii II, ann. 1145, CLXXIX, 649.

WEISSENBURGENSE SS. PETRI ET STEPHANI (Saint-Pierre ou Saint-Etienne de Weissenburg, Bavière) monast. ord. S. Bened. a rege Dagoberto conditum, ann. 623, cui postea thesaurus concessit Dagobertus II, sub abbatis Ratelfridi regimine, LXXVII, 501. — Privil. Innocentii II, ann. 1141, CLXXIX, 559.

WEISSENOENSE (Weissnau, dans le diocèse de Bamberg) monast. ord. S. Bened. cujus bona possessionesque confirmavit Paschalis II, ann. 1109, CLXIII, 257; CLXXIII, 1322. — Privil. Eugenii III, ann. 1140, CLXXX, 1444.

WELEGRADENSE (Wellehrad, diocèse d'Olmütz, Moravie, États-Autrichiens) monast. ord. Cisterciens. fundatum ab Ottokaro Bohemorum rege, paulo ante ann. 1208, quo possessiones ejus confirmavit Innocentius III, CCXVII, 173.

WEIMARI. *Vide* WULMARI.

WENEOCENSE (Venlock, comté de Shrop ou Salop, Angliæ terre) ab initio parthenon a B. Milburga, e sanguine regio apud Mercios orta, exstructus, postea sæc. XI, a Normanis eversus; illum reedificavit Rogerus de Monte Gomerico qui Cluniacenses monachos eo adduxit. Epist. Innocentii III ad abbatem, ann. 1205, CCXV, 81.

WERBENSE (Werbe dans la Marche de Brandebourg, en Saxe) monast. ord. S. Bened. quod Adrianus IV subjecit Carbeiensi sub Wibaldo abbate facto, ann. 1155, CLXXXVIII, 1454. — Epist. ejusdem ad Mogunt. archiep. ut illud tueatur monast. adversus Bobbonis comitis injurias.

WERDENSIS S. CRUCIS parthenon ab illustri viro Manegaldo fundatus in Werden in Alsacia cujus abbatissa fuit Gunderada conditoris filia cui S. Leo IX privilegia concessit, ann. 1049, CXLIII, 637.

WERDENSE seu WERTHINENSE S. SALVATORIS (Saint-Sauveur de Werden, diocèse de Cologne) monast. ord. S. Bened. a S. Ludgero fundatum, XCIX, 745. — Subjicitur S. Mariæ Argentini. a Remigio episc., ann. 778, XCVI, 1582. — Dipl. Caroli Magni, ann. 802, XCVII, 1071. — Chartularium Werthinense, XCIX, 795. — Privil. Stephani V papæ, CXXIX, 814. — Eugenii III, ann. 1155, CLXXX, 1584. — Epist. Innocentii III, ann. 1204, CCXV, 550, 644.

WESSINSBRUNNENSE S. PETRI (Saint-Pierre de Wesbrun, Bavière) monast. ord. S. Aug., unum ex octo quæ exstruxerunt in dioc. Frisingensi comites de Landredo, Waldrammensis et Ellandensis. Epist. Alexandri III de non admittendo abbate schismatico, ann. 1178, CC, 1059.

WESTSBURIENSE seu WESTSBIRIENSE (Westbury,

diocèse de Worcester, Angliæ terre) monast. ord. S. Bened. a S. Oswaldo episc. fundatum in sua dioc. Wigorniensis, ann. 962, CXLVII, 1193.

WESTMONASTERIUM (Westminster, près de Londres), monast. ord. S. Bened. a Sigberto rege conditum prope Londinensem civitatem; reedificatum est a S. Eduardo Confessore ann. 1061 et privilegiis confirmatum a Nicolao II papa, CXLIII, 1338. — S. Edwardi privileg., ann. 1066, CLI, 1195, 1198, 1200. — Sulcardus monac. floruit ann. 1100, CLV, 1635. — Hujus monast. fundacionem scripsit, 16.5. — Epist. Innocentii II, ann. 1141, CLXXIX, 567, 568. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1115. — De hujus monast. restauratione sub Edwardo conf. auct. Ælredo, CXCv, 752 et seqq. — Privil. unius anni et quadraginta dierum Ecclesie S. Edwardi concessum ab Innocentio III, ann. 1208, CCXVII, 177.

WETHERSWINKELE monast. cujus situs nos latet, abbatissa Epistola ad S. Hildegardem, XII sæc., CXCvII, 519.

WEZZINBRUNNENSE. Idem videtur esse ac Weissenburgense. *Vide supra*.

WIBERGENSE seu WIBURGENSE SANCTÆ MARIE (Notre-Dame de Wiberg ou Wibourg, dans le Jutland en Danemark) monast. ord. S. August. fundatum ab episc. Wiburg. Nicolao paulo ante ann. 1170, quo Alexander III illud privilegio confirmavit, CC, 619. — Epist. Clementis III de beatificatione Ketilli quondam hujus monast. præpositi, ann. 1188, CCIV, 1360.

WIBLINGENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Wiblingen, diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. in Silva Nigra exstructum ab Hartmanno comite et ejus fratre Othone paulo ante ann. 1038, quo ille Urbanus II privilegio confirmavit, CLI, 501. — Privil. Honorii II papæ, ann. 1126, CLXVI, 1257.

WIDDERGOLDESORFENSIS parthenon in Germania cujus locum assignatum non invenimus. Abbatissa scripsit sanctæ Hildegardi S. Ruperti abbatissæ ejus se precibus commendans, XII sæc., CXCvII, 329.

WIGORNIENSE S. MARIE (Notre-Dame de Worcester) monast. ordinis S. Bened. in diocesi ejusdem nominis exstructum a S. Oswaldo, juxta sedem episcopalem, ann. 966, CXLVII, 1195. — Hemmingus monach., ann. 1095, CL, 1489.

WILBACENSIS (Wilbach, ou Wilbolden, diocèse de Paderborn) parthenon ord. S. Bened. exstructus ante ann. 1183, quo illud privilegio confirmavit Lucius III, CCI, 1186.

WILFRIDI (S.) (Saint-Wilfrid d'Inhrupp, en Ecosse) monast. ord. S. Bened., apud Scottos, in loco Inhrypo dicto exstructum a Wilfrido abbate et rege Alefrido, cujus magister fuit, ann. 632, XCV, 159.

WILCHENSIS (Wilica, diocèse de Cologne) parthenon ord. S. Bened. a Megingoso, Weldrensi comite conditus, X sæc. Privil. Celestini III, ann. 1195, CCVI, 1093.

WILMARI. *Vide* WULMARI (S.)

WILTONIENSIS S. EADGITHÆ seu EDITHÆ parthenon, quem fundavit et illustravit hæc S. abbatissa Edgari regis filia, X sæc., CLV, 109.

WILZACHARIA (de) SANCTI CÆSARII (Saint-Casaire de Wilzchar près Modène) monast. ord. S. August. a comitissa Mathilde exstructum temporibus Calixti II, papæ, et ab eadem canonicis Mutinensibus concessum. Privil. Calixti II, ann. 1123, CLXIII, 1266.

WINDEBERGENSE (Weinsberg, duché de Wirtemberg) monast. ord. Præmonst. ab Othone Bamberg. episc. exstructum, circa ann. 1132, CLXXII, 1279. — Privil. Eugenii III, ann. 1146, CLXXX, 1168.

WINDGARTENSE. *Vide* WEINGARTENSE.

WINNBURGENSE seu WINNINBURGENSE parthenon (Winborn, comté de Dorset) cujus fundatrix et abbatissa fuit Eadburga seu Bugga, ann. 740, LXXXIX, 711.

WINTONIENSE (Winchester, Angliæ terre) monast. ord. S. Bened. quod Hyda et Novum dicebatur, a pio rege Edgardo fundatum est, ann. 966, et S. Ethelwoldo episc. ut regeretur traditum, CXXXVII, 92; CXXXVIII, 487, 496. — Privil. Innocentii III, ann. 1205, CCXV, 561.

WINTONIENSIS S. MARIE (Nunnamenster à Winchester, Angliæ terre) parthenon in quo sanctimonialis congregavit S. Ethelwoldus, ann. 960, CXXXVII, 92. — Alexandri II, privileg., ann. 1075, CXLVI, 1416.

WIRMUDENSE (Weremouth, Angliæ terre) monast. ord. S. Bened. a Naitano Pictorum rege olim in Anglia fundatum ad confluentem Wir et Tine, circa ann. 674. — Hujus monast. abbas fuit Ceolfrius post Benedictum, ann. 709, CLXXXIX, 547, 549. — Ibidem floruit vener.

Beda, *ann.* 690, XC, 10, et postea Alcuinus, *sec.* VIII, *ibid.*

WIRZBURGENSIS CELLA SUPERIOR (Altencell, diocèse de Vurtzbourg) monast. ord. Præmonstrat. constructum, *xii* *sec.* — Privil. Cælestini II papæ, *ann.* 1143, CLXXX, 770. — Eugenii III, *ann.* 1150, CLXXX, 1566. — Lucii III, *ann.* 1152, CCI, 1156.

WIRZBURGENSE seu REGINSDORFENSE (Réginstauf, en Bavière) monast. ord. S. Bened. in Halberstat. direc. et postea ab Henrico imperat. concessum Ottoni Bamberg. episcopo, circa *ann.* 1130, CLXXXIII, 1279. — Cælestini III privil., *ann.* 1195, CCVI, 1080.

WISEBIKENSE (Wisebick, en Westphalie) monast. ord. S. Bened. in direc. Mindensi exstructum, ante *ann.* 1023, quo imper. Conradus petitioni abbatissæ Abugæ annuens dipl. concessit, CLI, 1013.

WISSEGRADENSE (Wissegrad, en Bohême) monast. ord. S. August. quod florebat *xii* *sec.* continuatoremque dedit Cosmæ Pragensi, 1124 ad 1140, CLVI, 24, 245.

WITHAMENSIS (Witteham, comitè de Somerset, Angleterre) carthusia a rege Henrico II fundata, *ann.* 1154-1189, cujus primus prior fuit Hugo, postea Lincolnensis episc., CLIII, 961. — Hugonis chartæ, *ibid.*, 1115, 1118.

WOFFENHESMENSIS S. CRUCIS (Woffenheim, en Alsace) parthenon exstructus ab Hugone et Heltwigdi, S. Leonis IX papæ parentibus, cujus ipse Leo jura et privilegia confirmavit *ann.* 1049, CXLIII, 636.

WORMATIENSE S. MARTINI (Saint-Martin de Worms) monast. ord. S. Bened. Privil. quo Cælestinus III illud ab episcopi jurisdictione exemit, 1142, CCVI, 955.

WLMARI. *Vide* VULMARI.

WRATISLAWIENSE. *Vide* S. MARIE DE ANNA.

WLRIDESHUSENSIS IN GERMANIA parthenon quem sub protectione sua suscepit Alexander III *ann.* 1162, CC, 172.

YERQUA (Saint-Pierre d'Illegue, Tarn) monast. ord. S. Bened. cujus abbat Raymundo privil. concessit Eugenius III, *ann.* 1147, LXXX, 1278.

YNSWYTRIN (de) (Insultrin, Iles Britanniques) monast. ord. S. Bened. a SS. Phagano et Diruviano fundatum, sub Eleutherio papa, in ejusdem nominis insula, inter Hiberniam et Britanniam sita; quod monast. postea a S. Patricio illustratum est, ut constat ex illius charta, *ann.* 423, LIII, 827.

YPRENSE seu MORINENSE S. JANNIS (Saint-Jean du Mont, diocèse d'Ypres ou Thérouane) monast. ord. S. Bened. a Theodorico II rege fundatum, *ann.* 686. — Privil. Innocentii III, *ann.* 1208, CCXV, 1345.

ZABERDOWIENSE (Zaberdowiz, en Moravie) monast. ord. Præmonst. cujus bona privilegiaque confirmavit Innocentius III, *ann.* 1209, CCXVII, 192.

ZACHARIÆ (S.) parthenon. *Vide* VENETUM.

ZELLINGENSIS (Zellingen sur le Mein) parthenon, cujus mentio fit in Vita Rabani Mauri, et situs prope Rebachium, CVII, 59.

ZENONIS (S.). *Vide* Pisanum, Richenhallense, Veronense.

ZURZACENSE (Zurzach sur le Rhin, anc. diocèse de Constance) monast. ord. S. Bened. ad Rbenum situm, Augtensi monasterio subjectum, quod S. Gebhardus episc. in concambio dedit pro Petershusano monast., *ann.* 983, CXLIII, 507. — Postea ecclesia collegiata factum est, *ibid.* not.

ZWEITALENSE (Zweithl, en Autriche) monast. ord. Cisterciens., *ann.* 1158, a comite Hadmaro et ejus uxore Gertrude fundatum in Austriæ ducatu. Pro eo monast. abbas Ebro privilegium obtinuit a Rudolpho imper., *ann.* 1281, XCVIII, 829. — Abbatibus hujus monast. epist. ad S. Hildegardem, CXCVII, 290.

ZWIFALTENSE S. MARIE (Notre-Dame de Zwifalten, en Souabe) monast. ord. S. Bened. a Liutoldo et Conone comitibus fundatum, ante *ann.* 1122, quo Calixtus Hildod privilegio ornavit, CLXIII, 1259. — Prior scripsit ad S. Hildegardem S. Ruperti abbatissam, CXCVII, 570.

ZWIFELDENSIS seu ZWIFALTENSIS parthenon, cujus moniales epistolam conscripserunt ad S. Hildegardem, S. Ruperti in Bingis abbatissam, *xii* *sec.*, CXCVII, 571.

CLXXX.

INDEX DIOECESON

DE QUIBUS MENTIO FIT IN PATROLOGIÆ CURSU,

IN QUO DIOECESSES PER PROVINCIAS ET IN UNAQUAQUE PROVINCIA ALPHABETICE ORDINANTUR.

PRÆVIA ADNOTATIO.

Talis est Indicis de diocresibus explanatio :

Dioceses per provincias, et in unaquaque provincia alphabetice ordinantur. Singulis diocresibus specialium sumptis connectuntur epistolæ, privilegia, bulle, diplomata ad ipsas spectantia; monasteria, concilia in illis inclusa vel habita; viri sanctitate aut scientia clari ad illas pertinentes; et scripta liturgica, historica, biographica, quæ de illis supersunt. Per numeros romanos ad Patrologiæ totum, per arabicos vero ad columnam revocatur lector. His porro præmissis, neminem fugiet istius Indicis magna utilitas, necnon in evolvendis materiis delectatio. Quid enim sacerdoti utilius vel delectabilius quam traditionis catholicæ documenta ad regiones, in quibus ipse degit, attinentia separatim possidere; nosse nomina et gesta sanctorum virorum, qui in primis Ecclesiæ temporibus eandem vineam excoluerunt quam ipse nunc sudoribus perfundit; scrutari historiam ecclesiarum et monasteriorum quorum adhuc ruinas ante oculos habet?

I. — DE DIOCRESI BUS GALLIÆ.

Dioceses Galliæ in genere.

Epistolæ. — Lucii, papæ, III, 975. — S. Felcis, papæ, V, 148. — Siricii, papæ, XIII, 1181. — S. Augustini, XXXIII, 991. — Cælestini, I, 4, 528. — Hilarii, papæ, I, VII, 24, 29. — Joannis II, LXVI, 45. — Pelagii II, LXXII, 758. — Adeodati, papæ, LXXXVII, 1141. — Joannis XIII, CXXXV, 993. — Ratharii, CXXXVI, 669. — Benedicti VII, CXXXVII, 311. — Nicolai II, CXLIII, 1314. —

Alexandri II, CXLVI, 1295. — Gregorii VII, CXLVIII, 562, 687. — Urbani II, CLI, 538. — Paschalis II, CLXIII, 43, 53, 128, 179, 196. — Gelasii II, *ibid.*, 489. — Gonorii II, CLXVI, 1258, 1306. — Innocentii II, CLXXXIX, 118. — Lucii II, *ibid.*, 844, 891. — Eugentii III, CLXXX, 1115, 1333. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1008. — Adriani IV, *ibid.*, 1424, 1641. — Alexandri III, CC, 967, 986. — Innocentii III, CCXIV, 5, 519, 584; CCXV, 525, 425, 636, 1176, 1401, 1469; CCXVI, 827, 884; CCXVII, 58, 90, 198.

Scripta. — Gesta Francorum in quibus haud pauca ia-

veniuntur documenta de diocesis Gallie. LXXXI. — Origo dioceseon in Gallia, CVI, 1149; CXII, 1493. — Gallie concilia, LXXXIV, 237. — Historia Francorum Almonii, CXXXIX, 627. — Petri Bibliothecarii Historia Francorum, 641, 1279. — Gesta Dei per Francos, CLVI, 679.

I. — ABRINCENSIS (Avranches, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1359. — Roberti de Tumbalens, CL, 1369. — S. Ivois Carnot., CLXII, 273. — Paschalis II, CLXIII, 397, 1120. — Eugenii III, CLXXX, 1398. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1031. — Arnulfi Lexoviensis, CCI, 146. — Celestini III, CCVI, 1116. — Innocentii III, CCXIV, 419; CCXV, 529, 564.

Privilegia. — Alexandri III, CC, 700. — Lucii III, CCII, 1347.

Monasteria. — Lucernensis (La Luzerne) CIV, 1308. CCII, 1341; CCXV, 529. — S. Michaelis in periculo maris (Mont Saint-Michel) CXI-VII, 265; CLXXXVIII, 1589; CCII, 1521, 1505. — Montemorelense (Montmorel), CCXV, 529. — Saviniense (Sainte-Marie de Savigny), CLVII, 527, 528.

Viri clari. — Joannes episc. Abrinc., CXLVII, 9. — Turgedus, episc. Abrinc., CLXII, 397. — Ricardus, episc. Abrinc., CLXXXVIII, 921. — Robertus de Torriunelo, CCI, 1505.

Scripta. — Apparitio S. Michaelis archiepisc. in monte Tumba, XCVI, 1387. — Chronicum Roberti S. Michaelis abbatis, CLX, 411. — Historia monasterii S. Michaelis in periculo maris, CCII, 1321.

II. — AGATHENSIS (Agde, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 272, 612.

Concilium. — Agathense, LXXXIV, 263.

Scriptum. — Historia de miraculis S. Andreæ, LXXI, 775.

Monasterium. — S. Tiberii (S. Ubéry), XCVII, 432.

III. — AGENNENSIS (Agen, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 710; CCXV, 684; CCXVI, 185, 692, 789.

Monasterium. — S. Macharii, CCXVI, 185.

Viri clari. — S. Phœbadius, episc. Agennensis, XX, 9. — Vincenilius, martyr, LXXI, 797.

IV. — ALBIENSIS (Albi, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 589. — Innocentii III, CCXV, 1246; CCXVI, 282, 692; CCXVII, 101, 102.

Privilegia. — Benedicti VI, CXXXV, 1084. — Lucii III, CCI, 1185.

Monasteria. — Sancti Benedicti, CXXXV, 1084. — Castrense (de Castres), LXXXVIII, 487. — Rodense (La Rode), CCI, 1185.

Scripta. — Historia translationis S. Vincentii ex Hispania in Castrense monasterium, LXXXVIII, 487; CCXVI, 1012. — Historia Albigenium, CCXIII, 542.

Viri clari. — Amandus, martyr, LXXI, 757.

V. — AMBIANENSIS (Amiens, évêché).

Epistolæ. — Benedicti VII, CXXXVII, 114. — Alexandri II, CXI-VI, 1283; *ibid.*, 1297. — Urbani II, CLI, 338. — Anselmi, CLIX, 61. — S. Ivois Carnot., CLXII, 260. — Gerwini episc. Ambian., *ibid.*, 617. — Lamberti episc. Airebat., *ibid.*, 711. — Petri Leonis cardinalis, CLXVI, 831. — Eugenii III, CLXXX, 1300, 1306, 1332, 1380. — Sugerii, CLXXVI, 1359, 1362, 1421. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1371, 1389, 1434. — Petri venerabilis, CLXXXIX, 519. — Hugonis Rothomag., CXCI, 1133. — Alexandri III, CC, 744, 755, 758, 815, 853, 862, 1010, 1011. — Stephani Tornac., CCXI, 469, 485. — Innocentii III, CCXIV, 221, 450, 583, 847; CCXV, 1178, 1419; CCXVII, 80.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLI, 641. — Lamberti episc. Airebat., CLXII, 759. — Innocentii II, CLXXIX, 510. — Eugenii III, CLXXX, 1351. — Alexandri III, CC, 222. — Lucii III, CCI, 1294. — Urbani III, CCH, 1538. — Innocentii III, CCXV, 205, 605.

Chartæ et bullæ. — Adriani II, CXXIX, 1018. — Roberti regis, CXXXVII, 359. — Paschalis II, CLXIII, 1260. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1060. — Alexandri III, CC, 861.

Monasteria. — Abbatisvilla (Abbeville), CLXII, 713; CCVI, 19. — Clairmarisci (Clairmarais), CCVI, 544, 956. — Corbeienne (Corbie), LXXXVII, 1282; LXXXVIII, 1225, 1178; XCVI, 918; CV, 533, 535; CVI, 1239; CXV, 693; CXIX, 815; CXX, 1507, 1557; CXXI, 9; CXXIX, 783, 794, 1001; CXXIX, 1018; CXXXVI, 115; CXXXVII, 114, 121, 539; CXLI, 955; CXLVI, 1285; CXLVII, 1015; CL, 1431; CLX, 561; CLXII, 711; CLXIII, 206; CLXXX, 1260, 1300, 1306, 1332, 1380; CLXXXVIII, 1371, 1389;

1434; CC, 745, 758, 815, 847, 862, 861, 1010; CCI, 1294; CCXI, 483; CCXIV, 450; CCXV, 205. — S. Jodoci (Saint-Josse-sur-Mer), CL, 555. — S. Fusciani de nemore (S. Fuscien-au-Bois), CLXII, 260, 759. — Longusvillaris (Longvilliers), CCXVI, 544, 936. — Monasteriense (Sainte-Sauve de Montreuil), CLXXXVIII, 1060. — Montidesiderii (Montdidier), CCH, 1338. — S. Richarii Centulensis (Saint-Riquier), CXLI, 1402, 1421; CLXXIV, 1212. — Selin-Curtense (Saint-Pierre de Selincourt), CLXXIX, 510. — S. Wularici (Saint-Valéry-sur-Mer), CC, 477.

Viri clari. — Berthelfredus, episc., LXXXVIII, 1178; CXX, 1007. — S. Adalhardus, abbas Corb., CV, 533; CXLVII, 1045. — Gesse, episc. Ambian., CV, 779. — Christianus Druthmarus, monach. Corb., CVI, 1259. — Paschasius Radbertus, abbas Corb., CXX (integre). — Venerab. Wala, abbas Corb., CXX, 1557. — Ratramnus, monach. Corb., CXXI, 9. — Angilbertus, abbas Corb., CXXI, 9. — Deroldus, episc. Ambian., CXXXV, 410. — Walbertus, abbas Corb., CXXXV, 444. — Widukindus, abbas Corb., CXXXVII, 114. — Angelramus, abbas S. Rich., CXLI, 1402. — S. Richarius, abbas Cent., CXLI, 1421. — Fulco, episc. Amb., CXLI, 1321, CL, 1432. — Guido episc. Ambian., CXLVI, 1503. — Gervinus, episc. Ambian., CLIX, 64. — S. Goddefridus, episc. Ambian., CLXII, 731. — Theodoricus, episc. Ambian., LXXXVI, 1359. — Guarinus, episc. Ambian., LXXXIX, 319. — Theobaldus, episc. Ambian., CC, 1011; CCXIV, 847. — Joannes Algrinus cardinalis Abbatisvillæ, CCVI, 19.

Scripta. — Statuta antiquissima abbatiæ Corb. V, 525. — Vita S. Adalardi, abb. Corb., CXX, 1507. — Vita Venerab. Wallæ, *ibid.*, 1537. — Codex monasterii Corb., CXXXVII, 121. — Vita S. Richarii Centulensis abbatis, CXLI, 1421. — Vita S. Adalardi, abbatis Corb., CXLVII, 1045. — Auctaria variorum monasteriorum diocesis Ambian., CLX, 535 et seq. — Fundatio monasterii S. Fusciani de Nemore, CLXII, 759. — Tituli primigenii chartæ communiæ Ambian., *ibid.*, 747. — Chronicon Centulense, CLXXIV, 1212.

VI. — ANDEGAVENSIS (Angers, évêché).

Epistolæ. — S. Lupi, Trecentis, LVIII, 66. — Paschalis II, CLXII, 582. — Venerab. Gildeberti, CLXXI, 211, 215. — Innocentii II, CLXXIX, 108. — Ugerii episc., *ibid.*, 936. — Eugenii III, CLXXX, 1419. — S. Bernardi, CLXXXII 567. — Sugerii, CLXXXVI, 1340, 1350, 1351, 1564, 1419, 1428, 1429, 1430. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1025. — Gilberti Porretani, *ibid.*, 235. — Alexandri III, CC, 269. — Lucii III, CCI, 1527. — Urbani III, CCH, 1542. — Clementis III, CCIV, 1481. — Celestini III, CCVI, 1249. — Petri Blesensis, CVII, 214. — Innocentii III, CCXIV, 182, 270, 486, 987; CCXV, 1119, 1121, 1122; CCXVI, 431, 2197.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1477. — Urbani II, CLI, 485. — Fulconis comitis Andegav., CLV, 479. — Innocentii II, CLXXIX, 263. — Alexandri III, CC, 1176, 1197. — Innocentii III, CCXV, 1537.

Diplomata. — Fulconis, comitis Andegav., CLV, 479. — Caroli Magni, XCVII, 916, 918. — Baldrici, Dolensis archiepisc., CLXVI, 1211. — Venerabilis Gildeberti, CLXXI, 511. — Marbodi, episc. Redoneus, *ibid.*, 1781. — Henrieti, Angliæ regis, CCXVIII, 1161.

Monasteria. — S. Albini Andegavensis (Saint-Aubin d'Angers), XCVII, 916; CLI, 405; CLXIII, 502; CLXXI, 511. — Burguliense (Bourgueil) CCXIV, 182, 272; CCXV, 1119, 1121, 1459, 1470. — S. Florentii Salmuriens., (Saint-Florent de Saumur) CXXXIX, 1477; CLXVI, 1211; CLXXXVIII, 1285; CCXV, 1121; CCXVI, 758. — Glanfeulleuse (Glanfeulle), CLXXXVIII, 1025. — S. Joannis Andegav., CCXV, 1579. — S. Mariæ Andegav., *ibid.*, 1297. — S. Mauri Andegav., *ibid.*, 1539. — Nid-Merli (Nid-d'Oiseau), CLXXX, 1150; CC, 182. — S. Nicolai Andeg., CLXXX, 1449; CC, 1176, 1197. — De Oratorio (de l'Oratoire), CCVII, 1161. — Rotense (N.-D. de la Roue), CLXXX, 1619. — S. Sergii Andegav., CLXXI, 1781.

Viri clari. — Talasius, episc., LVIII, 66. — S. Albinus, episc., LXXI, 899; LXXXIII, 479. — S. Maurilius, episc., *ibid.*, 563 ou 503. — Hodegarius, episc., CLV, 1178. — Ensebius Bruno, episc., CXII, 1199. — S. Florentinus presbyter Andegav., CLXXI, 1579. — S. Lucinius, episc., *ibid.*, 1495. — S. Magnobodus, episc., *ibid.*, 1517. — Ugerius, episc., CLXXIX, 108; CLXXX, 1641; CLXXXVI, 1314. — Petronilla, monialis Andegav., CLXXXVIII, 287. — Gaufridus, episc., CC, 279. — Radulfus, episc., CCI, 1527; CCVI, 1249.

Scripta. — Formulæ Andegav., LXXXVII, 837. — Vita S. Albini, episc., LXXXVIII, 479. — Vita S. Maurilii, episc., *ibid.*, 563 ou 503. — Vita S. Licinii, episc.,

CLXXI, 1495. — Vita S. Magnobodi, episc., *ibid.*, 1547. — Relatio de monasterio Rotensi, CLXXX, 1649.

VII. — ANTIPOLITANA (Antibes, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 224.

VIII. — ANTISSIODORENSIS (Auxerre, évêché).

Epistola. — Pelagii II, LXII, 705. — Joannis XIX, CXLI, 1151. — Gumbald, episc., CLXII, 101. — Paschalis II, CLXIII, 1152. — Innocentii II, CLXXIX, 116, 842. — Eugenii III, CLXXX, 1178, 1476, 1424, 1456, 1502. — S. Bernardi, CLXXXII, 379, 480, 481, 483, 438, 717. — Sugerii, CLXXXVI, 1375, 1395, 1406, 1415. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1541, 1547. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 588. — Hugonis de Campo Florido, CCXVI, 15-8. — Alexandri III, CC, 628, 834, 965, 1106. — Lucii III, CCI, 1098. — Hugonis Eteriani, CCL, 412. — Innocentii III, CCXIV, 164, 165, 241, 998; CXV, 160, 162, 165, 269, 916, 1187, 1169, 1185, 1300, 1308, 1315, 1585; CCXVI, 576, 577, 520, 619, 620; CCXVII, 355.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 217. — Innocentii II, CLXXIX, 625, 412, 613, 615. — Eugenii III, CLXXX, 1096. — Alexandri III, CC, 345. — Innocentii III, CCXIV, 163.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 217, 566. — Innocentii II, CLXXIX, 207, 616, 625. — Eugenii III, CLXXX, 1548. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1065. — Alexandri III, CC, 975. — Lucii III, CCI, 1272. — Urbani III, CCH, 1385. — Celestini III, CCVI, 1163, 1187.

Monasteria. — S. Amatoris Antissiodor., CXXIX, 101. — Crisenonense (N.-D. de Crisenon) CLXXIX, 519; CLXXX, 1097; CCVI, 1165. — S. Germani Antissiodor., LXXII, 705; IV, 1260; CXXXVII, 129; CLXXIX, 812; CLXXXVIII, 1065; CCXIV, 163, 164, 165, 241; CCXVI, 1245. — Boni radii (Bourras), CCL, 1272. — S. Juliani Antissiodor., *ibid.*, 1098; CCVI, 1187. — S. Mariæ Antissiodor. extra muros (N.-D. la Vierge), LXXVIII, 1195. — S. Mariæ Rotundæ, CLXXX, 1097. — Pontinacense (Pontigny), CLXXIX, 412, 614; CLXXI, 158. — Reniacense (Regny), CLXXIX, 116, CLXXX, 1502. — Rupense (les Roches), CLXXIX, 613; CC, 345; CCH, 1385. — Quinciacense (Quincy), CLXXIX, 209.

Viri clari. — Annacharius, episc., LXXII, 705. — Aunarius, episc., *ibid.*, 760. — S. Palladius, episc., LXXXVII, 215. — Vigilius, episc., LXXXVIII, 1193. — Hericus, monach., CXXIV, 1129. — S. Germanus, episc., *ibid.*, 1151; LXXXVIII, 881. — Gumbaldus, episc., CLXII, 101; CLXIII, 217, 566. — Hugo, episc., *ibid.*, 1153; CLXXIX, 616; CLXXX, 1745. — Gausfredus, episc., CXC, 588. — Guillelmus, episc., CC, 834. — Alanus, episc., CCI, 1381.

Scripta. — Relatio de concilio Antissiodor., LXXII, 760 et seq. — Vita S. Germani, CXXIV, 1151. — Monasterii S. Germani reformatio a S. Maiolo, CXXXVII, 729. — De gestis episcoporum Antissiodor., CLXXXVIII, 220 et 222. — Martyrologium Ecclesiæ Antissiodor., *ibid.*, 1210.

IX. — APTENSIS (Apt, évêché).

Epistolæ. — S. Eucherii Lugdun., L, 867. — Innocentii III, CCXIV, 384, 385.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 537. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1071.

X. — AQUESENSIS (Aix, archevêché).

Epistolæ. — Sergii IX, CXXXIX, 1522. — Urbani II, CCL, 496. — Paschalis II, CLXIII, 1164, 1211. — Innocentii II, CLXXIX, 788. — Clementis III, CCLV, 1578. — Innocentii III, CCXIV, 81, 225, 580; CCXV, 360; CCXVI, 692, 935.

Viri clari. — Maria Magdalena, CXII, 1506. — Albericus, canonicus Aquensis, CLXVI, 385.

XI. — ARAUSICENSIS (Orange, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1384, 1385. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 245. — Innocentii III, CCXV, 474; CCXVI, 651.

Bullæ. — Urbani II, CCL, 416. — Paschalis II, CLXIII, 58, 58. — Innocentii II, CLXXIX, 518.

Concilia. — Concilium Arausican. I, XLV, 1785; LXVII, 1111. — Concilium Arausican. II, LXXXIV, 235.

Viri clari. — Constantius, episc. Arausic., LXII, 416.

Monasterium. — De Dosora, XCVII, 429.

XII. — ARELATENSIS (Arles, archevêché).

Epistolæ. — Constantini imper., VIII, 748. — Zosimi, papæ, XX, 639, 666, 673, 688. — S. Leonis Magni, LIV, 814, 879, 883 et seq. — Hilarii, papæ, LVIII, 22. — Gelasii, papæ, L, 60. — Hormisdæ, papæ, LXIII, 431. —

Felici IV, LXV, 11. — Bonifacii II, *ibid.*, 51. — Joannis II, LXVI, 23. — Vigilli, papæ, LXIX, 26. — Pelagii II, *ibid.*, 401. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 501, 1041, 1172, 1208. — Alexandri II, CXLVI, 1584. — Gregorii VII, CXLVIII, 529. — Urbani II, CCL, 517. — Paschalis II, CLXIII, 1306. — Innocentii II, CLXXIX, 637. — Celestini III, CCVI, 897. — Innocentii III, CCXIV, 225; 229, 230, 504, 580, 434, 435, 456, 457, 458, 459, 410, 676, 1053; CCXV, 360, 474, 642, 829, 1583; CCXVI, 66, 158, 160, 174, 410, 580, 935, 1265.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 965, 982, 998. — Sergii IV, CXXXIX, 1520. — Innocentii II, CLXXIX, 62. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1012. — Innocentii III, CCXV, 466.

Bullæ. — Celestini III, CCVI, 1032.

Monasteria. — Cæsarii Arelat. (S. Césaire d'Arles), CCVI, 1032. — S. Gervasi et Protasii, CLXXIX, 62; CCXIV, 440. — S. Honorati Arelat., CCXVI, 66. — Montis Majoris (Montmajour), CXXXIX, 1520; CCXV, 466.

Viri clari. — Trophimus, primus episc. Arelat., LXXI, 175. — Marcellus, archiepisc., III, 989. — S. Hilarius, archiepisc., L, 1219, 1243. — Julianus Pomerius, presbyt. Arelat., LIX, 411. — S. Cæsarius, archiepisc., CLXVII, 997. — S. Aurelianus, archiepisc., LXVIII, 585. — Auxilius, archiepisc. LXIX, 26. — Sapaudus, archiepisc., *ibid.*, 401. — Joannes, archiepisc., LXXII, 859. — Virgilius, archiepisc., LXXVII, 581. — S. Martha, CXII, 1495. — S. Maximinus episc. Arelat., CXII, 1506. — Raimbaldus, archiepisc., CXLI, 837, 1595. — Atto, archiepisc., CLXIII, 1306. — Guillelmus, archiepisc., CLXXIX, 637. — Ubertus, archiepisc. (CVI, 897.

Scripta. — Vita S. Hilarii archiepisc., L, 1215. — Litanie Arelatenses, CXXXVIII, 891. — Diptycha ecclesiæ Arelat., CCL, 755.

Concilia. — Arelatense contra Donatistas, VIII, 749, 815. — Arelatensia plurima, LXXXIV, 287.

XIII. — ATREBATENSIS (Arras, évêché).

Epistolæ. — Gerardi ejusdam, CXLI, 1319. — Raynaldi, Metensis episc., CL, 1385, 1589. — Urbani II, CCL, 536, 582, 585. — Hugonis, Lugdun. archiepisc., CLVII, 516, 519. — S. Anselmi, CLIX, 264. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 117. — Paschalis II, CLXIII, 268, 282, 291, 297, 553, 555, 556, 1312. — Honorii II, CLXVI, 1229. — Innocentii II, CLXXIX, 97, 98, 271, 285, 567, 459, 462, 535, 616, 629, 767, 799, 922.

Eugenii III, CLXXX, 1020, 1026, 1123, 1458, 1578, 1579, 1580, 1581. — S. Bernardi, CLXXXII, 604. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1535, 1545, 1595, 1604, 1606. — Gerberti Cantuar. CXC, 1435. — Joannis Saresbur., CXCIX, 27. — Alexandri III, CC, 185, 247, 522, 526, 537, 625, 787, 806, 1095, 1207. — Celestini III, CCVI, 1181. — Petri Blesens., CCVII, 186. — Stephani Tornacens., CCXI, 443, 469, 485, 515, 532. — Innocentii, CCIV, 47, 96, 145; CCXV, 605, 934, 938, 1034, 1350, 1609; CCXVI, 58, 40, 169, 671; CCXVII, 160.

Privilegia. — Victoris II, CXLVII, 585. — Urbani II, CCL, 380. — Lambertus episc., CLXII, 605, 706, 709. — Innocentii III, CLXXIX, 625, 794, 891, 491. — Eugenii III, CLXXX, 1032, 1575. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Adriani IV, *ibid.*, 1436, 1889. — Alexandri III, CC, 227, 1041. — Lucii III, CCL, 1507, 1516. — Innocentii III, CCXIV, 906.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 501, 594, 554.

Diplomata. — Chilperici II, LXXXVII, 199. — Theodoricus I, *ibid.*, 1558. — Clodowæus III, LXXXVIII, 1073. — Childerici III, *ibid.*, 1148. — Felices presbyteri, *ibid.*, 1395. — Caroli Magni, XCVII, 917.

Monasteria. — Aquinense (Anchin), CLX, 269, a. 899. — De Arroasia (Arronaise) CXCIX, 27. — S. Bertini Sithiens. (Saint-Bertin), LXXVII, 1535; LXXXVIII, 1079. — LXXXVII, 1129, 1150, 1152; LXXXVIII, 1148; LXXXVIII, 1505, 1510; EXCV, 917; CIV, 1190, 1263; CXLVII, 1083; CL, 555; CLXIII, 501, 537; CLX, 355; CLXVI, 1229; CLXXIX, 715; CLXXX, 1031, 1032; CLXXXVIII, 1021, 1436; CC, 227, 337, 1041, 1207; CCI, 1507, 1516; CCXI, 485; CCXIV, 577; CCXVI, 58, 40; CCXVII, 160, 171. — Dyniacense (Denain), CLXXX, 1580. — Gasconense (Saint-Pierre et Saint-Marcellus de Gascon), CXLVII, 585; CLX, 353. — Maubodiense (Maubeuge), LXXXVIII, 1160, 1161. — Marclanense (Marchiennes), CXXXII, 827, 893. — S. Mariæ Atrebat. (Sainte-Marie d'Arras), LXXXVIII, 1200. — S. Martini Sithiens. (Saint-Martin de Sithin), CLXXIX, 891. — Ravengirshergerense (Ravemberg), *ibid.*, 491. — Watonense (Sainte-Marie de Waten), CXLI, 1315. — S. Wedasti Atrebat., (Saint-Wast d'Arras), LXXVII, 1528; CIV, 979; CV, 755; CXLI, 1334; CLXXIX, 98; CLXXX, 1583; CC, 522, 526,

628, 1095, 1215; CCXIV, 122, 145; CCXV, 954, 938; CCXVI, 61; CCXVII, 181, 182. — Viconiense (Vicogne), CLXXIX, 582.

Viri clari. — Aldegundis monialis, LXXXVIII, 1160, 1161. — Vindictianus, episc. Atrebat., LXXXVIII, 1200. — S. Wedastus, episc. Atrebat., Cl, 663. — Haiminus monach., CV, 755. — S. Rictrudis abbatissa, CXXXII, 827. — S. Aldegundis Melbodiensis, CXXXII, 860. — S. Jonatus, abbas, CXXXII, 1534. — Ledcinus, abbas S. Wedast., CXLII, 1534. — Thomelius, monach. Hasnon., CXLVII, 585. — Folcardus, monach. S. Bert., *ibid.*, 1083. — Ebrardus, canonic. Watin., CXLIX, 15015. — Lambertus, episc. Atrebat., CLI, 120, 123; CLXII, 648. — Godescalcus, episc. Atrebat., CLXXX, 1438. — Alvisus, episc. Atrebat., CLXXXI, 604. — Robertus, episc. Atrebat., CC, 787. — Petrus, episc. Atrebat., CCVII, 186. — Radulfus, episc. Atrebat., CCXV, 1034.

Concilia. — Acta synodi Atrebat. in Manichæos, CXLI, 1269.

Scripta. — Vita S. Wedasti episc. Atrebat., Cl, 663. — Vita S. Rictrudis abbatissæ Marc., CXXXII, 827. — Commentarius historicus de S. Jonato, abbate Marc., *ibid.*, 835. — Notitia de incendio ecclesiæ cathedralis Atrebatensis, CXLI, 1319. — Historia Hasnoniensis monasterii, CXLVII, 585. — Vita S. Bertini abbatissæ Sithiensis, *ibid.*, 1083. — Chronicon Watnense, CXLIX, 1515. — Notitia de separatione Atrebat. ecclesiæ a Cameracensi, CLI, 103. — Relatio de Lamberti episc. Romani peregrinatione et intronizatione, *ibid.*, 120, 125. — Auctarium monasterii Aquicini, Cl, 269. — Auctarium monasterii Hasnon., *ibid.*, 555. — Auctarium Sithien., *ibid.*, 555.

XIV. — AUDOMARENSIS (Saint-Omer, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1165. — Innocentii III, CCXVII, 94, 95.

Vir clarus. — Lambertus Audomar., CLXIII, 1003.

Monasterium. — Hesdin., CCXVII, 94.

XV. — AUGUSTODUNENSIS (Autun, évêché).

Epistolæ. — S. Ivois Carnot., CLXII, 226. — Paschalis, CLXIII, 410, 1146. — Innocentii II, CLXXIX, 594, 635, 637, 852. — Eugenii III, CLXXX, 1425, 1424, 1461, 1537, 1550. — Sugerii, CLXXXVI, 1371, 1418. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1009. — Adriani IV, *ibid.*, 1425, 1438, 1442, 1532, 1609. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 282, 590, 471. — Herberti de Bosciam, CX, 1468, 1463. — Alexandri III, CC, 172, 571, 572, 586. — Lucii III, CCI, 1161. — Clementis III, CCIV, 1292. — Celestini III, CCVI, 1025, 1080. — Innocentii III, CCXIV, 125, 167, 201, 754; CCXV, 493.

Privilegia. — Joannis XI, CXXXII, 1059. — Marini papæ, CXXXIII, 863. — Sylvestri II, CXXXIX, 279. — Nicolai II, CXLIII, 1527. — Innocentii II, CLXXXIX, 534, 260. — Alexandri III, CC, 153, 316. — Innocentii III, CCXIV, 122, 124, 125, 131, 152, 201, 865.

Bullæ. — Joannis VIII, CXXXV, 987. — Paschalis II, CLXIII, 1192, 598, 1535.

Concilia. — Concilium Æduense sub Urbani II pontificatu, CLI, 152, 327. — Concilium Æduense, anno 1077, CLVII, 503.

Monasteria. — Buxeriense (La Bussière), CCXIV, 210. — Corbiniacense (Corbigny), CLXVIII, 1442. — Marcianense (Marcigny-les-Nonains), LIX, 947, 949; LXIII, 1192. — S. Margaritæ Augustodun., CC, 546. — S. Martini Augustodun., CXLII, 634; CXLIII, 1527. — S. Symphoriani (Saint-Symphorien), CXXXV, 987; CCXV, 493. — Ungiacense (Oigny), CCXIV, 21. — S. Viventii de Verzeo (Saint-Vivant-du-Verger), CLXIII, 1146. — Vizeliacense (Vezelay), CXIX, 1116; CXXVI, 803; CXXXIX, 858; CXXXII, 1859; CXXXIII, 865; CXXXV, 1085; CXXXIX, 275; CLXIII, 102, 410, 1155; CLXXXIX, 637, 852; CLXXX, 1180, 1181, 1182, 1425, 1550; CLXXXVI, 1418; CLXXXVIII, 1009, 1425, 1438, 1592; CLXXXIX, 282, 471; CX, 1462, 1468; CLCIV, 1561; CC, 153, 572; CCI, 1095; CCII, 1484; CCIV, 1292; CCVI, 1025; CCXIV, 122, 124, 125, 151, 152, 168, 868; CCXVI, 481.

Viri clari. — Rheticius, episc. August. VI, 42. — S. Euphronius, episc. August. LXIII, 101. — Agano, episc. August. CL, 1540, 1541. — Norigaudus, episc. August. CLXIII, 59. — Honorius August. CLXII. — Stephanus de Balgiaco, CLXXII, 1271. — Henricus, episc., CLXXXIX, 637; CLXXXVIII, 1602. — Hugo Pictavinus, CXCV, 1559. — Stephanus, episc. August., CC, 856. — Gualterus, episc. August., CCVI, 1080.

Scripta. — Notitia de episcopis Æduensibus plurimis, CLIV, 19. — Historia Vizeliacens. monasterii, CXCV, 1561.

XVI. — AURELIANENSIS (Orléans), évêché).

Epistolæ. — Gregorii IV, CXXIX, 995. — Gregorii V, CXXXVI, 920. — Gerberti, CXXXIX, 255. — Gregorii VII, CXLVIII, 405, 447, 494. — S. Ivois Carnot., CLXII, 77, 71, 97, 115, 158, 166, 203, 226, 254. — Eugenii III, CLXXX, 1418, 1449. — Bernardi, CLXXXI, 514, 542, 545. — Sugerii, CLXXXVI, 1532, 1534. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1417, 1603. — Alexandri III, CC, 186, 162, 259, 257, 258, 261, 590, 1246, 1289. — Petri Blesensis, CCVII, 535, 581. — Stephani Tornacensis, CCXI, 507, 521, 522, 523, 582, 574, 585, 391, 403, 404, 410, 411, 475, 476, 484, 527, 537, 538, 539, 542. — Innocentii III, CCXIV, 990; CCXV, 344, 830, 1190, 1191, 1228, 1419; CCXVI, 265, 520, 619, 620.

Privilegia. — Leonis VII, CXXXII, 1075. — Roberti regis, CXI, 961. — Alexandri II, CXI, VI, 1375. — Eugenii III, CLXXX, 1047. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1564. — Alexandri III, CC, 155, 157. — Lucii III, CCI, 1213, 1527. — Innocentii III, CCXVI, 56, 57, 58, 59.

Bullæ. — Eugenii III, CLXXX, 1449. — Alexandri III, CC, 1044.

Concilia. — Aurelianense, LXXXIV, 275.

Monasteria. — S. Aniani (Saint-Aignan), LXXXIII, 1186; XCVII, 988, 995. — S. Aviti (Saint-Avit), CCXVI, 263. — S. Benedicti Floriacensis (Saint-Benoît de Fleury-sur-Loire), XCVII, 425; CIV, 1078, 1080; CXXXVII, 89, 920; CXXXVIII, 1185; CXXXIX, 225, 375, 397, 808, 811, 1490; CXLII, 1265, 1375; CLX, 1171; CLXIII, 791; CC, 257, 258; CCXIV, 1188; CCXVI, 56, 57, 58, 59. — Curia Dei (N.-D. de la Cour-Dieu), CC, 158; CCI, 1517; CCXV, 544. — S. Euvrili Aurelii (Sainte-Euvrille d'Orléans), CXXCIX, 1126; CCIX, 323, 532, 574, 475, 476, 481, 537, 538, 539; CCXVII, 172. — Miciacensis (Saint-Mesmin), CIV, 1145, 1169; CXXXVII, 781, 795; CXXXIX, 459; CXLI, 961; CC, 261. — S. Petri Floriac. (Fleury-aux-Choux), LXXXVIII, 1186.

Viri clari. — Arnulphus, episc. Aurelian., V, 284 not. — S. Avitus, LXXI, 901. — S. Marius, LXXX, 25. — Leo Ibandus abbas S. Aniani, LXXXVIII, 1186. — Jonas, scriptor Aurelianensis, XCVI, 848; CVI, 117. — Theodulphus, episc. Aurelian., CV, 187. — Walterius, episc. Aurel., CXIX, 725. — Adrewaldus, monach. Floriac., CXXIV, 899. — Oscharus, monach. Floriac., CXXVII, 89. — Letaldus, monach. Miciac., *ibid.*, 781. — S. Maximinus, abb. Miciac., CXXXIX, 793. — S. Abbo, monach. Floriac., *ibid.*, 575. — Almoius, monach. Floriac., *ibid.*, 587. — Helgaudus, monach. Floriac., CXII, 1263. — Rainerius, episc. Aurelian., CXLIII, 447. — Sauzon, episc. Aurelian. CXLVIII, 499. — Joannes, episc. Aurelian., CLXII, 81, 226. — Radulphus Tortarius, monach. Floriac., CLX, 1171. — Hugo de S. Maria, abbas Floriac., CLXIII, 791. — Manasses, episc. Aurelian., CLXXX, 1449; CLXXXVI, 1552; CC, 1289. — Rogerus, abbas S. Euvrili, CXCI, 1125. — Guillelmus, episc. Aurelian., CCXI, 385. — Henricus, episc. Aurelian., *ibid.*, 411. — Hugo, episc. Aurelian., *ibid.*, 557. — Petrus, episc. Aurelian., *ibid.*, 494.

Scripta. — Narratio de miraculis S. Maximini abbatissæ Miciacensis, CXXXVII, 795. — Floriacense Calendarium, CXXXVIII, 1185. — Notitia de abbatibus Floriacensium successione, CXXXIX, 808. — Notitia de incendio monasterii Floriacensis, *ibid.*, 811. — Notitia de re mirabili et cujusdam hæresis ortu apud Aurelianens., CXLII, 634 et 659. — Sanation miraculosa cujusdam civis Aurelianensis, *ibid.*, 1102.

XVII. — AUSCIENSIS (Auch, archévêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 555, 561. — Urbani II, CLI, 465. — Paschalis II, CLXIII, 42, 1094. — Alexandri III, CC, 1282. — Innocentii III, 70, 71, 72, 109; CCXV, 500, 522; CCXVI, 408, 789.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 152. — Celestini III, CCVI, 114.

Monasteria. — Cella Fraxilli (Saramon.), XCVII, 457. — De Cimorra, *ibid.*, 457. — Pacianum (Bessan), *ibid.*, 457. — S. Orientii Ausciensis (Saint-Orens d'Auch), CLXIII, 152. — S. Sixti de Fagito, XCVII, 457.

Viri clari. — S. Oruntius, archiepisc. Ausciensis, I XI, 973. — Odo, Ausciensis, diaconus, CXXXVII, 511. — Garcia, archiepisc. Ausciensis, *ibid.*, 511. — Willelmus, archiepisc. Ausciensis, CXI, VIII, 861. — Raimundus, archiepisc. Ausciensis, CLI, 464, 494. — Bernardus, archiepisc. Ausciensis, CLXIII, 1094.

XVIII. — AVENIONENSIS (Avignon, évêché).

Epistolæ. — Sylvestri II, CXXXIX, 264. — Urbani II, CLI, 426, 480. — Paschalis II, CLXIII, 512. — Hugonis Eteriani, CCI, 575. — Innocentii III, CCXIV, 567; CCXV, 316.

Monasteria. — S. Andreæ Avenionensis, CLI, 480; CLXIII, 322. — S. Ruffi Avenionensis (Saint-Ruffe d'Avignon), CLXIII, 536. — Notitia de S. Martha in Avenionica civitate, CXII, 1495.

XIX. — BAJOCENSIS (Bayeux, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 172. — Honorii II, CLXVI, 1275. — Herberti de Boscum, CXC, 1456. — Joannis Saresbur., CXCLX, 118, 153, 233. — Alexandri III, CC, 295, 1298. — Arnulfi Lexoviensis., CCI, 1112, 1118. — Lucii III, CCI, 1167. — Celestini III, CCVI, 1116. — Petri Blesensis., CCVII, 148, 451. — Stephani Tornac., CCXI, 517. — Innocentii III, CCXIV, 181, 1155; CCXV, 256, 594, 747, 1445, 1489; CCXVI, 277, 620.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1299, 1539. — Willelmi, Angliæ regis, *ibid.*, 1565, 1566.

Monasteria. — Ardennense (N.-D. d'Ardenne) CCXV, 256, 594. — Alnetense (Aunay), *ibid.*, 256. — Cadomense (S. Etienne de Caen), CXLVI, 1299, 1539; CLXXXVIII, 577; CCIV, 1155. — Fontanetense (Fontenay), CCII, 1519-CCXV, 256. — Troarnense (Saint-Martin de Troarn), CXLIX, 1575; CLXXXVIII, 577; CCXIV, 1155. — Vallis Richeris (Val-Richer), CC, 295; CCXIV, 1155. — S. Vigoris (Saint-Pierre de Vigor), CL, 1559.

Viri clari. — Durandus, abbas Troarnensis, CXLIX, 1575. — Robertus de Tumbalena, abbas S. Vigoris, CL, 1559. — Richardus, episc. Bajoc., CXLVI, 1275. — Odo, episc. Bajoc., CLXXXVIII, 559, 528. — Henricus, episc. Bajoc., CXC, 1456; CXLIX, 118.

Scripta. — Relatio historica de Odone, episc. Baj., CLXXXVIII, 559. — Funera Guillelmi regis apud Cadomum, CLXXXVIII, 552. — Narratio mortis Durandi, abbatris Troarnensis, CLXXXVIII, 577. — Historia monasteriorum Cadomensis et Fontanetensis, CCII, 1515, 1519.

XX. — BELLOVACENSIS (Beauvais, évêché).

Epistola. — Alberonis, CXXXVII, 515. — Gregorii VII, CXI.VIII, 547, 658. — Urbani II, CLI, 76, 127, 378. — S. Anselmi Cantuariensis, CLVIII, 1184; CLIX, 92, 144. — S. Ivois Carnotensis, CLXII, 98, 118, 135, 155, 179, 202, 232. — Paschalis II, CLXIII, 169. — Innocentii II, CLXXIX, 74. — Eugenii III, CLXXX, 1454, 1455, 1459, 1460, 1495, 1499, 1510, 1511. — S. Bernardi, CLXXXII, 520. — Sugerii, CLXXXVI, 1387, 1597, 1598, 1535. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1407, 1410, 1430, 1534, 1555, 1596, 1598. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 599, 474. — Hiluini, abbatris Parisiensis, CXCVI, 1579. — Alexandri III, CC, 80, 81, 85, 96, 106, 108, 111, 127, 128, 655, 800, 804, 820, 948, 1003. — Petri Cellensis, CCII, 425. — Celestini III, CCVI, 1246. — Petri Blesensis, CCVII, 16. — Innocentii III, CCXIV, 1161; CCXV, 16, 224, 508, 509, 1600, 1604; CCXVI, 404, 414.

Privilegia. — Nicolai I, CXIX, 813. — Eugenii III, CLXXX, 1458. — Clementis III, CCIV, 1450.

Bullæ. — Nicolai II, CXLIH. — Paschalis II, CLXIII, 180.

Monasteria. — S. Quintini Bellovacensis, CLI, 115; CCIV, 1450; CCXVI, 404, 414. — Flaviacense (Saint-Germain de Ham), CC, 628. — Frigidimontis (Froidmont), CXII, 477; CCXV, 555, 558. — S. Justi Bellovacensis., CCXV, 1600, 1604.

Viri clari. — Odo, episc. Bellovac., CXIV, 1109. — Heriveus, episc. Bellovac., CXXXIX, 199. — Rotgerus, episc. Bellovac., CXXXIX, 1549. — Drogo, episc. Bellovac., CXLIH, 861. — Fulco, episc. Bellovac., CLI, 76, 127, 578. — Gaufridus, episc. Bellovac., CLXII, 153, 202. — Petrus, episc. Bellovac., CLXXIX, 74. — Odo II, episc. Bellovac., CLXXXVI, 1597; CLXXXIX, 474. — Henricus, episc. Bellovac., CC, 800, 1095. — Bartholomæus, episc. Bellovac., *ibid.*, 628. — Philippus, episc. Bellovac., CCVI, 1216. — Radulfus, episc. Bellovac., CCVII, 16. — Helinandus, episc. Bellovac., CCXII, 477.

Scripta. — Caroli II synodus Bellovac., CXXXVIII, 519. — Concilium Bellovacense, CLXIII, 1151. — Litanie veteres ecclesie Bellovac., CXLIH, 865. — Auctarium Bellovac., CLX, 507.

XXI. — BITTERENSIS (Béziers, évêché).

Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1597. — Synodus Bitterensis, X, 460, 563. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1558, 1515. — Alexandri III, CC, 1205. — Celestini III, CCVI, 1025. — Innocentii III, CCXV, 140, 272; CCXVI, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 741, 743.

Monasteria. — S. Petri Juncellensis (Joncelle), XCVII, 452; CXLVIII, 717. — Villa Magna (Villemagne) XCVII, 452, CCXV, 140.

XXII. — BITURICENSIS (Bourges, archevêché).

Epistola. — Roberti regis, CXLI, 955. — Gregorii VII,

CXLVIII, 579, 554. — S. Ivois Carnot., CLXII, 186, 181. — Calixti III, CLXIII, 1189. — Innocentii II, CLXXIX, 71, 112, 638. — Eugenii III, CLXXX, 1119, 1511. — Sugerii, CLXXXVI, 1389, 1390, 1391, 1400, 1402, 1413, 1427, 1429. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1005, 1010. — Alexandri III, CC, 529, 568, 582, 646, 1185, 1197. — Clementis III, CCIV, 1579. — Stephani Tornac., CCXI, 517, 544, 548, 561, 574, 588, 590, 411, 419, 427. — Adam, Persensis abbas, *ibid.*, 614, 672. — Innocentii III, CCXIV, 106, 145, 189, 249, 272, 989, 1019; CCXV, 51, 42, 65, 101, 182, 222, 215, 580, 725, 1581; CCXVI, 48, 257, 285, 520, 606, 659, 645, 614, 657, 718, 968, 1198, 1207; CCXVII, 203, 218.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 905. — Innocentii II, CLXXIX, 235.

Bullæ et diplomata. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1506. — Alexandri III, CC, 85, 564, 425. — Alani Antissiodor., CCI, 1589. — Urbani, *ibid.*, CCI, 1475.

Monasteria. — S. Ambrosii Bituric., CCXI, 411. — Dolense (Déols), CXXXV, 905; CLXXXI, 9; CCXVI, 285, 657. — Malleacense (Mailly), CLXXIX, 253. — Exoldunense (Isoudun), CCXV, 42, 222. — Prateense (La Prée), *ibid.*, 222. — S. Petri de Monasterio, CCXVI, 985. — Pontiniacense (Pontigny), CLXXXVIII, 1500; CC, 85, 968, 425; CCXI, 561, 614. — S. Satyri (S. Sator-sous-Sancerre), CLXXIX, 112; CC, 564, CCI, 1589; CCXI, 517, 544, 548, 574, 588, 590, 419, 427; CCXVI, 218. — S. Sulpitii Bituricensis, (Saint-Sulpice de B.), CIV, 1109. — de Vernusia (La Vernule), CCXI, 672. — Hundiacense, CCXV, 222.

Viri clari. — Leo, arch. Bitur., LXII, 1015. — R. Lusor., LXXI, 896. — Felix episc. Bitur. *ibid.*, 902. — S. Sulpitius, archiepisc. Bitur., LXXV, 575. — S. Ursinus, archiepisc. Bitur., LXXI, 886. — Rodulfus, archiepisc. Bitur., CIX, 699-CXXXVIII, 659. — Gausinus, archiepisc. Bitur., CXLI, 759. — Leodegarius, archiepisc. Bitur., CLXII, 156. — Wulgrinus, archiepisc. Bitur., CLXXIX, 41. — Petrus, archiepisc. Bitur., CLXXX, 1119; CLXXXVIII, 1005, 1011. — Venerabilis Herveus, CLXXXI, 7. — Stephanus, archiepisc. Bitur., CC, 725. — Guarinus, archiepisc. Bitur., C, 1185. — Henricus, archiepisc. Bitur., CCIV, 1579.

XXIII. — BLESENSIS (Blois, évêché).

Epistolæ. — S. Ivois Carnot., CLXII, 68, 103, 140, 159, 202. — Calixti III, CLXIII, 1506. — Innocentii II, CLXXIX, 261. — Alexandri III, CC, 1201, 1447. — Petri Blesensis, CCVII, 281. — Stephani Tornac., CCXI, 557, 558. — Innocentii III, CCXV, 747, 1163; CCXVI, 814.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIH, 1552. — Alexandri II, CXLVI, 1291, 1515. — Gregorii VIII, CXLVIII, 729. — Urbani II, CLI, 124, 572, 584. — Paschalis II, CLXIII, 56. — Calixti III, *ibid.*, 1506.

Bullæ. — Victoris II, CXLIH, 819. — Paschalis II, *ibid.*, 208. — Honorii II, CLXVI, 1294.

Monasteria. — S. Launomari Blesensis (Saint-Lomer-le-Moutier) CLXIII, 208. — S. Mariæ Blesensis, CC, 1201. — Pontileviense (Pontlevoy), CLXXIX, 852. — Vindocinense (Vendôme), CXLIH, 819, 1552, 1567, 1413; CLXVI, 1291, 1515; CLXVIII, 729; CLI, 124, 572, 584; CLXII, 68, 103, 140, 139, 167, 202; CLXIII, 56, 1506; CLXVI, 1294; CLXXIX, 223; CCV, 925; CCXV, 747; CCXVI, 814.

Viri clari. — Goffridus, abbas Vindocinensis, LVII, 9. — Matthæus Vindocinensis, CCV, 925. — Petrus Blesensis, CCVII (integre).

XXIV. — BONONIENSIS (Boulogne-sur-Mer, évêché).

Epistolæ. — Joannis Fiscamnensis, CXLVII, 474. — Gregorii VII, CL, 451. — Alexandri III, CC, 181. — Lucii III, CCI, 2276. — Innocentii III, CCXVII, 40, 41, 94.

Privilegia. — Gregorii VII, CL, 451. — Alexandri III, CC, 971. — Lucii III, CCI, 1133.

Monasteria. — Alciacense (Auchy), CCXVII, 91. — Blangienense (Blangy-en-Ternois), CXLVII, 474. — Lischen (Ligueux), CC, 971. — S. Petri de Rumillaco, CCI, 1155.

Viri clari. — Godefridus Bullonius, rex Hierosolym., CLV, 509. — Beata Ida, comitissa Bononiensis, CL, 491; CLV, 451.

XXV. — BRIOCENSIS (Saint-Brieuc, évêché).

Epistolæ. — Lucii II, CLXXIX, 877 et Adriani IV, CLXXXVIII, 1600.

XXVI. — BURGIGALENSIS (Bordeaux, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 561. — Eugenii III, CLXXX, 1152. — Sugerii, CLXXXVI, 1559, 1569, 1412, 1421. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 317. — Alexandri III, CCX 432, 616, 1568. — Stephani Tornac., CCXI,

534, 538. — Innocentii III, CCIV, 47, 509, 457, 568, 1159; CCXV, 500, 544, 1051, 1548; CCXVI, 184, 282, 789, 867. *Privilegia*. — Guillelmi ducis, CXLI, 851. — Benedicti IX, *ibid.*, 1343. — Urbani II, CLI, 545.

Bullæ. — Alexandri III, CC, 571, 727. — Coelestini III, CC, 1, 1211.

Monasteria. — Aquilatrene (Gultres), CC, 727. — S. Crucis Burdigalensis, CXLI, 831, 1349; CLI, 545; CC, 541. — De Plana Sylva (Plene seive), CCXV, 500. — S. Severi Burdigalensis, CIV, 984; CCXV, 500. — Sylva Majoris (La Sauve-Majeure), CXLVII, 1004, 1080; CCVI, 1211, 1213; CCXI, 534; CCXV, 344, 1031.

Viri clari. — Ausonius, poeta Burdigalensis, XIX, 817. — Severinus, episc. Burdig., LXXI, 862. — S. Geraldus, Sylva Majoris, CXLVII, 1004; CCVI, 1211. — Godelinus, archiepisc. Burdigalensis, CXLVIII, 961. — Amatus, archiepisc. Burdig., CLI, 115, 545. — Gaufredus, archiepisc. Burdig., CLXXXVI, 1359, 1369, 1412. — Bertrandus, archiepisc. Burdig., CC, 452.

Concilia. — Burdigalense, cui præest Stephanus card., CXLI, ou CXLIII, 1403, 1415. — Burdigalense, sub Amato archiepisc., CLI, 115.

XXVII. CABILLONENSIS (Châlons-sur-Saône, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1577. — Gregorii VII, CXLVIII, 517. — Paschalis II, CLXIII, 47. — Gualteri episcop., *ibid.*, 448. — Calixti III, *ibid.*, 1147. — Stephani, episc. August., CLXXII, 1309. — Innocentii II, CLXXIX, 112, 250, 671. — Eugenii III, CLXXX, 1541. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 170, 174, 356. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1402. — Hugonis Rothomag., CXLI, 1134. — S. Hildegardis, CCXVI, 259, 260. — Alexandri III, CC, 534, 507, 967, 1194, 1269, 1510. — Arnulphi Lexoviensis, CCI, 102, 106. — Lucii III, *ibid.*, 21094, 1229. — Petri Cellensis, CCL, 632. — Coelestini III, CCVI, 1235. — Petri Blesensis, CCVII, 11, 252. — Innocentii III, CCXIV, 119, 619, 970; CCXV, 506; CCXVI, 541, 732; CCXVII, 285.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 161. — Calixti III, *ibid.*, 1207. — Stephani, episc. Augustodun., CLXXII, 1309. — Innocentii II, CLXXIX, 131, 555. — Joannis VIII, CCXVI, 686, 772. — Eugenii III, CLXXX, 1093, 1600. — Alexandri III, CC, 340, 592, 594, 1271. — Lucii III, CCI, 1301. — Urbani III, CCL, 1442, 1454. — Coelestini III, CCVI, 961.

Monasteria. — Cisterciense. (Clteaux), CLVII, 1274; CLX, 1167; CLXIII, 448, 1147; CLXVI, 1561; CLXXII, 1309; CLXXIX, 122, 671; CLXXX, 1411, 2341, 1125; CLXXIX, 170, 174, 356; CXCL, 1154; CCXVII, 260; CC, 340, 592, 594, 967, 1269, 1297; CCI, 102, 106, 1229, 1301; CCL, 632, 1309, 1472; CCIV, 211, 454; CCVI, 9, 961; CCVII, 11, 252; CCXI, 434, 492; CCXII, 93; CCXIV, 119; CCXVI, 157, 752. — (Macerii Maizières), CCXIV, 237. — S. Marcelli Cabillon. (Saint-Marcel, à Châlons), CLXXVII, 78; XCVII, 964; CCXVI, 805. — S. Petri Cabillon., CCXV, 590. — Trecorciense (Tournus), CCXXVI, 686, 772; CXLIII, 161, 1207; CCXXII, 1317; CLXXIX, 151, 557; CLXXX, 1033, 1600; CC, 304, 507; CCI, 1094.

Viri clari. — SS. Marcellus et Valerianus, LXXI, 754, 755. — Sylvester episc. Cabillon., *ibid.*, 892. — S. Valerianus martyr, CCXIII, 357. — Rodericus, episc. Cabillon., CXLVIII, 515. — Valterus, episc. Cabillon., CLX, 1159. — S. Stephanus, abbas Cisterciens., CLXVI, 1561. — S. Rainardus, abbas, CLXXXI, 1725. — Henricus de Castro Marsiaco, cardin. et monac. Cisterciens., CCIV, 211. — Thomas Cisterciens., CCVI, 9. — Robertus, episc. Cabillon., *ibid.*, 1235. — Guntherus, Cisterc., CCXII, 98. *Scripta*. — Notitia de fundatione monasterii Cisterciens., CLVII, 1247; CLX, 1167. — Scriptum de origine Cisterciens., CCL, 1509.

XXVIII. CADURCENSIS (Cahors, évêché).

Epistolæ. — S. Desiderii episc., LXXXVII, 217. — Urbani II, CLI, 593, 425. — Sugerii, CLXXXVI, 1404. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 599. — Alexandri III, CC, 589, 626. — Calixti III, CCVI, 1201. — Clementis III, CCIV, 149. — Innocentii III, CCXIV, 1064; CCXV, 101, 140; CCXVI, 692.

Bullæ. — Gregorii V, CCXXVII, 915. — Urbani II, CLI, 425. — Paschalis II, CLXXII, 515.

Monasteria. — Condomense (Condom), CXLVIII, 668. — Figiacense (Figéac), CLI, 469; CLXXXIX, 1599. — Musiacum (Moissac), XCVII, 451. — Sublacense (Souillac), CLXIII, 543; CCIV, 1452; CCXIV, 1064; CCXV, 140.

Viri clari. — S. Desiderius, episc. Cadurc., LXXXVII, 217. — S. Ambrosius, episc. Cadurc., LXXXIV, 1197. — Guillelmus, episc. Cadurc., CLI, 593. — Geraldus episc. Cadurcensis, CCIV, 923.

XXIX. CAMERACENSIS (Cambrai, évêché).

Epistolæ. — Alberonis, CCXXVII, 515. — Urbani II, CLI, 406. — Manassis, archiepisc. Remensis, CLXII, 655. — S. Bernardi, CLXXXII, 572. — Henrici, archiepisc. Remensis, CCXVI, 1575. — Alexandri III, CC, 548, 515, 618, 752, 764, 809, 1014, 1367. — Urbani III, CCLII, 1426. — Petri Blesensis, CCVII, 122. — Stephani Tornac., CCXI, 590, 410, 474, 486, 511, 520. — Innocentii III, CCXIV, 51, 56, 155, 159, 140, 141, 405, 586, 587, 971; CCXV, 1022, 1105, 1175, 1549; CCXVI, 404, 670, 889, 1116, 1119, 1122, 1158.

Privilegia. — Theodorici et Amalfridi Sithiensis LXXXVIII, 1209. — Pipini senioris, LXXXVIII, 1221. — Gregorii V, CCXXVII, 904. — S. Henrici imper., CXL, 273, 545. — Beati Odonis, episc., CLX, 1151. — Innocentii II, CLXXIX, 280, 612, 622. — Eugenii III, CLXXX, 521, 1519. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1461. — Alexandri III, CC, 1216. — Lucii III, CCL, 1254, 1392. — Urbani III, CCLII, 1502. — Coelestini III, CCVI, 887, 1051.

Bullæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 675. — Paschalis II, CLXIII, 107, 1134.

Monasteria. — Aubechiense (la Trinité de Cambrai), CLI, 451. — Auberti, CCXV, 1622, 1105, 1175, 1549; CCXVI, 404. — Bergense (Berg-Saint-Vincent), CLX, 547. — Bonne Spel (N.-D. de Bonne-Espérance), CLXXIX, 622; CCL, 1; CCXVI, 1051. — Burburgense (Burbourg), CLX, 579. — S. Gislei (Saint-Guislain), CLI, 1332; CCLII, 1502, 1587; CLVI, 887. — Gualfocurtense (Gonnecourt), LXXXVIII, 1209 ou 1207. — S. Lamberti Latiensis (Saint-Lambert de Liesse), CLXXIX, 51; CLXXX, 1284; CLXXVIII, 1461; CCL, 1254. — Maricolense (Marville), LXXXV, 1197. — Valceliense (Sainte-Marie de Valenciennes), CLX, 583. — Walarene (Walers-en-Faignes), LVXX, 596.

Viri clari. — S. Aubertus, episc. Camerac., LXXX, 535. — Halitarius, episc. Camerac., CV, 649. — Wiboldus, episc. Camerac., CCXXIV, 1007. — Fulbertus, episc. Camerac., CCXXV, 469. — S. Ursinus, episc. Camerac., CLXXVI, 545. — Rothradus, episc. Camerac., CLXXXII, 504. — Herluinus, episc. Camerac., *ibid.*, 905. — Gerardus, episc. Camerac., CLXXIX, 1549; CXLII, 1267; CL, 1379. — S. Aubertus, episc. Camerac., CXLII, 355. — S. Lietbertus, episc. Camerac., CXLVI, 1447. — Gualbertus, episc. Camerac., CL, 1406. — Beatus Odo, episc. Camerac., CLX, 1059. — Rogerus, episc. Camerac., CCL, 1426. — B. Gisleus, CCLII, 1357. — Philippus ab Harveng., *ibid.*, 1. — B. Landelinus, *ibid.*, 1549. — B. Oda, virgo, *ibid.*, 1359. — Beata Valetudis, *ibid.*, 1375. — Robertus, episc. Camerac., CCVII, 122.

Scripta. — Vita S. Auberti, episc. Camerac., CLXI, 535. — Gesta pontificum Camerac., CXLI, 10. — De Chronico Camerac., CL, 1389. — Chronicon plurimorum monasteriorum, in Camerac. diocesi, CLX, 547, 579, 583. — Notitia de Vita S. Lietberti episc., CLXXII, CLXXIII, 452. — Relatio de beato Landelino, *ibid.*, 1519. — Vita beati Gislei, *ibid.*, 1537. — Vita B. Landelini, B. Odo virginis, S. Valetudis, *ibid.*, 1549, 1559, 1575.

XXX. CARCASSONENSIS (Carcassonne, évêché).

Epistolæ. — Anastasii IV, CLXXXIII, 1050. — Innocentii III, CCXIV, 457; CCXVI, 409.

Bullæ. — Benedicti VII, CCXXVII, 544. — Paschalis II, CLXIII, 1114.

Monasteria. — S. Hilarii Carcasson., XCVII, 455; CLXXXVIII, 544. — Grassense (N. D. de la Grasse), CIV, 994, 995; CLXXX, 606; CLXIII, 1114. — Lenense (Saint-Martin de Lez), CLXXXIII, 928; CLXXIX, 152. — Montus Olli (Montolieu), XCVII, 455; CIV, 1051.

XXXI. CARNOTENSIS (Chartres, évêché).

Epistolæ. — S. Odilonis, CXLII, 939. — Alexandri II, CXLVI, 1500. — Gregorii VII, CXLVIII, 515, 467, 619. — Urbani II, CLI, 515, 526. — Hugonis, Lugdun. archiepisc. CLVII, 520. — Philippi regis, CLX, 842. — S. Ivois, episc. Carnot., CLXII, 55, 175, 198, 230, 275. — Paschalis I, CLXIII, 53, 56, 100, 292, 298, 557, 564, 567. — Innocentii II, CLXXIX, 165, 193. — Guillelmi S. Theodorici, CLXXX, 249. — S. Bernardi, CLXXXII, 160, 162, 202, 515. — Sugerii, CLXXXVI, 1355, 1556, 1599, 1400, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 580. — Joannis Saresbur., CXCI, 374, 575, 576, 577. — Lucii III, CCL, 1177. — Petri Cellensis, CCL, 567, 568, 569. — Urbani III, *ibid.*, 1469. — Petri Blesensis, CCVII, 88, 145, 249, 342, 506. — Stephani Tornac., CCXI, 511, 406. — Innocentii III, CCXIV, 40, 461; CCXV, 507, 1534, 1457, 1459; CCXVII, 160, 221.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1275. — Innocentii II, CLXXX, 621. — Alexandri III, CC, 294, 915. — Coelestini III, CCVI, 1101.

Bullæ. — Paschalis III, CLXIII, 104, 183, 421. — Calixti III, *ibid.*, 1136, 1137. — Innocentii II, CLXXXIV, 132. — Eugenii III, CLXXX, 1228, 1463. — Alexandri III, CC, 339, 338, 810. — Urbani III, CCII, 1469.

Monasteria. — De Belloloco (Beaulieu), CLXII, 269. — Bonnavallis (Bonneval), CLXII, 250; CLXXXIX, 1507; CC, 353. — Columbensis (Colombes), CLXII, 168. — Eleemosynensis (l'Aumône), CLXXXIX, 316. — S. Joannis in Valleia (S. Jean-en-Vallée), CLXII, 285; CLXIII, 104; CLXXX, 1462. — S. Mauricii Carnot., CXXXVIII, 1228. — S. Mariæ Josephat, CLXIII, 1136. — S. Martini de Valle (S. Martin du Val), *ibid.*, 421. — S. Petri Carnot., CLV, 825; CLXII, 287; CC, 394, 353, 369; CCXIV, 461; CCXVII, 160, 224. — Tyronensis (Tyron), CLXII, 290; CLXXII, 1563; CLXXXIX, 132; CLXXX, 1228. — Vallis Cernaii (Les Vaux de Cernay), CCXIII, 541.

Viri clari. — S. Leobinus, episc. Carnot., LXXXVIII, 549. — Algeradus, episc. Carnot., *ibid.*, 1228. — S. Fulbertus, episc. Carnot., CXLI, 165. — Aralvus, episc. Carnot., CLVIII, 313. — Gaufridus, episc. Carnot., CLI, 525, 526. — Paulus, S. Petri monac., CLV, 175. — Fulcherius Carnot., *ibid.*, 825. — S. Ivo, Carnot. episc., CLI, (integre). — Gaufridus, episc. Carnot., CLXXIII, 1412, 1416. — S. Bernardus, Tyron. monast. fundator, CLXXII 1563. — Guillelmus, episc. Carnot., CLXXXVIII, 90. — Ernaldus abbas Bonnavallis, CLXXXIX 1507. — Willelmus, episc. Carnot., CXI, 1447. — Joannes Salesbur., episc. Carnot., CXCLX, 1. — Robertus, episc. Carnot., CC, 175. — Petrus Cellensis, Carnot. episc., CCI, 1177; CCII, 398. — Reginaldus, episc. Carnot., CCI, 1469. — Guillelmus Carnot. episc., CCXI, 511. — Petrus Vallis Cernaii, CCXIII, 541.

Scripta. — Vita S. Leobini, episc. Carnot., LXXXVIII, 549. — Chartularium S. Petri Carnot., CLV, 186. — Notitia de rebus fratrum S. Petri Carnot., *ibid.*, 209. — Gesta abbatum S. Petri Carnot., *ibid.*, 176, et seqq. — Notitia de S. Bernardo, monasterii Tyron. fundatore, CLXII, 1563.

XXXII. — CARPENTORACENSIS (Carpentras, évêché).

Concilia. — Carpentoracensis, LXVII, 1287; CLXXXIV, 289.

XXXIII. — CATALAUNENSIS (Châlons-sur-Marne, évêché).

Epistolæ. — Victoris II, CXI, III, 818. — Gregorii VII, CXI, VIII, 334. — Urbani II, CLI, 447. — Philippi episc. Cat., CLXII, 665. — Paschalis II, CLXIII, 57. — Innocentii II, CLXXIX, 79, 316. — S. Bernardi, CLXXXI, 163. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 264. — Joannis Saresburiensis, CXCLX, 115. — Alexandri III, CC, 168, 196, 440, 549, 624, 671, 535, 752, 757, 759, 778, 780, 792, 796, 808, 815, 838, 840, 931, 958, 964, 977, 1005, 1006, 1007, 1021. — Innocentii III, CCXIV, 976, 1144; CCXVI, 170, 267; CCXVII, 61.

Monasteria. — Altivillarensis (Hautvillers), CXXXVII, 667. — Bertinæ Curtis (Bertignicourt), CLXXX, 1268. — Theminonensis (Theminon), CLXIII, 99; CLXXXIX, 346. — Dervensis (Moustier-en-Der), LXXXVII, 1296, 1335; CXXXVIII, 1221; CIV, 1017, 1162, 1261; CXXXVII, 599; CXLVI, 1510. — S. Memmi (Saint-Meuge), CLXXXIX, 79. — Monasterium Argonna (Moustier-en-Argonne), CLXXII, 1395. — Morimontense (Moiramont), CLXXIII, 1399; CC, 752, 757, 977. — S. Petri ad Montes (Saint-Pierre-aux-Monts), CLXXIII, 1396, 1398. — Populetense (Poblet), CC, 166. — Gaugiacense (Ville-Évêque), LXXXVIII, 1212. — Trium-Fontium, CC, 624. — Virtuens (Les Vertus), CC, 777.

Viri clari. — Memmius, episc. Catalaun., LXXI, 876. — Mantio, episc. Catalaun., CXXXI, 23. — Bovo, episc. Catalaun., CXXXV, 415. — Adson, abbas Dervensis, CXXXVII, 599. — S. Bercharius, abbas Altivillarensis, *ibid.*, 667. — Rotgerus, episc. Catalaun., CXXXIX, 1349. — Philippus, episc. Catalaun., CLI, 447; CLXII, 663; CLXIII, 57. — Guillelmus de Campellis, episc. Catalaun., *ibid.*, 1037. — Gaufridus, episc. Catalaun., CLXXIII, 1394. — Bartholomæus, episc. Catalaun., CLXXXI, 1721. — Ebalus, episc. Catalaun., *ibid.*, 165. — Guido, episc. Catalaun., CXCLX, 115; CC, 195.

XXXIV. — CAVILLONENSIS (Cavillon, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 386. — Monasterium S. Petri Cavillon., CXXXVIII, 708.

XXXV. — CENOMANENSIS (le Mans, évêché).

Epistolæ. — Fulberti, CXLI, 204. — Gregorii VI, CXI, VIII, 365. — Beati Bartholomæi, CXLIX, 403. — Hildeberti, episc. Cenoman., CLIX, 84. — S. Ivois Carnot., CLXII, 34, 63, 225, 253, 279. — S. Bernardi CLXXXII, 499. — Sugerii, CLXXXVI, 1408. — Adriani IV,

CLXXXVIII, 1619. — Henrici, Remensis archiepisc., CXCVI, 1870. — Alexandri III, CC, 500, 421. — Arnulfi lexov., CCI, 48, 99. — Lucii III, *ibid.*, 1317. — Celestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 459; CCXV, 494, 740, 796, 797; CCXVII, 109, 172.

Diplomata. — Dagoberti I regis, LXXX, 561. — Chiderici regis, LXXXVII, 1293, 1295. — Theoderici regis, *ibid.*, 1320, 1323, 1336. — Clodowæi III regis, LXXXVIII, 1085. — Childeberti III regis, *ibid.*, 1150. — Pippini regis, XCVII, 1521. — Caroli Magni, *ibid.*, 930. — Ludovici I, regis, CIV, 983, 986, 1146, 1217, 1218, 1219, 1253, 1256, 1257, 1278, 1293, 1294, 1295, 1297, 1298. — Venerabilis Hildeberti, episc. Cenoman., CLXXI, 315, 317, 318, 320, 321.

Monasteria. — S. Carilei Antsolensis (Saint-Calais), LXXX, 561, 571; LXXXVII, 1320; LXXXVIII, 1083, 1111, 1133, 1150; XCVII, 1521, 930; CIV, 986, 1146, 1278, 1290; CXIX, 843, 863 et seqq. — Ebronense (N.-D. d'Ebron), CLXXI, 245. — Loulelense (Lonlay), CCII, 1520. — S. Mariæ Cenoman., LXXXVIII, 1228, 1240, 1323. — Perseuense (Perseigne), CCXI, 579. — S. Petri Culturae (Saint-Pierre de Couture), CXLVIII, 1427; CCXV, 740. — S. Victoris Cenoman., CLXXI, 321. — S. Vincentii Cenoman., CIV, 1217, 1218, 1219; CLXXI, 317, 318, 320; CCXV, 494.

Viri clari. — Victorinus, episc. Cenoman., LXXI, 869. — S. Domnolus, episc. Cenoman., LXXII, 629. — S. Berthichramnus, episc. Cenoman., LXXX, 583. — S. Hadoinus, episc. Cenoman., *ibid.*, 565. — Angilbertus, episc. Cenoman., LXXXVIII, 12. — Aldricus, episc. Cenoman., CXV, 29. — Luitprandus, episc. Cenoman., CXXXVI, 761. — S. Scholastica, virgo, CXXIII, 502. — Robertus, episc. Cenoman., CXIV, 1215. — S. Julianus, episc. Cenoman., CXXXVII, 781. — Avesgaudus, episc. Cenoman., CXI, 204. — Avesgotus, abbas S. Petri Culturae, CXLIII, 1427. — Ernaldus, episc. Cenoman., *ibid.*, 563. — Hoellus, episc. Cenoman., CLXII, 51. — Adelbertus, episc. Cenoman., *ibid.*, 279. — Hildebertus, episc. Cenoman., CLXXI, 245. — Guillelmus, episc. Cenoman., CLXXXVIII, 1619. — Rogerus, comes Cenoman., *ibid.*, 574. — Adamus, Perseuensis abbas, CCXI, 579. — Amelius, episc. Cenoman., CCXVII, 109.

Scripta. — Narratio de conversione cujusdam monachi Cenoman., CXXIX, 1263. — Narratio de vita S. Juliani, episc. Cenoman., CXXXVII, 781. — Historia Cenoman. episcopatus, CLXXXVIII, 346. — Notitia de Helia comite Cenoman., *ibid.*, 729, 755. — Bellum Cenoman. contra Normannos, *ibid.*, 537. — Historia monasterii Loulelensis, CCII, 1520.

XXXVI. — CLAROMONTANA (Clermont, évêché).

Epistolæ. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1628. — Urbani II, CLI, 592. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 248. — Celestini II, CLXXXIX, 766. — Eugenii III, CLXXX, 1469. — Alexandri III, CC, 167, 238, 380. — Clementis III, CCIV, 1496. — Celestini III, CCVI, 1061. — Stephani Tornac., CCXI, 312, 313. — Innocentii III, CCXV, 222, 402, 902, 905, 1181; CCXVI, 873, 968.

Privilegia. — Urbani II, CLI, 592. — Lucii III, CCI, 1244, 1262. — Clementis III, CCIV, 1355.

Bullæ. — Joannis X, CXXXII, 809. — S. Leonis IX, CXLI, 686. — Paschalis II, CLXIII, 202, 343.

Concilia. — Claromontana plurima, LXXXIV, 291. — Claromontanum sub Urbano II, CLVII, 508; CLXII, 715; CLXXXVIII, 649.

Monasteria. — Roschetense (Bouchet-Vauluisant), CCVI, 934. — Casæ-Dei (Saint-Robert-la-Chaise-Dieu), CXLI, 686; CLXIII, 202; CLXXI, 1505; CLXXX, 1102; CCI, 1214; CCXV, 373. — Ebroïense (Notre-Dame d'Ebreuil), CLXIII, 715. — S. Gilberti Novemfontium (Neuffonts), CCIV, 1353. — S. Iliidii (Sainte-Allyre), CC, 380. — S. Launomari de Magenciaco (Saint-Lomer de Mainiac), CXXXII, 809; XCVII, 431. — Maguilocense (Mantieu), CIV, 1080. — Mauzac, XCVII, 431. — Menetense (Menet), *ibid.*, CCXVI, 985. — S. Porciani (Saint-Pourcain), CCXV, 902. — Silviniacense (Souvigny), CLXXX, 1515; CCI, 1262.

Viri clari. — Sidonius Apollinaris, episc. Clarom., LVII, 443. — Stremonius primus, episc. Clarom., LXXI, 175, 863. — S. Julianus mart., *ibid.*, 801. — S. Gallus, episc. Clarom., LXXXVII, 211. — Bernowinus, episc. Clarom., CV, 443. — Stephanus, episc. Clarom., CXXXIX, 1628. — Dura dus, episc. Clarom., CL, 1489. — Willelmus, episc. Clarom., CLXXI, 243. — S. Robertus, abbas Casæ Dei, *ibid.*, 1505. — Gilbertus, episc. Clarom., CCIV, 1496. — Pontius, episc. Clarom., 206, 17.

Scripta. — Varia documenta de Ecclesia Claromont., LXXI, 852 et seqq. — Notitia de S. Roberto, abbate

Casæ Dei, CLXXI, 1505. — Narratio reconcilii Claromontani, CLXXXVIII, 96. — Passio S. Salvii martyris Claromontani, CCIII, 1311.

XXXVII. — CONSTANTIENSIS (Coutances, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 126. — Alexandri III, C, 539. — Urbani III, CCII, 1451, 1512. — Henrici, regis Angliæ, CCVII, 1165. — Innocentii III, CCXIV, 181; CCXV, 561; CCXVI, 620.

Monasteria. — De Blanca Landa (Blanche-Lande), CCVII, 1165. — S. Landis (Saint-Lô), CLXXIX, 126. — S. Salvatoris Constantiensis, CCII, 1319. — S. Severi Constantiensis, *ibid.*, 1318. — S. Trinitatis Exaquii (Ey-sey), *ibid.*, 1312, 1451. — De Voto (N.-D. du Vœu), *ibid.*, 1512.

Scripta. — Notitia de variis monasteriis diocesis Constantiensis, CCII, 1318 et 1319. — Epitaphium Algari, episc. Constantiensis, CCI, 200.

XXXVIII. — S. DEODATI (Saint-Dié, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 182, 197. — Innocentii II, CLXXIX, 255. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Innocentii III, CCXIV, 1035.

Privilegia. — Calixti III, CLXII, 1284. — Innocentii II, CLXXIX, 425, 522, 524. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1508. — Lucii III, CCI, 1098, 1359, 1360, 1368.

Bullæ. — S. Leonis IX, CXLI, 652. — Paschalis II, CLXIII, 206. — Eugenio III, CLXXX, 1274.

Monasteria. — Calmosiense (N.-D. de Chamozey), CLXIII, 456. — S. Deodati in Vosago (Saint-Dié en Vosges), LXXXVIII, 1191; CXLI, 652; CLXXXVIII, 1021. — Castellense (Châtellet), CLXXIX, 427. — Masionasterii (Masmünster), CIV, 1126. — Medianum monasterium (Moyen Montier), CII, 587; CLXXIX, 522. — Romariense (Rémyremont), CLXIII, 182, 197, 206; CLXXXVIII, 1508; CCXIV, 1035. — Senonense (Sénone en Vosges), LXXXIV, 1287; CIV, 111. — Spinalense (Spinal), CII, 1359, 1360, 1368. — Stivagii (Estival), CLXXIX, 524, 1274; CCI, 1098.

Viri clari. — Valcandus, Mediani monasterii monachus, CLI, 285. — S. Deodatus, *ibid.*, 605. — S. Hildulfus, Mediani monasterii fundator, *ibid.*, 587. — Baldricus, episc. S. Deodati, CLXVI, 1049.

XXXIX. — DIENSIS (Dîe, évêché)

Epistolæ. — Gregorii XII, CXLVIII, 594, 476, 497, 512, 516, 610, 695, 744.

Vir clarus. — Ilugo, episc. et card., CXLVIII, 744.

XI. — DIVIONENSIS (Dijon, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 117, 121, 125, 177. — Alexandri III, CC, 152. — Innocentii III, CCXVI, 571, 525.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 459. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1062. — Adriani IV, *ibid.*, 1456. — Celestini III, CCVI, 9-9.

Monasteria. — Flaviniacense (Flavigny), XCVII, 548, 425; CIV, 10, 599; CLXXXVIII, 1062; CC, 152.

Concilium. — Divionense, CLVII, 507.

Vir clarus. — Hilarius, senator Divionensis, LXXI, 860.

Scriptum. — Obsidio urbis Divionensis, CLXII, 858.

XII. — DOLENSIS (Dol, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLI, 618. — Stephani, cardinalis, *ibid.*, 1411. — Gregorii VII, CXLVIII, 453, 535, 560. — Urbani II, CLI, 113, 114, 122, 359, 383. — S. Ivonis Carnot, CLXII, 180. — Calixti III, CLXIII, 1249. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 259. — Innocentii II, CLXXIX, 105, 876, 210. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1033. — Adriani IV, *ibid.*, 1422, 1459, 1515, 1607. — Stephani Tornacensis, CCXI, 395, 421. — Innocentii III, CCXIV, 625, et *seqq.*; CCXV, 575, 591.

XIII. — EBRODUNENSIS (Embrun, archevêché).

Epistolæ. — Victoris II, CXLIII, 834. — Urbani II, CLI, 445. — Petri Venerabilis, CLXXIX, 80. — Innocentii III, CCXIV, 225, 380, 504, 566; CCXV, 252, 566, 1334; CCXVI, 457, 502.

Vir clarus. — Marcellinus episc. Ebrod., LXXI, 878.

Monasterium. — Boscaudonense (Boscaudon), CCXIV, 504; CCXV, 566.

XIV. — EBROICENSIS (Evreux, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLVIII, et CLIX, passim. — S. Ivonis Carnot, CLXII, 187, 227, 249. — Paschalis II, CLXIII, 90, 361. — Innocentii II, CLXXIX, 258, 633. — Eugenio III, CLXXX, 1036. — Alexandri III, CC, 1409, 1411. — Innocentii III, CCXIV, 181, 621, 645; CCXV, 46, 251, 269.

Privilegia. — Alexandri III, CC, 618. — Celestini III, CCVI, 1120.

Bullæ. — Alexandri III, CC, 618.

Monasteria. — Becense (Le Bec), CL, 9, 691, 1451; CLVIII, CLIX; CLXIII, 90; CLXXIX, 258, 633; CLXXX, 1129, 1225; CLXXXI, 1709; CC, 618; CCII, 1509; CCVI, 1120; CCXV, 46. — Bernacense (Bernay), CCI, 32; *ibid.*, 1514. — Conchense (Saint-Pierre de Châtillon), CLXIII, 564; CLXXX, 1601; CCII, 1516. — Gristanense (Grestain), CCI, 81. — De Ibreio (Ivry-a-Chaussée), CCII, 1520. — S. Leuffredi (S. Leuffroy), XCVII, 425; CCII, 1516; CCXIV, 621, 645. — Lirensis (Lire), CCVI, 969. — S. Salvatoris Ebroic., CLXXX, 1572; CCII, 1518. — S. Taurini (Saint-Taurin), *ibid.*, 1515.

Viri clari. — Lanfrancus, Becens. monac., CL, 9. — Rogerius, monac. Becens., *ibid.*, 1451. — Gilbertus, episc. Ebroic., CLXII, 157. — Audouenus, episc. Ebroic., *ibid.*, 227. — Rotradus, episc. Ebroic., CLXXX, 1036. — Audinus, episc. Ebroic., CLXXXVIII, 975. — Ægidius, episc. Ebroic., CC, 1409, 1411.

Scripta. — Statuta synodi æstivalis diocesis Ebroic., CXVII, 340. — Chronicon Becensis ecclesie, CL, 69 et *seqq.* — Gesta septem abbatum Becens., CLXXXI, 1709. — Bellum inter Ebroicenses et Conchenses, CLXXXVIII, 597. — Notitia de civitate Ebroicensi, CLXXXVIII, 586. — Notitia de monasteriis diocesis Ebroic., CCII, 1515, 1516, 1518, 1520.

XIV. — ELORENSIS (Oloron, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 531. — Innocentii III, CCXV, 500.

XV. — ENGOLISMENSIS (Angoulême, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 433, 443. — Paschalis II, CLXIII, 426. — Calixti III, CLXIII, 186. — Innocentii II, CLXXIX, 698, 699. — Eugenio III, CLXXX, 1095. — S. Bernardi, CLXXXII, 370, 361. — Innocentii III, CCXIV, 143, 208, 209, 541, 440, 1138, 1162; CCXV, 206, 276, 1180; CCXVI, 64, 832, 860.

Monasteria. — Aureæ Vallis (Airvan), CCXIV, 440. — De Borneto (de Bournet), CCXIV, 1162. — S. Cibardi Engolismensis, CXLI, 10. — De Corona, CCXIV, 1162. — Cuxanense (Cussac), CXXXIX, 504. — CXLI, 1441, 1445. — S. Eparchii (Saint-Eparçè), XIV, 209, 541. — Gratiani Dei (La Grâce-de-Dieu), CCXVI, 518. — S. Trinitatis de Maloleone (Mauléon), *ibid.*, 64.

Viri clari. — Ademarus, monac. S. Cibardi, CXLI, 10. — Rocho, episc. Engolism., CXLI, 115. — Garcias, monac. Cuxan, CXLI, 1441. — Ademarus, episc. Engolism., CLI, 443. — Gerardus, episc. Engolism., CLXXII, 1511.

XVI. — S. FLORI (Saint-Flour, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Aurillac., CXXXIX, 205. — Alexandri III, CC, 723. — Innocentii III, CCXVII, 20.

Monasteria. — Basillense (Blesle), CC, 723. — Aurillacense (Aurillac), CXXXIX, 85; CCXVIII, 20.

Viri clari. — S. Geraldus, comes Auriliacensis, CXXXIII, 659. — Gerbertus Aurillac., CXXXIX, 85.

XVII. — FOROJULIENSIS (Fréjus, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 1011. — Gregorii II, LXXXIX, 526. — Benedicti VII, CXXXVII, 355. — Calixti III, CLXIII, 1261. — Honorii II, CLXVI, 1245. — Eugenio III, CLXXX, 1085. — Innocentii III, CCXIV, 574.

Monasteria. — S. Maris de Correno (Correns), CXLI, 1394. — S. Maris Forojuliensis, CIV, 1190. — S. Radlivi Forojuliensis, CXXXVII, 535.

Concilium. — Forojuliense, sub S. Paulino, ICIX, 283.

XVIII. — GRASSENSIS (Grasse, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1126. — Clementis III, CCIV, 1568. — Innocentii III, CCXIV, 229; CCXVI, 224, 226.

Monasteria. — Arlocense (Arluc), CXXXVII, 532. — Aureavallis (Vallaurie), XCVIII, 812, 815, 816. — Lerinense (Lérins), L, 440; LXXVII, 1126; CCXIV, 953; CLXIII, 1261; CLXVI, 1245; CCXIV, 229; CCXVI, 224, 226.

Viri clari. — S. Vincentius Lerinensis, L, 440. — S. Aigulfus, abbas Lerinensis et martyr, CXXIV, 935.

XIX. — GRATIANOPOLITANA (Grenoble, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 390. — Paschalis II, CLXIII, 257. — Innocentii II, CLXXIX, 256. — Guigonis carthusiæ abbas, *ibid.*, 688. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 105, 371, 457, 458, 478. — Alexandri III, CC, 1080. — Clementis III, CCIV, 1538. — Innocentii III, CCXVI, 469.

Privilegia. — Urbani II, CLI, 320. — Lucii III, CCI,

1506, 1551. — Clementis III, CCIV, 1462, 1463, 1464. — Celestini III, CCVI, 952, 953, 957.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 494. — Alexandri III, CC, 1124. — Lucii III, CCI, 1359.

Monasteria. — Carthusia Major (la Grande-Chartreuse, CLII, CLIII; CLI, 504; CLIII, 881; CLXVI, 1571; CLXXXIX, 256, 658; CLXXXIX, 105, 371, 457, 458, 470; CC, 1080, 1128; CCI, 1506, 1531; CCI, 1511, 1476; CCIV, 1538, 1462, 1463, 1464; CCVI, 952, 954, 957; CCXVI, 469.

Viri clari. — Dominus, episc. Gratian., — XXI, 448. — Gennadius, episc., LVIII, 1115. — Adalfus, episc. Gratian., CXXXVIII, 526. — Isarnus, episc. Gratian., CLI, 751. — S. Bruno, carthusiæ fundator, CLII, et CLIII (Integre). — Guigo abbas Carthusiæ Majoris, *ibid.*, 581; CLXXXIV, 288. — S. Hugo, episc. Gratian., CLIII, 759; CLXVI, 1564. — Joannes, episc. Gratian., CCI, 1359.

Scripta. — Notitia de lite inter Gratianopolit. et Viennens. ecclesias, CLI, 128. — Forma excommunicationis ecclesiæ Gratianopolit., *ibid.*, 751. — Recensio episcoporum Gratianopolit., *ibid.*, 755. — Vita S. Hugonis, episc. Gratianopolit., CLIII, 759. — Statuta antiqua ordinis Carthusiensis, *ibid.*, 1225. — Chartularium ecclesiæ Gratianopolit., CLXVI, 1565. — Notitia de origine Carthusiensium, CCI, 1511.

L. — LAUDUNENSIS (Laon, évêché).

Epistolæ. — Sylvestri II, CXXXIX, 277. — Gerardi CXLI, 1517. — Honorii II, CLXVI, 1249. — Eugenii III, CLXXX, 1055. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1583, 1584, 1582, 1672. — Henrici Remensis archiepisc. CXCVI, 1572. — Alexandri III, CC, 497 et passim. — Innocentii III, CCXIV, 172, 173, 297, 587, 828; CCXV, 381, 944, 945; CCXVI, 198, 429, 858; CCXVII, 10, 51, 140.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 88, 549, 774, 882. — Eugenii III, CLXXX, 1284, 1206, 1210. — S. Bernardi, CLXXXII, 476. — Sugerii, CLXXXVI, 1417. — Alexandri III, CC, 548, 985. — Lucii III, CCI, 1258. — Urbani III, CCI, 1488, 1521, 1522.

Monasteria. — Fusniacense (Fusigny), CLXXX, 1204; CC, 538. — S. Joannis Laudun., CLVI, 1225. — S. Martini Laudun., CLXXXIX, 88, 549; CLXXX, 210; CC, 531. — Novigentense (Nogent), CC, 985. — Præmonstratense (Prémontré), CLX, 563; CLXVI, 1519; CLXX, 1355, 1359; CLXXXIX, 350, 359, 778, 781, 880; CLXXXVIII, 1573, 1575, 1582; CXCIII, 1; CC, 614, 620, 670, 823, 1105; CCI, 1886, 1488, 1522; CCIV, 1526, 1535, 1583; CCVI, 986; CCXIV, 172, 173, 297, 828; CCXVII, 54. — Ribodimontense (Ribemont), CLXIII, 1559; CCXVII, 10. — Thenolense (Thenailles), CLXXXIV, 774; CLXXX, 1296. — S. Vincentii Laudun., CXXXIII, 951; CCXVII, 140.

Viri clari. — Hincmarus, episc. Laudun., CCXIV, 967. — Roricus, episc. Laudun., CXXXIII, 951. — Rodulfus, episc. Laudun., CXXXV, 469. — Adalbero, episc. Laudun., CXXXIX, 175; CXLI, 767. — Azelinus, Laudun., CXXXIX, 277. — Venerab. Guibertus, abbas Novigenti, CLVII, 9. — S. Salaberga, abbatissa S. Joannis, CLVI, 1225. — Anselmus scholasticus, canonicus Laudun., CXLI, 1169. — Hugo de Ribodimonte, CLXIII, 851. — Vivianus, Præmonstrat., CLXVI, 1519. — S. Norbertus, Præmonstrat. fundator, CLXXX, 37; CLXX, 1235. — S. Mariæ Laudun., CLXXX, 57. — Bartholomæus, episc. Laudun., *ibid.*, 57. — Gualterus, episc. Laudun., CLXXXVIII, 1584. — Adamus Præmonstrat., CXCIII, 1.

Scripta. — Notitia de S. Salaberga, abbatissa, CLVI, 1225. — Auctarium Laudun., CLX, 359. — Auctarium Præmonstrat., CLX, 563. — Narratio miraculorum S. Mariæ Laudun., CLXXX, 57. — De gestis Bartholomæi, episc. Laudun., CLXXX, 57. — Notitia de canonicis ordinis Præmonstrat., CXCIII, 440.

L.I. — LEMOVICENSIS (Limoges, évêché).

Epistolæ. — Amblardi Solemniacensis, CXXXVIII, 187. — Joannis XIX, CXLI, 1149. — Jordani, episc. Lemov., *ibid.*, 1158; CXLI, 1542, 1551. — Eugenii III, CLXXX, 1093, 1242. — S. Bernardi, CLXXXII, 531. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 381, 414. — Wihaldi Leodiensis, *ibid.*, 1265, 1268. — Petri Cellensis, CCI, 480, 601, 602, 653. — Urbani III, CCI, 1416. — Clementis III, CCIV, 1575, 1576, 1446. — Stephani Tornac., CCXI, 370, 417, 419. — Innocentii III, CCXIV, 266, 297, 341, 496, 943, 916, 1036; CCXV, 99, 101, 102, 421, 922, 1102, 1140, 1184; CCXVI, 569, 571, 504, 505; CCXVII, 216.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 502. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1615. — Clementis III, CCIV, 1576.

Monasteria. — S. Augustini Lemovicens., CLXXXVIII, 1615; CLXXXIX, 391, 414. — Buliensis (Le Beuil), CLXV, 928. — Grandmontense (Grammont), CCI, 480, 601, 602, 635, 1416; CCIV, 1005, 1163, 1177, 1181, 1576,

1426; CCXI, 370, 417, 419; CCIV, 496, 943, 916, 216. — S. Mariæ Lemovicens., XCVII, 450. — Nobiliacense (Noblet), CLXIII, 502. — Salonnense (Salon), XCVII, 958. — Sterpense (Saint-Pierre d'Esterp), CLXXI, 1563. — S. Stephani Lemovicens., CIV, 1061, 1062. — Solemniacense (Solognac), CXXXVIII, 187; CLXXXIX, 1267, 1268. — Tutelense (Tulle), CLXIII, 17; CLXXXVIII, 1569; CCXV, 1184.

Viri clari. — Ruricius Senior, episc. Lemovicens., LVIII, 67. — Felix, episc. Lemovicens., LXXXVII, 215. — S. Martialis, episc. Lemovicens., CXII, 87, 1149, 1158. — Junianus reclusus, et Pelagia, LXXI, 905. S. Basolus, CXXXVII, 645. — Jordannus, episc. Lemovicens., CXLI, 1547. — Gumbaldus, episc. Lemovicens., CLI, 190. — S. Sacerdos, episc. Lemovicens., CLXII, 975. — Gualterius, abbas Herpensis, CLXXI, 1563. — S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1005. — Stephanus de Licario, *ibid.*, 1165. — Petrus Bernardi, *ibid.*, 1165. — Guillelmus de Trahinaco, *ibid.*, 1177. — Gerardus Itheri, *ibid.*, 1177. — B. Hugo de Lacerta, *ibid.*, 1181.

Concilia. — Lemovicensia, CXLI, 111, 115; CXII, 1553.

Scripta. — Commemoratio abbatum Lemovicens., CXLI, 79. — Fragmentum sermonis in concilio Lemovicensi habiti, *ibid.*, 111. — Acta concilii Lemovicens., II, CXLI, 1553. — Vita Gualterii, abbatis, CLXXXI, 1565. — Vita S. Sacerdotis, episc. Lemovicens., CLXII, 975. — Notitia de S. Martiali Lemovicens., CLXXXVIII, 185. — Dicta et facta S. Stephani de Mureto, CCIV, 1165. — Vita B. Hugonis de Lacerta, *ibid.*, 1181. — Itinerarium fratrum Grandmontens., *ibid.*, 1221.

LII. — LEXOVJENSIS (Lisieux, évêché).

Epistolæ. — Joannis Fiscannens., CXLVII, 464. — S. Anselmi, CLIX, 215. — S. Bernardi, CLXXX, 253. — Arnulfi, episc. Lexoviensis, CLXXXVI, 452; CXC, 1474. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 645. — Hugonis, archiepisc., Rothomag., CXXII, 1247. — Achardi Parisiensis, CXCVI, 1582. — Joannis Saresbur., CXCIX, 204, 226, 299, 302; CCI, 121, 143. — Alexandri III, CC, 88, 580. — Petri Blesensis, CCVII, 128, 285. — Stephani Tornac., CCXI, 491. — Innocentii III, CCXIV, 180, 181, 196, 205, 206, 261, 1155; CCXV, 564.

Monasteria. — S. Barbaræ (Sainte-Barbe), CCI, 25. — Cormeliense (Cormelles), CC, 580. — Gresnetense (Gresnais), CCI, 1514. — S. Ebrulfi Uicensis (S. Evroul d'Auche), CLXXXVIII, passim; CLIX, 215; CCI, 105; CCI, 1515. — S. Petri Lexoviensis, CCI, 1517. — Pratellense (Saint-Pierre de Préaux), CLXVI, 1357.

Viri clari. — Freulfus, episc. Lexov., CVI, 917. — Richardus, abbas Pratellens., CLXVI, 1357. — Hildebertus, episc. Lexov., CLXXXVIII, 649. — Joannes, episc. Lexov., *ibid.*, 921. — Arnulfus, episc. Lexov., CXC, 1474; CXCI, 1247; CC, 88; CCI, 9. — Radulfus, episc. Lexov., CCVII, 285.

Scripta. — Narratio cujusdam controversiæ inter monachos et episcopos Lexov., CLXXXVIII, 741. — Vita S. Ebrulfi, *ibid.*, 467. — Miserabilis eventus Lexov. factus, *ibid.*, 577. — Notitia de monasterio S. Petri Lexov., CCI, 1517. — Alia notitia de monasterio Gresnetensi, *ibid.*, 1518. — Varia documenta de diocesi Lexov., CLXXXVIII, 607, 612.

LIII. — LINGONENSIS (Langres, évêché).

Epistolæ. — Gerberti, CXXXIX, 249. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1029, 1379. — Hugonis, archiepisc. Lugdun., CLVII, 525. — S. Ivonis Carnotensis, CLXII, 528. — Paschalis II, CLXIII, 589. — Calixti III, CLXIII, 120, 1146. — Innocentii II, CLXXXIX, 70, 114, 118, 654. — Eugenii III, CLXXX, 1505, 1504. — S. Bernardi, CLXXXII, 89, 166, 202, 522. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1425, 1544. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 112, 159, 144 et seqq. — Alexandri III, CC, 256, 535, 571. — Lucii III, CCI, 1161. — Petri Cellensis, CCI, 479, 582, 599. — Celestini III, CCVI, 1206. — Innocentii III, CCXIV, 119, 125, 165, 189, 235, 464; CCXV, 269, 530, 531, 850, 869, 976, 982, 1053, 1098, 1097, 1098, 1505, 1506, 1565, 1433; CCXVI, 401, 405, 407, 539, 550, 558, 630, 732, 866; CCXVII, 58, 152.

Privilegia. — Joannis XVII, CXXXIX, 1455. — Brunonis, episc. Lingon., *ibid.*, 1559. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1580. — Hugonis et Roberti, regum Galliar., CXLI, 945. — S. Leonis, CXLI, 788. — Pibonis, Tullensis episc., CLVII, 438. — Gregorii VII, CXLVIII, 685. — Odonis Rujocensis, CLV, 475. — Calixti III, CLXIII, 1350, 1355. — Stephani, episc. August., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXXIX, 126, 553, 591. — Eugenii III, CLXXX, 1050, 1062, 1176, 1199, 1245. — Alexandri III, CC, 516, 661, 731. — Urbani III, CCI, 1494.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 181. — Innocentii II, CLXXIX, 862.

Monasteria. — A'bas Ripæ (Anherive), CXXIX, 565. — S. Benigni Divionensis, LXXXVIII, 1259; CXXXVII, 750; CXLI, 1155; 1157; CXLVIII, 685; CLVII, 426; CLXII, 1509; CLXXIX, 121; CCVII, 989; CXXIV, 210. — Besuense (la Fontaine-de-Bèze), LXXXVII, 1524; CIV, 1186; CXXXIX, 1539; CXLI, 788; *ibid.*, 142; CXIV, 189. — Claravallensis (Clairvaux), CLXX-X, 126; CLXXX, 1124; CLXXXVIII, 1657, 1675; CLXXXIX, 112, 159, 445, 444, 446, 448, 451; CXCIV, 1645; CXCVI, 1609, 1626, 1636, 1639, 1645; CCI, 1591; CCXIV, 119. — Fossenovæ (Fosseneuve), CXXV, 976, 982, 1055, 1506, 1565, 1435; CCXVI, 401. — S. Joannis Reomensis (Moustier-Saint-Jean), LXXXVII, 1085; CVI, 1251; CXXXVII, 728; CC, 516. — S. Leodegarii de Campellis (Saint Léger de Campelle), CXLI, 943. — S. Mariæ de Castillone (Châtillon), CLXXIX, 630, 862; CLXXX, 1050. — Molismense (Molismes), CLVII, 425, 525, 1255, 1274; CLXIII, 1146; CLXXX, 1062; CCII, 439, 582, 599; CCXV, 269, 530. — Morimondense (Morimond), CLXXXII, 89; CLXXXVIII, 1644; CC, 256, 734; CCII, 1494. — Pultariense (Pouthières), CXXVI, 879 et *seqq.*; CLXXXII, 202; CCXV, 850. — Septem-Fontium (Saint-Nicolas des Sept-Fonts), CLXXIX, 391; CLXXX, 1176. — S. Sequani, CXVII, 426. — S. Stephani Divionensis, CLXXIX, 115, 125, 177, 459, CLXXXVIII, 1062; CC, 902. — Cartense (Le Cart), CLXXX, 1199. — Tulleiense (Tulley), CCXIV, 253. — Vallis Caulium (Val-des-Choux), CCXV, 551.

Viri clari. — Pappulus, episc. Lingon., LXXI, 522. — Tetricus, episc. Lingon., *ibid.*, 907. S. Warnacharius, presbyter Lingon., LXXX, 185. S. Joannes, abbas Reomensis, LXXXVII, 1085. — Betton, episc. Lingon., CIV, 987. — Albericus, episc. Lingon., *ibid.*, 1249. — Aurelianus, Reomensis monach., *ibid.*, 1521. — SS. Speusippus, Eleusippus, et Meleusippus, CXXIII, 216. — Isaac, episc. Lingon., CXXIV, 1071; CXXIII, 1075. — S. Maiolus, CXXXVII, 728. — Bruno, episc. Lingon., CXXXIX, 249, 1531. — S. Guillelmus, abbas S. Benigni, CXLI, 855; CXLI, 697. — S. Robertus, primus abbas Molism., CLVII, 1255. — Gregorius, episc. Lingon., CLXII, 758. — Eronus, Isaac, Varnerius, Bruno episcopi Lingon., *ibid.*, 785, 801, 505, 811, 815. — Guillelmus, episc. Lingon., CLXXIX, 114. — S. Bernardus, abbas Claravall., CLXXXII, CLXXXIII, CLXXXIV, CLXXXV (integre). — Godefridus, episc. Lingon., CLXXXVIII, 1425. — Odo, abbas Morimond., *ibid.*, 1644. — Fastredus, abbas Claravall., *ibid.*, 1657. — Gaufridus, abbas Claravall., *ibid.*, 1675. — Acherus et Petrus, monach. Claravall., CXCIV, 1685. — Nicolaus Claravall., CXCVI, 1589. — Gualterus, episc. Lingon., CC, 375. — Manasses, episc. Lingon., CCI, 1161. — Petrus, abbas Claravall., CCI, 1591. — Henricus de Castro Marciaco, monach. Claravall., CCIV, 211. — Garnerius, episc. Lingon., CCV, 555. — Alanus, monach. Claravall. (integre.)

Scripta. — Liber de miraculis S. Joannis Reomensis, LXXXVI, 1082. — Cœnobii Morimundensis fundatio, CLVII, 1274. — Chronicon Besuense, CLXII, 752. — Vita S. Bernardi Claravall., (CLXXXIX (integre)).

LIV. — LUGDUNENSIS (Lyon, archiévêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 518, 549, 575, 538, 650. — Urbani II, CLI, 589, 545. — S. Anselmi, CLIX, 55. — Ivonis Carnotensis, CLXII, 165, 238. — Joannis, archiepisc. Lugdun., *ibid.*, 245. — Honorii II, CLXVI, 1259. — Innocentii II, CLXXIX, 115. — Eugenii III, CLXXX, 1201, 1518. — S. Bernardi, CLXXXII, 124, 532. — Sugerii, CLXXXVI, 1411. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1571, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 182, 229. — Alani Cantuar., CXC, 1485. — Alexandri III, CC, 980, 1022, 1036. — Clementis, III, CCIV, 1493. — Cœlestini III, CCVI, 916. — Innocentii III, CCIV, 121, 165, 190, 191, 285, 1052, 1090, 1118; CCXV, 215, 1299; CCXVI, 146, 627, 1205, 1243.

Privilegia. — Gregorii VIII, CCII, 1548. — Cœlestini III, CCVI, 895.

Decreta. — S. Annemundi, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 475; LXXXVIII, 1161. — (Childeric regis, LXXXVII, 290. — Philippi regis, XCVI, 1521. — Ludovici I, regis, CIV, 1026. — Urbani II, CLI, 478. — Paschalis II, CLXIII, 205, 1195. — Lucii III, *ibid.*, 1165, 1254.

Monasteria. — Ambroniacense (Ambronnay), CLXXXIX, 485, 1062. — Athanacense (Aisnay), CCXIV, 190. — S. Augustini (Saint-Claude), XCVII, 425. — Balneense (Saint-Romans), CCXIV, 165. — S. Barbaræ (Ile Saint-Barbe), CIV, 1028; CCV, 837. — Bellæ-Villæ (Belleville), CCXIV, 165; CCXVI, 1203. — Cassaniense (La Chassaigne), CCXV,

1299. — De Jugo-Dei (Le Jong-de-Dien), CCIX, 191. — Nantusense (Nantua), LXXXVII, 290; XCVI, 1429; CLI, 265. — S. Petri Lugdun., LXXXVII, 475; LXXXVIII, 1164. — S. Ragniberti Jurensis (Saint-Rambert de Joux), CCVI, 895. — Savigniacense (Savigny), XCVII, 428; CCII, 1548.

Viri clari. — S. Irenæus, episc. Lugdun., III, 820. — S. Eucherius, archiepisc. Lugdun., L, 685; LVIII, 1096. — Viventolus, archiepisc. Lugdun., LXVIII, 993. — Photinus, primus episc. Lugdun., LXXI, 174. — S. Nicetius, episc. Lugdun., *ibid.*, 872. — Eucherius, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 1175, 1258. — S. Annemundus, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 475. — Leidradus, archiepisc. Lugdun., XCIX, 855. — S. Agobardus, archiepisc. Lugdun., CIV, 9. — Amulo, archiepisc. Lugdun., CXVI, 77. — Florus, diaconus Lugdun., CIX, 9. — S. Remigius, archiepisc. Lugdun., CXXI, 985. — S. Justus, archiepisc. Lugdun., CXXXIII, 545. — Hainardus, archiepisc. Lugdun., CXLI, 1535. — Bochartus, archiepisc. Lugdun., CXLI, 1147. — Gebuinus, archiepisc. Lugdun., CLVII, 1204. — Hugo, archiepisc. Lugdun., CLVII, 481. — Joannes, archiepisc. Lugdun., CLXII, 238, 245. — Umbaldus, archiepisc. Lugdun., CLXIII, 1138, 1195. — Petrus, archiepisc. Lugdun., CLXXIX, 115. — Eraclius, archiepisc. Lugdun., CLXXXVIII, 1571. — Guichardus, archiepisc. Lugdun., CXCIX, 1085. — Gaufridus S. Barbaræ, CIV, 827. — Joannes de Balmets, archiepisc. Lugdun., CCIX, 875.

Scripta. — Notitia de dissensione Lugdunensis præsulatus, CXLI, 695. — Historia translationis reliquiarum S. Maximi apud Nantusacum, CLI, 265. — Nomina pontificum Lugdunensium ab initio, CLIV, 96. — Charta Ambroniacensis, CLXXXIX, 485. — Epitaphium Raynaldi, archiepisc. Lugdun., *ibid.*, 1022. — Statuta Ecclesie Lugdun., CXCIX, 1092.

LV. — LUTEVENSIS (Lodève, évêché).

Viri clari. — Bernardus, episc. Lutevensis, CL, 1550.

LVI. — MACLOVIENSIS (Saint-Malo, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 188. — Petri Cellensis, CCI, 415, 416, 417, 418, 420. — Innocentii III, CCXV, 1049.

Monasteria. — S. Mevenni (Saint-Méel), CIV, 1042; CCXV, 1049. — De Monteforte (Montfort), *ibid.*

LVII. — MAGALONENSIS (Maguelonne, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 295. — Paschalis II, CLXIII, 44, 1209. — Calixti III, *ibid.*, 1307. — Cœlestini II, CLXXXIX, 844. — Eugenii III, CLXXX, 1555. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1554. — Alexandri III, CC, 595, 451, 455, 521, 522. — Cœlestini III, CCVI, 1160, 1161. — Innocentii III, CCXIV, 225, 467, 494; CCXV, 115, 253, 442; CCXVI, 549, 595, 782; CCXVII, 248.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 408. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1007.

Monasteria. — Atanum, XCVII, 452. — S. Petri Magalonense, CIV, 1088.

Viri clari. — Willelmus, Clusiensis monach., CX, 1447. — S. Benedictus, abbas Clusiensis, *ibid.*, 1459. — Gothofredus, episc. Magalon., CLI, 295, 451. — Galterus, episc. Magalon., CLVII, 1509. — Raymondus, episc. Magalon., CLXXIX, 844; CLXXXVIII, 1554. — Joannes, episc. Magalon., CC, 451. — Guillelmus, episc. Magalon., CCVI, 1160.

LVIII. — MASSILIENSIS (Marseille, évêché).

Epistolæ. — Zosimi, papæ, XX, 674. — S. Gregor. Magni, LXXIII, 505. — Gregorii VII, CXLVIII, 524, 612. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1546. — Innocentii III, CCXIV, 225, 657, 610; CCXVI, 445, 580, 607, 816, 952, 1225; CCXVII, 152, 148.

Privilegia. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 868. — Caroli Magni, XCVII, 978. — Ludovici I, regis, CIV, 1116. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1494. — S. Leonis, papæ, CXLI, 632. — Raimbaldi Arelatensis, *ibid.*, 1395, 1394, 1396. — Urbani II, CLI, 48. — Innocentii II, CLXXXIX, 287. — Cœlestini II, *ibid.*, 845. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1069.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 527. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1069.

Monasteria. — S. Cassiani, LXXXVII, 868. — S. Victoris Massiliensis, CXXXIX, 1494; LIII, 652, 1593, 1594, 1596; CXLVIII, 524; CLI, 48; CLXIII, 327; CLXXXIX, 287, CLXXX, 1590; CLXXXVIII, 1007; CCXIV, 225; CCXVI, 445, 580; CCXVII, 152.

Viri clari. — Leporius, episc. Massil., XXXI, 1215. — Joannes Cassianus, S. Victoris monach., XLIX, 4. — Salvianus, presb. Massil., LIII, 9. — Gennadius, episc.

Massil., LVIII, 979. — Musæus, presb. Massil., *ibid.*, 1103. — Victor, rhetor Massil., LXI, 935; LXXI, 775. — Theodorus, episc. Massil., LXXVII, 509. — Serenus, episc. Massil., *ibid.*, 1027, 1028. — Petrus, episc. Massil., CLXXXVIII, 1007, 1069.

LIX. — MATISCONESENSIS (Macon, évêché).

Epistolæ. — Joannis X, CXXXII, 812. — Alberonis, CXXXVII, 512. — Gerberti, CXXXIX, 221. — Sylvestri, papæ, *ibid.*, 285. — Joannis XIX, CXLI, 1145, 1146. — Stephani X, CXLIII, 879. — S. Petri Damiani, CXLIV, 571 et seqq. — Alexandri II, CXLVI, 1555. — Gregorii VII, CXLVIII, 296, 538, 875, 699. — Urbani II, CLI, 284, 291. — S. Ivois Carnot., CLXII, 147. — Paschalis II, CLXIII, 51, 201, 220, 235, 253, 442, 1155, 1256, 1304. — Innocentii II, CLXXXIX, 96, 110, 131, 135, 166, 178, 268, 464, 656, 698. — Eugenii III, CLXXX, 227, 1271, 1294. — S. Thomæ Cantuar., CX, 940. — Alexandri III, CC, 113, 249, 250, 1060. — Lucii II, CCI, 1132. — Petri Celsensis, CCII, 451, 589, 603. — Coelestini III, CCVI, 1253. — Innocentii III, CCXIV, 103, 165, 200, 267; CCXV, 538; CCXVII, 254, 242.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 532. — Joannis XIX, CXLI, 1135. — S. Leonis, papæ, CXLIH, 607. — Victoris II, *ibid.*, 803. — Alexandri II, CXLVI, 1295. — Urbani II, CLI, 428. — Paschalis II, CLXIII, 40, 51, 56, 260, 262, 558, 559. — Innocentii II, CLXXXIX, 127, 128, 129, 134, 155. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1037, 1042, 1426. — Urbani III, CCII, 1468, 1577, 1579, 1585. — Clementis III, CIV, 1501, 1503, 1512, 1515. — Coelestini III, CCVI, 890, 918, 1169. — Innocentii III, CCXIV, 103; CCXV, 497, 526.

Monasteria. — Cluniacense (Cluny), CCXXXII, 812, 1055, 1058, 1068, 1069, 1074; CXXXII, 1082; CXXXIII, 9, 859, 841, 845, 853, 900; CXXXVII, 553, 707, 777, 932; CXXXIX, 221, 283, 1158; CXLI, 1155, 145, 1146; CXLIH, 803, 879; CXLIV, 571; *ibid.*, 925; CXLVI, 1293; CXLVIII, 699; CXLIX, 635; *ibid.*, 695; CLI, 17, 284; CLVII, 518, 425; CLIX, 40; CLXIII, 51, 56, 201, 220, 260, 262, 338, 359, 1256; CLXVI, 835, 845; CLXIX, 96, 110, 119, 127, 128, 129, 134, 135, 166, 178, 268, 329, 464, 469, 594, 656, 696, 810, 887, 888, 903, 931, 935; CLXXX, 1237, 1274, 1294, 1037, 1042, 1426; CLXXXIX, 1020, 1055; CX, 940; CC, 113, 249, 250, 967, 969, 1060; CCI, 1132, 1157; CCII, 451, 453, 454, 589, 590, 603, 1565, 1577, 1579, 1585; CCIV, 1501, 1503, 1510, 1512, 1515; CCVI, 890, 918; CCIX, 581; (CXIV, 103; CCXV, 497, 526; CCXVII, 254, 242. — Cariloci (Charlieu), CCXIV, 200. — S. Rigaldi (Saint-Rigaud de Ligny), CALVI, 1360. — S. Petri Matisconense, CCXIV, 105.

Viri clari. — S. Odo, abbas Cluniac., CXXX, 9. — S. Maiolus, abbas Cluniac., CXXXVII, 707. — Magnoboldus, episc. Matiscon., *ibid.*, 708. — Gauslenus, episc. Matiscon., CXLI, 1146. — Rodulfus Glaber, Cluniac. monach., CXLIH, 609. — S. Odilo, abbas Cluniac., *ibid.*, 831. — Landricus, episc. Matiscon., CXLVIII, 699. — Udalricus, Cluniac. monach., CXLIX, 635. — Urbanus II, primo Cluniac. monach., CLI, 17. — S. Hugo, Cluniac. abbas, CLIX, 845. — Berardus, episc. Matiscon., CLXIII, 1153, 1504. — Pontius, abbas Cluniac., CLXVI, 835. — Petrus Venerabilis, CLXXXIX, 9. — Hugo V, abbas Cluniac., CCIX, 881. — Raynaldus, episc. Matiscon., CCVI, 1252.

Scripta. — Synodus Matisconensis, LXXI, 462. — Notitia de electione abb. t. Cluniac., CXXXVII, 707. — Commemoratio mortuorum apud Cluniac., CXXXIX, 1158. — Vita S. Odilonis abbatis, CXLVI, 1560. — Antiquæ consuetudines Cluniac., CXLIX, 635. — Statuta Cluniac., CLXXXIX, 1025. — Dispositio rei familiaris Cluniac., *ibid.*, 1047.

LX. — MELDENSIS (Meaux, évêché).

Epistolæ. — S. Ivois Carnot., CLXII, 28, 89, 257. — Honorii II, CLXVI, 1287. — Innocentii II, CLXXXIX, 595, 485. — Theobaldi, episc., CLXXXVI, 2432. — Adriani IV, (LXXXVIII, 1574. — S. Thomæ Cantuar., CX, 612. — Alexandri III, CC, 240, 241, 290, 451, 512, 553, 716, 784, 1035, 1035, 1197, 1201, 1206. — Lucii III, CCI, 1106. — Innocentii III, CCXIV, 23, 215, 504; CCXV, 154, 781, 1194, 1203, 1236, 1577, 1587, 1566, 1599, 1606, 1611; CCXVI, 45, 729; CCXVII, 85, 75, 220.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1506. — Innocentii II, CLXXXIX, 194. — Alexandri III, CC, 188.

Monasteria. — Cervinrigid. (Cerfroy), CCXIV, 215, 504; CCXV, 154. — Jotrense (Jouarre), CIV, 1502; CCXV, 1599, 1606, 1611. — S. Pharonis, CCXVI, 729. — Radolense (Reuil), CCIX, 2007. — Resbacense (Rebaix), LXXX, 537; LXXXVII, 1154; CLXXXIX, 194, CCXV, 1205, 1611.

Viri clari. — S. Faro, episc. Meldens., LXXXVII, 1151.

— Hildegarius, episc. Meldens., CXXXVIII, 663. — Walterius, episc. Meldens., CXLVII, 1212. — Fulcoius, Meldens. subdiac., CL, 1531. — Walterius, episc. Meldens., CLXII, 28. — Burchardus, episc. Meldens., CLXVI, 1287. — Manasses, episc. Meldens., CLXXXIX, 393. — Theobaldus, episc. Meldens., CLXXXVI, 1435. — Stephanus, episc. Meldens., CX, 613-CC, 188. — Simon, episc. Meldens., *ibid.*, 1197, 1201, 1296. — Thomas, monach. de Radolio, CCIX, 1007.

LXI. — METENSIS (Metz, évêché).

Epistolæ. — Joannis Fiscampensis, CXI.VIII, 465. — Gregorii VII, CXI.VIII, 552, 553, 475, 514, 594. — Bernaldi, presbyteri, *ibid.*, 1235. — Herimanni, episc., CL, 1185. — Eugenii III, CLXXX, 1525, 1525. — S. Bernardi, CLXXXII, 152. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1438, 1587. — Wibaldi, abbas Leodiens., CLXXXIX, 1545, 1546, 1547, 1549. — Stephani, episc., CLXXXIX, 1597, 1451. — S. Hildegardis, CXCVII, 210. — Innocentii III, CCXIV, 695, 608, 795, 916, 1103; CCXV, 985, 1317; CCXVI, 52, 555, 709, 756, 1005; CCXVII, 53, 510.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 980. — S. Leonis papæ, CXLIH, 659. — Urbani III, CCII, 1436. — Clementis III, CCIV, 1598. — Coelestini III, CCVI, 945, 958, 1106.

Bullæ. — Calixti II, CLXIII, 1285. — Urbani III, CCII, 1475.

Diplomata. — Chl'perici II, regis, LXXXVIII, 428. — S. Chrodegangi, episc., LXXXIX, 1265. — Caroli Magni, XCVI, 915. — Ludovici I regis, CIV, 1019, 1107, 1285.

Monasteria. — S. Arnulfi, Metensis (Saint-Arnoul-les-Mets), CXXXVII, 211; CXXXVIII, 211 et seqq.; CL, 871, 1185; CIV, 935. — Garnisvikenise, CCXV, 1327. — S. Glodesindis (Sainte Glodesinde), CXCVII, 210. — Gorziense (Gorzia), LXXXIX, 1119; XCVI, 1037, 1098, 912, 1019; CXLI, 1149; CXXXII, 529; CXXXVII, 239; CXXXVIII, 209. — Hornebacense (Hornebach), CIV, 1109. — Longo-villarensis (Longueville), *ibid.*, 1283. — S. Martini Metensis, CCIV, 1598. — Salina valis (N.-D. de Salva), CLII, 1426. — Villarensis (Villiers-Betnac), CCXVI, 555. — S. Vincentii Metensis, CXXXV, 980; CLXIII, 659; CCVI, 938.

Viri clari. — S. Abbo, episc. Metensis, LXXXVII, 217. Chrodegangus, episc. Metensis, LXXXIX, 1053. — Angelramus, episc. Metensis, XCVI, 1035. — Symphorianus Amalarius, presbyter Metensis, CV, 815. — Adventus, episc. Metensis, CXLI, 1141. — Robertus, episc. Metensis, CXLI, 527. — Bernon, episc. Metensis, CXXXV, 440. — Adalbero, episc. Metensis, *ibid.*, 469. — S. Glodesindis, abbatissa Metensis, CXXXVI, 211. — Joannes, abbas S. Arnulfi CXXXVII, 211. — Joannes, abbas Gorziensis, *ibid.*, 239. — Adalbero I, II, III, Metenses episcopi, *ibid.*, 261; CXXXIX, 1559. — Hidulfus Metensis archidiaconus, CXXXVII, 275. — Theodoricus, episc. Metensis, *ibid.*, 555. — Drogo, filius Caroli Magni, episc. Metensis, CXXXVIII, 275. — Diedericus, episc. Metensis, CXXXIX, 208. — Alpertus, monach. Metensis, CXI, 443. — Herimannus, episc. Metensis, CXLVIII, 532; CL, 1185. — Guillelmus, abbas S. Arnulfi, *ibid.*, 871. — Clemens, episc. Metensis, *ibid.*, 1182. — S. Theodoricus, episc. Metensis, CLX, 689. — Theogernus, episc. Metensis, CLXIII, 767. — Stephanus, episc. Metensis, CLXIII, 1523; CLXXXII, 152; CLXXXVIII, 1458, 1587; CLXXXIX, 1546.

Scripta. — Libellus de ordine et gestis episc. Metensium, XCV, 675. — Chronicon episcop. Metensium, XCVI, 1465. — Orationes habitæ in synodo Metensi, CXLI, 1147. — Vita S. Glodesindis abbatissæ Metensis, CXXXVII, 211. — Translatio ad Metensem civitatem plurimorum sanctorum, CXXXVII, 365. — Notitia de Joanne abbate S. Arnulfi Gorziensis, CXXXVII, 259. — Notitia de fundatione monasterii S. Arnulfi Metensis, CXXXVIII, 190. — Historia synodi Metensis sub Carolo II et Lothario II, *ibid.*, 653. — Expositio synodi Ingelheimensis, *ibid.*, 822. — Gesta episcoporum Metensium, CLXIII, 575. —

LXII. — MIMATENSIS (Mende, évêché).

Epistolæ. — Stephani Tornac., CCXI, 517. — Innocentii III, CCXVI, 609.

Monasterium. — Canonicense (La Capourgue), CCXVI, 609.

LXIII. — MONSPESULANA (Montpellier, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXXIX, 153, 156, 351, 552, 582, 650. — Lucii II, *ibid.*, 785. — Eugenii III, CLXXX, 1022. — Adriani IV, (LXXXVIII, 1556. — Alexandri III, CC, 154. — Stephani Tornacensis, CCXI, 575. — Innocentii III, CCXIV, 861, 1130; CCXV, 1358, 1424; CCXVI, 615, 695, 770; CCXVII, 90.

Privilegia. — Joannis XV, CXXXVII, 835. — Alexan-

di II, CXLVI, 1314, 1315. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1361. — Alexandri III, CC, 142. — Cælestini III, CCVI, 903.

Bulla. — Innocentii II, CLXXIX, 231.

Monasteria. — Anianense (Saint-Sauveur d'Aniane), CIII, 351, 1419; CIV, 1020, 1153; CXXXVII, 833; CLXXXVIII, 1361; CC, 142, CCXVI, 770. — Carlioci (Saint-Génès), CLXXXI, 1713; CCXI, 373. — Clusiense (Saint Michel de Cluse), CL, 1447, 1449. — Gellonense (Saint-Guillaume-le-Désert), CXLVI, 1311, 1312, 1341. — Juncellense (Joncelles), CLXXXIX, 231. — S. Tyberii, CXCH, 1134. — Vallismagnæ (Vallemagne), CLXXXVIII, 1399. — Fontis Calidi (Fontchaude), CCIV, 793.

Viri clari. — Wilhelmus, monach. Clusiensis, CL, 1447. — Guillelmus, episc. Montispesul., CLXXIV, 532. Guido, monach., CLXXXI, 1719. — Guillelmus, monach. Gellonensis, CLXXXVIII, 432. — Bernardus, abbas Fontis Calidi, CCIV, 793.

LXIV. — NANNETENSIS (Nantes, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 44. — Innocentii II, CLXXIX, 121, 201. — Innocentii III, CCXI, 426.

Monasterium. — Deense (Grandlieu), CIV, 1303.

Viri clari. — SS. Rogatianus et Donatianus mart., et B. Nazarius, LXXI, 760.

LXV. — NARBONENSIS (Narbonne, évêché).

Epistolæ. — Bonifacii I, XX, 772. — Cælestini I, 4, 429. — S. Leonis Magni, LIV, 1197. — Joannis X, CXXXII, 811. — Alexandri II, CXLVI, 1387. — Gregorii VII, CXLVIII, 701. — Urbani II, CLI, 65, 316. — Paschalis II, CLXIII, 51, 203, 222. — Calixti II, *ibid.*, 1218. — Innocentii II, CLXXIX, 70, 571. — Cælestini II, *ibid.*, 782. — Eugenii III, CLXXX, 1333, 1394. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1342, 1382, 1604. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 316. Alexandri III, CC, 163, 944, 327, 337, 397. — Lucii III, CCI, 1170. — Cælestini III, CCVI, 886. — Innocentii III, CCXIV, 230, 308, 437, 903; CCXV, 83, 273, 360, 674, 883, 1034, 1334; CCXVI, 154, 171, 256, 608, 613, 691, 692, 744, 1238; CCXVII, 139.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 560, 418. — Paschalis II, CLXIII, 511. — Innocentii II, 247. — Eugenii III, CLXXX, 1031.

Monasteria. — Caunense vel Exsequariense (Saint-Pierre de Caune), CLXIII, 511; XCVII, 980. — S. Eugenii, *ibid.*, 433. — S. Laurentii, *ibid.*, 434. — S. Mariæ Capariensis, *ibid.*, 433. — S. Mariæ ad Orubionem, *ibid.*, 433. — Quadraginta (les Crantes), CLXXIX, 247. — S. Theodardi (Saint Audard), CLXXX, 1031.

Viri clari. — Rusticus, archiepisc. Narbon., III, 686; LIV, 1198. — Paulus, primus episc., LXXI, 175. — Nebridus, archiepisc. Narbon., CIV, 999. — Agio, archiepisc. Narbon., CXXXII, 779. — Berengarius, viccomes Narbon., CXLIII, 837. — Guidfredus, archiepisc. Narbon., *ibid.*, 837. — Dalmatius archiepisc. Narbon., CLI, 65. — Richardus, archiepisc. Narbon., et card. CLXII, 1595. — Berengarius, archiepisc. Narbon., CLXIII, 1218. — Arnaldus, archiepisc. Narbon., CLXXXVIII, 1342, 1343. — Pontius, archiepisc. Narbon., CC, 241.

Concilia. — Narbonense I, LXXXIV, 1689. — Narbonense II, CXLII, 607.

LXVI. — NEMAUSENSIS (Nîmes, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLII, 542. — Paschalis II, CLXIII, 139. — Innocentii III, CCXIV, 501; CCXVI, 620, 958.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 170. — Cælestini II, CLXXIX, 784. — Nicolai Claravallensis, CXCVI, 1618, 1639, 1610. — Petri Cellensis, CCH, 587.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 599. — Calixti II, CLXIII, 1103. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1483.

Concilium. — Nemausense, sub Urbano II, CLI, 210.

Monasteria. — S. Aegidii (S. Gilles), XCVII, 432; CXXXVI, 792; CLXIII, 139; CLXXIX, 784; CCH, 987; CCXVI, 580. — Electense (Alais), CLXIII, 1103; CC, 140. — Francorum Vallium (Franquevaux), CCXIV, 501. — S. Mariæ de Fontanis, CLXXIX, 170. — Psalmodiense (Psalmodii), XCVII, 432; CIV, 1020; CLXII, 1603; CXVI, 620, 580. — S. Petri Nemausensis, CXXVI, 788. — Pontis Thomeriac (Pont de Thomières), CLI, 502.

LXVII. — NIVERNENSIS (Nevers, évêché).

Epistolæ. — Cælestini II, CLXXIX, 881. — Eugenii III, CLXXX, 1178, 1179, 1233. — S. Thomas Cantuar., CX, 614, 931. — Alexandri III, CC, 309, 369, 640. — Stephani Tornac., CCXI, 328, 329. — Innocentii III, CCXIV, 210, 602, 788, 1137; CCXV, 873, 926, 1228, 1271, 1304, 1348, 1361; CCXVI, 810, 916.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 71. — Eugenii III, CLXXX, 1074. — Alexandri III, CC, 148.

Monasteria. — Bellavallis (Bellevaux), CLXXX, 1074. — De Chantia, CCXVI, 965. — De Charitate, CCXI, 328, 329. — S. Stephani Nivern., CC, 143.

Viri clari. — Rauracus, episc. Nivern., LXXXVII, 213. — Hugo II, episc. Nivern., CXLIII, 1363. — S. Deolatus, episc. Nivern., CLI, 603. — Bernardus, episc. Nivern., CC, 640.

LXVIII. — NOVIOMENSIS (Noyon, évêché).

Epistolæ. — Cleri Noviom., CXLI, 1111. — Urbani II, CLI, 141, 404. — Decani Noviom., CLXII, 663. — Baldrici, episc., CLXII, 676. — Godefridi, episc. Ambian., CLXII, 742. — Paschalis II, CLXIII, 310. — Eugenii III, CLXXX, 1628. — S. Bernardi, CLXXXII, 614. — Sugeri, CLXXXVI, 1331, 1332, 1333, 1359, 1371, 1419, 1422, 1423, 1424, 1425, 1435. — Adriani IV, CXXXVIII, 1395. — Petri de Roya, CXCIV, 1898. — Henrici, Remensis archiepisc., CXCVI, 1575, 1574. — Alexandri III, CC, 344, 671. — Arnulfi Lexov., CCI, 90. — Petri Cellensis, CCH, 423. — Stephani Tornac., CCXI, 331, 332, 334, 351, 384, 414, 432, 439, 460, 542. — Innocentii III, CCXIV, 140, 433, 998, 1137, 1161; CCXV, 407, 756, 781, 1129, 1233, 1603; CCXVI, 222, 234.

Privilegia. — Agapeti II, CXXXIII, 930, 1013. — Joannis XII, *ibid.*, 1013. — Joannis XV, CXXXVII, 858. — Eugenii III, CLXXX, 1213. — Alexandri III, CC, 1049, 1047. — Lucii III, CCI, 1130.

Monasteria. — S. Eligii Noviom., CCXVI, 401; CCXVII, 251. — S. Bartholomæi Noviom., CCI, 523, 531, 532, 533, 534, 582, 1414, 439, 460, 542; CCXV, 939. Humolarense (Homblières), CXXXVII, 50-C, 939. — S. Medardi, CC, 277. — S. Quintini Montensis (Mont-Saint-Quentin), CLXXX, 1245; CC, 1046, 1047; CCI, 1130. — Ursicampi (Ourscamp), CLX 401; CC, 544; CCXI, 432; CCXIV, 1157.

Viri clari. — S. Medardus, episc. Noviom., LXXI, 898. — S. Eligius, episc. Noviom., LXXXVII, 475. — S. Medardus, episc. Noviom., LXXXVIII, 534; CL, 1499. — Arisdus, episc. Noviom., CXXXV, 443. — Bernierius, abbas Humolar., CXXXVII, 50. — S. Gunegondis, virgo Humolar., *ibid.* — Harduinus, episc. Noviom., CXXXIX, 1349. — S. Radbodus, episc. Noviom., CL, 1493. — S. Godeberta, virgo Noviom., CLI, 144. — Baldricus, episc. Noviom., CLXII, 676, 712; CLXIII, 310. — Balduinus, episc. Noviom., CLXXXII, 614; CLXXXVI, 1416; CLXXXVIII, 1393.

LXIX. — PARISIENSIS (Paris, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1309. — Gregorii VII, CLIII, 600. — S. Anselmi, CLIX, 33, 37. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 130, 133, 140, 250, 233. — Anselmi, S. Sepulcri cantoris, CLXII, 729. — Paschalis II, CLXIII, 88, 157, 221. — Honorii II, CLXVI, 1296. — Innocentii II, CLXXIX 64, 111, 620, 621. — Eugenii III, CLXXX, 1283, 1347, 1354, 1368, 1379, 1380, 1393, 1396, 1401, 1405, 1407, 1414, 1415, 1418, 1419, 1441, 1442. — S. Bernardi, CLXXXII, 720. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1406, 1007, 1490, 1536. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 520, 576, 577, 474. — Gilberti Foliot, CXI, 907. — Alexandri III, CC, 228, 235, 281, 307, 318, 339, 346, 533, 760, 999, 1061, 1087. — Lucii III, CCI, 1231. — Petri Cellensis, CCH, 420. — Clementis III, CCLV, 1476. — Petri Bleensis, CCVII, 378, 433. — Guillelmi de Campana, CCLIX, 826, 827. — Stephani Tornacensis, CCXI, 312, 371, 401, 403, 416, 427, 437, 411, 436, 462, 468, 472, 478, 481, 484, 488, 490, 492, 493, 516. — Innocentii III, CCXIV, 315, 109, 151, 154, 158, 162, 405, 505, 932, 1097, 1111, 1185, 1187, 189, 1191; CCXV, 490, 586, 637, 639, 791, 793, 844, 866, 980, 991, 1113, 1191, 1243, 1437, 1562, 1583, 1499; CCXVI, 45, 133, 156, 478, 738; CCXVII, 13, 26, 55, 162.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 341. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1483. — Roberti, regis, CXLI, 948. — S. Leonis IX, CXLIII, 620. — Alexandri II, CXI, VI, 1306. — Villelmi, Angliæ regis, CXLI, 1361. — Paschalis III, CLXIII 68, 339. — Calixti II, *ibid.*, 1186, 1230. — Innocentii II, CLXXIX, 532, 537, 618. — Stephani episc., *ibid.*, 663. — Cælestini II, *ibid.*, 913, 918. — Eugenii III, CLXXX, 1107, 1234, 1239, 1339, 1364. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1002, 1004, 1030, 1084. — Adriani IV, *ibid.*, 1362, 1483, 1571, 1621, 1623, 1630. — Alexandri III, CC, 208, 211, 346, 1032. — Lucii III, CCI, 1088, 1166, 1205, 1328. — Urbani III, CCH, 1479, 1487. — Clementis III, CCIV, 1291, 1292, 1367, 1377, 1445, 1470, 1475, 1476. — Cælestini III, CCVI, 942, 1083, 1168, 1141, 1188, 1230, 1224.

Bullae. — Calixti II, CLXIII, 1142. — Innocentii II, CLXXIX, 66. — Eugenii III, CLXXX, 1236, 1242, 1265. — Alexandri III, CC, 328. — Urbani III, CCII, 1477. — Clementis III, CCIV, 1514.

Monasteria. — Brogariense (Brnyère-le-Château), LXXXVII, 1311; LXXXVIII, 1166, 1167. — S. Chlodaldi (Saint-Cloud), LXXXVII, 1334; XCVI, 1578. — S. Dionysii (Saint-Denis), LXXX, 481; *ibid.*, 510, 514, 515, 551, 553, 555, 536, 539, 540, 545, 546, 547, 550, 552, 554, 556, 557, 559, 562; LXXXVII, 681, 1277, 1278, 1280, 1289, 1399; LXXXVIII, 1183, 1186, 1087, 1091, 1166, 1108, 1110, 1116, 1119, 1121, 1125, 1136, 1142, 1302, 1308; LXXXIX, 1011, 1017; XCVI, 1211, 1520, 1523, 1528, 1530, 1561, 1563, 1566, 1570, 1572, 1581, XCVII, 940, 941, 943, 945, 946, 958, 966, 969, 971, 985; CXLI, 620; CXLI, 1364; CXLI, 89; CLXXIX, 64; CLXXX, 1256, 1242, CLXXXVI, 1151, 1445, 1461, 1468; CLXXXVIII, 1002, 1004, 1407, 1488, 1544, 1593, 1594; CLXXXIX, 320, 474; CXCV, 991; CC, 629, 1196, 1200, 1258; CCI, 1166, 1167, 1203, CIV, 1439; CCVI, 942, 1053, 1188, 1220, 1224; CCXI, 416, 495; CCXIV, 154, 158, 162; CCXVII, 63, 145, 226, 241, 254, 260, 261. — S. Genovefae (Sainte-Genève), CCIV, 1367, 1470; CCXI, 371, 401, 405, 458, 478, 523, 522; CCXV, 586, 1191, 1566, 1576; CCXVI, 318; CCXVII, 52, 92. — S. Germani Amissiodor. (Saint-Germain-l'Auxerrois), CIV, 1039; CXLI, 948; CLXIII, 221; CCXV, 27, 844; CCXVI, 58. — S. Germani a Pratis (Saint-Germain-des-Prés), XCVII, 912, 963, 974; CIV, 1065; CXLI, 633; CLXIII, 201, 1250; CLXXIX, 65; CLXXXVIII, 1050; CC, 228, 1052, 1155, 1253; CCI, 1068; CCXI, 456, 472; CCXIV, 151; CCXVI, 468; CCXVII, 15, 64. — Giffense (Gif), CIV, 1284. — Hederense (Notre-Dame d'Hierre), CLXXII, 1427. — Herivalense (Hérivaux), CCIV, 1314; CCV, 908. — Latinacense (Lagny), CXLI, 961; CLXXIX, 621; CCII, 579; CCXVI, 193, 198, 729. — Longipontis (Long-Pont), CLXXXVIII, 1084; CC, 611; CCVI, 114; CCIX, 826; CCXI, 342; CCXV, 859, 791, 795. — S. Maglorii Parisiensis (Saint-Magloire), CXLI, 950; CLXXXVIII, 1621. — S. Martini de Campis (Saint-Martin-des-Champs), CLXIII, 1142; CLXXIX, 537, 648, 918; CLXXX, 1107, 1250; CLXXXIX, 577; CC, 318. — S. Mauri Fossatensis (Saint-Maur-des-Fossés), LXXXVIII, 1126, 1159, 1557; CIV, 1044, 1051; CCXXXVII, 730; CXLI, 947; CLXII, 725. — S. Petri Fossatensis (Saint-Pierre-des-Fossés), XCVII, 428. — Rocae Boviscurti (Laroche), CLXXXVIII, 1620. — Vallis S. Mariae (Notre-Dame du Val), *ibid.*, 1623. — S. Victoris Parisiensis, CLIII, 630; CLXXXII, 720; CXCH, 9; CXCI, 1125; CC, 507, 772, 773, 1267; CCII, 1513; CCXVI, 351, 510, 549.

Concilia. — Synodus Parisiensis, LXXX, 451. — Convencus Parisiensis de imaginibus, CIV, 1100.

Viri clari. — Dionysius, primus episc. Paris., LXXI, 768. — S. Marcellus Paris., *ibid.*, 895. — Genovefa, *ibid.*, 896. — S. Germanus, episc. Paris., LXXII, 53. — S. Landericus, episc. Paris., LXXXVII, 287. — S. Rusticus, martyr Paris., LXXXVIII, 577. — S. Eleutherius, martyr Paris., *ibid.* — Aeneas, episc. Paris., CXLI, 681. — Raynaldus, episc. Paris., CXLI, 204 not. — B. Guillelmus I, abbas S. Germ. a Pratis, *ibid.*, 833. — Gilo, Paris., CLV, 941. — Gelo, episc. Paris., CLXII, 722. — Stephanus, episc. Parisiensis, CLXXXIII, 1400; CLXXIX, 620. — Hugo de Sancto Victore, CLXXV, CLXXVI, CLXXXVII (integre). — Petrus Abaelardus, CLXXXVIII (integre). — Sugerius, abbas S. Dionysii, CLXXIX, 61; CLXXXVI, 1151. — Theobaldus, episc. Paris., CLXXX, 1565; CLXXXVIII, 1490. — Willelmus, S. Dionysii monachus, CLXXXVI, 1468. — Mauricius, episc. Paris., CXI, 907. — Petrus Lombardus, episc. Paris., CXCI, 9. — Garnerus, canonicus S. Victoris, XCVI, 1599. — Godefridus et Adamus S. Victoris, *ibid.*, 1417. — Gualterus, prior S. Victoris, CXCI, 1125. — Odo de Deogilo, abbas S. Dionysii, CXCV, 991. — Richardus S. Victoris, CXCVI, 1. — Hilduinus, Achardus, Ervius, Garinus, abbates S. Victoris, *ibid.*, 1363. — Odo, prior S. Victoris, *ibid.*, 1599. — Adamus S. Victoris, CCIV, 1272. — Mauricius de Sulliac, episc. Paris., CLV, 887. — Petrus Cantor., *ibid.*, 9. — Odo, episc. Paris., CCVII, 378, 435. — S. Willelmus abbas, CCIX, 589. — Petrus Pictaviensis, Parisiensis Academiæ cancellarius, CXI, 779. — S. Stephanus, abbas S. Genovefae, *ibid.*, 295. — Aegidius Parisiensis, CXII, 15. — Joannes Belethus, CCII, 9. — Odo de Solliaco, episc., CCXII, 47. — Petrus Vallis Cernati, CCXIII, 541.

Scripta. — Notitia de factis S. Germani, LXXXIII, 453. — Vita S. Marcelli, episc. Parisiensis, LXXXVIII, 541. — Narratio passionis plurimorum martyrum Parisiensis, *ibid.*, 577. — Historia translationis plurimorum san-

ctorum in urbem Parisiensem, CXXXII, 721. — Libri tres de bello Parisiaco, *ibid.*, 721. — Notitia de nece Thomae S. Victoris Parisiensis, CLIII, 600. — De fundatione in ecclesia S. Martini a Camp. CLXXIII, 1399. — Narratio translationis corporum S. Dionysii et sociorum, CLXXXVI, 1151. — Constitutiones abbatis S. Dionysii, *ibid.*, 1445. — Historia monasterii S. Victoris, CCII, 1313. — Statuta et donationes pia Ecclesiae Parisiensis, CCXII, 69.

LXX. — PERPINIACENSIS-ELNENSIS (Perpignan, évêché).

Epistolae. — Innocentii III, CCXV, 1181.

Privilegia. — Ludovici I, regis, CIV, 272. — Joannis XIII, CXXXV, 969, 967. — Sergii IV, CXXXIX, 1517.

Monasteria. — Arulense (Valespir), CIV, 1097; CXXXV, 967; CXXXIX, 1517. — S. Martini Canigonis (Canigon), CC, 236. — S. Michaelis de Coxano (Cusan), CXXXV, 969. — S. Petri Feniliotensis (Fenouillèdes), CXXXIX, 1544.

LXXI. — PETROCORIENSIS (Périgueux, évêché).

Epistolae. — Alexandri II, CXI, VI, 1580. — Eugenii III, CLXXX, 1153. — Nicolai Claravallensis, CXCVI, 1631. — Petri Blesensis, CCVII, 110. — Innocentii III, CCXIV, 128, 421, 435, 709; CCXV, 245, 248, 1274; CCXVI, 609.

Bullae. — Calixti II, CLXIII, 1117. — Eugenii III, CLXXX, 1593.

Monasteria. — Albaterrense (Aubeterre), CCXV, 245, 248. — Brantomuri (Brantôme), XCVII, 430. — Cadunienae (Cadouin), CCXIV, 128, 709. — Sarlatense (Sarlat), CLXXX, 1593. — Turturiacense (Tourey), CLXIII, 1117.

Scripta. — Notitia de haereticis Petragoricis, CLXXXIII, 1721.

LXXII. — PICTAVIENSIS (Poitiers, évêché).

Epistolae. — Gregorii VII, CXI, VIII, 346, 359, 379, 537, 652. — Urbani II, CLJ, 367, 568. — Paschalis II, CLXIII, 81, 275, 175. — Episcopi Pictaviensis, CLXXIX, 44. — Vulgrini, *ibid.* — Innocentii II, *ibid.*, 117, 320, 547, 634, 635. — S. Thomae Cantuar., CXI, 620. — Gilberti Folioti, *ibid.*, 907, 967. — Roberti de Boscum., *ibid.*, 1468. — Joannis Saresbur., CXIX, 159, 141, 154, 158, 165, 221, 249, 253, 259, 260, 264, 271, 287, 308, 327, 335. — Arnulfi Lexov., CCI, 69, 94, 103. — Lucii III, *ibid.*, 1541. — Celestini III, CCVI, 1251. — Stephani Tornac., CCVII, 161. — Innocentii III, CCXIV, 66, 63, 77, 128, 203, 394, 449, 456, 457, 545, 710, 741; CCXV, 206, 514, 889, 1250, 1471; CCXVI, 282, 445, 543, 793.

Privilegia. — CXCVI, 796. — Joannis XI, CXXXII, 1062. — S. Leonis IX, CXLI, 618. — Gregorii VII, CXLVIII, 666. — Urbani II, CLJ, 328. — Paschalis II, CLXIII, 164, 419. — Innocentii II, CLXXIX, 72, 227. — Celestini II, *ibid.*, 864. — Alexandri III, CC, 197, 533, 518.

Monasteria. — Carroffense (Charroux), XCVII, 450, 989; CIV, 1016, 1188; CXXXVII, 832; CXLI, 648. — S. Crucis Pictav., XCVII, 430; CLJ, 328. — S. Cyriani Pictav., *ibid.*, 368. — Fontis Ebraudi (Fontevraud), CLXII, 1015, 1079, 1089; CLXIII, 161, 419; CLXXIX, 72, 320, 631, 653, 864, 924; CLXXX, 1037, 1596, 1400, 1413; CC, 191, 333, 518; CCII, 1312. — Fontinellense (Fontenelle), CLXXIX, 117. — S. Hilarii de Cella (S. Hilaire de la Celle), CCXV, 314; CCXVI, 445. — Locociacense (Ligugé), LXXXVIII, 595. — Malleacense (Maillezais), CXLI, 1217, 1249. — S. Mariae et S. Martini Pictav., CXXXII, 1062. — S. Maxentii Pictav., XCVII, 450; CLXIII, 275, 175. — Monasterium Novum (Moulin-Neuf), CXLVIII, 666; CLJ, 367. — Nantoliense (Nanteuil), CCXIV, 1685. — Nobiliacense (Noailles), CXI, VIII, 516; CLXXIX, 227. — S. Philiberti, CXVII, 850. — S. Radegundis Pictav., LXXI, 905; CCXVI, 789. — S. Savini Puellari, XCVII, 450. — De Stella (de l'Etoile), CXCI, 1685.

Viri clari. — S. Victorinus, episc. Pictav., V, 281. — S. Hilarius, episc. Pictav., IX, X; LXXI, 829; LXXXVIII, 459. — Vincentius, martyr, LXXI, 784. — Pannichius, presbyter Pictav., *ibid.*, 800. — Lupianus, confessor, *ibid.*, 868. — Fortunatus, episc. Pictav., LXXXVIII, 59. — Ebroinus, episc. Pictav., CXXXVIII, 539. — Radulphus Ardens, CLV, 1293. — Petrus, monach. Malleacensis, CXLI, 1217. — Robertus de Arbrissello, Fontis Ebraudi fundator, CLXII, 1089; CXLI, 1181. — Petrus, episc. Pictav., CLXIII, 81, 275. — Grimoaldus, episc. Pictav., CLXXIX, 547. — Gilbertus Porretanus, episc. Pictav., CLXXXVIII, 1247, 1677. — Joannes, episc. Pictav., CXI, 630, 1468. — Isaac, abbas de Stella, CXCI, 1685. — Joannes, episc. Pictav., CXCI, 159, 141. — Guillelmus, episc. Pictav., CCI, 1541. — Petrus Pictav., CXCI, 779.

Concilia. — Concilium Carroffense CXXXVII, 832. — Concilium Pictaviense, CLVII, 1079.

551, 558. — Innocentii III, CCXIV, 47, 509, 457, 568, 1159; CCXV, 500, 544, 1051, 1548; CCXVI, 184, 283, 789, 867. *Privilegia.* — Guillelmi ducis, CXLI, 831. — Benedicti IX, *ibid.*, 1545. — Urbani II, CLI, 545. *Bullæ.* — Alexandri III, CC, 571, 727. — Coelestini III, CC, 1, 1211.

Monasteria. — Aquitrense (Guitres), CC, 727. — S. Crucis Burdigalensis, CXLI, 831, 1549; CLI, 545; CC, 541. — De Plana Sylva (Plene selve), CCXV, 500. — S. Severi Burdigalensis, CIV, 984; CCXV, 500. — Sylvas Majoris (La Sauve-Majeure), CXLVII, 1004, 1090; CCVI, 1211, 1213; CCXI, 534; CCXV, 544, 1031.

Viri clari. — Ausonius, poeta Burdigalensis, XIX, 817. — Severinus, episc. Burdig., LXXI, 862. — S. Geraldus, Sylvas Majoris, CXLVII, 1004; CCVI, 1211. — Godelinus, archiepisc. Burdig., CXLVIII, 961. — Amatus, archiepisc. Burdig., CLI, 115, 545. — Gaufridus, archiepisc. Burdig., CLXXXVI, 1559, 1569, 1412. — Bertrandus, archiepisc. Burdig., CC, 432.

Concilia. — Burdigalense, cui præest Stephanus card., CXLI, ou CXLIII, 1403, 1413. — Burdigalense, sub Amato archiepisc., CLI, 115.

XXVII. CABBILLONENSIS (Châlons-sur-Saône, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1577. — Gregorii VII, CXLVIII, 517. — Paschalis II, CLXIII, 47. — Gualteri episcop., *ibid.*, 448. — Calixti III, *ibid.*, 1147. — Stephani, episc. August., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXIX, 112, 250, 671. — Eugenii III, CLXXX, 1341. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 170, 174, 356. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1402. — Hugonis Rothomag., CXLI, 1151. — S. Hildegardis, CXCVI, 259, 260. — Alexandri III, C, 354, 307, 967, 1194, 1269, 1510. — Arnulphi Lexoviensis, CCI, 102, 106. — Lucii III, *ibid.*, 21094, 1229. — Petri Cellensis, CCH, 632. — Coelestini III, CCVI, 1235. — Petri Blesensis, CCVII, 11, 252. — Innocentii III, CCXIV, 119, 619, 970; CXV, 506; CCXVI, 541, 752; CCXVII, 245.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 161. — Callixti III, *ibid.*, 1207. — Stephani, episc. Augustodun., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXIX, 151, 555. — Joannis VIII, CCXVI, 686, 772. — Eugenii III, CLXXX, 1093, 1600. — Alexandri III, CC, 540, 592, 594, 1271. — Lucii III, CCI, 1501. — Urbani III, CCH, 1412, 1454. — Coelestini III, CCVI, 961.

Monasteria. — Cisterciense. (Cîteaux), CLVII, 1274; CLX, 1167; CLXIII, 448, 1147; CLXVI, 1561; CLXXII, 1509; CLXXXI, 122, 671; CLXXX, 1411, 2541, 1125; CLXXIX, 170, 174, 356; CXCH, 1134; CXCVII, 260; CC, 340, 592, 594, 967, 1269, 1297; CCI, 102, 106, 1229, 1301; CCH, 652, 1309, 1472; CCIV, 214, 454; CCVI, 9, 961; CCVII, 11, 252; CCXI, 454, 492; CCXII, 95; CCXIV, 119; CCXVI, 157, 752. — (Macertii Maizières), (CCXIV, 237. — S. Marcelli Cabillon. (Saint-Marcel, à Châlons), (CLXXVII, 78; CXVII, 964; CXVI, 805. — S. Petri Cabillon., CCXV, 590. — Trenorciense (Tournus), — CCXVI, 686, 772; CXLIII, 161, 1207; CCXXII, 1517; CLXXXI, 151, 557; CLXXX, 1033, 1600; CC, 304, 507; CCI, 1094.

Viri clari. — Ss. Marcellus et Valerianus, LXXI, 754, 755. — Sylvester episc. Cabillon., *ibid.*, 892. — S. Valerianus martyr, CXIII, 357. — Rodericus, episc. Cabillon., CXLVIII, 315. — Valterus, episc. Cabillon., CLX, 1159. — S. Stephanus, abbas Cisterciens., CLXVI, 1561. — S. Ratnards, abbas, CLXXXI, 1723. — Henricus de Castro Marsiaco, cardin. et monac. Cisterciens., CCIV, 211. — Thomas Cisterciens., CCVI, 9. — Robertus, episc. Cabillon., *ibid.*, 1235. — Guntherus, Cisterc., CCXII, 95. *Scripta.* — Notitia de fundatione monasterii Cisterciens., CLVII, 1247; CLX, 1167. — Scriptum de origine Cisterciens., CCH, 1509.

XXVIII. — CADURCENSIS (Cahors, évêché).

Epistolæ. — S. Desiderii episc., LXXXVII, 247. — Urbani II, CLI, 593, 425. — Sugerii, CLXXXVI, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 599. — Alexandri III, CC, 589, 626. — Callixti III, CCVI, 1201. — Clementis III, CCIV, 149. — Innocentii III, CCXIV, 1064; CCXV, 101, 140; CCXVI, 692.

Bullæ. — Gregorii V, CXXXVII, 915. — Urbani II, CLI, 425. — Paschalis II, CLXXII, 315.

Monasteria. — Condomense (Condom), CXLVIII, 668. — Figiacense (Figéac), CLI, 469; CLXXXIX, 1399. — Mustiacum (Motsac), XCVII, 451. — Sublacense (Souillac), CLXIII, 545; CCIV, 1452; CCXIV, 1064; CCXV, 140.

Viri clari. — S. Desiderius, episc. Cadurc., LXXXIV, 217. — S. Ambrosius, episc. Cadurc., LXXXIV, 1197. — Guillelmus, episc. Cadurc., CLI, 593. — Geraldus episc. Cadurcensis, CCIV, 923.

XXIX. — CAMERACENSIS (Cambrai, évêché).

Epistolæ. — Alberonis, CXXVII, 515. — Urbani II, CLI, 406. — Manassis, archiepisc. Remensis, CLXII, 655. — S. Bernardi, CLXXXII, 572. — Henrici, archiepisc. Remensis, CXCVI, 1575. — Alexandri III, CC, 528, 515, 618, 752, 764, 809, 1014, 1367. — Urbani III, CCH, 1426. — Petri Blesensis, CCVII, 122. — Stephani Tornac., CCXI, 590, 410, 474, 486, 511, 520. — Innocentii III, CCXIV, 54, 96, 155, 139, 140, 141, 405, 586, 587, 971; CCXV, 1022, 1105, 1175, 1549; CCXVI, 404, 670, 889, 1116, 1119, 1122, 1158.

Privilegia. — Theodorici et Amalfridi Sithiensis LXXXVIII, 1209. — Pipini senioris, LXXXVIII, 1224. — Gregorii V, CXXXVII, 904. — S. Henrici imper., CAL, 273, 545. — Beati Odonis, episc., CLX, 1151. — Innocentii II, CLXXIX, 280, 612, 622. — Eugenii III, CLXXX, 531, 1519. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1461. — Alexandri III, CC, 1216. — Lucii III, CCI, 1251, 1392. — Urbani III, CCH, 1502. — Coelestini III, CCVI, 887, 1051.

Bullæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 675. — Paschalis II, CLXIII, 107, 1134.

Monasteria. — Aubechiense (La Trinité de Cambrai), CLI, 431. — Auberti, CCXV, 1622, 1103, 1175, 1549; CCXVI, 404. — Bergense (Berg-Saint-Vincent), CLX, 547. — Bonæ Spei (N.-D. de Bonne-Espérance), CLXXIX, 622; CCH, 1; CCXVI, 1051. — Burburgense (Burbourg), CLA, 379. — S. Gisleini (Saint-Guislain), CCI, 1332; CCH, 1502, 1387; CCLVI, 887. — Gualfocourtense (Gonnecourt), LXXXVIII, 1209 ou 1207. — S. Lamberti Latiensis (Saint-Lambert de Liesse), CLXXIX, 31; CLXXX, 1284; CXXXVIII, 1461; CIC, 1251. — Maricolense (Marville), LXXXV II, 1197. — Valcellense (Sainte-Marie de Vaucelles), CLX, 585. — Walareuse (Walers-en-Faigues), LVXX, 596.

Viri clari. — S. Aubertus, episc. Camerac., LXXX, 535. — Halitgarius, episc. Camerac., CV, 649. — Wiboldus, episc. Camerac., CXXXIV, 1007. — Fulbertus, episc. Camerac., CXXXV, 469. — S. Ursinus, episc. Camerac., CXXXVI, 545. — Rothradus, episc. Camerac., CXXXII, 504. — Herluinus, episc. Camerac., *ibid.*, 905. — Gerardus, episc. Camerac., CXXXIX, 1549; CXLII, 1267; CL, 1379. — S. Aubertus, episc. Camerac., CCLI, 555. — S. Liebertus, episc. Camerac., CXLVI, 1447. — Gualbertus, episc. Camerac., CL, 1406. — Beatus Odo, episc. Camerac., CLX, 1039. — Rogerus, episc. Camerac., CCH, 1426. — B. Gisleinus, CCH, 1537. — Philippus ab Harveng., *ibid.*, 1. — B. Landelinus, *ibid.*, 1349. — B. Oda, virgo, *ibid.*, 1359. — Beata Valetudis, *ibid.*, 1575. — Robertus, episc. Camerac., CCVII, 122.

Scripta. — Vita S. Auberti, episc. Camerac., CLXI, 535. — Gesta pontificum Camerac., CXLIX, 10. — De Chronico Camerac., CL, 1589. — (Chronicon plurimorum monasteriorum, in Camerac. diocesi, CLX, 547, 579, 585. — Notitia de Vita S. Lieberti episc., (LXXII, CLXXXIII, 452. — Relatio de beato Landelino, *ibid.*, 1319. — Vita beati Gisleini, *ibid.*, 1537. — Vita B. Landelini, B. Oda virginis, S. Valetudis, *ibid.*, 1349, 1359, 1575.

XXX. — CARCASSONENSIS (Carcassonne, évêché).

Epistolæ. — Anastasi IV, CLXXXIII, 1050. — Innocentii III, CCXIV, 457; CCXVI, 409.

Bullæ. — Benedicti VII, CXXXVII, 344. — Paschalis II, CLXIII, 1114.

Monasteria. — S. Hilarii Carcasson., XCVII, 455; CXXXVIII, 344. — Grassense (N. D. de la Grasse), CIV, 992, 995; CXXX, 506; CLXIII, 1114. — Lenense (Saint-Martin de Lez), CXXXIII, 928; CLXXIX, 152. — Montus Olivi (Montolieu), XCVII, 435; CIV, 1031.

XXXI. — CARNOTENSIS (Chartres, évêché).

Epistolæ. — S. Odilonis, CXLII, 939. — Alexandri II, CXLVI, 1500. — Gregorii VII, CXLVIII, 515, 467, 619. — Urbani II, CLI, 515, 526. — Hugonis, Lugdun. archiepisc. CLVII, 520. — Philippi regis, CLA, 842. — S. Ivonis, episc. Carnot., CLXII, 53, 175, 198, 250, 275. — Paschalis II, CLXIII, 53, 56, 100, 292, 298, 557, 564, 567. — Innocentii II, CLXXIX, 165, 195. — Guillelmi S. Theodorici, CLXXX, 249. — S. Bernardi, CLXXXII, 160, 162, 202, 515. — Sugerii, CLXXXVI, 1355, 1356, 1599, 1400, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 580. — Joannis Saresbur., CXCI, 374, 575, 576, 577. — Lucii III CCI, 1177. — Petri Cellensis, CCH, 567, 568, 569. — Urbani III, *ibid.*, 1469. — Petri Blesensis, CCVII, 88, 145, 249, 542, 506. — Stephani Tornac., CCXI, 511, 406. — Innocentii III, CCXIV, 40, 461; CCXV, 507, 1534, 1457, 1459; CCXVII, 160, 221.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1275. — Innocentii II, CLXXX, 621. — Alexandri III, CC, 294, 915. — Coelestini III, CCVI, 1101.

Bullæ. — Paschalis III, CLXIII, 104, 183, 421. — Calixti III, *ibid.*, 1136, 1137. — Innocentii II, CLXXXIV, 132. — Eugenii III, CLXXX, 1228, 1462. — Alexandri III, CC, 339, 538, 810. — Urbani III, CCII, 1469.

Monasteria. — De Bello loco (Beaulieu), CLXII, 269. — Bonnavallis (Bonneval), CLXII, 250; CLXXXIX, 1507; CC, 355. — Columbense (Colombes), CLXII, 168. — Eleemosynense (l'Aumône), CLXXIX, 316. — S. Joannis in Valleis (S. Jean-en-Vallée), CLXII, 285; CLXIII, 104; CLXXX, 1462. — S. Mauricii Carnot., CXXXVIII, 1228. — S. Mariæ Josaphat, CLXIII, 1136. — S. Martini de Valle (S. Martin du Val), *ibid.*, 421. — S. Petri Carnot., CLV, 823; CLXII, 287; CC, 294, 353, 369; CCXIV, 461; CCXV, 160, 221. — Tyronense (Tyron), CLXII, 290; CLXXII, 1563; CLXXXIX, 132; CLXXX, 1228. — Vallis Cernaii (Les Vaux de Cernay), CCXIII, 541.

Viri clari. — S. Leobinus, episc. Carnot., LXXXVIII, 549. — Algeradus, episc. Carnot., *ibid.*, 1228. — S. Fulbertus, episc. Carnot., CXLI, 163. — Araldus, episc. Carnot., CXLVIII, 315. — Gaufridus, episc. Carnot., CLI, 525, 536. — Paulus, S. Petri monac., CLV, 175. — Fulcherius Carnot., *ibid.*, 823. — S. Ivo, Carnot. episc., CLI, (integre) — Gaufridus, episc. Carnot., CLXXIII, 1412, 1416. — S. Bernardus, Tyron. monast. fundator, CLXXII 1563. — Guillelmus, episc. Carnot., CLXXXVIII, 90. — Ernaldus abbas Bonnavallis, CLXXXIX 1507. — Wilhelmus, episc. Carnot., CXI, 1447. — Joannes Salesbur., episc. Carnot., CXCLX, 1. — Robertus, episc. Carnot., CC, 173. — Petrus Cellensis, Carnot. episc., CCI, 1177; CCII, 398. — Reginaldus, episc. Carnot., CCII, 1469. — Guillelmus Carnot. episc., CCXI, 511. — Petrus Vallis Cernaii, CCXIII, 541.

Scripta. — Vita S. Leobini, episc. Carnot., LXXXVIII, 549. — Chartularium S. Petri Carnot., CLV, 186. — Notitia de rebus fratrum S. Petri Carnot., *ibid.*, 209. — Gesta abbatum S. Petri Carnot., *ibid.*, 176, et seqq. — Notitia de S. Bernardo, monasterii Tyron. fundatore, CLXXII, 1563.

XXXII — CARPENTORACENSIS (Carpentras, évêché).

Concilia. — Carpentoracensis, LXVII, 1287; CLXXXIV, 289.

XXXIII. — CATALAUNENSIS (Châlons-sur-Marne, évêché).

Epistolæ. — Victoris II, CXI, III, 818. — Gregorii VII, CXI, VIII, 534. — Urbani II, CLI, 447. — Philippi episc. Cat., CLXII, 665. — Paschalis II, CLXIII, 37. — Innocentii II, CLXXIX, 79, 516. — S. Bernardi, CLXXXI, 163. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 264. — Joannis Saresburiensis, CXCLX, 115. — Alexandri III, CC, 163, 196, 440, 549, 624, 671, 583, 752, 757, 759, 778, 780, 792, 796, 808, 815, 838, 840, 931, 958, 964, 977, 1003, 1006, 1007, 1021. — Innocentii III, CCXIV, 976, 1144; CCXVI, 170, 267; CCXVII, 61.

Monasteria. — Altiwillarensis (Hautwillers), CXXXVII, 667. — Bertinacensis (Bertignicourt), LXXX, 1268. — Themionense (Themion), CLXIII, 99; CLXXXIX, 346. — Dervense (Moustier-en-Der), LXXXVII, 1296, 1535; CXXXVIII, 1221; CIV, 1017, 1162, 1261; CXXXVII, 599; CXLVI, 1510. — S. Memmii (Saint-Meuge), CLXXXIX, 79. — Monasterii in Argonnia (Moustier-en-Argonne), CLXXII, 1395. — Morimontense (Moiraultmont), CLXXIII, 1599; CC, 752, 757, 977. — S. Petri ad Montes (Saint-Pierre-aux-Monts), CLXXIII, 1396, 1398. — Populense (Poblet), CC, 166. — Gaugiacense (Ville-Evêque), LXXXVIII, 1212. — Trium-Fontium, CC, 624. — Virtuens (Les Vertus), CC, 777.

Viri clari. — Memmius, episc. Catalaun., LXXI, 876. — Mantio, episc. Catalaun., CXXXI, 23. — Bovo, episc. Catalaun., CXXXV, 413. — Adson, abbas Dervensis, CXXXVII, 599. — S. Bercharius, abbas Altiwillarensis, *ibid.*, 667. — Rotgerus, episc. Catalaun., CXXXIX, 1519. — Philippus, episc. Catalaun., CLI, 447; CLXII, 663; CLXIII, 37. — Guillelmus de Campellis, episc. Catalaun., *ibid.*, 1037. — Gaufridus, episc. Catalaun., CLXXIII, 1394. — Bartholomæus, episc. Catalaun., CLXXXI, 1721. — Ebalus, episc. Catalaun., *ibid.*, 165. — Guido, episc. Catalaun., CXCLX, 115; CC, 195.

XXXIV. — CAVILLONENSIS (Cavillon, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 386. — Monasterium S. Petri Cavillon., CXXXVIII, 708.

XXXV. — CENOMANENSIS (le Mans, évêché).

Epistolæ. — Fulberti, CXLI, 201. — Gregorii VI, CXI, VIII, 583. — Beati Bartholomæi, CXLI, 403. — Hildeberti, episc. Cenoman., CLIX, 84. — S. Ivois Carnot., CLXII, 34, 63, 223, 233, 279. — S. Bernardi CLXXXII, 479. — Sugerii, CLXXXVI, 1408. — Adriani IV,

CLXXXVIII, 1619. — Henrici, Remens. archiepisc., CXCVI, 1870. — Alexandri III, CC, 300, 421. — Arnulfi Lexov., CCI, 48, 99. — Lucii III, *ibid.*, 1317. — Celestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 459; CCXV, 491, 740, 796, 797; CCXVII, 109, 172.

Diplomata. — Dagoberti I regis, LXXX, 561. — Chitderici regis, LXXXVII, 1293, 1295. — Theotorici regis, *ibid.*, 1520, 1525, 1536. — Clodowæi III regis, LXXXVIII, 1085. — Childeberti III regis, *ibid.*, 1150. — Pippini regis, XCVII, 1531. — Caroli Magni, *ibid.*, 950. — Ludovici I, regis, CIV, 983, 986, 1146, 1217, 1218, 1219, 1253, 1256, 1257, 1278, 1293, 1294, 1295, 1297, 1298. — Venerabilis Hildeberti, episc. Cenoman., CLXXI, 315, 317, 318, 520, 521.

Monasteria. — S. Carilei Antioleensis (Saint-Calais), LXXX, 561, 571; LXXXVII, 1320; LXXXVIII, 1085, 1111, 1133, 1150; XCVII, 1521, 950; CIV, 986, 1146, 1278, 1290; CXIX, 845, 863 et seqq. — Ebronense (N.-D. d'Ebron), CLXXI, 243. — Louleisense (Lonlay), CCII, 1520. — S. Mariæ Cenoman., LXXXVIII, 1228, 1240, 1523. — Perseigne (Perseigne), CCXI, 579. — S. Petri Culturæ (Saint-Pierre de Couture), CXLVIII, 1427; CCXV, 740. — S. Victoris Cenoman., CLXXI, 521. — S. Vincentii Cenoman., CIV, 1217, 1218, 1219; CLXXI, 317, 318, 320; CCXV, 494.

Viri clari. — Victorius, episc. Cenoman., LXXI, 869. — S. Domnolus, episc. Cenoman., LXXII, 629. — S. Berthichramnus, episc. Cenoman., LXXX, 583. — S. Hadoinus, episc. Cenoman., *ibid.*, 565. — Angilbertus, episc. Cenoman., LXXXVIII, 12. — Aldricus, episc. Cenoman., CXV, 29. — Luitprandus, episc. Cenoman., CXXXVI, 761. — S. Scholastica, virgo, CXVIII, 502. — Robertus, episc. Cenoman., CXIV, 1215. — S. Julianus, episc. Cenoman., CXXXVII, 781. — Avesgautus, episc. Cenoman., CXI, 204. — Avesgotus, abbas S. Petri Culturæ, CXLI, 1427. — Ernaldus, episc. Cenoman., *ibid.*, 563. — Hoellus, episc. Cenoman., CLXII, 31. — Adelbertus, episc. Cenoman., *ibid.*, 279. — Hildebertus, episc. Cenoman., CLXXI, 243. — Guillelmus, episc. Cenoman., CLXXXVIII, 1619. — Rogerus, comes Cenoman., *ibid.*, 574. — Adamus, Perseignensis abbas, CCXI, 579. — Amelius, episc. Cenoman., CCXVII, 109.

Scripta. — Narratio de conversione cujusdam monachi Cenoman., CXXIX, 1265. — Narratio de vita S. Juliani, episc. Cenoman., CXXXVII, 781. — Historia Cenoman. episcopatus, CLXXXVIII, 346. — Notitia de Helia comite Cenoman., *ibid.*, 729, 755. — Bellum Cenoman. contra Normannos, *ibid.*, 587. — Historia monasterii Louleisensis, CCII, 1520.

XXXVI. — CLAROMONTANA (Clermont, évêché).

Epistolæ. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1628. — Urbani II, CLI, 392. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 248. — Celestini II, CLXXIX, 766. — Eugenii III, CLXXX, 1469. — Alexandri III, CC, 167, 238, 380. — Clementis III, CCIV, 1496. — Celestini III, CCVI, 1064. — Stephani Tornac., CCXI, 312, 313. — Innocentii III, CCXV, 222, 402, 902, 905, 1181; CCXVI, 873, 968.

Privilegia. — Urbani II, CLI, 392. — Lucii III, CCI, 1244, 1262. — Clementis III, CCIV, 1355.

Bullæ. — Joannis X, CXXXII, 809. — S. Leonis IX, CXLI, 686. — Paschalis II, CLXIII, 202, 343.

Concilia. — Claromontana plurima, LXXXIV, 291. — Claromontanum sub Urbano II, CLVII, 508; CLXII, 715; CLXXXVIII, 649.

Monasteria. — Boschense (Bouchet-Vauluisant), CCVI, 934. — Casæ-Dei (Saint-Robert-la-Chaise-Dieu), CXLI, 686; CLXIII, 202; CLXXI, 1505; CLXXX, 1102; CCI, 1214; CCXV, 373. — Ebroisense (Notre-Dame d'Ebreuil), CLXIII, 715. — S. Gilberti Novemfontium (Neufonts), CCIV, 1353. — S. Ildidi (Sainte-Allyre), CC, 580. — S. Launomari de Magenciaco (Saint-Lomer de Mainsac), CXXXII, 809; XCVII, 451. — Maguilocense (Manlieu), CIV, 1080. — Mauzac, XCVII, 451. — Menesense (Menet), *ibid.*, CCXVI, 965. — S. Porciani (Saint-Pourcain), CCXV, 902. — Silviniacense (Souvigny), CLXXX, 1515; CCI, 1263.

Viri clari. — Sidonius Apollinaris, episc. Clarom., LVII, 443. — Stremontius primus, episc. Clarom., LXXI, 175, 863. — S. Julianna mart., *ibid.*, 801. — S. Gallus, episc. Clarom., LXXXVII, 211. — Bernowinus, episc. Clarom., CV, 443. — Stephanus, episc. Clarom., CXXXIX, 1628. — Dura dus, episc. Clarom., CL, 1489. — Wilhelmus, episc. Clarom., CLXXI, 243. — S. Robertus, abbas Casæ Dei, *ibid.*, 1503. — Gilbertus, episc. Clarom., CCIV, 1496. — Pontius, episc. Clarom., 206, 17.

Scripta. — Varia documenta de Ecclesia Claromont., LXXI, 852 et seqq. — Notitia de S. Roberto, abbate

Casa Dei, CLXXI, 1808. — Narratio concilii Claromontani, CLXXXVIII, 96. — Passio S. Salvii martyris Claromont, CCIII, 1311.

XXXVII. — CONSTANTIENSIS (Coutances, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 126. — Alexandri III, CC, 559. — Urbani III, CCII, 1431, 1512. — Henrici, regis Angliæ, CCVII, 1165. — Innocentii III, CCXIV, 181; CCXV, 361; CCXVI, 620.

Monasteria. — De Blanca Landa (Blanche-Lande), CCVII, 1165. — S. Laudis (Saint-Lô), CLXXIX, 126. — S. Salvatoris Constantiensis, CCII, 1319. — S. Severi Constantiensis, *ibid.*, 1318. — S. Trinitatis Exaqui (Ey-sey), *ibid.*, 1312, 1431. — De Voto (N.-D. du Vœu), *ibid.*, 1512.

Scripta. — Notitia de variis monasteriis diocesis Constantiensis, CCII, 1318 et 1319. — Epitaphium Algar, episc. Constantiensis, CCI, 300.

XXXVIII. — S. DEODATI (Saint-Dié, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 182, 197. — Innocentii II, CLXXIX, 253. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Innocentii III, CCXIV, 1075.

Privilegia. — Calixti III, CLXII, 1284. — Innocentii II, CLXXIX, 423, 522, 524. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1508. — Lucii III, CCI, 1098, 1359, 1360, 1368.

Bullæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 632. — Paschalis II, CLXIII, 206. — Eugeni III, CLXXX, 1274.

Monasteria. — Calmosiasense (N.-D. de Chamozy), CLXIII, 456. — S. Deodati in Vosago (Saint-Dié en Vosges), LXXXVIII, 1191; CXLIII, 632; CLXXXVIII, 1021. — Castellense (Châtellet), CLXXIX, 427. — Mazonismonasterii (Masmunster), CIV, 1126. — Medianum monasterium (Moyen Montier), CII, 587; CLXXIX, 522. — Romaricense (Rémiremont), CLXIII, 182, 197, 206; CLXXXVIII, 1508; CCXIV, 1055. — Senouense (Sénone en Vosges), LXXXIV, 1287; CIV, 111. — Spinalense (Spa), CII, 1359, 1360, 1368. — Stivagii (Estival), CLXXIX, 524, 1274; CCI, 1098.

Viri clari. — Valcandus, Mediani monasterii monachus, CLI, 285. — S. Deodatus, *ibid.*, 605. — S. Hildulfus, Mediani monasterii fondator, *ibid.*, 587. — Baldricus, episc. S. Deodati, CLXVI, 1049.

XXXIX. — DIENSIS (Dîe, évêché)

Epistolæ. — Gregorii XII, CXLVIII, 594, 476, 497, 512, 516, 610, 695, 744.

Vir clarus. — Ilugo, episc. et card., CXLVIII, 744.

XI. — DIVIONENSIS (Dijon, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 117, 121, 125, 177. — Alexandri III, CC, 152. — Innocentii III, CCXVI, 571, 575.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 459. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1062. — Adriani IV, *ibid.*, 1456. — Coelestini III, CCVI, 9-9.

Monasteria. — Flaviniacense (Flavigny), XCVII, 548, 425; CII, 10, 399; CLXXXVIII, 1062; CC, 152.

Concilium. — Divionense, CLVII, 507.

Vir clarus. — Hilarius, senator Divionensis, LXXI, 860.

Scriptum. — Obsidio urbis Divionensis, CLXII, 838.

XII. — DOLENSIS (Dol, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 618. — Stephani, cardinalis, *ibid.*, 1411. — Gregorii VII, CXLVIII, 453, 535, 560. — Urbani II, CLI, 113, 114, 122, 339, 383. — S. Ivonis Carnot, CLXII, 180. — Calixti III, CLXIII, 1249. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 259. — Innocentii II, CLXXIX, 103, 876, 210. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1033. — Adriani IV, *ibid.*, 1422, 1459, 1545, 1607. — Stephani Tornac., CCXI, 395, 421. — Innocentii III, CCXIV, 625, et seqq.; CCXV, 575, 594.

XIII. — EBRODUNENSIS (Embrun, archévêché).

Epistolæ. — Victoris II, CXLIII, 834. — Urbani II, CLI, 443. — Petri Venerabilis, CLXXIX, 80. — Innocentii III, CCXIV, 223, 580, 504, 566; CCXV, 232, 566, 1354; CCXVI, 457, 592.

Vir clarus. — Marcellinus episc. Ebrod., LXXI, 878.

Monasterium. — Boscaudonense (Boscaudon), CCXIV, 504; CCXV, 566.

XIII. — EBROICENSIS (Evreux, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLVIII, et CLIX, passim. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 157, 227, 249. — Paschalis II, CLXIII, 90, 361. — Innocentii II, CLXXIX, 258, 633. — Eugeni III, CLXXX, 1036. — Alexandri III, CC, 1409, 1411. — Innocentii III, CCXIV, 181, 621, 645; CCXV, 46, 251, 269.

Privilegia. — Alexandri III, CC, 618. — Coelestini III, CCVI, 1120.

Bullæ. — Alexandri III, CC, 618.

Monasteria. — Becense (Le Bec), CL, 9, 691, 1431; CLVIII, CLIX; CLXIII, 90; CLXXIX, 258, 633; CLXXX, 1159, 1225; CLXXXI, 1709; CC, 618; CCII, 1509; CCVI, 1120; CCXV, 46. — Bernacense (Bernay), CCI, 32; *ibid.*, 1314. — Conchense (Saint-Pierre de Châtillon), CLXIII, 564; CLXXX, 1601; CCII, 1516. — Gristanense (Grestain), CCI, 81. — De Ibreio (Ivry-la-Chaussée), CCII, 1520. — S. Leuffredi (S. Leuffroy), XCVII, 425; CCII, 1516; CCXIV, 621, 645. — Lirensense (Lira) CCVI, 969. — S. Salvatoris Ebroic., CLXXX, 1572; CCII, 1318. — S. Taurini (Saint-Taurin), *ibid.*, 1315.

Viri clari. — Lanfrancus, Becens. monac., CL, 9. — Rogerius, monac. Becens., *ibid.*, 1431. — Gilbertus, episc. Ebroic., CII, 157. — Audouenus, episc. Ebroic., *ibid.*, 227. — Rotradus, episc. Ebroic., CLXXX, 1056. — Audinus, episc. Ebroic., CLXXXVIII, 973. — Ægidius, episc. Ebroic., CC, 1409, 1411.

Scripta. — Statuta synodi æstivalis diocesis Ebroic., CXI, VII, 240. — Chronicon Becensis ecclesie, CL, 69 et seqq. — Gesta septem abbatum Becens., CLXXXI, 1709. — Bellum inter Ebroicenses et Conchenses, CLXXXVIII, 597. — Notitia de civitate Ebroicensi, CLXXXVIII, 586. — Notitia de monasteriis diocesis Ebroic., CCII, 1315, 1316, 1318, 1520.

XLIV. — ELORENSIS (Oloron, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 531. — Innocentii III, CCXV, 500.

XLV. — ENGOLISMENSIS (Angoulême, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 433, 443. — Paschalis II, CLXIII, 426. — Calixti III, CLXIII, 186. — Innocentii II, CLXXIX, 698, 699. — Eugeni III, CLXXX, 1095. — S. Bernardi, CLXXXII, 270, 581. — Innocentii III, CCXIV, 143, 208, 209, 541, 440, 1158, 1162; CCXV, 206, 276, 1180; CCXVI, 64, 832, 860.

Monasteria. — Aurea Vallis (Airvan), CCXIV, 440. — De Borneto (de Bournet), CCXIV, 1162. — S. Cihardi Engolismensis, CXL, 10. — De Corona, CCXIV, 1162. — Cuxanense (Cussac), CXXXIX, 504. — CXLI, 1441, 1443. — S. Eparchii (Saint-Eparçè), XIV, 209, 341. — Gratian Dei (La Grâce-de-Dieu), CCXVI, 518. — S. Trinitatis de Maloleone (Mauléon), *ibid.*, 64.

Viri clari. — Ademar, monac. S. Cihardi, CXLI, 10. — Rocho, episc. Engolism., CXLI, 115. — Garcias, monac. Cuxan, CXLI, 1441. — Ademar, episc. Engolism., CLI, 443. — Gerardus, episc. Engolism., CLXXII, 1311.

XLVI. — S. FLORI (Saint-Flour, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Aurillac., CXXXIX, 205. — Alexandri III, CC, 723. — Innocentii III, CCXVII, 20.

Monasteria. — Basiliense (Blesle), CC, 723. — Aurillacense (Aurillac), CXXXIX, 85; CCXVIII, 20.

Viri clari. — S. Geraldus, comes Auriliacensis, CXXXIII, 639. — Gerbertus Auriliac., CXXXIX, 85.

XLVII. — FOROJULIENSIS (Fréjus, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 1011. — Gregorii II, LXXXIX, 526. — Benedicti VII, CXXXVII, 555. — Calixti III, CLXIII, 1261. — Honorii II, CLXVI, 1245. — Eugeni III, CLXXX, 1083. — Innocentii III, CCXIV, 574.

Monasteria. — S. Mariæ de Correno (Correns), CXLIII, 1394. — S. Mariæ Forojuliensis, CIV, 1190. — S. Rudolphi Forojuliensis, CXXXVII, 535.

Concilium. — Forojuliense, sub S. Paulino, XCIX, 283.

XLVIII. — GRASSENSIS (Grasse, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1126. — Clementis III, CCIV, 1568. — Innocentii III, CCXIV, 229; CCXVI, 224, 226.

Monasteria. — Arlucense (Arluc), CXXXVII, 532. — Aureavallis (Vallaurie), XCVIII, 812, 813, 816. — Lerinense (Lérins), L, 440; LXXVII, 1126; CCXIV, 953; CLXIII, 1261; CLXVI, 1245; CCXIV, 229; CCXVI, 224, 226.

Viri clari. — S. Vincentius Lerinensis, L, 440. — S. Aigulfus, abbas Lerinensis et martyr, CCXIV, 953.

XLIX. — GRATIANOPOLITANA (Grenoble, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 390. — Paschalis II, CLXIII, 257. — Innocentii II, CLXXIX, 256. — Guigonia carthusiæ abbas, *ibid.*, 688. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 103, 371, 457, 458, 478. — Alexandri III, CC, 1080. — Clementis III, CCIV, 1558. — Innocentii III, CCXVI, 469.

Privilegia. — Urbani II, CLI, 320. — Lucii III, CCI,

1506, 1551. — Clementis III, CCIV, 1462, 1463, 1464. — Celestini III, CCVI, 952, 954, 957.
Bullæ. — Urbani II, CLI, 494. — Alexandri III, CC, 1124. — Lucii III, CCI, 1359.

Monasteria. — Carthusia Major (la Grande-Chartreuse, CLII, CLIII; CLI, 504; CLIII, 881; CLXVI, 1571; CLXXXIX, 256, 658; CLXXXIX, 103, 571, 457, 458, 470; CC, 1080, 1128; CCI, 1306, 1351; CCII, 1311, 1476; CCIV, 1558, 1462, 1463, 1464; CCVI, 952, 954, 957; CCXVI, 469.

Viri clari. — Dominus, episc. Gratian. — XXI, 448. — Gennadius, episc., LVIII, 1115. — Adalfo, episc. Gratian., CXXXVIII, 526. — Isarnus, episc. Gratian., CLI, 751. — S. Bruno, carthusiæ fundator, CLII, et CLIII (integre). — Guigo abbas Carthusiæ Majoris, *ibid.*, 581; CLXXXIV, 288. — S. Hugo, episc. Gratian., CLIII, 759; CLXVI, 1564. — Joannes, episc. Gratian., CCI, 1359.

Scripta. — Notitia de lite inter Gratianopolit. et Viennens. ecclesias, CLI, 128. — Forma excommunicationis ecclesie Gratianopolit., *ibid.*, 751. — Recensio episcoporum Gratianopolit., *ibid.*, 755. — Vita S. Hugonis, episc. Gratianopolit., CLIII, 759. — Statuta antiqua ordinis Carthusiensis, *ibid.*, 1225. — Chartularium ecclesie Gratianopolit., CLXVI, 1565. — Notitia de origine Carthusiensium, CCII, 1511.

L. — LAUDUNENSIS (Laon, évêché).

Epistola. — Sylvestri II, CXXXIX, 277. — Gerardi CLII, 1517. — Honorii II, CLXVI, 1249. — Eugenii III, CLXXX, 1053. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1583, 1584, 1585, 1672. — Henrici Remensis archiepisc. CXCVI, 1572. — Alexandri III, CC, 497 et passim. — Innocentii III, CCXIV, 173, 175, 297, 587, 828; CCXV, 581, 944, 945; CCXVI, 198, 429, 858; CCXVII, 10, 51, 140.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 88, 549, 774, 862. — Eugenii III, CLXXX, 1284, 1206, 1210. — S. Bernardi, CLXXXII, 476. — Sugerii, CLXXXVI, 1417. — Alexandri III, CC, 548, 983. — Lucii III, CCI, 1238. — Urbani III, CCII, 1488, 1521, 1522.

Monasteria. — Fusiace (Fusigny), CLXXX, 1204; CC, 558. — S. Joannis Laudun., CLVI, 1225. — S. Martini Laudun., CLXXXIX, 88, 549; CLXXX, 210; CC, 551. — Novigentense (Nogent.), CC, 985. — Præmonstratense (Prémontré), CLX, 563; CLXVI, 1519; CLXX, 1355, 1359; CLXXXIX, 350, 559, 778, 781, 880; CLXXXVIII, 1573, 1575, 1582; CXCVIII, 1; CC, 614, 620, 670, 823, 1105; CCII, 1886, 1488, 1522; CCIV, 1526, 1533, 1585; CCVI, 986; CCXIV, 172, 175, 297, 828; CCXVII, 54. — Ribodimontense (Ribemont), CLXIII, 1359; CCXVII, 10. — Thenoliense (Thénailles), CLXXXIX, 774; CLXXX, 1296. — S. Vincentii Laudun., CXXXIII, 951; CCXVII, 140.

Viri clari. — Hincmarus, episc. Laudun., CXXIV, 967. — Roricus, episc. Laudun., CXXXIII, 951. — Rodulfus, episc. Laudun., CXXXV, 469. — Adalbero, episc. Laudun., CXXXIX, 173; CLXI, 767. — Azelinus, Laudun., CXXXIX, 277. — Venerab. Guibertus, abbas Novigent., CLVII, 9. — S. Salaberga, abbatissa S. Joannis, CLVI, 1225. — Anselmus scholasticus, canonicus Laudun., CLII, 1169. — Hugo de Ribodimonte, CLXIII, 831. — Vivianus, Præmonstrat., CLXVI, 1519. — S. Norbertus, Præmonstrat. fundator, CLXXX, 57; CLXX, 1235. — S. Mariæ Laudun., CLXXX, 57. — Bartholomæus, episc. Laudun., *ibid.*, 57. — Gualterus, episc. Laudun., CLXXXVIII, 1584. — Adamus Præmonstrat., CXCVIII, 1.

Scripta. — Notitia de S. Salaberga, abbatissa, CLVI, 1225. — Auctarium Laudun., CLX, 559. — Auctarium Præmonstrat., CLX, 563. — Narratio miraculorum S. Mariæ Laudun., CLXXX, 37. — De gestis Bartholomæi, episc. Laudun., CLXXX, 57. — Notitia de canonicis ordinis Præmonstrat., CXCVIII, 440.

LI. — LEMOVICENSIS (Limoges, évêché).

Epistolæ. — Amblardi Solemniacensis, CXXXVIII, 187. — Joannis XIX, CXLI, 1149. — Jordani, episc. Lemov., *ibid.*, 1158; CXLI, 1542, 1551. — Eugenii III, CLXXX, 1093, 1242. — S. Bernardi, CLXXXII, 551. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 381, 414. — Wibaldi Leodiensis, *ibid.*, 1263, 1268. — Petri Cellensis, CCII, 480, 601, 602, 653. — Urbani III, CLII, 1416. — Clementis III, CCIV, 1575, 1576, 1446. — Stephani Tornac., CCXI, 570, 417, 419. — Innocentii III, CCXIV, 266, 297, 541, 496, 943, 946, 1036; CCXV, 99, 101, 102, 421, 924, 1102, 1140, 1184; CCXVI, 569, 571, 501, 505; CCXVII, 216.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 502. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1613. — Clementis III, CCIV, 1576.

Monasteria. — S. Augustini Lemovicens., CLXXXVIII, 1613; CLXXXIX, 591, 414. — Bulliensis (Le Beuil), CXV, 928. — Grandimontense (Grandmont), CCI, 480, 601, 602, 635, 1416; CCIV, 1005, 1163, 1177, 1181, 1376,

1426; CCXI, 370, 417, 419; CCIV, 496, 943, 946, 216. — S. Mariæ Lemovicens., XCVII, 470. — Nobiliacense (Noblet), CLXIII, 502. — Salonen (Salon), XCVII, 958. — Sterpense (Saint-Pierre d'Esterp), CLXXI, 1563. — S. Stephani Lemovicens., IV, 1061, 1062. — Solemniacense (Solignac), CXXXVIII, 187; CLXXXIX, 1267, 1268. — Tutelense (Tulle), CLXIII, 17; CLXXXVIII, 1569; CCXV, 1184.

Vir clari. — Ruricius Senior, episc. Lemovicens., LVIII, 67. — Felix, episc. Lemovicens., LXXXVII, 215. — S. Martialis, episc. Lemovicens., CXLI, 87, 1149, 1158. — Junianus reclusus, et Pelagia, LXXI, 905. S. Basolus, CXXXVII, 643. — Jordanus, episc. Lemovicens., CXLI, 1547. — Gumbaldus, episc. Lemovicens., CLI, 190. — S. Sacerdos, episc. Lemovicens., CLXII, 975. — Gualterius, abbas Herpensis, CLXXI, 1563. — S. Stephanus de Mureto, CCIV, 1005. — Stephanus de Liciaro, *ibid.*, 1165. — Petrus Bernardi, *ibid.*, 1165. — Guillelmus de Trahinaco, *ibid.*, 1177. — Gerardus Iheriti, *ibid.*, 1177. — B. Hugo de Lacerta, *ibid.*, 1181.

Concilia. — Lemovicensia, CXLI, 111, 115; CXLI, 1553.

Scripta. — Commemoratio abbatum Lemovicens., CXLI, 79. — Fragmentum sermonis in concilio Lemovicensi habiti, *ibid.*, 111. — Acta concilii Lemovicens., II, CXLI, 1553. — Vita Gualterii, abbatis, CLXXXI, 1563. — Vita S. Sacerdotis, episc. Lemovicens., CLXII, 975. — Notitia de S. Martiali Lemovicens., CLXXXVIII, 185. — Dicta et facta S. Stephani de Mureto, CCIV, 1163. — Vita B. Hugonis de Lacerta, *ibid.*, 1181. — Itinerarium fratrum Grandimontens., *ibid.*, 1221.

LII. — LEXOVENSIS (Lisieux, évêché).

Epistolæ. — Joannis Fiscannens., CXLVII, 464. — S. Anselmi, CLIX, 215. — S. Bernardi, CLXXX, 253. — Arnulf., episc. Lexoviens., CLXXXVI, 452; CXC, 1474. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 643. — Hugonis, archiepisc., Rothomag., CXXII, 1247. — Achardus Parisiensis, CXCVI, 1582. — Joannis Saresbur., CXCIX, 204, 226, 299, 502; CCI, 121, 143. — Alexandri III, CC, 88, 580. — Petri Blesensis, CCVII, 128, 285. — Stephani Tornac., CCXI, 491. — Innocentii III, CCXIV, 180, 181, 196, 205, 206, 261, 1153; CCXV, 564.

Monasteria. — S. Barbare (Salute-Barbe), CCI, 25. — Cormeliense (Cormeilles), CC, 580. — Gresnetense (Gresnais), CCII, 1514. — S. Ebrulf Uticensis (S. Evroul d'Auche), CLXXXVIII, passim; CLIX, 213; CCI, 105; CCII, 1515. — S. Petri Lexoviensis, CLII, 1517. — Pratellense (Saint-Pierre de Prédau), CLXVI, 1557.

Vir clari. — Freculfus, episc. Lexov., CVI, 917. — Richardus, abbas Pratellens., CLXVI, 1557. — Hildebertus, episc. Lexov., CLXXXVIII, 649. — Joannes, episc. Lexov., *ibid.*, 921. — Arnulfus, episc. Lexov., CXC, 1474; CXII, 1247; CC, 88; CCI, 9. — Radulfus, episc. Lexov., CCVII, 285.

Scripta. — Narratio cujusdam controversie inter monachos et episcopos Lexov., CLXXXVIII, 741. — Vita S. Ebrulf, *ibid.*, 467. — Miserabilis eventus Lexov. factus, *ibid.*, 577. — Notitia de monasterio S. Petri Lexov., CCII, 1517. — Alia notitia de monasterio Gresnetensi, *ibid.*, 1518. — Varia documenta de diocesi Lexov., CLXXXVIII, 607, 612.

LIII. — LINGONENSIS (Langres, évêché).

Epistolæ. — Gerberti, CXXXIX, 249. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1029, 1579. — Hugonis, archiepisc. Lugdun., CLVII, 523. — S. Ivonis Carnotensis, CLXII, 528. — Paschalis II, CLXIII, 580. — Calixti III, CLXIII, 120, 146. — Innocentii II, CLXXXIX, 70, 114, 118, 654. — Eugenii III, CLXXX, 1503, 1504. — S. Bernardi, CLXXXII, 89, 166, 202, 522. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1423, 1544. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 112, 159, 144 et seqq. — Alexandri III, CC, 256, 535, 571. — Lucii III, CCI, 1161. — Petri Cellensis, CCII, 479, 582, 599. — Celestini III, CCVI, 1206. — Innocentii III, CCXIV, 119, 125, 165, 189, 235, 464; CCXV, 269, 530, 531, 850, 869, 976, 982, 1053, 1098, 1097, 1098, 1503, 1506, 1565, 1433; CCXVI, 401, 405, 407, 559, 550, 853, 650, 752, 866; CCXVII, 58, 132.

Privilegia. — Joannis XVII, CXXXIX, 1453. — Brunonis, episc. Lingon., *ibid.*, 1539. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1580. — Hugonis et Roberti, regum Gallie, CXLI, 945. — S. Leonis, CXLI, 788. — Pibonis, Tullensis episc., CLVII, 435. — Gregorii VII, CXIV, 685. — Odonis Rapolensis, CLV, 475. — Calixti III, CLXIII, 1550, 1555. — Stephanus, episc. August., CLXXII, 1509. — Innocentii II, CLXXIX, 126, 553, 591. — Eugenii III, CLXXX, 1050, 1062, 1176, 1199, 125. — Alexandri III, CC, 516, 661, 731. — Urbani III, CCII, 1494.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 181. — Innocentii II, CLXXXIX, 863.

Monasteria. — Abbat Ripæ (Anberive), CXXIX, 363. — S. Benigni Divionensis, LXXXVIII, 1259; CXXXVII, 750; CXLI, 1155; 1157; CXLVIII, 685; CLVII, 426; CLXII, 1509; CLXXXIX, 121; CCVII, 989; CCXIV, 210. — Besuense (La Fontaine-de-Bèze), LXXXVII, 1324; CIV, 1186; CXXXIX, 1559; CXLI, 788; *ibid.*, 142; CXIV, 189. — Clavallensis (Clairvaux), CLXXX, 126; CLXXX, 1124; CLXXXVIII, 1657, 1675; CLXXXIX, 112, 159, 443, 444, 448, 451; CXCIV, 1683; CXCVI, 1609, 1626, 1636, 1639, 1643; CXI, 1391; CCXIV, 119. — Fossenovæ (Fosseneuve), CXXV, 976, 982, 1053, 1506, 1565, 1455; CCXVI, 401. — S. Joannis Reomensis (Mouster-Saint-Jean), LXXXVII, 1063; CVI, 1251; CXXXVII, 728; CC, 316. — S. Leodegarii de Campellis (Saint-Léger de Campelle), CXLI, 945. — S. Mariæ de Castillone (Châtillon), CLXXXIX, 630, 862; CLXXX, 1050. — Molismense (Molismes), CLVII, 425, 525, 1253, 1274; CLXIII, 1146; CLXXX, 1062; CCII, 459, 582, 599; CCXV, 269, 530. — Morimondense (Morimond), CLXXXII, 89; CLXXXVIII, 1644; CC, 256, 754; CCII, 1494. — Pultariense (Poultières), CXXVI, 879 *et seqq.*; CLXXXII, 202; CCXV, 850. — Septem-Fontium (Saint-Nicolas des Sept-Fonts), CLXXXIX, 391; CLXXX, 1176. — S. Sequani, XCVII, 426. — S. Stephanus Divionensis, CLXXXIX, 113, 125, 177, 459, CLXXXVIII, 1062; CC, 902. — Cartense (Le Cart), CLXXX, 1199. — Tullesense (Tulley), CCXIV, 233. — Vallis Caulium (Val-des-Choux), CCXV, 531.

Viri clari. — Pappolus, episc. Lingon., LXXI, 522. — Tetricus, episc. Lingon., *ibid.*, 807. S. Warnacharius, presbyter Lingon., LXX, 185. S. Joannes, abbas Reomensis, LXXXVII, 1093. — Betton, episc. Lingon., CIV, 987. — Albericus, episc. Lingon., *ibid.*, 1249. — Aurelianus, Reomensis monach., *ibid.*, 1521. — SS. Speusippus, Kleusippus, et Meleusippus, CXIII, 216. — Isaac, episc. Lingon., CXXIV, 1071; CXXXIII, 1075. — S. Malolus, CXXXVII, 728. — Bruno, episc. Lingon., CXXXIX, 249, 1551. — S. Guillelmus, abbas S. Benigni, CXLI, 855; CXLI, 697. — S. Robertus, primus abbas Molism., CLVII, 1255. — Gregorius, episc. Lingon., CLXII, 758. — Eronus, Isaac, Varnerius, Bruno episcopi Lingon., *ibid.*, 786, 801, 803, 811, 815. — Guillelmus, episc. Lingon., CLXXXIX, 114. — S. Bernardus, abbas Clavall., CLXXXII, CLXXXIII, CLXXXIV, CLXXXV (integre). — Godefridus, episc. Lingon., CLXXXVIII, 1425. — Odo, abbas Morimond., *ibid.*, 1644. — Fastredus, abbas Clavall., *ibid.*, 1657. — Gaudridus, abbas Clavall., *ibid.*, 1675. — Acherus et Petrus, monach. Clavall., CXCIV, 1683. — Nicolaus Clavall., CXCVI, 1589. — Gualterus, episc. Lingon., CC, 535. — Manasses, episc. Lingon., CCI, 1161. — Petrus, abbas Clavall., CCI, 1391. — Henricus de Castro Marsiaco, monach. Clavall., CCIV, 211. — Garnerius, episc. Lingon., CCV, 553. — Alanus, monach. Clavall. (integre.)

Scripta. — Liber de miraculis S. Joannis Reomensis, LXXXVI, 1082. — Cœnobii Morimondensis fundatio, CLVII, 1274. — Chronicon Besuense, CLXII, 752. — Vita S. Bernardi Clavall., CLXXXIX (integre).

LIV. — LUGDUNENSIS (Lyon, archiévêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 518, 549, 575, 538, 650. — Urbani II, CLI, 589, 545. — S. Anselmi, CLIX, 53. — Ivoonis Carnotensis, CLXII, 163, 238. — Joannis, archiepisc. Lugdun., *ibid.*, 215. — Honorii II, CLXVI, 1259. — Innocentii II, CLXXXIX, 113. — Eugenio III, CLXXX, 1201, 1518. — S. Bernardi, CLXXXII, 124, 352. — Sugerii, CLXXXVI, 1411. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1571, 1401. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 182, 229. — Alani Cantuar., CXC, 1483. — Alexandri III, CC, 980, 1022, 1036. — Clementis, III, CCIV, 1493. — Cœlestini III, CCVI, 916. — Innocentii III, CCIV, 121, 165, 190, 191, 283, 1032, 1090, 1098, 1118; CCXV, 213, 1299; CCXVI, 146, 627, 1203, 1243.

Privilegia. — Gregorii VIII, CCII, 1548. — Cœlestini III, CCVI, 893.

Decreta. — S. Annemundi, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 473; LXXXVIII, 1164. — Childerici regis, LXXXVII, 290. — Philippi regis, XCVI, 1521. — Ludovici I, regis, CIV, 1026. — Urbani II, CLI, 458. — Paschalis II, CLXIII, 203, 1195. — Lucii III, *ibid.*, 1163, 1254.

Monasteria. — Ambroniacense (Ambronay), CLXXXIX, 485, 1063. — Athanacense (Aisnay), CCXIV, 190. — S. Augustini (Saint-Claude), XCVII, 425. — Balneense (Saint-Romans), CCXIV, 165. — S. Barbaræ (Ile Saint-Barbe), CIV, 1026; CCV, 857. — Bellæ-Villæ (Belleville), CCXIV, 165; CCXVI, 1203. — Cassanense (La Chassaigne), CCXV,

1299. — De Jugo-Dei (Le Jong-de-Dieu), CCIX, 191. — Nantuaense (Nantua), LXXXVII, 290; XCVI, 1429; CLI, 263. — S. Petri Lugdun., LXXXVII, 473; LXXXVIII, 1164. — S. Ragniberti Jurensis (Saint-Rambert de Joux), CCVI, 893. — Savigniacense (Savigny), XCVII, 428; CCII, 1548.

Viri clari. — S. Irenæus, episc. Lugdun., III, 820. — S. Eucherius, archiepisc. Lugdun., L, 685; LVIII, 1096. — Viventiolus, archiepisc. Lugdun., LXVIII, 993. — Photinus, primus episc. Lugdun., LXXI, 174. — S. Nicetius, episc. Lugdun., *ibid.*, 873. — Etherius, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 1173, 1258. — S. Annemundus, archiepisc. Lugdun., LXXXVII, 473. — Leidradus, archiepisc. Lugdun., XCIX, 853. — S. Agobardus, archiepisc. Lugdun., CIV, 9. — Amulo, archiepisc. Lugdun., CXXI, 77. — Florus, diaconus Lugdun., CIX, 9. — S. Remigius, archiepisc. Lugdun., CXXI, 985. — S. Justus, archiepisc. Lugdun., CXXXIII, 545. — Hainardus, archiepisc. Lugdun., CXLI, 1353. — Bochartus, archiepisc. Lugdun., CXLI, 1147. — Gebuinus, archiepisc. Lugdun., CXLVII, 1204. — Hugo, archiepisc. Lugdun., CLVII, 481. — Joannes, archiepisc. Lugdun., CLXII, 238, 245. — Umbaldus, archiepisc. Lugdun., CLXIII, 1158, 1195. — Petrus, archiepisc. Lugdun., CLXXXIX, 113. — Eraclius, archiepisc. Lugdun., CLXXXVIII, 1571. — Guichardus, archiepisc. Lugdun., CXCIX, 1085. — Gaufridus, S. Barbaræ, CCV, 827. — Joannes de Balmets, archiepisc. Lugdun., CCIX, 873.

Scripta. — Notitia de dissensione Lugdunensis presulatus, CXLI, 693. — Historia translationis reliquiarum S. Maximi apud Nantua, CLI, 263. — Nomina pontificum Lugdunensium ab initio, CLIV, 96. — Charia Ambroniacensis, CLXXXIX, 485. — Epitaphium Raynaldi, archiepisc. Lugdun., *ibid.*, 1022. — Statuta Ecclesiae Lugdun., CXCIX, 1092.

LV. — LUTEVENSIS (Lodève, évêché).

Vir clarus. — Bernardus, episc. Lutevensis, CL, 1530.

LVI. — MACLOVIENSIS (Saint-Malo, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 188. — Petri Cellensis, CCII, 415, 416, 417, 418, 420. — Innocentii III, CCXV, 1049.

Monasteria. — S. Nevenni (Saint-Méel), CIV, 1042; CCXV, 1049. — De Monteforte (Montfort), *ibid.*

LVII. — MAGALONENSIS (Maguelonne, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 295. — Paschalis II, CLXIII, 44, 1209. — Calixti III, *ibid.*, 1507. — Cœlestini II, CLXXXIX, 844. — Eugenio III, CLXXX, 1555. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1554. — Alexandri III, CC, 395, 431, 453, 521, 522. — Cœlestini III, CCVI, 1160, 1161. — Innocentii III, CCXIV, 223, 467, 494; CCXV, 113, 258, 443; CCXVI, 549, 593, 782; CCXVII, 248.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 408. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1007.

Monasteria. — Antanum, XCVII, 432. — S. Petri Magalonense, CIV, 1088.

Viri clari. — Willelmus, Clusiensis monach., CX, 1447. — S. Benedictus, abbas Clusiensis, *ibid.*, 1459. — Gothofredus, episc. Magalon., CLI, 293, 431. — Galterus, episc. Magalon., CLVII, 1509. — Raymundus, episc. Magalon., CLXXXIX, 844; CLXXXVIII, 1554. — Joannes, episc. Magalon., CC, 431. — Guillelmus, episc. Magalon., CCVI, 1160.

LVIII. — MASSILIENSIS (Marseille, évêché).

Epistolæ. — Zosimi, papæ, XX, 674. — S. Gregor. Magni, LXXIII, 503. — Gregorii VII, CXLVIII, 524, 612. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1546. — Innocentii III, CCXIV, 225, 637, 640; CCXVI, 445, 580, 607, 816, 952, 1225; CCXVII, 152, 148.

Privilegia. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 868. — Caroli Magni, XCVII, 978. — Ludovici I, regis, CIV, 1116. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1494. — S. Leonis, papæ, CXLI, 632. — Raimbaldi Arelatensis, *ibid.*, 1393, 1394, 1396. — Urbani II, CLI, 48. — Innocentii II, CLXXXIX, 287. — Cœlestini II, *ibid.*, 845. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1069.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 527. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1069.

Monasteria. — S. Cassiani, LXXXVII, 868. — S. Victoris Massiliensis, CXXXIX, 1494; LIII, 632, 1593, 1594, 1596; CXLVIII, 524; CLI, 48; CLXIII, 327; CLXXXIX, 287, CLXXX, 1590; CLXXXVIII, 1007; CCXIV, 225; CCXVI, 445, 580; CCXVII, 152.

Viri clari. — Leporius, episc. Massil., XXXI, 1215. — Joannes Cassianus, S. Victoris monach., XLIX, 4. — Salvianus, presb. Massil., LIII, 9. — Gennadius, epiac.

Massil., LVIII, 979. -- Musæus, presb. Massil., *ibid.*, 1103. -- Victor, rhetor Massil., LXI, 933; LXXI, 775. -- Theodorus, episc. Massil., LXXVII, 509. -- Serenus, episc. Massil., *ibid.*, 1027, 1028. -- Petrus, episc. Massil., CLXXXVIII, 1007, 1069.

LIX. -- MATISCONESENSIS (Mâcon, évêché).

Epistolæ. -- Joannis X, CXXXII, 812. -- Alberonis, CXXXVII, 812. -- Gerberti, CXXXIX, 221. -- Sylvestri, papæ, *ibid.*, 283. -- Joannis XIX, CXLI, 1145, 1146. -- Stephani X, CXLIII, 879. -- S. Petri Damiani, CXIV, 571 et seqq. -- Alexandri II, CXLVI, 1355. -- Gregorii VII, CXLVIII, 296, 338, 875, 699. -- Urbani II, CLI, 284, 291. -- S. Ivonis Carnot., CLXII, 147. -- Paschalis II, CLXIII, 31, 201, 220, 225, 255, 442, 1155, 1256, 1504. -- Innocentii II, CLXXIX, 96, 110, 134, 135, 166, 178, 268, 464, 636, 698. -- Eugenii III, CLXXX, 227, 1271, 1294. -- S. Thomæ Cantuar., CXI, 940. -- Alexandri III, CC, 113, 249, 250, 1060. -- Lucii II, CCI, 1152. -- Petri Celsensis, CCII, 431, 589, 603. -- Cælestini III, CCVI, 1253. -- Innocentii III, CCXIV, 103, 165, 200, 267; CCXV, 632; CCXVII, 254, 242.

Privilegia. -- Benedicti VII, CXXXVII, 532. -- Joannis XIX, CXLI, 1135. -- S. Leonis, papæ, CXLIII, 607. -- Victoris II, *ibid.*, 803. -- Alexandri II, CXLVI, 1293. -- Urbani II, CLI, 428. -- Paschalis II, CLXIII, 40, 51, 56, 260, 262, 558, 559. -- Innocentii II, CLXXIX, 127, 128, 129, 134, 135. -- Anastasi IV, CLXXXVIII, 1057, 1042, 1426. -- Urbani III, CCII, 1368, 1377, 1379, 1383. -- Clementis III, CCIV, 1301, 1303, 1312, 1313. -- Cælestini III, CCVI, 890, 918, 1169. -- Innocentii III, CCXIV, 103; CCXV, 497, 526.

Monasteria. -- Cluniacense (Cluny), CCXXXII, 812, 1035, 1038, 1068, 1069, 1074; CXXXII, 1082; CXXXIII, 9, 839, 841, 843, 853, 900; CXXXVII, 332, 707, 777, 932; CXXXIX, 221, 283, 1158; CXLI, 1155, 145, 1146; CXLIII, 803, 879; CXLIV, 371; *ibid.*, 925; CXLVI, 1293; CXLVIII, 699; CXLIX, 633; *ibid.*, 695; CLI, 17, 284; CLVII, 318, 425; CLIX, 40; CLXIII, 51, 56, 201, 220, 260, 262, 558, 559, 1256; CLXVI, 835, 845; CLXIX, 96, 110, 119, 127, 128, 129, 134, 135, 166, 178, 268, 329, 464, 469, 594, 636, 696, 810, 887, 888, 905, 931, 933; CLXXX, 1227, 1274, 1294, 1037, 1042, 1426; CLXXXIX, 1020, 1033; CXI, 940; CC, 113, 249, 250, 967, 969, 1060; CCI, 1152, 1157; CCI, 431, 433, 451, 589, 590, 603, 1565, 1377, 1379, 1383; CCIV, 1301, 1303, 1310, 1312, 1313; CCVI, 890, 918; CCIX, 531; (CXIV, 103; CCXV, 497, 526; CCXVII, 234, 242. -- Cariloci (Charlieu), CCXIV, 200. -- S. Rigaldi (Saint-Rigand de Ligny), CALVI, 1360. -- S. Petri Matisconense, CCXIV, 103.

Viri clari. -- S. Gdo, abbas Cluniac., CXXX, 9. -- S. Maiolus, abbas Cluniac., CXXXVII, 707. -- Magneboldus, episc. Matiscon., *ibid.*, 708. -- Gauslenus, episc. Matiscon., CXLI, 1146. -- Rodulfus Glaber, Cluniac. monach., CXLI, 609. -- S. Odilo, abbas Cluniac., *ibid.*, 831. -- Landricus, episc. Matiscon., CXLVIII, 699. -- Udalricus, Cluniac. monach., CXLIX, 633. -- Urbanus II, primo Cluniac. monach., CLI, 17. -- S. Hugo, Cluniac. abbas, CLIX, 845. -- Berardus, episc. Matiscon., CLXIII, 1153, 1504. -- Pontius, abbas Cluniac., CLXVI, 835. -- Petrus Venerabilis, CLXXXIX, 9. -- Hugo V, abbas Cluniac., CCIX, 881. -- Raynaldus, episc. Matiscon., CCVI, 1232.

Scripta. -- Synodus Matisconensis, LXXI, 462. -- Notitia de electione abbatis Cluniac., CXXXVII, 707. -- Commemoratio mortuorum apud Cluniac., CXXXIX, 1138. -- Vita S. Odilonis abbatis, CXLVI, 1360. -- Antiquæ consuetudines Cluniac., CXLIX, 635. -- Statuta Cluniac., CLXXXIX, 1023. -- Dispositio rei familiaris Cluniac., *ibid.*, 1047.

LX. -- MELDENSIS (Meaux, évêché).

Epistolæ. -- S. Ivonis Carnot., CLXII, 28, 89, 257. -- Honorii II, CLXVI, 1287. -- Innocentii II, CLXXIX, 393, 483. -- Theobaldi, episc., CLXXXVI, 2432. -- Adriani IV, CLXXXVIII, 1574. -- S. Thomæ Cantuar., CXI, 940. -- Alexandri III, CC, 240, 241, 290, 451, 512, 553, 716, 784, 1033, 1035, 1197, 1201, 1206. -- Lucii III, CCL, 1106. -- Innocentii III, CCXIV, 23, 215, 504; CCXV, 134, 781, 1194, 1203, 1236, 1377, 1457, 1566, 1599, 1606, 1611; CCXVI, 43, 729; CCXVII, 53, 75, 220.

Privilegia. -- Honorii II, CLXVI, 1306. -- Innocentii II, CLXXIX, 194. -- Alexandri III, CC, 188.

Monasteria. -- Cervinensis, (Cervoy), CCXIV, 215, 504; CCXV, 134. -- Jotrense (Jouarre), CIV, 1302; CCXV, 1599, 1606, 1611. -- S. Pharonis, CCXVI, 729. -- Radolense (Reuil), CLIX, 2007. -- Resbacense (Rebais), LXXX, 357; LXXXVII, 1134; CLXXXIX, 194, CCXV, 1203, 1611.

Viri clari. -- S. Faro, episc. Meldens., LXXXVII, 1151.

-- Hildegarius, episc. Meldens., CXXXVIII, 663. -- Walterius, episc. Meldens., CXLVII, 1212. -- Fulcoius, Meldens. subdiac., CL, 1531. -- Walterius, episc. Meldens., CLXII, 28. -- Burchardus, episc. Meldens., CLXVI, 1287. -- Manasses, episc. Meldens., CLXXIX, 593. -- Theobaldus, episc. Meldens., CLXXXVI, 1435. -- Stephanus, episc. Meldens., CXI, 613-CC, 188. -- Simon, episc. Meldens., *ibid.*, 1197, 1201, 1296. -- Thomas, monach. de Radolio, CCIX, 1007.

LXI. -- METENSIS (Metz, évêché).

Epistolæ. -- Joannis Fiscamensis, CXLVIII, 465. -- Gregorii VII, CXI.VIII, 532, 553, 475, 514, 594. -- Bernardi, presbyteri, *ibid.*, 1233. -- Herimanni, episc., CL, 1183. -- Eugenii III, CLXXX, 1523, 1525. -- S. Bernardi, CLXXXII, 152. -- Adriani IV, CLXXXVIII, 1458, 1587. -- Wibaldi, abbas Leodiens., CLXXXIX, 1345, 1346, 1347, 1349. -- Stephani, episc., CLXXXIX, 1597, 1431. -- S. Hildegardis, CXCVII, 210. -- Innocentii III, CCXIV, 695, 698, 793, 916, 1103; CCXV, 985, 1317; CCXVI, 52, 555, 709, 756, 1003; CCXVII, 53, 510.

Privilegia. -- Joannis XIII, CXXXV, 980. -- S. Leonis papæ, CXLI, 639. -- Urbani III, CCII, 1436. -- Clementis III, CCIV, 1398. -- Cælestini III, CCVI, 943, 958, 1106.

Bullæ. -- Calixti II, CLXIII, 1283. -- Urbani III, CCII, 1473.

Diplomata. -- Ch'perici II, regis, LXXXVIII, 428. -- S. Chrodegangi, episc., LXXXIX, 1265. -- Caroli Magni, XCVI, 913. -- Ludovici I regis, CIV, 1019, 1107, 1283.

Monasteria. -- S. Arnulfi, Metensis (Saint-Arnoul-les-Mets), CXXXVII, 211; CXXXVIII, 211 et seqq.; CL, 871, 1185; CCVI, 935. -- Garnisvikenense, CCXV, 1327. -- S. Glodesindis (Sainte Glodesinde), CXCVII, 210. -- Gorziense (Gorzia), LXXXIX, 1119; XCVI, 1097, 1098, 912, 1019; CXXI, 1149; CXXXII, 529; CXXXVII, 239; CXXXVIII, 209. -- Hornebacense (Hornebach), CIV, 1109. -- Longovillarense (Longueville), *ibid.*, 1283. -- S. Martini Metensis, CCIV, 1398. -- S. Inne vallis (N.-D. de Salva), CCII, 1426. -- Villarense (Villiers-Betnac), CCXVI, 555. -- S. Vincentii Metensis, CXXXV, 980; CLXIII, 659; CCVI, 938.

Viri clari. -- S. Abbo, episc. Metensis, LXXXVII, 217. -- Chrodegangus, episc. Metensis, LXXXIX, 1053. -- Angelramnus, episc. Metensis, XCVI, 1033. -- Symphorus Amalarius, presbyter Metensis, CV, 815. -- Adventus, episc. Metensis, CXLI, 1141. -- Robertus, episc. Metensis, CXLI, 527. -- Bernon, episc. Metensis, CXXXV, 440. -- Adalbero, episc. Metensis, *ibid.*, 469. -- S. Glodesindis, abbatissa Metensis, CXXXVI, 211. -- Joannes, abbas S. Arnulfi CXXXVII, 211. -- Joannes, abbas Gorziensis, *ibid.*, 239. -- Adalbero I, II, III, Metenses episcopi, *ibid.*, 261; CXXXIX, 1539. -- Hidulfus Metensis archidiaconus, CXXXVII, 275. -- Theodoricus, episc. Metensis, *ibid.*, 353. -- Drogo, filius Caroli Magni, episc. Metensis, CXXXVIII, 275. -- Diedericus, episc. Metensis, CXXXIX, 208. -- Alpertus, monach. Metensis, CXI, 443. -- Herimannus, episc. Metensis, CXLVIII, 532; CL, 1183. -- Guillelmus, abbas S. Arnulfi, *ibid.*, 871. -- Clemens, episc. Metensis, *ibid.*, 1182. -- S. Deodoricus, episc. Metensis, CLX, 689. -- Theogernus, episc. Metensis, CLXIII, 767. -- Stephanus, episc. Metensis, CLXIII, 1523; CLXXXII, 132; CLXXXVIII, 1438, 1587; CLXXXIX, 1516.

Scripta. -- Libellus de ordine et gestis episc. Metensium, XCV, 675. -- Chronicon episcopi Metensium, XCVI, 1465. -- Orationes habitæ in synodo Metensi, CXXI, 1147. -- Vita S. Glodesindis abbatissæ Metensis, CXXXVII, 211. -- Translatio ad Metensem civitatem plurimorum sanctorum, CXXXVII, 565. -- Notitia de Joanne abbate S. Arnulfi Gorziensis, CXXXVII, 239. -- Notitia de fundatione monasterii S. Arnulfi Metensis, CXXXVIII, 190. -- Historia synodi Metensis sub Carolo II et Lothario II, *ibid.*, 653. -- Expositio synodi Ingelheimensis, *ibid.*, 822. -- Gesta episcoporum Metensium, CLXIII, 575. --

LXII. -- MIMATENSIS (Mende, évêché).

Epistolæ. -- Stephani Tornac., CCXI, 517. -- Innocentii III, CCXVI, 609.

Monasterium. -- Canonicense (La Capourgue), CCXVI, 609.

LXIII. -- MONSPESULANA (Montpellier, évêché).

Epistolæ. -- Innocentii II, CLXXIX, 153, 156, 331, 532, 582, 630. -- Lucii II, *ibid.*, 785. -- Eugenii III, CLXXX, 1022. -- Adriani IV, CLXXXVIII, 1536. -- Alexandri III, CC, 154. -- Stephani Tornacensis, CCXI, 517. -- Innocentii III, CCXIV, 861, 1150; CCXV, 1338, 1424; CCXVI, 613, 693, 770; CCXVII, 90.

Privilegia. -- Joannis XV, CXXXVII, 835. -- Alexan-

Adriani II, CXLVI, 1314, 1315. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1561. — Alexandri III, CC, 142. — Celestini III, CCVI, 905.

Bulla. — Innocentii II, CLXXIX, 231.
Monasteria. — Anianense (Saint-Sauveur d'Aniane), CIII, 351, 1419; CIV, 1020, 1135; CXXVII, 835; CLXXXVIII, 1561; CC, 142, CCXVI, 770. — Cariloci (Saint-Génès), CLXXXI, 1713; CCXI, 575. — Clusiense (Saint Michel de Cluse), CL, 1447, 1449. — Gellonense (Saint-Guillaume-le-Désert), CXLVI, 1311, 1315, 1341. — Juucellense (Joncelles), CLXXIX, 231. — S. Tyberii, CXCH, 1134. — Vallismagne (Vallemagne), CLXXXVIII, 1599. — Fontis Calidi (Fontchaude), CCIV, 793.

Viri clari. — Wilhelmus, monach. Clusiensis, CL, 1447. — Guillelmus, episc. Montispeul., CLXXIX, 532. Guido, monach., CLXXXI, 1719. — Guillelmus, monach. Gellonensis, CLXXXVIII, 1552. — Bernardus, abbas Fontis Calidi, CCIV, 793.

LXIV. — NANNETENSIS (Nantes, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 44. — Innocentii II, CLXXIX, 121, 201. — Innocentii III, CCXIX, 426.

Monasterium. — Deense (Grandlieu), CIV, 1505.
Viri clari. — SS. Rogatianus et Donatianus mart., et B. Nazarius, LXXI, 760.

LXV. — NARBONENSIS (Narbonne, évêché).

Epistolæ. — Bonifacii I, XX, 772. — Celestini I, 4, 429. — S. Leonis Magni, LIV, 1197. — Joannis X, CXXII, 811. — Alexandri II, CXLVI 1387. — Gregorii VII, CXLVIII, 701. — Urbani II, CLI, 65, 316. — Paschalis II, CLXIII, 31, 203, 222. — Calixti II, *ibid.*, 1218. — Innocentii II, CLXXIX, 70, 871. — Celestini II, *ibid.*, 782. — Eugenii III, CLXXX, 1353, 1594. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1542, 1582, 1604. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 316. Alexandri III, CC, 163, 944, 327, 337, 397. — Lucii III, CCI, 1170. — Celestini III, CCVI, 886. — Innocentii III, CCXIV, 230, 308, 457, 903; CCXV, 83, 273, 360, 674, 883, 1034, 1354; CCXVI, 154, 171, 250, 608, 613, 691, 692, 744, 1258; CCXVII, 159.

Bulla. — Urbani II, CLI, 360, 418. — Paschalis II, CLXIII, 511. — Innocentii II, 247. — Eugenii III, CLXXX, 1051.

Monasteria. — Caunense vel Exsequariense (Saint-Pierre de Caune), CLXIII, 511; XCVII, 980. — S. Eugenii, *ibid.*, 435. — S. Laurentii, *ibid.*, 434. — S. Mariæ Capariensis, *ibid.*, 435. — S. Mariæ ad Orubionem, *ibid.*, 435. — Quadragesima (les Crantes), CLXXIX, 247. — S. Theodardi (Saint Audard), CLXXX, 1051.

Viri clari. — Rusticus, archiepisc. Narbon., III, 686; LIV, 1198. — Paulus, primus episc., LXXI, 175. — Neofridus, archiepisc. Narbon., CIV, 999. — Agio, archiepisc. Narbon., CXXXII, 779. — Berengarius, viccomes Narbon., CXLIII, 837. — Guidfredus, archiepisc. Narbon., *ibid.*, 837. — Dalmatius archiepisc. Narbon., CLI, 63. — Richardus, archiepisc. Narbon., et card. CLXII, 1595. — Berengarius, archiepisc. Narbon., CLXIII, 1218, CLXXXVIII, 1542, 1542. — Arnaldus, archiepisc. Narbon., CLXXIX, 571. — Pontius, archiepisc. Narbon., CC, 244.

Concilia. — Narbonense I, LXXXIV, 1689. — Narbonense II, CXLII, 607.

LXVI. — NEMAUSENSIS (Nîmes, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLI, 542. — Paschalis II, CLXIII, 139. — Innocentii III, CCXIV, 501; CCXVI, 620, 958.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 170. — Celestini II, CLXXIX, 784. — Nicolai Clarevallensis, CXCVI, 1618, 1639, 1640. — Petri Cellensis, CCH, 587.

Bulla. — Urbani II, CLI, 399. — Calixti II, CLXIII, 1103. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1485.

Concilium. — Nemausense, sub Urbano II, CLI, 210.

Monasteria. — S. Egidii (S. Gilles), XCVII, 452; CXXVI, 792; CLXIII, 139; CLXXIX, 784; CCH, 987; CCXVI, 580. — Electense (Alais), CLXIII, 1103; CC, 140. — Francorum Vallium (Franquevaux), CCXIV, 501. — S. Mariæ de Fontanis, CLXXIX, 170. — Psalmodiense (Psalmodii), XCVII, 452; CIV, 1020; CLXII, 1605; CXVI, 620, 580. — S. Petri Nemausensis, CXXVI, 788. — Pontis Thomeriac (Pont de Thomières), CLI, 502.

LXVII. NIVERNENSIS (Nevers, évêché).

Epistolæ. — Celestini II, CLXXIX, 881. — Eugenii III, CLXXX, 1178, 1179, 1323. — S. Thomæ Cantuar., CX, 614, 951. — Alexandri III, CC, 309, 369, 640. — Stephani Tornac., CCXI, 528, 329. — Innocentii III, CCXIV, 210, 602, 788, 1137; CCXV, 873, 926, 1228, 1271, 1304, 1348, 1361; CCXVI, 810, 916.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 71. — Eugenii III, CLXXX, 1074. — Alexandri III, CC, 148.

Monasteria. — Bellavallis (Bellevaux), CLXXX, 1074. — De Chantia, CCXVI, 963. — De Charitate, CCXI, 328, 329. — S. Stephani Nivern., CC, 143.

Viri clari. — Rauracus, episc. Nivern., LXXXVII, 213. — Hugo II, episc. Nivern., CXLIII, 1363. — S. Deolatus, episc. Nivern., CLI, 603. — Bernardus, episc. Nivern., CC, 640.

LXVIII. — NOVIOMENSIS (Noyon, évêché).

Epistolæ. — Cleri Noviom., CXLI, 1111. — Urbani II, CLI, 141, 404. — Decani Noviom., CLXII, 663. — Baldrici, episc., CLXII, 676. — Godefridi, episc. Ambiani, CLXII, 742. — Paschalis II, CLXIII, 310. — Eugenii III, CLXXX, 1628. — S. Bernardi, CLXXXII, 614. — Sugerii, CLXXXVI, 1531, 1332, 1353, 1559, 1571, 1419, 1422, 1423, 1424, 1425, 1435. — Adriani IV, CXXXVIII, 1595. — Petri de Roya, CXCV, 1896. — Henrici, Remensis archiepisc., CXCVI, 1573, 1574. — Alexandri III, CC, 544, 671. — Arnulfi Lexov., CCI, 90. — Petri Cellensis, CCH, 425. — Stephani Tornac., CCXI, 531, 339, 354, 351, 582, 414, 432, 459, 460, 542. — Innocentii III, CCXIV, 140, 453, 998, 1157, 1161; CCXV, 407, 736, 781, 1129, 1539, 1603; CCXVII, 222, 254.

Privilegia. — Agapeti II, CXXXIII, 930, 1015. — Joannis XII, *ibid.*, 1015. — Joannis XV, CXXXVII, 838. — Eugenii III, CLXXX, 1215. — Alexandri III, CC, 1049, 1047. — Lucii III, CCI, 1130.

Monasteria. — S. Eligii Noviom., CCXVI, 404; CCXVII, 254. — S. Bartholomæi Noviom., CCI, 523, 351, 352, 354, 351, 582, 1414, 459, 460, 542; CCXV, 939. Humolariense (Homblières), CXXXVII, 50-CC, 959. — S. Medardi, CC, 277. — S. Quintini Montensis (Mont-Saint-Quentin), CLXXX, 1245; CC, 1046, 1047; CCI, 1120. — Ursicampi (Ourscamp), CLX 401; CC, 544; CCXI, 452; CCXIV, 1157.

Viri clari. — S. Medardus, episc. Noviom., LXXI, 898. — S. Eligius, episc. Noviom., LXXXVII, 475. — S. Medardus, episc. Noviom., LXXXVIII, 534; CL, 1499. — Arnaldus, episc. Noviom., CXXXV, 445. — Bernierius, abbas Humolar., CXXXVII, 50. — S. Guegonidis, virgo Humolar., *ibid.* — Harduinus, episc. Noviom., CXXXIX, 1549. — S. Radbodus, episc. Noviom., CL, 1495. — S. Godeberta, virgo Noviom., CLI, 144. — Baldricus, episc. Noviom., CLXII, 676, 742; CLXIII, 310. — Balduinus, episc. Noviom., CLXXXII, 614; CLXXXVI, 1416; CLXXXVIII, 1595.

LXIX. — PARISIENSIS (Paris, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1509. — Gregorii VII, CLIII, 600. — S. Anselmi, CLIX, 33, 37. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 150, 155, 140, 250, 235. — Anselmi, S. Sepulchricantoris, CLXII, 729. — Paschalis II, CLXIII, 88, 157, 221. — Honorii II, CLXVI, 1296. — Innocentii II, CLXXIX, 64, 111, 620, 621. — Eugenii III, CLXXX, 1285, 1347, 1354, 1568, 1579, 1580, 1595, 1596, 1401, 1408, 1407, 1414, 1415, 1418, 1419, 1441, 1442. — S. Bernardi, CLXXII, 720. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1406, 1007, 1490, 1536. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 520, 376, 577, 474. — Gilberti Foliot, CX, 907. — Alexandri III, CC, 228, 235, 281, 307, 318, 339, 346, 553, 760, 999, 1061, 1087. — Lucii III, CCI, 1231. — Petri Cellensis, CCH, 420. — Clementis III, CII, 1476. — Petri Bleensis, CCVII, 378, 455. — Guillelmi de Campania, CCIX, 826, 827. — Stephani Tornacensis, CCXI, 512, 371, 401, 405, 416, 427, 437, 411, 456, 462, 468, 472, 478, 481, 464, 488, 490, 492, 493, 516. — Innocentii III, CCXIV, 313, 109, 151, 154, 158, 162, 405, 505, 932, 1097, 1111, 1185, 1187, 1189, 1191; CCXV, 490, 586, 637, 659, 791, 795, 844, 866, 980, 991, 1113, 1191, 1248, 1457, 1562, 1585, 1499; CCXVI, 45, 153, 156, 478, 758; CCXVII, 15, 26, 56, 162.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 541. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1483. — Roberti, regis, CXLI, 948. — S. Leonis IX, CXLI, 640. — Alexandri II, CXLI, 1306. — Villelmi, Angliæ regis, CXLIX, 1361. — Paschalis III, CLXIII, 68, 359. — Calixti II, *ibid.*, 1186, 1250. — Innocentii II, CLXXIX, 532, 557, 648. — Stephani episc., *ibid.*, 665. — Celestini II, *ibid.*, 915, 918. — Eugenii III, CLXXX, 1107, 1234, 1239, 1339, 1354. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1002, 1004, 1050, 1084. — Adriani IV, *ibid.*, 1362, 1485, 1571, 1621, 1623, 1650. — Alexandri III, CC, 208, 211, 346, 1052. — Lucii III, CCI, 1088, 1166, 1205, 1328. — Urbani III, CCH, 1479, 1487. — Clementis III, CCIV, 1291, 1292, 1367, 1377, 1445, 1470, 1475, 1476. — Celestini III, CCVI, 942, 1083, 1168, 1141, 1188, 1220, 1221.

Bullæ. — Calixti II, CLXIII, 1142. — Innocentii II, CLXXIX, 65. — Eugenii III, CLXXX, 1236, 1242, 1565. — Alexandri III, CC, 528. — Urbani III, CCII, 1477. — Clementis III, CCIV, 1514.

Monasteria. — Brogariense (Brnyère-le-Château), LXXXVII, 1511; LXXXVIII, 1166, 1167. — S. Chlodualdi (Saint-Cloud), LXXXVII, 1534; XCVI, 1578. — S. Dionysii (Saint-Denis), LXXX, 451; *ibid.*, 510, 514, 515, 551, 553, 555, 556, 559, 540, 545, 546, 547, 550, 552, 554, 556, 557, 559, 562; LXXXVII, 681, 1277, 1278, 1280, 1529, 1599; LXXXVIII, 1183, 1186, 1097, 1091, 1166, 1108, 1110, 1116, 1119, 1121, 1125, 1136, 1142, 1502, 1508; LXXXIX, 1011, 1017; XCVI, 1211, 1520, 1524, 1528, 1530, 1561, 1565, 1566, 1570, 1572, 1581, XCVII, 940, 941, 943, 945, 946, 958, 966, 969, 944, 985; CXLIII, 620; CXLIX, 1564; CXLIII, 88; CLXXIX, 64; CLXXX, 1256, 1242, CLXXXVI, 1151, 1445, 1461, 1468; CLXXXVIII, 1002, 1004, 1407, 1485, 1544, 1593, 1594; CLXXXIX, 520, 474; CCXV, 991; CC, 629, 1196, 1200, 1258; C.I, 1166, 1167, 1205, CIV, 1439; CCVI, 942, 1033, 1188, 1220, 1224; CCXI, 416, 495; CCXIV, 154, 158, 162; CCXVII, 63, 145, 226, 241, 254, 260, 261. — S. Genovefæ (Sainte-Genève), CCIV, 1567, 1470; CCXI, 371, 401, 405, 458, 478, 525, 522; CCXV, 586, 1191, 1566, 1576; CCXVI, 518; CCXVII, 52, 92. — S. Germani Auxiliator. (Saint-Germain-l'Auxerrois), CIV, 1039; CXL, 948; CLXIII, 221; CCXV, 27, 844; CCXVI, 58. — S. Germani a Pratis (Saint-Germain-des-Prés), XCVII, 912, 965, 974; CIV, 1065; CXL, 835; CLXIII, 201, 1230; CLXXXIX, 65; CLXXXVIII, 1050; CC, 228, 1052, 1155, 1253; CCI, 1088; CCXI, 456, 472; CCXIV, 151; CCXVI, 488; CCXVII, 15, 64. — Giffense (Gif), CLIV, 1284. — Hederense (Notre-Dame d'Hierre), CLXXII, 1427. — Herivalense (Hérivaux), CCIV, 1514; CCV, 908. — Latinacense (Lagny), CXL, 961; CLXXXIX, 621; CCII, 579; CCXVI, 195, 198, 729. — Longipontis (Long-Pont), CLXXXVIII, 1084; CC, 611; CCVI, 114; CCIX, 826; CCXI, 342; CCXV, 859, 791, 795. — S. Maglorii Parisiensis (Saint-Magloire), CXL, 950; CLXXXVIII, 1621. — S. Martini de Campis (Saint-Martin-des-Champs), CLXIII, 1142; CLXXXIX, 537, 648, 918; CLXXX, 1107, 1250; CLXXXIX, 577; CC, 318. — S. Mauri Fossatensis (Saint-Maur-des-Fossés), LXXXVIII, 1126, 1139, 1537; CIV, 1044, 1051; CCXXXVII, 750; CXL, 947; CLXII, 725. — S. Petri Fossatensis (Saint-Pierre-des-Fossés), XCVII, 428. — Rocæ Boviscurti (Laroche), CLXXXVIII, 1620. — Vallis S. Mariæ (Notre-Dame du Val), *ibid.*, 1623. — S. Victoris Parisiensis, CLIII, 600; CLXXXII, 720; CXCHII, 9; CXCI, 1125; CC, 507, 772, 773, 1267; CCII, 1513; CCXVI, 351, 510, 549.

Concilia. — Synodus Parisiensis, LXXX, 451. — Convencus Parisiensis de imaginibus, CIV, 1100.

Viri clari. — Dionysius, primus episc. Paris., LXXI, 768. — S. Marcellus Paris. *ibid.*, 895. — Genovefæ, *ibid.*, 896. — S. Germanus, episc. Paris., LXXII, 53. — S. Landericus, episc. Paris., LXXXVII, 287. — S. Rusticus, martyr Paris., LXXXVIII, 577. — S. Eleutherius, martyr Paris., *ibid.* — Aeneas, episc. Paris., CXI, 681. — Raynaldus, episc. Paris., CXL, 704 not. — B. Guillelmus I, abbas S. Germ. a Pratis, *ibid.*, 835. — Gilo, Paris., CLV, 941. — Gelo, episc. Paris., CLXII, 724. — Stephanus, episc. Parisiensis, CLXXXIII, 1400; CLXXXIX, 620. — Hugo de Sancto Victore, CLXXV, CLXXVI, CLXXXVII (integre). — Petrus Abaelardus, CLXXXVIII (integre). — Sugerius, abbas S. Dionysii, CLXXXIX, 61; CLXXXVI, 1151. — Theobaldus, episc. Paris., CLXXX, 1565; CLXXXVIII, 1490. — Wilhelmus, S. Dionysii monachus, CLXXXVI, 1468. — Mauricius, episc. Paris., CX, 907. — Petrus Lombardus, episc. Paris., CXCI, 9. — Garnerus, canonicus S. Victoris, CXCVI, 1599. — Godefridus et Adamus S. Victoris, *ibid.*, 1417. — Gualterus, prior S. Victoris, CXCI, 1125. — Odo de Deogilo, abbas S. Dionysii, CXCV, 991. — Richardus S. Victoris, CXCVI, 1. — Hilduinus, Achardus, Ervius, Garinus, abbates S. Victoris, *ibid.*, 1365. — Odo, prior S. Victoris, *ibid.*, 1599. — Adamus S. Victoris, CCIV, 1272. — Mauricius de Sulliac, episc. Paris., CCV, 887. — Petrus Cantor., *ibid.*, 9. — Odo, episc. Paris., CCVII, 578, 458. — S. Wilhelmus abbas, CCIX, 589. — Petrus Pictaviensis, Parisiensis Academiæ cancellarius, CCXI, 779. — S. Stephanus, abbas S. Genovefæ, *ibid.*, 293. — Egidius Parisiensis, CCXII, 15. — Joannes Beletus, CCII, 9. — Odo de Soliaco, episc., CCXII, 47. — Petrus Valtis Cernati, CCXIII, 541.

Scripta. — Notitia de factis S. Germani, LXXXIII, 455. — Vita S. Marcelli, episc. Parisiensis, LXXXVIII, 541. — Narratio passionis plurimorum martyrum Parisiensis, *ibid.*, 577. — Historia translationis plurimorum san-

ctorum in urbem Parisiensem, CXXXII, 721. — Libri tres de bello Parisiaco, *ibid.*, 721. — Notitia de nece Thomæ S. Victoris Parisiensis, CLIII, 600. — De fundatione in ecclesia S. Martini a Camp. CLXXIII, 1599. — Narratio translationis corporum S. Dionysii et sociorum, CLXXXVI, 1151. — Constitutiones abbatæ S. Dionysii, *ibid.*, 1443. — Historia monasterii S. Victoris, CCII, 1313. — Statuta et donationes piæ Ecclesiæ Parisiensis, CLXII, 69.

LXX. — PERPINIACENSIS-ELNENSIS (Perpignan, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1181

Privilegia. — Ludovici I, regis, CIV, 272. — Joannis XIII, CXXXV, 969, 967. — Sergii IV, CXXXIX, 1517. — *Monasteria.* — Arulense (Valespir), CIV, 1097; CXXXV, 967; CXXXIX, 1517. — S. Martini Canonis (Canigon), CC, 236. — S. Michaelis de Coxano (Cusan), CXXXV, 969. — S. Petri Feniliotensis (Fenouillèdes), CXXXIX, 1544.

LXXI. — PETROCORIENSIS (Périgueux, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLI, 1590. — Eugenii III, CLXXX, 1153. — Nicolai Clarevallensis, CXCVI, 1631. — Petri Blesensis, CCVII, 110. — Innocentii III, CCXIV, 128, 421, 433, 709; CCXV, 245, 248, 1274; CCXVI, 609.

Bullæ. — Calixti II, CLXIII, 1117. — Eugenii III, CLXXX, 1593.

Monasteria. — Albaterrense (Aubeterre), CCXV, 245, 248. — Brantismuri (Brantôme), XCVII, 450. — Cadunienne (Cadouin), CCXIV, 128, 709. — Sarlatense (Sarlat), CLXXX, 1593. — Turturiacense (Tourcy), CLXIII, 1117.

Scripta. — Notitia de hæreticis Petragoricis, CLXXXIII, 1721.

LXXII. — PICTAVIENSIS (Poitiers, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 546, 559, 579, 537, 652. — Urbani II, CLI, 367, 568. — Paschalis II, CLXIII, 81, 275, 175. — Episcopi Pictaviensis, CLXXXIX, 44. — Vulgrin., *ibid.* — Innocentii II, *ibid.*, 117, 320, 547, 634, 635. — S. Thomæ Cantuar., CX, 620. — Gilberti Folliot., *ibid.*, 907, 967. — Roberti de Boscum., *ibid.*, 1468. — Joannis Saresbur., CXIX, 139, 141, 154, 158, 165, 221, 249, 253, 259, 260, 264, 271, 287, 508, 527, 535. — Arnulfi Lexov., CCI, 69, 94, 103. — Lucii III, *ibid.*, 1541. — Coelestini III, CCVI, 1251. — Stephani Tornac., CCVII, 161. — Innocentii III, CCXIV, 66, 65, 77, 128, 203, 594, 449, 456, 457, 545, 710, 741; CCXV, 206, 514, 889, 1250, 1471; CCXVI, 282, 445, 543, 793.

Privilegia. — CXXVI, 796. — Joannis XI, CXXXII, 1062. — S. Leonis IX, CXLIII, 618. — Gregorii VII, CXLVIII, 666. — Urbani II, CLI, 328. — Paschalis II, CLXIII, 164, 419. — Innocentii II, CLXXXIX, 72, 227. — Coelestini II, *ibid.*, 864. — Alexandri III, CC, 197, 535, 518.

Monasteria. — Carroloense (Charroux), XCVII, 450, 989; CIV, 1016, 1188; CXXXVII, 832; CXLIII, 648. — S. Crucis Pictav., XCVII, 450; CLI, 528. — S. Cypriani Pictav., *ibid.*, 568. — Fontis Ebraldi (Fontevraut), CLXII, 1015, 1079, 1089; CLXIII, 161, 419; CLXXXIX, 72, 520, 634, 653, 864, 924; CLXXX, 1037, 1596, 1400, 1413; CC, 191, 333, 518; CCII, 1312. — Fontinellense (Fontenelle), CLXXXIX, 417. — S. Hilarii de Cella (S. Hilaire de la Celle), CCXV, 314; CCXVI, 445. — Locociacense (Ligugé), LXXXVIII, 595. — Malleacense (Maillezais), CXLVI, 1217, 1249. — S. Mariæ et S. Martini Pictav., CXXXII, 1062. — S. Maxentii Pictav., XCVII, 450; CLXIII, 275, 173. — Monasterium Novum (Moutier-Neuf), CXLVIII, 666; CLI, 567. — Nantolense (Nanteuil), CCXIV, 1683. — Nobiliacense (Noailles), CXI, VIII, 516; CLXXXIX, 227. — S. Philiberti, CXVII, 850. — S. Radegundis Pictav., LXXI, 905; CCXVI, 789. — S. Savini Puellari, XCVII, 450. — De Stella (de l'Etoile), CXCV, 1685.

Viri clari. — S. Victorinus, episc. Pictav., V, 281. — S. Hilarius, episc. Pictav., IX, X; LXXI, 829; LXXXVIII, 459. — Vincentius, martyr, LXXI, 784. — Pannichius, presbyter Pictav., *ibid.*, 800. — Lupianus, confessor, *ibid.*, 868. — Fortunatus, episc. Pictav., LXXXVIII, 59. — Ebroinus, episc. Pictav., CXXXVIII, 559. — Radulphus Ardens, CLV, 1293. — Petrus, monach. Malleacensis, CXLVI, 1217. — Robertus de Arbrissello, Fontis Ebraldi fundator, CLXII, 1089; CLXVI, 1181. — Petrus, episc. Pictav., CLXIII, 81, 275. — Grimoaldus, episc. Pictav., CLXXXIX, 547. — Gilbertus Porretanus, episc. Pictav., CLXXXVIII, 1247, 1677. — Joannes, episc. Pictav., CX, 620, 1468. — Isaac, abbas de Stella, CXCVI, 1683. — Joannes, episc. Pictav., CXCI, 139, 141. — Guillelmus, episc. Pictav., CCI, 1541. — Petrus Pictav., CCXI, 779.

Concilia. — Concilium Carroloense CXXXVII, 832. — Concilium Pictaviense, CLVII, 1079.

Scripta. — Notitia de S. Hilario, LXXXVIII, 1435. — Historia monasterii Malleacensis, CXLVI, 1249. — Regula sanctimonialis Fontis Ebraldi, *ibid.* — Vita S. Roberti de Arbrissello, *ibid.*, 1181. — Libellus contra Gilbertum Porretanum, episc., CLXXXVIII, 1377. — Notitia de monasterio Fontis Ebraldi, CCII, 1512.

LXXIII. — PODIENSIS ANICIENSIS (le Puy, évêché). *Epistolæ.* — Gregorii VII, CXLVIII, 552, 471. — Innocentii II, CLXXIX, 572. — Stephani Tornacensis, CCXI, 524, 525. — Innocentii III, CCXV, 484, 1181, 1544.

Bulla. — S. Leonis IX, CXLVIII, 681. *Viri clari.* — Rainmundus de Agiles, Podiensis canonicus, CLV, 591.

LXXIV. — REDONENSIS, VENETENSIS (Rennes, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 596. — Gregorii VII, CXLVIII, 715. — Calixti II, CLXIII, 1117, 1157. — Paschalis II, *ibid.*, 1138. — Sugerii, CLXXXVI, 1409. — Joannis Saresburiensis, CXCLX, 147. — Innocentii III, CCXIV, 271.

Bulla. — Eugenio III, CLXXX, 1248.

Monasteria. — Rothomense (Redon), CIV, 1295, 1282; CXLII, 1281; CXLVIII, 715; CLXIII, 1117, 1138; CLXXX, 1248. — S. Melanii (Saint-Melaine), CLXIII, 1157. — Vitreense (Vitré), CLXXI, 1781.

Vir clari. — Melanius, episc. Redon., LXXI, 868. — Catwallon, monachus Rothomensis, CXLII, 1281. — Marbodius, episc. Redonensis, CLXIII, 1481; CLXXI, 1457; CLXXX, 1637.

LXXV. — REMENSIS (Reims, archevêché).

Epistolæ. — Hormisdæ pape, LXIII, 367. — Benedicti III, LXV, 689. — Joannis XIII, CXXV, 992. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 209. — Gerardi, CXLII, 518. — Stephani X, CXLIII, 889. — Nicolai II, *ibid.*, 1329, 1349, 1349, 1360. — Alexandri II, CXLVI, 1283, 1298, 1309, 1316, 1317, 1318, 1349, 1350, 1321, 1322. — Gregorii VII, CXLVIII, 293, 531, 408, 410, 741. — Lanfranci Cantuar., CL, 531. — Guillelmi S. Arnulfi, *ibid.*, 875. — Urbani II, CLII, 309, 354, 445. — S. Ivois Carnotens., CLXII, 26, 104, 106, 120, 165, 191, 257; *ibid.*, 263. — Paschalis II, CLXIII, 158, 141, 220, 297. — Calixti II, *ibid.*, 1247. — Innocentii II, CLXXIX, 191, 214, 278, 279, 342, 468, 515, 517, 656. — Ecclesie Remensis, *ibid.*, 671. — Eugenii III, 1228, 1342. — S. Bernardi, CLXXXII, 156. — Sugerii, CLXXXVI, 1360, 1380, 1388. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1592, 1597, 1557, 1605. — S. Thomæ Cantuar., CXCV, 578, 579. — Henrici, archiepisc. Remensis, CXCVI, 1571. — Nicolai Claraevall., *ibid.*, 1608, 1652. — Alexandri III, CC, 85, et passim. — Arnulfi Lexov., CCI, 82, 145. — Lucii III, *ibid.*, 1175, 1321. — Petri Cellensis, CCII, 562, 567. — Coelestini III, CCVI, 1098. — Petri Blesensis, CCVII, 556. — Stephani Tornacensis, CCXI, 539, 550, 553, 579, 594, 401, 407, 413, 425, 451, 463, 467, 508, 523, 525. — Innocentii III, CCXIV, 100, 136, 174, 245, 582; CCXV, 398, 571, 572, 634, 610; CCXVI, 46, 723, 636, 857; CCXVII, 66, 74, 195.

Privilegia. — Adriani I, XCVI, 1212. — Joannis XIII, CXXV, 991. — Arnulfi, archiepisc., CXXXIX, 1248. — Guidonis, archiepisc., CXLII, 1408. — S. Leonis IX, CXLIII, 617, 619. — Alexandri II, CXLVI, 1330. — Eugenii III, CLXXX, 1071, 1127, 1230, 1358, 1342. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1565. — Alexandri II, CC, 567, 568. — Lucii III, CCI, 1166, 1168, 1324. — Innocentii III, CCXVII, 178.

Chartæ et diplomata. — Ludovici I, regis, CIV, 1057, 1071, 1144. — Ebalii, archiepisc., CXLII, 1111. — Widonis, archiepisc., CXLII, 1408, 1407. — Raynaldi, archiepiscop., CLXXII, 1345. — Henrici, archiepisc., CXCVI, 1577. — Guillelmi, archiepisc., CCIX, 852, 853.

Concilia. — Concilium Remense, præside Hervæo archiepisc., CXXXII, 1062. — Caroli II, conventus Attiniacensis (Attigny), CXXXVIII, 607, 751. — Concilium Remense, sub Gerberto, CXXXIX, 193, 287. — Concilium Mosomense (Mouzon), *ibid.*, 193. — Concilium Remense, sub Urbano II, CLII, 110. — Concilium Remense sub Innocentio II, CLXXXIX, 875.

Monasteria. — Altiwillarensis (Haut-Villiers), LXXXVIII, 1181; CCXI, 463; CCXIV, 878. — Bellavallis (Belval), CCVI, 871, 853. — Calvimontense (Chaumont), CLXXX, 1220; CLXXXVIII, 1535. — Carthusia Montis-Dei, CLXXIX, 296; CLXXX, 1071. — Corbiniacense (Corbigny), CXLIII, 619; CL, 875; CLXIII, 220. — S. Dionysii Remensis, CXLIII, 1403; CXLVI, 1350. — Igniacense (Igny), CLXXII, 1545; CLXXXVIII, 983; CXCVI, 1608; CCXVI, 46. — Mosomense (Mouzon), CXXXVII, 5117; CXLII, 1407. — S. Nicasi Remensis, CXI, VI, 1352; CLXIII, 517, 518; CLXXIX, 291; CLXXX, 1127; CLXXXII, 156; CC, 568. — S. Petri

Remensis, CLXXX, 1342. — S. Remigii Remensis, CXXXV, 992; CXXXVII, 49; CXLII, 1408, 1409; CXLIII, 616, 617; CXLVII, 295; CLV, 667; CLXXII, 1531; CLXXX, 1069, 1342; CLXXXVIII, 1563, 1565; CC, 274, 278, 282, 309, 350, 351, 555, 455, 567; CCI, 1168; CCXVI, 725; CCXVII, 74, 178, 195. — Signiacense (Sigay), CCIX. — S. Theodori Remensis, CLXXX, 185, 1338; CCXVI, 9.

Vir clari. — S. Remigius, archiepisc. Remens., LXV, 961; LXXXVIII, 527. — Mappinlus, archiepisc. Remens., LXVIII, 44. — S. Sommatius, archiepisc. Remens., LXXX, 441. — Nivardus, archiepisc. Remens., LXXXVIII, 1181. — Hincmarus, archiepisc. Remens., CXXV, 9, 775. — Sigloardus, canonicus Remens., CXXIX, 1145. — Fulco, archiepisc. Remens., CXXXI, 9. — Herveus, archiepisc. Remens., CXXXII, 659. — Seulfus, archiepisc. Remens., CXXXII, 1063. — Arthaldus, archiepisc. Remens., CXXXIII, 955. — Odalricus, archiepisc. Remens., CXXXIII, 963. — Flodoardus, canonicus Remens., CXXXV, 9. — Bernerus, monach. S. Remigii, CXXXVII, 49. — Adalbero, archiepisc. Remens., CXXXVIII, 505. — Richerus, monach. S. Remigii, CXXXVIII, 20. — Ebo, archiepisc. Remensis, CXXXVIII, 526. — Gerbertus, archiepisc. Remensis, CXXXIX, 193. — Arnulfus, archiepisc. Remensis, CXXXIX, 1544. — Ebalus, archiepisc. Remens., CXLII, 1109. — Guido de Castellone, archiepisc. Remens., CXLII, 1539. — Anselmus, monach. S. Remigii, CXLII, 1409. — Gervasius, archiepisc. Remensis, CXLIII, 869, 1329, 1348, 1549, 1560, 1596. — Manasses, archiepisc. Remens., CXLVIII, 295, 590, 591, 741; CL, 531, 875; CLII, 445. — Raynaldus, archiepisc. Remens., CL, 1581. — Radulphus, archiepisc. Remensis, CLXIII, 1545. — Samso, archiepisc. Remensis, CLXXIX, 656. — Guillelmus, abbas S. Theodori Remensis, CLXXX, 185. — Guericus, abbas Igniacensis, CLXXXVIII, 983. — Henricus, archiepisc. Remensis, CXCVI, 1559. — Wilhelmus, archiepisc. Remens., CXCVI, 1652, CC, 1064. — Petrus Cellensis, monach. S. Remigii, CCII, 598. — Wilhelmus de Campania, archiepisc. Remens., CCIX, 817. — Petrus de Riga, CCXII, 9.

Scripta. — Notitia de S. Remigio archiepisc., LXXXVIII, 527. — Versus ad tumulum S. Remigii, CXXXI, 1035. — Carmen de morte Fulconis archiepisc. Remens., *ibid.*, 1145. — Historia ecclesie Remensis, CXXXV, 25. — Narratio de Ecclesia Remens. actibus in concilio Pontigonensi, CXXXVIII, 767, 763. — Acclamationes in ecclesia Remensi decantatæ, *ibid.*, 901. — Narrator amor Urbani II erga ecclesiam Remens., CLII, 15. — Historia dedicationis ecclesie S. Remigii, CXLII, 1411. — Epitaphium Guidonis, archiepisc., CXLII, 1407. — Testamentum Odari, præpositi Remensis, CL, 1545.

LXXVI. — ROTHOMAGENSIS (Rouen, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii pape, XX, 468. — Joannis Fiscamensis, CXLIII, 797; CXLVII, 465. — Maurili, archiepisc. Rothomag., CXLIII, 1587. — Willemi Conquestoris, CXLIX, 1289. — Lanfranci Cantuar., CL, 521 et seqq. — Urbani II, CLII, 355, 374. — S. Anselmi, CLIX, 106. — S. Ivois Carnot., CLXII, 52, 101, 165, 186, 289. — Paschalis II, CLXIII, 188. — Baldrici Dolensis, CLXVI, 1175. — Cleri Rothomag., CLVI, 1319. — Innocentii II, CLXXIX, 98, 102, 150, 504. — Hugonis archiepisc., *ibid.*, 665. — Henrici, regis, *ibid.*, 669. — Eugenii III, CLXXX, 1457, 1460. — S. Bernardi, CLXXXII, 129. — Sugerii, CLXXXVI, 1399, 1430, 1431. — S. Thomæ Cantuar., CXCV, 580, 641, 671. — Gilberti Folliot., *ibid.*, 908. — Joannis Saresbur., CXCVI, 197, 215, 303. — Alexandri III, CC, 208, 417, 637, 639, 644, 646, 647, 638, 703, 709, 735, 1042, 1119, 1400. — Arnulfi Lexov., CCI, 17, 48, 107, 114. — Lucii III, *ibid.*, 1248, 1500, 1525. — Urbani III, CCII, 1479. — Clementis III, CCIV, 1499. — Coelestini III, CCVI, 1007, 1117, 1136, 1192, 1225, 1251, 1252. — Petri Blesensis, CCVII, 354, 367, 375, 408, 422. — Innocentii III, CCIV, 93, 195, 219, 222, 420, 453, 597, 868, 984; CCXV, 69, 1293; CCXVI, 312, 315, 766; CCXVII, 276.

Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1104. — Alexandri III, CC, 1277. — Coelestini III, CCVI, 950, 974, 977, 1175.

Bulla. — Eugenii III, CLXXX, 1408. — Coelestini III, CCVI, 985, 1098.

Monasteria. — S. Audoeni (Saint-Ouen) CL, 1187; CC, 1119, 1277; CCII, 1514. — Fiscamense (Fécamp), CXLII, 992; CXLIII, 1387; CXLVII, 414, 463, 475, 480, 485; CCI, 107, 108; CCII, 1479; CCVI, 974, 977, 985, 1175. — Gemeticense (Jumièges), CXLIX, 779; CLXVI, 1151; CCV, 219. — S. Mariæ de Prato, CLXXXVIII, 1055. — S. Martini de Pontisa (Pontoise), CXCH, 1151. — De Monte-Leoprosi, CCXV, 156. — De Monte-Rothomag., CXCV, 641, 1436; CXCVI, 309, 213, 197. — Mortuimaris (Mortemari),

CLX, 389; CLXXX, 1101; CC, 208. — S. Trinitatis Rothomag., CCII, 1316. — Ulterioris portus (Tréport), CII, 1318. — S. Vandegessii Fontanellense (Saint-Vandrille), LXXXVII, 1319; LXXXVIII, 1101, 1122; CIV, 1025, 733; CCII, 1314. — S. Victoris in Caletis (Saint-Victor-en-Caux), CXLVII, 265.

Viri clari. — S. Victorius, archiepisc. Rothomag., XI, 437. — S. Audouenus, archiepisc. Rothomag., LXXXVII, 473. S. Anselmus, abbas Fontanellensis, CV, 733. — Hugo, archiepisc. Rothomag., CXXXVIII, 171. — S. Romanus, archiepisc. Rothomag., *ibid.* — Wenilo, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 899. — Maurilius, archiepisc. Rothomag., CXLIII, 1377. — Joannes, archiepisc. Rothomag., CXLVII, 9. — Franciscus II, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 118. — Joannes, abbas Fiscamnen., *ibid.*, 444. — Willelmus, Calculus, Gemmetic. monach., CXLIX, 779. — Theodoricus, monach. S. Audoueni, CL, 1187. — Willelmus, archiepisc. Rothomag., CLIX, 106; CLXII, 186, 239. — Joannes diaconus, S. Audoueni monachus, CLXII, 115 1. — S. Hugo, archiepisc. Rothomag., CLXVI, 1163. Mallonus et Avicianus, apostoli Normanniæ, CLXXXVIII, 390. — Willelmus, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 843. — Goisfredus, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 887. — Rotrodus, archiepisc., Rothomag., CXC, 390, 671; CC, 417. — Alexander Gemmeticensis, CCV, 919. — Walterus, archiepisc. Rothomag., CCI, 1325.

Scripta. — Notitia de S. Romano, archiepisc. Rothomag., CXXXVIII, 171. — Gesta Normanniæ ducum, CL, 619; CXLIII, 1389; CLXXXVIII, 405. — Ordinarium canonicorum Regularium S. Landi Rothomag., CXLVII, 137. — Historia Normannorum, CXLIX, 779. — Acta archiepisc. Rothomag., CXLVII, 275. — Acta concilii Rothomag., *ibid.*, 267. — Notitia de fundatione collegii de Albania, *ibid.*, 211. — Chronicon Fiscamnen., *ibid.*, 190. — Catalogus abbatum Fiscamnen., *ibid.* — Auctarium monasterii Mortuimaris, CLX, 389. — Narratio translationis capitis S. Valentini Gemmeticum, CLXVI, 1151. — Vita S. Hugonis, archiepisc. Rothomag., *ibid.*, 1163. — Narratur concilium Rothomag., *ibid.*, 341. — Bella inter Normanniæ magnates, CLVIII, 501, 600, 625. — Historia abbatum monasteriorum Normanniæ., CLXXXVIII, 343. — Notitia de Rothomagensi civitate, *ibid.*, 536. — Historia conciliorum in Normannia habiturorum, *ibid.*, 643, 1118, 855. — Disticha in honorem xvii primorum præsulum Rothomag., *ibid.*, 590. — Notitia de pluribus monasteriis diocesis Rothomag., CCII, 1314, 1316, 1318.

LXXVII. — RUTHENENSIS (Rodez, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 546. — Hugonis Lugdun., CLVII, 509. — Alexandri III, CC, 389. — Innocentii III, CCXIV, 573.

Privilegia. — Bernardi Ruthenens., CL, 1539. — Urbani II, CLI, 519. — Ludovici I, regis, CIV, 1030.

Monasteria. — S. Amantii CLIV, 119. — S. Antonii, XCVII, 431; CLI, 319. — Conchenne (Saint-Foi-de-Conques), XCVII, 431; CIV, 1090; CLVII, 509; CCXIV, 573. — Vabrense (Vabre), CXXXII, 781.

Viri clari. — Verus, episc. Ruthenens., LXXX, 445; LXXXVII, 373. — S. Amantius, episc. Ruthenens., *ibid.*, 513.

LXXVIII. — SAGIENSIS (Séz, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 163. — Venerabilis Gilberti, CLXXI, 207. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 621. — Gaufridi, scriptoris ecclesiastici, CCV, 863, 874, 875, 882. — Celestini III, CCVI, 1116. — Innocentii III, CCXIV, 1058; CCXVI, 69, 824.

Bullæ. — Innocentii II, CLXXIX, 93. — Alexandri III, CC, 339.

Monasteria. — S. Martini Sagiensis, CLIX, 163; CCII, 1317; CCV, 863, 874, 875, 882. — S. Petri Divensis, CXLIX, 1423, CLXXXI, 7703. — S. Serenici, CCII, 1307.

Vir clarus. — Serlo, episc. Sagiens., CLXXXVIII, 800, 803, 309.

LXXIX. — SANTONENSIS (Saintes, évêché).

Epistolæ. — Joannis XIX, CXLI, 1151. — S. Leonis I, CXLIII, 743. — Eugenii III, CLXXX, 1314. — Urbani II, CCII, 1267. — Innocentii III, CCAIV, 127, 171, 173, 515; CCXV, 245, 889; CCXVI, 283, 287, 570, 687, 758.

Concilium. — Santonense, CLI, 90, 367.

Monasteria. — Angeliense (Saint-Jean d'Angély), CXLI, 1154; CCVI, 285, 758. — De Bazaco, CCXVI, 687. — De Madio, CCXV, 245. — Nigræ Insulæ (Noirmoutier), CIV, 1183. — Suibiense, CCXVI, 687. — Tenaliense (La Tenaille), CCXV, 245.

Viri clari. — Troganus, episc. Santonens., LXVII, 903. — S. Eutropius martyr, LXXI, 156; CXXIII, 254. —

Martyrius, abbas, LXXI, 869. — Bernardus, episc. Santonens., CLXX, 1314.

LXXX. — SENONENSIS (Sens, archerêché).

Epistolæ. — Gerberti Auril., CXXXIX, 249. — Roberti regis CXLI, 983. — Gregorii VII, CXLVIII, 575, 577, 416, 462, 468. — Urbani II, CLI, 430. — Hugonis Lugdunensis, CLVII, 532. — S. Ivonis Carnot., CLII, 61, 68, 97, 111, 129, 150, 133; 156, 143, 151, 170, 206, 428. — Ludovici regis, CLXIII, 1358. — Innocentii II, CLXXIX, 264, 312, 465, 514, 515. — Eugenii III, CLXXX, 1391, 1394, 1407, 1449, 1551. — S. Bernardi, CLXXXII, 148, 370, 344, 525. — Sugerii CLXXXVI, 1394, 1397, 1402, 1401, 1406. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1019. — Adriani IV, *ibid.*, 1153. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 584, 674, 675. — Herberti de Roseham, *ibid.*, 1429, 1465, 1475. — Joannis Saresbur., CXCIX, 359, 361, 369. — Alexandri III, CC, 194, 370, 466, 683, 708, 771, 1009, 1075, 1122, 1292. — Lucii III, CCI, 1157. — Petri Celensis, CCII, 410, 414, 568, 586. — Celestini III, CCVI, 1033, 1098. — Stephani Tornac., CCXI, 320, 321, 324, 326, 560. — Innocentii III, CCXIV, 53, 75, 90, 268, 458, 1064; CCXV, 62, 165, 209, 312, 618, 679, 694, 1163, 1262, 1271, 1277; CCXVI, 387, 417, 514, 766, 885, 1228; CCXVII, 77.

Bullæ. — Silvestri II, CXXXIX, 269. — Calixti II, CLXIII, 1143. — Innocentii II, CLXXIX, 502. — Eugenii III, CLXXX, 1536. — Celestini III, CCVI, 898, 1026, 1131.

Concilia. — Concilium Stampense, CLI, 97 ou 98. — Concilium Senonense, CLXXXII, 349.

Monasteria. — Castrum Nantonense (Saint-Séverin de Château-Randon), CC, 194. — S. Colombæ Senonensis (Sainte-Colombe de Sens), LXXVIII, 1168; CIV, 1227, 1280; CLXXIX, 643; CCXVI, 422; CCXVII, 100. — Gerariense, XCVII, 425. — S. Joannis Senonensis, CCXIV, 1064; CCV, 678. — Jolacense (Jouy), CC, 1009. — S. Lamberti Senonensis, CXXXIX, 269. — Lemausense (Limours), LXXXVIII, 1099, 1235. — Peruvienne (Provins), CCVI, 1026. — S. Petri Senonensis, LXXX, 1171, 1258. — S. Petri Vivi (Saint-Pierre-le-Vif-lès-Sens), CLVII, 522; CLXIII, 855. — S. Remigii Senonensis, CIV, 1267; CCXV, 678. — Scarleapense (Echaals), CCXIV, 1094. — Stampense (Sainte-Marie d'Elampes), CLXIII, 759, 1143. — S. Stephani de Vallibus, CC, 638. — Vallistucensis (Vauluisant), CXXXVII, 599. — Villariense (Villiers), CCII, 586.

Viri clari. — S. Leo, archiepisc. Senonens., LXVIII, 3. — Emmon, archiepisc. Senonens., LXXXVIII, 1168. — S. Aldricus, archiepisc. Senonens., CIV, 793, 1267. — Jeremias, archiepisc. Senonens., CV, 729. — Audradus, archiepisc. Senonens., CXV, 15. — Walterius, archiepisc. Senonens., CXXXII, 717. — Gerlandus, archiepisc. Senonens., CXXXV, 836. — Venilo, archiepisc. Senonens., CXXXVIII, 539. — Leuthericus, archiepisc. Senonens., CXLI, 204, 206. — Richerius, archiepisc. Senonens., CXLVI, 1310. — Richerius, archiepisc. Senonens., CXLVIII, 375. — Dambertus, archiepisc. Senonens., CLXII, 97; CLXIII, 1168. — Theobaldus Stampensis, *ibid.*, 759. — Arnaldus, abbas S. Petri Vivi, *ibid.*, 1478. — Henricus, archiepisc. Senonens., CLXXIX, 264. — Hugo, archiepisc. Senonens., CLXXX, 1354; CLXXXVI, 1597; CLXXXVIII, 1010. — Willelmus, archiepisc. Senonens., CXC, 584. — Gunteramus, archiepisc. Senonens., CC, 1075. — Guido, archiepisc. Senonens., *ibid.*, 1135. — Michael, archiepisc. Senonens., CCVI, 1095.

Scripta. — Historia translationis S. Saviani Senonum, CXLII, 777. — Epitaphia plurimorum archiepisc. Senonens., *ibid.*, 830. — Historia Francorum Senonens., CLXIII, 833.

LXXXI. — SILVANECTENSIS (Senlis, évêché).

Epistolæ. — Nicolai I, CXIX, 826. — S. Fulberti, CXLI, 222. — S. Ivonis Carnot., CLXII, 272. — Gerberti de Roseham, CXC, 1465. — Alexandri III, CC, 973, 824. — Stephani Tornac., CCXI, 350, 384, 387, 408, 414. — Innocentii III, CCXIV, 179, 406; CCXV, 762, 1603; CCXVI, 193, 198; CCXVII, 119, 138, 144, 262.

Privilegia. — Paschalis II, CLXII, 50. — Innocentii II, CLXXIX, 67. — Alexandri II, CC, 147. — Lucii III, CCI, 1151, 1244.

Bullæ. — Calixti II, CLXIII, 1119.

Monasteria. — S. Arnulfi Crispeiens. (Saint-Arnoult de Crépy), CLXII, 742; CLXXIX, 67; CC, 147; CCI, 1245. — Caroli loci (Charlieu), CCXVI, 198. — S. Vincenii Silvanectens., CLXIII, 50, 1119; CCXI, 408; CCXVII, 119, 138, 144.

Viri clari. — Bernulfus, episc. Silvanectens., CXXXV, 419. — Odo, episc. Silvanectens., CXXXIX, 193. — Rodulfus, episc. Silvanectens., *ibid.*, 1549. — Froilandus, episc. Silvanectens., CXLIII, 1369.

LXXXII. — SISTERICENSIS (Sisteron, évêché).
Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1543. — Gregorii VII, CXLVIII, 543.

LXXXIII. — STABULENSIS (Stavelo, abbaye et évêché).

Bullæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 618. — Kalendarium Stabulense, CXXXVIII, 1195.

LXXXIV. — STRASBURGENSIS, ARGENTINENSIS (Strasbourg, évêché).

Epistolæ. — Gerberti, CXXXIX, 265. — S. Leonis IX, CXLIII, 635. — S. Hildegardis, CXCIII, 164, 165. — Innocentii III, CCXVII, 19, 25, 546; CCXV, 564, 602; CCXVI, 502; CCXVII, 9, 56, 74, 240.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 657 et 689. — Victoris II, *ibid.*, 819. — Paschalis II, *ibid.*, 185. — Innocentii II, CLXXIX, 293. — Lucii III, CCI, 1165. — Celestini III, CCVI, 911, 930, 1141.

Bullæ. — Adriani, S. Leonis IX, CXLIII, 665. — Nicolai II, *ibid.*, 551. — Paschalis II, CLXIII, 116, 357. — Calixti II, *ibid.*, 1150. — Innocentii II, CLXXIX, 468. — Lucii III, CCI, 1140.

Diplomata. — Childerici regis, LXXXVII, 1289. — Dagoberti regis, *ibid.*, 1305. — Childeberti III, regis, LXXXVIII, 1095. — Carlomani regis, XCVI, 1574, 1582. — Ludovici I, regis, CLX, 1180, 1197, 1199. — Paschalis II papæ, CLXIII, 597.

Monasteria. — Andlaviense (Andlau), CXLIII, 819. — Altorfense (Altorf), *ibid.*, 637, 689; *ibid.*, 185. — Baumgartense (Sainte-Marie de Baumgarten), CCI, 1165; CCVI, 1141. — Bongariense (Bongar), CCXV, 564. — S. Crucis Voffenheimensis, (Sainte-Croix de Voffenheim), CXLIII, 655. — S. Dionysii Lebrahensis (Saint-Denis de Leber), CXI, 1561. — Ebersheimense (Ebermunster), CIV, 1180. — Fabariense (Pfeffers), CIV, 1199; CLXIII, 350, 597; CLXXIX, 468. — S. Fidis in Schelestadt, CLXIII, 185. — Gargembacense (Gargembach), CCXVII, 56. — SS. Gregorii in Alsatia (Gregorienthal), LXXXVII, 1289; LXXXVIII, 1311; XCVI, 1564, 1574; CIV, 1157. — Hoemburgense (Hoembourg, Mont-Saint-Odile), CIV, 1285; CXLIII, 665; CXCV, 1537. — Honaugiense (Ile d'Honnau), LXXX, 524; LXXXVIII, 1141, 1279, 1280, 1312, 1515, 1518; XCVI, 1531, 1535, 1545, 1577; XCVII, 919, 957, 967. — S. Mariæ Argentinæ, LXXXVIII, 1095. — Marbacense (Marbach), CLXIII, 116; CCVI, 911. — Offenwillari, XCVII, 426. — Schutteranense (Schutteren), CLXXIX, 295. — Schwarzacense (Schwatzarch); XCVII, 427; CIV, 1165. — Trutenhusense (Trutenhusen), CCI, 1350.

Viri clari. — Rachio, episc. Strasburg., XCVI, 1029. — Waldrammus, episc. Strasburg., CXXXII, 575. — Utho, episc. Strasburg., CXXXIV, 1001. — S. Arbogastus, episc. Strasburg., *ibid.*, 1005. — Ratoldus, episc. Strasburg., CXXXVIII, 527. — Viderodus, episc. Strasburg., CXXXIX, 265. — Bruno, episc. Strasburg., CLXVI, 1547. — Rilandis et Erradis, abbatiss., CXCV, 1537. — Eberhardus, episc. Strasburg., CXLVII, 161, 165; CC, 1574. — Burgundus, episc. Strasburg., CCI, 1140.

LXXXV. — SUESSIONENSIS (Soissons, évêché).

Epistolæ. — Adriani II, CXXXII, 1265. — Gerardi, CXII, 1518. — Alexandri II, CXLVI, 1296, 1500, 1415. — Urbani II, CLI, 521. — S. Ivois Carnot., CLXII, 229, 232, 253, 280. — Paschalis II, CLXII, 767. — S. Bernardi, CLXXXII, 586, 587, 594, 596, 469, 546. — S. Sugeri, CLXXXII, 1437, 1458. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1547, 1625. — Herberti de Boseham, CXC, 1456, 1457. — Henrici, archiepisc. Remensis, CXCII, 1574. — Alexandri III, CC, 107, 123, 157, 161, 164, 262, 274, 299, 305, 531, 552, 555, 650, 658, 665, 670, 691. — Petri Cellensis, CCLII, 549, 551, 552, 592. — Celestini III, CCVI, 1101, 1205. — Stephani Tornacensis, CCXI, 554, 569, 415, 440, 475. — Innocentii III, CCXIV, 46, 175, 406, 455; CCXV, 261, 504, 1038, 1056, 1057, 1082, 1411, 1518; CCXVII, 15.

Privilegia. — Roberti, regis, CXLI, 968. — Innocentii II, CLXXIX, 619. — Eugenii III, CLXXX, 1067, 1251, 1252, 1230. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1580, 1625. — Lucii III, CCI, 1077, 1086. — Urbani III, CCLII, 1553.

Bullæ. — Joannis papæ, CXXVI, 660. — Alexandri III, CC, 180. — Lucii III, 1322.

Concilia. — Concilium SueSSIONense, LXXXIX, 624. — Capitulare SueSSIONense, XCVI, 1504. — Concilium Trosleianum apud SueSSIONas, CXXXII, 675. — Synodus SueSSIONensis, sub Carolo II, CXXXVIII, 589. — Convenus Carisiacensis (Quiersy), *ibid.*, 642, 651, 681. — Synodus SueSSIONensis, *ibid.*, 723. — Capitulare Carisiacense, *ibid.*, 791.

Monasteria. — Brancense (Sainte-Marie de Braine,

CLXXX, 1231. — S. Crispini SueSSIONens. (Saint-Crépin), CXXXV, 419; CXC, 1456, 1457; CCLII, 548, 651, 552, 592. — Compendiense (Compiègne), CXXXIX, 1571; CCLI, 968; CLXII, 766; CLXXX, 1435; CLXXXVIII, 1545; CC, 180, 181, 314, 320, 337, 842; CCLII, 562; CCXI, 383; CCXIV, 408, 455; CCXV, 504. — S. Nicolai Clarifontensis, CLXXIX, 569. — Locl Restaurati (Lieu - Restauré), CLXXX, 1067. — S. Mariæ Longipontis, *ibid.*, 1511. — S. Mariæ SueSSION., *ibid.*, 1233; CC, 1079; CCI, 1077; CCVI, 1205. — S. Mariæ Vallis Christianæ (Vauchrétien) CLXXX, 1260. — Orbacense (Orbaix), CXXXV, 450. — S. Medardi SueSSION. (Saint-Médard de Soissons), CXXXVI, 660; CXXII, 575; CXXXVIII, 171; CLXXIX, 102; CCLII, 592; CCXIV, 455. — Vallisseronæ (Vaisery), CLXXXVIII, 1560.

Viri clari. — Rothadus II, episc. SueSSION., CLIX, 743. — Gotescalcus, monachus, CXLI, 546. — Riculfus, episc. SueSSION., CXXXI, 13. — Odilo, monach., CXXXII, 575. — Abbo, episc. SueSSION., CXXXV, 454. — Gerardus, monach. S. Medardi, CXXXVIII, 171. — Guido, episc. SueSSION., CXXXIX, 195. — Daimbertus, episc. SueSSION., CLXII, 229. — Lisiardus, episc. SueSSION., CLXII, 232; CLXXIV, 1579. — S. Arnulfus, episc. SueSSION., CLXXIV, 1568. — Joslenus, episc. SueSSION., CLXXIX, 258; CLXXXII, 540; CLXXVI, 1437, 1475. — Hugo de Campoflorido, episc. SueSSION., CXCVI, 1585; CC, 107. — Navelus, episc. SueSSION., CXCI, 415.

Scripta. — Translatio corporis Cornelli, papæ, apud Compendium, CLXXIX, 1263. — Translatio S. Sebastiani martyris et Gregorii papæ, in monasterium S. Medardi SueSSION., CXXXII, 575.

LXXXVI. — TARBENSIS (Tarbes, évêché).

Monasteria. — S. Savini, CLXXXIX, 1632.

LXXXVII. — TERUANNENSIS, MORINENSIS (Térouanne, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 517, 559. — Urbani II, CLI, 483. — S. Ivois Carnot., CLXII, 22. — Gerardi, episc. Teruan., *ibid.*, 657. — Lambertus Atrebat., *ibid.*, 658. — Cleri Teruan., *ibid.*, 666. — Paschalis II, CLXIII, 540, 569. — Calixti II, *ibid.*, 1276. — Innocentii III, CLXXIX, 462. — Lucii II, CLXXIX, 899. — Eugenii III, CLXXX, 1125. — Joannis Saresbur., 116, 227. — Alexandri III, CC, 98, 530, 989, 1221. — Stephani Tornac., CCXI, 495, 528. — Innocentii III, CCXV, 1545, 1566, 1539; CCXVI, 514, 575, 731.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 606. — Alexandri III, CC, 1514. — Lucii III, CCI, 1103, 1281, 1285. — Urbani III, CCLII, 1524.

Monasteria. — S. Augustini Tarvan., CCI, 1105. — S. Joannis Tarvan., CCXV, 1545. — S. Mariæ Tarvan., LXXXVIII, 682.

Viri clari. — S. Folcuinus, episc., CXXXVII, 529. — Framericus, episc., CXXXIX, 195. — Balduinus, episc., *ibid.*, 1549. — S. Audomarus, episc., CXLVII, 1179. — Hubertus, episc., CXLVIII, 559. — Gerardus, episc., CLI, 483. — Joannes, episc., CLXIII, 540. — Gualterus, canonic., CLXIII, 873. — Milo, episc., CXCI, 116, 227, CC, 98. — Desiderius, episc., CC, 1221. — Lambinus, episc., CCXI, 538.

LXXXVIII. — TOULONENSIS (Toulon, évêché).

Epistolæ. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1039, 1069.

LXXXIX. — TOLOSENSIS (Toulouse, évêché).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 495, 626. — Alexandri II, CXLVI, 1586. — Innocentii II, CLXXIX, 592. — S. Bernardi, CLXXXII, 456. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 554. — Hugonis Rothomag., CXCI, 1154. — Alexandri III, CC, 526, 972. — Celestini III, CCLVI, 1155. — Innocentii III, CCXIV, 574; CCXV, 682, 685; CCXVI, 100, 126, 154, 171, 185, 556, 754, 835, 836, 836; CCXVII, 159.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1489. — Innocentii II, CLXXIX, 594, 591. — Alexandri III, CCI, 156.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 478. — Clementis III, CCIV, 1470.

Concilia. — Synodus Caroli II, apud Tolosam, CXXXVIII, 551. — Concilium Tolosense, sub Urbano II, CLI, 70. — Concilium Tolosense, sub Calixto II, CLXIII, 1110.

Monasteria. — De Astlo (Mas d'Ast), XCVII, 456. — Bonfontis (Bonfont), CC, 546. — Grandisilvæ (Grand-selve), CLXXIX, 588. — S. Papuli, XCVII, 516. — Sorricini (Sorrèze), *ibid.*, 456. — Venercha (Venerque), *ibid.*, 457.

Viri clari. — Exuperius, episc. Tolos., XX, 495; XXII, 966. — Saturninus, apostolus, LXXI, 176. — Durandus,

episc. Tolos., CXLVI, 1586. — Raymundus, episc. Torus., CLXXXIX, 592. — Geraldus, episc. Tolos., CC, 526.

Scriptum. — De negotio comitis Tolosani, CCXVI, 853.

XC. — TRECENSIS (Troyes, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1400. — S. Ivois Carnot., CLXII, 100, 262. — Paschalis II, CLXIII, 47. — S. Bernardi, CLXXXII, 125, 561, 511, 571, 631, 635, 635, 656. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 74, 75, 72, 87, 101, 251, 255, 268, 271, 272, 303, 557. — Nicolai Clavalliens., CXCVI, 1597, 1600, 1615, 1619. — Alexandri III, C, 402, 1290. — Petri Cellensis, CCII, 442, 445, 479, 550. — Celestini III, CCVI, 1080. — Stephani Tornac., CCXI, 435. — Innocentii III CCXIV, 16, 58, 169; CCXV, 11, 261, 991, 1118, 1183, 1288, 1451, 1276; CCXVI, 631; CCXVII, 61.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 114, 259. — Eugenii III, CLXXX, 1215, 1291, 1545, 1529.

Concilia. — Concilium Trecentense, sub Urbano, II, CLI, 60, 107. — Concilium Trecentense, sub Paschalis II pontificatu, CLXIII, 470. — Concilium Trecentense in quo datur regula Templaribus, CLXV, 855.

Monasteria. — Augiensis (Oye), CXXXIX, 347. — Bellilicenses (Beaulieu), CLXXX, 1215. — Buriencurtense (Bulencourt), LXXXVIII, 1104; CCII, 442. — Cellense (Moustier-la-Celle), CXXXVII, 599; CCII, 568, 550. — S. Lupi Trecentis (abbaye de Saint-Loup, à Troyes), CCXIV, 16; CCXV, 11; CCXVI, 1, 29. — S. Mariæ Bassoschensis (Basse-Fontaine), CLXXX, 1543. — S. Mariæ Trecentis (N.-D. de Troyes), CLXXXII, 261. — S. Martini Trecentis (abbaye de Saint-Martin, à Troyes), CCXV, 991. — Paracletense (Le Paraclet), CLXVIII, 1847, 1848; CLXXXIX, 114, 259, 850; CLXXX, 1291; CLXXXVIII, 1028, 1529, 1539; CCXI, 435.

Viri clari. — S. Lupus, episc. Trecentis., LVIII, 61; LXXI, 876; CL, 1425. — S. Prudentius, episc. Trecentis., CXX, 965. — S. Maurus Trecentis., CXV, 1567. — S. Frodobertus, abbas Cellensis, CXXXVII, 599. — Porchardus, monach. Augiensis, CXXXIX, 549. — Hugo, episc. Trecentis., CXLVI, 1510; *ibid.*, 1455. — Stephanus, episc. Trecentis., CXLVI, 1400. — Philippus, episc. Trecentis., CLXII, 100. — Hubertus, episc. Trecentis., CLXIII, 47. — Atto, episc. Trecentis., CLXXXII, 125, 371; CLXXXIX, 74 et seqq. — Henricus, episc. Trecentis., CXCVI, 1619. — Petrus Comestor decanus Trecentis., CXCVIII, 1045. — Petrus Cellensis, CCII, 598. — Garnerius, episc. Trecentis., CCVI, 1080.

XCI. — TRECORENSIS (Tréguier, évêché).

Epistola. — Adriani IV, ad episc. Trecorensem, CLXXXVIII, 1600.

XCII. — TRICASTINENSIS (Saint-Paul-Trois-Châteaux, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II ad Geraldum episc. Tricastin., CXLVI, 1581, 1585.

Vir clarus. — Patroclus martyr, LXXI, 762.

XCIII. — TULLENSIS (Toul, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 506. — Paschalis II, CLXIII, 264. — Pibonis, episc. Tullensis, *ibid.*, 447. — Innocentii II, CLXXXIX, 125. — Eugenii III, CLXXX, 1587. — S. Bernardi, CLXXXII, 167. — Alexandri III, CC, 809. — Innocentii III, CCXV, 271, 806, 1074; CCXVI, 251, 233.

Privilegia. — Stephanus VIII, CXXXII, 1090. — Benedicti VIII, CXXXIX, 599. — S. Leonis IX, CXLIII, 614, 654, 656, 658, 672. — Urbani II, CLI, 144. — Pibonis, episc. Tullensis., CLVII, 442. — Eugenii III, CLXXX, 1205, 1255. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1584. — Alexandri III, CC, 1252. — Lucii III, CCI, 1107, 1110. — Clementis III, CCIV, 1278, 1515.

Bullæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 644. — Paschalis II, CLXIII, 51. — Eugenii III, CLXXX, 1552.

Monasteria. — S. Apri Tullensis (Saint Eupre-lez-Toul), CLVII, 419; CC, 1252; CCXV, 271, 1074. — Buxerleuse (La Bousière-aux-Dames), CXXXV, 1090; CLVII, 421. — Calmosiacense (Notre-Dame-du-Chaumoze), CLXII, 1119; CLXIII, 264, 447. — Janduriense (Notre-Dame-de-Jandure), CLXXX, 1235; CLI, 144. — S. Leonis Tullensis, CLXXXVIII, 1584. — S. Mansueti (Saint-Mansuy-lez-Toul), CXLIII, 654; *ibid.*, 1581. — S. Mariæ Flabonimontis (Flabemont), *ibid.*, 1539; CCIV, 1515. — S. Mariæ de Nemore (Sainte-Marie du Bois), CCI, 1112. — S. Mariæ Regiæ vallis (Rangval), *ibid.*, 1107; CCIV, 1278. — Portus suavis (Poussey), CXLIII, 614. — De Rangis (Rangval), *ibid.*, 658.

Viri clari. — S. Vincentius Lirinensis, patria Tullensis, L, 623. — S. Aspicius, episc. Tullensis, LXI, 1005. — Frotharius, episc. Tullensis, CVI, 863; CXXXVIII,

525. — Gotlenus, episc. Tullensis, CXXXV, 469. — Angilramus, episc. Tullensis, CXXXVII, 275. — S. Mansuetus, primus episc. Tullensis, *ibid.*, 619. — Poppo, episc. Tullensis, CXXXIX, 1599. — Hermannus, episc. Tullensis, CXLIII, 471. — S. Leo IX, papa, primo Bruno episc. Tullensis, *ibid.*, 475. — Bertoldus, episc. Tullensis, *ibid.*, 614. — S. Gerardus, episc. Tullensis, *ibid.*, 614. — Udon, episc. Tullensis, *ibid.*, 672. — Pibo, episc. Tullensis, CLVII, 413. — Scherus, abbas Calmosiacens., CLXII, 1119. — Riquinus, episc. Tullensis, CLXIII, 264; CLXXXII, 167. — Henricus, episc. Tullensis, CLXXXIX, 125. — Hugo Metellus, canonicus Tullensis, CLXXXVIII, 1269. — Odo, episc. Tullensis, CCV, 914.

Scripta. — Notitia de S. Mansueto, primo Tullensi episc., CXXXVII, 719. — Narratio conventus Caroli II, Lotharii et Caroli fratrum apud Saponarias, CXXXVIII, 719. — Gesta episc. Tullensium, CLVII, 445. — Historia monast. Calmosiacensis, CLXII, 1121. — Notitia de Restauratione monasterii S. Apri, CXLIII, 581; CLXIII, 581. — Passio B. Eliphii martyris Tullensis, CLXX, 335.

XCIV. — TURONENSIS (Tours, archévêché).

Epistolæ. — Joannis VIII, CXXVI, 800. — S. Leonis IX, CXLIII, 648. — Gregorii VII, CXLVIII, 467, 624, 698, 700. — Episcoporum provinciae Lugdun., CL, 1543. — Urbani II, CLI, 587, 449, 457. — Monachorum Majoris monasterii, CLV, 145. — Philippi regis, CLIX, 835. — S. Ivois Carnot., CLXII, 14, 92, 256, 257. — Calixti II, CLXIII, 1155. — Honorii II, CLXVI, 1251, 1279. — Innocentii II, CLXXXIX, 116, 542, 618, 879. — Eugenii III, CLXXX, 1592, 1185. — S. Bernardi, CLXXXII, 266, 540. — Cleri S. Martini, CLXXXVI, 1409. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1017, 1054, 1049. — Adriani IV, *ibid.*, 1421, 1439. — Joannis Saresbur., CXCIX, 578. — Alexandri III, CC, 506, 646, 655, 727, 798, 1041, 1191, 1255, 1259. — Urbani II, CCII, 1489. — Clementis III, CCIV, 1498. — Gaufridi, CCV, 827, 831, 847, 855, 885. — Celestini III, CCVI, 1110. — Petri Blesensis, CCVII, 552. — Stephani Tornac., CCXI, 518, 526, 511, 512, 597, 465. — Innocentii III, CCXIV, 144, 852; CCXV, 54, 816, 818, 991, 1118, 1120, 1157, 1297, 1548, 1561, 1584, 1575; CCXVI, 282, 318.

Privilegia. — Joannis VIII, CXXVI, 800. — Urbani II, CLI, 69, 459. — Paschalis II, CLXIII, 259. — Marbodi Redonensis, CLXXI, 1779. — Innocentii II, CLXXXIX, 106. — Lucii II, *ibid.*, 866. — Eugenii III, CLXXX, 1022. — Alexandri III, CC, 994, 1050. — Lucii III, CCI, 1296.

Bullæ. — Gregorii V, CXXXVII, 907. — Calixti II, CLXIII, 1151. — Lucii II, CLXXXIX, 878. — Lucii III, CCI, 1159, 1260, 1350, 1321.

Chartæ. — Ludovici I, regis, CIV, 1067, 1069. — S. Fulberti, CXL, 555. — Roberti regis, *ibid.*, 954, 957, 959. — Henrici regis Angliæ, CCVII, 1161.

Concilia. — Turonense, anno 1060, CXLIII, 1469. — Turonense aliud, CLI, 133, 587. — Turonense sub Alexandro III, CC, 25; CCI, 526.

Monasteria. — Baugerienne (Baugerais), CCV, 827, 831, 847, 853. — Bellimontense (Beaumont les Tours), CXL, 954. — Cainonense (Chinon), CLXXI, 968. — Cormaricense (Cormery et Cormalin), XCVII, 993; CIV, 981, 995, 1040, 1195, 1501; CXXXVII, 835; CXLII, 967, 959; CLI, 456. — S. Juliani, CCV, 54. — Majus Monasterium (Marmoutier), CXLVIII, 698; CLI, 69; CLV, 1145; CLIX, 835; CLXII, 14, 92, 256, 257; CLXIII, 259; CLXXI, 1779; CLXXX, 1022; CCVI, 1255; CCXI, 1290; CCXV, 1297; CCXVI, 419. — S. Martini Turon. (Saint-Martin de Tours), LXXXVIII, 1584; XCVII, 951, 949, 970, 977, 990; CIV, 1214; CXXXI, 980; CXXXII, 1072; CXXXVII, 907, CLI, 459; CLIV, 1245; CLXIII, 1151; CC, 655, 915, 994, 1044, 1050, 1191; CCI, 1259, 1260, 1298, 1321; CCVI, 1110; CCXI, 318; CCXV, 994; CCXVI, 764. — Pruliacense (Prénilly), CCII, 441; CCXVI, 718. — Sulliacense (Seuilly), CLXII, 1087. — Turpiniacense (Turpinay), CCI, 631.

Viri clari. — Perpetuus, episc. Turon., VII, 737. — S. Martinus Turon., XVIII, 9; LXXI, 181; CL, 1426. — Perpetuus, episc. Turon., LVIII, 755. — S. Solemnis Turon., LXXI, 844. — Gratianus, primus episc., *ibid.*, 175. — S. Gregorius Turon., *ibid.* (Integre). — B. Monegundis Turon., *ibid.*, 844. — Chrodobertus, archiepisc. Turon., LXXXVIII, 1131. — Fredegisus, abbas S. Martini Turon., CV, 751. — Gerardus, archiepisc. Turon., CXXI, 761. — Robertus, archiepisc. Turon., CXXXV, 442. — Hervæus, canonicus Turon., CXXXVIII, 187. — Erardus, archiepisc. Turon., *ibid.*, 669. — Bartholomæus, archiepisc. Turon., CXLIII, 1567. — Rodolphus, archiepisc. Turon., CXLVII, 1209; CXLVIII, 487. — B. Bartholomæus, abbas Majoris monasterii, CXLIX, 595. — Gisle-

bertus, archiepisc. Turon., CXXIII, 1153. — Vener. Hildebertus, archiepisc. Turon., CLXXI (integre). — S. Radegondis, monasterii Cainonis fundatrix, *ibid.*, 966. — Lisiardus, clericus Turon., CLXXIV, 1589. — Hugo, archiepisc. Turon., CLXXX, 1183. — Engebalus, archiepisc. Turon., CLXXXVIII, 1017, 1019. — Joselinus, archiepisc. Turon., CXCVI, 1535. — Bartholomæus, archiepisc. Turon., CXCIX, 378. — Joscius, archiepisc. Turon., CC, 646. — Jotho, archiepisc. Turon., CCXI, 526.

Scripta. — Notitia de miraculis S. Martini Turon., LXXI, 913; CXXIX, 1056. — Alia de schola antiqua Turon., CI, 1428. — Scriptum Alcuini de S. Martino Turon., *ibid.*, 657. — Fragmentum statutorum canonic. Turon., CXXVIII, 1349. — Historia Magni monasterii, CLIX, 405. — Notitia de abbatis S. Martini Turon., CLIV, 1245. — Vita S. Radegondis, CLXXI, 966. — Documenta historica de concilio Turon., CC, 23; CCI, 151.

XC. — UCETICENSIS (Uzès, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 569. — Calixtus II, *ibid.*, 1212. — Innocentius III, CCXV, 580, 1251; CCXVI, 409, 410, 411, 443, 457, 613, 691.

Monasterium. — Uceticense, CLXXXVIII, 3, 196, 250, 483, 630, 844, 957.

Viri clari. — S. Ferreolus, episc. Uceticens., LXVI, 959. — Raymundus, episc. Uceticens., CLXIII, 569. — Odericus Vitalis, monach. Uceticens., CLXXXVIII, 9.

XCVI. — VALENTINA (Valence, évêché).

Epistolæ. — S. Bernardi, CLXXXII, 546. — Innocentius III, CCIV, 552.

Monasteria. — Duserense (Douzère), CIV, 983, 1252. — S. Rufi (Saint-Ruf), CLXVII, 711; CCXIV, 552. — S. Victoris Valentini, CLXIII, 632.

Viri clari. — SS. Felix, Fortunatus et Achilleus martyres, CLXIII, 251. — Ado, episc. Valent., CXXXVIII, 525. — Liebertus, abbas S. Rufi, CLVII, 711.

XCVII. — VAPINCENSIS (Gap, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorius ad Aregium, episc. Vapincens., 1053, 1151, 1174.

XCVIII. — VASANIENSIS (Vaison, évêché).

Monasterium. — Grasellense, LXXXVIII, 1038, 1204. *Vir clarus.* — Aredius, episc. Vasaniens., LXXXVIII, 1204.

XCIX. — VASATENSIS (Bazas, évêché).

Epistola. — Innocentius III, CCXVI, 185.

Scriptum. — Notitia de Vasatensi gemma, LXXI, 417. C. — VAURENSIS (Lavaur, évêché).

Monasterium. — S. Mariæ Soriciniensis (Notre-Dame de Sorèze), CIV, 1059; CLXIII, 1060, 1108.

CI. — VEROMANDENSIS (évêché).

Viri clari. — S. Quintinus, LXXI, 769. — SS. Ruffinus et Valerianus martyres, CXX, 1489. — Dudo, decanus S. Quintini Veromand., CXLI, 605.

CII. — VESONTIONENSIS (Besançon, archevêché).

Epistolæ. — S. Leonis, CXLIII, 621. — Hugonis, archiepisc. Lugdun., CLVII, 516. — Paschalis II, CLXIII, 534. — Calixtus II, *ibid.*, 1298, 1235. — Eugenius III, CLXXX, 1228, 1535. — S. Bernardi, CLXXXII, 564. — Anastasius IV, CLXXXVIII, 1067. — Innocentius III, CCXIV, 103, 231, 253, 480; CCXV, 68, 632; CCXVI, 1196.

Privilegia. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1638. — S. Leonis IX, CXLIII, 668. — Alexandri II, CXLVI, 1418. — Urbani II, CLI, 421. — Lucius III, CCI, 1150.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 402. — Calixtus II, *ibid.*, 1162.

Monasteria. — De Balma, XCVII, 426. — Gigniacense (Gigay), CXXIX, 845. — Luxoviense (Luxeuil), LXXX, 201; LXXXVII, 1045; CXV, 105; CXXXVIII, 687; CL, 1573.

Viri clari. — S. Protadius, archiepisc. Vesont., LXXX, 409. — S. Donatus, archiepisc. Vesont., LXXXVII, 267. — S. Eustasius, abbas Luxov., *ibid.*, 1045. — Angelomus, Luxov. monach., CXV, 105. — S. Waldebertus, abbas Luxov., CXXXVII, 687. — Amalvinus, archiepisc. Vesont., CXXXVIII, 525. — Hugo, archiepisc. Vesont., CXLIII, 621, 668; CLVII, 516. — Wilhelmus, Luxov. archidiaconus, CL, 1573. — Guillelmus, archiepisc. Vesont., CLXIII, 534. — Ansericus, archiepisc. Vesont., *ibid.*, 1235. — Humbertus, archiepisc. Vesont., CLXXX, 1228. — Zacharias, archiepisc. Vesont., CLXXXVI, 9.

Scripta. — Vesontionensis Liturgia, LXXX, 411.

Catalogus episcoporum Vesont., *ibid.*, 427. — Vita S. Eustasii Luxov., LXXXVII, 1045. — Liber de miraculis S. Waldeberti, abb. Luxov., CXXXVIII, 687. — Fragmentum de archiepiscopi Bisuntini magnificentia et clericorum avaritia, CXLIX, 641.

CIII. — VIENNENSIS (Vienne, archevêché).

Epistolæ. — Celestini, papæ, L, 429. — S. Leonis Magni, LIV, 628. — Viennensis episc., LXIII, 393, 394. — S. Gregorius Magni, LXXVII, 1245. — Zacharias, papæ, LXXXIX, 956. — S. Leonis IX, CXLIII, 786. — Alexandri II, CXLVI, 1407. — Gregorius VII, CLI, 316. — Urbani II, *ibid.*, 406, 837. — Paschalis II, CLXIII, 292, 434. — Calixtus II, *ibid.*, 1167. — Eugenius III, CLXXX, 1591, 1567. — Adrianus IV, CLXXXVIII, 1477. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 409. — Alexandri III, CC, 1023, 1053, 1197. — Lucius III, CCI, 1305. — Celestini III, CCVI, 921. — Innocentius III, CCXIV, 832; CCXV, 727, 1354.

Privilegia. — Childeberti III, LXXXVIII, 1096. — Ludovici I, regis, CIV, 1014, 1015, 1033. — Nicolai I, CXIX, 1151. — Sergius III, CXXXI, 978. — Calixtus II, CLXIII, 1157. — Eugenius III, CLXXX, 1500.

Bullæ. — Urbani III, CCLII, 1345. — Celestini III, CCVI, 1253.

Monasteria. — S. Andreæ Viennensis, CLI, 557. — S. Ferreoli (Saint-Ferréol de Vienne), CXLIII, 1405, 1406. — S. Mariæ Bonnavallis (Notre-Dame de Bonneval), CLXIII, 1157. — S. Petri Viennensis, CCI, 1288. — S. Symphoriani Viennensis (Saint-Symphorien), CXLIII, 1406. — Tarnatense (Ternay), LXVI, 977. — S. Theoderici (Saint-Chef), CXXIX, 837.

Viri clari. — S. Lupicinus, episc. Viennens., III, 686, 839. — Mamertus Claudianus, archiepisc. Viennens., LIII, 693. — Salomus, archiepisc. Viennens., *ibid.*, 967. — Claudianus, presbyter Viennens., LVIII, 1106. — S. Avitus, archiepisc. Viennens., LIX, 191; LXXI, 250. — S. Desiderius, archiepisc. Viennens., CLXXVII, 1215; CXXIII, 435. — Austrobertus, archiepisc. Viennens., LXXXIX, 956. — S. Theodericus, abbas Viennens., CXXII, 1445. — S. Severus, presbyter et confessor, CXXIII, 522. — S. Bernardus, archiepisc. Viennens., *ibid.*, 449. — S. Ferreolus martyr., *ibid.*, 560. — Leodegarius, archiepisc. Viennens., CXLIII, 786, 1403. — Guido, archiepisc. Viennens., CLI, 406; CLXIII, 292, 434. — S. Theutbaldus, archiepisc. Viennens., CLI, 751. — Crescens, Martinus, Zacharias, episc. Viennens., CLIV, 58. — Hugo, archiepisc. Viennens., CLXXX, 1591. — Stephanus, archiepisc. Viennens., CLXXXVIII, 1477. — Robertus, archiepisc. Viennens., CCI, 1303. — Aynardus, archiepisc. Viennens., CCVI, 924.

Concilium. — Viennense, cujus recensentur decreta, CLXIII, 505.

Scripta. — Viennæ institutio Rogationum, XCVI, 1437; CLX, 89; CLXX, 248. — Apostolatus S. Mariæ Magd. et S. Marthæ in provincia Viennensi, CXII, 1497. — Notitia de S. Desiderio, archiepisc. Viennens., CXXIII, 458. — Translatio S. Bernardi, archiepisc. Viennens., *ibid.*, 449. — Documentum de moneta Viennensi corrupta, CXLIII, 1407. — Series archiepiscoporum Viennens., CXL, 735. — Forma excommunicationis Ecclesiæ Viennens., CLI, 505.

CIV. — VIRDUNENSIS (Verdun, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1346, 1348. — Alexandri II, CLVI, 1344. — Honorii II, CLXVI, 1225. — S. Bernardi, CLXXXII, 106. — S. Hildegardis, CXCII, 174. — Innocentius III, CCXIV, 212; CCXVI, 745.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 627, 628, 650. — Paschalis II, CLXIII, 163.

Monasteria. — S. Michaelis Virdun., LXXXVIII, 1224; CII, 91, 915; CLXIII, 163. — Vetus Monasterium (Vieux-Moutiers), XCVII, 921. — S. Mariæ Virdun., CXLIII, 650. — S. Mauri Virdun., *ibid.*, 626. — S. Petri Virdunens., *ibid.*, 1346. — S. Vitoni (Saint-Vannes), CCIV, 919, 987; CCXVII, 164.

Viri clari. — Smaragdus, abbas S. Michaelis Virdun., CII, 9. — S. Paulus, episc. Virdun., LXXXVII, 211. — Bertarius, sacerdos Virdun., CXXXII, 101. — Dado, episc. Virdun., *ibid.*, 777; CXXXV, 451. — Hugo, episc. Virdun., *ibid.* — Berninus, episc. Virdun., *ibid.*, 444. — Berengarius, episc. Virdun., *ibid.*, 469. — Hatto, episc. Virdun., CXXXVIII, 665. — Henricus, episc. Virdun., CLXVI, 1225.

Scripta. — Notitia de gestis episcoporum Virdunensium, CXXXII, 501; CCIV, 919. — Kalendarium Virdunense, CXXXVIII, 1203. — Gesta abbatum S. Vitoni Virdun., CCIV, 919. — Annales S. Vitoni Virdun., *ibid.*, 987.

CV. — VIVARIENSIS (Viviers, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CXXV, 527, 727.
Diploma. — Ludovici I, regis, CIV, 1020.
Monasterium. — Crudalense (Crudas), XCVII, 428; CIV, 1063.

Vir clarus. — Cassiodorus Vivariensis abbas, LXVIII, 421.

II. — DE DIOECESIBUS BELGICÆ ET BATAVIÆ.

I. — DIOECESIS BRUGENSIS (Bruges, évêché).

Epistolæ. — Stephani Tornacensis, CCXI, 467, 491, 495, 508.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 158, 1211. — Eugenii III, CLXXX, 1158. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1488. — Alexandri III, CC, 345. — Lucii III, CCI, 1252. — Celestini III, CCVI, 1150.

Monasterium. — S. Petri Aldemburgensis (Aldemhour), CLXXIV, 1211, 1365, 1567, 1568, 1569, *et seq.* — 1451, 1505. — CLXXXVIII, 1484. — CCVI, 1150.

Viri clari. — Galbertus Brugensis, CLXVI, 873. — Harulfus, abbas Aldemburgensis, CLXXIV, 1211. — Elias de Corda, monach., CCIX, 991.

II. — GANDAVENSIS (Gand, évêché).

Epistolæ. — Alberonis, CXXXVII, 507, 514. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 212, 226. — S. Hildegardis, CXCVII, 271, 272. — Stephani Tornac., CCXI, 461, 493.

Privilegia. — S. Henrici, imperatoris, CXL, 252. — Eugenii III, CLXXX, 1087. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1487. — Urbani III, CCII, 1459.

Monasteria. — S. Bavonis Gandav. (Saint-Bavon de Gand), CIV, 1092; CXXXVII, 507, CXXXIX, 212; CXL, 252; CXLI, 1537. — Blandiniacense (Blandin), CXXXVII, 514; CXXXIX, 236. — Hagense (Les Hages), CXCVII, 271, 272. — S. Petri Gandavensis, CLXXX, 1087; CCII, 1459.

III. — IPRENSIS (Ypres, évêché).

Monasterium. — S. Nicolai Ipresensis, CCII, 1468.

IV. — LEODIENSIS (Liège, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliac., CXXXIX, 212. — Gregorii VII, CXLVIII, 460, 515, 538, 697. — Urbani II, CL, 595. — Honorii II, CLXVI, 1285. — Frederici archiepisc. Coloniensis, *ibid.*, 1549. — Innocentii II, CLXXIX, 244, 247. — Clerici Leodiensis, *ibid.*, 937. — Eugenii III, CLXXX, 1506, 1431, 1434, 1490. — Anastasii IV, CXXXVIII, 1052. — Adriani IV, *ibid.*, 1492. — Petri Venerabilis, *ibid.*, 277. — Wibaldi, abbas Leodiens., CLXXXIX, 1154, 1155, 1158, 1162, 1187, 1188, 1189, *et passim.* — Nicolai Claravallensis, CXCVI, 1623. — S. Hildegardis, CXCVII, 175. — Celestini III, CCVI, 948. — Innocentii III, CCXIV, 61; CCXV, 242, 901, 4110; CCXVI, 9418.

Privilegia. — S. Henrici, imperatoris, CXL, 261, 281. — Innocentii II, CLXXIX, 90, 447, 635. — Lucii II, *ibid.*, 905. — Eugenii III, CLXXX, 1144, 1215, 1309. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1419, 1587. — Lotharii II, imperat., CLXXXIX, 1460, 1465, 1467. — Conradi II, imperat., *ibid.*, 1471, 1485, 1489, 1491, 1496. — Wibaldi, abbas Leodiens., *ibid.*, 1464. — Adalberonis, episc. Leodiens., *ibid.*, 1477. — Urbani III, CCII, 420.

Monasteria. — Alnense (Aulne), CXXXVI, 76. — Apostolorum Montis Cornelli Leodiens., CLXXXIX, 635. — Cellensis Dionanti (Celle de Dinant), CXXXIX, 1141. — Dinantiensis (Saint Servatius), CCXV, 901. — Florinense (Fleury en Liégeois), CXLIII, 742; CLXVI, 1284; CLXXXIX, 881. — S. Huberti (S. Hubert en Ardennes), CLIV, 1337; CLVII, 487; CLXXXIX, 447; CCII, 578. — S. Jacobi Leodiensis, CLXXXIX, 1289, 1290; CCI, 1525. — S. Laurentii Leodiensis, CL, 593; CXLII, 587; CLXX, 669; CLXXX, 177, 1213; LXXXVIII, 1225, 1238; CLXXXIX, 1416, 1419; CCIV, 915. — Lobienense, CXXXVI, 54, 76; CXXXVII, 529, 541; CLXXXIX, 90; CLXXX, 1431, 1434. — Stabulense (Stavelot), LXXXVII, 521, 525, 1294, 1295, 1551; LXXXVIII, 1152, 1307; CLXXXIX, 784, 909; CLXXX, 1144; CLXXXVIII, 1032, 1428, 1492; CLXXXIX, 1035, *et passim.* — Suetrense (Susteren), LXXXIX, 549. — Thorens (Thoren), CXL, 295. — S. Trudonis (Saint-Trond), CLXXXIII, 9, 11.

Viri clari. — Stephanus, episc. Leodiens., CXXXII, 641. — Heraclius, episc. Leodiens., CXXXIV, 943. — Rotherius, episc. Leodiens., CXXXVI, 65. — Everacius, episc. Leodiens., *ibid.*, 138. — Hartgarius, episc. Leodiens., CXXXVIII, 526. — Folcunus, abbas Lobien., CXXXVII, 529. — Nokerus, episc. Leodiens., *ibid.*, 931; CXXXIX, 212, 216, 237. — Horigerus, abbas Lobien., *ibid.*, 953. — S. Hadamnus, abbas Dionanti, *ibid.*,

— Baldricus, episc. Leodiens., CXL, 281. — Vaso, episc. Leodiens., CXLII, 725. — Anselmus, canonicus Leodiens., CXLIII, 861. — Franco, scholasticus Leodiens., *ibid.*, 1375. — Deodinus, episc. Leodiens., CXLVI, 1437. — Henricus, episc. Leodiens., CXLVIII, 460, 515, 538, 697. — Godefridus, Stabulens. abbas, CXLIX, 287. — Reimbaldus, praepositus Leodiens., CLXII, 749. — Adalbero, episc. Leodiens., CLXXII, 1546; CLXXXIX, 247. — Rodulfus, abbas S. Trudonis, CLXXXIII, 9. — Joannes, monachus S. Laurentii, CLXXX, 177. — Wibaldus, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1075. — Reinerus, monach. Leodiens., CCIV, 9. — Euracius, episc. Leodiens., *ibid.*, 117. — Reginardus, episc. Leodiens., *ibid.*, 125. — S. Wolbodo, episc. Leodiens., *ibid.*, 197. — Laurentius de Leodio, *ibid.*, 915. — Albertus, episc. Leodiens., CCVI, 948.

Scripta. — Notitia de gestis abbatum Laubiens., CXXXVII, 511. — Gesta et nomina episcoporum Leodiens., CXXXIX, 957, 1098. — Chronicon S. Huberti Andaginens., CLIV, 1337. — Chronicon S. Laurentii Leodiens., CLXII, 749. — Liber de gestis abbatum S. Trudonis, CLXXXIII, 11. — Notitia de clavis scriptoribus Leodiens. monasterii, CCIV, 15. — Narratio adventus reliquiarum S. Laurentii Leodiens., *ibid.*, 89. — Vita Euracii, episc. Leodiens., *ibid.*, 117. — Vita plurimorum episcoporum Leodiens., *ibid.*, 123, 197. — Incendium ecclesiae S. Lambertii Leodiens., *ibid.*, 152. — Casus fulminis in monasterium S. Laurentii Leodiens., *ibid.*, 157.

V. — MECHLINIENSIS (Malines, archevêché).

Monasteria. — Amigemense (Amighem), CLX, 279; CLXIII, 142, 199; CLXVI, 277, 278, 815; CCXV, 544. — Averbodiense (Notre-Dame d'Everbeur), CLXXXIX, 445. — Bornheimense (Bornheim), CLX, 1155. — Boscaudunense (Bols-le-Duc), CC, 1077. — S. Cornelii Ninovensis (Saint-Cornille de Ninove), CLXXX, 1561; CCII, 1437. — Cortemberghense (N.-D. de Cortenberg), CLX, 1155. — Diligemiense (Dilighem), *ibid.*, 1151; CLXXX, 1285. — Einhamense (Einham), *ibid.*, 1525; CCIV, 1465. — Grimbergense (Grimberg), CLXXX, 1209. — Merbecense (Merbeck), CXXXIX, 1104. — Parcense (Park), CLXXXIX, 610; CXCVII, 275, *et seq.* — Tongerlense (Tongerlo), CCII, 1456.

VI. — NAMURCENSIS (Namur, évêché).

Monasteria. — Brontense (Saint-Gérard de Brogne), CXXXII, 1055. — Gemblacense (Gemblours), CXXXVII, 545; CLX, 9, 265, 591, 661; CXCVII, 275; CCXI, 1281, *et seq. passim.* — Moliniacense (Molènes), CXLIII, 810; CCIV, 1535. — Nivellense (Sainte-Gertrude de Nivelles), CXLIII, 614; CLX, 1157. — Valciodorens, CLXXX, 1495. — Villiarense (Villiers), CCXI, 1294.

VII. — TORNACENSIS (Tournay, évêché).

Epistolæ. — Lamberti Atrebat., CLXII, 657, 697. — Radbodi, episc. Tornac., *ibid.*, 656. — Paschalis II, CLXIII, 1139. — Raynaldi archiepisc. Rhemens., CLXXXII, 1341. — Eugenii III, CLXXX, 1122. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1021. — Alexandri III, CC, 84, 783, 787, 1144. — Stephani, episc. Tornac., CCXI, 466, *et passim.* — Innocentii III, CCXIV, 78, 96, 137, 158, 353, 721; CCXV, 1096, 1514.

Monasteria. — S. Augustini Tornac., CLXXX, 59. — Burburgense (Bourbourg), CLXIII, 1127. — Cisonense (Cisoien), CCVI, 1256. — Eluonense (S. Amand en Pevèle), LXXXVII, 209, 1009; CIV, 1153; CXXI, 923; CL, 1433; CLXII, 656; CLXIII, 1139. — De Laude (Loos), CCXI, 491. — S. Martini Tornac., CLXXX, 59; CL, 1535; CLXII, 698. — S. Nicolai et Medardi Tornac., CLXXXIX, 441. — Phalempinense (Phalempin), CC, 110.

Viri clari. — Jonas, abbas Tornac., LXXXVII, 1009. — Milo, monach. Tornac., CL, 1455. — Radbodus II, episc. Tornac., *ibid.*, 1493; CLXXXIV, 1567. — Evrardus, episc. Tornac., CLXII, 634; CLXXXIV, 1580; CC, 1144. — Lambertus, episc. Tornac., CLXXXIX, 1571. — Simon, episc. Tornac., *ibid.*, 1570. — Geraldus, episc. Tornac., *ibid.*, 1575; CLXXXVIII, 1021. — Anselmus, episc. Tornac., CLXXX, 1122. — Galterus, episc. Tornac., CCIX, 419. — Stephanus, episc. Tornac., *ibid.*, 295.

Scripta. — Auctarium Tornacense, CLX, 557. — Notitia de restauratione abbatum S. Martini Tornac., CLXXX, 39.

VIII. — TRAJECTENSIS (Utrecht, évêché).

Epistolæ. — S. Martini, papæ, LXXXVII, 153. — Calixti II, CLXIII, 1150. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1269. — S. Hildegardis, CXCVII, 176, 361, 362.

Privilegia. — Caroli Majoris domus, LXXXIX, 331. — Ludovici I, regis, CIV, 1151. — Eugenii III, CLXXX, 1607. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1348, 1636.

Viri clari. — S. Amandus, episc. Traject., LXXXVII, 1367. — S. Willibrordus, episc. Traject., LXXXIX, 333; CI, 693. — S. Gregorius, abbas Traject., XCIX, 749. — S. Radbodus, episc. Traject., CXXXII, 837. — S. Wilbertus, *ibid.*, 528. — S. Lambertus, episc. Traject. et mariv., *ibid.*, 644; CLX, 749. — Poppo, episc. Traject., CXXXVI, 263. — S. Remacius, episc. Traject., CXXXIX, 1147. — Adelbodus, episc. Traject., CXL, 87. — Willelmus, episc. Traject., CXLVIII, 789. — S. Theodadus, episc. Traject., CLX, 747. — Godebaldus, episc. Traject., CLXIII, 1130. — S. Amandus, episc. Traject., CCIII, 1233. — Vita S. Amandi, episc. Traject., CXXI, 927.

Scriptum. — Liber de gestis episcoporum Traject., CXXXIX, 937.

IX. — TUNGRENSIS (Tongres, évêché).

Epistolæ. — Caroli III, regis, CXXXVIII, 811.

Viri clari. — Farabertus, episc. Tungr., CXXV, 469. — Remacius, episc. Tungr., CXXXVII, 606. — Franco, episc. Tungr., CXXXVIII, 663.

Scriptum. — Liber de gestis episcoporum Tungren., CXXXVI, 69; CXXXIX, 937.

III. — DE DIOECESIBUS ANGLIÆ, SCOTIÆ ET HIBERNIÆ.

Dioceses Angliæ, Scotiæ et Hiberniæ in genere.

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1183; LXXX, 41. — Joannis IV, LXXX, 601. — Joannis VII, LXXXIX, 65. — Leonis IV, CXX, 667. — Joannis XIII, CXXXV, 989. — Gregorii VII, CXLVIII, 359, 553. — Paschalis II, CLXIII, 407, 417, 1141. — Honorii II, CLXVI, 1272. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 549. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1434. — Alexandri III, CC, 106, 287, 406, 412, 423, 484, 579, 716, 883, 902, 968, 1274, 1275. — Arnulfus Lexov., CCI, 57. — Urbani III, CCII, 1420, 1510. — Cælestini III, CCIV, 921, 970, 1078. — Petri Blesensis, CCVII, 159. — Innocentii III, CCXIV, 593, 597; CCXV, 754, 1251, 1254; CCXVII, 64, 67, 224, 226, 227, 236, 243, 246, 248.

Scripta. — De S. Augustino apostolo Britanniae, LXXX, 41. — Historia ecclesiastica Britanniae, XCV, 23. — Documenta de diocesis Angliæ passim contenta in Historia Novarum, CLIX, 346. — Gesta regum Angliæ, CLXXIX, 939. — Liber de diocesis Angliæ, *ibid.*, 1441.

I. — DIOECESIS ABERDINENSIS (Aberdeen, Ecosse, évêché).

Epistola. — Innocentii III, papæ, CCXV, 1503.

II. — S. ANDRÆ (Saint-Andrew, Ecosse, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1023. — Innocentii III, CCXIV, 542, 559; CCXV, 1154, 1158, 1248, 1261, 1303, 1383; CCXVI, 43.

Monasteria. — De Cambascheneo, CLXV, 1134. — De Kelchon, *ibid.*, 1303.

III. — ARMACHANENSIS (Armagh, Irlande, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 53, 160, 542, 929; CCXN, 681.

IV. — BANGORENSIS (Bangor, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 589, 590. — Alexandri III, CC, 401, 408. — Petri Blesensis, CCVII, 434. — Innocentii III, CCXIV, 791; CCXV, 49, 81.

Monasteria. — De Abenton, CCXV, 49. — De Heli, *ibid.*, 49, 81.

V. — BATHONIENSIS (Bath, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Willelmi regis, CXLIX, 1383. — Gilberti Foliot, CXC, 795. — Alexandri III, CC, 485. — B. Petri Clavall., CC, 1403. — Urbani III, CCII, 1528. — Cælestini III, CCVI, 874. — Petri Blesensis, CCVII, 100, 173, 175, 289, 456, 458.

Monasterium. — S. Petri Bathoniensis, CXLIX, 1353. *Clariores viri.* — Reginaldus, episc., CCH, 1528. — Petrus archidiaconus, CCVII (integre). — Savaricus, episc., *ibid.*, 436.

VI. — BRECHINENSIS (Bréchin, Ecosse, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1303.

VII. — CANDIDÆ CASÆ (Wigorn, Ecosse, évêché).

Epistolæ. — Honorii II, CLXVI, 1243.

Scriptum. — Liber de episcopis Candidæ Casæ, CLXXIX, 1377.

VIII. — CANTUARIENSIS (Cantorbéry, Angleterre, archevêché).

Epistolæ. — Boalfach V, LXXX, 433. — Honorii I, *ibid.*, 477. — Vitalianus, papæ, LXXXVII, 1008. — Constantini, papæ, LXXXIX, 335. — S. Leonis III, CIII, 1052. — Alexandri II, CXLVI, 1413, 1418. — Gregorii VIII, CXLVIII, 314, 621, 643. — Urbani II, CLI, 236. — Lanfranci, archiepisc., CLVIII, 1059. — S. Anselmi, archiepisc., CLIX, 93, 113. — Calixti III, CLXIII, 1191. — Paschalis II, *ibid.*, 119, 154, 186, 219, 376, 421, 462. — Honorii III, CLXIV, 1291. — Vener. Hildeberti, CLXXI, 216. — Innocentii III, CLXXIX, 90, 332, 333. — Eugenii III, CLXXX, 1250, 1382, 1392, 1399, 1510. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1443, 1445, 1491. — S. Thomæ, archiepisc., CXC, 529, 531, 533, 556, 549, 551, 553, 554, 560, 582. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 750, 762, 763, 775, 777, 779, 809, 832, 839, 892, 905, 906, 1063. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1073, 1428, 1434, 1457, 1458. — Alani, *ibid.*, 1477, 1488. — Henrici Rhemensis, CXCVI, 1574. — Joannis Saresbur., CXCI, 21, 36, 112, 116, 120, 146, 166, 171, 181, 202, 228, 242, 243, 249, 261, 267, 275, 290, 330, 332, 342, 343, 347, 350, 354, 373. — Alexandri III, CC, 105, 167, 235, 271, 273, 282, 283, 411, 420, 446 et passim. — Arnulfus Lexoviensis, CCI, 55, 113. — Lucii III, *ibid.*, 1090, 1091, 1351, 1375. — Petri Cellensis, CCII, 414, 563, 593. — Urbani III, *ibid.*, 1352, 1423, 4498, 1508, 1527, 1533. — Clementis III, CCIV, 1294, 1484. — Cælestini III, CCVI, 1023, 1026, 1074, 1107, 1133, 1163, 1234, 1247. — Petri Blesensis, CCVII, 15. — Willelmi Rhemensis, CCIX, 817. — Innocentii III, CCXIV, 101, 208, 252, 407, 413, 416, 551, 556, 667, 679, 752, 804, 1026; CCXV, 62, 476, 834, 839, 1327, 1408, 1530, 1531; CCXVI, 770, 772, 883, 1195, 1256; CCXVII, 167, 188.

Privilegia. — Adeodati, papæ, LXXXVII, 1143. — Innocentii II, CLXXIX, 497. — Eugenii III, CLXXX, 391, 1197. — Lucii III, CCI, 1090. — Cælestini II, CCVI, 875, 894, 906, 907, 1023.

Bullæ. — Calixti III, CLXIII, 1191. — Lucii III, CLXXIX, 925.

Concilium. — Cantuariense, LXXXIX, 45.

Viri clari. — Theodorus, archiepisc., LXXXVII, 1008; XCIX, 901. — Brithwaldus, archiepisc., LXXXIX, 335. — Athelardus, archiepisc., CCH, 1052. — S. Odo, archiepisc., CXXXIII, 951. — S. Dunstanus, archiepisc., CXXXVII, 407; CXXXVIII, 513; CLXXIX, 571; CLXX, 800. — Lanfrancus, archiepisc., CXXXVII, 407; CL, 9. — S. Alficus, archiepisc., CXXXIX, 1135; CXLIX, 571. — Osbernus, monachus, CXLVIII, 514. — S. Augustinus, monachus, CLV, 13. — Goscelinus, monachus, *ibid.*. — S. Laurentius, *ibid.*, 115. — S. Anselmus, archiepisc., CLVIII et CLIX. — S. Bregwinus, archiepisc., CLIX, 732. — Radulphus, archiepisc., CLXIII, 576, 1481. — Willelmus, archiepisc., CLXVI, 1291. — Theobaldus, archiepisc., CLXXIX, 533; CLXXXVIII, 1445, 1445, 1675. — S. Thomas, archiepisc., CXC, 1. — Baldwinus, archiepisc., *ibid.*, 1073; CCIV, 401. — Alanus, monachus, CXC, 1475. — Richardus, archiepisc., CC, 1169. — Hubertus, archiepisc., CCVI, 1023.

Scripta. — Vita S. Dunstani, CXLIX, 391. — Vita S. Laurentii, CLV, 13. — Vita S. Bregwini, CLIX, 751. — Vita S. Odonis, *ibid.*, 800. — Vita S. Thomæ, CXC, 1073, 1488; CXCI, 1038. — Historia translationis reliquiarum S. Augustini, CLV, 13. — Testamentum Theobaldi, archiepisc., CXCI, 36. — Narratio de nece S. Thomæ, archiepisc., CC, 57.

IX. — CASSELLENSIS (Casahel, Irlande, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 542.

X. — CESTRENSIS (Chester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Roberti, episc., CLIX, 157. — S. Anselmi, *ibid.*, 79. — Gilberti Foliot, CXC, 890, 910. — Joannis Saresburiensis, CXCI, 53. — Alexandri III, CC, 713. — Petri Cellensis, CCII, 576.

Scriptum. — Vita S. Wereburgæ virginis, in Cestria civitate, CLV, 93.

XI. — CICESTRENSIS (Chichester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Lanfranci Cantuar., CI, 529, 530. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 591. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 937. — Joannis Saresbur., CXCI, 29, 75. — Alexandri III, CC, 114, 986. — Urbani III, CCII, 1528. — Cælestini III, CCVI, 941. — Petri Blesensis, *ibid.*, 415. — Innocentii III, CCXV, 591, 623.

XII. — CORCAIENSIS (Cork, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 563.

XIII. — COVENTRIENSIS (Coventry, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 95. — Lucii II, CLXXIX, 862. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 594. — Cælestini III, 902. — Innocentii III, CCXIV, 459, 478; CCXV, 1528.

Monasterium. — Coventriense, CXLVI, 1299; CL, 530. *Bullæ.* — Lucii II, CLXXIX, 861.

XIV. — CLUANPERDENSIS (Cloun, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 939.

XV. — DORCASTRENSIS (Dorchester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1556. — Gilberti Foliot, CXC, 745, 758, 761.

Monasterium. — Cerneleense, CXC, 745.

XVI. — DUACENSIS (Kilmadugh, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 929.

XVII. — DUBLINENSIS (Dublin, Irlande, archevêché).

Epistolæ. — Lanfranci, CL, 534. — S. Anselmi, CLIX, 109, 262. — Innocentii III, CCXV, 61; CCXVI, 925.

XVIII. — DUNELMENSIS (Durham, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Ven. Gildeberti, CLXXI, 285. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 594. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1472. — Joannis Saresbur., CXCIX, 16. — Alexandri III, CC, 703. — Cælestini III, CCVI, 872. — Innocentii III, CCXIV, 95, 403, 432, 433, 437, 1134, 1160; CCXV, 1259.

Monasteria. — Girsense (Jarrow), XC, 9. — Wiramouthense (Wiramouth), CXLVI, 1305.

XIX. — DUNENSIS (Down-Patrick, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 681.

Monasterium. — Ines, CCXV, 681.

XX. — DUNKELDENSIS (Dunkelde, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1505.

XXI. — EBORACENSIS (York, Angleterre, archevêché).

Epistolæ. — Lanfranci, CL, 516, 517, 518. — S. Anselmi, CLIX, 29, 65, 157, 181. — Paschalis II, CLXIII, 81, 82, 107, 153. — Callixti III, *ibid.*, 1117, 1229, 1230. — Honorii II, CLXVI, 1250. — Ven. Hildeberti, CLXXI, 327. — Innocentii II, CLXXIX, 115. — S. Bernardi Claravall., CLXXXII, 238, 451, 452, 451, 534. — Adriani IV, CXC, 1391. — S. Thomæ Cantuar., CLXXXIX, 570. — Gilberti Foliot, CXC, 804, 819, 820, 822, 909. — Venerab. Gerhohi, CXCIII, 496; CXCIV, 1485. — Joannis Saresbur., CXCIX, 21, 365. — Alexandri III, CC, 161, 283, 287, 411, 457, 645, 737, 1038, 1071. — Clementis III, CIV, 1454. — Cælestini III, CCVI, 872. — Petri Blesensis, CCVII, 540. — Innocentii III, CCXIV, 442, 598, 1025; CCXV, 58, 95, 346, 593, 629, 1128; CCXVI, 244, 259, 374, 860, 944, 1151.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1359. — Alexandri II, CXLVI, 1564. — Willelmi, regis, CXLIX, 1565. — Honorii II, CLXVI, 1250, 1245. — Alexandri III, CC, 92.

Monasteria. — Salebiense (Salley), CXLIX, 1361. — Berlense (Beverlay), CXLVII, 1161. — Rievallense (Riéal), CXC, 944; CCXV, 195; CC, 92. — S. Trinitatis Eboracense, CCXV, 95. — De Kirkeham, CCXV, 1128. — De Bredlingam, *ibid.*, 1128. — De Novo Burgo, *ibid.*, 1123. — Rievallense (Riéal), CCXVI, 371.

Viri clari. — S. Eghertus, archiepisc., LXXXIX, 573. — S. Willifridus, archiepisc., CXXXIII, 979; CLIX, 709. — Aldredus, archiepisc., CXLIII, 1359. — S. Joannes Beverlensis, CXLVII, 1161. — S. Oswaldus, archiepisc., *ibid.*, 1189; CLIX, 701. — Gerardus, archiepisc., CLXIII, 82. — Turstinus, archiepisc., CLXVI, 1250; CLXXI, 507. — Rogerus, archiepisc., CLXXXVIII, 1391; CXC, 570. — Egidius, archiepisc., *ibid.*, 551. — Henricus, archiepisc., *ibid.*, 804. — Beatus Aelredus, CXC, 195. — Gaufridus, archiepisc., CCVI, 872.

Scripta. — Poema de pontificibus et sanctis Ecclesiæ Eboracensis, XCIX, 812. — Vita S. Wilfridi, archiepisc., CXXXIII, 979; CLIX, 709. — Vita S. Joannis Beverlensis, CXLVII, 1161. — Vita S. Oswaldi, archiepisc., *ibid.*, 1189; CLIX, 761.

XXII. — ELGINENSIS (Elgin, Ecosse, évêché).

Monasterium. — De Kilros, LIX, 563.

XXIII. — ELIENSIS (Ely, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 593. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 795. — Willelmi Eliensis, *ibid.*, 1174. —

Joannis Saresbur., CXCIX, 36. — Clementis III, CCIV, 1462. — Cælestini III, CCVI, 899. — Adami Persenæ, CCXI, 624. — Innocentii III, CCXIV, 414, 443, 608, 869, 1029, 1076, 1085, 1088, 1154, 1140, 1160; CCXV, 10, 100, 516, 576, 478, 554, 563, 593, 745, 788, 1085, 1255, 1262, 1422, 1455, 1526, 1552; CCXVI, 21.

Monasteria. — Eliense, CXLIII, 816. — Barneta, CCXV, 593.

XXIV. — EXONIENSIS (Exchester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 639. — S. Anselmi, CLIX, 47. — Roberti episc., CLXXX, 1610. — Gilberti Foliot, CXC, 795, 816, 817, 911. — Gerberti de Boscum, *ibid.*, 1481. — Joannis Saresbur., CXCIX, 52, 81, 121, 155, 146, 175, 206, 272, 277, 281, 295, 321, 334, 337, 352, 364, 365, 368, 371. — Alexandri III, CC, 894, 1079, 1090, 1282, 1461. — Petri Blesensis, CCVI, 253. — Innocentii III, CCXIV, 255, 1034; CCXV, 96; CCXVI, 1328.

Privilegium. — Cælestini III, CCVI, 999.

Bullæ. — Cælestini III, CCVI, 1250.

Monasteria. — Exoniense, CXLIII, 639. — Tawistoclen (Tawistok), CCVI, 999.

Scriptum. — Exoniæ civitatis rebellio, CLXXXVIII, 511.

XXV. — FERNENSIS (Ferne, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1251.

XXVI. — GLASCUENSIS (Glasgow, Ecosse, archevêché).

Epistolæ. — Callixti III, CLXIII, 1250, 1312. — Innocentii II, CLXXIX, 115. — Urbani III, CCII, 1424. — Joannis de Balmeis, CCIX, 879. — Innocentii III, CCXVI, 634, 746.

Monasterium. — Hyense (Hey), LXXXVIII, 723; CCIV, vel CCXIV, 1045.

Viri clari. — S. Patricius, episc., LXXX, 80. — Adamnanus, abbas, LXXXVIII, 723. — S. Blaitmaicus, abbas, CXIV, vel CCXIV, 1045. — Joannes, episc., CLXXIX, 115. — Joscelinus, episc., CCII, 1424.

Scripta. — Vita S. Blaitmaici, abbatis Hyensis, CCIV, vel CCXIV, 1045. — Liber de antiquitate Ecclesiæ Glasguensis, CLXXIX, 1681.

XXVII. — GLOCESTRENSIS (Gloucester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Gilberti Foliot, CXC, 830, 836, 841, 912. — Petri Blesensis, CCVII, 276, 575.

Monasterium. — Tewchesberienne (Tewkesbur), CXC, 836; CCVII, 276.

Viri clari. — Alanus, abbas Tewkesb., CXC, 1475.

XXVIII. — HEREFORDIENSIS (Hereford, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 596, 601. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 751, 788, 794, 795, 801, 834, 835, 873, 912, 915, 916. — Alexandri III, CC, 205, 405. — Innocentii III, CCXIV, 957; CCXV, 81, 346, 1262; CCXVI, 780, 800.

Monasterium. — Wenelocense (Wenelok), CCXV, 81.

Scripta. — Capitula concilii Herefordiensis, XCIX, 951.

XXIX. — HOLENSIS (Hole, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 286.

XXX. — KILMORIENSIS, TRIBURNIENSIS (Kilmore, Irlande, évêché).

Concilium. — Triburiense, CXXXVIII, 805.

XXXI. — LANDOVENSIS (Londoff, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Urbani, episc., CLXIII, 1338. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 600. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 751, 761, 778, 792, 917. — Alexandri III, CC, 743.

XXXII. — LAOMENSIS (Killallow, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 512; CCXV, 452.

XXXIII. — LESMORENSIS (Lismore, Ecosse, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 885. — Innocentii III, CCXV, 173.

XXXIV. — LETHGIENNENSIS (Leambig, Irlande, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 544, 790; CCXV, 452.

XXXV. — LICKEFELDENSIS (Lichfield, Angleterre, archevêché).

Scriptum. — Charta pro abolendo archiepiscopatu Lichefeldensi, CH, 1025.

XXIV. — LIMERICENSIS, LUNICENSIS (Limerik, Irlandé, évêché).

Vir clarus. — Gilbertus, Limeric., CLIV, 993.

XXVII. — LINCOLNIENSIS (Lincoln, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 316. — S. Ivonis, episc. Carnot., CLXII, 279. — Theobaldi Stampens., CLXIII, 759. — Honorii II, CLXVI, 1236. — S. Bernardi Claravallens., CLXXXII, 169. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 601. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 774, 794, 809, 837, 844, 849, 919. — Joannis Saresbur., CXCI, 70. — Alexandri III, CC, 849. — Arnulfi Lexoviens., CCI, 20, 79. — Cælestini III, CCVI, 969, 1034, 1057, 1058, 1127, 1250. — Petri Blesens., CCVII, 503. — Innocentii III, CCXIV, 208, 560, 414, 505, 608, 804, 850, 898, 1029, 1160, 1170; CCXV, 100, 543, 562, 568, 740, 745, 1403; CCXVI, 62, 1225.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 466. — Eugenii III, CLXXX, 1226.

Monasteria. — S. Andreæ Northamptonæ (Saint-André de Northampton), CLIII, 1120. — S. Mariæ Waverleienne (Waverley), CLXXX, 1226. — Swinhetense, CLXXXIV, 9. — Crulandense (Croyland), CLXXXVIII, 561, 562; CCVII, 503. — Edmundi Lincolnienae, CCXIV, 1170. — De Essebi, CCXV, 740. — S. Albani Lincolnienae, *ibid.*, 740.

Concilium. — Grateleanum (Grantham), CXXXVII, 461.

Viri clari. — Remedius, episc., CXLVIII, 516. — S. Hugo, episc. CVIII, 937. — S. Ivo, episc. Carnot., CLV, 80. — Robertus, episc., CLXII, 279. — Alexander, episc. CLXXX, 169. — Gilbertus de Hoilandia, CLXXXIV, 9. — Robertus, episc., CXC, 774, 794, 809, 837, 849, 918, 919. — Colon, episc., CC, 819.

Scripta. — Vita S. Ivonis, CLV, 80. — Gesta episc. lincolniensium, CLXXIX, 1605. — Notitia historica de Crulandensi monasterio, CLXXXVIII, 561.

XXXVIII. — LINDISFARNENSIS (Lindisfarn, Ecosse, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 309.

Monasteria. — S. Petri Lindisfarn., XCVI, 1327; CXXXVII, 82. — Mailrossense (de Melross), CCXN, 509.

Scripta. — Vita metrica S. Cuthberti, episc. Lindisfarn., XCIX, 575; CLXXXVIII, 85. — Carmen de clavis viris egenobis S. Petri Lindisfarn., XCVI, 1327. — Gesta episcoporum Lindisfarn., CLXXIX, 1581.

XXXIX. — LONDONIENSIS (Londres, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1558. — Innocentii II, CLXXIX, 588. — Eugenii III, CLXXX, 1248. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 601, 602, 603, 608, 609, 610, 611, 612. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 784, 838, 841, 844, 847, 921, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1422, 1425, 1432, 1433. — Alexandri III, CC, 206, 265, 272, 397, 415, 615, 715, 872, 1185, 1280, 1281, 1285, 1587, 1401, 1425. — Arnulfi Lexoviens., CCI, 74, 84. — Petri Blesensis, CCVII, 514, 526, 558. — Joannis de Balmeis, CCIX, 877. — Innocentii III, CCXIV, 804; CCXV, 492, 729, 734, 740, 788, 789, 902, 1115, 1125, 1206, 1255, 1405, 1409, 1422, 1455, 1526, 1529; CCXVI, 21; (CXVII, 69, 177).

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 323. — Eugenii III, CLXXX, 1289. — S. Bernardi, CLXXXII, 128.

Monasteria. — Westmonasteriense (Westminster), CXLIII, 1558; CLXXIX, 568; CCXVII, 177. — Radingense (Reading), CXC, 784; CC, 1444; CCVII, 514, 525; CCXV, 1115, 1123. — Strafordiense (Straford), CC, 1441.

Viri clari. — Robertus, episc., CXLI, 1441; CLXXX, 1248. — Maurilius, episc., CL, 528. — Gislebertus Crispinus, abb. Westmonast., CLIX, 1005. — Gilbertus Foliot episc., CXC, 691, 739; CCI, 1145. — Richardus, episc., CXC, 858, 844, 844. — Henricus, archidiaconus Huntingdoniens., CXC, 798.

Concilium. — Londoniense, CXXXVIII, 517.

Scriptum. — De gestis episcoporum Londoniensium, CLXXIX, 1515.

XL. — MENEVENSIS (Ile de Man, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 846.

XLI. — NORVICENSIS (Norwich, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 619, 620, 932. — Joannis Saresburiensis, CXCI, 21, 84, 108, 144, 151, 162, 262, 307, 508, 511, 512. — Alexandri III, CC, 928, 929. — Lucii III, CCI, 1378. — Petri Cellensis, CCI, 525, 579. — Innocentii III, CCXIV, 1134; CCXV, 110, 516, 554, 743, 925.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1363. — Willelmi regis, CXLIX, 1354. — Paschalis II, CLXIII, 452.

Monasteria. — S. Edmundi (Edmonsbury), CXLVI, 1563; CXLIX, 1354; CXCI, 144, 151, 512; CCI, 579; CCXV, 516, 743. — De Campesela (Campesse), CCXVI, 183.

XLII. — ORCADENSIS (Orcades, évêché).

Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1142. — Honorii II, CLXVI, 1241. — Innocentii III, CCXIV, 189.

XLIII. — PETROBURGENSIS (Péterboroug, Angleterre, évêché).

Confirmatio privilegii Edwardi regis, CXLIX, 155.

XLIV. — RAPHOBOTENSIS (Rapho, Irlande, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 160.

XLV. — ROCESTRIENSIS, ROFFENSIS (Rochester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 120, 219. — S. Bernardi, CLXXXII, 372. — Joannis Saresbur., CXCI, 298. — Alexandri III, CC, 715. — Cælestini III, CCVI, 969. — Stephani Tornac., CCVII, 169. — Innocentii III, CCXIV, 581; CCXV, 729, 734, 788, 790, 839, 1539; CCXVI, 268.

Privilegium. — Eugenii III, CLXXX, 1113.

Viri clari. — Gundulfus, episc., CLIX, 812, 969. — Ernulfus, episc., CLXIII, 1441. — Walterius, episc., CXCI, 298; CC, 115.

Scriptum. — Collectanea de rebus ecclesiasticis Ecclesie Roffensis, CLXIII, 1457.

XLVI. — SALISBURIENSIS (Salisbury, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Venerabilis Hildeberti, CLEI, 219. — Herberti de Boscum, CXC, 1418, 1467. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 622, 623, 624, 757, 767. — Gilberti Foliot, *ibid.*, 777, 781, 782, 787, 790, 932, 933, 934. — Joannis Saresbur., CXCI, 58, 59, 145, 259, 259. — Alexandri III, CC, 715, 726, 738. — Arnulfi Lexoviens., CCI, 88. — Petri Cellensis, CCI, 515, 570, 571, 572, 573, 574. — Petri Blesensis, CCVII, 154, 181, 239, 526, 529. — Innocentii III, CCXV, 740, 759, 1519, 1539; CCXVI, 268, 925.

Monasteria. — Malmesburiense (Malmesbury), CXXXVII, 519; CXC, 1448. — Ambresburiense (Ambresbury), CXCI, 58, 59.

Viri clari. — Rogerius, episc. CLXXI, 219. — Jocelinus, episc., CXC, 622, 623, 757, 767 et seqq. — Joannes Saresbur., CXCI, 1.

Scripta. — Gesta episcoporum Saresbur., CLXXIV, 1550. — Notitia de eisdem, CLXXXVIII, 975. — Historia calamitatum Ecclesie Saresbur., CXCVI, 1589.

XLVII. — SCHIREBURNENSIS (Schersburn, Angleterre, évêché).

Epistola. — S. Dunstani, CXXXVII, 473.

Vir clarus. — S. Adhelmus, episc. Schireburn., LXXXIX, 63.

XLVIII. — WINTONIENSIS (Winchester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Edgari regis, CXXXVIII, 515. — Alexandri II, CXLVI, 1416. — S. Anselmi, CLIX, 82, 108, 137, 142. — Venerabilis Hildeberti, CLXXI, 301. — S. Bernardi, CLXXXII, 225. — Sugerti, CLXXXVI, 1432, 1434. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 201, 230, 231, 233, 242, 277. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 632, 747, 786, 882. — Alani Cantuar., *ibid.*, 1476, 1493. — Joannis Saresbur., CXCI, 89, 90, 91, 301. — Arnulfi Lexov., CCI, 158, 139, 143, 149, 195. — Petri Claravall., CCI, 1597. — Innocentii III, CCXIV, 805; CCXV, 561, 562, 671, 722, 754; CCXVI, 925, 961.

Monasteria. — Glastoniense (Glastenbury), CXXXVII, 80. — Eliense (Ely), *ibid.*, 80. — Thorneiense (Thornev), *ibid.*, 80. — Wintoniense (Numamenster), CXXXVII, 92; CLIX, 108. — Rumesel (Rumesey), CLIX, 82. — S. Swithini Wintoniense, CXC, 1483.

Viri clari. — S. Etwoldus, episc. et monach., CXXXVII, 80, 81. — Elfegus, episc., *ibid.*, 108. — S. Oswaldus, episc. CXLVII, 1189. — S. Swithinus, episc. CLV, 47. — Willelmus, episc., CLXXI, 501. — Henricus, episc., CLXXXII, 225; CLXXXVI, 1432, 1434; CLXXXIX, 294. — Joannes Cornubiens., CXCI, 1041.

Scripta. — Vita S. Ethelwoldi episc., CXXXVII, 77 et seqq. — Vita S. Swithuni, episc., CLV, 47.

Concilium. — Wintoniense, CLXXXVII, 453 not.

XLIX. — WATERFORDIENSIS (Watterford, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 216. — Innocentii III, CCXV, 176; CCXVI, 652.

L. — WELLENSIS (Wels, Angleterre, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 672.

LI. — WIGORNIENSIS (Worcester, Angleterre, évêché).

Epistolæ. — Lanfranci Cantuar., CXLIX, 519. — S. Anselmi, CLIX, 44. — S. Ivois Carnot., CLXII, 168. — Gilberti Foliot, CXC, 748, 769, 764, 771, 780, 789, 790, 816, 934. — Herberti de Boscum, *ibid.*, 1434. — Joannis Saresbur., CXCIX, 13, 233, 237, 258, 240. — Alexandri III, CC, 485, 488, 930. — Gaufridi, CIV, 837, 840. — Petri Cellensis, CCII, 396. — Clementis, III, CCIV, 1328. — Stephani Tornac., CCVII, 305, 423. — Innocentii III, CCXIV, 208, 220, 974, 975; CCXV, 53, 70, 342, 391, 623, 781, 784, 1031, 1235, 1262, 1409, 1453, 1526, 1529, 1530. *Monasteria.* — Ramesiense (Ramsey), CXXXIX, 1122. — De Evesham, CXCLIX, 337; CCVII, 304, 435; CCXV, 783, 1051. — Persorensis (Persora), CXCIX, 238. — Wicthilicumbense, (Wichthilicumb), CCXV, 1031.

Viri clari. — S. Dunstanus, episc., CXXXVII, 89; CXXXIX, 1122. — Florantius Wigorniensis, CXLVII, 795. Hemmingus, presbyter Wigorniensis, CL, 1483. — S. Wulstanus, episc., *ibid.*, 1489; CCXV, 59. — Samsø, episc., CLIX, 202. — Simon, episc., CXC, 748, 765 *et seqq.* — Rogerius, episc., *ibid.*, 934, 1434. — Alfredus, episc., CXCIX, 15. — Willelmus, episc., CCIV, 1328. *Scripta.* — Vita S. Dunstani, CXXXIX, 1122. — Vita S. Wulstani, CL, 1489. — Documenta de Ecclesia Wigorniensis, *ibid.*, 1491.

IV. — DE DIOECESIBUS POLONIÆ ET HUNGARIÆ.

Dioeceses Poloniæ et Hungariæ in genere.

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 227, 473, 871, 971, 1100, 1110; CCXV, 13, 597, 895, 1009, 1063, 1064, 1666, 1067, 1068, 1071, 1231.

Scriptum. — De rebus ecclesiasticis Poloniæ, CLI, 1327.

I. — CENADIENSIS (Chonad, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 436, 497, 560; CCXVI, 863.

II. — COLOCENSIS (Klokza, Hongrie, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 23, 134, 368, 460, 461, 473, 645; CCXV, 58, 29, 463, 515, 598, 610, 1266; CCXVI, 513, 515, 543.

III. — CRACOVENSIS (Cracovie, Pologne, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 1110; CCXV, 1067. *Viri clari.* — Lambertus, episc., CXXXVII, 313, 344.

IV. — GNEZNENSIS (Gnesen, Pologne, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 1110; CCXV, 618, 1039, 1063, 1066, 1068, 1070, 1073, 1074; CCXVI, 313, 413, 415, 451.

V. — LIVONIENSIS (Livonie, Pologne, évêché).

Epistolæ. — Clementis III, CCIV, 1497. — Celestini III, CCVI, 995. — Innocentii III, CCXIV, 739; CCXVII, 202.

VI. — MORAVIENSIS (Olmutz, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 368. — Innocentii III, CLXXXIX, 504, 564, 565. — Eugenii III, CLXXX, 1044 *et passim.* — Wibaldi, abbatia Leodiensis, CLXXXIX, 1315. — Innocentii III, CCXV, 505; CCXVI, 334; CCXVII, 143.

VII. — NITRIENSIS (Nitria, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 204; CCXVI, 863.

VIII. — POSNANIENSIS (Posen, Pologne, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1066.

IX. — QUINQUECELESIS (Funfkirchen, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 221, 931; CCXVI, 211, 886.

X. — RIGENSIS (Riga, Pologne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 916, 915, 966.

XI. — STRIGONIENSIS (Strigonia, Hongrie, archevêché).

Bulla. — Sylvestri II, CXXXIX, 274.

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 481. — Celestini III, CCVI, 903. — Innocentii III, CCXIV, 5, 215, 368, 500, 530; CCXV, 56, 340, 894; CCXVI, 59, 50, 51, 284, 950. *Monasteria* de Casanova, CLXIV, 530.

XII. — WARADIENSIS (Waradein, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 226; CCXVI, 863.

XIII. — WATIENSIS (Vacua, Hongrie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 231, 497.

XIV. — WRATISLAVIENSIS (Breslau, Silésie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 603; CCXVI, 951.

XV. — ZAGABRIENSIS (Agram, Hongrie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 472.

V. — DE DIOECESIBUS SUEVIÆ ET DANIÆ.

Dioeceses Sueviæ et Daniæ in genere.

Epistolæ. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1084, 1086. — Alexandri III, CC, 428, 429, 603, 612, 631, 1259. — Clementis III, CCIV, 1418. — Celestini III, CCVI, 909. — Innocentii III, CCXIV, 363; CCXVI, 919, 1139, 1142.

I. — ARUSIENSIS (Aarhus, Jutland, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1281. — Lucii III, CCI, 1035. — Celestini III, CCVI, 903, 1210, 1211. — Innocentii III, CCXIV, 354; CCXVII, 57, 96, 162.

II. — BERGENSIS (Berghen, Suède, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 189.

III. — ESTIENSIS (Estonie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 919, 920, 921, 922.

IV. — FIONENSIS (Fionie, Danemark, évêché).

Bullæ. — Alexandri II, CXLVI, 1281. — Eugenii III, CLXXX, 1482.

V. — LINGACOPENSIS (Linköping, Suède, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 863. — Innocentii III, CCXV, 1483.

VI. — LUNDENSIS (Lund, Suède, archevêché).

Epistolæ. — S. Anselmi, CLIX, 269. — Paschalis II, CLXIII, 138. — Petri Cluniac., CLXVI, 842. — Innocentii III, CLXXXIX, 182. — Eugenii III, CLXXX, 1154. — S. Bernardi, CXXXII, 596. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1525. — Petri Cellensis, CCII, 421, 554, 556, 557, 539, 560. — Clementis III, CCIV, 1360. — Celestini III, CCVI, 908. — Stephani Tornacens., CCXI, 376, 400, 418, 432, 437, 444. — Innocentii III, CCXIV, 395, 398, 399, 425; CCXV, *passim*, CXVI, 200; CCXVII, 82.

Monasteria. — Gellonense, CLXXX, 1154. — De Gothlanda, CCXVI, 918.

VII. — NIDROSIENSIS (Drontheim, Suède, archevêché).

Epistolæ. — Celestini III, CCVI, 1251. — Innocentii III, CCXIV, 360, 362, 363; CCXV, 241; 798, 800, 812, 813; CCXVI, 436.

VIII. — OTONIENSIS (Odensée, Suède, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1221.

IX. — RITUENSIS (Rype, Jutland, évêché).

Viri clari. — Liopacus et Liesdacus, episc. Ripuens., CXXXV, 469.

Epistola. — Stephani Tornacens., CCXI, 456. — Celestini III, CCVI, 975, 975.

X. — ROSCHILDENSIS (Roschild, Danemark, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCVI, 774.

XI. — STAVENGARENSIS (Stavanger, évêché).

Epistola. — Alexandri III, CC, 832.

XII. — STRANENSIS (Sudermanie, Suède, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 848.

XIII. — UPSALENSIS (Upsal, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 609, 850, 852. — Innocentii III, CCXIV, 334, 420; CCXV, 462; CCXVII, 265. *Privilegium.* — Lucii III, CCI, 1373.

Viri magni. — Joannes, archiepisc., CCI, 1375.

XIV. — WEXONIENSIS (Wexonie, Suède, évêché).

Epistola. — Celestini III, CCVI, 966.

VI. — DE DIOECESIBUS GERMANIÆ.

Dioeceses Germaniæ in genere.

Epistolæ. — Joannis III, LXXII, 13. — Pelagii II, *ibid.*.

758. — Gregorii III, LXXXIX, 579. — Raterii, CXXXVI, 669. — Benedicti VII, CXXXVII, 541. — Gregorii VII, CXLVIII, 479, 500, 547, 671, 676, 679. — Urbani II, CLI, 299. — Innocentii II, CLXXXIX, 53, 56, 226. — Anacleti II, *ibid.*, 689. — Eugenii III, CLXXX, 1520, 1501. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1531. — Lucii III, CCI, 1085, 1224. — Coelestini III, CCIV, 1110. — Innocentii III, CCXVI, 1004, 1008, 1010, 1053, 1084, 1091, 1091, 1102, 1148, 1163, 1163; CCXVII, 54.

I. — AQUISGRANENSIS (Aix-la-Chapelle).

Privilegia. — Henrici imperat., CXL, 540. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1574.

Synodi. — Lotharii regis synodi Aquenses, CXXXVIII, 603, 663. — Ludovici et Caroli II pactio Aquensis, *ibid.*, 741.

II. — AUGUSTENSIS (Augsbourg, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 207, 412. — Innocentii II, CLXXXIX, 771. — Eugenii III, CLXXX, 1180, 1387. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1463, 1463, 1596. — Alexandri III, CC, 1116. — Lucii III, CCI, 1168. — Urbani III, CCI, 1434. — Innocentii III, CCXIV, 246; CCXV, 171.

Privilegia. — Lucii III, CCI, 1313. — Coelestini III, CCVI, 1129.

Monasteria. — S. Afræ August., CLXXXVIII, 1463. — Campidonense (Kempten), CXXXV, 1074. — Elvangelense (Elvangel), CLXXX, 1587. — S. Martini Ahusani (Ahusen), CLXVI, 1237. — Quedlimburgense (Quedlimbourg), CXL, 444; CLXXXIII, 1140; CCI, 1168. — Steingadiense (Steingaden), CLXXXVIII, 1463; CCVI, 1229.

Viri clari. — S. Udalricus, episc. August., CXXXV, 100; CXLII, 1183. — Liutoldus, episc. August., CXXXVII, 12. — Lauto, episc. August., CXXXVIII, 580. — Hermannus, episc. August., CLXXIII, 1354. — Walterus, episc. August., CLXXXIX, 526, 393, 788.

Scripta. — De episcopis August., CXXXV, 1075; CXLII, 1298. — Conventus August., CXXXVIII, 854.

III. — BAMBERGENSIS (Bamberg, évêché).

Epistolæ. — S. Henrici imperatoris, CXL, 273. — S. Leonis IX, CXLIII, 597. — Gregorii VII, CXLVIII, 256. — Vlarimni Neuburg., CLIX, 974. — Paschalis II, CLXIII, 180, 192. — Calixti III, *ibid.*, 1281, 1509. — S. Ottonis, episc. CLXXIII, 1515 *et passim*. — Eugenii III, CLXXX, 1118, 1489. — Eberardi, episc. Bamberg, *ibid.*, 1615. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1427. — Wibaldi abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1392, 1593, 1411, 1451. — S. Hildegardis, CXCII, 167, 168, 781. — Clementis III, CCIV, 1438. — Innocentii III, CCXIV, 306, 815; CCXV, 818, 1028; CCXVI, 149; CCXVII, 59, 129, 150.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1487. — Sergii IV, *ibid.*, 1522. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1585, 1621. — S. Henrici, imperat., CXL, 299, 320, 326. — Clementis II, CXLII, 588. — S. Leonis IX, CXLIII, 697, 700. — Innocentii II, CLXXXIX, 401, 483. — Eugenii III, CLXXX, 1173, 1503, 1596, 1522. — Lucii III, CCI, 1275.

Monasteria. — Heilsbronnense (Heilsbrunn), CLXXIII, 1546; CLXXX, 1503, 1522. — S. Michaelis Bamberg., CXCII, 284; CCI, 1275.

Viri clari. — Hartwigus, episc. Bamberg., CXLIII, 700. — Hermannus, episc. Bamberg., *ibid.*, 356. — S. Otto, episc. Bamberg., CLXXIII, 1268. — Egilbertus, episc. Bamberg., CLXXXIX, 483. — Eberhardus, episc. Bamberg., CLXXX, 1459; CLXXXVIII, 1427; CXCII, 167. — Otto, episc. Bamberg., CCIV, 1438.

Scripta. — Litaniae Bamberg. ecclesiae, CXL, 54 et 55. — Fundatio ecclesiae Bamberg., CXL, 65, 114. — Cantus et officium S. Henrici in ecclesia Bamberg., *ibid.*, 158, 185.

IV. — BREMENSIS (Brême, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 582. — Innocentii II, CLXXXIX, 706. — Eugenii III, CLXXX, 1531, 1421, 1191. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1142, 1204, 1257, 1260, 1324, 1394. — S. Hildegardis, CXCII, 161, 162. — Alexandri III, CC, 1258. — Clementis III, CCIV, 1381. — Coelestini III, CCVI, 1067, 1069. — Innocentii III, CCXIV, 428; CCXVII, 97, 104, 227, 235, 259, 262, 280.

Privilegia. — Sergii papæ, CXXXI, 974. — Chuonradi, imperat., CLI, 1068, 1107. — Alexandri III, CC, 1258. — Clementis III, CCIV, 1375.

Bullæ. — Nicolai I, CXIX, 876. — Alexandri III, CC, 1175.

Viri clari. — S. Willehadus, episc. Bremensis, CXVIII, 1013. — Adamus, canonicus Bremensis, CXIX, 876. — Ricmarus, archiepisc. Bremensis, CXLVIII, 382. — Hart-

vicus, archiepisc. Bremensis, CLXXX, 1421; CLXXXIX, 1257, 1260; CXCII, 161, 162.

Scripta. — Notitia de S. Willehado, archiepisc. Bremensi, CXVIII, 1013. — Chronicon breve Bremense, CXLVI, 661. — Liber de episcopis Bremensibus, *ibid.*, 663.

V. — BRIXINENSIS (Brixen, Tyrol, évêché).

Epistolæ. — S. Henrici, imper., CXL, 241, 244. — Innocentii III, CCXIV, 126; CCXV, 823, 1148; CCXVI, 415.

VI. — CHIEMENSIS (Chiems, Carniole, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 868.

VII. — COLONIENSIS (Cologne, archevêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLIV, 293. — Gregorii VII, CXLVIII, 582, 417, 658. — Paschalis II, CLXIII, 425. — Eugenii III, CLXXX, 1402, 1486, 1488. — Chuonradi imper., *ibid.*, 1625, 1634. — Ecclesiae Coloniensis, *ibid.*, 1632. — S. Bernardi, CLXXXII, 92, 105, 107, 108. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1218, 1264, 1281, 1282, 1288 *et passim*. — S. Hildegardis, CXCII, 163, 164, 185, 207, 208, 243, 244, 334, 356. — Alexandri III, CC, 860, 1176. — Lucii III, CCI, 1077, 1213, 1329. — Petri Cellensis, CCII, 562. — Clementis III, CCIV, 1505. — Coelestini III, CCVI, 1010. — Guiberti Gemblac., CCXI, 1288, 1509. — Innocentii III, CCIV, 72, 749, 940; CCXV, 348, 359, 678, 753, 754, 1116, 1405; CCXVI, 142, 346, 1003, 1051, 1058, 1073, 1088, 1105, 1119, 1122, 1125, 1128, 1151, 1155; CCXVII, 258.

Privilegia. — Benedicti VII, papæ, CXXXVII, 526. — S. Leonis IX, CXLIII, 687. — Nicolai III, *ibid.*, 1509. — Paschalis II, CLXIII, 263. — Eugenii III, CLXXX, 1244. — Lucii III, CCI, 1077. — Coelestini III, CCVI, 1005, 1156.

Monasteria. — Brunvillarensis (Brunvilliers), CLIV, 409; CXCII, 566; CXLVI, 1312; CLXIII, 263. — Campense (Campen.), CLXXXIX, 414. — Essenense (Esen), CXXXIII, 895. — S. Heriberti Tuitiensis (Tuy), CLXIII, 263; CLXXX, 1244. — Hermenrodense (Hermenrod.), CCXIV, 749. — De Lacu, *ibid.*, 749. — S. Laurentii Wedinghusense (Wedinghausen), CCVI, 1156. — Malmundariense (Malmédy), LXXXVII, 521, 525, 1291, 1293, 1507, 1531; XXXVIII, 1152, 1507, 1510; CIV, 991; CXLIX, 287; CLXXXIX, 1264, 1457. — S. Mariæ ad Gradus Coloniensis, CXLIII, 1509. — S. Martini Coloniensis, CXCII, 207, 208. — S. Pantaleonis, CXXXVII, 326; CLXXXVI, 1401; CXC, 1001. — De Rumerdorp, CCXV, 649. — Sigeburgense, CXLVI, 1313; CLXIII, 263; CXCII, 566; CCI, 1077, 1213. — Stenwelt, CXCIV, 910. — Valis S. Petri (S. P. d'Heisterbach), CC, 560. — Werthineuse, XCIX, 793; CXLIII, 637; CXCIV, 530.

Viri clari. — Guntharius, episc. Coloniensis, CXXI, 577; CXXV, 1215. — S. Gereon, martyr, CXLIII, 577 et 579. — S. Bruno, archiepisc. Coloniensis, CXXXIV, 737; CXXXVI, 32. — Hiciredus, archiepisc. Coloniensis, CXXXV, 469. — S. Heribertus, archiepisc. Coloniensis, CXXXVIII, 186; CXLVIII, 658. — Guntharius, archiepisc. CXXXVIII, 663. — Hermannus, card. et archiepisc. Coloniensis, CXLIII, 687. — S. Anno, archiepisc. Coloniensis, 157, 1517. — S. Remaclus, canobri Malmundariensis, CXLIX, 237. — B. Wolphelmus, abbas Brunvillarensis, CLIV, 405. — Fridericus, archiepisc. Coloniensis, CXLVI, 1549. — Rupertus, abbas Tuitiensis, CLXVII, CLXVIII, CLXIX, CLXX. — Arnoldus, archiepisc. Coloniensis, CLXXX, 1436. — Bruno, archiepisc. Coloniensis, CLXXXI, 92. — Volbero, abbas S. Pantaleonis, CXC, 1001. — Philippus, archiepisc. Coloniensis, CC, 1176. — Adolphus, archiepisc. Coloniensis, CCVI, 1070.

VIII. — EICHSTATENSIS (Eichstad, évêché.)

Epistola. — Clementis III, CCIV, 1438.

Monasterium. — Heidenheimense, CLXXX, 1507, 1508, 1509.

Viri clari. — Varii episcopi Eichstatens., CXXXV, 469; CXL, 1569; CXXXVIII, 58; CXLVI, 979, 983, 990, 1005.

IX. — FRANCFORDIENSIS (Francfort, évêché).

Concilium. — Francfordiense, CXL, 583.

X. — FREISINGENSE (Freisingen, évêché).

Epistolæ. — Othonis episcopi, CLXXXIX, 1598. — Venerabilis Gerhohi, CXCIII, 490, 586. — Clementis III, CCIV, 1578. — Innocentii III, CCXV, 863; CCXVI, 50.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 80, 291, 557. — Eugenii III, CLXXX, 1425, 1429, 1484. — Urbani III, CCI, 1583.

Monasteria. — Tegernseense (Tegernsee), CXXXVII, 11; CXXXIX, 563, 371; CXL, 210; CXLII, 1229 *et seqq.*

1283, 1307, 1313, 1317, 1321; CXLI, 719; CXLVI, 501; CLXXX, 1423; CCL, 1383. — Pollingense (Polling), CLXXXI, 291. — Stephani Freisingensis, CLXXX, 1066. *Viri clari*. — Erchembertus, episc. Freising., CXVI, 51. — Gospertus et Thietpaldus, abbates Tegernseens., CXXXIX, 563, 574. — S. Godehardus, monachus, CXLI, 1229. — Froumundus, Eberhardus, Peringerus, Ellingerus, Udalricus, abbates Tegernseens., CXLI, 1280, 1307, 1313, 1317, 1321. — Gotescalcus, episc. Freising., CLXI, 1316. — Egilbertus, episc. Freising., CXLI, 1316. — Seifridus, abbas Tegernseens., CXLI, 719. — Hizo, episc. Freising., CXLI, 493. — Ellenhardus, episc. Freising., CL, 1307.

XI. — GURCENSIS (Gurk, Carinthie, évêché).

Epistola. — Alexandri III, CC, 949.

XII. — HALBERSTADIENSIS (Halberstadt, Saxe, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXCVI, 1286. — Gregorii VII, CXLVIII, 410 ou 416. — Stephani, episc. Halberstad., *ibid.*, 1441. — Urbani II, CLI, 475, 476. — Paschalis II, CLXIII, 214, 393. — Honorii II, CLXVI, 1277. — Erbonis, decani, CLXXIX, 666. — Lotharii, imper., *ibid.*, 668. — Eugenii III, CLXXX, 1493. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1076. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1428, 1437. — Alexandri III, CC, 178. — Innocentii III, CCIV, 648, 676, 848, 890, 1101, 1108, 1383; CCXVI, 220, 415, 538, 870, 872.

Privilegia. — Ludovici regis, CIV, 989. — Innocentii II, CLXXIX, 576. — Celestini II, *ibid.*, 784. — Eugenii III, CLXXX, 480. — Celestini III, CCVI, 911.

Monasteria. — S. Joannis Halberstad., CLXXIX, 376. — Michaelsteinense, CLXXX, 1460; CCXVI, 538. — Pignaviense, CCXV, 645. — De Sichen, *ibid.*, 1101; CCXVI, 220, 538, 870.

Viri clari. — Hildegardus, episc. Halberstad., CIV, 989. — Arnoldus, episc. Halberstad., CXXXIX, 1493. — Burchardus, episc. Halberstad., CXLVI, 1286. — Stephanus, episc. Halberstad., CXLVIII, 1441. — Herrardus, episc. Halberstad., CLI, 475, 476. — Reinhardus, episc. Halberstad., CLXIII, 214. — Otto, episc. Halberstad., CLXVI, 1277. — Ulrichus, episc. Halberstad., CLXXX, 1493; CLXXXVIII, 1076.

XIII. — HAMMABURGENSIS (Hambourg, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLV, 1419. — Callixti III, CLXIII, 1278. — Honorii II, CLXVI, 1289. — Innocentii II, CLXXXI, 180, 182. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1317. — Lucii III, CCI, 1336. — Clementis III, CCIV, 1381.

Privilegia. — Anastasii III, CXXXI, 1185. — Martini II, CXXXIII, 875. — S. Henrici, imper., CXI, 250, 309. — Clementis II, CXLII, 583. — S. Leonis IX, CXLIII, 701. — Victoris II, *ibid.*, 811. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1617.

Bullæ. — Nicolai I, CXIX, 876. — Agapeti II, CXXXIII, 893. — Alexandri II, CLXVI, 1281.

Viri clari. — S. Ansharius, episc. Hammaburg., CXVIII, 959. — S. Rembertus, episc. Hammaburg., CXVI, 991. — Adalachus, episc. Hammaburg., CXXXV, 469. — Adalbertus, archiepisc. Hammaburg., CXLIII, 665; CXLVI, 1281. — Liemar, archiepisc. Hammaburg., CXLV, 1419. — Adalbero, archiepisc., CLXIII, 1278; CLXVI, 1289. — Hartwigus II, archiepisc. Hammaburg., CCI, 1336.

Scripta. — Liber de gestis episc. Hammaburg., CXLVI, 431. — Series Hammaburgensium pontificum, *ibid.*, 663.

XIV. — HAVELBERGENSIS (Havelberg, Saxe, évêché).

Epistolæ. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1243, 1244, 1349. — Innocentii III, CCXVI, 538.

Viri clari. — Anselmus, episc. Havelberg., CLXXXVIII, 1067; CLXXXIX, 1243, 1417.

XV. — HILDENESHEIMENSIS (Hildesheim, Saxe, évêché).

Epistolæ. — Callixti II, CLXIII, 1113, 1134. — Innocentii II, CLXXXIX, 110, 254. — Eugenii III, CLXXX, 1083, 1570. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, CLXXXIX, 1163, 1166, 1219, 1220, 1221, 1223, 1298. — Celestini III, CCVI, 973. — Innocentii III, CCXIV, 527, 593; CCXV, 19, 393; *ibid.*, 626, 840, 919, 922, 1041; CCXVI, 1124, 1227; CCXVII, 105.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1299. — Celestini III, CCVI, 973, 1226. — Innocentii III, CCXV, 598, 603; *ibid.*, 871.

Bullæ. — Innocentii II, CLXXXIX, 488. — Celestini III, CCVI, 970.

Monasteria. — Amelungesbornense (S. Marie d'Amelungesborn), CLXVI, 1299; CCVI, 1226. — Gandersheimense (Gandersheim), CXXXIII, 896; CXXXV, 939; CXXXVII, 940, 1139; CCXV, 598, 603, 922. — SS. Innocentium, *ibid.*, 919. — S. Michaelis Hildenesheimense, CCVI, 973; CCXV, 603.

Viri clari. — Thetardus, episc. Hildenesheimens., CXXXV, 469. — Hrotswitha, monialis Gandersheimens., CXXXVII, 940. — Altfredus, episc. Hildenesheimens., CXXXVIII, 531. — Thangmarus, presbyter Hildenesheimens., CXL, 283. — S. Godehardus, episc. Hildenesheimens., CXLI, 1163.

Scripta. — Notitia de sancta Hrotswitha, CXXXVII, 940. — Carmina de primordiis monasterii Gandersheimens., *ibid.*, 1199. — Annales Hildenesheimens., CXLI, 1233. — Chronicon Hildenesheimense, *ibid.*

XVI. — LUBECENSIS (Lubeck, archevêché).

Epistolæ. — Celestini III, CCVI, 872. — Innocentii III, CCXIV, 593; CCXVII, 202.

XVII. — MAGDEBURGENSIS (Magdebourg, archevêché).

Epistolæ. — Bernonis, monachi, CXLII, 1159. — Urbani II, CLI, 518. — Paschalis II, CLXIII, 233, 396. — Honorii II, CLXVI, 1303. — Innocentii II, CLXXXIX, 451. — Anacleti antipapa, *ibid.*, 709. — Eugenii III, CLXXX, 1543, 1545. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1432. — Wicmanni archiepisc., CLXXXIX, 1441, 1416. — Urbani III, CCL, 1497. — Celestini III, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 69, 263, 261, 351, 737, 828, 957; CCXV, 644, 822, 913, 1058, 1059, 1093, 1094, 1100, 1108, 1109, 1110, 1499, 1570; CCXVI, 303, 322, 341, 359, 1043, 1111, 1148, 1152, 1159, 1166.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 167, 335, 489. — Alexandri III, CC, 1115. — Lucii III, CCI, 1288. — Clementis III, CCIV, 1471.

Bullæ. — Joannis XII, CXXIII, 1027. — Joannis XIII, CXXXV, 952, 967; CXXXVIII, 850. — Innocentii II, CLXXXIX, 185.

Viri clari. — Adelbertus, episc. Magdeburg., CXXXV, 931. — Maginfredus Magdeburg., CXLI, 969. — Gero, episc. Magdeburg., CXLII, 1159. — Bruno, clericus Magdeburg., CXLVII, 485. — Wezelius, archiepisc. Magdeburg., CXLVIII, 320. — Norbertus, archiepisc. Magdeburg., CLXX, 1235. — Conradus, archiepisc. Magdeburg., CLXXXIX, 333. — Wicmannus, archiepisc. Magdeburg., CLXXXVIII, 1432; CLXXXIX, 1441.

XVIII. — MERSEBURGENSIS (Mersebourg, évêché).

Epistolæ. — S. Henrici, imper., CXL, 186. — Paschalis II, CLXIII, 396. — Friderici regis, CLXXXIX, 1520. — Clementis III, CCIV, 1438. — Innocentii III, CCXIV, 279; CCXV, 90, 603, 645, 1410.

XIX. — MINDENSIS (Minden, Westphalie, évêché).

Epistolæ. — Overis, episc. Mindensis, CXXXVI, 469. — Eugenii III, CLXXX, 1420, 1421, 1494. — Innocentii III, CCXV, 644, 676, 840; *ibid.*, 331.

Monasterium. — Corbeienne (Nouvelle Corbie), CIV, 1129, 1130, 1205, 1244; CLXXXIX, *passim*.

XX. — MISSENNENSIS (Meissen, Saxe, évêché).

Bulla. — Joannis XIII, CXXXV, 971.

Epistola. — Innocentii III, CCXVII, 195

XXI. — MOGUNTINA (Mayence, archevêché).

Epistolæ. — Leonis III, CII, 1030. — Albaronis, CXXXVII, 503, 517. — Gregorii V, *ibid.*, 913. — Garberti Auliac., CXXXIX, 211. — Joannis XIX, CXLVI, 1152. — Alexandri III, *ibid.*, 1409. — Gregorii VII, CXLVI, 536, 573. — Clementis II, *ibid.*, 840. — Urbani II, CLI, 394. — Paschalis II, CLXIII, 174, 191, 214, 412, 1093. — Honorii II, CLXVI, 1271. — Innocentii II, CLXXXIX, 525, 637. — Eugenii III, CLXXX, 1399, 1440, 1491. — Chonradi, imper., *ibid.*, 1616. — Henrici, regis, *ibid.*, 1618, 1619. — S. Bernardi, CLXXXII, 570. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1434, 1471. — Wibaldi, abbatis Stabulensis, CLXXXIX, 1165, 1192, 1201, 1293, 1360, 1453. — S. Thomæ Cantuar., CXI, 571, 572. — S. Hildegardis, CXCVII, 156 et *passim*. — Alexandri III, CC, 770, 991, 1016, 1235. — Petri Clavallensis, CCI, 1394. — Petri Blesensis, CCVII, 428. — Guiberti Gemblacensis, CCXI, 1309, 1310. — Innocentii III, CCXIV, 10, 750, 775, 961, 969, 1093, 1139; CCXV, 43, 44, 45, 46, 171, 336, et *passim*; CCXII, *passim*.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 423. — Eugenii III, CLXXX, 1160, 1307. — Alexandri III, CC, 1142, 1160.

Bullæ. — Honorii II, CLXVI, 1271. — Lucii III, CCI, 1305.

Concilia. — Conventus Moguntinus, CXXXVIII, 580. — Concilium Salegunstadiense (Sellastadt), CXLI, 1109. — Concilium Moguntin., sub S. Leone, CLXIII, 483, 621, 631. — Synodus Moguntin., CXLVIII, 585. — Concilium Moguntin. sub Sigefredo, archiepisc., *ibid.*, 1451. — *Monasteria.* — Albanense (S. Albana Mavence), CLIX, 87. — Altum Monasterium, LXXXVIII, 1289. — S. Disibodi (Disenberg), CLXXX, 1507; CXCIII, 205, 204, 205, 581, 573. — Eberbachense (Erbach), CXXXVII, 120; CXCIII, 195, 239, 260, 569; CC, 1160. — Fritslariense (Fritzlar), CXIX, 679; CLXXXIX, 1192, 1293. — Fuldense (Fulda), CXXXV, 979; CXXXVII, 912; CXXXVIII, 581; CXXXIX, 273, 1633; CXLI, 1147; CXLI, 577, 579, 721; CXLIII, 609, 824; CXLVI, 1027, 1301; CLXXXIX, 187, 327, 602; CLXXX, 1442; CLXXXVIII, 1077, 1591; CLXXXIX, 1171 *et passim*. — S. Jacobi Moguntin., CL, 1142. — Petriburgeuse (Péterbourg), CLXXX, 1160. — Reinhardsbornense, CLXIII, 57; CLXXXIX, 423; CCI, 1505. — Spanheimense (Spanheim), CLXVI, 1274. — Vetus monasterium Moguntinum, CXCIII, 531. — *Viri clari.* — S. Bonifacius, archiepisc. Mogunt., LXXXIX, 843; CXLVI, 427. — S. Lullus, archiepisc. Mogunt., CVI, 819. Riculfus, archiepisc. Mogunt., CVII. — Rabanus Maurus, archiepisc. Mogunt., CVII. — S. Wibertus, abbas, CXXX, 679. — Hatto, archiepisc. Mogunt., CXXXI, 679. — Wicfredus, archiepisc., Mogunt., CXXXV, 469. — Willigisus, archiepisc. Mogunt., CXXXVII, 505. — Thietmarus, archiepisc. Mogunt., CXXXVII, 517. — Ganto, abb. Fuldensis, CXXXVIII, ou CXXXVII, 581. — Otgarus, archiepisc. Mogunt., CXXXVIII, 523. — Aribio, archiepisc. Mogunt., CXLI, 1109. — Bardo, archiepisc. Mogunt., CXLII, 1152. — Seifridus, archiepisc. Mogunt., *ibid.*, 723; CXLVIII, 536, 1431. — Ruithardus, archiepisc. Mogunt., *ibid.*, 840. — Adalbertus, archiepisc. Mogunt., CLXIII, 1035, 1356; CLXXXII, 1333. — Henricus, archiepisc. Mogunt., CLXXX, 149; CLXXXIII, 570. — Arnoldus, archiepisc. Mogunt., CLXXXVIII, 1434, 1471; CXCIII, 557. — Conradus, archiepisc. Mogunt., CXC, 571, 672. — S. Hildegardis, monialis, CXCIII, 1. — Christianus, archiepisc. Mogunt., *ibid.*, 159. — Sifredus, archiepisc. Mogunt., CCXI, 1509, 1510. — **XXII. — MONASTERIENSIS** (Munster, évêché). — *Epistolæ.* — Friderich, episc. Monaster., CLXXXIX, 1145. — Lucii III, CCI, 1290. — Celestini III, CCVI, 1067. — Innocentii III, CCXV, 550; CCXVI, 533, 568, 920. — *Monasteria.* — Cappemburgeuse (Cappemberg), CLXXX, 1041. — S. Petri et Pauli Monaster., CCI, 1290. — Lesburnense, CCXVI, 524. — **XXIII. — NAUMBURGENSIS** (Naumbourg, évêché). — *Epistolæ.* — Joannis XIX, CXLI, 1153. — Celestini II, CLXXXIX, 873. — Eugenii III, CLXXX, 1561. — S. Hildegardis, CXCIII, 200, 201. — *Monasteria.* — S. Bartholomæi Naumburg., CLXXXIX, 873. — S. Mariæ de Novo-Castro Naumburg., CLXXX, 1262. — **XXIV. — OSNABRUGENSIS** (Osnabruck, évêché). — *Epistolæ.* — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1139, 1440, *et seq.* — Celestini III, CCVI, 1067. — Innocentii III, CCXVII, 203. — *Privilegia.* — Caroli Magni, XCVII, 1072; XCVIII, 895. — Urbani II, CLI, 1144, 1146. — Alexandri III, CC, 1137. — Lucii III, CCI, 1120, 1121, 1326. — Celestini III, CCVI, 1091. — **XXV. — PADERBRUNENSIS** (Paderborn, évêché). — *Epistolæ.* — Eugenii III, CLXXX, 1492. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1375. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1190, 1191, 1212, 1276, 1419, 1420. — *Privilegia.* — Joannis XVIII, CXXXIX, 1412. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1598. — S. Henrici, imper., CXI, 248, 293, 503 *et passim*. — Innocentii II, CLXXXIX, 186. — Eugenii III, CLXXX, 1137. — Celestini III, CCVI, 947. — *Viri clari.* — Badaradus, episc. Paderb., CXXXVIII, 526, 581. — Theodoricus Paderbrun. canonicus, CXLVII, 531. — Bernardus, episc. Paderbrun., CLXXXIX, 186; CLXVIII, 1374; CLXXXIX, 1190. — **XXVI. — PASSAVIENSIS** (Passau, évêché). — *Epistolæ.* — Benedicti VII, CXXXVII, 315. — Paschalis II, CLXIII, 197, 432. — Eugenii III, CLXXX, 1478, 1567. — Alexandri III, CC, 684. — Innocentii III, CCXIV, 500, 526; CCXV, 582, 431, 1143; CCXVI, 25, 868; CXCIII, 178. — *Monasteria.* — Alderspacense (Alderspach), CLXXX, 1263. — Bovengardemburgeuse, CCXVI, 24. — Gersy-

nense (Gersy), CCXVII, 178. — Gottwicense (Gotwich), CLXIII, 129, 432. — S. Justinæ Passaviensis, *ibid.*, 787. — Mellicense (Melick), *ibid.*, 270; CCXVI, 808. — Osterovense (Ostéroven), CLXXX, 1167. — *Scriptum.* — Vita S. Altmanni, episc. Passav., CXLIII, 867. — **XXVII. — PETAVIENSIS** (Pellan, Styrie, évêché). — Victorinus, martyr, erat episcopus, V, 281. — **XXVIII. — PRAGENSIS** (Prague, évêché). — *Epistolæ.* — Joannis XIII, CXXXV, 997. — Gregorii VII, CXLVIII, 524, 565. — Celestini II, CLXXXIX, 929. — Eugenii III, CLXXX, 1044, 1142, 1035. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 1316. — S. Hildegardis, CXCIII, 177. — Innocentii III, CCXIV, 981; CCXV, 539. — *Monasteria.* — S. Georgii Pragensis, CLXXX, 1052. — Tepleense (Tepla), CCVI, 1229. — *Viri clari.* — Venceslaus, dux Bohemæ, CXXXV, 899. — Jerimorus, episc. Pragensis, CXLVIII, 524. — Gebourds, episc. Pragensis, *ibid.*, 363. — Cosmas Pragensis, CLXVI, 9. — Otto, episc. Pragensis, CLXXXIX, 929. — **XXIX. — RATISPONENSIS** (Ratisbonne, évêché). — *Epistolæ.* — Leonis III, CCII, 1069. — Paschalis II, CLXIII, 441. — Innocentii II, CLXXXIX, 627. — Conradus imperatoris, CLXXXIX, 1503, 1506. — S. Hildegardis, CXCIII, 532, 533. — Clementis III, CCIII, 1378. — Celestini III, CCVI, 965. — Innocentii III, CCXV, 171; CCXVI, 53, 55, 590, 906; CCXVII, 59, 146, 249. — *Privilegia.* — Lucii II, CLXXXIX, 922. — Eugenii III, CLXXX, 1378. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1494. — Alexandri III, CC, 1094. — Lucii III, CCI, 1200, 1249, 1336, 1349. — Urbani III, CCII, 1418. — Celestini III, CCVI, 1059, 1147. — *Monasteria.* — S. Emmeranni (Saint-Emmeran), CCII, 1069; CXXXIX, 901; CXL, 283, 557, 558; CXLI, 1195; CXLVI, 9, 563; CCXVI, 590; CCXVII, 59. — S. Joannis Ratisponn., CC, 1094. — S. Jacobi Ratisponn., CLXXX, 1578; CLXXXVIII, 1494; CCI, 1349; CCVI, 1059. — S. Magni Ratisponn., CLXXXIX, 922. — Prulense (Prull), CXL, 283; CCXVII, 249. — Priveningense, CCXVI, 590. — S. Severi Ratisponn., CCI, 1249. — Superius Monasterium Ratisponn., CXCIII, 532, 533. — *Viri clari.* — Anamodus, subdiacon. Ratisponn., CXXIV, 897. — Michael, episc. Ratisponn., CXXXV, 469. — Erchanfridus, episc. Ratisponn., CXXXVIII, 581. — Othobonus, monach. S. Emmerann., CXLVI, 9. — S. Wolkanus, episc. Ratisponn., *ibid.*, 569. — Gebhardus, episc. Ratisponn., CXLVI, 563. — Henricus, episc. Ratisponn., CLXXXIX, 627. — Conradus, episc. Ratisponn., CCVI, 963. — **XXX. — SABIENENSIS** (Siében, Tyrol, évêché). — *Vir clarus.* — Lantfridus, episc. Sabion., CXXXVIII, 591. — **XXXI. — SALISBURGENSIS** (Salzbourg, archevêché). — *Epistolæ.* — Benedicti VII, CXXXVII, 315. — Alexandri II, CXLVI, 1554. — Gregorii VII, CXLVIII, 513. — Urbani II, CLI, 283. — Paschalis II, CLXIII, 234, 440. — Calixti II, *ibid.*, 1504. — Honorii II, CXLVI, 1503. — Innocentii II, CLXXXIX, 251, 561, 628, 650. — Lucii II, *ibid.*, 928. — Celestini II, *ibid.*, 813. — Eugenii III, CLXXX, 1284, 1587, 1127, 1477, 1484. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1587, 1601. — Alexandri III, CC, 101, 169, 197, 288, 461, 462, 996, 997, 1120, 1121. — Lucii III, CCI, 1335. — Celestini III, CCVI, 1076, 1078, 1188. — Innocentii III, CCXIV, 1167; CCXV, 128, 168, 872, 1148; CXCIII, 150, 1075, 1107, 1137, 1149. — *Privilegia.* — Innocentii II, CLXXXIX, 334. — Eugenii III, CLXXX, 1186, 1125, 1318. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1529. — Celestini III, CCVI, 1027, 1072. — *Bullæ.* — Agapeti II, CXXXIII, 898, 1027. — Joannis XIII, CXXX, 954. — Calixti II, CLXIII, 1265. — *Concilium.* — Salisburgense, LXXXIX, 803. — *Monasteria.* — Altahense, CLXXX, 1318. — S. Lambertus in valle, CLXXXIX, 423. — S. Mariæ Salisburg., *ibid.*, 344. — S. Petri Salisburg., CLXXX, 1125, 1387; CCVI, 1188. — Raitenhaselacense (Raitenhaselach), CLXXX, 1186; CCVI, 1072. — Reicherspergense, CXCIII, 461. — *Viri clari.* — Heroldus, episc. Salisburg., CXXXV, 469, 951. — Fridericus, episc. Salisburg., *ibid.*, 1081. — Gebhardus, archiepisc. Salisburg., CXLVI, 1354; CXLVIII, 513. — Conradus, archiepisc. Salisburg., CLXIII, 234, 1304. — Godefridus, abbas, CLXXXIV, 9. — Eberardus, archiepisc. Salisburg., CLXXX, 1177. — Dietmarus, archiepisc. Salisburg., CLXXXVI, 619. — V. Gerhobus, abbas Reicherspergens., CXCIII, CXCIV. — Atto, præpositus Reicherspergens., CXCIV, 1489. —

Henricus, archidiaconus Salisburg., CXCVI, 1539. — Adalbertus, archiepisc. Salisburg., CC, 997.

XXXII. — SIGNIENSIS (Segnia, Croatie, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 291. — Lucii III, CCI, 1158. — Clementis III, CCIV, 1413.

Vir clarus. — S. Bruno Astenensis, episc. Signiensis, CLXIV, CLXV.

XXXIII. — SLESWICENSIS (Sleswig, évêché).

Epistolæ. — Clementis III, CCIV, 1477. — Stephani Tornac., CCXI, 434. — Innocentii III, CCXV, 191, 768, 1134, 1485; CCXVI, 69, 815.

XXXIV. — SPIRENSIS (Spire, évêché).

Epistolæ. — S. Anselmi Cantuar., CXLVIII, 1448. — Eugenii III, CLXXX, 1316. — S. Hildegardis, CXCIII, 172, 199, 283, 357, 358, 367, 368. — Innocentii III, CCXIV, 19; CCXV, 1317; CCXVI, 901, 903, 1157.

Monasteria. — Hirsauensis (Hirsauge), CV, 769; CXVI, 25; CXLVIII, 1448; CL, 890, 923. — Lintburgense, CLX, 829. — Maulbrunnense (Maulbrunn), CLXXX, 1316; CXCIII, 283, 357, 358. — Uterinæ Vallis, CCXV, 1317.

Viri clari. — Wetinus, monach. Hirsaugiens., CV, 769. — Ermanicus, monach. Hirsaugiens., CXVI, 25. — Reimbodus, episc. Spirens., CXXV, 469. — Gebhardus, episc. Spirens., CXXXVIII, 581. — S. Wilhelmus, abbas Hirsaugiens., CL, 890.

XXXV. — TINIENSIS (Tines, Croatie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 862.

XXXVI. — TREVIRENSIS (Trèves, archevêché).

Epistolæ. — Adalberonis, Remensis archiepisc., CXXXVII, 505. — Benedicti VII, CXXXVIII, 523. — Gerberti Aurillacensis, CXXXIX, 204, 219, 228, 219. — Benedicti IX, CXLI, 1359. — Alexandri II, CXLVI, 1543, 1414. — Gregorii VII, CXLVIII, 353, 370, 492, 501. — Paschalis II, CLXIII, 234, 1148. — Innocentii II, CLXXXIX, 131, 251, 255, 256, 531, 533, 569, 511, 514, 529, 567. — Cleri Trevirensis, *ibid.*, 660. — Lucii II, *ibid.*, 841. — Eugenii III, CLXXX, 1212, 1531. — S. Bernardi, CLXXXII, 539, 542, 543. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1575, 1448, 1598, 1607. — Wibaldi, abbas Leodiens., CLXXXIX, 1418. — S. Hildegardis, CXCIII, 166, 167, 181, 182, 233, 254, 296, 312, 315, 549, 550, 376. — Gregorii VIII, CCII, 1539, 1564. — Celestini III, CCVI, 1223. — Innocentii III, CCXIV, 222; CCXV, 350; CCXVI, 1023, 1061, 1074, 1081, 1426, 1127.

Privilegia. — Dagoberti I, LXXX, 501, 503, 517, 523. — Sigeberti, regis, LXXXVII, 325. — Pippini, regis, XCXI, 1534. — Caroli Magni, XCVII, 1070. — Ludovici I, regis, CIV, 1054. — Joannis XIII, CXXXV, 974. — Benedicti VII, CXXXVII, 420. — S. Henrici, imper., CXI, 533, 538. — S. Leonis IX, CXLIII, 591, 597, 669. — Victoris II, *ibid.*, 826. — Innocentii II, CLXXXIX, 161, 189, 446. — Eugenii III, CLXXX, 1505, 1525, 1529, 1532. — Sugerii, CLXXXVI, 1561. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1451, 1455. — Alexandri III, CC, 491, 495. — Lucii III, CCI, 1327. — Urbani III, CCII, 1563. — Clementis III, CCIV, 1461. — Celestini III, CCVI, 878, 1188, 1208.

Bullæ. — Joannis XIII, CXXXV, 960. — Benedicti VII, CXXXVII, 1318. — Benedicti IX, CXLI, 1560. — Calixti II, CLXIII, 1158. — Honorii II, CLXIV, 1278. — Eugenii III, CLXXX, 1309. — Clementis III, CCIV, 1442.

Monasteria. — Altembergense (Altemberg), CLXXX, 1480; CCI, 1327. — Arnsteinense (Arnstein), CLXXXIX, 597. — Aurea vallis, CLXXXIX, 538. — Cassagouidunense (Cassignon), LXXXII, 319. — Epternacense (Epternac), *ibid.*, 1309, 1310, 1311; LXXXIX, 539, 541, 549, 550, 554; XCVII, 1067; CXI, 637. — S. Eucharistie Trevir., CLXXX, 1303; CXCIII, 376. — Helmwarleshucense Trevir., CLIV, 1275. — Hemmerodiense (Hemelrod), CLXXXIX, 530; CCVI, 1188. — Horreense (Oeren), LXXXVII, 1303; CII, 1067; CLXXXVIII, 1595. — Juveniacensis (Juvigny), CLXXXIX, 452. — S. Mariae Springtrahacense, CLXIII, 1308; CLXXX, 1080, 1532; CXCIII, 296; CXI, 9. — S. Martini Trevir., CXXXVII, 519. — S. Maximi Trevir., LXXXIX, 529; XCVI, 1564; XCVII, 1061; CIV, 1005; CXXIX, 1021; CXXXIII, 963; CLXIII, 689; CLX, 937; CLXXXIX, 511, 514, 529, 567. — Nonantulan (Nonantola), LXXXVII, 1411; CIV, 1161, 1289; CXXXI, 977; CXXXIII, 878; CLXIII, 506; CLXXXIX, 161, 446, 1309; CLXXXVIII, 1598; CC, 491, 493, 750, 1188; CCII, 1531, 1663; CCIV, 1596; CCVI, 878, 1223. — Palatolense (Paly), LXXXVII, 1512. — Prumiense (Prum), LXXXVIII, 1274; XCVI, 1557, 1552, 1546, 1576; XCVII, 1053, 1054, 1063, 1068, 1073, 1075; CIV, 1033, 1098, 1120, 1122, 1158, 1193, 1248, 1254, 1265; CXI, 573; CXXXII, 9; CXI, 337; CLXXXIX, 189. — Schonsaugiense

(Schonau), CXC, 9. — Thielogiense (Tholey), LXXX, 499. — Wadegozingense (Wadegassen), CLXXX, 1529; CCVI, 1208.

Viri clari. — S. Nicetius, episc. Trevir., LXXVIII, 361. — Viomadus, archiepisc. Trevir., XCVI, 1334. — Theganus, Trevir. coepisc., CVI, 401. — S. Maximianus, episc. Trevir., CXIX, 665. — Wandelbertus, monach. Prumiens., CXXI, 573. — S. Goar., *ibid.*, 639. — Smaragdus, monach. S. Maximi, CXXIX, 1021. — Regino, abbas Prumiens., CXXXII, 9. — Sigehardus, monach. S. Maximi, CXXXIII, 963. — Rotbertus, archiepisc. Trevir., CXXXV, 469. — Theodoricus, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 796; CXXXVII, 523. — Echbertus, archiepisc. Trevir., CXXXVII, 505; CXXXIX, 204, 219, 228, 349. — Audax, archiepisc. Trevir., CXXXVIII, 525. — S. Simeon, reclusus Trevir., CXLI, 1360. — Popo, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1397. — Udo, archiepisc. Trevir., CXLVI, 1342, 1414; CXLVIII, 583. — Cunon, archiepisc. Trevir., CXLVI, 1433. — S. Hidulfus, archiepisc. Trevir., CLI, 587. — Conradus, archiepisc. Trevir., CLIV, 1234. — S. Modoaldus, monach. Trevir., *ibid.*, 1275. — Albero, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1297. — Berengosus, abbas Trevir., CLX, 937. — Bruno, archiepisc. Trevir., CLXIII, 254, 1148. — Malnerus, archiepisc. Trevir., CLXVI, 1278. — Hilluinus, archiepisc. Trevir., CLXXXVIII, 1433, 1448; CLXXXIX, 1418. — Echbertus, abbas Schonsaugiensis et S. Elisabeth, CXC, 9. — Folmarus, archiepisc. Trevir., CCII, 1539. — Absalon, abbas Trevir., CCXI, 9.

Scripta. — Notitia de S. Maximiano Trevir., CXIX, 685. — Translatio plurimorum martyrum ad Prumiam, CXLI, 673. — Gesta Trevirorum, CLIV, 1063. — Passio Conradi, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1231. — Historia martyrum Trevir., *ibid.*, 1267. — Narratio miraculorum, S. Modoaldi, monach. Trevir., *ibid.*, 1275. — Gesta Alberonis, archiepisc. Trevir., *ibid.*, 1297.

XXXVII. — WEISSENBURGENSIS (Wissembourg, évêché).

Diploma. — Dagoberti I, LXXXVII, 1301.

Annales. — Weissenburgenses, CXLI, 1443.

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 805, 809.

XXXVIII. — VERDENSIS (Verden, Hanovre, évêché)

Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1493. — Clementis III, CCIV, 1346.

XXXIX. — VIENNENSIS (Vienne, évêché).

Epistolæ. — Patrum concilii Viennensis, CLXIII, 468. — S. Hildegardis, CXCIII, 290.

XL. — WORMATIENSIS (Worms, évêché).

Epistolæ. — S. Hildegardis, CXCIII, 173. — Alexandri III, CC, 1235. — Innocentii III, CCXIV, 19, 59; CCXVI, 1246.

Privilegia. — Dagoberti I, LXXX, 505. — Henrici II, CXL, 243. — Alexandri III, CC, 1233. — Celestini III, CCVI, 952.

Concilia. — Conventus Wormatiensis, CLXIII, 487. — Concilium Wormatiense, *ibid.*, 229. — Concordatus Wormatiensis, *ibid.*, 1359.

Monasteria. — S. Cyriaci, CXXXV, 1303. — Laureshelmense (Laureshelm), XCVII, 1048, 1049, 1938, 1059; CIV, 335; CXLIII, 624; CLXXX, 1314, 1316; CC, 1223, 1235.

Vir clarus. — Burchardus, episc. Wormatiensis, CXL, 491.

XLI. — WURTZBURGENSIS (Wurtzbourg, évêché).

Privilegia. — Henrici, regis, CXL, 239, 275, 279, 282. — Eugenii III, CLXXX, 1568. — Lucii III, CCI, 1136. — Celestini III, CCVI, 1080. — Innocentii III, CCXV, 676; CCXVI, 588.

Monasteria. — Kitzingense, CXI, 275. — Niederaltaische (Nieder-Altai), *ibid.*, 239. — S. Mariae Cellæ superioris, CCI, 1136. — Scotorum Wurtziburg., CLIV, 456; CCVI, 1080.

Viri clari. — Poppo, episc. Wurtziburg., CXXX, 469. — Henricus, episc. Wurtziburg., CXXXIX, 1495. — Adalbero, episc. Wurtziburg., CLI, 78. — S. Bruno, episc. Wurtziburg., CLXII, 9. — Joannes, episc. Wurtziburg., CLV, 1053.

VII. — DE DIOECESIBUS HELVETIÆ.

I. — AVENTICENSIS (Avenche, évêché).

Marius, episcopus Aventicensis, LXXII, 974.

II. — BASILEENSIS (Bâle, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXI, XI, 1408. — Gregorii VII, CXLVIII, 374. — S. Ottonis Bambergensis,

CLXXXIII, 1328. — Innocentii II, CLXXXIX, 501. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 474. — Wibaldi, abbatis Leodiensis, *ibid.*, 1308, 1308. — Innocentii III, CCXV, 758; CCXVI, 577, 812; CCXVII, 199.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1491. — S. Henrici imper., CXL, 575. — Innocentii II, CLXXXIX, 435. — Cælestini II, *ibid.*, 812. — Eugenii III, CLXXX, 1297, 1352. — Cælestini III, CCVI, 1148, 1241.

Monasteria. — Bellilocense (Belley), CXXXIX, 1491; CLXXX, 1352. — S. Gregorii Basileensis, CCXVII, 199. — Michelfeldense (Michelfeld), CLXXXIII, 1328; CLXXXIX, 812. — Morbacense (Morbach), LXXXVIII, 1281, 1285; XCVI, 1523, 1532, 923; XCVII, 947; XCIX, 737; CIV, 1049, 1051; CXXXVII, 728; CXL, 575; CLXXX, 1422, 1626; CLXXXIX, 1506, 1508, 1535; CCVI, 1241; CCXVI, 812. — Tannibacense (Tannibach), CCXVI, 577. — Thierbacense (Thierbach), CLXXXIX, 474.

Viri clari. — S. Sempertus, abbas Morbacensis, XCIX, 757. — Ahyto, vel Hetto, episc. Basil., CV, 761, 763; CCV, 9. — Vichardus, episc. Basil., CXXXV, 469. — Berengarius, episc. Basil., CXLVI, 1408. — Burchardus, episc. Basil., CXLVIII, 374.

III. — CONSTANTINIENSIS (Constance, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1472, 1549, 1550, 1408. — Gregorii VII, CXLVIII, 412, 645, 656, 1237. — Urbani II, CLI, 206, 297. — Paschalis II, CLXIII, 34, 1149. — Callixt III, CLXIII, 1156, 1556. — Honorii II, CLVI, 1287. — Innocentii II, CLXXXIX, 258. — S. Bernardi, CLXXXII, 561. — S. Hildegardis, CXCIII, 173, 174, 206, 235, 266. — Joannis Saresburiensis, CXCIX, 232, 234. — Innocentii III, CCXV, 570, 1286; CCXVI, 579, 803, 812; CCXVII, 99.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 67. — Callixt III, *ibid.*, 1239. — Innocentii II, CLXXX, 356, 588, 431, 437, 479, 500. — Eugenii III, CLXXX, 1402, 1414. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1510, 1514, 1611. — Alexandri III, CC, 1209. — Lucii III, CLI, 1257. — Clementis III, CCIV, 1421. — Cælestini III, CCVI, 1207.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 121. — Innocentii II, CLXXXIX, 418. — Eugenii III, CLXXX, 1357.

Concilia. — Synodus Constantiens., CLI, 120. — Concilium Constantiens., generale, CLXIII, 1275.

Monasteria. — Alberspacense (La Croix d'Alberspach), CLXIII, 67. — Augia dives (Reichnau), CXLII, 1047; CXLIII, 9; CLI, 142. — S. Blasii in Nigra Silva (Saint-Blaise, en Hyrcinie), CLVII, 1310; CLXIII, 1356; CLXVI, 254; CLXXXIX, 258, 356, 358, 499, 500; CLXXXVIII, 1510, 1514; CC, 1209; CCVI, 1207. — Brigantium, CLXXXIX, 418. — Campidonense (Kepten), CIV, 1248, 1500, 1505; CXCIII, 206. — Engelbergense (Engelberg), CLXXXVIII, 1514; CCXVII, 99. — S. Galli (Saint Gall), LXXXVII, 9, 28, 63; CIV, 1075, 1076, 1077, 1108, 1242; CXIV, 1029; CXXX, 803; CXXXI, 983; CXXXI, 795; CXXXVI, 989, 1057; CXXXIX, 863; CLXXXIX, 431. — S. Georgii in Nigra Silva (Saint-George en Hyrcinie), CLXIII, 172; CLXXXIX, 457; CLI, 1257. — Murensis (Mouy), CLXXXVIII, 1626; CCIV, 1421; CCXVII, 99. — Petershusanense (Petershausen), CXLIII, 271. — S. Petri in Nigra Silva (Saint-Pierre en Hyrcinie), CLXXX, 1502. — Salemensis (Salmonscheueller), CXCIII, 285, 286; CCXV, 570. — Schaffhusense (Schaffhouse), CLXIII, 149, 1156; CCXIV, 560. — Steinense (Stein), CXL, 262. — Weissenanense (Weissenauve), CLXXX, 1414. — Zwillfalten (Zwillfalten), CLXIII, 1239.

Viri clari. — S. Gallus, LXXXVII, 9; CXIV, 975. — S. Othmarus, abbas S. Galli, CXIV, 1029. — Hartmannus, monach. S. Galli, CXVI, 25. — Helpericus, monach. S. Galli, CXXXVI, 16. — Notkerus Balbulus, monach. S. Galli, CXXXII, 983. — Grimaldus, abbas S. Galli, CXXI, 795. — Harmotus, monach. S. Galli, CXXVI, 989. — Ratpertus, monach. S. Galli, *ibid.*, 1037. — S. Tuttilo, monach. S. Galli, CXXIX, 863. — Salomon, episc. Constantiens., CXXXVIII, 580. — Berno abbas Augiæ, CXLII, 1047. — Hermannus Contractus monach. Augiæ, CXLIII, 9. — Carolus, episc. Constantiens., CXLVI, 1475. — Rumoldus, episc. Constantiens., *ibid.*, 1549, 1550. — Bertholdus, presbyter Constantiens., CXLVII, 539. — Otto, episc. Constantiens., CXLVIII, 412, 635. — Gerardus, episc. Constantiens., *ibid.*, 1257. — Gaufridus, episc. Constantiens., CLI, 296. — Wernerus, abbas S. Blasii CLVII, 1310. — Volricus, episc. Constantiens., CLXIII, 11149. — Joannes episc. Constantiens., *ibid.*, 1479. — S. Chuonradus, episc. Constantiens., CLXX, 252. — Richardus de Bohen, episc. Constantiens., CXCIX, 232.

IV. — CURIENSIS (Coire, évêché).

Epistolæ. — Callixt III, CLXIII, 1193. — Eugenii III, CLXXX, 1443. — Innocentii III, 1145, 1286.

Diploma. — Ludovici I, regis, CIV, 1202.

Monasterium. — S. Lucii Curiensis, CLXXX, 1400.

Viri clari. — Remigius, episc. Curiensis, CLI, 1095. — Esson, episc. Curiensis, CXXXVIII, 530. — Wido, episc. Curiensis, CLXIII, 1196.

V. — GENEVENSIS (Genève, évêché).

Epistolæ. — Lucii III, CCI, 1172. — Innocentii III, CCXIV, 146, 505; CCXV, 257, 1299, 1504; CCXVI, 541, 479, 520, 615, 694, 695, 715, 893.

Privilegia. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1503, 1507. — Alexandri III, CC, 359.

Monasteria. — De Abundantia, CCXVI, 479. — Alta-Cumbæ (Haute-Combe), *ibid.*, 341. — Bonimontis (Bonnemont), CC, 539; CCXIV, 146, 405. — De Condamina, CCXVI, 479.

VI. — LAUSANNENSIS (Lausanne, évêché).

Epistolæ. — S. Bernardi, CLXXXII, 130. — Nicolai Claravallensis CXCVI, 1623. — Innocentii III, CCXIV, 146.

Privilegia. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1461. — Alexandri III, CC, 908, 1247. — Lucii III, CCI, 1150.

Monasteria. — S. Paterniani (Saint-Paterne), CLXXXVIII, 1461. — Romanum (Moustier-en-Vaud), CXLIII, 635.

Viri clari. — David, episc. Lausannensis, CXXXVIII, 826. — Guido, episc. Lausannensis, CLXXXII, 150. — Amadeus, episc. Lausannensis, CLXXXVIII, 1277; CXCVI, 1623.

VII. — SEDUNENSIS (Sion, évêché).

Monasterium. — Agaunense (Saint-Maurice-en-Valais), L, 828; LXXI, 771; CXXIX, 987; CXLII, 763; CXLIII, 665; CLXVI, 1292; CCVI, 1159; CCXVI, 959.

Scriptum. — Passio S. Mauricii et sociorum, CLXXI, 1625.

Epistolæ. — Eutychiani papæ, V, 172. — Liberii papæ, VIII, 1372. — Cælestini I, L, 427, 436. — Sixti III, L, 616. — S. Leonis Magni, LIV, 695, 1209. — Gelasii, papæ, LIX, 57. — Pelagii I, papæ, LXIX, 597. — Pelagii II, LXIX, 703 et seqq., 755. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 441, 462, 525, 947, 1069, 1243, 1275. — Honorii I, LXXX, 469. — Gregorii III, LXXXIX, 685. — Rutherii, CXXXVI, 689. — Alexandri II, CXLVI, 1579, 1407. — Gregorii VII, CXLVIII, 461. — Innocentii III, CCXIV, 75, 356, 388, 589, 590, 510, 514, 516, 517, 519, 716, 729, 780, 848, 974, 993, 1073; CCXV, 23, 52, 47, 311, 317, 392, 975, 1081, 1082, 1447, 1449, 1500, 1503; CCXVI, 1093, 1077, 1101; CCXVII, 185, 252, 253.

VIII. — DIOCESES ITALIÆ.

Dioecesis Italiæ in genere.

I. — ACHERUNTINA (Acerenza, Roy. de Naples, archiévêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1545. — Gregorii VII, CXLVIII, 442. — Paschalis II, CLXIII, 194. — Alexandri III, CL, 1246. — Innocentii III, CCXIV, 316, 711, 712, 713, 715; CCXV, 57, 182, 951; CCXVII, 84.

II. — ADRIENSIS (Hadria, Lombardie, évêché).

Bullæ. — Martini II, papæ, CXXXIII, 876.

III. — AGRIGENTINA (Agrigente, Sicile, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 510. — Innocentii III, CCXIV, 162.

IV. — ALBANENSIS (Albano, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 612. — Gregorii VII, CXLVIII, 602. — Joannis Marciani, CLX, 1057. — Richardi, episc. Alban., CLXII, 141, 182, 220. — Matthei, episc. Alban., CLXVI, 1517. — Eugenii III, CLXVIII, 1263, 1266, 1267. — S. Bernardi, CLXXXII, 661. — Theobaldi Cantuar., CLXXXVIII, 1675. — Anastasii IV, *ibid.*, 1081. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 62, 199. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 588. — Hugonis, archiepisc. Rothomag., CXCI, 1141. — Joannis Saresbur., CXCIX, 220. — Alexandri III, CC, 97. — Arnaldi Lexoviensis, CLI, 75. — Lucii III, *ibid.*, 1404. — Innocentii III, CCXVI, 106, 316, 458, 440, 487, 951; CCXVII, 310.

Viri clari. — Gregorius, episc. Alban., CXXXVII, 549. — Joannes, episc. Alban., CXXXVII, 914. — Bonifacius, episc. Alban., CXLVI, 1277. — Richardus, episc. Alban., CLX, 1037; CLXII, 141, 182, 220. — Mattheus, card. et episc. Alban., CLXXXIII, 1261. — Nicolaus, episc. Alban., CLXXXVIII, 1081. — Albinus, card. et episc. Alban., *ibid.*, 1675. — Walterus, episc. Alban.,

- CXC, 588; CXCIX, 220; CCI, 75. — Henricus de Castro Marsiaco, episc. Alban., CCIV, 211.
 V. — ALBENSIS (Albenga (Piémont), évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 449; CCXVI, 520. — Constantini, episc. Albensis, CXXXVII, 914.
 VI. — ALEXANDRINA (Alexandrie, Piémont, évêché).
Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1064, 1272. — Innocentii III, CCXV, 898, 901, 911.
 VII. — ALIFANENSIS (Alifia, roy. de Naples, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 63, 79.
 VIII. — AMALPHITANA (Amalfi, roy. de Naples, évêché).
Epistolæ. — Nicolai II, CXLIII, 1517. — Innocentii III, CCXIV, 1060, 1104.
 IX. — ANAGNIENSIS (Anagni, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 261. — Innocentii III, CCXIV, 65.
 X. — ANCONITANA (Ancône, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 960, 1017.
 XI. — ANGLONENSIS (Anglona, roy. de Naples, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 470, 715.
Monasterium. — De Sambuccino, CCXIV, 470.
 XII. — ANIANENSIS (Aniane, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1585.
Scriptum. — Vita S. Petri episc. Anianensis, CLXV, 1137.
 XIII. — APRUTINENSIS (Téramo, roy. de Naples, évêché).
Privilegium. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 999.
 XIV. — AQUENSIS (Aqui, Piémont, évêché).
Epistolæ. — Urbani III, CCIII, 1484. — Innocentii III, CCXV, 898, 901, 909; CCXVI, 25, 687.
Monasterium. — De Tilletto, CCXVI, 25, 687.
 XV. — AQUILEIENSIS (Aquilée, Lombardie, patriarchat).
Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 595, 706, 1156. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 461. — Joannis XIX, CXLII, 1157. — Dominici, episc., CXLII, 1455. — Gregorii VII, CXLVIII, 322, 415, 490, 543. — Innocentii II, CLXXIX, 128, 715. — Eugenii III, CLXXX, 1299, 1519. — Alexandri III, CC, 1574. — Clementis III, CCIV, 1489. — Celestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 667, 677; CCXV, 648, 650, 758, 1148; CCXVI, 41, 81, 1045, 1118, 1156, 1156, 1167.
Privilegia. — Alexandri III, CC, 1077, 1283. — Lucii III, CCI, 1500. — Innocentii III, CCXIV, 664; CCXV, 451.
Bullæ et diplomata. — Caroli Magni, XCVIII, 1044, 1447. — Ludovici I, regis, CIV, 1240. — Clementis III, CXLII, 581.
Viri clari. — S. Chromatius, episc. Aquileiens., XX, 247. — Rufinus, presbyter Aquileiens., XXI, passim. — S. Nicetas, episc. Aquileiens., LII, 847. — Severus, episc. Aquileiens., LXXVII, 461. — S. Paulinus, patriarcha Aquileiens., XCIX, 9. — Maxentius, patriarcha Aquileiens., CIV, 1240; CVI, 49. — Dominicus, patriarcha Aquileiens., CXLVI, 1455. — Sicardus, patriarcha Aquileiens., CXLVIII, 523. — Henricus, patriarcha Aquileiens., CXLVIII, 542. — Peregrinus, patriarcha Aquileiens., CLXXX, 1299. — Ulricus, patriarcha Aquileiens., CC, 1285. — Godefredus, patriarcha Aquileiens., CCIV, 1489. — Walterus, patriarcha Aquileiens., CCXVI, 1267.
Scripta. — Gesta concilii Aquileiens., contra Palladium, XVI, 946. — Narratio synodi Aquileiens., tempore Caroli Martelli, CLXXXVIII, 85.
 XVI. — AQUINATENSIS (Aquino, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 250.
 XVII. — ARBORENSIS (Arborée, Sardaigne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 294.
 XVIII. — ARETINENSIS (Arezzo, Toscane, évêché).
Privilegia. — Stephani X, CXLIII, 874. — Alexandri II, CXLVI, 1557. — Lucii III, CCI, 1208. — Clementis III, CCIV, 1285. — Innocentii III, CCXIV, 725; CCXV, 305.
Diplomata. — Caroli Magni, XCVII, 1014, 1021. — Lotharii regis, CIV, 1252. — Ludovici I, regis, CIV, 1253.
Monasteria. — SS. Floræ et Lucillæ Aretinens., CCI, 1208. — S. Crucis Avellanæ, CXLII, 575.
Viri clari. — Guido, Aretinens., abbas, CXLII, 575. — Arnoldus, episc. Aretinens., CXLIII, 875. — Constantinus, episc. Aretinens., CXLVI, 1557.
 XIX. — ARIMINENSIS (Rimini, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 518, 548, 874. — Paschalis II, CLXIII, 288. — Innocentii II, CLXXIX, 884. — Innocentii III, CCXV, 521; CCXVI, 605.
Concilium. — Ariminense, X, 463, 683 seqq.
Monasterium. — Sancti Juliani, CCXV, 519.
 XX. — ASCULANENSIS (Ascoli, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXVII, 255.
Privilegia. — Caroli Magni. — S. Leonis IX, CXLIII, 695. — Victoris II, CXLIII, 815. — Alexandri II, CC, 1251.
 XXI. — ASSISIATENSIS (Assise, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 716.
 XXII. — ASTENSIS (Asti, Piémont, évêché).
Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1594. — Anastasi IV, CLXXXVIII, 1042. — Adriani IV, *ibid.*, 1491. — Alexandri III, CC, 597.
Viri clari. — S. Bruno Astensis, CLXIV, CLXV, (intègre). — Odo, Astensis monach., *ibid.*, 1442. — Drogo, card. et episc. Astensis, CLXVI, 1515.
 XXIII. — ATINENSIS (Atino, roy. de Naples, évêché).
Viri clari. — Leo Atinensis, CXLIII, 1415. — Beatus Marcus, episc. Atinensis, CXLIII, 1425.
Scripta. — Notitia de inventione et translatione B. Marci, martyris et pontificis, CXLIII, 1415. — Donatio sollemnis facta ecclesiæ Atinensi, CXLIII, 1425.
 XXIV. — AUGUSTENSIS TARENTAS (Aoste, Piémont, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 146, 505.
Privilegia. — Eugenii III, CLI, 576; CLXXX, 1496. — Alexandri III, CC, 151.
 XXV. — AUXIMANENSIS (Ossimo, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLIV, 299. — Leonis IX, CXLIV, 547. — Alexandri III, CC, 1256.
Bulla. — Leonis IX, CXLIII, 759.
 XXVI. — AVERSANENSIS (Aversa, roy. de Naples, évêché).
Epistolæ. — Urbani II, CLI, 457. — Callixti III, CLXIII, 1185. — Alexandri III, CC, 910. — Innocentii III, CCXIV, 55, 1181; CCXV, 1450.
Privilegia. — Urbani II, CLI, 546. — Lucii III, CCI, 1188. — Celestini III, CCVI, 1029.
Monasterium. — S. Laurentii Aversani, CLI, 546; CCI, 1128; CCVI, 1029; CCXIV, 1181.
Viri clari. — Guilmundus, archiepisc. Aversanens., CXLIX, 1425.
 XXVII. — BALNEENSIS (Bagnarea, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Privilegium. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1473.
 XXVIII. — BARENSIS (Bari, roy. de Naples, évêché).
Bulla. — S. Leonis IX, CXLIII, 755.
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 951.
Monasterium. — S. Trinitatis Barensis, CXLIII, 755.
Viri clari. — Lupus Protospatharius, CLV, 121.
Scripta. — Annales Barenses, CLV, 121. Translatio in Barum B. Nicolai Yprensis, CLXXXVIII, 554.
 XXIX. — BELLUNENSIS (Bellune, Lombardie, évêché).
Privilegia. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1478. — Lucii III, CCI, 1568.
 XXX. — BENEVENTANA (Bénévent, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 709. — S. Gregorii Magni, CXXVI, 1268. — Joannis XXIV, CXXVII, 557. — Gregorii V, CXXXVII, 925. — Gregorii VII, CXLVIII, 570. — Paschalis II, CLXIII, 548. — Innocentii II, CLXXIX, 719, 727. — Alexandri III, CC, 535, 1212. — Celestini III, CCVI, 1219. — Innocentii III, CCXIV, 217, 218, 325, 785, 793; CCXV, 721, 1178; CCXVI, 171, 1254.

Privilegia. — Arichis principis, LXXXVII, 1117. — Marini II, CXXXIII, 866. — Joannis XIII, CXXXV, 976. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1625. — Henrici imperatoris, CXL, 865. — S. Leonis IX, CXLIII, 692. — Urbani II, CLI, 511. — Paschalis II, CLXIII, 493. — Calixti III, CLIII, 1186. — Innocentii II, CLXXIX, 719, 721, 727. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 992. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1535. — Celestini III, CCVI, 1215.

Monasteria. — S. Modesti Benevent., CCVI, 1215. — S. Sophia Benevent., CXXXIX, 1625; CXLIII, 692; CLI, 511; CLXIII, 493; CLXXIX, 719, 721, 728, 729. — S. Victoris Benevent., CC, 479.

Viri clari. — Dorus, episc. Benevent., LIV, 709. — Barbarus, episc. Benevent., LXXVII, 1268. — Alphannus, episc. Benevent., LXXX, 525. — S. Ambrosius Autpertus, abbas Benevent., LXXXIX, 1265. — Udalricus, archiepisc. Benevent., CXLIII, per totum. — Landulfus, archiepisc. Benevent., CLXIII, 518. — Fulco Benevent., CLXXIII, 1119. — Roscimannus, archiepisc. Benevent., CLXXIX, 727. — Petrus, archiepisc. Benevent., CLXXXVIII, 992. — Lombardus, archiepisc. Benevent., CC, 1242.

Scriptum. — Chronicon in quo frequenter occurrit de diocesi Benevent., CLXII.

XXXI. — BERGOMENSIS (Bergame, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 215, 216, 212, 268, 267, 394, 395, 562. — Celestini III, *ibid.*, 809. — Lucii II, *ibid.*, 889, 898. — Eugenii III, CLXXX, 1059, 1082. — Gregorii VIII, CCII, 1549, 1550. — Clementis III, CCIV, 1535, 1536. — Celestini III, CCVI, 878.

Privilegia. — S. Henrici imper., CXI, 501. — Paschalis II, CLXXXIII, 75. — Innocentii II, CLXXIX, 156, 143, 509, 502, 651. — Celestini II, *ibid.*, 717. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1058. — Adriani IV, *ibid.*, 1166. — Alexandri III, CC, 610. — Urbani III, CCII, 1129, 1140, 1517. — Clementis III, CCIV, 1114.

Bulla. — Honorii II, CLXVI, 1217. — Lucii II, CLXXIX, 857. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1058. — Adriani IV, *ibid.*, 1168. — Clementis III, CCIV, 1165.

Monasteria. — S. Mariæ de Bergha, CLXXIX, 509. — S. Gratæ de Bergha, CCII, 1140, 1517.

XXXII. — BOBIENSIS (Bobbio, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliac., CXXXIV, 206, 116. — Celestini III, CCVI, 1202. — Innocentii III, CCXIV, 785.

Monasterium. — Bobiense, LXXX, 521; LXXXVII, 99, 1035, 1061; XCVII, 1002; CXXXIX, 206, 216.

Viri clari. — S. Attala, abbas Bobiensis, LXXXVII, 1035. — S. Bertulfus, abbas Bobiensis, *ibid.*, 1061. — Otto, episc. Bobiensis, CCVI, 1202.

XXXIII. — BONONIENSIS (Bologne, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CII, 485, 500. — Eugenii III, CLXXX, 1365, 1457. — S. Thomæ Cantuar., CXI, 504. — Alexandri III, CC, 75, 665, 1057, 1112. — Urbani III, CCII, 1507, 1515. — Clementis III, CCIV, 1502. — Celestini III, CCVI, 1212. — Innocentii III, CCXIV, 540, 820; CCXV, 820, 1429; CCXVI, 81, 325, 440, 472, 966, 1232, 1245; CCXVII, 160.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 951. — Victoris II, CXLIII, 809. — Paschalis II, CLXIII, 551. — Honorii II, CLXVI, 1293. — Lucii II, CLXXIX, 868. — Alexandri III, CC, 504. — Urbani III, CCII, 1485, 1500, 2522. — Celestini III, CCVI, 1156, 1218.

Monasteria. — S. Felicis Bononiens., CLXXXVIII, 7. — S. Proculi Bononiens., CCXV, 820. — S. Stephani Bononiens., CCXV, 507; CCXVI, 472.

Viri clari. — Petronius, episc. Bononiens., CLI, 500. — Gerardus, episc. Bononiens., CLXXX, 1365. — Gratianus, monach. Bononiens., CLXXXVII (integre). — Hugo, cardinalis, CXI, 501. — Joannes, episc. Bononiens., CC, 665.

XXXIV. — BRIXIENSIS (Brescia, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Calixti III, CLXIII, 1285. — Gregorii VIII, CCII, 1550. — Innocentii III, CCXV, 655, 765.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1541, 1545. — Innocentii II, CLXXIX, 154, 156. — Eugenii III, CLXXX, 1365, 1566. — Alexandri III, CC, 1032. — Lucii III, CCI, 1269,

Bulla. — Calixti III, CLXIII, 1262. — Alexandri III, CC, 1082.

Monasteria. — S. Euphemie Brixien., CLXIII, 1262. — S. Faustini Brixien., CLXXIX, 151; CCXV, 633. — S. Juliane Brixien., CXLIII, 1541, 1543; CLXIII, 1585; CLXXIX, 156; CLXXX, 1683; CCI, 1269. — S. Salvatoris Brixien., LXXXVII, 1589, 1290; CXLIII, 1515; CXLVI, 1419.

Viri clari. — S. Philastrius, episc. Brixien., XII, 1049; LXI, 417. — S. Gaudentius, episc. Brixien., XX, 791. — Albertus, episc. Brixien., CXXXVII, 914. — Rambertus, episc. Brixien., CXXXVIII, 536. — Adelmanus, episc. Brixien., CXLIII, 1277.

Scriptum. — Kalendarium Brixianum, CXXXVIII, 1265.

XXXV. — BRUNDISINENSIS (Brindes, de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Gelasii papæ, LIX, 159. — Celestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 252, 867; CCXV, 209.

XXXVI. — CÆSENATENSIS (Césène, Etats-de-l'Eglise évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXII, 435.

Scriptum. — Vita S. Mauri, episc. Cæsenat., CXLIV, 945.

XXXVII. — CALARITANA (Cagliari, Etats-Sardes, archevêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 520, 121, 536, 539, 914, 915, 1001, 1085, 1135, 1257. — Innocentii III, CCXIV, 917, 918; CCXV, 589, 801.

Viri clari. — Lucifer, episc. Calaritan., XIII, 691. — Januarius, archiepisc. Calaritan., LXXVII, 520 et seqq. *passim*.

XXXVIII. — CANNENSIS (Cannes, roy. de Naples, évêché).

Privilegium. — Urbani III, CCII, 1596.

XXXIX. — CANUSINA (Canosa, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Joannis XIX, CXLI, 1125.

XL. — CAPUANA (Capoue, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Liberii papæ, VIII, 1571. — Juliani, episc. Capuan., LXXVII, 751. — Gregorii II, CXLVIII, 636. — Calixti III, CLXIII, 1189, 1215, 1219, 1261. — Conradus imperatoris, CLXXX, 1627; CLXXXIX, 1509. — Innocentii III, CCXIV, 15, 510, 513, 756, 805, 841; CCXV, 1437, 1439; CCXVI, 157, 1191.

Monasterium. — S. Mariæ Capuanæ, CLXIII, 1189, 1219.

Viri clari. — Vincentius, episc. Capuan., VIII, 1571. — Victor, episc. Capuan., LXXVIII, 251. — Otto, archiepisc. Capuan., CLXIII, 1219. — Petrus, archiepisc. Capuan., CLXXX, 1627; CLXXXIX, 1509.

XLI. — CASERTANENSIS (Caserte, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Alexandri III, CC, 1092.

XLII. — CATANENSIS (Catane, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1081. — Urbani II, CII, 539. — Lucii III, CCI, 1178. — Innocentii III, CCXV, 1472.

Femina clara. — S. Agatha martyr, CXXIII, 198.

XLIII. — CENETENSIS (Zénèda, Lombardie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 513.

XLIV. — CENTUMCELLENSIS (Civita-Vecchia, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 439.

Vir clarus. — Epictetus, episc., XIII, 777.

XLV. — CEPHALUDENSIS (Cephale, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCVI, 90.

XLVI. — CLUGIENSIS (Capo d'Istria, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 86; CCXIV, 750.

XLVII. — CLOSINENSIS (Chiuse, Toscane, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1090, 1102. — Celestini III, CCVI, 904. — Innocentii III, CCXIV, 750, 808, 1147.

Bulla. — Alexandri II, CXLVI, 1317.

XLVIII. — COMENSIS (Como, Lombardie, évêché).

Privilegium. — S. Henrici imperatoris, CXL, 526.

XLIX. — COMPSANENSIS (Conza, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 909.

I. — CONCORDIENSIS (Concordia, Lombardie, évêché).

Diploma et privilegium. — Dipl. Caroli Magni, XCVII, 1625. — Privil. Urbani III, CCII, 1470.

LI. — CORSICÆ (Ile de Corse, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 533, 535. — Gregorii VII, CXLVIII, 487, 489. — Urbani II, CDI, 530. — Calixti II, CLXIII, 1287.

LII. — CREMONENSIS (Crémone, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1515. — Calixti III, CLXIII, 1177, 1516. — Innocentii II, CLXXIX, 524. — Urbani III, CCII, 1541. — Coelestini III, CCVI, 1025, 1171. — Innocentii III, CCXIV, 483; CCXV, 159, 168, 1507; CCXVI, 81, 510, 458, 650, 656, 668, 800.

Privilegia. — Henrici II, regis, CXL, 271, 285. — Calixti III, CLXIII, 1269. — Lucii II, CLXXXIX, 851.

Bullæ. — Alexandri II, CXLVI, 484. — Urbani II, CII, 484. — Eugenii III, CLXXX, 1535.

Monasteria. — S. Joannis Evangelistæ, CXL, 484. — S. Gabriellis Cremonens., CCXV, 159. — S. Thomæ Cremonens., CCXVI, 168.

Viri clari. — Luitprandus, episc. Cremonens., CXXXVI, 769. — Landulfus, episc. Cremonens., CXL, 871. — Albertus, episc. Cremonens., CLXXX, 1555. — Sicardus, episc. Cremonens., CCXIII, 9. — S. Homobonus, CCXV, 59.

LIII. — CUMANA (Cumes, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 502, 545. — Innocentii III, CCXV, 934; CCXVI, 29.

LIV. — CUSENTINA (Consenza, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 150, 154, 1207.

LV. — DERTONENSIS (Tortone, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliacensis, CXXXIX, 201. — Gregorii VII, CXLVIII, 515. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1455. — Innocentii III, CCXIV, 120; CCXV, 79.

Viri clari. — Gazo, abbas Dertonensis, CXXXVII, 569. — Luitfredus, episc. Dertonens., *ibid.*, 914. — Herebertus, episc. Dertonens., CXXXIX, 201.

LVI. — EPOREDIENSIS (Ivréa, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 515; CCXV, 1004, 1425, 1486, 1503; CCXVI, 18.

Monasterium. — Fructuariense, CXLI, 837, 871.

LVII. — ESCULANA (Equilium, Etats de l'Eglise, évêché).

Monasterium. — Fonsaldumum, CCXVI, 499.

LVIII. — ESINENSIS (Giési, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 1153. — Lucii III, CCI, 1190. — Innocentii III, CCXIV, 541.

LIX. — EUGUBINA (Eugubio, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1016. — S. Petri Damiani, CXLIV, 509. — Gregorii VII, CXLVIII, 595. — Innocentii III, CCIV, 618, 750, 832; CCXV, 1025.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 551, 765. — Alexandri III, CC, 712. — Lucii III, CCI, 1115. — Coelestini III, CCVI, 917, 918.

Viri clari. — Gaudiosus, episc. Eugub., LXXVII, 1016. — Rodolphus, episc. Eugub., CXLIII, 1008. — Bentivolus, episc. Eugub., CCVI, 918.

LX. — FANENSIS (Fano, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLIV, 542. — Innocentii III, CCXIV, 939; CCXV, 185, 508, 515.

LXI. — FAVENTINA (Faenza, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani, CXLIV, 552, 553. — Coelestini III, CCVI, 1064, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 291; CCXV, 1042, 1057, 1126, 1592.

LXII. — FELTRENSIS (Feltre, Lombardie, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 505.

LXIII. — FERENTINENSIS (Férentino, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 25; CCXVI, 245.

LXIV. — FERETRANENSIS (Monte-Feltro, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 593.

LXV. — FERRARIENSIS (Ferrare Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Petri Damiani CXLVI, 586. — Alexandri III, CC, 129. — Innocentii III, CCXIV, 6, 588, 837; CCXV, 509, 955, 864, 1013, 1020, 1582; CCXVI, 15, 525, 458, 934, 1094.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 956. — Victoria II, CXLIII, 808. — Alexandri II, CXLVI, 1345. — Innocentii II, CLXXIX, 172. — Lucii II, *ibid.*, 816, 825. — Eugenii III, CLXXX, 1207. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1548. — Alexandri III, CC, 1152. — Clementis III, CCI, 1436.

Bullæ. — Victoris II, CXLIII, 817. — Paschalis II, CLXII, 199. — Innocentii II, CLXXIX, 454, 742. — Alexandri III, CC, 578.

Monasteria. — Pomposianum (Pomposa), CXLIV, 586. — S. Mariæ Ferrar., CCXIV, 857. — S. Bartholomæi Ferrar., CCXVI, 325.

Viri clari. — Servatus Lupus, presbyter Ferrar., CXXIII, 425. — Martinus, episc. Ferrar., CXXXVI, 126. — Rolandus, episc. Ferrar., CXLIII, 817. — Landulfus, episc. Ferrar., CLXXXIX, 172.

LXVI. — FESULENSIS (Fiesole, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 409. — Innocentii III, CCXIV, 755; CCXV, 503, 1403.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 211, 550. — Lucii II, CLXXXIX, 815. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1015.

Bullæ. — Paschalis papæ, CLXIII, 84. — Eugenii III, CLXXX, 1579.

LXVII. — FIRMANA (Fermo, Etats-de-l'Eglise, archevêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1007, 1226, 1271. — S. Petri Damiani, CXLIV, 511. — Gregorii VII, CXLVIII, 570. — Innocentii III, CCXIV, 910, 914; CCXV, 767; CCXVI, 628.

LXVIII. — FLORENTINA (Florence, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Benedicti IX, CXLI, 1543. — Gregorii V, CXLI, 575. — S. Petri Damiani, CXLIV, 549, 422. — Alexandri II, CXLVI, 1400. — Gregorii VII, CXLVIII, 287. — Paschalis II, CLXIII, 152, 227, 994, 397. — Calixti III, *ibid.*, 1178. — Innocentii II, CLXXIX, 350, 625. — Eugenii III, CLXXX, 1062. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1576. — S. Hildegardis, CXCVII, 350. — Coelestini III, CCVI, 1018. — Innocentii III, CCXIV, 548; CCXV, 51, 754, 752, 747, 815, 849, 975, 1002, 1085, 1198, 1490, 1585; CCXVI, 82.

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 597, 677. — Alexandri II, CXLVI, 1358, 1367. — Gregorii VII, CXLVIII, 677. — Paschalis II, CLXIII, 268, 572. — Honorii II, CXLVI, 1223. — Innocentii II, CLXXIX, 57, 140, 272, 559, 555, 674, 778. — Lucii II, *ibid.*, 801, 880. — Eugenii III, CLXXX, 1604. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 994, 997. — Adriani IV, *ibid.*, 1396. — Alexandri III, CC, 229, 569. — Lucii III, CCI, 1234. — Urbani III, CCII, 1589, 1415, 1476. — Clementis III, CCIV, 1279, 1537, 1542, 1571, 1446. — Coelestini III, CCVI, 876, 885, 925.

Bullæ. — Nicolai II, CXLIII, 1554. — Alexandri II, CXLVI, 1350. — Paschalis II, CLXIII, 350. — Lucii II, CLXXXIX, 806. — Eugenii III, CLXXX, 1187, 1575.

Monasteria. — S. Ambrosii Florentini, CLXXIX, 815. — S. Anthonii Florentini, CLXXXVIII, 994. — Camaldulenses (Les Camaldules), CLXIII, 162, 550, 1178; CLXXXIX, 272, 806; CLXXX, 1187, 1604; CLXXXVIII, 1596, 1521, 1576; CC, 1067; CCI, 1263; CCIV, 1275; CCVI, 885; CCXIV, 548. — Cistellense (Cistello), CXCVII, 580. — S. Felicitatis Florentinæ, CXLIII, 1525. — S. Mariæ de Florentia, *ibid.*, 845; CC, 1069; CCIV, 1297. — S. Mariæ in Gorgona Insula, *ibid.*, 677. — S. Petri Majoris Florentini, CLXXX, 1471; CCVI, 923. — S. Salvatoris Florentini, CXLIII, 597; CLXXXIX, 801. — S. Salvii Florentini, CC, 229; CCII, 1476; CCIV, 1416. — S. Stephani de Ponte, CCXV, 1228. — S. Trinitatis Florentinæ, CCI, 1254. — Vallombrosanum (Vallombreuse), CXXXVIII, 280; CLXIII, 372; CLXXXIX, 57, 190; CLXXXVIII, 997; CC, 569, 1045, 1064; CCII, 1415, 1589; CCIV, 1279; CCVI, 1018; CCXV, 51, 747.

Viri clari. — Theoz, monachus Florentinus, CXLIII, 845. — Joannes Gualbertus, abbas Florentinus, CXLVI, 667. — Hugo Eterianus, CCI, 166. — Henricus Septimellensis, CCIV, 841.

LXIX. — FORMIENSIS (Formies, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 454.

LXX. — FOROPOPULENSIS (Forlìmpopoli, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Benedicti VII, CXXVII, 333. — Coelestini III, CCVI, 1039.

LXXI. — FULGATONENSIS (Folligno, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXIX, 367. — Coelestini III, CCVI, 1076. — Innocentii III, CCXV, 1038; CCXVI, 563, 747.

LXXII. — FUNDANA (Fundì, roy. de Naples, évêché).

Decretum. — Alexandri III, CC, 882.

LXXIII. — FURCONIENSIS (Forcono, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1369. — Innocentii III, 383, 396.

LXXIV. — GENUENSIS (Gênes, Piémont, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 328. — Urbani II, CLI, 594. — Innocentii II, CLXXIX, 174. — Eugenii III, CLXXX, 1411. — S. Bernardi, CLXXXII, 285. — Consilium Genuensium, CLXXXVIII, 1644. — Alexandri III, CC, 69, 115, 135, 337, 1191, 1192. — Clementis III, CCIV, 1496. — Innocentii III, CCXV, 35, 188, 375, 817, 1210; CCXVI, 15, 61, 175, 308, 608, 687, 887, 938.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 299. — Lucii II, CLXXIX, 845. — Eugenii III, CLXXX, 1562. — Alexandri III, CC, 1293. — Gregorii VIII, CCH, 1564. — Coelestini III, CCVI, 915, 992.

Bulla. — Calixti III, CLXIII, 1194.

Monasterium. — Brugnatese (Brugnato), CLXXIX, 178.

Viri clari. — Joannes, archiepisc. Genuens., CXXXVII, 914. — Hubertus, archiepisc. Genuens., CXLVII, 328. — Cyriacus, archiepisc. Genuens., CLI, 394. — Henricus, archiepisc. Genuens., CLXXIX, 845. — Syrus, archiepisc. Genuens., CC, 69, 115, 135. — Hugo, archiepisc. Genuens., CC, 537. — Gautherus Ligurinus, CCXII, 555.

LXXV. — GRADENSIS (Grado, Lombardie, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii II, LXXXIX, 327, 386. — Joannis XIX, CXLI, 1140. — S. Leonis IX, CXLIII, 727. — Alexandri II, CXLVI, 1405. — Gregorii VII, CXLVIII, 444, 482. — Urbani II, CLI, 116. — Adriani IX, CLXXXVIII, 1584, 1516, 1519. — Alexandri III, CC, 118, 121, 1249. — Innocentii III, CCXIV, 120, 235; CCXV, 270, 354, 579, 1583; CCXVI, 436, 730, 915.

Privilegia. — Caroli Magni, XCVII, 1028. — Innocentii II, CLXXIX, 286. — Alexandri III, CC, 118, 1053, 1234. — Lucii III, CCI, 1153. — Urbani III, CCH, 1397. — Coelestini III, CCVI, 915.

Synodus. — Gradensis, Benedicto IX præsidente, CXLI, 1362.

LXXVI. — HIPIONIENSIS (Hipponum, roy. de Naples, évêché).

Vir clarus. — Blinwarmund, episc. Hipponiensis, CXXXVII, 914.

LXXVII. — HORTENSIS (Horta, Toscane, évêché).

Epistola. — Eugenii III, CLXXX, 1381.

LXXVIII. — HYDRUNTINENSIS (Otrante, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Coelestini III, CCVI, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 288, 748.

LXXIX. — IMOLENSIS (Imola, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 292. — Innocentii III, CCXVI, 590; CCXVII, 242.

Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1473. — Alexandri III, CC, 1221.

Vir clarus. — S. Petrus Chrysologus, LII (integre).

LXXX. — INSOLENSIS (Isola, roy. de Naples, évêché).

Privilegium. — Alexandri II, CXLVI, 1325.

LXXXI. — JADERTINENSIS (Zara, Dalmatie, archevêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 915. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1588. — Innocentii III, CCXIV, 492, 900.

Vir clarus. — Felix, episc. Jadertin., LXII, 448.

LXXXII. — JUVENATENSIS (Giovenazzo, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 84.

LXXXIII. — LANCICIENSIS (Lanzano, roy. de Naples, évêché).

Privilegium. — Innocentii III, CCXV, 1068.

LXXXIV. — LAUDENSIS (Lodi, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 199. — Eugenii III, CLXXX, 1129. — Innocentii III, CCXIV, 52, 53, 57; CCXV, 139; CCXVI, 672; CCXVII, 119.

Diplomata. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1490. — Urbani III, CCH, 1546. — Coelestini III, CCVI, 1234.

Monasteria. — S. Stephani Laudensis, CLXIII, 199. — S. Bosciani, CCXV, 139. — De Cerreto, *ibid.*

LXXXV. — LICCIENSIS (Lecces, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1068.

LXXXVI. — LUCENSIS (Lucques, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1588, 1591. — Gregorii VII, CXLVIII, 304, 487, 519. — Paschalis II, CLXIII, 124, 226, 235, 430, 431, 501. — Calixti III, CLXIII, 1146. — Honorii II, CLXVI, 1287. — Innocentii II, CLXXIX, 54, 68, 145, 221, 303, 353, 344, 345, 604, 631, 639, 657, 792. — Lucii II, CLXXIX, 902. — Eugenii III, CLXXX, 1052, 1062, 1193, 1256, 1257, 1427, 1485. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1018, 1023, 1510. — Alexandri III, CC, 716, 1648. — Lucii III, CCI, 1116. — Clementis III, CCIV, 1501. — Coelestini III, CCVI, 1078, 1250. — Innocentii III, CCXIV, 1150, 1166; CCXV, 57, 59, 127, 137, 304, 305, 972, 1475; CCXVI, 1224; CCXVII, 117, 149.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1546, 1593. — Paschalis II, CLXIII, 192. — Innocentii II, CLXXIX, 136, 220, 221, 335, 809. — Eugenii III, CLXXX, 1020, 1115, 1192. — Alexandri III, CC, 1062. — Lucii III, CCI, 1074. — Urbani III, CCH, 1370. — Coelestini III, CCVI, 927, 931, 985, 1060.

Bulla. — Eugenii III, CLXXX, 1404.

Monasteria. — S. Frigidiani Lucensis, CLXIII, 192, 450; CCI, 1116. — S. Ginesii Lucensis, CCXVII, 149. — S. Georgii Lucensis, CLXXX, 1083. — S. Justinæ Lucensis, CC, 1062. — S. Petri Lucensis, CLXXX, 1192; CCH, 1370. — S. Portiani Lucensis, CCXV, 972.

Viri clari. — S. Anselmus, episc. Lucensis, CXLVIII, 905; CXLIX, 435. — Rangerius, episc. Lucensis, CLXIII, 124. — Benedictus, episc. Lucensis, CLXIII, 1146. — Hubertus, episc. Lucensis, CLXXIX, 221. — Otho, episc. Lucensis, CLXXIX, 902. — Gregorius, episc. Lucensis, CLXXX, 1193; CLXXXVIII, 1018, 1025. — Landus, episc. Lucensis, CC, 716. — Guillelmus, episc. Lucensis, CCVI, 927, 951.

LXXXVII. — LUNENSIS (Luni, Piémont, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1101, 1102. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1046. — Innocentii III, CCXIV, 37, 58; CCXV, 306; CCXVII, 92.

LXXXVIII. — MANTUANA (Mantoue, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1407. — Innocentii III, CCXIV, 501; CCXV, 344.

Viri clari. — Gumpaldus, episc. Mantuan., CXXXV, 919. — Beatus Simeon, monachus, CXXXIX, 1633.

Concilium. — Mantuanum, CXLIII, 494.

Kalendarium. — Mantuanum, CXXXVIII, 1253.

LXXXIX. — MARSENSIS (Marsi, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 338.

Viri clari. — Paudolphus, episc. Marsensis, CXLIII, 875. — Berardus, episc. Marsensis, CLXIII, 338.

XC. — MARSICANENSIS (Marsico-Nuovo, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 44; CCXV, 154.

XCI. — MATURANENSIS (Martorano, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 250.

XCH. — MAURIANNENSIS (Saint-Jean de Maurienne, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1293. — Innocentii III, CCXV, 191, 815, 868; CCXVII, 206.

Monasterium. — Aqua Bella (Aiguebelle), 191, 815, CCXVII, 206.

XCH. — MAZARIENSIS (Mazara, Sicile, évêché).

Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 45.
XCIV. — MEDIOLANENSIS (Milan, Lombardie, archevêché).
Epistola. — Sixti papae, XVI, 1121. — Simpliciani, episc. Mediolan., LVIII, 1079. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 533, 636, 978, 1003, 1015, 1059, 1086, 1246, 1280. — S. Petri Damiani, CXLIV, 295, 368. — Alexandri II, CXLVI, 1279, 1362, 1363. — Gregorii VII, CXLVIII, 523, 486. — Urbani II, CLI, 558. — Paschalis II, CLXIII, 488. — Frederici, archiepisc. Colonienensis, CLXVI, 1354. — Innocentii II, CLXXIX, 248, 570. — S. Bernardi, CLXXXII, 286, 287, 288, 289, 290. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1527. — Alexandri III, CC, 456, 782, 874, 1053. — Innocentii III, CCXIV, 18, 28, 73, 110, 166, 233, 532, 539, 546, 523, 525, 588, 834; CCXV, 48, 487, 909, 1129, 1197, 1275, 1474, 1486; CCXVI, 29, 622, 635, 710, 952, 1002, 1094, 1101, 1201, 1217, 1221.
Privilegia. — Caroli Magni, XCVIII, 1019, 1938. — Ludovici I, regis, CIV, 1268. — Paschalis II, CLXIII, 82. — Eugenii III, CLXXX, 1194, 1354, 1360. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 996. — Alexandri III, CC, 174, 907, 1214.
Bullae. — Eugenii III, CLXXX, 1405. — Celestini III, CCVI, 1195.
Monasteria. — S. Ambrosii Mediolan., CLXIII, 82; CIV, 1268. — Clavallensis Mediolan., CLXXX, 1354. — De Cerreto, CCXIV, 626. — S. Dionysii Mediolan., CLXXX, 1194; CLXXXVIII, 1327. — S. Mauricii Mediolan., CLXXX, 1360. — S. Simpliciani Mediolan., CC, 1214.
Viri clari. — S. Dionysius Mediolan., X, 540, 675; XIII, 880. — S. Ambrosius, archiepisc. Mediolan., XIV, XV, XVI, XVII. — Paulinus, diacon. Mediolan., XX, 703. — Eusebius, archiepisc. Mediolan., LIV, 945. — Laurentius, archiepisc. Mediolan., LXXVII, 535. — Constantius, archiepisc. Mediolan., *ibid.*, 970, 992, 1003, 1005, 1059, 1080. — Deusdedit, archiepisc. Mediolan., *ibid.*, 1246, 1280. — S. Mansuetus, archiepisc. Mediolan., LXXXVII, 1275. — S. Benedictus Crispus, archiepisc. Mediolan., LXXXIX, 561. — Arnulfus, clericus Mediolan., CXLVII, 479. — Landulfus senior, clericus Mediolan., *ibid.*, 805. — Angilbertus Pusterla, archiepisc. Mediolan., CLI, 1259. — Anselmus, archiepisc. Mediolan., *ibid.*, 117. — Petrus Chrysolanus, archiepisc. Mediolan., CLXII, 1005. — Jordanus, archiepisc. Mediolan., CLXIII, 488. — Ribaldus, archiepisc. Mediolan., CLXXXIX, 570. — Obertus, archiepisc. Mediolan., CLXXX, 1403. — Goldinus, archiepisc. Mediolan., CC, 486. — Milo, archiepisc. Mediolan., CCIV, 1453.
Scripta. — Notitia de Constantini iudicio Mediolan. habito, VIII, 750. — Itinerarium ab Herculeo usque ad Mediolan., *ibid.*, 783. — Liber de gestis archiepisc. Mediolan., CXLVIII, 285. — Historia Mediolan., CXLVII, 803.
XCV. — MELPHITANENSIS (Melfi, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 75. — Celestini III, CCVI, 1011. — Innocentii III, CCXIV, 539; CCXVI, 623, 777.
Concilium. — Melfitanum, CLI, 56.
XCVI. — MESSINENSIS (Messine, Sicile, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 493, 522, 541, 907, 1110, 1320, 2321. — Alexandri III, CC, 1033. — Lucii III, CLI, 1183, 1315. — Innocentii III, CCXIV, 736, 1030; CCXV, 54, 55, 1589.
Privilegia. — S. Henrici imperat., CXL, 521. — Celestini III, CCVI, 1160, 1234.
Bullae. — Lucii II, CLXXIX, 721, 722.
Monasteria. — S. Bartholomaei in insula Lipara, CLI, 529. — S. Salvatoris Messinensis, CC, 1033; CCVI, 1234. — S. Vitis, CXI, 321.
XCVII. — MEVANENSIS (Bevagna, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 534.
XCVIII. — MONTEFERETRANA (Monte-Feltro, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Honorii II, CLXVI, 1252.
XCIX. — MONTEFLASCONENSIS (Monteflascone, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 539, 734.
C. — MONTISREGALIS (Mondovi, Piémont, archevêché).
Epistola. — Clementis III, CCIV, 1384, 1385. — Innocentii III, CCXIV, 92, 260, 570, 510, 736, 1073; CCXV, 97, 1472.

CI. — MUTILENSIS (Motela, roy. de Naples, archevêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 216.
CH. — NARNIENSIS (Narni, Etats-de-l'Eglise, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 539, 1007. — Alexandri II, CXLVI, 1332. — Innocentii III, CCXIV, 556; CCXVI, 894, 913.
Viri clari. — Joannes XII, primo episc. Narniens., CXXXV, 939. — Stephanus, episc. Narniens., CXXXVII, 519.
CHII. — NEAPOLITANA (Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 540, 970, 1009, 1015, 1018, 1026, 1068, 1075, 1082, 1083, 1084, 1099, 1114, 1146, 1267. — S. Petri Damiani, CXIV, 571. — Alexandri II, CXLVI, 1402. — Gregorii VII, CXLVIII, 285. — Lucii III, CLI, 1168. — Clementis III, CCIV, 1495, 1497.
Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 326. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1592, 1627. — Henrici imperat., CXL, 500. — Benedicti IX, CXLI, 1357. — S. Leonis IX, CXLI, 604, 605, 690, 731. — Nicolai II, *ibid.*, 1505. — Alexandri II, CXLVI, 1395, 1425. — Paschalis II, CLXIII, 65, 144. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 995. — Wibaldi, abbas Leodiensis, CLXXXIX, 112. — 1125, 1129. — S. Thomae Cantuar., CXC, 383. — Guarini Parisiensis, CXCVI, 1389, 1394. — Alexandri III, CCLXXV, 1158, 1161, 1290. — Arnulfus Lexoviensis, CCI, 51. — Clementis III, CCIV, 1356, 1395, 1411. — Celestini III, CCVI, 1051. — Stephani Tornacensis, CCI, 522. — Innocentii III, CCXIV, 592, 593, 793, 951, 1106; CCXV, 204, 1199, 1595; CCXVI, 193, 431, 457, 928; CCXVII, 152, 185, 249, 260.
Bullae. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1635, 1656. — Victoris II, CXLIII, 831. — Alexandri II, CXLVI, 1325. — Urbani II, CLI, 549. — Paschalis II, CLXIII, 291.
Monasteria. — S. Archangeli de Morfisa, CLXIII, 404. — Casinense (Mont-Cassin), LXXX, 185; LXXXVII, 1392, 1393; LXXXIX, 1049; CV, 759; CXXVI, 950, 975; CXXIX, 743; CXXXIII, 867, 929; CXXXVII, 526; CXXXIX, 1592, 1627, 1635, 1656; CXL, 120, 500; CXLI, 1357; CXLI, 604, 605, 690, 731, 831, 1508; CXLIV, 371; CXLVI, 1325, 1395, 1425; CXLVII, 1281; CL, 1560; CLXIII, 63, 144; *ibid.*, 291; CLXXIII, 439, 997, 1003, 1063, 1153, 1145; CLXXIX, 525, 478; CLXXXVIII, 995; CLXXXIX, 1121, 1123, 1129; CC, 75, 1158, 1151, 1267; CCI, 1153, 1168; CCIV, 1336, 1395, 1411, 1495, 1497; CCXV, 204, 1199, 1595; CCXVI, 432; CCXVII, 152, 185, 249, 260.
Viri clari. — S. Benedictus, abbas Casinensis, LXVI, 125. — Cyprianus, monach. Casinensis, LXXXIX, 1049. — S. Bertarius, abbas Casinensis, CXXVI, 975. — Erchembertus, monach. Casinensis, CXXIX, 743. — Cajetanus Casinensis, CXLIII, 15. — Guafertus, monach. Casinensis, CXLVIII, 1291. — Guillelmus Apulus, CXLIX, 1027. — Constantinus Africanus, monach. Casinensis, CL, 560. — Joannes cardinalis, CXC, 883; CXCVI, 1389, 1394.
Scripta. — Carmen de S. Benedicto, LXXX, 185. — Narratio miraculi in Monte Casino, CXL, 120. — Liber de gestis Desiderii, abbas Casinensis, CXLIX, 917. — Chronicon monasterii Casinensis, CLXXIII, 439. — Narratio consecrationis ecclesiae Casinensis, *ibid.*, 1133. — Liber de ortu et obitu justorum Casinensium, *ibid.*, 1063. — Liber de viris illustribus Casinensibus, *ibid.*, 1003. — Opusculum de disciplina Casinensi, *ibid.*, 1133. — Descriptio Montis Casinensis, *ibid.*, 1143.
CIV. — NICIENSIS (Nice, Piémont, évêché).
Epistola. — Innocentii II, CLXXIX, 270. — Innocentii III, CCXV, 1180.
Viri clari. — S. Valerianus, episcopus, LII, 681.
CV. — NEOCASTRENSIS (Nicastro, royaume de Naples, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 214.
CVI. — NOLENSIS (Noles, roy. de Naples, évêché).
Viri clari. — Quidam episcopus Nolensis, XXXIII, 462. — S. Paulinus, episc. Nolensis, LXI, 15. — B. Felix, XCIV, 789; CXXIII, 214.
CVII. — NOVARIENSIS (Novare, Piémont, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 426, 802, 876, 879, 1156; CCXV, 156, 463, 1044; CCXVI, 520, 566, 807, 884.
Privilegia. — S. Henrici, CXL, 511, 582. — Innocentii II, CLXXIX, 159, 141.
Viri clari. — S. Laurentius, episc. Novariensis, LXVI, 89.

CVIII. — NUCERIENSIS (Nocéra, roy. de Naples, évêc.).
Epistolæ. — Innocentii I, XX, 603. — Anastasii IV, CLXXXVIII, passim. — Innocentii III, CCXIV, 590.

CIX. — ORVIETENSIS (Urbs Vetus, Toscane, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 458.

CX. — OSTIENSIS (Ostie, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 298. — S. Bernardi, CLXXXII, 417. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 271. — S. Thomæ Cantuar., CXC, 504. — Hugonis, archiepisc. Rothomag., CXCI, 1263. — Joannis Saresbur., CXCI, 370. — Alexandri III, CC, 867. — Stephani Tornac., CXC, 471. — Innocentii III, CCXIV, 536, 887, 894, 898; CCXVI, 1023, 1019, 1142, 1165.

Viri clari. — S. Petrus Damianus, episc. Ostiens., CXLVI, 1277. — Giraldus, episc. Ostiens., CXLVIII, 288. — Leo Marsicanus, card. et episc. Ostiens., CLXII, 1591. — Humbaldus, episc. Ostiens., CXC, 503. — Albericus, CXCI, 1253. — Octavius, episc. Ostiens., CCXI, 471.

CXI. — PADUANA (Padoue, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 269, 838; CCXV, 490, 955; CCXVI, 105, 1252.

Monasterium. — S. Justinæ Paduanæ, CXXIX, 993.

CXII. — PANORMITANA (Palermo, Sicile, archév.).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 927, 1018, 1207, 1293, 1502, 1507, 1512. — Gregorii VII, CXLVIII, 702. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1471. — Alexandri III, CC, 97, 391, 1013. — Stephani Tornac., CCVII, 195. — Innocentii III, CCXIV, 15, 310, 521, 736, 996; CCXV, 172, 427, 575; CCXVI, 906.

Viri clari. — Victor, episc. Panormit., LXXVII, 927. — Joannes, episc. Panormit., *ibid.*, 1293. — Acherius, archiepisc. Panormit., CXLVIII, 702. — Hugo, archiepisc. Panormit., CC, 97. — Walterus, archiepisc. Panormit., CCVII, 195.

Monasterium. — S. Mariæ Panormit., CC, 1013.

CXIII. — PAPIENSIS, TICINENSIS (Pavie, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Gerberti Auriliac., CXXXIX, 202, 285. — Alexandri II, CXLVI, 1531. — Gregorii VII, CXLVIII, 294. — Paschalis II, CLXIII, 123, 189, 200, 508. — S. Bernardi, CLXXXII, 289. — S. Thomæ Cantuariensis, CXC, 524, 525, 526, 527, 528. — Gilberti Folliot, *ibid.*, 880. — Joannis Saresbur., CXCI, 247. — Arnulfi Lexoviensis., CCI, 31. — Stephani Tornacens., CCVII, 141. — Innocentii III, CCXIV, 104, 160, 291, 382, 782; CCXV, 427, 903, 913; CCXVI, 596, 1094, 1114.

Privilegia. — Joannis XIII, CXXXV, 993. — Innocentii II, CLXXXIX, 60. — Eugenii III, CLXXX, 1029.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 84, 148. — Calixti II, CLXIII, 1174.

Concilia. — Synodus Papiensis, CXXXVI, 33. — Ludovici II conventus Ticinensis, CXXXVIII, 557, 609, 617. — Caroli II conventus Ticinensis, *ibid.*, 761. — Synodus Papiensis a Benedicto VIII habita, CXI, 225.

Monasteria. — Cœli Aurei, CXXXVII, 527; CLXIII, 84, 148, 368. — S. Juveni Papiensis, CXIV, 104. — De Luredio, CCXIV, 782. — S. Mariæ Ticinensis, CIV, 1507. — S. Salvatoris Papiensis, CXXXV, 993; CLXXXIX, 285; CLXIII, 200; CLXXX, 1029; CCXIV, 782. — Senatoris, CXXXIX, 285.

Viri clari. — Luitprandus, XXXI, 634. — Magnus Felix Ennodius, episc. Ticinens., LXIII, 9. — Damianus, episc. Ticinens., LXXXVII, 1259. — Wilhelmus Papiensis, cardinalis, CXC, 880.

CXIV. — PARMENSIS (Parme, évêché).

Epistolæ. — S. Henrici, CXI, 250. — Gregorii VII, CXLVIII, 527. — Alexandri III, CC, 1187, 1291. — Celestini III, CCVI, 878. — Innocentii III, CCXIV, 413, 516, 572; CCXV, 470; CCXVI, 622.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXXIX, 557, 558. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1497. — Urbani III, CCII, 1480, 1561. — Celestini III, CCVI, 1081, 1084, 1162, 1219.

Monasteria. — S. Alexandri Parmensis, CLXXXIX, 557; CCVI, 1081, 1084. — S. Joannis Parmensis, CXXXVII, 727; CLXXX, 1059. — S. Pauli Parmensis, CCII, 1480, 1561. — S. Petri de Guastalla, CLXXX, 1048; CLXXXVIII, 1497.

CXV. — PENNENSIS (Penne et Atri, roy. de Naples, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 562, 865, 1021, 1287. — Celestini III, CCVI, 1186. — Innocentii III, CCXIV, 530, 755, 857, 880; CCXV, 979; CCXVI, 1197.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1511. — Alexandri II, CXLVI, 1562. — Eugenii III, CLXXX, 1437. — Celestini III, CCVI, 1110.

Monasteria. — S. Joannis Baptistæ, CXLVI, 1362. — S. Bartholomæi, CLXXXIX, 15.

CXVI. — PERUSINA (Pérouse, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1231. — Innocentii III, CCXIV, 41, 355, 711, 750; CCXV, 647.

Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 328. — S. Leonis IX, CXLIII, 585, 681. — Stephani X, *ibid.*, 871. — Nicolai II, *ibid.*, 1501, 1524. — Alexandri II, CXLVI, 1504. — Innocentii II, CLXXXIX, 314. — Celestini II, CLXXXIX, 828. — Eugenii III, CLXXX, 1029, 1046.

Monasteria. — S. Mariæ Vallis Pontis, CXLIII, 593. — S. Petri Perusini, CXXXVII, 328; CXLIII, 681, 871, 1501, 1524; CLXXXIX, 314, 828; CLXXX, 1029; CCXIV, 711. — S. Salvatoris Montis Acuti, CLXXXIX, 1046.

CXVII. — PESAURIENSIS (Pésaro, Etats-de-l'Eglise, évêché).

Bullæ. — Nicolai II, CXLIII, 1536.

CXVIII. — PINEROLENSIS (Pignerol, Piémont, évêché).

Bullæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 705.

CXIX. — PISANA (Pise, Toscane, archévêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 520. — Paschalis II, CLXIII, 44. — Damberti archiepisc. Pisani, CLXIII, 448. — Honorii II, CLXVI, 1261. — Innocentii II, CLXXXIX, 321. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 989. — Adriani IV, *ibid.*, 1436. — Urbani III, CCII, 1591, 1445. — Celestini III, CCVI, 915, 988.

Privilegia. — Joannis XVIII, CXXXIX, 1486. — Alexandri II, CXLVI, 1283. — Gregorii VII, CXLVIII, 698, 681. — Urbani II, CLI, 95, 344. — Innocentii II, CLXXXIX, 321. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 989. — Adriani IV, *ibid.*, 1436. — Urbani III, CCII, 1591, 1445. — Celestini III, CCVI, 915, 988.

Monasteria. — S. Michaelis Pisani, CXLVIII, 691; CLXXXVIII, 1436. — S. Salvatoris Pisani, CCII, 1591. — S. Zenonis Pisani, CXLVIII, 698.

Viri clari. — Landulphus, episc. Pisanus, CXLVIII, 520. — Dambertus, archiepisc. Pisanus, CLXIII, 448. — Laurentius Veronensis, diaconus Pisanus, *ibid.*, 513. — Wilhelmus, archiepisc. Pisanus, CLXXX, 1142. — Guido, archiepisc. Pisanus, CLXXXII, 538. — Ubalduus, archiepisc. Pisanus, CC, 1066.

CXX. — PISCHARIENSIS (Peschiéra, Lombardie, évêché).

Privilegia. — S. Leonis IX, CXLIII, 674. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1625. — Celestini III, CCVI, 881.

Monasteria. — S. Clementis Pischariensis, CLXXXVIII, 1625. — S. Petri Pischariensis, CCVI, 881.

CXXI. — PISTORIENSIS (Pistoie, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Innocentii II, CLXXXIX, 192, 576. — Celestini II, *ibid.*, 801. — Celestini III, CCVI, 1033. — Innocentii III, CCXIV, 789, 945; CCXV, 1565; CCXVI, 113, 551, 728, 1207; CCXVII, 225.

Privilegia. — Paschalis II, CLXIII, 176. — Eugenii III, CLXXX, 1480. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1052, 1054. — Adriani IV, *ibid.*, 1595. — Alexandri III, CC, 999. — Lucii III, CCI, 1547. — Clementis III, CCIV, 1292.

Bullæ. — Urbani II, CLI, 517. — Innocentii II, CLXXXIX, 576. — Celestini II, CCIV, 1292.

Monasteria. — S. Angeli Pistoriensis, CCIV, 1292; CCXVI, 554. — S. Bartholomæi Pistoriensis, XCVII, 1046. — S. Petri Pistoriensis, LXXXVII, 1377.

CXXII. — PLACENTINA (Plaisance, évêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 581. — Innocentii II, CLXXXIX, 480. — Eugenii III, CLXXX, 1369. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1381, 1592, 1553. — Alexandri III, CC, 1054, 1282. — Innocentii III, CCXIV, 111, 165; CCXV, 112, 488, 543, 896, 948, 993, 998, 1160, 1226, 1531; CCXVI, 853, 1094; CCXVII, 210.

Privilegia. — Hildeprandi regis, LXXXVII, 1598. — Ratchii regis, *ibid.*, 1406. — Joannis VIII, CXXVI, 757, 821. — Adriani III, *ibid.*, 971. — Paschalis II, CLXIII, 62. — Honorii II, CLXVI, 1253. — Innocentii II, CLXXXIX, 146, 148, 153, 218, 230. — Eugenii III, CLXXX, 1356. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1026, 1062. — Adriani IV, *ibid.*, 1580, 1278. — Alexandri III, CC, 152, 215, 905. — Lucii III, CCI, 1126. — Urbani III, CCII, 1563, 1165. — Celestini III, CCVI, 922.

Bullæ. — Paschalis II, CLXIII, 390. — Eugenii III, CLXXX, 1361, 1369. — Lucii III, CCI, 1126, 1166. — Urbani III, CCII, 1478, 1483. — Clementis III, CCIV, 1476. — Celestini III, CCVI, 1065.

Monasteria. — S. Benedicti Placentini, CCVI, 1065. — Gravense (Gravæ), CXLVIII, 381; CIV, 1095. — S. Sabini Placentini, CC, 903; CCII, 1363, 1478. — S. Sepulcri Placentini, CCII, 1463. — De Spina, CCXVI, 853. — Tollense (Tolle), CXXXII, 1089; CLXXX, 1363. — S. Xisti, Placentini, CLXIII, 390; CLXXIX, 146; CLXXXVIII, 1026; CCVI, 922.

Concilium. — Placentinum, CLI, 138 et seqq.

CXXIII. — POLINIANENSIS (Polignano, roy. de Naples, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 23.

CXXIV. — PRÆNESTINA (Palerstrina, Etats-de-l'Eglise évêché).

Epistolæ. — S. Ivisonis Carnotens., CLXII, 270, 278. — Gelasii II, CLXIII, 492. — S. Bernardi, CLXXXII, 391. — Petri Cellensis, CCII, 540. — Stephani Tornac., CCXI, 337. — Innocentii III, CCXIV, 957, 963; CCXV, 203; CCXVI, 1051, 1082, 1083, 1107.

Privilegia. — Eugenii III, CLXXX, 1041. — Celestini III, CCVI, 910.

Monasterium. — S. Mariæ de Columba, CLXXX, 1041.

Viri clari. — Leopertus, episc. Præneste., CXLVI, 49. — Conon, card. et episc., CXLIII, 1431. — Stephanus, episc. Præneste., CLXXII, 591.

CXXV. — PRÆVALENSIS (évêché de Dalmatie).

Epistola. — Episc. Prævalens. ad Horsmidam papam. LXIII, 443.

CXXVI. — RAGUSINA (Raguse, Dalmatie, archevêché).

Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1184. — Eugenii III, CLXXX, 1485. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1108. — Alexandri III, CC, 462, 463, 468. — Clementis III, CCIV, 1449. — Innocentii III, CCXIV, 970; CCXV, 1425.

Privilegia. — Innocentii II, CLXXIX, 593. — Alexandri III, CC, 462. — Clementis III, CCIV, 1368.

CXXVII. — RAVELLENSIS (Ravello, roy. de Naples, évêché).

Privilegia. — Victoris III, CXLIX, 961. — Urbani II, CLI, 125, 325. — Calixti II, CLXIII, 74. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1322. — Lucii III, CCI, 1160. — Clementis III, CCIV, 1347.

CXXVIII. — RAVENNATENSIS (Ravenne, Etats de l'Eglise, archevêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 1191. — Simplicii papæ, LVIII, 55. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 492, 573, 634, 798, 918, 920, 922, 950, 1071 et passim. — Paschalis I, CII, 1089. — Joannis VIII, CXXVI, 653. — Gregorii V, CXXXVII, 919. — S. Petri Damiani, CXLIV, 289, 290, 292. — Gregorii VII, CXLVIII, 286, 294, 498, 518, 586, 587. — Paschalis II, CLXIII, 414, 462. — Gelasii II, CLXIII, 483. — Gualteri, archiepisc. Ravennat., CLXXIX, 38. — Innocentii II, *ibid.*, 136. — Lucii II, *ibid.*, 901. — Eugenii III, CLXXX, 1314, 1370, 1341. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1379. — Alexandri III, CC, 1272. — Lucii III, 1144, 1171. — Urbani III, CCII, 1377, 1466, 1480. — Celestini III, CCVI, 1022, 1184. — Innocentii III, CCXIV, 21, 114, 953; CCXV, 523, 1140, 1212, 1553; CCXVI, 21, 439.

Privilegia. — Gregorii V, CXXXVII, 909. — Henrici II, regis, CXL, 286. — Eugenii III, CLXXX, 1077. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1393, 1493. — Alexandri III, CC, 1125. — Lucii III, CCI, 1071. — Urbani III, CCII, 1387. — Celestini III, CCVI, 1165.

Bullæ. — Clementis II, CXXXIX, 197. — Calixti II, CLXIII, 485.

Concilia. — Concilium Ravennat., sub Joanne XIII, CXXXV, 934. — Aliud Ravennat., CXXXVI, 121; CXXXIX, 197. — Synodus Ravennat., sub papa et imperat., CXXXVI, 773. — Conventus Ravennat. Lamberti imperat., CXXXVIII, 509.

Monasteria. — S. Bartholomæi Ravennat., CVI, 431. — S. Andreæ Ravennat., CC, 1123. — Classense, CXL, 586. — S. Vitalis Ravennat., CLXXXVIII, 1493. — S. Petri ad vincula Ravennat., CCI, 1071.

Viri clari. — S. Petrus Chrysologus, episc. Ravennat., EII (integre). — Neon, episc. Ravennat., LIV, 1191. — Joannes, episc. Ravennat., LVIII, 23; LXXVII, 492, 579, 634. — Marinius, episc. Ravennat., *ibid.*, 918, 920, 922, 950. — Maurus, archiepisc. Ravennat., LXXXVII,

103. — Felix, archiepisc. Ravennat., LXXXIX, 587. — Petronactus, archiepisc. Ravennat., CII, 1089. — Andreas, abbas S. Bartholomæi, CVI, 431. — S. Vitalis, martyr., CXXIII, 252. — Petrus, archiepisc. Ravennat., CXXXVI, 773. — Geberhardus, archiepisc. Ravennat., CXLIV, 289, 290. — Henricus, archiepisc. Ravennat., *ibid.*, 290. — Wibertus, archiepisc. Ravennat., *ibid.*, 292. — Petrus de Honestis, clericus Ravennat., CLXIII, 689. — Gualterus, archiepisc. Ravennat., CLXXIX, 38. — Moyses, archiepisc. Ravennat., CLXXX, 1314. — Gerardus, archiepisc. Ravennat., CCI, 1144. — Guillelmus, archiepisc. Ravennat., CCVI, 1022. — Hubaldus, archiepisc. Ravennat., CCXV, 1553.

Scripta. — Notitia de gestis archiepiscoporum Ravennat., CVI, 431. — Dissensiones in ecclesia Ravennat., CXLIII, 493; CXLIV, 142.

CXXIX. — REGIENSIS (Reggio, duché de Modène, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 533. — Alexandri III, CC, 400, 435. — Urbani III, CCII, 1324. — Innocentii III, CCXIV, 13, 44, 369, 371, 479; 724; CCXV, 696; CCXVI, 801.

Privilegia. — Alexandri II, CXLVI, 1370. — Eugenii III, CLXXX, 1033. — Lucii III, CCI, 1222, 1276. — Urbani III, CCII, 1474. — Celestini III, CCVI, 1063.

CXXX. — RHISINENSIS (Risinæ, Dalmatie, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 481.

CXXXI. — RAVELLENSIS (Ravello, roy. de Naples).

Privilegia. — Victoris III, CLI, 123. — Urbani II, CLXII, 74. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1523. — Lucii III, CCI, 1160. — Clementis III, CCIV, 1347.

CXXXII. — ROSANENSIS (Rossano, roy. de Naples, archevêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 822.

CXXXIII. — ROSELLANA (Rosello, Toscane, évêché).

Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 460.

CXXXIV. — SABINENSIS (Sabine, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Marini II, CXXXIII, 872. — Innocentii III, CCXV, 914, 1344; CCXVI, 1021, 1023.

Viri clari. — Joannes, episc. Sabinaensis, CXLIII, 907. — Hubaldus, episc. Sabinaensis, XLVI, 1227.

CXXXV. — SALERNITANA (Salerno, roy. de Naples, archevêché).

Epistolæ. — Gregorii VII, CXLVIII, 381. — Urbani II, CLI, 507, 528. — Alexandri III, CC, 1264. — Innocentii III, CCXIV, 19, 20, 58, 1033; CCXV, 1449.

Privilegia. — Sergii IV, CXXXIX, 1528. — Benedicti VIII, *ibid.*, 1640, 1625. — S. Henrici imperat., CXL, 560. — Clementis II, CXLII, 588. — S. Leonis IX, CXLIII, 676. — Alexandri II, CXLVI, 1533, 1537.

Viri clari. — Michael, archiepisc. Salernit., CXXXIX, 1528. — Benedictus, archiepisc. Salernit., *ibid.*, 1600. — Amatus, archiepisc. Salernit., *ibid.*, 1623. — Alphanus, archiepisc. Salernit., CXLVII, 1213.

CXXXVI. — SALONITANA (Salone, Dalmatie, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 96. — Alexandri III, CC, 122, 124, 627, 1056.

CXXXVII. — SAVONENSIS (Savone, Lombardie, évêché).

Privilegia. — S. Henrici imperat., CXL, 313, 314. — Celestini III, CCVI, 953.

CXXXVIII. — SCYLLACENSIS (Squillaci, royaume de Naples, évêché).

Epistolæ. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 575. — Paschalis II, CLXIII, 270.

CXXXIX. — SENENSIS (Sienne, Toscane, évêché).

Epistola. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1433. — Alexandri III, CC, 1198. — Clementis III, CCIV, 1296. — Celestini III, CCVI, 1053. — Innocentii III, CCXV, 975; CCXVI, 179, 180.

Privilegia. — Nicolai II, CXLIII, 1353. — Clementis III, CCIV, 1450. — Celestini III, CCVI, 1010.

Monasterium. — S. Eugenii, CLI, 1150; CCXV, 973.

CXL. — SENOGAGLIENSIS (Senogaglia, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistola. — S. Petri Damiani, CXLIV, 524. — Lucii III, CCI, 1329. — Celestini III, CCVI, 1253.

- CXLI. — SEODRITANA** (Scutari, Illyrie, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, CLXXVII, 1240.
- CXLII. — SIPONTINENSIS** (Siponto, roy. de Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 515. — Celestini III, CCVI, 1107. — Innocentii III, CCXIV, 376, 483; CCXV, 520.
Concilium. — Sipontinense, CXLIH, 493.
- CXLIII. — SPALATINA** (Spalatro, Dalmatie, archevêché).
Epistola. — Alexandri III, CC, 451, 538, 632, 633, 688, 1129, 1143, 1311. — Lucii III, CCI, 1574. — Innocentii III, CCXIV, 863, 1108.
Decreta. — Urbani III, CCII, 1416. — Celestini III, CCVI, 1171.
- CXLIV. — SPOLETENSIS** (Spolète, Etats de l'Eglise, évêché).
Epistola. — Liberii pape, VIII, 1349. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 959, 771, 1007, 1280. — Urbani III, CCII, 1332, 1335. — Innocentii III, CCXIV, 90, 352, 952; CCXV, 29, 125, 585, 1066.
Privilegia. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1586, 1596. — S. Leonis IX, CXLIH, 470, 591. — Nicolai II, *ibid.*, 1545. — Urbani III, CCII, 1362.
Monasteria. — Farfense (Farfa), CXXXIX, 1586, 1596; CXLIH, 470, 591, 909, 1343; CL, 1191. — S. Gregorii Spolet, CCXV 29, 129.
Viri clari. — Cæcilianus, episc. Spolet., VIII, 1349. — S. Benedictus, papa, LXVI, 125. — Chrysanthus, episc. Spolet., LXXVII, 959, 971. — S. Gregorius, martyr; S. Concordius, martyr; S. Sabinus, episc., CXLIH, 203, 205, 208. — Guido, abbas Farfensis, CL, 1177.
- CXLV. — SORANA** (Sora, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 267.
- CXLVI. — SURRENTINENSIS** (Sorrente, royaume de Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, CLXXVII, 515. — Clementis III, CCIV, 1505.
- CXLVII. — SUTRINENSIS** (Sutri, royaume de Naples, évêché).
Epistola. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1575. — Innocentii III, CCXIV, 20, 731, 851; CCXV, 1058; CCXVI, 59.
- CXLVIII. — SYRACUSANA** (Syracuse, Sicile, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 843, 551, 560, 572, 754, 923, 928, 933, 958, 961 et passim. — Honorii I, LXXX, 69. — Urbani II, CLI, 390. — S. Thomæ Cantuar., CXI, 621, 625. — Petri Blesensis, CCVII, 133. — Innocentii III, CCXIV, 263, 470, 471.
- CXLIX. — TARENTASIENSIS** (Modtler en Tarentaise, Piémont, archevêché).
Epistola. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1017. — Innocentii III, CCXIV, 146, 204, 305; CCXVI, 615.
Bulla. — Eugenii III, CLXXX, 1113, 1114. — Celestini III, CCVI, 869.
Viri clari. — S. Lutgerus, episc. Tarentas., XCVII, 1071. — S. Jacobus, episc. Tarentas., CLXIII, 1409. — Andax, episc. Tarentas., CXXXVIII, 525. — S. Petrus, episc. Tarentas., CLXXXVIII, 1017; CCVI, 869.
- CL. — TARENTINA** (Tarente, roy. de Naples, archevêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1274. — Catwalonis, abbas, CXLI, 1233. — Innocentii III, CCXIV, 749.
- CLI. — TARVISINA** (Trévise, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Privilegia. — S. Henrici imper., CXI, 510. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1002. — Innocentii III, CCXIV, 114, 515, 555, 734, 922; CCXVI, 71, 72, 723, 726, 804, 948.
- CLII. — TAURINENSIS** (Turin, Piémont, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 979. — Zacharias pape, LXXXIX, 957. — S. Petri Damiani, CXLIV, 399. — Gregorii VII, CXLXIII, 387, 419. — Innocentii III, CCXV, 868; CCXVI, 927.
Monasteria. — S. Adventoris Taurin., CLXXX, 1196. — S. Jacobi Taurin., CCVI, 1065.
Viri clari. — Maximus, episc. Taurin., LVII (intègre). — Paulinus, episc. Taurin., LXXVII, 979. — Theodorus, episc. Taurin., CLXXXIX, 957. — Claudius, episc. Taurin., CIV, 609. — Cunibertus, episc. Taurin., CXLIV, 299.
- Concilium.* — Tauritanum, LXXXIV, 248.
- CLIII. — TAUROMINITANA** (Taormina, Sicile, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1088.
- CLIV. — TEANENSIS** (Téano, roy. de Naples, évêché).
Monasterium. — De Ferrara, CCVI, 978; CCXVII, 70.
- CLV. — TERMULANENSIS** (Termoli, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 442.
- CLVI. — THEATINENSIS** (Chieti, roy. de Naples, évêché).
Privilegia. — Nicolai II, CXLIH, 1312. — Alexandri III, CC, 917.
- CLVII. — TRIBURTINENSIS** (Tivoli, roy. de Naples, évêché).
Epistola. — Innocentii I, XX, 606. — Innocentii III, CCXV, 530.
Privilegia. — Benedicti VII, CXXXVII, 350.
- CLVIII. — TRAGURIENSIS** (Trau, Dalmatie, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 27.
- CLIX. — TRANENSIS** (Trani, roy. de Naples, archevêché).
Epistola. — Urbani II, CLI, 488. — Innocentii III, CCXIV, 16, 84, 1037; CCXVI, 686, 931.
- CLX. — TRIDENTINA** (Trente, Tyrol, évêché).
Vir clarus. — S. Vigilius, episc. Trident., XIII, 543.
Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 670.
- CLXI. — TUDERTINA** (Todi, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 400; CCXV, 1442.
- CLXII. — TURRITANENSIS** (Torre, Piémont, archevêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 294; CCXV, 30, 51, 54, 591, 592, 593, 430; CCXVI, 421, 465; CCXVII, 278.
- CLXIII. — TUSCANENSIS** (Toscanelia, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 242.
- CLXIV. — TUSCULANENSIS** (Tusculum, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Paschalis II, CLXIII, 290. — Stephanus Tornac., CXI, 545. — Innocentii III, CCXV, 63; CCXVI, 890, 926, 927, 953, 960, 961; CCXVII, 237.
Viri clari. — Bernardus, episc. Tusculan., CXLIII, 693. — Joannes, episc. Tusculan., CXLVI, 1277. — Joannes Marsicanus, episc. Tusculan., CLX, 1033. — Gilo, episc. Tusculan., CLXXIII, 1586. — Petrus, episc. Tusculan., CCXI, 543.
- CLXV. — TYNDARITANA** (Tyndaris, Sicile, évêché).
Epistola. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 1015.
- CLXVI. — URBEVETANA** (Orviété, Etats-de-l'Eglise, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1235.
- CLXVII. — VALVENSIS** (Valva, royaume de Naples, évêché).
Bulla confirmatoria. — Leonis IX, CXLIH, 754.
- CLXVIII. — VEGLENSIS** (Veglia, Dalmatie, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 794.
- CLXIX. — VENAFRENSIS** (Zenafo, roy. de Naples, évêché).
Monasterium. — S. Vincentii ad Vulturum, CXXXVII, 545; CXXXIX, 1522; CXLIH, 1504.
- CLXX. — VENETA** (Venise, patriarchat).
Epistola. — Alexandri II, CXLVI, 1406. — Gregorii VII, CXLVIII, 591, 483, 615. — Eugenii III, CLXXX, 1411. — Adriani IV, CLXXXVIII, 491, 1520. — Alexandri III, CC, 82, 562. — Lucii III, CCI, 1521. — Urbani III, CCII, 1444. — Gregorii VIII, *ibid.*, 1551. — Celestini III, CCVI, 1066. — Innocentii III, CCXIV, 352, 367, 572, 493, 566, 588, 617, 750, 815, 852; CCXV, 501, 510, 511, 519, 521, 957; CCXVI, 750, 963; CCXVII, 60.
Privilegia. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1074. — Adriani IV, *ibid.*, 1443. — Alexandri III, CC, 528, 449, 563, 1116. — Lucii III, CCI, 1091, 1215, 1520. — Urbani III, CCII, 1387, 1492, 1496, 1592. — Gregorii VIII, *ibid.*, 1552.

Bullæ. — Alexandri III, CC, 1319. — Urbani III, CCI, 1542. — Clementis III, CCIV, 1361, 1390; Coelestini III, CCVI, 934.

Monasteria. — Caprarie, XXXIII, 187. — S. Danielis Venetiensis, CC, 588. — S. Felicis, CCXVI, 750. — S. Nicolai Venetiensis, CCII, 1492. — Salvatoris Venetiensis, CLXXXVIII, 1074; CC, 563, 565; CCI, 1091; CCII, 1257, 1552, 1555; CCIV, 1329, 1532; CCVI, 1181. — S. Zachariæ Venetiensis, CLXXXVIII, 1495; CCI, 1215, 1520; CCII, 1496, 1532.

CLXXI. — VERCELLENSIS (Vercell, Piémont, évêché).

Epistolæ. — Liberti papæ, VIII, 1349. — Anastasii III, CXXXI, 1183. — Coelestini III, CCVI, 1166, 1178. — Innocentii III, CCXIV, 802, 1125; CCXV, 80, 540, 751, 777, 883 et passim; CCVI, 656, 753, 1206.

Privilegia. — S. Henrici imper., CLI, 1118. — Lucii III, CCI, 1177. — Coelestini III, CCVI, 1252.

Synodus. — Vercellensis, CXLI, 652.

Viri clari. — Eusebii, episc. Vercellensis, XII. — Atto, episc., CXXXIV, 9.

CLXXII. — VERONENSIS (Vérone, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Leonis IX, CXLI, 606. — Gregorii VII, CXLVIII, 508. — Wiberti antipapæ, *ibid.*, 827. — Eugenii III, CLXXX, 1054, 1150, 1151, 1161, 1298. — Alexandri III, CC, 144, 891, 1270. — Lucii III, 1320. — Innocentii III, CCXIV, 237, 561, 712, 788, 983, 986, 987, 1094, 1128; CCXVI, 801.

Monasteria. — Nazarii et Celsi Veron., CLXXXVIII, 1567. — S. Mariæ in organo Veron., CC, 1126. — S. Zenonis Veron., CCXIV, 237.

Viri clari. — S. Zeno, episc. Veron., XI. — Rotherius, episc. Veron., CXXXIV, 27.

CLXXIII. — VERULANA (Vérol, Etats de l'Eglise, évêché).

Epistolæ. — Alexandri III, CC, 82. — Innocentii III, CCXV, 1181, 983.

Monasterium. — Casemarii (Casomaria) CCXIV, 1161; CCXV, 989, 1181.

CLXXIV. — VICENTINA (Vicence, Lombardie, évêché).

Epistolæ. — Eugentii III, CLXXX, 1163. — Alexandri III, CC, 1051. — Clementis III, CCIV, 1429. — Innocentii III, CCXIV, 50; CCXV, 225, 282, 1028.

Privilegia. — S. Henrici imper., CXL, 280. — Alexandri III, CC, 499.

CLXXV. — VITERBIENSIS (Viterbe, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 26, 537; CCXV, 654, 673, 1086, 1200, 1234.

Vir clarus. — Godefridus Viterbiensis, CXCIII, 872.

CLXXVI. — VOLATERRANA (Volaterra, Toscane, évêché).

Epistolæ. — Gelasii I, LIX, 143. — Calixti II, CLXIII, 1178, 1182. — Innocentii III, CCXIV, 857.

Monasterium. — S. Petri Terretensis, CCI, 1079.

IX. — DE DIOCESIBUS HISPANIÆ ET LUSITANIÆ.

Dioceses Hispaniæ et Lusitaniæ in genere.

Epistolæ. — Lucii papæ, III, 975. — Hormisdæ papæ, LXIII, 435, 439. — Alexandri II, CXLVI, 1386. — Gregorii VII, CXLVIII, 713. — Paschalis II, CLXIII, 507, 521, 585, 408. — Calixti III, CLXIII, 1220 et 1224, 1299. — Innocentii II, CLXXIX, 59, 172. — Lucii II, *ibid.*, 860, 872. — Eugenii III, CLXXX, 1545. — Alexandri III, CC, 518, 870, 952. — Innocentii III, CCXIV, 87, 701; CCXV, 1176, 1243; CCXVI, 353, 407.

Concilia Hispaniæ. LXXXIV, 501. — *Chronicon*, in quo passim haud pauca inveniuntur de diocesibus Hispaniæ, CXXXI, 55.

I. — ABULENSIS (Avila, Espagne, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 1207.

II. — ASTURICENSIS (Astorga, Espagne, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 677. — Clementis III, CCIV, 1500. — Innocentii III, CCXIV, 690; CCXV, 227; CCXVI, 545, 667.

Monasterium. — S. Mariæ de Carrazeto, CCXVI, 545.

III. — AUCENSIS (Oca, Espagne, évêché).

Bulla. — Urbani II, CLI, 407.

IV. — AURIENSIS (Orenzo, Espagne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 293, 701; CCXV, 14, 15, 18, 833; CCXVI, 684, 853.

V. — AUSONENSIS (Vic d'Osona, Espagne, évêché).

Epistolæ. — Urbani II, CLI, 533. — Oldegertii, archiepisc. Terracon., CLXXIX, 1339. — Alexandri III, CC, 1047.

Privilegium. — Benedicti VII, CXXXVII, 329.

Bulla. — Gregorii V, CXXXVII, 928.

Viri clari. — Oliva, episc. Ausonens., CXLII, 590. — Berengarius, episc. Ausonens., CLI, 335. — Raymundus, episc. Ausonens., CLXXII, 1359.

Scriptum. — *Dedicatio ecclesiæ Ausonens.*, CXLII, 603.

VI. — BARBASTRÆSIS (Barbastro, Espagne, évêché).

Bulla. — Paschalis II, CLXIII, 275. — Calixti III, *ibid.*, 1300.

VII. — BRACARENSIS (Braga, Portugal, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 60, 80, 87, 561, 585. — Calixti III, *ibid.*, 1172, 1214, 1299, 1301. — Innocentii II, CLXXIX, 59, 60, 77. — Eugenii III, CLXXX, 1036, 1405. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1055. — Adriani IV, *ibid.*, 1444. — Innocentii II, CCXIV, 109, 182, 657, 665, 689, 691, 695, 703, 704, 705, 745; CCXV, 810, 812, 1491; CCXVI, 852.

Viri clari. — S. Martinus, episc. Bracar., LXXII, 21. — S. Fructuosus, episc. Bracar., LXXXVII, 1087. — Geraldus, archiepisc. Bracar., CLXIII, 60, 80, 86. — Maurinus, archiepisc. Bracar., *ibid.*, 350, 561, 583. — Pelagius, archiepisc. Bracar., *ibid.*, 1214, 1299, 1301; CLXXIX, 59. — Joannes, archiepisc. Bracar., CLXXX, 1036. — Joannes Cirita, CLXXXVIII, 1661. — Martinus, archiepisc. Bracar., CCXIV, 663.

Concilia. Bracar., LVIII, 756

VIII. — BURGENSIS CASTELLENSIS (Burgos, Espagne, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 128. — Lucii II, CLXXIX, 928. — Innocentii III, CCXIV, 205, 578; CCXV, 227, 622; CCXVI, 249, 262, 1240, 1271.

Viri clari. — Cerealis, episc. Burgensis, LVIII, 756. — Garsia, archiepisc. Burgensis, CLXIII, 128.

IX. — CÆSARAUGUSTANA (Sarragossæ, Espagne, évêché).

Epistolæ. — Clementis III, CCIV, 1496, 1502. — Coelestini III, CCVI, 1249. — Innocentii III, CCXV, 945.

Viri clari. — Athanasius, primus episc. Cæsaraugust., XXXI, 127; *ibid.*, 21. — Maximus, episc. Cæsaraugust., LXXX, 609. — S. Braulio, episc. Cæsaraugust., *ibid.*, 639. — Taio, episc. Cæsaraugust., *ibid.*, 719.

Concilia. — Cæsaraugust., LXXXIV, 515.

Acta. — De martyribus Cæsaraugust., LXXX, 715.

X. — COLIMBRIENSIS (Coimbre, Portugal, évêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 590. — Calixti III, *ibid.*, 1170, 1525. — Innocentii III, CCXIV, 191, 490, 506, 529, 775, 790; CCXV, 114, 229, 232, 574; CCXVI, 386, 1243, 1260.

XI. — COMPOSTELLANA (Santiago, Espagne, archevêché).

Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 53, 54, 56, 45, 65, 79, 114, 132, 170, 291, 273, 280, 356, 499, 503, 1095, 1109. — Calixti III, *ibid.*, 1170, 1180, 1210, 1215, 1255, 1521. — Honorii II, CLXVI, 1246, 1269, 1302. — Innocentii II, CLXXIX, 54, 59, 96, 171, 203, 215, 249, 323. — Anacleto papæ, *ibid.*, 696, 723. — Anastasii IV, CLXXXVIII, 1035. — Alexandri III, CC, 267, 1024. — Coelestini III, CCVI, 1067. — Innocentii III, CCXIV, 653, 680, 691, 699, 700, 719, 720; CCXV, 84, 85, 189, 371, 576, 830, 831, 1175, 1491; CCXVI, 30, 548, 585, 425, 473, 475, 875, 1175.

Bulla. — Paschalis II, CLXIII, 78, 272. — Calixti III, *ibid.*, 1168.

Vir clarus. — Didacus, archiepisc. Compostell., CLXIII, 55 et passim; CLXX, 879.

XII. — CORDUBENSIS (Cordoue, Espagne, évêché).

Epistola. — Liberti papæ VIII, 1349.

Concilium. — Cordubense, VIII, 1327.

Viri clari. — Osius, episc. Cordub., VIII, 1309. — Alvarus Cordub., CXXI, 5. — Cyprianus, archipresbyter Cordub., CXXXII, 787.

Scripta. — Notitia de statu ecclesiæ Cordubensis sub imperio, CXV, 917. — Memoriale plurimorum sanctorum Cordubens. *ibid.* 765 835 939.

- XIII. — DERTONENSIS (Tortore, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 858, 1231.
- XIV. — DUMIENSIS (Dume, Portugal, évêché).
Vir clarus. — S. Martinus Dumiensis, LXXII, 21.
- XV. — EBORENSIS (Evora, Portugal, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 193, 653, 689.
- XVI. — EGITANIENSIS (Indanda, Espagne, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 689.
- XVII. — ELIBERITANA (Elvire, Espagne, évêché).
Concilium. — Eliberitanum, LXXXIV, 501.
- XVIII. — EMERITANA (Mérida, Espagne, archevêché).
Vir magnus. — Paulus, Emeritanus diaconus, LXXX, 111.
Scriptum. — Vita Patrum Emeritensium, LXXX, 115.
Concilium. — Emeritense, LXXXIV, 615.
- XIX. — GERUNDENSIS (Girone, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Ludovici I, regis, CIV, 1246; CCXIX, 840. — Sylvestri II, CCXXIX, 281. — Joannis XIX, CXLII, 1143. — Gregorii VII, CXLVIII, 525. — Paschalis II, CLXIII, 371. — Innocentii III, CLXV, 97; CCXVI, 511.
Concilium. — Gerundense, LXXXIV, 515.
Scripta. — Pœnitentiale Gerundense, CXXVIII, 905.
Neurologium Gerundense, *ibid.*, 907.
- XX. — HISPALENSIS (Séville, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Simplicii papæ, LVIII, 55. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 496, 1030. — Deidedit papæ, LXXX, 561.
Viri clari. — Zeno, episc. Hispal., LVIII, 55. — S. Leander, episc. Hispal., LXXII, 869. — Gordianus, episc. Hispal., LXXX, 561. — S. Isidorus, episc. Hispal., LXXXI et seqq.
Concilia. — Hispalensia, LXXXIV, 591.
- XXI. — ILERDENSIS (Lérida, Espagne, évêché).
Concilium. — Ilerdense, LXXXIV, 521.
- XXII. — JACCENSIS (Jaca, Espagne, évêché).
Privilegium. — Urbani II, CLI, 526.
- XXIII. — LAMECENSIS (Lamégo, Portugal, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 109, 689.
Monasterium. — S. Joannis de Tarouca, CLXXXVIII, 1665.
- XXIV. — LEGIONENSIS (Léon, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 62, 216, 675; CCXV, 82, 193, 545, 1423; CCXVI, 250.
Vir clarus. — S. Martinus Legionensis, CCVIII, CCIX.
Monasterium. — S. Isidori Legionensis, CCXIV, 675.
- XXV. — LUCENSIS (Lugo, Espagne, évêché).
Epistolæ. — S. Leonis IX, CXLIII, 672. — Innocentii III, CIV, 690.
Monasteria. — S. Michaelis Lucensis, LXXXVII, 1365.
Vir clarus. — S. Petri Lucensis, *ibid.*, 1351, 1368, 1384.
Scriptum. — De variis donationibus piis, LXXXVII, 1351, 1361, 1372.
- XXVI. — MAJORICENSIS (Ile de Majorque, évêché).
Vir magnus. — Severus, episc. Majoricensis, XX, 751.
- XXVII. — MINDONIENSIS (Mindonédo, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Paschalis II, CLXIII, 113, 170.
- XXVIII. — OSCENSIS (Huesca, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Eugenii III, CLXXX, 1015. — Innocentii III, CCXIV, 117, 221, 289; CCXV, 70, 78.
Concilium. — Oscense, LXXXIV, 615.
- XXIX. — OVETENSIS (Oviédo, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Ad Ovetensem ecclesiam spectantes, CXXVI, 663; CLXIII, 168; CCXIV, 114, 115.
- XXX. — OXOMENSIS (Osma,).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 117, 604, 605; CCXV, 227.
Vir clarus. — Eterius, episc. Oxomensis, XCVI, 847.
- XXXI. — SALMANTICENSIS (Salamanque, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Calixti II, CLXIII, 1322. — S. Bernardi, CLXXXII, 377. — Alexandri III, CC, 1185. — Innocentii III, CCXV, 832; CCXVI, 110.
- XXXII. — SEGOBIENSIS (Ségovie, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Calixti II, CXLIII, 1290. — Clementis III, CCIV, 1482. — Innocentii III, CCXVI, 162, 262.
Privilegium. — Alexandri III, CC, 717.
Bulla. — Innocentii II, CLXXIX, 645.
- XXXIII. — SEGUNDINA (Sigüenza, Espagne, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 160.
- XXXIV. — TERRACONENSIS (Tarragone, Espagne, archevêché).
Epistolæ. — Siricii papæ, XIII, 1131. — Hilarii papæ, LVIII, 12 et seqq. — Hormisdæ papæ, LXIII, 421. — Urbani II, CLI, 516. — Innocentii II, CLXXIX, 665. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1570. — Alexandri III, CC, 509, 730, 952, 1048. — Urbani III, CCII, 1467. — Celestini III, CCVI, 1045. — Innocentii III, CCXIV, 115, 117, 429; CCXV, 115, 1491, 1515; CCXVI, 74, 274.
Viri clari. — Himerius, episc. Terracon., XIII, 1131. — Paulus Orosius, XXXI (integre). — Joannes, episc. Terracon., LXIII, 421. — Berengarius, archiepisc. Terracon., CLI, 546. — Oldegarius, archiepisc. Terracon., 1357; CLXXIX, 665. — Guillelmus, archiepisc. Terracon., CC, 952.
Concilium. — Terraconense, LXXXIV, 369.
- XXXV. — TIRASONENSIS (Tarragona, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 289; CCXVI, 379.
- XXXVI. — TOLETANA (Tolède, Espagne, archevêché).
Epistolæ. — Gundemari regis, LXXX, 181. — Urbani II, CLI, 288, 289, 290, 536. — Paschalis II, CLXIII, 60, 142, 161, 194, 570, 580, 593. — Gelasii papæ, *ibid.*, 491, 503. — Calixti II, *ibid.*, 1222, 1223. — Celestini II, CLXXIX, 811. — Lucii II, *ibid.*, 871. — Eugenii III, CLXXX, 1405, 1472, 1475, 1539, 1584, 1585, 1586, 1603, 1606. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1449, 1451. — Alexandri III, CC, 254. — Stephani Tornacensis, CCXI, 344. — Innocentii III, CCXIV, 606, 701; CCXV, 574, 782, 810, 812; CCXVI, 262, 425, 553, 915.
Viri clari. — Montanus, episc. Toletan., LXV, 47. — S. Eugenius, episc. Toletan., LXXXVII, 547. — S. Hildephonsus, episc. Toletan., XCVI, 9. — S. Julianus, episc. Toletan., *ibid.*, 427. — Elipandus, episc. Toletan., *ibid.*, 847. — S. Eulogius, archiepisc. Toletan., CXV, 705. — Bernardus, archiepisc. Toletan., CLV, 145.
Concilium. — Toletanum, LXXXIV, 527; XCVI, 879, 894.
Scriptum. — De veteribus Toletanis archiepiscopis, LXXXIII, 1107.
- XXXVII. — TRUDENSIS (Tuy, Espagne, évêché).
Epistola. — Innocentii III, CCXIV, 675.
- XXXVIII. — ULISPONNENSIS (Lisbonne, Portugal, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 191, 192, 193, 194, 502, 689, 774, 790.
Monasteria. — De Alcobatia (Alcobaca), CCXIV, 191, et seqq; CCXVI, 475. — S. Maræ de Tarcade, CCXIV, 502. — S. Vincentii Ulisponn., CCXVI, 475.
Vir clarus. — Potamius, episc. Ulisponn., VIII, 1409.
- XXXIX. — URGELLENSIS (Urgel, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Agapeti II, CXXXIII, 905. — Joannis XIII, CXXV, 984. — Sylvestri II, CXXXIX, 278. — Benedicti VIII, CXXXIX, 1582. — Celestini III, CCVI, 1077. — Innocentii III, CCXIV, 428.
Bulla. — Urbani II, CLI, 502, 542.
Monasteria. — S. Græci super Boregiam, CIV, 1205. — S. Saturnini Urgellens., CLI, 542.
Viri clari. — S. Justus, episc. Urgellens., CLXVII, 961. — Felix, episc. Urgellens., XCVI, 847. — Guadus, episc. Urgellens., CXXXV, 984.
- XL. — VALENTINA (Valence, Espagne, archevêché).
Epistola. — Bonifacii I, XX, 756.
Vir clarus. — S. Eutropius, episc. Valentin., LXXX, 9.
Concilium. — Concilium Valentinum, LXXXIV, 215.
- XLI. — ZAMORENSIS (Zamora, Espagne, évêché).
Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 51, 216, 675; CCXV, 227, 832, 1008, 1154; CCXVI, 248, 250, 252, 254, 262, 270, 335, 782.
Monasterium. — De Moreruela, CCXIV, 216.
- X. — DE DIOCESIBUS GRÆCIÆ.
Diœceses Græciæ in genere.
Epistolæ. — Eutychiani papæ, V, 167. — S. Damasi I,

XIII, 565. — Innocentii I, XX, 527, 537, 774, 779. — Innocentii III, CCXV, 1030, 1141, 1224; CCXVI, 254, 593, 903.

I. — ACHRIDENSIS (Ochrida, évêché).

Epistolæ. — Hormisdæ papæ, LXIII, 452.

II. — AMICLENSIS (Amyclée, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 579, 588.

III. — ANTIBARENSIS (Antivari, archevêché).

Epistolæ. — Alexandri II, CXLVI, 1523. — Innocentii III, CCXIV, 727, 731, 919.

IV. — ATHENIENSIS (Athènes, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1031, 1452, 1453, 1455, 1468, 1550, 1551, 1559; CCXVI, 201, 215, 216, 222, 323, 471, 576, 612, 619.

V. — AVALONENSIS (Avelonne, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 298, 471.

VI. — BELLESBUDIENSIS (Bellesbugd, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 392, 394.

VII. — CALIDONIENSIS (Colydrus, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1433.

VIII. — CARDICENSIS (évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1466; CCXVI, 299, 502, 504.

IX. — CASTORIENSIS (évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXV, 1468.

X. — CITONIENSIS (Chitri, Chypre, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 330, 338.

XI. — CITRIENSIS (Chytro, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1433, 1550; CCXVI, 299, 502, 530.

XII. — COENSIS (Ile de Cos, évêché).

Epistolæ. — S. Leonis Magni, LIV, 801, et passim.

XIII. — CONSTANTINOPOLITANA (Constantinople, patriarchal).

Epistolæ et Concilia. — Innocentii I, XX, 494, 501, 513. — Celestini I, L, 485 et seqq. — S. Xysti III, *ibid.*, 612. — S. Leonis Magni, LIV, 713 et seqq. — Feliciis III, LVIII, 893, 936, 937. — Hormisdæ, papæ, LXIII, 429, 483 et passim. — Agapeti s, LXVI, 77. — Pelagii II, LXXII, 738. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 447, 468, 1289. — Honorii I, LXXX, 469. — Synodica *epistola*, LXXXVII, 75. — S. Leonis IX, CXLIII, 744, 773. — S. Petri Damiani, CXLIV, 396. — Innocentii II, CLXXXIX, 354. — Petri Venerabilis, CXC, 260, 262. — Innocentii III, CCXIV, 223, 327, 1125, 756, 758, 763, 769, 772; CCXV, 236, 259, 260, 447, 454, 455, 471, 511, 512, 521, 573, 574, 576, 577, 578, 622, 624, 629, 639, 706, 710, et passim; CCXVI, 78, 83 et passim.

Concilia. — Constantinopolitana, LXVII, 475; LXXXIV, 135, 137; CXXIV, 9.

XIV. — CORINTHIENSIS (Corinthe, évêché).

Epistolæ. — S. Xysti, III, L, 610. — S. Gregorii Magni, LXXXVIII, 488, 636. — Innocentii III, CCXVI, 201, 582, 585, 586, 587, 588, 589, 590.

Vir clarus. — S. Dionysius, *episc.*, CVI, 1166.

XV. — CORONENSIS (Coron, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 222.

XVI. — CRETENSIS (Ile de Crète, archevêché).

Epistolæ. — Vitaliani papæ, LXXXVII, 999-1003.

XVII. — GALLIPOLENSIS (Gallipoli, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1353; CCXVI, 230.

XVIII. — HERACLIENSIS (Héraclée, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 228.

XIX. — JACENTENSIS (Zacinthe, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 589.

XX. — LARISSIENSIS (Larisse, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1436, 1468, 1471, 1478, 1550, 1557; CCXVI, 147, 230, 299, 500, 550, 558, 562, 596.

XXI. — MOTHOENSIS (Modon, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1079; CCXVI, 222, 576, 578, 579, 583.

XXII. — NAISSITANA (Ile de Naxos, évêché).

Epistolæ. — Innocentii I, XX, 519 et seqq.

XXIII. — NAZORESCENSIS (Nazoresca, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1503, 1506, 1550, 1552; CCXVI, 269, 301, 302, 304, 331, 897.

XXIV. — NEOPATRENSIS (Néopatras, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1492, 1503; CCXVI, 234, 297, 298, 299, 302, 303, 304, 307, 323, 330, 331, 466.

XXV. — NICOSIENSIS (Nicosie, Ile de Chypre, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 733, 734.

XXVI. — NIGRIPONTENSIS (Négrepont, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1492, 1531.

XXVII. — PATRACENSIS (Patras, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1142, 1151, 1225; CCXVI, 222, 331, 336, 337, 340, 341, 342, 343, 344, 359, 379, 596, 893.

XXVIII. — PHILIPPENSIS (Philippe, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 581, 584, 591, 600.

XXIX. — REDOSTONENSIS (Rodosto, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 647.

XXX. — SALONITANA (Salone, évêché).

Epistolæ. — Zosimi papæ, XX, 670. — S. Augustini, XXXIII, 899. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 464, 466, 552, 1015, 1058, 1093, 1367.

XXXI. — SARDICENSIS (Sardique, évêché).

Concilia. — Synodus Sardicensis, VIII, 919, 1317. — Concilium Sardicense, LXXXIV, 115.

XXXII. — SIDONIENSIS (Zeintoum, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 201, 502, 503, 534, 582, 591, 600.

XXXIII. — THEBANENSIS (Thèbes, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 1354, 1467, 1468, 1478, 1537, 1550; CCXVI, 147, 302, 460, 588, 598.

XXXIV. — THERMOPYLENSIS (Thermopyle, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 229, 350, 596.

XXXV. — THESSALONICENSIS (Thessalonique, Macédoine, archevêché).

Epistolæ. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1380. — Innocentii III, CCXV, 1454, 1467, 1478; CCXVI, 297, 530, 535, 575, 579, 591, 597, 600.

Vir clarus. — S. Acholius, *episc.* Thessalonicens; XIII, 214.

XXXVI. — TRINOVITANA (Tirnova, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 280, 292, 297, 288, 294, 295.

XXXVII. — ZARATORIENSIS (évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 525, 531, 460, 588, 598.

XI. — DE DIOECESIBUS ASIAE.

Dioeceses Asiae in genere.

Epistolæ et Concilia. — Innocentii III, CCXIV, 775, 776, 778, 779, 810, 813, 814, 815, 819, 1003, 1007, 1010; CCXV, 504, 535, 537, 687, 692; CCXVI, 54, 310. — Concilia Asiae, LXXXIV, 93.

I. — ALADENSIS (Mogla, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 548.

II. — ANCYRITANA (Ancyre, évêché).

Concilia. — Ancyritana, LVI, 433; LXVII, 47; LXXIV, 103.

III. — ANTIOCHENA (Antioche, patriarchat).

Epistolæ et concilia. — S. Cornelli papæ, III, 733. — Constantini Magni, VIII, 533. — Julii I, VIII, 875. — S. Damasi papæ, XIII, 354. — Innocentii I, XX, 530, 517. — Xysti III, papæ, L, 391. — S. Leonis Magni, LIV, 1119. — Feliciis III, LVIII, 915. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 452, 479, 903, 980. — Domitici *episc.* Aquileiensis, CXVI, 1455. — S. Leonis IX, CXLIII, 769. — Paschalis II, *ibid.*, 316. — Honorii II, CXLVI, 1281. — Innocentii II, CLXXXIX, 599. — S. Bernardi, CLXXXII, 599. — Hugonis *hieriani*, CCII, 229. — Innocentii III, CCXV, 45, 464; CCXV, 1428; CCXVI, 46 et passim. — Concilia Antiochena, LXVIII, 59; LXXIV, 121.

Viri clari. — Dorotheus diaconus, XIII, 150. — Theodorus confessor, XXI, 504. — Isaac, presbyter Antioch., LVIII, 1098. — Nestorius, presbyter Antioch., LXVII, 374. — Joannes, presbyter Antioch., CVI, 1251. — S. Ignatius, episc. Antioch. *ibid.*, 1158. — S. Lucianus et Julianus, CXXIII, 211. — S. Babylas, episc. Antioch., CXXIII, 210.

Scripta. — Antiochiæ schisma, XII, 189. — Monumenta historica de Antiochia, XXII, 34. — Antiochiæ Ecclesiæ cunabulum, CXII, 1490, 1491. — Libellus de triumphis Christi Antiochiæ gestis, CXXV, 549. — Bella Antiochena, CLV, 993.

IV. — BERITENSIS (Bérith, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 476; CCXVI, 1205.

V. — BIBLIENSIS (Biblos, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 476; CCXLI, 1205.

VI. — CÆSARIENSIS (Césarée, archevêché).

Epistolæ. — Firmiliani, episc. Cæsariensis, III, 1153. — Calixti III, CLXIII, 1216. — Innocentii III, CCXVI, 974.

VII. — CHALCEDONENSIS (Chalcédoine, évêché).

Concilia. — Chalcedonensis, LVI, 951 et passim; LIV, 527; LXVII, 83; LXIX, 143; LXXXIV, 161.

VIII. — CYRRENSIS (Cars, évêché).

Epistola. — S. Leonis Magni, LIV, 1045.

IX. — EDESSENA (Edesse, archevêché).

Epistola. — Hugonis, archiepisc. Edesseni, CL, 477.

X. — EPHESINA (Ephèse, évêché).

Epistola. — Cœlestini I, L, 505 et seqq. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 865.

Concilia. — Ephesina, L, 505 et seqq.; LXVII, 81; LXXXIV, 151.

XI. — GANGRENSIS (Gangres, archevêché).

Concilium. — Gangrense, LVI, 446; LXVII, 53; LXXXIV, et seqq.

XII. — HIERICHONTINA (Jéricho, évêché).]

Privilegium. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1618.

XIII. — HIEROSOLYMITANA (Jérusalem, patriarcat).

Epistolæ. — Anastasii papæ, XX, 68. — S. Leonis Magni, LVI, 1103. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 910, 1164. — S. Ivois Carnotens., CLXII, 113. — Lamberti Atrabatens., *ibid.*, 677. — Paschalis II, CLXIII, 289, 316, 408. — Calixti III, *ibid.*, 1217. — Honorii II, CLXVI, 1281. — Innocentii II, CLXXIX, 370, 400. — Anacleti papæ, *ibid.*, 711. — Cœlestini II, *ibid.*, 793. — Eugenii III, CLXXX, 1145, 1550. — S. Bernardi, CLXXXII, 336. — Adriani IV, CLXXXVIII, 1440. — Petri Venerabilis, CLXXXIX, 269, 270. — S. Hildegardis, CXCVII, 178, 179. — Alexandri III, CC, 272, 471, 474, 524, 534, 536, 771. — Lucii III, CCI, 1312. — Cœlestini III, CCVI, 1069. — Innocentii III, CCXIV, 9, 417, 418, 454, 466, 467, 477, 737, 816, 849; CCXV, 148, 150, 528, 670, 751, 752, 753, 754; CCXVI, 18, 145, 505, 450, 452, 494, 603, 645, 646, 706, 758, 792, 830, 890, 941; CCXVII, 39, 57, 149, 155, 219.

Privilegia. — Honorii II, CLXVI, 1281. — Innocentii II, CLXXIX, 77, 312, 370, 462, 540. — Cœlestini II, *ibid.*, 790, 792. — Lucii II, *ibid.*, 903, 927, 929. — Eugenii III, CLXXX, 1548. — Anastasii IV, CLXXXIX, 1078. — Alexandri III, CC, 75, 469, 474, 695, 919. — Lucii III, CCI, 1081, 1364. — Cœlestini III, CCVI, 968, 1142.

Bullæ. — Paschalis III, CLXIII, 314. — Calixti III, *ibid.*, 1102, 1215. — Innocentii II, CLXXIX, 347, 479. — Lucii III, CCI, 1061. — Gregorii VIII, CCII, 1559.

Monasteria. — S. Joannis Hospitalis, XCVIII, 919. — S. Mariæ Majoris Hierosolym., CCXV, 150. — S. Egidii Hierosolym., CCXVI, 145. — S. Sepulcri Hierosolym., CLXIII, 1215; CCXVI, 145.

Viri clari. — Magnes, scriptor Hierosolym., V, 345. — Joannes, episc. Hierosolym., XX, 68; XLV, 1697. — Cyrillus, episc. Hierosolym., XXI, 495. — Juvenalis, episc. Hierosolym., LIV, 1103. — Isacius, episc. Hierosolym., LXXVII, 1164. — Godefridus Bullonius, primus rex Hierosolym., CLV, 589. — Daimbertus, patriarch. Hierosolym., CLXII, 115. — Turemarus, patriarch. Hierosolym., CLXIII, 677. — Arnulfus, patriarch. Hierosolym., *ibid.*, 408. — Wilhelmus, patriarch. Hierosolym., CLXXIX, 550. — Marcus, primus episc. Hierosolym., CLXXXVIII, 68. — Germundus, patriarch. Hierosolym., *ibid.*, 921. — Baldwinus, rex Hierosolym., *ibid.*, 1440.

Scripta. — Narratio conventus Hierosolymæ adversus

Pelagium, XCV, 1697. — Libellus de Palestina, CXXV, 491. — Narratio eversionis templi et cædis Judæorum, CXLII, 657. — Petitio auxilii ab Hierosolym. episcopo redacta, CL, 469. — Collectio historiarum Hierosolymæ, CLV, 591. — Documenta historica de bellis sacris, CLV, 589, 598, 489, 1097, 1249. — Liber locorum sanctorum Hierosolym., *ibid.*, 1037. — Descriptio Terræ Sanctæ, *ibid.*, 1055. — Collectio privilegiorum et epistolarum pro Hierosolym., *ibid.*, 1111, 1265. — Historiæ variæ Hierosolym., CLXVI, 589, 1058; CLXXII, 1590. — Expugnatio Hierosolymæ a Crucesignatis, CLXXXVIII, 708. — Narrationes de Hierosolyma variæ, CCI, 215.

XIV. — ICONIENSIS (Icône, évêché).

Concilium. — Iconiense, III, 1152.

Vir clarus. — Amphilochius, episc. Iconiensis, CLX, 349.

XV. — LAMPACENA (Lampsaque, évêché).

Synodus. — Lampasacena, VHL, 1577.

XVI. — LAODICÆNA (Laodicée, évêché).

Concilia. — Laodicæna, LXVII, 67; LXXX, 129.

XVII. — LIDDENSIS (Ludd ou Diospolis, évêché).

Epistolæ. — Stephani Tornacensis, CCXI, 356. — Innocentii III, 517, 757. — Synodus Liddensis, XLV, 1706.

XVIII. — MILETENSIS (Milet, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 251, 268.

XIX. — NEOCÆSARIENSIS (Neocésarée, archevêché).

Concilia. — Neocæsariensis, LVI, 442; LXVII, 83; LXXXIV, 109.

XX. — NICÆNA (Nicée, archevêché).

Concilia. — Nicæna, X, 835; VIII, 832; LIV, 935; LVI, 571; LXVII, 39; LXXXIV, 63; CXXIX, 195.

XXI. — NICOMEDIENSIS (Nicomédie, évêché).

Epistolæ. — Constantini Magni, VIII, 519. — Innocentii III, CCXVI, 455.

XXII. — NICOPOLITANA (Nicopolis, évêché).

Epistolæ. — Hormisdæ, papæ, LXIII, 587 et passim.

XXIII. — PERGAMENSIS (Pergame, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXV, 201.

XXIV. — SIDONIENSIS (Sidon, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXVI, 689, 1203.

XXV. — SISSENSIS (Sis, archevêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 1012.

XXVI. — SYNNADENSIS (Said, archevêché).

Epistola. — Gregorii VII, CXLVIII, 571.

XXVII. — TARSSENSIS (Tarse, évêché).

Epistolæ. — Helladii, episc. Tarsens., ad S. Xistum III, L, 593.

XXVIII. — TIBERIDENSIS (Tibériade, évêché).

Epistola. — Innocentii III, CCXVI, 1269.

XXIX. — TRIPOLITANA (Tripoli, évêché).

Epistolæ. — Innocentii III, CCXIV, 46, 64, 417, 462, 482; CCXVI, 48, 688, 747.

XXX. — TYANENSIS (Tyana, archevêché).

Epistola. — Eutherii, episc. Tyanensis, ad S. Xistum III, L, 595.

XXXI. — TYRENSIS (Tyr, archevêché).

Epistolæ. — Constantini Magni, VIII, 543. — Honorii II, CLXVI, 1291. — Innocentii II, CLXXIX, 572, 599, 406. — Innocentii III, CCXIV, 474, 475, 816, 836; CCXV, 147, 148, 149, 956.

Vir clarus. — Guillelmus, archiepisc. Tyrensis, CCI, 201.

XII. — DE DIOCESIBUS AFRICÆ.

Dioeceses Africæ in genere.

Epistolæ. — Constantini Magni, VIII, 531. — Zosimi papæ, XX, 649; XLV, 1719, 1721. — S. Leonis Magni, LIV, 645, 1124. — Agapeti I, LXVI, 43. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 151, 1124, 1257, 1432.

Viri clari. — Hermogenes, hæreticus, II, 195. — Commodianus, V, 189. — Lactantius, VI, 77. — Marius Victorinus, VIII, 999. — S. Zeno, XI, 9. — S. Optatus, *ibid.* — Tichonius, XVIII, 13. — Gelasius papa, LIX, 9. — Poutius, episc. Africanus, LXVII, 995. — Cresconius, episc. Africanus, LXXXVIII, 818.

Concilia. — Africana, XX, 752; XLV, 1725, 1728; LXXXIV, 179.

Scripta. — Notitiae schismate Donatistarum, VIII, 675, 679, 688; XI, 1179. — Liber de diocesisibus Africae, *ibid.*, 823 et seqq. — Notitia provinciarum et civitatum Africae, LVIII, 269. — Annales ecclesiae Africae, III, 1417.

I. — ADRUMETENSIS (Adrumette, évêché).

Epistolae. — S. Augustini, XXXIII, 968.
Vir clarus. — Primasius, episcopus Adrumetanus, LXVIII, 407.

II. — ALEXANDRINA (Alexandrie, patriarchat).

Epistolae. — Constantini Magni, VIII, 507, 559. — Juliani I, papae, *ibid.*, 907, 929. — Liberii papae, *ibid.*, 1515. — Felicis II, XIII, 17. — Innocentii I, XX, 495. — Caelestini I, L, 501. — S. Leonis Magni, LIV, 621, 1075, 1203. — Bonifacii II, LXV, 43. — S. Gregorii Magni, LXXVII, 950, 951, 1011, 1091, 1096, 1252, 1290, 1291. — Innocentii, III, CCXVI, 506, 509.

Viri clari. — Clemens Alexandrinus, III, 211. — Alexander, episc. Alexandrin., VIII, 211. — Petrus, episc. Alexandrin., XIII, 161. — S. Athanasius, episc. Alexandrin., *ibid.*, 921 et passim. — Georgius, episc. Alexandrin., XXI, 495. — Theophilus, episc. Alexandrin., LI, 589. — Dioscorus, episc. Alexandrin., LI, 601; LVI, 607. — S. Cyrillus, episc. Alexandrin., LI, 880; LVI, 675. — Timotheus, episc. Alexandrin., LVI, 609. — S. Proterius, episc. Alexandrin., LVI, 608 not. — S. Marcus, primus episc. Alexandrin., LIV, 621. — Possidonius, presbyter Alexandrin., LIV, 627. — Paulus Alexandrin., LXVII, 1014. — Didymus, doctor Alexandrin., CVI, 1221. — S. Athanasius, episc. Alexandrin., CIII, 665. — S. Euphrosyna virgo, CXXIII, 209. — Pantenus, CXXIII, 255, 299. — B. Philippus, episc. Alexandrin., CXXIII, 555.

Concilium. — Alexandrinum, X, 702; XIII, 1256.

Scripta. — Ecclesiae Alexandrinae vexationes, XIII, 808, 815. — Documenta historica de Ecclesia Alexandrina, XXI, 514, 529, 534; LVI, 393, 608, 612, 723; LXVIII, 950.

III. — APTUNGITANENSIS (évêché).

Scripta. — Gesta purgationis Felicis, episc. Aptungitan., VIII, 715.

IV. — BAGAIENSIS (Béja, province de Constantine, évêché).

Concilia. — Bagaiensia, XXXVI, 645, 685; XLIII, 54, 115, 137, 251, 570, 504, 506, 509, 519, 527, 547, 555, 685, 585, 586.

V. — CALAMENSIS (Guelma, Numidie, évêché).

Vir clarus. — Possidonius, episc. Calamensis, LXVII, 222.

VI. — CAPSENSIS (Numidie, évêché).

Vir clarus. — Quintasius, episc. Capsensis, XXXVI, 581.

VII. — CARTENNENSIS (évêché).

Vir clarus. — Quidam episcopus Cartennensis, XXXIII, 521.

VIII. — CARTHAGINENSIS (Carthage, évêché).

Epistolae. — Innocentii I, XX, 511, 597. — S. Gregorii Magni, LXXVIII, 1115, 1219. — S. Leonis IX, CXLIII, 728. — Gregorii VII, CXLVIII, 505, 507, 449.

Concilia. — Carthaginensia, III, 849, 1011, 1044, 1051; XI, 1197, 1192, 1200, 1219; XX, 564, 582, 1015; XXXIII, 750; XLV, 1691; XLVII, 415, 486; LVI, 486; LXXXIV, 179.

Viri clari. — Tertullianus, I, 75. — Agrippinus, episc. Carthagini., III, 1265. — S. Perpetus et Felicitas, martyres, III, 9. — Minucius Felix, III, 231. — S. Pontius,

diaconus Carthagini., — S. Cyprianus, III, IV. — Aurelius, episc. Carthagini., XX, 511, 1007. — Capreolus, episc. Carthagini., LIII, 481. — S. Eugenius, episc. Carthagini., LVIII, 767. — Fulgentius, Carthagini. diaconus, LXVII, 877. — Liberatus, Carthagini. diaconus, LXVIII, 963. — Licinianus, episc. Carthagini., LXXII, 1115, 1219. — Victor, episc. Carthagini., LXXX, 635. — S. Guddenes virgo, CXXIII, 504. — Cyriacus, episc. Carthagini., CXLVIII, 507.

Scripta. — Annales ecclesiae Carthagini., III, 1417. — Gesta collationis Cathagini. habitae, XI, 1223. — Calendarium Ecclesiae Carthagini., XX, 1007. — Scripta de Ecclesia Carthagini., III, 728, 611, 506, 257, 252, 850, 710.

IX. — CATAQUENSIS (évêché).

Vir clarus. — Bonifacius, episc. Cataquensis, XXXIII, 555.

X. — CIRTENSIS, MILEVITANA (Constantine, évêché).

Epistola. — S. Augustini, XXXIII, 450.

Concilia. — Milevitana, VIII, 744; XI, 1199; XX, 568, 588; XXXIII, 762, 785; LVI, 461; LXXXIV, 229.

Viri clari. — Antonius Honoratus, episc. Milevit., I, 565. — S. Optatus, episc. Milevit. XI. — Fronton, Cirtensis orator, III, 386.

XI. — CRUMMINENSIS (Bysacène, évêché).

Vir clarus. — Maximinus, episc. Crumminensis, XXX, VI, 581.

XII. — GUMMITANA (évêché).

Scriptum. — Lis inter Carthaginensem et Gummitanum episcopos CXLIII, 727, 729.

XIII. — HIPPONENSIS (Hippone, évêché).

Epistolae. — Innocentii I, XX, 511. — Gregorii VIII, CXLVIII, 449.

Concilium. — Hipponense, XI, 1185.

Vir clarus. — S. Augustinus, episc. Hipponensis, XXXII et seq; CCIII, 1203.

XIV. — RUSPENSIS (Ruspe, évêché).

Vir clarus. — S. Fulgentius, episc. Ruspensis, I, XV, 103.

XV. — SCILLITANA (évêché).

Epistolae. — S. Gregorii Magni, LXXXII, 935.

XVI. — SITIFENSIS (Setif, Numidie, évêché).

Vir clarus. — Novatus, Sitifensis episcopus, X, 222.

XVII. — SUFFETALENSIS (Musti, Bysacène, évêché).

Vir clarus. — Jocundus, episcopus Suffetalensis, X, 222.

XVIII. — THAGASTENSIS (Thagaste, évêché).

Vir clarus. — Alypius, episcopus Thagastensis, XXXIII, 114.

XIX. — TUBYZACENSIS (Tubyza, évêché).

Scriptum. — Acta Felicis, episcopi Tubyzacensis, VIII, 679.

XX. — UZALENSIS (évêché).

Vir clarus. — Evodius, episc. Uzalensis, XXXIII, 693.

XXI. — VITENSIS (Vite, évêché).

Vir clarus. — Victor, episcopus Vitensis, LVIII, 179.

XXII. — ZERTENSIS (Zerta, évêché).

Concilium. — Zertense, XXXIII 577.

CLXXXI.

INDEX URBIUM EPISCOPALIU.

ABBATiarum, COENOBiorum,
DE QUIBUS MENTIO IN PATROLOGIA,

GALLICO SERMONE EXARATUS, ET ORDINE NOMINUM LATINORUM DIGESTUS ALPHABETICO.

Abbrincensis, Avanches, ville de France (Manche).
Admontensis, Admont, célèbre abbaye en Allemagne dans la haute Styrie.
Adrumetensis, Adrumète, anc. ville d'Afrique, métropole de la Byzacène. (N'existe plus).

Æduensis, Autun, ville de France (Saône-et-Loire).
Affligemensis, Affligem, célèbre abb. près de Malines, en Belgique.
Albigensis, Alby, ville de France (Tarn).
Albanensis, Albano, ville d'Italie (États de l'Eglise).

Altenburgensis, Altenberg, abbaye et ville d'Allem. (Saxe).
Aginensis, Agen, ville de France (Lot-et-Garonne).
Ambianensis, Amiens, ville de France (Somme).
Anginensis (S.), Saint-Hubert, abb. de Liège (Belgique).
Andegavensis, Angers, ville de France (Maine-et-Loire).
Andreas (S.), Saint-André, anc. monast. près d'Agde (Hérault).
Anianensis, Saint-Sauveur d'Aniane, ancienne abb. de France (Hérault).
Antiochenis, Antioche, anc. ville de la Turquie d'Asie.
Antissidorensis, Auxerre, ville de France (Yonne).
Aquensis, Bagnières, anc. abb. et ville de France (Hautes-Pyrénées).
Aquæ Flavie, Chaves, ville du Portugal.
Argentoratensis, Strasbourg, ville de France (Bas-Rhin).
Arelatensis, Arles, ville de France (Bouches-du-Rhône).
Arnudius, Arnheim, ville de Hollande.
Arnulfus (S.), Saint-Arnoul, anc. monast. à Metz (Moselle).
Aquitaniensis, Aquitaine, partie des Gaules, aujourd'hui la Gascogne.
Arvernensis, Clermont, ville de France (Puy-de-Dôme).
Asiensis, Asti, anc. abb. et ville des Etats Sardes.
Atrebatensis, Arras, ville de France (Pas-de-Calais).
Augustodunum, Augsburg, ville d'Allemagne (Bavière).
Augustodunensis, Autun, ville de France (Saône-et-Loire).
Augia Dives, Reichenau, abb. près du lac de Constance (Suisse).
Aurelianensis, Orléans, ville de France (Loiret).
Auscensis, Auch, ville de France (Gers).
Aventicensis, Avenches, ville de la Suisse.
Aquileiensis, Aquilée, ville d'Illyrie.
Bambergensis, Bamberg, ville d'Allemagne (Bavière).
Barcinonensis, Barcelone, ville d'Espagne.
Basileensis, Bâle, ville de la Suisse.
Bellovacensis, Beauvais, ville de France (Oise).
Beneventanus, Bénévent, anc. abb. de France (Haute-Vienne).
Bezuensis, Beze ou Baize, anc. abb. près de Langres (Haute-Marne).
Biterrensis, Béziers, ville de France (Hérault).
Biclarensis, Biclar, anc. monast. en Espagne.
Bituricensis, Bourges, ville de France (Cher).
Blankesfortis, Blankesfort, abb. et ville d'Angleterre.
Boeris (de), Bornholm, île de la mer Baltique.
Bonnavallis, Bonnevaux. Deux abbayes célèbres portaient ce nom en France : une dans le département de la Vienne, et la deuxième dans celui de l'Isère.
Bracarenis, Brague, ville du Portugal.
Bremensis, Brème, ville libre d'Allemagne.
Brixienis, Brescia, ville d'Italie (Lombardie).
Brugensis, Bruges, ville episc. de la Belgique.
Brunwillanum, Brunveiller, abb. près de Cologne (Prusse Rhénane).
Burdigalenis, Bordeaux, ville de France (Gironde).
Cabellianus, Cavailon, ville de France (Vaucluse).
Cadurcensis, Cahors, ville de France (Lot).
Cæsaraugusta, Saragosse, ville d'Espagne.
Calamensis, Calama, anc. ville de Numidie, aujourd'hui ruinée.
Calaritanus, nom d'une ancienne ville d'Afrique, aujourd'hui inconnue.
Cameracensis, Cambray, ville de France (Nord).
Canusiensis, Canosa, ville d'Italie (royaume de Naples).
Capuanus, Capoue, ville d'Italie (royaume de Naples).
Cantuariensis, Cantorbery, ville d'Angleterre.
Carnotensis, Charrires, ville de France (Eure-et-Loire).
Carthaginensis, Carthage, ancienne ville d'Afrique.
Carthusia major, Grande Chartreuse, célèbre monastère en France, département de l'Isère.
Carus locus, Charleu, anc. abb. et ville de France (Loire).
Catalaunensis, Châlons, ville de France (Marne).
Cassinensis, Mont Cassin, très-célèbre abbaye dans le royaume de Naples.
Castellensis, Castellum, ville ruinée de Numidie (Afrique).
Cemelensis, Cemèle ou Clmter, anc. ville episc. de France, de la Provence (Bouches-du-Rhône).
Cenomanensis, Le Mans, ville de France (Sarthe).
Cisterciensis, Cîteaux, anc. et célèbre abb. de France (l'île-d'Or).
Chrysopolitanus, Scutari, ville de la Turquie d'Asie.
Claromontanus, Clermont, ville de France (Puy-de-Dôme).

Claravallensis, Clairvaux, célèbre abb. de France (Aube).
Cluniacensis, Cluny, anc. et célèbre abb. de France (Saône-et-Loire).
Coloniensis, Cologne, ville de la Prusse rhénane.
Constantia, Coutances, ville de France (Manche).
Constantiensis, Constance, ville d'Allemagne.
Corbeiensis, Corbie, anc. abb. de France (Somme).
Cordubensis, Cordoue, ville d'Espagne.
Cremonensis, Cremona, ville d'Italie (Lombardie).
Curiensis, Coire, ville de la Suisse.
Dertonensis, Tortone, ville et anc. abb. dans les Etats Sardes.
Dervensis, Moustier-en-Der, anc. abbaye de France (Haute-Marne).
Dolensis, Doi, ancienne petite ville episc. de France (Ile-et-Vilaine).
Dolensis, Dole, ville et abb. de France (Jura).
Dumensis, Dumes, anc. monastère (Portugal).
Eboracensis, York, ville d'Angleterre.
Emonensis, Saint-Amand en Pavelle, abb. de France (Nord).
Engolismensis, Angoulême, ville de France (Charente).
Epternacensis, Epternac ou Eternac, monastère près de Trèves (Prusse rhénane).
Euvartus (S.), Saint-Euverte, anc. abb. en la ville d'Orléans (Loiret).
Farenis ou *Farsensis*, Faron, anc. abb. de France (Seine-et-Marne).
Fiacampensis, Fécamp, anc. abb. et ville de France (Seine-Inférieure).
Flaviniacensis, Flavigny, une des plus célèbres abb. de France (Côte-d'Or).
Florentensis, Florence, ville d'Italie (Toscane).
Floriacensis, Fleury-sur-Loire, abb. de France (Loiret).
Fons Calidus, Fontcaude, anc. abb. de France (Hérault).
Fossatensis, Sainte-Maur des Fossés, célèbre abb. près Paris.
Frisingensis, Frelsingen, anc. ville episc. de Bavière.
Fuldensis, Fuldes, célèbre abb. et évêché dans la ville de ce nom (Hesse Electorale).
Gemblicensis, Gembloux ou Gemblour, abb. près la ville de Namur (Belgique).
Gemmeticensis, Jumièges, célèbre abb. de France (Seine-Inférieure).
Ghistensis (S.), Saint-Ghistain, anc. abb. (Belgique).
Gradensis, Gran, ville episc. primat de Hongrie.
Grandimontensis, Grand-Mont ou Grammont, abbaye de France (Haute-Vienne).
Gratianopolis, Grenoble, ville de France (Isère).
Halberstatensis, Halberstadt, ville de la Saxe prussienne.
Hamburgensis, Hambourg, ville libre d'Allemagne.
Havelbergensis, Havelberg, ville des Etats prussiens.
Herbipolensis, Wurtzbourg, ville de la Prusse rhénane.
Hildesheimensis, Hildesheim, ville d'Allemagne (Hannovre).
Hipponensis, Hippone, anc. ville d'Afrique, siège de saint Augustin.
Hirsangensis, Hirsauge, monast. du diocèse de Spire (Bavière).
Hispalensis, Séville, ville d'Espagne.
Huntingdonis, Hulton, anc. abb. comté de Suffort (Angleterre).
Hubertus (S.), Saint-Hubert, abb. près de Liège (Belgique).
Igniacensis, Igny, abb. de France (Marne).
Lambianensis, Labbes, anc. abb. de France (Marne).
Lanicensis, Lagenie, anc. comté et ville d'Irlande (Angleterre).
Laurentius (S.), Saint-Laurent, anc. abb. de France (Ain).
Laurentius (S.), Saint-Laurent de Liège, abb. dans cette ville (Belgique).
Laudunensis, Laon, ville de France (Aisne).
Lausanna, Lausanne, ville de la Suisse.
Legionensis, Léon, ville d'Espagne.
Lemovicensis, Limoges, ville de France (Haute-Vienne).
Leodiensis, Liège, ville de la Belgique.
Lexovicensis, Lisieux, ville de France (Calvados).
Lilybetus, Lilybée, aujourd'hui Marsala, ville de la Sicile.
Lincolniensis, Lincoln, ville d'Angleterre.
Lingonensis, Langres, ville de France (Haute-Marne).
Lmtonensis, Londres, ville d'Angleterre.
Lucensis, Lucques, ville d'Italie.

Lugdunensis, Lyon, ville de France (Rhône).
Luicensis, Lodèves, ville de France (Hérault).
Luxoviensis, Luxeuil, ville de France (Haute-Saône).
Magalonensis, Maguelonne, anc. ville de France (Hérault).
Magdeburgensis, Magdebourg, ville des Etats prussiens.
Malbacensis, Saint-Paul-de-Maillezais, anc. abb. de France (Vendée).
Malmesburicensis, Malmesbury, ville d'Angleterre.
Maria sancta (de), Sainte-Marie, anc. abb. de France (Meurthe).
Martinus (S.), Saint-Martin, prieuré près de Lille (Nord).
Massiliensis, Marseille, ville de France (Bouches-du-Rhône).
Mauriniacensis, Morigny, célèbre abb. près d'Etampes (Seine-et-Oise).
Maximianus (S.), Saint-Maximin, anc. abb. près de Trèves (Prusse rhénane).
Mediolanensis, Milan, ville d'Italie (Lombardie).
Meldensis, Meaux, ville de France (Seine-et-Marne).
Merseburgensis, Mersebourg, ville de la Saxe prussienne).
Metensis, Metz, ville de France (Moselle).
Michaelis (S.), Mont-Saint-Michel, anc. et célèbre abbaye, aujourd'hui prison d'Etat (Manche).
Miciacensis, Saint-Mesmin, ville de France (Vendée).
Milevitanus, Milève, anc. ville de Numidie (aujourd'hui ruinée).
Mindoniensis, Mondonédo, ville d'Espagne. — Minden, Allemagne.
Mimigardesfordis, Metzford, ville d'Allemagne.
Moguntinus, Mogontinensis, Mayence, ville de la Prusse rhénane.
Molismensis, Molesme, célèbre abb. près de Châtillon-sur-Seine (Côte-d'Or).
Mons Angelorum, Engelberg, anc. et célèbre abbaye (Suisse).
Morimundus, Morimond, anc. abb. de France (Haute-Morne).
Narbonensis, Narbonne, ville de France (Aude).
Nivernensis, Nevers, ville de France (Nièvre).
Norembergensis, Nuremberg, ville de la Bavière.
Novariensis, Novarre, ville d'Italie (Etats Sardes).
Novigentum, Nogent, anc. abb. de France (Marne).
Noviomensis, Noyon, anc. ville episc. de France (Oise).
Octodurensis, Martinach, en Valais (Suisse).
Orbecensis, Orbaix, abbaye de France (Marne).
Ostiensis, Ostia, ville à l'embouchure du Tibre.
Paderbrunensis, Paderborn, ville de Westphalie (Prusse).
Pantaleo, Saint-Pantaleon, anc. abb. près de Pont-Audemer (Eure).
Parmentis, Parme, ville d'Italie (duché de ce nom).
Perseutia, Perseigne en Saonnais, anc. abb. de France (Sarthe).
Petrus Remensis (S.), Saint-Pierre de Reims, anc. abb. de France (Marne).
Polythwagensis, nom inconnu.
Pictaviensis, Poitiers, ville de France (Vienne).
Podiensis, Le Puy, ville de France (Haute-Loire).
Pomposianus, Pomposa, célèbre abb. du duché de Ferrare.
Portucalensis, Porto, ville de Portugal.
Portæ, Portes, anc. monastère en Bourgogne.
Præmonstratensis, Prémontré, célèbre abb. de France (Aisne).
Prænensis, Palestrine, ville episc. (Etats de l'Eglise).
Pragensis, Prague, ville d'Allemagne (Bohême).
Prætelensis, Præaux, anc. abb. de France (Eure).
Prumiensis, Prum ou Prüm, monastère près de la ville de Trèves (Prusse rhénane).
Quintinus (S.), Saint-Quentin, nom d'une des paroisses de Cambrai (Nord).
Ratisponensis, Ratisbonne, ville d'Allemagne (Bavière).
Ravennatensis, Ravenne, ville d'Italie (Etats de l'Eglise).
Redonensis, Rennes, ville de France (Ille-et-Vilaine).
Reicherspergensis, Reichenberg, anc. abb. en Allemagne (Bohême).
Remensis, Reims, ville de France (Marne).
Remigius (S.), Saint-Rémi de Reims, anc. abb. dans cette ville.
Ribodemonie, Ribemont, petite ville de France (Aisne).
Richarius (S.), Saint-Ricquier, ancienne abbaye de France (Somme).

Rievallensis, Riéval, anc. abb. d'Angleterre.
Rigiensis, Riez, ville de France (Basses-Alpes).
Roffensis, Rochester, ville d'Angleterre.
Rothomagensis, Rouen, ville de France (Seine-Inférieure).
Ruspensis, Ruspes, anc. ville d'Afrique (aujourd'hui ruinée).
Ruthenensis, Rodez, ville de France (Aveyron).
Salernitanus, Salerne, ville de la Sicile.
Salzburgensis, Salzbourg, ville d'Allemagne (Autriche).
Sanctiionysianus, Saint-Denis, célèbre abb. et ville près de Paris (Seine).
Sambertinianensis, Saint-Bertin, anc. abb. de France (Pas-de-Calais).
Sangallensis, Saint-Gall, ville de la Suisse.
Sangermanensis, Saint-Germain-des-Près, célèbre abb. de Paris.
Santonensis, Saintes, ville de France (Charente-Inférieure).
Senonensis, Sens, ville de France (Yonne).
Severus (S.), Saint-Sever, anc. abb. de France (Calvados).
Silva candida, Porto de la Forêt-Bianche, Sainte-Sauve, ville d'Italie.
Silva major, Saulve-Majeure, ou la Seoule, anc. et célèbre abb. de France (Gironde).
Silvanectensis, Senlis, ville de France (Oise).
Sprinkirabacensis, Sprinkirbach, anc. abb. près de la ville de Trèves (Prusse rhénane).
Stabulensis, Stavelo, anc. abb. près de Liège (Belgique).
Stella (De), l'Etoile, abb. de France (Loir-et-Cher).
Sutrinensis, Sutri, ville d'Italie.
Schireburnensis, Sherburn, ville d'Angleterre.
Stampensis, Etampes, ville de France (Seine-et-Oise).
Suessionensis, Soissons, ville de France (Aisne).
Symphorianus (S.), Saint-Symphorien. Plusieurs abbayes en France portaient ce nom.
Tapasensis, Tapse, anc. ville d'Afrique (ruinée).
Tarraconensis, Tarragone, ville d'Espagne.
Tervannensis, Thérouanne, autrefois ville episc. de France (Pas-de-Calais).
Taurinensis, Turin, ville d'Italie (Etats Sardes).
Tegernensis, Tegernensée, célèbre monast. en Allemagne (Bavière).
Thewkesberienis, Thewkesburg, anc. monastère, comté de Gloucester (Angleterre).
Theodoricensis (S.), Saint-Thierry, abbaye près de Reims (Marne).
Ticinensis, Pavie, ville d'Italie (Lombardie).
Tironensis, Tiron, anc. monast. près de Nogent-le-Rotrou (Eure-et-Loir).
Thonus (S.), Saint-Thomas, anc. abb. en Dannemark.
Toletanus, Tolède, ville d'Espagne.
Tornacensis, Tournay, ville de la Belgique.
Trajectensis, Maëstricht, ville de Hollande.
Trecensis, Troyes, ville de France (Aube).
Trevirensis, Trèves, ville de la Prusse rhénane.
Troarnensis, Troarn, anc. abb. de France (Calvados).
Trudonensis, Saint-Trond ou Trugern, anc. abb. de Belgique.
Tuilensis, Tuy ou Duitte, anc. abb. près de Cologne, dans la Prusse rhénane.
Touliensis, Toul, Lorraine (Meurthe).
Tullensis, Tullies, ville de France (Corrèze).
Tununensis, Tunes, anc. ville d'Afrique (ruinée).
Turonensis, Tours, ville de France (Indre-et-Loire).
Tusculanum, anc. ville d'Italie, appelée aujourd'hui Frascati.
Tyrensis, Tyr, ville episc. de la Syrie (ruinée).
Ultrajectensis, Utrecht, ville de Hollande.
Ulyssiponensis, Lisbonne (Portugal), et nom d'une ancienne ville d'Afrique (inconnue).
Upsalensis, Upsal, ville de la Suède.
Uraugiensis, Hirsauge ou Urauge, anc. abb. près de la ville de Spire (Bavière).
Urgellensis, Urgel, ville d'Espagne.
Uticensis, Saint-Evroux, anc. abb. de France (Calvados).
Uxam, Oama, ville d'Espagne.
Vallumbrosanus, Vallombreuse, célèbre abb. d'Italie, grand duché de Toscane.
Venetia, Venise (Italie).
Ventia, Vannes, ville de France (Morbihan).
Vercellensis, Verceil, ville d'Italie (Etats Sardes).
Veronensis, Vérone, ville d'Italie (Lombardie).
Vesontionensis, Besançon, ville de France (Doubs).
Victoris (S.), Saint-Victor. — Portaient ce nom deux célèbres abbayes, l'une à Marseille, l'autre à Paris.

Viennensis, Vienne, ville de France (Isère).
Vindocinensis, Vendôme, ville de France (Loir-et-Cher).
Virdunensis, Verdun, ville de France (Meuse).
Vitensis, nom d'une ancienne ville de l'Afrique, aujourd'hui inconnue.

Vivariensis, Viviers, anc. monastère d'Italie, royaume de Naples.
Vivariensis, Viviers, ville de France (Ardèche).
Wormatiensis, Worms, ville d'Allemagne (Hesse-Darmstadt), près du Rhin.

CLXXXII.

INDEX BIOGRAPHICUS

Complectens

Sanctorum et virorum illustrium Vitas quæ in Patrologia sunt recusæ,
 Juxta auctorum initialem litteram.

ABBO (S.), Floriacensis abbas (sæc. x). — 1° Vita S. Eadmundi, regis Anglorum et martyris, CXXXIX, 507. — 2° Epitome de vitis pontificum Romanorum, 536.

ADAMANUS (S.), abbas Hliensis (sæc. vii). — De vita S. Columbæ libri tres, LXXXV, III 726.

ADELBOLDUS, Traject. episc. (sæc. xi). — 1° Vita S. Henrici imper., CXL, 88. — 2° Vita S. Walpurgis, *ibid.*, 1092.

ADEMARUS, cœnobii S. Cibardi Engolism. monac. (sæc. xi). — 1° Commemoratio abbatum Lemovicens., CXL, 80. — 2° De apostolatu S. Martialis, *ibid.*, 88.

ADO (S.), archiepisc. Vienn. (sæc. ix). — 1° Martyrologium cum additamentis, CXXIII, 181 seq. — 2° Passio S. Desiderii, episc. Viennensis, *ibid.*, 435. — 3° Vita S. Theoderii abbatis Viennæ in Gallia, *ibid.*, 445.

ADREVALDUS, Floriacensis monach. (sæc. ix). — 1° Historia translationis S. Benedicti, CXXIV, 901. — 2° Miracula S. Benedicti patrata in Gallia post translationem ad medium usque sæc. ix, *ibid.*, 909. — 3° Vita S. Aigulfi abbatis Lerinensis et martyris, CXXVI, 953.

ADSO, Dervensis abbas (sæc. x). — 1° Vita S. Frodoerti abbatis primi Cellensis, prope Trevas, CXXXVII, 599. — 2° Vita S. Mansueti primi Leucorum urbis pontificis, *ibid.*, 620. — 3° Vita S. Basoli confessoris, *ibid.*, 644. — 4° Libellus de translatione et miraculis S. Basoli confessoris, *ibid.*, 660. — 5° Vita S. Bercharii abbatis Altiwillarensis et Dervensis primi, *ibid.*, 668. — 6° de miraculis S. Waldeberti abbatis Luxoviensis tertii, *ibid.*, 688.

ÆLREDUS, abbas Rievallensis in Anglia (sæc. xii). — Vita S. Edwardi, regis, CXCV, 757.

AGIO, archiepisc. Narbon. (sæc. x). — Historia abbatissæ Vabrensis, CXXXI, 781.

AGIO, presb. et monach. (sæc. x). — De obitu S. Hatumode, primæ abbatissæ Gandersheimensis, CXXVII, 1169.

AGNELLUS, abbas S. Mariæ ad Blachernas, et S. Bartholomæi Ravennatis (sæc. ix). — Vita pontificum Ravennatum a S. Apollinari, qui creditur fuisse discipulus S. Petri, usque ad Georgium XLVII episcopum, Ludovici Pii contemporaneum, CVI, 430.

ALMOINUS, monach. Floriac. (sæc. ix). — 1° Historia translationis S. Vincentii martyris ex Hispania in Galliam, CXXVI, 1015. — 2° Translatio SS. Martyrum Georgii, Aurelii et Nathaliæ ex urbe Corduba Partalos, *ibid.*, 1028. — 3° De miraculis S. Germani libri duo, *ibid.*. — 4° Acta translationis S. Savini martyris, *ibid.*, 1049.

ALANUS Antissiodor. (sæc. xii). — Vita S. Bernardi abbatis, CLXXXV, 469.

ALCUINUS Caroli Magni magister (sæc. ix). — 1° Scriptum de Vita S. Martini Turon., CI, 657. — 2° Vita S. Vedasti episcopi Atrēbatensis, *ibid.*, 661. — 3° Vita Ricchardii presbyteri, *ibid.*, 681. — 4° De vita S. Willibrordi Trajectensis episc., *ibid.*, 693. — 5° Poema de pontificibus et sanctis Ecclesiæ Eboracensis, *ibid.*, 812.

ALEXANDER, abbas monasterii S. Augustini Cantuar. sæc. xi. — Vita S. Hugonis, episc. Lincolnienensis, in Anglia, ordinis Carthusiensis, CLII, 945.

ALPHANUS, Salernitan. archiepisc. (sæc. xi). — 1° De plurimis sanctis carmina, CXLVII, 1220. — 2° Vita et passio S. Christianæ virginis et martyris, 1269.

ALTEFRIDUS, episc. Monast. (sæc. ix). — Vita S. Ludgeri, XCIX, 769.

AMPHILOCHIUS, Iconit. episc. (sæc. vi). — Vita S. Basilii, Cæsareæ Cappad. archiepisc., LXXIII, 295.

ANASTASIUS BIBLIOTHEC. (sæc. ix). — Vita Romanorum pontificum, CXXVII, 1004; CXXVIII, 9, 809. — 2° Historia scephala SS. Cyri et Joannis, CXXIX, 705. — 3° Vita Joannis Eleemosynarii, *ibid.*, 714. — 4° Passio S. Demetrii martyris, *ibid.*, 5° Vita S. Crispinæ, virginis et martyris, *ibid.*, 727.

ANDREAS Vallumbros. — Vita S. Arialdi, CXLIII, 1437.

ANDREAS, abbas Strumensis (sæc. xi). — Vita S. Joannis Gualberti, CXLVI, 765.

ANGELRANNUS, abbas Centulensis, (sæc. xi). — Vita S. Ricchardii abbatis Centulensis primi, CXL, 1461.

ANSCHARIUS, episc. Hamborg. — Vita S. Willihadi episc. Remens. primi, CXVIII, 1015.

ANSELMUS, canonicus Leod. (sæc. xi), Vita Vasouis Leodiensis episc., CXLII, 725.

ANTONIUS (sæc. vi). — Vita S. Simeonis Stylitæ, LXXIII, 325.

ARNOLDUS, S. Emmerammi monach. (sæc. xi). De miraculis et memoria B. Emmerammi, CXL, 990 et seq.

ARNULFUS, Mediolanens. clericus (sæc. xi). — Gest. archiepisc. Mediolanens. libri quinque, ab anno 925 usque ad annum 1077, CXLVII, 280 et seqq.

ATTO, Pistoriensis episc. quart. (sæc. xii). — Vita S. Joannis Gualberti, CXLVI, 667; CLXXXVIII, 983.

AUDOENUS (S.), Rothomag. episc. (sæc. vii). — Vita S. Eligii, episc. Noviomensis, LXXXVII, 477.

AUTPERCTUS, (S.), Beneventanus abbas (sæc. vii). — Vita SS. Paldonis, Tazonis et Tatonis, LXXNIX, 1519.

BALDRICUS, Dolens. archiepisc. (sæc. xii). — 1° Acta translationis capitis S. Valentini martyris Gemmeticum in Gallia, CLXVI, 1152. — 2° Vita S. Hugonis, Rothomag. episc., *ibid.*, 1164. — 3° Vita B. Roberti de Arbrissello, *ibid.*, 1181. — 4° Carmina historica de variis sanctis, *ibid.*. — 5° Acta S. Valeriani martyris, *ibid.*, 1209, 1209.

BEDA, (S.) (sæc. viii). — 1° Vita metrica S. Cuthberti episc. Lindisfarn., XCIV, 526, 729. — 2° Passio S. Justini martyris, *ibid.*, 595. — 3° Vita sanctorum abbatum monasterii in Wiramutha et Gavulm, Benedicti, Ceofridi, Sigfridi, etc., *ibid.*, 712. — 4° Vita B. Felicis confessoris, XCIV, 789.

BERNARDUS (S.) abbas Claravall. (sæc. xii). — Liber de vita et rebus gestis S. Malachie, Hiberniæ episc., CLXXXII, 1075.

BERNARDUS, scholasticus Andegav. (sæc. xi). — De sancta Fide virg., CXL, 127, 132.

BERNERUS, abbas Humolar. (sæc. x). — 1° De vita sanctæ Hunegundis, virginis Humolariensis, CXXXII, 49. — 2° De translatione corporis sanctæ Hunegundis virg. apud Viromanduos, *ibid.*, 59.

BERNO, abbas Augiæ Divitis (sæc. xi). — 1° Vita S. Megiaradi, eremite et martyris, apud Helvetios, CXLII, 1175. — 2° Vita S. Udalrichi, episc. Augustensis, *ibid.*, 1184.

BONIFACIUS (S.) (sæc. vii). — Vita S. Livini, episc. et martyris, LXXXVII, 527; LXXXIX, 871.

BRAULIO (S.), Cæsaraugust. episc. (sæc. vii). — Vita S. Emiliani confessoris, LXXX, 700. — 2° Acta de martyribus Cæsaraugustanis, sive passio SS. innumerabilium Cæsaraugust. martyrum, *ibid.*, 716.

BRIDFERTUS, Ramesiensis monac. (sæc. xi). — Vita S. Dunstani, CXXXIX, 1424.
 BRUNO (S.) Signiacensis (sæc. xii). — Vita S. Leonis papæ IX, CLXV, 1109.
 CANDIDUS, monach. Fuldens. (sæc. ix). — S. Eglis vita. CV, 381, 401.
 CAPPIDUS Stavriensis (sæc. x). — De vita S. Odolphi presbyteri, CXXXIII, 837.
 CARTHUTUS episc. (sæc. xi). — Vita S. Stephani, Hungarorum regis primi, CLI, 1203.
 CIXILANUS, Toletan. (sæc. vii, viii). — Vita S. Hildephonsi Toletan., XCVI, 43.
 COGITOSUS (sæc. vi). — Vita sanctæ Brigide virginis, LXXII, 776.
 CONRADUS, monach. (sæc. xii). — Vita S. Wolphelmi, abbatis Brunsviller., prope Coloniam, CLIV, 403.
 CONSTANTINUS, S. Symphoriani Metensis abbas (sæc. xi). — Vita S. Adalberonis, Metensis episc., CXXXIX, 1535.
 CUTHBERTUS, Bedæ discipulus (sæc. viii). — Vita Bedæ Venerabilis, presbyteri et monachi Girwensis, XC, 53.
 DADO, episc. Virdun. (sæc. x). — De vita Hattonis et Berhadi, prædecessorum suorum, fragmentum historicum, CXXXII, 780.
 DIONYSIUS EXIGUUS (sæc. vi). — Historiæ inventionis capituli S. Joannis interpretatio, LXVII, 420.
 DOMNIZO, presbyter et monachus Canusinus (sæc. xii). — Vita Mathildis comitissæ, CLXVI, 1340; CXLVIII 1039.
 DYNAMIUS, patricius (sæc. vii). — 1° Vita S. Maril, LXXX, 25. — 2° Vita S. Maximi, *ibid.*, 32.
 EADMERUS, Cantuar. monach. (sæc. xi). — 1° Vita S. Anselmi, CLVIII, 50; CLIX, 545. — 2° Vita S. Wilfridi, Eboracensis episc., *ibid.*, 709. — 3° Vita B. Bregwini, archiepisc. Cantuar., *ibid.*, 753. — 4° Vita S. Oswaldi, episc. Wigorniensis et archiepisc. Eboracensis, *ibid.*, 761. — 5° Vita S. Dunstani, archiepisc. Cantuar., *ibid.*, 785. — 6° Vita S. Odonis Cantuar. archiepisc., 800.
 ECKBERTUS, abbas Schonau. (sæc. xii). — Vita S. Elisabeth., CXCIV, 119.
 EGINHARDUS, abbas (sæc. ix). — 1° Vita et conversatio gloriosissimi imp. Caroli Magni, CIV, 353; XCVII, 25. — 2° Historia translationis B. Christi martyrum Marcellini et Petri, CIV, 537.
 EIGIL (S.), Fuldensis abbas quartus (sæc. ix). — Vita S. Sturm, abbatis Fuldensis primi, CV, 421.
 ENNODIUS, episc. Ticinens. (sæc. v). — 1° Vita B. viri Epiphani, episc. Ticinensis Ecclesiæ, LXIII, 207. — 2° De vita B. Antonii, monachi Lerinensis, *ibid.*, 240.
 ERMOLDUS NIGELLUS, (sæc. ix). — Carmen elegiacum de rebus gestis Ludovici Pii ab anno 781 usque ad annum 826, CV, 552.
 ERNALDIUS, abbas Bonæ Vallis (sæc. xii). — Vita S. Bernardi, CLXXXV, 267.
 EUCHERIUS (S.), Lugdun. episc. (sæc. v). — Passio S. Mauricii et sociorum ejus, L, 828.
 EUGYPIUS, (sæc. xi). — Vita S. Severini, Noricorum apostoli, LXII, 1167.
 EULOGIUS (S.), archiepisc. Tolet. (sæc. ix). — 1° De vita et passione sanctarum virginum Floræ et Mariæ, CXV, 836. — 2° Memorialis SS., *ibid.*, 740.
 EUSEBIUS PAMPHILUS (sæc. iv). — Libri quatuor de vita Constantini, VIII, 10.
 FARICIUS (sæc. vii). — Vita S. Aldelmi Schireburn. episc., LXXXIX, 65.
 FELIX, Toletanus episc. (sæc. vii — viii). — Vita S. Juliani, Toletani episc., XCVI, 443.
 FOLCARDUS, Sithivens. monach. (sæc. xi). — 1° Vita S. Bertini, abbatis Sithivensis in Morinis, CXLVII, 1084. — 2° Vita S. Joannis Beverlacensis, archiepisc. Eboracensis, *ibid.*, 1161. — 3° Opus dubium, Vita S. Oswaldi episc. Wigorniensis et archiepisc. Eborac., *ibid.*, 1189.
 FOLCUINUS, abbas Laubiensis (sæc. x). — 1° Vita S. Folcuini episc. Tarvenensis in Gallia, CXXXVII, 530.
 FORTUNATUS Venant., episc. Pictav. (sæc. vii). — 1° Vita S. Hilarii, LXXXVIII, 459. — 2° Vita S. Radegundis reginæ *ibid.*, 497. — 3° Vita S. Germani episc. Paris., *ibid.*, 453. — 4° Vita S. Albini, Andegav. episc. *ibid.*, 479. — 5° Vita S. Paterni, episc. Abrincensis, *ibid.*, 487. — 6° Vita S. Martini, *ibid.*, 563. — 7° Vita S. Amandi, episc. Ruthen., *ibid.*, 513. — 10° Vita S. Remigii, Rhemens. episc., *ibid.*, 528. — 9° Vita S. Medardi, episc. Noviomensis et Tornac., *ibid.*, 533. — 9° Vita S. Marce III, Paris. episc., *ibid.*, 541, etc., etc.
 FRÆDEGODUS, Benedictinus monach. (sæc. x). — De vita S. Wilfridi, episc. Eborac. CXXXIII, 979.

PATROL. CCXX, INDICUM III.

FULBERTUS (S.), Carnot. episc. (sæc. xi). — Vita S. Autherti, Cameracensis episc., CXLI, 555.
 GALTERUS (sæc. xi). — Vita S. Anastasii monachi, CLIX, 424.
 GAUFRIDUS Grossus, monach. Tironiensis (sæc. xii). — Vita B. Bernardi Tiron., LXXII, 1568.
 GENNADIUS Massil. (sæc. v). — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, LVIII, 1060.
 GERALDUS (S.), abbas Silvæ Majoris (sæc. xi). — Vita S. Adalardi abbatis Corbeienensis, CXLVII, 1045.
 GERARDUS presbyter (sæc. x). — Vita S. Udalrici, Augustani episc., CXXXV, 1001.
 GERARDUS, prior Grandimont. septimus (sæc. xii). — Vita S. Stephani Grandimontensis, CCIV, 1005.
 GERHOLDUS, Reichersberg. (sæc. xii). — Vita beatorum abbatum Formbacens. Berengeri et Wirtonis, ord. S. Benedicti, CXIV, 1423.
 GILBERTUS, monach. Elnonens. (sæc. xi). — Historia miraculorum S. Amandi corpore per Franciam deportato, CL, 1436.
 GISLEBERTUS CRISPINUS, abb. Westmonaster. (sæc. xi). — Vita S. Herluini, fundatoris Beccensis cœnobii, CL, 697.
 GOZBERTUS, Brugensis (sæc. xii). — De vita et martyrio B. Caroli Boni, CLXVI, 414.
 GOSCELINUS, Cantuariens. monach. (sæc. xii). — 1° Vita major S. Augustini Anglorum apostoli, LXXX, 44. — 2° Vita minor ejusdem, CL, 745. — 3° Historia translationis S. Augustini episc., Anglorum apostoli, CLV, 13. — 4° Vita S. Swithuni, episc. confessoris, Wintoniæ in Anglia, *ibid.*, 47. — 5° Vita S. Ivonis episcopi Persæ in Anglia depositi et trium ejus sociorum, *ibid.*, 80. — 6° Vita S. Weroburgæ virg., regis Merciorum filia, *ibid.*, 95. — 7° Vita S. Eadgithæ seu Edithæ, Eadgari Anglorum regis filia, et sanctimonialis Wintoniensis, *ibid.*, 109.
 GREGORIUS (S.) Turonensis (sæc. vi). — 1° De gloria beatorum martyrum, LXXI, 705. — 2° De passione, virtutibus et gloria S. Juliani martyris, *ibid.*, 801. — 3° De gloria beatorum confessorum, *ibid.*, 828.
 GREGORIUS (S.) MAGNUS (sæc. vi). — Vita S. Benedicti, monach. omnium occidentalium capituli, LXVI, 125.
 GUAIFERIUS, Casinensis monach. (sæc. xi). — 1° Vita S. Secundini episc. Trojani, CXLVII, 1295. — 2° Vita S. Lucii papæ et martyris, *ibid.*, 1301.
 GUALTERUS, Tarvenensis Ecclesiæ canonic. (sæc. xii). — De vita et martyrio B. Caroli Boni, Flandriæ comitis, CLXVI, 875.
 GUIBERTUS, ord. minor. (sæc. vi). — Vita S. Eleutherii, LXV, 60.
 GUIBERTUS, abbas monasterii S. Mariæ Novigenti (sæc. xii). — De vita sua libri tres, CLVI, 837.
 GUIGO, presbyter Carthusiens. (sæc. xi). — Vita S. Hugonis episc. Gratianopolitani, CLIII, 759.
 GUILLELMUS, Sandionysianus monach. (sæc. xii). — Vita Sugerii abbatis, CLXXXVI, 1195.
 GUMPOLDUS, episc. Mantuanus (sæc. x). — Vita Venceslavi ducis Bohemiæ, CXXXV, 930.
 HARIULFUS Aldenburg., abbas (sæc. xii). — 1° Vita S. Arnulfi episc. Suessionensis, CLXXIV, 1367. — 2° Vita S. Madelgisilli confessoris et crematæ in Pontivo, *ibid.*, 1440.
 HELGAUDUS, Floriacensis monach. (sæc. xi). — Vita Roberti regis Francorum, CXLII, 1267; CXLI, 904.
 HELINANDUS, Frigidii montis monachus (sæc. xii). — Passio SS. Gereonis, Victoris, Cassii et Florentii Thebeorum martyrum, CCXII, 759.
 HERBERTUS de Boseham (sæc. xii). — Vita S. Thomæ archiep., CXC, 1073.
 HERICUS monach. Antissiodor. (sæc. ix). — 1° Vita S. Germani, episc. Antissiodorens., CXXIV, 1151. — 2° Miracula S. Germani, episc. Antissiodor., *ibid.*, 1207.
 HERIGERUS, abbas Lobliensis (sæc. xi). — 1° Vita Berlindis virg. in Belgia, CXXXIX, 1103. — 2° Vita S. Landvaldi, *ibid.*, 1110. — 3° Vita S. Ursmari, *ibid.*, 1125.
 HERMANNUS monach. (sæc. xii). — De miraculis S. Mariæ Laudunens. — De gestis venerabilis Bartholomæi episcopi et Norberti libri tres, CLVI, 961.
 HEYMO, monach. Hirsang. (sæc. xi). — Vita B. Wilhelmi Hirsangiensis abbatis, CL, 889.
 HIERONYMUS Radiolensis, monach. Vallumbros. (sæc. x). — Miracula S. Joannis Gualberti, CXLVI, 811.
 HIERONYMUS (S.) Eus. (sæc. iv-v). — 1° Vita S. Pauli primi eremitæ, XXIII, 17. — 2° Vita S. Hilarij eremitæ, *ibid.*, 29. — 3° Vita Malchi, monachi Inclusi *ibid.*, 55. — 4° Vita S. Hilarii, IX, 184. — 5° Liber de viris illustribus, XXIII, 601. — 6° Vita B. Paboliæ,

LXXXIII, 696. — 7° Vita S. Paulæ, *ibid.*, 698. — 8° Vita S. Marcellæ, *ibid.*, 702.

HILDEBERTUS, Cenoman. episc. (sæc. xii). — 1° Vita S. Radegundis reginæ, CLXXI, 968. — 2° Vita S. Hugonis, abbatiss Cluniac., *ibid.*, 988.

HILDEGARDIS abbatissa (sæc. xi). — 1° Vita S. Rupertii, ducis Bingæ, in diocesi Moguntina, CXC VII, 1081. — 2° Vita S. Disibodi, episc. et confessoris, in Byseberg territorio Moguntino in Germania, *ibid.*, 1093.

HILDUINUS, abbas S. Dionysii (sæc. ix). — Passio S. Dionysii, CLI, 23.

HINCMARUS, Rhemens. archiepisc. (sæc. ix). — 1° Vita S. Remigii, Rhemorum archiepiscopi, CXXV, 1129. — 2° Encomium ejusdem S. Remigii, *ibid.*, 1187.

HROTSUTHA, montalis Gandersheimensis (sæc. x). — 1° Historia nativitatæ laudabilisque conversationis intactæ Dei Genitricis, CXXXVII, 1066. — 2° Passio S. Gangolfi martyris, *ibid.*, 1084. — 3° Passio S. Pelagii pretiosissimi martyris, *ibid.*, 1093. — 4° Lapsus et conversio Theophili vicedomini, *ibid.*, 1102. — 5° De conversione Proterii, *ibid.*, 1109. — 6° Passio S. Dionysii, egregii martyris, *ibid.*, 1116. — 6° Historia passionis sanctæ Agnetis, virg. et martyris, *ibid.*, 1121.

HUCBALDUS, monach. S. Amandi (sæc. x). — 1° Vita Rictrudi, abbatissæ Marciensis, CXXXII, 838. — 2° Passio S. Quirici et Julitæ, martyrum, *ibid.*, 851. — 3° Vita S. Aldegundis virginis, *ibid.*, 857. — 4° Vita S. Lehwini, presbyteri et confessoris, *ibid.*, 875.

HUGO de S. Maria, monachus Floriac. (sæc. xii). — Vita S. Sacerdotis, episc. Lemovicensis, CLXIII, 979.

HUGO, Rothomag. (sæc. xii). — Vita S. Adjutoris, CXCLII, 1316.

JACOBUS, diaconus (sæc. vi). — 1° Vita sanctæ Pelagiæ meretricis, LXXIII, 665.

JOANNES Canaparius (sæc. x). — Vita S. Adalberti, episc. Pragensis, CXXXVII, 860. — 2° Miracula S. Adalberti martyris, *ibid.*, 889.

JOANNES, monach. (sæc. xi). — Vita S. Petri Damiani, CLXIV, 114.

JOANNES, diaconus (sæc. vi-vii). — Vita S. Gregorii Magni, scripta libris quatuor, LXXV, 60.

JOANNES, abbas S. Arnulfi Metensis (sæc. x). — 1° Vita sanctæ Glodesindis, abbatissæ Metensis, CXXXVII, 211. — 2° Historia translationis sanctæ Glodesindis, abbatissæ Metensis, *ibid.*, 217. — 3° Vita Joannis, abbatissæ Gorziensis, *ibid.*, 240.

JOANNES, eremita (sæc. xi). — Vita S. Bernardi abbatissæ, duobus libris scripta, CLXXXV, 532.

JOANNES, Saresburiensis (sæc. xi). — 1° Vita S. Aaseimi, archiepisc. Cantuariensis, CXCLX, 1009. — 2° Vita S. Thomæ, Cantuar. archiepisc., *ibid.*, 1040.

JOANNES, Guillelmus (sæc. xi). — Vita B. Idæ, CL, 448.

JONAS, abbas Elnonensis (sæc. vii). — 1° Vita S. Columbani, abbatissæ, LXXXVII, 1001. — 2° Vita S. Eustasii, abbatissæ Luxoviensis secundi, *ibid.*, 1045. — 3° Vita S. Attalæ, abbatissæ Bobiensis secundi, *ibid.*, 1055. — 4° Vita S. Bertulæ, abbatissæ Bobiensis tertii, *ibid.*, 1061. — 5° Vita S. Burgundofaræ, abbatissæ Eboracensis primæ, *ibid.*, 1069.

JOSEPHUS, sacerdos (sæc. ix). — Historia translationis corporum SS. Ragnoberti et Genonis, CVI, 891.

LEO Marsicanus (sæc. xii). — Vita S. Mennatis, CLXXXIII, 989. — Acta translationis S. Mennatis, eremitæ et confessoris, *ibid.*, 991.

LEONTIUS (sæc. vi). — Vita S. Joannis Eleemosynarii, LXXIII, 53.

LETALDUS, Micicacensis monach. (sæc. x). — 1° Vita S. Juliani, Cenomanensis antistitis primi, CXXXVII, 781. — 2° Liber miraculorum S. Maximini, abbatissæ Micicacensis, CXXXVII, 796. — 3° Delatio corporis S. Juniani in synodum Karroensem circiter anno 988, *ibid.*, 824.

LUDGERUS (S.), Mimigardfordensis episc. (sæc. ix). — Vita S. Gregorii, abbatissæ et rectoris ecclesiæ Trajectensis ad Rhenum, XCIX, 749.

LUPUS (S.), Ferrariensis (sæc. ix). — 1° Vita S. Maximiani, episc. Trevirensis, CXIX, 685. — 2° Vita S. Wigberti, abbatissæ Fritzlaris, *ibid.*, 619.

MARBODUS, Redonensis episc. (sæc. xi). — 1° Vita S. Liciii, episc. Andegavensis, CLXXI, 1493. — 2° Vita S. Roberti, abbatissæ Casæ Bel, *ibid.*, 1505. — 3° Vita S. Magnobodi, Andegavensis episc., *ibid.*, 1547. — 4° Vita S. Guatieri, abbatissæ et canonicæ Stirpensis, in diocesi Galliarum Lemovicensi, CLXXI, 1564.

MEGINFREDUS, Magdeburg. magister et præpositus (sæc. xi). — De vita et virtutibus B. Emmerammi liber unus, CXLI, 989.

MILO, monach. S. Amandi (sæc. ix). — Vita metrica S. Amandi, CXXI, 920.

MILO CRISPINUS, monach. et cantor Beccensis (sæc. xi). — 1° Vita B. Lanfranci archiepisc. Cantuariensis, CL, 20. — 2° Vita venerabilis Willelmi, Beccensis tertii abbatissæ, *ibid.*, 715. — 3° Vita venerabilis Basonis, abbatissæ Beccensis quartæ, *ibid.*, 723.

NOTGERUS, Leodiensis episc. (sæc. xi). — 1° Vita S. Hadalini confessoris, conditoris monasterii Cellensis, prope Dionantum ad Mosam, CXXXIX, 1141. — 2° Vita S. Remacii Trajectensis episc., *ibid.*, 1148.

ODILO (S.), abbas Cluniac. (sæc. xi). — 1° De vita beati Majoli abbatissæ libellus, CXLI, 944. — 2° Vita Adalheidæ imperatricis, *ibid.*, 968. — 3° Miracula ejusdem, *ibid.*, 985.

ODILO, monach. S. Medardi Suession. (sæc. x). — De translatione reliquiarum S. Sebastiani martyris et Gregorii papæ, in Suessionense S. Medardi monasterium, CXXXII, 576.

ODO, monach. Fossatensis (sæc. xi). — Vita Burchardi comitis, CXLI, 847.

ODORANNUS, S. Petri Vivi monach. (sæc. xi). — Historia translationis SS. Saviniani, Potentiani sociorumque martyrum, in Senonense S. Petri cœnobium, CXLI, 777.

ODO (S.), abbas Cluniacensis II (sæc. x). — De vita S. Geraldii Auriliac. comitis, libri quatuor, CXXXIII, 639.

ODO de Diogilo (sæc. xi). — De Ludovici VII, Francorum regis, protectione in Orientem, CLXXIV, 1205.

OSBERNUS, monach. Cantuar. (sæc. x). — 1° Vita S. Odonis, archiepisc. Cantuar., CXXXIII, 952. — 2° Vita S. Dunstani archiepisc. Cantuariensis, CXXXVII, 407. — 3° Vita S. Elphegi, archiepisc. Cantuar. et martyris (sæc. xi), CXLI, 371.

OTHILONUS, monach. S. Emmerammi (sæc. xi). — 1° Vita S. Wolkangi, episc. Ratisbonensis, CXLVI, 389. — 2° Vita S. Bonifacii, episc. Moguntini, *ibid.*, 427. — 3° Fragmentum relationis de translatione S. Dionysii et Francia in Germaniam ad monasterium S. Emmerammi, *ibid.*, 387.

PAPHNUTIUS, abbas (sæc. vi). — Vita S. Onuphrii eremitæ, LXXIII, 212.

PASCHASIUS (S.) RADBERTUS, (sæc. iv). — 1° De passione S. Rufini et Valerii, CXX, 1489. — 2° Vita S. Adalhardi, Corbeiensis abbatissæ, *ibid.*, 1508. — 3° Vita Venerabilis Walæ, abbatissæ Corbeiensis, CXX, 1537.

PAULINUS, diaconus Mediolan. (sæc. iv-v). — Vita S. Ambrosii, Mediolan. episc., XX, 711.

PAULINUS, Petricordienensis (sæc. v). — De vita S. Martini libri sex, LXI, 1008.

PAULUS, Cassin. (sæc. vi). — Vita S. Gregorii Magni, LXXV, 41.

PAULUS, Emeritanus diaconus (sæc. vii). — De vita Patrum Emeritensium, LXXX, 116.

PAULUS, Bernriedensis canonicus regul. (sæc. xi). — Vita S. Gregorii VII, CXLVIII, 40.

PETRUS PISANUS (sæc. xii). — Vita Paschalis II papæ, CLXIII, 15.

PETRUS (S.) DAMIANUS (sæc. xi). — 1° Vita S. Odilonis abbatissæ Cluniacensis et confessoris, ordinis S. Benedicti, CXLI, 925. — 2° Vita S. Mauri, episc. Cassanatis et confessoris, ex ordine S. Benedicti assumpti, *ibid.*, 945. — 3° Vita S. Romualdi, abbatissæ et confessoris institutoris congregationis Camaldulensis, ordinis S. Benedicti, *ibid.*, 955. — 4° Vita S. Rodulphi episcopi Eugubini et S. Dominici Loricati, *ibid.*, 1007. — 5° Passio sanctarum virg. Floræ et Lucillæ, *ibid.*, 1025. — 6° Expositio visionum sanctorum martyrum Mariani et Jacobi, *ibid.*, 1051.

PHILIPPUS de Harveng, abbas Bonæ Spei (sæc. xii). — 1° Vita S. Augustini, Hipponensis episc. 1205. — 2° Vita S. Amandi, Trajectensis episc., *ibid.*, 1255. — 3° Miracula S. Amandi quæ facta sunt per Gallias, *ibid.*, 1277. — 4° De passione S. Cyrilli et Julitæ, *ibid.*, 1500. — 5° Passio S. Salvii martyris, *ibid.*, 1512. — 6° Vita S. Foillani martyris, *ibid.*, 1525. — 7° Vita B. Gisleni confessoris, *ibid.*, 1537. — 8° Vita B. Landelini confessoris, *ibid.*, 1549. — 9° Vita B. Odæ virginis, *ibid.*, 1560. — 10° Vita S. Waldetrudis, *ibid.*, 1576. — 11° Passio S. Agnetis martyris, *ibid.*, 1587.

PHILOTHEUS, monach. (sæc. xii). — De vita et moribus S. Bernardi, abbatissæ Claræ — Vallensis, CLXXV, 552.

POSSIDIUS, Calamensis episc. (sæc. iv-v). — Vita S. Augustini, Hipponensis episc., XXXII, 55; L, 407.

PURCHARDUS, monach. Augiensis (sæc. xi). — De gestis Willgowonis abbatis, CXXXIX, 551.

RABANUS MAURUS (sæc. ix). — 1° Vita B. Mariae Magdalene et sororis ejus sanctae Marthae, CXII, 1432. — 2° Vita S. Galli abbatis, CXIV, 975. — 3° Vita S. Othmari abbatis, *ibid.*, 1029. — 4° Vita S. Blaitmaici abbatis, *ibid.*, 1045.

RADBODUS (sæc. xi). — 1° Vita S. Medardi Noviomensis et Tornacensis episc., CL, 1500. — 2° Vita S. Godoberti, virg. Novioduni, in Belgica secunda, *ibid.*, 1517.

RADULFUS TORTARIUS, Floriac. monach. (sæc. xu). — Miracula S. Benedicti, CLX, 1177.

RATHERIUS, Veronensis episc. (sæc. x). — De vita S. Ursuari, episc. et abbatis Laubiensis, in Belgio, CXXXVI, 545.

REINERUS, monach. S. Laurentii Leod. (sæc. xii). — 1° Vitae sanctae Pelagiae, libri duo, CCIV, 52. — 2° Palmarium virginale seu de vita et passione sanctae Mariae virginis Cappadocis, libri duo, *ibid.*, 61. — 3° Flos eremi seu de vita S. Tieboldi monachi et eremitae libri duo, *ibid.*, 69. — 4° De adventu reliquiarum S. Laurentii martyris Roma leodium, *ibid.*, 89. — 5° Vita Euracli Leodiensis episc. quadragesimi quinti, *ibid.*, 117. — 6° Vita Reginaldi, episc. Leodiensis quinquagesimi, *ibid.*, 125. — 7° Vita S. Wolbodonis, Leodiensis episc., *ibid.*, 197.

REMBERTUS (S.) (sæc. ix). — Vita S. Anscharii, Hamburgensis episc., LVIII, 960.

RODULFUS GLABER, Cluniacensis monach. (sæc. xi). — Vita S. Guillelmi abbatis Divionensis, CXLI, 697.

RODULFUS, abbas S. Trudonis (sæc. xi). — 1° Vita S. Lietherti Cameracensis episc., CXI, 1449. — 2° Acta translationis S. Gereonis unius militis legionis Thebaeorum, CLXXIII, 455.

RODULFUS monach. (sæc. xii). — Vita Petri Venerabilis, abbatis Cluniacensis noni, CLXXXIX, 15.

RUFINUS, Aquileiensis presbyter (sæc. v). — Vita S. Eugeniae, opus Rufini scriptum, XXI, 1103.

RUOGERUS, cl. ricus Coloniensis (sæc. x). — Vita S. Brunonis, Coloniensis archiepisc., CXXXIV, 937.

RUPERTUS, abbas Tutiensis (sæc. xii). — 1° Vita S. Heriberti, archiepisc. Coloniensis, CLXX, 589. — 2° Passio S. Elipii martyris, *ibid.*, 428.

SERVATUS LUPUS (B.), presbyter et Ferrariensis abbas (sæc. ix). — 1° Vita S. Maximini, episcopi Trevirensis, CXIX, 635. — 2° Vita S. Wigberti, abbatis Fritzlarensis, *ibid.*, 679.

SIGEBERTUS, monachus Gemblacensis (sæc. xi). — 1° Vita S. Sigeberti regis, LXXXVII, 505. — 2° Vita Wigberti ex laico monachi, fundatoris Gemblacensis cenobii, CLX, 661. — 3° Vita Deoderici episcopi Mettensis, *ibid.*, 689. — 4° Vita brevior S. Sigeberti regis, *ibid.*, 725. — 5° Vita S. Maclovii sive Machutii, episcopi et confessoris, *ibid.*, 729. — 6° Vita S. Theodardi, episc. Trajectensis, martyris, *ibid.*, 747. — 7° Vita duplex S. Lamberti, episc. Trajectensis et martyris Leodii, in Belgio, *ibid.*, 759.

SIGEHARDUS, monach. S. Maximini Trevir. (sæc. x). — De miraculis S. Maximini, CXXXIII, 965.

SMARAGDUS (sæc. ix). — Vita S. Benedicti Anianensis, CVI, 593.

STOPHRONIUS Hierosolymit. — S. Maria Aegyptiaca, LXXIII, 671.

STEPHANUS, Leodiensis episc. (sæc. x). — Vita S. Lamberti, episc. Trajecti ad Mosam, et martyris, CXXXII, 645.

SUGERIUS, abbas S. Dionysii (sæc. xn). — Vita Ludovici regis VI, qui Grossus dicitur, LXXXVI, 1253.

SULPICIUS SEVERUS (sæc. iv-v). — De vita B. Martini, XX, 159.

SYRUS, monach. (sæc. x). — Vita S. Maioli, CXXXVII, 745.

THANGMARUS, presbyter Hildesheimensis (sæc. xi). — Vita S. Berwardi, episc. Hildesheimensis, CXL, 585.

THEGANUS, Trevirensis Ecclesiae chorepisc. (sæc. ix). — Vita Ludovici imperat., CVI, 405.

THEOPHILUS (sæc. vi). — Vita S. Macarii Romani, LXXI, 416.

THIOFRIDUS, abbas Epternacensis (sæc. xu). — Fragmenta vitae duplicis S. Willibrordi, CLVII, 411.

THOMAS de Radolio (sæc. xiii). — Vita B. Petri abbatis Clarevallensis, CCIX, 1008.

UDALSCALCUS, monach. Augustanus (sæc. xii). — Vita Chunradi, Constantiensis episc., CLXX, 835.

URSINUS, abbas (sæc. vii-viii). — Vita S. Leodegarii, XCVI, 535.

UTHO, episc. Argentini. (sæc. x). — Vita S. Arbogasti, episc. Argentinensis, in Germania prima, CXXXIV, 1003.

WALAFRIDUS STRABUS, Fuldensis monach. (sæc. ix). — 1° Vita S. Galli abbatis in Alamannia, CXIV, 976. — 2° Vita S. Othmari abbatis San-Gallensis, *ibid.*, 1029. — 3° Vita S. Blaitmaici, abbatis Hiltensis et martyris, *ibid.*, 1045. — 4° Vita S. Mammæ monach., *ibid.*, 1047. — 5° De visionibus et morte Wettini, *ibid.*, 1065. — 6° Vita metrica S. Leodegarii episcopi et martyris, *ibid.*, 1151.

WALCANDUS, Mediani monasterii, in Lotharingia, monachus (sæc. xi). — 1° Vita S. Hildulphi episc. Trevirensis et fundatoris Mediani monasterii, CLI, 587. — 2° Vita S. Deodati, *ibid.*, 611.

WALRAMUS, episc. Numburg. (sæc. xii). — De vita S. Leonardi confessoris, CLIX, 993.

WANDALBERTUS, Prumiensis monach. (sæc. ix). — Vita S. Goaris, CXXI, 641.

WARNAHARIUS (S.), Lingonensis presbyter (sæc. vii). — 1° Acta SS. martyrum Tergeminorum Speusippi, Eleusippi, Meleusippi, LXXX, 185. — 2° Vita S. Desiderii, *ibid.*, 196.

WIBERTUS (sæc. xi). — Vita S. Leonis IX, pontificis Romani, CXLIII, 457.

WILLELMUS Malmesbur. (sæc. xii). — De vita S. Wulstani, episc. Wigornieas., CLXXIX, 1753.

WILLELMUS, Pictav. (sæc. xi). — Gesta Willelmi I, ducis Normannorum, CXLI, 1217.

WILLELMUS, monach. (sæc. xi). — Vita ven. Benedicti, abbatis Clusiensis, CL, 1459.

WILLIBALDUS (sæc. vii). — Vita S. Bonifacii, Mogunt. episc., LXXXIX, 605.

WINFRIDUS PAULUS, diaconus (sæc. viii). — 1° Vita S. Gregorii Magni, XCV, 675; LXXV, 42. — 2° Passio S. Cypriani, XCV, 725. — 3° Vita et miracula S. Arnulfi episc., *ibid.*, 751.

WIPPO, presbyter (sæc. xi). — Vita Chunradi Salici imper., CXLI, 1217.

WOLFARDUS, Hasenrietanus presbyter (sæc. ix). — Vita S. Walpurgis, abbatissae Heidenheimensis in Germania, CXXIX, 865.

WOLFERUS (sæc. xi). — Vita S. Godehardi, episc. Hildesheimens., CXLI, 1160.

WOLSTANUS, monach. (sæc. x). — Vita S. Ethelwoldi, episc. Wintoniensis, CXXXVII, 79.

Anonymi.

Sæculo IV. — Selecta veterum testimonia de S. Philastrio, XII, 1101. — Vita S. Ambrosii ab auctore anonymo scripta, XIV, 43. — Selecta veterum testimonia de S. Ambrosio, *ibid.*, 115.

Sæc. V. — Veterum testimonia de Sulpicio Severo, XX, 81. — Testimonia selecta veterum de S. Chromatio, *ibid.*, 823. — Testimonia de Gaudenzio, *ibid.*, 825.

Sæc. VI. — Vitae Patrum, LXXI, 1012. — Historia septem dierum lentium, *ibid.*, 1101. — Vita S. Aridii abbatis, *ibid.*, 1120. — De vitis Patrum varii auctores, LXXIII, 106; LXXIV.

Sæc. VIII. — Gesta domni Dagoberti, regis Francorum, filii Clotarii II, scripta a monacho cenobii S. Dionysii, anonymo quidem, sed contemporaneo, XCVI, 1496.

Sæc. IX. — Vita S. Aldrici auctore anonymo, cujus aetas incerta, CV, 797. — Gesta Aldrici a discipulis ejus scripta, CXV, 29. — De vita et præceptis Joannis Scoti Erigenae, CXXII, 2. — Vita S. Scholasticæ virg., S. Benedicti sororis, CXXVI, 979. — Vita S. Remberti, Hamburgensis episc., *ibid.*, 991.

Sæc. X. — Laudabilis vita gloriosae reginæ Mathildis, CXXXV, 889.

Sæc. XI. — Vita S. Guillelmi, ex Chronico S. Benigni Divionensis excerpta, CXLI, 851. — Emmae reginæ Anglorum, Richardi I ducis Northmannorum filie, Encomium, *ibid.*, 1575. — Vita S. Annonis Coloniensis archiepisc., CXLI, 1517. — Vita S. Geraldii, auctore monacho anonymo subæquali, CXLVII, 1004. — Vita et res gestæ S. Altmanni, episc. Passaviensis, CXLVIII, 867. — Vita S. Anselmi, Lucensis episc., *ibid.*, 907. — Gesta Lietherti episc., CXLI, 177. — Gesta Gerardi II, episc. *ibid.*, 197. — Gesta Manassis et Walcheri excerpta per monach. Sancti Gaugerici, *ibid.*, 193. — B. Idæ vita auctore monacho Wostensi comæ, CLV, 457. — Vita S. Roberti, auctore monacho Mollsmensi, anonymo, CLVII, 1269. — Passio SS. Gultari, Pingaris, Piale et sociorum, CLIX, 525. — Vita S. Norberti auctore canonico Præmonstratensi comæ, CLXX, 1255.

CLXXXIII.

INDEX BIOGRAPHICUS ALTER,

VEL

SYNOPSIS VITARUM QUÆ IN PATROLOGIA REFERUNTUR,
SERIE PERSONARUM HIERARCHICA,

-ET IN UNAQUAQUE SERIE ORDINE NOMINUM CONCINNATUS ALPHABETICO.

Summi Pontifices. — Catalogus Romanorum pontificum sub Liberio descriptus, XIII, 442. — Historia de vitis Romanorum pontificum, Anastasius Biblioth., CXXXVII, 1004; CXXXVIII, 9 *seqq.* — Pseudo-Luitprandi liber de pontificum Romanorum vitis, CXXIX, 1150 *seqq.* — S. Abbeis Epitome de Romanorum pontificum vitis, CXXXIX, 536. — Catalogus SS. Romanorum pontificum, Monum. Greg., CXLVIII, 1291. — Catalogus Romanorum pontificum, Honorius August., CLXXII, 239. — Historia Romanorum pontificum, Ordericus Vitalis, CLXXXVIII, 196. — Godefridi Viterbiensis Pantheon, Catalogus omnium pontificum Romanorum, CXCVIII, 1011, 1031. — Anonymi Zwettlensis Historia Romanorum pontificum a S. Petro, usque ad Coelestinum III, id est annum Domini 1191, CCXIII, 988.

Episcopi. — De gestis pontificum Anglorum libri quinque, CLXXIX, 1612. — Historia ecclesiastica gentis Anglorum libri V, Beda Ven., XCV, 24 *seqq.* — Historia Novorum seu historia Ecclesiæ Britannicæ, ab anno 1066 ad annum 1122, Eadmerus Cant., CLIX, 548. — De gestis episc. Antistodor., CXXXVIII, 220. — Catalogus episc. Bisunt. Ecclesiæ, LXXX, 427. — Gestæ episc. Camer., CXLIX, 9. — Pontifices et sancti Eborac., CI, 812. — Episcopi Gratianopol., CLI, 733. — Episcopi Lugdun., CLIV, 96. — Episcopi Divion., CLXII, 800. — Antistites Matiscen. Ecclesiæ, CLXXIX, 1441. — Acta archiepisc. Rothomag., CXVII, 275. — Archiepisc. Vienn., CLI, 733. — Catalogus episc. Metensium XCV, 700 *seqq.*; XCVI, 1466; CXI, 441; CLXIII, 500. — Gesta episc. Virdun., CXXII, 506 *seqq.*; CCIV, 919. — Gesta episc. Tungr., Traject., Leod., CXXXIX, 957. — Episcopi et archiepiscopi Mogunt., Brem., Colon., Trevir., Halberst., Met., Verd., etc., CXLI, 1236. — Pontifices Hammaburg., CXLVI, 431, 663. — Liber Pontificalis Echstet., CXLVII, 980. — Episcopi Tull., CLVII, 446 *seq.* — Historia episc. Leod., CXXXIX, 1068. — Archiepiscopi Toletani veteres, LXXXIII 1107. — Vitæ pontificum Ravenatum a S. Apollinari usque ad Georgium xviii episc., Ludovici Pii contemporaneum, CVI, 430. — Gesta archiepisc. Mediolan., CXLVII, 286. Catalogus episc. Mediolan., CXLI, 953. — De primis Norvegiæ episcopis, Adamus Bremens., CXLI, 646 *seq.*

Monachi, abbates. — Gesta septem abbatum Beccenium, CLXXXI, 1710. — Chronica monasterii Casinensis, ubi de abbatibus, CLXXXIII, 440. — Vitæ abbatum Formbacensium, CXIV, 1425. — Gesta abbatum Gemblacensium CLX, 596. — Gesta abbatum Laubiensium, CXXXVII, 541. — Gesta abbatum Lemovicensium, CXLI, 80. — Gesta abbatum Trudonensium CLXXIII, 12. — Historia monachorum, Rufinus, XXI, 592.

Reges. — Genealogia regum Anglorum, CXCV, 712. — Genealogia regum Danorum, 931-1199; Willelmus abbas, CCIX, 157. — De gestis regum Anglorum a Wotigero ad annum 1104, CLXXIX, 959. — Gesta Francorum regum, ab eorum exordio et Pharamundo, 400-768; XCVI, 1421. — Chronicon breve de regibus Francorum, a Pharamundo, ann. 420, ad Philippum I, Henrici filium, CLXII, 611. — Chronica regum Wisigothorum, Juliano tributa, 407-725, XCVI, 809. — Chronologia et series Gothorum regum, LXXXIII, 1115. — Historia de regibus Gothorum, Wandalarum et Suevorum, LXXXIII, 1057.

Duces, comites. — De moribus et actis primorum Normanni ducum libri tres, CXLI, 608. — Genealogia comitum Flandriæ, CCIX, 930. — Genealogia comitum Buloniens., CLV, 462. — Gesta ducum sive principum Polonorum, CI, 843.

Sancti. — Natales aliquot sanctorum ex fastis consularibus excerpti, XIII, 684. — Historia monachorum,

Rufinus Aquil., XXI, 592. — De vitis apostolorum, S. Hieron., XXIII, 720. — De gloria beatorum martyrum, S. Gregor. Turon., LXXI, 705. — De gloria beatorum confessorum, *ibid.*, 825. — Vitæ Patrum seu liber de vita quorundam feliciorum, *ibid.*, 1010. — Vitæ Patrum libri X, LXXIII, 9, *seqq.*, LXXIV, 9 *seqq.* — S. Gregorii papæ Dialogorum libri IV, de vita et miraculis Patrum Italicorum, LXXVII, 150. — De ortu et obitu Patrum, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 130, 148. — De viris illustribus liber, *ibid.*, 1082. — Vitæ quorundam sanctorum, Venantius Fortunatus, LXXXVIII, 364. — Martyrologia juxta exemplaria Coloniense et Bollandianum, Reda, XCIV, 797. — Opuscula haglographica, Alcuinus, CI, 638. — Martyrologia, Rabanus Maurus, CXII, 418. — S. Eulogii, archiepisc. Toletani et martyris, Memorialis SS. libri tres, CXV, 731. — Martyrologia, Florus diaconus Lugdun., CXIX, 9. — Martyrologia Usuardus monach., CXXIII, CXXIV, 9. — Notkeri, cognomento Balbuli, Martyrologium, CXXXI, 1030. — Vitæ SS., S. Petrus Damianus, CXIV, 925.

Scriptores ecclesiastici. — Liber de viris illustribus, S. Hieronymus, XXIII, 601. — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Gennadius, LVII, 1053. — De viris illustribus liber, S. Isidorus Hispal., LXXXIII, 1082. — Liber de viris illustribus, S. Hildefonsus Tolet., ann. XCVI, 196. — Liber de scriptoribus ecclesiasticis, Sigebertus CLX, 548, 589. — De scriptoribus ecclesiasticis, Honorius August., CLXXII, 197. — De scriptoribus ecclesiasticis, CCVII, 963.

SUMMORUM PONTIFICUM VITÆ.

Adrianus. — Vita Adriani papæ I, XCVI, 1167.

Adrianus IV. — Vita Adriani IV. papæ, auctore cardinali de Aragonia, CLXXXVIII, 1352.

Agatho (S.). — Notitia historica in S. Agathonem LXXXVII, 1154.

Alexander III. — Vita Alexandri III papæ, auctore cardinali de Aragonia, CC, 12.

Anastasius I. — Vita S. Anastasii papæ, XX, 52; XCIV, 890.

Calixtus II. — Vita Calixti II papæ, auctore Pandulpho Pisano, CLXIII, 1080.

Constantinus. — Notitia historica in Constantinum papam, LXXXIX, 316.

Cornelius (S.). — Historia vitæ S. Corneli, III, 677.

Damasus (S.). — De S. Damasi papæ opusculis et gestis, XIII, 112 *seq.*

Dionysius (S.). — Ejus vitæ historia, V, 160.

Eusebius (S.). — De S. Eusebii opusculis et gestis, V, 400.

Eutychianus (S.). — Notitia historica de S. Eutychiano papa, V, 156.

Felix I (S.). — Notitia historica de S. Felice papa I, V, 135.

Gregorius Magnus (S.). — Vita S. Gregorii Magni, auctore Paulo diacono, monacho Cassinensi, LXXV, 42. — Alia Vita S. Gregorii Magni a Joanne diacono scripta libris quatuor, LXXV, 60. — Alia Vita ejusdem ex ejus potissimum scriptis recens adornata, LXXV, 241.

Gregorius II. — Notitia historica in S. Gregorium papam II, LXXXIX, 451.

Gregorius VII. (S.). — Vita S. Gregorii VII, auctore Paulo Herriedensi, canonico regulari, CXLVIII, 40.

Hilarus (S.). — Vita S. Hilari papæ, LVIII, 9.

Innocentius II. — Vita triplex Innocentii II papæ, CLXXXIX, 25.

Innocentius III. — Vita et gesta Innocentii III. papæ, CCIV, 17 *seq.*

- Julius* (S.). — Notitia historica, critica et litteraria in S. Julium papam, VIII, 838.
Leo IX (S.). — S. Leonis Vita auctore Wiberto aequali, CXLIII, 458; CCX, 1109.
Lucius (S.). Vita S. Lucii papæ et martyris, auctore Gualferio, CXLVH, 1501.
Marcellus (S.). — Notitia in S. Marcellum, VI, 20; VII, 1092.
Marcellinus (S.). — Notitia in S. Marcellinum papam, VI, 9.
Martinus (S.). — Notitia historica in S. Martinum, LXXXVII, 105.
Melchisedech (S.). — De S. Melchisedech, VI, 29.
Nicolaus I. — Nicolai papæ I vita, CXIX, 753.
Paschalis II. — Vita Paschalis II papæ, auctore Petro Pisano, CLXIII, 14.
Paulus I (S.). — Notitia historica in S. Paulum papam I, LXXXIX, 1126.
Siricius (S.). — Vita et regnum Siricii papæ, XIII, 1115.
Urbanus II (S.). — Vita B. Urbani II, auctore domno Theodorico Ruinarto, CLI, 9; CLVI, 696 seq.

EPISCOPORUM VITÆ.

Anglorum episcopi.

- Aldhelmus* (S.). — Vita S. Aldelmi Schireburn., Farlio auctore, LXXXIX, 64. — Alia Vita S. Adhelmi, *ibid.*, 84.
Anselmus (S.). Vita S. Anselmi Cant., auctore Eadmero, CLVIII, 49. — Vita brevior S. Anselmi, *ibid.*, 124. — Vita S. Anselmi Cant., auctore Joanne Saresberiensis, CXCI, 1009.
Augustinus (S.). Anglor. apost. — Vita S. Augustini, auctore Goscelino monacho, LXXX, 44. — Alia vita S. Augustini, CL, 753. — Historia translationis S. Augustini, episc. Anglorum apostoli, CLV, 13.
Bregwinus (S.). — Vita B. Bregwini archiepisc. Cant., auctore Eadmero monacho, CLIX, 754.
Cuthbertus (S.). Lindisfarn. episc. — Vita S. Cuthberti XCIV, 576, 729, 865; CXXXI, 1053.
Dunstanus (S.). — Vita S. Dunstani Cantuar. arch., auctore Osberno Cantuar. monach., CXXXVII, 407. — Vita S. Dunstani, Cantuar. arch., auctore Eadmero monacho, CLIX, 785.
Elphegus (S.). — Vita S. Elphegi archiepisc. Cantuar., auctore Osberno, CXLI, 571.
Ethelwoldus (S.). — Vita S. Ethelwoldi episc. Winton., auctore, ut videtur, Wolstano monacho, ejus discipulo, CXLVII, 80.
Gundulfus Roffensis. — Vita Gundulfi episcopi Roffensis, auctore monacho Roffensi coetaneo, CLIX, 813.
Hugo Lincoln. — Vita S. Hugonis, episcopi Lincoln., in Anglia, ordinis Carthus., CLIII, 943.
Lanfrancus Cantuar. — Vita B. Lanfranci, archiepisc. Cantuar., CL, 19.
Oda (S.). — Vita S. Odonis Cantuar. archiepisc., auctore, ut videtur, Osberno monach. Cantuar., CXXXIII, 931.
Oswaldus (S.). Wigorn. episc. — Auctore anonymo incertæ ætatis, CXLVII, 1190. — Vita S. Oswaldi Wigorn. auctore Eadmero, CLIX, 762.
Swithunus (S.). — Vita S. Swithoni, episc. conf. Wintoniæ in Anglia, auctore Goscelino, CLV, 48. — Historia translationis et miraculorum, auctore, ut videtur, Lantfodo, monacho Wintoniensi in Anglia, CLV, 61.
Thomas (S.). — Vita S. Thomæ archiepisc. et martyris auctore Herberto de Roseham., CXI, 1074. — Vita S. Thomæ ab auctoribus contemporaneis scripta, CXI, 1 seq.
Tiemon (S.). archiepisc. Saltsburg. — Vita beati Tiemonis archiepisc. Saltsburg., CXLVIII, 894.
Wulstanus (S.). Wigorn. episc. — Vita S. Wulstani, episc. Wigorniensis, auctore Hemmingo monacho, CL, 1490. — Willelmi Malmesbur. libri tres de vita S. Wulstani episc. Wigorn., CLXXIX, 1735.

Francorum episcopi.

- Ado* (S.). Vienn. archiepisc., CXXIII, 9.
Albinus (S.). Andegav. episc. — Vita S. Albini Andegav. episc., LXXXVIII, 480; LXXI, 899.
Aldricus (S.). Cenom. — Vita Aldrici a discipulis ejus scripta, CXV, 30.
Aldricus Senon. — Vita S. Aldrici, auctore anonymo, cujus ætas incerta, CV, 797.
Amanius (S.). — Vita S. Amanii, Ruthemensis episc., a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 513.
Ambrosius (S.). Cadurc. episc. — Notitia historica in S. Ambrosio Cadurc., LXXXIX, 1198.
Arnulfus (S.). — Vita S. Arnulfi, Suession. episc., auctore Harulfo comarali, CLXXIV, 1368.

- Andomarus* (S.). — Vita S. Andomari, episc. Terwanensis, CXLVII, 1179.
Aubertus (S.). Camer. — Vita S. Auberti Camerac. episc., auctore, ut videtur, sancto Fulberto, CXL, 353.
Cæsarius (S.). Arelat. episc. — Vita S. Cæsarii episc., auctoribus Cypriano, Firmino, et Vientio episcopis, LXVII, 997.
Deodatus (S.). Nivernens. — Vita S. Deodati, primum a Deodatiensi monacho scripta, deinde a Mediolanensi abbate interpolata, CLI, 612.
Desiderius (S.). — Vita et passio S. Desiderii a Sisibuto, rege Gothorum, LXXX, 378.
Desiderius (S.). Cadurc. — Vita S. Desiderii, Cadurcensis episc. et confessoris, LXXXVII, 219.
Dionysius (S.). Paris. — Passio S. Dionysii, auctore Hilduino, CVI, 24. — Fragmentum de translatione S. Dionysii e Francia in Germaniam, ad monasterium S. Emmerammi, CXLVI, 387. — De S. Dionysio et sociis ejus, Honorius Augustodun., CLXXII, 101. — De S. Dionysio, Parisiorum episc., S. Gregorius Turon., LXXI, 768.
Eligius (S.). — Vita S. Eligii Noviom., a S. Audoueno Rothomag. episc. scripta, LXXXVII, 478.
Eleutherius (S.). — Vita S. Eleutherii, a Guiberto ordinariorum ordinata, LXV, 60.
Eucherius (S.). — Notitia historico-litteraria in S. Eucherium, L, 686.
Folcuinus (S.). Tarv. — Vita S. Folcuini, episc. Tarvonnensis in Gallia, auctore Folcuino Laubiensi abbate, CXXXVII, 529.
Fortunatus. — Vita Venantii Fortunati Pictav., LXXXVIII, 20.
Germanus (S.). Antissiod. — Vita S. Germani Antissiod. auctore Herico monacho, CXXVI, 1152. — Miracula S. Germani Antissiod., auctore eodem Herico monacho., CXXIV, 1208. — De S. Germano Antissiodor., S. Gregor. Turon., LXXI, 859.
Germanus (S.). Paris. — Vita S. Germani urbis Parisiacæ episc., Venantius Fortunatus., LXXXVIII, 453; LXXII, 55.
Hilmarus (S.). — Vita vep. Halmarus ex Divionensi abbate archiepisc. Lugdun., auctore anonymo ejus discipulo, CXII, 1337.
Hilarius (S.). Pictav. — Vita S. Hilarii, ex ipsius scriptis potissimum collecta, IX, 125. — Vita ejusdem, auctore S. Hieronymo, IX, 125. — Vita ejusdem, a Fortunato scripta, IX, 154.
Hilarius (S.). Arelat. — Vita S. Hilarii Arelat., ab auctore ejusdem S. Hilarii discipulo scripta, L, 1220.
Hildebertus (S.). — Vita Hildeberti Cenoman., ex eius scriptis et veterum monumentis adornata, CLXXI, 64.
Honoratus (S.). — De vita S. Honorati, Arelat. episc., L, 1250.
Hugo (S.). — Vita S. Hugonis, episc. Gratianop., auctore Guigone, priore Carthus., CLIII, 760.
Hugo (S.). — Vita S. Hugonis, Rothomag. episc., auctore Baldrice Dolenst., CLXVI, 1165.
Joannes (S.). — Vita S. Joannis Beverlac., archiepisc. Eborac., auctore Folcardo Sithivensi monacho, CXLVII, 1161.
Julianus (S.). — Vita S. Juliani, Cenoman. antistitis primi, auctore Letaldo, Miclacensi monacho, CXXXVII, 781.
Leodegarius (S.). Augustod. — Vita S. Leodegarii, auctore Ursino abbate, ejus aequali, XCVI, 358. — Vita altera ab auctore anonymo, XCVI, 345.
Licinius (S.). — Vita S. Licinii, episc. Andegav., auctore Marbodo archidiacono Andegavensi, ac postea Redonensi episc., CLXXI, 1495.
Lietbertus (S.). Camer. — Vita S. Lietberti Camerac. episc., auctore Rodulpho abbate S. Trudonis, CXLVI, 1449.
Magnobodus (S.). Andegav. — Vita S. Magnobodi, Andegav. episc., auctore Marbodo Redonensi episc., CLXXI, 1547.
Marcellus (S.). Paris. — Vita S. Marcelli, Paris. episc., a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 542.
Martialis (S.). Lemov. — Ademari Epistola de apostolatu Martiali, CXLI, 89.
Martinus (S.). — De vita S. Martini Turon. a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 364. — De vita B. Martini liber unus, a Sulpicio Severo, XX, 160. — De miraculis S. Martini episc. libri quatuor, a S. Gregorio Turon., LXXI, 913. — Scriptum de vita S. Martini Turon. ab Alcuino, CI, 657. — Miracula B. Martini, ab Heberno Turon., CXXIX, 1056. — De reversione B. Martini a Burgundia, CXXXIII, 816. — De S. Martino episc., CLXXII, 1021.
Maurilius (S.). Andeg. — Vita S. Maurilii Andegav., LXXXVIII, 504.

Maurilius (B.) Rothomag. — Vita S. Maurilii Rothomag., CXLIII, 1576.

Medardus (S.). — Vita S. Medardi, episc. Noviom., et Tornac. a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 833. — Vita S. Medardi Noviom., auctore Radbodo, CL, 1500.

Oswaldus (S.) Eborac. — Vita S. Oswaldi, episc. Wigorniensis et archiepisc. Eboracensis, auctore anonymo tunc et nunc, CXLVII, 1190. — Vita S. Oswaldi Wigorn. et Eborac., CXIV, 762.

Paternus (S.) Abrinc. — Vita S. Paterni, episc. Abrincensis, a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 487.

Potentianus (S.) Senon. — Historia translationis SS. Saviniani, Potentiani sociorumque martyrum in Senonense S. Petri cenobium, auctore Odorano S. Petri Vivi monacho, CXLII, 777.

Remigius (S.) Rhem. — Vita S. Remigii Rhemens., a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 528. — Vita S. Remigii, Rhemorum archiepisc., scripta ab Hincmaro, æque Rhemensis archiepisc., CXIV, 1129. — Encomium eiusdem S. Remigii per Hincmarum archiepisc. Rhemens., *ibid.*, 1188.

Sacerdos (S.) Lemov. — Vita S. Sacerdotis episc. Lemovic. ab Hugone de S. Maria, Floriacensi monacho, innovata, CLXIII, 976.

Saturninus (S.) Tolos. — De S. Saturnino, a S. Gregorio Turon., LXXI, 749.

Secundinus (S.) Troj. — Vita S. Secundini episcopi Trojani, auctore Gualferio monacho Casinensi, CXLVII, 1293.

Sidonius Apollinaris. — Vita S. Sidonii Apollinaris Claromont. episc. a Sirmondo adornata, LVIII, 441.

Vedastus (S.). — Vita S. Vedasti episc. Atrebatensis ab Alano, CI, 664.

Wilfridus (S.). — De vita S. Wilfridi episc. Eboracens., a Frl. legodo monacho Benedictino, CXXXIII, 980; CLIX, 709.

Germaniæ episcopi.

Adalbero II Metens. — Vita Adalberonis II Metensis episc., auctore Constantino abbate, CXXXIX, 1552.

Adalbertus (S.) Prag. — Vita S. Adalberti, episc. Prag. et martyris, auctore forte Joanne Canspario, CXXXVII, 860.

Amandus (S.). — Vita S. Amandi Traject., ab auctore anonymo, LXXXIII, 1267. — Vita metrica S. Amandi auctore Milone, CXXI, 928. — Historia miraculorum S. Amandi, corpore per Franciam deportato, auctore Gilleberto monacho Elnonensi, CL, 1436. — Vita S. Amandi Traject., CCLII, 1233. — Miracula S. Amandi quæ facta sunt per Gallias, CCLII, 1277.

Anno (S.). — Vita S. Annonis Colon. archiepisc. scripta jussu Reginhardi, CXLIII, 1517.

Anscharius (S.) Hamburg. — Vita S. Anscharii Hamburg., auctore S. Remberto ejus discipulo et successore, CXVIII, 960.

Arbogastus (S.) Argent. — Vita S. Arbogasti episc. Argentinensis, in Germania prima, auctore Othone Argent., CXXXIV, 1064.

Bernwardus (S.) Hildesheim. — Vita S. Bernwardi episc. Hildesheimensis, auctore Thangmaro presbytero, CXL, 586.

Bonifacius (S.) Mogunt. — Vita S. Bonifacii Mogunt. auctore Willebaldo, ipsius discipulo, LXXXIX, 603. — Alia Vita S. Bonifacii, auctore Othone, monacho Benedictino, *ibid.*, 633.

Bruno (S.) Colon. — Vita S. Brunonis Colon., auctore Ruotgero, clerico Coloniensi, CXXXIV, 937.

Burchardus Wormat. — Vita S. Burchardi episc., CXL, 505.

Chounradus Const. — Vita Chounradi Constantiensis episc., auctore Udalscalco, CLXX, 865.

Deodericus Metens. — Vita Deoderici Metensis, auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 690.

Disibodus (S.). — Vita S. Disibodi, episc. et confess. in Dysemburg, territorii Moguntini in Germania, a S. Hildegarde scripta, CXCII, 1094.

Euraclius Leod. — Vita Euracii, Leodiensis episc. quadragesimi quinti, auctore Reinero, CCLIV, 118.

Godehardus (S.) Hildesheim. — Vita S. Godehardi Hildesheim. episc., auctore Wolfero, ejus æquali et discipulo, ejusdem ecclesiæ canonico, CXXI, 1160.

Herebertus (S.) Colon. — Vita S. Hereberti, archiepisc. Colon., a Ruperto, abbate Tutlensi, CLXX, 588.

Hildulphus (S.). — Vita S. Hildulphi episc. Trevir. et fundatoris Mediani monasterii, CLII, 588.

Lambertus (S.). — Vita S. Lamberti, episc. Trajecti ad Mosan et martyris, auctore Stephano episc. Leodiensi, CXXII, 614. — Vita duplex S. Lamberti Traject., auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 739.

Ludgerus (S.). — Acta S. Ludgeri Mimmigardfordensis episc., auctore Alfrido episc., XCIX, 770.

Maximinus (S.). Trevir. — Vita S. Maximini, episc. Trevirensis, auctore S. Lupo, CXIX, 666.

Norbertus (S.). — Vita S. Norberti, Præmonstrat. ordinis fundatoris, archiepisc. Magdeburg., auctore Præmonstratensi comvo, CLXX, 1235.

Otto (S.). Bamberg. — Vita S. Ottonis Bamberg., CLXXIII, 1268.

Rabanus Maurus. — B. Rabani Mauri Vita, auctore Rudolfo scholastico, ejus discipulo, CVII, 40. — Rabani Mauri Vita altera, auctore Trithemio, *ibid.*, 67.

Radbodus (S.). Traject. — Vita S. Radbodi, auctore anonymo subæquali, CXXXII, 537.

Rembertus (S.). — Vita S. Remberti, Hamburgens. episc., auctore anonymo, ejus æquali, CXXVI, 992.

Remacius (S.). — Vita S. Remacii, Traject. episc., auctore Nolgero, CXXXIX, 1147.

Theodardus (S.) Traject. — Vita S. Theodardi, episc. Trajectensis, martyris, auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 748.

Udalricus (S.). — Vita S. Udalrici Augustani episc., auctore Gerardo presbytero, CXXXV, 1009. — Vita S. Udalrici August., auctore Bernone, abbate Augiensis, CXLII, 1184.

Vaso Leod. — Vita Vasonis Leodiensis, scripta ab Anselmo et Alexandro, canonicis Leodiens., CXLII, 725.

Willehadus (S.). — Vita S. Willehadi, episc. Bremensis primi, auctore S. Anschario, CXXVIII, 1014.

Willebrordus (S.). — De vita S. Willebrordi Trajectensis episc. libri duo, ab Aleuino, CL, 693. — Fragmenta Vitæ duplicis S. Willebrordi, CLVII, 411.

Wolbodo (S.). — Vita S. Wolbodonis, Leodiensis episc., auctore Reinero monacho S. Laurentii Leodiensis, CCLIV, 198.

Wolfgangus Ratisbonn. — Vita S. Wolfgangi, episc. Ratisbon. auctore Othlono monacho, CXLVI, 590.

Hiberniæ episcopi.

Malachia (S.). — De vita et rebus gestis S. Malachie, Hiberniæ episc. S. Bernardus Clarnavall., CLXXXII, 1073.

Hispaniæ episcopi.

Eugenius III (S.). — Vita S. Eugenii III Toletani episc., LXXXVII, 353.

Eulogius (S.). — Vita S. Eulogii archiepisc. Toletani et martyris, auctore Alvaro Cordubensi, CXV, 70.

Fructuosus (S.). — Vita S. Fructuosi Bracaren. episc., LXXXVII, 457.

Hildefonsus (S.). — Vita S. Hildefonsi, Toletanæ sedis metropolitani episc., a Cixilano ejusdem urbis episc. edita, XCVI, 44. — Alia S. Hildefonsi Vita, per Rodericum Cerratensem scripta, XCVI, 48.

Julianus (S.). — Vita seu Elogium S. Juliani, Toletani episc., auctore Felice, Toletano etiam episcopo, XCVI, 445.

Italiæ episcopi.

Ambrosius (S.) Mediol. — Vita S. Ambrosii Mediolanensis episc., a Paulino ejus notario ad beatum Augustinum conscripta, XIV, 28. — Vita et institutum sancti Patris nostri Ambrosii, Mediolan. episc., ab auctore anonymo, *ibid.*, 45. — Vita S. Ambrosii, Mediolan. episc., ejus potissimum scriptis collecta, et secundum chronologicum ordinem digesta, *ibid.*, 66. — De Ambrosio episc., Rufinus, XXI, 521.

Anselmus (S.). — Vita S. Anselmi episcopi Lucensis qui Gregorii VII pontificis maxime familiaris, discipulus et strenuus propugnator fuit, CXCIII, 906.

Apollinaris (S.). — Vita S. Apollinaris, CVI, 476. — De S. Apo linare, CXXIII, 505.

Bonizo (S.). — Bonizonis, Placentini episc., Vita, res gestæ, scripta, CL, 782.

Bruno (S.). — Vita S. Brunni seu Brunonis, Astensis Signiensium episc. et abbatis Montis Casini, CLXIV, 89.

Epiphanius Ticin. — Vita beatissimi viri Epiphani, episc. Ticin. Ecclesiæ, ab Ennodio Ticin., LXXIII, 208.

Lucifer Calarit. — Luciferi, episc. Calaritani, Vita, XIII, 757.

Maximus (S.). Taurin. — De vita S. Maximi Taurinensis, LVII, 127.

Paulinus (S.) Aquileiensis. — Vita S. Patris nostri Paulini, patriarchæ Aquileiensis, XCIX, 18. — S. Paulini Vita altera, excerpta ex proliori ms. Marci Antonii Nicoletti, XCIX, 141.

Paulinus Nolanus (S.). — Vita S. Paulini, Nolani episc., ex ipsius scriptis ac veterum monumentis continuata, LXI, 16. — De S. Paulino Nolanæ urbis episcopo, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 216.

Petrus Chrysologus (S.) Raven. — Vita S. Petri Chrysologi, Ravennatis archiepisc., ex libro Pontificali Agnelli, LII, 14.

Petrus Damianus (S.). — Vita B. Petri Cardinalis, per Joannem monachum, ejus discipulum, CXLIV, 113.
Zeno (S.) Veron. — Sermo venerabilis Coronati notarii de vita S. Zenonis, XI, 799. — Historia translationis S. Zenonis subjecta Vitae ejusdem sancti, ab anonymo scripta, XI, 207.

Africae episcopi.

Augustinus (S.) Hipponensis. — Vita S. Augustini, Hipponensis episc., auctore Possid'o, Calamensi episc., XXXII, 53. — Vita S. Augustini, ex ejus potissimum scriptis concinnata, CXXXII, 65. — Vita S. Augustini, Hipponensis episc., a Philippo de Harveng, CCIII, 1205.
Cyprianus (S.). — Vita S. Cypriani, episc. Carthaginiensis et martyris, IV, 74. — De vita et passione S. Cypriani per Pontium diaconum, III, 1482. — Acta proconsularia S. Cypriani, episc. et martyris, III, 1497.
Fulgentius (S.). — S. Fulgentii, episc. Ruspensis, Vita a quodam ejus discipulo conscripta, LXV, 117.

Asiae episcopus.

Yvo (S.). — Vita S. Yvonis, episc. Persae, in Anglia depositi, auctore Goscelino, CLV, 80.

SACERDOTUM, DIACONORUM, ETC., VITAE.

Arialdus (S.). — Vita S. Arialdi diaconi et Herombaldi martyrum, auctore B. Andrea Vallumbrosano, sancti discipulo, CXLIII, 1437.
Beda Vener. — Elogium historicum Ven. Bedae, auctore Mabillonio, XC, 9. — Vita Bedae Venerabilis presbyteri et monachi Girwenensis scripta partim a Cuthberto ipsius discipulo, partim ab alio qui saeculo XI vixit, *ibid.*, 36. — Vita Bedae Venerabilis, auctore anonymo perverto, *ibid.*, 41. — Ven. Bedae vita auctore et collectore Turgoto, priore Dunelmensi, *ibid.*, 89.
Goar (S.). — Vita S. Goaris, auctore Wandalberto, CXXI, 610.
Hieronymus (S.). — Vita S. Hieronymi Stridonensis presbyteri ex ejus potissimum scriptis concinnata, XXII, 5. — Vita divi Hieronymi incerto auctore, *ibid.*, 262. — De morte Hieronymi, ab Eusebio, *ibid.*, 240.
Lebwinus (S.). — Vita S. Lebwin, presbyteri et confessoris, ab Hucbaldo, ad Baldricum episcopum scripta, CXXXII, 875.
Martinus (S.). — Vita S. Martini presbyteri Legion. scripta a Luca diacono Legionensi, postea Tudensi episcopo, CCVIII, 10.
Odulphus (S.). — De vita S. Odulphi presbyter., a Cappito Stavriensi, CXXXIII, 857.
Richarius (B.). — Vita beatisimi Richarii presbyteri, Alcuinus, CI, 681.
Rufinus Aquil. — Vita Rufini, presbyteri Aquileiens., XXI, 75.
Tertullianus. — Vita Tertulliani, Carthag. presbyteri, auctore Jacobo Pamello, I, 40.

MONACHORUM, ABBATUM VITAE.

Abbo (S.). — Vita S. Abbonis, Floriacensis abbatis, auctore Aimoino monacho, CXXIX, 576.
Adalardus (S.). — Vita S. Adalardi, abbatis Corbelenensis, auctore S. Geraldo, abbate Silvae-Majoris, CXLVII, 1045. — Vita S. Adalardi Corbeien., auctore S. Paschasio Radberto, CXX, 1508.
Adamus Præmonst. — Vita Adami Præmonstratensis, CXCVIII, 20.
Adjutor (S.). — Vita S. Adjuteris, monachi Tironensis, auctore Hugone archiepisc., Rothomagensi, CXCI, 1545.
Aelredus (B.). — Vita B. Aelredi, abbatis Rievallensis in Anglia, CXCV, 196.
Aigulfus (S.). — Vita S. Aigulfi abbatis Lerinensis et martyris, auctore Adrevaldo monacho, CXXIV, 955.
Anastasius (S.). — Vita S. Anastasi, monachi et eremita, auctore Gualtero, CXLI, 424.
Angelramus (Ven.). — Vita Ven. Angelrami, abbatis monasterii S. Richarii Centulensis, CXLI, 1484.
Ansegisus (S.). — Vita S. Ansegisi, abbatis Fontanelensis, auctore chronographo Fontanelensi anonymo ejus aequali, CV, 734.
Antonius (B.). — Vita B. Antonii, monach. Lerinensis, ab Ennodio, episc. Ticinensi, LXIII, 248.
Aridius (S.). — Vita S. Aridii, abbatis, a S. Gregorio Turon., LXXI, 1120.
Attala (S.). — Vita S. Attalae abbatis Bobiensis secundi, LXXXVII, 1036.
Beda Ven. — Vita Bedae Venerabilis presbyteri et monachi Girwenensis, a Cuthberto scripta, XC, 56.
Benedictus (S.). — Historia translationis S. Benedicti-Cassin., auctore Adrevaldo monacho, CXXIV, 901. — De

miraculis S. Benedicti, *ibid.*, 910. — Vita S. Benedicti ex libro II Dialogorum S. Gregorii Magni excerpta, LXVI, 125. — De beato Benedicto, et miraculis, et laudibus ejus, XCV, 468; XCIV, 715. — De miraculis S. Benedicti libri duo, scripti ab Aimoino, monacho Floriacensi, CXXXIX, 801. — Miracula S. Benedicti, auctore Radulfo Tortario, CLX, 1177. — Translatio S. Benedicti abbatis, CLXXII, 977. — Carmen de S. Benedicto, S. Bertarius, CXXVI, 975.

Benedictus (S.) Anian. — Vita S. Benedicti Anianensis, auctore Ardono, seu Smaragdo, ejus discipulo, CIII, 552.
Berengerus Formbac. — Vita Berengeri abbatis Formbac. ordinis S. Benedicti, CXCIV, 1425.

Bernardus (S.) Claravalli. — Vita et res gestae S. Bernardi, abbatis Claravallensis, libris septem comprehensa, CLXXXV, 225. — Secunda Vita S. Bernardi abbatis, auctore seu compilatore Alano quondam episcopo Antissiodorensi, *ibid.*, 469. — Fragmenta ex tertia Vita S. Bernardi, auctore, ut videtur, Gaufrido monacho Claravalli., CLXXXV, 521. — Vita quarta S. Bernardi abbatis, duobus libris scripta a Joanne crenita, *ibid.*, 552.

Bernardus (B.) Tironiensis. — Vita beati Bernardi fundatoris congregationis de Tironio, in Gallia, auctore Gaufrido Grosso, CLXXII, 1364.

Bertinus (S.). — Vita S. Bertini, abbatis Sithivensis in Morinis, auctore Folcardo, CXLVII, 1084. — Miracula S. Bertini ab eodem auctore, *ibid.*, 1097. — Relatio de inventione et elevatione S. Bertini abbatis, quae facta est anno incarnationis Domini 1052, a Bovone abbate Sithivensi digesta, *ibid.*, 1141.

Bertulfus (S.). — Vita S. Bertulfi, abbatis Bobiensis tertii, LXXXVII, 1061.

Blaitmaicus (S.). — Vita S. Blaitmalci, abbatis Hilensis et martyris, CXIV, 1044.

Boso Beccensis. — Vita Ven. Bosonis cognomento Sapientis, abbatis Beccensis quarti, CL, 724.

Bruno (S.) Carthus. — Acta S. Brunonis ordinis Carthusianorum institutoris, CLII, 9. — De S. Brunone, CLVI, 853.

Columba (S.). — De Vita S. Columbæ libri tres, a S. Adamano abbate, LXXXVIII, 725.

Columbanus (S.). — Vita S. Columbani abbatis, auctore Jona, monacho Bobiensi fere aequali, LXXXVII, 1012.

Egil (S.). — Vita S. Egilis, abbatis Fuldensis, auctore Candido, monacho Fuldensi, CV, 381. — Vita metrica auctore eodem Candido monacho, *ibid.*, 402.

Eugyppius abbas. — Vita Eugyppii auctore Joanne Herold Acropolita, LXII, 535.

Eustasius (S.) Luxov. — Vita S. Eustasii, abbatis Luxoviensis secundi, LXXXVII, 1045.

Frodobertus (S.). — Vita S. Frodoberti abbatis primi Cellensis, prope Treca, auctore Adsone abbate Dervensi, CXXXVII, 600.

Gallus (S.). — Vita S. Galli abbatis in Alamannia, CXIV, 975.

Geraldus (S.). — Vita S. Geraldii, Silvae-Majoris primi abbatis et fundatoris, auctore monacho anonymo subaquali, CXLVII, 1004, 1024.

Gregorius (S.), abbas Traject. — Vita S. Gregorii, abbatis et rectoris Ecclesiae Trajectensis ad Rhenum, auctore S. Ludgero Mimigardelordensi episcopo, ipsius Gregorii discipulo, XCIX, 750.

Gualbertus (S.). — Vita S. Joannis Gualberti, abbatis et Vallumbrosanae congregationis primi institutoris, auctore Attone, ex abbate ejusdem loci quarto episcopo Pistoriensi, CXLVI, 668. — Acta S. Joannis Gualberti, *ibid.*, 705. — Miracula S. Joannis Gualberti, auctore Hieronymo, monacho Vallumbrosano, *ibid.*, 812.

Gualterius (S.). — Vita S. Gualterii, abbatis et canonici Stirpensis, in diocesi Galliarum Lemovicensi, auctore Marbodo, Andegavensi archidiacono, postea episcopo Redonensi in Britannia Armorica, CLXXI, 1564.

Guillelmus (S.), abbas S. Benigni Divion. — Vita S. Guillelmi, abbatis S. Benigni Divion., CXLI, 832. — Vita S. Guillelmi abbatis Divionensis, auctore Glabro Rodulfo monacho, CXLI, 698.

Herluinus (S.). — Vita S. Herluini, primi pastoris et fundatoris Becensis cenobii, auctore Gilberto Crispino, abbate Westmonasteriensi, CL, 698.

Hermannus Contractus. — Vita seu elogium Hermann Contracti, a Bertholdo ejus discipulo scripta, CXLIII, 25.

Hilarion (S.). — Vita S. Hilarionis eremita, a S. Hieronymo scripta, XXIII, 29.

Honoratus. — De Honorato abbate monasterii Fundensis, S. Gregorius Magnus, LXXVII, 153.

Hugo (S.) Cluniac. — Vita S. Hugonis, abbatis Cluniac., auctore Hildeberto, Cenomanensi episcopo, CLIX, 857. — Alia Vita auctore Raynaldo, abb. Vezeliacensi,

deinde archiepisc. Lugdunensi, *ibid.*, 894. — Vita metrica, auctore eodem Raynaldo, *ibid.*, 905. — Vita S. Hôgonis Cluniac. ab Ezelone et Gilone, monachis Cluniacensibus, *ibid.*, 909.

Hugo (B.). — Vita B. Hugonis de Lacerta, discipuli S. Stephani, ordinis Grandimontensis institutoris, auctore Guillelmo Dandina, Grandimontensi, cognomento de S. Salvino, suppari, CCIV, 1185.

Joannes, abbas Gorziensis. — Vita Joannis, abbatis Gorziensis, auctore Joanne abbate S. Arnulfi, CXXXVII, 240.

Joannes Cirita. — Vita Joannis Cirita, abbatis Tharacui in Hispania, CLXXXVIII, 1661.

Joannes Scotus. — De vita et præceptis Joannis Scoti Eriogenæ, CXXII, 2.

Maolus (S.). — Vita S. Maioli Cluniac. abbatis, auctore Syro monacho, CXXXVII, 745. — De Vita beati Maioli abbatis, a S. Odilone Cluniac., CXLII, 944.

Malchus. — Vita Malchi monachi inclusi, a S. Hieronymo, XLIII, 53.

Mamma (S.). — Vita S. Mammæ monachi, CXIV, 1047.

Maurus (S.). — Vita S. Mauri, episc. Cæsenatis et confessoris, ex ordine S. Benedicti assumpti, a S. Petro Damiano, CXLIV, 945.

Maximianus (S.). — Liber miraculorum S. Maximiani, abbatis Micicensis, auctore Letaldo, monacho Micicensi, CXXXVII, 795.

Meginradus (S.). — Vita S. Meginradi, eremitæ et martyris apud Helvetios, auctore Bernone abbate Augiensis, CXI, 1176.

Mennas (S.). — Acta translationis S. Mennatis, eremitæ et confessoris, auctore Leone Marsicano, monacho Casinensi, et S. R. E. cardinali Ostiensi, CLXXIII, 991.

Odilo (S.). — Vita S. Odilonis, Cluniacensis abbatis quinti, CXLII, 898. — Vita S. Odilonis, abbatis Cluniacensis et confessoris, ordinis S. Benedicti, a S. Petro Damiano, CXLIV, 925.

Odo (S.). — Vita S. Odonis abbatis Cluniacensis secundi, scripta a Joanne monacho, ejus discipulo, CXXXIII, 43. — Altera vita S. Odonis, auctore Nalgodo, Cluniacensi monacho sæculi XII, *ibid.*, 85.

Othmarus (S.). — Vita Othmari abbatis San-Galli, a Walafrido Strabo, CXIV, 1030. — De miraculis S. Othmari, libri duo, ab Ibone Sangallensi monacho, CXXII, 780.

Pachomius (S.). — Vita S. Pachomii, LXXIII, 1137; LXXIV, 287.

Paulus (S.). — Vita S. Pauli primi eremitæ, XXIII, 17.

Petrus Claræ. — Vita Petri, abbatis Clarævall., a Thoma de Radolto, CCIX, 1012.

Richarius (S.). — Vita S. Richarii, abbatis Centulensis primi, metricè descripta ab Ingeirramno scholastico, ipsius sancti monacho, CXLI, 1424.

Robertus (S.). — Vita S. Roberti, abbatis Casæ Del, auctore Marbodo, episc. Redonensi, CLXIX, 1505.

Robertus (S.). abbas Molism. — Vita S. Roberti, ordinis Cisterc. fundatoris, CLVII, 1269.

Robertus (B.) de Arbrissello. — Vita B. Roberti de Arbrissello, auctore Baldrico, episcopo Dolensi, CLXII, 1041. — Vita altera B. Roberti de Arbrissello, sive extrema conversatio et transitus ejus, auctore monacho Pontis Ebraidi, Andrea, ut creditur, ipsius discipulo et confessorio, CLXII, 1058.

Romualdus (S.). — Vita S. Romualdi, abbatis et confessoris, institutoris congregationis Camaldulensis, ordinis S. Benedicti, a S. Petro Damiano, CXLIV, 954.

Simeon (S.) Stylita. — Vita S. Simeonis Stylitæ, LXXIII, 525.

Stephanus (S.) de Mureto. — Vita S. Stephani de Mureto, ordinis Grandimontensis institutoris et fundatoris, auctore Gerardo, priore Grandimontensi septimo, CCIV, 1006.

Sturmus (S.). — Vita S. Sturm, abbatis Fuldensis, auctore S. Egile, Fuldensi abbate quarto, CV, 426.

Sugerius, abbas. — Vita S. Sugerii abbatis S. Dionysii, auctore Guillelmo Sandionysiano monacho, ejus discipulo, CLXXXVI, 1191. — Epistola encyclica conventus Sandionysiani de morte Sugerii abbatis, CLXXXVI, 1308.

Swithunus (S.). — Vita S. Swithuni, episcopi confessoris Wintoniæ in Anglia, auctore Goscelino, CLV, 48.

Theodericus (S.). — Vita S. Theoderici, abbatis Viennensis Gallia, auctore S. Adone ejusdem urbis episcopo, CXXIII, 441.

Thiofridus. — Vita Thiofridi abbatis et domini Eternacensis, CLVII, 503.

Ursmarus (S.). — De vita S. Ursuari episc. et abbatis Laubiensis in Belgio, a Rathario Veron., CXXXVI, 516.

Wala (V.). — Vita Venerabilis Walæ, abbatis Corbeiensis in Gallia, a Paschasio Radberto duobus libris scripta dialogico modo, CXX, 1557.

Waldebertus, abbas Luxov. — De miraculis S. Waldeberti, abbatis Luxoviensis tertii, liber, auctore Adone abbate, CXXXVII, 687.

Wicbertus (S.) Gemmel. — Vita S. Wicberti ex laico monachi, fundatoris Gemmelacensis cœnobii, CLX, 662. — Historia elevationis S. Wicberti, auctore anonymo, *ibid.*, 677. — Miracula S. Wicberti, auctore anonymo, *ibid.*, 682.

Wigbertus (S.). — Vita S. Wigberti, abbatis Fritzlarensis, auctore sancto Lupo, CXIX, 680.

Willelmus (S.) Hirsau. — Vita B. Wilhelmi Hirsaugiensis abbatis, auctore Heymone monacho Hirsaugiensis cœquali et beati Wilhelmi discipulo, CL, 1447.

Willelmus (V.). — Vita Venerabilis Willelmi Beccensis tertii abbatis, CL, 713.

Willelmus (S.). — Vita S. Willelmi abbatis S. Thomæ de Paracleti in Dania auctore anonymo, ejus discipulo, CCIX, 590.

Wirnton, abbas. — Vita Wirntonis Formbac., ordinis S. Benedicti, auctore Gerhobo, preposito Reichersperg., CXCI, 1426.

Witigowon, abbas. — Carmen de gestis Witigowonis abbatis, CXXXIX, 351.

Wolphelmus (B.). — Vita B. Wolphelmi, abbatis Brunwillerensis propæ Coloniam, auctore Conrado ejusdem loci monacho, ac beati Wolphelmi discipulo, CLIV, 408.

REGUM, DUCUM, COMITUM, ETC. VITÆ.

Amalricus, rex Hierosolym. — De Amalrico rege Hierosolym., Guillelmus Tyr., CCI, 748.

Balduinus I, rex Hierosolym. — De Balduino I, rege Hierosolym., *ibid.*, 484 seq.

Balduinus II, rex Hierosolym. — De Balduino II, rege Hierosolym., *ibid.*, 522.

Balduinus III, rex Hierosolym. — De Balduino III, rege Hierosolym., *ibid.*, 640.

Balduinus IV, rex Hierosolym. — De Balduino IV, *ibid.*, 815.

Burchardus, comes. — Vita Domini Burchardi vener. comitis, qui sub regibus Hugone Capeto et ejus filio Roberto floruit, auctore Odone, monacho Fossatensi, CXLI, 848.

Carolus Magnus. — Vita Caroli Magni imper., auctore Eginhardo, XCII, 25.

Carolus Bonus. — De vita B. Caroli Boni, Flandriæ comitis, auctore Gualtero, archidiacono Ecclesiæ Moriborum, CLXVI, 944.

Chunradus Salicus. — Vita Chunradi Salici imperat., auctore Wippone presbytero, CXII, 1217.

Constantinus, imper. — De vita B. imper. Constantini, Eusebii Pamphili libri quatuor, VIII, 9. — De Constantino imperatore, CXVIII, 861.

Dagobertus, rex Francorum. — Gesta domni Dagoberti, regis Francorum, filii Clotarii II, scripta a monacho cœnobii S. Dionysii anonymo quidem, sed contemporaneo, XCVI, 1396.

Eadmundus (S.). — Vita S. Eadmundi, regis Anglorum et martyris, auctore S. Abbone, abbate Floriacensi, CXXXIX, 508.

Edwardus (S.). — Vita S. Edwardi, regis et confessoris, auctore beato Aelredo, CXC, 740.

Geraldus (S.). — De vita S. Gerald, Auriliacensis comitis, libri quatuor, a S. Odone Cluniac., CXXXIII, 639.

Henricus (S.), imper. — Acta S. Henrici, imper. CXI, 9.

Julianus Claud. — Vita Claudii Juliani, XVIII, 429.

Lotharius. — De divortio Lotharii regis et Tetbergæ reginæ, CXXV, 620.

Ludovicus, imper. — Vita Ludovici imper. a Thegano, chorepiscopo Trevirensi, CVI, 406.

Ludovicus Pius. — De rebus gestis Ludovici Pii, CV, 570.

Ludovicus VI. — Vita Ludovici regis VI, qui Grossus dictus, auctore Sugerio, abbate B. Dionysii in Francia, CLXXXVI, 1253.

Ludovicus VII. — De Ludovici VII, Francorum regis, cognomento Junioris, protectione in Orientem cui ipse interfuit, CLXXXV, 1205.

Otto Magnus. — De rebus gestis Ottonis Magni imper., CXXXVI, 897.

Mahumetes. — Historia de Mahumete, ab Hildeberto Cenom., CLXXI, 1345.

Robertus Pius. — Vita Roberti Pii, regis Francorum, CXLI, 904.

Rupertus (S.). — Vita S. Ruperti, ducis Bingæ, in diocesi Moguntina, a S. Hildegarde abbatisa scripta, CXCVII, 1081.

Sigebertus rex Franc. — Vita S. Sigeberti regis auctore Sigeberto, monacho Gemblacensi, LXXXVII, 501.

Stephanus (S.), Hungar. — Vita S. Stephani, Hungar.

rorum regis primi, auctore Carthuito aut Carthuitio, episc. CII, 1204.

Venceslaus, dux Bohemæ. — Vita Venceslavi, ducis Bohemæ, auctore Gumpoldo episc. Mantuano, CXXXV, 920. *Wilhelmus* Conquestor. — Gesta Wilhelmi Conquestoris, a Wilhelmo Piclaviensi Lexoviorum archidiacono contemporaneo scripta, CXLIX, 1217.

VITÆ SANCTORUM ET SANCTARUM

Quorum mentio non habetur in articulis præcedentibus.

Adalheida (S.). — Epitaphium Adalheidæ imperatricis auctore S. Odilone Cluniac., CXLII, 764. — Miracula ejusdem Adalheidis reginæ, CXLII, 984.

Adauctus (S.). martyr. — Passio S. Adaucti metricè descripta a Marbodo Redon., CLXXI, 1634.

Æmilianus (S.). Vita S. Æmiliani confessoris, cognomento Cucullati, a S. Braulione Cæsaraug., LXXX, 700.

Afra (B.). Conversio B. Afræ apud provinciam Ariciensem, civitate Augusta, ab Oliva episc. Vic. scripta, CXLII, 594.

Agnes (S.). De S. Agnetæ martyre Carmen, a S. Damaso papa, XIII, 402. — De S. Agnetæ, S. Ambrosius, XVI, 189; XVII, 735. — Historia passionis S. Agnetis virginis et martyris, metricè descripta, a Rothdwitha moniali, CXXXVII, 1121. — Passio S. Agnetis martyris metricè descripta a Philippo de Harveng., CCIII, 1387.

Albanus (S.). martyr. — Passio S. Albani et sociorum ejus, qui eodem tempore pro Domino sanguinem fuderunt, Beda Ven., XCV, 52.

Aldegundis (S.). virgo. — Vita S. Aldegundis virginis, auctore Hucbaldo, CXXXII, 858.

Basolus (S.). confessor. — Vita S. Basoli confessoris, auctore Adsonæ CXXXVII, 644. — Libellus de translatione et miraculis S. Basoli confessoris, auctore Adsonæ abbate, *ibid.*, 660.

Bathildis (S.). — Vita S. Bathildis, uxoris Clodovei II, regis Francorum, ab auctore anonymo ejus æquali scripta, LXXXVII, 665.

Berlindis (S.). — Vita S. Berlindis, virginis Merbeus in Belgio, auctore (ut videtur) Herigero, abbate Lobien- si, CXXXIX, 1104.

Brigida (S.). — De S. Brigida virgine, LXXII, 773.

Burgundofara (S.). — Vita S. Burgundofaræ, abbatis- sæ Eboriacensis primæ, a Jona Elmon. abbate scripta, LXXXVII, 1069.

Christina (S.). — Vita et passio S. Christinæ, virg. et martyris, ab Alphano, archiepisc. Salernitano, scripta, CXI, VII, 1269.

Columba (S.). — De vita S. Columbæ libri tres, a S. Adamano, Benedictino abbate, scripti, LXXXVIII, 726.

Columba (S.). — De S. Columba martyre, a S. Eulogio, archiepisc. Toletan., CXV, 806.

Crispina (S.). — Acta S. Crispinæ, virg. et martyris, auctore Anastasio Bibliothecario, CXXIX, 728.

Cunegundis (S.). — Vita S. Cunegundis, imperatricis et virginis, ubi de S. Henrico imper., ejus conjuge, CXL, 198.

Cyricus (S.). — Passio SS. martyrum Cyrici et Julitæ matris ejus, cum sociis eorum, CCIII, 1304.

Cyrus (S.). — Historia acephala sanctorum martyris Cyri et Joannis, interprete Anastasio Bibliothecario CXXIX, 705.

Demetrius (S.). — Passio S. Demetrii martyris, auctore Anastasio Bibliothecario, CXXIX, 716.

Dominicus (S.). — Vita S. Dominici Loricati, a S. Petro Damiano, CXLIV, 1007.

Eadgitha (S.). — Vita S. Eadgithæ seu Edithæ, Eadgar- ri Anglorum regis filie, et sanctimonialis Wiltoniensis auctore Gotselino, CLV, 109.

Elisabeth (S.). — Vita S. Elisabeth virginis, magistræ sororum ordinis S. Benedicti, Schonauget, in diocesi Trevirensi, partim ab ipsamet dictata, partim ab Eck- berto fratre scripta, CXCV, 120.

Emma. — Encomium Emmæ, reginæ Anglorum, Ri- chardi ducis Northmannorum filie, incerto auctore, sed contaneo, CXXI, 1375.

Eugenia (S.). — Vita S. Eugeniæ, virginis ac martyris, auctore incerto, XXI, 1105.

Euphrasia (S.). Vita S. Euphrasiæ, LXXIII, 623.

Fabiola (S.). — Vita B. Fabiolæ, LXXIII, 696; XXII, 691.

Felicitas (S.). — Passio S. Felicitatis martyris, Ter- tul., III, 14.

Felix (B.). confessor. — Vita B. Felicis confessoris, XCIV, 789.

Fides (S.). — De miraculis S. Fidis liber, auctore Bernardo, scholastico, CXLI, 128, 152.

Flora (S.). — De vita et passione SS. virginum Floræ

et Mariæ, S. Eulogius Tolet., CXV, 836. — Passio SS. virg. Floræ et Lucillæ, a S. Petro Damiano, CXLIV, 1026.

Foillanus (S.). martyr. — Vita S. Foillani martyris a Philippo de Harveng., CCIII, 1326.

Florentius (S.). — Passio S. Gereonis, Victoris, Cassii et Florentii, Thebæorum martyrum, ab Helinaudo scripta, CCXII, 759.

Gangolfus (S.). martyr. — Passio S. Gangolfi martyris, metricè scripta a Hrothsuitha moniali, CXXXVII, 1683.

Genovefa (S.). — Revelatio reliquiarum S. Genovefæ, S. Wilhelmus, abbas S. Thomæ de Paracito CCIX, 742.

Georgius (S.). — De translatione SS. martyrum Georgii, Aurelii et Nathaniæ ex urbe Corduba Parisios, S. Eulog., CXV, 939.

Gervasii (S.). et *Protasii*. — De inventione corporum Gervasii ac Protasii martyrum, S. Ambrosius, XVI, 1019; XVII, 742 seq. — De S. Gervasio et Protasio, S. Gregorius Turon., LXXI, 748.

Gislelmus (B.). confessor. — Vita R. Gisleini confesso- ris, a Philippo de Harveng., CCIII, 1338.

Glodesindis (S.). — Historia translationis S. Glodesin- dis, abbatissæ Melensis, auctore Joanne, abbate S. Ar- nulfii Melensis, CXXXVII, 217.

Goar (S.). — Vita S. Goaris, auctore Wandalbert, CXXI, 640.

Godeberta (S.). — Vita S. Godebertæ, virg. Novioduni Belgica secunda, auctore, ut videtur, Radbodo episc., CL, 1517.

Hadalinus (S.). — Vita S. Hadalini confessoris, condi- toris monasterii Cellensis, prope Dionuntum ad Mos- sam, auctore Notgero Leodiensi episc., CXXXIX, 1142.

Hathumoda (S.). — Vita S. Hathumodæ, primæ abba- tissæ Gandersheimensis, auctore Agio, presbytero et mo- nacho cœvo, CXXXVII, 1170. — Dialogus Agli de obitu S. Hathumodæ abbatissæ, *ibid.*, 1184.

Helena (S.). — De Helena Constantini matre, Rufinus Aquileiens., XXI, 457 seq.

Hermintradis. — Coronatio Hermintradis reginæ, Hincmarus Rhemens., CXXV, 814.

Hildegardis (S.). — Natales, res gestæ, scripta S. Hilde- gardis, CXCVII, 9. — Vita S. Hildegardis auctoribus Godefrido et Theodorico monachis, CXCVII, 92.

Hunegundis (S.). — Vita S. Hunegundis virginis Humo- lariensis, a Bernero abbate Humol., CXXXVII, 80.

Ida (B.). — Vita B. Idæ comitissæ Bononiæ, regis Gode- fridi matris, auctore monacho Wastensi cœvo, CLV, 457.

Joannes (S.). *Eleemosynarius*. — Vita S. Joannis Eleemo- synarii, LXXIII, 537.

Joannes Baptista. — De inventione capitis Joannis Ba- ptistæ, Dionysius Exiguus, LXVII, 419.

Julitta (S.). — Passio S. Julittæ martyris, auctora Hucbaldo, CXXXII, 852. — Passio sanctorum martyrum Cyrici et Julittæ matris ejus, cum sociis eorum, a Philip- po de Harveng., CCIII, 1304.

Junianus (S.). — Delatio corporis S. Juniani in synodum Karrofensem, circiter annum 988, a Leta'do monacho Micacensi descripta, CXXXVII, 824.

Justinus (S.). martyr. — Passio S. Justini martyris, metricè descripta a Beda Venerab., XCIV, 596.

Landelinus (B.). — Vita R. Landelini confessoris, a Philippo de Harveng., CCIII, 1330.

Landoaldus (S.). — Vita S. Landoaldi, jussu Notgeri, episcopi Leodiensis, ab Herigero scripta, CXXXIX, 1110.

Livinus (S.). — Vita S. Livini, episc. et martyris, au- ctore Bonifacio cœvo, LXXXVII, 328. — Vita et martyrium S. Livinii, episc. et martyris, opus Bonifacio ascriptum, LXXXIX, 872.

Lucilla (S.). — Passio S. Lucillæ virginis, a S. Petro Damiano, CXLIV, 1026.

Maclovius (S.). — Vita S. Maclovii Machutii, episc. et confessor., auctore Sigeberto Gemblacensi, CLX, 750.

Madelgisilus (S.). confessor. — Vita S. Madelgisili confessor., auctore Hariulfo, CXXXVI, 1441.

Mansuetus (S.). — Vita S. Mansueti, primi Leucorum urbis pontificis, auctore Adsonæ CXXXVII, 620; CLIV, 25.

Marcella (S.). — Vita S. Marcellæ, LXXIII, 702. — S. Hieronym., XXIII, 702.

Maria (S.). Dei Genitrix. — Historia Nativitatis lauda- bilis conversationis intactæ Dei Genitricis, ab Hroth- suitha moniali, CXXXVII, 1065.

Maria (S.). *Ægyptiaca*. — Vita S. Mariæ Ægyptiacæ, LXXIII, 671; CLXXI, 1322.

Maria (S.). *Magdalena*. — Vita beatæ Mariæ Magda- lenæ et sororis ejus sanctæ Marthæ, Rabanus Maurus, CXII, 1432.

Maria (B.). Cappadociæ. — Vita et passio S. Mariæ vir- ginis Cappadociæ, libri duo, auctore Reimero, CCIV, 620.

Martha (S.). — Vita S. Marthæ a Rabano Mauro, CXXII, 1432.

Mathildis comitissa. — Vita comitissæ Mathildis, CXI.VIII, 1040.

Mathildis (S.). regina. — Vita S. Mathildis reginæ. — Flodoardus Rhemens., LXXXV, 886. — Vita antiquior S. Mathildis reginæ, CLI, 1511.

Maura (S.) Trecent. — Sermo de vita et morte gloriose virginis Mauræ, S. Prudentius Trecent., CXV, 1568.

Mauricius (S.). — Passio Agaunensium martyrum, SS. Mauricii ac sociorum ejus, S. Eucherius Lugdun., I, 828. — Passio S. Mauricii et sociorum ejus metrica scripta, Marbodius Redon., CLXXI, 1626; S. Gregor. Turon., LXXI, 771.

Melesippus (S.). — Acta SS. martyrum Tergemino- rum Speusippi, Eleusippi, Melesippi, a S. Warnahario, Lingonensi presbytero, LXXX, 186.

Nathalia (S.). — De translatione S. Nathaliæ ex urbe Corduba Parisiens., CXV, 940.

Oda (B.). — Vita B. Odæ virginis a Philippo de Harveng, CCIII, 1560.

Paula (B.). — Vita B. Paulæ, LXXIII, 698.

Pelagia (S.). meretrix. — Vita S. Pelagiæ meretricis, LXXIII, 698. — Vitæ S. Pelagiæ libri duo, auctore Reine- ro, C.IV, 52.

Pelagius (S.). — Passio S. Pelagii pretiosissimi mar- tyris, qui nostris temporibus in Corduba martyrio est coronatus, Hrotsvitha monialis, CXXVII, 1095.

Perpetua (S.). martyr. — Passio S. Perpetuæ mar- tyris, Tertullian., III, 9.

Radegundis (S.). regina. — Vita S. Radegundis reginæ, a Venantio Fortunato, LXXXVIII, 498. — Vita S. Radegun- dis reginæ, edita a domino Hildeberto, Cenomanensi episcopo, CLXXI, 968. — Vita et testamentum S. Rade- gundis, LXXII, 652.

Ragnobertus (S.). — Historia translationis corporum SS. Ragnoberti et Benonis, auctore Josepho sacerdote, C.VI, 892.

Rictudis (S.). abbatissa. — Vita S. Rictudis, abbatissæ Marcianensis, auctore Huchaldo, CXXXII, 827.

Sulaberga (S.). — Vita S. Salabergæ, abbatissæ S. Joan- nis Laudunensis, suppari auctore, CLVI, 1224.

Salvius (S.). — Passio S. Salvii martyris a Philippo de Harveng., CCIII, 1512.

Savina (S.). — Vita S. Savinæ virginis et martyris, LXXI, 627.

Savinianus (S.). — Historia translationis SS. Savi- niani in Senonense S. Petri cenobium, auctore: Odo- ranno S. Petri Vivi monacho, CXI.II, 778.

Savinus (S.). — Acta translationis S. Savini martyris, auctore Almoine, CXXI, 1080.

Scholastica (S.). Virgo. — Vita S. Scholasticæ virginis, S. Benedicti sororis, CXXVI, 980.

Sebastianus (S.). Liber de translatione reliquiarum S. Sebastiani martyris et Gregorii pape in Sueessionense S. Medardi monasterium, CXXXII, 576. — Acta S. Seba- stiani martyris, S. Ambrosius, XVII, 1021.

Taso (S.). — Vita SS. Paldonis, Tasonis et Tatonis, S. Ambrosius Autpertus LXXXIX, 1520.

Thaisis (S.). — Vita S. Thaisidis, Marbodius Redon., CLXXI, 1629.

Valentinus (S.). martyr. — Acta translationis capitis S. Valentini martyris Gemmeticum in Gallia, auctore Baldri- co episc. Dolensi, CLXVI, 1151.

Valerianus (S.). — De S. Valeriano S. Gregorius Turon., LXXI, 755. — Acta S. Valeriani martyris, auctore, ut vi- detur, Baldrico, CLXVI, 1209.

Valerius (S.). — De passione SS. Valerii et Rufini, au- ctore S. Paschasio Radberto, CXX, 1489.

Victor (S.). — Passio S. Victoris, martyris Thebæi, ab Helinando scripta, CXXII, 760.

Vincenius (S.). — Historia translationis S. Vincentii, levitæ et martyris, ex Hispania in Castrense Gallie mo- nasterium, ab Almoine monacho S. Germani a Pratis, CXXVI, 1012.

Walburgis (S.). — Vita S. Waburgis ab Adelboldo Traject., XL, 1092. — Vita S. Walpurgis, abbatissæ Heidenheimensis in Germania, auctore Wolphardo, pre- bytero Hasenrietano, CXXIX, 866.

Waldetrudis (S.). — Vita S. Waldetrudis, a Philippo de Harveng., CCIII, 1576.

Wereburga (S.). — Vita S. Wereburgæ virginis, regis Merciorum filie, auctore Goscelino, CLV, 94.

Nota. — Ad ampliora documenta de singulis, vide libros capituli ejusdem tabulæ præfixos. Non loquor tan- tum de sanctis, in ultimo loco citatis, sed etiam de summis pontificibus, episcopis, regibus, etc. — Tabula specialis efficitur de scriptoribus ecclesiasticis.

ORDO RERUM QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

<i>Series indicum decima tertia (Continuatio).</i>	10	<i>Index de Spe.</i>	578
<i>Index de Legislatione civili.</i>	10	<i>Index de Charitate.</i>	579
<i>Index de Immunitatibus.</i>	59	<i>Index de Virtutibus.</i>	585
<i>Index de Potestate S. Pontificis.</i>	111	<i>Index de Virtutibus sacerdotalibus.</i>	674
<i>Series indicum decima quarta.</i>	198	<i>Index de Continentia clericorum.</i>	674
<i>Index de Morte.</i>	198	<i>Index de Officiis monachorum.</i>	695
<i>Index de Judicio particulari post mortem.</i>	211	<i>Index de Virginibus.</i>	707
<i>Index de Cælo.</i>	214	<i>Index de Monialibus.</i>	715
<i>Index de Inferis.</i>	242	<i>Index de Viduis.</i>	722
<i>Index de Purgatorio.</i>	250	<i>Index de Regibus.</i>	725
<i>Index de Cultu erga defunctos.</i>	255	<i>Index de Paupertate.</i>	726
<i>Index de Antichristo.</i>	265	<i>Index Anecdotalis.</i>	750
<i>Index de Resurrectione mortuorum.</i>	278	<i>Index Sententiarum memorabilium.</i>	742
<i>Index de Judicio ultimo.</i>	291	<i>Index de Virtutibus ethnicorum.</i>	785
<i>Series indicum decima quinta.</i>	507	<i>Series indicum decima octava.</i>	787
<i>Index Moralis.</i>	507	<i>Index de Peccatis.</i>	787
<i>Bibliotheca moralis Patrum.</i>	510	<i>Index Vitiatorum.</i>	829
<i>Eadem analogice disposita.</i>	515	<i>Index de Homicidio.</i>	854
<i>Eadem alphabetice disposita.</i>	519	<i>Index de Simonia.</i>	879
<i>Index Asceticus Patrum.</i>	525	<i>Index de Voluptatibus illicitis.</i>	891
<i>Bibliotheca Patrum Ascetica.</i>	526	<i>Index de Vitiis et Erroribus ethnicorum.</i>	937
<i>Eadem analogice disposita.</i>	534	<i>Series indicum decima nona.</i>	942
<i>Eadem alphabetice disposita.</i>	542	<i>Index de Oratione in genere.</i>	942
<i>Index de Conscientia.</i>	551	<i>Index de Oratione Dominica.</i>	959
<i>Series indicum decima sexta.</i>	555	<i>Series indicum vicesima.</i>	962
<i>Index de Decalogo.</i>	555	<i>Index Historiographorum.</i>	962
<i>Index de Dilectione inimicorum.</i>	422	<i>Index Historicus.</i>	970
<i>Index de Eleemosyna.</i>	439	<i>Index de Judæis.</i>	990
<i>Index de Correctione fraterna.</i>	447	<i>Index Chronicorum alphabetica.</i>	1006
<i>Index de Præceptis Ecclesiæ.</i>	455	<i>Index Monasteriorum.</i>	1010
<i>Index de Festis.</i>	466	<i>Index Dioceseon.</i>	1170
<i>Index de Jejunio.</i>	558	<i>Index Urbium episcopaliū et Abbatiarum.</i>	1249
<i>Index de Mortificatione sensuum.</i>	555	<i>Index Auctorum Biographorum.</i>	1255
<i>Series indicum decima septima.</i>	571	<i>Index Biographicus.</i>	1263
<i>Index de Fide.</i>	571		

FINIS TOMI DUCENTESIMI VICESIMI, INDICUM TERTII.